

Nordiska rådet

20:e sessionen

1972

Helsingfors

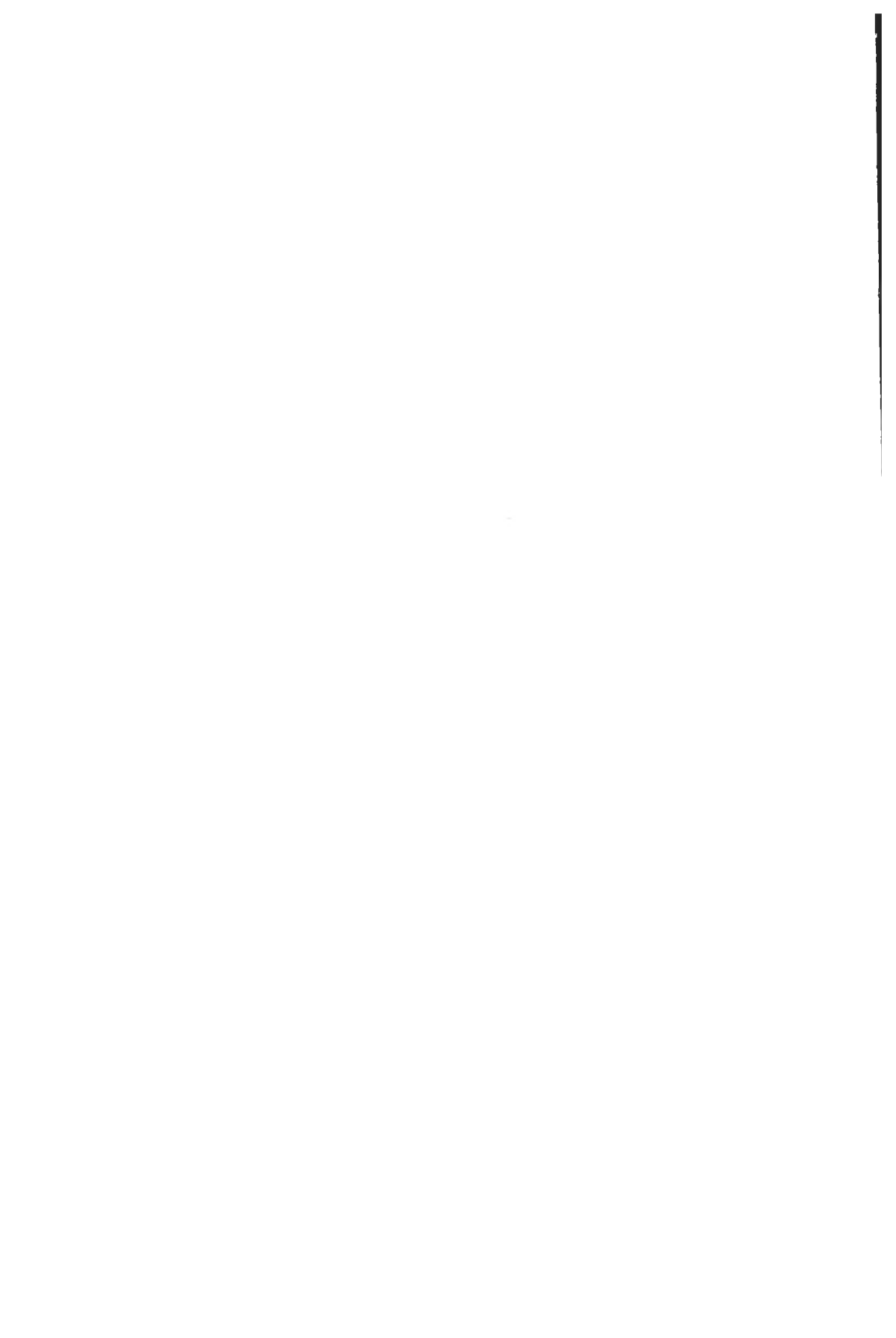
Stockholm 1972

Kungl. Boktryckeriet P A Norstedt & Söner

Redaktör Åke Edwall

Innehållsöversikt

Inledning	5
Kallelse till sessionen	7
Medlemslista	9
Regeringsrepresentanter och valda medlemmar efter länder och partier	12
Saklista för 20:e sessionen jämte förteckning över övriga i rådet anhängiga saker	23
Sakernas fördelning på utskott	39
Översikt över sessionen	49
Protokoll	51
Saker m. m.	295
Medlemsförslag (A-saker)	297
Regeringsförslag (B-sak)	616
Berättelser (C-saker)	622
Meddelanden (D-saker)	963
Frågor (E-saker)	1263
Dokument utanför saklistan	1280
Beslut	1413
Rekommendationer	1415
Övriga beslut (utom val) m.m.	1470
Val	1480
Riktlinjer för utskottsarbetet	1481
Presidium, arbetsutskott, sekretariat, sakkunniga	1483
Supplement: Utdelning av Nordiska rådets litteratur- och musikpris	1491
Register	1507
Översikt över sakernas behandling	1509
Personregister	1528
Ämnesregister	1538
Plan över sessionssalen	1553

INLEDNING

Kallelse till sessionen

Til Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer, det nordiske ministerråd, Færøernes landsstyre, Ålands landskapsstyrelse og til de valgte medlemmer og suppleanter i Nordisk Råd.

Efter at Nordisk Råds præsidium med bemyndigelse fra rådet har truffet beslutning om tidspunktet for afholdelse af rådets tyvende session, meddeler præsidiet herved i overensstemmelse med § 1 i rådets arbejdsorden, at rådets tyvende session finder sted i Helsingfors i riksdagshuset med lørdag den 19. februar 1972 som første mødedag og afslutning torsdag den 24. februar 1972.

København den 2. november 1971

For Nordisk Råds præsidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Medlemslista

(Upprättad enligt § 4 arbetsordningen och godkänd vid mötet den 19 februari 1972 med ändringar vid möten den 20, 21, 22, 23 och 24 februari 1972)

Lista godkänd den 19 februari 1972

Regeringsrepresentanter m. fl.¹

<i>Andersen, K. B.</i> (närv. 21/2—23/2)	<i>Lahtinen, Alli</i>
<i>Aspling, Sven</i> (närv. 21/2—22/2)	<i>Lidbom, Carl</i> (närv. 21/2—22/2)
<i>Aura, Teuvo</i>	<i>Liinamaa, Keijo</i>
<i>Bengtsson, Ingemund</i> (närv. 19/2—21/2)	<i>Louekoski, Matti</i>
<i>Berrefjord, Oddvar</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Lundkvist, Svante</i> (intog ej sin plats i rå-
<i>Bratteli, Trygve</i> (närv. 20/2—23/2)	det)
<i>Cappelen, Andreas Z.</i> (närv. 21/2—23/2)	<i>Lång, K. J.</i>
<i>Carlsson, Ingvar</i> (närv. 20/2—22/2)	<i>Löfberg, Bertil</i> (närv. 19/2—22/2)
<i>Christiansen, Peter F.</i>	<i>Matthiasen, Niels</i> (närv. 19/2—22/2)
<i>Feldt, Kjell-Olof</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Mattila, Olavi J.</i>
<i>Geijer, Lennart</i> (närv. 19/2)	<i>Nielsen, K. Axel</i> (närv. 20/2—22/2)
<i>Gjerde, Bjartmar</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Norling, Bengt</i> (närv. 19/2—22/2)
<i>Heinesen, Knud</i> (närv. 22/2—24/2)	<i>Nørgaard, Ivar</i>
<i>Holmqvist, Eric</i> (närv. 19/2—20/2)	<i>Ólafsson, Magnús Torfi</i>
<i>Højdahl, Odd</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Palme, Olof</i> (närv. 19/2—20/2, 23/2)
<i>Isaksson, Martin</i>	<i>Rossi, Reino</i>
<i>Jensen, Egon</i> (intog ej sin plats i rådet)	<i>Steen, Reulf</i> (närv. 19/2—23/2)
<i>Jóhannesson, Ólafur</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Suomela, Samuli</i>
<i>Johansson, Rune</i> (närv. 22/2—23/2)	<i>Timonen, Esa</i>
<i>Kampmann, Jens</i> (närv. 21/2—22/2)	<i>Tuominen, Heikki</i>
<i>Kjartansson, Magnús</i>	<i>Tyyri, Jouko</i>
<i>Kleppe, Per</i> (närv. 19/2—23/2)	<i>Uitto, Jorma</i>
<i>Korhonen, Gunnar</i>	<i>Wickman, Krister</i> (närv. 19/2—23/2)
<i>Krag, Jens Otto</i> (närv. 19/2—21/2)	

Valda medlemmar

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Aune, Anders</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Austrheim, John</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Bye, Roald</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Carlsson, Eric</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Dalsager, Poul</i>

¹ De finska regeringsrepresentanternas mandat utgick den 23/2, se s. 11.

Dam, Poul
Ehrnrooth, Georg C.
Engan, Erling
Garbo, Gunnar
Geijer, Arne
Gíslason, Gylfi Þ.
Guðmundsson, Gils
Guðnason, Bjarni
Hafstein, Jóhann
Hansen, Guttorm
Hansen, Jørgen Peder
Hansen, Ove
Hartling, Poul
Haugaard, Svend
Helén, Gunnar
Helveg Petersen, Niels
Hermansson, Carl-Henrik
Hernelius, Allan
Hetemäki, Elsi
Holmberg, Gustav
Horn, Svend
Häggbloom, Alarik
Jansson, Paul
Johannessen, Guri
Johannessen, Martha
Johansson, Knut
Johansson, Tage
Koivisto, Tellervo
Korvald, Lars
Krönmark, Eric
Larsen, Arne
Lillqvist, Bror
Lindeman, Lars

Lähteenmäki, Olavi
Mathiesen, Matthías Á.
Mellqvist, Sven
Mundebo, Ingemar
Møller, Gerda
Mørk Eidem, Bjarne
Nettelbrandt, Cecilia
Nielsen, Knud
Nilsson, Jan-Ivan
Norvik, Erling
Nyboe Andersen, Poul
Palm, Sture
Patursson, Erlendur
Rognerud, Berte
Salvesen, Salve
Seip, Helge
Siltanen, Sylvi
Skaftason, Jón
Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Støa, Johan
Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof
Sundqvist, Ulf
Tarjanne, Pekka
Thestrup, Knud
Tuominen, Mirjam
Vennamo, Veikko
Willoch, Kåre
Virolainen, Johannes
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Ändring den 20 februari

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag och del av 21 februari Veikko Vennamo av *Olavi Tupamäki*.

Ändring den 21 februari

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag Olavi Lähteenmäki av *Jouni Mykkänen*.

Ändringar den 22 februari

Bland de valda medlemmarna ersattes för denna dag Carl-Henrik Hermansson av *Lars Werner*, samt för återstoden av sessionen Mirjam Tuominen av *Osmo Kock* och Kåre Willoch av *Jo Benkow*. För del av denna dag ersattes Ele Alenius av *Lauri Kantola*, Pentti Antila av *Olavi Tupamäki* och Per Olof Sundman av *Anna-Lisa Nilsson*.

Ändringar den 23 februari

Bland de valda medlemmarna ersattes för del av denna dag och återstoden av sessionen Arne Geijer av *Rune Jonsson*, Olavi Lähteenmäki av *Jouni Mykkänen* samt för del av denna dag Ele Alenius av *Lauri Kantola*, Gunnar Helén av *Gunnar Richardson*, Knut Johansson av *Grethe Lundblad* samt Pekka Tarjanne av *Seppo Westerlund*.

Ändringar den 24 februari

Bland de valda medlemmarna ersattes för återstoden av sessionen Poul Dam av *Finnbogi Isakson*, Knut Johansson av *Doris Håvik*, Poul Nyboe Andersen av *Poul Jacob Olsen* och Ulf Sundqvist av *Erkki Tuomioja*.

Sedan mandatet för regeringsrepresentanterna Teuvo Aura, Olavi J. Mattila, Reino Rossi, Karl Johan Lång, Jorma Uitto, Matti Louekoski, Jouko Tyyri, Heikki Tuominen, Samuli Suomela, Esa Timonen, Gunnar Korhonen, Alli Lahtinen och Keijo Liinamaa upphört inträdde såsom regeringsrepresentanter Rafael Paasio, Kalevi Sorsa, Mauno Koivisto, Margit Eskman, Osmo Kaipainen, Ahti Fredriksson, Ulf Sundqvist, Pentti Holappa, Martti Viitanen, Pekka Paavola, Veikko Helle, Leo Happonen, Seppo Lindblom, Jussi Linnamo, Valde Nevalainen och Matti Louekoski.

Regeringsrepresentanter och valda medlemmar jämte suppleanter efter länder och partier

(Vid sessionens början)

Danmarks riges delegation

Regeringsrepresentanter m. fl.

(Utsedda den 3 februari 1972)

Krag, Jens Otto, f. 14. Statsminister, Frederiksberg. (S).

Andersen, K. B., f. 14. Udenrigsminister, København. (S).

Nielsen, K. Axel, f. 04. Justitsminister, Hadsund. (S).

Nørgaard, Ivar, f. 22. Udenrigsøkonomi-
minister, Bagsværd. (S).

Jensen, Egon, f. 22. Indenrigsminister, Slagelse. (S).

Matthiasen, Niels, f. 24. Minister for kulturelle anliggender, København. (S).

Kampmann, Jens, f. 37. Minister for offentlige arbejder og for forureningsbæmpelse, Charlottenlund. (S).

Heinesen, Knud, f. 32. Undervisningsminister, København. (S).

(Utsedd av Foroya landsstyre den 18 november 1971)

Christiansen, Peter F., f. 23. Varaløgmaður (vice-lagmand), Tórshavn. (sb).

Valda medlemmar

(Utsedda av Folketinget den 19 oktober 1971)

Socialdemokratiet (S)

Medlemmer

Horn, Svend, f. 06. Fhv. minister, Nyborg.

Albertsen, Kristian, f. 17. Forretningsfører, København.

Dalsager, Poul, f. 29. Bankfuldmægtig, Hjørring.

Hansen, Jørgen Peder, f. 23. Toldkontrolør, Svendborg.

Stedforträdere

Søgaard, Poul, f. 23. Remisearbejder, Odense.

Hækkerup, Grete, f. 14. Frue, Stubberup.

Mortensen, K. J., f. 27. Lønningschef, Vejle.

Olsen, Moses, f. 38. Højskolelærer, København.

Medlemmer

Lysholt Hansen, Ralph, f. 19. Overlærer, Væggerløse.

(Förfall vid 20:e sessionen; ersatt av *Ove Hansen*; se under *Stedfortrædere*)

Møller, Orla, f. 16. Fhv. minister, Ålborg.

(Förfall vid 20 sessionen; ersatt av *Knud Nielsen*; se under *Stedfortrædere*)

Stedfortrædere

Hansen, Ove, f. 09. Fhv. minister, Ballerup. (Utsedd 20/10 1971).

Nielsen, Knud, f. 28. Adjunkt, Kirke-Hørup.

Det konservative Folkeparti (KF)*Medlemmer*

Stetter, Ib, f. 17. Direktør, Ålborg.

Thestrup, Knud, f. 00. Fhv. minister, København.

Møller, Gerda, f. 14. Oberstinde, København.

Stedfortrædere

Juul-Madsen, Ejvind, f. 21. Proprietær, Fagerholt, Skibby.

Munck, Clara, f. 14. Rådmand, Frederiksberg.

Simonsen, Palle, f. 33. Direktør, Charlottenlund.

Venstre (V)*Medlemmer*

Damsgaard, Kresten, f. 03. Statsrevisor, Vester Skerninge.

(Förfall vid 20 sessionen; ersatt av *Gustav Holmberg*; se under *Stedfortrædere*)

Nyboe Andersen, Poul, f. 13. Fhv. minister, Humlebæk.

(Förfall vid 20:e sessionen 24/2; ersatt av *Poul Jacob Olsen*; se under *Stedfortræder*, jvfl)

Hartling, Poul, f. 14. Fhv. udenrigsminister, Charlottenlund.

Stedfortrædere

Holmberg, Gustav, f. 11. Gårdejer, Ålestrup.

Christensen, Henry, f. 22. Fhv. minister, Roskilde.

Østergaard, Kristen, f. 15. Gårdejer, Krogsdal, Holstebro.

Det radikale Venstre (RV)*Medlemmer*

Baunsgaard, Hilmar, f. 20. Fhv. statsminister, Hellerup.

(Förfall vid 20 sessionen; ersatt av *Niels Helveg Petersen*; se under *Stedfortrædere*)

Stedfortrædere

Helveg Petersen, Niels, f. 39. Cand. jur., Frederiksberg.

Medlemmer

Skytte, Karl, f. 08. Folketingets formand, fhv. minister, Højrup.

(Förfall vid 20 sessionen; ersatt av *Svend Haugaard*; se under *Stedforträdere*)

Stedforträdere

Haugaard, Svend, f. 13. Fhv. forstander, Resen, Skive.

Socialistisk Folkeparti (SF)*Medlemmer*

Larsen, Arne, f. 17. Statsrevisor, Valby. (Utsedd 20/1 1972)

Dam, Poul, f. 21. Højskoleforstander, Birkerød.

(Förfall vid 20:e sessionen 24/2; ersatt av *Finnbogi Isaksen*; se under *Stedforträdere*, Tvfl)

Stedforträdere

Lange, Morten, f. 19. Professor, dr. phil., Holte. (Utsedd 20/1 1972)

Frandsen, Aage, f. 41. Gymnasielærer, cand. mag., Århus.

(Valda av Føroya lagting den 17 december 1970)

Føroya javnaðarflokkurin (Socialdemokratiet) (jvfl)*Medlem*

Øregaard, J. Fr., f. 06. Løgtingsformaður, stjóri (lagtingsformand, direktør), Gøtu.

Stedforträdere

Olsen, Poul Jacob, f. 17. Fiskiskippari (fiskeskipper), Klaksvig.

Tjóðveldisflokkurin (Det republikanske parti) (Tvfl)*Medlem*

Patursson, Erlendur, f. 13. Hagfrøðingur (cand. polit.), Kirkjubøur.

Stedforträdere

Isaksen, Finnbogi, f. 43. Útvarpsmaður (radio-avis-redaktør), Tórshavn.

Finlands delegation**Regeringsrepresentanter m. fl.**

(Utsedda den 18 februari 1972)

Aura, Teuvo, f. 12. Statsminister, Helsingfors.

Mattila, Olavi J., f. 18. Utrikesminister, Helsingfors.

Rossi, Reino, f. 19. Utrikeshandelsminister, Helsingfors.

Lång, Karl Johan, f. 34. Justitieminister, Helsingfors.

Uitto, Jorma, f. 21. Minister vid finansministeriet, Lövvö, Helsingfors.

Louekoski, Matti, f. 41. Undervisningsminister, Gäddvik.

Tyyri, Jouko, f. 29. Minister vid undervisningsministeriet, Kuopio.

Tuominen, Heikki, f. 20. Inrikesminister, Helsingfors.

Suomela, Samuli, f. 18. Jord- och skogsbruksminister, Helsingfors.

Timonen, Esa, f. 25. Trafikminister, Joensuu.

Korhonen, Gunnar, f. 18. Handels- och industriminister, Helsingfors.
Lahtinen, Allii, f. 26. Social- och hälsovårdsminister, Helsingfors.

Liinamaa, Keijo, f. 29. Arbetskraftsminister, Helsingfors.

(Utsedda den 23 februari 1972)

Paasio, Rafael, f. 03. Statsminister, Åbo. (Sd).
Sorsa, Kalevi, f. 30. Utrikesminister, Helsingfors. (Sd).
Koivisto, Mauno, f. 23. Finansminister, Helsingfors. (Sd).
Eskman, Margit, f. 25. Andra finansminister, Björneborg. (Sd).
Kaipainen, Osmo, f. 33. Socialminister, Grankulla. (Sd).
Fredriksson, Ahti, f. 23. Andre socialminister, Helsingfors. (Sd).
Sundqvist, Ulf, f. 45. Undervisningsminister, Sibbo. (Sd).
Holappa, Pentti, f. 27. Andre undervisningsminister, Helsingfors. (Sd).

Viitanen, Martti, f. 13. Inrikesminister, Vasa. (Sd).
Paavola, Pekka, f. 33. Justitieminister, Tammerfors. (Sd).
Helle, Veikko, f. 11. Arbetskraftsminister, Vihti. (Sd).
Happonen, Leo, f. 22. Jord- och skogsbruksminister, Anjala. (Sd).
Lindblom, Seppo, f. 35. Industriminister, Esbo. (Sd).
Linnamo, Jussi, f. 24. Handels- och industriminister, Esbo. (Sd).
Nevalainen, Valde, f. 19. Trafikminister, Joensuu. (Sd).
Louekoski, Matti, f. 41. Minister i statsrådets kansli, Gäddvik.

(Utsedd av Ålands landskapsstyrelse den 4 januari 1972)

Isaksson, Martin, f. 21. Lantråd, Finström.

Riksdagen

(Valda av riksdagen den 8 februari 1972 för tiden intill nästa val)

Suomen Sosiaaliidemokraattinen Puolue (Finlands Socialdemokratiska parti) (Sd)

Medlemmar

Koivisto, Tellervo Maria, f. 27. Politics kandidat, Kiljava.
Lillqvist, Bror, f. 18. Montör, Jakobstad.
Lindeman, Lars, f. 20. Förutv. minister, socialchef, Helsingfors.
Siltanen, Sylvi, f. 09. Bokförare, Åbo.
Sundqvist, Ulf, f. 45. Politics kandidat, Sibbo.

Suppleanter

Työläljärvi, Pirkko, f. 38. Diplomekonom, Raumo.
Knuuttila, Sakari, f. 30. Ingenjör, Jyväskylä.
Liikanen, Erkki, f. 50. Politics studerande, S:t Michel.
Forsman, Mauno, f. 28. Folkskollärare, Villmanstrand.
Tuomioja, Erkki, f. 46. Politics studerande, Helsingfors.

(Upphörde att vara medlem 23/2; ersatt av Erkki Tuomioja; se under Suppleanter)

Suomen Kansan Demokraattinen Liitto (Demokratiska förbundet för Finlands folk) (Skdl)*Medlemmar*

Alenius, Ele, f. 25. Förutv. minister, politics doktor, Helsingfors.

(Förfall vid 20:e sessionen 22/2, 23—24/2; ersatt av *Lauri Kantola*; se under *Suppleanter*)

Björklund, Ilkka-Christian, f. 47. Politics kandidat, Helsingfors.

Tuominen, Mirjam, f. 19. Generalsekretär, Helsingfors.

(Förfall vid 20:e sessionen 22—24/2; ersatt av *Osmo Kock*; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Kantola, Lauri, f. 08. Redaktör, Esbo.

Kivistö, Kalevi, f. 41. Politics licentiat, Jyväskylä.

Kock, Osmo, f. 29. Vicehäradshövding, Lahti.

Keskustapuolue (Centerpartiet) (K)*Medlemmar*

Sukselainen, V. J., f. 06. Förutv. statsminister, kansler, Hagalund.

Virolainen, Johannes, f. 14. Förutv. statsminister, vicetalman, agronomie- och forstdoktor, Lojo.

Väyrynen, Paavo, f. 46. Politics magister, Helsingfors.

Suppleanter

Ääri, Saimi, f. 31. Husmor, Punkalaidun.

Jokela, Mikko, f. 28. Vicehäradshövding, Rovaniemi.

Saukkonen, Juhani, f. 37. Pastor, Parikkala.

Kansallinen Kokoomus (Nationella samlingspartiet) (Kok)*Medlemmar*

Hetemäki, Elsi, f. 29. Lektor, Esbo.

Lähteenmäki, Olavi, f. 09. Andre vicetalman, professor, Åbo.

(Förfall vid 20:e sessionen 21/2, 23—24/2; ersatt av *Jouni Mykkänen*; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Salolainen, Pertti, f. 40. Ekonomie magister, Helsingfors.

Mykkänen, Jouni, f. 39. Informationschef, Helsingfors.

Suomen Maaseudun Puolue (Finlands landsbygdsparti) (Smp)*Medlemmar*

Antila, Pentti, f. 26. Agronom, jordbrukare, Lavia.

(Förfall vid 20:e sessionen 22/2; ersatt av *Olavi Tupamäki*; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Kurppa, Mauno, f. 27. Verkställande direktör, Loimaa.

Medlemmar

Vennamo, Veikko, f. 13. Förutv. minister, tullråd, Helsingfors.

(Förfall vid 20:e sessionen 20/2; ersatt av *Olavi Tupamäki*; se under *Suppleanter*)

Suppleanter

Tupamäki, Olavi, f. 44. Diplomingenjör, Helsingfors.

Svenska Folkpartiet (Sv)**Medlem**

Ehrnrooth, Georg C., f. 26. Vicehäradshövding, Helsingfors.

Suppleant

Gestrin, Kristian, f. 29. Förutv. minister, vicehäradshövding, Helsingfors.

Liberaalinen Kansanpuolue (Liberala folkpartiet) (Lkp)**Medlem**

Tarjanne, Pekka, f. 37. Professor, Esbo.

(Förfall vid 20:e sessionen 23/2; ersatt av *Seppo Westerlund*; se under *Suppleant*)

Suppleant

Westerlund, Seppo, f. 30. Diplomingenjör, Esbo.

(Valda av Ålands landsting den 8 november 1971)

Åländsk samling (ÅS)**Medlem**

Hägglom, Alarik, f. 14. Rektor. landstingets talman. Mariehamn.

Suppleant

Woivalin, Folke, f. 28. Bonde, landstingets förste vicetalman. Finström.

Islands delegation**Regeringsrepresentanter**

(Utsedda den 4 februari 1972)

Jóhannesson, Ólafur, f. 13. Forsætisráðherra (statsminister), Reykjavík. (F).

Kjartansson, Magnús, f. 19. Heilbrigðis- og tryggingamálaráðherra (sundheds- og forsikringsminister), Reykjavík. (Ab).

Ólafsson, Magnús Torfi, f. 23. Menntamálaráðherra (undervisningsminister), Reykjavík. (SF).

Alþingi (altinget)

(Valda den 21 december 1971 för tiden intill nästa val)

Efri deild (överste afdeling) E; neðri deild (nederste afdeling) N.

Sjálfstæðisflokkurinn (Selvstændighedspartiet) (Sj)**Fulltrúar (medlemmar)**

Mathiesen, Matthías Á., f. 31. Hæstaréttarlögmaður (højesteretssagfører), Hafnarfjörður. N.

Hafstein, Jóhann, f. 15. Fyrrv. forsætisráðherra (Fhv. statsminister), Reykjavík. N.

Varafultrúar (stedfortrædere)

Thoroddsen, Gunnar, f. 10. Prófessor (professor). Reykjavík. N.

Hallgrímsson, Geir, f. 25. Borgarstjóri (borgmester), Reykjavík. E.

Framsóknarflokkurinn (Fremskridtspartiet) (F)*Fulltrúi (medlem)*

Skaftason, Jón, f. 26. Hæstaréttarlögmaður (höjesteretssagfører), Kópavogur. N.

Varafultrúi (stedfortræder)

Bjarnason, Ásgeir, f. 14. Óðalsbóndi (odelsbonde), Ásgarði, Dalasýslu. E.

Alþýðubandalagið (Folkeforbundet) (Ab)*Fulltrúi (medlem)*

Guðmundsson, Gils, f. 14. Rithöfundur (forfatter), Reykjavík. N.

Varafultrúi (stedfortræder)

Jakobsdóttir, Svava, f. 30. Rithöfundur (forfatter), Reykjavík. N.

Alþýðuflokkurinn (Det socialdemokratiske parti) (A)*Fulltrúi (medlem)*

Gíslason, Gylfi P., f. 17. Fyrrv. ráðherra (fhv. minister), Reykjavík. N.

Varafultrúi (stedfortræder)

Þorsteinsson, Eggert G., f. 25. Fyrrv. ráðherra (fhv. minister), Reykjavík. E.

Samtök frjálslyndra og vinstri manna (Liberale og venstres forbund) (SF)*Fulltrúi (medlem)*

Guðnason, Bjarni, f. 28. Prófessor (professor), Reykjavík. N.

Varafultrúi (stedfortræder)

Jónsson, Björn, f. 16. Verkamaður (arbejder). Akureyri. E.

Norges delegation**Regeringsrepresentanter***(Utsedda av regeringen den 4 februari 1972)*

Bratteli, Trygve, f. 10. Statsminister, Oslo. (A).

Cappelen, Andreas Z., f. 15. Utenriksminister, Oslo. (A).

Kleppe, Per, f. 23. Statsråd, sjef for handels- og skipsfartsdepartementet, Oslo. (A).

Gjerde, Bjartmar, f. 31. Statsråd, sjef for Kirke- og undervisningsdepartementet, Høybråten. (A).

Højdal, Odd, f. 21. Statsråd, sjef for Sosialdepartementet, Oslo. (A).

Steen, Reiulf, f. 33. Statsråd, sjef for Samferdselsdepartementet, Oslo. (A).

Berrefjord, Oddvar, f. 18. Statsråd, sjef for Justisdepartementet, Bøle. (A).

Valda medlemmar*(Utsedda av Stortinget den 14 december 1971 för tiden 1 januari—31 december 1972)**(Lagtinget = L; Odelstinget = O)***Det norske arbeiderparti (A)***Medlemmer*

Nilsen, Arne, f. 24. Jernbanefullmektig, Voss. O.

(Förfall under 20:e sessionen: ersatt av Johan Støa; se under Varamenn)

Varamenn

Støa, Johan, f. 13. Byggningsarbeider, Verdal. O.

Medlemmer

- Hansen, Guttorm*, f. 20. Journalist, Nam-
sos. O.
Johannessen, Martha, f. 07. Husmor, Borge-
L.
Salvesen, Salve, f. 09. Sekretær. Kristian-
sand. O.
Bye, Roald, f. 28. Arbeidskontorbestyrer.
Hommelvik. O.
Johannessen, Guri, f. 11. Husmor. Hol. O.
Andenæs, Tønnes, f. 23. Universitetsfor-
legger, cand. jur., Jar. O.
Aune, Anders, f. 23. Fylkeskontorsjef,
Vadsø. O.
Mørk Eidem, Bjarne, f. 36. Lærer, Glad-
stad. Nordland. L. (Utsedd 4/2 1972)

Varamenn

- Bakken, Ingvar*, f. 20. Skogsarbeider, Mar-
ker. L.
Førde, Einar, f. 43. Student, Oslo. O.
Murberg, Martinsen, Astrid, f. 32. Lærer,
Holmestrand. O.
Sjøthun, Asbjørn, f. 27. Gårdbruker. Bals-
fjord. O.
Fagerheim, Oddleif, f. 11. Undervisnings-
leder, Dale i Sunnfjord. L.
Versto, Aslak, f. 24. Gårdbruker, Ytre
Vinje. O.
Holen, Lars, f. 12. Småbruker, Alvdal. O.
Andersen, Liv, f. 19. Husmor, kontordame,
Gjøvik. L.

Høyre (H)*Medlemmer*

- Willoch, Kåre*, f. 28. Fhv. statsråd, cand.
oekon., Oslo. O.
(Förfall vid 20:e sessionen 22—24/2;
ersatt av Jo Benkow; se under Varamenn)
- Rognerud, Berte*, f. 07. Avdelingsbestyrer,
Oslo. O.
Norvik, Erling, f. 28. Generalsekretær,
Hammerfest. O.

Varamenn

- Knudson, Olaf*, f. 15. Gårdbruker, Sigdal.
L.
Benkow, Jo, f. 24. Fotografmester, Bærum,
O.
Aakre, Bodil, f. 22. Advokat, Bodø. O.

Senterpartiet (Sp)*Medlemmer*

- Austrheim, John*, f. 12. Bonde. Gloppen.
O.
Engan, Erling, f. 10. Distriktssjef, Bodin.
O.

Varamenn

- Steenberg, Erland*, f. 19. Registrert revisor,
Nedre Eiker. O.
Vikan, Johan, A., f. 12. Bonde, Stjørdal.
O.

Kristelig folkeparti (Kr. F.)*Medlemmer*

- Korvald, Lars*, f. 16. Lagtingspresident,
rektor, Råde. L.
Aarvik, Egil, f. 12. Fhv. statsråd, Jar. O.

Varamenn

- Rein, Kristoffer*, f. 12. Bonde, Rissa. O.
Fjose, Bergfrid, f. 15. Husmor, Fana. O

Venstre (V)*Medlemmer*

Seip, Helge, f. 19. Fhv. statsråd, cand. oekon. og cand. jur., Oslo. O.
Garbo, Gunnar, f. 24. Journalist, Bergen. O.

Varamenn

Myklebust, Thor, f. 08. Journalist, Kvinnherad. O.
Helle, Ingvar, f. 33. Rektor, Stavanger. O.

Sveriges delegation**Regeringsrepresentanter**

(Utsedda av regeringen den 4 februari 1972)

Palme, Olof, f. 27. Statsminister, Vällingby. (s).
Wickman, Krister, f. 24. Minister för utrikes ärendena, Solna. (s).
Johansson, Rune, f. 15. Statsråd och chef för industridepartementet, Stockholm. (s).
Holmqvist, Eric, f. 17. Statsråd och chef för inrikesdepartementet, Solna. (s).
Aspling, Sven, f. 12. Statsråd och chef för socialdepartementet, Stockholm. (s).
Lundkvist, Svante, f. 19. Statsråd och chef för civildepartementet, Eskilstuna. (s).
Geijer, Lennart, f. 09. Statsråd och chef för justitiedepartementet, Stockholm. (s).

Bengtsson, Ingenund, f. 19. Statsråd och chef för jordbruksdepartementet, Varberg. (s).
Norling, Bengt, f. 25. Statsråd och chef för kommunikationsdepartementet, Rotebro. (s).
Löfberg, Bertil, f. 23. Statsråd, Stockholm. (s).
Lidbom, Carl, f. 23. Statsråd, Vällingby. (s).
Carlsson, Ingvar, f. 34. Statsråd och chef för utbildningsdepartementet, Tyresö. (s).
Feldt, Kjell-Olof, f. 31. Statsråd och chef för handelsdepartementet, Nacka. (s).

Valda medlemmar

(Utsedda av riksdagen den 13 januari 1972 för tiden intill nästa val)

Sveriges socialdemokratiska arbetarparti (s)*Medlemmar*

Geijer, Arne, f. 10. Landsorganisationens i Sverige ordförande, Stockholm.
(Förfall vid 20:e sessionen 23—24/2; ersatt av Rune Jonsson; se under Suppleanter)
Bergman, Per, f. 15. Direktör, Göteborg.
(Förfall vid 20:e sessionen: ersatt av Paul Jansson; se under Suppleanter)
Adamsson, Erik, f. 16. Expeditör, Malmö.
Mellqvist, Sven, f. 12. Expeditör, Falun.

Suppleanter

Gadd, Arne, f. 32. Revisionsdirektör, Uppsala.
Häll, Karl-Erik, f. 29. Ombudsman, Gällivare.
Håvik, Doris, f. 24. Assistent, Göteborg.
Johansson, Rune, f. 17. Ombudsman, Norrköping.

Medlemmar

Johansson, Tage, f. 21. Assistent, Jönköping.

Palm, Sture, f. 19. Redaktör, Sollentuna.

Hammarberg, Sven, f. 12. Ombudsman, Västerås.

(*Förfall vid 20:e sessionen; ersatt av Anna-Greta Skantz; se under Suppleanter*)

Johansson, Knut, f. 11. Förbundsordförande, Johanneshov.

(*Förfall vid 20:e sessionen 23—24/2; ersatt av Grethe Lundblad 23/2 och av Doris Håvik 24/2; se under Suppleanter*)

Suppleanter

Jonsson, Rune, f. 29. Elektriker, Husum.

Jansson, Paul, f. 24. Elektriker, Moholm.

Skantz, Anna-Greta, f. 23. Ombudsman, Malmö.

Lundblad, Grethe, f. 25. Socialinspektör, Helsingborg.

Centerpartiet (c)*Medlemmar*

Antonsson, Johannes, f. 21. Hemmansägare. Heberg, Falkenberg.

Nilsson, Jan-Ivan, f. 24. Lantbrukare, Tvärålund.

Carlsson, Eric, f. 14. Lantbrukare, Vikmanshyttan.

Sundman, Per Olof, f. 22. Författare, Stockholm.

(*Förfall vid 20:e sessionen 22/2; ersatt av Anna-Lisa Nilsson; se under Suppleanter*)

Suppleanter

Fällin, Torbjörn, f. 26. Lantbrukare, Ramvik.

Nilsson, Anna-Lisa, f. 24. Handelsträdgårdsmästare, Kristianstad.

Dahlgren, Anders, f. 25. Lantbrukare, Valdemarsvik.

Folkpartiet (fp)*Medlemmar*

Helén, Gunnar, f. 18. Fil. dr. Saltsjö-Duvnäs.

(*Förfall vid 20:e sessionen 23/2; ersatt av Gunnar Richardson; se under Suppleanter*)

Mundebo, Ingemar, f. 30. Avdelningsdirektör, Lidingö.

Nettelbrandt, Cecilia, f. 22. Andre vice talman, Solna.

Suppleanter

Wedén, Sven, f. 13. Disponent, Eskilstuna.

Richardson, Gunnar, f. 24. Lektor, Skara.

Sellgren, Rolj, f. 17. Transportplaneringschef, Örnsköldsvik.

Moderata samlingspartiet (m)*Medlemmar*

Krönmark, Eric, f. 31. Lantbrukare, Södra Vi.

Hernelius, Allan, f. 11. F. d. chefredaktör, bankofullmäktig, Stockholm.

Suppleanter

Bohman, Gösta, f. 11. Direktör, Stockholm.

Burenstam Linder, Staffan, f. 31. Docent, Djursholm. (m).

Kristensson, Astrid, f. 17. Förbundsdirektör, Stockholm.

Vänsterpartiet kommunisterna (vpk)*Medlem*

Hermansson, Carl-Henrik, f. 17. Chefredaktör, Stockholm.

(Förfall vid 20:e sessionen 22/2; ersatt av *Lars Werner*; se under *Suppleant*)

Suppleant

Werner, Lars, f. 35. Ombudsman, Tyresö.

Saklista

för 20:e sessionen jämte förteckning över i Nordiska rådet anhängiga saker

(Nedan upptages i nummerföljd alla den 19 februari 1972 i rådet anhängiga saker. På förslag av presidiet har enligt rådets beslut den 19 februari 1972 å saklistan för sessionen av dessa saker uppförts alla utom dem, som här nedan försetts med *.)

A. Medlemsförslag

- *A 5 T/j Tilläggsförslag om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige (väckt av Hugo Osvald).
- { *A 178/j Medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete (väckt av Poul Dam, Lis Groes och Knud Thestrup).
- { *A 178 Ä/j Ändringsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete (väckt av Tage Johansson och Juha Rihtniemi).
- *A 243/t Medlemsförslag om nordisk flygarbetstidslag (väckt av Birger Lundström).
- *A 244/j Medlemsförslag om Nordiskt patentråd (väckt av Yngve Holmberg och Juha Rihtniemi).
- A 253/j Medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna (väckt av Tage Johansson och Lars Larsson).
- *A 257/j Medlemsförslag om nordisk äktenskapsrätt (väckt av Georg C. Ehrnrooth, Erkki Hara, Svend Haugaard och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- *A 263/s Medlemsförslag om försörjarbegreppet (väckt av Lars Larsson och Gerda Møller).
- *A 269/s Medlemsförslag om samarbete om förbättrat socialskydd för husmödrar (väckt av Berte Rognerud, Kerttu Saalasti och Sylvi Siltanen).
- A 286/j Medlemsförslag om enhetlig nordisk marknadslagstiftning (väckt av Georg C. Ehrnrooth, Allan Hernelius och Pertti Salolainen).
- A 287/t Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden (väckt av Magnus Andersen, Knud Hertling, Svend Horn, Martha Johannessen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Erling Norvik, Poul Petersen och J. Fr. Øregaard).
- A 291/j Medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna (väckt av Erling Engan, Svend Haugaard, Ingemar Mundebo, K. Axel Nielsen och Thorstein Treholt).
- A 300/k Medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola (väckt av Leif Cassel).
- A 302/j Medlemsförslag om en gemensam nordisk samepolitik (väckt av Eric Carlsson, Veikko Hanhiova, Svend Haugaard, Ingemar Mundebo och Thorstein Treholt).

- A 304/e Medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia (väckt av Trygve Bratteli, Leif Cassel, Jens Otto Krag, Matthías Á. Mathiesen och Juha Rihtniemi).
- A 307/t Medlemsförslag om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar (väckt av Erik Adamsson, Svend Horn, Bror Lillqvist, Per Olof Sundman och Pekka Tarjanne).
- A 308/e Medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar (väckt av Ragnar Christiansen, Sture Palm och Ulf Sundqvist).
- A 309/e Medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land (väckt av Aksel Larsen och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 313/e Medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder (väckt av Aksel Larsen och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 314/k Medlemsförslag om samnordiskt TV-program (väckt av Kaj Bundvad, Niels Eriksen, Guttorm Hansen, Niels Matthiasen, Odvar Nordli och Ingrid Segerstedt Wiberg).
- A 314 Ä/k Ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete (väckt av Tønnes Andenæs, Ingvar Bakken, Gunnar Garbo, Elsi Hetemäki, Alarik Häggblom, Tage Johansson, Ingemar Mundebo, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen och Per Olof Sundman).
- A 320 T/s Tilläggförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen (väckt av Lars Korvald, Lars Larsson, Gerda Møller och Raino Westerholm).
- *A 323/s Medlemsförslag om utvidgning av familjebegreppet i lagstiftningen (väckt av Pentti Antila, Elsi Hetemäki, Antti-Veikko Perheentupa, Sylvi Siltanen och Ulf Sundqvist).
- A 324/s Medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden (väckt av Pentti Antila, Roald Bye, Sven Hammarberg, Lars Larsson och Niels Mørk).
- A 325/t Medlemsförslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik (väckt av Gunnar Helén, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt och Pekka Tarjanne).
- A 326/j Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande havsrätt (väckt av Magnús Kjartansson och Erlendur Patursson).
- A 327/k Medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia (väckt av Sven Hammarberg, Olavi Lähtenmäki, Jan-Ivan Nilsson och Sture Palm).
- A 328/s Medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföroreningar (väckt av Sven Mellqvist, Gerda Møller och Niels Mørk).
- A 329/k Medlemsförslag om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur (väckt av Johannes Antonsson och John Austrheim).
- A 330/j Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna

- (väckt av Allan Hernelius, Magnús Kjartansson, K. Axel Nielsen och Helge Seip).
- { A 331/k Medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn (väckt av Erlendur Patursson).
- { A 331 Ä/k Ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn (väckt av Tønnes Andenæs, Jo Benkow, Elsi Hetemäki, Alarik Häggblom, Eysteinn Jónsson, Niels Matthiasen, Erlendur Patursson, Per Olof Sundman och J. Fr. Øregaard).
- A 332/s Medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention (väckt av Erling Dinesen, Sven Hammarberg, Grethe Lundblad och Niels Mørk).
- A 333/j Medlemsförslag om nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap (väckt av Allan Hernelius och Helge Seip).
- *A 334/j Medlemsförslag om nordisk utlänningslagstiftning (väckt av Erik Adamsson, Svend Haugaard, Ingemar Mundebo och Helge Seip).
- A 335/j Medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter (väckt av Ingemar Mundebo, Helge Seip och Pekka Tarjanne).
- A 336/j Medlemsförslag om nordiskt förbud mot tobaksreklam (väckt av Lars Korvald, Anna-Lisa Nilsson och Antti-Veikko Perheentupa).
- A 337/t Medlemsförslag om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter (väckt av Thorvald Eriksson, Veikko Hanhirona, Bror Lillqvist, Erling Norvik och Pekka Tarjanne).
- *A 338/t Medlemsförslag om byggande av en trafikförbindelse mellan Vasa och Umeå (väckt av Sakari Knuutila, Bror Lillqvist, Jan-Ivan Nilsson och Pekka Tarjanne).
- A 339/s Medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet (väckt av Doris Håvik, Clara Munck och Jan-Ivan Nilsson).
- A 340/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar (väckt av Yngve Holmberg, Olavi Lähtemäki och Sture Palm).
- *A 341/s Medlemsförslag om auktorisation för optiker m. m. (väckt av Anna-Lisa Nilsson och Jan-Ivan Nilsson).
- *A 342/k Medlemsförslag om inrättande av ett nordiskt institut för ikonografi (väckt av Niels Eriksen och Niels Matthiasen).
- A 343/j Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund (väckt av Svend Haugaard, Ingemar Mundebo och Pertti Salolainen).
- A 344/e Medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut (väckt av Yngve Holmberg och Sture Palm).
- A 345/j Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet (väckt av Eric Carlsson, Svend Haugaard, Sven Mellqvist och Pertti Salolainen).

- *A 346/s Medlemsförslag om nordiskt hälsokortssystem (väckt av Pirkko Aro, Roald Bye och Pekka Tarjanne).
- *A 347/t Medlemsförslag om ökat turistsamarbete i Norden (väckt av Eric Carlsson, Veikko Hanhiova, Aksel Larsen, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist och Pekka Tarjanne).
- *A 348/j Medlemsförslag om nordisk aktiebolagslagstiftning (väckt av Georg C. Ehrnrooth, Allan Hernelius och Victor Procopé).
- *A 349/e Medlemsförslag om harmonisering av beskattningsreglerna för andelar i partrederier (väckt av Yngve Holmberg).
- *A 350/j Medlemsförslag om revision av den nordiska köp- och avtalslagstiftningen (väckt av Georg C. Ehrnrooth, Allan Hernelius, Helge Seip och Knud Thestrup).
- A 351/e Medlemsförslag om inrättande av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete (väckt av Anders Aune, Yngve Holmberg, Lars Lindeman och Sture Palm).
- *A 352/s Medlemsförslag om nordisk vidareutbildning för fysioterapeuter (väckt av Sven Hammarberg, Lars Korvald och Saimi Ääri).
- A 353/t Medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring (väckt av Svend Horn, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist och Pekka Tarjanne).
- *A 354/k Medlemsförslag om samplanering av utbyggnaden av universitet och högskolor i Norden (väckt av Tønnes Andenæs, Jørgen Peder Hansen och Ingemar Mundebo).
- *A 355/e Medlemsförslag om nordiskt energipolitiskt samrådsorgan (väckt av Erik Adamsson, Anders Aune, Jan-Ivan Nilsson och Kåre Willoch).
- *A 356/e Medlemsförslag om nordisk samverkan beträffande rörledning för olja och gas (väckt av Eric Krönmark, Olavi Lähteenmäki och Rolf Sellgren).
- A 357/k Medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning (väckt av Eric Carlsson, Poul Hartling, Ingemar Mundebo och Johannes Virolainen).
- *A 358/k Medlemsförslag om stöd till den färöiska litteraturen (väckt av Tønnes Andenæs, Erlendur Patursson och Per Olof Sundman).
- A 359/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem (väckt av Johannes Antonsson, Olavi Lähteenmäki, Helge Seip, Jón Skaftason och Ib Stetter).

B. Regeringsförslag

- B 12/t Regeringsförslag om överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet (väckt av Sveriges regering).

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet (överlämnad av Nordiska ministerrådet).

- 2/k Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (överlämnad av Islands regering).
- *3/s Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (överlämnad av Finlands regering).
- *4/e Berättelse från det tulladministrativa rådet (överlämnad av Norges regering).
- *5/j Berättelse om samarbete på lagstiftningens område (överlämnad av Finlands regering).
- 6/j Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same-spörsmål och renskötsel frågor (överlämnad av Norges regering).
- 7/s Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (överlämnad av Finlands regering).
- *8/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergi-frågor (överlämnad av Finlands regering).
- 9/k Berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971 (överlämnad av Finlands regering).
- *10/s Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan (överlämnad av Sveriges regering).
- *11/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruks-spörsmål (överlämnad av Finlands regering).
- *12/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål (överlämnad av Finlands regering).
- *13/k Berättelse från Nordiska hushållshögskolan (överlämnad av Sveriges regering).
- *14/k Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík, 1971 (överlämnad av Islands regering).
- *15/j Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet (överlämnad av Danmarks regering).
- 16/k Berättelse från Nordiska kulturfonden.
- *17/k Berättelse om Nordens folkliga akademi (överlämnad av Sveriges regering).
- *18/e Berättelse från Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklings-länderna (överlämnad av Norges regering).
- *19/e Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning (överlämnad av Finlands regering).
- *20/s Berättelse från det utvidgade hälsovårdsdirektörmötet i Linköping (överlämnad av Sveriges regering).
- 21/t Berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhets-forskning (överlämnad av Danmarks regering).
- 22/k Berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor (överlämnad av Sveriges regering).
- 23/k Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (överlämnad av Finlands regering).
- *24/k Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (överlämnad av Danmarks regering).
- 25/t Berättelse från Nordiska kommittén för transportekono-misk forskning (överlämnad av Danmarks regering).
- 26/k Berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet (överlämnad av Sveriges regering).

- *27/k Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi (överlämnad av Norges regering).
- *28/s Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (överlämnad av Sveriges regering).
- *29/k Berättelse från Nordiskt kollegium för terrester ekologi (överlämnad av Sveriges regering).
- *30/j Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (överlämnad av Finlands regering).
- *31/k Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (överlämnad av Danmarks regering).
- *32/s Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (överlämnad av Norges regering).
- *33/e Berättelse om Nordel (överlämnad av Sveriges regering).
- *34/k Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning (överlämnad av Sveriges regering).
- *35/e Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (överlämnad av Norges regering).
- *36/k Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning (överlämnad av Sveriges regering).
- *37/k Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi (överlämnad av Norges regering).
- *38/k Berättelse om Nordiska sommarskolan för forskarutbildning (överlämnad av Norges regering).
- *39/k Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (överlämnad av Danmarks regering).
- 40/t Berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet (överlämnad av Norges regering).
- *41/k Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet (överlämnad av Sveriges regering).
- 42/s Berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövärdfrågor (överlämnad av Finlands regering).

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 32/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- 12/1961/j Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 11/1962/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m. (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering).
- 14/1962/k Meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 29/1962/s Meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *32/1962/j Meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 2/1963/e Meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *7/1963/j Meddelande om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen (överlämnat av Norges regering).
- *21/1963/k Meddelande om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *26/1963/s Meddelanden om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 29/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik (överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- 2/1964/k Meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 6/1964/s Meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 24/1964/k Meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 28/1964/e Meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *3/1965/k Meddelande om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *5/1965/s Meddelande om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m. (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *13/1965/j Meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *20/1965/s Meddelande om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 24/1965/j Meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *29/1965/k Meddelande om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *1/1966/k Meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *5/1966/j Meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *7/1966/k Meddelande om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *10/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar (överlämnade av Norges och Sveriges regeringar).
- 11/1966/s Meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *21/1966/s Meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *29/1966/j Meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *1/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *2/1967/k Meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *3/1967/s Meddelande om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *4/1967/s Meddelande om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *9/1967/s Meddelande om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *10/1967/s Meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *11/1967/s Meddelande om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 12/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *13/1967/j Meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 15/1967/j Meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *19/1967/s Meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *20/1967/k Meddelande om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparat (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *25/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg (överlämnade av Danmark, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *26/1967/k Meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 29/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 1/1968/j Meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning (överlämnat av Danmarks regering).
- *2/1968/j Meddelande om rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser (överlämnat av Norges regering).
- *4/1968/j Meddelanden om rekommendation nr 4/1968 angående upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *6/1968/k Meddelande om rekommendation nr 6/1968 angående yrkesläroutbildning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *8/1968/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- *9/1968/t Meddelande om rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim (överlämnat av Sveriges regering).
- *12/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m. (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- 14/1968/e Meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 15/1968/e Meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 16/1968/s Meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen (överlämnat av Sveriges regering).
- *17/1968/j Meddelande om rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *19/1968/j Meddelande om rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av interner m. m. (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *23/1968/e Meddelanden om rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering (överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks och Finlands regeringar).

- 27/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning (överlämnade av Nordiska ministerrådet, Finlands och Norges regeringar).
- *28/1968/k Meddelande om rekommendation nr 28/1968 angående iberio-amerikanskt institut (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *29/1968/k Meddelande om rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *30/1968/k Meddelande om rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *31/1968/j Meddelanden om rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- 33/1968/k Meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *35/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning (överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks, Islands och Norges regeringar).
- 1/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- 2/1969/t Meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 3/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 4/1969/s Meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 6/1969/j Meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning (överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar).
- *7/1969/k Meddelande om rekommendation nr 7/1969 angående skol- och studentbetygs jämförbarhet (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *8/1969/k Meddelande om rekommendation nr 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *10/1969/s Meddelande om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *11/1969/k Meddelande om rekommendation nr 11/1969 angående Nordisk Journalistkursus (överlämnat av Danmarks regering).
- 12/1969/s Meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *14/1969/k Meddelande om rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikfostran (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *16/1969/s Meddelande om rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *17/1969/s Meddelande om rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på musikterapiens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *18/1969/k Meddelande om rekommendation nr 18/1969 angående musiksamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 20/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 21/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- *22/1969/s Meddelande om rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *23/1969/s Meddelande om rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige (överlämnat av Finlands regering).
- *24/1969/k Meddelande om rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *25/1969/k Meddelanden om rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *27/1969/k Meddelande om rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *28/1969/e Meddelande om rekommendation nr 28/1969 angående samarbetskommitté för utvecklingsforskning (överlämnat av Danmarks regering).
- *29/1969/s Meddelande om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande yrkesvägledarutbildningen (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *1/1970/s Meddelande om rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *2/1970/s Meddelande om rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbetsmarknad för psykologer (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *3/1970/s Meddelande om rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *4/1970/k Meddelande om rekommendation nr 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *5/1970/e Meddelande om rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklarationssamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *6/1970/j Meddelande om rekommendation nr 6/1970 angående medborgarskap för barn (överlämnat av Finlands regering).
- *7/1970/j Meddelande om rekommendation nr 7/1970 angående naturalisation (överlämnat av Finlands regering).
- *8/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *9/1970/k Meddelanden om rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisningen i radio och TV (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *10/1970/k Meddelande om rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmediaforskning (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 11/1970/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur (överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks och Islands regeringar).
- *12/1970/j Meddelanden om rekommendation nr 12/1970 angående förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs (överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *13/1970/k Meddelande om rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *14/1970/e Meddelande om rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för framtidsfrågor (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *15/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- *16/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- 17/1970/j Meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *22/1970/e Meddelanden om rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder (överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar).
- *23/1970/k Meddelande om rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete (överlämnat av Danmarks regering).
- 24/1970/e Meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *25/1970/e Meddelanden om rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- 26/1970/s Meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *27/1970/k Meddelande om rekommendation nr 27/1970 angående

- samarbete på förskolans område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *28/1970/s Meddelande om rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 29/1970/k Meddelanden om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *30/1970/s Meddelanden om rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns förorening (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering).
- *31/1970/e Meddelande om rekommendation nr 31/1970 angående förenhetligande av handelsdokument (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *32/1970/k Meddelande om rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturlexikon (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *33/1970/s Meddelande om rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikerssamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *34/1970/t Meddelande om rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort (överlämnat av Norges regering).
- *35/1970/t Meddelande om rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon (överlämnat av Norges regering).
- *36/1970/s Meddelande om rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbetsmedicinens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *1/1971/k Meddelande om rekommendation nr 1/1971 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *2/1971/s Meddelande om rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 3/1971/t Meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *4/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 4/1971 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten (överlämnade av Finlands och Norges regeringar).
- *5/1971/s Meddelande om rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *6/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 6/1971 angående förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner (överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar).
- *7/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 7/1971 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Islands regering).
- *8/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk

- (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- *9/1971/k Meddelande om rekommendation nr 9/1971 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *10/1971/k Meddelande om rekommendation nr 10/1971 angående samnordisk utbildning av konservatorer (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *11/1971/k Meddelande om rekommendation nr 11/1971 angående samnordiska arkiv (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *12/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 12/1971 angående gemensamt införande av SI-systemet (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- 13/1971/e Meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete (överlämnat av Danmarks regering).
- 14/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Islands regering).
- 15/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna (överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar).
- *16/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden (överlämnade av Finlands, Islands och Sveriges regeringar).
- *17/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering).
- 18/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige (överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar).
- 19/1971/s Meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland (överlämnat av Sveriges regering).
- 20/1971/k Meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige (överlämnat av Finlands regering).
- *21/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerrack, Kattegatt och Öresund (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering).
- *22/1971/s Meddelande om rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- 23/1971/k Meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal (överlämnat av Finlands regering).
- *24/1971/k Meddelande om rekommendation nr 24/1971 angående ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *25/1971/k Meddelande om rekommendation nr 25/1971 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

- *26/1971/k Meddelande om rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *27/1971/j Meddelande om rekommendation nr 27/1971 angående privatlivets helgd (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *28/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- *29/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning (överlämnade av Nordiska ministerrådet och Norges regering).
- *30/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs (överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar).
- *31/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 31/1971 angående analysattester rörande fröer (överlämnade av Danmarks, Finlands och Islands regeringar).
- *32/1971/j Meddelande om rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete (överlämnat av Nordiska ministerrådet).
- *33/1971/k Meddelande om rekommendation nr 33/1971 angående stipendier för medarbetare vid massmedia (överlämnat av Nordiska ministerrådet).

E. Frågor

1. Fråga till Nordiska ministerrådet om översyn av den sociala trygghetskonventionen (ställd av Jan-Ivan Nilsson) /C 1/
2. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om undervisningen i nordiska språk (ställd av Poul Hartling) /C 9/k/
3. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (ställd av Per Olof Sundman) /14/1962/k/
4. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om vidgat lärarutbyte (ställd av Elsi Hetemäki) /24/1964/k/
5. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om lagstiftning rörande trafikonykterhet (ställd av Erling Engan) /24/1965/j/
6. Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (ställd av Arne Larsen) /29/1967/t/
7. Fråga till Danmarks regering om skattevetenskapligt samarbete (ställd av Anders Aune) /14/1968/e/
8. Fråga till Sveriges regering om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (ställd av Saimi Ääri) /16/1968/s/
9. Fråga till Nordiska ministerrådet om ett nordiskt trafiksäkerhetsår (ställd av Martha Johannessen) /27/1968/t/
10. Fråga till Sveriges regering om tullbehandling av postpaket (ställd av Bror Lillqvist) /3/1969/t/

11. Fråga till Finlands regering om likartad lagstiftning om transplantation (ställd av Gerda Møller) /12/1969/s/
12. Fråga till Nordiska ministerrådet om ökat stöd till ungdomssamarbete (ställd av Roald Bye) /26/1970/s/
13. Fråga till Finlands regering om giltighetstid och kostnad för pass (ställd av Erling Norvik)

Utanför saklistan förelägges följande dokument för rådet:

1. Rapport från Nordiska rådets presidium.
2. Rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt.
3. Rapport om nordiskt samarbete under år 1971.
4. Rapport från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol.

Sakernas fördelning på utskott

Juridiska utskottet

A. Medlemsförslag

- *A 5 T/j Tilläggsförslag om ny renbeteskonvention mellan Norge och Sverige
- { *A 178/j Medlemsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete
- { *A 178 Å/j Ändringsförslag om fortsatt nordiskt patentsamarbete
- *A 244/j Medlemsförslag om Nordiskt patentråd
- A 253/j Medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna
- * 257/j Medlemsförslag om nordisk äktenskapsrätt
- A 286/j Medlemsförslag om enhelig nordisk marknadslagstiftning
- A 291/j Medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna
- A 302/j Medlemsförslag om en gemensam nordisk samepolitik
- A 326/j Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande havsrätt
- A 330/j Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna
- A 333/j Medlemsförslag om nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
- *A 334/j Medlemsförslag om nordisk utlänningslagstiftning
- A 335/j Medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter
- A 336/j Medlemsförslag om nordiskt förbud mot tobaksreklam
- A 343/j Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund
- A 345/j Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet
- *A 348/j Medlemsförslag om nordisk aktiebolagslagstiftning
- *A 350/j Medlemsförslag om revision av den nordiska köp- och avtalslagstiftningen

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- *5/j Berättelse om samarbete på lagstiftningens område
- 6/j Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för same-spörsmål och renskötsel frågor
- *15/j Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
- *30/j Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 12/1961/j Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.
- *32/1962/j Meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen
- *7/1963/j Meddelande om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen
- *13/1965/j Meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription

- 24/1965/j Meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet
- *5/1966/j Meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen
- *29/1966/j Meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention
- *13/1967/j Meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro
- 15/1967/j Meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen
- 1/1968/j Meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning
- *2/1968/j Meddelande om rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser
- *4/1968/j Meddelanden om rekommendation nr 4/1968 angående upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande
- *17/1968/j Meddelande om rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt
- *19/1968/j Meddelande om rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av interner m. m.
- *31/1968/j Meddelanden om rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen
- 6/1969/j Meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning
- *6/1970/j Meddelande om rekommendation nr 6/1970 angående medborgarskap för barn
- *7/1970/j Meddelande om rekommendation nr 7/1970 angående naturalisation
- *12/1970/j Meddelanden om rekommendation nr 12/1970 angående för- enhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs
- 17/1970/j Meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet
- *28/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner
- *29/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning
- *30/1971/j Meddelanden om rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs
- *32/1971/j Meddelande om rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete

E. Frågor

5. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om lagstiftning rörande trafikonykterhet (ställd av Erling Engan) /24/1965/j/

Kulturutskottet

A. Medlemsförslag

- A 300/k Medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola
- { A 314/k Medlemsförslag om samnordiskt TV-program
- { A 314 Ä/k Ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete
- A 327/k Medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia
- A 329/k Medlemsförslag om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur
- { A 331/k Medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn
- { A 331 Ä/k Ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn

- *A 342/k Medlemsförslag om inrättande av ett nordiskt institut för ikonografi
- *A 354/k Medlemsförslag om samplanering av utbyggnaden av universitet och högskolor i Norden
- A 357/k Medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning
- *A 358/k Medlemsförslag om stöd till färöisk litteratur

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- 2/k Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
- 9/k Berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971
- *13/k Berättelse från Nordiska hushållshögskolan
- *14/k Berättelse från Nordens Hus i Reykjavik, 1971
- 16/k Berättelse från Nordiska kulturfonden
- *17/k Berättelse om Nordens folkliga akademi
- 22/k Berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor
- 23/k Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
- *24/k Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning
- 26/k Berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet
- *27/k Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
- *29/k Berättelse från Nordiskt kollegium för terrester ekologi
- *31/k Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning
- *34/k Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
- *36/k Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
- *37/k Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
- *38/k Berättelse om Nordiska sommarskolan för forskarutbildning
- *39/k Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning
- *41/k Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 14/1962/k Meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation
- *21/1963/k Meddelande om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television
- 2/1964/k Meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier
- 24/1964/k Meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte
- *3/1965/k Meddelande om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning
- *29/1965/k Meddelande om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning
- *1/1966/k Meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet
- *7/1966/k Meddelande om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV
- *2/1967/k Meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område
- 12/1967/k Meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete
- *20/1967/k Meddelande om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur

- *26/1967/k Meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning
- *6/1968/k Meddelande om rekommendation nr 6/1968 angående yrkeslärarutbildning
- *28/1968/k Meddelande om rekommendation nr 28/1968 angående iberamerikanskt institut
- *29/1968/k Meddelande om rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning
- *30/1968/k Meddelande om rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island
- 33/1968/k Meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut
- *7/1969/k Meddelande om rekommendation nr 7/1969 angående skol- och studentbetygs jämförbarhet
- *8/1969/k Meddelande om rekommendation nr 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV
- *11/1969/k Meddelande om rekommendation nr 11/1969 angående Nordisk Journalistkursus
- *14/1969/k Meddelande om rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikfostran
- *18/1969/k Meddelande om rekommendation nr 18/1969 angående musiksamarbete
- *24/1969/k Meddelande om rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning
- *25/1969/k Meddelanden om rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar
- *27/1969/k Meddelande om rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna
- *4/1970/k Meddelande om rekommendation nr 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter
- *9/1970/k Meddelanden om rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisningen i radio och TV
- *10/1970/k Meddelande om rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmediaforskning
- *13/1970/k Meddelande om rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet
- *23/1970/k Meddelande om rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete
- *27/1970/k Meddelande om rekommendation nr 27/1970 angående samarbete på förskolans område
- 29/1970/k Meddelanden om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete
- *32/1970/k Meddelande om rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturllexikon
- *1/1971/k Meddelande om rekommendation nr 1/1971 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa
- *9/1971/k Meddelande om rekommendation nr 9/1971 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik
- *10/1971/k Meddelande om rekommendation nr 10/1971 angående samnordisk utbildning av konservatorer
- *11/1971/k Meddelande om rekommendation nr 11/1971 angående samnordiska arkiv
- 20/1971/k Meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
- 23/1971/k Meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal
- *24/1971/k Meddelande om rekommendation nr 24/1971 angående ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område
- *25/1971/k Meddelande om rekommendation nr 25/1971 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område
- *26/1971/k Meddelande om rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur
- *33/1971/k Meddelande om rekommendation nr 33/1971 angående stipendier för medarbetare vid massmedia

E. Frågor

2. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om undervisningen i nordiska språk (ställd av Poul Hartling) /C 9/k/
3. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (ställd av Per Olof Sundman) /14/1962/k/
4. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om lärarutbyte (ställd av Elsi Hetemäki) /24/1964/k/

Socialpolitiska utskottet*A. Medlemsförslag*

- *A 263/s Medlemsförslag om försörjarbegreppet
- *A 269/s Medlemsförslag om samarbete om förbättrat socialskydd för husmödrar
- A 320 T/s Tilläggsförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen
- *A 323/s Medlemsförslag om utvidgning av familjebegreppet i lagstiftningen
- A 324/s Medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden
- A 328/s Medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföroreningar
- A 332/s Medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention
- A 339/s Medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet
- *A 341/s Medlemsförslag om auktorisation för optiker m. m.
- *A 346/s Medlemsförslag om nordiskt hälsokortsystem
- *A 352/s Medlemsförslag om nordisk vidareutbildning för fysioterapeuter

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- *3/s Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
- 7/s Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet
- *10/s Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
- *20/s Berättelse från det utvidgade hälsovårdsdirektörmötet i Linköping
- *28/s Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering
- *32/s Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
- 42/s Berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 32/1958/s Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.
- 11/1962/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.
- 29/1962/s Meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering
- *26/1963/s Meddelanden om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt

- 6/1964/s Meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster
- *5/1965/s Meddelande om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.
- *20/1965/s Meddelande om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen
- 11/1966/s Meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten
- *21/1966/s Meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare
- *3/1967/s Meddelande om rekommendation nr 3/1967 angående förhållanden av bestämmelserna om de ungas användande i arbete
- *4/1967/s Meddelande om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område
- *9/1967/s Meddelande om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet
- *10/1967/s Meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förhållanden av lagstiftningen om pensionsförsäkring
- *11/1967/s Meddelande om rekommendation nr 11/1967 angående förhållanden av lagstiftningen om sjukförsäkring
- *19/1967/s Meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor
- *8/1968/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän
- 16/1968/s Meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen
- 4/1969/s Meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föreningsfrågorna
- *10/1969/s Meddelande om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning
- 12/1969/s Meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation
- *16/1969/s Meddelande om rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete
- *17/1969/s Meddelande om rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på musikterapiens område
- *22/1969/s Meddelande om rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete
- *23/1969/s Meddelande om rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige
- *29/1969/s Meddelande om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande yrkesvägledarutbildningen
- *1/1970/s Meddelande om rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal
- *2/1970/s Meddelande om rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbetsmarknad för psykologer
- *3/1970/s Meddelande om rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer
- 11/1970/s Meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur
- 26/1970/s Meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomsarbete
- *28/1970/s Meddelande om rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan
- *30/1970/s Meddelanden om rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns förening
- *33/1970/s Meddelande om rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikerssamarbete
- *36/1970/s Meddelande om rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbetsmedicinens område
- *2/1971/s Meddelande om rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte

- *5/1971/s Meddelande om rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept
- *8/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk
- 18/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige
- 19/1971/s Meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland
- *21/1971/s Meddelanden om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund
- *22/1971/s Meddelande om rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar

E. Frågor

1. Fråga till Nordiska ministerrådet om översyn av den sociala trygghetskonventionen (ställd av Jan-Ivan Nilsson) /C 1/
8. Fråga till Sveriges regering om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (ställd av Saimi Ääri) /16/1968/s/
11. Fråga till Finlands regering om likartad lagstiftning om transplantation (ställd av Gerda Møller) /12/1969/s/
12. Fråga till Nordiska ministerrådet om ökat stöd till ungdomssamarbete (ställd av Roald Bye) /26/1970/s/

Trafikutskottet

A. Medlemsförslag

- *A 243/t Medlemsförslag om nordisk flygarbetstidslag
- A 287/t Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden
- A 307/t Medlemsförslag om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar
- A 325/t Medlemsförslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik
- A 337/t Medlemsförslag om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter
- *A 338/t Medlemsförslag om byggande av en trafikförbindelse mellan Vasa och Umeå
- *A 347/t Medlemsförslag om ökat turistsamarbete i Norden
- A 353/t Medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring

B. Regeringsförslag

- B 12/t Regeringsförslag om överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
- 21/t Berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning
- 25/t Berättelse från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning
- 40/t Berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 29/1963/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik
- *10/1966/t Meddelanden om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar
- *1/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik
- *25/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg
- 29/1967/t Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
- *9/1968/t Meddelande om rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim
- *12/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.
- 27/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning
- *35/1968/t Meddelanden om rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning
- 1/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage
- 2/1969/t Meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll
- 3/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket
- 20/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten
- 21/1969/t Meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna
- *8/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet
- *15/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando
- *16/1970/t Meddelanden om rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg
- *34/1970/t Meddelande om rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort
- *35/1970/t Meddelande om rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon
- 3/1971/t Meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete
- *4/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 4/1971 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten
- 14/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse
- 15/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna
- *16/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden
- *17/1971/t Meddelanden om rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning

E. Frågor

6. Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (ställd av Arne Larsen) /29/1967/t/
9. Fråga till Nordiska ministerrådet om ett nordiskt trafiksäkerhetsår (ställd av Martha Johannessen) /27/1968/t/

10. Fråga till Sveriges regering om tullbehandling av postpaket (ställd av Bror Lillqvist) /3/1969/t/
 13. Fråga till Finlands regering om giltighetstid och kostnad för pass (ställd av Erling Norvik)

Ekonomiska utskottet

A. Medlemsförslag

- A 304/e Medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia
 A 308/e Medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar
 A 309/e Medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land
 A 313/e Medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder
 A 340/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar
 A 344/e Medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut
 *A 349/e Medlemsförslag om harmonisering av beskattningsreglerna för andelar i partrederier
 A 351/e Medlemsförslag om inrättande av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete
 *A 355/e Medlemsförslag om nordiskt energipolitiskt samrådsorgan
 *A 356/e Medlemsförslag om nordisk samverkan beträffande rörledning för olja och gas
 A 359/e Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem

C 1972. Berättelser

- 1 Berättelse rörande det nordiska samarbetet
 *4/e Berättelse från det tulladministrativa rådet
 *8/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
 *11/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål
 *12/e Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål
 *18/e Berättelse från Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna
 *19/e Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning
 *33/e Berättelse om Nordel
 *35/e Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor

D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer

- 2/1963/e Meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel
 28/1964/e Meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter
 14/1968/e Meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete
 15/1968/e Meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning

- *23/1968/e Meddelanden om rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering
- *28/1969/e Meddelande om rekommendation nr 28/1969 angående samarbetskommitté för utvecklingsforskning
- *5/1970/e Meddelande om rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklarationssamarbete
- *14/1970/e Meddelande om rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för framtidsfrågor
- *22/1970/e Meddelanden om rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder
- 24/1970/e Meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
- *25/1970/e Meddelanden om rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna
- *31/1970/e Meddelande om rekommendation nr 31/1970 angående för-
enhetligande av handelsdokument
- *6/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 6/1971 angående för-
enkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner
- *7/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 7/1971 angående sam-
ordning av elektriska säkerhetsfrågor
- *12/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 12/1971 angående ge-
mensamt införande av SI-systemet
- 13/1971/e Meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående
nordiskt ekonomiskt samarbete
- *31/1971/e Meddelanden om rekommendation nr 31/1971 angående ana-
lysattester rörande fröer

E. Frågor

7. Fråga till Danmarks regering om skattevetenskapligt samarbete
(ställd av Anders Aune) /14/1968/e/

Översikt över sessionen

Rådets plenarmöten hölls i riksdagens plenisal i Riksdagshuset. Platsfördelningen i salen framgår av planen sist i bandet. För utskottens, delegationernas och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m. m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmöten

Lördagen den 19 februari kl. 11.00—11.40 och 14.00—19.16
 Söndagen den 20 februari kl. 13.00—18.00
 Måndagen den 21 februari kl. 09.00—10.15 och 15.00—18.00
 Tisdagen den 22 februari kl. 15.00—19.00
 Onsdagen den 23 februari kl. 10.00—12.30 och 15.00—16.35
 Torsdagen den 24 februari kl. 10.00—10.50

Utskottsmöten

Juridiska utskottet

Lördagen den 19 februari kl. 10.00—10.50
 Måndagen den 21 februari kl. 10.20—11.30
 Onsdagen den 23 februari kl. 09.30—09.45

Kulturutskottet

Lördagen den 19 februari kl. 10.00—10.55
 Måndagen den 21 februari kl. 10.25—12.10
 Tisdagen den 22 februari kl. 10.00—11.05
 Onsdagen den 23 februari kl. 09.10—09.40

Socialpolitiska utskottet

Lördagen den 19 februari kl. 10.00—11.00
 Måndagen den 21 februari kl. 10.25—12.15
 Tisdagen den 22 februari kl. 10.00—10.30
 Onsdagen den 23 februari kl. 12.20—13.30

Trafikutskottet

Lördagen den 19 februari kl. 10.00—10.50
 Måndagen den 21 februari kl. 10.15—11.35
 Tisdagen den 22 februari kl. 10.00—11.10
 Onsdagen den 23 februari kl. 09.00—09.50

Ekonomiska utskottet

Lördagen den 19 februari kl. 09.00—09.25

Måndagen den 21 februari kl. 10.00—11.45

Tisdagen den 22 februari kl. 10.15—10.50

Särskilda arrangemang

Lördagen den 19 februari: Lunch i Riksdagshusets restaurant (värd: Finlands riksdag)

Supé på Restaurant Fiskartorpet (värd: Nordiska rådets Finlands delegation)

Söndagen den 20 februari: Filmföreläsning på Bio Rex om Nordens verksamhet

Utdelning av Nordiska rådets litteratur- och musikpris (Finlandia-huset)

Mottagning i Helsingfors stadshus (värd: Helsingfors stad)

Måndagen den 21 februari: Supé (värdar: Danmarks, Islands, Norges och Sveriges ambassader)

Tisdagen den 22 februari: Kvällen reserverad för sammankomster i riksdagspartiernas regi

Onsdagen den 23 februari: Middag å Hotell Intercontinental (värd: Finlands regering)

PROTOKOLL

Protokoll

1:a mötet (1:a avd.)

Lördagen den 19 februari 1972 kl. 11.00

Presidenter: Ib Stetter (1—4) och V. J. Sukselainen (5—28)

Dagordning

1. Öppningsanförande av presidenten Ib Stetter

2. Namnupprop: godkännande av medlemslista

3. Val av presidium

4. Val av suppleanter för presidiemedlemmarna

5. Anförande av den nyvalde presidenten

6. Fastställande av saklista för sessionen

7. Val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

7 a. Kompletteringsval till styrelsen för Nordiska kulturfonden

8. Val av medlemmar i styrelsen för Nordiska kulturfonden 1973—1974

9. Val av informationskommitté

10. Bemyndigande för de fasta utskotten att lägga sådana berättelser och meddelanden till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlats vid sessionen

11. D 1972/32/1958/s: meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

12. D 1972/12/1961/j: meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning för aktiebolag m. m.

13. D 1972/29/1962/s: meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering

14. D 1972/2/1963/e: meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

15. D 1972/2/1964/k: meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

16. D 1972/6/1964/s: meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster

17. D 1972/28/1964/e: meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter

18. D 1972/11/1966/s: meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten

19. D 1972/15/1967/j: meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen

20. D 1972/1/1968/j: meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning

21. D 1972/15/1968/e: meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning

22. D 1972/4/1969/s: meddelande om re-

kommendation nr 4/1969 angående samarbejde rörande föroreningsfrågorna

23. D 1972/6/1969/j: meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning

24. D 1972/20/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten

25. D 1972/11/1970/s: meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur

26. D 1972/17/1970/j: meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet

27. D 1972/24/1970/e: meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden

28. Dokument 4. Rapport från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol

29. Anmälan om utskottens sammansättning och val av förmän och vice förmän

30. Meddelande av Nordiska ministerrådet

31. C 1: berättelse rörande det nordiska samarbetet

Dokument 1. Rapport från Nordiska rådets presidium

Dokument 3. Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (generaldebatten)

1

Öppningsanförande av presidenten

Siden Nordisk Råds 19. session i København er to af dens medlemmer afgået ved døden. Deres indsats i deres eget lands politiske liv er blevet vurderet i de nationale parlamenter, og her skal vi mindes deres gerning i det nordiske fællesskabs tjeneste.

Lars Larsson, der blev revet bort sidste forår, endnu ikke fyldt 50 år, havde deltaget i rådets arbejde siden 1963, først som suppleant og fra 1968 som valgt medlem. Allerede året efter blev han viceformand i den svenske delegation og beklædte denne post ved sin død.

Der er mange af rådets medlemmer, som har lært Lars Larsson personligt at kende, fordi han gennem årene som suppleant deltog i arbejdet i flere af udvalgene. Derfor havde han også ganske særlige forudsætninger for den meget værdifulde indsats, han kom til at øve som medlem af Nordisk Organisationskomité.

Aksel Larsen blev medlem af Nordisk Råd i 1960 og sad her uafbrudt til sin død for en måned siden, 74 år gammel, ligesom han gennem alle årene var medlem af den danske delegations arbejdsudvalg.

Aksel Larsen var en ivrig deltager i rådets almenpolitiske debatter, især om markedsspørgsmålene, og han koncentrerede sig i øvrigt om arbejdet i trafikudvalget. Forslagene om Øresundsforbindelsen og storlufthavn på Saltholm havde i ham en dynamisk forkæmper, og han så disse planer som et centralt led i det nordiske samarbejde.

Med Lars Larsson og Aksel Larsen har Nordisk Råd mistet to af sine mest interesserede og aktive medlemmer, og vi har mistet to gode kammerater og dygtige arbejdsfæller.

Nordisk Råd hædrer mindet om Lars Larsson og om Aksel Larsen.

På Nordisk Råds vegne takker vi den finske rigsdag, fordi man ligesom tidligere gæstfrit har stillet rigsdagshuset til rådighed for vor 20. session.

Vi føler os altid velkomne her i Finlands hovedstad, hvis navn er knyttet til den nordiske samarbejdsoverenskomst, som blev underskrevet i dette hus for 10 år siden. Det hører til de forløbne års markante begivenheder, at den reviderede Helsingforstraktat er trådt i kraft. Med hjemmel i denne er Nordisk Ministerråd blevet oprettet, og Nordisk Råds organisation er blevet traktatfæstet og styrket.

På det nyetablerede formelle grundlag har vi gennemført den nordiske kulturaf-tale, og på denne session forelægger regeringerne efter henstilling fra rådet et forslag til en parallel organisation for det nordiske trafiksamarbejde.

Styrkelsen og udbygningen af Nordisk Råd har netop nu en ganske særlig betydning. Vore nordiske lande befinder sig i disse måneder i en uoverskuelig markeds-politisk situation. Norge og Danmark har

afsluttet deres forhandlinger med De europæiske Fællesskaber og har underskrevet tiltrædelsestraktaterne. Afgørelsen er nu lagt i hænderne på de to landes befolkninger, og det vil være en fordel for samtlige nordiske lande, at Norge og Danmark opnår den tilslutning, som de har ansøgt om.

Finland, Island og Sverige fører forhandlinger i Bruxelles, og vi kender ikke det endelige udfald, men vi ved, at den politiske og økonomiske situation i Europa under alle omstændigheder ændres, når Storbritannien slutter sig til fællesmarkedet pr. 1. januar 1973.

Usikkerheden skaber vanskeligheder for de nordiske lande og dermed også for Nordisk Råd, men det er betydningsfuldt at konstatere, at de nordiske regeringer og de fem landes parlamentarikere alle er enige om at bevare og udbygge det nordiske samarbejde, og denne positive holdning er fundamentet for rådets forhandlinger og overvejelser. Indstillingen er helt i overensstemmelse med den folkelige holdning i de fem lande. Den kræver af os, at vi er fleksible og hurtigt finder udveje for at tilpasse os de nye vilkår, og den kræver, at vi på intet tidspunkt glemmer, at det politiske samarbejde her i Norden har sin rod i en folkelig samhørighed, som omfatter hele vor daglige tilværelse. På grund af vore landes forskellige markedspolitiske veje er det nødvendigt, at vi fremmer og markerer samarbejdet og sammenholdet kraftigere end nogen sinde tidligere.

Howdan lever vi op til dette krav?

Efter traditionen samler medlemmerne sig i nationale grupper både under udvalgsarbejdet og under sessionsmøderne, og vi bør overveje, om det ikke vil være mere inspirerende, at vi samler os i partigrupper på tværs af landegrænserne. En sådan ændring af mønsteret vil medføre, at vi tvinges til i højere grad at se bort fra de enkelte landes nationale interesser og beskæftige os mere med problemerne på internordisk plan. Dette sker naturligvis allerede i et vist omfang, men det forekommer mig, at den nævnte ændring vil åbne muligheder for nytænkning og samtidig skærpe interessen for vort arbejde.

Et andet praktisk spørgsmål til overvejelse og diskussion er muligheden for i løbet af

året at afholde et ekstraordinært rådsmøde af kortere varighed, således at vi, hurtigere end det nu er muligt, kan tage stilling til fremsatte forslag og fællesproblemer. Situationen til efteråret kan være af en sådan art, at det er hensigtsmæssigt at afholde en ekstra session, når markedsproblemerne er afklaret.

Jeg forventer, at Nordisk Råds betydning vil øges væsentligt i løbet af de nærmest følgende år, fordi der vil blive stillet krav om et forstærket regionalt samarbejde. En naturlig følge af et sådant krav vil være, at det overvejes at indføre direkte valg af repræsentanter til rådet, samtidig med at medlemslandene afholder valg til deres respektive parlamenter.

Grundlaget for generaldebatten i dag og i morgen er rapporten fra Nordisk Ministerråd og rapporten fra Nordisk Råds præsidium. Disse to rapporter er bl. a. en opgørelse over arbejdet i det forløbne år, og det fremgår heraf, at ikke mindst regerings-siden nu er opbygget og klar til brug. Mine forslag om at styrke parlamentarikersiden skal bl. a. ses på denne baggrund.

Jeg understreger, at mine her fremførte tanker naturligvis ikke kan eller skal realiseres pr. omgående, men de kan eventuelt udvikles og føre til resultater efter en grundig behandling. Jeg håber, at synspunkterne må indgå i generaldebatten.

Nordisk Råds primære opgave er at sikre, at samarbejdet mellem medlemslandene bliver betydningsfuldt og nærværende, og at det fortsat kan bestå på trods af, at de to af landene tilslutter sig De europæiske Fællesskaber.

Med disse ord har jeg den glæde at byde vore gæster og repræsentanter for de nordiske regeringer, parlamenter, sekretariater og for pressen velkommen til arbejdet, og jeg har den ære at erklære Nordisk Råds 20. session for åbnet.

2

Namnupprop: godkännande av medlemslista

Namnupprop företogs enligt följande medlemslista, upprättad enligt § 4 arbetsordningen:

Regeringsrepresentanter

Andersen, K. B¹
 Aspling, Sven¹
 Aura, Teuvo
 Bengtsson, Ingemund¹
 Berrefjord, Oddvar
 Bratteli, Trygve¹
 Cappelen, Andreas Z.¹
 Carlsson, Ingvar¹
 Christiansen, Peter F.¹
 Feldt, Kjell-Olof
 Geijer, Lennart
 Gjerde, Bjartmar
 Heinesen, Knud¹
 Holmqvist, Eric¹
 Højdahl, Odd
 Isaksson, Martin
 Jensen, Egon¹
 Jóhannesson, Ólafur
 Johansson, Rune¹
 Kampmann, Jens¹
 Kjartansson, Magnús
 Kleppe, Per
 Korhonen, Gunnar
 Krag, Jens Otto
 Lahtinen, Alli
 Lidbom, Carl¹
 Liinamaa, Keijo
 Louekoski, Matti
 Lundkvist, Svante¹
 Lång, K. J.
 Löfberg, Bertil
 Matthiasen, Niels
 Mattila, Olavi J.
 Nielsen, K. Axel¹
 Norling, Bengt
 Nørgaard, Ivar
 Ólafsson, Magnús Torfi
 Palme, Olof¹
 Rossi, Reino
 Steen, Reulf
 Suomela, Samuli
 Timonen, Esa
 Tuominen, Heikki
 Tyyri, Jouko
 Uitto, Jorma
 Wickman, Krister¹

Valda medlemmar

Adamsson, Erik
 Albertsen, Kristian

Alenius, Ele
 Andenæs, Tønnes
 Antila, Pentti
 Antonsson, Johannes
 Aune, Anders
 Austrheim, John
 Björklund, Ilkka-Christian
 Bye, Roald
 Carlsson, Eric
 Dalsager, Poul
 Dam, Poul
 Ehrnrooth, Georg C.
 Engan, Erling
 Garbo, Gunnar
 Geijer, Arne
 Gíslason, Gylfi Þ.
 Guðmundsson, Gils
 Guðnason, Bjarni
 Hafstein, Jóhann
 Hansen, Guttorm
 Hansen, Jørgen Peder
 Hansen, Ove
 Hartling, Poul
 Haugaard, Svend
 Helén, Gunnar
 Helveg Petersen, Niels
 Hermansson, Carl-Henrik
 Hernelius, Allan
 Hetemäki, Elsi
 Holmberg, Gustav
 Horn, Svend
 Häggblom, Alarik
 Jansson, Paul
 Johannessen, Guri
 Johannessen, Martha
 Johansson, Knut
 Johansson, Tage
 Koivisto, Tellervo¹
 Korvald, Lars¹
 Krönmark, Eric
 Larsen, Arne
 Lillqvist, Bror
 Lindeman, Lars
 Lähteenmäki, Olavi¹
 Mathiesen, Matthías Á.
 Mellqvist, Sven
 Mundebo, Ingemar
 Møller, Gerda
 Mørk Eidem, Bjarne¹
 Nettelbrandt, Cecilia
 Nielsen, Knud
 Nilsson, Jan-Ivan

¹ *Ej närvarande vid uppropet.*

Norvik, Erling
 Nyboe Andersen, Poul
 Palm, Sture
 Patursson, Erlendur
 Rognerud, Berte
 Salvesen, Salve
 Seip, Helge
 Siltanen, Sylvi
 Skaftason, Jón
 Skantz, Anna-Greta
 Stetter, Ib
 Støa, Johan
 Sukselainen, V. J.
 Sundman, Per Olof
 Sundqvist, Ulf
 Tarjanne, Pekka
 Thestrup, Knud
 Tuominen, Mirjam
 Vennamo, Veikko
 Willoch, Kåre¹
 Virolainen, Johannes¹
 Väyrynen, Paavo
 Aarvik, Egil
 Øregaard, J. Fr.

3

Val av presidium

Arbetsutskotten hade föreslagit, att till president skulle väljas V. J. Sukselainen, Finland, och till vice presidenter Ib Stetter, Danmark, Jón Skaftason, Island, Helge Seip, Norge, och Johannes Antonsson, Sverige.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

4

Val av suppleanter för presidiemedlemmarna

Arbetsutskotten hade föreslagit, att till suppleanter för presidiemedlemmarna skulle väljas Svend Horn, Danmark, Sylvi Siltanen, Finland, Matthías Á. Mathiesen, Island, Guttorm Hansen, Norge, och Sven Mellqvist, Sverige.

Arbetsutskottens förslag bifölls.

Sukselainen övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

¹ Ej närvarande vid uppropet.

5

Anförande av den nyvalde presidenten

Presidenten: Ärade rådsmedlemmar, mina damer och herrar, hyvät naiset ja herrat!

Jag ber på presidiets vägnar att få tacka för det förtroende, som i valet här nyss har visats oss. Personligen måste jag medge, att det ligger ett visst behag i att få ta emot samma uppdrag som man för fjorton år sedan lämnat över i andra händer vid ett likadant, högtidligt tillfälle. När rådet inte är äldre än ett par tiotal år och när man har varit närvarande också vid det tillfälle där tanken på upprättandet av rådet lades fram, känner man sig nästan som en pionjär i branschen.

Att Nordiska rådet trampat på stället och håller på att drunkna i papper är knappast en helt främmande tanke för dem som har varit med i rådets arbete. Men har vi just nu någon anledning att dra en sådan slutsats? Under ett par års tid har jag nu haft tillfälle att betrakta rådets verksamhet med en utomståendes ögon, se arbetet i ett vidare perspektiv och vara ovetande om detaljer. Och jag måste säga att jag, sedan jag under de senaste dagarna har gått igenom protokollen och andra handlingar för att se vad som har kommit till stånd under de senaste åren, är förbluffad över den snabba takt som sakernas behandling i många fall har fått.

Om året 1970 var ett relativt svagt år, vilket Jens Otto Krag synes ha konstaterat vid nittonde sessionen i Köpenhamn, så har i stället många avgörande beslut träffats under år 1971. I fjol reviderades — såsom här redan har sagts — det nordiska samarbetsavtalet, som ju undertecknades vid rådets tionde session år 1962 och är känt som Helsingforsavtalet. Under fjolåret upprättades nordiska ministerrådet, vilket otvivelaktigt innebär att samarbetet regeringarna emellan blir bättre och intensivare. Under årens lopp har vi ibland skämtat om att vi är ett parlament utan regering. Det är inte omöjligt att också denna känsla av ofullkomlighet småningom försvinner när ministerrådet finner formen för sin verksamhet. Senaste år ingicks vidare det nordiska kulturavtalet, som trädde i kraft vid årsskiftet. Detta lade grunden för ett samnor-

diskt kultursekretariat i Köpenhamn. I fjol fick rådet också ett samnordiskt presidiesekretariat i Stockholm. Hela denna process och denna utveckling av funktionerna har förorsakat mycket arbete för dem som stod för rådets nittonde session och för den danske rådspresidenten. Jag vill begagna mig av detta tillfälle för att framföra ett mycket varmt tack till Ib Stetter för allt det som danskarna och han själv utträttat till rådets bästa.

För mig är det en högst angenäm uppgift att hälsa Nordiska rådet välkommet till Finland och Helsingfors, som nu fjärde gången är dess mötesplats. Vi i Finland minns gärna de gånger ni senast var här. Vi hoppas naturligtvis att också denna session skall kunna hållas på ett lika lyckligt sätt som de tidigare. Vi har, vilket ni säkert har lagt märke till, visserligen haft vissa svårigheter att på det inrikespolitiska planet få en sådan fart på våra tröga regeringsförhandlingar, att rådets sekretariat kunde få besked om vem som såsom regeringsrepresentant från Finlands sida deltar i sessionen. Eftersom vi här i landet har för vana att skynda långsamt beslöt vi på torsdagskvällen att inte göra något hastverk utan i stället spela med de kort vi hade på handen. Jag tror att vi alla är överens om att en majoritetsregering är något så dyrbart, att möjligheterna att få en sådan till stånd inte får förstöras genom onödig brådska.

Ser vi på de saker som denna gång står på vår dagordning, kan vi konstatera, att förverkligandet av nya överenskommelser och igångsättandet av nya organ kräver en hel del av vår uppmärksamhet. Här har vi en möjlighet att på ett betydelsefullt sätt öka spännvidden på de beslut som tagits tidigare och på så sätt stärka ramen för hela det nordiska samarbetet.

Relationerna till den europeiska gemensamma marknaden, som under de gångna åren har krävt en hel del mötestid och en hel mängd trycksvärta, är nu i ett något klarare skede än förut. Den gemensamma marknaden har av helt naturliga skäl tilldragit sig allas uppmärksamhet, eftersom något nu antligen håller på att hända. Det är ju klart att varje land på det sätt som för det är förmånligast måste se till hur landets handelsrelationer utvecklas i framtiden. Vis-

sa länder har ansökt om medlemskap i EEC. Andra ser sig om efter arrangemang som enligt deras uppfattning är lämpligare. Ingen vill bli utsatt för ett bakslag i utrikeshandeln och därigenom ett bakslag i sitt näringsliv.

Trots att man kunde säga att saken för varje lands del nu håller på att utvecklas, och att den inte på samma sätt nu är aktuell som tidigare, är det klart att denna nya aspekt kräver en intensiv uppmärksamhet. Vad kommer egentligen att ske om vart och ett land i stort sett lyckas i sin strävan att få något slags förhållande etablerat till den gemensamma marknaden? Vilket blir våra länders inbördes förhållande efter det våra relationer till EEC är i ordning — och om relationerna eventuellt blir av både många och olika slag? Knappast någon av oss har en tillräckligt klar uppfattning om vad som skall göras för att undvika bakslag och jag tror, att vi inte under denna session genom många eller långa tal kan göra sakerna klarare vare sig för oss själva eller för varandra. Därför är det uppenbarligen viktigast att vi riktar huvuddelen av vår uppmärksamhet på att se till att vi har ett gemensamt, funktionsdugligt maskineri som fortlöpande följer med händelsernas gång, har ansvar för informationen och i varje skede gör allt som kan och bör göras. Denna beredskap kan vi förbättra och komplettera på ett betydelsefullt sätt redan under denna session, det är jag övertygad om.

Med dessa tankar i sinnet ber jag ännu en gång att få tacka både på egna vägnar och hela presidiet för det förtroende, som ni har visat oss, och samtidigt uttrycka en förhoppning om förståelse för de felgrepp, som alltid är möjliga för den som leder ordet. Jag hoppas att ni skall trivas under dessa dagar i Finland och med arbetsglädje ta itu med de uppgifter som väntar på oss.

6

Fastställande av saklista

Presidiet hade föreslagit, att å saklistan för sessionen skulle upptagas de saker, vilka icke utmärks med asterisk i den utdelade förteckningen över i rådet anhängiga saker.

Palm: Herr president! Beträffande medlemsförslag nr A 304/e om gemensamt nor-

diskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia föreligger ett betänkande från ekonomiska utskottet daterat den 22 oktober 1971. Sedan dess har emellertid omständigheter inträffat som synes mig påfordra en förnyad utskottsbehandling.

Herr president! Jag yrkar att medlemsförslag A 304/e återremitteras till ekonomiska utskottet för vidarebehandling.

Palms hemställan om återremiss bifölles.

Saklista för sessionen fastställdes i enlighet med presidiets förslag.

7

Val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning

Arbetsutskotten hade till medlemmar i ett utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning för tiden intill nästa session föreslagit:

från Danmark: Jørgen Peder Hansen med Niels Helveg Petersen som suppleant

från Finland: Sylvi Siltanen med Elsi Hemmäki som suppleant

från Island Gylfi Þ. Gíslason med Bjarni Guðnason som suppleant

från Norge: Gunnar Garbo med Martha Johannessen som suppleant

från Sverige: Per Bergman med Johannes Antonsson som suppleant.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

7 a

Kompletteringsval till styrelsen för Nordiska kulturfonden

Presidenten: Arbetsutskotten föreslår att till medlem av Nordiska kulturfondens styrelse i stället för minister för kulturelle anligganden Niels Matthiasen, som avgått ur styrelsen, väljes Poul Hartling för den resterande mandattiden eller till utgången av år 1972.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

8

Val av medlemmar i styrelsen för Nordiska kulturfonden 1973—1974

Arbetsutskotten hade föreslagit rådet att till medlemmar i styrelsen för Nordiska kulturfonden för åren 1973—1974 välja:

från Danmark: Poul Hartling med Grethe Philip som suppleant

från Finland: Olavi Lähteenmäki med Georg Backlund som suppleant

från Island: Gils Guðmundsson med Jóhann Hafstein som suppleant

från Norge: Håkon Johnsen med Berte Rognerud som suppleant

från Sverige: Ingemar Mundebo med Tage Johansson som suppleant.

Arbetsutskottens förslag bifölles.

9

Val av informationskommitté

Arbetsutskotten hade föreslagit att Nordiska rådet skulle tillsätta en informationskommitté med uppgift att bistå presidiet med handhavandet av Nordiska rådets informationsfrågor däri inbegripet utgivningen av tidskriften Nordisk Kontakt och i denna kommitté för tiden intill nästa ordinarie session som medlemmar välja:

från Danmark: Henry Christensen och Orla Møller

från Finland: Johannes Virolainen och Ilkka-Christian Björklund

från Island: Gylfi Þ. Gíslason och Gils Guðmundsson

från Norge: Guttorm Hansen och Berte Rognerud

från Sverige: Sture Palm och Per Olof Sundman

Arbetsutskottens förslag bifölles.

10

Bemyndigande för de fasta utskotten att lägga sådana berättelser och meddelanden till handlingarna, vilka ej upptagits på saklistan för sessionen eller vilka icke slutbehandlats vid sessionen

Presidiet hade föreslagit, att utskotten måtte få rådets bemyndigande att lägga till handlingarna de berättelser och meddelanden, som avgivits till sessionen men icke upptagits å saklistan och följaktligen utmärkts med asterisk i förteckningen över i rådet anhängiga saker, eller som icke slutbehandlats vid sessionen.

Presidiets förslag bifölles.

11

D 1972/32/1958/s: meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

12

D 1972/12/1961/j: meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

13

D 1972/29/1962/s: meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

14

D 1972/2/1963/e: meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

15

D 1972/2/1964/k: meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

16

D 1972/6/1964/s: meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionsjuggymnaster

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

17

D 1972/28/1964/e: meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

18

D 1972/11/1966/s: meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulans-tjänst inom Nordkalotten

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

19

D 1972/15/1967/j: meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handling-

arna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

20

D 1972/1/1968/j: meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

21

D 1972/15/1968/e: meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

22

D 1972/4/1969/s: meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föreningsfrågorna

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

23

D 1972/6/1969/j: meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

24

D 1972/20/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

25

D 1972/11/1970/s: meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

26

D 1972/17/1970/j: meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

27

D 1972/24/1970/e: meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

28

Rapport från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol (Dokument 4)

Presidiet hade föreslagit, att rådet måtte lägga rapporten till handlingarna.

Presidiets förslag bifölls.

Förhandlingarna avbröts kl. 11.40.

Protokoll

1:a mötet (2:a avd.)

Lördagen den 19 februari 1972 kl. 14.30

Presidenter: V. J. Sukselainen, Johannes Antonsson och Ib Stetter

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.30.

Meddelanden

Det meddelades att statsrådet Ingemund Bengtsson och statsrådet Holmqvist samt Lähteenmäki och Virolainen intagit sina platser i rådet.

29

Anmälan om utskottens sammanställning och val av förmän och vice förmän

Presidenten: Med avvikande från arbetsordningens § 25 har utskotten konstituerat sig och valt till förmän och vice förmän följande:

juridiska utskottet:

förman: Knud Thestrup

vice forman: Matthías Á. Mathiesen

kulturutskottet:

förman: Gylfi Þ. Gíslason

vice förman: Ingemar Mundebo

socialpolitiska utskottet:

förman: Egil Aarvik

vice förman: Lars Lindeman

trafikutskottet:

förman: Pekka Tarjanne

vice förman: Svend Horn

ekonomiska utskottet:

förman: Sture Palm

vice förman: Anders Aune

30

Meddelande av Nordiska ministerrådet

Minister för utrikeshandel **Rossi:** Ministerrådet har under de första månaderna av sin verksamhet försökt få en överblick av

de nordiska samarbetsfälten. Detta samarbete, som delvis skapats, delvis vuxit fram, sker i många och skiftande former.

Ministerrådets första berättelse till denna Nordiska rådets 20:e session behandlar de samarbetsområden som nämnts i Helsingforsavtalet samt vissa andra frågor som ministerrådet funnit aktuella i det nordiska samarbetet, såsom miljövård, bistånd till utvecklingsländerna och narkotikaproblem.

Det sista avsnittet är en kort sammanfattning till berättelsen. Dessutom har till berättelsen bifogats en tilläggsberättelse rörande de nordiska ländernas förhandlings-situation med EEC.

Ministerrådet hoppas att berättelsen ger parlamentariker en tämligen fullständig överblick av det nordiska samarbetet. Den relativt korta tid som ministerrådet haft till förfogande har emellertid icke tillåtit oss att redan i detta skede komma fram med sådana konkretiseringar och prioriteringar som ministerrådet borde sträva till. Det är ministerrådets avsikt att i fortsättningen ägna särskild uppmärksamhet åt detta även som åt eventuella andra synpunkter och önskemål som framförs av parlamentariker-na under denna session.

Ministerrådets verksamhet och utformningen av berättelsen har onekligen påverkats av det aktuella läget. Det nordiska samarbetet befinner sig i dag i ett skede som å ena sidan kännetecknas av stora samnordiska initiativ — kulturavtalet, transportavtalet m. m. — medan å andra sidan påverkas vårt tänkande av den fortsatta utvecklingen av marknadssituationen i Europa som direkt berör det viktiga nordiska ekonomiska samarbetet och tangerar andra

samarbetsfält. I detta läge är det angelägnare än någonsin att betona vikten av att bevara de uppnådda resultaten. Samtidigt bör man utveckla det redan pågående samarbetet och ta vara på de nya samarbetsfält som kan öppna sig med den fortsatta ekonomiska och samhälleliga utvecklingen.

I sin rekommendation nr 13/1971 nämnde Nordiska rådet som en av ministerrådets huvuduppgifter att förbereda och leda arbetet för vidareutveckling och fördjupning av det ekonomiska samarbetet i Norden. Ministerrådet har tagit denna rekommendation i beaktande. Vid sitt möte i Åbo den 27 oktober 1971 beslöt ministerrådet upprätta ett utskott för nordisk ekonomiskt samarbete. De nordiska statsministrarna gav sin tillslutning till detta beslut. Det ekonomiska samarbetsutskottet höll sitt första möte den 11 februari i Helsingfors.

Som ett nytt steg inom skapandet av en samarbetsorganisation har ministerrådet beslutat vid sitt möte i går att ett permanent sekretariat för nordiska samarbetsfrågor skall upprättas. Sekretariatet skall vara underordnat ministerrådet men bestå av tjänstemän som är oavhängiga av de nationella förvaltningarna.

Nordiska ämbetsmannakommittén skall utarbeta förslag till uppgifter, arbetsordning och organisationsplan för sekretariatet så att sekretariatet kan träda i verksamhet snarast och i god tid före Nordiska rådets nästa session. Som grundval härför skall följande synpunkter beaktas:

Sekretariatet skall biträda nordiska ministerrådet vid behandlingen av nordiska samarbetsfrågor. Det innebär att sekretariatet har att göra de utredningar som ministerrådet begär och för ministerrådet lägga fram de förslag som föranleds därav. Sekretariatet kan ta upp nya samarbetsprojekt i ministerrådet och göra mera begränsade utredningar som förordas som underlag för ministerrådets ställningstaganden. Sekretariatets uppgifter måste bedömas med hänsyn tagen till de lösningar av den europeiska marknadsfrågan som de olika nordiska länderna eftersträvar.

Sekretariatets första uppgift blir att gå igenom de olika samarbetsfrågor som f. n. är föremål för utredning och bedömning i redan existerande samarbetsorgan eller av

regeringarna. Denna genomgång skall syfta till att skapa underlag för initiativ av ministerrådet för en utveckling av samarbetet på särskilt betydelsefulla områden. En kartläggning av detta slag kan också ge vid handen att en del samarbetsfrågor inte kräver ytterligare insatser. En effektivisering av de nuvarande samarbetsformerna och en prioritering av arbetsuppgifterna bör eftersträvas.

Det bör undersökas hur sekretariatet skall inpassas i den nuvarande samarbetsorganisationen. Därvid bör övervägas i vad mån inrättandet av sekretariatet påverkar nordiska ämbetsmannakommitténs och ekonomiska samarbetsutskottets ställning och arbetsformer.

För den utredning som sålunda beslutats och för att biträda samarbetsministrarna, ämbetsmannakommittén och det ekonomiska samarbetsutskottet i deras arbete tillsätter varje land omedelbart en ämbetsman att ingå i ett interimistiskt sekretariat som fungerar intill dess det permanenta sekretariatet etablerats.

Såsom det betonas i berättelsen är ministerrådet fast beslutet att söka vidmakthålla och vidare utveckla det vitt förgrenade nordiska samarbetet. Den gemenskap i fråga om kultur, traditioner och grundläggande värderingar som föreligger mellan de nordiska länderna är ett underlag och en drivkraft för dessa ansträngningar.

Meddelande

Det meddelades, att Tellervo Koivisto inlagt sin plats i rådet.

31

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet, Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) och Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (Dokument 3)

Seip: Den sesjonen i Nordisk Råd som vi har inledet i dag, faller i et år som vil bli skjellsettende i nyere europeisk historie på grunn av avtalene om utvidelse av De europeiske fellesskap. Storbritannia og

Irland har i prinsippet allerede bestemt seg til å gå med. Danmarks og Norges regjeringer har forhandlet seg fram til avtaler om medlemskap i EF, som regjeringene vil søke å få ratifisert. Finland, Island og Sverige forhandler med noe ulike utgangspunkt om avtaler med eller tilknytning til De europeiske fellesskap. Fra 1973 vil EFTA, som har dannet en vesentlig del av grunnlaget for de nordiske lands utenriksøkonomiske kontakt og orientering, falle bort. EFTA har også vært basis for det felles nordiske marked vi har sett utvikle seg nettopp gjennom de nordiske lands samarbeid innen rammen av det bredere fellesskap som EFTA har representert.

Nå blir EFTA brutt opp, og vi skal søke vår plass og tilpasse våre samarbeidsformer til denne nye situasjonen. Det er kanskje ikke så merkverdig at dette skaper en viss usikkerhet og visse meningsbrytninger. Stilt overfor så viktige og så langtvirkende beslutninger som det her er tale om, må vi sørge for å få mest mulig relevant materiale på bordet, få prøvet argumenter i ulike retninger og samrå oss med granner og venner i den åpenhet, med det alvor og med den saklighet som skal prege våre nordiske kontakter.

Noen har skildret dagens situasjon i det nordiske samarbeid i dystre farger. I pressen har vi til og med sett ord som "gravøl" om den sesjon vi nå har innledet. En tidligere norsk statsråd som var med å legge fram to tilrådinge om medlemskapsøknad i EF, taler nå om at slikt medlemskap gjør en til "delstat i EF". Andre har inntatt en reservert holding til det nordiske, ut fra det syn at vi ikke lenger skulle behøve så vidtgående nordisk samarbeid på grunn av en sterkere Europa-tilknytning. Etter min mening er begge disse holdningene like feilaktige, like fjerne fra den realitetenes verden som vi i dag må se i øynene, og fra den framtid vi skal være med å forme.

Vår oppgave nå er å definere og slå fast både mulighetene og begrensningene i det nordiske samarbeidet. Norden er ingen institusjonell enhet og har ikke vært det i nyere historie.

Det er fleksibiliteten i det nordiske samarbeidet, den fleksible strukturen i et fellesskap til gjensidig støtte og berikelse, som

har gitt nordisk samarbeid dets styrke, dets karakter og dets bredde.

Norden har aldri søkt å være seg selv nok. Våre land har en utadventt økonomi, der vår velstand og velferd, våre muligheter for framgang og trygging av meningsfylte framtidige arbeidsplasser ligger i at vi drar nytte av internasjonal arbeidsdeling. Våre land har kulturelt en åpen og bred kontakflate først og fremst vis-à-vis vår egen verdensdel, men også i videre sammenheng. Den åpenheten behøver vi ikke frykte i europeisk perspektiv, og vi har ikke råd til å gi avkall på den, verken her eller i andre relasjoner.

Politisk har Norden sett det som en oppgave å tjene samarbeids- og avspenningskreftene i verden, samtidig som hvert enkelt av våre land har søkt den utenriks- og sikkerhetspolitiske plassering som beliggenhet og andre forutsetninger gjør naturlig eller nødvendig.

Ulikheter i utenrikspolitisk handlingsbakgrunn om manøvreringsmuligheter er klart manifestert i selve den traktaten Nordisk Råd bygger på, der utenriks- og sikkerhetspolitiske spørsmål uttrykkelig er holdt utenfor Rådets kompetanseområde. Selv om det i praksis kan være vanskelig å dra nøyaktige grenser her, er prinsippet stadig det samme. Vi er henvist til å ta visse fundamentale utenriks- og sikkerhetspolitiske kjensgjerninger som gitt, og bygge opp vårt nordiske samarbeid ut fra det.

Også i våre løsninger av de spørsmål som har med forholdet til De europeiske fellesskap å gjøre, må dette være grunnlaget. Det ble gjort forsøk gjennom Nordøk på å finne fram til en felles plattform, finne en tilknytningsform til EF som vi kunne stå sammen om. Det forsøket førte ikke fram. Ikke minst fra finsk side har vi i den senere tid sett og hørt understreket på ny at Nordøk er død. Vi har ingen farbar vei til fellesskap langs disse linjer.

I den sammenhengen er vi også alle klar over at Finland foruten å drøfte en framtidig handelsordning med EF, kort tid før åpningen av denne sesjon har trådt i forhandlinger med Comecon om utvidelsen av de økonomiske kontakter østover i mer institusjonaliserte former. Sverige søker en videst mulig avtale med EF, helt på basis av

en tollunion for industrivarer, og er innstilt på å akseptere vidtrekkende fellesordninger økonomisk så langt de finnes forenlige med landets alliansefrie utenrikspolitikk.

Island forhandler i Brussel ut fra sin spesielle næringsstruktur og sin økonomiske stilling, mens de danske og norske forhandlinger på basis av medlemskap i EF er slutført og resultatene som nå foreligger, om noen tid vil bli forelagt til folkeavstemning, i formen folkeavstemninger av en forskjellig karakter, i realiteten folkeavstemninger som etter alt å dømme i begge tilfelle blir avgjørende for våre lands endelige beslutninger.

Dette bilde med ulike plasseringer er ikke noe nytt i våre lands økonomiske og politiske orientering. Det er tvært imot en videreføring av våre samarbeidslinjer gjennom hele etterkrigstiden, klart markert fra Marshall-planens og OEEC's dager og markert gjennom våre ulike utenrikspolitiske bindinger og orienteringer.

Derfor er det heller ikke noe merkverdig i at presidiet enstemmig i sitt medlemsforslag om nordisk samarbeid vedrørende markedsproblem, dok. A 359/e, konkluderer med å innby Nordisk Råd til å rekommandere Ministerrådet å oppta til behandling de problemer for nordisk samarbeid som oppstår gjennom landenes forskjellige former for tilknytning til De europeiske fellesskap og å opprette nødvendige samarbeidsorganer for dette under Ministerrådet.

Dette er en rekommandasjon som slår fast at vi i vår tilpasning til de nye markedsforhold i Europa vil fortsette den tradisjonelle nordiske linje med at de enkelte land ordner sine forbindelser til Europa og verden for øvrig ut fra sin økonomiske, sin utenriks- og sikkerhetspolitiske plassering, men samtidig slik at vi tar vare på det nordiske fellesskap og våre felles interesser på det nære plan.

Vi må i den sammenhengen ikke glemme at Nordøk aldri var tenkt som noe alternativ til våre lands tilknytning til et bredere økonomisk fellesskap i Vest-Europa, men som en mulig felles bro til dette fellesskapet. Det ble slått klart fast på det møte som på daværende statsminister Hilmar Baunsgaards initiativ kom i stand mellom de nor-

diske stats-, utenriks- og samarbeidsministre i dagene 22. og 23. april 1968 i København, der et eventuelt Nordøk-samarbeid, som det het, "skal udformes således at det letter de fire landes deltagelse i eller samarbejde med et utvidet europæisk marked".

Den daværende norske regjering understreket også i sin stortingsmelding om saken, St. meld. nr. 92 1969—70 — "Om Norges forhold til de nordiske og europeiske markedsdannelser", at det var denne holdning som lå til grunn for vårt lands medvirkning til å søke en mulig løsning av de nordiske samarbeidsspørsmål gjennom Nordøk.

I dagens situasjon bør Nordisk Råd utrydde den tvil som ennå måtte være til stede på enkelte hold om at det er riktig og nødvendig at de enkelte land finner de løsninger på sitt forhold til De europeiske fellesskap som passer for dem. Det må nå slås endelig fast at noe grunnlag for felles forhandlingsopplegg eller felles forhandlingsløsninger ikke er til stede, og at det bare kan skade de nordiske interesser og det nordiske fellesskap om en fortsetter å diskutere på et plan som ligger utenfor realitetenes verden. Vi kan berge mye av det som er oppnådd innen nordisk økonomisk samarbeid i de senere år, om vi forhandler og disponerer ut fra hensynet til de nordiske interesser. Vi kan alle risikere å tape på en holdning som prøver å påtvinge hverandre samarbeidsformer og samarbeidsopplegg som ikke er i samsvar med våre politiske og andre forutsetninger. I denne saken er de ordninger som tjener det enkelte lands interesser best, også de løsninger som Norden og Nordens framtidige utvikling er best tjent med.

Vi er klar over at vår ulike utenriks- og sikkerhetspolitiske plassering med Danmark, Norge og Island i NATO, med Sverige som alliansefritt og Finland med sine spesielle avtaler og kontakter i øst, i visse relasjoner setter grenser for enhet i oppføringen og ordninger. Samtidig gir det oss en bred utenrikspolitisk kontaktflate, og jeg vil også si en funksjon, som på sin måte er enestående i verden. Vår plassering geografisk og i et verdenspolitisk grenseområde må vi akseptere som gitt, og finne våre løsninger og se våre oppgaver ut fra dette.

I en del retninger gir det de nordiske land særlige forutsetninger for å spille den formidlende og fredsskapende rolle i verden som vi alle ønsker å spille. At vi i de nordiske land bygger på den samme demokratiske styreform med en ideologisk forankring i frihetsidealene, i åndsverdier og i humanitets- og rettsprinsipper som preger våre folk, gir oss følelsen av et dypt og grunnfestet fellesskap som bærer, også under de ulike internasjonale plasseringer som vi har funnet det riktig eller funnet det nødvendig å søke fram til, det er til og med et fellesskap som får en del av sitt innhold og sin spennvidde nettopp gjennom dette.

I vårt nordiske samarbeid framover vil vi på mange felter kunne fortsette temmelig uavhengig av de ulike markedsløsninger. Hele det kulturpolitiske område som gjennom Nordkult er brakt i fokus i nordisk samarbeid, faller inn under denne kategori. Forhandlingene har også klarlagt at det gjelder det felles nordiske arbeidsmarked i relasjon til EF, det gjelder i alt vesentlig vårt samarbeid innen sosialpolitikken, det meste av lovsamarbeidet osv. Videre er det både naturlig og nødvendig at det regionale samarbeid over grensene blir fulgt opp og forsterket etter de linjer som nå følges. Stikkord som Øresund-området med Saltholm og broforbindelsene, Arkoregionen i Arvika — Kongsvingerdistriktet, grensesamarbeidet mellom län og fylker langs Kjølen og Nordkalott-samarbeidet, inklusive da det spesielle samarbeid i Torne-dalen, antyder hva jeg mener. En rekke slike spørsmål, herunder tiltak for å sikre samenes framtidige plass og utviklingsmuligheter innenfor våre nordiske samfunn, er også på dagsorden for innværende sesjon.

Vi har videre de viktige rammeavtalene som er utformet i den senere tid med kulturavtalen og opplegget til transportavtalen som to hovedpunkter. Et tredje meget vesentlig spørsmål er å nå fram til en felles nordisk miljøvernavtale som igjen kan gå inn i et bredere internasjonalt samarbeid om de spørsmål som i siste instans er avgjørende for det fremtidige liv på vår klode. Her er vi i mye avhengig av andre land, men vi har sannelig også grunn til å feie for egen dør. Navnet Svinesund skulle kanskje gi visse assosiasjoner om et felles

norsk-svensk ansvar og om felles oppgaver i den sammenheng.

Også på andre felter kan en tenke seg prinsippet med rammeavtaler ført videre.

Skal det bli tilstrekkelige resultater, er det imidlertid nødvendig også å foreta en klar og realistisk prioritering av arbeidsoppgaver. Vi bør få en mer systematisk gjennomtenkning av hele feltet for det nordiske samarbeid med rullerende prioritetsplaner som da kan ajourføres etter hvert fra sesjon til sesjon. På den måten vil vi kunne skape det nordiske handlingsprogram vi trenger for vår virksomhet, et handlingsprogram som er tilstrekkelig konkret uten å bli statisk, og som vi kan nytte som bakgrunn for vurderingen av de enkelte forslag og tiltak som blir aktualisert.

Spørsmålet om en bedre samordning av de nordiske standpunkter og nordiske tiltak på internasjonalt plan har vært reist i debatten i det siste. Bl. a. har dette vært behandlet i "Nordisk Kontakt" i flere nummer med særlig adresse til den siste sesjonen i De forente nasjoner. Jeg skal ikke blande meg opp i dette spesielle oppgjøret som nærmest har vært av indre dansk karakter. Derimot vil jeg understreke at det er sterke grunner for en ytterligere utbygging av samarbeidet og samordningen mellom de nordiske land innenfor utviklingshjelpen og forskjellige former for katastrofehjelp. Ganske spesielt kaller situasjonen i Bangla Desh på felles initiativ så vel for å unngå en akutt hungerskatastrofe som å hjelpe til med utviklingen av landet på litt lengre sikt, bl. a. gjennom innsats for å bedre transportnett. Et nordisk hjelpe- og utviklingsprogram for Bangla Desh kunne bli en markering i tråd med de beste nordiske tradisjoner, en innsats til hjelp for et prøvet folk som har ofret ufattelig mye for å vinne sin frihet, og som trenger støtte utenfra for å beholde den og for å bygge et selvstendig samfunn.

De to dokumenter som ligger til grunn for generaldebatten, Presidiets og Ministerrådets rapporter, viser at vi er på vei inn i en ny fase i Nordisk Råds arbeid. Den tilleggsredegjørelse vi har fått fra samarbeidsministrene her i dag, bekrefter at regjeringene nå vil sette meget inn på å legge forholdene raskest mulig til rette for at det

skal bli effektive arbeidsforhold innenfor den reviderte samarbeidsavtale. Den fastere struktur av samarbeidet på ministersiden representerer imidlertid samtidig en utfordring til delegasjonene og våre fellesorganer på parlamentarikersiden.

Utfordringen sikter i første omgang på innholdet i vårt samarbeid på de ulike felter av samfunnslivet. Oversikter over de resultater som er nådd i løpet av 20 års virksomhet, er i og for seg meget betydelige i omfang og bredde. Vi bør likevel i dag stille oss spørsmålet om vi arbeider på en slik måte at vi er i stand til å fange opp de viktigste problemene på det riktige tidspunkt.

Kritikere av Nordisk Råd peker ofte — og med en viss rett — på at rådets arbeid er preget av tilfeldigheter og spontane ideer fra medlemmenes og enkelte delegasjoners side. En del av denne kritikken kan vi nok ta med stor ro, men noe av den skal vi ta i fullt alvor. Nordisk Råd må ikke arbeide på en slik måte at en er forpliktet til å ta opp likt og ulikt, at en har inntrykk av at dagsordenen mer blir preget av det som med et norsk ordtak heter 'kjem rekande på ei fjøl' enn av styring og plan. Det er som før nevnt grunn til å søke mer plan og en klarere prioritering i vårt arbeid. Det kan gjøre det nødvendig med strengere avsilingsmekanisme hos Presidiet og i de forberedende organer. Det kan også gjøre det naturlig å reise spørsmålet om visse begrensninger i formen for forslagsmuligheter, f. eks. noe slikt som at en forutsetter at et forslag for å få full behandling skulle ha underskrift av — la oss si — 8—10 representanter som skulle dekke minst tre land, eller noe i den retning, i det hele tatt prøve å komme fram til metoder som kan bidra til å holde tilbake noe av det mindre vesentlige fra rådets dagsorden.

På samme måte som vi i den nasjonale politikk mer og mer er kommet over på rullerende planlegging basert på en strammere prioritering mellom og innenfor større saksfelter, må vi også innen Nordisk Råd bevisst bestrebe oss på å komme fram til årlige handlingsprogrammer som tar opp de problemer som etter vårt beste skjønn har størst krav på vår oppmerksomhet og våre ressurser.

Et slikt arbeid krever både initiativ og

tilbakeholdenhet fra samarbeidspartnernes side. Det nett av avtaler og konvensjoner vi etter hvert begynner å få, gir imidlertid gode muligheter for at vi skal få det tilfang av impulser og forslag som trengs, og for den vurdering og prøving som må gå forut for våre handlinger. Kanskje ville det være en fordel om vi i stedet for en hel ukes sesjon årlig, delte arbeidet på to—tre kortere sesjoner, og bygde opp hver enkelt av disse omkring et eller to hovedtemaer. Da kunne vi få mer samling og mer perspektiv over det hele.

En kortere sesjon til høsten når markeds-løsningene for de nordiske land er avklart, kunne det i alle tilfelle ha sin store interesse å overveie. Jeg er her enig i det som ble sagt ved åpningen av sesjonen i dag. Det kan ha sin interesse å overveie dette, dels som et forsøk og samtidig som en oppfølging av de intensjoner som ligger i innstillingen fra presidiet om tiltak for å styrke det nordiske samarbeid under ulike markedstilknytninger.

Mer tvilende stiller jeg meg til den betydning om direkte valg til Nordisk Råd som kom fra presidentplassen ved åpningen av sesjonen i formiddag. Et organ med rådgivende status bør etter min mening fortsatt ha sin basis i de valgte parlamentariske organer. Det må være gjennom sin saklige innsats at Nordisk Råd vinner sin posisjon blant Nordens folk. Det hjelper ikke med kunstig åndedrett gjennom et valgsystem som vil virke fremmed på de fleste velgere, med den stilling Nordisk Råd og Nordisk Råds arbeid har i dag.

Hvis jeg skulle forsøke meg på en kortfattet oppsummering av den holdning og de mål som bør prege denne sesjons arbeid, vil jeg gjøre det i disse punktene:

For det første: I vårt forhold til omverdenen føre videre den nordiske tradisjon at vi skal lette hverandres tilknytning til og deltakelse i internasjonalt samarbeid, med respekt for de ulike utgangspunkter vi har politisk og geografisk, og basert på ikke-innblanding i de løsninger vi hver for oss har nådd fram til på det sikkerhetspolitiske område. Denne holdning vil samtidig åpne både for den støtte vi kan yte hverandre i internasjonale sammenhenger, og for en målbevisst utbygging på de felter hvor

det kan tilrettelegges felles løsninger av fremtidens problemer.

For det andre: I vårt interne nordiske samarbeid gå videre på veien mot felles handlingsprogrammer med sikte på å gi våre folk en rikere åndelig og materiell utvikling med mest mulig enhetlige leveforhold, og styrke den nordiske samhörighet. Nordisk Råds institusjoner må til stadighet være oppe til vurdering i lys av de krav vi stiller til samarbeidet mellom parlamenter og regjeringer.

I særlig grad gjelder dette institusjonenes arbeidsformer, som må tilpasses de krav om plan og prioritering som i vår tid stilles til all samfunnsutbygging.

Jeg vil gjerne understreke at for meg er begge disse punktene like viktige, for så vidt som de begge framtrer som forutsetninger for at vi skal oppfylle de ærgjerrige målsamarbeidsavtalen for våre land har satt for den virksomhet vi skal drive i nordisk sammenheng. Jeg vil henstille til deltakerne i generaldebatten og de saksbehandlinger som skal følge, om å beholde søkelystet på det felt av den nordiske tilværelse som det står til oss selv å gjøre bedre, slik at vi kan gå fra hverandre etter sesjonen med en berettiget visshet om at vi har levet opp til det ansvar som er lagt på oss.

Meddelanden

Det meddelades, att utrikesminister Wickman samt Willoch intagit sina platser i rådet.

Statsminister **Aura**: Mina damer och herrar! På världlandets regerings vägnar ber jag att få hälsa de värda deltagarna hjärtligt välkomna till Helsingfors.

Nordiska rådets tjugonde session hålls vid en tidpunkt då Väst-Europas ekonomiska omgruppering har framkallat en situation där de stora sammanbindande faktorerna mellan de nordiska länderna möjligen kommer att utsättas för hårda prövningar. Vi kommer kanske även att bli tvungna att ställa oss själva frågan, om vi kan bibehålla alla de institutioner som vi under de senaste tio åren har byggt upp på alla områden för att underlätta samarbetet. Härmed avser

jag inte Nordiska rådet, utan i främsta rummet vår passunion och vår gemensamma arbetsmarknad.

Jag tror dock inte att vår samarbetsvilja har rubbats. Fastän t. ex. vårt ekonomiska samarbete har genomgått de mest mångskiftande skeden och svårigheter, är det klart att vi fortsätter detta samarbete för vilket vi har grundat ett samarbetsutskott på statssekreterarnivå. Som känt tillsatte vi detta nya utskott på Norges förslag och beslöt att dess uppgift skulle vara att undersöka möjligheten av nya former för det ekonomiska samarbetet samt ett fördjupande av redan existerande samverkan.

I detta skede är det icke skäl att försöka profetera om vilka resultat vi kan nå med denna arbetsform. Man kan i varje fall säga, att vi ställer stora förhoppningar på detta nya organ, särskilt i det fall att Norden delas i två olika ekonomiska läger. I så fall kan Nordens ekonomiska samarbete för sin del och genom sitt exempel bidra till bildandet av en förenande länk över de nya handelspolitiska gränser som möjligen kommer att dras.

Samtidigt som nya ekonomiska samsamarbetsformer uppstår i Väst-Europa har man börjat granska hela Europas säkerhetspolitiska problematik med nya ögon. Den sistnämnda utvecklingsriktningen leder inte endast till en lindring av den politiska spänningen, utan även till nya samsamarbetsformer på alla områden mellan öst och väst. I det nya Europa som är i vardande, är det kanske också skäl för oss att undersöka huruvida inte denna nya utveckling i vissa hänseenden erbjuder bättre möjligheter än förut att utveckla det nordiska samarbetet och finna nya former för detsamma. De unika anor som de nordiska ländernas samverkan har, ger oss en möjlighet att tillsammans medverka till den fredliga utvecklingen och samarbetets förstärkande i Europa.

Norden är på intet sätt en från övriga världens skeenden avskild harmonisk holme. Samarbetet mellan de nordiska länderna är en del av det internationella samarbetet och är beroende av den internationella utvecklingen. Dock har vi skäl att med tillfredsställelse konstatera att vårt helgjutna samarbete även under osäkra tider fortsätter på ett sätt som ger rikligt med material för

festtal både när vi råkas officiellt och i andra mindre betydelsefulla sammanhang. Denna både privata och officiella samverkan har måhända blivit en till den grad vardaglig företeelse att vi möjligen inte kan ge den dess rätta värde. Olika ämbetsverk är i ständig kontakt med varandra, utbyter fakta och erfarenheter, likriktar tillvägagångssätt och normer utan högtidliga former och diplomatiska kanaler. Allt detta ter sig redan så naturligt för oss, att vi inte ens tänker på, att detta fenomen är unikt i världen.

I ministerrådets redogörelse, som Finlands samarbetsminister sände till Nordiska rådet, framförs initiativet att grunda ett samnordiskt sekretariat. Sekretariatet skulle ha den krävande men intressanta uppgiften att kartlägga de talrika samsarbetskanalerna mellan våra länder, så att man obehindrat kunde följa informationernas och planeringarnas lopp mellan de nordiska länderna.

Det nordiska kultursekretariatet har redan grundats. Det naturliga vore att även bilda ett generalsekretariat, som i möjligaste mån skulle täcka alla områden, så vidsträckt det i praktiken visar sig nödvändigt. Till detta skulle i så fall även kultursekretariatet anslutas som en egen betydelsefull sektor.

Det nordiska samarbetet är icke ett självändamål, utan oundgängligt. Det är dock icke fråga om en självfunktionerande automatik, utan samarbetets förstärkning kräver fortlöpande ansträngningar. Under nuvarande omständigheter utgör Nordiska rådets tjugonde session en milstolpe för det kommande samarbetet mellan de nordiska länderna.

Johannes Antonsson: Herr president! Vi har i dag blivit påmind om att Nordiska rådet har arbetat i två decennier. Omdömena skiftar om de resultat som har uppnåtts under dessa tjugo år. Några av pionjärerna ser kanske sina förväntningar överträffade, medan andra finner att rådet inte förmått leva upp till vad man hoppats.

Låt mig slå fast att betydande framsteg har gjorts i det nordiska samarbetet sedan år 1952. Den fria nordiska arbetsmarknaden, den nordiska sociala trygghetskonven-

tionen, lagharmoniseringen på viktiga områden, den nordiska passfriheten är några av de viktiga områden där samsarbetsresultat är en realitet.

Jag tror för min del inte att det finns någon länderkrets i världen där samarbetet i frågor som rör medborgarnas vardagsnära problem kommit så långt som just i Norden. Samtidigt måste vi erkänna att i vissa väsentliga frågor resultatet initierats utifrån. Jag tänker på de betydelsefulla resultat som tullavvecklingen inom EFTA:s ram lett till när det gäller den starkt ökade varuhandeln och det fruktbara produktionssamarbetet inom den industriella sektorn mellan våra länder.

De aktuella planerna på en utvidgning av de europeiska gemenskaperna har fört Nordens länder fram till viktiga avgöranden. I Sverige råder det en betydande enighet mellan de politiska partierna om att ett svenskt medlemskap icke är möjligt för vårt lands vidkommande. Det är särskilt Davignon- och Wernerplanerna som lett oss fram till denna insikt.

Davignonplanens långsiktiga syfte är att genom regelbundna militärpolitiska och utrikespolitiska konsultationer nå fram till en gemensam utrikes- och försvarspolitik för de i EEC-samarbetet deltagande medlemsländerna.

Wernerplanen syftar till att genom en långtgående harmonisering på det ekonomiska området — bl. a. genom en monetär union — nå fram till en i det närmaste fullständig ekonomisk integration mellan de deltagande länderna.

Från dessa och andra utgångspunkter har vi inte ansett det möjligt och förenligt med vårt lands alliansfria utrikespolitik att sikta mot medlemskap. Om bl. a. dessa två planers långsiktiga syftemål förverkligas måste det innebära att väsentliga delar av ländernas nationella suveränitet på viktiga områden överflyttas till överstatliga organ inom EEC.

Å andra sidan, herr president, är vi väl alla på det klara med att Norden varken *kan* eller *bör* isolera sig från länderna på den västeuropeiska kontinenten eller från övriga europeiska länder. Det parti jag företräder — det svenska centerpartiet — är helt enigt om att det är nödvändigt att söka få ett

avtal med EEC där den fria varuhandeln bildar kärnan. Vi önskar dessutom att ett sådant samarbetsavtal skall vara utvecklingsbart när det gäller forskning, energisamarbete, teknologiskt samarbete etc.

Vi är angelägna om att de nordiska ländernas former för samarbete med EEC icke får leda till att nya tullmurar reses mellan Nordens länder. Vi vill slå vakt om de handelspolitiska fördelar för samtliga Nordens länder som har uppnåtts genom EFTA-samarbetet. Vi är också angelägna att värna om att de resultat som uppnåtts inom det interna nordiska samarbetet, exempelvis att arbetskraftens fria rörlighet på den nordiska arbetsmarknaden, icke reduceras.

För mig personligen står det klart att det i det skede vi nu befinner oss gäller inte ett val mellan Europa å ena sidan och Norden å den andra — det måste vara en fråga om både-och. I dagens läge och för framtiden gäller det således för vart och ett av de nordiska länderna att komma fram till de för varje land lämpligaste formerna för samarbete med EEC.

Ur det nordiska samarbetets synpunkt är det naturligtvis en fördel om våra olika anslutningsformer inte blir så artskilda att Nordens länder genom avtalens konstruktion riskerar att glida ifrån varandra och att det blir risk för att det framtida nordiska samarbetet därigenom tunnas ut. För dagen och för framtiden gäller att de nordiska ländernas geografiska belägenhet, vår historia, våra kulturella, demokratiska och sociala traditioner gör det naturligt och nödvändigt med ett fördjupat och utvecklat nordiskt samarbete.

Bland de områden där ett fruktbarande samarbete kan utvecklas vill jag peka på de stora möjligheterna till ytterligare produktionsarbete och produktionsfördelning mellan våra länder inom den industriella sektorn.

Industripolitiskt samarbete har också av ministerrådet utpekats som en viktig fråga.

Vad den nordiska kulturgemenskapen beträffar står vi väl i ett längre tidsperspektiv endast på tröskeln till ett utbyggt samarbete.

På kultursamarbetets område gör vi en ny organisatorisk satsning, och jag vill här understryka att kulturavtalet har en mycket

vid omfattning och även innefattar forskningssamarbetet.

Vidare har vi ett regeringsförslag om transportsamarbete i Norden. Inom det ramavtal som regeringarna föreslår på detta område finns det mängder av konkreta samarbetsuppgifter, små som stora, att ta itu med.

Miljövårdsfrågorna, som herr Seip berörde, tenderar alltmer att bli något av ett mänsklighetens ödesproblem. Jag tror att många av dessa frågor kan lösas på nationell bas. Andra frågor har den dimensionen att en lösning enklast kan ske på global bas.

Men vi har också på miljövårdens område arbetsuppgifter i det nordiska samarbetet som är både stimulerande och svåra. I detta sammanhang vill jag särskilt peka på föroreningarna i Östersjön och Öresund. Det är med hänsyn till dessa problem önskvärt med en så bred anslutning till FN:s miljövårdskonferens i Stockholm som möjligt. Jag hoppas livligt att man skall kunna finna former också för Östtysklands deltagande i denna konferens.

På alla områden — och det gäller måhända i särskilt hög grad forskningens område — där våra nordiska länder är för små för att var för sig kunna driva ett framgångsrikt utvecklingsarbete, är samnordiska initiativ en naturlig framtida utveckling. Och detta är även fallet sedan våra länder fått sina förhållanden för samarbetet med EEC ordnade.

Då det gäller det europeiska samarbetet har vi under en stor del av Nordiska rådets verksamhetstid varit upptagna med frågan om hur marknadssplittringen ute i Europa skall kunna överbryggas. Samtidigt har vi i olika omgångar gjort utredningar om hur vårt eget ekonomiska samarbete skall kunna stärkas. Men det har — jag vill än en gång understryka detta — aldrig varit fråga om ett antingen-eller — om Europa eller Norden.

I skuggan av EEC-debatten glömmar man så lätt att den institutionella integrationen är en sak för sig och att vi här i Europa allt sedan den industriella revolutionens dagar har haft en utveckling mot en fortgående faktisk integration utan att det därför funnits några institutionella organ.

Det är ett obestridligt faktum att de

nordiska länderna har väsentliga ekonomiska intressen gemensamt med det övriga Europa. Den enklaste blick på exempelvis handelsutveckling och handelsstatistik visar detta.

Vad beträffar våra länders förhandlingar med EEC kan man naturligtvis beklaga att det inte varit möjligt med ett intimare nordiskt samarbete regeringarna emellan under förberedelsearbetet och i själva förhandlingsskedet. Jag föreställer mig att om Norden hade kunnat agera mera som en enhet skulle det ur alla synpunkter ha varit en fördel, oavsett våra olika ambitioner i fråga om anslutningsformerna. Det gemensamma nordiska uppträdandet i exempelvis den s. k. Kennedy-ronden inom GATT-förhandlingarna visar styrkan av ett så långt möjligt gemensamt nordiskt uppträdande, låt vara att dessa förhandlingar — det erkänner jag villigt — måste sägas vara artskilda från EEC-förhandlingarna.

Jag känner mig alltså inte övertygad om att regeringarna i det avseende jag här berört tillvaratagit alla möjligheter.

Trots den relativa optimism som jag hyser om fortsatt och utvidgat nordiskt samarbete, så vore det orealistiskt att blunda för de problem som kan uppstå, om de nordiska länderna får olika former för sin anslutning till EEC. "Man måste se realistiskt på problemen sådana de är" — det lär ha varit en av de Gaulles maximer. Jag tycker att det just på den punkten är lätt att instämma med honom.

Nordiska rådets presidium har gemensamt försökt ge ett bidrag till debatten genom vårt förslag om nordiskt samarbete kring de problem som kan komma att uppstå, om våra länder får olika former för anslutning till EEC.

Till presidiets medlemsförslag finns fogad en utredning som pekar på en rad av de problem som kan inställa sig. Därmed är inte sagt att varje svårighet som där nämnts nödvändigtvis måste komma att kasta sin skugga över det nordiska samarbetet.

I detta sammanhang understryker jag två väsentliga ting. För det första måste vi ha den politiska viljan att söka lösa de problem som kan uppstå, och för det andra måste vi skaffa oss de nödvändiga administrativa redskapen för detta.

Jag hälsar därför med tillfredsställelse det meddelande som nyss har lämnats om ministerrådets avsikt att inrätta ett ministerrådssekretariat av permanent karaktär. En rent praktisk omständighet, som vi måste ha i minnet, är att de nordiska samarbetsministrarna är starkt sysselsatta med sina dagliga departementsuppgifter i respektive regeringar. Jag tror därför att ett permanent ministerrådssekretariat, med ämbetsmän som gärna är helt oavhängiga i förhållande till de nationella förvaltningarna, skulle skapa ytterligare styrka och stabilitet i de nordiska samarbetssträvandena på regeringsnivå.

Jag vill emellertid samtidigt betona att samtidigt med att regeringarna stärker sina organ måste det bli en angelägen uppgift för oss parlamentariker att utöva och stärka vårt inflytande på det nordiska samarbetet. Jag hoppas därvid i första hand på ett naturligt samarbete mellan Nordiska rådets presidium och presidiesekretariatet å ena sidan och det blivande ministerrådssekretariatet å den andra.

Herr president! Av vad jag hittills sagt hoppas jag att två teman har uppfattats som väsentliga. Det ena är att vi visserligen står inför svåra avgöranden i fråga om de nordiska ländernas samarbete med EEC men att det enligt min mening inte rör sig om ett val mellan Norden och Europa.

Det andra är att det fortsatta nordiska samarbetets framtid i hög grad beror på om vi parlamentariker besjålas av en stark och medveten politisk viljeinriktning att trots uppkommande svårigheter ytterligare förstärka och utbygga detta samarbete.

Det finns emellertid, herr president, en annan aspekt som också kommer fram när man diskuterar det nordiska samarbetets framtida ställning. Man säger: Först har vi fått en säkerhetspolitisk splittring i Norden. Nu riskerar vi också att få en handelspolitisk splittring. Detta måste väl ändå på sikt väsentligt försvaga den nordiska sammanhållningen.

Låt mig då säga, att jag inte hör till dem som anser att vi haft en olycklig säkerhetspolitisk splittring i Norden. Tvärtom anser jag att hela det nordiska säkerhetspolitiska mönstret inneburit under hela efterkrigstiden och kommer att förbli ett väsentligt bi-

drag till stabilitet och avspänning i Europa.

Genom den säkerhetspolitisk vi fört och kommer att föra kan vi alla gemensamt ge fruktbarande bidrag var och en efter sina förutsättningar till fortsatt avspänning i Europa. Jag vågar hoppas att insikten härom skall växa sig allt starkare i hela Europa och därmed förståelsen för de nordiska ländernas speciella situation och uppgift skall kunna öka.

Därmed har jag också antytt svaret på den andra frågan. I en tid då alla europeiska stater i öster som i väster är positivt engagerade i avspänningssträvandena vågar jag hoppas att det på alla håll finns tillräcklig insikt om värdet av ett bibehållet nordiskt samarbete även från denna utgångspunkt. Om Nordens folk av skilda omständigheter skulle tvingas vandra olika vägar tror jag att en sådan utveckling skulle bli smärtsam inte blott för Norden utan för vår världsdel i sin helhet.

På längre sikt kan jag för min del inte heller tro, herr president, att den handelspolitiska blockbildningen i sina nuvarande former skall bestå. Det kan inte vara något slutmål att dela upp Europa i olika handelspolitiska eller militärpolitiska block. Vi kan helt enkelt inte bedöma morgondagens värld utifrån dagens premisser.

Som jag ser det måste morgondagen medföra två ting kanske speciellt på det handelspolitiska området. Vi måste få en öppnare attityd åt två håll: För det första mot den tredje världen. Den fattiga majoriteten av jordens befolkning måste få en väsentligt förbättrad ställning bland annat genom att handelshindren successivt avvecklas. För det andra måste vi få en mera öppen attityd österut. Avspänning och ökat umgänge kommersiellt och annorledes betingar varandra ömsesidigt. Jag hoppas att öst och väst skall kunna enas om gemensamma satsningar inte bara för fred i Europa utan också för att lösa den tredje världens problem.

I denna globala utveckling är Norden inget stort kraftfält, och jag vill inte överdriva vår roll. Men jag vill gärna peka på att vi som länder och som länderkrets har förpliktande samarbetstraditioner; i nära anslutning till vad jag nu har sagt.

Därför vågar jag, herr president, tro att vi i en krympande värld — där alla blir allt-

mer beroende av varandra — också i Nordens länder skall kunna i fortsatt samverkan lämna vårt gemensamma bidrag till en global utveckling för framsteg och ökat mellanfolkligt samarbete.

Meddelande

Det meddelades, att statsminister Palme intagit sin plats i rådet.

Hartling: Hr. præsident! Når hr. Antonsson i sit indlæg siger, at det gælder for ethvert nordisk land at finde den fordelagtigste form for et samarbejde med EEC, så er jeg ganske enig med ham. Det var på den samme linje, hr. Seip talte: det, der er bedst for det enkelte land, det er også bedst for Norden som helhed. Danmarks og Norges regeringer har søgt om medlemskab og har foreløbig underskrevet foreløbige traktatresultater.

Det forekommer mig, at det står i modsætning til denne tankegang, når hr. Antonsson så fremfører synspunkter om Wernerplanen og Davignonrapporten, som kun kan bidrage til forvirring i den debat, der foregår i vore lande.

Om Wernerplanen kan det siges, at den nu nærmest har historisk interesse, da EF for et år siden vedtog ikke at lægge den til grund, og hvad Davignonrapporten angår, er det ukorrekt at sige, at den har et stærkt militærpolitisk sigte, eller hvordan det nu blev udtrykt — jeg har ikke talens nøjagtige ord — men jeg forstod det sådan. Det drejer sig om en embedsmandsrapport, der fastlægger formen for et politisk samarbejde mellem de 6 eller 10 lande. Der foregår foreløbig politiske konsultationer, og vi, der har deltaget i dem, ved, hvad det drejer sig om. Det er ikke noget, som kan føres videre eller ændres, uden at landene er enige om det.

Det forekom mig, at der var en sådan modsætning mellem de ting, der blev sagt i hr. Antonssons indlæg, at en korrektion var nødvendig.

Johannes Antonsson: Herr president! Jag vill gärna foga den bemärkningen till herr Hartlings uttalande, att vi från svensk ut-

gångspunkt har bedömt Davignon- och Wernerplanernas långsiktiga syftemål ha sådant innehåll, att det för oss som alliansfri stat icke är möjligt med fullt medlemskap. Det var detta jag ville ha framhållet i mitt anförande, och om det tror jag att nästan samtliga svenska partier är eniga.

Jag underströk samtidigt, och hoppas att det inte har undgått herr Hartling, att vi på många andra områden — så långt det är förenligt med vår alliansfria utrikespolitik — är öppna för ett vittgående samarbete med EEC.

Statsminister **Ölafur Jóhannesson**: Hr. präsidiet! De rapporter, som föreligger her fra präsidiet og ministerrådet, viser, at udviklingen på visse områder har fortsat, og at man på visse felter har opnået betydningsfulde resultater. Nogle synes sikkert, at det går for langsomt, og at vi tager for korte skridt. Jeg for min del er dog af den mening, at mutationer i disse emner ikke er så ønskelige. Jeg anser, at en langsom udvikling, som går i den rigtige retning, er mere formålstjenlig. Jeg skal dog ikke lægge skjul på — som det sikkert er klart for alle — at nordisk samarbejde og Nordisk Råds virksomhed nu står over for store vanskeligheder på grund af de enkelte landes forskellige stilling til fællesmarkedet. Det skal jeg ikke nu komme nærmere ind på, men vil lægge vægt på nødvendigheden af, at vi bestræber os for, at de nordiske landes samarbejde og sammenhold ikke derved bringes af lave.

Jeg tror, at et af de vigtigste resultater i Nordisk Råds virksomhed sidste år var stiftelsen af ministerrådet i overensstemmelse med den reviderede Helsingforsaftale. Jeg er ikke i tvivl om, at rådets virksomhed kan bidrage til koordinering af arbejdet på de forskellige områder. Efter min mening er der behov for en sådan koordinering ved hjælp af et nødvendigt overblik, uden at jeg på nogen måde ringeagter politikernes informelle forbindelse og samarbejde. Ministerrådets virksomhed er selvfølgelig endnu ikke fuldt udformet. Men jeg nærer som sagt store forhåbninger om dets virksomhed.

Et andet betydningsfuldt skridt er opnået på det kulturelle område med afslutningen af den nordiske kulturaftale, der blev un-

derskrevet i Helsingfors den 15. marts 1971 og trådte i kraft den 1. januar 1972. Den nye ordning, som aftalen foreskriver, er et vendepunkt i nordisk samarbejde, idet man opretter et fællesnordisk sekretariat for kulturelt samarbejde bl. a. for at behandle vigtige samarbejdsområder, deriblandt forbedrelse af et fælles budget for samarbejdet. Dette medfører ikke nogen forringelse af de enkelte landes selvbestemmelsesret. Derimod stiler man mod en mere praktisk ordning, et større helhedssyn over samarbejdsopgaverne og en bedre udnyttelse af de penge-midler, der stilles til rådighed for samarbejdet. Samtidig indebærer kulturaftalen for-sæt om at udvide samarbejdet væsentligt. Dette vil ikke på nogen måde påvirkes og ændres af, at de nordiske lande eventuelt vælger forskellige former for deltagelse i det europæiske økonomiske samarbejde.

Selv om kulturaftalen først og fremmest dækker det samarbejde, som pågår mellem regeringerne eller på deres vegne, er det vigtigt, at den udføres således, at den også virker for en forbedring af de nordiske landes generelle kulturforbindelser, hvilket jo også må være en sådan aftales endelige formål. I aftalen forudsættes, at Nordisk Råd deltager i dens udførelse, blandt andet i forbindelse med forberedelsen af det årlige budget i samråd med Nordisk Råds kultur-udvalg.

På det kulturelle samarbejdsområde havde man allerede før taget et vigtigt skridt, det vil sige med stiftelsen af det Nordiske Kulturfund.

Fra islandsk side håber vi, at denne nye ordning af kultursamarbejdet vil blive lyk-kebringende og opnå sit formål, at styrke det område i nordisk samarbejde, som vi anser det for vor pligt ikke at forsømme. Blandt de spørgsmål, som de nye samarbejdsorganer fra begyndelsen skal behandle, er der nogle, som særlig angår Island, som for eksempel forslaget fra ekspertkomiteen, der blev nedsat for at undersøge mulighederne for at oprette et nordisk vulkanologisk institut i Island.

Jeg vil ikke undlade at tilkendegive vor glæde over Nordens Hus' virksomhed helt fra begyndelsen af dets virksomhed 1968. I begyndelsen var der mange, der ikke ventede noget særligt resultat af dette eksper-

ment. Men det er lykkedes overmåde godt. Energi og optimisme har kendetegnet virksomheden, der har overgået alle forventninger.

Det er vor forhåbning at virksomheden i Nordens Hus i fremtiden vil blomstre og forøges.

Nordisk Råd vedtog på den 19. session en resolution til regeringerne om en nordisk overenskomst angående transport og kommunikationer. Man anbefalede regeringerne at nedsætte et udvalg af embedsmænd for at gøre et udkast til en kommunikationsaftale mellem landene. Dette arbejde er nu afsluttet og godkendt af kommunikationsministrene. Man kan derfor forelægge denne session et regeringsforslag om en samarbejdsaftale.

Jeg vil nu omtale det spørgsmål, der mest optager vore sind i Island, en sag, der angår vor økonomiske stilling og selvstændighed, nemlig udvidelsen af landets fiskerigrænse. Som alle ved, afhænger vor økonomi helt og holdent af fiskeri. Mellem 80 og 90 % af vore valutaindtægter stammer fra eksport af fiskeriprodukter. Hvis fiskebankerne rundt om Island ødelægges, er vore eksistensmuligheder i fare. Derfor er udvidelsen af fiskerigrænsen af livsinteresse for os. Det drejer sig om en sag, som hele det islandske folk er enigt om. En sag, der blev påbegyndt for 25 år siden, da Altinget i 1948 vedtog en lov om videnskabelig beskyttelse af kontinentalsokkelens fiskebanker. Allerede dengang indtog man den holdning, at fiskebankerne uden for Island var en del af landets naturressourcer, det vil sige indenfor en rimelig afstand fra landets kyst under hensyntagen til de lokale forhold. Disse forhold rundt om Islands kyster er helt klare: det er kontinentalsokkelen, sokkelen, som landet hviler på, der skaber de biologiske vilkår, der er nødvendige for fiskestammerne, deres ynglepladser, opvækstpladser og forrådsammer. Alle betingelser forenes dér for at skabe de omgivelser, som fiskestammerne bygger deres tilværelse på. Når man tager i betragtning, at Island ikke råder over andre naturressourcer, kan man uden tvivl sige, at det standpunkt, som jeg sagde, man allerede indtog i 1948, baseres på sagens kerne og sund fornuft.

Det skal ikke nægtes, at det har forvoldt store vanskeligheder at gennemføre dette standpunkt. Men langsomt og sikkert er det gået i den rigtige retning mod det påtænkte mål. De magter, der har stået imod os, er selvfølgelig andre landes interesser, nationer, der længe har hentet guld i det islandske kontinentalsokkelområde. Det behøver ikke at gentages, at disse landes interesser, på grund af deres fiskeri på fjernt beliggende fiskebanker, har præget de forældede regler om en snæver territorialgrænse, der ikke tager noget hensyn til, at det drejer sig om en kyststats naturressourcer, men kun tager i betragtning, at de selv kan komme nær til andre landes kyster for at drive fiskeri. Det er ikke længe siden, at mange påstod, at 3 miles regelen var den eneste rigtige i denne forbindelse uden noget hensyn til de lokale forhold. Overalt skulle den gælde. Men nu hører den heldigvis historien til. I dag ville det ikke falde nogen ind at komme med sådanne teorier. Nu skal 12 miles regelen derimod træde i stedet for — selvfølgelig for at tjene de samme synspunkter. Men lykkeligvis for os islændinge er denne princip tanke ikke længere acceptabel for nationernes fællesskab, og man forventer derfor, at på De Forenede Nationers havretskonference, som man har planlagt at holde næste år, vil man beslutte den eneste realistiske basis, det vil sige en vurdering af de lokale forhold på hvert sted. Vort 25 år gamle synspunkt vinder stadig tilslutning, og vi nærer forhåbninger om, at dér vil man opnå målet, således at man ikke længere behøver at strides om denne velfærdssag. Man ved rigtignok ikke, om det vil blive muligt at holde konferencen næste år, og det er muligt, at den udsættes. Det kan også tage nogle år at ratificere de overenskomster, som konferencen eventuelt kan enes om.

Vi islændinge har ventet længe og deltaget i den ene konference efter den anden. Men nu kan vi ikke vente længere. En stadig udvikling af fiskeriteknikken og fare for udenlandske fiskeskibes stadigt voksende fiskeri på de islandske fiskebanker kunne forvolde vore levevilkår tab, som ikke kan erstattes. Derfor har den islandske regering besluttet at udvide landets fiskerigrænse til 50 mil den 1. september dette år. Samtidig

har vi påbegyndt forhandlinger med de to lande, der har de største interesser på de islandske fiskebanker. Selv om vi ikke kan acceptere, at deres rovdrift gennem lange tider giver dem ret til at fortsætte dette udbytte, vil vi dog bestræbe os for at samarbejde med dem for at finde en løsning på de problemer, som udvidelsen af fiskerigrænsen forvolder deres trawlvirksomhed, ikke mindst fordi forskellige andre fiskebanker allerede er ødelagt. Disse forhandlinger har fundet sted siden i august og er endnu ikke færdige. Det er vores oprigtige forhåbning, at man kan finde frem til en tilfredsstillende løsning på de problemer, som dette vendepunkt forvolder. En sådan løsning er ifølge den islandske regering den eneste rigtige, og nu er den historiske begivenhed sket, at dette standpunkt, dvs. udvidelse af fiskerigrænsen til 50 sømil den 1. september, er blevet vedtaget i Altinget enstemmigt af alle Altingets medlemmer.

Jeg skal ikke gå nærmere ind på dette spørgsmål, men vil benytte lejligheden på dette de nordiske brödefolks møde til at opfordre vore venner her til at vise forståelse for det islandske folks kamp for sit liv. Vi vil nære den forhåbning så længe som muligt, at andre nationer ikke vil som modvægt anvende økonomiske sanktioner i den hensigt at tvinge os til at frafalde den kurs, vi må følge; derimod at alle kan enes om at erkende Islands rigtige plads — at røgte det arbejde i den internationale arbejdsfordeling, som naturen har tiltænkt landet, nemlig at producere de eneste produkter, som naturen har ydet det til nytte for landet og gavn for dets vennenationer.

I forbifarten vil jeg blot nævne, at der foreligger på denne session et forslag, som delvis angår det spørgsmål, som jeg her har omtalt, nemlig forslaget angående samarbejde om havretten. Eftersom den står senere på dagsordenen, skal jeg ikke i denne forbindelse komme nærmere ind på den, men vil dog understrege, at den har fuld støtte fra islandsk side, og at vi anser det af stor betydning, at den her får en positiv behandling.

Det økonomiske samarbejde har længe været et af Nordisk Råds vigtigste diskussionsemner, og det er det også denne gang. Men nu henledes opmærksomheden ikke

først og fremmest på de nordiske landes økonomiske samarbejde, men på disse landes nyafsluttede og forventede aftaler med De europæiske Fællesskaber. Selv om man er nået til en betydningsfuld milepæl med Danmarks og Norges overenskomster, råder der endnu nogen usikkerhed om den yderligere udvikling og også om resultatet af de andre nordiske landes forhandlinger med Fællesskabet, der nu finder sted. Så længe disse forhandlinger ikke er afsluttet, forsinkes naturligvis undersøgelser og forberedelse af et nærmere nordisk økonomisk samarbejde. Alligevel er der fuld grund til, at vi gentager vor erklæring om et fortsat samarbejde og ønske om gensidig støtte i de kommende forhandlinger med Fællesskabet.

Den islandske regering lægger stor vægt på at afslutte en handelsaftale med Fællesskabet for at sikre en fortsat frihandel med de nuværende EFTA-lande og forbedre landets muligheder for handel med Fællesskabslandene. Det er dog klart, at det vil blive meget svært at opnå en gunstig aftale for Island, idet Fællesskabet ikke er beredt til på grund af enkelte medlemslandes syn på udvidelsen af fiskerigrænsen at yde toldbegunstigelser for islandsk frossen og fersk fisk, der er en af landets vigtigste eksportvarer. Vi synes, at dette standpunkt hos Fællesskabet er både urimeligt og urealistisk, men det er tvivlsomt, om det ændres, før en almen erkendelse opnås for nødvendigheden af de påtænkte fredningsforanstaltninger.

Spørgsmålet er derfor, om vi overhovedet kan opnå en aftale med Fællesskabet og i det tilfælde af hvilken art. Dette er i øjeblikket en uløst gåde. Det næste forhandlingsmøde mellem Island og Fællesskabet vil blive holdt i marts. Fra islandsk side vil man lægge stor vægt på at opnå en rimelig aftale med Fællesskabet for at forhindre, at de nære handelsforbindelser mellem Island og Vesteuropa, ikke mindst med de nordiske lande, svækkes.

Som bekendt har de nordiske landes samarbejde i De Forenede Nationer været meget nært og deres standpunkt det samme i de fleste vigtige sager. Der er ingen tvivl om, at et sådant samarbejde har været til stor nytte og gjort landenes position mod omverdenen stærkere, end hvis de hver for

sig havde arbejdet for lösning af diverse spørgsmål. Jeg anser det derfor for magtpåliggende, at man fortsætter denne retning for at fremme nordiske idealer på det internationale forum.

Statsminister **Krag**: Må jeg indlede med at gentage, hvad der fra dansk side blev sagt på sidste års rådsmøde i København:

Vi havde håbet, at vi kunne have påbegyndt Nordeksamarbejdet først og med dette udgangspunkt have forhandlet med De europæiske Fællesskaber om den tilknytningsform, vi hver for sig ønskede. Jeg tror, at vi i dag ville have haft færre problemer i Norden, hvis vi havde startet vore europæiske forhandlinger på grundlag af en traktat af Nordek-typen. I stedet har de enkelte nordiske lande i deres europæiske politik forfulgt de mål, de hver for sig har opstillet. Nu må vi så bagefter tilpasse det nordiske samarbejde de resultater, vi hver for sig opnår i Bruxelles. Forhåbentlig vil også denne vej føre til tilfredsstillende løsninger både i Europa og i Norden.

Under alle omstændigheder har den brede folkelige interesse for det nordiske samarbejde, der i dag eksisterer ikke mindst i Danmark, klart demonstreret, at der er baggrund for en fortsat udbygning, hvor vi kan finde de rette veje for den.

Det er glædeligt at konstatere den vægt, næsten alle kredse i Danmark lægger på, at Norge sammen med os bliver medlem af De europæiske Fællesskaber. Muligvis har vi ikke på alle samarbejdsområder nøjagtig de samme interesser. Når vi alligevel så gerne ser Norge som medlem, er det, fordi vi føler et dyberegående fællesskab og ved, at vi i de store spørgsmål altid vil være på samme linje.

Også interessen for Sveriges stilling til De europæiske Fællesskaber er meget stor i Danmark. Vi har affundet os med, at Sverige kun tilstræber en i forhold til vore forhåbninger begrænset lösning, selv om den sandsynligvis bliver mere vidtgående end alle de øvrige ikke-ansøgerlandes. Vi accepterer og respekterer, at de politiske realiteter i dag er sådanne, at Sveriges neutrale status, som anerkendes fra alle sider, ikke muliggør et direkte medlemskab. Fra dansk

side lægger vi betydelig vægt på den særlige bestemmelse i udkastet til aftale mellem Sverige og Fællesskaberne, som sigter på en senere udvidelse af samarbejdet. Det er den danske overbevisning, at erfaringerne vil vise, at der også er plads for nært EF-samarbejde med lande, der i udenrigspolitisk henseende ønsker at forblive neutrale.

Vi har forstået, at Finland i princippet er tilfreds med den aftaleform, som der for Finlands vedkommende er lagt op til fra Fællesskabernes side, men at man til gengæld er i allerhøjeste grad utilfreds med dens konkrete indhold. Heller ikke vi på dansk side finder det rimeligt, at en varegruppe, der dækker henvend til tredjedele af Finlands eksport, er underkastet regler, som medfører en særlig lang afviklingsperiode for toldsatserne. Vi har understreget dette over for Fællesskaberne og vil fastholde dette standpunkt, når vi nu i de kommende måneder bliver inddraget i disse problemers lösning.

Det forhandlingstilbud, der er givet Island, er vel nok det ringeste af dem, der er givet til et ikke-ansøgerland. Dette er ikke blot en dansk opfattelse, men jeg tror at kunne sige, at det er en almindelig opfattelse, også hos de seks lande, i Bryssel. Der er derfor god grund til at regne med, at dette forhandlingstilbud vil kunne forbedres.

Medens vi alle er stærkt optagne af vore relationer til De europæiske Fællesskaber, står Island, som den islandske statsminister netop har givet udtryk for fra den anden talerstol, samtidig midt i anden forhandling om et for Island livsvigtigt spørgsmål: udvidelse af fiskerigrænsen til 50 sømil.

Vi i Danmark har måske særlige muligheder for at forstå baggrunden for det islandske standpunkt og for Islands synspunkter, fordi vi har et lignende problem på Færøerne. Hvis ikke fiskeriet her kan opretholdes, er der ikke grundlag for, at befolkningen på Færøerne kan leve. Færøerne kan ikke løse sit problem ved udvidelse af fiskerigrænserne, fordi fiskefelterne her er så små, at færingerne under alle omstændigheder må fiske under fjerne kyster, herunder Islands og Grønlands. Vi stoler på, at Island vil udvise forståelse for disse problemer, som måske er små sammenlignet med andre landes, men

af fundamental betydning for Færøernes fremtidige livsvilkår.

Selv om problemerne i relation til De europæiske Fællesskaber i øjeblikket dominerer debatten i Norden, bør vi benytte den interesse for nordisk samarbejde, der samtidig er demonstreret, til at komme i gang med nogle af de vigtige opgaver, der ligger foran os, og som vi på forhånd ved kan løses på nordisk basis uanset vore tilknytningsformer til De europæiske Fællesskaber. Det er betydningsfuldt, at vi på områder, der sikkert efterhånden også vil komme til at spille en rolle i det europæiske samarbejde, allerede nu prøver at finde fælles nordiske synspunkter. Listen over samarbejdsområder, som det nordiske ministerråd peger på, indeholder væsentlige punkter som f. eks. miljøbeskyttelsen, narkotikaproblemet, transportpolitikken og industripolitikken. De to førstnævnte områder er problemkredse af største betydning for det moderne samfund, hvis løsning — som jeg allerede har omtalt — kræver en høj grad af internationalt samarbejde. Særlig hvad angår miljøbeskyttelsen vil jeg gerne sige, at jeg tror, dette vil vise sig at være et af de vigtigste spørgsmål for den politiske virksomhed, det være sig i det hjemlige parlament eller i internationalt samarbejde. Vi skal vel nok ikke i Norden rose os af at være særlig dygtige til at beskytte vore miljøer mod industripolitikens skadelige virkninger eller til at hindre byernes forfald. Der er ikke så megen forurenende industri i vort land, og vore bysamfund er ikke så enorme, som man kan finde dem andre steder; så allerede af den grund er miljøproblemerne i Norden i dag små sammenlignet med de europæiske industriområder. Men vi er nok mere end andre lande i Europa blevet opmærksom på disse problemer, forhåbentlig i tide. Vi skulle altså have alle forudsætninger — kulturelt, socialt og politisk — for at gøre en banebrydende indsats på disse områder. Det vil i realiteten sige: give begrebet økonomisk vækst og fortsat økonomisk vækst et reelt indhold.

Der er en klar sammenhæng mellem trafikpolitik, industripolitik og miljøpolitik. Planlægning på hvert af disse områder isoleret og uden hensyntagen til de faktorer, som ikke direkte falder ind under rubrik-

ken, er uden mening. I værste fald — hvis planerne realiseres uden indbyrdes tilpasning — vil de føre til, at udviklingen løber løbsk. Det er på den måde, mange af de samfundsproblemer, som vi står over for i dag, er opstået.

Jeg håber og tror, at Nordisk Ministerråd vil vise sig som det nyttige instrument til fremme og udbygning af samarbejdet mellem de nordiske lande. Måske tør man håbe på, at Ministerrådet vil øge handledygtigheden og dermed befrugte samarbejdet og det samlede arbejde i den nordiske parlamentariske forsamling, som er Nordisk Råd. Jeg hilser også med tilfredshed principbeslutningen om, at det nordiske ministerråd skal have et permanent sekretariat. Også det vil sikkert kunne bidrage til at give Ministerrådet den fornødne baggrund af forberedelse på de meget komplicerede samarbejdsområder, jeg lige har omtalt: miljøbeskyttelse, trafikpolitik og planlægning.

På hele denne baggrund tror jeg, at det er rigtigt at sige, at det kommende år bliver betydningsfuldt både for Nordisk Råds interne arbejde, for samarbejdet mellem de nordiske lande og for de nordiske landes stilling i Europa. Måske kunne jeg her føje en afsluttende principiel betragtning til: vi vil ofte komme til at opleve, at et af de nordiske lande i den brede europæiske sammenhæng må indtage et standpunkt, som kan være afgørende — ja, i visse fald livsvigtigt — for det pågældende land. I sådanne tilfælde må det være de øvrige nordiske landes opgave — i eller uden for EF — at støtte dette land i det pågældende standpunkt. Herved vil det nordiske samarbejde både få en ny nødvendighed over sig og en ny betydning.

Johannes Antonsson overtog därefter ledningen av förhandlingarna.

Statsråd Kleppe: Det eksisterende nordiske samarbejdet er mangeartet. Det foregår på en lang række ulike områder, og samarbejdsformene har i betydelig grad fått en forskelligartet utforming.

Rapportene om det nordiske samarbeidets utvikling og sakslisten for denne sesjon av Nordisk Råd viser dette.

Den suksess som man kan vise til i det nordiske samarbeidet på så mange felter, må imidlertid ikke få en til å se bort fra det faktum at på en rekke områder har man ikke lyktes. Selv om kontakten mellom fagministrene i Norden stort sett er vel utviklet, kan man bare i liten grad tale om et samordnet og egentlig forpliktende regerings-samarbeid. Initiativet har i høy grad ligget hos parlamentarikerne i Nordisk Råd. Et annet felt der man stort sett ikke har lyktes, er det økonomiske samarbeidet i vid forstand. Tross gjentatte og meget omfattende forsøk har man aldri lyktes å få i stand et vidtgående nordisk økonomisk samarbeid. Frihandel i Norden har vi fått indirekte, gjennom medlemskap i EFTA, og på samme måte har vår deltakelse i annet internasjonalt økonomisk samarbeid ført til liberalisering av de økonomiske forbindelsene mellom de nordiske land. **NORDØK**-planens historie viser at det ikke er mulig for Finland å delta i et så vidtgående samarbeid. De nordiske land har en forskjellig utenriks-politisk plassering, som er geografisk og historisk bestemt, og vi må bare akseptere at dette umuliggjør omfattende samarbeid i form av "pakkeløsninger".

Disse tilbakeslagene for de "store" nordiske løsninger må imidlertid ikke gjøre oss blinde for at det er mulig, også for Finland, å delta i økonomisk samarbeid i mer avgrenset form. Jeg anser det som en vesentlig oppgave å muliggjøre dette i en praktisk og hensiktsmessig form. Dette er imidlertid ikke noe som kommer av seg selv. Det økonomiske samarbeid også i en saklig mer avgrenset form vil stort sett være mer kontroversielt enn f. eks. samarbeidet på kulturpolitikkens område. Mer enn på andre felter må en i det økonomiske samarbeidet ha samordning og styring av politikken. Her rekker det ikke med den virksomheten som skjer innenfor rammen av Nordisk Råd. Regjeringene må komme sterkere inn i bildet.

Dette ble også gjort helt klart i vedtaket om opprettelsen av det nordiske ministerråd, og spesielt hva angår de nordiske samarbeidsministrene. Denne ordning som trådte i kraft 1. juli i fjor, er nettopp basert på at det ikke lenger er tilfredsstillende med et regjeringssamarbeid som bare skjer på fag-

ministerplan og ofte på en noe tilfeldig og lite samordnet måte. De nordiske samarbeidsministrene har fått til oppgave, på den ene siden, å samordne regjeringssamarbeidet og, på den andre siden, spesielt å ta seg av det nordiske økonomiske samarbeidet.

Når det gjelder samarbeidsministrenes virksomhet hittil, vil jeg vise til den rapport som formannen i Ministerrådet har avgitt. Som min egen vurdering av samarbeidsministrenes arbeid til nå, vil jeg si at det har vært preget av de første og noe famlende forsøk på å identifisere oppgaven og finne fram til praktiske arbeidsformer. En kan ikke si at samarbeidsministrene hittil har utført noe stort og omfattende arbeid, verken når det gjelder samordning av det nordiske samarbeidet eller når det gjelder å få i gang konkret samarbeid på det økonomiske området. Det skyldes etter min mening særlig at man ikke har hatt noe fast sekretariat som kunne forberede og følge opp sakene på en tilfredsstillende måte.

På det økonomiske området vil man heller ikke komme langt uten å engasjere flere av fagfolkene på det nasjonale plan i den nordiske samarbeidsorganisasjonen. Ministerrådet har derfor vedtatt å opprette et nordisk økonomisk samarbeidsutvalg. Det hadde sitt første møte for noen få dager siden. Derved har vi fått et organ som kan forberede samarbeidsministrenes arbeid på det ene hovedområde som faller inn under deres mandat. Under det økonomiske samarbeidsutvalget vil det bli organisert underutvalg og arbeidsgrupper for spesielle deler av det nordiske økonomiske samarbeid.

Samtidig som det blir opprettet hensiktsmessig kontakt og samordning med de deler av det nordiske økonomiske samarbeidet som er av en slik art at det ikke passer direkte å underordne det under det økonomiske samarbeidsutvalget.

Av naturlige arbeidsoppgaver for utvalget vil jeg nevne industrielt samarbeid der en rekke konkrete prosjekter kan tas opp til nærmere vurdering og bearbeidelse. Jeg legger også vekt på utbygging av det regionale samarbeidet, ikke bare på Nordkalotten, men også innenfor andre områder der de nordiske land grenser opp mot hverandre. Det er også verdifullt med en meget nær kontakt når det gjelder den alminnelige øko-

nomiske politikken fordi de nordiske land er så avhengige av hverandres økonomiske utvikling at systematiske konsultasjoner her er meget nyttige.

En viktig del av arbeidsområdet for det økonomiske samarbeidsutvalget vil måtte bestå i å sørge for at det skjer samråing mellom de nordiske land i forbindelse med deres deltakelse i internasjonale økonomiske organisasjoner. En slik rådslagning finner allerede sted i betydelig utstrekning, men det gjelder å systematisere den og fylle de hull som eksisterer. Mer omfattende og systematiske konsultasjoner mellom de nordiske land bidrar uten tvil til økt slagkraft innenfor disse internasjonale organisasjonene, og ofte til en innflytelse som langt overstiger det som Nordens folketall skulle tilsi.

Et viktig punkt i det økonomiske samarbeidet må gjelde spørsmål som springer ut av de nordiske lands forhold til Det europeiske fellesskap. Ved at de nordiske land av forskjellige grunner søker ulike tilknytningsformer til Det europeiske fellesskap, blir det en sentral oppgave å bidra til ikke bare å fastholde, men også videreutvikle det nordiske samarbeidet under de nye forutsetninger. Dette må uten tvil bli en hovedoppgave for samarbeidsministrene og for det økonomiske samarbeidsutvalg.

De omfattende oppgaver som samarbeidsministrene er stilt overfor både på det økonomiske område og når det gjelder samordningen og effektiviseringen av det nordiske samarbeidet, har gjort savnet av et fast nordisk sekretariat for Ministerrådet meget stort. Jeg har på samarbeidsministermøtene stadig pekt på nødvendigheten av å få et slikt sekretariat. Jeg er derfor meget glad for at dette nå er blitt alminnelig akseptert, og at Ministerrådet på sitt møte i går fattet vedtak om å opprette slikt sekretariat. Det har for meg vært meget viktig, ikke bare å få opprettet sekretariatet, men å få det i virksomhet snarest mulig, slik at en i denne periode da det skjer en så rask og dyptgripende utvikling på det europeiske plan kan få et apparat som på heltid og kontinuerlig kan tilrettelegge materiale for behandling, ikke minst av de spørsmål som dette reiser for det nordiske samarbeidet. Derfor legger jeg en vesentlig vekt på at en iverksettelse av sekretariatsordningen skjer snarest mulig.

Ved Ministerrådets beslutning i går imøtekom man dette kravet ved at vi snart får et midlertidig sekretariat, ved at hvert land avgir en embetsmann som sammen fungerer som et nordisk sekretariat inntil det permanente sekretariat etableres. De praktiske spørsmål vedrørende det midlertidige sekretariat, derunder plasseringen, håper vi å kunne få klarlagt om mulig allerede i løpet av disse dagene i Helsingfors. Det midlertidige sekretariatet vil hjelpe til med den utredning som nå vil finne sted om det permanente sekretariats funksjoner, organisasjon og plass i det nordiske samarbeidssystemet, og det vil dessuten betjene samarbeidsministrene, embetsmannskomiteén og det nordiske økonomiske samarbeidsutvalget i deres arbeid.

Jeg er klar over at mange har kommet med motforestillinger mot å få et slikt sekretariat. Enkelte har pekt på at Nordisk Råds presidium har fått sitt sekretariat i Stockholm, og at det må være tilstrekkelig. Til det vil jeg si at presidiesekretariatet har hendene fulle med sine spesielle oppgaver, og det ville for øvrig være prinsipielt uheldig å sammenblande Nordisk Råds organer og de organer som man trenger på regjeringsplanet. Det bør selvsagt være et godt samarbeid mellom sekretariatene, men ingen sammenblanding av de funksjoner det dreier seg om.

Enkelte har snakket om nordisk byråkrati i denne forbindelse, men på meg virker dette meningsløst. Det man nå har vedtatt å opprette, er et meget lite organ, ikke minst sammenliknet med de kjempemessige nasjonale byråkratiene. Dessuten bør man etter min mening gjøre seg klart at i det internasjonale bildet vil det nordiske samarbeidet i lengden bare kunne hevde seg hvis en del mennesker gjør det til heltidsoppgave å arbeide ut fra en nordisk og ikke bare fra nasjonal synsvinkel. Med min erfaring fra EFTA-sekretariatet vil jeg si at selv en liten, men velkvalifisert internasjonal administrasjon kan gjøre en avgjørende innsats for å fremme en internasjonal samarbeidsoppgave. EFTA-samarbeidet ville ikke ha utviklet seg som det har gjort, om det bare skulle ha vært basert på samarbeid mellom nasjonale embetsverk som vurderte sakene ut fra en snever nasjonal synsvinkel. Dette er i alle fall tilfelle når det gjelder økonomiske

spørsmål, som alltid vil inneholde problemer av kontroversiell karakter. En bør for øvrig være klar over at de nordiske land har hatt stor nytte nettopp av EFTA-sekretariatet, som nå bygges ned.

Det store apparat som Det europeiske fellesskap har til rådighet, vil etter hvert komme til å spille en dominerende rolle også i forhold til de nordiske land. Jeg mener det er nødvendig å få en motvekt på det nordiske plan mot det "sug" sydfra som disse fellesskapsorganene representerer. Dette suget vil delvis rette seg mot den knappe kvalifiserte arbeidskraften som vi har til rådighet, men det vil også innebære at de nasjonale administrasjonene i økende grad vil få sitt arbeid preget av utspill fra dette internasjonale organet. Det europeiske fellesskap vil med økende tyngde komme til å dominere det europeiske samarbeidet i årene som kommer, og i en slik situasjon trenger man også i økende grad en motvekt på det nordiske plan. På det globale plan har man internasjonale organisasjoner som vil danne tyngdepunkter hver på sitt område. På det nasjonale plan har man de store nasjonale administrasjonene, som med styrke vil ivareta de nasjonale interessene. Det nordiske samarbeidet har i liten grad en formalisert form og har nesten ikke noe eget apparat til rådighet. Det vil si at om man ikke bygger opp det minimum av fellesskretariatet som man har behov for, så vil de nordiske interessene lett kunne tape i konkurransen, tross alle positive politiske viljeserklæringer som i så høy grad preger det nordiske samarbeidet. Man trenger selvsagt ikke sekretariat av den størrelsesorden som man har på det vest-europeiske eller globale plan. I Norden er samarbeidet så velutviklet og på mange områder allerede mer vidtgående enn det man forsøker å få i stand på det vest-europeiske plan. Det nordiske samarbeidet har naturlige forutsetninger og så sikker historisk og kulturell forankring at man her kan klare seg med fellesorganer av relativt beskjeden målestokk. Jeg tror derfor at den beslutning Ministerrådet nå har truffet i sekretariatspørsmålet, vil øke samarbeidsministrenes muligheter for i praksis å kunne løse de omfattende oppgaver som er pålagt dem.

Når det gjelder forhandlingene mellom

Norge og Det europeiske fellesskap, vil jeg nøye meg med å vise til de rapporter som Ministerrådet har lagt fram. Den norske regjering vil i nær fremtid legge fram et omfattende dokument for Stortinget, der den foretar en totalvurdering av Norges forhold til Det europeiske fellesskap, derunder forhandlingsresultatet. I den forbindelse vil den også vurdere det nordiske samarbeidets plass i denne sammenheng og ut fra de nye forutsetninger som vi i dag kan se konturene av. Ratifikasjonsprosessen i Danmark og Norge vil ennå ta lang tid, og forhandlingene mellom Det europeiske fellesskap og de tre øvrige nordiske land er bare i sin begynnelse. Det er likevel allerede nå nødvendig å begynne et arbeid med sikte på at de løsninger som oppnås i forholdet mellom de enkelte nordiske land og Fellesskapet, får en slik utforming og karakter at de ikke skader, men fremmer de nordiske interessene.

Enkelte sier at vi må avvente utviklingen av forhandlingene og så begynne og se hva man kan gjøre. Etter min mening bør en ta fatt på de konkrete spørsmål det her dreier seg om, allerede under forhandlingene mellom Fellesskapet og de tre ikkemedlemskapssøkende nordiske land. Det er viktig at Danmark og Norge utnytter den mulighet de nå har gjennom konsultasjonsprosessen innenfor Fellesskapet, til å gjøre sin innflytelse gjeldende med sikte på å få en slik form på disse avtalene at det nordiske samarbeidet blir minst mulig skadelidende. Det er også viktig at avtalene får en utforming som ikke hindrer en fortsatt utbygging av det nordiske samarbeidet. Både når det gjelder de unntak fra frihandel som Fellesskapet har foreslått, utformingen av opprinnelsesreglene og en rekke andre spørsmål, må vi bruke den innflytelse vi har for at de ikkemedlemskapssøkende land får ordninger som tjener Norden som helhet og mest mulig bevarer den frihandel som er opprettet gjennom EFTA.

Det europeiske fellesskap synes å være inne i en rask utvikling for tiden, og det planlegges nye fellesskapsaktiviteter som vi må regne med vil få stor betydning også for de nordiske land, enten de blir medlemmer eller ikke. Disse spørsmålene bør derfor etter min mening tas opp til drøfting på det

nordiske plan, og da spesielt gjennom samarbeidsministrene og det økonomiske samarbeidsutvalg og dets underutvalg, bistått av det sekretariat som vi nå skal opprette.

I Norge fremheves Norden på visse hold som et alternativ til en norsk tilknytning til Det europeiske fellesskap.

For meg er det en urealistisk og ulogisk tankegang. Alle de nordiske land ønsker en tilknytning til Fellesskapet, og ingen oppfatter det nordiske samarbeidet som noe alternativ til en slik europeisk tilknytning. Alle de nordiske land har en nær og omfattende kontakt med de land som utgjør Det europeiske fellesskap, spesielt om man, som man nå må gjøre, plusser på Storbritannia. Denne omfattende kontakten er ikke bare økonomisk, men gjelder også teknologi, industriell utvikling, kultur o. s. v. Det er vel ingen i Norden som ønsker å bryte ned eller redusere denne eksisterende kontakt og avhengighet. Tvert imot har det vært sterkt understreket, ikke minst fra den svenske regjering, at vi har behov for et meget nært og omfattende samarbeid med Fellesskapet. Dette forhold endres ikke av den omstendighet at Sverige av nøytralitetsgrunner ikke kan søke om medlemskap. Jeg tror det er viktig å få slått fast at i denne situasjon er det nordiske samarbeidet ikke et alternativ, men et helt nødvendig og overordentlig viktig supplement til en tilknytning til Fellesskapet.

Jeg vil gjerne få fremhevet at Nordens forhold til Det europeiske fellesskap ikke bare, og etter min mening ikke først og fremst, bør bli preget av de problemer dette forholdet kunne tenkes å skape for det nordiske samarbeidet. Etter min oppfatning bør de nordiske land også ta sikte på å nyte godt av fordeler som et utvidet europeisk samarbeid fører med seg. Med Danmark og Norge som medlemmer kan nordiske land få mulighet til å påvirke utviklingen av Det europeiske fellesskap. Jeg tror at en defensiv holdning er farlig for de nordiske land. Etter min mening bør vi ikke bare spørre om hva vi skal forsvare, men reise spørsmål om på hvilken måte vi kan overføre mye av det som vi har gjennomført eller forsøkt å gjennomføre i Norden til det europeiske plan. Gjennom de nordiske samarbeidsorganer burde vi kunne få fram syns-

punkter som kan forfølges innenfor Fellesskapet og derved ikke bare bygge på erfaring og interesser i Danmark og Norge, men også på synspunkter om erfaringer fra andre nordiske land. Dette må være viktig for alle nordiske land, siden de alle vil bli mer eller mindre avhengige av Fellesskapets utvikling, enten landet blir medlem eller ikke.

Det er med en slik bakgrunn at jeg mener vi nå må organisere vårt samarbeid effektivt, med sikte på både å beskytte det vi hittil har oppnådd i det nordiske samarbeidet, og å bygge det videre ut, men også så langt som mulig å vinne fram med våre synspunkter internasjonalt, særlig overfor andre europeiske land. Det er viktig ikke å miste tid, en "vente og se"-holdning kan nå bare skade det nordiske samarbeidet.

Hafstein: Hr. Præsident! Tillad mig at begynde med at uttrykke min tak for en handling, som efter min opfattelse er et ædelt bevis på nordisk samarbejde.

Jeg havde den ære sidste forår, den 21. april 1971, at stå ved stranden sammen med mine landsmænd, unge og gamle, og tage imod 2 bøger, som kom over havet med et værdigt følgeskab fra Danmark. Nogle kunne måske finde på at sige, at dette var en sag, der kun angik Danmark og Island. Dermed ville den fællesnordiske ånd være forsvundet fra denne gestus, og det synes jeg ville være forkert.

Danskerne bragte os islændinge Codex Regius (Den ældre Edda) og Flatøbogen. Senere følger islandske håndskrifter, der har været bevaret i Danmark. I denne stund sattes der et frø til en ny ånd i nationers samkvem, ikke blot nordisk, men alment samkvem, som kunne være et forbillede for andre.

Man kan ikke takke nok for broderligt højsind. Derfor har jeg tilladt mig at bringe denne handling i erindring for dette forum.

Jeg vil nu gå over til et andet spørgsmål, som må ligge os alle tungt på hjerte, men som ikke er i samme grad behageligt. Hvad bliver vor position i de økonomiske forbindelser mellem os og med de andre europæiske nationer?

Jeg tillader mig at protestere mod de negativistiske ideer som den, at hvis Danmark

og Norge vælger at slutte sig til fællesmarkedet, vil det betyde opløsning af det nordiske samarbejde.

Vi islændige ønsker at slutte en overenskomst med fællesmarkedet i en eller anden form, selv om vi ikke har lagt skjul på, at det er udelukket, at vi ønsker fuld tilslutning. Det samme gælder til en vis grad Sverige og Finland.

Efter min mening er forsøgene på et udvidet europæisk samarbejde en ny tids tegn. Jeg er klar over, at de bedste resultater ville opnås med en langsom udvikling. På den måde er der større udsigter til, at man vil undgå fejltagelser.

Nutidens Island har brudt sin århundredlange isolation. I republikkens periode, efter den sidste verdenskrig, har vi i høj grad deltaget i forskelligartet internationalt samarbejde.

Jeg er af den mening, at den mulighed, at Danmark og Norge slutter sig til fællesmarkedet, tvinger de nordiske lande til at træffe særlige økonomiske foranstaltninger, der er tilstrækkeligt radikale til at møde denne nye situation og forhindre, at det nordiske samarbejde svækkes. Måske burde man revidere Nordek-ideen ud fra de nye og ændrede synspunkter.

På de nordiske statsministres møde, der blev holdt i Trondhjem i 1970 og var det første møde, efter at man var klar over, at Danmark og Norge stilede mod tilslutning til fællesmarkedet, blev det synspunkt stærkt fremhævet, at man burde være forberedt på, hvad der kunne hænde, hvis to af de nordiske lande tilsluttede sig fællesmarkedet, og EFTA-samarbejdet derved svækkes eller helt opløstes.

Jeg mener, at det har været af stor nytte for os islændinge at have tilsluttet os EFTA på et tidspunkt, som ikke var senere, end tilfældet var. I hovedpunkterne har vi base-ret vore forhandlinger med fællesmarkedet på at kunne opnå en tilsvarende overenskomst som vi har med EFTA-landene.

Jeg anser det for meget uretfærdigt at blande Islands planer i fiskerigrænsespørgsmålet sammen med en eventuel overenskomst med fællesmarkedet. Bestemmelserne om en udvidelse af fiskeriterritoriet angår selve livsgrundlaget for en øbefolkning i de nordligste have. Jeg går ud fra, at der ikke

kan være nogen misforståelse om Islands fiskeriterritoriums absolutte særstilling, eftersom landets økonomi baseres helt og holdent på fiskeri og som følge deraf på beskyttelse af fiskestammerne rundt om landets kyster, i havet over kontinental-sokkelen. Jeg ved, at De forstår os fuldkomment her i dette nordiske forum.

I forbindelse med den danske statsminister Krag's udtalelse om Færøernes problem, som opstod ved udvidelsen af Islands fiskerigrænse, tør jeg påtage mig ansvaret for at sige, at disse problemer vil fra Islands side blive behandlet med forståelse og velvilje.

I det sidste år har vi styrket vor position inden for Nordisk Råd med nye vedtagelser om Ministerrådet, en ny kulturaftale og ansættelse af en ny administrativ direktør med et sekretariat i Stockholm.

Hr. præsident! Ærede rådsmedlemmer! Mine damer og herrer! Lad os gå nye forhold i møde uden frygt. Vi har nu en yderligere styrket erfaring med nordisk samarbejde og en mere effektiv organisation inden for Nordisk Råd. Jeg tvivler ikke på, at der er fuld vilje til at pleje det fællesnordiske tankesæt, som er vokset frem i årenes løb, med frugtbringende resultater for os alle.

Statsrådet **Feldt**: Herr president! Det torde inte vara alltför djärvt att förmoda att Nordiska rådets 20:e session får ett ofta återkommande tema — nämligen det nordiska samarbetets framtid efter det att förhandlingarna med EEC slutförts och de nordiska ländernas förhållanden till den gemensamma marknaden avgjorts. I diskussionen om detta samarbets framtid finns det på många håll en underton av oro över hur vi skall kunna inte endast bevara det som upp-nåtts utan också utveckla den nordiska gemenskapen.

Denna gemenskap existerar utan tvivel i dag. Den bygger på gemensamma intressen och inbördes respekt. Den har bevisat sin livsduglighet i det förflutna. Vår oro — men också våra ansträngningar — gäller hur intressegemenskapen skall kunna göra sig hörd och finna sin väg till praktiska politiska resultat under nya förutsättningar där Nordens länder valt olika vägar för sitt internationella samarbete.

Förvisso behöver vi just nu för omvärlden manifestera vår vilja att slå vakt om den nordiska gemenskapen också i framtiden. Men för att dessa manifestationer skall vara trovärdiga och ha ett innehåll måste de bygga på praktiska arbetsinsatser som ger resultat, nära och gripbara i både tid och rum. I det syftet måste vi skapa sådana institutioner och former för det nordiska samarbetet, att det inte bara får stadga och stabilitet utan också kan hävda sig gentemot andra internationella samarbetsformer, där de specifikt nordiska intressena av olika skäl inte finner något utrymme. Våra samarbetsformer måste dessutom utformas så att vi får en effektiv apparat för att klarlägga *var* våra väsentliga gemensamma intressen finns och hur de skall kunna tillgodoses i konkreta samarbetsprojekt. Vi borde alltså nu koncentrera våra resurser och våra krafter till vissa områden där vi kan bygga på en klar intressegemenskap och där resultat av stort praktiskt och ekonomiskt värde ligger inom räckhåll.

Det hade mot bakgrund av samtliga nordiska länders förhandlingar med Europamarknaden varit ganska naturligt om 1971 hade blivit ett "mellanår" i det nordiska samarbetet. Så blev inte fallet. Årets berättelse rörande det nordiska samarbetet är en redogörelse för ett fortsatt framgångsrikt arbete på traditionella nordiska samarbetsfält och på nya områden.

Vi har under året undertecknat det nordiska kulturavtal som trädde i kraft vid årsskiftet.

Vid årets session kommer också att presenteras ett förslag till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet i enlighet med den rekommendation som Nordiska rådet antog vid sin förra session.

Vi har vidare skapat en ny organisatorisk grundval för vårt samarbete: ministerrådet och det ekonomiska samarbetsutskottet. Inom ministerrådet har vi börjat diskutera en prioritering av samarbetsuppgifterna enligt vissa riktlinjer.

I går fattade ministerrådet beslut om att upprätta ett nordiskt sekretariat. Det är ett betydelsefullt steg i det nordiska samarbetet. Under ministerrådet skapas därmed ett organ som skall bestå av tjänstemän som är

fristående från de nationella regeringarna. Jag vill till vad minister Rossi tidigare har sagt foga några reflexioner angående det sätt på vilket det nordiska samarbetet hittills har bedrivits och något beröra hur jag ser på innehållet i och formerna för det nordiska samarbetet i framtiden.

Inrättandet av ett nordiskt sekretariat bör ses mot bakgrunden av att det nordiska samarbetet kommer att sättas på hårda prov när de nordiska länderna har valt olika lösningar för sina relationer med Europamarknaden. Det nordiska samarbetets fortsatta utveckling kräver i denna situation ytterligare stimulans. Ett fast sekretariat bör kunna bidra verksamt till detta.

Till vad jag nu har sagt kommer att det under årens lopp har lanserats en mångfald samarbetsprojekt, inte minst av Nordiska rådet. Samarbetet bedrivs i många olika former. Vi har på svensk sida försökt kartlägga vilka samarbetsorgan som finns i dag. Vi har kommit till att det är ett 70-tal. Jag nöjer mig med att konstatera att det under årens lopp har uppstått en ganska vildvuxen flora av samarbetsorgan och att formerna för det nordiska samarbetet företer en splittrad bild.

I ministerrådets beslut sägs att ämbetsmännen skall undersöka hur sekretariatet skall inpassas i den nuvarande samarbetsorganisationen. Mot bakgrund av vad jag nyss har sagt borde det vara en angelägen uppgift att effektivisera samarbetet och prioritera arbetsuppgifterna.

Jag anser att sekretariatet i första hand skall vara ett serviceorgan åt samarbetsministrarna. Två saker är av grundläggande betydelse för att samarbetsministrarna skall kunna fullgöra sina uppgifter effektivt:

1) tillgång till utredningsmaterial som underlag för samarbetsministrarnas ställningstaganden i olika frågor

2) en organisation som medger en smidig kontakt med samarbetsorgan inom andra områden.

När vi nu står i begrepp att skapa ett nytt organ för det nordiska samarbetet bör vi se till att en sådan samlad lösning uppstår att de nu angivna önskemålen kan förverkligas.

Det är nödvändigt att skapa en enhetlig och rationell organisation som kan ge sam-

arbetsministrarna förutsättningar att göra en allsidig och realistisk bedömning av olika samarbetsfrågor. Den utredning som nu tillsatts för att utarbeta förslag till uppgifter, arbetsordning och organisation av sekretariatet bör därför också uttala sig om hur arbetsministrarnas arbete skall organiseras i sin helhet. Det bör därvid tillses att förutsättningar skapas för att tillgodose det önskemål som har framförts av Nordiska rådets presidium om en bättre kontakt mellan Nordiska rådets olika organ och ministerrådet. Vi vet av erfarenhet från alla håll att utredningar så lätt kan blockera framsteg i praktiskt politiskt reformarbete. På samma sätt kan tillskapandet av nya institutioner dölja tomheten i innehållet. Den svenska regeringen vill inte att utredningar och nya institutioner skall bli ett alibi för passivitet.

Ministerrådet har, som framgår av berättelsen till Nordiska rådet, gett det ekonomiska utskottet arbetsuppgifter över ett vitt fält. Nuvarande begränsade resurser på kansliplanet, med flertalet regeringsadministrationer hårt belastade av marknadsfrågorna, gör det omöjligt att ta stora grepp över hela verksamhetsområdet. Den första uppgiften bör därför bli föremål för djupare penetration i underutskott och arbetsgrupper i syfte att i konkreta termer föra det ekonomiska samarbetet vidare.

Jag skulle här vilja redovisa den bedömning vi gjort på svensk sida av möjligheterna att uppnå resultat på det ekonomiska området. Vi utesluter självklart inte något område, men förutsättningarna att förnya och förstärka samarbetet framstår som särskilt framträdande inom ett område, nämligen industripolitiken.

I Nordek-traktaten formulerades målsättningen för industripolitiken så, att de nordiska länderna genom ett gradvis utvidgat industripolitiskt samarbete skulle öka industrins konkurrenskraft och främja industrins strukturella anpassning till ett utvidgat internationellt samarbete.

Gemensamma insatser inom industripolitiken är naturliga av flera skäl:

1. Det är ett samarbetsfält som skulle ha ingått i Nordek-traktaten. Dess målsättning på detta område är lika angelägen i dag som när traktaten formulerades.

2. Det är ett område där näringslivet har rik erfarenhet av praktiskt samarbete.

3. Det är lätt att finna projekt och planer där samtliga nordiska länder eller en grupp av länder har gemensamma intressen.

4. Det är ett område i snabb utveckling, där varje land ständigt ställs inför nya uppgifter och nya problem.

5. Det har, slutligen, den för internationellt samarbete obestridliga förtjänsten att bjuda på många alternativa projekt och planer.

Inom den svenska regeringen har vi tagit på allvar det intresse för industripolitiskt samarbete som många gånger uttryckts i nordiska sammanhang. Vi har frågat oss på vilket sätt vi skulle kunna bidra till en konkretisering av det intresset. Jag vill i det syftet ta fram några uppslag och idéer, inte för att därmed göra en utvärdering av projekten, men väl för att illustrera vilket rikt fält industripolitiken bjuder.

Vi borde överväga:

Gemensamma nordiska forskningsprojekt finansierade av stat och näringsliv, s. k. branschforskning,

En nordisk informationsbank för utvecklingsprojekt,

Samråd om utnyttjande och transport av naturgas,

Utbyggt samarbete mellan de nordiska standardiseringsorganen,

Samplanering av utbyggnaden i Norden av raffinaderi- och petrokemisk kapacitet.

I denna lista vill jag också ta med det medlemsförslag som väckts om inrättandet av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete.

Denna uppräknig kan från vår sida göras längre, men jag tror den räcker för att visa att vi är beredda att föra tanken på industriellt samarbete inom Norden vidare i konkreta termer. Jag skall med intresse ta del av motsvarande listor för övriga länder. Det är under alla förhållanden min förhoppning att dessa frågor förs vidare inom det ekonomiska samarbetsutskottet.

Ett vidgat samarbete på det industripolitiska området av det slag som jag nu antytt kan förverkligas oavsett hur de nordiska länderna reglerar sina relationer till Europa-marknaden.

Även på andra områden kan arbetet fort-

skrida i stort sett som hittills. Detta gäller exempelvis det nordiska lagstiftningssamarbetet. Visserligen täcker samarbetet inom den gemensamma marknaden många rättsområden som traditionellt omfattas av nordiskt samarbete, men att en fråga finns på EEC:s arbetsprogram behöver inte vara ett hinder för ett nordiskt samarbete. Kultursamarbetet kommer naturligtvis att kunna leva vidare. På vissa områden ser vi snarare framför oss en vitalisering av samarbetet, t. ex. inom miljöpolitiken, transportpolitiken, regionalpolitiken. Dessutom har vi att utgå från att frihandeln mellan de nordiska länderna består och att den industriella integrationen fortskrider. Detta gör det i sin tur ofrånkomligt att vi behåller och utvidgar vårt samarbete och vårt samråd om den ekonomiska politiken, konjunkturpolitiken och valutapolitiken.

Vi är medvetna om att medlemskapet i EEC för Danmark och Norge innebär nya lojaliteter och nya bindningar. I den situationen är det viktigt att man förstärker de nordiska institutionerna så att vi maximalt kan utnyttja det utrymme som kommer att ges för nordiskt samråd och samarbete.

Det är särskilt två områden av nordiskt samarbete som har diskuterats i perspektivet av olika marknadslösningar för de nordiska länderna: det gäller den nordiska trygghetskonventionen och den nordiska arbetsmarknaden.

I den nordiska trygghetskonventionen fastslås principen om likabehandling av nordiska medborgare när det gäller sociala förmåner. Den nordiska trygghetskonventionen innebär ett i vissa delar unikt system för samordning av de sociala trygghetsanordningarna och har givetvis en mycket stor betydelse för de nordiska ländernas medborgare.

I en situation där Danmark och Norge blir medlemmar av EEC kan det bli aktuellt med en översyn av denna konvention med hänsyn till den samordning som Danmark och Norge åtar sig inom ramen för gemenskapsarbetet. Denna fråga kommer att belysas mera ingående under frågestunden på måndag, och jag vill därför bara säga att vi från svensk sida anser det angeläget att de rättigheter, som den nordiska trygghetskon-

ventionen ger medborgarna, kan bevaras även i framtiden.

Den nordiska överenskommelsen om en gemensam arbetsmarknad var banbrytande på sitt område och är fortfarande den mest långtgående i Europa.

Under Danmarks och Norges förhandlingar med EEC har från Gemenskapens sida uttalats att den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen inte är av den arten att den reser svårigheter när det gäller att iakttä EEC:s regler om den fria rörligheten för arbetskraft inom Gemenskapen.

Vissa bestämmelser i överenskommelsen synes emellertid enligt Gemenskapen stå i motsättning till de EEC-regler som föreskriver prioritet för anställning av arbetstagar från Gemenskapen. Gemenskapen uttalade att man förväntar sig att de berörda kandidatländerna gentemot de övriga deltagarna i överenskommelsen vidtar alla lämpliga åtgärder för att garantera en korrekt tillämpning av gemenskapsförordningen. Vad som här åsyftas torde vara möjligheten att förena samarbetet mellan de offentliga arbetsförmedlingarna i Norden och den s. k. 18-dagarsregeln i EEC:s arbetsmarknadsavtal.

De nordiska regeringarna är överens om att Danmarks och Norges medlemskap i EEC inte kommer att hindra nordiska medborgare att i framtiden fritt söka anställning i andra nordiska länder. När det gäller samarbetet mellan de centrala arbetsförmedlingsmyndigheterna i de nordiska länderna kan vi dock se att det kan uppstå problem för detta samarbete till följd av Danmarks och Norges inträde i EEC. En särskild arbetsgrupp har fått i uppdrag av nordiska arbetsmarknadsutskottet att se över tillämpningsföreskrifterna om det interna nordiska förmedlingssamarbetet. Det är den svenska regeringens förhoppning att den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen skall kunna upprätthållas även i denna del.

Herr president! Jag började med att åberopa den oro som på sina håll finns angående det nordiska samarbetets framtid i en delvis ny och förändrad värld. Jag tror inte att vi, trots de hoppgivande utvecklingsmöjligheter som vi också i dag skönjer, helt kan undertrycka den känslan. Kanske vi

inte ens *bör* göra det. Ty oron *bör* vara en sporre. Den kan stärka vår vilja och våra ansträngningar att fullfölja det samarbete som hittills betytt så mycket för Nordens folk och som trots alla sina brister ändå framstår som ett unikt experiment i mellanfolklig samlevnad.

Guttorm Hansen: Under generaldebatten ved sesjonen i København i fjor sa statsminister Palme i sitt innlegg bl. a.:

”Min övertygelse är att decenniet *bör* nyttjas till att ytterligare vidga och fördjupa vår gemenskap”.

Det året som er gått siden disse ord ble sagt, har nettopp vist oss at det første år i det nye ti-år er blitt en opprustningens tid for det nordiske samarbeidet. Vi har i alle land ratifisert den nye samarbeidsavtalen og avtalen om det nordiske kultursamarbeidet. Vi har bygget opp et presidiesekretariat som gir bedre styring og større arbeidsmuligheter for de nordiske parlamentarikere som deltar i arbeidet i Nordisk Råd. Vi har fått på plass det nordiske kultursekretariatet i København. Ministerrådet er kommet i arbeid og et fellesnordisk sekretariat også for dette råd er i går nådd fram til sin løsning. På et vis virker det som om konfrontasjonen med de nye markedsproblemer i Vest-Europa har stimulert til nettopp å utvide og utdype det nordiske samarbeidet slik statsminister Palme gav uttrykk for det i fjor. Det jeg har sagt her, betyr selvfølgelig ikke at jeg på noen måte mener at det nordiske samarbeids verdi og betydning kan måles ut fra organer vi oppretter, eller traktater vi høytidelig ratifiserer. Men jeg velger allikevel å se det som er skjedd i 1971, som et uttrykk for at de nordiske land har politisk vilje til å bruke resurser av økonomisk og annen art i samarbeidet, og at de nordiske land har politisk overskudd til å bruke krefter også i dette arbeid, til tross for de store og tidkrevende oppgaver som alle våre land har hatt det siste året i forbindelse med forberedelsene med Det europeiske fellesskap.

Generaldebatten under sesjonen i København i fjor var sterkt preget av pessimisme. Denne pessimisme hadde som bakgrunn Nordøks sammenbrudd i 1970. Så sterkt var denne pessimistiske grunnholdning at

den overskygget det positive som alt da var i ferd med å vokse fram. Jeg tillot meg i fjor under fremleggelsen av kulturutvalgets rekommandasjon om kulturavtalen å si at tross de triste toner som hadde lydt i Folketingets møtesal på Christiansborg, ville kanskje den 19. sesjon i Nordisk Råd i ettertid bli stående som en betydelig milepel for samarbeidet i Norden. Ingen av oss vet ennå hva det ti-år vi er inne i, vil bringe. Men om man vil være realistisk, *bør* man i alle fall kunne innrømme at 1971 har vært et utvidelsens og utdypelsens år for det nordiske samarbeid.

Også ved denne generaldebat lyder enkelte triste toner og pessimistiske ord om det nordiske samarbeids framtid under forskjellige løsninger for de enkelte land når det gjelder tilknytningen til Det europeiske fellesskap. En del av disse ord og toner lyder hule og har andre hensikter enn å ta vare på det nordiske samarbeidet. Også dette samarbeidet er nå blitt en del av den interne markedsdebatten vi opplever i våre heimland. Nordisk samarbeid heves nå til skyene av enkelte og begraves av andre eller settes opp som alternativ til et videre europeisk samarbeid. I enkelte tilfelle opplever vi også at uttalelser i et nordisk land, eller brever fra embetsmenn til privatpersoner, blir brukt i den indre debatt som beviser på at det er en konflikt mellom det nordiske samarbeid og det europeiske samarbeid, en konflikt som blir framstilt som uløselig, som et spørsmål om enten/eller. Slik markedsdebatten nå utvikler seg i de nordiske land, vil jeg gjerne gi uttrykk for som mitt håp at vi i de enkelte land tar oss i vare for å gi uttrykk for de andre lands ønsker om markedstilslutninger på en måte som vil skape ondt blod. Vi *bør* i denne sak — som vi har gjort det på det sikkerhetspolitiske område — kunne ha full respekt for hverandre, og for den form for markedspolitikk som vi hver etter våre forutsetninger finner å ville ha. Jeg tror at vi skader det nordiske samarbeidet mer ved slike utspill som vi opplever, enn vi kanskje i øyeblikket ser.

Med en viss forundring leste jeg i går en uttalelse fra senterpartiene i Finland, Sverige og Norge om de nordiske land og EF. Jeg er ikke klar over hva denne uttalelse

står for og hvilken hensikt den har. Vil senterpartiene slå til lyd for en trelandsløsning i EF-saken? Betyr denne uttalelse at senterpartiene i Finland og Sverige åpent erklærer at de vil være med og motarbeide den norske regjeringens standpunkt om å tilrå Norges storting å godta forhandlingsresultatet som regjeringen har underskrevet? Jeg vil i det lengste nekte å tro at det kan forholde seg slik at disse to partier virkelig vil gå inn i den norske debatten om det norske medlemskap. Jeg må også stille meg det spørsmål om de tre senterpartiene i Norden mener å ville gi også Danmark dette råd, eller om man har valgt å la Danmark seile sin egen sjø. Hr. Antonssons innlegg tidligere i dag avspekket det inntrykk en kunne få av senterpartienes fellesuttalelse. Jeg kan etter hr. Antonssons innlegg fastslå at hr. Antonsson er av den oppfatning at de enkelte land bør finne sin naturlige plass i dette markedsspørsmål, og at dette ikke vil skade det nordiske samarbeid, og jeg er takknemlig for den avklaring hr. Antonssons innlegg gav meg.

Jeg skal ikke kommentere dette utspill ytterligere her og nå, men nøye meg med å si at de nordiske samarbeidsspørsmål ved ulik EF-tilknytning krever en positiv innsats, og for min del kan jeg ikke se senterpartienes bidrag som en positiv innsats. Tvert om vil også dette utspill bidra til å øke ytterligere den forvirring som måtte være i denne sak.

Det er ofte understreket at det nordiske samarbeid har sin egenverdi, at det løser felles problemer og felles oppgaver som bare kan løses i Norden, og gjennom et samarbeid mellom de nordiske land. Slik er det, og slik vil det bli. Vår geografiske beliggenhet endres ikke ved ulike markedsløsninger, like lite som det endret seg ved de ulike sikkerhetspolitiske løsninger vi fant i slutten av 40-åra. Samarbeidet er i dag blitt en del av den nordiske politikks hverdagsgjærning. Det er ikke den store dramatik, ikke de store debatter og den store strid som preger dette samarbeid, men et jevnt og virksomt — jeg vil ikke følge Grundvig så langt at jeg vil si muntert liv, men i hvert fall et jevnt og virksomt liv. Vi vil samarbeide, og vi må samarbeide, og vi kan utvide og utdype vårt samarbeid.

Det er spørsmål om å ville, og ifølge en av de nordiske politikere vi har med oss her, er jo politikk å ville.

Debatten om vårt forhold til Vest-Europa er blitt sterkt tilspisset i våre land — også i de land som ikke søker medlemskap i De europeiske fellesskap. Så langt jeg har evnet å følge denne debatten, har den enkelte skremmende toner i seg som jeg gjerne vil sette søkelyset på her i generaldebatten. Det har ingenting med de grunnleggende spørsmål om de enkelte lands tilknytningsformer å gjøre, men mer med det jeg vil kalle det europeiske ansvar som de nordiske land hver for seg har, og som Norden som enhet har. Gjennom alle de nordiske lands politiske historie har den europeiske situasjon spilt en vesentlig rolle til enhver tid. Gjennom hele vår kulturelle historie, i alle de nordiske land, har strømmingene fra det europeiske kontinent til alle tider vært avgjørende for vår kultur.

De økonomiske krefters virksomhet og hele den økonomiske utvikling i Europa har vært bestemmende for våre egne lands økonomiske utvikling og økonomiske politikk. På godt og på ondt har den europeiske situasjon spilt en hovedrolle i alle de nordiske lands historie og utvikling. Dette burde og skulle være barnelærdom. Men nå befinner vi oss i en debatt der det av og til blir brukt slike uttrykk og resonnementer som om Europa og Europas utvikling er oss ganske uinteressant og noe vi ikke føler oss avhengig av eller har noe ansvar for. Det er på en måte hos de mer ekstreme kretser en vilje til å melde seg ut av Europa, og av og til virker det som om denne holdning smitter av langt inn i de politisk mer ansvarlige miljøer.

Når det i fjor under sesjonen ble gitt uttrykk for slike synspunkter som at målsettinger og verddivurderinger i Norden skulle være avgjørende for vår holdning til det øvrige Vest-Europa, ja, så bygger jo et slikt resonnement på at våre målsettinger og våre verddivurderinger er så ganske annerledes og unike enn de som finnes i de andre vest-europeiske demokratiene. Men vi vet jo at det ikke er slik. Vi vet at bakgrunnen for våre målsettinger og våre verddivurderinger er produkter av en felles-europeisk kultur der humanistiske og kristne og politiske

ideologier sammen har skapt det verdi-grunnlag vi står på, og som våre målsettinger er utviklet fra. Den debatt vi fører i Norden om disse fundamentale spørsmål, går for seg overalt i de vest-europeiske landene, og der som her i Norden er det et kreftenes parallellogram som tegner seg av i utviklingen av samfunnene.

I et annet innlegg under generaldebatten i fjor, ble det gitt uttrykk for det synspunkt at vår holdning burde være først og fremst Norden, først og fremst det nordiske fellesskap, og så fikk vi på bakgrunn av denne vurdering finne vår plass i et videre internasjonalt samarbeid. Dette resonnement bygger da på den oppfatning at vi uten videre kan hoppe over det som skjer i Vest-Europa i dag. Men det som skjer i Vest-Europa, er en stor historisk begivenhet, og virkningene av det vil vi nødvendigvis måtte få merke. Det er en ren illusjon å tro at vi ikke blir nødt til å ta stilling til det, og den stilling vi kan ta, er jeg ganske sikker på ikke kan bli først og fremst Norden, og så prøve å finne en eller annen form for internasjonal plassering. Alle nordiske land har da også i sin praktiske politikk innsett dette, og er i ferd med å finne sin naturlige plass i det nye europeiske bildet.

Vårt europeiske ansvar går selvsagt lenger enn til spørsmålet om det vest-europeiske samarbeid. Europa er en delt verdensdel. Europa etter den siste verdenskrig er den verdensdel der de største militære maktmidler og styrker står mot hverandre, Europas delestrek er en delestrek der alle de europeiske folk, ja, hele verdens folks skjebne kan stå på spill. Det er klart at ingen har lov å glemme dette faktum på tross av at Europa ikke i dag er inne i en spenningsfase, men tvert om preget av avspenning. Men den latente konflikthare som vi nå har levd med i mer enn 25 år, eksisterer ennå. Vi har i Norden vært opptatt av å medvirke til avspenning, selv om vi lite har kunnet gjøre fordi nøkkelen til avspenningspolitikken har ligget hos andre enn oss. Utviklingen av den europeiske situasjonen med avtalene mellom den tyske forbundsrepublikk og Sovjet og Polen, 4-maktsavtalen om Berlin og andre politiske tiltak har gitt en åpning mot en all-europeisk ordening som vi hilser med glede. Den

europeiske sikkerhetskonferanse må nå kunne virkeliggjøres i 1973 og de forberedende arbeider for konferansen her i Helsingfors kunne ta til alt i dette året. Nordens folk vil hilse en slik utvikling med glede. 1970-årenes store fredsskapende oppgave må være å legge grunnlaget til rette for en all-europeisk sikkerhetsordening.

Et av de store framstøt for samarbeid i 1971 var den nordiske kulturavtalen. Det er en glede for meg i dag å konstatere at kultursekretariatet er opprettet, og at arbeidet på denne viktige sektor nå er kommet i gang. Samarbeidet mellom ministrene og kulturutvalget i Nordisk Råd er også kommet godt i gang. Grunnlaget for dette ble lagt på et felles møte i København den 13. desember i fjor, der vi som var med i kulturutvalget, møtte en positiv holdning til et sterkest mulig samarbeid mellom ministrene og parlamentarikerne. Vi vil sikkert møte mange problemer og vil måtte gå skrittvis fram i dette samarbeid der vi bl. a. skal gjøre det dristige eksperiment å utarbeide felles-nordiske budsjetter. Jeg tror at en vellykket løsning av dette vil gi oss et godt grunnlag for samarbeidets utvidelse også på andre sektorer. Derfor er det viktig at vi lykkes her, både i samarbeidsteknikk og i å skape et aktivt og levende kultursamarbeid mellom landene og mellom folkene i Norden.

Det nordiske samarbeid vil fortsette, og det vil både utvides og utdypes om vi har politisk vilje til det. Uansett markedsløsning og uansett sikkerhetspolitikk vil Norden ha sine felles oppgaver å løse og samarbeidsoppgaver å ta vare på. Det nordiske samarbeid har både sine grenser og sine store utnyttede muligheter. Om vi ser dette klart, vil vårt samarbeids utvidelse og utdypning kunne gå videre i dette nye ti-året.

Helén: Herr president! När Danmark och Norge har fört sina förhandlingar med Europeiska gemenskapens ministerråd till ett mycket framgångsrikt slut är det naturligt att lyckönska de närvarande företrädarna för de norska och danska regeringarna till detta resultat. Jag blev litet tveksam under Guttorm Hansens utmärkta anförande, om jag skulle våga framföra en sådan lyck-

önskan, i händelse den kunde anses innebära en inblandning i den interna norska debatten, men jag vågar i alla fall framföra denna lyckönskan eftersom det — som jag ser saken — för Norden som helhet och för utvecklingen av det nordiska samarbetet är en tillgång att Danmark och Norge har funnit vägen till medlemskap i en utvidgad europeisk gemenskap. Sedan är det ju parlamentets och folkens sak att bestämma, om man skall gå den vägen eller inte. De initiativ till ett fördjupat nordiskt ekonomiskt samarbete som den norska regeringen har tagit — och som bl. a. lett till bildandet av det nordiska ekonomiska samarbetsutskottet — visar också att man är medveten om sina förpliktelser och om sina möjligheter att kombinera de nordiska strävandena med ett omfattande ekonomiskt engagemang i Europa.

De övriga nordiska länderna — Finland, Island och Sverige — har valt att i andra former än medlemskap söka samverka med EEC. Men det är också skäl att understryka att ambitionsnivån skiljer sig avsevärt när det gäller dessa tre länder.

Sverige har klart sagt ut att man har den högsta ambitionsnivån. Men redan nu tycks det tyvärr stå klart att Sverige inte kan nå den grad av nära, omfattande och varaktiga förbindelser med EEC som den svenska regeringen, med stöd av riksdagens stora partier, förklarar sig eftersträva. I sämsta fall kan detta få betydande konsekvenser för den ekonomiska utvecklingen och sysselsättningen i Sverige. Att Sverige på grund av neutralitetspolitiken inte kan delta i viktiga former av samarbetet gör det bara än mer angeläget för oss att ta en aktiv del inom övriga områden. Men Sverige kan få gensvar för sådana strävanden bara om vår nation tydligt visar, att vi inte enbart är ute efter att skaffa oss själva fördelar. Det måste göras fullständigt klart för omvärlden att grunden för Sveriges strävanden att uppnå ett intimare samarbete med EEC är vår önskan att få vara med och bygga upp en fredlig framtid för Europa, på det sätt som bl. a. Guttorm Hansen antydde.

För mitt fortsatta resonemang vågar jag förutsätta, herrs president, att Danmark och Norge från den 1 januari 1973 är medlemmar av EEC. Olikheter i de nordiska län-

dernas uppgörelser med de europeiska gemenskaperna kommer då — som flera talare har visat — att erbjuda problem för vårt nordiska samarbete. Ministerrådets rapport lämnar inte särskilt mycket vägledning om detta nya läge, som vi ändå befinner oss så nära. Däremot fanns det i handelsminister Feldts intressanta inventering mera konkreta och gripbara upplysningar att ta fasta på. Det är också värdefullt att i sak A 359/e finns en första ambitiös analys av det nya läget, gjord inom sekretariatet av herrarna Olsson och Saxrud; en mycket värdefull förstaanalys. I herr Seips utförliga redovisning fanns också en rad konkreta uppslag som jag hoppas att flera talare här vill belysa. Utöver hans långsiktiga förslag vill jag särskilt nämna uppslaget om en samnordisk aktion för Bangladesh. Jag tror att när de nordiska regeringarna kunnat samarbeta så intimt om tidpunkten och sättet för erkännandet av Bangladesh så vore det värdefullt om man kunde fullfölja samarbetet också på återuppbyggnadsområdet. Varför då inte — när man nu ändå skall bygga upp diplomatiska förbindelser med denna stora nya nation — pröva en typ av praktiskt samarbete mellan beskickningarna på det sätt som Finn Moe och Bertil Ohlin på sin tid förde så intressanta resonemang om i Nordiska rådet och som det finns ett längre gående medlemsförslag om vid denna session, ett förslag som väl kommer att avslås.

Jag tror att här finns konkreta uppslag, och det vore synd om den tanke som ordföranden i Norges utenrikskomité och ordföranden i den norska delegationen i Nordiska rådet nu för fram, inte skulle prövas ingående av regeringarna.

Ser man på situationen i Norden efter den 1 januari 1973 kommer man fram till att de handelsavtal som EEC erbjuder Finland och Sverige innebär att den hittillsvarande tullfriheten för industrivaror mellan de nordiska länderna i princip bevaras. Värdet av EEC:s erbjudande minskas emellertid väsentligt av de särregleringar för bl. a. papper och stålprodukter, som Gemenskapen krävt. EEC:s förslag skulle därutöver leda till nya eller ökade hinder för Finlands och Sveriges export av livsmedelsprodukter till Storbritannien, Danmark och Norge. Jag hoppas därför att det under förhandlingar-

na skall visa sig möjligt att utverka bättre villkor i det hänseendet än de som nu föreslagits från Bryssel.

En mera direkt inverkan på den internationella handeln kommer det system för ursprungskontroll att få, som EEC vill införa. Det bör observeras att en sådan ursprungskontroll skulle gälla inte bara den finska och svenska exporten till Danmark och Norge utan också all varutrafik i den motsatta riktningen, från Danmark och Norge till Finland och Sverige. EEC:s system är betydligt mera restriktivt och krångligt än motsvarande regler inom EFTA; de fungerar ju ganska smidigt. Det kommer att reducera möjligheterna till produktionssamarbete mellan de nordiska länderna. EEC-reglerna förutsätter också en dokumentation och en kontroll från tullmyndigheternas sida, som kan bli mycket betungande. Allt detta innebär sålunda en begränsning av den fria nordiska varuhandeln, som vi hittills har haft.

Det återstår att se om några uppmjukningar i systemet kan utverkas vid förhandlingarna. Under alla förhållanden kommer det emellertid att behövas ett nära samarbete mellan de nordiska tullmyndigheterna för att åstadkomma en så smidig tillämpning av ursprungskontrollen som möjligt. Den frågan borde därför snarast tas upp i det nordiska tulladministrativa rådet.

Som medlemmar kommer Danmark och Norge att anpassa sin tullagstiftning till EEC:s gemensamma bestämmelser. För att inte nya tekniska svårigheter skall uppstå i den nordiska varutrafiken bör regeringarna därför snarast undersöka i vad mån den svenska och finländska tullagstiftningen också behöver anpassas till och harmoniseras med de av Danmark och Norge tillämpade bestämmelserna.

Över huvud taget blir det angeläget med ett nära handelspolitiskt samråd för att undvika att sådana olikheter uppstår i de nordiska ländernas handelsregleringar som kan skapa problem också för de nordiska ländernas relationer till EEC.

Även i många andra fall kommer Danmarks och Norges anslutning till EEC:s bestämmelser att aktualisera också en finsk och en svensk anpassning, om en gemensam nordisk marknad skall kunna bevaras. EEC:s konkurrens- och kartellregler torde

således bli vägledande även i den nordiska samhandeln. Danmark och Norge kommer att anpassa sin etableringslagstiftning till Gemenskapens krav. Det är då angeläget att de bestämmelser som tillämpas beträffande etablering av medborgare från de andra nordiska länderna som blir medlemmar i EEC inte görs mera restriktiva, ty det skulle innebära att man favoriserade en europeisk integration på bekostnad av den nordiska. På samma sätt är det angeläget att undvika diskriminering inom Norden i fråga om ofentlig upphandling, s. k. tekniska handels hinder och dylikt.

Det finns emellertid ett stort utrymme för ett nordiskt samarbete, som kompletterar och går utöver de nordiska ländernas deltagande i olika former i det västeuropeiska samarbetet. Jag vill här särskilt framhålla forskningen och det industriella utvecklingsarbetet. Danmark och Norge kommer att kunna delta i EEC:s forsknings- och utvecklingsarbete. Men det är knappast troligt att detta samarbete — fränsett vissa områden sådana som atomenergins — kan bli särskilt omfattande, helt enkelt därför att ett sådant samarbete bäst lämpar sig för små grupper av stater eller företag. Här finns således stora möjligheter för ett intensifierat nordiskt samarbete, som skall syfta icke blott till att föra det teknologiska kunnandet framåt utan också till att främja uppkomsten av slagkraftiga och teknologiskt avancerade företag på nordisk grund.

Det är även viktigt att man fullföljer de diskussioner som på sin tid fördes rörande ett nordiskt energipolitiskt samarbete parallellt med Nordek-förhandlingarna. Oavsett ländernas skilda former för europeisk marknadsanslutning är Norden rent geografiskt en bra regional enhet, varför spörsmålet om energiförsörjningen på många områden lämpligen skulle kunna lösas av de nordiska länderna i gemenskap. Jag vill erinra om att Nordel, som redan tidigare i dag uppmärksammas här, sedan rätt länge utför ett förtjänstfullt arbete bl. a. genom att mellan länderna utjämna tillfälliga över- och underskott i elförsörjningen. Vidare bör beaktas de intressanta avsnitten i NORDTRANS-utredningarna om en gemensam oljehamn på Nordens västsida — jag är glad över att åtminstone en rubrik beträff-

fande denna sak fanns med i handelsminister Feldts anförande. En sådan oljehamn skulle även ge möjligheter att skydda en miljöhotad Östersjö mot de risker stora sjögående oljetransporter innebär för detta vatten. Jag kan också peka på de uppslag till ett gemensamt nordiskt olje- och gasledningssystem som upptagits i ett medlemsförslag i rådet.

Det trafikpolitiska samarbetet måste alltid förbli en ytterst viktig sektor inom det nordiska samarbetet. Jag kan emellertid nu förbigå den frågan, eftersom den kommer att behandlas i annat sammanhang av fru Nettelbrandt.

Även om den nya marknadssituationen medför en rad nya problem och frågeställningar, innebär detta inte — som redan framgått av vad jag sagt — att behovet av ett nära nordiskt samarbete minskar. Tvärtom kommer kraven på vår vilja till samarbete att öka. Och skall vårt mångåriga arbetsprogram kunna realiseras i praktiken är det nödvändigt att de olika nordiska länderna nu uppger sin motvilja mot samnordiska organ. Det måste finnas människor som arbetar på heltid med ett nordiskt mandat. Det räcker inte att lita till från huvudstäderna utsända tillfälliga förhandlingsgrupper som träffas då och då och som var och en är bunden av ett nationellt uppdrag från sitt land. Fristående grupper måste göra det grundläggande arbetet, där den gemensamma nordiska aspekten kan tillgodoses. Sedan får regeringarnas utsända förhandlingsdelegationer fortsätta arbetet och söka nå fram till överenskommelser.

Ministerrådet är nu redo att ta ett första steg i denna riktning. Jag hälsar med glädje att man under gårdagen fattade beslut om ett eget permanent sekretariat direkt underställt ministerrådet.

Men aldrig så vackra organisationsschemata hjälper inte, om det saknas den politiska viljan att ge verksamheten reellt innehåll. Den viljan har fattats vid åtskilliga tidigare tillfällen i nordisk efterkrigshistoria — jag behöver inte nämna dem alla — när resultaten låg inom räckhåll men ingen fångade upp dem. Och den viljan kan inte kommenderas fram. Den måste skapas under händelsernas eget tryck. Det finns skäl

att framhålla detta när så mycket nu pressar på i nordisk riktning.

Märkligt är att iaktta att varje gång nordiska ekonomiska förhandlingar i efterkrigsskedet lett till ett misslyckande så har vanligen de som varit inblandade och som ytterst bar ansvaret för att man av något skäl icke vågade slå till, efteråt beklagat sig och sagt att vi skulle ha legat mycket bättre till om vi inte, t. ex. den gången i Kungälv, missat den chans som fanns.

Skall det vara nödvändigt att i varje situation på nytt göra samma erfarenhet? Alla de nordiska länderna har i dagens läge ett starkt intresse av att rädda över den livliga nordiska samhandeln och den integration av produktion och detaljhandel — bl. a. på det kooperativa planet — som utvecklats under EFTA-tiden, till nästa skede i den europeiska ekonomiska integrationen. Men det kräver att länderna verkligen bjuder till. Man kan säga att vi just nu står inför något som kan utvecklas till en kris, och då är det viktigt att de regeringar som sitter känner att de har ansvaret också inför framtiden.

Det måste både hos dem som blir medlemmar i Gemenskapen och hos dem som får ett frihandelsavtal komma till stånd klara rutiner. Därigenom kan ett samråd ske i samfälliga nordiska organ beträffande varje ärende som är av större betydelse för de internordiska relationerna. Vi måste också oavslutligen eftersträva att i dessa nordiska organ förhandla oss till lösningar på alla de punkter av betydelse för Norden, där icke bindningarna inom Gemenskapen eller annat hindrar oss från att för egen del för enkla och gå längre i samarbetet än inom Gemenskapen.

Jag vill, herr president, sluta med att framhålla att i alla de fall, där man i Norden utan räddhåga valt enkla lösningar, t. ex. inom socialpolitiken, på arbetsmarknaden, i det rättsliga samarbetet, har olycks-korparnas profetior inte besannats och vådorna uteblivit. Varje möjlighet till en för enklad hantering, antingen det gäller sådana viktiga saker som ursprungsbevis eller annat, måste vi ta till vara. När vi verkligen vill kan vi också vara snabba — det har vi visat i det nordiska samarbetet. Kulturavtalet och transportöverenskommelsen har

vuxit fram på kort tid. Vårt inbördes förtroende ger oss också stora fördelar, och vi bör utnyttja dem.

Öppenhet och tillit måste vara grunden för enkla och smidiga samarbetsåtgärder. Alla tjänar på detta. Att surmulet och avundsjukt isolera sig gagnar icke någon. Det vore fel att i de tider som kommer inte utnyttja det stora kapital av erfarenheter som vi samlat under många år av intensivt nordiskt samarbete. Jag kommer tillbaka till vad Guttorm Hansen sade om att det finns ett stort utrymme för politisk vilja under de närmaste åren. Det vore bra om vi redan här i Helsingfors fick klarare uttryck än hittills för att regeringarna har den viljan och är beredda att fullt ut ta ansvaret för att handla.

Poul Nyboe Andersen: Hr. præsident! För første gang har vi ved denne session som grundlag for generaldebatten ikke blot den årlige rapport fra Nordisk Råds præsidium, men også en beretning fra det nordiske ministerråd. Det må have været en vanskelig start for Ministerrådet at udarbejde denne første beretning, fordi spørgsmålet om det fremtidige nordiske samarbejde på det vigtige økonomiske område må henstå uafklaret, så længe vi ikke kender udfaldet af folkeafstemningerne i Norge og Danmark og resultatet af de forhandlinger, som Sverige, Finland og Island fører med EF.

Derfor er jo Ministerrådets rapport for det økonomiske samarbejdes vedkommende at betragte som en interimrapport, der beskriver de enkelte landes aktuelle forhandlingssituation, men ikke drager slutninger vedrørende det fremtidige nordiske økonomiske samarbejde.

Man må jo sige, at rapporten i den henseende ikke giver så meget som den redegørelse fra præsidiensekretariatet, som findes i tillægget til medlemsforslag A 359/e, det forslag, der er stillet af præsidiets medlemmer. Man finder i dette tillæg — som også hr. Helén nævnte det for et øjeblik siden — et prisværdigt om end naturligvis foreløbigt forsøg på at redegøre for de virkninger, som de nordiske landes forskellige tilknytning til EF kan få for et udvidet nordisk økonomisk samarbejde.

Før jeg går ind på realiteterne i den nuværende situation, vil jeg gerne sige et par ord om den procedure, som følges i regeringernes arbejde med spørgsmålet. Der er jo sket meget på det formelle plan i det forløbne år. Vi har fået oprettet det nordiske ministerråd, som jo bl. a. skal tage initiativ til en udbygning af det økonomiske samarbejde. Det bestemmes i selve den reviderede Helsingforsaftale, at hver af samarbejdsministrene skal bistås af en embedsmand, og de danner tilsammen et særligt udvalg, som forbereder rådets møder. Men så har man i efteråret nedsat endnu et embedsmandsudvalg under navnet det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg, og det har den opgave at forberede Ministerrådets arbejde, når det drejer sig særligt om det økonomiske samarbejde. Og nu har vi så fået meddelt, at regeringerne i går har besluttet, at der skal oprettes et fast nordisk sekretariat for Ministerrådet med særligt henblik på det økonomiske samarbejde.

Jeg synes nok, at denne udvikling giver anledning til et par refleksioner. Den første skal være den, at Ministerrådet altså har fået to embedsmandsudvalg og et embedsmandssekretariat til sin rådighed væsentligst med henblik på det økonomiske samarbejde. Man kan ikke lade være at spørge, om ikke det kan give anledning til samordningsproblemer. Man må uvilkårligt spørge, om det er nødvendigt på den måde at have tre embedsmandsudvalg eller -organer med økonomisk samarbejde som hovedformål under Ministerrådet.

Den anden refleksion går ud på, at vi i det nordiske samarbejde nu på kort tid har fået eller vil få tre faste sekretariater med fuldtidsbeskæftigede nordiske embedsmænd, det ene på den parlamentariske side, de to andre på regeringssiden, nemlig kultursekretariatet og nu det bebudede sekretariat for økonomisk samarbejde. Jeg synes, man må spørge, om det er helt sikkert, at denne decentralisering af det nordiske samarbejdes praktiske funktioner og tilrettelæggelse nu også er en hensigtsmæssig ting. Jeg synes, man kunne spørge — jeg forstår, at det var, hvad Finlands statsminister Aura var inde på i sit indlæg — om der ikke var noget, der talte for en fælles ledelse af i hvert fald regeringssekretariatene. Spørgsmålet bliver

jo aktuelt, også når vi senere under denne session skal se på transportoverenskomsten. Her imødeser man et sekretariat igen af en helt tredje type, et sekretariat på den måde, at det land, der har formandskabet i den særlige embedsmandskomiteé for transportforhold, også varetager sekretariatsforretningerne, så længe formandskabet varer. Jeg synes nok, at det er vigtigt, hvis den interimsemdsmandskomiteé, der skal forberede det faste sekretariat, virkelig tager et overblik over denne organisation som helhed.

Men min tredje refleksion skal være en positiv betragtning, nemlig at det er udtryk for en stærk vilje til at udbygge det nordiske samarbejde, når man på denne måde netop i den nuværende situation institutionaliserer vigtige dele af dette samarbejde. Dette at oprette tre faste sekretariater inden for ét år kan jo kun forsvares og kan med fornuft kun ses i lys af, at der er en sådan politisk vilje til stede både hos parlamentarikere og regeringer.

Jeg skal da vende mig til, hvorledes mulighederne stiller sig for det nordiske samarbejde i betragtning af den europæiske markedssituation.

Det var jo en begivenhed af afgørende betydning også for alle de nordiske lande, da Storbritannien i oktober sagde ja til britisk tilslutning til De europæiske Fællesskaber på de vilkår, den britiske regering havde opnået. Storbritanniens tilslutning til EF betyder for det første meget for de nordiske lande i økonomisk henseende; der skabes hermed et markedsområde, som dækker langt over halvdelen af disse landes eksport og import uden for Nordens eget område. Og hvor vi hidtil har haft to økonomiske centre i Vesteuropa, EF og EFTA, må vi nu erkende, at tyngdepunktet vil blive samlet i et med Storbritannien udvidet EF. Her vil der blive ført debatter, her vil der blive truffet beslutninger, som får væsentlig indflydelse på den fremtidige økonomiske udvikling i hele Vesteuropa, også i de lande, der af den ene eller anden grund vælger at stå uden for EF.

Men det er vel klart, at Storbritanniens tilslutning til EF også får betydning for Norden i mere politisk forstand. Den til det udvidede EF knyttede gruppe lande vil i stigende grad drøfte de spørgsmål, som

har politisk interesse for hele Vesteuropa. Også udenrigspolitiske spørgsmål vil jo blive drøftet mellem disse lande. Derfor er det vigtigt for alle de nordiske lande, forekommer det mig, at Norden er repræsenteret i de organer, hvor disse økonomiske og politiske debatter skal føres, og hvor beslutninger skal træffes. Jeg håber, at både Norge og Danmark vil opnå den fornødne folkelige og parlamentariske tilslutning til gennemførelse af de traktater, som de to landes regeringer underskrev den 22. januar.

Vi lægger jo i Danmark, som allerede statsminister Krag har sagt, af hensyn til den folkelige samhørighed stor vægt på norsk medlemskab af EF sammen med Danmark. På den anden side må vi realistisk erkende, at de problemer, der vil rejse sig for Danmark, hvis vi kom til at stå uden for et udvidet EF, vil være der, ganske uanset om Norge er med eller ikke er med i EF. I en situation, hvor vi kom til at stå uden for EF, ville vi ikke kunne gøre regning på, at de øvrige nordiske lande på afgørende måde kunne løse eller blot afgørende bidrage til at løse de danske eksportproblemer, og vi føler også, at vi har en politisk interesse i at deltage aktivt ikke blot i det nordiske, men også i det europæiske samarbejde. Derfor må det være i Danmarks interesse, at vi tilslutter os EF, også hvis det, hvad jeg meget ville beklage, skulle gå sådan, at den endelige norske beslutning skulle ende negativt.

Jeg mener imidlertid, at det også ville være vigtigt fra et fælles nordisk synspunkt, at to af de nordiske lande kommer til at deltage i samarbejdet inden for EF, for det er som allerede sagt sådan, at dette samarbejde vil komme til at berøre spørgsmål, der er vigtige for alle de nordiske lande, også dem, der ikke bliver medlem. Man kan bare tænke på det kommende internationale samarbejde vedrørende fiskeripolitikken og samarbejdet vedrørende den europæiske valutapolitik. Elementerne i det, som engang var Wernerplanen, er jo ikke mindst et valutapolitisk samarbejde i Europa, som det forekommer mig, at ethvert af de nordiske lande i virkeligheden må være interesseret i at blive tilknyttet. Det er af stor betydning, at der i EFs debat og beslutninger om alle sådanne spørgsmål også kommer til at indgå nordiske synspunkter, at disse

synspunkter bliver fremført og bliver hørt, og det er vigtigt, at lande med kendskab til de andre nordiske landes interesser og til fælles nordiske synspunkter er med i debatten og med i beslutningsprocessen. Hvis det ikke sker, tror jeg, Norden bliver mere isoleret, end vi hidtil har været i forhold til det øvrige Vesteuropa.

Det nordiske samarbejde kan fortsat udbygges på mange områder uden hensyn til, at nogle lande er og andre ikke er medlem af EF. Det gælder også på områder af økonomisk betydning. Jeg lyttede med stor interesse f. eks. til minister Feldts skildring af mulighederne på industripolitikens område. Man skal bare ikke gøre sig illusioner om, at der kan skabes et udvidet nordisk økonomisk samarbejde af samme karakter, som Nordekraktaten i sin tid indebar. Det ville man end ikke kunne gøre, hvis det skulle gå sådan, at der ikke var noget nordisk land, der blev medlem af EF. Selv i en sådan situation ville det nemlig være en kendsgerning, at alle de nordiske lande først og fremmest er interesseret i at orientere sig mod EF. Hvert af de nordiske lande betragter det som vigtigere at opnå de bedst mulige handelsaftaler med EF fremfor at indgå i et nordisk samarbejde alternativt til EF i form af en toldunion. Og er der ingen mulighed for en toldunion, er der heller ingen mulighed for, at de aftaler vedrørende samarbejde f. eks. på landbrugs- og fiskeriområdet, som i Nordekraktaten var knyttet sammen med toldunionen, kan blive genoplivet. Dette traktatudkast var en helhed, og falder toldunionen ud af denne helhed, vil mulighederne for at udbygge samarbejdet i øvrigt være begrænsede.

Derfor er den opgave, der foreligger for Nordisk Råd, at fremme det nordiske samarbejde også på det økonomiske område, ikke som et alternativ til EF, men som et supplement til de ordninger, som alle fem nordiske lande vil få med EF.

Det vil i sig selv være af betydning, at et økonomisk samarbejde af denne karakter bliver udformet, så snart der foreligger klarhed over de nordiske landes tilknytning til EF. Derudover kan det nordiske samarbejde opretholdes eller styrkes på mange ikke-økonomiske områder uden hensyn til forholdet til EF. Det gælder ubetinget kultursamarbejdet. Det gælder også i væsentligt

omfang — flere har været inde på det — det retslige samarbejde. Den sociale tryghedskonvention skal vel tilpasses i forholdet mellem Danmark og Norge, men der skulle ikke være problemer i forholdet til de tre lande, der ikke bliver medlem af EF. Også pasoverenskomsten skal tilpasses, men kan i øvrigt bevares. Vi har sikkerhed for, at det fællesnordiske arbejdsmarked kan opretholdes, blot med visse administrative arrangementer. Ej heller vil forholdet til EF rejse væsentlige problemer for udvidelse af det nordiske transportsamarbejde, og der er nye vigtige områder, som kan inddrages, og som bliver behandlet på denne session. Man kan nævne miljøvårnspolitikken.

Det er en grundlov for det nordiske samarbejde, at det må tage sit udgangspunkt i respekten for det enkelte nordiske lands interesser. Sådan som de økonomiske og politiske realiteter i Vesteuropa nu engang er, vælger de 5 nordiske lande ikke den samme form for tilknytning til EF, og det nordiske samarbejde må da tage sit udgangspunkt i denne situation, således at vi yder hinanden bedst mulig støtte til at opnå den placering, vi hver især ønsker i det europæiske samarbejde. Norge og Danmark må efter evne støtte de tre andre lande i deres aktuelle forhandlinger, og vi må senere som medlem af EF fremføre nordiske synspunkter og interesser i den europæiske debat. Til gengæld vil det støtte vore muligheder både nu og senere, hvis de tre andre lande erkender, at det også for dem har betydning, at to af de nordiske lande direkte bliver deltagere i det europæiske samarbejde, sådan at vi får både et ansvar og en mulighed for at bygge bro mellem det europæiske og det nordiske samarbejde.

Stetter övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

Willoch: Hr. Guttorm Hansen stilte i sitt innlegg sentrale spørsmål om hvorledes tre nordiske senterpartiers uttalelse om felles nordisk holdning til De europeiske fellesskap egentlig var å forstå. Jeg går ut fra at den første etterfølgende senterpartitaler vil prøve å svare på disse spørsmålene. Jeg skal derfor unnlate å gå detaljert inn på de

spørsmål som de nordiske senterpartier har hentet frem igjen til debatt, men jeg vil gjerne hevde at hvis nordiske politikere ikke skal villede sine velgere, bør vi nå erkjenne åpent at tanken om at de nordiske land kan få samme tilknytning til De europeiske fellesskap, er fullstendig urealistisk. Likhet i de formelle forbindelser med Fellesskapet vil bare oppstå hvis vi velger ingen avtalemessig tilknytning, og det er det vel få som vil ta risikoen på. Allerede ved eventuelle mer eller mindre begrensede frihandelsavtaler vil forskjeller mellom landenes behov for løsninger bli iøynefallende. Det er vel nok å nevne hvor umulig det vil være å gjennomføre like jordbruksordninger for f. eks. Danmark og Norge, for å peke på hvor forskjellige slike handelsordninger i virkeligheten vil måtte bli. Og hvis man beveger seg videre i retning av felles institusjoner mellom Norden og Fellesskapet — noe som Norden i tilfelle ville trenge — vet vi jo at de nordiske lands ulike utenrikspolitiske stilling vil reise alvorlige problemer. Tanken om en felles nordisk avtale mellom Norden og Fellesskapet har aldri vært realistisk, og bør etter mitt skjønn nå vike plassen også som debatt-tema. Jeg kan godt forstå at man ønsker at det var annerledes. Men vi må ikke la slik ønsketenkning komme i veien for realistiske løsninger av våre lands forhold til verden omkring oss, for hvis vi det gjorde, ville jo ønsketenkningen bli en hindring for reelle fremskritt. Det er langt mer produktivt å konsentrere oppmerksomhet og arbeidskraft om hvorledes vi kan bidra til å bygge det nordiske samarbeid videre ut, under de forhold som ulike nordiske avtaler med Fellesskapet vil bety.

Noen i politiske kretser som i sin tid var skeptiske overfor det nordiske samarbeid, og endog var mot etableringen av Nordisk Råd, bruker nå bekymring over det nordiske samarbeids fremtid som middel til å motarbeide deltagelse i de nye forpliktende samarbeidsformer som vokser frem i Europa. Debatten hittil har etter mitt skjønn allerede vist at det i virkeligheten er liten grunn til å se mørkt på nordisk samarbeids fremtid akkurat nå. Men i andre fora opplever man fremdeles at utvidelsen av det europeiske fellesskap fremstilles som en al-

vorlig hindring for videre nordisk samarbeid. Det er imidlertid betegnende at de som gjerne uttaler seg spesielt pessimistisk på dette område, sjelden sier noe konkret om hvilke nye vanskeligheter de tenker på. De vansker som vil oppstå, er jo nemlig slike som ikke behøver å overskygge et stort sett positivt bilde av fremtidige samarbeidsmuligheter. Så vel behovet som mulighetene for å utbygge samarbeidsformene i Norden vil øke i årene som kommer.

Den forskjellige sikkerhetspolitiske forankring som de nordiske land har, har hittil i virkeligheten ikke satt særlige skranke for utviklingen av det nordiske samarbeid på andre områder. Selv om vi etter hvert har fått lære litt om betydningen av ikke å stille opp ugjennomførlige mål, har viktige felles nordiske mål latt seg realisere gjennom en skrittvis oppbygging av samarbeidet på de felter som har pekt seg naturlig ut. Heller ikke utvidelsen av De europeiske fellesskap og de nordiske lands forskjellige tilknytning til dette stormarked, behøver å virke negativt inn på omfanget av det praktiske samarbeid i Norden, dersom vi alle går inn for å bevare og utbygge dette samarbeid på alle de områder der forholdene ligger til rette for det. Den naturlige samhörighet mellom de nordiske folk, basert på felles kultur og tradisjoner, samt på en noenlunde likeartet holdning til målsetting, oppgaver og løsninger for våre utviklede velferdssamfunn, gjør Norden til en naturlig samarbeidsregion, hvor grensene mellom landene på mange felter allerede er avskaffet. Det europeiske samarbeid vil ikke og kan ikke ha noe ønske om å ødelegge dette forhold.

Men — som bl. a. Helge Seip nevnte i sin tale — nordisk samarbeid kan ikke leve i isolasjon fra omverdenen. Det må ikke bli innadvent eller isolasjonistisk i den forstand at man søker nordiske løsninger også i de tilfelle hvor oppgavene kan løses bedre i en større sammenheng. Herav følger at nordisk samarbeid bare kan være en del, men en meget viktig del, av hvert enkelt nordisk lands orientering overfor omverdenen.

Det er viktige nasjonale grunner som har ført til at Danmark og Norge har ønsket å fylle samarbeidsbehov — slike samarbeids-

behov som ikke kan dekkes i Norden — ved medlemskap i De europeiske fellesskap. De andre nordiske lands regjeringer har funnet at deres nasjonale forpliktelser tilsier andre løsninger. Det er liten grunn til å fortsette den nasjonale debatt om disse spørsmål for dette forum. Men det må understrekes at når de nordiske land nå retter oppmerksomheten mot Europa, så vender vi ikke ryggen til Norden. Et utvidet nordisk samarbeid og tilknytning til det vest-europeiske samarbeid er ikke alternativer, men samarbeidsformer som supplerer hverandre og som begge må bygges videre ut. Det gledet meg å høre at bl. a. hr. Antonsen i dag sluttet seg til dem som understreket at det ikke foreligger et valg mellom Norden og Europa. Det ville for så vidt vært verdifullt om dette var kommet klarere til uttrykk også i senterpartienes fellesuttalelse, som ble avgitt rett før møtet i Nordisk Råd.

Som sagt, samarbeidet i Norden må ha flere siktemål. Dels må vi søke å opprettholde de praktiske resultater som hittil er oppnådd. Det gjelder særlig den frihandel og det industrielle samarbeid som er oppnådd gjennom EFTA, det gjelder hjørnестener i det nordiske byggverk som den nordiske passunion, det felles nordiske arbeidsmarked, den nordiske konvensjon om sosial trygghet, den omfattende rettslikhet som er oppnådd på sentrale rettsområder gjennom lovgivningssamarbeid, videre det praktiske samarbeid som er oppnådd på det kulturelle område, på transportsektoren og på det distriktspolitiske felt.

Forhandlingene i Brussel har vist at de praktiske resultater på ovennevnte etablerte samarbeidsområder stort sett kan opprettholdes selv om de nordiske land får forskjellige former for tilknytning til Fellesskapet. Debatten hittil har belyst dette meget godt. Jeg bør vel derfor ikke dvele nærmere ved det.

Etter en foreløpig vurdering av EF's forhandlingsopplegg, ser det jo også ut til at det vesentlige av tollfriheten kan bevares.

I denne forbindelse må jeg likevel beklage at Danmark faktisk har vært det første land til å gjeninnføre de tidligere nedbygde tollskranker i Norden gjennom iverksettelse av importavgiften siste høst. Selv om man kan

ha forståelse for de danske betalingsbalanseproblemer, er det rimelig å understreke at man ikke bør søke å eksportere sine problemer. Det må være lite egnet å ty til så drastiske tiltak, som faktisk er i strid med internasjonale avtaler. Den danske importavgift er i virkeligheten det motsatte av nordisk samarbeid, og kan ikke rettferdiggjøres ved at man allerede ved innføringen fastsatte dato for opphevelse av avgiften. Det er heller ikke noe tilfredsstillende forsvar at andre land som USA har iverksatt lignende tiltak, særlig ikke etter at USA opphever sin avgift raskere enn Danmark. Hovedsaken her er imidlertid at nettopp de mindre land, som de nordiske, har mest å vinne på at internasjonale avtaler respekteres, og det er ikke til å unngå at man svekker sin stilling som talsmann for dette grunnleggende prinsipp dersom man selv griper til så sterke og ensidige virkemidler.

Men tilbake til de mer positive sider ved nordisk samarbeid. Jeg ser det som verdifullt at man nå er i ferd med å bygge opp organer på regjeringsiden som bør kunne ta initiativ, utrede prosjekter og iverksette dem.

Jeg håper at de organer som skal opprettes, vil vise fantasi og oppfinnsomhet når det gjelder nye samarbeidsprosjekter, og ikke stivner i byråkratiske mønstre. Områder som transportpolitikk, energipolitikk, industripolitikk, forskningssamarbeid, miljøvern og distriktspolitikk skulle ligge godt til rette for nye samarbeidsformer. I tillegg kommer den utbygging på det kulturelle område som vi nå kan vente etter opprettelsen av det nordiske kultursekretariat i København. Jeg vil gjerne understreke spesielt samarbeidet på miljøvernsektoren. Miljøforskningen bør gis større ressurser, og betydningsfulle forskningsprosjekter i kampen mot forurensninger bør samordnes i høyere grad. Felles nordiske løsninger innenfor miljøvernsektoren bør fremføres innenfor det kommende europeiske og globale miljøvernssamarbeid, bl. a. på Stockholms-konferansen i 1972.

I fremtidens virkelighet kommer Norden gang på gang til å bli stilt overfor den realitet at utviklingstendenser i og avgjørelser som treffes innenfor De europeiske fellesskap, får stor betydning for alle, og det vil gjelde uansett om noen av de nordiske land blir medlemmer eller ikke. Det vil derfor

være i felles nordisk interesse at nordiske synspunkter og ideer kan fremmes best mulig overfor Fellesskapets organer. Det kan knapt være tvilsomt at dette vil bli lettere, og slett ikke vanskeligere om noen av de nordiske land går inn som fulle medlemmer av Fellesskapet, med de muligheter og den medbestemmelsesrett som det gir.

Jeg vil gjerne slutte meg spesielt til det som den foregående taler, hr. Nyboe Andersen, nettopp uttalte om denne side av saken, og jeg slutter meg gjerne også til statsminister Krags ord om de nordiske lands plikt til å støtte hverandre. Det må være klart at slik støtte vil gi de beste muligheter, og bli av størst verdi for hele Norden, dersom i hvert fall noen av de nordiske land oppnår de rettigheter og muligheter som medlemskap gir.

Til slutt vil jeg gjerne si at ettersom det nordiske samarbeid på regjeringssiden gis nye oppgaver og stadig bedre organiserte former, er det også viktig å skape større effektivitet og produktivitet i det nordiske samarbeid på parlamentarikersiden. Jeg er enig i at det bør overveies om ikke den gamle ide om to korte rådssesjoner i året ville være mer hensiktsmessig enn den nåværende praksis med en forholdsvis langvarig sesjon.

Johannes Antonsson: Herr president! Jeg ønsker ogårna ta opp rådets tid med ett replikskifte, men ettersom de tre centerpartiernas gemensamma uttalande här har apostroferats åtminstone vid två tillfällen vill jag kort antyda vad som sades i den gemensamma kommunikén från vårt möte.

Vi strök först under att det nordiska samarbetet bör bilda grundvalen bl. a. för friare ekonomiska kontakter med u-länderna, i det internationella samarbetet och i miljöfrågorna. Vi sade vidare att vi bl. a. med hänsyn till Werner- och Davignonrapporternas innehåll icke betraktar medlemskap i EEC som möjligt. På den punkten får varje lands parti svara för sig. För egen del har jag inte svårt att stå för det uttalandet, särskilt som jag vet att det svenska centerpartiets åsikt delas i huvudsak av de övriga svenska partierna, inte minst regeringspartiet.

Vi framhöll vidare att vi önskar ett samarbete i Norden för bevarande av de förmåner som har uppnåtts i EFTA.

Jag vill inte tynga debatten, men jag vill återge ett avsnitt av uttalandet. Vi pekar där på regional- och jämlikhetspolitiken och tillägger: "Med detta som utgångspunkt anser Norges, Sveriges och Finlands centerpartier det vara av vikt att de nordiska länderna samarbetar för bevarande av de förmåner som uppnåtts genom EFTA-avtalet och därigenom förebygger en splittring av Norden som omöjliggör ett fortsatt nordiskt samarbete och ett vidare utvecklande av detsamma."

Jag har för min del aldrig förut upplevt att det har betraktats som obehörig inblandning i ett annat lands angelägenheter att samarbetande partier i Norden ger uttryck åt en gemensam principiell grundsyn i viktiga frågor. Jag vet att gemensamma uttalanden i viktiga internationella frågor har gjorts av de socialdemokratiska partierna i Norden, av de liberala partierna och förhoppningsvis också av de konservativa partierna. Att just detta uttalande har apostroferats så starkt visar endast hur känslig denna fråga tydligen är ur norsk synpunkt. Ur svensk synpunkt är jag helt beredd att stå för innehållet i den kommuniké vi har givit ut.

Willoch: Den siste del av hr. Antonssons replikk var vel ikke egentlig rettet til meg, men til en tidligere taler. Men jeg hørte også den tidligere talers innlegg og forstod det slik at han festet seg ved at uttalelsen fra de nordiske senterpartier også kunne oppfattes som en oppfordring til Norge om å velge en annen løsning enn den den norske regjering hadde forhandlet seg til. Dette kunne unektelig virke som en noe uvanlig innblanding i den interne debatt i et annet land. Jeg går ut fra at hr. Antonsson ikke har ment det slik ved sin medvirkning til resolusjonen, men man bør likevel være oppmerksom på hvorledes dette kan oppfattes.

Det er vel også helt på det rene at resolusjonen er blitt oppfattet — og formodentlig i samsvar med hensikten bak den — som uttrykk for at forskjellige tilknytningsformer kan skape splittelse og store vanskeligheter for den videre utbygging av det nordiske

samarbeid på viktige felter. Jeg brukte nå ordvalget fra det norske senterpartis hovedorgan, som viser hvorledes f. eks. det oppfattet denne resolusjon. Jeg fant det da bemerkelsesverdig og interessant at hr. Antonsson i sitt innlegg i dag i hvert fall gikk så langt som til å understreke at det *ikke* er "frågan om et val mellom Europa og Norden". Jeg tror at hr. Antonssons uttalelse i dag er langt mer dekkende for de faktiske forhold enn den oppfatning av saken som f. eks. den nevnte avis har dannet seg på grunnlag av senterpartienes fellesresolusjon. Det var dette jeg sa i mitt innlegg, som for så vidt ikke var rettet mot hr. Antonsson, men delvis mot denne resolusjon.

Jeg vil legge til at denne resolusjon etter mitt skjønn ikke fortjener noen hovedplass i denne nordiske debatt, men når den henter frem igjen forestillinger og antydninger om at man kan oppnå samme tilknytningsform for de nordiske land til EF, og henter frem igjen påstandene om at de foreliggende tilknytningsmuligheter vil innebære alvorlig fare for det videre nordiske samarbeid, er det naturlig at man i hvert fall viser resolusjonen den oppmerksomhet at man påviser at dette ikke er tilfellet.

Jón Skaftason: Herr president, ärade rådsmedlemmar! Det nordiska samarbetets historia inom Nordiska rådets ram omfattar nu en tidsrymd av två årtionden. Erfarenheten av detta samarbete är i huvudsak god och har varit särskilt händelserik under det senaste årtiondet. Annat vore också märkligt med tanke på släktskapen mellan de människor som bor i Norden, deras gemensamma kulturarv och likartade samhällsförhållanden.

Exempel på positiva resultat av detta samarbete framträder klart på många håll i ländernas lagstiftning och i formella avtal, inte minst på det sociala och kulturella området, samt i stigande grad på det ekonomiska fältet. Jag erinrar om den reviderade nordiska samarbetsöverenskommelsen, som trädde i kraft vid mitten av sistlidna år, om ministerrådet, Nordiska rådets presidium och dess sekretariat i Stockholm, Nordiska kultursekretariatet i Köpenhamn och sist men inte minst om de nordiska ländernas

ständigt växande samverkan och samarbete inom EFTA, vilket lett till en kraftig ökning av handelsutbytet mellan länderna, till fördel för alla. Jag vill begagna detta tillfälle till att tacka för det bistånd som de övriga nordiska länderna lämnade oss islänningar i förhandlingarna med EFTA, vilka ingalunda var helt enkla för oss.

Men det nordiska samarbetets historia under denna period vet även berätta om besvikelser och nederlag. Det största misslyckandet var, enligt min åsikt, att vi inte lyckades få Nordek till stånd.

Somliga säger att Nordek-idén endast har skrinlagts tills vidare och att man alltid kan öppna skrinet igen och göra Nordek till verklighet. Men är detta en realistisk bedömning i dag? Jag tror inte det. Tvärt emot tycker jag man kan märka olika tecken som bestämt pekar mot att de nordiska ländernas samarbete, icke minst på det ekonomiska och handelspolitiska området, går mot en något osäker framtid på grund av de förhandlingar som dessa länder nu för med EEC och som snart kommer att leda till ett avgörande, åtminstone vad vissa av länderna angår.

Naturligtvis måste vart och ett av de nordiska länderna bestämma sitt ställningstagande i denna fråga först och främst med hänsyn till sina egna intressen, men det har många gånger deklarerats av de nordiska nationernas ledare, att de kommer att sträva efter att förstärka och främja nordiskt samarbete samtidigt med att de förhandlar för sina länder med EEC.

Men blir detta möjligt i verkligheten när det kommer till kritan? Jag betvivlar inte den goda viljan härvidlag hos de nordiska ländernas ledare. Däremot finner jag det mera tvivelaktigt att ämbetsmännen i Bryssel och EEC-ländernas ledande politiker anser sig i tillräcklig grad kunna tillmötesgå våra länders önskemål angående undantag från Romtraktatens bestämmelser, med tanke på det av EEC-länderna uttalade syftet att få till stånd ett så intimt samarbete som möjligt mellan Västeuropas länder på flesta möjliga områden, Västeuropas förenta stater är idealet för många av dem.

För ett folk som islänningarna, vilka är få till antalet och har ensidiga näringsgrenar, blir svårigheterna enorma när de står inför

oppgiften att forhandle med en jättesamanslutning som EEC. På Island råder full enighet mellom partierna om att det är helt utsluttet for Island att bli medlem av denna organisation. Men isländska regeringen og samtlige politiske partier har forklart att man som riktlinje bør ha att søke oppnå ett liknande frihandelsavtal med EEC som det Island slott med EFTA. For øgonblikket tycks detta vara forbundet med store svårigheter. EEC:s ledere har på ett høvligt sätt latt meddele, att om islänningarna utvidgar fiskerigransen den 1 september i år, såsom redan har beslutats, så kommer dette att i hög grad forsvåre våre forhandlingsmuligheter med EEC.

Vi befinner oss derfor onekligen i en något svår belægenhet. Skydd for fiskevannet rundt Island er en forutsætning for fortsatt bebyggelse i vårt land, en *conditio sine qua non*. Utan rike fiskebanker rundt kusterne og en modern fiskeindustri skulle mina landsmæns levnadsstandard rase ner till existensminimum. De isländska myndigheterna har visat i handling att de menar fullt allvar når de så starkt betonar nødvendigheten av att skydde fiskevannet mot rovdrift. Ingenstans där jag känner till gæller strængere regler angående fiske än inom den isländska fiskegransen. Det nyaste i det sammenhanget er en några vecker gammel forordning som for ett og ett halvt år helt forbjuder sillfiske innanfor Islands fiskerigrans. Dessa regler har utfærdats for att for-søke hindra utrotning av den isländska sillstammen, liksom den norske, og det er flere än islänningarna som kommer att dra nytta av det i framtiden om man lykkes forebygge forstørandet av viktige fiskstammer i Nordatlanten.

Olikheterna i de nordiske lændernas forbindelser med EEC kommer, som tidligere næmmts, att inverke på det nordiske samarbeidets innebørd. Allteftersom EEC utvidgas, blir mæktigere og utstrækker sin verksamhet till flere områdene begrænsas utrymme for nordisk samarbeide, om Danmark og Norge blir medlemmer.

Det står klart, att om EEC:s regler på ena sidan og det nordiske samarbeidets på andra sidan kommer i strid med varandra, så får de senere ge vika.

De nordiske lændernas samarbeide har un-

der de senaste två årtiondene lett till praktiske resultat og rymmer helt sikkert store muligheter i framtiden, om inte den ytre utvekklingen kommer att ställa hinder i vegen. Ingenstans i verden torde det demokratiske systemet stå på en like solid grund som i Norden. Ingenstans torde individens frihet og trygghet vara større. Nordens lænder har på det internationale området varit blant de fræmste forespråkerne for fred og gjort sig till talesmæn for avrustning under international og sikker kontroll. Mange känner oro for att dessa særmerke i någon grad skall gå forlorad når lænderna forhandlat sig till en anknnytning till EEC. Jag hælser med tillfredsstællelse den utredning som i ministerrådets regi pågår om den inverkan ulike anknnytningsformer for de nordiske lænderna kan tænkes ha på nordisk samarbeide. Den utredningen borde ha inlets tidligere så att bættere opplysninger kunnet foreligge på ett tidligere stadium.

Men det torde stå klart for var og en att en småstat som Island av oppenbare skål inte kan anslute sig till EEC. Romtraktatens prinsipper har utformats efter behov som er helt annorlunde än våre.

Å andra sidan behøver vi oppnå en tillfredsstællende øverenskommelse angående tullar og handelsutbyte med marknads-sammenlutningen, utan oantagbare villkor, og vi litar på att våre frænder i Norden, som har något att säga till om där, skall bistå oss i dessa forhandlinger.

I det sammenhanget vill jag erinra om att vi under en lång føljd av år har kjøpt mycket mera från Væsteuropas lænder än vad vi kunnet sælge till dem. Vi anser oss derfor æge en betydende moralisk rett og tror inte forræn vi får se det, att de væsteuropeiske lænderna kommer att mot oss till-læmpa handelspolitiske tvængsætgerder og støte oss bort från den gruppe av nasjoner med vilken vi anser oss nærmest beslæktede.

Austrheim: Debatten i Nordisk Råd gjev no som tidlegare eit godt inntrykk av kva problemstillingar dei politiske organa i dei nordiske landa er opptekne av. Som vanleg blir det nordiske samarbeidet omtala med både respekt og entusiasme, jamvel om ordbruken etter kvart er blitt noko meir nøk-

tern. Under rådsmøtet i Reykjavík i 1970 uttalte noverande statsminister Krag at det i alle delegasjonar før vart sett som nødvendig at ein kunne få i stand eit breiare nordisk samarbeid for å styrkja trua på "en nordisk samling som faktor i den europeiske mosaik".

I dag er det andre tonar å høyre. Ei nordisk samling som utgangspunkt for ein europeisk og global politikk, står ikkje lenger på samme måte som tidlegare i sentrum for interessa her i Nordisk Råd. Det er ikkje lenger aktuelt som hr. Bratteli så riktig konstaterte i 1970, nemleg at det nordiske samarbeidet har ein brei og djup appell til dei store folkegruppene i alle dei nordiske landa.

Det paradoksale i denne situasjonen er at historiske utviklingslinjer, som er klårt i pakt med ynska frå breie lag av folka, synest å måtte vike for løysingar som slett ikkje har denne appellen.

I staden for å ta det nære og kjente som utgangspunkt for internasjonalt samkvem, blir det no lagt opp til ein politikk med motsett forteikn. Ein av konsekvensane vi i dag ser, er at den nordiske samlinga kan bli erstatta med ei langvarig og djuptgripande oppsplitting.

Eg trur ikkje nokon i denne sal vil seie seg glad for ei slik utvikling. Men vi bør vere varsame med å oppkonstruere enkle forklåringar på den situasjonen vi no har. Ei av desse forenklingane som verserer somme stader, er at det utvida nordiske økonomiske samarbeidet vart torpedert av eit einskild land. Ansvarsfordelingar av denne typen vil eg — som eg gjorde i København i fjor — reservere meg sterkt mot. Ansvaret for at det nordiske samarbeidet ikkje tok det store steget framover, eit steg m. a. hr. Krag såg som turvande i 1970, ligg ikkje minst på dei landa som i realiteten heile tida prioriterte medlemskap i EF, og som var — og er — villige til å risikere ei varig nordisk oppsplitting. I årsmeldinga for det nordiske samarbeidet kjem denne samanhengen fram.

Dei nordiske folka ynskjer ikkje at det nordiske samarbeidet skal vere ein salderingsfaktor i det europeiske politiske biletet. Ikkje desto mindre er vi vitne til at det nordiske samarbeidet blir gjort avhengig av

dei endringar som til kvar tid skjer på kontinentet.

Det kan vere grunn til å stogge opp litt og sjå på følgjene av ein slik politikk. Utan omsyn til kva tilknytingsform dei einskilde nordiske land vil velje til EF, er det klårt at det nordiske samarbeidet vil gå vidare. Men dersom Danmark og Norge går inn i EF, vil heile den nordiske problematikken endre seg sterkt. Medan vi opp til 1970 var opptekne av å utvide samarbeidet, gje det livskraft og dynamikk i samsvar med målsettinga om ein større grad av nordisk ein-skap, kan vi umerkeleg kome i den situasjon at det viktigaste blir å ivareta dei samarbeidsresultat vi alt har oppnådd. Det nordiske samarbeidet får i tilfelle ein defensiv karakter, noko som vil vere jamgodt med stagnasjon i samarbeidet. Dette må vi gardere oss mot.

Eg vil i denne samanhengen trekkje fram nokre fundamentale kjensgjerningar. Medlemskap i EF kan ikkje stillast på line med medlemskap i internasjonale organisasjonar vi elles kjenner. Medlemskapet inneber at ein sluttar seg til det arbeidet som alt er i gang med sikte på å opprette ein politisk og økonomisk union. Dei nordiske landa har i dag ulike tryggingspolitiske løysingar, dette innebar også at landa grupperer seg noko ulikt i utanrikspolitikken. Dette erkjenner og respekterer vi som utgangspunkt for vårt samarbeid. Men samstundes er det ikkje i dei nordiske lands interesse at dei driv lenger bort frå kvarandre. Det er grunn til å frykte at eit EF-medlemskap for Danmark og Norge vil kunne innebere ein slik fare. I det heile skal ein vere varsam med å undervurdere krafta i den integreringsprosessen ein her er invitert til å ta del i.

Når så mykje er sagt, vil eg også gjere merksam på at det langt frå er avgjort at det norske folk vil velje medlemskapsalternativet. Våre nordiske samarbeidspartnarar bør ikkje gå ut frå at situasjonen alt no er avklårt eller fastlåst. Difor bør vi vere mentalt innstilte på å tenkje i alternativ. Skulle EF-medlemskap verte avvist i Norge, vil ønsket om ei nordisk samordning på nytt melde seg med auka tyngd.

Det nordiske alternativet kan ikkje innebere ei ordning som går ut på at vi skal få ei "nordisk blokk" som erstatning for del-

taking i ei europeisk blokk. Poenget ligg i at dei nordiske landa ved ei samordning av sine interesser, kan gå inn i det europeiske samarbeidet med styrke og tillit. Her ligg det etter mi mening ei realistisk retningsline for vårt framtidige arbeid. Vårt utanrikspolitiske engasjement må bli utforma ut frå det vi oppfattar som dei viktigaste oppgåvene i vår tid. Somme vil her sjå det som fundamentalt at det kjem til ei endeleg ordning mellom tidlegare stridande europeiske makter. Andre meiner at integrering og stordrift trass alt er den utvikling ein må satse på. Før mitt vedkomande, og det gjeld også for det grunnsynet Senterpartiet arbeider ut frå, er det viktig å understreke at det no må vere ei hovudoppgåve å byggje eit samfunn der folk kan ha oversyn og kontroll med det som skjer.

Vi må innsjå at verdsbiletet har endra seg etter 1945. Faren for krig mellom dei gamle europeiske maktene er ikkje lenger til stades. Derimot er det grunn til å frykte at det innan dei einskilde landa kan bli sosiale og økonomiske konfliktsituasjonar av fundamental natur. Reaksjonen mot stordrift og fjernstyring er tiltakande. Dette perspektivet må vi ikkje gløyme. Det fortel oss kva verdiar vi bør freiste å ivareta i det internasjonale samfunnet.

Dei nordiske senterpartia har i samband med den situasjon som dei nordiske land står overfor, nyleg avgitt ei prinsippfråsegn om tilhøvet mellom Norden og Europa. Den har vore kommentert av eit par av dei førre talarane. Eg skal ikkje gje meg inn på ein vidare kommentar. Etter den replikk som hr. Antonsson hadde til hr. Willoch's innlegg, synest eg at mykje av oppklåringa er gjort. Men la meg i den samanhengen få streke under at det ikkje her er spørsmål om eit nei til Europa og EF, men kva tilknytingsformer som bør veljast. Det er ei klår sak at det er somme som freistar å framstille det som om det gjeld eit nei til Europa når ikkje vi i det norske senterpartiet går inn for tilslutning og medlemskap. Det vil sikkert vere kjent for denne forsamling at det parti eg har den æra å representere, Senterpartiet, har gått inn for ei onnor tilknytingsform til EF enn fullt medlemskap.

Dei langsiktige perspektiv som vi ser av-

teiknar seg innan EF, med ein økonomisk og politisk union, vil etter vårt syn ikkje vere foreinleg med det vi ser som naturleg grunnlag for eit samarbeid i Europa. Eg meiner å kunne hevde at den fråsegna som dei tre senterpartia nyleg har avgitt, ikkje inneheld noko som ikkje tidlagere er hevda frå Senterpartiet i Norge si side. Det er å konstatere at dei tre senterpartia har samantfallande syn på det som er hovudspørsmålet i denne samheng, at medlemskap i EF er uforeinleg med desse partia sitt grunnsyn.

Personleg vil eg gjerne ha lagt til at eg ville finne det uheldig om ulike tilknytingsformer for dei nordiske land til EF vil føre med seg ei splitting av det vidare samarbeid i Norden. Det er noko av denne uro somme i denne sal kjenner når det gjeld det vi står framfor. Det er talarar utanom dei tre senterpartia som har gitt uttrykk for den same uro. Eg viser såleis til det innlegget som hr. Feldt heldt for litt sidan. Eg ser det slik at det framleis vil vere mange og viktige samarbeidsoppgåver som kan løysast innan Norden om dei finn det rette samarbeidsgrunnlaget.

Til sist nokre merknader til årsmeldinga om det nordiske samarbeidet. Årsmeldinga syner at det skjer ei praktisk utviding av samarbeidsfeltet. Sidan sist har vi fått underteikna kulturavtalen. Dei nye samarbeidsorgana er i ferd med å feste seg. Men særleg vil eg framheve koordineringa og prioriteringa av det nordiske miljøvernssamarbeidet. Vern om livsmiljøet krev eit internasjonalt engasjement som når langt vidare enn til tradisjonelle blokker innan verdssamfunnet. Likevel vil ei nordisk samordning her — som på så mange område — representere det naturlege første steget.

Eit anna felt som fortener omtale, er dei fellestiltak Norden har vore med på i einsskilde u-land. Her har Norden framtidsoppgåver, ikkje minst gjeld dette utviklinga av hjelpeformer som det ikkje knyter seg politiske vilkår til.

Norden og det nordiske samarbeidet står no ved ein skiljeveg. Det praktiske samarbeidet har berre ei meining dersom det får ei line å ekspandere etter. Etter mitt syn bør vi førebu oss på at Norden til sist blir den plattform våre folk vil føretrekkje som grunnlag for samvere med andre nasjonar.

Sundqvist: Herr president, ärade rådsmedlemmar!

Nordiska rådets senaste session i Köpenhamn präglades av en viss pessimism, som kanske bäst kom till uttryck under öppnandet av generaldebatten. Då inledde den nuvarande norske statsministern Trygve Bratteli hela debatten genom att säga, att "den session av Nordiska rådet sammankommer i en viss känsla av osäkerhet — och av oklarhet om de framtida vägarna i det nordiska samarbetet och i rådets verksamhet". Detta uttryck för osäkerhet eller kanske för politisk realism kan direkt appliceras också på denna session. Frågan är om inte osäkerheten är betydligt större idag.

Under varje råds-session har det upprepat gång på gång, att bågen inte får spännas för högt i det nordiska samarbetet. Ambitionsnivån skall hållas på ett realistiskt plan och det viktiga är att arbetet fortsätter alla våra olikheter till trots. Så har ju också varit fallet, och det är allt skäl att betona vikten av det arbete som utförts sedan senaste session, där kulturavtalet innebar ett betydande framsteg och likaså förberedelserna av den nordiska transportöverenskommelsen.

På det institutionella planet är inrättandet av ministerrådet betydelsefullt främst däri-genom, att det innebär en effektivisering och rationalisering av det nordiska samarbetet — en uppgift som minsann kunde utvecklas vidare. Ministerrådet kommer att ge regeringarna en aktivare roll i det nordiska samarbetet och sammanfaller därför helt med god parlamentarisk tradition i Norden. Det faktum, att Nordiska rådet som parlamentsorgan tillsammans med dess sekretariat har stått för huvudparten av den nordiska samordningen hittills har varit helt förenligt med den demokratiska synen, men vi har tyvärr varit tvungna att många gånger konstatera, att effektiviteten inte alltid varit den bästa.

Det förekommer då och då bland oss parlamentariker åsikter som går ut på, att den ständiga utvecklingen av den samnordiska byråkratin kommer att ge parlamentariker-na en allt mindre möjlighet att utöva direkt inflytande. Ser man saken så, är naturligtvis också ministerrådet ägnat att minska parlamentarikernas inflytande.

Det är väl trots allt så, att regeringarnas ökade medverkan genom ministerrådet samtidigt ställer regeringarna inför ett större ansvar i nordiskt samarbete. De får nu mera direkt stå till svars för att besluten blir verkställda och att rekommendationerna följs upp.

Däremot tror jag, att vi parlamentariker har orsak att gå till oss själva i frågan om våra möjligheter att påverka. Inför den enorma pappersmängd som råds-sessionen varje gång skall plöja igenom får också den mest ambitiösa parlamentarikern stora darren, och frågan är om det i själva verket är så ändamålsenligt att på varje session diskutera allt från den nordiska handelspolitiken ända till det nordiska deltagandet i den Internationella fågelskyddsunionen.

För kommande sessioner vore det kanske skäl att i de olika delegationerna ta sig en allvarlig funderare över möjligheterna att sanera medlemsförslagsinstitutionen. Den dag byråkratin är färdigt utbyggd borde den årliga sessionen användas främst för att dryfta allmänna och principiella spörsmål av större politisk betydelse. Det är större ramöverenskommelser vi behöver på det nordiska planet — inte rekommendationer i alla de detaljer som förefaller helt självklara, då de föreligger som rekommendationer vid sessionen.

En utveckling av rådsarbetet i denna riktning skulle utan tvivel ge mera tyngd åt verksamheten. De politiska attityderna skulle komma till klarare uttryck än för närvarande och det skulle ge utrymme för ett ökat partisamarbete inom ramen för Nordiska rådet som ju består av parlamentariker från partier som utan undantag håller sig med aktiva nordiska kontakter.

Huvudfrågan vid denna session är igen naturligtvis det Nordiska rådets och nordiska samarbetets utformning mot bakgrunden av de marknadspolitiska avgöranden som alla nordiska länder står inför.

Den debatt som hittills förts har inte på något nämnvärt sätt skilt sig från de tidigare. Det har i alla fall inte spritt sig någon ödesstämning i de nordiska länderna för vad som komma skall. Tvärtom är man villig att ställa sig upp och försäkra att Norden är och förblir, utvecklingen i Europa till trots.

Det typiska för Köpenhamns-sessionen var att man begravde Nordek. Nordek har också spökat här i dag när handelsminister Kleppe sade, att redan Nordek-historien visade, att Finland inte kunde gå med i ett så långt utvecklat handelspolitiskt sammanhang. Frågan är om vi genom Nordek kunnat undvika den utveckling, som nu är på gång och som vi kanske kan se slutet på före nästa session, nämligen att Danmark och Norge sökt medlemskap i EEC medan Sverige och Finland förhandlar om något helt annat.

Statsminister Palme sa dock i fjol i Köpenhamn, att det nordiska samarbetets väg till framgång kantas av grandiosa misslyckanden. Herr Antonsson sa för någon timme sedan, att vi haft en säkerhetspolitisk splittring i Norden sedan tidigare, och nu riskerar vi också att få en handelspolitisk splittring, vilket trots allt på sikt måste väsentligt försvaga den nordiska sammanhållningen.

Säkerhetspolitiken har inte och bör inte enligt statuterna diskuteras av Nordiska rådet. Vi har en gång för alla i tiden valt olika säkerhetspolitiska lösningar, vilket har accepterats som ett faktum. Det nordiska samarbetet har gått vidare trots det och har dessutom givits ett positivt och konkret innehåll.

Trots det har säkerhetspolitiken alltid varit en debattfaktor på det nordiska planet. Det är ingen idé att blunda för det faktum, att läget i Norden i fråga om säkerhetspolitiken inte är tillfredsställande. Den finländska aktiviteten i säkerhetspolitiken, senast i form av initiativet till en europeisk säkerhetskonferens bottenar i strävan att komma till en avspänning i Europa med en uppmjukning av blockbildningen som följd. Det nordiska stödet till planerna på en säkerhetskonferens har i vårt land uppfattats som synnerligen positivt.

Men samtidigt som den politiska situationen i Europa håller på att ljusna och ger anledning till en allt större optimism i fråga om möjligheterna till avspänning, sker det en annan utveckling på det handelspolitiska planet. Utvecklingen mot en ännu skarpare gränsdragning i handelspolitiken kommer att ha sina politiska konsekvenser, och det är

faktum vi står inför i dagens Norden, ett faktum som ingen kan blunda för.

Norge och Danmark ska in i EEC. Sverige och Finland har klart deklarerat att ett medlemskap inte kan komma i fråga av rent politiska skäl. Dessa fakta ger redan vid handen, att frågan om det nordiska samarbetets framtid har en mycket allvarlig grundton. Handelspolitiken kan inte skiljas från säkerhetspolitiken, och genom de olika formerna av engagemang, har vi under en period av allmän politisk optimism i Europa igen en gång manifesterat, att de nordiska länderna har olika utgångspunkter för sin attityd till utvecklingen på vår kontinent.

Inverkan av handelsarrangemangen på det nordiska samarbetet är svårt att överblicka i dagens läge, men på klarspråk betyder det ju i alla fall, att då vi hittills har harmoniserat lagstiftningen i Norden på ett flertal ytterst viktiga områden, kommer några av Nordiska rådets medlemsländer i framtiden att kanske i första hand harmonisera med den gemensamma marknaden. Det är klart, att detta kommer att inverka på vårt arbete, kanske till och med rätt radikalt.

För Finlands del kommer vår inställning till ett frihandelsavtal med EEC att bli en av de stora frågorna den kommande politiska regeringen får ta itu med. De första rapporterna från Bryssel om marknadens erbjudanden ser minsann inte alltför positiva ut ur finländsk synvinkel, och därför är det på sin plats att påpeka, att ett finländskt frihandelsavtal med EEC inte på något sätt är förutbestämt. I Finland har en allt kraftigare opinion, framför allt inom arbetarrörelsen, krävt, att också andra alternativ skall utredas. Detta krav har fått ökad aktualitet i och med förhandlingarnas framskridande i Bryssel.

Utgångspunkten för de finländska förhandlingarna i Bryssel har varit bevarandet av den finländska konkurrenskraften i en situation, då den gemensamma marknaden utvidgas. Vidare har man utgått från att, som man säger, de positiva resultaten från EFTA-perioden, och trots att man är medveten om att ett slopande av handelshindren i Västeuropa kan medföra mindre önskvärda biföreteelser, har man trots att en dylik utveckling i alla fall går att avstyra.

Huvudargumenten mot detta sätt att se på utvecklingen har varit, att den positiva utvecklingen under EFTA-perioden inte är helt entydig, östhandeln har relativt sett gått nedåt under de senaste åren och strukturpolitiken har fått en ensidig inriktning. Detta är orsakerna till att ett finländskt frihandelsavtal med EEC kommer att bli föremål för en ganska kylig och realistisk analys innan något beslut fattas. Parallelllösningarna, som i och för sig är oundvikliga för vårt vidkommande, symboliseras bäst av det faktum, att vi har inlett undersökningar om möjligheterna att komma till någon form av institutionellt samarbete också med SEV, dvs. Komekon.

Grundförutsättningen för ett öppnande av den finländska handeln är i alla fall, att vi får till stånd en betydligt stärkt national-ekonomisk grundstruktur. Vi har på socialdemokratiskt håll diskuterat det nödvändiga av att vi kan öka statens inflytande på ekonomin genom att t. ex. grunda en statlig investeringsfond, att utvidga den statliga företagssektorn också på arbetskraftsintensiva områden, ett förstatligande av pensionssystemets fonder, införande av reell beskattning på skogsinkomsterna samt att få till stånd ett effektivt konjunkturreservationsystem.

Samtidigt tror jag att strukturpolitiken kommer att bli mycket avgörande för den ekonomiska och sociala utvecklingen i Norden som helhet. Oberoende av att de nordiska länderna till sin levnadsstandard i dagens läge representerar internationell toppnivå, skall vi inte sätta oss ned och vara nöjda över samhällsutvecklingen i våra länder. Vi har strukturell arbetslöshet, vi har stora inkomstklyftor, vi har glesbygdspromblem och vi har ett allt tilltagande miljö-vårdsproblem. Det är därför jag helt kan underskriva det som handelsminister Feldt här sade om industripolitiskt samarbete i Norden. Det kommer att bli en av de stora frågorna under de närmaste åren.

Alla dessa frågor behandlas i de nationella parlamenten som huvudfrågor, och attityderna går naturligtvis i olika banor i fråga om lösningsmodellerna. Men samtidigt är problemen gemensamma, och det sannolika är att de ingalunda kommer att avta. I dessa frågor behöver vi debatt, en debatt som är politisk, och som samtidigt är

samnordisk. Därför tror jag att det är av vikt att föra in ett element av aktivare och ökad idédebatt också i denna form av nordiskt samarbete. Den nordiska socialdemokratin har redan tagit upp utmaningen.

Även om de marknadspolitiska lösningarna kan inverka på det traditionella och institutionella samarbetet mellan våra länder, kommer detta inte att minska de gemensamma nordiska problemen, kanske snarare tvärtom. Redan detta är i och för sig ett tillräckligt motiv för denna satsning på ett ytterligare effektivare samarbete som ministerrådets och presidietts rapporter ger uttryck för. Jag hoppas att denna session kan föra detta arbete ytterligare vidare.

Johannes Antonsson: Herr president! Jag skulle inte på nytt ha begärt ordet för replik om det inte hör hade rört sig om ett allvarligt missförstånd — helt oavsiktligt, det är jag övertygad om — från herr Sundqvists sida på ett så viktigt område som säkerhetspolitiken. Jag tar mig friheten att till protokollet citera exakt vad jag sade enligt mitt manuskript:

”Det finns emellertid, herr president, en annan aspekt som också kommer fram när man diskuterar det nordiska samarbetets framtida ställning. Man säger: Först har vi fått en säkerhetspolitisk splittring i Norden. Nu riskerar vi också att få en handelspolitisk splittring. Detta måste väl ändå på sikt väsentligt försvaga den nordiska sammanhållningen.

Låt mig då säga, att jag inte hör till dem som anser att vi haft en olycklig säkerhetspolitisk splittring i Norden. Tvärtom anser jag att hela det nordiska säkerhetspolitiska mönstret under hela efterkrigstiden givit och kommer att giva ett väsentligt bidrag till stabilitet och avspänning i Europa.

Genom den säkerhetspolitik vi fört och kommer att föra kan vi alla ge fruktbarande bidrag var och en efter sina förutsättningar till fortsatt avspänning i Europa. Jag vågar också hoppas att insikten härom i Europa skall växa sig allt starkare och att därmed förståelsen för de nordiska ländernas speciella situation och uppgift skall kunna öka.”

Jag utgår från att det är fråga om ett helt oavsiktligt missförstånd från herr Sundqvists sida, men när det gällde ett så allvarligt spørsmål som säkerhetspolitiken och jag hade uttryckt en rakt motsatt mening mot den herr Sundqvist tyckte sig läsa ut ur mitt anförande, ville jag rätta till det.

Sundqvist: Jag tog herr Antonsson på orden. Jag är medveten om att det var ett lösryckt citat, men det jag ville få fram var att vi har sedan länge haft olika säkerhetspolitiska förhållanden i våra länder. Det är ett faktum att vi sedan länge valt olika säkerhetspolitiska utvägar, men trots det kunnat samarbeta. Faktum är ju att vi har en skiljelinje i och med att Danmark och Norge hör till Nato, medan Sverige och Finland för en neutral säkerhetspolitik.

Garbo: Ærede president! Jeg vil ikke ta ordet i denne debatt uten å komme inn på det viktigste spørsmål som foreligger for de nordiske folk i dag, nemlig vår holdning til det statsforbund som vi ser under fremvekst i Vest-Europa, og spørsmålet om hvorvidt et eller flere av de nordiske land skal gå inn som deler av den mektige økonomiske og politiske gruppering som her er under utforming.

Det har vært sagt av flere talere i dag at man skal la hvert enkelt nordisk land velge den løsning som dets folk selv ønsker. Og det er ikke vanskelig å slutte seg til det synspunkt at i siste omgang får hver enkelt av de nordiske nasjoner treffe sitt valg ut fra en selvstendig nasjonal og internasjonal vurdering.

Men når enkelte går fra denne selvfølgelig erkjennelse og til å trekke en slutning som om Norge og Danmark allerede skulle ha truffet sitt valg, og som om det skulle være nærmest utilstedeelig å ta opp tanken om at en noenlunde samlende nordisk løsning ennå kunne være mulig, når saken fremstilles på den måten, da er det nødvendig å protestere, hr. president.

Hva man enn måtte mene om saken, er det helt klart at i mitt land er det ikke truffet noen avgjørelse. I dag er det på det rene

at der ikke gis et grunnlovsmessig flertall for ratifikasjon av avtaleverket fra Brussel. Det synes også helt på det rene at norsk medlemskap ikke vil være mulig uten at det blir uttrykt ønske om det i form av et klart votum fra det norske folk. Og i dag er det et helt åpent spørsmål om et slikt votum vil bli gitt eller ikke.

Så vidt jeg forstår, er også i Danmark situasjonen den at spørsmålet er åpent, og at den endelige avgjørelse kan gå begge veier.

Vi kan derfor her i dag og i morgon drøfte det nordiske samarbeid under to alternative synsvinkler — den ene at Norge eller Danmark — eller begge land — blir medlemmer, den andre synsvinkel er at vi ikke blir det, men at vi søker en lignende løsning av den som Sverige i dag forhandler om.

Det har vært sagt i debatten i dag at dersom de nordiske land velger ulike former for tilknytning, og dersom Norge og Danmark blir medlemmer, da må vi sette desto større kraft inn for å bevare og utvikle videre det nordiske samarbeid vi har. Det tror jeg ikke at det vil være meget delte meninger om.

Vi har muligheter innenfor det kulturelle samarbeid, innenfor den industripolitiske utvikling, og vi har muligheter når det gjelder å styrke de nordiske institusjoner.

Men det spørsmål som vi allikevel stadig plikter å ta stilling til, er om denne utvikling er til det beste for Norden. Den avgående president innledet i dag Nordisk Råds forhandlinger med en erklæring om at det ville være til en fordel for alle de nordiske land om Norge og Danmark ble medlemmer av EEC. Det synspunktet ble siden fulgt opp av Nyboe Andersen og av andre talere. Men nettopp dette postulat er jo i virkeligheten hva vi skulle diskutere, og hva striden i virkeligheten gjelder. Er det til fordel for Norden at to land blir medlemmer og at de andre velger andre løsninger?

Både den finske og den islandske statsminister har i dag gitt uttrykk for at dersom dette blir utviklingen, da vil det nordiske samarbeid bli stilt overfor store prøvelser og økende vanskeligheter. Og den finske statsminister har sagt at det kan bli

et spørsmål om vi vil kunne opprettholde de institusjoner som vi i dag har utbygd i det nordiske fellesskap.

Handelsminister Feldt uttrykte på sin side at det var ønskelig og viktig at man ikke undertrykket den uro som her føles: Og han pekte selv på et praktisk område på en vanskelighet som allerede avtegner seg, nemlig den at samarbeidet innen arbeidsformidlingen ikke uten videre vil kunne opprettholdes på nordisk basis som nå. Hr. Helén kom fra et helt annet synspunkt inn på det samme da han skildret de problemer som opprinnelsesreglene i fellesskapet vil skape for det industripolitiske samarbeidet mellom de nordiske land og den arbeidsfordeling som der er under utvikling. Og den norske handelsminister uttrykte det for sitt vedkommende slik at vi måtte sørge for at skadevirkningene ved en delt løsning for Norden ble minst mulige: Han viste til det personellmessige og politiske ressursbehovet som deltagelse i integrasjonsprosessen i Brussel vil utsette Norge og Danmark for. Og han talte om behovet for ved utviklingen av skandinaviske sekretariater å bygge opp en motvekt mot det han karakteriserte som 'suget' sørfra.

Jeg tror at når hr. Willoch talte som om vi i det hele tatt ikke vil møte problemer for det nordiske samarbeid dersom vi ble stilt overfor denne 'delte' situasjon, da er det å snakke seg bort fra en realistisk virkelighet som det er vår plikt å konfrontere under debatten i dag.

Men det er ikke bare på disse praktiske, personellmessige og enkeltstående saksområder at vi kommer til å møte problemer ved en så sterkt delt tilknytningsform. Dersom Norge og Danmark går inn i Fellesskapet, vil vi bli utsatt for et harmoniseringskrav som vil måtte føre til at vi, når vi drøfter vår egen hjemlige lovgivning, i større og større grad vil måtte vende oppmerksomheten mot det som forventes, det som kreves, det som er hovedlinjene innen Fellesskapets samarbeid.

I dag er det slik at når vi i vårt land utformer vår egen lovgivning, da er det de andre nordiske land som først og fremst er mønsteret for oss, det er dem vi henter eksempler etter. Sverige blir nevnt oftere enn noe annet land i den norske nasjonal-

forsamling når vi drøfter forbilder for våre egne politiske tiltak:

Man må se i øynene at den dag vi er innenfor EEC, vil orienteringen måtte gå sørover og ikke mot våre nærmeste granner: Desto klarere vil dette være etter hvert som utviklingen går mot utbyggingen av en økonomisk, valutarisk union, og etter hvert som det blir spørsmål om å bygge det politiske samarbeid ut i retning av en myndighetsoverføring som også omfatter utenriks- og sikkerhetspolitiske områder.

Det var en detektivforfatter som innledet alle sine detektivromaner med ordene: "Men Rocambole var ikke død". Vi hører i disse tider stadig den uttalelse at Nordøk er død. Og hvis Nordøk virkelig er død, skulle det da være nødvendig å forsikre om dette så gjentatt og så ofte? Eller er det slik at man nærer en liten mistanke om at Rocambole allikevel kan vise seg å være levende? At der allikevel er liv i tanken om et nært forpliktende økonomisk samarbeid av den støpning og type som Nordøk-traktaten representerte?

Det er jo helt klart at dersom det på nytt blir aktuelt å søke etter en noenlunde felles og samlende nordisk løsning, da blir det ikke snakk om igjen å bruke akkurat de formene som vi brukte i forbindelse med Nordøk. Men det kan ikke være noen tvil om at dersom Norge og Danmark skulle velge en tilknytningsform av samme type som den svenske, da vil muligheten for et nært og vidtrekkende nordisk samarbeid være større enn dersom disse to land velger den fulle medlemskapslinje. Det kan ikke være noen tvil om at dette er en realitet, og at den har noe med Nordisk Råd og Nordisk Råds debatt å gjøre. Hvis man vil bringe inn det nordiske samarbeid i denne diskusjon, da får man også se i øynene at mulighetene for utvikling blir mindre ved en sterkt splittet nordisk løsning i forhold til EEC enn om vi alle kunne følge et mønster i likhet med det svenske.

Min venn og kollega hr. Gunnar Helén sa at han ville driste seg til å blande seg inn i norsk debatt med en lykkønskning til Norge og også for så vidt til Danmark for det resultat de hadde oppnådd. Jeg vil gjerne kvittere for elskverdigheten, hr. president, med å ønske Sverige til lykke, for at

de har søkt en frihandelsløsning etter den type og den karakter som Sverige arbeider for. Jeg tror sant å si at svenskene har valgt den bedre del.

Min landsmann hr. Guttorm Hansen var inne på den polemikk som etter hans utsagn preget motstandernes linje i Norge. Han talte om at de ville "melde seg ut av Europa", og snakket om at man får en fremstilling som om Europas skjebne skulle være uinteressant for oss. Og han spurte med en viss ironi om det er slik at vi er så unike her i Norden, at vi er så enestående at vi ikke kan gli inn i et likeverdige samarbeid med andre, og om vi har så helt andre verdier enn andre steder.

Denne talemåten kan jo med like stor rett vendes mot for eksempel Arbeiderpartiet. Når Arbeiderpartiet deltar i en valgkamp i Norge og sier at det er bedre enn Høyre, så kan man spørre: Er Arbeiderpartiet så unikt? Er det ikke ukameratslig og illojalt å antyde at der er noen særlig forskjell på Arbeiderpartiet og Høyre?

Men dette at vi erkjenner at det er ulike meninger partier mellom, og dette at vi erkjenner at det er ulike forhold statene imellom, at vi i de nordiske land i visse henseender representerer andre samfunnsformer, større likhet, større jevnhet og på visse måter også mer demokrati enn mange andre land, det er ikke å slå seg på brystet og å synes at en selv er så storartet, men det er å erkjenne at som et resultat av historiske, geografiske faktorer er forskjellene til stede. Og det er ikke helt sikkert at det er likegyldig for de mennesker som har tillit til Arbeiderpartiet at det blir en høyreregjering, eller for dem som lever og bor i Norge at beslutningsmyndigheten overføres fra Oslo til Brussel.

Hr. Guttorm Hansen var inne på Europa og den europeiske politikken, og jeg vil si noen få ord om hva jeg oppfatter som Nordens oppgave i det perspektivet.

Jeg tror at et selvstendig og samarbeidende og frittstående Norden, som i utenriksøkonomiske henseender bevarte mest mulig av den handlefrihet vi i dag har, et slikt Norden kunne, ut fra våre ulike erfaringer og ut fra den alliansemessige tilknytning vi har i dag, bidra til at mangfoldigheten i kulturell og politisk forstand økte og ikke min-

sket i verdenssamfunnet. Jeg tror at vi kunne bidra til en spredning av den økonomisk-politiske makt istedenfor å styrke tendensene til økonomisk og politisk maktkonsentrasjon i verdenssamfunnet. Jeg tror vi kunne gjøre noe for å medvirke til konfliktløsning og avspenning, og at vi kunne gjøre en bedre innsats i så måte i et Europa som ikke også økonomisk var delt etter omtrent nøyaktig de samme blokklinjer som den militære konfrontasjon representerer i dag. Jeg tror at et slikt mykere og smidigere samarbeid ville gjøre mulighetene større for mindre stater både i Øst-Europa og i Vest-Europa til å samarbeide på tvers av gamle linjer. Jeg tror også at de nordiske land ville ha en oppgave i det å skape et alternativt samarbeidstilbud for mindre stater andre steder i verden til det tilbud som kommer fra de store økonomiske og maktpolitiske sentra.

For å konkludere vil jeg understreke at i det perspektiv i retning av alleuropeisk avspenning og samarbeid som vi i dag ser avtegner seg, kunne arbeidet for et nært nordisk samarbeid i virkeligheten få nye muligheter. Samtidig ville et slikt nordisk samarbeid også kunne styrke arbeidet for en fortsatt europeisk avspenning og for en nedbygging av konfrontasjonen. De nordiske stater kunne sammen med andre mindre land i Europa fylle rollen i retning av konfliktløsning, i retning av mekling, i retning av en forsonende innsats i europeisk politikk. Vi i Norge som ønsker en linje i likhet med den Sverige fører i markedssaken, vi gjør ikke det ut fra et nei til Europa, men ut fra et ja til et arbeid for europeisk samarbeid i videste forstand.

Statsminister Krag minnet om sine ord fra i fjor om at han helst hadde sett at Norden kom først, og at et samlet Norden så hadde tatt opp samarbeidsforholdene overfor Fellesskapet. Det er ikke vanskelig å slutte seg til den beklagelsen og den betraktningen. Historien om det nordiske samarbeid på dette område er historien om de forspilte muligheter. Men ennå er ikke alle muligheter forspilt, hr. president. Ennå står vi overfor et valg, og vi skal se i øynene at det har betydning for det nordiske samarbeid hvorvidt det norske og det danske folk svarer ja til medlemskap, eller hvor-

vidt de velger en smidigere og friere løsning som vil gi større og rikere arbeidsfelter for nordisk fellesskap.

Willoch: Jeg er lei for å måtte bruke Rådets tid til en replikk nu, men hr. Garbo refererte meg med en omtrentlighet og misvisning som jeg ikke kan la gå upåttalt. Han fremstilte mitt innlegg ved å si at jeg talte som om vi i det hele tatt ikke vil møte problemer for det nordiske samarbeid ved de markedsløsninger som synes å avtegne seg. Det som imidlertid var poenget i mitt manuskript, som jeg holdt meg til på dette punkt, var at de vansker som vil oppstå, ikke er slike som behøver å overskygge et stort sett positivt bilde av fremtidige samarbeidsmuligheter. Såvel behovet for som mulighetene for å utbygge samarbeidsformene i Norden, vil øke i årene som kommer.

Dette synspunkt kan jeg gjerne utdype ved å gripe fatt i de to punktene som så vidt jeg forstod, var hovedpunkter i hr. Garbos fremstilling av de store problemer vi vil bli stillet overfor. Han nevnte arbeidsmarkedet. Om det finner man i Ministerrådets rapport:

”Danmark och Norge har under sina förhandlingar med EEC fått konstaterat, att den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen med tillhörande protokoll inte berörs av en dansk och norsk anslutning till EEC. Skillnader finns dock mellan de nordiska reglerna och reglerna inom EEC om arbetskraftens fria rörlighet.”

Dette er et eksempel på at man ikke kan si at det overhodet ikke vil oppstå problemer, men de problemer som vil oppstå, er ikke slike at de kan tillegges avgjørende vekt i denne sammenheng.

Det samme kom jo meget klart frem da hr. Garbo gikk videre og nevnte at et stort problem noen ser foran seg, er utformingen av opprinnelsesreglene i den internordiske handel, et teknisk problem som man har løst før og selvfølgelig kan løse fullt tilfredsstillende også for fremtiden.

Ellers må jeg si at det er karakteristisk for hr. Garbos innlegg at han overhodet ikke bekymret seg med tanken på at de løs-

ninger han selv anbefaler kanskje også kunne komme til å reise enkelte tilsvarende problemer. Det vil de nemlig.

Garbo: Jeg beklager hvis jeg har sitert hr. Willoch omtrentlig og misvisende, som han selv uttrykte det, men poenget for meg var å understreke at det reiser seg meget betydelige problemer dersom to nordiske land får medlemskap og de andre ikke. Så vidt jeg forstår, er hr. Willoch enig med meg i at der reiser seg alvorlige problemer. Det er da i hvert fall et stykke på vei en forutsetning for fortsatt diskusjon. Uenigheten dreier seg tydeligvis om karakteren av disse problemene, hvor jeg nok synes at hr. Willoch tar altfor, altfor lett på karakteren av den sterke omforming og det sterke press som medlemmene innenfor Fellesskapet blir utsatt for i forhold til dem som står utenfor.

Vennamo: Herr president! Finlands folks band till de andra nordiska länderna är av mycket gammalt ursprung. Detta har varit fallet även under de tider då Finland inte haft en ställning som förmedlande länk mellan kulturen i väst och kulturen i öst. Våra band till Norden bröts inte heller under de år då Finland lydde under Tsarryssland.

Finland är nu en självständig stat som vill föra en konsekvent neutralitetspolitik. Några principiella hinder för att stärka kontakterna till de nordiska länderna finns därför inte. Eventuella svårigheter och motgångar får inte tillåtas ha någon inverkan på detta grundläggande förhållande.

Det är uppenbart, att handelsarrangemangen i förhållande till EEC nu ställer till en viss oreda och skapar vissa svårigheter i Finlands förhållande till de nordiska länderna. Men EEC är en sak som står på sidan om. Oberoende av vilken lösning vart och ett land uppnår i förhållande till EEC så har vi en hel rad ärenden och uppgifter där de nordiska banden kan stärkas — och jag räknar också förenhetligandet av lagstiftningen till dessa uppgifter.

De nordiska länderna måste förenas av en så stark gemenskap att vi inte låter tredje makter rubba våra inbördes kontakter. I

detta avseende kan vi förr eller senare nå mycket längre än vi själva idag tror.

Jag är för det nordiska samarbetet. Samhörigheten har gamla traditioner. Jag är för denna samhörighet vid sidan av våra kontakter till Sovjetunionen. Vardera förbindelsen är huvudleder för vårt land redan på basen av vårt geopolitiska läge.

Jag har den uppfattningen, att tillfälliga vinstkalkyler och politiskt taktiska beräkningar i onödan grumlar Finlands klara relationer till Norden. Men uppenbarligen görs det fel härvidlag också på andra håll än i

Finland. Det egna landets intressen måste gå före de storpolitiska och ideologiska intressesynpunkterna. Vår neutralitetspolitik förutsätter, att vi inte blandar oss i stormakternas inbördes konflikter. På oss ankommer det bara att sköta våra egna angelägenheter så bra som möjligt. I det nordiska samarbetet är Finland i större utsträckning en tagande part än en givande då alla omständigheter tas i betraktande.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl. 19.16.

Protokoll

2: a møtet

Søndagen den 20 februar 1972 kl. 13.00

Presidenter: Jón Skaftason och Helge Seip

Dagordning

1. C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet, Dokument 1. Rapport från Nordiska rådets presidium och Dokument 3. Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (fortsatt generaldebatt)

2. Dokument 2. Rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt

Meddelanden

Det meddelades, att statsminister Bratteli, statsrådet Ingvar Carlsson och Korvald intagit sina platser i rådet.

1

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet, Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) och Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (Dokument 3) (fortsatt generaldebatt)

Statsminister Bratteli: Utsiktene til at de nordiske land velger forskjellige tilknytningsformer til et utvidet europeisk fellesskap har hos enkelte skapt frykt for at vi nå står overfor et valg mellom enten et videre samarbeid i Norden eller et bredere vest-europeisk samarbeid.

Ikke noen gang tidligere i etterkrigstiden siden vi i vår verdensdel påbegynte et mellomfolkelig økonomisk samarbeid, har de nordiske land stått overfor et slikt valg. De gjør det heller ikke i dag. Den økonomiske og sosiale integrasjon som skjer i Norden og i Vest-Europa for øvrig har

samme underliggende drivkrefter og følger samme veger. Samarbeidet innenfor hver av disse grupperinger kan ha vært forskjellig i formen, i den institusjonelle oppbygging og til dels i saksområde. Men samarbeidet har i begge grupperinger de samme grunnleggende målsettinger om å bedre folkenes materielle, sosiale og kulturelle standard. Samarbeidet i Norden har utfyllt og kommet i tillegg til det som er skjedd innenfor en bredere økonomisk og geografisk ramme i Vest-Europa, og for den sakskyld innenfor organisasjoner tilknyttet De forente nasjoner. Det er som resultat av et vest-europeisk samarbeid at de nordiske land har knyttet sine samfunn nærmere til hverandre på områder der et rent nordisk initiativ ikke førte fram.

Forskjellig utenrikspolitisk plassering har i etterkrigstiden ført til at de enkelte nordiske land periodevis har valgt ulike tilknytningsformer til det vest-europeiske samarbeid. To av landene har i en tid ikke vært medlemmer av den ene eller av begge organisasjonene OECD og EFTA. Men det nordiske samarbeid er stadig blitt ført videre også i disse tilfelle da landene, ut fra sine egne økonomiske og utenrikspolitiske forhold, valgte ulike tilknytningsformer til Vest-Europa.

Det bredere vest-europeiske samarbeidet har virket befruktende på samarbeidet i Norden. Gjennom EFTA har vi fått den frihandel som planene om en nordisk tollunion i sin tid tok sikte på. Frihandelen i EFTA har trukket med seg en allsidig integrasjon i produksjon, salg og industriell utvikling mellom de enkelte bedrifter og be-

driftsgrupperinger i Norden. Flere større vest-europeiske samarbeidsorganisasjoner har utviklet seg i en retning som etter hvert har gjort det mulig for alle de nordiske land å slutte seg til dem.

Det foreligger nå en utredning om de tilpasningsproblemer som oppstår i det nordiske samarbeidet som følge av en forskjellig tilknytning for de nordiske land til et utvidet Fellesskap i Vest-Europa.

Den hovedkonklusjon som en kan trekke etter denne detaljerte gjennomgåelse av alle samarbeidsområdene, er at disse tilpasningsproblemer i det vesentlige er av formell art. De gjelder begrensede, mindre viktige områder av det nordiske samarbeidet. De kan løses gjennom endringer i enkelte formelle regler og i praksis uten at samarbeidets innhold og siktepunkter blir endret. Det nordiske samarbeidet har alltid måttet tilpasse seg de samarbeidsavtaler som de enkelte nordiske land har hatt med Vest-Europa og verden for øvrig. Vi står ikke her overfor en ny og ukjent problemstilling.

Det utredningen gir bekreftelse på, er at de problemer som våre land står overfor i sin videre industrielle utvikling og i sitt handelssamarbeid, ikke knytter seg til forholdene mellom de nordiske land innbyrdes, men mellom de enkelte nordiske land og den øvrige verden. Dette gjelder også de unntaksordninger med hensyn til vareutvalg og tollavvikling som fra Fellesskaps side er foreslått i tilbudet om en handelsavtale med de ikke-medlemskapssøkende EFTA-land. Det er ikke i den internordiske samhandel, men i handelen med det øvrige Vest-Europa at disse begrensninger vil være en alvorlig hindring for de nordiske lands eksport.

Samarbeidet i Norden kan ikke komme i stedet for den integrasjon som hvert av de nordiske land har behov for å føre videre i sin tilknytning til verden for øvrig. Selv om det hadde vært utsikter til å virkeliggjøre et NORDØK, ville selv ikke denne samarbeidsform vært et alternativ til en løsning av de vekst- og utviklingsproblemer de nordiske land søker å løse i forholdet til det utvidede europeiske fellesskapet. Til å begynne med var det den internordiske handel som ekspanderte sterkest i EFTA-samarbeidet. Dette hadde sine naturlige grun-

ner. Markedenes nærhet og likhet gjorde det lettere for industrien å trenge inn når vegen først ble åpnet. Men i slutten av 1960-årene ble den ulike vekst-takt mellom den inter-nordiske handel og eksporten til det øvrige Europa betydelig jevnet ut. I sterkere grad kom det fram at veksten i den nordiske samhandel styrkes av den industrielle framgang i Europa for øvrig. De fem lands behov for å importere fra hverandre er i stor utstrekning resultatet av den integrasjon som disse landene har hatt med økonomier utenom Norden.

De tre skandinaviske land avsetter 3/4 av sin eksport, og Finland og Island mer enn 4/5 av sin eksport, i markeder utenom Norden, hovedsakelig til det nåværende Fellesskap og Storbritannia. Denne utenom-nordiske eksport består av varer som Norden alene ikke kan forbruke, og som spiller en betydelig rolle i landenes produksjons- og arbeidsliv. Det gjelder blant annet skogsprodukter, som for Finland, Sverige og Norge utgjør henholdsvis 55, 23 og 12 prosent av eksporten. Det gjelder Danmarks jordbruksvarer, som omfatter 30 prosent av dansk eksport. Det gjelder fiskevarer som svarer for 82 prosent av eksporten fra Island og 8 prosent i Norges tilfelle. Det gjelder Sveriges verkstedprodukter på nær 40 prosent av svensk eksport, og Norges metaller på over 25 prosent av eksporten. Veksten og den videre industrielle bearbeiding av disse produksjonsområder forutsetter et samarbeid med andre og større markeder.

Samarbeidet i Europa har ikke vært noe stasjonært og endelig fastlagt. I former, omfang og innhold har det hele tiden vært under bevegelse når det gjelder de land som deltar. Derfor er det riktig som det er påpekt i det foreliggende utredningsarbeid, at en statisk sammenlikning av de aktuelle samarbeidsformer i Norden og det europeiske fellesskapet ikke gir noen vegledning for vurderingen av hvilke muligheter Norden har for å utvikle sitt samarbeid innenfor en større europeisk integrasjon. I denne integrasjon er også Fellesskapet i Vest-Europa bare en del av bildet. Det beror på våre politiske evner til å finne nye samarbeidsformer og på næringslivets tilpasningsevne og initiativ om vi skal utnytte

de samarbeidsmuligheter som bys Norden i den utvikling som Europa nå er inne i.

Brede områder av det nordiske samarbeidet faller enten utenom eller blir ikke berørt av landenes samarbeid med Europa for øvrig. Dette gjelder den nordiske kulturavtale, det alt vesentlige av det generelle lovsamarbeid i Norden, samarbeidet om sosialpolitikken og om samferdselsspørsmål. Det felles nordiske arbeidsmarked vil fortsette. På enkelte av disse felter ligger samarbeidet i Norden langt forut for de beskjedne skritt som er tatt i Fellesskapet. Nordiske erfaringer og løsninger kan være utgangspunktet for eventuelle ordninger innenfor Fellesskapet, eller danne mønster for all-europeiske løsninger. De eksempler vi allerede har sett på tiltak for å finne all-europeiske løsninger på samfunnsproblemer som landene har felles, gir et varsel om en utvikling som vil prege europeisk samfunnsnivå i de ti-år vi har foran oss.

Innenfor den økonomiske politikken kan vi i Norden vente en videreføring av den industrielle integrasjon som har skutt slik fart. Den tekniske og markedsmessige utvikling vil fortsatt innby til samarbeid mellom bedrifter og bedriftsgrupper i våre land om produksjonsplanlegging, produktutvikling og markedsføring. Samarbeid mellom myndighetene og industrien om produksjonsoppgaver og leveringer til statlige formål vil kunne være en del av industripolitikken i Norden så vel som i Fellesskapet. Gjensidige etableringer av næringsdrift vil knytte de nordiske lands økonomier sterkere sammen.

Framfor alt vil de nordiske land ha meget å gi hverandre og det øvrige Europa på områder som hører til det moderne industrisamarbeidets viktigste arbeidsoppgaver. Det gjelder forskningsarbeid, miljøvern, lokaliseringspolitik og den generelle samfunnsplanlegging. Landene i Fellesskapet står her bare på terskelen til et samarbeid. Det vil bli en del av den økonomiske politikken som man i Fellesskapet skal gi seg i kast med i tilknytning til den samarbeidsform som kommer inn under betegnelsen "økonomisk og monetær union". Et regionalt samarbeid i Norden vil her ikke bare være mulig, men kan gi impulser til det som skal skje i europeisk målestokk.

Samarbeidet mellom de politisk og kulturelt nærstående nordiske folk vil alltid ha sin store egenverdi, og det vil drives stadig videre av selvfornyende impulser. Nordisk samarbeid må i former og innhold til hver tid ha utgangspunkt i landenes aktuelle stilling til hverandre og til omverdenen. Slik verden utvikler seg i vår tid, må vi alltid ha et europeisk — og på flere områder globalt — perspektiv for utformingen av samarbeidet i Norden. Det må bære preg av åpenhet og forutseenhet overfor de problemer som verden omkring oss vil være oppatt av i tiden framover. I et slikt perspektiv vil idéer og planer om det nordiske samarbeidet finne fast og realistisk grunnlag, og vil da også få betydning utover Nordens egne grenser.

Bjarni Guðnason: Herr president! Den centrala frågan under denna session gäller konsekvenserna för det nordiska samarbetet — som redan framkommit — om två av de nordiska länderna blir medlemmar av den gemensamma marknaden medan de andra står utanför. Meningarna om följderna av denna splittring är mycket skiftande. Motståndarna till EEC hävdar att om inte denna handelspolitiska delning kan hejdas så blir Nordiska rådets 20:e session ett enda långt begravningskalas. De ivrigaste anhängarna av EEC däremot tror att det nordiska samarbetet inte kommer att försämrats utan till och med förbättras. Men det är i själva verket uppenbart att ingen med någon säkerhet kan förutse de problem som uppkommer genom EEC-splittringen i Norden. Man kan dock föreställa sig att anknytningen till den gemensamma marknaden, när det rör sig om fullt medlemskap, innebär vittgående konsekvenser för nästan alla sektorer av samhället, inte minst när det gäller ekonomin och socialpolitiken, men även det politiska tänkandet och livsvärderingarna. Man skulle kunna ställa sig den frågan om inte medlemskap i EEC bidrar till att förstärka och befästa de krafter i Europa som kan kallas konservativa. Följderna är med andra ord på närvarande tidpunkt oöverskådliga.

Av den anledningen vill jag härmed ge

mitt fulla stöd till medlemsförslag A 359/e om att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att upptaga till behandling de problem för nordiskt samarbete som uppstår genom ländernas skilda former för anknytning till de Europeiska gemenskaperna och inrätta erforderliga samarbetsorgan under ministerrådet.

Jag kommer inte att befatta mig närmare med denna omfattande tvistefråga, men jag tillåter mig att i sammanhanget rikta Nordiska rådets uppmärksamhet på två andra problem av största betydelse för Island. Jag åsyftar här utvidgningen av fiskegränsen vid Island och amerikanarnas eventuella avskedande från basen i Keflavik. Varken dessa två frågor eller EEC-problemet kommer att bidra till enigheten bland de nordiska länderna, även om konsekvenserna när det gäller Islands problem givetvis inte är av samma räckvidd för den nordiska gemenskapen som anknytningen till EEC.

För några dagar sedan beslöt altinget enhälligt att Islands landgrund och havet däröver skall anses som en del av det isländska landsområdet. I enlighet med detta fastställde altinget att fiskerigränsen utvidgas från 12 mil till 50 mil omkring hela landet. Utvidgningen skall träda i kraft inte senare än den 1 september 1972. Samtidigt vidtas åtgärder för att skydda fiskbestånden och hindra förorening av havet.

Man kan räkna med att detta beslut om fiskegränsen kommer att möta motstånd i första hand från England och Västtyskland. Engelska tidningar talar nu om tänkbara ekonomiska vedergällningar. På Nordiska rådets dagordning står nu till behandling ett medlemsförslag A 326/j om nordiskt samarbete rörande havsrätt, väckt av Magnús Kjartansson och Erlendur Patursson. Av remissyttrandena torde det vara klart att de övriga nordiska länderna icke har alltför stor förståelse för Islands ensidiga utvidgning av fiskegränsen. I detta sammanhang hänvisas till FN:s eventuella sjörättskonferens 1973. Det borde vara uppenbart för alla, att utvidgningen av fiskegränsen är en livsviktig fråga för islänningarna eftersom övervägande delen av vår export är fisk och fiskeriprodukter. Det är i själva verket onödigt att gå närmare in på detta problem eftersom mina landsmän här

av helt naturliga skäl redan har talat om detta ämne.

I somras blev en ny regering bildad på Island. Den söker komma ifrån det kalla krigets tankebanor och stelnade positioner. Utrikespolitiken har blivit självständigare. I regeringspartiernas överenskommelse heter det bl. a. att försvarsavtalet från 1951 med Förenta staterna skall vara föremål för revision eller uppsägning i det syftet att de amerikanska försvarsstyrkorna i Keflavik försvinner från Island i etapper. Målsättningen är den att de skall lämna Island före nästa altingsval.

Island kommer att fortsätta i NATO, men vi anser att NATO och försvarsavtalet från 1951 är två skilda saker. Det förutsättes att en inträngande undersökning av basen i Keflavik och dess militära betydelse skall äga rum för att klargöra hur situationen i verkligheten är. Vi har på Island haft främmande soldater ända från andra världskriget, och vi har helt enkelt tröttnat på det. Förutsättningarna för en militär bas på Island ter sig helt annorlunda nu i atomvapnens tidevarv än för 20 år sedan. Jag skall inte räkna upp alla de argument som finns för denna nya inriktning utan vill endast citera den isländske statsministern Ólafur Jóhannesson's ord i detta sammanhang: "Målsättningen i vår försvarspolitik har sina rötter helt enkelt i den naturliga önskan hos ett litet folk, som nyss har blivit självständigt, att få leva i sitt land utan att ha främmande arméstyrkor som bestående anordning."

Regeringen har också förklarat sig vilja medverka till att avskaffa militärblocken och hälsar förslaget om en europeisk säkerhetskonferens med glädje. Våra värdar här i Finland bör i detta sammanhang lovordas för deras initiativ i denna sak.

Det är självklart att både utvidgningen av fiskegränsen och avskedandet av de amerikanska styrkorna på Island är mycket känsliga frågor. De kommer säkert att väcka misstro och förargelse även på vissa håll i Norden. Men de nordiska länderna respekterar varandras lösningar av olika nationella problem och bedriver en icke-inblandningspolitik. På grund av Islands unika ställning i Norden hoppas jag på tolerans och förståelse i dessa för Island så viktiga saker. Den

danske statsministern Krag's ord här i går präglades enligt min mening just av tolerans och förståelse när han talade om Island och fiskegränsen. Statsministern påpekade också att utvidgningen skulle kunna få oönskade konsekvenser för Färöarna och hoppades att Island skulle visa förståelse i det fallet. Personligen tycker jag att särskilda undantagsbestämmelser borde gälla för Färöarna, och jag tror att det är en allmän inställning på Island.

I detta sammanhang vill jag tillåta mig att fästa Nordiska rådets uppmärksamhet på danskarnas otvetydiga och unika bevis på vänskap när man överlämnar de gamla handskrifterna åt Island och islänningarna. Så finns det trots detta människor i Norden som talar med ringaktning om den nordiska gemenskapen!

Jag är övertygad om att det nordiska samarbetet, den nordiska gemenskapen, viljar på ett så pålitligt grundlag av tradition, historia och livsvärderingar att den nordiska gemenskapen kommer att överleva tvisten om EEC, trätan om fiskegränsen och tvistefrågan om den amerikanska basen på Island. Den nordiska gemenskapen är av bestående värde.

Meddelande

Det meddelades, att justitsminister Knud Axel Nielsen intagit sin plats i rådet.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Vennamo lämnat sessionen för denna dag och ersatts av Tupamäki.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Erlundur Patursson: La meg først si at samtidig som jeg ønsker islendingene til lykke med deres enstemmige beslutning om utvidelsen av den islandske fiskerigränse til 50 sjømil den 1. september dette år, har jeg notert meg Johann Hafsteins og Bjarni Gudnason's ord om Islands innstilling overfor de færøyske fiskeriinteresser ved Island. Fra annen side er vi også bekjent med denne innstillingen. Islendinger og færøyinger har allerede etablert et snevert samarbeid på

fiskeeksportens område, og jeg minner i denne forbindelse om det islandske altings og de færøyske lagtings enstemmige beslutninger om et snevrere kulturelt og økonomisk islandsk-færøysk samarbeid, og jeg betrakter den islandske innstilling i fiskerispørsmålet som en bekreftelse på alvor bakom disse beslutninger.

Da dette spørsmål alene angår de to land — Island og Færøyene — skal jeg ikke komme nærmere inn herpå, men bert siga: tøkk Íslendingar!

Det er nå tredje gangen at færøyingene har den ære å sende representanter til Nordisk Råds sesjon og til å delta i rådets arbeid, og man kan da stille spørsmålet: Hvordan har vi befunnet oss, og hvordan befinner vi oss i denne krets? Jeg tror at jeg kan si på samtlige færøyske representanters vegne: Vi er glade for å kunne være med i det arbeid som her utføres, og vi føler oss hjemme blant våre kolleger her.

Når dette er sagt, må det tilføyes at vi allikevel ikke er fornøyd med den status vi har oppnådd i rådet. Vi hadde håpet på å oppnå en selvstendig representasjon i likhet med de andre nordiske land, men dette fikk vi jo ikke. Dette henger vel sammen med den uselvstendige politiske status landet vårt for øvrig har. Heller ikke det av meg på sesjonen i København i fjor stilte forslag om at Nordisk Råd tok til behandling spørsmålet om å medvirke til at Færøyene oppnådde politisk frihet og selvstendighet i likhet med de øvrige nordiske land, oppnådde tilslutning her i rådet.

Det er vel så at for de aller fleste av rådets medlemmer er det som populært kalles 'det færøyske spørsmål' noe ganske nytt og ukjent, for ikke å si noe ubehagelig noe sett fra den synsvinkel jeg har fremstilt spørsmålet. Man har bare betraktet Færøyene som en landsdel tilhørende et av de øvrige nordiske land, rett nok med et visst 'særpreg' og et visst internt 'selvstyre', et visst særpreg og et visst selvstyre vil man for øvrig også finne i enhver kommune i hvert av de nordiske land, og man har levet i den tro at når man bare gjorde 'noe' for dette 'særpreg' og dette 'selvstyre', så var saken vel bevart og man hadde god samvittighet. Man hadde slett ikke tenkt over eller gjort seg klart at færøyingene virkelig

var en nasjonal enhet som hadde krav på den samme politiske frihet og selvstendighet som enhver annen nasjonal enhet, blant annet de øvrige fem nordiske nasjoner, uansett størrelse og folkemengde.

Jeg tror, ja, jeg føler meg overbevist om at man når man har hatt tid til å fordøye bevisstheten om de rent faktiske forhold, etter hvert vil komme til å se ganske annerledes på 'det færøyske spørsmål' enn man gjorde på sesjonen i fjor, nemlig at man kommer til erkjennelse av at Nordisk Råd ikke bare har en plikt overfor det færøyske folks frihets- og selvstendighetsbestrebelsler, men tillike en plikt også i dette spørsmål overfor den nordiske tanke og idé.

Vi er tilsidesatt både med hensyn til vår representasjon i Nordisk Råd og med hensyn til den politiske status vi før øvrig har, og vi er ikke fornøyd før begge disse forhold er endret, dvs. før vi har fått egen representasjon i rådet, og før vi har oppnådd full politisk frihet og selvstendighet.

Hr. president! På forhånd hadde jeg ikke gjort meg stort håp om at det av meg, avdøde Aksel Larsen og Magnus Kjartansson i fjor stilte forslag om å henstille til regjeringene i Danmark og Norge om å trekke deres ansøkninger om medlemskap i EEC tilbake, og om at rådet skulle gjenoppta arbeidet til fordel for Nordek, ville bli vedtatt her i rådet. Men vi oppnådde allikevel at saken ble tatt opp til debatt og at linjene ble trukket klart opp, også i rådet.

Det spørres så meget om alternativet til medlemskap i EEC. Jeg vil besvare dette spørsmålet slik: Det å bli medlem av dette såkalte fellesskap er å likne med å begå nasjonalt og politisk selvmord. Men hva er alternativet til selvmord? Det er ganske enkelt å la være med å begå det og bestemme seg til å leve videre. Og med dette liv i behold må vi — som hittil — forsøke å finne oss selv, og også søke å finne hverandre her i Nordisk Råd, innenfor Nordkult og — engang — innenfor Nordek, og herigjennom åpne veien — ikke bare til fellesmarkedslandene — men til hele Europa og for øvrig til alle verdens folk.

Jeg kan ikke få meg til å tro at folket i Danmark, i Norge eller på Færøyene vil begå selvmord. Finnene gjør det ikke. Svenskene gjør det ikke. Islendingene gjør det

ikke. Vi andre bør heller ikke gjøre det — for

'aldri kan et folk forgå,
der ikke vil det selv'.

La oss nå slutte av dette EEC-snakke og i stedet konsentrere oss om å finne oss selv her i Norden, og dermed veien til hele verden.

Statsminister Krag: I anledning af Parturssons indlæg skal jeg tillade mig at gentage, hvad jeg har sagt ved tidligere sessioner, at ethvert forslag, der måtte komme fra færøsk side om selvstyre eller skridt i den retning, vil blive behandlet i Danmark både af regering og folketing med største velvilje.

Statsminister Palme: Herr president! Ibland användes i debatten uttrycket "att säga ja till Europa" som en skiljelinje inom och mellan de nordiska länderna.

Det ger en felaktig bild.

Ty vi är ju alla goda européer. Det är ett geografiskt faktum, en historisk och kulturell tradition, en förpliktelse i nuläget att verka för samarbete och avspänning. Vi har alla en roll att spela, var och en för sig och i samverkan. Vi upplever just nu ett avgörande skede såväl i det europeiska marknadspolitiska samarbetet som i strävandena att finna vägar till avspänning och fördjupade kontakter mellan öst och väst i vår världsdel. I detta avseende måste vi som européer, var och en efter sina förutsättningar, visa en konstruktiv vilja till att medverka. Det gäller alldeles oavsett de säkerhetspolitiska grundlinjer vi valt i respektive länder.

Ibland användes i debatten uttrycket "att säga nej till EEC" som en skiljelinje inom och mellan de nordiska länderna.

Det är också ett missvisande uttryck.

I realiteten finns det ingen som vill eller har råd till detta. Vi kan alla glädja oss åt att århundradegamla motsättningar på Europas kontinent röjts undan, och vi har alla ett påtagligt intresse av att delta i det utomordentligt dynamiska samarbete som där vuxit fram och som våra ekonomier är beroende av. Det gäller också oberoende av den säkerhetspolitiska grundlinje vi valt.

Diskussionen gäller därför inte i första hand skiljelinjer, ett "ja" eller ett "nej" till det ena eller det andra. Den utgår i stället från en gemensam positiv grundsyn på de små nordiska ländernas möjligheter och förpliktelser att medverka i internationellt samarbete för fred, avspänning och ekonomiska framsteg. Vi tror inte att de nordiska länderna har någon speciell kallelse eller något särskilt ansvar annat än det som varje människa har gentemot sina medmänniskor, varje land har gentemot andra i en värld som hastigt krymper. Men vi har alltid satt en ära i att vara öppna mot omvärlden.

Därför är vi i dagsläget alla positiva till en europeisk säkerhetskonferens. Representeranter för den nordiska arbetarrörelsen uttalade för en månad sedan vid ett möte i Köpenhamn att förberedelser för en säkerhetskonferens bör vidtas snarast möjligt samt att den bör äga rum i Helsingfors.

Därför hälsar vi också med stor glädje att de mångåriga strävandena att skapa en västeuropeisk stormarknad omfattande 300 miljoner människor nu äntligen står inför sitt förverkligande. Kärnan i marknadssamarbetet är frihandel, avvecklingen av tullar och handelshinder. Det är främst detta mål vi alla, på delvis olika vägar, söker uppnå. Vi utgår ifrån att det verkligen blir fråga om en äkta och fullständig frihandel.

De nordiska länderna har sökt olika lösningar i samarbetet med EEC. Dessa olikheter har väsentligen sin grund i skillnaden i våra länders säkerhetspolitik. Det är i och för sig inte någonting nytt. Nordens geografiska och strategiska läge har ställt oss inför särskilda problem när det gäller att hävda våra egna och gemensamma intressen och värna freden och stabiliteten i Norden. Däremot vore det någonting nytt om vi tillåte dessa olikheter att leda till att våra länder gled ifrån varandra i stället för att fördjupa sitt samarbete.

Vårt samarbete har alltid präglats av en ömsesidig respekt för skillnaderna i säkerhetspolitisk uppfattning. Var och en följer den säkerhetspolitik som våra länder anser stå i överensstämmelse med sina vitala intressen. Vi lägger oss inte i grannländernas säkerhetspolitik. Vi utgår från skillnaderna som ett politiskt faktum.

Härav följer att vi i Norden stöder våra

nordiska grannars strävanden att hävda sina nationella intressen, så som de själva definierar dem. Mot den bakgrunden är det självklart att vi i Sverige uttalade vår tillfredsställelse över att regeringarna i våra grannländer Danmark och Norge uppnådde det mål i förhandlingarna med EEC som de själva uppställt. Sverige och Finland har just inlett sina förhandlingar. Norge och Danmark har slutfört sina. Nu har man i dessa länder påbörjat en beslutsprocess, där folken i omröstning skall pröva förhandlingsresultaten. Det respekterar vi givetvis. Det får inte vara så i Norden att ett grannland i något förment egenintresse söker försvåra eller ingripa i denna beslutsprocess. Det skulle kunna allvarligt skada vår öppna och förtroendefulla samverkan. Jag vill tillägga att detta, i nuvarande känsliga läge, kommer att kräva betydande återhållsamhet i argumentationen på alla håll.

Men blandat med glädjen över att en europeisk stormarknad nu ser ut att kunna förverkligas finns en oro hos människorna. Man frågar sig: Skall Norden splittras?

Det nordiska samarbetet är en del av människans vardag. Arbetsmarknaden, passfriheten, de sociala förmånerna — allt det som uppnåtts efter stor möda men nu betraktas som självklart — har blivit en viktig del av den vardagliga tillvaron. Man frågar sig om detta kommer att bestå oförändrat.

Man bör också komma ihåg att i en värld av spänning och kriser, representerar samarbetet i Norden en trygghet för Nordens folk. Det saknas naturligtvis inte konflikter och spänningar, grannar emellan. Men i grunden finns en samhörighet. Vi har vant oss vid att samarbetet går vidare, utan dramatiska kast, men med en egen dynamik. Man frågar sig nu på många håll om det kommer att fortsätta. Inom EEC är man medveten om att de nordiska länderna är en väl sammansvetsad grupp av stater och det finns säkert ingen önskan att försvaga den nordiska samhörigheten. Men det ligger i sakens natur att våra grannländer som medlemmar kommer att rikta sin uppmärksamhet på samarbetet i Bryssel. Det kommer att engagera dem både politiskt och administrativt. Per Kleppe kallade det i går för suget från söder.

Vi kan inte besvara de oroliga frågorna genom att hänvisa till det förflutnas segrar eller till den djupa samhörighet mellan de nordiska folken som otvivelaktigt finns. Vi kan heller inte hänvisa till möjligheten av en nationellt isolerad blomstring. För industrierna i våra länder är den nordiska marknaden avgörande. De nordiska ländernas ekonomi är nu så sammanflätad, vi har blivit så beroende av varandra att framsteg, om de skall förverkligas, måste ske tillsammans.

Svaret på frågorna måste ges konkret, i praktisk handling. Att försvara det nordiska samarbetets plats och vidga dess möjligheter blir även i fortsättningen var dags möda, ett ansvar för oss alla.

Det var klokt att inrätta ett ministerråd som ett nytt, mer permanent och kraftfullt forum för konkreta samarbetsfrågor.

Nästa steg är att ge ministerrådet reella arbetsmöjligheter. Det steget tar vi nu genom att inrätta det gemensamma sekretariatet. Så kan vi effektivt förbereda överläggningarna mellan regeringarna.

Det nya sekretariatet kommer att få händerna fulla med angelägna arbetsuppgifter. Kjell-Olof Feldt tog i går upp en rad konkreta exempel som vi från svensk sida upplever som viktiga.

Det gäller inte bara att slå vakt om det som uppnåtts i det nordiska samarbetet, även om det är stort och viktigt nog. Det räcker, som Per Kleppe sade i går, inte med att vänta och se. Vi måste offensivt vidare framåt för att samla de krafter som i alla våra länder verkar för tryggare och mer rättvisa samhällsförhållanden.

Det finns påtagligt gemensamma drag i de nordiska ländernas samhällsutveckling. De stod alla på sin tid inför uppgiften att bryta den vanmakt och känsla av ödesbestämmdhet som tvang människor att acceptera återkommande kriser, massarbetslöshet, djupa klasskillnader. I kampen för trygghet, sysselsättning och social utjämning följde de nordiska länderna en gemensam utvecklingslinje.

Ute i världen väckte trygghetspolitiken intresse. Men i Norden växte insikten att tryggheten har en vidare innebörd.

Oron för morgondagen upphör inte med genomförandet av sociala trygghetsrefor-

mer, en hög sysselsättning, en ökad privat konsumtion. Det finns i det moderna, högproduktiva industrisamhället drag som av människor upplevs som ett hot, en växande otrygghet, en fara.

Det gäller förstörelse av naturtillgångar och förslitning av människan i arbetslivet.

Det gäller utarmningen av vissa landsdelar, svårigheten att regionalt skapa likvärdiga möjligheter till ekonomisk och social utveckling.

Det gäller utslagningen av människor, främst äldre, från produktionslivet i strukturförändringarnas och rationaliseringarnas spår.

Detta är likartade problem i alla nordiska länder. Risken är att problemen av människorna upplevs som så stora att de grips av samma känsla av vanmakt, samma känsla av att styras av anonyma krafter i ett ekonomiskt system, som de inte kan överblicka, än mindre kontrollera, som präglade stämningarna under massarbetslöshetens och massfattigdomens tid. Och de svaga drabbas hårdast.

I ett tal för några veckor sedan tog Finlands president upp denna problematik. Han framhåller "att tron på den ekonomiska tillväxtens automatiska utjämningsförmåga har försvunnit. Men omständigheten att skillnaderna i levnadsstandarden har avslöjat sig vara bestående, har föranlett berättigad missbelåtenhet med de välhavandes värld. Det undras, varför inte en uppenbar allmänt erkänd orättvisa kan korrigeras, fastän det ekonomiska systemet är skapat av människan, och människan reglerar dess funktion och sålunda bestämmer vad som skall tillverkas och hur produktionens avkastning skall uppdelas. Detta problem håller regionalt sett på att leda till ohöjld förtvivlan." Och han tillägger sedermera: "Om alla människor inom samhället hade lika mycket makt att befordra sitt eget intresse, kunde inkomstskillnaderna anses acceptabla. Men då olika människor har olika makt, innebär inkomstskillnaderna bristande jämlikhet. Utjämnandet av olikheterna tycks komma att bli 1970-talets centrala politiska fråga. Detta problem kan knappast mötas utan ingrepp i samhällets maktstruktur."

Det är obestriddligen så att den ekonomiska strukturomvandlingen drabbar de

svagaste hårdast. De lågavlönade, de som rationaliseras bort, de som lever i avfolkningsområden, saknar i hög grad möjlighet att värja sig mot marknadskrafterna. Deras förhoppningar måste knytas till ett samhälle, till en gemenskap med andra, som kan motverka en okontrollerad utveckling. Deras väg är demokratins väg. Det är endast på den vägen de kan vinna likaberättigande.

Så arbetar vi i alla de nordiska länderna konkret med regionalpolitik, näringspolitik, miljöpolitik, industriell demokrati o. s. v. — allt i syfte att bemästra den tekniska utvecklingens sociala konsekvenser och verka för social utjämning och demokrati.

Detta är problem som vi möter i alla de nordiska länderna. Det är gemensamma problem som vi borde lösa gemensamt på samarbetets väg.

Förutsättningarna borde vara gynnsamma eftersom vi alla har en tradition att på solidaritetens väg kunna ingripa mot marknadskrafterna när de leder till socialt orimliga konsekvenser och eftersom det hos oss alla finns politiska och fackliga krafter som verkar för social utjämning.

Men det finns ytterligare en avgörande omständighet.

De nordiska länderna befinner sig alla i en utsatt position. Vi är små. Vi ligger i Europas periferi. Den tekniska och ekonomiska utvecklingen i vår världsdel leder till fortgående integration, snabb strukturförändring och en ökad koncentration till stora industricentra i Europa. När vi valde frihandeln valde vi integrationen. Vi valde den för dess stora möjligheters skull, men vi gjorde det också i insikt om dess problem. Det dramatiska i denna utveckling är inte om vi väljer den ena eller andra anslutningsformen i förhållande till EEC. Det dramatiska är den redan pågående integrationen och de strukturproblem som den för med sig för Norden. De kan endast bemästras om vi förmår skapa en industriell struktur av en sådan styrka att den balanserar de starka tendenserna till centralisering och koncentration av produktivkrafterna i Europa. Att så sker bör vara ett europeiskt intresse.

De praktiska problem som de nordiska länderna möter är i grunden desamma.

Människornas önskan att bli herrar över utvecklingen och icke dess offer är densamma i våra länder. Så borde vägen ligga öppen för gemensam handling. Det räcker inte med nationella kraftansträngningar. Vi måste hålla samman.

Det finns ett växande medvetande i Norden om detta. Hittills har vi icke kunnat motsvara förväntningarna. Vi kan gripa tillfället vid denna session att markera vår politiska vilja att lösa dessa problem.

Vi kan koncentrera arbetet just under detta avgörande år på att söka utforma ett handlingsprogram inom följande tre områden:

1. en näringspolitik för tryggad sysselsättning och ekonomisk expansion i våra länder
2. en regionalpolitik för att tillförsäkra ländernas olika delar likvärdiga ekonomiska och sociala utvecklingsmöjligheter
3. en miljöpolitik som tillförsäkrar medborgarna inflytande över utformningen av arbetsförhållanden och arbetsmiljö och som ger samhället ansvar för skyddet av naturen och hushållningen med naturresurserna.

Det ligger i sakens natur att detta arbete i hög grad får karaktären av en kartläggning och samordning och en vidareutveckling av den verksamhet som redan bedrivs i dessa syften på nationell nivå.

Men det är mer än så. Det är inte endast fråga om en summering av nationella planer. Kan vi forma projekt och program, som går över gränserna i Norden, så vinner vi i styrka och slagkraft. Och då blir vi gemensamt bättre rustade att konstruktivt möta de problem som strukturförändringen i vår världsdel för med sig.

Sålunda bör vi samlas till gemensamt arbete.

Gylfi Þ. Gíslason: Hr. præsident! Det er naturligt, at opmærksomheden i denne generaldebat først og fremmest samler sig om de enkelte nordiske landes forhold til fællesmarkedet. Man har udtrykt bekymring over, at nordisk samarbejde var i fare, hvis Danmark og Norge blev medlemmer af fællesmarkedet, medens de andre nordiske lande stod uden for.

Jeg deler ikke denne opfattelse. Efter

min mening anlægger de parter i Danmark og Norge, som ser en fordel for deres lande i tilslutning til fællesmarkedet, en rigtig vurdering af deres landes interesser, især på lang sigt. Fra svensk, finsk og islandsk side er man interesseret i en handelsmæssig tilknytning til fællesmarkedet, ganske vist ikke samme slags tilknytning, men alligevel en tilknytning, og der er i den givne situation ingen grund til at frygte, at man ikke kan opnå overenskomster herom. Derfor vil der ikke mellem de nordiske lande rejse sig nogen uoverstigelig mur, selv om de ikke alle har den samme form for tilknytning til fællesmarkedet.

I denne forbindelse kunne det være på sin plads at erindre om den pessimisme med hensyn til nordisk samarbejdes fremtid, som greb om sig, da forhandlingerne om en nordisk forsvarsunion i sin tid brød sammen. Alligevel har der aldrig været nærmere nordisk samarbejde end i de år, som siden er gået. Man vil også erindre, hvor mange der anså det for afgørende for nordisk samarbejdes fremtid, om man kunne enes om Nordek. Det lykkedes ikke, men nordisk samarbejde blev ført videre.

Ligesom dengang NATO var under oprettelse, står det nu klart, at den samme stilling til medlemskab eller tilknytning til fællesmarkedet er uforenlig med de enkelte nordiske landes interesser. Den vanskelighed, som vi alle står over for, er at bevare betingelserne for og viljen til fortsat samarbejde til trods for forskellige forbindelser med fællesmarkedet. Det er muligt ikke bare på kulturelle og sociale områder, med hensyn til samfærdsel og inden for retspleje, men også på forskellige økonomiske områder.

Beklageligvis er Islands forhandlingssituation over for fællesmarkedet i øjeblikket vanskeligere end for noget andet nordisk land. Fællesmarkedet havde åbnet muligheden for en frihandelsoverenskomst med Island i lighed med den, som Islands medlemskab af EFTA nu er baseret på. På grund af Islands beslutning om at udvide sin fiskerigrænse til 50 sømil den 1. september i år har fællesmarkedet nu erklæret sig uvillig til at forhandle om en sådan overenskomst.

Fra islandsk side må man beklage, at

fællesmarkedet blander sagen om fiskerigrænsen ind i handelsoverenskomster af denne art. Men så længe fællesmarkedet er uvillig til at ændre sit standpunkt, mener jeg, at Island bør søge en mere begrænset overenskomst end den, der før var på tale, det vil sige en frihandelsoverenskomst, der kun omfatter industrivarer. På den måde ville Island følge de nordiske lande og de vesteuropæiske lande, som havde en eller anden ordning med fællesmarkedet.

Fællesmarkedets beslutning om at afvise en overenskomst med Island efter de retningslinjer, som man tidligere havde givet tilsagn om, vil ikke rokke ved Islands beslutning om at udvide sin fiskerigrænse. Derhjemme har der været lidt delte meninger med hensyn til den heldigste fremgangsmåde i denne vanskelige sag. Men når Altinget nu har truffet sin beslutning, går vi alle solidarisk ind for den linje, der er blevet lagt i sagen.

I kultursektoren er der i øjeblikket nogle sager under forberedelse, som er af stor betydning for Island, faktisk også for Finland og Færøerne. Jeg vil her først nævne flere oversættelser af finsk, islandsk og færøsk litteratur til andre nordiske sprog. Medens vi venter på oprettelsen af en oversættelsescentral, tror jeg, at man kunne fremme denne sag ved en meget enkel foranstaltning.

I forbindelse med uddelingen af nordisk litteraturpris oversættes der årligt to islandske og to finske bøger til svensk, dansk eller norsk, og omkostningerne herved betales af en nordisk fælleskonto. Hvis bevilningerne til disse udgifter blev udvidet til at kunne dække de endelige oversættelsesomkostninger samt forfatterhonorar, er det givet, at man ville få forlæggere til disse bøger, da de i så fald ikke behøvede at betale forfatter- og oversætterhonorar. På den måde ville man sikre udgivelse af to finske, to islandske og formodentlig også færøske bøger hvert år, foruden den udgivelse, som finder sted på grundlag af almindelige forlæggerkontrakter.

Dernæst vil jeg lige nævne planen om et nordisk institut for vulkanforskning i Island, som rådet har vedtaget en resolution om, som et sagkyndigt udvalg har anbefalet, og som nu er til behandling hos regeringer-

ne. Virkeliggørelsen af dette projekt vil uden tvivl styrke nordisk videnskab.

Endvidere vil jeg gerne på det varmeste anbefale et par sager af færøsk interesse, det vil sige nordisk støtte til opførelse af en teater- og koncerbygning og et kulturcentrum i Thorshavn samt færingeres ønske om repræsentation i det bedømmelsesudvalg, som uddeler nordisk litteraturpris. Færingerne er en særlig nation, som har sit eget sprog og sin egen kultur. Dermed har de også en egenartet litteratur, og Norden som helhed burde være interesseret i at bevare og styrke disse kulturværdier.

I anledning af statsminister Krag's omtale af færingeres fiskeriinteresser ved Island tøvr jeg ikke med at sige, at ingen nations interesser på dette område vil blive betragtet med så stor sympati af Island som netop færingernes.

Til slut vil jeg understrege det, som jeg sagde i begyndelsen. Selv om de nordiske lande formodentlig nu vil vælge forskellige veje mod det mål at styrke økonomisk samarbejde i Europa til fordel for sig selv og for Europa som helhed, må vi ikke tabe troen på betingelserne for fortsat nordisk samarbejde. Det er unødigt at lade nye forbindelser med Europa opløse gamle forbindelser mellem de nordiske lande; hvis vi vil bevare dem, så kan vi gøre det.

Minister för utrikesärendena **Mattila**: Herr president! Det är sällan Nordiska rådet har sammanträtt under förhållanden när de framtida samarbetsmöjligheterna mellan de nordiska länderna är så svåra att överblicka som för närvarande. Härvid tänker jag främst på det ekonomiska fältet, där vi å ena sidan kan se tillbaka på ett decennium av traditionellt samarbete och utveckling inom ramen för EFTA medan å andra sidan samarbetet nu håller på att ledas in i nya banor. Ett av EFTA:s mest betydelsefulla resultat är just utvecklingen av handeln och samarbetet mellan de nordiska länderna. Som ett konkret exempel kan nämnas, att Finlands handel med de övriga nordiska länderna under EFTA-tiden fyrdubblats och att den nu utgör över 20 % av vår totala utrikeshandel.

Det vore orealistiskt att tro att den europeiska integrationsutvecklingen inte påver-

kar samarbetet mellan de nordiska länderna. Det är ju naturligt att de länder som uppnår medlemskap i EEC måste anpassa sig till gemenskapens ekonomiska politik. Detta gäller även socialpolitiken och arbetsmarknadspolitikerna. Den centrala frågan för ett fortsatt ekonomiskt samarbete mellan de nordiska länderna är att den rådande frihandeln för industriprodukter kan upprätthållas. I förhandlingarna med de nordiska länder, som inte ansöker om medlemskap, har också EEC i princip utgått ifrån att nya tullhinder skall undvikas. I detta sammanhang är det angenämt att kunna konstatera, att Danmark och Norge yrkat på att frihandeln skall bevaras också för de produkter där EEC förutsett specialarrangemang och för vilka som följd därav nya tullar tillfälligtvis skulle instiftas. En fortsatt frihandel mellan de nordiska länderna är den hörnsten på vilken det ekonomiska samarbetet i Norden kan upprätthållas och vidareutbyggas.

Trots den osäkerhet som för närvarande är kännetecknande för den europeiska marknadssituationen har under det gångna året viljan till samarbete mellan de nordiska länderna dokumenterats på ett tydligt sätt. Det genom en ändring av Helsingforsavtalet tillsätta Nordiska ministerrådet har redan hunnit verka i några månaders tid och har bland annat under sig upprättat ett ekonomiskt samarbetsutskott på statssekreterarnivå och fattat beslut om att tillsätta ett sekretariat för nordiska samarbetsfrågor. Jag tror att vi sålunda har skapat de ramar inom vilka vi dels kan angripa de problem som olika marknadslösningar eventuellt medför för det ekonomiska samarbetet mellan de nordiska länderna och dels bibehålla och fördjupa redan tidigare etablerade samarbetsformer på t. ex. handels-, finans- och industripolitikens områden.

Jag har i det föregående i korthet berört samarbetsutsikterna på det ekonomiska området, som ju i främsta hand kommer att påverkas av att de nordiska länderna valt olika utgångspunkter för ordnandet av sina relationer till EEC. På övriga områden erbjuder den starka kulturgemenskapen i förening med den pågående organisatoriska utrustningen tillräckliga garantier för samarbetets fortbestånd.

I presentationsanförandet för ministerrådets berättelse konstaterades att ministerrådet ännu icke hunnit formulera sådana konkretiseringar och prioriteringar som ministerrådet borde sträva till. Detta bör emellertid icke tolkas så att man ej på det nationella planet redan skulle ha bildat sig en viss uppfattning om några mera konkreta samarbetsuppgifter. För Finlands del vill jag gärna nämna några frågor som enligt vår mening förtjänar bli i viss mån prioriterade i det aktuella läget.

I lagstiftningsarbetet borde utredningarna rörande lagstiftningen om aktiebolag och bokföring samt konsument- och marknadsföringslagstiftning prioriteras.

Det nya nordiska kultursekretariatets arbete borde effektivt igångsättas för att förverkliga det nordiska kulturavtalet och dess syften.

Bekämpande av växande narkotikamissbruk kräver vidare ökat samarbete inom undervisningen och lagstiftningen samt mellan vederbörande fackmyndigheter.

Inom miljövårdsområdet borde utredningen beträffande det nordiska kontaktorganets rekommendation om bilavgaser och arbetet syftande till en nordisk miljöskyddskonvention fortsättas. Särskild betydelse tillkommer även frågan om Östersjöns förorening och om nordiskt samråd beträffande hantering av fast avfall. Med tanke på miljöproblemens globala karaktär borde man undersöka möjligheterna att i den ökande nordiska u-landshjälpen i samråd med mottagarländerna finna en anknytning också till miljöpolitiska aspekter.

På socialpolitikens område borde vidare betonas samarbetet inom hälso- och sjukvården med anknytningspunkter som den nordiska hälsovårdshögskolan, lärarutbildningen och sjukhusplaneringen. Inom arbetarskyddet och semesterlagstiftningen bör möjligheterna till harmonisering särskilt uppmärksammas. I några fall kan man bli tvungen att överväga ändringar i gällande nordiska avtal för att anpassa dessa till nya situationer. Detta kan bli fallet då det gäller passöverenskommelsen och den nordiska trygghetskonventionen. Även då det gäller arbetskraftens fria rörlighet finns det skillnader mellan de nordiska reglerna och reglerna inom EEC.

Det är utan vidare klart att det ekonomiska samarbetet är en av ministerrådets viktigaste uppgifter. Därför måste ett effektivt arbete inom det ekonomiska samarbetsutskottet och sekretariatsfrågans lösning tillmätas den största betydelse.

Dam: Hr. præsident! Det var et hyppigt tilbagevendende motiv i debatten i går, at man beskæftigede sig med retten til at deltage i det, man kaldte den interne debat i et andet nordisk land. Den nærmere foranledning var de tre centerpartiers fællesudtalelse, men der var jo andre eksempler.

Om denne udtalelse fra de tre centerpartier skal jeg kun sige, at det er interessant, at mig bekendt har ingen dansk avis fortalt om dens eksistens. Det kan hænge sammen med, at der ikke var noget dansk parti, der deltog, men det kan også hænge sammen med, at der er stærke kræfter, der ønsker at fastholde de nationale debatter som isolerede i forhold til hinanden.

Jeg tror, at dette er en forkert måde at betragte vor situation på. Der er her et skisma mellem det nationale i gammeldags forstand og det nordiske i mere moderne forstand, som vi må komme over. Vi har nogle muligheder for det gennem at gøre debatten mere nordisk, det vil sige, at indslag fra de enkelte lande om ikke alene fællesanliggender, men også andre landes anliggender, kommer til at spille en rolle. Jeg ved da også, at når man fra visse norske sider er meget uvillig til at høre andre indlæg om EF-spørgsmålet, er denne indstilling ikke noget, der breder sig til narkotikapolitik og ægteskabslovgivning o. lign., hvor man fra norsk side ikke har haft bekymring ved at udtale sig om de andre nordiske landes indre forhold.

Ikke-indblandingstanken er blevet umulig. Vi har allerede en række forbindelser mellem de enkelte landes interne debatter, og vi må efter min mening få flere. Der er en styrke i, at vi ser, at vore problemer er fælles, eller i hvert fald ligner hinanden, og at vi kan hente bidrag til løsning af vore problemer ikke alene hos vore egne folks debattører, men også fra andre lande. Specielt når det drejer sig om hele fællesskabsproblematikken, ser jeg en styrke i, at vi

virkelig får at vide, hvorledes disse spørgsmål debatteres i de andre nordiske lande.

Jeg har først nu ved at høre radio i enkelte ledige timer i disse dage fået noget af et indtryk af, hvordan man i Finland ser på EF-problematikken, og selv om jeg har vidst noget om den norske problematik, har jeg med glæde hørt Austrheim og Garbo i går, ikke alene, fordi de sagde ting, som jeg er enig i — det er altid det bedste — men også, fordi de fortalte noget om, hvorledes debatten foregår i Norge, noget, vi har brug for at vide i Danmark, og som jeg synes, både modstandere og tilhængere må være enige i, at vi bør vide. Men vi har naturligvis en vis grund til at tro, at EF-tilhængerne har ønsket den isolerede debat. Det har længe været sådan, at man i Danmark fortalte, at der ikke var nogen tvivl om, at Norge kom med, og at man i Norge fortalte, at der ikke var nogen tvivl om, at Danmark kom med, og det giver jo et andet grundlag for debatten, end hvis man fortæller sandheden, nemlig at begge dele er højst tvivlsomt.

Der har været ytret nogen bekymring over det nordiske samarbejdes fremtid. Jeg må sige, jeg har ingen sådan bekymring, men det skyldes, at det er min opfattelse, at medmindre der sker en afgørende ændring af den trend, den bevægelse, der er i folkestemningen i Danmark og Norge, er der ingen chance for, at disse lande kommer med i Fællesskaberne på det foreliggende grundlag.

Vi står derfor til efteråret i en anderledes situation, hvor det nordiske samarbejde bliver en nødvendighed, ja, en selvfølge, idet nemlig alle 5 lande står i en situation, hvor der skal søges en eller anden frihandelsordning. I denne situation er det naturligt og rigtigt, at landene støtter hinanden så meget som muligt og får en så nøjagtig konsultation som overhovedet muligt.

Statsminister Palme har i sin meget interessante tale her i dag fremhævet nogle vigtige fællesproblemer vedrørende den almene industrielle integration, vedrørende strukturændringer i det moderne samfund, som gør, at vi er nødt til at løse en række problemer uanset markedsløsningerne, og at vi er nødt til at løse disse problemer i fællesskab eller i hvert fald i meget nær kon-

takt. Jeg synes, det var et meget tankevækkende afsnit. De perspektiver, der blev fremført, fortjener meget nøje overvejelse, og jeg håber, at de vil blive fulgt op af konkrete forslag; der trænger til at blive gjort noget, og fra efteråret vil det være klart, at situationen gør dette arbejde påtrængende nødvendigt.

Stetter nævnte ved sessionens åbning tanken om at få en sådan særlig session til efteråret, og jeg kan, som det fremgår af det allerede sagte, ganske støtte dette forslag. Det nordiske samarbejde vil i denne situation være en nødvendighed, men i øvrigt er det sådan, at det er en selvfølge for vore folk. Vi tager det som noget meget naturligt, noget så absolut integreret i vor hele tilværelse, at det netop derfor er i fare igen og igen. Det, som vi anser for umisteligt, det er vi ikke så forsigtige med.

Det nordiske samarbejde skal nok stå sig, og den nordiske identitet behøver vi heller ikke at gøre noget særligt for. Jeg lagde mærke til i går, at Guttorm Hansen betvivlede, at der var en sådan nordisk identitet, idet han syntes at mene, at vi havde fået alting sydfra. Det er en misforståelse. Ingen, der har studeret nordisk historie, hverken de enkelte landes eller sammenhængen, er i tvivl om, at det nordiske er vokset frem i et modspil til Europa, ikke nødvendigvis altid i protest, men som en reaktion, hvor man har modtaget, men også udformet sit eget modforlag.

Men når det nordiske samarbejde skal have en fremtid, er der måske rimelighed i at sige et par ord om Nordisk Råds fremtid, om formerne, hvor jeg må sige en privat ting, at jeg tror, at en rest fra nationalismen må afskaffes, og det er denne forestilling om, at vi skal tale vore egne sprog. Det er for svært at forstå dansk. Danskerne må tale svensk. Vi er nødt til at opgive denne nationalisme, for ellers bliver disse forhandlinger alt for lidt af forhandlinger, alt for meget af præsentation af taler, som man så bagefter må læse for at forstå, hvad der egentlig er blevet sagt. Jeg tror også, at vi skal afskaffe den gamle nationalisme, der ligger i, at vi mere føler os som tilhørende en national delegation end som tilhørende bestemte partier. Vi har naturligvis gode og venskabelige kontakter med andre

partier i vort land, men desuden har vi gode og venskabelige kontakter med beslægtede partier i de andre lande, og dette bliver i øjeblikket undervurderet; der arbejdes ikke nok dermed. Stetter havde nogle tanker og så på dette område, som jeg godt kan tilslutte mig.

Dernæst vil jeg gerne sige, at spørgsmålet om parlamentarisk rolle i Nordisk Råd måske lige bør overvejes. I formen er Nordisk Råd parlamentarisk råd, i realiteten er det regeringernes og embedsmændenes. Regeringerne og embedsmændene har nogle muligheder for at præge beslutningerne og arbejdet, som er langt mere vidtgående end dem, parlamentarikerne har. Parlamentarikerne kan i en vis udstrækning sige nej, men som hovedregel kan de kun sætte nogle krøller på det, der er udarbejdet af embedsmændene og accepteret af ministrene. Vi har fået et nordisk ministerråd, og det har fået et sekretariat, og der er kommet et præsidiasekretariat. Alt dette er såre godt, men hvem har gjort noget for at lette parlamentarisk arbejde og for at forøge deres indsats i det, der skulle være et principielt parlamentarisk organ?

Og så kan der dernæst siges noget om sagerne, de mange, mange små sager og de meget få store sager, der kommer frem, de få regeringsforslag, der kommer frem, de smukke ord, som siges i talerne, og de interessante forslag, som ikke følger af talerne, men det er blevet sagt så tit.

Så må jeg endelig tilslutte mig en ting, som Guttorm Hansen sagde i går, idet han citerede Grundtvig og talte om, at vort liv i Nordisk Råd skulle være et jævnt og virksomt liv, men at det måske ikke altid var lige muntert. Mon vi ikke kunne gøre det lidt mere muntert?

Statsminister Krag: Jeg vil gerne takke hr. Dam for et sobert indlæg, ganske som jeg havde ventet. Den egentlige perle i det var vel, at vi danske her i Nordisk Råd skal stå og tale svensk. Her vil jeg nu forbeholde mig min position, men der er en anden forudsætning, som er helt klar, og det er, at vi skal kunne forstå svensk, og her er jeg bange for, at hr. Dam havde misforstået statsminister Palmes tale, for det

var, som om hr. Dam mente, at der var noget, han kunne tage til indtægt, og det tror jeg egentlig ikke rigtig. Jeg vil tilråde hr. Dam et meget nøje studium af statsminister Palmes tale.

Dam: Jeg er bange for, at statsminister Krag heller ikke forstår dansk. Jeg har ikke taget statsminister Palme til indtægt; jeg har sagt, at han holdt en klog og udmærket tale.

Statsminister Krag: Jeg er ganske enig med hr. Dam, og det gør det vel egentlig overflødigt at føre tankegangen videre, men jeg synes, det skal understreges, at det, jeg opfattede som pointen i den svenske statsministers tale, var, at det egentlig ikke var det dramatiske afgørende, om vi vælger medlemskab af EF, som Danmark og Norge, eller om man vælger det, vi i Danmark plejer at kalde en svensk løsning. Det afgørende er, at udviklingen går videre, at vi er med i integrationen i Europa og under den udvikling fastholder et selvstændigt nordisk samarbejde. Jeg synes, at tydeligere og klarere kan vort standpunkt i den sag ikke udtrykkes.

Dam: Jeg er stadig ganske enig med statsminister Palme, og jeg ser med glæde og overraskelse, at jeg nu også er enig med statsminister Krag.

Korvald: Etter denne replikkveksling er man glad man taler norsk, som forhåpentligvis forstås både av svensker og dansker i forsamlingen. Dessuten merker jeg meg at det alltid blir litt ekstra humør og liv over Nordisk Råd når brødre fra samme land utveksler replikker.

Det nordiske samarbeid antas nå å få mer fast konsistens etter at vi har fått et ministerråd som også skal ha et eget sekretariat, og vi får utbygd et presidiasekretariat. Vi får håpe at det går slik. Jeg tenker da på de viktige samarbeidsformer som eksisterer mellom de nordiske land, og at vi kan ta mest mulig vare på dem. De har vært nevnt allerede før her i debatten. Det

er fritt arbeidsmarked, likhet på sosiallovgivningens område til beste for dem som får nytte godt av det frie arbeidsmarked i Norden, på kultursektoren og andre viktige områder som vi samarbeider i. Det har også vært sagt at de nye institusjoner bør tilføre det nordiske samarbeid en samling om de store linjer. Vi har et opplegg til det i den ministerrådsberetning som foreligger til denne sesjon. Det jeg savner i denne rapport, er en vurdering av det arbeid som er utført, og i det minste en antydning til en fremtidslinje i arbeidet. Nå skal jeg unnskyldte ministerrådet for så vidt som det er helt nytt, og det har ikke fått innarbeidet seg ennå. Når det imidlertid får tid på seg og kommer i gang, håper jeg at de forhold jeg her har nevnt, kan bli tilgodesett. Utvalgene har behandlet rapporten og har pekt på enkelte ting i den retning. Ministerrådet får følge opp.

Et gjentatt ønske i Nordisk Råd i årevis har vært at man kunne redusere forslagenes antall og beholde de mer meningsfulle forslag. Et presidiesekretariat og sekretariatene i det hele tatt bør ha de store linjer for øye og legge saker frem både for rådet og for utvalgene.

Det har i denne debatt vært pekt på at sesjonens lengde kunne skjæres ned. Jeg tror at den kan det. Mulig er det riktig som det var antydning av hr. Seip, at man burde få to korte sesjoner. På den måten kunne vi i noen grad unngå å hindre arbeidet i våre hjemlige parlamenter en hel uke av gangen. Det tror jeg vi ville vinne en del på.

Debatten hittil har som naturlig er, vært preget av den aktuelle markedssituasjon i Europa. Med den ulike tilknytningsform til Fellesmarkedet som de nordiske land synes å få, er det en viss frykt for at det man har vunnet, skal gå tapt, og at en felles opptreden i internasjonal sammenheng skal svekkes. I denne sammenheng vil jeg peke på visse forutsetninger som har vært lagt til grunn for forhandlingene spesielt fra norsk side: For det første at det man har vunnet innen Norden, ikke skal gå tapt, for det annet at det må finnes løsninger for samtlige EFTA-land som måtte ønske det. Jeg har i denne sammenheng notert meg med tilfredshet det som Ministerrådet sier i sin beretning på side 48:

”Fra EF’s side har utgangspunktet for drøftelserne vært, at De europeiske Fellesskaber måtte søge at løse de problemer, som en utvidelse ville rejse for de europeiske lande, der ikke har anmodet om medlemskab.”

Det vises videre til hva utenriksminister Walter Scheel sa ved åpningen av forhandlingene i november 1970, nemlig at det måtte legges vekt på at det ikke oppstod nye hindringer i europeisk handel. Jeg ser disse opplysninger i sammenheng med det mandat EF’s ministerråd har gitt kommisjonen for forhandlingene med Sverige, Finland og Island. De finnes også i beretningen på side 50, og jeg summerer dem opp. For det første tilbud om frihandel for i prinsippet alle industrivarer, for det annet fem-årig overgangsperiode, slik som for de land som har søkt om medlemskap, og for det tredje muligheter for i fremtiden å utvide samarbeidet på de områder som kan vise seg å være av interesse. De må bli tilgodesett i avtalen.

Jeg regner disse opplysninger for reelle, siden de står i rapporten, de er da heller ikke motsagt i debatten her, så vidt jeg har merket meg. Det må etter min vurdering innebære at den frihandel som eksisterer mellom Danmark, Norge, Storbritannia og Sverige, kan bibeholdes, selv om landene skulle få ulik tilknytning til EF. Når jeg så sterkt understreker dette, er det både av hensyn til det nordiske samarbeid og fordi det har betydning for spørsmålet om alternative tilknytningsformer også for Norge, noe jeg har tatt opp og interessert meg sterkt for i den norske debatt, og som kan få sin betydning. Jeg skal ikke si noe mer om det her i denne debatt, til tross for det hr. Poul Dam sa, at det var nettopp de forskjellige nordiske lands interesser vi skulle ta frem her. Det kan jeg for så vidt være enig i, men jeg vil heller gjøre det i et annet forum. Det som finnes av opplysninger i beretningen fra Ministerrådet, er for øvrig det første materiale jeg har sett i så henseende. Jeg kan for så vidt understreke at det kan være godt med litt nordisk samarbeid. Man kan innhente visse opplysninger som man iallfall på et gitt tidspunkt ikke har fått hjemme.

Når jeg taler om alternativer, er det i

forhold til EF, slik det er politisk enighet om. EFTA har løst våre problemer på en utmerket måte rent økonomisk, og jeg har tidligere her i Nordisk Råd og i annen sammenheng gitt uttrykk for ønske om at dette arbeid kan fortsette, og at de to handelsblokker nærmet seg enda mer til hverandre. Imidlertid har det ikke gått i den retning. En tilknytning til det vest-europeiske samarbeid har alle nordiske land søkt om. Det er formen for denne tilknytning det er ulikt syn på mellom de nordiske land og innen de enkelte land. For så vidt er det et ja til Europa, som statsminister Palme uttrykte det, og ikke nei som man av og til kan få inntrykk av i debatter om disse spørsmål.

Spørsmålet om tilknytningsformen for de nordiske land er for øvrig ennå ikke avgjort. Både Danmark og Norge skal ha folkeavstemninger om spørsmålet, om enn av noe ulik karakter. Først når disse er holdt, vet man helt sikkert om de nordiske land vil få ulik tilknytning til EF. Siden den norske folkeavstemning vil være rådgivende mens den danske de facto er en ratifikasjon, er jeg av den oppfatning at den norske folkeavstemning bør komme foran den danske.

Når vi neste gang møtes i Nordisk Råd i Oslo, vil markedsspørsmålene være avgjort, og vi kan mer innstille oss på et samarbeid tilpasset en mer langsiktig situasjon enn de siste ti årenes usikkerhet omkring markedsspørsmålene. Jeg støtter for øvrig hr. Seips tanke om en ekstraordinær sesjon i Nordisk Råd etter at markedsspørsmålene måtte være løst. Uansett samme eller forskjellig tilknytning til EF for de nordiske land vil det også i fremtiden være naturlig, nyttig og nødvendig med nordisk samarbeid. Dette samarbeid vil først og fremst være nødvendig innenfor et eventuelt utvidet fellesskap med alle EFTA-land tilknyttet. Her er det etter min mening stort rom for fast nordisk opptreden.

Det vil fortsatt være behov for felles opptreden i de internasjonale sammenhenger vi ellers har samarbeidet om. Vi er naboer med felles kulturarv og tradisjon. Vi er små nasjoner som sammen kan bety mer enn hver for oss.

Jeg vil ut fra beretningen særlig peke

på et utvidet nordisk samarbeid på miljøvernområdet. Det sosialpolitiske utvalg i Nordisk Råd har pekt på at det er naturlig at de nordiske land har felles opptreden på miljøvernkonferansen i Stockholm til sommeren. Vi kan vel nå med sikkerhet regne med at ingen formalistiske spørsmål skal hindre denne konferansen i å komme i stand. Vi har store felles interesser på miljøvernområdet. Det gjelder både luftforurensning og vannforurensning. Disse spørsmål har vi felles også med Europa for øvrig. Her er det sant at ingen lever for seg selv. Det er også i egeninteresse at vi må samarbeide for å styrke vår beredskap på dette felt. De nordiske land bør gå foran også i internasjonale fora når det gjelder miljøvernsspørsmål.

En annen forurensning som har vært mye fremme i nordisk sammenheng, er narkotika-bruken, som truer Norden så sterkt. Her burde vi kunne stått helt samlet. Eksemplene om misbrukens skadevirkninger skulle være klare nok og tilsi oss det.

Ekteskapsretten og familiebegrepet står fortsatt på dagsordenen i Nordisk Råd. Det siste skal bli gjenstand for et seminar i Nordisk Råds regi til våren. Vi har hittil hatt en stort sett ensartet ekteskapslovgivning i Norden, så hvis det er ensartethet man tilstreber, kan man bare beholde status quo på dette felt. 'Likeartetheten' vil ikke tjene på at enkelte land endrer sine lover i radikal retning på dette viktige felt uten å rådføre seg med de andre land, for så å arbeide for 'likeartethet' på sine egne premisser.

Ekteskap som institusjon eksisterer i alle kulturer og religioner, og det monogame ekteskap brer seg i andre kulturer. Det er derfor påfallende at vi i Norden skal arbeide med andre former — som det heter — for ekteskap, her hvor vi har tusenårig kristen kultur å bygge på. Jeg håper at den konferanse som skal holdes om familiebegrepet, vil bli bredt anlagt, hvor man tar inn i drøftelsene ikke bare juridiske og sosiale spørsmål, men hvor man også tar inn de kulturelle og historiske aspekter som avgjørende faktorer til beste for ungdommen i Norden. Det er riktig som hr. Palme så sterkt understreket, det brer seg en uro i de teknifiserte og urbaniserte samfunn, og

opplösningstendenser viser seg på alle områder. La oss forsøke å beholde fastheten.

Statsrådet Ingvar Carlsson: Herr president! Under de senaste två tre åren har vi kunnat iakttaga en utveckling i Norden mot mer institutionaliserade former för samarbetet mellan länderna. Nordiska ministerrådet har tillkommit med formell grund i överenskommelsen om ändring av Helsingforsavtalet. Nordiska rådet har genom samma överenskommelse fått sin ställning reglerad i ett mellanstatligt avtal och är därigenom även formellt ministerrådets motsvarighet på den parlamentariska sidan. Ett nordiskt transportavtal planeras.

Av naturliga skäl har jag haft anledning att ägna särskilt intresse åt det förra året ingångna nordiska kulturavtalet. För ett år sedan diskuterade vi vid Nordiska rådets session det avtalsförslag som då nyligen lagts fram av en särskild arbetsgrupp. De diskussionerna bekräftade att det i alla läger rådde enighet i de väsentliga frågorna om syftet med och formerna för det framtida nordiska kultursamarbetet. Från rådets sida framkom synpunkter på avtalets utformning på några punkter, men när den slutliga avtalstexten fastställdes var man från regeringarnas sida villig att tillmötesgå de önskemål som framförts.

En organisationskommitté har, sedan avtalet undertecknades den 15 mars 1971, arbetat vidare med att förbereda den konkreta utformningen av samarbetet. Denna kommitté har — det vill jag gärna säga — utfört ett ytterst förtjänstfullt arbete. Tack vare det har verksamheten kunnat starta samtidigt som avtalet formellt trädde i kraft den 1 januari i år.

Jag skall inte nu gå närmare in på de organisatoriska formerna. De är välkända, och många av oss har aktivt följt deras framväxt. När vi i ministerrådet den 13 december förra året fick organisationskommitténs förslag kunde vi också diskutera en rad frågor med Nordiska rådets representanter, d. v. s. med kulturutskottet. Jag vill poängtera att för oss undervisnings- och kulturministrar är kulturutskottet den naturliga, jag vill inte säga motparten utan

partnern på den parlamentariska sidan. Vi gladdes alla vid mötet i Köpenhamn åt den totala samstämmigheten i uppfattningarna om hur det fortsatta arbetet i praktiken skall bedrivas.

Jag är personligen övertygad om att förverkligandet av kulturavtalet inte kunde ha börjat i en bättre anda.

Vi kommer naturligtvis att möta svårigheter och problem i framtiden, men förutsättningarna att komma till rätta med dem är mot denna bakgrund goda.

Kulturavtalet i sig bör främst ses som en viljeyttring. Det är ett uttryck för ländernas positiva vilja till samarbete. Och även om det formellt sett i första hand reglerar regeringarnas samarbete förutsätter vi att också parlamenten står bakom det, så som de bl. a. visat genom att godkänna avtalet.

Självklart kan inte ett avtal av denna art innehålla uttömmande detaljbestämmelser om samarbetets utformning, för att inte låsa den framtida utvecklingen. Utgångspunkten vid utarbetandet var att kodifiera den yttre ramen för dagens samarbete och samtidigt skapa möjligheter för att i framtiden — jag talar här inte bara om en avlägsen framtid utan också om de närmaste åren — vidga samverkan mellan länderna. Den svenska riksdagens kulturutskott konstaterade också under riksdagsbehandlingen att avtalet borde "kunna utgöra en ram och en grund för en framtida omfattande utbyggnad av detta samarbete". På samma gång är det vad jag närmast skulle vilja kalla vardagsnära och realistiskt och syftar till att skapa "praktiska förutsättningar för ett väl fungerande samarbete", som det heter i den andra artikeln.

I detta senare, de praktiska förutsättningarna, ligger givetvis ett utnyttjande av de hittillsvarande samsarbetsformerna. Nordiskt kultursamarbete är ju inte något nytt och oprövat. Ett sätt att uppnå bättre resultat, bättre effekt, är samordning av redan existerande resurser inom bestämda sektorer. I vissa fall kan det vara ändamålsenligt att genomföra en arbetsfördelning mellan länderna, i andra fall har man inrättat gemensamma institutioner som placerats i de länder där de bäst kan knytas till befintliga resurser och befintlig verksamhet. Dessa institutioner kompletterar och samarbetar med

nationella institutioner på respektive områden.

Vid många tillfällen har de nordiska ländernas representanter kunnat uppträda på gemensam front i det vidare internationella samarbetet inom utbildning, forskning och kultur och därigenom kunnat utöva ett betydande inflytande på omfattningen och inriktningen av internationella projekt. Regelbundet samråd äger rum mellan länderna rörande deras medverkan inom de stora internationella organisationerna, UNESCO, OECD o. s. v. Det ligger i kulturavtalets målsättning att ytterligare bygga ut det samarbetet, utgående från grundförutsättningen att internationellt kultursamarbete kan och bör betraktas som en förlängning av den nationella verksamheten och det nordiska samarbetet.

Samarbetet leder som sagt inte alltid till institutionaliserade former. På grund av den djupa samhörigheten och de gemensamma traditionerna i de nordiska ländernas kultur går utvecklingen ofta parallellt i våra länder och samma frågor blir aktuella samtidigt i alla eller flera av länderna. Nära kontakt mellan de nationella utredningarna och information om utvecklingsarbetet är därför av stort värde. På andra områden är det rationellare med gemensamma utredningar. Som exempel härpå vill jag ange moderniseringen av matematikundervisningen.

Men avtalet ger också underlag för delvis nya grepp. Vi får nu bättre möjligheter att planera på lång sikt och med ett klart formulerat program. Vi kommer att ha ett sekretariat med de uppgifterna till vårt förfogande. Även framdeles kommer vi naturligtvis att igångsätta enskilda projekt, t. ex. på initiativ utifrån. Men vi bör framför allt inrikta oss på större, övergripande uppgifter; så småningom kan då också enskilda initiativ placeras in i ett helhetsmönster.

Frågan om nordiskt TV-samarbete har varit uppe till diskussion i Nordiska rådet och andra fora alltsedan mediet introducerades i våra länder i mitten av 1950-talet. Strävandena mot ett nordiskt samarbete på området har krönts med en viss framgång. Vi har nu ett väl fungerande Nordvisions-samarbete liksom ett gott tekniskt samarbete mellan de nordiska radioföretagen. Förutom programöverföringar förekommer

visst annat programutbyte. Bland annat återutsänder Sveriges radio vissa program ur Yleisradios repertoar som en service åt de finländska invandrarna i Sverige. Möjligheterna till ett utvidgat samarbete prövas kontinuerligt inom de olika nordiska samrådsorgan som radioföretagen upprättat.

Även om sålunda vissa framsteg gjorts, är det enligt min mening angeläget att samarbetet ytterligare förstärks. De tekniska, programmässiga, ekonomiska och juridiska hinder som kan stå i vägen bör snarast belysas, liksom möjligheterna att lösa problemen. Det arbete som utförts inom rådets kulturutskott i detta syfte betraktar jag som mycket värdefullt. Det bör ge en god utgångspunkt för fortsatta diskussioner. Jag bedömer det vara möjligt att på detta område vidga samarbetet betydligt. Även när det gäller den nya tekniken, t. ex. kasset-TV, finns det anledning att pröva gemensamma nordiska projekt.

Sedan år 1968 har samråd i radio- och TV-frågor ägt rum inom ett särskilt av regeringarna tillsatt kontaktorgan. Det är enligt min mening naturligt att dessa frågor framdeles tas upp i de nya samarbetsorganen.

Men det finns naturligtvis fortfarande gränser för det möjliga samarbetet. Jag skall ta ett exempel som kan illustrera både omfattningen och begränsningen: arbetet på en harmonisering av skolordningarna i Norden. Tanken på en omfattande harmonisering av skolordningarna kom upp redan under 1950-talet. Efter grundliga utredningar har en rad principförslag lagts fram; visst arbete är redan igångsatt, i andra delar är förslagen under prövning.

Förslagen syftar bl. a. till att bygga upp en organiserad kontakt mellan de personer och institutioner som behandlar skolfrågorna i respektive land. Därigenom får man ett brett kunskaps- och erfarenhetsunderlag. Man skall vidare söka gemensamt utnyttja kvalificerad personal och planeringsresurser. Så långt möjligt skall man bedriva gemensam forskning, läroplans- och läromedelsutveckling, försöksverksamhet m. m.

Samarbetet skall däremot inte i första hand syfta till en yttre och formellt enhetlig skolordning. Utbildningen vid skola och högskola är i första hand en nationell an-

gelägenhet, och de principiella riktlinjerna för utbildningsväsendets struktur måste även framdeles fastställas nationellt av riksdag och regering.

Exemplet är lärorikt också ur en annan synpunkt. Det illustrerar formerna för nordiskt samarbete. Samarbete är ju inte bara, ja, kanske inte ens främst, en fråga om att investera gemensamt. I stället är det en bred samverkan mellan myndigheter, institutioner, organisationer och enskilda som krävs för att sätta olika projekt i verket. Det är alltså ett samarbete på djupet som erfordras om vi skall lyckas.

Under hela arbetet på det nya avtalet har både vi och andra starkt tryckt på att den frivilliga medverkan från olika håll inte får gå förlorad i framtiden. Det är en medverkan som inte klart framträder i statistik etc. men dess existens är av grundläggande värde. Regeringarnas uppgift är naturligtvis att ta sig an konkreta samarbetsuppgifter, men de måste också söka stimulera och underlätta ungdomsorganisationernas, bildningsorganisationernas, ideella föreningars och andra gruppers nordiska kontakter. Det gäller också att förstärka opinionen bland forskare, lärare, kulturarbetare. Det bör för många fler än i dag bli naturligt att se nordiska komponenter i sitt dagliga liv, uppehålla kontakt med kolleger i andra nordiska länder likaväl som i grannstaden eller den andra universitetsstaden. Det är inte bara de stora visionerna utan också den vardagsnära realismen som vi måste beakta. Kulturavtalet, herr president, erbjuder oss möjligheter att på sätt jag här antytt fördjupa det nordiska samarbetet. Jag tror att vi kommer att lyckas med den uppgiften, om bara den politiska viljan finns i tillräcklig utsträckning.

Seip övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

Elsi Hetemäki: Herr president! För bara ett par dagar sedan antog det brittiska parlamentet ett beslut genom omröstning, som definitivt innebar att FINNEFTA-området största medlemsland går med i den europeiska gemensamma marknaden. Då därtill

Danmark och Norge har kommit mycket långt i sina förhandlingar om medlemskap i EEC, kan man vid det här laget konstatera att frihandelsområdet EFTA — där de nordiska länderna intar en dominerande ställning ekonomiskt sett — håller på att splittas, om inte det redan i praktiken har splittats.

Mot denna bakgrund är det lätt att förstå, att vart och ett av Nordiska rådets medlemsländer noggrant har följt med utvecklingen av den ekonomiska integrationen i Europa och försökt bevaka sina egna intressen.

Just nu förefaller det uppenbart, att de nordiska ländernas relationer till EEC för Danmarks och Norges vidkommande kommer att ordnas på annat sätt än för Sveriges och Finlands. Den grundläggande orsaken till att lösningarna skiljer sig från varandra torde vara välbekant för alla rådsmedlemmar. Ser man saken ur finsk synpunkt måste man slå fast, att man från vårt lands sida på ett mycket tidigt stadium — redan när det nuvarande integrationskedet inleddes — lade fram den modell, som utgör grunden för Finlands önskemål om hur lösningen av de ekonomiska relationerna och handeln med det expanderande EEC borde gestalta sig. I modellen utgår man från att Finland med hänsyn till landets neutralitetspolitik inte i något fall kan överväga medlemskap eller ens associering till EEC. Denna grundläggande ståndpunkt har omfattats av alla politiska partier i vårt land redan hösten 1970.

Samtidigt som man från Finlands sida framförde den nyssnämnda reservationen beträffande samarbetets form och omfattning — och jag kan tillägga att vi ända från början har haft endast frihandel för industriprodukter i tankarna — uttalade Finlands regering önskemålet om att föra förhandlingar med EEC om de handelsarrangemang som är möjliga på den bas, som vi kan tänka oss. Inte heller om den här sidan av saken förelåg det ännu vid årsskiftet 1970/1971 några invändningar från partiernas sida. Det är först sedan kommunisterna och folkdemokraterna också formellt utträdde ur regeringen och slöt sig till oppositionen på vårvintern 1971, som man från deras håll och också från några

socialdemokratiska håll har fått höra krav på att Finland inte borde ingå något som helst avtal med EEC. Det här sättet att se på sakerna förefaller både ur ekonomisk och politisk synpunkt så mycket märkligare som vi i åsiktsutbytet mellan Finland och EEC åtminstone ännu inte har nått klarhet i vilka exakta ekonomiska och andra villkor, som för vardera parten kunde utgöra grundvalen för en verklig lösning. Förden skull förefaller det som om motståndet mot integrationsutvecklingen hos oss i Finland — alldeles som fallet är i de övriga nordiska länderna — skulle ha ett ideologiskt och känslomässigt ursprung. Motståndet skulle alltså inte bygga på insikt om de ekonomiska realiteterna, en insikt som dock i så betydelsefulla saker som denna borde vara rättesnöret.

För Finlands del — och jag tänker mig att detsamma gäller för regeringarna och de politiska grupperingarna i de övriga nordiska länderna — är det nödvändigt att det faktum inses, att vart och ett nordiskt land i EEC-förhandlingarna är en part, som själv har rätt att avgöra huruvida de villkor som uppställs är godtagbara eller icke. Att stänga dörren redan innan man vet något om de slutliga villkoren kan åtminstone för Finlands del inte vara en förnuftig politik, ty vårt lands ekonomiska välbstånd är på ett avgörande sätt beroende av utrikeshandeln och alldeles särskilt av exporten.

Det är också i det här sammanhanget skäl att slutligen rikta ett önskemål och en vädjan till alla medlemsländerna i Nordiska rådet, till alla de politiska partierna och till alla enskilda politiker, om att vi i den förestående ekonomiska integrationsprocessen skulle bevara de resultat av det ekonomiska, sociala och kulturella samarbetet, som vi hittills har uppnått. Det har dock redan i det här skedet blivit klart, att inte ens det vi hittills har skapat är tillräckligt. Under detta årtionde måste de nordiska länderna på ett ännu mera målmedvetet sätt än tidigare arbeta för att stärka sin samhörighet för att kunna övervinna de krafter, som bl. a. till följd av integrationen håller på att skilja de nordiska länderna från varandra.

Jag bad egentligen om ordet för att beröra mitt eget utskotts, kulturutskottets arbete och det som har varit en av de vä-

sentligaste frågorna i utskottet under de senaste åren: kulturavtalet och de organisatoriska reformer det medför. I och med att avtalet trädde i kraft i början av 1972 upphörde Nordiska kulturkommissionen med sin verksamhet. Kommissionen kom till slutet av 1940-talet och det var alltså en relativt lång bana kommissionen hade bakom sig när den beviljades avsked — faktiskt utan att själv begära det. Vi parlamentarer har ofta klankat på regeringarna och därmed indirekt på kulturkommissionen för att vissa frågor inte har fått den snabba beredning som vi skulle ha önskat. Låt mig nu i stället rikta ett tack till kommissionen för det arbete den utförde alltsedan sin tillkomst. Det är en lång rad av viktiga kulturfrågor som beretts av kommissionens sakkunskap, och i det här sammanhanget vill jag särskilt poängtera att kommissionen med sin sammansättning representerade en sakkunskap inte endast på byråkratiskt plan utan också när det gäller de egentliga kulturarbetarna. Kommissionen lyckades genom sina medlemmar och olika expertutskott etablera ett rikt förgrenat kontaktnät med de olika kulturella sektorerna.

Kulturavtalet innebär i organisatoriskt avseende betydande förbättringar. Avtalet är ett tydligt uttryck för att den politiska viljan står bakom det kulturella samarbetet. Det kan uppfattas endast som en deklARATION, eller — för att låna ett uttryck från tidigare rådssammanhang — en symbol, men avtalet är i sig ett vägande politiskt faktum, som ingen kan lämna obeaktat. Denna politiska vilja är inte endast en from önskan, utan den har i avtalet en mycket stark förankring, först och främst i ministerrådet och ämbetsmannakommittén, där ledande tjänstemän inom kultursektorn ingår. Det här innebär att också ansvaret för utvecklingen av kultursamarbetet får sin konkretisering, när vi vet vem som står för lösningarna — eller vem vi kan beskylla för misslyckandena.

Kulturavtalet innebär dock inte i och för sig någon lösning på kultursamarbetets organisatoriska problem. Tjänstemannamaskineriet har byggts ut, men hur blir det med kulturkommissionens traditionellt goda kontakter med kulturarbetarna? Ministerrådet har fattat beslut om att tillsätta tre rådgiv-

vande kommittéer för kulturavtalets artiklar 3—5, utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet. Till bokstaven har alltså kulturarbetarna fått komma med, inte endast inom ramen för dessa rådgivande kommittéer utan också — det får vi väl förutsätta i form av andra sakkunniggrupper som tillsätts för olika uppdrag. Men hur blir det med kulturarbetarnas möjligheter att i realiteten medverka i det kulturella samarbetet? De kan knappast nöja sig med att bli hörda, de måste också få möjlighet att påverka utformningen av det samarbete som gäller dem själva.

Nordiska kulturkommissionens kvartssekellånga arbete har avslutats och en synnerligen värdefull sakkunskap har skingrats. Nu inställer sig osökt frågan hur kommissionens arbete skall fortsättas så att vi verkligen går en effektiv utveckling av kultursamarbetet till mötes, hur de olika kultursektorerna aktivt skall kunna komma med i arbetet. Om de inte får medverka till att utforma ett från deras egen synpunkt ändamålsenligt samarbete skapas endast en ståtlig nordisk kulturbyråkrati, vars välsmorda organisationskvarn mal tomt sett från den nordiska gemenskapens synpunkt eller endast producerar agnar i form av protokoll och andra handlingar — fyra ton denna gång — och inte inspirerar till ett samarbete som omfattar breda befolkningslager och -grupper. Det är ju vi, människorna i Norden, som sist och slutligen skall vara de egentliga bärarna av den kulturella gemenskapen.

Carl-Henrik Hermansson: Herr president! Den fråga som framför allt diskuteras vid denna session är om det nordiska samarbetet skall kunna utvidgas eller om det skall hejdas och dess vidare utveckling omöjliggöras. För min del är jag optimist om den nordiska samverkans framtid. Jag är övertygad om att det danska folket och det norska folket kommer att säga nej till medlemskap i Västeuropeiska gemenskapen. Därmed gör de sig själva och alla Nordens folk en utomordentligt stor tjänst. De avlägsnar hotet mot Nordens framtid och öppnar vägen för ett allt starkare nordiskt samarbete. Om Nordiska rådet vill uppfylla den stora målsättning som finns inskriven i dess stadgar,

borde det egentligen från denna session anta en vädjan till de danska och norska folken att säga ett sådant bestämt nej till varje form för anslutning till EEC! Nu torde emellertid en sådan vädjan vara överflödigt.

Om till äventyrs de nu sittande danska och norska regeringarnas linje i stället vinner, om Danmark och Norge blir medlemmar av Västeuropeiska gemenskapen, då omintetgörs en utveckling av det nordiska samarbetet och detta får även sitt nuvarande innehåll väsentligen reducerat. Vi kanske kan fortsätta att träffas i det Nordiska rådets namn, vi kan låta retoriken flöda om hur viktigt det nordiska samarbetet är, men det kommer att vara ett spel bakom masker. Beslut och rekommendationer kommer redan från början att vara ihåliga. Några länders delegationer kommer icke att vara fria att ta ställning till de olika frågorna. Skuggan av Västeuropeiska gemenskapen och dess intressen kommer att ligga tung över varje beslut. Detta måste vara klart för alla. Varför låtsas man då om något annat? Är det spelet bakom masker som redan tagit sin början?

I det svar som ordföranden i EEC:s ministerråd Aldo Moro den 9 november förra året gav Danmarks handelsminister görs helt klart att medlemskap i EEC av något eller några av Nordens länder omöjliggör en utveckling av det nordiska samarbetet. För att förkorta mitt anförande skall jag inte återge någonting ur Moros yttranden — jag hänvisar till en artikel i Nordisk Kontakt nr 2 år 1972.

Vad Moro säger är klara besked. Medlemskap i EEC binder självfallet vederbörande stat till EEC:s politik. Medlemskap i EEC trumfar över allting annat. Att gå in i Västeuropeiska marknaden och hoppas att därefter ha friheten kvar är en illusion. Kontraktet är underskrivet och det skall fullföljas. På den punkten är de "höga myndigheterna" lika obevekliga som djävulen i folksagan gentemot den som till honom sålt sin själ. Nordiskt samarbete kommer att tillåtas endast i den mån det passar in i EEC:s politik och syften.

Presidenten Moros synpunkter bör inte vara någon överraskning för den som följt uppkomsten och utvecklingen av Västeuropeiska marknaden. Denna gemenskap av de

stora västeuropeiska monopolen syftar till att garantera kapitalet full rörelsefrihet inom EEC-området. Detta kräver omedelbart inskränkningar i den nationella självbestämmanderätten. Men sådana blir också följden av kraven på ett upphävande av skillnaderna mellan de olika länderna vad gäller ekonomisk politik, skattepolitik, socialpolitik osv. Konsekvensen av den gemensamma marknaden är därför ett successivt upphävande av de anslutna ländernas möjligheter att föra en självständig politik — i första hand på det ekonomiska området och, som följd härav, också på alla andra områden. Utvecklingen inom EEC har följt denna linje. Detta bekräftas under de senaste åren bl. a. av Werner- och Davignonplanerna.

Dessa fakta har klart uttryckts av EEC-kommissionens vice ordförande Sicco Mansholt, som i sina samtal med den norska LO/DNA-delegationen underströk på tal om jordbrukspolitiken inom EEC — ett uttalande som emellertid har en helt allmän karaktär och gäller utvecklingen inom EEC-staterna över huvud taget:

”I dag är det inga avgöranden med hänsyn till jordbrukspolitiken som sker i huvudstäderna. Avgörandena sker i Bryssel. Detta betyder i sin tur att de nationella parlamenten inte kan fatta de slutgiltiga besluten. De måste fattas av Europaparlamentet i Strasbourg.”

Herr Mansholt fortsatte: ”De nationella parlamentens inflytande kommer efter hand att bli mindre. Detsamma kommer att gälla de nationella partierna.”

Hur tror de ärade ledamöterna av Nordiska rådet att rådets inflytande kommer att utvecklas om några av dess medlemsstater blir medlemmar i EEC? Ingen kan inbilla sig att detta kommer att öka Nordiska rådets inflytande. Alla vet att ett sådant medlemskap tvärtom kommer att minska Nordiska rådets inflytande. Vissa medlemsstater arbetar alltså medvetet för att förminska Nordiska rådets inflytande, som sannerligen nu inte är för stort. Detta är de realiteter vi har att ta ställning till.

Vad som i dagens läge borde kunna göras av representanterna för de parlament och regeringar, som är motståndare till medlemskap i EEC, är att de här klart uttalar sin vilja att snabbt och i positiv anda ta upp

diskussionerna om nordisk samverkan för det fall samtliga nordiska stater stannar utanför Västeuropeiska gemenskapen. En sådan deklaration skulle ha stor betydelse för att klargöra innebörden i de alternativ som de danska och norska folken i folkomröstningar skall ta ställning till.

Det parti jag företräder kommer under alla förhållanden, vilken utgången än blir av de olika nordiska staternas beslut om relationerna till EEC, att arbeta för en så långtgående nordisk samverkan som möjligt på olika områden. Men vi vet att en sådan samverkan kommer att i hög grad försvåras, ja, kanske omintetgöras om några stater blir medlemmar i EEC. Det problemet kommer också att föreligga att olika nordiska samarbetsorgan — om Danmark och Norge blir EEC-medlemmar — kan komma att utnyttjas som kanaler för påverkan från Västeuropeiska gemenskapen. Den konservativa svenska tidningen Svenska Dagbladet har redan — med utgångspunkt bl. a. i den norska motiveringen — utnämnt ministerrådets ekonomiska samarbetsutskott till ”en betydelsefull länk till Bryssel”. Även om tidningen kanske är litet för tidigt ute är det ingen tvekan om att risk finns för att nordiska samarbetsorgan i framtiden kan komma att utnyttjas på detta sätt. I själva det nordiska samarbetet kommer det därför med nödvändighet att finnas ett moment av kamp mellan krafter som vill dra hela Norden så nära Västeuropeiska gemenskapen som möjligt och krafter som motsätter sig en sådan utveckling. Den kampen pågår redan i dag, men det är risk för att den i framtiden — om den mest olyckliga möjligheten förverkligas — kan komma att lamslå det nordiska samarbetet. Var svaret härför i så fall ligger finns det ingen tvekan om.

Jag är emellertid, som redan framhållits, optimist. Jag sätter min tillit till det danska och det norska folket. Deras beslut är i dag avgörande för Nordens framtid.

Det har, herr president, sagts i debatten, och jag är överens om det, att problemen för Nordens länder måste sättas in i ett europeiskt och globalt perspektiv. Men just därför är det nödvändigt att inte låsa utvecklingen genom ekonomiska och politiska block av typen EEC. Vi har redan alldeles

för mycket av militära och andra blockbildningar i vår världsdel.

Jag vill i detta sammanhang framhålla, att det är en utomordentligt farlig tanke, som flera gånger framskymt i denna debatt, att det skulle varit till fördel för Nordens folk att det rått en säkerhetspolitisk splittring och att det skulle vara gynnsamt för dem att staterna nu eventuellt kommer i olika förhållanden till Västeuropeiska gemenskapen. Hyllar man sådana tankar, då har man ju utmålat splittringen i Norden som något fördelaktigt och positivt.

Det borde också stå klart att lösningar av de stora problem för människorna i samtliga nordiska länder, som statsminister Palme berörde i sitt tal, icke underlättas av en anslutning till EEC, en organisation som domineras just av de kapitalistiska marknadskrafternas själva kvintessens, storfinsansen. Lösningen av dessa problem förutsätter att man avskaffar det kapitalistiska systemet och går över till socialism. EEC-anslutning försvårar för folken att lösa sina problem.

De som inom Nordens länder är motståndare till EEC-anslutning är samtidigt varma anhängare av sina länders nationella självständighet och av europeiska och internationella lösningar. Men EEC är inte ens halva Europa. Viktigare ur samlad europeisk synpunkt än att stärka detta eller andra block är att snabbt få till stånd en alleuropeisk säkerhetskonferens. Tyska demokratiska republiken bör vidare erkännas av de nordiska staterna och dessa därigenom ge ett viktigt bidrag till lösningen av de europeiska problemen.

Mirjam Tuominen: Herr president, ärade rådsmedlemmar! Den mest centrala frågan i den nordiska debatten har varit förhållandet till EEC. I denna fråga har åsiktsfördelningen varit orsaken till de skarpaste meningsskiljaktigheterna ända sedan nordekdiskussionen. Nordekdprojektet misslyckades, ty det fick enbart formen av ett mellanstadium, i anslutning till EEC. Detta kom klart fram i fördragsutkastet där man som mål uppsatte att "underlätta ländernas deltagande i eller samarbete med en utvidgad europeisk marknad".

Finlands officiella ståndpunkt till fullt medlemskap i EEC är klar. Finland kan ej

som medlem ansluta sig till EEC på grund av EEC:s politiska och övernationella karaktär. EEC:s direkta anknytning till NATO har uttryckts i Bonndeklarationen. När EEC genom Haagdeklarationen år 1969 beslöt utvidga sina förbindelser med de länder, som inte ansöker om fullt medlemskap, konstaterades detta förstärka EEC:s politiska målsättning. Även i USA har man på den senaste tiden fäst speciell uppmärksamhet vid EEC:s militärpolitiska betydelse. USA:s biträdande statssekreterare Richardson har sagt följande: "Denna fråga hänger nära samman även med Förenta staternas intressen, inte endast ekonomiskt utan även politiskt. Detta därför att dörrarna till EEC har öppnats även för länder som inte åtagit sig några förpliktelser för försvaret av västblocket. Härigenom blir frågan om politisk gemenskap omedelbart aktuell och i anslutning härtill också frågan om en förstärkning av själva Atlantpakten" (Department of State Bulletin, vol. LXII, Washington 1970).

För Finland som står fast vid sin fredspolitik och vid det med Sovjetunionen ingångna avtalet om vänskap och bistånd, är det omöjligt att gå med i EEC, som har som mål att förstärka Atlantpakten.

Som medlemsländer i Nato har Danmark och Norge helt annat utgångsläge. Med tanke på det nordiska samarbetet är det beklagligt, att utvidgningen av EEC av allt att döma kommer att innebära att man bygger barriärer inom Norden.

EEC är en övernationell organisation, som starkt begränsar den nationella oavhängigheten. Denna sida av EEC har väckt oro i Danmark och Norge, där det finns en kraftig mot EEC riktad rörelse. Enligt Romavtalet är EEC:s mål att få till stånd en likriktad utrikeshandelspolitik, lantbruks- och trafikpolitik, samt ekonomisk politik och att förenhetliga nationell lagstiftning. De ledande organen i EEC har rätt att påverka bestämmelserna och förfarandet i medlemsländernas näringsliv. Detta innebär ett synnerligen långtgående avsteg från nationell suveränitet.

Enligt Davignonrapporten som godkändes i juli 1970, beslöt man föra regelbundna politiska förhandlingar mellan EEC-länderna. Vid dem har man antagit rekommendationer

mendationer om gemensamt diplomatiskt framträdande i den internationella politikens viktigaste frågor och i internationella organisationer.

Här inställer sig osökt frågan vad detta kommer att betyda för de nordiska ländernas gemensamma verksamhet till förmån för fred och säkerhet på grundval med den traditionella nordiska fredssträvan. Som första ärende upptogs vid EEC-ländernas politiska underhandlingar frågan om den europeiska säkerhetskonferensen. Det reserverade stöd regeringarna i de nordiska länderna givit den finländska regeringens förslag om att anordna en europeisk säkerhetskonferens har varit synnerligen betydelsefullt. Det är känt, att det ledande EEC-landets, Tyska förbundsrepublikens inställning till säkerhetskonferensen har varit reserverad och beroende av förhandskrav. Det är önskvärt att EEC:s politiska bundenhet inte kommer att försvåra en aktiv insats av de nordiska länderna till förmån för den europeiska säkerhetskonferensen. De av Tyska förbundsrepubliken med Sovjetunionen och Polen ingångna fördragen om erkännande av de europeiska gränserna, även DDR:s och Polens, samt om nonaggression innebar en positiv utveckling, som borde stödjas även med aktioner från de nordiska ländernas sida. DDR:s jämbördiga rättigheter i förhållande till Tyska förbundsrepubliken borde erkännas genom upprättande av diplomatiska förbindelser med de bägge tyska staterna. Detta är verksamhet för en lindring av spänningen och en utveckling av det fredliga samarbetet i vår världsdal.

Till EEC:s utrikespolitiska konsekvenser hör den av EEC aktivt bedrivna nykolonialistiska politiken i tredje världen. Den står inte i samklang med den humanitära inställning, som i de skandinaviska länderna visas i en sympati för det vietnamesiska folkets frihetskamp och i solidaritetsyttringar gentemot offren för rasdiskriminering och kolonialism.

EEC-samarbetet har framställts som en lösning på utvecklingsländernas ekonomiska svårigheter. Fakta tyder dock på någonting annat. År 1963 ingick EEC Jaundefördraget med 18 afrikanska stater. Fördraget garanterade EEC-länderna fria koncessioner och

tullpreferenser i de afrikanska länderna. Avlägsnandet av tullarna har utfallit till förmån för de stora västeuropeiska monopolen genom att de afrikanska länderna har blivit råvaruproducenter och deras ekonomiska läge endast blivit sämre. Av de aderton med EEC associerade länderna har tio en bruttonationalprodukt på mindre än 100 dollar per capita i året och Övre Volta och Burundi mindre än 50 dollar per capita i året.

Den av EEC till dessa länder beviljade "utvecklingshjälpen" är mindre än vad som i EEC-länderna reserveras för byggande och upprätthållande av löpbanor. Fördelningen av utvecklingshjälpen har tydligt försämrats efter det länderna associerats med EEC. Detta framgår av följande statistik: När åren 1958—63 av utvecklingshjälpen till utbildning användes 19,9 % och till hälsovård 8,8 % var motsvarande tal åren 1964—68, alltså sedan EEC-avtalet ingåtts, 10 % och 4,6 % dvs. hälften mindre. I stället har utvecklingshjälpen gått till jordbruket, vars export kontrolleras av de stora västeuropeiska monopolen och dessutom till en för monopolen fördelaktig infrastruktur. Endast ungefär en procent av utvecklingshjälpen har i dessa afrikanska länder använts till att bygga industrier.

Riktningen av utvecklingshjälpen motsvarar de stora EEC-monopolens intressen och tillgodoser deras vinstbegär på bekostnad genom att förorsaka de afrikanska folken nöd och lidande. Det här är en typisk kolonialpolitik, till vilken man även avser att binda de nordiska länderna via EEC. En sådan politik leder oundvikligen till militära konflikter, såsom redan interventionerna i Kamerun och Tschad visar.

EEC:s struktur har bepanstrats på så sätt, att små länder inte de facto har möjlighet att påverka dess politik. Inom EEC:s ledning har man ofta framhåvt att organisationen inte kommer att tillåta att den inre integrationen stoppas i samband med att EEC utvidgas.

I praktiken innebär detta att bestämmanderätten för de internationella monopolen växer och att medlemsländernas påverkningssmöjligheter minskar.

De små och mindre konkurrenskraftiga staterna blir först lidande. De stora före-

tagen investerar i stora befolknings- och industricentra. Den svenska integrationsforskaren Nils Lundgren konstaterar, att det under pågående integration blir allt mindre sannolikt att man i ett litet land placerar ett utvecklingscentrum av högre rang. I de nordiska länderna skulle man knappast placera ett enda utvecklingscentrum, som kunde konkurrera med de centraleuropeiska. EEC medverkar till att u-områdesproblemen ytterligare försvåras. Detta visar t. ex. de växande svårigheterna med de fattiga regionerna i Syditalien.

Vad beträffar förenhetligandet av den nationella lagstiftningen kan denna process leda till att man går miste om flera av de framsteg som gjorts t. ex. i de nordiska länderna. Skillnaderna i industrins medeltimlön för män och kvinnor är större i Västtyskland än i Finland. Det nämndes visserligen i en av artiklarna i Romavtalet, att likalönsprincipen borde genomföras senast år 1962. Men ingen talar längre om det. Avlägsnandet av tullarna har inte heller lett till att konsumtionsvarorna blivit billigare. Prisnivån i EEC-länderna är hög och en växande andel av skatterna överförs till att betalas av löntagarna. Men kravet på en sänkning av arbetslönerna och speciellt kravet att de inte får stiga, har ökat i EEC-länderna.

Påståendena om att utvecklingen skulle vara harmonisk bestyrks inte av de allt oftare återkommande strejkvågorna eller av det faktum att industriproduktionen år 1967 sjönk i förhållande till föregående års nivå.

I Finland pågår det en livlig debatt om möjligheten att ingå ett frihandelsavtal med EEC. Den rörelse som motsätter sig EEC, till vilken många olika politiska och samhälleliga grupper hör, slår fast att frihandel förutom politisk obundenhet innebär också annat än att exporttullarna avlägsnas. Frihandeln öppnar samtidigt landets gränser för en tullfri import och försätter de svaga nationella företagen i ett ohållbart läge då starkare internationella konkurrenter skjutet sig in på marknaden. Detta innebär att det redan i nuvarande förhållanden mycket stora och allvarliga underskottet i handelsbalansen fortgående ökar och att vi snart igen står inför devalvering, som betalas med en avsevärd inkomstöverföring från

den arbetande befolkningen till de stora exportföretagen.

Frihandelsavtalet motiveras med de svårigheter, som Finland skulle drabbas av om landet stängdes utanför EEC:s tullmurar. Om vi utgår från att Finland borde kunna ställa upp i en jämn tävlan med EEC-länderna, bland dem de tidigare EFTA-länderna, kommer vi i en uträkning till, att den prisskillnad som EEC:s tullmurar innebär för Finlands vidkommande utgör en nationalekonomisk förlust på omkring 350 miljoner mark.

Denna beräknade förlust är likväl mindre än den nuvarande räntan på Finlands utländska skuld, som till följd av underskottet i handelsbalansen fortgående har ökat.

Svårigheterna överdrivs därför mycket och man beaktar mången gång inte alls de svårigheter, som frihandelsavtalet i sin tur skulle åsamka Finland. Om vi undviker att ingå ett frihandelsarrangemang minskar vi det tryck som ökar handelsbalansens underskott, och minskar därigenom också behovet att begränsa konsumtionen och devalvera. Vi skulle få bättre möjligheter att utveckla hemmamarknadsindustrin och att utöva en aktiv industrialiserings- och utvecklingsområdespolitik. Om vi undviker ett frihandelsavtal skulle vi dessutom undgå de begränsningar som EEC-avtalet och EFTA-avtalet i praktiken innebär för Finland och för utvecklingen av handeln och det ekonomiska samarbetet mellan Finland och de europeiska socialistiska staterna.

Under EFTA-avtalets tid minskade SEV-ländernas andel i Finlands utrikeshandel från 23 % till 16 %.

I handeln med de socialistiska länderna är import och export i balans och inga förbehåll begränsar suveräniteten. Handeln medför inte underskott i handelsbalansen och inte någon politik för en begränsning av konsumtionsefterfrågan, såsom punktskatt och devalvering. För inköpen från de socialistiska länderna betalar Finland med sin export, som befrämjar sysselsättningen och ger nya möjligheter att göra vårt lands ekonomiska och industriella utveckling mångsidigare. Man behöver inte frukta, att Finland skulle bli ett land som producerar billig arbetskraft och råvaror, vilket EEC-perspektiven skulle innebära. Atom-

kraftverken, elektrifieringen av järnvägarna, ibruktagandet av jordgasen, byggnadsarbetena på ett stort träförädlingskombinat i Sovjetunionen, exporten av fartyg och maskiner till de socialistiska länderna, visar tydligt vilka mångsidiga utsikter de socialistiska ländernas marknad öppnar för Finland och otvivelaktigt även för de övriga nordiska ländernas näringsliv.

Finland står fast vid sin neutralitet och sin fredspolitik. Därför kan vi inte ansluta oss till EEC. Även ett frihandelsavtal skulle innebära faror för vårt näringslivs fria och mångsidiga utveckling. Kommunisterna i Finland och andra progressiva grupper utkämpar en beslutsam kamp för att hindra att Finland på något sätt ansluts till den europeiska ekonomiska gemenskapen. I en nyligen av Finlands och Sovjetunionens kommunistpartier utgiven gemensam kommuniké sades om detta, att en anslutning till EEC skulle binda Finland till en ekonomisk och politisk gruppering som dirigeras av de internationella monopolerna. En anslutning skulle strida mot Finlands arbetande befolknings intressen och mot strävan att skapa ett internationellt ekonomiskt samarbete, fritt från all diskriminering.

Det vore önskvärt att de nordiska länderna tillsammans kunde arbeta för att befria den internationella handeln och för att avlägsna de hinder och den diskriminering, som skapas av slutna marknader. Detta skulle innebära en utveckling av det fredliga samarbetet och skulle tillgodose speciellt de små ländernas oavhängighet och mångsidiga utveckling.

Hernelius: Herr president! I förväg uttalades den farhågan, att denna debatt skulle domineras av interna nationella uppgörelser och att det nordiska samarbetet skulle utnyttjas som tillhygge i en uppgörelse mellan oliktänkande.

Dessa farhågor har lyckligtvis ej besannats. De skärmytslingar som har ägt rum sammanhänger mera med vad som har sagts utanför denna debatt än med vad som har sagts inom densamma. Mot denna bakgrund är det med största tvekan som jag ett ögonblick skall stanna inför en passus i min ärade vän Johannes Antonssons tal i går. Herr

Antonsson yttrade där: "I Sverige råder en betydande enighet mellan de politiska partierna om att ett svenskt medlemskap i EEC icke är möjligt för vårt lands vidkommande."

Jag vill till detta göra den modifikationen, att den svenska linjen sedan 1967 och till den 18 mars 1971 var att Sverige var berett att förhandla om varje form för samarbete med EEC inom Romfördragets ram under förutsättning av erforderliga garantier för en självständig svensk neutralitetspolitik.

Den linjen bröts genom en deklaration den 18 mars 1971. Moderata samlingspartiet kritiserade regeringens ändrade ståndpunktstagande och framhöll att de år 1967 inledda öppna förhandlingarna borde fullföljas för att man skulle få fastslaget huruvida och i vad mån EEC vore villigt att ge vårt land de förbehåll som Sverige kunde anse erforderliga för fortsatt neutralitetspolitik — en politik som inom parentes sagt alla demokratiska partier i Sverige är eniga om; den enigheten har senast manifesterats i den försvarsutredning som nyligen avlämnade sitt betänkande.

Vid årets riksdag har moderata samlingspartiet i en motion begärt ett uttalande enligt vilket vi anser det vara Sveriges skyldighet att medverka i strävandena till ett enat Europa och likaledes att den handelsöverenskommelse som nu eventuellt uppnås mellan Sverige och den europeiska gemenskapen endast betraktas som ett etappmål och snarast bör vidgas till ett mer omfattande och fördjupat samarbete. Frågan om medlemskap inom ramen för vår neutralitetspolitik bör aktualiseras så fort förutsättningar föreligger. Detta är alltså innehållet i moderata samlingspartiets motion. Jag vill endast omnämna det för att ge den rätta historieskrivningen.

I övrigt skall, herr president, från debatten här den iakttagelsen redovisas, att det på många håll har uttalats oro inför den framtida utvecklingen av det nordiska samarbetet — en förklarlig oro — samtidigt som det förmärks en strävan att ta nya tag, som manifesteras i den allmänna uppslutningen kring det ekonomiska samlingsutskottet och tillkomsten av ett gemensamt sekretariat för samlingsministrarna.

Till denna kör av instämmanden, av vilka

några inom parentes sagt är ganska färska och innebär en ändring i förhållande till tidigare ståndpunkt — det är i och för sig inte någonting felaktigt men bör ändå noteras — ber också jag att få ansluta mig till, men några reflexioner bör tillåtas.

Debatten hade måhända vunnit på att man med mindre skygglappar hade nalkats två för allmänheten och medborgarna så viktiga problem som den nordiska arbetsmarknadens och passfrihetens fortsatta upprätthållande. Det var Finlands statsminister som först uttalade sina farhågor inför framtiden i dessa avseenden, och några talare har berört ämnet utan att närmare gå in därpå. Dock är det väl så, herr president, att få bakslag för det nordiska samarbetet skulle märkas av allmänheten lika mycket som om denna fria nordiska arbetsmarknad blev beskuren eller om passfriheten mellan de nordiska länderna blev ett minne blott — denna passfrihet som Nordiska rådet har verkat för med sådan framgång och lyckats så bra med.

Nästa reflexion är att parlamenten i samband med att de nämnda institutionerna utvidgas måste få ett vidgat och förstärkt inflytande. Det är ett odelat nöje att här kunna instämna med Johannes Antonsson i hans förhoppning om att ett naturligt samarbete kommer till stånd mellan presidie-sekretariatet och ministerrådssekretariatet. Det skall inte döljas att det någon gång på något håll har märkts en tendens att hålla tillbaka parlamentens möjligheter till aktivitet bl. a. genom snävhet i fråga om resurstilldelningen. Det har mest varit parlamentariker som har agerat i sådana sammanhang, men i den mån någon regering direkt eller indirekt medverkat här till måste detta tolkas som en obenägenhet att ge parlamenten de möjligheter inom Nordiska rådet som dock var en förutsättning vid rådets tillkomst.

I och med utvecklingen av regeringsinstitutioner — några av övergripande karaktär — inom det nordiska samarbetet träder frågan om parlamentens kontroll av utvecklingen i förgrunden. I en parlamentarism tillkommer mestadels regeringarna i och genom parlamenten. I arbetet är samma regeringar underkastade parlamentens dagliga och stundliga kontroll och tillsyn — också

detta ingår i parlamentarismen. Men hur går det med denna kontroll när regeringarna från fem länder samarbetar? Då aktualiseras åtskilliga frågor.

För det första gäller det offentlighetsprincipen. Vilka handlingar blir offentliga? Vilken insyn får Nordiska rådet i ministerrådsarbetet? Jag har framför mig ett protokoll från ministerrådets sammanträde i Åbo den 27 oktober 1971, då en begäran från presidiet om tillgång till protokoll behandlades, vilken ministerrådet avvisade. Denna fråga är dock ganska viktig för den fortsatta verksamheten. Blir det offentlighet kring ministerrådets verksamhet? Får Nordiska rådet åtminstone reda på hur många gånger ministerrådet har sammanträtt? Berättelsen i år är inte fullständig ens på den punkten.

För det andra gäller det det juridiska svaret. Något sådant finns icke i dag. Den frågan kan komma att aktualiseras i den mån den institutionella kontakten blir mer omfattande. Jag erinrar om de diskussioner som fördes i samband med Nordek om tillkomsten av en domstol.

För det tredje och viktigaste är det fråga om hur den parlamentariska kontrollen skall kunna upprätthållas. Granskning på nationell basis kan inte fungera på samma sätt i fråga om fem regeringar tillsammans som i fråga om *en* regering. Kommer beslutsformerna i ministerrådet och dess sekretariat att bli sådana att de möjliggör en granskning? Kan ombudsmannen — denna uppmärksammade instans inom många nordiska länder — övervaka tjänstemän i en icke-nationell verksamhet? Knappast? Riksdag och statsrevisorer har ej heller möjlighet att granska verksamheten. Något dechargeförfarande i vanlig mening är inte tänkbart. Nordiska rådet kan enligt nuvarande statuter ej fungera i sammanhanget, eftersom det väsentligen är en rådgivande instans.

Herr president! Den slutsatsen får icke dras av vad jag nu har sagt, att jag skulle ställa mig negativ till den föreslagna utbyggnaden — motsatsen är fallet — men ju mer antalet övernationella instanser växer, desto mer angeläget blir det att till behandling ta upp de konstitutionella gransknings- och övervakningsproblemen.

Mot denna bakgrund anser jag att presidiet bör ha anledning att pröva dessa frågor

med tanke på framtiden. Tendensen är annars otvetydig: regeringarnas roll stärks på parlamentens bekostnad.

Herr president! I sitt inledningsanförande förklarade herr Stetter att han gärna ville få till stånd en diskussion om rådets arbetsformer. Hans förslag om kortare men flera sessioner synes förtjäna allt beaktande och bör prövas, icke minst i samband med marknadsförhandlingarna. Tanken att ledamöterna i rådet skulle väljas vid direkta val samtidigt som parlamenten väljs är förståelig i den mån den är motiverad av en önskan att stärka parlamentens ställning, men den förefaller tveksam. Nordiska rådets verksamhet är tyvärr ännu så avlägsen från de röstberättigades intresseinriktning vid valet att en sådan utvidgning snarast skulle hindra än främja valakten.

Men låt mig, herr president, ta upp en annan synpunkt, även om den kanske inte är så populär.

Allt talrikare blir anslutningen till rådets sammankomster. I Helsingfors finns i år 78 parlamentariker och 44 regeringsledamöter — totalt alltså 122 av dessa kategorier — och 416 andra inbjudna, sakkunniga, observatörer, ungdomsrepresentanter samt representanter för informationsmedia. Det är värdefullt och nödvändigt att dessa är med oss. Genom deras medverkan får vi underlag för arbetet. Massmedias representanter ger oss den publicitet som behövs och skapar intresse för de gemensamma frågorna. Den ökade uppslutningen kanske också kan sägas innebära, om det tillåts mig att citera Guttorm Hansen, att han icke hade behövt tveka om det tredje ledet: arbetet i Nordiska rådet är inte bara jämnt och verksamt; det är ibland också muntert.

Faktum är emellertid att parlamentarikerna och regeringsledamöterna nu ibland drunknar i det stora folkhavet, som dessutom av organisatoriska och ekonomiska skäl skapar problem för arrangörerna. Men framför allt skapar det problem för parlamentarikernas och regeringsledamöternas möjligheter till utbyte och umgänge utanför de formella sammanträdena. Kanske borde presidiet överväga att i kommande program inlägga någon sammankomst i stort sett koncentrerad till parlamentariker och regeringsledamöter; självfallet tänker jag inte på nå-

gon arbetssession eftersom sådana sessioner med nödvändighet måste försiggå under full insyn och öppenhet, utan jag tänker på en sammankomst av annat slag.

Herr president! Jag återkommer till vad som präglat denna session: den stimulerande oron förenad med strävan att ta nya tag, att gå vidare och spänna krafterna. Ett av föremålen för hyllningarna i afton har, icke på tunnelbanan men under fiskefärd, uttryckt detta så här: "Kanske det som gör oss hinder bär oss framåt." Kan det sägas enklare och klarare än så, som Karl Vennberg här har uttryckt det?

Minister for udenrigsøkonomi **Nørgaard:**
Hr. præsident! Der er i går og i dag talt meget om mulighederne for det fremtidige nordiske samarbejde, hvis de 5 landes placering i Europa i markedspolitisk henseende bliver forskellig. Samarbejds mulighederne i Norden er efter vores opfattelse særlig store, når der er gang i samarbejdet i Europa. Der er intet mærkeligt heri. Man kan imidlertid forbausset over, at så mange tilsyneladende har svært ved at erkende dette. Tænker man på de ønsker, vi har haft, og som har været fremført i Nordisk Råd, om tættere økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande, må man jo erkende, at dette samarbejde kun kom i gang, da man dannede De Seks og vi derefter dannede EFTA. Det store problem vil nu blive at finde frem til, hvilke spørgsmål der er særlig egnet til behandling på nordisk basis, og ikke spille kræfterne på de spørgsmål, som bedre kan løses i bredere sammenhæng. Ligesom andre talere håber jeg, at det nordiske ministerråd og embedsmandsudvalget vil vise sig at være i stand til at løse dette problem. Det er på den baggrund, vi har accepteret, at der straks oprettes et midlertidigt sekretariat. Det permanente sekretariat, som skal afløse det midlertidige, kan først fastlægges med status, størrelse og dets geografiske placering, når vi først på efteråret har fået klarhed over de enkelte landes placering i det europæiske samarbejde. Statsminister Palme og stortingsmand Seip har i går og i dag talt om behovet for et nordisk handlingsprogram. Handelsminister Feldt har på det industripolitiske område opregnet en række konkrete samar-

bejdsopgaver, som man fra svensk side ønsker overvejet i det nordiske ministerråd.

Jeg skal forsøge at give udtryk for, hvordan vi fra dansk side kan tænke os konkretiseret de samarbejdsopgaver, vi forestiller os i den markedspolitiske situation, hvor de nordiske lande opnår den placering i Europa, som vore regeringer tilstræber.

Allerførst bør ministerrådet — således som det er aftalt — med støtte af embedsmandsudvalget og det nye sekretariat rydde op i den nordiske have. Der er mange sunde vækster, men også nogle vildskud og døde grene, der bør skæres af. Handelsminister Feldt nævnte, at der allerede nu eksisterer et syvtital samarbejdsorganer. Jeg tror, der er endnu flere, men allerede det nævnte tal tyder på, at vort samarbejde kan og bør effektiviseres.

Dernæst har Danmark og Norge i de næste 4—5 måneder, hvor Sveriges, Finlands og Islands problemer forhandles i Bruxelles, og hvor vi sidder på EC-siden af forhandlingsbordet, særlige muligheder for at støtte de øvrige nordiske landes synspunkter. Det er imidlertid en afgørende forudsætning, at de øvrige lande selv ønsker at udnytte disse muligheder, og at de har den fornødne tillid til, at vi vil gå ind for deres synspunkter. Men det nytter ikke blot at underrette hinanden om det, vi kan læse i aviserne, eller fortælle os standpunkterne, kort tid før de fremføres ved forhandlingsbordet. Sindrigt opbyggede nordiske institutioner med procedureregler og dagsordener er ikke praktiske instrumenter til løsning af disse akutte opgaver. Der vil være behov for daglig kontakt i Bruxelles og i vore hovedstæder, efterhånden som forhandlingsproblemerne afklares og aktualiseres.

Bliver Danmark og Norge medlem af De europæiske Fællesskaber, og hvis samarbejdet bliver, hvad vi venter og håber, vil vi blive stillet over for en række nye problemer, f. eks. på det industripolitiske område og inden for det økonomiske og monetære samarbejde. Eller for at tage et helt aktuelt eksempel: USA, Japan, EC og England er netop blevet enige om i dette år at forbedre og til næste år at påbegynde verdensomspændende forhandlinger om reduktion af toldsatser og andre handelshindringer

samt om globale arrangementer for handelen med landbrugsvarer. Det bliver måske Danmarks og Norges første opgave som EC-medlemmer at deltage i forberedelserne af sådanne forhandlinger, hvori også de andre nordiske lande senere skal deltage. Vi er rede til at drøfte sådanne spørgsmål på nordisk basis. Det forudsætter imidlertid på dette som på andre områder, at vi alle kan finde passende fleksible nationale standpunkter på så tidligt et tidspunkt, at der er tid til sammen at overveje problemerne på nordisk basis, inden vi påbegynder drøftelserne i et større forum.

Der er her i denne sal i går og i dag peget på regionalpolitik, miljøpolitik, trafikpolitik og industripolitik som særlige områder, hvor nordisk samarbejde vil kunne udvikles uanset vore forskellige markedspolitiske placeringer. Men på lidt længere sigt er der utvivlsomt her vigtige samarbejdsområder, ikke mindst hvis vi også kunne finde frem til fælles finansieringsmuligheder.

Skulle det ske, at Danmark og Norge ikke bliver medlemmer af De europæiske Fællesskaber, vil vi utvivlsomt hurtigt komme ud for mange og vidtrækkende problemer. Det vil blive problemer af en sådan art og størrelsesorden, at de næppe vil kunne løses på nordisk basis. Som eksempel skal jeg blot pege på dansk landbrugs eksportproblemer, Norges fiskeriproblemer og en række specielle svenske industriproblemer, som de øvrige nordiske lande hverken kan eller vil være i stand til at løse. I modsætning til min dansktalende landsmand Poul Dam tror jeg ikke, at en sådan situation vil skabe et godt grundlag for nordisk samarbejde. Tværtimod tror jeg, at vi hver for sig må bruge så megen kraft og styrke på at løse vore egne problemer, at vi kun vil have yderst begrænset overskud tilovers for samarbejde i Norden, og vi vil i hvert fald under ingen omstændigheder få tid til også i Danmark at lære at tale svensk.

Dansk og norsk medlemskab af De europæiske Fællesskaber vil give nye incitamenter til det nordiske samarbejde. Måske tør jeg tilføje, at kun under forudsætning af dansk og norsk medlemskab vil de øvrige nordiske landes aftaler med EC kunne sikre Norden en rimelig indflydelse på løsningen

af Europas problemer. Jeg håber, at dansk og norsk medlemskab vil kunne blive en slags garanti for, at målsætningen i Islands, Finlands og Sveriges aftaler med EC vil blive opfyldt i overensstemmelse med disse landes ønsker.

Lähteenmäki: Herr president, mina damer och herrar! För den som under en längre följd av år har varit i tillfälle att inom Nordiska rådet följa med det nordiska samarbetets utveckling är det mycket glädjande att kunna konstatera, att vi äntligen har tagit ett betydande steg i fråga om utvecklandet av formerna för samarbetet. År 1967 tillsatte Nordiska rådets presidium och de nordiska ländernas statsministrar gemensamt en auktoritativ kommitté med representanter för rådet och regeringarna, som fick i uppdrag att se över det nordiska samarbetets organisation och komma fram med förslag om hur organisationen skulle kunna utvecklas och förbättras. Den kallade sig Nordiska organisationskommittén, men gick i dagligt tal under namnet Fagerholm-kommittén efter sin ordförande. Efter ungefär tre års intensivt arbete kunde den framlägga sina förslag, som vi alla känner och som vi alltså nu till stor del kan se förverkligade. Vi har i dag ett nordiskt ministerråd, vi har en nyligen inledd organisationsapparat för kultursamarbetet på regeringssidan och Nordiska rådet har fått ett gemensamt sekretariat, presidiesekretariatet.

Till listan över åtgärder och prestationer bör ytterligare fogas det Nordiska ministerrådet underställda permanenta ämbetsmannasekretariatet, som inrättades i förrgår, på fredagen. Förberedelserna för organisationer och verksamhetsformerna för detta just inför innevarande session upprättade viktiga arbetsorgan sattes genast i gång. Avsikten är att sekretariatet skall vara i full funktion före Nordiska rådets nästa session.

Vid ministerrådets informationstillfälle framhölls det nya sekretariatets betydelse. Ett sekretariat behövs, för att man skall kunna bevara de resultat av det nordiska samarbetet som hittills uppnåtts och på de-

ras grundval bygga en ny och för framtiden nödvändig gemenskap.

Denna gemenskap uppstår inte och konkreta resultat åstadkoms inte enbart genom tal eller genom att tala om hur nödvändigt samarbetet är. Det behövs samarbetsorgan, ett maskineri som i praktiken förverkligar de tankar och planer som uppstår till exempel vid sammankomster av denna typ. Nu har vi ett sådant maskineri, i synnerhet efter att vi nu har fått ett nordiskt ministerråd med eget sekretariat. Statsminister Krag hade rätt, när han i sitt anförande i går sade sig tro, att ministerrådet kommer att visa sig vara ett nyttigt instrument i det nordiska samarbetet.

Såsom man kunde vänta i förväg, har de europeiska marknadsförhållandena och problemen med utvidgningen av den europeiska gemenskapen dominerat de här förda diskussionerna. Detta kom fram när man följde med t. ex. gårdagens generaldebatt. I samma riktning går anförandena även i dag.

Ingen har naturligtvis förnekat EEC-frågornas ofantliga svårighet, men vissa talare har tagit en mera optimistisk ställning till saken än några andra. Detta måste också vara fallet, för att EEC-frågorna skall här bli allsidigt belysta, även deras mörka sidor. Enligt min uppfattning hade minister Feldt rätt, när han i sitt anförande i går pekade på en viss oroskänsla, som man erfar i fråga om det nordiska samarbetets framtid i en förändrad värld.

Ett slags lösning på de misstankar jag här har anført kan man anse vara det som den svenska delegationens ordförande, riksdagsman Antonsson i går sade. Jag citerar följande ord ur hans anförande:

”För mig personligen står det klart att i det skede vi nu befinner oss gäller det inte ett val mellan Europa å ena sidan och Norden å den andra. Det måste vara en fråga om *både och*. I dagens läge och för framtiden gäller det således för ettvarvt av de nordiska länderna att komma fram till de för varje land lämpligaste samarbetsformerna med EEC.”

Oberoende av vad som kommer att ske i saken, måste man betrakta den berättelse som överlämnats av Nordiska ministerrådet som synnerligen central. Här har man ju

mycket exakt kartlagt läget för de underhandlingar som bedrivits mellan de nordiska länderna och EEC.

Som en motsvarande analys av läget kan man enligt min åsikt betrakta den diskussion som här har förts och ännu kommer att föras. Som ett rättesnöre torde man härvid kunna uppställa det konstaterande som Nordiska rådets presidium gör i sin berättelse: I de nordiska länderna finns det en utbredd folklig förväntan om en utbyggnad av nordiskt samarbete som komplement till det vidgade europeiska samarbetet.

Herr president! Utgångspunkterna är olika i de nordiska länderna. Men just därför är det viktigt att beakta de andras ställning och synpunkter samt den faktiska strävan att låta det nordiska samarbetet fortgå och fördjupas.

Engan: Nordisk Råds sesjon i år markerer sterkere enn noen gang tidligere uvisshet for de nordiske lands framtidige samarbeidsmuligheter. Ved forrige rådsmøte uttalte både den norske og den svenske statsminister frykt for at ulike tilknytningsformer til Det Europeiske Fellesskap ville kunne skape en skjebnesvanger splittelse mellom de nordiske land. Det år som er gått har klart bekreftet at det var god grunn for slike bekymringer. Vi er nå kommet til en korsveg, hvor et norsk og dansk ja til fullt medlemskap i EF ikke kan forenes med et ja til Norden. Klarere enn noen gang tidligere trer problemstillingen langt på veg fram som et "enten/eller", ikke slik som flere talere i denne debatt har uttrykt ønske om et "både/og".

Dette betyr ikke at det behøver å være noe motsetningsforhold mellom det nordiske samarbeid og et europeisk engasjement. Det må likevel være åpenbart at en nordisk samlet opptreden overfor EF ville være det beste utgangspunkt for en løsning både Norden og resten av Europa kan være tjent med. — Men hittil synes det ikke som om en slik linje blir tillagt tilstrekkelig vekt. Sannheten er at det i de enkelte nordiske land er sterke krefter som er villig til å splitte Norden for å oppnå medlemskap i EF. Disse kreftene er såvisst ikke folkelige,

for de nordiske folk har alltid følt en dyp samhørighet. Vi er i den groteske situasjon at både det norske og vel også det danske folk i realiteten skal "overtales" til å bryte de nordiske bånd. I Norge er vi for tiden vitne til en uhyre massiv kampanje som settes i verk for å bøye de motvillige.

Jeg venter ikke at medlemskapstilhengerne åpent vil vedkjenne seg det drama som her utspilles. Fremdeles blir det hevdet at det nordiske samarbeid ikke vil bli vesentlig berørt av at enkelte land velger ulike løsninger. Ja, enkelte hevder med krav på å bli tatt alvorlig, at et dansk og norsk medlemskap i EF vil styrke det nordiske samarbeid. Dette harmonerer imidlertid dårlig med de konturer som nå er i ferd med å avtegne seg i europeisk politikk.

Å oppnå enighet i oppfatningen av hva den europeiske integrasjon innebærer synes likevel å være en umulighet. Den dokumentasjon som nå foreligger — både fra EF's side og fra utredninger som er foretatt i våre egne land og som forteller sitt tydelige språk, synes ikke å hjelpe.

Etter at EF-landene vedtok å realisere den økonomiske og monetære union — må det være klart at Romatraktatens siktemål ikke begrenser seg til det en kan kalle europeisk samarbeid. Uttrykket "europeisk samling" er heller ikke lenger dekkende. Nærmest sannheten kommer vi ved å betegne det som skjer som en *sammensmeltingsprosess*. Realismen i dette ligger i en gradvis sammensmelting av den totale økonomiske politikk, i en bevisst felles utnyttelse av de eksisterende ressurser. Det kan være grunn til å peke på at den norske regjeringens ekspertutvalg hevder at den økonomiske og monetære union er et byggverk som må fullføres ut fra hensynet til fellesskapets framtid. Det blir bare tale om *én* endestasjon, og det er den som kommer til uttrykk i de foreliggende etappeplaner. Når dette er sagt, må en også være klar over at de felles politiske institusjoner vil tvinge seg fram av seg selv.

En erkjennelse av denne faktiske situasjon må nødvendigvis lede til en tilsvarende erkjennelse av de vanskeligheter det framtidige nordiske fellesskap vil møte. Dersom viktige nasjonale beslutninger blir overført til Brussel, får dette ringvirkninger for hele

Norden. EF's fundamentale karakter ligger jo ikke i de tollpolitiske spørsmål. EF legger selv opp til frihandelsløsninger for industrivarer med de land som ikke ønsker medlemskap. Derimot beskytter EF konsekvent prinsippene for oppbyggingen av unionen, så konsekvent at Norge for sin del ikke ble innrømmet virkelig varige særordninger av noen art. Det må være en oppgave å gi de nordiske folk klar beskjed om at medlemskap i EF ikke kan sammenliknes med medlemskap i internasjonale organisasjoner vi ellers kjenner. De nordiske folk har krav på å få vite at prisen for ulike tilknytningsformer for de nordiske lands del, kan bli en skjebnesvanger atskillelse. Den svenske og norske statsminister hadde denne oppfatning i Købehavn i fjor. Oppfatningen er fremdeles realistisk.

Når f. eks. enkelte framtrede norske politikere gir uttrykk for at det nordiske samarbeid må bygge på det realpolitiske faktum at landene har en egen utenrikspolitisk kurs, så kan dette være sant nok. Men det kan da vel ikke være noen ansvarlig nordisk politiker som for alvor mener at disse skillelinjer skal gjøres dypere enn de alt er. For selv om de nordiske land har valgt ulike sikkerhetspolitiske løsninger, har da vel hensikten med arbeidet i Nordisk Råd i alle de år vært et nærmere samarbeid mellom de nordiske land i smått og stort. Og det må vel kunne sies at også på det utenrikspolitiske område har samarbeidet vært godt, — som FN-delegat har jeg personlig fått erfaring for det.

Det er ingen hemmelighet at det i Norge er i gang en veldig, kapitalsterk kampanje som skal overbevise et motvillig folk om nødvendigheten av medlemskap i EF. Dette kan muligens ha skapt det inntrykk i enkelte av de andre nordiske landene at Norge vil velge medlemskapslinjen. I det hele tatt synes det som om toneangivende politikere tar det for gitt at Norge og Danmark kommer med, og at de alt for tidlig innretter sin politikk deretter. Jeg gjorde det i mitt innlegg i generaldebatten i København i fjor klart — og jeg finner det nødvendig å gjenta det i år at: — Ingen bør ta som gitt at det norske folk ved folkeavstemning kommer til å si ja til norsk medlemskap etter Romatraktatens artikkel 237. Motstan-

den i folket kan vise seg ikke å være så lett å bryte ned. Og viser den seg å være så sterk som jeg tror, vil resultatet også i Norges nasjonalforsamling være gitt. — Vi må derfor ikke bli så ensporede i vår tankegang at vi forsømmer en reell styrkelse av det nordiske samarbeid. Fremdeles hersker det en mulighet for at den nordiske enhet blir det vi må falle tilbake på. En slik løsning finner jeg overveiende sannsynlig vil ha et solid flertall av de ca. 20 mill. mennesker i Norden bak seg, og en slik løsning vil etter min oppfatning kunne skape en plattform som vil føles ekte av de mange, som et utgangspunkt for et forsterket nordisk bidrag til den internasjonale politikk. Selv om jeg er klar over at det bare vil være historien som fullt ut kan gi våre gjerninger en objektiv dom, må jeg si at jeg føler meg nok så overbevist om at en virkelig nordisk samkjøring er i pakt med de historiske folkestrømninger i Norden. Disse folkestrømninger har alltid hatt et utadvendt blikk, men samtidig har de vaktet sin identitet. Et ja til Norden må bli et nei til Romatraktatens artikkel 237 — fullt medlemskap i EF. Men samtidig blir et ja til Norden et ja til de verdier vi ønsker å bringe med oss inn i det verdenspolitiske arbeid. Det store flertall av de unge, den oppvoksende slekt, har alt gjort dette valg. Vi bør lytte til dem. Et valg som i realiteten betyr nei til Norden, vil både nå og senere være i strid med interesse til de nordiske folk. Dette Nordiske Råd har i sannhet en utfordring framfor seg. — Et ja til Norden, vil i realiteten også vise seg å kunne bety et ja til både Europa og et ja til tilknytningsformer til EF som både Norden og Europa kan være tjent med.

Jeg er klar over at "Nordøk" ikke lenger har så alt for god klang i øret til en del av Nordens fremste parlamentarikere. Den norske handelsminister Kleppe kalte i sitt innlegg i går en slik tanke urealistisk. Det Norske Arbeiderpartis parlamentariske fører — herr Guttorm Hansen, har jo også for et par dager siden uttalt til en Oslo-avis at han ikke hadde noen tro på et Nordøk, selv om det ikke blir noe norsk og dansk medlemskap i EF. "De naturlige nordiske samarbeidsspørsmål må løses gjennom EF", sa herr Hansen.

Det kan være grunn til å få nærmere klarlagt hvorfor Nordøk ikke lyktes i 1970. Etter min oppfatning kan en ikke se bort fra at da Finland sa nei, var begrunnelsen at Norge og Danmark stod i ferd med å gå inn i Det europeiske fellesskap. Dette fant jeg for min del ikke noe merkelig i. Og jeg synes ikke en kan se bort fra at selv om den norske og danske regjering har skrevet under en avtale med EF betyr ikke dette at det blir noen realitet av avtalen.

Det er i alle høve ingen grunn for Norge og Danmark til å begrunne et medlemskap i EF med at forhandlinger om et Nordøk jo er prøvet, men førte ikke fram. La så være at Nordøk kanskje ikke kan gjenopplives i den spesielle form som traktaten den gang hadde fått, men dette må jo kunne være gjenstand for seriøse forhandlinger. Det er blitt gode kommunikasjoner mellom de nordiske lands hovedsteder. Vegene til det nordiske forhandlingsbord bør gjøres enda kortere og bedre i den nærmeste framtid.

Björklund: Herr president! Det var väl riksdagsman Antonsson som citerade Charles de Gaulle i går. För min del tänkte jag påminna om någonting som president Kennedy sade på sin tid. Han sade nämligen att gränsen mellan utrikespolitiken och inrikespolitiken är som ett streck som dragits på vattnet. Att gränserna faktiskt är flytande har man än en gång fått bestyrkt av inläggen i denna generaldebatt. Stortingsman Helge Seip poängterade i går att utrikespolitiska frågor uttryckligen står utanför rådets kompetensområde. Och det är bra så. Men om vi vill föra debatten på ett realistiskt plan, så måste vi naturligtvis kunna beakta den utrikespolitiska dimensionen som finns med i alla större problemställningar.

Den nuvarande fasen i den västeuropeiska integrationsprocessen är minsann oroväckande ur en nordisk synvinkel sett. Ty varje form av anslutning till EEC betyder drastiska avsteg från en samhällsutveckling mot större frihet och jämlikhet. Danmarks och Norges inträde i EEC tror jag kan betyda ett farligt hot mot hela den nordiska gemenskapens framtida möjligheter att utveckla

samarbetet på de nordiska folkens egna villkor.

Lagtingsman Patursson använde begreppet "nationellt självmord". Faktum är att medlemskap i de multinationella monopoltrusternas Europa betyder att man avstår från den nationella suveräniteten. Och utan bibehållande av självbestämmanderätten finns det inte möjligheter till ett oavhängigt nordiskt samarbete, allra minst till sådana nödvändiga ingrepp i samhällets maktstruktur som statsminister Palme i dag talade om.

Vi socialister och kommunister inom Demokratiska förbundet för Finlands folk har från första början sagt vårt bestämda nej till varje form av anslutning till EEC, detta — det måste väl sägas klart och tydligt — i grunden aggressivt antisocialistiska och antidemokratiska, ekonomiskt diskriminerande maktblock.

Självfallet anser vi att det ska utrönas hur vi i fortsättningen ska bedriva vår handel med våra EEC-anslutna handelspartners. Vi vill alltså att Finland sluter handelsavtal med EEC-länderna i vanlig ordning. Men vi vill absolut under inga omständigheter låta binda vårt folk vid en utveckling som förhindrar en progressiv och demokratisk samhällspolitik. Det är därför vi säger nej också till ett bindande frihandelsavtal med EEC. Fru Hetemäki polemiserade här i dag mot denna folkdemokratiska ståndpunkt. För att informationen inte ska bli ensidig vill jag framföra följande:

Ur en snäv företagsekonomisk synvinkel kunde ett frihandelsavtal i viss mån gynna den finländska träförädlingsindustrin. Men för hela det övriga näringslivet betyder ett frihandelsavtal med största sannolikhet från första början att vi öppnar våra gränser så att de internationella storföretagen fritt får erövra terrängen på bekostnad av den finländska industrin. Dessutom vill ju EEC-kommissionen erbjuda oss enbart ett sådant avtal som skulle te sig ofördelaktigt även för vår träförädlingsindustri.

Ett frihandelsavtal skulle betyda företagsnedläggningar, ökad avfolkning i våra u-områden, växande arbetslöshet. Arbetarrörelsens lönekamp skulle under sådana förhållanden avsevärt försväras och möjligheterna att verka för makt och inflytande för alla

löntagare skulle därmed också bli betydligt mindre. Dessutom skulle ett frihandelsavtal vara ägnat att påskynda den för oss i många avseenden fördelaktiga östhandelns relativa minskning.

Motståndet emot ett finländskt frihandelsavtal med EEC har ökat kraftigt på sistone. Inom fackföreningsrörelsen i Finland har man mycket allvarligt understrukit att vi inte kan sluta handelsavtal som ekonomiskt missgynnar den arbetande befolkningen och som kan ha konsekvenser, som står i strid med den finländska neutraliteten.

Herr president! Jag vill utnyttja detta tillfälle till att informera rådets medlemmar om en medborgarkommitté på bred bas som grundats i Finland för en knapp månad sedan. Denna medborgarkommitté samlar de kretsar som ställer sig kritiska till ett frihandelsavtal mellan Finland och EEC. Kommittén har nyss avgivit en resolution som undertecknats av personer i ledande ställning inom fackföreningsrörelsen och alla finländska vänster- och också mittenpartier.

I denna resolution som kommittén avgivit, konstaterar man att ett nej till frihandel visat sig bli ett allt mera realistiskt alternativ. Anhängarna av ett frihandelsavtal har visserligen hävdat att Finland inte skulle ha andra möjligheter än att orientera sig mot EEC. Men enligt de finländska vänster- och centerkrafter som den nyssbildade medborgarkommittén representerar, befinner vi oss trots dessa påståenden i en valsituation med också andra alternativ.

Medborgarkommittén anser att det är nödvändigt att vid sidan av EEC-förhandlingarna omedelbart utröna möjligheterna för ett finskt avtalsarrangemang med SEV (Comecon)-länderna, alltså bl. a. med Sovjetunionen, Tyska Demokratiska Republiken och Polen, samt ett bilateralt ekonomiskt samarbete med Sverige. I det fall att integrationsituationen för Norges och Danmarks del förändras bör Finland dessutom anmäla sitt intresse för ett vidare nordiskt samarbete där Finlands särställning beaktas, anser kommittén.

Det är bl. a. handelsminister Kleppe som här har företrätt den tolkningen att Nordek-planens historia skulle visa att det inte vore möjligt för Finland att delta i ett vittgående

samarbete. Jag vill understryka, att man inte ska sätta likhetstecken mellan Nordek-planen och vittgående ekonomiskt samarbete i Norden. Som stortingsman Seip i går förklarade, var Nordek på vissa håll tänkt som en "gemensam bro" till EEC. Det var nog framför allt dessa brobyggarplaner som föllde Nordek. Det finns möjligheter för ett utvidgat ekonomiskt samarbete i Norden. Jag vill bara hänvisa till handelsminister Feldts mycket konstruktiva förslag om industripolitiskt samarbete i konkreta termer.

Genom ett nordiskt ekonomiskt samarbete som skulle ge länderna tillräckligt spelrum för att också ta i bruk de outnyttjade möjligheterna till ökad handel med de östeuropeiska staterna och i viss mån med tredje världen kunde man skapa förutsättningarna för en suveränitetsbevarande och en icke-diskriminerande handelspolitisk lösning. Genom ökad import från SEV-staterna kunde man systematiskt minska det nu så fjättrande behovet av import från EEC. Samtidigt skulle man erhålla nya exportmarknader inom SEV, i synnerhet i de socialistiska östersjöstaterna, i dessa stater som i dagens läge bl. a. på grund av deras industrialiseringsgrad vore helt naturliga handelspartners för de nordiska länderna. Det finns förutsättningar för den öppnare attityd som riksdagsman Antonsson efterlyste.

Stortingsman Guttorm Hansen sade, att oberoende av marknadslösning och oberoende av den säkerhetspolitiska linjen kommer Norden att ha sina gemensamma uppgifter att lösa och samlarbetsuppgifter att ta vara på. Det stämmer säkerligen. Men vi måste komma ihåg, att den största skillnaden mellan marknadslösning och säkerhetspolitik är, att säkerhetspolitiken inte direkt påverkar samhällets grundstruktur, men att marknadslösningen däremot gör det. Marknadslösningen påverkar landets ekonomiska struktur och därigenom kan den direkt utlösa en oåterkallelig inre omdaningsprocess i hela samhällslivet.

Herr president! Stortingsman Garbo sade i går, att Norges och Danmarks EEC-inträde inte ska betraktas som definitivt, att frågan de facto ännu är helt öppen, något som även stortingsman Engan poängterade här för en stund sedan. Jag hoppas att jag inte behöver bli beskylld för inblandning i and-

ras interna angelägenheter när jag öppet tillstår att jag som representant för den finländska arbetarrörelsen innerligt önskar att integrationsituationen för Danmarks och Norges del ännu förändras. Att Norge och Danmark trots allt skulle komma att stanna utanför EEC. Det hoppas jag för den arbetande befolkningens skull i dessa länder. Det hoppas jag när jag tänker på den sociala trygghetskonventionens och den fria arbetsmarknadens framtid, och framför allt på hela det nordiska samarbetets framtida möjligheter att gemensamt utveckla våra samhällen mot större rättvisa och större jämlikhet.

Salve Salvesen: I diskusjonen hittil har man beskjeftiget seg med et ganske bestemt spørsmål, nemlig om tilslutning til Fellesmarkedet — både for de land som har søkt om medlemskap, og hvordan mulighetene vil bli for de land som tar sikte på å søke sin tilslutning ved hjelp av avtaler med Fellesmarkedet.

Det er klart at det er de problemer som er tatt opp i den forbindelse, som i dag er de mest alvorlige for denne forsamling. Men jeg våger meg allikevel til å ta opp et annet spørsmål, som også burde ha en viss interesse. Når jeg gjør det, er det først under henvisning til den innstilling vi har fått fra Ministerrådet hvor det er blinket ut fire spesielle saker hvor de mener at det nordiske samarbeidet bør intensiveres. Det gjelder spørsmål om miljøvern, transportpolitikken, industripolitikken og narkotikaproblemet. Og det er den siste av disse sakene jeg i mitt innlegg vil forsøke å belyse noe nærmere.

Jeg vil først si at i sin alminnelighet er det klart at i nordisk samarbeid må visse saker ta sin tid; en kan sågar i sakens interesse ønske at den ikke forhastes. Det kan være nødvendig med en modningstid, en tilvending til nye synspunkter, forskning o. s. v.

Men det kan også — det hender heldigvis ikke ofte, men det gjelder altså den saken som jeg her tar opp — være nødvendig at det handles raskt, med beslutsomhet og fasthet. Noen saker kan være slike at en finner en løsning på dem hver innen sitt land, men så har vi andre igjen — og det

gjelder denne spesielle saken jeg tar opp — hvor nordisk samarbeid er nødvendig. Hvis vi ikke finner en løsning på nordisk basis, kan mye av det arbeidet som en gjør i det enkelte land, kanskje være forgjeves. Jeg forstår Ministerrådet slik at det er ikke minst ut fra denne erkjennelsen av behovet for nordisk samarbeid at rådet har funnet det nødvendig å nevne narkotikaproblemet som en spesiell sak.

Nå er det kjent at Nordisk Råd i København i fjor vedtok en rekommandasjon om et intensivert nordisk samarbeid for å motvirke narkotikamisbruk. Norge var det koordinerende land i denne saken og har gitt en meddelelse om effektueringen av rekommandasjon nr. 8/1971. Og denne viser at de nordiske land langt fra fører en enhetlig politikk på dette område.

I sin alminnelighet bør en være meget forsiktig med å uttale seg om et annet lands oppfatning av hvordan en sak skal behandles og løses. Men jeg reiser allikevel i denne spesielle forbindelse spørsmålet om en slik tilbakeholdenhet er riktig når et lands behandling av et problem har påviselig skadelige virkninger for enkelte borgere i et annet land. Og det er ut fra denne erkjennelse at jeg våger å komme med enkelte merknader.

I motsetning til de andre nordiske land har ikke Danmark villet endre sin oppfatning av bruk av narkotika, og det er dette som, slik jeg ser det, er det vesentligste punktet. Dertil kommer den ulovlige omsetning av stoffer, hvor en i Danmark heller ikke får den samme straffereaksjon som i de andre nordiske land. Riktignok er strafferammen 6 år, som i Norge, for ulovlig omsetning. Men behandlingen av dem som tas for slik ulovlig omsetning — er den likedan i Danmark som i Norge og i Finland? I Finland er det nå gjennomført en revisjon og endring av loven — fra 6 til 10 års straff for dem som ulovlig omsetter narkotika, og det er meningen også i Norge å gå til den samme revisjon av loven.

Denne forskjellen både når det gjelder bruken og når det gjelder omsetningen, har gjort at for mange svake sjeler blant ungdommen synes København å være narkomanenes 'forgjættede land'. Ikke minst for den ungdommen som vil prøve noe farlig,

og noe som i andre land også er straffereettslig farlig, blir det fristende å reise der-til. Jeg skal ikke komme med noen skildring av de norske ungdommers skjebne under disse forhold i København. Ingen har vel gitt en mer realistisk skildring av det enn den som den norske sosialminister gav etter et besøk på de steder i København hvor slik ungdom oppholder seg. Jeg vil tillate meg å henvide til den uttalelse som statsråden gav i den forbindelse.

Men det er ikke bare dette. For å tegne bildet noe mer riktig og få det noe mer nyansert, vil jeg også nevne den enestående assistanse som de danske myndigheter yter overfor de norske sosialarbeidere som virker i dette miljøet. Den må en selvsagt være meget takknemlig for. Men på den annen side har en inntrykk av at dette arbeidet er som å skulle øse tom en brønn som får et stadig tilsig som er større enn det som øses opp.

Endelig må jeg nevne det som har vært offentliggjort i norske aviser om at man i Danmark omgås med planer om et eksperiment med å gi narkomane som anses som håpløse tilfeller, narkotisk stoff av det offentlige. Jeg er enig med den norske helsedirektør, Karl Evang, i at det er en kapitulasjonslinje — som en får håpe ikke blir noen realitet. Helsedirektør Evang sa bl. a. i et intervju med 'Dagbladet' den 15. februar i år at 'man oppgir i realiteten håpet om å få behandlet dem'.

Og da synes jeg det er grunn til å spørre: Er det riktig å avskrive et menneske på den måten? Nå iler jeg selvfølgelig med å tilføye at det selvsagt er et indre anliggende hvordan danskene vil behandle disse menneskene. Men jeg anmelder altså den skepsis som vår største autoritet på det medisinske området har overfor den behandlingsmåten, i tilfelle man skulle finne fra dansk side at dette var et eksempel som man ville kunne gi over til andre land.

Nå vil jeg gjerne for min part ha sagt at en må selvfølgelig tro at når man i Danmark følger den linjen som jeg stiller meg så skeptisk til, så er det fordi man der mener at det er den linjen som vil løse problemene.

Da vi diskuterte dette problemet på Nordisk Råd i København i fjor, ble det av en

dansk representant sagt at man den gangen så at det bar mot en kulminasjon av stoffmisbruket. Den daværende danske justisminister sa seg enig i det. Dagen etter protesterte en rekke danske aviser mot dette. Og hvorledes denne 'kulminasjon' har utviklet seg, anser jeg det unødvendig å kommentere.

Hvorom allting er, så vil jeg allikevel ikke oppgi håpet om at et nordisk samarbeid vil kunne gi resultater. Vi er *nødt til* å håpe på resultatet av et nordisk samarbeid.

Narkotikaproblemet har gjentatte ganger vært behandlet i det norske storting. Det er herunder falt til dels sterke ord når man har kommet inn på det danske syn på saken og hvilken uheldig virkning dette har på håndteringen av dette problemet.

Jeg har funnet det riktig å nevne noe av det som har vært nevnt i Stortinget, og nevne det her hvor en har anledning til å bli kjent med danskenes motiveringer for deres standpunkt. Og jeg tror at hvis vi fører denne debatten ut fra hensynet til og ønsket om å bevare ungdommen, så vil det kanskje bli en nyttig diskusjon, selv om problemet er brennbart.

Presidenten: Poul Dam får ordet til replik.

Dam: Hr. præsident! Jeg ventede, at hr. Salvesen ville fremføre det, jeg sagde sidste år om kulminationen, fordi det jo ganske rigtigt blev demeteret de følgende dage i aviserne. Men det er nu den almindelige opfattelse blandt alle sagkyndige i Danmark, at det var rigtigt, at kulminationen var indtrådt. Jeg tog det en smule på forskud, men vi ved, at kulminationen er indtrådt. Det er ikke mere "in", som det hedder på moderne engelsk og amerikansk, at bruge hash. Hash er i tilbagegang. Der er en tilbagegang, for så vidt angår ny tilgang af stærke stoffmisbrugere, men vi har et alvorligt problem blandt dem, der allerede tidligere var begyndt.

Hr. Salvesens bemærkninger kunne fortjene et meget langt svar. Jeg skal blot sige én ting: det er, som om hr. Salvesen tror,

at vi ikke anser dette problem for at være alvorligt. Tværtimod, det er, fordi dette problem er langt mere alvorligt, end det er i Norge, navnlig fordi de unge, for hvem det er et problem i Norge, tager til København. Det er, fordi det er langt mere alvorligt, at vi ikke kan slå os til tåls med nemme gammeldags moralistiske løsninger. Det drejer sig i Danmark om titusinder af unge, som skal reddes, og som vi forsøger på alle mulige måder at redde, og vi tror på, at vor egen ansvarsfølelse er stor nok til, at vi kan redde dem på vor egen måde. Denne måde er frihed, kun i frihed kan det gøres.

Salve Salvesen: Intet ville glede meg mer enn at det var riktig det som hr. Dam nå sa om at kulminasjonen var nådd. Men hr. Dam sa det samme ved sesjonen i København, hvilket han også erkjenner. Nå sier han at det ble tatt noe på forskudd. Jeg er bare redd — slik jeg ser utviklingen og etter de rapporter som foreligger — at kanskje hr. Dam, hvis denne saken blir diskutert på neste sesjon, kommer til å si det samme da, at nå er kulminasjonen nådd. Men som sagt, inget ville glede meg mer enn om så var tilfelle.

Jeg vil gjerne få lov til å si at jeg er fullt klar over at denne saken løses ikke ved moralistiske betraktninger, men jeg tror også at den linje som man fører i de andre nordiske land, har en større sjanse til å slå gjennom enn den frihetslinje som hr. Poul Dam gav uttrykk for. Dessverre tror jeg ikke den fører fram, men jeg forstår at hr. Dam er betatt av det samme ønske som jeg og sikkert de aller fleste er, om å finne fram til en løsning av dette problem, og forhåpentlig finner vi fram til det i fellesskap. Men frihetslinjen tror jeg dessverre ikke på.

Berte Rognerud: Jeg har først lyst til å svare litt på noe av det hr. Engan gav uttrykk for i sitt inlegg. Hr. Engan befattet seg mest med norske innenrikspolitiske spørsmål, så for så vidt skulle man vel ikke stå og polemisere her i Nordisk Råd. Men han kom med uttalelser som jeg ikke synes må bli stående uimotsagt. Hr. Engan sa

bl. a. at det norske og det danske folk skal overtales til å svekke de nordiske bånd, og dette skulle etter hr. Engans beskrivelse skje ved at kapitalkrefter settes inn i en bred kampanje. Det var omtrent slik han sa det. Jeg må få lov å si at det er to oppfatninger i Norge, det er en mot norsk medlemskap og det er en for norsk medlemskap i EF. I to år, om ikke mer, har motstandsbevegelsen eller mot-gruppen drevet en særegen form for informasjon. Nu etter at resultatet av forhandlingene foreligger og vi vet hva et ja eller nei vil bety, har tilhengerne startet en opplysningskampanje som selvsagt koster penger på samme måte som motkampanjen gjør det. Det er ikke snakk om å presse eller overtale folket. Det vi gjør, er å informere, slik at folket selv gis muligheter for å treffe et valg ved folkeavstemningen som er rådgivende, og det er ikke enten Norden eller Europa, det er begge deler. Jeg vil gjerne ha sagt dette, fordi hr. Engan laget et fortegnert bilde.

Så vil jeg i likhet med foregående taler, si litt om narkotikaspørsmålet. Som nevnt ble det på siste sesjon vedtatt en rekommandasjon til regjeringene om å intensivere samarbeidet for å bekjempe narkotikaforbrytelser. Det ble bl. a. anbefalt likeartet anvendelse av narkotikalovene og at man måtte tilgodese behovet for sosiale tiltak for å minske narkotikamisbruket. Det ble også understreket at man måtte forsøke å samordne samfunnets virksomhet over hele det nordiske område vedrørende disse spørsmål, slik at de praktiske tiltak i Norden kunne ligge på samme linje.

I dette lå det etter min mening den klare forutsetning at de nordiske land i fellesskap skulle finne løsninger på dette uhyggeligste av alle de samfunnsproblemer vi står overfor. Men jeg har et beklemmende inntrykk av at det ikke er kommet noe særlig ut av dette samarbeidet, hvilket gjør at jeg også enda en gang tillater meg å ta det opp i Rådet. Vi kan ikke løse dette problem uten et nært tillitsfullt og forpliktende samarbeid, uten at vi i alle de nordiske land ser med det samme alvor på ondet og innretter oss deretter.

Det har aldri vært meningen at vi skulle resignere i denne kamp for vår ungdom. Det var også for å aktivisere og intensivere sam-

arbeidet at det fra den norske justisministers side ble tatt et initiativ i 1970 for å få ned-satt et nordisk kontaktvalg, som i felles-skap skulle forsøke å bekjempe narkotika-ondet.

Jeg har forsøkt hjemme i Norge å få brakt på det rene hvilke konkrete resulta-ter som foreligger fra dette kontaktvalg, og jeg må dessverre tilstå at det ser ut som om resultatene hittil nærmest innskrenker seg til uformelle drøftelser. Selve straffe-rammen for narkotikaforbrytelser var lenge seks år i alle de nordiske land. Men som nevnt av hr. Salvesen, vedtok Finland i 1970 å heve rammen til 10 år, samtidig som også misbruk av narkotika fortsatt anses straffbart etter den nye finske narkotikalo-ven. I Norge foreligger det også nu forslag om å utvide strafferammen til 10 år, et for-slag som jeg med sikkerhet kan forutsi vil bli vedtatt av det norske Storting. Også i Norge, så vel som i Finland, anses misbruk av narkotika for straffbart, hvilket da vil si at Finland og Norge nu ligger på linje i narkotikalovgivningen, og jeg kan vel da også tilføye i selve synet på og holdningen til narkotikamisbruket. Men meningen var jo at alle de nordiske land i fellesskap skul-le gjøre sitt for å demme opp for denne grusomme pest som strømmer inn over oss. Og da må man også forsøke å holde den samme faste og restriktive linje, mener jeg, i alle våre land. Jeg håper at det nå vil skje et forsøk på en harmonisering av nar-kotikalovgivningen, slik at også de andre land nu vil gjøre det samme som Finland og Norge.

Det er markeds spørsmålet som har domi-nert denne debatt. Og det er på det rene at ikke alle våre land kommer til å velge de samme tilknytningsformer til et utvidet europeisk fellesskap. Arbeidet med en felles nordisk holdning og aksjonsplan i kampen mot narkotikamisbruket er kommet noe i skyggen, synes jeg, inntil i dag i hvert fall. Jeg finner det ikke på noen måte unaturlig at EF-spørsmålet har opptatt de nordiske politikere mest akkurat nu. Men jeg tror også at mange av deltagerne i Rådets sesjon her innser at nettopp når det gjelder narkotika-spørsmålene har vi i hvert fall et område hvor vi kan samarbeide oss til praktiske re-sultater i Norden og også i Europa. Dette

forutsetter imidlertid at vi politikere også erkjenner at dette er en sak for felles nor-disk innsats, og at vi handler deretter. Først da har vi muligheter for å finne løsninger på dette uhyggelige problem, og det er ikke likegyldig for et nordisk land og dets ungdom hvorledes de andre lands myndig-heter ser på og behandler narkotikaproble-met. Vi er bokstavelig talt i samme båt. Og går så båten under, følger alle med ned. Jeg kan derfor ikke slutte meg til det syn at de konkrete tiltak med sikte på å forebyg-ge og løse narkotikaondet i hovedsak skulle løses ut fra de enkelte lands situasjon, er-faringer og generelle holdning til problemet. Jeg nekter å tro at noen i vårt land virke-lig mener at vi skal resignere overfor dette spørsmål. Men da må man også innse at vi er avhengig av et nært og effektivt samar-beid, med samme holdning og samme syn.

En kjede er aldri sterkere enn det sva-keste ledd. Derfor må vi bygge opp det eller de svake ledd, dersom vi skal kunne stanse omsetningen av stoffene og hindre dannel-sen av de bestemte miljøer hvor narkotika-misbruket trives og utvikles. Det ville være forstemmende om ikke politikere og myn-digheter her i Norden innså og erkjente at her finnes et område hvor det fortsatt må arbeides for å stimulere det nordiske sam-arbeid og også ta konsekvensen av dette.

Som et lite apropos til markedsdebatten vil jeg nevne at EEC allerede i september i fjor gikk inn for felles narkotikatiltak. De seks EEC-land har samlet gått inn for å koordinere sine tiltak for å komme spred-ningen av narkotika til livs. Saken ble etter et utspill fra Frankrikes president drøftet i Ministerrådet i Brussel, hvor samtlige medlemsstater støttet forslaget om en felles-aksjon både når det gjelder lovgivningen og kontrollen. Spørsmålet ble også forelagt for Storbritannias statsminister, som har gitt sin tilslutning til planen om en bred og koordinert vesteuropeisk aksjon på narko-tikaområdet.

Det vil bli nedsatt en komite — om det ikke allerede er skjedd — på høytstående plan, med representanter for innenriks-, so-sial- og justisdepartementene med det opp-drag å legge grunnlaget for felles tiltak. Det er så vidt jeg har forstått, meningen å in-vitere også Danmark, Eire og Norge til å

delta i et slikt samarbeid — Storbritannia skal jo være med. Men dette er på ingen måte noe til hinder for en felles nordisk opptreden i behandlingen av narkotikas spørsmålet. Tvert imot. Vi har da vitterlig allerede lagt grunnlaget for et slikt samarbeid her i Norden. Nu gjelder det bare å legge godviljen til fra alle sider.

Jeg vil bare konkludere med å minne om at det er vår ungdoms fremtid som står på spill. Vi har ingen tid å miste, og det ligger et tungt ansvar på oss.

Statsråd **Højdahl:** Narkotikas spørsmålet har i den senere tid opptatt opinionen i Norge. I denne forbindelse har forholdene i de andre nordiske land vært trukket inn i debatten — i første rekke København, som jo får besøk av en del norsk ungdom.

Noe av det stoff som er kommet frem i pressen om narkotikaproblemet i Danmark og Norge kan i mange tilfelle ikke sies å gi et korrekt bilde av problemene. Jeg finner det derfor riktig å komme med noen betraktninger her.

Narkotikabølgen nådde de nordiske land til forskjellig tid og med ulik intensitet. Selve stoffmisbruket har også variert fra land til land og fra tid til tid. Enkelte steder har stimulerende stoffer dominert, andre steder har det vært hasj og LSD. I de yngre årsklasser har sniffingen preget bildet, slik tilfellet har vært i Norge. Jeg synes det er viktig å trekke frem ulikhetene i det bildet vi møter i denne saken, fordi det langt på vei gir nøkkelen til forståelsen av de forskjelligheter i reaksjonsmønster som etter hvert er blitt et problem i det nordiske samarbeid i narkotikasaken.

Alle er vi vel enige om at narkotikabølgen er en trussel som vi må bekjempe med de midler som står til rådighet. Både for den enkelte som blir offer for stoffmisbruk — og for samfunnet — representerer tilstanden i dag en betydelig fare, og jeg kan ikke slutte meg til dem som forsøker å bagatellisere problemet eller inntar en altfor utfordrende holdning over det. Samtidig må medgis at problemet er så komplisert at noen patentløsning ikke finnes. En side av saken er importen og distribusjonen av de stoffer det gjelder. I den alt over-

veiende grad dreier det seg om stoffer som ikke når frem til den enkelte bruker gjennom lovlige kanaler, men gjennom et illegalt nett som blir forsynt og styrt av ofte godt organiserte kjeder hvis motiv er å tjene mest mulig penger på geskjeften. En hovedoppgave er å søke å stoppe importen og bryte ned distribusjonsnettet. Her hersker det liten uenighet, og samarbeidet mellom landenes toll- og politimyndigheter er etter hvert blitt stadig bedre. Også vår lovgivning når det gjelder omsetningsleddene, viser få og små ulikheter. Narkotikahaien må — hvis han blir grepet — regne med nær de samme strafferammer i alle nordiske land.

Når det gjelder ofrene for den ulovlige omsetning — narkotikabrukeren — er det vel langt på vei enighet om at kriminaliseringslinjen ikke representerer noen god løsning. De ulikheter som her finnes i lovgivningen er langt på vei utjevnet i den måte lovene blir brukt på i praksis, og jeg har liten tro på at nye fremstøt gjennom lovgivning vil bidra til løsningen av narkotikaproblemet. En annen side av saken er at myndighetene bør ha anledning til å bryte opp større narkotikamiljøer for å hindre en utbredelse av ondet og for å vanskliggjøre omsetningen.

I praksis må løsningen søkes etter to hovedlinjer — den forebyggende og den behandelende, hvori attførigen inngår som et viktig ledd. Her kreves innsats på det sosiale, det medisinske og det pedagogiske felt og et organisert samarbeid mellom fagfolk fra hvert av disse. Innenfor hvert enkelt av de nordiske land har man da også etablert slike samarbeidsorganer. Ut fra forskjeller i tilgjengelige ressurser, administrativ praksis og organisatorisk oppbygging, har man grepet saken noe forskjellig an. Hertil bidrog også de kvantitative og kvalitative variasjoner i narkotikabildet som jeg innledningsvis minnet om.

På et felt hvor ingen kan påberope seg nødvendig viten om hvordan løsningen bør være, finner jeg det ikke urimelig at hvert land får arbeide med problemene ut fra sine forutsetninger og justere arbeidet på grunnlag av egne erfaringer. Et nordisk samarbeid på dette felt vil etter mitt skjønn ha sin største verdi deri at man gjennom utveksling av opplysninger lærer av hver-

andres erfaringer, gjør seg nytte av det som har vist seg positivt og unngår åpenbare feil og misgrep. Det etablerte kontaktorgan er et godt forum for et slikt meningsbytte. At det skal kunne løse narkotikaproblemene for oss, må vi derimot ikke vente.

Herr President, la meg formulere følgende konklusjon på disse betraktninger:

Vi må bare konstatere at vi i de nordiske land for tiden har forskjellige holdninger til en rekke sider av narkotikaproblemene, og at dette vanskliggjør et nærmere samarbeid om konkrete tiltak på samme områder.

Denne situasjon må imidlertid ikke forhindre at vi forsterker samarbeidet på alle de felter hvor dette er mulig, og at våre fagfolk utdyper den kontaktvirksomhet som er etablert, for å finne felles løsninger og å holde hverandre ajour med utviklingen.

Når det gjelder narkotikas spørsmålet har jeg den bestemte oppfatning at vi tross alt finner et viktig område for nordisk samarbeid.

Kristian Albertsen: Hr. præsident! Med udgangspunkt i det afsnit af det socialpolitiske udvalgs beretning til rådet, der omtaler det nordiske samarbeidsorgan for narkotikaforsknings beskedne indsats, vil jeg gerne knytte et par bemærkninger dertil og samtidig også i nogen grad svare på de tre indlæg, som vi nys har hørt fra norsk side.

Indledningsvis vil jeg gerne anføre, at den holdning, som i dag fremføres fra norsk side, så vidt jeg har kunnet være orienteret fra tidligere møder i Nordisk Råd, falder sammen med tidligere fremførte bemærkninger ved foregående sessioner. Der anlægges her fra norsk side en lidt anden betragtning end den, vi, så vidt jeg er vidende derom, anlægger i de andre nordiske lande. Dertil skal oplyses, at narkotikaproblemet vel nok er mindre fremherskende i Norge end i Sverige og Danmark. Dette kan måske antyde grunden til den forskelligartede holdning, vi indtager i vore lande.

Egentlig tror jeg ikke, at der lovgivningsmæssigt er så store forskelle vore lande imellem på dette felt. Når det nu her er afsløret, at man ønsker at forøge strafferammen for narkotikasmugling m. v., var det vel i og for sig et af de områder, hvor

man kunne have samarbejdet, men hvor man åbenbart isoleret fra norsk side har taget et initiativ uden på forhånd at kontakte de andre nordiske lande herom. Det rimer ikke helt sammen med, at man i samme moment giver udtryk for ønsket om et forstærket nordisk samarbejde.

Det reelle forhold er, at man i alle de nordiske lande har skærpet straffelovgivningen for forhandling med stoffer, og man har udbygget de resocialiserende foranstaltninger. Vi har været positive og aktive for at fremme det nordiske samarbejde med henblik på udveksling af erfaringer herom.

Der er også i praksis udøvet et betydeligt arbejde med gunstige resultater. Der er senest indledt et samarbejde med repræsentanter for Norge og Sverige, som har været i København. Der har været to norske og to svenske socialmedarbejdere i København for at opsøge deres landsmænd, og de har talt med dem og fået dem sendt hjem i stort tal. Efter hvad der er oplyst over for mig, drejer det sig om et par hundrede nordmænd, der er vel ca. 100 tilbage, og det drejer sig om et nogenlunde lignende tal for svenskernes vedkommende. Det vil sige, at antallet af norske og svenske misbrugere i København er stærkt dalende, hvorimod det finske antal, efter hvad der foreligger, er stigende, og hertil kommer desuden et antal finske alkoholikere. Det har indtil nu været vanskeligt at få realiseret et praktisk samarbejde med de finske myndigheder parallelt med det samarbejde, som nu altså foregår så udmærket med Sverige og Norge.

Jeg skal tilføje vedrørende afsnittet i betænkningen, at Danmark faktisk har været ret så aktiv i det nordiske kontaktmandsorgan. Der har i øvrigt, så vidt jeg har forstået, på dansk initiativ været afholdt adskillige konferencer. Inden længe skal der afholdes et møde mellem de nordiske landes udenrigsministerielle embedsmænd for at få en samnordisk klaring af narkotikaproblemet, udleveringer m. v.

Skønsmæssigt er der forholdsvis lige stor procent stofmisbrugere i Danmark og Sverige, hvorimod tallene for Finland og Norge er noget lavere. Så vidt jeg er underrettet, er tallene i Norge stigende, og jeg forstår derfor godt den norske ængstelse og in-

teresse for problemet, men det vil sagt med et norsk ordsprog være for smed at rette bager, hvis man adresserer skylden for den stigende narkotikakurve i Norge til Danmark. Vi har bestemt ingen interesse i at huse udenlandske stofmisbrugere i Danmark, og personlig føler jeg, at vor eventuelle tiltrækning på sådanne mennesker snarere skyldes vor geografiske og trafikale placering. Det relativt større bysamfund, som København danner, giver vel også en del af forklaringen på tiltrækningen.

Jeg må derfor afvise påstanden om et særligt dansk ansvar for stofmisbrugets vækst i Norge, henholdsvis Sverige. Vi ser måske lidt anderledes på, hvordan vi skal angribe problemerne. Det skyldes måske nok, at problemerne indtil nu har været mere fremherskende i Danmark end i Sverige og Norge, men efter hvad der nys er sagt, og hvad jeg kan være enig i, er der tale om en tilbagegang i antallet af stofmisbrugere. Det synes vi må betragtes som et resultat af den indsats, der øves, navnlig hvad det resocialiserende arbejde angår.

De retshåndhævende myndigheder bør koncentrerer om at bekæmpe udbredelsen af narkotika. Hvis det drejer sig om besiddelse af narkotika til, hvad man må skønne er eget brug, afgøres sagerne normalt med en advarsel. Vi lægger megen vægt på at etablere og udbygge samarbejdet mellem politiet, behandlingscentre og børne- og ungdomsværnene. Det er vort håb og forventning fra dansk side, at det nordiske samarbejde kan udvikles for at fremme forskningen om narkoproblemerne samt etablere hurtig kommunikation mellem Danmark og modtagerlandet, for at de respektive myndigheder kan tilbyde øjeblikkelig assistance, når det drejer sig om, at henholdsvis unge nordmænd eller svenskere skal tilbage til deres hjemlande, efter at de er blevet pågrebet i Danmark enten for stærkt stofmisbrug eller for smugleri m. v. af narkotika.

Inden længe vil der fremkomme et særligt tidsskrift om disse problemer i Danmark. Den viden og de erfaringer og resultater, der er fremkommet, skal her publiceres. Jeg tror, det er et udmærket initiativ. Man kunne måske, når disse indlæg er kommet i debatten i dag, udtale beklagelse over de karakteristikker, som man her i særlig grad

har peget på med hensyn til dansk administration og indsats på dette felt. Det ville imidlertid være forkert. Jeg synes, at karakteristikken er uretfærdig og urimelig.

Men jeg synes, det er udmærket, at betragtningerne kommer frem. Jeg tror, vi gavner denne meget, meget alvorlige sag bedst ved ikke blot at henvise til andres skyld og andres ansvar. Jeg tror, at man i de enkelte lande må leve op til det ansvar og den pligt, der er tale om, og at vi så kan lægge kræfter og erfaringer sammen og derved måske få endnu bedre resultater og få bekæmpet en af de for mig at se ulykkeligste ting, der i de senere år er forekommet, og skåne ungdommen for at komme ud i de ulykker og katastrofer, det her drejer sig om.

Når det også i de indlæg, der er kommet fra norsk side, er anført, at man nu på det seneste har foreslået andre former for aktiv bekæmpelse ikke mindst af forbrydelser og tyverier i relation til dette, må jeg betragte dette som udtryk for stigende forståelse for omfanget af problemet og af formerne for bekæmpelsen af det.

Med hensyn til at udlevere narkotika, for at de pågældende ikke skal tage ud på tyvetogter og klare deres problem ad den vej, vil jeg sige, at det er ikke noget, der er realiseret. Det har været drøftet. Det er ikke begyndt at udvikle sig. Men det forholder sig ikke, som man nærmest har tolket det her i dag, sådan, at man nærmest beforder forbruget på disse felter. Tværtimod, det er for at undgå, at de pågældende skal komme ud i kriminalitet.

Jeg tror, at det, vi her har haft lejlighed til at tale om, og som det socialpolitiske udvalg kommer til at beskæftige sig med i den kommende tid, og som med rette her har været drøftet på den alvorlige baggrund, der er tale om, tvinger os til at tænke nordisk og handle nordisk. Det tvinger os til at udveksle vore erfaringer og de resultater, der indtil nu er fremkommet. Der må jeg måske nok have lov at sige, at det allerseneste initiativ med hensyn til skærpelse af strafferammen i Norge, ikke er det allerbedste udgangspunkt, når man i samme moment ønsker det nordiske samarbejde forceret. I øvrigt er jeg ikke så sikker på, om dette, at man skærper straffe-

rammen fra 6 til 10 år, er så forførdelig afgørende for bekæmpelsen af dette problem. Jeg tror, vægten skal lægges på det forebyggende arbejde.

Hägglom: Herr president! Nordiska rådet har under sin tjuogoåriga tillvaro ägnat samarbetet på radio- och TV-området ett stort intresse, betingat av etermedias möjligheter att verka för en ökad gemenskap mellan de nordiska länderna. Till årets session har medlemmar av rådets kulturutskott, förelagt rådet ett förslag om nordiskt TV-samarbete, som åsyftar ett allsidigt utnyttjande av tekniska, ekonomiska och andra förutsättningar för sådan samverkan. I förslaget efterlyses också ökade möjligheter för speciellt de språkliga minoriteterna i Finland och Sverige att kunna se TV-program på sitt modersmål — ett önskemål som också understryks i kulturutskottets betänkande. Såsom medlem av den svenskspråkiga minoriteten i Finland vill jag med några ord beröra denna för oss så viktiga sak.

Vad programtiden beträffar uppgår de svenskspråkiga och tvåspråkiga televisionsändningarna i Finland till sammanlagt närmare 15 % av samtliga sändningar. Produktionskostnaderna för svenskspråkiga program har emellertid hållits ända upp till 50 % lägre än för motsvarande finskspråkiga program. Härigenom kommer de svenskspråkiga TV-programmens kostnadsandel att på ett ungefär stå i proportion till befolkningen. Av hela befolkningen är nämligen omkring 7 % svenskspråkiga, och dessa svarar för 6,5 % av TV-licenserna.

Ser man bara till de rent numeriska förhållandena kunde man alltså få uppfattningen att de svenskspråkiga TV-programmen i Finland skulle uppfylla skäliga anspråk. Men ett dylikt numeriskt betraktelsesätt, som på många andra områden ger god rättvisa, är av lättförståeliga skäl inte tillämpligt i fråga om TV-sändningarna. Låt mig illustrera det med ett exempel.

Den svenskspråkiga befolkningens behov av skolundervisning kan — såsom vår grundlag bjuder — tillgodoses enligt samma grunder som den finskspråkiga befolkningens, om de svenskspråkiga skolorna tilldelas omkring 7 % av anslagen för skol-

väsendet. Men däremot skulle ju situationen bli högst otillfredsställande om *undervisningstiden* i envar av de svenskspråkiga skolorna vore bara 7 % av tiden i motsvarande finskspråkiga skolor. Och på motsvarande sätt måste de svenskspråkiga TV-programmen anses alldeles otillräckliga.

Radioledningen i Finland har emellertid inte kunnat utlova någon utökning av dessa program under den närmaste framtiden. Det är naturligt att produktionen av program för en mindre grupp lyssnare måste ställa sig relativt dyr. En rationell lösning bör därför vara att i större utsträckning utnyttja det rikhaltiga programutbudet i Sveriges television.

De många framställningar härom som gjorts från finlandssvenskt håll har tillsvidare lett till resultat endast för Ålands del, där en av Finlands rundradio uppförd station återsänder program från Sveriges TV 2 på tider då svenskspråkiga program inte står till buds i den finländska televisionen. Alänningarnas erfarenheter av denna samkörning av program från två olika länder är i stort sett mycket positiva. Försöken att få till stånd liknande arrangemang för andra delar av svensk-Finland har likväl avvissats av radioledningen, med bl. a. hänvisning till de höga ersättningar för upphovsmannarätten som det skulle medföra.

För Ålands del har ersättningsfrågan ordnats genom direkta förhandlingar mellan landskapsstyrelsen och berörda intresseorganisationer i Sverige. Landskapet har åtagit sig att svara för ersättningarna, som uppgår till sammanlagt 13 000 mark per år, alltså en mycket rimlig summa. Med god vilja bör en motsvarande specialöverenskommelse kunna uppnås för andra liknande sändare i svensk-Finland — liksom också i Sverige.

Det kan ju knappast ligga i upphovsmännens intresse att ställa sådana ekonomiska krav att det omöjliggör regelbunden spridning av programmen till tittare på andra sidan av riksgräns. I dylika fall rekommenderar visserligen de internationella upphovsmannaorganisationerna att höga tilläggser-sättningar skall utkrävas, därför att sådan spridning av program till ett annat land kan minska chanserna att få samma program uppförda i det egna landet. Men detta resonemang kan väl inte hålla streck så

länge utsändningen på andra sidan gränsen berör endast en liten del av befolkningen. Effekten bör snarare bli den omvända, ty har ett programnummer visats i en del av landet och där vunnit uppskattning, så bör ju programledningen låta det gå ut också över landets övriga sändare — med eventuell erforderlig textning. Över huvud bör det rent affärsmässigt bli förmånligare för upphovsmännen att få en mindre tilläggsersättning för ett stort antal program än att få högt tillägg för något enstaka program. — Man vågar därför hoppas, att upphovsmannarättsliga problem inte skall ställa några hinder i vägen för det ökade utbyte av TV-program mellan Sverige och Finland, som är erforderligt med tanke på framförallt de språkliga minoriteternas berättigade krav.

För övrigt är denna sak angelägen inte bara för dessa minoriteter. Deras strävan till jämställdhet med övriga medborgare på detta område har stöd av en bred opinion — inte minst i parlamentariska kretsar. Det framgår bl. a. av de rekommendationer som Nordiska rådet redan tidigare antagit rörande utvecklingen av TV-samarbetet.

Det är glädjande att radioföretagen i både Sverige och Finland nu visar positivt intresse för ökat TV-samarbete och försöker finna realiserbara lösningar såsom statsrådet Carlsson här nyss framhöll. Inom de närmast berörda befolkningsgrupperna utgår man allmänt från att den nu aktuella utredningen av samarbetsfrågorna äntligen skall medföra konkreta resultat. På oss parlamentariker faller ansvaret att se till att myndigheter och radioföretag faktiskt lägger manken till så att strävandena till utveckling av TV-samarbetet inte bara stannar vid fagra löften, utan verkligen ger påtagliga resultat — i första hand för de inbyggare i Finland och Sverige som nu på grund av sitt modersmål i stor utsträckning är diskriminerade när det gäller televisionen.

Minister for kulturelle anliggender **Niels Matthiasen**: Hr. præsident! Der blev talt så meget om det, der ikke er blevet til noget i det nordiske samarbejde, og vi taler meget om det, der måske skal blive til noget i det nordiske samarbejde. Det kunne måske og-

så være passende at tale om det, der er blevet til noget, og man kan nok sige, at årets begivenhed i det nordiske regie er naturligvis kulturaftalen. Men vi må ikke glemme, at det er lettere at indgå en aftale end at opfylde den, og at kulturaftalens sigte er højt og problemerne derfor mange.

Det ses umiddelbart af meldingerne til denne session, at regeringerne nærer tillid til kulturaftalens nye organer. Den vigtigste nydannelse, sekretariatet for nordisk kulturelt samarbejde, som i mange henseender begynder på bar mark, har naturligvis begyndervanskeligheder. Der er praktiske problemer i forbindelse med ansættelse af personale, problemer, som vil blive løst, men som tager mange af det endnu sparsomt bemandede sekretariats kræfter i begyndelsen.

Forholdet er under alle omstændigheder det, at kulturaftalens eksistens stiller store krav til os alle. Dette gælder både regeringsmedlemmer, parlamentarikere og embedsmænd. Det bliver fortsat meget nemt at gå galt i byen, nemlig ved at stille sig tilfreds med eller ligefrem opsøge enkeltprojekter, samarbejdstiltag på konkrete felter, som isoleret set er velbegrundede eller ofte kan være det, men som i den sidste ende vel betyder en fremme af den nordiske tanke, men heller ikke fremmer så forfærdeligt meget andet, som ikke aflaster eller overflødiggør nationale institutioner eller tiltag, som opsøger særlige nordiske aspekter af et spørgsmål for at dyrke dem med lidt for tydeligt et sideblik til de særligt nordiske finansieringsmuligheder.

Jeg tror ikke, at vi umiddelbart finder så forfærdelig mange nye samarbejdsfelter — marken har jo trods alt været dyrket nogle år — men jeg tror, at vi kan nå frem til nye og mere rationelle og effektive måder at samarbejde på gennem den ny organisation. Vi kan nå langt højere grader af planlægning og koordinering end før, hvor arbejdet med al respekt fra tid til anden var mere præget af god vilje end af effektiv indsats. Vi har en ganske velfungerende teatergæstespilsordning. Alligevel skal vi opleve, hvad der for en umiddelbar betragtning ser irrationelt ud, at Stockholms Stadsteater rejser til København for på Det kgl. teater at vise sin i øvrigt fremragende fore-

stilling — Mr. President — i tre dage og så rejser de hjem. Kunne man ikke med en lidt bedre planlægning og koordinering nå til, at sådanne gæstespil strakte sig lidt og blev vist i flere byer? Den indledende investering er dog gjort med kompagniets transport til København.

Jeg vil bede om lidt mere forudseenhed og måske en lidt større vilje til at indrette sig.

Præcis det samme gælder, hvor der er tale om store kunstoplevelser, der kommer til et af de nordiske lande fra udlandet: en Matisse-udstilling i København, en rumænsk guldudstilling i Stockholm; det bør sikres, at der forhandles ud fra et nordisk synspunkt, når sådanne oplevelser i fremtiden kommer inden for rækkevidde, hvis man ikke ligefrem kunne overlade til et nordisk organ at træffe aftaler, en nordisk rigsudstillingsinstitution.

Hvis jeg skal sige det meget kort, ville jeg sige, at vi skal ikke fremme det nordiske, vi skal udnytte det, bruge det at være 22 mill. mennesker i stedet for blot 5 eller 8, bruge det til at vise, at der er et vist fællessyn på mange ting, og at bruge det på den måde, at det sparer nationale indsatser, forbedrer udnyttelsen af eksisterende muligheder. Mine yndlingsprojekter blandt de nordiske er sådanne som først og fremmest inspireres af disse rent praktiske hensyn, og som betragter det nordiske som det altid tilstedeværende selvfølgelige grundlag.

Fælles uddannelser, hvis det betyder, at der skal investeres mindre end i nationale uddannelser af tilsvarende kvalitet, udveksling af gæstespil, fælles bogmarked, fordi det betyder udvidelse af kulturtilbudet til den enkelte borger på rationelle vilkår — bogmarkedet er virkelig værd at arbejde for og bliver vel en af de store sager i den ny regie.

Lad mig ud fra denne tankegang fremhæve radio- og tv-samarbejdet, et af sessionens hovedemner.

Radio og tv er medier, der i en vis forstand dækker en række andre kulturelle udtryksformer, samtidig med at de har deres egen særlige karakter. Navnlig fjernsynet kan udnyttes på en sådan måde, at det har en større gennemslagskraft end andre medier for kulturformidling. Netop ud fra den

tankegang, at de eksisterende ressourcer bør udnyttes på den mest hensigtsmæssige måde, kan der være grund til — som det tidligere er sket — at sætte et spørgsmålstejn ved, om hvert enkelt nordisk land i sin nationale programvirksomhed er i stand til at tilbyde et programudbud, der kvalitetsmæssigt kan stå mål med det, der ville kunne produceres ved en rationel udnyttelse af det samlede talentmateriale og den samlede tekniske kapacitet, som de nordiske lande som helhed råder over.

Problemet at producere programmer på et tilfredsstillende kvalitetsmæssigt niveau, af hvilken art de måtte være, accentueres ved oprettelsen af flere radio- eller tv-kanaler i det enkelte land. Der er for mig ingen tvivl om, at en udbygning af det nordiske radio- og tv-samarbejde efterhånden har vist sig ikke blot at være et ideelt ønskemål for en forholdsvis begrænset kreds, men ganske enkelt en nødvendighed, hvis de nordiske radiofonier skal kunne tilbyde deres publikum et udvalg af programmer, der ikke er ringere end det programstof, der kan leveres fra lande uden for Norden.

Jeg finder, at man i høj grad må værdsætte det samarbejde, der allerede er etableret mellem de nordiske radiofonier med henblik på i særlig grad et udvidet tv-samarbejde. Der er næppe tvivl om, at den interesse, Nordisk Råd hidtil har vist for dette samarbejde, har virket stimulerende på radiofoniernes indsats, og at kulturudvalgets seneste forslag vil bidrage til en intensivring af disse bestræbelser. Tanken om fastsættelsen af en konkret frist for et effektivt forslag til et udvidet samarbejde på tv-området afspejler klart, at behovet herfor nu trænger sig mere på end nogen sinde tidligere.

Det gensidige kendskab, udviklingen af nordisk forståelse, bliver efter min hovedbetragtning en følgevirkning af samarbejdet, hvor det af mange i dag opfattes som hovedmotivet og hovedformålet. Jeg tror, at dette er en mere realistisk betragtning, hvor vi vil have befolkningerne med os. Betragtningen betyder også, at det nordiske aspekt i langt højere grad end nu vil indgå i politisk og administrativt tænkning i det daglige, fordi det vil indgå i kravet om, at forslag til løsninger skal være rationelle og

hensigtsmæssige, skal føre til et ønskeligt resultat på en økonomisk forsvarlig og administrativt praktisk måde. At tænke nordisk bliver ud fra et nationalt, om man vil egoistisk, synspunkt en rationel metode, ikke udelukkende et formål i sig selv.

Det vil naturligvis tage tid, inden en sådan metode er indarbejdet i nationalforsamlingerne og i administrationsapparaterne, men jeg vil gerne i denne forbindelse fremhæve en bestemmelse i kulturaftalen, hvis betydning måske ikke alle har fået fat i. Det er artikel 14, der stiller krav om samråd i ministerråd eller embedsmandskomiteé, inden vigtigere reformer på kulturaftalens område gennemføres i noget land. Nu kan man orientere og konsultere hinanden på mange måder, men der må lægges megen vægt på at finde frem til en rigtig form, hvor man for det første orienterer på det rigtige tidspunkt dvs. når et problem har meldt sig, når visse løsningsmuligheder er antydet og *ikke* først, når der foreligger en færdig udredning eller et lovforslag, for det andet orienterer med en ærlig vilje til i givet fald at indrette sig, samordne, tilpasse, måske endda vente lidt, til alle kan komme med.

Ansvaret er med kulturaftalens indgåelse så klart placeret hos regeringerne, der nu folkeretligt har påtaget sig en samarbejdspligt på hele det omfattende kulturelle område, at ingen behøver spørge, hvem der har skylden, hvis der kommer for lidt ud af det.

Men regeringerne skal også have, jeg havde nær sagt et modspil, men jeg vil snarere sige noget andet, et medspil, et medspil med Nordisk Råd. Det vil på kulturaftalens område sige et medspil fra Nordisk Råds kulturudvalg.

Tellervo Koivisto: Herr president! I EEC-debatten måste vi ägna mycket stor uppmärksamhet åt EEC:s faktiska väsen och målsättning. Det som har gjort utvidningen av EEC aktuell, är det internationella storkapitalets behov att avlägsna hindren för sin verksamhet. Utvidningen av EEC

är dessutom ett led i kapitalismens strävan att stärka sina ställningar i kampen mot de progressiva, fredsvänliga krafterna överallt i världen. Därtill måste vi också lära att EEC:s expansion inte innebär en utveckling i riktning mot en allmän liberalisering av den internationella handeln utan i stället en ökning av diskrimineringen samt av arbetsfördelningens ensidighet för de länder, som har kommit halvvägs i industrialiseringen, länder såsom Finland.

Att kämpa mot utvidningen av EEC är att föra en kamp i de breda folklagrens intresse. Om så många medborgare som möjligt förmås att själva delta i verksamheten, blir EEC-frågan utredd på bästa sätt. Vi här i Finland har med stort intresse följt med den norska EEC-motståndnsfrontens verksamhet och glatt oss över dess framgång i sitt betydelsefulla värv. När jag säger vi, menar jag förstås de finnar, som motsätter sig en anslutning till EEC, dvs. motståndarna till ett frihandelsavtal mellan Finland och EEC. Tyvärr har vi ännu inte fått till stånd en massaktion av samma mått som i Norge.

Finlands neutralitetspolitik bygger på avtalet mellan Finland och Sovjetunionen om vänskap, samarbete och bistånd, ett avtal, som redan under en lång följd av år visat sig vara mycket fördelaktigt.

EEC:s mot Sovjetunionen och andra socialistiska stater riktade politik är helt främmande för Finlands neutrala ställning och för arbetarklassens och de breda samhällslagrens ekonomiska intressen. Trygghet för medborgarna och material för bygande av bättre levnadsförhållanden ingår inte i NATO:s strategiska varusortiment. I Finland har man med oro lagt märke till NATO:s strävan att genom EEC utvidga sitt inflytande i Norden. Det ligger i de nordiska folkens gemensamma intresse att föra en seg kamp mot dessa strävanden. Jag hoppas, att vi här i Finland redan i en nära framtid skall kunna öka vårt intresse i kampen. Tack.

Sedan generaldebatten avbrutits, avslutades mötet kl. 18.00.

Protokoll

3:e mötet

Måndagen den 21 februari 1972 kl. 09.00

President: V. J. Sukselainen

Dagordning

1. C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet

Dokument 1. Rapport från Nordiska rådets presidium och

Dokument 3. Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (fortsatt generaldebatt)

2. Dokument 2. Rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt

Meddelande

Det meddelades, att Mørk Eidem intagit sin plats i rådet

1

C 1: Berättelse rörande det nordiska samarbetet, Rapport från Nordiska rådets presidium (Dokument 1) och Rapport om det nordiska samarbetet under 1971 (Dokument 3) (fortsatt generaldebatt)

Aune: Det er to hovedtrekk som trer ganske sterkt frem når en vurderer utviklingen av det nordiske samarbeid. Det ene er at samarbeidet synes å ha skjedd svært tilfeldig, uten klar målsetting, plan og styring. Bare et blick på saklisten til denne rådssesjon sier atskillig om det. Det andre er at på det økonomiske område har vesentlige fremstøt vært mislykket. På dette område har nordisk samarbeid og den nordiske ånd likt seg best ved festbordet. Det vesent-

ligste resultat på dette felt, frihandelen i Norden, måtte vi få hjelp til av det øvrige Europa.

Dette viser ikke bare at det nordiske samarbeidet i den praktiske virkelighet har sine begrensninger, men forteller oss like mye at Norden fortsatt har atskillig å lære av Europa.

Mange har i debatten brukt mye tid på å analysere det nordiske samarbeids fremtid under våre lands ulike tilknytningsformer til EF. Det har vært delte meninger, men de fleste som har hatt ordet, synes å være av den oppfatning at det under alle aktuelle relasjoner vil være mulig ikke bare å bevare det nordiske samarbeid i nåværende omfang, men også kanskje å bygge det videre ut. Jeg tror for min del at en mulighets kan gå så langt som til å si at EF, enten tilknytningen til Fellesskapet skjer på den eller den måten, vil vise seg å bli en ny utfordring, som om vi møter den riktig, vil styrke det nordiske samarbeid ganske betydelig.

Utbyggingen av samarbeidet i Norden vil ikke bare være avhengig av politisk vilje på et prinsipielt, generelt plan. Den kan være viktig nok. Men like viktig tror jeg er at denne viljen gir seg praktiske utslag på den måten at vi bygger opp de administrative, organisasjonsmessige organer som må til og at vi under denne oppbyggingen hele tiden har det nordiske perspektiv klart for oss.

Nordisk samarbeid på administrativt plan har hittil, stort sett, vært drevet av embets- og tjenstemenn på kveldstid.

Politikerne har villet det slik. Med de utfordringer vi nå står foran går det ikke

lenger bare å arbeide nordisk på kveldstid. Vi må så snart som råd er bygge opp en skikkelig organisasjon på heltid. Jeg ser dette som den viktigste forutsetningen for et vellykket, omfattende arbeid fremover. Meldingen fra Ministerrådet om at rådet har vedtatt å opprette sitt sekretariat er med rette blitt møtt med stor tilfredshet i Nordisk Råd. Jeg la imidlertid merke til at statsråd Kleppe gjorde oppmerksom på at det her dreide seg om "et meget lite organ".

Jeg har ingen forutsetninger for å gå nærmere inn på det. Størrelsen er neppe heller det viktigste i denne sammenheng. Det viktige og det positive er at det blir lagt et organisasjonsmessig grunnlag for at Ministerrådet kan bli satt i stand till å gjøre gagns arbeid. Dette organ, sett i sammenheng med andre organer på det nordiske plan, har fått meg til å resonnerer over spørsmålet om *plasseringen* av vår nordiske administrasjon, om en kan bruke et slikt uttrykk. Det er ikke i dag bestemt hvor det permanente sekretariatet for Ministerrådet vil bli plassert. Men skal en følge gjeldende mønster, som synes å gå ut på at hvert land nødvendigvis må få noe av det som bygges opp, til seg, så ligger vel Oslo eller Helsingfors bra an.

Vi har jo fra før presidiesekretariatet i Stockholm og Kultursekretariatet i København.

Jeg finner det riktig og betimelig å fremholde at slik spredning ikke kan være riktig. Mener vi å skape best mulige betingelser for nordisk samarbeid må vi samle alle internordiske organer på ett sted. Det fører ikke frem å plassere små organer i hver nordisk hovedstad, mer eller mindre isolert i et stort nasjonalt byråkrati. Jeg ser det slik at vi må få til en samling, for derved å skape et så bredt nordisk miljø som mulig, et miljø som primært kan tenke og handle nordisk, et miljø som vil være en mye mer effektiv kraftkilde for nordisk samarbeid enn hva de små, spredte organene kan bli istand til å være. Med de kommunikasjoner en har i dag synes det å være av underordnet betydning *hvor* administrasjonen blir samlet, og det vil jeg selvfølgelig heller ikke ta noe standpunkt til i dag. Men det er meget viktig, tror jeg, at en samling av organisasjonen finner sted

og jeg henstiller om at et slikt synspunkt må bli vurdert nøye under den videre organisasjonsmessige oppbygging som man går til.

Tarjanne: Herr president! Nu när vi nalukas slutet av talarlistan, är det mycket frestande att försöka resumera diskussionen. Då resultatet denna gång likväl skulle vara ganska intetsägande och kanske kunde få oss att känna oss litet generade, t. o. m. snopna, skall jag här i stället koncentrera mig på några i mitt tycke viktiga och delvis bortglömda saker.

Det centralaste, konkreta, positiva beslutet på sistone är väl ministerrådets beslut att grunda ett eget sekretariat. På detta har man ju väntat ända sedan själva ministerrådet grundades. Vad kan vi då lära av detta? Beslutet visar, att det nordiska samarbetet ytterligare väntas tillta under de närmaste åren och konkretiseras på ett sätt, som gör, att man behöver nya tjänstemän för att handha detta samarbete. Och här har vi väl då också des Pudels Kern och sammanfattningsen både av denna generaldebatt och av det nordiska samarbetets nuläge.

Det har sagts att det viktigaste som skett här i går och i förrgår i denna debatt har varit statsminister Palmes försök att få fram en lista över frågor, där samarbetet kan och bör fortsätta. Det är naturligtvis den rätta problemställningen. Och näringspolitiken, regionalpolitiken och miljöpolitiken är säkert just sådana samsarbetssektorer. Men det finns t. o. m. inom den ekonomiska sektorn också andra frågor, som ej får glömmas för att inte tala om social- och kulturpolitiken. Detta betyder igen, att alla de har rätt, som under denna debatt i mer eller mindre runda ordalag har konstaterat att the show must go on och att det säkert finns behov för tillräcklig politisk vilja för ett intensifierat och framför allt mångsidigt nordiskt samarbete.

För att återkomma till den institutionella förstärkningen av ministerrådets sekretariat, är det naturligtvis så, att Nordiska rådet bör glädja sig över vad som hänt, men samtidigt måste följande frågor ställas och besvaras: Hur går det nu med oss parlamentariker? Finns det tillräckligt arbete för oss? Har vi längre någon makt? Behövs vi överhuvudtaget mera?

Mången har märkt, att de internationella organen inte ger lika goda möjligheter att plocka politiska poäng, som det heter, som det egna riksdagsarbetet, och att det därför vore bättre att överlämna det nordiska samarbetet, åtminstone dess sakinnehåll att handhas av regeringarna och tjänstemännen. Parlamentarikerna får nöja sig med de personliga förbindelserna och den gemytliga samvaron. Vi har ju ändå inte tid att bläddra igenom dessa ofantliga pappersmängder! Enligt min åsikt är en sådan här ståndpunkt oriktig. I demokratins och parlamentarismens namn måste vi garantera, att tyglarna förblir i våra händer och att vi har både tillräcklig inre motivation och yttre förutsättningar för vårt arbete.

Ett elementärt steg i rätt riktning vore, att det för den egentliga sakbehandlingen, som sker i rådets utskott, skulle finnas kompetent personal i tillräckligt stort antal. Jag syftar här på det arbetsgruppsbetänkande vilket ingår som bilaga i presidietts berättelse och som utgör grunden för denna debatt. Betänkandet gäller en förstärkning av utskottssekretariatet. Det framgår, att utskottssekreterarnas arbetsfält är ytterst omfattande och krävande. De måste utöver sina övriga uppgifter bl. a.:

- följa med den egna branschens utveckling i hela Norden,
- förbereda de ärenden som behandlas i utskotten och följa med ärendenas senare öden, samt
- aktivt följa med ministerrådets arbete.

Som ett relativt blygsamt och försiktigt första steg föreslår arbetsgruppen såsom minimikrav en halvtidsanställd sekreterare i varje utskott. I själva verket vet vi, att man inte kan finna ens en heltidsanställd sekreterare som godtagbart kunde utföra sina uppgifter om man strängt håller fast vid åliggandena och om även utskottsmedlemmarna för det första tar sitt uppdrag allvarligt och för det andra, vilket är den enda riktiga lösningen, låter sekretariatet utföra detta uppdrag.

Jag vädjar alltså till alla utskott och till alla utskottsmedlemmar att arbetsgruppens betänkande om förstärkande av utskottssekretariatet på allvar skulle tas upp till behandling under denna session — dvs. i dag

och i morgon — och att det skulle tolkas rätt såsom ett första steg mot målet — dvs. det läge där vi parlamentariker kunde känna, att vi är i stånd att med erforderligt bistånd av sekretariatet utföra fullödigt, med riksdagsarbetet jämförbart politiskt arbete.

Herr president! Jag vill sluta med att konstatera, att den egentliga orsaken till att jag anhöll om ordet var det att bland de 37 tidigare talarna inte fanns en enda medlem av trafikutskottet. Det oaktat har man vid flera tillfällen vid förberedelserna för denna session noterat det dominerande läge det nordiska trafikavtalet intar på sessionens saklista. Trafikpolitiken inklusive trafiksäkerhetsfrågorna är ett område, där det nordiska samarbetets utveckling inte i särskilt hög grad är beroende av de olika ländernas förhållande till EEC och som därigenom sakligt sett är det allra lämpligaste arbetsfältet för årets session. Trafikpolitiken, transportfrågorna är sålunda en lämplig tilläggspunkt till statsminister Palmes lista och naturligtvis också nära förknippade med både näringspolitiken, regionalpolitiken och miljöpolitiken. Men, herr president, på grund av tidsbristen är det kanske i alla fall bäst att återkomma till den sakliga diskussionen senare under sakediskussionen och överlåta denna generaldebatt för övriga ändamål.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Aspling inlagt sin plats i rådet.

Arne Larsen: Hr. præsident! Igennem 2 dages generaldebat står det vel klart, at en videre udvikling af det nordiske samarbejde bedømmes ud fra vidt forskellige perspektiver og synspunkter, alt efter om man er positiv eller negativ over for Norges og Danmarks tilslutning eller ikke-tilslutning til De europæiske Fællesskaber.

Jeg for min del tror ganske afgjort, at vi får meget store vanskeligheder, store problemer at kæmpe med, i det tilfælde, at Danmark og Norge skulle blive medlemmer af EF. Andre talere har allerede været inde på disse problemer, og jeg skal ikke uddybe dem yderligere, blot vil jeg erindre om Aldo Moros erklæring over for den danske forhandlingsdelegation i Bruxelles for nylig, og

jeg vil også erindre om, at i henhold til Romtraktaten skal alle de aftaler, forordninger osv., som besluttes af Fællesskaberne, respekteres forud for alle andre traktater og overenskomster, som medlemslandene har indgået til anden side.

Vi lægger just nu sidste hånd på yderligere en overenskomst mellem de nordiske lande om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet, og det synes jeg er en god ting, men skulle Norge og Danmark blive medlemmer af EF, må denne overenskomst givetvis vige til fordel for de aftaler, som måtte blive truffet af Fællesskaberne på dette område. Der kan altså opstå problemer af nok så stor rækkevidde for det nordiske samarbejde, som det ikke vil være muligt at overskue på nuværende tidspunkt.

Nu vil jeg imidlertid ikke male fanden på væggen og erklære, at alt nordisk samarbejde umuliggøres, hvis Norge og Danmark kommer ind i Fællesskaberne, for det tror jeg ikke, og uanset hvor meget mulighederne indskrænkes i denne situation, bør vi naturligvis på alle områder, hvor det er muligt, fortsætte ad samarbejdets vej. Det kan ikke nytte at give op over for de vanskeligheder, som tårner sig op; livet skal jo leves videre i mangel af bedre. Imidlertid kan den situation jo lige så vel tænkes, og her er jeg optimistisk, at Norge og Danmark ikke bliver medlemmer af Fællesskaberne, og da er der jo en ny situation, som stiller os over for andre og nye opgaver, over for nye muligheder, stiller os over for nødvendigheden af andre løsninger, især på det økonomiske samarbejdes område.

Den danske minister for nordiske anliggender, Nørsgaard, var inde på dette spørgsmål i går, men var nok så pessimistisk, idet han mente, at kom vi i den situation, havde vi overhovedet ikke tid til at beskæftige os med nordisk samarbejde eller til at lære at tale svensk, men måtte udelukke koncentre os om vore egne problemer i de enkelte lande. En sådan stillingtagen kan jeg ikke godtage, for jeg tror, at det første fornødne i den situation netop bliver at give sig tid til at få det samarbejde til at fungere. Jeg håber, at Ministerrådet og det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg, som blev besluttet nedsat på Ministerrådets møde i Åbo den 27. og 28. oktober, nøje vil følge udvik-

lingen og frem til næste session i 1973 vil have klarlagt perspektiverne for et udvidet økonomisk samarbejde i henhold til det mandat, som samarbejdsudvalget har fået, og så er det jo muligt, at næste session bliver endnu mere opløftende end den, vi har i år.

Hr. præsident! Tillad mig derefter at gå over til et andet problem, som ligger mig meget på sinde. Vi hørte i går statsminister Palme erklære sig som europæer, og hvad det indebærer af forpligtelser til samarbejde, og jeg synes, at de betragtninger, Palme fremsatte, var særdeles rigtige. Jeg tænker på, at vi snart bør foretage en fælles nordisk anerkendelse af Den Tyske Demokratiske Republik. Selve nødvendigheden og det selvfølgelig i at anerkende en stat, der grænser op til Østersøen, skal jeg ikke fordybe mig i. Det kan også siges at være et udenrigspolitisk spørgsmål, og dem plejer vi ikke at drøfte i Nordisk Råd. Mit ærinde er et noget andet, og jeg henstiller, at de nordiske udenrigsministre under et af de nærmest kommende rutinemøder tager spørgsmålet om en fælles nordisk anerkendelse op til overvejelse.

For ikke så længe siden anerkendte de nordiske lande Nordvietnam og for nylig efter kort tids overvejelse Bangla Desh. Misforstå mig ikke, jeg finder disse anerkendelser fuldt ud rimelige, da de pågældende stater må siges at opfylde de sædvanlige betingelser for en anerkendelse, nemlig et fast afgrænset landområde, som én regering har den fulde politiske kontrol over. Men, hr. præsident! Ingen vil vel bestride, at det samme har været tilfældet for DDR i en år-række, ja, i mere end 20 år. Når hertil føjes, at DDR er nabostat til Østersøen, hvortil tre forskellige nordiske lande også har udstrakte strande, må det forekomme uforståeligt, at en anerkendelse ikke for længst har fundet sted.

Henvisninger til indre politiske forhold i Den vesttyske Forbundsrepublik eller til holdningen i USA forekommer ikke længere tungtvejende, i hvert fald var hensynet til USA ikke til hinder for anerkendelse af Nordvietnam og Bangla Desh, og den vesttyske forbundskansler, hr. Willy Brandt, har nylig på et spørgsmål fra et belgisk blad ("Foiré"), om tredjelandes anerkendelse af

DDR ville blive betragtet som en uvenlig handling mod forbundsrepublikken, svaret, at følgerne vil, hvad det angår, føre til en normalisering mellem disse stater og DDR; hvad vi tyskere siger er, at forbundsrepublikken og DDR i deres gensidige forbindelser ikke er helt almindeligt udland for hinanden. Man vil altså se en langt mere positiv stillingtagen end tidligere.

En særlig grund til, at jeg opfordrer de nordiske udenrigsministre til snarest at tage dette spørgsmål op til behandling, er, at der i Stockholm nu til sommer skal afholdes en verdensmiljøkonference, hvortil DDR ikke er blevet officielt indbudt som suveræn og ligeberettiget stat, hvad synes ganske uforståeligt. Kan en deltagelse ikke etableres på et så fremskredet tidspunkt, burde man måske overveje en udsættelse af denne konferenc, der ellers kan risikere at føre til meget små resultater, da andre stater nok også vil holde sig tilbage fra at deltage i så fald. — Det haster efter min opfattelse også med at få påbegyndt et arbejde for at få forberedt og gennemført en Østersøkonference, som kunne udarbejde en konvention om forening eller rettere om at undgå den fortsatte forening af dette hav. Det vil være en konvention, der på mange områder må kunne bygge på erfaringerne fra den nyligt gennemførte Nordsøkonvention.

Jeg må blot have lov at fremhæve to væsentlige synspunkter i den forbindelse. Det ene er, at en sådan konvention så helt åbenbart forudsætter deltagelse af begge de tyske stater, og for det andet, at foreningen af Østersøen videreføres til øvrige danske farvande, til vore bæltter og til Kattegat. Fiskerne på Bornholm, der for en stor dels vedkommende må klare befolkningens økonomiske tarv, er også stærkt foruroliget, og øens repræsentanter i folketinget har foreslået, at man begynder med snarest at samles på øen for at drøfte, hvordan sagerne kan gribes an. Naturligvis ville det løse mange problemer, hvis man i henhold til universalitetsprincippet snarest optog begge de to Tyskland i FN, men indtil noget sådant kan finde sted, vil jeg også gerne opfordre de nordiske udenrigsministre til at tage op til overvejelse at indvælge Den Tyske Demokratiske Republik i verdenssundhedsorganisationen, en af FN's underor-

ganisationer. Sidste år afholdt Danmark sig fra at stemme imod en sådan optagelse, og det vil være et væsentligt fremskridt, hvis de nordiske lande i år ved konferencen i Genève til maj alle ville stemme for.

Det har også et andet perspektiv, idet alle de lande, som er tilknyttet FN eller en af FN's underorganisationer, inviteres til at deltage i verdensmiljøkonferencen i Stockholm til sommer. Derved kunne altså dette problem løses samtidig.

Hr. præsident! Jeg slutter med at udtrykke håbet om, at dette fællesnordiske anliggende, en fælles optræden i disse spørgsmål, snarest må blive taget op ved de regelmæssige konsultationer, som finder sted mellem de nordiske stats- og udenrigsministre.

Ehnrnooth: Herr president! Det kan inte starkt nog understrykas att Finland behöver det nordiska samarbetet. Det är inte bara för de materiella intressen vi genom det samarbetet räknar med att trygga: växande handelsutbyte, gemensamma ekonomiska projekt, finansiellt bistånd. Det är lika mycket för den kulturella gemenskap vi känner, lika mycket för de andliga livsvärdens skull den stora majoriteten av våra folk vill hålla fast vid. Här i periferin av det västerländska Norden, finns det i kampen — och det är en kamp — för en kultur som bygger på kristendomen och humanismen, för en samhällsordning som vilar på demokratins grundpelare, frihet och rätt, inget alternativ till det nordiska samarbetet.

Att känna sig stå vid en skiljeväg betyder därför oro inför framtiden. Vi vet i dag alltför litet för att kunna utpeka optimisterna eller pessimisterna som de orealistiska. Om ett halvår har väl dimman skingrats. Men redan nu vet vi att det nordiska samarbetet, utan att kunna tillgodose alla våra behov, är så naturligt för våra länder, att varje annan lösning av ekonomiska eller andra samarbetsproblem inte kan bli något annat än ett komplement.

När jag hörde stortingsman Guttorm Hansens bekännelse till Europa, till västeuropeisk värdegemenskap, hörde denna norska socialdemokratiska ledares ord av övertygelse klinga i den finska riksdagens plenial, slog det mig, att det är mycket

länge sedan en sådan förkunnelse hörts i vår riksdagsdebatt. Min generation har i varje fall inte hört den varken av någon borgerlig politiker eller än mindre — så måste jag tyvärr formulera det — av en socialdemokrat. Ändå kan det inte på lång sikt vara så, att det som ligger i Finlands intresse är det som går samarbetssträvandena i Europa emot. Vår intressegemenskap kan skymmas av mörka skuggor, såsom just nu kring den ekonomiska integrationen är fallet, men att Europas och Finlands intressen är parallella, det tror jag bestämt.

Därför är det kortsynt, eller för de rent politiska avsikterna helt avslöjande, när man här går till storms mot EEC. Det gör en nyligen grundad medborgarkommitté. I dess spets står mer eller mindre kända personer från olika samhällsgrupper och partier från kommunisterna till centern och de två folkpartierna. Denna grupperings mål är att förhindra också ett frihandelsavtal med EEC. Den skiljer sig således på ett avgörande sätt från de rörelser i Danmark och Norge som motarbetar medlemskap men som ingalunda medvetet gått in för att sänka folkets levnadsstandard genom att resa en tullmur mot sitt eget lands viktigaste exportmarknad.

I Skandinavien har man säkert noterat, att det från högsta politiska håll i Finland sagts att EEC:s anbud om frihandelsavtal med Finland inte kan godkännas. Vad man kanske inte observerat är, att man från näringslivets sida anslagit en mindre negativ ton genom att påpeka att våra träförädlingsprodukter inte permanent placerats på en undantagslista. Det är nu fråga om förhandlingar om övergångstidens längd. De förhandlingarna främjas knappast av att man tar till kategoriska, fördömande ord från vårt håll.

Med tacksamhet noterar vi det stöd för vår strävan att uppnå ett tillfredsställande frihandelsavtal med EEC som senast Danmarks statsminister i sitt debattinlägg utlovade.

Det förtroende och den samhörighet, som det nordiska samarbetet måste bygga på, förutsätter att våra politiska instanser inte blandar sig i de avgöranden man i ett annat nordiskt land träffar. Ett säkert sätt att undergräva känslan för det nordiska sam-

arbetet, lusten och slutligen också viljan att satsa på det, är att bryta mot denna icke-inblandningens princip. På en bred front reagerade vi i Finland starkt mot den omdömeslöshet man begick, när man tillät republikens presidents kanslichef skicka det famösa uppmuntrande brevet till den danska organisationen mot medlemskap i EEC. Att nu antyda ett återuppväckande till liv av nordiskt ekonomiskt samarbete i institutionell form — och det från samma håll som tog död på Nordek — är inte korrekt. Till dem i Danmark och Norge som måhända ännu tror att Nordek kan få en chans, om man säger nej i Bryssel, är det hederligare att påminna om att statsministern i den senaste politiska regeringen, herr Karjalainen, ännu så sent som i maj 1971 i denna sal deklarerade, att Nordekepokan oåterkalleligen är förbi.

Vi måste i vårt samarbete spela med öppna kort. Vi har varken av omdömeslöshet eller obetänksamhet och naturligtvis inte avsiktligt råd att föra varandra bakom ljuset. I det svåra skede som det nordiska samarbetet nu riskerar, kommer det an på — som herr Antonsson helt riktigt sade — att vi besjålas av en stark, politiskt medveten samarbetsvilja. Det är den vi inte får ta kål på.

Vi kan inte blunda för faran att vi också på andra än det ekonomiska området i Finland råkar in i en "skymningszon". Det har överallt i Norden väckt förvåning och förstämning att en konstnärligt högtstående film, som baserar sig på Solzhenitsyns bok "En dag i Ivan Denisovitjs liv" förbjudits av filmcensuren. Det utrikespolitiskt motiverade beslutet, som kritiserats också i en rad finländska tidningar, är inte slutligt. Men det är en utomordentligt allvarlig påminnelse om hur man genom person- och partipolitisk maktlystnad kommit till en grad av självförnekelse, som äventyrar de värden som karaktäriserar den västerländska demokratin.

När den 20:de sessionens resultat om en tid kan bedömas, hoppas man att de konkreta beslut och förslag som gjorts och skall göras, väger tyngre än de belastningar för samarbetet, mot vilka vi av förstaeliga skäl i våra yttranden vänt mycket av uppmärksamheten.

Andenæs: På Nordisk Råds TV-konferanse i København i oktober 1971 ble vi fortalt at et verdensomspennende nett av TV-satellitter vil bli en realitet om få år. Det vil snart være mulig for alle verdenssentra å sende sine TV-programmer til alle hjem i Norden. Dette er en utvikling vi må hilse med glede. Den vil gi oss alle helt nye muligheter for et fruktbart møte med verdens kulturer, men vi må samtidig være klar over at TV-alderen gir den økonomisk sterke uante muligheter til å påvirke seerne gjennom de fjernsynsprogrammene de viser i stuen våre. Nasjonale stormakter, og ikke minst internasjonale konglomeratkonsern, vil alle prøve å forme våre sinn. Vi har alle merket hvordan det internasjonale kulturelle press øker fra dag til dag, men TV-satellitene vil skape en helt ny mulighet for slik påvirkning.

TV-kassetten vil også snart flomme inn over oss. I 1970-årene vil skandinaverna være på vandring. Alle nordiske nasjoner vil være i oppbrudd. Vi vandrer allerede på Europa-veien.

I løpet av 1972 skal vi ta stilling til vår Europa-politikk. Men samtidig er det politikernes oppgave å trekke opp en kulturpolitikk for 70-årene og for tiden forbi år 2000.

BENELUX-landene gikk for 10 år siden inn i EEC. I tiden fram til nå har de vært så ensidig opptatt av Europa-tanker at de har forsømt det regionale samarbeidet. I dag, forhåpentlig ikke for sent, har landene oppdaget dette. Nå gjør de iherdige forsøk med kunstig åndedrett for igjen å få liv i BENELUX-samarbeidet.

Det er tankevekkende å oppdage at 12 millioner nederlendere og 5 millioner nederlandsk-skrivende belgiske borgere så å si er uten kulturell tverrkontakt. Hver ser på sitt hjemlands TV og på tysk TV, men ikke på hverandres. Uten at man merket det, har den europeiske integrasjonspolitikken ført til at nye barrierer vokser fram på hjemmemarkedet. Og da kan man spørre seg: Vil vi ha et levende Norden-begrep om 10 år? Personlig er jeg ikke trygg på det.

Jeg hører imidlertid ikke til dem som tror at Nordens skjebne ensidig avgjøres i Brussel i 1972. Jeg tror derimot den blir

avgjort hjemme i Norden i løpet av de nærmeste tre—fire årene. Det vil være avgjørende om politikere og embetsmenn tar Norden med i sin hverdag. I dag er Norden for mange noe man driver på med når man ikke er opptatt med det de regner som viktigere saker. For å kunne møte den utfordring som det er å gå inn i det sentrale Europa, må vi i størst mulig utsrekning utvikle et felles nordisk kulturmarked. Et slikt felles nordisk kulturmarked kan gi et mer variert og fruktbart skapermiljø i hvert av de kulturbeslektede land i Norden. For det må vi huske på: Det særpregede ved de fleste kulturgoder er at de snarere vinner enn taper ved å bli delt med slektninger. Alle landene i Norden vil få mer enn de gir, selv svenskene vil få det.

Det må være en helt sentral oppgave å utvide grunnlaget for vårt nordiske fellesskap. Og grunnlaget er bl. a. det at alle i Norden må bli kjent med hverandre. Her gir fjernsynet helt nye muligheter, muligheter som alminnelige mennesker i Norden er i ferd med å ta i bruk.

Jeg tror at et nordisk TV-marked, som bl. a. gjør det mulig for flest mulig skandinaver å se nabolandenes fjernsyn, er Nordens siste sjans til å skape en bred samhørighet mellom vanlige mennesker i Norden. Dette at flest mulig skal forstå hverandres språk som sitt eget, er en av forutsetningene for all videre nordisk utvikling. Vi vet også ifølge en undersøkelse at 2/3 av de dansker som kan se svensk TV, mer eller mindre regelmessig ser på svensk TV. Det samme gjelder nordmenn. Barna skal ikke lenge ha tittet på nabolandets TV-kanal før de slutter å tenke på hvilket språk programmet presenteres på. Vi har her en sjans til å venne yngre mennesker, ikke minst barn, til å forstå hverandres nordiske språk. Vi har nå en mulighet til å bryte ned nasjonale misforståelser, og til å gi ikke minst ungdommen et bredere tilbud. Selv om finsk og islandsk språk står i en særstilling, vil et nordisk TV-marked gi finsk og islandsk ungdom helt nye muligheter til å oppøve sine kunnskaper i nabolandenes språk — til glede for denne ungdommen og ikke minst for alle andre i Norden.

Vi som nå er voksne, er på mange måter en fortapt generasjon. Vi har vanskelig for

å ta de andre skandinaviske språk opp som vårt eget, i en tid da det tilbys kontakt.

En må imidlertid ha klart for seg at det er en vesensforskjell mellom det å formidle hverandres TV-program og å skape en egen samnordisk TV-institusjon, eventuelt en egen nordisk TV-kanal. At f. eks. vi i Norge skal kunne se på svensk TV og dansk TV, det er en tilbudsøkning og vil gi økt svensk og dansk påvirkning i Norge, og vil venne nordmenn og norske barn til å forstå svensk og dansk som norske dialekter. Men det er ikke noe egentlig samnordisk element, slik en egen samnordisk TV-institusjon ville være.

Derfor erstatter det ene ikke det andre, det er behov for begge deler.

Vi kan ellers vanskelig tenke oss en felles nordisk kanal dersom ikke TV-seere i Norden samtidig kan ta inn lokale programmer fra andre nordiske land. Vi må som sagt venne folk til å forstå hverandres språk, og det gjør man ikke nå.

For å gjenta: Hvorfor er det så viktig at vi her i Norden ser hverandres TV? Dette med at enhver nordisk familie kommer til å få daglig besøk fra et nordisk naboland, vil gi det nordiske begrep et helt nytt innhold. En vesentlig del av all ungdom i Norden vil forstå nordiske språk som sitt eget. Dette er som nevnt en forutsetning for alt videre samarbeid i Norden.

Jeg tror at en av de aller viktigste saker som skal behandles i denne sesjon, er spørsmålet om økt nordisk TV-samarbeid. Det skal jo behandles i full bredde på onsdag. Gledelig er det at de fagministre som hittil har hatt ordet — den danske kulturminister og den svenske utdanningsminister — begge har stilt seg positive til Nordisk Råds TV-initiativ.

Meddelanden

Det meddelades, att statsrådet Lidbom och vicelagmand Peter Christiansen intagit sina platser i rådet.

Alenius: Herr president! Den centrala frågan i det nordiska ekonomiska samarbetets problematik gäller just nu det som kommer att hända med samarbetet när de olika

nordiska länderna inom en nära framtid utformar sitt förhållande till EEC på olika sätt. Enligt en allmänt accepterad grundformel skulle Danmark och Norge bli EEC-medlemmar, medan de andra nordiska länderna försöker få till stånd ett frihandelsavtal med EEC.

Jag vet inte hur avgjord Danmarks och Norges anslutning till EEC är, men det finns i detta sammanhang all orsak att påminna också om den möjligheten, att Finland inte skulle ingå ett frihandelsavtal med EEC. I det fallet skulle förhållandena mellan de nordiska länderna och EEC karakteriseras av tre formler: en del av Norden skulle bestå av EEC-medlemmar, en del skulle ingå frihandelsavtal, och en del skulle bli utanför EEC och det frihandelsområde, som eventuellt uppstår kring EEC.

Det torde vara klart, att om redan en tvåformelssituation orsakar problem för det nordiska samarbetet, så utgör en treformelssituation en avsevärt mera komplicerad ekvation att lösa.

För Finlands del har förstås inga beslut angående förhållandet till EEC ännu fattats. I detta skede måste man inse, att ett frihandelsavtal med EEC väcker ganska stark opposition i Finland. Såsom på denna plats redan har konstaterats, har oppositionen bl. a. lett till att en medborgarkommitté har grundats. Likaledes har Demokratiska förbundet för Finlands folk och Finlands kommunistiska parti förhållit sig negativt till ett sådant avtal.

Denna negativa inställning till ett frihandelsavtal mellan Finland och EEC beror på flera omständigheter. Det väsentliga i det hela är i alla fall, att EEC-frågan för Finlands ekonomis vidkommande måste betraktas inte enbart som ett exportproblem utan även som ett importproblem.

Det är klart, att vår export stöter på vissa problem, om inget avtal ingås med EEC. Å andra sidan har EEC hittills förhållit sig mycket återhållsamt vad beträffar hänsyn till pappersindustrins, Finlands huvudexportindustris, exportintressen även i det fall, att ett frihandelsavtal skulle ingås. För papperets vidkommande skulle frihandel inom EEC inte kunna förverkligas på länge.

Det stora problemet i Finlands ekonomi har under en längre tid varit en benägenhet

till alltför stor import. Man kan förstås säga, att man just därför borde förbättra exportmöjligheterna, eller åtminstone förhindra deras försämring. Det förhåller sig dock så att vårt importproblem är så nära förknippat med vår ekonomiska struktur, att ett frihandelsavtal med EEC inte skulle medföra en ökning i vår export som kunde balansera utrikeshandeln. Det behövs en hel del andra åtgärder för att avvärja en alltför stor import, och det är just dessa som kunde påverkas mest negativt av ett frihandelsavtal med EEC.

I ett frihandelstillstånd måste vårt importproblem betraktas både ur betalningsbalanssynpunkt, då man måste beakta dess begränsade inverkan på andra grenar av ekonomisk politik — särskilt sysselsättningspolitiken — och ur hemmamarknadsindustrins konkurrenssynpunkt, vilket också är ett sysselsättningsproblem. Vidare måste man komma ihåg, att vårt importöverskott vanligtvis har uppstått genom Finlands handel med Västtyskland.

Hela export/importproblematiken är naturligtvis komplicerad. Men i detta skede är det viktigt, att det måste ske avsevärda förändringar i vårt lands ekonomiska politik för att vårt näringsliv skulle kunna bli mera mångsidigt och för att sysselsättningsproblemet skulle få en lösning. Förverkligandet av dessa förändringar får inte försvåras genom ett frihandelsavtal med EEC.

En väsentlig omständighet är också den, att Finlands samhällspolitik för förbättrandet av vår arbetarbefolknings situation kräver sådana åtgärder och reformer, som skiljer sig från dem som grundideologin inom EEC erbjuder. Det viktiga här är bl. a. stärkandet av samhällets inflytande inom näringslivet samt förverkligandet av företagsdemokrati i Finland. Vidare måste Finland aktivt börja främja handel och ekonomiskt samarbete med de socialistiska länderna.

Såsom representant för arbetarrörelsen anser jag i princip att det är viktigt att utveckla internationellt samarbete. Men det väsentliga är att avgöra på vilka samhälleliga villkor detta sker. Då EEC är en stark sammanslutning och då dess utvecklingslinjer dirigeras av privatkapitalistiska storföretag, måste arbetarklassen i vårt land, som ju är litet och semi-industrialiserat och lider av

kontinuerlig arbetslöshet, absolut förhålla sig mycket återhållsamt till allt, som kan utöka denna ekonomiska gigants inflytande på Finlands ekonomi. En frihandelsfilosofi får inte ignorera de samhälleliga maktförhållandenas betydelse.

Internationell arbetsfördelning och fri handel mellan länderna är fina principer, men i en kapitalistisk värld garanterar de inte i sig själva en jämn och rättvis fördelning till alla länder. Dessa principer leder till att rikedom alltför lätt tilldelas några och fattigdom andra.

Det är i alla fall uppenbart, att hur förhållandena mellan Finland och EEC än löses, så kommer kraven på samhälleliga förändringar i Finland ständigt att växa. Utvecklingen av det nordiska samarbetet kommer dock alltid att vara betydelsefull för oss.

Meddelande

Det meddelades, att utrikesminister Cap-pelen intagit sin plats i rådet.

Thestrup: Jeg vil gerne sige et par ord i anledning af den kritik, der fra norsk side er kommet til orde over for den danske bekæmpelse af narkotikamisbruget. Jeg har forstået, at man mener, at vi ikke går frem med den fornødne hårdhed over for narkotikaforhandlerne og narkotikabrukerne.

Hvad forhandlerne angår, kan jeg ikke erkende rigtigheden af det anførte. Vi har samme strafferamme som Norge, og vore domstoles praksis er ikke stort anderledes end de norskes.

Hvad brugerne angår, har vi måske nok en anden opfattelse i Danmark, end man har i Norge.

Danmark var ifølge sin beliggenhed det af de nordiske lande, der først blev ramt af narkotikamisbruget, og her steg det hurtigt op til at blive et virkeligt problem. Vi stod i Danmark, som man gjorde det i de andre nordiske lande, uden kendskab til, hvordan bekæmpelse bedst kunne foretages. Vi forhøjede så strafferammerne, vi forstærkede politiindsatsen, og vi bevilgede betydelige beløb til afvæning i og uden for hospitaler og fængsler. Men noget synderligt resultat så vi ikke. Bølgen af narkotikamis-

brug syntes stadig at stige. Først da vi begyndte at forstå, at narkotikamisbruget var et socialt fænomen, akkurat som kriminalitet og alkoholmisbrug er sociale fænomener, der ikke alene kan bekæmpes ved straf, ja vel ikke først og fremmest kan bekæmpes ved straf, men at sociale foranstaltninger måtte indgå i bekæmpelsen, begyndte der at vise sig resultater.

Jeg vil gerne her fremhæve, at det står mig klart, at straf stadig må anvendes side om side med sociale foranstaltninger, og ingen straf, der ikke strider mod elementære humane krav, synes mig for hård over for professionelle narkotikahandlere.

Men det er ikke nok at bekæmpe forhandling. Vi må også tage os af brugerne. Narkotikabruget er ikke nær så meget en forbruger, som han er en person, der ikke har den fornødne styrke eller evne til at klare sig i det moderne, hårde samfund. At sørge for, at unge, når de synes, at de ikke kan klare tilværelsens problemer, ikke kaster sig ud i narkotikamisbruget, det er det afgørende i narkotikabekæmpelsen.

Nu er det ikke sådan, at der i Danmark hele tiden og mellem alle har været enighed om de veje, vi skulle gå i bekæmpelsen af narkotika. Men vi er ved at blive enige om, at narkotikamisbruget først og fremmest er et socialt problem, og jeg tror også, at vi er ved at blive enige om, hvad der skal gøres.

Over for de unge, der er truet i denne situation, er det, vi må sætte ind, og hvad er det så for unge? Det er dem, der ikke i deres hjem eller mellem deres nærmeste møder nogen kærlighed eller interesse. Det er dem, der ikke kan følge med i skolen eller på arbejdspladsen, eller som er kommet i med dårlige kammerater, eller som på anden måde er kommet skævt ind i tilværelsen. Det er dem, som man betegner som de sociale tabere, og hvordan sørger vi så for, at disse mennesker ikke kaster sig ud i narkotikamisbrug? Det tror jeg vi gør ved at vise dem, at vi har interesse for dem og ved aktivt at tage os af dem og hjælpe dem i deres vanskeligheder.

Vi har set et eksempel i vort land, nemlig i den jyske by Viborg, på, hvordan man har forsøgt at bekæmpe narkotikamisbruget. Man har her udformet en praksis for, hvor-

dan det kan ske. Det har haft overraskende gode virkninger, og vi er i dag i færd med en række steder i Danmark at gennemføre muligheder for at træffe lignende foranstaltninger.

Arbejdet i Viborg er gået ud på ikke alene at tage sig af dem, der var blevet narkomaner, men også at opsøge dem, der stod i fare derfor, og hjælpe dem, således at de ikke kom ind i narkotikamisbruget, hjælpe dem i deres arbejde, hjælpe dem i deres skole, vække deres interesse for andet end at søge ud af tilværelsen og ud af samfundet.

Man har fra norsk side nævnt København som den by, hvorfra narkotikamisbrug spredes i Norden. København er Nordens største by, og det er her, man først mærker de europæiske bevægelser på godt og ondt. Det er derfor ikke så mærkeligt, at København blev den by her i Norden, der først og stærkest mærkede narkotikamisbruget, og jeg vil ikke bestride, at København har været en mellemstation for udbredelsen fra udlandet og til Norden af narkotika. Jeg kan heller ikke bestride, at unge fra Norge har søgt til København for at komme ind i et narkotikamiljø.

Men nu er misbruget ikke længere stigende i København, og over det meste af Danmark er forholdet i dag det, at det ikke længere af de unge anses for at være moderne, anses for at være "in", som man siger, at bruge narkotika, men at det er de unge, der er sociale tabere, der ikke kan klare tilværelsens problemer, der er brugere af narkotika. Selv om vi har meget tilbage — det erkender jeg, at vi har — inden vi har fået bekæmpelsen så langt som ønskeligt, så tror jeg, at vi i dag i Danmark har et grundlag at gå ud fra.

I Danmark har der mellem de politiske partier ikke været uenighed om bekæmpelsen af narkotikamisbruget, og der har heller ikke været uenighed om det mellem den nuværende og den forrige regering. Der har hele tiden været fulgt den samme linje.

Det kunne være fristende for os i Danmark at sige over for den norske kritik: hold I jeres norske narkotikamisbrugere hjemme i Norge, så skal vi nok bekæmpe vores egne. Men det vil jeg ikke gøre. Jeg vil i stedet for sige, at vi skal lade være

med at mistænkeliggøre hinanden og angribe hinanden i narkotikaspoergsmålet. Lad os dog få et langt nærmere samarbejde end det, vi har i øjeblikket, på dette område. Vi er i Danmark villige til at overveje forhøjelse af strafferammer og andre foranstaltninger, som man fra norsk side lægger vægt på, men så vil jeg også bede om, at man fra norsk side lytter til det, vi har at sige i denne overordentlig vigtige sag.

Statsråd **Berrefjord:** Hr. Thestrup har vært noe inne på de strafferettslige tiltak overfor narkotikaforbrytelser, og han har også vært meget inne på de rent sosiale tiltak, forebyggende tiltak osv. Jeg vil gjerne ha sagt at jeg har konstateret at når det gjelder strafferettslige tiltak, er det nok hva profesjonelle narkotikaforbrytelser angår, ingen uenighet mellom hr. Thestrup og meg. Men det har vært en del kritikk mot den norske regjering fordi den uten å samrå seg med de øvrige nordiske land, fremmet lovforslaget om å heve strafferammen for narkotikaomsetning fra seks til ti år.

La meg som en replikk si til hr. Thestrup og kanskje også til den etterfølgende taler, min kollega fra Danmark, at jeg forstår denne kritikk, som det kanskje kan være noen berettigelse i. Men da kan det kanskje også være på sin plass her i rådet å gi opplysninger om noe av bakgrunnen for det lovforslag som vi har fremmet.

La meg først presisere igjen at her er det ikke spørsmål om å endre det materielle grunnlag for straffen, men det er bare spørsmål om en heving av strafferammen fra seks til ti år. Faktum er at i den alminnelige opinion hos oss ble det etter hvert et alminnelig krav om en skjerpning av straffen som et vern overfor mulige profesjonelle narkotikaforbrytere. Det er da også i proposisjonen om lov om endringer i den alminnelige borgerlige straffelov gjort rede for den situasjon vi hadde. Dessuten ville vi gjerne heve strafferammen for å skape et rimelig samsvar mellom strafferammen for narkotikaforbrytelser og andre forbrytelser i straffeloven, som f. eks. når det gjelder straff for ran, hvor det i dag er en strafferamme på 10 år.

Jeg har lyst til å sitere fra proposisjonen, for det kan kanskje bringe oss noe nærme-

re det danske syn. I proposisjonen står det:

”Det understrekes at det er med sikte på å ramme profesjonelle narkotikaforbrytere at forhøyelsen foreslås. Forslaget har ingen betydning for straffene overfor de rene brukere, som mer må betraktes som offere enn som gjerningsmenn. Disse rammes ikke av straffelovens § 162, men av de mildere bestemmelser vi har i lov 20 juni 1964 nr. 5 om legemidler og gifter.”

Jeg vil gjerne til slutt få tilføye at det er vel på dette punkt, når det gjelder de mindre narkotikaforbrytelser, at det er en viss uoverensstemmelse i praksis. Vi mener jo fortsatt at en viss moderat anvendelse av straff har en gunstig virkning både allmennpreventivt og kanskje også spesialpreventivt. Vi har kunnet konstatere at anvendelse av f. eks. betingede dommer i første omgang overfor rene brukere, har avholdt disse brukerne fra å komme igjen, og det har da vært tilstrekkelig.

Helt til slutt vil jeg gjerne understreke det som hr. Thestrup sa, at vi skal forstå hverandres standpunkter, lytte til hverandre og forsøke å finne løsninger som så langt som mulig er adekvate. Vi er jo her på et område som det er uhyre vanskelig å finne riktige løsninger på.

K. Axel Nielsen: Hr. præsident! Under generaldebatten i går var der et par norske talere, der ville sette Danmark i skammekrogen i det nordiske narkotikasamarbejde. Vi mener ikke, at vi fortjener denne plads. Det er rigtigt, at vi har valgt en anden fremgangsmåde ved narkotikabekæmpelsen end Norge. Vi har ikke valgt den letteste, men vi har valgt den metode, vi finder er mest hensigtsmæssig.

Jeg kan bekræfte det, som min forgænger som justitsminister netop har sagt. Den nuværende regering har videreført den politik, den tidligere regering fulgte, og der er i det danske folketing bred enighed om de skridt, der skal tages for at bekæmpe narkotikamisbruget og hjælpe dem, der er blevet afhængig af stofferne.

Den danske politik hviler på det hovedsynspunkt, at forbrug af narkotika i sig selv er et lægeligt-socialt problem, ikke et problem, der er egnet til løsning gennem straf. De retshåndhævende myndigheders indsats

bør derfor koncentreret om at bekæmpe udbredelsen af narkotika. Dette har ført til, at sager, der alene angår eget forbrug af narkotika, normalt afgøres ved en advarsel, samtidig med at den pågældende om muligt henvises til behandling. Politiet underretter også børne- og ungdomsværn, hvis lovovertræderen er under 18 år. Politiet søger dog altid at finde frem til forsyningskilderne.

Er en person i besiddelse af større mængder narkotika eller omstændighederne i øvrigt tyder på, at man her har fået fat i en, der også forhandler stoffer, indledes der en nærmere politimæssig undersøgelse.

Om straffniveaulet kan jeg stort set henvise til det, den norske socialminister anførte i går. Strafferammen blev i Danmark i 1969 sat op til 6 år for den, der overdrager narkotika til et større antal personer eller mod betydeligt vederlag. Reglen blev udformet på samme måde som den norske straffelovs § 162, og som begrundelse for forhøjelsen fremhævede man ikke mindst, at der såvel i Norge som i Sverige på næsten samme tidspunkt gennemførtes tilsvarende forhøjelser. Det er mit indtryk, at de straffe, der idømmes i de nordiske lande, i det store og hele svarer til hinanden.

Særlige problemer opstår, når de, der i Danmark kommer i konflikt med lovgivningen, er udlændinge. Det vil ofte være således, at der ikke er praktiske muligheder for behandling i Danmark, medens der i hjemlandet vil være grundlag for at vurdere behovet og eventuelt gennemføre en sådan behandling. Fra dansk side er man derfor indstillet på at udvise udlændinge, der misbruger narkotika, uanset deres alder, og uanset om der rejses tiltale, navnlig når de er uden nærmere tilknytning til Danmark. Dette gælder også statsborgere i de øvrige nordiske lande.

Jeg håber, man fra de øvrige nordiske landes side har forståelse for de særlige danske problemer, der følger af landets beliggenhed og Københavns størrelse. Den dansk-tyske grænse passeres årligt af et meget stort antal, og det gør naturligvis opgaven med at kontrollere også ulovlig indførsel af narkotika så meget større. Hvis socialpolitisk udvalg har interesse heri, vil jeg gerne medvirke til, at det bliver muligt at få et indtryk af opgavens omfang.

Hr. præsident. Jeg håber, mine ord har givet Dem opfattelsen af, at vi også i Danmark prioriterer den politimæssige behandling af narkotikaspørgsmålet højt. Samtidigt vil jeg gerne gentage, hvad den danske justitsminister Knud Thestrup sagde på sessionen i København i fjor, nemlig "at vi i Danmark er indstillet på at videreføre og udbygge det nordiske samarbejde om foranstaltninger mod narkotikamisbruget".

Jeg håber endvidere, at norske kritikere af Danmarks narkotikapolitik vil erkende, at vi i Danmark betragter narkotikaproblemerne med samme alvor som de øvrige nordiske lande. Skulle man ønske spørgsmålet yderligere belyst, kan jeg bl. a. henvise interesserede til en for få dage siden udgivet bog, der hedder "Narkotika og Straf", skrevet af fængselsdirektør, medlem af det danske straffelovråd, H. H. Brydesholt.

Berte Rognerud: Etter å ha hørt både den forhenværende og den nuværende justitsminister i Danmark, som jeg tror må ha misforstått når de fremstiller det som om vi i Norge forsøker å mistenkeliggjøre danskene, som det ble sagt av hr. Thestrup, synes jeg jeg må få lov til å si at vi gjør ikke det, vi gjør hva vi kan for *ikke* å mistenkeliggjøre hverandre. Vi gjør hva vi kan for å få full støtte — og jeg tror vi har det — også fra dansk side når det gjelder felles tiltak, felles aksjon, samlet front, når det gjelder å bekjempe det som vi alle erkjenner er tidens største problem. Vi skal, som det ble sagt av de to foregående danske talsmenn her, konsentrere oss om bekjempelsen av narkotikaområdet, og jeg vil ikke at det inntrykk skal bli stående her at vi fra norsk side forsøker å mistenkeliggjøre danskene. Vi gjør ikke det. Vi er fullt klar over at Danmark på grunn av sin beliggenhet var det første land i Norden som ble rammet av narkotikaproblemet. Vi vil være med på — hvis vi kan få lov — å hjelpe Danmark. Alle de nordiske land skal være med på å bekjempe dette i tillit til hverandre, ikke fordi vi er mistenksomme overfor danskene.

K. Axel Nielsen: Jeg vil gerne udtrykke min anerkendelse af den udtalelse, som nu kom fra fru Berte Rognerud. Når jeg

kunne få en anden opfattelse af fru Rogneruds mening om dansk narkotikapolitik ved at høre på, hvad hun sagde i går, skyldes det måske, at hun kom med et enkelt udtryk, som kunne give denne opfattelse. Fru Rognerud sagde nemlig, at en kæde er ikke stærkere end det svageste led, og det fremgik af sammenhængen, at hun med det svageste led tænkte på Danmark.

Det er ikke mærkeligt, at vi herefter værger for os og siger: vi gør, hvad vi kan, men problemet har et helt andet omfang i Danmark på grund af vor geografiske beliggenhed, og den har vi ikke selv valgt.

Så vil jeg gerne tage anledning til at understrege endnu en gang, at for os at se bør samarbejdet især koncentrere sig om at bekæmpe forhandlingen af narkotiske stoffer og indsmugling, og dér kan vi ved fælles front antagelig opnå gode resultater. Der er jo allerede et fortræffeligt samarbejde i gang, og jeg håber, at det kan udbygges yderligere. Det er dér, ondet ligger, det er dér, den store fare lurer.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av Nordiska ministerrådets berättelse, C 1 fortsätter i rådets fem utskott.

Rådet beslöt att lägga Rapport från Nordiska rådets presidium och Rapport om nordiskt samarbete under år 1971 till handlingarna.

2

Dokument 2. Rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga rapporten till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 10.15.

Protokoll

4:e mötet

Måndagen den 21 februari 1972 kl. 15.00

President: V. J. Sukselainen

Dagordning

1. E 1: fråga till Nordiska ministerrådet om översyn av den sociala trygghetskonventionen (ställd av Jan-Ivan Nilsson) (C 1)

2. E 2: fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om undervisningen i nordiska språk (ställd av Hartling) (C 9/k)

3. E 4: fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om vidgat lärarutbyte (ställd av Elsi Hetemäki) (D 1972/24/1964/k)

4. E 7: fråga till Danmarks regering om skattevetenskapligt samarbete (ställd av Aune) (D 1972/14/1968/e)

5. E 8: fråga till Sveriges regering om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (ställd av Saimi Ääri) (D 1972/16/1968/s)

6. E 12: fråga till Nordiska ministerrådet om ökat stöd till ungdomssamarbete (ställd av Bye) (D 1972/26/1970/s)

7. E 13: fråga till Finlands regering om giltighetstid och kostnad för pass (ställd av Norvik)

8. A 253/j: medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna

9. A 309/e: medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land

10. A 313/e: medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder

11. A 340/e: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar

12. A 344/e: medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut

13. A 328/s: medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföroreningar

A 332/s: medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention

C 42/s: berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövärdfrågor

14. A 302/j: medlemsförslag om en gemensam nordisk samepolitik

C 6/j: berättelse från Nordiska samsarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor

D 1972/33/1968/k: meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut

15. A 286/j: medlemsförslag om enhetlig nordisk marknadsföringslagstiftning

16. A 291/j: medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna

17. A 308/e: medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar

Meddelande

Det meddelades, att minister for offentlige arbejder og forureningsbekæmpelse Kampmann intagit sin plats i rådet.

Ändringar av medlemslistan

Det anmäldes, att Lähteenmäki lämnat sessionen för resten av dagen och ersatts av Mykkänen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1**E 1: Fråga till Nordiska ministerrådet om översyn av den sociala trygghetskonventionen (C 1)¹**

Jan-Ivan Nilsson: Herr president! I Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådet framhålles att om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC får det övervägas om den nordiska trygghetskonventionen skall ses över, särskilt med hänsyn till förhållandet mellan Danmark och Norge i vilka länder övervägs att införa ett refusionssystem för sociala pensioner m. m.

Inom Nordiska rådet har man fäst stor vikt vid tillkomsten av och den vidare utbyggnaden av den nordiska socialtrygghetskonventionen. Detta gäller inte minst mot bakgrunden av den nordiska arbetsmarknaden och de tilltagande kommersiella kontakterna mellan länderna. Om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC bör allvarligt eftersträvas att bevara vad som hittills uppnåtts på detta område. Det skulle därför vara av intresse att få en närmare redogörelse för vilka ändringar som kan bli aktuella vid en kommande översyn av trygghetskonventionen.

Jag får ställa följande fråga till ministerrådet:

Vilka ändringar är aktuella i den nordiska trygghetskonventionen vid en kommande översyn med anledning av vissa länders anslutning till EEC?

Social- och hälsovårdsminister **Alli Lah-tinen:** Efter överenskommelse med socialministrarna har jag åtagit mig att på ministerrådets vägnar framföra följande:

Den nordiska trygghetskonventionen utgör ett av de förnämsta konkreta resultaten inom det nordiska samarbetet på socialpolitikens område. Ministerrådet betonar att bevarandet av denna konvention och ut-

byggnaden av densamma bör betraktas som en fråga av central betydelse för samtliga nordiska länder.

I samband med Danmarks eventuella anslutning till EEC torde det vara nödvändigt att genomföra en del ändringar i den danska interna sociallagstiftningen. Dessa ändringar gäller särskilt folk-, invalid- och änkepensionerna. Ändringsförslagen är för närvarande under handläggning. Bl. a. mot bakgrunden av att det för närvarande inte föreligger uppgifter om de eventuella enskilda ändringsförslagen i Danmark, är det i detta skede inte möjligt att ge närmare uppgifter om vilka ändringar som möjligen kommer att företagas i den nordiska trygghetskonventionen. Sakförhållandet är det samma beträffande Norge.

Det måste anses vara en angelägen uppgift för de nordiska länderna att så snart som möjligt få till stånd förberedande överläggningar rörande vilka ändringar i den nordiska trygghetskonventionen som blir nödvändiga för den händelse något land blir medlem av EEC.

Målsättningen måste därför vara att så långt möjligt bevara de fördelar för det nordiska samarbetet och därmed för de nordiska medborgarna, som skapats genom konventionen.

Härtill må ytterligare sägas, att frågan om att införa ett refusionssystem för sociala pensioner mellan Danmark och Norge icke är anhängig.

Jan-Ivan Nilsson: Herr president! Jag ber att få tacka för svaret.

Det nordiska samarbetet på det socialpolitiska området har gamla traditioner. Det har fullföljts i den nordiska trygghetskonventionen för samordning och likabehandling av de sociala trygghetsfrågorna. Denna har haft stor betydelse för de nordiska medborgare som rör sig mellan de nordiska länderna.

Vad gäller den sociala sektorn synes konsekvenserna av en anslutning till EEC kunna innebära vissa förändringar som påkallar speciell uppmärksamhet för att det nordiska samarbetet på detta område skall kunna flyta friktionsfritt. Jag uppmärksammar i svaret att det av ministerrådet omnämnda refusionssystemet för sociala pen-

¹ Frågan tryckt s. 1263.

sioner m. m. inte blir aktuell för de nordiska länder som ansluter sig till EEC.

Under de två föregående dagarnas remissdebatt har det uttalats en stark vilja till fortsättning av det nordiska samarbetet på områden där detta är möjligt och bibehållande av uppnådda resultat på andra områden. Samarbetet är säkerligen starkt förankrat hos medborgarna i våra respektive länder, särskilt när det gäller förhållanden som är vardagsnära. Hit hör de sociala trygghetsfrågorna.

Jag förutsätter att regeringarna i alla de nordiska länderna trots olika inriktning i marknadsfrågorna upplever uttalandena om fortsatt och utvecklat nordiskt samarbete som en levande realitet. För dagen finns ingen anledning att tvivla på detta. Av svaret framgår en klart positiv inställning till det nordiska samarbetet på det sociala området.

Jag uppfattar således svaret som positivt. Det är min förhoppning att ministerrådet ur den synpunkt jag ställt min fråga kommer att ägna den nordiska trygghetskonventionen fortlöpande och berättigad uppmärksamhet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av berättelsen fortsätter i rådets fem utskott.

2

E 2: Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om undervisning i nordiska språk (C 9/k)¹

Hartling: Hr. præsident! Kendskab til broderlandenes sprog er et uundværligt grundlag for et virkelig nordisk kulturfællesskab. Uden indbyrdes sprogforståelse bliver f. eks. nordisk tv- og radiosamarbejde kun slag i luften. Et fælles nordisk bogmarked forudsætter også evnen til at kunne læse andre nordiske sprog. Ud fra det synspunkt må man fremhæve skolernes undervisning i nabolandssprogene som en af de vigtigste enkeltopgaver for en nordisk kulturpolitik.

I forståelse heraf besluttede Nordisk Kulturkommission på sit møde i Odense i 1967 at henstille til regeringerne at træffe for-

anstaltninger dels til at opstille et for de nordiske lande fælles mål for undervisningen i nabolandenes sprog, dels til at fremstille anvisninger og yderligere hjælpemidler for denne undervisning for kraftigt at øge dens virkning. De siden da offentliggjorte beretninger fra Nordisk Kulturkommission omtaler ikke denne henstillings videre skæbne. Den nævnes heller ikke i den nordiske kulturkommissions slutrapport.

Ved fællesmødet i Helsingfors i 1970 drøftede de nordiske sprognævn, som regeringerne har nedsat, hvad de kunne gøre for at bidrage til at udvide kundskaber i Norden om nabolandenes sprog. Sprognævnsrådet vedtog for at fremføre sine synspunkter for Nordisk Råd en resolution, som understregede henvisningen til det fælles nordiske arbejdsmarked og det voksende nordiske kulturfællesskab, og at undervisningen i nabolandssprog bør forstærkes både på universitetsniveau og på skoleniveau. Alle tendenser til at nedskære undervisningen er meget beklagelige. Massemedierne og det frie oplysningsarbejde bør udnyttes for at udvide kundskaberne i nabolandssprogene.

Med henvisning til, hvad der er sket i sagen og til denne yderligere opfordring fra de officielle sprognævn, tillader jeg mig at spørge regeringerne i Danmark, Finland, Island og Sverige: Hvilke konkrete foranstaltninger har regeringerne truffet for at føre Nordisk Kulturkommissions mere end 4 år gamle henstilling fra 1967 om den betydningsfulde undervisning i nabolandenes sprog ud i livet?

Minister Tyyri: Herr president! På regeringarnas vägnar kan jag framföra följande:

Med sin fråga om grannspråksundervisningen i de nordiska länderna tar frågeställaren upp ett mycket viktigt ärende, som har anknytning till de flesta formerna av det nordiska kultursamarbetet i praktiken.

Den hemställan av Nordiska kulturkommissionen (NKK) till de nordiska ländernas regeringar, som ligger till grund för ifrågavarande spørsmål, går ut på att få till stånd ett för de nordiska länderna gemensamt mål för grannspråksundervisningen och att få till stånd anvisningar och ytter-

¹ Frågan tryckt s. 1264.

ligare hjälpmedel för denna undervisning i syfte att kraftigt öka dess effekt.

Frågan om grannspråksundervisningen i de nordiska länderna har inom NKK behandlats bl. a. med anledning av Nordiska rådets rekommendation nummer 24 från år 1964 angående lärarutbyte. Rekommendationen har emellertid givit anledning till en annan muntlig fråga vid denna råds-session och därför kommer jag inte här att beröra den delen av ärendet.

För *Danmarks* vidkommande kan det nämnas, att ärendet förberetts av en arbetsgrupp, som den 4 september 1967 avgivit sin rapport vari hemställdan beaktats.

Denna rapport hör samman med Nordiska rådets rekommendation nr 23 från år 1964 om utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk. Rapporten har ingått i då pågående arbete med utformandet av lärarutbildningen i Danmark.

På folkskolområdet har NKKs hemställan gått vidare till ett läroplansutskott, som i år väntas bli färdigt med resultaten av sitt arbete. Angående undervisningsmedel har samtliga berörda direktorat i Danmark arbetat för en intensifiering av insatsen på detta område i både radio och TV.

För *Finlands* vidkommande bör det framhåvas, att situationen med två nationalspråk av naturliga skäl innebär en särställning, som inte med lätthet kan jämföras med läget i de övriga nordiska länderna. I den nya grundskollagstiftningen har man också insett den problematik, som upptas i NKKs förenämnda hemställan.

Således påbörjas undervisningen i det första för eleven främmande språket i tredje årskursen, i stället för tidigare femte årskursen. Studiet av två för eleven främmande språk — i regel det andra inhemska språket och engelska — skall i princip gälla för hela årskullen. Detta betyder en avsevärd förbättring, som främjar de önskemål NKKs hemställdan innehåller.

Tillika vill jag härmed understryka betydelsen av det arbete, som finsk-svenska utbildningsrådet sedan år 1967 utfört för att lösa de språkliga problem, som uppstått i samband med utbildningen av finska barn i Sverige.

Det bör ytterligare nämnas, att kurser i finska anordnats bl. a. i Rovaniemi, Tam-

merfors och Åbo för deltagare från de övriga nordiska länderna och man fortsätter också för närvarande med denna verksamhet.

För *Islands* vidkommande kan det konstateras, att danska sedan länge varit det första utländska språket i skolor ända upp till gymnasienivån. Undervisningen börjar för närvarande senast i sjätte årskursen, men enligt föreliggande planer kommer undervisningen i danska från hösten 1974 att påbörjas i fjärde årskursen. Den ordinarie undervisningen avser främst danska, men de som önskar, får i stället ta examen i norska eller svenska.

För *Norges* vidkommande kan det upplysas, att man beaktat de synpunkter, som NKKs hemställdan innehåller och ombett ifrågakommande sakkunnigorgan uppmärksamma ärendet särskilt i samband med läroplansarbetet för skilda skolformer.

I den nya mönsterplan för grundskolan, som senaste höst utkommit i provisorisk form, har grannspråksundervisningen utvidgats genom att man nu inför läsning av danska och svenska i samband med modersmålsundervisningen på ungdomsstadiet, d. v. s. i sjunde, åttonde och nionde årskurserna. Man har ytterligare tagit sikte på att stärka undervisningen genom tillrådan av att också finlandssvenska diktare bör vara representerade i litteraturvalet.

Även i gymnasiet och vid lärarutbildningen ingår i facket norska undervisning i det danska och det svenska språket samt litteraturen. Undervisningsplanerna för gymnasiet revideras för närvarande och för lärarutbildningens vidkommande blir en revision aktuell i närmaste framtid, såsom följd av en ny lärarutbildningslag. Beträffande de båda sistnämnda skolformerna kommer frågan om grannspråksundervisningen att övervägas i samband med revideringsarbetet.

I *Sverige* har regeringen anbefallt skolöverstyrelsen — i dess egenskap av den myndighet, som i första hand är ansvarig för utarbetande av läroplaner och till dessa anslutande anvisningar — att i anslutning till NKKs framställning föreslå eller i mån av befogenhet vidta erforderliga åtgärder för att åstadkomma en förbättrad undervisning i grannspråken, i förening med en vid-

gad orientering om sociala, ekonomiska och kulturella förhållanden i de nordiska grannländerna.

Detta har i den utsträckning det varit möjligt beaktats i det läroplansarbete m. m. som bedrivits de senaste åren.

Det bör nämnas, att man i det betänkande om harmoniseringen av de nordiska skolordningarna, som år 1970 avgivits av ett NKK underlydande utskott, skisserat konkreta arbetsuppgifter för harmoniseringsarbetet i första hand på grundskolnivån innanför områdena matematik, främmande språk, orienteringsämnen och modersmål. Angående matematik och främmande språk har — på grundval av betänkandet — sedan januari 1971 pågått ett nordiskt läroplansarbete, som nu förs vidare och utvidgas i det nya samarbetsorgans regi, som tillsatts såsom följd av ingående av det nordiska kulturavtalet. Grannspråksundervisningen ingår i stort sett såsom ett led i modersmålsundervisningen. Frågan om målsättningen och metoderna för grannspråksundervisningen kommer därför på ett naturligt sätt att beaktas såsom en del av harmoniseringsarbetet.

Hartling: Jeg takker ministeren for svaret, og når jeg høfligt har takket, går det måske an at føje til, at svaret jo var en tynd kop te. Jeg overser ikke de reelle forbedringer, som fremføres fra forskellige lande, og især for Island noterede jeg mig, hvad man dér kunne pege på. Men når man spørger om konkrete foranstaltninger, så må man nok sige, at svaret indeholder meget lidt, og holder jeg mig især til mit eget land, Danmark, men det gælder også i nogen grad de andre lande, kunne svaret mest minde om den folkelige talemåde, vi har i Danmark, som handler om manden, der fangede mus, og da han blev spurgt om, hvor mange mus han havde fanget, sagde: når jeg fanger én til foruden den, jeg lurer på, har jeg to.

Jeg tvivler ikke om, at der er en god vilje til at fange mus. Der er gode intentioner. Der er mange gode forhåbninger. Men når vi kommer til de konkrete resultater, så er det småt nok.

¹ *Frågan tryckt s. 1267.*

Jeg tillader mig at stille det tillægs-spørgsmål, om regeringerne vil svare på, om der foregår nedskæringer i undervisningen i nabolandenes sprog på papiret f. eks. i forbindelse med 5 dages skoleugen; og ikke mindre: er det sket reelt på universitetsniveau, på højereuddannelsesniveau, på erhvervsniveau og på folkeskoleniveau? Er der foregået nedskæringer, således at vi i virkeligheden underviser dårligere og mindre i nabolandenes sprog end før?

Vi skal ikke tale hinandens sprog, det bliver bare jammerligt, men vi skulle lære bedre at forstå hinandens sprog. Jeg er ganske opmærksom på, at der er store vanskeligheder ved det, men vi skal gøre, hvad vi kan.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av berättelsen fortsätter i kulturutskottet.

Meddelande

Det meddelades, att udenrigsminister K. B. Andersen intagit sin plats i rådet.

3

E 4: Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om vidgat lärarutbyte (D 1972/24/1964/k)¹

Elsi Hetemäki: Herr president! Nordiska rådet antog 1964 en rekommendation till vilken minister Tyyri också hänvisade i sitt svar med hemställan om att ettvarv av de nordiska länderna årligen måtte ställa 100 000 svenska kronor till förfogande för nordiskt lärarutbyte och en lika stor summa för reselektorsverksamheten i Norden. De föreslagna beloppen har ännu inte uppnåtts. De beviljade anslagen är särskilt låga för reselektorsverksamheten. Enligt föreliggande uppgifter är för närvarande 7 reselektorer årligen verksamma i Norden. Av dessa söker en stor del skolor i de nordiska grannländerna endast sporadiskt under läsåret. Lärarutbytet och reselektorsverksamheten spelar en betydande roll för grannlandsinformation, språkförståelsen och språkundervisningen och erfarenheterna av lärar- och reselektorsutbytet bedöms som positiva på lärarhåll, inte minst i Finland. De belopp som Nordiska rådet i rekom-

mendationen från 1964 alltså för åtta år sedan redan förutsatte borde enligt min mening redan ha uppnåtts och bättre ekonomiska förutsättningar i detta nu föreliggande för den i rekommendationen avsedda verksamheten.

Hänvisande till vad ovan anförts ber jag att få rikta följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder avser regeringarna att vidtaga i syfte att effektivisera utbytet av lärare och reselektorer mellan de nordiska länderna?

Minister for kulturelle anliggender **Niels Matthiassen**: Hr. præsident! Jeg skal på regeringernes vegne give følgende svar:

Det er oplyst i begrundelsen for spørgsmålet, at man endnu ikke på de nationale budgetter er nået op på den oprindeligt foreslåede bevillingssum fra hvert deltagerland — 100.000 svenske kroner til hver af de to aktiviteter: lærerudveksling og rejselektorvirksomhed.

Den meddelelse om rekommandationen, som foreligger til denne session, og som giver talmæssige oplysninger om de danske, finske, norske og svenske bevillinger i den nu løbende budgetperiode, bekræfter denne kendsgerning, men dog med visse modifikationer.

Således skal det norske bidrag tages af en samlet dispositionssum på 600.000 norske kroner til lærerrejsestipendier, hvoraf et bestemt beløb til dette særlige formål endnu ikke er afsat, og endvidere er det i meddelelsen oplyst, at man fra svensk side for finansåret 1971—72 til rejselektorvirksomhed har bevilget 195.000 danske kroner. Når det af spørgsmålsstilleren er anført, at bevillingerne er særlig lave for rejselektorvirksomheden, gælder dette altså ikke for Sveriges vedkommende, idet den svenske bevilling nu overstiger det opstillede ønskemål. Jeg skal i denne forbindelse gøre opmærksom på, at Nordisk Kulturkommission i en redegørelse fra 1968, som var udarbejdet i fællesskab med Foreningen Norden, og som indgik i meddelelsen til Nordisk Råds 17. session, understregede, at de enkelte deltagerlandes bevillinger til disse formål

af forskellige grunde ikke nødvendigvis måtte være af samme størrelse.

Nordisk Kulturkommission har i en årække været meget opmærksom over for udvekslingsprogrammer som disse og har senest i februar 1970 rettet en henvendelse til regeringerne derom. Det konstateredes heri, at udvekslingerne, som i praksis har været varetaget af Foreningerne Norden, fortsat har haft et begrænset omfang på trods af en række initiativer i årenes løb. Kulturkommissionen har påpeget, at der i Vesteuropa gennemføres store udvekslingsprogrammer, og at tilsvarende udvekslinger imellem enkelte nordiske lande og andre vesteuropæiske lande kunne blive stærkt udvidet inden for rammerne af europæiske fællesskaber. Dette må efter Kulturkommissionens opfattelse skabe øget behov for indbyrdes udveksling i Norden, for at man derved kan opretholde og udvikle et nordisk kulturfællesskab.

Fra regeringernes side kan man tilslutte sig denne opfattelse. Imidlertid synes Kulturkommissionens undersøgelser at vise, at traditionelle udvekslingsprogrammer ikke længere har helt den samme interesse som tidligere, og at en udvidelse af virksomheden ikke blot er et økonomisk spørgsmål. Det er derfor fra Kulturkommissionens side foreslået, at man tager udvekslingsvirksomheden op til en ny vurdering, og det er nu tanken at følge dette forslag op, således at kulturfællesskabets nye samarbejdsorganer i fællesskab med Foreningerne Norden snarest muligt tager disse spørgsmål op til en revision.

Elsi Hetemäki: Jag tackar ministern för svaret. Jag instämmer i att vi inte skall utveckla lärar- och reselektorsutbytet enligt traditionella riktlinjer, om de har visat sig vara oändamålsenliga. Det väsentliga är, som jag ser det, att vi får till stånd ett ökat utbyte, som bidrar till att stärka undervisningen i de nordiska grannländernas språk.

Frågan är av största betydelse för det nordiska samarbetet, men den har enligt min mening inte skötts helt tillfredsställande. Jag tänker i det sammanhanget närmast på språkförståelsen och särskilt på mitt eget hemlands i språkligt avseende något isolerade ställning, en omständighet som minist-

rarna säkert själva hinner erfara under dessa dagar i Finland.

Vågar jag därför hoppas, att regeringarna redan till rådets nästa session också genom ett ökat utbyte av lärare och reselektorer skall ha bidragit till att stärka den språkliga gemenskapen i Norden?

Minister for kulturelle anliggender **Niels Matthiasen**: Som det fremgik af kulturudvalgets møde i formiddags, hvor kultursekretariatets direktør gav en redegørelse for den øjeblikkelige situation i kultursekretariatet, er sekretariatets personalesituation endnu noget vanskelig. Direktøren vil imidlertid sikkert kunne give tilsagn om at behandle den foreliggende sag, så snart sektionschefen for undervisningsområdet er tiltrådt og har fået de nødvendige sagsmedarbejdere.

Jeg vil gerne benytte denne lejlighed til at understrege, at nyvurderingen ikke blot vil omfatte de hidtidige former for udvekslingsvirksomheden, men naturligvis også bidragenes størrelse. I denne forbindelse kan jeg oplyse og supplere de talmæssige oplysninger, som jeg før gav for den løbende budgetpost, med at fortælle, at eksempelvis det norske bidrag i den foregående budgetperiode kom op på 155.000 kr., altså også et godt stykke over ønskemålet.

Jeg skal til slut love spørgsmålsstilleren, at vi i Ministerrådet vil holde kulturudvalgets sekretariat og embedsmandsudvalget til ilden, således at dette projekt og dets behandling ikke går i glemmebogen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i kulturutskottet.

4

E 7: Fråga till Danmarks regering om skattevetenskapligt samarbete (D 1972/14/1968/e)¹

Aune: I en tilleggsmedling i 19. sesjon ble det meddelt at opptakten var gjort til det skattevitenskapelige samarbeid som Nordisk Råd hadde rekommandert, rekommandasjon nr. 14, 1968. Et møte av sakkyndige, oppnevnt av alle regjeringer unntatt Islands,

¹ *Frågan tryckt s. 1272.*

kom den 13. januar 1971 fram til et fellesforslag til regler for samarbeidet, finansieringen og tidspunktet for når det foreslåtte forskningsråd skulle starte. Som målsetting satte man 1. juni 1971 som startdato, men regnet med muligheten for en enda tidligere start.

Nordisk Råds økonomiske utvalg konstaterte med tilfredshet den enighet som var oppnådd blant regjeringsakkyndige og gav uttrykk for håp om at finansministrene kunne gi klart lys for disse planene på et møte som skulle holdes umiddelbart etter sesjonen.

Den melding som foreligger til årets sesjon, gjentar redegjørelsen for de sakkyndiges møte i januar i fjor, men i stedet for den optimisme som rådet i fjor om når dette samarbeidsprosjekt kunne iverksettes, meddeles det i år at den danske regjering har sett det nødvendig å fortsette overveielser selv om man også fra dansk side i prinsippet har tiltrådt forslaget.

Det opplyses fra Nordisk ministerråd at forslaget ligger i det danske finansministerium. Jeg vil på denne bakgrunn gjerne få stille dette spørsmål til den danske regjering:

Hvilke grunner har man fra dansk side for å anse det nødvendig å fortsette overveielser, og kan man opplyse noe om når man kan vente resultatet?

Minister for udenrigsøkonomi **Nørsgaard**: I anledning af det af Anders Aune stillede spørgsmål til Danmarks regering vedrørende arbejdet med rekommandation nr. 14/1968 om et nordisk skattevidenskabeligt samarbejde er det mig en glæde at kunne svare, at den danske regering har tiltrådt, at Danmark tilslutter sig dette nordiske samarbejde på skatteforskningens område efter de retningslinjer, som er angivet i det foreliggende forslag. Den danske regering har søgt de for Danmarks deltagelse i samarbejdet fornødne midler tilvejebragt på forslaget til finansloven for finansåret 1972—73.

Aune: Hr. president! Svaret var i alle deler tilfredsstillende, og jeg vil innskrenke meg til å takke for det.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i ekonomiska utskottet.

5

E 8: Fråga till Sveriges regering om sjukvårdssamarbete i Tornedalen (D 1972/16/1968/s)¹

Presidenten: Frågeställaren är icke längre ordinarie medlem av rådet. Plenarförsamlingen torde bifalla att rådsmedlemmen Väyrynen motiverar frågan.

Rådet beslöt att bifalla presidentens förslag.

Väyrynen: Av det meddelande som lämnats Nordiska rådet av Sveriges regering på Finlands och Sveriges regeringars vägnar till den tjugonde sessionen i anledning av rådets rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen framgår att social- och hälsoministeriet i Finland i oktober 1970 framlagt förslag om att tillsätta en arbetsgrupp för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen. På grundval av denna kartläggning skulle arbetsgruppen, om behovet så påkallar, uppgöra ett utkast till samarbetsavtal. Av meddelandet framgår också att ärendet från svensk sida hänskjutits till sjukvårdshuvudmannen i Norrbottens län, länets landsting. Därefter har, såvitt jag kunnat finna, ej något skett i saken.

Med anledning härav ber jag att få ställa följande fråga till Sveriges regering:

Anser Sveriges regering det vara av betydelse att få till stånd ett sjukvårdssamarbete i Tornedalen i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 16/1968?

Statsrådet **Aspling:** Herr president! Fru Ääri har frågat mig, om Sveriges regering anser det vara av betydelse att få till stånd ett sjukvårdssamarbete i Tornedalen i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 16/1968.

Först vill jag framhålla att den svenska regeringen anser att ett samarbete inom hälso- och sjukvården mellan nordiska stater i vissa gränstrakter kan innebära fördelar för befolkningen i dessa områden.

¹ Frågan tryckt s. 1273.

Vad beträffar Tornedalsområdet finns också en överenskommelse, som ger tjänsteläkare inom gränsområdet rätt att utöva läkaryrket på andra sidan gränsen.

Rekommendationen nr 16/1968 rör den slutna sjukvården. Med anledning av rekommendationen har man inom socialstyrelsen undersökt förutsättningarna från svensk sida för ett sjukvårdssamarbete av det slag som avses i rekommendationen. Av en den 5 februari 1969 upprättad promemoria i ämnet framgår att Norrbottens läns landsting, som är huvudman för sjukvården på den svenska sidan inom ifrågavarande område, är berett att ge slutna vård åt patienter från Lapplands län i Finland mot ersättning motsvarande landstingets genomsnittliga självkostnad för sjukhusen i Norrbotten. Det finska social- och hälsovårdsministeriet har därefter föreslagit, att en arbetsgrupp med representanter för både Finland och Sverige skall tillsättas för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen och möjligheterna att tillfredsställa detta.

Eftersom frågan för svenskt vidkommande i första hand berör Norrbottens läns landsting som sjukvårdshuvudman i området har socialdepartementet efter överenskommelse med landstinget överlämnat ärendet till landstinget för överläggningar med berörda myndigheter i Finland. Det är min förhoppning att resultatet av överläggningarna skall föreligga inom en snar framtid.

Väyrynen: Herr president! Jag ber att få tacka statsrådet Aspling för svaret på min fråga. Det framgår av svaret, att Sveriges regering har överlämnat ärendet till Norrbottens läns landsting.

Som jag sade i min fråga, har ingenting skett i saken därefter, såvitt jag kunnat finna. Då Finlands förslag gjordes för över ett år sedan, hoppas jag, att den svenska regeringen skall påskynda ärendets behandling på den svenska sidan. Annars kan man kanske snart konstatera, att sjukhusplaneringen och sjukhusbyggandet har gått så långt på båda sidorna av gränsen, att allt är för sent.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i socialpolitiska utskottet.

6

E 12: Fråga till Nordiska ministerrådet om ökat stöd till ungdomssamarbete (D/1972/26/1970/s)¹

Bye: Medlemsforslaget om økonomisk støtte til nordisk ungdomssamarbeid vant sterkt gehør da det ble behandlet i Nordisk Råd. Samarbeidet mellom ungdomsorganisasjonene ble betegnet som en meget viktig oppgave som burde støttes. Der var diskusjon om hvilke former den økonomiske støtte burde få, om det burde skje via en forhøyelse av de nasjonale bidrag til internasjonalt ungdomssamarbeid, via bidrag fra Nordisk Kulturfond, eller via et særskilt nordisk ungdomsfond. Det utvalg som forberedte behandlingen i Rådet, foreslo at forutsetningene for et Nordisk Ungdomsfond i første omgang burde undersøkes.

Det er gått to år siden Rådet vedtok sin rekommendasjon i spørsmålet, rek. nr. 26/1970. Siden den gang foreligger det to meldinger fra regjeringenes side, en i fjor og en til årets sesjon, som forteller at det ikke er gjort noe i saken, i påvente av andre undersøkelser. Dels er det henvist til det pågående arbeid for et europeisk ungdomsfond, dels vil man vente på erfaringene fra Nordisk Kulturfonds rolle i denne sammenheng, og dels vil man hente erfaringer fra behandlingen av ungdomsspørsmålene innen det utvidede nordiske kultursamarbeid.

Etter min mening er dette spørsmål for viktig til at den anbefalte undersøkelse om forutsetningene for et nordisk ungdomsfond bør skytes ut i påvente av undersøkelser på det europeiske plan. Det fortøner seg for meg som om et nordisk ungdomsfond — og derved større muligheter for nordisk samarbeid mellom ungdomsorganisasjonene, vil gjøre det lettere for de nordiske land deretter å medvirke i et europeisk engasjement med den samme målsetting.

På denne bakgrunn vil jeg gjerne stille følgende spørsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvilken tidsplan akter Ministerrådet å følge når det gjelder å få undersøkt forutsetningene for et nordisk ungdomsfond innenfor rammen av den nordiske kulturavtale?

¹ *Frågan tryckt s. 1278.*

Statsrådet **Ingvar Carlsson:** Herr president! På ministerrådets vägnar skall jag besvara Roald Byes fråga.

Som meddelats Nordiska rådet i anslutning till den nu aktuella rekommendationen, nr 26/1970 om ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete, har inom Europarådet utarbetats ett förslag om att inrätta en europeisk ungdomsfond. Förslaget är f. n. uppfört på dagordningen för Europarådets ministerkommitté och kommer närmast att behandlas vid dennas möte i maj i år. I diskussionerna om hur en sådan fond skulle kunna utformas har samråd ägt rum mellan de nordiska länderna, och man har mellan dessa länder enats om en gemensam linje som bl. a. förutsätter att ungdomsorganisationerna själva skulle få betydande inflytande på hur medlen utnyttjas.

Inom Norden lämnas stöd till ungdomssamarbete, förutom av en rad bilaterala och privata fonder, av den direkt statsfinansierade Nordiska kulturfonden. Fondens styrelse, som består av en parlamentarisk och en regeringsledamot för varje nordiskt land, tog redan då den nu aktuella rekommendationen behandlades som medlemsförslag i rådet ställning i frågan och menade att ungdomssamarbetet i vid mening faller innanför kulturfondens arbetsfält. Styrelsen ställde sig bl. a. med hänvisning till att kulturfonden funnits relativt kort tid, tveksam till om det fanns tillräckliga erfarenheter för att bedöma behovet av att upprätta en särskild fond för en viss sektor av kulturområdet.

Sedan dess har det nordiska avtalet om kulturellt samarbete ingåtts. Dettas verksamhetsområde innefattar bl. a. ungdomssamarbetet. — I anslutning till avtalet har medel ställts till Nordiska ministerrådets förfogande för åtgärder på kultursamarbetsområdet. Såväl av dessa som ur Nordiska kulturfonden kan medel anvisas för ungdomssamarbete. Givetvis kan gränsdragningsproblem uppstå mellan dessa två finansieringskällor. Man vill dock inte nu göra någon preciserad gränsdragning utan kommer att senare, d. v. s. före utgången av år 1974, på grundval av vunna erfarenheter ta upp saken till prövning. Intill dess kommer man dock att söka få en koordinering till stånd.

Man har inom regeringarna intagit den ståndpunkten att det inte kan vara ändamålsenligt att inrätta ett flertal ulike, sinessmellan oberoende finansieringskällor for hela eller beståmda sektorer av det nordiska kultursamarbetet. Sårskilt tveksam blir en sådan utveckling i nuvarande låge då anvåndningen av de befintliga finansieringskållorna inte år slutligt presiserad. En uppsplittring på t. ex. flera ulike fonder medfår inte sjålvklart en båttere stållning for varje særskilt område. I ståttet kan resultatet bli en fårsåmring for den aktuella sektorn som kanske inte på ett naturligt såttert kommer att samordnas med og prioriteras mot andra sektorer. I fråga om ungdomssamarbetet gåller også, i vart fall for svensk del, att det nationella statliga ungdomsstødet i viss utstråkning kan utnyttjas for internationellt samarbeite.

Samma prinsipiella ståndpunkt infår en uppsplittring gåller åven fårhållandet till fårslaget om en europeisk ungdomsfond. Fårutom att det år tveksamt om de nordiska lånderna har mójlighet att både bidra till en europeisk ungdomsfond og oppråtta en nordisk sådan måste man beakta att de nordiska låndernas samverkan inom internationellt samarbeite utanfår Norden måste ses i nåra sammanhang med samarbeitet inom Norden. Ett samordnet stållningstagande till frågan om den europeiska ungdomsfonden og stødet till nordisk ungdomssamarbeite år från den utgångspunkten naturligt.

Bye: Jeg vil gjerne få takke statsråden for svaret. Jeg kan ikke uttrykke noen særilig stor entusiasme over svaret, som i grunnen tyder på at spørsmålet om et eget nordisk ungdomsfond fremdeles svever i det blå. Nå er det vel slik at når det gjelder støtte til nordisk ungdomssamarbeite, er vel ikke akkurat formen for denne støtte det vesentlige. Det vesentlige er at man på nordisk basis i det hele tatt er villig til å gi økonomisk støtte til slikt ungdomssamarbeite ut fra den betydning som man da tillgger denne virksomhet, og som i hvert fall Nordisk Råd i sin diskusjon gav uttrykk for. På bakgrunn av det svaret som statsråden nå gav, der han sa:

¹ Frågan tryckt s. 1279.

”I anslutning till avtalet har medel stållt till Nordiska ministerrådetts fårfogande for åtgårder på kultursamarbetsområdet. Såvål av dessa som ur Nordiska kulturfonden kan medel anvisas for ungdomssamarbeite.”

blir da mitt spørsmål: Er man på bakgrunn av denne situasjon og de midler man der har til rådighet, villig til å prioritere økonomisk støtte til ungdomssamarbeite i Norden?

Statsrådet Ingvar Carlsson: Herr president! Jag vill understryka att belopp redan nu utgår till nordiskt ungdomssamarbeite från befintliga medel. De innebår — det år min egen erfaringhet från ungdomssamarbeite — ett värdefullt tillskott till verksamheten. Dårtill har kommit vårt nya kulturavtal, og på den direkta frågan vill jag svara, att medel från det hållet kan anvåndas også for ungdomsarbetsets del. Ungdomsorganisasjonerna svåvar dårfor inte i det blå — i alla håndelser faller det ut en del pengar till dem.

Sedan diskussionen fårklarats avslutad, anmeldes att behandlingen av meddelandet fortsåtter i socialpolitiska utskottet.

7

E 13: Fråga till Finlands regering om giltighetstid og kostnad for pass¹

Norvik: På sin 13. sesjon i Reykjavík vedtok Nordisk Råd to rekommandasjoner med sikte på å lette adgangen for borgerne til å skaffe seg pass. Det var rekommandasjon nr. 14 med henstilling om å utvide gyldigheten for pass til 10 år, og det var rekommandasjon nr. 15 av 1965, hvor regjeringene ble oppfordret til ikke å kreve høyere gebyr enn nødvendig for å dekke omkostningene i forbindelse med utstedelsen. De to rekommandasjoner ble gjennomfår i de land de var rettet til, bortsett fra Finland. Etter at det fra finsk side var blitt opplyst at man ønsket å fastholde 5 års gyldighet, og at gebyrspørsmålet måtte bero i påvente av en eventuell revisjon av stempel-skatteloven, ble de to rekommandasjoner avskrevet henholdsvis i 1967 og i 1968.

Jeg går ut fra at rådet fortsatt er av den oppfatning at det ville være ønskelig å ha

ensartete og liberale regler for passutstedelse. Jeg tillater meg derfor å stille følgende spørsmål til Finlands regjering:

Har regjeringen etter at rådet ferdigbehandlet rekommandasjon nr. 14 og 15/1965 overveid spørsmålet om gyldighetstid og gebyr ved utstedelse av pass på ny, og således også overveid å ta stempelskatteloven opp til revisjon?

Minister **Uitto**: Regeringen överväger att förlänga giltighetstiden för pass i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 14/1965. Såsom det i spørsmålet konstateras, ansluter sig denna förändring till en totalrevision av stämpelskattelagen, vilken nu är under förberedande, eftersom den stämpelskatt som utgår för pass bestämmes enligt längden av passets giltighetstid. Dessa två reformer borde sålunda utföras samtidigt. Då det nuvarande stämpelskattebeloppet likväl är relativt högt, behöver en förlängning av passets giltighetstid inte nödvändigtvis leda till att stämpelskatten för pass höjs.

Norvik: Jeg takker minister Uitto for svaret, som jeg oppfattet som positivt ut fra forventningene om at de overveielser den finske regjering nå foretar, virkelig vil resultere i 10 års gyldighet for finske pass. Jeg merket meg imidlertid at når det gjelder spørsmålet om gebyr, uttalte ministeren bl. a. at en lengere gyldighet "inte nødvendigvis behövde leda till att stämpelskatten för pass höjs".

Nå er det vel så at det i disse dager hvor alt stadig blir dyrere, er oppmuntrende å høre at en skatt ikke "nödvändigtvis skall höjas", men hva jeg helst hadde ventet å få høre når det gjelder den finske stempel-skatten for pass, er at denne nå skal reduseres, slik at den kommer på nivå med hva borgere i de øvrige nordiske land betaler for sine pass. Jeg tillater meg derfor å spørre den ærede minister om "inte nödvändigtvis höjs" også åpner muligheter for at resultatet kan bli en reell reduksjon av gebyret.

Minister **Uitto**: Herr president! Såsom jag sade borde man avgöra storleken av kostnaderna för pass i samband med revision av

stämpelskattelagen. Jag antar, att frågan också kommer att lösas i överensstämmelse med rekommendation nr 15/1967. Eftersom saken inte hinner slutbehandlas av denna tjänstemannaregering, vill jag inte ge något definitivt svar angående kostnaderna för förlängt pass.

Därefter förklarades diskussionen avslutad.

8

A 253/j: medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Utskottets förslag bifölls.

9

A 309/e: medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Poul Nyboe Andersen (ekonomiska utskottets talesman): Hr. præsident! Forslaget går ud på at rekommandere nedlæggelse af de nordiske landes ambassader i andre nordiske lande og erstatte dem med servicecentre. Forslaget har været underkastet en omfattende remisbehandling. Der er ikke nogen, der har anbefalet forslaget; næsten alle har frarådet det, og det økonomiske udvalg foreslår enstemmigt, at rådet ikke foretager sig noget i anledning af forslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

10

A 313/e: medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Poul Nyboe Andersen (ekonomiska utskottets talesman): Hr. præsident! Forslaget går ud på forsøgsvis indretning af ambassader med fælles nordisk udsendt personale i visse lande. Remisudtalelserne har helt overvejende været negative, og udvalget konstaterer, at der er et praktisk samarbejde i gang på sådanne steder, hvor ikke alle nordiske lande er repræsenteret.

Udvalget går ud fra, at dette samarbejde vil blive fortsat og henstiller på den baggrund, at Rådet ikke foretager sig noget i anledning af medlemsforslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

11

A 340/e: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja det inledda samarbetet beträffande harmonisering av bestämmelser och normer rörande tryckkärl och ångpanneanläggningar, samt att ställa erforderliga ekonomiska resurser till förfogande härför.

Krönmark (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Det föreliggande medlemsförslaget avser en hemställan om att åstadkomma organisatorisk-ekonomiska förutsättningar för en nordisk samverkan då det gäller normer för tryckkärl och ångpanneanläggningar. Medlemsförslaget har över huvud taget fått ett positivt mottagande av remissinstanserna. Det har dock påpekats att man vid utarbetandet av kommande bestämmelser bör ta all hänsyn till det arbete som för närvarande bedrivs inom ISO.

Av utskottsutlåtandet framgår att ett samarbete mellan de nordiska länderna på området redan inletts på norskt initiativ. Med anledning därav förutsätter ekonomiska utskottet att tidpunkten ännu inte är aktuell för att få till stånd en särskild nordisk

tryckkärlskonvention, utan utskottet inskränker sig till en hemställan att rådet måtte anta en rekommendation som innebär att man rekommenderar ministerrådet att främja det redan påbörjade samordningsarbetet och regeringarna att ställa erforderliga ekonomiska medel till förfogande.

Med dessa ord hemställer jag att rådet måtte anta den rekommendation som är föreslagen av ekonomiska utskottet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Ele Alenius, Pentti Anttila, Johannes Antonsson, Anders Aune, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermanson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Paul Jansson, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Salve Salvesen, Helge Seip, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Kåre Willoch, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Gustav Holmberg, Alarik Häggblom, Guri Johannessen, Tellervo Koivisto, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Johan Støa, Per Olof Sundman, Ulf Sundqvist, Mirjam Tuominen, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

12

A 344/e: medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta närmare utreda lämpliga former för nordisk samverkan på det mättekniska området i syfte att stärka detta samarbete.

Palm (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Jag ber att i all korthet få yrka bifall till utskottets förslag. Det är en uppföljning av det beslut som fattades vid Köpenhamns-sessionen i fjol om införande av SI-systemet i de nordiska länderna.

Det förslag som nu föreligger innebär att Nordiska rådet rekommenderar att Nordiska ministerrådet låter närmare utreda former för nordisk samverkan på det mättekniska området i syfte att stärka detta samarbete. Det förslaget har genomgående fått ett mycket positivt mottagande av de olika remissinstanserna.

Jag yrkar alltså bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Ele Alenius, Pentti Anttila, Johannes Antonsson, Anders Aune, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Knud Nielsen, Jan-

Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Mirjam Tuominen, Kåre Willoch, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Paul Jansson, Guri Johannessen, Lars Lindeman, Cecilia Nettelbrandt, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

13

A 328/s: medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföroreningar, A 332/s: medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention och C 42/s: berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövärdfrågor

Socialpolitiska utskottet företog ovan nämnda tre saker i ett sammanhang.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet

I. i anledning av medlemsförslag A 328/s måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de nordiska ländernas regeringar snarast vidtager åtgärder för att minska utsläppen av svaveldioxid i luften i Norden och för att dämpa skadeverkningarna av dessa, samt

2. att utforma en gemensam nordisk standpunkt i denna fråga till FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm 1972.

II. i anledning av medlemsförslag A 332/s måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att för Nordiska rådet framlägga förslag till en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att i nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna

landets och till en harmonisering av ländernas miljövårdsregler.

III. måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Gerda Møller (socialpolitiska utskottets talesman för sak A 328/s): Under rådsdebatten er det gang på gang blevet understreget, at et af de vigtigste arbejdsområder i det nordiske samarbejde vil være bekæmpelsen af forureningen, altså miljøbeskyttelsespolitikken.

Det foreliggende forslag er derfor meget aktuelt. Det går ud på for det første at anbefale de nordiske landes regeringer at træffe hensigtsmæssige foranstaltninger til at begrænse forureningen af luften i forbindelse med forbrænding af olie og dermed også begrænse de skadevirkninger, som det store indhold af svovldioxyd har. For det andet går forslaget ud på at formulere et fælles nordisk standpunkt til den FN-konference, der skal holdes i Stockholm i år om det menneskelige miljø.

Selv om luftforureningen endnu ikke er noget alvorligt problem i de nordiske lande, må det dog være bedre at forebygge end at helbrede, og da det er konstateret, at den svovldioxyd, der findes i luften, er direkte skadelig for menneskers sundhed og helbred og også har skadelige virkninger på naturen og de omgivelser, mennesket lever i, må det være absolut påkrævet, at der så hurtigt som muligt gøres en indsats for at begrænse mængden af de forurenende stoffer, der sendes ud i atmosfæren og spredes mere eller mindre hurtigt lokalt og regionalt.

Vi ved godt nok, at der med hensyn til punkt 1 i de enkelte lande allerede er vedtaget eller fremsat lovforslag med henblik på en begrænsning af luftforureningen gennem bl. a. bestemmelser om begrænsning af svovlindholdet i brændselsolien, men vi ønsker altså blot at være helt på linje med de beslutninger, der er truffet tidligere i rådet, og som også det nordiske kontaktorgan for miljøbeskyttelsesspørgsmål traf på sit møde for et år siden om, at en af de vigtigste opgaver skulle være at prioritere og koordinere det nordiske miljøbeskyttelsesarbejde.

Ensartede bestemmelser alene gør det imidlertid ikke, ej heller isolerede nordiske foranstaltninger. Dels er forholdene ikke ens overalt i de enkelte nordiske lande, dels er det en almindelig opfattelse, at en væsentlig del af luftens svovldioxydindhold her i Norden stammer fra lande i Europa, der ligger uden for Norden. Da det dog endnu er usikkert, hvor stor den globale og kontinentale forurening er, og hvor stærkt den bidrager til Skandinavien forurening, fordi det er forbundet med store og omfattende vanskeligheder at få foretaget relevante målinger og observationer på kontinentalt plan, er udvalget af den opfattelse, at forskning på dette område er nødvendig, og derfor konstaterer vi med tilfredshed, at man inden for OECD på Nordforsks initiativ har planlagt at gå i gang med en kortlægning af spredningen af svovlförekomsterne i atmosfæren over det europæiske kontinent med særligt henblik på iagttagelse af årsagerne til nedbørens surhedsgrad her i Norden.

Men hvor stor en vægt udvalget end lægger på forskningen, som vi naturligvis ønsker fremmet mest muligt, må dette arbejde ikke bevirke, at foranstaltningerne til forebyggelse af skadevirkningerne forsinkes. Tværtimod må der tages fat på alle de områder, hvor der allerede straks kan øves en indsats. Målsætningen må være at beskytte mennesket og dets miljø mod direkte og indirekte skadevirkninger. Derfor må man på kort sigt koncentrere sig om de mest akutte forureningsproblemer, og de er almindeligvis af regional og lokal karakter.

Vi ved, at det især er i byområder, at der kan påvises skader på den menneskelige sundhed. Vi ved også, at gøres der ikke noget, vil luftforureningen efter alt at dømme tage til. Dette er baggrunden for første punkt i rekommandationen om, at der snarest træffes foranstaltninger til at begrænse udsendelse af svovldioxyd i luften og dermed dæmpe skadevirkningerne.

Vi er samtidig helt klar over, at det er nødvendigt at finde en balance mellem på den ene side de skader, forureningen volder, og på den anden side de omkostninger, der er forbundet med bekæmpelsen af den. Vi er også klar over, at der er mange både teoretiske og praktiske vanskeligheder for-

bundet med at stille omkostninger og fordele op over for hinanden og få dem til at gå op, men det må ikke afholde nogen fra at træffe de beslutninger, der er nødvendige. Det må derimod føre til en intensivere forskning og til undersøgelser af hensyn til det langsigtede arbejde.

Rekommandationens andet punkt, der går ud på, at der skal udformes et fælles nordisk standpunkt i hele spørgsmålet til FNs konference om det menneskelige miljø i Stockholm i år, har den baggrund, at udvalget er af den opfattelse, at en fælles nordisk linje på hele denne del af forureningsområdet uden tvivl vil bidrage til, at der indføres tilsvarende bestemmelser i andre europæiske lande.

Med disse ord, hr. præsident, skal jeg anbefale den foreliggende rekommandation til vedtagelse.

Korvald (socialpolitiske utskottets talesman för sak A 332/s): Den sak som fru Gerda Møller nettopp omtalte, ble fremmet for Nordisk Råd den 24. mai 1971, og den neste sak, A 332/s, ble fremmet 10. juni 1971 og er på sett og vis en videreføring på det samme felt, nemlig forurenningene. Den går imidlertid atskillig videre, idet den går på hele miljøvernet idet det foreslås en nordisk miljøskyddskonvensjon.

Miljøvernspørsmålene er uhyre viktige. De har i den senere tid vakt stor oppmerksomhet og er gjenstand for debatter i alle våre land og langt utenfor Nordens grenser.

Det er nevnt i de dokumenter vi har foran oss her at vi her i Norden allerede lenge har hatt et visst samarbeid i disse spørsmålene, — helt siden 1929, da riktignok på et begrenset område, nemlig i spørsmålet om innretninger i forbindelse med våre vassdrag. I Nordisk Råd har man viet miljøvernspørsmålene meget stor interesse siden 1969. Vi fikk da rekommandasjon nr. 4, som førte til at det sosialpolitiske utvalget fikk Nordforsk til å komme med en utredning som finnes i NU 1969 nr. 3, som behandler en rekke områder som vi kan samarbeide på. Vi har også med glede notert oss at dette samarbeidet har gått ganske raskt. Vi har fått Nordiska kontaktorganet for miljøvernspørsmål, som arbeider på re-

gjeringsplanet. Dette organet kom i gang med sine første møter i 1971, og det er den første rapport vi har fått fra dette organet, vi skal behandle under saken med dokument C 42/s, som omhandler det arbeid som er utført på dette området.

Vi ser av denne rapporten at kontaktorganet har tatt for seg både natur- og miljøvernproblem på områdene vann, jord, luft og bulder.

Det fremgår også av rapporten fra Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor at det har begitt seg inn på en rekke områder, og at de for så vidt allerede har foregrepet situasjonen ved å — slik det heter i siste avsnitt — foreslå for Det nordiske ministerrådet at det snarest nedsettes en særskilt nordisk komite for "att utarbete utkast till en nordisk miljöskyddskonvention enligt de principer, som framförs i Nordiska rådets medlemsförslag A 332/s".

Det er nettopp denne rekommandasjonen vi skal vedta her, og kontaktorganet er altså allerede i arbeid med det. Det er ikke i alle utvalg og med alt vi tar opp i Nordisk Råd at det går så raskt som i dette tilfellet. Vi hilser det med glede.

Europarådet har vedtatt en resolusjon om at man må ta hensyn til andre lands innbyggere på samme måte som til sine egne når det gjelder miljøvernspørsmålene. Det er også en uttalelse som er helt i tråd med den rekommandasjon som vi har for oss her. Miljøvernspørsmålene er nemlig problemer som går langt videre enn bare innen Norden. Det er her påvist noe som vi kjenner meget godt til i Norge, nemlig at vi både fra kontinentet og fra England får såkalt "sur nedbør" som skader våre vassdrag og fiskebestander. Det er de fremherskende vindretninger som gjør at Skandinavia er særlig utsatt på disse områder. Dette viser at det samarbeid om miljøvernkonvensjon som vi her drøfter, også har langt videre aspekter til det internasjonale samarbeid.

Nå har ikke vi i Norden problemene i samme grad som man har dem på kontinentet. Det skyldes at vi i Norden ennå har relativt god plass, iallfall har det vært fremhevet for Norges vedkommende. Vi har også — hva som også er pekt på fra norsk side i remissmaterialet — elver som har

”større fart” enn de man har på kontinentet.

Likevel må vi fastslå at vi er i ferd med å skade vår natur — og dermed menneskene.

Den rekommendasjon vi behandler, går ut på at vi skal ha samme oppmerksomhet for eventuelle skader i nabolandene som den vi har for skader i våre egne land. Det er en ganske interessant formulering, jeg vil kalle det et moralsk prinsipp. Det er menneskene vi skader, og de er like verdifulle uansett hvilket nordisk land de befinner seg i — eller i hvilket som helst annet land. Derfor skulle samarbeid nettopp på disse områder vi her taler om, være meget berettiget og særdeles nødvendig. Og derfor er også internasjonalt samarbeid på dette område så uhyre viktig. Vi har nettopp sammen med de andre nordiske land vært med og undertegnet en meget omfattende konvensjon, den såkalte Oslo-konvensjonen mot dumping av giftstoffer i havet. Den ble tiltrådt av 12 nasjoner. Det er jo langt fram til å få alle verdens nasjoner med; vi måtte føye et null til etter dette tallet hvis vi skulle få til det. Imidlertid er det i uttalelsen fra det sosialpolitiske utvalget pekt på at det internasjonale samarbeidet tar tid, og det er noe vi kjenner til. Vi anbefaler derfor at man starter her i Norden med en konvensjon. Det skulle være lettere og gå raskere å få til. Og når kontaktorganet for miljøvernsspørsmål allerede har anbefalt Ministerrådet å ta fatt på dette arbeidet, får vi håpe at Ministerrådet — med påtrykk fra rådet her i dag — straks setter i gang for å få til en nordisk konvensjon. Det vil gi et eksempel — har vi sagt — til andre land og andre sammenslutninger. Det vil være et incitament til å få et slikt arbeid i gang i videre omfang i internasjonal sammenheng at en region som Norden går inn for det. Og det vil bety noe at vi allerede nå kan vise til at kontaktutvalget har anbefalt en konvensjon. Kunne det også komme et initiativ fra Ministerrådet før Stockholm-konferansen, tror vi at det kunne bety mye i retning av et påtrykk også internasjonalt.

Utvalget har pekt på at man bør ha en særskilt komite til å utrede arbeidet med konvensjonen, men vi sier at komiteen kan

sortere under kontaktorganet for miljøvernsspørsmål, og dens arbeid skal være rettet til Ministerrådet.

En slik konvensjon utelukker imidlertid ikke at man må ha et rent praktisk samarbeid på området. Det må lages et lovverk som bør være ensartet, og retningslinjer i forbindelse med dette lovverket.

Det er trukket fram i det svenske remissmateriale et meget interessant samarbeidsområde, nemlig det som foregår mellom Østfold, Göteborg og Bohuslän om miljøvernsspørsmålene. Det er oppnevnt et utvalg fra svensk og norsk side som arbeider med dette. Jeg skulle tro at dette organet har hatt en meget aktiv innflytelse på at det varmekraftverk som var planlagt i Hogdal, ikke kom i stand da man ble oppmerksom på de skadevirkninger det kunne føre til på den norske siden, hvor det nettopp er stor bebyggelse i disse områdene.

Endelig er det pekt på at man må ta økonomiske hensyn når man skal trekke opp reglene for miljøvernssamarbeidet, for at man ikke skal få noen forvridning i samhandelen mellom landene på grunn av at enkelte land subsidierer industrien når det gjelder de omkostninger som det fører med seg å rense de avfallsprodukter som kommer fra de forskjellige industrier. Det vi nettopp må komme fram til, er nemlig at de som skaper forurensningene, de må også bære omkostningene ved å få rensningsanlegg i stand. Da må ikke enkelte nasjoner foreta noen subsidiering. Det må være en klar avtale på dette området, for ikke å skape forvridning.

Til slutt: Statsminister Palme nevnte miljøvern som et av de områder vi burde få et sterkt samarbeid på i fremtiden.

De tre dokumenter vi behandler under ett her, viser gode steg på veien i riktig retning.

Statsrådet **Ingemund Bengtsson**: Herr president! Miljöproblemen känner inga nationsgränser, såsom framgick av herr Korvalds anförande. De är allmänmänskliga och världsomspännande. Deras karaktär och omfattning ger solidaritetsbegreppet — internationellt och nationellt — en helt ny dimension. En uppfordran till målmedvetna och kraftfulla insatser för en bättre livs-

miljö över hela världen. Miljö är detsamma som omgivning. Den omgivning vi rör oss i när vi arbetar, i vår bostad och när vi utnyttjar fritiden utanför bostaden — d. v. s. vår natur.

Givetvis påverkas den närmaste omgivningen starkast av föroreningar av olika slag. Detta betyder att regionala överenskommelser grannländer emellan är ett nödvändigt första inslag i internationellt miljövårdssamarbete. Därför är det nordiska miljövårdssamarbetet av banbrytande och ovärderlig betydelse som ett inslag i ett vidare internationellt samarbete. Nordiskt samarbete på detta område är helt enkelt nödvändigt — men också lätt tack vare de likartade förutsättningar — naturmässigt, ekonomiskt och socialt — som råder i våra länder. Det är med stor tillfredsställelse man kan notera att det nordiska miljövårdssamarbetet sedan fjolårets rådssession utvecklats i positiv riktning. Det nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor har inlett sin verksamhet. Vi fick en ypperlig redogörelse för det av herr Korvald. En rad viktiga samarbetsfrågor har tagits upp. Det gäller avfallsproblemen, bilavgasfrågan, föroreningssituationen i Öresund och Östersjön samt miljövårdsundervisningen. När det gäller frågan om hanteringen av det fasta avfallet har genom kontaktorganets försorg en mera regelbunden kontakt upprättats mellan de närmast ansvariga myndigheterna i de olika länderna. När det gäller bilavgaserna har kontaktorganet rekommenderat de nordiska länderna att aktivt verka för en skärpning och samordning av bestämmelserna på området. Så går arbetet vidare i kontaktorganet med konkreta förslag i väsentliga samarbetsfrågor. Vi har anledning ställa stora förväntningar på de resultat som man kommer fram till i kontaktorganet som har sitt nästa sammanträde i maj månad i år.

Inom det nordiska samarbetets ram har ytterligare ett mycket väsentligt initiativ tagits som kan få utomordentligt stora återverkningar på det internationella planet. Jag tänker på den överenskommelse som på norskt initiativ träffats mellan bl. a. de nordiska länderna om förbud mot dumpning av miljöfarligt industriavfall i Nordsjön och Nordatlanten. Genom det beslutet — som

nu genomförts i de nordiska länderna — har vi kunnat föregå med gott exempel och visat omvärlden vår vilja att få stopp på det hänsynslösa utnyttjandet av världshaven. Det är i handling vi visar vår vilja. Det är i handling vi visar vägen för ett vidare internationellt samarbete. Genom överenskommelsen om förbud mot dumpning har vi visat omvärlden att vi i Norden inte accepterar att de världshav, som tillhör hela mänskligheten, på ett hänsynslöst sätt utnyttjas av enskilda länder eller enskilda företag. Världshaven får inte utnyttjas som avstjälpningsplats.

En annan form av konkret miljösamarbete gäller bullerfrågorna. Här har trafikministrarna i Danmark, Norge och Sverige enats om att utarbeta gemensamma förslag till lagstiftning med förbud mot civiltrafik i överljudsfart över respektive länders område. Också här kan en nordisk samverkan tjäna som förebild för omvärlden.

Inom ramen för miljövårdssamarbetet i bl. a. FN, inom ECE, OECD och Europarådet har också en omfattande nordisk samverkan ägt rum.

Viktiga miljövårdsfrågor har vid skilda tillfällen tagits upp i Nordiska rådet. Till årets session har bl. a. väckts förslag om en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att de nordiska länderna i sin nationella lagstiftning skall likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets. Vidare krävs en harmonisering av ländernas miljövårdsregler. Det är glädjande att förslaget stöds av ett stort antal remissinstanser och av rådets socialpolitiska utskott. Jag ser förslaget som ett viktigt inslag i vår strävan att klargöra miljöfrågornas internationella omfattning.

Utsläpp från en fabrik påverkar omgivningen oberoende av på vilken sida om nationsgränsen fabriken ligger. Omtanken om miljön måste gälla båda sidorna av nationsgränsen.

Därför anser jag att en sådan konvention snarast bör ingås i vilken ländernas skyldighet till ett ömsesidigt hänsynstagande till varandras miljöskyddsintressen klart slås fast. Det är också — som socialpolitiska utskottet sagt — angeläget att så enhetliga miljövårdsbestämmelser som möjligt eftersträvas länderna emellan.

Kontaktorganet som behandlat frågan om konvention har rekommenderat ministerrådet att snarast tillsätta en särskild kommitté för att förbereda konventionen. Vi är från svensk sida beredda att omedelbart vidta de åtgärder som krävs för att det arbetet skall komma i gång snart.

Ett nödvändigt inslag i miljöpolitiken är att ha en plan för hur vi skall använda våra mark- och vattentillgångar. Genom en sådan planering får vi ett säkrare underlag vid den avvägning som ständigt måste göras då knappa naturresurser skall utnyttjas. I Sverige har en arbetsgrupp inom civildepartementet lämnat ett förslag till användningen av mark och vatten i de mest attraktiva delarna av vårt land. Förslaget remissbehandlas nu och avsikten är att vi till hösten skall ha ett färdigt regeringsförslag. Förslaget är ett försök att placera miljöstörande verksamhet där den gör minst skada — placera den så att utveckling och framsteg uppnås samtidigt som miljön i största möjliga utsträckning bevaras. Planering av hur mark och vatten skall användas är förebyggande miljövard. Enligt den svenska miljöskyddslagen får inget företag byggas innan man fastställt de miljöskyddande åtgärder som skall vidtagas. Planeringen befriar givetvis inte företaget från skyldigheten att vidtaga miljöskyddsåtgärder. Mark och vatten avgränsar länder men är samtidigt gemensamma tillgångar i gränstrakterna. Därför har placering av miljöstörande verksamhet till sådana regioner ett intresse över nationsgränserna. Alltså är s. k. fysisk riksplanering ett gemensamt intresse för de nordiska länderna.

På rådets bord ligger också ett förslag om åtgärder mot luftföroreningar. Det är en rekommendation till regeringarna att snarast vidta åtgärder för att minska svavelutsläppen och dämpa skadeverkningarna av dem. Men det är också ett krav på en gemensam nordisk ståndpunkt i frågan till årets FN-konferens om den mänskliga miljön. Socialpolitiska utskottet förordar en generell nordisk begränsning av svavelutsläppen. Det hälsar jag naturligtvis med stor tillfredsställelse eftersom det är helt i linje med de åtgärder vi vidtar i Sverige. Där gäller sedan 1969 ett generellt förbud mot användning av eldningsolja med högre

svavelhalt än 2,5 viktprocent. I Stockholm och Göteborg får inte eldningsoljan innehålla mer än 1 procent svavel. Vi fortsätter på den inslagna vägen och kommer i den takt som tillgången på lågsvavlig olja medger att i allt fler orter gå ned till 1 procent svavelhalt.

Vi har från svensk sida till vår nationalrapport till FN inför sommarens konferens i Stockholm fogat en undersökning av svavelföroreningarnas påverkan på miljön. Den undersökningen visar att drygt 50 procent av svavelföroreningarna i Sverige kommer utifrån. Liknande utredningar i Norge eller Finland skulle säkert visa, att föroreningarna kommer från Sverige och andra länder. Men detta är ytterligare ett belägg för att miljöförstörelsen inte känner några nationsgränser.

I likhet med socialpolitiska utskottet vill jag därför understryka värdet av att de nordiska länderna vid FN-konferensen uttalar sin avsikt att vidta åtgärder för att begränsa svavelföroreningarna.

Jag vill till sist, herr president, säga några ord om den FN-konferens vi snart skall ha i Sverige.

Den 5 juni samlas delegater från nära nog hela världen till FN-konferensen om den mänskliga miljön i Stockholm. Förberedelserna för den stora konferensen pågår för fullt.

Ett särskilt sekretariat i FN arbetar med att förbereda konferensens innehåll. FN:s medlemsstater har av generalsekretären uppmanats lämna in rapporter om läget på miljövärdsområdet, om föroreningssituation, om motåtgärder. Mer än 70 nationalrapporter har lämnats. Därigenom har en fullständigt unik dokumentation om läget på miljövärdsområdet världen över arbetats fram.

Redan genom detta arbete har konferensen haft ett värde. Experter och politiker har tvingats se om sitt hus — utröna läget — bana vägen för motåtgärder.

Naturligtvis är vi väl medvetna om att man på 14 konferensdagar hur innehållsrika och värdefulla de än må vara inte löser de svåra miljövärdproblemen. Men det värdefulla och väsentliga med konferensen är att grunden läggs för ett fortsatt och utvidgat internationellt miljövärdssam-

arbete. Konferensens stora värde ligger i att vi genom den fått en världsomfattande kartläggning av miljöproblemen och att vi får ett tillfälle att inom FN:s ram sitta ner vid konferensbordet och diskutera de frågor som är av livsavgörande betydelse för nuvarande och kommande generationer.

Vi som håller på med förberedelsearbetet för konferensen är optimistiska. Detta trots de svårigheter som självfallet dyker upp med jämna mellanrum inför en sådan stor konferens.

Miljövårdsproblemen är varierande bland de olika FN-medlemmarna. Deras önskemål om dagordningspunkter på konferensen varierar. Kan konferensen enas om en deklaration om den mänskliga miljön som blir ett framåtsyftande internationellt samarbetsprogram, kan man komma överens om en eller ett par konventioner i konkreta frågor av typen förbud mot dumpning i världshaven och kan man enas om att FN bland sina andra uppgifter också ges ansvaret för det internationella miljösamarbetet — då kan 1972 års konferens bli inledningen till ett fruktbringande internationellt samarbete på miljövårdens område.

Ett av syftena med konferensen är att kartlägga och identifiera sådana problem som enbart eller bäst kan lösas genom internationellt samarbete. Som jag inledningsvis sade kräver vissa frågor ett världsomfattande samarbete medan andra — sannolikt flertalet — bäst löses genom regionala överenskommelser. Det nordiska samarbetet kan i båda fallen ha en avgörande betydelse. Dels kan vi visa vägen för ett vidgat samarbete, dels bli en förebild för regional samverkan.

Det är genom positiv samverkan vi kan främja människans livsmiljö på arbetsplatsen, i bostaden och under fritiden. Människornas rätt till en livsvänlig miljö måste vara det övergripande målet för 70-talets politik.

Minister for offentlige arbejder og forureningsbekæmpelse **Kampmann**: Hr. præsident. Det er første gang, en dansk minister for forureningsbekæmpelse kan tage ordet ved en session i Nordisk Råd. Det er mig derfor en glæde at kunne give en kort orientering om den indsats, som nu i Danmark

kan iværksættes på miljøbeskyttelsesområdet — såvel i samarbejde med de øvrige nordiske lande som inden for dansk område.

I det arbejde, som skal udføres på miljøbeskyttelsesområdet, har vi i stedet for at vælge først og fremmest et økonomisk udgangspunkt valgt at tage vort udgangspunkt i økologien. Denne nye videnskab — en gren af biologien — kan vise os, hvorledes selv små indgreb i naturen omkring os kan få vidtrækkende følger. Det rejser spørgsmålet om, hvorvidt vi sætter økonomisk vækst foran alt andet. Jeg mener, som før sagt, ikke, at vi skal se på miljøspørgsmålene som et økonomisk problem alene. Tværtimod bør vi nok sørge for, at også andre værdier end de økonomisk målelige bliver højere prioriteret på dette område. På længere sigt bør vi utvivlsomt stimulere genanvendelsesprincippet, hvor vi tager ved lære af naturens egne funktioner, hvor stofferne — såvel de organiske som de uorganiske — indgår i forskellige kredsløb, som gerne skulle virke i indbyrdes balance. Ved den overhåndtagende forurening er mennesket ved at forstyrre naturens balancer på fatal måde. Derfor er det helt nødvendigt med en indsats nu.

På miljøbeskyttelsesområdet findes der allerede et veludbygget samarbejde mellem de nordiske lande. På mange måder er vore landes situation den samme, når det gælder miljøproblemer.

For det første vil jeg, ligesom det tidligere er sket under denne debat, nævne det nordiske kontaktorgan, som blev stiftet for lidt over et år siden. Kontaktorganet har allerede taget en række opgaver op — bl. a. Østersøens forureningsproblemer, et spørgsmål, jeg lægger megen vægt på, spørgsmålet om bilernes luftforurening og problemerne omkring behandlingen af fast affald. Jeg ser også med glæde, at kontaktorganet har beskæftiget sig med tanken om udveksling af informationer på miljøområdet; vi vil kunne spare hinanden for meget arbejde ved en effektiv udveksling af forskningsresultater, sådan som vi allerede har set det på flere områder, hvor forskerne har etableret såvel formelle som uformelle kontakter.

Jeg vil også gerne pege på den kontaktgruppe, der er nedsat mellem de nordiske

udenrigsministerier. Det er en god tradition, at de nordiske lande kan fremvise en fælles optræden i internationale organisationer, og jeg er ikke i tvivl om, at en nordisk enighed på miljøbeskyttelsesområdet kan være en værdifuld impuls i det internationale samarbejde på dette område.

På denne session behandles et medlemsforslag om en nordisk konvention, der sigter på ensartede retsregler i forureningsbekæmpelsen i de nordiske lande. I Danmark forberedes for tiden en ny lovgivning, der generelt skal sigte på miljøbeskyttelse og forureningsbekæmpelse. I dette forberedelsesarbejde indgår bl. a. den svenske miljøskyddslag som en væsentlig del af grundlaget.

Som nævnt er der mellem trafikministrene i Norge, Sverige og Danmark aftalt at tilstræbe civil overflyvning med overlydsfart forbudt. I min egenskab af dansk trafikminister kan jeg oplyse, at et dansk lovforslag herom, således som det vil være tilfældet i de to øvrige lande, vil blive fremsat i løbet af dette forår.

Også Oslo-konventionen må nævnes i denne sammenhæng. Ud over de regler, som de såkaldte Nordsølande i princippet tiltrådte sidste efterår, er det på nordisk plan aftalt, at retsregler imod dumping hurtigst muligt skulle sættes i kraft. Som et første skridt fra dansk side er en bekendtgørelse om dumping trådt i kraft den 1. februar 1972, og for fuldt ud at opfylde konventionens bestemmelser vil et lovforslag også i løbet af kort tid blive forelagt det danske folketing.

Der er altså i dag tale om et bredt nordisk samarbejde på miljøbeskyttelsesområdet, og jeg håber, og jeg er sikker på, at vi fra dansk side kan gå endnu kraftigere ind i dette samarbejde, efter at vi har etableret et selvstændigt ministerium for forureningsbekæmpelse.

Under dette nye ministerium er samlet den væsentligste del af den eksisterende lovgivning på forureningsområdet. Ministeriet vil fra 1. april i år være delt op i et lille departement, der skal bistå ministeren med fastlæggelsen af hovedlinjerne i den fremtidige forureningsbekæmpelse, og derpå en miljøstyrelse, der skal varetage alle øvrige opgaver af administrativ og teknisk

karakter. Departement og styrelse bygges naturligvis op på tværfaglig basis. Desuden etableres et tæt samarbejde med universiteter og højere læreanstalter.

Vi har imidlertid lagt vægt på at lægge en række opgaver ud til de lokale myndigheder, såvel enkeltsager som — så mange som muligt — også generelle opgaver og kortlægning og planlægning. Forhandlingerne herom er endnu ikke afsluttet, og de indgår i forberedelsen af den miljøbeskyttelseslov, som jeg regner med at kunne forelægge folketinget i indeværende forår.

Miljøbeskyttelsesloven skal være en rammelov, som skal omfatte enhver form for forurening. Forslaget skal give hjemmel for en godkendelsesordning for forurenende virksomheder og rumme bemyndigelse til at fastlægge emissionsregler for de forskellige former for forurening.

På enkelte områder er det imidlertid muligt at sætte hurtigere ind; således behandler det danske folketing for tiden et forslag om nedsættelse af svovlprocenten i brændsler — en ordning, som vi kender ikke alene fra Sverige og Norge, men en ordning, som vi ved, at man arbejder med i andre europæiske lande. Jeg har også nævnt dumping og overlydsflyvning, og jeg kan tilføje som endnu et initiativ, at jeg har forelagt et lovforslag om behandlingen af olie- og kemikalieaffald. Kommunerne har som et velkomment initiativ i denne forbindelse oprettet en central, der kan modtage og behandle såvel olie- som kemikalieaffaldet. Efter lovforslaget er der pålagt de virksomheder, som har en større mængde af sådant affald, at aflevere det samt at give oplysning om omfanget af olie- og kemikaliespildet.

Lad mig til sidst, som de foregående talere har gjort det, nævne FN's store konference om menneskets miljø, som finder sted i Stockholm til sommer. Jeg vil meget gerne udtrykke min glæde over, at Sverige har stillet sig til rådighed som vært for denne konference. Det er et overordentlig godt initiativ, som giver en første mulighed for FN's medlemsstater til at drøfte miljøproblemer i fællesskab. Jeg er sikker på, at denne konference — mere end noget andet — vil blive startsignalet til en virkelig bred international indsats.

Björklund: Herr president! Som de föregående talarna har konstaterat så är miljöskyddsfrågan en i största grad internationell och allmänmänsklig angelägenhet. För att kunna vara effektiva måste skyddsåtgärderna kunna samordnas på ett rationellt sätt. Det betyder, att alla konventioner som gäller det internationella miljöskyddet, alltså även regionala konventioner, måste vara öppna för alla intresserade stater.

Frågan är speciellt aktuell i östersjöområdet, där Tyska Demokratiska Republiken utsatts för en absolut icke motiverad diskriminering vad landets deltagande i den viktiga FN-konferensen i Stockholm beträffar. Jag ville uttrycka min förhoppning om att de nordiska regeringarna i sitt eget intresse skulle bidra till att göra slut på denna diskriminering av DDR, en diskriminering som sist och slutligen är ett irrationellt rudiment från kalla krigets epok. Samtliga östersjöstaters, alltså också DDR:s likabehandlade deltagande i FN:s miljöskyddskonferens i Stockholm är en absolut nödvändighet, om ett effektivt stopp för föroeningen av Östersjön och östersjöområdet skall kunna åstadkommas.

Seip: Det feltet vi nå diskuterer, er vel et av dem som aller mest berører internasjonale spørsmål. I og for seg har bevisstheten om miljøvernproblemenes karakter og alvor først blitt innarbeidet i løpet av de siste 5—10 år. Vi kan nesten snakke om en vekkelse i forbindelse med natur- og miljøvernspørsmålenes fokusering i den senere tid. Det har også slått ut i form av forskjellige internasjonale tiltak, konvensjoner, aksjoner. Jeg minner om fra de senere årene de tiltak som Europarådet har tatt initiativ til bl. a. i vedtaket om den internasjonale vannkonvensjonen eller det internasjonale vanncharter. Jeg minner om Europarådets naturvernår 1970, som samlet ikke bare de tradisjonelle medlemmer av Europarådet, men som også hadde observatører for øst-europeiske land og fra land i andre verdensdeler med, både ved konstrueringen av den første konferansen og under arbeidet med disse spørsmål. Jeg minner om tiltak som det internasjonale biologiske prosjekt, som ble satt i verk i

forbindelse med dette året. Det er en naturlig videreføring av dette når man i år får den store FN-konferansen i Stockholm. Jeg deler det ønske som her er kommet til uttrykk, om at dette må bli en fullt ut global konferanse der alle som har interesse av konferansen, også får muligheter for å gjøre sitt syn gjeldende og være med å yte sitt bidrag til en felles løsning av disse store oppgaver.

Ellers må jeg si at Norden vel ikke i og for seg har spesielt mye å rose seg av sammenliknet med en rekke andre land, selv om vi i det siste har vist aktivitet og også på internasjonalt plan kan peke på en del resultater av denne aktiviteten. Jeg minner bl. a. om den opinion som ble reist mot giftdumping i Nordsjøen og visse andre havområder, som gav helt konkrete resultater og førte til at enkelte skip til og med måtte gjøre vendereis med sine giftlaster.

For øvrig tror jeg man skal være oppmerksom på at det ligger i hele vårt kuleringsystem når det gjelder kostnader og priser, slik det i dag er utviklet, en tendens til å overse de problemer som vernet om ressursene, vernet om naturmiljøet representerer. Det har inntil ganske nylig vært vanlig teori at vann og luft er såkalte "frie goder". I virkeligheten eksisterer det ikke noe innenfor vårt sluttede system her på jordkloden som heter frie goder. I dag kan vi konstatere at for å kunne rense luft og rense vann i tilstrekkelig omfang, må man treffe tiltak som koster noe, d. v. s. den kalkuleringsmetode man til nå har lagt til grunn, den holder ikke lenger, og vi må også ta konsekvensen av det i selve oppbyggingen av vårt økonomiske system ved at vi internasjonalt forplikter oss til og går sammen om å innkalkulere i vårt kostnadsgrunnlag også det som skal til for å opprettholde den økologiske balansen. Jeg tror det er noe som er nødvendig både innenfor de økonomiske systemer som vi i våre land er knyttet til, og innefor andre økonomiske systemer i land der en har nådd en tilsvarende utvikling av industri og annen økonomisk virksomhet. Jeg tror også at bruken av avfallsstoffene og konverteringen av dem tilbake til brukbare elementer i ny produksjon, blir noe av det helt sentrale i årene framover.

Et spesielt punkt av meget stor interesse og et punkt som kanskje i den nåværende situasjon fortjener en viss diskusjon under et helt aktuelt perspektiv, er energiforsyningen. Vi var i går invitert til å se film om Nordens virksomhet. Men vi vet at med de siste olje- og gassfunnene i Nordsjøen, vil hele spørsmålet om Nordens energiforsyning få et nytt utgangspunkt. For min del må jeg si at jeg synes det er meget som taler for at man når det gjelder energitilgangen i våre land, for alvor tenker gjennom mulighetene for å utnytte ikke minst de gassforekomster som en finner på Kontinentalsokkelen i Nordsjøen, kanskje også oljeforekomstene, direkte som et ledd i de kommende decenniens energipolitikk for Norden. Det kan reises spørsmål både av teknisk og økonomisk karakter som en må drøfte inngående, og som vi ikke i dag har basis for å gå i detaljer om.

Men at det er spørsmål som kan løses i nordisk sammenheng i betydelig grad, og at det er spørsmål som rører ved noe vesentlig av et mulig fundament for Nordens kraftforsyning i en menneskealder framover — kanskje lenger — tror jeg vi skal være klar over. Jeg tror derfor også at det er riktig her å bringe spørsmålet opp til debatt på nordisk plan i en hensiktsmessig form, og at nettopp naturvern og miljøvernsperspektivet, mulighetene for å produsere energi med et minimum av forurensninger, er en rimelig bakgrunn for å ta saken opp. Det betyr ikke at dette på noen måte er det eneste hensyn. Det er kanskje heller ikke det viktigste hensyn i og med at vi har de store økonomiske og forbruksmessige sider av saken. Men det er et element i bildet som vi på ingen måte bør se bort fra, og det er et element som har særlig stor interesse i forbindelse med at vi nå er innstilt på å gå inn for en nordisk konvensjon på det felt som vi drøfter i dag.

Willoch: Jeg hilser også med glede de vedtak som snart vil bli fattet i Nordisk Råd, og jeg slutter meg gjerne til alt det som er sagt i debatten, både om problemets omfang og om hvilke virkemedler som må settes inn for å løse dem. Jeg vil likevel anmelde en liten reservasjon; det ville være

galt hvis debatten skulle skape det inntrykk at vi her i Norden er banebrytere på dette område, at vi er langt mer interessert i å løse problemet, langt dyktigere til å gjøre det enn de fleste andre. Det tror jeg nemlig ikke er tilfelle.

Det er svært godt at vi nå kommer i sving, men vi bør være klar over at man har vist minst den samme interesse for disse problemene i mange andre regioner, og at årsaken til at man mange steder til dels har vanskeligere oppgaver å løse, bl. a. rett og slett er at folketettheten der er større.

Jeg tror det er svært viktig å være klar over, som det også er understreket av flere talere, at virkelig avgjørende fremskritt på dette område forutsetter samarbeid også i bredere geografisk sammenheng enn den nordiske. Men også når det gjelder deltakelse i slikt bredere internasjonalt samarbeid, er det av stor betydning at de nordiske land samarbeider sine synspunkter og opptrer samlet utad.

Jeg tror det er av ganske særlig viktighet at man snarest mulig, og på flest mulige områder, får internasjonale regler om maksimalgrenser for tillatt forurensning fra forskjellige produksjonsvirksomheter, og også normer for behandling av forurensninger fra bebyggelse.

Jeg tror det er meget viktig for kraften i dette arbeid at man får slike internasjonale regler at de enkelte land ikke føler noen fristelse til å slappe av på sine krav for derved å styrke sitt eget lands næringslivs stilling i konkurransen med andre land.

Vi kommer imidlertid dessverre til å oppdage at internasjonalt samarbeid av denne art går langsomt, og kommer til å fortsette å gå langsomt, hvis man setter for store krav om at absolutt alle land skal være med på alle skritt. Jeg tror også man skal regne med at Det europeiske fellesskap kommer til å bli en meget viktig enhet for dette arbeid. Det vil bli viktig for Norden dels på grunn av den geografiske nærhet, og dels fordi dette fellesskap kan få stor betydning også som veileder for andre deler av verden, og få betydning for utformingen av andre industrialiserte områders tiltak mot forurensninger. Jeg håper derfor at de nordiske organer på dette saksområde, også vil få anledning til forhåndsdrøftelser om en

felles nordisk holdning overfor tiltak som må treffes av Det europeiske fellesskap, og at man vil utnytte de muligheter for å øve innflytelse på dette arbeid som eventuelt norsk og dansk medlemskap i Fellesskapet vil gi.

Ändring av medlemslistan

Det anmeldes, att Vennamo återtagit sin plats i rådet och att Tupamäki lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om medlemsförslag A 328/s.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lars Korvald, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Matthias Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Mirjam Tuominen, Veikko Vennamo, Kåre Willoch, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Roald Bye, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling Alarik Hägg-

blom, Martha Johannessen, Tellervo Koivisto, Arne Larsen, Lars Lindeman, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 60 röster.

Därefter skedde votering medelst voteringsapparat om medlemsförslag A 332/s.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthias Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Mirjam Tuominen, Veikko Vennamo, Kåre Willoch och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Roald Bye, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Alarik Häggblom, Martha Johannessen, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Jan-Ivan Nilsson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Johannes Virolainen, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

Utskottets förslag, punkt III, bifölls.

14

A 302/j: medlemsförslag om en gemensam nordisk samepolitik, C 6/j: berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor och D 1972/33/1968/k: meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut

Rådet företog ovannämnda tre saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet

1. i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att gemensamt och i samråd med samerna ge dem och deras organisationer omedelbart ekonomiskt stöd i tjänliga former, allt i syfte att understödja samernas ansträngningar att bevara sin ställning som etnisk grupp, samt att ställa medel till förfogande för de ytterligare utredningar som kan erfordras för att finna bestående lösningar på samernas problem.

2. måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktn på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Carl-Henrik Hermansson (juridiska utskottets talesman): Herr president! I ett medlemsförslag från år 1970 föreslås att regeringarna skall rekommenderas "att utforma och realisera en gemensam politik beträffande samerna i syfte att bevara och utveckla denna etniska minoritet och lösa dess mångskiftande problem". Förslagsställarna vill ha ett samordnat utredningsarbete om samernas förhållanden i Finland, Norge och Sverige. Närmast tycks de ha avsett att den då redan aviserade svenska sameutredningen skulle vidgas till att bli gemensam för alla tre länderna.

Medlemsförslaget har hänvisats till juridiska utskottet och där övervägts vid möten bl. a. i Kautokeino i Norge där den starkaste samiska befolkningkoncentrationen torde finnas. Vid detta och andra möten

har samråd skett med representanter för olika samiska organisationer.

Under det sedvanliga remissförfarandet har olika meningar framkommit. Det redan existerande Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor anser i likhet med vissa statliga myndigheter att medlemsförslaget är omotiverat. De menar att den efterlysta gemensamma nordiska samepolitiken egentligen redan utformas av de etablerade organen. Samernas organisationer hälsar däremot de i medlemsförslaget framförda synpunkterna med tillfredsställelse. Men de ställer sig i allmänhet avvisande till en stor utredning, som kan tänkas bli tidskrävande. De fruktar att en sådan utredning kan nyttjas som skalkeskjul för att uppskjuta nödvändiga reformer. Vad som behövs är inte utredningar, utan praktiska åtgärder. I den mån ytterligare utredningsarbete erfordras anser exempelvis Nordiska samerådet att de samiska organisationerna bör beviljas medel för att utföra detaljerade utredningar om konkreta ärenden och problemområden enligt egna behov.

Utskottet anser för sin del att det viktigaste är att nu få till stånd skyndsamma praktiska åtgärder som förbättrar samernas ställning. Åtskilliga projekt som förts fram bl. a. vid de nordiska samekonferenserna och som delvis redan utretts på det nordiska planet under ett antal år bör enligt utskottets mening snabbt kunna realiseras. Men det är viktigt att de olika insatserna ges en fast organisatorisk samordning så att de får största möjliga effekt. Inte minst gäller detta det kulturella stödet. Utskottet uttalar sig för en fast och målmedveten, gemensam nordisk politik i samefrågorna.

De praktiska frågor där det enligt utskottets mening i första hand är nödvändigt att regeringarna och andra organ snabbt vidtar åtgärder är följande:

1. Ett mer mångsidigt näringsliv bör utvecklas för samernas del. En politik som syftar till att bevara samernas egenart och kultur måste för att lyckas ha som målsättning att vidmakthålla en samisk befolkning av tillräcklig storlek i de traditionella bopättningsområdena, samernas kärnområden. Renskötsel kan numera icke ensamt utgöra tillräckligt näringsunderlag för majoriteten

av samer i kärnområdena. Lämpliga former av kombinationsnäringsfång måste enligt utskottets mening utvecklas. En verklig lösning av samernas problem går emellertid inte att nå utan en allmän förbättring av de ekonomiska och sociala villkoren i de områden där samerna är bosatta. Samerna och den övriga glesbygdsbefolkningen har identiska intressen i kampen mot de krafter och processer som lett till avfolkning av stora områden och koncentration till storstadsområdena.

2. Utskottet vill i detta sammanhang särskilt fästa uppmärksamheten på de förslag som ställdes av den sjunde nordiska samekonferensen om upprättande av ett gemensamt samiskt finansieringsorgan, t. ex. i formen av en nordisk samebank, och om ett av samerna ägt nordiskt monopolföretag för försäljning av produkter från renskötsel, hemslöjd m. m.

3. Samekulturen är nära knuten till det samiska språket. Om samerna enas kring ett enhetligt samiskt skriftspråk kan de bättre motstå trycket från de omgivande majoritetsspråken. Utskottet anser att regeringarna i Finland, Norge och Sverige bör stödja inrättandet av en samisk språknämnd med två ledamöter från varje land, valda av samekonferensen.

4. Utskottet ansluter sig till kravet i medlemsförslaget, liksom från samekonferensen, att allmänna medel bör beviljas för utgivning av samisk litteratur på samiska. Ekonomiskt stöd bör vidare ges till samiska författare.

5. Att samerna skall kunna använda sitt eget språk vid kontakter med domstolarna och andra myndigheter, liksom att kungörelser som berör samerna skall utges även på samiska borde vara självklart. Kunskap i samiska språket bör vidare vara ett krav vid anställning av tjänstemän inom de samiska områdena. Dessa krav har ställts av samekonferensen i Gällivare.

6. Inom undervisningsområdet anser utskottet att åtskilliga åtgärder snabbt skulle kunna beslutas. Samernas organisationer har bl. a. pekat på behovet av förskolor för samebarn och av stöd till de samiska folkhögskolorna. Dessa önskemål är en del i det större kravet på en samisk utbildningslinje från förskolan upp till universitetsnivå. Ut-

skottet anser att frågan bör lösas på nordisk nivå med sikte på att få till stånd en enhetlig undervisningsgång.

7. Åtgärder för förbättring av kommunikationen och informationen mellan samerna måste enligt utskottets mening vidtas. Viktiga önskemål är därvid gemensamma nordiska radioprogram på samiska genom ett samiskt radiokontor samt åtgärder till stöd för tidnings- och tidskriftsutgivning. Utskottet anser att regeringarna bör överväga lämpliga former för att stödja utgivning av periodiska publikationer på samiska.

8. Frågan om ett nordiskt samiskt institut är, med utgångspunkt i Nordiska rådets rekommendation nr 33/1968, under utredning av Nordiska samlingsorganet för samespörsmål och rennäringsfrågor. Förslag framlades 1970 om ett icke lokaliserat institut samt om upprättande av ett råd med stark samisk representation i anslutning till institutet. Nordiska samekonferensen 1971 har redan utsett sina representanter i detta råd. Ett snabbt förverkligande av förslaget om ett nordiskt sameinstitut är av stor betydelse för lösningen av en rad frågor. Utskottet anser att medel för Nordiska sameinstitutet bör ställas till förfogande på den nordiska kulturbudget, som enligt kulturavtalet nu är under uppgörande för år 1973.

9. Folken i Finland, Norge och Sverige måste som helhet stödja samernas kamp för att bevara den samiska kulturen och sin folkgrupps egenart. Men praktiken visar att denna kamp främst måste föras av samerna själva. Utskottet finner det väsentligt att samernas organisationer lämnas stöd och pekar bl. a. på förslag från samekonferensen om åtgärder för att ge de samiska organisationerna på nordiskt plan fastare former.

Den formella rekommendation som utskottet föreslår att Nordiska rådet skall rikta till regeringarna i Finland, Norge och Sverige är "att gemensamt och i samråd med samerna ge dem och deras organisationer omedelbart ekonomiskt stöd i tjänliga former, allt i syfte att understödja samernas ansträngningar att bevara sin ställning som etnisk grupp, samt att ställa medel till förfogande för de ytterligare utred-

ningar som kan erfordras för att finna bestående lösningar på samernas problem”.

Herr president! Jag har här inte gått in på de många och svåra diskussionsfrågor som finns när det gäller samernas ställning i tre nordiska länder. Det är dels de allmänna problemen om en nationell eller etnisk minoritets ställning, om den diskriminering från de stora folkens sida som funnits och enligt samernas mening fortfarande finns, om de rättigheter som en nationell minoritet måste tillförsäkras och som aldrig får vara enbart formella utan måste förankras i ekonomiska och sociala realiteter. Det är dels de speciella problemen som sammanhänger med att samekulturen länge varit knuten till ett speciellt näringsfång, renskötseln, som inte längre på långt när förmår ge alla samer bärgräs och faktiskt bereder många av dem som finns kvar i den en blott otillräcklig levnadsstandard.

Samerna i de nordiska länderna står mitt uppe i mycket svåra problem som gäller deras ställning som etnisk minoritet i samhällen präglade av kapitalismens utvecklingslagar. Kampen för progressiva lösningar på dessa problem måste samerna själva utveckla. Men de har rätt att därvid kräva stöd i stället för förtryck. Utskottet har inte varit förmätet nog att vilja ta på sig uppgiften att utstaka vägarna för den kommande utvecklingen. Men utskottet tror att de konkreta åtgärder som det rekommenderar i sitt betänkande i betydande grad kan stödja samernas egen kamp.

Herr president! Jag yrkar bifall till juridiska utskottets förslag, som alltså även innebär att medel för Nordiska sameinstitutet ställs till förfogande på den nordiska kulturbudgeten för 1973.

Mykkänen: Herr president! Nordiska rådet har haft vänligheten att inkalla bland annat en representant för Nordiska Samerådet att följa med behandlingen av samesakerna på Nordiska rådets 20:e session. Ända från Nordiska Samerådets tillblivelse har Nordiska rådet visat ett positivt intresse för samefrågorna. Bland de av denna session uppmärksammade samesakerna fäster man sig särskilt vid medlemsförslaget om

en gemensam nordisk samepolitik och det betänkande över medlemsförslaget, som Nordiska rådets juridiska utskott avgivit.

Nordiska samerådet ansluter sig till juridiska utskottets betänkande och det förslag till rekommendation till regeringarna i Finland, Norge och Sverige som betänkandet utmynnar i. Rekommendationens tanke att samerna och deras organisationer bör aktiveras genom ekonomiskt stöd, anser Nordiska Samerådet fullt riktig. I en sådan glesbygd, som samernas område är, är allt samarbete förenat med större utgifter än i ländernas sydliga delar, och det fordras särskilda åtgärder för att gemensamma önskemål skall kunna klarna. Bland sådana önskemål kan nämnas ett ökat inflytande över utbyggandet av vattenkraften, storskogsbruket och gruvdriften så att förutsättningarna för kombinationsnäringsfång bevaras.

Enligt Nordiska Samerådets uppfattning är behandlingen av samesakerna redan nu rätt väl organiserad i Norden. Sedan 1956 finns Nordiska Samerådet som ett folkligt samarbetsorgan. Sedan 1965 finns det av regeringarna tillsatta Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor. Det gäller nu för samerna och deras såväl lokala som riksorganisationer att begagna den apparat som finns, m. a. o. att komma med initiativ till samerådet och till samarbetsorganet. På detta sätt kan en gemensam nordisk samepolitik befordras.

En samisk aktivitet är på frammarsch särskilt bland ungdomen. Även utanför samernas led har ansvaret för samernas framtid förstärkts. Här må blott nämnas det kulturmedvetna greppet om samiskt institut, som de studerande samerna i Norge tagit, likaså forskningsinitiativen i studentkretsarna i de tre länderna.

Herr president! Enligt min uppfattning ligger betydelsen av medlemsförslaget om en gemensam nordisk samepolitik däruti att det är en ny påminnelse om att samerna, oaktat de är medborgare i flera riken, dock är ett folk med gemensamma internordiska intressen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om punkt 1.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Knut Johansson, Tage Johansson, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Erling Norvik, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Mirjam Tuominen, Veikko Vennamo och Paavo Väyrynen.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Roald Bye, Georg C. Ehrnrooth, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Alarik Häggblom, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Lars Lindeman, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Kåre Willoch, Johannes Virolainen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster.

Juridiska utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

Kulturutskottets förslag bifölls.

15

A 286/j: medlemsförslag om enhetlig nordisk marknadsföringslagstiftning

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlems-

förslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler Det nordiske Ministerråd at samordne de igangværende bestræbelser for i tilknytning til lovgivningen om markedsføring at gennemføre en udvidet beskyttelse af forbrugerne i de nordiske lande, således at beskyttelsen på dette område i et eller flere af landene ikke bliver ringere end i de øvrige lande.

Seip: Denne saken er fyldig omtalt i innstillingen og i utskottets uttalelse i samband med den. Jeg har likevel et par kommentarer å føye til.

For det første vil jeg peke på at Norden helt fra dette århundredets begynnelse har hatt ensartede markedsføringslover for avtaler, kjøp og kommisjon. Norden representerer her et pionerområde i internasjonal sammeheng. Vi har hatt en større harmonisering enn Europa for øvrig. Vi har endog gått lenger enn forbundsstaten USA når det gjelder harmonisering på disse feltene.

Med innføringen av et tollfritt felles marked i Norden under EFTA oppstod det særlige behov for å bevare og videreutvikle ensartede markedsføringslover. Hvis en skulle ha forskjellige regler for hva som er tillatt i markedsføring, reklame, kjøpsavtaler osv., kunne dette lett virke som indirekte handelshindringer innenfor et tollfritt marked. Dette var også en hovedgrunn til at man fikk en felles utredning, og da med sikte på fortsatt felles lovgivning. Nordisk Råd vedtok i 1967 en rekommendasjon spesielt om angrefrist ved dørsalg, som et ledd i slike bestrebelser. Etter dette forslaget har man i Sverige gjort et vedtak i retning av en slik angrefrist, og en tilsvarende lov vedtas i disse dager av det norske storting.

For konkurranselovlovgivningen har vi hatt en felles nordisk utredning. En vil huske at på sesjonen i København i fjor var det en viss debatt omkring denne utredningen, fordi man fra svensk side, mens utredningen pågikk, på egen hånd gjennomførte en lov om utilbørlig markedsføring. Dette skjedde i 1970.

Her har vi for så vidt et eksempel på den prinsipielle konflikt man står i i nordisk

samarbeid, om et land først og fremst skal søke mot enhet med de øvrige nordiske land i sin lovgivning, eller om det skal ta sikte på gjennom eksperimenter — gjennom pionerinnsetning — å trekke de øvrige med.

Jeg tror ikke man kan gi noe alment prinsipielt svar på dette problemet. Det jeg kan slå fast, er at når det gjelder denne saken, ser det ut som man kommer fram til en heldig løsning. Den lovgivning som man på svensk side har gjennomført, har faktisk gitt støtet til en oppfølging i de øvrige nordiske land. Vi venter i Norge i vår å få en proposisjon til lov om markedsmissbruk som i viktige trekk bygger på samme system som den svenske ordning med forbrukerombudsmann, og også med et opplegg til et markedsråd.

Også i Finland og i Danmark utredes nå disse spørsmålene. Jeg tror at det nordiske ønsket om å bevare en felles lovgivning på dette feltet også fremover, for så vidt vil bli imøtekommet når man har gjennomarbeidet det feltet som svenskene tok opp, og for så vidt brøt nytt land gjennom sin lovgivning i 1970.

Jeg vil konkludere med å anbefale den rekommendasjon utvalget innstiller på på side 13 i det trykte dokumentet:

”at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler Det nordiske Ministerråd at samordne de igangværende bestræbelser for i tilknytning til lovgivningen om markedsføring at gennemføre en udvidet beskyttelse af forbrugerne i de nordiske lande, således at beskyttelsen på dette område i et eller flere af landene ikke bliver ringere end i de øvrige lande.”

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jørgen Peder Hansen, Ove Han-

sen, Svend Haugaard, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Tage Johansson, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Erling Norvik, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Mirjam Tuominen, Veikko Vennamo och Paavo Väyrynen.

Allan Hernelius och Elsi Hetemäki avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Gunnar Helén, Alarik Häggblom, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Lars Lindeman, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Kåre Willoch, Johannes Virolainen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 47 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta.

16

A 291/j: medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Carl-Henrik Hermansson och Møller hade i reservation, fogad till utskottets betänkande, hemställt, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne generelt at afskaffe kravet om visum ved indrejse til et nordisk land.

Erik Adamsson (juridiska utskottets talesman): Herr president! Som framgår av juridiska utskottets betänkande i föreliggande ärende råder enighet mellan utskottsmajoriteten och reservanterna om vad som sågs i det väckta medlemsförslaget, att "förekommade hinder för en fri resandeström över gränserna i möjligaste mån avskaffas". Vad som skiljer utskottsmajoriteten och reservanterna gäller vägarna att nå detta mål.

Utskottsmajoriteten anser att det principiella målet bör vara att visumtvånget fullständigt upphävs, men detta bör ske på basen av ömsesidighet, så att nordiska medborgare får samma möjligheter att resa till ett annat land som dettas invånare att komma till de nordiska länderna. Det synes oss vara ett rimligt krav och en naturlig uppgift för Nordiska rådet att verka för den målsättningen i strävandena att upphäva det viseringstvång som gäller i vissa östeuropeiska och utomeuropeiska länder med vilka de nordiska länderna ännu icke träffat avtal om avskaffande av denna ordning. Den ståndpunkten delas av de nordiska regeringarna, som också är överens om en samnordisk hållning i dessa frågor mot bakgrunden av den existerande nordiska passunionen. Som framhålles i medlemsförslaget är den stora strömmen av resenärer till våra länder redan befriad från visumtvånget. Det gäller även de nordiska medborgare som besöker de länder med vilka vi träffat avtal om viseringstvångets upphävande.

Reservanterna föreslår att rådet måtte hemställa till regeringarna om att generellt avskaffa kravet på visum vid inresa till ett nordiskt land utan att kräva samma rätt för de nordiska medborgarna.

Det vare mig fjärran, herr president, att inte förvänta att utvecklingen i dessa länder skall leda fram till en ordning som tillåter medborgarna där att besöka andra länder och folk under friare förhållanden än de som nu råder. Jag tror emellertid inte att ett ensidigt upphävande av visumtvånget leder till det målet. Alldeles tvärtom. Det synes mig som om vi spelat bort våra kort att påverka dessa länders regeringar när det gäller åtgärder i denna riktning, ifall vi släpper på kravet om ömsesidighet. I vart fall har vi gjort det om vi vill ha bort visumtvånget för de nordiska medborgare

som önskar besöka något eller några av dessa länder. Detta är det avgörande skälet för utskottsmajoritetens ställningstagande till det föreliggande medlemsförslaget.

Herr president! Jag skall inte i detta inlägg gå in på de praktiska och tekniska frågor som sammanhänger med ärendet. De har blivit rätt utförligt belysta i den mycket omfattande remissbehandlingen av det väckta medlemsförslaget, och jag tillåter mig att på denna punkt bara hänvisa till de föreliggande handlingarna.

Låt mig även erinra om att det helt övervägande antalet remissutlåtanden — oavsett om man ansett visumtvångets avskaffande vara önskvärt eller ej — hävdar att detta tvång inte bör avskaffas annat än genom avtal om ömsesidigt upphävande.

Herr president! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottsmajoritetens förslag, att Nordiska rådet icke företager sig något vidare i denna sak.

Dam: Hr. præsident! Udvalgets mindretal har ment, at medlemsforlaget burde vedtages, i en let ændet sproglig form. Det er klart, at efter at den nordiske pasunion er blevet indgået, er det væsentligt og rigtigt, at de nordiske lande følger en ensartet politik på dette område, og man bør derfor rimeligt tage stilling til sagen her i Nordisk Råd.

Det er blevet fremført imod forslaget, at man har villet anvende gensidighedsprincippet i disse sager, men der kan jo her henvises til den interessante remisudtalelse, der er kommet fra den svenske ambassade i Moskva, der gør opmærksom på, at hvis man ensidigt ophæver visumtvangen for sovjetiske medborgere, vil forholdet mellem de nordiske lande og Sovjetunionen blive det samme, som det i øjeblikket er mellem de nordiske lande og De Forenede Stater i Amerika. Amerikanske medborgere kan frit indrejse i de nordiske lande — og det er dem vel undt — men nordiske medborgere skal have visum for at indrejse i De Forenede Stater.

Det forekommer mig, at der her er et helt principielt spørgsmål for frie lande. I frie lande bør der også være råd til fri adgang, og det er i denne sammenhæng uvæsentligt, at en række andre lande ikke tør

give den samme frihed. Jeg skal derfor, hr. præsident, anbefale, at den rekommandation, der anføres i reservationen, antages.

Haugaard: Hr. præsident! Jeg har meget svært ved at forstå logikken i udvalgets indstilling og også svært ved at forstå logikken i nogle af de enkelte landes argumentation. Jeg tvivler lidt på, at det er hos mig, der er brist i logikken.

For Sveriges vedkommende lægges meget stærk vægt på det sikkerhedsmæssige hensyn. Rikspolisstyrelsen siger endog, at visumordningen ubetvivleligt har sikkerhedsmæssig betydning. Ikke desto mindre tvivler man i Danmark meget stærkt herpå.

For Norges vedkommende ligger det sådan, at man siger ja til gensidighed uden for Europa, men nej inden for Europa, dér ønsker man ikke gensidighed.

Jeg ved ikke, om det med gensidighed har nogen som helst forbindelse med det sikkerhedsmæssige, men i hvert fald er der noget, der kunne tyde på, at disse nordiske lande har en meget forskellig erfaring. Praksis i dag er jo den, at det fortrinsvis er lande i Østeuropa plus et enkelt i Vest, den lille fristat Andorra i Pyrenæerne, der forlanger visum. Den, der kommer og besøger Andorra, vil opdage, at man får visum gennem at betale 20 kr., man får et stempel og vær så god, så er entreen i orden.

I Østeuropa ligger det lidt anderledes. Der ligger det sådan, at vi for de nordiske landes vedkommende har ophævet visumtvangen over for Rumænien og over for Bulgarien. Er disse lande sikkerhedsmæssigt mindre farlige? Er det, fordi de ligger længere væk, eller er det, fordi turiststrømmen til Sortehavet gerne skulle have lov til at foregå forholdsvis uhindret?

Jeg vil gerne udbede mig en svensk forklaring eller svar på disse spørgsmål.

For Finlands vedkommende stiller det sig sådan, at man har samme indstilling som de tre andre lande med undtagelse af Ungarn; dér kræves ikke visum fra finsk side. Hvad er årsagen hertil?

Udvalget er principielt enig om det ønskelige i at arbejde frem imod en ophævelse af visumtvangen. Der er vel ingen i Norden, der kunne finde på at sige andet, end at man principielt er enig i noget sådant,

men altså på baggrund af gensidighed. Giver denne gensidighed nogen form for sikkerhed, og kan man tilfredsstille de svenske ønsker, eller er det blot det, at når de andre generer os lidt, skal vi også have lov til at genere dem lidt? Eller er det sådan, at man vil vente med at vedtage en ophævelse af visumtvangen, til man har besøg af et eller andet statsoverhoved? Så kan man jo udsende en erklæring om, at nu er man nået så vidt, at man har fjernet visumtvangen, det er man enig om, og så har man noget pænt at underskrive. Der er en langsom vej. Statsbesøgene skulle fremmes, hvis det er nødvendigt med den slags ting for at få visumtvangen fjernet!

Jeg vil gerne henstille, at man stemmer for reservationen, for hvis denne indstilling følges op, kan man slippe for det administrative besvær, der er spildt besvær, fordi der er så mange huller i ordningen i forvejen. Skulle der være logik i kravet, måtte det være det, at dér, hvor man er gået med til fjernelse af visumtvangen, skulle man genindføre den. Så kunne der måske være nogen plan i det, men ellers ikke.

Endvidere fremmer man rejselivet, og jeg kunne godt tænke mig, at de nordiske lande klart og tydeligt for den øvrige del af verden skulle vise, at vi ikke fra vor side ønsker at lægge nogen form for hindring i vejen for rejselivet.

Hvis ikke man stemmer for reservationen, vil jeg opfordre de nordiske regeringer til alligevel at tage initiativ til, at gensidigheden får lov til at gå videre på en sådan måde, at man presser på og prøver på at få flere resultater. Og endvidere at man i de nordiske regeringer i fællesskab drøfter den mulighed, som er antydnet i udvalgets indstilling, at fritagelse for visum til et af landene automatisk går videre til at dække de øvrige lande, dog med den reservation fra min side, at det skal være sådan, at når Finland har fritaget Ungarn for visum, følger vi andre denne indstilling op, ikke sådan at man for eftertiden hindrer, at enkelte lande går foran de andre i retning af større visumfritagelse.

Erik Adamsson: Ett kort svar. Man kan ställa sig frågan, varför det inte hade varit möjligt för de nordiska länderna att träffa

ömsesidiga avtal med de här berörda länderna om upphävande av viseringstvånget.

Jag har redan tidigare lovat herr presidenten att inte gå in på det rent tekniska förfarandet i diskussion om viseringstvånget. Jag tror att både reservanterna och majoriteten är i grunden överens om att vi gärna skulle vilja komma ifrån den nuvarande ordningen. Men jag vill än en gång hänvisa till de föreliggande remissyttrandena som tydligt ger vid handen att ett avskaffande av visumtvånget i det här fallet icke skulle leda till några större ekonomiska besparingar.

Nu är det inte heller detta som är bakgrunden till majoritetens ställningstagande. Vi kan inte ansluta oss till den mycket optimistiska tron att om bara visumtvånget i de nordiska länderna avskaffas kommer man att göra detta även i de andra berörda länderna. Enligt vår mening borde det emellertid vara möjligt att genom förhandlingar nå det målet.

Jag hänvisar i övrigt till det föreliggande betänkandet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om reservanternas rekommendationsförslag.

För reservanternas rekommendationsförslag röstade:

Kristian Albertsen, Ele Alenius, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Erling Engan, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Guri Johannessen, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Knud Nielsen, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm och Erlendur Patursson.

Mot reservanternas rekommendationsförslag röstade:

Erik Adamsson, Pentti Antila, Georg C. Ehrnrooth, Gunnar Helén, Elsi Hetemäki, Paul Jansson, Tage Johansson, Matthias Á. Mathiesen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Erling Norvik, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta

Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Veikko Vennamo, Kåre Willoch och Paavo Väyrynen.

Johannes Antonsson avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Roald Bye, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Alarik Häggblom, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Lars Lindeman, Jan-Ivan Nilsson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Mirjam Tuominen, Johannes Virolainen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

För rekommendationen röstade 29 medlemmar. 23 medlemmar röstade mot och 1 medlem avstod från att rösta.

Reservanternas rekommendationsförslag hade sålunda förkastats.

Härefter bifölls utskottets förslag.

17

A 308/e: medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda spörsmålet om konsumentpolitikens utformning och innehåll i fråga om personbilar samt att därvid beakta möjligheterna till nordiskt samarbete.

Palm (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Ekonomiska utskottet föreslår att Nordiska rådet rekommenderar ministerrådet att utreda frågan om ökade gemensamma insatser på bilismens område, främst för att skydda konsumenternas intressen. Remissinstanserna har genomgående ställt sig mycket positiva till tanken. De

kritiska synpunkter som framförts har — inte helt oväntat — kommit från representanter för bilbranschen. Medlemsförslaget har ytterst gällt att skydda konsumenterna från risken att erbjudas underhålliga fordon.

Självfallet har det svenska initiativet på det här området tilldragit sig intresse. Om något år får Sverige ett statligt konsumentverk, och förhållandet bilen—konsumenten har helt nyligen varit föremål för offentlig utredning. Den svenska varudeklarationsnämnden och statens konsumentråd har därför helt instämt i tanken på varudeklaration av personbilar, och flera skäl har anförts för ökat statligt engagemang på detta område. Erfarenheterna visar att det behövs kraftiga åtgärder för att förbättra konsumenternas situation. Vi har i Sverige gjort vissa erfarenheter som kan vara av ganska allmänt intresse i det här sammanhanget.

Den 1 januari 1968 inrättade den svenska staten den allmänna reklamationsnämnden, som fick en särskild motoravdelning. Redan under första året tog 1 200 konsumenter kontakt med nämndens motoravdelning. Verksamheten har sedan ökat, och i fjol tog 3 200 personer kontakt med denna avdelning, som blivit en av de två största i hela nämnden.

Vad är det då för människor som råkar mest illa ut? Det är unga människor, lågavlönade, personer med bristande kunskaper på området. Nära hälften av de framförda klagomålen kom från personer under 30 år. De har sämre social och ekonomisk status än de som vänder sig till andra avdelningar. Detta visar att det är fråga om att rensa upp i en djungel — det omdömet gäller med all säkerhet inte endast svenska förhållanden.

De här problemen har i högsta grad avsett försäljning av begagnade bilar, även om många nya bilar också är behäftade med allvarliga fel. I nära anslutning till försäljningen kommer bilreparationerna. I 50 procent av fallen har klagomålen gällt bristfälligt utfört arbete. I de övriga fallen har verkstäderna tagit för mycket betalt och åsamkat konsumenterna kostnader utöver vad som kan vara rimligt, och ofta har det förekommit renodlade "fuskarbeten".

Herr president! Dessa kompletterande synpunkter visar att det finns starka skäl för Nordiska rådet att engagera sig också i denna fråga. Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag, som innebär att vi tillsätter en gemensam utredning på detta område. Ett visst grundmaterial finns redan i de erfarenheter som har gjorts i vårt land.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Tage Johansson, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup och Veikko Vennamo,

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Roald Bye, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Alarik Häggblom, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Telleruo Koivisto, Lars Korvald, Lars Lindeman, Erling Norvik, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Per Olof Sundman, Ulf Sundqvist, Mirjam Tuominen, Kåre Willoch, Johannes Virolainen, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

Mötet avslutades kl. 18.00.

Protokoll

5:e mötet

Tisdagen den 22 februari 1972 kl. 15.00

Presidenter: Jón Skaftason (6, 1—4) och V. J. Sukselainen (5, 7—18)

Dagordning

1. E 3: Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (ställd av Sundman) (D 1972/14/1962/k)

2. E 5: Fråga till Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar om lagstiftning rörande trafikonykterhet (ställd av Engan) (D 1972/24/1965/j)

3. E 6: Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (ställd av Arne Larsen) (D 1972/29/1967/t)

4. E 9: Fråga till Nordiska ministerrådet om ett nordiskt trafiksäkerhetsår (ställd av Martha Johannessen) (D 1972/27/1968/t)

5. E 10: Fråga till Sveriges regering om tullbehandling av postpaket (ställd av Lillqvist) (D 1972/3/1969/t)

6. E 11: Fråga till Finlands regering om likartad lagstiftning om transplantation (ställd av Gerda Møller) (D 1972/12/1969/s)

7. A 337/t: medlemsförslag om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter

8. A 353/t: medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring

9. B 12/t: regeringsförslag om överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet

D 1972/14/1971/t: meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse

10. D 1972/3/1971/t: meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete

C 21/t: berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning

C 40/t: berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet

11. C 25/t: berättelse från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning

12. D 1972/21/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna

D 1972/15/1971/t: meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna

13. A 287/t: medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden

14. A 336/j: medlemsförslag om nordiskt förbud mot tobaksreklam

15. A 335/j: medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter

16. A 325/t: medlemsförslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik

17. A 327/k: medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia

18. A 307/t: medlemsförslag om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar

Ändringar av medlemslistan

Det anmäldes, att Carl-Henrik Hermanson för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Werner, att Mirjam Tuominen lämnat sessionen och ersatts av Kock samt att Willoch lämnat sessionen och ersatts av Benkow samt att Lähteenmäki åter intagit sin plats och att Mykkänen lämnat rådet.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Presidenten: Jag föreslår, att punkten 6 behandlas först på dagens dagordning.

Rådet beslöt i enlighet med presidentens förslag.

6

E 11: Fråga till Finlands regering om likartad lagstiftning om transplantation (D 1972/12/1969/s)¹

Gerda Møller: Hr. præsident! Da Nordisk Råd behandlede medlemsforslaget om ensartet lovgivning vedrørende transplantation, det forslag, der resulterede i rekommandation nr. 12/69, anførtes det bl. a., at der som følge af den samhörighed, der i så mange henseender råder mellem befolkningerne i de nordiske lande, findes gode grunde for, at alle landene får ensartede lovbestemmelser på dette område, et område, som er så betydningsfuldt ud fra såvel etiske, moralske, religiøse som juridiske synspunkter.

Man anså det også for magtpåliggende at behandle det vigtige spørgsmål om tidspunktet for dødens indtræden i forbindelse med en undersøgelse af mulighederne for ensartede nordiske regler om transplantation. I diskussionerne omkring dødsbegrebet opstilledes begrebet hjernedød mod det hidtil anvendte begreb hjertedød. På det tidspunkt, da rekommandationen antoges, fandtes ikke i noget af de nordiske lande en lovmæssigt fastsat definition af dødsbegrebet. Man anvendte det traditionelle dødsbegreb hjertedøden.

Medicinalstyrelsen i Finland meddelte imidlertid den 24. marts 1971, at man med

hjemmel i § 6 i lov af 8. juli 1957 om anvendelse af væv fra en afdød person til hospitalsformål havde besluttet at udstede direktiver, som under visse nærmere angivne forudsætninger anerkender hjernedøden som et kriterium for at erklære døden for indtrådt.

De øvrige nordiske lande har derimod endnu ikke truffet nogen beslutning i dette spørgsmål, selv om det har været genstand for drøftelse. Dette finske initiativ kan ikke anses for at være i overensstemmelse med rådets rekommandation om ensartede regler for transplantation. Jeg tillader mig derfor at stille følgende spørgsmål til Finlands regering:

Hvilke motiver har bevirket, at Finland har afvejet fra det af Nordisk Råd udtalte ønske om nordisk retsenhed på transplantationslovgivningens område?

Social- og helsøvsårdsminister Alli Lah-tinen: Herr president! Nordiskt samarbete i fråga om transplantation har skett dels på initiativ av generaldirektörsmötet i Oslo 1968, som tillsatte en expertarbetsgrupp för att handlägga ärenden rörande transplantation av njurar, samt av den grupp, som tillsatts med hänsyn till Nordiska rådets rekommandation nr 12/1969. I det meddelande som givits av Sverige som koordinerande land till Nordiska rådet för år 1971 rörande den sistnämnda arbetsgruppens verksamhet konstateras, att under gruppens arbete anmäls, att något omedelbart behov för lagändring för Finlands del inte föreligger men att man med intresse avvaktar resultatet av det arbete, som pågår inom Sverige och Norge. Någon ny lagstiftning beträffande transplantation i Finland har sålunda ej heller tillkommit efter det att lagen om användning av vävnader från avliden person för sjukvårdsändamål antogs den 8 februari 1957.

Ifrågavarande lag avviker från gällande lagstiftning i de övriga nordiska länderna sålunda att i dess 6 § stadgas, att det åligger medicinalstyrelsen att förordna hur döden konstateras förrän det i lagen avsedda avskiljandet av vävnader vidtages.

Medicinalstyrelsen har i enlighet med nämnda stadgande medels trenne cirkulär förordnat hur dödsfall skall konstateras in-

¹ Frågan tryckt s. 1277.

nan avskiljandet av vävnader vidtages. Det första cirkuläret gavs den 30 september 1957, och upphävdes sedermera av ett cirkulär givet den 12 augusti 1970, som sedermera åter upphävts av det i den till Finlands regering ställda frågan närmare nämnda cirkulär av den 24 mars 1971. Förordnandena kan alltså konstateras vara givna i enlighet med i Finland gällande lagstiftning. Därtill kan sägas, att medicinalstyrelsen innan beslut om förordnande fattats, har hört sakkunniga och prövat de omständigheter som framkommit i det nordiska samarbetet.

Motiveringen till förfarandet i Finland är att man med tillhjälp av lagreglerna rörande transplantation har försökt sträva till att skapa ett enhetligt förfarande för fastställande av döden före transplantationer, istället för att tillåta läkarna att genom en relativt fri prövning tillämpa personlig erfarenhet baserad på allmänt vedertagen medicinsk kunskap. Tillämpningen av reglerna har även visat, att den enhetlighet man eftersträvat är möjlig att uppnå samt att rättsskyddet för såväl patienterna som för de läkare, som konstaterar döden eller utför transplantationen, härigenom ökat.

Gerda Møller: Hr. præsident! Jeg takker ministeren for svaret, men tilfreds med det kan jeg ikke sige jeg er. Min opfattelse er stadig den, at Finland igennem det udstedte direktiv her har handlet hen over hovedet på Norge, på Sverige og på Danmark.

Jeg mener, at hjernedødskriteriet ikke er noget, man uden videre kan indføre på nationalt plan, når man har en aftale om at behandle spørgsmålet om tidspunktet for dødens indtræden i forbindelse med en undersøgelse af mulighederne for ensartede nordiske regler om transplantation.

I øjeblikket er Norge og Sverige i kontinuerligt samråd af hensyn til samordning indbyrdes og til gældende dansk ret i anledning af lovrevisioner på dette område. Derfor burde Finland efter min mening have ventet med det nye direktiv, til man kendte den endelige stilling i de andre nordiske lande.

Det, jeg finder forkert ved den nye praksis i Finland, er, at bruger man hjernedø-

den som døds-kriterium, betyder det, at man vil kunne erklære et menneske for dødt, når hjernen er totalt udslukt, men samtidig kunstigt holde hjertet og kredsløb i gang, indtil man foretager transplantationen. Det vil sige, at man gør mennesket til et præparat, der efter behov kan bruges til transplantationer.

Finder man det ikke betænkeligt, og er man ikke bange for, at det kan medvirke til, at tilliden til sygehusvæsenet går tabt?

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i socialpolitiska utskottet.

1

E 3: Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (D 1972/14/1962/k)¹

Sundman: Herr president! En rekommendation om utredning av frågan om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation antogs år 1962. År 1966 tillsattes en arbetsgrupp för att utreda behovet av ett dylikt forskningsinstitut. I meddelandet till rådets 17:e session uppgavs att arbetsgruppens betänkande skulle avges under loppet av år 1969. Avgivandet av arbetsgruppens betänkande har emellertid uppskjutits år för år. Meddelandet till rådets 20:e session ger vid handen, att arbetsgruppen inte sammanträtt under år 1971, men att arbetsgruppens förslag är att vänta under år 1972. Enligt vad regeringarna uppgav till rådets 19:e session har dock de nordiska länderna redan under år 1970 tillställts ett första utkast till en nordisk traktat om upprättande och drift av ett forskningscentrum för jordbruks-samverkan. Arbetsgruppens utredningsresultat beträffande behovet av en dylik forskningsinstitution är alltså positivt.

Hänvisande till det anförda får jag rikta följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder avser regeringarna att vidtaga i syfte att påskynda utredningsarbetet beträffande frågan om inrättande av ett nor-

¹ Frågan tryckt s. 1266.

diskt forskningscentrum för jordbrukskooperation?

Statsråd Kleppe: På Ministerrådets vegne skal jeg besvare Per Olof Sundmans spørsmål:

Arsaken til at det ikke er blitt holdt noe møte i 1971 i vedkommende komite, er at den finske og den danske representanten er gått ut av komiteen. Det norske landbruksdepartement har tatt initiativ til at det blir oppnevnt nye medlemmer. Det er derfor stor sannsynlighet for at komiteen vil kunne avslutte sitt arbeid i løpet av 1972.

Sundman: Herr president! Jag vill gärna framföra ett tack till minister Kleppe för hans svar.

Svaret är utan tvekan intressant — detta icke minst på grund av dess litterära kvaliteter. Svaret är t. ex. kortfattat och lakoniskt i sträng nordisk tradition. Tonfallet är avmätt och gåtfullt. Formuleringarna har en fast anknytning till ett gammalt folkligt ordspråk eller talesätt — det där välkända talesättet som handlar om yxskaft.

Jag frågade efter vilka åtgärder som regeringarna avsåg vidta för att påskynda utredningsarbetet beträffande inrättandet av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperationen. Minister Kleppe svarade att man beslutat ersätta avgångna ledamöter i utredningskommittén med nya.

Jag vill naturligtvis inte förneka att detta i och för sig är en metod att påskynda en kommittés arbete — en kommitté utan ledamöter kan ju knappast förväntas prestera ett nyttigt arbete annat än i sällsynta undantagsfall.

Å andra sidan kan man just i detta speciella fall våga förmoda att denna åtgärd inte är tillfyllest. Enligt säkra uppgifter har kommittén nämligen existerat under en avsevärd tidsperiod i komplett skick utan att något resultat lagts fram.

Det är möjligt, herr president, att min fråga till regeringarna var oklart formulerad. Därför tar jag mig friheten att trots den hårt ansträngda arbetstiden försöka något komplettera bilden av vad som hänt i saken — eller inte hänt.

Tanken på "et nordisk sentrum for landbrugssamvirke" — som det heter på det norska ursprungsspråket — dök första gång-

en upp omkring år 1960. Här i Helsingfors, vid sin tionde session, beslöt rådet att rekommendera regeringarna att genomföra en utredning. Det är alltså tio år sedan.

Vad som hände de närmast följande åren är mig inte fullt bekant. Vi vet dock att i mars månad år 1965, alltså för sju år sedan, beslöt Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor att ett särskilt utskott skulle tillsättas för att utreda spörsmålet. Kommittén eller utskottet fick tre konkreta uppdrag: att utreda behovet av ett aktuellt forskningscentrum, att utreda var det borde ligga samt framlägga förslag om organisation och finansiering.

För säkerhets skull bör jag påpeka att det inte råder någon som helst tvekan om att detta utskott verkligen tillsattes. Det sammanträdde nämligen bevisligen två år senare i Oslo, alltså år 1967.

Utskottet eller kommittén tycks också — om detta råder det inte heller någon tvekan — till en början ha ådagalagt en ej ringa aktivitet. Detta framgår av ett regeringsmeddelande till rådets session två år senare, alltså 1969. I detta meddelande konstateras icke blott att kommittén sammanträtt två gånger även under år 1968 utan jämväl att den insamlat en betydande mängd material och information och att kommittén i princip beslutat föreslå att ett forskningscentrum för nordisk jordbrukskooperation skulle upprättas. Man hade alltså nått fram till ett resultat, och detta var år 1968 — för fyra år sedan.

Enligt regeringsmeddelande 1969 var ett förslag i ärendet att förvänta under loppet av innevarande år — lägg märke till formuleringen.

Efter dessa klara besked kom året därpå, alltså vid rådets session år 1970, ett något dunklare regeringsmeddelande. Enligt den svenska regeringen skulle utskottet ha haft sammanträde under år 1969. Detta förnekas emellertid i samma meddelande av den norska regeringen.

Norska regeringen framhåller dock att man utarbetat "et utkast til traktat mellom de nordiske land om opprettelse og drift av et forskningscenter for landbrukssamvirke". Och norska regeringen säger att ett förslag kan förväntas under loppet av år 1970.

I regeringsmeddelande till rådets session år 1971, alltså förra året, framhålles helt kortfattat att ett slutligt förslag väntas föreligga under år 1971.

I det meddelande till årets session som lagts på våra bord omtalas att utskottet icke haft några sammanträden under år 1971 men att man — överraskande nog — räknar med att ett slutligt förslag skall framläggas under loppet av år 1972.

Herr president! Det var i denna situation — inför detta gåtfulla fenomen — som jag tog mig friheten fråga om regeringarna möjligen inte kunde påskynda sakens handläggning. Jag fick inget svar på min fråga av minister Kleppe, och det är beklagligt. Det rör sig här om ett viktigt och angeläget spørsmål, och jag tror faktiskt att det går att påskynda handläggningen.

Avslutningsvis: 57 medlemmar var närvarande när Nordiska rådet för tio år sedan antog rekommendationen angående ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation. Jag gick igenom namnlistan i dag. Alla utom två av de 57 medlemmarna har numera lämnat rådet. De två seglivade är Allan Hernelius och presidenten Sukselainen.

Jag vågar gissa att rådets medlemmar skulle känna sig uppmuntrade om den här rekommendationen av år 1962 kunde leda till resultat innan rådsförsamlingen är till hundra procent förnyad.

Statsråd Kleppe: Jeg skal ikke forsøke å konkurrere med hr. Sundman når det gjelder litterære kvaliteter. Det var jo en interessant og dramatisk beskrivelse han gav. Jeg tror at det viser meget klart behovet for samordning på regjeringsplanet, og det er for så vidt et godt argument for det ministerråd som ble opprettet fra 1. juli 1971, og som en kort tid har vært i funksjon. Jeg må tilstå at jeg ikke kjente detaljene i saken før jeg fikk den interessante utredning fra hr. Sundmans side, og jeg lover at jeg for fremtiden ikke bare skal motta svar fra Landbruksdepartementet, men bruke min funksjon som samordningsminister for å bidra til at saken blir påskyndet.

Sundman: Herr president! Hälsa till ministerrådet och tacka, herr Kleppe! Jag hoppas att herr Hernelius och presidenten

Sukselainen nu kan känna sig litet lugnare inför framtiden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i kulturutskottet.

Meddelande

Det meddelades, att statsrådet Rune Johansson intagit sin plats i rådet.

Ändringar av medlemslistan

Det anmäldes, att Alenius för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Kantola, att Antila för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Tupamäki samt att Sundman för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Anna-Lisa Nilsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

2

E 5: Fråga till Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar om lagstiftning rörande trafikonykterhet (D 1972/24/1965/j)¹

Engan: Det nordiske samarbeid på lovgivningens område er ofte i internasjonal målestokk blitt fremhevet som et forbilde. Dette er det grunn til å være tilfreds med, men for oss som i en del år har vært medlemmer av Nordisk Råd, fortøner dette samarbeid seg ofte tungrodd. Tar en f. eks. for seg de mislykkete forsøk som nå i årevis har vært gjort med sikte på å komme frem til ensartete regler mot misbruk av alkohol i trafikken, er resultatene temmelig nedslående.

Allerede i 1956 vedtok Nordisk Råd en rekommendasjon om ensartete bestemmelser på dette område. I 1965 gjentok Rådet med bred tilslutning fra alle medlemmer unntatt ett, at regjeringene burde skaffe til veie det nødvendige grunnlagsmateriale for en slik lovgivning. Juridisk utvalg minnet i sin betenkning samtidig om at også rettspraksis ved straffeutmålingen burde gjøres mer ensartet.

I de forløpne år har regjeringene monotont vist til igangværende undersøkelser, betenkninger, observatører, remisbehandling

¹ Frågan tryckt s. 1268.

og andre forberedelser av forskjellig slag. Også i fjor spurte jeg om denne sak, og fikk da vite at departementale tjenestemenn nå ville undersøke forutsetningene for en harmonisering av de nordiske lovbestemmelser av kjøring i alkoholpåvirket tilstand.

Meddelelsen i år, som er like blodfattig som vanlig, tyder ikke på at det er håp om å nå dette mål. At uoverensstemmelsene er store, ble bekreftet av den svenske justisminister i fjor.

Det skulle være overflødig for meg å gjenta at den stadig økende trafikk og det uhyggelig store antall alvorlige trafikkkulykker på de nordiske veier viser at det er et praktisk behov for ensartete regler. Det er ubegripelig at man ikke kan bli enig om et felles opplegg til parlamentene i en sak som denne, hvor de vanlige politiske hensyn ikke må få spille noen avgjørende rolle.

Jeg vil derfor gjerne stille følgende spørsmål idet jeg henstiller at ikke bare en av justisministrene, men hver av dem, gir sin mening til kjenne:

Mener regjeringene at det er ønskelig å få ensartete regler i Norden om misbruk av alkohol i trafikken? Hvis dette besvares bekreftende: Hvorfor har det da ikke lyktes å utarbeide et felles forslag? Vil regjeringene nå gjøre et alvorlig forsøk på å imøtekomme de henstillinger som Nordisk Råd har gjentatt i 16 år i denne sak?

Sedan diskussionen forklarats avslutad, anmeldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i kulturutskottet.

Statsrådet **Lidbom**: Herr president! I anslutning till Nordiska rådets rekommendation den 17 februari 1965 (nr 24) beträffande en enhetlig nordisk trafiknykterhetslagstiftning har herr Erling Engan frågat Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om det enligt deras mening är önskvärt att få enhetliga regler i de nordiska länderna om missbruk av alkohol i trafiken samt, om denna fråga besvaras jakande, av vilka skäl det inte har utarbetats ett gemensamt förslag. Vidare har herr Engan frågat om regeringarna nu kommer att göra ett allvarligt försök att tillmötesgå de framställningar som Nordiska rådet har gjort i denna sak.

Sverige är koordinerande land i frågan

om ett förenhetligande av trafiknykterhetslagstiftningen i de nordiska länderna. Jag ber därför att få besvara frågorna på samtliga regeringars vägnar.

De nordiska ländernas trafiknykterhetslagstiftning företer stora inbördes skiljaktheter. Detta gäller bl. a. bestämningen av det straffbelagda området. I Island, Norge och Sverige har i lag fastställts en gräns vid 0,5 promille. I Island och Sverige finns dessutom en i lag fastställd högre gräns, som i Island ligger vid 1,2 promille och i Sverige vid 1,5 promille. I Danmark och Finland däremot finns inte några fasta promillegränser, utan fri bevisbedömning tillämpas. Även straffmätningen i mål om trafiknykterhetsbrott skiljer sig mellan de nordiska länderna.

Den svenska kommittén för lagstiftningen angående trafiknykterhetsbrott, som bedrivit utredningsarbetet i samråd med observatörer utsedda av de övriga nordiska länderna, har i november 1970 avlämnat ett betänkande med förslag till vissa ändringar i trafiknykterhetslagstiftningen. I fråga om promilleregler föreslår utredningen bl. a. att den nedre ansvarsgränsen vid 0,5 promille behålls samt att den högre gränsen sänks från 1,5 promille till 1,2 promille. En annan svensk kommitté sysslar med frågan om körkortindragningar bl. a. på grund av trafikbrott. Den väntas avlämna sitt betänkande under innevarande år. Dessa båda betänkanden kommer efter remissbehandling att prövas samtidigt.

I Danmark avgav straffelovrådet i januari 1971 yttrande över Færdselsikkerhedskommissionens betänkande i vilket bl. a. föreslogs införande av fasta promillegränser i lagstiftningen. Som nedre ansvarsgräns föreslog kommissionen 0,5 promille och straffelovrådet 0,8 promille. Emellertid beslöt en majoritet i folketinget i juni 1971 att inte införa fasta promillegränser. Som det huvudsakliga skälet härför anfördes, att man inte ansåg sådana gränser förenliga med principen att tveksamhet beträffande den tilltalades skuld skall räknas honom till godo. Samtidigt med beslutet att inte införa fasta promillegränser genomfördes emellertid en lagändring som i fråga om påföljderna innebär ett närmande till den svenska kommitténs förslag. Lagändringen väntas

medføra att sanktionssystemet då det gäller alkoholpåverkade förare kommer att bli mera nyanserat än enligt hittillsvarande praxis, vilken inneburit att ovillkorligt frihetsstraff nästan undantagslöst använts.

I Finland överväger man vissa ändringar i trafiknykterhetslagstiftningen men något förslag i frågan har inte framlagts.

I Norge tar man sikte på att lägga fram proposition om lagändringar och andra åtgärder mot bruk av andra berusningsmedel än alkohol i trafiken.

Självfallet är det från flera synpunkter önskvärt att så långt möjligt nå nordisk rättslikhet på trafiknykterhetslagstiftningens område. I början av år 1971 hade de nordiska regeringarna för avsikt att låta representanter för berörda nordiska ministerier inleda överläggningar i syfte att undersöka förutsättningarna för en harmonisering av trafiknykterhetslagstiftningen inom Norden. Detta upplyste den svenska justitieministern i svar på en fråga under Nordiska rådets session i februari 1971. Samtidigt anförde han att det från norsk sida förutsatts att eventuellt nya regler inte får leda till ändring av promillegränsen 0,5 eller innebära en liberalisering av övriga bestämmelser på området. Han uttalade också att man inte heller på svensk sida torde vara beredd att frångå promillegränsen vid 0,5.

Som jag tidigare nämnde beslöt det danska folketinget i juni 1971 att fasta promillegränser inte skulle införas i Danmark. Främst mot bakgrunden av detta beslut fann man vid kontakter som företrädare för berörda ministerier hade med varandra under sommaren 1971 att förutsättningar för närvarande saknas att ytterligare harmonisera de nordiska ländernas trafiknykterhetslagstiftning. De planerade nordiska överläggningarna kom därför inte till stånd. Men frågan är så angelägen att den kommer att ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Engan: Jeg takker statsråden for svaret. Det var jo ikke en gnist av håp en gang, men det er jo ikke statsråden alene sin skyld. Bl. a. det vedtaket som ble gjort i det danske folketing i juni i fjor, satte etter min oppfatning en bom for denne saken.

Jeg anser ikke at det er noen grunn til å forlenge arbeidet med denne saken i

Nordisk Råd. Vi har mer enn nok av papir og saker. Jeg ser det slik at denne sak er dødsdømt, og jeg vil anbefale at den saneres bort.

Justitsminister K. Axel Nielsen: Hr. præsident! Jeg er provokeret af hr. Engans henvendelse til samtlige justitsministre i Norden til at besvare spørgsmålet.

Det rejste spørgsmål om en harmonisering af de nordiske regler om misbrug af alkohol i trafikken giver mig anledning til at udtale, at jeg er enig med hr. Lidbom i, at det ville være ønskeligt med en større retsenhed på området. Jeg er imidlertid ligeledes enig i, at det ikke ville være realistisk i dag at regne med en væsentligt større nordisk enhed; hertil er de traditionelle forskelle med hensyn til de veje, ad hvilke man i de forskellige nordiske lande forsøger at bekæmpe alkoholmisbruget, sikkert for store.

Et af de hovedpunkter, der skiller de nordiske lande, når talen er om kørsel i spirituspåvirket tilstand, er spørgsmålet om anvendelse af faste promillegrænser. Som det fremgik af hr. Lidboms tale, kan det på den ene side ikke forventes, at man i Norge og Sverige vil gå bort fra anvendelsen af sådanne grænser, og på den anden side viser den debat, der fandt sted i folketinget i Danmark i foråret 1971, at der ikke i Danmark er grundlag for at indføre faste promillegrænser. Et forslag om at indføre en promillegrænse på 0,8 blev forkastet med 123 mod 36.

Når et flertal af folketingets medlemmer ikke fandt at kunne gå ind for faste promillegrænser, skyldtes det, at man ikke fandt det sandsynliggjort, at en fast promillegrænse ville medføre en nedgang i spiritbilismen. Man fandt derfor ikke, at der var tilstrækkelig begrundelse for, at dansk ret på dette område skulle forlade den hævdevundne regel om, at domfældelse forudsætter, at der ved individuel og konkret bevisførelse er skabt sikkerhed for, at den, der stilles for retten, uden rimelig tvivl er skyldig. Reglen om, at tvivl om skyld skal regnes den tiltalte til gode, bør også gælde i disse sager.

Hr. præsident! Når jeg har sagt dette, vil jeg samtidig give udtryk for, at jeg

mener, at vi i vort nordiske samarbejde også på trafikens område stadig må have hensynet til at opnå den størst mulige reitsenhed for øje. Dette gælder ikke blot udfærdigelsen af love, men også den praktiske anvendelse af disse. Selv om lovreglerne om misbrug af alkohol i trafikken ikke kan bringes overens, skulle der dog være et vist grundlag for at antage, at udmålingspraksis i de forskellige nordiske lande i sager om kørsel i spirituspåvirket tilstand med årene vil blive mere ensartet, end det er tilfældet i dag.

Statsråd Berrefjord: Jeg var egentlig noe i tvil om jeg skulle følge provokasjonen fra min landsmann hr. Engan i denne sak. Det var jo slik at statsråd Lidbom som avtalt skulle svare på samtlige regjeringers vegne. Men når nå justisminister Knud Axel Nielsen har uttalt seg, synes jeg det er riktig for mitt vedkommende også å si noen ord.

Jeg vil si at vi har jo tross alt ikke så lite rettsenhet også på det område som hr. Engan nå berører. For det første er det i samtlige nordiske land straffbart å kjøre i påvirket tilstand. For det annet kan man si at det er noe forskjellig måte å føre bevisene på, kanskje særlig der det foreligger lavpromillekjøring. Men jeg vil også føye til at promilleprøver også i Danmark vil ha sin store bevisverdi.

Jeg synes i det hele tatt at man av og til skal kunne akseptere også i nordisk samarbeid at vi må prøve å nå de samme mål, at vi må prøve å tilstrebe nordisk rettsenhet, men at vi også respekterer oss imellom at det av og til kan være forskjellige måter å prøve å få løst disse problemene på.

Vi har jo nå i nordisk sammenheng jevnlike møter mellom de nordiske justisministre, hvor vi drøfter forskjellige ting. Og akkurat når det gjelder de spørsmål hr. Engan har vært inne på, vil det jo være naturlig også for den norske justisminister å være med på drøftelsene, selv om denne del av lovgivningen i Norge formelt ligger under Samferdselsdepartementet, med medvirkning fra Sosialdepartementet, og Justisdepartementet da kommer inn i bildet som — skal vi si — en instans som skyver på for å prøve å få sin mening igjennom.

¹ *Frågan tryckt s. 1270.*

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandet fortsätter i juridiska utskottet.

3

E 6: Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige (D 1972/29/1967/t)¹

Arne Larsen: Hr. præsident! I rekommandation nr. 29/1967 anbefalede Nordisk Råd regeringerne i Finland og Sverige at gennemføre forslaget om Europavejforbindelse mellem Finland og Sverige med tilknytning til Åland i overensstemmelse med det forslag, som en finsk/svensk arbejdsgruppe vedrørende færgetrafikken mellem Finland og Sverige havde fremsat i en betænkning, som blev offentliggjort i Nordisk Udredningsserie.

Arbejdsgruppen havde foreslået:

1. at færgeforbindelse mellem Finland og Sverige med tilknytning til Åland snarest indlemmes i Europavejsystemet med vejbetegnelsen E 3;

2. at Europavej E 3 i Sverige forlænges til Stockholm ad riksväg 76 til Frötuna og derfra videre til Norrtälje;

3. at Europavej E 3 i Finland — efter tilknytning til Åland — føres videre over Åbo ad den nuværende Europavej E 80 (riksväg 1) til Helsingfors og derfra videre til Finlands østgrænse (ved Vaalimaa);

4. at vejen Frötuna—Kapellskär efter planerne udbygges til en højere standard;

5. at en flytning af færgehavnen i Åbo til Reso vik tilstræbes samt

6. at færgelejer og øvrige havneanlæg bør være i offentligt eje og drives således, at ensartet planlægning og fri konkurrence fremmes.

Af regeringernes meddelelser fremgår, at den foreslåede forlængelse og fastlæggelse af Europavej 3 er anmeldt til den under FN's europakommission arbejdende landtransportkomité og godkendt af dennes arbejdsgruppe for vejtrafikspørgsmål samt endvidere er blevet ført til protokol ved landtransportkomiteens møde i Genève den 1.—4. februar 1971 uden erindringer.

Dette må betragtes som tilfredsstillende, idet arbejdsgruppens forslag punkterne 1—3

herved må betragtes som gennemført. Imidlertid har regeringernes meddelelser ikke indeholdt mange oplysninger vedrørende forslaget's øvrige 3 punkter. Jeg tænker i denne forbindelse særligt på udbygningen af vejen Frötuna—Kapellskär på den svenske side og på anlæg af færgeleje ved Reso vik ved Åbo, idet disse to byggearbejder er vigtige forudsætninger for, at forbindelsen kan opnå den standard, som kræves af en Europavej.

Under henvisning hertil tillader jeg mig at stille følgende spørgsmål til Finlands og Sveriges regeringer:

Hvornår kan man forvente, at Europavejforbindelsen mellem Finland og Sverige over Åland vil være udbygget?

Statsrådet Norling: Herr president! Jeg har ombetts att besvara frågan och ber därför att på finska och svenska regeringarnas vägnar få framföra följande.

Som frågeställaren konstaterar kan den i frågan berörda arbetsgruppens förslag beträffande punkterna 1—3, förlängning av Europaväg E 3 från Stockholm över Norrtälje, Kapellskär, Åland till Åbo, Helsingfors och Finlands östgräns vid Vaalimaa, betraktas som genomförda.

Beträffande punkt 4 i arbetsgruppens förslag, som avser att vägen Frötuna—Kapellskär bör planenligt utbyggas till högre standard, kan man konstatera att nuvarande väg efter förstärknings- och förbättringsåtgärder redan har upplåtits för tung trafik, dvs. tillåtet axel/boggitryck är 10/16 ton. Vägens standard är dock ännu inte helt tillfredsställande trots att vägen har breddats, kurvor har rätats och vägen längs hela sin sträckning försetts med varaktig beläggning. Vägverket har därför upprättat en arbetsplan för hel ombyggnad av vägen, och kostnaden för detta projekt kan beräknas till ca 30 milj. svenska kr.

Sverige har en i vägförfattningarna inskriven ordning om hur flerårsplanerna för vägbyggandet skall upprättas. Dessa flerårsplaner omfattar fem år och revideras vart tredje år. Under år 1972 pågår revidering av nu gällande flerårsplaner för tillämpning under perioden 1973—77.

Vid den pågående revideringen av flerårsplanerna under året kommer vägverket

och länsstyrelsen att — i samråd med kommuner och landstinget — pröva angelägenheten av såväl den fortsatta utbyggnaden av Norrtäljevägen, inklusive ombyggnad mellan Frötuna och Kapellskär, som andra aktuella projekt i regionen.

Enligt punkt 5 i arbetsgruppens förslag bör en förläggning av färjehamnen i Åbo till Reso vik eftersträvas. Bakgrunden till detta förslag är arbetsgruppens bedömning dels att Åbo från nautisk synpunkt anses mindre lämpligt som färjehamn på grund av vissa trånga passager vid insegling från Erstan till Åbo hamn, dels att det från miljö- och kapacitetssynpunkt anses kunna uppstå vissa besvärliga väg- och trafikförhållanden för de färjetrafikanter som skall fortsätta från Åbo till övriga delar i Finland.

Enligt vad jag inhämtat är en sådan ändrad förläggning av färjehamnen i Åbo inte aktuell f. n. Däremot har det finska trafikministeriet i december förra året beslutat att hos europakommissionens landtransportkommitté begära att väg E 3:s sträckning vid Åbo kompletteras så att även Nådendal ingår i E 3-förbindelsen. På detta sätt får man en tudelning av färjeförbindelsens ändpunkt i Finland på samma sätt som väg E 3 i Sverige går genom två färjehamnar, Norrtälje och Kapellskär.

Beträffande punkt 6 i arbetsgruppens förslag som avser att färjelägen och övriga hamnanläggningar bör vara i det allmännas ägo och bedrivs så att enhetlig planering och fri konkurrens främjas kan sägas, att enligt uppgift förhandlingar pågår mellan Stockholms läns landsting och ägarna till markområdena och hamnen i Kapellskär om överföring av hamnen i allmän ägo.

Arne Larsen: Jeg takker hr. trafikminister Bengt Norling for besvarelsen, som jo er afgivet på vegne af den finske og svenske regering. Svaret var, finder jeg, stort set tilfredsstillende, men jeg fik dog ikke noget eksakt svar på, hvornår Europavejforbindelsen mellem Finland og Sverige over Åland vil være udbygget. Jeg forstår udmærket, at det også er meget svært at besvare dette spørgsmål helt præcist. Imidlertid har jeg forstået, at der allerede er sket visse fremskridt i denne sag, at der arbejdes med

problemet med interesse og en vis energi af de involverede myndigheder såvel i Sverige som i Finland.

Vejen Frötuna—Kapellskär er på det sidste blevet udbedret, fået ny vejbelægning, blevet bredere, kurver er rettet ud osv., hvilket har givet vejen en højere standard, end den havde tidligere, og det tilladte aksel/bogietryk er sat i vejret til 10/16 tons.

Selvfølgelig bør dette hilses med tilfredshed, men jeg har forstået, at de svenske vejmyndigheder ikke dermed mener, at problemerne er løst, men at man agter snarest muligt at foretage en udbedring af vejafsnittet Frötuna—Kapellskär, beløbende sig til ca. 30 mill. kr. Jeg håber, at vejarbejdet kommer til at indgå i vägverkets og länsstyrelsens flerårsplan for 1973—77, sådan at vi i alt fald kan forvente vejudbygningen tilendebragt i løbet af nogle få år.

Hvad angår punkt 5, en forlægning af færgehavnen i Åbo til Reso vik, forstår jeg, at man ikke for nærværende finder dette aktuelt. En midlertidig løsning — sådan opfattede jeg det — er en todeling af Europavej E 3 ved Åbo, således at også færgehavnen Nådendal indgår i E 3-vejsforbindelsen.

Dette vil jeg tage til efterretning, idet jeg dog håber, at man fra finsk side vil arbejde på en bedre og en endelig løsning, som bliver en forlægning af færgehavnen til Reso vik.

Med hensyn til det sjette punkt har jeg med tilfredshed bemærket mig hr. ministerens udtalelse om, at færgelejer og øvrige havneanlæg i Kapellskär skal overgå til offentligt eje.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandena fortsätter i trafikutskottet.

4

E 9: Fråga till Nordiska ministerrådet om ett nordiskt trafiksäkerhetsår (D 1972/27/1968/t)¹

Martha Johannessen: Trafikksikkerhet er blitt et stadig mer påtrengende problem i det moderne samfunn. I løpet av de siste år har vi sett hvordan samfunnet har måttet

sette inn økte ressurser på en rekke felter i kampen mot de uhyggelige ulykkesstatistikker som har fulgt i bilismens spor.

Forskning og teknologisk utvikling gir oss etter hvert stadig mer viten om hvordan veien og bilene må være for å gi bedre sikkerhet, og våre myndigheter har gitt høy prioritet for denne forskning og for anvendelsen av den i trafikkpolitikken. Samtidig følger lovgiverne årvåkent med for å gjøre lov- og regelverket hensiktsmessig, selv om det nødvendigvis vil ta noen tid før slike revisjoner kan gjennomføres i praksis.

Biltrafikken kjenner — heldigvis — ingen grenser i Norden, og både når det gjelder forskning og trafikklovgivning, har vi kommet langt i vårt samarbeid.

Det er imidlertid et tredje samarbeidsområde hvor jeg føler at vi ennå ikke er kommet langt nok i felles planlegging og gjennomføring. Jeg tenker her på opplysning for alle trafikanter, i bil og til fots.

I Trafikkutvalget har vi vært inne på behovet for en stort anlagt trafikkisikkerhetskampanje over hele Norden, noe i likhet med naturvernaksjonen i 1970. I tilknytning til arbeidet med rådets rekommandasjon nr. 27/1968 og de meldinger vi har fått om arbeidet med en felles nordisk trafikklovgivning, har denne siden av saken naturlig nok vært framme.

Etter hvert som harmoniseringen av lover og regler på trafikksikkerhetsområde gjør framskritt, er også mulighetene for felles framstøt på opplysningsfronten naturligvis blitt større. Men skal vi klare å utnytte mulighetene, tror jeg imidlertid det vil være nødvendig ytterligere å gjøre et samlet og grundig planlagt framstøt, hvor alle media, TV, radio og presse samt alle skoler og offentlige institusjoner trekkes inn i en sammenhengende kampanje over f. eks. et helt år. Jeg viser her til de gode erfaringer vi har høstet fra Naturvernåret, som så sterkt bidro til å sette forurensningsspørsmålene i fokus i alle folkegrupper i mange land, ikke minst i Norden.

På denne bakgrunn vil jeg gjerne stille dette spørsmål til Nordisk ministerråd:

Hvilke planer har regjeringene for å møte det stadig mer påtrengende behov for informasjon og skoloring av trafikanter, og

¹ Frågan tryckt s. 1274.

vil Ministerrådet ta et initiativ til å gjøre f. eks. 1973 til et "Nordens Trafikksikkerhetsår"?

Statsråd Steen: Jeg deler interpellantens syn på trafikkulykkene som et av vår tids aller største samfunnsproblemer. Vi har da også i de senere år opplevd et stadig mer intens arbeid for trafikksikkerhet i alle de nordiske land. Det er også behov for ytterligere samordning mellom de nordiske land i dette arbeidet.

Forslaget til ensartede vegtrafikkregler i de nordiske land, avgitt av Nordisk vegtrafikk-komite 13. mars 1970, forberedes nå iverksatt i landene. Spørsmålet om en samtidig dato for ikrafttredelse av det nye regelverk har vært drøftet i Nordisk trafikksikkerhetsråd. Man er der blitt enig om å tilrå 1. januar 1973 som hoveddato for iverksettelsen. På grunn av reformenes omfang i enkelte land kan det bli spørsmål om delvis iverksettelse både før og etter denne dato.

Nordisk trafikksikkerhetsråd har også drøftet de viktigste arbeidsoppgaver når det gjelder trafikksikkerheten i de nordiske land i tiden framover. Rådet finner at en hovedoppgave må være en bred og effektiv informasjon og skoloring av alle trafikantgrupper i samband med iverksettelsen av de nye vegtrafikkregler.

Dette vil innebære arbeid med informasjonsspørsmålene i de enkelte land og felles nordiske tiltak med sikte på de regler som etter gjennomføringen vil være likelydende i landene. Nordisk trafikksikkerhetsråd planlegger bl. a. utgivelsen av en publikasjon, som på enkel og hensiktsmessig måte redegjør for hovedpunktene i de nye trafikkreglene. Det vil også bli lagt vekt på trafikkopplæring i skoleverket og i førskoleinstitusjoner.

Tidspunktet for utferdigelse av nye trafikkregler skulle være et hensiktsmessig tidspunkt for en bredest mulig informasjon, ikke bare om selve regelverket, men også om andre forhold i trafikken hvor det er påkrevd med opplysning og motivering overfor alle grupper av vegtrafikanter. Man skulle da ved tiltak som jeg her har nevnt, kunne imøtekomme de ønsker som ligger til grunn for representanten Martha Johannessens spørsmål. De vil også tilgodese de intensjo-

ner som ligger bak forslaget om et "Nordens Trafikksikkerhetsår".

Man er noe betenkt over å gjøre tiltakene til ledd i et særlig "sikkerhetsår", kanskje særlig sett på bakgrunn av at det jo er sterkt ønskelig at alle år i tiden framover i stigen de grad gjøres til år i trafikksikkerhetens tjeneste — ikke bare i takt med den økende trafikk, men fordi en ønsker en langt sterkere innsats i kampen mot trafikkulykkene.

Dette forhindrer ikke at de nordiske land godt kan gå med i slike "år" om de skulle bli organisert i en videre internasjonal sammenheng, for å støtte opp om internasjonal arbeid for trafikksikkerheten også på denne måten. Det arbeides med trafikksikkerhets-spørsmål i flere internasjonale organisasjoner. Både FN's økonomiske kommisjon for Europa, Den europeiske økonomiske samarbeidsorganisasjon og Den europeiske transportministerkonferanse arbeider med trafikksikkerhets-spørsmål og herunder også propaganda og opplysning på området.

Gjennom Den europeiske transportministerkonferanse, som Norge, Danmark og Sverige er medlemmar av, støttes også den internasjonale organisasjon av nasjonale trafikksikkerhetsorganer. Denne organisasjon har fått i stand en rekke begivenheter, som International School's Cup, Lys-uke og andre tilsvarende tiltak. Transportministerkonferansen søker også selv å få belyst trafikksikkerhetsproblemer for å få fram de sider som det til enhver tid synes viktig å legge vekt på.

Det ser i dag ut til at det også i det videregående internasjonale samarbeid mer må bli tale om å rette opp svake sider ved trafikksikkerhetsarbeidet gjennom spesielle aksjoner, framfor å få gjort ett enkelt år til et særskilt trafikksikkerhetsår.

Martha Johannessen: Jeg takker statsråden for svaret, som jeg finner positivt, idet det dekker en del av mine intensjoner når det gjelder å intensivere trafikksikkerhetsopplysningen. Allikevel tror jeg at en godt forberedt kampanje over et bestemt tidsrom kan medvirke til at flere mennesker vil bli mer oppmerksomme på sin egen rolle som trafikanter og det ansvar det medfører å ferdes i trafikken på våre gater og veier. Jeg er oppmerksom på at et års

förberedelse til en slik kampanje kan bli for kort, og jeg vil derfor spørre statsråden om han i tilfelle kan tenke seg å ta opp spørsmålet på nytt hvis det skulle vise seg at de nye tiltak som det nå er tatt initiativ til å sette iverk, ikke fører fram til det ønskede resultat, nemlig at trafikkkulykkene avtar.

Statsråd Steen: Den lærdom vi har høstet i vårt arbeid med trafikksikkerhetsproblemet, er at vi trenger å sette inn både mange og differensierte virkemidler. Jeg vil for min del ikke se bort fra at det også kan komme på tale å benytte dette virkemiddel som et ledd i vårt arbeid for økt trafikksikkerhet

Sedan diskussionen forklarats avslutad, anmeldes att behandlingen av meddelandena fortsätter i trafikutskottet.

Sukselainen övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

5

E 10: Fråga till Sveriges regering om tullbehandling av postpaket (D 1972/3/1969/t)¹

Lillqvist: Herr president! I rekommendation nr 3/1969 hemställde Nordiska rådet till regeringarna i Finland och Sverige om att genomföra en ordning innebärande att importdokument för postpaket från utlandet skulle genomgå av tullväsendet direkt efter ankomsten för omedelbart utlämnande av de paket som kan undantagas från egentlig tullbehandling och att frita dessa paket från särskilda avgifter.

Avsikten med rekommendationen var att få till stånd samma lättnader i Finland och Sverige som redan tidigare införts i de övriga länderna.

I Finland har lättnaderna genomförts för så vitt angår gåvopaket och vidare också för kommersiella postpaket till importörer som har generell tillåtelse att låta sina varor tullbehandlas på grundval av importdokumenten: en sådan tillåtelse ges efter ansökning och synes närmare kunna betecknas som en registrering än ett tillstånd, då tillstånd aldrig har nekats.

¹ Frågan tryckt s. 1276.

Enligt de i anledning av medlemsförslaget A 138/t inhämtade remissutlåtandena praktiseras tullbehandling på basen av importdokument för Sveriges vidkommande endast på vissa ställen och vid vissa tider. Till rådets 18:e session meddelade Sveriges regering, att det i rekommendationen förordade framgångssättet skulle upptagas till prövning i samband med det fortsatta arbetet på att åstadkomma en snabb och enkel tullbehandling av postpaket. Till 19:e och 20:e sessionerna har regeringen meddelat, att det icke finns ytterligare att meddela om arbetet med rekommendationen.

Med anledning härav tillåter jag mig att ställa följande fråga:

Anser Sveriges regering det önskvärt och möjligt att genomföra en ordning, enligt vilken postpaket från utlandet tullbehandlas på grundval av importdokumenten?

Statsrådet Löfberg: Herr president! Som svar på frågan vill jag å den svenska regeringens vägnar meddela följande.

Tullförfarandet i Sverige är f. n. föremål för översyn. Sälunda har principförslag om en ny tullprocedur utarbetats av sakkunniga som tillkallats efter beslut av regeringen. Samtidigt med att lagstiftningsarbetet i anledning av förslaget pågår i det svenska finansdepartementet har generaltullstyrelsen och poststyrelsen tillsatt en gemensam arbetsgrupp med uppdrag att bl. a. utarbeta förslag till förenklingar av förtullningen av postförsändelser att tillämpas i den nya tullproceduren. Därvid torde lämpligheten av tullbehandling på grundval av importdokument helt naturligt komma att övervägas.

Lillqvist: Herr president! Jag tackar statsrådet Löfberg för svaret. Av detsamma framgick att en arbetsgrupp tillsatts bl. a. för att utarbeta förenkling av förtullningen av postpaket och att därvid Nordiska rådets rekommendation torde komma att beaktas. Jag vill bara ytterligare fråga statsrådet Löfberg, om han kan ge några upplysningar, om tidpunkten för reformens genomförande är fastställd och om vi kanske redan nu kan se fram emot den dag, då förtullningen av postpaket sker på samma sätt i hela Norden.

Statsrådet **Löfberg**: Herr president! Jag kan inte ge något exakt besked om när detta förenklade förfarande blir genomfört. Emellertid skulle jag gärna vilja utöver svaret säga, att ett starkt förenklat förfarande redan nu tillämpas vid tullklarering av postpaket i Sverige. Det rör sig om mycket långtgående förenklingar i proceduren, som numera i första hand grundar sig på en granskning av exportdokumenten, alltså ungefär det herr Lillqvist efterlyser. Undersökning av själva godset förekommer visserligen, men i allmänhet endast stickprovsvis.

En avsevärd förenkling har alltså redan skett, arbetet fortsätter och vi hoppas att i varje fall lagstiftningsarbetet på detta område skall vara klart innevarande år.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, anmäldes att behandlingen av meddelandena fortsätter i trafikutskottet.

7

A 337/t: medlemsförslag om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande två rekommendationer:

1. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at virke for lettelse for den regelmæssige internordiske flyvetrafik på korte ruter og at skabe forudsætninger for en udvidet nærtrafik på et økonomisk rentabelt grundlag.

2. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem landskapet Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

Tarjanne (trafikutskottets talesman): Herr president! Medlemsförslaget om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter är ett typiskt exempel på det arbete som utförts i trafikutskottet. Det är nämligen fråga om ett par konkreta,

rent trafikala spörsmål, som har praktisk betydelse för samfärdseln mellan våra länder. Förslagen har gällt underlättande av flygtrafiken på dels de egentliga korta rutterna mellan närbelägna städer och orter i två nordiska länder och dels flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet. Förslagsställarna utgår närmast från tankegången, att den täta trafiken mellan de nordiska länderna mera är att likna vid inrikestrafik än egentlig utrikestrafik.

På basen av upplysningar om biljettpriser m. fl. kostnadsfaktorer i samband med flygtrafiken inom Norden, har utskottet funnit, att biljettpriserna på de korta internordiska rutterna är högre än på motsvarande inrikesrutter. Utskottet anser, att lättnader för de korta rutterna mellan länderna skulle komma hela trafiken i Norden till godo. Utskottet anser också, att tanken om att göra Norden till ett område i förhållande till IATA, så att priserna inom Norden kunde fastställas som för inrikesrutter, borde närmare övervägas. En sådan lösning skulle också ge frihet att planera trafiken inom Norden på det bästa sättet. Denna princip om att Norden skulle allmänt behandlas som en enhetlig trafikpolitisk region är en av de ledande tankarna bakom det arbete som vi får framför oss om några minuter dvs. den nya nordiska transportöverenskommelsen.

I den andra frågan, om rutten Mariehamn—Stockholm, har utskottet kommit till att denna rutt är av betydelse främst för passagerare, som reser längre än till Stockholm, varför ändpunkten på den svenska sidan tydligen bör vara Arlanda. Dock anser utskottet, att det bör undersökas, om det finns ett tillräckligt passagerarunderlag för en linje Mariehamn—Bromma för resenärer till Stockholm.

Personligen vill jag till ovanstående ytterligare tillfoga, att för mig framstår det som viktigast, att de åtgärder som vidtas i syfte att underlätta trafiken på de korta rutterna mellan de nordiska länderna, verkligen kommer konsumenterna dvs. flygpassagerarna till godo i form av sänkta biljettpriser. Detta bör vara huvudmotivet för åtgärderna. Och enligt de uppgifter vi fått i utskottet torde detta, alltså de sänkta biljettpriserna, också vara ett realistiskt framtidsperspektiv.

Utskottet föreslår, att rådet i ärendet måtte antaga två rekommendationer, dels en rekommendation om lättnader för flygtrafiken på korta rutter och dels en rekommendation om flygtrafiken mellan landskapet Åland och Stockholmsområdet.

Herr president! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag, som är enhälligt.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om punkt 1.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Olavi Lähtenmäki, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Bjarne Mørk Eidem, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Paavo Väyrinen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Gerda Møller avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Jo Benkow, Eric Carlsson, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Alarik Häggblom, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 57 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Därefter skedde votering medelst voteringsapparat om punkt 2.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Olavi Lähtenmäki, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Paavo Väyrinen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Jo Benkow, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Svend Haugaard, Alarik Häggblom, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 61 röster.

8

A 353/t: medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring

Trafikutskottet hade anmält, att behandlingen av medlemsförslaget fortsätter efter 20:e sessionen.

Lillqvist (trafikutskottets talesman): Herr president! Till behandling föreligger medlemsförslaget A 353 om förarskydd vid trafikförsäkring. Såsom framgår av trafikutskottets betänkande har remissutlåtandena som anhållits om ej erhållits, varför utskottet har för avsikt att fortsätta med beredningen av medlemsförslaget efter sessionen. Och i så fall bör detsamma kunna komma upp till behandling vid Nordiska rådets nästa session.

Av medlemsförslaget framgår också, att Finland är det enda land i Norden, där den obligatoriska trafikförsäkringen även ersätter personskada som åsamkats fordonets ägare eller förare. Denna skiljaktighet i fråga om förarskyddet förefaller att vara mindre känd bland den stora allmänheten i vårt land. Detta är sannolikt beroende av den allmänna uppfattningen om, att en resa till ett land i Skandinavien inte är en utrikesresa i ordets egentliga betydelse utan en resa till ett land eller till länder med samma förmåner och skyldigheter som gäller i Finland.

För en medlem i Nordiska rådet skänker ett dylikt konstaterande förstås en stor tillfredsställelse och är samtidigt ett bevis för, att Nordiska rådet har lyckats väl med sina uppgifter och sin verksamhet. Men samtidigt betyder uppfattningen om, att Norden har en ungefär likartad och samordnad lagstiftning, ett stort ansvar för oss som är medlemmar i rådet. Särskilt gäller detta förmåner och skydd av olika slag som rådets medlemsländer ger sina medborgare i respektive land.

För Finlands vidkommande har den avvikande lagstiftningen beträffande trafikförsäkringen förorsakat många finländska semesterfirare och andra resande med egen bil i nordiska länder besvikelser som inverkat på deras liv under längre eller kortare tid, beroende av den skada som de lidit under sin bilresa. De har startat sin resa förstås i förhoppning om att de skall komma lyckligt tillbaka men också i tron om att trafikförsäkringen ger dem samma skydd i Skandinavien som i hemlandet. Om olyckan har varit framme har de bittert fått erfara att föraren/ägaren saknar trafikförsäkringskydd. När det gäller resor till utomnordiska länder är alla vanligen medvetna om, att

det erfordras tilläggstrafikförsäkring. Så därför föreligger inte här samma problem som vid en resa med bil till ett nordiskt land.

Detta problem blir år från år allt större beroende av den växande motorismen som troligen är en följd av såväl mera fritid som en högre levnadsstandard.

Under 1960-talet fördubblades personbilstrafiken över Öresund och uppgick år 1970 till ca 1 350 000 fordon. Igen mellan Sverige och Finland har trafikökningen varit procentuellt ännu större på grund av de snabbt ökade färjförbindelserna mellan dessa länder.

Av det ovannämnda framgår att personbilstrafiken ökat kontinuerligt mellan de nordiska länderna. År 1970 anlände till Finland nästan 342 000 fordon. Av dessa var 239 771 inregistrerade i Sverige. Trafikskador som förorsakades av utländska fordon i vårt land samma år uppgick till 1 011. Den procentuella ökningen i jämförelse med år 1960 var 597 %. Flertalet av skadorna förorsakades av i Norden inregistrerade bilar.

I Sverige inträffade igen år 1970 1 722 trafikskador orsakade av utländska bilförare. Av dessa var 1 044 hemmahörande i Danmark, Norge och Finland. — Med ovannämnda olycksstatistik har jag velat påvisa att vi står inför ett allvarligt problem som vi inte får glömma eller blunda för. Trafikskador är som känt av mycket svårartad karaktär.

Har vi råd att förbättra den obligatoriska trafikförsäkringen i Norden att omfatta även föraren eller ägaren? För egen del svarar jag ja på frågan. Detta vill jag bevisa genom att nämna om de premieförhöjningar som vidtogs i Finland år 1968, då försäkringsskydd för föraren/ägaren infördes.

För en privat bilägare steg premien med 17: —/år eller 4,4—7,5 %. Skillnaden beror av att Finland är indelat i tre olika riskklasser och därför är denna procentuella skillnad. För taxibilarna steg premien likaså med 17: —/år. Här är den procentuella förhöjningen mindre eller 1,6—2,7 %. Lastbilsförhöjningen uppgick till 34: —/år eller i procent 1,8—5,3 %. För motorcyklisternas vidkommande var förhöjningen 27: —/år el-

ler 25—43 % och slutligen för mopeder 6: —/år eller 27 %.

Nuvarande premieinkomster har visat sig täcka utgifterna för den förbättrade trafikförsäkringen.

Här i Finland har det utvidgade trafikförsäkringsskyddet mottagits, enligt vad jag kan förstå, med tacksamhet. Premieförhöjningen, som här är fråga om, orkar man bra betala när man är frisk och arbetsför, då man vet att ifall man råkar ut för en olycka, förskonas man åtminstone från ekonomiska bekymmer. Vid inträffad trafikolycka finns det ändå mer än nog av bekymmer och problem även om vi befrias från de ekonomiska.

Jag tror, för min del, att om vi begrundar premieförhöjningen ur den synpunkt som jag har försökt beskriva, känns förhöjningen som måste verkställas, mycket blygsam.

I egenskap av en av undertecknarna av medlemsförslaget har jag här velat komma med argument och motiveringar som ligger bakom det utvidgade trafikförsäkringsskyddet.

Till slut, herr president, vill jag uttala en förhoppning om, att medlemsförslaget skall godkännas, när det i sinom tid kommer upp till behandling vid Nordiska rådets session.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

9

B 12/t: regeringsförslag om överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet och D 1972/14/1971/t: meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet

1. i anledning av regeringsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at indgå en overenskomst om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet helt eller ho-

vedsageligt i overensstemmelse med det af Nordisk Embedsmandskomite for Transportspørgsmål udarbejdede forslag (NU 1971: 18).

2. tager meddelelserne om rekommandation nr. 14/1971 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Statsrådet **Norling:** Herr president! Transportfrågorna har genomgående ägnats stor uppmärksamhet inom Nordiska rådet. Och det är också fullt naturligt, att länder som är geografiskt så nära anknutna och som i övrigt förenas av så många band gemensamt överväger vad som kan göras för att utveckla och förbättra det transportnät som knyter samman dem.

Ser man tillbaka på vad Nordiska rådets trafikutskott arbetat med under de senaste tio åren så finner man, att uppmärksamheten varit inriktad på såväl principiella och övergripande problem som konkreta enskilda samarbetsprojekt. Exempel på det förra är behandlingen av medlemsförslag om ökad trafikpolitisk anpassning i olika hänseenden, vidare de av trafikutskottet initierade NORDTRANS-studierna. I dessa har man sökt att i nordiskt perspektiv fånga upp bebyggelse- och näringslivsutvecklingen samt utvecklingen av transportsystemen och att bedöma dessa senare i förhållande till samhällsutvecklingen i stort. Exempel på den uppmärksamhet som ägnats konkreta trafikprojekt är frågorna om vägförbindelserna mellan Norge och Sverige, väg- och sjöförbindelserna mellan Finland och Sverige samt Öresundsförbindelserna mellan Danmark och Sverige.

Efter hand har man känt ett ökat behov av att ge det gemensamma nordiska arbetet med trafik- och kommunikationsfrågorna en fastare avtalsmässig ram och i anslutning därtill förbättrade institutionella betingelser. Detta kom till uttryck redan i förslaget till Nordek-traktat, som innehöll ett särskilt transportavsnitt. Nordiska rådets trafikutskott har därefter ägnat fortsatt uppmärksamhet åt frågan. Dess starka känsla för behovet att få till stånd en avtalsmässig reglering av transportsamarbetet kom till uttryck i dess rekommendation nr 14/1971 vid rådets nittonde session i Köpenhamn.

I rekommendationen anbefalldes de nordiska regeringarna:

1. att snarast upprätta en permanent nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor, som kan arbeta i anslutning till det nordiska ministerrådet och i övrigt ingå i den organisation som upprättas inom ramen för ett transportavtal;
2. att utarbeta förslag till avtal mellan de nordiska länderna om samarbete på transportområdet omfattande såväl organisationen som innehållet av samarbetet.

Det uttalades vidare i rekommendationen, att förslag till överenskommelse borde föreläggas Nordiska rådets nästa session, dvs. till den session som nu pågår.

Låt mig först säga att uppgiften förvisso framstod som krävande. När man arbetat med Nordek-traktaten så uppnådde man ett transportavsnitt som omfattade tre allmänt hållna paragrafer, vilka tillsammans rymdes på en halv sida. Önskemålet att ha ett förslag till överenskommelse klart till nästa session framstod också som något optimistiskt vid första eftertanke.

Som framhölls vid förra sessionen så innebar ju de pågående övervägandena om det fortsatta samarbetet med EEC ett särskilt osäkerhetsmoment, när det gällde att utarbeta en överenskommelse. Samtidigt var Nordiska rådets tidsangivelse ett uttryck för dess och trafikutskottets bedömning av frågans vikt.

Ganska omgående efter förra sessionen tillsatte också de nordiska regeringarna en ämbetsmannakommitté, som har arbetat mycket intensivt för att få fram ett förslag till nordisk överenskommelse på transportområdet. Sedan kommitténs förslag behandlats vid ett par ministermöten, har resultatet av överläggningarna kunnat som regeringsförslag överlämnas till Nordiska rådet för yttrande vid denna session.

Vad innebär nu den framlagda transportöverenskommelsen? Jo, inledningsvis anger de nordiska regeringarna utgångspunkterna för transportöverenskommelsen. Man förklarar sig vara medveten om den betydelse som rationellt ordnade och effektiva transporter har för de nordiska ländernas näringsliv och för det nordiska produktions-

samarbetet och varuutbytet. Det understryks också betydelsen av att samarbetet inom transport- och kommunikationsområdet utvidgas och fördjupas i riktning mot ett optimalt utnyttjande av de nordiska ländernas samlade resurser. Det framhålls vidare att man är införstådd med att utvidgningen av samarbetet bör ske på ett sätt som står i överensstämmelse med nordiska länders deltagande i eller samarbete med en utvidgad europeisk ekonomisk marknad och med nordiska länders förbindelser med länder utanför denna marknad. I anslutning härtil betonas det emellertid, att nordiskt land som deltar i internationellt samarbete på transport- och kommunikationsområdet i sammanhang, där inte alla länderna är med, skall uppmärksamma de andra ländernas intressen. Detta är ett uttryck för den nordiska solidariteten.

Ser man vidare på överenskommelsen så framgår av dess artikel 1. att samarbetet täcker ett vitt fält, omfattande både transport- och kommunikationsområdet, såväl transporter till lands, till sjöss och i luften som post- och telekommunikationer. Härmed har man tillgodosett ett önskemål som Nordiska rådets trafikutskott gett uttryck åt vid förra sessionen. Endast vissa i huvudsak funktionellt betingade avgränsningar har gjorts. Det gäller frågor om säkerhet i landsvägstrafik, vilka handhas av det av de nordiska regeringarna nyligen inrättade Nordiska trafiksäkerhetsrådet. Vidare har de internationella sjöfarts- och luftfartspolitiska frågorna undantagits, vilket bl. a. sammanhänger med de särskilda handläggningsformer som här tillämpas.

I artikel 2. preciseras närmare överenskommelsens syfte. I sammanhanget framhålls att pågående samarbete mellan olika nordiska myndigheter, organ eller företag inte skall ersättas eller skjutas åt sidan genom överenskommelsen. Däremot skall de i överenskommelsen förutsatta samarbetsorganen — ministerrådet och ämbetsmannakommittén — vara beredda att främja och stödja samarbetet, t. ex. genom kompletterande åtgärder eller genom mera övergripande insatser i de fall det med hänsyn till problemens art och omfattning kan vara behövligt.

En central artikel i överenskommelsen är artikel 3, där man närmare redovisar olika sektorer inom transportområdet, där möjligheter till gemensamma insatser bör föreligga. En angelägen uppgift för samarbetsorganen är att genomföra analyser och utredningar i fråga om strukturella förhållanden och i fråga om utveckling av teknik och trafik inom enstaka eller flera transportsektorer i syfte att ge underlag för berörda länders handlande och skapa betingelser för gemensamma trafikprojekt och transport-systemlösningar. Jag kan i sammanhanget hänvisa till den lista som ämbetsmannakommittén upprättat och som tar upp en lång rad möjliga utredningsprojekt. Listan ger en antydning om att det finns åtskilligt av värde att hämta ur sådana gemensamma projekt. Samarbetsorganen skall också vid behov biträda vid tillskapandet av samarbetsarrangemang för att i praktiken genomföra trafikprojekt eller systemlösningar.

En annan uppgift är att i lämplig utsträckning och inom lämpliga sektorer medverka till trafikpolitisk anpassning. En härmed i viss mån sammanhängande uppgift är att verka för enhetliga författningsbestämmelser inom verksamhetsområdet.

Samarbetsorganen skall vidare främja verksamhet för teknisk standardisering och vid behov ta initiativ till sådan standardisering. De skall slutligen i en rad i överenskommelsen närmare preciserade hänseenden främja forskningssamarbetet på transportområdet, gemensam dokumentation och en bättre informationsverksamhet.

I artiklarna 4—11 anges ämbetsmannakommitténs sammansättning och sätt att arbeta, det nordiska ministerrådets uppgift inom avtalsområdet och samspelet mellan ämbetsmannakommittén och ministerrådet. I sammanhanget anges bl. a. att kommittén årligen skall förelägga ministerrådet för godkännande ett program för kommitténs verksamhet, vidare att kommittén likaledes årligen skall avge rapport till ministerrådet om verksamheten under det gångna året. I artikel 11 fastslås att ministerrådet — innan det framställer verksamhetsprogram — skall bereda berört organ inom Nordiska rådet tillfälle till överläggningar, dvs. närmast dess trafikutskott. Här förutsätts alltså ett succes-

sivt åsiktsutbyte som jag tror kommer att bli av stort värde.

I övrigt återfinns i överenskommelsen procedur-, finansierings- och slutbestämmelser. Jag har ingen anledning att gå in på dessa i detta sammanhang.

Sammanfattningsvis vill jag konstatera, att de nordiska länderna genom denna överenskommelse fått en fastare ram för sitt samarbete på transportområdet. Det gäller sedan att fylla denna ram med ett konstruktivt innehåll. Med den goda vilja som visats under arbetet på transportöverenskommelsen känner jag mig övertygad om att det med de nya arbetsformerna skall bli möjligt att effektivisera samarbetet och att ta initiativ till projekt som kommer att bli till gemensam nytta för de nordiska länderna.

Horn: Hr. præsident! Med regeringsforslaget om en traktat for det nordiske transportsamarbejde og nedsættelse af den embedsmandskomite, som vi bad om i rekommandation 14/1971, er vor anmodning fuldt imødekommet. Efter den redegørelse, som kommunikationsminister Norling nu her har givet om, hvorledes man fra regeringsside har tænkt sig at virkeliggøre de tanker, som vi i mange år i trafikudvalget har beskæftiget os med, og det traktatudkast, som foreligger i NU 18/1971, behøver jeg egentlig ikke gøre mange bemærkninger. Det var jo en introduktion af denne aftales omfang og målsætning.

Jeg vil gerne på udvalgets vegne sige tak til regeringerne, fordi man har formået på kort tid — efter sagens størrelse — at kunne forelægge forslaget her i dag. Jeg vil også gerne på udvalgets vegne rette en tak til de embedsmænd, som har forberedt udkastet til denne traktat eller overenskomst.

Det fremgår jo ganske klart af de enkelte artikler i overenskomsten, hvorledes målsætningen er, hvorledes arbejdsordningen er, og en af de ting, som jeg ville gøre en kommentar til, også fordi det har været rejst i udvalget, er spørgsmålet om, at den internationale sø- og luftfart er holdt udenfor. Det har jo sin naturlige forklaring i, at disse to transportområder berører den kommercielle side af transporten i så høj en grad, at

det ikke kan køres ind under traktaten, men det er klart, at den internationale trafik både på søen og i luften i en række relationer vil have forbindelse også med overenskomsten her. Derfor går jeg også ud fra, at det vil være muligt nu og da i de rapporter, som kommer fra Ministerrådet, igen at møde nogle af de problemer, hvor det internordiske har relation til den internationale transport på de her to nævnte områder, men det er naturligt, at det er holdt uden for overenskomsten.

På tilsvarende måde er det en selvfølge, kan man sige, at trafiksikkerhedsområdet er holdt udenfor, fordi vi nu har fået nedsat et trafiksikkerhedsråd, ikke sådan at forstå, at så skulle selve transportfunktionerne og trafiksikkerheden ikke have noget med hinanden at gøre. Det er ikke sådan at forstå, at embedsmandskomiteen, som skal beskæftige sig med overenskomsten, er uden forbindelse med trafiksikkerhedsproblemet fremover. Det vil jo være sådan, at der vil være et samvirke imellem de to parter.

Om selve arbejdsordningen vil jeg tro, at sådan som den er opstillet i artiklerne 4—12, er den funktionsdygtig, og det er vel også her, embedsmændene har haft et betydeligt arbejde. Ud fra deres erfaringer og de erfaringer, vi i øvrigt har i Norden med samarbejde landene imellem både på medlemsplan og på embedsmandsplan, har man fået opstillet en række regler, som vil vise sig at være funktionsdygtige fremover i dette arbejde.

En vigtig ting, som fremhæves og er fastlagt i overenskomsten, er dette med, at de interesserede parter inddrages i arbejdet ved, at Ministerrådet nu selv træffer sine beslutninger, og i samråd med embedsmandskomiteen får flere forskellige institutioner lejlighed til at blive bekendt med de tanker, Ministerrådet har gjort sig. Det vil sige, at her er et af de områder, hvor man fra trafikudvalgets side har været angstelig for at miste forbindelsen mellem ministerråd, embedsmandskomité og Nordisk Råds trafikudvalg. Som det er fastlagt i artikel 11 har vi sikkerhed for, at vi stadig væk vil være i direkte kontakt om disse problemer, og vi håber ikke — og det har

vi heller ikke grund til at antage — at Ministerrådet skal blive en sovende institution, tværtimod. Det arbejdstempo, der har været i det år, der er gået, viser, at man virkelig har vilje til at gøre noget ud af det.

Men på den anden side får vi mulighed for i trafikudvalget at drive på på områder, hvor vi eventuelt mener, at det går for langsomt eller det modsatte, hvilket dog sjældent vil være tilfældet med de økonomiske forhold, som alle de nordiske lande ligesom de øvrige vesteuropæiske lande befinder sig i.

Der er i et bilag til overenskomsten nævnt forskellige arbejdsopgaver, som man kan tænke sig at tage fat på. I minister Norlings redegørelse her og også i indledningen til traktaten gøres opmærksom på, at disse arbejdsopgaver, som de her er opstillet i bilaget, ikke er et arbejdsprogram, som Ministerrådet har stillet op til løsning hverken i dette eller næste år, men det er en række eksempler på opgaver, som vi ved trænger sig på, til løsning i de nærmeste år. Der vil være en lang række andre opgaver, som hører til her, og som jeg kunne føje til. Men jeg takker også for, at man har givet denne smagsprøve på, hvad Ministerrådet kunne tænke sig, at der blev taget fat på.

Vi kan fra trafikudvalgets side i fuld enighed sige tak for, at man har taget disse ting ind, som for os har været ret afgørende i det videre arbejde. Vi ved i øvrigt, at Nordtrans' betænkning og det supplement, der kom for nylig er overgivet til ministrene og rummer nogle af de arbejdsopgaver, som vi har beskæftiget os med i Nordisk Råds trafikudvalg gennem mange år.

Det har været nævnt under generaldebatten, at vi havde mange organer inden for det nordiske samarbejde, og det er rigtigt. Vi har også så mange, at man somme tider kan være angstelig for, om det ikke er for mange. Der er også i traktatindledningens beskrivelse af målsætningen henvist til, at det ikke er meningen, at embedsmandskomiteen eller Ministerrådet skal løse alle opgaverne, men at man fortsat skal samvirke med en række organer, som findes i de enkelte lande i Nordisk Råds regie, for at løse forskellige opgaver.

Vi har hæftet os ved, og det er fremhævet, informations- og forskningsområdet, og vi tillægger det stor betydning, at netop disse to forhold er nævnt, fordi her er jo penge at tjene på længere sigt.

Ratificeringen kan vi vel forudsætte sker her i løbet af året, således at overenskomsten skulle kunne træde i kraft ved nytårstid næste år, og med hensyn til at komme ud af det igen — det med at komme ud af noget interesserer jo visse kredse i Norden i øjeblikket — er det sådan, at bestemmelserne her, så vidt vi forstår, svarer til de almindelige regler for den slags overenskomster både i nordisk og internationalt regie.

Må jeg slutte med, hr. præsident, at sige, at jeg tror, jeg på udvalgets vegne kan sige, at vi er overordentlig glade for, at vi har nået den stund, vi nu befinder os i. Jeg kan sige, at jeg personlig betragter det som en overordentlig betydningsfuld dag, når jeg tænker på første gang midt i 1950'erne, da jeg kom ind i den gamle samfærdselskomité — mange af disse problemer er løst, andre ikke løst — og hvorledes vi dengang spejdede frem mod det mål, det resultat, der foreligger her. Det ligger mange, mange års arbejde forud både i trafikudvalget og i den gamle samfærdselskomité, i regeringerne og ikke mindst hos embedsmændene, som vi har ulejliget med mange spørgsmål.

Der er ingen tvivl om, at uanset hvorledes vore lande vil blive stillet i det europæiske billede i fremtiden og i det nye verdensbillede, som så småt er begyndt at tegne sig for os, hvor nye stærke nationer vokser op øst og vest for os, vil vi få mulighed for ved et nøjere samarbejde med fælles udnyttelse af vore ressourcer og vor vilje at placere Nordens folk i hele det økonomiske samvirke inden for et større eller mindre Europa, og vi har her fået eller givet os selv et instrument i hænde, som skulle sikre, at Nordens folk, uanset hvordan vi måtte blive placeret, fordi alt, der her besluttet, jo ret nøje falder sammen med EF-beslutninger på transportområdet, stadig væk vil blive betragtet som nationer, der forstår ved samspil at udnytte de begrænsede ressourcer, vi har under de forholdsvis vanskelige klimatiske forhold, vi befinder os i.

Hermed — hr. præsident — skal jeg anbefale, at man dels godkender traktaten til rekommandation 14/1971, dels anbefale, at man godkender, at denne overenskomst ratificeres af vore lande.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om punkt 1.

För rekommandationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Johannes Antonsson, Jo Benkow, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Gutorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Olavi Lähteenmäki, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Elsi Hetemäki, Guri Johannessen, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Gerda Møller, Jan-Ivan Nilsson, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist, Johannes Virolainen, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 56 röster.

Utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

10

D 1972/3/1971/t: meddelanden om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete, C 21/t: berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning och C 40/t: berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Trafikutskottet hade föreslagit,

1. at rådet tager beretningerne fra Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning og Nordisk Trafiksikkerhedsråd til efterretning;

2. at rådet tager meddelelsen om rekommendation nr. 3/1971 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Utskottets förslag, punkterna 1 och 2, bifölls.

11

C 25/t: berättelse från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

12

D 1972/21/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna och D 1972/15/1971/t: meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendation nr 21/1969 och rekommendation nr 15/1971 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

13

A 287/t: medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden

Trafikutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd at foretage en undersøgelse af, hvorledes trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden kan udbygges og billiggøres.

Holmberg (trafikutskottets talesman): Hr. præsident! For snart 2 år siden fremsattes der bl. a. af repræsentanter for Island, Færøerne og Grønland et medlemsforslag om, at der foretages en undersøgelse af mulighederne for udbygning af trafikforbindelserne mellem disse områder og det øvrige Norden.

Der har i trafikudvalget været enighed om, at der er behov for en udbygning af trafikapparatet og for en billiggørelse af billetpriserne. Set ud fra et nordisk synspunkt er forholdet mellem de atlantiske dele af Norden og det øvrige Norden helt det samme som forholdet mellem de tyndt befolkede isolerede dele og de mere centrale dele i hvert af de enkelte lande. I den nationale transportpolitik har det stedse været et mål at tilvejebringe gode og billige transportmuligheder inden for landet for at modvirke isolation og stagnation af visse dele af landet.

Udvalget finder nu, at det er rimeligt at foretage en omfattende undersøgelse af mulighederne for at gøre Norden til en trafikpolitisk enhed. Udvalget har ikke haft ressourcer til at foretage selvstændige undersøgelser, men mener, at der her ligger en vigtig opgave for Nordisk Ministerråd og den nyoprettede embedsmandskomiteé for samfærdselsspørgsmål.

Hvis man mener det alvorligt med nordisk samarbejde, og det gør vi alle sammen, må man ønske, at beboerne af de fjerne områder gennem bedre og billigere forbindelser får mulighed for at besøge beboerne i de mere centrale dele af Norden. Derved brydes den isolation, som sikkert føles dybt af mange. Det er måske også det vigtigste mål,

men kontakt skabes også ved at gøre Island, Færøerne og Grønland til feriemål for beboerne i de centrale dele af Norden. Turismen kan godt blive en løftestang, som støtter en ønskelig udvikling i gang.

En af de investeringer, som må foretages for at skabe et tilfredsstillende trafiknet, er anlæg af en ny lufthavn på Færøerne. Trafikudvalget har fremhævet det ønskelige i, at arbejdet med dette spørgsmål søges fremskyndet. Vi er fra dansk side enige i, at et anlæg af en sådan lufthavn er en internt dansk opgave. Men et af de spørgsmål, som må tages op til undersøgelse, er vel nok, om beflyvningen af denne og andre lufthavne bør betragtes som en nordisk opgave og løses eller betales i fællesskab.

Det er altså et enig udvalg, der i dag forelægger sin betænkning med indstilling om, at rådet vedtager en rekommandation til Nordisk Ministerråd om at foretage en undersøgelse af, hvorledes trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne og Grønland og det øvrige Norden kan udbygges og billiggøres. Vi håber, at rådets øvrige medlemmer vil være enige heri, og i, at den opgave tages op, og vil stemme for den foreslåede rekommandation. Det ville måske også være ønskeligt, hvis trafikministrene allerede i dag kunne give udtryk for deres tilslutning til, at i alt fald den undersøgelse sættes i gang, og at den gives høj prioritet.

Øregaard: Hr. præsident! Selv om trafikudvalget ikke har fundet nogen konkret løsning på eller vejledning for, hvorledes trafikforbindelsen mellem Island, Færøerne og Grønland kan udbygges og billiggøres — det var heller ikke den opgave, udvalget fik stillet, det skulle kun foretage en undersøgelse — så vil jeg dog gerne udtale min tilfredshed med den måde, udvalget har foretaget undersøgelsen på. Dette gælder ikke mindst det, at udvalget har aflagt besøg på Færøerne og under ikke særlig gunstige vejrforhold, det var måske i denne forbindelse kun en fordel for bedømmelsen af problemet, har sat sig ind i vilkårene for i hvert fald flyveforbindelsen til og fra Færøerne.

Jeg er enig med udvalget, når dette i betænkningen udtaler, at det ikke kan tage spørgsmålet om udviklingen af godstrafik-

ken op til behandling. Efter mit skøn bliver denne udført på tilfredsstillende måde.

Derimod er der, for så vidt passagertrafikken angår, meget tilbage at ønske. At Norden stadig og forhåbentlig stadig vedbliver med at optræde som en enhed, skyldes langtfra alene en geografisk nær beliggenhed af de enkelte nordiske områder — man behøver blot at tænke på Island og Færøerne — men en fælles kulturel baggrund og udvikling baseret på gensidig påvirkning gennem nær kontakt op igennem tiderne. Spørgsmålet, som vi nu behandler, er derfor ikke alene et spørgsmål, der vedrører de enkelte lande, men en fælles nordisk interesse.

Man er kommet langt i løsningen af opgaverne her mod syd og øst, så langt, at færinger, når vi sammenligner med forholdene på Færøerne, føler en vis isolation; denne fornemmelse må vi alle føle det som en fælles sag at ophæve.

Jeg er klar over, at den største del af opgaven påhviler det os selv sammen med Danmark at løse. Vi må gennem oplysning om Færøerne og gennem udbygning af hottelkapaciteten skabe de nødvendige forudsætninger for et større trafikunderlag. Men alle disse bestræbelser vil være forgæves, hvis man ikke gennem opførelse af en større og bedre udstyret lufthavn gør det økonomisk forsvarligt for luftfartsselskaberne at indsætte det flymateriel, der kan nedbringe priserne for befordring. Det er muligt, at de nuværende priser for hver befordret kilometer ikke ligger højere end på andre nordiske ruter, men de mange kilometer medfører, at en rejse med fly er økonomisk uoverkommelig for de fleste. Jeg kan i denne forbindelse oplyse, at Sammenlutningen af færøske Studerende uden for Færøerne i en skrivelse til trafikudvalget — skrivelsen er modtaget, efter at dette har skrevet betænkningen — har anført, at de høje billetpriser er en medvirkende årsag til, at de studerende til en vis grad mister den personlige kontakt til hjemmet og til færøske forhold med det resultat, at flere af dem efter endt uddannelse ikke vender hjem til skade særlig for et så lille samfund som det færøske, der er under udvikling.

Hvad passagertrafikken med skib angår, vil der stadig være et udækket og

specielt behov, men den primære opgave må være at løse de forskellige problemer for flytrafikken. Som første skridt i denne retning er der nu nedsat et dansk/færøsk udvalg til belysning af lufthavnsspørgsmålet.

Flyforbindelsen mellem Færøerne og Danmark/Norge opretholdes i dag af indenrigsselskabet Danair på SAS-koncession. På Færøerne er man af den opfattelse, at for en rute som denne, der for de store selskaber ikke er særlig økonomisk interessant, ville man føle sig mere tryk i relation til, hvilken frekvens man anser for nødvendig, såfremt det var et færøsk selskab, der havde koncession på ruten. Vi håber på i forhandling at kunne få dette synspunkt anerkendt og accepteret.

Jeg vil ende med at sige, at jeg kan slutte mig udvalgets indstilling om, at sagen overgives til Nordisk Ministerråd til videregående undersøgelse.

Minister for offentlige arbejder og forureningsbekæmpelse **Kampmann**: Hr præsident! I anledning af indlæggene fra Holmberg og hr. Øregaard, dels vedrørende flyvepladsen Vaga på Færøerne og dels vedrørende koncessionsforholdene for beflyvningen, kan jeg ganske kort oplyse, at jeg har fået en henvendelse fra det færøske lagting med ønske om at indlede en forhandling om disse koncessionsforhold og de første forhandlinger herom har allerede fundet sted.

For så vidt angår det andet spørgsmål om anlæggelse af en ny lufthavn på Færøerne kan jeg meddele, at det danske trafikministerium allerede har nedsat et udvalg, der har fået til opgave at undersøge omstændighederne og forudsætningerne vedrørende oprettelse af en sådan lufthavn. Dette er sket med et absolut positivt sigte.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, företogs votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder

Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Olavi Lähtemäki, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Anders Aune, Erling Engan, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Ove Hansen, Poul Hartling, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 62 röster.

14

A 336/j: medlemsförslag om nordiskt förbud mot tobaksreklam

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre en ensartet regulering og begrænsning af adgangen til reklame for tobak og at iværksætte en effektiv information om tobaksrygningens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen og gennem bestemmelser om udtømmende varedeklaration på tobaksemballage.

Carl-Henrik Hermansson, Holmberg och Seip hade i reservation 1, fogad till utskottets betänkande, hemställt, att Nordiska rå-

det i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at indføre forbud mod tobaksreklame og at iværksætte en effektiv information om tobaksrygningens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen og gennem bestemmelser om udtømmende varedeklaration på tobaksemballager.

Erik Adamsson och Møller hade i reservation 2, fogad till utskottets betänkande, hemställt, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Ehnröth (juridiska utskottets talesman): Herr president! Det medlemsförslag vi nu diskuterar låter bestickande:

Tobaksrökning är skadlig; reklamen är suggestiv; varför då inte förbjuda reklamen och på det sättet minska tobaksrökningen och öka människans livslängd?

Vid närmare eftertanke finner man att saken ändå inte är så här enkel.

I intet av de utlåtanden, som legat till grund för ärendets behandling i juridiska utskottet, har man föreslagit en så drastisk åtgärd som att förbjuda tobaken; en sådan förbudslag skulle säkert inte bli effektivare än den vi har erfarenheter av.

Att förbjuda varje form av reklam för något som är tillåtet kan knappast vara principiellt riktigt eller ändamålsenligt.

Det går knappast att uppnå syftet med ett totalförbud. Vi i Nordiska rådet kan inte stoppa reklamen för tobaken i de miljoner tryckalster som kommer till våra länder utifrån.

Det är inte heller på långt när klart, att ett totalförbud för reklam har den inverkan på rönkningsvanan som förbudets förespråkare gör gällande.

Många människor blir aldrig rökare, andra blir det, trots skräckskildringar om tobakens skadlighet. Tobaksreklamen är inte så utformad att den motväger den sakliga upplysningen om hälsoriskerna som onekligen är förenade med regelbundet tobaksbruk. Tobaksreklamen i dag är märkeskonkurrens, inte suggestivt utformad uppmaning till rökning. — Reklamen för filtercigarretterna

är ett exempel på det här. Utan den reklamen hade knappast rökarna i så stor utsträckning, som har skett, gått över till filtercigarretterna, någonting, som jag tror — utan att förstå mig på saken eftersom jag aldrig har rökt, — att i alla fall är mindre skadligt än att röka de gammaldags cigarretterna.

I vissa öststater, där all tobaksreklam är förbjuden, har konsumtionsökningen på sistone varit 6—8 procent per år eller helt rekordartad i jämförelse med trenden t. ex. i Finland.

Vilket är då läget på reklamfronten i de nordiska länderna i dag?

Tobaksreklamen är helt förbjuden i Island sedan början av detta år.

I Norge väntar man en proposition, men vad den kommer att föreslå, vet man förmodligen inte.

I Sverige har socialstyrelsen fått i uppdrag att utreda frågan om en enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i massmedia och därvid även finna regler för att skapa möjligheter att ingripa mot reklam för skadliga varor, t. ex. tobak.

I Danmark har mig veterligen inte några officiella tilltag beslutits, men frågeställningen är självfallet också där aktuell.

De finska förhållandena skall jag be att få relatera något mera i detalj.

Tobaksindustrin har ingått ett avtal med statsmakten om begränsning av reklamen. Denna har helt upphört i televisionen och i biografen, i ungdomstidningar och -tidskrifter och på pärmbladen också i andra tidningar. Vidare har man begränsat antalet annonser och deras storlek samt gått in för att inte begagna personer under 25 år och inte heller ”kändisar” som ungdomen uppfattar som förebilder såsom modeller i tobaksreklam.

Den här överenskommelsen är av så pass färskt datum, att man inte kan tala om några erfarenheter av dess effekt. Men man kan, såsom i motiveringen till juridiska utskottets förslag till rekommendation göres, peka på vad det svenska marknadsrådet i sitt utlåtande till utskottet säger: Det finns redan nu goda möjligheter — i Sverige alltså — att från samhällets sida ingripa mot de förhållanden som enligt medlemsförslaget främst synes motivera ett radikalt totalför-

bud, den hittills vanligen starkt suggestivt utformade reklamen. Lagen om otillbörlig marknadsföring ger marknadsrådet rätt att förbjuda sådan reklamåtgärd som är otillbörlig mot konsumenter.

Marknadsrådet rekommenderar därför för svenskt vidkommande att man dröjer med ställningstagandet till frågan om totalförbud mot tobaksreklam. Detta bl. a. därför att man anser att det finns anledning att anta, att erfarenheterna av den lagstiftning som finns kommer att visa att man utan att tillgripa ett generellt förbud mot tobaksreklam kan komma till rätta med dess inte önskvärda effekter.

Det förslag till rekommendation som juridiska utskottet lägger fram för rådet går ut på

— för det första: att åstadkomma ensartade restriktioner mot tobaksreklam;

— för det andra: en effektiv information om tobaksrökningens skadliga verkningar, och

— för det tredje: en uttömmande varudeklaration på varje tobaksemballage.

Herr president! Jag yrkar bifall till detta rekommendationsförslag.

Werner: Herr president! Vid ett första påseende kan medlemsförslaget om nordiskt tobaksreklamförbud synas marginellt och ointressant. Men vid en närmare och förutsättningslös granskning finner man att förslaget i viktiga avseenden berör centrala hälsofrågor.

Jag nödgas först och främst konstatera att en rad ekonomiska och kommersiella intressen har ett alltför stort inflytande över hälsofrågorna i de nordiska länderna. Konstaterandet kan gälla läkemedelsindustrin och dess hårdföra och cyniska marknadsföring av exempelvis sömnmedel och lugnande medel. Det kan också gälla bryggerikapitalet som är ute efter stora profiter och vänder sig till ungdomsgrupperna för att dessa allt tidigare och i allt större utsträckning skall börja konsumera alkohol.

Det är mot den bakgrunden som man också skall se frågan om tobaksreklamen.

Jag behöver inte här uppehålla mig vid tobakens skadeverkningar. På det området

har ett övertygande material framlagts av Världshälsoorganisationen och andra. Det räcker med att hänvisa till WHO och det material, som återfinns i de handlingar som presenterats för oss inför behandlingen här.

Reklamens syfte är att påverka konsumtionens storlek. De som är ekonomiska intressenter i sammanhanget vill att flera skall röka mera. Ungdomarna är en utsatt målgrupp. Vi vet av erfarenhet att tonåringar är mer påverkbara än andra. Det vet också reklambyråer och marknadsförare.

I alla de nordiska länderna företas i dag en rad aktioner för att motverka tobaksrökningen. Åtgärderna är inte alls baserade på några moraliska eller puritanska värderingar. Vi har att göra med en ren hälsofråga, det gäller att tränga tillbaka rökningen över hela fältet. Redan etablerade rökare bör stimuleras att sluta röka eller åtminstone röka mindre. Ungdomar och andra som inte röker måste motiveras att avstå från rökdebut. Sammanhangen är enkla. All rökning innebär en hälsorisk för den enskilde rökaren, och ser man till samhället i dess helhet medför rökning, kombinerad med bl. a. dålig kost och otillfredsställande motion, genom sina konsekvenser ett tryck på sjukvårdens resurser.

I Sverige har regeringen givit socialstyrelsen i uppdrag att utreda tobaksfrågan och då främst vad som på åtgärdssidan kan göras för att motverka rökningen. I Sverige uppmärksammar också skolöverstyrelsen dessa frågor på ett markant sätt. När det gäller skolområdet kan nämnas att Riksförbundet hem och skola, vars förbundsordförande är det socialdemokratiska socialborgarrådet i Stockholm, tillsammans med Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar vänt sig till landets alla skolor och föräldrarföreningar med mycket kraftfulla rekommendationer om åtgärder mot rökvanorna.

Rökvanorna är som bekant väl etablerade i alla de nordiska länderna. Förbud mot tobaksvaror som sådana har inget stöd inom den allmänna opinionen och är praktiskt omöjligt att genomföra. Jag tror inte heller på någon förbudslinje i detta avseende. Däremot är det viktigt att man genom upplysning, information, reklamförbud, total samhällskontroll av tobaksmarknaden och

andra åtgärder motverkar rökningens utbredning.

Mot den här bakgrunden ter det sig som cyniskt och utmanande att profitörer och amerikanska cigarrett-penning-intressen tillåtes att motverka samhällsåtgärderna för att begränsa tobakens skadeverkningar. Nordiska rådets enskilda medlemmar har vid den kommande omröstningen att välja mellan att stödja hälsointressena, baserade på Världshälsoorganisationens sakmaterial om tobakens skadeverkningar, eller att stödja de ekonomiska intressen som vill öka tobakskonsumtionen inom alla befolkningsskikt. Var och en har därvid ett personligt ansvar, och jag garanterar att vi i Sverige skall finna vägar att informera den allmänna opinionen om politikernas ställningstaganden.

Det saknas ju inte experter vid Nordiska rådets sammanträden — det gäller också sessionen här i Helsingfors. Men jag vill fråga: Var finns exempelvis Bror Rexed, Malcolm Tottie eller Gösta Tibblin från Sverige? Alla är medicinare och experter i tobaksfrågan. Var finns dr Kjell Bjartveit från Statens tobakksskaderåd i Norge?

Sanningen är den att man undvikit att ta med experter till Nordiska rådet som är motståndare till tobaksreklamen. Sanningen är också den att denna frågas behandling har föregåtts av ett märkligt spel, där de ekonomiska intressena haft en ledande roll samtidigt som deras politiska medhjälpare sökt trola bort frågan eller åtminstone reducera dess betydelse.

Låt mig rikta uppmärksamheten på sid. 55 i trycket. Under rubriken Statens tobakksskaderåd, stycket 4, hänvisar rådet till en bilaga, som uppenbarligen är mycket central. Men jag har förgäves letat efter bilagan i trycket. Vad är det som man inte vill informera oss om?

Det förhåller sig på det sättet att den norska statens tobakksskaderåd är en i högsta grad officiell instans. Dess inställning till tobaksreklamen är av centralt intresse för frågans bedömning här i Nordiska rådet. Men då undanhålls vi detta material.

Jag skulle för övrigt vilja vända mig till den norska regeringens företrädare och fråga: Har socialministern vid något tillfälle

i det norska stortinget utlovat åtgärder som syftar till att helt förbjuda tobaksreklamen i Norge? Varför talar man då endast om begränsade åtgärder?

Nordiska rådets medlemmar har undanhållits en synes det mig avgörande promemoria från det norska tobakksskaderådet. Däremot har det uppenbarligen inte varit någon brist på partsinlagor från tobaksintressenternas sida. Jag vill i det sammanhanget fästa uppmärksamheten på ett märkligt aktstycke. Den svenska tobaksbranschföreningen har på vanligt sätt inkommit med ett remissvar. Detta redovisas i trycket. Därefter har tobaksbranschföreningen i Sverige avgivit ytterligare ett yttrande, denna gång utformat polemiskt mot svenska socialstyrelsens remissvar.

Här ser vi alltså att branschföreningen i Sverige, där amerikanska intressen har ett stort och delvis dirigerande inflytande, finner det angeläget att gå emot regeringens hälsoorgan, socialstyrelsen. Det må nu vara branschföreningarnas sak. Men nog måste vi sätta in föreningens polemikmetod i ett större sammanhang. Och jag vill uttala stor förvåning över att den svenska statens tobaksaktiebolag, som tillhör branschföreningen, kan tillåtas gå så helt samman med amerikanska intressen att man offentligt attackerar hälsomyndigheternas ståndpunkt.

Det finns anledning att återkomma till saken i den svenska riksdagen.

Givetvis betraktar jag tobaksreklamen som en politisk fråga. Men den är också en hälso- och fackfråga av mer begränsat slag. Oavsett politisk eller social uppfattning finns det anledning att gemensamt avvisa alla åtgärder, som söker manipulera människor att handskas vårdslöst med sin hälsa. Reservation 1 har undertecknats av C.-H. Hermansson, Yngve Holmberg och Helge Seip. Detta är ingen politisk koalition, det är en hälsokoalition i Världshälsoorganisationens anda. Utskottets halvhjärtade ställningstagande liksom ställningstagandet i reservation 2 — vilket jag inte ens vill beteckna som halvhjärtat — måste avvisas om Nordiska rådet skall bli taget på allvar i hälso- och socialfrågor.

Herr president! Jag hemställer att rådet antager den rekommendation som finns fogad till reservation 1.

Erik Adamsson: Herr president! Redan långt före den här sessionen har förslaget om nordiskt förbud mot tobaksreklamen signalerats som det helt överskuggande debättämnet, och den som läst dagens nummer av Hufvudstadsbladet bibringas lätt just det intrycket. Vi kan där i en stort uppslagen artikel läsa följande: "Den som inte inser att folkhälsan kan förbättras genom minskad tobakskonsumtion är blind, liksom den som inte inser att tobaksreklamen är en av de faktorer som påverkar konsumtionen."

Jag har ändå, herr president, svårt att inse att frågan behöver bli ett stort debättämnade i Nordiska rådet. Som framgår av medlemsförslaget är man redan i de olika nordiska länderna i färd med att på olika vägar få till stånd en begränsning av tobaksreklamen. Uppmärksamheten på frågans vikt är redan ett faktum. Det finns ingen anledning för mig att gå närmare in på detta. Debatten kan, som jag ser saken, därför begränsas till frågan om Nordiska rådet har anledning att avge en rekommendation till regeringarna rörande likartade bestämmelser för att begränsa tobakskonsumtionen; detta måste ju ändå vara målet för ett reklamförbud på området.

Som framgår av remissyttrandena råder det delade meningar om effekten av ett reklamförbud. Frågan är om det har den effekt vi hoppas på. Ett ordstäv säger ju att "förbjuden frukt smakar bäst". Så synes det också vara i fråga om det tilltagande narkotikamissbruket bland framför allt ungdomen. Här förekommer ingen reklam, om man bortser från massmedias reportage och den allmänna debatten, som kanhända bidrar till att väcka nyfikenhet och skapa spänning särskilt bland ungdomen kring det farliga giftet.

Men låt oss leka med tanken att Nordiska rådets medlemmar skulle kunna bli överens om att ett förbud mot tobaksreklam skulle leda till en konsumtionsminskning — tanken synes mig vansklig med hänsyn till de delade meningar som har förekommit i utskottet, men låt oss leka med tanken. Vinner vi något med en sådan rekommendation? Man har anledning att tvivla. För några år sedan hade rådet vid sin senaste session i Stockholm en stor debatt om förbud mot professionell boxning. Förbudet motive-

rades med riskerna för de agerandes hälsa. Förslaget antogs, mina vänner, visserligen under protester från några håll. Men i lördags avfördes den rekommendationen enhälligt och utan ett ords debatt från de rekommendationer som regeringarna skall verka för att genomföra. Ingen protesterade mot detta steg i en fråga som har diskuterats så mycket och som väckt så stor uppmärksamhet i Nordiska rådets arbete bara för några år sedan. Varför? Ja, det känner vi alla till. Nog sagt om den saken.

Jag hoppas att vi alla är överens om att när rådet antar en rekommendation skall den rekommendationen tas på allvar och någonting i dess syfte bli utträttat. Kan vi vänta oss detta när det gäller en eventuell rekommendation om förbud mot tobaksreklam? Är inte risken densamma här som i fråga om boxningsförbudet?

Är det inte bättre och riktigare att arbetet fortsätter i varje land för sig och inte hämmas av kravet på likartade bestämmelser? Jag tror det, och den meningen delas med mig av Orla Møller i juridiska utskottet. Vi föreslår därför att Nordiska rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget, med klart angivande i reservationen att vi inte är motståndare till information och upplysning och inte heller till en varudeklaration på tobaksprodukter, åtgärder som kan genomföras av varje land utan någon rekommendation från Nordiska rådet. Det krävs endast att man fattar beslut härom i varje enskilt land; och som framgår av medlemsförslaget har man redan påbörjat arbetet i det syftet.

Därmed, herr president, har jag besvarat den retoriska fråga som ställdes i Hufvudstadsbladets artikel, som jag anknöt till i början av mitt anförande, och som lyder: "Vad är då den som ser dessa båda fakta, men inte vill gå med på förbud mot tobaksreklamen?"

Jag yrkar bifall till reservationen 2. Det betyder avslag på de båda förslagen till rekommendation.

Ehrnrooth: Herr president! Herr Werner försökte ge intryck av att utskottet skulle ha varit föremål för någon organiserad hjärntvätt. Hans påstående gick ut på att amerikanska intressen, så förstod jag det,

har sett till att utskottet inte har fått avgörande information. Skall man tala om försök till hjärntvätt, så är det snarare den som jag förstod att herr Adamsson också avsåg, nämligen de två artiklar som under den tid Nordiska rådet har varit samlat på bemärkt plats har publicerats i en tidning, som läses av alla medlemmar i rådet. Verkställande direktören för Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar har varit i Helsingfors och det är naturligtvis honom tillåtet, det är ju ett gott ändamål han arbetar för. Det är bara om medlen vi är av olika åsikt. Vi som tycker att den gyllene medelvägen är bäst i den här frågan kan inte komma ifrån, herr Werner, att två ledande statsmän i tiderna, herrar

Presidenten: Repliken måste gälla föregående talare.

Ehrnrooth: Herr president, jag har lätt att anknyta också till det som herr Adamsson sade därför att jag motarbetar också hans förslag, nämligen inga åtgärder alls, men jag måste bara få säga, att när två sådana statsmän som Churchill och Stalin, vardera passionerade rökare, levde länge och väl, så är det nog ett bättre argument än de skräckskildringar med vilka man försöker upplysa Nordiska rådets medlemmar.

Werner: Herr president! Jag är inte säker på att de exempel på statsmän, som herr Ehrnrooth nämnde, är relevanta i sammanhanget — det kan ju hända att vi som inte röker kommer att bli äldre än både Churchill och Stalin.

Nu var det inte detta jag närmast tänkte på. Herr Ehrnrooth säger att jag här yttrade att juridiska utskottet skulle ha blivit utsatt för hjärntvätt av amerikanska intressen. Nej, så enkelt var det inte, herr Ehrnrooth. Men vi kan inte komma ifrån att de amerikanska intressena spelar en väldigt stor roll i de här ekonomiska intressegrupperna.

Vad jag ville fästa uppmärksamheten på var dock främst det mycket märkliga förhållandet med yttrandet från det norska tobakksskaderådet. Uppenbarligen saknas den bilagan. Kan herr Ehrnrooth plocka fram den eller tala om var den finns?

Minister for udenrigsøkonomi Nørgaard: Hr. president! Hvis min kollega, den dan-

ske indenrigsminister, havde været til stede her i dag, hvad han desværre er forhindret i, ville han have udtrykt sin personlige tvivl om, hvorvidt det er nogen nytte til, at Nordisk Råd bruger al for meget af sin kostbare tid og kraft på denne sag. Jeg tænker her ikke blot på det arbejde, der allerede er nedlagt i sagen forud for denne session, men jeg tænker også på, hvordan det vil gå, hvis rådet beslutter sig til at tage sagen op og forfølge den ved de kommende sessioner.

Der har i Danmark været ført forhandlinger med tobaksindustrien, der nu er så langt fremme, at det er forsvarligt at røbe, at tobaksindustrien har accepteret betydeligt mere vidtgående indskrænkninger med hensyn til cigaretreklamerings i Danmark end dem, der hidtil har været gældende, og når jeg har bedt om ordet på et så tidligt tidspunkt som muligt, er det således først og fremmest for at give debatten et andet udgangspunkt end det, der fremgår af det skriftlige materiale.

Efter dansk opfattelse gælder det først og fremmest om at undgå, at børn og unge mennesker overhovedet får smag for tobakken og at de, der er begyndt, ikke skruer deres forbrug op på det niveau, hvor det begynder at blive farligt. Dette må være ledetråden, når man taler om indskrænkninger i reklamen, hvorimod vi ikke mener det berettiget at skride ind over for den reklamemvirksomhed, som tilsigter at få folk til at gå over til et andet tobaksmærke end det, de hidtil har været slaver af.

Den danske tobaksindustri har accepteret at afstå fra reklamerings for cigaretter på plakater og skilte i nærheden af skoler, sygehuse, sportspladser, idrætsanlæg, svømmehaller, teatre og biografteatre, koncertsale samt alle andre lokaler, hvor unge mennesker færdes — på offentlig gade og vej, i offentlige befordringsmidler, på stoppesteder og holdepladser og ventesale osv. — alt bortset fra reklamerings i forbindelse med udsalgssteder for tobaksvarer. Om annoncer i pressen er der aftalt en yderligere begrænsning af størrelsen af de annoncer, der kan indrykkes i dagspressen, og det er aftalt, at disse annoncer ikke må anbringes på avisernes sportssider og ikke må indeholde billeder af idoler fra kunstens eller

sportens verden eller andre folkehelte — ja, end ikke af politikere!

Teksten må — hvad enten den er ledsaget af billeder eller ej — ikke udformes på en sådan måde, at den særligt henvender sig til børn og unge. De personer, der omtales eller afbildes, må være anonyme, og annoncen må i det hele taget ikke være suggestiv eller påtrængende. Ej heller reklamer i form af præmiekonkurrencer eller gratis uddeling i salgsøjemed — eller som det hedder på moderne dansk: "sales promotion" — vil finde sted. At der ikke vil blive reklameret for cigaretter i ugeblade og idrætstidskrifter eller andre publikationer, der henvender sig til børn og unge, er blot en bekræftelse af den hidtidige ordning.

Endvidere har man drøftet muligheden af at forlange, at alle cigaretpakninger forsynes med en advarsel om, at sundhedsmyndighederne anser cigaretrykning for farlig for helbredet. Fra den danske tobaksindustri blev der henvist til, at erfaringerne fra de lande, der har gennemført et sådant krav, ikke viser nogen effekt i form af nedgang i tobaksforbruget. Der vil sikkert også vise sig visse vanskeligheder med at få et sådant krav gennemført og overholdt, for så vidt angår importerede cigaretter, der fabrikeres og pakkes i udlandet.

Dette spørgsmål er således ikke helt og endeligt afklaret i Danmark.

Må jeg til slut kommentere den opfordring til en intensiveret informations- og oplysningsvirksomhed, som alle i udvalget har kunnet enes om. Jeg tror ikke, man får svært ved at få de nordiske regeringers accept på, at der består et behov for, at navnlig børn og unge bliver udsat for en intensiv påvirkning i retning af at gøre dem rygningens farlige virkninger helt bevidst. Til gengæld må man vel have lov til at sige, at der næppe er grundlag for, at disse spørgsmål fortsat skal stå på dagsordenen her i Nordisk Råd.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Alenius återtagit sin plats i rådet och att Kantola lämnat sessionen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Anna-Lisa Nilsson: Herr president! Jag är ingen vän av förbud. Detta påstående från min sida kan kanske tyckas motsägande, när jag begärt ordet för att tala för medlemsförslag A 336/j, som jag undertecknat och där det hemställts att Nordiska rådet skall rekommendera regeringarna att införa förbud mot tobaksreklam i Norden. Jag hade emellertid hellre önskat att man tagit bort tobaksreklamen på ett helt annat sätt, nämligen genom ett system med motreklam. Ett sådant system skulle ha kunnat användas mot både tobaks- och alkoholreklam. Min uppfattning är att om man gått in för det systemet, hade all reklam för vannebildande gifter mycket snabbt försvunnit.

Jag har emellertid inte haft så stor framgång med detta förslag när jag presenterat det i den svenska riksdagen. Det enda positiva jag har sett i fråga om motreklam var ett försök i Stockholm under sommaren 1969, men det måste tyvärr mycket snart upphöra på grund av att ekonomiska resurser fattades.

Jag har här i Nordiska rådet gått på förbudslinjen därför att jag anser att någonting måste göras, och det måste göras snabbt.

Skolans möjligheter att påverka attityder och beteenden är naturligtvis alltid beroende av den inställning som samhället i övrigt har. Skolan är en av samhällets viktigaste kanaler för faktainformation, men det är ett grovt misstag om samhället när det gäller information och opinionsbildning kring vannebildande gifter i stort sett slår sig till ro i vetskap om detta. Skolans uppgift är att genom saklig information undervisa och hjälpa eleverna med deras personlighetsutveckling. Förmågan att pröva kritiskt och självständigt och att motstå tendentiös påverkan, att få eleverna att inta en kritiskt värderande attityd, är av central betydelse.

Hurudan är då den allmänna samhällsattityden i giftrågorna? Varje dag, från det att eleven har lärt sig läsa och långt innan han uppövat sin förmåga till kritisk och självständig bedömning, utsätts han för ett enormt kraftprov i det här avseendet när han möts av det av samhället accepterade opinionstrycket t. ex. i form av cigarettreklam. Även om den såsom sker i Sverige

i dag — och det anser jag är en positiv utveckling i förhållande till tidigare — enbart presenteras med cigaretterns namn och en bild av ett paketomslag, är den dock en ständig påminnelse om att rökning och cigaretter är någonting som hör till det dagliga mönstret. Att viss reklam inte skulle rikta sig till ungdom har jag svårt att förstå. Naturligtvis riktar den sig till alla som kan tillgodogöra sig den. Vad jag vänder mig mot är alltså snedvridningen av de kostnader som läggs ned på reklam respektive upplysning och information. Här behöver vi en bättre balans och därmed ett stöd till den motståndskraft som finns hos individen mot att börja röka.

Det är intressant att notera att flera av remissinstanserna som avvisar ett förbud mot tobaksreklam talar välvilligt om information och upplysning, samtidigt som de säger att det inte är bevisat att tobaksreklamen ökar tobakskonsumtionen. Man säger att reklamen är enbart avsedd för att presentera de olika tobaksmärkena. Jag vill notera att det inte sägs någonting om vem som skall betala den ökade informationen och upplysningen. Jag vill också notera att det sannerligen är ett högt pris man får betala för att få olika märken presenterade, när kostnaderna uppgår i Danmark till 20 miljoner danska kronor, i Finland till 12 miljoner finska mark, i Norge till 12 miljoner norska kronor och i Sverige till 20 miljoner svenska kronor årligen. Motsvarande statsanslag för hälsoupplýsning och information är 0,1 miljon danska kronor, 0,045 miljon finska mark, 0,2 miljon norska kronor och 0,4 miljon svenska kronor. Beräkningarna har uppgivits av den svenska nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar.

Vissa remissinstanser säger också att ett förbud mot tobaksreklam skulle innebära fara för att forskningen för att få fram mindre hälsofarliga tobaksprodukter skulle minskas. Mitt förnuft säger att de miljoner jag nyss nämnt skulle vara väl använda pengar för forskning i detta syfte om vi nu tvunget skall ha någonting att suga på. Jag har respekt för dem som behöver det, men då bör man kunna använda produkter som är så litet hälsovådliga som möjligt både för ens egen skull och för andras. Jag tänker

på dem som befinner sig i en rökares omgivning — det är numera klart dokumenterat att även icke-rökare som blir utsatta för andras rökning löper risk att få sjukdomar som förorsakas av densamma.

Naturligtvis intar hälsoaspekten den viktigaste platsen i den här frågan. Jag tror att alla vill att invånarna i våra nordiska länder skall ha ett så gott hälsotillstånd som möjligt. Vi vill helst förbättra det, inte bryta ner det. Här inställer sig allas vårt ansvar.

Vi som nu har föreslagit Nordiska rådet att rekommendera införandet av förbud mot tobaksreklam inom Norden menar naturligtvis inte att ett sådant förbud är det enda saliggörande när det gäller att bringa ned tobakskonsumtionen och därmed skapa ett bättre hälsotillstånd, men vi anser att det är *ett* steg på vägen mot att komma till rätta med den situation vi nu har hamnat i.

Här måste man ställa det kommersiella intresset mot hälsovårdsintresset. Själva införandet av ett förbud skulle markera allvaret i de medicinska och andra skadeverkningar som redovisas. Genom denna informations-effekt skulle kanske också en efterföljande upplysningsverksamhet, som *måste* komma som ett komplement, bättre gå fram.

Förbud mot tobaksreklam har införts i olika länder och lagförslag om sådant förbud har lagts fram i andra länder. Naturligtvis finns där erfarenheter att hämta. Det räcker inte med ett nordiskt förbud mot tobaksreklamen, utan vi måste arbeta vidare på det internationella planet. I det sammanhanget har Världshälsoorganisationen sagt sitt ord, och det gäller för de olika länderna att ta sina initiativ.

Glädjande nog råder det stor aktivitet i Norden på detta område. Island har, som redan har sagts här, infört ett generellt förbud mot tobaksreklam, och tobakens skadeverkningar är föremål för utredningar och uppmärksamhet på annat sätt i de övriga nordiska länderna — det framgår av handlingarna i ärendet. Utskottets mening är att det är att gå för långt att införa ett förbud mot tobaksreklam, men varför stänga dörren för denna möjlighet när man är mitt uppe i diskussionerna om begränsning av tobakens skadeverkningar? Får vi verkligen bortse från denna utväg?

I reservation 2 framhålls att det inte är nödvändigt med en gemensam nordisk lösning. Det betonades här i generaldebatten flera gånger att det nordiska samarbetet borde fortgå och utvidgas. Här har vi ett område som såsom jag ser det lämpar sig mycket väl för sådant samarbete, och det samma gör åtgärder mot narkotikamissbruk.

Till sist, herr president, vill jag säga att jag som mor och som samhällsarbetare känner det som ett svek mot det samhälle som vi här församlade är satta att tjäna, och främst som ett svek mot de unga i samhället, om inte Nordiska rådet utnyttjar varje tillfälle att minska tobakens skadeverkningsar i våra nordiska länder. En möjlighet som är värd att pröva är att rekommendera införande av ett nordiskt förbud mot tobaksreklam. Jag yrkar därför bifall till reservation 1.

Presidenten: Enligt § 9 arbetsordningen torde generalförsamlingen ge sitt tillstånd till att vicepresident Seip ger en saklig upplysning om ärendets behandling i utskottet.

Seip: Siden spørsmålet om et utrykt vedlegg har fått slik plass i denne debatten, må jeg gjøre oppmerksom på at det her dreier seg om et brev som er kommet inn etter at utvalget hadde avsluttet behandlingen. Det gjelder en uttalelse som i høy grad er gjort offentlig kjent på annen måte, så det undrer meg noe at hr. Hermanssons suppleant nå er så travelt opptatt med å gjøre dette til noe stort og hemmelig.

Jeg er i likhet med hr. Werner tilhenger av at man innfører forbud mot tobaksreklame. Det er for øvrig fire av de fem partier som er representert i Det norske storting som har det synet. Det ligger ikke noe underfundig eller noe hemmelig i at dette ikke står i det forkortede referat fra en uttalelse som kom komiteen i hende etter at innstillingen var avgitt. Man kan si at det er en teknisk feil på dette punktet. Det skulle stått: "jfr. vedlegg — her ei trykt".

Det er hele forklaringen.

Björklund: Som riksdagsman Adamsson sade, skall vi akta oss för att inte göra toba-

ken till en förbjuden frukt. Men det är inte heller tobaksförbud vi diskuterar utan förbud mot tobaksreklam. Till sin psykologiska verkan bör dessa två förbud icke likställas. Riksdagsman Adamsson citerade Hufvudstadsbladet, får jag hänvisa till den röda bok som delats ut här i salen. Årets nordiska litteraturpristagare, Karl Vennberg har i denna diktsamling i tunnelbanan "melan affischerna" tecknat den nordiska människans identitet, en social produkt, som Vennberg förresten skriver, "med en reklamkniv vid livremmen". Vennberg skildrar här hur reklamen tränger in i vår vardag, hur den tränger in i vårt medvetande och undermedvetande. Jag hoppas herr Ehrnrooth inte betraktar också det som ett försök till hjärntvätt att diktsamlingen utdelats här i plenisalen.

Otaliga reklammän, alltså de verkliga specialisterna på hjärntvätt arbetar också i de nordiska länderna dag ut och dag in tillsammans med psykologer och andra vetenskapsmän för att utveckla nya stimulanser och nya signaler, för att gräva fram ur människosjälens djup alla fördomar, aggressioner, rädslokänslor, som man kunde utnyttja för att bearbeta konsumentens behov och manipulera medborgarnas beteende.

Vanligtvis då man försöker diskutera reklamen i kritisk anda så påstår reklammännen och deras uppdragsgivare, att reklamen endast är en nödvändig form av konsumentupplysning. Men ändå är det ett tomt ordsvammel. Jag vill citera den ärlige reklammannen David Qilvys handbok. Där står: "Allt prat om reklamen som information, alltså informerande och upplysande reklam o. s. v. är rena rama gojan. Reklamen är producentens sätt att övertala människorna att köpa hans produkter. Och det är någonting som måste utföras så effektivt som möjligt, genom att försöka påverka det omedvetna, människans djupaste behov, fantasi och känslor".

Det var citatet. Så lovar tobaksreklamen t. ex. hos oss i Finland naturligtvis inte tjära och sot i lungorna eller kräfta — det vore konsumentupplysning — utan med sina antydningar brukar tobaksreklamen istället ge löften om sportig fart och nobla fritidsnöjen. Det är en suggestiv reklam, som speciellt ungdomen blir utsatt för.

Det finns varor, vars pris till över hälften består av reklamkostnader. Och alltid är det konsumenten som i sista hand får betala för nöjet. Allt som allt används t. ex. i Finland årligen 1,5 % av bruttonationalprodukten för reklamändamål. Det är ingen liten summa. Inte för så länge sedan var det fyrtio gånger så mycket som Finlands hela årliga u-hjälp.

Reklamen är naturligtvis ingen separat och löstagbar del i samhället utan en naturlig beståndsdel i en utvecklad kapitalistisk marknadsekonomi. Helt kan vi inte bli av med den och dess skadeverkan förrän vi faktiskt ingriper mot själva marknadskrafterna, något som statsminister Palme pläderade för, och sist och slutligen inte förrän hela det ekonomiska systemet förändrats.

Men det finns vissa åtgärder som kan vidtas, bl. a. genom att ytterligare inskränka reklamen av just direkt hälsofarliga produkter.

Herr president, jag yrkar bifall till den ståndpunkt som företrätts här bl. a. av riksdagsman Lars Werner, alltså "hälsofrontens" reservation nr 1. De nordiska konsumenterna har faktiskt rätt att begära ett bättre skydd mot den psykologiska krigföring de dagligen blir utsatta för.

Tupamäki: Herr president! Rökningen är ett mycket stort problem, som blir större och större varje dag. Allt yngre människor börjar röka, och flickor röker nära på lika mycket som pojkar. I Finland dör varje år över 1 000 personer i lungkräfta och över tre och ett halvt tusen i blodkärllsjukdomar. Av den nuvarande finska skolungdomen skall det statistiskt räknat dö 20 000 i lungkräfta.

Det har visat sig att rökningen — särskilt cigaretter — är den största orsaken till dessa sjukdomar. Det har blivit sagt, att om vi kunde minska rökningen skulle det ha större preventiv verkan på folkhälsan än alla andra preventiva åtgärder tillsammans. Ändå har man inte gjort mycket för att minska rökningen och finska staten är nöjd när den får en tobaksaccis om 500 milj. mk varje år.

Under några år har man diskuterat förbud mot tobaksreklam. Begränsningar finns redan i många länder, men totalt förbud bara i några länder. I Norden har Island

och Norge visat vägen. I Island är tobaksreklamen totalt förbjuden och i Norge gjordes 28 april 1971 ett kommittéförslag till tobakslag. Förslaget förbjuder tobaksreklam helt och hållet, rökning är förbjuden också i andra produkters reklam. Alla tobaksprodukter måste vara försedda med text, som upplyser om rökningens farlighet för hälsan. Ännu bestämmes att tobaksprodukters försäljning och överlämnande åt barn under femton år är förbjudet.

Till finska riksdagen har inlämnats ett initiativ till tobakslag av mig. Också i det förbjudes reklamen totalt liksom rökning i annan reklam och försäljning och överlämnande av tobak till barn under tolv år. I detta laginitiativ finns det också bestämmelser som gäller tobaksprodukters tryck, innehåll, filter osv. Vidare har man sökt att undvika omak förorsakad av så kallad sekundärrökning så, att rökning är förbjuden i trafikmedel och allmänna lokaler och på arbetsplatser rökning tillåten bara i särskilda rum eller när alla arbetare i samma arbetsrum ger sin skriftliga tillåtelse till rökning. Stadganden liknande dessa finns det i Bulgarien och några andra länder.

När år 1971 tre av Nordiska rådets medlemmar gjorde ett förslag, "att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att införa förbud mot tobaksreklam inom Norden", var det en synnerligen bra sak. Men ändå ville bara tre utskottsmedlemmar förbjuda tobaksreklam helt och hållet. Fastän vi vet att förbudet mot reklam kanske inte ensamt hjälper så mycket, vore förbudet mot reklam ändå det första konkreta försöket. I "World congress smoking and health" i London år 1971 ansågs bland annat enhälligt, att tobaksreklam skulle förbjudas totalt.

Totalt förbud mot tobaksreklam är det första viktiga steget mot begränsning av rökning. Därför anser jag, att *reservation I* borde bli godkänd.

Guri Johannessen: Når eg i dag tek ordet, er det i fyrste rekkje av di eg ikkje hadde høve til å vera med på behandlinga av saka om tobakksreklame då den var til handsaming i det juridiske utval.

Utskottet har delt seg i tre fraksjonar, og eg finn det rett å seia frå kor eg står i denne saka.

Eg sluttar meg til framlegget frå Hermansson, Holmberg og Seip om forbod mot tobakksreklame. Dette er då også heilt i tråd med ein klår post i mitt partis program.

Det er naturleg for meg å hefta meg mest ved den helsemessige sida av saka, og eg vil ta utgangspunkt i helseproblema i mitt eige land når det gjeld sjukdomar som har samanheng med sigarettøyking.

I Norge er i dag kreft og hjartekarsjukdomar rekna for å vera dei alvorlegaste folkesjukdomar i vårt land. Trass i nye behandlingsmåter aukar desse sjukdomane i staden for å gå tilbake. Av 35 000 dødsfall i året har 50 pst. si årsak i hjartekarsjukdomar og 20 pst. i kreft. Statistikken syner ei urovekkjande auke av lungekreft. Vi har i dag mellom 400 og 500 tilfelle av lungekreft kvart år, men lækjarane reknar med at om 25 år vil ein ha 3—4 gonger så mange tilfelle årleg. Ein må rekna med ei særskild utvikling av lungekreft dei neste 10 åra, av di sigarettforbruket stadig har auka i dei siste 10 åra.

Så vidt eg kjenner til, er ikkje situasjonen betre i dei andre nordiske land. Etter dei opplysningane eg har fått, har t. d. Finland den høgste frekvens av lungekreft i Norden.

Ein kan med visse slå fast at den viktigaste årsak til lungekreft er overdriven sigarettøyking. Kompetente kreftforskarar frå ei rekkje land er samde om det, og det er etter grundige vitenskapsundersøkingar forskarane på området har kome fram til dette resultatet. Det nyttar ikkje lenger å roa seg med — slik som mange hittil har gjort — at det er ulike meiningar om dette blant fagfolk.

I det heile står forholdet mellom lungekreft og sigarettøyking på mange vis i ei særstilling, av di det er eit av dei få områda der ein direkte kjenner ein årsaksfaktor i samfunnslivet som framkallar ein bestemt krefttype.

Lækjarane har også kome fram til at det er ein sikker statistisk samanheng mellom sigarettforbruk og dødstilfelle av hjartekarsjukdomar. Sjølv om sigarettøyking berre er ein av årsaksfaktorane her, vil sjølv ein liten verknad ha store konsekvensar for denne sjukdomen som grip så om seg i vår tid.

Millionar på millionar kroner går årleg ut til behandling og forskning av disse sjukdomane, og endå er dette reint for lite. Men satsar vi nok på det førebyggjande arbeidet? Eg meiner at her må samfunnet koma langt sterkare inn med tiltak på eit breitt felt. Ei side ved saka, og etter mi meining ei viktig side, er kva stode vi tek til tobakksreklamen. Ein kan jo spørja om det er rett å tilfata reklame for ei vare som ein veit gjer store og alvorlege helsemessige skader. Vi kjenner alle reklamens makt. Særleg sterk innverknad har den på barn og ungdom. Når ein så veit at risikoen for t. d. lungekreft er størst om ein tek til å røyka i svært ung alder, er det grunn til å ta spørsmålet opp til seriøs vurdering.

Dersom styresmaktene ikkje reagerer mot den stadig aukande reklameaktiviteten på dette området, kan det gje inntrykk av at styresmaktene ikkje tek lækjarane sine utsegner om skadeverknadene alvorleg nok og er likesæle i denne saka. Forbod mot reklamen for tobakk vil gjera det klinkande klårt kor alvorleg styresmaktene ser på situasjonen, og det — trur eg — kan ha ein sterk psykologisk verknad på forbruket blant det breie lag av folket.

Sjølvsagt kan ikkje reklameforbod åleine redusere forbruket. Ved sida av må ein driva eit intenst opplysnings- og informasjonsarbeid. Alle middel må nyttast i det førebyggjande arbeidet, slik at ein så langt råd er, kan hindra at særleg vår ungdom blir slave av tobakken og med det utset seg for dei helsemessige skadeverknader som overdriven røyking på ymse måtar fører med seg.

Eg vil vona at framlegget om forbod mot tobakksreklamen får sterk støtte innan Nordisk Råd. Det er klårt at saka får større tyngd, og blir lagt sterkare vekt på, om dei nordiske land står samla i denne saka.

Aarvik: Jeg la merke til at minister Nørgaard fra Danmark gav uttrykk for en noe begrenset entusiasme over at Nordisk Råd spanderte såpass mye tid og krefter på et spørsmål som det vi nå behandler. Jeg må si jeg deler ikke hans oppfatning på det punkt. Jeg tror at Nordisk Råd både har brukt og vil komme til å bruke tid og kref-

ter på ting som er mindre viktige enn dette. Det vi står overfor, er et helseproblem, et problem som i likhet med så mange andre, går på tvers av landegrenser, og derfor tror jeg at det fra de ulike lands side må settes noe effektivt og sterktvirkende inn. Jeg tror at et forbud mot tobakksreklame er det eneste adekvate akkurat nå. Det kan selvfølgelig anføres grunner for å anbefale en begrensning av reklamen, og selvfølgelig vil en begrensning av tobakksreklame være bedre enn ingenting i den nåværende situasjon. F. eks. er det jo helt på det rene at hvis man kunne få bort den kombinasjon man har sett i tobakksreklamen av tobakk og ungdom, hvis man i det hele tatt fikk eliminert alle disse suggestive virkninger som tobakksreklamen åpenbart har hatt, så ville det være en vinning. Men jeg ser det slik at enhver reklame, uansett hvor begrenset den måtte være, vil måtte inneholde en impuls til forbruk, til økt forbruk. Det ligger i reklamens vesen at så må være tilfelle. En reklame som ikke skulle inneholde et visst suggestivt moment, en impuls til økt forbruk, ville ikke være noen reklame. Derfor tviler jeg sterkt på at argumentasjonen for en avgrensning av reklamen her er særlig holdbar.

Etter at legevitskapen nå har utryddet enhver tvil om hvorvidt det er sammenheng mellom utviklingen av lungekreft og hjerte- og karsykdommer og tobakksrøking, er det ut fra helsemessig synspunkt uhyre maktpåliggende dels å få nedsatt tobakksforbruket hos dem som røker, og dels avholde ungdom som ennå ikke har begynt å røke, fra å begynne. Det er et uhyre viktig helsemessig problem som vi har felles i alle våre nordiske land og felles med andre land også. Og det er karakteristisk for de dokumentasjoner som foreligger for Rådet, at alle helsemyndigheter, alle som taler på vegne av helsemyndighetene i alle de nordiske land, går inn for å anbefale et forbud mot tobakksreklame. Det er likeså karakteristisk at alle som på en eller annen måte taler på vegne av de økonomiske interesser, går imot et slikt forbud. Det stiller oss som politikere overfor et valg. Vi får valget mellom hvilke hensyn vi skal la veie tyngst, om vi vil la hensynet til de økonomiske interesser i denne saken veie tyngst, eller om vi vil høre

på dem som taler ut fra helsemessige hensyn.

Det er i den senere tid i forbindelse med miljøproblemer og forurensningsproblemer dukket opp nye verdimål. Særlig ungdommen er opptatt av at vi nå ikke lenger må legge rent økonomiske verdimål på samfunnsutviklingen, vi må skaffe oss andre verdimål, verge verdier som trues nettopp fordi man så ensidig satser på det økonomiske. Ja, her står vi akkurat foran den samme problemstilling. Vi har de helsemessige verdier på den ene side, vi har sterke økonomiske interesser på den annen side. Jeg synes ikke valget burde være vanskelig, og jeg vil derfor mene at i dette tilfellet bør det argument som taler for det helsemessige, tillegges størst vekt. Det viser seg jo også at forbud mot tobakksreklame kan praktiseres og med god virkning. Italia gjennomførte forbud i 1962, og det viste seg at forbruket gikk betydelig ned i tiden like etter at dette forbudet ble gjennomført. Riktignok har det økt igjen noe senere, men jeg tror den svenske nasjonalforeningen for opplysning om tobakkens skadevirkninger har rett når den antar at dette at forbruket økte igjen, henger sammen med at man i Italia ikke fulgte opp med tilstrekkelige tiltak etter at forbudet var innført. Dette fører meg til det synspunkt at hva enten man begrenser tobakksreklamen eller man forbyr den, så vil effekten avhenge av i hvilken grad man som oppfølging går inn for en effektiv informasjon om tobakksrøkingens helseskadelige virkninger. Dersom man ikke følger opp med en slik effektiv informasjonsvirksomhet, så vil selvfølgelig så vel forbud mot reklame som begrensning av reklame være av begrenset verdi.

Jeg er enig med dem som har uttalt tidligere i debatten at det siste, nemlig informasjonsvirksomheten, er likeså viktig som de restriktive tiltakene, og dersom det ikke skjer en oppfølging, tror jeg det ene vil være omtrent like begrenset i sin virkning som det annet. Derfor er jeg også glad for at man så vel i flertallets forslag til vedtak som i det som er uttalt i Reservasjon 1, er enig om at man må iverksette en effektiv informasjon om tobakksrøkingens skadelige virkninger, særlig overfor ungdommen, og at man gjennom en uttømmende vare-

deklarasjon på tobakksemballasjen får gjort oppmerksom på de farer som ligger i økt tobakksforbruk.

På bakgrunn av det jeg her har sagt, vil jeg så sterkt jeg kan anbefale det forslag som er tatt opp i Reservasjon 1.

Egan: Jeg kunne faktisk ha frafalt ordet etter å ha hørt hr. Aarviks innlegg, idet jeg fullt ut er enig med ham når det gjelder hans begrunnelse for å stemme for Reservasjon 1. Dette er en sak som selvfølgelig har mange sider, men jeg tror likevel en kan slå fast at hele det juridiske utvalg er enig i at et stort tobakksforbruk er en fare for folkehelsen, og at tobakksreklamen må antas å øke tobakksforbruket. Hele utvalgets flertall går inn for en begrensning av tobakksreklamen. Med i utvalgets flertall var også min partikollega fra Norge, hr. Steenberg. Han møtte nemlig som varmann i det juridiske utvalg da innstillingen ble sluttbehandlet og avgitt.

Jeg vil gjerne opplyse at min partikollega, hr. Austrheim, og jeg ikke er enig med utvalgets flertall. Vi mener at all den stund alle ansvarlige politikere med sterk støtte av legevitenskapen innrømmer at et høyt tobakksforbruk generelt sett er en fare for folkehelsen, får en ta konsekvensene av det og prøve å finne fram til åtgjerder som i noen grad kan bremse på det uheldige høye forbruk vi har i dag. En av åtgjerdene må en ha grunn til å tro er et forbud mot tobakksreklame. Også vi i Senterpartiet i Norge har programfestet forbud mot tobakksreklame. Med denne lille begrunnelse vil jeg gjerne ha sagt at hr. Austrheim og jeg vil stemme for Reservasjon 1, som representantene Hermansson, Holmberg og Seip står som forslagsstillere for.

Dam: Hr. præsident! Jeg har sjældent overværet en så lang debat, som i den grad ikke drejede sig om sagen. Det er jo ikke sagen, om vi er overbevist om tobakkens skadevirkninger, det er vi alle. Det, der er sagen, er: er dette et anliggende, som har nordisk interesse? Er der behov for en nordisk vedtagelse om dette? Hele reklameproduksjonen i de nordiske lande går jo på hjemmemarkedet; der går så at sige ingen reklame tværs over landegrænserne. Det må

blive det enkelte lands egen sag at afgøre, hvordan man vil stille sig til tobaksreklamen. Det kan ikke være Nordisk Råds opgave at pålægge staterne en politik på områder, der i den grad ikke har at gøre med forholdet mellem staterne.

Bye: Bare som et supplement i tilknytning til det hr. Seip sa om den norske situasjon. På side 55 i medlemsforslaget står det gjengitt en uttalelse fra Statens tobakkskaderåd i Norge, som jeg gjerne vil referere noe av. I annet avsnitt står følgende:

”Lovforslaget er nå til behandling i departementet, og sosialministeren har i Stortinget opplyst at proposisjon om forbud mot tobakksreklame vil bli fremmet i vårsesjonen 1972.”

Så vidt jeg forstår, står dette fremdeles ved makt, men jeg kjenner ennå ingenting til hva enkelthetene i forslaget går ut på. Jeg for min del er i prinsippet enig i forbud mot tobakksreklame, og i den utstrekning at det ved et slikt alminnelig vedtak kan tas forbehold om den praktiske gjennomføring av et slikt forbud, vil jeg stemme for Reservasjon 1.

Erik Adamsson: Herr president! Med hänsyn till herr Dams anförande, som jag helt instämmer i, kan jag avstå från att yttra mig nu.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat huruvida utskottets förslag till rekommendation eller det i reservation 1 intagna förslaget till rekommendation skulle bli föremål för slutlig omröstning.

För utskottets rekommendationsförslag röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Jo Benkow, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, Pekka Tarjanne och J. Fr. Øregaard.

Mot utskottets rekommendationsförslag röstade:

Ele Alenius, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Erling Engan, Gunnar Garbo, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Arne Larsen, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Salve Salvesen, Helge Seip, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Sven Mellqvist och V. J. Sukselainen *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Anders Aune, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Knut Johansson, Lars Lindeman, Olavi Lähteenmäki, Matthías Á. Mathiesen, Erling Norvik, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Reservation 1 förslag till rekommendation antogs med 37 röster mot 24 att upptagas till slutlig omröstning. 2 medlemmar avstod från att rösta.

Härefter skedde votering medelst votersapparat beträffande reservation 1 rekommendationsförslag.

För rekommendationen röstade:

Kristian Albertsen, Ele Alenius, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Erling Engan, Gunnar Garbo, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Svend Horn, Alarik Häggblom, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Eric Krönmark, Ingemar Mundebo, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Salve Salvesen, Helge Seip, Johan Støa, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Mot rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Jo Benkow, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Paul Jansson, Arne Larsen, Sven Mellqvist, Gerda Møller, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Pekka Tarjanne och Knud Thestrup.

Bror Lillqvist, V. J. Sukselainen och J. Fr. Øregaard *avstod från att rösta*.

Frånvarande var:

Anders Aune, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lars Korvald, Lars Lindeman, Olavi Lähteenmäki, Matthías Á. Mathiesen, Erling Norvik, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 33 röster mot 25. 3 medlemmar avstod från att rösta.

15

A 335/j: medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at stræbe efter, at der opnås enighed om virkningen af de regler, der agtes gennemført om private personregistre.

Thestrup (juridiska utskottets talesman): Det spørgsmål, vi her behandlar, drejer sig om, hvorvidt private — hvad enten det drejer sig om enkeltpersoner, virksomheder eller sammenslutninger — skal kunne indsamle og anvende dataregistrerede oplysninger om de enkelte statsborgere. Ikke mindst tænker man på de tilfælde, hvor op

lysningerne anvendes til videresalg, således som det f. eks. sker ved kreditoplysningsvirksomhed.

Der har mellem de myndigheder, der har afgivet udtalelser om sagen, stort set været enighed om, at den hidtidige regulering af disse forhold ikke har været tilfredsstillende. Men der rejser sig en række spørgsmål, når man skal træffe en afgørelse i denne sag. Jeg skal nævne nogle af dem.

I hvilket omfang skal det være tilladt private at tappe oplysninger fra det offentlige materiale? Skal det tillades private personer at indsamle, bearbejde og anvende, eventuelt sælge sådanne oplysninger? Vil det i så fald ikke være nødvendigt med en kontrol med dette, eventuelt en autorisation eller en registrering?

Normalt indsamles den art oplysninger med henblik på at kunne bedømme de pågældendes økonomiske soliditet, men skal man også kunne indsamle og bruge sådanne oplysninger med andre formål, f. eks. for at markedsføre bestemte varer over for kunder, som man, takket være disse oplysninger, må regne med er særligt fristet netop af denne vare? I hvilket omfang bør den enkelte person have krav på kendskab til, hvad der registreres om ham? Hvorledes undgår man urigtige oplysninger? Bør der være en klageinstans, der kan påse overholdelsen af de bestemmelser, der indføres?

Der er i Danmark, Norge, Sverige og Finland nedsat komiteer med den opgave at behandle disse problemer. Udvalget mener, at det vil være ønskeligt, hvis der kunne gennemføres ensartede nordiske bestemmelser, ikke mindst, fordi registreringer af denne art foretages også med henblik på oplysningsvirksomhed uden for landets grænser og også uden for Nordens grænser.

Der er imidlertid en nøje sammenhæng mellem dette problem her og reglerne om offentlighed. Disse regler er jo ikke ensartet udformet i de forskellige nordiske lande, og det kan derfor meget vel vise sig, at det ikke er muligt at opnå formelt ensartede regler, men det vil være betydningsfuldt, om vi kan opnå enighed om reglernes virkning, således at tilstandene i landene bliver tilnærmet i så høj grad som muligt.

En endelig stilling til enkelthederne er det ikke muligt at tage, før betænkningerne fra de nedsatte komiteer foreligger, og udvalget henstiller derfor, at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at stræbe efter, at der opnås enighed om virkningen af de regler, der agtes gennemført om private personregistre.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Ele Alenius, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Osmo Kock, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundbo, Gerda Møller, Cecilia Nettelbrandt, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Lars Werner, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Tellervo Koivisto avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Jo Benkow, Roald Bye, Eric Carlsson, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Gustav Holmberg, Knut Johansson, Lars Korvald, Lars Lindeman, Olavi Lähteenmäki, Bjarne Mørk Eidem, Knud Nielsen, Erling Norvik, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen och Egil Aarvik.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

16

A 325/t: medlemsforslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikkteknik

Trafikutskottet hade föreslagit att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsforslaget.

Cecilia Nettelbrandt hade i reservation, fogad till utskottets betänkande, hemställt, att rådet i anledning av medlemsforslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom ramen för den kommande nordiska transportsamarbetsöverenskommelsen upptaga spørsmålet om ökade nordiska insatser för att främja gemensam forskning och utveckling kring kollektiva trafikmedel.

Martha Johannessen (trafikutskottets talesman): I mange land i verden foregår det i dag et utviklings- og forskningsarbeid for å finne fram til den best mulige trafikktvikling, slik at man kan få en så god og hensiktsmessig trafikkservice som mulig, uten at det skjer på bekostning av tryggheten i trafikken.

En betydelig del av persontrafikken, ikke minst i nærheten av byer og tettsteder, foregår i dag med kollektive transportmidler, og både av trafikkmessige og samfunnsøkonomiske grunner er det ønskelig å satse i vesentlig grad på kollektivtrafikk, også i framtiden. Hvis man imidlertid også i framtiden skal få trafikantene til å benytte kollektive transportmidler, må servicen i vesentlig grad bedres, slik at den daglige kollektive transport blir mer attraktiv enn den i mange tilfelle framstiller seg i dag.

Medlemsforslaget om "Nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikkteknik" er forelagt en rekke offentlige instanser som har med trafikk å gjøre i de nordiske land. På grunnlag av de uttalelser som disse forskjellige instanser har gitt i forbindelse med medlemsforslaget, har Trafikktutvalget blitt kjent med det betydelige forskningsarbeid og annet arbeid som allerede er i gang på dette område i en rekke land for bl. a. å løse de stadig økende trafikproblemer som bilismen i vår tid medfører. Trafikktutvalget foreslår derfor at Nordisk Råd ikke fo-

retar seg noe i anledning av medlemsforslaget.

Representanten Cecilia Nettelbrandt har sin egen reservasjon i saken, og jeg går ut fra at hun selv vil begrunne sitt standpunkt.

Jeg viser ellers til den begrunnelse som Trafikktutvalgets flertall har gitt, og jeg anbefaler Nordisk Råd å godta flertallsinnstillingen.

Cecilia Nettelbrandt: Herr president! Vid den här tidpunkten är det ju inte möjligt att ta upp någon mer fyllig argumentation i detta ärende även om jag måste säga att frågan lika gärna kunde ha varit värd en diskussion som den revolutionerande frågan som vi nyss har ägnat någon timme åt. Jag skall emellertid inskränka mig till att i korthet motivera den reservation som jag avgivit.

De nordiska ländernas höga levnadsstandard är inte minst resultatet av ett stort tekniskt kunnande hos våra folk. Det finns starka skäl för att vi genom gemensamma innovationsinsatser skulle kunna åstadkomma betydande framsteg för kollektivtrafiken. Genom ett eget utvecklingsarbete skulle vi också kunna anpassa dessa till de önskemål och de behov som överensstämmer med våra speciella förhållanden. Om bara stat, kommuner eller privata företag inom ett land sysslar med dessa frågor, så är det för litet. Och även om de går samman, så är det för litet. Bara ett enda nordiskt land kan inte komma så långt med dessa frågor, men med ett sammanslaget nordiskt projekt skulle det finnas tillräckligt underlag för ett betydande utvecklingsarbete.

Vid första påseendet kan remissbehandlingen av det här medlemsforslaget om ett särskilt utvecklingsbolag för kollektivtrafikktekniken verka förkrossande. Jag skall gärna erkänna att jag själv till en början blev påverkad — såsom uppenbarligen också utskottet har blivit — av det som remissinstanserna skriver, men vid ett närmare studium av yttrandena får man en helt annan bild.

Först och främst finns det i remissfloran åtskilliga praktexempel på hur begränsat synsättet är på många håll. Man lever i sin egen ankdamn och förmår inte lyfta blicken. Man framhåller bl. a. att forskning re-

dan bedrivs på många håll. Ja, det har ingen bestridit. Jag är gärna beredd att stryka under den saken och t. o. m. tillägga att det är ett mycket värdefullt arbete som bedrivs just på de olika håll som remissinstanserna streckar för. Men det blir inte fråga om den kraftsamling av kapital och tekniskt kunnande som jag menar skulle kunna leda till ett rikt och fruktbarande gemensamt innovationsarbete. Insatserna är alldeles för splittrade både inom länderna och mellan länderna. Dessutom är mycket av det samarbete som sker genom stora internationella konferenser och samarbetsorgan verkligen inte vad man avser med ett systematiskt utvecklingsarbete.

Det har i debatten kring den här frågan hävdats att vi inte kan komma längre i fråga om utvecklingen på kollektivtrafikens område. Vad som kan göras är allaredan gjort. Ja, det kanske fanns sådana pessimister även innan vi hade fått tåg, bilar, flyg osv. Men hur hade vårt samhälle i dag sett ut om den sortens hopplöshet hade präglat tidigare generationers planering för framtiden?

Utskottets motivering för ett avvisande av medlemsförslaget är att det redan pågår ett sådant arbete som i förslaget efterlyses. Men vi har ju för ett par timmar sedan här antagit ett gemensamt transportavtal. Ni har, mina damer och herrar, röstat för detta avtal och det finns därför anledning konstatera vad avtalet innehåller. Vi har nämligen där godkänt passusar som går helt i linje med och bär upp den reservation som jag står för. För att exempelvis ta artikel 3, punkt 6, i avtalet så skall ministerrådet bl. a. tillskapa gemensamma forskningsinstitutioner, samordna nordiska forskningsprogram och gemensamt utnyttja särskilt dyrbar och mer specialiserad utrustning. Där har vi alltså redan ett halvt utvecklingsbolag.

Jag vet inte, herr president, om det är möjligt att gå tillbaka och göra om den tidigare omröstningen. I varje fall bör det inte vara möjligt att först rösta ja till ett transportavtal av detta slag och sedan icke stödja den reservation som finns i det här ärendet.

I många avseenden är våra nordiska länder alldeles för små och därför måste vi

utnyttja möjligheterna att slå samman våra resurser. Få saker är så lämpade för nordiskt samarbete som forskning och teknisk utveckling. Och just för att bereda medlemmarna möjlighet att rösta för utvecklingsinsatser helt i enlighet med det antagna transportavtalet, så har jag i reservationen avstått från att yrka på ett formellt bolag. Den administrativa ramen för utvecklingsarbetet kan mycket väl senare övervägas. Det som jag i reservationen har begärt ligger helt inom området för vad ministerrådet redan har ålagts enligt transportavtalet.

Jag ber till sist, herr president, just för att poängtera skillnaden gentemot medlemsförslaget, att få understryka klämman i reservationen. Ingen behöver vara rädd för att rösta för den. Vad det här gäller är att man ger ett uppdrag till Nordiska ministerrådet "att inom ramen för den kommande nordiska transportöverenskommelsen upptaga spørsmålet om ökade nordiska insatser för att främja gemensam forskning och utveckling kring kollektiva trafikmedel".

Herr president! Jag yrkar bifall till reservationen. Det skulle vara mycket beklagligt om vi inte är beredda att ens gå så långt som den, detta t. o. m. på samma dag som vi antagit det värdefulla transportavtalet.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om det i reservationen intagna rekommendationsförslaget.

För rekommendationen röstade:

Ele Alenius, Ilkka-Christian Björklund, Poul Dalsager, Poul Dam, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Alarik Häggblom, Osmo Kock, Arne Larsen, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Helge Seip, Lars Werner och Egil Aarvik.

Mot rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, John Austrheim, Eric Carlsson, Georg C. Ehrnrooth, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Salve Salve-

sen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Olavi Tupamäki och Paavo Väyrynen.

Tellervo Koivisto och Sture Palm *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, Anders Aune, Jo Benkow, Roald Bye, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Knut Johansson, Lars Korvald, Lars Lindeman, Olavi Lähtenmäki, Matthías Á. Mathiesen, Knud Nielsen, Erling Norvik, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Pekka Tarjanne, Knud Thestrup, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen och J. Fr. Øregaard.

För rekommendationsförslaget avgavs 23 röster mot 18. 2 medlemmar avstod från att rösta. *Rekommendationsförslaget hade sålunda icke uppnått erforderligt flertal utan förkastats.*

Härefter bifölls utskottets förslag.

17

A 327/k: medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en kommitté för att utarbeta ett förslag till utgivande av en översiktsframställning av de nordiska ländernas historia samt att där- efter genomföra planen.

Jørgen Peder Hansen (kulturutskottets talesman): Hr. præsident! Et vigtigt led i det nordiske kulturfællesskab er kendskab til de nordiske folks fælles historie. Undervisning i broderlandenes historie indgår da også i

læseplanerne for skolerne, naturligvis først og fremmest på de højere trin. Der savnes dog ét vigtigt grundlag for en sådan undervisning, nemlig en fremstilling, som behandler de nordiske landes historie som en helhed, hvor man sammenligner, hvad der er ensartet, og hvad der er forskelligt i deres udvikling. En sådan komparativ fremstilling har tillige bud til mange uden for historielærernes kreds, først og fremmest de studerende på universiteter og seminarier, men også til folkehøjskolerne, pressens folk, deltagere i det frie oplysningsarbejde og naturligvis den historisk og nordisk interesserede såkaldte almenhed.

Gennem de sidst 30—40 år har der været gjort adskillige forsøg på at løse den vanskelige opgave, det er at tilvejebringe en Nordens historie skrevet ud fra disse synspunkter, men hidtil uden held.

En række medlemmer af Nordisk Råd har derfor taget denne sag op i rådet. Deres forslag er blevet behandlet af kulturudvalget, som tilslutter sig tanken, om end i en lidt anden udformning end den oprindelige.

Kulturudvalget foreslår derfor, at Nordisk Råd henstiller til Ministerrådet at nedsætte en komité til at udarbejde forslag til en oversigtsfremstilling af Nordens historie, og når forslag herom foreligger — da at virkeliggøre det.

På kulturudvalgets vegne skal jeg anbefale forslaget til rekommendation.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Ele Alenius, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Georg C. Ehrnrooth, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Niels Helveg Petersen, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Mot rekommendationen röstade:
Poul Dalsager och Poul Dam.

Gunnar Helén *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Roald Bye, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi P. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Olavi Lähtenmäki, Matthias Á. Mathiesen, Knud Nielsen, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Johannes Virolainen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 37 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta

18

A 307/t: medlemsförslag om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar

Trafikuskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre ensartede bestemmelser i Norden vedrørende småbåde og trafikken med disse.

Lillqvist (trafikuskottets talesman): Herr president! Alla de nordiska länderna är utpräglade havs- och sjöländer med långa kuster, tusentals öar och talrika insjöar. Antalet småbåtar, dvs. till största delen fritidsbåtar, är mycket stort i de nordiska länderna, och det ökar i snabb takt. Båtarna blir snabbare och snabbare och trafiken på vattenlederna hela tiden livligare. Också trafi-

ken till de nordiska grannländerna ökar kraftigt.

Hela denna trafik med fritidsbåtar ger upphov till en hel rad problem på det nordiska planet. Det är fråga om navigerings- och säkerhetsföreskrifter, båtarnas utrustning, registrering och försäkring. Också de miljövårdande synpunkterna har under de senaste åren blivit aktuella, den livliga småbåtstrafiken har blivit en föroreningsfaktor i våra skärgårdar. Småbåtstrafikens utveckling har varit så snabb att myndigheterna inte har hunnit med när det gällt att reglera och övervaka trafiken. Det finns till exempel inte i de nordiska länderna några offentliga föreskrifter om fritidsbåtarnas konstruktion. Båtkonstruktörerna själva har däremot arbetat med problemet och härvid tagit del i ett internationellt samarbete inom ramen för en internationell säkerhetskommitté. De av denna utarbetade säkerhetsnormerna tillämpas redan nu i flera icke-nordiska länder och trafikuskottet anser det vara en fördel om nya samnordiska regler i så hög grad som möjligt blir harmoniserade med utvecklingen på det internationella planet. Detta får dock inte utesluta, att utvecklingen vid behov kan vara snabbare inom Norden än på det internationella planet.

Herr president! Jag får yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Ele Alenius, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugegaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Svend Horn, Alarik Hægblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Anna-Lisa Nilsson, Jan-Ivan Nilsson, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Pekka Tarjanne, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Roald Bye, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi P. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Lindeman, Olavi Lähtenmäki, Matthías Á. Mathiesen, Er-

ling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Olavi Tupamäki, Veikko Vennamo, Lars Werner, Johannes Virolainen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 39 röster.

Mötet avslutades kl. 19.00.

Protokoll

6:e mötet

Onsdagen den 23 februari 1972 kl. 10.00

President: Johannes Antonsson

Dagordning

1 D 1972/23/1971/k: Meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal

2 C 2/k: berättelse från Nordiska kulturkommissionen

3 C 16/k: berättelse från Nordiska kulturfonden

4 A 314/k: medlemsförslag om samnordiskt TV-program

A 314 Ä/k: ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete

C 22/k: berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor

D 1972/12/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

D 1972/29/1970/k: meddelande om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete

D 1972/20/1971/k: meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

5 A 331/k: medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn

A 331 Ä/k: ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn

6 A 329/k: medlemsförslag om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur

7 A 300/k: medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola

8 A 326/j: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande havsrätt

9 A 343/j: medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) World Wildlife Fund

A 345/j: medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

10 C 26/k: berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet

11 D 1972/18/1971/s: meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige

D 1972/19/1971/s: meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland

12 C 7/s: berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

Meddelande

Det meddelades, att undervisningsminister Knud Heinesen intagit sin plats i rådet.

Ändringar av medlemslistan

Det anmäldes, att Antila återtagit sin plats i rådet och att Tupamäki lämnat sessionen, att Carl-Henrik Hermansson återtagit sin plats i rådet och att Werner lämnat sessionen, att Sundman återtagit sin plats i rådet och att Anna-Lisa Nilsson lämnat sessionen, att Norvik lämnat sessionen samt att Tarjanne lämnat sessionen och ersatts av Westerlund.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1

D 1972/23/1971/k: meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spørsmålet för rådets del slutbehandlat.

Guttorm Hansen (kulturutskottets talesman): Den rekommendasjon som ble vedtatt på Nordisk Råds 19. sesjon i København i fjor var fremmet av kulturutvalget og tok sikte på å bringe Nordisk Råd inn i beslutningsprosessen når det gjelder gjennomføringen av kulturavtalen. I den avtaletekst som forelå for sesjonen i København, var Nordisk Råd ikke tatt med. Kulturutvalgets rekommendasjon tok sikte på å få endret i alt fire artikler i avtalen. Den endelige avtaletekst, som ble underskrevet i Helsingfors 15. mars 1971, ble endret i samsvare med rådets rekommendasjon, og i artiklene 8 og 15 ble det stadfestet at Nordisk Råd skal medvirke ved avtalens gjennomføring. Kulturutvalget vil være Nordisk Råds organ i denne forbindelse. Vi er godt fornøyd med at disse endringer ble gjennomført og at kulturavtalen nå er trådt i kraft fra 1. januar 1972.

Når det gjelder den praktiske gjennomføring av Nordisk Råds medvirkning i avtalen, er dette drøftet i et møte mellom kulturutvalget og ministerrådet, kultur- og undervisningsministrene, på et møte i København den 13. desember 1971. Under dette møtet ble det enighet om at samarbeidet skal skje gjennom regelmessige møter mellom Nordisk Råds kulturutvalg og ministerrådet. Antallet møter mellom sesjonene skal man forsøke seg fram med, foreløpig er det i alle fall klart at det vil bli to møter, et i begynnelsen av året for å drøfte budsjettforslag for neste år, og et møte på etteråret for å drøfte mer langsiktige prioriteringer og spesielle prosjekter. Under sesjonene vil det som tidligere også bli møter mellom utvalget og ministrene. Det fellesnordiske kulturbudsjett vil være en nyskaping i det nordiske samarbeidet. Hvordan dette vil utvikle seg, kan ingen si i dag, men alle vil vel se at om dette lyk-

kes, vil vi ha tatt et nytt steg — og jeg tror et viktig steg — for å få et bedre og rikere kultursamarbeid i Norden. Det budsjett som nå er under utarbeidelse for 1973, vil ikke bli gjenstand for den medvirkning fra Nordisk Råds side som er avtalt mellom kulturutvalget og ministerrådet. Denne behandlingsrutine kan først gjennomføres for budsjettet for 1974. Det er tidsfaktoren som her spiller inn, men på et møte her under sesjonen i Helsingfors er utvalget og ministrene blitt enige om en preliminær behandlingsform for budsjettet 1973. Det skal ordnes på den måte at kulturutvalget vil møte ministrene til et fellesmøte i Oslo 23. mars for å bli informert om det budsjett som vil bli gjort gjeldende for 1973. Jeg vil understreke at dette er en foreløpig ordning, og vil ikke bli den form man senere skal ha. For budsjettet som skal gjelde for 1974, vil Nordisk Råd bli gitt en reell innflytelse på budsjettet, idet man da vil komme inn i den behandlingsrutine som man er blitt enige om.

To viktige organer i kulturavtalen er embetsmannskomiteen og det felles nordiske kultursekretariatet. Embetsmannskomiteen vil tydeligvis bli et sentralt organ. I ministerrådets beretning heter det bl. a. at man bør kunne forutsette med tiden at en forholdsvis langt gående delegering vil skje av visse beslutningsfunksjoner til embetsmannskomiteen. Dette vil gi embetsmannskomiteen en sentral rolle. For mitt vedkommende vil jeg foreløpig bare si at for oss parlamentarikere vil det være en oppgave å se til at denne delegering av fullmakt ikke skjer på en måte som unndrar viktige saker for den politiske vurdering som både ministerråd og kulturutvalg skal og bør foreta. Vi får følge denne fullmaktsdelegasjon med oppmerksomhet og se hvordan det vil utvikle seg. Men en liten rød varselampe vil jeg gjerne blinke med allerede her og nå.

Kultursekretariatet er nå under oppbygging. Som man vil se av beretningen, er det tilsatt direktør, tre seksjonssjefer og annet personell. Det er grunn til å si seg fornøyd med at regjeringene her har handlet så hurtig og jeg vil fra denne plass ønske direktør Kull og hans medarbeidere lykke til i den viktige oppgaven de går til.

Når nå alle organer som kulturavtalen forutsetter, kommer i virksomhet, skal avta-

lens intensjoner søkes virkeliggjort. Slik denne avtale er skrevet, er den en vid rammeavtale som må fylles med liv. Hvilket liv kultursamarbeidet i Norden skal få vil avhenge av de krefter som vil virke og utfolde seg innenfor denne vide rammen. Mitt ønske er at menneskene i Norden må kunne bringes nærmere sammen i et kulturfellesskap, og at alle de strømninger og krefter som her finnes, vil få anledning til å spille ut og berike vår felles kultur. Det er viktig at kultursamarbeidet ikke avgrenses til et samarbeid bare mellom etablerte institusjoner, men at også avviket, eksperimentet, det irriterende og det kritiske element får sin plass og sin mulighet. Viktig er det også at de store folkeorganisasjonenes rike foreningsliv får sin rettmessige plass, og at kulturarbeidet også blir noe som når fram til de av våre folk som bor i de små bygder, på de vanskelige utkantspostene i det nordiske området.

1972 blir det første lille steg for å virkeliggjøre den nordiske kulturavtalen. Det er viktig at dette første steget blir en god begynnelse på den vegen vi nå skal gå.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, bifølls *utskottets forslag*.

2

C 2/k: berättelse från Nordiska kulturkommissionen

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet önskar fortsätta behandlingen av berättelsen efter sessionen.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

3

C 16/k: berättelse från Nordiska kulturfonden

Kulturutskottet hade föreslagit,

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1970 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för år 1970, samt

2. att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag, punkterna 1 och 2, bifølls.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Alenius lämnat sessionen för denna dag och ersatts av Kantola.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

4

A 314/k: medlemsförslag om samnordiskt TV-program, A 314 Å/k: ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete, C 22/k: berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor, D 1972/12/1967/k: meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete, D 1972/29/1970/k: meddelanden om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete och D 1972/20/1971/k: meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

Rådet företog ovannämnda saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit,

1. att Nordiska rådet i anledning av medlems- och ändringsförslagen måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att om möjligt före den 1 januari 1973 lägga fram förslag till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet i fråga om det nordiska inslaget i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program på samnordisk nivå samt möjligheterna att direkt ta in TV-program från de övriga nordiska länderna, dock så att under utredningsarbetet aktivt stöd ges olika initiativ att snabbt öka möjligheterna att se grannländernas TV-program.

2. att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendationerna nr 12/1967, nr 29/1970 och nr 20/1971 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session, samt

3. anmält att utskottet har för avsikt att vid möte efter sessionen höra företrädare för regeringarna rörande berättelsen.

Andenæs (kulturutskottets talesman): Ser en på statistikken, er det bare hver annen dag det kommer fram en nordisk gjest på

TV-skjermen i de nasjonale TV-kompanier i Norden.

Vi fikk opplyst på Nordisk Råds TV-konferanse i København, at de nasjonale TV-institusjoner regner med at 50 pst. av programmene er laget nasjonalt, 45 pst. er laget utenom Norden, og 5—6 pst. stammer fra nordiske naboland. Hvert av de nordiske land bidrar etter dette med 1—2 pst. av programtiden hos sine nordiske naboer. Man kunne ønske at det var mer.

Nå skal man ikke ta nordisk bare fordi det er nordisk, men jeg skulle tro at det ikke burde gå en eneste dag uten at én nordisk utsending av en eller annen sort, kort eller lang, inngikk i det ordinære program. Det hevdes at Norden ikke legger nok arbeid i å produsere programmer som har annet enn lokal interesse. Hver av de nasjonale TV-institusjoner i Norden må iallfall ha den oppfatning av naboens programarbeid, siden nærmere 2/5 av sendetiden utgjøres av program fra angelsaksiske land, mens det som nevnt bare kommer 1—2 pst. fra hvert av de nordiske naboland. Underligere er det imidlertid at når folk i Norden får en sjanse til å ta inn programmer fra nabolandet, så gjør de det likevel.

Nå må vi imidlertid erkjenne at vi ikke har klart å lage TV og radio om til forfatterverksted. I realiteten er TV- og radioinstitusjonene i hvert av de nordiske land allerede i dag landets sentrale "litterære forlag". Men en har av og til en følelse av at ikke institusjonene selv har oppdaget dette.

De nordiske, statlige TV-institusjoner har vokst opp vel beskyttet som nasjonale institusjoner og en kan kanskje ikke forlange et sterkt initiativ fra disse nasjonale institusjoner til å skaffe seg konkurranse fra nabolandene. Men det er også mange andre og ulike motiver hos enkelte grupper som svekker lysten til å strekke TV ut over landegrensene. Svenskene har vært bekymret for at svenske artister skulle forlange større honorarer dersom det f. eks., ble for mange norske seere som også så på artistene.

Svenskene har fryktet at de økte utgifter til honorarer ikke ville stå i forhold til de fordelene Sverige kunne regne med. Med noen rett har det spøkefullt vært hevdet at det må være mer interessant for nordmenn å se på svensk TV enn for svensker å se på norsk.

Nordmennene ser fem år fram i tiden når de ser på svensk TV. Det skal visstnok ikke gjelde for svenskene når de ser norsk.

Fra norsk side, og kanskje også fra finsk side, har det fra enkelte kretser vært gjort gjeldende at det kommer nok synd fra Sverige om man ikke skal legge egne kanaler for den.

Dagens rekommandasjon om nordisk TV-samarbeid tar opp flere mulige former for samarbeid. La meg si noen ord om direkte mottaking av nabolandenes sendere. Jeg har en kjensle av at dersom nordiske TV-institusjoner på et tidlig tidspunkt hadde drøftet hvordan flest mulig mennesker i Norden skulle kunne ta inn nabolandenes sendere direkte, så kunne mye ha vært oppnådd nærmest gratis. Bildet ville bokstavelig talt ha vært et annet i store områder i Norden.

Det er mulig at jeg gjør den tekniske administrasjon urett, men jeg kunne tenke meg at vi i Norge ikke har tenkt tilstrekkelig på hvordan man på samme tid skulle få best mulig dekning i Norge både av norske og f. eks. svenske program. Det er mulig det kom for sent inn i bevisstheten at dette var en oppgave av sentral betydning. Det kan nevnes at det bor bortimot en million nordmenn i den del av Østlandsområdet som med relativt enkle midler burde kunne ta inn svensk TV.

Selv om vi er ute i seneste laget. nå når hovedmønsteret for det nasjonale relésystem er bygd ut i alle nordiske land, kan det framleis likevel gjøres en del. Det skal f. eks. med jevne mellomrom skje utskiftninger, og nye system skal tas i bruk. Da bør en oppmuntre de nasjonale teleinstitusjoner og TV-institusjoner til penetrering hos naboer. Den danske senderen som nå forhåpentligvis vil gi bedre mottakingsforhold også i Skåne for dansk TV, er en gledelig begivenhet i så måte.

Ifølge statistikken er det bare fjernsynet i Finland og i Danmark som sender mer enn 40 timer i uken. Det vil si at mens radio har omtrent 16 timers dekning i døgnet, har TV ofte under 6—7 timers dekning. Når det gjelder program II i Finland og Sverige, er ikke sendetiden mer enn 3 til 4 timer om dagen. Det samme gjelder Islands TV.

Den aller største delen av dagen står altså TV-skjermen død i de fleste nordiske land.

Kunne vi tenke oss en sending av nabolandenes programmer i den tid da den lokale nasjonale TV-stasjon ikke sender egne programmer? Reportasjer, nyhetssendinger, skuespill, intervjuer, diskusjonspaneler, osv. I særlig stor utstrekning kunne disse programmene kanskje ikke kjøres ut direkte, men man kunne ta programmene opp på videobånd og spille dem ut samme dag, eventuelt med en eller annen form for lokal redaksjon. Det ville f. eks. være nyttig for nordmenn å se hvordan det alliansefrie Sverige vurderer dagens hendinger, og hvordan de samme hendinger ser ut gjennom Danmarks mer kontinentale briller.

Jeg tror man skal overveie alvorlig den mulighet som det må være for å sende andre lands program utover landets ordinære TV-kanal i den tid av døgnet hvor TV-skjermen nå står død.

Vi har i Nordisk Råds kulturutvalg i de siste år livlig diskutert muligheten for å lage en spesiell Nordisk TV-kanal. La oss kalle det kanal Nord I. Forslaget har hatt en ublid skjebne. De betydelige kostnader som det vil være forbundet med å gi kanal Nord I en fullstendig dekning i de nordiske land, har blitt fremhevet. Det ble lagt fram beregninger på Nordisk Råds TV-konferanse.

Jeg tror vi gjør en feil, idet vi i kostnadsoverslagene går ut fra at vi allerede fra begynnelsen skal ha en meget høy seerdekning også på kanal Nord I. Det var vel ikke så urimelig om vi sa at vi i første omgang prøvde å dekke de stedene som enklast kan dekkes, slik som man gjorde både i Sverige og Finland når det gjelder opprettelse av Kanal II. Det er mulig vi da ville komme fram til kostnader som var langt mer akseptable. Men det kan tenkes at det framleis ville koste mer enn det smaker.

En kan imidlertid også tenke seg en annen løsning i første omgang. Vi kan opprette en nordisk TV-institusjon som selvstendig lager programmer for Norden, altså kanal Nord I, men uten egen distribusjonskanal. Dette selskapet fikk rett til et fast antall sendetimer over de lokale TV-skjermene. Vi ville så få en selvstendig nordisk TV-institusjon som brukte eksisterende kanaler. Jeg tror at denne løsningen bør overveies. Dette vil gi noe ganske annet enn

det nåværende Nordvisjons-samarbeidet. Det ene arbeidsområdet vil ikke overflødiggjøre det andre.

En slik kanal Nord I kunne i første omgang kanskje knyttes til en felles nordisk mediaskole. Det er mulig at mediaskolen ved Dramatiske instituttet kunne danne kjerne i en felles nordisk institusjon.

Det er jo for øvrig eiendommelig dette at mens man går på universitetet i mange år for å lære å undervise klasser med 30 tenåringer, så har de fleste nordiske land ennå ikke funnet noen utdanning som er høvelig for radio- og TV-personell, bortsett fra det rent tekniske.

Så tilbake til distribusjon av enkeltlands TV-programmer over hele Norden. I nordiske aviser står det oppgitt radio og TV-programmer fra nabolandene. Avisene er meget nøye med å disponere sin spalteplass, så det tyder på at kjøperne av dagbladene ønsker å gjøre seg kjent med program i nabolandene.

50 pst. av Danmarks TV-tittere er knyttet til fellesantenner, bl. a. for å få mulighet til et alternativ.

Stikkordet er i dag bl. a. kabel-TV. Kabel-TV er så mangt, det er hva man gjør det til. Prinsippet bak kabel-TV er at TV-seeren istedenfor å ha sin individuelle TV-antenne på taket, er knyttet til en TV-kabel som fungerer som en felles antenne for flere mottakere. Kabelen tilbyr når det er mulig gjerne programmer fra flere TV-stasjoner. Det kan være mange tusen abonnenter som er knyttet til et slikt anlegg. I USA og Canada f. eks. er det store konsern som står bak kabel-TV utbyggingen.

Det er meget interessant å se hvordan f. eks. kanadierne er opptatt av kabel-TV. Man må ha lisens for å opprette et kabel-TV-system i Canada, og det er svært strenge regler for å få lisens. Canada er særlig opptatt av den kulturelle siden av kabel-TV, og har regler for at et kabel-TV-firma ikke må gi sine abonnenter ensidig tilbud av TV-stasjoner. I kanadiske byer og tettsteder kan man nesten overalt tegne seg som abonnent på tilknytning til et kabel-TV-system. Man får da til disposisjon opptil 12 kanaler, kanadiske og amerikanske. Programmene på enkelte av kanalene føres ofte i kabel direkte fra det lokale studio til abonnenten,

slik at disse programmene bare blir tilgjengelige for kabel-TV-seere.

Det er ikke her tid til å gå nærmere inn på de kanadiske problemer når det gjelder kabel-TV selv om Canadas problemer snart kan bli våre egne. Men la oss finne en skandinavisk løsning. Kunne vi tenke oss at de skandinaviske nasjonale televerk som en service tar ansvar for kabel-TV-distribusjonen, altså felles antennevirksomhet og hva det måtte føre med seg. En kunne tenke seg at når televerket, altså telefonkompaniet, la ned en telefonkabel i gate eller vei, la det samtidig med en fellesantennekabel. En slik TV-kabel kan overføre 10—12 kanaler, altså totaldekke de vanlige TV-apparatene. Kabelen fungerer selvsagt samtidig som radioantenne.

Ved siden av landets TV, som naturligvis måtte høre med i fellesantennen, ville man kunne formidle alle nabolandenes TV-program. I Norge ville man f. eks. ha to svenske kanaler, en dansk, en eller to finske og eventuelt en islandsk kanal. Man kunne godt ha med en BBC-kanal for den saks skyld, en tysk kanal også, men det faller vel utenfor våre drøftelser i dag.

Etter å ha dekket de tradisjonelle nordiske kanaler, vil vi ha kanaler igjen til undervisning lokalt og på nordisk basis. Vi hadde en egen kanal for "open university" om vi ønsket det. Vi ville også kunne reservere kanaler for lokalkontorene, slik at, for den saks skyld, hver kommune i Norden kunne ha sitt eget program, basert på det lokale miljø. Kabel-TV kunne også avsette en egen kanal til vår hjemløse kanal Nord I. Kanskje kunne vi her finne en distribusjonsmulighet som gjør det økonomisk mulig å starte med en gang.

Når jeg hittil har talt om kabel-TV, er det ikke for å undervurdere tradisjonell eter-spredning. Spesielt UHF-bandet har små problemer med forstyrrelser fra langtrekkende sendere. Vitenskapsmenn i teleteknikk ved Norges tekniske høgskole i Trondheim mener at det antakelig er mulig i Norge å distribuere 5—6 programmer over de tilgjengelige kanaler. Omkostningene ved utbygging av sendenet mener de er relativt moderate hvor de bygningsmessige tiltak, samt kraftoverføring er sikret. Mye kan tyde på at en bør drøfte nordisk TV-dekning med

forskere ved de nordiske akademiske læreanstalter.

La meg si noen ord til slutt om opphavsrettsspørsmål. Vi må være forsiktige så vi ikke lager mange og innviklede lovregler, nasjonale og nordiske. Det er lett å lage omstendelige regler for å spare penger på kort sikt. Men som professor Bergström uttrykte seg på Nordisk Råds TV-konferanse: Når et program sendes i flere nordiske land, er den opphavsrettslige side et forhandlingsproblem mer enn et juridisk problem. Men det er fort gjort å gjøre problemet til et nærmest uløselig juridisk problem for generasjoner hvis vi ikke er forsiktige. Vi må ikke uten videre godta dagens opphavsrettslige regler. De er skrevet for å dekke andre tiders behov. Vi må ha regler for vårt behov.

Opphavsrettens typiske resonnement er at når antallet seere øker, bør opphavsmannen få økt godtgjørelse. Dette er et prinsipp som er alment godtatt. Det er imidlertid ikke sikkert at folk i Norden vil bruke lenger tid pr. dag til TV-titting selv om det gis tilbud på mange programkanaler samtidig. Da vi som kjent jo bare har to øyne, kan vi maksimalt se på to skjermer om gangen. Derfor må det skje et valg mellom program.

Det er sannsynlig at man vil se mer på enkelte program enn på andre, men totalt er det ikke sikkert at man kommer til å se så mye mer på TV om man har forskjellige valg. Så egentlig er dette et skinnproblem.

Vi er på den annen side enige i at det er statens, samfunnets og det offentliges oppgave å gi muligheter for et aktivt kulturmiljø som Norden. Vi er sikkert også enige om at velstandsøkningen ikke har kommet kunstnere flest til del i den utstrekning vi gjerne hadde ønsket. Nå kan vi altså slå to fluer i et smekk. Vi kan skjære bort juridiske problemer dersom vi kan forhandle oss fram til en rimelig løsning av forfatterlønn og åndsrettlønn ellers. Samtidig skal vi sikre oss fri disposisjonsrett over opphavsproduktet over hele Norden, til gagn ikke minst for kunstneren selv.

Og selv om vi øker honorarene i TV med 30—50 %, så utgjør antakelig ikke en slik økning en særlig stor del av fjernsynsinstitusjonenes totale budsjett.

Som bakgrunnsstoff til Nordisk Råds TV-

konferanse ble det lagt fram oversikt over hvor stor del av brutto-nasjonalproduktet som TV og radio legger beslag på i hvert av de nordiske land, og det var en meget beskjeden promille. La meg ta et eksempel fra Norge til sammenlikning. Vår største avis, "Aftenposten", har visstnok et årlig budsjett på størrelse med hele Norsk Rikskringkasting.

Jeg tror vi må regne med at i årene framover vil en større del av nasjonalproduktet gå til radio og TV, enn det som er tilfellet i dag.

Nordisk Råds kulturutvalg anser et nordisk TV-marked som en av de viktigste saker kulturutvalget har behandlet. Kulturutvalget har på en rekke møter drøftet den videre framgangsmåte for å få en løsning så snart som mulig. Vi regner med at det nye kultursekretariat i København vil yte en verdifull innsats, ikke minst ved på kort tid å kunne legge fram praktiske løsninger for ministerrådet. Nordisk Råds kulturutvalg foreslår derfor at det nordiske ministerråd i løpet av 1972 legger fram forslag til en effektiv videreutbygging av det nordiske TV-samarbeid. Kulturutvalget tenker her på økt nordisk innslag i de nasjonale sendingene, på mulighetene for direkte å kunne ta inn program fra de øvrige nordiske land samt produksjon og distribusjon av TV-programlaget for hele Norden. Kan ikke alle former for samarbeid utredes i løpet av 1972 så bør det legges fram delutredninger slik at vi kan komme i gang med arbeidet. Kulturutvalget tar ikke stilling til om det eventuelt skal opprettes en egen nordisk kanal eller en selvstendig programinstitusjon som utelukkende produserer program for nordisk fellesutsending, men det sier seg selv at alle alternativer må utredes. I det videre arbeid må en ikke komme fram til et enten eller, men til et både og. Kulturutvalget mener at det bør skje framstøt etter samtlige av de veger som nevnes i rekommandasjonen.

Det må være klart for oss parlamentarikere at det gjelder nå eller aldri. Det er nå vi må stake ut veien og vise politisk vilje dersom vi ønsker at Norden skal fortsette som en levende kulturell enhet.

Som nevnt tidligere i denne sesjon vil de internasjonale TV-satelittene i 1970-årene

gjøre det mulig for økonomiske maktsentra hver dag å bombardere alle nordiske hjem. TV-kassetene vil også fort blande seg i kampen.

La oss derfor venne nordbuene til å velge og vrake i klokskap mens det ennå er tid.

Det er nå vi skal smøre vår felles kulturelle nistepose som vi skal ha med oss på Europa-veien — men adventstiden er kort.

Sylvi Siltanen: Når man under flere år har varit i tillfälle att följa arbetet i rådets kulturutskott har man fått en ganska god inblick i utvecklingen på TV-området i Norden. TV-frågorna har hela tiden intagit en central plats på utskottets dagordning. Nordiska rådet har på detta område verkat som en aktiv påtryckningsgrupp. Ett stort antal medlemsförslag om TV-samarbetet har väckts, som har resulterat i flera långt-syftande rekommendationer till regeringarna. Man kan lugnt säga att kulturutskottet ofta har företrätt en avancerad uppfattning när det gällt möjligheterna att utveckla TV-förhållandena i Norden i jämförelse med vad vederbörande myndigheter och radiobolag har varit beredda att förverkliga. Ett par stora konferenser med företrädare för radiobolagen, myndigheter och andra berörda har också anordnats av rådet, den första 1966 och den andra hösten 1971.

Förslag om förbättrade möjligheter att överföra TV-program från grannländerna bemöttes för tio och ännu fem år sedan mycket kyligt från radiobolagens sida. Man hänvisade till vanligen olösliga tekniska, ekonomiska och juridiska svårigheter. Jag vill särskilt fästa uppmärksamhet vid att kulturutskottet nu har funnit anledning att i sitt betänkande konstatera, att det verkligen har försiggått en positiv utveckling på detta område under de senaste åren. Vid den i Köpenhamn i oktober 1971 anordnade TV-konferensen framgick det att det inte längre föreligger några tekniska hinder för att överföra TV-program från ett nordiskt land till ett annat. Enligt de juridiska experterna finns det inte heller längre juridiska hinder för att utbygga samarbetet. Det är möjligt att klarlägga vad och hur man skall ersätta upphovsmännen och and-

ra rättsinnehavare. Utskottet betonar, att det nu är fråga om den politiska viljan att göra de behövliga satsningarna. Jag vill starkt understryka denna konklusion, det är mycket glädjande att vi efter många års arbete har kommit så långt att egentliga tekniska, ekonomiska och juridiska hinder inte finns för ett verkligt utbyggt TV-samarbete i Norden. Nu gäller det att fatta de avgörande besluten och lösgöra de resurser, som behövs. Vi vet att befolkningen i de nordiska grannländerna vill se grannländernas program. Särskilt i gränsområden anses detta redan nu som en helt naturlig sak. Nu gäller det att ta det avgörande steget, fatta de avgörande besluten och ställa sådana resurser till förfogande att Norden faktiskt i fråga om möjligheterna att följa med grannländernas TV-program blir ett enhetligt område. På grund av geografiska förhållanden är det tydligt att ett sådant resultat förutsätter att man anlitar olika utvägar, Nordvisionen, andra former av gemensamma program eller rentav kanaler, överföring av program och särskilt i gränstrakterna ökad direkt sebarhet.

För Finlands vidkommande kan man peka på det särskilt starka behov av bättre TV-förbindelse med Sverige, som är en helt naturlig följd av bosättning, kulturförbindelser och det livliga umgänget mellan länderna. Ett starkt motiv ligger däri att det i Sverige finns en betydande finskspråkig minoritet liksom i Finland en svenskspråkig minoritet.

Redan 1964 antog rådet en rekommendation till Finlands och Sveriges regeringar om förbättrad mottagning för svensk television inom de svenskspråkiga bosättningsområdena i Finland och om bättre möjligheter för den finskspråkiga befolkningen i Sverige att följa med radio- och TV-program på det egna språket. Denna rekommendation resulterade snabbt i ett resultat, som kan betecknas som den första stora framgången på detta område, Väddö-sändaren kom till så att stora delar av Åland kunde följa med svensk TV. Också uppe i norr vid tornedalsgränsen har det varit möjligt att öka sebarheten för de nationella TV-programmen långt in i det andra landet.

För mig, som är hemma från Åbo i lan-

dets sydvästra hörn med traditionellt nära kontakter till Sverige, framstår denna fråga som både naturlig och angelägen. I dag är de svenska TV-programmen avskärmade så, att de med nedsatt sebarhet når de yttersta västligaste öarna i den åboländska skärgården. Strax öster om denna gräns inom avskärmat område ligger ett vidsträckt skärgårdsområde med främst svenskspråkig befolkning och på fastlandet Åbo stad med omgivningar samt vidare en kuststräcka med betydande svenskspråkig befolkning ända ned till Hangö udd. Enligt den tekniska expertisen skulle det endast behövas en mindre justering av effekttalen för att dessa områden skulle kunna se samma svenska TV-program, som man i dag kan se på Åland. Detta är enligt min mening ett typiskt exempel på ett fall, där det med god vilja och uppenbarligen rimliga ekonomiska insatser bör gå att få till stånd ett för alla parter tillfredsställande resultat.

Frånsett gränsområdena i norr väster om Tornedalen har rådets rekommendation av år 1964 inte förverkligats för den vidsträckt finskspråkiga befolkningens vidkommande i Sverige. Detta är visserligen en betydligt svårare uppgift beroende på att denna befolkning är så spridd över hela Sverige. Men det finns dock stora områden med rätt så koncentrerad finskspråkig befolkning. Dessutom bör det vara möjligt att i samråd med Sveriges radio få de finskspråkiga programmen utökade. Frågan är angelägen av flera orsaker och sammanhänger också med frågan om den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens trivsel.

Berte Rognerud: Sakens ordfører har gitt en bred innføring i denne sak, og jeg skal derfor forsøke å være ganske kort.

Spørsmålet om å styrke det nordiske samarbeid på radio- og fjernsynsområdet er en gammel kjenning her i Rådet, og det er vel ikke å ta for hårdt i om vi sier at resultatene hittil har vært heller små.

Det hjelper jo lite å beklage det som har skjedd eller *ikke* skjedd i alle disse år i Rådet. Men det gir jo oss en pekepinn om at fra nå av må det bli virkelig handling bak alle de sympatierklæringer og vakre ord som i årenes løp har kommet om betyd-

ningen av et nordisk samarbeid på dette område. Vi begynte med saken i 1955. Nu er vi kommet til 1972 og vi må vel ha lov til å si at den bør være moden for løsning.

Det er i alle våre land et felles ønske blant befolkningen om å få øket tilbudet av nordiske TV-programmer, noe vi i Nordisk Råd plikter å ta hensyn til. Jeg tør påstå at Kulturutvalget har nedlagt et meget grundig arbeid med denne sak. Jeg nevner også — som andre her har gjort — TV-konferansen som fant sted i København før jul, og jeg nevner de konferanser vi har hatt med ministre og sakkyndige.

Det er også enighet i Kulturutvalget om at et nordisk TV-marked er en av de viktigste saker vi har behandlet, og det er fullkommen enighet om at det nu må bli en løsning på dette så raskt som mulig.

Etter den omorganisering som har funnet sted innen Nordisk Råd, har man også egnede instrumenter som kan yte verdifull bistand. Jeg tenker bl. a. på kultursekretariatet i København. Og når Kulturutvalget nu foreslår at det nordiske ministerråd skal legge frem forslag om en effektiv videreutbygging av det nordiske TV-samarbeidet i løpet av våren 1972, ligger det heri et klart uttrykk for hva vi mener.

Det må føyes til at mens det tidligere syntes å gjøre seg gjeldende en god porsjon skepsis og delvis motstand, begrunnet med at vi ville møte all verdens vanskeligheter, er det i dag en sterkere vilje å spore. Dette er da også nødvendig, for, uten en større politisk vilje enn det før har vært lagt for dagen, kan ikke denne saken løses. De vanskeligheter som er blitt fremholdt av økonomisk, juridisk og teknisk art, kan overvinnnes dersom vi virkelig gjør noe for det.

Den nordiske kulturtraktat er ratifisert av alle våre land. Dette viser at det er full forståelse for det kulturelle fellesskaps enorme betydning her i Norden. Vi skal intensivere og bygge ut det nordiske samarbeid på kultursektoren, og jeg vil gjerne stille spørsmålet: *Finner det overhode et mer effektivt instrument for utveksling av kulturverdier enn nettopp fjernsynet?* Jeg tror det knapt. Skulle vi ikke da også ta den fulle konsekvens av dette og få noe inn i kulturavtalens regi?

Jeg er forvisset om at effektivt samar-

beid på TV-området vil være det beste bidrag til bedre forståelse innen den brede befolkningen i alle våre land, — til bedre forståelse for hverandres forhold. Det er også det beste hjelpemiddel til å bryte ned språkbarrierene mellom våre land. Vi har her et instrument som, dersom vi er villige til å ta det i bruk, vil kunne settes systematisk inn for å fremme den innbyrdes språkforståelse. Og det samme instrument er også det mest effektive for nordisk opplysning og for utveksling av kulturverdier.

Det er min bestemte oppfatning at det nordiske kulturfellesskap slik det er uttrykt i kulturtraktaten vanskelig kan virkeliggjøres uten at vi også er villig til å ta i bruk de tekniske muligheter som TV-samarbeidet byr oss.

Det er nok å nevne hva det vil bety ikke minst for den yngre generasjon som gjennom et slikt samarbeid får en sjanse til å forstå andre nordiske språk, og til å bryte ned nasjonale misforståelser, slik herr Andenæs understreket i sitt innlegg.

Vi ønsker vel alle at det nordiske kulturfellesskap skal bli en realitet for alle våre land og alle grupper i våre land. Jeg tror at om vi skal kunne realisere dette, må det også skje et effektivt samarbeid på TV-området. Og det må komme omgående. Vi har holdt det gående nærmest med prat helt siden 1955. Vi har ikke benyttet oss av den tekniske landevinning og de vide perspektiver som TV-samarbeidet kunne ha gitt oss i våre bestrebelser for å fremme det nordiske fellesskap. Jeg er derfor glad for at vi nu er kommet et godt og riktig steg på veien.

Eric Carlsson: Herr president! I generaldebatten betonades värdet av nordiskt samarbete och av den nordiska gemenskapen. Jag vill gärna understryka dessa uttalanden — i den nordiska gemenskapen har vi grundvalen för vår rätts- och kulturåskådning, den kultur som vi kan definiera på många sätt men som vill syvende og sidst är vårt sätt att vara, vårt sätt att leva.

Det är väsentligt att påminna om dessa förhållanden när vi går att diskutera ett vidgat nordiskt TV-samarbete. Vi har dock så mycket gemensamt i Norden i fråga om

kulturtradisjon og likartade förhållanden. Skall nordiskt samarbeite bli en realitet inte bara i generaldebatter och vid högtidliga tillfällen utan även i vardagen måste den nordiska samhøriheten "flyttas ner på gräsrotsnivå". För att detta skall kunna ske och för att känslan av samhørihet skall upplevas av menig man och menig kvinna är det nödvändigt att massmedia kommer in. De har en stor oppgitt att fylla också här, vilket återspeglas i det medlemsförslag om nordiskt TV-samarbete som nu behandlas.

Utskottets betänkande är i många stycken ett intressant dokument. Man finner till sin förvåning att många remissinstanser, som uttalat sig positivt, också har mycken tveksamhet att anmäla. Man får en känsla av att en del remissinstanser är sig själva nog.

Jag skall inte kommentera detta mer än så utan vill bara slå fast, att det är angeläget att vi får ett vidgat nordiskt TV-samarbete för att utöka kännedomen om varandra, öka känslan för varandra och uppleva varandras vardag. Jag vill understryka de synpunkter som herr Andenæs och andra talare i debatten fört fram om denna frågas stora betydelse. Som ett exempel vill jag nämna, att vi i Sverige har ett stort antal finska invandrare och att svensk TV har fått vissa program från Finland för dessa invandrare. De programmen har också rönt ett stort interesse bland svenska tittare, som säger sig att de inte vill avstå från dessa program, vilka ger oss inblick i finsk vardag och finskt arbetsliv, låter oss möta människorna i deras arbete på hemmaplan. Vi i Sverige vill lära känna våra grannar, och vi behöver en ytterligare förstärkt information på det området. Jag tar detta exempel som ett belägg för att sådana program är väsentliga. Det understryker betydelsen av den fråga som vi här diskuterar, av vidgade nordiska kulturkontakter, vidgade möjligheter att uppleva och informeras om varandras vardag. Vi har också här ett konkret uttryck för det nordiska samarbeite, som vi gärna talar så varmt för.

Här har sagts att det är angeläget att dessa frågor äntligen bringas till sin lösning. Jag hoppas att också *viljan* finns när det gäller att lösa dem. Tekniskt sett kan det inte vara några problem. Vi har under de senaste veckorna i TV följt vinterolympia-

den i Sapporo med alla dess glädjeämnen och besvikelser. Vi har på våra TV-skärmar kunnat se månfararna i aktion på månen och vid återkomsten till jorden. Nog borde man mot den bakgrunden kunna klara frågan om ett vidgat och fördjupat nordiskt TV-samarbete. *Menar vi allvar med talet om vidgat och fördjupat nordiskt samarbeite måste vi mobilisera både viljan och kraften att lösa dessa frågor.*

Herr president! Jag har velat understryka de synpunkter som förts fram i debatten och vill med det jag nu sagt yrka bifall till utskottets rekommendation.

Statsråd Gjerde: Det er naturlig at radio og fjernsyn står sentralt når vi drøfter nordisk kultursamarbeid. Den avtale som trådte i kraft 1. januar i år vil bety en vesentlig styrking av kultursamarbeidet i Norden. Men samtidig som denne avtale treir i kraft og det praktiske arbeid skal ta til, opplever vi at interessen for en desentralisering av kulturaktivitetene blir større. Man ønsker å se kulturpolitikken som en naturlig del av miljøplanleggingen og ikke løsrive den fra samfunnsutviklingen for øvrig.

Radio og TV blir et sentralt virkemiddel også i en slik lokal kulturpolitikk. Etermediene bør få sin naturlige plass i en desentralisering av kulturtilbudene. Jeg vil i Nordisk Råd ikke unnlate å peke på at kravene om en utbygging av kringkastingsvirksomheten i distriktene ofte overskygger kravene om en utbygging av det nordiske samarbeid. Etter min mening er det ingen grunn til at ønsket om en desentralisering skal komme i konflikt med ønsket om en utviding av det nordiske samarbeid. Mulighetene for å føre en nordisk kulturpolitikk vil i stor grad avhenge av i hvilken grad vi er i stand til å møte presset fra andre store kultursamfunn, og i hvilken grad vi er i stand til å prege denne utviklingen. Hvert enkelt av våre nordiske land vil være for små kulturenheter til å motstå presset fra andre og mektigere kultursamfunn. Et ønske om å styrke kultursamarbeidet på enkelte felter vil derfor ikke bare framstå som et ønske, men som en klar nødvendighet i åra som kommer.

En viktig side ved dette kultursamarbeid vil være en utviding av mediasamarbeidet.

Forslaget fra Kulturutvalget antyder noen områder hvor det forhåpentligvis er mulig å komme videre med en forholdsvis begrenset ressursinnsats, sett i forhold til alternativet om å bygge ut en egen nordisk TV-kanal. Jeg oppfatter forslaget dithen at man ønsker å styrke de forbindelseslinjer som allerede eksisterer mellom de nordiske kringkastingene. Dette samarbeidet foregår nå bl. a. ved at de nordiske radiosjefer møtes to ganger i året, ved at man på avdelingsplanet både innen radio og fjernsyn møtes og samarbeider, og ved et eget sekretariat for Nordvisjonen. I tillegg til dette er to viktige utvalg som er nedsatt av kringkastingsselskapene, i arbeid. Det ene har til mandat å overvåke utviklingen på kassett- og kabeltransmisjonens område, og det andre utvalget utreder de programmessige tekniske og juridiske forutsetningene for et utvidet nordisk radio- og TV-samarbeid. Det siste utvalget har vært i arbeid i ca et år, og etter de informasjonen jeg har fått, vil utvalget avgi innstilling i løpet av noen få måneder.

Undervisnings- og kulturministrene gjorde på ministerrådsmøte i går vedtak om at når den sistnevnte utredning foreligger, skal embetsmannskomiteen legge fram et forslag om hvordan dette samarbeidet kan videreføres, bl. a. for at man på en best mulig måte kan imøtekomme intensjonene i forslaget fra Kulturutvalget.

Det må etter min mening være en selvfølge at det samarbeid som er godt i gang mellom institusjonene, føres videre, men jeg har forstått det slik at det er et ønske å finne fram til former slik at de politiske organer kan komme sterkere inn i bildet. Det er mulig at man ved et samarbeid på det politiske plan ikke ville føle seg så stengt av de økonomiske og juridiske problemer som man møter. Vedtaket i Ministerrådet i går tar derfor sikte på å prøve å finne former for denne oppgaven som gjør det mulig for de politiske organer å komme sterkere inn i dette arbeidet enn tidligere.

Hernelius: Herr president! Kulturutskottet foreslår i en hemställen till ministerrådet — d. v. s. till regeringarna — rörande produktion och distribution av TV-program. Läser man detta på ett visst sätt, kan man möjligen i detta finna en rekommendation

till de olika regeringarna att gå in i programpolitiken i de enskilda TV- och radioföretagen.

Jag har inte läst rekommendationen på det sättet, och jag tycker mig av diskussionen ha förstått att så icke är avsikten. Samma uppfattning har jag fått också vid enskilda samtal med utskottets ledamöter, men för säkerhets skull kanske det i protokollet bör framkomma att det här inte är meningen att rekommendera något detalj-ingripande i programproduktionen. Vad regeringarna kan göra är att ange principer inom de allmänna ramar som gäller i respektive länder enligt författning — icke någonting annat. Detta bör kanske för säkerhets skull komma till uttryck.

Sundman: Herr president! Det är alldeles riktigt som herr Hernelius påpekar att man, som man vill, kan tolka formuleringarna i betänkandet som om vi föreställde oss att man skulle ge direktiv om programverksamheten, men så är naturligtvis inte fallet. I alla de nordiska länderna är det tradition att radioföretagen skall ha en nära nog total frihet i programpolitiken. Det råder enighet om detta, och den uppfattningen delar självfallet kulturutskottet. Men det hindrar naturligtvis inte Nordiska rådet eller enskilda parlament att framföra synpunkter på programverksamheten. Vi kan uttrycka önskemål om vidgat nordiskt TV-samarbeide, men vi kan inte ålägga radioföretagen att producera program med visst innehåll. Vi kan inte och vill inte dirigera programverksamheten, men vi kan skapa ekonomiska, tekniska och organisatoriska förutsättningar för ett intensifierat nordiskt samarbete inom radio och TV, och det är en angelägen uppgift.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om rekommendationsförslaget.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Tønnes Andenæs, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Ove

Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Per Olof Sundman, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Seppo Westerlund, Egil Aarvik och J. Fr. Øregard.

Frånvarande var:

Kristian Albertsen, Anders Aune, Poul Dam, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Elsi Hetemäki, Guri Johannessen, Tellervo Koivisto, Olavi Lähteenmäki, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen och Paavo Väyrynen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 55 röster.

Utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

5

A 331/k: medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn och A 331 Ä/k: ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlems- och ändringsförslagen måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda frågan om inrättande av ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn.

Sundman (kulturutskottets talesman): Herr president! Kulturutskottet har behandlat dels ett medlemsförslag om ett nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn, dels ett ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum på samma plats. Erlendur Patursson har anslutit sig till ändringsförslaget och detta kan alltså betraktas som det egentliga förslaget.

Förslaget kan beskrivas enkelt och summariskt: man vill i Tórshavn tillskapa en institution av samma slag som Nordens hus i Reykjavík, naturligtvis i anpassad storleksordning. Avsikten med det hela är dubbel. Det är meningen att främja dels de inter-nordiska kulturkontakterna, dels det färöiska kulturlivet.

Kulturutskottet har infordrat remissyttranden från ett 15-tal myndigheter och organisationer i Norden, och remissvaren är genomgående starkt positiva. En viss tveksamhet har redovisats från några håll, men den är främst knuten till det relativt lilla befolkningsunderlaget i Tórshavn och på Färöarna.

Efter prövning av förslaget föreslår kulturutskottet att frågan om ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn skall göras till föremål för en utredning, och utskottet framhåller att man inom ramen för en sådan här institutions verksamhet kan skapa kanaler för kulturutbytet mellan Färöarna och det övriga Norden. Utskottet påpekar också att Färöarna med sitt särpräglade och traditionsrika kulturliv i hög grad blir en givande part i detta kulturutbyte.

Enligt utskottets mening kan man först sedan frågan om institutionens verksamhetsformer utretts och planerats ta ställning till frågan om kostnaderna för anläggning och drift samt de olika ländernas representation i institutionens administrativa organ. I en utredande kommitté bör självfallet ingå representanter för såväl Färöarna som Norden i övrigt. För utskottet framstår det som lämpligt att utredningen genomförs av ministerrådet i kultursekretariatets regi.

Såvitt jag förstår finns det inte något skäl att i den här församlingen ytterligare argumentera för utskottets bedömning av spörsmålet. Jag vill bara avslutningsvis tillfoga ett mera personligt önskemål. Sedan Nordiska rådet antagit sin rekommendation om Nordens hus i Reykjavík dröjde det åtta el-

ler nio år innan byggnaden stod färdig. Det är min förhoppning att inkubationstiden den här gången skall kunna begränsas till hälften.

Herr president! Jag yrkar bifall till kulturutskottets förslag.

Erlendur Patursson: La meg ganske kort bare få lov til å presisere at dette er en stor sak ikke bare for Færøyene, men tillike for hele Norden og for hele det fellesskap der binder oss alle sammen.

Vi vet alle hvilken overmåte stor betydning Nordens hus i Reykjavík har hatt — ikke bare for islendingene, men også for hele det nordiske fellesskap. Vi venter oss det samme av dette kommende kultursenteret i Tórshavn på Færøyene.

Hr. Sundman har fortalt her at det gikk ni år innen idéen om Nordisk hus i Reykjavík ble til virkelighet. Det er mit håp at det vil gå litt forttere denne gangen. Dels har vi erfaringene fra Reykjavík å bygge på, og dels har vi nå fått kulturavtalen og kultursekretariatet med alle dets dyktige og handlekraftige folk.

I betraktning herav tør vi kanskje satse på at dette nordiske kultursenteret skal stå fikt og ferdig la oss si om tre år, eller i god tid til Nordisk Råds 24. sesjons avholdelse i Tórshavn.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-

Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, Per Olof Sundman, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Anders Aune, Eric Carlsson, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Gylfi Þ. Gíslason, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Elsi Hetemäki, Tellervo Koivisto, Olavi Lähteenmäki, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Jón Skaftason, V. J. Sukselainen, Seppo Westerlund, Veikko Vennamo och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

6

A 329/k: medlemsförslag om finansiering av nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt utreda förutsättningarna för ett effektivt nordiskt samarbete om biologisk bekämpning av skadedjur och att därvid för att undvika dubbelarbete även undersöka behovet av en samordning av forskningen på berörda naturvetenskapliga områden.

Mundebo: Herr president! Det här medlemsförslaget går ut på att mera medel skall anvisas till verksamheten inom Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur.

I en lång rad av de remissyttranden som avgivits i ärendet framhåller man att forskningen på detta område är av central betydelse, att den har knappa resurser, att det här gäller ett fält som är särskilt lämpat för nordiskt samarbete men att det likväl snarast måste betraktas som eftersatt i jämförelse med läget i andra länder.

Kulturutskottet vill betona vikten av ett forskningssamarbete för biologisk bekämpning av skadedjur och nödvändigheten av att vi får en fast organisation och tillräckliga resurser för detta samarbete. Det är emellertid av betydelse att verksamheten inom de skilda organ som berör detta och anknyttande forskningsområden — och det är rätt många — samplaneras och kulturutskottet önskar därför att ministerrådet och kultursekretariatet skall utreda förutsättningarna för ett effektivt nordiskt samarbete. Det kan finnas risk för dubbelarbete liksom för att vissa fält inte alls täcks av verksamheten.

Enligt kulturutskottets mening bör detta utredningsarbete bedrivas skyndsamt, och utskottet utgår ifrån att det skall kunna framläggas ett program som sedan får hög prioritet vid det fortsatta kultursamarbetet i Norden.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Austrheim: Medlemsförslaget om finansiering av Nordisk Kollegium för biologisk bekämpelse av skadedyr har fått positiv tillslutning från de fleste organisasjoner og institusjonar som har uttalt seg. Lat meg som eit supplement til grunnjvevinga for forslaget kome med nokre utfyllande synspunkt.

Personleg ser eg det slik at det nordiske samarbeid også på dette felt bør føregå innanfor dei nordiske organ ein alt har. Difor kan eg tenkje meg at Kollegiet blir ein komite under Nordiske Jordbruksforskeres Forening, og at løyvingane til Kollegiet vert kanalisert gjennom denne forening sitt sentralstyre. Det er heilt i samsvar med det syn som kjem til uttrykk i supplement til remissutsegner frå Nordiske Jordbruksforskeres Forening. Eg vil også tru at Nordisk Kollegium vil akseptere ei slik løysing.

Føremålet med ei eventuell løyving er m.a. å dekkje den preliminare forskning vedkomande ulike biologiske midlar og metodar som kan vere aktuelle i Norden. Kollegiets forarbeider vil gje den nødvendige bakgrunn for kva prosjekt det bør satsast vidare på. Dei konkrete prosjekt som Kollegiet prioriterer, vil det bli søkt forskningsråda om spesielle løyvingar til.

Prosjekta utførast av ein eller fleire eksisterande institusjonar som har biologisk bekjempelse på sitt arbeidsprogram, og prosjektleiarane blir så langt det er mogleg, forskarar med spesialutdanning. Eg har forstått det slik at angående arbeidsområde innanfor biologisk bekjempelse har Kollegiet tatt området insektdrepende oranismar. Vidare har eg forstått at det sjølv sagt ei planen å utvide dette til ei rekkje aktuelle område om Kollegiet får arbeidsmoglegheiter.

I bilag 2 er det anbefalt ytterlegare utgreiing. Etter mi mening bør ein no kome i gang med organisert konkret nordisk samarbeid. Kollegiet er samansett av representantar frå jord-, skog- og hagebrukssektoren, høgskolar og universitet, d. v. s. biologar, entomologar og plantevernspesialistar frå dei nordiske land. Denne breie samansetning vart valt nettopp for å effektivisere og samordne den utvida verksemd på dette området og for å unngå dobbeltarbeid.

Ut frå kollegiets status og forskning, stiller eg meg tvilande til påpeikinga av at ein treng fleire utgreiingar. Det som det er spørsmål om, er løyvingar som gjer det mogleg for Kollegiet å kome i gang med aktivt nordisk samarbeid vedkomande organisering, koordinering og prioritering av ulike forskingsoppgåver. Skal ein innen rimeleg framtid lukkast med å redusere bruken av kjemikalier og dermed så langt det er mogleg, eliminere forurensingsfårene, er det nødvendig at ein intensivert forskning av biologiske midlar og metodar kjem i gang snarast.

Eg tolkar kulturutvalet sine premissutsegner som ei forståing for og ei positiv tilslutning til det medlemsförslaget som er reist. Eg skulle likevel gjerne sett at utvalget i sin konklusjon hadde gått meir direkte på ei tilråding om å stille midlar til disposisjon for Nordisk Kollegium. Men med dei mange positive remiss- og utvalutsegner som ligg føre i denne sak, vonar eg at ministerrådet, som no får saka til vidare behandling, vil stille seg imøtekomande med omsyn til løyving av nødvendige midlar til Nordisk Kollegiums forskingsarbeid.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Per Olof Sundman, Knud Thestrup, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Poul Dam *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Anders Aune, Jo Benkow, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Elsi Hetemäki, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Olavi Lähtenmäki, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Jón Skaftason, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo, Seppo Westerlund och Johannes Viroainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

7

A 300/k: medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola

Kulturutskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete på veterinärmedicinens område, särskilt beträffande forskning och specialiserad utbildning för veterinärer.

Haugaard (kulturutskottets talesman): Hr. præsident! Der er enighed i udvalget om at rekommandere det nordiske ministerråd at udrede forudsætningerne for et øget nordisk samarbejde om veterinærmedicin og om specialiseret veterinæruddannelse.

Da jeg i øvrigt må gå ud fra som noget helt selvfølgeligt, at alle har læst indstillingen, skal jeg nøjes med at anbefale den.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Tønnes Andenæs, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Poul Hartling, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Knud Thestrup, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Mot rekommendationen röstade: Poul Dam.

Frånvarande var:

Anders Aune, Jo Benkow, Erling Engan, Gunnar Garbo, Arne Geijer, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Svend Haugaard, Elsi Hetemäki, Knut Johansson, Tellervo Koivisto, Lars Korvald,

Olavi Lähteenmäki, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Jón Skaftason, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo, Seppo Westerlund, Johannes Virolainen och Paavo Väyrynen,

Rekommendationen hade sålunda antagits med 53 röster mot 1.

8

A 326/j: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande havsrätt

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at fortsætte og udbygge samarbejdet om problemerne i forbindelse med lovgivning om havet, således at der tilstræbes international enighed om udstrækningen af søterritoriet og fiskerigrænserne, om specielle rettigheder for kyststater eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet og om foranstaltninger til forhindring af forurening.

Matthias Á. Mathiesen (juridiska utskottets talesman): Hr. præsident! Medlemsforlaget går ud på at opfordre regeringerne i de nordiske lande til at samarbejde om de problemer, der knytter sig til lovgivningen om havet med særligt henblik på følgende principper:

1) Kyststaterne har ret til ensidigt at træffe beslutning om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden.

2) Kyststaterne har ret til ensidigt at forhindre forurening af havet på et område, hvor forureningen kan true fiskebestanden.

3) Lande, hvis økonomi er afhængig af havet, må sikres særlige rettigheder inden for den internationale lovgivning.

Forslagsstillerne anfører blandt andet, at man er begyndt at anvende Nordatlanten som losseplads for industriaffald og giftstoffer, og at der drives rovfiskeri. Denne situation er særlig alvorlig for Island, Færøerne og Grønland og de specielle fiskeområder i de øvrige lande. I Island og på

Færøerne mener man, at landet, landgrunden og havet over den er en helhed, der tilhører kyststaten, og andre stater eller internationale domstole kan ikke begrænse kyststaternes ret til at forhindre forurening og rovfiskeri på dette område. De nordiske lande bør nå frem til en fælles opfattelse af dette spørgsmål.

Udvalget har diskuteret medlemsforslaget på en række møder, og denne sag her er yderst aktuell for øjeblikket.

Hensynsløst fiskeri, forurening og udvidelse af fiskerigrænserne er noget, man vil høre i de kommende års diskussion, og vi hører det allerede nu, blandt andet her i Nordisk Råd.

Selvfølgelig har vi forskellige synspunkter om, på hvilken måde vi kan finde en praktisk løsning, men udvalget har kunnet acceptere grundtanken i medlemsforlaget. Udvalget kunne dog ikke tiltræde medlemsforslaget rekommendation uforandret, men henstiller, at man vedtager en rekommendation, hvorefter regeringerne i overensstemmelse med den grundlæggende tankegang i forslaget skal samarbejde om løsningen af problemerne.

Erfaringerne viser, at forurening ved at bruge elve og vandløb som affaldsplads bevirker stor skade på fiskebestanden. Det er derfor betydningsfuldt, at man straks tager skridt til at forhindre, at Nordatlanten bruges som affaldsplads, således at de frugtbare fiskebanker her ikke ødelægges af forurening.

Et stort skridt fremad i retning af at råde bod på forureningen er nylig taget ved Oslokonventionen af 15. februar 1972.

Vi håber alle på et omfattende internationalt samarbejde, som kan give tilfredsstillende løsninger.

En anden fare for fiskebestanden er det hensynsløse fiskeri, som følger af de stadigt voksende fiskeflåder og den mere udviklede teknik. Jeg er sikker på, at vi kan være enige om, at det er nødvendigt at foretage fredningsforanstaltninger for at forebygge rovfiskeri. Hvis der ikke bliver enighed herom, må det være de kyststater, der bedst kender fiskebankerne og er mest afhængige af havet, der bestemmer fredningen, men selvfølgelig håber vi, at der kan opnås enighed herom.

Fiskerigrænsernes fastsættelse og udvidelse er der ikke enighed om. Igennem århundreder har man søgt at fastlægge fiskeriterritoriet på ensartet måde, men det er mislykkedes. Udviklingen herimod har været således, at fiskeriterritoriet er blevet udvidet, netop ensidigt, og man har affundet sig med specielle rettigheder for kyststaterne, som lever af fiskeriet. Vi kan derimod gøre opmærksom på, at staterne er blevet enige om at opdele havbunden med henblik på udnyttelse, blandt andet af olie. Dette er f. eks. sket i Nordsøen.

Selvfølger skal vi prøve på at etablere et udvidet samarbejde om fiskerigrænserne, men da må man tage særligt hensyn til de kyststater, der lever af fiskeri, og ikke kun opdele havbunden, men også havet ovenover.

Ud fra disse samarbejdssynspunkter har udvalget udarbejdet sin indstilling.

Udvalget siger ikke noget om sådanne ensidige udvidelser, som er omtalt i medlemsforslaget, medmindre disse kunne godkendes med international beslutning, men udvalgets medlemmer har i øvrigt forskellige synspunkter om dette spørgsmål.

Tillad mig samtidig at gøre opmærksom på de særlige islandske synspunkter. Disse har været tydelige fra begyndelsen. Allerede i 1948 vedtog altinget, at landgrunden og havet derover er en biologisk og geologisk helhed, der tilhører Island.

Ensidige islandske beslutninger om udvidet fiskerigrænse er i konsekvens heraf meddelt De Forenede Nationers juridiske kommission i 1952, hvor der står, at Islands regering har ret og pligt til ensidigt at beskytte landgrundens rigdomme.

På denne baggrund har Island udvidet sin fiskerigrænse, og for nylig, den 15. februar 1972, besluttede Altinget enstemmigt, at den 1. september 1972 skulle fiskerigrænsen være 50 sømil.

Når vi i Island ønsker forståelse for de beslutninger, vi har truffet om fiskebestanden, forureningen og vore særlige rettigheder, så er vi selvfølgelig velvilligt indstillet til de samme synspunkter i det omfang, de eksisterer hos andre folk, der har de samme forudsætninger. Det har mine landsmænd allerede sagt her i generaldebatten til vort brødrefolk på Færøerne.

Uanset at udvalgets medlemmer ikke for tiden kunne være enige og acceptere de synspunkter, som jeg nu har forsvaret fra islandsk side, sætter jeg stor pris på den velvilje, udvalgsmedlemmerne har haft over for medlemsforslagets tanker og det positive resultat, der ligger i udvalgets ændringsforslag.

Derfor indstiller jeg, at man i overensstemmelse med udvalgets forslag vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at fortsætte og udbygge samarbejdet om problemerne i forbindelse med lovgivning om havet, således at der tilstræbes international enighed om udstrækningen af søterritoriet og fiskerigrænserne, om specielle rettigheder for kyststater eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet og om foranstaltninger til forhindring af forurening.

Sundheds- og folkeforsikringsminister og industriminister **Magnús Kjartansson**: Hr. præsident! På Nordisk Råds sidste session i København gjorde jeg opmærksom på eksistensen af visse problemer, der berørte en del af de nordiske lande stærkt, og på, at en solidarisk holdning til sådanne problemer kunne blive så meget mere betydningsfuld, efterhånden som den økonomiske og kommercielle splittelse tog til. Det var i den forbindelse, jeg henledte opmærksomheden på situationen på Nordatlanten, hvor rovfiskeri og forurening var blevet problemer, der var en trussel mod det islandske folks eksistens. Denne udtalelse fik ingen tilslutning i den almindelige diskussion, og derfor har jeg fulgt den op med det forslag, som nu er blevet taget til behandling, og som fremsættes af lagtingsmand Erlendur Patursson og mig.

Sagen har siden rådets sidste session været i hastig udvikling i Island. Spørgsmålet om fiskerigrænsen var et vigtigt programpunkt ved altingsvalget sidste år, og den nye regering, som blev dannet i Island sidste sommer, tog en fast og bindende beslutning om at udvide fiskerigrænsen til 50 sømil den 1. september i år. Denne beslutning er nu blevet enstemmigt vedtaget af det islandske alting; hele folket står som én mand bag den. Forudsætningerne for denne

beslutning er de tre hovedpunkter, der indeholdes i forslaget.

Det første hovedpunkt er: "Kyststaterne har ret til ensidigt at træffe beslutninger om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden." På søretskonferencen i Genève 1958 blev der vedtaget en udtalelse om kyststaternes ret over selve landgrunden, og mange stater har allerede ensidigt gjort krav på ejendomsret til landgrunden, hvad angår olie og gas, skal- og krebsdyr. Det islandske synspunkt går ud på, at det ikke er muligt at skelne mellem landgrunden og havet over den, hverken med geografiske eller geologiske argumenter, og at en kyststats eneret til fiskeri derfor kun er en logisk fortsættelse af selve teorien om landgrunden. Islændingene er ikke de eneste, der forfægter dette synspunkt. Det er blevet stadfæstet og realiseret af staterne i Latinamerika, senest på søretskongressen i Lima i august 1970. Samme holdning indtog de asiatiske og afrikanske staters juridiske udvalg på en kongres i Colombo i januar 1971. Det er ligeledes en kendsgerning, som det er værd at lægge mærke til i denne forbindelse, at over 20 stater allerede nu ved en ensidig beslutning har udvidet deres søterritorium til over 12 sømil, nogle helt op til 200 sømil. Der er også grund til at henlede opmærksomheden på, at landgrundsteorien finder stadigt voksende støtte hos de nye selvstændige stater; de betragter den som et led i deres kamp for økonomisk selvstændighed og ligeberettigelse; derimod er det først og fremmest de gamle koloniriger, som er modstandere af kyststaternes rettigheder med de argumenter, at de selv har en historisk betinget ret til at udnytte andre landes naturrigdomme. Det ville være i fuld overensstemmelse med de nordiske landes almindelige holdning at støtte de nye staters kamp på dette felt.

Det andet hovedpunkt i forslaget er: "Kyststaterne har ret til ensidigt at forhindre forurening af havet på et område, hvor forureningen kan true fiskebestanden." Dette er et uhyre vigtigt punkt, hvad der mere og mere er gået op for folk i de sidste år. Storindustrielle firmaer har brugt Nordatlanten som losseplads for affald og giftstoffer fra industrien, og rapporter viser, at den mængde, der er blevet kastet i havet, er så

stor, at den har haft en farlig virkning på store områder. Det er visselig rigtigt, at for at forhindre yderligere forurening af havet kræves der et internationalt samarbejde, som netop har været under udvikling i den sidste tid. Men gennemførelsen af internationale overenskomster og kontrollen med dem må ligge hos kyststaterne selv, hos de stater, hvis eksistens og økonomi er betinget af gennemførelsen. Derfor må man sikre kyststaterne ret til ensidige foranstaltninger for at forhindre forurening af de tilstødende havområder.

Det tredje hovedpunkt i forslaget er: "Lande, hvis økonomi er afhængig af havet, må sikres specielle rettigheder inden for den internationale lovgivning." Dette er et punkt, som berører Island i højere grad end noget andet land i verden. Fiskeriprodukter udgør over 80 % af Islands eksport og er grundlaget for en femtedel af nationalproduktet. Fiskeindustrien er Islands hovedindustri, fiskeri og fiskeindustri spiller samme rolle som sværindustri i andre lande. Hvis denne naturrigdom svigtede, ville der ingen eksistensmuligheder være i Island.

Vi har gyldige og stadigt voksende grunde til at befrygte, at denne naturrigdom kan svigte. Hele året rundt ligger ca. 100 fremmede trawlere og fisker på et 50 mil bredt bælte omkring Island, mest trawlere fra Storbritannien, Vesttyskland, Belgien, Holland, Portugal og Sovjetrusland. Ca. halvdelen af, hvad der fanges på de islandske fiskebanker, fanges af disse udenlandske fiskerflåder. Vi har mange eksempler på rovfiskeri og rovdrift. Lad mig minde om, hvordan sildefangsten er gået ned fra 763 tus. tons i 1965 til 50,7 tus. tons i 1970, og sildefangsten udgjorde længe næsten halvdelen af Islands fiskefangst. På samme tid er fangsten af kuller gået ned fra 53,5 tus. tons til 35 tus. tons. Der er al grund til at frygte for torskebestanden. Det er kommet så vidt, at ca. 70 % af den torsk, der fanges, ikke er kønsmoden, og at torsk, der er ældre end 10 år, ses meget sjældent. Denne udvikling er så meget farligere, som fiskegrundene ved Island er nogle af de vigtigste fiskegynglepladser i verden; rovfiskeri og rovdrift på de kanter har virkning på udviklingen af hele fiskebestanden i Nordatlanten.

I Island mener vi at have grund til at frygte den stadigt voksende indtrængning af udlændinge på de islandske fiskebanker, efterhånden som fangsten reduceres på andre havområder. Vi er urolige over den kæmpe-mæssige overinvestering i oceangående trawlere i Storbritannien, Vesttyskland, Polen og Sovjetrusland; hele denne flåde er bygget med vældige subventioner, idet stats-tilskuddet kan udgøre helt op til halvdelen af anlægsudgifterne, foruden at selve driften af skibene får statsstøtte. I Island har vi ingen mulighed for at støtte vores fiskeri og fiskeindustri, fordi det er disse næringsveje, alt andet bygger på. Det er derfor en form for konkurrence, der ikke følger normale handelslove, og som ensidigt rammer os.

Det er hovedgrundene til, at vi finder det uundgåeligt at udvide fiskerigrænserne til 50 mil til efteråret. Dels vil vi beskytte fiskebestanden ved Island, og dels vil vi udnytte den på den mest formålstjenlige måde. Denne politik regner vi ikke blot for at være en livsbetingelse for os selv; vi mener, at den også er i andres interesse. En ødelæggelse af de islandske fiskebanker ville i løbet af kort tid undergrave hele fiskeriet i Nordatlanten, og det er en naturlig arbejdsfordeling, at fiskebankerne ved Island bliver udnyttet af islændingene, som bedre end andre har muligheder for at fremstille billige og gode fiskeprodukter til eksport.

Jeg er opmærksom på, at vort forslag har fået en temmelig negativ modtagelse hos de parter, der har udtalt sig om den, og kan kun beklage dette. Flere mener, at de nordiske lande må vente med at tage stilling, indtil FN's søretskonference finder sted, — der tales om at afholde den i 1973, men der er desværre udsigt til, at det kan trække længere ud. Situationen er imidlertid så alvorlig, at Island ikke har nogen mulighed for at vente med at finde en løsning. Det er mig desuden en gåde, at de nordiske lande ikke kan optage et samarbejde i denne sag før søretskonferencen; enhver stat bliver dog nødt til at forberede sig på den ved på forhånd at bestemme sig for en kurs, og visselig vil man i Island lægge mærke til, hvordan de øvrige nordiske lande reagerer. Derfor mener jeg, at det er meget påkrævet, at de nordiske regeringer i fællesskab behandler dette problem.

Jeg har endvidere lagt mærke til, at der i nogle udtalelser henvises til, at Islands politik i fiskerigrænsesagen ikke stemmer overens med fællesmarkedets politik og de betingelser, som nordmændene og danskerne må underkaste sig, hvis de bliver medlemmer deraf. Vi regner det selvfølgelig for danske og norske indenrigsanliggender, hvilke aftaler disse lande træffer om deres egne fiskerigrænser, og vi venter en tilsvarende holdning over for os. Island vil *ikke* blive medlem af Europas fællesmarked, men vi er interesserede i told- og handelsaftaler med denne markedssammenslutning. Vi har på den anden side allerede kunnet konstatere, at fællesmarkedet prøver at knytte sådanne aftaler til vores kurs i fiskerigrænsesagen og har fremsat trusler om repressalier, hvis fiskerigrænserne bliver udvidet. Island venter, at de andre nordiske stater ikke slutter sig til en sådan politik, men at de bruger deres indflydelse til at hjælpe Island til at opnå handelsforbindelser uden uvedkommende betingelser. Men også dette punkt gør det meget påkrævet, at de nordiske regeringer optager et samarbejde på dette felt og prøver at udforme en fælles kurs.

Det glæder mig, at de negative remisudtalelser ikke deles af det juridiske udvalg. Udvalgets rekommandation er afgjort positiv, og jeg anbefaler, at man vedtager den. Den anbefaler regeringerne at udbygge et samarbejde om problemerne i forbindelse med lovgivningen på havet med speciel hensyntagen til de lande, som er afhængige af fiskeri. Jeg anser rekommandationen for at være et varsel om, at Island kan regne med en nordisk solidaritet, når vi udvider fiskerigrænsen den 1. september.

Erik Adamsson: Herr president! Vid juridiska utskottets behandling av utkastet till betänkande om medlemsförslag A 326, havsrätten, ströks följande meningar, som ingick alldeles före klämman:

”Man finder det imidlertid betænkeligt at støtte ensidige foranstaltninger af denne art, idet sådanne skridt næppe i længden tjener til at fremme sagen og heller ikke bliver til gode for det enkelte land. Det er overhovedet vanskeligt at acceptere ensidige forsøg på at ændre retsordenen.”

Utskottets betänkande har genom denna strykning kommit att förlora i balans, och frågan om speciella rättigheter för kuststater vilkas ekonomi är avhängig av havet har härigenom fått en alltför framträdande plats i utskottets kläm. I enighetens intresse har jag dock ej velat gå fram med en reservationsvis framförd skrivning på denna punkt i rekommendationen. Frågan om sådana speciella rättigheter är en fråga som måste ses i globalt sammanhang, och jag vill därför ge den föreslagna rekommendationen en försiktig och restriktiv tolkning på denna punkt. Jag är emellertid samtidigt angelägen att framhålla att det sagda ej får uppfattas som en brist på förståelse för de speciella isländska problemen i detta sammanhang.

Vi är i Sverige väl medvetna om hur beroende Island är av sitt fiske och vi har full förståelse för den oro man i Island hyser för den minskade tillgången på fisk. Jag måste emellertid uttrycka min oro över ensidiga åtgärder av den natur som nu övervägs i Island. Det finns tyvärr exempel i det förgångna på att ett sådant tillvägagångssätt kan skapa internationella spänningstillstånd och konflikter. Enligt min uppfattning bör dessa problem lösas vid den stundande havsrättskonferensen, inom ramen för den nordostatlantiska fiskerikonferensen och genom bilaterala kontakter med de närmast berörda staterna.

Jag vill i detta sammanhang även fästa uppmärksamheten på att förslag om att ge kuststaterna särskilda fiskerättigheter väckts av FN:s havsbottenkommitté under förberedelserna för den blivande havsrättskonferensen.

Ändring av medlemslistan

De anmäldes att Geijer lämnat sessionen och ersatts av Rune Jonsson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Erlendur Patursson: Jeg støtter og vil tillate meg å anbefale det foreliggende forslag fra det juridiske utvalg til rådets vedtagelse.

Betingelsen for at folk i det hele tatt kan leve på Grønland, Island, på Færøyene og

i visse kyststrøk i Vest- og Nord-Norge og for øvrig i andre kyststrøk i de andre nordiske land, er at havets rikdomskilde, dvs. fiskebestanden bevares. Kan fiskebestanden ikke opprettholdes og bevares til fordel for de folk som bor i disse områder, er dermed ganske enkelt hele deres eksistensgrunnlag falt bort. Dette eksistensgrunnlag må vernes, både mot rovdrift og mot den tiltagende forurensning.

Saken har også et videre perspektiv. For verden som helhet er det av vital betydning at disse fiskebestander ikke desimeres, men at de tvert imot bevares som matvaregrunnlag for kommende slektledd.

De befolkninger som bor på Grønland, Island, på Færøyene og i Vest- og Nord-Norge har dessuten en uomtvistelig rett til disse rikdommene, og det å legge dem åpne for andre og for forurensningspesten vil fullstendig svare til at man f. eks. her i Finland tillot fremmede å drive rovdrift i skogene og til å så giftstoffer over disse.

Man kjemper faktisk på to fronter: mot fremmedes inntrengen på fiskebankene, og mot forurensningen. På Grønland, Island, på Færøyene og i Vest- og Nord-Norge har man lenge vært oppmerksom på de fremmedes inntrengen. Nå er også forurensningen kommet med i bildet.

I det færøyske lagting er det for tiden to forslag om dette til behandling. Det ene går ut på å flytte den nåværende 12 sjømils fiskegrense ut til 70 sjømils avstand fra basislinjen og til å fastsette en tilsvarende fiskerigrense på den syd for Færøyene liggende Færøybanke. Det annet går ut på å fastsette en forurensningsgrense på 120 sjømil. I henhold til disse to forslag skal alt fiskeri innenfor disse 70 sjømil og innenfor et tilsvarende område på Færøybanken forbeholdes færøyinger alene, og innenfor disse 120 sjømil skal færøyske myndigheter ha hjemmel til å foreta ethvert skritt til nødvendig forurensningsbekjempelse. Disse lovforslagene er ennå ikke ferdigbehandlet.

I det islandske alting er, som opplyst, et tilsvarende skritt allerede tatt, nemlig ved den enstemmige beslutning om en fiskerigrense på 50 sjømil. Også på Grønland og i Norge har det hevet seg røster for utvidelse av fiskerigrensene og for skritt mot havets forurensning.

Det kan tilføyes at man innenfor de nåværende fiskerigrenser i de omtalte land er meget påpasselige med å anvende fiskeredsaker og fiskemetoder som kan påføre fiskebestanden skade, og det samme hensyn vil uten tvil bli tatt etter at fiskeriterritoriet er blitt utvidet.

Avgjørelsen om utvidelse af fiskerigrensene og fastsettelse av en forurensningsgrense må selvsagt tas av de respektive nasjonale myndigheter, men det ligger i sakens natur at en felles nordisk opptreden vil være av overordentlig stor betydning. Det er dette som forslagsstillerne tilsikter.

Spørsmålet haster, og når det i flere av uttalelsene i saken henvises til den kommende internasjonale konferanse i 1973 om rettsordenen på havet, må en huske på at både konferansen i 1958 og 1960 endte resultatløse hva angår fiskerigrensespørsmålet. Hva spesielt de nordiske land angår, vil man erindre den rent ut sagt babelske forvirring og uenighet som hersket mellom disse land på disse konferansene. En sådan forvirring og uenighet bør man unngå.

Det juridiske utvalget har nå enstemmig vedtatt å stille det foreliggende forslag. Dette forslag kan jeg tiltre og anbefale til Rådets vedtakelse. Utvalget uttaler også i sin motivering at det "uforbeholdent slutter sig til grundtanken" i det av Magnus Kjartansson og meg stilte medlemsforslag.

I det opprinnelige forslag ble det med hensyn til fiskerispørsmålet uttalt at kyststatene skulle ha "ret til ensidigt at træffe beslutning om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden". Dette har i utvalgets forslag fått først den generelle formulering at der bør "tilstræbes international enighed om udstrækningen af søterritoriet og fiskerigrænserne" og desuten den spesielle formulering om "specielle rettigheder for kyststater eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet".

Det er selvsagt denne spesielle del av forslaget som har størst interesse for meg, for denne formulering innbefatter at disse kyststater og områder, hvis økonomi i særlig grad er avhengig av havet, bør oppnå internasjonal anerkjennelse til ensidig å treffe beslutninger om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden. Jeg kan også

slutte meg til en tilsvarende formulering vedrørende forurensningsspørsmålet.

Med hensyn til det spesielle spørsmål om færøyingenens fiskeriinteresser ved Island skal jeg vise til hva jeg anførte under generaldebatten, og her presisere at jeg anser at dette spørsmål best vil kunne løses ved direkte færøysk/islandske forhandlinger.

Jeg støtter utvalgets forslag.

Seip: Spørsmålet om havsretten er i dag et sentralt spørsmål, spesielt for alle kyststater. Det er imidlertid også en sak som i bredere sammenheng har krav på den største oppmerksomhet. Jeg tenker her på de miljøvernperspektiver, de naturvernperspektiver og det behov for ressursvern som rommes innen dette problemkomplekset. Vi kan for så vidt si at for hele den globale økologiske balanse er dette spørsmål av første rang.

Som det er nevnt i innstillingen her, fikk man ved den konvensjon mot dumping fra skip og luftfartøy som ble åpen for tiltrædelse ved behandlingen i Oslo 15. februar i år, et av mange nødvendige skritt i retning av å løse noen av disse problemene.

Fra norsk side har vi sett det slik at FN's konferanse i 1973 om havets rett må være det naturlige og riktige forum for et bredt fremstøt med sikte på å få løsninger som får den nødvendige internasjonale tilslutning. Det betyr selvsagt ikke at vi ikke er interessert i en best mulig nordisk koordinering. Jeg har selv offentlig tatt til ordet for det allerede da Island første gang lanserte mer seriøst spørsmålet om utvidelse av fiskerigransen. Men jeg må, i likhet med hr. Adamsson, ta visse reservasjoner med hensyn til den tolkning som på enkelte hold synes å ligge under i debatten om rekommandasjonen fra det juridiske utvalg. Det ligger ikke i den rekommandasjon som utvalget her har lagt fram, noen godkjenning av ensidige aksjoner eller vedtak. Rekommandasjonen sikter mot å gi visse alminnelige retningslinjer for den politikk vi i fellesskap er innstilt på å søke å følge. Men et nøkkelord for mange av oss er nettopp det som er understreket om at det tilstræbes internasjonal enighet.

Vi er med andre ord villige til og innstilt på å arbeide for regler som tar vare på miljøvern- og ressursvernsynspunktene og som tar hensyn til kyststatenes spesielle problemer. Men vi mener at dette bør være et arbeid som skjer innenfor rammen av internasjonale avtaler.

Når det spesielt gjelder fiskerigrense-spørsmålene innenfor EEC, går jeg ut fra at det er en sak som er denne forsamling uvedkommende, og jeg vil ikke ta opp noen debatt om det spesielle spørsmålet, som jo i tilfelle vil gjelde medlemsstatenes innbyrdes forhold. Det er vel heller ikke lett fra norsk side eller fra noe annet lands side i dag å kommentere den politikk som føres i Fellesskapet på et tidspunkt da vi under ingen omstendigheter er medlemmer av dette fellesskap. Jeg begrenser meg derfor til det som er tatt opp fra juridisk utvalgs side, og vil da støtte den grunntanken som ligger i rekommandasjonen, men jeg tar det forbehold med hensyn til ensidige aksjoner som jeg her har gitt uttrykk for.

Thestrup: Hr. præsident! Jeg vil gerne gøre opmærksom på de udtalelser, der indeholdes i betænkningen vedrørende de tre vigtige spørgsmål, som dette forslag behandler, nemlig udstrækningen af søterritorier og fiskerigrænser, kyststaternes ret til at forhindre forurening af havet på områder, hvor forureningen kan true fiskebestanden og for det tredje, hvorvidt lande, hvis økonomi er afhængig af havet, eller områder, hvis økonomi er afhængig af havet, må sikres særlige rettigheder inden for den internationale lovgivning.

Det, som udvalget betoner, er, at vi helt og fuldt forstår, hvor stor en betydning de tre spørgsmål har for de kyststater og de kyststrækninger, der har fiskeri som hovedhverv, men, og det er en anden ting, vi betoner, at spørgsmålene bør løses internationalt. Jeg beder om tilladelse til at citere følgende fra betænkningen:

”Efter udvalgets opfattelse bør Nordisk Råd yde al mulig støtte til de igangværende bestræbelser for at nå til enighed om en løsning. Det fremgår af det indkomne remismateriale, at de nordiske landes regeringer allerede er indstillet på et sådant

samarbejde, og efter udvalgets opfattelse bør dette fortsættes og styrkes. I forbindelse med de planlagte internationale konferencer er det af stor værdi, at de nordiske landes indsats er samordnet. Man bør derfor ofre megen opmærksomhed på at forberede konferencerne ved forudgående nordiske drøftelser, ligesom man i høj grad må være opmærksom på den helt særlige betydning, det har for Færøerne, Island og Grønland at opnå støtte til en tilfredsstillende ordning af disse vitale spørgsmål.

Udvalget slutter sig således uforbeholdent til grundtanken i medlemsforslaget, hvorefter regeringerne i Norden bør samarbejde om de problemer, der knytter sig til lovgivningen for havet. Herved må det stræbes at nå til enighed om udstrækningen af de enkelte landes søterritorium og fiskerigrænser og om specielle rettigheder for lande eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet, ligesom det må være en væsentlig bestræbelse at forhindre havets forurening.”

Jeg indstiller naturligvis rekommandationen til vedtagelse.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommandationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason,

Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukse-lainen, Per Olof Sundman, Knud Thestrup, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Poul Dam, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gut-torm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Elsi Hetemäki, Knut Johansson, Olavi Lähtenmäki, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Veikko Venna-mo, Seppo Westerlund och Johannes Viro-lainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 58 röster.

9

A 343/j: medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund och A 345/j: medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Juridiska utskottet hade föreslagit,

1) at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget A 343 vedtager følgende re-kommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Island o Nore at blive medlem af Den internationale Naturfredningsunion (IUCN) og til regeringerne i Danmark og Finland at stille sig velvilligt til dannelsen af nationale afdelinger af World Wildlife Fund.

2) at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslaget A 345 om nordisk deltagelse i Det internationale fuglebeskyttelsesråd.

Björklund (juridiska utskottets talesman): Herr president! Medlemsförslaget A 343 går ut på, att rådet måtte rekommendera regeringarna att vinna medlemskap i Internationella naturvårdsunionen som utforskar djurarter som hotas av utrotning och naturvårdsområden som är särskilt utsatta, samt bidrar till genomförande av räddningsaktio-

ner. Danmark och Finland är medlemmar av denna union, så även tre rikssvenska of-fentliga institutioner. Utskottet stöder rekommendationen att även Island och Norge skulle ansluta sig till naturvårdsunionen.

Förslagsframställarna vill även förorda att främja deltagandet i en internationell fond vars huvudsakliga syfte är att finansiera ambitiösa naturvårdsprojekt. Som under det sedvanliga remissförfarandet framgått, finns det avdelningar av denna fond i Island, Norge och Sverige. Utskottet rekommenderar, att rådet ville anbefalla regeringarna i Danmark och Finland att ställa sig välvilligt till bildande av nationella avdelningar av den nämnda fonden World Wildlife Fund.

I ett ytterligare medlemsförslag som behandlats av juridiska utskottet A 345 hemställes, att rådet ville rekommendera ministerrådet att låta vidta gemensamma åtgärder för att skydda det nordiska beståndet av flyttfåglar, bl. a. genom att främja ett aktivt nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet. Utskottet anser att det bör slås vakt om detta fågelbestånd men anser inte för sin del att den nuvarande verksamheten på detta område skulle vara otillräcklig. Det finns avdelningar av Internationella fågelskyddsrådet i alla nordiska länder.

Förslaget går vidare ut på att alla nordiska länder ska ratificera 1950 års konvention om skydd för småfåglar. Denna s. k. Pariskonvention har ratificerats av Island och Sverige. De finländska remissinstanserna rekommenderar ratifikationen. På norskt håll anses det att konventionens bestämmelser i praktiken följs vad beskyddande av fågelbeståndet beträffar men att ratificering inte kunde ske p. g. a. formella och tekniska orsaker.

De största betänkligheterna har uppstått på dansk håll. Kulturministeriet och naturvårdsorganisationerna i Danmark förordar ratifikation men däremot inte lantbruksministeriet och jaktorganisationerna. Det hänvisas till följande:

Pariskonventionen förbjuder att i fridlysningstid ta eller transportera, införa eller utföra, sälja eller köpa ägg eller äggskal. Utan diverse opraktiska förbehåll skulle detta betyda ett avgörande hinder för dansk och färöisk anslutning till konventionen.

Herr president! Ägginsamling spelar på Grönland och på Färöarna en väsentlig roll i den fasta befolkningens utkomst.

Ärade rådsmedlemmar! Jag yrkar bifall till juridiska utskottets enhälliga förslag att inte vidta åtgärder i anledning av medlemsförslaget A 345.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om rekommendationsförslaget.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Gustav Holmberg, Svend Horn, Alarik Häggblom, Paul Jansson, Guri Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Telleruo Koivisto, Eric Krönmark, Arne Larsen, Lars Lindeman, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Knud Thestrup, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Poul Dam, Erling Engan, Gunnar Garbo, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Elsi Hetemäki, Martha Johannessen, Lars Korvald, Bror Lillqvist, Olavi Lähtenmäki, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Sylvi Siltanen, Johan Støa, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo, Seppo Westerlund och Johannes Virolainen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 52 röster.

Utskottets förslag, punkt 2, bifölls.

10

C 26/k: berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

11

D 1972/18/1971/s: meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige och D 1972/19/1971/s: meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland

Rådet företog ovannämnda två saker i ett sammanhang.

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena om rekommendationerna nr 18/1971 och nr 19/1971 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Lindeman: Herr president! De spörsmål som innesluts i denna fråga ligger oss finländare mycket varmt om hjärtat och det är dessutom frågor, som vi dryftat mycket livligt på bägge sidor av Bottenviken. Det skulle från den utgångspunkten naturligtvis vara angeläget och av intresse att säga litet mera om de här tingens, men jag förstår att vi står inför en betydande tidsknapphet. Därför skall jag försöka inskränka mig till minsta möjliga. Jag vill dessutom chockera den här församlingen genom att yttra mig positivt om svenskarna. Det framgår nämligen, av de här meddelandena och berättelserna att på svensk sida och från svenskt håll gjorts så mycket gott när det gäller att försöka underlätta den finländska arbetskraftens anpassning i Sverige och även ifråga om att underlätta samma människors kontakter antingen med sitt hemland eller tidigare hemland. Dessutom pekar socialpolitiska utskottet här i sitt betänkande på en mycket väsentlig sak, där utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att arbetsministrarna i Finland och Sverige särskilt fäst

sig vid betydelsen av att flyttningsrörelsen mellan länderna bör försiggå genom den offentliga arbetsförmedlingen. Detta är en viktig sak, den innebär, att den arbetskraft som rör sig mellan de ifrågavarande länderna kan kanaliseras och kontrolleras. Om man kan kanalisera och kontrollera dessa rörelser finns det stora möjligheter att överblicka totalsituationen, stora möjligheter att överblicka både behov och önskemål och när så är fallet ges det också stora möjligheter att kunna vidtaga de åtgärder, som är nödvändiga för att det hela skall fungera så bra som möjligt. Därför ville jag gärna för min del med tillfredsställelse konstatera denna detalj i utskottsbetänkandet. Dessutom finns här många andra goda ting, som har gjorts, men det är kanske bäst att inte gå in på dem i detta sammanhang. Det som inom en rimlig framtid kommer att vara av väsentlig betydelse är de utredningar, som är på gång just nu, framför allt den stora utredning som sitter här hemma i Finland, och jag tror att nordiska rådet gör mycket klokt i att invänta resultatet av dessa utredningar innan man går vidare i behandlingen av denna fråga.

Herr president, jag förenar mig om detta och yrkar samtidigt bifall till utskottets förslag.

Helén: Herr president! Det var ju mycket älskvärt av herr Lindeman att som utskottets talesman både fatta sig kort och, som han själv sade, chockera med att uttala sig positivt om det som görs för de finskspråkiga invandrarna i Sverige. Jag

tycker att det trots denna föredömliga korthet och vänlighet är nödvändigt att konstatera, att de här frågorna ännu icke fått en tillfredsställande lösning i Sverige. Både från löntagarnas organisationer och från de berörda invandrargrupperna själva liksom från en bred svensk opinion över parti-gränserna är det ett önskemål att den viktiga utbildningsfråga, som så starkt berör dessa gruppers möjligheter att föra ett drägligt liv på sina arbetsplatser och under sin fritid i det land där de för tillfället valt att vistas, verkligen kommer till sin lösning.

Jag vill, herr president, till detta bara knyta den iakttagelsen att regeringsbänkarna inte borde stå tomma i ett ärende av den här arten. Det vore skäl för de socialdemokratiska minoritetsregeringarna i de fyra länderna att hedra behandlingen av detta ärende med sin närvaro.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölls utskottets förslag.*

12

C 7/s: berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

Mötet avslutades kl. 12.30.

Protokoll

7:e mötet

Onsdagen den 23 februari 1972 kl. 15.00

President: V. J. Sukselainen

Dagordning

1. A 359/e: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem

C 1: berättelse rörande det nordiska samarbetet

D 1972/13/1971/e: meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete

2. A 351/e: medlemsförslag om inrättande av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete

3. A 324/s: medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden

4. A 339/s: medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet

5. A 320 T/s: tilläggförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Knut Johansson för denna dag lämnat sessionen och ersatts av Grethe Lundblad.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1

A 359/e: medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem, C 1: berättelse rörande det nordiska samarbetet och D 1972/13/1971/e: meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete

Ekonomiska utskottet, som hade behandlat ovannämnda saker i ett sammanhang, hade föreslagit,

I. 1. att Nordiska rådet som sitt yttrande ger Nordiska ministerrådet till känna vad ekonomiska utskottet här ovan anfört och vad övriga utskott i bifogade yttranden anfört,

2. att Nordiska rådet lägger berättelsens punkt "Bistand til utviklingslandene" till handlingarna.

Samtidigt anmäler utskottet att det i anknytning till sina vidare överväganden rörande Norden och marknadsspörsmålen och nordiskt samarbete fortsätter behandlingen av övriga punkter i berättelsen som hänvisats till utskottet.

A. juridiska utskottet hade föreslagit,

1) at Nordisk Råd tilkendegiver Nordisk Ministerråd, hvad udvalget foran har anfört, og

2) at Nordisk Råd tager beretningens afsnit 1: "Oprettelsen af Nordisk Ministerråd" til efterretning.

3) Samtidig anmelder udvalget, at man fortsætter behandlingen af beretningens afsnit 2: "Retsligt samarbejde".

B. kulturutskottet hade föreslagit,

1) at Nordiska rådet i sitt yttrande över berättelsen underrättar Nordiska ministerrådet om vad utskottet ovan anfört.

2) Vidare anmäler utskottet, att utskottet har för avsikt att efter sessionen fortsätta behandlingen av berättelsen till de delar den berör det kulturella samarbetet.

C. socialpolitiska utskottet hade föreslagit,

1) att Nordiska rådet som sitt yttrande ger Nordiska ministerrådet till känna vad utskottet anfört,

2) att Nordiska rådet lägger berättelsen i vad den hänvisats till utskottet till handlingarna.

D. trafikutskottet hade föreslagit,

1) at Nordisk Råd som sin udtalelse videregiver det af udvalget anførte til Nordisk Ministerråd,

2) at Nordisk Råd — for så vidt angår den til udvalget henviste del — tager beretningen til efterretning.

II. Ekonomiska utskottet anmäler för rådet, att utskottet avser att fortsätta behandlingen av medlemsförslag A 359/e.

III. Ekonomiska utskottet hade förelagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spørgsmålet för rådets del slutbehandlat.

Palm (ekonomiska utskottets talesman): Herr president! Den skrivning som utskottet har levererat med yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse har delats ut på bänkarna, men med hänsyn till det mycket omfattande arbete som har lagts ned i ekonomiska utskottet på speciellt ett område, som har tilldragit sig stort intresse på sessionen, skulle jag ändå vilja föredra ett avsnitt i slutet av skrivningen:

”I samband med behandlingen av berättelsen vill utskottet understryka det angelägna i att de nordiska länderna, oberoende av vilka relationer de får i förhållande till den gemensamma marknaden, vidareutvecklar det omfattande nordiska samarbetet och utbygger det på flest möjliga områden genom konkreta samarbetsprojekt. Samarbetet inom områdena utbildning, forskning och kulturpolitik samt transportpolitik är betydelsefulla exempel på områden, där en sådan utbyggnad av det praktiska samarbetet är på god väg.

Inom det ekonomiska utskottets verksamhetsområde har rådsdebatten i betydande grad framhållit de möjligheter, som föreligger för att stärka samarbetet i fråga om näringspolitik, inbegripet industripolitik, samt regionalpolitik och miljöpolitik. Därvid har angivits vissa konkreta samarbetsfrågor och förslag har framförts att söka utforma ett handlingsprogram i syfte att stärka det pågående samarbetet och utveckla detta till nya områden. Utskottet anser att uppkommande frågor om finansiering av gemensamma projekt också bör upptas i handlingsprogrammet.”

Av formella skäl och i enlighet med de direktiv som utfärdats om behandlingen av Sak C 1 i utskotten föreslår jag att ekonomiska utskottets yttrande om C 1/e får föl-

jande lydelse från och med orden ”Ekonomiska utskottet vill ta fasta på . . . debattinläggen.”

. . . ”Ekonomiska utskottet vill ta fasta på de förslag som har kommit fram i de olika debattinläggen, I detta sammanhang uppmanar Nordiska rådet Nordiska ministerrådet att snarast upprätta ett handlingsprogram med konkreta förslag till gemensamma åtgärder för att stärka och utveckla samarbetet inom främst näringspolitiken, regionalpolitiken och miljöpolitiken. Programmet bör redovisas vid Nordiska rådets ordinarie session 1973.

Utskottet föreslår,

1. att Nordiska rådet som sitt yttrande ger Nordiska ministerrådet tillkänna vad ekonomiska utskottet här ovan anfört och vad övriga utskott i bifogade yttranden anfört,

2. att Nordiska rådet lägger berättelsens punkt Bistand til udviklingslandene till handlingarna.

Samtidigt anmäler utskottet att det i anknytning till sina vidare överväganden rörande Norden och marknadsspörsmålen och nordiskt samarbete fortsätter behandlingen av övriga punkter i berättelsen som hänvisats till utskottet”.

Herr president! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Poul Nyboe Andersen: Hr. præsident! Om alt går vel, vil Norge og Danmark om kun 10 måneder være medlemmer af et udvidet europæisk fællesskab, og de tre andre nordiske lande vil have fået en frihandels-tilknytning for industrivarer til dette udvidede fællesskab. Dermed vil der være skabt en ny international ramme for vort nordiske samarbejde, en ramme, som er mere kompliceret end den ramme, EFTA gav os, fordi vor tilknytning til EF er mere forskellig, end vor tilknytning var til EFTA-samarbejdet, men også en ramme, som vil give os større muligheder, end EFTA gav os, vil give os muligheder for et hjemmemarked for industrien på 300 mill. kr., hvor EFTA kun gav os et hjemmemarked for industrivarer på 90 mill. kr., vil give os mulighed for et samarbejde om jordbrug og fiskeri, som ikke var med i EFTA, vil give os mu-

ligheder for samarbejde i stigende grad om økonomiske problemer af fælles interesse, valutapolitik f. eks.

Vi mente fra dansk side allerede i 1968, at Norden burde forberede denne situation ved at skabe et traktatligt nordisk samarbejde på det økonomiske område. Det lykkedes ikke, og vi har måttet forhandle med EF uden at have støtte i et sådant traktatligt fastlagt økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande.

På den baggrund er det godt og betydningsfuldt, at vi nu i denne situation på Nordisk Råds sidste session, før medlemskab af EF kan være en realitet, bliver enige om, at vi ikke bør gå ind i denne nye internationale æra uden at have dels et institutionaliseret økonomisk samarbejde, dels et handlingsprogram for et nordisk økonomisk samarbejde.

Vi har fået et ministerråd, vi får et fast økonomisk sekretariat. Vi anbefaler nu Ministerrådet at bruge dette sekretariat til at hjælpe sig med at opstille et konkret handlingsprogram for næringspolitik, regionalpolitik og miljøpolitik.

Jeg tror, der fremover bliver tre opgaver, som skal løses ad denne vej. For det første får hele Norden, alle Nordens lande, en bedre mulighed for gennem sekretariatet og gennem Ministerrådets møder at følge løbende det samarbejde, der sker inden for De europæiske Fællesskaber, og derved kan de ulemper, som dette samarbejde kunne påføre andre nordiske lande, som ikke er medlemmer, blive reduceret så meget som muligt og de andre nordiske lande få så fylldig og så hurtig besked som mulig om, hvad der foregår inden for EF-samarbejdet.

For det andet vil handlingsprogrammet betyde, at vi supplerer vort samarbejde i Europa med et øget og udbygget nordisk samarbejde på vigtige områder.

For det tredje mener jeg, at vi gennem dette supplerende nordiske samarbejde også bør kunne vise vej til fremskridt inden for det europæiske samarbejde, jeg tænker f. eks. på miljøpolitikken som et område, hvor vi i de nordiske lande bør kunne vise vej og påvirke det europæiske samarbejde i den retning, som de nordiske lande er enige om at ønske, at det skal udvikle sig i.

Jeg ved godt, at direkte kan en sådan påvirkning kun finde sted igennem de to lande, der bliver medlemmer af det udvidede europæiske fællesskab, Norge og Danmark, men indirekte vil Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd i praksis blive organer, hvorigennem også den indstilling, de andre nordiske lande har, får en øget mulighed for med Danmark og Norge som mellemed at få indflydelse på hele den europæiske udvikling, noget, som vi jo alle må være interesseret i.

Jeg tror faktisk, at Nordisk Råd herefter kan få en opgave, som er endnu mere vigtig og væsentlig end den, Nordisk Råd hidtil har haft. Jeg tror, at vi måske vil vende vor opmærksomhed lidt bort fra at drøfte alle mulige i og for sig nyttige medlemsforslag af mere lokal interesse og vende opmærksomheden mere mod at drøfte i Nordisk Råd, hvad Nordens stilling skal være i den europæiske sammenhæng. Jeg tror, vi måske får et mere udadvendt nordisk indslag i det europæiske samarbejde fremfor et mere indadvendt nordisk samarbejde.

Jeg anbefaler at stemme for det økonomiske udvalgs indstilling og håber, at den vil vinde bred tilslutning.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Lähteenmäki lämnat sessionen och ersatts av Mykkänen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Helén: Herr president! I lördagens generaldebatt var vi ju flera som framhöll det angelägna i att regeringarna redan här i Helsingfors angav riktlinjer för den typ av nordiskt ekonomiskt samarbete som var möjligt och önskvärt i ett läge där det fanns risk att mycket av de nordiska ländernas kraftinriktning skulle i hög grad koncentreras på det europeiska samarbetet. Från de utgångspunkterna är det glädjande att som ett resultat av årets session ändå vissa begränsade förslag nu bör kunna arbetas fram inom ramen för vad ekonomiska utskottet har enats kring.

Jag ser alltså inte detta som något kon-

troversieellt utan uppfattar det som värdefullt att vi har kunnat i enighet konstatera att det finns vissa områden av det nordiska samarbetet som redan är folkrättsligt reglerade och där samarbetet nödvändigt måste ha en hög prioritet, där konkreta samarbetsprojekt är förberedda eller på gång och där medel successivt anslås. Dit hör kulturpolitiken med forskningen och undervisningen, dit hör transportpolitiken. Men i det ärende som vi nu har att behandla och som ligger inom det ekonomiska samarbetets ram är det ju naturligt att — som flera talare har gjort — trycka på det angelägna i att ge förtur åt frågor som hänger samman med näringspolitiken, regionalpolitiken och miljöpolitiken. Jag tror att det är viktigt, att därvid också i utskottets förslag till rådet sägs ut, att när ministrarna nu börjar undersöka dessa arbetsområden och se efter vad som konkret kan göras så bör de även nå fram till förslag om finansiering av dessa projekt. Det kan ju gälla att exempelvis på miljöpolitikens område undersöka vad som lämpar sig för samarbete. Detta kostar dock pengar redan på undersökningsstadiet. Och när man därefter skall lägga fram konkreta projekt är det självklart en förutsättning att också finansieringsfrågorna i princip är lösta mellan de berörda länderna.

Jag vill också trycka på det värdefulla i att utskottets rekommendation förutsätter rapportskyldighet till nästa års ordinarie session. Det betyder att vi verkligen har anledning att vänta oss en konkret uppsättning av projekt i den redovisning som skall göras. De projekten kommer naturligtvis inte att alla ens kunna vara påbörjade vid den tidpunkten, men det är viktigt att rådet på det sättet får en möjlighet att i detalj följa vad regeringarna här i första hand tänker satsa på. Rådet är ju inte ett parlamentariskt kontrollorgan i den mening som de nationella parlamenten är, och vi kan alltså inte avkräva regeringarna ett ansvar i just de former som vi är vana vid från våra hemländer. Men jag tror att det är nödvändigt att vi i fortsättningen något mindre artigt och etikettsbundet än hittills verkligen följer upp i vilken utsträckning regeringarna står för sina utfästelser. Detta arbetsområde är så viktigt att det här blir en

självklar uppgift för rådet vid den ordinarie sessionen 1973.

Vi har ju med en ganska artig tystnad gått förbi det förhållandet, att ministerrådet egentligen inte kunnat redovisa någonting alls av vad rådet vid sessionen i Köpenhamn rekommenderade ministerrådet att förbereda och redovisa vid sessionen här i Helsingfors av konkreta åtgärder på det nordiska ekonomiska samarbetsområdet. Skälet är ju helt enkelt att vi har försonat oss med tanken att när regeringsapparaten varit så upptagen av de europeiska förhandlingarna och arbetet kring dem, så har man inte under det gångna året haft möjlighet att få fram sådana konkreta projekt som nu ställs i utsikt. Men att vi har iakttagit en så modest hållning vid denna session i förhållande till ministerrådets i detta hänseende tunna rapport bör enligt min mening inte bilda skola inför nästa års diskussion av de här frågorna.

I den del ekonomiska utskottets enhälliga uttalande skapar förväntningar på åtgärder är det nog många som undrar om regeringarna verkligen har möjlighet att på ett år få fram konkreta förslag inom ett så svårarbetat område som näringspolitiken, medan förhoppningarna väl är något större då det gäller regionalpolitiken och miljöpolitiken. Jag vill därför helt kort nämna möjligheterna att även inom näringspolitikens område relativt snabbt ta fasta på en punkt där det borde vara möjligt att göra förberedande sonderingar och även lägga fram direkta förslag 1973. Jag tänker på den mindre och medelstora industrin, som i så hög grad är beroende av exportfrämjande åtgärder för att kunna hävda sig i en växande konkurrens. Rådet har tidigare sysslat med sådana frågor, och jag skulle vilja peka på möjligheten att skapa former för ett exportfrämjande, ett gynnande av den exporten särskilt när den är knuten till industrier som har en liknande situation i flera av de berörda länderna. Jag kan ta ett konkret exempel: glasindustrin, som redan har ett rätt betydande nordiskt samarbete när det gäller forskning och teknisk utveckling men som i mycket hög grad har hämmats av brist på medel för det institut som man här arbetar med. Det finns en rad andra liknande branscher, där just den mindre och

medelstora industrin skulle ha glädje av ett konkret stöd från en fond eller annat organ som regeringarna finner lämpligt att utforma.

Därför menar jag att man inte bör vara helt pessimistisk, när det gäller möjligheterna att även inom det svårbearbetade näringspolitiska området på ganska kort tid ta fram projekt. Jag vill önska regeringarna all framgång i detta arbete och uttalar även den bestämda övertygelsen, att regeringarna kommer att finna intresserade läsare av det dokument, som man på grundval av den rekommendation vi nu behandlar, skall få tillfälle att ta del av vid den ordinarie sessionen 1973. Det kommer icke att bli ett dokument som lämnas åt glömskan.

Vennamo: Herr president! Ekonomiska utskottets betänkande i Nordiska ministerrådets berättelse har givits en försiktig, men dock en för det nordiska samarbetet gynnsam formulering. För att stärka det nordiska samarbetets sunda uppbyggnad är det i alla fall nödvändigt att äntligen ta upp vissa bakgrundsfaktorer och händelser, som man i stort sett har hållit tyst om, men som förefaller att vara en uppenbar belastning för det nordiska samarbetet.

När vår nordiska samverkan utvecklades med sikte på NORDEK, så var förfarandet från Finlands regerings sida och från de partiers sida, som stod bakom regeringen, mycket överraskande och egendomligt. Än ledde förhandlingarna till enighet än ledde de till oenighet. Vi svängde oss än hit, än dit, och vi mer eller mindre tvingade de övriga nordiska länderna att följa med i virvlarna i Finlands inrikespolitiska maktkamp och i den utrikespolitiska långdans. Det är klart att det var Finlands folk som fick lida mest av minskningen i förtroendet för det nordiska samarbetet och av de dröjsmål som uppstod. Finlands regering har inte varit tillräckligt på det klara med den på realiteter baserade orubbliga linje, som är förenlig med landets intressen. Det är att hoppas, att något sådant inte mera kommer att upprepas.

Det är onödigt att vi beskyller varandra för det skedda ty varje land har ju sitt eget folks intressen att bevaka. Ett stabilt nor-

diskt samarbete kan inte byggas upp på bekostnad av stora uppoffringar från ett av medlemsländernas sida. Det är ju en självklar sak som vi alla borde inse och låta utgöra en orubblig grund för det nordiska samarbetet. Utgående från detta bör vi därför respektera vart och ett nordiskt lands åsikter och beslut. Vi får inte blanda oss i ett annat nordiskt lands inre angelägenheter och ta ställning till inre meningsskiljaktigheter. Sådant kan ödelägga det nordiska samarbetet. Jag kan inte undgå att konstatera, att centerpartiernas ställningstagande till EEC-frågan på sätt och vis var att ingripa i ett annat lands inre dispyter. Det var mycket skadligt.

Finland måste bedöma sina intressen på ett realistiskt sätt. Det växande östeuropeiska marknadsområdet är på lång sikt lika viktigt för oss som EEC-marknaden med tanke på vårt rikets ställning. På denna grund borde vi utveckla det nordiska samarbetet, som inte kan — och inte får — stå i strid med vårt förhållande till vare sig EEC eller SEV.

Det förefaller som om det här skulle rätt allmänt råda den uppfattningen, att EEC har en skadlig inverkan på nordiskt samarbete. Jag förvånar mig över uppfattningen, ty vår nordiska samverkan har ju aldrig kunnat gå före något av de nordiska ländernas allmänna, nationella intressen. Vi måste bara hålla samman allt mera för att det nordiska samarbetet inom ramen för de nationella principlösningarna skall bli så fruktbart som möjligt. Här har vi en intressant och konstruktiv utmaning. På det hela taget har det alltså inte inträffat något verkligen skadligt. De praktiska möjligheterna visar framtiden. Det är inte omöjligt att det i detta avseende ännu väntar många överraskningar på oss.

Det är min övertygelse, att det nordiska samarbetet går framåt med god fart, men att vi härvid inte får hängiva oss åt fantasier, utan bör handla med båda fötterna stadigt på jorden.

Austrheim: Eit av dei dokument som ligg til grunn for den sak vi behandlar no, et medlemsforslag A 359/e. Forslaget går ut på at nordisk ministerråd oppmoda om å ta

opp til behandling dei problem for nordisk samarbeid som måtte oppstå gjennom de forskjellige lands tilknytning til medlemskapet.

Berre ein kort merknad til premissane for det forslaget. Eg synest nok at det er formuleringar i premissane som forskotterer ei bestemt løysing for somme land. Eg skal ikkje gjere noko stort nummer av det, på ingen måte, men det er jo sagt med reine ord at

”Nästa fas, förhandlingsresultatets genomförande i verkligheten, blir, särskilt för de nordiska länder som blir medlemmar av EC, en i hög grad krävande uppgift.”

Det skal jo gå føre seg visse avgjerder fortsatt før ein får endeleg avgjort kven som vert medlemmer innanfor Fellesskapet, men eg skal ikkje hefte meg meir ved det.

Det andre dokument som ligg til behandling no, er Ekonomiska utskottet sitt utkast til rekommendasjon. Eg vil for min del seie at eg ser det som verdfullt at vi får etablert samarbeidsformer på flest moglege område innanfor det nordiske fellesskap så snart råd er, og eventuelt før ein kjem med i Fellesskapet ved den eine eller andre tilknytingsformen.

Eg ser dei saksområde som her er sette opp i denne rekommendasjonen, som sentrale projekt å ta fatt på. Bl. a. er det i årsmeldinga frå Ministerrådet nokså brei omtale av miljøvernspørsmålet, og eg ville tru at det er naturleg å følgje denne saka vidare, og det skulle liggje nær å finne ei løysing på det spørsmålet.

Eg vil i tilslutnad til føregående talarar seie at eg ser ikkje det område som her er trekt opp, som noko kontroversielt spørsmål. Dette er saksområde som tidlegare har vore nokså breidt omtala her i Nordisk Råd, og eg vil gjerne understreke det som står i punkt 1 i rekommendasjonsforslaget, at det snarast opprettast eit handlingsprogram. Eg trur eg vil understreke det med snarast. Eg trur at di hurtigare vi kan kome fram til etablerte ordningar, di større sjansar er det for at vi også kan kome fram til løysingar som vi innan Nordisk Råd kan avgjere utan omsyn til ei eventuell tilknytning til EF.

Ut frå dette har eg for min del funne å ville slutte meg til rekommendasjonen, idet

jeg som sagt ikkje ser at dette er noko som helst kontroversielt spørsmål som her er teke opp til vurdering.

Niels Helveg Petersen: Man kunne måske på forhånd have frygtet, at dette Nordiske Råd ville blive et økonomisk rivegilde om markedspolitikken. Det er det ikke blevet. Det forekommer mig, at Nordisk Råd i stedet har fundet et konstruktivt svar på den udfordring, som den markedspolitiske udvikling stiller de nordiske lande over for, hver for sig og i forening. Oprettelsen af et fælles sekretariat for Ministerrådet vil være den bedst tænkelige sikring af nordisk samordning under den vigtige slutfase for svenske, finske og islandske forhandlinger med EF.

Efter 1. januar bliver Ministerrådet og sekretariatet et centrum for fælles overvejelser over nordiske virkninger af EFs udvikling og for nordisk påvirkning af denne udvikling. Det er et betydningsfuldt skridt, der hermed er taget fra regeringernes side. Det bekræfter en gammel erfaring om, at udviklingen i det europæiske samarbejde kan være en inspiration for nordisk tiltag.

Der er ligeledes grund til at være tilfreds med den forpligtelse til at opstille et konkret handlingsprogram på vigtige områder af den økonomiske politik, som med denne rekommendation fra det økonomiske udvalg nu pålægges regeringerne. I forvejen har vi jo på andre områder, centrale områder som uddannelse, forskning, kultursamarbejde, transport, for nylig truffet vigtige aftaler, som giver faste rammer om samarbejdet inden for disse områder. Det nye er, at vi i den øjeblikkelige markedspolitiske situation trækker sider af den økonomiske politik frem og siger, at disse spørgsmål videre skal behandles, og at der skal fremlægges et egentligt handlingsprogram. Tilsammen er oprettelse af sekretariatet og den deraf følgende sikring af nordisk samordning og forpligtelsen til at udarbejde et handlingsprogram et klart svar til dem, der har udtrykt uro for det nordiske økonomiske samarbejdes udvikling i fremtiden. Samarbejdet også på det økonomiske område kan og bør bevares og udvikles. Jeg tror, viljen hertil er til stede, og jeg tror også, at forudsætningerne herfor er til stede.

Garbo: Jeg akter ikke å gjenåpne diskusjonen fra generaldebatten. Men jeg vil gjerne gardere meg mot at tilslutning til Økonomiska Utskottets betänkande blir oppfattet som en tilslutning til det syn at det fra et nordisk synspunkt skulle være likegyldig hvorvidt Norge og Danmark blir medlem av EEC eller ikke.

Særlig hr. Nyboe Andersens innlegg gjør det nødvendig for meg å presisere premisene for min tilslutning til betenkningen fra utskottet.

Gjennom generaldebatten vi hadde her lørdag og søndag, ble det helt klart lagt for dagen at der ikke minst i Finland og på Island gjør seg gjeldende sterke betenkeligheter med hensyn til de skadevirkninger det vil kunne få for det fremtidige nordiske samarbeid dersom de fem nordiske land får helt ulike tilknytningsformer til EEC.

Disse synspunkter ble understreket av den danske og norske opposisjon som er imot sine lands medlemskap. Det vi er enige om, er at dersom det blir aktuelt med dansk og norsk medlemskap, og dersom vi altså blir stående overfor en så sterkt splittet markedsmessig løsning i Norden, da vil det være desto mer nødvendig at vi setter våre krefter inn på å bevare og utvikle det nordiske samarbeid som allikevel fortsatt er mulig. Det er dette vi er enige om.

Hr. Nyboe Andersen uttalte at man fra dansk side alt i 1968 hadde ment at Norden burde forberede denne situasjonen traktatmessig, slik at man kunne møte spørsmålet om EEC-medlemskap på bakgrunn av en felles traktatmessig løsning i Norden. Han har jo helt rett i at der i Nordøk-traktaten og i de opprinnelige retningslinjene fra statsministrene ble sagt klart fra om at det nordiske økonomiske samarbeid ikke skulle vanskeliggjøre, men lette landenes tilknytning til EEC. Likevel er det jo helt på det rene at det på den tid fortonet seg slik at spørsmålet om en ny EEC-runde var en nokså usikker fremtidsutsikt.

Mange av dem som sluttet opp om Nordøk-tanker, gjorde det ut fra det syn og det håp at det skulle lykkes de nordiske land i fellesskap å opprette sitt Nordøk, og at en mulig fremtidig forbindelse med EEC da ville kunne skje på dette grunnlag og i friere

og mindre forpliktende former enn det som medlemskapslinjen vil innebære.

Jeg tror for mitt vedkommende at der ikke er noen tvil om at somme av de vanskeligheter som man kom opp i under siste fase i Nordøk-forhandlingene, hang sammen med at vi oss imellom ikke var tilstrekkelig klare, åpne og presise med hensyn til å formulere hverandres premisser for tilslutning til Nordøk-forsøkene.

Desto mer nødvendig er det etter mitt skjønn i dag at man er helt klar over forutsetningene for tilslutningen til det opplegget som nå foreslås av Økonomiska Utskottet. For mitt eget vedkommende vil jeg inderlig ønske at regjeringene ikke betrakter den oppfordringen som Nordisk Råd i dag utvilsomt kommer til å gi sin fulle tilslutning til, som en underordnet sak, men at man virkelig setter sine ressurser inn og gir tilstrekkelig autoritet til arbeidet for å utforme et fremtidig handlingsprogram.

Når jeg slutter meg til dette, er det i troen på og i håpet om at det ikke vil bli aktuelt med et dansk og norsk medlemskap i EEC, men at vi i siste omgang vil finne fram til en markedsløsning som holder forbindelsen mellom de nordiske land åpnere enn en splittet tilknytning til EEC ville innebære. Det er på den bakgrunn og på de premisser at jeg slutter meg til forslaget fra Økonomiska Utskottet.

Minister for udenrigsøkonomi Nørsgaard: Hr. præsident! Det, der mislykkedes efter Nordisk Råds møde i Reykjavík, synes nu i en ny skikkelse at skulle kunne lykkes efter dette møde i Helsingfors. Der er truffet beslutninger blandt parlamentarikerne og blandt ministrene, som sikrer, at vi ikke kommer til at gentage fiaskoen efter Reykjavík. Der er truffet beslutninger i det nordiske udvalg og foreløbige beslutninger i Ministerrådet, som jeg forventer bliver efterfulgt af beslutninger i dag i samme ministerråd om, hvordan vi skal håndtere det økonomiske samarbejde uanset de enkelte landes tilknytning til fællesmarkedet.

Jeg er fuldstændig enig med min landsmand hr. Nyboe Andersen i, at vi havde stået stærkere i dag, hvis vi ikke havde om-

gjort beslutningen i Reykjavík om Nordekraktaten, men vi må, som de pragmatikere vi er, affinde os med de faktiske forhold, og jeg synes, at den måde, vi har reageret på i denne sag, viser, at der er handlekraft i Nordisk Råd.

Der har været spåmænd, som har sagt, at dette Nordisk Råd-møde ville blive ganske uden interesse, fordi de enkelte nordiske lande anlagde forskellige synspunkter på forhandlingerne med fællesmarkedet. Men til trods herfor er det lykkedes både blandt parlamentarikerne og blandt samarbejdsministrene at nå frem til en enig opfattelse af, hvordan vi skal klare problemerne.

Jeg er glad for, at henstillingen fra det økonomiske udvalg også indeholder den realistiske vurdering, at fælles nordiske engagementer kræver en holdning til finansieringen. Hvis vi havde nøjedes med at få en indstilling fra det økonomiske udvalg om de mange problemer, vi skal løse uden en forbindelse med finansieringen, var der risiko for, at vi udtrykte smukke tanker, som ikke kunne realiseres på grund af manglende midler.

Jeg synes, det er opmuntrende, at der har kunnet opnås enighed i det økonomiske udvalg om, at de programpunkter, vi skal gennemføre, skal ledsages af både sekretariatets, det økonomiske samarbejdsorgans og embedsmænds vurdering af, hvordan finansieringsformen skal være i hver konkret sag.

Jeg har en forhåbning om, at vi denne gang beslutter os til noget, som også holder, efter at vi er vendt hjem til vore respektive lande. Jeg har en forhåbning om, at det, at vi har dannet et ministerråd, og det, at vi har besluttet at nedsætte først et midlertidigt og senere et permanent sekretariat til hjælp for dette ministerråd til udførelse af fælles nordiske projekter, indebærer, at der ikke er nogen vej tilbage for nogen regering eller noget parlament i denne sag. Vi har nu besluttet os til det, vi alle ønsker: at stramme det nordiske samarbejde.

Jeg tror, at det vil være overordentlig relevant at få dannet det sekretariat, som vi nu har besluttet at opbygge midlertidigt, fordi det kan erstatte det, som Nordekor-

organisationen kunne have klaret i den situation, vi er i i dag.

Hvis vi ser på det næringspolitiske, tror jeg, at alle, der beskæftiger sig med de konkrete forhandlinger mellem de ansøgende lande og de ikke-ansøgende lande over for fællesmarkedet, må erkende, at vi kan løse problemerne langt sikrere, hvis vi på forhånd har orienteret os om, hvordan de enkelte lande er interesserede i løsningen af sagen, hvad enten de bliver medlem af fællesmarkedet eller ej, men naturligvis navnlig, hvis det bliver Norge og Danmark, der skal forhandle disse problemer som fuldgyldige medlemmer af fællesmarkedet.

Jeg er ikke det mindste i tvivl om, at svenskerne, finnerne og islændingene vil have langt større kontante interesser i, at dette forhåndsundersøgelsesarbejde er gjort, inden nordmænd og danskere tager plads ved forhandlingerne i fællesmarkedet. Her findes en række felter, hvor danskere og nordmænd ikke har specielle interesser, men hvor vi kan varetage svenske, finske og islandske interesser som forhandlingspartnere, som EF-medlemmer. Og det nytter jo ikke, at vi venter med at forberede vor forhandlingsposition, til vi kender folkeafstemningerne, for vi vil blive kastet ind i en række hurtige afgørelser i EEC, som forudsætter, at vi har forberedt os og fundet en fælles nordisk løsning. Derfor tror jeg, at det midlertidige sekretariat som sin første opgave må få — ud over det, vi har nævnt fra det økonomiske udvalgs side med kortlægning af de mange samarbejdsproblemer — at finde frem til fælles nordiske standpunkter i alle de praktiske sager, som allerede er på skinnerne i fællesmarkedet, og hvortil vi vil komme for sent, hvis vi først optræder nordisk, efter at nordmændene og danskerne skal tage stilling til sagerne.

Jeg kan nævne et ganske enkelt konkret eksempel; der findes utallige. Det er klart, at når man i fællesmarkedet skal tage stilling til, hvordan automobilindustriens fremtidige vilkår skal være, hvilke standarder man skal have for førerhuse til lastvogne, eller hvilke standarder man overhovedet skal have, hvordan beskatningsregler og meget andet skal være, er der ikke andre i Norden end svenskerne, der har kontante interesser, og dér vil det selvfølgelig være

af stor betydning, at Norge og Danmark er informeret og har forhandlet med svenskerne om, hvad der er deres virkelige ønsker, så vi kan frembære dette som et nordisk synspunkt.

Tager vi de to spørgsmål, som er nævnt i det økonomiske udvalgs betænkning som spørgsmål, der må løses, hvad enten vi bliver medlem af fællesmarkedet eller ej, nemlig miljøspørgsmål og regionalspørgsmål, er det helt åbenbart, at det er et akut problem at få formuleret et fælles nordisk standpunkt på disse to områder.

Sagen er den, at hvis vi ikke gør noget sådant, vil vi ikke kunne gennemføre fornuftige foranstaltninger i vore egne parlamenter, hvor vi pålægger enten borgerne gennem skatterne eller erhvervslivet gennem særlige udgifter byrder. Danmark kan ikke alene beslutte sig til vidtgående foranstaltninger i regionalpolitikken eller miljøspørgsmål, uden at vi er sikre på, at de, vi har den tætte samhandel med, yder de samme ydelser. Det samme gælder vore venner i de nordiske lande. Men det er også åbenbart, at vi her har en enestående chance for at være dem, der møder op med et fuldt udarbejdet program og projekt, når det skal løses på europæisk basis, og derfor er det overordentlig væsentligt, at samarbejdsministrene, at det økonomiske udvalg, at de to embedsmandsudvalg og sekretariatet har udarbejdet handlingsprogrammer på disse punkter, som er færdige til det tidspunkt, hvor vor tilknytningsforhold til fællesmarkedet bliver afgjort.

Hr. præsident! Jeg vil sluttelig påpege, at sessionen i Helsingfors har vist, at når vi nærmer os det realistiske tidspunkt for politiske afgørelser, så er de nordiske parlamentarikere og regeringspartnere indstillet på pragmatiske, fornuftige og visionære løsninger. Hvis vi ikke i dag havde nedsat de udvalg, der er nødvendige — de udvalg og det sekretariat, der er nødvendigt — for at vi kan være forberedt, ville vi kunne risikere, at vi i stedet for havde fået et møde i Helsingfors, hvor folk, der var modstandere af tilslutning til fællesmarkedet, havde kæmpet med folk, der var tilhængere, og vi havde bare fået en ufrugtbar debat, men jeg synes, det tjener også dem, der er modstandere af tilknytning til fællesmarkedet,

til ære, at de har accepteret det realistiske grundlag for regeringernes forhandlinger med fællesmarkedet, at vi finder løsninger som foreslået af det økonomiske udvalg, der vil passe også i den situation, at Norge og Danmark bliver medlemmer, hvad jeg naturligvis håber.

Seip: Jeg må få si meg tilfreds med den innstilling som nå foreligger fra det økonomiske utvalget.

Da jeg i åpningsinnlegget for generaldebatten reiste spørsmålet om et handlingsprogram for det nordiske samarbeid på en rekke konkrete områder, var det dels for å få en klarere konkretisering av de viktigere arbeidsoppgaver innenfor disse områdene og dels for å få en mer markert prioritering enn vi hittil har hatt. Vi kan vel si at en svakhet ved arbeidet i Nordisk Råd har vært at forbindelseslinjene fra rekommandasjonsstadiet i Rådet og over til gjennomføringen i det enkelte land har vært altfor lange. Det har ikke manglet på forslag, det har heller ikke manglet på rekommandasjoner, men det har på mange felter tatt uforholdsmessig lang tid å få gjennomført de rekommandasjoner som Rådet har gjort vedtak om, og altfor mange av rekommandasjonene har forsvunnet på veien. Da presidiet foran denne sesjonen enstemmig kom med det forslag som går fram av A 359/e, var det etter min mening et meget positivt utgangspunkt for denne debatten. Det var nemlig et uttrykk for at samtlige medlemmer av presidiet var av den oppfatning at uansett muligheten for ulike markedsløsninger har man på en rekke felter å gjøre med problemer som kan løses i nordisk regi, og som bør løses i nordisk regi, der en har grunnlag for ytterligere framstøt på nordisk plan.

Det første umiddelbare svar på det forslag som kom fra presidiet, var meddelelsen fra Ministerrådet om å opprette et eget sekretariat for Ministerrådet. Det var et skritt i retning av å få gjennomført mer av det som vi i Rådet gjør vedtak om. Det neste skritt er altså nå en enstemmig innstilling fra det økonomiske utvalg, der en fastslår en del konkrete områder der en uansett markedsløsning har store felles opp-

gaver der en langt på vei kan ta hånd om disse, uavhengig av hva markedsløsningene blir, men der vi vel på enkelte felter må være klar over at de praktiske åtgjerder og tiltak kan komme til å måtte tilpasses om man får det ene eller det andre alternativ i det enkelte land. Det vesentlige er imidlertid at man her under alle omstendigheter har denne felles basis.

Det har vært nevnt at det er en fare ved at vi skulle komme i utakt ved tilslutning eller oppgjør av avtaler. Jeg er enig med dem som ikke vil ta opp igjen den lange markedsdebatten vi hadde de to første dagene, men la meg likevel få lov til å poengtere at dette med ulikhet i tid og delvis i tilslutningsform ikke er noe som er nytt av dagen. Det er det vi har sett gjennom hele utviklingen av det nordiske samarbeidet. Vi fikk Nordisk Råd i 1952. Finland møtte med en delegasjon første gang i 1956. Vi fikk EFTA, der de nordiske land til slutt alle kom med. Det tok ett år før Finland fant det mulig å tiltre, mer enn 10 år før Island fant grunn til å gå med. Med andre ord: Det er ikke noe nytt, det er ikke noe oppsiktvekkende, men det er heller det som er blitt tradisjon i nordisk økonomisk samarbeid av grunner som vi vel alle er vel kjent med.

En kjent statsmann som mange i denne sal vil huske, sa det en gang slik at "geografien forhandler man ikke om". Det er en realitet som vi må se i øynene.

Ellers vil jeg for min del si om det materielle innhold i denne rekommandasjon, at når den tar fram tre hovedområder, miljøvern, regionalpolitikk og næringspolitikk, faller det vel i tråd med både de synspunkter jeg for min del gjorde gjeldende i åpningsdebatten, og vel i tråd med det arbeid som har vært gjort gjennom de siste årene innenfor rammen av det nordiske samarbeid.

Regionalpolitikken er et felt der vi har foretatt gradvis framrykking fra ulike synspunkter, dels næringspolitiske, dels transport- og utbyggingspolitiske og dels med sikte på å få felles service-institusjoner som kan betjene grenseområder på to eller under tiden tre sider av grenser.

Når det gjelder miljøvernsspørsmålene, har vi allerede hatt en diskusjon om dem,

som jeg ikke skal gjenta i detalj nå. Vi har vedtatt en rekommandasjon om en nordisk miljøvernkonvensjon, men også her vet vi at vi allerede tidligere har hatt en rekke konkrete forslag og rekommandasjoner med sikte på å forberede et slikt bredere framstøt, og vi har behov for ytterligere tiltak.

Under diskusjonen om miljøvernkonvensjonen berørte jeg ganske kort det spørsmål som henger sammen med både miljøvern- og næringspolitikken, nemlig energiforsyningen i Norden i de nærmeste 10 års perspektiv. Det må være ganske på det rene at med de olje- og gassfunn som er gjort i Nordsjøen, har man muligheten for å se Nordens energiforsyning under et annet perspektiv enn det man kunne gjøre før disse funn ble gjort. Det er ikke lenger så opplagt at man behøver å bygge ut alle de elver og fossefall som ellers ville blitt bygd ut. Det er ikke lenger så opplagt at man behøver å gå inn for løsning ved atomkraftverk i den grad som man tidligere har regnet med. Bl. a. av naturvern- og forurensningsgrunner er det mye som taler for at man på nordisk plan foretar en vurdering — og gjør det snart — av hele energiforsyningskomplekset.

Som vi så, vi som var til stede på filmframvisningen der Nordel-filmen ble vist, er det tale om behov for meget betydelige økninger i kraftforsyningen. Men det vi også vet, er at det i dag er så store ressurser av gass og olje i Nordsjøen som Norge og nordiske land gjennom disse, eventuelt gjennom funn andre steder, vil kunne ha hånd om, at vi har all grunn til å tenke nøye igjennom hele situasjonen ut fra den felles interesse vi har i å se en samkjørt løsning av energiproblemene som gir oss minst mulig forurensinger, og som gir oss størst mulig 'economies of scale' når det gjelder å bygge ut de kraftverk som skal til.

I Norge har vi nettopp etter offentliggjoringen av en rapport om ilandføringsmuligheter kommet i gang med en diskusjon om hvor og hvorledes man skal disponere over de gass- og oljeresurser som er i bestemte felter som allerede er funnet. Jeg vil ikke på noen måte her invitere denne forsamling til å gå inn i denne interne norske debatt som vi ennå bare så vidt har startet, men jeg vil gjerne understreke et synspunkt som

har betydning i forbindelse med dette rådets arbeid, og det er om størrelsen på de anlegg, de verk og de kvanta som man kan sikre avtak for, har noen betydning for den løsning man velger, og om det ikke kan være et perspektiv som gjør at man her naturlig kobler inn det nordiske der man kanskje ville velge en annen løsning enn hvis man måtte begrense seg til det rent nasjonale.

Jeg har nevnt dette punktet fordi jeg synes det er et område der man forener naturvern- og næringspolitiske synspunkter på et felt der perspektivene er så brede, og der konsekvensene kan være så omfattende for alle våre land og også for det fellesskap som samkjøringsnettene gjennom det felles energisamarbeidet allerede representerer.

Til slutt bare dette: Jeg tolker den innstilling som foreligger, som et uttrykk for at Rådet anser det for mulig å følge opp og bygge ut et utvidet nordisk samarbeid innenfor de felter som man her har pekt på, og uansett om man da kommer fram til den ene eller den annen markeds-løsning. Jeg bygger på at spørsmålet om forholdet til de europeiske markedsdannelse er en sak vi får avgjøre hver for oss, men at det som er viktig for oss i denne sal, er å slå fast at det er en klar vilje til å konkretisere og bygge ut felles tiltak, felles institusjoner og et bredt samarbeid omkring de fagfelter som er pekt på i innstillingen fra det økonomiske utvalg. Det hilser jeg med glede, og det tror jeg også vi har grunn til å hilse med forventning.

Dam: Hr. præsident! Jeg må meddele, at hvis jeg stemmer for denne rekommandation, sker det ud fra lignende forudsætninger som hr. Garbo. Jeg kan ikke acceptere de forudsætninger, at der skulle forventes en udvidelse af De europæiske Fællesskaber, som der her står i en dansk sætning, der har indsneget sig i den i øvrigt svenske tekst til dette ytrande.

Jeg vil gerne tilføje, at jeg må anse dette for at være et interessant forslag, men et forslag, som måske ikke er tilstrækkeligt gennemtænkt i alle dets konsekvenser. Jeg går ud fra, at vedtagelsen her, som sker med

tilslutning også af en række ministre, også betyder, at de norske og danske regeringer ikke som deltagere i De europæiske Fællesskaber vil acceptere de vilkår, som disse har ment at kunne tilbyde Finland, Sverige og Island.

Palm: Herr president! Med anledning av några inlägg som gjorts här från talarstolen vill jag framhålla att spekulationer om de nordiska ländernas framtida anknytningsformer i förhållande till EEC har varit helt obefintliga såväl i ekonomiska utskottet som i den redaktionskommitté som arbetat med materialet. Intresset där har koncentrerats till att få så stor uppslutning som möjligt bakom kravet på att åstadkomma ett nordiskt handlingsprogram i dessa stora gemensamma ekonomiska frågor, och vi betraktar det som en betydande framgång att vi har lyckats med detta. Såsom jag nämnde tidigare kommer materialet att föreliggas vid Nordiska rådets session i Oslo 1973, och då kan debatten få ett mera konkret innehåll än vad den haft i dag.

Vi har med tillfredsställelse noterat att så många talare ställt sig bakom utskottets betänkande.

Minister for udenrigsøkonomi Nørgaard: Jeg vil gerne sige til Poul Dam, at det er klart, at den danske regering, hvad vi også klart har meddelt EEC, støtter de svenske, finske og islandske ønsker, og nu, hvor vi i interimperioden sidder som rådgivere eller Beobachtere, eller hvad sådan noget hedder på det Poul Damske sprog, og har mulighed for at følge udviklingen, vil vi have lejlighed til at fremføre de svenske, finske og islandske synspunkter og identificere dem med vore. Vi ønsker altså derfor under de forhandlinger, der nu foregår, hvor vi er til stede på den anden side af bordet uden at være medlemmer, at støtte disse synspunkter, og det kan vi bedst gøre ved at være så fuldstændigt orienteret om de konkrete ønsker og grundlag fra svensk, finsk og islandsk side, sådan som jeg havde lejlighed til at gøre opmærksom på det forleden dag. Jo bedre vi kender disse synspunkter, des større chancer har vi for at støtte dem.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes, att Knut Johansson återtagit sin plats i rådet och att Grethe Lundblad lämnat sin plats i rådet.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

Dam: Hr. præsident! Jeg konstaterer med glæde, at den danske minister for udenrigsøkonomi har lovet at støtte de svenske, finske og islandske synspunkter og ikke vil acceptere en EF-indstilling, der går imod disse.

Minister for udenrigsøkonomi **Nørgaard:** Ligesom det er tilfældet i det danske folketing og her i Nordisk Råd, når man naturligvis på et eller andet tidspunkt enten frem til et forlig eller til at gå fra hinanden, og vi vil søge at opnå, at indholdet af det forlig, af det forhandlingsresultat, som svenskerne, finnerne og islændingene tilstræber, bliver bedst muligt for de 3 lande. Men det indebærer naturligvis ikke, at disse 3 lande ikke også ligesom vi andre må forhandle sig frem til et resultat, og jeg kan ikke forestille mig, at Poul Dam skulle regne med, at man ikke skulle tage et vist om end mindre hensyn till EFs synspunkter.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat om Nordiska rådets yttrande till Nordiska ministerrådet.

För yttrandet röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Guttorm Hansen, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia

Nettelbrandt, Jan-Ivan Nilsson, Poul Nyboe Andersen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Knud Thestrup, Veikko Vennamo, Seppo Westerland, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Gustav Holmberg, Alarik Häggblom, Arne Larsen, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Ingemar Mundebo, Knud Nielsen, Erling Norvik, Berte Rognerud, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist, Johannes Virolainen och Paavo Väyrynen.

Yttrandet godkändes sålunda med 54 röster.

Utskottens övriga förslag rörande berättelsen godkändes.

Ekonomiska utskottets anmälan rörande medlemsförslag A 359/e lades till handlingarna.

Ekonomiska utskottets förslag, punkt III, bifölls.

2

A 351/e: medlemsförslag om inrättande av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ekonomiskt främja nordiskt tekniskt och industriellt samarbete antingen genom inrättandet av en särskild nordisk fond eller genom att verka för en utvidgning av Nordforsks mandat och resurser.

Aune (ekonomiska utskottets talesman): Det kommer ofte søknader til Nordisk Råd om økonomisk støtte til forskjellig virksom-

het. På et aktuelt og viktig område, kulturområdet, har en også et felles nordisk fond, Kulturfondet, som slike søknader kan henvises til, og hvor gode prosjekter kan få støtte. Samme muligheter har en imidlertid ikke når det gjelder det tekniske og industrielle område. Erfaring fra arbeidet i Nordisk Råds økonomiske utvalg viser at det også på dette området foreligger behov for et nordisk fond som kan støtte opp under teknisk, industriell virksomhet, til beste for hele Norden. Man kunne nevne mange eksempler, men jeg vil bare nevne et eksempel, nemlig en søknad fra Nordisk Betongforbund, som utvalget hadde til behandling siste år. Nordisk Betongforbund er en sammenslutning av de nasjonale betongforeninger i de nordiske land. En vesentlig del av forbundets virksomhet går ut på å utarbeide forslag til normer og retningslinjer som skal danne utgangspunkt for en harmonisering av det nasjonale arbeid som foregår i hvert enkelt nordisk land, med felles nordiske normer som siktepunkt. Det kan ikke herske tvil om den nordiske interesse i at dette og lignende tiltak får støtte.

Slike ting dukker opp i forskjellige bransjer hvor virksomheten drives på nordisk basis. Med et felles nordisk fond som kan gi økonomisk støtte til samnordisk virksomhet av denne art, vil en for det første kunne bidra effektivt til å utvide og forsterke praktisk nordisk samarbeid på det teknisk/industrielle område. Dernest vil en kunne lede mange saker bort fra Nordisk Råd og over til mer teknisk betonte organer som disse saker ligger bedre til rette for. Dermed kan det skje en viss avsiling av sakene.

Økonomisk utvalg og Nordisk Råd kan konsentrere sin virksomhet mer om større og mer utpreget politisk betonte saker. Begge disse hensyn bør tillegges vekt.

Dette, hr. president, er i korte trekk begrunnelsen for foreliggende medlemsforslag, som økonomisk utvalg enstemmig har sluttet seg til, og som går ut på at Nordisk Råd anbefaler Ministerrådet å opprette et nordisk fond til fremme av teknisk og industriell utvikling og samarbeid.

Sedan diskussionen forklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, Anders Aune, Ilkka-Christian Björklund, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C Ehrnrooth, Gunnar Garbo, Svend Haugegaard, Gunnar Helén, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Erlendur Patursson, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Veikko Vennamo, Seppo Westerlund, Johannes Virolainen och Egil Aarvik.

Tellervo Koivisto avstod från att rösta.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, John Austrheim, Jo Benkow, Roald Bye, Erling Engan, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Gustav Holmberg, Alarik Häggblom, Martha Johannessen, Arne Larsen, Lars Lindeman, Matthías Á. Mathiesen, Jouni Mykkänen, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Berte Rognerud, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 48 röster. 1 medlem avstod från att rösta.

Ändring av medlemslistan

Det anmäldes att Helén för resten av denna dag lämnat sessionen och ersatts av Gunnar Richardson.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

3

A 324/s: medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för införande av en enhetlig nordisk ordning för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

Anna-Greta Skantz (socialpolitiska utskottets talesman): Herr president! Som påpekats i medlemsförslaget om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden har intresset för resor till länder utanför Norden ökat avsevärt i de nordiska länderna, och det finns också anledning förmoda ett fortsatt intresse för dessa resor. Allt fler människor blir därigenom beroende av ett ekonomiskt skydd mot de merkostnader som kan uppkomma i samband med sjukdom.

Nuvarande socialförsäkringssystem i de nordiska länderna tillgodoser inte i alla delar behovet av sjukhjälp vid vistelse utom Norden. De regler som finns varierar från land till land. Det danska systemet ger full täckning för alla kostnader i samband med sjukdom vid utlandsvistelse. Enligt de finska, norska och svenska bestämmelserna kan de sjuka i motsvarande situation många gånger få stå för kostnader på grund av att utgifterna i samband med sjukdom i utlandet ofta blir större än vad de skulle vara i hemlandet, och därför ersätts inte kostnaderna helt från den allmänna försäkringen. Det är endast det danska systemet som ersätter kostnader för hemresa och hemtransport i anledning av sjukdom.

De nordiska länderna har, som framgår av vad jag sagt, olika ersättningsregler för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

Flertalet remissinstanser har tillstyrkt en undersökning som bör syfta till enhetliga nordiska regler. Detta är så mycket mera angeläget som den ökade resandeström-

men utanför Norden mycket ofta består av deltagare från flera nordiska länder. Socialpolitiska utskottet föreslår därför att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna att införa en enhetlig nordisk ordning för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gunnar Garbo, Gils Guðmundsson, Svend Haugegaard, Niels Helveg Petersen, Allan Herneilius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Bror Lillqvist, Matthías A. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Gunnar Richardson, Salve Salvesen, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Veikko Vennamo, Seppo Westerlund, Johannes Virolainen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Poul Dam, Erling Engan, Gylfi Þ. Gíslason, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Carl-Henrik Hermansson, Alarik Häggblom, Eric Krönmark, Arne Larsen, Lars Lindeman, Jouni Mykkänen, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Helge Seip, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup och Paavo Väyrynen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

4

A 339/s: medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen av 1967 införa bestämmelser om ersättning i vissa fall för förlossningsvård.

Jan-Ivan Nilsson (socialpolitiska utskottets talesman): Herr president! I den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen från 1967 innefattas inte ersättning vid förlossning i annat nordiskt land om vistelsen där haft kort varaktighet. Det medlemsförslag vi nu behandlar går ut på att ersättningen skall lämnas även i sådana fall.

Alla remissinstanser har varit positiva till förslaget. Socialpolitiska utskottet föreslår att rådet rekommenderar att medlemsförslaget snarast genomföres.

Om översynen av den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen, föreslagen av vissa remissinstanser, blir ställd på framtiden bör medlemsförslaget, enligt utskottets mening, genomföras utan att man avvaktar denna översyn.

Ministerrådet har tidigare under denna session svarat helt positivt på en fråga rörande utvecklingen av socialt samarbete i Norden. Det är min förhoppning att ifrågasvarande förhållandevis begränsade medlemsförslag realiserar utan onödig tidsfördröjning.

Herr president! Jag ber att få yrka bifall till utskottsförslaget.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gun-

nar Garbo, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Svend Haugaard, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Gunnar Richardson, Salve Salvesen, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Sep-po Westerlund och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Poul Dam, Erling Engan, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Niels Helveg Petersen, Carl-Henrik Hermansson, Alarik Häggblom, Eric Krönmark, Arne Larsen, Lars Lindeman, Jouni Mykkänen, Bjarne Mørk Eidem, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Helge Seip, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen, Paavo Väyrynen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 46 röster.

5

A 320 T/s: tilläggsförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att i de nordiska länderna genomföra de i Nordisk udredningsserie (NU 1970: 7) framlagda förslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.

Salve Salvesen (socialpolitiska utskottets talesman): Jeg antar at det ikke skulle være nødvendig å si så mange ord om dette medlemsforslaget, idet det er et tilleggsforslag til en rekommendasjon som tidligere er vedtatt av Nordisk Råd.

Forholdet er at i 1965 vedtok rådet en rekommendasjon om å utrede forutsetningene for felles regler for merkning av brann- og helsefarlige stoffer, og i den sammenheng også handel med slike ting. Dette førte til at det ble nedsatt en nordisk komite som gjorde et utmerket arbeid. Komiteen avgav sin innstilling med forslag til felles regler for merkning av de stoffer som er i omsetning, og som må karakteriseres som brann- og helsefarlige. Komiteens innstilling er trykt i rådets utredningsserie og finnes som nr. 7/1970.

Det som dette tilleggsforslaget gjelder, er en rekommendasjon til regjeringene om å gjennomføre de forslag som den internordiske komite har fremsatt. Når det sosialpolitiske utskottet anbefaler dette, bygger det på meget sterke anbefalinger fra de remiss-instanser som har uttalt seg. Jeg vil ikke unnlate å nevne at det er enkelte blant dem som mener en bør vente til andre sammenslutninger, f. eks. i Europa, som arbeider med slike ting, er ferdige med sitt arbeid, men utskottet er blitt stående ved å anbefale at Norden går i gang med dette arbeid. Selvsagt må en være oppmerksom på alle nye bestemmelser som måtte ha interesse, men vi mener at det vil ha sin betydning at Norden opptrer som en enhet. I vår tid hvor det skjer en rivende utvikling ikke minst på det kjemiske område, for å dekke behovet innen industrien, landbruket osv., for slike stoffer som er helse- og brannfarlige, skulle behovet for hurtigst mulig å sette denne saken ut i livet, være innlysende.

Jeg nevner som en særskilt ting i tilslutning til dette at en i Norden også bør tilstrebe å få felles regler for transport av giftige kjemikalier. I den forbindelse vil jeg vise til den tragiske ulykke en hadde i Danmark, hvor en bil med fenol veltet og gjorde store ulykker. Hvis den samme transport hadde skjedd i Norge, kunne det samme

uhell, den samme katastrofe, også ha inntruffet der, for vi har heller ikke i Norge slike regler. Det bør være noe man tar opp i samme forbindelse. Med disse ord anbefaler jeg Rådet å slutte seg til den foreslåtte rekommendasjon.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, Johannes Antonsson, Iikka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Gunnar Garbo, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Svend Haugegaard, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Knut Johansson, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Tellervo Koivisto, Lars Korvald, Eric Krönmark, Bror Lillqvist, Matthías Á. Mathiesen, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Sture Palm, Gunnar Richardson, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Per Olof Sundman, Seppo Westlund, Paavo Väyrynen och Egil Aarvik.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, John Austrheim, Jo Benkow, Poul Dam, Erling Engan, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Niels Helveg Petersen, Gustav Holmberg, Alarik Häggblom, Arne Larsen, Lars Lindeman, Jouni Mykkänen, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Erling Norvik, Poul Nyboe Andersen, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Jón Skaftason, Ulf Sundqvist, Knud Thestrup, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen och J. Fr. Øregaard.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 49 röster.

Mötet avslutades kl. 16.35.

Protokoll

8:e mötet

Torsdagen den 24 februari 1972 kl. 10.00

Presidenter: Ib Stetter (1—20) och V. J. Sukselainen (21—23)

Dagordning

1. A 333/j: medlemsförslag om nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap

2. A 330/j: medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna

3. A 304/e: medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia

4. A 357/k: medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning

5. D 1972/11/1962/s: meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.

6. D 1972/24/1965/j: meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet

7. D 1972/16/1968/s: meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen

8. D 1972/12/1969/s: meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation

9. D 1972/26/1970/s: meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till ungdomssamarbete

10. D 1972/14/1962/k: meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

11. D 1972/29/1963/t: meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik

12. D 1972/24/1964/k: meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte

13. D 1972/29/1967/t: meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

14. D 1972/27/1968/t: meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning

15. D 1972/1/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage

16. D 1972/2/1969/t: meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll

17. D 1972/3/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket

18. D 1972/14/1968/e: meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skatvetenskapligt samarbete

19. C 9/k: berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971

20. C 23/k: berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning

21. Bemyndigande för presidiet att till-sätta kommittéer
22. Tid och plats för nästa ordinarie ses-sion
23. Sessionens avslutning

Ändringar av medlemslistan

Presidenten: Præsidenten meddeler föl-gende ändringar i medlemslistan. I forteg-nelsen over regeringsrepræsenter udgår følgende:

Överborgmästare Teuvo Aura, general-direktör Gunnar Korhonen, generaldirektör Alli Lahtinen, kanslichef Keijo Liinamaa, överdirektör K. J. Lång, minister Olavi J. Mattila, minister Reino Rossi, generaldirek-tör Samuli Suomela, landshövding Esa Ti-monen, generaldirektör Heikki Tuominen, skriftställare Jouku Tyyri och generaldirek-tör Jorma Uitto.

De af republikkens præsident den 23. februar 1972 udnævnte regeringsrepræsenter er følgende:

Statsminister Rafael Paasio, utrikesmi-nister Kalevi Sorsa, finansminister Mauno Koivisto, andra finansminister Margit Esk-man, socialminister Osmo Kaipainen, andre socialminister Ahti Fredriksson, undervis-ningsminister Ulf Sundqvist, andre undervis-ningsminister Pentti Holappa, inrikesmini-ster Martti Viitanen, justitieminister Pekka Paavola, arbetskraftsminister Veikko Helle, jord- och skogsbruksminister Leo Happonen, industriminister Seppo Lindblom, handels- och utrikeshandelsminister Jussi Linnamo och trafikminister Valde Nevalai-nen. Regeringsrepræsenteren Matti Loue-koski er nu minister i statsrådets kansli.

Jeg gennemfører nu navneopråb i alfabe-tisk orden af de finske regeringsrepræsenter:

*Eskman, Margit*¹
*Fredriksson, Ahti*¹
*Happonen, Leo*¹
*Helle, Veikko*¹
*Holappa, Pentti*¹
*Kaipainen, Osmo*¹
Koivisto, Mauno
*Lindblom, Seppo*¹
*Linnamo, Jussi*¹

¹ Ej närvarande vid uppropet.

*Nevalainen, Valde*¹
*Paasio, Rafael*¹
*Paavola, Pekka*¹
*Sorsa, Kalevi*¹
*Sundqvist, Ulf*¹
*Viitanen, Martti*¹

Minister Ulf Sundqvist er forhindret i at deltage i rådets arbejde som valgt medlem og erstattes af suppleanten Erkki Tuomio-ja.

Det anmeldes att Tarjanne återtagit sin plats i rådet och att Westerlund lämnat sin plats i rådet, samt att Dam lämnat sessionen och ersatts av Finnbogi Isaksen, att Knut Johansson lämnat sessionen och ersatts av Doris Håvik, att Poul Nyboe Andersen läm-nat sessionen och ersatts av Poul Jacob Ol-sen samt att Helén återtagit sin plats i rådet och att Gunnar Richardson lämnat sessio-nen.

Rådet beslöt att ändra medlemslistan i enlighet härmed.

1

A 333/j: medlemsförslag om nordiskt insti-tut för jämförande rättsvetenskap

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet i anledning av medlemsför-slaget måtte antaga följande rekommenda-tion:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Mini-terråd inden for rammerne af kulturafta-len at etablere en fællesnordisk institution for sammenlignende retsvidenskab, der i princippet er indrettet i overensstemmel-se med det udarbejdede forslag, men som bør tilpasses de ændrede forhold efter oprettelsen af ministerrådet og aftalen om ansættelse af personale ved fællesnordi-ske institutioner.

Hernelius (juridiska utskottets talesman): Herr president! Jag ber att i största kort-het få yrka bifall till föreliggande rekommendation, som innebär att ministerrådet uppmanas etablera en samnordisk institu-tion för komparativ rätt i princip i över-ensstämmelse med det förslag som sakkun-niga uppgjort, dock med vissa modifikatio-ner med anledning av de institutioner som inrättats.

Herr president! Jag vill fästa uppmärksamheten på vad utskottet säger om att utskottet med uppmärksamhet kommer att följa sakens vidare förlopp och lägga vikt vid att ärendet icke onödigt försinkas. Jag understryker detta med tanke på vad författaren och riksdagsmannen Sundman framhöll vid behandlingen av ett annat ärende under denna session.

Sedan diskussionen avslutats, skedde votering medelst voteringsapparat.

För rekommendationen röstade:

Erik Adamsson, Kristian Albertsen, Pentti Antila, John Austrheim, Jo Benkow, Ilkka-Christian Björklund, Roald Bye, Eric Carlsson, Gylfi Þ. Gíslason, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Jóhann Hafstein, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Gunnar Helén, Carl-Henrik Hermansson, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Svend Horn, Doris Håvik, Finnbogi Isaksen, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Rune Jonsson, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Sven Mellqvist, Ingemar Mundebo, Jouni Mykkänen, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Jacob Olsen, Sture Palm, Berthe Rognerud, Salve Salvesen, Helge Seip, Jón Skaftason, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, Per Olof Sundman, Pekka Tarjanne, Veikko Vennamo, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Johannes Antonsson, Anders Aune, Poul Dalsager, Georg C. Ehrnrooth, Erling Engan, Gunnar Garbo, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Niels Helveg Petersen, Gustav Holmberg, Alarik Häggblom, Lauri Kantola, Tellervo Koivisto, Matthías Á. Mathiesen, Cecilia Nettelbrandt, Erling Norvik, Erlendur Patursson, Sylvi Siltanen, V. J. Sukselainen, Knud Thestrup, Erkki Tuomioja, Johannes Virolainen och Paavo Väyrynen.

Rekommendationen hade sålunda antagits med 54 röster.

2

A 330/j: medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna

Juridiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Seip (juridiska utskottets talesman): Det medlemsförslaget som her er lagt fram, har ikke gitt basis for en rekommandasjon fra juridisk utskotts side. Grunnen til det er ikke uenighet i sak om at man bør søke å utforme likeartede regler om menneskerettighetene i den nordiske lovgivning og i de nordiske konstitusjoner. Det dreier seg om innvendinger som er kommet fra justisministeriene i de fleste land, og som særlig knytter seg til den store forskjell i formell oppbygging av konstitusjonene og det lovverk som berører disse spørsmål.

Selv om jeg for min del ikke gjør det med særlig glede, jeg var en av forslagsstillerne i denne saken, mener jeg det er riktig på det nåværende stadiet ikke å sette i gang det omfattende arbeid som det her vil være tale om. Jeg vil likevel poengtere at etter mitt syn er dette et felt der en bør tilstrebe også å formalisere det felles grunnlag som vi i Norden har i vurderingen av menneskerettighetene og i våre bestrebelser på å praktisere likeartede regler på dette området.

Hernelius: Herr president! I denna fråga framträder jag icke som talesman för utskottet, utan snarare tvärtom; jag har icke haft tillfälle att deltaga i utskottets handläggning av ärendet.

Jag kan väl förstå den invändning som har rests och som herr Seip nu framförde, att det rör sig om ett ganska omfattande och besvärligt arbete och att det möter stora svårigheter att formalisera en liknande ordning i de olika nordiska länderna. Vad jag däremot inte förstår är att man icke har tagit fasta på den ena delen av förslaget, nämligen att en genomgång skulle göras av reglerna om de mänskliga rättigheterna, en genomgång som tillstyrkts av flera remissinstanser — jag vågar säga flertalet.

Man kan inte komma ifrån, herr president, att frågan om tryggheten av de mänskliga rättigheterna tilldrar sig en betydande uppmärksamhet överallt i världen just nu i samband med de ändringar som sker i praxis och i konstitutionerna. Detta gäller inte bara på det rent internationella planet — Europarådet, UNESCO och FN — utan också nationellt sett. Jag tror inte att vi kommer ifrån frågan.

Den svenska grundlagberedningen kommer att om några veckor framlägga sitt förslag, med ett betydande utrymme ägnat åt de mänskliga rättigheterna och diskussionen omkring dem.

Jag tror, herr president, att jag vågar hota med att återkomma till ärendet i en eller annan form.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, bifölls utskottets förslag.

3

A 304/e: medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att Nordiska rådet icke måtte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Lindeman: Herr president! Medlemsförslaget om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia väcktes i oktober 1970. Bland förslagsställarna står två nuvarande statsministrar.

Förslaget bygger, som troligen många här vet, på Helsingfors-avtalets artikel 33 där det sägs att där så befinnes lämpligt kunna samfälliga framträdanden komma i fråga.

Det förefaller som om ekonomiska utskottet skulle en smula ha förhastat sig då utskottet föreslår att frågan skall avföras från rådets dagordning. Utskottet säger att inget nordiskt land ännu fått en inbjudan till utställningen och att utställningens karaktär ej ännu avgjorts.

Redan av den orsaken kan man fråga sig om det icke vore skäl att avvakta dessa två händelser? — Det är nämligen så att erfarenheten visar, att trots alla de tankar

man gör sig om det meningsfyllda i deltagandet i världsutställningar av detta slag, utsätts ändå alla länder för en ytterst hård press från värdlandets sida för att så många länder som möjligt skall förmås att vara med i utställningen.

Ifall världsutställningen i praktiken verkligen kommer till stånd i Philadelphia 1976 kan vi vara säkra på att arrangören är speciellt intresserad av nordiskt deltagande i synnerhet med tanke på den starka ställning som nordbor och deras ättlingar har och har haft i denna del av Förenta staterna.

För att undvika den situation som kan uppstå om världsutställningen verkligen kommer till och ett nordiskt samarbete trots alla förhandskalkyler blir aktuellt, borde ekonomiska utskottet hålla utvecklingen under uppsikt. Detta kan bäst ske genom att medlemsförslaget står kvar på utskottets och rådets dagordning.

Herr president! Med hänsyn till det jag här sagt, vill jag föreslå att plenarförsamlingen beslutar att medlemsförslaget A 304/e inte skall anses slutbehandlat för rådets del utan att förslaget skall kvarstå i ekonomiska utskottet.

Palm: Herr president! Herr Lindeman säger att ekonomiska utskottet synes ha förhastat sig i det här ärendet. Men frågan står nog öppen om vem som har förhastat sig: om det är förslagsställarna eller utskottet. Förslagsställarna har gjort sin framställning trots att ingen inbjudan har kommit om deltagande i världsutställningen.

Det finns naturligtvis olika sätt att hantera en fråga.

Det har inom ekonomiska utskottet rått mycket stor tveksamhet om lämpligheten för våra länder att över huvud taget ställa upp vid den här utställningen. Det är ett enigt utskott som nu föreslår att Nordiska rådet inte skall företa sig någonting i anledning av medlemsförslaget. Det finns ju möjligheter att komma tillbaka med ett nytt medlemsförslag, om man får en inbjudan till utställningen och vi kan få klarhet om vad den innebär. Då kan också materialet skickas ut för förnyad remissbehandling bland de organisationer i Norden som kan ha synpunkter på frågan.

Jag tycker nog att en sådan förnyad re-

missbehandling vore av ett mycket stort värde vid bedömning av denna fråga så vi slipper ta ställning på grundval av ett inaktuellt material.

Därför, herr president, yrkar jag bifall för utskottets hemställan.

Lindeman: Det är inte min avsikt att polemisera med Sture Palm och jag tror inte heller att det är någon anledning att göra det här till någon stor fråga på sista sessionsdagen. Så mycket vill jag dock vara av olika åsikt med Sture Palm, att eftersom frågan varit aktualiserad och finns intagen i Nordiska rådets handlingar, till vilka dessutom ansluter sig en hel rad både många och långa remissyttranden, skulle det väl vara ganska onödigt och en överflödigt gärning att avföra saken från dagordningen och sedan ta upp den som en helt ny fråga, ifall det uppstår ett nytt läge. Jag tror att det inte är lika bra som att låta saken stå kvar på rådets och ekonomiska utskottets lista. Om ingenting händer så händer ingenting, men om vi skulle drabbas av en inbjudan så tycker jag att vi står bättre rustade att behandla frågan definitivt, om saken står kvar på rådets lista. Enligt min mening är det inte fråga om något annat än detta.

Palm: Herr president! Det har verkligen rätt stor tveksamhet i utskottet när vi behandlat den här saken. Vi har haft frågan uppe i niomannakommittén vid ett par tillfällen och gått igenom den ganska grundligt. Remissinstanser har också varit ganska tveksamma. Man vill gärna veta något om hur den nya formella inbjudan ser ut, utställningens karaktär — om det nu över huvud taget blir en utställning — och vart den skall förläggas innan man på nytt tar ställning. Det handlar också om ganska mycket pengar om de nordiska länderna skall delta i världsutställningen. Det är väl då värdefullt att mot bakgrund av de nya förutsättningarna få till stånd en förnyad remissbehandling bland dem som kan bedöma detta bättre än vad vi vanliga parlamentariker i allmänhet har möjlighet att göra.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, skedde votering medelst voteringsapparat

om huruvida utskottets förslag eller det av Lindeman i anförande framlagda förslaget skulle bifallas.

För utskottets förslag röstade:

Erik Adamsson, John Austrheim, Jo Benkow, Roald Bye, Eric Carlsson, Poul Dalsager, Gylfi Þ. Gíslason, Jóhann Hafstein, Gunnar Helén, Carl-Henrik Hermansson, Gustav Holmberg, Svend Horn, Doris Håvik, Finnogi Isaksen, Paul Jansson, Guri Johannessen, Martha Johannessen, Tage Johansson, Rune Jonsson, Lauri Kantola, Osmo Kock, Lars Korvald, Eric Krönmark, Ingemar Mundebo, Gerda Møller, Bjarne Mørk Eidem, Cecilia Nettelbrandt, Knud Nielsen, Jan-Ivan Nilsson, Poul Jacob Olsen, Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Johan Støa, V. J. Sukselainen, Veikko Vennamo, Johannes Virolainen, Paavo Väyrynen, Egil Aarvik och J. Fr. Øregaard.

Mot utskottets förslag röstade:

Kristian Albertsen, Ilkka-Christian Björklund, Georg C. Ehrnrooth, Gils Guðmundsson, Bjarni Guðnason, Guttorm Hansen, Poul Hartling, Svend Haugaard, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Arne Larsen, Bror Lillqvist, Lars Lindeman, Sven Mellqvist, Jouni Mykkänen, Salve Salvesen, Helge Seip, Sylvi Siltanen, Jón Skaftason, Pekka Tarjanne och Erkki Tuomioja

Pentti Antila, Johannes Antonsson och Per Olof Sundman *avstod från att rösta.*

Frånvarande var:

Tønnes Andenæs, Anders Aune, Erling Engan, Gunnar Garbo, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Niels Helveg Petersen, Alarik Häggblom, Tellervo Koivisto, Mathías Á. Mathiesen, Erling Norvik och Knud Thestrup.

Utskottets förslag hade sålunda bifallits med 42 röster mot 21. 3 medlemmar avstod från att rösta.

Meddelanden

Det meddelades, att socialminister Kaipainen och undervisningsminister Sundqvist intagit sina platser i rådet.

4

A 357/k: medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet har för avsikt att fortsätta sakens beredning efter sessionen.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

5

D 1972/11/1962/s: meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

6

D 1972/24/1965/j: meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet

Juridiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

7

D 1972/16/1968/s: meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

8

D 1972/12/1969/s: meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

9

D 1972/26/1970/s: meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete

Socialpolitiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

10

D 1972/14/1962/k: meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet har för avsikt att efter sessionen dryfta frågan ytterligare med Nordiska ministerrådet.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

11

D 1972/29/1963/t: meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlåtande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Utskottets förslag bifölls.

12

D 1972/24/1964/k: meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

13

D 1972/29/1967/t: meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Sverige och Finland

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

Meddelande

Det meddelades, att andre socialminister Ahti Fredriksson intagit sin plats i rådet.

14

D 1972/27/1968/t: meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölles.

15

D 1972/1/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingar-

na och anse spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Mykkänen: Herr president! Vi i Finland hälsar med glädje budskapet om att Nordiska rådets rekommendation nr 14/1965 har förverkligats i och med att Finlands och Sveriges finansministrar den 14 februari fattade överenskommelse om fri gränsovergång. Denna överenskommelse träder i kraft den 1 maj detta år. Vi har i umgänget mellan de nordiska länderna vant oss vid fria förhållanden och detta har gjort att nya, internationellt sett t. o. m. mycket viktiga överenskommelser för oss tycks vara av en ringa betydelse då de endast avser att utvidga en frihet som redan existerar.

Så är det uppenbarligen med den nya överenskommelsen om fri gränsovergång. Jag tror dock att gränsen mellan Finland och Sverige efter det att överenskommelsen trätt i kraft är en av de friaste gränserna i hela världen. Invånarna i gränstrakterna och turister kan, ifall de icke medför varor att förtulla, passera gränsen praktiskt taget där behov föreligger. Gränsovergångsställena bevakas varken av tull- eller andra myndigheter. Nya gränsovergångsställen kan öppnas där detta anses vara av behovet påkallat. Det specifika draget i överenskommelsen är det, att ett lands tull- eller polismyndigheter t. ex. per telefon på båda ländernas vägnar kan bevilja en person tillstånd att passera gränsen också på andra ställen än de egentliga övergångsställena.

Ifall det eventuellt fortfarande existerar några slag av stängslan mellan de nordiska länderna kommer överenskommelser som denna och överenskommelsen om passfrihet med all säkerhet att rasera dem. Överenskommelsen om fri gränspassage befrämjar kanske närmast umgänget mellan invånarna i de norra delarna av Finland och Sverige. Men också de som bor längre söderut kommer säkert att få uppleva dess inverkan då gränsen inte längre utgör något hinder för att man på närmare håll skall kunna betrakta ett vackert fjäll eller en porlande fjällbäck som befinner sig på andra sidan om gränsen.

Sedan diskussionen förklarats avslutad, *bifölles utskottets förslag.*

16

D 1972/2/1969/t: meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

17

D 1972/3/1969/t: meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket

Trafikutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandena till handlingarna och anse spørsmålet färdigbehandlat för Finlands vidkommande, men avvakta nytt meddelande från Sveriges regering i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

18

D 1972/14/1968/e: meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete

Ekonomiska utskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Utskottets förslag bifölls.

19

C 9/k: berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971

Kulturutskottet hade föreslagit, att rådet måtte lägga berättelsen till handlingarna.

Utskottets förslag bifölls.

20

C 23/k: berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning

Kulturutskottet hade anmält, att utskottet har för avsikt att efter sessionen fortsätta behandlingen av berättelsen och med Nordiska ministerrådet dryfta frågan om ökade ekonomiska resurser för samarbetskommittén.

Utskottets anmälan lades till handlingarna.

Sukselainen övertog därefter ledningen av förhandlingarna.

21

Bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer

Presidenten: Presidiet föreslår, att plenarförsamlingen i enlighet med § 47 i arbetsordningen bemyndigar presidiet att tillsätta kommittéer för utredning av särskilda saker.

Presidiets förslag bifölls.

22

Tid och plats för nästa ordinarie session

Seip: Tiden er kommet til å sette sluttstrek for den 20. sesjon i Nordisk Råd. Seks minneverdige dager er til ende. Vi har møtt hverandre til arbeid og samarbeid, vi har møttes til dyst når mening har stått mot mening. Vi har kommet sammen til samvær og fest i den gjestfrihetens atmosfære som er så særpreget for Finland og Finlands folk. Den finske riksdag har beredvillig åpnet sine dører og sine saler for oss, slik at arbeidet under denne sesjonen har kunnet gå lett, smidig og greit. Vi har hatt forhandlinger under ledelse av en president under hvis erfarne, myndige og forståelsesfulle hånd alt har latt seg avvikle på en mønstergyldig måte.

Vi har all grunn til å takke. Vi takker

presidenten som har hatt den høyeste myndighet og det høyeste ansvar, vi takker den finske delegasjon og det finske sekretariat og alle innen Riksdagens administrasjon og personale som så dyktig har lagt alt til rette og så beredvillig har hjulpet oss. Vi takker Nordisk Råds sekretariat som i år har vært utbygd slik at det har kunnet yte en så betydelig innsats i tilrettelegging og gjennomføring av sesjonen og med informasjonsoppgavene vis-à-vis presse, massemedia og publikum, og vi sier en varm takk til alle som under de ulike arrangementer i den tid vi har vært sammen, har vært med å gi plass for glede og trivsel.

Det er ikke min oppgave her og nå å foreta noen saklig vurdering av det vi har oppnådd, og det vi ikke har nådd under forhandlingene. For min del synes jeg det har vært en god sesjon, ikke minst fordi debattene er blitt mer åpne og rakt på sak enn før. Vi har hatt kjensle av at det har vært parlamentariskere som i alvor har gitt seg i kast med reelle problemer uten å pakke inn sine meninger eller stikke noe under stol. Vi har følt et felles ønske om å få føre det nordiske arbeidet videre med større fasthet og i større omfang under handlingsprogrammets krevende motto. Det er noe å ta med hjem fra denne sesjonen her i Helsingfors, og noe å bygge videre på.

For meg står det nå igjen å invitere til neste samling. Jeg vil by Nordisk Råd velkommen til Oslo og Norge. Tidspunktet og nærmere ramme for sesjonen og arrangementet må vi la presidiet se nærmere på i samarbeid med Ministerrådet. En skal jo også siden ta stilling til spørsmålet om en eventuell, kortere ekstraordinær sesjon når markedssaken er avklart for alle de nordiske land. Dersom det blir tale om en ekstraordinær sesjon til høsten, kan det være aktuelt å overveie en innkortning av den 21. de ordinære sesjon.

Under alle omstendigheter ser vi fram til å se Nordisk Råd hos oss i Oslo til arbeid med nye oppgaver og til oppfølging av det grunnlag som er lagt på denne sesjonen. Vi håper vi skal kunne by tilfredsstillende arbeidsforhold.

Igjen en varm takk for dager vi sent vil glemme. Takk til Finland, takk til Helsingfors. På gjensyn i Oslo.

Presidenten: Plenarmötet är avslutat. Kan vi med tacksamhet godkänna president Seips förslag att rådets nästa ordinarie session hålles i Oslo vid en tidpunkt, som presidiet närmare bestämmer?

Rådet beslöt förlägga nästa ordinarie session till Oslo vid tidpunkt, som presidiet senare bestämmer.

23

Sessionens avslutning

Presidenten: Nordiska rådets tjugonde session är strax slut och vi reser alla hem till våra dagliga sysslor. Samtidigt börjar vi skapa oss en bild av den gångna sessionen. Jag tror att när vi ser det hela i ett vidare perspektiv så kommer vi till den slutsatsen, att sessionen har varit minst lika arbetsdryg som de tidigare och att den otvivelaktigt på många områden har fört vår gemensamma sak framåt.

Det är att hoppas att sessionen åtminstone i *ett* avseende har givit er en ny erfarenhet av förhållandena i Finland och av den snabbhet, som kan presteras också när det gäller regeringsfrågan. Jag tror att det inte händer ofta att samme man under en och samma session hinner uppträda i spetsen både för parlamentet och för regeringen.

Men fränsett detta, som kanske i någon mån har distraherat oss främst i den finska delegationen, tror jag att man kan konstatera, att också årets session har präglats av effektivt arbete och ett fullödigt arbetsresultat. Det är tydligt att den situation som de nordiska länderna för närvarande befinner sig i med tanke på den europeiska integrationsutvecklingen, i hög grad har präglat rådets debatter och hela arbetet under sessionen.

I överensstämmelse med det ändrade Helsingfors-avtalets bestämmelser har vi nu för första gången haft ett nordiskt ministerråd som en medverkande faktor på regeringssidan. Vi har första gången som ett centralt dokument haft oss förelagt ministerrådets rapport om det nordiska samarbetet. Vi har även behandlat ett regeringsförslag om ett nordiskt transportavtal, en pa-

rallell företeelse till det i fjol ingångna nordiska kulturavtalet. Det är uppenbart att vi lever i en brytningstid, då nya samarbetsformer och organ införs. Dessa följer tankegångar, för vilka man redan länge har gjort sig till talesman inom Nordiska rådet. Jag är övertygad om att denna upprustning av samarbetsmaskineriet på regeringssidan på ett betydelsefullt sätt kommer att främja det nordiska samarbetet.

Särskilt vill jag uttrycka förhoppningen, att denna utveckling skall resultera i ett nytt samarbetsmönster mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Ministerrådet skall förse Nordiska rådet med arbetsmaterial i form av förslag och rapporter, som bildar underlag för en allsidig debatt och behandling inom rådet. Det nordiska samarbetets allmänna inriktning och målsättningar bör utgöra huvudtemat vid våra sessioner. Det är en dylik växelverkan jag som gammal parlamentariker betecknar som i bästa mening parlamentarisk.

Jag ber att få tacka vår norske vän Helge Seip för hans gästfria inbjudan och för de vackra ord som han riktade till oss. Det är med nöje vi ser fram emot att i Oslo få inleda ett nytt tiotal i serien av rådssessioner.

Idag förefaller det som om mången viktig fråga hinner mogna för avgörande till dess.

Samtidigt vill jag rikta ett tack till er alla, såväl valda medlemmar som regeringsrepresentanter som det stora antalet sakkunniga, för den värdefulla insats ni har gjort för att bringa frågorna till ett avgörande. Jag vill framföra ett varmt tack till vicepresidenterna, som alltid har varit välvilliga och redo att hjälpa mig och mötets gång. Jag vill särskilt tacka sekretariaten, övriga funktionärer och hela riksdagspersonalen, för vilka den gångna veckan har inneburit ännu mer arbetsfyllda dagar än för oss rådsmedlemmar. Med er hjälp har vi också den här gången undgått att bli överhoppade av alla handlingarna.

Jag riktar även min blick upp till läktarna och tackar representanterna för pressen, radio och TV för det arbete ni har utfört för att ge publicitet åt våra tankar och beslut. Er uppgift är betydelsefull för hela det nordiska samarbetet, för vilket detta hus har upplåtits under nära en veckas tid. Och till slut till er alla, tack för besöket och lyckosam hemresa!

Mötet avslutades kl. 10.50.

Godkännande av protokollen

Förestående protokoll, som innefattar stenografiskt referat av förhandlingarna vid Nordiska rådets tjugonde session i Helsingfors den 19—24 februari 1972 har förts av den vid sessionen enligt § 6 arbetsordningen fungerande sekreteraren, sekreteraren för Nordiska rådets Finlandsdelegation, generalsekreterare Eiler Hultin.

Jämlikt § 16 arbetsordningen för Nordiska rådet godkännes protokollen härmed.

För Nordiska rådets presidium

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

SAKER M. M.

Medlemsförslag

om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna

(Väckt av Tage Johansson och Lars Larsson)

De nordiska ländernas försäkringsavtalslagar tillkom under tiden mellan åren 1927 och 1933 i nordiskt samarbete. Härigenom fick försäkringsrätten i Norden sin första avtalsrättsliga reglering. Lagarna är påverkade av den lagstiftning, som vid tidpunkten för deras tillkomst var den modernaste, främst de tyska och schweiziska lagarna. Även om de sinsemellan självständiga nordiska lagarna innehåller åtskilliga skiljaktigheter, bygger de i allt fall på enhetliga grundprinciper.

Syftet med försäkringsavtalslagarna var att bl. a. skydda försäkringstagarnas intressen. Före avtalslagarnas tillkomst hade funnits en tendens i lagstiftningen att i första hand skydda försäkringsrörelsen mot vårdslöshet och svek från försäkringstagarens sida. Innan försäkringsrörelsen vunnit den stadga den nu har, var det naturligt att försäkringsgivaren sökte skydda sig mot riskerna i samband med försäkringsåtaganden. Emellertid ansågs försäkringsvillkoren på detta sätt i många fall ha blivit alltför hårda för försäkringstagaren. I reaktion häremot tillkom försäkringsavtalslagarna, som vill skapa garantier för försäkringstagaren mot alltför stränga påföljder genom tvingande lagregler. Försäkringsbolagens behov av skydd mot svek och vårdslöshet från försäkringstagarens sida har emellertid ingalunda åsidosatts i lagarna. Lagarna innehåller till stor del regler om försäkringstagarnas biförpliktelser och om följderna av överträdelse av dessa biförpliktelser. Skyddet för försäkringstagaren ligger i reglering av förhållandet, då en överträdelse faktiskt har skett. Lagarna är således företrädesvis inriktade på, såsom terminologin är i viss juridisk litteratur, de »sjuka» försäkringsfallen. Vid en översyn av lagarna som synes befogad, bör uppmärksamheten i stället framför allt inriktas mot de »friska» fallen.

En ändrad syn på försäkringsavtalet gör sig nu gällande och aktualiserar en modernisering av lagarna. En klar tendens råder att gällande stränga påföljder för att förekomma svek och vårdslöshet icke längre behövs, även om att skyddet för försäkringstagaren kan förbättras. Behovet av att inrikta intresset på de »friska» försäkringsfallen framträder särskilt starkt vid sakförsäkring, där det gäller att skapa regler som ger bästa möjliga skydd vid försäkringsfall som kan betraktas som normala. Försäkringen bör nämligen framför allt ge försäkringstagaren skydd i de fall, då han rimligen behöver skydd och i vilka han är villig betala premier för skyddet.

Försäkringsbolagens praxis spelar stor roll. Lagbestämmelsernas innehåll kan synas ha mindre betydelse. Försäkringslagstiftningens roll i praktisk

försäkringsverksamhet får dock ej undervärderas. En viss förskjutning av tyngdpunkten i det rättsliga skyddet till förmån för försäkringstagaren har visserligen ägt rum, till synes mot lagens ordalydelse. Tillsynsmyndigheternas verksamhet är därvidlag viktig. Bl. a. har konsumentorganisationerna och de konsumentskyddande myndigheterna verkat i denna riktning. Också försäkringsbolagens konkurrens om försäkringstagarna har medverkat till att förbättra skyddet för försäkringstagarna. Genom en modernisering av lagstiftningen skulle dock en rättvisare avvägning mellan försäkringsgivarens och försäkringstagarens intressen kunna åstadkommas. Det är nödvändigt att objektivt balansera styrkeförhållandet mellan försäkringsavtalets båda kontrahenter.

De olika förändringar som samhället undergått under de 40 år som passerat sedan tillkomsten av lagarna medför att delar av dessa i ena eller andra avseendet blivit inaktuella, liksom att regler om nytillkomna förhållanden helt saknas. Sålunda finns bestämmelser i lagarna om kreatursförsäkring men ej om bilförsäkring — ett typiskt exempel på lagarnas inaktualitet. Ett annat exempel är att trafik- och ansvarsförsäkringens moderna funktion icke återspeglas i lagarna. De skadelidande har sålunda icke tillräckligt skydd vid ansvarsförsäkring. Frågan om olycksfalls- och sjukförsäkringens förhållande till socialförsäkringen är ej heller tillfredsställande löst i lagarna. En reformering av försäkringsavtalslagarna aktualiseras på bl. a. dessa punkter.

I den juridiska diskussionen påpekas vidare behovet av en omarbetning av försäkringsavtalslagarnas värderingsregler, av bestämmelserna om försäkringstagarens biförpliktelser och av reglerna om dröjsmål med premiebetalning och om försäkring av tredje mans intresse. Försäkringsavtalslagarna är på dessa punkter föråldrade och i behov av en modernisering för att rätt kunna fylla försäkringsintressenternas krav.

Försäkring är en negotiabel vara som går över gränserna. En reformering av gällande försäkringsavtalslag i ett nordiskt land bör därför helt naturligt ske i samarbete med övriga nordiska länder. Reformarbetet behöver emellertid ses även i större sammanhang och om möjligt samordnas med det harmoniseringsarbete som pågår inom EEC. Ett förslag till harmonisering av försäkringsavtalsrätten på särskilda punkter har där framlagts. Förslaget kan ej lämnas obeaktat vid ett nordiskt reformarbete, men det får ej heller hindra eller fördröja ett nordiskt initiativ till modernisering av försäkringsavtalsrätten. Arbetet på en reform kan väntas taga lång tid och bör därför inledas snarast möjligt.

Under hänvisning till det nu anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att gemensamt företaga en översyn och en modernisering av nu gällande lagstiftning om försäkringsavtal.

Stockholm den 15 juli 1969

Tage Johansson (s)

Lars Larsson (s)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 5).

BILAGA 2, Hovedavtale mellom Forbrukerrådet og Norske forsikringsselskapers forbund, (se supplementband, s. 24).

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om revision af de nordiske forsikringsaftalelove. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 11. og 12. maj 1970 i Skive, den 14. og 15. august 1970 i Kautokeino, den 20. november 1970 i Jönköping, den 14. og 15. januar 1971 i Stockholm, den 7. maj 1971 i Lahti og den 26. august 1971 i Narssarssuaq.

Justitsminister Knud Thestrup, Danmark, deltog i mødet den 11. og 12. maj 1970, og statsråd, fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, deltog i mødet den 14. og 15. august 1970. Justitieminister Erkki Tuominen, Finland, statsråd Egil Endresen, Norge, og statsrådet Lennart Geijer, Sverige, deltog i mødet den 15. januar 1971. Justitieminister Mikko Laaksonen, Finland, deltog i mødet den 7. maj 1971.

I mødet den 20. november 1970 deltog en række særligt indbudte sagkyndige repræsentanter fra forsikringsselskaberne og forbrugerorganisationerne.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget er fremsat i juli måned 1969. Det går ud på, at Nordisk Råd skal anbefale regeringerne i fællesskab at gennemgå og modernisere lovgivningen om forsikringsaftaler.

Forslagsstillerne anfører, at de gældende forsikringsaftalelove i Norden er blevet til i årene mellem 1927 og 1933. Formålet var blandt andet at beskytte forsikringstagernes interesser imod alt for strenge følger af forsikringsvilkårene, hvilket skete ved fastsættelsen af præceptive lovbestemmelser. Lovgivningen indeholder dog også i vidt omfang regler, der beskytter forsikringsselskaberne mod svig og uagtsomhed fra forsikringstagernes side (de såkaldte biforpligtelser) og regulerer det forhold, at en overtrædelse af biforpligtelserne er sket.

Efter forslagsstillernes opfattelse er det tendensen, at der ikke længere er

behov for at fastsætte strenge følger af forekommende svig og uagtsomhed, ligesom man mener, at beskyttelsen af forsikringstagerne kan forbedres. Der henvises tillige til de forandringer, der er sket i samfundet i de sidste 40 år, og hvorved visse dele af forsikringsaftalelovene er blevet uden interesse, medens regulering af nytilkomne forhold helt savnes.

Endelig fremhæves det, at den juridiske teori har peget på behovet for en omarbejdelse af vurderingsreglerne, af reglerne om forsinkelse med præmiebetaling og om forsikring af trediemands interesse.

2. Remissudtalelser

Udtalelser om forslaget er indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Justitsministeriet.
Assurandør-Societetet.

Finland:

Justitieministeriet.
Social- och hälsovårdsministeriet.
Finska försäkringsbolagens centralförbund.
Trafikförsäkringsföreningen.

Norge:

Justis- og politidepartementet.
Forsikringsrådet.
De norske livsforsikringsselskapers forening.
Norske forsikringsselskapers forbund.
Den norske advokatforening.
Rikstrykdeverket.

Sverige:

Svea hovrätt.
Försäkringsdomstolen.
Försäkringsinspektionen.
Riksförsäkringsverket.
Trafikförsäkringsföreningen.
Svenska försäkringsbolags riksförbund.
Svenska försäkringsföreningen.
Försäkringstagarnas riksförbund.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Medlemsforslaget anbefales af *social- och hälsovårdsministeriet, Finska försäkringsbolagens centralförbund, Trafikförsäkringsföreningen, Forsikringsrådet (Norge), Svea hovrätt, försäkringsdomstolen, försäkringsinspektionen, Svenska försäkringsbolags riksförbund, Svenska försäkringsföreningen* og *Försäkringstagarnas riksförbund*. Disse myndigheder og organisationer tager heller ikke afstand fra tanken om, at der ved revisionen bør tages hensyn til reformarbejdet i de europæiske fællesskaber, men *Forsik-*

ringsrådet rejser netop med henvisning hertil tvivl om, hvorvidt tidspunktet for arbejdets iværksættelse er velvalgt. *Svenska försäkringsbolags riksförbund* peger på en række problemer, som særlig bør overvejes, men fremhæver iøvrigt, at en revision i vidt omfang må blive en kodificering af regler, som allerede anvendes i praksis. *Försäkringstagarnas riksförbund* mener, at reformarbejdet også bør omfatte samfundets indflydelse på forsikringsvæsenet og understreger iøvrigt stærkt konsumentinteresserne.

Assurandør-Societetet, justitieministeriet og riksförsäkringsverket (Sverige) vil ikke modsætte sig, at nordisk samarbejde om revision af forsikringsaftalelovgivningen indledes, men der er ikke noget presserende behov herfor. *Justitieministeriet* peger særlig på, at spørgsmålet om en ændring af lovenes § 25 (om forsikringsgiverens regresret) allerede overvejes i forbindelse med samarbejdet om erstatningsretten.

Justitsministeriet, justisdepartementet, Den norske advokatforening og Norske forsikringsselskapers forbund kan ikke anbefale medlemsforslaget. De to ministerier fremhæver særlig, at man på nuværende tidspunkt ikke kan afse arbejdskraft til en så omfattende opgave, og at der ikke er praktisk behov for en almindelig revision af forsikringsaftalelovene. Det igangværende samarbejde på erstatningsrettens område (herunder særlig den retssociologiske undersøgelse af forsikringens betydning for erstatningslovgivningen og indførelse af en almindelig adgang til at lempe erstatningsansvar) og det endnu ikke afsluttede harmoniseringsarbejde i EEC taler også for at udskyde en almindelig revision af de nordiske love. *Den norske advokatforening* henleder dog særlig opmærksomheden på en eventuel ændring af lovenes § 25.

3. Høringen af de sagkyndige

Udvalget foranstaltede den 20. november 1970 en omfattende høring af sagkyndige. Der deltog ialt ni repræsentanter fra justitsministeriet i Danmark, forsikringsselskaberne og fagorganisationerne. Høringen var i princippet begrænset til skadeforsikring, men der var enighed om, at dette ikke skulle hindre rådet i en videregående stillingtagen.

I flere af indlæggene erindrede man om sammenhængen mellem forsikring og erstatning. Nordisk Råd har i 1966 (*rek. nr 5/1966*) anbefalet regeringerne at foretage en retssociologisk undersøgelse af dette problem, og overvejelserne herom er endnu ikke tilendebragt. I departementerne i de nordiske lande overvejedes det endvidere, om der skal foretages en begrænset gennemgang af bestemmelsen i forsikringsaftalelovenes § 25, der indeholder bestemmelser om forsikringsselskabernes regresret imod skadevoldere.

Det blev understreget, at man meget vel kan tænke sig ved en kommende lovgivning at lade forsikring aflaste erstatningsretten i højere grad, end dette allerede er tilfældet. Ordningen kan f. eks. gå ud på, at tingskade anses som forsikret i alle tilfælde, hvor sådan forsikring er mulig eller sædvanlig,

således at ejerens erstatningskrav indskrænkes eller bortfalder, hvis der alligevel ikke er tegnet forsikring i det konkrete tilfælde, i hvert fald såfremt der kun har været udvist simpel uagtsomhed fra skadevolderens side.

Repræsentanter for forsikringsselskaberne mente, at man ikke kunne undgå regler om de såkaldte "syge" tilfælde, d. v. s. om forsikringstagernes biforpligtelser og virkningerne ved tilsidesættelse af disse. Regler om forsikringstagernes bistand er nødvendig og er ikke blot i selskabernes interesse, men også i forbrugernes. I øvrigt må det anses for en fordel, at forsikringsaftalelovene regulerer de "syge" tilfælde, idet det modsatte udgangspunkt måske ville have bevirket, at tilstanden var blevet mere statisk. Den udvikling inden for forsikringsbranchen, der har fundet sted i overensstemmelse med samfundsudviklingen, ville næppe have været mulig, såfremt forsikringsaftalelovene på kategorisk og tvingende måde havde reguleret indholdet af policerne.

Det blev også nævnt, at den fremførte kritik af forsikringsaftalelovene netop ikke i første række rettede sig imod lovenes indhold, men i højere grad var vendt mod policebetingelserne. Herved berørtes det generelle syn på standardkontrakter, men der var betænkelighed ved at tage dette spørgsmål op alene for forsikringsaftalers vedkommende, idet man fra de sagkyndiges side fandt, at spørgsmålet måtte undersøges generelt for hele formueretten. I tilslutning til den af Försäkringstagarnas Riksförbund fremsatte remissudtalelse blev det fremhævet, at den særlige forældelsesregel i forsikringsaftalelovenes § 29 bør ophæves, ligesom det fandtes utilfredsstillende, at der kan foretages fradrag i forsikringssummen på grund af affolkning i et område.

Endelig blev det kritiseret, at der ikke findes bestemmelser, der garanterer en rimelig harmonisering af forsikringer imod personskader. Den lovpligtige ulykkesforsikring dækker skader i arbejdstiden, men en skade i fritiden kan være lige så katastrofal for den pågældende, og det er det almindelige indtryk, at selskaberne har en tilbøjelighed til at finde det område, der falder uden for forsikringerne. Mange mennesker lader sig forlede til at tegne flere forsikringer, end de har brug for, og bliver således overforsikret, medens andre slet ikke tegner forsikring. I denne forbindelse nævntes tanken om, at personskader på længere sigt bør omfattes af en almindelig socialforsikring.

Særlig opmærksomhed blev rettet imod den i Norge indgåede hovedaftale mellem Forbrukerrådet og Norske forsikringsselskapers forbund (*Bilaga 2*). Efter aftalen opretter de to institutioner i fælleskab "Forbrukernes forsikringskontor" og "Forsikringsskadenævnet", ligesom der gives regler om et vist samarbejde om udformningen af forsikringsvilkår. "Forsikringskontoret" skal være frit og uafhængigt og skal hjælpe og vejlede den almindelige forbruger i tilfælde, hvor denne mener at have krav mod et forsikringsselskab som følge af skade. Kontoret skal endvidere fungere som sekretariat for

forsikringskadenævnet. "Forsikringskadenævnet", der består af to medlemmer fra hver side samt en formand, skal foretage fortolkning af forsikringsvilkår samt behandle spørgsmål, som efter forsikringsaftaleloven er afgørende for de interesseredes retsstilling, dog ikke skønsspørgsmål vedrørende uagtsomhedsgraden eller erstatningens størrelse. Nævnet kan ikke påtage sig voldgiftsopgaver, og dets udtalelser er alene rådgivende. Samarbejdet om udformningen af forsikringsvilkår for eksisterende eller nye forsikringsformer af interesse for den almindelige forbruger baseres fra forbrugerrådets side på et særligt vilkårsudvalg.

4. Udvalget

Udvalget har drøftet sagen med justitsministrene og sagkyndige tjenestemænd fra departementerne. Det er herunder blevet fremhævet, at der på nuværende tidspunkt næppe er så stærkt behov for at foretage en omfattende revision af forsikringsaftalelovene, og at påbegyndelsen af et sådant arbejde kan forsinke andre og mere påkrævede reformer af lovgivningen. Man anser det også for tvivlsomt, om det er hensigtsmæssigt nu at søge gennemført ændringer i forsikringsaftalelovene, når der tages hensyn til den igangværende udvikling og de iværksatte undersøgelser af forholdet mellem erstatning og forsikring.

Udvalget har bemærket, at medlemsforslaget kun i begrænset omfang peger på konkrete forslag til ændringer af den pågældende lovgivning. I det materiale, der er tilvejebragt efter fremsættelsen af forslaget, og under de drøftelser, der er ført med de sagkyndige, har udvalget heller ikke fundet tilstrækkelig dokumentation for, at der er et øjeblikkeligt og påtrængende behov for at reformere forsikringsaftalelovene, og man kan derfor være enig med justitsministrene i, at der næppe på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte omfattende og tidkrævende undersøgelser. Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid dokumenteret, at der kan være behov for at overveje enkelte af bestemmelserne, og udvalget mener, at regeringerne ved planlægningen af det nordiske lovgivningssamarbejde bør tage hensyn hertil.

Forslagsstillernes tanke kan således ikke uden videre afvises, og de i remissytringerne og under høringen fremsatte synspunkter er af en sådan interesse, at regeringerne bør tage hensyn dertil. Det fremkomne materiale udgør efter udvalgets opfattelse et værdifuldt grundlag for prioriteringen af samarbejdet på dette område og for udarbejdelsen af nye forslag.

Udvalget har derfor henstillet til Nordisk Råds præsidium, at præsidiet anbefaler regeringerne at iagttage de i medlemsforslaget og det indkomne materiale anførte synspunkter, samtidig med at det påpeges, at der synes at være behov for en revision af bestemmelserne på visse områder.

Herefter finder udvalget ikke grundlag for at foretage videre i sagen og henstiller,

at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslaget om revision af de nordiske forsikringsaftalelove.

Narssarssuaq, den 26. august 1971

Erik Adamsson (s)   *Erling Engan (Sp)*   *Carl-Henrik Hermansson (vpk)*
Allan Hernelius (m)   *Guri Johannessen (A)*   *Matthias Á. Mathiesen (Sj)*
Clara Munck (KF)   *K. Axel Nielsen (S)*   *Grethe Philip (RV)*
 Formand
Victor Procopé (Sv)   *Pauli Räsänen (Skdl)*   *Pertti Salolainen (Kok)*
Helge Seip (V)

BILAGA 4

Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna

Två medlemmar av Nordiska rådet har den 15 juli 1969 väckt ett medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna (A 253/j). I förslaget föreslås, att rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt företaga en översyn och en modernisering av nu gällande lagstiftning om försäkringsavtal. Medlemsförslaget har hänvisats till rådets juridiska utskott för förberedande behandling.

Utskottet, som har behandlat saken på en rad möten, har inkommit till rådets presidium med en den 20 september 1971 dagtecknad skrivelse. Utskottet anför:

I udvalgets dröftelser har flere af de nordiske justitsministre deltaget. Udvalget foranstaltede den 20. november 1970 en omfattende høring om spørgsmålet, hvori deltog sagkyndige repræsentanter fra forsikringsselskaberne og forbrugerorganisationerne. Medlemsforslaget har endvidere været sendt til udtalelse hos en række myndigheder og organisationer i Danmark, Finland, Norge og Sverige.

I forslaget er det anført, at de gældende forsikringsaftalelove i Norden er blevet til i årene mellem 1927 og 1933. Formålet var blandt andet at beskytte forsikringstagernes interesser imod alt for strenge følger af forsikringsvilkårene, hvilket skete ved fastsættelsen af præceptive lovbestemmelser. Lovgivningen indeholder dog også i vidt omfang regler, der beskytter forsikringsselskaberne mod svig og uagtsomhed fra forsikringstagernes side (de såkaldte biforpligtelser) og regulerer det forhold, at en overtrædelse af biforpligtelserne er sket.

Efter forslagsstillernes opfattelse er det tendensen, at der ikke længere er behov for at fastsætte strenge følger af forekommende svig og uagtsomhed, ligesom man mener, at beskyttelsen af forsikringstagerne kan forbedres. Der

henvises tillige til de forandringer, der er sket i samfundet i de sidste 40 år, og hvorved visse dele af forsikringsaftalelovene er blevet uden interesse, medens regulering af nytilkomne forhold helt savnes.

Endelig fremhæves det, at den juridiske teori har peget på behovet for en omarbejdelse af vurderingsreglerne, af reglerne om forsinkelse med præmiebetaling og om forsikring af trediemands interesse.

Justitsministrene har såvel i remissudtalelserne som under drøftelserne med udvalget fremhævet, at der på nuværende tidspunkt næppe er så stærkt behov for at foretage en omfattende revision af forsikringsaftalelovene, og at påbegyndelsen af et sådant arbejde kan forsinke andre og mere påkrævede reformer af lovgivningen. Man anser det også for tvivlsomt, om det er hensigtsmæssigt nu at søge gennemført ændringer i forsikringsaftalelovene, når der tages hensyn til den igangværende udvikling og de iværksatte undersøgelser af forholdet mellem erstatning og forsikring.

Udvalget har bemærket, at medlemsforslaget kun i begrænset omfang peger på konkrete forslag til ændringer af den pågældende lovgivning. I det materiale, der er tilvejebragt efter fremsættelsen af forslaget og under de drøftelser, der er ført med de sagkyndige, har udvalget heller ikke fundet tilstrækkelig dokumentation for, at der er et øjeblikkeligt og påtrængende behov for at reformere forsikringsaftalelovene, og man kan derfor være enig med justitsministrene i, at der næppe på nuværende tidspunkt er tilstrækkeligt grundlag for at iværksætte omfattende og tidkrævende undersøgelser. Efter udvalgets opfattelse er det imidlertid dokumenteret, at der kan være behov for at overveje enkelte af bestemmelserne, og udvalget mener, at regeringerne ved planlægningen af det nordiske lovgivningsarbejde bør foretage hensyn hertil.

Forslagsstillernes tanke kan således ikke uden videre afvises, og de i remissyringerne og under høringen fremsatte synspunkter er af en sådan interesse, at regeringerne bør tage hensyn dertil. Det fremkomne materiale udgør efter udvalgets opfattelse et værdifuldt grundlag for prioriteringen af samarbejdet på dette område og for udarbejdelsen af nye forslag.

Udvalget henstiller derfor til præsidiet, at man anbefaler regeringerne at iagttage de i medlemsforslaget og det indkomne materiale anførte synspunkter, samtidig med at det påpeges, at der synes at være behov for en revision af bestemmelserne på visse områder.

Presidiet har vid genomgång av saken funnit sig kunna ansluta sig till den ståndpunkt, som juridiska utskottet intagit. Det torde närmast ankomma på Nordiska ministerrådet att överväga på vilket sätt det behov av revision av vissa bestämmelser i försäkringsavtalslagstiftningen, som juridiska utskottet pekat på, lämpligen kan tillgodoses.

Nordiska rådets presidium får sålunda — med överlämnande av handlingarna i saken — hemställa att Nordiska ministerrådet med beaktande av vad juridiska utskottet anfört överväger på vilket sätt behovet av partiell revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna lämpligen kan tillgodoses.

Stockholm den 16 november 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Medlemsförslag

om enhetlig nordisk marknadslagstiftning

(Väckt av Georg C. Ehrnrooth, Allan Hernelius och Pertti Salolainen)

Man får inte tappa ur sikte att, oavsett om det ekonomiska samarbetet i Norden kommer att utvecklas inom den organisatoriska ram som Nordekplanen avser att skapa eller ej, en integration på näringslivets alla områden försiggår i rask takt. Angeläget är att, oavsett inom vilka yttre ramar det sker, kunna utnyttja alla till buds stående medel för att skapa bästa möjliga former för nordiskt näringsliv att till våra folkhålls gemensamma bästa tillgodogöra sig de rationaliseringsvinster som den nordiska marknaden erbjuder. Möjligheterna härför är ingalunda uttömda, även om Nordek ej skulle kunna realiseras i dess tilltänkta form. Det bör vara en självfallen uppgift för Nordiska rådet att här visa på nya vägar.

I det nordiska lagstiftningssamarbetet har nordiskt samarbete fått sina första konkreta uttryck. Detta berör vitt skilda former av vårt samhälleliga liv. Redan från början har samarbetet varit inriktat på harmonisering av alla regler berörande handel och näringsliv. Mot bakgrund av vad ovan anförts är det angeläget att även i dag ägna fortsatt uppmärksamhet åt den del av lagstiftningen som har omedelbart intresse för varuutbytet. En viktig sektor, där ett nydaningsarbete pågår, gäller lagstiftningen som reglerar marknadsföringen av varor och tjänster. Just här torde vid en fortgående ekonomisk integration behovet av en harmonisering vara särskilt påtagligt.

Det arbete som igångsatts av de nordiska utredningarna om illojal konkurrens vilka slutfördes under 1960-talets senare del har i de nordiska länderna förts olika långt fram. Längst har man kommit i Sverige. Ur nordisk rättslikhetssynpunkt måste man tyvärr konstatera att trots ett gemensamt förberedelsearbete vissa skiljaktigheter uppkommit. I nordiskt samarbete har härefter utretts frågan om en allmän jämningsregel i köplagen efter mönster av 8 § skuldebrevslagen och frågan om en sådan regel, som skulle ge köparen rätt att frånträda avtal vid s. k. hemförsäljning. Som ett ensidigt svenskt initiativ får däremot ses det lagförslag om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, som nyligen framlagts i svenska justitiedepartementet.

Nämnda lagstiftningsåtgärder har alla det gemensamt, särskilt vad beträffar upplägningen i Sverige, att konsumentens behov av skydd mot

otillbörliga metoder för marknadsföring i främsta rummet tillgodosetts.

Även andra aspekter av konsumentskyddet än de nu nämnda är i Sverige föremål för vittomfattande utredningar, som avses skola i sinom tid leda till lagstiftning eller offentlig reglering och kontroll i annan form. Också i Danmark tillsattes i oktober 1969 en kommission för utredning av konsumentproblemen. Kommissionen har i uppdrag att företaga en samlad värdering av hela detta område att läggas till grund för utformningen av en konsumentpolitik svarande mot tidens krav. Det förutsätts härvid bl. a. "— — — at man undersøger forbrugerens stilling inden for eks. konkurrencelovgivningen, prisindseendeloven og afbetalingsloven, at man belyser forholdet mellem erhvervslivet og forbrugerne, behovet for neutral oplysning om varer og tjenesteydelser, reklamens forhold til forbrugeroplysningen og mulighederne for tilfredsstillende behandling af klager, og at man vurderer samarbejde og arbejdsdeling mellem institutioner og organisationer, hvis formål er at gennemføre undersøgelses- og oplysningsvirksomhed for forbrugerne."

Med tillfredsställelse kan man notera att kommissionen fått i uppdrag att beakta möjligheterna för ökat nordiskt samarbete om undersöknings- och upplysningsverksamhet samt om lagstiftning av betydelse för konsumenterna.

I Norge behandlas nu i stortinget ett lagförslag som innehåller regler rörande användning av visst emballage vid marknadsföring av vissa konsumtionsvaror. I propositionen sägs uttrykligen att man ej kan avvakta resultaten av nordiskt samarbete på detta område.

I Norge liksom i de övriga nordiska länderna torde intresset för ovan berörda spörsmål ej vara mindre än i Danmark och Sverige, även om det ännu ej konkretiserats i generella utredningsuppdrag. Nordiska rårets intresse för en sida av saken har dokumenterats bl. a. i rådets rekommendation nr 5/1970 om nordiskt varudeklarationssamarbete.

Konsumentskyddsaspekten på marknadsföringsområdet har således, vill det synas, uppmärksammats på flera håll i Norden, och vissa förutsättningar är till finnandes för att en nordisk rättsgemenskap skall kunna växa fram på detta centrala område, även om svårigheterna är påtagliga. Ett nödvändigt villkor för framgång härvidlag är att regeringarna enas om att göra vissa ansträngningar i samordnande syfte. Vilken vikt man än önskar tillmäta konsumentskyddsaspekten, är den dock blott en av flera rättsliga synpunkter, vartill en företagare har att taga hänsyn vid marknadsföringen av sina varor. Med en viss förenkling kan man säga att följande aspekter härvid gör sig gällande: konsumentskydd, allmän ordning, företagskydd och reklam. Invändningar kan förvisso göras mot en sådan systematik, men den kan vara praktisk i förevarande sammanhang.

Önskar man skapa bästa möjliga betingelser för uppkomsten av en i verklig mening enhetlig nordisk marknad, där utbytet av varor och tjäns-

ter kan ske ostört av nationella särregleringar, krävs det otvivelaktigt samordningsåtgärder. Ett väsentligt bidrag skulle vara en enhetlig nordisk marknadsföringslagstiftning, d. v. s. hela det komplex av lagar, som normerar de väsentliga aspekterna till vilka enligt vad ovan sagts en företagare har att taga hänsyn vid marknadsföringen. Det är därvid likgiltigt i vilken begreppskategori dessa rättsregler hör hemma enligt traditionella juridiska indelningsgrunder. Vad vi eftersträvar är således ett enhetligt nordiskt rättssystem som bestämmer företagarnas uppträdande på marknaden gentemot konsumenterna, gentemot det allmänna och gentemot varandra.

En sådan harmonisering kan självfallet inte genomföras på kort tid. Vad som i första hand erfordras är en samlad överblick över relevanta frågeställningar i samtliga nordiska länder och en arbets- och prioriteringsplan för ett nordiskt samarbete på området. Självfallet fordras också att de enskilda regeringarna under arbetets gång undviker att ensidigt antaga rent nationell lagstiftning, som bidrager till att ytterligare splittra rättstillståndet. Exempelvis bör det ovannämnda svenska lagförslaget om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, som berör problemen kring den s. k. formulärrätten, sättas in i ett nordiskt sammanhang. Genomföres en sådan lag ensidigt, kan det betyda att ett företag, som planerar att marknadsföra en produkt på en integrerad nordisk marknad, måste vidta särskilda åtgärder beträffande den del som skall avsättas på den svenska marknaden med kostnadsfördyringar som konsekvens för den svenske konsumenten. Lagen kan således ge upphov till nya indirekta handels hinder. I just detta fall synes det märkligt, att ett lagförslag, som berör ett centralt gemensamt nordiskt rättsområde nämligen avtalsrätten, framlägges utan att nordiskt samråd synes ha förekommit. Även om förhållandena i ett land kan framtvinga en snar nationell lösning, fordrar dock intresset av nordisk rättslikhet att i möjligaste mån kontakt hålles mellan länderna och stegen framåt tages gemensamt. Grundtankar av detta slag har Sveriges justitieminister i propositionen med förslag till lag om otillbörlig marknadsföring formulerat sålunda (Kungl. Maj:ts prop. 1970: 57 s. 63):

För den som planerar en marknadsföringskampanj i flera nordiska länder är det onekligen värdefullt om han kan utgå från att de materiella reglerna i stort sett är desamma i alla länder som berörts av kampanjen. Att anpassa marknadsföringsåtgärder efter skiftande krav på olika håll komplicerar och fördyrar planeringen.

Behovet av enhetlighet på detta vida lagstiftningsfält är väsentligt ej minst för de små och medelstora företagen, som ej har stora specialiserade avdelningar för marknadsföring. De har just inom den nordiska marknaden fått den vidgade hemmamarknad, som ofta är en nödvändig förutsättning för att denna typ av företag skall kunna rationalisera sin produktion och därigenom överleva i dagens hårda konkur-

rensläge. De stora företagsenheterna har med sina större resurser hittills i stor utsträckning lättare kunnat tillgodogöra sig stormarknadens fördelar men till priset av fördyrade specialåtgärder. De största nordiska företagsenheterna är dock små i internationell jämförelse. Underlåtenhet att göra allt som är möjligt för att säkerställa att nordisk företagsamhet inom Norden får sin naturliga, enhetliga hemmamarknadsbas, så att den kan hävda sig i den ständigt skärpta internationella konkurrensen, kan få beklagliga konsekvenser på längre sikt. Det borde därför vara en central uppgift för nordiskt lagstiftningsarbete att ta upp detta ämne till snabb behandling.

Under återopande av vad ovan anförts hemställas,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att förenhetliga lagstiftningen i de nordiska länderna rörande marknadsföring av varor och tjänster och att i sådant syfte till en början samordna nationella utredningar som pågår rörande normer för företagar-
nas uppträdande på marknaden.

Helsingfors och Stockholm i april 1970

Georg C. Ehrnrooth (Sv)

Allan Hernelius (m)

Pertti Salolainen (Kok)

BILAGA 1, Yttranden (se Nordisk Råd, 19. sess., ss. 1204—1240).

BILAGA 2, Betänkande 1 (se Nordisk Råd, 19. sess., ss. 1241—1247).

BILAGA 3

Betänkande 2 av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om ensartet nordisk markedslovgivning.

Udvalget har siden 19. session i 1971 behandlet forslaget på møder den 7. maj 1971 i Lahti, den 1. november 1971 i Stockholm og den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors.

I mødet den 7. maj 1971 deltog justitieminister Mikko Laaksonen, Finland, og i mødet den 1. november 1971 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige. I mødet den 21. december 1971 deltog justitieminister K. J. Lång, Finland, statsråd Oddvar Berrefjord, Norge, og statsrådet Carl Lidbom, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at tilvejebringe ensartet lovgivning i de nordiske lande vedrørende markedsføring af varer og tjenesteydelser, således at regeringerne med dette formål for øje bør anbefales indledningsvis at samordne de nationale udredninger, der er iværksat om normer for næringsdrivendes optræden i forbindelse med markedsføringen.

Forslagsstillerne anfører blandt andet, at integrationen på alle næringslivets områder foregår hurtigt, og at det nordiske lovgivningsarbejde allerede fra starten har søgt at tilvejebringe harmonisering af bestemmelserne for handel og næringsliv. I den øjeblikkelige situation bør opmærksomheden særlig rettes mod de love, som har umiddelbar interesse for vareudvekslingen, idet næringslivet herved får gode muligheder for at udnytte den rationaliseringsgevinst, som det nordiske marked frembyder.

Forslagsstillerne peger særlig på lovgivningen om markedsføring, d. v. s. hele det lovkompleks, som udgøres af konsumentbeskyttelsen, den almindelige ordning, beskyttelsen af foretagender og reklamen. Det bør tilstræbes at indrette et ensartet nordisk retssystem, som bestemmer de forretningsdrivendes optræden på markedet mod konsumenterne, mod samfundet og mod hverandre.

De nordiske landes overvejelser foregår imidlertid ikke samordnet. På visse områder er reformarbejde forberedt på nordisk basis, men på

andre områder foreligger der lovforslag, som ikke har været drøftet i alle landene. Forslagsstillerne anser det for nødvendigt, at der i første omgang tilvejebringes et samlet overblik over de relevante problemstillinger i samtlige nordiske lande og en arbejds- og prioriteringsplan for et nordisk samarbejde på området. Under arbejdets gang må det undgås, at der ensidigt antages rent national lovgivning, som bidrager til yderligere splittelse af retstilstanden. Interessen i nordisk retsenhed fordrer, at der i videst muligt omfang holdes kontakt mellem landene, og at fremskridt tages i fællesskab.

Forslagsstillerne mener endvidere, at ensartet lovgivning om markedsføring har særlig betydning for de små og middelstore foretagender uden specialafdelinger for markedsføring. Det antages, at Norden kan udgøre det udvidede hjemmemarked, som kræves, for at disse foretagender kan overleve under de herskende konkurrencevilkår og kan hævde sig i den internationale konkurrence.

Medlemsforslaget er fremsat i april måned 1970.

2. Remissytringer

Udtalelser om medlemsforslaget er i løbet af sommeren og efteråret 1970 indkommet fra følgende myndigheder og organisationer:

Nordisk forbund for markedsføring

Danmark:

Justitsministeriet.
Handelsministeriet.
Industrirådet.
Forbrugerrådet.
Håndværksrådet.
Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger (FDB).
Danske Reklamebureauers Brancheforening.
Dansk Annoncør-Forening.
Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation.
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
De Danske Handelsforeningers Fællesorganisation.
Dansk Textil Union.

Finland:

Justitieministeriet.
Ministeriet för utrikesärendena.
Handels- och industriministeriet.
Finlands utrikeshandelsförbund.
Centralhandelskammaren.
Finlands industriförbund.
Konsumentrådet.
Arbetsgivarnas i Finland centralförbund.

Norge:

Justis- og politidepartementet.
Sosialdepartementet, helsedirektoratet.

Departementet for industri og håndverk.
 Lønns- og prisdepartementet.
 Departementet for familie- og forbrukersaker.
 Departementet for handel og skipsfart.
 Norges industriforbund.
 Norske håndverks- og industribedrifters forbund.
 Norges handelsstands forbund.
 Fellesrådet for markedsføring.
 Norges kooperative landsforening — NKL.

Sverige:

Justitiekanslern.
 Näringsfrihetsrådet.
 Näringsfrihetsombudsmannen.
 Kommerskollegium.
 Statens konsumentråd.
 Stockholms handelskammare.
 Handelskammaren i Göteborg.
 Skånes handelskammare.
 Sveriges industriförbund.
 Sveriges grossistförbund.
 Sveriges allmänna exportförening.
 Exportrådet för den mindre industrin.
 Svenska arbetsgivareföreningen.
 Landsorganisationen i Sverige.
 Svenska annonsörers förening.
 Kooperativa förbundet.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Forslaget i almindelighed anbefales af eller møder ikke modstand hos *Nordisk forbund for markedsføring, Forbrugerrådet i Danmark, Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger, Håndværksrådet, Sosialdepartementet, Norges kooperative landsforening, Sveriges grossistförbund, Sveriges industriförbund, Sveriges allmänna exportförening, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, Svenska arbetsgivareföreningen, Exportrådet og Kooperativa förbundet.*

Følgende kan slutte sig til tanken om, at der etableres samarbejde mellem de nedsatte udredninger: *Handelsministeriet, justitsministeriet, Departementet for handel og skipsfart, Justis- og politidepartementet, Departementet for familie- og forbrukersaker, Departementet for industri og håndverk, Norges handelsstands forbund, Norges industriforbund, kommerskollegium og Stockholms handelskammare. Kommerskollegium* peger særlig på, at der bør skaffes et samlet overblik over de relevante problemer og en arbejds- og prioriteringsplan for samarbejdet og mener, at den nordiske embedsmandskomite's rapport om Nordek danner et godt udgangspunkt.

Finlands industriförbund og Fellesrådet for markedsføring anbefaler, at der foreløbigt foretages en undersøgelse af, hvilke muligheder der er for harmonisering af afgrænsede dele af lovgivningen. Dette syns-

punkt kommer i øvrigt frem i flere af udtalelserne, som fremhæver, at man bør gå frem sektorvis. Det gælder således *Nordisk forbund for markedsføring*, *Handelsdepartementet*, *Norges industriforbund*, *Norges håndverks- og industribedrífers forbund* og *justitiekanslern*.

Näringsfrihetsombudsmannen og *näringsfrihetsrådet* fremhæver det igangværende nære samarbejde mellem de nordiske kartelmyndigheder.

Nogle udtalelser påpeger, at Danmarks og Norges forhandlinger med EEC om optagelse i fællesmarkedet bør iagttages ved overvejelserne om udformning af nye lovbestemmelser. Det gælder således: *Industrirådet*, *Departementet for handel og skipsfart*, *Departementet for industri og håndverk* og *Norges handelsstands forbund*. Efter *justitiekanslerns* opfattelse er der alene af denne grund ingen anledning til på nuværende tidspunkt at foretage udredning om spørgsmålet.

Flere af remissudtalelserne omtaler det mislykkede samarbejde om ensartet konkurrencelovgivning. Særlig fra dansk og norsk side synes der at være nogen utilfredshed med, at dette samarbejde blev afbrudt gennem fremsættelsen af Lag om otilbørlig marknadsføring i Sverige. Dette gælder således i Danmark: *Industrirådet*, *Dansk Markedsføringsforbund*, *Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation*, *Danske Reklamebureauers Brancheforening* og *Dansk Annoncør-Forening*, som alle tager afstand fra den svenske lovgivnings tanker og advarer mod efterligning. For Norges vedkommende omtales de uensartede konkurrencelove af *Lønns- og prisdepartementet* samt *Fellesrådet for markedsføring*. Også *Nordisk forbund for markedsføring* fremhæver, at den svenske lovgivning ikke er et produkt af nordisk samarbejde, og at den ikke bygger på det system af frivillighed, som efter forbundets mening er nødvendig for at bevare tilliden mellem forbrugerne og næringslivet. Forbundet tager afstand fra tanken om, at nordisk samhörighed skal bestå i, at man uden reservationer følger et af landenes allerede etablerede lovgivning.

På den anden side vil *Forbrugerrådet* arbejde for, at der i Danmark gennemføres lovgivning om markedsføring efter svensk mønster.

Industrirådet anser det ikke for realistisk på nuværende tidspunkt at søge en nordisk harmonisering af markedsføringslovgivningen gennemført og henstiller derfor, at medlemsforslaget stilles i bero. *Den danske Handelsstands Fællesrepræsentation* (*Grosserer-Societetet* og *Provinshandelskammeret*) advarer imod, at Nordisk Råd indleder drøftelser om fælles nordisk lovgivning, før forbrugerkommissionen i Danmark har tilendebragt sit arbejde.

Statens konsumentråd understreger kraftigt, at ønsket om samordning ikke må hindre de enkelte lande i foranstaltninger af betydning for borgerne. Man kan ikke acceptere en samordning, der hindrer en progressiv udvikling af konsumentbeskyttelsen i det ene land, fordi opfattelsen er anderledes i et andet land.

Centralhandelskammaren, Finlands industriförbund og Landsorganisationen i Sverige siger ligeud, at man ikke kan anbefale forslaget.

3. Medlemsforslagets tidligere behandling

”Lovgivning til beskyttelse af forbrugerne” var et af hovedemnerne på Nordisk Råds session i 1971. Juridisk udvalg havde i den anledning fremlagt medlemsforslaget og de indhentede remissudtalelser til debat i rådet sammen med et af udvalgets sekretær udarbejdet notat. Samtidig blev det anmeldt, at udvalget efter sessionen ville fortsætte behandlingen af medlemsforslaget (*se herom Nordisk Råd 19. session 1971 side 1241 ff*).

Under debatten i rådet ytrede tre af udvalgsmedlemmerne sig om medlemsforslaget. Efter diskussionens afslutning blev udvalgets anmeldelse taget til efterretning (*der henvises herom til Nordisk Råd 19. session 1971 side 250 ff*).

Nordisk Råds præsidium arrangerede den 21. og 22. april 1971 en nordisk konference om konsument- og markedsførings spørgsmål. Drøftelserne under konferencen er udgivet i *NU 1971: 3*, der blandt andet indeholder en fyldig redegørelse om markedsføringslovgivningen i de nordiske lande (*se side 93 ff*).

Til brug for udvalgets drøftelser er der tillige udarbejdet et PM angående visse spørgsmål i tilslutning til konferencen (*se Bihang*). Endvidere har udvalget på sit møde den 1. november 1971 haft anledning til at drøfte sagen med konsumentombudsmannen Sven Heurgren, Sverige, der tillige besvarede spørgsmål fra udvalgets medlemmer.

4. Udvalget

Medlemsforslaget går ud på, at Nordisk Råd bør opfordre regeringerne til at gennemføre ensartet lovgivning i de nordiske lande angående markedsføring af varer og tjenesteydelser. Det handler således om et meget stort og ikke helt skarpt afgrænset område, men en vis gruppering af emnerne er dog mulig.

En central del udgøres af formueretlige love, der hidtil har været anset som hovedhjørnestene i det nordiske lovgivningssamarbejde. Det gælder lovene om aftaler, køb, kommission og afbetaling. Af interesse for forbrugerne og markedsføringen er især bestemmelserne om reklamation, handelens ophævelse og garantibestemmelserne. På hele dette felt har lovreglerne i en lang årrække været i det væsentlige ensartede, idet dog købe- og kommissionslovene ikke er gennemført i Finland. Gennem nogen tid har sagkyndige komiteer i Danmark, Finland, Norge og Sverige arbejdet med at revidere købelovene, og der har hidtil ikke været grundlag for at formode, at der ikke kunne opnås enighed om ændringsforslagene. Udvalget finder imidlertid ikke anledning til her

at redegøre nærmere for denne sag, idet spørgsmålet nu er taget op i et særligt medlemsforslag (*se sag A 350*). Også kommissionslovene har været genstand for fornyet sagkyndig overvejelse, men de foreslåede ændringer berører ikke bestemmelser af direkte betydning for forbrugerne. Om dette spørgsmål kan der i øvrigt henvises til meddelelserne om rådets *rekommendation nr. 32/1962*.

I forbindelse med den formueretlige lovgivning bør der peges på de bestræbelser, der har været i gang for at indføre en "angrefrist", særligt i forbindelse med dørsalg. Herom henvises til meddelelserne om rådets *rekommendation nr. 15/1967*. I Sverige er der efter et forudgående fællesnordisk udredningsarbejde gennemført en lovgivning i overensstemmelse med rekommandationen. I Norge er der i oktober måned 1971 fremsat forslag om gennemførelse af tilsvarende regler, og disse kan antagelig også påregnes gennemført i Finland. I Danmark er det endnu ikke afgjort, om man vil søge at gennemføre en særlig beskyttelsesregel af det indhold, rådet har foreslået, eller om man i stedet vil udvide det eksisterende forbud i den næringsretlige lovgivning mod dørsalg (direkte salg).

Det bør endvidere påpeges, at det i nordisk samarbejde for tiden undersøges af sagkyndige, om der er anledning til at indføre en almindelig generalklausul om aftalers tilsidesættelse, når deres påberåbelse strider mod god aftaleskik eller lignende. Det i medlemsforslaget omhandlede svenske lovforslag om forbud mod utilbørlige aftalevilkår angår derimod ikke de civilretlige virkninger af individuelle aftaler, men alene aftaleformularen. Forslaget er nu gennemført ved lov af 30. april 1971.

Et andet centralt område af markedsføringen drejer sig om prisindseende, varedeklaration og emballage. For forbrugerne er det af stor betydning, at der er sikret mulighed for en bedømmelse af priser, kvalitet, vareegenskaber og lignende. I Danmark har forbrugerkommissionen i februar 1971 udarbejdet forslag til en lov om mærkning og skiltning inden for forbrugerområdet. Forslaget pålægger almindelig pligt til at mærke varer med pris samt giver det danske monopoltilsyn bemyndigelse til at foreskrive, at bestemte varer, varegrupper eller varetyper skal forsynes med oplysning om varernes indhold, sammensætning, holdbarhed, behandlingsmåde og funktion eller deres egenskaber i øvrigt. I Norge er der allerede i 1968 vedtaget lovgivning om merking av forbrugsvarer. Loven er endnu ikke udfyldt med forskrifter, men der arbejdes for tiden med bestemmelser om mærkning af madvarer og skotøj.

Nordisk Råd vedtog i 1967 en rekommandation angående samarbejde om varedeklarationer (*rekommendation nr. 31/1967*) og i 1970 en rekommandation om øget bidrag til varedeklarationsorganisationerne og en plan for udbygningen af det nordiske samarbejde (*rekommendation nr. 5/1970*). På 19. session 1971 blev der stillet spørgsmål til regeringerne om samarbejdet angående varedeklaration, og rådets økonomiske udvalg

besluttede at fortsætte behandlingen af sagen. Der henvises herom til *Nordisk Råd 19. session 1971 side 237 f. og side 254 ff.*

Som et tredje område af markedsføringslovgivningen må der peges på konkurrencelovene og andre hertil knyttede bestemmelser. Også disse emner har Nordisk Råd tidligere beskæftiget sig med (*se Nordiska rådet 18. sessionen 1970 side 263 f. og side 444 ff.*). Det fremgår heraf blandt andet, at de i Danmark, Finland, Norge og Sverige nedsatte komiteer i 1966 og 1967 afgav betænkninger med udkast til lovgivning om konkurrence. Komiteerne havde samarbejdet, og hovedbestemmelserne i lovudkastet var ensartede. Der fandtes dog visse forskelligheder, særlig med hensyn til bestemmelserne om salgsfremmende foranstaltninger (markedsføringsmetoderne). I Danmark blev der på basis af komitébetænkningen tre gange fremsat lovforslag, som dog af forskellige grunde ikke blev færdigbehandlet, og i 1969 nedsattes en ny kommission med den opgave at undersøge forbrugerproblemerne og blandt andet overveje udformningen af konkurrenceloven. Kommissionsarbejdet er endnu ikke tilendebragt. I Finland og Norge er der endnu ikke fremsat forslag om ny konkurrencelovgivning på grundlag af komiteernes indstilling, men der arbejdes i Norge med udkast til en lov om markedsmissbrug, som bygger på konkurrencelovskomiteens indstilling, og som desuden indfører en forbrugerombudsmand og et markedsråd som håndhævende organer. I Finland har komiteen i 1971 afgivet en betænkning, der indeholder forslag til lov om otilbørligt handlande i næringsverksamhet. Heri findes en del lovbestemmelser om konsumentombudsmandens beføjelser. I Sverige blev der gennemført den særlige lov om utilbørlig markedsføring, som trådte i kraft den 1. januar 1971. Den centrale bestemmelse heri er en generalklausul, hvorefter det er muligt at forbyde reklame og markedsføringsmetoder, der strider mod god forretningsskik eller på anden måde er utilbørlig mod konsumenterne eller de næringsdrivende. Det tilkommer særlige organer (konsumentombudsmanden og markedsrådet) at påse, at denne bestemmelse overholdes og praktiseres, og det har været tanken, at man skulle bygge på og videreudvikle de allerede eksisterende normer for de næringsdrivendes optræden. Ved siden af generalklausulen findes der regler, som fastsætter straf for visse typer af handlinger, og forfølgningen af disse bestemmelser foregår ved de almindelige domstole. På konkurrencelovens område er der således ikke blevet tale om ensartet nordisk lovgivning, men man må være opmærksom på, at det først og fremmest er udformningen, der adskiller sig fra land til land. Hovedlinierne i synspunkterne er ensartede, og man kan derfor ikke uden videre tale om, at retsenheden er gået tabt.

Endelig bør det fremhæves, at der også inden for proceslovgivningen overvejes en forbedring af konsumenternes retsstilling. Hidtil har forbrugerne måttet løse eventuelle tvister ved de almindelige domstole, men dette er dyrt og vanskeligt og tager tillige ofte lang tid. Man overvejer

derfor nu at gennemføre en forenklet procesmåde såvel i Danmark som i Norge og Sverige, hvorved forbrugernes klager kan efterprøves og sagerne afgøres på hurtig og effektiv måde uden anvendelse af sædvanlig domstolsprocedure, eventuelt for særlige klagenævn.

Efter udvalgets opfattelse vil det være en omfattende opgave at tage fat på markedsføringsproblemerne i bred almindelighed. Som det fremgår af den foranstående gennemgang vil et sådant arbejde være uhyre omfattende, og der er på en række af felterne næppe behov eller grundlag for at iværksætte nyt samarbejde. Til dels er der allerede tale om ensartet lovgivning eller om fællesnordiske forberedelser til ændringer af lovgivningen (formueretten), og til dels drejer det sig om områder, hvor et nærmere samarbejde traditionelt har ringe udsigt til at bære frugt (procesretten og visse dele af den offentligtretlige lovgivning, f. eks. om monopoltilsyn og prisindseende).

Udvalget vil derimod pege på, at der synes at være anledning til at overveje, om der i tilknytning til den sædvanlige konkurrencelovgivning kan etableres en mere ensartet beskyttelse af konsumenterne. Hensigten med den i Sverige gennemførte lovgivning om utilbørlig markedsføring var i første række effektivt at hindre, at reklame og anden markedsføring blev drevet på utilbørlig måde. Man antog, at det måtte påhvile samfundet at sørge for en høj standard på dette område, således at det blev offentlige organer, der dannede normerne for de forretningsdrivendes optræden. Udvalget kan tiltræde disse synspunkter, og erfaringerne fra Sveriges synes at være så gunstige, at man har sympati for en tilsvarende lovgivning i de andre nordiske lande. Den i Sverige gennemførte organisationsform og fordelingen af beføjelserne mellem konsumentombudsmanden og markedsrådet har tilsyneladende vist sig at være vellykket. Konsumentombudsmanden har påbegyndt en sanering af den misvisende markedsføring, og i langt den overvejende del af sagerne er dette sket, uden at markedsrådet har været indblandet. Selv i de tilfælde, hvor markedsrådet har måttet tage stilling til sagen, har det vist sig at kunne ske på en effektiv og hurtig måde. Af stor betydning har det også været, at konsumentombudsmanden ikke blot kan gribe ind i enkelte tilfælde, men kan tage markedsføringssspørgsmål op på en bredere basis, f. eks. ved forhandling med en hel branche. På denne måde er det allerede lykkedes at få slettet en række urimelige vilkår.

Den svenske lovgivning bør således kunne inspirere myndighederne i de øvrige lande, men udvalget er klar over, at det på nuværende tidspunkt næppe er muligt at komme frem til fuldstændig ensartethed, og at man derfor bør stræbe mod løsninger, som i realiteten giver en tilsvarende beskyttelse. Den organisatoriske opbygning må naturligvis indrettes på en sådan måde, at den ikke strider mod forholdene og forudsætningerne i hvert af landene.

Udvalget vil understrege værdien af, at man — omend ikke i det ydre,

så dog i realiteten — kan opnå nordisk retsenhed på dette område. For den, der planlægger en markedsføringskampagne i flere af de nordiske lande, er det værdifuldt, at man kan gå ud fra, at de materielle regler stort set er ensartede, idet det ofte vil komplicere og fordyre tilrettelæggelsen, såfremt markedsføringsforanstaltningerne skal tilpasses ulige krav. Ikke-ensartet indhold i lovgivningen om markedsføring og konkurrence vil i realiteten være ensbetydende med skranker for den fri vareudveksling og vil derfor være i strid med den tendens imod en fri vareudveksling, som i øvrigt følges af de nordiske lande.

Udvalget indstiller herefter,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler Det nordiske Ministerråd at samordne de igangværende bestræbelser for i tilknytning til lovgivningen om markedsføring at gennemføre en udvidet beskyttelse af forbrugerne i de nordiske lande, således at beskyttelsen på dette område i et eller flere af landene ikke bliver ringere end i de øvrige lande.

Helsingfors, den 21. december 1971

Erik Adamsson (s)

Georg C. Ehrnrooth (Sv)

Fung. formand

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Yngve Holmberg (m)

Orla Møller (S)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Erland Steenberg (Sp)

Johan Støa (A)

København, den 22. december 1971

Knud Thestrup (KF)

BIHANG

PM angående vissa frågor i anslutning till Nordiska rådets konferens om konsument- och marknadsfrågor i Tavastehus den 21—22 april 1971

1. Konferensen behandlade ett stort antal frågor inom områdena konsumentpolitik, marknadsföring och reklam; dock sågs endast undantagsvis frågorna i ett direkt nordiskt perspektiv. Redogörelsen för den nya svenska lagen om otillbörlig marknadsföring och de därigenom inrättade marknadsrådet och konsumentombudsmannen väckte stort intresse. Det framgick att man även i Norge överväger ett liknande system. Beträffande den nordiska rättslikheten framhölls från norsk sida, att denna måste vara så stor som möjligt men att reformarbete i ett land

svårligen kunde uppskjutas, därför att det ej är politiskt möjligt att genomföra en liknande reform i övriga nordiska länder.

Den som under konferensen framför allt framhöll det nordiska perspektivet var den danske professorn Halvor Lund Christiansen, som även apostroferade Nordiska rådet och dess arbete på lagstiftningsområdet. Han tog även upp ett par frågor i anslutning till den nya svenska lagstiftningen för att utvidga konsumentskyddet.

2. Det kunde enligt professorn konstateras att både denna lagstiftning och det danska betänkandet på området helt utgick från offentligrättsliga regler som skulle bäras upp av straffbestämmelser. Han ville ställa frågan om tiden inte hade kommit att få en balans och ett samspel mellan offentligrättsliga och civilrättsliga regler i detta sammanhang. Man borde fråga sig, om det verkligen var riktigt att utvidga konsumentskyddet endast genom att öka antalet straffbestämmelser.

Straffsanktion kunde enligt professorn kanske inte undvaras när det gäller t. ex. vilseledande uppgifter eller olovligt användande av varumärken. Men man borde kunna överväga att ge en köpare möjlighet att utnyttja mer allmänna regler om avtalsbrott och t. ex. häva ett köp, som orsakats av olämplig marknadsföring. I dag måste köparen göra troligt att en väsentlig förutsättning för avtalet saknats för att kunna häva ett sådant köp. Regeln är alltför snäv.

Ett liknande förfaringsätt kan brukas i de fall då säljaren har underlåtit att tillhandahålla varudeklaration, som antingen är påbjuden av myndigheterna eller som han åtagit sig att bifoga. En obetingad rätt för en köpare att upphäva köpet i sådana fall skulle på ett mycket effektivt sätt komplettera eller ersätta en offentligrättslig bestämmelse om bötesstraff. Exempel härpå finns i den danska lagen om försäljning av foder. Enligt denna skall en säljare som har underlåtit att ge olika föreskrivna upplysningar och således underlåtit att deklarerera varan, utan vidare anses ansvarig för att varan har erforderliga egenskaper vad gäller det civilrättsliga förhållandet mellan sig och köparen. Civilrättsliga regler skulle också kunna användas i andra fall, som kunde avkriminaliseras, t. ex. då fråga är om mindre oegentligheter. För ökad användning av civilrättsliga normer talar även hänsynen till konsumenternas rätt, då enbart en bestraffning av säljaren inte är av direkt nytta för den klagande konsumenten.

3. Den andra punkten professor Lund Christiansen tog upp gällde konsumentens reella möjligheter att bevaka sina rättigheter. Denne har visserligen en formell rätt att gå till domstolarna, men det är allmänt känt att det ofta icke går för sig av många skäl, icke enbart ekonomiska. Konsumenterna har ofta ringa kännedom om processrättsliga regler och saknar också incitament att gå till domstolarna i mindre saker, särskilt med tanke på kostnaderna för en civilprocess. Ett system, som innebar att konsumenternas klagomål prövades på ett snabbt, effektivt sätt utan användning av de vanliga domstolarna och hela deras apparat, borde övervägas, t. ex. i form av en klagonämnd. Nämndens utslag skulle gälla, såvida ej saken fördes vidare till domstol. Frågan om en sådan nämnd är under utredning i Danmark.

4. Också i Sverige har nyligen inom justitiedepartementet upprättats en promemoria om förenklat rättegångsförfarande i konsumenttvister, som har samma syfte som den danska utredningen, ehuru den förutsätter utnyttjande av den befintliga underrättelseorganisationen. Promemorian, som närmast har karaktär av idéskiss, avses ligga till grund för vidare

diskussion och överväganden om hur ett förenklat förfarande i tvistemål om mindre värde bör utformas.

Konsumentskyddet blir, konstateras det i promemorian, fullödigt först om konsumenten ges en enkel, snabb och billig men samtidigt rättssäker möjlighet att få till stånd opartisk rättslig prövning av sådana tvistefrågor som inte kan lösas på annat sätt. I fråga om mindre tvister ger inte den nuvarande ordningen den rättssäkerhet för den enskilde som rimligen kan krävas, heter det i promemorian. På grund av det omständliga förfarandet och de höga kostnaderna drar den enskilde sig för att föra en tvist till domstol. Parterna är hänvisade till att träffa uppgörelse utom rätta med de risker detta medför för att den svagare parten tvingas att helt eller delvis efterge sin rätt.

Det anses därför i Sverige finnas ett starkt behov att införa en enklare ordning för slitande av mindre tvister än den som den nuvarande svenska rättegångsordningen erbjuder. Det grundläggande syftet med en sådan reform är att få ned kostnaderna så att det blir möjligt och rimligt från ekonomisk synpunkt att rättsligt driva även en sak som gäller ett mindre värde. Förfarandet blir att se som ett komplement till reklamationsorganens verksamhet.

När det gäller att söka få ned parternas rättegångskostnader bör man, framhålls det i promemorian, i första hand inrikta sig på att söka åstadkomma ett förfarande där parterna kan föra sin talan utan hjälp av juridiskt biträde. Det är också ytterst angeläget att om möjligt alla mål kan avgöras vid ett enda sammanträde och att uppskov för ytterligare bevisning eller argumentering kan undvikas. Vidare bör skriftlig handläggning kunna få ett betydligt större utrymme än i den ordinarie processen. Vidare är det uppenbart att krav måste ställas på en mera aktiv materiell processledning från domstolens sida, om den enskilde skall kunna processa utan hjälp av juridiskt biträde. Som ett led i rättens materiella processledning kan också ses dess förlikningsverksamhet. Det förenklade förfarandet bör starkt inriktas på medling och försök att förlika parterna.

5. Kostnad för sakkunnigbevisning bör enligt promemorian ersättas av allmänna medel och i princip stanna på statsverket. Parts ansvar för motparts kostnader föreslås begränsat till vissa kostnadsposter, nämligen rättegångsavgift, inställelsekostnad och kostnad för vittnesbevisning, detta för att parten på förhand i stort sett skall kunna avgöra vilka kostnader han riskerar i processen. I den mån en part anlitar advokat, får han alltså alltid själv stå för denna kostnad.

Alternativa lösningar läggs fram i frågan om parts möjligheter att fullfölja talan mot ett avgörande i det förenklade förfarandet. Vad som diskuteras är en ordning med fullföljdsförbud eller en ordning med en begränsad omprövning i hovrätt. Om det förfarandet skall kunna tjäna sitt ändamål torde man få acceptera en ordning som ger betydligt smärre möjligheter till fullföljd än rättegångsbalken.

Det föreslås i promemorian att mål, där värdet på tvisteföremålet understiger ett basbelopp enligt lagen om allmän försäkring, eller för närvarande 6 900 kronor, bör hänföras till det förenklade rättegångsförfarandet.

Stockholm den 29 oktober 1971

Eric Hultén
Byrådirektör

Medlemsförslag

om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden

(Väckt av Magnus Andersen, Knud Hertling, Svend Horn, Martha Johannessen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Erling Norvik, Poul Petersen och J. Fr. Øregaard)

Trafik — taget i ordets videste forstand som enhver form for kommunikation — er en nødvendig forudsætning for alt samarbejde i øvrigt, og det er derfor naturligt, at Nordisk Råd har interesseret sig særligt for trafiksam arbejdet. Det nordiske samarbejde på dette område har været meget omfattende og har også givet en række resultater, der har bidraget til løsningen af såvel fællesnordiske som mere lokale problemer. Det må imidlertid konstateres, at de fleste forslag vedrørende trafik i første række har haft betydning for de mere centrale og tætbefolkede områder i Norden. Desuden har rådet behandlet en række forslag vedrørende Nordkalottens trafikproblemer, men ikke siden vedtagelsen af rekommandation nr. 9/1957 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande taget stilling til de særlige trafikproblemer, der er for et land, som ikke har faste forbindelser, men er henvist til alene at betjene sig af lange fly- eller skibsforbindelser. Den ovennævnte rekommandation førte til en udvidelse af turist-samarbejdet, men i øvrigt ikke til påviselige resultater. Det må med den udvikling, som har fundet sted siden, anses for rimeligt igen at tage spørgsmålet om Islands trafikforbindelser op til overvejelse og samtidig inddrage spørgsmålet om trafikforbindelserne til og fra Færøerne og Grönland, som på grund af deres beliggenhed har de samme problemer. Det kan i denne forbindelse anføres, at der gennem de seneste års stadige vækst i rejselivet og gennem det hotelbyggeri, der har fundet sted i områder, der er attraktive som nye rejsemål, et skabt et latent underlag for en udvidelse af trafikken.

Forslagsstillerne forudsætter, at der ved en udbygning af disse inter-nordiske forbindelser drages omsorg for, at de på en hensigtsmæssig måde indpasses i det internationale trafikrutenet.

Under henvisning til det anførte foreslås,

at Nordisk Råd anbefaler regeringerne at foretage en undersøgelse af trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden med henblik på en udbygning af disse forbindelser med tilknytning til det internationale rutenet.

Oslo, København, Reykjavík och Tórshavn i april 1970

Magnus Andersen (A)   Knud Hertling (u.p.)   Svend Horn (S)

Martha Johannessen (A) Magnús Kjartansson (Ab)   Aksel Larsen (SF)

Erling Norvik (H)   Poul Petersen (Flkfl)   J. Fr. Øregaard (Jvfl)

BILAGA 1, Ytranden (se supplementband, s. 28).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden. Sagen har tidligere været behandlet på trafikudvalgets møder i Oslo den 26.—27. april 1971, i Tórshavn den 5., Sørvaag den 7. og Hornafjørður den 8. og 10. juli 1971 samt i Jakobstad den 22.—23. september 1971. I møderne i juli 1971 har lagtingsformand J. F. Øregaard og landsingeniør Mikkjal Helmsdal, Færøerne, deltaget som sagkyndige; i mødet i Tórshavn deltog kontorchef Johan Djurhuus, Færøerne, og i møderne i Hornafjørður deltog departementschef Brynjólfur Ingólfsson og kontorchef Olafur Valdimarsson, Island, som sagkyndige. På møderne i Tórshavn den 5. og i Hornafjørður den 8. juli 1971 afholdtes særlige høringer, jfr. nedenfor (betænkningens punkt 3).

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Magnus Andersen, Knud Hertling, Svend Horn, Martha Johannessen, Magnús Kjartansson, Aksel Larsen, Erling Norvik, Poul Petersen og J. Fr. Øregaard, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om at foretage en undersøgelse af trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden med henblik på en udbygning af disse forbindelser med tilknytning til det internationale rutenet. I forslaget henvises til, at Nordisk Råd ikke siden vedtagelsen af rekommandation nr. 9/1957 angående forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande har taget stilling til de særlige trafikproblemer, der er for et land, som i samkvem med omverdenen er henvist til alene at betjene sig af lange fly- eller skibsforbindelser. Forslagsstillerne finder det rimeligt at tage spørgsmålet op til fornyede undersøgelser og overvejelser i lyset af den udvikling, som siden har fundet sted, og at inddrage spørgsmålet om forbindelserne til og fra Færøerne og Grønland i undersøgelserne.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer m. fl.:

Scandinavian Airlines System (SAS).

Danmark

Statsministeriet.
Handelsministeriet.
Ministeriet for offentlige arbejder.
Ministeriet for Grønland.
Den Kongelige Grønlandske Handel.
Danmarks Rederiforening.
Det Forenede Dampskibs-Selskab Aktieselskab (DFDS).

Finland

Trafikministeriet.

Island

Statens Turistråd.
Statens Turistbureau.
Lofthleðir.
Flugfélag Islands H. F.
Islands Dampskibsselskab A/S.

Norge

Samferdselsdepartementet.
Samferdselsdepartementet, Hotell- og turistdirektoratet.
Transportbrukernes fellesorgan.
Norges rederforbund.
Foreningen Norden.

Sverige

Luftfartsverket.
Kommerskollegium.
Stockholms handelskammare.
Skånes handelskammare.
Handelskammaren i Göteborg.
Näringslivets trafikdelegation.
Sveriges redareförening.
Föreningen Norden.

SAS finder, at flyveforbindelserne i dag dækker behovet på en tilfredsstillende måde, men forventer en stigning i turisttrafikken til Island og Grønland; selskabet ser derfor gerne iværksat en undersøgelse som den foreslåede.

Ministeriet for offentlige arbejder i Danmark finder ligeledes, at de omhandlede trafikforbindelser, for så vidt angår luftfartens område, for tiden er tilfredsstillende. *DFDS* oplyser i en udtalelse, hvortil *Danmarks Rederiforening* henholder sig, at selskabet repræsenterer H. F. Eimskipafélag Islands, som fortsat vil opretholde forbindelsen mellem København og Island med anløb af Færøerne i vinterperioden. *DFDS* vil også i sommersæsonen 1971 opretholde skibsruuten København—Færøerne. *Handelsministeriet* henholder sig til udtalelserne fra *DFDS*.

Rigsombudsmanden på Færøerne og *Færøernes landsstyre*, anbefaler, at den foreslåede undersøgelse foretages. *Statsministeriet* henholder sig hertil.

Ministeriet for Grønland har forelagt forslaget for *Grønlands Landsråd* og *Landshøvdingen over Grønland*. Af de modtagne udtalelser fremgår, at de grønlandske myndigheder giver deres tilslutning til den foreslåede undersøgelse af trafikforholdene, og at de lægger afgørende vægt på en billiggørelse af billetpriserne til og fra Grønland. Det oplyses, at der for tiden pågår forhandlinger mellem ministeriet for Grønland og ministeriet for offentlige arbejder om sænkning af SAS' takster for beflyvningen af Grønland. Ministeriet for Grønland anser, at såvel flyvetrafikken, der drives af SAS, som skibsfarten, der drives af Den Kongelige Grønlandske Handel, i det store og hele opfylder de i dag eksisterende rejsebehov. Ministeriet vil først kunne give en mere detaljeret redegørelse for, hvilke forbedringer af trafikken til og i Grønland, der skønnes nødvendige af hensyn til udviklingen af en turisttrafik, når et af ministeren for Grønland nedsat udvalg vedrørende turisme i Grønland har afgivet sin endelige betænkning, hvilket formentlig vil ske i sommeren 1972. *Den Kongelige Grønlandske Handel (KGH)* giver en beskrivelse af den eksisterende trafik mellem Danmark og Grønland og konkluderer, at der i det bestående system ikke synes at være praktiske eller økonomiske muligheder for at gennemføre routing via Island og/eller Færøerne, men at en udbygning af turistflyveforbindelserne mellem Island og Grønland forekommer realistisk. *Handelsministeriet* henholder sig til udtalelsen fra KGH.

Fra finsk side anbefaler *trafikministeriet* medlemsforslaget, navnlig for så vidt angår forbedring af forbindelserne til Island.

Statens Turistbureau i Island fremsætter en række konstruktive forslag, der tager sigte på dels en udvikling og billiggørelse af udvekslingsrejser mellem de nordiske lande, hvilket skulle muliggøres ved charterflyvning og indlogering i private hjem, og dels et samarbejde mellem de nordiske lande om betjening af turister fra ikke-nordiske lande. Turistbureauet foreslår, at der nedsættes et ekspertudvalg til at gennemgå forslagene og finde frem til en praktisk løsning. *Loftleiðir* oplyser, at der i henhold til aftale mellem de skandinaviske og islandske myndigheder er givet selskabet ret til fra den 1. november 1971 uden begrænsninger at flyve passagerer mellem Skandinavien og USA. Selskabet er samtidig begyndt at benytte jettfly og vil gennem hyppige rejser give passagererne mulighed for at flyve på det tidspunkt, som ønskes. Selskabet er samtidig gået over til at benytte IATA-priser, men håber gennem IT-rejser fra de øvrige nordiske lande til Island at få et større antal passagerer. Selskabet håber ligeledes, at Islands deltagelse i arbejdet i de nordiske turistkontorer i New-York vil bringe flere turister både til Island og efter et stop-over der også til de øvrige nordiske lande. *Flugfélag Islands* giver en oversigt over sine ruteforbindelser til de andre nordiske lande og anfører, at den normale billetpris til og fra Island ligger væsentligt under gennemsnittet af de øvrige europæiske ruter. Det an-

føres, at der i 1968 blev indført en specialpris for grupperejser med rute-fly, og at der hvert år i sommersæsonen udføres en række turist-flyvninger mellem Reykjavik og forskellige destinationer i Grønland; selskabet anbefaler medlemsforslaget og erklærer sig villigt til at deltage i forhandlinger vedrørende en udbygning af trafikforbindelserne. *Islands Dampskibsselskab* oplyser, at passagertrafikken til søs i de senere år er formindsket noget bortset fra midsommertiden. Varetransporten til søs er bedre organiseret end nogen sinde, og selskabet opretholder regelmæssig rutetrafik til destinationer i samtlige de fire andre nordiske lande. Selskabet anser behovet for transport af varer mellem Island og Færøerne/Grønland for meget lille.

Det norske samferdselsdepartement anfører, at de norske remissudtalelser giver udtryk for en positiv stillingtagen til medlemsforslaget, og departementet har for sit vedkommende ikke noget at indvende mod, at der iværksættes en undersøgelse af trafikbehovet med henblik på at få fastslået, om der er grundlag for bedre trafikforbindelser. *Hotell- og turistdirektoratet* anfører, at der både i Island og på Færøerne er interesse for ferierejser til Norge, ligesom der i Norge er interesse for at rejse til Island og Færøerne. Uanset den udbygning, der i de senere år har fundet sted i Island, anses hotelkapaciteten dog endnu ikke for at være tilstrækkelig til at opretholde rentable skibsforbindelser. *Transportbrukernes fellesorgan* har intet at erindre mod, at der foretages undersøgelser med henblik på en sådan udbygning af trafikforbindelserne, som måtte findes motiveret af transportgrundlaget på samme måde som i den øvrige internationale trafik. *Norges rederforbund* oplyser blandt andet, at der for tiden ikke fra norsk side drives rutefart med skib til Island, Færøerne eller Grønland, men det må antages, at norske linjerederier vil være interesseret i at deltage i konkurrencen om at dække behov, der eventuelt måtte opstå for en sådan rutefart. Den norske *Foreningen Norden* anbefaler igangsættelse af den foreslåede undersøgelse, idet foreningen henviser til, at foreningerne Norden i deres fælles handlingsprogram er gået stærkt ind for en forbedring af trafikforbindelserne med de fjerntliggende områder i Norden.

Luftfartsverket i Sverige giver en oversigt over de i sommeren 1970 betjente flyveruter og anfører, at tilrettelæggelsen af disse ruter er et resultat af en flerårig positiv indsats fra selskabernes side. Luftfartsverket anser det derfor vanskeligt at gennemføre væsentlige forbedringer i den eksisterende struktur uden at ty til subventioner fra staternes side. *Kommerskollegium*, som har indhentet udtalelser fra handelskammerne i Stockholm, Göteborg og Malmö, stiller sig ligesom disse instanser positivt til gennemførelse af den foreslåede undersøgelse; det skal herved bemærkes, at *handelskammaren i Göteborg* anfører, at en udbygning udover, hvad trafikunderlaget betinger, formentlig vil føre til en sub-

ventionering, hvilket ikke kan være en fordel i det lange løb. I en udtalelse fra *Näringslivets trafikdelegation* — hvortil *Skånes handelskammare* tilslutter sig — anføres, at man ser positivt på den udvikling, som tilstræbes gennem medlemsforslaget, men delegationen fremsætter reelt et ændringsforslag, idet den rejser det spørgsmål, om det er nødvendigt med en undersøgelse på samordnet nordisk regeringsniveau, i stedet kunne trafikselskaberne og myndighederne i de mest berørte lande fortløbende have opmærksomheden henledt på de omhandlede trafikproblemer. Delegationen finder, at formålet med medlemsforslaget bedst kunne tilgodeses, hvis disse allerede etablerede kontakter yderligere blev forstærket med henblik på at muliggøre en tilfredsstillende transportbetjening for de mere perifert beliggende dele af Norden. *Sveriges redareförening* har ikke grund til at modsætte sig den ønskede undersøgelse, men fremhæver, at foreningen ikke har oplysninger, som tyder på, at der findes underlag for en rentabel udbygning af søtransportsektoren. *Föreningen Norden* anbefaler forslaget og ønsker mulighederne for at arrangere billige selskabsrejser i form af charterflyvning inddraget i undersøgelserne.

3. Høringer m. m.

For at supplere og uddybe de oplysninger, som er fremkommet i re-missmaterialet, har udvalget på møderne i Tórshavn den 5. juli og i Hornafjørður den 8. juli 1971 afholdt særlige høringer. Endvidere har medlemmer af rådets juridiske udvalg på et møde i Godthåb den 2. september 1971 drøftet medlemsforslaget med repræsentanter for Grønlands Landsråd.

I høringen i Tórshavn deltog repræsentanter for landsstyret, lagtinget, rigsombudet, de færøske trafikselskaber og turistforeningen. Høringen indledtes med, at vicelagmand Peter F. Christiansen gav en oversigt over udviklingen gennem de senere år af trafikken til og fra Færøerne og over den aktuelle situation; de færøske ønsker om anlæg af bedre lufthavn og om opretholdelse af trafikken blev præciseret; det oplystes, at transporten af færøske fiskere til og fra Grønland udgør et særligt problem, idet de må flyve via København. Efter indledningen fik udvalget besvaret en række spørgsmål navnlig vedrørende de forskellige lufthavnsprojekter og vedrørende turisttrafikken og mulighederne for udbygning af turisterhvervet.

Ved høringen i Hornafjørður gav repræsentanter for Flugfélag Islands (Icelandair) og Loftleiðir udvalget en redegørelse for udviklingen i selskabernes virksomhed og for deres planer for det fortsatte arbejde.

På mødet i Godthåb blev fra grønlandsk side givet udtryk for et meget stærkt ønske om billigere forbindelser mellem Grønland og det øvrige Norden.

4. Tidligere behandling i Nordisk Råd

Spørgsmålet om en forbedring af trafikforbindelserne mellem Island og de øvrige nordiske lande har tidligere været behandlet i Nordisk Råd.

I anledning af rådets rekommandation nr. 7/1955 nedsatte regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige Den islandsk-skandinaviske trafikkomité, som den 26. september 1956 afgav Betænkning om trafikforbindelserne mellem Island og Skandinavien¹. Trafikkomiteen pegede bl. a. på betydningen af, at der både i Island og i hvert af de øvrige lande gennem presse og radio blev givet flere oplysninger til udvidelse af kendskabet til forholdene i de øvrige lande, og specielt at man gennem udbygningen af informationstjeneste for turister og gennem samarbejde mellem turistforeninger og rejsebureauer søgte at skabe et bredere underlag for trafikforbindelserne. Endvidere pegede man på, at flere hoteller eller andre muligheder for overnatning var en nødvendig forudsætning for, at Island kunne modtage et øget antal turister.

På de nævnte punkter er trafikkomiteens forslag stort set gennemført i de forløbne år for så vidt angår forholdene i Island.

5. Trafikudvalget

For det nordiske samarbejde opstår specielle problemer på grund af de store geografiske afstande inden for Norden. Denne faktor er af ganske særlig betydning for forholdet mellem på den ene side det centrale Norden og på den anden side de tre udposter i Atlanterhavet, Færøerne, Island og Grønland. Afstanden i luftlinie fra Danmark (Københavns lufthavn) er målt i non stop miles

til Færøerne (Vagar flyveplads)	836 miles = 1 345 km
til Island (Keflavik lufthavn)	1 324 miles = 2 131 km og
til Grønland (Søndre Strømfjord)	2 131 miles = 3 429 km.

Hertil kommer for Grønlands vedkommende, at området er lige så stort som det halve Europa, hvorfor transporterne i Grønland er af væsentlig betydning og må tages i betragtning. Island og Grønland har imidlertid den fordel at være mellemlandsstationer for transatlantisk lufttrafik.

Det må bemærkes, at det naturlige trafikunderlag er relativt lille. Færøerne har 35 000 indbyggere, Island 200 000 og Grønland 45 000. Hertil kommer det underlag, som udgøres af tilrejsende udefra og af transitpassagerer. Til dette billede hører, at indbyggerne på Færøerne og Grønland har en lavere gennemsnitsindkomst end indbyggerne i det øvrige Norden.

En samordning af trafikken lettes ikke af, at de tre områder har forskellig status: Island er en selvstændig stat, Færøerne et selvstyrende samfund i det danske rige og Grønland en del af Danmark. De i med-

¹ Se *Nordiska rådet*, 5:e sess., s. 1245—1272.

lemsforslaget rejste trafikproblemer er derfor — både formelt og reelt — delvis et rent dansk anliggende.

Det er de nævnte faktiske forhold, trafikudvalget må lægge til grund, når det skal tage stilling til medlemsforslaget. Enhver positiv løsning må bygge på de virkelige forhold, hvis noget reelt skal kunne opnås. Udvalget vil derfor begynde med at granske de faktiske trafikbehov. Disse behov falder i to kategorier.

For at opretholde forbindelserne med omverdenen kræves en nytte- trafik til og fra de tre områder, dels godstransport og dels personbefordring. Omfanget af denne trafik kan ikke fastsættes alene under hensyntagen til et minimumsbehov. Også problemer vedrørende befolkningens levestandard i videre betydning må tages i betragtning. Indbyggerne i disse områder bør have mulighed for at bryde isoleringen gennem personlig kontakt med omverdenen til priser, som er overkommelige for menigmand. For tiden koster en rejse Godthåb—København, tur og retur, ca. 3 000 d. kr. med fly. Den store del af den grønlandske befolkning er ikke i stand til at foretage en sådan rejse. Til sammenligning kan oplyses, at en flyrejse Kirkenes—Oslo, tur og retur, koster 1 150 n. kr. I hvilken udstrækning, man fra nordisk side skal engagere sig i sådanne problemstillinger, er et spørgsmål, som efter udvalgets mening bør overvejes af Nordisk Ministerråd inden for den kommende nordiske transportaftales rammer. Spørgsmålet har både sociale og kulturelle aspekter, ligesom det i høj grad berører det generelle politiske spørgsmål om, hvor langt den nordiske solidaritet skal strække sig. Udvalget vil vende tilbage hertil.

En anden faktor, som skaber trafikbehov, er turismen. Der er grund til at give turisttrafikken lettelser, både for at så mange som muligt kan lære disse egenartede og storslåede dele af nordisk område at kende, og for at tilføre områderne turistindtægter. Men også her er priserne af afgørende betydning, idet de nuværende høje billetpriser er en hindring for en bred folkelig turisme.

Foruden turisternes behov for befordring til rejsemålet må også behovet for de øvrige turistfaciliteter tilgodeses. Udvalget ønsker at påpege, at en fortsat udbygning på dette felt er nødvendig, hvis den vækst i antallet af rejsende, der har fundet sted, ikke skal stagnere. Efter de for trafikudvalget foreliggende oplysninger er der hverken på Færøerne eller Grønland tilstrækkelig hotelkapacitet eller faciliteter i øvrigt, som gør det muligt at modtage et væsentligt større antal rejsende, og udvalget vil derfor foreslå, at mulighederne for en udbygning må blive undersøgt. Jævnside med en udbygning af faciliteterne vil der være behov for et effektivt salgssapparat omfattende bl. a. en informationstjeneste.

Udvalget er orienteret om, at en kontinuerlig udbygning af hoteller m. v. stadig finder sted, men er af den opfattelse, at Færøerne, Island og Grønland har en så særpræget natur og kan byde turisterne sådanne

oplevelser, at der er grundlag for at opbygge et betydeligt turisterhverv. Trafikudvalget har derfor med interesse studeret den foreløbige redegørelse, som udvalget vedrørende turisme i Grønland afgav i december 1970. Man forudsætter, at dette udvalgs endelige betænkning, der forventes at foreligge i sommeren 1972, vil blive taget i betragtning ved regeringernes overvejelser vedrørende trafikforbindelserne.

Det er trafikudvalgets opfattelse, at trafikbehovet vil vokse. Der må i fremtiden regnes med en stærkt forøget efterspørgsel efter transportmuligheder. Denne efterspørgsel vil nok i første række — på grund af den øgede fritid og den almindelige indkomststigning — rette sig mod turistrejser og dermed være stærkt sæsonbestemt. Man må imidlertid også forvente en vækst i antallet af de øvrige rejsende, hvis efterspørgsel efter transportmuligheder er mere fordelt over hele året, selv om der utvivlsomt er en tendens til, at f. eks. en forretningsrejse så vidt muligt henlægges til sommertiden. Disse problemer må undersøges nærmere.

Når man skal planlægge, hvorledes trafikbehovet skal tilgodeses, må der sondres mellem godstrafik og persontrafik.

For så vidt angår godstrafikken bliver der hovedsagelig tale om søværts transport. Dens omfang er i realiteten bestemt af størrelsen af vareudvekslingen. Udvalget kan ikke i denne forbindelse tage spørgsmålet om udviklingen af godstrafikken op til behandling.

For så vidt angår persontrafikken viser udviklingen gennem det sidste 10-år, at trafikken i stigende grad er overflyttet fra skib til fly. Det vil imidlertid ud fra flere synspunkter være ønskeligt at opretholde gode regelmæssige skibsforbindelser og eventuelt oprette nye forbindelser, f. eks. mellem Norge og Færøerne. Disse forbindelser er som ovenfor nævnt nødvendige for en tilfredsstillende afvikling af gods-transporten. Desuden vil der fra en del af de rejsendes side — og dette gælder vel navnlig turisterne — være præference for en sørejse, hvortil kommer, at denne rejsemåde giver mulighed for at medtage egen bil. Skibruterne må derfor søges udbygget, således at også passagertrafikkens behov dækkes.

De nødvendige faste anlæg — havnene — til at imødekomme en øget efterspørgsel efter sørejser forefindes. Udvalget skal i denne forbindelse pege på muligheden af at arrangere krydstogter, hvor deltagerne kan sove om bord i skibet under opholdet på de forskellige anløbssteder; dette forudsætter ganske vist, at der kan samles et stort antal deltagere til samme rejse, men et sådant krydstogt kan gennemføres uanset hotelkapaciteten i land. En udvikling af turistnæringen kan på denne måde påbegyndes på grundlag af relativt små investeringer i transportmidler til udflugter m. m.

Flyvetrafikkens udvikling er af central betydning for afviklingen af persontrafikken. En tilfredsstillende ordning forudsætter bl. a. lufthavne med tilstrækkelig kapacitet og mulighed for regelmæssig beflyvning.

Færøernes eneste lufthavn, der blev anlagt som en britisk militær-flyveplads under 2. verdenskrig, opfylder ikke disse betingelser og tilfredsstiller således ikke befolkningens behov for gode trafikforbindelser med omverdenen. Landingsbanen er for kort til at tage de større fly, som benyttes i rutetrafikken på Island og Grønland, og som ellers regelmæssigt eller efter behov kunne mellemlande på Færøerne. Der er endvidere i perioder langvarige forsinkelser, som skyldes tåge i forbindelse med vanskelige indflyvningsforhold. Under sin befarung i juli måned 1971 erfarede trafikudvalget, hvor utilfredsstillende forholdene er, og hvor dramatisk en rejse kan forme sig. Både ved ankomsten til og ved afrejsen fra Færøerne var der meget væsentlige forsinkelser, som ganske ændrede det fortsatte program for en møderække i Island. Særlig grelt virker det, når livsnødvendige flyvninger ikke kan gennemføres, f. eks. med patienter, som skal til specialbehandling på danske hospitaler.

Udvalget er klar over, at der gennem lang tid har været arbejdet med spørgsmålet om anlæg af en ny lufthavn, at der har været forhandlinger mellem de danske og færøske myndigheder, og at det herved er aftalt at nedsætte et blandet dansk-færøsk udvalg, som skal fremkomme med indstilling om, hvilket af de foreliggende projekter der skal gennemføres. Udvalget finder, at Nordisk Råd ikke kan tage stilling til spørgsmålet om placeringen af en ny lufthavn på Færøerne, men vil dog fremhæve det ønskelige i, at det videre arbejde med spørgsmålet søges fremskyndet, idet anlæg af en mere tidssvarende lufthavn på Færøerne vil betyde forbedrede trafikforhold ikke alene til Danmark, men også til de øvrige dele af Norden.

Island og Grønland er relativt velforsynede med flyvepladser. For disse landes vedkommende består problemet i at nedbringe priserne på flyverejser.

I denne sammenhæng må transittrafikken også tages i betragtning. Allerede nu mellemlander en del af den nordatlantiske trafik på Island eller Grønland, og hvis man kan forøge denne andel, forøger man også rejsemulighederne til og fra de to områder. Det fortjener at overvejes, i hvilken udstrækning man kan satse på at opnå praktiske resultater ad denne vej.

Relationerne mellem ruteflyvning og charterflyvning er af afgørende betydning for prispolitikken. Begge kategorier er nødvendige. Den optimale fordeling mellem de to kategorier af flyvevirksomhed ud fra et pris- og omkostningssynspunkt bør man søge at finde på grundlag af realistiske undersøgelser og beregninger.

Som det fremgår af, hvad udvalget har anført i det foregående, drejer det sig her om store problemer, der er vanskelige at løse. De har også stor praktisk rækkevidde, men er tillige af principiel betydning. Blandt de særlige spørgsmål, som må tages i betragtning under et udredningsarbejde, kan nævnes følgende: I hvilken udstrækning bør selvfinansie-

ringsprincippet finde anvendelse? Hvis nogen form for subvention bliver påkrævet, hvem skal så yde den? I hvilket omfang drejer det sig om nordiske spørgsmål og i hvilket omfang om interne danske problemer? Besvarelsen af disse og lignende spørgsmål er afhængig af, hvilken grad af nordisk solidaritet med de mest isolerede det er realistisk at regne med i dag.

Grundproblemet er at nedbringe priserne for transport mellem Island, Færøerne og Grønland indbyrdes og mellem disse områder og det øvrige Norden. Spørgsmålet er, om det vil være rimeligt at betragte Norden som en helhed og gennem den førte transportpolitik skabe lettelser for samkvemmet på samme måde som i det enkelte land, hvor man sørger for transportmuligheder for de mest isolerede dele. Dette kan f. eks. ske ved offentlig drift, ved ydelse af subventioner til de pågældende skibs- og flyruter eller ved, at de selskaber, der driver ruterne, pålægges at udføre befordringen til fastsatte priser, mod at det offentlige garanterer en vis belægning. Udvalget finder, at dette spørgsmål er centralt og må tages op ved en kommende undersøgelse af Nordisk Ministerråd.

Udvalget indstiller,

at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd at foretage en undersøgelse af, hvorledes trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden kan udbygges og billiggøres.

København, den 30. november 1971

Magnus Andersen (A) Kresten Damsgaard (V) Veikko Hanhiova (K)

Svend Horn (S) Martha Johannessen (A) Aksel Larsen (SF)

Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s) Cecilia Nettelbrandt (fp)

Erling Norvik (H)

Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Medlemsförslag

om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna

(Väckt av Erling Engan, Svend Haugaard, Ingemar Mundebo, K. Axel Nielsen och Thorstein Treholt)

Frågan om generellt avskaffande av viseringstvånget har länge stått på dagordningen för de nordiska utrikesministermötena. Försöken att uppnå enighet om att avskaffa viseringstvånget för alla utlänningar har emellertid hittills icke givit resultat. Den stora strömmen av resenärer till våra länder är redan befriade från viseringstvånget, men detta tvång upprätthålles alltjämt i fråga om medborgare från vissa östeuropeiska och utomeuropeiska länder, med vilka avtal om ömsesidigt upphävande av viseringar ännu icke träffats. De nordiska länderna tillämpar därvidlag något olika praxis.

Viseringstvång infördes i en kristid för att möjliggöra en kontroll av inresande från vissa länder. Som skäl för ett fortsatt bibehållande av det generella viseringstvånget har på senare tid särskilt anförts att Norden eljest skulle kunna översvämmas av icke önskvärda utlänningar från vissa utomeuropeiska länder, vilka uppehåller sig i Europa. Man fruktar att de söker komma in i Norden under sken av att vara turister men sedan stannar och söker arbete.

En oreglerad invandring kan vålla vissa svårigheter. För att kunna komma tillrätta med sådana problem gjordes i ett skede i Sverige vissa ändringar i landets utlänningslagstiftning. Sedan dess synes några svårigheter av oreglerad invandring icke ha uppkommit för Sveriges del. Den ordning som nu tillämpas i de flesta nordiska länder innebär att den som vill ta arbete i landet måste ansöka om arbetstillstånd före inresan.

En visering för utlänning, som kommer till något nordiskt land utan arbetstillstånd, gäller i allmänhet för en tid av tre månader. Denna tid kan förlängas, men utlänningen kan regelmässigt inte få tillstånd att arbeta utan att först lämna landet och insända ansökan utifrån. Det är under sådana förhållanden svårt att se hur riskerna för en ökad invandring kan åberopas som skäl emot avskaffande av viseringarna.

Säkerhetshänsyn har ibland också ansetts motivera upprätthållande av visumtvång. Dessa torde dock få tillgodoses på i huvudsak annat sätt.

I ett modernt samhälle bör förekommande hinder för en fri resandeström över gränserna i möjligaste mån avskaffas. Tiden är därför nu kommen att häva viseringstvånget. Det drabbar ett begränsat antal resenärer, som ibland

har stora besvär att få visering och som ofta får vänta länge därpå. Envar som har ett giltigt pass bör kunna röra sig fritt mellan länderna.

För Nordens del tillkommer den rent praktiska synpunkten att visum beviljas av varje nordiskt land för sig. Olikartad praxis kan därvid förekomma. Emellertid är passgranskningen upphävd mellan de nordiska länderna. Följden blir att den som fått visum till ett land i realiteten kan okontrollerat inresa i övriga.

Under hänvisning til det anförda får vi föreslå,

att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att avskaffa det generella viseringstvånget.

Oslo, København och Stockholm i maj 1970

Erling Engan (Sp)

Svend Haugaard (RV)

Ingemar Mundebo (fp)

K. Axel Nielsen (S)

Thorstein Treholt (A)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband s. 52).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om ophævelse af viseringstvangen i de nordiske lande.

Udvalget har behandlet sagen på møder den 21. november 1970 i Jönköping, den 7. maj 1971 i Lahti, den 1. november 1971 i Stockholm og den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors.

I mødet den 21. november 1970 deltog statsrådet Lennart Geijer, Sverige. I mødet den 7. maj 1971 deltog justitieminister Mikko Laaksonen, Finland. I møderne den 1. november og den 21. december 1971 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige, og i mødet den 21. december 1971 deltog tillige justitieminister K. J. Lång, Finland, og statsråd Oddvar Berrefjord, Norge.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at anbefale de nordiske regeringer at afskaffe den generelle visumtvang.

Forslagsstillerne henviser til, at spørgsmålet i lang tid har været behandlet på nordiske udenrigsministermøder, uden at der er opnået enighed om afskaffelse af viseringstvangen for alle udlændinge. Problemet er aktuelt for statsborgere fra visse østeuropæiske og ikke-europæiske lande.

Forslagsstillerne mener, at risikoen for øget indvandring af ikke-ønskede tilrejsende ikke kan påberåbes til støtte for kravet om visum. Heller ikke sikkerhedshensyn kan motivere opretholdelse af ordningen, som ikke bør forekomme i et moderne samfund. Visumtvangen rammer kun et begrænset antal rejsende, som kan have stort besvær ved ordningen, og uensartet praksis kan i øvrigt forekomme mellem de nordiske lande.

Medlemsforslaget er fremsat i maj måned 1970.

2. Remissyttringer

Udtalelser om forslaget er indhentet fra følgende myndigheder:

Danmark:

Udenrigsministeriet.
Justitsministeriet.

Finland:

Ministeriet för inrikesärendena.

Norge:

Utenriksdepartementet.
Justis- og politidepartementet.

Sverige:

Svenska ambassaden i Moskva.
 Svenska ambassaden i Warszawa.
 Svenska ambassaden i Beirut.
 Rikspolisstyrelsen.
 Rikspolisstyrelsen, säkerhetssektionen i Malmö.
 Statens invandrarverk.
 Länsstyrelsen i Stockholms län.
 Länsstyrelsen i Malmöhus län.
 Länsstyrelsen i Värmlands län.
 Länsstyrelsen i Norrbottens län.
 Länspolischefen i Norrbottens län.
 Stockholms polisdistrikt.
 Handens polisdistrikt.
 Lidingö polisdistrikt.
 Märsta polisdistrikt.
 Märsta polisdistrikt, passkontrollen, Stockholm—Arlanda.
 Nacka polisdistrikt.
 Norrtälje polisdistrikt.
 Södertälje polisdistrikt.
 Täby polisdistrikt.
 Helsingborgs polisdistrikt.
 Helsingborgs polisdistrikt, utlänningssektionen.
 Malmö polisdistrikt, utlänningssektionen.
 Trelleborgs polisdistrikt.
 Ystads polisdistrikt.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Udenrigsministeriet og *Justitsministeriet* henviser til, at den danske regering er indstillet på at stræbe efter ophævelse af visumkravet for turister. Der må være nordisk enighed om et sådant skridt, og ophævelse af visumtvang over for andre lande sker for tiden på basis af gensidighed, efter at spørgsmålet i hvert enkelt tilfælde har været forhandlet i det nordiske udlendingsudvalg. Udviklingen i den internationale kriminalitet tilsiger, at der ikke ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt sker en uheldig forringelse af kontrolmulighederne.

Ministeriet för inrikesärendena mener ikke ensidigt at kunne anbefale ophævelse af viseringstvangen i de nordiske lande og henviser herved til Danmarks, Norges og Sveriges holdning og den nordiske pasunion af 1957.

Utenriksdepartementet og *Justisdepartementet* henholder sig til, at Norge under forudsætning af en fællesnordisk holdning er villig til ensidigt at ophæve viseringstvangen over for borgere fra alle anerkendte stater uden for Europa. Fra norsk side vil man ikke kunne ophæve visumtvangen for borgere fra stater i Europa, men mindre dette sker på basis af gensidighed.

De svenske ambassader i Moskva og Warszawa mener, at viseringstvangen kan ophæves ud fra et praktisk synspunkt, men tager forbehold over for ordningens sikkerhedspolitiske betydning. Man kan ikke gå ud fra, at Sovjetunionen og Polen vil opgive kravet om visum, selv om det sker fra nor-

disk side, idet ordningen blandt andet er en let og bekvem indtægtskilde. Ordningen sikrer tillige ambassaderne mange værdifulde forhandskontakter med delegationer og grupper.

Ambassaden i Beirut og flere af de øvrige svenske myndigheder kan ikke anbefale forslaget om ophævelse af viseringstvungen. Ambassaden mener, at afgifterne bør afskaffes, men kravet om visum til statsborgere i udviklingslandene indebærer blandt andet en beskyttelse af den enkelte, som allerede inden rejsen tvinges til at optage kontakt med en ansvarlig svensk myndighed. *Rikspolisstyrelsen, statens invandrarverk og de fire länsstyrelser* fremhæver, at reglen om gensidighed hidtil har været fulgt og fortsat bør følges, og at de stærke internationale modsætninger — som blandt andet kommer til udtryk i bombetrusler, flykapringer og politiske mord — bestemt taler imod en yderligere forringelse af de nuværende begrænsede kontrolmuligheder. Den internationale kriminalitet er kraftigt forøget, og visumtvangens betydning ud fra et sikkerhedsmæssigt synspunkt er upåtvivlelig.

3. Udvalget

Det er oplyst under drøftelserne i juridisk udvalg, at Danmark, Norge og Sverige kræver visum for statsborgere fra følgende europæiske lande: Albanien, Andorra, Polen, Sovjetunionen, Tjekkoslaviet, Ungarn og Østtyskland. Det samme gælder for Finlands vedkommende, dog med undtagelse for så vidt angår Ungarn, idet der mellem Finland og Ungarn ikke stilles krav om visum.

Af remissytringerne fremgår, at man fra regeringernes side er indstillet på at opretholde en fællesnordisk holdning til spørgsmålet om yderligere ophævelse af visumtvungen, hvilket blandt andet hænger sammen med den eksisterende nordiske pasunion. Spørgsmålet har været drøftet på møder mellem udenrigsministrene og har været behandlet i det nordiske udlændingsudvalg. Det har hidtil været antaget, at man kun vil ophæve kravet om visum på basis af gensidighed, d. v. s. at visumtvungen i forhold til borgere fra en fremmed stat kun ophæves, såfremt man kan opnå en aftale med denne stat om tilsvarende rettigheder for nordiske borgere. Dog har den norske regering fastholdt, at den vil være villig til ensidigt at ophæve visumtvungen for borgere fra alle stater uden for Europa, der er anerkendt af Norge.

Under de mundtlige drøftelser med justitsministrene har disse tilkendegivet, at det fortsat er regeringernes principielle opfattelse, at man er positivt indstillet over for tanken om en generel ophævelse af kravet om visum. Man anser det for hensigtsmæssigt for at nå dette mål, at de nordiske lande fastholder kravet om gensidighed, og under de øjeblikkelige omstændigheder er der ikke udsigt til, at man i Norden ensidigt og generelt kan afskaffe visumtvungen.

Udvalget vil fremhæve betydningen af, at de nordiske lande fastholder det principielle mål, at kravet om visum fuldstændig bør ophæves. Man kan tiltræde, at dette bør ske på basis af gensidighed, blandt andet fordi det er

væsentligt, at nordiske statsborgere får lige så fri adgang til at rejse til fremmede lande, som indbyggerne derfra har i Norden. Kravet om gensidighed kan således ikke tages som udtryk for, at man fra udvalgets side afviser tanken om ophævelse af viseringstvungen, men må tværtimod anses som et middel, hvorved dette mål kan realiseres.

Efter udvalgets opfattelse kunne man eventuelt overveje at lade visum meddelt i et af de nordiske lande omfatte de øvrige nordiske lande, men dette problem må antages at ligge på kanten af medlemsforslaget, og er derfor ikke forfulgt videre.

Udvalget indstiller herefter,

at Nordisk Råd ikke foretager videre i anledning af medlemsforslaget om ophævelse af viseringstvungen i de nordiske lande.

Helsingfors, den 21. december 1971

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>Georg C. Ehrnrooth (Sv)</i>	<i>Yngve Holmberg (m)</i>
	(Fung. formand)	
<i>Pertti Salolainen (Kok)</i>	<i>Helge Seip (V)</i>	<i>Erland Steenberg (Sp)</i>
	<i>Johan Støa (A)</i>	

Reservation

Undertegnede medlemmer af udvalget kan ikke tiltræde foranstående udtalelse. Efter vor opfattelse er der ikke fremført afgørende og tungtvejende grunde for at opretholde visumtvang over for noget land. Denne ordning er indført i en krisesituation under den 1. verdenskrig, og den er ulogisk af sikkerhedsmæssige grunde, da den kun opretholdes over for nogle fremmede lande. Det kan af samme årsag heller ikke anerkendes, at ordningen kan have nogen særlig betydning for forebyggelse eller opklaring af kriminalitet, hvad enten det drejer sig om politiske forbrydelser eller andre lovovertrædelser som f. eks. indsmugling af narkotika. Vi peger i denne forbindelse på, at der ikke stilles krav om visum for borgere fra visse lande, der må anses som hovedleverandører af narkotiske stoffer, og at det af en række svenske politimyndigheder antages, at kravet om visum næppe har nogen effektiv virkning med hensyn til bekæmpelse af kriminalitet.

Risikoen for en forøget indvandring kan heller ikke påberåbes som argument for at opretholde kravet om visum, idet erfaringerne tyder på, at der ikke bliver tale om masseindvandring fra lande med et stort befolkningsoverskud, selv om visumtvungen ophæves. De foreliggende udtalelser om medlemsforslaget viser da også, at der ikke er fuldstændig enighed om, at man bør opretholde ordningen, og flere af de instanser, der til daglig arbejder med problemerne, afviser, at ordningen har praktisk betydning. Det kan antagelig også drages i tvivl, om der altid og alle steder af de udsendte re-

præsentationer foretages en virkelig betydningsfuld orientering af personer, der søger visum til et af de nordiske lande.

Det bør fremhæves, at visum udfærdiges for hvert enkelt af de nordiske lande, og at visum til for eksempel Danmark således ikke gælder til indrejse i noget af de andre nordiske lande. Da der imidlertid kun foretages en begrænset kontrol af rejsende mellem de nordiske lande, er det umuligt at kontrollere, om personer med visum til Danmark rejser videre til et andet af de nordiske lande.

Vi mener derfor, at kravet om visum i virkeligheden kun opretholdes af udenrigspolitiske grunde, og ophævelse af visumtvangen over for borgerne i et fremmed land betragtes som en form for særlig anerkendelse af dette land. En sådan tankegang kan ikke berettige ordningens opretholdelse, og det må antages, at visumtvangen helt vil forsvinde, hvis man blot tager skridt til at opløse de nuværende stivnede fronter. De nordiske lande kan her vise et eksempel til efterfølgelse.

Vi indstiller derfor,

at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne generelt at afskaffe kravet om visum ved indrejse til et nordisk land.

Helsingfors, den 21. december 1971

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Orla Møller (S)

Medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola

(Väckt av Leif Cassel)

Under de senaste decennierna har i de nordiska länderna genomförts en nordisk arbetsmarknad för olika grupper sjukvårdspersonal som läkare, tandläkare och sjuksköterskor. Inom en snar framtid kan en sådan förväntas även för veterinärer i anledning av en rekommendation från Nordiska rådet (*rek. nr 19/1958*). Vissa av de nordiska länderna har redan infört sådana nationella bestämmelser att möjlighet nu föreligger för veterinär att tjänstgöra i annat nordiskt land än det där examen avlagts. Ett resultat av rekommendationen är även att föreliggande olikheter i de nordiska ländernas veterinärutbildning utjämnats. I dagens läge kan veterinärutbildningen i de nordiska länderna därför jämföras.

Veterinärmedicinsk forskning och undervisning har i likhet med andra discipliner inom universitet och högskolor undergått en stark utveckling under de senaste decennierna. Tendensen på universitets- och högskoleområdet är i dag att sammanslå utbildningscentra och forskningscentra till större enheter. För veterinärhögskolornas del aktualiseras här frågan om en sammanslagning eller införlivning med andra medicinska eller naturvetenskapliga institutioner för att på så sätt åstadkomma större enheter. I detta sammanhang blir frågan om de nordiska veterinärhögskolornas lokalisering aktuell. Dessa är, såvitt rör Danmark, Norge och Sverige, i dag placerade inom storstadsområden. Detta kan te sig mindre naturligt med hänsyn till att dessa högskolor bl. a. har till ändamål att forska och undervisa i husdjursjukdomar och därför borde vara förlagda till ett så djurrikt område som möjligt.

Lokaliseringsfrågan och tendenser i riktning mot integration av veterinärmedicinen med andra medicinska och naturvetenskapliga forskningsenheter har väckt tanken att skapa en gemensam veterinärhögskola. Den pågående specialiseringen inom veterinärmedicinen talar för en utveckling i denna riktning. Redan i dag är kravet på en avsevärt ökad specialisering inom veterinärmedicinen akut. Det är svårt att tillgodose på nationellt plan. Vid planering av den fortsatta veterinärmedicinska utbyggnaden måste man se decennier framåt i tiden. Behovet av specialisering kan förutses efterhand bli så stort, att nationella lösningar blir otillräckliga. En nordisk veterinärhögskola ter sig som det naturliga slutmålet i detta utvecklingsperspektiv.

En gemensam nordisk veterinärhögskola skulle bli ändamålsenlig ur många synpunkter. Den skulle bilda en tillräckligt stor vetenskaplig en-

het inom ett relativt specialiserat område av medicinen. Härigenom skulle man lättare kunna följa med utvecklingen och få ekonomiska möjligheter att anskaffa en effektiv utrustning för avancerad forskning. Även utbildningen skulle i hög grad kunna rationaliseras. Det blir icke möjligt för de olika nordiska veterinärhögskolorna att var för sig framskaffa de personella och ekonomiska resurser som behövs för alla förekommande specialiteter.

Forskarutbildningen kommer att ställa allt större krav på de akademiska lärosätena. Denna utbildning kan i avsevärd grad rationaliseras inom en större enhet. En gemensam veterinärhögskola skulle även fylla en angelägen uppgift såvitt gäller post-graduate-utbildning av veterinärer från utvecklingsländer. Även för den specialutbildning inom veterinärmedicinen, som nordiska veterinärer med uppdrag i utvecklingsländer behöver, skulle en gemensam skola ha en viktig uppgift. Inom en gemensam veterinärhögskola skulle slutligen högt ställda krav på veterinärmedicinsk forskning och undervisning såvitt gäller animalieproduktion och kontroll av animaliska livsmedel kunna uppfyllas på ett ekonomiskt sätt.

Ett samgående vad gäller livsmedelshygienen i Norden skulle på sikt underlättas av att veterinärutbildningen blev samnordisk.

En nordisk veterinärhögskola bör lokaliseras till ett område, där erforderligt djurmaterial för grundutbildning av veterinärer i de ämnen som krävs för en rationell förebyggande och kurativ husdjursjukvård finns. Vid val av placeringsort för en sådan nordisk högskola bör behovet av kontakt med andra akademiska grenar framför allt på det medicinska planet även beaktas. Kontakt måste även finnas med forskning inom livsmedelshygienen.

Det bör tilläggas att — även sedan de nordiska länderna gått samman för att skapa en gemensam nordisk veterinärhögskola — viss del av utbildningen av veterinärer bör läggas utanför denna högskola. Den kliniska utbildningen bör nämligen förläggas till speciella kliniska stationer i respektive länder för att den blivande veterinären under studietiden skall komma i direkt kontakt med hemlandets miljö och dess speciella veterinärmedicinska problem.

Vid en i Norge under sommaren 1970 ordnad nordisk veterinärkongress har den norske lantbruksministern framhållit värdet av en nordisk veterinärhögskola och därvid åberopat i stort sett samma skäl för grundandet av en gemensam högskola som här ovan anförts.

Med hänvisning till det anförda får jag hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för grundande av en nordisk veterinärhögskola.

Stockholm i augusti 1970

Leif Cassel (m)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 76).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 27 och 28 april 1971 samt den 17 och 18 augusti 1971.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för grundande av en nordisk veterinärhögskola.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Danmark

Undervisningsministeriet.
Veterinærmedicinsk Forening.
Landbrugsraadet.
Den Danske Dyr lægeforening.

Finland

Undervisningsministeriet.
Lantbruksministeriet.
Högskolerådet.
Statens medicinska kommission.
Veterinärmedicinska högskolan.
Finlands veterinärförbund.
Lantbruksproducenternas centralförbund.

Norge

Landbruksdepartementet.
Norges veterinærhøgskole.
Veterinærinstituttet.
Den norske veterinærforening.

Sverige

Universitetskanslersämbetet.
Veterinärstyrelsen, allmänna byrån.
Karolinska institutet, medicinska fakulteten.
Uppsala universitet, rektorsämbetet.
Uppsala universitet, medicinska fakulteten.
Veterinärhögskolan, styrelsen.

Veterinärhögskolan, lärarkollegiet.

Sten-Erik Olsson, professor vid veterinärhögskolan.

Organisationskommittén för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV).

Sveriges lantbruksförbund.

Sveriges veterinärförbund.

De flesta remissinstanser ställer sig negativa till förslaget om samnordisk grundutbildning för veterinärer vid en för länderna gemensam högskola. Däremot förordas allmänt ökat nordiskt samarbete om specialiserad undervisning och forskning på veterinärmedicinens område.

Undervisningsministeriet i Danmark hänvisar till den kartläggning av det nordiska kultursamarbetet som det nordiska kulturavtalet aktualiserar. Ministeriet finner det mot bakgrund härav vara principiellt önskvärt med återhållsamhet beträffande främjande av projekt, som inte genom systematisk prioritering ställts i relation till mera allmänna mål för samarbetet. *Den Danske Dyrægeforening* framhåller att det framtida behovet av veterinärer och möjligheterna att samordna veterinärutbildningen med övrig högre utbildning är av avgörande betydelse vid prövningen av frågan om en gemensam nordisk veterinärhögskola. Föreningen föreslår därför att man avvaktar utvecklingen och de möjligheter denna kan erbjuda för en centralisering av utbildningen på området till en gemensam högskola. *Veterinærmedicinsk Forening* i Danmark anser att en gemensam nordisk veterinärhögskola knappast är önskvärd med hänsyn till att dess värdland skulle bli dominerande i fråga om antalet studenter och till att en eventuell europeisk integrering skulle locka danska studenter från den nordiska utbildningen till läroanstalter på kontinenten. Ett nordiskt samarbete på veterinärutbildningens område är dock enligt föreningens mening att rekommendera inom tropmedicinen och efterutbildningen. *Landbruksraadet* i Danmark saknar i medlemsförslaget en tillräcklig grund för ett ställningstagande i frågan men framhåller generellt det positiva i att veterinärer får tillfälle att praktisera vid olika nordiska veterinärhögskolor.

Högskolerådet, till vars yttrande *undervisningsministeriet* ansluter sig, *lantbruksministeriet*, *veterinärmedicinska högskolan* och *Lantbruksproducenternas centralförbund* i Finland anser det inte vara ändamålsenligt att grunda en gemensam nordisk veterinärhögskola men förordar en utredning av förutsättningarna för inrättande av samnordisk specialutbildning på veterinärmedicinens område. Enligt *statens medicinska kommissions* i Finland tolkning av medlemsförslaget skulle den föreslagna högskolan i huvudsak vara ett internationellt forskningscentrum och en högskola av typen "postgraduate school". Mot bakgrund av att vissa uppgifter inom veterinärmedicinen, såsom forskning och fortbildning, inte kan skötas tillräckligt effektivt nationellt tar

kommissionen inte avstånd från tanken på en samnordisk veterinärmedicinsk högskola men framhåller det permanenta behovet av högskolor i varje land på grund av frågor betingade av nationella förhållanden. *Finlands veterinärförbund* anser att förslaget inte har reella möjligheter att förverkligas. Beträffande samnordisk fortbildning på området framhåller förbundet, att sådan utbildning inte skulle förutsätta någon ny högskola utan att kursverksamhet kunde anordnas vid förefintliga utbildningsanstalter.

Lantbruksdepartementet i Norge instämmer i yttranden från *Norges veterinärhøgskole* och *Den norske veterinærforening*. Norges veterinärhøgskole finner att veterinärhögskolorna har ett antal särskilda och lokala uppgifter att lösa och dessa kräver en fullständig högskola åtminstone för Norges vidkommande. Högskolan hänvisar även till att jordbruket står inför en period med komplicerade marknadsproblem, vilket gör det nästan omöjligt att beräkna utvecklingen med så stor säkerhet som det praktiskt och ekonomiskt mycket omfattande medlemsförslaget förefaller att förutsätta. Högskolan rekommenderar dock en utredning rörande vidareutbildning (organiserad forskarutbildning) och specialistutbildning. Den norske veterinærforening menar att det forskningsmässigt kunde innebära vissa fördelar med en gemensam forskningsinstitution. Föreningen anser att den föreslagna specialutbildningen för uppdrag i utvecklingsländer bäst kunde äga rum vid en gemensam institution i anknytning till en existerande högskola. Samarbete om specialiserad forskning kan enligt föreningens uppfattning åstadkommas genom en prioritering av institutets verksamhet. Avslutningsvis finner föreningen det vara oändamålsenligt att inrätta en gemensam veterinärhögskola. Med hänvisning till yttrandena från Norges veterinärhøgskole och Den norske veterinærforening betecknar lantbruksdepartementet det som fördelaktigt med en koordinering av specialutbildningen inom de veterinärmedicinska fackområdena.

Veterinærinstituttet i Norge ser från undervisningssynpunkt inte några fördelar med en gemensam nordisk veterinärhögskola. Av intresse är dock enligt institutets mening att få utrett spørsmålet om inrättande av ett gemensamt nordiskt veterinärmedicinskt forskningsinstitut för vidareutbildning av forskare och för specialisering, möjligtvis med anknytning till ett medicinskt forskningscentrum.

Universitetskanslersämbetet i Sverige avstyrker förslaget med hänvisning till olägenheterna för de olika länderna genom en koncentrerad av veterinärutbildningen och det nyligen fattade beslutet om placering av den svenska veterinärhögskolan till Uppsala. Även *veterinärstyrelsens allmänna byrå* i Sverige betecknar förslaget som orealistiskt med tanke på den svenska utbyggnaden. *Rektorsämbetet vid Uppsala universitet* framhåller att ett nära samarbete mellan olika vetenskapsgrenar såsom de medicinska, naturvetenskapliga, farmaceutiska, skogsvetenskapliga

och veterinärmedicinska bör vara av avgörande betydelse vid bedömningen av förslaget om en gemensam nordisk veterinärhögskola. *Universitetets medicinska fakultet* betonar likaså betydelsen av nära kontakter mellan discipliner inom medicin och naturvetenskap och en eventuell nordisk veterinärhögskola. En nordisk samordning på veterinärmedicinens område skulle enligt fakultetens mening inte underlätta ett dylikt samarbete. Specialutbildningen på området kan enligt fakultetens uppfattning vidare skötas vid de olika högskolorna för ett inter-nordiskt studerandematerial. *Karolinska institutets medicinska fakultet* anser materialet i saken vara för knapphändigt för ett ställningstagande. *Veterinärhögskolans styrelse* i Sverige betecknar förslaget om en nordisk veterinärhögskola som intressant, men med hänsyn till den svenska planeringen på området anser styrelsen tidpunkten för den föreslagna utredningen inte vara väl vald. En utredning kunde olyckligt försena den svenska flyttningen av högskolan. Högskolans *lärarkollegium* är med undantag av en medlem, som bifogat en *reservation* till yttrandet, dock av den meningen att en långt gående integration på sikt ter sig som enda möjliga vägen att få tillräckliga resurser och att tiden därför är mogen för en allsidig utredning om de praktiska möjligheterna att på nordisk basis skapa ett veterinärmedicinskt forsknings- och undervisningscentrum. I likhet med veterinärhögskolans lärarkollegium understöder *Sveriges veterinärförbund* medlemsförslaget.

Organisationskommittén för omlokalisering av veterinärhögskolan och statens veterinärmedicinska anstalt (OKV) i Sverige och *Sveriges lantbruksförbund* finner det vara oförenligt med de svenska ställningstagandena att förorda medlemsförslaget.

3. Utskottet

Förslagsställaren har hemställt om en utredning av möjligheterna för inrättande av en gemensam nordisk veterinärhögskola, till vilken bl. a. grundutbildningen av veterinärer i de olika nordiska länderna skulle förläggas. Vissa remissinstanser anser att de nationella högskolorna redan nu eller efter pågående utbyggnad kan möta grundutbildningskraven vad gäller de yttre resurserna. Trots fördelarna av ökade resurser genom en sammanslagning av grundutbildningen förutsätter enligt utskottets förmenande agrara, geografiska och klimatiska olikheter högskolor på olika håll i Norden för utbildning av veterinärer, som är förtrognas med särskilda förhållanden i de enskilda länderna. En koncentration av denna utbildning till en gemensam högskola och en förläggning av denna till en ort utanför de egentliga universitetsstäderna — såsom i medlemsförslaget antyds — kunde enligt utskottets uppfattning leda till att den viktiga samverkan mellan veterinärmedicinen och andra vetenskapsgre-nar, närmast humanmedicin, naturvetenskap och jordbruksvetenskap, försvåras. Utskottet bedömer det som angeläget att den veterinärmedi-

cinska utbildningen äger rum i nära anslutning till den högre utbildningen i övrigt.

Utskottet vill understryka värdet av att länderna, vilket i medlemsförslaget även framhålls, eftersträvar att avlägsna olikheterna mellan ländernas veterinärutbildning. I synnerhet har arbetet med rådets rekommendation nr 19/1958 om gemensam arbetsmarknad för veterinärer verkat i riktning mot en ökad samordning av veterinärutbildningen. Utskottet utgår från att den överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för veterinärer, som i en snar framtid kommer att ingås mellan de nordiska länderna, skall bidra till att veterinärernas utbildning i de nordiska länderna ytterligare samordnas.

Även om det enligt utskottets bedömning i detta skede inte kan anses ändamålsenligt att utreda förutsättningarna för en koncentrerad grundutbildning av veterinärer till en institution i Norden, föreligger uppenbara behov för en ökad nordisk integrering på den veterinärmedicinska forskningens område och på veterinärutbildningens övriga områden. I de enskilda länderna finns inte i alla avseenden tillräckliga möjligheter för en tillfredsställande forskningsverksamhet eller specialiserad utbildning inom veterinärmedicinen. Utskottet finner det därför vara önskvärt att de nordiska länderna genom ett gemensamt utnyttjande av såväl personella som ekonomiska resurser strävar att lösa uppgifter inom veterinärmedicinen, vilka inte kan lösas tillräckligt effektivt i varje land för sig. Detta gäller särskilt forskningsarbete inom vissa specialområden och fortbildning och specialisering för veterinärer.

Medlemsförslaget och remissmaterialet ger inte en tillräcklig grundval för en bedömning från utskottets sida av de mest ändamålsenliga formerna för denna samverkan. Möjligheter synes å ena sidan föreligga för att vid de olika nationella utbildningsinstitutionerna anordna fortbildningskurser för veterinärer genom utnyttjande av specialgrenar inom veterinärmedicinen i de olika länderna. Å andra sidan vill utskottet inte taga avstånd från tanken på inrättande av en gemensam institution, vid vilken huvudvikten läggs på forskningsverksamhet som inriktas på lösning av gemensamma veterinärmedicinska problem. En dylik institutionalisering kunde möjliggöra att forskningsresultat uppnås snabbare och effektivare än om forskning utförs på olika håll i Norden. Frågan om en nordisk integrering inom veterinärmedicinsk forskning och fortbildning anser utskottet böra prövas utgående från analyser av behovet av veterinärer i framtiden och från en planering av det nordiska samarbetet om högre utbildning, särskilt inom veterinärmedicinen närstående vetenskapsområden.

Mot bakgrund av att tillräcklig grundval i detta nu saknas för ett ställningstagande beträffande ändamålsenliga samarbetsformer inom veterinärmedicinsk forskning och utbildning föreslår utskottet tillsättande av en utredning. Denna bör särskilt inrikta sig på att utarbeta förslag

till samarbete om specialiserad forskning och utbildning. Vidare bör utredningen behandla möjligheterna att ytterligare samordna grundutbildningen av veterinärer. En dylik fortsatt samordning är enligt utskottets mening nödvändig för att bestämmelserna om gemensam arbetsmarknad skall få en tillämpning som främjar den fria rörligheten för den veterinära arbetskraften. Utskottet finner slutligen, att ett ökat nordiskt samarbete om veterinärmedicinsk forskning och undervisning är ägnat att på sikt öka samordningen av livsmedelskontrollen samt produktionen och distributionen av vaccin.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete på veterinärmedicinens område, särskilt beträffande forskning och specialiserad utbildning för veterinärer.

Kuopio den 17 augusti 1971

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Jo Benkow (H)</i>	<i>Per Bergman (s)</i>
<i>Niels Eriksen (V)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Tage Johansson (s)</i>
<i>Eysteinn Jónsson (F)</i>	<i>Niels Matthiasen (S)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>
Förman		
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>	<i>Johan Støa (A)</i>
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Medlemsförslag

om en gemensam nordisk samepolitik

(Väckt av Eric Carlsson, Veikko Hanhiova, Svend Haugaard, Ingemar Mundebo och Thorstein Treholt)

Samerna utgör i Finland, Norge och Sverige en etnisk minoritetsgrupp, som varit och är bärare av en speciell kultur och som är medveten om sin särställning. Samernas antal har beräknats till 35 000 å 40 000 med huvuddelen i Norge. De snabba ekonomiska och sociala förändringarna i samhället har lett till allvarliga problem för den samiska gruppen och försvårar samernas möjligheter att bibehålla sin ställning såsom en etnisk minoritet. Denna har i hög grad burits upp av renskötseln som en specifik samisk näringsgren. Med tiden har emellertid renskötseln ändrat karaktär och rationaliserats. Binäringarna jakt och fiske har fått en annan betydelse än förr. Det tidigare samiska självhushållet har upplösts.

Det traditionella samiska näringslivet har icke kunnat utvecklas i takt med de ekonomiska och sociala framstegen på andra samhällsområden och dess utövare når ej upp till samma levnadsstandard som den övriga befolkningen har. Problemet är hur under de förändrade förhållandena ett samiskt samhälle, som ger sina medlemmar ett godtagbart ekonomiskt utbyte och en tillfredsställande service, skall kunna utvecklas med samtidigt bevarande av samernas kulturella särart. En ekonomisk och näringspolitisk aktionsplan för hela det samiska bosättningsområdet på Nordkalotten är nödvändig. Finland, Norge och Sverige bör gå tillsammans om en sådan aktionsplan. Denna bör baseras på grundliga analyser av alla ekonomiska och näringsmässiga möjligheter inom detta område och läggas upp i överensstämmelse med samernas egna önskemål, krav och behov. Ett hållbart ekonomiskt fundament kräves som underlag för en varaktig bosättning i de gamla sameområdena. Endast härigenom kan samerna nå en socialt försvarlig levnadsstandard, som stiger i takt med utvecklingen i det övriga Norden.

Samekulturen är nära knuten till det samiska språket. Ett viktigt led i arbetet på bibehållandet av den samiska kulturen är det fortsatta utvecklandet av det samiska språket. Det torde vara nödvändigt att samerna samlas kring ett "rikssamiskt" språk som kan överleva trycket från majoritetsspråken och vidareutvecklas. Allmänna medel bör beviljas för utarbetandet av en ordbok på samiska inom sådana ämnesområden som teknik och naturvetenskap där samiskan för närvarande är ordfattig. Vidare bör allmänna medel bevil-

jas för utgivande av betydelsefull samelitteratur. Andreas Labbas roman "Anta" skriven på samiska bör t. ex. utkomma av trycket på samiska.

Frågan om inrättande av ett samiskt institut på nordisk grund bl. a. för utbildning av lärare i samiska och för forskning har redan behandlats i Nordiska rådet (*se rekommendation nr 33/1968*). En viktig roll måste tilldelas det planerade institutet som samiskt kulturcentrum. Väsentligt är att Nordiska sameinstitutet får en tillräcklig ekonomisk ram så att det kan utbilda samer till lärare, forskare och kulturarbetare i erforderlig omfattning. Institutet skulle också få stor betydelse då genom anställning vid institutet samer som vill ägna sig åt samekulturella uppgifter där skulle kunna få arbete och vinna utkomst. Ytterligare härdar för samisk kultur med möjlighet att bereda anställning för samer som vill ägna sig åt kulturella uppgifter och arbeta för den samiska kulturen skulle kunna tillskapas inom radioföretagen. Ett samiskt radiokontor skulle kunna anordna gemensamma program på samiska i finsk, norsk och svensk radio.

Särskilda överväganden erfordras vad beträffar de samer, som arbetar eller är bosatta utanför sameområdet och har andra yrken än de traditionella samesysselsättningarna. Det torde bli nödvändigt att stödja dessa grupper i deras strävan att bevara sin etniska egenart.

Vad gäller den ekonomiska basen för samernas fortbestånd som etnisk grupp bör beaktas dels att numera endast en mindre del av samerna uteslutande ägnar sig åt renskötsel, kanske högst 7 000 à 8 000 samer, dels att renskötseln förmår ge bärgning endast åt ett successivt minskande antal människor. I samband med införandet av nya renskötsellagar i Norge och Sverige inom en nära framtid har frågan om rennäringens effektivitet kommit i förgrunden. Från staternas sida planeras åtgärder som syftar till att höja lönsamheten inom näringen.

En annan väsentlig fråga när det gäller samernas ställning nu och i framtiden är de rättsliga förhållandena. Samernas rätt till land och vatten, inklusive rätten till jakt och fiske, är i vissa stycken omtvistad. Ett uttryck härför är de rättegångar som förts och förs i Norge och Sverige med samerna och statliga myndigheter som motparter.

Genom Högesteretts dom i Altevatn-målet 1968 tillerkändes två svenska lappbyar ersättningar för förlorat bete m. m. och denna dom har av samerna tolkats som en avsevärd framgång i deras rättskamp. Även om detta ämne främst är en fråga för domstolarna och icke för de politiska instanserna eller lagstiftningen, är samernas rättsliga förhållanden en faktor som alltid finns i bakgrunden och måste beaktas vid en bedömning av samernas situation i samhället.

De problem som här behandlas är gemensamma för samerna i Finland, Norge och Sverige. De borde därför helst utredas på samnordisk basis. Svenska regeringen avser att tillsätta en utredning om den svenska sameminoriteten i dess helhet och lösandet av denna minoritets olika problem. Ett så-

dant utredningsarbete bör vidgas att avse även förhållandena i Finland och Norge och bli gemensam för alla tre länderna.

Ett sådant samordnat utredningsarbete bör syfta till att ge en överblick över samefrågorna, de kulturella, de ekonomiska och de sociala, i sitt vidare nordiska perspektiv. Åtgärder i de olika länderna bör ej vidtagas endast med hänsyn till nationella förhållanden utan sättas in i ett vidare nordiskt sammanhang. Icke minst vad gäller de kulturella frågorna bör medverkan ske från Nordiska samrådet.

Saken är av brådskande natur. Ett mångårigt utredningsarbete bör därför undvikas. Aktiva krafter bör sättas in för att snarast finna lösningar.

Med anledning av ovanstående får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utforma och realisera en gemensam politik beträffande samerna i syfte att bevara och utveckla denna etniska minoritet och lösa dess mångskiftande problem.

Stockholm, Helsingfors, Köbenhavn och Oslo i september 1970

Eric Carlsson (cp)

Veikko Hanhiova (K)

Svend Haugaard (RV)

Ingemar Mundebo (fp)

Thorstein Treholt (A)

BILAGA 1, Skrivelse till Nordiska rådet från sameseminarieret i Kautokeino under tiden 9—12 december 1970 (*se supplementband, s. 95*).

BILAGA 2, Yttranden (*se supplementband, s. 96*).

BILAGA 3, Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:st Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 11 december 1970 (*se supplementband, s. 132*).

BILAGA 4, Utdrag ur resolutionstexter antagna vid den sjunde nordiska samkonferensen i Gällivare den 11—14 augusti 1971 (*se supplementband, s. 135*).

BILAGA 5

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Till juridiska utskottet har hänvisats medlemsförslag A 302/j om en gemensam samepolitik.

Utskottet har behandlat förslaget på möten i Kautokeino den 14 augusti 1970, i Jönköping den 21 november 1970, i Lahti den 7 maj 1971, i Stockholm den 2 november 1971 och i Helsingfors den 21 december 1971.

Statsråd fru Elisabeth Schweigaard Selmer, Norge, deltog i mötet den 14 augusti 1970. Statsrådet Lennart Geijer, Sverige, deltog i mötet den 21 november 1970. I mötet den 7 maj 1971 deltog justitieminister Mikko Laaksonen, Finland, och statsråd Thorstein Treholt, Norge. Statsråd Thorstein Treholt, Norge, och statsrådet Ingemund Bengtsson, Sverige, deltog i mötet den 2 november 1971.

1. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget går ud på en anbefaling til regeringerne i Finland, Norge og Sverige om at udforme og realisere en fælles politik over for samerne med henblik på at bevare og udvikle denne etniske minoritet og løse dens mangeartede problemer.

Den samiske folkegruppe i de tre lande levede tidligere af renskötsel, jagt og fiskeri. Dette traditionelle næringsgrundlag har ikke kunnet udvikle sig i takt med de økonomiske og sociale fremskridt på andre samfundsområder, og samerne har derfor ikke samme levestandard som den øvrige befolkning.

Dertil kommer, at samernes ret til at udnytte land og vand til en vis grad er omtvistet, hvilket særligt er kommet til udtryk under det retssager, som er ført og føres i Norge mellem samerne og statsmyndighederne.

Endvidere er det et problem af bevare samernes kulturelle egenart. Samekulturen er nært knyttet til det samiske sprog. Det er nødvendigt med støtte for at bevare og videreudvikle dette sprog, blandt andet ved udarbejdelse af en ordbog og udgivelse af litteratur på samisk. Et samisk kulturcentrum vil kunne skabes omkring det planlagte samiske institut, men der fordres økonomiske midler til uddannelse af samer som lærere, forskere og kulturarbejdere.

Forslagsstillerne mener, at alle disse problemer — som er fælles for samerne i Finland, Norge og Sverige — bør undersøges og overvejes på fælles basis. Der må udarbejdes en økonomisk og næringspolitisk plan for hele det samiske område på Nordkalotten, således at samernes levestandard kan øges i takt med udviklingen i det øvrige Norden, uden at man herved fortaber befolkningsgruppens kulturelle særpræg. Ved bedømmelsen må der lægges vægt på samernes egne ønsker.

Et udrdningsarbejde af denne karakter er allerede planlagt i Sverige, men det bør også omfatte Finland og Norge. Målet er så hurtigt som muligt at få et samlet overblik over de økonomiske, sociale og kulturelle samiske problemer i nordisk perspektiv.

2. Remissytringer

Det er indhentet udtalelser om medlemsforslaget fra følgende myndigheder og organisationer:

Nordiska samerådet.

Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselfrågor.

Finland:

Justitieministeriet.

Undervisningsministeriet.

Lantbruksministeriet.

Delegationen för sameärenden.

Kommittén för utvecklande av samernas utbildning.

Länsstyrelsen i Lapplands län.

Organisationen Lapplands renbeteslag vid Uleåborgs universitets studentkår.

Johli Sabmelazzad r. f.

Lapin maakuntaliitto r. y. (Lapplands landskapsförbund).

Samernas förening.

Yrkesfiskarna och -jägarna i Utsjoki r. f.

Förening för samisk kulturvård.

Norge:

Landbruksdepartementet.

Nordisk samarbeidsorgan for same- och reindriftsspörsmål (den norske delegation).

Sverige:

Svea hovrätt, vattenöverdomstolen.
 Kammarkollegiet.
 Universitetskanslersämbetet.
 Skolöverstyrelsen.
 Lantbruksstyrelsen.
 Rennäringsnämnden.
 Umeå universitet, humanistiska och samhällsvetenskapliga fakulteterna.
 Länsstyrelsen i Västerbottens län.
 Länsstyrelsen i Norrbottens län.
 Svenska samernas riksförbund.
 Same-Ätnam, förening för samisk kultur.

Disse udtalelser kan sammenfattes således:

Forslaget *anbefales af justitieministeriet, lantbruksministeriet, Förening för samisk kulturvård, universitetskanslersämbetet, länsstyrelsen i Västerbottens län* (for så vidt angår kulturbestræbelserne og tilvejebringelse af objektiv information om samiske spørgsmål), *Umeå universitet* og *Svenska samernas riksförbund* (for så vidt det interne svenske udredningssamarbejde ikke på nogen måde forsinkes på grund af en udvidelse til Finland og Norge, i hvilken henseende man har dårlige erfaringer).

Forslaget *anbefales ikke af Nordiska samerådet, Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselrågor, undervisningsministeriet, delegationen för sameärenden, Landbruksdepartementet, kammarkollegiet, skolöverstyrelsen og lantbruksstyrelsen*. Denne konklusion kommer remissinstanserne imidlertid til med forskelligt udgangspunkt. Samarbejdsorganet for same- og rendriftsspørgsmål, departementerne og de statslige myndigheder mener gennemgående, at medlemsforslaget er overflødig, idet den efterlyste fællesnordiske politik må anses for varetaget gennem de allerede etablerede organer eller vil kunne opnås ved oprettelsen af det samiske institut. Samernes organisationer er derimod afvisende overfor tanken om yderligere udredning, fordi de frygter, at dette vil blive meget tidskrævende, og i realiteten blot vil blive benyttet som begrundelse for påny at udskyde alle reformer. Efter samernes opfattelse behøves nu penge og praktisk politik i stedet for yderligere udredning og diskussion.

Svea hovrätt anfører, at forholdene for samerne i Finland, Norge og Sverige for øjeblikket er så ulige, at muligheden for med et slag at realisere en fællesnordisk samepolitik vil volde betydelige vanskeligheder. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* anser tanken om et "samisk samfund" i økonomisk og social henseende som urealistisk.

3. Utskottet

Det totala antalet samer i Norden uppgår till mellan 45 000 och 50 000, varav c:a 35 000 i Norge, 10 000 i Sverige, 3 000 i Finland. Dessutom finns över 2 000 samer i Sovjetunionen (Kolahalvön). Exakta aktuella uppgifter om den demografiska och yrkesmässiga fördelningen saknas. Finland genom-

12—710120. Nordiska rådet.

förde 1962 en folkräkning av samerna och en liknande är under utförande i Norge. Den i Sverige nyligen tillsatta utredningen om stöd för samekulturen har sett som en av sina första uppgifter att beräkna samernas yrkesfördelning för Sveriges del. Man kan räkna med att högst 3 000 samer i Sverige får sin försörjning av renskötelsen och att deras antal är i minskande. I Finland sysslar c:a en tredjedel av samerna med renskötsel och 16 procent med jordbruk (1962).

En samepolitik, som syftar till att bevara samernas egenart och kultur, måste för att lyckas ha som målsättning att vidmakthålla en samisk befolkning av tillräcklig storlek i de traditionella bosättningsområdena, samernas kärnområden. Även om ett effektivare stöd till rennäringen skulle ges, kan renskötsel icke ensamt utgöra tillräckligt näringsunderlag för majoriteten av samer i kärnområdena. Dilemmat vid ett bevarande av samekulturen är därför uppenbart: å ena sidan är den hittillsvarande samekulturen intimt förbunden med renskötseln, å andra sidan är renskötselns lönsamhet ej tillräcklig för att försörja en befolkning av den storlek som erfordras för att bära upp samekulturen. Samerna måste därför ges möjlighet att allsidigt utnyttja hela det i kärnområdena befintliga näringsunderlaget. Ett mer mångsidigt näringsliv måste utvecklas för samernas del.

En verklig lösning av samernas problem är svår att nå på längre sikt utan en allmän förbättring av de ekonomiska villkoren i de områden där samerna är bosatta. För samernas vidkommande blir i detta sammanhang finansieringen ett centralt problem vid en vidgning av sysselsättningen och en diversifiering av näringslivet i de samiska områdena. Vid den sjunde nordiska samekonferensen 1971 antogs en resolution om de ekonomiska frågorna, vari Nordiska samerådet anmodas att utreda möjligheterna för upprättande av ett gemensamt samiskt finansieringsorgan, t. ex. en nordisk samebank. Vidare skall man utreda startandet av ett av samerna ägt nordiskt monopolföretag för försäljning av produkter från renskötsel, hemslöjd m. m.

Utskottet vill fästa uppmärksamheten på dessa uppslag. Om samerna skall få ekonomiska möjligheter att bo kvar i sina kärnområden, torde erfordras att det behövliga näringsunderlaget utformas på sådant sätt, att samernas etniska sammanhållning tillgodoses utan vilken samekulturen ej kan bevaras. Även om alternativen är relativt begränsade, bör dock lämpliga former av kombinationsnäringsfång enligt utskottets mening kunna utvecklas. Kombinationsnäringsfång förekommer redan i stor utsträckning bland samerna i Sverige, särskilt i form av säsongarbete då renskötsel under en del av året kombineras med fiske och småbruk under den övriga tiden. Andra typer av säsongarbete är skogsbruk, flottning och arbete vid malmbanan Luleå—Narvik. Ett antal samer har helt övergått till gruvarbete i Kiruna. Bilden i Norge är likartad. Där har samerna som hittills mest varit renskötande och jordbrukande, börjat komma in på det industriella området, bl. a. gruvarbete. Denna näringsgren är i tillväxt i Nordnorge. Med lämplig utbildning bör en del samer kunna få sin utkomst där.

På sitt sätt torde situationen för de norska samerna vara bättre än för deras fränder i Finland och Sverige. De har en större numerär, och deras bosättning är koncentrerad till vissa kommuner som Kautokeino och Karasjok. Härtill kommer att samerna i dessa kommuner är i majoritet, medan de i Finland endast är i majoritet i en kommun (Utsjoki) och i Sverige är i minoritet i alla kommuner inom bosättningsområdet. Samernas minoritetsställning även på det rent lokala planet i flertalet kommuner inom kärnområdena minskar deras möjlighet att utöva ett kommunal- och rikspolitiskt inflytande.

En fråga, som upprepade gånger dragits fram av de samiska organisationerna och där samerna särskilt känner sitt svaga inflytande, är exploateringen av naturtillgångarna i de samiska bosättningsområdena till förmån för den allmänna samhällsekonomin och för intressenter med säte långt i söder. Samerna har huvudsakligen upplevt de negativa konsekvenserna för deras traditionella näringsgrenar av utbyggnaden av vattenkraften, gruvdriften och storskogsbruket. Ett ökat inflytande över förfogandet över dessa naturtillgångar är därför ett starkt samiskt önskemål. Särskilt kommer dessa strävanden fram i den samiska rättskampen, deras strid för att tillerkännas större privaträttsliga rättigheter till naturtillgångarna i sina bosättningsområden.

För samernas framtida utkomst inom vissa näringsfång kan det bli av betydelse vilka lösningar som — genom domstolsutslag i aktuella fall eller eventuellt genom lagstiftning — kan nås på den rättsliga frågan om arten av samernas rätt till land och vatten.

Som påpekas i medlemsförslaget är samekulturen nära knuten till det samiska språket. Utskottet finner det därför angeläget att samerna enas kring ett enhetligt samiskt skriftspråk, som kan motstå trycket från de omgivande majoritetsspråken. Detta är så mycket mer nödvändigt, som samiskan på sina håll synes vara på tillbakagång i den yngre generationen. För en vidareutveckling av samiskan erfordras att den inrymmer ett ordförråd, täckande ett så stort område som möjligt. Arbetet med att vidga ordförrådet och tillhörande fraseologi har två sidor, som båda är mycket viktiga. Å ena sidan gäller det att tillvarataga den samiska ordskatten i olika dialekter och göra dialektord användbara i det gemensamma språket. På vissa områden av det dagliga livet hos samerna finns en mycket förfinad terminologi (särskilt inom renskötelsen). Å andra sidan måste skapas nya ord och uttryck för begrepp, för vilka samerna tidigare inte haft användning men som de i sin nuvarande situation behöver, bl. a. ord som tillhör teknik, naturvetenskap och samhällsliv.

Samekonferensen i Gällivare rekommenderade inrättande av en samisk språknämnd med två ledamöter från varje land, valda av samekonferensen. Utvecklingen av ett gemensamt samiskt skriftspråk och berikande av ordförrådet får anses utgöra språknämndens viktigaste uppgifter. Utskottet anser att regeringarna i Finland, Norge och Sverige bör stödja en sådan verk-

samhet. Bland remissinstanserna i Nordiska rådet framhåller också Umeå universitet behovet av en samisk språknämnd.

I medlemsförslaget, liksom vid samekonferensen, uttalades att allmänna medel bör beviljas för utgivning av samisk litteratur på samiska. Utskottet ansluter sig härtill och anser att jämsides härmed även bör övervägas att ge ekonomiskt stöd till samiska författare. Om ett enhetligt samiskt skriftspråk kunde komma till stånd, skulle litteratur på samiska kunna ges ut i större upplagor.

Vid samekonferensen i Gällivare uttalades i språkfrågan bl. a. att de nordiska ländernas lagstiftning i Finland, Norge och Sverige borde innehålla bestämmelser om att samiska skulle få användas hos myndigheter och vid domstolar och att kontakter med myndigheterna skulle kunna ske på samiska. Vidare skulle kungörelser i saker, som berörde samerna, även utges på samiska. Kunskap i samiska skulle vara ett krav vid anställning av vissa tjänstemän inom de samiska områdena. Dessa tankar bör till viss del kunna realiseras, vilket skulle vara av betydelse för samernas etniska identitet.

Inom undervisningsområdet anser utskottet att åtskilliga åtgärder snabbt skulle kunna beslutas. Samekonferensen i Gällivare pekade på behovet av förskolor för samebarn och stöd för de samiska folkhögskolorna. Dessa önskemål kan ses som en del i det större, av samerna i flera sammanhang framförda kravet på en samisk utbildningslinje ända från förskolan upp till universitetsnivå. Visserligen har några utbildningsanstalter tillkommit, som det samiska gymnasiet i Karasjok, men något i egentlig mening samlat grepp på de samiska utbildningsproblemen har ännu ej tagits från regeringshåll. Utskottet anser att frågan bör lösas på nordisk nivå med sikte på att få till stånd en enhetlig undervisningsgång.

Vid konferensen i Gällivare konstaterades att den svaga punkten i samernas egen verksamhet är den bristfälliga informationen mellan olika grupper och individer. Detta problem finner utskottet särskilt oroande ur synpunkten att en nära sammanhållning bland samerna är nödvändig för bevarande av deras kulturella och etniska särart. Därför anser utskottet att åtgärder för förbättring av kommunikation och information mellan samerna måste vidtagas. I medlemsförslaget talas om behovet av gemensamma nordiska radioprogram på samiska och om ett samiskt radiokontor som ansvarar för programmen i alla tre länderna. Konferensen i Gällivare menade att ett dylikt kontor, som även borde betjäna TV, borde anknytas till det föreslagna samiska institutet. Vidare påpekades behovet att utveckla en samisk press. En samisk tidning borde enligt konferensen utges i varje land. En tidskrift med stoff av mer tidlös karaktär borde utges av sameinstitutet. Utskottet finner dessa önskemål beaktansvärda och anser att, i enlighet med principen att samhällseliga stödåtgärder måste ha förankring i önskemål och strävanden hos samerna själva — vilken senast formulerats i direktiven till den svenska utredningen om stöd för samekulturen — regeringarna bör över-

våga lämpliga former för att stödja utgivning av periodiska publikationer på samiska.

Frågan om ett nordiskt samiskt institut (*rek. nr 33/1968*) är under utredning av Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och rennärlingsfrågor. Detta framlade 1970 ett förslag om inrättande av ett icke lokaliserat institut med ett sekretariat, där kunnighet i samiska skall vara väl företrädd, samt om upprättande av ett råd med stark samisk representation i anslutning till institutet. Nordiska samerådet uttalade sig positivt om detta förslag. Samekonferensen i Gällivare 1971 framhöll att samernas organisationer borde ha direkt inflytande på institutets utformning, bl. a. genom att Nordiska samerådet utsåg institutsrådets medlemmar. Rådet borde ha en mandattid av tre år och bestå av 12 medlemmar, varav 4 från Norge, 3 från Sverige och 2 från Finland samt en representant för envar av de tre ländernas regeringar. De samiska representanterna utsågs av konferensen.

En arbetsgrupp bestående av norska samer hade till konferensen lagt fram ett detaljerat förslag om institutets uppbyggnad m. m. Gruppen hade bl. a. föreslagit Kautokeino som förläggningssort och beräknat kostnaderna för planeringsfasen till 87 000 norska kronor. Samekonferensen tog ej ställning till det förstnämnda förslaget men beslöt söka utverka bidrag för finansieringen av planeringsfasen. Enligt utskottet bör medel för Nordiska sameinstitutet ställas till förfogande på den nordiska kulturbudget, som enligt Nordiska kulturavtalet nu är under uppgörande för år 1973.

Även om Finland, Norge och Sverige måste känna sitt ansvar för samernas fortbestånd som minoritet, anser utskottet att bevarandet av den samiska kulturen och samernas egenart är en sak som främst måste åvila samerna själva. De nordiska regeringarnas åtgärder härvidlag kan endast få formen av stöd i olika former till denna samernas egen verksamhet. Utskottet finner det därför väsentligt att samernas egna organisationer uppmuntras att på ett effektivt sätt verka för sin folkgrupp.

Av intresse i detta sammanhang är att vid samekonferensen en arbetsgrupp framlade en rapport med förslag om att ge de samiska organisationerna på nordiskt plan fastare former. Finansieringen skulle ske antingen genom statsbidrag eller genom en särskild nordisk samefond. Bl. a. föreslogs inrättande av ett permanent sekretariat för Nordiska samerådet med fast anställd personal, främst en kvalificerad sekreterare och två birådande sekreterare. Konferensen antog detta förslag och beslöt att en kommitté skall arbeta vidare med rapporten.

Utskottet vill understryka att skyndsamma åtgärder är av nöden. Åtskilliga projekt bör kunna realiseras snabbt. För att få största effekt bör emellertid de olika insatserna ges en fast organisatorisk samordning. Icke minst är det nödvändigt att det kulturella stödet administreras på sådant sätt att det blir möjligt att utveckla en fast och målmedveten, gemensam nordisk politik i dessa frågor.

Under hänvisning till det ovan anförda föreslår utskottet
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att gemensamt och i samråd med samerna ge dem och deras organisationer omedelbart ekonomiskt stöd i tjänliga former, allt i syfte att understödja samernas ansträngningar att bevara sin ställning som etnisk grupp, samt att ställa medel till förfogande för de ytterligare utredningar som kan erfordras för att finna bestående lösningar på samernas problem.

Helsingfors den 21 december 1971

Erik Adamsson (s) Georg C. Ehrnrooth (Sv) Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Fung. förman

Yngve Holmberg (m) Orla Møller (S) Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V) Erland Steenberg (Sp) Johan Støa (A)

Medlemsförslag

om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia

(Väckt av Trygve Bratteli, Leif Cassel, Jens Otto Krag, Matthias A. Mathiesen och Juha Rihtniemi)

Det nordiska samarbetet i fråga om deltagandet i internationella mäsor och utställningar har under efterkrigstiden starkt intensifierats. Nordiska rådet har vid ett flertal tillfällen tagit olika initiativ för att främja denna utveckling. Detta samarbete har fått sitt starkaste uttryck i form av det samnordiska deltagandet i världsutställningarna i Montreal 1967 och i Osaka 1970.

Som ett led i firandet av 200-årsminnet av landets oavhängighetsförklaring har USA hos Internationella utställningsbyrån i Paris in-tecknat sig för en världsutställning¹ 1976 i Philadelphia. Utställningen skall enligt utställningsproklamationen tjäna till åminnelse, ha historisk inriktning och vara kulturell och idégivande till sin inriktning snarare än kommersiell. Med hänsyn till värdlandets och tillfällets betydelse synes det oss givet att detta blir en manifestation i en särställning och att det därför är av vikt att i god tid påbörja planeringen av detta evenemang.

Alla de nordiska folken har spelat en roll i USA:s utveckling mot den världsmakt det är i dag. Med den plats som USA i dag intar i politiskt, ekonomiskt och kulturellt hänseende är det givet, att denna världsutställning kommer att medföra enorma satsningar från de deltagandes sida i syfte att i den hårda konkurrensen om uppmärksamheten uppnå genomslagskraft.

Vi anser att följande två huvudskäl talar för att det i Montreal och Osaka inledda samnordiska utställningsdeltagandet fullföljes i Philadelphia 1976.

Ett samnordiskt deltagande har ett egenvärde i sig som ett uttryck för det nära sambandet mellan våra länder inför en bred internationell och inför en amerikansk publik.

Den ekonomiska nödvändigheten är vidare enligt vår mening ett helt avgörande skäl för ett gemensamt uppträdande. Inget av våra länder tor-

¹ Utställningen har registrerats hos Internationella utställningsbyrån som "Allmän utställning av Andra klass" i enlighet med 1928 års internationella utställningskonvention. Därest den nya utställningskonvention som nu föreligger i utkast skulle bli antagen överväger USA att begära omklassificering av utställningen till "Världsutställning". Den officiella amerikanska beteckningen är: *The United States Bicentennial World Exposition Philadelphia 1976*". (sekr. anm. 20.12.1970)

de vara berett att enskilt satsa belopp av den storleksordning som blir aktuell för ett någorlunda meningsfullt deltagande. En rent nationell markering av närvaro av typ informationsstånd synes oss vara en bortkastad ansträngning.

Vi finner således att övertygande skäl talar för ett samnordiskt deltagande 1976. Därmed är emellertid ej sagt, att endera av modellerna från det samnordiska deltagandet i Montreal eller Osaka bör följas. Tvärtom kan det finnas skäl att vid denna världsutställning pröva nya former för det gemensamma deltagandet med hänsynstagande till de positiva och negativa erfarenheterna från Montreal och Osaka.

Som inledningsvis nämnts är de folkgrupper i USA som är av nordisk härkomst var och en av betydande omfattning. Det är därför naturligt om ett vart av de nordiska länderna inom ramen för ett gemensamt deltagande önskar framträda med egna profiler. Även andra skäl såsom exempelvis näringslivets intressen kan tala härför.

Enligt vår mening behöver sådana intressen ej stå i motsatsförhållande till ett gemensamt nordiskt deltagande. Tvärtom kan detta stimulera till intressanta arkitektoniska lösningar. Vi föreställer oss sålunda att deltagandet blir gemensamt men med goda möjligheter för ett vart av de deltagande länderna att manifesteras sin särart.

För att på bästa sätt konkret realisera denna princip anser vi att en nordisk arkitekttävling om utformningen av det nordiska deltagandet bör utlysas t. ex. under temat "enhet och mångfald". Vidare synes det oss lämpligt att fastlägga den organisatoriska ramen för deltagandet. Vi föreställer oss att det kan vara ändamålsenligt att utse en nordisk utställningsöverkommissarie som ansvarar för den gemensamma ramen för deltagandet och för de gemensamma inslagen däri. Denna överkommissarie bör biträdas av nationella kommissarier som ansvarar för de nationella inslagen. Såsom ovan antytts är det realistiskt att räkna med att ett deltagande, som skall ha någon utsikt att ha genomslagskraft, fordrar en ekonomisk satsning av viss storlek.

Omdömena om det nordiska deltagandet i Montreal och Osaka har växlat. Utan att här gå in i detaljer tror vi oss våga påstå att, i relation till den — i jämförelse med de flesta andra deltagare — blygsamma ekonomiska satsning som gjorts, en god utdelning uppnåtts.

I USA anser vi dock att en större ekonomisk insats är påkallad. I detta sammanhang synes det oss också motiverat att framhålla att i ett vart av de nordiska länderna budgeten för deltagandet särskiljes ur de nationella budgeterna för annan liknande verksamhet. Hittills har, om än i växlande omfattning, i de olika nordiska länderna, utgifterna för deltagande i världsutställningarna lagts inom den allmänna budgetramen för upplysningsverksamhet utomlands och således måst konkurrera med normal sådan verksamhet.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att vidtaga nödvändiga åtgärder för att förbereda ett gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen i Philadelphia 1976 under beaktande av de synpunkter som här ovan anförts.

Oslo, Stockholm, København, Reykjavík och Helsingfors i oktober 1970

Trygve Bratteli (A)   *Leif Cassel* (m)   *Jens Otto Krag* (S)

Matthias Á. Mathiesen (Sj)   *Juha Rihniemi* (Kok)

BILAGA 1, Ytranden (se supplementband, s. 136).

BILAGA 2

Betänkande 1 av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia. Medlemsförslaget har behandlats av ekonomiska utskottet vid dess möten i Stockholm den 19 januari 1971, i Åbo den 27 april 1971 och i Oslo den 22 oktober 1971.

Vid mötet i Åbo har utskottet som sakkunniga hört:

Departementsråd Chr. Brinch, Departementet for handel- og skipsfart, Norge, generalsekretær Odd Grann, Norges varemæsse, kommerserådet Olle Herold, Finlands mässa, bitr. ordf. i kollegiet för Sverige-information, Christer Jacobsson, Sverige, kanslirådet Caj Melin, utrikesdepartementet, Sverige, byråchef Edgar Naupert, handels- och industriministeriet, Finland, departementssekreterare Jan Palm, handelsdepartementet, Sverige, kontorchef Niels Teisen, Kommittén for Udstillinger i Udlandet, Danmark.

1. Inledning

I medlemsförslaget, som är väckt av de dåvarande medlemmarna av Nordiska rådets presidium, hemställs att Nordiska rådet ville rekommendera de nordiska ländernas regeringar att vidtaga nödvändiga åtgärder för att förbereda ett gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen i Philadelphia under beaktande av de synpunkter som närmare utvecklas i medlemsförslaget.

2. Remissyttrandena

Yttranden över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Scandinavian Airlines System (SAS)

Danmark:

Handelsministeriet.

Komiteen for udstillinger i udlandet.

Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation.

Industriraadet.

Landbrugsraadet.

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.

Undervisningsministeriet.

Handels- och industriministeriet.

Finlands industriförbund.

Finlands utrikeshandelsförbund.
 Finsk-amerikanska handelskammaren.
 Suomen messut — Finlands mäsä.
 Finlands arkitektförbund.

Norge:

Departementet for handel og skipsfart.

Sverige:

Svenska generalkonsulatet i New York.
 Svenska informationskontoret i Förenta staterna.
 Kommerskollegium.
 Kollegiet för Sverige-information i utlandet.
 Svenska institutet.
 Sveriges allmänna exportförening.
 Sverige-Amerika-stiftelsen.

Remissuttalanden har avgivits vid en tidpunkt då förutsättningarna för världsutställningen i väsentliga hänseenden var oklara. Åtskilliga remissinstanser har därför ej ansett sig böra eller kunna ta slutlig ståndpunkt till medlemsförslaget.

Huvudpunkten i förslaget att de nordiska länderna bör delta gemensamt i världsutställningen får stöd i merparten av de danska och finska remissuttalandena, särskilt i de finska. *Scandinavian Airlines System* uttalar sitt varma stöd för ett gemensamt nordiskt uppträdande i Philadelphia.

En avvikande åsikt anmäler dock *undervisningsministeriet* i Finland, som anser att omkostnaderna för ett deltagande är oproportionellt stora vid beaktande av helheten av Finlands internationella utställningsverksamhet. Ministeriet finner det därför ej ändamålsenligt att Finland över huvud taget deltar i den planerade världsutställningen i Philadelphia år 1976. *Handels- och industriministeriet* i Finland ställer sig däremot helt bakom medlemsförslaget. *Suomen messut — Finlands mäsä* anför bl. a. att mot bakgrund av erfarenheterna från världsutställningarna i Montreal år 1967 och i Osaka 1970 kan man konstatera att det nordiska gemensamma framträdandet i sig själv varit en framgång och bidragit till att det nordiska samarbetet inom vida internationella kretsar blivit känt på ett sätt som kanske aldrig tillförne. Man anför vidare, i likhet med förslagsställarna, att det är ändamålsenligt att utse *en* nordisk generalkommissarie som ansvarar för den gemensamma ramen för deltagandet och för det gemensamma inslaget däri. Erfarenheterna av Montreal med generalkommissarier och arkitekter från fem olika länder uppmuntrar icke till en upprepning.

Finlands arkitektförbund rekommenderar att frågan förbereds genom en omfattande och öppen diskussion om själva utställningens målsättning. En för alla nordiska medborgare öppen idéävling kunde ingå och

Finlands arkitektförbund vore villigt att genom sina medlemmars insats delta i en sådan. Som resultat härav kunde den egentliga planeringstävlingen anordnas, om en sådan anses behövlig.

Handelsdepartementet i Norge hör till de remissinstanser som ej tagit slutlig ställning. *Svenska generalkonsulatet* i New York delar i och för sig motionärernas positiva bedömning av det nordiska samgåendet vid världsutställningarna i Montreal och Osaka liksom uppfattningen av ett samnordiskt deltagande i världsutställningar har ett egenvärde som uttrycker det nära sambandet mellan de nordiska länderna, men finner det svårt att ta ställning till frågan om nordiskt samarbete i Philadelphia innan planeringsarbetet för utställningen tagit fastare form. *Svenska informationskontoret* i Förenta staterna delar också medlemsförslagsställarnas bedömning om värdet av ett gemensamt nordiskt deltagande. Informationskontoret påpekar emellertid att det synes föreligga en risk för motsättning mellan de två bedömningar som görs i medlemsförslaget, nämligen att deltagandet bör vara upplagt på nordisk basis men också att de nordiska ländernas olika historia och olika relationer med Förenta staterna torde göra att varje land sannolikt önskar att skapa en egen profil vid manifestationen. *Kollegiet för Sverige-information i utlandet* delar medlemsförslagets uppfattning om värdet och vikten av nordiskt samarbete liksom bedömningen av USA:s stora betydelse för de nordiska länderna på många områden, men vill icke utesluta att individuella nationella framträdanden kan vara att föredra i USA, där det måhända är viktigare att framhäva det enskilda landets profil, utan att därmed ifrågasätta den nordiska gemenskapen.

Ett stort antal remissinstanser har särskilt understrukit vad som uttalats i medlemsförslaget i fråga om vikten av att särskilda medel ställs till förfogande för deltagandet i världsutställningen och att dessa medel särskiljes från annan informationsverksamhet.

3. Utskottet

Ekonomiska utskottet delar de synpunkter som förslagsställarna, de dåvarande medlemmarna av rådets presidium, framfört. På sakens nuvarande stadium anser utskottet det ej möjligt eller lämpligt att söka ytterligare konkretisera, utöver vad som gjorts i medlemsförslaget, hur en nordisk samverkan vid världsutställningen bör läggas upp. Som medlemsförslaget är utformat medger det emellertid stor flexibilitet vid uppläggningsen av en nordisk samverkan, vilket utskottet på grundval av vad som framkommit under utskottets behandling av denna sak anser värdefullt. Följande tre punkter i medlemsförslaget synes utskottet väsentliga: Gemensamt deltagande men med goda möjligheter för ettvarvt av de deltagande länderna att manifesteras sin särart, en nordisk överkommissarie samt en egen fristående budget.

Under hänvisning till det ovan anförda får ekonomiska utskottet föreslå

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga erforderliga åtgärder för att förbereda och genomföra ett gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen i Philadelphia.

Oslo den 22 oktober 1971

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>
<i>Anders Aune (A)</i>	<i>Hilmar Baunsgaard (RV)</i>	<i>Henry Christensen (V)</i>
Vice förman		
<i>Arne Gadd (s)</i>	<i>Yngve Holmberg (m)</i>	<i>Kåre Kristiansen (Kr.F)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Jouni Mykkänen (Kok)</i>	<i>Arne Nilsen (A)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Rolf Sellgren (fp)</i>	<i>Erland Steenberg (Sp)</i>
<i>Ib Stetter (KF)</i>	<i>Kåre Willoch (H)</i>	<i>J. F. Øregaard (Jvfl)</i>

BILAGA 3

Betänkande 2 av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Siden utvalget behandlet denne sak og utarbeidet sin innstilling av 22. oktober 1971, er nye opplysninger kommet fram, bl. a. fra Ministerrådet, som endret forutsetningene for medlemsforslaget. Det framgår at ingen av de nordiske land har fått innbydelse til utstillingen i Philadelphia, og det er ennå ikke tatt noen avgjørelse om utstillingens karakter. Det synes også å være usikkert om utstillingen i det hele tatt vil bli arrangert.

På denne bakgrunn anser utvalget at det ikke på nåværende tidspunkt er grunn til ytterligere behandling av saken i Nordisk Råd.

Under henvisning til ovenstående foreslår det økonomiske utvalg

at Nordisk Råd ikke foretar seg noe i anledning medlemsforslaget.

Helsingfors, 22. februar 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>John Austrheim (Sp)</i>	<i>Arne Geijer (s)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Lars Korvald (Kr. F.)</i>	<i>Eric Krönmark (m)</i>
<i>Ove Hansen (S)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>	<i>Poul Nyboe Andersen (V)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Jón Skaftason (F)</i>	<i>Ib Stetter (KF)</i>
Förman		
<i>Johan Støa (A)</i>	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	<i>Johannes Virolainen (K)</i>
<i>Kåre Willoch (H)</i>	<i>J. Fr. Øregaard (Jvfl)</i>	

BILAGA 4, I efterhand inkomna yttranden (se supplementband, s. 155).

Medlemsförslag

om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar

(Väckt av Erik Adamsson, Svend Horn, Bror Lillqvist, Per Olof Sundman och Pekka Tarjanne)

Den allmänna standardförbättringen och den ökade fritiden har medfört att en växande del av den privata konsumtionen är inriktad på fritiden, d. v. s. avser bl. a. kulturella nyttigheter, rekreation och resor. Den del av denna konsumtion, som kan hänföras till rekreation, beräknas bli en av de snabbast expanderande grupperna.

Till denna ökande sektor hör fritidsbåtarna. Antalet sådana båtar beräknas t. ex. i Sverige redan uppgå till mellan 350 000 och 400 000. I detta antal har då inte inräknats roddbåtar och liknande småfarkoster.

Parallellt med den ökande trafiken med fritidsbåtar, i synnerhet med mindre båtar med utombordsmotor har antalet båtolyckor ökat. Orsaken till olyckorna har, enligt ett yttrande av den svenska s. k. sjövettskommittén, varit dels att båtarna varit i undermåligt skick eller av dålig konstruktion och illa byggda, dels att personer, som handhaft dem, ej varit medvetna vare sig om båtarnas prestanda eller om sin egen kompetens då det gäller att handhåva båtarna. En mycket vanlig orsak till olyckor i mindre båtar var överlastning av båtarna eller för starka motorer.

Den snabbt ökande fritidsbåttrafiken medför också problem ur miljö-
vårdssynpunkt. Såväl sopor som toalettavfall förorenar vatten och stränder. Även bullret från fritidsbåtar har blivit alltmer besvärande.

Ehuru alla de nordiska länderna antagit de internationella sjöreglerna är bestämmelserna om fritidsbåtar i stor utsträckning olika utformade i de nordiska länderna.

I Danmark gäller ingen registreringsplikt för nöjesbåtar under 20 ton. I dansk sjö rätt finns över huvud ingen skyldighet att ha ansvarsförsäkring.

Polismästarna i de lokala polisdistrikten kan fastställa bestämmelser om racerbåtars användande vid badstränder, t. ex. förbud att komma inom visst avstånd från kusten och liknande. Frågan om registrering av nöjesfartyg och obligatorisk försäkring har i Danmark övervägts av ett 1967 upprättat råd för sjösäkerhet som dock ej förordade bestämmelser därom.

Finland har nyligen infört en lag om båttrafik med en därtill hörande förordning. Registreringsplikt är föreskriven för båtar med utombordsmotorer överstigande 20 hk och med inombordsmotorer överstigande 50 hk. Ansvarsförsäkring är ej obligatorisk.

I *Norge* är registrering av småfartyg obligatorisk. Huvudregeln är att alla motorfartyg under 25 ton registreras hos polisen i det s. k. småbåtsregistret i ägarens hemort. Ansvarsförsäkring för småbåtsägare är ej obligatorisk. Frågan har i Norge nyligen varit föremål för en offentlig utredning, men flertalet i den utredande kommittén var av den uppfattningen, att man icke borde införa obligatorisk ansvarsförsäkring.

Någon registreringsskyldighet för ägare av nöjesbåtar är icke lagstadgad i *Sverige*. Bestämmelser om obligatorisk ansvarighetsförsäkring för skada gentemot tredje man orsakad av nöjesbåtar saknas helt. Vidare saknas bestämmelser om obligatorisk ansvarsförsäkring motsvarande vad som gäller för motorfordon. Enligt kungörelse den 17 juni 1970 om kompetenskrav för förare av större fritidsbåtar krävs skepparexamen eller motsvarande kompetens för förande av fritidsbåt som är minst 12 meter lång och 4 meter bred.

I Sverige har helt nyligen tillsatts sakkunniga för att utreda frågor kring fritidsbåttrafiken. Enligt direktiven bör de sakkunniga bl. a. göra en genomgång av gällande bestämmelser rörande fritidsbåttrafiken och överväga vilka ändringar som behöver göras för att tillgodose rimliga säkerhets- och miljövårdsintressen. Därvid bör bl. a. prövas frågor rörande kompetenskrav och minimiålder för förare av vissa fritidsbåtar, obligatorisk ansvarighetsförsäkring och säkerhetsutrustning, besiktning av fritidsbåtar från säkerhetssynpunkt samt åtgärder för att motverka förorening från fritidsbåtar genom toalettutsläpp, tömning av sopor m. m. Vidare bör de sakkunniga utreda frågan om obligatorisk registrering av vissa slag av fritidsbåtar samt lägga fram förslag till utformning av ett fritidsbåtregister.

Inom flera av de fritidsområden, där koncentrationen av nöjesbåtar är särskilt stor, äger ett livligt nordiskt besöksutbyte rum, t. ex. i områdena Bohuslän—Oslofjorden, Öresund och Stockholms skärgård—Finland. Redan detta förhållande utgör ett starkt skäl för att ifrågavarande problem ges en samnordisk lösning. Då de internationella sjövägsreglerna gäller i hela Norden, synes naturligt att även övriga bestämmelser rörande nöjesbåttrafiken harmoniseras. Rätta tidpunkten är nu, innan varje land hunnit bygga upp sitt eget system. Man bör därför nu på nordisk basis söka samordna bestämmelserna om fritidsbåtar till undvikande av växande olikheter på detta rättsområde i de nordiska länderna, där i stället en harmonisering ter sig självklar.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att genomföra enhetliga bestämmelser i Norden beträffande småbåtar och trafiken med dem.

Stockholm, København och Helsingfors den 28 oktober 1970

Erik Adamsson (s)

Svend Horn (S)

Bror Lillqvist (Sd)

Per Olof Sundman (c)

Pekka Tarjanne (Lkp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementbad, s. 161).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om ensartede bestemmelser i Norden vedrørende fritidsbåde.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Erik Adamsson, Svend Horn, Bror Lillqvist, Per Olof Sundman og Pekka Tarjanne, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om at gennemføre ensartede bestemmelser i Norden vedrørende småbåde og trafikken med disse. I forslaget peges på, at den stadige vækst i antallet af fritidsbåde skaber problemer først og fremmest på det sikkerhedsmæssige område, men der opstår også problemer på andre områder f. eks. med hensyn til bevarelse af miljøet. Forslagsstillerne finder det derfor hensigtsmæssigt, at myndighederne søger at løse disse problemer gennem en regulering af benyttelsen af småbåde, og således at de bestemmelser, der gennemføres med henblik herpå, bliver ensartede i de nordiske lande.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

Nordiska båtrådet — Nordbåt

Danmark

Handelsministeriet.
Dansk Sejlunion.

Finland

Ministeriet för inrikesärendena.
Handels- och industriministeriet.
Ålands landskapsstyrelse.
Sjöfartsstyrelsen.
Stadsförbundets byrå.
Finlands hamnförbund.
Finska försäkringsbolagens centralförbund.
Finlands naturskyddsförbund.
Finlands sjöräddningssällskap.
Sjövettsförbundet.
Finlands motorbåtsförbund r. f.

Norge

Departementet for handel og skipsfart.
Sjøfartsdirektoratet.

Sverige

Rikspolisstyrelsen.
Stockholms polisdistrikt.
Malmö polisdistrikt.
Göteborgs polisdistrikt.
Sjøfartsverkets centralförvaltning.
Generaltullstyrelsen.
Tullverket, chefen för östra kustdistriktet.
Tullverket, chefen för västra kustdistriktet.
Sjösäkerhetsrådet.
Länsstyrelsen i Stockholms län.
Länsstyrelsen i Malmöhus län.
Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.
Fritidsbåtutredningen.
Svenska försäkringsbolags riksförbund.
Sjösportens samarbetsdelegation.
Folksam.

Udtalelserne fra Nordiska Båtrådet og fra myndigheder og organisationer i Danmark, Finland og Norge er alle positive. Også de svenske udtalelser må betegnes som overvejende positive, men en del remissinstanser henviser til den igangværende nationale udredning, der også behandler de i medlemsforslaget rejste spørgsmål, og finder, at resultatet af denne udredning og myndighedernes principielle stillingtagen her til bør afventes.

Af indholdet af de enkelte udtalelser skal følgende anføres:

Nordiska båtrådet, som er et samarbejdsorgan for foreningerne af motorbådsejere i Danmark, Finland, Norge og Sverige, har allerede inden medlemsforslagets fremkomst afgivet en udtalelse, hvori det konstateres, at fritidsbådene i større og større udstrækning forekommer i alle nordiske farvande, og at de nordiske landes myndigheder derfor bør drøfte registreringsspørgsmålet i fællesskab. Selv om bådrådet lægger særlig stor vægt på registreringen, går det også ind for ensartede bestemmelser i øvrigt vedrørende fritidsbåde.

Handelsministeriet i Danmark kan tilslutte sig, at der søges tilvejebragt ensartede nordiske regler for fritidsbåde; det oplyses bl. a., at fritidsbåde til udlejning er underkastet tilsyn af politiet og statens skibstilsyn.

Dansk Sejlunion er principielt interesseret i enslydende regler, men advarer mod indførelse af regler, der ikke kan opfyldes eller kontrolleres; unionen peger på, at der i første række søges opnået fælles regler for ansvarsforsikring samt evt. uddannelses- og oplysningsspørgsmål.

Handels- og industriministeriet og sjöfartsstyrelsen i Finland anbefaler medlemsforslaget uden at kommentere det. *Ministeriet för inrikesärendena* anbefaler ligeledes forslaget og finder det ønskeligt, at der ned-sættes en fællesnordisk komité. *Ålands landskapsstyrelse* anbefaler forslaget og fremfører som sit ønske, at man foruden bestemmelser om både og førere også tager spørgsmålet om nordiske borgeres adgang til i videst muligt omfang frit at sejle på de andre landes vandområder op til drøftelse. Landskapsstyrelsen finder, at den finske lov af 28. februar 1969 om bådtrafik og den i tilknytning hertil udfærdigede forordning har medført væsentlige forbedringer i forhold til den tidligere lovgivning, men fremsætter følgende forslag til yderligere forbedringer under en fremtidig ordning: krav om førercertifikat til lystfartøjer med motor på f. eks. over 50 hk, hjemmel til de pågældende myndigheder til at udfærdige lokale forskrifter om fartbegrænsninger for motorbåde eller lokale forbud mod benyttelse af vandski samt obligatorisk ansvarsforsikring, i det mindste for meget hurtige motorbåde. *Stadsförbundets byrå* finder, at de finske regler om bådenes udrustning tilgodeser de krav, man behøver i praksis, men at der savnes bestemmelser om førernes kompetence, og foreslår derfor, at Nordisk Råd opfordrer regeringerne til — foruden at tilvejebringe ensartede bestemmelser — at have opmærksomheden rettet specielt på den uddannelse og kompetence, som bør kræves af førere af hurtiggående fritidsbåde. *Finlands hamnförbund* finder, at den ovennævnte lov om bådtrafik stort set opfylder alle rimelige krav for Finlands vedkommende, og forbundet har intet imod, at man tilstræber ensartede ordninger specielt for fritidsbåde, der sejler mellem de nordiske lande og i deres skærgårde. *Finska försäkringsbolagens centralförbund* finder det naturligt, at det nordiske lovgivningssamarbejde udbygges til også at omfatte reglerne om både; det anføres, at den finske lovgivning, som må revideres under hensyntagen til de indvundne erfaringer, skulle kunne tjene som grundlag for et nordisk lovgivningssamarbejde på området; centralforbundet finder, at der i denne forbindelse bør ske en udredning af mulighederne for at tilvejebringe et system, hvor forudsætningerne for gennem ansvarsforsikring at dække ansvaret for skader forvoldt af registreringspligtige både vies særlig opmærksomhed; der peges på, at forholdene ikke er ens i alle landene, og at der kan blive tale om visse forskelle i et i øvrigt ensartet system. *Finlands naturskyddsförbund* finder medlemsforslaget relevant og mener, at ensartede nordiske regler om både og bådtrafik bør indføres så snart som muligt. Forbundet henviser bl. a. til, at der på en nordisk konference den 5. juni 1970 i Mariehamn vedrørende forureningen til søs blev vedtaget en rekommandation til de fem nordiske landes regeringer om snarest at træffe forholdsregler mod forureningen fra både. *Finlands sjöräddningssällskap* peger på, at de fælles bestem-

melser ikke kan blive ens i alle detaljer, men selskabet finder det ønskeligt med ensartede regler i hvert fald for så vidt angår forholdet til bådejerne, og herunder navnlig vedrørende registreringen; selskabet anbefaler en høring af de pågældende organisationer, inden nye regler sættes i kraft. *Sjövettsförbundet* anbefaler forslaget og foreslår en række detailspørgsmål taget op under et kommende udredningsarbejde; forbundet tilbyder sin bistand under det fortsatte arbejde. *Finlands motorbåtsförbund* anbefaler, at der udarbejdes ensartede bestemmelser, men finder, at man bør afvente resultatet af de udredninger, som er i gang i Finland og andre lande; forbundet, som er medlem af Nordiska Båtrådet, foreslår, at udarbejdelsen af bestemmelserne overlades til dette råd, hvori er repræsenteret såvel motorbådsejernes organisationer (med det absolutte flertal af ejerne som medlemmer) som ressortmyndigheder for disse spørgsmål i de forskellige nordiske lande.

Departementet for handel og skipsfart i Norge, som gennem *Sjøfartsdirektoratet* har forelagt forslaget for de interesserede fagmyndigheder og organisationer, giver i sin udtalelse en oversigt over de gældende bestemmelser om registrerings- og mærkningspligt, om mindstealder for førere, om særlige søvejsregler for norske indre farvande, om fartbegrænsninger og forbud ved badepladser, om sikringsforanstaltninger for anlæg med gasfyring og om bådførerbeviser. Fra norsk side kan man gå ind for et samarbejde om ensartede regler i Norden vedrørende småfartøjer under forudsætning af, at der ikke sker en svækkelse i forhold til de nuværende norske regler.

Rikspolisstyrelsen i Sverige finder, at meget taler for ensartede nordiske regler vedrørende trafikken med fritidsbåde, men styrelsen anser det ikke for muligt at træffe aftale herom, før myndighederne har taget principiel stilling til de forslag om førerbeviser, registrering, obligatorisk ansvarsforsikring m. v., som den for nylig i Sverige nedsatte fritidsbåttutredning måtte fremkomme med. Rikspolisstyrelsen finder det hensigtsmæssigt, at utredningen arbejder i kontakt med de øvrige nordiske lande og gør rede for de muligheder, der er, for at tilvejebringe den foreslåede ensartethed, og de fordele, der er forbundet hermed. *Sjöfartsverkets centralförvaltning* anbefaler medlemsforslaget, men finder, at den svenske fritidsbåttutrednings slutbetænkning bør foreligge, inden spørgsmålet tages op til fællesnordisk drøftelse. Sjöfartsverket fremsætter imidlertid den tanke, at de sagkyndige allerede nu tager kontakt på det nordiske plan om en samordning. *Generalstyrelsen* udtaler, at der ved en harmonisering af de nordiske landes bestemmelser først og fremmest må tages hensyn til sikkerhedsspørgsmålene, det vil sige, normer for bådene og deres udrustning, farvandsafmærkning og førernes kompetence; endvidere må der tages hensyn til miljøspørgsmålene, medens spørgsmål om registrering og ansvarsforsikring anses

for mindre betydningsfulde. *Sjösäkerhetsrådet* anbefaler, at der tilvejebringes fælles bestemmelser på sikkerhedsområdet for fritidsbåde. Vedrørende de i medlemsforslaget nævnte spørgsmål om registrering, forsikring og kompetencekrav til bådførere udtaler sjösäkerhetsrådet, at registrering af fritidsbåde efter rådets erfaring ikke synes at være en metode til forbedring af sikkerheden, at obligatorisk ansvarsforsikring har været drøftet i de seneste år i alle landene, men er blevet afvist i Danmark, Norge og Sverige og formentlig også i Finland, og at der ikke har kunnet påvises tilfælde, hvor manglende forsikring har medført, at en skadelidende ikke har kunnet få erstatning, samt at kompetencekrav til førere af fritidsbåde i dag kun findes i Sverige og kun for så vidt angår både over en vis størrelse; efter rådets opfattelse bør hvert enkelt land bedømme, hvorvidt der skal stilles sådanne kompetencekrav, og såfremt dette måtte blive resultatet, findes det praktisk og ønskeligt med ensartede bestemmelser herom; en udvidelse af kravet om formel kompetence til at omfatte førere af mindre både og herunder foreskrive en mindstealder i en særlig lovgivning findes ikke påkrævet, da der allerede i den gældende lovgivning (sjölagen) er bestemmelser herom. *Sjösäkerhetsrådet* finder, at den bedste måde at fremme sikkerheden i trafikken med fritidsbåde er frivillig uddannelse og propaganda. Det oplyses, at der finder en omfattende kursusvirksomhed sted i bådeklubber, oplysningsforbund og andre organisationer, ligesom der de seneste år har været kurser i radioen. Det oplyses endvidere, at det er sandsynligt, at der i den svenske grundskole fra og med skoleåret 1971—72 indføres obligatorisk undervisning i sømandskab. *Sjösäkerhetsrådet* peger endvidere på to yderligere områder, hvor der er behov for nordisk ensartethed, nemlig farvandsafmærkning og sikkerhedsnormer ved bygning af småbåde. *Göteborgs polisdistrikt, länsstyrelsen i Malmöhus län* og *Folksam* anbefaler medlemsforslaget, *Folksam* dog med den bemærkning, at rekommandationen udformes således, at den igangværende svenske udredning ikke forsinkes. *Chefen för tullverkets östra kustdistrikt* og *Stockholms polisdistrikt* har ikke noget at erindre mod fælles nordiske regler; *Stockholms polisdistrikt* udtaler endvidere, at arbejdet med at tilvejebringe sådanne regler ikke bør medføre forsinkelser i det svenske udredningsarbejde. *Chefen för tullverkets västra kustdistrikt* peger på udviklingen i antallet af fritidsbåde og i trafikken mellem de nordiske lande og finder, at man på længere sigt ikke vil kunne komme udenom at gennemføre en vidtgående ensartethed i reglerne for småbådstrafikken på samme måde, som det allerede er sket på biltrafikkens område; der peges på den mulighed, at man — for at undgå forsinkelser i gennemførelsen af hensigtsmæssige svenske reformer — begynder med de mest påtrængende opgaver og går frem i etaper. *Kystdistriktschefen* finder det hensigtsmæssigt, at spørgs-

målene om registreringspligt, obligatorisk ansvarsforsikring og ensartede opslagstavler snarest udredes og får en løsning, der er fælles i det mindste for de nordiske lande. *Fritidsbåtutredningen* peger ligeledes på det behov for fælles regler, som det øgede antal fritidsbåde og sejladsen mellem de nordiske lande medfører, og anbefaler derfor forslaget. Udredningen oplyser, at der i dens kommissorium er forudsat et samarbejde med de relevante organer i de øvrige nordiske lande. *Malmö polisdistrikt* gør opmærksom på, at den øgede trafik med små både — og navnlig de høje hastigheder — giver sikkerhedsmæssige problemer, og oplyser, at af samtlige drukneulykker i Sverige tegner de små både — med dominans for motorbådene — sig for hele 38 %. Politidistriktet finder det derfor rimeligt at overveje indførelse af et obligatorisk førerbevis, der erhverves efter en teoretisk og praktisk prøve; for hurtiggående motorbåde findes registrering og mærkning ønskelig, og det foreslås, at i hvert fald obligatorisk identitetsmærkning gennemføres, såfremt registrering måtte findes urealistisk; endvidere anbefales en obligatorisk ansvarsforsikring i det mindste for både, der sejler ved motorkraft. Politidistriktet finder det ønskeligt, at sådanne regler bliver ensartede i Norden.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län finder ensartede regler meget ønskelige og anbefaler derfor, at de i medlemsforslaget rejste spørgsmål udredes nærmere med henblik på at tilvejebringe ensartede nordiske bestemmelser på det omhandlede retsområde.

Svenska försäkringsbolags riksförbund kan principielt gå ind for ensartede søvejsregler for småbåde i Norden, men fremholder, at der må tages hensyn til forskelle i kystforholdene og andet, som kan motivere visse afvigelser i reglerne; for så vidt angår spørgsmålet om obligatorisk ansvarsforsikring oplyses, at næsten alle bådforsikringer i Sverige omfatter ansvaret, og at et voksende antal både er omfattet af andre forsikringsordninger. Riksförbundet finder derfor, at afslutningen af den svenske udredning bør afventes, inden der træffes aftaler vedrørende småbådstrafikken i Norden. Også *Sjösportens samarbetsdelegation* indtager en afventende holdning og finder det hensigtsmæssigt at afvente det svenske udredningsresultat, inden der tages stilling til forslag om ensartede nordiske bestemmelser.

Länsstyrelsen i Stockholms län ser sig ikke for tiden i stand til at anbefale medlemsforslaget, idet styrelsen er tvivlende med hensyn til behovet for en registrering og derfor mener, at fritidsbåtutredningens forslag bør afventes, inden der træffes beslutninger.

3. Trafikudvalget

Antallet af fritidsbåde i de nordiske lande er stort — og stadigt voksende. Det er derfor efter udvalgets opfattelse påkrævet, at myndighe-

derne tager de problemer, som tilstedeværelsen og benyttelsen af disse både rejser, op til overvejelse med henblik på at gennemføre sådanne foranstaltninger, som måtte findes påkrævede eller hensigtsmæssige.

Myndighederne bør ved bedømmelsen heraf lægge hovedvægten på at tilvejebringe den størst mulige sikkerhed. Endvidere bør miljøforstyrrelser undgås. Myndighedernes undersøgelser og overvejelser bør i øvrigt omfatte alle relevante forhold i forbindelse med fritidsbåde, f. eks. de i medlemsforslaget og remissudtalelserne nævnte spørgsmål om registrering og ansvarsforsikring. For hvert enkelt delområde må der foretages en undersøgelse af mulighederne for at opnå fordele — eller undgå ulemper — ved fra det offentliges side at give forskrifter til regulering af området, idet der herved må foretages en vurdering ud fra et samfundsmæssigt synspunkt af på den ene side det, der vindes ved en regulering, og på den anden side de omkostninger (i videre forstand), der er forbundet med reguleringen. Trafikudvalget vil i denne forbindelse udtale, at det frie samkvem mellem de nordiske lande må vurderes meget højt, hvilket formentlig vil indebære, at eventuelle bestemmelser må blive ensartede i vore lande.

Hvad *sikkerheden* angår spiller mange forhold ind, bl. a. bådens konstruktion og udrustning (herunder sikkerhedsudstyr), førerens uddannelse samt den service, der ydes fra det offentliges side gennem farvandsafmærkning, fyr tjeneste og vejrmeldinger m. v. — I de nordiske lande er der ingen offentlige forskrifter om fritidsbådens konstruktion, men fra bådeproducenternes side har man arbejdet med problemet og herved deltaget i arbejdet i International Council of Marine Industries Association (ICOMIA). I denne organisations sikkerhedskomiteé er for nylig udformet sikkerhedsnormer for fritidsbåde på 5 m og derunder. Disse sikkerhedsnormer anvendes nu i flere ikke-nordiske lande, og det vil efter trafikudvalgets opfattelse være en yderligere fordel, såfremt fælles nordiske regler i videst mulig udstrækning bliver harmoniseret med den internationale udvikling, dog således, at de nordiske lande i givet fald bør kunne udvikle sit samarbejde videre og hurtigere. — Bådenes udrustning kan i visse situationer blive afgørende for, om alvorlige ulykker indtræffer eller undgås. Det forekommer derfor udvalget, at spørgsmålene om krav om den sikkerhedsmæssige udrustning (redningsbåde, svømmeveste, nødsignaler m. v.) og om kvaliteten af denne udrustning er blandt de allervigtigste, som må tages op. — Føreruddannelsen er frivillig, men finder sted i stor udstrækning på kurser, der arrangeres af bl. a. bådeklubberne. Uddannelsen, der både er praktisk og teoretisk, afsluttes ofte med en af myndighederne godkendt prøve. Resultatet af denne uddannelse må betegnes som ganske tilfredsstillende, idet det over for udvalget er oplyst, at der sjældent sker alvorlige ulykker for sådanne førere. Problemet er derfor, hvorledes man

skal bibringe de mange, der ikke frivilligt uddanner sig, de nødvendige kundskaber. Et væsentligt antal kan formentlig gennem oplysende propaganda motiveres til at gennemgå et frivilligt kursus, men hvis alle skal med, må der foreskrives obligatoriske prøver. Afholdelse af sådanne prøver og kontrollen med, at ingen sejler uden prøve, vil medføre udgifter ikke alene for de enkelte førere, men også for det offentlige. Det må dog herved tages i betragtning, at de omfattende redningsaktioner, der jævnligt sættes i værk, er særdeles kostbare, og at der efter gennemførelsen af en føreruddannelse antagelig vil kunne spares væsentlige beløb på denne konto. — Nordisk Råd har tidligere behandlet spørgsmålet om ensartede regler om afmærkning af farvande og vedtaget en rekommandation herom (*rek. 1/1959*). I anledning af rekommandationen har regeringerne i 1962 indgået en overenskomst om ensartede regler for afmærkning af farvande, hvorefter rådet på sin 11. session i 1963 afskrev sagen, uanset at overenskomsten ikke medførte identiske regler.

Det er formentlig motorbådene, specielt speedbådene, som vil kunne forvolde de største forstyrrelser i *miljøet*, og det synes derfor rimeligt at foreskrive lokale fartbegrænsninger og forbyde sejlads inden for bestemte områder. Det snævre forureningsproblem er næppe af væsentlig omfang, men det kan vise sig hensigtsmæssigt at indføre restriktioner navnlig for havnenes og de snævre farvandes vedkommende.

Registrering og mærkning af både kan vise sig at være nyttige foranstaltninger ved gennemførelse af kontrollen med, at sikkerhedsregler og regler om miljøværn overholdes. Ligeledes kan muligheden for at identificere seriefremstillede både være af betydning ved eftersøgningen af stjålne eller på anden måde bortkomne både. Udvalget finder dog ikke at kunne tage stilling til, hvorvidt der bør fastsættes regler på dette område, og mener, at resultatet af den igangværende udredning bør afventes. Udredningsresultatet må også afventes, inden der kan tages stilling til, hvorvidt der skal kræves en obligatorisk *ansvarsforsikring*.

Trafikudvalget har med tilfredshed konstateret, at der i kommissoriet til den svenske fritidsbådutredning er forudsat et samarbejde med de relevante organer i de øvrige nordiske lande, og man skal anbefale dels, at udredningen i videst muligt omfang indbyder til et sådant samarbejde, og dels, at man fra de øvrige landes side accepterer indbydelserne, således at udredningsarbejdets resultat umiddelbart kan tjene som grundlag for ensartede nordiske bestemmelser.

Udvalget vil endvidere anbefale, at det overvejes at gennemføre fælles nordiske ordninger etapevis, såfremt det herved er muligt at fremskynde løsningen af væsentlige delproblemer, f. eks. sikkerhedsproblemet.

Udvalget indstiller,

at rådet i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre ensartede bestemmelser i Norden vedrørende småbåde og trafikken med disse.

Oslo, den 27. april 1971

Magnus Andersen (A) Eric Carlsson (c) Kresten Damsgaard (V)

Svend Horn (S) Martha Johannessen (A) Magnús Kjartansson (Ab)

Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s) Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband, s. 192).

Medlemsforslag

om nordisk konsumentopplysning om personbilar

(Våkt av Ragnar Christiansen, Sture Palm och Ulf Sundqvist)

Blant våre varige forbruksvarer inntar bilen uten tvil en særstilling. Innkjøpspris og driftskostnader er av vesentlig betydning for det helt overveiende antall forbrukere. Hvis en forbruker har vært uheldig ved valg av bil, vil dette ha langvarige skadevirkninger for ham. Forbruket av biler er dessuten ikke bare av betydning for den enkelte forbruker, men medfører i en rekke tilfeller konsekvenser for samfunnet i sin helhet. Gjennom skjerpede krav ved typebesiktelse og etterkontroll kan riktignok biler som, f. eks. sett ut fra allmene sikkerhetssynspunkter, har dårlige egenskaper, fjernes fra markedet. Det finnes imidlertid klare begrensninger for hva som kan gjøres på dette felt. Det vil neppe være mulig gjennom offentlige bestemmelser i detalj å fastslå hvordan en, sett ut fra forskjellige synspunkter, idealbil bør være konstruert, særlig ikke på markeder som de nordiske, som i høy grad er avhengig av import.

Behovet for forbrukeropplysning på dette område er hittil blitt søkt dekket gjennom frivillig innsats. I dags- og fagpressen blir det avsatt betydelig plass til stoff om testing av biler, bl. a. i samarbeid med motororganisasjonene. Disse opplysninger er av varierende kvalitet. Selv om disse opplysninger i og for seg er nyttige lider de alle sammen av den svakhet at de som oftest ikke er innbyrdes sammenlignbare. Man kan peke på en rekke andre svakheter. For eksempel kan de tekniske forutsetninger hos vedkommende tester være utilfredsstillende, og man ser vanligvis subjektive vurderinger. Resultatet kan ofte bli det motsatte av god forbrukeropplysning.

Det synes åpenbart at en tilfredsstillende forbrukeropplysning på dette område må bygges opp på følgende kriterier: fullgode tekniske og menneskelige ressurser, kontinuitet i prøvingsvirksomheten samt objektivitet og testere som ikke er bundet av kommersielle hensyn. Godtar man disse kriterier som nødvendige, kan man bare komme frem til en løsning, nemlig at denne form for forbrukeropplysning må skje i det offentliges regi.

Mot dette hevdes undertiden fra visse hold at forbrukernes beste garanti er den frie konkurranse, og at denne nettopp på dette område er så skarp at alle bilmerker i dag nødvendigvis er fullgode produkter. Den skarpe konkurransen på dette område er sikkert en faktor av be-

tydning i denne sammenheng. En god forbrukeropplysning avskaffer imidlertid på ingen måte den frie konkurransen. Den bør tvert imot bidra til ytterligere å skjerpe den. At den frie konkurransen imidlertid ikke alene løser alle problemer fremgår enklest av den store debatt om dette spørsmål som i de senere år har pågått i U.S.A., hvor de føderale myndighetene har måttet ta en rekke initiativ.

Nordiska kommittén för konsumentfrågor har, gledelig nok, gjort oppmerksom på behovet for såvel forbrukeropplysning som nordisk samarbeid. Denne komite sendte i mai 1968 følgende fremstilling til de nordiske regjeringene:

Personbilen är en av de konsumtionsvaror, beträffande vilka hittillsvarande undersökningar med utgångspunkt i konsumentintresset är otillräckliga. Bilen utgör en stor post i den moderna konsumentens budget, varför ett felaktigt köp här har allvarligare konsekvenser än när det gäller köp av andra, billigare och mera kortlivade, produkter. Genom att de är tekniskt komplicerade produkter är det också svårare, än när det gäller produkter i allmänhet, för konsumenterna att bilda sig en uppfattning om marknadserbjudandenas reella innebörd. Slutligen är bilens säkerhetsaspekt av utomordentligt stor betydelse.

Kommittén känner till att viss förberedande kartläggning av förutsättningarna för en svensk provningsverksamhet har genomförts inom kommunikationsdepartementet i Stockholm och förutsätter att frågan föres vidare.

Vid sitt 18:e sammanträde på Voksenåsen den 25—26 april 1968 har kommittén generellt diskuterat behovet av ett nära samarbete beträffande skilda slags undersökningar i Norden och tog därvid även upp frågan om bilprovningarna. Man konstaterade att eftersom bilprovningarna måste förutsättas bli relativt dyrbara kan ett nordiskt samarbete innebära betydande ekonomiska fördelar. Marknadsstrukturen i länderna visar stora likheter och de klimatologiska förhållandena är icke alltför skiljaktiga. Med hänsyn härtill finner kommittén att bilprovningarna är ett område som torde vara väl lämpat för ett nordiskt samarbete.

Nordiska kommittén för konsumentfrågor vill därför anhålla att statsmakterna i de nordiska länderna innan de beslutar att skapa nationella institutioner för jämförande provning av bilar, prövar alternativet att inrätta en gemensam nordisk undersökningsinstitution som kunde betjäna samtliga länders upplysningsorgan.

I Sverige har den såkalte forbrukerutredningen 20. september 1968 gjennom tilleggsdirektiv fått i oppdrag snarest å utrede og fremlegge forslag angående forbrukeropplysning om biler. I direktivet inngår også å undersøke om det kan komme istand et nordisk samarbeid på området.

Det synes således trolig at man i Sverige innen overskuelig fremtid får en offentlig forbrukeropplysning angående personbiler. Dette er det også et stort behov for i de øvrige nordiske land. Det vil derfor være hensiktsmessig med et nordisk samarbeid på dette område. Allerede på utredningsstadiet bør en legge grunnen for et slikt samarbeid.

Under henvisning til hva som er nevnt ovenfor henstilles,

at Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å treffe avtale om nødvendige tiltak for å muliggjøre et nært samarbeid når det gjelder prøving av og opplysninger til forbrukerne om personbiler.

København, 27. oktober 1970

Ragnar Christiansen (A)

Sture Palm (s)

Ulf Sundqvist (Sd)

*BILAGA 1***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Nordiska kommittén för konsumentfrågor rörande gemensamma regler för bilprovning**

Nordiska kommittén för konsumentfrågor, som är en av regeringarna i de nordiska länderna på rekommendation av Nordiska rådet tillsatt kommitté, har bl. a. till uppgift att arbeta för en koordinering av forskning och upplysning på konsumentområdet inom Norden. Genom denna samordning syftar man till att uppnå ett effektivare utnyttjande av tillgängliga reala och finansiella resurser.

Personbilen är en av de konsumtionsvaror, beträffande vilka hittillsvarande undersökningar med utgångspunkt i konsumentintresset är otillräckliga. Bilen utgör en stor post i den moderna konsumentens budget, varför ett felaktigt köp här har allvarigare konsekvenser än när det gäller köp av andra, billigare och mera kortlivade, produkter. Genom att de är tekniskt komplicerade produkter är det också svårare, än när det gäller produkter i allmänhet, för konsumenten att bilda sig en uppfattning om marknadserbjudandenas reella innebörd. Slutligen är bilens säkerhetsaspekt av utomordentligt stor betydelse.

Kommittén känner till att viss förberedande kartläggning av förutsättningarna för en svensk provningsverksamhet har genomförts inom kommunikationsdepartementet i Stockholm och förutsätter att frågan föres vidare.

Vid sitt 18:e sammanträde i Voksenåsen den 25—26 april 1968 har kommittén generellt diskuterat behovet av ett nära samarbete beträffande skilda slags undersökningar i Norden och tog därvid även upp frågan om bilprovningarna. Man konstaterade att eftersom bilprovningarna måste förutsättas bli relativt dyrbara kan ett nordiskt samarbete innebära betydande ekonomiska fördelar. Marknadsstrukturen i länderna visar stora likheter och de klimatologiska förhållandena är icke alltför skiljaktiga. Med hänsyn härtill finner kommittén att bilprovningarna är ett område som torde vara väl lämpat för ett nordiskt samarbete.

Nordiska kommittén för konsumentfrågor vill därför anhålla att statsmakterna i de nordiska länderna, innan de beslutar att skapa nationella institutioner för jämförande provning av bilar, prövar alternativet att inrätta en gemensam nordisk undersökningsinstitution som kunde betjäna samtliga länders upplysningsorgan.

Oslo, 26 april 1968

Nordisk komite for konsumentspørsmål

Olavi Väyrynen

Formann

Liv Kielland Bauck

Sekretær

BILAGA 2, Yttranden (se supplementband, s. 193).

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar. Medlemsförslaget har behandlats av utskottets niomannakommitté vid dess möten i Åbo den 26 april 1971 och Stockholm den 19 januari 1972, samt av utskottet vid dessa möte i Stockholm denna dag. Vid sitt möte i Stockholm har niomannakommittén som sakkunnig hört avdelningsdirektör Nils Ringstedt, handelsdepartementet, Sverige.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att träffa avtal om nödvändiga åtgärder för att möjliggöra ett nära samarbete när det gäller provning av och upplysningar till konsumenterna om personbilar.

2. Remissyttrandena

Yttranden om förslaget har inhämtats från följande myndigheter och organisationer m. fl.:

Nordisk komite for konsumentspørsmål.

Danmark:

Justitsministeriet.

Handelsministeriet.

Førerprøvesagkyndiges Landsforening.

Rådet for Større Færdselssikkerhed.

Forbrugerrådet.

Fællesudvalget for Forenede Danske Motorejere (FDM) og Kongelig

Dansk Automobil Klub (KDAK).

Sammenslutningen af Automobil-Fabrikanter & Importører.

Danmarks Automobil-Forhandler-Forening.

Finland:

Trafikministeriet.

Ministeriet för inrikesärendena.

Konsumentrådet.

Olycksfallsskyddet r.f.

Föreningen bilimportörerna och Autoalan keskusliitto r.y. (Bilbranschens centralförbund).

Finlands automobilklubb.

Suomen autoliitto (Finlands automobilförbund).

Bilförsäkringsförbundet.

Autokatsastusmiesten yhdistys r.y. (Bilbesiktningsmännens förening).

Norge:

Samferdselsdepartementet.
Departementet for familie- og forbrukersaker.
Statens vegvesen, vegdirektoratet.
Forbrukerrådet.
Kongelig norsk automobilklub (KNA).
Norges automobil-forbund.
Motorførernes avholdsforbund.
Norges bilbransjeforbund.
Automobilimportørernes forening.

Sverige:

Statens trafiksäkerhetsverk.
Statens konsumentråd.
Konsumentutredningen.
Motorbranschens riksförbund.
AB Svensk bilprovning.
Motormännens riksförbund.
Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening — AB bilstatistik.

Flertalet remissinstanser ställer sig åtminstone i princip positiva till medlemsförslaget. Kritiska synpunkter har dock anförts, främst från branschhåll.

I Danmark har *justitsministeriet* ej något att anföra i anledning av medlemsförslaget. *Handelsministeriet* stöder tanken på nordiskt samarbete för konsumentupplysning om personbilar och förordar en undersökning av möjligheterna härför. *Førerprøvesagkyndiges Landsforening* stöder medlemsförslaget och framlägger dessutom ett antal egna förslag bl. a. om inrättande av ett "statens autoråd" e. d. i Danmark och regelbunden konsumentorientering. Vidare påpekas betydelsen av kontroll och konsumentupplysning vad gäller begagnade bilar. Positiva uttalanden kommer även från *Forbrugerrådet* som hemställer att upplysningsarbetet bör ta hänsyn till både ekonomiska, säkerhetsmässiga och miljöproblem samt från *Fællesudvalget for Forenede Danske Motorejere och Kongelig Dansk Automobil Klub*, som särskilt förordar enhetliga nordiska normer för typgodkännande av bilar och pekar på de problem som sammanhänger med det korrekta vidareförandet av testresultat m. m. till konsumenterna.

Negativt uttalar sig *Sammenslutning af Automobil-Fabrikanter & Importører* som betvivlar att offentliga organ kan lösa dessa uppgifter bättre än de redan verksamma privata och *Danmarks Automobil Forhandler-Forening* som tvivlar på att en konsumentupplysning på bilområdet skulle komma att vila på objektiva kriterier och anser att konsumenternas intressen skulle gagnas bättre om man införde varudeklaration efter enhetliga kriterier för begagnade bilar.

Trafikministeriet i Finland anser att konsumentupplysning i fråga om personbilar är av behovet påkallad, men att denna uppgift förutsätter

av ett opartiskt organ verkställda, på standardiserade mättnings- och forskningsmetoder grundade uppgifter. Vidare påpekas att den ur konsumentupplysningssynpunkt relevanta vetenskapen om bilarnas brukssäkerhet och hållbarhet kan utredas tillförlitligt endera genom de erfarenheter, som erhålles genom långvarigt bruk eller genom synnerligen dyra och svårt realiserbara undersökningar. *Ministeriet för inrikesärendena* anser det svårt att i detta skede ta ställning till utformningen av samarbetet. Alternativet med en gemensam nordisk undersökningsinstitution bör dock särskilt beaktas. De oklara frågorna rörande samarbetets utformning, arbets- och kostnadsfördelningen mellan de enskilda länderna samt ifrågakommande undersökningsmetoder borde närmare utredas inom en arbetsgrupp. Enligt *konsumentrådets* åsikt kan undersökning av personbilar i nordiskt samarbete med fog förordas med tanke på integrerade marknadsområden, nära nog identiska klimatologiska förhållanden samt avsevärt effektivare och mera ekonomiska resultat än de man skulle nå med enbart nationella krafter. Konsumentrådet anser dock att beslut om en samarbetspakt kan fattas först då detaljerade uppgifter om de kostnader och å andra sidan den nytta dess genomförande skulle innebära finns att tillgå och föreslår att en samnordisk kommitté, bestående av fackkunniga personer, tillsättes för att grundligt behandla initiativet i hela dess bärvidd. *Olycksfallsskyddet r. f.* finner medlemsförslaget utmärkt. Mest kritiska ställer sig *Föreningen bilimportörerna och Autoalan keskusliitto r. y. (Bilbranschens centralförbund)* som anser att konsumentupplysning redan finns rikligt för alla, som gör sig mödan att sansat överväga sitt köpbeslut och att på förhand försäkra sig hos bilhandlaren om sakläget. De motsätter sig därför, att statsmakten mer än hittills skulle ingripa, i synnerhet som det uppenbarligen skulle leda till en schematisering och försämring av upplysningsnivån, som skulle vara menlig ur konsumentens synpunkt. *Suomen autoliitto r. y. (Finlands automobilförbund)* vill med hänsyn bl. a. till bilägarnas och trafiksäkerhetens krav på allt sätt stöda en effektivisering av konsumentupplysningsarbetet i Norden och intar en positiv hållning till förslaget. Förbundet står vid behov till förfogande när planer i denna sak skall uppgöras. Även *Bilförsäkringsförbundet* finner förslaget ändamålsenligt. Mer kritiska synpunkter anförs av *Autokatsastusmienten yhdistys r. v. (Bilbesiktningensmännens förening)* som bl. a. konstaterar att ett konsumentupplysningsarbete i vidare betydelse endast med svårighet kan tillämpas på den nuvarande besiktningorganisationen, men även att besiktningens verksamhet redan i sin nuvarande form utgör en del av konsumentupplysningen. Föreningen framhåller, att ifall denna i större omfattning än nu skulle sammankopplas med den egentliga besiktningens verksamhet skulle detta förutsätta en betydande utökning av personal och materiel men att det enligt dess uppfattning inte vore nödvändigt att skapa ett speciellt maski-

neri i alla nordiska länder. Betydligt mera ändamålsenligt vore en gemensam nordisk undersökningsinstitution som bl. a. skulle insamla uppgifter från de olika nordiska länderna.

I alla händelser bör enligt föreningen medlemsförslaget underkastas grundlig prövning innan man går att förverkliga i förslaget framlagda tankar.

Samferdselsdepartementet i Norge anser att frågan om utvidgat nordiskt samarbete på grundval av konsumentrådets verksamhet bör utredas. *Departementet for familie- og forbrukersaker* stöder medlemsförslaget, liksom även *Statens vegvesen, vegdirektoratet* som dock pekar på den begränsning i de offentliga kontrollorganets verksamhet som ligger i att de hittills bara sökt bedöma de faktorer som har betydelse ur trafiksäkerhetssynpunkt. *Forbrukerrådet* uttalar även sitt stöd för förslaget, och menar att frågan om upprättande och lokalisering av en gemensam nordisk institution för testning av bilar noga bör undersökas. *Kongelig norsk automobilklub (KNA)* uttalar tveksamhet huruvida ett nordiskt organ skulle ge den nytta som motsvarar kostnaderna och föredrar en utbyggnad av Statens bilsakkyndige i Norge, som kan utbyta informationer med motsvarande organ i de andra länderna. *Motorførernes avholdsforbund* stöder förslaget, men påpekar även behovet av utbyggnad av den nationella undersökningsapparaten i Norge. Liknande påpekanden görs av *Norges bilbransjeforbund* som även framhåller att det verkligt stora behovet av kontroll och konsumentupplysning gäller begagnade bilar. *Automobilimportørernes forening* ställer sig mycket tveksam till om ett samarbete som avses i förslaget kan genomföras i praktiken.

De svenska remissinstanserna är samtliga något reserverade med hänsyn till pågående utredning. *Statens trafiksäkerhetsverk* hänvisar till att den svenska konsumentutredningen 1971 framlägger ett betänkande i ämnet och anser att man bör ta del av de resultat utredningen kommit till innan man vidtar några ytterligare åtgärder i Nordiska rådet. *Statens konsumentråd* stöder i princip den av förslagsställarna framförda tanken på ett avtal som möjliggör ett nordiskt samarbete för undersökning och upplysning på personbilsområdet. Beträffande de konkreta formerna för ett sådant samarbete anser konsumentrådet att man knappast kan ta ställning förrän konsumentutredningens förslag föreligger. *Konsumentutredningen* avser att under det återstående arbetet på sitt betänkande beakta medlemsförslaget och anser i övrigt att betänkandet, när det avlämnats under 1971, bör kunna underlätta fortsatta nordiska överläggningar på detta område. *Motorbranschens riksförbund* tillstyrker i princip förslaget men påpekar att avgörande för bilekonomin på sikt är de program och resurser för ett rationellt bilunderhåll som erbjudes, vilket synes ha förbisetts av förslagsställarna som enbart begränsat sig till de nya bilarnas egenskaper. Även *AB*

Svensk bilprovning anser det lämpligt att avvakta resultaten av utredningen innan överenskommelser i enlighet med medlemsförslaget träffas. *Motormännens riksförbund* framhåller att en fullgod konsumentupplysning kräver uppställandet av officiella krav på fordonsegenskaper. Kraven bör avse dels egenskaper av säkerhetsbetydelse som ännu inte blivit föremål för lagföreskrifter jämte tillämpningsbestämmelser, dels egenskaper som berör driftsäkerhet och driftsekonomi. Urvalet av egenskaper är givetvis av allra största vikt och bör bl. a. omfatta sådant som i bilbranschens reklam och säljarbete behandlas med allmänna fraser eller icke alls. I vad gäller underlagen för upplysningsarbetet instämmer förbundet i att konsumentupplysning om bilar måste ske i offentlig regi. Ingen konsumentorganisation kan nämligen påtaga sig kostnaderna för de behövliga resurserna. Förbundet anser att en offentlig konsumentupplysning om bilar skulle vara mycket tillfredsställande från konsumentsynpunkt och förutsätter att representanter för motororganisationerna på lämpligt sätt bereds tillfälle att löpande delta vid urvalet av de egenskaper hos bilarna som avses bli föremål för officiell undersökning och provning med åtföljande publicering av resultatet. *Sveriges bilindustri- och bilgrossistförening* — *AB bilstatistik* påpekar att bilen i utomordentligt hög grad är en internationell produkt och att konsumentverksamheten därför ej kan isoleras utan på åtskilliga punkter, bl. a. vad gäller bilsäkerheten, bör bedrivas med ett vidare perspektiv med hänsyn till den internationella utvecklingen.

3. Utskottet

Medlemsförslaget anknyter till den framställning till de nordiska regeringarna som Nordiska kommittén för konsumentfrågor gjorde i maj 1968 och vari tanken framfördes att innan beslut fattades om att skapa nationella institutioner för jämförande provning av bilar så borde alternativet prövas att inrätta en gemensam nordisk undersökningsinstitution som kunde betjäna samtliga upplysningsorgan.

Bakgrunden till nämnda skrivelse och till medlemsförslaget var att den s. k. konsumentutredningen i Sverige fått ett särskilt uppdrag att även undersöka möjligheterna att åstadkomma en allsidig konsumentupplysning om personbilar.

Nämnda utredningsuppdrag har nyligen slutförts och konsumentutredningens förslag i detta hänseende har offentliggjorts (SOU 1971: 8 *Bilen och konsumenten*).

Medlemsförslaget siktar närmast till konsumentupplysning om personbilar genom någon form av varudeklarationer. Den svenska konsumentutredningen spänner över ett vidare fält och sysselsätter sig med hur bilkonsumentens ställning generellt skall kunna stärkas. I utredningen ingår emellertid också ett avsnitt om varudeklaration och andra informationssystem för personbilar (Kap. 9). I utredningen konstateras,

att det är möjligt att varudeklarera personbilar även om förfarandet bedöms bli en lång och omständlig process. Det uttalas vidare i utredningen, att det är en angelägen uppgift för konsumentverket (den nya institution som föreslås i konsumentutredningens huvudbetänkande) att utveckla hur en väl avvägd varudeklaration angående personbilar bör utformas med hänsyn till hushållets informationsproblem. Arbetet kan förutses bli komplicerat, konstaterar utredningen. Införandet av ett varudeklarationssystem för bilar i Sverige är således ett spørsmål att se på något längre sikt. Däremot pekar utredningen på möjligheten att redan i dag lämna vissa fordonsdata genom ett standardiserat "informationsblad", som sprids till bl. a. säljställen för bilar. För nya personbilar i USA krävs t. ex. obligatorisk konsumentinformation i vissa hänseenden på säljstället.

Mot bakgrund av det i stort sett positiva mottagande som medlemsförslaget rönt vid remissbehandlingen anser utskottet att medlemsförslaget bör föranleda en positiv reaktion från utskottets sida. Spörsmålet blir då i vilken utsträckning medlemsförslagens intentioner låter sig förenas med den ordning som föreslagits i ett av de nordiska länderna, nämligen Sverige.

Härvidlag är först att beakta, att den svenska utredningen i vad avser personbilar inte föreslår några nya fristående organ utan bygger på samarbete med existerande organ (utredningen förutsätter härvid att konsumentverket kommer till stånd och i förevarande hänseende behandlas således detta som ett existerande organ). Härav följer att, till skillnad från medlemsförslaget, i Sverige icke varit fråga om ett antingen eller och man har således ej haft att välja mellan en nationell institution kontra en gemensam nordisk undersökningsinstitution.

Å andra sidan synes en nordisk samverkan kring konsumetspörsmål berörande personbilar ej prejudiceras genom den uppläggnings som den svenska utredningen givits. Avgörande för huruvida ett sådant samarbete kan komma till stånd är snarare förefintligheten i de övriga nordiska länderna av organ med motsvarande arbetsuppgifter på konsumentpolitikens område och en konsumentpolitik med i sina huvuddrag likartad inriktning.

Men denna uppläggnings blir spörsmålet närmast en nationell fråga i Danmark, Finland och Norge hur långt och på vilket sätt man i dessa länder önskar tillgodose de konsument- och samhällsintressen som föreligger på detta område.

Utskottet anser för sin del att de behov som här gör sig gällande är av samma styrka i alla de nordiska länderna och det därför är motiverat att en värdering av den statliga konsumentpolitiken på detta specialområde kommer till stånd i alla de nordiska länderna och att samtidigt härmed riktlinjer dras upp för hur en praktiskt inriktad nordisk samverkan på detta område bäst kan åvägbringas.

Det är upplyst för utskottet att en viktig förutsättning för att ett samarbete skall kunna komma till sånd på detta område är att besiktningsformerna inom Norden är likartade. Detta är emellertid ett spörsmål som ej hör samman med konsumentupplysningen utan med trafiksäkerhetsfrågorna. Ehuru dessa spörsmål faller utanför detta utskotts kompetensområde vill utskottet framhålla att på grundval av en tidigare rekommendation från Nordiska rådet har de nordiska regeringarna under 1971 beslutat inrätta ett nordiskt trafiksäkerhetsråd. Det är utskottets förhoppning att verksamheten inom detta råd leder fram till mera likartade förhållanden på trafiksäkerhetsområdet och då särskilt beträffande besiktningsformerna och att således härigenom ovan angivna förutsättningar för samarbete på konsumentupplysningsområdet förbättras.

Under hänvisning till vad som ovan anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att låta utreda spörsmålet om konsumentpolitikens utformning och innehåll i fråga om personbilar samt att därvid beakta möjligheterna till nordiskt samarbete.

Stockholm den 20 januari 1972

Ele Alenius (Skdl)   *Johannes Antonsson (c)*   *Anders Aune (A)*

Arne Geijer (s)   *Jóhan Hafstein (Sj)*   *Gunnar Helén (fp)*

Förman

Niels Helveg Petersen (RV)   *Paul Jansson (s)*   *Olaf Knudsen (H)*

Eric Krönmark (m)   *Lars Lindeman (Sd)*   *Olavi Lähteenmäki (Kok)*

Knud Nielsen (S)   *P. Nyboe Andersen (V)*   *Kristoffer Rein (Kr. F.)*

Veikko Vennamo (Smp)

Medlemsförslag

om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land

(Väckt av Aksel Larsen och Ingrid Segerstedt Wiberg)¹

Under efterkrigsperioden har det nordiska samarbetet efterhand blivit allt intensivare. Förbindelserna mellan länderna försiggår i växande omfattning genom direkta kontakter mellan myndigheter och enskilda tjänstemän. I Helsingforsöverenskommelsen av 1962 finns intagna föreskrifter som möjliggör för flertalet myndigheter att direkt skriftväxla med varandra. Det finns även en rad specialbestämmelser på olika områden av enahanda innehåll.

Det har nu bestämts att Helsingforsavtalet skall revideras och att däri skall införas regler om ett nordiskt ministerråd. Under detta råd kan det väntas att olika ämbetsmannaorgan kommer att finnas sammansatta av personer som har direkta kontakter med sitt hemlands myndigheter. Ministerrådet blir den naturliga plats, där regeringarnas företrädare kan mötas för att avhandla alla olika spörsmål som angår de nordiska länderna gemensamt. Regeringarnas förbindelser med varandra kan antagas bli utformade efter nya linjer.

Med denna utveckling kommer uppgifterna för de nordiska ländernas ambassader i huvudstäderna att i grund förändras. Den stora massan av de uppgifter, vilka en beskickning traditionellt har om hand, ombesörjes redan nu — och än mer i framtiden som följd av vad ovan redovisats — på andra vägar de nordiska länderna emellan än via ambassader. Under sådana omständigheter synes nu tiden vara inne att ompröva dessas ställning.

Självfallet behöver varje nordiskt land i grannländernas huvudstäder ett fast centrum. Ett sådant organ bör emellertid byggas upp funktionellt och icke utformas som en traditionell ambassad. Ett sådant centrum behövs bl. a. för att ge erforderlig service till hemlandets representanter vid tillfälliga besök. En ganska omfattande informationsverksamhet i båda riktningarna är vidare erforderlig och måste administreras. Uppgifter om vad som sker i värdlandet måste sändas till hemlandet, och värdlandet behöver informationer om händelser och olika företeelser i det andra landet.

¹ Ragnar Christiansen var ursprungligen medförslagsställare. I skrivelse till presidiet den 15 mars 1971 har han uttryckt önskan att draga sig tillbaka som medförslagsställare då han icke längre var röstberättigad medlem av rådet.

Frågan om de nordiska ambassadernas omvandling har observerats även av de danska statsrevisorerna. I sin berättelse avseende utgifterna under udenrigsministeriet av den 8 oktober 1969 hemställde revisorerna om en undersökning av frågan. Deras uttalande bifogas (*se Tillägg*).

Genom att omvandla de nuvarande ambassaderna och ersätta dem med mera tidsenliga organ avpassade för de speciella uppgifter, som existerar i relationerna de nordiska länderna emellan, skulle Norden än ytterligare markera sin ställning som en särskilt sammanhållen grupp. Vi skulle ge ett synbart uttryck åt föreställningen att för ett nordiskt land ett annat nordiskt land icke är "utlandet" i vanlig bemärkelse.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att indraga de nuvarande ambassaderna hos varandra och ersätta dem med ändamålsenligt utformade service- och informationskontor.

København och Stockholm i november 1970

Aksel Larsen (SF)

Ingrid Segerstedt Wiberg (fp)

TILLÆGG

Uddrag af beretning om omfanget og udviklingen af de i de senere år over udenrigsministeriets budget afholdte drifts- og anlægsudgifter m.m., afgivet af de af folketinget valgte statsrevisorer den 8 oktober 1969

III. Nordiske anliggender

I bilag til nærværende kommentarer har statsrevisorerne med kilde i udvalgsoversigten i deres betænkning for 1967—68 suppleret med oplysninger fra samme års statsregnskab meddelt en oversigt over en række nordiske samarbejdsorganer. Oversigten er langt fra udtømmende, men da statsrevisorernes formål med den alene er at påvise, hvor intensivt og snævert det nordiske samarbejde er, er en videregående tidkrævende undersøgelse ikke skønnet fornøden. Statsrevisorerne ønsker blot som eksempel på ikke medtagne oplysninger at pege på det vidtstrakte og mangesidede samarbejde, der på parlamentarisk plan foregår i Nordisk Råd og dets organer.

Statsrevisorerne har ønsket at fremdrage disse forhold som baggrund for nogle oplysninger om udenrigstjenestens nordiske aktivitet gennem de faste repræsentationer. Det kan herom med kilde i hof- og statskalenderen for 1968 oplyses, at de danske ambassader i de nordiske lande disponerer over følgende udsendte medarbejdere eksklusive konsulatspersonale og kancellister:

Finland:

- 1 ambassadør
- 1 ambassaderåd
- 1 specialattaché

Island:

- 1 ambassadør
- 1 ambassadesekretær

Norge:

- 1 ambassadør
- 1 ambassaderåd
- 1 specialattaché

Sverige:

- 1 ambassadør
- 1 ambassaderåd
- 3 specialattacheer

De pågældene nordiske landes ambassader i København er tilsvarende eller lidt højere normeret.

Til sammenligning anføres i det følgende tilsvarende oplysninger om de danske ambassader i nogle andre, mindre europæiske lande:

Belgien:

- 1 ambassadør
- 1 ambassaderåd

Nederlandene:

- 1 ambassadør
- 1 ambassadesekretær
- 2 specialattachéer

Schweiz:

- 1 ambassadør
- 1 ambassaderåd
- 3 specialattachéer

Østrig:

- 1 ambassadør
- 1 ambassadesekretær
- 1 specialattaché

Det er umiddelbart indlysende, at der ikke kan konstateres nogen principiel forskel på personalesammensætningen i de danske ambassader i de nordiske lande på den ene side og nogle mindre europæiske lande på den anden side. Statsrevisorerne mener ikke at have baggrund for selv at foretage en nærmere vurdering af forholdene, men ønsker at henstille til udenrigsministeriet at optage til undersøgelse, om det nordiske samarbejdes mangesidede og vidtstrakte karakter ikke kunne gøre det naturligt at overveje en indskrænkning af det arbejde, der finder sted gennem de faste repræsentationer.

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 222).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag angående indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land. Medlemsförslaget har behandlats av utskottet vid dess möte i Åbo den 27 april 1971.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att indraga de nuvarande ambassaderna hos varandra och ersätta dem med ändamålsenligt utformade service- och informationskontor.

2. Remissyttrandena

Yttranden över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark

Udenrigsministeriet.

Finland

Ministeriet för utrikesärendena.

Finansministeriet.

Norge

Utenriksdepartementet.

Forsvarsdepartementet.

Lønns- og prisdepartementet, rasjonaliseringsdirektoratet.

Departementet for handel og skipsfart.

Sjøfartsdirektoratet.

Direktoratet for sjømenn.

Den norske ambassade i København.

Den norske ambassade i Helsingfors.

Den norske ambassade i Reykjavík.

Den norske ambassade i Stockholm.

Norges eksportråd.

Norges rederforbund.

Sverige

Statskontoret.

Arbetsmarknadsstyrelsen.

Riksdagens revisorer.

Svenska ambassaden i Köpenhamn.

Svenska ambassaden i Helsingfors.

Svenska ambassaden i Reykjavík.

Svenska ambassaden i Oslo.

Sveriges allmänna exportförening.

Det övervägande antalet remissinstanser ställer sig kritiska till medlemsförslaget. Två remissinstanser i Sverige förordar ytterligare utredning i spörsmålet. Inget remissyttrande tillstyrker medlemsförslaget.

Udenrigsministeriet i Danmark anför att en ändring av de nordiska representationernas status till service- och informationskontor icke medför reduktion av personalstyrkan. Den föreslagna ändringen kommer emellertid enligt internationell samarbetspraxis att betyda en ringare ställning i förhållande till uppehållslandet och i förhållande till andra diplomatiska representationer på platsen, vilket kommer att medföra försämrade arbetsvillkor och nedsatt effektivitet till skada för danska intressen.

Ministeriet för utrikesärendena i Finland uttalar att de uppgifter som anförtrots de diplomatiska beskickningarna naturligtvis kunde lagstiftningsvägen överflyttas på någon annan myndighet eller på något annat organ, men förutsättningarna för att man skall skrida till denna åtgärd är uttryckligen, att genom omorganisationen det nya systemet skulle bli fördelaktigare än det nuvarande.

Vad beträffar frågan om driftskostnaderna för de diplomatiska beskickningar som omnämnts i förslaget konstaterar utrikesministeriet att de föreslagna service- och informationsbyråerna i åtminstone lika hög grad som de nuvarande ambassaderna skulle binda personal och även övriga resurser. Sålunda innebär den föreslagna åtgärden ingen inbesparing av utgifter.

Då förslaget enligt ministeriets åsikt inte på något sätt skulle befrämja det nordiska samarbetet anser utrikesministeriet att skäl inte finnes att ändra det nuvarande ömsesidiga diplomatiska representationssystemet i Norden.

Finansministeriet i Finland uttalar tvivel om det är möjligt att på det i förslaget utformade sättet skapa ett system som är sakligare, effektivare och vad kostnaderna beträffar fördelaktigare än det nuvarande. Finansministeriet vill ytterligare fästa uppmärksamhet vid att man icke genom att inrätta ett nordiskt ministerråd skapar något övernationellt organ som medlemsstater ger offentlig makt. Därför borde man även utgå ifrån att Finlands representation i främmande stater inklusive i de nordiska länderna icke utan djupgående ändringar i lagstiftningen skulle kunna skötas utan officiell diplomatisk representation, vilket då det gäller de nordiska länderna innebär en permanent representation på ambassadnivå.

Utenriksdepartementet i Norge uttalar att det omfattande nordiska samarbetet och de nära och direkta kontakterna mellan myndigheter, institutioner och personer i de nordiska länderna har satt sin prägel på utformningen av de arbetsuppgifter som utföres av Norges ambassader i de andra nordiska länderna och på de arbetsformer som används i deras

arbetsuppgifter. Departementet konstaterar vidare att utvecklingen av det nordiska samarbetet har lett till en betydande ökning i fråga om arbetsuppgifter och arbetsmängd för ambassaderna i de nordiska länderna. Detta gäller inte minst i fråga om att förbereda och följa upp det ökade antal saker som är ett resultat av nämnda nordiska direktkontakter. Departementet kan av anförda skäl ej tillstyrka medlemsförslaget. Departementet kommer att fortsätta att anpassa verksamheten vid de nordiska ambassaderna till aktuella behov och intressen.

Forsvarsdepartementet i Norge understryker vikten av att försvarsattachéernas status bibehålles oförändrad.

Departementet för handel- och skipsfart hänvisar till att ett motsvarande medlemsförslag avvisades med stort flertal vid åttonde sessionen och anser inte att utvecklingen sedan dessa motiverar ett nedläggande av de nordiska ländernas ambassader hos varandra. I motsats till förslagsställarna anser departementet ej att upprättandet av ett nordiskt ministerråd leder till sådana ändringar i de nordiska ländernas förbindelser att en nedläggning av ambassaderna motiveras.

Sjöfartsdirektoratet och *Direktoratet för sjömen* förklarar sig ej berörda av förslaget under förutsättning att den konsulära representationen bibehålles.

De norska ambassaderna i *København, Helsingfors, Reykjavík* och *Stockholm* ställer sig alla avvisande till de resonemang som medlemsförslaget bygger på.

Norges eksportråd hänvisar till tidigare intern utredning i Norge om detta spörsmål och det uttalande rådet därvid gjort om ambassadernas i de nordiska länderna betydelse. Rådet framhåller vidare att ambassaderna i sin nuvarande form utför en betydande funktion som service- och informationskontor.

Statskontoret i Sverige uttalar att man förutsätter att beskickningsverksamheten löpande anpassas till ändrade krav. Likväl kan det vara motiverat att vid särskilda tidpunkter göra en samlad bedömning av huruvida formerna för utrikesrepresentationen motsvarar de krav som nya förutsättningar ställer. Först efter en sådan mera genomgripande undersökning synes det möjligt ta ställning till medlemsförslaget. Huruvida betingelser för mera radikala förändringar nu föreligger undandrar sig emellertid statskontorets bedömande.

Arbetsmarknadsstyrelsen i Sverige uttalar att kontakterna mellan de nordiska ländernas arbetsmarknadsmyndigheter sker direkt mellan myndigheterna utan att den officiella utlandsrepresentationen anlitas. På ett flertal andra områden och då inte minst på det kulturella har ambassaderna emellertid möjligheter till betydelsefulla insatser för sina landsmän och kan i hög grad bidra till deras anpassning. Vid inrättandet av service- och informationskontor i stället för de nuvarande ambassa-

derna kommer att bli nödvändigt att uppmärksamma de krav på tjänster av olika slag som de flyttande arbetstagare och deras familjemedlemmar kan komma att ställa.

Riksdagens revisorer i Sverige meddelar att tiden icke har medgett revisorerna att mera ingående studera de förhållanden som i förslaget åberopas såsom motiv för indragning av berörda ambassader. Revisorerna är på grund härav inte beredda att för dagen ta en bestämd ståndpunkt i de aktualiserade frågorna. Revisorerna anser emellertid att skäl talar för lämpligheten av att de nuvarande formerna för det officiella nordiska samarbetet snarast underkastas en allmän översyn.

Svenska ambassaden i Köpenhamn riktar uppmärksamheten på en rad arbetsområden som icke skulle täckas genom det av förslagsställarna föreslagna servicekontorets verksamhet. Sammanfattningsvis anför ambassadören Kling att den i medlemsförslaget föreslagna lösningen icke rimligtvis kan bli billigare än den existerande formen för representation och torde enligt hans erfarenheter såväl som regeringsledamot som i utrikesförvaltningen icke erbjuda några direkta fördelar men väl nackdelar i åtskilliga hänseenden.

Svenska ambassaden i Helsingfors anför att av formuleringen att döma synes förslagsställarna vilja bibringa läsaren uppfattningen att en "traditionell" ambassad icke är funktionellt uppbyggd. Ambassaden konstaterar att de exemplifieringar som förslagsställarna gjort är goda exempel på just vad en ambassad även i ett nordiskt grannland i stor utsträckning sysslar med. Det torde knappast finnas anledning att förmoda att dessa uppgifter skulle kunna lösas med mindre personal vid ett informationskontor än vid en ambassad. Ambassaden tillägger att en ambassads övriga, mångskiftande arbetsuppgifter måste överföras till det tilltänkta informationskontoret. Detta gäller den ganska omfattande bevakning av kommersiella ärenden samt framför allt de konsulära ärendena, vilka måhända skulle erfordra upprättande av ett särskilt konsulat vid sidan av ett informationskontor. Ambassaden påpekar avslutningsvis att frågan icke berörts huruvida det av internationella hänsyn, vilka gör sig gällande icke minst ur Finlands synpunkt, skulle ställa sig olämpligt att ersätta ambassaderna i de nordiska länderna med en annan form av representation.

Övriga svenska ambassader i de nordiska länderna anför liknande, kritiska synpunkter. *Ambassaden i Oslo* uttalar bland annat att de nordiska ländernas nära samhörighet är uppenbar och internationellt erkänd. En gräns i samarbetet går emellertid i vad gäller utrikes- och säkerhetspolitiken. Det förekommer också i olika frågor av icke säkerhetspolitisk karaktär skilda ståndpunkter. Såsom ett alliansfritt och neutralt land kan icke rimligen Sverige alltid intaga samma ståndpunkter som de NATO-tillhöriga grannarna, Norge och Danmark, lika litet som dessa länder alltid kan dela vår mening. Sådant är självklart och torde icke närmare be-

höva utvecklas. Förhållandet accentuerar, fortsätter ambassaden, behovet av att de nordiska länderna sinsemellan har de redskap och kontaktmöjligheter som diplomatisk representation innebär. Även om vi inte är utland i varandras ögon har vi dock, som ovan berörts, i viktiga utrikespolitiska frågor valt att gå olika vägar. Detta gäller för närvarande de nordiska ländernas förhandlingsuppläggning vad gäller anknytningen till EEC.

3. *Utskottet*

Förslagsställarna utgår från såsom självklart att varje nordiskt land behöver ett fast centrum i grannländernas huvudstäder. Under sådant förhållande synes spörsmålet begränsat till vad detta centrum skall benämnas, ambassad eller servicecentrum e. d. I likhet med ett antal remissinstanser anser också utskottet det självklart att verksamheten vid dessa organ, oavsett hur de benämnes, anpassas till föreliggande arbetsuppgifter. Utskottet anser ej att en statusförändring skulle medföra någon fördel organisatoriskt eller ekonomiskt.

Under hänvisning till det ovan anförda får ekonomiska utskottet föreslå,

att Nordiska rådet icke företager sig något i anledning av medlemsförslaget.

Åbo den 27 april 1971

Egil Aarvik (Kr.F.)   Ele Alenius (Skdl)   Johannes Antonsson (c)

Anders Aune (A)   John Austrheim (Sp)   Knud Enggard (V)

Ove Hansen (S)   Yngve Holmberg (m)   Sigurður Ingimundarson (A)

Ejvind Juul-Madsen (KF)   Olavi Lähteenmäki (Kok)   Arne Nilsen (A)

Sture Palm (s)   Karl Skytte (RV)   Ulf Sundqvist (Sd)

Veikko Vennamo (Smp)   Johannes Virolainen (K)

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband s. 248).

Medlemsförslag

om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder

(Väckt av Aksel Larsen och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Vid flera olika tillfällen har i Nordiska rådet diskuterats möjligheten att upprätta gemensamma nordiska organ inom utrikestjänsten. Det har gällt gemensamma nordiska turistkontor, det har varit fråga om gemensamma konsulat och det har framförts förslag om gemensamma ambassadbyggnader. I ett skede, då utrikestjänsten i de många nya staterna byggdes upp, gjordes försök att fördela nya beskickningar mellan de nordiska länderna så, att man täckte flest möjliga länder och icke samlade alla nordiska ambassader till några få huvudstäder.

Dessa strävanden har hittills avsatt ganska begränsade resultat. Vad som åstadkommit är främst ett samarbete inom konsulatsväsendet. Ett lands konsulter har numera, därest ett annat nordiskt land saknar konsularrepresentation på orten, skyldighet att biträda även detta senare lands medborgare. I övrigt har i stort sett allt blivit vid det gamla.

Det främsta skälet mot en ökad nordisk integration av utrikestjänsten har ansetts vara att olikheter i utrikespolitisk inriktning gör det omöjligt eller i vart fall mycket svårt att ha något närmare organisatoriskt samarbete mellan länderna på detta område. Enligt vår mening är detta skäl icke särskilt tungt vägande. Det är riktigt att länderna i vissa avseenden för en inbördes avvikande politik. Det gäller emellertid i praktiken oftast spörsmål, som i praktiska löpande arbetet på många poster ute i världen är av föga betydelse. I många mera avlägsna länder, t. ex. inom den sydamerikanska kontinenten eller i Afrika eller i stora delar av Asien spelar olikheterna i säkerhetspolitisk orientering i Norden liten roll. På många platser finns tvärtom påtagliga gemensamma nordiska intressen. Vad gäller t. ex. u-landshjälpen bör den kunna nordiskt samordnas i större grad än för närvarande sker. Denna samordning borde kunna fullföljas på ambassadplanet.

Det borde därför vara möjligt att etablera gemensamma ambassader på många platser i världen, lämpligen i sådan form att på varje beskickning representanter finns för åtminstone två nordiska länder. Genom en ordning av detta slag skulle Norden sammanlagt skaffa sig en mycket bättre täckning och kunna visa sig i en rad av världens nya länder där man nu av kostnadsskäl håller sig borta.

Norden skulle inför hela omvärlden visa prov på ett nytt tänkande och anvisa nya vägar för internationellt samarbete, vilket kunde bli

riktningsgivande för andra ländergrupper. Man skulle också på ett otvetydigt sätt utåt manifesteras den nordiska samhörigheten kring väsentliga frågor. Icke minst värdefull vore den bieffekt som skulle uppstå därigenom att de olika ländernas utrikespersonal skulle rent faktiskt få samarbeta och åtminstone partiellt integreras med varandra. Man skulle efterhand nå därhän att flertalet av de nordiska ländernas utrikestjänstemän åtminstone någon gång hade tjänstgjort samman med kolleger från grannländerna. En följdverkan härav vore ökad förståelse och insyn i grannländernas problem.

En huvudinvändning mot gemensamma ambassader har vidare varit att de nordiska länderna ofta handelspolitiskt uppträder som varandras konkurrenter och att det därför är omöjligt för en och samma person att företräda flera av dem. Det ekonomiska samarbetet i Norden kan emellertid väntas öka oavsett marknadsfrågornas lösning, och alla nordiska länder har ett gemensamt intresse av att få till stånd en snabb växt i ekonomin. En gemensam nordisk ambassad måste väntas kunna främja olika nordiska länders exportintressen. I en framtid kan det också bli fråga om samarbete för att gemensamt avsätta produktionsöverskottet inom jordbruk och fiske på utlandsmarknaderna.

Ett ambassadsamarbete bör kunna prövas på några platser till en början, så att man förvärvar erfarenhet av ett sådant system. Självfallet måste varje nordiskt land ha sin egen beskickning i de stora huvudstäderna och likaså i länder som är ur säkerhetspolitisk synpunkt särskilt intressanta. Det kommer dock att finnas tillräckligt många stater där utrymme finns för en försöksordning och där försök skulle vara praktiskt möjliga.

Vad här behövs är framför allt att man befriar sig från ett föråldrat och slentrianmässigt tänkande och från nationalistiska tvångsföreställningar.

Under återopande av vad vi här anfört får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera de nordiska ländernas regeringar att försöksvis på lämpliga platser upprätta gemensamma ambassader med utsänd personal från mer än ett nordiskt land.

København och Stockholm i december 1970

Aksel Larsen (SF)

Ingrid Segerstedt Wiberg (fp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 249).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder. Medlemsförslaget har behandlats av ekonomiska utskottets niomannakommitté vid dess möte i Oslo den 21 oktober 1971 och av utskottet i Oslo denna dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet ville rekommendera de nordiska ländernas regeringar att försöksvis på lämpliga platser upprätta gemensamma ambassader med utsänd personal från mer än ett nordiskt land.

2. Remissyttranden

Yttranden över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark:

Udenrigsministeriet.
Søfartsraadet.
Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation.
Provinshandelskammeret.
Danmarks Rederiforening.

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.
Finansministeriet.

Norge:

Utenriksdepartementet.

Sverige:

Styrelsen för internationell utveckling (SIDA).
Svenska ambassaden i Lagos.
Svenska ambassaden i Bangkok.
Svenska ambassaden i Caracas.
Exportfrämjandeutredningen.

Flertalet remissinstanser ställer sig avvisande eller tveksamma till medlemsförslaget.

Udenrigsministeriet i Danmark erinrar i likhet med ett antal andra remissmyndigheter om det praktiska och pragmatiska samarbete som etablerats mellan de nordiska ambassaderna utomlands och anser att en fortsatt utveckling på denna väg utan tvivel är till gagn för alla parter.

Den Danske Handelsstands Fællesrepræsentation varnar för att genomföra medlemsförslaget men kan tänka sig helt speciella områden där samarbete mellan specialattachéer kan etableras.

Danmarks Rederiforening har intet att erinra mot att man såsom föreslagits startar en försöksverksamhet i några mindre sydamerikanska och afrikanska länder.

Ministeriet för utrikesärendena i Finland erinrar om att spörsmål som hör till detta ärende grundligt har dryftats tidigare i flera olika sammanhang förutom i Nordiska rådet, även speciellt vid de nordiska utrikesministeriernas administrativa avdelningschefsmöten. Ministeriets slutsats är, att ett nordiskt lands beskickning i allmänhet och officiellt endast bör verka för sitt eget land. Man skall efter avtal in casu kunna representera ett annat nordiskt lands intressen.

Finansministeriet i Finland anser att förslaget avser sådana åtgärder som icke ens synnerligen långt integrerade stater ännu har kunnat vidtaga, och anser förslaget icke kunna förverkligas.

Utenriksdepartementet i Norge erinrar liksom det danska om det praktiska nordiska samarbetet ambassaderna emellan. Departementet tror icke det står i samklang med Norges intressen att upprätta gemensamma nordiska ambassader.

Den svenska ambassaden i Lagos erinrar om att just frågan om ett nordiskt samarbete i de nya västafrikanska länderna stod i centrum för de nordiska övervägandena i början av 1960-talet. Då de nordiska utrikesdepartementens administrativa chefer år 1961 prövade möjligheterna att etablera gemensamma ambassader, blev slutsatsen att det inte ansågs existera en sådan ekonomisk och politisk intressegemenskap att förutsättningar härför förefanns. I denna bedömning instämde i stort sett de nordiska ländernas utrikesministrar. Däremot förelåg det enighet om att andra former av nordiskt samarbete kunde och borde eftersträvas. För Västafrikas del gällde det att söka uppnå en geografisk spridning av de olika ländernas ambassader för att därigenom öka möjligheterna för ett praktiskt samarbete. Målsättningen att få en sådan nordisk spridning har kunnat uppnås, konstaterar ambassaden. Ambassaden framhåller att det nordiska samarbetet och samhörigheten inte minst på avlägsna poster som t. ex. i Västafrika är en realitet som tar sig många praktiska uttryck och som även resulterat i ökad förståelse för och insyn i varandras problem. Även om ambassaden anser det ännu för tidigt att genomföra det föreslagna systemet med gemensamma nordiska ambassader, bör liksom hittills alla möjligheter tillvaratagas till ett utbyggt praktiskt och konkret samarbete. Den fortsatta utvecklingen

kan leda till att det på ett senere stadium kan bli aktuellt att försöksvis pröva även den föreslagna formen av gemensamma ambassader.

Svenska ambassaden i Bangkok redovisar dels de områden av beskickningsverksamheten, där en eventuell gemensam ambassad kan tänkas fungera utan allvarigare svårigheter, dels också några av de problem en dylik ambassad skulle konfronteras med.

Svenska ambassaden i Caracas finner vid genomgång av de politiska aspekterna att de utrikespolitiska förutsättningarna icke är gynnsamma för upprättande av en gemensam nordisk ambassad exempelvis i Venezuela. Kontentan av de synpunkter som gör sig gällande i ekonomiskt och handelspolitiskt hänseende är att en betydligt mera långtgående integration på dessa områden måste uppnås än den som nu existerar mellan de nordiska länderna för att en gemensam nordisk ambassad skall kunna fungera.

Exportfrämjandeutredningen i Sverige anser sig inte kunna förorda att bevakning av de nordiska ländernas exportintressen anförtros gemensamma ambassader. Då utredningen i princip är positivt inställd till tanken på ett ökat nordiskt samarbete inom utrikestjänsten, vill den å andra sidan föreslå, att utrikesdepartementen i de nordiska länderna får i uppdrag att undersöka möjligheterna till vidgade gemensamma insatser med bibehållande av nationella ambassader.

I medlemsförslaget uttalas att u-landshjälpen bör kunna nordiskt samordnas i större grad än vad som för närvarande sker och att denna samordning borde kunna fullföljas även beträffande ambassaderna. Samtliga de remissmyndigheter som yttrat sig över detta särskilda spørsmål avvisar emellertid biståndssamarbetet såsom ett skäl för genomförande av nordiska ambassader.

Styrelsen för internationell utveckling (SIDA) i Sverige anför härtill: SIDA delar förslagsställarens uppfattning om betydelsen av ett ökat nordiskt samarbete inom biståndsutvecklingen. SIDA finner emellertid frågan om ett ökat nordiskt samarbete inom u-hjälpen icke avhängig av frågan om gemensamma nordiska ambassader i länder där biståndssamarbete bedrivs eller kan komma att bedrivas. Den internordiska biståndssamarbetsverksamheten är organiserad i skilda projekt som ettvar administreras av något av de nordiska ländernas statliga biståndsorgan. För samtliga projekt gemensamma avlönings- och andra förmånsbestämmelser har utarbetats och fastställts av Nordiska rådet.

3. Utskottet

Utvalget konstaterer at flertallet av remisinstansene stiller seg avvisende til medlemsforslaget. Av remisuttalesene fremgår imidlertid også at et i mange henseende godt praktisk samarbeid er etablert mellom de nordiske lands utenriktjenester, til dels som en følge av de drøftelser som tidligere har funnet sted i Nordisk Råd i denne sak.

Utvalget går ut fra at dette samarbeid videreføres der så er mulig. Utvalget er enig i hva som uttales av ministeriet för utrikesärendena i Finland: at et lands ambassade offisielt virker kun for sitt eget land, men kan etter avtale in casu også representere et annet nordisk lands interesser. Lenger enn så anser utvalget at det ikke finnes forutsetninger for å gå.

Utvalget henstiller på bakgrunn av ovenstående

at rådet ikke foretar seg noe i anledning av medlemsforslaget.

Oslo, 22 oktober 1971

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>
<i>Anders Aune (A)</i>	<i>Hilmar Baunsgaard (RV)</i>	<i>Henry Christensen (V)</i>
Vice förman		
<i>Arne Gadd (s)</i>	<i>Yngve Holmberg (m)</i>	<i>Kåre Kristiansen (Kr.F.)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Jouni Mykkänen (Kok)</i>	<i>Arne Nilsen (A)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Rolf Sellgren (fp)</i>	<i>Erland Steenberg (SP)</i>
<i>Ib Stetter (KF)</i>	<i>Kåre Willoch (H)</i>	<i>J. F. Øregaard (Jvfl)</i>

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (*se supplementband, s. 264*).

Medlemsförslag

om samnordiskt TV-program

(Väckt av Kaj Bundvad, Niels Eriksen, Guttorm Hansen, Niels Matthiasen, Odvar Nordli och Ingrid Segerstedt Wiberg)

Frågan om att få till stånd ett gemensamt nordiskt radio- och TV-program har redan tidigare stått på Nordiska rådets dagordning. Vid rådets tredje session 1955 väcktes sålunda flera förslag med denna inriktning.

Undertecknad Kaj Bundvad föreslog då i ett medlemsförslag (*A 34/1955*) att Nordiska rådet skulle ta initiativet till att ett nordiskt gemensamt radioprogram snarast infördes i de olika nordiska radioföretagens sändningar och till att man snarast möjligt undersökte hur televisionsverksamheten inom Norden kunde organiseras inom ramen av ett gemensamt nordiskt programföretag. Detta förslag byggdes ut i ett ändringsförslag av sedermera ambassadören och landshövdingen Rolf Edberg, som begärde att, då ländernas regeringar planerade utbyggnaden av radion, man skulle gå in för att i varje land införa ett särskilt nordiskt program inom ramen för dåvarande flerprogram. Över huvud skulle man undersöka möjligheterna att samordna programmen i varje lands radiosändningar. För televisionens del yrkade Rolf Edberg på en undersökning av förutsättningarna för en samfällid televisionsverksamhet i Norden i form av en samnordisk programproduktion.

Vid dessa förslags behandling i kulturutskottet befanns de alltför ambitiösa och tunnades starkt ut av utskottet. Det föreslog en rekommendation — sedermera antagen av rådet (*rek. nr 6/1955*) — vari rådet rekommenderade regeringarna att i samråd med Finlands regering vidtaga åtgärder i syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen och att tillse att vid planläggningen av televisionen de samnordiska intressena bleve helt tillgodosedda.

Såvitt gäller televisionssamarbetet ledde denna rekommendation till att länkförbindelserna byggdes ut mellan de nordiska länderna. Detta möjliggjorde i sin tur att ett programutbyte dem emellan kunde komma till stånd inom den s. k. Nordvisionens ram. Vidare höll programcheferna m. fl. halvårsvis konferenser med varandra. Frågan om ett samnordiskt program kom emellertid aldrig att utredas.

Spörsmålet om ett nordiskt TV-program togs på nytt upp i juni 1966, då ett antal medlemmar i rådets kulturutskott ställde sig bakom ett medlemsförslag om ett permanent samnordiskt TV-program (*A 116/k*).

Förslagsställarna, som representerade de fyra berörda nordiska länderna, var Georg Backlund, Julius Bomholt, Poul Hartling, Håkon Johnsen, Aksel Larsen, Ragnar Lassinantti, A. C. Normann, Knud Thestrup samt undertecknad Ingrid Segerstedt Wiberg. Förslaget gick ut på en rekommendation till regeringarna om att skyndsamt utreda förutsättningarna för inrättandet av ett permanent samnordiskt TV-program vid sidan av de förekommande nationella programmen.

Bakgrunden till detta förslag var bl. a. att man vid denna tid i Sverige planerade ett andra program, det s. k. TV 2-programmet, vilket man räknade med skulle kunna sättas i gång vid årsskiftet 1968/69. Även i Danmark fanns då avancerade planer på ett danskt andra TV-program. I Finland fanns likaså två TV-program. I medlemsförslaget utvecklades skälen för att ett framtida andra TV-program borde utbyggas som ett samnordiskt program. Kulturutskottet sade i sitt utlåtande av den 10 mars 1967 att ett särskilt nordiskt TV-program skulle förutsätta att de enskilda länderna redan hade två eller fler utbyggda nationella TV-program. Eftersom så ännu inte var fallet ansåg sig utskottet böra konstatera att tiden ej var mogen för ett separat nordiskt TV-program på de enskilda ländernas TV-kanaler. Utskottet vill dock inte helt ta avstånd från den i medlemsförslaget framförda tanken om ett särskilt nordiskt program. Utskottet förutsatte därför att även denna möjlighet togs i betraktande som en eventuell framtidslösning under de fortsatta övervägandena angående utbyggnaden av det nordiska TV-samarbetet. Slutligen framhöll utskottet angelägenheten av att de enskilda länderna vid utbyggnaden av parallella nationella TV-program inte vidtog dispositioner som i en framtid kunde stå i vägen för införande av ett nordiskt TV-program, om ett sådant då skulle befinnas vara en lämplig lösning.

Resultatet blev vid 1967 års rådssession en rekommendation (*rek. nr 12/1967*), i vilken frågan om ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete behandlades mera i allmänhet. Sålunda förordades icke ett gemensamt nordiskt TV-program. Icke heller denna gång vann sålunda tanken på ett gemensamt TV-program rådets stöd.

Utvecklingen har nu fortgått under ytterligare tre år. I Finland har man allttjämt två TV-program. TV 1:s kanal täcker i det närmaste hela landet, men TV 2 endast de södra delarna. I Sverige har man sedan något år tillbaka två parallella TV-program, TV 1 och TV 2. Vid detta systems införande tog man inte hänsyn till kulturutskottets önskemål om att inget land vid utbyggnaden av sina TV-program skulle föregripa en kommande eventuell nordisk lösning. Sverige tillämpar som bekant den ordningen att inom ett och samma företag — AB Sveriges radio — två med varandra konkurrerande TV-program produceras.

Erfarenheterna från Sverige torde i stort sett bekräfta farhågorna om resursernas otillräcklighet för flera nationella TV-program i varje land. Det har uppenbarligen icke visat sig möjligt att upprätthålla två kvali-

Ändringsförslag

om nordiskt TV-samarbete

(Väckt av Tønnes Andenæs, Ingvar Bakken, Gunnar Garbo, Elsi Hetemäki, Alarik Häggblom, Tage Johansson, Ingemar Mundebo, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen och Per Olof Sundman)

Nordiska rådets kulturutskott anordnade den 28 och 29 oktober 1971 i Köpenhamn en nordisk TV-konferens med företrädare för radioföretagen, för myndigheter med ansvar för TV-verksamheten och för upphovsmännens organisationer. Vid konferensen dryftades tekniska, ekonomiska, juridiska och programmässiga frågor rörande en fortsatt utbyggnad av TV-samarbetet i Norden (*NU 1971: 16*). Vid sidan av frågan om inrättande av ett samnordiskt TV-program (*A 314/k*) redogjordes vid konferensen för ett antal andra förslag till åtgärder för att öka det nordiska TV-utbytet. Av den tekniska expertisen framfördes följande principiella möjligheter att överföra TV-program från ett nordiskt land till ett annat:

1. Nordvisionen
2. Ett speciellt självständigt samnordiskt program
3. Fritt bruk av samtliga nordiska program över hela Norden
4. Direkt mottagning från grannländernas sändare över gränserna
5. Gemensamma mottagarantennar i kombination med kabel-TV
6. Frekvensomformare som sänder grannlandsprogram
7. Direktsändning till de nordiska länderna från flyg- eller satellitburna TV-sändare

Hittills har endast möjligheterna nämnda under punkterna 1, 4 och 5 utnyttjats. Teknisk-teoretiskt sett föreligger inga hinder för införande av ett samnordiskt TV-program över egen kanal eller för fritt bruk av samtliga nordiska program över hela Norden. För varje nytt program som täcker ett helt land krävs emellertid ett nytt sändarnät och en ny överföringsväg från programcentret till sändarna. Även om det är relativt enkelt att bygga ut ett sådant nät i flera geografiska områden skulle det bli relativt kostsamt om man på detta sätt skulle få en total täckning. Beträffande direkt mottagning från sändare i ett grannland kan en del göras om televerken i Norden samarbetar så att de olika ländernas sändare i minsta möjliga utsträckning stör mottagningsmöjligheterna från grannländernas sändare. Ett ökat utnyttjande av systemet med gemensamma mottagarantennar är ett gott alternativ till inrättande av frekvensomformare genom att det erbjuder goda mottagningsförhållanden och möjlighet till överföring av många program

samtidigt. Direktsändning till de nordiska länderna från flyg- eller satellitburna TV-sändare är en fördelaktig lösning, som dock på grund av de höga kostnaderna måste ställas på framtiden. Från ekonomisk synpunkt betecknades vid TV-konferensen kabelspridning från gemensamma mottagarantenner eventuellt kombinerad med en länk för långdistansspridning som den mest fördelaktiga lösningen, då fråga är om stads- och tätortsbebyggelse.

Den utveckling som ägt rum på i huvudsak privat initiativ genom utnyttjande av gemensamma mottagarantenner för grannlandsprogram är bevis för ett aktivt intresse bland befolkningen för ett ökat utbud av nordiska TV-program. Härtill kommer språkliga minoriteters önskemål om att i ökad utsträckning kunna se program på sitt eget modersmål, vilka kan tillgodoses bl. a. genom förbättrade möjligheter att ta emot program från grannländerna. Dessa önskemål har delvis redan framhållits i rådets rekommendation nr 20/1971 om utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige.

Det är mot denna bakgrund angeläget med snara åtgärder för att öka det nordiska TV-samarbetet. Särskilt viktigt synes det oss att man påskyndar de åtgärder, som är erforderliga för att den svenskspråkiga minoriteten i Finland och den finskspråkiga minoriteten i Sverige skall bli i någon mån jämställda med övriga nordbor vad beträffar möjligheten att tillgodogöra sig TV-program på sitt modersmål. En stor del av dessa minoriteter har — framför allt i de finländska kustområdena — en relativt spridd bosättning på landsbygden, varigenom gemensamma mottagarantenner i kombination med kabel-TV i allmänhet torde bli en ganska kostsam lösning. Det synes därför mera ändamålsenligt att inom minoriteternas huvudsakliga bosättningsområden uppföra särskilda stationer, som skulle sända TV-program från grannlandet under tider då inhemska program på minoritetens språk inte står till buds. Dessa stationer kunde framdeles ingå i det sändarnät, som i varje fall måste byggas då antalet programkanaler skall utökas.

Genom Nordvisionen och bilaterala överenskommelser kan det nordiska inslaget i nationella sändningar ökas. Ytterligare en möjlighet är att inrätta ett nordiskt produktionsbolag, som disponerar sändningstid på de nationella kanalerna eller som — dock kanske först på sikt — kan disponera över en egen kanal, om erfarenheterna visar att detta är önskvärt.

Den mångsidiga utveckling av det nordiska TV-samarbetet som enligt vår mening bör äga rum förutsätter en närmare utredning av möjligheterna till större spridning av nationella TV-program och samnordiska produktioner och en prövning av vilka lösningar som ekonomiskt och praktiskt ter sig mest fördelaktiga för en utbyggnad av TV-samarbetet. Såsom vid TV-konferensen framgick är utvecklingsnivån på TV-teknikens område nu den att konkreta förslag till utbyggnad av

TV-samarbetet kan uppgöras utan längre dröjsmål. Vi föreslår därför att Nordiska ministerrådet om möjligt före den 1 januari 1973 måtte framlägga förslag till en väsentlig ökning av detta samarbete i fråga om inslaget av nordiska program i de nationella sändningarna, produktion och distribution av TV-program i samarbete mellan de nordiska länderna samt möjligheterna att direkt och simultant ta in program från de övriga nordiska länderna. På grundval av förhandlingar med upphovsmännen och andra rättsinnehavare bör i förslagen redogöras för dessa kategoriers anspråk vid en utbyggnad av TV-samarbetet enligt olika alternativ. Särskild uppmärksamhet bör i förslagen ägnas frågan om Islands möjligheter att aktivt deltaga i det nordiska TV-samarbetet.

I detta sammanhang bör erinras om att de nordiska radiocheferna tillsatt en utredning för att behandla tekniska, ekonomiska, programmässiga och upphovsrättsliga frågor i anslutning till ett ökat nordiskt TV-samarbete. Vid detta utredningsarbete torde framkomma vissa arbetsresultat, som kan utnyttjas vid ministerrådets prövning av frågan om det framtida nordiska TV-samarbetet.

Vid sidan av den politiska debatt som bör föras rörande viljan och möjligheterna att väsentligt öka det nordiska TV-samarbetet kommer ministerrådets förslag att vara av avgörande betydelse för de beslut som bör fattas i saken.

Hänvisande till vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att om möjligt före den 1 januari 1973 lägga fram förslag till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet i fråga om det nordiska inslaget i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program på samnordisk nivå samt möjligheterna att direkt ta in program från de övriga nordiska länderna.

Stockholm i januari 1972

Tønnes Andenæs (A)   *Ingvar Bakken (A)*   *Gunnar Garbo (V)*

Elsi Hetemäki (Kok)   *Alarik Häggblom (AS)*   *Tage Johansson (s)*

Ingemar Mundebo (fp)   *Berte Rognerud (H)*   *Sylvi Siltanen (Sd)*

Förman

Per Olof Sundman (c)

BILAGA 1, Yttranden över medlemsförslaget (se *supplementband*, s. 265).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget och ändringsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samnordiskt TV-program (*Sak A 314/k*) och ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete (*Sak A 314 Ä/k*). Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 17 och 18 augusti 1971 och den 25 och 26 november 1971 samt medlemsförslaget och ändringsförslaget den 13 december 1971 och den 18 januari 1972. De i förslagen aktualiserade frågorna dryftades även vid den av utskottet i Köpenhamn den 28 och 29 oktober 1971 anordnade nordiska TV-konferensen.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att låta inrätta ett gemensamt nordiskt TV-program vid sidan av de nationella programmen.

2. Ändringsförslaget

I ändringsförslaget har med hänvisning till förhandlingarna vid den av kulturutskottet i Köpenhamn den 28 och 29 oktober 1971 anordnade nordiska TV-konferensen hemställts om en rekommendation till Nordiska ministerrådet att om möjligt före den 1 januari 1973 lägga fram förslag till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet i fråga om det nordiska inslaget i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program på samnordisk nivå samt möjligheterna att direkt ta in TV-program från de övriga nordiska länderna.

3. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget A 314/k:

Nordisk Film og TV Union.

Danmark

Ministeriet for kulturelle anliggender.

Dansk Journalistforbund.

Dansk Forfatterforening.

Dansk Skuespiller Forbund.

Dansk Komponist-Forening.

Danske Dramatikeres Forbund.

Landsforeningen Kristelig Lytter- og Fjernseeforening.

Finland

Undervisningsministeriet.
 Trafikministeriet.
 Post- och telegrafstyrelsen.
 Sakkunnignämnden för upphovsrätt.
 Oy Yleisradio Ab (Finlands rundradio).
 Finlands svenska författareförening.
 Suomen näytelmäkirjailijaliitto — Finlands dramatikerförbund r.y.
 Finlands tonsättares internationella upphovsrättsbyrå (TEOSTO).
 Skådespelarorganisationernas delegation.

Island

Chefen för statsradiofonien.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.
 Norsk rikskringkasting.
 Kringkastingsrådet.
 Norges kunstnerråd.
 Den norske forfatterforening.
 TONO.
 Norske filmprodusenters forening.

Sverige

Televerket.
 Sveriges radio.
 Publicistklubben.
 Sveriges författarförbund.
 Svenska teaterförbundet.
 Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM).

Förslaget om ett samnordiskt TV-program anser *Nordisk Film og TV Union* inte vara kontroversiellt, men finner det vara svårt att nå fram till en enhetlig ståndpunkt i frågan. Unionen betecknar det som principiellt positivt att möjligheterna ökas för nordiska TV-program att nå ut i grannländerna. Unionen ifrågasätter dock om en särskild nordisk TV-kanal skulle kunna göras så attraktiv och populär att den kunde motsvara de höga kostnaderna i samband med utbyggnaden och driften av en sådan kanal. Även om de tekniska förutsättningarna finns för åtgärder i enlighet med medlemsförslaget tillåter de nationella resurserna inte en utbyggnad av verksamheten i form av en gemensam nordisk TV-kanal. Unionen finner det därför vara mest realistiskt att inom ramen för programutbytet öka utbytet av nordiskt stoff i nuvarande sändningar. Unionen uttrycker förhoppningen att utvecklingen skall föra till att samnordiska TV-program kan sändas med hjälp av satellit. Unionen betonar även betydelsen av att Island aktivt kan vara med i det nordiska TV-samarbetet.

Ministeriet for kulturelle anliggender i Danmark hänvisar till Radio-kommissionens betänkande, vari framhålls att möjligheter för inrättan-

de av ett gemensamt nordiskt TV-program inte längre föreligger sedan man i Finland och Sverige infört två kanaler. Kommissionen ifrågasätter även nyttan av ett sådant program, men pekar samtidigt på möjligheten av ett gemensamt program 3. *Undervisningsministeriet* i Finland hänvisar till yttrande från *Sakkunnignämnden för upphovsrätt*, som konstaterar att medlemsförslaget inte strider mot upphovsrättslagen och att det därför från upphovsrättslig synpunkt inte föreligger hinder för att inrätta en samnordisk kanal. *Trafikministeriet* och *post- och telegrafstyrelsen* i Finland framhåller att det i princip inte finns några tekniska hinder för att redan inom en nära framtid förverkliga ett samnordiskt TV-program och anser att den mest ekonomiska tekniska lösningen att realisera planen är utnyttjande av satellittelevisjonen. *Televerket* i Sverige påpekar att ett genomförande av förslaget förutsätter en utökning av programförbindelserna mellan länderna. Investeringskostnaderna för den del av förbindelserna som skulle falla inom Sverige uppskattas av televerket till c:a 7 miljoner svenska kronor. Förutsatt att ekonomiska möjligheter skapas för förslagets genomförande har televerket ingenting att invända mot att TV-samarbetet byggs ut på förslaget sätt.

Oy Yleisradio Ab (Finlands rundradio) vill inte ta ståndpunkt i frågan innan den av de nordiska radiocheferna tillsatta utredningen rörande tekniska, ekonomiska, programpolitiska och upphovsrättsliga frågor avslutat sitt arbete. *Chefen för statsradiofonien* i Island framhåller att ett direkt deltagande från isländsk sida i ett samnordiskt TV-program i den närmaste framtiden är omöjligt samt betvivlar att ett sådant program skulle förbättra det nuvarande programsamarbetet mellan Islands statsradio och de övriga nordiska radiobolagen. *Norsk rikskringkasting* vill med hänvisning till den av radiocheferna tillsatta utredningen inte uttala sig i saken i detta skede. *Sveriges radio* betecknar en särskild kanal för samnordiskt TV-program som en föga genomförbar lösning av ett vidgat nordiskt TV-samarbete. Det förefaller bolaget rimligare att inom ramen för de principer som nu tillämpas söka medverka till ett vidgat nordiskt TV-samarbete än att skapa ett samnordiskt TV-program.

Dansk Journalistforbund har inga invändningar att göra mot förslaget, men fäster uppmärksamhet vid de upphovsrättsliga problemen. *Dansk Forfatterforening* ser positivt på förslaget, men vill inte ta ställning till frågan innan det klarlagts vad ett samnordiskt TV-program kan komma att betyda för danska författares upphovsrättsliga och honorarmässiga situation. *Dansk Skuespiller Forbund* ger förslaget om ett samnordiskt TV-program sitt stöd och framför som sin uppfattning att man utan större svårigheter genom förnuftiga överenskommelser skall kunna lösa problemen rörande skådespelarnas rättigheter mot bakgrund av de existerande avtalen rörande Nordvisionen. *Dansk Komponist-Forening* tillstyrker förslaget varmt med hänvisning till ett samnordiskt programs betydelse på det kulturella planet. Även *Danske Dramatikeres*

Forbund understöder förslaget. *Landsforeningen Kristelig Lytter- og Fjernseerforening* i Danmark tror inte på möjligheterna att få till stånd ett samnordiskt TV-program på grund av olikheterna mellan de nordiska länderna beträffande TV-utvecklingen och nationella behov. Förningen understryker dock att andra möjligheter bör prövas att öka det nordiska TV-samarbetet såsom ökad gemensam programproduktion och ökat inslag av nordiska program i de nationella sändningarna.

Finlands svenska författareförening, *Finlands dramatikerförbund* och *Finlands tonsättares internationella musikbyrå* uttalar sig samtliga positivt om medlemsförslaget, men framhåller det som en förutsättning att de upphovsrättsliga problemen kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. *Skådespelarorganisationernas delegation* i Finland betecknar ett samnordiskt TV-program som ett avlägset mål på grund av svårigheterna att lösa juridiska, ekonomiska och administrativa problem. Organisationen förordar att möjligheterna undersöks för inrättande av ett samnordiskt program, men anser att tyngdpunkten tills vidare bör läggas på programutbytet i Norden.

Kringkastingsrådet i Norge uttalar sitt intresse för förslaget, men anser att det närmare bör utredas och värderas utbyggnadsmässigt, tekniskt, programmässigt och ekonomiskt. *Norges kunstneråd* och *Den norske forfatterforening* ger förslaget sin tillslutning. *TONO* betecknar ett gemensamt nordiskt TV-program som ett naturligt led i den fortsatta utvecklingen av det nordiska samarbetet på radio- och TV-området. Enligt *TONO*:s mening kan frågan om rättigheter och ersättning i samband med en sådan utveckling lösas genom förhandlingar. *Norske filmproducenters forening* förordar principiellt förslaget.

Publicistklubben i Sverige föredrar ett vidgat nordiskt samarbete inom ramen för nuvarande principer framför tillskapande av en särskild kanal för samnordiskt TV-program. *Sveriges författarförbund* befarar att ett samnordiskt TV-program inte skulle få ett tillräckligt tittarunderlag. Förbundet anser vidare att den grundläggande motiveringen i förslaget inte är tillräckligt klart utformad för att man skall kunna gå så långt som förslagsställarna gör i sitt yrkande. Förbundet anser det dock värt att utreda behovet av och förutsättningarna för ett gemensamt nordiskt TV-program. *Svenska teaterförbundet*, som vill avvakta erfarenheterna av TV-2 i Sverige, tillstyrker inte förslaget. Samarbetet bör enligt förbundets mening i första hand inrikta sig på ett ökat utbyte av TV-program mellan de nordiska länderna. *Svenska tonsättares internationella musikbyrå (STIM)* uttalar sin positiva inställning till ett intimare samarbete på radio- och TV-området i Norden. Inrättande av ett samnordiskt TV-program förutsätter nya avtal om rätten till inspelning och offentligt framförande via radio och TV, varför de upphovsrättsliga frågorna i anknytning till samarbetet på området noggrant bör beaktas enligt *STIM*:s mening.

4. Utskottet

Utskottet anordnade i Köpenhamn den 28 och 29 oktober 1971 en nordisk TV-konferens, vid vilken myndigheter, företag och organisationer med ansvar för eller anknytning till TV-verksamheten var representerade. Avsikten med konferensen var att få frågor rörande det nordiska TV-samarbetet så mångsidigt som möjligt belysta. Som sammanfattande omdöme kan sägas, att förhandlingarna tydligt gav vid handen, att en positiv utveckling av förutsättningarna för en utbyggnad av TV-samarbetet i Norden har ägt rum sedan radio- och TV-konferensen på Biskops Arnö hölls i september 1966. På det tekniska området föreligger inte längre några hinder för att genom utnyttjande av alternativa överföringsmetoder kunna föra över TV-program från ett nordiskt land till övriga nordiska länder. En ökad internordisk spridning av nationella program innebär emellertid icke obetydliga kostnader bl. a. för etablering av nya sändarnät. Kostnaderna varierar starkt beroende på hur stora befolkningsgrupper man vill nå i första hand. Upphovsmännens anspråk, vilka tidigare ansågs kunna ge upphov till svårösta problem, ställer enligt den juridiska expertisens uppfattning inga rättsliga hinder för en fortsatt utbyggnad av samarbetet. De ekonomiska konsekvenserna för samarbetet i form av ökade ersättningar till upphovsmännen och andra rättsinnehavare kan klarläggas genom förhandlingar mellan berörda parter.

För att det fortsatta nordiska TV-samarbetet skall bli effektivt är det enligt utskottets förmenande väsentligt att ett ändamålsenligt val av riktlinjer för utbyggnaden träffas och att den politiska viljan finns att göra de behövliga ekonomiska satsningarna. Tekniken erbjuder såsom vid TV-konferensen framgick flera olika möjligheter för överföring av TV-program från ett nordiskt land till ett annat. Av dessa har hittills endast ett fåtal använts. De olika sätten för att öka det nordiska TV-utbytet bör enligt utskottets uppfattning inte utesluta varandra så att utbyggnaden sker genom utnyttjande av endast en eller ett par möjligheter. De tekniska lösningarna kan utnyttjas parallellt så att en successiv ökning av TV-samarbetet kan äga rum och största möjliga internordiska spridning av TV-sändningarna kan genomföras. Ett av alternativen är det föreslagna samnordiska TV-programmet, vilket de nordiska radioföretagen betecknar som en föga ändamålsenlig lösning för att stärka TV-samarbetet i Norden. Utskottet vill för sin del dock inte taga avstånd från förslaget, utan anser att det bör ingå som en möjlighet vid planeringen av det framtida nordiska TV-samarbetet. I ändringsförslaget har med utgångspunkt i förhandlingarna vid TV-konferensen redogjorts för ett flertal utvecklingsmöjligheter, vilka vid sidan av förslaget om inrättande av ett samnordiskt TV-program bör beaktas i planeringsarbetet.

För den nordiska gemenskapen kan massmedia och bland dessa

först och främst televisionen spela en väsentlig roll när det gäller att stärka banden och öka förståelsen mellan folken. Såsom i ändringsförslaget anförts finns i de enskilda länderna ett stort intresse för ökade möjligheter att ta emot TV-program från de övriga nordiska länderna. Utskottet vill för egen del ytterligare understryka den betydelse överföring av TV-program från Sverige till Finland har för den svenskspråkiga befolkningen, vars möjligheter att se program på sitt modersmål är mycket begränsade. Det är likaledes angeläget att föra över finska program till Sverige för att upprätthålla den inflyttade finskspråkiga befolkningens kontakter med hemlandet och utvecklingen där. I detta sammanhang bör även uppmärksammas Islands deltagande i det nordiska TV-samarbetet och dettas betydelse för att bygga ut kontakterna med Island. De övriga nordiska ländernas tekniska bistånd vid uppbyggnaden av TV-verksamheten i Island bör följas upp med rikliga möjligheter för Island att medverka i TV-samarbetet.

I rekommendation nr 12/1967 har Nordiska rådet hemställt hos regeringarna om förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter den snabba tekniska utvecklingen kommer att erbjuda. Förslag har ännu inte utarbetats av regeringarna. Enligt utskottets bedömning är utvecklingsnivån beträffande TV-verksamheten nu sådan att konkreta förslag till en väsentlig utbyggnad av TV-samarbetet kan läggas fram.

Utskottet finner det vara angeläget med snara åtgärder för att med optimal effekt bygga ut det nordiska TV-samarbetet. Med hänsyn till de många möjligheterna härvidlag torde förutsättningarna för en ändamålsenlig utveckling närmare böra utredas och förslag i saken utarbetas. Såsom utskottet ovan anförts är utvecklingsnivån beträffande TV-tekniken sådan att dylika förslag torde kunna läggas fram utan några längre dröjsmål. De resultat, som under år 1972 kommer att utarbetas av den utredning som tillsatts av de nordiska radiocheferna, torde även i viss utsträckning kunna utnyttjas vid uppgörandet av förslagen. Dessa bör syfta till ökat inslag av nordiska program i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program i samnordisk regi samt ökade möjligheter att direkt följa de nordiska grannländernas TV-program. Utskottet utgår från att denna utredning och förslagen i anslutning till densamma i tekniskt, ekonomiskt, programmässigt och upphovsrättsligt avseende behandlar förutsättningarna för utbyggnad av TV-samarbetet och att en allsidig grundval sålunda skapas för beslut om de riktlinjer enligt vilka utbyggnaden bör ske. Förslagen bör så vitt möjligt färdigställas före den 1 januari 1973. Under den tid utredningsarbetet pågår bör man ge positivt stöd till initiativ som tas för att öka möjligheterna för en större spridning av nationella TV-program över hela Norden.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att om möjligt före den 1 januari 1973 lägga fram förslag till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet i fråga om det nordiska inslaget i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program på samnordisk nivå samt möjligheterna att direkt ta in TV-program från de övriga nordiska länderna, dock så att under utredningsarbetet aktivt stöd ges olika initiativ att snabbt öka möjligheterna att se grannländernas TV-program.

Stockholm den 18 januari 1972

Tønnes Andenæs (A)   *Ingvar Bakken (A)*   *Per Bergman (s)*

Gunnar Garbo (V)   *Gylfi P. Gíslason (A)*   *Svend Haugaard (RV)*

Elsi Hetemäki (Kok)   *Alarik Hügglom (ÅS)*   *Tage Johansson (s)*

Ingemar Mundebo (fp)   *Berte Rognerud (H)*   *Sylvi Siltanen (Sd)*

Vice förman

Per Olof Sundman (c)

Mirjam Tuominen (Skdl)

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband, s. 286).

Tilläggsförslag

om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

(Väckt av Lars Korvald, Lars Larsson, Gerda Møller och Raino Westerholm)

År 1965 antog Nordiska rådet en rekommendation (*rek. nr 17/1965*) angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen av följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för enhetliga regler för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen och för handeln med sådana ämnen i vad sammanhänger med märkningen.

I anledning av rekommendationen tillsattes en nordisk kommitté, som i juni 1970 avgivit betänkande med förslag till enhetliga regler för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen (*NU 1970: 7*).

Kommittén, som i sin utredning behandlar gifter, hälsofarliga ämnen, växtskyddsmedel och brandfarliga ämnen, konstaterar att, även om det inom ramen för existerande lagstiftning finns möjlighet att uppnå relativt stor överensstämmelse i märkningsreglerna, en av förutsättningarna för att man på längre sikt skall kunna nå vidare, dock är att överensstämmelse eftersträvas beträffande den grundläggande lagstiftningen. Vidare pekas på betydelsen av att de olika ämnena klassificeras på ett enhetligt sätt. Det är värdefullt att lagstiftningen på området harmoniseras och användandet av likartade klassificeringsprinciper kommer till användning. Förutsättning härför torde vara ett närmare samarbete mellan vederbörande myndigheter.

Kommittén föreslår att riktlinjer drages opp för klassificering av ämnen och preparat inom av kommittén angivna grupper. Vidare framlägges konkreta förslag rörande själva märkningsförfarandet.

Det synes önskvärt att de i utredningen framlagda förslagen realiseras. Likartade märkningsregler för brand- och hälsofarliga ämnen torde vara av betydelse bland annat med hänsyn till den ökade nordiska handeln, till de allt talrikare kontakterna i gränstrakterna och till det inter-nordiska turistutbytets snabba tillväxt.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställer vi,

att Nordiska rådet måtte rekommendera de nordiska regeringarna att vidtaga åtgärder för realiserande av de i Nordisk udredningsserie (*NU 1970: 7*) framlagda förslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.

Stockholm den 18 januari 1971

Lars Korvald (Kr. F.)

Lars Larsson (s)

Gerda Møller (KF)

Raino Westerholm (Kr)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 287).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över tilläggsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett tilläggsförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen. Förslaget har behandlats vid utskottets möten i Tavastehus den 19—20 april 1971 och i Trondheim denna dag.

1. Inledning

Tilläggsförslaget innehåller en hemställan till Nordiska rådet att rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder för realiserande av de i Nordisk udredningsserie (*NU 1970: 7*) framlagda förslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.

2. Den nordiska kommitténs förslag

Kommittén behandlar gifter och hälsofarliga ämnen, bekämpningsmedel samt brandfarliga ämnen. Kommittén konstaterar att, även om det inom gällande lagstiftning finns möjlighet att nå en relativ överensstämmelse i märkningsreglerna, en av förutsättningarna för att man på längre sikt skall kunna nå fram till detta mål är att överensstämmelse eftersträvas beträffande den grundläggande lagstiftningen. Det framhålls som betydelsefullt, att ämnena klassificeras på ett enhetligt sätt. Ju längre man kan nå i fråga om likartad klassificering, desto större betydelse anses likartad märkning kunna få. Kommittén framlägger konkreta förslag som bör kunna genomföras på kortare sikt och som bör bidra till en mera fullständig harmonisering av märkningsreglerna även på längre sikt. Det gäller särskilt förslag om val av varningsfärger och varningsymboler samt riktlinjer för utformningen av varningstexter och etiketter och för klassificeringsprinciper. Genomförandet av kommitténs förslag kräver närmare samarbete mellan berörda myndigheter i respektive land. Kommitténs förslag förutsättes genomföras efter närmare avtal mellan respektive lands myndigheter.

Kommittén framhåller, att den i mesta möjliga utsträckning sökt anpassa sina förslag till det arbete som pågår inom ILO, UNESCO, Europarådet, ISO, EC samt till det internationella arbetet inom transportsektorn såvitt gäller här aktuella ämnen.

3. Remissyttrandena

Yttranden över tilläggsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark

Justitsministeriet.
Indenrigsministeriet.
Arbejdsministeriet
Handelsministeriet.
Landbrugsministeriet.
Statens husholdningsråd.
Industriraadet.
De Danske Handelsforeningers Fælles-Organisation.
Danmarks Apotekerforening.
Materialistforeningen

Finland

Ministeriet för inrikesärendena.
Ministeriet för inrikesärendena, avdelningen för brandärendena.
Handels- och industriministeriet.
Social- och hälsovårdsministeriet.
Centralhandelskammaren.
Finlands industriförbund.
Finlands grossistförbund r. f.
Detaljhandelns centralförbund.
Finlands apotekareförening.
Finlands brandvärnförbund.

Norge

Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Sosialdepartementet.
Departementet for industri og håndverk.
Landbruksdepartementet.
Samferdselsdepartementet.
Departementet for handel og skipsfart.
Luftfartsdirektoratet.
Vegdirektoratet.
Norges statsbaner.
Postdirektoratet.
Statens arbeidstilsyn.
Sprengstoffinspeksjonen.
Landbruksdepartementets råd for veterinærmedisin, plantevernmidler og formidler.
Norges industriforbund.
Norges standardiseringsforbund.
Norsk arbeidsgiverforening.
Norges handelsstands forbund.
Norsk medisinaldepot.
Norges kooperative landsforening — NKL.

Sverige

Giftnämnden.
Kommerskollegium.
Statens brandinspektion.
Statens provningsanstalt.
Handelskamrarnas nämnd.

Sveriges köpmannaförbund.
Sveriges standardiseringskommission.

En positiv inställning till tilläggsförslaget återfinnes hos remissorganen. Det anses värdefullt att det inom Norden finns ett enhetligt märkningssystem för brand- och hälsofarliga ämnen.

Flertalet av remissorganen påpekar dock behovet av att märkningsbestämmelserna icke enbart göres enhetliga ur nordisk synpunkt utan att de internationella strävandena som finns på området även beaktas i detta sammanhang. Sålunda framhåller *statens husholdningsråd* i Danmark, *Lantbruksdepartementets råd for veterinærmedisin, plantevernmidler og formidler* i Norge, *Norges kooperative landsforbund* och *Centralhandelskammaren* i Finland att den internationella utvecklingen bör tas i betraktelse, så att de nordiska bestämmelserna uppnår största möjliga överensstämmelse med denna. *Handels- och industriministeriet, Finlands industriförbund* och *Detaljhandelns centralförbund* i Finland uppehåller sig likaså vid den internationella aspekten och påpekar att samma märkningssystem med hänsyn till den internationella handeln bör tillämpas inom hela Europa. Centralförbundet menar att det pågående internationella lagstiftningsarbetet på området har utvecklats så långt att det synes lämpligt att invänta avslutande av denna lagstiftning för att förenhetliga den nordiska lagstiftningen och denna. *Industriraadet* i Danmark understryker också nödvändigheten av en samordning av märkningsbestämmelserna med de inom EC gällande och menar att det vidare nordiska harmoniseringsarbetet bör uppskjutas tills klarhet föreligger om ländernas anslutning till EC. Såvitt gäller giftlagstiftningen framhåller *indenrigsministeriet* i Danmark, som åberopar yttrande av sundhedsstyrelsen, att på det internationella området pågår utredningar beträffande giftlagstiftningen och att, om man önskar en anpassning av bestämmelserna till dem som råder på internationellt plan, det är svårt att utarbeta nordiska regler inom en nära framtid. *Sosialdepartementet* i Norge yttrar i detta sammanhang att det är en uttalad önskan om att söka en samordning av bestämmelserna på ett internationellt plan.

Även hos en rad av de svenska remissorganen återfinnes denna syn på en internationell samordning av de nordiska märkningsreglerna. *Kommerskollegium* uttalar sålunda att de nordiska länderna i första hand bör eftersträva att skapa märkningsregler som så långt möjligt bygger på internationell standard. Kollegiet menar att det synes på internationellt håll finnas en allmän strävan att söka nå fram till enhetliga märkningsregler och att sådana skall kunna föreligga inom en nära framtid. Enligt kollegiet kan det förutses att de övriga nordiska länderna kommer att godta gällande internationella märkningsregler för brand- och hälsofarliga varor. Kollegiet anser det därför för tidigt för de nordiska länderna att besluta sig för att genomföra gemensamma nordiska

märkningsregler på området i fråga. *Statens provningsanstalt* är positiv till förslaget och menar att ett enhetligt nordiskt system i internationellt sammanhang får större tyngd än om länderna uppträder var för sig. *Handelskamrarnas nämnd* påpekar det angelägna i att skapa internationellt system inom hanteringsmärkningsområdet. *Sveriges köpmannaförbund* och *Sveriges standardiseringskommission* är inne på samma linje.

Sundhetsstyrelsen, vars yttrande åberopas av *indenrigsministeriet* i Danmark, framhåller att en förutsättning för mera genomgripande harmonisering såvitt gäller märkningsreglerna är att man tar upp lagstiftningen till behandling. Även *Finlands apotekareförening* påpekar att förverkligandet av ett enhetligt märkningssystem av brand- och hälsofarliga ämnen förutsätter att lagstiftningen beträffande dessa ämnen och deras klassificering är förenhetligad i de olika nordiska länderna. I annat fall, menar apotekareföreningen, kan enhetlig märkning vara till och med vilseledande och åsamka skada.

Kommittén påpekade i sitt betänkande, att en harmonisering av lagstiftningen och av klassificeringsprinciperna förutsätter ett närmare administrativt samarbete mellan vederbörande myndigheter. För såvitt angår bekämpningsmedel är ett sådant regelbundet samarbete redan inlett. Till detta kommitténs uttalande framhåller *landbruksministeriet* i Danmark genom sin giftnämnd att det redan finns ett nära samarbete mellan giftnämndssekretariaten i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Genom detta samarbete söker man nå fram till att giftnämnderna följer likartade riktlinjer vid administrationen av nationella bestämmelser samt att de diskuterar förslag till ändringar i de nationella lagstiftningarna med syfte att uppnå största möjliga överensstämmelse mellan de nationella reglerna. *Social- och hälsovårdsministeriet* i Finland påpekar i detta sammanhang behovet av likartad klassificering av gifter och hälsofarliga ämnen och menar att en harmonisering av klassificeringen i viss utsträckning är möjlig inom nuvarande lagstiftning. En sådan harmonisering förutsätter dock ett fast och kontinuerligt samarbete mellan vederbörande myndigheter. *Giftnämnden* i Sverige uttalar att ett vidgat samarbete mellan de berörda myndigheterna är erforderligt. Ett sådant samarbete bör ges relativt fasta former. Det föreslås därför att ett rådgivande samarbetsorgan inrättas.

4. Utskottet

Kommittéförslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen gäller gifter och hälsofarliga ämnen, bekämpningsmedel samt brandfarliga ämnen (se *NU 1970: 7*). Förslagen går ut på konkreta åtgärder, som kan genomföras på kortare sikt men som också bör bidra till en mera fullständig harmonisering av märkningsreglerna på längre sikt. Åtgärderna innebär enhetliga klassificeringsprinciper, likartat val av var-

ningsfärger och varningssymboler samt riktlinjer för utformningen av varningstexter och etiketter.

I likhet med flertalet remissorgan är utskottet positivt inställt till förslagen. Med hänsyn till den ökade internordiska handeln, kontakterna i gränstrakterna och till det internordiska turistutbytet synes det utskottet angeläget att enhetliga märkningsregler skapas på området.

Denna enhetlighet torde kunna åstadkommas inom ramen för gällande lagstiftning i relativt stor omfattning. Utskottet menar dock, liksom kommittén, att på längre sikt större överensstämmelse bör eftersträvas också vad gäller den grundläggande lagstiftningen.

En förutsättning för enhetlig märkning av ämnena är att dessa klassificeras likartat eller i det närmaste likartat i länderna. Ju längre man kan nå i fråga om likartad klassificering, desto större användningsområde får enhetliga märkningsregler. Utskottet vill därför understryka betydelsen av att ämnesklassificeringen blir i största möjliga utsträckning likartad.

Lagstiftningen på området har i alla länder karaktären av fullmaktslagar, som till administrativa organ delegerar att utfärda närmare föreskrifter, regler och bestämmelser och att träffa avgörande i det enskilda fallet. En harmonisering av ländernas bestämmelser bör därför i första hand ta sikte på att nå enhetlighet i förvaltningsorganens föreskrifter m. m. såvitt gäller märkning och klassificering av brand- och hälsofarliga ämnen.

En harmonisering kräver sålunda ett nära samarbete mellan förvaltningsorganen. Med hänsyn till bl. a. de ständigt nya ämnen och preparat som kommer på marknaden måste ett sådant samarbete uppehållas kontinuerligt. Kommittén diskuterar inrättande av ett permanent koordineringsorgan men begränsar sig till att föreslå regelbundna kontaktmöten mellan vederbörande myndigheter. Sådana är redan etablerade mellan ländernas giftnämnder och motsvarande organ i syfte att nå största möjliga överensstämmelse i bedömningen av riskerna med bekämpningsmedlen. Vissa remissorgan understöder tanken på inrättande av ett koordineringsorgan. En harmonisering av märkningsbestämmelser och klassificeringsprinciper torde dock kunna nås också genom att vederbörande myndigheter befinner sig i fortlöpande förbindelse med varandra.

Kommittén har i sitt arbete följt det internationella arbetet på ifrågasvarande område och även strävat efter att anpassa sina förslag därefter. Här kan nämnas, att ILO, UNESCO och Europarådet liksom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO) behandlat frågor om märkning av farligt gods. Inom EC gäller särskilda regler för märkning av gifter och hälsofarliga ämnen. Frågan om motsvarande ordning för preparater (tilberedningar) är under övervägande i EC.

Kommitténs uppdrag omfattar frågan om märkning i engros- och de-

taljhandeln och vid internordisk export och import och således ej vid transport. Kommittén har emellertid i sitt arbete tagit hänsyn även till de internationella bestämmelserna rörande transport av farligt gods. Härom kan nämnas följande.

Av kommitténs betänkande och remissmaterialet framgår att säkerhetsföreskrifter för internationell järnvägstransport av farligt gods (RID) finns sedan länge intagna i det internationella fördraget angående godsbefordran å järnväg. FN:s ekonomiska kommission för Europa (ECE) har utarbetat europeiska bestämmelser för transport av farligt gods på väg (ADR) och på kanaler (ADN). IATA har utarbetat särskilda bestämmelser för internationell flygbefordran av farligt gods. Såvitt gäller befordran till sjöss gäller särskilda bestämmelser (IMCO-reglerna). Inom FN:s expertkommitté för transport av farligt gods pågår arbete med harmonisering av säkerhetsföreskrifterna för de olika transportgrenarna. Det framgår således här att skilda reglementen gäller för olika transportgrenar beträffande internationella transporter av farligt gods. I Sverige har i mars 1971 avgivits betänkande (SOU 1971: 20) med förslag om svensk anslutning till ovannämnda europeiska överenskommelse om internationell transport av farligt gods på väg (ADR). I övriga nordiska länder torde en anslutning även övervägas.

Flertalet remissorgan uppehåller sig vid det arbete som utförts eller är under utarbetande i internationellt sammanhang på detta område. Vissa menar att, mot bakgrund av att det pågår ett mera omfattande lagstiftningsarbete av internationella mått på detta område, det nordiska harmoniseringsarbetet borde avvakta slutförandet av det internationella arbetet för att alla nordiska länder skulle kunna ansluta sig och därigenom så långt möjligt bygga på internationell standard. Andra remissorgan menar att, om de nordiska länderna skapar ett enhetligt nordiskt system, detta i internationellt sammanhang kan få större tyngd än om länderna uppträder var för sig.

Utskottet ansluter sig till denna senare uppfattning och föreslår, mot bakgrund också av erfarenheterna av den tidsrymd internationellt lagstiftningsarbete oftast tar i anspråk, att i avvaktan på resultaten av det internationella arbetet de av kommittén framförda konkreta förslagen beträffande val av farosymboler och varningsfärger, riktlinjer för utformningen av varningstexter och etiketter och för klassificeringsprinciper genomföres. Utskottet har vid sin bedömning härvidlag särskilt fäst sig vid att kommittén i sitt arbete noga följt det internationella arbetet, särskilt inom EC, såvitt gäller märkning av gifter- och hälsofarliga ämnen och sökt att samordna sina förslag med det europeiska arbetet. Utskottet har förutsatt att, om kommittéförslaget realiserar, berörda myndigheter i de vidare harmoniseringssträvandena kommer att i möjligaste mån följa de märkningsregler och klassificeringsprinciper som kommer att gälla i Europa i övrigt. Allteftersom den internationella handeln

med farligt gods ökar, är det naturligt att söka unifiera eller åtminstone harmonisera bestämmelserna för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen inom Europa i första hand.

Under återopande av vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå,

att Nordiska rådet antager följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att i de nordiska länderna genomföra de i Nordisk udredningsserie (NU 1970: 7) framlagda förslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.

Trondheim den 29 september 1971

<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>	<i>Erling Dinesen (S)</i>
<i>Birgir Kjaran (Sj.)</i>	<i>Lars Korvald (Kr. F.)</i>	<i>Grethe Lundblad (s)</i>
	Förman	
<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>	<i>Salve Salvesen (A)</i>
	<i>Saimi Ääri (K)</i>	

Medlemsförslag

om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden

(Väckt av Pentti Antila, Roald Bye, Sven Hammarberg, Lars Larsson och Niels Mørk)

Intresset för resor till länder utanför Norden har ökat avsevärt i alla nordiska länder under senare år. Många reseföretag har etablerats för att tillmötesgå det växande intresset för utlandsresor. Charterresor möjliggör sådana resor för ett avsevärt större antal människor än tidigare. Denna popularisering av resandet får följdverkningar på olika områden. Här tas upp förhållandena i händelse av sjukdomsfall.

Reseintresset har efter hand spritt sig till alla ålderskategorier. Även åldersgrupper med högre sjuklighet deltar i resandet. Självklart är att sjukdomsfall och olycksfall kommer att inträffa ganska ofta. Ej sällan blir det nödvändigt för den sjuke att söka läkar- och sjukhusvård i vistelselandet. Vid resor inom Norden gäller för nordbor enligt särskild sjukförsäkringsöverenskommelse att varje nordbo, som tillfälligt vistas i i något av de nordiska länderna, kommer i åtnjutande av sjukförsäkringsförmånerna i vistelselandet, om han insjuknar där. Vid sjukdomsfall utanför Norden finns däremot ej några enhetliga eller gemensamma regler. Här nedan redogörs för huvuddragen i ländernas bestämmelser på området.

Danmark: En överenskommelse är träffad mellan De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark och Europæiske Vare- og Rejsegodsforsikrings A/S angående hjälp vid sjukdom under resor och tillfälligt uppehåll utomlands i samband med semester- eller studieresor. Aktiva medlemmar av erkänd sjuk-kassa omfattas av överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 april 1968. De försäkrade tillerkänns ersättning för utgifter för sjukhjälp (läkarhjälp, sjukhusuppehåll och behandling, läkarordinerad medicin och smärtstillande tandvård) och hemtransport, även under vissa omständigheter för hemtransport företagen med ambulansflyg. Försäkringen täcker även utgifter för hemtransport vid dödsfall. Genom detta arrangemang, som praktiskt fungerar genom att den resande medför ett gult feriekort vid utomlandsvistelse, ges full ersättning för utgifter som kan åsamkas vid sjukdom utomlands.

Finland: Enligt den finska sjukförsäkringslagen har en försäkrad rätt till sjukförsäkringsersättning för kostnaderna för sjukvård erhållen utomlands och ordinerad av läkare. För kostnaderna för nödvändig vård utgår ersättning enligt samma grunder och taxor som gäller för i Finland meddelad vård. Denna ordning innebär att den som varit sjuk utomlands erhåller ersättning för läkararvoden samt för kostnader för undersökning och läkemedel. Vidare är han berättigad till dagpenning. Resekostnaderna faller utanför försäkringen. Det bör observeras att för vårdkostnader utomlands utgår ersättning högst med det belopp som skulle utgått om vården givits i Finland. Detta innebär således att den i utlandet insjuknade i många fall får stå för icke obetydliga kostnader själv.

Norge: Rätt till sjukhjälp i händelse av sjukdom vid vistelse utom Norge utgår med det belopp som skulle ha betalats i Norge för motsvarande behandling. Detta innebär att sjukförsäkringen kan ge refusion för kostnader för sjukhusuppehåll i utlandet med belopp motsvarande sjukförsäkringens refusion för uppehåll på rikshospitalet i Oslo (för närvarande 208 norska kronor/dygn). I detta belopp inkluderas alla kostnader för sjukhusuppehållet (mediciner, läkararvode etc.). Sjukförsäkringen avser uteslutande kostnader som föranletts av sjukdom, som inträffat under utlandsvistelsen. Vid hemresa från sjukhus begränsas refusionen efter gällande praxis till utgifterna för resa tillbaka till "inläggelsessteden".

Sverige: Rätt till sjukhjälp från den allmänna försäkringskassan vid vistelse i länder utanför Norden har den som är försäkrad i allmän försäkringskassa och bosatt i Sverige och som under tillfällig vistelse i utlandet blir sjuk och i behov av läkarvård eller sjukhusvård. Sjukhjälp omfattar ersättning för kostnader för läkarvård och sjukhusvård. Ersättning för utgifter för läkarvård utgår med tre fjärdedelar av läkararvodet. En begränsning ligger dock däri att den del av läkararvodet som överstiger 25 svenska kronor vid varje besök ej ersättes. Vid sjukhusvård ersättes i princip hela vårdkostnaden, dock med den begränsningen att, om vårdkostnader för en vårdperiod överstiger 35 svenska kronor för vård dag, det överskjutande beloppet icke ersättes. Vidare nedsätter försäkringskassan ersättningen för läkar- eller sjukhusvård, om det är uppenbart att dessa utgifter är högre än som varit erforderligt. Sjukpenning utgår vid sjukdom under tillfällig vistelse i utlandet. Ersättning för resekostnader i samband med sjukdom i utlandet utgår ej.

Av ovanstående kan konstateras att de danska reglerna på området skiljer sig från de finska, norska och svenska. Det danska systemet ger i princip full ersättning för kostnader uppkomna i samband med sjukdom vid tillfällig vistelse i utlandet. Enligt de finska, norska och svenska bestämmelserna kan den sjuke i motsvarande fall många gånger få stå för

kostnader på grund av att utgifterna i samband med sjukdomen ofta blir större i utlandet än vad de skulle varit i hemlandet och därför ej ersätts helt genom den allmänna sjukförsäkringen. Här bör även observeras att kostnader för hemresa och hemtransport i anledning av sjukdom endast ersätts enligt det danska systemet. För resande från Finland, Norge och Sverige till länder utom Norden finns naturligtvis möjlighet att genom särskild försäkring skaffa sig det skydd som ej tillhandahålles inom den allmänna sjukförsäkringen.

Det synes önskvärt att de resande i händelse av sjukdom i vistelselandet kan påräkna full täckning för sina sjukvårdskostnader liksom även för kostnader för eventuell hemtransport i anledning av sjukdom. Genom särskild försäkring i samband med resan är såsom nämnts alltid möjligt att skaffa sig ersättning för eventuella kostnader. Emellertid torde i praktiken många resande uraktlåta ett sådant arrangemang av glömska eller av ekonomiska eller andra skäl.

Den nordiska resandeströmmen till länder utanför Norden har fått stor omfattning. De nationella resebyråerna i ett vart av de nordiska länderna "suger" till sig resenärer från nordiska grannländer för att bilda "nordiska resegrupper". Dessa faktorer gör det önskvärt att få till stånd enhetliga regler på området. Den likställighet som redan finns på flertalet sociala försäkringsområden nordbor emellan talar för att enhetlighet skapas också på detta speciella fält. Socialförsäkringssystemen bör vara så enhetligt utformade som möjligt, där icke speciella nationella skäl motiverar olikheter. Vi får därför föreslå att möjligheterna för införande av likartade nordiska regler för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden undersökes. Härvid bör utgångspunkten vara att full täckning kan lämnas för uppkomna kostnader.

Under återopande av vad här anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för enhetliga nordiska regler för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

København och Stockholm den 15 februari 1971

Pentti Antila (Smp)

Roald Bye (A)

Sven Hammarberg (s)

Lars Larsson (s)

Niels Mørk (S)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 314).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden. Förslaget har behandlats av utskottet vid dess möten i Tavastehus den 19—20 april 1971 och i Trondheim denna dag.

1. Inledning

Medlemsförslaget innehåller en hemställan till rådet att rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för enhetliga nordiska regler för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden. I förslaget anföres att vid resor *inom Norden* gäller för nordbor, enligt särskild sjukförsäkringsöverenskommelse, att varje nordbo som tillfälligt vistas i något av de nordiska länderna kommer i åtnjutande av sjukförsäkringsförmånerna i vistelselandet om han insjuknar där. Vid sjukdomsfall *utom Norden* finns däremot ej några enhetliga eller gemensamma regler. De danska reglerna på området skiljer sig från övriga länders regler i det att det danska systemet i princip ger full täckning för kostnader uppkomna i samband med sjukdom vid tillfällig vistelse i utlandet.

2. Gällande bestämmelser

I *Danmark* bygger gällande ordning på en resesjukförsäkring, vilken är en frivillig förmån enligt sjukförsäkringslagen. En överenskommelse är träffad 1968 mellan De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark och Europeiske Vare- og Reisegodsforsikring A/S angående hjälp vid sjukdom under resor och tillfälligt uppehåll i Europa och vissa närliggande länder i samband med semester- eller studieresor, som varar kortare tid än två månader. Aktiva medlemmar av erkänd sjuk-kassa omfattas av överenskommelsen. Ersättning utges vid sjukdom eller olycksfall i utlandet för utgifter under längst tre månader för läkar-behandling, sjukhusuppehåll och behandling på sjukhus, medicin, smärtstillande tandläkarbehandling, extraordinärt hotelluppehåll, extraordinära resor samt hemtransport. Enligt uppgift omfattas cirka 95 procent av befolkningen av arrangemanget.

För *Finlands* del gäller enligt sjukförsäkringslagen att en försäkrad har rätt till sjukförsäkringsersättning för kostnader för sjukvård er-hållen utomlands och ordinerad av läkare. För kostnader av nödvändig

vård utgår ersättning enligt samma grundtaxor som gäller för i Finland meddelad vård. Denna ordning innebär att den sjuke erhåller ersättning för läkararvoden samt för kostnader för undersökning och läkemedel. Vidare är han berättigad till dagpenning. Resekostnader faller över huvud utanför försäkringen. Det bör observeras att för vårdkostnader utomlands utgår ersättning högst med det belopp som skulle utgått om vården givits i Finland.

Enligt ordningen i *Island* begränsas där rätten till sjukhjälp under sjukdomsfall vid tillfälligt uppehåll i länder utanför Norden till det maximala understöd som vederbörande sjuk-kassor i Island är förpliktade till att ge för sjukdomsfall i Island. Ersättning för hemtransport till Island ges icke.

För *Norges* del gäller att ersättning för sjukhjälp i händelse av sjukdom vid vistelse utom Norden utgår enligt syketrygdeloven med det belopp som skulle betalats i Norge för motsvarande behandling. Detta innebär att sjukförsäkringen kan ge refusion för kostnad för sjukhusuppehåll i utlandet med belopp motsvarande sjukförsäkringens refusion för uppehåll på Rikshospitalet i Oslo. I detta belopp inkluderas alla kostnader för sjukhusuppehållet (medicin, läkararvode etc.).

Enligt de i *Sverige* gällande reglerna ges rätt till sjukhjälp från den allmänna försäkringskassan vid tillfällig vistelse i länder utanför Norden till den som är försäkrad i allmän försäkringskassa och bosatt i Sverige och som utom Norden drabbas av sjukdom eller olycksfall. Ersättning utgår för kostnader för läkarvård med tre fjärdedelar av läkararvode, dock högst 25 kronor per läkarbesök, och för sjukhusvård med maximalt 35 kronor per dag. Försäkringskassan nedsätter ersättningen för läkar- och sjukhusvård, om det är uppenbart att dessa utgifter är högre än vad som varit erforderligt. Sjukpenning utgår vid tillfällig vistelse i utlandet. Ersättning för resekostnader i samband med sjukdom i utlandet utgår ej.

Särskilda sjukförsäkringsöverenskommelser har de nordiska länderna träffat dels sinsemellan dels med Storbritannien och Nordirland. Utgifter för vård i dessa länder ersätts inte av sjukförsäkring i hemlandet utan av motsvarande försäkring i det land där vården meddelats.

3. Remissyttrandena

Remissyttrandet över medlemsförslaget har inkommit från följande myndigheter och organisationer:

Danmark:

- Arbejds- og socialministeriernes internationale afdeling.
- De Samvirkende Statskontrollerede Fortsættelsesygekasser i Danmark.
- De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser i Danmark.
- Danmarks Rejsebureau Forening.

Finland:

Social- och hälsovårdsministeriet.
Folkpensionsanstalten.
Finska försäkringsbolagens centralförbund.

Norge:

Sosialdepartementet.
Helsedirektoratet.
Rikstrygdeverket.
Forsikringsrådet.
Norges trygdekasselag.
Europæiske vare- og reiseforsikrings-aktieselskap.
Den norske reisebyråforening.

Sverige:

Riksförsäkringsverket.
Försäkringskassförbundet.
Svenska försäkringsbolags riksförbund.
Svenska resebyråföreningen.

Flertalet remissorgan uttalar sig positivt för en undersökning av möjligheterna för enhetliga nordiska regler på ifrågavarande område. En kritisk eller rent negativ inställning återfinnes hos några resebyråföretag och representanter för försäkringsbolagen.

Från dansk sida tillstyrker *socialministeriet*, *De Samvirkende Statskontrollerede Fortsættelsesygekasser* och *De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser* förslaget. De Samvirkende Statskontrollerede Fortsættelsesygekasser framhåller att, med utgångspunkt från erfarenheten att det på många resor från Norden är resedeltagare från mer än ett av de nordiska länderna, det är önskvärt att det i alla nordiska länder etableras en liknande ordning som den som nu finns i Danmark. *De Samvirkende Centralforeninger af Sygekasser* anför, att alla deras aktiva medlemmar nu är försäkrade under tillfälligt ferieuppehåll på ett effektivt sätt, vilket icke var fallet då medlemmarna var hänvisade till att själv teckna försäkringar. *Danmarks Rejsebureau Forening* ställer sig kritisk till förslaget och finner det egendomligt att hela Danmarks befolkning skall deltaga i försäkringskostnaderna för de 12—15 procent av landets medborgare som reser utomlands. Föreningen åberopar en enkät som gjordes vid tidpunkten för införande av sjukförsäkringsordningen i Danmark, av vilken det framgick att den allmänna uppfattningen var att reseförsäkringar borde betalas av den resande och icke av det flertal som inte har råd, tid eller lust att hålla ferier i utlandet.

Folkpensionsanstalten i Finland finner det önskvärt att man utreder möjligheterna för en allmän harmonisering av sjukförsäkringslagstiftningen i de nordiska länderna och i detta fall den del det gäller utgivande av ersättning för ifrågavarande kostnader. Däremot kan folkpensionsanstalten inte i detta sammanhang understödja förslaget om en ändring av ersättningsnivån så att den skulle motsvara den danska ord-

ningen, vilket skulle innebära att försäkrade som reser utom Norden skulle få en förmånligare ställning än försäkrade i hemlandet eller sådana försäkrade som reser i något av de nordiska länderna. *Social- och hälsovårdsministeriet* ansluter sig till dessa synpunkter. *Finska försäkringsbolagens centralförbund* är kritiskt till förslaget och menar att det inte är socialpolitiskt välgrundat att ge en särskild fördelaktig ställning åt sådana grupper som deltar i kortvariga utländska turistresor, vilket medlemsförslaget skulle innebära.

I Norge ställer sig *Sosialdepartementet* positivt till en undersökning i frågan. *Norges trygdekasselag* ansluter sig till det framlagda förslaget men menar dock att i fråga om förslaget att ge full täckning för utgifterna en viss reservation bör göras, i första hand på grund av ekonomiska och kontrollmässiga skäl. *Forsikringsrådet* liksom *Den norske reisebyråforening* är positiva till förslaget. *Rikstrygdeverket* däremot har icke något att anföra angående förslaget men menar samtidigt att med detta ej ställning tagits till om det bör göras några ändringar i den gällande norska ordningen eller till förslagsställarnas synpunkt om full täckning för gjorda utgifter.

I Sverige finner *riksförsäkringsverket* det önskvärt att den svenska sjukförsäkringens regler för sjukhjälp vid tillfällig vistelse utom Norden tas upp till översyn men är däremot tveksam till nordiskt enhetliga regler. Verket påpekar, liksom vissa remissorgan i Danmark och Finland, att om full kostnadstäckning skulle gälla på ifrågavarande område en försäkrad som insjuknar under tillfällig vistelse i land utom Norden skulle bli bättre kompenserad för sina vårdkostnader än en försäkrad som insjuknar i Sverige. Även *Svenska försäkringsbolags riksförbund* är kritiskt till förslaget. Förbundet menar, att det ur svensk synpunkt inte torde vara önskvärt att minska de svenska hem- och reseförsäkringarna till dansk nivå och att det inte är lämpligt att binda utvecklingen på detta område genom uppdragning av enhetliga nordiska regler. *Försäkringskasseförbundet* och *Svenska resebyråföreningen* är positiva till förslaget.

4. Utskottet

Nuvarande socialförsäkringssystem i de nordiska länderna tillgodoser ej i alla delar behovet av sjukhjälp vid tillfällig vistelse utom Norden. De regler som finns på detta område varierar också från land till land.

Socialpolitiska utskottet skulle anse det värdefullt, om en undersökning kunde komma till stånd angående möjligheterna för att införa en tillfredsställande ordning såvitt gäller ersättning för sjukhjälp vid vistelse utom Norden till den som är sjukförsäkrad i något nordiskt land. Flerparten remissorgan tillstyrker också en sådan undersökning, vilken naturligen bör syfta till enhetliga nordiska regler. Den ökande resandeströmmen utanför Norden och tendensen till "nordiska resällskap", i

vilka ingår resenärer från alla de nordiska länderna, liksom likställighet mellan nordbor på många socialförsäkringsområden är faktorer som enligt utskottets mening talar för nordisk enhetlighet beträffande dessa regler.

Förslagsställarna har menat att utgångspunkten vid en undersökning bör vara att få fram en ordning som ger full kostnadstäckning.

Såsom framgår av ovanstående redovisning är det endast enligt det danska systemet som full täckning kan erhållas för alla kostnader i samband med sjukdom vid utlandsvistelse. Förhållandet är emellertid det, att enligt ländernas sjukförsäkringssystem full täckning icke ges för kostnader för läkar- och sjukhusvård i det egna landet eller i övriga nordiska länder. Genom ett system efter det danska mönstret skulle således de försäkrade, som erhåller ersättning för vård utanför Norden, komma i bättre ställning än försäkrade som insjuknat i hemlandet eller i något av de nordiska länderna. Utskottet anser att detta förhållande bör särskilt uppmärksammas vid en undersökning av den här aktualiserade frågan.

Ett första spørsmål gäller huruvida den allmänna försäkringen skall täcka utgifter för nu ifrågavarande sjukhjälp eller om den enskilde resanden skall hänvisas till att själv teckna reseförsäkring på privata försäkringsvillkor. Tendensen i allmänna opinionen går i riktning mot att den offentliga sjukförsäkringen i någon form bör påtaga sig uppgiften. Utgifter för sjuk- och läkarvård utom Norden är ofta betydligt högre än motsvarande utlägg i det nordiska hemlandet. Om verklig hjälp skall ges, bör den — om icke helt — dock täcka de väsentligaste utgifterna. Den försäkrade bör tillförsäkras en rimlig täckning för sina utgifter utomlands. Resekostnaderna måste härvidlag också tagas i beaktande.

Under hänvisning till vad ovan anförts föreslår socialpolitiska utskottet,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för införande av en enhetlig nordisk ordning för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

Trondheim den 29 september 1971

Pentti Antila (Smp)   *Roald Bye (A)*   *Erling Dinesen (S)*

Birgir Kjaran (Sj)   *Lars Korvald (Kr. F.)*   *Grethe Lundblad (s)*
Förman

Gerda Møller (KF)   *Jan-Ivan Nilsson (c)*   *Salve Salvesen (A)*

Saimi Ääri (K)

Medlemsförslag

om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik

(Väckt av Gunnar Helén, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt och Pekka Tarjanne)

Det är en ofta konstaterad och nästan banal sanning att man med teknikens hjälp lyckats forcera avstånden och göra färdställen allt bekvämare. Mera sällan talar man om bristerna i samordningen mellan olika trafikmedel. Något karikerat skulle man kunna säga att varje trafikslag fått utvecklas så långt de tekniska förutsättningarna räckt, men utvecklingen har inte störts så att den blivit optimal. Den egna bilen har självfallet ökat bekvämligheten och lättframkomligheten, men samtidigt har den ständigt ökande bilismen skapat en trängsel som motverkat den snabba framkomsten. På det sättet har många fördelar kommit att existera bara i princip; praktiken har förhindrat utnyttjandet av den.

När bilismen expanderat, har den kollektiva persontrafiken blivit mindre efterfrågad, därmed mindre omvårdad och därmed mindre attraktiv och konkurrenskraftig. En utveckling, varigenom de kollektiva persontransportmedlen får förslummas och privatbilismen ohämat tillväxa, kommer att få allvarliga konsekvenser inom flera viktiga samhällssektorer. De tekniska landvinningar som skulle gå att göra i fråga om de kollektiva persontransportmedlen blir heller inte klarlagda, om det blir mindre och mindre lönsamt att göra investeringar i dem.

I exempelvis England, Frankrike och Japan har gjorts stora satsningar på utveckling av den kollektiva persontrafiken. De nordiska länderna riskerar att komma på efterkälken och relativt sett försämra sina exportmöjligheter i framtiden. Det glest befolkade Norden med långa avstånd har särskild anledning att bygga upp ett transportsystem som i effektivitet kan mäta sig med kontinentens.

Att kollektivtrafiken gått tillbaka har säkerligen haft sin orsak i att forskningen och utvecklingen varit otillräcklig. Det har inte heller funnits någon som velat eller kunnat även finansiellt ta ansvaret för ett sådant utvecklingsarbete. Stat, landsting, kommuner och enskilda företag är var för sig otillräckliga enheter att bära upp ett forsknings- och utvecklingsarbete av större bredd. Ett särskilt utvecklingsföretag, som ägs gemensamt av alla dessa intressenter, skulle kunna svara för de innovationer som nu i stor utsträckning saknas. Även om ett utvecklingsföre-

tag skulle ges detta breda underlag, blir det i ett nordiskt land av otillräcklig omfattning. Genom ett för alla Nordens länder gemensamt innovationsföretag skulle större resultat kunna utvinnas och komma hela Norden till del.

På vilka områden ett sådant utvecklingsföretag lämpligen skulle verka är omöjligt att i förväg utsäga med bestämdhet. Delvis måste också inriktningen anpassas till resultaten av den forskning som bedrivs. Ett par ganska stora projekt kan dock nämnas som naturliga att börja med.

1. *Snabbtåg*

Inom statens järnvägar i Sverige har 1969 gjorts en teknisk utredning som slutade med förslag om utveckling av en tågtyp som genom förbättrade gångegenskaper och lutningsbara vagnskorgar kan sänka restiderna med upp till 60 procent trots relativt blygsamma investeringar i banan. Tågtypen kan dessutom bli mycket lönsam.

2. *Spårtaxisystem för de större städernas centrala delar*

En spårtaxiutredning i Göteborg arbetar med frågan och samarbetar med en engelsk projektgrupp som med stöd av engelska staten utvecklar en version av spårtaxisystem. Det innebär i korthet att många små fordon används och att varje fordon körs direkt från passagerarnas påstigningsstation till deras avstigningsstation utan att stanna vid några mellanstationer. Systemet kräver ett helt automatiskt och tekniskt mycket avancerat styrsystem men ger stora fördelar främst i form av korta restider.

3. *Korthållsflyg för trafikförsörjning av öar och glesbygdsområden*

Ett korthållsflygplan bör ha extremt små krav på landningsbanans längd och med tanke på användning i svår terräng kunna starta och landa i branta vinklar. Ett sådant plan torde kunna ge en tillfredsställande transportservice även till de mest isolerade områdena.

Med stöd av det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att tillskapa ett för Nordens länder gemensamt forsknings- och utvecklingsföretag för kollektivtrafikteknik med medverkan av stat, kommuner och industriföretag i de olika länderna.

København den 13 februari 1971

Gunnar Helén (fp) Ingemar Mundebo (fp) Cecilia Nettelbrandt (fp)

Pekka Tarjanne (Lkp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 332).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om et nordisk udviklingsselskab for kollektivtrafikteknik. Sagen har tidligere været behandlet på trafikudvalgets møde i Jakobstad den 22.—23. september 1971.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Gunnar Helén, Ingemar Mundebo, Cecilia Nettelbrandt og Pekka Tarjanne, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne om at oprette et fælles forsknings- og udviklingsselskab for kollektivtrafikteknik med deltagelse af stater, kommuner og industrivirksomheder i de nordiske lande. I forslaget peges på, at den tekniske udvikling har givet os hurtigere og bekvemmere transportmidler, men at udviklingen på grund af manglende samordning ikke er blevet optimal. Det anføres, at navnlig den stærke stigning i anvendelsen af private biler har skabt problemer, ikke alene fordi det store antal biler på vejene skaber trængsel og forsinkelser, men også fordi denne ekspansion har medført, at udviklingen af den kollektive trafik er blevet forsømt. Forslagsstillerne finder det påkrævet, at der igangsættes et forsknings- og udviklingsarbejde med henblik på at nyttiggøre de tekniske landvindinger også på kollektivtrafikens område. I et sådant arbejde skulle de interesserede parter, stat, kommune og industrivirksomheder, deltage, og arbejdet skulle ske ved oprettelse af et fælles nordisk selskab, idet man herved vil kunne opnå de største resultater. I forslaget nævnes, at det ville være naturligt, at f. eks. projekter vedrørende hurtigtog, sportaxisystemer og kortdistancefly blev optaget til behandling af et fælles udviklingsselskab.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer m. fl.:

Scandinavian Airlines System (SAS).

Landsforeningen Danmarks Bilruiter, Linja-autoliitto, Norges rutebileieres forbund og Svenska busstrafikförbundet.

Danmark

Justitsministeriet.

Indenrigsministeriet.

Boligministeriet.

Handelsministeriet.

Ministeriet for offentlige arbejder, trafikministeriet.

Ministeriet for offentlige arbejder, generaldirektoratet for statsbanerne (DSB).

Undervisningsministeriet.

Forskningssekretariatet.

Industriraadet.

Danmarks Rederiforening.

Landsforeningen Danske Vognmænd.

Finland

Trafikministeriet.

Trafikrådet.

Riksplaneringsbyrå.

Järnvägsstyrelsen. (V. R.)

Stadsförbundets byrå.

Industrins transportutskott.

Linja-autoliitto r.y. (Bussförbundet).

Norge

Samferdselsdepartementet.

Kommunal- og arbeidsdepartementet.

Departementet for industri og håndverk.

Statens vegvesen, vegdirektoratet.

Norges statsbaner (NSB).

Sverige

Styrelsen för teknisk utveckling.

Statens järnvägar (SJ)

Statens vägverk.

Luftfartsverket.

Länsstyrelsen i Stockholms län, väg- och trafiksektionen.

Stockholms läns landsting, trafiknämnden.

Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA).

Näringslivets trafikdelegation.

Svenska kommunförbundet.

Sveriges industriförbund.

Sveriges mekanförbund.

SAS anbefaler medlemsforslaget, idet man tillægger udviklingen af kollektivtrafikken inden for Norden den største betydning. Lufttrafikens udvikling og samordning med andre kollektive trafikformer er af speciel interesse for selskabet, som mener, at et trafikforskningsorgan som det foreslåede vil kunne arbejde til gavn for en sådan samordning. *Luftfartsverket* i Sverige kan ikke anbefale forslaget i den foreliggende form, idet det efter verkets mening for ensidigt tilsigter tekniske nyskabelser og ikke i tilstrækkelig grad tager hensyn til det primære krav om en tilfredsstillende grundlæggende planlægning. Luftfartsverket finder det vigtigt, at der i hvert enkelt land stilles ressourcer til rådighed for transportforskning og systemplanlægning under hensyntagen til de næringspolitiske, almenpolitiske og regionalpolitiske behov, og at man samordner disse ressourcer ved en hensigtsmæssig overordnet nordisk koordinering af projekterne.

Landsforeningen Danmarks Bilruiter, Linja-autoliitto, Norges rutebil-eieres forbund og Svenska busstrafikförbundet finder, at man ikke uden store skadevirkninger for de miljøer, der ønskes bevaret, kan basere trafikafviklingen i Nordens større byer på personbilerne, og at man derfor må udbygge den kollektive trafik og forbedre kvaliteten af denne. De fire foreninger er af den opfattelse, at byernes trafikproblemer kun for de allerstørste byers vedkommende og kun delvis kan løses ved hjælp af jernbanesystemer, og at den væsentlige del af kollektivtrafikken må afvikles ved hjælp af busser. Der peges på, hvorledes en prioritering af bustrafikken gennem vejtekniske og trafikregulerende foranstaltninger vil kunne tilvejebringe et udbud af bedre transportmuligheder og sænke driftsudgifterne. I en særlig oversigt anføres en række eksempler på, hvorledes en række store byer i europæiske lande og USA har prioriteret bustrafikken. Det bemærkes, at de fire foreninger ikke giver udtryk for nogen stillingtagen til det i rekommandationsforslaget nævnte forsknings- og udviklingsselskab.

For så vidt angår jernbanetrafikken ser *DSB* på forslaget med stor interesse, men mener, at der ikke på nuværende tidspunkt for jernbanernes vedkommende er noget påtrængende behov for et specielt nordisk udviklingsselskab for kollektivtrafikteknik, idet der allerede inden for den europæiske jernbaneunions (UIC's) rammer foregår en forskning vedrørende den i medlemsforslaget omhandlede problematik. Der er nedsat en række kommissioner og udvalg, som arbejder med udvikling af fremtidens kollektivtrafikmidler. *DSB* er — hvis det nu foreslåede selskab skulle blive en realitet — interesseret i at deltage i dets arbejde. De øvrige nordiske jernbanestyrelser, *VR*, *NSB* og *SJ*, kan ikke anbefale medlemsforslaget. De henviser til, at problemerne i medlemsforslaget allerede er taget op, dels på nordisk plan (bl. a. i *NOJFU*), dels på europæisk plan (*UIC* og *ORE*) og dels ved samarbejde med industrien i de enkelte lande. Styrelserne finder, at de ressourcer, der vil kunne stilles til rådighed for formålet, mest hensigtsmæssigt vil kunne anvendes til en effektivisering og udvidelse af det eksisterende samarbejde. *Ministeriet for offentlige arbejder* gør opmærksom på, at der i *EF* er fremsat forslag om et projekt til undersøgelse af det fremtidige behov for passagertransport mellem større europæiske byer; det antages, at dette projekt, der forventes overdraget *OECD* til udførelse i samarbejde med bl. a. *CEMT*, vil omfatte en række af de spørgsmål, som er rejst i det foreliggende medlemsforslag.

Flere remissinstanser henviser til, at arbejdet med at løse de problemer, som ligger til grund for medlemsforslaget, allerede er taget op af forskellige organer både på internationalt plan, på nordisk plan og på nationalt plan, og finder, at disse organer — i hvert fald indtil videre — hensigtsmæssigt kan varetage opgaverne, uden at der oprettes et særligt udviklingsselskab. Således peger *trafikministeriet*, *riksplanerings-*

byrå og industrins transportutskott i Finland, Samferdselsdepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Departementet for industri og håndverk og Statens vegvesen, Vegdirektoratet, på NKTF som et egnet forum for det fortsatte arbeide.

Boligministeriet i Danmark rejser spørsmålet, om det ikke ville være mest hensigtsmæssigt, at hurtigtogsproblematikken blev taget op ved samarbejde mellem landenes statsbaner, således at den foreliggende opgave indskrænkes til at omfatte den kollektive bytrafik, herunder forbindelsen med fjerntrafikterminaler. Indenrigsministeriet i Danmark gør opmærksom på, at planlægning og drift af kollektiv trafik ikke er pålagt kommunerne, men at kommunale instanser kan beslutte at varetage en række trafikopgaver.

Stadsförbundets byrå i Finland finder, at der er et behov for at udvikle kollektivtrafikteknikken, og at der derfor bør stilles større ressourcer til rådighed for forskningsvirksomhed; forbundet anser det rigtigt at tilstræbe nordisk samarbejde i en eller anden form. Länsstyrelsen i Stockholms län, väg- och trafiksektionen, finder, at stærke grunde taler for medlemsforslaget og går ind for, at der nedsættes en arbejdsgruppe med den opgave at arbejde videre med det. Også Stockholms läns landsting, trafiknämnden, går ind for, at der arbejdes videre med forslaget i en positiv ånd.

Styrelsen för teknisk utveckling i Sverige finder, at de i medlemsforslaget nævnte projekter ikke er særligt egnede for videre bearbejdelse i et fælles nordisk selskab for kollektivtrafikteknik; derimod findes fælles studier af trafiksystemer og trafikpolitik ligesom samordnede indsatser til fremme af færdselssikkerheden at være af interesse.

Statens vägverk forventer, at oprettelsen af transportforskningsdelegationen og udredningen om kollektivtrafik på en tilfredsstillende måde vil kunne samordne og virke for øgede statslige og kommunale indsatser på kollektivtrafikkens område; udveksling af erfaringer og eventuelt samarbejde med de øvrige nordiske lande anses for et naturligt led i arbejdet; vägverket finder det hensigtsmæssigt, at de nordiske landes interesser for så vidt angår den tekniske udvikling varetages gennem deltagelse i arbejdet i etablerede internationale organer, og ser derfor ikke i den nuværende situation noget behov for et særligt nordisk udviklings-selskab.

Ingenjörsvetenskapsakademien efterlyser en klar målsætning for udviklingsarbejdet og udtaler, at de foreliggende problemer ofte er for store til at kunne løses på nordisk plan. Akademiet fraråder derfor forslaget i den foreliggende form. Andre samarbejdsformer bør overvejes, f. eks. nedsættelse af en nordisk ekspertgruppe med den opgave at følge den tekniske udvikling og at vurdere den ud fra de nordiske landes behov. Det anføres, at en sådan ekspertgruppe skulle kunne samarbejde med den nordiske embedsmandskomité, som Nordisk Råd i rekom-

mandation nr. 14/1971 har foreslået oprettet. Spørgsmålet om nedsættelse af en ekspertgruppe bør dog nærmere efterprøves af andre instanser, i Sverige i første række af transportforskningsdelegationen.

Industrirådet i Danmark anbefaler forslaget og anfører, at industrivirksomheder inden for trafikområdet vil have interesse i at deltage i arbejdet i et udviklingselskab, såfremt et sådant måtte blive oprettet.

Näringslivets trafikdelegation, *Sveriges industriförbund* og *Sveriges mekanförbund* erkender behovet for en forbedring af den kollektive trafik, men er usikre med hensyn til, at det foreslåede forsknings- og udviklingselskab i væsentlig grad skulle fremskynde en sådan forbedring. De nævnte instanser mener, at de nordiske lande kan drage nytte af den forskning og udvikling vedrørende kollektive transportsystemer, som finder sted i mange af de store industrilande uden at anvende ressourcer, som i givet fald måtte tages fra andre hensigtsmæssige forsknings- og udviklingsprojekter på transportområdet. Der henvises til, at der for nyligt er oprettet en svensk transportforskningsdelegation med den opgave at planlægge, at samordne, at tage initiativer og at yde bistand på transportforskningsområdet, og at det må være rimeligt, at man foreløbig følger udviklingen i det nationale transportforskningsarbejde. På baggrund af de forskellige initiativer, der allerede er taget, kan oprettelsen af et fælles nordisk udviklingselskab ikke anbefales. Det er herved forudsat, at de nordiske landes nationale forskning også fremtidigt vil være det primære, og at den samordning og den udveksling af informationer, som allerede findes mellem de nordiske transportforskningsorganer, opretholdes og udbygges.

Svenska kommunförbundet deler forslagsstillernes opfattelse med hensyn til behovet for et øget forsknings- og udviklingsarbejde vedrørende kollektiv trafik, ligesom forbundet finder, at de nordiske landes indsatser på området bør samordnes. Det anses dog mest hensigtsmæssigt, at dette sker ved et samarbejde mellem den nye svenske transportforskningsdelegation og de tilsvarende organer i de øvrige nordiske lande, idet man på denne måde vil få et samarbejde på et bredere grundlag end ved oprettelse af et særligt selskab.

3. Trafikudvalget

Trafikudvalget er af den opfattelse, at det såvel af samfundsøkonomiske grunde som af hensyn til miljø og trafiksikkerhed vil være ønskeligt, at en meget væsentlig del af persontrafikken — ikke mindst i nærtrafikken i de store byer og andre tætbebyggede områder — afvikles kollektivt. For at finde frem til, hvorledes denne målsætning skal opnås på en rationel måde, kræves omfattende undersøgelser med medvirken af sagkyndige fra mange sider, herunder ikke mindst på planlægningens område. Der kræves endvidere en væsentlig forbedring af den service, der tilbydes i kollektivtrafikken, for at gøre denne form for trafik at-

traktiv. Disse synspunkter blev også fremhævet på et seminar om udformning og afvikling af nærtrafik i store og middelstore byer, som NKTF afholdt i Norrköping den 29. september—1. oktober 1971, og hvori repræsentanter for udvalget deltog.

Et arbejde med de i medlemsforslaget rejste spørgsmål finder alle-rede sted

dels på nationalt plan,

dels på nordisk plan, f. eks. i NKTF (Nordisk Komité for Trafik-økonomisk Forskning), NOJFU (Nordiske jernbaners forsknings- og udviklingsråd), Nordisk Vejteknisk Forbund, Samarbejdsorganet for de nordiske hovedstæders trafikvæsen og NORDPLAN (Nordisk institut for by- og regionalplanlægning) og

dels på internationalt (navnlig europæisk) plan, f. eks. i EF, OECD, CEMT, UIC (Den europæiske jernbaneunion), ORE (Jernbaneunionens kontor for forskning og udvikling) og UITP (Den internationale organisation for kollektivtrafik).

Et eventuelt nordisk udviklingselskab ville komme til at arbejde i konkurrence med det udviklingsarbejde, som foregår i flere af verdens største stater.

De nordiske lande bør efter udvalgets opfattelse fortsat deltage i det samarbejde på området, som finder sted i de internationale organer, og samarbejde om at holde sig orienteret om udviklingen. Et sådant samarbejde kan eventuelt varetages af NKTF eller af den embedsmandskomité for transportspørgsmål, som er oprettet i anledning af Nordisk Råd's rekommandation nr. 14/1971, og som skal indgå i den nye organisation, der skabes i forbindelse med en nordisk transportaftale.

Udvalget er med forslagsstillerne enig i, at et forsknings- og udviklingsarbejde vedrørende den kollektive trafik vil være påkrævet for at tilvejebringe den bedste tekniske løsning for afvikling af trafikken. Remissudtalelserne i anledning af medlemsforslaget viser imidlertid, at der foregår et arbejde, som — helt eller delvis — går ud på at løse de i forslaget omhandlede problemer.

Udvalget indstiller,

at rådet ikke foretager noget i anledning af medlemsforslaget.

København, den 30. november 1971

Magnus Andersen (A) Kresten Damsgaard (V) Veikko Hanhiova (K)

Svend Horn (S) Martha Johannessen (A) Aksel Larsen (SF)

Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s) Erling Norvik (H)

Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Reservation

Undertecknad medlem anser att grundtankarna i medlemsförslaget bör föranleda en rekommendation från Nordiska rådet. Utskottets flertal är såsom framgår av betänkandet eniga med mig om att forskning kring den kollektiva trafiken är väsentlig och nödvändig. Utskottsmajoriteten anser emellertid att då sådan forskning redan bedrivs på olika håll nya initiativ ej är påkallade. Medlemsförslaget skulle emellertid innebära en gemensam nordisk satsning för såväl forskning som utvecklingsarbete. Härigenom skulle de större resurser av kapital och tekniskt kunnande ställas till förfogande som är nödvändig för snabba framsteg på detta område. En kraftsamling av detta slag kan icke nås inom de avgränsade fält där i och för sig förnämlig forskning och utveckling nu bedrivs. En gemensam nordisk satsning som dels vidgar länderkretsen, dels spänner över såväl stat och kommun som enskild företagsamhet och dels spänner över samtliga slag av trafik är något helt annat än de visserligen för-tjänstfulla punktinsatser som i dag finns på trafikområdet. I förslagsvis ett gemensamt utvecklingsbolag skulle forsknings- och utvecklingsinsatserna kunna göras mer övergripande och effektiva ur samnordisk synpunkt.

Jag får därför hemställa,

att Nordiska rådet i anledning av medlemsförslaget antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att inom ramen för den kommande nordiska transportsamarbetsöverenskommelsen upptaga spørsmålet om ökade nordiska insatser för att främja gemensam forskning och utveckling kring kollektiva trafikmedel.

København den 30 november 1971

Cecilia Nettelbrandt (fp)

Medlemsforslag

om nordiskt samarbete rörande havsrätt

(Väckt av Magnús Kjartansson och Erlendur Patursson)

Situationen i Nordatlanten bliver stadig mere alvorlig for de folk, hvis økonomi er afhængig af havet. Forureningen får en stadig større udbredelse, ikke mindst efter at man er begyndt at bruge Nordatlanten som losseplads for industriens affald og giftstoffer. Et problem af samme art er rovfiskeriet, som truer selve fiskebestanden på grund af de stadig voksende fiskeflåder og den stadig mere fuldkomne teknik ved fiskeriet.

Denne situation er inden for Norden særlig alvorlig for Island, Færøerne, Grønland og de specielle fiskeområder i de øvrige lande, og blandt befolkningen i disse lande hævdes den opfattelse med voksende styrke, at man ikke kan vente længere med at træffe nye foranstaltninger mod forurening og rovfiskeri. Allerede i 1948 vedtog det islandske alting enstemmigt en lov, hvori man erklærede hele landgrunden og havet over for den for at være en del af Island, islandsk højhedsområde, og det færøske lagting har vedtaget tilsvarende beslutning. Det er således Islands og Færøernes standpunkt, at landet, landgrunden og havet over den er en biologisk og geologisk helhed, som tilhører kyststaten og at andre ikke kan beskære denne ret, hverken enkelte stater eller internationale domstole. Stadig flere stater og specialister i verden indtager nu samme standpunkt. I overensstemmelse hermed forbereder man sig i Island og Færøerne på at træffe nye foranstaltninger for at forhindre rovfiskeriet i havet over hele landgrunden og for at begrænse forureningen på et endnu større område.

Denne sag er så vigtig for de berørte folk, at det ville være ønskeligt, at alle de nordiske lande forsøgte at nå frem til en fælles opfattelse af den. Derfor foreslår vi

at Nordisk Råd vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd opfordrer regeringerne i de nordiske lande til at optage samarbejde om de problemer, som knytter sig til lovgivningen på havet, bl. a. om følgende principper:

1. Kyststaterne har ret til ensidigt at træffe beslutninger om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden.

2. Kyststaterne har ret til ensidigt at forhindre forurening af havet på et område, hvor forureningen kan true fiskebestanden.

3. Lande, hvis økonomi er afhængig af havet, må sikres specielle rettigheder inden for den internationale lovgivning.

København, den 17. februar 1971

Magnús Kjartansson (Ab)

Erlendur Patursson (Tvfl)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 363).

BILAGA 2, Tingsbeslutning om islændingenes ret på havet omkring landet (se supplementband, s. 370).

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk samarbejde vedrørende havret. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 27. august 1971 i Narssarssuaq, den 1. november 1971 i Stockholm, den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors, den 17. januar 1972 i Stockholm og den 21. februar 1972 i Helsingfors.

I møderne den 1. november og den 21. december 1971 samt den 17. januar 1972 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige. I mødet den 21. december 1971 deltog tillige justitieminister K. J. Lång, Finland, og statsråd Oddvar Berrefjord, Norge. I mødet den 21. februar 1972 deltog justitsminister K. Axel Nielsen, Danmark, stats- og justitsminister Ólafur Jóhannesson, Island, statsråd Oddvar Berrefjord, Norge, og statsrådet Carl Lidbom, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at opfordre regeringerne i de nordiske lande til at samarbejde om de problemer, der knytter sig til lovgivningen om havet med særligt henblik på følgende principper:

- 1) Kyststaterne har ret til ensidigt at træffe beslutning om fiskeriet i hele havområdet over landgrunden.
- 2) Kyststaterne har ret til ensidigt at forhindre forurening af havet på et område, hvor forureningen kan true fiskebestanden.
- 3) Lande, hvis økonomi er afhængig af havet, må sikres særlige rettigheder inden for den internationale lovgivning.

Forslagsstillerne anfører blandt andet, at man er begyndt at anvende Nordatlanten som losseplads for industriaffald og giftstoffer, og at der drives rovfiskeri med de stadigt voksende fiskeflåder og den mere fuldkomne teknik. Denne situation er særlig alvorlig for Island, Færøerne og Grønland og de specielle fiskeområder i de øvrige lande. I Island og på Færøerne mener man, at landet, landgrunden og havet over den er en biologisk og geologisk helhed, der tilhører kyststaten,

og andre stater eller internationale domstole kan ikke begrænse kyststaternes ret til at forhindre forurening og rovfiskeri på dette område. De nordiske lande bør nå frem til en fælles opfattelse af dette spørgsmål.

Medlemsforslaget er fremsat i februar måned 1971 af et medlem af Færøernes lagting og et islandsk medlem.

2. Remissytringer

Der er indkommet udtalelser om forslaget fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Statsministeriet.
Udenrigsministeriet.
Føroya landsstýri.
Dansk Fiskeriforening.
Danmarks Havfiskeriforening.

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.

Island:

Udenrigsministeriet.

Norge:

Utenriksdepartementet.
Fiskeridepartementet.
Norges fiskarlag.
Norsk sjømannsforbund.

Sverige:

Fiskeristyrelsen.
Statens naturvårdsverk.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Fra *dansk og færøsk* side henvises der til den allerede etablerede kontakt mellem de nordiske delegationer, der forbereder F.N.'s havretskonference i 1973. Princippet om kyststaternes ensidige adgang til at træffe beslutninger om fiskeriet over landgrunden støttes af den islandske stat, men der kan næppe opnås nordisk tilslutning hertil. Også for dansk og færøsk fjernfiskeri vil en generel gennemførelse af dette princip få uønskede konsekvenser. *Dansk Fiskeriforening* og *Danmarks Havfiskeriforening* kan ikke gå med til yderligere udvidelse af fiskerigrænserne, uden at der er international enighed herom. *Alle danske remissinstanser* er interesseret i at undgå forurening af havet, men dette er et internationalt anliggende og vil blive drøftet på konferencen i Oslo i oktober 1971 om iværksættelse af forholdsregler i Nordsøen samt på F.N.'s miljøkonference i Stockholm i 1972. Fra

færøsk side ønsker man forureningsspørgsmålet drøftet for hele det nordøstlige Atlanterhav.

I *Finlands udenrigsministerium* anser man det for vigtigt at beskytte fiskeriet og havets renhed, ligesom man bør have en positiv indstilling til tanken om at give særlige rettigheder til lande, hvis økonomi beror på havet. De i medlemsforslaget rejste spørgsmål kan på hensigtsmæssig måde fremdrages ved havretskonferencen i 1973, således at de indgår i det sædvanlige nordiske samarbejde forud for konferencen.

Islands udenrigsministerium anbefaler forslaget.

Remissudtalelserne i *Norge* er afvisende over for medlemsforslaget, som man ikke bør tage stilling til på nuværende tidspunkt. Derimod kan de nordiske lande som sædvanlig konsultere hverandre forud for de planlagte internationale konferencer.

Remissinstanserne i *Sverige* er også nærmest afvisende overfor medlemsforslaget, idet problemerne tidligere har været drøftet uden resultat og i de nærmeste år skal drøftes på nye internationale konferencer. Tidspunktet er ikke det rette til nu at indlede et nordisk samarbejde af den karakter, som medlemsforslaget går ud på.

3. Udvalget

I dansk folkeretlig teori antages det, at effektivitetsprincippet er grundlag for søterritoriets udstrækning. Søterritoriet strækker sig med andre ord så langt, som staten historisk i gerning har hævdet sin magt overfor andre stater. På den ene side ligger heri, at der ikke findes nogen folkeretlig norm, der umiddelbart bestemmer søterritoriets udstrækning, og på den anden side at en stat ikke selv vilkårligt kan bestemme sit søterritoriums udstrækning.

Man har gennem århundreder søgt at få fastsat søterritoriet på ensartet måde, men det er mislykkedes. I løbet af det 18. århundrede antog man i et vist omfang den grundregel, at "landets magt ender, hvor våbnenes ender". I 1712 foreslog en italiener, at man én gang for alle skulle fiksere kanonskuddets rækkevidde til 3 sømil. Herfra stammer den grænse, der indtil de seneste årtier har været temmelig udbredt. Alle-rede i 1945 gjorde den amerikanske præsident ved to proklamationer krav på højhedsret over kontinentalsoklen udfor Amerikas kyster, og med støtte heraf har man i stadig videre omfang i landenes praksis hævdet et udvidet søterritorium. Der er næppe tvivl om, at man i hvert fald tidligere ville have anset dette for at være klart stridende mod den folkeretlige grundsætning om havets frihed (Hugo Grotius, 1609).

Det er oplyst over for udvalget, at søterritoriet (territorialfarvandet) omkring Danmarks Rige er 3 sømil, og at Danmarks fiskerigrænser i Vesterhavet, Skagerak og Kattegat samt omkring Færøerne og Grønland udgør 12 sømil. Finlands søterritorium og fiskerigrænse er 4 sømil.

Norges søterritorium og fiskerigrænse er henholdsvis 4 og 12 sømil. Sveriges søterritorium og fiskerigrænse er 4 sømil, dog er fiskerigrænsen i Skagerak og Kattegat 12 sømil. Islands søterritorium er 4 sømil, og fiskerigrænsen er 12 sømil. Altinget har imidlertid den 14. februar 1972 enstemmigt vedtaget, at fiskerigrænsen omkring Island udvides til 50 sømil fra den 1. september 1972.

Af de øvrige vesteuropæiske lande gør England krav på et søterritorium på 3 sømil og en fiskerigrænse på 12 sømil. Hollands og Vesttysklands søterritorium er 3 sømil, og fiskerigrænsen vil kunne udvides til 12 sømil, men det er ikke sket. Sovjetunionens søterritorium og fiskerigrænse er på 12 sømil. USA kræver et søterritorium på 3 sømil og en fiskerigrænse på 12 sømil.

Udvalget kan tiltræde, at der er grund til at nære alvorlig ængstelse for den forurening af Atlanterhavet, som tiltagende udtømmning af gift- og affaldsstoffer forårsager. Fra de seneste år foreligger der talrige eksempler på sådanne nedsænkninger, og fra sagkyndig videnskabelig side er der ved flere lejligheder kraftigt blevet advaret imod den ødelæggelse af livet i havet, som herved forårsages. Det drejer sig ikke blot om det direkte næringsgrundlag for et stort antal mennesker, men kan i sidste instans også blive spørgsmål om sygdom og død for fugle, dyr og mennesker.

Problemet er imidlertid meget kompliceret. Det er nærliggende at rette bebrejdelserne over forureningen mod den industri, der frembringer affaldsstofferne, men man må samtidig være klar over, at netop den højt udviklede industri er en af de væsentligste forudsætninger for den overflod og materielle velfærd, vi lever i. En del af nydelsens pris er produktion af affald og gift, som må skaffes af vejen, fordi vi heller ikke er indstillet på at opbevare spildstofferne på land.

Et stort skridt fremad i retning af at råde bod på forureningen af havet er nylig taget, idet en international konvention om beskyttelse mod havforurening ved dumping fra fartøjer eller luftfartøjer blev åbnet for tiltrædelse i Oslo den 15. februar 1972. Konventionen er udarbejdet af de lande, der er medlemmer af den nordøstatlantiske fiskerikonvention og er undertegnet af samtlige nordiske lande. Alle de nordiske lande vil også deltage i den konference, der er sammenkaldt af Islands regering for at udarbejde en universel konvention om forbud mod dumping.

Det er åbenbart indlysende, at intet enkelt land kan løse disse problemer, men at der nødvendigvis må blive tale om et bredt internationalt samarbejde. Efter udvalgets opfattelse bør Nordisk Råd yde al mulig støtte til de igangværende bestræbelser for at nå til enighed om en løsning. Det fremgår af det indkomne remissmateriale, at de nordiske landes regeringer allerede er indstillet på et sådant samarbejde, og efter udvalgets opfattelse bør dette fortsættes og styrkes. I for-

bindelse med de planlagte internationale konferencer er det af stor værdi, at de nordiske landes indsats er samordnet. Man bør derfor ofre megen opmærksomhed på at forberede konferencerne ved forudgående nordiske drøftelser, ligesom man i høj grad må være opmærksom på den helt særlige betydning, det har for Færøerne, Island og Grønland at opnå støtte til en tilfredsstillende ordning af disse vitale spørgsmål.

Udvalget slutter sig således uforbeholdent til grundtanken i medlemsforslaget, hvorefter regeringerne i Norden bør samarbejde om de problemer, der knytter sig til lovgivningen for havet. Herved må der stræbes efter at nå til enighed om udstrækningen af de enkelte landes søterritorium og fiskerigrænser og om specielle rettigheder for lande eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet, ligesom det må være en væsentlig bestræbelse at forhindre havets forurening.

Udvalget indstiller herefter,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at fortsætte og udbygge samarbejdet om problemerne i forbindelse med lovgivning om havet, således at der tilstræbes international enighed *om* udstrækningen af søterritoriet og fiskerigrænserne, *om* specielle rettigheder for kyststater eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet og *om* foranstaltninger til forhindring af forurening.

Helsingfors, den 21. februar 1972

Erik Adamsson (s)   I.-C. Björklund (Skdl)   Poul Dam (SF)

Georg C. Ehrnrooth (Sv)   Erling Engan (Sp)   Guri Johannessen (A)

C.-H. Hermansson (vpk)   Allan Hernelius (m)   Tellervo Koivisto (Sd)

Matthías Á. Mathiesen (Sj)   Knud Nielsen (S)   Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Medlemsförslag

om samnordisk kursbok i historia

(Väckt av Sven Hammarberg, Olavi Lähteenmäki, Jan-Ivan Nilsson och Sture Palm)

Vid ett möte mellan universitetslärare i historia på Voksenåsen 1951 tillsattes en expertkommitté för att utarbeta ett förslag till samnordisk kursbok i historia. Kommitténs förslag (*se Tillägg*) kom att omfatta en detaljerad disposition för ett översiktsarbete i två delar på sammanlagt 800 sidor. Enligt planerna skulle de olika avsnitten skrivas av högt kvalificerade nordiska historiker. Arbetet var närmast avsett som kursbok för studerande vid nordiska universitet och högskolor.

Denna plan på utgivande av en nordisk historia aktualiserades i Nordiska rådet vid beredningen av rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia. Kulturutskottet, till vilket saken hade hänvisats för handläggning, framhöll i sitt betänkande bristen på tidsenliga läroböcker i nordisk historia. Utskottet hade beretts tillfälle att taga del av den ovannämnda planen på åstadkommande av en lärobok i Nordens historia. Frågan om utgivande av en dylik lärobok förutsatte enligt utskottets mening särskild uppmärksamhet i samband med beredningen av rekommendation nr 2/1965. Sedan en årlig kursverksamhet på området etablerats, avskrevs denna rekommendation. Planen på utgivande av kursboken i historia hade emellertid inte förverkligats, trots att redan då ett avsevärt förarbete hade gjorts.

Såsom ovan anfördes saknas för närvarande tillfredsställande läroböcker i Nordens historia. De översiktsarbeten som föreligger är föråldrade eller alltför elementära för att fylla en funktion som läroböcker på högskolestadiet. Ett översiktsarbete skulle även kunna få spridning i vidare kretsar, bl. a. som handledning för lärare i historia i den grundläggande utbildningen och som allmän introduktion till fördjupade studier i de nordiska ländernas historia. Utgivandet av det föreslagna arbetet skulle även vara helt i linje med strävandena att på olika områden publicera samnordiska, komparativa undersökningar eller översikter för att å ena sidan främja forskningen och undervisningen på olika fält, å andra sidan på detta sätt utbygga den nordiska samhörigheten. I detta sammanhang må erinras om det omfattande arbetet Kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid, som visat sig fylla ett väsentligt behov på

sitt område och som blivit en stor försäljningsframgång. Även inom den litteraturhistoriska forskningen pågår förberedelser för utgivande av samnordiska verk. Vid behandlingen av frågan om ett nordiskt litteraturllexikon (se *Nordiska rådet, 18:e sess. s. 1163—1164*) uttryckte kulturutskottet förhoppning om översiktsarbeten på olika områden mot bakgrund av deras betydelse såväl för den vetenskapliga forskningen som för den högre undervisningen. Den planerade nordiska kursboken i historia skulle tillgodose behovet av en handbok på ett av de områden kulturutskottet avsåg.

Det ursprungliga förslaget om en nordisk kursbok i historia uppgjordes för cirka 15 år sedan. Ett slutförande av planen förutsätter givetvis en revidering av det tidigare förslaget. Nya forskningsrön bör naturligtvis om så krävs föranleda en justering av dispositionen för verket. Den ursprungliga planen att föra fram översikten till och med andra världskriget torde böra utvidgas så att verket kommer att omfatta även tiden efter kriget fram till våra dagar. Eftersom arbetet var avsett som en lärobok för studerande på universitets- och högskolenivå, torde behövliga justeringar även böra göras med hänsyn till de förändringar i studiesystemen som ägt rum i de nordiska länderna under de senare åren.

En förutsättning för att verket skall kunna utgivas är att redigeringen får en fast organisation, vilket tydligen inte varit fallet beträffande det arbete som hittills utförts. Den kommitté som hittills varit sysselsatt med projektet torde i stor utsträckning kunna anlitas för arbetets slutförande. Det är dock av betydelse att medel ställs till förfogande för redigeringsarbetet, kommitténs verksamhet och författararvoden. Medel bör även anslås för anställande av en redaktionssekreterare, som kan ansvara för de praktiska redigeringsarrangemangen.

Hänvisande till vad ovan anförts får vi föreslå,
att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter behövlig revidering genomföra den av en expertgrupp utarbetade planen på en nordisk kursbok i historia.

Stockholm och Helsingfors den 27 april 1971

Sven Hammarberg (s) Jan-Ivan Nilsson (c) Olavi Lähteenmäki (Kok)

Sture Palm (s)

TILLÄGG**Förslag till disposition för en sammordisk kursbok i historia****I. *Forntiden och den äldre medeltiden* (90 s.)**

1. Bosättningen
2. Norden och folkvandringarnas återverkan på Norden intill 800
3. Vikingatågen
4. Riksgrundningarna
5. Island och expansionen mot väster
6. Nordens kristnande och etableringen av den katolska kyrkan
7. Den organiserade samfundsmaktens utveckling intill 1250
8. Nordens politiska och ekonomiska integration i Europa och den starka kungamakten
9. Kolonisationen
10. Ståndssamhället i Norden och den nordiska länsstaten

II. *Den senare medeltiden* (85 s.)

1. Brytningen mellan kungamakt och aristokrati
2. Det tyska riket och rikenas sönderfall (även digerdöden)
3. Kalmarunionen
4. Det unionella enväldet och Erik av Pommerns storpolitik
5. Aristokratien övertar kontrollen över statsmakten
6. Nyodling och kolonisation under senmedeltiden (Norge, Sverige, Finland)
7. Medeltida kulturutveckling
8. Unionssplittringen omkr. 1450 och unionsstriden intill 1471
9. Kungamakt i Danmark-Norge och riksföreståndardöme i Sverige och deras förutsättningar
10. Unionens undergång

III. *Tiden 1520/30—1660* (135 s.)

1. Reformationen (allmänt och speciellt) i religiöst, politiskt, ekonomiskt och kulturellt hänseende
2. Den ändrade utrikespolitiska situationen (bl. a. Lübecks bortfall)
3. Den dansk-norska unionen
4. Samfundsmaktens nya organisation
5. Näringslivets expansion under 1500-talet
6. Samhällsklasserna i Norden
7. Dominium maris Baltici intill 1570
8. Kungamakt och aristokrati (a. Danmark-Norge, b. Sverige-Finland)
9. Sveriges östpolitik och kampen om Östersjön 1570—1617
10. Befolkningsförhållanden och den ekonomiska utvecklingen under 1600-talets förra hälft (bl. a. stad och landsbygd, in- och utflyttningar)
11. Norden under 30-åriga kriget 1618—1648
12. Kulturförhållanden i Norden (renässans, barock, ortodoxi, skolväsen m. m.)
13. Adelsväldet intill 1660
14. Svensk expansion i Norden intill 1660

IV. *Tiden 1660—1721* (65 s.)

1. Det dansk-norska enväldet (bl. a. kollegier, Chr. V:s love)
2. Det skånska kriget och de skånska landskapens inkorporering
3. Det svenska enväldet (bl. a. reduktion, förvaltning, lagstiftning)
4. Det stora nordiska kriget och Sveriges övergång från Östersjöväldet till ett svensk-finskt rike

V. *Tiden 1720—1809/14* (125 s.)

1. Nya utrikespolitiska perspektiv och utrikespolitiken 1721—1743
2. Frihetstidens första fas 1719—1738 (inrikespolitisk utveckling)
3. Danmark-Norges inre förhållanden 1720—1750 (bl. a. stavnsbåndet)
4. Den ekonomiska utvecklingen och merkantilismen (städerna, privilegiepolitiken, manufakturerna, kompanierna, projektmakarna)
5. Byråkratiens utveckling och politiska betydelse
6. De nya idéerna och de yngre mössorna i Sverige
7. a. Struensee — Goldberg — norsk opposition; b. Gustaf III — opposition
8. De kulturella förhållandena
9. Jordbruksreformerna (landboreformerna i Danmark, rationalisering i Norge, storskifte, skatteköp, jordbrukets utvidgning i Sverige och Finland)
10. a. Det svenska järnet (och den finska tjäran); b. Den florisante periode i Danmark-Norge
11. Island
12. Nordens politiska och ekonomiska förhållanden 1790—1806
13. Norden i Napoleonkrigen (bl. a. Finland, statsvälvningen i Sverige, Norge)

VI. *Tiden 1809/14—1945* (300 s)

1. De nordiska staternas plats i den europeiska politiken
2. Finland intill 1850-talet
3. Norge intill 1850-talet
4. Sverige intill 1850-talet
5. Danmark intill 1850-talet
6. Liberalismen (såsom idéströmning) och skandinavismen
7. Danmarks kris 1848—1866
8. Svensk och norsk politik 1850—1870
9. Finland 1850-talet—1870
10. Island under 1800-talet
11. Industrialisering, kommunikationer, emigration, lantbrukskris
12. Den sociala skiktningen
13. De frivilliga ideella och intressesammanslutningarna
14. De politiska partiernas organisering i Danmark, Norge, Sverige och Finland samt den politiska utvecklingen 1870—1899/1905 (bl. a. parlamentarismproblemet)
15. De kulturella förhållandena (romantik, realism, nykonservatism)
16. Finland 1899—1914
17. Unionskrisen
18. Norge intill 1914
19. Sverige intill 1914
20. Danmark intill 1914

21. Island intill 1914
22. Det första världskriget och Norden intill 1920
23. Den parlamentariska demokratiens genombrott i Sverige
24. Norden under 1920-talet
25. Norden i NF under 1920-talet
26. Världskrisen 1929/32 och nazismen i Tyskland
27. Norden under 1930-talet
28. Norden inför och under det andra världskriget (Norden och NF, Finlands vinterkrig, Den 9 april, Norges besättelse, Danmarks besättelse, Finlands andra krig, Sverige 1940—1945, Island)

*BILAGA 1***Sakkunnigyttranden****Professor Jörgen Weibull, Aarhus universitet:**

Frågan ställer sig först, om en dylik samnordisk historisk framställning är av behovet påkallad. Vid den akademiska undervisningen i historia gör sig bristen på en dylik framställning ofta gällande: de föreliggande, i många fall utmärkta böckerna rörande de enskilda ländernas historia såsom Rosén/Carlssons om Sveriges historia, Holmsen/Jensens om Norges och de olika banden av Politikens Danmarkshistoria är alltför utförliga för att kunna begagnas som underlag för kurserna i grannländernas historia, medan gymnasiets läroböcker — speciellt efter de under de senaste åren genomförda förändringarna av kursplanerna i ämnet historia — ger en alltför kortfattad och för ett studium av de nordiska ländernas särskilda historia mindre lämpad framställning. Den mig veterligen enda moderna lärobok, som i någon mån fyller behovet, är Lars-Arne Norborgs och Lennart Sjöstedts "Grannländernas historia" (1970). Då denna bok emellertid närmast är ett komplement till Rosén/Carlssons "Sveriges historia" och är avsedd att användas vid universitet och andra undervisningsanstalter i Sverige, saknas i denna en framställning av Sveriges historia. Därigenom har också möjligheterna till komparativa synpunkter blivit starkt förminskade. Behovet av en samlad framställning av de nordiska ländernas historia synes mig vara uppenbart.

Frågan ställer sig därmed om det föreliggande, på de äldre planerna i saken grundade förslaget om en "samnordisk kursbok i historia", är den numera lämpligaste lösningen. Undervisningen och examenskraven i ämnet historia har under senare år i hög grad förändrats. Utvecklingen har i flera avseenden gått i skilda riktningar i de olika nordiska länderna. Frågan kan därför med skäl ställas, om det är möjligt att numera ge en framställning lämpad som "kursbok" i ämnet historia. I samtliga länder föreligger trots detta behovet av en bok, som kan utnyttjas för allmänna referenser i de nordiska grannländernas historia, samtidigt som den i något av dem helt eller delvis kan tjäna som formlig kursbok. Behovet av en dylik bok torde också göra sig starkt gällande även utanför den akademiska undervisningen såsom t. ex. bland lärare av alla kategorier, för medarbetare i massmedia och för en historiskt intresserad allmänhet. Detta ställer emellertid i vissa avseenden något andra krav på arbetet i fråga än en akademisk kursbok. Viktigast synes mig därvid vara, att

arbetets omfång inte begränsas till det i respektive kursplaner fastställda pensum. Ett relativt rikligt antal data måste tagas med och stora krav ställas på tabeller och grafiska framställningar, hänvisningar till vetenskaplig litteratur och register av olika slag. Framställningen bör trots detta vara lättläst. För att förena dessa krav synes det mig kunna diskuteras om inte boken rent tekniskt borde bestå av en huvudframställning med därtill fogade exkurser av olika slag.

Såsom framgår av vad ovan anförts, synes mig det förslag till disposition för en samnordisk kursbok i historia, som utarbetats av den år 1951 tillsatta expertkommittén, böra underkastas en granskning och eventuellt omarbetas med hänsyn till den utveckling, som sedan dess ägt rum. Behovet av en dylik granskning framgår också av den enligt min mening icke helt tillfredsställande uppfattning, som synes präglade den föreliggande dispositionen. Som exempel kan nämnas, att kapitel IV (tiden 1660—1721) praktiskt taget uteslutande ägnas den politiska historien samt kapitlet V (1720—1809/1814) och VI (1809/1814—1945) inledes med en skildring av utrikespolitik och de enskilda staternas inre politiska förhållanden. Följden måste nästan oundvikligen bli, att den tekniska och ekonomiska, den sociala och kulturella utveckling, som ytterst bildar grundvalen för det politiska händelseförloppet, i stället lätt kommer att framstå som en konsekvens därav. I överensstämmelse med föreliggande medlemsförslag kan jag därför instämma i att det föreliggande förslaget till disposition för en samnordisk kursbok i historia inte endast behöver kompletteras med ett avsnitt om utvecklingen efter 1945 utan också i sin helhet kräver en revidering.

Beträffande ärendets praktiska handläggning synes mig en till antalet ledamöter starkt begränsad redaktionskommitté vara det lämpligaste: det kan med skäl ifrågasättas om inte en ledamot från vart land vore fullt tillräckligt i den expertgrupp som skulle utarbeta planerna i fråga. Till denna redaktionskommitté bör — i enlighet med vad som i medlemsförslaget nämnes — knytas "en redaktionssekreterare, som kan svara för de praktiska redigeringsarrangemangen". Det synes mig dock av betydelse för realiserandet av dessa planer, att det till denna post utses en yngre väl kvalificerad historiker samt att dennes uppdrag begränsas till en på förhand fixerad tidsperiod vid vars utgång han har att redovisa resultat av sitt och kommitténs arbete.

Med hänvisning till vad ovan anförts får jag livligt tillstyrka, att Nordiska rådet beslutar i enlighet med det av Sven Hammarberg, Jan-Ivan Nilsson, Olavi Lähteenmäki och Sture Palm väckta medlemsförslaget om en samnordisk kursbok i historia.

Århus den 6 juli 1971

Jörgen Weibull

Professor, fil. dr

Kansler Pentti Renvall, Helsingfors universitet:

Det initiativ som i Nordiska rådet tagits för att få till stånd en samnordisk kursbok i Nordens historia och att därvid stöda sig på de förarbeten, som på 1950-talet gjorts men icke fullföljts, finner jag utomordentligt värdefullt.

Som initiativtagarna framhäver skulle en tämligen utförligt behandlad framställning av Nordens historia tjäna ett dubbelt, kanske t. o. m. tredubbelt syfte. Dels skulle den på ett verksamt sätt fördjupa den nordiska samhörigheten genom att ge en bred intresserad läsekrets möjlighet att sätta sig in i de övriga nordiska ländernas historia och jämföra den med det egna landets förgångna. Dels skulle den för historiestuderande och blivande historielärare bättre än hittills ge möjlighet att få ett samlat grepp om den egna historien som en integrerad del av det mera omfattande skeende som den samnordiska historien omfattar. Och dels skulle den för dem ur den sistnämnda gruppen, vilka övergår till forskarbanan, visa hän mot inspirerande samnordiska forskningsproblem, vilkas lösning skulle ge fördjupade synpunkter på den egna historien och ytterligare främja den nordiska forskningsgemenskapen.

På grund av den mångfasetterade betydelse som verket kunde ha, torde det vara fördelaktigt att vid planeringen av omfånget och dispositionen inte enbart gå ut från de synpunkter som av universitetsundervisningen kan ställas på verket, utan även ta hänsyn till dess mera mångsidiga syfte. En kursbok för universiteten, som kunde användas även på lågstadiet, torde knappast kunna mycket överskrida 200 sidor, men en så knapphändig framställning skulle ytterst bristfälligt tjäna de övriga syftemål verket borde ha. En kursbok för högstadiet som även kunde stimulera en bredare allmänhet och ge uppslag för fortsatt forskning kräver, för att de historiskt-funktionella sammanhangen skall träda fram med tillräcklig pregnans, ett avsevärt större omfång (kanske 800—1 000 sidor). Det medför säkerligen i alla nordiska länder vissa vanskligheter att i de för högstadiet gällande läroplanerna få in en kursbok i nordisk historia på c:a 800 sidor även om omfånget kan beräknas reducerat med den fjärdedel som behandlar det egna landets historia, varmed studeranden på annan väg blir förtrogen. Men å ena sidan torde för dem som studerar historia en ingående information om grannländernas historiska förhållanden integrerade med den egna historien vara av så central betydelse att för detta ändamål vissa justeringar i det övriga lärostoffet borde kunna företas, å andra sidan kan verket disponeras så, att vissa mest centrala avsnitt skulle ingå i kursfordringarna och de övriga närmast syfta till att ge kompletterande och fördjupade insikter för den som så önskar. På grund av dessa centrala avsnitt kunde man senare sammanställa en kortare koncentrerad kursbok för lågstadiet; utan stöd från

en mera detaljerad och omfattande klarläggning torde en dylik koncentrerad framställning vara hart när omöjlig att åstadkomma. Allt detta tyder på att det vore mest ändamålsenligt att genomföra planen från 1950-talet ungefär i det omfång som man då kom fram till.

Det är klart, att då över ett decennium förflutit sedan planen uppgjordes, den nu måste i viss mån revideras. Dels har under mellantiden framkommit nya vetenskapliga rön som kräver en inarbetning i planen. De har dock knappast så genomgripande förvandlat uppfattningarna att dispositionen annat än ställvis behöver omarbetas. Däremot är det numera naturligtvis omöjligt att låta framställningen sluta år 1945 utan den bör oundgängligt föras fram till ungefär slutet av 1960-talet. Detta för med sig att även 1930-talet och andra världskriget, för vilkas del ett intensivt historiskt forskningsarbete är i gång, borde behandlas utförligare än i den tidigare planen.

Initiativtagarna har påpekat att redaktionsarbetet borde få en fastare organisation med anslagna medel och därmed möjlighet att anställa en redaktionssekreterare, som fullt kan ägna sig åt redigeringsarbetet och svara för kontinuiteten. Detta är en realistisk syn på saken, ty stagnerandet av det tidigare arbetet stod nog till stor del i samband med praktiska svårigheter. Den tidigare kommittén och dess erfarenheter torde som initiativtagarna tänker sig delvis kunna anlitas åtminstone för att få arbetet i gång på ny basis. Då emellertid vid det kompletterande arbetet huvudvikten kommer att ligga på de senaste decennierna, borde antingen kommittén utökas med specialister (en för varje land) för detta skede eller få möjlighet att tillsätta en motsvarande speciell arbetsgrupp för att genomföra denna del av arbetet.

Detta är emellertid detaljer som lätt kan ordnas blott själva huvudsaken: beslutet om att med lämpliga resurser genomföra arbetet, vilket jag på det varmaste förordar, kommer till stånd.

Muurla den 12 juli 1971

Pentti Renvall

Professor Sverre Steen, Oslo universitet:

Da jeg var en av dem som var med på å utarbeide forslaget til disposisjon, vil jeg nødig uttale meg detaljert om det uten å kunne konferere med andre kolleger som deltok i planleggingen. Men jeg tillater meg likevel noen bemerkninger:

I en grunnbok i Nordens historie som eventuelt utkommer i 1970-årene, bør fremstillingen nå frem iallfall til 1960. (Som bekjent vil historikere nødig ta med den aller nyeste tids historie i sine fremstillinger,

fordi den ennå ikke er vitenskapelig bearbeidet.) Jeg vil også nevne at iallfall tidsrommet etter 1809/1814 nå bør fremstilles på en annen måte enn etter planen fra 1950-årene.

I denne forbindelse kan det kanskje være av en viss interesse om jeg nevner noen bærende idéer i den gamle plan. Initiativtakernes mening var at tiden før ca. 1720 skulle behandles ut fra et samnordisk synspunkt, slik at hver forfatter skulle skrive om sitt tidsrom og sine emner i hele Norden, ikke bare i sitt eget hjemland; altså felles nordiske fremstillinger, ikke særskilte for hvert land. For tiden etter 1720 viste det seg vanskelig å fastholde et sånt prinsipp. Stoffet ble derfor delt i kapitler som enten var felles nordiske (f. eks. V, kap. 4, 5, 6, 8, 12, 13) eller nasjonale (f. eks. V, kap. 1, 2, 3, 7 og 9 (blandet), 10, 11). Tiden etter ca. 1800 ble delt i tidsrom av noe varierende lengde, og innen hvert av disse tidsrom skulle hvert land behandles for seg. Jeg tror at man nå bør finne en bedre løsning.

Det var initiativtakernes forutsetning at verket skulle gi en vitenskapelig korrekt fremstilling av hovedtrekkene i de nordiske lands utvikling frem til 1945 på det politiske, økonomiske og sosiale område. Fremstillingen skulle skrives av vitenskapelig skolerte, aktive faghistorikere; det betydde omkring 1950 vesentlig universitetslærere i historie.

Etter planen skulle verket brukes som håndbok i Nordens historie av historiestuderende ved universitetene, slik at verket skulle dekke pensum i alle nordiske land, unntatt studentens hjemland. Etter de nå gjeldende studieplaner ville det planlagte to-bindes verk fra 1950-årene blitt altfor stort. Hvis planen fremdeles skal være å lage en pensumbok for "de andre lands" studenter, må bokens/verkets omfang — etter min mening — innskrenkes til det halve av planen i 1955. — Den gamle plan var også lagt med tanke på at verket skulle henvende seg til et bredere publikum. Hvis en sånn plan opprettholdes, er selvsagt fremstillingsformen viktigere enn *omfanget* av verket.

Den gamle plan stötte ved gjennomføringen på flere vanskeligheter. Da de enkelte forfattere gikk i gang med det område/emne de hadde påtatt seg å fremstille, viste det seg ønskelig eller nødvendig å foreta supplerende vitenskapelige undersøkelser før de kunne gi en vitenskapelig holdbar oversiktsmessig fremstilling av emnet. Og da de fleste forfattere på grunn av andre embetsplikter osv. ikke kunne ofre all sin tid på denne forskning, ble de bestilte manuskripter ikke ferdige til fastsatt tid. — En annen vanskelighet var at forfatterne av kapitlene i bind II ikke fant det praktisk å utarbeide sine avsnitt før manuskriptene til bind I forelå. (Forutsetningen var å utgi hvert bind under ett.) — En tredje vanskelighet var at et ganske stort antall forfattere var engasjert i tiltaket. Erfaring viser at slike tiltak er tungtdrevne og meget tidkrevende, da de forfattere som leverer sine manuskripter sist kommer til å bestemme "fremdriftstempoet" i utgivelsen. — En spesiell vanskelighet nettopp

i denne siste henseende var at initiativtakerne ikke hadde noen redaksjonssekretær til disposisjon.

Etter mitt skjønn må disse vanskeligheter overvinnnes hvis noen plan om en felles nordisk grunnbok skal bli realisert. Og vanskelighetene kan overvinnnes.

Da mitt oppdrag bare gjelder en uttalelse om disposisjonsforslaget fra 1950-årene, anser jeg det ikke riktig å uttale meg om hvordan saken heretter bør ordnes. Jeg ber om unnskyldning hvis jeg med mine bemerkninger likevel har overskredet mitt mandat.

Oslo 18. juni 1971

Sverre Steen

Professor

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträden den 27 och 28 april 1971 samt den 17 och 18 augusti 1971.

1. Medlemsförslaget

Med hänvisning till en på 1950-talet av en expertgrupp utarbetad disposition hemställs i medlemsförslaget, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att efter behövlig revidering genomföra planen på en nordisk kursbok i historia.

2. Sakkunnigyttranden

På utskottets begäran har yttranden över medlemsförslaget avgivits av följande personer:

Danmark

Professor Jørgen Weibull, Århus

Finland

Kansler Pentti Renvall, Helsingfors

Norge

Professor Sverre Steen, Oslo

3. Utskottet

De många gemensamma eller likartade dragen i de nordiska ländernas utveckling gör den historiska undervisningen och forskningen till

synnerligen lämpliga områden för samarbete mellan länderna. På Nordiska rådets initiativ har redan etablerats en regelbunden, permanent kursverksamhet för studerande i ämnet historia. Förslagsställarna har som ett led i utbyggandet av samarbetet på detta område hemställt om genomförande av en för cirka 15 år sedan uppgjord plan om en samlad framställning av de nordiska ländernas historia avsedd för universitetsundervisningen.

Utskottet har inhämtat att det för närvarande saknas en modern framställning, som behandlar de nordiska ländernas historia ur komparativ synpunkt. Ett i Sverige nyligen utgivet arbete, "Grannländernas historia", tjänar inte detta syfte, emedan Sveriges egen historia inte beaktats. De arbeten, som utgivits om de enskilda ländernas historia, är alltför omfattande för att kunna användas som kurslitteratur i universitetsundervisningen. Behovet av en kursbok i historia är mot denna bakgrund uppenbart. Utskottet vill därför principiellt förorda förslagsställarnas hemställan.

Boken bör emellertid enligt utskottets mening kunna utnyttjas för andra ändamål i högre grad än vad som avsågs med det redan föreliggande dispositionsutkastet. Utanför den akademiska undervisningen finns bland lärare, journalister och allmänhet samt inom det fria folkbildningsarbetet behov av en översiktlig framställning, som meddelar ett förhållandevis stort antal data. Utgivandet av en nordisk historia, vari dess önskemål beaktas, skulle vara ägnat att fördjupa den nordiska samhörigheten samtidigt som den i universitetsundervisningen skulle tillgodose behovet av en framställning om de enskilda nordiska ländernas historia som en integrerad del av ett större skeende och fästa uppmärksamhet på gemensamma forskningsproblem.

Den till medlemsförslaget bifogade dispositionen för ett översiktsarbete om de nordiska ländernas historia är enligt utskottets mening i flera avseenden föråldrad. Boken bör såsom utskottet ovan framhållit i större utsträckning än ursprungligen avsågs rikta sig till kretsar utanför universitetsundervisningen. Enligt dispositionsförslaget skulle framställningen föras fram till andra världskriget. Utskottet anser dock att de senaste årens utveckling inte bör lämnas obeaktad vid utgivandet av ett modernt arbete. Framställningen bör därför föras fram till ett så sent datum som möjligt. De vetenskapliga rön som gjorts inom den historiska forskningen sedan dispositionsförslaget uppgjordes kan även nödvändiggöra en revision av detta. Med hänsyn till den moderna forskningens och undervisningens huvudinriktning kan ifrågasättas om den föreslagna dispositionen i tillräcklig utsträckning beaktat sociala, ekonomiska, tekniska och kulturella förhållanden. Utskottet vill även erinra om de förändringar av studieordningarna, som ägt rum under de senaste åren och som torde kräva en omprövning av den ursprungliga planens uppläggning. Begränsar man sig till att revidera den redan före-

liggande dispositionen, kan arbetet bli alltför beroende av denna. Enligt utskottets bedömning bör därför utgivandet av det föreslagna arbetet bygga på en helt ny plan för projektet.

Främst beroende på organisatoriska svagheter har den planerade utgivningen av en nordisk kursbok i historia hittills inte kunnat genomföras. Svårigheterna kunde enligt utskottets förmenande övervinnas, om uppläggningsen av arbetet anförtroddes en av regeringarna utsedd kommitté bestående av förslagsvis en medlem från varje nordiskt land. För att koordinera det praktiska arbetet och för att i övrigt sköta löpande uppgifter torde en kvalificerad historiker böra anställas som kommitténs sekreterare. Utskottet föreslår, att kommitténs och sekreterarens arbete bestäms skola vara slutfört inom en viss tidsperiod. På detta sätt kan realiserandet av projektet påskyndas.

Utskottet föreslår att sedan en plan för arbetets utgivning uppgjorts, man går i gång med förslagets förverkligande. En förutsättning är att regeringarna ställer nödiga medel till förfogande för projektets genomförande. Framför allt behövs medel till arvoden till kommitténs sekreterare och till de författare som anlitas för att utarbeta de olika textavsnitten.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en kommitté för att utarbeta ett förslag till utgivande av en översiktsframställning av de nordiska ländernas historia samt att därefter genomföra planen.

Kuopio den 18 augusti 1971

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Jo Benkow (H)</i>	<i>Per Bergman (s)</i>
<i>Niels Eriksen (V)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Eysteinn Jónsson (F)</i>	<i>Niels Matthiasen (S)</i>
	Förman	
<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>
<i>Johan Støa (A)</i>	<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>

Medlemsförslag

om åtgärder mot vissa luftföroreningar

(Väckt av Sven Mellqvist, Gerda Møller och Niels Mørk)

Föroreningsfrågor har vid flera tillfällen debatterats i Nordiska rådet, senast vid sjuttonde sessionen i Stockholm 1969, då rådet antog en rekommendation (nr 4/1969) i ämnet. I denna rekommenderas regeringarna i de nordiska länderna att skapa förutsättningar för ett effektivt nordiskt samarbete på miljövårdens område, exempelvis i de av Nordforsk föreslagna formerna. Rekommendationen gäller nationell lagstiftning på miljövårdsområdet, inrättande av ett kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet i varje nordiskt land, likartade nordiska tillämpningsregler, vidgade nordiska utbildningsmöjligheter på miljövårdens område och intensifierad upplysning till allmänheten om föroreningsproblemen.

Vid ett ministermöte i Stockholm i december 1970 överenskomms att inrätta ett nordiskt kontaktorgan för miljövårdsfrågor. Till kontaktorganets uppgifter hör bl. a. att pröva förutsättningarna för att genomföra de i Nordiska rådets rekommendation nr 4/1969 föreslagna samarbetsåtgärderna samt genomgå och samordna arbetet med övriga tidigare avgivna och framtida rådsrekommendationer på miljövårdsområdet.

Ett föroreningsproblem som på senaste tid kommit att mer och mer uppmärksammas i Norden är luftföroreningarna, något som kan förefalla överraskande med tanke på den jämförelsevis glesa bosättningen i de nordiska länderna. Särskilt från norsk sida har slagits larm om den starkt ökade halten av svaveldioxid i nederbörden.

I den miljövårdsutredning som utförts av Nordforsk (NU 1969: 3) berörs den markanta förurning av nederbörden som har iakttagits under de senaste åren och som torde bero på utsläpp av svavelhaltiga förbränningsgaser. Den sura nederbörden anses kunna påverka vatten, mark och vegetation med ödesdigra följder för fiskbeståndet, skogsproduktionen och lantbruket. En i och för sig kanske måttligt skadlig luftförorening kan sålunda allvarligt komma att rubba balansen i naturmiljön och indirekt få mycket stora skadeverkningar. Nordforsk hänvisar även till undersökningar utförda i Oslo 1958—1966.

Mätningar av dygnsmedelkoncentrationen av de viktigaste luftförorenande ämnena har gjorts, bl. a. för att erhålla en bestämning av svavel-

dioxidhalten. Till följd av växlingen mellan perioder med mycket hög svaveldioxidkoncentration och perioder med god genomluftning var det möjligt att undersöka korrelationen mellan svaveldioxidkoncentration och dödlighet. Det visade sig härvid att en klart positiv korrelation förelåg. Det framhålls dock att denna korrelation inte nödvändigtvis innebär, att det var just svaveldioxiden som förorsakade överdödligheten. Det kan lika väl ha varit fråga om andra luftföroreningar vilkas mängd i sin tur varit korrelerad till halten av svaveldioxid. Situationen i Oslo under de svåraste perioderna uppvisade markanta likheter med den situation som emellanåt uppträder i Stor-London.

En annan undersökning om försurningen av nederbörden är nu under utförande av professor Eilif Dahl vid Norges landbrugshøjskole. Enligt föreliggande uppgifter från denna kan det påvisas att den svaveldioxidhaltiga nederbörden bidrar till utarmningen av näringsalternerna i jorden, vilket kan beräknas i sin tur medföra stora förluster för både skogs- och jordbruket i de nordiska länderna. Enligt professor Dahl måste man räkna med att skogsproduktionen i Finland, Sydnorge och Sverige kommer att reduceras till hälften inom 20—30 år, om ökningen av svaveldioxidutsläppen i atmosfären ej kan hejdas. Professor Dahl anser det bevisat att brittiska och mellaneuropeiska industrier bär huvudansvaret för de svaveldioxidutsläpp som faller med regnet i de södra delarna av Skandinavien. Denna nederbörd anses även förutom skadeverkningarna på skogs- och jordbruket ha skadat fiskbeståndet, t. ex. på Sørlandet i Norge. Ett mindre klart påvisat samband råder mellan försurningen av nederbörden och en konstaterad fortlöpande försämring av renbetet i Norge.

I Nordforsks miljövårdsutredning anges försurningen av nederbörden som ett ännu i många stycken olöst problem. Det är t. ex., påpekar Nordforsk, inte utrett i vad mån försurningen har förorsakats av svaveldioxidutsläpp inom Norden och i vilken utsträckning den härrör från utsläpp på den europeiska kontinenten och i England. Också försurningens biologiska effekter är till stor del ouppklarade.

Då försurningen omfattar hela Norden, vore det naturligt och önskvärt att koordinera undersökningarna av dess effekter. Det har också framhållits, att orsakerna till och verkningarna av nederbördens försurning i de nordiska länderna borde undersökas samnordiskt. Dessa problem behandlades på en konferens hösten 1969 inom ramen för Nordforsk och har även tagits upp på intonationellt plan. Inom OECD planeras sålunda ett projekt, som är avsett att kvantitativt belysa transporten av luftföroreningar, speciellt svavelföreningar, i kontinental skala. Initiativet till projektet togs av de nordiska ländernas delegater i OECD's Air Management Research Group och en konkret projektplan har sedermera utarbetats av en av OECD tillsatt expertgrupp i nära samråd med en av Nordforsk upprättad ledningsgrupp. Projektet skall enligt

planerna påbörjas år 1972 och bl. a. omfatta dagliga mätningar av svavelföreningar i luften vid inemot 100 markstationer i Västeuropa i tre års tid.

Skulle det nyssnämnda forskningsprojektet visa att den sura nederbörden i Norden främst härstammar från inhemska utsläpp, är en skyndsam minskning av utsläppen påkallad. Skulle det däremot framgå att utsläpp transporterade över stora avstånd huvudsakligen förorsakar försurningen, måste svavelemissionen i hela Västeuropa bringas att starkt minska med hjälp av en internationell överenskommelse. En minskning av svaveldioxidutsläppen inom Norden är under alla omständigheter önskvärd. Det av OECD planerade forskningsprojektet får ej tas som intäkt för att fördröja åtgärder härvidlag. I Sverige har genom riksdagsbeslut inletts en generell nedtrappning av den högsta tillåtna svavelhalten i eldningsolja med målsättningen att under 1970-talet komma ned till maximalt 1 viktsprocent. Denna 1-procentsgräns skall redan under eldningssäsongen 1972—1973 eller tidigare tillämpas i ett tiotal större städer, bland dem Stockholm, Göteborg och Malmö.

Mot bakgrund härav får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att snarast vidtaga åtgärder för att minska utsläppen av svaveldioxid i luften i Norden och för att dämpa skadeverkningarna av dessa, samt
2. att utforma en gemensam nordisk ståndpunkt i denna fråga till FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm 1972.

Stockholm och Köbenhavn den 24 maj 1971

Sven Mellqvist (s)

Gerda Møller (KF)

Niels Mørk (S)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 371).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföroreningar. Förslaget har behandlats av utskottet vid dess möten i Trondheim den 29—30 september 1971 och i Oslo nedannämnda dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna 1) att snarast vidtaga åtgärder för att minska utsläppen av svaveldioxid i luften i Norden och för att dämpa skadeverkningarna av dessa samt 2) att utforma en gemensam nordisk ståndpunkt i denna fråga till FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm 1972. Förslagsställarna, som uppehåller sig vid den starkt ökade halten av svaveldioxid i nederbörden, menar att det är naturligt och önskvärt att samnordiskt undersöka orsakerna till och verkningarna av nederbördens försurning i de nordiska länderna.

2. Remissyttrandena

Yttranden över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Nordforsk

Danmark

Justitsministeriet.
Landbrugsministeriet.
Ministeriet for forureningsbekæmpelse.
Forskningssekretariatet.
Industriraadet.
Kraftværkernes Forureningsudvalg.
Dansk Skovforening.
Oliebranchens Fællesrepræsentation.
Selskabet for Sundhedsplejen.
Motorbranchens Fællesraad.
FDM's og KDAK's Fællesudvalg.

Finland

Statsrådets kansli.
Handels- och industriministeriet.
Ministeriet för inrikesärendena, allmänna och kommunala avdelningen.
Lant- och skogsbruksministeriet.

Statens kommission för skyddandet av luften och avvärjning av buller.
Statens tekniska forskningsanstalt.
Delegationen för miljövård.
EKONO — föreningen för kraft och bränsleekonomi.
Finlands kommunalförbund.
Stadsförbundets byrå.
Finlands industriförbund.
Finlands kraftverksförening.
Finska träförädlingsindustriernas centralförbund.
Oljebranschens centralförbund.
Finlands naturskyddsförbund.
Finlands fastighetsförbund.

Norge:

Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Sosialdepartementet, Helsedirektoratet.
Departementet for industri og håndverk.
Landbruksdepartementet.
Røykskaderådet.
Fiskeridepartementet.
Havnedirektøren.
Fiskeridirektøren.
Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt.
Fiskeridirektoratets kjemisk-tekniske forskningsinstitutt.
Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd.
Norges industriforbund.
Norsk petroleuminstitutt.
Norges naturvernforbund.

Sverige:

Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön.
Kommerskollegium.
Lantbruksstyrelsen.
Skogsstyrelsen.
Fiskeristyrelsen.
Sötvattenslaboratoriet.
Statens naturvårdsverk.
Miljökontrollutredningen.
Institutet för vatten- och luftvårdsforskning och Industrins vatten och luftvårds AB.
Stockholms handelskammare.
Skånes handelskammare.
Handelskammaren i Göteborg.
Sveriges industriförbund.
Svenska petroleuminstituttet.
Skogsindustriernas samarbetsutskott.
Svenska naturskyddsföreningen.

Samtliga remissorgan med något undantag är positivt inställda till medlemsförslaget och menar att åtgärder måste vidtagas i någon form för att hejda den ständigt tilltagande luftföroreningen. Medlemsförslaget

innehåller såsom inledningsvis nämnts två punkter, nämligen dels att minska utsläppen av svaveldioxid i Norden och åtgärder för att dämpa skadeverkningarna av dessa dels ett gemensamt nordiskt ställningstagande i frågan vid FN:s miljövärdskonferens 1972.

Såvitt gäller den första punkten uppehåller sig vissa av de norska och svenska remissinstanserna vid de åtgärder som redan vidtagits för begränsning av utsläppen av svaveldioxid. *Industridepartementet* och *Socialdepartementet* i Norge uttalar således att de i Sverige och Norge genomförda åtgärderna just tar sikte på att minska skadeverkningarna av svaveldioxidutsläpp i luften. *Norges industriforbund* framhåller att bestämmelserna i Sverige går något längre än vad som hittills igångsatts i Norge. Den norska ramlagen ger dock möjlighet att när som helst genomföra strängare bestämmelser, när förhållandena så kräver. *Miljökontrollutredningen* i Sverige uppehåller sig likaså vid de åtgärder som vidtagits i Sverige på detta område och omnämner att enligt gällande bestämmelser får eldningsolja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent ej förbrännas inom riket. Vidare har fastställts regler för ett antal närmare angivna kommuner, där högsta svavelhalten fastställts till 1 procent. Enligt uttalande av jordbruksministern torde bestämmelserna om en fortsatt nedtrappning av svavelutsläppen genom eldningsolja kunna påräknas. *Indenrigsministeriet* i Danmark meddelar, att Forureningsraadet hemställt att det etableras en ordning varefter det kan fastställas gränser för det maximala innehållet av svavel i eldningsoljor.

Många remissorgan uppehåller sig i detta sammanhang vid det inom OECD planerade projektet att kvantitativt bevisa transporten av luftföroreningar, speciellt svavelföroreningar. *Nordforsk*, *Kraftverkens forureningsudvalg* och *Oliebranchens Fællesrepræsentation* i Danmark, *lant- och skogsbruksministeriet* och *statens kommission för skyddande av luften och avvärjning av buller* i Finland, *Norges naturvernforbund*, *Norges industriforbund* samt *Skogsindustriernas samarbetsutskott* i Sverige knyter förhoppningarna till detta projekt. *Nordforsk* framhåller att en väsentlig del av de för detta projekt behövliga förberedelserna har koordinerats av Nordforsks ledningsgrupp för undersökning av nederbördens försurning.

Även om full klarhet ej föreligger om huruvida spridning av svavelföroreningar från kontinenten bidrar till försurningen av nederbörden i de nordiska länderna, menar många remissinstanser att många tecken dock tyder på att detta är förhållandet. *Nordforsk* understryker denna uppfattning. *Finlands stadsförbund* yttrar i detta sammanhang att betydelsen av transport av svaveldioxid från övriga länder är mindre i Finland än i de skandinaviska länderna, även om det är sannolikt att även Finland påverkas av den svaveldioxid som utsläpps på kontinenten. *Delegationen för miljövärd* i Finland finner det möjligt t. o. m. sannolikt, att svaveldioxid transporteras till Finland från platser utanför lan-

det. *Norges industriforbund* och *Norges naturvernforbund* menar att en väsentlig del av den sura nederbörden över Norge emanerar från svaveldioxidutsläpp i utlandet. *Lantbruksstyrelsen*, *skogsstyrelsen*, *kommerskollegium* och *Industriförbundet*, samtliga i Sverige, uppehåller sig likaså vid transporten av svaveldioxid.

Vissa remissorgan understryker förslagsställarnas uppfattning om de skadliga verkningarna av svaveldioxiden. Sålunda framhåller *lant- och skogsbruksministeriet* i Finland att den av svavelföreningar försurade nederbörden verkar skadligt på växtbeståndet, förorsakar risker för människors hälsa och gör metallernas korrosion snabbare. Även *Delegationen för miljövård* i Finland påpekar skadeverkningarna av svaveldioxiden såväl i vatten som jord och korrosionsförlusterna. Vidare anföres att från hälsosynpunkt hör svaveldioxiden till de farligaste luftföroreningarna. *Industriförbundet* i Sverige uppehåller sig likaså vid skadeverkningarna av svaveldioxiden och påpekar risk för förluster för skogs- och jordbruk och påverkan på fiskebeståndet i vissa utsatta vatten. Vidare påpekas att svaveldioxiden åstadkommer korrosionsskador på t. ex. husfasader, statyer, bilar etc. och kan även angripa människors hälsa.

Industri- og håndverksdepartementet och *Lantbruksdepartementet* i Norge, *Norges teknisk-naturvitenskapelige forskningsråd*, *Norges industriforbund*, *Finlands kraftverksförening* samt *Skogsindustriernas samarbetsutskott* i Sverige påpekar att det finns ingen översikt för närvarande över omfattningen av skadeverkningarna av svaveldioxidutsläppen. Forskning på detta fält är därför viktigt.

Mot bakgrund av luftföroreningarnas globala effekt tillstyrker så gott som samtliga remissorgan även punkten 2 i medlemsförslaget. Man finner det naturligt att de nordiska länderna, för vilka problemen är relativt likartade såvitt gäller försurningen av nederbörden, gemensamt framträder och föreslår åtgärder för att minska skadeverkningarna. *Kommerskollegium* i Sverige åberopar yttrande av *Skånes handelskammare*, som menar att den ur svensk synpunkt för närvarande mest angelägna åtgärden i förevarande sammanhang torde vara just att förmå övriga länder i Europa att acceptera de normer som redan beslutats i Sverige. *Helsedirektoratet* i Norge anser att luftföroreningarna är ett gott exempel på nödvändigheten av internationellt samarbete för att reducera generella miljöförstöringar. *Lantbruksdepartementet* i Norge understryker likaså denna synpunkt. *Norges industriforbund* utvecklar sin syn på denna punkt av förslaget och menar att man bör vid FN-konferensen hänvisa till vad som gjorts i Norge och Sverige på denna punkt och söka medverka till att man i Europa inför liknande bestämmelser med förbud mot bruk av eldningsolja med innehåll av svavel över en viss gräns i de större städerna och industriområdena. *Røykskaderådet* i Norge anser i detta sammanhang att en konkretisering av den nordiska

ståndpunkten inför FN-konferensen är nödvändig för att något syfte skall nås. En speciell kommitté borde tillsättas för att utreda frågan.

Finska träförädlingsindustriernas centralförbund är kritiskt mot ensidiga nordiska åtgärder på detta område men finner det viktigt att de nordiska länderna målmedvetet strävar till att åstadkomma ett internationellt arrangemang och utvecklar sin egen beredskap för att underlätta de problem som svaveldioxiden förorsakar.

3. Utskottet

Socialpolitiska utskottet delar förslagsställarnas och remissorganens uppfattning om att kraftfulla åtgärder måste vidtagas för att hejda eller åtminstone minska svaveldioxidutsläppen i lufthavet. Skadeverkningarna av svaveldioxidemissionerna med försurning av nederbörden är omfattande i Norden. Detta har bl. a. konstaterats i en "case study" som företagits i Sverige i augusti i år inom Nationalkommittén för 1972 års FN-konferens om den mänskliga miljön. Även Nordforsk har kommit till sådant resultat i sina undersökningar. Risk för förluster för skogs- och jordbruket och för påverkan på fiskebeståndet i vissa vatten föreligger på grund av svaveldioxidemissionerna. Enligt nämnda "case study" kan väntas en 10—15-procentig reduktion av den svenska skogsmarkens produktivitet i början av 2000-talet, om den nuvarande ökningen av svavelutsläppen tillåts fortsätta. Svaveldioxiden i luften har icke minst direkt skadlig inverkan på människans hälsotillstånd. Ytterligare åstadkommer svaveldioxiden korrosionsskador på hus, bilar etc.

Åtgärder för att hindra ytterligare luftföroreningar och särskilt försämring av lufthavets syrehalt genom det växande utsläppet av svaveldioxid har vidtagits eller planeras i de nordiska länderna. Sålunda har Norge en fullmaktslag som ger möjlighet att utfärda bestämmelser angående lokal begränsning av användning av viss eldningsolja. Sådana bestämmelser har hittills givits för Oslo och Drammen. I Sverige gäller bestämmelser om begränsning av svavelhalten i eldningsoljor innebärande att sådan olja med högre svavelhalt än 2,5 viktprocent (i vissa större städer 1 viktprocent) inte får förbrännas inom landet. Förslag torde inom kort framläggas, som syftar till ytterligare begränsningar av svavelhalten i eldningsoljan 1972—1973 och om ett handlingsprogram för tiden fram till 1980. I Danmark övervägs införande av en fullmaktslag varigenom vid behov en reduktion av svavelhalten i eldningsolja skulle kunna genomföras. Också i Finland torde motsvarande överväganden vara aktuella, även om, såvitt utskottet kunnat konstatera av remissyttrandena från Finland, problemet ej syns ha samma aktualitet där som i övriga nordiska länder.

Enligt utskottets mening bör i första hand praktiska preventiva åtgärder på området vidtagas i de nordiska länderna. Delar av Skandinavien tycks vara speciellt utsatta för höga svaveldioxidhalter. Problemet all-

varliga natur och strävandena över huvud taget till nordiskt samarbete på miljövärdens område i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 4/1969 talar för att man i de nordiska länderna söker uppnå enhetliga handlingsnormer på detta område. Utskottet har funnit en generell nordisk begränsning av svavelutsläppen erforderlig i enlighet med de initiativ som tagits i Norge och Sverige. Successiva åtgärder i ett eller några av länderna torde få ringa verkan i ett nordiskt perspektiv och kan dessutom försvåra en konkurrens på lika villkor för företagen i berörda länder. Initiativ till en överenskommelse mellan de nordiska länderna rörande användningen av svavelhaltig eldningsolja bör övervägas.

Av materialet kan konstateras att en väsentlig del av försurningen av luften härstammar från utomnordiska svaveldioxidemissioner. Effekten av isolerade nordiska aktioner blir därför begränsad. För att förbättra förhållandena i Norden krävs internationella åtgärder.

Inom OECD planeras på nordiskt initiativ ett forskningsprojekt, som avser en kartläggning av spridningen av svavelföreningar i atmosfären över den europeiska kontinenten med särskilt beaktande av orsakerna till nederbördens försurning i Norden. Projektet avser även att klargöra i vilken utsträckning nederbördens försurning förorsakas av avlägsna respektive lokala utsläpp. Andra undersökningar har gjorts i Sverige inom nationalkommittén för 1972 års FN-konferens för den mänskliga miljön angående frågan om nederbördens försurning, bl. a. med hänsyn till föroreningar från utomsvenska källor.

I likhet med vissa remissorgan vill utskottet framhålla betydelsen av forskning för att närmare klarlägga skadeverkningarna av svaveldioxidutsläppen i luften. Nordiskt samarbete kring en sådan forskning är naturlig i syfte att få en bredast möjlig analys av problemet.

Olika forskningsprojekt får emellertid ej tas till intäkt för att fördröja åtgärder i syfte att förebygga skadeverkningarna. Här krävs energiska insatser från de nordiska länderna för att komma till rätta med detta allvarliga miljöhot. Naturligt syns det vara att de nordiska länderna, som främst drabbas av försurningar, sinsemellan kommer överens om en samordnad begränsning av svaveldioxidutsläppen och vid FN:s konferens 1972 om den mänskliga miljön genom ett gemensamt ståndpunktstagande i denna del söker förmå berörda europeiska länder att införa motsvarande bestämmelser med förbud mot användning av viss svavelhaltig eldningsolja. Samlade konkreta åtgärder i hela Norden mot svaveldioxidutsläppen skulle otvivelaktigt bidra till att en gemensam nordisk linje fick större förutsättningar att vinna gehör vid FN-konferensen. Ett sådant ställningstagande syns även vara i linje med det uttalande som gjorts i Sveriges nationalrapport till FN rörande den mänskliga miljön angående begränsning av utsläppen av luftföroreningar, bl. a. svaveldioxid.

Under hänvisning till vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de nordiska ländernas regeringar snarast vidtager åtgärder för att minska utsläppen av svaveldioxid i luften i Norden och för att dämpa skadeverkningarna av dessa, samt
2. att utforma en gemensam nordisk ståndpunkt i denna fråga till FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm 1972.

Oslo den 2 december 1971

Kristian Albertsen (S)   *Pentti Antila (Smp)*   *Roald Bye (A)*

Poul Dalsager (S)   *Lars Korvald (Kr.F.)*   *Grethe Lundblad (s)*
Förman

Gerda Møller (KF) *Jan-Ivan Nilsson (c)* *Antti-Veikko Perheentupa (Sd)*

Salve Salvesen(A)

Anna-Greta Skantz (s)

Medlemsförslag

om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur

(Väckt av Johannes Antonsson och John Austrheim)

Nordforsk arrangerade i januari 1968 en konferens på Voksenåsen under temat "Mikrobiologisk bekämpning av skadeinsekter inom jord-, trädgårds- och skogsbruk". I konferensen deltog c:a 40 forskare från universitet, högskolor och plantskyddsinstitutioner i de nordiska länderna. Vid konferensen fattades beslut om inrättande av ett nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur.

Biologisk bekämpning av skadedjur är ett forskningsområde, som är särskilt väl ägnat för nordiskt samarbete. Det nordiska kollegiet på området skall enligt sina statuter arbeta för och stimulera till en nordisk forskningsinsats, särskilt beträffande biologiska medel och metoder som kan reducera användningen av kemikalier (plantskyddsmedel) i lantbruket och därmed minska faran för förorening i naturen. Detta skall ske bl. a. genom tillsättande av arbetsgrupper på olika områden för biologisk bekämpning, kartläggning av insektpatogener eller sjukdomsalstrande bakterier, virus osv., planering av utbildning och rekrytering av specialister, forskarutbyte, kurs- och seminarieverksamhet samt etablerande av internationella kontakter på området.

Kollegiet har hittills kunnat hålla endast två möten och finansieringen av kollegiets verksamhet har erbjudit stora svårigheter. De samnordiska mötena har bekostats av Nordforsk och de nationella forskningsråden. På grund av forskningsrådets olika praxis har det varit svårt att finansiera deltagande i kollegiets möten och övriga verksamhet. Ansökningar om medel ur olika fonder har hittills avslagits. Kollegiet saknar därför möjlighet att göra aktiva insatser på sitt forskningsområde.

Kollegiet har funnit biologisk bekämpning av skadedjur vara en typisk samarbetsuppgift på nordisk basis mellan forskare både inom skogs-, jordbruks- och trädgårdssektorn samt universitet och högskolor. En effektiv insats inom forskningen på området är av väsentlig betydelse för att reducera användningen av kemiska medel och föroreningsfaran. De enskilda instituten i de nordiska länderna har alltför små resurser för att kunna få till stånd forskningsresultat som kan leda till utformande av praktisk-ekonomiska metoder. Biologisk bekämpning förutsätter en mycket ingående forskning, delvis av grundläggande

karaktär. Dessutom saknas i Norden specialiserade forskare, som erhållit sin utbildning i utlandet.

På grund av de otillräckliga ekonomiska och personella resurserna har hittills i stor utsträckning anlitats utländsk forskning på området. Satsningar av offentliga medel bör därför göras för att forskningsarbete skall kunna bedrivas under nordiska ekologiska förhållanden.

Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur har beräknat de årliga kostnaderna till följande belopp: kollegiemöten 15 000 svenska kronor, arbetsgrupper och -möten 15 000 kronor, forskarutbildning och forskarutbyte 40 000 kronor, nordiska kurser och seminarier 15 000 kronor, internationell kontaktverksamhet 5 000 kronor samt internordiska forskningsprojekt 60 000 kronor, sammanlagt 150 000 svenska kronor.

Hänvisande till vad ovan anförts får vi föreslå,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ställa medel till förfogande för Nordiskt kollegiums för biologisk bekämpning av skadedjur verksamhet.

Stockholm och Oslo i maj 1971

Johannes Antonsson (c)

John Austrheim (Sp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 432).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur. Utskottet har behandlat förslaget vid sammanträde den 25 och 26 november 1971.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna att ställa medel till förfogande för Nordiskt kollegiums för biologisk bekämpning av skadedjur verksamhet.

2. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Nordforsk, miljövårdssekretariatet.

Danmark

Landbruksministeriet.
Statens naturvidenskabelige forskningsråd.
Statens jordbruks- og veterinærvidenskabelige forskningsråd.
Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg.
Den Kgl. Veterinær- og Landbohøjskole.
Dansk Skovforening.

Finland

Undervisningsministeriet.
Lant- och skogsbruksministeriet.
Lantbruksstyrelsen.
Statens agronomie-forstvetenskapliga kommission.
Finlands naturskyddsförbund.
Centralskogs nämnden Tapio.
Svenska lantbrukssällskapens förbund.
Trädgårdsförbundet.

Norge

Landbruksdepartementet.
Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Finansdepartementet.
Norges almenvitenskapelige forskningsråd.
Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd.
Norges bondelag.

Sverige

Giftnämnden.
Universitetskanslersämbetet.
Statens naturvårdsverk.
Uppsala universitet, rektorsämbetet.
Lunds universitet, medicinska fakulteten, fakultetsnämnden.
Lunds universitet, matematisk-naturvetenskapliga fakulteten.
Göteborgs universitet, biologisk-geografiska sektionen.
Stockholms universitet, rektorsämbetet.
Umeå universitet, rektorsämbetet.
Statens naturvetenskapliga forskningsråd.
Statens råd för skogs- och jordbruksforskning.
Lantbrukarnas riksförbund (RLF).

I remissmaterialet framhålls allmänt att forskningen rörande biologisk bekämpning av skadedjur är eftersatt i de nordiska länderna i jämförelse med forskningen på internationellt plan. Enighet råder om att utländska forskningsresultat inte är tillämpliga i Norden på grund av att de utvecklats för användning i andra ekologiska förhållanden än de nordiska. Biologisk bekämpning anses mot denna bakgrund vara ett synnerligen väl lämpat område för nordiskt samarbete. Åsikterna går däremot isär beträffande de mest ändamålsenliga organisatoriska formerna för samarbetet.

Nordforsk, som ursprungligen tog initiativ till nordiskt samarbete kring biologisk bekämpning av skadedjur, anser att det nordiska kollegiet bör ges en permanent status, emedan en relativt blygsam satsning kunde möjliggöra ett effektivare utnyttjande av de samlade forskningsresurserna.

Landbruksministeriet i Danmark understöder helt medlemsförslaget, men anser att forskningsanslagen är något för begränsade i förhållande till övriga föreslagna medel. Även *lant- och skogsbruksministeriet* i Finland finner forskningsanslagen vara för små samt föreslår att forskningssamarbetet rörande biologisk bekämpning för skogsbranschens del finansieras genom den planerade samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning. Enligt *Landbruksdepartementets* i Norge uppfattning bör speciella medel inte anslås för det i medlemsförslaget angivna syftet, utan bör eventuella medel kanaliseras genom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning, som har i uppgift att koordinera och stödja forskningen inom jordbruket. *Kommunal- og arbeidsdepartementet* i Norge rekommenderar allmänt att en koordinerad nordisk forskningsinsats på området ges ekonomiskt stöd. *Undervisningsministeriet* i Finland anser att medlemsförslaget bör behandlas och prioriteras av de nya nordiska samarbetsorganen på kulturområdet.

Lantbruksstyrelsen i Finland ger medlemsförslaget sitt stöd och framhåller önskvärdheten av att finländsk forskning på området får bättre

möjligheter att delta i nordiskt samarbete. *Giftnämnden* i Sverige anser att frågor om biologiska bekämpningsmetoder lämpar sig väl för nordiskt samarbete men ställer sig tveksam till den föreslagna medeltilldelningen. Forskningen på området bör enligt nämndens åsikt inte isoleras från vissa andra närliggande områden såsom allmän ekologi, entomologi, mikrobiologi och toxikologi. Nämnden föreslår därför en utredning rörande de områden och objekt som kan bedömas som tänkbara och lämpliga för biologiska bekämpningsmetoder. *Statens naturvårdsverk* i Sverige motsätter sig inte att medel ställs till förfogande för viss verksamhet inom det i förslaget nämnda kollegiet och framhåller att administrativa organ inom miljövärden för närvarande närmast är be- tjänta av att kollegiet sammanställer redan befintliga utländska forskningsresultat och närmare preciserar forskningsproblem i anslutning till dessa.

Statens naturvidenskabelige forskningsråd i Danmark hänvisar till att den ekologiska problematiken är av tvärvetenskaplig art och efterlyser ett bredare nordiskt kollegium för terrester och limnisk ekologi. En rationalisering av de nordiska kollegierna med ekologiskt inriktad forskning borde därför eftersträvas, dock så att självständiga kollegier upprätthålls och inrättas om de har en avvikande målsättning, en starkt avvikande teknisk och apparatmässig bakgrund eller behandlar särproblem. *Statens jordbruks- og veterinærvidenskabelige forskningsråd* och *Landbrugets Samråd for Forskning og Forsøg* i Danmark ansluter sig till önskemålet om ökad aktivitet på området för biologisk bekämpning av skadedjur, men anser att det nordiska samarbetet fördelaktigast kan äga rum inom ramen för existerande forskningssamarbetsorgan såsom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning och Nordiska jordbruksforskarens förening. *Statens agronomie-forstvetenskapliga kommission* i Finland anser det vara önskvärt att de föreslagna medlen anslås, dock under förutsättningen att kollegiets sammansättning, organisation och principer revideras så att det blir ett tillräckligt funktionsdugligt och effektivt organ. *Norges almenvitenskapelige forskningsråd* betvivlar att kollegiet med den föreslagna budgeten kan få fram resultat. *Norges landbruksvitenskapelige forskningsråd* föreslår att anslag för den behövliga forskningen på området beviljas via existerande samarbetsorgan såsom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning. *Statens naturvetenskapliga forskningsråd* i Sverige föreslår att hela problemkomplexet rörande nordiska samarbetsorgan på det naturvetenskapliga forskningsområdet skyndsamt utreds och att inga nya samarbetsorgan tillskapas i avvaktan på utredningen. *Statens råd för skogs- och jordbruksforskning* i Sverige ser positivt på det framlagda projektet, men är tveksamt beträffande kollegiets utformning och sammansättning. Forskningsrådet föreslår därför att Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning får i uppdrag att utreda frågan ytterligare samt att förslaget bordläggs med

hänvisning till pågående överläggningar på ministernivå i samnordiska jordbruksfrågor.

Universitetskanslersämbetet i Sverige betecknar forskning rörande biologiska bekämpningsmetoder som en synnerligen viktig uppgift, men anser i likhet med *rektorsämbetet vid Uppsala universitet* att remissbehandlingen av ett framlagt svenskt förslag på området bör avvaktas innan ställning tas till nordiska organisationsfrågor. Finansiering av samnordisk verksamhet på området bör enligt UKÄ:s mening tills vidare kunna ske inom ramen för de medel som ställs till Nordiska minister rådets förfogande på kultursektorn. *Medicinska fakulteten vid Lunds universitet* finner det vara olämpligt att splittra prioritering och fördelning av resurserna på för många organ och föreslår att resurserna för biologisk bekämpning av skadedjur för Sveriges del förmedlas via forskningsråden och naturvårdsverkets forskningsnämnd. *Matematisk-naturvetenskapliga fakulteten vid Lunds universitet* hälsar inrättandet av det nordiska kollegiet med största tillfredsställelse och framhåller att det bör ges en sådan organisation och ekonomi att det kan fungera effektivt och rationellt. Fakulteten anser dock att man bör överväga om arbetsgruppen kan anslutas till Nordiskt kollegium för terrester ekologi. Med hänvisning till att ett samarbetsorgan på området redan tillkommit förordar *biologisk-geografiska sektionen vid Göteborgs universitet* beviljande av de äskade anslagen. *Rektorsämbetet vid Stockholms universitet* anser medlemsförslaget vara ett värdefullt initiativ, men finner att frågan om inriktning av verksamheten och finansiering av kollegiet allsidigt bör utredas. *Rektorsämbetet vid Umeå universitet* understryker angelägenheten av att medel ställs till förfogande för kollegiets verksamhet.

Centralskogs nämnden Tapio i Finland finner det vara motiverat med effektivare forskning rörande biologiska bekämpningsmetoder, men anser sig inte ha förutsättningar för att bedöma om kollegiet är ändamålsenligt. *Svenska lantbrukssällskapens förbund* i Finland förordar medlemsförslagens förverkligande men framför som sin uppfattning att forskningen borde tillmätas större betydelse vid anslagsfördelningen. *Finlands naturskyddsförbund* anser de föreslagna medlen överhuvudtaget för små i jämförelse med problemets storlek och betydelse. *Dansk Skovforening*, som hänvisar till yttrande från *Den Kgl. Veterinär- og Landbohøjskole*, samt *Norges Bondelag* och *Lantbrukarnas riksförbund* i Sverige förordar den föreslagna medelstildelningen. *Trädgårdsförbundet* i Finland förordar medlemsförslaget med hemställan att undersökningar måtte påbörjas även beträffande metoder för bekämpning av växtsjukdomar.

3. Utskottet

Vid bekämpning av skadedjur har hittills huvudsakligen använts kemiska metoder. Denna bekämpning har under de senaste åren medfört

alltmer uppenbara nackdelar och bieffekter. Den har ineburit bl. a. risk för naturföroreningar på grund av kemikalieresistens hos skadedjur samt andra omgivningshygieniska och ekologiska problem.

Ett fördelaktigt alternativ till den kemiska bekämpningen är genom biologisk forskning utvecklade metoder. Genom användning av dessa kan de för miljön negativa verkningarna minskas betydligt. På internationellt plan har de giftfria bekämpningsmetoderna utvecklats mycket långt. I motsats till kemiska metoder är de biologiska starkt beroende av lokala ekologiska förhållanden. De bör därför anpassas efter de förhållanden där de skall användas med beaktande av bl. a. karakteristiska skadeorganismer och klimat. De i Norden förekommande skadedjurens ekologi, levnadssätt, parasiter, sjukdomar och fiender avviker kraftigt från förhållandena annorstädes.

De nordiska länderna kan på grund härav inte endast avvakta internationella forskningsresultat och tillämpa dem i nordisk miljö. En nordisk grundforskning på området och för nordiska förhållanden särskilt utvecklade bekämpningsmetoder är därför nödvändiga. Mot denna bakgrund finner utskottet bekämpningsforskningen vara ett synnerligen lämpligt område för nordiskt samarbete.

Utskottet vill betona att en fast organisation och anslag av offentliga medel är en förutsättning för att det nordiska samarbetet på området skall kunna byggas ut effektivt. Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur har inrätats på initiativ av Nordforsk såsom organisatorisk ram för samarbetet. Kollegiets verksamhet, som hittills i huvudsak omfattat möten och konferenser, har finansierats av Nordforsk och de nordiska forskningsråden på området. De beviljade medlen har dock inte ansetts tillräckliga för en ändamålsenligt utveckling av kollegiets verksamhet. Utskottet har funnit, att i synnerhet forsknings-samarbetet blivit eftersatt i kollegiets verksamhet. Utskottet vill dock inte utan ytterligare utredningar i saken, av skäl för vilka redogörs nedan, förorda beviljande av de föreslagna anslagen för Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur.

Bland redan förefintliga nordiska samarbetsorgan på biologins område kan nämnas Nordiskt kollegium för marinbiologi, Nordiskt kollegium för terrester ekologi och Nordiskt kollegium för viltforskning. Frågor rörande lant- och skogsbruk behandlas inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning och Nordiska jordbruksforskarens förening. På planeringsstadiet finnes en samarbetsnämnd för nordisk skogsforskning. Ytterligare bör nämnas att spörsmål rörande biologisk forskning på samnordiskt plan tas upp av Samarbetsnämnden för de naturvetenskapliga forskningsråden. Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur aktualiserar i sin verksamhet forskningsuppgifter inom ekologin, vilket även är fallet med ovannämnda samarbetsorgan. Verksamheten inom samarbetsorgan med delvis samma forsknings-

område kan enligt utskottets mening leda till en icke önskvärd dubbelning av arbetsinsatserna, i synnerhet om de olika samarbetsorganen inte koordinerar sina uppgifter sinsemellan. Härtill kommer att anslagstilldelningen för de inrättade samarbetsorganen inte har samordnats, vilket innebär att anslagen kanaliseras ur olika nationella organ och myndigheter. Dessa omständigheter har av utskottet anförts som motiv för att behov kan föreligga av en rationalisering av samarbetet inom forskningen på berörda naturvetenskapliga områden. Frågan om samarbete rörande biologisk bekämpning av skadedjur bedömer utskottet dock som synnerligen angelägen för det nordiska forskningssamarbetet. Förutsättningarna för samarbete på området bör därför utredas skyndsamt och tillmätas hög prioritet vid Nordiska ministerrådets och det nordiska kultursekretariatets planering av forskningssamarbetets utbyggnad. I det sammanhanget torde även böra uppmärksammas frågan om samarbete rörande biologisk bekämpning av växtsjukdomar. Utskottet vill även framhålla behovet av större enhetlighet beträffande finansieringen av samarbetet på det naturvetenskapliga området.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå, att Nordiska rådet antar följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt utreda förutsättningarna för ett effektivt nordiskt samarbete om biologisk bekämpning av skadedjur och att därvid för att undvika dubbelarbete även undersöka behovet av en samordning av forskningen på berörda naturvetenskapliga områden.

Lillehammer den 25 november 1971

Tønnes Andenæs (A)   Gunnar Garbo (V)   Poul Hartling (V)

Alarik Häggblom (ÅS)   Tage Johansson (s)   Eysteinn Jónsson (F)
Förman

Grethe Lundblad (s)   Erlendur Patursson (Tvfl)   Berte Rognerud (H)

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband, s. 459).

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna

(Väckt av Allan Hernelius, Magnús Kjartansson, K. Axel Nielsen och Helge Seip)

De nordiska länderna har sedan länge samarbetat på skilda rättsliga områden. Därvid har dock de grundläggande konstitutionella problemen knappast beaktats. Enligt vår mening vore det naturligt om de nordiska länderna försökte komma fram också till gemensamma ståndpunkter beträffande de mänskliga rättigheter och medborgerliga friheter som skall gälla i Norden och rörande omfattningen av dessa. En samverkant sig så mycket mer naturlig härvidlag som just den gemensamma samhällssynen brukar åberopas som en av grundpelarna för det nordiska samarbetet.

Det är naturligt för alla våra länder att i denna sak ta till utgångspunkt de konventioner och överenskommelser som staterna gemensamt underskrivit. Alla våra länder har antagit FN:s konventioner om de mänskliga rättigheterna. Likaså har de fyra länderna — alla utom Finland — vilka är medlemmar av Europarådet, förbundit sig att iakttaga Europarådets konventioner om de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna jämte tilläggsprotokoll. I dessa avtal anges relativt detaljerat omfattningen av de rättigheter som skall skyddas.

För närvarande är frågan om skydd för de mänskliga rättigheterna löst på skilda sätt i de olika nordiska länderna. En verklig katalog över rättigheterna av klassisk karaktär finns i den danska och i den finska grundlagen och även i den isländska. I övriga författningar finns föreskrifter av skiftande natur, som på varierande sätt garanterar vissa rättigheter.

Man har i svensk grundlag dels en mycket allmän deklaration i 16 § regeringsformen dels ock en hel grundlag ägnad bara åt tryckfrihetsproblem. I danska grundloven finns ett avsnitt (fr. o. m. § 71 och följande), vilket handlar om rättigheter: § 71 om den personliga friheten, § 72 om hemfrid, § 73 om äganderätten, § 74 om rätten till anställning, § 75 om rätten till arbete, § 76 om rätten till undervisning, § 77 om tryckfriheten, § 78 om föreningsfrihet och § 79 om församlingsfriheten. Också regeringsformen för Finland innehåller ett avsnitt (§§ 5—16) om

finska medborgares allmänna rättigheter och rättsskydd. Den isländska konstitutionen har en del, betecknad VII, med bestämmelser om olika rättigheter. I den norska grundloven finns på skilda ställen infört olika bestämmelser som hänför sig till de medborgerliga rättigheterna. I § 2 stadgas exempelvis att alla invånare i riket har fri religionsutövning. I § 96 sägs att ingen kan dömas utom efter lag och straffas utom efter dom och att tortyr inte får äga rum, likaså i § 97 att ingen lag får ha tillbakaverkande kraft, § 99 innehåller regler om frihetsberövande, § 100 om tryckfrihet, § 101 om inskränkningar i näringsfriheten, § 102 talar om husrannsakan.

På detta sätt finns i våra grundlagar inströdda mer eller mindre systematiskt bestämmelser på detta område.

I Sverige pågår för närvarande arbete med utarbetande av en modern rättighetsförklaring. Ur denna synpunkt skulle det nu vara en lämplig tidpunkt att skapa en allmän överblick över vad som på rättighetsområdet gäller inom Norden.

Man måste vara medveten om att en omedelbar harmonisering av hit hörande grundlagsregler är ett både mycket omfattande och tekniskt svårgenomförbart företag. Det borde dock vara möjligt att — sedan man fått en överblick över i vilken omfattning olika rättigheter är grundlagskyddade — att nå fram till gemensamma ståndpunkter. Det blir därefter nästa steg att undersöka hur långt en lagteknisk harmonisering kan åstadkommas.

Efter hand tränger nya rättigheter fram, som icke varit aktuella vid tidpunkterna för våra nuvarande grundlagsbestämmelsers tillkomst. En sådan rätt som t. ex. demonstrationsrätten har väckt mycken diskussion men har icke närmare analyserats. Andra problem gäller frågan, om rätten till arbete skall på något sätt inskrivas i författningen. Rätten till undervisning finns redan innesluten i några av ländernas grundlagar. Den nya situationen som uppkommer i välfärdssamhället kräver speciella regler. Exempelvis ställes frågan om samhället skall trygga en minimi-standard för envar i socialt avseende.

Vi får under återopande av det anförda hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta företaga en genomgång av reglerna om de mänskliga rättigheterna enligt varje lands rätt och uppgöra en plan till samordning och harmonisering av dessa bestämmelser.

Stockholm, Reykjavík, Köbenhavn och Oslo i maj 1971

Allan Hernelius (m) Magnús Kjartansson (Ab) K. Axel Nielsen (S)

Helge Seip (V)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 461).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk samarbejde vedrørende udformningen af reglerne om de menneskelige rettigheder.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 1. november 1971 i Stockholm og den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors.

I møderne den 1. november og den 21. december 1971 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige, og i mødet den 21. december 1971 deltog tillige justitieminister K. J. Lång, Finland, og statsråd Oddvar Berrefjord, Norge.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at opfordre regeringerne til at foretage en gennemgang af reglerne om de menneskelige rettigheder i hvert af de nordiske lande og at udarbejde en plan for samordning og harmonisering af disse bestemmelser.

Forslagsstillerne anfører blandt andet, at det nordiske lovgivnings-samarbejde hidtil kun i beskedent omfang har beskæftiget sig med konstitutionelle problemer om menneskerettigheder og frihedsrettigheder. Det må imidlertid være naturligt, at de nordiske lande på dette område når frem til en fælles og ensartet opfattelse, og udgangspunktet bør søges i de internationale konventioner og overenskomster, som de nordiske lande i fællesskab har tiltrådt. Et katalog over de klassiske menneske- og frihedsrettigheder findes i den danske, den finske og den islandske grundlov, medens der i Norges og Sveriges forfatninger findes spredte forskrifter, som mere eller mindre systematisk garanterer visse rettigheder. I Sverige arbejder man for øjeblikket med en moderne rettighedsfortegnelse, og det vil derfor være hensigtsmæssigt at tilvejebringe en almindelig oversigt over området, ligesom der antages at være behov for at beskytte nye rettigheder, f. eks. til demonstration, til arbejde, til undervisning og til minimal social levestandard.

Medlemsforslaget er fremsat i juni 1971.

2. Remisstringer

Udtalelser om medlemsforslaget er indkommet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Justitsministeriet.

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.
Justitieministeriet.
Finlands F.N.-förbund r. y.

Norge:

Justis- og politidepartementet
Den norske dommerforening.
Den norske advokatforening.
Landsorganisasjonen i Norge.
Norsk arbeidsgiverforening.

Sverige:

Justitiekanslern.
Riksdagens ombudsman.
Grundlagberedningen.
Svenska arbetsgivareföreningen.
Landsorganisationen i Sverige.
Allmänhetens pressombudsman.
Tjänstemännens centralorganisation (TCO).

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Medlemsforslaget vurderes positivt af *Finlands F.N.-förbund*, *Landsorganisasjonen i Norge*, *justitiekanslern*, *riksdagens ombudsman* og *Svenska arbetsgivareföreningen*. Sidstnævnte mener dog, at man foreløbig bør indskrænke sig til en systematisk gennemgang af de gældende regler.

Den norske dommerforening, *Den norske advokatforening*, *Norsk arbeidsgiverforening*, *grundlagberedningen*, *Landsorganisationen i Sverige* og *Tjänstemännens centralorganisation* har enten undladt at afgive nogen udtalelse eller bemærket, at man ikke har indvendinger imod forslaget. *Norsk arbeidsgiverforening* mener, at man først bør undersøge, om en harmonisering er praktisk gennemførlig og *grundlagberedningen* betoner, at den foreslåede kortlægning ikke må forsinke det lovgivningsarbejde, der er igang i Sverige.

Medlemsforslaget anbefales ikke af *justitsministeriet*, *ministeriet för utrikesärendena*, *justitieministeriet*, *Justis- og politidepartementet* samt *Allmänhetens pressombudsman*. *Justitieministeriet* og *Justisdepartementet* nævner særlig, at det nordiske lovgivningssamarbejde hidtil har haft sit tyngdepunkt inden for civilretten og strafferetten samt visse procesretlige spørgsmål. Derimod har forfatnings- og forvaltningsretten, hvor særlige politiske og nationale hensyn i høj grad gør sig gældende, været anset for mindre egnet til direkte lovsamarbejde, og der findes ingen praksis for, at grundlæggende forfatningsproblemer har været for-

handlet i nordisk regi. Man må formode, at der som følge af de nordiske landes fælles demokratiske traditioner vil blive tale om en udvikling med hensyn til menneske- og frihedsrettighederne, der fører til sagligt ensartede resultater. En revision af den norske grundlovs regler om menneskerettigheder kan i øvrigt vanskeligt betragtes isoleret fra spørgsmålet om en almindelig revision af den norske grundlov, og der vil være betydelige praktiske og tekniske vanskeligheder ved et samarbejde på nuværende tidspunkt, hvor statsforfatningen er genstand for reformarbejde såvel i Sverige som i Finland. Det ses heller ikke, at de hidtidige noget ufuldstændige og utidssvarende bestemmelser om menneskerettighederne har givet anledning til ulemper af betydning i praksis, men selvfølgelig bør muligheden for gensidig information og kontakt stå åben.

Også *justitsministeriet* mener, at de fem nordiske landes fællesdemokratiske traditioner og retsfællesskab bevirker, at udviklingen fører til en ensartet materiel beskyttelse af menneskerettighederne. Man tvivler på, at det vil være rimeligt at søge gennemført en vidtgående formel harmonisering på dette område, og peger på, at det næppe alene ud fra retlige synspunkter kan afgøres, hvilke bestemmelser til beskyttelse af frihedsrettighederne m.v., der bør placeres i grundloven. Skiftende tiders politiske vurdering og en vis respekt for den nedarvede forfatningstradition vil præge udformningen af grundlovens bestemmelser, hvortil kommer, at de gældende meget strenge krav for gennemførelse af ændringer i den danske grundlov bevirker, at det næppe bliver aktuelt at gennemføre en grundlovsændring alene med henblik på tilvejebringelse af formel retsenhed om menneske- og frihedsrettighederne i de nordiske lande. Endelig påpeges det, at resultatet af et meget omfattende og langvarigt udvalgsarbejde næppe vil stå i rimeligt forhold til arbejdsindsatsen. Justitsministeriet fraråder derfor, at man iværksætter udvalgsarbejdet.

3. Udvalget

Som nævnt i medlemsforslaget er det fællesnordiske samfundssyn en af grundpillerne i det nordiske samarbejde. Det er en kendsgerning, som ikke behøver nærmere dokumentation, at de nordiske landes fælles historie, geografiske beliggenhed, samhørigheden i kultur og de stort set ensartede økonomiske forudsætninger sammen med andre forhold har bevirket, at landene har udviklet sig på samme måde. Dette har også ført med sig, at menneskerettighederne og frihedsrettighederne i stort set samme omfang er anerkendt og respekteret i de nordiske lande, ikke blot på papiret og ved højtidelige lejligheder, men også i hverdagens praksis. Alle landene har kunnet acceptere De forenede Nationers menneskerettighedskonventioner af 16. december 1966 om borgerlige og politiske, henholdsvis økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder. Den europæiske menneskerettighedskonvention og den europæiske so-

cialt pagt er tiltrådt af de nordiske lande bortset fra Finland, men Finlands særstilling på dette punkt beror ikke på, at landets lovgivning ikke opfylder konventionernes krav. De nordiske lande, der er medlemmer af Europarådet, har endvidere anerkendt, at individer og private organisationer kan klage til menneskerettighedskommissionen, og har anerkendt menneskerettighedsdomstolens domsmyndighed. Man kan fastslå, at der reelt ikke er tale om en uensartet beskyttelse i de nordiske lande inden for det område af lovgivningen, der traditionelt bærer betegnelsen: Menneske- og frihedsrettighederne. Der er heller intet grundlag for at tro, at udviklingen i fremtiden vil bevirke, at der vil blive tale om væsentlige forskelligheder.

Det foreliggende medlemsforslag tager også udgangspunkt i de gældende ensartede forhold i de nordiske lande, men efter forslagsstillernes opfattelse bør man stræbe efter, at der på længere sigt bliver tale om en også formelt ensartet beskyttelse af rettighederne i landenes forfatninger. Forslaget om en gennemgang af reglerne og en plan for samordning og harmonisering må ses som et skridt på vejen imod dette mål.

Udvalget kan i og for sig tiltræde, at det vil være naturligt også at søge en i det ydre ligeartet regulering af menneske- og frihedsrettighederne. Man må imidlertid gøre sig klart, at der her er tale om en bestræbelse, som i første række er af ideologisk karakter. Noget praktisk behov for at ændre reglernes form eller for at gøre disse ensartede i de nordiske lande er ikke dokumenteret, og nogen større praktisk betydning vil en formalisering af den nævnte karakter næppe have. Men som et mål for fremtiden ser udvalget ingen betænkeligheder ved at støtte idéen i medlemsforslaget.

Efter udvalgets opfattelse må man anerkende, at det fremkomne remissmateriale har dokumenteret, at det på nuværende tidspunkt ikke ligger inden for de faktiske muligheders grænse at realisere medlemsforslagets tanker. Det er tilstrækkeligt at henvise til de betænkeligheder, der er fremført af justitsministerierne i Danmark, Finland og Norge, og som under udvalgets forhandlinger er støttet af justitiedepartementene i Sverige. Den nedarvede forfatningstradition og de vanskeligheder og betænkeligheder, som i hvert fald i visse af landene er forbundet med grundlovsændringer, stiller sig på afgørende måde i vejen for, at man for tiden kan realisere tankerne i medlemsforslaget.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslaget om nordisk samarbejde vedrørende udformningen af reglerne om de menneskelige rettigheder.

Helsingfors, den 21. december 1971

Erik Adamsson (s)

Georg C. Ehrnrooth (Sv)

Fung. formand

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Yngve Holmberg (m)

Orla Møller (S)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Erland Steenberg (Sp)

Johan Støa (A)

København, den 22. december 1971

Knud Thestrup (KF)

Medlemsforslag

om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn

(*Väckt av Erlendur Patursson*)

Både språklig og rent geografisk ligger Færøyene mellom Island og de øvrige nordiske land. Færøyingene er i den situasjon, at mange av dem leser og forstår både islandsk, norsk, dansk og svensk språk. Gjennom de siste årene er det blitt mer og mer alminnelig, at Færøyene har hatt besøk av kunstnere — skuespillere og musikkutøvere av forskjellig art — fra de øvrige nordiske land.

Disse besøk har vært av stor betydning for den nordiske kulturelle utveksling og for det færøyske folks nordiske kulturliv. Det turde være en felles nordisk oppgave å støtte denne utvekslingen og denne utviklingen.

Denne aktivitet hemmes imidlertid av to ting. For det første av den rett fjerne beliggenhet og de dermed forbundne store reiseomkostninger og for det annet av mangel på egnete lokaler på Færøyene, nemlig en teater- og konserthall med tilhørende fasiliteter.

Jeg foreslår derfor,

at Nordisk Råd tar initiativ til bygging av en nordisk teater- og konserthall i Tórshavn, som drives av et av rådet opprettet organ i samarbeid med kulturelle instanser på Færøyene.

Tórshavn, 15. mai 1971

Erlendur Patursson (Tvfl)

Ändringsförslag

om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn

(Väckt av Tønnes Andenæs, Jo Benkow, Elsi Hetemäki, Eysteinn Jónsson, Niels Matthiasen, Erlendur Patursson, Per Olof Sundman och J. Fr. Øregaard)

Principiellt kan vi give vor tilslutning til det af Erlendur Patursson stillede forslag (sak A 331/k) om et nordisk koncert- og teaterhus i Tórshavn. I betragtning af det færøske folks selvstændige kultur og eget sprog finder vi det dog mere formålstjenligt, om de funktioner, et hus som det foreslåede kan opfylde, kommer til at indgå som led i en mere omfattende nordisk kulturinstitution.

Et sådant nordisk center bør foruden de fornødne teater- og koncertlokaler rumme en biosal, mødelokaler, studierum, bibliotek med gramofon-, radio- og fjernsynsrum, udstillingslokaler og kontorer. Eventuelt også bolig for institutionens leder og nogle gæsteværelser for stipendiater.

Som eksemplet fra Nordens Hus i Reykjavík overbevisende har demonstreret vil et Nordens Hus i Tórshavn på effektiv måde kunne styrke forbindelserne mellem Færøerne og det øvrige Norden. Det vil tillige kunne blive et samlingspunkt for egne færøske kulturaktiviteter.

Med henvisning til ovenstående foreslår vi,

at Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige at undersøge mulighederne for i Tórshavn at opføre et nordisk kulturelt center, herunder at udarbejde overslag over udgifterne ved dets oprettelse og drift.

Arlanda, den 18. august 1971

Tønnes Andenæs (A)   Jo Benkow (H)   Elsi Hetemäki (Kok)

Eysteinn Jónsson (F)   Niels Matthiasen (S)   Erlendur Patursson (Tvfl)

Per Olof Sundman (c)   J. F. Øregaard (Jvfl.)

Jag ansluter mig till ovanstående.

Mariehamn i november 1971

Alarik Häggblom (ÅS)

BILAGA 1, Yttranden över medlems- och ändringsförslagen (se supplementband, s. 473).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget och ändringsförslaget

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn (Sak A 331/k) och ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn (Sak A 331 Ä/k). Utskottet har behandlat medlemsförslaget den 17 och 18 augusti 1971 samt medlemsförslaget och ändringsförslaget den 25 och 26 november 1971 och den 18 januari 1972.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte taga initiativ till upprättande av ett nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn som förestås av ett av rådet tillsatt organ i samarbete med kulturella instanser på Färöarna.

2. Ändringsförslaget

I ändringsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera de nordiska ländernas regeringar att undersöka möjligheterna för att i Tórshavn uppföra ett nordiskt kulturcentrum och härvid utarbeta ett förslag rörande utgifterna för dess upprättande och drift.

3. Remissyttrandena

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget och ändringsförslaget:

Danmark

Statsministeriet.
Rigsombudsmanden på Færøerne.
Føroya landsstýri.
Føroya Leikarasamband (Färöarnas skådespelarförbund).

Finland

Undervisningsministeriet.
Pohjola-Norden.

Island

Undervisningsministeriet.
Foreningen Norden.

Norge

Kirke- og undervisningsdepartementet.
De norske teatres forening.
Statens musikråd.

Foreningen Norden.
Norsk kulturråd.

Sverige

Teater- och musikrådet (TMR).
Föreningen Norden.

Statsministeriet i Danmark hänvisar till yttrande från riksombudsmannen på Färöarna och från Färöarnas landsstyre. *Färöarnas landsstyre* hävdar att intresset ökat under de senaste åren för färöiskt kulturliv både på Färöarna och i Norden i övrigt. Kulturutvecklingen på Färöarna har skett under påverkan utifrån, men har trots detta kunnat behålla sin särprägel. På grund av ekonomiska och sociala faktorer har emellertid kulturlivet enligt vad landsstyret uppger inte i tillräcklig utsträckning kunnat ges ekonomiskt stöd. Mot denna bakgrund förordar landsstyret varmt att det skapas ökade möjligheter till utbyte och kontakt på det kulturella området mellan Färöarna och det övriga Norden, speciellt i form av ett nordiskt kulturcentrum. Den danske *riksombudsmannen på Färöarna* hävdar att teater- och musikintresset på Färöarna är livligt och att det finns ett stort behov att få till stånd ökat kulturutbyte mellan Färöarna och omvärlden. En förutsättning för detta utbyte är lämpliga lokaliteter och mot denna bakgrund förordar riksombudsmannen förslaget om ett kulturcentrum i Tórshavn. *Statsministeriet* anser det med hänvisning till dessa yttranden vara ändamålsenligt att utreda frågan om utbyggnad av de kulturella förbindelserna mellan Färöarna och det övriga Norden och att man därvid även prövar frågan om inrättande av ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn i syfte att främja såväl kulturutbytet mellan Färöarna och Norden i övrigt som färöiska kulturaktiviteter.

Undervisningsministeriet i Finland hälsar med tillfredsställelse förslag som går ut på att aktivera kulturutbytet med Färöarna, men anser att inrättandet av ett kulturcentrum i främsta rummet är ett danskt ärend. Ministeriet föreslår att problematiken beträffande kulturutbytet mellan Färöarna och det övriga Norden görs till föremål för en allsidig utredning och prioritering i det nordiska kultursekretariatets regi. Därvid borde enligt ministeriets mening särskild uppmärksamhet ägnas behovet av medel för personutbyte med Färöarna. *Undervisningsministeriet* i Island hänvisar till de positiva erfarenheterna av Nordens hus i Reykjavík och anser sig ha full täckning för att hävda att ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn skulle ha stor betydelse för främjandet av de nordiska kulturförbindelserna och för det andliga livet på Färöarna. *Kirke- og undervisningsdepartementet* i Norge anser i likhet med *Norsk kulturråd* att kulturkontaktarna mellan Färöarna och det övriga Norden närmare bör utredas och värderas på grundval av prioriterade behov.

Föreningen Norden i Sverige betecknar det som en i första hand färöisk angelägenhet att få till stånd ett kulturhus i Tórshavn. Föreningen finner att den föreslagna institutionen vid sidan av mera nationella kulturuppgifter också skulle kunna tillgodose nordiska kulturbehov i betydande grad. Föreningen anser det därför vara tilltalande om jämte en grundläggande färöisk insats även en nordisk kunde komma till stånd för åstadkommande av den föreslagna institutionen. Enligt föreningens mening borde huvudansvaret för driften ligga hos ett färöiskt organ kompletterat med medlemmar utsedda av Nordiska rådet. Avslutningsvis förordar föreningen en närmare utredning av förslaget. *Pohjola-Norden* i Finland och *Foreningen Norden* i Island tillstyrker förslaget om en nordisk institution på Färöarna. *Foreningen Norden* i Norge stödjer i princip åtgärder som tar sikte på att få Färöarna mera aktivt med i det nordiska kultursamarbetet försåvitt åtgärderna är praktiskt och ekonomiskt genomförbara. Föreningen befarar dock att befolkningsunderlaget i Tórshavn inte är tillräckligt för ett nordiskt kulturcentrum. Hänvisande härtill föreslår föreningen att en nordisk kommitté i samarbete med färöiska instanser får i uppdrag att närmare utreda om förslaget kan realiseras.

Føroya Leikarasamband kan knappast tänka sig några sakliga argument mot förslaget om inrättande av ett nordiskt teater- och konsert- hus i Tórshavn. Organisationen framhåller dock att en dylik institution inte får grundas som en ersättning för en färöisk nationalscen. *De norske teatres forening* anser det vara en samnordisk uppgift att stödja utbytet av teater och musik på Färöarna som led i det nordiska kulturlivet. *Statens musikråd* i Norge ansluter sig helt till ändringsförslaget mot bakgrund av de positiva erfarenheterna av Nordens hus i Reykjavík. *Teater- och musikrådet* i Sverige framhåller beträffande medlemsförslaget synpunkter som kommit till uttryck i ändringsförslaget, d. v. s. att en nordisk institution på Färöarna bör få en flexibel utformning så att den kan fungera som en nordisk samlingslokal.

3. Utskottet

En väsentlig uppgift för det nordiska kultursamarbetet är att öka kulturutbytet i Norden i syfte att stärka gemenskapen mellan de nordiska länderna och främja förståelsen för särdrag i ländernas kultur. Färöarnas geografiska läge bjuder på särskilda problem för ögruppens internordiska kulturkontakter. Utskottet finner det därför vara en angelägen uppgift för de nordiska länderna att bidra till att svårigheterna härvidlag övervinns och att den nordiska kulturgemenskapen även i detta avseende byggs ut.

I medlemsförslaget har hemställts om rådets medverkan beträffande inrättandet av ett nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn, vilket kunde ta emot besök av skådespelare och musiker från de nordiska län-

terna. Utskottet har av remissyttrandena från Färöarna inhämtat, att i Tórshavn i jämförelse med stadens storlek och befolkningsunderlag utvecklats en betydande teater- och konsertverksamhet. Kulturutbytet med det övriga Norden har varit av ringa omfattning, främst beroende på att ändamålsenliga lokaler inte står till buds för teaterföreställningar och andra gästspel. Det är dock utskottets uppfattning, att en bredare uppläggning än den som i medlemsförslaget skisseras för en nordisk institution i Tórshavn på ett effektivare sätt skulle främja Färöarnas internordiska kulturkontakter och färöisk kulturaktivitet. Utskottet ansluter sig därför till ändringsförslaget om en utredning av frågan om ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn, vilket skulle inrymma lokaler även för andra kulturaktiviteter än teater- och konsertverksamhet. Inom ramen för en dylik institutions verksamhet kunde kanaler skapas för kulturutbyte mellan Färöarna och det övriga Norden, inte minst med tanke på förmedling till de nordiska länderna av Färöarnas särpräglade och traditionsrika kulturliv. Utskottet anser det vara naturligt att ett nordiskt kulturcentrum även skulle utnyttjas för att främja Färöarnas egen kulturella utveckling.

I likhet med tillvägagångssättet vid tillkomsten av Nordens Hus i Reykjavík bör enligt utskottets uppfattning realiserandet av tanken på ett kulturcentrum i Tórshavn föregås av en utredning. De behov ett nordiskt kulturcentrum på Färöarna skall tillgodose anser utskottet böra prövas med beaktande av såväl färöiska som övriga nordiska önskemål. Först sedan institutionens verksamhetsformer planerats kan enligt utskottets bedömning ställning tas till frågan om kostnaderna för institutionens inrättande och drift samt till de olika ländernas representation i institutionens administrativa organ. I den kommitté som får i uppdrag att utreda saken bör ingå representanter för såväl Färöarna som Norden i övrigt.

Hänvisande till vad ovan anförts får utskottet föreslå,

att Nordiska rådet måtte anta följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda frågan om inrättande av ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn.

Stockholm den 18 januari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Ingvar Bakken (A)</i>	<i>Per Bergman (s)</i>
<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi P. Gislason (A)</i>	<i>Svend Haugaard (RV)</i>
<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (ÅS)</i>	<i>Tage Johansson (s)</i>
<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>
Vice förman		
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention

(Väckt av Erling Dinesen, Sven Hammarberg, Grethe Lundblad och Niels Mørk)

Genom vattenrättskonventionen mellan Sverige och Norge av den 11 maj 1929 regleras byggande i vatten mellan dessa båda länder. Denna reglering gäller vattendrag som berör de båda avtalsslutande parterna. Däremot finns ej några överenskommelser rörande utnyttjandet av territorialvattnet och de inre vattnen vid kusterna.

Ett välkänt exempel på följderna av det fria utnyttjandet av inre vatten som berör ett grannland är utsläppen från en träindustri i Norge som förorenat de svenska delarna av Idefjorden. Denna fråga har tagits upp till överläggningar mellan representanter för de båda berörda länderna regeringar, men några bestämmelser av mellanstatlig art finns inte därvid att stölja sig på.

I den svenska miljöskyddslagen av den 29 maj 1969 finns inga bestämmelser om hänsyn till miljön i grannländerna vid fastställandet av tillåtligheten av ett företag. Förhållandet torde vara detsamma i övriga nordiska länder.

I den svenska nationalrapporten till FN:s miljökonferens 1972 har upptagits som en punkt att länder på jämförlig utvecklingsnivå bör lägga upp gemensamma bestämmelser och gränsvärden för föroreningsutsläpp. När det gäller havet föreslås en konvention om förbud mot utsläpp och dumping av radioaktiva, giftiga och andra farliga substanser. De nordiska länderna bör kunna gå längre i fråga om det skydd man är beredd lämna för miljön inom det nordiska området och ingå en särskild konvention härom. En möjlighet är att utsträcka tillåtlighetsprövningen enligt de olika ländernas miljöskyddslagar att avse en förorenande verksamhets inverkan även i grannländerna. En sådan ordning skulle kompletteras med såvitt möjligt gemensamma materiella bestämmelser om miljöskydd, som bl. a. förordats i Nordforsks miljövårdsutredning (NU 1969: 3).

Norden har fortfarande fördelen av en i stor utsträckning ostörd eller väl bevarad natur och oförstörd miljö. Denna hotas emellertid även från föroreningar som sprids genom luft och vatten från andra länder, såväl de nordiska grannländerna som längre bort belägna stater. Även om vissa överenskommelser kan nås inom en större krets av

europiska stater, talar problemens storleksordning för att ett sådant avtal kommer att kräva lång tid och i ett första skede kanske inte blir så långtgående som är önskvärt. Inom Norden förekommer utsläpp i ett land med skador eller påföljder för grannländernas territorier. Lika litet som man i varje enskilt land har ansett sig böra avvakta en världsomfattande reglering av alla dessa frågor innan nationell lagstiftning införts till miljöns skydd, lika litet bör det internationella samarbetet hindra en mer långtgående internordisk överenskommelse.

Bland för närvarande aktuella internordiska föreningensfrågor kan nämnas följande: avloppsutsläppen från storstäder t. ex. från Köpenhamn, Malmö, Helsingborg i Öresund, den planerade avloppstunneln från Göteborg industriutsläpp i Idefjorden, och i Torneälven och över huvud taget i Bottenviken och Bottenhavet, föreningar genom luften som faller ned i annat land, buller från den planerade Saltholmsflygplatsen vilken senare fråga behandlas i rådets rekommendation nr 21/1969 punkt b. Där krävs en bullergaranti rörande bullret från Saltholmen. Östersjöns problem har belysts i andra sammanhang.

Förberedelsearbetet rörande en nordisk miljöskyddskonvention bör anförtros åt det av regeringarna tillsatta nordiska kontaktorganet för miljöskyddsfrågor. För det egentliga utredningsarbetet som måste föregå en konvention torde dock en särskild kommitté behöva tillsättas.

Under hänvisning till det anförda får vi hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ingå en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att i nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets.

Stockholm och Köbenhavn den 10 juni 1971

Erling Dinesen (S)   *Sven Hammarberg (s)*   *Grethe Lundblad (s)*

Niels Mørk (S)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 482).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget

Till Nordiska rådets socialpolitiska utskott har hänvisats ett medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention. Förslaget har behandlats av utskottet vid dess möten i Trondheim den 29—30 september 1971 och i Oslo nedannämnda dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ingå en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att i en nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets. Förslagsställarna menar att de ansvariga myndigheterna i de nordiska länderna vid sin bevakning av miljöskyddsintressen bör ägna lika stor uppmärksamhet åt eventuella risker i grannländerna som i det egna landet. Detta skulle innebära att tillåtlighetsprövningen enligt de olika ländernas miljöskyddslagar skulle utsträckas att avse förorenande verksamhets inverkan även i grannländerna. En sådan ordning skulle enligt förslagsställarna kunna kompletteras med såvitt möjligt gemensamma materiella bestämmelser om miljöskydd.

2. Remissyttrandena

Yttranden över förslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Nordforsk.
Öresundsrådet.

Danmark

Udenrigsministeriet.
Justitsministeriet.
Ministeriet for kulturelle anliggender.
Boligministeriet.
Ministeriet for forureningsbekæmpelse.
Forskningssekretariatet.
Landbrugsministeriet.
Fiskeriministeriet.
Undervisningsministeriet.
Amtsrådsforeningen i Danmark.

Finland

Statsrådets kansli.
 Handels- och industriministeriet.
 Ministeriet för inrikesärendena, allmänna och kommunala avdelningen.
 Delegationen för miljövård.
 Finlands industriförbund.

Norge

Utenriksdepartementet.
 Kommunal- og arbeidsdepartementet.
 Sosialdepartementet, Helsedirektoratet.
 Departementet for industri og håndverk.
 Fiskeridepartementet.
 Fiskeridirektoratet.
 Landbruksdepartementet.
 Havnedirektoratet.
 Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.
 Norges tekniske-naturvitenskapelige forskningsråd.
 Norsk institutt for vannforskning.
 Norsk institutt for luftforskning.
 Røykskaderådet.
 Norges industriforbund.
 Norges naturvernforbund.

Sverige

Luftfartsverket.
 Statens naturvårdsverk.
 Koncessionsnämnden för miljöskydd.
 Institutet för vatten- och luftvårdsforskning.
 Länsstyrelsen i Malmöhus län.
 Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.
 Länsstyrelsen i Norrbottens län.
 Sveriges industriförbund.

Remissorganen uttalar sig över lag positivt för medlemsförslaget och menar att en nordisk miljöskyddskonvention torde medföra uppenbara fördelar för stärkande av ländernas miljöskydd. Det understrykes av remissorganen, att en miljöskyddskonvention bör kompletteras med såvitt möjligt likartade materiella bestämmelser och normer på området. Dessutom framhålls att en konvention mellan de nordiska länderna bör utgöra ett gott exempel för mera långtgående internationella överenskommelser på området.

Sålunda uttalar *Industridepartementet* och *Fiskeridepartementet* i Norge att en nordisk miljöskyddskonvention också kommer att kunna bidra till att mera omfattande internationella avtal kommer att ingås. Praktiska resultat i de nordiska länderna kunde helt sannolikt påverka utvecklingen i en större krets av stater, framhålls det. *Norges industriforbund* säger i detta sammanhang, att den starkaste motiveringen för

en nordisk miljöskyddskonvention ligger i det exempel en sådan konvention kan utgöra för en mer omfattande europeisk överenskommelse om grannlandshänsyn i fråga om föroreningsfrågor.

Vissa remissorgan uppehåller sig vid frågan om de nationella miljöskyddslagarnas räckvidd utanför det egna landets gränser. *Statens naturvårdsverk* och *koncessionsnämnden för miljöskydd* i Sverige anför att även om 1969 års miljöskyddslag saknar bestämmelser om hänsyn till verkan av miljöfarlig verksamhet utanför Sveriges gränser så lägger lagen inte hinder i vägen för sådan hänsyn. Såvitt framgår av författningstext och förarbeten till lagen finns inget hinder emot att ett företags tillåtlighet prövas även med beaktande av de olägenheter som kan uppkomma utanför landets gränser. Koncessionsnämnden menar att, om denna uppfattning är riktig, grannländernas miljöskyddsintresse sålunda redan är likställda med de svenska. Ett angeläget svenskt intresse synes enligt nämnden vara att motsvarande ordning införs i våra nordiska grannländer. Det måste emellertid starkt ifrågasättas om detta är tillräckligt för uppnående av en rimlig grad reciprocitet. Det torde vara lika angeläget att den nationella lagstiftningen i de olika nordiska länderna ges en utformning som medger ett i materiellt avseende huvudsakligen likvärdigt rättsskydd inom samtliga länder.

Såvitt gäller den finska miljövärdslagstiftningen framhåller *delegationen för miljövärd* och *inrikesministeriet* i Finland att Finlands nationella miljövärdslagstiftning reglerar den verksamhet inom landets territorium som i miljövärdssavseende har verkan endast i Finland.

Vissa remissorgan menar att en nordisk miljöskyddskonvention bör syfta till förenhetligande av de materiella bestämmelserna om miljöskydd i ländernas lagstiftningar. *Öresundsrådet* uttalar således, att en nordisk konvention bör ingå i syfte att garantera likartade miljöskyddsregler för hela Norden, alltså sträva efter en harmonisering av de olika nationella reglerna. Det pekas bl. a. på de föreliggande stora olikheter som finns i de nationella lagstiftningarna särskilt såvitt angår ekonomiskt stöd för genomförande av miljöskyddsanordningar. *Länsstyrelserna i Malmöhus, Norrbottens* samt *Göteborgs och Bohus län* i Sverige understryker likaså nödvändigheten av att så likartade materiella bestämmelser som möjligt samtidigt eftersträvas inom de nordiska ländernas nationella lagstiftning. *Industriförbunden i Finland, Norge* och *Sverige* uppehåller sig också vid det angelägna i att eftersträva materiella nordiska bestämmelser på miljövärdssområdet bl. a. mot bakgrund att därigenom undvika en snedvridning i konkurrensvillkoren mellan företagen i de olika länderna. Norges industriförbund pekar på att ensartade bestämmelser för utsläpp eller förbud mot utsläpp borde finnas såvitt gäller särskilt miljöskadliga ämnen. Här finns redan i stort sett analoga bestämmelser i Norge och Sverige. En konvention borde kunna formuleras som sammanfattar ländernas bestäm-

melser och ger dem en form som kan tjäna som underlag för ett gemensamt nordiskt avtal. Røykskaderådet i Norge uttalar i fråga om likartade materiella regler på området att samarbetet inte bara skall vara begränsat till projekt av betydelse för gränsområdena mellan länderna utan man bör också söka ett etablerat samarbete för att nå fram till ett gemensamt nordiskt minimikrav såvitt gäller ländernas materiella miljöskyddsbestämmelser. Røykskaderådet åberopar även en av Europarådet antagen resolution med rekommendation till medlemsländerna att ta samma hänsyn till inbyggarna i grannlandet som till landets egna, när det gäller luftföroreningar i gränsområden. En sådan ordning kan genomföras genom ömsesidig information mellan länderna om luftförorenande projekt. Genom en nordisk konvention bör i första hand ett sådant samarbete etableras som rekommenderats av Europarådet.

Nordforsk uppehåller sig vid den utredning som gjorts inom Nordforsk (NU 1969: 3) där bl. a. pekas på att man bör eftersträva likartade normer, riktlinjer och därmed jämförbara tillämpningsregler avseende utsläpp av föroreningar. Nordforsk finner det rimligt att under nuvarande förhållanden koncessionsbehandlingen och fastställande av emissionsgränser för en anläggning som sprider föroreningar över gränsen till ett grannland sker i samråd mellan de berörda länderna med beaktande av i vardera land gällande riktlinjer.

Förlagsställarna menar, att förberedelsearbetet rörande en nordisk miljövärdskonvention bör kunna utföras inom Nordiska kontaktorganet för miljövärdfrågor och att det egentliga utredningsarbetet, som måste föregå en konvention, bör överlåtas till en särskild kommitté. Förslaget i denna del tillstyrkes av *Nordforsk*, *Røykskaderådet* i Norge, *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* och *Industriförbundet* i Sverige

Ministeriet for forureningsbekæmpelse i Danmark har efter hörande av vissa inledningsvis nämnda ministerier menat att i föreliggande medlemsförslag rekommenderat initiativ att ingå en nordisk miljöskyddskonvention bör avvänta resultaten av FN:s miljöskyddskonferens 1972. Det nordiska kontaktorganet för miljöskyddsfrågor bör dock redan nu kunna förbereda arbetet med här aktualiserat ämne.

Kritisk till förslaget är *Finlands industriförbund*, som anser att en speciell nordisk konvention av föreslaget innehåll i praktiken inte kan medföra ökat skydd för de nordiska ländernas miljöskyddsintressen med hänsyn till skada uppkommen genom verksamhet som bedrivs i annat nordiskt land. Det framhålls vidare, att internationella överenskommelser på miljöskyddets område icke bör avse fastställandet av absoluta normer för industrins emissioner. Genom gemensamt överenskomna rekommendationer kan erbjudas en framkomlig väg, varigenom i princip önskvärd enhetlighet med tiden kan uppnås utan att därvid den nödiga flexibiliteten vid bestämmelsernas tillämpning äventyras.

3. Utskottet

Ett vidgat och intensifierat nordiskt samarbete rörande föroreningsproblematiken och miljöskyddet är utomordentligt angeläget. Det är uppenbart att föroreningsfrågorna ej kan ses enbart ur nationell aspekt. Internationella överenskommelser och internationell lagstiftning på området erfordras men torde ta lång tid att åstadkomma. Däremot är det görkligt att genom nordiska initiativ på relativt kort tid införa en miljöskyddande reglering som är gemensam i Norden. Nordiska rådet har tidigare uppmärksammat miljövärdsfrågorna i olika sammanhang, och rekommendationen nr 4/1969 angående nordiskt miljövärdsarbete har bl. a. lett fram till bildandet av Nordiska kontaktorganet för miljöskyddsfrågor.

I gränstrakterna mellan olika länder blir ett effektivt miljöskydd ej möjligt utan ett nära samarbete mellan länderna. Särskild uppmärksamhet kräver miljöstörande anläggningar i gränstrakterna, så att icke grannlandets berättigade miljövärdsintressen kränkes. Men även i större sammanhang kräves samverkan, icke minst då det gäller luftföroreningarna som har stor spridningsförmåga.

Luftföroreningarna har särskilt uppmärksamrats inom Europarådet. I en resolution (5/1971), antagen av ministerkommittén, uppmanas sålunda medlemsländerna att ta samma hänsyn till inbyggare i grannlandet som till landets egna invånare, när det gäller luftföroreningar, som kan spridas över till grannlandet.

Utskottet vill förorda att de nordiska länderna följer upp sitt inledda samarbete på detta fält genom att ingå en nordisk konvention. En sådan bör ta sikte på ett samarbete vad gäller miljöskyddet beträffande alla projekt som har verkningar över den nationella gränsen i ett nordiskt grannland. Vad gäller luftföroreningar måste gränssonen tänkas vara särskilt vidsträckt. Från Sveriges sida har man sagt sig vara redo att slå in på dylika vägar. Här kan pekas på det svar, som svenska regeringen gav på en fråga i svenska riksdagen i maj 1971. Den förklarade sig beredd att, om svenska miljöskyddslagen ej ger tillräckliga möjligheter, ta hänsyn till miljövärdsintressen utanför landets gränser och antingen reglera frågan på grund av överenskommelser med berörda länder eller komplettera den svenska miljöskyddslagen med nya bestämmelser. I norska stortinget har i november 1971 i samband med diskussioner kring ett norskt värmekraftverk även berörts frågan om föroreningars verkan över gränserna. Härvid har från norska regeringens sida framförts behovet av internationella avtal om begränsning av föroreningar.

Enligt utskottet måste en nordisk konvention slå fast skyldigheter till ett ömsesidigt internordiskt hänsynstagande till varandras miljö-

vårdsintressen. Följden blir att tillåtlighetsprövningen enligt varje lands miljöskyddslag måste utsträckas till att avse en förorenande effekt, som drabbar ett grannland. Detta ömsesidiga hänsynstagande skulle innebära att ansvariga myndigheter i respektive land i sin bevakning av miljöskyddsintressena ägnar lika stor uppmärksamhet åt eventuella risker i grannlandet som i det egna landet. Nära samråd mellan myndigheterna krävs här.

Man kan emellertid ej begränsa sig till detta av förslagsställarna eftersträvalda nordiska hänsynstagande vid en i övrigt nationell prövning av ett miljövärdsärende. Utskottet finner liksom flertalet remissorgan angeläget att så enhetliga materiella nordiska bestämmelser som möjligt eftersträvas på miljövärdsområdet.

Den på uppdrag av Nordiska rådet av Nordforsk företagna miljövärdsutredningen pekade likaså på behovet av att eftersträva att inom ramen för ländernas respektive legislativa och administrativa strukturer åstadkomma likartade normer, riktlinjer och därmed jämförbara tillämpningsregler avseende förorenande utsläpp. I rådets ovan nämnda rekommendation angående nordiskt miljövärdssamarbete (*rek. 4/1969*) föreslås sålunda likartade nordiska tillämpningsregler på miljöskyddsområdet.

I en nordisk konvention kan man ge vissa riktlinjer för hur detta harmoniseringsarbete skall bedrivas. Länderna kan påtaga sig att följa bestämda normer i sitt fortsatta lagstiftningsarbete.

Utskottet vill i likhet med vissa remissinstanser understryka värdet av att denna nordiska konvention verkligen kommer till stånd mot bakgrund av att den kan vara ett incitament till att mera omfattande internationella överenskommelser träffas. Den nordiska konventionen kan bli ett gott exempel på hur arbetet kan föras vidare. Inför FN:s miljövärdskonferens i Stockholm 1972 och i övrigt internationellt samarbete bör initiativet till en nordisk miljöskyddskonvention vara särskilt värdefullt.

Den förtjänar understrykas att prövningen av tillstånd enligt den föreslagna nordiska konventionen ej får göras omständlig och att en sådan prövning ej heller få ta mer tid i anspråk än vad som är normalt enligt de nuvarande nationella bestämmelserna.

Utskottet vill förorda att en särskild kommitté tillsättes för att uppgöra förslag till konventionen. Det ter sig naturligt att det nordiska kontaktorganet för miljövärdsfrågor ansvarar för förberedelserna av konventionen, medan det egentliga utredningsarbetet anförtros en särskild kommitté.

Under hänvisning av vad ovan anförts får socialpolitiska utskottet föreslå,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att för Nordiska rådet framlägga förslag till en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att i nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets och till en harmonisering av ländernas miljövårdsregler.

Oslo den 2 december 1971

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Lars Korvald (Kr.F.)</i>	<i>Grethe Lundblad (s)</i>
	Förman	
<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>	<i>Antti-Veikko Perheentupa (Sd)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	

Medlemsförslag

om nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap

(Väckt av Allan Hernelius och Helge Seip)

Nordiska rådet hemställde 1966 i en rekommendation till regeringarna i Norden (*rek. nr 4/1966*) att undersöka ändamålsenligheten av och möjligheterna för inrättandet av ett nordiskt institut för komparativ rätt. I anledning härav tillsatte justitieministrarna i de fem länderna en gemensam kommitté, som den 30 juni 1970 avgivit sitt betänkande "Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap" (*NU 1970: 17*). Till betänkandet är som bilagor fogade en förteckning över utländsk juridisk litteratur tillförd svenska forskningsbibliotek under tiden 1956—1970 och en liknande förteckning över icke nordiska samlingar och tidskrifter, som disponeras av de juridiska instituten vid Oslo universitet.

Betänkandet innehåller en redovisning av de nordiska samarbetsorgan, som för närvarande finns på det juridiska området, däribland Nordiska samarbetsrådet för kriminologi, Nordiska institutet för sjörätt, Nordiska expertutskottet för institutionellt nordiskt samarbete på Europa-rättens område och det under bildande varande organet för skattevetenskapligt samarbete. Vidare beskrives existerande komparativa rättsinstitut i Europa (Haag, Bryssel, Rom, olika platser i Tyskland, London och Paris).

Kommittén understryker den allt tydligare tendensen till en intensifiering av det komparativa rättsstudiet, en utveckling som är föranledd av såväl vetenskapliga som praktiska skäl. De talrika utländska instituten bekräftar denna tendens.

Mot denna allmänna bakgrund är det lätt att påvisa behovet av ett sådant institut också för Nordens del. Det institut, som kommittén föreslår, skulle få dubbla funktioner, dels den att öka kunskaperna om utländsk rätt i Norden, dels den att sprida kunskaper om utvecklingslinjerna i nordisk rättsvetenskap och praxis utanför våra länder. En viktig förutsättning för båda dessa verksamhetsaspekter är tillgången till ett tillfredsställande bibliotek. Ett sådant måste därför anskaffas, om institutet skall komma till stånd. Det bör verka som en dokumentationscentral för samtliga rättsvetenskapliga institutioner i Norden. Bland specialuppgifterna kan nämnas genomförande av undersökningar om nordiska rättsproblem i jämförelse med utvecklingsländernas motsva-

rande problem. En annan viktig uppgift är att undervisa i komparativ metodik på hög nivå. Institutet skall givetvis kunna anlitas också för praktiska uppgifter, t. ex. av myndigheter som behöver översikter över utländsk rätt på olika specialområden.

Biblioteket måste utbyggas till att omfatta c:a 40—50 000 volymer. Uppbyggnadsperioden är tänkt till sex—sju år, och de samlade kostnaderna beräknas till c:a 2,5 miljoner svenska kronor.

Kommittén anser att de existerande komparativa institutionerna, som redan finns i Norden, bör fortsätta att utvecklas, även om ett nordiskt institut kommer till. Institutet bör samarbeta med dessa smärre anläggningar och även med den juridiska fakultet som finns på platsen dit institutet förlägges. Institutet skall givetvis dock vara självständigt i förhållande till fakulteten.

Institutet bör ha en nordisk styrelse och en särskild direktör anställd på nordisk bas. Man måste ha minst tre medlemmar från varje land i själva styrelsen. Till denna bör knytas ett forskningsråd och en särskild institutskommitté för praktiska frågor, som på olika sätt kan bistå institutet. För att institutet skall kunna fungera erfordras också att ett antal stipendier ställs till förfogande för dem som vill studera vid institutet. Vad gäller lokaliseringen har kommittén uttalat sig för att det läggs i Sverige antingen i Stockholm eller i Uppsala.

Kommittén har utarbetat ett utkast till överenskommelse mellan de fem ländernas regeringar om upprättande av ett nordiskt institut för rättsvetenskap. Detta utkast torde böra anpassas till det förändrade läge, som inträtt i och med att Nordiska ministerrådet tillkommit och börjat utöva sin verksamhet. Budgetfrågor liksom utnämningrätten bör ligga hos Nordiska ministerrådet. Det finns även utkast till en stadga för institutet, vilken på samma sätt bör anpassas till existensen av Nordiska ministerrådet och också till de resultat, vartill pågående förhandlingar om en nordisk tjänstemannarätt kan leda fram.

Kostnadsberäkningarna går ut på att under första året behövs ett belopp av 1,2 miljoner svenska kronor, medan institutet i fullt utbyggt skede beräknas draga 1,75 miljoner svenska kronor om året.

I förhoppning om att detta institut snabbt kan komma i verksamhet, får vi hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna att med de modifieringar som ovan upptagits genomföra det framlagda förslaget om ett nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap.

Stockholm och Oslo den 23 juni 1971

Allan Hernelius (m)

Helge Seip (V)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 509).

BILAGA 2, Av svenska justitiedepartementet infordrade yttranden över betänkandet Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap (NU 1970: 17) (se supplementband, s. 533).

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk institut for sammenlignende retsvidenskab. Udvalget har behandlet forslaget på møder den 1. november 1971 i Stockholm, den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors, den 17. januar 1972 i Stockholm og den 21. februar 1972 i Helsingfors.

I møderne den 1. november og den 21. december 1971 samt den 17. januar 1972 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige. I mødet den 21. december 1971 deltog tillige justitieminister K. J. Lång, Finland, og statsråd Oddvar Berrefjord, Norge. I mødet den 21. februar 1972 deltog justitsminister K. Axel Nielsen, Danmark, stats- og justitsminister Olafur Johannessen, Island, statsråd Oddvar Berrefjord, Norge, og statsrådet Carl Lidbom, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på, at Nordisk Råd skal anbefale regeringerne at gennemføre det udarbejdede forslag om et nordisk institut for sammenlignende retsvidenskab, dog med visse modifikationer.

Forslaget om et sådant institut er fremsat i en sagkyndig betænkning på basis af en rekommandation fra Nordisk Råd. Institutet skal have den dobbelte funktion dels at sprede kundskab om fremmed ret i Norden, dels at orientere omverdenen om udviklingslinierne i nordisk retsvidenskab og praksis. De sagkyndige forestiller sig en opbygningsperiode på mellem seks og syv år, og de samlede omkostninger ved indretningen er anslået til ca. 2 mill. svenske kr. Driften af instituttet vil koste mellem 1,2 og 1,75 mill. svenske kr. årligt.

Forslagsstillerne fremhæver, at det af de sagkyndige udarbejdede udkast til overenskomst om instituttet bør tilpasses den situation, der er opstået, efter at Det nordiske Ministerråd er trådt i funktion. Budgetspørgsmål og udnævnelser bør behandles af ministerrådet, og der må tages hensyn til de igangværende forhandlinger om en nordisk tjestemandsret.

Medlemsforslaget er fremsat i juni 1971.

2. Hovedindholdet af betænkningen

Baggrunden for tanken om et nordisk institut for sammenlignende retsvidenskab er det hurtigt voksende internationale samarbejde og den stadigt øgende internationalisering af samfundslivet. Der har hidtil kun været anvendt en beskedent indsats i de nordiske lande på dette område, og man savner således helt og holdent en indretning, der kan sammenlignes med de betydelige institutter for komparativ ret, der findes i udlandet. De sagkyndige mener, at såvel videnskabelige som praktiske grunde gør det nødvendigt at forstærke de retssammenlignende studier. Efter komiteens mening foreligger der et praktisk behov herfor i forbindelse med lovgivningssamarbejdet, ved domstolene, i næringslivet og i det internationale samarbejde.

Efter komiteens opfattelse vil det af mange grunde være til nytte for alle de nordiske lande, at der etableres et samarbejde indenfor den sammenlignende retsvidenskab. Ved at koncentrere ressourcerne vil der bl. a. blive større mulighed for at anskaffe det dokumentationsmateriale, som er nødvendigt for at forskningen skal nå et rimeligt niveau.

De sagkyndige har overvejet fire alternativer:

- 1) Et nordisk videnskabeligt råd med hovedsagelig koordinerende opgaver,
- 2) flere specialinstitutter, men placeret i forskellige lande,
- 3) en fællesnordisk biblioteks- og dokumentationscentral, og
- 4) et fællesnordisk institut med en fast stab af forskere, stipendiat, biblioteks- og dokumentationscentrum.

De sagkyndige anbefaler oprettelse af et særligt nordisk institut, som skal støtte og stimulere de nationale forskningsorganer, idet man anser denne løsning for at være hensigtsmæssig og mest effektiv. Man henviser også til de gode erfaringer, der foreligger med hensyn til Det nordiske institut for søret i Oslo.

Det bibliotek, der er en væsentlig forudsætning for instituttets virksomhed, tænkes udbygget til at omfatte ca. 50 000 bind. Institutet bør samarbejde med de allerede eksisterende specialinstitutioner i Norden samt med det juridiske fakultet på stedet. Efter komiteens mening bør instituttet forlægges til Sverige, enten i Stockholm eller i Uppsala.

Omkostningerne vil efter beregningerne andrage ca. 1,2 mill. svenske kr. i det første år, ca. 1,5 mill. svenske kr. i hvert af det 2. og 3. år og ca. 1,8 mill. svenske kr. i hvert af det 4. og 5. år. Omkostningerne tænkes fordelt på samme måde som udgifterne ved De Forenede Nationers virksomhed.

3. Remisytringer

Der er indhentet udtalelser om forslaget fra følgende myndigheder og organisationer:

Nordisk institutt for sjørett

Danmark:

Justitsministeriet.
Undervisningsministeriet.
Advokatrådet.
Danmarks Juristforbund.
Dansk Skovforening.

Finland:

Justitieministeriet.
Undervisningsministeriet.
Helsingfors universitet, kanslern.
Helsingfors universitet, juridiska fakulteten.
Helsingfors universitet, konsistoriet.
Turun yliopisto (Åbo universitet).
Nämnden för de vetenskapliga biblioteken.
Delegationen för vetenskaplig information (TINFO).
Finlands advokatsamfund.
Finlands juristförbund.

Norge:

Justis- og politidepartementet.
Kirke- og undervisningsdepartementet.
Universitetet i Oslo, det juridiske fakultet.
Universitetet i Bergen, det akademiske kollegium.
Universitetet i Bergen, det samfunnsvitenskapelige fakultet.
Universitetet i Bergen, institutt for offentlig rett.
Universitetet i Bergen, institutt for privatrett.
Norges handelshøyskole.
Norges handelshøyskole, rettsvitenskapelige seksjon.
Den norske advokatforening (Utvalget for folkerett og internasjonal privatrett).

Sverige:

Remissytringer om medlemsforslaget er ikke indhentet, men der foreligger et omfattende remissmateriale vedrørende betænkningen NU 1970: 17 (se *Bilaga 2*). Justitiedepartementet har udarbejdet en sammenstilling af remissytringerne, (se *Bilaga 2*).

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Det er næppe urigtigt at sige, at betænkningen — og dermed medlemsforslaget — generelt er blevet modtaget køligt og skeptisk af de danske og norske myndigheder. Derimod har tanken om et nordisk retssammenlignende institut fået mere uforholden støtte i *Finland* og *Sverige*, omend der også i disse lande findes indvendinger imod enkelt-heder i betænkningen.

Blandt indvendingerne er der særlig grund til at fremhæve følgende:

Undervisningsministeriet (Danmark) mener, at andre former for samarbejde end oprettelse af et egentligt institut bør overvejes, inden der tages endelig stilling. Denne opfattelse deles også af *undervisningsmini-*

steriet (Finland), der peger på, at man f. eks. kan tænke sig en nordisk samarbejdskomité for sammenlignende retsvidenskab. *Justisdepartementet, Kirke- og undervisningsdepartementet, Universitetet i Oslo og Det nordiske institut for søret* finder heller ikke forslaget hensigtsmæssigt, men peger på, at man i stedet for bør oprette fællesnordiske juridiske institutter på mere begrænsede områder. Det i betænkningen foreslåede institut for komparativ ret er lagt alt for bredt op, og biblioteket vil blive uforholdsmæssigt kostbart. Endvidere vil det være vanskeligt at få tilstrækkeligt kvalificerede forskere. Endelig kritiserer *statskontoret (Sverige)* tanken om et fritstående institut og henviser som eksempel på en anden organisatorisk løsning til det forbillede, som Den nordiske husholdningshøjskole danner.

Flere remissinstanser, deriblandt *justitieministeriet og undervisningsministeriet (Finland)*, peger på, at spørgsmålet bør inddrages i de generelle overvejelser i forbindelse med kulturaftalens ikrafttræden, og at virksomheden bør finansieres af bevillinger indenfor undervisningsområdet. *Justitsministeriet* mener, at kontaktmændene først bør drøfte sagen.

Adskillige remissinstanser kritiserer, at visse dele af forskningen efter de sagkyndiges opfattelse skal holdes udenfor instituttet. Det gælder således *justitieministeriet, statens råd för samhällsforskning, Sveriges förenade studentkårer og Jurist- och samhällsvetareförbundet*. Man finder det særligt uheligt, at kriminologisk, retssociologisk og strafferetsforskning forudsættes udeladt, men det er også tvivlsomt, om man kan unnlade skatte-, stats- og folkeretligt materiale. Udnyttelsen af data-behandling kan få indflydelse på begrænsning af instituttets område.

Universitetskanslersämbetet, statens råd för samhällsforskning og forskningsbiblioteksrådet anbefaler en langsommere opbygning end foreslået af de sagkyndige, ligesom man ønsker en mere fleksibel organisation af personalet.

4. Udvalget

Udvalget anser det for tilstrækkeligt klarlagt, at der er behov for at styrke de retssammenlignende studier i Norden. Det er konstateret i anden sammenhæng og støttes også af de sagkyndige i denne sag, at de enkelte landes relativt beskedne kræfter kan anvendes på mere hensigtsmæssig måde i et fællesskab, hvor der er mulighed for at koordinere indsatserne og opnå en bredere udnyttelse af vundne erfaringer og resultater.

Udvalget anser det for betydningsfuldt, at der skabes bedre mulighed for at sprede viden om nordisk lovgivning, administration, domspraksis og retsvidenskab, end det nu er tilfældet. Man finder det også ønskeligt, at adgangen til kendskab om fremmed ret øges i de nordiske lande, hvilket ikke alene er af værdi for den videnskabelige forskning, men

også dækker et behov i forbindelse med forberedelse og udformning af lovgivningen. Ofte savnes således også i politiske forsamlinger tilstrækkeligt kendskab til andre landes retsforhold, og retssammenlignende studier er ikke alene en med undervisning og kultur forbunden virksomhed, men kan også være et redskab for praktisk politik.

Udvalget kan derfor i princippet tiltræde, at der oprettes et fællesnordisk institut for komparativ ret. Man har ikke herved taget stilling til enkelthederne i det af den sagkyndige komité udarbejdede forslag, som blandt andet må tilpasses de ændrede forhold efter dannelsen af Nordisk Ministerråd og den aftale om ansættelse af personale ved fællesnordiske institutioner, der er under forberedelse. Man anser det imidlertid ligesom de sagkyndige for væsentligt, at der ved oprettelsen tilvejebringes kontakt med de allerede eksisterende nationale institutter og universiteter, således at den fællesnordiske indsats kan støtte og stimulere de nationale forskningsorganer og blive til virkelig gavn for myndigheder og institutioner i alle landene.

Udvalget er klar over, at den nærmere udformning af reglerne for en sådan institutions virksomhed og for placeringen forudsætter yderligere drøftelser mellem regeringerne. Efter indgåelsen af den nordiske kulturaftale må disse spørgsmål såvel som prioriteringen af sagen forberedes i kultursekretariatet og bedømmes af Nordisk Ministerråd indenfor rammerne af kulturaftalen. Udvalget finder imidlertid anledning til at understrege, at arbejdet med forslaget bør drives videre med en positiv indstilling til sagen, og at virkeliggørelsen ikke kan udsættes i en fjern fremtid. Udvalget vil således med opmærksomhed følge sagens videre forløb og lægge vægt på, at den ikke forsinkes unødigt.

Udvalget indstiller herefter,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd indenfor rammerne af kulturaftalen at etablere en fællesnordisk institution for sammenlignende retsvidenskab, der i princippet er indrettet i overensstemmelse med det udarbejdede forslag, men som bør tilpasses de ændrede forhold efter oprettelsen af ministerrådet og aftalen om ansættelse af personale ved fællesnordiske institutioner.

Helsingfors, den 21. februar 1972

Erik Adamsson (s)   I.-C. Björklund (Skdl)   Poul Dam (SF)
Georg C. Ehrnrooth (Sv)   Erling Engan (Sp)   Guri Johannessen (A)
C.-H. Hermansson (vpk)   Allan Hernelius (m)   Tellervo Koivisto (Sd)
Matthias Á. Mathiesen (Sj)   Knud Nielsen (S)   Helge Seip (V)
Knud Thestrup (KF)

Formand

Medlemsförslag

om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter

(Väckt av Ingemar Mundebo, Helge Seip och Pekka Tarjanne)

Under de senaste åren har i flera sammanhang framförts farhågor för att datasystemen med fylliga persondata om enskilda skulle kunna missbrukas och skada den personliga integriteten. Riskerna för datamissbruk torde öka i och med att det både hos offentliga myndigheter och hos enskilda finns centrala informationssystem av den typ som blivit allmänt bruklig i de nordiska länderna. Ett uttryck för denna oro var den livliga debatt, som utlösts i Sverige, när statistiska centralbyrån vid folk- och bostadsräkningen hösten 1970 utsände frågeformulär till samtliga hushåll med begäran om ett stort antal uppgifter om varje bostadslägenhet och om innehavarens förhållanden inklusive utbildning. Dessa uppgifter skulle lagras på data. I press och andra massmedia uttalades farhågor för att vem som helst i framtiden kan koppla in sig i ett sådant centralt datasystem t. ex. via telefon och därvid erhålla allehanda upplysningar om andra. Man har också pekat på att t. ex. postorderfirmor skulle kunna utnyttja uppgifterna.

Hithörande frågor behandlades av experter vid den nordiska datakongressen "Nord-data 70" sommaren 1970 i Köpenhamn. Förutom de rent tekniska problem, som förorsakas av den relativa lättheten att stjäla uppgifter ur en databank och att bryta de lås och koder som utgör de vanligaste säkerhetsskydden, behandlades de principiella frågor som uppstår till följd av att databehandlingen skapat upplysningar som förut varit spridda på flera håll. Det framhölls bl. a. att offentlighetsprincipen därigenom kommer att kollidera med intresset att skydda den personliga integriteten.

Nordiska rådet antog vid sin 19:e session en rekommendation (*nr 27/1971*) om privatlivets helgd, vari regeringarna bl. a. rekommenderas att uppmärksamma de problem som föreligger med hänsyn till behovet av skydd för individens rättigheter mot otillbörlig eller förvanskad användning av dataregistrerade upplysningar. Juridiska utskottet framhöll i sitt betänkande att det för närvarande ej finns någon tillfredsställande reglering av de problem som uppstår vid användningen av data-teknik och att det ej var svårt att föreställa sig att centraliserade datare-

gistrerade upplysningar om enskilda medborgare kan utnyttjas på ett otillbörligt eller för individen direkt skadligt sätt. Enligt utskottets uppfattning fanns det anledning att vidta åtgärder mot en sådan utveckling.

Det danska justitieministeriet har tillsatt en kommitté som arbetar med regler för datasystem och upplysningsbyråer. Liknande undersökning planeras i Finland. I Norge sysslar en utredning med de rätts-säkerhetsfrågor, som uppstår vid bruk av elektronisk databehandling. En annan sysslar med privat kreditupplysning och hithörande frågor. I Sverige utreds dessa problem av offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén och av kreditupplysningsutredningen.

I direktiven för den förstnämnda svenska utredningen påpekas, att utnyttjandet av data-teknik inom den offentliga förvaltningen kan medföra behov av nya sekretessregler på detta område. Det kan sålunda finnas anledning att, exempelvis av hänsyn till enskildas personliga integritet, hemligstämpla sammanställningar som har upprättats med anlitande av data-teknik, även om de sammanställda uppgifterna var för sig är offentliga. Sekretessregler av detta slag löser emellertid inte problemet om garantier för integritetsskydd inom kreditupplysningsverksamheten, vilket framhålls i direktiven för kreditupplysningsutredningen. Genom sådana regler kan man nämligen inte hindra enskilda företag från att själva samla in de offentliga primäruppgifterna och data-behandla dem. Lika litet kan man motverka insamlande och registrering av upplysningar från privat håll, exempelvis från avbetalningssäljare och inkassoföretag. Härtill kommer att i en marknad, där kreditupplysningsverksamhet bedrivs i fri konkurrens mellan olika privata företag, riskerna är stora för att kundernas krav på en allt utförligare information kommer att driva utvecklingen mot en situation där allt mindre utrymme lämnas för hänsyn till deras personliga integritet som upplysningarna avser.

Det är angeläget att en utveckling som nu skildrats motverkas. Detta kan ske endast genom ett långtgående samhällsinflytande över den kommersiella kreditupplysningsverksamheten. Den svenska utredningen fick sålunda i uppdrag att i första hand pröva två alternativ för reglering av kreditupplysningsverksamheten, nämligen dels ett monopolsystem dels ett koncessionssystem. Det förra alternativet innebär att staten eller ett av staten helt eller delvis ägt företag får ensamrätt att bedriva kommersiell kreditupplysningsverksamhet av närmare angivet slag. Enligt det andra systemet bibehålls rätten för enskilda att ägna sig åt sådan verksamhet. Denna rätt blir emellertid beroende av offentlig myndighets koncession, och verksamheten ställs under viss tillsyn av sådan myndighet.

Utredningen skall även överväga om särskilda åtgärder påkallas i de fall, då företag som ej säljer uppgifter till utomstående för internt bruk

lägger upp en mycket omfattande samling av data från offentliga och privata källor och registrerar dessa uppgifter med data-teknik. Ett sådant förfarande kan vara ägnat att inge samma betänkligheter från integritetsskyddssynpunkt som en motsvarande sammanställning av data i syfte att sälja informationen till utomstående. En lösning som enligt direktiven kan förtjäna att prövas är att rätten att sammanställa kreditinformation med utnyttjande av data-teknik göres beroende av särskilt tillstånd, även om sammanställningen bara är avsedd för internt bruk.

Allmänt framhålls i direktiven att en effektivt fungerande kreditupplysningsverksamhet fyller en funktion i samhället. Tillförlitliga upplysningar av sådant slag är av betydelse inte bara för kreditgivarna utan även för kredittagarna, eftersom kreditkostnaderna kan bli lägre om riskerna nedbringas, samt att branschen inrymmer stora potentiella stordrifts- och samordningsfördelar.

Den nordiska varumarknaden leder i stegrad omfattning till att registreringar av detta slag blir internordiska. Det synes med hänsyn härtill motiverat att regleringen av användningen av dataregistrerade uppgifter med hänsyn till medborgarnas personliga integritet blir så enhetlig som möjligt i de nordiska länderna. Enklarest vore om ett likformigt koncessionssystem kunde införas överallt i Norden.

Vi får därför hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att antaga enhetliga bestämmelser om tillstånd för enskilda att lagra och använda dataregistrerade uppgifter om enskilda personer.

Stockholm, Oslo och Helsingfors den 15 juni 1971

Ingemar Mundebo (fp)

Helge Seip (V)

Pekka Tarjanne (Lkp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 563).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om ensartede regler i Norden om opbevaring og anvendelse af dataregistrerede oplysninger.

Udvalget har behandlet forslaget på møder den 1. november 1971 i Stockholm og den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors.

I møderne den 1. november og den 21. december 1971 deltog statsrådet Carl Lidbom, Sverige, og i mødet den 21. december 1971 deltog tillige justitieminister K. J. Lång, Finland, og statsråd Oddvar Berrefjord, Norge.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at anbefale regeringerne at gennemføre ensartede bestemmelser i de nordiske lande om tilladelse til, at private personer eller institutioner opbevarer og anvender dataregistrerede oplysninger om de enkelte individer.

Forslagsstillerne henviser blandt andet til Nordisk Råds rekommandation nr. 27/1971 om privatlivets fred, hvori regeringerne er opfordret til at være opmærksomme på de problemer, der foreligger med hensyn til beskyttelse af individets rettigheder mod utilbørlig og forvansket anvendelse af dataregistrerede oplysninger. Der henvises endvidere til det igangværende udredningsarbejde i Danmark, Finland, Norge og Sverige, som omfatter udarbejdelse af regler for datasystemers anvendelse, oplysningsbureauer og private kreditoplysninger. Den nødvendige samfundsindflydelse på hele dette område kan efter forslagsstillernes opfattelse nås enten gennem et monopolsystem eller gennem et koncessionssystem, og der bør gennemføres et ensartet koncessionssystem. Det fremhæves, at den omfattende nordiske vareudveksling i særlig grad kan motivere, at reglerne i de nordiske lande bliver så ensartede som muligt.

Medlemsforslaget er fremsat i juni 1971.

2. Remisstryinger

Udtalelser om forslaget er indkommet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Justitsministeriet.

Dansk Føderation for Informationsbehandling og Virksomhedsstyring.

Dansk Afdeling af International Federation for Information Processing (IFIP).

Finland:

Justitieministeriet.
Ministeriet för inrikesärendena.
Post- och telegrafstyrelsen.
Statistikcentralen.
Statens datamaskincentral.
Centralhandelskammaren.
Bankföreningen i Finland.
Finska dataföreningen.
Finlands advokatförbund.

Norge:

Justis- og politidepartementet.

Sverige:

Justitiekanslern.
Svea hovrätt.
Rikspolisstyrelsen, registerbyrå.
Televerkets centralförvaltning.
Statistiska centralbyrå.
Riksskatteverket.
Kreditupplysningsutredningen.
Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén (OSK).
Svenska bankföreningen.
Svenska försäkringsbolags riksförbund.
Sveriges advokatsamfund.
Näringslivets säkerhetsdelegation.

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Der er i altovervejende grad *enighed om*, at der i hvert af landene er behov for bestemmelser af den i medlemsforslaget omhandlede karakter. Problemerne undersøges i de nordiske lande af særligt sagkyndige komiteer, der har indbyrdes kontakt.

Tanken om nordiske ensartede regler anbefales af *ministeriet för inrikesärendena* (under en vis tvivl), *justitieministeriet*, *statistikcentralen*, *post- og telegrafstyrelsen*, *Finlands advokatförbund*, *Justisdepartementet*, *justitiekanslern*, *rikspolisstyrelsens registerbyrå*, *televerkets centralförvaltning*, *Svenska försäkringsbolags riksförbund* og *Näringslivets säkerhetsdelegation*. *Justitieministeriet* vil fortsætte udredningsarbejdet om alle disse problemer, såvel på indenlandsk som på nordisk niveau, men man peger på, at det kan vise sig vanskeligt at opnå ensartet nordisk lovgivning, da problemerne nærmest har sammenhæng med den offentlige rets område. *Justisdepartementet* vil anmode det norske udredningsudvalg om at etablere et formelt nordisk samarbejde, såfremt medlemsforslaget bliver vedtaget. Man anser det for mindre betydningsfuldt, at der skabes *enighed om* et koncessionssystem, men deri-

mod vil det have betydning, at de materielle regler for den pågældende virksomhed er ensartede.

Også *justitsministeriet* tiltræder, at der i muligt omfang bør foretages en samordning af reglerne i de nordiske lande. Det må imidlertid tages i betragtning, at der er forskel på retstilstanden i landene med hensyn til private registres mulighed for fra det offentlige at få leveret masseoplysninger om borgernes personlige og økonomiske forhold.

Medlemsforslaget får *ikke ubetinget tilslutning* af *Svea hovrätt* (som mener, at man foreløbig bør etablere informative kontakter mellem de forskellige udredninger), *riksskatteverket* (som mener, at forudsætningerne for ensartet lovgivning ikke er tilstede, omend det ville være ønskværdigt med ensartede bestemmelser), *Sveriges advokatsamfund* (som ikke vil tage stilling til sagens realitet, før udredningsarbejdet foreligger, men gerne ser dette samordnet mellem de nordiske lande) og *Svenska bankföreningen* (som også vil afvente udredningsarbejdet for at kunne bedømme behovet for ensartede regler i Norden).

Offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén og *kreditupplysningsutredningen* *fraråder*, at der på nuværende tidspunkt gøres forsøg på at gennemtvinge en ensartet nordisk løsning. I hvert fald bør udredningsarbejdet afsluttes, før der tages stilling til medlemsforslaget, idet der allerede har været tale om en udveksling af informationer og anden kontakt mellem de nordiske sagkyndige komiteer.

3. Udvalget

Medlemsforslaget drejer sig om de problemer, der er forbundet med, at private (enkeltpersoner, virksomheder eller sammenslutninger) indsamler og anvender dataregistrerede oplysninger om de enkelte borgere. Særligt fremhæves i forslaget det forhold, at de indsamlede oplysninger anvendes til videresalg, således som det for eksempel sker ved kreditoplysningsvirksomhed.

Anvendelse af moderne datateknik er forbundet med adskillige problemer — også af juridisk karakter. Det gælder, uanset om indsamlingen foretages af private eller af det offentlige. Nordisk Råd har i forbindelse med rekommandation nr. 27/1971 om beskyttelse af privatlivets fred blandt andet peget på den fare, som ligger i registrering af urigtige eller forvanskede oplysninger eller i misbrug af oplysningerne. Det nu foreliggende medlemsforslag må ses i sammenhæng med den allerede vedtagne rekommandation og de bemærkninger, som fremkom under forberedelsen og behandlingen i Nordisk Råd.

Løsningen af de med dataregistrering forbundne problemer er vanskelig. Indsamling af oplysninger om enkeltpersoner kan dække et anerkendelsesværdigt behov, med det er også klart, at centralt lagret viden af denne karakter kan anvendes på en sådan måde, at det virker krænkende eller generende for de personer, der er registreret. Eksempler

herpå er forekommet og har været påtalt i den offentlige debat. Der er stort set også enighed om, at den hidtidige regulering af disse forhold næppe er helt tilfredsstillende.

Udvalget kan således tiltræde, at der er anledning til at overveje, i hvilket omfang der uden for den offentlige sektor kan indsamles oplysninger om enkeltpersoner med henblik på opbevaring og anvendelse, for eksempel til videresalg. En række af disse personoplysninger kan komme fra offentlige myndigheder, eventuelt ligefrem fra dataregistre, der er oprettet af offentlige myndigheder, og det er et centralt problem at tage stilling til, i hvilket omfang det bør være tilladt for privatvirksomheder at tappe oplysninger fra det offentliges materiale. Men det bør uanset indsamlingsmetoden også overvejes, om det overhovedet er rimeligt, at private personer uden nogen autorisation eller tilladelse hertil systematisk kan foretage indsamling af oplysninger om andre personer samt anvende eller videresælge disse oplysninger. Fra samfundets side må man kunne stille krav om en vis kontrol med sådan virksomhed for derigennem at forhindre, at denne drives på utilstødelig måde. Normalt vil der være tale om kreditoplysningsvirksomhed med henblik på en bedømmelse af de registrerede personers økonomiske soliditet, men man kan også indsamle oplysninger med andet formål for øje, for eksempel til brug ved markedsføring af en bestemt vare over for kunder, som man takket være de indsamlede oplysninger må formode er særligt fristet af et tilbud om netop denne vare.

Endvidere bør der tages stilling til, i hvilket omfang den enkelte person har krav på at få kendskab til de om vedkommende registrerede oplysninger, ligesom det fortjener opmærksomhed, hvorledes man kan føre kontrol med, at eventuelle urigtige oplysninger berigtiges. Man kunne også overveje om der bør oprettes en særlig klageinstans, som kan påse de bestemmelser, der måtte blive gennemført.

Som nævnt i medlemsforslaget er der allerede nedsat sagkyndige komiteer i Danmark, Norge og Sverige med den opgave at overveje disse problemer. Også i Finland er der nu nedsat en komité som er anmodet om at etablere kontakt med de øvrige nordiske sagkyndige. Der er allerede etableret uformel kontakt mellem komiteerne i de nordiske lande, og fra juridisk udvalgs side lægger man vægt på, at dette samarbejde er kommet igang og fortsættes.

Udvalget kan tiltræde, at det vil være ønskeligt, såfremt der også på dette område kan gennemføres ensartede nordiske bestemmelser. Det må antages, at der her er et særligt behov for at skabe ensartede bestemmelser, fordi det fællesnordiske varemarked bevirker, at registreringer af denne slags også foretages med henblik på oplysningsvirksomhed uden for landets egne grænser. Muligheden for omgæelse bliver væsentligt større, såfremt der er en videregående adgang til oplysninger i det ene land end i det andet. Udvalget er således bekendt med, at bankfore-

tagender allerede til en vis grad betjener sig af oplysninger, der er registreret med henblik på anvendelse i de nordiske lande.

Man må imidlertid ikke være blind for, at problemerne har nær sammenhæng med offentlighedslovgivningen, og denne er ikke udformet på ensartet måde i de nordiske lande. Udvalget henviser i denne forbindelse til udtalelsen fra justitsministeriet, hvoraf det fremgår, at de i Danmark registrerede personoplysninger i det centrale personregister såvel som de hos skattemyndighederne og toldvæsenet m. v. foreliggende dataregistrerede oplysninger ikke er tilgængelige for oplysningsbureauer eller anden privat virksomhed. Man kan derfor ikke udelukke, at det vil vise sig vanskeligt at opnå en formelt ensartet løsning af problemerne, men det vil efter udvalgets opfattelse være værdifuldt, om man på basis af et fællesnordisk syn kan opnå enighed om reglernes virkning, således at retstilstanden i landene bliver tilnærmet i så høj grad som muligt.

Udvalget mener, at Nordisk Råd ikke på det foreliggende grundlag bør udtale sig nærmere om indholdet af de regler om regulering og anvendelse af dataoplysninger, som bør gennemføres. En endelig stillingtagen hertil forudsætter, at de sagkyndige komiteers betænkninger foreligger. Ej heller ses det, at man fra rådets side har forsvarligt grundlag for at afgøre, om kontrollen bør baseres på et monopolsystem, på et koncessionssystem eller på et helt tredje system, f. eks. på grundlag af registrering.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at stræbe efter, at der opnås enighed om virkningen af de regler, der agtes gennemført om private personregistre.

Helsingfors, den 21. december 1971

Erik Adamsson (s)

Georg C. Ehrnrooth (Sv)

Fung. formand

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Yngve Holmberg (m)

Orla Møller (S)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Erland Steenberg (Sp)

Johan Støa (A)

København, den 22. december 1971

Knud Thestrup (KF)

Medlemsförslag

om nordiskt förbud mot tobaksreklam

(Väckt av Lars Korvald, Anna-Lisa Nilsson och Antti-Veikko Perheentupa).

Tobaksrökningens skadliga inverkan på människans hälsa har under senare år allt klarare dokumenterats även på internationellt plan. Till Världshälsoorganisationens generalförsamling i maj 1970 framlades sålunda en rapport varav bl. a. framgår, att manliga cigarrettrökare tagna som en grupp har en dödlighet som med mellan 30 och 80 procent överstiger icke-rökarnas, att överdödligheten är proportionellt sett störst i åldrarna 45—54 år samt att överdödligheten är större för dem som börjar röka i lägre åldrar. Motsvarande undersökning beträffande kvinnor har givit en liknande tendens, ehuru kvinnliga rökares överdödlighet var lägre än männens.

I rapporten påpekas att det är väsentligt att åtgärder vidtagas för att främja en minskning av rökandet och att motarbeta rökdebuter bland ungdomar. Åtgärderna skulle bl. a. avse att förvissa sig om att människor är väl informerade om rökningens inverkan på hälsan samt att göra slut på alla former av säljfrämjande åtgärder som uppmuntrar tobaksbruk.

Generalförsamlingens behandling av rapporten utmynnade i att den förklarade sig medveten om rökningens allvarliga effekter i fråga om att främja utvecklingen av hjärt- och lungsjukdomar inklusive lungcancer, kronisk bronkit, emfysem och kranskärtsjukdom, och anmodade Världshälsoorganisationens generaldirektör att fästa alla medlemsländers uppmärksamhet på rapporten om begränsning av rökning och att föreslå, att man i alla länder skall överväga att tillämpa dess rekommendationer bl. a. genom lagstiftning om att tjär- och nikotinnehåll skall anges på cigarrettpaket och i annonser, liksom en varning om de risker för hälsan som cigarrettrökning medför, samt att begränsa, eventuellt helt förbjuda, reklam och säljfrämjande åtgärder för cigaretter. Åtgärder i överensstämmelse med denna rekommendation har vidtagits i ett antal länder.

I Danmark framlades av enskilda medlemmar i folketinget i december 1970 förslag till beslut om restriktiva regler för tobaksreklam för att dämpa stegringen av cigarettkonsumtionen. Den hittills förda upplysningskampanjen om rökningens skadliga verkningar förklarades av förslagsställarna icke i tillräcklig omfattning ha kunnat påverka konsumtionen. Enligt förslaget skall folketinget anmoda regeringen om att

lägga fram förslag till lag om tobaksreklam vari fastställs regler för utformningen av cigarettreklam och för upplysning om rökningens skadliga effekter, bl. a. genom påskrift på cigarettpaket och i cigarettreklamen. Förslaget är under utredning.

I Finland har från nyåret 1970 verkat en av statsrådet tillsatt tobakskommission med uppgift att föra vidare de förslag som framlagts i tobakskommitténs betänkande av år 1966. Tobakskommissionen överlämnade 15.5.1971 ett principbetänkande till statsrådet. Tobaksrökning är i Finland i allmänhet förbjuden i allmänna kommunikationsmedel, för såvitt inte särskild avdelning anvisats för rökare. Tobaksreklam är förbjuden på periodiska tidskrifters och dagstidningars pärmbblad samt får i övrigt uppgå till maximalt 3/4 sidas omfång. I ungdomstidningar är tobaksreklam helt förbjuden. Gratis utdelning av tobaksprover och reklam till hemmen (free sample-distribution) är förbjuden. Förbudet gäller också tobaksreklam i biografier sedan 1969 och i TV sedan 1971. I radion har aldrig förekommit reklamslag. I fråga om tobaksaccisen har man strävat efter att hänföra cigaretterna till den dyraste skatteklassen.

På Island har Alltinget beslutat igångsätta en omfattande kampanj, inklusive upplysning om de skadliga följderna av cigarettbruk för att minska tobakskonsumtionen. Vidare skall upprättas ett råd av läkare och lekmän med planerande och rådgivande uppgifter.

I Norge har ett förslag om mera långtgående bestämmelser mot tobaksreklam framlagts av en av socialdepartementet tillsatt kommitté under ledning av professor Anders Bratholm. Kommittén föreslår sålunda att all reklam för tobaksvaror, även pipor och piptobak, skall i lag förbjudas. Förbudet föreslås även gälla pipor, cigarettpapper och cigarettrollare. Dessutom föreslås införselbud för cigarettpaket, tobakspaket och cigarettpapper, som ej är försedda med en märkning som varnar för hälsoriskerna vid cigarettbruk, samt förbud att sälja eller överlåta tobaksvaror eller imitationer därav till barn under 15 år. Tobaksvaror skall inte heller få förekomma i fönsterskyltningar. Man påyrkar också ett förbud mot att tobaksvaror och röksituationer ingår i reklam för andra varor.

I den svenska riksdagen har i motioner och skrivelser alltsedan riksdagen 1968 begärts tillsättande av utredning om åtgärder för att minska tobaksbruket. Någon sådan utredning har ännu ej tillsatts. Dock har motionernas syfte i viss mån tillgodosetts genom att regeringen gett socialstyrelsen i uppdrag att — bl. a. med utgångspunkt i rapporter från Världshälsovärdsorganisationen — dels redovisa en allsidig medicinsk undersökning rörande tobakskonsumtionen och i anledning härav vidtagna åtgärder, dels framlägga förslag till de ytterligare åtgärder inom socialstyrelsens verksamhetsområde som styrelsen finner erforderliga. Vidare har regeringen tillsatt en utredning med uppdrag att utreda

frågan om en enhetlig reglering i grundlag av yttrandefriheten i mass-media m. m. Som en viktig uppgift för utredningen har angivits att skapa möjligheter att ingripa mot reklam för skadliga varor, t. ex. tobak.

Tobaksreklamens utformning regleras i Sverige av en frivillig överenskommelse fastställd efter överläggningar mellan en arbetsgrupp inom socialstyrelsen och representanter för Tobaksbranschföreningen. Reviderade reklamregler trädde i kraft den 1 januari 1971. I fråga om reglernas tillämpning anges att fråga om viss reklamåtgärd strider mot reglerna prövas av konsumentombudsmannen och marknadsrådet i enlighet med bestämmelserna i lagen om otillbörlig marknadsföring. Beträffande innehållet i reglerna kan särskilt framhållas att reklam för tobaksvaror ej får ske i och på allmänna kommunikationsmedel samt på järnvägs- och tunnelbanestationer, på taxi-, buss- och spårväghållplatser med undantag för reklam på där befintliga försäljningsställen för tobaksvaror. Vidare får reklam för tobaksvaror inte ske på sjukhus och andra vårdinrättningar.

Om reklamens utformning sägs allmänt att den ej får främja överdrivet bruk av tobak och ej riktas till barn och ungdom. Vidare bör argumenteringen ej vara starkt suggestiv eller direkt påträngande samt avbilda situationer och miljöer som kan antas vädja till tonåringar. Avbildade personer skall vara minst 30 år.

De nordiska länderna synes sålunda vara i färd med att slå in på olika vägar när det gäller åtgärder för att motverka effekten av tobaksreklamen. Hälsoriskerna vid tobaksrökning är klart dokumenterade även för icke-rökare som vistas i samma lokaler som rökare. Vanligen ges tobaksreklamen en starkt suggestiv utformning, som endast till en del torde kunna dämpas genom överenskommelser med branschen, då reklamens syfte är kommersiellt. Reklamen kan antas främst påverka ungdomen, även om branschens företrädare hävdar att den inte är riktad till ungdomen. Det synes därför motiverat att gå på en radikal linje och helt förbjuda tobaksreklam. På det sättet kan upptrappningen av tobakskonsumtionen möjligen hejdas. Det finns också särskild anledning att ha enhetliga bestämmelser på detta område, då marknadsföring av tobaksprodukter till stor del sker genom media som har spridning i hela Norden, t. ex. i veckopressen.

Vi får därför hemställa,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att införa förbud mot tobaksreklam inom Norden.

Oslo, Stockholm och Helsingfors den 5 juli 1971

Lars Korvald (Kr. F.)

Anna-Lisa Nilsson (c)

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 593).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslaget

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk forbud mod tobaksreklame.

Udvalget har behandlet medlemsforslaget på møder den 1. november 1971 i Stockholm og den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors.

I mødet den 21. december 1971 deltog justitieminister K. J. Lång, Finland, statsråd Oddvar Berrefjord, Norge, og statsrådet Carl Lidbom, Sverige.

1. Medlemsforslaget

Medlemsforslaget går ud på at anbefale regeringerne at gennemføre forbud mod tobaksreklame i Norden.

Forslagsstillerne anfører blandt andet, at det er dokumenteret, at tobaksrygning har skadelig virkning på menneskers sundhed. Blandt de nordiske lande har Island allerede indført et generelt forbud mod tobaksreklame, medens der i Finland er fastsat en række begrænsninger for tobaksrygning og -reklame. I øvrigt overvejes spørgsmålet i Finland af en særlig komité, og i Norge har en under socialdepartementet nedsat komité allerede foreslået forbud mod al reklame for tobaksvarer og piber. I Danmark har der været fremsat et privat forslag til folketingsbeslutning, hvori regeringen opfordres til at fremsætte lovforslag om tobaksreklame og oplysning om rygningens skadelige virkninger, og i Sverige har der i riksdagen været fremsat begæring om udredning af de samme spørgsmål. Nogen særlig komité er ikke nedsat i Sverige, men regeringen har opfordret socialstyrelsen til at foretage en undersøgelse af tobaksforbruget og foranstaltninger til begrænsning heraf, ligesom spørgsmålet om reklame for skadelige varer, f. eks. tobak, undersøges i forbindelse med bestemmelserne om ytringsfrihed i massemedier m. m. Endvidere er tobaksreklamens udformning reguleret af en frivillig overenskomst mellem socialstyrelsen og tobaksbranchen.

Forslagsstillerne mener på dette grundlag, at de nordiske lande er i færd med at gennemføre uensartede foranstaltninger for at modvirke tobaksreklamen, og det anbefales derfor, at man helt forbyder sådan reklame.

Medlemsforslaget er fremsat i juli måned 1971.

2. Remissytringer

Der er indkommet udtalelser om forslaget fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Indenrigsministeriet.
Butikshandelens Fællesraad.
Provinshandelskammeret.
Grosserer-Societetet.
Den Almindelige Danske Lægeforening.
Foreningen af Importører og Grossister i Tobaksbranchen.
Tobakshandlernes Landsforening
Cigar- og Tobaksfabrikanternes Forening.
Tobaksarbejderforbundet i Danmark.
Danske Reklamebureauers Brancheforening.
Landsforeningen til Tobakssygdommes Bekæmpelse.

Finland:

Handels- og industriministeriet.
Social- och hälsovårdsministeriet.
Institutet för arbetshygien.
Centralhandelskammaren.
Befolkningsförbundet r.f.
Svenska befolkningsförbundet i Finland.
Tobaksfabrikernas förening.
Tidningarnas förbund.
Tidskrifternas förbund.
Annonsörernas förbund.
Mannerheims barnskyddsförbund.

Norge:

Finans- og tolldepartementet.
Sosialdepartementet.
Departementet for industri og håndverk.
Universitetet i Oslo.
Universitetet i Tromsø.
Den norske lægeforening.
Norsk presseforbund.
Norsk ukepresse.
Norske annonsørers forening.
Norges handelsstands forbund.
Tobakkshandlernes landsforbund.

Sverige:

Socialstyrelsen.
Marknadsrådet.
Konsumentombudsmannen.
Sveriges köpmannaförbund.
Svenska tobaks aktiebolaget.
Svenska tobaksbranschföreningen.
Sveriges marknadsförbund.
Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverkningar (NTS).

Udtalelserne kan sammenfattes således:

Forslaget om et generelt forbud mod tobaksreklame *anbefales* af *Den Almindelige Danske Lægeforening, Landsforeningen til Tobakssygdom-*

mes Bekæmpelse, Institut för arbetshygien, Mannerheims barnskyddsförbund, socialstyrelsen og *Nationalföreningen för upplysning om tobakens skadeverknningar. Institutet för arbetshygien* henviser til, at tobaksrygningens skadelige virkninger også i en række lande uden for Norden har givet anledning til foranstaltninger og forbud mod tobaksreklame. Samtidig peger man på, at forbud mod tobaksreklame kun er een måde at bekæmpe de skadelige virkninger på, og at man derfor tillige bør søge at vejlede unge, således at de ikke begynder at ryge, at påvirke de voksnes rygevaner og at udarbejde metoder, der kan mindske rygningens skadevirkninger. Også *socialstyrelsen* mener, at der ved siden af et forbud mod reklamering bør tages skridt til informations- og oplysningsvirksomhed, ligesom der blandt andet i fjernsynet forekommer en række indslag, hvor man uden kvalitetstab kan undlade rygning. Der foretages for øjeblikket en udredning i Sverige om tobakens skadevirkninger og foranstaltninger til begrænsning af rygevanerne. Arbejdet vil antagelig være tilendebragt i løbet af 1972, og man vil blandt andet diskutere spørgsmålet om tobaksreklame.

Følgende remissinstanser *kan ikke anbefale et generelt forbud, men anbefaler begrænsninger* med hensyn til muligheden for tobaksreklame: *indenrigsministeriet, handels- og industriministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, Befolkningsförbundet, Svenska befolkningsförbundet i Finland, Tobakshandlernes landsforbund og Norsk ukepresse. Handels- och industriministeriet* mener, at et fuldstændigt forbud mod reklame vil være vanskeligt at formulere, således at det bliver effektivt og kommer til at omfatte alle former for reklame, ligesom overvågningen af forbudet vil være forbundet med praktiske vanskeligheder. Det bør derfor i stedet udredes, hvilke fællesnordiske begrænsninger, der kan fastsættes med hensyn til tobaksreklamen, idet den nuværende reklames indhold ofte er formet således, at tobaksrygningen fremstilles som en alment anerkendt vane for moderne mennesker med fremgang i livet. Også *social- och hälsovårdsministeriet* anser et totalforbud mod reklame for en altfor drastisk foranstaltning og anbefaler i stedet en begrænsning af reklamen, som samtidig bør gøres informativ. Endvidere bør det på pakningerne angives, hvor store mængder af sundhedsfarligt stof, tobakken indeholder.

Butikshandelens Fællesråd, Provinshandelskammeret, Grosserer-Societetet og Centralhandelskammaren anser det *ikke for påkrævet* at gennemføre forbud mod reklame, men vil ikke afvise en rimelig kontrol på frivilligt grundlag og peger i øvrigt på værdien af oplysningsarbejde. Heller ikke *Norges handelsstands forbund, Norske annonsørers forening* eller *Norsk presseforbund* kan anbefale forbud mod reklame for tobaksvarer.

Departementet for industri og håndverk mener, at der foreløbig bør gennemføres øgede, men ikke-diskriminerende, nationale restriktioner,

hvis område efterhånden udvides, indtil der er baggrund for samtidig iværksættelse af reklameforbud og eventuelt højere afgifter. Denne udvikling bør ledsages og understøttes af intensivt oplysningsarbejde om skadevirkningerne.

Sosialdepartementet er indstillet på at fremsætte lovforslag om visse restriktive foranstaltninger ved omsætning af tobaksvarer.

Danske Reklamebureauers Brancheforening og *Finans- og tolldepartementet* har *ingen bemærkninger* til medlemsforslaget, og følgende myndigheder og organisationer vil foreløbig stille sig *afventende* over for spørgsmålet om forbud mod tobaksreklame: *Cigar- og Tobaksfabrikanternes Forening*, *Tobaksarbejderforbundet i Danmark* og *Tobakshandlernes Landsforening*. Disse organisationer henviser tillige til de igangværende drøftelser med indenrigsministeriet i Danmark og forhandlingerne i folketingsudvalget. Også *marknadsrådet* og *konsumentombudsmanden* vil afvente resultatet af det igangværende udredningsarbejde og erfaringerne med hensyn til virkningen af den nyligt gennemførte svenske markedsføringslovgivning. Marknadsrådet har efter påtale fra konsumentombudsmanden i tre tilfælde truffet beslutning om utilbørlig cigaretreklamering, og virkningen af disse beslutninger vil antagelig være, at billedmaterialet i cigaretreklamens tjeneste i Sverige fremtidig vil være indskrænket til mod en neutral baggrund at vise varen som sådan, d. v. s. cigaretpakningerne eller cigaretterne.

3. Udvalget

Udvalget kan tiltræde, at der er behov for en regulering og begrænsning af tobaksreklamen, men man anser et generelt forbud herimod for uheldigt og upåkrævet.

Som begrundelse for dette standpunkt henvises til, at det antagelig vil være vanskeligt at formulere og kontrollere et virkeligt effektivt forbud, der omfatter alle de forskellige former for reklamevirksomhed. Grænserne mellem tilladte og ikke-tilladte markedsføringsmetoder vil være vanskelige at drage, ligesom der vil opstå en række praktiske og sværløste problemer i forbindelse med reklame i udenlandske aviser og tidsskrifter, skiltning med tobaksprodukter, præsentation af tobaksvarer for kunderne og identificering af de forskellige mærker. Man kan næppe heller udelukke, at et totalt forbud mod reklamering også på anden måde vil kunne få utilsigtet virkning.

Derimod er der grund til på fællesnordisk basis at træffe effektive foranstaltninger med henblik på information og oplysning om sundhedsfaren ved tobaksrygning, særlig hvor dette sker i umådeholdent omfang. Informationsvirksomheden bør især rette sig imod ungdommen og bør også omfatte krav om varedeklaration, således at det af tobaksemballagen fremgår, i hvilket omfang tobakken indeholder giftstoffer. Man henviser endvidere til de foreliggende gunstige erfaringer

om virkningen af markedsføringslovgivningen i Sverige, således som det fremgår af konsumentombudsmandens og marknadsrådets udtalelser. Udvalget finder anledning til at tro, at der her foreligger et realistisk alternativ til et totalforbud mod tobaksreklame og vil derfor anbefale, at der i alle de nordiske lande etableres de samme muligheder for indgreb og kontrol over for utilstedelig markedsføring af tobaksvarer, som allerede findes i Sverige.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre en ensartet regulering og begrænsning af adgangen til reklame for tobak og at iværksætte en effektiv information om tobaksrygningens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen og gennem bestemmelser om udtømmende varedeklaration på tobaksembalage.

Helsingfors, den 21. december 1971

Georg C. Ehrnrooth (Sv)

Pertti Salolainen (Kok)

Fung. formand

Erland Steenberg (Sp)

Johan Støa (A)

Reservation 1

Undertegnede medlemmer kan tiltræde forslaget om, at der i de nordiske lande bør indføres et generelt forbud mod tobaksreklame.

Som begrundelse for dette standpunkt henvises til, at det må anses for godtgjort, at tobaksrygning er skadelig for menneskers sundhedstilstand. Af remissmaterialet fremgår det klart, at der — særlig i forbindelse med cigaretrygning — er påvist årsagssammenhæng mellem tobaksforbrug og en række sygdomme specielt i lungerne. De uheldige virkninger rammer selvfølgelig i første række rygeren, men den luftforurening, som forårsages af rygning, er skadelig også for andre personer. Målet må derfor være at begrænse det giftige tobaksforbrug så meget som muligt.

De hidtidige erfaringer viser, at oplysningskampagner og frivillige arrangementer mellem myndighederne og tobaksfabrikanterne ikke er i stand til at medføre nogen effektiv nedgang i tobaksforbruget. Man bør derfor gå videre endnu, og det forekommer rimeligt, at der i alle de nordiske lande reageres mod den anbefaling af forbrug, som uanset formen ligger i enhver reklame — også for tobak og rygning.

Vi bemærker, at forbud mod reklamering kun er en af de foranstaltninger, som bør indføres for at begrænse tobaksforbruget. Det tiltrædes således, at der ved siden af et forbud mod reklame er behov for

omfattende informations- og oplysningsvirksomhed samt for krav om varedeklaration.

Vi indstiller derfor,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at indføre forbud mod tobaksreklame og at iværksætte en effektiv information om tobaksrygningens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen og gennem bestemmelser om udtømmende varedeklaration på tobaksemballage.

Helsingfors, den 21. december 1971

Carl-Henrik Hermansson (vpk) Yngve Holmberg (m) Helge Seip (V)

Reservation 2

Undertegnede medlemmer kan ikke anbefale, at der gennemføres forbud mod tobaksreklame.

Rent bortset fra, at et sådant forbud antagelig vil være vanskeligt at formulere og håndhæve, er vi af principielle grunde modstandere af tanken om et forbud. Det har hidtil været indstillingen i de nordiske lande, at der kan reklameres for alle varer, som lovligt kan tilvirkes og sælges. Forbud mod reklame for tobak vil være et indgreb over for en enkelt varegruppe uden hensyn til, at der er adskillige andre lige så sundhedsfarlige varer, for hvilke der frit kan reklameres. Forbud mod tobaksreklamering vil på denne baggrund enten virke som en tilfældig truffen foranstaltning eller være et betænkeligt præjudikat for andre lignende og lige så uheldige forbud.

Hermed har vi ikke taget stilling til, i hvilket omfang tobaksrygning må anses for ikke-ønskelig. Vi kan tiltræde, at der bør iværksættes information og oplysning om faren ved umådeholdt tobaksforbrug, ligesom vi er tilhængere af omhyggelig varedeklaration på tobaksprodukter. Særlig over for ungdommen er der grund til at pege på disse omstændigheder.

Spørgsmålet er dog efter vor opfattelse ikke af den karakter og betydning, at det nødvendigvis bør løses på fællesnordisk basis, idet det må være tilstrækkeligt, at hvert land tager skridt hertil.

Vi indstiller derfor,

at Nordisk Råd ikke foretager noget i anledning af medlemsforslaget om nordisk forbud mod tobaksreklame.

Helsingfors, den 21. december 1971

Erik Adamsson (s)

Orla Møller (s)

BILAGA 3, I efterhand inkomna yttranden (se supplementband, s. 634).

Medlemsförslag

om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter

(Väckt av Thorvald Eriksson, Veikko Hanhiova, Bror Lillqvist, Erling Norvik och Pekka Tarjanne)

I samband med behandlingen i Nordiska rådets trafikutskott av ett medlemsförslag om inrikesflygets problem (A 133/t) har hörda sakkunniga pekat på de otillfredställande ekonomiska villkoren för korta internordiska flygrutter. Detta gäller i synnerhet förbindelserna Ivalo—Kirkenes, Vasa—Sundsvall/Umeå, Mariehamn—Stockholm och Malmö—København. Samtliga dessa korta flygrutter sammanbinder två nordiska grannländers inrikes flyglinjenät med varandra. De tjänar det av Nordiska rådet i olika sammanhang starkt understrukna syftet att underlätta den tvärgående trafiken över riksgränserna, och de motväger den ökande centraliseringen av trafiken speciellt inom luftfarten. Gemensamt för dessa rutter är även att de utgör utan jämförelse de relativt sett kostnadsmässigt dyraste sträckorna inom flygtrafiken i Norden. Enligt gällande tariffer (juni 1971) kostar en enkel resa i turistklass mellan Malmö och København 27 svenska kronor, Stockholm—Mariehamn 72 svenska kronor, Sundsvall—Vasa 109 svenska kronor, Umeå—Vasa 71 svenska kronor, Aalborg—Kristiansand 134 danska kronor och Kirkenes—Ivalo 100 norska kronor. Kilometerprisen på dessa rutter hör till de högsta i Europa. De oskäligt höga biljettpriserna är ägnade att avhålla den resande allmänheten från att utnyttja flygförbindelserna på ifrågavarande rutter.

Nordiska rådet har konsekvent hävdats att samfärdseln mellan de nordiska länderna bör på alla sätt underlättas. Mot denna bakgrund anser vi att de ansvariga myndigheterna i våra länder bör vidtaga sådana åtgärder att flygtrafiken på ovannämnda, i dag oräntabla korta flygrutter underlättas. I första hand bör passagerar- och landningsavgifterna på dessa linjer kraftigt reduceras.

I detta sammanhang borde speciell uppmärksamhet ägnas flygförbindelserna mellan Åland och Stockholmsområdet. Det kan icke anses ändamålsenligt att Arlanda flygplats på svenska sidan utgör ändstationen för propellerflyget från Mariehamn. Förhållandet mellan flygtid och den tid marktransporterna tar i anspråk är orimligt. En överföring av trafiken till Bromma flygplats borde enligt vår åsikt fås till stånd.

Under åberopande av vad här anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet

a) rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att underlätta den reguljära internordiska flygtrafiken på korta rutter mellan närbelägna orter i två av länderna och att skapa förutsättningar för en utvidgad närtrafik på ekonomiskt räntabla grunder samt

b) rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att till förnyad prövning upptaga frågan om flygtrafiken mellan Åland och Stockholmsområdet, varvid en överföring av trafiken från Årlanda flygplats till Bromma flygplats bör ingå i övervägandena.

Mariehamn, Helsingfors och Oslo den 29 juni 1971.

Thorvald Eriksson (ÅS)   Veikko Hanhirova (K)   Bror Lillqvist (Sd)

Erling Norvik (H)

Pekka Tarjanne (Lkp)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 646).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist et medlemsforslag om lettelser for de korte ruter i den internordiske flyvetrafik.

1. Medlemsforslaget

I medlemsforslaget, som er fremsat af Thorvald Eriksson, Veikko Hanhiova, Bror Lillqvist, Erling Norvik og Pekka Tarjanne, henstilles, at Nordisk Råd vedtager en rekommandation til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige om at træffe foranstaltninger til lettelse for den regelmæssige internordiske flyvetrafik på korte ruter mellem nærtbeliggende steder i to af landene og at skabe forudsætninger for en udvidet nærtrafik på et økonomisk rentabelt grundlag, samt en rekommandation til regeringerne i Finland og Sverige om at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse og herved lade en overflytning af trafikken fra Arlanda flyveplads til Bromma flyveplads indgå i overvejelserne.

Forslagsstillerne henviser til, at Nordisk Råd ved flere lejligheder har understreget behovet for tværgående ruteforbindelser, der skal binde de nationale trafiknet sammen, og peger på, at en række korte internordiske flyveruter udfylder dette behov for luftfartens vedkommende. Forholdet er imidlertid det, at billetprisen på disse ruter er så høj, at kilometerprisen er blandt de højeste i Europa. Der ønskes derfor lettelser for de korte ruter, i første række ved en væsentlig reduktion af passager- og landingsafgifterne. Med henblik på en nedsættelse af den totale rejsetid mellem Mariehamn og Stockholm ønskes endvidere mulighed for, at propelfly kan benytte Bromma flyveplads.

2. Udtalelser

Udtalelser i anledning af medlemsforslaget er afgivet af følgende myndigheder og organisationer:

Scandinavian Airlines System

Danmark:

Ministeriet for offentlige arbejder.
Danmarks Turistråd.
Aalborg Turistforening.

Finland

Trafikministeriet.
Ålands landskapsstyrelse.
Länsstyrelsen i Vasa län.
Centralhandelskammaren.
Finnair oy.
Ålands redarförening r.f.
Finlands turistförbund r.f.

Norge:

Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Samferdselsdepartementet.
Landsdelskomitéen for Nord-Norge
Landslaget for reiselivet i Norge.
Transportbrukernes fellesorgan.

Sverige:

Luftfartsverket.
Svenska kommunförbundet.
Sveriges industriförbund.
Svenska turisttrafikförbundet (STTF).

Vedrørende forslagets p k t. a., er der i hoveddrag fremkommet følgende synspunkter.

SAS finder, at de afgifter, der i dag må betales, ikke står i et rimeligt forhold til billetpriserne på de korte internordiske ruter, og ser derfor gerne økonomiske lettelser for denne trafik. Selskabet anfører imidlertid, at en række forhold må tages i betragtning. Man finder, at de korteste internordiske ruter ikke indtager nogen særstilling i forhold til de korteste indenrigsruter, som er pålagt tilsvarende afgifter; disse ruter kan ikke være rentable, men er et nødvendigt led i det totale trafikoplæg. Selskabet finder, at en nedsættelse af afgifterne, der skal kompenseres ved opkrævning af større afgifter på andre områder af ruteselskabernes virksomhed, vil virke meget uheldigt. Det oplyses, at Sveriges riksdag i foråret 1971 forkastede et forslag om at nedsætte passagerafgiften på ruten Umeå—Vasa til samme niveau som på ruten Malmö—København.

Ministeriet for offentlige arbejder oplyser, at prisfastsættelsen på de internordiske ruter — ligesom andre internationale ruter — er reguleret gennem IATA-samarbejdet. Det oplyses endvidere, at Københavns lufthavn har indrømmet en nedsættelse på 80 % i startafgiften, der inkluderer bl. a. passagerafgiften, for ruteflyvning til Malmö.

Luftfartsverket henviser til den svenske principbeslutning i 1963 om trafikpolitikken, hvorefter enhver trafikgren skal bære sine egne omkostninger. Denne beslutning medfører, at luftfartsverket principielt ikke kan subventionere visse ruter gennem en nedsættelse af de statslige afgifter. Derimod kan der ydes rabat på afgifter, hvis de driftsøkonomo-

miske forudsætninger herfor er til stede, det vil sige at en rabat stimulerer udnyttelsen således, at dels indkomstnedgangen kompenseres, og dels, at den større tilbøjelighed til at benytte fly bibeholdes. I den indenrigske trafik i Sverige har man gjort den erfaring, at de rabatter, der er ydet på visse korte ruter, ikke har forøget benyttelsen i tilstrækkelig grad. Verket mener, at der ikke kan forventes nogen stimulan for flyvetrafikken, uden at også flyveselskaberne træffer takstpolitiske foranstaltninger.

Flere remissinstanser går i princippet ind for medlemsforslaget, herunder en nedsættelse af passager- og landingsafgifter, men henviser til de vanskeligheder, som er forbundet hermed, eller til, at man mangler et tilstrækkeligt vurderingsgrundlag og derfor ønsker en nærmere undersøgelse af spørgsmålet. — *Trafikministeriet* i Finland gør opmærksom på bestemmelserne i luftfartsoverenskomsterne med Norge og Sverige, hvori det bestemmes, at taksterne skal fastsættes på et rimeligt niveau under hensyntagen til bl. a. driftsøkonomi, rutens særlige egenskaber og andre selskabers takster. Der skal endvidere tages hensyn til IATA's forslag; hvis sådant forslag ikke foreligger, skal luftfartsselskaberne træffe aftale om taksterne, som skal godkendes af luftfartsmyndighederne. Luftfartsselskaberne opkræver statsafgifterne ved at inkludere dem i billetpriserne. De i Finland opkrævede passagerafgifter er meget lave i forhold til de andre landes; også landingsafgifterne er lavere i Finland. Trafikministeriet anfører, at man med henblik på at fremme den internordiske nærtrafik kan overveje 3 muligheder. *Dels* en forøgelse af antallet af flyvninger, hvilket i første række afhænger af luftfartsselskabernes vilje og evne til at foretage udvidelser, *dels* en nedsættelse af billetpriserne, som — med visse begrænsninger — fastsættes af luftfartsselskaberne, og *dels* en nedsættelse af landings- og passagerafgifterne, hvilket dog ikke vil medføre væsentlige ændringer i billetpriserne, og især ikke, hvis Norge og Sverige ikke foretager nedsættelser. — *Finlands turistförbund* peger ikke på nogen bestemt løsning, men udtaler sig for, at der træffes hensigtsmæssige foranstaltninger til lettelse for trafikken på de korte internordiske flyveruter. — *Kommunal- og arbejdsdepartementet* udtaler sig positivt og henviser til udtalelsen fra *Landsdelskomitéen for Nord-Norge*, som er af den opfattelse, at en reduktion af flyvebilletpriserne på internordiske ruter vil være en rigtig og effektiv stimulan til fremme af samkvem og samarbejde på Nordkalotten; komiteen gør opmærksom på, at der for tiden er en udredning i gang vedrørende kontaktbehov, kontaktmønster og kontaktkostninger, og at man i denne forbindelse i høj grad har opmærksomheden henledt på flyvebilletpriserne. Man ønsker flyvebilletpriserne i hele Nordkalotområdet fastsat efter samme mønster og ud fra en klar distriktpolitisk tanke. — *Landslaget for reiselivet i Norge* har den opfattelse, at en reduktion eller et bortfald

af passager- og landingsafgifter er den eneste mulighed for at opnå lavere billetpriser på de tværgående ruter i den internordiske flyvetrafik, og henviser til, at der i dag ikke opkræves passagerafgift af visse mindre flytyper i indenrigstrafikken. — *Transportbrukernes fellesorgan*, som har til opgave at varetage gods-transportinteresser, kan ud fra sit principielle transportpolitiske standpunkt gå ind for, at der skabes forudsætninger for en udvidet nordisk trafik, hvis det kan ske på et økonomisk rentabelt grundlag. — *Svenska turisttrafikförbundet* finder forslaget interessant og kan principielt anbefale det, men har den opfattelse, at der — inden beslutninger træffes om fastsættelse af lavere billetpriser i flyvetrafikken — bør foretages en undersøgelse af den faktiske respektive den forventede efterspørgsel ved forskellige prisalternativer, ligesom der bør foretages en bedømmelse af foranstaltningernes konsekvenser for den eksisterende skibstrafik; de engagerede luftfartsselskaber og rederier bør have mulighed for at udtale sig om det tilvejebragte materiale, inden der træffes beslutninger. — *Sveriges industriförbund* har ingen indvendinger mod, at der indføres lettelser for de korte internordiske ruter og skabes forudsætninger for en udvidet nærtrafik på et økonomisk rentabelt grundlag. Forbundet går ud fra, at passager- og landingsafgifter stort set svarer til de omkostninger, som de nævnte flyveruter påfører luftfartsmyndighederne, og kan derfor ikke finde det motiveret i forbindelse med en eventuel reduktion for de korte ruter at overføre yderligere omkostninger på anden trafik. Forbundet finder det ikke nødvendigt at begrænse en rekommandation til kun at omfatte flyvetrafikken.

En række finske remissinstanser går uden særlige forbehold ind for en lettelse gennem en afgiftsnedsettelse. — *Alands landskapsstyrelse* ønsker alle tilgængelige midler bragt i anvendelse for at lette og udvide den internordiske flyvetrafik; styrelsen er af den opfattelse, at en fri prisdannelse bør tilstræbes inden for Norden, uafhængigt af internationale aftaler. — *Länsstyrelsen i Vasa län* henviser til forskellene i afgifterne og mener, at en mærkbar nedsættelse af disse vil muliggøre en nedsættelse af billetpriserne med et øget passagerantal og en yderligere nedsættelse af billetpriserne til følge. Målsætningen burde være, at billetprisen på de korte internordiske flyveruter nedsættes til noget nær billetprisen på de indenlandske ruter; herved ville muligheden for hurtig befordring i højere grad stå til rådighed for de mange, som arbejder i nabolandene. — *Centralhandelskammaren* fremfører som et specielt ønske, at de korte internordiske flyveforbindelser ligestilles med de indenlandske forbindelser med hensyn til billetpriser og afgifter. — *Finnair* finder, at passagerafgiften for de korte internationale ruter er urimelig høj, og foreslår, at denne afgift helt afskaffes for disse ruters vedkommende. Også landingsafgiften be-

laster de korte ruter uforholdsmæssigt og ønskes nedsat. — *Ålands redarförening* kan i enhver henseende anbefale forslaget, for så vidt angår lettelser for de korte flyveruter.

Ålborg Turistforening går ind for reduktion eller bortfald af landingsafgifter på de internordiske flyruter. Foreningen foreslår med henblik på at skabe trafikmuligheder for et nyt klientel, at der arbejdes på at gøre Norden til eet område i IATA-mæssig henseende, således at en uafhængig prisfastsættelse opnås. Foreningen foreslår endvidere, at den såkaldte 6-dages regel afskaffes. — Også *Svenska kommunförbundet* fremsætter et særligt forslag, nemlig at staten, i tilfælde hvor det ikke er muligt at drive en flyverute på erhvervsøkonomisk grundlag, af luftfartsselskabet køber de nødvendige tjenester. Forbundet finder, at det ville være hensigtsmæssigt at foretage en generel undersøgelse af flyvepladsafgifterne og deres indvirken på billetpriserne.

Vedrørende forslagens pkt. b. angående benyttelsen af Bromma flyveplads i trafikken mellem Åland og Stockholmsområdet er der i remissmaterialet givet udtryk for stærkt varierende synspunkter.

Ålands landskapsstyrelse finder det vigtigt, at der foruden de større jetfly på Arlanda indsættes mindre fly, som kan lande på Bromma (og i fremtiden på Stockholms planlagte nærflyveplads), idet der herved vil opnås en smidigere og hurtigere forbindelse med Stockholm. — *Central-handelskammaren* mener, man bør tilstræbe at anvende flyvepladser nærmere centrum for at nedsætte de lange totalrejsetider. — *Finnair* anfører, at en benyttelse af Bromma flyveplads for flyvning fra Åland for en returrejse til Stockholm vil medføre en tidsbesparelse på ca. 1 time og en nedsættelse af totalomkostningerne med ca. 16—20 svenske kroner. — *Sveriges industriförbund* er positivt indstillet med hensyn til benyttelsen af Bromma og mener, at spørgsmålet bør tages op til nærmere overvejelse.

Svenska kommunförbundet finder, at problemerne vedrørende flyvetrafikken mellem Åland og Stockholm bør søges løst i en større sammenhæng. *Trafikministeriet* i Finland har ingen invendinger mod, at trafikken mellem Mariehamn og Stockholm overflyttes til Bromma, men tilføjer, at sagen i første række afhænger af de svenske myndigheder.

Luftfartsverket i Sverige gør opmærksom på, at Bromma servicemæssigt er indrettet som en flyveplads for indenrigstrafik; en åbning for trafik fra Åland ville medføre forøgede omkostninger til etablering af toldkontrol m. m., uden at man ville kunne opnå tilsvarende besparelser på Arlanda; hertil kommer, at mange rejsende fra Åland sikkert ønsker direkte tilslutning til udlandsforbindelserne fra Arlanda.

SAS oplyser, at trafikken mellem Åland og Stockholm udføres af jetfly, hvilket udelukker at benytte Bromma som endestation. *SAS* finder

det trafikalt og økonomisk uheldigt at overflytte trafikken fra Arlanda til Bromma, fordi der på Arlanda findes tilslutning til udenrigsnettet og en række svenske indenrigsruter.

Ålands redarförening mener, at en opdeling af trafikken fra Åland til Stockholm på propelfly til Bromma og jetfly til Arlanda ikke vil være til gavn for de rejsende. Det anføres, at Åland med sin omfattende søfart, der bl. a. indebærer, at ålandske søfolk ofte må rejse til og fra udlandet, er afhængig af gode kontakter med omverdenen. Rederforeningen fraråder derfor ethvert forslag om at overføre den regelmæssige flyvetrafik mellem Åland og Sverige fra Arlanda til Bromma.

3. Trafikudvalget

Trafikudvalget har gentagne gange fremhævet behovet for udbygning af den internordiske trafik, som forbinder de relativt godt udbyggede nationale trafiknet. Derved kan Norden i højere grad gøres til en enhed i trafikal henseende. Dette behov gør sig ikke mindst gældende på luftfartens område.

I det foreliggende remissmateriale er — foruden de ovenfor i pkt. 2 refererede udtalelser om stillingtagen til medlemsforslaget — givet en række oplysninger om de gældende billetpriser og lufthavnsafgifter m. m. Disse oplysninger viser, dels at billetpriserne på de korte internordiske ruter er højere end priserne på tilsvarende indenrigske ruter, og dels at lufthavnsafgifterne er væsentligt lavere i Finland end i de øvrige lande.

Udvalget er af den opfattelse, at de lettelser, der gives de korte internordiske flyveruter, vil komme trafikken i Norden som helhed til gode, og at man derfor bør gå så langt, som det er samfundsøkonomisk forsvarligt. Udvalget er imidlertid ikke i besiddelse af materiale, som giver grundlag for at udtale sig om, på hvilket niveau afgifterne bør fastsættes. Bl. a. savnes oplysninger om, i hvilket omfang lufthavnsafgifterne i de enkelte lande stort set dækker de faktiske udgifter til den ydede service, eller om afgifterne er fastsat således, at der er tale om en beskatning af eller ydelse af subsidier til trafikken.

Den i nogle af remissudtalelserne fremsatte tanke om at gøre Norden til eet område i forhold til IATA, således at takstfastsættelsen for den internordiske trafik kan ske uafhængigt af internationale aftaler, ligesom det sker for den indenrigs trafik, finder udvalget en nærmere overvejelse værd. Man vil herved stå frit ved tilrettelæggelsen af en samfundsøkonomisk ønskelig udvikling af trafikken i Norden.

Da antallet af passagerer på flyveruten mellem Mariehamn og Arlanda kun er 4 200 om året (gennemsnitligt under 12 passagerer om dagen og under 1 % af det samlede antal rejsende mellem Åland og Stockholmsområdet), finder udvalget det umiddelbart betænkeligt at dele befordringen op på 2 ruter. Det forudsættes, at ruten Mariehamn—Arlanda må opretholdes af hensyn til de langvejsrejsende, og en ned-

gang i passagertallet kan tænkes at medføre en forringet service på denne rute. Hvis en undersøgelse måtte vise, at ruten kun i ringe omfang benyttes af rejsende til Stockholm og derfor ikke vil få en næneværdig nedgang i passagertallet, synes det ubetænkeligt at oprette en ny rute mellem Mariehamn og Bromma. Udvalget mener dog, at det må undersøges, hvorvidt der for den sidstnævnte rutes vedkommende måtte være et underlag af lokale rejsende, som tidligere har benyttet bådforbindelser.

Udvalget indstiller,

at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget vedtager følgende to rekommandationer:

1. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at virke for lettelser for den regelmæssige internordiske flyvetrafik på korte ruter og at skabe forudsætninger for en udvidet nærtrafik på et økonomisk rentabelt grundlag.
2. Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem landskapet Åland og Stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

København, den 30. november 1971

Magnus Andersen (A) Kresten Damsgaard (V) Veikko Hanhiova (K)

Svend Horn (S) Martha Johannessen (A) Aksel Larsen (SF)

Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s) Cecilia Nettelbrandt (fp)

Erling Norvik (H)

Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband , s. 665).

Medlemsförslag

om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet

(Väckt av Doris Håvik, Clara Munck och Jan-Ivan Nilsson)

Enligt den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen från 1967 ersätts kostnaden för läkarvård och sjukhusvård i de nordiska länderna av försäkring i respektive land där vården meddelas. Sådan ersättning utgår vid sjukdom för vilken behov av vård uppkommit under vistelsen i landet i fråga. Utgifter för förlossningsvård anses inte föranledda av sjukdom och ersätts heller inte enligt sjukförsäkringsöverenskommelsen. Inom de nationella sjukförsäkringarna däremot likställs vård vid förlossning med vård för sjukdom när det gäller rätten till ersättning för vårdkostnader.

Den nordiska socialkonventionen av 1955 innehåller i artikel 16 bestämmelser om förmåner vid havandeskap och barnsbörd. Enligt denna artikel är medborgare i ett av de fördragsslutande länderna berättigade till förmåner vid havandeskap och barnsbörd i ett annat av länderna på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Nordisk medborgare får ersättning i vistelselandet för vårdkostnaderna om vårdbehovet uppkommit under vistelse i landet. I Sverige har riksförsäkringsverket haft att ta ställning till frågan om tidpunkten för uppkomsten av vårdbehov vid förlossning av en norsk kvinna, som hade vistats i Sverige tillfälligt sedan mer än sex månader före förlossningen. Här fann verket att vårdbehovet fick anses ha uppkommit under vistelse i riket. Verket uttalade därvid att ställning inte togs till frågan om ersättning för förlossningsvård i de fall vistelsen i Sverige varar kortare tid än sex månader.

Socialkonventionens bestämmelse på denna punkt kan således antagas bli tolkad så att kostnader för förlossningsvård ersättes endast i de fall då vårdbehovet uppkommit vid en relativt lång vistelse i landet. Man kan befara att ersättning för förlossningsvård icke kan erhållas enligt socialkonventionen om vårdbehovet uppkommit efter blott kortare vistelse i annat nordiskt land än hemlandet. Då 1967 års sjukförsäkringsöverenskommelse, som i och för sig avser sjukvårdsersättning vid tillfälligt uppehåll, ej omfattar förlossningsvård, saknas sålunda bestämmelser om ersättning för förlossningsvård vid tillfällen då patienten befinner sig på kortare uppehåll i annat nordiskt land. Detta måste anses vara en brist. I praktiken riskerar varje gravid kvinna, som tillfälligt vistas i

annat nordiskt land under kortare tid, att själv nödgas stå för sina vårdkostnader, om förlossningen sker under det tillfälliga uppehållet. Det är ju inte ovanligt att nedkomsten kan avsevärt förskjutas i förhållande till vad som beräknats och inträffa vid en tidpunkt då kvinnan inte räknat med att förlossning skall ske.

En ändring av gällande regler är önskvärd. Enligt uppgift diskuterades frågan om att inrymma förlossningsvård i sjukförsäkringsöverenskommelsen mellan de nordiska länderna vid överenskommelsens tillkomst. Man stannade dock för att inte införa några regler därom. Vid debatt i den svenska riksdagen i ämnet framförde den svenske socialministern, att det för att erhålla rätt till ersättning för sjukvårdskostnader enligt den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen fordras, att sjukdomen måste ha satt in plötsligt och att det beträffande förlossningsvård finns skäl som talar för ersättning i fall av för tidig börd. En för tidig förlossning som orsakats av någon yttre omständighet betraktas också enligt praxis som sjukdomsfall. Enligt gällande regler utgår enligt den svenske socialministern ersättning i sådana fall.

Hur konventionen tillämpas i de övriga nordiska länderna på denna punkt är icke fullt klart. Det synes över huvud ut på fältet råda oklarhet om i vilka fall ersättning kan utgå till modern för förlossningsvård, som kan åtnjutas i annat nordiskt land än hemlandet.

Denna otydlighet i vad nu gäller bör avhjälpas genom att i gällande överenskommelser klara bestämmelser införes om i vilka fall förlossningsvård är att jämställa med sjukvård. Som framgår av den svenske socialministerns uttalande kan redan nu ersättning för förlossningsvård utgå i vissa fall. I 1967 års nordiska sjukförsäkringsöverenskommelse bör emellertid inskrivas, att ersättning kan utgå i alla sådana fall, då av en eller annan anledning förlossningen inträffar vid en tidpunkt som inte varit beräknad och kvinnan tillfälligt vistas utanför sitt eget land. Kvinnan bör medelst intyg kunna visa att förlossningen varit beräknad till viss tidpunkt senare än den då kvinnan befinner sig i annat nordiskt land. Sker förlossningen i annat nordiskt land vid en tidpunkt, som icke var beräknad, kan modern enligt nuvarande regler gå förlustig inte obetydlig ekonomisk ersättning, som hon skulle fått om förlossningen ägt rum i hemlandet.

Under hänvisning till vad ovan anförts hemställes,

att Nordiska rådet måtte rekommendera de nordiska regeringarna att i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen av 1967 införa bestämmelser om ersättning i vissa fall för förlossningsvård.

Stockholm och Köpenhamn i juni 1971

Doris Håvik (s)

Clara Munck (KF)

Jan-Ivan Nilsson (c)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 667).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över medlemsförslaget

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet. Medlemsförslaget har behandlats av utskottet vid dess möte i Oslo nedannämnda dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen av 1967 införa bestämmelser om ersättning i vissa fall för förlossningsvård. Förslagsställarna menar att, såsom bestämmelserna för närvarande är utformade, varje gravid kvinna, som tillfälligt under kortare tid vistas i annat nordiskt land än hemlandet, riskerar att själv nödgas stå för sina vårdkostnader vid förlossning, om denna sker vid en ej beräknad tidpunkt under det tillfälliga uppehållet. Det anföres vidare att det över huvud taget tycks råda oklarhet om i vilka fall ersättning kan utgå till modern för förlossningsvård som åtnjutes i annat nordiskt land än hemlandet.

2. Remissyttrandena

Yttranden över förslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Danmark

Arbets- og socialministeriernes internationale afdeling.

Finland

Folkpensionsanstalten.

Väestöliitto r. y. (Befolkningsförbundet r. f.).

Norge

Sosialdepartementet.

Rikstrygdeverket.

Trygdekontorens landsforening.

Sverige

Riksförsäkringsverket.

Försäkringskassförbundet.

Husmodersförbundet hem och samhälle.

I princip är remissorganen positiva till att 1967 års nordiska sjukförsäkringsöverenskommelse kompletteras med bestämmelser om att ersättning kan utgå i alla sådana fall, då av en eller annan anledning förlossningen inträffar vid tidpunkt som inte var beräknad och kvinnan tillfälligt vistas i Norden utanför sitt eget land. Således tillstyrker *socialministeriet* i Danmark att i överenskommelsen intages uttrycklig bestämmelse om att denna också är gällande vid för tidig födsel, vilket är att likställa med plötsligt inträffad sjukdom, under förutsättning att det kan fastställas att födelsen varit beräknad till en senare tidpunkt. *Socialdepartementet* och *Rikstrygdeverket* i Norge anser att kompletterande bestämmelser bör införas i sjuköverenskommelsen, om denna praktiseras i de övriga länderna på sådant sätt att en gravid kvinna kan riskera själv att få täcka utgifterna för födseln, om hon under tillfälligt uppehåll i ett av de andra nordiska länderna oväntat måste läggas in på sjukhus eller förlossningshem på grund av komplikationer vid förlossningen eller för tidig födsel. *Trygdekontorens landsforening* i Norge tillstyrker oreserverat förslaget. *Folkpensionsanstalten* i Finland tillstyrker likaså förslaget med hänvisning till att dess genomförande kan leda till en enhetlig praxis i de nordiska länderna. Överenskommelsen borde enligt *Folkpensionsanstalten* samtidigt kompletteras så att ersättning i akuta fall utgick även för nödig undersökning vid havandeskap och barnsbörd samt för vård vid havandeskap. *Riksförsäkringsverket* i Sverige anser att det finns skäl som talar för att ersättning skall utgå vid för tidig börd, när sådan inträffar under tillfällig vistelse i Sverige eller vid genomresa. För att möjliggöra detta och åstadkomma likabehandling inom de nordiska länderna i förevarande avseende synes bestämmelser härom behöva införas i sjukförsäkringsöverenskommelsen. *Husmodersförbundet hem och samhälle* i Sverige går ett steg längre än förslagsställarna och finner inga rimliga skäl för att inte förlossningsvården skall ersättas lika i de nordiska länderna och jämföras med annan sjukvård.

Socialdepartementet och *Rikstrygdeverket* i Norge antyder att behov föreligger av en allmän revision av sjukförsäkringsöverenskommelsen och att vid en sådan översyn här aktualiserad fråga borde regleras. *Försäkringskassförbundet* i Sverige anför att från svensk sida en sådan revision kommer att föreslås. Förbundet menar att de problem, som aktualiseras i detta medlemsförslag, även kommer att observeras vid en sådan allmän översyn. *Försäkringskassförbundet* anser därför att medlemsförslaget för närvarande inte borde föranleda någon åtgärd.

3. Utskottet

Enligt förslagsställarna råder oklarhet om i vilka fall ersättning kan utgå till barnaföderska för förlossningsvård som hon åtnjutit i annat nordiskt land än hemlandet. Denna uppfattning delas av åtskilliga re-

missorgan. På grund av denna osäkerhet kan enligt förslagsställarna varje gravid kvinna, som tillfälligt under kortare tid vistas i annat nordiskt land än hemlandet, riskera att själv få stå för sina vårdkostnader, om förlossning skulle inträffa under det tillfälliga uppehållet utanför hemlandet.

I artikel 16 i konventionen år 1955 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om social trygghet stadgas, att medborgare i ett av de fördragsslutande länderna är berättigad att i ett annat av länderna erhålla förmåner vid havandeskap och barnsbörd på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Med stöd av denna bestämmelse får nordiska medborgare ersättning av vistelselandet för vård, som åtnjutits i detta land, förutsatt att vårdbehovet uppkommit under vistelse i landet.

I Sverige har riksförsäkringsverket haft att pröva frågan om när vårdbehovet kan anses ha uppkommit, då fråga varit om vård vid förlossning enligt socialkonventionens ovan nämnda bestämmelser. Av verkets ställningstagande till denna fråga kan utläsas att kostnader för förlossningsvård ersätts endast i de fall då den blivande modern vistats relativt länge i landet. Verket uttalade nämligen att vårdbehov skall anses ha uppkommit under vistelse i riket i de fall kvinnan vistats i Sverige under de sex månader som närmast föregått förlossningen.

1967 års nordiska sjukförsäkringsöverenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om överflyttning av sjukhjälpförsäkrade samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse omfattar ej förlossningsvård.

Slutsatsen av det anförda blir att bestämmelser saknas om ersättning för förlossningsvård vid tillfällena då modern befinner sig på kortare uppehåll i annat nordiskt land. Vissa undantag från denna regel kan dock iakttagas.

Skulle förlossningen ske för tidigt och orsaken härtill vara sjukdom, träder regelmässigt sjukförsäkringsöverenskommelsens bestämmelser om sjukhjälp in och blir tillämpliga. Detsamma gäller när för tidig börd orsakas av någon yttre omständighet. Även i sådant läge anses nämligen sjukdomsfall ha inträffat. I dessa fall kan kvinnor, som är sjukhjälpförsäkrade i annat nordiskt land, få ersättning för vården, även om förlossningen äger rum under kortvarig tillfällig vistelse i uppehållslandet eller vid genomresa.

Enligt utskottets mening är det otillfredsställande, att vid för tidig förlossning, som inträffar under tillfällig vistelse i något nordiskt land men ej är orsakad av sjukdom eller yttre omständighet, möjlighet icke finns att erhålla ersättning för förlossningsvården. Vid sådana fall av för tidig börd bör ersättning utgå. För att tillgodose detta önskemål och åstadkomma lika behandling i de nordiska länderna i förevarande avseende bör bestämmelser om ersättning för förlossningsvård vid för ti-

dig barnsbörd införas i sjukförsäkringsöverenskommelsen. Det händer ej sällan att tiden för nedkomsten avsevärt förskjuts i förhållande till vad som beräknats och inträffar vid en tidpunkt då kvinnan ej räknat med att förlossning skall ske. Det synes utskottet rimligt att i sådana fall kvinnan är garanterad ersättning för sina utgifter för förlossningen.

Då oklarhet uppenbarligen föreligger om i vilka fall förlossningsvård är att jämställa med sjukvård, bör i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen inskrivas att ersättning kan utgå i alla sådana fall då av en eller annan anledning förlossningen inträffar vid en icke beräknad tidpunkt under kvinnans tillfälliga vistelse i annat nordiskt land än hemlandet.

Av remissmaterialet framgår att en översyn av sjukförsäkringsöverenskommelsen är aktuell. Det ligger nära till hands att de här föreslagna ändringarna kommer att uppmärksammas vid en sådan översyn. Utskottet menar dock att, om en sådan översyn är ställd på framtiden, den här aktualiserade kompletteringen till sjukförsäkringsöverenskommelsen lämpligen bör göras utan att man avvaktar en allmän översyn.

Under återopande av vad ovan anförts hemställer utskottet,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen av 1967 införa bestämmelser om ersättning i vissa fall för förlossningsvård.

Oslo den 2 december 1971

Kristian Albertsen (S)   *Pentti Antila (Smp)*   *Roald Bye (A)*

Poul Dalsager (S)   *Lars Korvald (Kr.F.)*   *Grethe Lundblad (s)*

Förman

Gerda Møller (KF)   *Jan-Ivan Nilsson (c)*

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)   *Salve Salvesen (A)*

Anna-Greta Skantz (s)

BILAGA 3, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband, s. 675).

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar

(Väckt av Yngve Holmberg, Olavi Lähteenmäki och Sture Palm)

Spörsmål rörande nordiskt samarbete beträffande tekniska normer och föreskrifter har alltid varit föremål för Nordiska rådets särskilda intresse. Med tillfredsställelse kan konstateras att flera numera väl etablerade och fungerande nordiska samarbetsorgan inom detta område har tillkommit efter rekommendationer från rådet.

Vid 18:e sessionen antog Nordiska rådet en rekommendation, (*rek. nr 22/1970*) angående avskaffande av indirekta handelshinder, med den vittsyftande målsättningen att införa en ordning innebärande alternativ tillämpning i varje land av de olika nordiska ländernas bestämmelser beträffande standardnormer och övriga säkerhets- och kontrollföreskrifter.

Den här omnämnda rekommendationens betydelse i fråga om tryckkärl och ångpanneanläggningar har varit föremål för särskild uppmärksamhet inom de nordiska ångpanneföreningarnas samarbetsorgan, DENÅ. Ekonomiska utskottets niomannakommitté har vid sitt möte i Åbo den 26 april 1971 haft tillfälle diskutera hithörande spörsmål med företrädare för DENÅ och vederbörande ministerier/departement.

Det framgick härvid att spörsmålet om gemensamma nordiska bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar har varit aktuell under lång tid. Förverkligandet av dylika bestämmelser och normer har emellertid helt eller delvis förhindrats dels på grund av den olikartade lagstiftningen i de aktuella länderna och dels på grund av svårigheten att finna organisatoriska och ekonomiska former för en gemensam handläggning.

Ärendet har vidare övervägts inom en särskild studiegrupp inom DENÅ som konstaterat att tiden nu förefaller lämplig att seriöst pröva möjligheterna att åstadkomma en effektiv form för att framtaga gemensamma nordiska normer och bestämmelser inom rubricerade område. Gruppen konstaterade att Sverige sedan länge har en väl inarbetad Tryckkärlskommission, att Norge sedan något år tillbaka har en Norsk tryckbeholderkommitté samt att det i Danmark och Finland utöver de aktuella statliga myndigheterna, eller av dessa tillsatta kommissioner, icke finns något organ för framtagande av dylika normer och bestämmelser. Det konstaterades dock att kontakter hade förekom-

mit på initiativ från den svenska Tryckkärlskommissionen med syfte att successivt få till stånd ett aktivt nordiskt samarbete inom det aktuella ämnesområdet.

Med anledning härav har de nordiska ångpanneföreningarna var och en för sig vänt sig till Nordiska rådet med en hemställan om aktivt stöd för att via de aktuella regeringarna stimulera berörda myndigheter och organisationer att åstadkomma organisatoriska och ekonomiska former för en gemensam samverkan vid framtagandet av gemensamma nordiska normer och bestämmelser avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar. I denna målsättning ingår upprättandet av en Nordisk tryckkärlskommission, NTK. I härvid fogade Tillägg ges en resumé av de nordiska ångpanneföreningarnas förslag.

I sammanhanget må nämnas att inom EFTA vid årsskiftet 1970/71 ingåtts en överenskommelse avseende att underlätta handeln med tryckkärl genom att låta vissa i importlandet nödvändiga tester och inspektioner utföras av anstalter i exportlandet. Denna överenskommelse har således som framgår en längre syftande målsättning än här ovan nämnda rekommendation nr 22/1970. De önskemål, som de nordiska ångpanneföreningarna framfört, går också utöver syftet i nämnda rekommendation och påfordrar en ny rekommendation från rådets sida.

Det synes oss otvivelaktigt att de spörsmål som aktualiserats av de nordiska ångpanneföreningarna på ett naturligt sätt ansluter sig till sådana strävanden, vilka såsom inledningsvis nämnts, Nordiska rådet alltid har funnit angeläget att främja.

Utöver de rent sakliga skäl som talar för förslaget och vilka i sig synes oss starka nog må också följande synpunkt anföras. I rådande läge beträffande de nordiska ländernas marknadsförhandlingar är det angeläget för Nordiska rådet att finna samarbetsområden vari alla de nordiska länderna kan delta oavsett formen för deras framtida förbindelser med Gemensamma marknaden och som således icke står i strid mot förpliktelser som de medlemskapssökande nordiska länderna kan komma att påtaga sig. Enligt vad som upplysts skulle ett nordiskt samarbete på ifrågavarande område ej beröras av en eventuell EC-anslutning.

Under åberopande av vad som ovan anförts får vi hemställa,

att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för att åstadkomma organisatoriska och ekonomiska former för nordisk samverkan för framtagandet av gemensamma normer och bestämmelser avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar.

Stockholm och Helsingfors den 19 augusti 1971

Yngve Holmberg (m)   Olavi Lähteenmäki (Kok)   Sture Palm (s)

*TILLÄGG***Resumé****av de nordiska ångpanneföreningarnas förslag till nordiskt samarbete beträffande ångpanne- och tryckkärlsbestämmelser, -normer och -rekommendationer***A. Tryckkärlsövervakningens arbetsfält*

I vidaste bemärkelse omfattar tryckkärlsövervakningsarbetet följande funktioner:

1. Uppgörande av bestämmelser, standarder, normer och rekommendationer samt fortlöpande revision av dessa.
2. Besiktningsverksamhet
  - 2.1 materialbesiktning
  - 2.2 tillverkningsbesiktning
  - 2.3 montagebesiktning
  - 2.4 besiktning och godkännande för drift
  - 2.5 periodiska återbesiktningar
3. Stödverksamhet
  - 3.1 skolning av inspektörer och ansvarig skötselpersonal
  - 3.2 informations- och publikationsverksamhet
  - 3.3 utveckling av granskningsmetoder samt annan hithörande forskningsverksamhet
  - 3.4 utredning av skadefall jämte uppgörande av skadestatistik
  - 3.5 koordinering av arbetet mellan olika instanser

B. EFTA-överenskommelse

Ett förslag till EFTA-överenskommelse (s. k. EFTA Scheme) har godkänts av FINEFTA samråd och trädde i kraft den 1 januari 1971. Överenskommelsen berör ett importerande lands godkännande av tryckkärlsgranskning, som utförts i ett annat EFTA-land, där tillverkning skett. Granskningen sker av tillverkningslandets auktoriserade granskarer men enligt det importerande landets bestämmelser. Denna överenskommelse berör sålunda endast fallet 2.2 respektive 2.4 ovan.

C. De nordiska ångpanneföreningarnas förslag

I sin motion föreslår de nordiska ångpanneföreningarna samarbete i uppgörande av nordiska bestämmelser etc. för tryckkärl. Detta förslag berör alltså endast punkt 1 ovan och står därmed icke i konflikt med EFTA-överenskommelsen.

Enligt nuvarande status utarbetar varje nordiskt land sina egna be-

stämmelser, vilka trots stora likheter dock uppvisar individuella avvikelser. Dessa avvikelser kan icke betraktas som nödvändiga och anpassningen till dem försvårar onödigtvis exporten av tryckkärl från ett land till ett annat, med andra ord de utgör "indirekta handelshinder".

Härutöver må noteras den fyrdubbling av normerings- och standardiseringsarbete, som under nuvarande förhållanden förekommer. Genom samarbete kunde kostnader sparas respektive arbetsinsatsen utnyttjas betydligt effektivare.

I sin motion har den finländska föreningen dessutom antytt önskvärheten av samarbete i övriga verksamhetsfält såsom t. ex. punkt 3.4 ovan.

D. Förslag till praktisk lösning av samarbetsformen

I sina motioner har de nordiska ångpanneföreningarna icke berört praktiska detaljer kring samarbetsförslaget. Under diskussioner föreningarna emellan har dock framställts en genomförbar arbetsmodell. Denna går ut på följande.

- En *Nordisk Tryckkärlskommission* (N.T.K.) upprättas.
- N.T.K. fördelar detaljproblem (t. ex. detaljnormer) att förberedas av sakkunniga i något nordiskt land.

Det erhållna förslaget behandlas därefter av N.T.K. och godkännes eventuellt såsom nordiskt normförslag.

- Normförslaget skall därefter ratificeras av de nordiska länderna, varefter det får beteckningen "Nordisk Norm" eller "Nordisk Standard").

E. Sammanfattning

De nordiska ångpanneföreningarnas motion, som icke står i konflikt med EFTA-överenskommelsen om tryckkärlsgranskning, skulle avskaffa ett "indirekt handelshinder" men samtidigt skulle arbetsinsatsen på området kunna utnyttjas effektivare och till fromma för individens ökade säkerhet vid användning av tryckkärl. Mot bakgrunden av teknikens snabba utveckling finnes eljest risk för alltför stor eftersläpning av dessa säkerhetsbestämmelser, normer och standarder.

Åbo den 26 april 1971

Sven O. Hultin

Tekn. dr.

VD för EKONO Föreningen för kraft-
och bränsleekonomi, Helsingfors

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 676).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryck- och ångpanneanläggningar.

Medlemsförslaget har behandlats av utskottets niomannakommitté vid möte i Stockholm den 19 januari 1972 samt av utskottet vid dess möte i Stockholm denna dag. Innan medlemsförslaget väckts har niomannakommittén vid möte i Åbo den 26 april 1971 som sakkunniga i spörsmålet hört överingenjör Matti Hiillosvuo, handels- och industriministeriet, Finland, verkställande direktören Sven-Olof Hultin, EKONO, Föreningen för kraft- och bränsleekonomi, Finland. Generaldirektören Ove Norell, statens provningsanstalt, deltog som representant för industridepartementet, Sverige.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att verka för att åstadkomma organisatoriska och ekonomiska former för nordisk samverkan för framtagnandet av gemensamma normer och bestämmelser avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar.

2. Remissyttrandena

Yttrande över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Nordforsk.

Danmark:

Arbejdsministeriet.

Handelsministeriet.

Akademiet for de tekniske videnskaber, svejsecentralen.

Dansk Kedelforening.

Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark.

Finland:

Handels- och industriministeriet.

Statens tekniska forskningsanstalt.

Tryckkärlsinspektoratet.

EKONO, Föreningen för kraft- och bränsleekonomi.

Finlands standardiseringsförbund r. f.

Norge:

Kommunal- og arbeidsdepartementet.
Den norske trykkbeholderkomite.
Arbeidstilsynets kjelkontroll.
Norsk dampkjelforening.

Sverige:

Arbetskyddsstyrelsen.
Kommerskollegium.
Sveriges standardiseringskommission (SIS).
Tryckkärlskommissionen.
Sveriges mekanförbund.

Flertalet av remissorganen stöder i princip förslaget om ett nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar.

Av remissvaren framgår att ett samarbete i enlighet med förslagets intentioner redan har diskuterats vid ett möte i Oslo i oktober 1971. *Arbetsministeriet* i Danmark, *Akademiet for de tekniske videnskaber, svejsecentralen, Sammenslutningen af Arbejdsgivere inden for Jern- og Metalindustrien i Danmark, Den norske trykkbeholderkomité, arbetarskyddsstyrelsen* i Sverige samt *Tryckkärlskommissionen* i Sverige hänvisar sålunda alla till detta möte som tillkommit på initiativ av Den norske trykkbeholderkomité. Representanter för myndigheter, tillsyns- och besiktningorgan och normproducerande organ i de fyra länderna deltog i mötet. I avsikt att inom Norden påbörja ett harmoniseringsarbete på tryckkärlsområdet enades man om att i första hand utarbeta arbetsformerna för ett utvidgat nordiskt samarbete. Mötet konstaterade att tiden ännu inte var mogen för upprättandet av en gemensam "Nordisk tryckkärlskommission" men att ett eventuellt samarbete borde förberedas av en arbetsgrupp med två representanter från varje land. Man hänvisar således till det redan pågående samarbetet på området och har i övrigt inget att anmärka mot förslaget.

Positiva till förslaget är även *handels- och industridepartementet, statens tekniska forskningsanstalt, Tryckkärlsinspektoratet, EKONO, Föreningen för kraft- och bränsleekonomi, Finlands standardiseringsförbund*, samtliga i Finland, *Sveriges standardiseringskommission* samt *Sveriges mekanförbund*. Remissinstanserna menar att ett samarbete på området skulle innebära ett effektivare och bättre utnyttjande av tillgängliga personella resurser i det tekniska utrednings- och kommittéarbetet samtidigt som handeln länderna emellan befrämjas.

Handels- och industriministeriet och *Finlands standardiseringsförbund* stöder förslaget om ett samnordiskt tryckkärlsorgan, den förra dock med den reservationen att tryckkärlsorganet skulle stå i nära kontakt med motsvarande nationella organ och att dess verksamhet skall inskränka sig till utarbetande av förslag till gemensamma nordiska tryckkärlsnormer. *Sveriges standardiseringskommission* och *Sveriges me-*

kanförbund är av en annan uppfattning. Man anser det inte vara nödvändigt med ett samnordiskt tryckkärlsorgan.

Ett stort antal instanser har hänvisat till det samarbete som redan nu förekommer på internationell bas. Man har understrukit vikten av att hänsyn i möjligaste mån tas till internationella rekommendationer respektive pågående internationellt normeringsarbete.

Kommunal- och arbetsdepartementet i Norge har inhämtat remissyttrande från *Den norske trykkbeholderkomite*, *Arbeidstilsynets kjelkontroll* och *Norsk dampkjelforening*, som alla hänvisar till det världsomfattande standardiseringsarbete som pågår inom ISO. Departementet delar den uppfattningen att även om ett nordiskt samarbete på området vore önskvärt kan man inte bortse från landets intresse av att bygga på ISO-standarder. Man tror dock att det kan finnas utrymme för ett nordiskt samarbete då intresset för internationella standardiseringsnormer torde vara detsamma i de övriga nordiska länderna.

Även *Nordforsk*, *kommerskollegium* i Sverige och *Tryckkärlskommisjonen* i Sverige understryker vikten av att det pågående internationella samarbetet på området tas i beaktande vid sakens fortsatta behandling.

Nordforsk som i princip stöder förslaget anser att en förutsättning för ett effektivt samarbete är att det finns likartade organisatoriska och ekonomiska förutsättningar i samarbetsländerna. Man hänvisar till det samarbete som redan nu existerar både på nordisk och internationell bas och menar att man vid frågans behandling bör beakta och utnyttja redan förekommande samarbetskanaler.

Kommerskollegium i Sverige har inget att erinra mot förslaget. Man vill dock understryka att det ur handelspolitisk synpunkt är av vikt att samarbetet inte i onödan leder till handelshinder gentemot exportörer i länder utanför Norden. Samarbetet bör utformas så att hänsyn tas till det internationella samarbetet.

Tryckkärlskommisjonen i Sverige anser en nära kontakt med ISO och CEN vara av vikt samt att möjligheten till ett starkare inflytande på det internationella standardiseringsarbetet bör tillvaratas. Någon form av nordiska normer bör ej ingå i målsättningen för samarbetet medan man däremot bör eftersträva att de nationella normerna om möjligt blir lika.

Handelsministeriet i Danmark och *Dansk Kedelforening* har inget att anföra i anledning av medlemsförslaget.

3. Utskottet

Av remissyttrandena framgår att representanter för myndigheter, tillsyns- och besiktningsorgan samt normproducerande organ i de fyra länderna redan har inlett diskussioner om samarbete på ifrågavarande område. Mötet ägde rum i Oslo den 29 oktober 1971 på initiativ av Den norske trykkbeholderkomité. För att få till stånd ett harmoniserings-

arbete i Norden, avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar, beslöt mötet att utreda formerna för ett dylikt samarbete. Man konstaterade visserligen att tiden ännu inte var mogen för upprättandet av ett samnordiskt tryckkärlsorgan men att en arbetsgrupp, bestående av två representanter från varje land, borde tillsättas med uppgift att närmare uppgöra förslag om eventuella samarbetsformer samt föreslå områden där ett harmoniseringsarbete kan inledas.

Det kan således konstateras att grundtanken i medlemsförslaget, ett närmare samarbete på tryckkärlsområdet, synes vara på god väg att genomföras. Utskottet vill därför uttala sin tillfredsställelse med det inledda samarbetet och finner det ändamålsenligt att man först undersöker alternativa samarbetsformer innan ställning tas till inrättandet av en Nordisk Tryckkärlskommission. Utskottet vill dock uttala förhoppningen, att det inledda samarbetet resulterar i en permanent samarbetsorganisation på detta område i enlighet med de hittills uppdragna riktlinjerna. Ett antal remissinstanser har understrukt vikten av att det internationella samarbete som pågår på området beaktas vid det nordiska samarbetets utformning, en uppfattning som utskottet kan ansluta sig till.

Med hänvisning till vad ovan anförts, föreslår utskottet,

att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja det inledda samarbetet beträffande harmonisering av bestämmelser och normer rörande tryckkärl och ångpanneanläggningar, samt att ställa erforderliga ekonomiska resurser till förfogande härför.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i> Förman	<i>Jóhan Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>	<i>Eric Krönmark (m)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>	<i>Knud Nielsen (S)</i>
<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>		<i>Kristoffer Rein (Kr. F.)</i>
	<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

BILAGA 3, I efterhand inkomna yttranden (se supplementband, s. 701).

Medlemsförslag

om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund

(Väckt av Svend Haugaard, Ingemar Mundebo och Pertti Salolainen)

För att motarbeta den allt snabbare naturskövlingen världen runt bildades 1948 Internationella naturvårdsunionen (IUCN) som ett självständigt, internationellt organ av privat karaktär men med observatörer från FAO och UNESCO i styrelsen. IUCN arbetar för att över hela världen utforska arter, som hotas av utrotning, och områden, som är särskilt utsatta, samt planlägga, genomföra eller stödja räddningsaktioner. Unionen har nu som medlemmar 29 stater och 225 organisationer i 59 stater.

För att möta de ökande kraven på naturvården i världen och finansiera mer ambitiösa projekt har bildats en internationell fond, World Wildlife Fund, som via sina nationella stiftelser samlar in bidrag från organisationer och privata finansiärer. Fonden, som har sitt säte i Schweiz, har enligt sin stiftelseurkund tre uppgifter:

att väcka och öka allmänhetens intresse för nödvändigheten av naturvård,

att skaffa pengar (stora summor) för viktiga naturvårdsobjekt över hela världen,

att frammana ett aktivt naturvårdsintresse hos beslutsfattare på alla nivåer både internationellt och nationellt.

Fonden arbetar i stiftelseform för närvarande i 15 länder. Som exempel kan nämnas, att den svenska stiftelsen enligt sina stadgar har att efter avtal med den internationella fonden World Wildlife Fund i Schweiz finansiellt stödja vetenskapliga undersökningar, upplysning och undervisning, inrättandet av naturreservat samt skyddsåtgärder för hotade djur- och växtarter, allt i syfte att bevara, vårda och rationellt utnyttja naturen och de förnyelsebara naturtillgångarna med deras växt- och djurliv. Stiftelsen skall därvid idémässigt och ekonomiskt samarbeta med för samma ändamål intresserade myndigheter, organisationer och personer. Bidraget från Sverige till World Wildlife Fund uppgår för närvarande till 1,3 miljoner kronor per år.

Av de nordiska länderna deltar även Norge i arbetet, medan man i Danmark kommit långt i förberedelserna för deltagande. I Finland pågår förhandlingar härom. Island har erhållit bidrag ur fonden.

I slutet av november 1970 höll fonden sin andra världskongress i

London med över 750 deltagare från 30 nationer. Utom genom styrelse och sitt verkställande utskott arbetade fonden med fyra kommittéer, en för naturvård, en för utbildning — uppfostran, en för medelanskäffning och en för PR.

Kongressen gjorde en genomgång av sin dittillsvarande verksamhet omfattande 335 internationella projekt i 84 olika länder och dessutom 150 nationella projekt. Bland projekten märks Arusha i Tanzania, Coto Donana i Spanien, Manu i Peru och Skaftafell i Island. Medel har anskaffats för landköp, undersökningar, bevakning, utrustning m. m. Sammanlagt har i internationella projekt satts in mer än 30 miljoner kronor. Bland svenska bidrag märks två, vardera på en halv miljon, det ena till Coto Donana i Spanien (övervintringsområde för flyttfåglar i Guadalquivirs deltaland) och det andra till Charles Darwin Foundation på Galapagos. Alla bidrag från fonden delas ut efter anvisningar från IUCN och i första hand till IUCN:s projekt. De nationellt insamlade medlen delas så, att två tredjedelar går till den internationella fonden och en tredjedel till nationella projekt. Ett projekt i ett nordiskt land kan bli ett internationellt sådant och därmed kan även utländska bidrag komma till Norden.

Sammanlagt 14 resolutioner antogs vid kongressen som rörde bl.a. behovet av begränsning av jordens befolkning, frågan om jordens förmåga att underhålla liv och en ekologisk grundsyn vid all planering. Världens kyrkor uppmanades ompröva sin inställning till naturvårdsfrågorna. Det krävdes skydd för hotade biotoper och hotade djurarter. Kongressen antog ett förslag om att världens kvinnor skulle avstå från att använda hotade arters — särskilt fläckiga kattdjurs — skinn i klädedräkter. Resolutionen kom att riktas även till pälshandlare och modeskapare.

Frågan om nordisk medverkan i detta arbete har tidigare behandlats i Nordiska rådet. I regeringsförslaget B 5/j var fråga om nordiskt stöd till ett projekt till skydd av flyttfåglar, som upptagits av World Wildlife Fund. Rådets juridiska utskott fann den gången ej anledning föreslå Nordiska rådet att rekommendera regeringarna att ställa allmänna medel till förfogande för det då ifrågavarande ändamålet — inköp av ett markområde i Spanien — vilket knappast borde ha prioritet framför andra önskemål om offentligt stöd. Rådet följde utskottets förslag.

Arbetet på bevarande av existerande naturliga miljöer och bevarande av existerande djur- och växtarter har alltid haft de nordiska ländernas intresse. Den moderna tekniska utvecklingen har starkt ökat riskerna för en fortsatt naturförstörelse. Det gäller ett internationellt problem, i vars lösande alla stater bör ta aktiv del. Då nu en internationell organisation kommit till stånd för ändamålet, IUCN, vari stater ingår som medlemmar, synes det naturligt att de fem nordiska staterna ingår i organisationen.

Det arbete som utföres genom World Wildlife Fund synes i hög grad förtjänt av stöd. Regeringarna bör därför underlätta tillkomsten av nationella organ för fonden, som kan bedriva insamlingsarbete. Ett nordiskt deltagande i World Wildlife Fund kan ge möjlighet att genomföra välgrundade projekt också i fall då berörda länder ej anser sig ha möjlighet att själva klara saken ekonomiskt.

Även om de nordiska staterna skulle tveka att bruka allmänna medel för internationellt naturskydd, skulle en medverkan i själva organisationerna vara av betydelse och understryka ländernas intresse för saken. Även inom Norden finns aktuella uppgifter. Islands nationalpark i Skaftafell har redan nämnts. Andra projekt, som motiverar en nordisk samverkan, kan också sökas exempelvis på Nordkalotten och i Östersjörummet. Ett nordiskt deltagande i organisationen skulle göra det möjligt att få nordiska projekt antagna som internationella projekt.

Under hänvisning till det anförda hemställer vi,

att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vinna medlemskap i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) envar för sitt land och att främja bildandet av stiftelser i Danmark och Finland och Island för deltagande i World Wildlife Fund och nordisk samverkan inom detta organ.

København, Stockholm och Helsingfors den 3 september 1971

Svend Haugaard (RV) Ingemar Mundebo (fp) Pertti Salolainen (Kok)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 703).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslag A 343/j om deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund och medlemsförslag A 345/j om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

Til juridisk udvalg er henvist medlemsforslag om nordisk deltagelse i Den internationale Naturfredningsunion (IUCN) og World Wildlife Fund samt medlemsforslag om nordisk deltagelse i Det internationale Fuglebeskyttelsesråd. Udvalget har behandlet forslagene på møder den 20. december 1971 i Helsingfors, den 17. januar 1972 i Stockholm samt den 19. og 21. februar 1972 i Helsingfors.

1. Medlemsforslagene

Medlemsforslaget A 343 går ud på, at Nordisk Råd skal anbefale regeringerne, at hvert land bliver medlem af Den internationale Naturfredningsunion (IUCN) og at fremme dannelsen af foreninger i Danmark, Finland og Island, der i nordisk samarbejde kan deltage i World Wildlife Fund.

Medlemsforslaget A 345 går ud på, at Nordisk Råd skal anbefale Det nordiske Ministerråd at lade træffe fælles foranstaltninger for at beskytte de nordiske trækfugle, særlig ved aktiv nordisk deltagelse i Det internationale Fuglebeskyttelsesråd og ratifikation af konventionen af 1970 om beskyttelse af småfugle.

Forslagsstillerne til de to medlemsforslag anfører blandt andet, at de nordiske lande altid har interesseret sig for at bevare eksisterende naturlige miljøer samt dyre- og vækstarter. Imidlertid har den moderne tekniske udvikling øget risikoen for en fortsat ødelæggelse af naturen, og i løsningen af dette internationale problem bør alle stater aktivt tage del. Særligt for så vidt angår trækfuglene henvises til den risiko, som udbredelsen af ikke-nedbrydelige pesticider og herbicider indebærer, ligesom det påpeges, at der særlig i Frankrig og på Malta stadig foregår omfattende fangst af trækfugle i net og snarer.

Medlemsforslagene er fremsat i september måned 1971.

2. Remissytringer

Udtalelser om medlemsforslagene har været indhentet fra følgende myndigheder og organisationer:

Danmark:

Ministeriet for kulturelle anliggender.
 Landbrugsministeriet.
 Dansk Ornitologisk Forening.
 The International Council for Bird Preservation.
 Vildtbiologisk Station. }
 Jagtrådet. } kun A 345
 Dansk Jagtforening. }
 Naturfredningsrådet. }

Finland:

Ministeriet för utrikesärendena.
 Lant- och skogbruksministeriet.
 Undervisningsministeriet — kun A 343.
 Helsingfors universitet, konsistoriet — kun A 345.
 Delegationen för miljövård.
 Finlands naturskyddsförbund.
 Statens naturskyddsinspektör. }
 Finlands djurskyddsförening. } kun A 345
 Trädgårdsförbundet. }
 Ornitologiska föreningen i Finland — kun A 345.
 Jägarnas centralorganisation — kun A 345.

Norge:

Kommunal- og arbeidsdepartementet — kun A 343.
 Landbruksdepartementet — kun A 345.

Sverige:

Statens naturvårdsverk.
 Naturvårdskommittén.
 Svenska jägareförbundet.
 Sveriges ornitologiska förening.
 Vetenskapsakademien. }
 Svenska naturskyddsföreningen. } kun A 345.

Udtalelserne om de nordiske landes medlemskab i IUCN (første del af sag A 343) kan sammenfattes således:

Danmark er allerede medlem af IUCN såvel som stat, gennem en offentlig institution (naturfredningsrådet), som privat (Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet).

Finland er også som stat medlem af IUCN og Finlands naturskyddsförening var endog med blandt de medlemmer, der skabte denne organisation.

Om *Island* foreligger ingen oplysninger.

Norge er ikke som stat medlem af IUCN, men Norges naturvernforbund, der er en frivillig organisation, er medlem. Kommunal- og arbejdsdepartementet har hidtil ikke haft kapacitet til at deltage i dette samarbejde, hvis værdi man imidlertid er klar over. Man vil afvente endelig stillingtagen, indtil der er oprettet et eget departement for naturfredningssager i Norge, hvilket er under forberedelse.

Sverige er heller ikke som stat medlem af IUCN, men tre offentlige institutioner (Statens naturvårdsverk, domänverket og vetenskapsakademien) samt fire andre (Nordiska museet, Skansen, Svenska jägareförbundet og Svenska naturskyddsföreningen) er medlemmer. *Statens naturvårdsverk* og *Svenska jägareförbundet* mener, at den nuværende form for den svenske stats medlemskab bør bibeholdes, men at man eventuelt kan overveje at lade naturvårdsverket betale medlemsbidrag som for en regering.

Udtalelserne om støtte til dannelse af foreninger under World Wildlife Fund (anden del af sag A 343) kan sammenfattes således:

I *Danmark* findes der ikke nogen afdeling af World Wildlife Fund, men der er for tiden bestræbelser i gang for at oprette en sådan. De *danske remissinstanser* peger på organisationens stigende indsats og indflydelse og anbefaler medlemsforslaget på dette punkt, men der tages forbehold med hensyn til muligheden for at yde økonomisk bidrag til opgaver af international karakter.

Heller ikke i *Finland* findes endnu nogen afdeling af World Wildlife Fund, men de *finske remissinstanser* anbefaler, at myndighederne opmuntrer til dannelse af en sådan ved i princippet at stille sig positivt.

Om *Island* foreligger ingen oplysninger udover det i medlemsforslaget angivne, hvorefter Islands naturpark i Skafafell har modtaget bidrag fra fondet.

I *Norge* er der netop oprettet en afdeling af World Wildlife Fund, og man er indstillet på et nordisk samarbejde inden for fondet.

I *Sverige* findes også en afdeling af World Wildlife Fund, der hidtil har fungeret uden offentlig inblanding eller støtte. *Statens naturvårdsverk* mener, at dette fortsat bør være tilfældet, også for så vidt angår finansieringen af arbejdet. *Svenska jägareförbundet* peger på muligheden for særbestemmelser i skattemæssig henseende for at lette afdelingens anskaffelse af kapital.

Udtalelserne om beskyttelse af de nordiske trækfugle, særlig ved aktiv deltagelse i Det internationale Fuglebeskyttelsesråd (første del af sag A 345) kan sammenfattes således:

I alle *fem nordiske lande* findes der nationale afdelinger af Det internationale Fuglebeskyttelsesråd. *Alle remissinstanserne* er indstillet på at fortsætte det nordiske samarbejde indenfor rådet.

Dog er *Dansk Jagtforening* ikke overbevist om, at fuglebeskyttelses-

rådet er til gavn, idet hverken landbrugets eller jægerens interesser her er repræsenteret.

Trädgårdsförbundet finder anledning til at fremhæve, at fugle både kan være nyttige og skadelige. De er nyttige ved blandt andet at fange insekter og skadelige ved at spise bær, og forbundet ønsker fortsat at kunne beskytte de dyrkede vækster med net, hvilket efter forbundets opfattelse ikke kan sidestilles med netfangst af fugle.

Landbruksdepartementet antager, at det næppe vil være muligt at intensivere yderligere norsk medvirken og mener derfor, at Nordisk Råd bør afholde sig fra at vedtage en rekommandation.

Udtalelserne om ratifikation af den internationale konvention om småfugle — den såkaldte Pariserkonvention af 1950 — (anden del af sag A 345) kan sammenfattes således:

I Danmark anbefaler *ministeriet for kulturelle anliggender og naturfredningsorganisationerne* ratifikation, medens *landbrugsministeriet* og *jagtorganisationerne* er betænkelige ved at ratificere konventionen. Så sent som i 1969 blev der taget stilling til dette spørgsmål med negativt resultat, hvilket blandt andet var begrundet i, at der foreligger uoverensstemmelser mellem konventionens bestemmelser og den i 1967 vedtagne jagtlov (blandt andet sneppen), samt at konventionen på forskellige punkter er utidssvarende. Man har dog intet imod påny at overveje spørgsmålet. *Dansk Jagtforening* peger særlig på, at forholdene i Færøerne og Grønland vil være en afgørende hindring for dansk tiltrædelse af konventionen, idet æg- og dunindsamling i disse to lande er en væsentlig del af den fastboende befolknings næring. Ved en tiltrædelse af konventionen må der efter jagtforeningens opfattelse tages så mange forbehold, at ordningen bliver ganske upraktisk, og i øvrigt er der en lang række lande, der ikke har ratificeret konventionen.

De *finske remissinstanser* anbefaler ratifikation.

Island har ratificeret konventionen.

Landbruksdepartementet i Norge antager, at konventionen i realiteten er imødekommet, for så vidt gælder beskyttelse af fuglebestanden ud fra norske forudsætninger, men denne kan ikke ratificeres af formelle og tekniske grunde, og i hvert fald ikke før jagtloven er revideret, hvilket er forestående.

Sverige har allerede ratificeret Pariskonventionen.

3. Udvalget

Den internationale Naturfredningsunion (International Union for the Conservation of Nature and National Resources — IUCN) er dannet i 1948 og optager såvel stater som offentlige institutioner og private organisationer som medlemmer. Dens formål er at udforske dyre- og fuglearter, der trues af udryddelse, samt områder, der er udsat for

ødelæggelse, og at planlægge, gennemføre og støtte redningsaktioner. 29 stater og 225 organisationer i 59 stater er medlemmer af unionen. Virksomheden finansieres dels ved bevillinger fra F.N., dels ved medlemsbidrag og dels ved gaver fra private stiftelser. Herunder spiller især World Wildlife Fund en betydelig rolle, idet denne organisation yder en betydelig støtte til virkeliggørelsen af naturfredningsunionens arbejde. I 1962 vedtog F.N.'s generalforsamling at anbefale regeringerne at støtte Den internationale Naturfredningsunion. Tilsyneladende har visse afstemningsregler tidligere givet anledning til en vis tilbageholdenhed fra staternes side, men disse regler er ændret i 1969.

World Wildlife Fund er en privat stiftelse med hovedsæde i Schweiz. Stiftelsen arbejder ved underafdelinger i hvert land, hvoraf for øjeblikket findes 15. Dens formål er finansielt at støtte videnskabelige undersøgelser, oplysning og undervisning, indretning af naturreservater samt foranstaltninger til beskyttelse af truede dyre- og vækstarter. Hidtil har den i særlig grad ydet støtte til IUCN og praktisk hjælp til udviklingslandene. De indsamlede midler, der hidtil udelukkende har bestået af private bidrag, fordeles således, at 1/3 forbliver i det land, hvori de er indsamlet, medens 2/3 overføres til den internationale virksomhed.

Det internationale Fuglebeskyttelsesråd (ICBP) blev dannet i 1922 som den første internationale naturbeskyttelsesorganisation af betydning. Rådet holder hvert fjerde år en verdensomfattende kongres, senest i Holland i 1970. Hertil kommer europæiske konferencer, hvoraf den næste er planlagt i Rumænien i 1972. På den sidste verdenskongres blev vedtaget rekommandationer om bevarelse af visse fuglearter, særlig rovfugle, om forbud mod pesticider og herbicider, om beskyttelse af trækfugle, om forbud mod import og eksport m. v. af levende fugle og fugleskind samt forbud mod indsamling af vilde fugle og deres æg.

Den internationale fuglebeskyttelseskonvention af 18. oktober 1950 ("Pariserkonventionen") gælder for alle vildtlevende fugle. Ifølge denne bør blandt andet alle fugle fredes i det mindste i yngletiden og endvidere trækfugle i den tid, de vender tilbage til deres yngleområder. Endvidere bør de arter, der trues med at uddø, eller som frembyder videnskabelig interesse, være fredede hele året. I fredningstiden skal det være forbudt at indføre, udføre, transportere, sælge, udbyde til salg, købe, give eller opbevare nogensomhelst levende eller død fugl, eller blot en del af en sådan, som er ulovligt dræbt eller fanget. Endelig skal det i fredningstiden og især i yngletiden være forbudt at fjerne eller ødelægge reder under bygning eller i brug samt at tage eller beskadige, transportere, indføre eller udføre, sælge eller udbyde til salg, købe eller blot ødelægge æggene eller æggeskallerne. På alle disse punkter kan dog — med visse modifikationer — gøres undtagelse for områder, hvor en fugleart udgør en trusel for visse landbrugsprodukter

eller husdyr eller for andre fuglearter, hvis bevarelse måtte være ønskelig, ligesom der under hensyn til de erhvervsøkonomiske forholds særlige betydning kan gøres begrænsede undtagelser for Norge, Sverige, Finland, Færøerne og Island.

Konventionen forpligter endvidere parterne til at forbyde tilintetgørelse eller tilfangetagelse af fugle i massevis, ligesom det skal være forbudt at påføre dem unødige lidelser samt efterhånden forbydes eller kontrolleres at anvende visse fangstmetoder (bl. a. snarer, limpinde, fælder, net, jagt fra motorbåde) samt udsætning af belønning for fangst eller tilintetgørelse af fugle.

Begge spørgsmål har tidligere været behandlet i Nordisk Råd som sag B 5¹ samt som sag A 188².

I sagen fra 1968 drejede det sig om et af Sveriges regering fremsat forslag, hvorved man indhentede rådets udtalelser om tilvejebringelse af ca. 1 mill. svenske kroner til erhvervelse af et sumpareal i Guadalquivire-deltaet i Spanien, som angaves at være den mest betydningsfulde overvintringsplads i Europa for svømme- og vadefugle fra blandt andet de nordiske lande. Sumpområdet var i fare for at blive udtørret på grund af dræning og udbygning. Juridisk udvalg udtalte enstemmigt, at man ud fra ideelle betragtninger kunne slutte sig til ønsket om, at arealet blev sikret i den nuværende tilstand, men man kunne ikke anbefale regeringerne at yde statstilskud af almindelige skattemidler til dette formål, som næppe burde have prioritet frem for andre ønsker om offentlig støtte. Rådet sluttede sig uden debat til udvalgets indstilling om ikke at foretage sig noget.

I sagen fra 1969 drejede det sig om et medlemsforslag, hvorefter regeringerne i fællesskab skulle træffe foranstaltninger til beskyttelse af nordiske trækfugle for Norden. Af de indhentede oplysninger fremgik, at massefangst af småfugle ved anvendelse af store og næsten usynlige net foregik i Belgien og i visse lande omkring Middelhavet. Juridisk udvalgs flertal tiltrådte, at denne fremgangsmåde var usympatisk og burde ophøre, men man savnede sikker viden om, i hvilket omfang den påvirkede bestanden i de nordiske lande, ligesom fangsten var blevet formindsket i de senere år, og problemet var under overvejelse i Belgien. I Italien var netfangsten i forårstiden blevet forbudt og småfuglene blevet fredet. Flertallet i udvalget mente ikke at have fornødent materiale for at kunne tage stilling til, om de nordiske lande burde ratificere konventionen af 1950, ligesom man heller ikke fandt fornødent grundlag for at henstille til regeringerne, at disse ydede økonomisk støtte til internationale organisationer, der særlig virker for bevarelse af fugle- og dyreliv. Et mindretal på tre medlemmer indstillede, at regeringerne blev anmodet om at overveje og iværksætte fælles for-

¹ Se *Nordisk Råd, 16. sesj. s. 155 og 1415.*

² Se *Nordiska rådet, 17:e sess., s. 207 og 837.*

holdsregler til forhindring af massefangst af småfugle fra de nordiske lande. For mindretallets rekommandationsforslag stemte 19, medens 17 stemte imod, og 8 afholdt sig fra at stemme. Rekommandationsforslaget fik herefter ikke fornødent flertal, og rådet tiltrådte derfor udvalgets indstilling om ikke at foretage sig noget.

Som det fremgår af det foreliggende materiale er såvel Danmark som Finland allerede medlem som stater af Den internationale Naturfredningsunion (IUCN). Også tre svenske offentlige institutioner, deriblandt naturvårdsverket og domänverket, er medlem, og man er i givet fald villig til at overveje, om naturvårdsverkets medlemsbidrag skal svare til en regerings.

Udvalget kan af de i medlemsforslaget anførte grunde anbefale, at også Island og Norge som stater bliver medlem af unionen.

I Island, Norge og Sverige findes efter det oplyste afdelinger af World Wildlife Fund. Udvalget kan anbefale, at man fra regeringernes side er velvilligt indstillet over for dannelse af tilsvarende afdelinger i Danmark og Finland. Som det fremgår af materialet er der for tiden sådanne bestræbelser igang, i hvert fald i Danmark.

I alle de nordiske lande findes der afdelinger af fuglebeskyttelsesrådet. Udvalget kan i princippet tiltræde, at der i muligt omfang bør værnes om de nordiske landes bestand af trækfugle, men man finder iøvrigt ikke tilstrækkeligt grundlag for at antage, at den nordiske aktivitet i dette arbejde skulle være utilstrækkelig. For så vidt angår Pariserkonventionen kan udvalget henholde sig til den tidligere afgivne indstilling om det samme spørgsmål (*se Nordiska rådet, 17:e sess., s. 852*).

Udvalget indstiller herefter

- 1) at Nordisk Råd i anledning af medlemsforslaget A 343 vedtager følgende rekommandation:
Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Island og Norge at blive medlem af Den internationale Naturfredningsunion (IUCN) og til regeringerne i Danmark og Finland at stille sig velvilligt til dannelsen af nationale afdelinger af World Wildlife Fund.
- 2) at Nordisk Råd ikke foretager sig videre i anledning af medlemsforslaget A 345 om nordisk deltagelse i Det internationale fuglebeskyttelsesråd.

Helsingfors, den 21. februar 1972

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>I.-C. Björklund (Skdl)</i>	<i>Poul Dam (SF)</i>
<i>Georg C. Ehrnrooth (Sv)</i>	<i>Erling Engan (Sp)</i>	<i>Guri Johannessen (A)</i>
<i>C.-H. Hermansson (vpk)</i>	<i>Allan Hernelius (m)</i>	<i>Tellervo Koivisto (Sd)</i>
<i>Matthias Á. Mathiesen (Sj)</i>	<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>Helge Seip (V)</i>
<i>Knud Thestrup (KF)</i>		
Formand		

Medlemsförslag

om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut

(Väckt av Yngve Holmberg och Sture Palm)

Frågor om mått och vikt har varit föremål för behandling inom Nordiska rådet i olika etapper. I en skrivelse till Nordiska rådet den 7 september 1968 hemställde Nordisk VVS-Forbund att ett nordiskt arbetsutskott måtte tillsättas med uppgift att få SI-systemet allmänt använt snarast möjligt. Den 11 februari 1969 vände sig även Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB) till Nordiska rådet och fäste rådets uppmärksamhet på behovet av en koordinering av tidpunkten för en officiell övergång till SI-systemet i de nordiska länderna. Under 1970 väcktes så ett medlemsförslag i saken (*A 301/e*).

Medlemsförslaget underkastades en omfattande remissbehandling. I sitt betänkande över förslaget konstaterar Nordiska rådets ekonomiska utskott, att detta rönt ett osedvanligt gott mottagande av det helt övervägande antalet remissinstanser, och utgick från att de nordiska regeringarna skulle ställa sig positiva och komma att i sedvanlig ordning utse en gemensam kommitté för att samfällt förbereda de för en övergång till SI-systemet nödiga lagstiftningsåtgärderna i varje land. Vid sessionen i Köpenhamn 1971 antog rådet en rekommendation till de nordiska regeringarna, vari dessa rekommenderas dels att i samarbete genomföra erforderliga ändringar och kompletteringar av gällande lagstiftning i syfte att vid en och samma tidpunkt under 1970-talets första hälft införa måttenheter enligt SI-systemet i de nordiska länderna, dels att i samband därmed även överväga förutsättningarna för vidgat nordiskt samarbete i spörsmål som anknyter till SI-systemets införande (*rek. nr 12/1971*).

Den svenska utredningen om metrologiska enheter, som i ett tidigare betänkande (SOU 1965: 5) rekommenderade införande av SI-systemet, har i februari 1971 avgivit ett ytterligare betänkande, "Mått och vikt" (SOU 1971: 18). I detta behandlas bl. a. organisatoriska problem på det metrologiska området. I ett yttrande från en kommitté inom svenska ingenjörsvetenskapsakademien (IVA), som anlåtats av utredningen, framhålls att de institutioner som i Sverige står till tjänst på det mättekniska området är alltför splittrade och var för sig har alltför begränsade resurser. Följden blir att behov, som kunnat täckas inom landet, i stället måste tillgodoses genom anlåtande av utländska mättekniska anstalter.

Det mättekniska utvecklingsarbetet kräver allt större kapital, allt större specialresurser och ekonomiskt risktagande, varför det enligt IVA-kommittén är nödvändigt att skapa kollektiva resurser härför.

För Sveriges del krävs det enligt IVA-kommittén inte att det tillskapas en central metrologisk anstalt av den storleksordning som finns i USA, Storbritannien eller Västtyskland. Däremot måste en samordning och centralisering av verksamheten hos organ inom olika mättekniska områden komma till stånd. IVA-kommittén rekommenderar att förutsättningarna för en nordisk samverkan på det metrologiska området undersöks.

I detta sammanhang blir organisationen av den allmänna offentliga provningsverksamheten aktuell. För Sveriges del utreddes dess mål, organisation och resurser i samband med en översyn av provningsverksamheten år 1960. Resultaten redovisades i ett betänkande om offentlig provningsverksamhet (SOU 1960: 27). I detta betänkande berördes även frågan om inrättandet av ett svenskt centralt mättekniskt institut. Utredningen fann emellertid att ett sådant institut med hänsyn till såväl bristen på kompetent personal som de stora kostnaderna för ett sådant institut inte skulle kunna inrättas inom den närmaste framtiden. Till denna uppfattning anslöt sig svenska regeringen. I den proposition som avgavs till riksdagen på grundval av sistnämnda betänkande framhölls emellertid, att ansträngningarna att vinna en ur ekonomisk och andra synpunkter värdefull samordning av alla tillgängliga resurser på provningsområdet måste fortsättas med kraft.

Den förut nämnda utredningen om metrologiska enheter föreslår nu i sitt betänkande av 1971 följande organisation. Statens provningsanstalt bör bli central förvaltningsmyndighet i Sverige för metrologiska frågor över huvud taget och även justeringsmyndighet. För att biträda provningsanstalten i denna dess egenskap av justeringsmyndighet skall till anstalten knytas ett rådgivande organ, bestående av företrädare för de olika samhällsintressen som berörs av justeringsverksamheten. Härutöver skall ett metrologiskt råd knytas till den centrala metrologiska förvaltningsmyndigheten med uppgift att överbrygga den nuvarande splittningen inom metrologin och att hålla kontakt med nationella och internationella organ.

Utredningen tar också upp frågans nordiska aspekt. Den konstaterar att man inte heller i de övriga nordiska länderna tillskapat metrologiska centralanstalter. Det synes utredningen inte otänkbart att ett internordiskt samarbete i frågor som hänger samman med sådana anstalters verksamhet skulle kunna ge fördelar, exempelvis genom en fördelning mellan dessa länder av metrologisk verksamhet på vissa områden. Om verksamheten på ett visst område förlades till endast ett av de nordiska länderna o. s. v., skulle Nordens samlade resurser kanske kunna få en omfattning som närmar sig de större ländernas. Utredningen tillstyrker

därför IVA-kommitténs förslag att frågan om gemensam nordisk verksamhet på det metrologiska området undersöks.

De nu anförda synpunkterna understrykes kraftigt i ett yttrande från Chalmers tekniska högskola. Däri pekas på den favör som exempelvis anglosaxisk och tysk exportindustri och forskning har av respektive National Bureau of Standards, National Physical Laboratories och Physikalisch-Technische Bundesanstalt. Även om det stora flertalet nödvändiga kalibreringar och justeringar kan utföras med existerande mätresurser inom Sverige, kan för Sveriges del en central provningsinstitution med möjlighet att utfärda certifikat inom av SI-systemets enhetsdefinitioner givna toleransgränser i längden ej undvaras. Detsamma torde gälla för övriga nordiska länder. Vidare framhålles i yttrandet att begränsade finansiella resurser inom vart och ett av de nordiska länderna torde omöjliggöra uppbyggande av nationella provningsinstitutioner av sådan tyngd att certifikatgivningen får en ur industriell synvinkel önskad effekt. Man vill därför föreslå att officiella kontakter tas på ett tidigt stadium för eventuell utbyggnad av statens provningsanstalt till en nordisk provningsinstitution. En beträffande enhetssystemet likartad lagstiftning underlättar självfallet därvid planeringen av samnordiska insatser inom det metrologiska området. De ekonomiska aspekterna är helt dominerande. Enligt yttrandet från Chalmers tekniska högskola måste den föreslagna lokaliseringen av statens provningsanstalt till Borås — ur internordisk kommunikationssynpunkt — vara ett starkt argument för utbyggnad av denna anstalt till en gemensam nordisk institution.

Tanken på ett gemensamt nordiskt metrologiskt institut framfördes även i ett remissyttrande från Styrelsen för teknisk utveckling i anledning av medlemsförslag (*A 301/e*) om gemensamt nordiskt införande av SI-systemet.

Mot bakgrund av ovanstående kan sägas, att ett införande av SI-systemet i de nordiska länderna logiskt fordrar att också den metrologiska verksamheten i Norden organisatoriskt samordnas. Denna fråga bör snarast upptagas på nordiskt plan till närmare undersökning i och för snabba åtgärder.

Under återopande av det anförda hemställer vi därför,

att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att överväga inrättandet av ett centralt nordiskt mättekniskt institut.

Stockholm i augusti 1971

Yngve Holmberg (m)

Sture Palm (s)

BILAGA 1. Yttranden (se supplementband, s. 717).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut. Medlemsförslaget har behandlats av utskottets niomannakommitté vid möte i Stockholm den 19 januari 1972 samt av utskottet vid dess möte i Stockholm denna dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att överväga inrättandet av ett centralt nordiskt mättekniskt institut.

2. Remissuttranden

Följande myndigheter och organisationer har avgivit yttranden över medlemsförslaget:

Danmark:

Handelsministeriet.
Justervæsenet.
Statsprøveanstalten.
Statens materialprøveråd.
Udvalget for tilsynet med rigsprototyperne.
Dansk Ingeniørforening.

Finland:

Finansministeriet.
Lant- och skogsbruksministeriet.
Handels- och industriministeriet.
Patent- och registerstyrelsen.
Statens tekniska forskningsanstalt.
Tekniska högskolan
Uleåborgs universitet, elektroingenjöravdelningen.
Finlands industriförbund.
Finlands standardiseringsförbund r. f.

Norge:

Departementet for industri og håndverk.
Departementet for handel og skipsfart.
Det norske justervesen, Justerdirektøren.
Norges tekniske høgskole, Arkitektavdelingen.
Norges tekniske høgskole, Bergavdelingen.
Norges tekniske høgskole, Bygningsingeniøravdelingen.

Norges tekniske høgskole, Bygglaboratoriet for materialer og konstruksjoner.

Norges tekniske høgskole, Maskinavdelingen.

Norges tekniske høgskole, Institutt for teknisk fysikk.

Det norske meteorologiske institutt.

Statens teknologiske institutt.

Norges elektriske materiellkontroll (NEMKO).

Norges industriforbund.

Mekaniske verksteders landsforening.

Norges standardiseringsforbund.

Det norske veritas.

Arbeidsutvalg for kalibreringstjeneste.

Sverige:

Mynt- och justeringsverket.

Försvarets forskningsanstalt.

Statens provningsanstalt.

Styrelsen för teknisk utveckling.

Tekniska högskolan i Stockholm, konsistoriet.

Tekniska högskolan i Stockholm, sektionen för teknisk fysik.

Tekniska högskolan i Stockholm, sektionen för lantmåteri.

Tekniska högskolan i Stockholm, sektionen för elektroteknik.

Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA).

Sveriges standardiseringskommission (SIS).

Sveriges industriforbund.

Tekniska nomenklaturcentralen (TNC).

Svenska teknologföreningen.

Flertalet av remissinstanserna ställer sig positiva till en samordning av den metrologiska verksamheten i Norden. Skilda uppfattningar framträder dock när det gäller såväl formen för detta samarbete som organisationen av ett eventuellt nordiskt mättekniskt institut.

Handelsministeriet i Danmark, som i ärendet hört närmast berörda organ finner det lämpligt att det nordiska mättekniska samarbetet utbyggs men anser att man, innan man kan ta ställning till en ändring av den organisatoriska uppbyggnaden av detta samarbete, bör företa en noggrann undersökning bl. a. om existerande institutioner och laboratorier samt näringslivet och konsumenternas behov av direkt tillgång till mättekniskt bistånd och i vilken omfattning detta kan tillmötesgå genom mätteknisk verksamhet i annat nordiskt land. *Dansk Ingenjörforening* har inget att anföra i anledning av medlemsförslaget.

Finansministeriet i Finland meddelar att man i Finland planerar att inrätta en statlig teknisk besiktninganstalt. Senare har man för avsikt att i denna inlemma lantmåteristyrelsens justeringsbyrå som för närvarande handlägger internationella överenskommelser som hänförs sig till metrologin. Då kommittéarbetet angående anstaltens uppgifter och organisation ännu inte påbörjats anser man sig tills vidare tvungen att sköta de uppgifter som föreslagits bli överförda till det gemensamma nordiska mättekniska institutet inom justeringsverket. *Handels- och in-*

dustriministeriet i Finland anser det varken behövt eller möjligt att för närvarande inrätta ett mättekniskt institut i enlighet med medlemsförslaget. I likhet med finansministeriet hänvisar man till den omorganisation som pågår i Finland på området.

Flera av de finska remissorgan, som ställt sig positiva till inrättandet av ett nordiskt mättekniskt institut, förordar en ordning med ett organisatoriskt koncentrerat institut men där verksamheten fördelas mellan de i samarbetet deltagande staterna. *Statens tekniska forskningsanstalt* i Finland stöder förslaget med hänvisning till det rådande behovet av kalibrering och mätnormaler. Redan nu befintliga nationella institutioner bör dock bevaras och vidareutvecklas. Institutet bör vara organisatoriskt koncentrerat men verksamheten fördelad mellan de olika medlemsstaterna i verksamhetsområden så att varje stat skulle grundlägga ett mättekniskt institut för att ombesörja sin del av verksamheten. *Uleåborgs universitet, elektroingenjörssavdelningen* är positiva till en centraliserad metrologisk organisation. För att utvecklingen inom branschen skall kunna säkerställas i samtliga nordiska länder föreslås att verksamheten fördelas mellan de olika länderna så att varje land sköter om ett område på hög nivå. *Finlands standardiseringsförbund* understöder inrättandet av ett samnordiskt mättekniskt institut så att det uppdelas i skilda avdelningar.

Patent- och registerstyrelsen i Finland anser att man som en logisk följd av SI-systemets införande borde koordinera den metrologiska verksamheten i de nordiska länderna samt att koordineringsfrågan borde undersökas på nordisk bas.

Tekniska högskolan i Finland, anser att innan man tar ställning till förslaget bör en undersökning göras angående de mättekniska resurserna och behovet av mätningar som överstiger lokala möjligheter. Att införandet av SI-systemet i de nordiska länderna skulle fordra en samordning av den metrologiska verksamheten anser man inte vara fallet eftersom behovet av precisionsmätningar inte är beroende av vilka enheter man väljer.

Finlands industriförbund ansluter sig till förslaget med den motivering som anförts av initiativtagarna. *Lantbruks- och skogsbruksministeriet* i Finland har inget att anföra i anledning av medlemsförslaget. Av de norska remissvaren framgår att det i Norge pågår utredning på området i syfte att få till stånd ett centralt koordineringsorgan efter brittiskt mönster. Flertalet remissorgan pekar på behovet av ytterligare utredningar innan man tar slutgiltig ställning till förslaget.

Enligt *Departementet for industri- og håndverk* i Norge behövs ytterligare utredningar innan man kan ta ställning till förslaget. *Departementet for handel- og skipsfart* i Norge finner det svårt att i nuvarande läge, då förhandlingar pågår med EEC, ta ställning till förslaget. Även detta departementet förordar ytterligare utredningar bl. a. angående institutets tekniska omfång, dess resurser och organisation.

Det norske justervesen, Justerdirektøren hänvisar till de undersökningar som gjorts av en norsk expertgrupp angående kalibreringsbehovet och kalibreringsresurserna inom norsk industri och forskning. Arbetsgruppen fann att man i Norge skulle ha stor nytta av att inrätta ett koordineringsorgan av den typ som finns i Storbritannien genom British Calibration Service. Då man i dag inte vet om Norge kommer med i EEC anser man sig behöva ytterligare redogörelser för det föreslagna institutets fackliga begränsning, dess ekonomi och organisation.

Norges tekniske høyskole, Bygglaboratoriet for materialer og konstruksjoner uttalar att byggfacken i Norge har små metrologiska problem. Införandet av SI-enheter medför inga problem då det är väl förberett. I anledning av detta har man ingenting att anföra mot upprättandet av ett nordiskt mättekniskt institut. Ett nordiskt samarbete på det metrologiska området är önskvärt även om SI-systemets införande är ett svagt argument härför. *Norges tekniske høyskole, Byggningsingeniøravdelingen* instämmer i dessa synpunkter. *Norges tekniske høyskole, Maskinavdelingen* finner att man inte bör ta ställning till frågan, förrän den grundligt behandlats på nationellt plan.

Norges tekniske høyskole, Institutt for teknisk fysikk påpekar vikten av att det inrättas centrala organ som dels är arbetande institutioner, dels ett koordineringsorgan för samarbetet mellan de enskilda institutionerna som finns i landet. Det skulle då vara naturligt att etablera ett nordiskt samarbete mellan varje lands centrala institutioner. Detta skulle kunna genomföras utan alltför stora kostnader. En effektiv samordning av resurserna behöver inte innebära att en övervägande del av verksamheten samlas på ett och samma ställe. Institutet föreslår att en internordisk kommitté utses med uppgift att undersöka de fackliga organisationsmässiga, ekonomiska och geografiska sidorna av ett mättekniskt institut.

Det norske meteorologiske institutt finner det önskvärt med en form av koordinering och information beträffande mätning men ställer sig tvivlande till nyttan av ett centralt nordiskt institut som eventuellt skall överta och göra de nationella organ som redan existerar överflödiga.

Statens teknologiske institutt i Norge hänvisar till de nationella utredningar som pågår med syfte att få till stånd en koordinering av existerande resurser. Institutet anser sig inte för sin verksamhet vara i behov av ett nordiskt mättekniskt institut.

Norges elektriske materiellkontroll ställer sig inte avvisande till tanken på att upprätta ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut men man vill inte ta slutgiltig ställning till frågan innan det föreligger närmare utredningar om bl. a. vilka ekonomiska konsekvenser upprättandet av ett dylikt institut skulle föra med sig.

Det är föga som talar för att norsk verkstadsindustri skulle vara

betjänt av upprättandet av ett större och kostbart gemensamt nordiskt institut anser *Mekaniske verksteders landsforening, Norges industriforening* ansluter sig till denna uppfattning. Så länge utredningar saknas om förslagets inverkan på redan existerande nationella organ måste man avråda från att ta ställning till detsamma anser *Det norske veritas*. Man finner det inte ändamålsenligt att samla alla uppgifter inom ett enda mättekniskt institut. Specialinstitut som är geografiskt spridda synes mera lämpligt. Målet bör vara att organisera ett förpliktande samarbete mellan dessa institutioner. *Arbeidsutvalg for kalibreringstjeneste* i Norge framför liknande synpunkter. En lösning där centrala nationella organ upprättas och där samarbete i Norden sker mellan dessa är att föredra framför ett centralt nordiskt institut, där all verksamhet koncentreras. Man vill dock inte ta ställning till förslaget förrän ytterligare utredningar har gjorts om det föreslagna institutets inverkan på de nationella organen.

Norges tekniske høyskole, Arkitektavdelingen och Bergavdelingen samt *Norges standardiseringsforbund* har inget att anföra i anledning av medlemsförslaget.

Flera av de svenska remissinstanserna är tveksamma gentemot inrättandet av ett centralt nordiskt mättekniskt institut. *Mynt- och justeringsverket* i Sverige påpekar att frågan om en centralisering eller samordning av de mättekniska resurserna inom landet behandlats i flera olika sammanhang de senaste åren. I en inom inrikesdepartementet upprättad promemoria föreslås att ett mätcentrum förlägges till statens provningsanstalt och att detta mätcentrum skall samarbeta med andra mättekniska laboratorier inom landet. Verket anser att detta samarbete kan utsträckas inom hela Norden utan att man behöver samla de avancerade mättekniska resurserna till en plats. Frågan om ett nordiskt mättekniskt institut är väl värd att övervägas men den bör inte fördröja genomförandet av de förslag som framlagts om samordningen av metrologien inom Sverige.

Försvarets forskningsanstalt är positiv till tanken på ett närmare nordiskt samarbete men finner det inte styrkt att ett centralt nordiskt mättekniskt institut skulle vara den lämpligaste formen härför. Innan ställningstagande kan göras beträffande organisationsformen och lokaliseringen borde en utredning företagas angående de förefintliga behoven samt ansvarsfördelningen för deras tillgodoseende analyseras.

Statens provningsanstalt bedömer det vara önskvärt med ett nordiskt samarbete på det metrologiska området. Ett sådant samarbete skulle underlättas om det inom varje land fanns en särskild instans som fått sig tilldelad ansvaret för att nationellt samordna de allmänna och legala metrologiska frågorna och som därigenom skulle lämpa sig som inter-nordisk kontaktinstans. Statens provningsanstalt tillstyrker dock att man genom en utredning preciserar ett förslag till centralt nordiskt

mättekniskt institut. Liknande synpunkter framförs av *Styrelsen för teknisk utveckling*, som är positiv till ett samarbete på området. Om varje land hade en instans med nationellt samordningsansvar som samtidigt kunde utgöra kontaktinstans internordiskt kunde ett centralt nordiskt mättekniskt institut vidare bearbetas inom ramen för detta samarbete.

Tekniska högskolan i Stockholm, konsistoriet har inhämtat yttrande från sektionerna för teknisk fysik, lantmåteri samt elektroteknik. *Sektionen för teknisk fysik* finner förslaget intressant men anser att resultatet av de utredningar som förekommer inom landet bl. a. rörande provningsanstaltens omorganisation bör avvaktas innan slutligt ställningstagande göres. *Sektionen för lantmätare* förordar en samordning inom de nordiska länderna av den rent metrologiska verksamheten. En utbyggnad av statens provningsanstalt till ett nordiskt institut för provning och mätteknik kan också vara ett sätt att förstärka provningsresurserna menar man. En viss decentraliserad verksamhet måste man dock fortsättningsvis räkna med. För mätteknik i övrigt förefaller inrättandet av ett gemensamt nordiskt institut tveksamt. Utvecklingen befordras bättre av samarbete mellan decentraliserade verksamheter. *Sektionen för elektroteknik* ställer sig positiv till förslaget. Inom det metrologiska området är behovet av ett centrum med myndighetsstatus mycket stort. För att ett dylikt centrum skall få tillräckligt stora resurser borde ett sådant centrum vara gemensamt för de nordiska länderna.

Ingenjörsvetenskapsakademien i Sverige tillstyrker förslaget om att överväga ett nordiskt samarbete på det instrument- och mättekniska området och att man därvid även beaktar möjligheten att inrätta ett centralt mättekniskt institut. Ur teknisk och vetenskaplig synpunkt bör det vara möjligt att etablera en nordisk samverkan på det mättekniska området. Ett eventuellt instituts organisation och arbetssätt måste anpassas till det på nordisk bas samlade behovet av dess tjänster. En tänkbar form kan visa sig vara ett decentraliserat institut, där man har en gemensam kärna med ett nät av fristående institutioner. Tillstyrker förslaget gör även *Tekniska nomenklaturcentralen*, som anser att gemensamma nordiska insatser på det terminologiska området underlättar förmedling av kunskaper och fakta.

Sveriges standardiseringskommission och *Sveriges industriförbund* är i princip positiva till förslaget. SIS anser sig dock inte för närvarande kunna bedöma om man också bör ta steget till inrättande av ett nordiskt institut. Sveriges industriförbund förordar ytterligare utredningar då man i medlemsförslaget inte tar ställning till samarbetets organisatoriska form.

Svenska teknologföreningen anser att den organisatoriska samordningen av metrologisk verksamhet bör närmare undersökas. Föreningen ser det som angeläget att man förenar fördelen att inom Norden kunna

utveckla och ha tillgång till avancerade mätresurser med fördelen att inom respektive land kunna anlita lokala men mindre avancerade resurser för frekventa behov.

3. Utskottet

Föreliggande medlemsförslag utgör en uppföljning av rådets rekommendation nr 12/1971 angående införande av SI-systemet i vilken de nordiska länderna rekommenderas att i samarbete genomföra erforderliga ändringar och komplettering av gällande lagstiftning i syfte att vid en och samma tidpunkt under 1970-talets första hälft införa måttenheter enligt SI-systemet samt att i samband därmed även överväga förutsättningarna för vidgat nordiskt samarbete i spörsmål som anknyter till SI-systemets införande.

Nämnda medlemsförslag rönt ett osedvanligt gott mottagande av det helt övervägande antalet remissinstanser. Vid remissbehandlingen av förslaget pekade ett antal remissinstanser på olika fördelar som kunde uppnås genom nordiskt samarbete beträffande åtgärder i anknytning till förslaget, bl. a. vad gäller fortsatt nordiskt samarbete i fråga om måttssystemets utveckling och införande och nordiskt samgående i fråga om bearbetning av andra, allmänna metrologiska spörsmål. Särskilt intressant syntes utskottet uppslaget vara att överväga upprättandet av ett gemensamt nordiskt metrologiskt institut och utskottet uttalade att detta spörsmål närmare borde utredas av sakkunniga i samband med förberedelserna för SI-systemets införande. Vidare må nämnas vad som uttalats om värdet av att man i de nordiska länderna söker i så hög grad som möjligt språkligt samstämma benämningarna på enheter m. m. Liknande synpunkter har även framkommit i det nya remissmaterialet.

Flertalet av de remissinstanser som behandlat det nu föreliggande medlemsförslaget ställer sig positiva till en samordning av den metrologiska verksamheten i Norden. Skilda uppfattningar framträder dock när det gäller formen för detta samarbete och organisationen av ett eventuellt nordiskt mättekniskt institut. Ett genomgående drag hos flertalet är att peka på behovet av ytterligare utredningar innan man tar slutgiltig ställning till förslaget. Vissa norska remissinstanser finner det svårt att i nuvarande läge, då förhandlingar pågår med EC, ta ställning till förslaget. Något formligt samband föreligger dock ej mellan dessa två spörsmål. Vanligast är dock att man förordar ytterligare utredningar bl. a. angående institutets tekniska omfång, dess resurser och organisation, samt vilka ekonomiska konsekvenser upprättandet av ett dylikt institut skulle föra med sig. Bland remissinstanserna finns både sådana som ställer sig tveksamma och inte finner det styrkt att ett centralt nordiskt mättekniskt institut skulle vara lämpligaste formen och sådana

som tillstyrker att man genom en utredning preciserar ett förslag till centralt nordiskt mättekniskt institut.

Utskottet finner sålunda, att den helt övervägande delen av remissinstanserna tillstyrker att den organisatoriska samordningen av metrologisk verksamhet närmare undersöks, vilket utskottet anser naturligt i ett spörsmål av denna räckvidd och komplexitet.

Ett stort antal av de remissinstanser som närmare gått in på frågan om den organisatoriska modellen för ett mättekniskt institut på nordiskt plan har uttalat att en tänkbar form kan visa sig vara ett decentraliserat institut, där man har en gemensam kärna med ett nät av fristående institutioner. Från flera håll hävdas att befintliga nationella institutioner bör bevaras och vidareutvecklas. Ett nordiskt institut kan enligt denna uppfattning vara organisatoriskt koncentrerat men verksamheten uppdelad mellan de olika länderna. Varje land skulle således bibehålla ett mättekniskt institut. De avancerade mättekniska resurserna behöver sålunda ej nödvändigtvis samlas till en plats.

Utskottet anser det mot bakgrund av ovanstående styrkt att behov föreligger av en närmare utredning om organisationen av det nordiska samarbetet på det mättekniska området. Samtidigt konstaterar utskottet att mycket olika uppfattningar råder om den form av organisation av samarbetet som kan synas vara den mest lämpade, och att medlemsförslagets tanke på ett centralt nordiskt mättekniskt institut ej har fått någon större anslutning i den meningen att det skulle innebära en sammanföring av alla mättekniska resurser till ett ställe. Utskottet finner å andra sidan starka skäl tala för en organisationsform som tillmötesgår både behovet av en samordning av de mättekniska resurserna i Norden och behovet av bibehållande av tillfredsställande resurser inom varje enskilt land för lokala behov. En sådan form kan vara en decentraliserad modell av slag som ovan antytts.

Utskottet föreslår därför, att Nordiska rådet måtte antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta närmare utreda lämpliga former för nordisk samverkan på det mättekniska området i syfte att stärka detta samarbete.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i>	<i>Jóhann Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
Förman		
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>
<i>Eric Krönmark (m)</i>	<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>
<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>	<i>Kristoffer Rein (Kr.F.)</i>
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

Medlemsförslag

om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

(Väckt av Eric Carlsson, Svend Haugaard, Sven Mellqvist och Pertti Salolainen)

Behovet av ökat internationellt skydd för de migrerande fåglarna har observerats på olika håll. Sålunda höll Internationella fågelskyddsrådet (ICBP) sin femtonde världskonferens i Holland mellan 6 och 11 september 1970 med representanter för ett stort antal länder. Från de nordiska länderna deltog företrädare för Danmark, Island och Sverige. Konferensen antog enhälligt ett antal resolutioner och rekommendationer riktade till regeringar och internationella organ i syfte att stärka fågelskyddet.

Förutom de rekommendationer som avsåg bevarande av vissa fågelarter, särskilt rovfåglar, antogs ett antal som behandlar mer generella frågor, t. ex. pesticider. Konferensen uppmanade enträget alla regeringar som inte redan har gjort så bl. a. att förbjuda tillverkning, försäljning och användning av beständiga eller anrikbara pesticider och att uppmuntra ersättandet av dem med nedbrytbara och mer selektiva föreningar och att säkerställa att pesticidernas verkningar fortlöpande kontrolleras och utforskas. Vidare rekommenderade konferensen Förenta Nationerna att anbefalla sina organ att utföra erforderliga biologiska undersökningar av de skadliga verkningar pesticider och herbicider förorsakar naturen på lång sikt, innan användning av dem rekommenderas eller finansieras, och att uppgöra ett handlingsprogram och vidta praktiska åtgärder beträffande pesticider.

Den av Nordiska rådet tidigare behandlade frågan om skydd för flyttfåglar togs upp av konferensen. Den uppmärksammade bl. a. att massfångst av fåglar under deras passage genom sydvästra Frankrike påverkar de bestånd, som häckar i många europeiska länder, och uppmanade den franska regeringen att vidtaga alla tänkbara åtgärder för att effektivt och med minsta möjliga dröjsmål förbjuda fångst av små flyttfåglar i Aquitaine under deras höstflyttning.

Konferensen noterade även att stora mängder flyttfåglar, som är skyddade i de flesta europeiska länder, passerar Malta och att många av dem där dödas eller fångas i nät eller snaror utan åtskillnad. Konferensen uppmanade Maltas regering att tillse att denna verksamhet

strängt kontrolleras genom ändamålsenliga och verksamma fågelskyddslagar samt att företaga en översyn av sin nuvarande lagstiftning. Härjämte påyrkade konferensen avsättande av fågelreservat, vilka kan erbjuda flyttfåglarna en fristad och ge Maltas befolkning goda möjligheter att lära sig värdesätta fåglar i deras naturliga miljö.

Vidare uppmanade konferensen regeringarna i alla länder att förbjuda import, export, transport eller återutförande av levande fåglar liksom av skinn eller andra delar av fåglar, som hör till arter eller underarter som ej får samlas i deras hemland eller exporteras från dessa. Detsamma skall gälla fåglar, vilkas möjligheter att överleva i vilt tillstånd är hotade till följd av nyligen skedd eller väntad förstörelse av häckningsområden eller andra livsbetingelser eller av verksamheter som är skadliga för upprätthållandet av ett tillräckligt viltbestånd. Samlande, import, export, transport eller återutförande bör dock vara tillåtet, om det sker på ett tillfredsställande reglerat sätt eller på uppdrag av legitima vetenskapliga institutioner och zoologiska trädgårdar, förutsatt att åtgärden är påkallad för vetenskapliga ändamål eller i undervisnings-syfte och den ej skadar viltbestånden eller att åtgärden vidtages i otvetydig avsikt att förstärka den häckande stammen eller återinplantera en sådan.

Regeringarna uppmanades även förbjuda samlandet av vilda fåglars ägg och att icke längre ge tillstånd till insamling av ägg av vilda fåglar för privata samlingar utan endast i samband med regelrätt forskning och vetenskapliga projekt.

Frågan om skydd för flyttfåglar upptogs vid 1969 års session i Nordiska rådet i ett medlemsförslag (*A 188/j*), där behovet av gemensamma åtgärder till skydd av flyttfåglar utanför Norden framhölls. Förslaget ledde ej till någon rekommendation från rådet, men under behandlingen av saken konstaterade man att alla nordiska länder hade samma negativa inställning till den i medelhavsområdet vanliga massfångsten av småfåglar. En relativt stor minoritet av de i omröstningen deltagande rådsmedlemmarna ville dock gå längre. De hänvisade till att bland intresserade myndigheter och organisationer enighet rådde om att ett gemensamt nordiskt uppträdande gentemot de länder, där fångst av flyttfåglar var tillåten, skulle vara värdefullt och kunna bidra till förbud mot sådan fångst. Dessa rådsmedlemmar ville därför att de nordiska regeringarna skulle rekommenderas att ta initiativ i denna riktning.

Vidare kan antecknas att 1950 års Pariskonvention om skydd för småfåglar blott ratificerats av Island och Sverige av de nordiska länderna. Dessa bör alla godtaga denna internationella överenskommelse.

Sedan 1969, då saken senast behandlades i rådet, har avlivandet av flyttfåglar i olika europeiska länder fortsatt. Det är i detta läge angeläget att de nordiska länderna samfällt ger till känna en mening i denna sak. För att resultat skall uppnås bör frågan upptas på bred grundval.

Internationella fågelskyddsrådet kan vara ett lämpligt forum härför, och de nordiska länderna bör engagera sig i dess arbete.

Inför 1972 års stora FN-miljövårdskonferens i Stockholm bör de nordiska länderna göra en gemensam insats till skydd för fågelbeståndet. I det föregående har anvisats olika vägar härvidlag.

Under hänvisning till vad vi här anfört får vi därför hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera Nordiska ministerrådet att låta vidtaga gemensamma åtgärder för att skydda det nordiska beståndet av flyttfåglar, bl. a. genom att främja ett aktivt nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet och medverka till att alla nordiska länder ratificerar 1950 års konvention om skydd för småfåglar.

Stockholm, Köbenhavn och Helsingfors den 14 september 1971

Eric Carlsson (c)

Svend Haugaard (RV)

Sven Mellqvist (s)

Pertti Salolainen (Kok)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 751).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över medlemsförslag A 343/j om deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund och medlemsförslag A 345/j om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

(Se Sak A 343/j: Bilaga 2)

Medlemsförslag

om inrättandet av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete

(Väckt av *Anders Aune, Yngve Holmberg, Lars Lindeman och Sture Palm*)

Till Nordiska rådet inkommer med regelbundna mellanrum förfrågningar eller förslag från organisationer och enskilda som gäller ekonomiskt understöd till olika former av nordisk verksamhet. I ett stort antal fall, som berör kulturområdet i vidsträckt bemärkelse, kan Nordiska rådet hänvisa vederbörande till att ansöka om bidrag ur Nordiska kulturfonden.

När det gäller anslagsfrågor, som har anknytning till områdena för tekniskt och industriellt samarbete, saknas på enstaka undantagsfall när sådana bidragsmöjligheter. Hithörande ärenden gäller spörsmål av vitt skild natur. Ett ofta förekommande fall är att t. ex. en branschorganisation eller intresseförening bedriver någon form av samnordisk verksamhet, för vilken av olika skäl huvudmännen icke kan påtaga sig alla kostnaderna. Stundom kan det gälla någon enstaka manifestation, där viss kostnadstäckning utifrån är erforderlig. Statliga myndigheter befinner sig ej sällan i kretsen av dem, som gör sådana förfrågningar.

Hittills har Nordiska rådet i ett icke obetydligt antal fall, då saken i synnerlig grad ansetts förtjäna stöd, genom en rekommendation sökt främja ett eftersträfvansvärt nordiskt samarbete och skaffa det nödiga bidrag. Detta förfarings sätt innebär att för varje särskilt fall en omständlig procedur sättes i gång. Metoden är också ur flera andra synpunkter icke en idealisk form för behandling av denna typ av spörsmål. Nordiska rådet saknar självt expertis för att bedöma de olika förslagens halt, och endast genom en omfattande remissbehandling kan underlag för en bedömning erhållas. Förfarings sättet är onödigt tungrott, och det ger icke heller reellt underlag för en avvägning och prioritering mellan olika konkurrerande anspråk. I och med att det nordiska samarbetet fått fastare organisatorisk utformning genom Nordiska ministerrådets tillkomst och Nordiska rådet ej längre är det enda generella nordiska samarbetsorganet, förefaller det också oegentligt att Nordiska rådet sysselsätter sig med enstaka ärenden av en typ som nationellt skulle ha behandlats som ett förvaltningsmässigt rutinärende. Verksamheten inom Nordiska rådet bör begränsas till spörsmål som har mer principiell betydelse. En förutsättning härför är emellertid att det finns nordiska organ som är ägnade att behandla denna typ av ärenden.

Erfarenheterna inom Nordiska rådet pekar i den riktningen att det skulle vara fördelaktigt om det funnes en generell nordisk instans dit detta slags framställningar kunde hänvisas. Det är här icke fråga om nordiska investeringsfonder, varom tidigare talats. Det gäller något mycket blygsammare. Fonden skulle understödja sådant utvecklingsarbete som skulle förbättra förutsättningarna för den nordiska samhandelns utveckling t. ex. i form av gemensam provnings- och standardiseringsverksamhet och utarbetande av gemensamma industriella normer.

I det läge som nu avtecknar sig beträffande de nordiska ländernas skilda anknytningsformer vad gäller Gemensamma marknaden råder en vidsträckt enighet om att de möjligheter till fortsatt och vidgat nordiskt samarbete som existerar skall utnyttjas. Trots denna principiella enighet kan det emellertid synas föreliggande svårigheter att klart utpeka vad som kan göras för att konkretisera dessa önsknings. Den här framförda tanken, som syftar till att snabbare få fram de begränsade men nödvändiga medel som normarbete etc. fordrar, är avsett som ett konkret bidrag till denna debatt. Vi är väl medvetna om att det statsfinansiella läget i de nordiska länderna för närvarande inte medger nya kostnadskrävande projekt. Den fond, som här föreslås, skulle emellertid kunna startas i tämligen blygsam omfattning för att vidare utvecklas i ljuset av erfarenheterna och föreliggande behov. Det väsentliga är ej projektets omfattning i början utan det principiellt viktiga är att man beslutar upprätta ett organ av här angivet slag.

Vi föreslår således upprättandet av en fond med syfte att främja nordiskt samarbete på de tekniska och industriella områdena. Fondens ändamål bör ej begränsas alltför snävt utan anges i generella ordalag eventuellt med exempel som visar fondens inriktning. I praktiken får det ankomma på fondens styrelse att praktiskt uppdraga riktlinjer för dess insatser. Organisatoriskt bör fonden vara underställd Nordiska ministerrådet, som bör utse styrelsen. I denna bör ingå, förutom representanter för berörda ministerier/departement, medlemmar utsedda på förslag av Nordforsk och av de nordiska industriförbunden. Två nordiska parlamentariker med insikter i här berörda ämnesområden bör utpekas av Nordiska rådet.

Med anledning av vad här ovan anförts föreslår vi,

att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att inrätta en nordisk fond för främjande av teknisk och industriell utveckling och samarbete.

Oslo, Stockholm och Helsingfors den 22 oktober 1971

Anders Aune (A)

Yngve Holmberg (m)

Lars Lindeman (Sd)

Sture Palm (s)

BILAGA 1, Yttranden (se supplementband, s. 769).

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om inrättande av en nordisk fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete. Medlemsförslaget har behandlats av utskottets niomannakommitté vid möte i Stockholm den 19 januari 1972 samt av utskottet vid dess möte i Stockholm denna dag.

1. Inledning

I medlemsförslaget hemställs att Nordiska rådet måtte rekommendera Nordiska ministerrådet att inrätta en nordisk fond för främjande av teknisk och industriell utveckling och samarbete.

2. Remissyttrandena

Yttrande över medlemsförslaget har avgivits av följande myndigheter och organisationer:

Nordforsk.

Danmark:

Industriraadet.

Finland:

Handels- och industriministeriet.

Patent- och registerstyrelsen.

Tekniska högskolan.

Finlands industriförbund.

Finlands standardiseringsförbund r.f.

Stiftelsen för teknikens främjande.

Norge:

Finans- og tolldepartementet.

Departementet for industri og håndverk.

Departementet for handel og skipsfart.

Norges industriforbund.

Norske håndverks- og industribedrifters forbund.

Norges standardiseringsforbund.

Sverige:

Kommerskollegium.

Styrelsen för teknisk utveckling.

Sveriges riksbank.

Sveriges standardiseringskommission (SIS).

Sveriges industriförbund.

Sveriges mekanförbund.

Samtliga remissinstanser är positiva till nordiskt samarbete på det tekniska och industriella området. Ett antal remissinstanser stöder medlemsförslaget i dess föreliggande form, andra åter ställer sig icke avvisande men förordar antingen ytterligare överväganden eller att de påtalade behoven täckes i andra former. Flera remissinstanser framhåller att ett samarbete i enlighet med medlemsförslagets intentioner till en del redan existerar, bl. a. inom Nordforsks ram.

Medlemsförslaget tillstyrkes av *patent- och registerstyrelsen, tekniska högskolan, Finlands standardiseringsförbund*, samtliga i Finland, *Norske håndverks- og industribedrifters forbund, Norges standardiseringsförbund, Sveriges standardiseringskommission* och *Sveriges mekanförbund*.

Finlands industriförbund understöder förslaget under förutsättning att tillräckligt samarbete kommer till stånd mellan Nordforsk och fonden så att dubbelarbete undviks.

Styrelsen för teknisk utveckling i Sverige anser att en utveckling av det nordiska samarbetet vad gäller teknisk forskning och dess praktiska tillämpningar är angelägen. Det är härvid av vikt att samarbetet inte bara får adekvata ekonomiska resurser utan även en organisatorisk form som främjar och underlättar uppnåendet av angelägna målsättningar. I jämförelse med den utveckling som skett inom det allmänna kulturella området bör man även för detta område etablera en struktur med formaliserad anknytning både till Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet. Om denna skall få formen av en fond med särskild styrelse eller snarare bygga på ett existerande organ som Nordforsk, erfordrar närmare överväganden anser Styrelsen. En tänkbar modell vore att man till Nordiska ministerrådets förfogande ställde ekonomiska resurser av den storleksordning som erfordras för meningsfulla insatser inom området. Genom beslut av ministerrådet skulle dessa resurser kunna användas för genomförande av planer som läggs fram av exempelvis Nordforsk. Styrelsen finner således att medlemsförslaget berör en för det nordiska samarbetet väsentlig fråga, men att de praktiska åtgärderna som skisserats i förslaget kräver ytterligare utredning innan de kan bli föremål för beslut.

Stiftelsen för teknikens främjande i Finland anser idén om inrättandet av den föreslagna fonden i princip värd att understödjas men förordar först en mera detaljerad utredning om fonden.

Handelsdepartementet i Norge, med instämmande av *Industridepartementet*, anser att medlemsförslaget väl ägnar sig för närmare överväganden i den nya ämbetsmannakommittén för ekonomiskt samarbete.

Kommerskollegium i Sverige anser att ett fördjupat nordiskt samarbete i hithörande frågor särskilt rörande säkerhets-, standardiserings- och normeringsfrågor är önskvärt. Kollegiet förordar dock en föregående utredning av Nordiska ministerrådet.

Industriraadet i Danmark har på vissa betingelser intet att erinra mot

inrättandet av den föreslagna fonden men befarar att den kan ytterligare öka kontaktproblemen mellan industrin och den statsunderstödda forskningen. I likhet med *handels- och industriministeriet* i Finland, *Sveriges riksbank*, *Norges industriförbund* och *Sveriges industriförbund* anser man därför att ett intensifierat främjande av nordiskt tekniskt och industriellt samarbete skulle kunna utvecklas inom ramen för Nordforsk. Skulle Nordforsk sakna tillräckliga medel för att påtaga sig dessa uppgifter vore det bättre att ge denna institution ökade resurser än att skapa en ny fond vars verksamhet delvis skulle sammanfalla med Nordforsks.

Inte heller *Nordforsk* ansluter sig helt till förslaget, då man anser att en viss del av förslagets intentioner uppfylles genom dess egen verksamhet.

3. Utskottet

Grundtanken i medlemsförslaget att nordiskt samarbete på det tekniska och industriella området bör främjas och stödjas ekonomiskt har vunnit anslutning i flertalet remissyttranden. När det gäller de lämpligaste formerna härför går emellertid åsikterna isär. De remissinstanser som uttalat sig mycket positivt för medlemsförslaget är emellertid enligt utskottets mening av sådan betydelse i förevarande sammanhang att deras inställning inte kan förbigås då denna under alla omständigheter synes visa det berättigade i medlemsförslaget.

Ett antal remissinstanser har framhållit att den föreslagna fondens syften redan delvis täcks genom Nordforsks fond respektive skulle kunna täckas därigenom genom en utvidgning av Nordforsks mandat.

Utän tvivel är denna synpunkt värd beaktande då det ej ligger i det nordiska samarbetets intresse att åstadkomma dubbleringar. Denna synpunkt är också till en del beaktad redan i medlemsförslaget som förutsatt en nära anknytning till Nordforsk genom representation i fondens styrelse. Flera remissinstanser har särskilt uttalat sig för medlemsförslagets syfte att främja bl. a. standardiseringssamarbetet ekonomiskt, vilket till synes skulle fordra en väsentlig utvidgning av Nordforsks mandat. Det ligger emellertid ej inom ramen för utskottets möjligheter att utreda i vad mån medlemsförslagets syften låter sig rymmas inom en utvidgad ram för Nordforsks verksamhet. Såsom antytts i nämnda remissyttranden bör detta spørsmål övervägas vidare närmast genom Nordiska ministerrådets försorg.

Utskottet har i detta sammanhang särskilt fäst sig vid vad som uttalas i yttrandet från Styrelsen för teknisk utveckling i Sverige, en av medlemsorganisationerna i Nordforsk, vars tankegångar nära ansluter sig till medlemsförslagets.

Utskottet anser således att fastställandet av formerna för genomförandet av medlemsförslagets intentioner bör överlätas till Nordiska ministerrådet men att utskottet vill ställa sig bakom medlemsförslaget.

Detta intentioner synes också ligga väl i linje med det mandat som Nordiska ministerrådet uppdragit åt den nyupprättande ämbetsmannakommittén för nordiskt ekonomiskt samarbete.

Oavsett vilken form man till slut stannar inför förutsätter utskottet dock att Nordforsks hittillsvarande verksamhet, som utskottet anser vara särdeles värdefull, ej påverkas negativt.

Under återopande av vad som ovan anförts får utskottet föreslå,

att Nordiska rådet ville antaga följande rekommendation:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ekonomiskt främja nordiskt tekniskt och industriellt samarbete antingen genom inrättandet av en särskild nordisk fond eller genom att verka för en utvidgning av Nordforsks mandat och resurser.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Anue (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i>	<i>Jóhan Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
Förman		
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>
<i>Eric Krönmark (m)</i>	<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>
<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>	<i>Kristoffer Rein (Kr. F.)</i>
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

BILAGA 3, Skrivelse till Nordiska rådet från Ingenjörsvetenskapsakademiens kran- och hisskommission rörande Nordiska gruppen för lyftdonsbestämmelser (NGL) (se supplementband, s. 783).

BILAGA 4, I efterhand inkommet yttrande (se supplementband, s. 788).

Medlemsförslag

om förarskydd vid trafikförsäkring

(Väckt av Svend Horn, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist och Pekka Tarjanne)

Den växande motorismen, de förbättrade bilfärjeförbindelserna och människornas ökade möjligheter att företa resor har på ett explosionsartat sätt ökat biltrafiken mellan de nordiska länderna. På sextiotalet mer än fördubblades personbilstrafiken över Öresund och uppgick år 1970 till c:a 1 350 000 fordon. Mellan Sverige och Finland har trafikökningen procentuellt varit större som en följd av de mycket snabbt utvecklade färjeförbindelserna mellan dessa två länder.

En oundgänglig konsekvens av den ökade personbilstrafiken mellan de nordiska länderna har också varit en kraftig ökning av antalet trafikolycksfall, tyvärr också sådana med allvarliga personskador eller dödlig utgång som följd. Enligt gällande överenskommelser mellan de nordiska ländernas trafikförsäkringsföreningar gäller en i ett nordiskt land tecknad trafikförsäkring utan vidare inom hela det nordiska trafikförsäkringsområdet, som omfattar Danmark, Finland, Norge och Sverige. Bevis över trafikförsäkringen behöver ej företas vid gränsen och eventuella ersättningsanspråk regleras mellan ländernas trafikförsäkringsföreningar.

Även om trafikförsäkringssystemet i Norden sålunda i hög grad är enhetligt och fungerar smidigt till gagn för bilresenärerna, förefinns likväl betydelsefulla skiljaktigheter mellan länderna i fråga om försäkringsskyddet. I Danmark, Norge och Sverige är motorfordonsförsäkringen till sin natur en ren ansvarsförsäkring i förhållande till tredje person, varför skada på förarens eller försäkringstagarens person eller gods i princip inte täcks av försäkringen. För att uppnå s. k. förarskydd bör en kompletterande s. k. förarplatsförsäkring tecknas. I Finland däremot ersätter den obligatoriska trafikförsäkringen även personskada, som åsamkats fordonets ägare eller förare. Denna skiljaktighet i fråga om förarskyddet torde vara mindre känd bland den stora allmänheten, som fastmer lever i föreställningen att trafikförsäkringen gäller oförändrad i annat nordiskt land med exakt samma förmåner som i hemlandet. Principen i fråga om tillämpningen av försäkringsvillkor vid försäkringsfall i annat land är dock, att det lands lag gäller där man rör sig. En i Finland tecknad försäkring blir sålunda i annat nordiskt land reducerad på så sätt, att ägare av motorfordon eller dess förare vid personskada ej kan erhålla ersättning. I överensstämmelse härmed har den i Finland gällande trafikförsäkringslagen år 1968 ändrats så att det

försäkringsskydd, som utländskt fordons ägare erhåller vid tillfälligt bruk av fordonet i landet, är reducerat på motsvarande sätt, d. v. s. icke omfattar förarskydd (15 § 2 mom. lag om ändring av trafikförsäkringslagen, FFS 167/68).

Personbilstrafiken mellan de nordiska länderna ökar fortgående och det förekommer allt oftare även allvarliga trafikolyckor med personska-
dor för fordonets ägare/förare. Till Finland anlände år 1970 samman-
lagt 341 791 fordon, av vilka 239 771 var inregistrerade i Sverige. An-
talet noterade skador, som förorsakats av de utländska fordonen, var
1 011. Den procentuella ökningen av skadorna i jämförelse med situa-
tionen år 1960 var 596,5 procent (55 444 utländska fordon — 145 ska-
dor). Flertalet skador orsakas av i de nordiska grannländernas inregistre-
rade fordon. Av under år 1970 i Sverige noterade sammanlagt 1 722 ska-
dor, som förorsakats av utländska fordon, hade 44 skador orsakats av
danska, 330 av finska och 240 av norska fordon. Med beaktande av
detta synes den skiljaktighet, som förefinns i försäkringsskyddet mellan
länderna i fråga om förarskyddet, utgöra en allvarlig lucka i det nor-
diska trafikförsäkringssystemet. Enligt undertecknades förmenande bor-
det det undersökas, huruvida gällande lagstiftning på området i de län-
der där förarskydd ännu ej gäller kunde bringas i konformitet med den
i Finland gällande skyddsnivån, så att skyddet även på denna punkt vore
enhetligt i hela Norden. Starka skäl, icke minst av social art, synes tala
för denna lösning, som icke skulle lämna försäkringstagaren utan ersätt-
ning just i sådana fall då behovet av försäkringsskydd ofta är störst,
d. v. s. när mer eller mindre allvarliga personska-
dor inträffat, inte sällan med långvarig invaliditet och underhållsplikt av varierande omfattning
som följd.

Enhetlighet på området skulle även förutsätta, att den i Finland år
1968 ändrade trafikförsäkringen skulle ändras så, att trafikförsäk-
ring för i annat nordiskt land inregistrerat fordon ej vore begränsad i
fråga om ersättning för personskada till motorfordonets ägare eller fö-
rare.

Med hänvisning till vad ovan anförts får undertecknade föreslå,

att Nordiska rådet ville rekommendera regeringarna i Danmark,
Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna för en
ändring av gällande trafikförsäkringslagar så att i ett nordiskt
land tecknad obligatorisk trafikförsäkring även skulle innefatta
ersättning för personskada, som drabbat ägare eller förare av
motorfordon vid tillfälligt bruk av fordonet i annat nordiskt
land.

København, Helsingfors och Stockholm den 18 november 1971

Svend Horn (S)

Bror Lillqvist (Sd)

Sven Mellqvist (s)

Pekka Tarjanne (Lkp)

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över medlemsförslaget

Til trafikudvalget er henvist medlemsforslag om øget forsikringsmæssig beskyttelse af førere af motorkøretøjer. I udvalgets behandling af forslaget har deltaget følgende ministre: statsråd Bengt Norling, samferdselsminister Reulf Steen og minister vid finansministeriet Jorma Uitto.

I medlemsforslaget, som er fremsat af Svend Horn, Bror Lillqvist, Sven Mellqvist og Pekka Tarjanne, peges på, at der er forskelle mellem de i de nordiske lande gældende obligatoriske forsikringer for motorkøretøjer. I Danmark, Norge og Sverige er forsikringen en ansvarsforsikring i forhold til trediemand, medens forsikringen i Finland også omfatter personskade, som rammer køretøjets ejer eller fører. Dette forhold indebærer, at en finsk ejer (fører) ikke er dækket af sin forsikring ved kørsel i de øvrige nordiske lande. Det foreslås derfor, at Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at undersøge mulighederne for en ændring af de gældende trafikforsikringslove, således at en i et nordisk land tegnet obligatorisk trafikforsikring også kommer til at omfatte erstatning for personskade, som rammer ejer eller fører af et motorkøretøj ved midlertidig brug af køretøjet i andet nordisk land.

Der er endnu ikke fremkommet svar fra alle de myndigheder og organisationer, som Nordisk Råd har anmodet om at afgive udtalelser i anledning af medlemsforslaget.

Af de indtil nu modtagne udtalelser og af, hvad der i øvrigt er oplyst over for udvalget, fremgår, at det i medlemsforslaget omhandlede problem er en del af et mere omfattende kompleks af erstatningsretlige spørgsmål, som formentlig mest hensigtsmæssigt kan tages op til samlet behandling.

Udvalget har til hensigt at tage medlemsforslaget op til fortsat behandling, når remissmaterialet foreligger.

Udvalget anmelder,

at det fortsætter behandlingen af medlemsforslaget efter Nordisk Råds 20. session.

Helsingfors, den 19. februar 1972

<i>Erik Carlsson (c)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>	<i>Gustav Holmberg (V)</i>
<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>	<i>Arne Larsen (SF)</i>
<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>	<i>Sven Mellqvist (s)</i>	<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>
<i>Erling Norvik (H)</i>	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>	<i>Paavo Väyrynen (K)</i>

Formand

Medlemsförslag om högre skoglig utbildning

(Väckt av Eric Carlsson, Poul Hartling, Ingemar Mundebo och Johannes Virolainen)

Skogsbruket och skogsindustrin intar en central ställning i flera av de nordiska ländernas näringsliv. Norden har också skapat sig en utomordentligt stark ställning på världens och framför allt på Europas exportmarknad.

En förutsättning för ett bibehållande och stärkande av denna position är bl. a. att utbildningen av de inom skogsbruket verksamma står på en i internationella sammanhang hög nivå. Så har hittills varit fallet, vilket bl. a. tagit sig uttryck i att personer med högre skoglig utbildning från de nordiska länderna i betydande utsträckning engageras i internationellt biståndsarbete.

Inom skogsbruket — liksom inom andra näringar — har kraven på utbildningen efter hand skärpts. Detta sammanhänger med bl. a. det ständigt ökande kunskapsförrådet, med skogsbrukets snabba rationalisering och mekanisering under senare år och med de areella näringsgrenarnas ökande betydelse för miljöfrågor och rörligt friluftsliv. Genom denna utveckling har kraven på särskilt de högre skogligt utbildade skärpts på så sätt att ökad specialisering inom utbildningsområdet blivit nödvändig.

Denna specialisering, och därmed mera direkta yrkesinriktning, av den högre skogliga utbildningen ställer allt större krav på t. ex. lärarresurser. I denna situation tvingas man konstatera att förutsättningarna att tillgodose de ökande bildningskraven är i högsta grad begränsade. Utbildningskapaciteten — och därmed de tillgängliga resurserna i form av t. ex. lärarkrafter — är för närvarande dimensionerad för följande nyantagna elever per år:

Danmark	11 elever
Finland	60 elever
Norge	24 elever
Sverige	40 elever

Med detta begränsade elevantal är det uppenbart att möjligheterna inom varje land till linjeuppdelning och ytterligare specialisering är starkt begränsade. I flera av länderna arbetas det för närvarande på re-

vision av studieuppläggnigen i syfte att uppnå den ovannämnda specialiseringen. Situationen är därför nu gynnsam vad gäller möjligheterna till ökat nordiskt samarbete inom den högre skogliga utbildningen i Norden.

Den hittillsvarande utbildningen bedrivs vid följande institutioner:

Danmark:

Veterinär- og landbohøjskolen
med särskild skogsbruksavdelning

Finland:

Agrikultur-forstvetenskapliga fakulteten vid Helsingfors universitet

Norge:

Norges landbrukshøgskole
med särskild skogsbruksavdelning

Sverige:

Skogshögskolan

Den skogliga forskningen är i Danmark, Finland och Norge formellt fristående men lokaliseringsmässigt sammanhållen med undervisningen. I Sverige bedrivs både undervisningen och forskningen vid skogshögskolan.

Den högre undervisningens behov av nära samverkan med forskningen är uppenbar. Endast genom ett nära samarbete kan undervisningen få tillgång till senaste forskningsrön och de aktiva forskarnas medverkan i undervisningen bör intensifieras. Samverkan i olika former bör vara möjlig inte bara vad avser grundutbildning (jägmästarutbildning) utan också beträffande forskarutbildning samt fort- och vidareutbildning av redan yrkesverksamma. Forskarutbildningen sker normalt inom den ordinarie forskningsverksamheten, men betydande inslag av kurser och seminarier serier förekommer. Då specialiseringen inom forskarutbildningen kan sägas vara ännu längre driven än inom grundutbildningen, bör samordning av kurser m. m. redan vara både önskvärd och möjlig att genomföra.

Nordisk samverkan inom skogsbrukets område pågår sedan länge, och då särskilt inom forskningen. På basis av en rekommendation i Nordiska rådet (*rek. nr 19/1966*) om skogstekniskt utvecklingsarbete har sålunda samarbete etablerats på detta område. Detta arbete bedrivs sedan 1968 med stor framgång i regi av NSR (Nordiska skogsarbetsstudiernas råd). Innevarande höst har formaliserat samarbete påbörjats beträffande vissa råvarufrågor genom det nybildade Nordiska rådet för virkeslära. Många andra forskningsområden har vidare mer eller mindre formaliserat nordiskt samarbete sedan länge. Dessa samarbetssträvanden har varit naturliga och fruktbara på grund av de i stora stycken mycket lika förutsättningarna för skogsbruk inom Norden.

Ett förslag till ytterligare formaliserat och intensifierat samarbete inom den skogliga forskningen har behandlats av ländernas fackdepartement under hösten 1971 och är redan godkänt i några länder. Enligt detta förslag bildas Samarbetsnämnden för nordisk skogsforskning (SNS) med representanter för såväl skoglig administration som skogsforskning. Samarbetsnämnden skall enligt föreslagna stadgar verka för ytterligare samordning och integration inom forskningen.

Samarbetssträvandena inom såväl utbildning som forskning inom skogsbrukets område är sålunda väl dokumenterat. Ökad samverkan medför på sikt både möjligheter att upprätthålla hög kompetens och möjligheter till rationaliseringar och kostnadsbesparingar. Det är därför angeläget att dessa samarbetssträvanden på alla sätt underlättas. Eftersom den högre skogliga utbildningen för närvarande är föremål för översyn och revision i flera länder är det viktigt att det icke på nationell nivå träffas beslut som kan försvåra nordiskt samarbete i framtiden.

Tiden torde nu vara inne för regeringarna i de berörda nordiska länderna att pröva lämpligheten av ökad integration och samverkan inom den högre skogliga utbildningen. Stora värden står här på spel och betydande vinster ligger inom räckhåll.

I första hand gäller det att klarlägga hur långt den grundläggande utbildningen och den fortsatta specialutbildningen på det skogliga området kan integreras. I samband därmed bör klarläggas om en motsvarande koordination kan ske vad gäller den skogliga forskningen. En naturlig målsättning synes vara att samordna hela den skogliga utbildningen i Norden under en gemensam ledning, som kan rationellt utnyttja alla tillgängliga resurser. Lokala och nationella faktorer får avgöra hur långt en integration kan drivas organisatoriskt och geografiskt.

Med stöd av vad ovan anförts hemställes,

att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att verka för en ökad integration och samverkan vad gäller högre skoglig utbildning och forskning.

Stockholm, Köbenhavn och Helsingfors den 14 december 1971

Eric Carlsson (s)

Poul Hartling (V)

Ingemar Mundebo (fp)

Johannes Virolainen (K)

TILLÄGG

PM rörande nordiskt samarbete inom skoglig högre undervisning

(Upprättad av professorn vid skogshögskolan Nils-Eric Nilsson)

1. Läget i grannländerna

Den högre undervisningen i Norge och Danmark är integrerad med undervisningen vid respektive lantbrukshögskolor. I Finland finns det en agro-forstfakultet vid Helsingfors universitet.

Den skogliga forskningen är i samtliga fall formellt fristående men lokaliseringssmässigt sammanhållen med undervisningen.

Grundutbildningen är i Norge och Danmark femårig med ett inledande praktikorienterat år. Jämfört med Sverige är undervisningen mera sorterad på grundvetenskapliga och tillämpade ämnen. De grundvetenskapliga ämnena läses i största lämpliga utsträckning gemensamt med agronomer, hortonomer och lantmätare. Vissa ämnen (exempelvis kemi och fysik) läses mera ingående än på skogshögskolan. Sommarterminerna är mindre belagda med undervisning. I Danmark examineras cirka 10 elever per år, i Norge drygt 20. I Norge har man de två sista utbildningsåren en specialisering på fem linjer, som givetvis är svår att upprätthålla genom att eleverna är få och varierande i antal.

I Norge och Danmark är man nu mycket angelägen att få till stånd en utredning om förutsättningarna och möjligheterna för ett långtgående nordiskt samarbete. Från båda lantbrukshögskolorna har det i höst ingetts framställningar härom till respektive delegationer i Nordiska rådet. Från lantbrukshögskolan i Norge har dessutom gått en skrivelse i ärendet till lantbruksdepartementet. I Finland föreligger det stort intresse för samarbete i fråga om forskareutbildning samt fort- och vidareutbildning, medan grundutbildningen bedöms mindre lämpad för samarbete på grund av språkförhållandena. Grundutbildningen är sedan länge specialiserad ungefär enligt de riktlinjer som föreslagits av arbetsgruppen U71. Antalet examinerade per år är 60 varav cirka 20 på den merkantila linjen.

2. Hittillsvarande kontakter

Aktiviteter i syfte att vidga och fördjupa nordiskt samarbete inom såväl undervisning som forskning har pågått sedan länge. När det gäller forskningen har som bekant viss formalisering av existerande samarbete nyligen ägt rum.

Samarbete på undervisningssidan har diskuterats vid ett antal möten med representanter för de undervisande institutionerna i respektive län-

der. De tidigaste kontakterna avsåg främst u-landsundervisning och i någon mån forskarutbildning. Vid det senaste mötet som ägde rum i Norge 29—30 november 1971 diskuterades förutsättningar och möjligheter till samarbete på hela undervisningsområdet; således inom grundutbildning, forskarutbildning samt fort- och vidareutbildning. Mötet beslöt rekommendera att en arbetsgrupp med en representant från varje land skulle bildas. Arbetsgruppen skulle i första hand utforma en promemoria om förutsättningar och möjligheter för samarbete (på grundval av vid mötet förda diskussioner) och i andra hand ge förslag på ett begränsat konkret försöksprogram under åren 1972 och 1973. Med hänsyn till övriga pågående utredningar skulle arbetsgruppen redovisa sitt arbete successivt och skyndsamt. (Inom U71 pågår arbete med en preliminär promemoria i ärendet, som är avsedd att inges till styrelsen före dess nästa sammanträde.)

3. Konsekvenser för arbetet inom U71

Arbetsgruppen U71 har hittills redovisat vissa alternativa förslag till en mera specialiserad (behovsinriktad) grundutbildning. Vid utarbetandet av dessa förslag har möjligheterna till nordiskt samarbete och samordning dock inte beaktats.

Vid norgemötet framkom som en möjlighet att varje land skulle kunna ha sin egen basutbildning men att en arbetsfördelning skulle kunna överenskommas i fråga om den specialiserade delen av utbildningen. En förutsättning härför är givetvis att basutbildningen i stort är organiserad på samma sätt. I samband med att arbetsgruppen U71 anmäler resultatet av norgemötet hos styrelsen kommer arbetsgruppen därför att anhålla om närmare direktiv för sitt fortsatta arbete. I första hand synes det vara aktuellt att utreda förutsättningarna för en praktikorienterad förberedande undervisning samt en med grannländerna överensstämmande basutbildning. Med hänsyn till kostnads- och effektivitetsaspekterna ligger det därvid nära till hands att i första hand utreda ett utbildningsalternativ som förutsätter integration med undervisningen vid lantbrukshögskolan.

Stockholm den 8 december 1971

Nils-Eric Nilsson

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över medlemsförslaget**

Till kulturutskottet har hänvisats medlemsförslag om högre skoglig utbildning. Utskottet har behandlat medlemsförslaget vid sammanträde den 19 februari 1972.

1. Medlemsförslaget

I medlemsförslaget hemställs, att Nordiska rådet måtte rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att verka för en ökad integration och samverkan vad gäller högre skoglig utbildning och forskning.

2. Utskottet

Utskottet har inte ansett sig kunna upptaga ärendet till slutligt avgörande utan en närmare sakbehandling, vartill möjlighet ej funnits vid 20:e sessionen. Utskottet har för avsikt att fortsätta sakens beredning efter sessionen.

Ovanstående har utskottet önskat anmäla för rådet.

Helsingfors den 19 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i> Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>	<i>Svend Haugaard (RV)</i>
<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (AS)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>	<i>Per Olof Sundman (c)</i>
	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Medlemsförslag

om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem

(Väckt av Johannes Antonsson, Olavi Lähteenmäki, Helge Seip, Jón Skaftason och Ib Stetter)

Alltsedan de nordiska länderna påbörjat sina förberedelser för förhandlingarna om Europeiska gemenskapernas utvidgning har naturligt nog det nordiska samarbetet både under förhandlingsskedet och över huvud i framtiden varit föremål för stor uppmärksamhet såväl inom Nordiska rådet som från de nordiska regeringarnas sida.

Redan vid statsministermötet i Trondheim den 6 augusti 1970 uttalade de nordiska statsministrarna bland annat att de lade vikt vid att man inför och under de europeiska marknadsförhandlingarna bevarar och stärker det nordiska samarbetet, vilket redan givit så många värdefulla resultat.

Denna grundläggande enighet har sedermera bekräftats vid en rad andra tillfällen.

Vid Nordiska rådets nittonde session i februari 1971 utgjorde dessa spörsmål en av de viktigaste dagordningspunkterna. Överläggningarna mynnade ut i att Nordiska rådet i en rekommendation (nr 13) föreslog att dessa väsentliga spörsmål anförtroddes Nordiska ministerrådet som regeringarna genom Helsingforsavtalets revision enats om att upprätta.

Genom sitt beslut i Åbo den 27—28 oktober 1971 att tillsätta ett nordiskt ämbetsmannautskott för ekonomiska samarbetsfrågor med uppdrag att igångsätta ett utredningsarbete syftande till konkreta förslag för att vidareutveckla det nordiska samarbetet i den nuvarande marknadspolitiska situationen har Nordiska ministerrådet gett ett konkret uttryck för sin vilja att föra dessa spörsmål vidare trots de svårigheter som är förbundna härmed.

Vad beträffar nordiskt ekonomiskt samarbete i allmänhet synes således anstalter som är möjliga att göra i rådande läge också ha gjorts, vilket Nordiska rådet säkerligen kommer att notera med tillfredsställelse.

Ett viktigt problem inom den allmänna ramen för nordiskt ekonomiskt samarbete utgör de frågeställningar som aktualiseras när de nordiska ländernas förbindelser med EC ordnas på olika sätt.

I syfte att söka vinna en överblick över dessa problem beslöt Nordiska rådets presidium vid möte i augusti 1971 att låta utarbета en översikt häröver trots de vanskligheter som rymmes inom ett sådant uppdrag. Resultatet framgår av promemorior utarbetade av rådets ekonomiska utskotts sekreterare (se *Tillägg*). Det är givet att det nordiska samarbetets ställning i framtiden är svåröverblickbart, så länge samtliga nordiska länder ännu icke slutfört sina förhandlingar med EC och slutligt godkännande av förhandlingsresultatet föreligger. Samarbetet blir i hög grad beroende av faktorer och omständigheter som ännu inte kan helt värderas och mera långsiktiga spekulationer om samarbetets ställning måste därför bli lösliga. Detta förhållande får emellertid ej undanskymma det faktum att en rad problem kan förväntas inställa sig, omedelbart eller på kort sikt, redan när de nordiska länderna avslutat sina förhandlingar. Den ovannämnda utredning som presidiet låtit utföra synes, trots dess preliminära karaktär, utvisa att på en rad områden kommer problem att föreligga som bör behandlas på ett gemensamt plan i syfte att antingen söka finna lösningar eller medel att överbrygga svårigheterna.

Den tid som står till buds innan dessa problem inställer sig är emellertid kort. Det syns därför angeläget att de nordiska regeringarna sätter till resurser i sakligt och personellt hänseende att möta dessa problem. Intresset har hittills koncentrerat sig kring slutförandet av förhandlingarna med EC. Nästa fas, förhandlingsresultatens genomförande i verkligheten, blir, särskilt för de nordiska länder som blir medlemmar av EC, en i hög grad krävande uppgift. Vidtas inte anstalter i tid, föreligger risk att de gemensamma nordiska intressen som här berörs blir försummade.

Vi utgår från att de synpunkter som här ovan anförts också delas av de nordiska regeringarna och att dessa också i hög grad är upptagna av det nordiska samarbetets framtidsproblem. En rad uttalanden av ansvariga ministrar pekar i denna riktning. Vi har funnit det angeläget att dessa viktiga spörsmål blir föremål för behandling inom Nordiska rådet.

Enligt rådets ovannämnda rekommendation nr 13/1971 hör dessa spörsmål hemma under Nordiska ministerrådet såsom centralt organ för ekonomiska samarbetsfrågor. Uppenbarligen behöver ministerrådet för lösandet av dessa uppgifter ett permanent samarbetsmaskineri med bestämda arbetsuppgifter och utrustat med nödig personal. Hur detta samarbetsmaskineri i sina enskildheter lämpligast bör utformas, ankommer det på Nordiska ministerrådet att avgöra. Nordiska rådet är för sitt vidkommande berett att framför allt genom sitt ekonomiska utskott taga aktiv del i arbetet i den form som kan finnas lämplig.

Vi får hemställa,

att Nordiska rådet ville rekommendera Nordiska ministerrådet att upptaga till behandling de problem för nordiskt samarbete som uppstår genom ländernas skilda former för anknytning till Europeiska gemenskaperna och att inrätta härför erforderliga samsarbetsorgan under ministerrådet.

Stockholm den 14 januari 1972

Johannes Antonsson (c)   Olavi Lähteenmäki (Kok)   Helge Seip (V)

Jón Skaftason (F)

Ib Stetter (KF)

TILLÄGG

Det nordiska samarbetets ställning vid olika lösningar för de nordiska ländernas förbindelser med EC

Vid presidiets möte i Köpenhamn den 2 juli 1971 uppdrogs åt presidiesekreteraren att i samråd med övriga medlemmar av sekretariatet och utskottssekreterarna överväga möjligheterna att göra en översikt över ovan angivna spörsmål.

Vid sitt möte i Stockholm den 19 augusti 1971 orienterades presidiet om resultatet av den första kartläggning som anförtrotts ekonomiska utskottets sekretariat. Presidiet beslöt på grundval härav låta utarbeta en översikt över det nordiska samarbetets ställning vid olika anslutningsformer till ett utvidgat EC att ligga till grund för överläggningarna mellan ekonomiska utskottet, presidiet och ministerrådet under hösten 1971. Översikten skulle tillställas samtliga utskott för orientering.

Huvudparten av översikten ägnas naturligt nog åt spörsmål som faller inom *ekonomiska utskottets* verksamhetsområde under det att områdena *lagsamarbete*, *socialpolitik*, *trafiksamarbete* och *kultursamarbete* givits en mer sammanfattande utformning. Översikten gör i intet avseende anspråk på att vara uttömmande.

I första hand har sekretariatet eftersträvat, att se eventuella problem i ett relativt kort tidsperspektiv, vilket också torde ha varit uppdragsgivarnas mening och så konkret som görligt. Framställningen bygger i stor utsträckning på det omfattande utredningsmaterial kring EC som föreligger i de nordiska länderna. Källhänvisningar har dock huvudsakligen gjorts endast i de fall, där antingen läsarna kan tänkas önska kompletterande upplysningar eller där mer ordagranna återgivanden skett.

Vid utformandet av sammanställningen har i första hand eftersträvat att lägga huvudvikten vid de avsnitt i Romfördraget som innehåller konkreta förpliktelser, vars tillämpning eventuellt kan tänkas få konsekvenser för nordiskt samarbete på här berörda områden. Då utförliga redogörelser för Romfördragets bestämmelser föreligger från de nordiska regeringarna har dessa bestämmelser här återgivits endast i den mån detta varit erforderligt för sakframställningen.

Stockholm den 6 oktober 1971.

Gudmund Saxrud

Hans-Olle Olsson

1. Ekonomiska samarbetsområdet

Premisser

Inom detta avsnitt behandlas spörsmål som kan anses falla inom ekonomiska utskottets verksamhetsområde samt i viss mån även spörsmål som faller inom juridiska utskottets kompetensområde.

I enlighet med vad som utsåges i uppdraget är förutsättningen olikartade arrangemang mellan EC och de nordiska länderna. Sekretariatet har därvid utgått från arbetshypotesen att Danmark och Norge vinner medlemskap medan Finland, Sverige och Island icke är medlemmar. Självfallet ligger häri inget politiskt ställningstagande från sekretariatets sida utan blott en teoretisk modell för att möjliggöra en begränsning i enlighet med uppdragets art. I *samma* syfte har antagits att för Finlands, Sveriges och Islands del uppnås arrangemang med det utvidgade EC i huvudsak i enlighet med kommissionens rapport av juni 1971.

I den mån Sverige lyckas uppnå sin angivna förhandlingsmålsättning gentemot EC och sålunda får en mera långtgående anknytning till EC reduceras de angivna problemen mellan å ena sidan Sverige och Danmark-Norge å andra sidan i samma mån EC:s regler blir tillämpliga på Sverige. I den mån så sker förskjuts emellertid problembilden till att i stället avse Danmark, Norge och Sverige å ena sidan samt Finland och Island å andra sidan.

Ytterligare en precisering synes viktig. På andra sakområden än det ekonomiska är det berättigat att ställa spörsmålet i vad mån det hittillsvarande och framtida nordiska samarbetet påverkas av ländernas olika EC-arrangemang. På vissa områden exempelvis kultursamarbetet är det uppenbart att detta kan tänkas påverkas endast perifert och närmast på ganska lång sikt.

På det ekonomiska området återigen är förhållandet som bekant det att även om det faktiska nordiska ekonomiska samarbetet utvecklats exceptionellt gynnsamt vilar det likväl icke på specifikt nordiska åtaganden utan är en följd av åtaganden inom andra ekonomiska sammanslutningar, särskilt inom EFTA, i kombination med de givna nordiska förutsättningarna, geografisk närhet och allmänt likartade förhållanden och förutsättningar i övrigt.

Hittillsvarande nordiskt samarbete

Vad beträffar det samarbete på det ekonomiska området som initierats av Nordiska rådet och som lett till konkreta resultat har detta huvudsakligen berört standardiserings- och harmoniseringsspörsmål. Ehuru betydelsefulla inom respektive sektorer, typexempel Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser, är de likväl ej av sådan vikt i ett större sammanhang att en detaljerad granskning av förutsättningarna för den fortsatta verksamheten är motiverad på nuvarande stadium. Generellt torde kunna konstateras att denna verksamhet endast i begränsad omfattning kolliderar med EC-regler av annorlunda utformning och i den mån så alls sker torde det icke vålla oöverstigliga svårigheter att anpassa harmoniserings- eller normarbetet så att konflikt ej uppstår. Det torde även i framtiden finnas många områden av här angivet slag där det inte etablerats EC-ordningar respektive där det är möjligt att på nordiskt plan gå längre än vad som åstadkommit i internationellt samarbete inklusive inom EC (se vidare här nedan s. 603).

I detta sammanhang må även hänvisas till den översikt över nordiskt samarbete som återfinns i norska regeringens Stortingsmelding nr 90, Om Norges forhold til de Europeiske Fellesskap, vars allmänna del återges här nedan.

St.meld. nr. 90 1970—71

Om Norges forhold til De Europeiske Fellesskap.

KAPITTEL VI

Nordisk samarbeid

I den erklæring som Regjeringen avga i Stortinget 18. mars 1971 ble det fremholdt at Norden utgjør en naturlig samarbeidsregion, og at Regjeringen vil aktivt bidra til en videre utbygging av det nordiske samarbeid.

Det er allerede oppnådd store konkrete resultater ved en skrittvis oppbygging av samarbeidet i Norden. De nære forbindelser og samholdet mellom de nordiske land er i seg selv en bærende kraft i utviklingen av samarbeidet. Integrasjon i Norden blir også drevet fram av den økonomiske og tekniske utvikling. Dette samarbeid vil fortsatt ha sin egenverdi uavhengig av ulik sikkerhetspolitisk orientering, og den forskjellige markedspolitiske tilknytning som de nordiske land eventuelt måtte få med et utvidet europeisk Fellesskap.

Dette samarbeid er lite institusjonalisert. Tollfriheten for industrivarer som er innført gjennom EFTA, passfriheten og de forenklede tollpasseringer, samt det felles arbeidsmarked og den nordiske sosialkonvensjon, har stimulert til flere og varige kontakter. Bedrifter, organisasjoner, foreninger, skoler, vitenskapelige institusjoner og privatpersoner har kunnet dra nytte av denne frie ramme for samarbeid i Norden hvor nasjonale grenser i praksis er i ferd med å miste sin betydning. Uten at det er tatt initiativ fra myndighetenes side, er det vokst fram et reelt samarbeid på praktisk talt alle samfunnets områder.

Særlig på det økonomiske område har denne økende integrasjon kunnet registreres. I industrien har det gitt seg uttrykk i produksjonsdeling, og utveksling av teknisk og økonomisk informasjon. Denne form for samarbeid fører til at de nordiske bedrifter står sterkere i en skjerpet internasjonal konkurranse.

Det industrielle samarbeid i Norden foregår i forskjellige former. På en rekke områder tar samarbeidet mellom nordiske bedrifter form av lisensproduksjon. I en del bransjer lar en del bedrifter sine halvfabrikata bearbeides hos andre. I tekstilsektoren blir eksempelvis produkter som er fremstilt i Norge, sendt til Sverige for å farges eller trykkes. Svenske tekstilbedrifter har latt sin ull spinne i finske bedrifter fordi deres egen kapasitet har vært utilstrekkelig. Tilsvarende samarbeidsform forekommer i konfeksjonsindustrien.

På visse områder — først og fremst i verkstedsindustrien — har produksjonssamarbeidet i stor utstrekning fått form av underleverandørsystem.

Mest kjent er det samarbeid som ble inngått for flere år siden mellom svenske bilfabrikker på den ene side og industribedrifter i de andre nordiske land på den annen.

Mellom bransjeorganisasjonene i verkstedsindustrien i Danmark, Finland, Norge og Sverige er det bygget opp et stadig mer omfattende og systematisert samarbeid med sikte på konkrete arbeidsoppgaver på dette området. Som eksempel nevnes det leverandørregister som de fire bransjeorganisasjoner gir ut, og som til sammen omfatter flere tusen verkstedsbedrifter. Denne ordning gjør det lettere for innkjøpere i bedrifter i ett nordisk land å finne passende leverandører i de andre lands verkstedsindustri.

Verkstedsindustriens bransjeorganisasjoner har også opprettet en felles nordisk "underleverandørbørs" som har til formål å gjøre det mulig for bedrifter i de nordiske land fortløpende å utveksle informasjon om behov av, respektive tilbud om ledig kapasitet i verkstedsindustriens bedrifter. Denne virksomhet er blitt kjent som et utmerket eksempel på et praktisk og nyttig nordisk samarbeid.

I enkelte bransjer har underleverandørsystemet vært av stor betydning for deres utvikling, spesielt i Norge der bedriftsenhetene i industrien er relativt små. Det siste år med sammenlignbar statistikk viste at industribedrifter med mer enn 500 beskjeftigede hadde 14 pst. av den totale industrisysseletting i Norge mot 28 pst. i Sverige. Denne tydelige strukturforskjell mellom de to lands industrier tyder på at forutsetningene for et utstrakt underleverandørsystem over Kjølen er til stede.

Også i tilfelle av de nordiske lands tilknytning til et utvidet EF vil produksjonssamarbeid mellom nordiske bedrifter få meget stor betydning. Selv om nordiske bedrifter i så fall også kommer til å delta i samarbeid med bedrifter på kontinentet, vil et nordisk bedriftssamarbeid være det mest nærliggende.

Forbrukerkooperasjonen i de nordiske land har i en årrekke hatt et betydelig samarbeid. Det er etablert et eget nordisk kooperativt samarbeidsråd. Som ledd i denne virksomhet skjer det felles innkjøp av varer fra utlandet samtidig som det er etablert et samarbeid på produksjonsområdet. Det skjer også en betydelig internordisk kooperativ samhandel hvor sentralorganisasjonene i landene opptrer som kjøpere, respektive selgere.

Eksport- og importutviklingen i det siste tiår har vist en økning i den internordiske handel som var dobbelt så stor som økningen i de nordiske lands totale utenrikshandel. Norden er blitt hjemmemarked ikke minst for en rekke mindre bedrifter som tidligere ikke har satset på eksportarbeid. Mens den norske eksport til Sverige i 1959 utgjorde 9,6 pst. av totaleksporten, var tallet i 1969 kommet opp i 15,6 pst. For den norske eksport til Danmark var de tilsvarende tall 6,5 pst. i 1959 og 7,3 pst. i 1969.

Den nordiske andel av norsk totaleksport steg i samme periode fra 17,8 pst. til 25,4 pst., mens de tilsvarende tall for importens vedkommende var 21,2 pst. og 27,3 pst. En tilsvarende økning har gjort seg gjeldende for de andre nordiske land.

Sverige er blitt Norges største leverandørland, og er nest etter Storbritannia den største mottaker for norske eksportvarer. Det svenske marked er blitt særlig viktig for eksport av mer bearbejdede varer. Også for Sverige spiller samhandelen med Norge stor rolle, idet Norge er det fjerde største mottakerland for svenske eksportvarer etter Storbritannia, Tyskland og Danmark.

Möjliga svårigheter för nordiskt samarbete

Som ovan konstaterats har det faktiska nordiska ekonomiska samarbetet utvecklats utomordentligt starkt särskilt under 1960-talet. När man talar om möjliga problem de nordiska länderna emellan på grund av olika former av förbindelser med EC är det därför snarast detta samarbete, som det är relevant att söka bedöma i vad mån det kan påverkas.

En omedelbar svårighet härvidlag är att den nordiska ekonomiska integrationen i så ringa mån blivit föremål för studium.¹ Den närmast tillhands varande metoden är att se till de väsentligaste förpliktelserna i Rom-fördraget och söka bedöma i vad mån dessas tillämpning i två nordiska länder reser problem för de övriga nordiska länderna.

I princip är det här fråga om samma art av problem eller svårigheter som alla utomstående länder möter vis-à-vis EC — med det väsentliga undantaget att tullfrihet förutsättes råda mellan det utvidgade EC och de övriga EFTA-länderna, jfr nedan. En speciell karaktär får dessa generella problem dock på det nordiska planet genom intensiteten i de nordiska ekonomiska förbindelserna.

Det må här understrykas att en metod av här angivet slag nödvändigtvis leder till ett uppradande, en katalogisering av formella problem och därför löper risken att bedömas som svartmålning. Detta är själv-

¹ Jfr *Nordiska rådets presidiums skr till regeringarna 4.11.69 med anledning av rek. 15/1968 angående nordisk integrationsforskning: Nordiska rådet 1970, s. 2102.*

fallet icke sekretariatets uppsåt. De statistiska faktorerna är, trots svårigheterna, relativt lätta att uppräknas. De dynamiska faktorerna som näringslivets flexibilitet och anpassningsförmåga och initiativkraft att kringgå svårigheter av formellt slag låter sig icke bedömas. Givet är emellertid i detta sammanhang att den allmänna ekonomiska utvecklingen i Västeuropa och världen i övriga är av avgörande betydelse. De problem som här nedan anges torde således böra bedömas allvarligare i en period av minskad ekonomisk aktivitet jämfört med under goda ekonomiska villkor.

Tullunionen

I debatten om de nordiska ländernas relationer med EC har det från alla nordiska länders sida alltid med eftertryck hävdats att man ej kan tänka sig att de nordiska länderna skiljes åt genom tullmurar. Det förslag beträffande förbindelserna mellan det utvidgade EC och de icke-medlemssökande EFTA-länderna som Kommissionen framlagt i juni i år tillgodoser såtillvida det väsentliga innehållet i detta krav att den existerande tullfriheten inom Norden i huvudsak bevaras. I den utsträckning som de enskilda medlemsländerna inom EC i förhandlingarna med Sverige och Finland kräver och får undantag för vissa varor uppställer sig spørgsmålet vad som gäller beträffande dessa undantag mellan de nordiska länder som är medlemmar av EC och de som är utanförstående när de förstnämnda anpassat sina tullar till EC:s gemensamma tulltariff. I vad mån det är möjligt att skydda vissa sektorer av hittills tullfri nordisk handel genom tullkontingenter torde icke för närvarande vara känt. Under alla omständigheter torde denna möjlighet, i den mån den kommer att föreligga, att vara begränsad om man ser till hittillsvarande erfarenheter från EC.

Den omständigheten att två nordiska länder eventuellt ingår i en tullunion vari övriga nordiska länder ej deltager, således att de nordiska länderna kommer att tillhöra skilda handelspolitiska system, uppställer en rad problem som nedan skall söka anges. Dessa är dels av handelspolitiskt och tulladministrativt slag dels ekonomiskt-politiska.

Inverkan på varurörelserna mellan EC-anslutna nordiska länder och utomstående nordiska länder

En grundläggande skillnad beträffande handeln inom en tullunion och med utomstående länder knutna till tullunionen genom frihandelsavtal eller liknade arrangemang är att införseln från sistnämnda länder kräver ursprungsregler och kontroll av dessas tillämpning. Inom EC krävs vid gränsöverskridande handel för tull- och ursprungskontroll i princip endast företeende av en handling som utvisar att varan åtnjuter "fri rörlighet" (s. k. "libre pratique"). (I realiteten utövas vid gränserna inom EC fortfarande jämväl ett stort antal andra införseladministrativa kontroller på grund av att den ekonomiska unionen fortfarande befinner sig i uppbyggnadsskedet.)

För de utomstående nordiska länderna innebär detta en tulladministrativ belastning och tidsomgång vid handeln med Danmark-Norge. Härtill kommer den svårbedömbara men i vissa fall måhända betydelsefulla psykologiska omständigheten att EC-varor åtnjuter "gemenskapsstatus", en särställning i förhållande till andra.

Av stor betydelse i detta sammanhang är emellertid verkningarna av ursprungskontrollsystemet. Det är en allmänt omfattad uppfattning inom EFTA-länderna att EFTA-reglerna för ursprungskontroll i huvudsak visat sig fungera tillfredsställande i praktiken. Det synes emellertid också vara en allmänt accepterad bedömning att EFTA:s regler inte kan accepteras av EC. De ursprungsregler som hittills tillämpats av EC gentemot associerade länder skiljer sig på flera väsentliga punkter från EFTA-reglerna. Oavsett hur denna tekniska fråga slutligen löses kvarstår det faktum att efterföljandet av ett ursprungskontrollsystem innebär en merbelastning för företagen i utanförstående länder.

Ett särfall utgör livsmedelsindustrin genom att tullfriheten mellan det utvidgade EC och de utanförstående nordiska länderna endast förutsättes omfatta industrivaror. Exakt var gränsdragningen mellan industriellt bearbetade jordbruksprodukter och övriga industrivaror kan komma att bli är för närvarande icke känt. Starka skäl synes emellertid tala för att antaga att denna gränsdragning från EC:s sida kommer att bli restriktiv. För livsmedelsindustrin är redan i nuläget den nordiska marknaden betydelsefull och Norden utgör otvivelaktigt det mest naturliga expansionsområdet för denna industri.

Tullagstiftning

En av förutsättningarna för att en tullunion skall fungera är att de tulladministrativa bestämmelserna i medlemsländerna är harmoniserade. Logiskt sett vore det ideala tillståndet inom en tullunion ej blott att harmonisera de nationella tulladministrativa reglerna utan att ersätta dessa med för unionen gemensam lagstiftning.

Trots att EC:s tullunion formellt trädde i kraft den 1 juli 1968 är harmoniseringen av tullagstiftningen ännu icke avslutad. För flera väsentliga avsnitt har gemensamma bestämmelser införts men alltjämt saknas sådana inom stora delar av detta område såsom exempelvis ifråga om vissa former av temporär tullfrihet, återbetalning eller in- och utdrivning av tull, förtullningsförfarandet, varusmuggling och tvister i tullärenden som i fråga om den nationella tulladministrationens organisation och arbetssätt. Hela detta område är naturligtvis viktigt för den praktiska ekonomiska samfärdseln inom Norden. En värdering av de administrativa problem som kan tänkas uppstå i den nordiska samhandeln är ett mycket tekniskt spörsmål som fordrar specialexpertis. Redovisningen under denna punkt får där inskränka sig till några generella noteringar.

Med den betydelse som den nordiska samhandeln numera erhållit och mot bakgrund av de traditionella nordiska strävandena att praktiskt underlätta rörligheten inom Norden skulle det i och för sig te sig naturligt som en framtida arbetsuppgift att på det nordiska planet eftersträva att underlätta den gränsöverskridande varutrafiken genom eliminering eller harmonisering av tulladministrativa bestämmelser. Ett organ som skulle kunna tjäna ett sådant syfte finnes också i form av det Nordiska tulladministrativa rådet. Det må också nämnas, att ekonomiska utskottets sekretariat fått i uppdrag att göra en första kartläggning av tänkbara åtgärder inom detta område.

Förmodligen finns det tekniska möjligheter att undanröja eller mildra de problem som kan uppkomma mellan de nordiska länderna till följd av Danmarks och Norges inpassning i EC:s regelsystem på detta område

och det Nordiska tulladministrativa rådet torde här kunna få en viktig uppgift att fylla. Det må också anmärkas att i princip sker ingen för-sämring i villkoren för samhandeln i annan mån än att vissa nationella tulladministrativa regler suppleras med andra. Däremot ter det sig ytterligt tveksamt om det är möjligt att tänka sig, som antytts här ovan, särskilda harmoniseringsåtgärder på ett nordiskt plan. I varje fall torde eventuella sådana planer få skjutas på framtiden tills större klarhet vunnits om de faktiska förutsättningarna.

Handelspolitik

Romfördraget förutsätter som bekant som en grundläggande princip att tullunionens funktionsduglighet, de fria varurörelserna inom unionen, skall säkerställas genom handelspolitisk samordning utåt. Den gemensamma handelspolitiken gentemot tredje länder, bortsett från tullpolitiken, har emellertid hittills endast kunnat genomföras i begränsad omfattning. Säkra hållpunkter saknas i nuläget för en bedömning i vilken utsträckning det utvidgade EC kan genomföra ett större mått av handelspolitisk samordning än hittills. Skäl av ungefärligen samma styrka kan anföras såväl för som emot troligheten av att ett större mått av samordning kommer till stånd. Det må i detta sammanhang också framhållas att spörsmålet om EC:s gemensamma handelspolitik i första hand berör importen från statshandels- och s. k. lågprisländer. För länder med marknadsekonomi är tullpolitiken, vilken här ej berörs, generellt sett det väsentliga handelspolitiska instrumentet.

Såsom EC:s handelspolitik för närvarande gestaltar sig synes den i och för sig ej uppresas större problem för den nordiska samhandeln. Vad som synes vara av störst betydelse inom detta område är den villkorliga natur som utmärker varuinförseln mellan de utanförstående och medlemmar av tullunionen. I den mån t. ex. handels- eller näringspolitiskt betingade skyddsåtgärder tillgrips så måste enligt GATT-reglerna alla tredje-landsvaror behandlas lika oavsett det förhållandet att de åtnjuter tullfrihet i enlighet med de uppgörelser som träffats med de utomstående nordiska länderna. Ett visst mått av osäkerhet råder således av samma psykologiska betydelse som här ovan anförts beträffande de fria varurörelserna.

Vid första påseende kan det synas som här berörda förhållande enbart skulle beröra de nordiska länder som ej är medlemmar. Vid företagssamarbete över gränserna t. ex. i form av legobearbetning eller underleverantörskap ingår ofta i ett sådant samarbetsavtal ett eller flera andra avtalsmoment t. ex. ett marknadsförings-samarbete eller ett import-åtagande, en "paketöverenskommelse". Om således ett led i ett samarbetsavtal väsentligen ändras kan andra led i avtalsuppgörelsen komma att bli lidande.

Andra ekonomiska samarbetsområden

Tullunionen, vars tänkbara effekter inom Norden här ovan berörts, är som bekant grundelementet för det vittsyftande ekonomiska samarbete som Romfördraget förutsätter.

Nedanstående gör ej anspråk på att utgöra en fullständig redovisning av i Romfördraget förutsedda harmoniseringsåtaganden av växlande betydelse för varuutbytet utan ett försök har gjorts att särskilja tre huvudområden där det förhållandet att Danmark—Norge tillämpar EC:s

regelsystem kan tänkas medföra konsekvenser för övriga nordiska länder.

Det första av dessa områden gäller *konkurrensreglerna*. Syftet med dessa regler är att säkerställa att fördelarna av handelshindrens borttagande ej helt eller delvis elimineras. Saknas sådana regler är det rimligt att parterna söker skydda sig mot konkurrensnedvridningar genom skyddsklausuler som ger möjlighet återinföra handelshindren. Bortsett från effekten i det konkreta fallet har man här åter att göra med faktorer som, i likhet med vad här ovan angivits, kan ha en menlig psykologisk effekt genom att ifrågasätta handelsförbindelsernas stabilitet. De regler som här kommer ifråga gäller restriktiva affärsmetoder, statliga stödåtgärder samt dumping i den interna handeln. Det viktiga spörsmålet om multinationella företag faller under denna rubrik.

Vad beträffar de praktiska konsekvenserna för det existerande nordiska företagssamarbetet av tillämpningen av EC:s *kartellregler* ställer det sig utomordentligt vanskligt att utan ingående studier söka göra generaliseringar.

Beträffande vissa former av sådant samarbete är det emellertid uppenbart klart att de står i strid med Rom-fördragsbestämmelserna. Detta gäller de s. k. Scan-kartellerna inom pappersindustrin. Inom den nordiska pappersindustrin är man till synes införstådd härmed.

Kommissionen har närmare preciserat vissa former av överenskomelser mellan företag som icke-stridande mot Rom-fördraget (och Kol- och stålunionsfördraget). Som exempel kan nämnas avtal om gemensam forsknings- och produktivitetsutveckling, gemensam kund- och service-tjänst etc.

Generellt torde man kunna säga att mera betydande företag inom Norden som redan har utvecklade kontakter med EC redan torde besitta insikter i EC:s kartellregler och för dessa torde det således inte bereda alltför stora svårigheter att företaga eventuellt erforderliga anpassningar inom Norden.

Det andra av dessa områden gäller *diskrimineringsreglerna*. Problemet är till sin typ av samma natur som här ovan. Romfördragets regelkomplex är inte — utan att särskilt avtal härom träffats — tillämpligt i förhållande till de utanförstående nordiska länderna. Tullavvecklingens verkningar kan således riskera att undanröjas om inte diskriminering i olika former kan undanröjas. Till detta område hör hela det viktiga problemkomplexet ”icke-tariffära” handelshinder.

Vad beträffar Romfördragets *etableringsregler*, som allmänt sett innebär att företagare i EC-medlemsland skall ha rätt att driva näringsverksamhet i annat medlemsland på samma villkor som detta lands egna medborgare, torde man kunna konstatera att för de länder som hittills stått utanför EC har såvitt känt några svårigheter i praktiken ej uppstått. Principen om icke-diskriminering inom EC har således ej fått den konsekvensen att den generellt sett hindrat etablering från företag utanför EC. För närvarande synes det inte heller föreligga skäl att befara att förhållandena skulle gestalta sig väsentligt annorlunda inom ett utvidgat EC. För nordiskt vidkommande synes man således tills vidare våga dra slutsatsen att någon väsentlig praktisk ändring ej skulle inträffa genom Danmarks och Norges anslutning.

Beträffande detta liksom andra områden där icke-diskrimineringsprincipen råder kan man generellt påpeka att icke-diskriminering ej är liktydigt med krav på preferens, även om detta understundom kan bli

den praktiska konsekvensen. Ett medlemsland i EC är således teoretisk oförhindrat att utsträcka likabehandlingen även till utomstående länder. I den mån problem på detta, eller likartade områden uppstår, är således de nordiska länderna i princip oförhindrade att sinsemellan upptaga överläggningar om undanröjande av nackdelar som eventuellt må följa av icke-diskrimineringsreglerna.

Vad beträffar *offentlig upphandling* blir Danmark och Norge förpliktigade att tillämpa nationell likabehandling av företag inom det utvidgade EC. Det torde emellertid ej vara omöjligt att Danmark och Norge, i utbyte mot likabehandling i de övriga nordiska länderna, utvidgar likabehandlingen till att även omfatta övriga nordiska länder i enlighet med vad som ovan antytts.

Det tredje området är mera svårdefinierbart och svårbedömt. Det avser det harmoniseringsarbete i vid bemärkelse som är på väg att utvecklas inom EC. De nackdelar som må följa av att Finland och Sverige icke omedelbart deltar häri kan måhända uppvägas av ett intensifierat nordiskt samarbete.

Inom områdena *energipolitik, industripolitik, forskningssamarbete, miljövård och lokaliseringspolitik* möter ej på samma sätt som på här tidigare behandlade sakområdena formella förpliktelser som skulle hindra ett fortsatt nordiskt samarbete.

Man kan vidare konstatera att samarbetet på dessa områden inom EC fortfarande befinner sig i ett initialskede. Även om man antager att på sikt kommer dessa samarbetsområden att vinna väsentligt ökad betydelse inom EC synes det likväl rimligt att utgå från att ett samtidigt fortgående subregionalt samarbete inom Norden är både möjligt och angeläget. En faktor av stor betydelse i detta sammanhang är naturligtvis det mått av intensitet som kommer att utvecklas inom dessa områden i det utvidgade EC, med andra ord i vad mån det uppstår en konkurrenssituation för de nordiska länderna i fråga om materiella och personella resurser. Detta är ett spørsmål som knappast är möjligt att objektivt värdera. Möjligtvis kan man påpeka att beslutsprocessen hitills inom EC varit tungrodd och ej heller kan förväntas bli snabbare i ett utvidgat EC. Detta faktum kan man se som en möjlighet för en regional gruppering som Norden att "ligga före".

I den Stortingsmelding nr 90 som inledningsvis citerats återfinnes även en värdering av möjliga nordiska samarbetsområden av vilka de som ligger inom det ekonomiska området här nedan återges.

Selv om de nordiske land skulle få forskjellige tilknytningsformer til et utvidet EF, må det finne sted realistiske og kontinuerlige bestrebelser med sikte på å intensivere samarbeidet i Norden.

Nedenfor er foretatt en vurdering av de aktuelle muligheter for samarbeid innen de enkelte sektorer:

Det synes særlig å foreligge aktuelle samarbeidsområder innenfor industrien. Ved siden av det omfattende produksjonssamarbeid etc. som er omtalt ovenfor, foreligger det en rekke muligheter for statlige samarbeidsoppgaver. De utrednings- og forskningsprosjekter som ble foreslått i Nordek-traktaten må det kunne arbeides videre med (havsforskning, elektronikk, informasjon og dokumentasjon etc.). Det er også aktuelt med et videre energipolitisk samarbeid utover Nordek, særlig på atomenergiens område.

Også når det gjelder utdanning og forskning foreligger det behov for et utvidet nordisk samarbeid. Dette gjelder særlig forskningssamarbeid vedrørende industrielt miljøvern. Når det gjelder å dekke behovet for spesialiserte utdannelsesformer, er det innen Norden aktuelt med samarbeidsprosjekter og arbeidsdeling.

På distriktspolitikens område existerer det i dag et godt nordisk samarbeid som må kunne bygges videre ut. I den utstrekning dette samarbeidet blir utformet på en slik måte at det ikke får diskriminerende virkning overfor Fellesskapet, skulle man både ved statlige og private midler kunne intensivere det nordiske distriktspolitiske samarbeid, ikke minst når det gjelder Nordkattlottsamarbeidet.

Harmonisering av lagstiftning på det økonomiska området

På detta område råder det inom EC en slående motsättning mellan målsättningar och uppnådda resultat om man ser till den egentliga näringsrätten. Å andra sidan gäller det här det äldsta och mest välutvecklade av de nordiska samarbetsområdena och som torde ha varit av väsentlig betydelse för utvecklingen av de nordiska ekonomiska förbindelserna. Särskilt i ljuset av EC:s utvidgning ställer det sig emellertid vanskligheten att söka göra några förutsägelser om takten i det framtida lagharmoniseringsarbetet inom EC. Helt orimligt synes det emellertid inte att antaga att en sammanjämkning av de kontinentala och anglosaxiska rättssystemen kommer att verka fördröjande.

EC-kommissionens förslag till förordning om *Europabolag*, — dvs. en europeisk "bolagslag" parallellt med nationell bolagslagstiftning — vilket visserligen ännu icke godkänts av de behöriga EC-instanserna, må här beröras något närmare med hänsyn till dettas betydelse. Bakom detta förslags tillkomst ligger stora praktiska såväl som politiska svårigheter som försenat arbetet.

I inledningen till sitt förslag uttalar Kommissionen att en harmonisk utveckling av näringslivet inom EC kräver en övergång från tullunion till en ekonomisk union. Detta förutsätter att möjligheter ges för företagen i de skilda medlemsländerna att vidta fusions- och koncentrationsåtgärder över gränserna. Även om Europabolag — *Societas Europaea* (SE) — därvid framstår som den naturliga lösningen på detta problem, möter åtskilliga svårigheter på det legala, skattetekniska och psykologiska planet. Rom-fördragets regler om harmonisering av lagstiftning samt slutande av konventioner i syfte att möjliggöra fusioner och flyttande av ett bolags säte från ett land till annat har här visat sig otillräckliga. Om man vill göra Europabolaget till en både rättslig och ekonomisk enhet synes den enda möjliga vägen vara att skapa ett regelsystem, som tillåter att det — vid sidan av de nationella bolagen — får stiftas bolag, som lyder under en i alla medlemsstater gällande rättsordning. Detta är anledningen till att Kommissionen valt att ge reglerna formen av en förordning. Härigenom får man en kommunautär lag. Den europeiska bolagsformen förbehålles ekonomiska företagsbildningar av klart "europeisk" art. Endast i medlemsstaterna registrerade aktiebolag kan bilda ett SE. Företag i tredje land kan sålunda endast via dotterbolag som har EC-status stifta ett SE.

Det sakliga innehållet i Kommissionens förslag förbigås här. Sammanfattande redogörelser härför återfinnes bland annat i de nordiska ländernas officiella EC-redogörelser¹. Med det mått av ekonomisk intressegemenskap som råder inom Norden är det antagligt att ett icke

¹ För svensk del se handelsdepartementets *Europeiska Ekonomiska Gemenskapen, Del VIII, s. 21 ff.*

För norsk del se Utenriksdepartementets, *Markedsutvalgets rapport VI s. 162 ff.*

ringa intresse skulle föreligga bland vissa typer av företag att utnyttja möjligheterna till företagsammanslutningar över de nationella gränserna om sådana möjligheter stode tillbuds. Bland annat den nordiska kooperationen, vilken som bekant har ett långt drivet företagssamarbete över de nordiska gränserna, har framhållit de problem som för närvarande uppställer sig inom Norden på detta område.

Harmoniseringsarbetet inom området *tekniska föreskrifter* i enlighet med Romfördraget art. 100 uppvisar ej heller särdeles imponerande framsteg. Ett allmänt program för eliminering av tekniska handelshinder har emellertid fastslagits. På sikt är detta harmoniseringsarbete av största ekonomiska betydelse. Som kort antytts under rubriken "Hittillsvarande nordiskt samarbete" är det inte orimligt att anta att de problem som härvidlag kan uppkomma för nordiskt vidkommande kan lösas. Från EC:s sida torde även förefinnas ett intresse av en så vidsträckt harmonisering som möjligt. Ett intensifierat nordiskt samarbete kan också bidra till att avlägsna de nackdelar som följer av att Finland och Sverige ej är omedelbart delaktiga i EC-samarbetet på detta område.

Patentsamarbete

Förutom inom Norden har under 1960-talet initiativ till ett intimare samarbete rörande olika patentfrågor tagits inom BIRPI (numera WIPO), Europarådet, EC och EFTA. Inom ramen för WIPO har utvecklats en internationell konvention om patentsamarbete. Denna konvention (Patent Cooperation Treaty, PCT) antogs vid en diplomatisk konferens i Washington i juni 1970.

För närvarande är läget inom Europa att sedan 1969 föreligger principiellt enighet om de allmänna principerna för ett alleuropeiskt patent-system. I arbetet härpå har EC och EFTA-staterna samt några andra europeiska stater deltagit på grundval av ett EC-förslag som syftar till ett system med två konventioner. Enligt den första konventionen införs ett system med Europeiskt patent, som beviljas av ett särskilt europeiskt patentverk. Detta patent skall i princip ha samma rättsverkan som nationella patent i konventionsstaterna. Den andra konventionen som blir en intern EC-konvention innefattar också en harmonisering av Europeiskt patents rättsverkan inom EC.

Inom Norden (utom Island) har som bekant efter rekommendation av Nordiska rådet under 1967 antagits enhetliga nordiska patentlagar, vilka ursprungligen skulle möjliggöra för Norden gemensam patentansökan. Denna del av de nordiska patentlagarna (Kap. 3) har emellertid ej satts i kraft på grund av tveksamhet i Norge och Danmark där man önskat avvakta den internationella och europeiska utvecklingen. I enlighet med en annan rekommendation från Nordiska rådet har regerings-sakkunniga utarbetat förslag angående en gemensam nordisk klagoinstans i patentärenden avsedd att säkerställa nordisk rättslikhet vid ikraftträdandet av ovannämnda Kap. 3 i de nordiska patentlagarna. I Nordek-förslaget fanns än längre gående förslag om nordiskt patentsamarbete.

Det synes numera mindre sannolikt att Kap. 3 kommer att sättas i kraft inom överskådlig tid. Skälen härför är sammansatta men de nordiska ländernas olika ställning i förhållande till EC är en faktor i sammanhanget.

2. Lagsamarbete¹

Några ur ekonomisk synpunkt särskilt viktiga spörsmål har tidigare här ovan berörts under avsnittet "Harmonisering av lagstiftningen på det ekonomiska området", vartill här må fogas några reflexioner av mer generell natur.

Vid en diskussion av i vad mån det nordiska lagsamarbetet påverkas av harmoniseringen av lagstiftningen inom EC må det framhållas att det föreligger en grundläggande skiljaktighet mellan det nordiska lagstiftningssamarbetet och det harmoniseringsarbete som ägt rum eller planeras inom EC. Det nordiska lagstiftningssamarbetet har i enlighet med sin historiska tradition i första hand koncentrerats till ämnen inom den "klassiska juridiken", särskilt civilrätten och obligationsrätten. Detta samarbete har setts som ett egenvärde i sig. Lagsamarbetet inom EC å andra sidan berör i första hand ämnesområden som anses som en nödvändig förutsättning för genomförandet av Romfördragets ekonomisk-politiska målsättningar. Det nordiska lagstiftningssamarbetet har nått långt inom sitt område (lagarna om avtal, köp, barn, adoption, äktenskap, upphovsmannaskap, patent, m. fl.) och på dessa områden ligger EC ännu långt tillbaka respektive har inga ambitioner. Som i tidigare avsnitt här ovan nämnts har vissa nordiska lagar, t. ex. köplagen, avtalslagen etc. självfallet varit av väsentlig betydelse för utvecklingen även av den ekonomiska samhörigheten i Norden. Å andra sidan har på nordiskt plan blott få resultat uppnåtts med omedelbar anknytning till och med det uttalade syftet att främja det ekonomiska samarbetet, vilket fält däremot inom EC i enlighet med dess målsättning varit föremål för stor uppmärksamhet.

Gränserna är emellertid icke skarpa och föreställningen om en "klassisk juridik" i betydelsen lagstiftning höjd ovan politiska och ekonomiska målsättningar är inte heller oomstridd.

Man torde kunna utgå från att ett eventuellt danskt och norskt medlemskap i EC ej får någon omedelbar betydelse för det nordiska lagstiftningssamarbetet oavsett om de övriga nordiska länderna får en starkare eller svagare anknytning till EC. Detta beror dels på att all omställning tar tid och att nordiskt samarbete är en någorlunda fast beståndsdel av den nuvarande generationens tänkesätt men det är också i hög grad en följd av den ovannämnda grundläggande skiljaktigheten i ämnesvalet inom EC respektive Norden. Vanskligheter kan emellertid inställa sig om man på nordiskt plan söker samarbete på områden som faller inom de ämnesområden där det redan planerats arrangemang inom EC.

Som ett exempel på tendenser i utvecklingen kan nämnas att EC-länderna är inställda på att ratificera Haag-konventionerna om köp och försäljning av lösöre, vilket de nordiska länderna och särskilt Sverige hittills visat ringa benägenhet att göra. Danskt-norskt medlemskap i EC medför att dessa två länder också måste ratificera konventionerna och detta berör den nordiska köplagstiftningen på ett ingripande sätt.

Man bör emellertid vara varsam med att uppdraga skarpa gränser mellan nordiskt lagstiftningssamarbete och annat internationellt (euro-peiskt) samarbete. Dessa två former av samarbete har hittills varit koordinerade såvitt möjligt. En avgörande skillnad i framtiden blir

¹ Framställningen grundar sig på ett notat av juridiska utskottets sekreterare.

dock att medan det hittills på det europeiska planet nått ett visst mått av jämvikt mellan EC-medlemmar och utanförstående så förändras denna jämvikt genom EC:s utvidgning i sådan grad att det kan ifrågasättas om icke förutsättningarna för ett alleuropeiskt samarbete väsentligt påverkas.

I det perspektiv som uppsatts för föreliggande undersökning blir konklusionen av vad ovan sagts att det nordiska lagsamarbetet icke kommer att möta väsentliga olämpor som en följd av olika nordiska anknytningar till EC.

3. Socialpolitik

Inom detta avsnitt behandlas dels socialpolitik i egentlig mening samt spørsmålet om arbetskraftens fria rörlighet.

Inom förstnämnda område är dels spørsmålet om Romfördragets bestämmelser om harmonisering av sociala bestämmelser (art. 117—122), dels bestämmelser om social trygghet enligt fördragets regler om arbetskraftens fria rörlighet (art. 48—51) av intresse.

Vad beträffar harmoniseringsspörsmålet kan man fatta sig helt kort. Följande må citeras ur den senaste svenska EC-utredningen¹. Liknande slutsatser göres i de övriga nordiska ländernas EC-utredningar.

”Strävandena att harmonisera de nationella lagstiftningarna har i allmänhet tillagts stor principiell betydelse, men på det sociala trygghetsområdet har de konkreta resultaten hittills inskränkt sig till vissa av kommissionen avgivna rekommendationer av begränsad räckvidd. Kommissionens verksamhet på harmoniseringsområdet har i övrigt huvudsakligen bestått av att anordna konferenser mellan myndigheter i olika länder, expertmöten etc. Vidare har kommissionen utarbetat principiella ståndpunkter och program för sitt fortsatta socialpolitiska arbete.

Strävandena till harmonisering av socialpolitiken i de olika EEC-länderna har som framgått tidigare inte lett till nämnvärda resultat. Formuleringen av art. 117 synes också antyda att man anser det orealistiskt att söka göra de redan inom varje land mycket varierande sociala trygghetssystemen mera enhetliga genom direkta överstatliga beslut. Formuleringarna i artikeln öppnar dock möjligheter till att krav på en mera betydande harmonisering av de sociala systemen i de olika länderna kan komma att ställas på längre sikt. Det kan emellertid inte nu bedömas om sådana krav kan komma att resas och vilka resultat de i så fall kan tänkas leda till.”

Harmoniseringsbestämmelserna i Romfördraget kan således ej sägas utgöra hinder för nordiskt samarbete.

Däremot är läget annorlunda i vad gäller social trygghet för flyttande arbetstagare då dessa bestämmelser direkt berör den nordiska trygghetskonventionen. Om ett eller flera av de nordiska länderna blir medlemmar av den gemensamma marknaden men något nordiskt land fortfarande står utanför, skall enligt EC:s samordningsbestämmelser EC:s regler tillämpas inom de länder som blivit medlemmar i marknaden i stället för bestämmelserna i den nordiska trygghetskonventionen. De länder som vinner inträde i EC kan emellertid göra förbehåll om att särskilda bestämmelser i konventionen skall förbli bindande för dem

¹ *Inför Sveriges EEC-förhandlingar — fakta och överväganden, s. 92 ff.*

oberoende av EC:s samordningsbestämmelser. Här föreligger således ett angeläget nordiskt samordningsfrågor.

I det Nordiska socialförsäkringsutskottets *Rapport mars 1971* till Nordiska socialpolitiska kommittén lämnas en närmare redovisning av de problemställningar som här aktualiseras. Redogörelsen är här fogad som *Tilläggsbilaga*.

Den nordiska arbetsmarknaden berörs även i viss utsträckning av Romfördragets regler på området. I sina förhandlingsupplägg gentemot EC har samtliga nordiska länder uppsatt bibehållandet av den nordiska arbetsmarknaden som ett förhandlingskrav.

På dansk och norsk sida menar man att denna målsättning är godtagen av EC:s ministerråd. Vid de sonderande samtalen med Sverige och Finland under första halvåret 1971 har man från kommissionens sida låtit förstå att upprätthållandet av den nordiska arbetsmarknaden skulle innebära en knappt godtagbar diskriminering av medborgare i de övriga medlemsländerna i förhållande till danskar och norrmän.

Med utgångspunkt från dessa till synes ganska oförenliga konstateranden har ett livligt meningsutbyte uppstått rörande förutsättningarna för den nordiska arbetsmarknadens fortbestånd och högst skiljaktiga uppgifter har förekommit från de nordiska länder som söker medlemskap respektive övriga nordiska länder.

Nordiska rådets presidium har för sin del i skrivelse till Nordiska ministerrådet den 30 augusti 1971 hemställt om redogörelse för förhandlingsresultatet i Bryssel bl. a. i vad avser den nordiska arbetsmarknaden.

Trots de skiljaktiga uttalanden som således föreligger i frågan synes dock följande sakförhållanden ostridiga ehuru dessa sedan blir föremål för olika värdering.

Möjligheterna att obehindrat förflytta sig inom Norden och där skaffa sig anställning berörs ej av dansk-norskt EC-medlemskap.¹ Vad som däremot berörs vid en anslutning är samarbetet i fråga om arbetskraftförmedling mellan de nordiska offentliga arbetsförmedlingarna. I enlighet med en informell överenskommelse från 1968 mellan de nordiska arbetsmarknadsministrarna skall arbetskraftsflödet mellan de nordiska länderna i första hand söka kanaliseras via de offentliga arbetsförmedlingarna. I vad avser Danmark-Norge och det övriga Norden har denna överenskommelse dock saknat praktisk betydelse då antalet på detta sätt förmedlade personer varit helt obetydligt.

Det nordiska arbetsförmedlingssamarbetet berörs därigenom att inom EC gäller en 18 dagars preferensregel till förmån för medborgare inom EC-länderna beträffande genom offentlig arbetsförmedling ledigförklarade anställningar. Inom denna tid kan således ej, i varje fall ej officiellt, vid offentlig arbetsförmedling i Danmark eller Norge utanförserad ledig anställning delges arbetsförmedling i det övriga Norden.

För ytterligare belysning av frågan om den nordiska arbetsmarknaden må följande citat återges ur ett *Notat* i ämnet från det danska Markedssekretariatet av den 9 juni 1971.

1. Efter at spørgsmålet om foreneligheden af de to regelsæt har været drøftet med Kommissionen i forbindelse med den tekniske tilpasning af EC-reglerne til et udvidet fællesskab, har Kommissionen

¹ I vad mån den registrering av utländsk arbetskraft som Danmark och Norge måste genomföra efter en anslutning även omfattar nordisk arbetskraft synes ej för närvarande helt klarlagt. På dansk sida synes uppfattningen hittills ha varit att detta ej är behövligt.

tilkendegivet som sin opfattelse, at der ikke består nogen juridisk modstrid mellem EC's regler og overenskomsten af 1954 om det fælles nordiske arbejdsmarked. Dette indebærer, at overenskomsten kan opretholdes uden ændringer i en situation, hvor Danmark og Norge er medlemmer af et udvidet EC, og hvor Sverige og Finland eventuelt ikke har opnået tilknytningsarrangementer, som omfatter reglerne om arbejdskraftens frie bevægelighed.

2. På et enkelt område, vedrørende samarbejdet om arbejdsformidling, består der derimod efter Kommissionens opfattelse en uoverensstemmelse mellem fællesmarkedets regler og den nordiske praksis.

Det skal fremhæves, at EC-fortrinsstillingen som nævnt kun gælder 18 dage, og at der ikke påhviler arbejdsgiveren nogen pligt til at antage de lønmodtagere fra EC-lande, som måtte melde sig.

Endelig bemærkes, at den danske og norske arbejdsgiver, som måtte ønske at beskæftige arbejdskraft fra de øvrige deltagerlande i det nordiske arbejdsmarked, jo ikke har pligt til at gå via den offentlige arbejdsformidling. EC's regler gælder alene den arbejdsanvisning, som finder sted af offentlige myndigheder, og intet forhindrer en arbejdsgiver i uden om disse regler at rette henvendelse til arbejdsanvisningskontorer i tredielande.

3. I 1970 modtog det danske arbejdsdirektorat henvendelser fra henholdsvis 13 svenske, 11 norske og 0 finske lønmodtagere, som søgte arbejde i Danmark. Hertil kommer, at statsborgere fra de øvrige nordiske lande dels i et vist omfang søger eller skaffer sig arbejde i Danmark uden om formidlingen, dels ikke bliver særskilt registreret som ikke-danske arbejdssøgende ved direkte henvendelse til et dansk arbejdsformidlingskontor. Fra dansk side har der, efter hvad det har kunnet oplyses, ikke gennem arbejdsformidlingen været søgt arbejdskraft i de øvrige nordiske lande.

De tilsvarende norske tal viser, at 39 danskere og 38 svenskere i 1970 fik arbejde i Norge gennem arbejdsformidlingen. Endvidere fik 254 finske statsborgere arbejde i Norge, heraf 248 i Finnmarken som sæsonarbejdere i fiskeindustrien. Et noget større antal nordiske lønmodtagere henvendte sig personligt til arbejdsformidlingskontorerne i Norge.

Henset til det ringe antal stillinger til nordiske borgere, som anvises via samarbejdet mellem de offentlige arbejdsanvisningskontorer i Danmark og Norge, forekommer problemet om opretholdelsen af administrationen af det nordiske arbejdsmarked at være af meget lille praktisk betydning. Hertil kommer den lange række undtagelser, som gennemhuller EEC-præferencen, og som muligvis betyder, at der slet ikke vil eksistere nogen konsekvenser overhovedet af EC-reglerne for administrationen af det nordiske arbejdsmarked.

TILLÆGGSBIHANG

Den nordiske konvention i forhold til et kommende bredere europæisk samarbejde om social sikkerhed

I denne redegørelse behandles i korte træk spørgsmålet om, hvorvidt det vil være muligt at opretholde den nordiske konvention i dens nuværende skikkelse, såfremt et eller flere af landene indgår i et mere

omfattende internationalt system for social sikkerhed, enten ved at tilslutte sig fællesmarkedet eller ved at tilslutte sig en kommende europæisk konvention om social sikkerhed.

De gældende regler inden for *fællesmarkedet*, navnlig fællesmarkedsforordning nr. 3, forudsætter, at der kan opretholdes konventioner om social sikkerhed såvel mellem medlemslandene indbyrdes som mellem disse lande og ikke-medlemslande, hvorved forordningens regler fraviges. Hovedreglen i artikel 5 i forordning nr. 3 går ganske vist ud på, at det er forordningens regler, der skal anvendes, i stedet for reglerne i konventioner, der er indgået alene mellem medlemslandene, og også i stedet for reglerne i konventioner, der omfatter både medlems- og ikke-medlemslande, når det konkrete tilfælde ikke angår en social sikringsordning i et ikke-medlemsland. Heraf følger modsætningsvis, at i konkrete tilfælde, der angår sociale ordninger dels i medlemslande, dels i ikke-medlemslande, er det reglerne i de sociale konventioner, der skal anvendes, fremfor reglerne i forordningen.

I forordningens artikel 6 er der endvidere åbnet adgang til at opretholde gældende regler i konventioner om social sikkerhed mellem medlemslandene, således at disse regler træder i stedet for forordningens regler. Sådanne regler er opregnet i et bilag til forordningen. Endelig er der adgang for medlemslandene til at træffe aftale om ændringer i sådanne regler, som ligeledes indføres i dette bilag til forordningen.

I tilfælde af, at et eller flere af de nordiske lande indtræder i fællesmarkedet, skulle der således i princippet være mulighed for at opretholde den nordiske tryghedskonvention. Konventionen ville finde anvendelse for nordiske statsborgere i alle tilfælde, hvor de pågældende ikke tillige havde været omfattet af sociale ordninger i et af de andre fællesmarkedslande. Konventionen skulle f. eks. anvendes ved afgørelse af pensionsrettighederne for en statsborger fra et nordisk land, der var medlem af fællesmarkedet, når vedkommende havde erhvervet pensionsrettigheder i et andet nordisk land, der ligeledes var medlem af fællesmarkedet, men vedkommende derimod ikke havde været omfattet af nogen pensionsordning i et af de øvrige fællesmarkedslande. Havde vedkommende derimod tillige erhvervet pensionsrettigheder i et af de øvrige fællesmarkedslande, skulle alene fællesmarksreglerne anvendes. Den nordiske konvention skulle endvidere anvendes for statsborgere fra et nordisk land, der ikke var medlem af fællesmarkedet, selv om vedkommende havde været omfattet af de sociale ordninger i både et nordisk og et ikke-nordisk fællesmarkedsland. Dette er en følge af, at fællesmarksreglerne er begrænset til statsborgere fra medlemslandene, jfr. artikel 4, stk. 1. i forordning nr. 3.

Såfremt 2 eller flere af de nordiske lande indtræder i fællesmarkedet, vil det derfor være nødvendigt, at der indføres en bestemmelse i den nordiske konvention, hvorefter konventionen ikke finder anvendelse, når en statsborger fra et af de nordiske fællesmarkedslande tillige har været omfattet af de sociale ordninger i et af de øvrige fællesmarkedslande.

Et andet spørgsmål er, om det i denne situation vil være muligt at opretholde konventionen uden gennemgribende ændringer. Det er her navnlig af interesse at se på bestemmelser om de sociale pensioner, som gennemgående har størst økonomisk betydning både for den enkelte og for ordningerne.

Den nordiske konvention har i sin nuværende skikkelse meget enkle regler derom. Grundpensionen ydes fuldt ud af opholdslandet efter dette lands regler, når der er forløbet en ventetid normalt på 3 år. Tillægspensionerne ydes fuldt ud fra hvert af landene uden nogen samordning (alene med en enkelt undtagelse).

Fællesmarkedsreglerne bygger på helt andre principper, bl. a. fordi der her er taget sigte på de forsikringsmæssige pensionsordninger i fællesmarkedslandene, som minder mere om de nordiske tillægspensionsordninger end om grundpensionerne. Den enkeltes ret til pension er således navnlig afhængig af, i hvilket omfang der er indbetalt pensionsbidrag for ham. Reglerne går i princippet ud på, at personer, der har været omfattet af pensionsordninger i flere af landene, skal have pensioner fra hvert af landene. Ved beregningen af disse pensioners størrelse skal der efter nærmere fastsatte regler tages hensyn til, at vedkommende også har erhvervet pensionsret i et eller flere af de andre lande. Det kan være til fordel for den sikrede, f. eks. når der efter de interne regler stilles krav om et vist mindste åremål af forsikringsperioder som betingelse for at opnå pension, eller når der gælder en særlig fordelagtig beregningsregel for den del af pensionen, der svarer til den sidste del af længere forsikringsperioder. På den anden side kan forordningsregler bevirke, at der sker en vis nedsættelse af pensionerne under hensyn til de samlede pensionsrettigheder, som vedkommende har optjent i alle landene.

Det er endnu temmelig uafklaret, hvorledes de nordiske pensionslovgivninger i givet fald bedst vil kunne tilpasses til reglerne for fællesmarkedet. Inden for Europarådets rammer er der udarbejdet et udkast til en *kommende europæisk konvention* om social sikkerhed, der skal afløse de to midlertidige konventioner. Udkastet bygger i vid udstrækning på de gældende regler inden for fællesmarkedet, navnlig forordningerne nr. 3 og 4 om social sikkerhed for vandrende arbejdere.

Der er i dette udkast udformet regler, som kunne danne mønster for en koordinering af de nordiske grundpensioner med fællesmarkedsreglerne. Det væsentligste træk er her, at opholdsperioder i de nordiske lande skulle sidestilles med forsikringsperioder under en af de kontinentale pensionsordninger. Det ville betyde, at de nordiske grundpensioner for personer, der omfattes af disse regler, skulle gradueres efter opholdstid. En sådan ordning blev allerede i 1967 indført i Norge for hele befolkningen, uanset statsborgerforhold. På dette punkt foreligger problemet med tilpasning til fællesmarkedsreglerne derfor navnlig for de øvrige nordiske lande.

Den mulighed foreligger, at et eller flere af de andre nordiske lande vælger at ændre deres grundpensioner efter norsk mønster for derved at kunne tilpasse sig fællesmarkedsreglerne. I den gældende nordiske konvention er der indføjet regler, som tager hensyn til, at de norske grundpensioner er gradueret efter opholdstid. Såfremt flere af de nordiske lande overgår til et sådant system med graduerede grundpensioner, er det imidlertid sandsynligt, at dette må føre til en ændring af konventionen. Det er en nærliggende mulighed, at man må forlade det nuværende system, hvorefter hele pensionen ydes fra ét af landene, og i stedet overgå til at yde delpensioner fra flere af landene til den enkelte berettigede.

Selv en mindre vidtgående tilpasning til fællesmarkedsreglerne kan

gøre det tvivlsomt, om man kan opretholde de nuværende konventionsregler uændret. Det kan f. eks. tænkes, at der indføres delpensioner for personer, der har været omfattet af pensionsordninger i et nordisk fællesmarkedsland og i et af de øvrige fællesmarkedslande. Med opretholdelse af de nuværende konventionsregler kunne det medføre at den pensionsmæssige stilling blev ringere for personer, der har opholdt sig dels i Norden, dels i et af de øvrige fællesmarkedslande, end for personer, der udelukkende har opholdt sig i Norden. Også i øvrigt kan det forekomme u hensigtsmæssigt, såfremt der skal gælde 2 sæt regler, der er væsensforskellige. Det kan derfor komme på tale at tilpasse reglerne i den nordiske konvention til fællesmarkedsreglerne.

En noget lignende problemstilling foreligger med hensyn til det omtalte udkast til *en kommende europeisk konvention om socialsikkerhed*. Arbejdet med udkastet er så vidt fremskredet, at udkastet er afgivet til ministerrådet af ekspertkomiteen angående socialforsikring. Ministerrådet har dog endnu ikke taget stilling til, om udkastet skal åbnes for underskrivelse.

Ifølge udkastet åbnes der mulighed for at opretholde gældende overenskomster som den nordiske konvention også mellem de lande, der måtte tilslutte sig den nye Europakonvention. Det er således forudset i udkastets artikel 6, stk. 3, at der kan tages forbehold herom i konventionens bilag 3. De nordiske medlemslande har foranlediget, at der i overensstemmelse hermed er taget forbehold om fortsat anvendelse af den nordiske konvention.

Tilfælde, der udelukkende omfattes af den nordiske konvention, vil herefter fortsat kunne behandles efter denne konventions regler.

Af artikel 6, stk. 4, i udkastet til den europæiske overenskomst fremgår det endvidere, at det er den europæiske konvention, der skal anvendes i alle tilfælde, hvori der er impliceret en social institution fra et andet af medlemslandene end de nordiske medlemslande, eller hvor det er regler i den europæiske konvention og ikke udelukkende regler i den nordiske konvention, der skal anvendes.

Den samme bestemmelse finder anvendelse, når det er tilfælde, der kunne behandles både efter reglerne i den nye europæiske konvention og efter reglerne gældende for fællesmarkedet. Under udarbejdelsen af udkastet er det da også udtrykkeligt blevet tiltrådt af de kompetente organer i fællesmarkedet, at det er den europæiske konvention, der skal anvendes fremfor fællesmarkedsbestemmelserne i de tilfælde, der tillige angår sociale ordninger i medlemslande uden for fællesmarkedslandene. Der er således blevet henvist til, at dette følger af den foran nævnte bestemmelse i artikel 5 i fællesmarkedsforordning nr. 3.

Herefter må det antages, at det følger af det europæiske udkast, at det vil være de europæiske regler, der skal anvendes, når tilfældet har tilknytning til et ikke-nordisk medlemsland, og de nordiske regler, der skal vige. En bestemmelse herom må i givet fald optages i den nordiske konvention i lighed med den foran omtalte bestemmelse om, at konventionens regler viger for fællesmarkedsreglerne.

Den nye europæiske konvention bygger som nævnt i vid udstrækning på de samme principper som fællesmarkedsreglerne. På pensionsområdet forudsættes ydelse af delpensioner på grundlag af forsikrings- og opholdsperioder. Såfremt 2 eller flere af de nordiske lande tilslutter sig den nye europæiske konvention, opstår der derfor — på samme måde som

ved eventuel tilslutning til fællesmarkedet — spørgsmål om, hvorvidt det vil være hensigtsmæssigt at opretholde uændret de nuværende nordiske regler, som afviger stærkt fra reglerne i det europæiske udkast.

A. Trier

Ekspeditionssekretær

4. Trafiksamarbete¹

Inom detta område har redan tidigare en kartläggning skett om nordiskt trafiksamarbete och EC. I samband med trafikutskottets övervägande i saken rörande NORDTRANS befanns det önskvärt att göra en sådan kartläggning.

Därvid kunde inledningsvis konstateras att EC:s transportpolitik för närvarande endast förelåg i sina konturer. Romfördraget och vad som framkommit från kommissionen har karaktären av programförklaringar och tidpunkterna för deras förverkligande har flera gånger skjutits framåt, förutom att oenighet föreligger på flera väsentliga avsnitt. Det är inte möjligt att förutse vad EC:s transportpolitik kan komma att innebära om ett antal år. Programförklaringarna ger dock en uppfattning om de sektorer av transportområdet som är aktuella i samband med EC:s transportpolitik.

För traditionella sektorer av det nordiska trafiksamarbetet synes några svårigheter i förhållande till EC ej behöva uppstå även om de mest långtgående av kommissionens samarbetsplaner genomföres. Exempel på sådana sektorer är *transportplanläggning, trafiksäkerhet, stora delar av trafiklagstiftningen, transportforskning, körkort, väg- och bro- och färje-förbindelser, posttrafik, teletrafik, pass- och gränspassningsfrågor, meteorologiskt samarbete, turisttrafik, förbindelserna med Island, Färöarna och Grönland.*

Luftfartsfrågor och den *transoceanica sjöfarten* berörs ej för närvarande av EC. Det bör dock anmärkas att inom kommissionen förbereds ett program för gemensam sjö- och luftfartspolitik.

För vissa andra sektorer synes det kunna vara en framkomlig väg att det nordiska trafiksamarbetet fortsättes men anpassas eller inordnas under EC-samarbetet på motsvarande sätt som skett i Benelux. Exempel på sådana sektorer är, helt eller delvis, transportpolitik, trafiklagstiftning, bl. a. tekniska bestämmelser och arbetstidsbestämmelser.

Problem i förhållande till EC uppstår framför allt vad gäller samarbetet på vägtrafik- och järnvägsområdena. EC:s samarbete är bl. a. inriktat på fastställande av kontingenter för landsvägstransporter och gaffeltariffer för godstransporter på vägar och inre vattenvägar. Därigenom berörs de viktiga delar av transportpolitiken som gäller tillståndsgivning, beskattning, kostnadsansvar m. m.

NORDTRANS-utredningen och förslaget till nordisk transportöverenskommelse behandlar i stora delar frågor som i varje fall för närvarande ligger utanför de bestämmelser och programförklaringar som utfärdats inom EC.

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 14/1971 har regeringarna tillsatt en ämbetsmannakommitté för utarbetandet av ett förslag till Nordisk transportöverenskommelse. Under detta sitt arbete torde

¹ Framställningen grundar sig på en PM av trafikutskottets sekretariat.

ämbetsmannakommittén också ta i beaktande i vilken mån EC-bestämmelserna påverkar det tilltänkta nordiska samarbetet.

Såsom framhållits i den allmänna inledningen har eftersträvat att se eventuella problem Norden—EC i ett relativt kort perspektiv. Mot bakgrund dels av det faktum, att man på detta sakområde trots de nordiska ländernas olika förhandlingsmålsättningar gentemot EC likväl lyckats enas om ett nordiskt samarbetsavtal, vilket bl. a. medför att ett institutionellt samarbetsmaskineri upprättas inom vars ram eventuella problem, härrörande ur den olikartade EC-anslutningen, torde kunna behandlas, dels i ljuset av att det hittillsvarande EC-samarbetet är föga utvecklat, så torde det inom ramen för denna framställning vara berättigat att konstatera, att ytterligare överväganden för närvarande icke påfordras även om på sikt problem kan inställa sig som påfordrar uppmärksamhet.

5. Kultursamarbete

I den mån kultursamarbetet över huvud taget berörs av Romfördraget är det indirekt såsom en konsekvens av bestämmelser eller målsättningar som primärt har ett annat syfte än kulturpolitiskt samarbete.

Utbildning och forskning¹ hör till de ämnesområden som närmast kommer i blickfältet. Romfördraget innehåller inga särskilda bestämmelser om samarbete i fråga om utbildning och forskning. Samarbetet har hittills inte heller i någon större utsträckning omfattat dessa frågor. I den mån samarbete ägt rum på dessa områden har det skett inom ramen för det ekonomisk-politiska samarbetet eller med utgångspunkt huvudsakligen i Romfördragets bestämmelser om arbetskraftens fria rörlighet.

Visst tekniskt-vetenskapligt samarbete, huvudsakligen med industriell inriktning, har inletts på ett antal områden, som föreslagits i den s. k. Aigrain-rapporten. Samarbetet i vilket även icke-medlemsländer, däribland de nordiska, inbjudits att delta gäller mer än 30 projekt inom områdena datateknik, teleteknik, nya transportmedel, oceanografi, metallurgi, miljövärd och meteorologi.

Vidare har behandlats vissa utbildningsprojekt på det socialpolitiska området. Ministerrådet fastställde år 1963 principer för den gemensamma yrkesutbildningen inom EC. År 1965 antogs två aktionsprogram, ett mera allmänt och ett rörande yrkesutbildning på jordbrukets område.

Inom EC förbereds vidare en harmonisering av utbildningsnivåerna som syftar till att möjliggöra för yrkesutbildade i ett land att arbeta på samma villkor i de övriga medlemsländerna. Harmoniseringen avses omfatta bl. a. EC-ländernas gemensamma beskrivningar av minimikrav på kunskaper och färdigheter inom olika yrken. Det har framhållits att det kanske inte ens är önskvärt att själva utbildningen är enhetlig i de olika länderna utan att harmoniseringen närmast bör avse värderingen av utbildningsresultaten. Det har vidare betonats att harmoniseringen på detta område är en fråga på mycket lång sikt. För närvarande föreligger förslag till dirketiv i fråga om fri etableringsrätt och fritt utövande av tjänster, erkännande av diplom och certifikat samt samordning av lagbestämmelser beträffande bl. a. arkitekter, barnmorskor, ingenjörer, läkare, optiker, sjuksköterskor, tandläkare och veterinärer.

¹ *Sakredogörelsen bygger på "Inför Sveriges EC-förhandlingar — fakta och överväganden".*

Det rör sig i samtliga fall om *icke* löntagande yrkesutövare. Om dessa förslag går igenom innebär det att berörda yrkesutövare från något EC-land i princip skulle ha rätt att utöva sina yrken inom annat EC-land på samma villkor som gäller för dess egna medborgare.

Inom kommissionen strävar man efter att ägna utbildningsfrågorna ökad uppmärksamhet. Sålunda har kommissionen under våren 1970 åter aktualiserat det förslag om ett Europauniversitet, som ingick i EURATOM-fördragets statuter av år 1958. Kommissionen har vidare i ett memorandum till ministerrådet 1970 föreslagit upprättande av en permanent kommitté för ungdom och utbildning med uppgift att utforma en gemensam ungdomspolitik. Förslag föreligger också om upprättande av en utbildningsministerkommitté och anordnande av ett utbildningsministermöte. Troligen kommer inom kommissionen att inrättas en särskild administrativ enhet för utbildningsfrågor.

För en framdeles ökad satsning på utbildningsfrågor talar slutligen ett av kommissionen i juni 1970 till rådet överlämnat memorandum angående en europeisk politik på utbildningens område. Enligt detta memorandum skall EC:s aktivitet på utbildningsområdet syfta till att ge en snabbare, mera effektiv och ekonomisk lösning på de reformproblem som medlemsländerna konfronteras med. Den utbildningspolitiska samordningen skall enligt planerna avse åtgärder för förverkligande av gemenskapens allmänna mål på de politiska, ekonomiska och sociala områdena. Kommissionens memorandum innehåller även vissa förslag till konkreta projekt. Sålunda föreslås harmonisering av studier och erkännande av vissa diplom, som utfärdats i medlemsländerna, samt skapande av ett europadiplom, som avses användas av de universitet som så önskar. Vidare föreslås upprättande av flernationella universitet, till vilka medborgare från medlemsstaters gränstrakter skall äga tillträde, upprättande av ett europeiskt pedagogiskt experimentcenter, europeisering av vissa forskningsinstitut eller -centra samt organiserande av en europeisk pedagogisk filmproduktion som innefattar skol-TV och andra audiovisuella hjälpmedel.

Som framgår av ovanstående har i varje fall kommissionen under allra senaste tid väsentligt höjt sin ambitionsnivå även på det kulturpolitiska området. Detta torde få ses som en återspeglning även på detta område av ambitionerna att samtidigt med utvidgningen av EC genomföra en fördjupning av samarbetet. Hittills föreligger dock — med något undantag — endast förslag till bestämmelser och förslag till allmänna program.

Som en generell sammanfattning torde kunna hävdas att några uppenbara olägenheter för nordiskt samarbete inom detta område inte kan härledas ur vad som ovan anförts. Möjligtvis kan i de nordiska länder som vinner medlemskap en konkurrenssituation uppstå främst i fråga om personella resurser mellan europeiskt och nordiskt i det fall att ett accelererat samarbete i enlighet med som ovan skisserats kommer till stånd. Genom den organisatoriska upprustning som skett genom det Nordiska kulturavtalet synes emellertid en sådan risk mindre påtaglig än eljest.

I vad rör spørsmålet om harmonisering av utbildningsnivåer kan det bli aktuellt att närmare utröna om några nordiska samlarbetsföretag möjligtvis kan påverkas härav.

*BILAGA 1***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande det fortsatta nordiska samarbetet**

Presidiet i Nordisk Råd har under sitt möte i Stockholm 19. august d. å. dröftat mulighetene for å føre det nordiske samarbeid videre under de forhold som vil foreligge, dersom de pågående europeiske markedsforhandlingene leder til at de nordiske land får til dels svært ulike tilknytningsformer til et utvidet EEC.

Presidiet traff på møtet beslutning om å rette en anmodning til utvalgene i Nordisk Råd om å gjennomgå de vedtatte rekommandasjoner med sikte på en analyse av hva de har ledet til av utvidet nordisk samarbeid og mulighetene for å komme videre på de respektive områder, under hensyntagen til de ulike forpliktelser landene måtte komme til å påta seg i avtalen med et utvidet EEC.

Det nordiske samarbeids stilling og videre utvikling under nye europeiske markedsforhold vil bli et hovedtema for de forutsatte drøftelsene mellom markedsministrene, Presidiet og økonomisk utvalg i Oslo senere i høst. Som et grunnlag for disse drøftelser, har Presidiet henstilt til sekretariatet i økonomisk utvalg om, sammen med de øvrige sekretærene for Nordisk Råds utvalg, å utarbeide en kort oversikt over det nordiske samarbeids stilling ved forskjellig tilknytning for de nordiske land til et utvidet EEC.

Det er Presidiets oppfatning at det er behov for en vesentlig mer omfattende oversikt over det nordiske samarbeids stilling og videre utvikling, enn hva Nordisk Råds sekretariat kan tilveiebringe. Presidiet går ut fra at et slikt utredningsarbeid er en av de arbeidsoppgaver Ministerrådet — på bakgrunn av Rekommandasjon nr. 13/1971 — vil ta opp, og vil for sin del bare få peke på behovet av at dette arbeid gis høy prioritet.

Nordisk Råd har lagt avgjørende vekt på at tollfriheten og det frie arbeidsmarked i Norden kan bevares etter at landene måtte ha fått en eller annen tilknytning til EEC. Dette er også fremholdt som viktige forutsetninger i de enkelte lands forhandlinger med EEC. Siden forhandlingene i Bruxelles nå er langt fremskredet for enkelte av de nordiske land, ville det ha stor interesse om markedsministrene på møtet med Presidiet og økonomisk utvalg i Oslo i høst, kunne gi en redegjø-

relse for forhandlingsresultatet for så vidt gjelder det nordiske samarbeid, særlig tollfriheten og det nordiske arbeidsmarked.

Stockholm, 30. august 1971

For Nordisk Råds Presidium

Jens Otto Krag

Emil Vindsetmo

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över medlemsförslaget

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem. Medlemsförslaget har behandlats av utskottet vid möte under 20:e sessionen.

Utskottet har därvid konstaterat att genom den organisatoriska förstärkning som är på väg att genomföras under Nordiska ministerrådet är ett väsentligt önskemål i medlemsförslaget uppfyllt.

De övriga spörsmål som reses i medlemsförslaget är beroende av den fortsatta utvecklingen i de nordiska ländernas marknadsförhandlingar och utskottet avser därför att fortsätta behandlingen av medlemsförslaget efter sessionen,

vilket utskottet önskat anmäla för rådet.

Helsingfors den 22 februari 1972

Ale Alenius (Skdl)   *Johannes Antonsson (c)*   *Anders Aune (A)*

Johan Austrheim (Sp)   *Arne Geijer (s)*   *Gunnar Helén (fp)*

Niels Helveg Petersen (RV) *Lars Korvald (Kr. F.)*   *Eric Krönmark (m)*

Ove Hansen (S)   *Olavi Lähteenmäki (Kok)* *Poul Nyboe Andersen (V)*

Sture Palm (s)   *Jón Skaftason (F)*   *Ib Stetter (KF)*

Förman

Johan Støa (A)   *Veikko Vennamo (Smp)*   *Johannes Virolainen (K)*

Kåre Willoch (H)

J. Fr. Øregaard (Jvfl)

Regeringsförslag

om överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet

(Väckt av Sveriges regering)

Kungl. Maj:t vill härmed under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet (*se Tillägg*) över kommunikationsärenden, begära Nordiska rådets yttrande över ett av Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor upprättat förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete på transport- och kommunikationsområdet.

GUSTAF ADOLF

Bengt Norling

TILLÄGG

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 21 januari 1972.

Närvarande: Statsministern Palme, ministern för utrikes ärendena Wickman, statsråden Sträng, Andersson, Johansson, Aspling, Nilsson, Lundkvist, Geijer, Myrdal, Odhnoff, Moberg, Bengtsson, Norling, Löfberg, Lidbom, Feldt.

Chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Norling, anmäler fråga om *inhämtande av yttrande från Nordiska rådet över ett av Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor upprättat förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbete på transport- och kommunikationsområdet* och anför.

Vid sin nittonde session år 1971 antog Nordiska rådet en rekommendation (nr 14/1971) om nordiskt samarbete på transportområdet. I rekommendationen uppmanades de nordiska ländernas regeringar att inrätta en permanent nordisk ämbetsmannakommité för transportfrågor och att utarbeta ett förslag till avtal mellan de nordiska länderna om samarbete på transportområdet.

Sverige är koordinerande land för rekommendationen.

I enlighet med rekommendationen har regeringarna tillsatt en särskild ämbetsmannakommité, Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor. Kommittén, vilken haft som sin första uppgift att utarbeta ett förslag till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet, avgav i december 1971 till Nordiska ministerrådet en rapport med förslag till en sådan överenskommelse. Rapporten har av Nordiska ministerrådet överlämnats till Nordiska rådet såsom bilaga till ett tilläggsmeddelande den 10 januari 1972 om rekommendation nr 14/1971 och torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Rapporten kommer att behandlas av ministerrådet (trafikministrarna) sedan Nordiska rådet beretts tillfälle att yttra sig över avtalsförslaget.

Med hänsyn härtill och då Sverige som tidigare framhållits är koor-

dinerande land för rekommendationen nr 14/1971 synes avtalsförslaget böra föreläggas Nordiska rådet för yttrande genom ett svenskt regeringsförslag.

Jag hemställer därför att Kungl. Maj:t i skrivelse till Nordiska rådet begär rådets yttrande över det av Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor upprättade förslaget till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till Nordiska rådet skall avlätas skrivelse av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över regeringsförslaget samt meddelandena om rekommendation nr 14/1971 angående en nordisk transportöverenskommelse**

Til trafikudvalget er henvist et regeringsforslag om en nordisk transportoverenskomst samt meddelelser om rekommandation nr. 14/1971 angående en nordisk transportoverenskomst m. v. I udvalgets behandling af sagerne har deltaget følgende ministre: minister for offentlige arbejder Jens Kampmann, handels- og industriminister Gunnar Korhonen og statsråd Bengt Norling. Som sagkyndig har udvalget hørt statssekretære Nils-Olov Hasslev, Sverige.

1. Regeringsforslaget

I regeringsforslaget, som er fremsat af Sveriges regering, anmodes Nordisk Råd om at afgive en udtalelse om et af Nordisk Embedsmandskomiteé for Transportspørgsmål udarbejdet forslag til overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet, jfr. nedenfor.

2. Meddelelserne

Af meddelelserne, som er afgivet af Nordisk Ministerråd, fremgår, at der som foreslået i rekommandationens punkt 1 er oprettet en permanent nordisk embedsmandskomiteé for transportspørgsmål (Nordisk Embedsmandskomiteé for Transportspørgsmål), og at denne embedsmandskomiteé vil indgå i den organisation, der vil blive oprettet under en nordisk transportaftale.

Af meddelelserne fremgår endvidere, at der som foreslået i rekommandationens punkt 2 er udarbejdet forslag til en aftale mellem de nordiske lande om samarbejde på transportområdet omfattende organisationen; som bilag til forslaget er udarbejdet en fortegnelse over mulige udrednings- og udviklingsprojekter inden for rammen af en nordisk transportaftale. Forslaget er optrykt i Nordisk udredningsserie (NU 1971: 18).

3. Trafikudvalget

Udvalget har med tilfredshed konstateret, at regeringerne har givet arbejdet med rådets rek. 14/1971 en høj prioritet og har stillet de fornødne ressourcer til rådighed for dette arbejde, således at et udkast til en nordisk transportaftale har kunnet forelægges Nordisk Råds 20. session.

Det er udvalgets opfattelse, at det foreliggende forslag omfatter alle de områder, som det i dag er relevant at medtage i en nordisk transportoverenskomst. Udvalget er således enig i, at trafikikkerhedsspørgsmål varetages af det nyoprettede Nordisk Trafikkerhedsråd.

Trafikudvalget har ved gennemgangen af forslaget bl. a. bemærket, at arbejdsordningen for Nordisk Embedsmandskomité for Transportspørgsmål er optaget i selve overenskomsten; dette indebærer, at eventuelle forandringer i embedsmandskomiteens arbejdsordning kræver en formel ændring af overenskomsten. Dette forekommer at være en lidt omstændelig procedure, når man sammenligner med de regler, der gælder for det overordnede organ, Nordisk Ministerråd, som selv fastsætter sin arbejdsordning, (jfr. Helsingforsaftalens artikel 61) og derfor uden større formaliteter kan ændre denne, såfremt erfaringerne måtte vise, at det er hensigtsmæssigt eller påkrævet.

Trafikudvalget er ved gennemgangen af det i forslaget fremlagte bilag indeholdende en fortegnelse over mulige udrednings- og udviklingsprojekter gået ud fra, at denne fortegnelse ikke er udtømmende, men som angivet kun eksempler på projekter, der kan tages op. Udvalget har endvidere forudsat, at den anførte rækkefølge er tilfældig og på ingen måde udtryk for, hvilke projekter der bør gives prioritet. Som eksempler på andre projekter, som bør tages op, har udvalget drøftet biltrafikens problemer i videste forstand. Man har herved bemærket, at disse problemer er helt anderledes i byerne end i de tyndt befolkede områder.

Udvalget forudsætter, at det fremtidige nordiske trafiksam arbejde vil finde sted i nært samvirke mellem Nordisk Ministerråd og dets organer på den ene side og Nordisk Råd og dets organer på den anden side. Dette vil kunne finde sted blandt andet ved afholdelse af fælles møder og ved, at projekter forelægges Nordisk Råd i form af forslag fra regeringerne eller fra Nordisk Ministerråd.

Udvalget indstiller,

1. at rådet vedtager følgende rekommandation:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at indgå en overenskomst om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet helt eller hovedsageligt i overensstemmelse med det af Nordisk Embedsmandskomité for Transportspørgsmål udarbejdede forslag NU 1971: 18.

2. at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 14/1971 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 21. februar 1972

Eric Carlsson (c)   Bjarne Mørk Eidem (A)   Gils Guðmundsson (Ab)

Gustav Holmberg (V)   Svend Horn (S)   Martha Johannessen (A)

Arne Larsen (SF)   Bror Lillqvist (Sd)   Sven Mellqvist (s)

Cecilia Nettelbrandt (fp)   Erling Norvik (H)   Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Berättelse**rörande det nordiska samarbetet**

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

Nordiska ministerrådet har äran, i enlighet med artikel 59 i den reviderade samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962, för Nordiska rådets tjugonde session härmed översända ministerrådets berättelse rörande det nordiska samarbetet.

Helsingfors den 3 december 1971

För Nordiska ministerrådet

Reino Rossi

R. Honkaranta

Upprättandet av Nordiska ministerrådet

Vid Nordiska rådets 19:e session undertecknades en överenskommelse om ändring i Helsingforsavtalet. Överenskommelsen har ratificerats av samtliga nordiska länder och trädde i kraft den 1 juli 1971.

Enligt artikel 55 i det reviderade Helsingforsavtalet skall de nordiska ländernas regeringar samarbeta i Nordiska ministerrådet. Det anges vidare att ministerrådet skall fatta beslut i den utsträckning som framgår av Helsingforsavtalet och andra överenskommelser mellan de nordiska länderna. Även i övriga samarbetsfrågor skall ministerrådet svara för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar och mellan regeringarna och Nordiska rådet. Angående ministerrådets uppgifter se *Nordisk udredningsserie 1971: 5*.

I enlighet med artikel 56 i den reviderade samarbetsöverenskommelsen har regeringarna i vart och ett av de nordiska länderna utsett en regeringsmedlem med uppgift att svara för samordningen av nordiska samarbetsfrågor samt en ämbetsman med uppgift att biträda samarbetsministern. Ämbetsmännen utgör en nordisk ämbetsmannakommitté.

Ministerrådet har antagit följande arbetsordning.

Arbetsordning för Nordiska ministerrådet

1 §

Nordiska ministerrådet ansvarar för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar samt mellan regeringarna och Nordiska rådet. Det åligger således ministerrådet att

a) fullgöra de uppgifter som åvilar ministerrådet enligt den år 1971 reviderade samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige,

b) fullgöra de uppgifter som åvilar ministerrådet enligt det nordiska avtalet om kulturellt samarbete,

c) fullgöra de övriga uppgifter som åvilar ministerrådet enligt överenskommelser mellan de nordiska länderna, samt

d) i övrigt behandla frågor av betydelse för det nordiska samarbetet, varvid ministerrådet särskilt skall förbereda och leda arbetet på ett fördjupat ekonomiskt samarbete i Norden samt vara centralt samarbetsorgan i frågor av gemensamt nordiskt intresse i internationellt ekonomiskt samarbete.

2 §

I ministerrådet ingår dels de regeringsmedlemmar som har utsetts att svara för samordningen av nordiska samarbetsfrågor (samarbetsminist-

rarna), dels de andra regeringsmedlemmar som inom regeringarna svarar för de olika samarbetsfrågorna.

3 §

Vid möte med samarbetsministrarna utövas ordförandeskapet av samarbetsministern i det land där Nordiska rådets följande session skall hållas. I övrigt utövas ordförandeskapet av medlem av den regering i vars land mötet hålles, om icke annat beslutas.

4 §

Möte med ministerrådet skall hållas, om någon av ministerrådets medlemmar begär det.

5 §

I god tid före ministerrådets möte skall förslag till dagordning för mötet utsändas av mötets ordförande. Mötet skall inledas med att dagordningen fastställas.

6 §

Vid ministerrådets möten får medlemmarna yttra sig i den ordning i vilken de begärt ordet. Ordföranden kan dock avvika från denna ordningsföljd, när särskilda skäl föreligger.

7 §

Förslag till beslut i sakfråga eller procedurfråga skall bli föremål för omröstning. Denna tillgår så, att en medlem från varje land tillkänner sin uppfattning om det framlagda förslaget.

8 §

Vid ministerrådets möten får medlemmarna bistås av ämbetsmän eller andra sakkunniga.

9 §

Vid ministerrådets möten föres protokoll. I protokollet intas de beslut som fattas av ministerrådet samt vad som i övrigt förekommer vid mötet. Protokollet skall godkännas av en medlem från varje land.

10 §

Ministerrådet kan hålla gemensamma möten med Nordiska rådets presidium. Sådana möten bör hållas bland annat för att förbereda Nordiska rådets plenarförsamlings sessioner.

11 §

Ministerrådet kan bereda medlemmar av Nordiska rådet tillfälle att närvara vid ministerrådets möten.

12 §

Ministerrådet kan tillsätta kommittéer och arbetsgrupper för särskilda uppgifter.

13 §

Vid beslut om ändring i denna arbetsordning skall samarbetsministrarna ingå i ministerrådet.

Ministerrådet kan för särskilt fall besluta om avvikelse från bestämmelserna i denna arbetsordning.

Till samarbetsministrar utsågs økonomiminister P. Nyboe Andersen, Danmark, försvarsminister Kristian Gestrin, Finland, statsminister Ólafur Jóhannesson, Island, handelsminister Per Kleppe, Norge, och handelsminister Kjell-Olof Feldt, Sverige.

I samband med regeringsombildningarna i Danmark och Finland efterträddes økonomiminister Nyboe Andersen av ministern för udenrigsøkonomi Ivar Nørgaard och försvarsminister Gestrin av utrikeshandelsminister Reino Rossi.

Nordiska ämbetsmannakommittén utgöres nu av ambassadør Jens Christensen, Danmark, konsultative tjänstemannen Reino Honkaranta, Finland, departementschef Guðmundur Benediktsson, Island, statssekreter Erik Himle, Norge, och statssekreterare Ove Rainer, Sverige.

Ministerrådet höll sitt första möte i Helsingfors den 8 september 1971 med deltagande av samtliga länders samarbetsministrar. Samarbetsministrarna har därefter hållit två ministerrådsmöten: i Åbo den 27 oktober 1971 och i Stockholm den 3 december 1971.

Ämbetsmannakommittén har under 1971 hållit sammanträden den 17 augusti i Köpenhamn, den 5 oktober i Stockholm, den 5 november i Oslo, den 22 november i Köpenhamn och den 2 december i Stockholm.

Beträffande organisationen av ministerrådets arbete gäller i övrigt följande:

På samma sätt som ministerrådet har ämbetsmannakommittén en fast ordförande som tjänstgör under samma tid som den samarbetsminister vilken han biträder. Ordföranden i ämbetsmannakommittén har till sitt förfogande en sekreterare som biträder med beredningen av ministerrådets arbete. Sekreteraren har följande uppgifter:

a) Sätta upp och sända ut förslag till dagordning för ministerrådets och ämbetsmannakommitténs möten jämte det skriftliga material som är erforderligt för förberedelsearbetet inför sammanträdena.

b) Sätta upp utkast till protokoll från samarbetsministrarnas och ämbetsmannakommitténs sammanträden.

c) Fortlöpande följa det nordiska samarbetet inom de olika områdena och hålla ämbetsmannakommitténs ordförande informerad härom. I den

mån arbetet inom något samarbetsområde ger anledning till att fråga tas upp på sammanträde med ämbetsmannakommittén eller med ministerrådet skall han meddela ordföranden detta.

d) Följa upp genomförandet av ministerrådets och ämbetsmannakommitténs beslut samt tillse att erforderligt utredningsmaterial finns tillgängligt vid samarbetsministrarnas och ämbetsmannakommitténs möten.

e) Utgöra en fast kontaktpunkt mellan ministerrådet, å ena, samt Nordiska rådets olika organ, å andra sidan.

f) Medverka vid insamlandet av material och vid utformningen av samarbetsministrarnas årliga berättelse.

g) Svara för diarieföring och arkivering av ministerrådets handlingar och delge samarbetsministrarna och deras ämbetsmän till ministerrådet ställda skrivelser och andra handlingar av intresse för ministrarna eller ämbetsmännen.

h) Fullgöra de övriga uppgifter som åläggs honom av samarbetsministrarna eller ämbetsmannakommittén.

När ordförandeskapet i ministerrådet och ämbetsmannakommittén övergår till annat land överflyttas sekreterarens arbetsuppgifter på en av den nye ordföranden i ministerrådet eller hans biträdande ämbetsman utsedd medarbetare.

Samarbetsministrarna har vid genomgång av olika nordiska samarbetsfrågor funnit att vid vidareutvecklingen och intensifieringen av det nordiska samarbetet särskild uppmärksamhet bör ägnas åt vissa frågor inom följande samarbetsområden: miljöskyddet, narkotikaproblemet, transportpolitiken, industripolitiken.

Rättsligt samarbete

På det nordiska samarbetsfältet intar lagstiftningssamarbetet sedan lång tid tillbaka en framträdande plats. Betydande insatser har under hela 1900-talet gjorts för att åstadkomma en gemensam lagstiftning på vidsträckta områden, framför allt inom civilrätten. De mest betydelsefulla resultaten av detta arbete utgörs av de stora centrala civilrättsliga lagverken från 1900-talets första decennier: köplagarna, kommissionslagarna, avtalslagarna, försäkringsavtalslagarna, skuldebrevslagarna och äktenskapslagarna. Efterhand har samarbetet utsträckts också till andra områden. Under senare år har man sålunda antagit t. ex. i huvudsak enhetliga luftfartslagar, upphovsrättslagar, varumärkeslagar, patentlagar och mönsterskyddslagar. Inom strafflagstiftningen utgjorde den nordiska verkställighetslagstiftningen ett betydelsefullt framsteg. Lagstiftningen innebär att en straffpåföljd som ådömts i ett nordiskt land kan avtjänas i ett annat nordiskt land.

I seklets början försiggick lagstiftningssamarbetet huvudsakligen enligt långsiktiga planer, av vilka 1909 års stora nordiska program förtjänar att särskilt framhållas. Efterhand framstod emellertid behovet av vidgade löpande kontakter mellan de nordiska ländernas justitieministerier allt tydligare och år 1946 inrättades särskilda nordiska delegerade med uppgift att planera det nordiska lagsamarbetet. Dessa har senare ersatts av särskilda kontaktmän för nordiskt lagsamarbete inom justitieministerierna. Numera sker planeringen av det nordiska lagstiftningssamarbetet vid möten mellan kontaktmännen tre—fyra gånger per år och vid nordiska justitieministermöten, som brukar hållas flera gånger om året.

Genom det nu nämnda lagstiftningssamarbetet har de nordiska länderna på centrala rättsområden uppnått en synnerligen omfattande rättslikhet. Denna rättslikhet utgör en värdefull bas för utvidgande av kontakter över gränserna på t. ex. det ekonomiska området. Den har också möjliggjort ett gemensamt uppträdande från de nordiska ländernas sida i internationella sammanhang, vilket visat sig vara av värde då det gällt att vinna gehör för nordiska synpunkter. Det framstår därför som en angelägen uppgift att i framtiden vidmakthålla och vidare utveckla detta samarbete.

Det nordiska lagsamarbetet i den form det nu bedrivs har fungerat väl under en lång följd av år. Någon anledning att förändra de institutionella grundvalarna för samarbetet finns därför ej. De avgörande besluten angående det fortsatta samarbetet på det rättsliga området får liksom hittills fattas vid nordiska justitieministermöten på grundval av

rekommendationer av kontaktmän för nordiskt lagsamarbete. Från praktisk synpunkt är det av mindre betydelse vilken form man ger minister-samarbetet. I framtiden kan emellertid de behandlade frågornas vikt och omfattning ibland motivera att justitieministrarnas möten får formen av ministerrådsmöten i stället för fackministermöten. Då det gäller lagstiftningssamarbetet kommer ministerrådet att få sin främsta betydelse som koordinerande organ vid handläggningen av samarbetsfrågor som faller under olika ministerier i de nordiska länderna.

En utförlig redogörelse för det lagsamarbete som har pågått under det gångna året lämnas i berättelsen om samarbete på lagstiftningens område (C 5/j). I det följande skall framställningen begränsas till några viktigare rättsområden, där samarbete av särskilt intresse för framtiden redan pågår eller där det finns skäl att under de närmaste åren ta upp frågan om ett vidgat nordiskt samarbete.

Äktenskapslagstiftningen

De nuvarande nordiska äktenskapslagarna skapades genom ett omfattande omdaningsarbete på äktenskapsrättens område som under åren 1915—1929 utfördes i nära samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige. De bygger på i stora delar ensartade lösningar i de grundläggande frågorna. Denna rättslikhet har i sin tur skapat förutsättningar för 1931 och 1934 års nordiska konventioner om äktenskaps- respektive arvsrätt.

Efter de nordiska äktenskapslagarnas ikraftträdande har vissa ändringar i lagstiftningen genomförts. Detta lagstiftningsarbete har skett i samarbete mellan länderna. Den nordiska rättslikheten har därvid i huvudsak bibehållits och på vissa punkter förstärkts.

I Danmark och Sverige tillsattes år 1969 utredningar med uppgift att överväga en reform av äktenskapsrätten mot bakgrund av de ändrade samhällsförhållandena och kvinnans förändrade ställning i samhället. Utredningarna skall enligt sina direktiv ta upp såväl reglerna om äktenskaps ingående och upplösning som bestämmelserna om äktenskapets rättsverkningar och barnens ställning. De svenska utredningsdirektiven skisserar i dessa hänseenden vissa ganska omfattande reformer som har sin utgångspunkt i den grundläggande värderingen att äktenskapet bör vara en form av frivillig samlevnad mellan självständiga personer.

Den svenska utredningen skall bedriva arbetet under hänsynstagande till de nya samlevnadsformer som har växt fram i samhället. I direktiven sägs att en ny lagstiftning så långt möjligt bör vara neutral i förhållande till nya samlevnadsformer och olika moraluppfattningar.

Den danska utredningen står fri då det gäller att lägga fram de reformförslag som den finner erforderliga.

I Finland tillsattes i november 1970 en kommitté med uppdrag att i samråd med vissa andra kommittéer på familjerättens områ-

de utarbeta sådana förslag till ändringar i äktenskapslagen och därtill anslutna lagar som kommittén finner behövliga. I direktiven för utredningen sägs att kommittén bör beakta de synpunkter på en revidering av äktenskapslagen som framkommit i ett betänkande som avgivits av kommittén för utredning av kvinnans ställning och att särskild uppmärksamhet skall ägnas några nyss färdigställda betänkanden och förslag angående revision av lagstiftningen om barnskydd, socialvård och pensionsskydd. Kommitténs förslag kan avse antingen en totalreform eller en delreform.

Norge följde till en början arbetet i de övriga nordiska länderna blott genom en observatör. I juni 1971 tillsattes emellertid i Norge en kommitté som skall utreda och framlägga förslag till en revision av äktenskapslagstiftningen.

I samtliga utredningsdirektiv påpekas att arbetet bör ske under beaktande av det reformarbete på äktenskapslagstiftningens område som äger rum i de övriga nordiska länderna.

I fyra av de nordiska länderna arbetar sålunda för närvarande kommittéer med att utarbeta förslag till en revision av äktenskapslagstiftningen. Samtliga kommittéer bedriver sitt arbete under beaktande av det utredningsarbete som pågår i de andra länderna. Det är emellertid för tidigt att nu yttra sig om vad som kan tänkas bli resultatet av det pågående reformarbetet. Ministerrådet anser det angeläget att den nordiska rättslikheten på äktenskapslagstiftningens område så långt det är möjligt vidmakthålles. I vart och ett av länderna måste emellertid i lagstiftningsarbetet på detta liksom på andra rättsområden mot varandra vägas, å ena sidan, intresset av att vidmakthålla och utveckla den nordiska rättslikheten och, å andra sidan, önskemålet att i ett snabbt föränderligt samhälle hålla lagstiftningen i takt med samhällsutvecklingen. Många av de framgångar som här kunnat noteras i det nordiska lagstiftningssamarbetet måste tillskrivas det förhållandet att man valt ut sådana områden för samverkan, där arbetet kunnat grundas på en i stort sett gemensam grundsyn och en i det stora hela parallell samhällsutveckling. Det finns emellertid tecken som tyder på att det råder vissa skillnader i de nordiska länderna såvitt gäller den takt i vilken grundläggande värderingar i äktenskapsrättsliga frågor förändras. Dessa förändringar synes gå snabbare i Danmark och Sverige än i övriga nordiska länder. Det är icke möjligt att nu med bestämdhet säga om skillnaderna i grundsyn är av sådan beskaffenhet att de även på längre sikt medför svårigheter att upprätthålla den nordiska rättslikheten på detta område. Denna har emellertid icke blott ett ideellt värde utan också en rent praktisk betydelse för dem som flyttar från ett nordiskt land till ett annat. Utvecklingen måste därför följas med uppmärksamhet så att alla möjligheter att bevara enhetligheten på äktenskapslagstiftningens område tillvaratas.

Köprättslig lagstiftning samt konsument- och marknadsföringslagstiftning

Det nordiska lagstiftningsarbetet på köprättens område har som nämnts gamla anor.

I Finland saknas motsvarighet till de nordiska köplagar som i början av seklet genomfördes i Danmark, Norge och Sverige. År 1961 tillsattes emellertid i Finland en kommitté med uppdrag att utarbeta ett förslag till ny lag om köp av lösöre med beaktande bl. a. av köplagarna i de övriga nordiska länderna. I samband härmed tillkallades i Danmark, Norge och Sverige sakkunniga för att följa arbetet i den finländska kommittén. År 1967 ändrades de danska och svenska sakkunnigas uppdrag så att de i stället fick till uppgift att företa en partiell revision av den gällande köplagen. I Norge ersattes de sakkunniga samma år av en kommitté med motsvarande uppdrag.

För den fortsatta utvecklingen av de ekonomiska förbindelserna mellan de nordiska länderna är det av vikt att rättsgemenskapen på köprättens område bibehålles. Det fortsatta samarbetet måste dock bedrivas under hänsynstagande till utvecklingen på detta område inom EEC.

Då det gäller det fortsatta lagstiftningsarbetet på detta och närliggande områden under 1970-talet är det en utvecklingslinje som allt mera börjar träda i förgrunden i samtliga de nordiska länderna, nämligen en ökad satsning på lagstiftning till skydd för konsumenterna. De lagar på köp- och avtalsrättens områden som kom till under början av 1900-talet bärs upp av en liberalistisk grundsyn på det ekonomiska livet och präglas därför i stor utsträckning av grundsatsen om avtalsfrihet. I det moderna samhället är emellertid konsumentens möjligheter att hävda sina intressen som avtalspart starkt begränsade. Detta sammanhänger bl. a. med den starka koncentration till stora enheter som ägt rum på varuproduktions- och försäljarsidan. För konsumenternas köp av framför allt kapitalvaror gäller ofta på formulär tryckta villkor, vilkas innehåll och utformning bestäms ensidigt av säljaren eller fabrikanten. Vidare har olika slag av reklam och andra säljfrämjande åtgärder fått ökad betydelse som medel att påverka konsumenternas handlande. Mot bakgrunden av dessa förhållanden har det visat sig nödvändigt att i olika hänseenden införa särskilda lagregler för att stärka konsumenternas ställning.

De nordiska köplagskommittéerna överväger om det bör införas särskilda köprättsliga regler till konsumenternas skydd. Den svenska kommittén har anmodats behandla denna fråga med förtur och kommer inom kort att avlämna förslag till en särskild konsumentköplag, vilken skall innehålla regler som begränsar den köprättsliga avtalsfriheten. Också i Norge har man prioriterat frågan om särskilda konsumentköpsregler och förslag beräknas där att bli framlagt under nästa år.

Nordiska kommittéer lade under 1960-talet fram betänkanden med förslag till ny lagstiftning om illojal konkurrens. På grundval härav har i Sverige genomförts en lag om otillbörlig marknadsföring. Förutom bestämmelser om straff för vissa marknadsföringsmetoder innehåller lagen en generalklausul, som gör det möjligt att vid vite förbjuda otillbörliga förfaranden inom reklam och annan marknadsföring. I samband med denna lagstiftning har inrättats ett särskilt organ, konsumentombudsmannen, som har till uppgift att övervaka marknaden och beivra lagöverträdelser, samt ett centralt organ med dömande funktioner, marknadsrådet. I Danmark utreds frågan om marknadsföringslagstiftning av den år 1969 tillsatta forbrugerkommissionen. I Finland avgav en särskild tillsatt kommitté i början av år 1971 ett förslag till lag om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Lagförslaget omfattar både otillbörlig marknadsföring och vissa andra former av otillbörliga konkurrensåtgärder. Kommittén föreslår också inrättande av en konsumentombudsmannainstitution liknande den som finns i Sverige. I Norge arbetas det på departementsplan med ett utkast till en lag som skall införa en ordning i huvudsak svarande mot den svenska med en konsumentombudsman och ett marknadsråd.

För att råda bot på vissa missförhållanden rörande bruket av standardformulär har i Sverige under detta år genomförts en lag om otillbörliga avtalsvillkor. Denna lagstiftning är av näringsrättslig karaktär och gör det möjligt för marknadsrådet att vid vite förbjuda användandet av avtalsvillkor, som med hänsyn till vederlag och andra omständigheter framstår som otillbörliga. Uppgiften att övervaka marknaden och föra fram frågor till prövning i marknadsrådet tillkommer konsumentombudsmannen. Också i Norge har denna fråga uppmärksamats. En särskild kommitté överväger lagstiftning om avtalsklausuler i standardkontrakt. Också i Danmark och Finland övervägs behovet av kontroll av villkor i standardkontrakt.

I syfte att ge domstolarna möjlighet att i det särskilda fallet ogiltigförklara eller jämka avtal eller avtalsvillkor, vilkas tillämpning framstår som otillbörlig, har i Danmark, Finland och Sverige tillkallats sakkunniga för att göra en utredning angående förmögenhetsrättsliga generalklausuler om ogiltigförklarande och jämkning av otillbörliga avtalsvillkor. De generalklausuler som redan finns i t. ex. avtals- och skuldebrevslagarna har ansetts inte motsvara nutida krav på vad som bör gälla i förhållande mellan företagare och konsument. I Norge behandlas samma fråga av den ovannämnda kommittén angående kontroll av standardkontrakt.

Efter en rekommendation av Nordiska rådet har i Danmark, Finland, Norge och Sverige utretts frågan om särskilda skyddsregler för fall då avtal träffas eller beställning sker vid oanmodat besök av säljaren eller hans representant i köparens bostad eller på därmed jämförlig plats.

På grundval av det svenska betänkandet har i Sverige under innevarande år antagits en lag om hemförsäljning som för ifrågavarande fall inför systemet med en s. k. ångervecka. Motsvarande lagstiftning beräknas i Finland och Norge bli genomförd under det kommande året. I Danmark förväntar man att inom kort ha avslutat sina överväganden av om ett förstärkt konsumentskydd på detta område skall åstadkommas genom civilrättsliga regler om ångerfrist eller genom en utvidgning av det existerande näringsrättsliga förbudet mot hemförsäljning m. m.

Slutligen bör nämnas att man i Sverige nyligen har tillsatt en utredning angående den rättsliga regleringen av avbetalningsköp och andra former av konsumtionskredit. Också här är syftet med utredningsarbetet att stärka konsumenternas ställning bl. a. i fall när kredit lämnas av ett i förhållande till säljaren fristående företag. Motsvarande utredningar avses komma till stånd också i Danmark, Finland och Norge.

För den fortsatta utvecklingen av handelsförbindelserna mellan de nordiska länderna är det av väsentlig betydelse att man i den utsträckning det är möjligt söker uppnå nordisk rättslikhet på marknadsförings- och konsumentskyddslagstiftningens område. Hithörande frågor handläggs i viss utsträckning av skilda ministerier i de olika nordiska länderna och berör stundom flera ministerier i ett och samma land. Det blir därför en viktig uppgift för ministerrådet att följa utvecklingen på detta område så att möjligheterna att åstadkomma rättslikhet mellan de nordiska länderna tillvaratas. Det väsentligaste i uppgiften blir därvid att verka för att huvudlinjerna i lagstiftningen blir ensartade även om skillnader i lagstiftningspraxis och administrativ struktur medför att man måste välja olika detaljutformning av lagbestämmelserna.

Integritetsskydd

Skyddet av den enskilda människans integritet erbjuder lagstiftningsproblem, som till följd av den tekniska utvecklingen kommer att få stor betydelse i framtiden. Främst är det den snabbt ökande användningen av automatisk databehandling och den tekniska utvecklingen på foto- och avlyssningsteknikens område som aktualiserar dessa problem.

På integritetsskyddets område pågår eller planeras lagstiftningsarbete i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I Danmark har staffelovrådet avgivit ett betänkande om olovlig avlyssning m. m. Dessutom är en särskild i september 1970 tillsatt kommitté sysselsatt med att utreda de problem angående privatlivets skydd som hänger samman med användningen av offentliga och privata register.

I Norge har man redan straffbestämmelser mot avlyssning och har tillsatt en kommitté med uppgift att utreda de problem som hänger samman med kreditupplysningsverksamhet, bl. a. skyddet för den personliga integriteten i samband med användandet av ADB. Man har därjämte vid Universitetet i Oslo en arbetsgrupp som sysslar med integritetsskydds-

problem i samband med användningen av offentliga register. Gruppens arbete väntas resultera i ett betänkande som kan tjäna som grund för lagstiftning.

I Sverige har en särskilt tillsatt kommitté den s. k. integritetsskyddskommittén i november 1970 avgett ett delbetänkande i vilket föreslås viss lagstiftning till skydd mot obehörig avlyssning med hjälp av teknisk apparatur. För närvarande är kommittén sysselsatt med vissa andra integritetsskyddsfrågor som har samband med teknikens utveckling, främst på det fototekniska området. Frågan om lagstiftning till skydd mot de risker för den personliga integriteten som ADB-teknikens användning kan medföra utreds av en annan kommitté, offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén.

På dessa områden pågår ett samarbete mellan de nordiska länderna. Det danska straffelovrådet, den svenska integritetsskyddskommittén samt i Finland och Norge tillsatta observatörer har hållit gemensamma överläggningar. Arbetet i den svenska offentlighets- och sekretesskyddskommittén följs av kontaktmän i de övriga nordiska länderna.

Då man här står inför ett nytt lagstiftningsområde är det angeläget att man söker komma fram till enhetliga värderingar angående behovet av skydd för den personliga integriteten och på grund härav strävar efter principiellt enhetliga lösningar.

Lagstiftning om aktiebolag och bokföring

I samtliga nordiska länder pågick under 1950-talet arbete på en översyn av lagstiftningen om aktiebolag. Frågan om ökad rättslikhet på aktiebolagsrättens område behandlades på nordiska justitieministermötet i Stockholm i juni 1959, varvid man enades om att inleda ett nordiskt samarbete i syfte att uppnå en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning på detta område. Samarbetet tog till en början sikte på en begränsad översyn men arbetets inriktning ändrades sedermera till att omfatta utarbetandet av en enhetlig nordisk aktiebolagslagstiftning. Sak-kunniga i de nordiska länderna höll under åren 1961—1969 ett flertal gemensamma sammanträden. Betänkanden med förslag till i huvudsak enhetliga aktiebolagslagar har därefter framlagts i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Remissbehandlingen av det svenska kommittéförslaget pågår för närvarande.

Då remissbehandlingen av samtliga förslag avslutats kommer frågan om ett fortsatt samarbete rörande aktiebolagslagstiftningen att tas upp vid överläggningar på departementsnivå.

En viss bearbetning av de framlagda förslagen torde bli ofrånkomlig under departementsbehandlingen. Denna bearbetning måste bl. a. ske under hänsynstagande till att vissa inom EEC redan utfärdade eller föreslagna direktiv rörande harmonisering av medlemsländernas bolagsrättsliga lagstiftning kan bli bindande för några av de nordiska länderna.

Även i andra avseenden kan en bearbetning av förslagen visa sig önskvärd i ett eller flera av länderna. Departementsbearbetningen kan leda till att man i olika hänseenden måste frångå de framlagda förslagen. En nordisk enhetlighet på aktiebolagslagstiftningens område måste emellertid anses medföra påtagliga fördelar för det ekonomiska livet i Norden. Det är därför en väsentlig uppgift att verka för att önskemålet om nordisk enhetlighet så långt det är möjligt beaktas i det fortsatta arbetet på aktiebolagslagstiftningen.

De framlagda förslagen till aktiebolagslag innehåller bestämmelser angående årsredovisning och koncernredovisning som förutsätter en viss likformighet i de nordiska ländernas bokföringslagstiftning. I Finland, Norge och Sverige pågår för närvarande arbete på en översyn av bokföringslagarna, vilket arbete följs av observatörer från Danmark. En annan viktig uppgift blir därför att tillse att den enhetlighet i bokföringsreglerna som förslagen till aktiebolagslagar förutsätter blir tillgodosedd vid det pågående arbetet med en översyn av bokföringslagarna.

Utlänningslagstiftningen

Utlänningslagstiftningens ändamål i de nordiska länderna är att genom en generell och individuell utlänningskontroll reglera tillströmningen av utlänningar till landet.

Efter det avbrott i det nordiska samarbetet, som andra världskriget medförde, har det skett en avsevärd intensifiering av samarbetet mellan de nordiska länderna på utlänningslagstiftningens område. Detta samarbete har på många sätt medfört betydande fördelar i det dagliga livet för den enskilde nordiske medborgaren.

Redan i september 1945 antogs på ett möte mellan de nordiska socialministrarna ett förslag till en konvention om en gemensam nordisk arbetsmarknad, vars centrala bestämmelse innebar att arbetstagare i ett av de avtalsslutande länderna inte behövde ha arbetstillstånd för att arbeta i ett annat avtalsslutande land. Konventionen ratificerades endast av Danmark och Sverige, men det etablerades ett nära samarbete med Norge och Finland i överensstämmelse med konventionens principer.

Strävandena att underlätta arbetskraftens fria rörlighet togs på nytt upp av den nordiska parlamentariska kommittén i början av 1950-talet genom att kommittén föreslog ett avskaffande av de alltjämt existerande hindren för en gemensam nordisk arbetsmarknad. I Nordiska rådet antogs den 11 mars 1953 en rekommendation av motsvarande innehåll.

Detta hade till resultat att det den 22 maj 1954 ingicks en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Sverige och Norge om en gemensam nordisk arbetsmarknad, enligt vilken vart och ett av de deltagande länderna förpliktade sig att inte kräva arbetstillstånd för medborgare i ett annat nordiskt land. — I anslutning till denna överenskommelse undertecknades ett protokoll i vilket samma länder förpliktade sig att

undanta medborgare i de avtalsslutande länderna från kravet på pass eller annan legitimation vid resa mellan och uppehåll i ifrågavarande länder samt från plikten att söka uppehållstillstånd.

Bland samarbetets resultat kan också nämnas den år 1957 mellan Danmark, Finland, Sverige och Norge ingångna överenskommelsen om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna, en överenskommelse till vilken Island senare har anslutit sig. — Huvudprincipen i denna överenskommelse är att länderna skall tillåta utlännningar, d. v. s. icke-nordiska medborgare, att resa direkt utan passkontroll från ett nordiskt land till ett annat. Kontrollen av utlännningar äger således endast rum då de passerar gränsen mellan ett nordiskt och ett icke-nordiskt land.

Passkontrollöverenskommelsen förutsätter att viseringar och andra tillstånd är nationellt begränsade, d. v. s. att viseringar m. m. skall meddelas av varje land för sitt vidkommande och således endast gälla för inresa och uppehåll i det land som har meddelat tillståndet. Frågan om en ändring av dessa regler har behandlats i det nordiska utlänningsutskott som tillsattes i anslutning till passkontrollöverenskommelsens ikraftträdande. Detta utskott har också sökt åstadkomma ett ensartat nordiskt erkännande av vilka legitimationshandlingar som eventuellt kan godkännas i stället för pass.

Medan det nordiska samarbetet ditintills i första hand hade varit inriktat på att reglera förhållandet mellan de nordiska länderna inbördes i syfte att åstadkomma lättnader för den nordiska samfärdseln antogs i Nordiska rådet den 1 februari 1966 ett medlemsförslag, enligt vilket rådet anmanade regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensam nordisk utlänningslagstiftning och en enhetlig nordisk utlänningspolitik. Bakgrunden härtill var att den stigande internationaliseringen av samhällslivet gjorde frågan om användningen av icke-nordisk arbetskraft alltmera aktuell, varför en ytterligare samordning av den nordiska utlänningslagstiftningen var önskvärd. Som en följd av det dittillsvarande nordiska samarbetet på utlänningslagstiftningens område och detta samarbets resultat fann man att frågan om reformer på detta område borde ske i nordiskt samråd och att frågan om utlänningslagstiftningen borde tas upp i nordiskt sammanhang. Man fäste speciellt uppmärksamheten på några av de problem av principiell och praktisk art som borde undersökas.

Medlemsförslaget behandlades i en kommitté av särskilt tillkallade sakkunniga, som i juni 1970 avgav det i *NU 1970: 16* återgivna betänkandet.

I betänkandet ger kommittén uttryck för att det f. n. icke är möjligt att fastlägga en gemensam nordisk utlänningspolitik. Detta utesluter emellertid inte att länderna söker tillämpa sin utlänningspolitik efter samma riktlinjer, så att länderna reagerar likartat under likartade förut-

sättningar. Kommittén har därför företagit en genomgång av de nordiska utlänningslagarna och framställer en rad förslag till harmonisering av ländernas utlänningslagstiftning. Detta gäller t. ex. frågorna om uppehållstillstånd, avvisning och utvisningsgrunder, domstolskontroll av frihetsberövande med stöd av utlänningslagstiftningen, möjligheterna att anföra besvär m. m. I ett nytt medlemsförslag avgivet i juni 1971 (A 334/j) hemställas det till Nordiska rådet att rekommendera regeringarna att genomföra kommitténs förslag.

Om ett eller flera av de nordiska länderna uppnår medlemskap av den europeiska gemenskapen kommer detta troligen att nödvändiggöra ändringar i de enskilda ländernas utlänningslagstiftning liksom det också kan bli tal om ändringar i de mellan de nordiska länderna ingångna överenskommelserna rörande utlänningslagstiftningen. Överläggningar pågår f. n. mellan de nordiska länderna rörande dessa frågor.

Det nordiska lagstiftningssamarbetets framtid mot bakgrund av de pågående förhandlingarna med EEC

Vid en bedömning av det nordiska lagstiftningssamarbetets framtida utvecklingsmöjligheter måste frågan om konsekvenserna av de nordiska ländernas anknypning till EEC ägnas särskild uppmärksamhet.

Det lagstiftningssamarbete som har ägt rum eller planeras inom EEC har åtminstone hittills haft en betydligt mera begränsad omfattning än det nordiska lagstiftningssamarbetet. Inom enstaka områden, såsom då det gäller verkställighet av förmögenhetsrättsliga domar, aktiebolagslagstiftningen och konkurslagstiftningen, kan vissa konflikter uppkomma med det nordiska samarbetet men ett danskt och norskt medlemskap kan i varje fall tills vidare väntas få en ganska begränsad inverkan på det nordiska lagstiftningssamarbetet. Visserligen täcker samarbetet inom den gemensamma marknadens många rättsområden som traditionellt omfattas av det nordiska samarbetet men den omständigheten att en fråga står på EEC:s arbetsprogram behöver inte utgöra hinder för ett nordiskt samarbete i frågan.

På de områden där konkreta lagstiftningsprojekt aktualiseras inom EEC kan det från de övriga nordiska ländernas sida föreligga ett intresse av att anpassa lagstiftningen till reformer som utarbetas där och som Danmark och Norge kommer att genomföra. I sådana fall kan det från de övriga ländernas synpunkt vara av intresse att ett visst samarbete etableras på nordiskt plan.

Det bör också framhållas, att en mycket stor del av det samarbete som nu bedrivs på nordiskt plan inte inom överskådlig tid kommer att påverkas av lagharmoniseringsarbetet inom EEC. På dessa områden kommer därför det nordiska lagsamarbetet att kunna bedrivas som tidigare.

Kulturellt samarbete

I. Inledning. Det nordiska kulturavtalets tillkomst

Det nordiska kulturella samarbetet på regeringsplanet har under de senaste åren framför allt präglats av arbetet med att skapa nya samsarbetsformer. Genom tillkomsten av det nordiska kulturavtalet kommer samarbetet in i en ny fas. Det har därför bedömts lämpligt att i detta sammanhang framför allt redogöra för den nya samsarbetsstrukturen och dess verksamhetsformer.

Behovet av nya organisationsformer hade framhållits i debatten vid en rad tillfällen, innan under åren 1967—68 initiativ till utredningar togs i stort sett samtidigt i tre olika sammanhang.

Inom Nordiska kulturkommissionen, regeringarnas år 1947 tillsatta utredande, initiativtagande och rådgivande organ, debatterades frågan vid 1967 års plenarmöte. En med utgångspunkt däri företagen genomgång av de dåvarande organisationsformerna och alternativa nya lösningar diskuterades inom kommissionen som i juni 1969 framförde sina synpunkter till regeringarna.

Den av statsministrarna och Nordiska rådets presidium tillsatta Nordiska organisationskommittén behandlade även kultursamarbetet och presenterade vissa förslag i en "Promemoria om organisationen av det nordiska kultursamarbetet" i oktober 1969 (*Nordisk utredningsserie 1969: 20*).

Under 1968—69 utreddes möjligheterna till utökat nordiskt ekonomiskt samarbete. På grundval av bl. a. en särskild rapport (*Nordisk utredningsserie 1970: 2*) utarbetades särskilda avsnitt om utbildning resp. forskning i det i juli 1969 presenterade förslaget till avtal om ekonomiskt samarbete.

Vid Nordiska rådets 18:e session 1970 antogs en rekommendation (nr 21/1970) att ingåendet av ett nordiskt kulturavtal skulle förberedas före den 1 januari 1972. Våren 1970 gav de nordiska undervisnings- och kulturministrarna en särskild arbetsgrupp i uppdrag att utarbeta ett förslag till avtal om kulturellt samarbete. Arbetsgruppen lade fram sitt förslag i december 1970 (*Nordisk utredningsserie 1970: 20*). Efter debatt och överläggningar vid Nordiska rådets 19:e session i februari 1971 fastställdes den slutliga avtalstexten. Avtal mellan Danmark, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete undertecknades i Helsingfors den 15 mars 1971 och har därefter godkänts av de lagstiftande församlingarna i samtliga nordiska länder. Samtliga länders ratifikationsinstrument hade deponerats den 8 december 1971 varför avtalet träder i kraft den 1 januari 1972.

En av undervisnings- och kulturministrarna i april 1971 tillsatt or-

ganisationskommitté har förberett de åtgärder som blir nödvändiga då avtalet trätt i kraft. En rad förslag i anslutning till avtalsbestämmelserna har lagts fram för Nordiska ministerrådet som vid ett möte den 13 december behandlade dem. Överläggningar om vissa delar av förslagen ägde i samband med detta möte rum med Nordiska rådets kulturutskott.

II. Samarbetsorgan

Regeringarnas samarbete har hittills bedrivits vid nordiska ministermöten (undervisnings- och kulturministrarna), genom Nordiska kulturkommissionen (NKK) och vid direktkontakter på tjänstemannanivå mellan de berörda ministerierna och departementen.

Inom kulturavtalets ram blir *Nordiska ministerrådet* det ledande organet. Andra ministermöten förutsätts kunna hållas vid sidan av ministerrådet, men ministerrådet blir enligt avtalets art. 9 det beslutsfattande organet. Ministerrådets konstruktion gör att — även om arbetet inom avtalsramen i huvudsak berör undervisnings- och kulturministrarna, också andra ministrar vid behov kan delta.

Under ministerrådet tillsätts en *ämbetsmannakommitté för nordiskt kulturellt samarbete*. I kommittén skall ingå en ledamot från varje land eller ersättare för honom, vilka förutsätts i första hand representera de närmast berörda ministerierna. Vid sidan av de fasta ledamöterna kommer även representanter för andra ministerier att kunna delta när de behandlade ärendena kräver det.

Ämbetsmannakommittén skall under ministerrådet ansvara för koordineringen av det nordiska kultursamarbetet, förbereda ministerrådets arbete och i övrigt utföra de uppgifter som ministerrådet pålägger kommittén. Man torde kunna förutsätta att med tiden en jämförelsevis långtgående delegering sker av vissa beslutsfunktioner till ämbetsmannakommittén.

En arbetsordning för kommittén fastställdes vid ministerrådets möte den 13 december 1971. Enligt denna leds kommitténs arbete av en ordförande och en vice ordförande som utses för ett år. Kommitténs beslut skall i likhet med vad som gäller för ministerrådet vara enhälliga i alla frågor med undantag av procedurfrågor.

Ämbetsmannakommittén kommer att överta vissa av de uppgifter som hittills åvilat NKK, som upphör vid årsskiftet 1971/72. Vissa andra av NKK:s nuvarande uppgifter kommer att övertas av det gemensamma *sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete* som från den 1 januari 1972 upprättas i Köpenhamn. Sekretariatet skall i första hand bistå ministerrådet och ämbetsmannakommittén. Ministerrådet beslöt den 13 december 1971 att sekretariatet även skall fullgöra sekretariatsgöromål för de rådgivande kommittéer ministerrådet beslutat tillsätta (se nedan)

och, efter särskild överenskommelse, för Nordiska kulturfonden. Det skall inom ramen för sina resurser och på samma sätt som de nationella departementen/ministerierna kunna ge Nordiska rådets organ önskade faktiska upplysningar och andra tjänster av samma karaktär.

Sekretariatet leds av en direktör. Till innehavare av denna post för tiden 1972—75 har ministerrådet utsett nuvarande avdelningschefen i finska skolstyrelsen Magnus Kull. Som sektionschefer vid sekretariatet har utsetts amtskonsulent J. J. Engelhardt (utbildning), avdelningsdirektör Egon Hemlin (forskning) och direktör Ivar Eskeland (annan kulturell verksamhet). Ytterligare personal har utsetts och kommer att tillträda i början av år 1972.

Anställningsvillkor m. m. för sekretariatets personal har i huvudsaklig överensstämmelse med Nordiska organisationskommitténs förslag (*Nordisk udredningsserie 1970: 15*) fastställts under beaktande av förhållandena i sekretariatets värdland. Pensionsfrågan är inte slutligt avgjord utan bereds inom en särskild arbetsgrupp med representanter för de för dessa frågor ansvariga ministerierna.

Vid mötet den 13 december fastställde ministerrådet en arbetsordning för sekretariatet samt bestämmelser för förvaltning av samarbetsorganens medel.

Ministerrådet har med stöd i avtalets art. 10 beslutat tillsätta tre *rådgivande kommittéer* för resp. utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet. Kommittéerna, som t. v. skall upprättas i denna form på försök, skall ha till uppgift att mot bakgrund av överblick över ett större område bedöma långsiktiga planer, föreslå prioriteringar mellan olika i sig väl motiverade förslag, ta initiativ till nya projekt m. m. Därigenom övertar de bl. a. uppgifter som hittills åvilat NKK. De förutsätts också komma att i viss utsträckning verka som remissorgan i konkreta frågor. Som remissorgan i övrigt och som komplement till de tre centrala rådgivande kommittéerna i övrigt avser man att utnyttja nationella organ och andra nordiska organ. Kommittéerna kommer också att stå till Nordiska kulturfondens förfogande som remissorgan.

De tre centrala kommittéerna får delvis olika karaktär. *K o m m i t t é n f ö r u t b i l d n i n g s f r å g o r* avses i första hand täcka behovet av nordiskt samråd mellan nationella sakkunniga organ; den förutsätts kunna vid behov arbeta uppdelad i undergrupper. *K o m m i t t é n f ö r f o r s k n i n g s f r å g o r* skall främst ha uppgifter i fråga om forskningspolitiska princip- och prioriteringsfrågor. Vad gäller *k o m m i t t é n f ö r a n n a n k u l t u r e l l v e r k s a m h e t*, som avses ge en samlad bedömning av projekt och idéer inom området, har man med hänsyn till områdets heterogenitet särskilt velat betona kommitténs försökskaraktär.

En normalinstruktion för kommittéerna har fastställts av ministerrådet.

För särskilda frågor, utredningar m. m. skall *ad hoc arbetsgrupper* eller liknande kunna tillsättas. Beslut om att tillsätta sådana torde komma att fattas av ämbetsmannakommittén om inte principiella ställningstaganden av större vikt krävs då frågan naturligen bör hänskjutas till ministerrådet. Vid sidan härav avses sekretariatet få vissa medel ställda till förfogande för att kunna anlita experthjälp för särskilda arbetsuppgifter.

Nordiska rådets verksamhet regleras givetvis inte av avtalet. Regeringarna har emellertid ansett det angeläget att rådet medverkar i kultursamarbetet och detta har också fastslagits i avtalet. Inom rådet har beslutats att kulturutskottet skall vara rådets organ i detta sammanhang. Bl. a. kommer utskottet att under den nordiska budgetbehandlingen ha överläggningar med ministerrådet (se härom nedan). Vidare förutsätts nära kontakter på sekretariatsnivå.

III. Verksamhetsformer

Kultursamarbetet har redan i dag stor omfattning. Betydande medel anslås i resp. land till nordiska kulturändamål. Avtalets ikraftträdande kan väntas leda till en intensifiering av samarbetet och medföra krav på ökade ekonomiska resurser. Behovet av samordnad behandling och gemensam värdering av anslagsbehov etc. blir därmed också större.

Som en systematisering och utvidgning av det samråd som hittills ägt rum stadgar kulturavtalet om en ordning med en *gemensam nordisk verksamhetsbudget*. Med utgångspunkt i ett "nordiskt" budgetår som sammanfaller med kalenderåret kommer en gemensam budgetbehandling att äga rum inom de nya samarbetsorganen. Under behandlingen avses överläggningar äga rum mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets kulturutskott; formen för dessa överläggningar togs upp vid det nämnda mötet med ministerrådet och kulturutskottet den 13 december. På grundval av budgetbehandlingen kommer ministerrådet varje år att avge förslag om den nordiska verksamhetsbudgeten till regeringarna. Detta förslag tas upp i den nationella budgetbehandlingen och medel begärs i varje land. Sedan nationalförsamlingarna fattat sina beslut fastställer ministerrådet utgående från de i varje land beviljade medlen den nordiska verksamhetsbudgeten. En sådan samlad behandling och bedömning torde också ge de parlamentariska organen bättre överblick över det nordiska samarbetet.

Man har inom den nämnda organisationskommittén inte ansett sig kunna fastställa den exakta utformningen av budgetbehandlingen men diskuterat vissa delar, bl. a. tidsschemat. Behandlingen beräknas i huvudsak äga rum under våren året före det aktuella verksamhetsåret. Den slutliga utformningen måste man komma fram till genom praktiskt arbete med budgeten. Under våren 1972 förutsätts gemensam budgetbe-

handling för verksamhetsåret 1973 äga rum i viss begränsad omfattning. En fullständig genomförd behandling torde kunna äga rum först för verksamhetsåret 1974. Som förberedelse för 1972 års budgetbehandling har sammanställts visst material i form av en budgetöversikt över en rad nordiska institutioner och andra samarbetsprojekt, dock utan att man tagit slutlig ställning till budgetens innehåll och storlek. I detta sammanhang uppkommer bl. a. en rad avgränsningsproblem.

Med utgångspunkt i bl. a. budgetbehandlingen avses de nya organen ställa upp ett långsiktigt program för det fortsatta samarbetet. Detta program får inte läsas en gång för alla utan måste fortlöpande revideras med hänsyn till utvecklingen på samarbetsfältet och i de enskilda nordiska länderna.

Ett program av denna typ kräver givetvis omfattande förarbeten. De nya organen har därför förutsatts komma att som en av sina första uppgifter utarbeta ett mer kortsiktigt program. Som förberedelse för detta har under 1971 gjorts en katalogisering av en rad föreliggande förslag och initiativ till nya projekt m. m. Denna inventering kommer också att utgöra utgångspunkt för en del av det konkreta arbetet under 1972, eftersom ett antal förslag är så långt bearbetade att slutlig ställning bör kunna tas redan under 1972.

Av väsentlig betydelse för samarbetet torde de medel bli som kommer att ställas till ministerrådets fria disposition. Sådana medel har bedömts vara nödvändiga t. ex. för att starta nya projekt för vilka medel inte genast kan anslås från de ordinarie statsbudgetarna, till engångsåtgärder, till utvidgning av redan pågående projekt i fall som synes inte kunna avvakta den normala budgetproceduren, till försöksverksamhet eller viss utredningsverksamhet av större omfattning.

För att möjliggöra för de nya organen att snabbt gripa sig an med konkreta arbetsuppgifter har regeringarna enats om att sådana dispositionsmedel bör ställas till förfogande redan fr. o. m. år 1972. För år 1972 har man beräknat ett belopp av 6,5 milj. danska kronor, och dessa medel har också begärts hos parlamenten. Storleken för följande år måste givetvis prövas mot bakgrund av den samlade värderingen av det pågående och planerade samarbetet och dettas anslagsbehov.

IV. Vissa övergångsordningar m. m.

Man måste givetvis förutse en viss övergångstid innan de nya samarbetsorganen hunnit komma fram till fasta arbetsrutiner. Det finns också en rad praktiska problem som måste lösas. Som en följd härav torde t. ex. den gemensamma budgetbehandlingen som antytts ovan redan av tidsskäl inte kunna genomföras i full utsträckning förrän under år 1973.

I samband med att NKK:s verksamhet upphör vid årsskiftet 1971/72 och dess uppgifter övertas av de nya organen har ministerrådet beslutat

att vissa av de arbetsgrupper m. m. som arbetar under NKK skall fortsätta — tills vidare eller tills en bestämd uppgift slutförts — under de nya organen.

I sin slutrapport samt i en rad separata skrivelser har NKK vidare sammanfört en del av de erfarenheter kommissionen förvärvat under sin mångåriga verksamhet samt lagt fram en rad förslag om vidareföring av vissa konkreta samarbetsprojekt och om igångsättande av nya. Detta material ingår som en väsentlig del i det material som organisationskommittén samlat och som skall överlämnas till de nya samarbetsorganen. I anslutning härtill torde vissa delar av NKK:s arkiv överföras till sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete.

Socialpolitiskt samarbete

I. Formerna för nordiskt samarbete på det socialpolitiska området

Redan vid ett nordiskt socialpolitiskt möte i Köpenhamn 1919 antogs en resolution, vari man fastslog behovet av permanent nordiskt samarbete i fråga om socialpolitiken i allmänhet. Man ansåg det viktigt att sträva efter likformighet och ömsesidighet i sociallagstiftningen och ett gemensamt nordiskt uppträdande i internationella sammanhang.

Efter det avbrott, som föranleddes av det andra världskriget, har samarbetet tagit ny fart och nått en avsevärt större intensitet och omfattning än tidigare. Av stor vikt var tillkomsten av Nordiska socialpolitiska kommittén, ett organ med uppgift bland annat att till regeringarna avge förslag rörande det socialpolitiska samarbetet och att koordinera detta samarbete.

Socialministermöten

Möten mellan de nordiska socialministrarna har förekommit sedan 1920-talet. Sedan år 1947 har sådana möten regelbundet förekommit vartannat år. Under senare år har de kallats Nordiska socialpolitiska ministermöten.

Till grund för överläggningarna vid dessa ministermöten ligger tämligen utförliga rapporter från varje land över utvecklingen på det sociala området under den gångna tvåårsperioden. Ministermötena förberedes av Nordiska socialpolitiska kommittén.

Arbetsministermöten

De nordiska arbetsministrarna sammanträdde för första gången till ett eget möte år 1965. Därförinnan hade arbetsmarknadsfrågorna behandlats vid socialministrarnas möten. Arbetsministrarna mötes en gång om året.

Ämbetsmannakommittéer

Mot ministermötena svarar tre organ på ämbetsmannanivå, nämligen Nordiska socialpolitiska kommittén (Socialministrarna), Nordiska arbetsmarknadsutskottet (Arbetsministrarna) och Nordiska socialstatistik-kommittén (Socialministrarna). Därtill hålls periodiska möten mellan cheferna för de olika hälsovårdsmyndigheterna (generaldirektörsmöten).

Nordiska socialpolitiska kommittén

Kommittén är en ren ämbetsmannakommitté och består av ledamöter jämte en suppleant från varje nordiskt land.

Kommittén kan sägas ha den dubbla uppgiften att dels på eget initiativ eller efter anmodan avge förslag till lagändringar i sociala frågor, dels organisera socialministermötena och verkställa de beslut som fattas vid dessa möten.

Kommittén sammanträder två eller tre gånger per år och rapporterar till socialministermötet och direkt till Nordiska rådet.

Nordiska socialstatistikkommittén

Kommittén tillsattes samtidigt som Nordiska socialpolitiska kommittén och samarbetar med denna, men avger rapport direkt till socialministermötet.

Möten mellan cheferna för hälsoförvaltningen (generaldirektörmötet)

Sedan lång tid tillbaka hålls årligen möten mellan cheferna för de nordiska ländernas hälsovårdsförvaltningar. Dagordningen vid mötena uppgörs av värdlandets hälsovårdschef efter konsultationer med de övriga cheferna. Vid mötena lämnas orienterande redogörelser från varje land rörande betydelsefulla händelser under det gångna året på hälso- och sjukvårdens område. Frågor rörande det nordiska samarbetet på detta område diskuteras, liksom frågor rörande de nordiska ländernas uppträdande i världshälsoorganisationen.

Generaldirektörmötet avger en särskild rapport till Nordiska rådet.

Det kan i fråga om det nordiska samarbetet på hälsovårdens område tilläggas, att olika ad-hoc kommittéer varit och är verksamma för utredning av bestämda frågor.

Nordiska arbetsmarknadsutskottet

I överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad, som år 1954 ratificerades av samtliga fyra medlemsstater (Danmark, Finland, Norge och Sverige) bestämdes, att en kommission skulle tillsättas, bestående av två representanter för envar av de fördragsslutande staternas regeringar.

Arbetsmarknadsutskottets uppgifter är att följa utvecklingen på arbetsmarknaden i de skilda fördragsslutande staterna och arbetskraftens rörelser mellan staterna, att utforma riktlinjer för samarbetet mellan arbetsförmedlingsorganen i de fördragsslutande staterna, att dryfta och framlägga förslag om åtgärder av gemensamt intresse för arbetsmarknaden i de fördragsslutande staterna, att fastställa närmare regler för de

upplysninger, som skall utbytas enligt överenskommelsen, samt att framlägga förslag om grundvalen för en sammanjämkning av de skilda fördragslutande staternas statistik över sysselsättning och arbetslöshet.

Departementssamarbete

I stor utsträckning förekommer direkta kontakter mellan ämbetsmän i de olika ländernas ministerier och många samarbetsproblem finner sin lösning utan att direkt bli föremål för diskussion vid ministermötena. Särskilda kontaktmän för skötsel av löpande ärenden utses fortsättningsvis inom de berörda ministerierna.

II. Verksamhetsområden

A. Social trygghet

1. Sosialstatistik

Den Nordiske Sosialstatistikkomite

Komiteens oppnevning og arbeidsområde

Ved det nordiske sosialministermøte i København i 1945 drøftet man spørsmålet om å søke oppnådd større jevnførbarhet av statistikken over utgifter til sosialforsikring og sosial omsorg i de nordiske land. I den anledning ble det ferdet ut vedtak om å rette en henstilling til de nordiske lands regjeringer om å oppnevne en ekspertkomite for å koordinere statistikken over de sosiale utgifter. Komiteen som etter dette ble oppnevnt i 1946 har medlemmer fra hvert av de nordiske land. Komiteen har antatt navnet Den nordiske Sosialstatistikkomite. Komiteen har senere fått utvidet sitt arbeidsområde til også å omfatte sammenstilling av statistikk over omfanget av de sosiale tiltak som utfyllende bakgrunn for statistikken over de sosiale utgifter.

Komiteens rapporter

Rapportene fra komiteen utgis annet hvert år i forbindelse med det nordiske sosialministermøte — første gang i Helsingfors 1951.

Komiteen har i den tiden som har gått arbeidet kontinuerlig og har stadig søkt å forbedre sammenlignbarheten av statistikken over de sosiale utgifter.

De sosiale utgifter som komiteen har tatt med i sin rapport omfatter følgende hovedutgiftsgrupper:

- Sykdom
- Yrkesskadeforsikring og arbeidervern
- Arbeidsløshet

Alderdom, invaliditet m. m.
Familier og barn
Almindelig hjælp m. m.
Personskader ved militær- og krigsulykker
Beregnet skattefradrag for barn.

Komiteens videre arbeid

Komiteen har nedsatt et arbeidsutvalg til å utrede visse spørsmål om aldersomsorgsstatistikken og et arbeidsutvalg med oppdrag å ta stilling til mulig endring i avgrensning av de sosiale utgifter som skal tas med i komiteens rapporter.

2. Sosialvård

Ændringer i den nordiske trygghedskonvention

Den nugældende nordiske trygghedskonvention blev indgået den 15. september 1955 og afløste en række tidligere konventioner og overenskomster mellem landene på det sociale område. Konventionen er senere blevet ændret i 1961, 1966, 1967 og 1969 på grundlag af et forudgående nordisk udvalgsarbejde. Konventionen har senest været overvejet i det nordiske socialforsikringsudvalg, nedsat af den nordiske socialpolitiske komite.

Information

Nordisk socialpolitisk komite har for flere år siden udarbejdet en publikation: "Nordiske Statsborgeres sociale Rettigheder". Den udkommer på alle de nordiske sprog og indeholder oplysning om, hvilke rettigheder og pligter en statsborger fra et af de nordiske lande har under ophold i et af de andre lande. Denne publikation bliver regelmæssigt ført à jour.

Forholdsregler med narkotika

Betræffande samarbejde i narkotikafrågor avges särskild rapport.

Forsorg for handicappede

De respektive myndigheder i de nordiske lande har gennem længere tid holdt hinanden underrettet om udviklingen i hvert enkelt land med hensyn til hjælpemidler for handicappede. Dette samarbejde er nu blevet formaliseret, idet der under nordisk socialpolitisk komite er nedsat en arbejdsgruppe med den opgave at kortlægge det eksisterende samarbejde vedrørende disse hjælpemidler samt at arbejde på at videreudvikle samarbejdet.

Seminarvirksomhed

Som led i bestræbelserne på at etablere en fællesnordisk videreuddannelse af personale på det sociale område er der dels afholdt dels planlagt en række seminarer.

B. Arbetsmarknadsfrågor

Arbetsmarknadsutskottets senaste möte i januari 1971 behandlade den rapport, som lämnats av den i Odense år 1969 tillsatta kontaktgruppen för arbetsmarknadsforskning. Man beslöt att enas om de i rapporten framlagda synpunkterna angående avgränsning av forskningsarbetet, och beslöt likaledes enligt i rapporten framlagt förslag att tillsätta ett permanent samarbetsorgan.

Ytterligare diskuterades i utskottet den icke-nordiska invandrade arbetskraften. Under diskussionen berördes närmast den invandrade arbetskraftens anpassningssvårigheter. Det uppdrogs åt arbetsgruppen för invandrad icke-nordisk arbetskraft att kartlägga problemfältet till utskottets nästa sammanträde. Dessutom behandlades frågan om gemensam fortbildning för yrkesvägledare samt fördes en diskussion om sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade.

På arbetsministermötet i 1971 ble det beslutet å fortsette samarbeidet om lokaliseringpolitisk forskning.

Ministrene vedtok også å fortsette samarbeidet innenfor Nordkalottområdet ved at en permanent komite fører videre den virksomheten som ad hoc-utvalget for Nordkalotten har satt i gang. Som konkret resultat av samarbeidet har Finland, Norge og Sverige i september 1971 undertegnet en overenskomst om et felles yrkesutdanningssenter for voksne i Øvertorneå.

Svensk-finländsk arbetsgrupp tillsatt för att utreda arbetskraftens rörlighet mellan Finland och Sverige

Som resultat av överläggningar mellan Finlands och Sveriges arbetsministrar i december 1970 tillsattes en arbetsgrupp med uppgift att utreda möjligheterna att utveckla samarbetet mellan de båda ländernas arbetsmarknadsmyndigheter, närmast med hänsyn till den finländska arbetskraftens utvandring till Sverige. I april 1971 lämnade arbetsgruppen sitt första förslag till båda ländernas arbetsministrar och uppställde som utgångspunkt för de föreslagna åtgärderna, att arbetskraftens flyttning från Finland till Sverige i görligaste mån borde kanaliseras genom den offentliga arbetsförmedlingen.

C. Arbetarskydd

Harmonisering av arbetarskyddet

Vid möte i oktober 1970 beslöt Nordiska socialpolitiska kommittén att tillsätta ett underutskott med uppgift att överväga harmoniseringsspör-

mål på arbetarskyddets område. Utskottet skulle bl. a. behandla de frågor som berörs i Nordiska rådets rekommendationer nr 3/1967 om för-
enhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete och
nr 4/1967 om en snabb och effektivt verkande ordning för tillgodoseende
av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande
anordningar. Det är sammansatt av representanter för berörda departe-
ment och för arbetarskyddsmyndigheterna. Utskottet har under år 1971
haft två sammanträden och kommer närmast att lägga fram en rapport
om nordiska maskinkommitténs arbete.

Den nordiska maskinkommittén som har fungerat sedan år 1946 är
ett samarbetsorgan på maskinskyddets område, bestående av maskintek-
niskt sakkunniga tjänstemän från den centrala arbetarskyddsmyndig-
heten i ettvarrt av de nordiska länderna. De anvisningar angående tek-
niska anordningar som kommittén utarbetat tillämpas enhetligt i alla
nordiska länder. Kommittén har åren 1946—1965 hållit vanligtvis ett
möte per år. Sedan år 1966 har man strävat till att hålla fyra möten per
år. Enligt riktlinjer, vilka fastställts av yrkesinspektionernas chefer, har
maskinkommitténs arbete berört i första hand särskilt farliga maskiner.

Samarbetet mellan de nordiska yrkesinspektionsmyndigheterna

A. Årligen möts cheferna för yrkesinspektionsmyndigheterna för att
diskutera aktuella frågor.

B. Med fyra års mellanrum hålls i ettvarrt nordiskt land yrkesinspek-
törsmöten vid vilka hålls inledande anföranden med åtföljande diskussio-
ner om aktuella frågor. Vid dessa möten brukar närvara 8—10 inspek-
törer från ettvarrt land.

C. Årligen hålls turvis i de olika nordiska länderna gemensamma mö-
ten för instituten för arbetshygien. Vid dessa möten är även yrkes-
inspektionen företrädd.

D. Ungefär två gånger årligen möts yrkesinspektionsmyndigheterna
och standardiseringsorganisationerna samt en arbetsgrupp som utarbetar
samnordiska normer för kranar och hissar o. d.

E. En nordisk arbetsgrupp har tillsatts för att utreda i vilken omfatt-
ning nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område är aktuellt. Grup-
pen höll sitt första sammanträde våren 1971.

Harmonisering av semesterlagstiftningen

Vid sammanträde med Nordiska socialpolitiska kommittén i april
1965 tillsattes ett underutskott med uppgift att utreda möjligheterna till
samordning av den nordiska semesterlagstiftningen (*rekommendation
nr 20/1965*). Utskottet har under 1971 haft tre sammanträden. Det förut-
ses ytterligare ett sammanträde för att slutföra utskottets arbete.

D. Hälso- och sjukvård

Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH) är en för de nordiska länderna gemensam institution för vidareutbildning av befattningshavare, framför allt på den allmänna hälsovårdens fält.

En provisorisk utbildning började 1953 med en årlig tvåmånaderskurs för ämbetsläkare. År 1956 tillkom en kurs i vattenhygien på en månad för sanitetsingenjörer. Verksamheten fick stöd från olika håll, bl. a. från Nordiska rådet och Världshälsoorganisationen. Sedan en kommitté, den nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning, år 1957 hade avgivit ett betänkande, ingicks år 1962 ett avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en hälsovårdshögskola. Island kan sända deltagare till kurserna på samma villkor som de avtalsslutande länderna. Verksamheten utökades 1963 genom tillkomsten av en enmånaderskurs för sanitetsingenjörer och kortare kurser för hälsovårdsinspektörer. Läsåret 1967—1968 gavs för första gången en försökskurs på en månad i sjukhusadministration. Läsåret 1970—1971 utökades denna försökskurs till två månader.

En ny byggnad med lokaler för högskolan togs i bruk den 1 februari 1970.

Högskolan har en styrelse bestående av en representant med personlig suppleant för vardera av de fyra avtalsslutande länderna.

Nordiska institutet för odontologisk materialprovning

Den 14 oktober 1969 ingicks överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om inrättande av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning (NIOM) beläget i Oslo. Överenskommelsen har ratificerats.

Institutet har till uppgift att genom materialprovning och därtill hörande målinriktad forskning, utvecklings- och upplysningsverksamhet samt genom andra lämpliga medel arbeta för att material, förbrukningsartiklar och viss utrustning som används eller avses komma till användning inom tandvården i de nordiska länderna, uppfyller de krav som vid varje tidpunkt kan ställas med hänsyn till utvecklingen inom hälsovård och teknik.

Institutet leds av en styrelse bestående av en ledamot och en suppleant från varje deltagande land.

Verksamheten vid institutet beräknas kunna inledas under första hälften av år 1972.

Gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal

På initiativ av Nordiska rådet har överenskommelser om gemensam nordisk arbetsmarknad utarbetats för läkare, tandläkare, sjuksköterskor

och farmaceuter. Den sistnämnda överenskommelsen har ännu ej ratificerats av Finland. Finlands riksdag har dock lämnat sitt godkännande.

Vad beträffar sjukgymnaster har ett förslag till avtal om gemensam arbetsmarknad utarbetats. Detta har dock hittills ej lett till överenskommelse i ämnet.

Samarbete på läkemedelsområdet

Sedan 1943 arbetar den nordiska farmakopénämnden med sammanställande och revidering av en nordisk farmakopé. Nämnden har sitt sekretariat i Stockholm.

Förslag föreligger om att ett avtal skall träffas om inrättande av en nordisk läkemedelsnämnd. Nämnden skulle enligt förslaget ha följande huvuduppgifter: 1) harmonisering av läkemedelsregistreringen, 2) samarbete i fråga om läkemedelsövervakningen, 3) harmonisering av receptgiltighetsbestämmelserna, 4) läkemedelsinformation, 5) undersökning av medicinernas biverkningar, 6) upprätthållande av läkemedelsstatistik och 7) samarbete i internationella frågor. Fortsatta överläggningar mellan ministerierna förestår om ett inrättande av en sådan nämnd.

Utbildnings- och kompetensfrågor

Vid mötet i Linköping 1971 föreslogs från svensk sida att en nordisk samarbetsgrupp skulle bildas för att diskutera läkar- och sjuksköterskeutbildning samt frågor om gemensam nordisk kursverksamhet m. m. Frågan om samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor är föremål för utredning av en nordisk kommitté.

Likartad lagstiftning om transplantation

En nordisk arbetsgrupp har gjort jämförande undersökningar av de nordiska ländernas lagstiftningar om transplantation. I Danmark gäller sedan 1967 en ny lag i ämnet. I såväl Norge som Sverige föreligger utredningsförslag till ny lagreglering. Finland ämnar t. v. inte ändra sin lag från år 1957.

III. Värdering av samarbetet

Socialrettslig likestilling

Det har helt siden 1945 vært et viktig samarbeidsmål å gjøre Norden til en enhet i den forstand at en borger av et nordisk land fritt skal kunne flytte til et annet nordisk land og få sosiale rettigheter der, på linje med borgerne i det nye oppholdsland. Den nordiske konvensjon om sosial trygghet av 1955, som avløste tidligere konvensjoner på området, og som holdes løpende à jour, er en av grunnpilarene på dette felt.

Felles arbeidsmarked

Ved siden av Konvensjonen om sosial trygghet er det felles nordiske arbeidsmarked en hjørnesten for det system som sikrer borgerne i Norden sosialrettslig likestilling. De nordiske land var her den første gruppe av europeiske stater som nådde frem til et slik fellesskap.

For medisinsk personell er det innført et eget nordisk arbeidsmarked, som foreløpig gjelder leger, tannleger, sykepleiere og farmasøytter.

Harmonisering av sosiallovgivningen

Å skape et enslydende eller likeartet sosialt lovverk for de nordiske land har ikke vært ansett som mulig, og heller ikke som nødvendig. Derimot har det på enkelte spesialfelter vært aktuelt å ta opp harmoniseringsspørsmålet.

Her har den i oversikten nevnte Nordiske maskinkomite vært i virksomhet helt siden 1946, med det oppdrag å foreslå fellesregler for vern mot ulykker på dette området, særlig når det gjelder farlige maskiner. Det som Maskinkomiteen har oppnådd, regnes for en bekreftelse på at gode resultater kan oppnås ved en forskrift-harmonisering med praktisk siktemål.

Når det gjelder ferielovgivningen (semesterlagstiftningen) og lovgivningen om barn og ungdom i arbeidslivet foreligger anbefalinger fra Nordisk Råd om å ta opp harmoniseringsspørsmålet, og det er nedsatt underutvalg for å undersøke mulighetene på dette felt.

På et spesialfelt innen medisinallovgivningen — transplantasjoner — ventes det at harmoniseringsdrøftelsene skal lede til en viss samordning av norsk og svensk — eventuelt også dansk lovgivning.

På andre sosiale hovedfelter har harmoniserings-prinsippet vært overveiet, uten at regjeringene har funnet tilstrekkelig grunnlag for å foreslå bindende fellesregler. Men en viss indirekte betydning kan man si harmoniserings-tanken har, idet de myndigheter som utformer eller reviderer sosiallovene i det enkelte land også tar hensyn til tilsvarende lover i de andre nordiske land, når dette kan være en fordel.

Samarbeid om undervisning av sosialt personell

Siden store deler av den sosiale service i de nordiske land følger retningslinjer som er forholdsvis like fra land til land, har spørsmålet om samarbeid i personellsektoren meldt seg på en rekke felter. Interessen har særlig samlet seg om fellestiltak på undervisningssektoren. I grunnutdanningen har det ikke vært aktuelt med annet samarbeid enn det som gir elever og studenter fra et land adgang til å studere i et annet nordisk land, og tilsvarende adgang for lærere ved sosialskoler, høyskoler og universiteter til å søke stillinger, ved andre nordiske læreseter.

Derimot er det tiltak innen videreutdanningen som særlig markerer

seg i nordisk sammenheng. Det viktigste av disse er den nordiske helsehøyskolen i Gøteborg, som er omtalt foran. Spørsmålet om en samnordisk høyere utdanning for sykepleiere er under utredning. En arbeidsgruppe med representanter for sosialnordiske land utreder spørsmålet om etterutdanning (ved kurs) av tjenestemenn innen sosial administrasjon og planlegging, og av lærere ved sosialhøyskoler, samt spørsmålet om videreutdanning av lærere ved sosialhøyskolene. Også på arbeidssektoren er spørsmålet om videreutdanning på nordisk basis tatt opp bl. a. for yrkesrettledere. På et spesielt område — arbeidskraftsbevegelser mellom Finland og Sverige — er det allerede satt i gang felles videreutdanningskurs for arbeidsformidlingens tjenestemenn i de to land.

Et virkemiddel i den faglige skolering er de nordiske seminarer i helse- og sosialsektoren. Erfaringene er såvidt positive at det er interesse for å intensivere slik tverrfaglig drøfting av fellesnordiske problemstillinger.

Utvalgssamarbeid om praktiske og administrative tiltak

På en lang rekke områder er det ad hoc utvalg eller faste komiteer som legger forholdene til rette for nordiske fellestiltak på konkrete fagområder. Det gjelder i sosialforsikringen med bl. a. nordiske tjenestemannsmøter, i helsesektoren med bl. a. tiltak mot narkotika, nordisk farmakopenemodontologisk materialprøvnning og hjelpemidler for invalider og andre funksjonshemmede. I arbeidssektoren dreier det seg om bl. a. arbeidsmedisin, sysselsetting av yrkesvalgshemmede (handicappede) og Nordkalott-problemer. Det antas at disse mange og ulike tiltak hver for seg og sammenlagt er særdeles viktige bidrag til det nordiske samarbeid, og at slike kontakt-utvalg for avgrensede oppgaver har muligheter for å nå konkrete resultater.

Statistikk, forskning og forsøksvirksomhet

Som nevnt i rapporten har samarbeidet innenfor sosialstatistikken vært utbygget helt siden 1945, og må i dag sies å høre med blant de mest verdifulle av de nordiske fellestiltak på det sosiale området. Sosialstatistikk-komiteen har nå utvidet sin virksomhet.

Når det gjelder samarbeidet innen forskningen på helse-, sosial- og arbeidssektoren, er det nær kontakt mellom de nordiske forskningsinstitusjoner. Et spesielt organisert forskningssamarbeid foregår på noen områder; det gjelder i sosialmedisinen, i alkoholforskningen hvor det i en del år har vært en nordisk nemnd i virksomhet, og nylig er det nedsatt en arbeidsgruppe for visse sider av arbeidsmarkedsforskningen, samt en arbeidsgruppe for regionforskning. Ut over dette foregår kontakter mellom oppdragsgiverne innen sosialforskningen, d. v. s. sosialdepartementene, resp. arbeidsdepartementene, ettersom det aktuelle behov er til stede.

”Sosial forsøksvirksomhet” som ventes å få stigende betydning i det enkelte lands tiltak for å effektivisere sin sosiale service, er antakelig også et felt hvor utvidet kontakt vil komme på tale.

Nordiske fagkongresser

Med regelmessige mellomrom arrangeres det store nordiske kongresser for fagfolk innen barnevern, sosialforsikring, arbeidstilsyn, medisin og andre felter. Den positive innflytelse som disse kongresser har på de enkelte fagmyndigheters arbeid hører med i en evaluering av det nordiske samarbeid.

Embetsmannskontakt

Ved siden av det samarbeid som foregår gjennom utvalg, konferanser og kongresser er den kontinuerlige, uformelle kontakt mellom embets- og tjenestemenn i de nordiske lands sosiale sentraladministrasjon av grunnleggende betydning. Forberedelse av nye lover og administrative tiltak og revisjon av bestående ordninger bygger selvsagt i første rekke på politiske beslutninger i det enkelte land, men utforming av de presumptivt mest hensiktsmessige opplegg bygger også i betydelig — om enn umålbar — grad på innhenting av opplysninger om andre nordiske lands erfaringer.

Norden i de internasjonale organisasjoner

I FN's organer for sosialt og humanitært arbeid, og i særorganisasjoner som ILO og WHO er det en etablert praksis at de nordiske land har innbyrdes konsultasjoner som ofte leder til fellesopptreden i vedkommende saker. Et eksempel på dette er det turnussamarbeid som har sikret Norden en plass i ILO's styre.

Prinsippdebatt på topp-planet

Som det fremgår av rapporten er ministermøtene det toneangivende instrument i det nordiske sosialpolitiske samarbeid. Det er grunn til å fremheve den betydning det har at de mest sentrale og aktuelle problemstillinger i sosialpolitikken blir gjennomdrøftet, når sosialministre resp. arbeidsministre møtes med faste mellomrom. Dagsordenen ved møtene avspeiler de problemer i samfunnsutviklingen som er særlig dagsaktuelle og fremtidsvendt fra et sosialt synspunkt. På sosialministermøtet i 1971 diskutertes sosial informasjon, sosialomsorgens rolle i sosialpolitikken og ungdommens forhold til narkotika. På arbeidsministermøtet i 1971 behandlet man de krav forandringene i den økonomiske situasjon stiller til arbeidsmarkedspolitikken, og videre problemene ved en avgiftsbelagt arbeidsformidling og utleie av arbeidskraft, og endelig yrkesrettliingens organisasjon.

Ved slike generelle drøftelser, hvor det også trekkes inn viktige tilgrensende områder, som f. eks. distriktpolitikk og miljøpolitikk, får ministrene og deres rådgivere utvidet sitt kunnskapsområde, og kan trekke opp rammene for samarbeidet i kommende perioder.

Betydelig vekt må også legges på de møtene som holdes av sjefene for de sentrale sosiale og medisinala etater — hvor det foregår generelle drøftelser av de mest omfattende og aktuelle problemer på vedkommende område.

Til det foreliggende emnet — prinsippdebatt på topp-planet — hører også drøftingene i de to embetsmannsutvalg som står nærmest ministrene — Den nordiske sosialpolitiske komite og Nordisk arbeidsmarkedsutvalg. Det er disse komiteer som skal søke å videreføre arbeidet med beslutninger eller indikasjoner fra ministermøtene. Videre har komiteene til behandling saker som forelegges etter initiativ fra Nordisk Råd. I denne sammenheng er det grunn til å fremheve verdien av at en observatør fra Nordisk Råd deltar i komitemøtene.

Også ellers fungerer Den nordiske sosialpolitiske komite og Nordisk arbeidsmarkedsutvalg som permanente organer for alle aktuelle sosialpolitiske spørsmål som egner seg for nordisk samarbeid.

Sammanfattande synpunkter

Det nordiska samarbeidet på det socialpolitiska området har gamla traditioner. Det har med åren alltmer intensifierats och fördjupats. De resultat som kommit fram har i många avseenden fått utomordentligt stor betydelse för de enskilda medborgarna. Här kan särskilt nämnas den nordiska trygghetskonventionen som skapat ett i vissa delar unikt system för samordning av de sociala trygghetsanordningarna och åstadkommande av likabehandling för de nordiska medborgare som rör sig mellan de olika länderna. Ett annat viktigt område är arbetsmarknadspolitiken med den gemensamma arbetsmarknaden, både generellt och på särskilda yrkesområden, där särskild kompetens fordras för yrkesutövningen. Samarbetet inom hälso- och sjukvården har också varit av stort värde för att främja utvecklingen i de olika länderna.

Under den närmaste tiden synes särskilt frågor som står i samband med relationerna till EEC förtjäna uppmärksamhet. Hit hör frågor om den nordiska trygghetskonventionens framtida ställning och utformning. Om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC får det övervägas om denna konvention skall ses över, särskilt med hänsyn till förhållandet mellan Danmark och Norge i vilka länder i överensstämmelse med de generella EEC-reglerna övervägs att införa ett refusionssystem för sociala pensioner m. m.

En betydelsefull händelse inom nordiskt samarbete var när de nordiska länderna år 1954 träffade överenskommelsen om en gemensam nordisk arbetsmarknad. Avtalet var banbrytande och är fortfarande det

mest långtgående på sitt område i Europa. Alla de nordiska regeringarna har i olika sammanhang understrukt sin vilja att om Danmark och Norge inträder som medlemmar i EEC bibehålla detta samarbete och även att om möjligt bygga ut det. Danmark och Norge har under sina förhandlingar med EEC fått konstaterat, att den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen med tillhörande protokoll inte berörs av en dansk och norsk anslutning till EEC. Skillnader finns dock mellan de nordiska reglerna och reglerna inom EEC om arbetskraftens fria rörlighet.

I övrigt bör betonas samarbetet inom hälso- och sjukvården med anknytningspunkter som den nordiska hälsovårdshögskolan, läkarutbildningen och sjukhusplaneringen. Narkotikaproblemet kräver särskild uppmärksamhet. Ett betänkande från en arbetsgrupp som sysslat med harmonisering av semesterlagstiftningen i Norden väntas inom kort. Inom arbetarskyddet bör möjligheterna till harmonisering av lagstiftning särskilt uppmärksammas. Det ämbetsmannautskott med representanter för ministerier och arbetarskyddsmyndigheter, som tillsattes förra året, bör här kunna utgöra ett viktigt kontaktorgan.

Generellt kan det sägas att samarbetet går nu till stor del i väl inarbetade former. Värdefulla direktkontakter har etablerats mellan ämbetsmän och myndigheter i de nordiska länderna. Det är av stor betydelse för en fortsatt vidareutveckling av samarbetet att de inarbetade banor, som fungerar väl, inte bryts och att formerna för samarbetet inte formaliseras och byråkratiseras på ett sätt som motverkar de ambitioner som finns. Samtidigt är det angeläget att betona vikten av att varje land ställer de resurser till förfogande som behövs för ett effektivt nordiskt samarbete.

Økonomisk samarbejde

Alle de nordiske lande har en forholdsvis høj levestandard. De har et effektivt erhvervsliv med en høj vækstrate. Erhvervslivet er forholdsvis specialiseret, og alle lande er i høj grad afhængig af de økonomiske relationer i udlandet. De nordiske lande har selv efter forholdene i små lande en forholdsvis stor udenrigshandel. Udenrigshandelen har i det sidste 10-år alment set været stigende i Norden som i andre lande, men det er specielt den inter-nordiske samhandel, der har vist den kraftigste stigning.

I rapporten vil der indledningsvis blive gjort rede for den økonomiske udvikling i de nordiske lande i forhold til udviklingen i andre industrialiserede lande. Der vil særlig blive lagt vægt på udviklingen i udenrigshandelen på baggrund af dannelsen af EFTA og markedsforholdene iøvrigt. Dernæst følger en vurdering af de faktorer, der har været særlig virkningsfulde for udviklingen i det økonomiske samarbejde mellem de nordiske lande samt en beskrivelse af de vigtigste samarbejdsformer. Endelig vil spørgsmålet om det nordiske samarbejde i relation til de forventede europæiske markedsdannelse blive behandlet.

I. Den økonomiske udvikling

1. I følgende oversigt er anført væksten i de industrialiserede landes produktion i perioden 1957 til 1969 inddelt i fireårs-grupper. Første periode tilsigter at vise udviklingen, førend markedsdannelserne har kunnet virke på de økonomiske forhold i større udstrækning. Den anden periode skulle vise forholdene, efter at det europæiske fællesmarked er begyndt at fungere, medens EFTA endnu kun var på de første trin i afviklingen af handelsskrankerne. Sidste periode tilsigter at vise udviklingen, efter at begge de omhandlede markedsdannelse skulle fungere.

Siden lidt over midten af 1950'erne har den økonomiske udvikling i de industrialiserede lande været præget af en forholdsvis jævnt stigende fremgang. Bortset fra Japans kraftige ekspansion og omvendt Storbritanniens svage vækst har produktionsfremgangen gennemgående andraget 4—6 pct. årligt regnet i faste priser eller svarende til omkring en fordobling i den producerede mængde inden for de sidste 10—15 år. Navnlig i de nord-vesteuropæiske lande var vækstraten stigende frem til midten af 1960'erne og derefter faldende, medens væksttempoet lå mere fast gennem perioden i Middelhavslandene.

EFTA's lavere vækst i forhold til EF beror hovedsagelig på Storbritanniens særlige vækstforhold, idet landsgennemsnittet i EFTA for hele

Realvæksten i OECD-landenes produktion og produktionen i 1969

Gennemsnitlig pct. p. a.	1957—61	1961—65	1965—69	1957—69	1969 mia. dollars
Danmark	5,5	5,0	4,3	4,9	14,0
Finland	6,2	4,5	4,3	4,9	9,1
Island	3,0	9,0	0,5	4,1	0,4
Norge	3,6	5,2	4,6	4,5	9,7
Sverige	4,4	5,2	3,5	4,3	29,7
Norden	4,8	5,1	3,9	4,6	62,9
UK	3,2	3,3	2,1	2,9	109,4
Schweiz	4,6	4,8	3,5	4,3	18,8
Østrig	5,0	4,0	4,6	4,5	12,5
Portugal	4,7	6,7	6,1	5,8	5,8
EFTA	3,8	4,0	3,0	3,6	209,4
Vesttyskland	6,1	4,9	4,4	5,1	153,3
Frankrig	4,5	6,0	5,8	5,4	139,6
Italien	6,5	4,5	5,9	5,7	82,0
Holland	4,1	5,4	5,0	4,8	28,2
Belgien-Luxembourg	3,1	5,2	4,2	4,1	22,8
EF	5,4	5,2	5,1	5,2	425,9
OECD Europa	4,7	4,9	4,5	4,7	687,9
USA	2,4	5,5	4,5	4,0	947,8
Japan	11,0	8,6	12,5	10,7	167,2
OECD total	3,7	5,5	4,9	4,7	1 802,9

Kilde: OECD's nationalregnskabsstatistik.

Anm.: Produktionen måles i Gross National Product at market prices. Landegruppernes vækstrate er baseret på vejede gennemsnit.

perioden var omtrent 4,4 pct. p.a. imod EF's 4,9 pct. p.a. Andre forhold end de markedspolitiske har åbenbart været afgørende. De store industrilande, først og fremmest USA, men tildels også Storbritannien, Vesttyskland, Frankrig og Italien, kan i kraft af de indenrigsøkonomiske aktiviteter absolutte størrelse til en vis grad selv påvirke konjunkturforsøholdene. Storbritanniens svage vækst og omvendt Italiens ekspansion kan således delvis begrundes i de to landes ulige betingelser for en strukturelt betonet vækst, idet Italien i modsætning til Storbritannien har kunnet basere væksten på en industrialiseringsproces. De mindre landes økonomi er mere direkte afhængig af den internationale konjunkturpolitiske udvikling som følge af udenrigshandelens relative betydning. De nordiske landes produktionsudvikling har været forholdsvis ensartet, men har i store træk været den samme som de øvrige mindre industrilandes, f. eks. Schweiz, Holland og Belgien. Selv om de vækststimulerende effekter af EFTA-samarbejdet fuldt gjorde sig gældende i sidste halvdel af 60'erne, afsvækkedes stigningen i aktiviteten i de nordiske lande, navnlig i Sverige og Danmark på grund af konjunkturfatningen i de industrialiserede lande som helhed.

2. De nordiske landes produktionsudvikling har været ledsaget af stærke forandringer i produktionsstrukturen — en tendens der også har gjort sig gældende inden for andre industrialiserede lande. I følgende

tabel er anført en fordeling af produktionen på primære erhverv, sekundære erhverv, tertiære erhverv for hvert af de nordiske lande, dog bortset fra Island, for hvilket de pågældende oplysninger ikke foreligger.

Islands erhvervsforhold og økonomi i det hele taget afviger væsentligt fra forholdene i de øvrige nordiske lande. Ligesom på Færøerne og i Grønland er Islands økonomi stærkt påvirket af fiskeriets udbytte. Fiskeriet er hovederhvervet og vil fortsat være det i mange år uanset bestræbelserne for at industrialisere erhvervsstrukturen. Vanskelighederne i at realisere denne omstilling skyldes bl. a. knappe industrielle råstofressourcer, manglende traditioner på det industrielle område og især relativt høje transportomkostninger over for omverdenen. Hertil kommer, at fiskeriets udbytte har været stærkt svingende gennem perioden. Det svigtende udbytte i sidste femår har således kuldkastet væsentlige dele af udviklingspolitikken. Som følge heraf er udviklingen i Islands økonomi og navnlig udenrigshandelen stærkt forskellig fra udviklingen i de øvrige nordiske lande.

Fordeling af produktion på primære, sekundære og tertiære erhverv

pct. af GNP		Primære erhverv	Sekundære erhverv	Tertiære erhverv
Danmark	1955	18,6	35,9	45,5
	1960	14,5	39,0	46,5
	1965	11,0	40,0	49,0
	1969	8,9	40,1	51,0
Finland	1955	24,3	38,9	30,8
	1960	20,5	39,0	40,5
	1965	18,5	38,1	43,4
	1969	15,6	40,4	44,0
Norge	1955	14,9	37,4	47,7
	1960	11,7	36,6	51,7
	1965	9,9	36,9	53,2
	1969	7,7	37,4	54,9
Sverige	1955	11,4	39,8	48,7
	1960	8,8	40,1	51,1
	1965	6,9	41,4	51,7
	1969	5,7	39,3	55,0

Kilde: OECD's nationalregnskabsstatistik.

Anm.: Primære erhverv: Jordbrug, skovbrug, gartneri, fiskeri og minedrift.

Sekundære erhverv: Industri, håndværk, offentlige værker og bygge- og anlægserhverv.

Tertiære erhverv: Private serviceerhverv og offentlige serviceydelser.

Inden for de seneste 15 år er de primære erhvervs betydning gået stærkt tilbage i de nordiske lande. Udviklingen har været mest udtalt i Danmark, idet landbrugets eksportafsetningsproblemer har ført til stagnation i produktionen og væsentlige strukturelle omlægninger til byerhvervene. Finland, hvor udviklingen har været svagest, viser tilbagegang i jordbrug og navnlig skovbrug, medens minedriften er gået

frem. For Norge og Sverige skyldes nedgangen navnlig landbrug og fiskeri; minedriftens betydning er dog også gået tilbage. Tendensen til strukturelle erhvervsforskydninger bort fra primærerhvervene må navnlig i Sverige forventes at blive langsommere.

Det er også et generelt træk i de nordiske landes erhvervsudvikling, at serviceerhvervene viser en meget stærk fremgang. Denne udvikling har været særlig kraftig i Finland, men har i øvrigt udgjort omkring 10—15 pct. i de nordiske lande. Dette træk genfinder man også i andre industrialiserede lande. Udviklingen i serviceerhvervene i de nordiske lande fremmes især af væksten i de offentlige ydelser. Servicefagernes betydning inden for den private sektor varierer noget i de enkelte lande.

Andelen for de sekundære erhverv, der hovedsagelig omfatter den forarbejdende industri, har vist stigning i Danmark og Finland, men været uforandret i Norge og Sverige. Erhvervsstrukturen inden for de nordiske lande er således i de senere år blevet mere ensartet. Den forarbejdende industri er gået frem, medens det traditionelle nationale erhvervssærpræg: Dansk landbrug, finsk skovbrug, svensk råstof og sværindustri samt norsk fiskeri er trådt mere i baggrunden.

Den teknologiske udvikling og udviklingen i den internationale handel med industrivarer har ført til betydelige forandringer i de nationale rammer for erhvervsliv og økonomisk udvikling. Strukturtilpasningen har i alle lande resulteret i opvæksten af en forarbejdningsindustri, der i stigende grad udveksler produkter, samarbejder i produktion etc. på tværs af de nationale grænser.

3. *Udviklingen i udenrigshandelen.* De nordiske landes samhandel med udlandet er forholdsvis stor, dels på grund af landenes størrelse og centrale beliggenhed, dels fordi landene hver for sig ikke råder over tilstrækkelige ressourcer til at dække behovet i et industrielt udviklet samfund.

I følgende tabel har man for såvel vareindførslen som vareudførslen beregnet vækstprocenterne for de sidste 15 år opdelt i femårsperioder.

Stigningstakten for OECD-landenes totale varehandel var stadig stigende gennem perioden. Denne udvikling støttes kun delvis af en tilsvarende udvikling i produktionen, idet vækstraten i produktionen kun var endda svagt stigende frem til anden halvdel af 1960'erne. Det skal dog nævnes, at ekstraordinære prisstigninger i den internationale handel 1969 og 1970 tildels har bidraget til fortsættelsen af handelens voksende stigningstempo i sidste femår.

De samme udviklingslinier har præget handelen i EF og EFTA, men ligesom i produktionen var handelens væksttempo i EF stedse større end EFTA's. Handelsopsvinget slog endvidere senere igennem i EFTA, hvilket formentlig hænger sammen med EF's forspring i det markedspolitiske samarbejde. Endelig var stigningstakten voksende i

Bevægelserne i udenrigshandelen

	Vækstprocent p. a.			1970 mia. dollars
	1955—60	1960—65	1965—70	
<i>Vareindførsel</i>				
OECD	6,4	8,8	12,2	221,1
heraf inden for OECD	7,5	9,7	13,6	161,4
heraf udenfor	3,8	6,5	9,2	59,7
EF	8,0	10,6	12,6	88,6
heraf inden for EF	10,6	15,0	15,9	42,8
heraf udenfor	6,0	7,4	9,9	45,8
EFTA	6,0	6,9	9,7	51,0
heraf inden for EFTA	6,2	10,7	15,9	12,7
heraf udenfor	5,7	5,7	8,0	38,3
Norden	7,6	9,0	9,9	17,9
heraf inden for Norden	11,2	15,5	13,7	4,0
heraf inden for øvr. EFTA	2,4	7,3	13,5	3,2
heraf udenfor	8,4	7,8	7,6	10,4
<i>Vareudførsel</i>				
OECD	6,5	8,5	12,3	215,3
EF	9,5	10,0	13,1	88,7
EFTA	6,1	10,0	10,2	43,1
Norden	7,1	9,2	10,1	15,0
heraf inden for Norden	10,8	15,0	13,5	3,9
heraf inden for øvr. EFTA	4,2	5,4	13,3	2,9
heraf udenfor	7,2	8,5	7,8	8,2

Kilde: OECD's og FN's handelsstatistik.

Anm.: Beregnet på basis af varehandelen udtrykt i dollars.

EF gennem hele perioden, medens EFTA's stærke opsving i første halvdel af 1960'erne navnlig i vareudførslen afløstes af en stagnation i tempoet i anden halvdel. Tendenserne i handelen svarer kun delvis til produktionsudviklingen i EF, idet produktionens vækstrate var svagt aftagende og handelen altså stigende. I EFTA steg vækstraten både i produktion og handel frem til anden halvdel af 1960'erne. Derefter faldt vækstraten i produktionen, og handelens vækst stagnerede. Dette skyldtes hovedsagelig udviklingen i Storbritannien.

Væksttempoet i de nordiske landes udenrigshandel har været jævnt stigende i perioden. De nordiske landes stigningstakt i udenrigshandelen ligger nu på linie med EFTA's, men er mindre end EF's. Handelens udviklingstendenser støttes kun delvis af produktionsudviklingens, idet produktionens væksttempo faldt tilbage i sidste femårsperiode efter en stigning i forhold til 1950'erne.

4. OECD-landenes handelsudvikling bygger fortrinsvis på en betydelig større vareudveksling inden for OECD. Handelen med stats-handelslande, udviklingslande og enkelte andre industrilande uden for OECD er også steget gennem perioden, men tempoet har hele tiden ligget under væksten i varehandelen inden for OECD. I 1970

udgjorde OECD-landenes interne varehandel omkring 75 pct. af totalhandelen imod 60 pct. i 1955.

Endnu mere udpræget har tendensen til koncentration af varehandelen været inden for henholdsvis EF og EFTA. Dette skyldes i stor udstrækning den interne toldafvikling i de to markedsområder. Det er særlig handel med mere forarbejdede varer, hvor tolden tidligere var højest, som har vist størst relativ stigning. De interne vareleverancer udgør nu ca. 48 pct. af landenes totale udenrigsvarehandel i EF imod ca. 29 pct. i 1955 og i EFTA ca. 25 pct. i 1970 mod 15 pct. i 1955.

De nordiske landes handelsmønster er ligeledes i løbet af perioden påvirket af markedsdannelserne. Den internordiske samhandel var allerede før 1960 stærkt stigende og fremgangen fortsatte indtil sidste femår, hvor konjunkturafmatningen i de nordiske lande resulterede i et fald i vækstraten.

Inden EFTA's dannelse var vækstraten i Nordens handel med EFTA langt under gennemsnittet. Denne handel har i løbet af 1960'erne fået et voldsomt opsving, således at stigningstakten nu er på samme niveau som i den internordiske handel.

5. Forskydningerne i de nordiske landes handelsmønster set under ét fremgår af følgende tabel:

Nordens varehandelsmønster

	Total mia. \$	heraf i procent				
		Norden	EFTA iøvr.	EF	OECD iøvr.	Andre lande
<i>Vareindførsel</i>						
1955	5,05	12,1	21,0	34,8	10,6	21,5
1960	7,28	14,2	16,3	37,4	13,0	19,1
1965	11,18	18,9	15,1	34,2	12,6	19,2
1970	17,89	22,4	17,8	30,8	12,8	16,2
<i>Vareudførsel</i>						
1955	4,23	14,7	23,3	27,5	9,4	25,1
1960	5,96	17,4	20,3	29,1	9,4	23,8
1965	9,25	22,4	17,0	28,6	11,1	20,9
1970	14,98	26,1	19,6	26,1	11,1	17,1

I løbet af de sidste 15 år har den internordiske samhandel næsten fordoblet sin markedsræssige position. På indførselssiden udgjorde den internordiske samhandel 23 pct. af Nordens samlede vareindførsel imod 14 pct. i 1960 og 12 pct. i 1955 og på udførselssiden tilsvarende 26 pct. i 1970 imod godt 17 pct. i 1960 og knap 15 pct. i 1955. Denne udvikling har præget alle de nordiske lande, og der har endvidere været tendens til stigende ensartethed i landenes handelsmønster vedrørende betydningen af det nordiske marked. Således udgjorde i 1955 Sveriges indførsel fra de øvrige nordiske lande ca. 7,5 pct. af de samlede vareindførsler og tilsvarende Norges 21 pct. imod et nordisk totalgennemsnit

på 12 pct. I 1970 var de samme relationer ændret til knap 19 pct. i Sverige, 28,5 pct. i Norge og 22,5 pct. for Norden som helhed. På vareudførelssiden udgjorde Finlands udførsel til Norden ca. 6 pct. af vareudførelsen i 1955 imod et nordisk totalgennemsnit på knap 15 pct., og i 1970 var relationerne henholdsvis 23 pct. og 26 pct.

Uanset at Nordens handel med omverdenen forholdsmæssigt har mistet terræn over for den internordiske samhandel, er det dog fortsat sådan, at omkring 3/4 af de nordiske landes vareimport beror på udefra givne tilførselsmuligheder, og samtidig skal 3/4 af vareeksporten afsættes uden for Norden. Handelen med andre lande har også været stadig stigende og er inden for de sidste 15 år blevet mere end tredoblet.

De nordiske landes handel med udviklingslande, statshandelslande og andre lande uden for OECD er relativt betragtet gået tilbage. Frem til sidste halvdel af 1960'erne var det samme gældende omend i mindre grad for handelen med OECD-lande. Nedgangen i handelen med øvrige EFTA-lande blev opvejet tildels af fremgang i handelen med EF og øvrige OECD-lande navnlig Nordamerika og Japan. I sidste femår fastholdt OECD-landene markedsandelen, idet handelen med øvrige OECD-lande forblev uændret, medens nedgangen i handelen med EF opvejedes af en relativ fremgang i Nordens handel med øvrige EFTA-lande.

De europæiske markedsdannelse har således påvirket de nordiske landes handelsmønstre. Det internordiske handelsopsving blev allerede i første halvdel af tiåret stimuleret af toldafviklingen inden for EFTA. De samme resultater af toldpræferencerne slog først senere igennem for så vidt angår handelen mellem de nordiske lande og øvrige EFTA, antagelig fordi disse markeder først gradvis måtte indarbejdes gennem omstillinger i produktion og marketing.

6. De nordiske lande hørte til de lande, som i slutningen af 1950'erne tog initiativet til dannelsen af et stort europæisk frihandelsområde. Forhandlingerne om et sådant frihandelsområde førte imidlertid ikke til noget resultat. I denne situation begyndte nogle af landene uden for EF at overveje mulighederne for sammen at skabe et frihandelsområde. Det førte til dannelsen af EFTA, hvis formål skulle være både at skabe en fuld funktionsdygtig form for økonomisk samarbejde, først og fremmest på handelens område, og at skabe en bedre udgangsposition for forhandlingerne med EF. Det har senere vist sig, at frihandelsområdet EFTA har fungeret godt, og at ikke mindst de nordiske lande har haft fordel af EFTA. En ulempe ved EFTA, som især er blevet kraftigt fremhævet fra dansk side, er, at frihandelen kun omfatter industrivarer, medens samarbejdet på landbrugsområdet har været begrænset til visse bilaterale arrangementer.

II. Det nordiske økonomiske samarbejde

A. Samarbejde mellem offentlige myndigheder

Det økonomiske samarbejde i Norden har gennem en årrække været præget af det faktum, at Danmark, Finland, Norge og Sverige gennem deres medlemskab af EFTA er deltagere i en større markedssammenlutning, som også Island i de sidste par år har været tilsluttet. Den af EFTA gennemførte afvikling af told, kvantitative restriktioner og andre handelshindringer har skabt et fælles marked, for industrivarer, med en stærkt forøget samhandel og arbejdsdeling med de deraf følgende fordele for produktivitet og levestandard. Der er herved skabt et øget behov for økonomisk samarbejde, men samtidig også en ramme for samarbejdet på en del områder, først og fremmest det handelspolitiske, selv om resultaterne her ikke udelukkende har været begrænset til de nordiske lande. Et tilsvarende samarbejde er også udviklet inden for andre internationale økonomiske organisationer og konferencer, hvor de nordiske lande deltager. Det intime samarbejde i EFTA, som i høj grad har været præget af de nordiske lande, har udgjort rammen for det nordiske økonomiske samarbejde. Dette har i sig selv fået en mere pragmatisk karakter, idet man på de konkrete områder har realiseret et samarbejde i det omfang, man har kunnet nå til enighed. Et sådant samarbejde er ofte udviklet på basis af mere eller mindre regelmæssige møder mellem nordiske ministre eller embedsmænd, der er kommet i stand som en følge af behovet for udveksling af synspunkter og information.

Handelspolitisk samarbejde

De nordiske lande har som nævnt et nært samarbejde i de forskellige internationale organisationer på det handelspolitiske område, EFTA, GATT, UNCTAD og OECD. I vid udstrækning koordineres de nordiske landes optræden gennem fælles forberedelser af forhandlingerne i disse organisationer, ofte i form af fælles udtalelser. Det mest kendte eksempel på fælles nordisk optræden på dette område var Kennedy-rundeforhandlingerne i GATT i 1966—67. Desuden kan nævnes den indsats, de nordiske lande i fællesskab har ydet under forhandlingerne om etablering af generelle toldpræferencer for U-landene.

Samarbejdet på dette område holdes stadig ajour gennem de regelmæssige møder mellem cheferne for udenrigsministeriernes handelsafdelinger.

Et samarbejde om særskilte problemer er etableret mellem eksportkreditinstitutterne i de nordiske lande, herunder tosidede aftaler om samordnede kreditgarantier med hensyn til underleverancer fra et andet nordisk land. Også om investeringsgarantier og andre spørgsmål, der er relevante for international kreditgivning, er der samarbejde.

Med hensyn til eksportfremmende foranstaltninger har samarbejdet

været begrænset til spørgsmål om fællesnordisk deltagelse i messer og udstillinger, eksempelvis verdensudstillingerne i Montreal i 1967, i Osaka i 1970 og i Philadelphia i 1976.

Erhvervspolitisk samarbejde

Også på dette område er der nordisk samarbejde såvel gennem internationale organisationer, navnlig EFTA og OECD, som direkte.

På det etableringsretlige område er de nordiske lande gennem EFTA forpligtet til at føre en liberal politik over for medlemslandene. Der har herudover været udført et betydeligt arbejde med hensyn til udarbejdelse af forslag til en ensartet nordisk aktieselskabslovgivning.

Med hensyn til restriktive forretningsmetoder var der allerede forud for EFTA-samarbejdets iværksættelse gennemført et velorganiseret samarbejde mellem de nordiske landes pris- og kartelmyndigheder.

På patentområdet er der som resultat af et langvarigt udredningsarbejde i 1968 gennemført en ensartet nordisk patentlovgivning. Den ensartede nordiske lovgivning for varemærker fra slutningen af 50'erne er i de sidste år fulgt op af en ensartet lovgivning om mønstre. Endvidere er arbejdet med at skabe en ensartet fimalovgivning i god gang.

Der er gennemført et udstrakt samarbejde med henblik på koordinering af industrielle standards. Særlig fremskredet er arbejdet med standardisering af elektrisk materiel. Men også på flere andre områder er der kontakt mellem nordiske myndigheder og samarbejde om administration og udformning af tekniske forskrifter, sikkerhedsbestemmelser og lign. Der kan specielt peges på den nordiske samarbejdskomité for materialeprøvning og -forskning og specialkomiteen for byggeforskning.

I 1957 nedsattes det nordiske kontaktorgan for atomenergispørgsmål, som formidler de muligheder for nordisk samarbejde, der måtte opstå på atomenergiområdet, herunder samarbejdet i internationale organisationer.

Endelig blev der i 1962 oprettet et nordisk kontaktorgan for jordbrugsspørgsmål og et nordisk kontaktorgan for fiskerispørgsmål.

Finansielt samarbejde

De nordiske finansministre mødes som regel et par gange hvert år og drøfter valutaproblemer, konjunkturudviklingen, budgetteringsspørgsmål, beskatningsproblemer m. v., herunder også spørgsmål i sammenhæng med det nordiske toldadministrative råds arbejde.

Inden for det finansielle udvalg, der er sammensat af repræsentanter for finans- og valutamyndigheder og centralbankerne, sker til stadighed udveksling af erfaringer og oplysninger om aktuelle internationale betalingsspørgsmål samt drøftelser om de nordiske landes forhold til og

optræden i de internationale økonomiske organisationer, der arbejder med finansielle og valutamæssige spørgsmål.

Mellem de nordiske centralbanker holdes regelmæssige møder. Der er her bl. a. truffet aftaler om gensidig kreditgivning.

Andet økonomisk samarbejde

På flere områder er der udviklet et nordisk samarbejde, som fortrinsvis har økonomisk eller erhvervmæssig betydning. Således har det mangeårige samarbejde mellem de nordiske landes centrale statistiske organer ført til en betydelig harmonisering af de enkelte landes statistik på det erhvervsøkonomiske område, således at umiddelbar sammenligning er mulig. I de seneste år er oprettet et fælles nordisk statistisk sekretariat. Af andre organer oprettet specielt med henblik på nordisk samarbejde kan nævnes Nordisk Turist Trafik-Komité, hvis virke bl. a. omfatter fælles turistpropaganda, og Nordel, der bl. a. beskæftiger sig med spørgsmål om overførsler af elektrisk strøm mellem de nordiske lande. I denne forbindelse kan endvidere henvises til det såvel for forbrugerne som for erhvervslivet betydningsfulde samarbejde mellem varedeklarationsmyndighederne. I indeværende år er der endvidere nedsat et permanent samarbejdsorgan for Nordkalotten.

Endelig kan der peges på, at det økonomiske samarbejde påvirkes af en række fælles foranstaltninger på andre områder f. eks. med hensyn til arbejdsmarkedet og socialpolitikken.

B. Samarbejde i den private sektor

1. Samarbejde mellem erhvervmæssige organisationer

Der findes næppe i noget nordisk land en erhvervmæssig eller faglig sammenslutning af nogen betydning, som ikke under en eller anden form svingende fra sporadisk kontakt til institutionaliserede foranstaltninger har et samarbejde med de tilsvarende søsterorganisationer i de andre nordiske lande. Dette gælder i første række naturligvis erhvervenes hovedorganisationer inden for handel, håndværk, industri, landbrug, fiskeri og søfart samt arbejdsmarkedets parter. Hovedorganisationerne har især taget sig af generelle næringspolitiske spørgsmål og tilstræbt en koordinering af rådgivningsvirksomheden over for myndighederne i de enkelte lande.

Samarbejdet mellem organisationer i bestemte brancher har i højere grad berørt spørgsmål af særlig interesse for den pågældende branche. Et af de spørgsmål, man både i branche- og hovedorganisationerne har beskæftiget sig mest med, og som har ført til de mest synlige resultater, er underleverandørspørgsmålet. Dette gælder især maskinindustrien, hvor brancheorganisationerne har udarbejdet et fælles nordisk leverandørregister, som indeholder oplysninger om produktionsprocesser og kapa-

citet for både leverancer og lønforarbejdning for mere end ét tusind nordiske virksomheder. I 1966 oprettedes en fælles nordisk underleverandørbrørs for maskinindustrien i de nordiske lande. Gennem denne kan virksomhederne til stadighed få aktuelle oplysninger om efterspørgsel efter og til bud på ledig kapacitet. Månedlige oplysninger herom udsendes til 4—5 000 virksomheder. Nordisk maskinindustri har herved mulighed for at finde gunstige leverandørforbindelser blandt andre nordiske virksomheder. Underleverandørbrørsen er senere suppleret med en produktbrørs. Virksomhederne får herved adgang til oplysninger om interesse for udveksling af produkter eller know-how, licensproduktion o. lign.

Også i andre brancher finder et omfattende samarbejde sted, f. eks. i tekstil-, konfektions-, læder- og skotøjs- samt papir- og træbrancherne. Blandt de opgaver flere af disse og andre brancher har taget op kan fremhæves forskning, produktudvikling og uddannelse, eksempelvis Nordisk Forskningsinstitut for Maling og Trykfarve, Skandinavisk Bryggerhøjskole, Nordisk Garverskole.

I denne sammenhæng bør også omtales det udstrakte samarbejde, der finder sted mellem de kooperative landsorganisationer i de fem nordiske lande gennem Nordisk Andelsforbund og Nordisk Andels Eksport. Der er ikke alene tale om fælles indkøb og fælles salg, men også om specialisering af produktionen på kooperative virksomheder i de forskellige lande og om fælles investering i nye produktionsvirksomheder.

2. Samarbejdet mellem private virksomheder

Den voksende internationale afvikling af importrestriktioner og dannelsen af større toldfrie markeder, som EFTA, betyder for den enkelte industrivirksomhed mulighed for større afsætning, men også større konkurrence. Den første er et incitament til større produktion og ekspansion, den anden kræver øget konkurrenceevne, der bedst kan opnås ved rationalisering og specialisering eller arbejdsdeling. Behovet for samarbejde med andre virksomheder vokser, og det frie marked betyder, at muligheden for at gå over grænsen til nabolandet ofte er tillokkende.

Samarbejdet mellem virksomheder i de nordiske lande er derfor i det sidste tiår vokset betydeligt. Dette samarbejde kan antage højst forskellige former spændende fra en egentlig fusion til begrebet fast kunde, og det kan være produktionssamarbejde eller salgssamarbejde eller blot udveksling af know-how.

I en del brancher, navnlig hvor man arbejder med et bredere sortiment af forbrugsvarer — farve- og lakindustrien, tekstil- og konfektionsindustrien, gummiindustrien, den kemisk-tekniske industri og levnedsmiddelindustrien — har samarbejdet oftest form af en specialisering af produktionen, således at hver enkelt virksomhed koncentrerer sig om enkelte varer og overlader de andre til den anden eller de andre

virksomheder, der ofte er kombineret med, at den enkelte virksomhed overtager salget af de andres produkter i dens eget land.

I maskinindustrien kendes også eksempler på produktionsopdeling — elektromotorer, pumper, træbearbejdningsmaskiner, plastbearbejdningsmaskiner o. fl. a. — men det mest udbredte på dette område er underleverandøraftaler om forskellige komponenter og tilbehør. Navnlig samarbejder de svenske bilfabrikker på denne måde med en række virksomheder i de andre nordiske lande.

Ved en typisk samarbejdsaftale bevarer de enkelte virksomheder deres selvstændighed som regel uden finansiel integration. Ofte bliver imidlertid den ene virksomhed økonomisk interesseret i den anden eller overtager den helt, således at der i realiteten bliver tale om et datterselskab eller en filial.

Nogen statistik over betydningen eller bare antallet af samarbejdstilfælde i de nævnte former føres ikke. Det synes dog klart, at antallet er vokset stærkt i de senere år, hvilket også fremgår af de redegørelser for nordisk produktionssamarbejde, som foreligger i beretningerne fra den nordiske ministerkomité for økonomisk samarbejde til Nordisk Råd i 1963 og 1968, samt i den redegørelse, som den nordiske embedsmandskomité udarbejdede under Nordek-forhandlingerne. I perioden 1958—68 er — som det fremgår af sidstnævnte redegørelse — mere end 90 kendte langsigtede samarbejdsaftaler indgået mellem industrivirksomheder i de nordiske lande. Halvdelen af disse aftaler blev indgået i periodens tre sidste år. En trediedel af det totale antal samarbejdsaftaler er indgået inden for metal- og værkstedsindustrien. Derefter har samarbejdsaktiviteten været størst inden for den kemiske industri samt inden for tekstilindustrien.

III. Det fremtidige nordiske samarbejde i relation til den forventede udvidelse af De europæiske Fællesskaber

1. Nordisk Råd har tidligere fået udførlig underretning om planerne om at etablere et udvidet nordisk økonomisk samarbejde (Nordek-traktatudkastet). Som det vil være Nordisk Råd bekendt, meddelte den finske regering den 24. marts 1970, at gennemførelsen af Nordek og traktatens fortsatte tillem্পning måtte anses for usikker også i lyset af de forbehold, som man fra finsk side havde taget under hensyn til, at andre nordiske lande forberedte forhandlinger om tilslutning til fællesmarkedet. På denne baggrund fandt den finske regering, at traktaten ikke burde undertegnes i den nuværende situation. Herefter måtte de øvrige nordiske lande tage til efterretning, at der ikke under de daværende omstændigheder var nogen mulighed for at få Nordek-traktaten undertegnet.

2. Den næste vigtige begivenhed for udformningen af de nordiske

landes fremtidige økonomiske samarbejde indtrådte den 30. juni 1970, hvor forhandlingerne mellem De europæiske Fællesskaber og de fire ansøgerlande om en udvidelse af De europæiske Fællesskaber blev indledt. Danmark og Norge, der siden begyndelsen af 1960'erne har ønsket at opnå medlemskab af EF, deltog i dette møde. De tre andre nordiske lande, Sverige, Finland og Island, der ønsker en løsere tilknytning til et udvidet fællesmarked, indledte først deres drøftelser med EF i november 1970.

Danmark og Norge accepterede i deres forhandlingsoplæg ligesom Storbritannien og Irland de tre europæiske traktater og alle senere trufne beslutninger. Det *danske* forhandlingsoplæg koncentrerede sig i første række om at opnå tilfredsstillende overgangsordninger med henblik på at tilgodese dansk landbrugs interesser. Da den danske landbrugseksport til Tyskland og de andre EF-medlemslande har mødt store vanskeligheder som følge af den fælles landbrugspolitik, ønskede man fra dansk side en så kort overgangsordning som muligt. Det danske forhandlingsoplæg sigter endvidere på at opnå tilfredsstillende ordninger for Færøernes og Grønlands forhold til et udvidet fællesmarked særligt med henblik på fiskeriproblemet.

I det *norske* forhandlingsoplæg har man understreget de særlige problemer, som Norge ønskede løst med hensyn til landbrug og fiskeri. For landbruget har de norske ønsker været at sikre landbruget indtægter på linie med det, der opnås i andre erhverv. For fiskeriet ønsker Norge foruden en løsning af adgangen til fiskeri i norske kystfarvande også at nå frem til en tilfredsstillende markedsordning for omsætningen af fisk. For både landbrug og fiskeri er det et vigtigt motiv at sikre bosætningsmønstrer.

3. De tre andre nordiske lande fremlagde deres forhandlingsoplæg på møder med De europæiske Fællesskaber i løbet af november 1970.

Fra EF's side har udgangspunktet for drøftelserne været, at De europæiske Fællesskaber måtte søge at løse de problemer, som en udvidelse ville rejse for de europæiske lande, der ikke har anmodet om medlemskab. Den daværende formand for EF's ministerråd, udenrigsminister Walter Scheel, understregede ved drøftelsernes indledning i november 1970, at der måtte lægges særlig vægt på, at der ikke opstod nye hindringer for den europæiske samhandel. Samtidigt måtte man dog søge løsninger, som fuldt ud bevarede det udvidede fællesskabs evne til selv at træffe beslutninger samt sikre opretholdelsen af dets effektive funktion og overholdelsen af dets internationale forpligtelser, først og fremmest inden for GATT.

I den *svenske* regerings deklARATION af 10. nov. 1970 fremhævedes, at Sverige tilstræber at deltage i udvidelsen af De europæiske Fællesskaber gennem omfattende, nære og varige forbindelser med dem under hensyntagen til neutralitetspolitikken. Spørgsmålet om formen for Sveriges

tilknytning til Fællesskaberne forblev åbent. I marts 1971 konstaterede den svenske regering, at udviklingen inden for EF førte til, at et medlemskab med hensyn til neutralitetspolitikken ikke længere kunne betragtes som en realistisk mulighed for Sverige. Baggrunden herfor var dels styrkelsen af det udenrigspolitiske samarbejde mellem EF-landene, dels EF's ministerråds stillingtagen til planerne om at oprette en økonomisk og monetær union.

I september 1971 overgav den svenske regering et memorandum til De europæiske Fællesskaber, i hvilket man redegjorde for det svenske syn på, hvorledes et samarbejde mellem Sverige og Fællesskaberne skulle kunne udformes på visse centrale områder.

Fra *finsk* side ønskede man på baggrund af Finlands neutralitetspolitik at nå frem til løsninger på de økonomiske problemer, som EF's udvidelse ville rejse for Finland. Inden for disse rammer var man rede til at gennemføre en afvikling af handelshindringerne på industriområdet og interesseret i sådanne begrænsede løsninger på landbrugsområdet, som skulle sikre en fortsat handel såvel med Fællesskaberne som med EFTA-landene.

Fra *islandsk* side ønskede man, at der blev indgået arrangementer mellem Island og et udvidet EF, som gav Island samme fordele i forhold til det udvidede fællesmarked, som de der allerede var etableret for Island i forhold til EFTA, først og fremmest inden for fiskerisektoren.

Samtidig med, at de enkelte nordiske lande forberedte deres forhandlingsoplæg, afholdtes der møder mellem den danske, norske og svenske EF-forhandlingsdelegation med deltagelse af finske og islandske observatører. På grundlag af rapporter udarbejdet af en række arbejdsgrupper konstateredes det på et møde i oktober 1970, at der ikke bestod forhandlingsspørgsmål, som egnede sig til en fælles nordisk holdning, bortset fra de særlige nordiske problemer som det fælles nordiske arbejdsmarked, de nordiske socialkonventioner m. v. Der var samtidig enighed om betydningen af, at de enkelte nordiske lande under forhandlingerne tog hensyn til hinandens interesser. Med henblik herpå er der sket en systematisk udveksling af oplysninger om de nordiske landes drøftelser med De europæiske Fællesskaber.

Danmark og Norge er ligesom Storbritannien blevet konsulteret af De europæiske Fællesskaber om det mandat, som skal gælde for Kommissionens forhandlinger med de øvrige EFTA-lande. Disse forhandlinger har man i øvrigt fra dansk og norsk side haft lejlighed til at følge løbende, efter at konsultationsproceduren mellem EF og kandidatlandene trådte i kraft.

I efteråret har EF's ministerråd med udgangspunkt i Kommissionens forslag drøftet mandatet for forhandlingerne med bl. a. Sverige, Finland og Island. På rådets møde den 29. november gav man Kommissionen til opgave at indlede forhandlinger med ikke-kandidatlan-

dene. Kommissionen vil under forhandlingerne blive ledet af visse retningslinier, som EF's ministerråd regner med at kunne fastlægge i begyndelsen af 1972. Ministerrådets retningslinjer indeholder tilbud om frihandel for i princippet alle industrivarer. Frihandelsområdet skal oprettes med en femårig overgangsperiode, som falder sammen med den overgangsperiode, der kommer til at gælde for kandidatlandene. For visse vanskelige produkter forudses dog særlige arrangementer.

Landbrugsvarerne omfattes ikke af frihandelen. På dette område forudses en særordning med henblik på udvidelse af samhandelen.

Endvidere forudses retningslinierne, at mulighederne for i fremtiden at udvide samarbejdet på de områder, som kan vise sig af interesse, skal tilgodeses i aftalen.

Forhandlingerne mellem Sverige og EF-kommissionen indledtes i Bryssel den 4. december 1971; mellem Finland og EF-kommissionen den 13. december 1971 og mellem Island og EF-kommissionen den 18. december 1971.

En redegørelse over hvert enkelt lands forhandlingssituation pr. 1. februar vil forud for Nordisk Råds 20. session blive udsendt som supplement til nærværende kapitel.

4. Spørgsmålet om det fortsatte nordiske økonomiske samarbejde blev drøftet på Nordisk Råds Session i København den 13.—18. februar 1971. Der var herunder enighed om, at det ikke var muligt på daværende tidspunkt at fastlægge detaljerede opgaver og tidsfrister for behandlingen af dette spørgsmål. Der var ligeledes enighed om, at det Nordiske Ministerråd, som blev oprettet i henhold til den ændring af Helsingfors-aftalen, som statsministrene undertegnede i forbindelse med sessionen, skulle beskæftige sig med det fortsatte nordiske økonomiske samarbejde. På denne baggrund vedtog man på sessionen en rekommandation til de nordiske regeringer om ved udformningen af arbejdsopgaverne for det Nordiske Ministerråd på det økonomiske område særligt at tillægge dette følgende opgaver:

at være centralt nordisk organ for samarbejde i spørgsmål af fælles nordisk interesse i internationalt økonomisk samarbejde;

at forberede og lede arbejdet med at uddybe det økonomiske samarbejde i Norden og udarbejde konkrete forslag til indhold og udformning heraf under hensyn til de nordiske landes forskellige forhandlingsmål og stilling i forhold til et udvidet økonomisk samarbejde i Europa;

at afgive en rapport om arbejdet på dette område til Rådets næste ordinære session;

at være regeringernes kontaktorgan i ovennævnte spørgsmål med Nordisk Råd og dets økonomiske udvalg.

Af den tidsplan, der er skitseret ovenfor, fremgår det, at forhandlingerne om de enkelte nordiske landes tilknytning til et udvidet EF ikke

vil være endelig afklaret til Nordisk Råds kommende session i Helsingfors. Formentlig vil forhandlingerne om Sveriges, Finlands og Islands stilling til et udvidet EF ikke være afsluttet. Endvidere er de folkevalgte forsamlings behandlings af de aftaler, der måtte være færdigforhandlet for Norges og Danmarks vedkommande, kun lige påbegyndt. På denne baggrund vil det kun være muligt at fremlægge en interimrapport om det fortsatte nordiske økonomiske samarbejde på sessionen i Helsingfors.

På Nordisk Ministerråds møde i Åbo den 27.—28. oktober 1971, hvori også statsministrene deltog, vedtoges oprettelse af et nordisk økonomisk samarbejdsudvalg.

På ministerrådets møde i Stockholm den 3. december vedtog ministrene nedenfor citerede mandat for det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg:

1. Det nordiske økonomiske samarbejdsudvalg bistår det nordiske ministerråd i dets arbejde med spørgsmål, som vedrører nordisk økonomisk samarbejde.

2 a. Udvalget forbereder ministerrådets behandling af spørgsmål vedrørende nordisk økonomisk samarbejde og udfører i øvrigt de arbejdsopgaver, ministerrådet pålægger udvalget.

2 b. Udvalget tager initiativ til og fremlægger forslag til foranstaltninger med henblik på at opretholde og udvikle det nordiske økonomiske samarbejde under hensyntagen til de forpligtelser, som følger af andre internationale forpligtelser.

3. Udvalget er et organ for samråd og information mellem de nordiske lande i økonomiske spørgsmål af fælles interesse. Som et led heri bør bl. a. overvejelser i udvalget finde sted i tilslutning til behandlingen af vigtigere spørgsmål i internationale organisationer for økonomisk samarbejde.

4. Udvalget består af højst tre medlemmer fra hvert land.

Under udvalgets møder bistår medlemmerne af sagkyndige.

5. Udvalget udfører sit arbejde i nært samvirke med de nordiske samarbejdsministres embedsmænd.

Disse deltager i udvalgets møder, når de anser det for nødvendigt.

6. De forslag, rapporter og udtalelser, som det økonomiske samarbejdsudvalg afgiver til ministerrådet, tilstilles formanden for samarbejdsministrenes embedsmandskomiteé.

7. Udvalget kan nedsætte arbejdsgrupper til behandling af særlige spørgsmål.

8. I øvrigt træffer udvalget selv beslutning om sin arbejdsform.

Samarbeid på samferdselens område

Nordisk samarbeid på samferdselens område spenner over et vidt felt. Det omfatter post, telekommunikasjoner, transport av personer og gods, utbygging av veger, flyplasser, baner, havner m. v. og av ruteforbindelser, transportforskning, trafikklovgivning, trafikk-sikkerhet og trafikk-sikkerhetsforskning, lettelse for reisetrafikken, samordning av transportmidlene og en rekke andre spørsmål av felles nordisk interesse.

På flere områder er et organisert samarbeid av gammel dato.

Fra 1869 har en hatt et organisert skandinavisk postsamarbeid som i 1934 ble utvidet til Nordisk Postunion, siden 1946 under navnet Den nordiske postforening.

På telekommunikasjonsområdet har det vært nordisk samarbeid fra 1917 og siden 1924 har det vært holdt nordisk telekonferanse med jevne mellomrom. Fra 1962 har en hatt spesielt organisert samarbeid på tele-satelittområdet.

For jernbanesamarbeidet ble nordiske jernvågsmannsselskapet stiftet i 1874.

I midten av 1930 årene ble Nordisk Vegteknisk Forbund opprettet for samarbeid om utvikling av vegteknikken.

I forbindelse med stiftelsen av S. A. S. i 1951, ble det inngått avtale mellom Danmark, Norge og Sverige om samarbeid på luftfartsområdet og det ble gitt parallelle instruksjoner til de tre lands luftfartsadministrasjoner. Samarbeidet ble organisert i form av regelmessige møter mellom luftfartsdirektørene. For saker av luftfartsteknisk karakter har luftfartsinspeksjonene et samarbeidutvalg. I dette tekniske utvalg har også Finland deltatt i enkelte møter.

I 1951 ble Den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel m. m. opprettet. Dens oppgave var å utrede mulighetene for å skape ytterligere lettelse i samferdselen mellom de nordiske land og på ymse vis fremme et friere samkvem mellom folkene. Etter at komiteen hadde avgitt sin sluttinnstilling i 1956, anbefalte Nordisk Råd regjeringene å opprette et permanent utredningsorgan for samferdsels spørsmål. Et slikt organ ble opprettet i 1957 under navnet Nordisk Samferdselskomite. Denne bestod for en stor del av samme medlemmer som Nordisk Råds Trafikkomite som ble konstituert ved hver sesjon i Nordisk Råd og arbeidet under sesjonen. I 1962 ble Nordisk Samferdselskomite av Nordisk Råds presidium anmodet om også å virke som en Nordisk Råds komite og forberede sesjonsbehandling av sakene. Nordisk Samferdselskomite ble deretter opphevet som regjeringens organ i 1964.

I 1971 anbefalte Nordisk Råd regjeringene å opprette en permanent nordisk embetsmannskomite for transportspørsmål (*rek. 14/1971*)

Skandinaviske ministermøter har vært holdt flere ganger om året. Herunder har luftfartsspørsmål inntatt en betydelig plass. Nordiske trans-

portministermøter har vanligvis vært holdt i forbindelse med møte i Nordisk Råds Trafikkutvalg før Rådets sesjon.

På et par omfattende saksområder har en fått nordiske samarbeidsorganer for felles utnyttelse av forskning og praktiske erfaringer. På grunnlag av arbeidet i nordisk interimskomite for transportforskning fra 1957 ble Nordisk Komite for Transportøkonomisk Forskning opprettet opprettet, hvorunder også de spesielle organer for trafikksikkerhetsforskning.

Trafikklovgivning og trafikksikkerhetsarbeid har lenge vært viktige områder for nordisk samarbeid. Nordisk vegtrafikkomite ble oppnevnt i 1961. I 1971 ble det mere omfattende Nordisk Trafikksikkerhetsråd opprettet, hvorunder også de spesielle organer for trafikksikkerhetsforskning og trafikklovgivning nå er lagt.

Utover dette har i vid utstrekning foregått et bilateralt samarbeid mellom vedkommende administrasjoner eller egne samarbeidsutvalg har vært opprettet for løsning av spesielle spørsmål.

De samarbeidsorganer en fra gammelt av har hatt på samferdselens område i Norden, fikk stor betydning for nordisk samtrafikk. Til dels foregikk her også felles drøftelser av problemer i mere omfattende internasjonale organisasjoner, så som Universal Postal Union (UPU), Den internasjonale jernbaneunion (UIC), internasjonale samarbeidsorganer på telekommunikasjonsområdet, m. fl.

Det var imidlertid en rekke saker hvor samarbeidet ikke nådde så langt og dessuten førte siste verdenskrig til nye vansker for reisetrafikk og kommunikasjoner mellom de nordiske land. Arbeidet etter krigen for utbygging av det nordiske samferdselssamarbeid fikk derfor stor betydning. Det gjelder også det arbeid Den nordiske parlamentariske komite for friere samferdsel m. m. utførte på andre felter enn samferdsel i snevrere forstand, således arbeidet for nordisk passfrihet, for fritakelse for oppholds- og arbeidstillatelse for nordboere ved opphold i annet nordisk land, for lettelser i tollbehandlinger m. v. Dette fikk stor betydning for reisetrafikken i Norden.

Utbyggingen av organisert nordisk samarbeid på samferdselens område har i seg selv stor betydning ved de forutsetninger som er skapt for gjennomføring av tiltak av felles interesse og ved å gi grunnlag for en tilnærming av metoder og systemer i et videre omfang.

Slike tiltak av felles interesse for to eller flere nordiske land er eksempelvis gjennomføringen av samarbeidet i S. A. S. og utbyggingen av flynettet, bygging av mellomriksveger og -bruer, opprettelse av felles telegraf- og telexnett til oversjøiske stater, felles telefonnett til De forenede stater, sjøkabel mellom de skandinaviske land og Storbritannia, felles deltakelse i jordstasjoner for telesatelittsamband, m. v.

Opprettelsen av organer for transportøkonomisk forskning og trafikk-sikkerhetsforskning tar sikte på en tilrettelegging for bedre utnyttelse

av forskningsinnsats og erfaringsmateriale og større samlet innsats. Det samme gjelder forsåvidt Nordisk Trafikksikkerhetsråd.

I stor utstrekning er det skapt grunnlag for større trafikksikkerhet ved ensartede regler for trafikken, ensartet vegmerking og merking i kystfarvann. Overgangen til høyrekjøring i Sverige i 1967 er et eksempel på hvordan et tiltak i et av landene kan få stor betydning for nordisk trafikksikkerhet i det hele.

Ellers har det nordiske samarbeid på samferdselens område i stor utstrekning gått ut på å oppheve virkningen av bestående grenser mellom landene. På det postale område er det skjedd en betydelig utvidelse i anvendelsen av innenlandsk porto for hele Norden og likeledes for telegrammer mellom Danmark, Norge og Sverige hvor innenlandske telegramtakster nyttes (fra 1955). Felles planlegging av automatisk avvikling av telefontjenester gir så langt de for tiden er realisert muligheter for abonnentene automatisk å oppnå forbindelser i andre land. Jernbanene har ved den nordiske enhetstariff (NET) fått bort det tidligere brudd i taktsammenhengen ved grensepassering. Lettelser i biltrafikken har suksessivt ført til at strømmen i den sterkt økte trafikk mellom landene stort sett avvikles greit.

På visse områder er også restriksjoner på transportutøvelse over landegrensene opphevet eller søkt unngått. I 1958 ble de særbestemmelser som forbød norske fraktefartøyer å utføre transport i svenske farvann og omvendt opphevet. Vegtransportavtalen av 1955 tar sikte på liberale regler for utøvelse av person- og godstransport over grensene.

Også innen mere omfattende internasjonale organisasjoner har nordisk samarbeid gitt gode resultater. I mange tilfeller er det nødvendig med samråding om tilslutning til internasjonale avtaler fordi det kan kreves sammenhengende territorium for praktisering av bestemmelsene. Eksempelvis forutsatte de nordiske lands tilslutning til deklarasjonen om utbygging av Europaveger av 1950 enighet om hvordan E-vegnettet i Norden skulle trekkes.

På telesatelitt-området deltar Danmark, Norge og Sverige fra 1964 samlet i det internasjonale selskap INTELSAT — slik at de har kunnet få sete i selskapets organer. Videre har landene fått en felles representant i den internasjonale samordningskomité for telesatelitter som ble dannet i 1965.

Alt i alt har et vidtomspennende og mangesidig nordisk samarbeid satt preg på utviklingen. Naturlig nok kom den oppgave å fjerne vanskene for samferdselen ved grensene i Norden etter krigen i fremste rekke. I dag lyder revisen "opp med grensebommene" som da ble nyttet som noe fra fjern fortid. Andre oppgaver er kommet i forgrunnen. Arbeidet i de senere år har vært preget av en lang rekke praktiske tiltak av teknisk og økonomisk betydning, hvorav en del av de viktigere er nevnt.

De nye nordiske organer som er skapt på samferdselens område peker fram mot viktige samarbeidsfelter.

Nordisk Trafikksikkerhetsråd (NTR) ble konstituert 1. september 1971. Ut over de formål som fastlegges i statutter vedtatt av regjeringene vil rådets første oppgave måtte bestå i en nærmere utforming av et arbeidsprogram. Rådet skal bl. a. arbeide for en samordning av forskjellige virksomheter innenfor trafikksikkerhetsområdet og stimulere den forskning som tar sikte på økt trafikksikkerhet og bedre trafikkavvikling.

Vesentlige arbeidsområder fremgår allerede av at Nordisk Trafikksikkerhetsråd får knyttet til seg Nordisk komite for trafikksikkerhetsforskning og en nordisk komitè for vegtrafikklovgivning.

Det vil også naturlig foregå drøftelser i NTR av gjennomføringen av de internasjonale konvensjoner som har betydning for trafikksikkerheten, således Wien-konvensjonen av 1968 om trafikkregler og vegmerking, typegodkjenningen av motorkjøretøyer som er vedtatt i FN's økonomiske kommisjon for Europa, m. v. Også i Den europeiske transportministerkonferanse (CEMT) pågår et arbeid for samordnet gjennomføring av vegtrafikkregler og trafikksikkerhetstiltak som de nordiske land følger med i. Fra kommisjonen i Fellesskapet er bebudet tiltak for økt trafikksikkerhet.

Trafikksikkerhetsarbeidet er meget vidtomspennende og et spesielt og nært nordisk samarbeid på området må ventes å få stor betydning.

Nordisk embetsmannskomite for samferdselsaker trådte sammen 23. juni 1971 og har senere hatt møter 24. september og 19. oktober 1971 for drøftelse av gjennomføring av Nordisk Råds rekommandasjon nr. 14/1971. Denne rekommandasjon tok foruten opprettelse av en permanent nordisk embetsmannskomite for transportspørsmål, også sikte på utarbeidelse av en nordisk overenskomst om transportsamarbeid.

Embetsmannskomiteen har utarbeidet et forslag til overenskomst mellom Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om samarbeid på samferdselens område. Forslaget har blitt overlevert til Nordisk ministerråd.

I følge forslaget omfatter overenskomsten samarbeid om såvel transporter til lands, til sjøs og i luften som post og telekommunikasjoner. Overenskomsten har til formål å styrke og utvide samarbeidet mellom de nordiske land og å få i stand bedre samordning, samarbeid og arbeidsfordeling. Det samarbeid som er etablert skal fremmes og støttes. Blant de oppgaver som forslaget gir embetsmannskomiteen kan nevnes analyser og utredninger for felles prosjekter og systemløsninger. Komiteen skal medvirke til transportpolitisk tilpasning, fremme teknisk standardisering og felles forskning. Komiteen skal hvert år forelegge ministerrådet et program for virksomheten. I prinsippet svarer hvert land for kostnadene ved sin deltakelse i komiteen. Ministerrådet kan foreslå at landene stiller midler til rådighet for komiteen for bestemte arbeidsoppgaver.

Särskilda samarbetsområden

I. Miljöskydd

1) *Allmänt.* Nordiska rådet uppmanade i sin rekommendation nr. 4/1969 de nordiska regeringarna att utveckla det nordiska miljövårds-samarbetet. Frågan, där Sverige har varit koordinerande land, behandlades därefter vid möten i Stockholm 2.12.1969 och i Köpenhamn 23.9.1970 mellan nordiska fackmyndigheter och experter. Efter dessa förberedelser beslöt man vid ett ministermöte i Stockholm 14.12.1970 att tillsätta ett nordiskt kontaktorgan för miljövårdsfrågor. Kontaktorganets verksamhetsområde omspannar hela natur- och miljövården. Främst inriktas arbetet dock på frågor som gäller förorening av vatten, mark och luft samt buller. Kontaktorganet höll sitt första möte i Helsingfors 25.2.1971. Som kontaktorganets värdland fungerar år 1971 Finland, 1972 Norge, 1973 Danmark och 1974 Sverige.

En av kontaktorganets främsta uppgifter är att koordinera och prioritera det nordiska miljösamarbetet.

För närvarande behandlas bl. a. följande frågor i kontaktorganet (koordinerande land inom parentes):

- Avfallsproblemet (Norge)
- Bilavgaser (Sverige)
- Föroreningen av Öresund (Sverige)
- Problem föranledda av överljudsplan (SST) (Danmark)
- Högscoleundervisning i miljövård (Finland)
- Förmedling av miljöinformation (Finland)
- Östersjöns förorening (Sverige)
- Nordisk miljöskyddskonvention (Danmark)

I Danmark har den 11 oktober 1971 upprättats ett nytt miljövårdsministerium (ministeriet för forureningsbekæmpelsen) och i Norge har man för avsikt att upprätta ett miljövårdsdepartement under första kvartalet av år 1972.

2. *Det hittillsvarande samarbetet.* Det centrala organet för nordiskt tekniskt-naturvetenskapligt samarbete är Nordforsk, som sedan år 1970 upprätthåller ett särskilt miljövårdssekretariat (i Helsingfors).

En av Nordforsk utarbetad översikt över viktigare nordiska samarbetsformer på miljövårdsområdet, utöver dem som här närmare redovisas, bifogas (*se Bilaga I*).

3. *Samarbete vid internationella fora.* De nordiska utrikesministrarna beslöt vid sitt vårmöte 1970 tillsätta en kontaktgrupp i miljöfrågor som skulle sträva till att koordinera de nordiska ländernas ståndpunkter vid behandlingen av internationella miljöproblem.

Kontaktgruppen har hållit flera möten vilka tidsmässigt anpassats till

internationella möten av större vikt, såsom förberedande kommittén för FN:s miljövårdskonferens i Stockholm 1972, FN:s Ekonomiska Europakommission (ECE) samt miljökommittén inom OECD. Gruppen har vidare — enligt uppdrag från utrikesministermötet i april 1971 — framgångsrikt behandlat frågan om att nå en regional överenskommelse för att förhindra dumpning av miljöfarligt industriavfall i Nordsjön och Nordatlanten. Därjämte har utredning gjorts om möjligheterna till internationella arrangemang för förhindrande av Östersjöns förorening. Utrikesministermötet i september 1971 gav gruppen i uppdrag att ta initiativ till ”en drøftelse mellem nordiske videnskabsmænd og eksperter om, hvorledes det allerede løbende forskningsarbejde vil kunne styrkes, og hvilke bidrag der kan ydes til en koordinering og intensivering af arbejdet”.

4. *Oslo-konferansen om havsforurensningen.* På en konferanse som ble sammenkalt på nordisk initiativ i Oslo i oktober 1971 ble delegasjoner fra 12 land i Vest-Europa enige om innholdet i en regional avtale om tiltak mot forurensning av havet ved dumping fra skip og fly.

Dumping av visse stoffer blir forbudt. Andre stoffer skal ikke dumpes i mengder av betydning uten spesiell tillatelse i hvert tilfelle fra vedkommende nasjonale myndigheter. Ingen andre stoffer kan dumpes uten generell tillatelse fra vedkommende myndigheter.

Det blir opprettet en kommisjon med representanter fra de deltagende land som skal ha ansvaret for å påvise at avtalens bestemmelser overholdes.

De 12 land er videre enige om å etablere gjensidig avpassede eller felles programmer for vitenskapelig og teknisk forskning. De er også enige om å iverksette slike programmer for å registrere spredning og virkninger av forurensninger. De forplikter seg til å fremme, innen passende internasjonale organer, tiltak for å beskytte havets miljø mot oljeforurensninger og mot forurensninger fra andre skadelige skipslaster, og fra radioaktive stoffer.

Det område som dekkes av avtalen er det samme som det som er fastsatt for fiskerikonvensjonen for det nordøstlige Atlanterhav. Partene er imidlertid samtidig enige om å hindre at skadelige stoffer blir spredt utenfor avtaleområdet.

Avtalen trer i kraft når den er ratifisert eller tiltrådt av 7 stater.

5. *Framtidsutsikter.* Emedan de nordiska ländernas naturförhållanden — liksom deras historiska och samhälleliga förhållanden — i många avseenden är likartade, har det nordiska miljövårdssamarbetet naturliga och goda förutsättningar.

Det snabbt ökande och på vissa områden vittförgrenade samarbetet kräver uppenbarligen en bättre samordning. Detta torde bli en av de viktigaste uppgifterna för det nordiska kontaktorganet.

I den aktuella miljödebatten har man särskilt betonat att miljövärd

är ett led i den samhälleliga verksamheten. Detta helhetssynsätt har man från nordiskt håll också framhållit i olika internationella organisationer.

Ett effektivt nordiskt miljövårdssamarbete anknyter till den omfattande internationella miljövården. Målet för denna verksamhet skulle vara att hävda det gemensamma ansvaret för en bättre miljö.

II. Bistand til utviklingslandene

1. Bakgrunn for felles nordisk bistand

De nordiske land ble stilt overfor utviklingslandenes problemer under virksomheten i FN i 1950-årene.

Til å begynne med ble så godt som all offisiell utviklingsbistand fra de nordiske land gitt på multilateral basis, d. v. s. gjennom FN og dets særorganisasjoner. Etter som de nordiske land hadde samme grunnsyn på utviklingsproblematikken, og etter som et omfattende samarbeid allerede pågikk på andre områder, falt det naturlig å forene kreftene også når det gjaldt bilateral utviklingsbistand.

2. Utviklingen frem til nåværende tidspunkt

Nedenfor antydes i korthet hovedlinjene i utviklingen av den felles nordiske bistanden:

- 1956: Avtale mellom FN, Syd-Korea og regjeringene i Danmark, Norge og Sverige om undervisningssykehuset i Korea.
- 1954
- og 1958: Nordisk Råd behandlet felles initiativ innen FN på bistandsområdet.
- 1961: Etablering av ministerkomitéen for bistandsspørsmål etter initiativ av Nordisk Råd.
- 1962: Avtale om Tanganyika-prosjektet.
- 1964: Mekong-prosjektet.
- 1967: Avtale om det kooperative prosjektet i Kenya.
- 1970: Avtale om planleggingen av landbruksprosjektet i Mbeya, Tanzania.

3. Felles organisasjon

De felles nordiske prosjekter krevet ensartede retningslinjer for administrasjon.

Det skandinaviske undervisningssykehuset i Korea var et forbilde for administrasjonen av det nordiske Tanganyika-prosjektet. Det ble opprettet et eget nordisk styre og sekretariat med tilhold i Stockholm. Styrets sekretariat ble ledet av en eksekutivsekretær, mens den løpende administrasjon ble forestått av det nasjonale svenske bistandsorgan. De andre nordiske land godtgjorde det svenske organ for dette arbeid.

Administrasjonen av de felles nordiske prosjekter drives idag etter

overenskomst av 1968 mellom regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige. I overenskomsten bestemmes det at administrasjonens øverste organ skal være en ministerkomité, mens et felles nordisk styre skal drive den løpende administrasjon. Videre er det et sekretariat innenfor eller knyttet til bistandsorganisasjonene i de enkelte land.

I avtale undertegnet i København 13. februar 1971 bestemmes at Ministerkomitéen for bistandsspørsmål opphører som eget organ, og at dens virksomhet formelt blir overført til Nordisk ministerråd. I praksis ventes at ministre fra de respektive land vil møtes en eller to ganger om året som før for å behandle bistandsspørsmål.

Ministerrådet behandler og fremmer forslag til regjeringene om felles nordiske bistandstiltak. Den fastsetter de årlige budsjetter for vedtatte prosjekter og avgjør viktige prinsipielle og politiske spørsmål om gjennomføring eller utvidelse av prosjektene. Ministerrådet behandler dessuten meldinger, regnskapsavslutninger og revisjonsrapporter. Vedtak treffes i samsvar med de enkelte lands lover, administrative bestemmelser og med omsyn til de offentlige bevilgninger.

Det nordiske styre består av to representanter og en varamann oppnevnt av regjeringene i hvert enkelt land. I styret bør inngå representanter for den almene opinion såvel som for bistandsorganisasjonene i de nordiske land. Hvert land har én stemme i styret og vedtak treffes ved enstemmighet. Styret fastsetter selv regler om tilkalling av eksperter. Formannsvervet skifter mellom landenes representanter. Det treffer vedtak om prosjektenes gjennomføring, man kan delegerer myndighet og ansvar til det administrerende bistandsorgan.

Den løpende administrasjon av de enkelte nordiske prosjekter skal i regelen ivaretas av et av de nasjonale bistandsorganer. For hvert enkelt nordisk prosjekt utpeker styret etter forslag fra vedkommende nasjonale bistandsorgan en av dettes tjenestemenn til prosjektsekretær. Han skal ha det umiddelbare ansvar for prosjektets administrasjon, men stå under tilsyn av bistandsorganet.

Rekruttering av alt utsendt personell til felles nordiske prosjekter skal skje på nordisk basis.

4. De felles nordiske bistandsprosjekter

A. Det felles nordiske Tanganyika-prosjektet. (Fullført)

Den 15. desember 1962 ble det i Dar-es-Salaam inngått en avtale mellom regjeringene i Tanganyika, Danmark, Finland, Norge og Sverige om opprettelse og drift av et nordisk-tanganyikansk undervisningssenter. I senteret inngår fire komponenter: et helsesenter, en høyere skole, en landbruksskole og et landsbyutviklingsprogram. Samtlige enheter har vært drevet etter prinsippet "hjelp til selvhjelp" ved at det er blitt lagt vekt på å utdanne stedlig personell til å drive prosjektet selvstendig.

a) *Helsesenteret*

Helsesenteret tjener delvis som utdannelseinstitutt for medisinsk og helsepersonell og delvis som sentrum for preventiv og kurativ helsepleie i området. I 1968—69 ble det foretatt 45 000 preventive og 135 000 kurative behandlinger på senteret.

b) *Den høyere skole*

Skolen, som følger en naturvitenskaplig retning, hadde i 1969—70 ca. 600 elever fordelt på 18 klasser. Til skolen hører også et bibliotek på over 15 000 bind.

c) *Landbrukscenteret*

Senteret gir praktisk undervisning til voksne elever ved kortere kurser på områder med nær tilknytning til landbruk. Inntil 1970 har ca. 4 000 personer deltatt i kursene.

d) *Landsbyutviklingsprogram*

Dette er et program som ble satt igang for å yte tjenester fra senteret til senterets omland. Det har pågått voksenopplæring, bl. a. etterutdanning av lærere, vært oppført forsamlingslokaler, gravd brønner og latriner m. m.

Det nordiske Tanganyika-prosjektet ble overtatt av Tanzania i to faser. Det ble i januar 1968 inngått en forlengelsesavtale som gikk ut på at Tanzania i en to årsperiode i stigende grad skulle overta administrasjon og finansiering av senteret. Etterat denne perioden utløp, ble senteret på vegne av de nordiske land overrekket til Tanzanias President av Danmarks Konge.

Prosjektet ble ved overtagelsen 1. januar 1970 omdøpt til Kibaha Education Center, men hadde fortsatt behov for utenlandsk ekspert-hjelp. Det ble derfor samme dato inngått en avtale om at de nordiske land i begrenset utstrekning skulle stå for rekruttering av lektorer og annet fagpersonell til senteret.

Det svenske nasjonale bistandsorgan, SIDA, har siden begynnelsen forestått den løpende administrasjon av Tanganyika-prosjektet.

B. *Mekong-prosjektet. (Fullført)*

I tilknytning til FN's regionale utviklingsprogram for områdene rundt Mekong-elven, påtok de nordiske land seg å utrede muligheten av å drive papir- og tremasseindustri i Mekong-deltaet. I 1964 ble det sendt ut en ekspert fra hvert nordisk land som i 4 måneder foretok undersøkelser i de aktuelle områdene. Rapport om utredningsarbeidet ble oversendt FN's økonomiske kommisjon for Asia og Det Fjerne Østen, ECAFE.

Oppdraget, som av Ministerkomitéen var forutsatt å være begrenset til utredning og avgivelse av denne rapport, kostet \$ 50 000. Av disse utgiftene dekket Danmark, Finland og Norge 20 % hver, mens Sverige dekket 40 %. Ekspertgruppens leder var norsk og dens sekretariat var i København.

C. *Samvirkeprosjektet i Kenya*

I overensstemmelse med planer utarbeidet av de nordiske bistandsorganisasjonene, ble det i 1967 inngått en femårig avtale mellom Kenya og de fire nordiske land om utvikling av kooperasjonen i Kenya. Planene er beregnet å koste ca. 44 mill. n. kroner.

Det ferdige prosjekt skal bestå av en sentral samvirkeskole. Den første utbyggningsfasen ble ferdig ved årsskiftet 1970/71 og undervisningen ble da flyttet fra leide til egne lokaler. På den sentrale samvirkeskolen skal det utdannes samvirkepersonell på ledernivå på nasjonal basis. Skolen skal også ha en samvirkebrevskole og administrere en produksjonsavdeling for undervisningsmaterieil.

De regionale undervisningssentra skal drives i forbindelse med bestående sentra for landbruksvirksomhet. På disse sentra skal det holdes kortere kurser for samvirkepersonale og lokale ledere og de skal fungere som distriktvise informasjonssentra.

Det er også planlagt at et nærmere bestemt antall samvirkerådgivere skal sendes ut for å bistå lokale samvirkelag og sammenslutninger i deres daglige drift og informasjonsarbeid. Videre er det meningen å sende ut spesialrådgivere som kan bistå kooperasjonsministeriet.

For å gjennomføre det planlagte arbeidsprogram har det fra 1969 vært ansatt 40—50 rådgivere. Dette synes tilstrekkelig, og det har vært mulig å holde utgiftene innenfor den budsjettmessige ramme med dette antall. Utviklingen på det utdannelsesmessige område har vært så sterk at det har vært påkrevd med en utvidelse av samvirkeskolen, som ventes ferdig i 1971.

Prosjektets daglige ledelse i Norden ivaretas av det danske bistandsorgan DANIDA, som er en avdeling av Danmarks utenriksministerium.

De nordiske land har mottatt en søknad om å forlenge prosjektet til midten av 1977.

D. *Landbruksprosjektet i Tanzania*

Tanzania og de fire nordiske land inngikk i januar 1970 en avtale om planlegging av et landbruksprosjekt i Mbeya, Tanzania. Med tilknytning til landbruksministeriet og i samarbeid med et norsk konsulentfirma utarbeidet en nordisk planlegningsgruppe planer og kostnadsberegninger for prosjektet. Dette omfatter bl. a. bygging og drift av et forskningscenter og en landbruksskole, som er beregnet å ville koste ca. 46,5 mill. n. kroner. De totale utgifter til personellbistand, stipen-

diatprogram og den nordiske administrasjon er anslått til ca. 21,4 mill. n. kroner i perioden 1971—1975.

Forskningscenteret skal inngå som ett av flere regionale sentra for landbruksforskning og vil dekke områdene Iringa, Mbeya og Ruvuma i sydvestre delen av Tanzania. Virksomheten ved senteret vil konsentrere seg om forsøk med husdyr og matnyttige plantevekster. Det ventes at omkring 15 forskere skal knyttes til senteret, som etter planene skal begynne sin virksomhet i juli 1973.

Tanzania skal dekke driftutgiftene og en del av investeringene. De nordiske land forutsettes å betale det meste av investeringene og en betydelig faglig bistand. De skal også finansiere stipendprogrammet med sikte på å utdanne tanzanianere som kan overta prosjektet selvstendig.

Det finske bistandsorgan ivaretar den løpende administrasjon av prosjektet.

E. Det nordiske Afrika-institutt

Det nordiske Afrika-institutt ble etablert i Uppsala i 1962 i nært samarbeid med universitetet der. Instituttets oppgave er å fremme studiet av afrikanske forhold i de nordiske land og å være til hjelp for internasjonal bistandsvirksomhet overfor Afrika ved å utdanne bistandspersonell. Det skal videre utgjøre et sentrum for Afrika-forskning.

Instituttet hører i hovedsak inn under det svenske undervisningsdepartement, men har eget styre og budsjett. På tross av sitt navn må Det nordiske Afrika-institutt betegnes som svensk. Det får en begrenset finansiell støtte fra de andre nordiske land. Disse har et medlem hver i et styre på 12 medlemmer.

5. Andre nordiske bistandsprosjekter

Under denne kategori kommer prosjekter hvor to eller tre nordiske land samarbeider. Her skal også nevnes samarbeid som er fullført.

A. Undervisningssykehuset i Korea

Etterat Koreakrigen var slutt i 1953 spurte de koreanske myndigheter om de tre skandinaviske land på grunnlag av sine erfaringer fra den medisinske bistand under Koreakrigen kunne delta i et påtenkt moderne undervisningssykehus.

Avtale om dette ble inngått i 1956. Den ble iverksatt i oktober 1958 og forlenget etter en femårsperiode i nye fem år. Foruten regjeringene i Syd-Korea og de skandinaviske land, deltok "The United Nations Korean Reconstruction Agency" (UNKRA) i tiltaket.

De skandinaviske land skulle bekoste nytt medisinsk utstyr, faglig bistand, medisiner og forsyninger og dekke visse administrasjonsutgifter.

Virksomheten skulle gradvis overtas av Syd-Korea. Den totale skandinaviske bistand til undervisningssykehuset og et sykehus i tilknytning til det, Chung Nam Medical Center i Taejon, kostet \$ 15,7 mill.

I løpet av de 10 årene de skandinaviske landene drev sykehuset, har 370 skandinaviske leger, sykepleiersker og andre virket der. I samme tidsrom var 64 397 pasienter innlagt på sykehuset mens 897 489 pasienter ble behandlet ambulant. En stor del av pasientene mottok gratis behandling.

Sykehuset er overtatt av sydkoreanere som fikk sin opplæring under prosjektet. Den løpende administrasjon ble foretatt av det norske nasjonale bistandsorgan.

B. *Dansk-norsk samarbeid*

a) *Journalistskole, University of Nairobi*

Det ble i 1970 opprettet en treårig journalistiskole ved University of Nairobi, Kenya. Norge, Danmark og Østerrike har sagt seg villig til i fellesskap å finansiere driften i tre år.

Skolen tar imot studenter fra engelsktalende land i Sentral- og Øst-Afrika og i 1970 studerte 30 studenter fra 9 land der. Formålet er å utdanne kvalifiserte journalister til stillinger på redaktør- og redaksjonssekretærnivå, og derved hjelpe til med full afrikanisering av pressen.

b) *Høyere skoler i Tanzania*

Som et ledd i et større skoleutbygningsprogram i Tanzania har Danmark og Norge gått sammen om å yte 21 mill. kroner over 3 år for oppføring av 4 høyere skoler. Dette program skjer i samarbeid med Det internasjonale utviklingsfond (IDA). Byggevirkosomheten skal være fullført i 1972/73.

C. *Dansk-svensk prosjekt*

Danmark og Sverige har en avtale om i en 4 års periode å yte bistand til utvikling av kooperasjonen i Tanzania. Bistanden omfatter støtte til utdannelsesarbeid, og det sendes 13 eksperter til landet. 19 samvirke-eksperter skal bistå kooperasjonsministeriet i dettes program for utvikling av forskjellige samvirketiltak. Den totale bistand er på 14,4 mill. d. kroner hvorav Swedish Cooperation Center yter 10 %. De fire nordiske land har mottatt en anmodning om å fortsette bistanden til kooperasjonen i Tanzania. Drøftelsene om dette er snart fullført.

D. *Dansk, finsk og norsk felles støtte til tanzaniansk prosjekt*

Det foreligger for tiden ferdig utkast til avtale mellom regjeringene i Tanzania og Danmark, Finland og Norge om et institutt for leder-

opplæring i Tanzania. The Institute of Development Management (IDM) skal ligge i Mzumbe i Morogorodistriktet og er tiltenkt en kapasitet på vel 1 000 studenter med en studietid varierende fra kortere treningskurs og opptil 4 år.

Det skal opprettes fakulteter for ledelse og administrasjon, regnskap og revisjon, organisasjon og intern administrasjon, lokalforvaltning og rettsvesen samt distriktsutvikling. I tillegg kommer forskningsoppgaver innenfor de nevnte fagområder ved siden av at det skal ytes konsulentbistand til de sentrale og lokale myndigheter og organisasjoner i Tanzania.

De tre land skal yte tilsvarende n. kr. 7,9 mill. hver. Det norske bistandsorgan koordinerer den felles støtte. I tillegg kommer utgifter på i alt ca. 2 mill. kroner som vil bli fordelt forholdsmessig mellom landene.

E. Danmark, Norge og Sverige — FAO-prosjekt

Danmark, Norge og Sverige skal bistå de zambiske myndigheter i henhold til avtale med FAO om delfinansiering av undersøkelser i Zambia. En gruppe nordiske eksperter skal sammen med zambiske myndigheter finne utviklingsprosjekter innenfor jordbruk og distriktsutbygging.

F. Andre former for nordisk samarbeid på utviklingssektoren

Det konkrete samarbeid innenfor rammen av de såkalte nordiske bistandsprosjekter utgjør imidlertid bare en begrenset del av de nordiske lands samarbeid på dette område. Kontakter i generelle utviklingspolitiske spørsmål finner sted i forskjellige sammenheng. Mellom nordiske land drives et kontinuerlig samarbeid på bistandssektoren innenfor de internasjonale organisasjoner.

6. Finansiering av prosjektene

Når det gjelder utviklingsspørsmål innenfor rammen av FN forbedres de nordiske lands — så vidt mulig felles — standpunkter ved kontakter mellom delegasjonene i New York, ved særskilte bistands-samrådsmøter eller ved spesielle kontakter mellom de nordiske bistandsmyndigheter. De nordiske land er representert med én felles eksekutivdirektør i styret for Verdensbanken (IBRD) og Utviklingsfondet (IDA). Til det nordiske medlem i ECOSOC's råd har det til enhver tid vært knyttet rådgivere fra de andre nordiske land. I forbindelse med opprettelsen av et afrikansk utviklingsfond tilknyttet Den Afrikanske Utviklingsbank (AFDB) avga de nordiske land felles memoranda til banken.

Et embetsmannsutvalg bestående av representanter for de departementer som i de respektive nordiske land er ansvarlige for utviklingsbistand, holder regelmessige samrådsmøter. Det samme gjør sjefene for landenes bistandsorganer.

De nordiske fredskorps/frivillige holder nær kontakt for å sammenlikne erfaringer og overveier å samordne opplæringen.

Det er nedsatt en felles nordisk arbeidsgruppe som skal koordinere utviklingsforskning og formilde opplysninger om denne forskning.

Informasjonssjefene i de nasjonale bistandsorganisasjonene holder nær kontakt i forbindelse med utgivelsen av informasjonsmaterieil og utveksler slikt materieil, som vederlagsfritt kan nyttes av alla parter.

De nordiske prosjekter skal i henhold til overenskomsten av 1968 omtalt i første del p. 3 til enhver tid finansieres i samsvar med FN's fordelingsnøkkel. Gjeldende fordeling er: Danmark 23 %, Finland 16 %, Norge 16 % og Sverige 45 %.

Ved prosjekter hvor to eller tre av de nordiske land deltar, bestemmer landene fordelingen av utgiftene uavhengig av fordelingsnøkkelen.

7. Fremtidige samarbeidsplaner. Fremtidig nordisk samarbeid

Samarbeidet mellom de nordiske land på bistandssektoren er ventet å fortsette etter de retningslinjer særlig multilateralt, som gjelder nå og som er beskrevet i det foregående.

Bare Landbruksprosjektet i Mbeya blant planlagte nye prosjekter kan kalles "felles nordisk". Avtalen om dette skulle ha vært inngått i 1971, men er ennå ikke kommet istand.

Første halvår 1972 kan de nordiske forberedelser til den tredje konferanse i UNCTAD betraktes som særskilt betydningsfulle. De nordiske lands opptreden ved konferansen samordnes dels ved en sentral koordineringsgruppe, dels ved ekspertmøter. For dette formål er det utpekt kontaktmenn for hvert viktigere punkt på dagsordenen. Man bestreber seg på i så stor grad som mulig å komme frem til felles opptreden ved konferansen.

III. Narkotikaproblem

Med de økende problemer — særlig utbredelsen av stoffmisbruk hos unge — ble det allerede tidligere etablerte, etatsmessige samarbeid særlig fra midten av 60-årene styrket på 1) *politisektoren* med stadig utveksling av opplysninger og erfaringer, og 2) *helsesektoren* hvor narkotikaproblemer diskuteres på de årlige nordiske helsedirektørmøter.

I 1965 kom også samarbeidet på etatsplanet i gang for 3) *rollvesenet* med regelmessige møter, fortløpende utvekslinger av meldinger og

”tips”, samt opplysninger om nye smuglingsmetoder, tekniske hjelpe-midler og annet.

Innen 4) *sosialvesenet* har samarbeid om barne- og ungdomsproblemer foregått i egne organer i mange år, og disse fora har i den senere tid også drøftet narkotikaproblemene.

Nordisk samarbeid innen 5) *skolevesenet* om undervisning og opplysning om narkotikaproblemer er i en innledende fase som preges av forsøk på å harmonisere skoleordningene. De nordiske lands forskjellige sentrale *edruskaps/avholdsorganisasjoner* har i 1969 tatt initiativ til prosjektet NORDAN, som tar opp kommunikasjon om læreplaner og undervisningsmålsetting, behandler spørsmål om utnytting av læremidler, lærerutdanningsspørsmål samt informasjon om aktuell forskning om alkohol og narkotika av interesse for skolens undervisning.

Det har vært visse kontakter mellom de nordiske land om 6) *straffelovgivningen* om narkotika blant annet i forbindelse med en skjerping av straffereglene i slutten av 1960-årene.

Mellom de *samordningsorganer* for den offentlige innsats på narkotikasektoren som de fleste nordiske land har opprettet, er knyttet nær kontakt.

Narkotikaproblemer har også vært på dagsordenen ved de senere års nordiske sosialministermøter, senest i Finland juli 1971.

Når det gjelder utviklingen av narkotikaproblemene i de nordiske land, er det mange usikkerhetsfaktorer som gjør sammenlikning mellom landene vanskelig.

Det synes som de tre land som hittil har hatt de største problemene, Danmark, Sverige og Norge, har utviklet et noe forskjellig mønster, særlig for såvidt angår ungdomsproblemene. Dette gjelder bl. a. valg av de avhengighetsskapende stoffer som misbrukes, rekrutteringen av ny ungdom til narkotikamiljøer, graden og arten av ideologiske (filosofiske) komponenter i problematikken, illegale tilførselsveger for de stoffer som misbrukes. Disse forskjeller har sammen med andre forhold preget de metoder som har vært benyttet på den forebyggende såvel som på den kurative og rehabilitative sektor. Dette har gitt mange forskjelligartede erfaringer, dog således at de sosiale faktorerers betydning er stått stadig klarere frem.

Et utvalg nedsatt av det Nordiske Råds 15. sesjon har i mai 1970 av-gitt en innstilling om narkotikaforskning i Norden.

Et medlemsforslag framsatt 16.10.70, vedtatt av Nordisk Råd 17.2.71 som Rekommandation nr. 8/1971, har følgende ordlyd:

”Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att intensifiera samarbetet för narkotikabrottslighetens bekämpande samt därvid eftersträva en likartad tillämpning av narkotikalagarna och tillgodose behovet av åtgärder av social natur i syfte att minska narkotikamissbru- ket.”

Som følge av forskningsutvalgets arbeid og den ovennevnte rekommandation, samt samtaler landene imellom, ble det oppnevnt et "kontaktmannsutvalg", bestående av en representant fra hvert av landene Danmark, Sverige, Finland og Norge. Utvalget hadde sitt første møte i mars 71.

Den nåværende situasjon kan kort skisseres slik. Regelmessige møter om samarbeid om narkotikaproblemene de nordiske landene imellom er etablert på etatsplanet for helsesektoren, tollvesenet, mellom de nasjonale samordningsorganer og innenfor edruskapsorganisasjonene. I skolevesenet har et utvalg levert innstilling om harmonisering av skoleordningen i Norden inklusive etablering av felles nordiske sekretariat. Senere er det gjennom ratifikasjon av avtale om nordisk kulturelt samarbeid bestemt at det fra 1. januar 1972 skal etableres et sekretariat for nordisk kulturelt samarbeid hvori bl. a. undervisning inklusive harmonisering av skoleordningene inngår. Sekretariatet er plassert i København. Sosialvesenet har bl. a. kontakt gjennom sine barne- og ungdomsorganisasjoner. Politietaten har hatt konferanser, dette er fulgt opp på det mer uformelle, personlige plan, mens påtalemyndighetene ikke har etablert noe fast samarbeid på dette felt.

Tanken om et nordisk samarbeid om narkotikaforskningen er blitt drøftet av kontaktmannsutvalget og på det nordiske sosialministermøte sommeren 1971.

Det er enighet om at det nordiske samarbeid på dette område bør styrkes ytterligere, og at samarbeidet i begynnelsen bl. a. skal formidles gjennom de nordiske kontaktmenn. Som ledd i dette samarbeid planlegges for øyeblikket noen symposier for forskere, som beskjeftiger seg med narkotikaspmårl i de nordiske land. Formålet med symposiene er bl. a. å utveksle informasjon om ingangværende og planlagt forskning, å stimulere til ny forskning og å drøfte, hvorledes et nærmere samarbeid om forskningen kan utvikles.

I tiden fremover er det viktig å stimulere til:

- 1) Fortsettelse av det samarbeid som allerede er i gang,
- 2) regelmessige møter mellom politiembetsmenn,
- 3) engasjering av undervisningsseksjonen i Sekretariatet for nordisk kulturelt samarbeid når det gjelder aktivt arbeid med narkotikaproblemene og skoleungdom. Sekretariatet har som oppgave å bistå ministerrådet og embetsmannskomiteen for nordisk kulturelt samarbeid, herunder utføre de beslutninger som treffes av disse organer. Det vil komme til å delta i utviklings- og utredningsarbeid etter Ministerrådets nærmere bestemmelse,
- 4) nærmere samarbeid på påtalemyndighetsplanet,
- 5) nærmere samarbeid om narkotikaforskningen bl. a. gjennom avholdelse av de planlagte symposier,
- 6) mere systematisk utveksling av erfaringer i forebyggelse, tidlig oppsporing, behandling og rehabilitering.

Sammanfattning

Inrättandet av Nordiska ministerrådet innebär en organisatorisk förstärkning av grundvalarna för det nordiska samarbetet. En mera enhetlig procedur kan skapas för samarbetet på olika områden. Genom ministerrådet och tillkomsten av de särskilda samarbetsministrarna har dessutom möjligheterna till koordinering av samarbetet inom olika sektorer förbättrats. Uppgiften att vara ett koordinerande organ för hela det nordiska samarbetsfältet är omfattande. Utöver de ekonomiska samarbetsfrågorna har samarbetsministrarna hittills gjort vissa områden till föremål för särskilt intresse, nämligen miljöskyddet, narkotikaproblemet, transportsamarbetet och industripolitiken. Det hittillsvarande arbetet i ministerrådet och samarbetsministrarnas ämbetsmannakommitté har emellertid till stor del präglats av de organisatoriska problem som hänger samman med uppbyggnaden av den nya samarbetsorganisationen.

När det gäller utvecklingen på det nordiska samarbetsfältet under det gångna året finns det anledning att särskilt framhålla följande.

På kultursamarbetets område tas ett betydelsefullt steg genom inrättandet av det nya kultursekretariatet i Köpenhamn, som beräknas börja sin verksamhet den 1 januari 1972. Genom sekretariatet har man fått ett nytt organ som kan bidra till att stärka och vidareutveckla den kulturella samhörigheten mellan Nordens folk, vilken utgör en av grundvalarna för samarbetet på många områden. Organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete har under året lagt ner ett omfattande arbete i syfte att ge den nya organisationen en ändamålsenlig uppbyggnad.

Vid 19:e sessionen antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna angående nordisk transportöverenskommelse. I enlighet med rekommendationen har regeringarna tillsatt en särskild ämbetsmannakommitté för transportfrågor som under året utarbetat ett förslag till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet. Förslaget kommer att presenteras i sin helhet vid rådets 20:e plenarsession.

Ett annat betydelsefullt steg togs vid samarbetsministrarnas möte i Åbo den 27 oktober 1971 genom beslutet att upprätta ett ekonomiskt samarbetsutskott. I det mandat som samarbetsministrarna fastställt för utskottet sägs, att detta skall bistå ministerrådet i dess arbete med frågor som rör nordiskt ekonomiskt samarbete. Det skall ta initiativ och lägga fram förslag till åtgärder samt vara ett organ för samråd och information mellan de nordiska länderna i ekonomiska frågor av gemensamt intresse. Ministerrådet har uppdragit åt utskottet att undersöka förutsättningarna för att genomföra vissa förslag till konkreta samarbetsprojekt på det ekonomiska området.

Den framtida inriktningen av det nordiska samarbetet är i vissa hänseenden svår att överblicka till följd av de pågående förhandlingarna om en utvidning av EEC. Det är ännu för tidigt att med säkerhet säga vilken inverkan det får på det nordiska samarbetet om Danmark och Norge inträder som medlemmar i EEC. På en del områden, t. ex. kultursektorn, kommer samarbetet inte att röna någon inverkan av ett eventuellt danskt och norskt medlemskap. På andra områden — såsom då det gäller det rättsliga samarbetet — kommer ett medlemskap att beröra vissa begränsade sektorer medan samarbetet i övrigt kan fortgå efter i stort sett samma riktlinjer som tidigare. Om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC får det övervägas om den nordiska trygghetskonventionen skall ses över, särskilt med hänsyn till förhållandet mellan Danmark och Norge i vilka länder i överensstämmelse med de generella EEC-reglerna övervägs att införa ett refusionssystem för sociala pensioner m. m. Vidare bör den nordiska passöverenskommelsen ses över.

Alla de nordiska regeringarna har i olika sammanhang understrukit sin vilja att om Danmark och Norge inträder som medlemmar i EEC bibehålla den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och även att om möjligt bygga ut den. Danmark och Norge har under sina förhandlingar med EEC fått konstaterat, att den nordiska arbetsmarknadsöverenskommelsen med tillhörande protokoll inte berörs av en dansk och norsk anslutning till EEC. Skillnader finns dock mellan de nordiska reglerna och reglerna inom EEC om arbetskraftens fria rörlighet.

Den redogörelse för det nordiska samarbetets utveckling på olika områden som lämnats i det föregående visar att detta samarbete är vitt förgrenat och bärs upp av ett nätverk av samarbetsorgan och fasta kontakter mellan de nordiska länderna. Regeringarna är också fast beslutna att söka vidmakthålla och vidareutveckla samarbetet. Den gemenskap i fråga om kultur, traditioner och grundläggande värderingar som föreligger mellan de nordiska länderna är ett underlag och en drivkraft för dessa ansträngningar.

December 1971

*BILAGA 1***Kort översikt över etablerade samarbetsformer på miljövårdsområdet***1. Allmänt*

Nordiska standardiseringskommittén för analysmetoder för vatten- och luftföroreningar höll sitt konstituerande möte den 23 oktober 1970. Kommittén består av tre representanter från varje land och har ett norskt sekretariat. Dess uppgift är att koordinera de nationella kommittéernas verksamhet med sikte på att erhålla standardiserade analysföreskrifter i de nordiska länderna.

Ett nära samarbete existerar mellan de nordiska arbetshygieniska instituten. *Nordiska arbetshygieniska möten* arrangeras årligen. Senaste mötet anordnades i november 1971 i Stockholm. Vid mötena har bl. a. arbetsgrupper för damm, buller och gaskromatografi tillsatts. Nyligen har en nordisk informationsservice startats i form av regelbundet utgivna förteckningar rörande publikationer i arbetsmedicin, teknisk hygien, luftförorening, buller, toxikologi, ergonomi etc. Listan omfattar såväl arbeten publicerade i Norden som publikationer av nordiska forskare tryckta i internationella tidskrifter.

Nordisk Selskab for Strålebeskyttelse är en underavdelning av International Radiation Protection Association (IRPA). Konferenser arrangeras vart tredje år, senaste augusti 1971 i Köpenhamn. Forskare på strålskyddsområdet har dessutom ordnat ett antal s. k. RIS (Radioactivity in Scandinavia)-symposier.

Stiftelsen Skogsindustriernas Vatten- och Luftvårdsforskning, som bildats av Svenska Cellulosa- och Pappersbruksföreningen, leder ett omfattande forskningsprojekt med namnet "SSVL:s miljövårdsprojekt". Projektet är alltså rent svenskt, men kontakt har knutits med branschorganisationerna i USA, Canada, Finland och Norge med sikte på erfarenhetsutbyte och samordning. Målsättningen är att finna lösningar på skogsindustrins miljövårdsproblem, såväl vatten- som luftföroreningsproblem.

Föreningarna Nordens Förbund har arrangerat ett stort antal kurser seminarier och symposier med anknytning till miljövård. Förbundet har även utgivit skriften *Nordens Natur — Nordens Framtid*.

Nordiske jordbruksforskernes forening (NJF), som är uppdelad på 10 sektioner, håller vart tredje år samnordiska möten. En av NJF:s kommittéer ägnar sig åt naturvård och genom dess försorg hålls årliga miljöforskningsseminarier. Dessutom har NJF kommittéer för vattenvård och pesticider (se dessa avsnitt).

2 Luftvård

Nordforsks kommitté för luftvård har sedan 1965 arrangerat symposier och konferenser, senast om bilavgasproblematiken och om tungmetaller i luft. En arbetsgrupp för bilavgaser, vars medlemmar företräder medicinsk och bilteknisk sakkunskap, har till uppgift att föreslå kriterier och krav på en god luftkvalitet i olika miljöer med hänsyn till bilavgaser. Ett annat samarbetsprojekt syftar till att utarbeta riktlinjer för tillsynen av utsläpp från olika industri typer samt metoder för emissions- och immissionsmätningar.

Nordforsks ledningsgrupp för undersökning av nederbördens försurning koordinerar de nordiska ländernas insatser i OECD-projektet "Long Range Transport of Air Pollutants". Ledningsgruppen har även bidragit till att utveckla de metoder som kommer att användas inom övriga i projektet medverkande länder och har för detta ändamål upprättat ett antal arbetsgrupper.

Ett nära samarbete förekommer mellan de meteorologiska instituten i Norden. *Nordiska meteorologmöten* arrangeras regelbundet. Nästa möte, det åttonde i ordningen, kommer att hållas i Köpenhamn i juni 1972.

3. Vattenvård

Nordforsks kommitté för vattenforskning har sedan år 1965 arrangerat årliga symposier kring olika aktuella vattenproblem, senast om dagvattenfrågor. En arbetsgrupp för vattenanalys har till syfte att jämföra och interkalibrera kemiska analysmetoder, hittills permanganatmetoden för bestämning av organiska ämnen i vatten samt metoder för bestämning av organiska ämnen i vatten samt metoder för bestämning av fosfor, kväve och vissa metaller. — Hösten 1971 tillsattes en arbetsgrupp för slamfrågor och kommittén planerar vidare en koordinering av de nordiska ländernas insatser i OECD:s eutfieringsprojekt.

De nordiska vattenvårdsmötena utgör sedan 1964 årligen återkommande konferenser med företrädare för de nordiska ländernas administrativa vattenvårdsorgan. Vid dessa konferenser redovisas utvecklingen inom respektive länder i fråga om forskning, utbildning, lagstiftning, organisation och finansiering samt diskuteras medverkan i och resultatet av internationella organisationers arbete.

Öresundvattenkommittén utgör ett permanent samarbetsorgan för Danmark och Sverige i frågor rörande vattensituationen i Öresund. Genom kommittén har sedan 1960 utförts biologiska, bakteriologiska hydrografiska, kemiska och tekniska undersökningar i detta vattenområde.

Finsk-svenska gränsälvskommissionen är sedan 1961 ett permanent samarbetsorgan med uppgift att förbereda förslag till överenskommelse om användningen av gränsvattnen mellan Finland och Norge.

En *norsk-svensk kommitté* upprättades år 1970 för att komma med förslag till bedömning av föroreningsituationen i *Idefjorden* (gränsfjorden mellan Norge och Sverige).

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH) i Göteborg är en för de nordiska länderna gemensam institution för vidareutbildning av tjänstemän inom den allmänna hälsovården. Varje år anordnas för ingenjörer med högskoleexamen en månadslång kurs i vattenhygien, omfattande bl. a. vattenburna sjukdomar, vattenförsörjning, avloppsrening, badvattenhygien, vattenvårdsplanering, forskning, organisation och lagstiftning.

Scandinavian Pulp, Paper and Board Testing Committee (SCAN-test) är en gemensam analyskommitté upprätthållen av de nordiska pappers- och cellulosaindustriernas centrala forskningslaboratorier. Under SCAN-test finns bl. a. en *specialkommitté för avloppsvatten* (SCAN-W) som har publicerat några rekommendationer rörande analysmetoder.

Föreningen för vattenhygien (FVH) är egentligen en svensk förening, som dock i sin verksamhet är så pass nordiskt inriktad att den förtjänar att nämnas i detta sammanhang. FVH utger tidskriften "Vatten".

Internationella havsforskningsrådet (*International Council for the Exploration of the Sea*) (ICES) omfattar alla östersjöstater utom Tyska demokratiska republiken. Rådet tillsatte i oktober 1968 en arbetsgrupp för att framlägga rapport om Östersjöns tillstånd och rekommendation om erforderliga åtgärder i syfte att hindra Östersjöns förorening. Rapporten lämnades i februari 1970. Ett ad hoc möte om Östersjöns föroreningar anordnades av ICES i september 1971 i Helsingfors.

Östersjöforskarnas konferens (*Conference of Baltic Oceanographers*) anordnades för första gången 1957. Huvudtemat för den sjunde konferensen i maj 1970 var Östersjöns förorening. Nästa konferens kommer sannolikt att anordnas i Danmark. Organet, i vars arbete samtliga Östersjöns stater deltar, sänder representanter till ICES' arbetsgrupper.

Gruppen baltiska marinbiologer (*Conference of Marine Biologists*) ordnar sina möten i anslutning till ovannämnda konferenser.

I en skrivelse av den 19 december 1968 uppdrog Kungl. Maj:t åt statens naturvårdsverk i Sverige att inventera och samordna pågående *forsknings- och undersökningsverksamhet rörande föroreningar i Östersjön*. SNV tillsatte en styrningsgrupp med mandat att koordinera denna verksamhet. Informella kontakter med andra östersjöländer har tagits. Finland har en representant i styrningsgruppen, och Sveriges bottenfaunistiska spegelsystem har anpassats till ett existerande finländskt system.

Det första *rysk-svenska symposiet om Östersjöns förorening* hölls i september 1971. I en officiell rekommendation framhöll man starkt angelägenheten av en trilateral arbetsgrupp (Sovjet, Finland, Sverige) i vilken man skulle främja vetenskapligt utbyte samt bygga ut det inter-

nationella samarbetet beträffande föroreningsproblemen. Denna arbetsgrupp skulle vara öppen för varje östersjöländ som önskar delta. Ett nytt symposium arrangeras så snart som möjligt, och till detta skulle de övriga östersjöländerna inbjudas.

Finska vikens föroreningsproblem har behandlats inom ramen för det teknisk-vetenskapliga samarbetet mellan Finland och Sovjetunionen. Finlands medverkan i detta samarbete leds av *Finska viken*-kommissionen. Sverige har sändt observatörer till kontaktmöten i anknytning till Finska viken-samarbetet.

Den 8 december 1968 godkände de nordiska länderna (med undantag av Island) en *överenskommelse i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet*. Enighet har nåtts om en utvidgning av överenskommelsen av 1967. Denna nya konvention gäller gemensamma nordiska oljebekämpnings- och rengöringsaktioner samt bestämmer om oljeskyddsberedskap. Konventionen ratifierades år 1971.

NJF:s vattenvårdskommitté har sedan 1965 anordnat årliga kollokvier för utbyte av erfarenheter och för samordning av forskningen, bl. a. hösten 1967 i samarbete med Nordforsk ett kollokvium om självrening i mindre vattendrag.

4. Pesticider

Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ) är ett samarbetsorgan för de nordiska ländernas forskningsråd och motsvarande för jordbruksforskning. NKJ:s viktigaste uppgifter är att följa med den samnordiska forskningen på området, att försöka koordinera projekt av gemensamt nordiskt intresse och att utverka ekonomiskt stöd åt dylika projekt, bl. a. rörande pesticider.

Nordisk metodikkomité för levnadsmidler (NMKL) är en expertkommitté med officiell status som har till uppgift att ombesörja en enhetlig beskrivning och klassificering av matvaror, att utveckla gemensamma nordiska normer för provtagning samt standardmetoder för analys av livsmedel. Under NMKL finns en särskild *subkommitté för pesticidproblem* med uppgift att behandla analysmetoder för bestämning av pesticidrester i livsmedel och koordinera analysresultat som erhållits i de nordiska länderna.

Nordisk toksikologisk utvalg är ett samarbetsorgan för de statliga giftnämnderna och motsvarande. Dess huvudsakliga uppgifter har varit att verka för enhetliga föreskrifter beträffande klassificering, märkning och användning (t. ex. behandlingsfrister) av bekämpningsmedel samt informera om utvecklingen på området i respektive länder.

NJF:s pesticidkommitté utreder forsknings- och kontrollproblem i samband med användningen av kemiska medel för bekämpning av ogräs, sjukdomar och skadedjur m. m. För närvarande pågår ett samnordiskt

projekt i syfte att genom fältförsök och restanalyser ge underlag för fastställandet av karenstider och resttoleranser.

5. Natur- och skogsvård

Samverkan på *naturvårdens område* sker bl. a. genom utbyte av erfarenheter och synpunkter rörande handhavande och vård av naturreservat och nationalparker, landskapsbilden, m. m., vid inofficiella möten ungefär vartannat år. Senaste möte ägde rum i Sverige i september 1971.

Nordiskt kollegium för viltforskning, som bildades år 1971, har till uppgift att främja gemensamma nordiska viltforskningsprojekt, koordinera nationella projekt på området, organisera forskarutbyte och hålla kurser och symposier.

De *nordiska skogsforskningsinstitut* håller årliga möten, vid vilka informationer i branschen utbyts. Miljövårdsfrågor och planering av ett mångsidigt utnyttjande av skogarna hör till de ämnen som härvid har behandlats.

Vid de *nordiska skogskongresserna*, som anordnas av Nordisk Skogsunion, dryftas också miljövårdsfrågor.

BILAGA 2

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om översyn av den sociala trygghetskonventionen

(Se Sak E 1, s. 1263)

Tilläggsberättelse

rörande Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges förhandlings-situation med EEC

(Överlämnad av Nordiska ministerrådet)

D a n m a r k

De danske forhandlinger har ligesom de tre andre ansøgerlandes (Storbritannien, Norge og Irland) drejet sig om udformningen af overgangsperioden for tilpasningen til EF.

Forhandlingerne har ført til, at alle fire ansøgerlande i løbet af fem år fra medlemskabs ikrafttræden den 1. januar 1973 skal tilpasse sig toldunionen for industrivarer og den fælles landbrugspolitik.

På *toldområdet* skal told mellem Danmark og EF fjernes efter følgende skema, samtidig med at den danske told i fire trin tilpasses EF's fælles told over for ikke-medlemslande (undtagen over for de EFTA-medlemmer, herunder Sverige og Finland, der ikke ønsker at blive medlemmer af EF, men forhandler om en frihandelsordning. Mellem disse lande og det udvidede EF er målet for forhandlingerne bevarelse af den eksisterende EFTA-toldfrihed):

	Intern toldafvikling mellem EF og de nye medlemslande	Toldafvikling ialt	Tilnærmelse af nye medlemslandes ydre toldsatser til EF's ydre fællestarif	Tilnærmelse ialt til fælles-tariffen
1. april 1973	20 %	40 %	ingen tilnærmelse	—
1. januar 1974	20 %	40 %	40 % af forskellen	40 %
1. januar 1975	20 %	60 %	20 % " "	60 %
1. januar 1976	20 %	80 %	20 % " "	80 %
1. juli 1977	20 %	100 %	20 % " "	100 %

På *landbrugsområdet* træder den fælles landbrugspolitik mekanismer i kraft for de nye medlemslande pr. 1. februar 1973. Den aftalte ordning betyder, at de nye medlemslande straks fra medlemskabs ikrafttræden opnår den fulde fællesskabspræference på landbrugsområdet, det vil sige, at de i princippet kan betragte det udvidede fællesskab som deres hjemmemarked. Tilpasningen af de nye medlemslandes priser til EF's priser vil for de varer, der er beskyttet ved variable afgifter over for tredielande, ske i seks etaper over den femårige overgangsperiode. De fem første etaper følger produktionsårene for de enkelte produkter. Den sjette og sidste pristilnærmelse sker pr. 31. december 1977.

I fiskerisektoren er der opnået enighed om, at adgangen til fiskeriterritoriet inden for 6 sømile grænsen forbeholdes det pågældende medlemslands egne fiskere i ti år, dvs. indtil udgangen af 1982.

De særlige fiskerirettigheder, som de enkelte medlemslande kunne gøre gældende pr. 31. januar 1971 over for andre medlemslande, vil kunne opretholdes, lige så længe som undtagelsesordningen gælder for de pågældende zoner.

For en række områder i de tre kandidatlande udstrækkes 6 sømile grænsen til 12 sømil. Det drejer sig for Storbritanniens vedkommende om Shetlands- og Orkneyøerne, det nordlige og østlige Skotland, den nordøstlige engelske kyst m. v. For Irlands vedkommende om visse dele af nord- og vestkysten samt skaldyrsfiskeriet på dele af østkysten og for Danmarks vedkommende Færøerne og Grønland samt vestkysten fra Thyborøn til Blåvandshuk.

Som et led i kompromis'et opnåede Frankrig ligeledes en 12 sømile grænse for Normandiet og Bretagne.

Inden udgangen af 1982 skal Kommissionen fremlægge en rapport for ministerrådet om den økonomiske og sociale udvikling i medlemslandenes kystområder og om udviklingen i fiskebestanden. På grundlag af denne rapport og målene for den fælles fiskeripolitik skal rådet på forslag af Kommissionen undersøge de foranstaltninger, som kan efterfølge undtagelserne gældende indtil udgangen af 1982.

På ministermødet den 11. december bekræftede EF, at der under denne undersøgelse i særdeleshed skal tages hensyn til problemerne i de områder, hvor befolkningen som følge af den særlige geografiske beliggenhed fortsat i det væsentlige vil være afhængig af kystfiskeri.

På ministermødet opnåede man endvidere EF's indforståelse med, at danske, herunder færøske, fiskere vil kunne fortsætte med at fiske inden for den grønlandske 12 sømile grænse i en overgangsperiode på indtil 5 år, uden at tyske og andre EF-landes fiskefartøjer, hvis rettigheder ved Grønland udløber den 31. maj 1973, skal have disse rettigheder tilsvarende forlænget.

Under de afsluttende danske drøftelser med EF, der fandt sted på et stedfortrædermøde den 14. januar, fik man fra dansk side slået fast, at Færøerne og Grønland vil blive stillet mindst lige så godt som andre dele af medlemsstaternes områder, når spørgsmålet om forlængelse af undtagelsesordningen skal afgøres. På denne baggrund fremlagde man fra dansk side en erklæring, som EF tiltrådte, hvorefter den ovennævnte aftale af 11. december fortsat gælder, herunder i særdeleshed det mundtlige tilsagn om, at særlige hensyn vil blive taget til områder, hvor befolkningen er særligt afhængig af kystfiskeri. Dette kriterium skal ifølge erklæringen fortsat være et af hovedprincipperne, når der til sin tid skal tages beslutning. Dette kriterium er af afgørende betydning for Danmark af hensyn til særlige områder som Færøerne og Grønland.

Den aftalte overgangsordning for *bidragene til EF's fælles budget* er ens for alle nye medlemslande. De regler, der gælder for beregningen af de nuværende medlemslandes bidrag, skal også anvendes af ansøgerlandene straks efter overgangsperiodens begyndelse. Overgangsordningen går ud på, at de således beregnede bidrag for de nye medlemslande ikke opkræves fuldt ud. Opkrævningsprocenten stiger fra 45 i 1973 til 92 i 1977. Opkrævningsprocenten for 1978 er 100. I 1978 og 1979 er der stadig visse bånd, der vil begrænse ansøgerlandenes bidrag i forhold til det bidrag, de betaler i 1977 for at undgå pludselige stigninger i bidraget. Det danske bidrag i 1973 vil udgøre 250—300 mill. kr. og ca. 750 mill. kr i 1977.

Danmark har endvidere opnået overgangsordninger på en række punkter af særlig interesse for Danmark:

På *toldområdet* er det opnået særordninger for bly, palmeolie og kakaobønner af hensyn til den toldfri danske import, ligesom de danske ønsker vedrørende visse toldadministrative bestemmelser er imødekommet.

Af hensyn til de betydelige forskelle i de danske og tyske *punktafgifter* på spirituosa, tobaksvarer og øl er der enighed om, at Danmark kan bevare 3-døgnreglen for rejsendes medtagen af disse varer i 3 år indtil udgangen af 1975.

Inden udgangen af 1975 skal EF's institutioner undersøge, hvorvidt og i hvilket omfang en forlængelse af den danske undtagelse er nødvendig. Herunder skal man tage hensyn til, om der fortsat består betydelige forskelle i punktskatterne på de pågældende varer.

EF har under forhandlingerne vist forståelse for, at Danmarks nuværende betalingsbalancesituation gør det påkrævet at fastsætte overgangsregler for frigørelsen af nogle *kapitalbevægelser*. Der er opnået enighed om

— at danske statsborgeres køb af udenlandske børshandlede aktier og obligationer samt tilbagekøb fra udlandet af danske værdipapirer, der helt eller delvis lyder på fremmed valuta, senest skal liberaliseres den 1. januar 1978, samt

— at udenlandske borgeres køb af danske obligationer skal liberaliseres inden udgangen af 1974.

For landbrug gælder der i øjeblikket en begrænset adgang for EF-borgere til at *etablere sig og købe fast ejendom* i andre medlemslande, nemlig 1) på ødegårde, 2) efter 2 års uafbrudt virksomhed som landbrugsmedhjælper, 3) for personer, der i mere end to år har haft en anden landbrugsbedrift i det pågældende medlemsland. Under forhandlingerne er det opnået, at de eksisterende etableringsforpligtelser på landbrugsområdet først træder i kraft ved overgangsperiodens udløb i 1978.

På *kul- og stålområdet* kan Danmark i tre år fra overgangsperiodens begyndelse, d. v. s. indtil udgangen af 1975 opretholde eksportrestriktioner for skrot. Et andet forhandlingsspørgsmål har vedrørt CECA-traktatens prisregler. Der er opnået en overgangsordning, der betyder, at indtil udgangen af 1975 vil EF's virksomheder kunne tilpasse deres priser på det danske marked til alle tilbud, som foreligger fra tredjelande, herunder fra statshandelslande.

Grønland rejser udover fiskerispørgsmålene problemer med hensyn til etablerings- og statsstøttereglerne. Fra dansk side har man anmodet om adgang til at fortsætte den statsstøtte, som ydes i Grønland af hensyn til Grønlands almindelige økonomiske udvikling. Af samme grund har man anmodet om at bevare et seks måneders bopælskrav for etablering i Grønland. Fra EF's side betragter man disse spørgsmål som regionale problemer, således at de nuværende ordninger kan fortsætte.

Tilsvarende problemer er løst for Færøernes vedkommende. Danmarks tiltrædelse af EF formuleres således, at tiltrædelsen ikke får virkning for Færøerne, med mindre den danske regering senest tre år efter Danmarks indtræden afgiver en erklæring herom. Grønland vil blive medlem af EF sammen med den øvrige del af Danmark.

Finland

Sedan EEC:s ministerråd i november 1971 gett kommissionen ett ännu till vissa delar ofullständigt förhandlingsmandat, inleddes de egentliga förhandlingarna mellan Finland och ECC den 13 december. I Finlands inledningsanförande framhölls att de synpunkter som anförts vid mötet på ministernivå ett drygt år tidigare gällde oförändrade. Från finsk sida uttalades tillfredsställelsen med den grundläggande utgångspunkten för förhandlingarna, nämligen ett frihandelsarrangemang för industrivaror övervakat av ett till sin funktion begränsat administrativt organ. Å andra sidan betonades att den särbehandling av vissa för Finland viktiga industrinäringar som förutsattes i EEC:s förhandlingsunderlag var helt otillfredsställande för Finland och dessutom ytterst diskutabel ur GATT:s synpunkt. De arrangemang som EEC skisserat upp på pappersområdet skulle frångå hälften av Finlands tullbelagda export dess normala utvecklingsmöjligheter och kunde dessutom leda till ett avsteg från den av EEC tidigare godtagna principen om att nya handelshinder inte skulle få uppkomma som en följd av Gemenskapens utvidgning.

Från finskt håll instämde man i stort sett med den uppdelning mellan jordbruks- och industriprodukter Gemenskapen tänkt sig, även om vissa produkter borde granskas särskilt för sig. På jordbruksområdet betonades vikten av att handeln även med Gemenskapens nya medlemsländer kan bibehållas. Vad ursprungs- och konkurrensregler beträffar, fram-

hölls behovet av regler som å ena sidan effektivt förmår hindra snedvridning av handeln och å andra sidan kan säkerställa den naturliga ekonomiska utvecklingens stabilitet. Sålunda borde ursprungsreglerna utarbetas så, att de medger en ostörd utveckling av det ekonomiska samarbetet mellan alla berörda länder. I fråga om de av EEC framställda allmänna skyddsklausulerna betonades slutligen att Finland inte principiellt sett motsätter sig dem men att stor uppmärksamhet bör fästas vid gemensamt godtagbara förutsättningar och metoder för deras tillämpning.

I s l a n d

Formelle forhandlinger mellem Island og EEC begyndte i Bruxelles den 18. december 1971. Der gjorde Kommissionens repræsentant rede for Rådets forhandlingsmandat overfor Island. Fra Islands side gav man første reaktion og kommentarer til mandatet.

EEC har tilbudt Island, ligesom andre EFTA ikke-ansøgerlande, at slutte en frihandelsaftale for industrivarer. Denne overenskomstform er acceptabel for Island. Det er dog nødvendigt, at frihandelen også omfatter fiskeriprodukter, der udgør 80—90 % af Islands totale eksport. EEC har erkendt, at det er rimeligt at nedsætte toldsatsen for islandske fiskeriprodukter, og tilbød at sænke fællestariffen på fersk og frossen fisk på den betingelse, at Islands fiskerigrænse fortsat blev uændret for fiskeskibe fra EEC-lande. Island kunne ikke acceptere dette tilbud eftersom den islandske regering har bestemt at udvide fiskerigrænsen til 50 mil ikke senere end den 1. september 1972. Fra islandsk side anser man det uberettiget og urealistisk at knytte sammen fiskerirettigheder og handelspolitiske spørgsmål. Det drejer sig her om to modstridende synspunkter, der for tiden i står i vejen for, at man kan enes om toldpræferencer for islandsk fisk i det udvidede EEC.

Til trods for denne principielle meningsforskel var repræsentanterne fra EEC og Island enige om at fortsætte forhandlingerne for at forsøge at finde en løsning på de problemer som et udvidet EEC skaber for Island. For Islands vedkommende spiller det en stor rolle, at man undgår nye handelsrestriktioner, hvilket både EEC og EFTA har erklæret at det er deres hensigt at forebygge. I Islands tilfælde opnår man dog kun dette mål, hvis man inkluderer i den eventuelle frihandelsaftale de industrielle fiskeriprodukter, som indfattes under EFTA-konventionen men klassificeres som landbrugsvarer i EEC. Hvis disse fiskeriprodukter ikke er inkluderet så ville den eventuelle frihandelsaftale kun omfatte ca 5 % af Islands totaleksport såfremt eksport af aluminium er ekskluderet. I øjeblikket er det EEC's hensigt at oprette et special regime for aluminium og nogle andre sensitive produkter. Hvis en frihandelsaftale med industrivarer dækker også aluminium vil det

modsvare, at ca. 18 % af Islands eksportværdi i 1970 inkluderes derunder. For Islands vedkommende er dette helt utilstrækkeligt og kan ikke danne basis for en rimelig og balanceret aftale.

På andre punkter er der overhovedet ikke stor meningsforskel. EEC har godkendt den samme toldafviklingsplan som Island har aftalt med EFTA og som går ud på at beskyttelsestold afvikles i etaper indtil 1. januar 1980.

På det første forhandlingsmøde besluttede man at nedsætte to arbejdsgrupper. Den ene skal behandle industrivarer og de forskellige bestemmelser i aftalen og den anden landbrugs- og fiskeriprodukter. Det er planlagt, at grupperne mødes i februar. Man stiler mod at afslutte forhandlingerne før udgangen af juni, men med hensyn til den nuværende forhandlingssituation er det ikke sikkert at det kan lykkes.

N o r g e

Gjennom forhandlingene har Norge fått klarlagt forutsetningene og vilkårene for medlemskap i De Europeiske Fellesskap. Norges Storting vil ta den endelige avgjørelsen om norsk medlemskap etter at det er blitt holdt en rådgivende folkeavstemning.

Ifølge tiltredelsestraktaten vil Norge bli representert i Fellesskapenes institusjoner med 1 av de 10 medlemmer av Ministerrådet og 1 av de 14 medlemmer av Kommisjonen. Videre får Norge 1 av de 11 medlemmer av Den europeiske domstol, 10 av de 208 plasser i Europaparlamentet og 9 representanter av de 153 medlemmer som Den økonomiske og sosiale komité heretter skal få.

Avviklingen av tollene mellom Norge og de øvrige fellesskapsland skal skje etappevis innen en periode på 4 1/2 år fra tiltredelsesdatoen 1. januar 1973, det vil si i tiden frem til 1. juli 1977. På det tidspunkt skal også den felles ytre tolltariff være innført i Norge. Andre eksport- og importrestriksjoner skal også avvikles i løpet av denne perioden.

For hovednæringene industri og handel er det på visse områder forhandlet om overgangsordninger for at disse næringene skal få en rimelig tid til å tilpasse seg det større marked. Fellesskapet har således innrømmet Norge en generell overgangsperiode på 3 år for gjennomføringen av visse nærmere angitte direktiver vedrørende etableringsrett i industri, bergverk, handel og håndverk.

De spesielle naturgitte forhold for jordbruk og fiske i Norge, hensynet til det særegne bosettingsmønster i landet, og nødvendigheten av å sikre næringsgrunnlaget for yrkesutøvere og familier i disse næringer, har gjort at landbrukets og fiskerinæringens interesser har stått i forgrunnen for Norges forhandlinger.

En full anvendelse av den felles jordbrukspolitik ville ha ført til en

betydelig nedgang i jordbrukernes inntekter. I innledningen til den særlige protokoll om norsk jordbruk som ble resultatet av forhandlingene, er det erkjent at problemene ikke kan løses gjennom overgangsperioden "og at det derfor blir nødvendig med særordninger som, uten å skape presedens, skal ha til formål å opprettholde de norske jordbrukeres levestandard, under iakttagelse av reglene i den felles jordbrukspolitik".

De virkemidler som i henhold til protokollen kan nyttes for å nå denne målsetting, er et system av støtteordninger. Den støtte som kan ytes, kan generelt sett ikke omfatte prissubsidier. På den viktigste enkeltsektor innen jordbruket, melkesektoren, skal det imidlertid for å sikre en tilfredsstillende dekning av behovet for konsummelk, kunne treffes tiltak som også omfatter subsidier. Videre kan kostnadsreduerende støttetiltak som subsidier til kunstgjødsel og kraftfôr fortsatt brukes. Det samme er tilfelle for driftstilskudd, og Norge vil ha adgang til fortsatt å bruke fraktsubsidier både på jordbruksprodukter og på driftsmidler.

Det system som er fastlagt i den norske protokoll, er ikke tidsbegrenset. Protokollen er et bilag til og en del av traktatverket om en utvidelse av Fellesskapet. Fellesskapets organer skal med visse mellomrom gjennomgå gjennomføringen av systemet.

For hagebrukssektoren, herunder poteter, skal Norge, som en midlertidig unntaksordning for en periode av fem år, ha anledning til å innføre et system med minstepris for import fordi våre kvantitative restriksjoner må avvikles. I løpet av denne stand-still-perioden vil en ta standpunkt til de ordninger som skal gjelde på lengre sikt. Forhandlingene ble deretter basert på å oppnå en særordning for Norge.

Forhandlingene om fisk dreide seg om to hovedspørsmål: Adgangen til fiske innenfor fiskerigrensen og nødvendige tilpasninger i den vedtatte markedsordning.

De prinsipper som 30. juni 1970 var blitt nedfelt for Fellesskapets fiskeripolitikk, inneholder hovedprinsippet om lik adgang til fiske for fiskere fra medlemslandene. Dette var et prinsipp som ikke kunne godtas fra norsk side. Et norsk forslag om å basere forhandlingene på de etableringsrettslige bestemmelser i Roma-traktaten, d. v. s. at bare fiskere som har etablert seg som fiskere i vedkommende kyststat skal ha adgang til å fiske innenfor 12 mil, fikk ikke tilslutning verken fra Fellesskapet eller øvrige søkerland. Forhandlingene ble derfor basert på prinsippet om en nasjonal fiskerigrense.

Sluttresultatet av forhandlingene ble en protokoll om en unntaksordning for Norges fiskerier gjeldende til 31. desember 1982. Områdene fra Egersund til den sovjetiske grense i en sone på 12 mil skal være reservert for norske fiskere. I områdene fra Egersund til den svenske grense gjelder en 6-mils grense. Ved den gjennomgåelse av unntaks-

ordningen som er forutsatt innen utgangen av 1982, skal det tas særlig hensyn til de problemer som Norge står overfor i kystfisket. Den norske regjering gav i en egen erklæring, inntatt i møteprotokollen, uttrykk for at de oppfattet dette som en reell garanti for at Fellesskapet, når tiden kommer, ikke vil foreta seg noe mot Norges vitale interesser på dette området.

Gjennom markedsordningen får Norge adgang til det felles marked for fisk og fiskeprodukter, samtidig som Norge stort sett kan opprettholde sine nåværende omsetningsformer for fisk. Bl. a. er godkjent at Råfiskloven fortsatt skal gjelde.

For kapitalbevegelser har Norge fått 2 års utsettelse med liberaliseringen av visse direkte investeringer i utenlandsk eide selskaper i Norge og for visse kreditter med tilknytning til kjøp av varer fra utlandet samt for utlendingers kjøp av aksjer på norske børser. For liberalisering av adgangen for nordmenn til å kjøpe børsnoterte verdipapirer i andre fellesskapsland er utsettelsen 5 år.

Norge vil tiltre CECA-traktaten, og det er oppnådd enighet om intern tollavtrapping og tilpasning til de felles ytre tollsatser for jern- og stålvarer som vil følge det generelle tidsskjema. Norge er innrømmet adgang til å opprettholde eksportforbudet for jernskrap i 3 år.

Norge vil tiltre EURATOM-traktaten og vil få full adgang til EURATOM's forskningsresultater. Det skal ikke finne sted noen kompensasjonsbetaling fra norsk side som følge av dette.

S v e r i g e

De egentlige förhandlingarna mellan Sverige och de europeiska gemenskaperna, företrädde av kommissionen, påbörjades den 4 december 1971. Öppningssammanträdet inleddes med att kommissionens representant redogjorde för de förhandlingsdirektiv EEC:s ministerråd i november 1971 givit kommissionen. En första svensk reaktion lämnades på förslagen.

Från svensk sida påpekades att Sveriges synpunkter på hur ett samarbete mellan Sverige och gemenskaperna skulle kunna utformas presenterades under de sonderande samtalen våren 1971 och i den svenska regeringens memorandum av den 6 september 1971. Det konstaterades att den allmänna ram för förhandlingarna som kommissionen skisserat inte tycktes rymma ett avtal som är helt i överensstämmelse med vad Sverige önskar. På svensk sida ansåg man sig emellertid kunna förhandla med utgångspunkt från EEC:s förslag om frihandel för industrivaror. Man förbehöll sig dock rätten att återkomma till förslaget om en tullunion, eller till vissa aspekter därav om förhandlingarna skulle visa att en tillfredsställande lösning inte kunde uppnås inom ramen för ett frihandelsområde.

Den svenska delegationen underströk att frihandeln bör omfatta alla industrivaror, dvs. även bearbetade livsmedelsprodukter. Eventuella strukturproblem inom någon viss sektor bör lösas inom ramen för den femåriga övergångsperiod som förutses. Delegationen vände sig bestämt mot de särregler gemenskaperna aviserat för vissa varor. Särskilt hänvisades till förslaget rörande papperssektorn som innebär risker att permanenta eller rentav nya strukturproblem skapas. Att på nytt resa tullhinder, om än temporära, mellan EFTA-länderna betecknades som orimligt. Likaledes avvisades gemenskapens förslag om ensidiga preferenser på jordbruksområdet. Ömsesidighet är en självklar förutsättning från svensk sida för eventuella arrangemang rörande jordbruksprodukter. Det underströks vidare att Sverige lägger stor vikt vid utformningen av avtalets ursprungsregler, konkurrensregler och skyddsklausuler. Handeln får inte hämmas av ett komplicerat regelsystem och skyddsklausulerna får inte ges sådan karaktär att de kan leda till osäkerhet och instabilitet i handelsförbindelserna.

I det svenska inledningsanförandet berördes också frågan om avtalets utvecklingsbarhet som man från svensk sida tillmäter mycket stor betydelse. Det påpekades att man i Sverige är på det klara med att alla önskemål beträffande samarbetets karaktär och omfattning inte kan tillgodoses i denna förhandlingsgång. Det framhölls att man därför fäster stor vikt vid att bestämmelserna om samarbetets utvecklingsbarhet får ett så vidsträckt innehåll som möjligt.

Beslut fattades om att tillsätta fyra arbetsgrupper för de fortsatta överläggningarna. Man siktar på att ett avtal skall kunna undertecknas någon gång vid halvårsskiftet. Under förutsättning av riksdagens godkännande kommer avtalet att kunna träda i kraft den 1 januari 1973, samtidigt som medlemskandidaterna inträder i gemenskaperna.

Helsingfors den 7 februari 1972

För Nordiska ministerrådet

Reino Rossi

R. Honkaranta

BILAGA 3**Yttrande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över berättelse rörande det nordiska samarbetet**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats berättelse C 1 rörande det nordiska samarbetet överlämnad av Nordiska ministerrådet i de delar som ej hänvisats till annat utskott. Utskottet har således haft att behandla avsnitten *Økonomisk samarbejde*, *Særskilda samarbejdsområder*; *I Bistand til udviklingslandene* och *Sammanfattning*, samt Tillägg till berättelsen rörande Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges förhandlingssituation med EEC.

Utskottet har behandlat berättelsen vid sina möten i Stockholm den 19 januari 1972 och i Helsingfors den 21 och 22 februari 1972.

Avsnittet *Bistand til udviklingslandene* motsvarar den berättelse (C 18/e) som tidigare avgivits av den dåvarande Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna, vars funktion nu övertagits av Nordiska ministerrådet.

Med hänsyn till att avsnittet om biståndsspörsmålen är fristående från övriga avsnitt har utskottet ansett det lämpligt att behandla detta avsnitt särskilt.

Punkterna 1—6 i redogörelsen för biståndssamarbetet innehåller en redovisning av vad som hittills utträttats på ett samnordiskt plan på detta område. Redovisningen ger en god överblick över detta samarbetsfält men innehåller i övrigt inget som enligt utskottets mening föranleder några kommentarer.

Avsnittet *Økonomisk samarbejde* med dess olika underrubriker är väsentligen en refererande framställning av hittillsvarande samarbetsformer och resultat. En sådan allmän beskrivning och sammanfattning är enligt utskottets mening i sig själv av värde såväl för parlamentariker som ämbetsmän i ett läge, när man har att överväga vilka nya initiativ som kan vara möjliga och önskvärda. Under punkten *Erhvervspolitisk samarbejde* utpekas särskilt Nordiska samarbetskommittén för materialprovning och -forskning. Utskottet vill i detta sammanhang påpeka att nämnda kommitté varit föremål för särskild uppmärksamhet från utskottets sida och att utskottets bedömning skiljer sig från Nordiska ministerrådets (se sak C 19/e).

Självfallet har utskottets intresse koncentrerats till punkten III. Det framtida nordiska samarbejde i relation til den forventede udvidelse af De europeiske Fællesskaber och de punkter av Sammanfattningen och Tilläggsberättelsen som anknyter sig härtill.

I samband med behandlingen av berättelsen vill utskottet understryka det angelägna i att de nordiska länderna, oberoende av vilka relationer de får i förhållande till den gemensamma marknaden, vidareutvecklar

det omfattande nordiska samarbetet och utbygger det på flest möjliga områden genom konkreta samarbetsprojekt. Samarbetet inom områdena utbildning, forskning och kulturpolitik samt transportpolitik är betydelsefulla exempel på sådana områden, där en sådan utbyggnad av det praktiska samarbetet är på god väg.

Inom det ekonomiska utskottets verksamhetsområde har rådsdebatten i betydande grad framhållit de möjligheter, som föreligger för att stärka samarbetet i fråga om näringspolitik, inbegripet industripolitik, samt regionalpolitik och miljöpolitik. Därvid har angivits vissa konkreta samarbetsfrågor och förslag har framförts att söka utforma ett handlingsprogram i syfte att stärka det pågående samarbetet och utveckla detta till nya områden. Utskottet anser att uppkommande frågor om finansiering av gemensamma projekt också bör upptas i handlingsprogrammet. Ekonomiska utskottet vill ta fasta på de förslag som har kommit fram i de olika debattinläggen. *Ekonomiska utskottet hemställer därför att Nordiska rådet genom detta sitt yttrande uppmanar Nordiska ministerrådet att snarast upprätta ett handlingsprogram med konkreta förslag till gemensamma åtgärder för att stärka och utveckla samarbetet inom främst näringspolitiken, regionalpolitiken och miljöpolitiken. Programmet bör redovisas vid Nordiska rådets ordinarie session 1973.*

Utskottet föreslår,

1. att Nordiska rådet som sitt yttrande ger Nordiska ministerrådet tillkänna vad ekonomiska utskottet här ovan anfört och vad övriga utskott i bifogade yttranden anfört,
2. att Nordiska rådet lägger berättelsens punkt Bistand til utviklingslandene till handlingarna.

Samtidigt anmäler utskottet att det i anknytning till sina vidare överväganden rörande Norden och marknadsspörsmålen och nordiskt samarbete fortsätter behandlingen av övriga punkter i berättelsen som hänvisats till utskottet.

Helsingfors den 22 februari 1972

Ele Alenius (Skdl)   Johannes Antonsson (c)   Anders Aune (A)

John Austrheim (Sp)   Arne Geijer (s)   Gunnar Helén (fp)

Niels Helveg Petersen (RV)   Lars Korvald (Kr. F.)   Erik Krönmark (m)

Ove Hansen (S)   Olavi Lähteenmäki (Kok)   Poul Nyboe Andersen (V)

Sture Palm (s)   Jón Skaftason (F)   Ib Stetter (KF)

Förman

Johan Støa (A)   Veikko Vennamo (Smp)   Johannes Virolainen (K)

Kåre Willoch (H)

J. Fr. Øregaard (Jvfl)

BIHANG 1

Yttrande av Nordiska rådets juridiska utskott över berättelse rörande det nordiska samarbetet

Til juridisk udvalg er henvist beretning vedrørende det nordiske samarbejde, afgivet af Nordisk Ministerråd, for så vidt angår beretningens afsnit 1—2.

Udvalget har behandlet beretningen på møder den 17. januar 1972 i Stockholm samt den 19. og den 21. februar i Helsingfors.

Beretningens første afsnit indeholder en redegørelse for oprettelsen af Nordisk Ministerråd, dets arbejdsordning, de udpegede nordiske samarbejdsministre og tjenestemænd samt tid og sted for de afholdte møder.

Beretningens andet afsnit indeholder en redegørelse for det retslige samarbejde. Efter en historisk indledning foretages der en bedømmelse af den form, hvori det nordiske lovgivningssamarbejde hidtil har været drevet. Derefter gives en til dels refererende fremstilling af nogle vigtige retsområder, hvor samarbejde af særlig interesse for fremtiden allerede er i gang, eller som der findes anledning til i de nærmeste år at tage op på nordisk plan. Det drejer sig om ægteskabslovgivningen, den købe- og konsumentretlige lovgivning samt markedsføringslovgivningen, integritetsbeskyttelsen, aktieselskabs- og bogføringslovgivningen samt fremmedlovgivningen. Som afslutning gives der en bedømmelse af det nordiske lovgivningssamarbejdes udviklingsmuligheder på baggrund af landenes forhandlinger med EF; det antages, at et eventuelt dansk og norsk medlemskab i EF i hvert fald indtil videre kun vil få en ganske begrænset virkning for det nordiske lovgivningssamarbejde.

Udvalget har som sådant gjort sig bekendt med beretningen i det omfang, den er henvist til udvalget. Afsnit 1 foranlediger ingen kommentarer og kan tages til efterretning. Afsnit 2 vil udvalget overveje indgående og drøfte yderligere med justitsministrene, herunder også de fremtidige samarbejdsformer mellem udvalget og ministrene. Først derefter mener man at have tilstrækkeligt grundlag for i en tillægsbetænkning at tage stilling til dette afsnit af rapporten.

Udvalget indstiller,

- 1) at Nordisk Råd tilkendegiver Nordisk Ministerråd, hvad udvalget foran har anført, og
- 2) at Nordisk Råd tager beretningens afsnit 1: "Oprettelsen af Nordisk Ministerråd" til efterretning.

Samtidig anmelder udvalget, at man fortsætter behandlingen af beretningens afsnit 2: "Retligt samarbejde".

Helsingfors, den 21. februar 1972

Erik Adamsson (s)   *I.-C. Björklund (Skdl)*   *Poul Dam (SF)*

Georg C. Ehrnrooth (Sv)   *Erling Engan (Sp)*   *Guri Johannessen (A)*

C.-H. Hermansson (vpk)   *Allan Hernelius (m)*   *Tellervo Koivisto (Sd)*

Matthias A. Mathiesen (Sj)   *Knud Nielsen (S)*   *Helge Seip (V)*

Knud Thestrup (KF)

Formand

BIHANG 2

Yttrande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelse rörande det nordiska samarbetet

Till kulturutskottet har för yttrande hänvisats kulturavsnittet i Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session (*Sak C 1*). Utskottet har till denna del behandlat berättelsen vid sammanträden den 18 januari 1971 samt den 19 och 21 februari 1972.

I sakens behandling i utskottet den 21 februari 1972 har deltagit kulturminister Niels Matthiasen, Danmark, minister Jouko Tyyri, Finland, kulturminister Magnús Torfi Ólafsson, Island, kirke- og undervisningsminister Bjartmar Gjerde, Norge, samt statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Beträffande det kulturella samarbetet uppehåller sig Nordiska ministerrådet i berättelsen i huvudsak vid organisatoriska åtgärder. Därvid redogörs för de förberedelser, som föregått tillkomsten av det nordiska kulturavtalet och dess ikraftträdande. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse, att avtalet planerligt trätt i kraft den 1 januari 1972 och att de nordiska länderna däri förbundit sig att verka för en effektiv utbyggnad av det nordiska kultursamarbetet på avtalets samtliga områden.

Utskottet vill understryka betydelsen av att i avtalet införts bestämmelser om Nordiska rådets medverkan i det samarbete som avtalet omfattar. Denna rådets funktion har generellt slagits fast i avtalets artikel 8. Vidare stadgas i artikel 15 att berört organ inom Nordiska rådet skall beredas tillfälle till överläggningar innan Nordiska ministerrådet låter utarbeta budgetförslag för kultursamarbetet. Kulturutskottet har av Nordiska rådets presidium utpekats som det i artikel 15 åsyftade organet. Vid sammanträde den 13 december 1971 har Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) och kulturutskottet enats om att dessa överläggningar skall äga rum i början av varje kalenderår innan förslaget överlämnas till de nordiska ländernas regeringar. Inom utskottet har vid mötet den 21 februari 1972 överenskommit om att ministerrådet och utskottet den 23 mars 1972 skall sammanträda till ett möte i preliminära former för att dryfta budgeten för år 1973 på grund av att en fast ordning av tidsskäl ännu inte kunnat etableras beträffande samråd om den nordiska kulturbudgeten. Därtill har ministerrådet och utskottet vid mötet i december 1971 enats om att sammanträda till ytterligare ett gemensamt möte årligen för att dryfta generella samsarbetsfrågor, särskilt i anknytning till planläggningen av kultursamarbetet. Utskottet har vidare framhållit behovet av nära kontakter även i övrigt med ministerrådet och dess organ. Sålunda bör de årliga gemensamma mötena förberedas i samarbete mellan utskottet och ministerrådet. Detta förutsätter kontinuerliga kontakter mellan ministerrådets kultursekretariat och utskottets sekretariat. Utskottet finner det vara värdefullt att dessa förbindelser skapas och uttrycker förhoppningen att de ytterligare skall utvecklas så att också i detta av-

seende förutsättningarna ökar för en fruktbar utbyggnad av kultursamarbetet.

Nordiska kulturkommissionen spelade alltsedan sin tillkomst en betydande roll för utvecklingen av det nordiska kultursamarbetet. Kommissionen upplöstes vid kulturavtalets ikraftträdande och dess uppgifter har överförts på de nya samarbetsorganen inom den kulturella sektorn. Utskottet har vid genomgången av ministerrådets berättelse och meddelandena till rådets 20:e session i anledning av tidigare rekommendationer kunnat märka, att beredningen av frågor rörande nya samarbetsuppgifter i viss utsträckning avstannat under år 1971 i avvaktan på inrättandet av de nya samarbetsorganen. Trots att de organisatoriska förberedelserna i enlighet med kulturavtalet av förståeliga skäl har krävt en stor uppmärksamhet, finner utskottet det vara beklagligt att utvecklingen av kultursamarbetet i innehållsmässigt avseende blivit lidande. Utskottet förutsätter dock att ministerrådet vinnlägger sig om att kultursamarbetet effektiviseras i överensstämmelse med de förpliktelser de avtalslutande parterna iklätt sig genom kulturavtalet. I detta sammanhang vill utskottet särskilt peka på behovet av att föra vidare det arbete som påbörjats inom Nordiska kulturkommissionen och för vilket närmare redogörs i den rapport som sammanställts inom kommissionen (*NU 1971: 10*). Utskottet utgår även från att de nordiska ländernas regeringar inom ramen för ministerrådets verksamhet ser till att behövliga personella och ekonomiska resurser ställs till förfogande för en effektiv utbyggnad av kultursamarbetet.

Ministerrådet har beslutat tillsätta tre rådgivande kommittéer för resp. utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet. Utskottet finner det vara angeläget att de nya samarbetsorganen i likhet med Nordiska kulturkommissionen etablerar goda och nära kontakter med de olika kulturella samarbetsområdena. Utskottet vill särskilt understryka vikten av att vart och ett av de områden som omtalas i kulturavtalets artikel 5 bereds möjlighet att aktivt medverka i kultursamarbetet.

Enligt artikel 59 i Helsingforsavtalet skall ministerrådet i sin berättelse till Nordiska rådet "särskilt redogöra för det gångna årets samarbete och planerna för det fortsatta samarbetet". Såsom utskottet ovan anförtt innehåller berättelsen till rådets 20:e session huvudsakligen uppgifter om de organisatoriska förberedelserna för kulturavtalets ikraftträdande. Det material rörande samarbetets innehåll som ingår i rapporterna från Nordiska kulturkommissionen och Organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete behandlas inte i ministerrådets berättelse. Detta material kommer dock att vara av stor betydelse vid uppgörandet av program för det framtida kultursamarbetet. Utskottet har därför för avsikt att efter 20:e sessionen fortsätta behandlingen av ministerrådets berättelse inom utskottet och vid ett möte med ministerrådet, varom utskottet och ministerrådet redan i princip enats. Mot bakgrund av det ovannämnda materialet och ministerrådets överväganden på grundval av detta material avser utskottet att vid mötet med ministerrådet ta upp generella frågor och framtidsplaner rörande kultursamarbetet.

Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet i sitt yttrande över berättelsen underrättar Nordiska ministerrådet om vad utskottet ovan anförtt.

Vidare anmäler utskottet, att utskottet har för avsikt att efter sessionen fortsätta behandlingen av berättelsen till de delar den berör det kulturella samarbetet.

Helsingfors den 21 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i>
		Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Jørgen Peder Hansen (S)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>
<i>Svend Haugaard (RV)</i>	<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (AS)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Rune Jonsson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

BIHANG 3

Yttrande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen rörande det nordiska samarbetet

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet avlämnad berättelse rörande det nordiska samarbetet i vad den avser socialpolitiskt arbete, miljöskydd och narkotikaproblem. Utskottet har behandlat berättelsen vid sina möten i Stockholm den 18 januari 1972 och i Helsingfors den 19 och 22 februari 1972. Utskottet har också tagit del av en vid tjugonde sessionen av Jan-Ivan Nilsson till Nordiska ministerrådet ställd fråga om översyn av den nordiska trygghetskonventionen och ministerrådets svar på frågan.

I sakens behandling i utskottet den 19 februari 1972 har närvarit statsråd Odd Højdahl, Norge.

Utskottet har med stort intresse tagit del av berättelsen i de delar den berör utskottets arbetsfält. Utskottet finner det värdefullt att i samlad form få en redovisning för de olika formerna och verksamhetsområdena för det nordiska samarbetet på socialpolitikens område, inom miljöskyddet och vad gäller narkotikaproblemen. Berättelsen utgör genom sin överskådlighet ett värdefullt dokument över det nordiska samarbetet och de resultat vartill detta samarbete lett under gångna år.

Utskottet finner det naturligt att ministerrådets första berättelse till Nordiska rådet huvudsakligen kommit att redovisa de resultat nordiskt samarbete hittills uppnått. Enligt § 59 i Helsingforsavtalet skall ministerrådet i berättelsen särskilt redogöra för det gångna årets samarbete och planerna för det fortsatta samarbetet. Berättelsen innehåller dock enligt utskottets mening få synpunkter på planerna för det fortsatta samarbetet inom de områden utskottet har att befatta sig med. Utskottet vill uttala förhoppningen att följande berättelse från ministerrådet kommer att innehålla utförlig redovisning förutom för det gångna årets samarbete även för planerna för det fortsatta arbetet i enlighet med § 59 i Helsingforsavtalet.

Utskottet har ej haft anledning att i detalj gå in på de olika samsarbetsområden som berörs i berättelsen. Utskottet vill dock peka på den nordiska trygghetskonventionen och den nordiska arbetsmarknaden såsom

bland de mest värdefulla resultaten av nordiskt samarbete ur praktisk synpunkt för nordiska medborgare. I diskussionerna kring de nordiska ländernas anslutningsförhållanden till EEC har i vissa sammanhang ifrågasatts den nordiska trygghetskonventionens och den gemensamma arbetsmarknadens fortsatta bestånd. Utskottet vill starkt understryka att dessa båda samarbetsformer bör bibehållas och om möjligt utbyggas även om något eller några av länderna vinner inträde i EEC. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska ministerrådet i sitt svar på den fråga som ställts vid tjugonde sessionen om översyn av trygghetskonventionen framhållit såsom en angelägen uppgift för de nordiska länderna att snarast möjligt få till stånd förberedande överläggningar rörande vilka ändringar i konventionen som blir nödvändiga för den händelse något land blir medlem av EEC.

Av berättelsen framgår att samarbetsministrarna funnit att vid en vidareutveckling av det nordiska samarbetet särskild uppmärksamhet borde ägnas åt fyra samarbetsområden, däribland miljöskyddet och narkotikaproblemet. Utskottet delar denna uppfattning. Miljöskyddsfrågorna har under senare år varit bland de mest angelägna samarbetsspörsmålen inom Nordiska rådet. Första gången togs miljövärdsfrågorna upp vid en konferens i Lidingö 1967 med deltagande av parlamentariker och representanter för myndigheter och näringsliv. Därefter har rådet antagit en rad rekommendationer i ämnet. På initiativ av rådet företog Nordforsk undersökningen "Nordforsks miljövärdsutredning" (NU 1969: 3), som lades till grund för rekommendationen nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna. Ett resultat av denna rekommendation är det under 1970 tillsatta kontaktorganet för miljövärdsfrågor, vars arbete utskottet följer genom kontaktorganets årliga berättelse till rådet. Utskottet knyter stora förhoppningar till kontaktorganets möjligheter att koordinera och prioritera det nordiska miljöarbetet. Rådet har även uppmärksammat vattensituationen i Östersjön (*rek. nr 30/1970*) liksom i Kattegatt, Skagerack och Öresund (*rek. nr 21/1971*). På 20:e sessionens dagordning finns ytterligare miljövärdsfrågor nämligen medlemsförslagen A 328/s om åtgärder mot vissa luftföroreningar och A 332/s om nordisk miljöskyddskonvention. En rekommendation har även antagits beträffande frågan om användande av engångsförpackningar (*rek. nr 22/1971*).

Såvitt gäller narkotikaproblemet vill utskottet fästa uppmärksamheten på nödvändigheten av att det redan inledda samarbetet mellan de nordiska länderna på narkotikaområdet intensifieras för att i möjligaste mån hindra en ytterligare spridning av narkotikabrottsligheten. Initiativ i ämnet i rådet under 1970 ledde bl. a. fram till att ett "kontaktmannsutvalg" med representanter från ettvarvt av de nordiska länderna tillsattes (*rek. nr 8/1971*). "Kontaktmannsutvalgets" arbete synes, såvitt utskottet kunnat konstatera av föreliggande dokumentation, ej hittills ha kommit i gång i sådan omfattning som förutsatts av rådet. Utskottet vill understryka betydelsen av samarbete på alla de sex punkter på narkotikaområdet som nämnts i berättelsen och som ministerrådet anser vara viktiga att stimulera. Enligt utskottets mening bör dock såvitt rör punkt 5 frågan om ett nordiskt samarbetsorgan för narkotikaforskning på nytt övervägas inom "kontaktmannsutvalget". För utskottet vore värdefullt att fortgående få redovisning för "kontaktmannsutvalgets" arbete. Utskottet vill understryka att alla till buds stående medel måste sättas in från de nordiska ländernas sida för att bekämpa narkotikabrottsligheten

och minska narkotikamissbruket och att fördelarna av nordiskt samarbete härvid bör utnyttjas.

Utskottet vill i detta sammanhang framföra önskemål om att en fast ordning etableras för kontakt med regeringarna genom regelbundna möten mellan utskottet och de nordiska socialministrarna respektive arbetsministrarna. Den nu gällande ordningen att medlem av utskottet inbjuds att som observatör följa ministermötena liksom att utskottets sekreterare som observatör deltagar i socialpolitiska kommitténs arbete är i och för sig värdefull. Utskottet menar dock att utskottet i sin helhet på motsvarande sätt som kommer att ske på kultur- respektive transportsektorn borde få tillfälle att regelbundet med de nordiska social- och arbetsministrarna diskutera nordiska samarbetsfrågor. Kontakt mellan utskottet och Nordiska kontaktorganet för miljöfrågor vore likaså utomordentligt värdefullt, menar utskottet.

Utskottet föreslår,

1. att Nordiska rådet som sitt yttrande ger Nordiska ministerrådet till känna vad utskottet anfört,
2. att Nordiska rådet lägger berättelsen i vad den hänvisats till utskottet till handlingarna.

Helsingfors den 22 februari 1972

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Bjarni Guðnason (SF)</i>	<i>Knut Johansson (s)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Egil Aarvik (Kr. F.)</i>	
	Förman	

BIHANG 4

Yttrande av Nordiska rådets trafikutskott över berättelsen rörande det nordiska samarbetet

Til trafikudvalget er henvist den af Nordisk Ministerråd til Nordisk Råds 20. session afgivne beretning til udtalelse for så vidt angår samarbejdet på samfærdselens område. Beretningen er tidligere behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972.

Udvalget finder det nyttigt, at ministerrådet i sin første beretning har givet en historisk oversigt over det nordiske samarbejde på samfærdselens område. Ved gennemgangen af denne oversigt har udvalget konstateret, at samarbejdet går langt tilbage i tiden, at det finder sted på praktisk taget alle trafikens områder, at det har ført til en lang række resultater, og at der i vid udstrækning er oprettet organer, som arbejder på en videreførelse og en udvidelse af det nordiske samarbejde. Udvalget har endvidere kunnet konstatere, at de mange forskellige samarbejdsområder har været behandlet i Nordisk Råd, og at en række sager, som ikke er gennemført, fortsat figurerer på Nordisk Råds sags-

liste. Udvalget finder det mest hensigtsmæssigt at fremsætte sine udtalelser, der ofte er af teknisk karakter eller angår detaljer, i betænkningerne vedrørende de enkelte sager.

Vedrørende ministerrådets planer for det fremtidige arbejde redegøres for nedsættelsen af Nordisk Embedsmandskomiteé for Transportspørgsmål og for det af denne komité udarbejdede forslag til overenskomst mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet. I beretningens sidste kapitel (kapitel 8, sammenfatning) oplyses, at overenskomstforslaget i sin helhed vil blive fremlagt på Nordisk Råds 20. session.

Efter afgivelsen af ministerrådets beretning er det af Nordisk Embedsmandskomiteé for Transportspørgsmål udarbejdede forslag til en nordisk transportoverenskomst den 21. januar 1972 forelagt Nordisk Råd i form af et svensk regeringsforslag (sag B 12/t). Trafikudvalget ønsker at give udtryk for sin anerkendelse af den høje prioritet, regeringerne har givet arbejdet med rådets rekommandation nr. 14/1971 angående en nordisk transportoverenskomst m. m., og skal i øvrigt henvise til sin betænkning af 21. februar 1972 over regeringsforslaget (B 12) og meddelelserne om rekommandation nr. 14/1971.

Udvalget foreslår,

1. at Nordisk Råd som sin udtalelse videregiver det af udvalget anførte til Nordisk Ministerråd,
2. at Nordisk Råd — for så vidt angår den til udvalget henviste del — tager beretningen til efterretning.

Helsingfors, den 21. februar 1972

<i>Eric Carlsson (c)</i>	<i>Bjarne Mørk Eidem (A)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>
<i>Gustav Holmberg (V)</i>	<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>
<i>Arne Larsen (SF)</i>	<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>	<i>Sven Mellqvist (s)</i>
<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Erling Norvik (H)</i>	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>
		Formand
	<i>Paavo Väyrynen (K)</i>	

Berättelse

från Nordiska kulturkommissionen

(Överlämnad av Islands regering)

I. Inledning

Grunden till Nordiska kulturkommissionen lades år 1946 genom att de nordiska undervisningsministrarna vid det andra nordiska undervisningsmötet rekommenderade sina regeringar att utse två ledamöter och två suppleanter i en gemensam nordisk kommission med uppgift att främja det nordiska samarbetet på det kulturella området.

Vid kommissionens plenarmöte 1954 antogs för första gången stadgar för kommissionen vari huvudlinjerna för dess målsättning, organisation och arbetsformer drogs upp. I de reviderade stadgar som antogs år 1963 sägs att kommissionen är ett för regeringarna i de nordiska länderna gemensamt utredande, initiativtagande och rådgivande organ på det kulturella området.

Kommissionen är uppdelad dels i fem nationella avdelningar, en för varje land, dels efter arbetsområde i tre samnordiska sektioner: sektion I för akademisk utbildning och forskning, sektion II för undervisning och utbildning på skolans område samt sektion III för folkbildning och konst. Ordförandena i de fem nationella avdelningarna utgör kommissionens presidium.

Den 15 mars 1971 undertecknades ett avtal mellan de nordiska länderna rörande kulturellt samarbete. I avtalet stadgas om upprättandet av ett antal samnordiska organ för kultursamarbete, bl. a. en ämbetsmannakommitté och ett sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete. Vidare kommer man att upprätta tre kommittéer med rådgivande och initiativtagande uppgifter inom ämnesområdena utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet. De nyupprättade samarbetsorganen inleder sin verksamhet den 1.1.1972. Nordiska kulturkommissionens verksamhet upphör som en följd av detta i och med utgången av år 1971.

Kommissionen har under år 1971 sammanställt en slutrapport innehållande en redogörelse för sektionernas verksamhet de senaste åren. I rapporten ingår som en viktig del sektionernas förslag rörande den framtida behandlingen av inom kommissionen påbörjade eller planlagda samarbetsprojekt. Rapporten är publicerad som nr 10/1971 i Nordisk utredningsserie.

Presidiet

Presidiet, som består av ordförandena i de nationella avdelningarna har under år 1971 utgjorts av undervisningsdirektör A. Baunsbak-Jensen, Danmark, professor Matti Koskenniemi, Finland, professor Ólafur Björnsson, Island, tillika kommissionens ordförande, direktör Ingeborg Lyche, Norge samt statssekreterare Lennart Sandgren, Sverige. Presidiet har under år 1971 sammanträtt dels den 29 januari 1971 i Köpenhamn dels i samband med kommissionens plenarmöte i Bergen den 23—26 maj 1971.

*Kommissionens sammansättning per den 1 januari 1971:**Danmark*

Sektion I:

Afdelingschef Bjørn Brynskov
Professor, dr. polit. P. Nørregaard Rasmussen
Professor Hakon Stangerup

Sektion II:

Undervisningsdirektør Sigurd Højby
Afdelingschef V. Hammer
Undervisningsdirektør Hans Jensen

Sektion III:

Undervisningsdirektør A. Baunsbak-Jensen
Kontorchef W. Weincke

Finland

Sektion I:

Professor Pekka Kivalo
Kansler Pentti Renvall
T.f. byråchef, högskoleråd Matti Louekoski

Sektion II:

Skolråd Lars Frösén
Professor Matti Koskenniemi
T.f. bitr. avdelningschef Vesa Lyytikäinen

Sektion III:

Fil. dr. Bo Carpelan
Kanslichef Heikki Hosia
Professor Arvi Kivimaa

Island

Sektion I:

Professor Ólafur Björnsson
Departementschef Birgir Thorlacius

Sektion II:

Direktör Sigurður Ingimundarson

Sektion III:

Ambassadör Sigurður Bjarnason
F. d. ambassadör Haraldur Guðmundsson (avled under år 1971)

*Norge***Sektion I:**

Ekspedisjonssjef Enevald Skadsem
Direktør Karl Stenstadvold

Sektion II:

Skoledirektør Henrik Bargem
Skolesjef Helge Sivertsen
Ekspedisjonssjef Johan Bjørge

Sektion III:

Museumsdirektør, dr. philos. Jan Askeland
Ekspedisjonssjef Eigil Holm
Direktør Ingeborg Lyche

*Sverige***Sektion I:**

Professor Karl Gustav Lüning
Byråchefen Hans Poppus
Departementsrådet Manfred Ribbing

Sektion II:

Riksdagsman, rektor Stig Alemyr
Statssekreterare Lennart Sandgren
Undervisningsrådet Hans-Erik Östlundh

Sektion III:

Fil. dr. Stellan Arvidson
Rektor Åke Leander
Kanslirådet Carl-Erik Virdebrant

Sektionerna

I sektion I har afdelingschef Bjørn Brynskov varit ordförande under år 1971, i sektion II skolesjef Helge Sivertsen och i sektion III fil. dr. Bo Carpelan.

Möten

Följande möten har hållits under år 1971: plenarmöte den 23—26 maj i Bergen. I samband med plenarmötet sammanträdde också kommissionens presidium, dess sektioner samt avdelnings- och huvudsekreterare. Förutom dessa möten har sektion I sammanträtt den 22 februari och den 18—19 oktober i Stockholm resp. Köpenhamn. Sektionens sekreterare har dessutom den 12 maj haft ett möte i Köpenhamn. Sektion II har under året sammanträtt dels den 24 februari i Stockholm dels den 29 oktober i Oslo. Sektion III har sammanträtt den 9—10 februari i Oslo, den 20—30 mars i Köpenhamn samt den 1—3 november i Tønder.

Sekretariaten

Generalsekreterare är sedan år 1970 avdelningssekreteraren i Island avdelningschefen Árni Gunnarsson, Undervisningsministeriet, Hverfisgata 6, Reykjavík.

Huvudsekreterare i sektion I är expeditionssekretær Jens Peter Ipsen och sekretær Anne Flindt, Undervisningsministeriet, København K.

Huvudsekreterare i sektion II är konsulent Thomas Mauritzen, Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo-dep.

Huvudsekreterare i sektion III är kultursekreterare Margaretha Mickwitz, Undervisningsministeriet, Fredsgatan 4, Helsingfors 17.

Avdelningssekreterare i Danmark, Finland, Norge och Sverige är:

Expeditionssekretær Jens Peter Ipsen och sekretær Anne Flindt, Undervisningsministeriet, København K.

Kultursekreterare Matti Gustafson, Undervisningsministeriet, Fredsgatan 4, Helsingfors 17.

Konsulent Thomas Mauritzen, Kirke- og undervisningsdepartementet, Oslo-dep.

Kanslirådet Ilmar Bekeris, Utbildningsdepartementet, Fack, 103 10 Stockholm. Biträdande avdelningssekreterare i den svenska avdelningen sedan den 19 april jur. kand. Lars Lindqvist.

Utöver dessa är följande knutna till sekretariaten

Danmark:

Undervisningsinspektør Ib Granerud (sektion II)

Fuldmægtig Niels Toft (sektion III)

Finland:

Yngre regeringssekreterare Markku Tyynilä (sektion I)

Skolråd Klas Wallin (sektion II)

Norge:

Sekretær Ingeborg Skredegård

Sverige:

Kanslisekreterare Åke Johnsson (sektion I)

Byrådirektör Gunvor Hedberg (sektion II)

Kanslisekreterare Thomas Rönström (sektion III)

Under 1971 har följande sekreterare avgått:

Danmark:

Sekretær, cand. jur. Hjalte Rasmussen som avdelningssekreterare.

Sverige:

Jur. kand. Erland Bergman och jur. stud. Elisabeth Berg som biträdande avdelningssekreterare.

II. Ärenden från sektion I

Indledning

Der henvises til sektionens beretning til Nordisk Råds 19. session 1971, hvorpå nærværende beretning bygger.

Sektionen har i 1971 holdt 3 møder:

Den 22. februar 1971 i Stockholm; i forbindelse med plenarmødet i Bergen den 24.—25. maj 1971 og den 18.—19. oktober 1971 i Oslo.

På mødet den 18.—19. oktober 1971 var et væsentlig punkt på dagsordenen behandlingen af ansøgninger til Nordisk Kulturfonds 1972-uddeling. Sektionen behandlede 77 ansøgninger til et samlet beløb af d. kr. 5 526 631,—. Sektionen afgav indstilling herom ved skrivelse af 16. november 1971 til Nordisk Kulturfond.

Sektionen har i lighed med sektion II og III udarbejdet en udførlig redegørelse for sektionens arbejde i de senere år. Denne samlede redegørelse foreligger trykt i Nordisk udredningsserie *nr. 10/1971*.

Enkelt­sager i sektionen

I. Samarbejde om højere uddannelser

1. Nordisk tentamensgyldighed, evalueringsnormer for eksamensresultat samt studerendes adgang til lukkede studier

En oversigt over sektionens arbejde med tentamensgyldighed og de resultater, som er opnået, er givet i betænkningen ”tentamensgyldigheden i Norden”, NU 1970: 18. Samtidig har Nordisk Råd vedtaget to rekommandationer, som angår samme problemområde (*nr. 7/1969* og *nr. 13/1970*). Det gælder spørgsmålet om evalueringsnormer for eksamensresultat (betyg), udredning om muligheden for at fjerne hindringer for adgang til lukkede studier og for at skabe ensartede regler, når det gælder studiesociale tiltag.

I efteråret 1970 vedtog sektionen at nedsætte en styringsgruppe, som først og fremmest skulle udarbejde retningslinier for arbejdet med evalueringsregler og adgangen til lukkede studier. Mulighederne for et udvidet tentamensgyldighed i Norden er i stor udstrækning afhængig af, at disse spørgsmål bliver udredt. Det gælder også et øget samarbejde, når det drejer sig om mindre specielle uddannelser. Sektionen har derfor henvist også disse spørgsmål til styringsgruppen, som havde sit første møde i april 1971, hvor man vedtog, at en særlig udredningsmand burde udpeges til at udføre detailundersøgelser. De studiesociale spørgsmål bliver udredt af en særlig arbejdsgruppe nedsat af departementerne.

Styringsgruppen har ment at måtte stille sin virksomhed i bero til det nye samarbejdsorgans stillingtagen til denne, herunder til spørgsmålet om ansættelsen af en særlig udredningsmand.

2. Brochuren "Att studera i Norden"

Den reviderade och avsevärt utvidgade nyutgåvan av studievägningsbroschyren "Att studera i Norden" har färdigställts under år 1971 och distribueras omkring årsskiftet 1971—1972. Broschyren har utarbetats av fil. kand. Kerstin Lundberg under medverkan av bl. a. Nordiska kulturkommissionens sekretariat, samt utbildningsmyndigheter och studerandeorganisationer i de nordiska länderna. I nyutgåvan beskrivs avsevärt fler utbildningsvägar än i tidigare utgåvor. Även i fråga om studiesociala förhållanden har informationen utökats.

Genom nyutgåvan av broschyren bör möjligheterna förbättras för studerande i ett nordiskt land att få information om utbildningsvägar och studieförhållanden på eftergymnasial nivå i de övriga länderna. Detta är — vilket bl. a. Nordiska rådet framhållit — en förutsättning för att överenskommelserna om nordisk tentamensgiltighet skall få en större praktisk betydelse.

Fortsatt arbete med information om studieförhållandena i de nordiska länderna torde vara en väsentlig uppgift för den samarbetsorganisation som i följd av det nordiska kulturavtalet övertar vissa av Nordiska kulturkommissionens uppgifter.

3. Samarbejde om forskeruddannelsen. — Nordisk sommerskole for forskeruddannelse

Den nordiske sommerskolen for forskeruddannelse disponerte i 1971 over 750 000 d. kr. i statsbevillninger. For disse midler ble følgende kurser arrangert:

Teoretisk lingvistikk (Danmark), *Matematikk* (Finland), *Kvantekjemi* (Sverige), *Bakteriofag genetik* (Sverige), *Kirken og det moderne samfunn* (Finland), *Latinsk paleografi* (Sverige), *Metabolic adaptation to foreign compounds* (Finland), *Teoretisk informasjonssystemanalyse* (Norge), *Faststoffysikk* (Sverige), *Datalogi* (Sverige), *Musikkteori* (Sverige).

Seksjonen foretok utvalget av kurser på grunnlag av forslag fra universitet og høyskoler og uttalelser fra forskningsrådene i de nordiske land. Kursene omfattet i likhet med tidligere år ca 30 deltagere og varte i alminnelighet i to uker. Hensikten med kursene er å supplere den forskeruddannelse som gis i hvert land. Innholdsmessig skal vekten ligge på nye, vanskelig tilgjengelige teoretiske og metodiske problem, nye og avanserte teknikker eller sterkt spesialisert lærestoff.

Med en uforandret statsbevilling vil følgende kurser kunne gjennomføres i 1972:

Latinsk paleografi (Sverige), *Språklig databehandling* (Sverige), *Kunstsosiologi og kunstpsykologi* (Sverige), *Organisasjonsteori* (Danmark), *Verifikasjonsproblem i rettsvitenskap* (Sverige), *Reproduktiv bio-*

logi (Finland), *Cellebiologisk forskningsmetodik* (Sverige), *Kvantekjemi* (Sverige), *Faststoffysikk* (Norge), *Eksperimentell mikrobiologisk økologi* (Sverige).

4. *Efteruddannelse af akademikere*

Det er sektionens opfattelse, at spørgsmålet om videreuddannelse i vid forstand (efteruddannelse, videreuddannelse og omskoling) er blevet et meget vigtigt problem, som fortjener opmærksomhed, ikke mindst fordi det på nationalt plan rejser spørgsmål om fordeling af ressourcerne indenfor uddannelsessektoren. Behovet eksisterer såvel indenfor den administrative sektor som på forsknings- og universitetsområdet. Konkret kan sektionen pege på, at det af sektionen nedsatte ekspertudvalg har arbejdet med spørgsmålet om den praktiske gennemførelse af et nordisk samarbejde om efteruddannelse af psykologer. Udvalget har udarbejdet planer for forsøgskursus på områderne klinisk psykologi, industri psykologi, evne- og handicap psykologi. Kursus i klinisk psykologi har været afholdt i Norge i 1971. Udvalgets afsluttende indstilling ventes fremlagt i begyndelsen af 1972.

5. *Samarbejde om audiovisuelle hjælpemidler*

Sektionen har, som tidligere meddelt, udnævnt en kontaktgruppe for samarbejde om audio-visuelle hjælpemidler i universitetsundervisningen. Gruppen påbegyndte arbejdet i 1970 og har stået i kontakt med det tilsvarende udvalg under sektion II. Endvidere har gruppen haft fælles diskussioner med arbejdsudvalget for universitetspædagogiske spørgsmål. Gruppen har foreløbig foretaget to begrænsede rundspørger til alle nordiske universitetsinstitutter i anatomi og fysik angående produktion af information om adgang til og brug af tungere, dyrere, AV-hjælpemidler som f. eks. film og fjernsyn. I fortsættelse heraf vil gruppen lade udføre studier i marken med hensyn til brug af sådanne hjælpemidler. Det vil særlig dreje sig om sproglaboratorieundervisning, undervisning for medicinere og odontologer og undervisning i visse tekniske fag. Endvidere vil man studere problemer i sammenhæng med den praktiske effektive udnyttelse af sådanne hjælpemidler og undersøge problemer i forbindelse med ophavsretten til programmer. Resultatet af disse undersøgelser er det hensigten at offentliggøre i en særlig rapport.

Det er sektionens opfattelse, at kontaktgruppen indtil videre bør fortsætte sit arbejde.

6. *Kurser i finsk tekstforståelse*

Formålet med kurser i finsk tekstforståelse er at give nordiske embedsmænd og forskere mulighed for opnåelse af sådanne kundskaber i finsk, at de selv kan udnytte finsksprogede informationskilder til op-

nåelse af et mere indgående kendskab til Finlands kultur, økonomi og forvaltning. Der har været afholdt et kursus i Åbo i sommeren 1971. Efter Nordisk Kulturkommissions rekommandation varetager værtslandet (Finland) de udgifter, som udspringer direkte af kurset, medens de øvrige nordiske lande sørger for, at kursusdeltagerne får de nødvendige stipendier til dækning af udgifter til rejse og ophold under kurset.

7. Lektoratet i moderne nordisk historie ved University College, London

Som tidligere meddelt har, med midler fra Nordisk Kulturfond, som en forsøgsordning været oprettet et lektorat i moderne nordisk historie ved ovennævnte lærested. Sektionen har henstillet at der gives en bevilling fra kulturfonden også i 1972, og at det derefter vurderes, hvorvidt ordningen bør gøres permanent. I Norge og Finland er der på statsbudgetterne afsat midler til lektoratet. Det er sektionens opfattelse, at dette spørgsmål må vurderes i forhold til det almindelige kulturelle informationsarbejde overfor udlandet, som man særlig har arbejdet med indenfor sektion III.

8. Universitetskursus i arkæologi og folkelivsforskning

Under sektionen har, som tidligere meddelt, i de sidste år arbejdet ekspertudvalg for kurser i arkæologi og folkelivsforskning.

Med midler fra Nordisk Kulturfond har der været arrangeret kurser i *folkelivsforskning* 1967, 1969 og 1970. Der har været afholdt et feltseminar i folkelivsforskning i Oslo i august 1971.

Sektionen anbefaler, at folkelivsforskningskurserne, der i fremtiden skal afvikles i NEFA's regie (Nordsk etnologisk-folkloristisk arbejdsgruppe) overføres til videre foranstaltning under de nye samarbejdsorganer.

Udredningsarbejdet for kurser i *arkæologi* er endnu ikke afsluttet, men det forventes at ske i begyndelsen af 1972.

II. Forskningssamarbejdet

1. Generelle problemer vedrørende forskningssamarbejdet

Sektionen har som tidligere meddelt følt et behov for at få kortlagt de praktiske hindringer, der foreligger for forskningssamarbejdet indenfor Norden. En udredning heraf skulle først og fremmest tage sigte på at give en oversigt over de praktiske og tekniske problemer, som de enkelte forskere eller institutioner bliver stillet over for, når det gælder om at gennemføre forskningsprojekter i samarbejdet de nordiske lande imellem. Sektionen vedtog at udpege en udredningsmand til denne opgave, som burde løses i nær kontakt med de nationale forskningspoli-

tiske organer (forskningens fællesudvalg/modsvarende). Det viste sig, at disse organer folte et tilsvarende behov og var interesserede i at overtage opgaven, hvilket senere er sket. En foreløbig rapport ventes at ville fremkomme i nær fremtid. Det er således sektionens opfattelse, at det fortsatte arbejde med denne sag bør foregå indenfor rammerne af det samarbejde, som er etableret mellem de nationale forskningsorganer.

2. *Den højere uddannelse som forskningsområde*

(Det universitetspædagogiske forskingssamarbejde).

Et arbejdsudvalg, udnævnt af sektionen, afgav i februar 1971 en indstilling om nordisk samarbejde vedrørende universitetspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde, herunder pædagogisk uddannelse af akademiske lærere. Udvalgets konklusion er, at forudsætningen for, at der kan udvikles et stærkere nordisk samarbejde på dette område er, at der satses på en udvikling af de nationale strukturer, som skal være ansvarlige for arbejdet på dette område i hvert af landene. Som et første skridt har der været afholdt en nordisk kontaktkonference i Oslo den 14.—15. oktober 1971 med det formål, at gøre personer i nøglestillinger på departements- og universitets- og læreanstaltsplan bekendt med det foreslåede oplæg med den hensigt at øge mulighederne for, at planerne kan realiseres så hurtigt som muligt. En rapport fra konferencens forløb er siden blevet udarbejdet og af sektionen overgivet til regeringerne.

III. *Ärenden från sektion II*

1. *Innledning*

Nordisk kulturkommissjons seksjon II har i likhet med kommissjonens øvrige seksjoner redegjort for sin virksomhet i kulturkommissjonens sluttrapport (*NU 1971: 10*). Det kan derfor generelt vises til slutrapporten både når det gjelder utviklingen av de enkelte saker på seksjonens dagsorden og når det gjelder seksjonens oppsummering av erfaringer og synspunkter med tanke på det fremtidige samarbeidet på skolesektoren i Norden. I det følgende tar man derfor bare sikte på en kort ajourføring av framstillingen i sluttrapporten på enkelte punkter.

Seksjonen har som vanlig holdt 3 møter i løpet av året. 24. februar i Stockholm, 24.—25. mai i forbindelse med kulturkommissjonens plenarmøte i Bergen, og 29. oktober i Oslo.

2. *Harmonisering av skoleordningene i de nordiske land*

På møtet 29. oktober kunne seksjonen konstatere at læreplanarbeidet innenfor fagene matematikk og engelsk har gått etter planen, og at styringsgruppen for dette arbeidet i januar 1972 vil legge fram rap-

port med bl. a. de sakkyndiges forslag når det gjelder fellesnordiske læreplaner for disse fagene i grunnskolen. I tråd med tilrådingen i kommisjonens sluttrapport har seksjonen i en henvendelse til Organisasjonskomitéen for nordisk kulturelt samarbeid pekt på at det er viktig at læreplanarbeidet følges opp umiddelbart i begynnelsen av 1972 i de nye samarbeidsorganenes regi, og seksjonen har derfor anmodet om at mandatet for både styringsgruppen, de sakkyndige og referansegruppene blir forlenget, i første omgang til 1. april 1972.

3. Modernisering av matematikkundervisningen

Det henvises til kommisjonens sluttrapport, samt til punkt 2 ovenfor.

4. Samarbeid om audiovisuelle læremidler

Den endelige innstilling fra seksjonens ekspertutvalg for samarbeid om audiovisuelle læremidler ble forelagt seksjonen på møtet 29. oktober. I betraktning av at kommisjonen sto umiddelbart foran sin avvikling, fant seksjonen ikke å ville gå inn på realitetene i innstillingen. Materialet er imidlertid overlatt til såvel de respektive nasjonale myndigheter som til Organisasjonskomitéen for nordisk kulturelt samarbeid med tanke på det videre samarbeid på læremiddelområdet.

5. Samvirke i skolen

Det planlagte nordiske seminar om samvirke spørsmålene ble arrangert av seksjon II i samarbeid med Skolöverstyrelsen i Sverige i dagene 22.—24. september. På seksjonsmøtet 29. oktober ble det lagt fram rapport fra seminaret. Rapporten er senere oversendt Organisasjonskomitéen for nordisk kulturelt samarbeid under henvisning til seksjonens anbefalinger angående samvirkeproblemerne i kulturkommisjonens sluttrapport.

6. Kjønnssrollene i undervisningen

Arbeidsgruppen som utreder dette spørsmålet fortsetter sin virksomhet etter planen. Bl. a. har det i slutten av oktober vært holdt et nordisk symposium i gruppens regi. Ettersom arbeidsgruppen forutsettes å levere sin innstilling først i løpet av første kvartal 1972, har seksjonen anmodet om at den blir tilknyttet de nye samarbeidsorganer fra 1. januar inntil arbeidet er utført.

7. Nordisk komité for pedagogisk forskning

I tråd med det som er fremholdt i kommisjonens sluttrapport har seksjonen på møtet i oktober vedtatt å avvikle komitéen pr. 31.12.1971. Komitéen arrangerte sitt årlige nordiske symposium i dagene 4.—6. oktober, denne gang i Norge over temaet "Förskolebarnets situasjon i dagens samfunn". Rapporten fra dette symposiet aktes utgitt på Universi-

tetsforlaget i Norge, mens rapporten fra symposiet som ble holdt høsten 1970 om "Forskning med relasjon til utdanning for aldersklassen 16—19 år" er publisert i Nordisk udredningsserie (1/71).

8. Nordisk kulturfond

Seksjon II har også i 1971 fungert som remissorgan for Nordisk kulturfond. Antall søknader har som vanlig vært beskjedent i forhold til det antall som er gått til de øvrige seksjoner.

IV. Ärenden från sektion III

1. Inledning

Nordiska kulturkommissionens sektion III har såsom kommissionens övriga sektioner redogjort för sin verksamhet i kulturkommissionens slutrapport (*NU 1971: 10*). Av ifrågavarande rapport framgår utvecklingen av enskilda projekt under sektionen samt sektionens rekommendationer beträffande det fortsatta samarbetet inom sektionens arbetsområde på basen av dess erfarenheter av sin verksamhet inom området folkbildning och konst.

På grund av ovanstående följer nedan endast ett kort sammandrag av vidarebehandlingen av sektionens projekt efter Nordiska kulturkommissionens sista plenarmöte i Bergen 23.—26.5.1971.

Sektionen har hållit tre möten under år 1971, varav ett i Oslo 9.—10.2., ett i anslutning till Nordiska kulturkommissionens plenarmöte och det sista mötet 31.10—3.11 i Tønder.

2. Det nordiska samarbetet på folkbildningsområdet

Sektionen har 29.9.1971 översänt den rapport, som uppgjorts av sektionens utskott för forskning på vuxenutbildningens område, till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete för vidare överväganden. Samtidigt underströk sektionen de viktiga arbetsuppgifter, som framgår av expertutskottets rapport och fäste uppmärksamhet vid dessa uppgifters anslutning till det nordiska utbildningssamarbetet i allmänhet.

3. Grannlandslitteratur, internordisk kulturdebatt

3.1. Nordiskt bibliotek av pocketböcker

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

3.2. Internordisk kulturtidskrift

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

3.3. Nordisk debattskriftserie

Sektionen har meddelat organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete att arbetet med serien fortsätter efter utgången av år

1971 samt rekommenderat att det övervakande ansvaret för serien samt för dess redaktionsutskott skulle övertas av kultursamarbetets nya organ efter år 1971.

4. *Nordiskt samarbete mellan visarkiven*

Sektionen har rekommenderat att det expertutskott för kartläggning av existerande visregister i Norden, vilket fungerat under Sektion III, skulle få slutföra sitt arbete under loppet av år 1972 under de nya samarbetsorganen.

5. *Samarbetet på scenkonstens område*

5.1. Utväxling av teatergästspel

Det av sektion III tillsatta expertutskottet för gästspelsutbyte inlämnade 14.6.1971 sitt betänkande till sektionen beträffande gästspelsutbytet utformning i framtiden.

Sektionen behandlade utskottets betänkande vid sitt möte 31.10—3.11.1971 och har därefter överlämnat betänkandet med kommentarer till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete.

Samtidigt konstaterade sektionen att utskottet fortfarande under år 1972 skulle fungera som remissinstans för gästspelsutbyte till den av Nordiska kulturfonden bekostade försöksperiodens slut. Sektionen rekommenderade att utskottets verksamhet skulle övervakas av organen för det nya nordiska kultursamarbetet efter utgången av år 1971.

6. *Musiksamarbete*

6.1. Nordiska musiktävlingar

Sektionen har hemställt till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete att kultursamarbetets nya organ skulle överta sektionens uppgifter i anslutning till de nordiska musiktävlingarna fr. o. m. år 1972.

Sektionen har även fäst uppmärksamhet vid att, ehuru den femåriga försöksperioden för tävlingarna med stöd av medel från Nordiska kulturfonden sträcker sig ända till år 1973, frågan om en lösning av finansieringen av tävlingarna som en eventuell permanent institution efter försöksperiodens slut bör tas upp om möjligt redan 1972.

6.2. Beställningar av musikverk på nordisk bas

Sektionen har fäst organisationskommitténs för nordiskt kulturellt samarbete uppmärksamhet vid att försöksperioden för ovan nämnda projekt med stöd av medel från Nordiska kulturfonden utgår år 1972 och har anbefallt att projektet skulle upptagas i den nordiska kulturbudgeten fr. o. m. år 1973 såsom fyllande en viktig funktion för växelverkan mellan de nordiska länderna på den skapande tonkonstens område.

Sektionen har uppmanat nämnderna för nordiskt musiksamarbete vilka genomför projektet, att rapportera till det nya nordiska kultursekretariatet om erfarenheterna av projektet under försöksperioden.

7. *TV-, radio- och filmsamarbete*

Se punkt 9.

8. *Bildkonst*

8.1. Nordiska ungdomsbiennaler

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

8.2. Vandringsutställningar på arbetsplatsen

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

8.3. Nordisk inköpsordning för samtidskonst

Enligt sektionens beslut vid dess möte i Bergen 23.—26.5 1971 hölls 21.9.1971 ett möte i Oslo mellan representanter för de statliga inköpsorganen för bildkonst i de nordiska länderna samt för sektion III, vid vilket man diskuterade sektionens förslag till en nordisk inköpsordning för bildkonst. Vid sektionens möte i Tønder 31.10—3.11.1971 förelåg en promemoria från mötet i Oslo, enligt vilken samtliga nämnda statliga organ var eniga om den av sektionen föreslagna uppläggnings av inköpsordningen. I promemorian ingick även ett detaljerat förslag till inköpsordning.

Sektionen har överlämnat ovannämnda promemoria till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete och har rekommenderat att ordningen skulle genomföras av kultursamarbetets nya organ med de medel, som kommer att stå till dessa organs förfogande.

8.4. Diapositivserier om nordisk bildkonst

Sektionen har meddelat organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete att det redaktionsutskott för produktion av diapositivserier om nordisk bildkonst, som tillsatts av sektionen, kommer att slutföra sitt arbete år 1972. Sektionen har rekommenderat att de nya organen för kultursamarbetet skulle överta sektionens uppgifter i anslutning till projektet tills utskottets arbetsresultat föreligger. De nya organen torde även taga ställning till distributionen av försöksserierna om nordisk bildkonst samt överväga huruvida initiativ bör tas till en fortsättning av serierna.

9. *Nordiskt utbildningssamarbete på kulturområdet*

9.1. De nordiska teaterseminarierna

Sektionen har rekommenderat för organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete att det övervakande ansvaret för kommittén för de nordiska teaterseminarierna fr. o. m. år 1972 skulle övergå till

kultursamarbetets nya organ. Samtidigt har sektionen understrukit vikten av att seminarieverksamheten kan fortsätta och utvecklas.

9.2. Experimentseminarium för TV

På initiativ av sektion III hölls ett nordiskt seminarium om musik i TV i Lysebu 29.9.—1.10.1971 i regi av Norsk rikskringkasting. Seminariet bekostnades med stöd av medel, som beviljats av Nordiska kulturfonden.

9.3. Seminarieverksamhet på filmens område

Sektionens expertutskott för utredning av möjligheterna till efterutbildningsseminarier på filmens område inlämnade sitt betänkande till sektionen 31.3.1971. Efter att ha inhämtat yttranden om betänkandet av berörda institutioner på området har sektionen överlämnat betänkandet jämte kommentarer till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete för vidare åtgärder.

Betänkandet har även behandlats vid ett möte mellan de nordiska filminstituterna och filmfonderna i Helsingfors 12.11.1971.

9.4. Nordiskt designinstitut

Det av sektionen tillsatta expertutskottet för beredning av frågan om inrättandet av ett nordiskt designinstitut inlämnade sitt betänkande till sektion III 10.10.1971.

Då betänkandet inlämnades kort före sektionens sista möte har sektionen inte haft tillfälle att taga ställning till de i betänkandet ingående enskilda förslagen. Sektionen har emellertid överfört betänkandet för vidare överväganden och åtgärder till organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete och i princip förordat inledandet av ett intensifierat nordiskt samarbete på ifrågavarande område.

Betänkandet har även behandlats vid ett möte i Helsingfors 20.12.1971 mellan expertutskottet samt de nordiska konstindustriskolornas rektorer.

10. Barnkultur

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

Sektionen har för organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete betonat vikten av att frågan om barn och kultur ägnas fortlöpande uppmärksamhet inom ramen för det nordiska kultursamarbetet i fortsättningen och att detta område blir föremål för särskild behandling av kultursamarbetets nya organ.

Sektionen har även rekommenderat Nordiska kulturfonden beviljandet av stöd för ett av sektionens expertutskott föreslaget symposium om barnkultur i massmedia. Sektionen har föreslagit att expertutskottet för

barn och kultur skulle etablera sig som en fristående, temporär arbetsgrupp för genomförandet av projektet, då dess verksamhet som expertutskott under Sektion III upphör vid utgången av år 1971.

11. Vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär

Sektionen har hösten 1971 riktat en förnyad rekommendation till Nordiska kulturfonden om stöd för genomförandet av ovannämnda projekt.

Sektionen har även rekommenderat för organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete att expertutskottet för vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär skulle få kvarstå under kultursamarbetets nya organ och att utställningsverksamheten inleds antingen med stöd av medel, som beviljas av Nordiska kulturfonden, eller de medel som kommer att stå till disposition inom ramen för det nordiska kulturavtalet.

12. Nordiskt kultursamarbete i internationella sammanhang

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

13. Samarbetet mellan de nordiska konstnårsorganisationerna

Här hänvisas till sektionens slutrapport.

14. Nordiska kulturfonden

Sektion III har även år 1971 fungerat som remissinstans för ansökningar till Nordiska kulturfonden. Under ifrågavarande år har sektionen avgivit sitt yttrande om nära 150 ansökningar till fonden.

*BILAGA 1***Översikt över medel till vissa nordiska kulturändamål budgetåret 1971 resp. 1971/72**

Syftet med föreliggande översikt är att ge en överblick över mer väsentliga nordiska samarbetsprojekt inom kulturområdet.

I översikten tas upp anslag till nordiska projekt inom de nordiska undervisnings- och kulturministeriernas/departementens verksamhetsområde. Huvudprincip för att ett projekt skall tas med är att beslutanderätten om medlen ligger inom vederbörande ministerium. I vissa fall har dock anslag även inom andra ministeriers eller myndigheters områden medtagits, nämligen om samma ändamål i ett eller flera av de övriga länderna ligger inom undervisnings/kulturministeriets område. Därigenom har endast i undantagsfall medtagits anslag som beviljas av myndigheter och andra institutioner; inte heller har medtagits olika nordiska forskningsprojekt i forskningsrådets regi. Det bör alltså betonas att *översikten inte omfattar det totala statliga stödet* till nordiska samarbetsprojekt inom ministeriernas verksamhetsområden. Inte heller har det ens med denna begränsning varit möjligt att ta upp samtliga ändamål då den nordiska aspekten kommer in i många olika sammanhang där någon kostnadsuppdelning inte kan göras, och då dessutom en rad bidrag beviljas under löpande budgetår (såvitt möjligt har sådant beaktats i uppgifterna för det föregående budgetåret vilka anförs som jämförelse). Slutligen bör också påpekas att jämförelser mellan de olika ländernas bidrag till vissa ändamål inte alltid är möjliga eftersom bidragen inte alltid avser samma tidsperiod (budgetåren löper olika: Danmark 1.4—31.3, Finland, Island och Norge = kalenderår, Sverige 1.7—30.6).

För varje land anges de belopp som utgår under budgetåret 1971—1971/72 samt som jämförelse siffrorna för föregående budgetår (1970—1970/71). För att underlätta jämförelser anges beloppen dels i danska kronor, dels (kursiverat) i den egna valutan; smärre skillnader mellan åren kan ha uppstått på grund av ändringar i växelkurserna. Då så varit möjligt anges fastställd procentuell fördelning mellan länderna av kostnaderna för projekten. Som bilaga till översikten har anslagen för de senaste fem åren ställts samman.

Beloppen är ibland ungefärliga. Det kan också påpekas att det i vissa fall är fråga om bidrag och att en sammanräkning av samtliga länders bidrag inte alltid är lika med de sammanlagda kostnaderna för det aktuella ändamålet.

Översikten har sammanställts i utbildningsdepartementet i Sverige. Som kontaktmän i frågor rörande anslag till nordiska ändamål fungerar följande, vilka också lämnat uppgifter för översikten:

Danmark:

ekspeditionssekretær J. P. Ipsen, undervisningsministeriet, ekspeditionssekretær J. Harder Rasmussen, ministeriet for kulturelle anliggender,

Finland:

kultursekreteraren M. Gustafson, undervisningsministeriet,

Island:

avdelningschef A. Gunnarsson, undervisningsministeriet,

Norge:

byråsjef T. Mauritzen, Kirke- og undervisningsdepartementet,

Sverige:

departementssekreteraren G.-A. Björkman och departementssekreteraren B. Thomasson, utbildningsdepartementet.

Ändamål	Kostnadsfördelning	Danmark d. kr.	
		1970/71	1971/72
<i>A. Ändamål inom högre utbildning och forskning</i>			
1. Nordiska institutet för teoretisk atomfysik (NORDITA) (Köpenhamn)	D: 22,61 %; F: 21,80 %; I: 0,94 %; N: 17,80 %; S: 36,85 %	811 000	873 000
2. Nordiska institutet för sjö rätt (Oslo)	D: 20 %, F: 10 % N, S: 35 %	77 000	89 300
3. Nordiska institutet för folkdiktning (Köpenhamn)	D, F, N: 5/24; S: 8/24 1/4 delas i samma proportioner	35 000	39 200
4. Nordiska hushållshögskolan			
a) styrelsekostnader	a) D, F, N, S: 25 %	43 500	43 500
b) utbildningskostnader	b) domicillandet 100 %	—	—
5. Nordiska afrikainstitutet (Uppsala)	S: 100 % av driftskostn.	60 000	66 000
6. Centralinstitutet för nordisk asienforskning (CINA) (Köpenhamn)	D: 23 %, F: 22 %, N: 17,8 %, S: 37,2 %	168 000	207 500
7. Nordiska institutet för samhällsplanering (Stockholm)	D, N: 25 %, F: 12,5 %, S: 37,5 %	400 000	580 000
8. Nordisk journalistkursus (Århus)			
a) driftskostnader	a) D, N, S: 30 %, F: 7 %	66 000	66 000
b) stipendier	I: 3 %	12 000	12 000
9. Nordiska sommaruniversitetet ¹		200 000	200 000
10. Nordiska samarbetsrådet för kriminologi	D, F, N, S: 25 %	57 500	57 500
11. Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning	D, F, N: 20 %, S: 40 %	36 000	41 500
12. Nordiska samarbetskommittén för internationell politik	D: 21,2 %, F: 13,5 % I: 1,5 %, N: 16,4 % S: 47,4 %	98 000	104 400
13. Nordiska samrådet		—	—
14. Nordisk federation för medicinsk undervisning		21 000	24 000
15. Kommittén för nordiskt akademiskt samarbete		14 700	14 700
16. Forskningsstipendiatprogram för specialpedagogik		—	—
17. Nordisk sommarskola för forskarutbildning		100 000	150 000
18. Nordiskt kollegium för marinbiologi	D, F, N: 20 %, S: 40 % D, F, N, S: 25 %	68 400	68 400
19. Nordiskt kollegium för terrester ekologi		61 900	61 900
20. Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi	D, F, N: 20 % S: 40 %	68 600	60 400
21. Nordiska exkursioner i geologi och geografi		22 000	22 000
22. Nordiska kurser i språk och litteratur		113 500	113 500
23. Nordiska kurser i historia		11 000	35 000

¹ Inkl. en planerad ny linje i Helsingfors.

² Näringslinjen (Oslo universitet).

³ Textillinjen (Chalmers tekniska högskola, Göteborg).

⁴ Varav ca 136 000 (94 000) för personal knuten till Uppsala universitetsbibliotek.

⁵ 6 100 (3 400) ur disp.anslag.

⁶ Ingår i disp.anslag.

⁷ Inkl. bidrag till tidskriften Nordisk Forum.

Finland d. kr. (fmk)		Island d. kr. (isl. kr.)		Norge d. kr. (n. kr.)		Sverige d. kr. (sv. kr.)	
1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970/71	1971/72
728 000	804 000	33 000	36 000	617 700	651 000	1 332 300	1 415 400
406 400	450 200	386 000	423 000	500 000	620 000	924 000	978 000
37 500	44 800	—	—	131 900	142 300	157 100	172 200
21 000	25 100	—	—	126 000	135 500	109 000	119 000
32 300	44 100	—	—	52 500	39 000	57 500	57 700
18 100	24 700	—	—	50 000	37 200	39 900	39 900
34 600	113 600	—	—	39 800	44 100	34 900	34 700
19 400	163 600	—	—	38 000	42 000	24 000	24 000
—	(se a)	—	—	1 284 600	1 431 900	343 000	343 000
33 000	50 400	—	—	² 1 227 000	² 1 363 700	² 237 000	² 237 000
18 500	28 200	—	—	39 200	52 500	1 135 900	1 169 200
176 000	210 000	—	—	37 500	50 000	⁴ 785 000	⁴ 808 000
98 300	117 600	—	—	135 000	175 000	295 600	350 200
215 000	175 000	—	—	129 000	167 000	205 000	242 000
120 400	98 000	—	—	340 200	370 000	522 000	580 300
30 100	39 600	—	—	325 000	353 000	362 000	401 000
16 900	22 200	—	—	62 200	65 800	66 000	75 000
—	—	—	—	59 400	62 700	45 800	51 800
—	—	—	—	11 800	11 800	11 800	11 900
—	—	—	—	11 300	11 300	8 200	8 200
203 600	262 900	—	—	151 800	183 700	235 000	250 400
114 000	147 200	—	—	145 000	175 000	163 000	173 000
57 000	57 500	—	—	57 800	57 700	57 500	⁵ 57 500
31 900	32 200	—	—	54 800	55 000	40 250	40 250
49 300	49 300	—	—	30 400	52 500	77 800	97 000
27 600	27 600	—	—	29 100	50 000	54 000	67 000
68 600	68 600	—	—	76 200	81 400	218 600	219 400
38 400	38 400	—	—	72 800	77 600	151 600	151 600
10 700	22 000	—	—	¹⁰ —	¹⁰ —	¹¹ 2 900	¹¹ 2 900
6 000	12 300	—	—	—	—	2 000	2 000
40 000	41 100	4 400	5 000	20 900	21 000	¹² —	¹² —
22 400	23 000	52 000	60 000	20 000	20 000	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
17 900	41 100	—	—	—	—	—	—
10 000	23 000	—	—	—	—	—	—
99 500	152 700	—	—	104 700	157 000	201 800	303 900
55 700	85 500	—	—	100 000	150 000	140 000	210 000
56 100	56 100	—	—	76 900	82 900	84 300	84 700
31 400	31 400	—	—	73 500	79 000	58 500	58 500
48 200	59 100	—	—	43 100	51 400	89 200	89 500
27 000	33 100	—	—	41 200	49 000	61 850	61 850
68 400	68 400	—	—	71 400	63 000	126 900	127 300
38 300	38 300	—	—	68 000	60 000	88 000	88 000
28 200	29 600	—	—	26 100	26 100	43 200	43 400
15 800	16 600	—	—	25 000	25 000	30 000	30 000
119 600	125 000	—	50 000	115 100	115 500	181 700	180 900
67 000	70 000	—	600 000	110 000	110 000	125 000	125 000
26 800	26 800	—	—	—	9 400	¹³ —	—
15 000	15 000	—	—	—	9 000	—	¹³ —

⁸ Ingår i disp.anslag.

⁹ Prel.belopp.

¹⁰ Täcks av disp.medel.

¹¹ Från jordbruksdepartementets anslag.

¹² Ur disp.medel 43 200 (30 000).

¹³ Ur disp.medel.

Ändamål	Kostnadsfördelning	Danmark d. kr.	
		1970/71	1971/72
24. Skandiaplanen	—	3 700	3 650
25. Bidrag till S:te Geneviéebiblioteket i Paris	—	14 400	16 350
26. Nordiska institutet vid universitetet i Paris	—	1 000	1 000
27. Bokinköp till nordiska avdelningarna University College, London, och universi- tetet i München	—	4 400	4 400
28. Bokinköp till isländska riksbiblioteket	—	—	—
29. Resestipendier till bibliotekstjänstemän	—	—	—
30. Nordiska docentstipendier och övrigt akademiskt lärarutbyte	—	8 000	8 000
31. Stipendium till en färöisk forskare att på Island hålla föredrag om Färöarna	—	—	—
32. Nordiska rektorskonvent	—	8 000	8 000
Summa A		2 584 600	2 954 800

B. Ändamål inom skolväsendet och lärarutbildningen

33. Nordens folkliga akademi (Kungälv)	D, N: 25 %, F: 10 % S: 40 %	256 000	280 000
34. Samnordiska folkhögskolor ²²	—	75 000	78 000
35. Harmonisering av skolordningarna	D, F, N: 20 % S: 40 %	²⁴	²⁵ 60 000
36. Nordiska folkhögskolan i Genève	—	24 000	35 000
37. Nordisk folkhögskolekurs vid Holly Royde College, Manchester	—	52 000	52 000
38. Finsk-svenska utbildningsrådet	—	—	—
39. Lektoratverksamhet (Fören. Norden)	—	²⁹ 10 000	³⁰
40. Nordiska kurser för lärare	—	³¹ 66 000	76 000
41. Lärarutbyte	—	22 500	³²
42. Resestipendier	—	—	—
43. Resebidrag m. m. för studerande (inkl. Nordens skolresetjänst)	—	156 000	³³
44. Kurser i svenska för finska medborgare	—	—	—
45. Stipendier till islänningar för studier vid folkhögskolor	—	25 000	36 000

¹⁴ Ur disp.medel.

¹⁵ Täcket ur disp.medel.

¹⁶ Bidrag utgår från utrikesdepartementet.

¹⁷ Ingår i disp.medel.

¹⁸ Uppskattat belopp.

¹⁹ Utgår ur anslaget till statens vetenskapliga kommissioner.

²⁰ Täcks ur anslagen till resp. fakultet (eller motsvarande).

²¹ Utgår ur resp. högskolas anslag.

²² Främst Nordiska folkhögskolan i Kungälv.

²³ Nordiska folkhögskolan i Kungälv (inte slutreglerat belopp).

Bidrag utgår även till Nordens folkhögskola Biskops-Arnö.

²⁴ Täcks ur dispositionsmedel.

Finland d. kr. (fmk)		Island d. kr. (isl. kr.)		Norge d. kr. (n. kr.)		Sverige d. kr. (sv. kr.)	
1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970/71	1971/72
				15	15	11 600	14 200
						8 000	9 800
61 000	53 400	—	—	16	168 800	20 600	20 500
34 200	30 000	—	—		8 500	14 200	14 200
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	5 800	5 800
4 300	4 300	17	17	—	—	4 000	4 000
2 400	2 400	—	—	—	—	—	—
5 300	5 300	—	—	—	—	181 700	181 700
3 000	3 000	—	—	—	—	125 000	125 000
—	—	2 600	2 600	—	—	—	—
—	—	30 000	30 000	—	—	—	—
19	19	—	—	20	20	21	21
2 251 100	2 604 700	40 000	93 600	3 489 300	3 893 800	5 494 700	5 888 700
1 259 100	1 458 660	468 000	1 113 000	3 332 600	3 710 500	3 805 300	4 069 100
174 500	128 000			252 800	276 000	411 400	457 700
97 700	71 700	—	—	241 500	263 000	285 300	316 300
66 400	66 400	—	—	67 500	69 300	231 234 700	231 234 700
37 200	37 200	—	—	64 500	66 000	855 000	855 000
26 87 900	26 82 100	—	—	—	—	108 100	137 500
49 200	46 000	—	—	27	27	75 000	95 000
23 200	27 700	10 300	—	36 600	36 700	50 900	65 100
13 000	15 500	120 000	—	35 000	35 000	35 000	45 000
20 400	26 800	—	—	41 800	41 800	33 400	43 400
11 400	15 000	—	—	40 000	40 000	23 000	30 000
149 500	164 300	—	—	—	—	—	—
83 700	92 000	—	—	—	—	28	28
8 900	8 900	—	—	—	—	151 400	195 400
5 000	5 000	—	—	—	—	105 000	135 000
105 200	107 100	—	—	25 100	25 100	122 700	43 400
58 900	60 000	—	—	24 000	24 000	85 000	30 000
33 900	35 700	—	—	31 400	31 400	65 400	65 100
19 000	20 000	—	—	30 000	30 000	45 000	45 000
24 300	26 400	—	—	—	—	—	—
13 600	15 000	—	—	—	—	—	—
200 000	200 000	—	—	167 600	199 300	119 900	108 500
112 000	112 000	—	—	160 000	190 000	82 500	75 000
—	—	—	—	—	—	130 000	144 700
—	—	—	—	—	—	90 000	100 000
—	—	—	—	33 500	33 600	—	—
34	34	—	—	32 000	32 000	35	35

²⁵ + 15 000 ur disp.medel.

²⁶ Modernisering av matematikundervisningen; i övrigt inom ramen för anslaget till Nordiska kulturkommissionen.

²⁷ Täcks ur disp.medel.

²⁸ Utgår ur anslag till kommittéverksamhet.

²⁹ + tilläggsanslag ur disp.medel 15 000.

³⁰ Ingår i p. 64. Bidrag till föreningen Nordens verksamhet.

³¹ + 15 000 ur disp.medel.

³² Ingår i p. 64. Bidrag till föreningen Nordens verksamhet.

³³ Ingår i p. 64. Bidrag till föreningen Nordens verksamhet.

³⁴ Ingår i p. 43. Resebidrag för studerande.

³⁵ Ur disp.medel.

Ändamål	Kostnadsfördelning	Danmark d. kr.	
		1970/71	1971/72
46. Stipendier till islänningar för yrkesutbildning i de nordiska länderna	—	28 000	28 000
47. Naturvetenskaplig samt pedagogisk forsknings- och försöksverksamhet	—	—	—
48. Stipendier för studieutbyte mellan Island och Grönland	—	—	—
Summa B		714 500	645 000
<i>C. Ändamål inom folkbildning, konst, litteratur</i>			
49. Nordens hus	—	³⁶ 221 000	155 200
50. Finskt-svenskt kulturcentrum	—	—	—
51. Nordiska rådets litteraturpris	} I förhållande till antalet valda ledamöter i Nordiska rådet	25 000	25 000
52. Nordiska rådets musikpris		—	20 000
53. Samarbete mellan de nordiska författarföreningarna	—	—	—
54. Nordiskt teaterutbyte	—	80 000	80 000
55. Nordiskt musiksamarbete	—	25 000	25 000
56. Nordiska kyrkomusikdagar i Reykjavík	—	—	—
57. Nordiska teaterseminarier	—	35 000	56 500
58. Nordiska konstförbundet	—	30 000	32 000
59. Stipendier till kulturkritiker	—	15 000	15 000
60. Stipendier till författare	—	29 000	29 000
61. Nordisk restaureringsaktion i Florens	D, S: 1/3; F, N:1/6	63 800	—
Summa C		523 800	437 700
<i>D. Övriga ändamål</i>			
62. Nordiska kulturfonden	D: 23 %, F: 22 %, I: 1 %, N: 17 %, S: 37 %	920 000	1 150 000
63. Nordiska kulturkommissionen (NKK)	—	120 000	110 000
64. Föreningarna Norden	—	275 000	279 500
65. Skandinavisk förening för vetenskapsmän och konstnärer i Rom	—	15 000	21 000
66. Samarbete mellan de nordiska språknämnderna	—	⁴¹	⁴²
67. Stipendieverksamhet vid Voksenåsen	—	—	—

³⁶ Ingår i p. 64. Bidrag till föreningen Nordens verksamhet.

³⁷ Ur disp.medel 35 000 (24 500).

³⁸ Varav 85 00 byggnadsbidrag.

³⁹ Varav byggnadsbidrag 32 500 (18 200).

⁴⁰ Varav byggnadsbidrag 128 200 (1 500 000).

⁴¹ Ingår i disp.anslag.

⁴² 1970: Samnordiskt arbete inom konsten.
1971: Internationellt samarbete inom konsten.

Finland d. kr. (fmk)		Island d. kr. (isl. kr.)		Norge d. kr. (n. kr.)		Sverige d. kr. (sv. kr.)	
1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970/71	1971/72
—	28 600	—	—	35 000	35 000	—	—
—	16 000	—	—	33 400	33 400	37	37
11 400	11 600	—	—	—	—	—	—
6 400	6 500	—	—	—	—	—	—
—	—	10 300	10 300	—	—	—	—
—	—	120 000	120 000	—	—	—	—
905 600	913 600	20 600	10 300	691 300	713 200	2 427 900	2 495 500
507 100	511 900	240 000	120 000	660 400	680 000	1 680 800	1 726 300
129 500	³⁹ 186 600	⁴⁰ 134 200	132 000	99 300	196 600	210 200	264 800
72 500	104 500	1 570 000	1 580 000	95 000	189 000	158 000	183 000
178 600	535 700	—	—	—	—	—	—
100 000	300 000	—	—	—	—	—	—
37 900	39 300	—	—	21 500	21 000	23 200	23 900
21 200	22 000	41	41	20 500	20 000	16 000	16 500
—	—	—	—	19 600	—	—	20 500
—	—	—	—	18 700	—	—	14 200
—	—	—	—	—	—	14 500	14 500
—	—	—	—	—	—	10 000	10 000
—	—	—	—	43 700	44 000	101 800	101 800
⁴² 116 100	178 600	—	—	42 000	42 000	70 000	70 000
65 000	⁴² 100 000	—	—	31 200	31 200	65 200	65 100
—	—	—	—	30 000	30 000	45 000	45 000
—	—	10 700	—	—	—	—	—
—	—	125 000	—	—	—	—	—
—	—	—	—	⁴⁵ 14 600	44 000	43 400	57 900
—	—	—	—	14 000	42 000	30 000	40 000
⁴³	⁴³	⁴¹	⁴⁴	—	—	43 300	65 100
41 800	17 900	—	—	—	—	30 000	45 000
23 400	10 000	—	—	⁴⁴	⁴⁴	32 000	31 800
16 100	17 900	—	—	18 700	18 900	22 000	22 000
9 000	10 000	—	—	18 000	18 000	32 000	31 800
—	—	—	—	31 200	29 400	32 000	31 800
—	—	—	7 100	30 000	28 000	22 000	22 000
31 300	—	—	(85 000)	29 400	—	—	—
17 500	—	—	—	30 000	—	—	—
551 300	976 000	144 900	139 100	309 200	385 100	565 500	677 200
308 000	546 500	1 695 000	1 665 000	296 200	369 000	403 000	467 700
880 000	1 100 000	40 000	50 000	677 400	850 000	1 790 700	1 858 200
491 200	614 000	468 000	587 000	642 000	811 400	1 240 000	1 284 000
165 400	165 500	—	—	68 000	68 200	398 700	398 700
92 600	92 700	⁴⁷	⁴⁷	65 000	65 000	275 000	275 000
196 400	321 400	17 100	17 100	183 200	189 000	722 000	723 600
110 000	180 000	200 000	200 000	175 000	180 000	500 000	500 000
—	—	—	—	20 900	10 400	36 250	10 500
—	—	—	—	20 000	10 000	25 000	7 250
—	—	1 300	1 300	—	—	—	—
⁴⁹	⁴⁹	15 000	15 000	⁴⁹	⁴⁹	⁵⁰	⁵⁰
—	—	—	—	—	—	80 000	86 800
—	—	—	—	—	—	55 000	60 000

⁴³ Ingår i p. 54—55.⁴⁴ Ingår i disp.anslag.⁴⁵ — lika mycket ur disp.medel.⁴⁶ Ingår i p. 54—55.⁴⁷ Ingår i disp.anslag.⁴⁸ Inom ramen för anslaget till Dansk sprogævn.⁴⁹ Täcks ur disp.medel.⁵⁰ Inom ramen för bidrag till Nämnden för svensk språkvård.

Ändamål	Kostnadsfördelning	Danmark d. kr.	
		1970/71	1971/72
68. Översättning av finsk facklitteratur till svenska	—	—	—
69. Bidrag till nordiska kongresser	—	100 000	100 000
Summa D.		1 430 000	1 660 500
<i>E. Medel till disposition för nordiskt-kulturellt samarbete som ej nämnts ovan</i>			
70. Till ministeriets/departementets disposition	—	180 000	192 000
71. Uppskattad nyttjad andel av till ministeriets/departementets disposition stående övriga medel	—	—	—
Summa E		180 000	192 000
Summa totalt A—E		5 432 900	5 890 000

⁵¹ Täcks ur disp.medel.

Finland d. kr. (fmk)		Island d. kr. (isl. kr.)		Norge d. kr. (n. kr.)		Sverige d. kr. (sv. kr.)	
1970	1971	1970	1971	1970	1971	1970/71	1971/72
32 100	32 100		—			29 000	31 800
18 000	18 000	—		—	—	20 000	22 000
316 100	125 000						
177 000	70 000	—		51	51	51	51
1 590 000	1 744 000	58 400	68 400	949 500	1 117 600	3 056 600	3 109 600
888 800	974 700	683 000	802 000	902 000	1 066 400	2 115 000	2 148 250
88 400	107 100	81 200	81 200	260 400	262 000	355 400	404 000
49 500	60 000	950 000	950 000	248 700	250 000	245 150	279 150
357 100	439 100	94 000	94 000	209 400	210 000	72 200	101 800
200 000	250 000	1 100 000	1 100 000	200 000	200 000	50 000	70 000
445 500	546 200	175 200	175 200	469 800	472 000	427 600	505 800
249 500	310 000	2 050 000	2 050 000	448 700	450 000	295 100	349 150
5 743 500	6 784 500	439 100	486 600	5 909 100	6 581 700	11 882 700	12 676 800
3 213 100	3 801 700	4 920 000	5 750 000	5 639 900	6 275 900	8 238 200	8 760 500

Översikt över medel till vissa nordiska kulturändamål budgetåren 1971 resp. 1971/72

För att åskådliggöra utvecklingen har nedanstående *sammanställning för åren 1967 resp. 1967/68—1971 resp. 1971/72* av summorna för de olika avsnitten i översikten gjorts upp. Avsnitten är följande:

A ändamål inom högre utbildning och forskning
 B " " skolväsendet och lärarutbildning
 C " " folkbildning, konst, litteratur
 D övriga ändamål
 E medel till disposition

Beloppen upptas här enbart i *danska kronor*

	A	B	C	D	E	Totalt
1967—1967/68 ¹						
D	1 379 000	495 000	509 900	827 300	165 000	3 376 200
F	1 415 000	601 800	401 500	1 022 200	573 700	4 014 200
I	60 600	8 000	321 000	45 800	170 000	605 400
N	1 763 800	383 900	136 000	672 500	144 000	3 100 200
S	3 061 300	931 800	909 000	1 683 800	133 500	6 719 400
1968—1968/69 ²						
D	1 813 900	446 000	758 400	889 800	378 000	4 286 100
F	1 468 600	602 500	553 600	1 062 100	262 500	3 949 300
I	44 100	—	172 500	74 100	164 500	455 200
N	2 235 100	498 200	557 000	724 200	167 400	4 181 900
S	4 132 450	1 962 300	985 000	1 881 700	203 100	9 164 550
1969—1969/70 ²						
D	2 426 300	578 000	605 100	1 100 900	180 000	4 890 300
F	2 067 300	813 900	1 569 500	1 180 000	357 200	5 987 900
I	64 500	10 300	176 600	68 000	102 500	421 900
N	3 086 000	580 500	305 900	803 400	219 600	4 995 400
S	4 912 600	1 975 000	506 100	2 006 800	272 200	9 672 700
1970—1970/71						
D	2 584 600	714 500	523 800	1 430 000	180 000	5 432 900
F	2 251 100	905 600	551 300	1 590 000	445 500	5 743 500
I	40 000	20 600	144 900	58 400	172 200	439 100
N	3 489 300	691 300	309 200	949 500	469 800	5 909 100
S	5 494 700	2 427 900	565 500	3 056 600	427 600	11 882 700
1971—1971/72						
D	2 954 800	645 000	437 700	1 660 500	192 000	5 890 000
F	2 604 700	913 600	976 000	1 744 000	546 200	6 784 500
I	93 600	10 300	139 300	68 400	175 200	486 600
N	3 893 800	713 200	385 100	1 117 600	472 000	6 581 700
S	5 888 700	2 495 500	677 200	3 109 600	505 800	12 676 800

¹ Jämförelser mellan budgetåren 1967 resp. 1967/68 och 1968 resp. 1968/69 försvaras av devalveringarna i Danmark, Finland och Island hösten 1967.

² Hösten 1968 företogs en ny devalvering i Island.

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen**

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kulturkommissionen, överlämnad av Islands regering. Utskottet har behandlat berättelsen vid sammanträden den 18 januari 1972 samt den 19 och 21 februari 1972.

I sakens behandling i utskottet den 21 februari 1972 har deltagit kulturminister Niels Matthiesen, Danmark, minister Jouko Tyryi, Finland, kulturminister Magnús Torfi Ólafsson, Island, statsråd Bjartmar Gjerde, Norge, samt statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

I berättelsen redogörs för kommissionens verksamhet under år 1971. Kommissionen har därjämte i anledning av att dess uppgifter fr. o. m. den 1 januari 1972 överförts på de nya samarbetsorganen inom kultursektorn sammanställt en redogörelse för sektionernas verksamhet under de senaste åren och för sektionernas förslag rörande den framtida behandlingen av inom kommissionen påbörjade eller planerade samarbetsprojekt (*NU 1971: 10*).

Utskottet har för avsikt att vid ett möte med Nordiska ministerrådet efter 20:e sessionen diskutera generella samarbetsfrågor och planerna rörande det fortsatta kultursamarbetet. Kulturkommissionens berättelse och den därmed sammanhängande slutrapporten från kommissionen kommer att utgöra en väsentlig grundval för dessa överläggningar. Av denna anledning önskar utskottet fortsätta behandlingen av berättelsen efter sessionen.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Helsingfors den 21 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i>
		Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Jørgen Peder Hansen (S)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>
<i>Svend Haugaard (RV)</i>	<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (AS)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Rune Jonsson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Berättelse

från Nordiska socialpolitiska kommittén

(Överlämnad av Finlands regering)

Den nordiska socialpolitiska kommittén har sammanträtt trenne gånger under året 1971, i Helsingfors den 15—16 april, i Kuopio den 5 juli och i Oslo den 25—26 november 1971. De viktigaste samarbetsfrågorna har varit följande:

Nordiska konventionen om social trygghet

Det av kommittén tillsatta socialförsäkringsutskottet har i mars 1971 avgivit en rapport rörande ändringar i konventionen om social trygghet. Behovet av översyn har varit föranlett av den utveckling socialförsäkringarna i de nordiska länderna som ägt rum efter konventionens tillkomst. De föreslagna ändringarna berör bl. a. förkortandet av vissa karenstider samt slopandet av sexmånaders vistelsetiden som förutsättning för erhållande av barnbidrag. Rapporten har behandlats vid sammanträdena i Helsingfors och Oslo och kommer att bli föremål för vidare handläggning under året 1972.

Samnordisk utbildning av personal på det sociala området

Kommittén har tagit del av det delbetänkande som avgivits av nordiska arbetsgruppen för supplerande socialutbildning rörande lärare vid socialhögskolor. (Se närmare under meddelande om rekommendation nr 1/1970). Arbetsgruppen kommer i sitt följande delbetänkande att ta ställning till frågan om fortbildning av tjänstemän inom social administration.

Informationen på det sociala området

Sedan nordiska socialpolitiska ministermötet i juli 1971 hänvisat saken till kommittén, behandlades densamma vid oslomötet. Härvid beslöts att varje land skulle uppgöra en översikt av det informationsmaterial som fanns tillgängligt och samtidigt kartlägga problemen inom informationssystemet. Härefter skall ett kontaktmannamöte hållas.

Alkohol och narkotikaforskning

Kommittén har för att aktivera och koordinera narkotikaforskningen beslutat föreslå för vederbörande ministerier (departement) att under loppet av året 1972 ordna samnordiska symposier. Under våren 1972 kommer symposier att anordnas i Sverige respektive Finland.

Nordiskt samarbete i samband med EEC-förhandlingarna

Kommittén har vid sina sammanträden erhållit information om EEC-förhandlingarna och hur en eventuell anslutning kunde påverka ländernas interna sociallagstiftning ävensom den nordiska konventionen om social trygghet.

Harmonisering av arbetarskyddet

Kommittén har tagit del av underutskottets för arbetarskyddets (rekommendationerna nr 3/1967 och 4/1967) mötesrapporter (se närmare berättelsen rörande samarbete på socialpolitikens område).

Andra utskott

Förutom ovannämnda underutskott och arbetsgrupper har Nordiska socialpolitiska kommittén följande organ i verksamhet för behandlingen av anhängiga saker:

1. Underutskottet för harmonisering av semesterlagstiftningen (rekommendation nr 20/1965).
2. Underutskottet för genomgång av ILO-konventioner och andra aktuella ILO-saker.
3. Redaktionsutskottet för publicering av "Nordiska medborgares sociala rättigheter".
4. Arbetsgruppen för kartläggande av samarbete rörande hjälpmedel för handikappade.
5. Arbetsgruppen för samarbetet på arbetsmedicinens område.

Helsingfors i januari 1972

*TILLÄGG**Danmark:*

Departementschef Finn Nielsen
Ekspeditionssekretær Fanny Hartmann
Kontorchef P. Juhl-Christensen, suppleant
Ekspeditionssekretær J. Ravn, suppleant.

Finland:

Kanslichefen Aarne Tarasti
Överdirektören V. Lappalainen
Försäkringsinspektören R. Rinta-Jouppi, suppleant.

Island:

Departementschef Páll Sigurðsson
Kontorchef Jón S. Olafsson
Aktuar Guðjón Hansen, suppleant.

Norge:

Departementsråd O. Lund
Ekspedisjonssjef K. Øksnes
Byråsjef K. Salvesen, suppleant

Sverige:

Statssekreteraren G. Fridh
Rättschefen G. Danielson
Generaldirektören L.-Å. Åström, suppleant
Kanslirådet S.-E. Heinrici, suppleant.

Berättelse

från det tulladministrativa rådet

(Överlämnad av Norges regering)

Nordisk Tolladministrativt Råd har i løpet av 1971 holdt rådsmøte på Geilo, Norge, i tiden 6.—10. september. Det er dessuten holdt møter i Rådets 2 utvalg — det alminnelige utvalg og tariffutvalget. Samarbeidet mellom de nordiske lands tollvesen om bekjempelse av smugling ble drøftet i møte på Reykjavík 22.—24. juni 1971.

Under Rådets møte på Geilo ble det avgitt rapporter om virksomheten i de 2 utvalg og om arbeidet med smuglingsbekjempelsen. Det ble utvekslet informasjon om viktigere endringer i tollovgivningen og om gjennomførte og planlagte rasjonaliseringstiltak. Som diskusjonstema var ført opp: "Klimaet på arbeidsplassen" og "Samarbeidet med personalorganisasjonene".

På de forannevnte møter mellom representanter for tolladministrasjonene i de nordiske land er drøftet og utvekslet informasjon om en rekke spørsmål, bl. a. vedrørende:

1. "Den nordiske provianteringsoverenskomst for passasjerfartøyer" som trådte i kraft 1. januar 1969 (for Finlands vedkommende fra 1. juli 1969). Det er enighet om nytten av det samarbeid som er etablert om kontrollen med og tildelingen av ubeskattet proviant til passasjerfartøyer.

2. De nordiske vegtollpassregler og kontrollen med vegkjøretøyenes TIR-utstyr hvor ensartede prosedyreregler er innført ved konstatering av mangler ved egne og fremmede kjøretøyer.

3. Utvidelse av den nordiske ordning for trafikkkforsikring av motor- kjøretøyer til også å gjelde andre land. — Saken er ikke ferdig behandlet og vil fortsatt stå oppført på dagsorden i Det alminnelige utvalg.

4. Tollfrihetsregler for reisende. En sammenstilling over gjeldende regler i de nordiske land ble lagt fram på Rådets møte på Geilo. Sammenstillingen viser at det kun på enkelte mindre punkter er avvikelser med hensyn til de lettelsene hvert enkelt lands borgere nyter ved innreise i et annet nordisk land.

5. Fortollingsprosedyren — herunder deklarasjonsplikten ved fortolling av varer. — Det er foretatt en kartlegging av de regler som gjelder i de nordiske land ved innførsel, lagring og fortolling. Det kan konstateres en tendens til mer ensartede bestemmelser. Forskjellig holdning i de nordiske land til enkelte spørsmål, f. eks. spørsmålene om innlegg av varer på tollpakkhus og full deklarasjonsplikt ved angivelse av varer til fortolling, vanskeliggjør imidlertid en egentlig harmonisering.

6. Bruk av EDB i tollvesenet.

7. IMCO-konvensjonen og det nordiske samarbeidet vedrørende utforming av blanketter for skipstrafikken.

Neste møte i Nordisk Tolladministrativt Råd vil bli holdt i Finland i siste halvdel av juni måned 1972.

Oslo, 29. november 1971

For Nordisk Tolladministrativt Råd

Karl Trasti

Einar Braathen

Berättelse

om samarbete på lagstiftningens område

(Överlämnad av Finlands regering)

Sedan den senaste redogörelsen för det nordiska lagsamarbetet lämnades (*se Nordisk Råd, 19. session s. 1904*) har justitieministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige hållit möten i Stockholm den 14 januari 1971 och i Köpenhamn den 15 februari 1971 samt i Helsingfors den 20 december 1971. Den isländska justitieministern har varit förhindrad att delta i mötena den 14 januari 1971 och 20 december 1971.

De justitieministrar som har deltagit i ministermötena har i anslutning därtill deltagit i Nordiska rådets juridiska utskotts sammanträden i Stockholm den 14 januari 1971 och i Köpenhamn den 15 februari 1971 samt i Helsingfors den 21 december 1971. Den finske justitieministern deltog i utskottets sammanträde i Lahtis den 7 maj 1971 och statsrådet Carl Lidbom i utskottets sammanträde i Stockholm den 1 november 1971.

Kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete är: från Danmark departementschef Niels Madsen, från Finland kanslichef Kai Korte, från Island departementschef Baldur Møller, från Norge departementsråd Kristian Bloch i förhållande till Nordiska rådet och ekspedisjonssjef Stein Rognlien i förhållande till de nordiska ministerierna, samt från Sverige statssekreterare Ove Rainer. Kontaktmännen har hållit möte i Stockholm den 13 januari 1971, i Köpenhamn den 15 och 16 februari 1971, i Århus den 12—14 maj 1971, i Mariehamn den 2 och 3 september 1971, i Stockholm den 1 november 1971 och i Helsingfors den 20 december 1971.

I anslutning till tidigare redogörelse lämnas följande upplysningar om viktigare områden, där nordiskt lagsamarbete pågår eller planeras.

Civilrätt

Äktenskapslagstiftningen

I augusti 1969 har man i Sverige tillsatt en kommitté, de s. k. familjelagssakkunniga, med uppdrag att företaga en genomgång av den familjerättsliga lagstiftningen; i december 1969 har man i Danmark tillsatt en kommitté, som skall överväga om det föreligger behov för en

ändring av äktenskapslagstiftningen; i november 1970 har i Finland tillsatts en kommitté, som skall utarbete förslag till nödigbefunna ändringar i äktenskapslagen och därtill anknypande lagstiftning; i juni 1971 har man i Norge tillsatt en kommitté, som skall utreda och vid behov framlägga förslag om en revision av äktenskapslagstiftningen. Kommittéerna har fått till uppgift att samarbeta med kommittéerna i de övriga nordiska länderna.

Internationell familjerätt

1956 års svenska familjerättskommitté har i november 1969 lagt fram ett betänkande med förslag till lagstiftning rörande internationell äktenskapsrätt och arvsrätt (SOU 1969: 60). Familjerättskommittén har bedrivit sitt arbete i samråd med representanter för Danmark, Finland och Norge. I viss anslutning till detta samarbete har dessutom samråd ägt rum mellan de nordiska delegerade rörande Haagkonventionen av år 1970 om erkännande av hemskillnad och äktenskapsskillnad.

I Finland har antagits en lag den 28 april 1967 (nr 190/67) om ändring av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur. Ändringarna rör domsrätt, tillämplig lag och erkännande av utländska beslut i äktenskapsmål. Fortsatt lagstiftning rörande internationell äktenskapsrätt och arvsrätt övervägs inom den finska lagberedningen.

Frågan om ratifikation av 1961 års Haagkonvention om testamentets form och därav föranledda ändringar i 1934 års nordiska konvention om arv, testamente och boutredning har senast behandlats på kontaktmannamötet i Danmark i maj 1971. Härvid enades man om att ratifikation skall ske före den 1 januari 1973.

Adoptionsrätt

Det i Danmark i december 1968 tillsatta adoptionsudvalget har i november 1971 avgivit ett delbetänkande (nr. 624/1971) innehållande ett utkast till ny adoptionslag. Kommitténs fortsatta arbete skall beröra frågan om medverkan i adoptionsaker. Arbetet i kommittén följs av finska, norska och svenska observatörer.

I Sverige har genomförts en ändring av adoptionslagstiftningen som bl. a. innebär att reglerna om s. k. stark adoption har gjorts tillämpliga på alla kvarstående s. k. svaga adoptioner samt att möjligheterna att häva adoptionsförhållande avskaffats. De svenska lagändringarna trädde i kraft den 1 januari och den 1 juli 1971. Förslaget till ändringar blev diskuterat på ett nordiskt möte i augusti 1970. I Danmark har i november 1971 framlagts förslag till adoptionslag på grundval av adoptionsudvalgets betänkande.

I Finland avser man att i samband med revisionen av förmynderskapslagstiftningen lägga fram ett förslag om ny adoptionslagstiftning, huvud-

sakligen i överensstämmelse med den svenska lagstiftningen på detta område.

Sverige har år 1968 ratificerat Europarådskonventionen om adoption av barn. I Norge är man beredd att tillträda konventionen. I Danmark behandlas frågan i anslutning till arbetet i adoptionslovsudvalget.

Förmynderskap

Den svenska förmynderskapsutredningen har efter verkställd översyn av förmynderskapslagstiftningen avgivit sitt betänkande i augusti 1970 (SOU 1970: 67). Den finska förmynderskapskommittén väntas avge sitt betänkande före utgången av år 1971. Den norska kommittén avgav betänkande i november 1969 och propositionen har framlagts i april 1971. Arbetet i kommittéerna har följts av observatörer från Danmark.

Rätt att frånträda avtal

I rekommendation 1967: 15 har Nordiska rådet hemställt till regeringarna att undersöka behovet av och överväga innehållet i en skyddsregel särskilt för sådana fall då avtal träffas eller beställning sker vid ena partens besök utan anmodan i den andra partens bostad eller på därmed jämförlig plats. I Danmark och Norge har man tillsatt kommittéer att utreda frågan, medan man i Finland och Sverige tillkallat sakkunniga att deltaga i utredningsarbetet. De svenska sakkunniga har avgivit sitt betänkande i juni 1970 (SOU 1970: 35) samt de danska och norska kommittéerna i november 1970 (danska betänkandet nr 585/1970). De finska sakkunniga har avgivit sitt betänkande med förslag till lag om skydd för köparen i vissa fall i juni 1971. Förslaget remissbehandlas för närvarande och proposition till riksdagen på grundval av betänkandet väntas bli avgiven i början av 1972. I Sverige har man på basen av de svenska sakkunnigas betänkande i maj 1971 givit en lag om hemförsäljning m. m., som trätt i kraft den 1 juli 1971. I Danmark kan i en nära framtid väntas avgörande om huruvida man skall följa betänkandets förslag om att utvidga det existerande förbudet mot dörrförsäljning i den näringsrättsliga lagstiftningen eller om man skall sträva till en särreglering i den civilrättsliga lagstiftningen. I Norge har man på grundval av kommittébetänkandet framlagt en proposition om "lov om angrefrist ved forbrukerkjøp" i oktober 1971.

Generalklausuler

I Sverige tillkallades år 1970 en sakkunnig med uppdrag att verkställa utredning angående generalklausulerna i den förmögenhetsrättsliga lagstiftningen. Motsvarande sakkunniga har tillkallats i Danmark, Finland och Norge. Enligt utredningsdirektiven skall nordiskt samråd äga rum.

Köplagstiftningen

I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lag om köp av lös egendom. I Danmark, Norge och Sverige har sakkunniga tillkallats att följa arbetet i den finska kommittén. De danska och svenska sakkunniga har under år 1967 fått i uppdrag att göra en partiell översyn av de gällande köplagarna. I Norge har motsvarande uppdrag lämnats till en kommitté, som avlöst de tidigare norska sakkunniga. Vid utformningen av reglerna skall bl. a. hänsyn tagas till 1964 års Haagkonvention om likartade köplagar. Den finska kommittén väntas avge sitt betänkande under första halvåret 1972. De svenska köplagssakkunniga har fått i uppdrag att ta upp frågan om införande av en särskild konsumentköplag med förtur. De sakkunniga väntas avge ett delbetänkande härom under våren 1972. Också den norska kommittén har fått i uppdrag att bereda en särskild lagstiftning om konsumentköp och förutsatts avge betänkande härom under loppet av 1972.

Avbetalningsköp m. m.

I Sverige tillkallades i juli 1971 sakkunniga för utredning angående den rättsliga regleringen av avbetalningsköp och andra former av konsumtionskredit. En utredning med motsvarande uppdrag har tillsatts i Norge.

Kommission, handelsagentur och handelsresande

I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lagstiftning om handelsrepresentanter, i huvudsak motsvarande kommissionslagens kapitel om handelsagenter och handelsresande. Arbetet har följts av observationer från Danmark, Norge och Sverige. I Norge tillsattes år 1966 en kommitté för att göra en partiell översyn av kommissionslagen, närmast i syfte att förbättra uppsägningsskyddet för handelsagenter. Önskemål om sådana lagändringar har framförts även i Danmark och Sverige. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 32/1962.

Bokföringslagstiftning

I Sverige tillkallades i mars 1971 sakkunniga med uppdrag att verkställa fortsatt översyn av bokföringslagstiftningen. De sakkunniga samarbetar med utredningar från Finland och Norge samt med observatörer från Danmark.

Aktiebolagsrätt

Överläggningarna mellan kommittéerna i Danmark, Finland, Norge och Sverige med syfte att nå fram till enhetlig lagstiftning om aktiebolagsrätt avslutades år 1969. Betänkanden med lagförslag har härefter avgivits av den danska kommittén i september 1969, av den finska

kommittén i december 1969, av den norska kommittén i mars 1970 och av den svenska kommittén i januari 1971 (SOU 1971: 15). Överläggningar på departementsplanet har inletts i december 1971 och skall fortsättas i februari 1972.

Sjörätt

Inom de nordiska sjölagskommittéerna har utarbetats förslag till nya bestämmelser om registrering av fartyg under byggnad, partrederi, sjöpanträtt och fartygshypotek. Betänkanden härom har avgivits i Danmark, Norge och Sverige. Det finska betänkandet är ännu under utarbetande. Man fortsätter arbetet med frågan om ändring av reglerna om befordran av gods, bl. a. med hänsyn till de år 1968 gjorda ändringarna i 1924 års Brysselkonvention om konnossement. Denna fråga ävensom frågan om nya regler om befordran av passagerare och resgods, förändrade av de i Bryssel år 1961 och 1967 godkända konventionerna, behandlades vid kommittéernas möte i Oslo i oktober 1971. Kommittéerna väntas avlämna betänkanden i dessa frågor under första halvåret 1972.

Fraktavtal vid godsbefordran på väg

Efter nordiskt samarbete har man i Danmark år 1965 samt i Norge och Sverige år 1969 genomfört lagstiftning på grundval av konventionen om internationella vägfraktavtal (CMR-konventionen av år 1956). Sedan den finska kommittén avgivit sitt betänkande år 1970 är en proposition till riksdagen under beredning med syfte på ratifikation år 1972. Det nordiska samarbetet beträffande enhetlig lagstiftning om nationella vägfraktavtal är också avslutat. Den norska kommittén väntas avge sitt betänkande under år 1971, medan de finska och svenska kommittéernas betänkanden väntas under första halvåret 1972.

Rättssociologisk undersökning inom skadeståndsrätten

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation 5/1966 tillkallades år 1966 nordiska sakkunniga för att undersöka möjligheterna att genomföra en rättssociologisk undersökning av försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen och för att utarbeta riktlinjerna för en sådan undersökning. Efter gemensamma överläggningar har den norska sakkunniga avgivit rapport på våren 1969 och den svenska sakkunniga i slutet av år 1969 (SOU 1969: 58). I Danmark och Finland väntas rapport bli given under år 1972. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 5/1966.

Skadestånd

Nordiska kommittéer tillkallades år 1966 för att utreda frågan om skadestånd vid invaliditet och efterlevandes rätt till skadestånd. Den norska kommittén har avgivit betänkande i ämnet i maj 1971. Betänkanden från de övriga kommittéerna väntas föreligga under år 1972.

Det nordiska samarbetet på skadeståndsrättens område omfattar också frågan om införande av en allmän jämningsregel och frågan om begränsning av försäkringsgivarens regressrätt. Betänkande med förslag till en allmän jämningsregel har avgetts i Sverige i oktober 1971 (SOU 1971: 83).

Nordiska departementsöverläggningar om statens och kommunernas skadeståndsansvar, om principalansvaret och om barns och föräldrars skadeståndsansvar har avslutats (jfr. betänkanden i Danmark nr. 214 och 352, i Finland N:o 14—1958 och 1965: A 4, i Norge avgivna i december 1958, i april 1964 och i december 1964 samt i Sverige SOU 1958: 43, 1963: 33 och 1964: 31).

I Norge har nya regler i ovannämnda ämne genomförts i lov nr. 26 af 13. juni 1969 om skadeserstatning i visse forhold. I Finland har laggranskningsrådet i maj 1971 avgivit utlåtande över ett förslag till skadeståndslag. Proposition till riksdagen väntas bli framlagd på vintern 1972. I Sverige har förslag till skadeståndslag remitterats till lagrådet i mars 1971. Proposition skall avges i början av 1972. I Danmark torde knappast de berörda skadeståndsrättsliga lagförslagen bli framlagda, när dessa för dansk rätts del i allt väsentligt blott skulle betyda en kodifikation av gällande rätt.

På grund av Nordiska rådets rekommendation 19/1968 om statens ansvar för personskada vållad av personer beträffande vilka samhället vidtagit åtgärder av kriminalrättslig eller eljest av vårdmässig karaktär har i de nordiska länderna tillsatts departementala arbetsgrupper eller utpekats sakkunniga vilka hållit nordiska möten i februari och maj 1970 samt i december 1971.

Godtrosvärv och lösöre

Nordiska departementsöverläggningar har ägt rum på grundval av danska, finska och svenska kommittéförslag (i Danmark nr 370, i Finland n:o 1965: A 3 och i Sverige SOU 1965: 14) samt ett norskt departementsförslag av oktober 1966.

Vid justitieministermötet i oktober 1967 enades man om att lagstiftningen bör utformas enligt de riktlinjer som anges i Nordiska rådets rekommendation 13/1967.

Vid kontaktmannamötet i Danmark i maj 1971 enades man om att de lagförslag, som man vid departementsöverläggningarna uppnått enighet om, skulle läggas fram i parlamenten 1972. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 13/1967.

Preskription av fordran

1957 års nordiska betänkanden (i Danmark nr 174, i Finland n:o 15—1967, i Norge avgivet i april 1957 och i Sverige SOU 1957: 11) med förslag till ny lag om fordringspreskription har inte ansetts kunna läggas

till grund för samfällid nordisk lagstiftning. Vid överläggningar som ägde rum under år 1966 på grundval av ett svenskt lagutkast enades man preliminärt om huvudprinciperna för det fortsatta arbetet.

Kontakter med näringslivet som därefter tagits i de olika länderna har givit anledning till antagande att arbetet kan fortsättas.

Vid kontaktmannamötet i oktober 1967 enades man om att det nordiska samarbetet skulle vila i avbidan på resultatet av det inom Europarådet pågående arbetet med syfte att harmonisera lagstiftningen om fordringspreskription. Sedan sagda arbete i huvudsak slutförts har nordiska departementsöverläggningar upptagits på nytt vid ett möte i Stockholm i september 1971. Fortsatta överläggningar skall äga rum under våren 1972.

Atomansvarighet

På grundval av ett i nordiskt samarbete utarbetat förslag genomfördes i Sverige i mars 1968 en ny atomansvarighetslag (SFS 1968: 45). Förslaget bygger på 1960 års Pariskonvention om skadeståndsansvar på atomenergins område och tillägskonventionen av år 1963 till denna konvention. I Danmark väntas lagförslag bli framlagt senast på hösten 1972. I Norge har propositionen om lag om atomenergiverksamhet lagts fram i april 1971. I Finland har i maj 1971 proposition avgivits till riksdagen, som ännu ej slutbehandlat saken.

Patentlagstiftning

Genom kommittéer som tillsatts i Danmark, Finland, Norge och Sverige för behandling av bl. a. en ordning med internationella patentansökningar (PCT-planen) har man inlett ett samarbete om utredning av de ändringar i den nordiska patentlagstiftningen som blir nödvändiga vid fall av ratifikation av ifrågavarande internationella överenskommelse. Kommittéernas nästa samnordiska möte skall hållas i Helsingfors i mars 1972.

Mönsterlagstiftningen

En ny mönsterskyddslag (n:o 221/1971) har trätt i kraft i Finland den 1 april 1971. Motsvarande lagar trädde i kraft i Danmark, Norge och Sverige den 1 oktober 1970.

Illojal konkurrens

De i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsatta kommittéerna avgav 1966 och 1967 betänkanden med förslag till lagstiftning om illojal konkurrens. Härfter har man i Sverige 1970 genomfört en lag om otillbörlig marknadsföring, som trädde i kraft den 1 januari 1971.

I Danmark är frågan om lagstiftning i ämnet för närvarande hän-

skjuten till den av handelsministern i december 1969 tillsatta förbrukerkommissionen.

I Finland har i mars 1971 utarbetats ett utkast till proposition med förslag till lag om otillbörligt förfarande i näringsverksamhet. Propositionen väntas bli avgiven till riksdagen på våren 1972.

I Norge är ett utkast till lag om marknadsmissbruk under beredning.

Firmalagstiftningen

Kommittéförslag till ny firmalagstiftning är avgivna i Danmark (nr. 613), i Finland (1969: B 102), i Norge (i december 1969) och i Sverige (SOU 1967: 35). Departementsöverläggningar har inletts med ett nordiskt möte i oktober 1971 och skall fortsättas med ett möte i Helsingfors i februari 1972.

Processrätt

Konkurslagstiftningen

De danska och norska konkurslagskommittéerna samt den svenska lagberedningen och den finska lagberedningen, vilken sedan 1969 har utfört ifrågavarande arbete i stället för den finska konkurslagskommittén, har fortsatt överläggningarna om olika konkursrättsliga frågor. Betänkanden väntas i Finland och Norge under 1972. I Danmark har betänkande avgivits i februari 1971 (nr 606/1971). I Sverige har lagberedningen i september 1970 lagt fram ett betänkande (SOU 1970: 75) Utsökningsrätt X Konkursgrunderna, gäldenärens legitimation, återvinning, kvittning, solidariska skuldförhållanden m. m.

Nya bestämmelser om förmånsrätt vid konkurs har behandlats av konkurslagskommittéerna i Danmark och Norge och den svenska lagberedningen samt en särskild kommitté i Finland. På grundval härav har i Norge antagits nya regler genom lag av den 31 maj 1963, nr 2, i Finland genom lag av den 4 november 1966 (536/66), i Danmark genom lag nr. 332 av den 18 juni 1969 och i Sverige genom förmånsrättslagen (1970: 979).

Ackordslagstiftningen

Konkurslagskommittéerna i Danmark, Finland och Norge samt den svenska lagberedningen har i förbindelse med revisionen av konkurslagstiftningen företagit en översyn av gällande regler om ackord.

Den norska kommittén lade 1962 fram ett preliminärt förslag till lagstiftning om gäldsförhandling och ackord. Den danska kommittén avgav i februari 1971 ett betänkande, som rör såväl konkurs som tvångsackord. Den svenska lagberedningen har 1968 lagt fram ett betänkande med förslag till lag om ackordsförhandling, Utsökningsrätt VII (SOU 1968: 41). På grundval av förslaget har i Sverige antagits en ny ackordslag (1970: 847).

Skifte av dödsbo

I Danmark tillsattes 1963 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till ny skifteslag. Kommitténs arbete följs av en observatör från Sverige. Utredningsarbetet beräknas bli slutfört 1972 i och med att kommittén väntas endast framkomma med förslag till några mindre ändringar av skifteslagen.

Skiljedom

Den i Danmark år 1966 tillsatta kommittén som har i uppdrag att överväga lagstiftning om skiljemannaförfarandet avlämnade sitt betänkande år 1966 (nr 414). Justitieministern har den 26 november 1971 lagt fram ett förslag till lov om voldgift i folketinget. Representanter för de finska, norska och svenska justitieministerierna har följt med detta arbete.

På grundval av förslag från de svenska sakkunniga har i Sverige den 17 december 1971 antagits lag om ändring i lagen om utländska skiljeavtal och skiljedomar. Ändringarna föranleds av svenskt tillträde till 1958 års konvention om erkännande och verkställighet av utländska skiljedomar.

Erkännande och verkställighet av nordiska avgöranden rörande privaträttsliga krav

En revision av den nordiska domskonventionen har varit föremål för överläggningar vid nordiska möten i mars 1966, november 1967, mars 1968, september 1968, maj 1969 och januari 1971. Vid dessa möten har utarbetats utkast till i stort sett likartade interna lagregler rörande frågan. Revisionen beräknas kunna genomföras från den 1 januari 1973. Därförinnan måste emellertid ytterligare övervägas vilken inverkan Danmarks och Norges eventuella anslutning till EEC kommer att ha på de nu föreliggande lagutkasten.

Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.

År 1967 avgavs ett gemensamt betänkande om verkställighet av domstolsavgöranden och administrativa beslut rörande vårdnad om och rätt till umgänge med barn (NU 1967: 4). Betänkandet innehåller bl. a. förslag till konvention om verkställighet av nämnda avgöranden och beslut. Reglerna har sedermera diskuterats vid de överläggningar, som omtalats i föregående stycke. Enighet har uppnåtts om att reglerna bör träda i kraft samtidigt som de nya lagarna om erkännande och verkställighet av domar.

Samverkan i rättegång

I flera år har förhandlingar pågått mellan representanter för de svenska och finska justitieministerierna med syfte att genomföra en lagstiftning, som ger större möjligheter till ömsesidig rättshjälp i brottmål. Cheferna för åklagarmyndigheterna i de nordiska länderna har i februari 1970 ingått ett samarbetsavtal om fullföljande av rättegång i ett annat nordiskt land än det där den straffbara handlingen blivit begången. I oktober 1971 inleddes departementsöverläggningar om revision av det skandinaviska rättshjälpsprotokollet av år 1957. Avsikten är att detta protokoll eventuellt skall ersättas av en ramkonvention samt ensartad lagstiftning om samverkan i rättegång såsom komplement till vissa internationella konventioner i ämnet.

Nordisk vittnesplikt

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation 17/1968 har nordiska möten hållits i februari 1969, september 1970 och maj 1971. I de skilda länderna har lagutkast i ämnet utarbetats. De planerade stadgandena kommer förmodligen att ingå i de ensartade lagar om samverkan i rättegång som omtalats i föregående stycke.

Straffrätt

Nordiska straffrättskommittén

Straffrättskommittén har avslutat arbetet rörande avdrag för häktningstid och avgivit betänkande den 4 juni 1971 (NU 1971: 9). Man behandlar för närvarande frågan om åtgärder mot psykiskt abnorma lagöverträdare. Härtill står frågan om bötesstraff på kommitténs dagordning. Kommittén skall vidare behandla viss fråga om villkorlig frigivning.

Abortlagstiftningen

De danska och finska abortlagstiftningskommittéerna avgav betänkan- den i början av 1969. Den svenska kommittén avlämnade i augusti 1971 betänkandet Rätten till abort (SOU 1971: 58), vilket f. n. är föremål för remissbehandling. En observatör från Norge har följt med utredningsarbetet i kommittéerna.

Lagar har genomförts i Danmark som lag nr 120 av den 24 mars 1970 och i Finland som lag nr 239/70 av samma dag. I Norge strävar man till att kartlägga huru den gällande lagen om svangerskapsavbrot i visse höve av 11 november 1960 (trädde i kraft den 1 januari 1964) verkar i praxis, med sikte på en senare revision av lagen.

Trafiknykterhetslagstiftningen

I januari 1969 tillkallades i Sverige sakkunniga för utredning angående lagstiftningen om trafiknykterhetsbrott. De sakkunnigas arbete har

skett i samarbete med observatörer från Danmark, Finland och Norge. De svenska sakkunniga har avgivit betänkande i september 1970 (SOU 1970: 61).

I Danmark avgav straffelovrådet i januari 1971 betänkande om alkoholpåverkade motorfordons förare innehållande bl. a. förslag om införande av en fast promillegräns. Det danska folketinget beslöt emellertid i juni 1971 att icke införa en sådan gräns. Samtidigt genomfördes dock en ändring av den danska færdselsloven, som för så vitt angår påföljderna beträffande alkoholpåverkade motorfordonsförare innebär ett närmande till den svenska trafiknykterhetsbrottskommitténs förslag. Lagändringen väntas medföra, att påföljdssystemet i fråga om alkoholpåverkade motorfordonsförare blir mera nyanserat än enligt tidigare praxis, där ovillkorligt frihetsstraff nästan undantagslöst blev använt.

I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 24/1965.

Rasdiskriminering

Frågan om vilken lagstiftning som är av nöden för anslutning till FN-konventionen om avskaffande av alla former för rasdiskriminering har behandlats av kommittéer i Danmark och Sverige samt av sakkunniga i Finland och Norge. Den svenska kommittén har avgivit betänkande 1968 (SOU 1968: 68) och den danska 1970 (nr. 553). Lagstiftning är genomförd i Finland och Norge 1970 samt i Danmark och Sverige 1971 (SFS 1970: 224 och 1971: 29).

Integritetsskydd

I Sverige tillkallades 1966 sakkunniga för att utreda frågan om ett förstärkt integritetsskydd på personrättens område. De sakkunniga har 1970 avgivit ett delbetänkande med förslag till lagstiftning om skydd mot otillbörlig avlyssning med tillhjälp av tekniska apparater (SOU 1970: 47). I Danmark har straffelovrådet i januari 1971 avgivit betänkande om privatlivets fred (nr 601/1971). På grundval av detta betänkande och det s. k. registerudvalgets delbetänkande om tystnadsplikt för anställda vid ADB-servicebyråer o. a., som behandlar upplysningar från det offentliga, har regeringen i november 1971 lagt fram lagförslag om ett utvidgat skydd av privatlivets fred.

Arbetet i den svenska kommittén och straffelovrådet har följts av observatörer från Finland och Norge. I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 27/1971.

Konfiskation m. m.

Den nordiska straffrättskommittén avgav 1963 ett betänkande om konfiskation, vilket syftade till att uppnå mer ensartade förverkander regler i de nordiska ländernas straffrättslagstiftning. I Danmark har straffrättskommitténs förslag lett till ny lagstiftning 1965 och i Sverige

1968. I Norge har straffelovrådet 1970 avgivit betänkande om frågan och proposition väntas bli framlagd i början av 1972.

Också i Finland avser man att genomföra ny lagstiftning på grundval av nordiska straffrättskommitténs förslag.

Preskription av brott m. m.

I juni 1966 avgav den nordiska straffrättskommittén ett betänkande med förslag till mera enhetliga nordiska regler om straffrättslig preskription. I Danmark har straffelovrådet avgivit ett betänkande om straffrättslig preskription (nr 433/1966) som bygger på nordiska straffrättskommitténs förslag. Ny lagstiftning på grundval av betänkandet trädde i kraft den 1 juli 1967. I Finland har på grundval av straffrättskommitténs betänkande avgivits år 1968 ett betänkande om revision av den straffrättsliga preskriptionen. Lagförslag väntas bli framlagt 1972. I Norge avgav straffelovrådet betänkande om frågan i november 1969 och proposition lades fram i april 1971. I Sverige träder vissa ändringar i preskriptionsreglerna i kraft den 1 januari 1972 som en följd av straffrättskommitténs betänkande.

Utlämningslagstiftningen

Sedan 1966 och senast 1968 har för behandling av frågor om utlämningslagstiftningen nordiska departementsöverläggningar hållits. Man har härvid diskuterat möjligheterna till att de olika ländernas lagstiftning om utlämning för brott till icke-nordiskt land närmas till varandra. Vidare har frågan om ändring av de internordiska utlämningslagarna i syfte bl. a. att undanröja vissa praktiska olägenheter behandlats. I Danmark genomfördes 1967 en allmän utlämningslag. I Finland gavs i juli 1970 en ny lag (456/70) om utlämning till icke-nordiskt land. I Norge är saken under övervägande i justisdepartementet. I Sverige förbereds en departementspromemoria med förslag till vissa ändringar i 1957 års allmänna utlämningslag.

Lagförslag om mindre tekniska ändringar i den nordiska utlämningslagen är under övervägande i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Lagstiftning om utomlands begångna trafikbrott

På departementsplanet har överläggningar förts för behandling dels av frågan om ratificering av den europeiska konventionen om straff för trafikförseelser, dels frågan om en enhetlig nordisk lagstiftning angående utomlands begångna trafikbrott. Enighet har uppnåtts om att länderna bör ratificera konventionen, dock med vissa förbehåll och med förklaring att konventionen inte skall gälla mellan de nordiska länderna. De internordiska frågorna om bestraffning av utomlands begångna trafikbrott avses bli reglerade genom ensartade bestämmelser i de olika länderna. I Danmark har detta skett genom lag nr. 223 av den 4 juni

1969 om ändring av färdseksloven. I Finland behandlas frågan i en kommitté. I Norge är den lagenliga grunden för ordningen tillgodosedd genom § 32 i vägtrafiklagen av den 18 juni 1965, men det skall ytterligare utfärdas administrativa bestämmelser. I Sverige har 1971 års riksdag bifallit en proposition med förslag till lag om straff för trafikbrott som begåtts utomlands.

Övervakning av villkorligt dömda m. m.

Vid departementsöverläggningar i Oslo 1965 diskuterades frågan om tillträde till Europarådskonventionen av år 1964 om övervakning av villkorliga dömda och villkorligt frigivna. De danska, norska och svenska delegerade enades om att man borde tillträda den del av konventionen som rör övervakning men inte den del som angår verkställighet av domar samt att konventionen inte skall gälla mellan de nordiska länderna inbördes. Konventionen har ännu inte ratificerats av något land. Av de nordiska länderna har tillsvidare Danmark undertecknat konventionen.

Lagstiftning om verkställighet av europeiska straffdomar

Det föreligger enighet om att en samnordisk lagstiftning skall genomföras som möjliggör ett tillträde till den europeiska konventionen om straffdomars internationella rättsverkningar. Departementsöverläggningar härom har ägt rum senast i juni 1970. Danmark har i januari 1971 ratificerat ifrågavarande konvention efter att i december 1970 ha genomfört den lagstiftning, som var nödvändig härför. I Norge kan lagförslag troligen läggas fram i slutet av 1972. I Sverige förbereds en departementspromemoria med förslag till lagstiftning i ämnet.

Övrigt nordiskt lagsamarbete

Passlagstiftningen

I enlighet med Nordiska rådets rekommendation 14/1965 har den svenska passkungörelsen och utrikesförvaltningens passkungörelse ändrats genom kungörelsen den 16 oktober 1970 (SFS 1970: 585 och 586), varigenom giltighetstiden för vanliga pass, utfärdade för vuxna, fr. o. m. den 1 april 1971 utsträckts till tio år. Denna giltighetstid har varit gällande i Danmark sedan den 1 april 1963 samt i Island och Norge sedan den 1 januari 1966. I Finland har man ännu inte fattat beslut om sådan förläggning av giltighetstiden för pass.

Nordiska rådet har i rekommendationen 2/1969 rekommenderat regeringarna att avskaffa regelmässig utgående passkontroll på flygplatserna samt att överväga slopande av utgående passkontroll vid andra gränsövergångsplatser. Frågan har behandlats i det utskott som tillsatts för behandling av rekommendation 22/1966 om ensartad utlän-

ningslagstiftning. Utskottet har avgivit betänkande om frågan sommaren 1970, som sänts till vederbörande fackministerier.

I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 2/1969.

Transplantationslagstiftningen

Som en följd av Nordiska rådets rekommendation 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation har en nordisk arbetsgrupp tillsatts, som höll sitt avslutande möte i juni 1970.

I övrigt hänvisas till meddelande om rekommendation 12/1969.

Integritetsskydd i förbindelse med bruk av ADB.

I Sverige har 1969 tillsatts en kommitté för att utreda frågan om offentlighet med hänsyn till offentliga handlingar (offentlighets- och sekretesslagstiftningskommittén). Denna kommitté har också att undersöka behovet av regler till skydd för den personliga integriteten i samband med bruk av ADB. I Finland har en kommitté för sistnämnda ändamål tillsatts på hösten 1971.

I Danmark har man på hösten 1970 tillsatt en kommitté för att överväga de problem rörande privatpersoners rättsskydd, som sammanhänger med upprättande och bruk av privata register, i synnerhet med hänsyn till den tekniska utvecklingen på området.

I Norge tillsattes i december 1970 en kommitté som skall överväga de problem som sammanhänger med kreditupplysningsverksamhet. Tidigare har man tillsatt en arbetsgrupp som skall överväga de frågor som uppstår vid offentligt bruk av ADB. För närvarande övervägs en nyorganisering av det sistnämnda utredningsarbetet.

Bl. a. mot bakgrund av medlemsförslaget A 335/j är ett mera fast etablerat nordiskt samarbete om dessa frågor under övervägande.

Publicering av författningar m. m.

I Danmark tillsattes 1965 det s. k. Lovtidendeudvalget med uppgift att överväga en revision av bestämmelserna om offentliggörande av lagar och andra rättsföreskrifter samt om genomförande av traktater m. m. i intern rätt. Udvalget avgav 1967 ett betänkande om Statens Informationsvirksomhed. År 1969 har udvalget utarbetat vägledning rörande lagspråket, utformningen av ändringslagar m. m. Vägledningen har utsänts av justitsministeriet.

I Finland har man utsett sakkunniga och i Norge har man tillsatt en kommitté för att utreda frågan om transformering av traktater. År 1967 tillsattes i Sverige en kommitté med uppgift att behandla frågan om publicering av lagar och traktater. Kommitténs uppdrag utvidgades 1969 till att också omfatta frågan om transformering av traktater. Den svenska kommittén avgav 1970 ett delbetänkande om Svensk Författningssamling (SOU 1970: 48). Sekreterarna för ovannämnda kommittéer,

sakkunniga och lovtidendeudvalg har i april 1970 hållit ett förberedande möte, varefter utredningarna höll ett gemensamt möte i september 1970. Ett avslutande möte är avsett att hållas i början av 1972.

Nordiskt institut för komparativ rätt

Det gemensamma betänkandet "Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap" (NU 1970: 17) har sänts på remiss. Efter avslutad remissbehandling skall saken tas upp på departementsnivå.

FN-lagkommittéerna

Överläggningar har hållits i januari 1967 i Oslo mellan de danska, finska, norska och svenska kommittéer som tillkallats för att utreda frågan om lagstiftning för genomförande av Förenta nationernas säkerhetsråds beslut och rekommendationer. De danska och norska kommittéerna har under våren 1967 lagt fram förslag till generella fullmaktslagar som lett till lagstiftning i Danmark i maj 1967 och i Norge i juni 1968. I Finland har på grundval av förslag från den finska kommittén i december 1967 antagits en lag om uppfyllande av vissa förpliktelser, vilka grunda sig på Finlands medlemskap i Förenta Nationerna (659/67). Den svenska kommittén avgav i mars 1968 en PM med förslag till lag om vissa sanktioner mot Rhodesia, som ledde till lagstiftning 1969 (SFS 1969: 232). Den svenska kommittén lade senare fram ett betänkande med förslag till en allmän lag om internationella sanktioner (SOU 1970: 19). Betänkandet ledde till införandet den 1 juli 1971 av en allmän lag om vissa internationella sanktioner (SFS 1971: 176). Med stöd av denna har särskilda bestämmelser meddelats om sanktioner mot Rhodesia, vilka ersatte 1969 års lag om vissa sanktioner mot Rhodesia (SFS 1971: 177 och 178).

Trafiklagstiftningen

Den nordiska vägtrafikkommittén har avgivit tre betänkanden, dels om gemensamma vägmärken (i Sverige SOU 1965: 33) och dels om gemensamma trafikregler (NU 1966: 2—3 och NU 1970: 10). På grundval av det första betänkandet har nya regler om vägmärken utfärdats i Finland, Norge och Sverige. Det reviderade förslaget till nya trafikregler (NU 1970: 10) som vägtrafikkommittén uppgjort på grundval av remissutlåtandena över betänkandet om gemensamma trafikregler (NU 1966: 2—3), 1968 års internationella vägtrafikkonvention och förhandlingarna i ECE om supplerande europeiska trafikregler har varit utsänt på remiss, dock inte i Sverige. Nya trafikregler avses vara genomförda i Finland, Norge och Sverige med sikte på ikraftträdande den 1 januari 1973.

Vägtrafikkommittén avgav i november 1967 ett stencilerat betänkande om körbanemarkeringar. I december 1971 lämnades ett betänkande om signalanläggningar för vägtrafik.

Det nordiska ämbetsmannautskott som behandlar frågan om nordisk giltighet för körkort avgav 1969 ett betänkande "Nordisk gyldighet av førerkort" (NU 1969: 7). Betänkandet har remitterats och lagstiftning förbereds.

Internationellt lagsamarbete

Liksom tidigare har justitieministerierna haft nära kontakt rörande skilda internationella lagstiftningsfrågor som behandlas av FN, Europarådet, Haagkonferensen för internationell privaträtt, Rominstitutet för privaträttens kodifiering (UNIDROIT) och Internationella civila luftfartsorganisationen (ICAO) m. fl.

Helsingfors i justitieministeriet den 31 december 1971

Kai Korte

Berättelse

från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel frågor

(Överlämnad av Norges regering)

1. Sammensetningen i den svenske delegasjonen og den norske delegasjonen har vært den samme i 1971 som i 1970. Den finske delegasjonen har fått en endret sammensetning, idet delegasjonens tidligere ordfører kanslichefen Olavi Merimaa avgikk ved døden i 1970, og delegasjonsmedlemmene avdelingschefen Valdemar Maarvala og professor Mikko Varo samt delegasjonens sekretær, regeringssekretæren Ulla Lång, er gått ut av delegasjonen. — Den finske delegasjon består nå av følgende medlemmer og sekretær: regeringssekretæren Stig Segercrantz (delegasjonens formann), økonomirådet Yrjö Alaruikka, regeringssekretæren Pentti Laasonen, vet. med. dr. Bengt Westerling, pol. dr. Karl Nickul, kommunalrådet Erkki Jomppanen, jur. kand. Unnukka Stenvist (delegasjonens sekretær).

2. Samarbeidsorganets reindriftsutvalg har hatt møte i Helsingfors den 20. oktober og kulturutvalget har hatt møte samme sted den 21. oktober. Den 10. desember ble samarbeidsorganets plenumsmøte avholdt i Oslo.

Samarbeidsorganet har behandlet følgende spørsmål:

1. Samisk institutt

Samarbeidsorganet har fulgt opp det videre arbeid med å få realisert Samisk institutt. Organet har herunder fått opplyst at Kirke- og undervisningsdepartementet har til hensikt å få nedsatt en ekspertgruppe med representanter fra de tre nordiske land som skal ha til oppgave på grunnlag av foreliggende materiale å utarbeide et konkret og detaljert forslag til sameinstitutt. Samarbeidsorganet har henvendt seg til Kirke- og undervisningsdepartementet med anmodning om at ett eller flere medlemmer av nevnte ekspertgruppe bør tas fra den gruppe som Den nordiske samekonferansen i Gällivare utpekte til å utrede spørsmål i forbindelse med sameinstituttet.

Organet har også henvendt seg til de tre lands regjeringer med anmodning om at realiseringen av sameinstituttet må bli påskyndet.

2. Nordisk reindriftskole

Samarbeidsorganet har også i 1971 arbeidet med spørsmålet om reising av sams nordisk reindriftskole. Organet er kommet til at reisingen av en slik skole bør utstå inntil utdannelsen på reindriftsektoren i hvert av de tre nordiske land er kommet inn i fastere former. Det en-

kelte land må i mellomtiden undersøke muligheten av å få formet ut reindriftutdannelsen i samarbeid mellom de tre land. Vedkommende lands myndigheter skal holde samarbeidsorganet underrettet om sakens utvikling.

3. Bremsbekjempelsen

Organet har henvendt seg til de respektive lands regjeringer og bedt om at landenes veterinære myndigheter må ofre størst mulig oppmerksomhet på dette problem, og at det enkelte land sørger for at det blir drevet opplysningsvirksomhet om bremsbekjempelse blant næringens utøvere. I løpet av første halvår 1972 venter en at det vil foreligge en svensk redegjørelse angående de forsøk som der har pågått vedrørende bremsbekjempelsen.

4. Utgivelse av ordliste over økonomisk og annen reindriftsterminologi

Samarbeidsorganet arbeider med å få nedsatt en redaksjonskomite på tre personer, en fra hvert av de tre land, som skal arbeide videre med spørsmålet om utgivelse av en ordbok til bruk for næringens utøvere i de tre land. Komiteen forutsettes også å kunne arbeide med spørsmålet om utgivelse av en oppstilling av tilgjengelig reindriftslitteratur og likeså utarbeide en disposisjon til lærebok i reindriftskunnskap.

5. Organet har avgitt uttalelse til Nordisk Råds rekommandasjon nr. 17/1970 om representasjon for samene i Nordisk Råd.

Samarbeidsorganet har ellers behandlet forskjellige problemer som har med same- og reindriftsspørsmål å gjøre herunder også spørsmålet om utgivelse av et nordisk samespråklig tidsskrift.

Oslo, den 13. desember 1971

Henry Nærstad

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över berättelsen**

Til juridisk udvalg er henvist beretning fra Det nordiske samarbejdsorgan for same- og renskøtselspørgsmål indsendt af Norges regering.

Udvalget har behandlet beretningen på et møde den 17. januar 1972 i Stockholm.

I beretningen er givet en redegørelse for samarbejdsorganets sammensætning, dets møder i 1971 og de i årets løb behandlede problemer.

Udvalget har bemærket, at den allerede i 1970 truffne beslutning om udarbejdelse af en ordbog til brug for rennæringens udøvere endnu ikke er virkeliggjort, men at der nu er nedsat en redaktionskomité til at arbejde videre med spørgsmålet. Efter udvalgets opfattelse bør dette arbejde søges fremskyndet.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen fra Det nordiske samarbejdsorgan for same- og renskøtselspørgsmål til efterretning.

Stockholm, den 17. januar 1972

Erik Adamsson (s)

Poul Dam (SF)

Erling Engan (Sp)

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Guri Johannessen (A)

Astrid Kristensson (m)

Matthias A. Mathiesen (Sj)

Orla Møller (S)

Victor Procopé (Sv)

Irma Rosnell (Skdl)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Berättelse

från Nordiska arbetsmarknadsutskottet

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordiska arbetsmarknadsutskottet sammanträdde i Härnösand i Sverige den 31 januari och 1 februari 1972.

Utskottet diskuterade utvecklingen på arbetsmarknaden och nya arbetsmarknadspolitiska åtgärder i de enskilda länderna.

En allmän genomgång gjordes av verksamheten i samtliga underutskott och arbetsgrupper, vilkas uppdrag inte anmälts slutförda. Utskottet beslöt att upplösa underutskotten för arbetsförmedlingens organisation och verksamhetsområde, för information till utvandringsintresserade m. fl. från nordiska länder samt underutskottet för yrkesutbildning som arbetspolitiskt medel. Även kontaktutskottet för utväxling av arbetsmarknadsinformation upplöstes, men samtidigt tillsattes en ad hoc-arbetsgrupp med uppgift att till nästa möte kartlägga informationsbehovet inom arbetsmarknadsområdet och utarbeta en modell för kontinuerligt informationsutbyte mellan länderna.

Följande tidigare tillsatta underutskott och arbetsgrupper fortsätter sin verksamhet: underutskottet för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring, underutskottet för nordiskt samarbete för arbetsmarknadsstatistik och arbetsmarknadsprognoser, underutskottet för invandrad icke-nordisk arbetskraft, underutskottet för arbetsmarknadsforskning samt underutskottet för yrkesvägledning.

Underutskottet för invandrad icke-nordisk arbetskraft fick i uppdrag att fortsätta arbetet med utbyte av information om och samordning av åtgärderna inom främst anpassningsområdet.

På förslag av ad hoc-arbetsgruppen för sysselsättning av handikappade tillsattes ett underutskott för yrkesmässig rehabilitering av handikappade. Utskottet fick i uppgift att bl. a. ta initiativ till gemensamma nordiska utredningar och åtgärder inom detta område.

Utskottet uppdrog vid sitt förra sammanträde åt expertgruppen för yrkesvägledning att utreda frågan om gemensam utbildning för yrkesvägledare och andra personalkategorier inom arbetsmarknadsorganen. Expertgruppen lade vid årets möte fram en utredning med förslag om ökat samarbete i fråga om vidareutbildning av olika personalgrupper

samt utväxling av personal och läromedel m. m. Utskottet beslöt att tillsätta en ad hoc-arbetsgrupp för att överväga de förslag som expertgruppen framlagt och utarbeta en plan med kostnadsförslag för perioden 1973—1975.

Utskottet behandlade vidare frågan om en revidering av gällande föreskrifter för det nordiska arbetsförmedlingssamarbetet. En ad hoc-arbetsgrupp tillsattes med uppgift att göra en ömsesidig genomgång av de nationella föreskrifterna för nordiskt förmedlingssamarbete och behandla frågan om en översyn av de riktlinjer för det internordiska förmedlingssamarbetet som antogs år 1955. Arbetet skulle bedrivas med förutsättningen, att frågor som gör det nödvändigt att ändra i överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad eller protokollet till överenskommelsen inte skulle tas upp i gruppen.

Utskottet diskuterade även den finska migrationspolitikens riktlinjer och svenskt-finskt samarbete inom detta område. Vidare utbyttes erfarenheter av existerande regler för varsel om avskedanden.

Utskottets nästa sammanträde skall hållas i Danmark år 1973.

Sedan föregående sammanträde med utskottet har möten hållits med underutskotten för harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkringar, för arbetsmarknadsstatistik och arbetsmarknadsprognoser, för arbetsmarknadsforskning, för invandring av icke-nordisk arbetskraft, ad hoc-gruppen för sysselsättning av handikappade samt med expertgruppen för yrkesvägledning.

Utskottets ledamöter (januari 1972):

Departementschef Gunnar Coln, arbetsministeriet, Danmark
Arbejdsdirektør H. Borreschmidt, arbejdsdirektoratet, Danmark
T.f. kanslichef Lauri Korpelainen, arbetskraftsministeriet, Finland
Byråchef A. Olavi Koskinen, arbetskraftsministeriet, Finland
Departementsråd Berger Ulsaker, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Norge
Arbejdsdirektør Reidar Danielsen, Arbejdsdirektoratet, Norge
Statssekreterare Rune Berggren, inrikesdepartementet, Sverige
Generaldirektør Bertil Olsson, arbetsmarknadsstyrelsen, Sverige

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet, överlämnad av Sveriges regering.

Vid utskottets behandling av berättelsen har som sakkunnig deltagit kanslirådet Lennart Grenestedt, Sverige.

Utskottet har tagit del av berättelsen och genom denna och den sakkunniges uppgifter fått en redovisning för arbetet i Nordiska arbetsmarknadsutskottet och dess underutskott och arbetsgrupper. Utskottet har funnit det särskilt värdefullt att få information om det arbete som pågår i de olika underutskotten och arbetsgrupperna.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 21 februari 1972

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Bjarni Guðnason (SF)</i>	<i>Knut Johansson (s)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Egil Aarvik (Kr. F.)</i>	
	Förman	

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor

(Överlämnad av Finlands regering)

Nordiska kontaktorganet (NKA) har under året 1971 hållit två möten, i mars i Oslo och i augusti i Helsingfors. På mötena har behandlats ärenden rörande olika samarbetsprojekt samt andra frågor av gemensamt intresse för de nordiska länderna i samband med deras medlemskap i internationella organisationer som t. ex. IAEA och ENEA.

Den på kontaktorganets initiativ år 1968 tillsatta Nordiska atomkoordineringskommittén (NAK) med representanter för de nordiska atomforskningsinstituterna har under 1971 delat sin verksamhet så, att själva kommittén, som består av institutcheferna samt den samnordiska medlemmen, har hållit tre möten, medan arbetsutskottet, som består av kommittémedlemmarnas assistenter och medhjälpare, har haft fem möten. Mötena har hållits vid forskningsinstituterna för att skapa en direkt kontakt med den miljö, där samarbetsprojekten utförs.

Vid kommitténs och dess arbetsutskotts möten har man behandlat flera förslag, som dels berört nya teknisk-vetenskapliga samarbetsplaner, dels problem av mera grundläggande karaktär. Med tanke på den specifika målsättningen för de nordiska forskningsinstituterna att stå de nationella intressena till tjänst och samtidigt utföra uppgifter på rent kommersiell bas, har atomkoordineringskommittén tagit också dessa frågor till närmare behandling och utarbetat riktlinjer beträffande t. ex. gemensamma patent- och know-how-problem. Kommittén försöker finna mera systematiska metoder för att skapa ytterligare möjligheter till ömsesidig utväxling av forskningsresultat.

Ett försöksprogram med reaktortankmodell av förspänd betong har slutförts. Ett fortsatt samarbete mellan de nordiska länderna för att undersöka den vidare användbarheten av trycktank i förspänd betong för kraftreaktorer har påbörjats under medverkan också av industri och kraftföretag.

Ett datamaskinprogram för bedömning av dynamiska egenskaper hos lättvattenreaktorer har utarbetats och kommer att prövas med experimentella mätningar i de första svenska kraftreaktorerna.

Ett samarbetarrangement har ingåtts med brittiska Atomic Energy Authority om undersökning av nya zirkoniumlegeringar till bränslekapslingsmaterial.

Såsom det nämndes i berättelsen till Nordiska rådets 19:e session ger reaktorsäkerhetsproblematiken stora möjligheter till samarbete. Den kompetens, som måste byggas upp i alla de nordiska länderna för att kunna uppfylla förpliktelserna att sakkunnigt lösa olika säkerhetsfrågor, kan med fördel utvecklas genom gemensamma projekt. Ett väsentligt incitament till samarbete har uppnåtts genom Nordiska arbetsgruppen för reaktorsäkerhetsfrågor (NARS), som under 1972 beräknas komma fram med förslag om rekommendationer beträffande säkerhetskriterier. Den 1969 på kontaktorganets initiativ tillsatta gruppen har under år 1971 haft 5 möten och den har tillsatt totalt 8 undergrupper för olika specialproblem.

Vid sidan av NARS-arbetet har igångsatts en systematisk genomgång av forskningsinstitutens reaktorsäkerhetsforskningsarbete. Också behovet av beräkningsprogram samt verifikationer genom experiment undersökes.

De fyra forskningsinstituten har enats om ett fullskaleförsök rörande reaktorinneslutningssäkerhet. Detta projekt utförs i Marviken under ett samarbetsavtal, där också tyska forskningsinstitut medverkar.

Som tilläggsuppgift till arbetet på reaktorsäkerhetsområdet har man kommit överens om samarbete för att införskaffa mera material till den utredning som pågår om kärnkraftverkens inverkan på miljöfrågor.

Ett synligt bevis på det nordiska atomsamarbetet var ett arrangemang vid Förenta Nationernas fjärde internationella konferens om atomenergis fredliga utnyttjande i Genève i september 1971. Under namnet "Nuclear Scandinavia" visades på den gemensamma nordiska avdelningen både de enskilda ländernas forskningsresultat och exempel på gemensamma projekt. Den samnordiska exekutivsekreteraren civ.ing. Franz Marcus skildrade i ett föredrag det nordiska samarbetsystemet som ett exempel där man kan uppnå betydelsefulla resultat utan att behöva en överstatlig organisation.

Som resultat av ett mera integrerat nordiskt samarbete på atomenergiområdet har under år 1971 ett samarbetsarrangemang ingåtts med Nordel, som är de nordiska kraftproducenternas samarbetsorgan. Genom kontaktmän håller man varandra orienterade om verksamheten i de båda organen med syfte att undvika dubbelarbete och för att finna samarbets- och koordineringsmöjligheter som kan vara av gemensamt intresse.

Berättelse

om de nordiska språknämndernas samarbete 1971

(Överlämnad av Finlands regering)

De nordiska språknämnderna följde i sitt samarbete samma riktlinjer som under tidigare år. De utbytte publikationer och meddelanden om den på alla håll bedrivna rådgivningsverksamheten. En ny kommitté, som skall arbeta med frågan om ett vidgat nordiskt språksamarbete och särskilt följa med arbetet inom det nordiska kultursekretariatet, bildades. Den består av ordförandena och en sekreterare från varje nämnd och sammanträdde två gånger: i Köpenhamn den 16 april och i Stockholm den 20 november.

Det årliga mötet mellan nämndernas sekreterare hölls i Köpenhamn den 15—16 april.

För årets nordiska språkmöte, det 18:e i ordningen, var Island värd. Det hölls dels i Reykjavik, dels i Borgarfjörður den 17—19 augusti. I mötet deltog 6 danskar, 4 finländare, 4 islänningar, 6 norrmän och 6 svenskar.

På mötet behandlades bl. a. följande frågor:

1. *Undersökning av ordförädets tillväxt 1945(55)-70*

Rapporter om arbetet, som har pågått i flera år, lämnades från dansk, norsk och svensk sida.

2. *Samnordisk och särspråklig ordlista*

En dansk-norsk-svensk tremannakommitté skall arbeta vidare med planerna för ordlistan, som skall innehålla dels rekommendationer av samnordiska ord, lämpliga att använda i nordiskt umgänge i stället för särdanska, särnorska och särsvenska ord, dels ett urval från varje språk av särspråkliga ord, som är svåra att förstå eller som kan missförstås.

3. *Tekniskt språk och annat fackspråk*

Efter inledningar av deltagare från Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige följde diskussion om möjligheterna till samarbete mellan nämnderna och terminologiinstitutionerna i Norden. Nämndernas kommitté för vidgat nordiskt språksamarbete bemyndigades att till sig knyta den expertis rörande tekniskt och annat fackspråk som kunde anses önskvärd för frågans fortsatta behandling. I övrigt skall saken utredas på nationell bas.

Språknämnderna i Danmark, Finland, Norge och Sverige kommer att hjälpa till med en språklig genomgång av manuskriptet till en nordisk "politisk ordbok", omfattande termer från politik, offentlig förvaltning och organisationsliv, som Föreningen Norden i Sverige under 1971 tog initiativ till och började utarbeta.

Språknämnderna var medarrangörer vid Föreningarna Nordens konferens om nordisk språkgemenskap på Hindsgavl i Danmark den 20—22 juni med 41 deltagare från Danmark, Finland, Norge och Sverige, representerande skolan, folkbildningsorganisationer, radio, TV, press, fackliga organisationer, tekniskt terminologisamarbete, språknämnderna och Föreningarna Norden. Konferensen utsände en resolution, som trycktes i *Språk i Norden* 1971, s. 25—27.

Språk i Norden 1971, Årsskrift för de nordiska språknämnderna (162 sidor) utkom i slutet av året. Den innehåller, utom redogörelser för de enskilda nämndernas verksamhet och deras samarbete under 1970, tre artiklar om de nordiska språkens inbördes påverkan samt fyra artiklar om nordiska språks (svenskans, norskans, isländskans och finskans) öden i Nordamerika från 1800-talet till nu.

Helsingfors i januari 1972

Eva Stenius

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om undervisningen i nordiska språk***(Se Sak E 2, s. 1264)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen**

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971, överlämnad av Finlands regering.

En i saken av rådsmedlemmen Poul Hartling till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige vid rådets plenum den 21 februari 1972 riktad fråga har besvarats av minister Jouko Tyyri.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Knud Heinesen, Danmark, undervisningsminister Matti Louekoski, Finland, och statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

De nordiska språknämnderna har i en resolution vid det nordiska språkmötet 1970 framhållit betydelsen av att undervisningen i de nordiska grannländernas språk förstärks. Av svaret på spørsmålet, vilket ställdes mot bakgrund av språkmötets uttalande, framgår, att några egentliga konkreta åtgärder ännu inte vidtagits i syfte att förstärka denna undervisning i enlighet med Nordiska kulturkommissionens betänkande från år 1967. Med hänvisning till kulturavtalets artikel 3 vill utskottet understryka vikten av att regeringarna verkar för en utbyggnad av grannspråksundervisningen på alla utbildningsstadier.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 22 februari 1972

Tønnes Andenæs (A) Mauno Forsman (Sd) Gunnar Garbo (V)

Gylfi Þ. Gíslason (A) Guttorm Hansen (A) Jørgen Peder Hansen (S)
Förman

Poul Hartling (V) Svend Haugaard (RV) Elsi Hetemäki (Kok)

Alarik Häggblom (ÅS) Paul Jansson (s) Tage Johansson (s)

Ingemar Mundebo (fp) Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H)

Per Olof Sundman (c)

Berättelse

om Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg

(*Overlämnad av Sveriges regering*)

Nordiska hälsovårdshögskolan (NHH) är en för de nordiska länderna gemensam institution för vidareutbildning av befattningshavare, framför allt på den allmänna hälsovårdens områden.

I slutet av 1940-talet väcktes tanken på en samnordisk vidareutbildning av hälsovårdspersonal. Att sända nordiska läkare till utomnordiska Schools of Public Health för erhållande av Diploma of Public Health (D. P. H.) eller graden Master of Public Health (M. P. H.) ansågs vara en alltför dyrbar lösning. Å andra sidan ansågs behovet av utbildning i varje nordiskt land för sig ej tillräckligt stort för anordnande av utbildning på detta område. De nordiska ländernas gemensamma behov borde därför täckas genom en samnordisk hälsovårdshögskola.

En utbildning började 1953 med en årlig tvåmånaderskurs för nordiska ämbetsläkare. År 1956 tillkom en kurs i vattenhygien på en månad för sanitäringenjörer. Verksamheten fick stöd bl. a. från Nordiska rådet och Världshälsoorganisationen. Sedan den nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning år 1957 hade avgivit ett betänkande, ingicks år 1962 ett avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om en hälsovårdshögskola. Island kan sända deltagare till kurserna på samma villkor som de avtalsslutande länderna. Verksamheten utökades 1963 genom tillkomsten av ytterligare en enmånaderskurs i fysiologisk hygien för ingenjörer och halvmånaderskurser för hälsovårdsinspektörer. Läsåret 1967/68 gavs för första gången en kurs på en månad i sjukhusadministration. En kurs i socialodontologi avhölls för första gången vårterminen 1971.

Högskolan, som tidigare varit inrymd i provisoriska lokaler på olika platser i Göteborg, kunde under vårterminen 1970 flytta in i för dess verksamhet ändamålsenliga lokaler i för högskolan och institutionen för hygien vid Göteborgs universitet gemensam byggnad.

Styrelsen

Högskolans styrelse består av en representant med personlig suppleant för vart och ett av de fyra avtalsslutande länderna. Under verksamhetsåret 1970/71 var sammansättningen av styrelsen följande:

Danmark:

Overlæge, dr. med. C. J. Møllenbach, vice ordförande
 Kontorchef, cand. jur. K. V. Stang, suppleant till 31 mars 1971
 Kontorchef Jørgen Koch, suppleant från 1 april 1971

Finland:

Medicinalrådet, docent, med. dr Holger Hultin
 Medicinalrådet, med. dr. Aimo Ojala, M. P. H., suppleant

Norge:

Medisinalråd Jon Bjørnsson, M. P. H.
 Overlege Terje Due Strand, D. P. H., suppleant

Sverige:

Professor, med. dr. Bo E. Ingelmark, ordförande
 Överdirektören, jur. kand. Sven-Olof Hedengren, suppleant
 Sekreterare och redogörare: jur. kand. Bengt Grapengiesser.

Styrelsen har under verksamhetsåret 1970/71 sammanträtt fyra gånger, nämligen den 1 juli 1970, den 25 augusti 1970, den 5 april 1971 och den 3 juni 1971.

Personal

Högskolan har under läsåret disponerat tjänster enligt följande uppställning:

Lärarpersonal

Föreståndare	1
Universitetslektor	1
Assistent	1

Kontorspersonal

Kontorsskrivare	2
Kontorist	1 1/2

Föreståndare:	Professor, med. dr. Bengt Lambert
Universitetslektor:	Pol. dr. Guy Bäckman, t. o. m. 31 augusti 1970
Assistent:	Leg. läk. Rolf Larsson, t. o. m. 30 september 1970
Kansli:	Fru Rut Ljungquist Fröken Gunilla Segercrantz

Lektorstjänsten och assistenttjänsterna har under en stor del av året varit vakanta.

För det dagliga rutinarbetet har extra personal och AMS-anställd personal utnyttjats.

Undervisningen meddelas i stor utsträckning av timanställda lärare, som tillhör de främsta specialisterna inom respektive ämnesområde i Norden. Även gästföreläsare från utomnordiska länder engageras. Under läsåret 1970/71 har sålunda c:a 410 timlärare deltagit i undervisningen.

Kursverksamhet

Läkarkurserna är i första hand avsedda för läkare i offentlig tjänst samt beträffande vissa delar av utbildningen för veterinärer och sjuksköterskor.

Ingenjörskurserna är i första hand avsedda för ingenjörer i offentlig tjänst, som arbetar på miljövårdens område.

Sjukhusadministratörskursen är avsedd för sjukhuspersonal i administrativ ställning, läkare, sjuksköterskor m. fl.

Hälsovårdsinspektörskurserna avser vidareutbildning i livsmedelshygien och fysiologisk hygien för hälsovårdstjänstemän.

Kursen i socialodontologi är avsedd för tandläkare i offentlig tjänst, framför allt för dem, som innehar eller avser att söka ledande administrativa befattningar.

Stipendier utgår med 1 300 svenska kronor per kursmånad.

Undervisningen har omfattat:

Läkarkurs (två månader) i biostatistik, epidemiologi, vatten- och livsmedelshygien under tiden 17 augusti—16 oktober 1970.

Ingenjörskurs (sex veckor) i vattenhygien under tiden 17 augusti—30 september 1970.

Hälsovårdsinspektörskurs (två veckor i livsmedelshygien under tiden 1—16 oktober 1970.

Läkarkurs (två månader) i fysiologisk hygien under tiden 1 februari—31 mars 1971.

Läkarkurs (två månader) i socialmedicin under tiden 1 april—28 maj 1971.

Ingenjörskurs (sex veckor) i omgivningshygien under tiden 1 februari—13 mars 1971.

Hälsovårdsinspektörskurs (två veckor) i fysiologisk hygien under tiden 1—13 februari 1971.

Sjukhusadministratörskurs (två månader) under tiden 3—29 oktober 1970 och 3—28 maj 1971.

Kurs i socialodontologi (en månad) under tiden 8 mars—7 april 1971.

Läkarkurser

Utbildningen har under läsåret omfattat sex månaders undervisning uppdelad på tre huvudområden:

kurs I	biostatistik, epidemiologi, vatten- och livsmedelshygien
kurs II	fysiologisk hygien
kurs III	socialmedicin

Antalet kursdeltagare sedan verksamhetens början 1953 har varit 664. Antal elever som genomgått sex månaders utbildning är 123. Fördelningen nationsvis av elever som genomgått läkarkurser framgår av *Tillägg 1*.

Ingenjörskurser

Utbildningen inom miljövårdsområdet, innebärande behandling av hela föroreningsproblemet — vattenförorening, luftförorening och andra emissioner — eftersträvas. Undervisningen var under verksamhetsåret liksom tidigare uppdelad på en vattenvårdskurs och en kurs omfattande övriga delar av omgivningshygien. Den senare behandlade följande avsnitt: klimathygien, lufthygien, ljus- och ljudhygien, strålningshygien samt bostadshygien och samhällsplanering.

Vid slutet av vårterminen 1971 har totalt 282 ingenjörer från de nordiska länderna genomgått kursen i vattenhygien medan kursen i omgivningshygien har haft sammanlagt 137 deltagare (*Tillägg 2*).

Kurs för sjukhusadministratörer

En första kurs för sjukhusadministratörer avhölls i maj 1968 med 25 deltagare. Deltagarna i de fyra hittills givna kurserna fördelade efter grundutbildning: medicinskt utbildade administratörer, sjuksköterskor och övriga administratörer framgår av *Tillägg 3*.

Kurser för hälsovårdsinspektörer

Sedan år 1962 har tvåveckorskurser anordnats för hälsovårdsinspektörer. Vid de två första kurserna meddelades undervisning i olika ämnesområden. Man fann emellertid, att undervisningen var alltför koncentrerad, varför utbildningen fr. o. m. våren 1966 uppdelades på två specialkurser. Hittills har kurser i livsmedelshygien och fysiologisk hygien anordnats. Elevernas antal fördelade nationsvis framgår av *Tillägg 4*.

Samundervisning

Hälsovårdshögskolans undervisningsverksamhet omfattade läsåret 1970/71 tretton kursmånader. Kurserna för de olika yrkeskategorierna samordnades i vissa fall i tiden så, att kurserna löpte parallellt. Man sökte på detta sätt utnyttja möjligheterna till samundervisning inom vissa ämnesområden.

Det totala antalet samundervisningstimmar var 98 under *höstterminen 1970*. Vid ingenjörskurserna gavs 72 timmar och vid läkar- och hälsovårdsinspektörskurserna 26 timmar.

Under *vårterminen 1971* hölls sammanlagt 87 samundervisningstimmar, varav 66 timmar för läkare, ingenjörer och hälsovårdsinspektörer. Den gemensamma undervisningen för läkare och sjukhusadministratörer uppgick till 21 timmar.

Totala antalet kursdeltagare och kursmånader under verksamhetsåret framgår av *Tillägg 5*.

Kostnaderna för budgetåret 1970/71 har varit 1 426 060 svenska kronor. De deltagande ländernas kostnad för budgetåret blir sålunda:

Danmark	37,5	elevmånader à 5 003: 72	187 639
Finland	64,0	" " "	320 238
Norge	66,0	" " "	330 246
Sverige	117,5	" " "	587 937
Summa	285	elevmånader	1 426 060

Göteborg den 11 november 1971

På styrelsens vägnar:

Bo E. Ingelmark

Ordförande

Bengt Lambert

Föreståndare

G. Bävman

Redogörare

TILLÄGG 1

Läkarkurser

Antalet kursdeltagare sedan verksamhetens början 1953 har varit 664. Fördelningen nationsvis framgår av nedanstående tabell:

	Kurs I	Kurs II	Kurs III	Summa
Danmark	40	27	30	97
Finland	63	46	43	152
Island	5	5	3	13
Norge	58	48	44	150
Sverige	86	80	86	252
Summa	252	206	206	664

Antal personer, som genomgått läkarkurser vid högskolan är 370, av vilka 123 genomgått tre kurser, 48 två kurser och 199 en kurs.

Fördelningen av elever, som genomgått tre kurser, på yrkesgrupp och nation, framgår av nedanstående tabell:

	Läkare	Tandläkare	Sjuksköterskor	Summa
Danmark	4	—	6	10
Finland	16	1	6	23
Island	3	—	—	3
Norge	35	—	1	36
Sverige	48	—	3	51
Summa	106	1	16	123

TILLÄGG 2

Ingenjörskurser

Antal deltagare fördelade nationsvis, framgår av följande tabell:

	1956—61 och 1963—70	1962—71	Summa
	Kurs I	Kurs II	
Danmark	38	9	47
Finland	81	42	123
Norge	70	19	89
Sverige	93	67	160
Summa	282	137	419

Kurs I vattenhygien

Kurs II fysiologisk hygien

Antal personer, som genomgått ingenjörskurser vid högskolan är 376, av vilka 238 genomgått enbart kursen i vattenhygien och 95 enbart kursen i fysiologisk hygien. Hela utbildningen har genomgåts av 43 elever, varav 1 från Danmark, 13 från Finland, 3 från Norge och 26 från Sverige.

TILLÄGG 3

Sjukhusadministratörskurser

Deltagarna i de fyra hittills givna kurserna fördelade efter grundutbildning: medicinskt utbildade administratörer, sjuksköterskor och övriga administratörer, framgår av nedanstående tabell:

	Läkare	Sjuk- sköterskor	Sjukhus- administratörer	Summa
Danmark	7	3	15	25
Finland	11	3	10	24
Island	1	—	1	2
Norge	13	2	9	24
Sverige	9	3	12	24
Summa	41	11	47	99

TILLÄGG 4

Hälsovårdsinspektörskurser

Antal kursdeltagare, fördelade nationsvis, framgår av följande tabell:

	1962—vt 1970	ht 1970	vt 1971	Summa
Danmark	25	1	5	31
Finland	44	4	4	52
Norge	59	5	5	69
Sverige	115	10	6	131
Summa	243	20	20	283

TILLÄGG 5

Antalet kursdeltagare (a) och kursmånader (b) under tiden 1 juli 1970—30 juni 1971

Kurser	Danmark		Finland		Norge		Sverige		Summa	
	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
Läkare I	2	4,0	8	16,0	5	10,0	9	18,0	24	48
Läkare II	1	2,0	5	10,0	5	10,0	13	26,0	24	48
Läkare III	3	6,0	4	8,0	6	12,0	6	12,0	19	38
Ingenjörer I	3	4,5	5	7,5	5	7,5	7	10,5	20	30
Ingenjörer II	—	—	1	1,5	3	4,5	16	24,0	20	30
Hälsovårdsinsp.										
— livsm.hygien	1	0,5	4	2,0	5	2,5	10	5,0	20	10
— fysiол. hygien	5	2,5	4	2,0	5	2,5	6	3,0	20	10
Sjukhusadm. I	6	6,0	6	6,0	6	6,0	6	6,0	24	24
Sjukhusadm. II	6	6,0	5	5,0	5	5,0	6	6,0	22	22
Tandläkare	6	6,0	6	6,0	6	6,0	7	7,0	25	25
Summa	33	37,5	48	64,0	51	66,0	86	117,5	218	285

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål

(Överlämnad av Finlands regering)

Kontaktorganets nuvarande sammansättning framgår av *Tillägg* till denna berättelse.

Kontaktorganet har sammankommit till möte i Oslo den 31 augusti 1971 varvid lantbruksministrarna för samtliga länder utom Finland deltog. Mötet föregicks av presidiesammankomst som även hölls i Oslo, datum 20 april 1971.

Av frågor som behandlats skall särskilt nämnas:

1. Produktions- och exportförhållanden

Vid kontaktorganets möte framlade varje enskilt land en skriftlig redogörelse för rubricerade förhållanden.

2. Jordförvärvslagstiftningen

Vid mötet lämnade de skilda delegationerna på basis av medhavd skriftlig utredning en orientering om lagstiftningen i respektive land på ifrågavarande viktiga område, varvid vissa skillnader kunde konstateras.

3. EEC

Ömsesidig orientering om de senaste händelserna i ifrågavarande sammanhang lämnades.

4. EFTA, GATT och OECD

EFTA-samarbetet dryftades liksom de aktuella förhandlingarna inom GATT och OECD till den del det är fråga om jordbruksvaror.

5. De nordiska lantbruksorganisationernas verksamhet

Kontaktorganet informerades om aktuella spörsmål från ifrågavarande verksamhet inom NBC, CEA och IFAP.

6. Viktigare lantbrukspolitiska förändringar

Ömsesidig orientering beträffande inträffade viktigare förändringar i de skilda länderna lämnades.

7. Samarbetet på jordbruksforskningens område

En rekapitulering av hithörande spörsmål lämnades varefter särskilt miljövårdsforskningens betydelse underströks i diskussionen.

Helsingfors den 10 december 1971

TILLÄGG

Nordiska kontaktorganet för lantbruksspörsmål

Medlemmar:

Ställföreträdare:

Danmark

V. Brorson, kommitteret, landbrugsministeriet, formand	J. Rønning-Petersen, ekspeditionssekretær, landbrugsministeriet
E. Mortensen, kontorchef, landbrugsministeriet	N. Kjærgaard, direktør, landbrugsrådet
C. Christensen, medlem af landbrugsrådets præsidium	Jørgen Pedersen, sekretariatschef, De samvirkende danske husmandsforeninger
P. Jørgensen, bolsmand, ordf. i De samvirkende danske husmandsforeninger	

Finland

S. Suomela, generaldirektør, lantbruksstyrelsen, ordförande	A. Nikkola, jord- och skogsbruksministeriet
E. Lähdeoja, överdirektør, jord- och skogsbruksministeriet	G. Engström, agr. mag., Svenska lantbruksproducenternas centralförbund
H. Haavisto, direktør, Lantbruksproducenternas centralförbund	H. Frostell, agronom, Finlands svenska andelsförbund
E. Koivisto, dr., verkställande direktør, Pellervo-Sällskapet	

Island

- G. Briem, departementschef, ordförande for jordbruksministeriet, formann
- H. Pálsson, direktør for Det Islandske Landbrugsselskab
- S. Tryggvason, direktør, Den Islandske Bondeforening

Norge

B. Robberstad, departementsråd, Landbruksdepartementet, formann	E. Mykland, byråsjef, Landbruksdepartementet
J. Ringen, landbruksdirektør, Landbruksdepartementet	B. Lie, konsulent, Landbruksdepartementet
J. E. Mellbye, formann i Norges bondelag	O. Bergflødt, konsulent, Norges bondelag
E. Høibø, generalsekretær, Norsk bonde- og småbrukerlag	O. Moen, fylkesagronom, Norsk bonde- og småbrukerlag

*Medlemmar:**Ställföreträdare:**Sverige*

I. Eckersten, statssekreterare, jordbruksdepartementet, ordförande
S.-G. Jonzon, generaldirektör, statens jordbruksnämnd, v. ordförande
S. Oscarsson, förbundsordförande, Lantbrukarnas riksförbund
E. Jonsson, förste vice förbundsordförande, Lantbrukarnas riksförbund

C. Senning, kansliråd, jordbruksdepartementet
S. Larsson, byråchef, statens jordbruksnämnd
H. Håkansson, verkställande direktör, Lantbrukarnas riksförbund
T. Andersson, agronom, Lantbrukarnas riksförbund

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål

(Överlämnad av Finlands regering)

1. *Representanterna för de olika nordiska länderna* framgår av Tillägg.

2. *Kontaktorganet har under år 1971 hållit två möten*, i Oslo 1 april och i Mariehamn 12 oktober 1971. Som ordförande fungerade fiskeribiologen, sedermera överinspektören Gösta Bergman, Finland.

3. Vid kontaktorganets sammanträden har följande ärenden behandlats:

3.1 *Rapportering rörande fisket i de nordiska länderna*. Rapporter har avlämnats vid mötena rörande fiskets utfall, omsättningen av fisk och fiskprodukter, sysselsättningen inom fiskerinäringen samt respektive utvecklingstendenser i de olika nordiska länderna.

3.2 *EEC*. De olika länderna har framlagt nationella synpunkter på vilka konsekvenser en eventuell utvidgning av EEC kan få för fisket i respektive land. Särskilt har fiskerigränserna och marknadsordningen för fisk och fiskprodukter inom EEC och i förhållande till utom gemenskapen stående länder varit föremål för dryftande.

3.3 *Frågor i anslutning till FAO, NEAFC och ICNAF*. Det av FAO visade intresset för arbetet inom NEAFC och ICNAF har redovisats närmast i anslutning till förda diskussioner om vilken hjälp de nordiska länderna kunde lämna FAO beträffande arbetet på utvecklingen av fiskerinäringen i utvecklingsländerna. I fråga om utnyttjandet av fiskerisurserna har situationen dryftats mera detaljerat för olika fiskbestånd, likaså effekten av genomförda och föreslagna regleringsåtgärder.

3.4 *Fisket i Östersjön*. Denna fråga har behandlats bl. a. i anledning av ett från Sveriges fiskares riksförbund framfört initiativ till en baltisk konferens kring östersjöfiskets problem. Konferensen kommer att hållas i Stockholm i juni 1972. Tanken på en konvention om fisket i Östersjön har aktualiserats på visst håll, men de reella möjligheterna att få till stånd en sådan har inte bedömts särdeles optimistiskt. Vidare har östersjöfiskets problem i anslutning till dels laxen, dels övriga kommersiella fiskarter belysts. Den nyligen grundade danska laxfonden har noterats med tillfredsställelse. Även frågan om fiskerigränserna i Östersjön har berörts.

3.5 *Föreningen av Nordostatlanten*. Under året fortsatte rapporteringen om företagna och föreslagna åtgärder mot förorening av havsområdena. Betydelsen av internationella bestämmelser har starkt understrukits, likaså önskvärdheten av att en koordinering sker av berörda lagstiftning i Norden.

3.6 *Oljeborrningen i Östersjön*. Vid mötena har informerats om vilka icke önskvärda effekter den hittills företagna oljeborrningen få för fisket. Det beslöts om internordisk rapportering om på vilka positioner myndigheterna i de olika länderna lämnat koncession till bottenundersökningar och oljeborrning. Författningar och beslut i berörda ärenden skall lämnas över för kännedom länderna emellan.

3.7 *Islands tilltänkta utvidgning av fiskerigränsen*. Föredragningen av denna fråga från isländskt håll har gett upphov till en livlig diskussion av frågan ur en bredare principiell synvinkel och likaså i fråga om de praktiska konsekvenserna för fiskarna i de övriga nordiska länderna. Mot det isländska beslutet om utvidgning av fiskerigränsen framfördes rätt kritiska anmärkningar, medan å andra sidan även understöd för planerna kunde utläsas ur andra uttalanden.

3.8 *Fiskerilagstiftningen i Skagerak och Kattegatt*. Denna fråga har traditionellt belysts vid mötena och särskilt har redovisats vilken hållning fiskarorganisationerna i de olika länderna intagit till föreslagna nya ändringar av regleringsbestämmelserna.

3.9 *Följande nordiska fiskerikonferens*. En nordisk fiskerikonferens avses bli arrangerad på Färöarna i augusti 1972. Kontaktorganet har preliminärt diskuterat ärendet och ämnar förlägga följande möte till Färöarna, varvid en mera ingående genomgång av konferensens program kommer att företas.

Helsingfors den 16 februari 1972

Gösta Bergman

*TILLÄGG***Förteckning över medlemmar i Nordiska kontaktorganet
för fiskerispörsmål***Danmark*

Kontorchef J. Hertoft
Kontorchef K. Løkkegaard
Fiskeskipper S. Knudsen
Fiskeskipper F. Lodberg Jensen
Kontorchef J. Djurhuus
Fuldmægtig G. Gunnarsson
Landsstyremand E. Nolsøe

Finland

Överinspektören G. Bergman
Inspektören P. Niskanen
Fiskerikonsulenten M. Westling
Viceantrådet F. Grönberg
Landskapsagronomen T. Mattsson

Island

Kontorchef T. Asgeirsson
Fiskeridirektör M. Elisson
Direktör S. Egilsson

Norge

Underdirektør C. Bjørge
Direktør O. Lund
Formann J. Toft
Generalsekretær A. Midtgaard
Kontorsjef A. Aasbø
Konsulent E. Stang
Direktør H. Rasmussen
E. Jahr

Sverige

Statssekreteraren I. Eckersten
Kanslirådet C. Senning
Överdirektören J. Hult
Direktören E. Lilja
Riksdagsmannen G. Åberg
Ombudsmannen T. Mattsson

Berättelse

från Nordiska hushållshögskolan

(Överlämnad av Sveriges regering)

Styrelsens berättelse för verksamhetsåret 1 juli 1970—30 juni 1971

I. Utbildningsverksamheten

Under verksamhetsåret 1970/71 har utbildning pågått vid två linjer: *textillinjen* vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg (CTH) och *näringslinjen* vid Johan Throne Holst's Institut for Ernæringsforskning vid Oslo Universitet.

Textillinjen började hösten 1963 och har alltså fullgjort sitt åttonde verksamhetsår under 1970/71.

En sammanställning över de hittills för varje år nyantagna eleverna vid textillinjen visar följande:

Läsåret 1963/64	4 elever	(1 norska, 3 svenskor)
„ 1964/65	1 elev	(norska)
„ 1965/66	3 elever	(1 norska, 2 svenskor)
„ 1966/67	5 elever	(1 norska, 4 svenskor)
„ 1967/68	7 elever	(2 norskor, 5 svenskor)
„ 1968/69	4 elever	(3 svenskor och 1 svensk)
„ 1969/70	8 elever	(1 finska, 6 svenskor och 1 svensk)
„ 1970/71	6 elever	(3 finskor, 1 norska och 2 svenskor)
„ 1971/72	4 elever	(2 finskor, 2 svenskor)

Den aktuella elevsituationen i september 1971 framgår av följande tablå:

	S:a nyan- tagna	Härav med lärarex. vid husligt sem.	Avbrutit studierna	NHH kand.	Övriga färdiga vid CTH	Fort- sätter
1963/64	4	(3)	1	3	—	—
1964/65	1	(—)	—	1	—	—
1965/66	3	(—)	—	1	1	1
1966/67	5	(2)	2	2	—	—
1967/68	7	(1)	2	1	—	4
1968/69	4	(—)	2	—	1	1
1969/70	8	(3)	2	1	—	5
1970/71	6	(4)	1	—	—	5
1971/72	4	(2)	—	—	—	4
	42	(15)	11	9	2	20

¹ Denna elev övergick till 3-årig sem.utbildning, som slutförts våren 1971. Hon önskar efter hand slutföra CTH-utbildningen.

² Efter 1 år vid CTH antogs en av dessa vid seminariets 3-åriga kurs, som avslutats.

³ En av dessa övergick till CTH:s kemilinje.

⁴ En av dessa övergick till CTH:s maskintekniska linje.

Av tabellen ovan synes som om antalet studerande med lärarexamen före inträdet vid CTH tenderar att stiga. Sålunda har under de sex första åren intagits i medeltal en lärare, under de tre sista åren däremot i medeltal 3 per år. Härvid är även av intresse att nämna, att av lärarna endast en (1963/64) avbrutit studierna.

En aspekt, som ej tidigare berörts i årsberättelserna, är de utbildade NHH-kandidaternas anställningsförhållanden. Då nu antalet färdiga kandidater från textillinjen uppgår till ett tiotal synes det lämpligt att något belysa denna fråga.

De tre som började studierna 1963/64, har samtliga tjänster, nämligen en vid seminariet för huslig utbildning i Göteborg, en som forskningsingenjör vid TEFO och en vid KF:s textillaboratorium.

Den som började 1964/65 har varit anställd vid Norska textilforskningsinstitutet men slutar nu p. g. av familjescäl. Den vakanta tjänsten borde kunna sökas av någon av dem, som väntas bli NHH-kandidater under höstterminen 1971.

Den NHH-kand. som började 1965/66 har våren 1971 avslutat den särskilda tvååriga textilläro-utbildning, som ordnats för dem som genomgått NHH:s textillinje, och torde till en början försöka ägna sig åt undervisning.

Av de två NHH-kandidater, som började 1966/67, har den ena ej strävat efter anställning och den andra haft svårigheter att få tjänster, vilket hör samman med lokala förhållanden och giftermål.

Den kandidat som ingår i gruppen 1967/68 är från och med hösten 1971 anställd vid Husholdningsseminariet Ankerhus, Sorø, för att undervisa i tvätt-teori och beklädnadslära samt i statistik med försöksplanering. Hennes anställning i Sorø är av betydelse från nordisk synpunkt sett, enär hon kommer från annat land (Sverige).

Av gruppen 1969/70 är en färdig i och med septemberperioden 1971. Hon har fått anställning vid statens institut för konsumentfrågor på en extra tjänst i lönegrad A 20.

Vad beträffar dem, som genomgår NHH-utbildningen utan att komplettera med textilläro-utbildning, är de ännu så få, att en komplett redogörelse av deras anställningsmöjligheter ej synes motiverad. Nämnas bör dock att en av dem som inskrevs 1969/70, beräknar ha avslutat sina NHH-studier i mitten av höstterminen, varefter hon påbörjar en anställning som forskningsingenjör vid TEFO. Vidare har en norsk elev, som har någon tentamen kvar, sedan april 1971 anställning som laboratorieförstare vid Höye Fabriker i Kristiansand.

Ledare för studierna vid textillinjen har även under 1970/71 varit professorn i textilmekanik vid Chalmers tekniska högskola Trygve Eeg-Olofsson. Heltidsanställda lärarkrafter för denna linje har varit 2 assistenter. För undervisning i kemi finnes på deltid en speciallärartjänst.

Härtill kommer övningsassistenter. Övrig lärarpersonal tillhör CTH:s ordinarie undervisning.

Näringslinjen i Oslo startade hösten 1966. Undervisningen började de första dagarna i september och den officiella invigningen av de av norska staten för bl. a. NHH:s näringslinje nybyggda lokalerna för-rättades av den norske kirke- och undervisningsministern den 12 september 1966. I det nybyggda huset disponerar näringslinjen 647 m², vilket är 2/3 av hela huset.

Byggnadskostnaden för näringslinjens lokalandel kan beräknas ha utgjort ungefär 2,1 miljoner norska kronor. Till utrustning har norska staten beviljat tillhoppa 1,1 miljoner norska kronor.

Till avlöningar och övriga driftskostnader har den norska staten hittills anslagit följande belopp (i norska kronor):

Kalenderår	Avlöningar	Övriga driftsutgifter	Summa
1965	144 000	85 300	229 300
1966	306 100	125 000	431 100
1967	576 200	187 600	763 800
1968	657 600	209 000	866 600
1969	859 600	234 500	1 094 100
1970	910 000	239 600	1 149 600
1971	1 044 700	241 000	1 285 700
	4 498 200	1 322 000	5 820 200

De i tablån angivna beloppen för löner är de i budgeten upptagna och av Stortinget under hösten året förut beviljade beloppen. Genom löneförhandlingar under våren det aktuella året har för de tre sist angivna åren 1969—71 i själva verket de faktiska utgående lönerna kommit att öka med ung. 197 000 kronor. Sammanlagda lönekostnaderna under 7 år är därför reellt ungefär 4 695 000 norska kronor.

Härtill kommer, att personal vid Johan Throne Holst's Institutt for Ernæringsforskning, till vilket NHH:s näringslinje är anslutet, medverkar vid undervisningen utan att det debiteras näringslinjen. Även vissa driftsutgifter för undervisningen betalas av institutet. Storleken av dessa kostnader för undervisningen, som alltså icke framgår av näringslinjens utgiftsstat, kan icke exakt angivas. Det torde röra sig om 180 000—200 000 norska kronor per år.

Följande sammanställning ger vissa upplysningar angående de hittills antagna studerande.

	Antal sök.	Intagna					S:a	Avbr. stud.	Under kursen intagna
		från Dk	från Fi	från Isl	från N	från Sv			
1966	35	—	1	—	11	4	16	3	3
1967	22	1	—	—	11	3	15		
1968	28	1	—	—	14	1	16	5	
1969	46	1	—	1	11	5	18		
1970	29	—	—	—	13	1	14		1

Förutbildningen hos de antagna har varit varierande. Följande huvudtyper av förutbildning kan urskiljas:

Förutbildning	Antagningsår					S:a
	1966	1967	1968	1969	1970	
1. Studentexamen + lärarexamen i husligt sem.	3	1	5	2	2	13
2. Enbart studentexamen	5	8	8	4	3	28
3. "Huslig" lärarex. utan fullst. studentex.	1			1		2
4. Akad. ex. av annat slag än NHH (med eller utan huslig lärarex. också)	1 + 1 = 2					2
5. Annan lärarex. än från husligt sem.	2	2			1	5
6. Annan utb. (med eller utan stud.ex.)	1	4	3	11	8	27
	14	15	16	18	14	77

Flera av de NHH-kandidater, som utexaminerats från näringslinjen, har fått bra tjänster. En påbörjad undersökning rörande detta kommer att redovisas i nästa års verksamhetsberättelse.

Dietetikerutbildning. I en tidigare årsberättelse har styrelsen redogjort för en kurs för utbildning av dietetiker, som i styrelsens regi hölls våren 1969 vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Kursen bekostades med medel som styrelsen för detta ändamål fick från Nordiska kulturfonden.

Då styrelsen anser denna utbildning mycket viktig — den är också redan i det gemensamma nordiska förslaget år 1960 om upprättande av NHH förutsatt som en påbyggnadsmöjlighet för dem som genomgått NHH:s näringslinje i Oslo — har styrelsen gjort upprepade framställningar till den svenska regeringen om anslag för nya kurser av samma slag. Tyvärr har ingen av dessa framställningar beviljats. Inför känslan av att en ny kurs nu nödvändigt måste åstadkommas gjorde styrelsen under hösten 1970 två framställningar om bidrag till kurskostnaderna, den ena hos Sveriges industriförbund och den andra hos Nordiska kulturfonden. I industriförbundet blev resultatet negativt, men i januari 1971 fick styrelsen meddelande om att Nordiska kulturfonden beslutat ge styrelsen ännu en gång bidrag till en dietetikerkurs. Kursen kunde då ej komma i gång under våren 1971 men alla förarbeten kunde göras, och i mitten av augusti har kursen startat, med 12 elever, varav 2 från Finland, 5 från Norge och 5 från Sverige. Även denna gång är professor i klinisk näringslära vid universitetet i Göteborg Björn Isaksson ledare av kursen.

Under våren 1971 har styrelsen gjort en framställning till den svenska regeringen om medel på den ordinarie statsbudgeten för 1972/73 till en ny kurs för utbildning av dietetiker. Svar på denna framställning erhålles först i januari 1972.

Konsumentekonomiska linjen i Köpenhamn. Våren 1970 förelåg alla erforderliga beslut för startande samma höst av den länge planerade konsumentekonomiska linjen vid Handelshögskolan i Köpenhamn. Tyvärr visade det sig under sommaren 1970 att så få sökande anmälde sig att utbildningen ej kunde igångsättas.

Under verksamhetsåret 1970/71 har styrelsen därför intensifierat sina ansträngningar att göra denna nya linje känd och eftertraktad. Tyvärr har sökandefrekvensen ej ökat utan även sommaren 1971 måste konstateras att linjens igångsättande måste uppskjutas ännu en gång. Styrelsen anser detta mycket beklagligt, särskilt mot bakgrunden av det stora intresse som under snart tjugo år visats för denna utbildning, icke minst från dansk sida.

NHH-utbildning i Finland. Under verksamhetsåret 1970/71 har planerna på en NHH-utbildning i Finland tagit ett stort steg framåt, i det att *dels* enighet vunnits om anordnande av 3 ettbetygskurser (motsvarande 1 termin på heltid eller 2 terminer på deltid) vid Helsingfors universitet och Svenska handelshögskolan i Helsingfors i ämnena familjekunskap, kommunikationslära och konsumentekonomi, *dels ock* den finska regeringen reserverat medel för igångsättande av minst 2 av dessa kurser. Av lärar- och kursplaneskäl kan kurserna dock starta först hösten 1972.

II. Styrelsens verksamhet

Styrelsen har under verksamhetsåret 1970/71 haft två sammanträden, nämligen den 26—27 januari och den 27 maj 1971, båda gångerna i Stockholm.

Utöver erforderliga diskussioner och beslut rörande den utbildningsverksamhet, för vilken ovan redogjorts, har styrelsen *dels* fortsatt förberedelsearbetena för en arbets- och tekniklinje, *dels ock* ägnat ett alltmer ökande intresse åt de många och svåra frågorna om de nordiska hushållskandidaternas status i den akademiska världen, inom undervisningsväsendet och i näringslivet, om deras anställningsförhållanden och avancemangsmöjligheter samt (den av eieverna själva väckta frågan) om deras titulatur.

Under verksamhetsåret har också arbetat ett av styrelsen inom sig tillsatt arbetsutskott med särskild uppgift att föreslå olika åtgärder ägnade att underlätta tillträde till NHH:s linjer för hushållslärare som ej har fullständig studentexamen.

Den broschyr angående NHH, som styrelsen sammanställde och lät trycka under våren 1970, har distribuerats till olika intresserade även under verksamhetsåret 1970/71. Under våren 1971 har styrelsen också påbörjat en revidering för nytryck av denna broschyr.

Under året har styrelsen även till hjälp för sådana, som önskar skaffa sig nödvändig förutbildning för utbildningskursen för dietetiker, låtit

trycka en liten bok i A4-format med titeln "Praktisk tjänstgöring i storhushåll för blivande dietetiker" och innehållande dels en PM för handledare och dels en Arbetsbok för praktikanter.

III. Styrelsens sammansättning

Under verksamhetsåret 1970/71 har styrelsen bestått av:

- A. Särskilt förordnad ordförande:
överdirektör Birger Öhman, Stockholm;
- B. Övriga styrelseledamöter:
från *Danmark* seminarieriktorn Gustav Nedergaard och professorn Fritz Schönheyder;
från *Finland* professorerna Paavo Roine och Unto Vartiovaara;
från *Island* föreståndarinnan Vigdis Jonsdottir;
från *Norge* byråchefen Hans Sörbö och institutchefen Bergliot Q. Werenskiöld;
från *Sverige* laboratoriechefen Marit Neymark och f. d. byrådirektören Ebba Virgin.

Detta är samma sammansättning som under närmast föregående år med undantag av att byråchefen Sörbö inträtt i stället för professorn Ragnar Nicolaysen, som efter åtta år i styrelsen av sagt sig ledamotskap för att helt ägna sig åt ledningen av NHH:s näringslinje i Oslo.

Den 1 juli 1971 har enligt de nordiska undervisningsministrarnas beslut ordförandeskapet för NHH överflyttats till Danmark. Den danska regeringen har till ordförande utsett kontorschefen i Undervisningsministeriet Kjeld Glerup.

Enligt beslut av styrelsen kallas till alla styrelsens sammanträden dels ledarna för NHH:s linjer och kurser, såväl i gång varande som planerade, dels ock en representant för NHH:s studentkår i Oslo (Studentföreningen Nutritia) och en representant för NHH:s studentkår i Göteborg (Studentföreningen Textilia).

Denna verksamhetsberättelse har på föredragning av överdirektören Birger Öhman fastställts vid styrelsesammanträde nedan angivna dag i Köpenhamn.

Köpenhamn den 30 september 1971

För Styrelsen för Nordiska hushållshögskolan

Enligt uppdrag:

Birger Öhman

Berättelse**om Nordens Hus i Reykjavík***(Överlämnad av Islands regering)***Driftsåret 1971***Styre og arbeidsutvalg:*

Styret har i 1971 bestått av:

Fra Danmark:

Kontorchef Eigil Thrane (varaformann).

Fra Finland:

Regeringsrådet Ragnar Meinander (formann).

Fra Island:

Forfatteren Haldór Laxness.

Professor Ármann Snævarr,

Professor Sigurður Þórarinnsson.

Fra Norge:

Stortingsrepresentant Berte Rognerud.

Fra Sverige:

Professor Gunnar Hoppe.

Arbeidsutvalg:

Ragnar Meinander (formann).

Eigil Thrane.

Ármann Snævarr.

Det har vært holdt 3 styremøter og 3 arbeidsutvalgsmøter. Det ene styremøtet, i juni, ble holdt i Höfn i Hornafjörður. Det ene arbeidsutvalgsmøtet, i oktober, ble holdt i København. I alt er det fra styremøtene bokført 44 saker.

Administrasjon/personale

Direktør:

Ivar Eskeland.

Bibliotekar:

Else Mía Sigurðsson.

Sekretær:

Sofie Markan (til 5.10).

Etter det: Guðrun S. Jónsdóttir og Álfheiður Einarsdóttir, begge halv dag og midlertidig.

Vaktmester og rengjøringsmann: Antti Rinne (Anton Karlsson).

Kafeteriastyrer (lønnes av kafeteriaen): Kristin Eggertsdóttir.

Virksomheten

Kurs og seminar:

Sosiologi:

Amanuensis Erik Manniche, Danmark: kurs, seminarier og forelesninger i sosiologi og om oppbygging av sosiologisk studium, for universitetslærere, studenter og allmennheten.

I alt 9 program, hvorav 4 forelesninger, 2 seminar og 3 korte kurs.

Medisin:

Overlege, dr. med. *Per Kolstad*, Radiumhospitalet, Norge: Forelesninger m. m. om kreftregistrering og kreftforskning. Samarbeid med Krabbameinsfélag Islands (Islands Kreftforening) og legeföreningen.

Overlege, dr. med. *Povl Riis*, dr. Björn Andersen, dr. Olaf Bonnevie og dr. Henrik R. Wulff: Kurs i legevitenenskapelig forskningsmetodikk. Samarbeid med Reykjavík Legeförening og Islands Legeförening.

I alt 27 forelesninger og övingsprogram.

Journalistikk:

Dosent *Thorikild Behrend* og lektor Bernhard Nielsen, Journalisthögskolen, Århus: En ukes kurs for arbeidende journalister. Samarbeid med Islands Presseforbund.

Ungdomsarbeid:

Ole Løvig Simonsen, formann i Dansk Ungdoms Fællesråd: Om Islands Ungdomsforbunds deltakelse i nordisk ungdomsarbeid. I samarbeid med ovennevnte forbund og Ungdomsnemnda i den islandske föröreningen Norden.

Design og håndarbeid:

Designeren *Ase Lund Jensen*, Danmark 2 kurs, ett i strikketeknikk og ett i modellaging.

I alt ca. 100 timer undervisning. Samarbeid mellom NH og Husflidslaget på Island. Ca. 30 deltakere. (Se også under utstillinger s. 5.)

Praktisk teologi:

Rektor ved Praktisk-teologisk Seminar, Universitetet i Oslo, *Stephan Tschudi*: Seminar for teologistudenter om temaet: Kirken i det moderne bysamfunn, på bakgrunn av omveltningen i samfunnsstrukturen. Dessuten foredrag om "Mennesket i det teknifiserte samfunn". Samarbeid med det teologiske fakultet ved Islands Universitet.

Kriminologi:

Ekspedisjonssjef Helge Røstad, formann for Fengselsstyret, Norge: Foredrag etc. for Islands Kriminalistforening og fengselsvesen, ulike slag straffemåter etc. i Norge og Norden. Han holdt også forelesning for juridiske studenter.

Foredrag — Debatter — Opplesningsprogram

Forfatteren og kritikeren *Kai Laitinen*, Finland: Foredrag med tekst-illustrasjoner (plater): Etterkrigstidens litteratur i Finland, noen hovedlinjer og tendenser.

- Riksdagsmedlem *Elsi Hetemäki*; Finland: Om finsk samfunnsliv i dag — særskilt sosialpolitisk, og om kvinnens deltaking i det politiske liv. Debatt.
- Universitetslektor *Pia Renner Andersen* og laborant *Hanne Juel*: H. C. Andersen-program. Eventyr og sanger (opplesning og sang), i tilknytning til H. C. Andersen-utstilling (se under utstillinger).
- Ingenjör *Sven R. Högfeldt*, Sverige: og (J. B. Collins, Storbritannia), Om ny belysningsteknikk i sykehus. I samarbeid med Islands belysningstekniske forening.
- Dr. Thor Heyerdahl*: Foredrag med lysbilder om RA-FERDENE. Foredraget ble holdt i Háskóla bio, (Universitetets kino), for om lag 900 tilhørere.
- Professor *Þórir Kr. Þórðarson*: Kåseri om Island for norske studenter.
- Professor *Sigurður Þórarinnsson*: Foredrag med lysbilder om Island for norske hovedfagstuderende.
- Lagtingsmann *Erlendur Patursson*, Færøyene: 2 foredrag: Om færøysk økonomisk liv og om færøysk politisk stevnelei, i dag og i fremtiden.
- Forfatteren *Thorkild Hansen*, Danmark: 2 opplesningsprogram fra "Slavebøkene".
- Overarkitekt *Sigurd Muri*, Norge: Foredrag med lysbilder om norske kirker i vårt halvsekel. Samarbeid med Islands Arkitektforening.
- Arkitekt, professor *Nils-Ole Lund*, Danmark: 1) Foredrag om områdeplanlegging fram til år 2000. Samarbeid med Islands By- og kommuneforbund. Foredraget holdt på forbundets store områdeplanleggingskonferanse.
2) Foredrag om hovedtendenser i arkitektur og arkitektutdanning. Samarbeid med Islands Arkitektforening.
- Direktør *Aage Rothenborg*, Danmark: Filmer og kåserier om gammelt dansk arbeidsliv, særskilt forskjellige slag håndverk.
- Tage Erlander* og *Einar Gerhardsen*: Samtaleprogram, mest tilbakeskuende, på et langt politisk liv, hvor man også kom inn på hva skandinaviske sosialdemokrati stod og står for. Programleder var programsekretær

- Per Övind Heradstveit:* Norge. Et særskilt samtaleprogram ble tatt opp i studio i islandsk fjernsyn.
Sendt: på Island, i Norge, Sverige og Finland. Programmet ble holdt i Austurbæjarbíó for ca. 550 tilhørere.
- Professor *Einar Ól. Sveinsson:* Foredrag med emne fra gammel norrön litteratur.
- Konsserter*
- Trio Mobile Danmark: Mogens Ellegaard, Ingolf Olsen, Bent Lylloff og Norge: Arne Norheim:
Konsert med Nordheimkomposisjoner. Elektronisk og instrumentalmusikk.
- Mogens Ellegaard, Danmark:
Ruth Reese, Norge: Accordeon konsert.
8 konsserter.
Blues — Negro Spirituals o. s. v. med sammenbindende tekster. Tema fra de amerikanske negres historie, dagligliv og religiøse forestillingsverden. Konsertene ble holdt i Nordens Hus, i en av Reykjavíks kirker, i teatret IDNO og på Reykjavíks tre gymnas. Dessuten program i islandsk radio og spesielt program for fjernsynet.
- Biigitte Grimstad, Danmark/
Norge: *4 viseprogram.*
mest danske og norske viser, til eget gitarakkompagnement. Konsertene ble holdt i Nordens Hus (2) og i radio og fjernsyn.
- Sollentuna musiksällskap: Sang- og musikkonsert i Nordens Hus og i en av Reykjavíks kirker.
- 4 visesangere: fra Færøyane, Island, Norge og Sverige: 3 konsserter.
- Utstillinger:*
- Tegninger *Svala Þórisdóttir*, Island.
Tegninger o. a. bilder med motiv fra Korea.
- Pedagogisk utstilling: *Skolekringkasting* (radio og fjernsyn i de nordiske land). Rikholdig trykt materiale, plansjer, billedbånd etc. stilt til rådighet av de nordiske kringkastinger. Foredrag og demonstrasjoner for skolefolk etc.

- Grafikk:** "6 danske grafikere".
Nordens Hus fikk låne lokaler til denne utstillingen hos Listasafn ASI.
- Litterær utstilling:** *H. C. Andersen-utstilling.*
Utlånt fra Det kgl. Bibliotek, København.
- Fotoutstillinger:** "Finn foto", finsk fotografiutstilling, utlånt fra Finlands fotografiska Museum, Helsingfors.
Balletten danser ud.
Dansk fotoutstilling. Samarbeid med den danske og den islandske foreningen Norden.
- Maleriutstillinger:** *Sigríður Björnsdóttir og Bat Yosef.*
Juhani Taivaljärvi, Finland.
Relieffmaleri — ny teknikk.
Snorri Arinbjarnar, Island.
Nordens Hus' sommerutstilling.
- Designutstilling:** *Åse Lund Jensen.*
Utstilling av strikkede modellklær etc. I forbindelse med utstillingen og kursene ble det holdt 6 mannequinoppvisninger for sprengfulle hus. Samarbeid med Islands Husflidsforening.

Den 4. september ble de nye utstillingslokalene i Nordens Hus' kjeller tatt i bruk. Lokalene har mer enn 100 løpende meter veggplass og ca. 300 kvm. gulvplass, dessuten er det lager, utpakkingsrom, garderobe, maskinrom, toaletter etc.:

Følgende utstillinger har vært holdt i kjellerlokalene:

- Maleriutstillinger:** Höstutstillingen, Islands bildende kunstneres forening, Åpningsutstillingen. (Utleie)
Henri Clausen, Danmark/Sveits. (Egen)
Bragi Asgeirsson. (Utleie)
- Grafik:** Internasjonal grafikutstilling. (Utleie)
- Fotomontasje:** fra Riksutställningar, Sverige
Sprängning pågår. (Rasering og oppbygging av gamle bydeler. Utstillingen ble vist i samband med områdeplanleggingskonferanse i Reykjavík.
- Bokutstilling:** Britisk bokutstilling. (Utleie til the British Council.)

Utstilling til Norge/Sverige

"4 nålevende generasjoner, Fra islandsk billedkunst."

Utstillingen som Nordens Hus stod for og sendte til Norge/Sverige i 1970, har dette året vært vist mange steder i Sverige og endte sin vandring i Harstad, som et innslag i Festspillene i Nord-Norge. Utstillingen, i alt 78 verk av 17 kunstnere, er nå kommet tilbake. Det ble solgt 8 verk.

Biblioteksutstillinger:

Håndbok-utstilling.

Denne utstillingen omfattet vel 1 100 håndbøker av alle slag. Den overveiende del av bøkene var gaver fra de nordiske forleggere. Egen katalog ble trykket.

Dette er den 3. store nordiske bokutstilling.

Sosiologisk litteratur i forbindelse med Erik Manniches forelesningsserie.

Litteratur om skolekringkasting. I forbindelse med større utstilling.

Bøker og gjenstander for biblioteket og Þjóðminjasafn Íslands i anledning møte i HN av Skandinavisk Museumforbund.

Hans Egede og Grønland, vandreutstilling fra Det Kongelige Bibliotek i København.

Stoff om Thorkild Hansen og hans verker, i forbindelse med forfatterens besøk.

Stoff om Thor Heyerdahl og hans bøker i forbindelse med hans besøk.

Sjakk-premier og bøker om sjakk i forbindelse med Nordisk sjakk-mesterskaps turnering i Huset i sommer.

Bøker om regulering og områdeplanlegging i forbindelse med "Sprängning pågår".

Håndarbeidsbøker i forbindelse med Åse Lund Jensens utstilling og kurs.

Bøker om Fellesmarkedet og de nordiske land.

Virksomheten i biblioteket

(Alle tall i parenteser under dette punkt er tallene fra 1970.)

Biblioteket var åpent for publikum 357 av årets 365 dager. Åpnings-tid for utlån og lesesal hver dag, også søndag, kl. 14.00—19.00.

Om lag 35 nordiske aviser, flybårne, er utlagt i kafeteriaen. Avisene sendes regelmessig til bibliotek og skoler andre steder på Island, etter avtale.

Nordens Hus abonnerer på 168 nordiske tidsskrift og årbøker.

Bokbestanden er nå kommet opp i 9 921 bind (8 479). Platebestanden er som i fjor 212.

Oversikt over utlån og besök 1971:

Besök i alt	30 987	(26 841)
Kjøpt lånekort	743	(627)
Referansespørsmål besv.	2 106	(1 323)
Utlån i alt	11 477	(11 514)
Herav:		
Skjønnlitteratur	5 105	(5 443)
Faglitteratur	4 890	(4 576)
Plater	681	(736)
Tidsskrift/årbøker	806	(759)

Bokbestanden er øket med 1 442 bind i løpet av året. Fra nordiske foreleggere fikk biblioteket mer enn tusen nordiske håndbøker (i forb. med utstillingen) hvorav omtrent 900 titler er blitt innlemmet i biblioteket.

Nordiske tidsskrifter og årbøker lånes ut til publikum, men blir i stor utstrekning også benyttet ved stofføking i forbindelse med besvarelse av referansespørsmål.

Bibliotek og enkeltpersoner utenfor Reykjavík-området har bedt om og fått tilsendt bøker og tidsskrifter. Med byens biblioteker har vi et meget godt samarbeid; med utveksling av opplysninger, boklister etc.

Antall besøkende har øket med over 4 000, og i referansespørsmål har det vært en økning på over 780 fra ifjor. Det er kommet til 100 flere nye låntakere enn forrige år, mens samlet utlån viser en liten nedgang.

Boklister er stensilert om forskjellige emnegrupper. Dessuten tidsskriftliste.

Den islandske Foreningen Norden:

har gitt denne meldingen:

”Foreningen Nordens stilling i Nordens Hus har vært den samme i 1971 som tidligere, d. v. s. at foreningen har hatt kontor for direktøren til full disposisjon, og dessuten disponert Nordens Hus’ kontor kl. 16.30—19.00 fem dager i uken, og arkivplass i kjelleren.

I tillegg har foreningen Norden alltid fått benytte andre rom og saler i huset når det har vært bruk for dem. De viktigste arrangementer og møter som foreningen har hatt i huset er følgende:

I den store salen: Generalforsamling i Foreningen Norden i Rvík. Foreningen Nordens årsmøte og uttakingstevling for unge sangere foran den nordiske sangtevling i Helsingfors.

I konferanserommet: To styremøter i Foreningen Norden, årsmøte i foreningene Nordens historienemnd og representantskapsmøte i foreningen Norden. I Nordens Hus' foyer ble i juli og august vist den danske utstillingen "Balletten danser ud", som Nordens Hus og foreningen stod for i fellesskap, og på Nordens Dag den 14. oktober ble det satt opp en presentasjon (stand) fra Nordisk Råd om nordisk samarbeid. Den stod i godt og vel en måned.

Foreningen Norden og Nordens Hus var også sammen om å ta imot nordiske grupper, f. eks. svenske skolebarn og foreningene Nordens gruppeturer med deltagere fra alle de nordiske land.

Samarbeidet med direktøren og funksjonærene i Nordens Hus har vært det beste, og foreningen Norden vil hermed takke for det.

Jonas Eysteinnsson (direktør)"

Lektorenes virksomhet i huset:

Universitetslektorer dette semester har vært:

Dansk: Pia Renner Andresen,
Finsk: Pekka Kaikumo,
Norsk: Hrobjartur Einarsson,
Svensk: Ingrid Westin.

Alle lektorer har hatt undervisning i sine arbeidsrom. Dessuten har det vært undervist i konferanserommet, norsk 6 timer pr. uke og svensk 2 timer pr. uke. Undervisning av større grupper har i større grad enn tidligere vært henlagt til Universitetet.

Gjesterommene

Gjesterommene har vært benyttet av følgende gjester og stipendiater:

Museumsdirektør Olov Isaksson, S.
Fotograf Sören Hallgren, S.
Dr. Ole Widding, D.
Amanuensis Erik Manniche, D.
Sangerinnen Ruth Reese og hennes mann, N.
Overlege dr. med. Per Kolstad og frue, N.
Arkitekt Sven R. Högfeldt, S.
Bengt Schönbeck, S.
Forfatteren Thorkild Hansen og frue, D.
Lærer. stip. Ivar Ones og frue med to barn, N.
Maleren Juhani Taivaljärvi og frue, F.

Overlege, dr. med. Gunnar Eskeland, N.
Forfatteren Knud Holten og frue, D.
Tegneren Jardar Lunde og frue, N.
Forfatteren Liv Holtskog, N.
Lektor Stig Nilsson, S.
Forfatteren Bodil Kaalund, D.
Lisa Örtengren, S.
Bodil Qvårnstedt, S.
Monica Strandäng, S.
Dosent Monica Rydbeck, S.
Billedhoggeren Ståle Kyllingstad, N.
Forfatteren Anders O. Klakegg, N.
Komponisten Øistein Sommerfeldt og frue, N.
Overlege, dr. med. Povl Riis og frue, D.
Dr. Olaf Bonnevie og frue, D.
Maleren Henri Clausen og frue, D.
Rektor Stephan Tschudi, N.
Arkeologen fru Anne Stine Ingstad, N.
Designeren Åse Lund Jensen, D.
Forfatteren Poul M. Pedersen, D.
I alt har gjesterommene vært benyttet i 473 gjestedøgn (i 1970 426).

Kafeteriaen

Kafeteriaen har, liksom huset ellers, hatt rekordbesök i dette drifts-året. Brutto-omsetningen var på om lag 3,5 millioner isl. kr. (1969: ca. 1.9 mill og 1970 ca. 2,9 mill.)

Annen bruk av huset

Nærmere 90 forskjellige organisasjoner, foreninger og institusjoner har hatt kongresser, møter, filmvisninger, konserter etc. i egen regi i Nordens Hus gjennom året, i alt ca. 270 program. Det er dessuten tatt imot til omvisning og orientering en mengde små og store grupper fra de andre nordiske land.

Publikum

Det er ikke lenger mulig å føre annet enn tilnærmet riktig statistikk over besökende på Nordens Hus' egne program. Anslagsvis har det vært minst 270 000 besökende fra huset åpnet den 24. august 1968 til utgangen av 1971.

På de aller fleste arrangementer i år har det vært fullt eller overfylt hus. Bare på 10 prosent av programmene har det vært opp til 20/30 ledige plasser.

Presse, kringkasting, informasjonsvirksomhet

Det gode samarbeidet med islandsk presse og kringkasting har fortsatt. En stor del av programmene har enten vært sendt in extenso i radio og/eller fjernsyn, eller det har vært gjort spesialopptak. Det har vært holdt 25 pressekonferanser gjennom året.

Nordens Hus har hjulpet med en mengde informasjoner både skriftlig og muntlig, ikke minst til presse- og kringkastingsfolk fra de andre nordiske land, men også til mange islandske privatpersoner og foreninger om skoler, kulturliv, næringsliv, handel og lovbestemmelser i de andre nordiske land.

Festspillene i Reykjavik 1972

Forberedende arbeid har pågått gjennom hele året og et stort program er lagt opp. Direktøren for Nordens Hus er også direktør for Festspillene.

Sosial aktivitet

Nordens Hus har i dette meldingsåret kraftig utvidet sin sosiale aktivitet, først og fremst ved å innby til dels store grupper fra aldershjem, hjem for åndssvake og evneveike og andre institusjoner, til å se på husets egne utstillinger. Det har gjerne fulgt en enkel bevertning med.

En del av kjellerlokalene har vært utlånt til foreningen "Vinahjálp", som har laget eller gjort ferdig sine basargjenstander i huset, til inntekt for sosialt hjelpearbeid.

Mottakinger av nordiske grupper, representasjon

Det har vært lagt vekt på å invitere nordiske grupper og enkeltpersoner sammen med islandske kolleger til mottakinger. Likeledes har husets egne, arbeidende gjester fått komme sammen med islandske gjester til middager eller mottakinger. Mottakingsgjester har vært ca. 600—700. Middagsgjester ca. 400.

Berättelse

från Nordiska utlänningsutskottet

(Överlämnad av Danmarks regering)

Udvalget har i 1971 holdt eet møde, nemlig i Stockholm den 15—16 juni.

På mødet drøftedes muligheden af at godkende forskellige legitimationsdokumenter som gyldige rejselegitimationer i Norden. Udvalget kunne ikke anbefale, at "Naval Identity Cards", der udstedes til besætningsmedlemmer på britiske krigsskibe, anerkendes som gyldig rejselegitimation ved rejser fra et nordisk land til et andet. Udvalget drøftede påny en godkendelse af de af grænsekontrolmyndighederne i Forbundsrepublikken Tyskland anvendte "Reiseausweis als Passiersatz", som kan udstedes til tyske statsborgere, der ønsker at rejse til udlandet, uanset at de ikke er i besiddelse af foreskrevet pas eller "Personalausweis". Udvalget var fortsat — som ved tidligere møder i 1964 — af den opfattelse, at den nævnte tyske nødlegitimation ikke kan anerkendes som gyldig rejselegitimation ved indrejser i det nordiske paskontrolområde. Udvalget drøftede videre spørgsmålet om anerkendelse af de af FN's Råd for Namibia udfærdigede rejsedokumenter. Der var enighed om, at sådanne dokumenter vil kunne modtages til visering for rejser til de nordiske lande under forudsætning af, at de giver indehaveren ret til tilbagerejse til det land, i hvilket han er bosat, eller til indrejse i et andet land.

På udvalgets møde i Helsingfors i november 1970 drøftedes et nordisk initiativ med henblik på indførelse af viseringsfrihed for indehavere af fremmedpas. Disse drøftelser er fortsat, og der er principiel enighed om, at udvalgets medlemmer overfor de respektive regeringer bør foreslå, at de nordiske lande dels gennem Europarådet, dels — for så vidt angår visse lande, som ikke er tilsluttet Europarådet — bilateralt bør virke for indgåelse af overenskomster om viseringsfrihed for indehavere af fremmedpas.

Herudover har udvalget behandlet en række spørgsmål af rent teknisk karakter, således bl. a. visse problemer i forbindelse med den i art. 10 i paskontroloverenskomsten af 12. juli 1957 hjemlede tilbagetagelsespligt, spørgsmålet om fortolkningen af art. 4 og 6 i overenskomsten af 16. december 1961 om unge menneskers rejse på fællespas samt et svensk forslag om en ændret udformning af de svenske formularer til viseringsansøgninger.

Udvalgets næste møde holdes i København i begyndelsen af 1972.

Berättelse

om Nordiska kulturfonden

1. Styrets sammensetning

Nordisk kulturfonds styre har i 1970 hatt følgende medlemmer (og suppleanter), oppnevnt av henholdsvis Nordisk Råd og regjeringene for to-årsperioden 1969—70:

Danmark:

Folketingsmedlem K. B. Andersen
(Folketingsmedlem Grethe Philip)
Ekspeditionssekretær J. Harder Rasmussen
(Kontorchef K. Glerup)

Finland:

Talman V. J. Sukselainen
(Riksdagsman Georg Backlund)*
Regeringsrådet Ragnar Meinander
(Kultursekreterare Matti Gustafson)

Island:

Altingsrepresentant Ólafur Björnsson
(Altingsrepresentant Birgir Finson)
Departementschef Birgir Thorlacius
(Avdelningschef Arni Gunnarson)*

Norge:

Odelstingspresident Håkon Johnsen (formann)
(Stortingsrepresentant Berte Rognerud)*
Departementsråd Olav Hove (nestformann)
(Byråsjef Hans Sørbø)

Sverige:

Riksdagsledamot Ingrid Segerstedt Wiberg
(Riksdagsledamot Dagmar Ranmark)*
Departementsrådet Roland Pålsson
(Departementssekreterare Carl-Johan Kleberg)*

Formannsverket har for 1970 vært lagt til Norge med Håkon Johnsen som formann og Olav Hove som nestformann.

* Har vært innkalt til et eller flere styremøter.

2. Sekretariatets plassering

Sekretariatet har i 1970 vært plassert i Norge. Konsulent Kåre Engan og konsulent Thomas Mauritzen har vært tilsatt som sekretærer, dog slik at konsulent Olav Nyhamar og førstesekretær Steffen Johanssen med virkning fra 1. april 1970 sammen har avløst Thomas Mauritzen.

3. Arbeidsordning

Arbeidet i fondet har i 1970 fulgt de samme retningslinjer som tidligere år, slik disse er fastsatt i statuttene og forretningsordenen. Som forutsatt i forretningsordenen har fondsstyret avholdt tre møter i 1970, nemlig i Oslo 2. februar, i Tønsberg 26.—27. mai og i Oslo 9.—10. desember.

Melding om disponible midler av Nordisk kulturfond og betingelser for støtte fra fondet ble som vanlig kunngjort i de nordiske lands presse i mai, med søknadsfrist 15. august. Innen styremøtet i desember var det innkommet omkring 225 søknader. Av disse ble noe over 50 avvist på formelt grunnlag. De øvrige søknader ble på vanlig måte forelagt de respektive seksjoner av NKK til uttalelse, med unntak av noen få som pga. tidsnød ble avgjort av styret ved skriftlig behandling, eller hvis de var innkommet umiddelbart før et styremøte — ble avgjort direkte av fondsstyret på møtet.

Årsberetning og regnskap for 1969 ble vedtatt på februar-møtet og ble umiddelbart etter oversendt Nordisk Råd sammen med revisjonsberetningen.

Spørsmålet om en forsvarlig forhånds- og etterevaluering av de prosjekter som støttes av midler fra Nordisk kulturfond, har fortsatt opp-tatt fondsstyret. Etter at styret på grunnlag av noen prinsipielle betraktninger fra NKK, anmodet kulturkommissjonen om å legge fram praktiske forslag til løsning av spørsmålet, gav kulturkommissjonen direktør Karl Stenstadvold i oppdrag å utarbeide et utkast til en evalueringsordning for prosjekter som støttes av fondets midler. Utkastet foreligger og er mottatt av Nordisk kulturfond. Det vil, sammen med NKKs kommentarer og en uttalelse i saken fra kulturkommissjonens finske avdeling ved P. Kivalo, bli behandlet på kulturfondets første møte i 1971.

Spørsmålet om evaluering har sammenheng med kvaliteten av det rapportmaterialet som innkommer fra dem som mottar støtte fra fondet. De innberetninger styret mottar om gjennomføringen av støttede prosjekter, er imidlertid satt opp på ulike måter og er av meget varierende kvalitet. For å sikre seg et bedre rapportmateriale, har styret vedtatt noen enkle retningslinjer for hvordan slike innberetninger skal settes opp. Styret håper med dette å oppnå for det første at man mottar alle opplysninger som er nødvendige for å vurdere om de bevilgede midler er brukt etter sitt formål, for det andre at man får et bedre

inntrykk av hvilke resultater som er oppnådd, og endelig at innberetningene får en noenlunde ensartet form som muliggjør en raskere vurdering. Retningslinjene blir nå sendt til alle støtte-mottagere samtidig med meddelelsen om at støtte et innvilget. (Jfr. bilag I.)

Hovedsekretariatet for Nordisk kulturkommisjons seksjon III har, på vegne av samtlige seksjoner, sendt fondet et forslag om koordinering av møtedatoene for styret i kulturfondet på den ene side og for kulturkommisjonens forskjellige seksjoner på den andre. Hensikten skulle være å unngå eller redusere til et minimum den skriftlige behandling i kulturkommisjonens seksjoner av søknader som mottas fra Nordisk kulturfond til uttalelse. Skulle dette oppnås, måtte de forskjellige seksjonsmøter holdes 2 à 3 uker før kulturfondets styremøter. NKK henstiller derfor til styret for Nordisk kulturfond å utsette sitt februar-møte til mars. Spørsmålet er behandlet av styret, som fant ikke å kunne gå inn på forslaget, da det ville kreve endring av fondets statutter. Man ville imidlertid være oppmerksom på forholdet ved eventuelle fremtidige endringer av statuttene.

4. *Fondets kapital og forvaltning*

Fondet hadde for 1970 følgende midler til rådighet:

	D.kr.
Overført fra 1969	55 310
Medlemslandenes bidrag	4 000 000
	<u>4 055 310</u>

Medlemslandenes bidrag økte med dkr 750 000, fra dkr 3 250 000 i 1969 til 4 000 000 i 1970. Med bakgrunn i Nordisk Råds rekommandasjon nr. 26/1969 har regjeringene besluttet å øke bidragene til fondet med ytterligere 1 million dkr, fra 4 millioner i 1970 til 5 millioner dkr i 1971.

Fondet har mottatt 225 søknader om støtte av 1970-midlene med et samlet beløp på ca. dkr 13 millioner. Forhåndsavviste søknader er da ikke medregnet.

Samlet ble det av midlene for 1970 bevilget dkr 3 954 185 fordelt på 83 prosjekter, jfr. fortegnelsen i vedlegg. I denne sammenheng er støtten til gjestespill regnet som ett formål. Under denne ordningen er gitt dkr 537 165 i tilskudd. (Se bilag II.)

Bevilgningene fordeler seg slik på fondets styremøter:

		D.kr.
Desember-møtet 1969	53 prosjekter med	3 094 300
Februar-møtet 1970	10 prosjekter med	365 650
Mai-møtet 1970	11 prosjekter med	257 770
Økning av teaterstøtten		102 165
Etter skriftlig behandling i styret		<u>134 300</u>
		3 954 185

Den del av de støttede prosjekter som i 1970 gikk til flerårige prosjekter viser nedgang i forhold til 1969. I 1970 ble det gitt støtte til 10 prosjekter som etter forutsetningen skulle strekke seg over flere år. Den samlede støtte til slike prosjekter beløp seg i 1970 til dkr 1 313 000. Flere av prosjektene ble avsluttet i 1970, det gjelder Didaktisk prosessanalyse, Nordisk Sommeruniversitets forskningsprosjekt "Studier av de nordiske lands kulturelle og estetiske liv", Nordiske ungdomsbiennaler, bokinnkjøp til Nordens Hus og NKKs nordiske dramaserie på engelsk.

	D.kr.
Summen av utbetalte tilskudd 1970 utgjør	3 871 363.77
og tilbakebetalte tilskudd	81 481.06
	D.kr.
Pr. 31.12.70 utgjorde saldo	920 218.48
Av dette beløp fragår bevilgede, men ikke utbetalte tilskudd	674 250.00
Til disposisjon av 1970-midlene overført til 1971	245 968.48

5. Forsøk med støtteordning for utveksling av teater-, opera- og ballettgjestespill mellom de nordiske land

Styret satte i møte i desember 1969 av d. kr. 400 000 til gjestespill i 1970, men man fant senere, i møte i mai 1970, å måtte sette av ytterligere d. kr. 102 165, og senere d. kr. 35 000, i alt *d. kr. 537 165* fordelt på 13 gjestespill. Det var i 1970, i likhet med de to første år av forsøksperioden, søkt om et adskillig større beløp enn det avsatte, nærmere bestemt d. kr. 1 176 765 fordelt på 23 søknader. Det vises forøvrig til oversikten (*se Bilaga 4*).

Etter det opprinnelige vedtak i styremøte i desember 1967 skulle forsøksordningen gjennomføres over en periode på tre år, 1968—70. I møte i mai 1970 har styret imidlertid vedtatt å forlenge forsøksperioden med to år, dvs. til og med 1972, idet man fant at man ennå ikke hadde det tilstrekkelige erfaringsmateriale for en endelig vurdering av støtteordningen. Samtidig har styret anmodet NKKs seksjon III om å utrede spørsmålet om hvorledes ordningen bør praktiseres gjennom den utvidede forsøksperioden og videre hva som bør gjøres når disse to år er omme. Styret har også bedt om å få vurdert mulighetene for en støtteordning for ikke-nordiske gjestespill i de nordiske land. NKKs seksjon har på sin side nedsatt en ekspertkomité til å utrede saken. Komitéen har høsten 1970 tjent som remissorgan for Kulturfondets styre ved behandlingen av søknader om støtte til gjestespill i 1971.

Styret har for 1971 satt av d. kr. 550 000 til formålet.

6. Uttalelse til Nordisk Råd om nordisk tjenestemannsrett

Etter at spørsmålet om felles nordisk tjenestemannsrett ble reist som medlemsforslag i Nordisk Råd, har den nordiske organisasjonskomitéen utredet saken og publisert sin innstilling (*NU 1970: 15*). Nordisk Råds presidium har sendt publikasjonen på remiss bl. a. til styret for Nordisk kulturfond (*se Bilaga 5*).

7. Informasjon om fondet

Den viktigste form for informasjon om Nordisk kulturfond har også i 1970 vært den vanlige utlysning av fondets midler i mai måned i samtlige nordiske lands presse. Dertil kommer kunngjøring av fondets midler til gjestespillstøtte på samme måte i januar og juli måned. Dessuten har det også i 1970 vært sendt ut pressemeldinger i forbindelse med styremøtene i februar, mai og desember måned. Bevilgningsoversiktene fra styremøtene har også vært publisert i Nordisk Kontakt.

Oslo, 23. februar 1971

Håkon Johnsen

Formann

Ólafur Björnsson

J. Harder Rasmussen

Olav Hove

Niels Matthiasen

Matti Gustafson

Carl-Johan Kleberg

V. J. Sukselainen

Kåre Engan

Steffen Johanssen

Olav Nyhamar

Sekretærer

*BILAGA 1***Rapport om och räkenskaper för användningen av medel från Nordiska kulturfonden**

De som mottar stötte fra Nordisk kulturfond plikter å inngi til fondets sekretariat

- a) en kortfattet innberetning om gjennomføringen av det prosjekt det er bevilget stötte til, samt
- b) regnskap for bruken av de bevilgede fondsmidler.

Innberetningen bør inneholde de vesentlige fakta som viser at det prosjekt det er bevilget stötte til, er gjennomført i overensstemmelse med de planer det ble gjort rede for i søknaden. Som vedlegg til innberetningen kan følge bilag, f. eks. protokoller, publikasjoner, kataloger, o. l., men innberetningen bør avfattes slik at den også uten bilag gir et bilde av prosjektets gjennomføring.

Innberetningens omfang bør være 1—3 maskinskrevne sider. Foruten det underskrevne originaleksemplet skal det innsendes 30 kopier.

I den utstrekning det støttede prosjekt har resultert i tiltak som tar sikte på å fortsette det arbeid som støtten ble bevilget til, bør slike tiltak nevnes i innberetningen. Det siktes her til slike tiltak som f. eks. opprettelse av et fast organ eller dannelsen av en organisasjon, overenskomst om fortsatt samarbeid i faste former, beslutning om en publikasjonsvirksomhet, etc.

Er bevilgning gitt til arrangement av en konferanse, et symposium, kurs eller lignende, bør innberetningen inneholde oppgave over antall deltakere og deres fordeling på de forskjellige land, hovedtrekkene i programmet og eventuelle konklusjoner man er kommet fram til.

Gjelder bevilgningen publiseringsevne, bør innberetningen omfatte oppgave over angjeldende publikasjons opplag, størrelse, innhold og trykkested. Ett eksemplar av hver publikasjon sendes fondets sekretariat; utover dette har den som mottar stötte plikt til på særskilt anmodning å sende fondets styre inntil 12 eksemplar av publikasjonen.

Regnskapet skal omfatte utgiftene til prosjektet, spesifisert på samme måte som i det budsjett som fulgte søknaden. Dersom regnskapet er underskrevet av revisor, behøver regnskapsbilag ikke å være vedlagt; i motsatt fall må bilag eller kopier av dem legges ved. Regnskapet bør også omfatte oppgave over de tilskudd som er mottatt til samme formål fra andre kilder enn Nordisk kulturfond.

Innberetning og regnskap skal sendes fondets sekretariat innen tre måneder etter at prosjektet er fullført. Er prosjektet ikke gjennomført innen ett år etter at midler fra fondet er utbetalt, plikter mottakeren av støtten å meddele årsaken til dette, hvoretter sekretariatet kan sette ny frist for innsending av innberetning og regnskap.

Den som mottar støtte fra fondet og forsømmer å iakttatte de forskrifter som er gitt ovenfor, kan av fondsstyret tilpliktes å tilbakebetale utbetalte midler helt eller delvis.

BILAGA 2

Fondmedel beviljade ur Nordiska kulturfonden av under 1970 disponibla medel

A. Vitenskap

	D.kr.
Delegationen för utlandslektorat och språkkursärenden vid Finlands undervisningsministerium til nordisk seminar om den finske og finlandssvenske litteraturen, særlig modernismen	9 400
Nordisk sommeruniversitet til slutføring av kultursosiologisk forskningsprosjekt	475 000
De nordiske IBP-komiteer til samarbeid innen rammen av det Internasjonale Biologiske Program (IBP)	60 900
Biomedicinsk-tekniska föreningen i Finland til det første nordiske møte for biomedisinsk teknikk	4 500
Professor Sten Karling, Stockholm, til nordisk symposium om ikonografisk registrering av kunstverk fra middelalderen i Norden	14 500
Docent Jan Eriksson, Stockholm, dr. med. Rolf Seljelid, Oslo, med. lic. Heikki Helminen, Åbo, til videreføring av medisinsk forskningsprosjekt angående lysosomene	109 000
Akademiet for fremtidsforskning, Århus, til nordisk vitenskapelig konferanse om fremtidsforskningens metoder	50 000
Nordiske Jordbruksforskeres Forening til seminar i Mjøsoområdet, Norge, om miljøvernsspørsmål	14 400
Konservator Donald Provan, Stavanger Museum, til møte for personell som arbeider med konservering og vitenskapelig analyse av arkeologiske gjenstander i Norden, med sikte på å drøfte opprettelse av en fast nordisk organisasjon	31 150
Samnordisk gruppe for didaktisk prosessanalyse til slutføring av vitenskapelige undersøkelser	277 900
Finlands psykoanalytiska förening till konferanse for psykoanalytikere i Norden	15 000

	D.kr.
Foreningen "De danskstuderende" ved Aarhus universitet, inntil	23 800
Nordisk förenings för klinisk kemi och klinisk fysiologi normalvärdekommitté	11 250
Svenska naturskyddsföreningen og Finlands naturskyddsförening til konferanse om forurensningene til sjøs	10 900
Nordisk kulturkommisjon, Seksjon I, — ekspertutvalg for arkeologi og folkelivsskildring til kurs i nordisk arkeologi	50 750
Leo Kari, Skibby, Danmark, til innsamling av materiale til bok om den spanske borgerkrig	12 000
Den nordiske IBP/HA-gruppe til fortsatte feltundersøkelser i Enare sommeren 1970	162 000
Nordisk kulturkommisjons ekspertutvalg for arkeologi og folkelivsforskning til universitetskurs i folkelivsforskning	50 750
Nordisk Demografisk Forening til nordisk symposium i demografi	18 100
Dansk Selskab for Allergologi og Immunologi til nordisk symposium med sikte på bl. a. å danne et nordisk selskap for immunologi	30 000
University College, London, til opprettelse av lektorat i moderne nordisk historie som skal besettes med lektorer fra de nordiske land	45 000
De nordiske lands studentunioner til islandsk og færøysk deltagelse i en nordisk studentdelegasjonsreise til Ungarn og Jugoslavia	6 100
Universitetslektor Astrid Nypan, Universitetet i Oslo, til nordisk symposium over samfunnsvitenskapelige modeller og tilnæringsmåter på utviklingslandenes problemer	18 500
Sum vitenskap	1 500 900

B. Utdanning

AOF-organisasjonene i Norden til symposium om temaet "Folkeopplysningsorganisasjonenes stilling og oppgaver i en fremtidig harmonisert voksenopplæring i Norden"	29 700
Det nordiske arbeidskollegium for parasitologi til allmennparasitologisk kurs ved Københavns Universitet	54 300
Dansk Filmlærerforening til nordisk kurs for filmpedagoger, filmpsykologer, filmstuderende og utøvende filmkunstnere	43 200
Skolteaterforeningen, Helsingfors, til nordisk teaterpedagogisk kurs for lærere i folkeskole/grunnskole samt for ledere innen det frie opplysningsarbeid	10 700
Förbundet för specialpedagogik i folkskolan, Helsingfors, til nordisk kurs for lærere om nymatematikk i støtte- og hjelpeundervisningen samt til lærebokutstilling i tilknytning til kurset	16 100
Nordisk Dataunion til nordisk seminar om "EDB i grunnskole og gymnas" i Helsingfors	20 650
Sum utdanning	174 650

C. Folkeopplysning

D.kr.

Foreningene Nordens Forbund til forsøk med "Ungdommens nordiske råd" med deltakelse av representanter fra de politiske ungdomsorganisasjonene i Norden	95 000
Dansk Ungdoms Fællesråd, Statens ungdomsarbeidsnämnd (Finland), Nasjonalkomiteén for Internasjonalt Ungdomsarbeid (Norge), Aeskulyd-Samband (Island) og Sveriges Ungdomsorganisasjoners Landsråd til nordisk seminar for ungdomsledere	40 000
Ovennevnte ungdomsorganisasjoner til forsøk med engelskspråklig tidsskrift om de nordiske ungdomsorganisasjoners arbeid	55 000
	<hr/>
Sum folkeopplysning	190 000

D. Kunst og det frie kulturliva) *Litteratur*

Nordens Hus til innkjøp av nordisk litteratur til institusjonens bibliotek	50 000
Hannes Sigfússon til oversettelse av moderne nordisk lyrikk til islandsk	8 000
Nordisk kulturkommisjons seksjon III til støtte til utgivelse av nordisk skjønnlitteratur på tysk på det sveitsiske forlag Walter Verlag AG	31 200
Nordisk kulturkommisjons seksjon III til slutføring av arbeidet med å utgi en nordisk dramaserie på engelsk på Universitetsforlaget, Oslo	23 000
Dr. phil. Elias Bredsdorff ved University of Cambridge	35 000
Cand. polit. Andreas Fynning, København, til samnordisk ordbok	28 000
Nordisk kulturkommisjon, seksjon III, til nordisk kulturskriftserie	30 500
Professor Bertil Nolin, University of Chicago, til en undersøkelse over "The reception of some modern Scandinavian writers in the USA" delvis i tilknytning til en nordisk oversettelse serie utgitt med støtte av de nordiske lands regjeringer på forlaget University of Wisconsin Press	15 000
Jørgen Bukdahl, til fullføring av verket "Nordisk folkelighet og eksistens"	5 000
	<hr/>
Sum litteratur	225 700

b) *Musikk*

Dansk Jazzmusikerforening til konsertturné i Norden med internordisk septett	29 000
Århus Studenterjazz til nordisk jazzfestival	25 000
Til forsøk med administrativ ordning for bestilling av musikkverk på nordisk basis, administrert av de nordiske lands nemnder for nordisk musikk samarbeid	150 000

	D.kr.
Foreningene Nordens Forbund på oppdrag av Nordisk kulturkommissjons seksjon III til nordiske musikkonkurranser for unge kunstnere i samarbeid med de nordiske lands radio- og TV-institusjoner. Konkurransen i 1970 er for blåsere	272 500
Målselv Mållag, Målselv i Norge, til spelemannsstemne for Nordkalotten	2 600
Seitakuoro, Kemi, til musikkdager for Nordkalotten	30 000
Folkemusikkfestivalen i Kaustby, Finland, til nordiske folkemusikkdager og seminar i tilknytning til festivalen 1970	25 000
Sveriges Kölförbund til nordisk dirigentkurs	7 250
Musikkonservatoriets Strygekvartert i Reykjavik, til turné i de øvrige nordiske land høsten 1970	11 000
Vigernes skolekorps, Lillestrøm, til deltagelse ved Festspillene i Reykjavik	5 000
Framnäs folkhögskola til sommerkurs for Nordkalotten 1970 på skolens musikklinje	21 750
Sum musikk	579 100

c) *Teater, opera, ballett, dans*

Samarbeidsutvalget for de nordiske publikumsorganisasjoner Skådebanan, Sverige, Teatersentralen, Norge, og Arte, Danmark, til konferanse for organisasjonenes medarbeidere	40 000
Odin Teatret, Holstebro, til nordisk treningsseminar for teaterkunstnere	40 000
Odin Teatret til utgivelse av tidsskriftet Teatrets Teori og Teknik	40 000
Nordisk Dukketeaterselskap til utgivelse av publikasjon om dukketeatret i Norden	16 000
Til utvikling av teater-, opera- og ballettgjestespill i Norden	502 165
Bondeungdomslaget Ervingen, Bergen, til nordisk symposium med temaet "Korleis presentera folkdans?"	30 000
Vasa-komitéen v/formannen, teatersjef Frits von der Lippe, Oslo, til bok om teater i dag	45 000
Nordisk Teaterlederråd til utredningsarbeid om nordiske samarbeidsoppgaver	42 000
Teateramatørernas Samarbetskommitté, Helsingfors, til nordisk barneteatersymposium	18 000
Teateramatørernas Samarbetskommitté, Helsingfors, til kurs for teateramatører	8 300
Nordisk Teaterlederråd i tillegg til allerede bevilgede d. kr. 42 000 til fire utredningsoppgaver	27 600
Odin Teatret til gjestespill fra Finland og Sverige med observatører fra Norge og Island, høsten 1970 (i tillegg til bevilgningen ovenfor til gjestespill)	35 000
Sum teater etc.	844 065

d) <i>Bildende kunst</i>	D.kr.
Nordens Hus, Reykjavik, til forberedelse av vandreutstilling av islandsk kunst i det øvrige Norden	10 500
Nordisk kunstforbund til arrangement av den tredje nordiske ungdomsbiennale i Oslo 1970	150 000
Midtjydsdsk Kunstforening, Brande, til kunstnerisk utsmykning av fire husgavler i Brande ved nordiske kunstnere	60 000
Herr Lars Grundt, Bergen, til utstillingen "Konkret Analyse" i Bergen i oktober 1970	12 000
Galleri F 15, Moss, til utstillingen "Les professeurs" i november 1970	17 550
	<hr/>
Sum bildende kunst	250 050

e) *Film og TV*

Nordisk kulturkommisjons seksjon III til eksperimentseminar om formproblemer i TV i samarbeid med de nordiske lands kringkastingsinstitusjoner	32 600
--	--------

E. Andre formål

Nordisk Violinbyggareforening til nordisk instrumentutstilling	11 000
Skandinavisk forening for kunstnere og vitenskapsmenn i Rom til innbinding av bøker, diverse anskaffelser og utbedringer	43 500
Fredskontoret, Oslo, til nordisk seminar om "-70-årenes utfordring til nordisk fredsbevegelse"	20 300
Foreningene Nordens Forbund til delvis dekning av utgiftene ved anskaffelse av transportabelt simultantolkningsanlegg	66 000
Innovator Design AB, Stockholm, til kontakt- og informasjonsfremstøt for skandinavisk design i Brasil, høsten 1970	4 350
Garantiforeningen for Henrik Gabriel Porthan-instituttet r. f. til symposium om "Tradition och förändringar inom stadsmiljön"	11 970
	<hr/>
	157 120
A. Vitenskap	1 500 900
B. Utdanning	174 650
C. Folkeopplysning	190 000
D. Kunst og det frie kulturliv	1 931 515
E. Andre formål	157 120
	<hr/>
	3 954 185

Spesifikasjon av tilskudd under støtteordning for utveksling av teater-, opera- og ballettgjestespill:

1. Det danske Teater, København til gjestespill fra Riksteatret/Det Norske Teater, Oslo, høsten 1970	70 000
--	--------

	D.kr.
2. Svenska riksteatern, Stockholm, til nordisk turné med Cullbergballetten sesongen 1969/70	100 000
3. Odense Teater til gjestespill fra Den nationale scene, Bergen, sesongen 1969/70	30 000
4. Gamlakarleby stadsteater, Gamlakarleby, til gjestespill i Sverige for finsktalende, mars 1970	16 110
5. Teatergruppen TEAM, Herning, til gjestespill fra Pro-teatern, Stockholm, april 1970	34 000
6. Collegium artium-puhekuoron, Helsingfors, til gjestespill i Stockholm, Göteborg og Oslo, vinteren 1970	12 630
7. Finlands nationalopera til ballettgjestespill fra Den norske opera	76 000
8. Den nationale scene, Bergen, til gjestespill fra Aarhus teater høsten 1970	49 000
9. Centralförbundet för svenska teateramatörer i Finland til gjestespill fra Studiescenen i Fredrikstad i november 1970	9 000
10. Den norske opera til gjestespill fra Stora Teatern, Göteborg, i oktober 1970	90 000
11. Trøndelag teater til gjestespill fra Svenska riksteatern i mars 1970	9 125
12. Helsingin kaupunginteatteri, Helsingfors, til gjestespill fra Stockholm stadsteater i mai 1970	6 300
13. Odin Teatret til gjestespill fra Finland og Sverige med observatører fra Norge og Island, høsten 1970	35 000
	<hr/>
Sum gjestespillstøtte	537 165

BILAGA 3

Översikt över beviljade medel under 1970 till projekt som förutsättes sträcka sig över mer än ett år

A. Prosjekter innledet før 1970:

	D.kr.	
University College, London, fellesnordisk lektorat i historie	45 000	(2. bev. av 3)
Dosent Jan Ericsson m. fl. til medisinsk forskningsprosjekt	109 000	(2. bev. av 3)
Nordisk sommeruniversitet	475 000	(3. bev. av 3)
Nordiske ungdomsbiennaler for bildende kunst	150 000	(3. bev. av 3)
Nordens Hus til bokinnkjøp	50 000	(3. bev. av 3)
NKKs seksjon III til en nordisk drama-serie på engelsk	23 000	(3. bev. av 3)
Hannes Sigfússon til oversettelse til is-landsk	8 000	(2. bev. av 3)
Nordiske musikkonkurranser	272 500	(2. bev. av 5)
	<hr/>	
	1 132 500	

B. Prosjekter innledet i 1970:

	D.kr.	
Prøveordning med bestilling av musikkverk	150 000	(1 bev. av 3)
NKKs seksjon III til nordisk kulturskriftserie	<u>30 500</u>	(1. bev. av 3)
	180 500	

*BILAGA 4***Gästspelsstöd — översikt över totala antalet ansökningar och totala antalet beviljningar med beloppsangivelser**

	Totalt antall söknader	Beløp	Antall söknader innvilget	Beløp
1. utlysning 1968	11	639 550	4	246 800
2. utlysning 1968	10	293 500	6	167 000
1. utlysning 1969	13	* 513 100	8	259 500
2. utlysning 1969	13	791 990	6	267 740
1. utlysning 1970	8	563 425	6	239 425
2. utlysning 1970	19	845 200	9	321 150
	<u>74</u>	<u>3 646 765</u>	<u>39</u>	<u>1 501 615</u>

* En av søkerne hadde ikke angitt beløp.

*BILAGA 5***Utredning om nordisk tjänstemannarätt (NU 1970: 15)**

Under henvisning til brev av 2. desember 1970 vedrørende uttalelse om ovennevnte innstilling skal man meddele at det ikke har vært mulig å behandle saken i samlet styremøte i Nordisk kulturfond.

Nordisk kulturfond har hittil basert sin sekretariatsvirksomhet på engasjert deltidspersonale. Ordningen er at sekretariatet følger formannskapet og lønns- og arbeidsvilkår for sekretariatets personale har vært innrettet etter det lønnsnivå og etter de arbeidsvilkår som til enhver tid gjelder for tilsvarende arbeidsoppgaver på deltidsbasis i vertslandet. Denne ordningen har virket tilfredsstillende bortsett fra at arbeidsmengden er blitt så stor at det nå etter hvert er blitt behov for personale på heltidsbasis.

Forslaget fra Nordiska organisasjonskomitéen om regulering av nordisk tilsatte tjenestemenns stilling ved nordiske institusjoner ligger i prinsippet ganske nær den ordning Kulturfondet har praktisert, men det inneholder formalisering av lønns- og arbeidsvilkårene gjennom tjenestemannskontrakter som i tilfelle tar med seg de vesentligste sider av tjenestemenns plikter og rettigheter. Selv om Nordisk kulturfond ikke har noen direkte erfaringer med engasjering av personale på kontrakt, antas ordningen med slik tilsetningsform ut fra kulturfondets arbeidskraftbehov å være praktisk.

Det ligger i sakens natur at arbeidsforholdene ved nordiske institusjoner vil variere sterkt alt etter vedkommende institusjons formål og arbeidsoppgaver. Med et generelt forbehold om at kontraktene må kunne tilpasses institusjonens funksjoner, antar Nordisk kulturfonds styre at den foreslåtte ordning bør kunne legges til grunn i en forsøksperiode for eksempel på 5 år. I en forsøksperiode måtte det imidlertid være adgang til å foreta justeringer i ordningen om det skulle vise seg nødvendig.

Oslo, 1. februar 1971

Olav Hove

Olav Nyhamar

BILAGA 6

Översikt över beviljningar av Nordisk kulturfond under 1971, beslutade på fondens ordinarie styrelsemöte i december 1970 eller vid tidigare möten

A. Vitenskap

	D.kr.
Fra Nordisk videnskabeligt Bibliotekarforbund til avsluttende utredning og planlegging av en nordisk samkatalog for tidsskrifter på EDB-basis	157 500
Fra Norsk filosofisk tidsskrift v/red.sekr. Stein Rafoss, til kongress for nordiske filosofer over emnet "Strukturalismen"	15 000
Fra Henri Desfeuilles, Paris, til trykning av doktoravhandling på fransk om karakteristiske trekk ved den parlamentariske kontroll i de nordiske land	25 900
Fra Dýralæknafélag Islands (Islands Veterinærforening) til arrangement av den 12. nordiske veterinærkongress i Reykjavík i 1974	20 000
Fra professor Einar Kringlen, Psykiatrisk klinikk, Bergen, til en nordisk psykiatrisk forskningskonferanse 26.—29. mai 1971	40 000

	D.kr.
Fra professor Nils Oker-Blom, virologiska institutionen, Helsingfors universitet, til et nordisk virologsymposium i Helsingfors mars 1971	80 000
Fra Barnepsykiatrisk forening, Norge, til et nordisk ekspert-symposium om omsorgen for psykotiske barn, februar 1971	54 600
Fra professor Olli V. Lounasmaa, Tekniska högskolan, Ot-näs, Finland, til 4 nordiske stipendieters opphold og del-takelse i institusjonens forskningsprosjekter i 1 år	136 000
Fra docent Jan Ericsson, Stockholm, med. lic. Heikki Hel-minen, Åbo, og dosent Rolf Seljelid, Oslo, til fortsettelse av et påbegynt forskningsprosjekt, tidligere støttet av Nor-disk kulturfond	110 000
Fra Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning, professor Ole Wasz-Höckert, Uleåborg, til ar-rangement av The Second International Symposium on Circumpolar Health	130 000
Fra NEFA-Norden til et nordisk etnografisk symposium omkring studiet av øy-samfunn	10 000
Fra Nordisk demografisk förening v/byråchef Erland Hof-sten til nordisk sommerkurs i demografi	101 400
Fra professor Gotthard Nygren, Åbo, til nordisk luthersk-ortodokst symposium	19 000
Fra konservator Donald Provan, Stavanger, til dannelse av en regional gruppe for Norden av "International Institute for Conservation of Historic and Astistic Works"	4 600
Fra dr. Knud Banning, Københavns universitets Institut for dansk Kirkehistorie, til ikonografisk kurs for 16 nor-diske studenter	21 700
Fra Nordiska hushållshögskolan, Stockholm, til kurs for dietetikere i Göteborg våren 1971	108 000
University College, London, til fellesnordisk lektorat i mo-derne nordisk historie	45 000
Sum vitenskap	1 078 700

B. Utdanning

Fra Rektorkomiteén for de nordiske journalistskolene til seminar for lærerne ved de statlige journalistutdannings-institusjonene i de nordiske land	58 000
Fra Sveriges psykologförbund, Stockholm, til symposium for nordiske skolepsykologer angående skolepsykologiens struktur og funksjon	30 400
Fra Landslaget Kunst i Skolen, Oslo, til et kurs for nordiske lærere om kunstpedagogiske spørsmål, Stockholm, april 1971	7 100
Fra Skolteaterforeningen, Helsingfors, til dramapedagogisk kurs for lærere og ungdomsledere	18 900
Skolastjóräfelag Islands, til deltagelse i nordisk lærerkurs	34 130
Sum utdanning	148 530

C. Folkeopplysning

	D.kr.
Danmarks socialdemokratiske Ungdom, København, til sosialpedagogisk konferanse	24 000
Förbundet Nordisk Vuxenupplysning, Södertälje, om støtte til nordisk konferanse	25 000
Sum folkeopplysning	49 000

D. Kunst og det frie kulturliv*a) Litteratur*

Amtsbiblioteket, Akureyri, Island, om støtte til innkjøp av skandinaviske skjønnlitteratur og standardverker	31 500
Hannes Sigfússon, Stavanger, om støtte til antalogi av nordiske dikt	8 000
Nordisk Sameråd, om støtte til samisk barnebokkonkurranse	47 200
Nordisk Bogkunst, Danmark, om støtte til nordisk bokuke	25 000
Sum litteratur	111 700

b) Musikk

Norges organistforbund om støtte til nordisk kirkemusikkseminar i Oslo i august 1971	21 000
Nordiska körkommittén, Lidingö, om støtte til nordisk korfestuke, restbeløp som ikke kan skaffes til veie på annen måte	12 000
Molde Internasjonale Jazzfestival, om støtte til nordisk jazzorkester som, i det vesentligste med nordisk musikk, skal delta ved nordiske festivaler i 1971	126 000
Ny Musikk, Oslo, om støtte til fire konserter ved Nordlydseminar 1971, med temaet "Musikken i Samfunnet"	34 000
Nordisk amatørmusikkunion om støtte til nordisk kurs for utdanning av lærere og dirigenter	20 000
Dansk jazzmusikerforening, turné, ekstraordinært tilskott	1 300
Nordiske musikkkonkurranser	293 500
Bestillingsverk av nordiske komponister	150 000
Viseregister for Norden	30 000
Sum musikk	687 800

c) Teater, opera, ballett, dans

Finlands amatørteaterforbund, Helsinki, om støtte til kurs og instruksjonsarbeid på Nordkalott-området	3 600
Skolteaterforeningen, Helsingfors, til dramapedagogisk kurs for lærere og ungdomsledere	18 900
Nordisk amatørteaterråd om støtte til nordisk/internasjonal teaterleir for ungdom i juli/august 1971	10 000
Gjestespillstøtte	550 000
Sum teater etc.	582 500

d) *Bildende kunst*

D.kr.

Kirsten Dehlholm, Danmark, om støtte til transport og forsikring av utstillingsgjenstander fra Helsingfors til København og videre til den enkelte deltagende kunstner i utstillingen "Eksperimentell nordisk tekstil"	18 600
Grete Balle o. a. om støtte til transport og forsikring av utstillingsgjenstander fra Göteborg til København	2 100
Göteborgs museer, Sverige, om støtte til nordisk brukskunstutstilling, inklusive Island	25 000
Nordiske tegnere om støtte til utdannelsesseminar i grafisk formgivning	157 600
Foreningen kunst på arbeidsplassen, Danmark, o. a. om støtte til nordisk vandretstilling	88 000
Sum bildende kunst	<u>291 300</u>

e) *Film og TV*

Tampereen elokuvataide r. f., Finland, om støtte til barnefilmseminar	18 000
Nordisk Film og TV Union om støtte til nordisk kortfilmforum	40 006
Sum film og TV	<u>58 000</u>

L. *Andre formål*

Moderata ungdomsförbundet o. a. om støtte til nordisk kulturpolitisk symposium oktober 1971 i Göteborg	25 000
Dansk ungdoms fællesråd, København, om støtte til ungdomsseminar om miljøspørsmål	50 700
Islands FN-Forening o. a. om støtte til nordisk kurs i Island om miljøvern	10 500
Arkitekt SAR Jan Berg, Lund, o. a., om støtte til utstilling om nytt "barnmiljø" i boligområder	275 300
Fredskontoret, Oslo, om støtte til nordisk seminar om forholdet til den 3. verden	22 800
Sveriges ungdomsorganisationers landsråd o. a. om støtte til nordisk utredning om koordinering av nordisk ungdomsinnsats i internasjonal sammenheng	62 000
Föreningarna Nordens förbund om støtte til nordisk konferanse om språkfelleskap	40 000
Föreningarna Nordens förbund om støtte til nordisk konferanse om "den enskilde, demokratin och de större beslutsenheterna"	50 000
Noregs Ungdomslag, Oslo, om støtte til nordisk konferanse om folkekunsten	48 700
KFUM-spejderne i Danmark, o. a. om støtte til nordisk kurs i fritidsvirksomhet for handicappede barn	8 000
NKK, seksjon IIIs videre arbeid med nordisk kulturskriftserie	61 000
ICOMOS til internasjonalt symposium sommeren 1971 om nordiske trebyer	<u>*145 000</u>
Sum andre formål	799 000

* Hvorav utbetalt forskuddsvis i 1970 d.kr. 20 000.

Disponert av 1971-bevilgningen pr. 22 . februar 1971	D.kr.
A. Vitenskap	1 078 700
B. Utdanning	148 530
C. Folkeopplysning	49 000
D. Kunst og det frie kulturliv	1 731 300
E. Andre formål	799 000
	<hr/>
Sum	3 806 530

BILAGA 7

Räkenskaper för 1970

(1 januari—31 december 1970)

		Utgifter dkr	Inntekter dkr
Medlemslandenes bidrag:			
Danmark	920 000,00		
Finland	880 000,00		
Island	40 000,00		
Norge	680 000,00		
Sverige	1 480 000,00		4 000 000,00
	<hr/>		
Renter av bankinnskudd			62 242,45
Utbetalte tilskudd i regn- skapsåret	3 871 363,77		
Tilbakebetalte tilskudd	81 481,06	3 789 882,71	
	<hr/>		
Administrasjon:			
Honorarer (lønninger)	58 067,55		
Reiseutgifter og dagpenger	39 731,75		
Andre utgifter	31 101,95	128 901,25	
	<hr/>		
Kursdifferanse		8 759,91	
Mindreutgift		134 698,58	
		<hr/>	
		4 062 242,45	4 062 242,45

Omregning 100 norske kroner = 104,75 danske kroner

Status pr. 31. desember 1970

	Aktiva dkr	Passiva dkr
Kassebeholdning pr. 31 desember 1970:		
Separatkonto og foliokonto i Christiania Bank og Kre- ditkasse og postgiro	920 218,48	
Overført til 1971:		
Saldo pr. 1. januar 1971	785 519,90	
Mindreutgifter	134 698,58	920 218,48
	920 218,48	920 218,48

Godkjent på styremøte i Oslo

23. februar 1971

Håkon Johnsen

Kåre Engan

Foranstående driftsregnskap og status for Nordisk kulturfond er revidert og funnet i orden.

Oslo, den 26. februar 1971

Lars Breie

Sven Stray

BILAGA 8**Revisionsberättelse för Nordiska kulturfonden 1970**

Ved Nordisk Råds 17. sesjon den 1. mars 1969 ble undertegnede valgt til revisorer for Nordisk kulturfond for regnskapsårene 1969 og 1970.

Fondets regnskap og årsmelding for 1970 er godkjent på styremøte den 23. februar 1971 og oversendt revisorene med brev av 25. februar 1971. Revisjonen har vært utført løpende, med fullstendig tallmessig og kritisk kontroll av fondets inntekter og utgifter.

Det er herunder påsett at forvaltningen har skjedd i samsvar med bestemmelsene i overenskomsten av 3. oktober 1966 og forretningsordenen for styret. Økende kapital og saksmengde har medført større utgifter til kontorhold og skrivehjelp.

Stigningen i administrasjonsutgiftene, fra kr 99 638,— i 1969 til kr 128 901,— i 1970, skyldes for øvrig vesentlig at styrets formann og nestformann i styremøte den 23. februar 1970 ble tilstått et honorar på henholdsvis nkr 5 000,— og nkr 4 000,— pr. år fra og med 1969.

Ved kontroll av fondets beholdninger i bank og på postgirokonto har det ikke vært noe å bemerke.

Etter foretatt revisjon har vi gitt regnskapet følgende påtegning:

Foranstående driftsregnskap og status for Nordisk kulturfond er revidert og funnet i orden.

Oslo, den 26. februar 1971

Lars Breie

Svenn Stray

BILAGA 9

Betänkande av Nordiska rådets utskott för granskning av berättelse om Nordiska kulturfonden över berättelsen

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse om Nordiska kulturfonden 1970.

Utskottet har genomgått berättelsen och inte funnit anledning till anmärkningar rörande densamma. Utskottet får därför föreslå,

1. att Nordiska rådet godkänner Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1970 och beviljar fondens styrelse ansvarsfrihet för år 1970, samt
2. att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 18 februari 1972

Johannes Antonsson (c) Gunnar Garbo (V) Jørgen Peder Hansen (S)

Sylvi Siltanen (Sd)

Berättelse

om Nordens folkliga akademi

(Överlämnad av Sveriges regering)

(Verksamhetsåret 1 juli 1970—30 juni 1971)

Styrelsen

Styrelsen för Nordens folkliga akademi får härmed avge följande berättelse för sin verksamhet under tiden 1 juli 1970—30 juni 1971.

Styrelsen har under året bestått av följande ledamöter.

Utsedda av Danmarks regering:

Professor Roar Skovmand, ordförande.

Administrationschef Harald Engberg-Pedersen.

Utsedda av Finlands regering:

Kanslichefen Heikki Hosia.

Skolrådet Klas Wallin.

Utsedd av Islands regering:

Sekreterare Árni Gunnarsson.

Utsedda av Norges regering:

Professor Sigmund Skard.

Tillsynsman Stein Fossgard.

Utsedda av Sveriges regering:

Undervisningsrådet Gösta Vestlund, styrelsens vice ordförande.

Kanslirådet Carl-Erik Virdebrant.

Styrelsens sekreterare har varit rektor Björn Höjer. Till styrelsen har under året adjungerats fritidskonsulent Edith Loiborg, Danmark, opplysningsjef Knut Fjæstad, Norge, rektor Martti Kojonen, Finland, och studierektor Ulla Poppius, Sverige, representanter för studieorganisationernas samarbetsorgan i respektive land.

För styrelsens verksamhet gäller av de berörda ländernas regeringar i januari 1966 fastställda ”Bestämmelser för Nordens folkliga akademi i Kungälv”.

Akademins uppgift är enligt bestämmelserna att vara ett centrum för studium av frågor som är väsentliga för det nordiska folkbildningsarbetets utveckling och förnyelse. Akademin skall främst rikta sig till lärare och ledare inom folkhögskolan samt det fria och frivilliga folkbildnings- och ungdomsarbetet.

Styrelsen har under året sammanträtt fyra gånger. Styrelsen har inom sig utsett ett arbetsutskott med följande medlemmar: Heikki Hosia, Finland, Roar Skovmand, Danmark, ordförande, Knut Fjæstad, Norge och Gösta Vestlund, Sverige. Arbetsutskottet har sammanträtt en gång. Revisorer för akademien förordnade av Kungl. Maj:t i Sverige har varit Axel Kåreby och Sten G. Olsson och revisorssuppleanter Karl-Bertil Synnergren och Algot Hedfalk.

I en utredningskommitté angående en eventuell integrering mellan akademien och Nordiska folkhögskolan i Kungälv efter försöksperiodens slut har akademien representerats av Gösta Vestlund, ordförande, Poul Haahr och Björn Höjer, sekreterare. Nordiska folkhögskolan i Kungälv har representerats av Sture Altvall, Nils Carlshamre, Øivind Liljeström. Kommittén har under arbetsåret sammanträtt en gång och därefter avgivit sitt betänkande till de två institutionernas styrelser. Dessa har så vid gemensamt sammanträde 9 december 1970 uttalat sig för en integrering mellan de båda institutionerna och 13 mars 1971 avgivit förslag i ärendet till de nordiska ländernas regeringar. För att närmare motivera förslaget har akademins styrelseordförande och rektor under våren 1971 uppväktat undervisningsministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Akademins personal

Rektor Björn Höjer, Sverige.

Lektor Poul Haahr, Danmark till 31 augusti 1970.

Lektor Ove Elvekjær, Danmark, från 1 september 1970.

Lektor Wilhelm Otnes, Norge.

Bibliotekarie Caroline Smedal Haslund, Norge.

Sekreterare Ole Backström, Finland.

Kansliskrivare Miriam Holm, Sverige.

Biblioteksassistent Bente Elvekjær, Danmark, på deltid.

Dessutom har Tom Lubbock, M. A., Berkeley, USA, under höstterminen vistats på akademien och medverkat som gästlektor i akademins verksamhet.

Kursverksamhet

Under verksamhetsåret 1970—1971 arrangerades 16 kurser i akademins egen regi och 5 kurser i samarbete mellan akademien och olika nordiska bildningsorganisationer.

Deltagarstatistik vid NFA — verksamhetsåret 1970—1971.

Datum		S	DK	N	SF	Övr.	Summa
3—8.8	Nordiskt konsulentmöte	11	18	8	5	—	42
29.8—5.9	Modern vuxenpedagogik	16	9	5	11	—	41
13.—22.9	60-talets samhällskritik	5	13	—	2	—	20
27.9—6.10	Folkhögskolan — miljö för problemungdom	12	9	1	1	1	24
12—16.10	Internationell konferensteknik	11	—	3	7	—	21
18—28.10	Fritid och fritidspedagogik	11	14	8	—	1	34

Datum		S	DK	N	SF	Övr.	Summa
8—19.11	Filmverkstad — ljudverkstad	22	15	3	1	—	41
22—28.11	Livslögn, livskänsla, verklighetssinne	6	12	13	—	1	32
2—9.11	Svensk, dansk och finländsk litteratur (i samarbete med Oslo lærerskole)	—	—	29	—	—	29
17—22.1	Den tysta majoriteten	13	15	7	—	1	36
7—13.2	Brytningar i dagens Finland	12	—	3	8	—	23
15.2—6.3	Perspektiv på folkbildningsarbetet	3	6	2	4	2	17
17.5—5.6	Skapande dramatik	11	8	11	8	2	40
29.3—7.4	Latinamerika — utveckling eller tillbakagång	19	2	10	4	1	36
19—24.4	Litteraturförmedling	6	14	7	2	—	29
26.4—5.5	Youth organizations and public authorities (i samarbete med European Youth Centre, Strasbourg)	4	1	1	1	19	26
6—14.5	Svensk litteratur och språk (i samarbete med Danmarks lærerhøjskole)	—	10	—	—	—	10
21—23.5	Norden och världen (i samarbete med Nordiska folkhögskolan i Genève)	12	9	11	6	—	38
23—31.5	Gymnastik och idrott på folkhögskolan	13	10	20	3	—	46
1—7.6	Modern vuxenpedagogik	13	14	9	17	—	53
10—20.6	USA på 70-talet. Roller och realiteter (i samarbete med Nordiska sällskapet för amerikastudier)	15	14	13	6	5	53
23—27.6							
	Deltagare totalt 1970—1971	215	193	164	86	33	691
	(Deltagare totalt 1969—1970)	221	147	178	55	5	606

Under året har ingen av de planerade kurserna behövt inställas på grund av brist på deltagare. Maximal beläggning (c:a 35 deltagare med tanke på gästföreläsare m. fl.) har uppnåtts på 10 av de 21 kurserna, och många har inte kunnat beredas plats. Om deltagarna ibland överskridit 40 beror detta på att utrymme på Nordiska folkhögskolan under dess kursfria tid utnyttjats eller på att vissa deltagare bott i hemmen i Kungälv eller Göteborg.

Sammanlagt deltog alltså vid akademins 21 kurser 691 deltagare, huvudsakligen lärare och ledare inom folkhögskola eller folkbildnings- och ungdomsorganisationer. Deltagarna kom från följande länder: Sverige 215 (31 procent), Danmark 193 (28 procent), Norge 164 (24 procent), Finland 86 (12 procent), övriga länder 33 (5 procent). Fördelningen visar att akademins försök att uppnå jämvikt mellan de nordiska ländernas deltagande varit framgångsrikt beträffande Danmark, Norge och Sverige. Antalet från Finland har också ökat jämfört med föregående år både absolut och procentuellt.

Ove Elvekjær har varit kursledare för kurserna 1960-talets samhällskritik, Folkhögskolan — miljö för problemungdom, Livslögn, livskänsla, verklighetssinne, Perspektiv på folkbildningsarbetet (2 gånger 3 veckor), Litteraturförmedling och USA på 1970-talet.

Björn Höjer har varit kursledare för Konferens för folkbildningskonsulenter, Internationell konferensteknik, Den tysta majoriteten, Youth organizations and public authorities och Gymnastik och idrott på folkhögskolan.

Wilhelm Otnes har varit kursledare för kurserna Modern vuxenpedagogik (höst och vår), Fritid och fritidspedagogik, Filmverkstad—ljudverkstad, Svensk, dansk och finländsk litteratur för norrmän, Brytningar i dagens Finland, Skapande dramatik, Latinamerika — utveckling eller tillbakagång.

Poul Haahr planlade och ledde för akademiens räkning ett tredagars seminarium om Folkhögskolan i framtiden den 17—19 augusti i anslutning till det nordiska folkhögskolemötet i Askov.

Tom Lubbock har varit biträdande kursledare under kurserna 1960-talets samhällskritik och USA på 1970-talet samt dessutom föreläst vid flera av höstens kurser.

Akademiens ordinarie lärare har föreläst vid de flesta kurser. Ove Elvekjær om bl. a. Dansk folkhögskola i dag, Galbraiths författarskap, Modern dansk litteratur och Litteraturpedagogik, Björn Höjer om bl. a. Konsten att lyssna, Gruppdynamik, Mänskliga relationer på folkhögskola och Nyare svensk litteratur. Wilhelm Otnes har föreläst om bl. a. Gruppdynamik, Kreativitet och skaparglädje, Svensk-norska språkproblem och British parliamentary procedure.

Beträffande gästföreläsare och kursprogram se *Bilaga 1*.

Mötesplats för nordiska folkbildningsorganisationer

Under perioder då akademien inte själv arrangerat kurser har anläggningen disponerats av andra organisationer. De flesta av följande kurser har haft nordisk eller ännu vidare rekrytering och ett innehåll med anknytning till ungdoms- eller folkbildningsproblem. Sådana nordiska kurser har prioriterats vid inbokningen och för dem har samma låga inackorderingsavgift tillämpats som för akademiens egna kurser.

8—9.8	Buskerud fylkes folkbibliotekarier. Studieresa. 30 delt.
6—7.8	Tysk-skandinaviskt Unescoseminarium. 14 delt.
9—13.8	Svenska FN-förbundet. Studieledarkurs. 40 delt.
23—28.8	Nordisk ungdomsledarkonferens för Bergen, Göteborg, Åbo, Århus. 40 delt.
27—29.8	Vänortsmöte Kungälv—Samsö—Risör. 35 delt.
10—11.10	Svenska Scoutförbundet i Kungälv. Ledarkurs. 30 delt.
17—18.10	Sv. ICOMOS-kommittén (arkitekter och konsthistoriker). 15 delt.
29.11—3.12	European Bureau of Adult Education. 32 delt.
3—4.12	Svensk studierektorskonferens. 16 delt.
3—5.12	Suomen Nuorisoin Liitto. Studiebesök. 11 delt.
8—11.12	Göteborgs socialförvaltning. 25 delt.
11—15.1	Göteborgs fritidsbyrå. 37 delt.

- 15—16.1 Sveriges Kyrkliga studieförbund i Göteborgs stift. 20 delt.
 27—29.1 Göteborgs socialförvaltning. Social klient- och informationsbehandling. 20 delt.
 19—21.2 Nordiska fritidstjänstemännens riksförbund. 15 delt.
 21—27.3 Svenska föreningen för psykisk hälsovård och Maxwell Jones. The therapeutic community. 62 delt.
 17—18.4 Svenska folkhögskoleelevers förbund — ABF Västsvenska distriktet. 20 delt.
 11—12.5 Lappfjärds folkhögskola. Studiebesök. 30 delt.
 16—18.5 Svenska folkhögskoleföreningens internationella kommitté. 25 delt.
 24—25.5 Skolöverstyrelsens folkbildningsbyrå. Nykterhetskonferens. 40 delt.
 21—24.6 Skolöverstyrelsen. Nordiskt seminarium om handikapp och attityder. 30 delt.
 28.6—3.7 Landsföreningen av vanföre. Nordisk handikappidrott. 35 delt.

Nordens folkliga akademi har blivit alltmer eftersökt som kursplats för folkbildnings- och ungdomsorganisationer, och plats kan inte tillnärmelsevis beredas alla organisationer som önskar det. Som framgår av ovanstående har utöver akademins egna kursdeltagare 622 kurs- eller konferensdeltagare gästade akademien under verksamhetsåret. Tillsammans med akademins egna kursdeltagare är det alltså 1 313 människor, de flesta verksamma inom folkbildningsarbetet, som utnyttjat akademien som nordisk mötesplats under året.

Organisationskontakter etc.

För att akademien skall kunna spela en roll som idécentrum för folkhögskola och folkbildning i Norden är det av stor betydelse att dess anställda regelbundet deltar i centrala nordiska kurser och konferenser även på andra håll och noggrant följer utvecklingen på detta område. Rektor och lärare har företrätt akademien i följande sammanhang.

- 17—22.8 Akademiens personal deltar i Nordiska folkhögskolemötet i Askov, Vejen, samt medverkar i det föregående seminariet.
 20—30.9 Wilhelm Otnes deltar i Nordisk-tysk teaterverkstad i Scheersberg vid Flensburg.
 23—25.10 Björn Höjer föreläser på skolor i Bergen.
 24—25.10 Ove Elvekjær deltar i årsmöte för Foreningen for Højskoler på Silkeborg folkehøjskole.
 9—22.11 Ove Elvekjær besöker folkhögskolor i Finland (Köklax, Västra Nyland, Pargas, Åland, Gamla Karleby, Inari samt Ivalo medborgarinstitut).
 4—15.1 Wilhelm Otnes föreläser vid folkhögskolor i Finland (Hangö, Santala, Västra Nyland, Kanneljärvi, Grankulla, Borgå, Östra Nyland, Lahti, Viittakivi).
 11—15.1 Caroline Haslund deltar i bibliotekskurs arrangerad av Statens bibliotekstilsyn, Oslo.

- 1—6.2 Wilhelm Otnes deltar i Seminarium om vuxenundervisning arrangerat av Samnemnda for studiearbeid i Dombås.
- 7—10.5 Ove Elvekjær deltar i Föreningen Nordens EEC-seminarium på Biskops-Arnö folkhögskola.
- 17—30.6 Björn och Inga-Britt Höjer besöker engelska folkbildningsinstitutioner i Manchester, Liverpool, Birmingham, Oxford och London.
Björn Höjer har dessutom under året varit ledamot av det svenska Folkbildningsförbundets styrelse, sakkunnig i kulturfonden Sverige-Finland samt ordförande i den svenska kommittén för Scandinavian Seminar.

Kontakt med pressen

Under året har sex gånger utsänts pressinformation om avslutade eller kommande kurser till c:a 250 tidningar och tidskrifter i Norden. Genom pressbevakning har det kunnat konstateras att pressinformationen utnyttjas, kanske speciellt i de mindre dagliga tidningar och i folkbildningstidskrifter av olika slag. Dessutom har ett stort antal specialartiklar skrivits om akademien och dess kurser. I ett svenskt TV-program behandlades kursen Internationell konferensteknik.

Trycksaker etc.

Två programfolders har tryckts under året, en för vårterminen 1971 (blå) och en för höstterminen 1971 (gul). Den förra trycktes med en norsk och en svensk upplaga, den senare med en norsk och en finsk upplaga. Den sammanlagda upplagan för varje termin var 30 000 ex. Dessutom framställdes ett tryckt program för sexveckorskursen Perspektiv på folkbildningsarbetet våren 1971. Genom ett särskilt bidrag från Skolöverstyrelsen i Stockholm kunde ett utförligt referat av kursen Litteraturförmedling av Jakob Thingnæs tryckas i serien Pedagogiskt utvecklingsarbete för folkhögskolan (PUFF).

Ett adressregister med stansade plåtar upprätthålls för utsändning av kursprogram m. m. Registret omfattar hittills de flesta av Nordens folkhögskolor, seminarier, gymnasier, ungdomsorganisationer, folkbildningsorganisationer, tidningar och tidskrifter.

Treårsrapport till regeringarna

Enligt de bestämmelser som av regeringarna antagits för Nordens folkliga akademi skall akademins styrelse, när verksamheten pågått i tre år göra en framställning till regeringarna angående akademins verksamhet efter försöksperiodens slut. En redogörelse för den treåriga försöksperioden 1 januari 1968—31 december 1970 har på styrelsens uppdrag utarbetats av rektor och 14 januari 1971 avlåtits till de nordiska regeringarna. I den ovan nämnda skrivelsen till de nordiska regeringarna av den 13 mars 1971 från de båda institutionernas i Kungälv styrelser med förslag till integrering har styrelsen för akademien funnit det

närmast självklart att verksamheten får fortgå även efter den nuvarande försöksperiodens slut 30 juni 1973 och att den då göres permanent.

Biblioteket

Biblioteket är gemensamt för Nordens folkliga akademi och Nordiska folkhögskolan och tillsammans har biblioteket c:a 10 750 band. Under årets lopp har akademien inköpt 2 084 böcker med huvudvikten på nordisk kultur, samhällsliv och folkbildning. Till alla kurser på akademien arrangerar biblioteket en specialutställning av aktuell litteratur — en del lånas från Göteborgs stadsbibliotek. Innan kursen börjar sändes ett förslag ut till kursdeltagarna om förhandsläsning av ett par böcker, och till flera av kurserna har också utarbetats litteraturlistor, som deltagarna kan ta med sig hem.

Biblioteket tillhandahåller c:a 250 tidskrifter och 30 dagstidningar.

Till glädje för två av vårens kurser fick vi i juni låna en stor utställning av modern amerikansk pedagogisk litteratur från United States Information Service i Göteborg.

Ekonomi

I driftsbidrag för verksamheten 1 juli 1970—30 juni 1971 har akademien tilldelats 713 220 svenska kronor fördelat på Danmark, Finland, Norge och Sverige enligt kvoten 25—10—25—40 procent.

I extra bidrag för utredning om akademins treåriga försöksverksamhet och om en eventuell integration mellan Nordens folkliga akademi och Nordiska folkhögskolan i Kungälv har akademien tilldelats ytterligare 10 000 svenska kronor fördelade enligt ovannämnda kvot.

I extra bidrag för genomförande av kursen Youth organizations and public authorities i samarbete med Europarådets Ungdomscenter i Strasbourg har akademien tilldelats 12 000 svenska kronor av Skolöverstyrelsen i Stockholm.

Ett särskilt bidrag på 15 000 svenska kronor har under året av Finlands undervisningsministerium ställts till akademins förfogande att disponeras för sådana ändamål som är till nytta för kursdeltagare från Finland, såsom tolkning, finska bokinköp och extra elevstipendier.

För övrigt hänvisas beträffande ekonomin till *Bilaga 2 och 3*.

Slutord

Nordens folkliga akademi har under året ytterligare markerat sin plats som ett centrum för folkbildningsdebatt i Norden. Deltagarantalet visar fortfarande under akademins tredje fullständiga försöksår en stigande tendens (15 procent jämfört med föregående år). Fördelningen mellan deltagarna på nationalitet visar också en glädjande utjämning. Fortfarande behövs dock särskilda åtgärder för att motverka de språkhinder som försvårar deltagande från Finland och för att minska de

reskostnader som är en effektiv spärr för isländskt deltagande i akademins verksamhet.

Glädjande är speciellt det ökande utomnordiska deltagandet i akademins kurser, vilket är en följd av att kurser arrangeras i samarbete med organisationer med europeisk eller vidare internationell anknytning. Styrelsen avser att i framtiden ytterligare markera denna akademins roll som mötesplats mellan nordiskt och europeiskt/internationellt folkbildningsarbete.

Styrelsen för Nordens folkliga akademi hoppas att akademien efter försöksperiodens slut får fortsätta sin verksamhet i stort sett i de former som stabiliserat sig under den hittills treåriga försöksperioden och att regeringarna under det närmaste året måtte fatta beslut om att verksamheten göres permanent.

Styrelsen vill rikta ett varmt tack till de myndigheter, institutioner och organisationer, som givit bidrag direkt till akademien eller som givit kursdeltagarna möjlighet att med bibehållen lön och bidrag till omkostnaderna delta i akademins kurser och konferenser.

Ett särskilt tack riktas också till Nordiska folkhögskolan i Kungälv som bedriver sin verksamhet i samma anläggning och vars välvilliga samarbete är en förutsättning för akademins framgång.

Kungälv den 16 december 1971

Roar Skovmand
Ordförande

Björn Höjer
Sekreterare

*BILAGA 1***Gästföreläsare vid kurser arrangerade av Nordens folkliga akademi
hösten 1970—våren 1971***Nordiskt konsulentmöte 3—5 augusti*

Docent Sam Nilsson: Samhällsutvecklingen och samhällets krav på vuxenundervisningen.

Redaktör Finn Jor: Samhällsutopierna och deras krav på vuxenundervisningen.

Rektor Douglas Payne: British adult education and leader training.

Modern vuxenpedagogik 29 augusti—5 september

Universitetslektor Erling Dale: Konsten att lära.

Fil. kand. Erik Lindskog: Målinriktad undervisning.

Utbildningsdirektör Sten Rosell: Industripedagogik.

Seminarielektor K. Kingo-Sørensen: AV och andra hjälpmedel.

60-talets samhällskritik 13—22 september

Redaktör Berndt Ahlqvist: John Kenneth Galbraith.

Lektor Jens Glebe Møller: Herbert Marcuse.

Författaren Atos Wirtanen: Milovan Djilas.

Peter Dueland: Det nya samhället.

Tom Lubbock: Introduktion till Marcuse.

Amanuens Jarl Nordbladh: Kulturhistoria i Bohuslän.

Folkhögskolan — miljö för problemungdom 27 september—6 oktober

Socialrådgivare Vibeke Vinther: Socialkuratorn och rehabilitering.

Tom Lubbock: Problemungdom på amerikanska universitet.

Dr Clas Sjöberg och dr Finn Jørgensen: Beroendeskapande? — Om stimulerande medel.

Skyddskonsulent Ing-Britt Nygren, socialkurator Hugo Svegländ, højskoleforstander Oluf Lauth: Erfarenheter från rehabilitering.

Kulturminister K. Helveg Petersen: Mot ett bättre samhälle.

Författaren Birgitta Stenberg: Dagens samhälle — något att leva av, något att leva för?

Internationell konferensteknik 12—16 oktober

Riksdagsman Ulf Sundqvist: Värdet av internationella konferenser.

Sekreterare Arne Holmberg: Internationella konferenser i, om och med U-länder.

Byråchef Halldor Heldal: Internationella kongresser. Vad som synes ske och vad som sker.

Kanslirådet Torsten Öhrn: Ideologier, traditioner och konstellationer i internationella sammanhang.

Tom Lubbock och Wilhelm Otnes: Parliamentary procedure (språkträning).

Fritid och fritidspedagogik 18—28 oktober

F. statsminister Viggo Kampmann: Fritiden, vad vill vi med den?
 Pol. mag. Sten Svensson: Vem är ledig och när är han ledig?
 Sigurd Lie: Göteborgs fritidsgårdar.
 Inspektör Carl Nissen och intendent Arne Lööf: Vad skall vi erbjuda?
 Cand. ped. Torild Skard: Fritidspedagogiken och fritidsläraren.
 Thomas Wieslander: Nya vägar.

Svensk, dansk och finländsk litteratur för norrmän 2—9 november

All undervisning sköttes av de ordinarie lärarna vid Nordens folkliga akademi och Nordiska folkhögskolan.

Filmverkstad — ljudverkstad 8—19 november

Regissör Lars Forsberg: Filmverkstad.
 Adjunkt Bengt Hansson: Ljudverkstad.
 Lektor Jonas Bilting: Filmisk och musikalisk rytmt.
 Författaren Björn Nilén: Filmen som samhällskritisk metod.
 Jørgen Sejr: Hur påverkas vi av film?

Livslögn, livskänsla, verklighetssinne 22—28 november

Pater Hallvard Rieber-Mohn: Fem dagars föreläsningar.

Den tysta majoriteten 17—22 januari

Magister Einar Østgaard: Vilka massmedier har vi 1980?
 Redaktör Ivar Ivre: Har TV någon opinionsbildande betydelse?
 Domprost Jørgen Bøgh: Den tysta majoriteten.
 Redaktör Erik Pakarinen: Tjänar massmedierna individen eller "systemet"?
 Redaktör Finn Jor: Stimulerar eller dräper radio/TV kulturaktiviteterna?
 Förlagschef Gustaf von Platen: Veckopressen — drömfabrik eller samhällsinformatör?

Brytningar i dagens Finland 7—13 februari

Kulturredaktör J. O. Tallqvist:
 Finlands ansikte i dikt och verklighet.
 Finland mellan öst och väst.
 Massmedierna i dagens och morgondagens Finland.
 Docent Elina Haavio-Mannila:
 Samlevnad över språkgränserna.
 Migrationen mellan Finland och Sverige.
 Kvinnans ställning i Finland.

Perspektiv på folkbildningsarbetet 15 februari—6 mars

Tom Lubbock: Herbert Marcuse.
 Professor Johs. Sløk: Dagens ideologier.
 Jane och Sten Rosell: Familjeplanering — erfarenheter från Pakistan.
 Arne Sørensen: Är det möjligt att planera framtiden?
 Stadsarkitekt Helge Hultman: Angered.

Odd Besserud, Victor Krüger, Ralph Uddman, Stig Lundgren, Mogens Olsen, Bjarne Hedtoft: De nordiska folkbildningsorganisationerna.

Skoloråd Kosti Huuhka: Kommunal eller "folklig" vuxenundervisning.

Inspektör Per Himmelstrup: Life-long education.

Riksdagsman Jan Bergqvist: EEC.

Rektor Inge Johansson: Kompetensgivande eller allmänbildande vuxenundervisning.

Komponist Folke Rabe: Ljudverkstad.

Författare Sandro Key-Åberg: Poetisk lek.

Teaterpedagog Grete Nissen: Improvisation över rörelse och ord.

Professor Jon Höjer: Stadsplanering.

Skapande dramatik 29 mars—7 april

Teaterpedagog Katri Nironen: Tio dagars övningar i skapande dramatik.

Latinamerika — utveckling eller tillbakagång 19—24 april

Konsulent Erik Nord: Politisk stagnation?

Konsulent Erik Nord: USA:s ekonomiska dominans.

Journalist Halldór Sigurdsson: Från Haiti till Mexico.

Docent Göran Lindahl: Uruguay vid skiljevägen.

Trubaduren Pursey Samson: Latinamerikansk musik.

Arkitekt Eva Björklund: Utvecklingen på Kuba.

Författaren Andres Küng: De privata investeringarnas betydelse.

Litteraturförmedling 26 april—5 maj

Universitetslektor Willy Dahl: Att undervisa i litteratur.

Lyriker Paal Brekke: Egna dikter.

Professor Aage Hendriksen: Nya synpunkter på litteraturhistorien.

Højskolelærer Jytte Engberg: Kritisk språkattityd.

Højskoleforstander Erik Halvorsen: Litteraturläsningens metoder.

Docent Karl Erik Lagerlöf: Litteraturförmedling via dagspressen.

Redaktör Ingrid Hiort af Ornäs: Litteraturförmedling via radio/TV.

Programsekreterare Olav Vesaas: Tarjei Vesaas.

Professor P. O. Barck: Litteraturundervisningens metodik.

Mag. art. Leif Longum: Nordisk litteratur på originalspråket i undervisningen.

Författaren Leif Panduro: Mitt författarskap.

Docent Bertil Nolin: Skandinavisk litteratur i USA.

Youth organizations and public authorities 6—14 maj

Miss Torild Skard: The role of youth organizations and the need for them.

Mr. E. Sims: The role of professional youth workers and the need for them.

Miss Christiane Guillaume, Dr. W. Linckelmann, Mr. G. Vestlund: Three different patterns of youth work.

Mr. Marcel Hicter, Mr. Peter Dueland: Youth organizations and the society of the future.

Mr. Rune Lanestrand: Youth and student unrest in relation to local and national problems.

Mrs. Camilla Odhnoff: Youth as a political factor.

Perspektiv på folkbildningsarbeten 17 maj—5 juni

- Seminarielektor Ole Østerby: Gruppträning.
Professor Egil Nilsen: Vuxenpedagogikens särprägel.
Magister Einar Østgaard: Massmedier.
Undervisningsråd Gösta Vestlund: Hur når vi ut till människor?
TV-producent Manne Stenbeck: Multimedia.
Rektor Georg Åkerström: Programmerad undervisning.
Professor Walter Mertineit: Folkbildningsarbete i Väst-Europa.
Højskolelærer Jørgen Knudsen: Folkbildningsarbete i Öst-Europa.
Planeringschef Tommy Sandell: Nätverksplanering.
Sven Gannve: De svenska AV-centralernas arbete.

Svensk litteratur och språk 21—23 maj

All undervisning sköttes av ordinarie lärare vid akademien och Nordiska folkhögskolan.

Gymnastik och idrott på folkhögskolan 1—8 juni

- Rektor Bent Brier: Idrottsfolkhögskolornas mål.
Ivan Skjoldager, Ole Bjørn Steinmoen, Sten Olsson: Gymnastik och idrott på den vanliga folkhögskolan.
Instruktör Bertil Gustavsson: Volleyboll.
Universitetslektor Birger Rasmussen: Fysiologi för lekmän och för idrottsmän.
Instruktör Dagfinn Hartvedt: Orientering.
Professor Torbjörn Stockfelt: Idrottsfysiologi.

Modern vuxenpedagogik 10—20 juni

- Undervisningsrådet Gösta Vestlund: Målsättningen för våra nordiska välfärdssamhällen.
Universitetslektor Urho Vapaavuori: Lärarens muntliga framställning.
Producent Sven Lidman: Bilden som uttrycksmedel.
Redaktör Björn Andersen: Radio/TV i undervisningen.
Amanuens Erling Dale: Målanalys.
Amanuens Erling Dale: Undervisningsplanering.

USA på 70-talet. Roller och realiteter 23—27 juni

- Professor K. E. Svendsen: USA and the Third World.
Professor Peter Rose: USA and the Problems of Race.
Larzer Ziff: US literature: America and its Discontents.

BILAGA 2

Balansräkning den 30 juni 1971

Aktiva		Passiva	
<i>Ordinära tillgångar</i>		<i>Främmande kapital</i>	
<i>Finansieringstillgångar</i>		<i>Kortfristigt</i>	
Kassa	2 365,22	Interimskonto, folkhögskolan	
Postgiro	4 664,32	Obet. kursavgifter	56 060,85
Bankkonto (Skandinaviska b.)	19 035,74	Obet. asfaltering	
Bankkonto (Christiania b.)	2 593,25	av området	10 000,—
Diverse fordringar	7 751,60		66 060,85
Fordringar på driftsbidrag		Diverse skulder	
Obet. danskt driftsbidrag 67—68	1 250,—	Obet. retroaktiv lön	3 733,—
Obet. danskt driftsbidrag 70—71	44 575,—	Obet. prel. skatt	24 940,—
		Övriga skulder	18 208,27
			46 881,27
<i>Anläggningstillgångar</i>		Skuldkonto, anläggn. (Kungälv stad)	13 462,52
<i>Materiella</i>		Skuldkonto, finländska staten	
Inventarier o. inredn.		(för bokinköp)	13 010,62
i skolhuset	14 881,24	Skuldkonto, Norsk Kulturfond	
Invent. avskr.	4 416,40	(för bokinköp)	2 351,92
	10 464,84	Skuldkonto, norska staten	
Undnrvisningsinv.	5 227,90	(driftsbidrag)	4 147,69
Underv. inv. avskrivn.	2 382,11		
Underskott på tidig. räkenskapsper.	29 692,08		
Räkenskapsperiodens underskott	20 677,03		
	Skr. 145 914,87		Skr. 145 914,87

Köpenhamn den 16 november 1971

För styrelsen för Nordens folkliga akademi

Roar Skovmand

Ordförande

Björn Höjer

Sekreterare

*BILAGA 3***Revisionsberättelse**

Undertecknade, av Kungl. Maj:t utsedda att revidera Nordens folkliga akademis i Kungälv förvaltning och räkenskaper för budgetåret 1970/1971, få härmed efter fullgjort uppdrag avlämna berättelse.

De till oss överlämnade protokollen med bilagor ha vi genomgått.

Vi ha granskat akademins handlingar angående anslag till driftsutgifter ävensom handlingar avseende driftsutgifterna.

Akademins driftsstat utvisar underskott. Under en följd av år har biblioteket byggts upp till ett betydande värde. Styrelsen kunde i och för sig överväga att ompröva värderingsnormerna för biblioteket eller begära tilläggsanslag för att därigenom täcka underskottet. Då emellertid förslag väckts om en integrering mellan akademien och folkhögskolan och försöksverksamheten befinner sig i slutskedet, finner vi ej skäl till erinran. Vår granskning har härutöver icke givit anledning till anmärkning.

Göteborg den 13 december 1971

Sten G. Olsson

K. B. Synnergren

*C 18/e

1972

Berättelse

**från Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma
biståndsprojekt i utvecklingsländer**

(Se Sak C 1, II. Bistand til utviklingslandene, s. 679)

Berättelse

för Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning

(Överlämnad av Finlands regering)

Kommittén har sammanträtt i Stockholm 1971-01-22 (extra sammanträde) och i Lyngby 1971-08-31.

Vid sammanträdet i Lyngby lämnades redogörelser för utvecklingen av verksamheten vid provnings- och forskningsanstalterna i de fem nordiska länderna samt för aktiviteten inom NM:s specialkommittéer.

NM har under år 1971 haft fyra specialkommittéer:

NM-Bygg, NM-Brand, NM-Färg och NM-Olja.

NM-Färgs ordförande har meddelat att arbetet inom denna kommitté har under de senaste par åren legat helt nere. Man beslöt att upplösa NM-Färg.

För verksamheten inom NM-Bygg, NM-Brand och NM-Olja redogörs i *Bilaga 1—3*.

NM hade i en skrivelse till Nordiska rådet 1971-01-22 redovisat för svårigheter att fortsätta samarbetet i dess nuvarande former. Denna skrivelse behandlades vid möte i Åbo 1971-04-26 med Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté. Härvid beslöt man bl. a. att begära en plan från NM över vad som erfordrades för att det nordiska samarbetet på detta område skulle kunna utvecklas och vidareföras i enlighet med Nordiska rådets rekommendation i saken. Med anledning av niomannakommitténs begäran tillställde NM Nordiska rådet 1971-09-10 ett förslag angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet. Det föreslås att NM ersätts av ett nytt nordiskt samarbetsorgan, kallat Nordtest, som av de nordiska regeringarna ges egna ekonomiska resurser och därmed får bättre förutsättningar än NM att arbeta effektivt.

Vid sammanträdet diskuterades vidare NM:s deltagande i samarbetet mellan de stora europeiska provningsanstalterna. Det enades om att statens tekniska forskningsanstalt, Finland och statens provningsanstalt, Sverige tills vidare representerar de nordiska länderna i det europeiska samarbetet och informerar NM:s övriga medlemmar om det.

Till ordförande för NM valdes generaldirektör Pekka Jauho för perioden 1971—1972.

Helsingfors den 25 november 1971

Pekka Jauho

Ordförande

Kaisa-Leena Riipola

BILAGA 1

NM-Bygg, Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning på byggområdet

Kommittén har haft sammanträde i Lyngby 1971-08-30. Föregående sammanträde hölls i Lund 1970-09-08.

Arbetet med inventering och registrering av de provningsmetoder som används i de nordiska länderna fortsätter. Vid sidan om revideringen av metodförteckningen, som utkom år 1970, skall metodbeskrivningar utarbetas, i första hand beskrivningar av interna metoder vid institutionerna. På grundval av dessa beskrivningar kan man jämföra och bedöma metoderna och utreda möjligheterna till metoder med jämförbara resultat.

Kommittéförteckningen, NM-Bygg-skrift nr 1 (april 1969) har reviderats och utkommit som NM-Bygg-skrift nr 4 (mars 1971).

Vid mötet i Lyngby diskuterades också samarbetet med de olika nordiska samarbetsorganen. Det ansågs vara ändamålsenligt att begära upplysningar om hur man inom dessa tänker sig samarbetet med NM-Bygg.

Man beslöt också att från NM-Byggs arbetsgrupper begära ett program för fortsatt arbete av vilket det framgår vilka problem som i första hand skall tas upp till behandling och inom vilken tid arbetet kan vara utfört.

Det beslöts vidare att utreda behovet av att tillsätta nya arbetsgrupper, närmast för områdena tak och fönster.

För närvarande har NM-Bygg fyra arbetsgrupper:

Golvutskottet, NM-Bygg-Dörr, NM-Bygg-Fog och NM-Bygg-λ

Golvutskottet

Gruppen har under år 1971 haft två sammanträden.

Listan över provningsmetoder som används i de olika länderna har kompletterats. Sammanställningen ger dock inte en klar uppfattning om huruvida metoderna är lika eller inte. För de nordiska länderna helt gemensamma metoder finns endast undantagsvis och framför allt när det gäller golv till våta rum. För andra ändamål används vanligen flera olika metoder parallellt.

Standardisering av vissa provningsmetoder, gemensamt för hela Norden har påbörjats. Norge och Sverige deltar aktivt i arbetet inom ISO-kommittén ISO/TC 140 Floorings medan Danmark och Finland är observatörer. Inom utskottet avses emellertid ett samråd ske för att nordiska ställningstaganden om möjligt skall vara enhälligt grundade.

Arbetet med klassificering av rum och krav på golv fortsätter i alla fyra länderna. I Sverige har exempel på sådana krav publicerats i: "Golv. Funktions- och kvalitetskrav" (KBS rapport nr 50/1971).

NM-Bygg-Dörr

Vid Norges byggforskningsinstitut har arbetet med provningsmetoder för dörrar fortsatt. Hittills har följande metodförslag utarbetats: 1) Bestämning av dörrbladets mått, kantrakhet, rätvinklighet, krokighet och skevhet, 2) Mätning av dörrkonstruktioners luftgenomsläpplighet, 3) Mätning av planhet hos glatta dörrblad. Det skall också utvecklas apparatur och metoder för mätning av dörrbladets förmåga att motstå vridning och slag samt dörrkonstruktioners funktionsduglighet under påverkan av olika klimatförhållanden.

NM-Bygg-Fog

Gruppen har utarbetat ett tjugotal provningsmetoder. En del av dessa har publicerats genom den svenska ER-nämndens försorg i

ER-nämndens rapport 1: 71

Provningsmetoder för fogmassor

NM-Bygg F 1—13

Arbetet fortsätts vid statens tekniska forskningsanstalt (Finland), Norges byggforskningsinstitut (Norge) och statens provningsanstalt (Sverige), i första hand med långtidsförsök.

NM-Bygg-λ

Gruppen kommer att inom en nära framtid hålla ett möte där programmet för fortsatt arbete diskuteras.

BILAGA 2

NM-Brand, Nordiska brandlaboratoriernas samarbetskommitté

Kommittén har hållit årsmöte i Helsingfors den 24—26 maj 1971. Vid mötet diskuterades bl. a. frågor i anslutning till gemensamma provningsmetoder och tillverkningskontroll.

Provningsmetoder enligt planverkets publikation nr 12

Metod Br 1

Vad gäller denna metod var kommittén ense om att densamma var olämplig för bedömning av materials "obrännbarhet". Ett rätt omfattande forskningsarbete utfördes i Finland vad gäller mineralull och kommittén hoppas att inom en relativt snar framtid ha ett förslag till bedömningsnormer för mineraluller med avseende på "obrännbarhet". Dessa normer kommer att i huvudsak innefatta sambandet mellan ullens volymvikt och bindemedelshalt.

Metod Br 2 a

Metoden diskuterades och det beslöts att man från finsk sida skulle undersöka en del olika material, dels enligt Br 2 a och dels enligt två andra internationellt fastställda metoder. Målsättningen skulle vara att vid nästkommande sammanträde inom kommittén kunna bedöma, vilken metod som bör kunna anses vara lämpligast.

Metod Br 2 b

Denna metod kommer att tillämpas vid samtliga 4 nordiska brandlaboratorier. En viss justering av metoden och därtill hörande bedömningsnormer kommer sedermera att meddelas. Kommittén ansåg att den något modifierade Br 2 b-metoden borde läggas till grund för bedömning av huruvida ett material från brandteknisk synpunkt är sämre än trä.

Metod Br 4

Denna metod tillämpas i samtliga 4 nordiska länder. Från dansk sida meddelades att statsprøveanstalten avsåg rekommendera boligministeriet att låta den s. k. panelmetoden utgå i danska bestämmelser.

Metod Br 5

Kommittén var ense om att i dagens läge ej vidtaga några ändringar av metod Br 5 (INSTA 28/1).

Metod Br 6 (tak- och golvbeläggningar)

Samtliga 4 nordiska länderna avsåg att framdeles tillämpa nämnda metod för provning av tak- och golvbeläggningar. En viss ändring av texten i metodbeskrivningen kommer dock sedermera att meddelas.

Metod Br 7

Kommittén var ense om att i dagens läge ej vidtaga några ändringar av metod Br 7.

Tillverkningskontroll

Kommittén ansåg att det från alla synpunkter var fördelaktigast ifall kontrollen utfördes av i respektive land befintligt brandlaboratorium. Man ansåg icke det vara erforderligt med ingående detaljerade föreskrifter för tillverkningskontrollens genomförande. Den formulering, som är angiven i statens planverks publikation nr 12 avsnitt 2: 5, ansågs vara helt tillfyllest.

Vidare ansågs det vara lämpligt att utarbeta en "Publikation nr 12" gällande för samtliga nordiska länderna. Metoderna föreslogs ges en mera internationell beteckning, förslagsvis "Scandinavian Fire Method No (SFM No).

BILAGA 3

NM-Olja, Nordiska samarbetskommittén för forskning och provning på bränsle- och smörjmedelsområdet

Kommittén har haft ett sammanträde 1971-05-11 i Helsingfors. Härvid behandlades bl. a. generaldirektör Ove Norells förslag om att grunda en organisation kallad Nordtest, som skulle fortsätta den verksamhet som utförs av Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning. Man förhöll sig positiv till förslaget. En närmare redogörelse över NM-Oljas ställningstagande återges i protokollet från ovan nämnda sammanträde. På sammanträdet diskuterades gemensamma projekt och arbetsformer. Följande samarbetsobjekt ansågs önskvärda:

1. Utveckling av gemensamma specifikationer för oljeprodukter (i första hand brännolja) i de nordiska länderna.
2. Utveckling av oljeanalytiska metoder (IR, AA, gaskromatografi etc.) samt jämförande försök. I första hand jämförande försök med ny flampunktsapparat.
3. Utveckling av avgasanalytiken.
4. Utveckling av oljespillanalytiken.
5. Litteraturtjänst på oljeområdet.

Inom arbetsgruppen har under verksamhetsåret insamlats material om undersökningar rörande föroreningar av oljeursprung, som utförts i medlemsländerna samt upplysningar om de institut, som handhaft dylika undersökningar. Man har även insamlat uppgifter om oljeprodukternas kvalitetsfördringar.

Det informationsmaterial som insamlats i samband med de i Finland utförda oljebekämpningsförsöken vilka huvudsakligen omfattade prov med olika typer av skyddsbommar har sänts till statsprøveanstalten i Danmark. Likaså har till Danmark sänts finsk torv för att användas vid oljebekämpningsförsök. Statsprøveanstalten å sin sida har sänt STF värdefullt material, som omfattar information bl. a. om bestämmelser och arrangemang beträffande bekämpning av oljenedsmutsning.

BILAGA 4

Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande samarbete på provningsområdet

Nordiska rådets presidium har från rådets ekonomiska utskott mottagit följande hänvändelse i anledning av bl. a. en skrivelse den 22 januari 1971 från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning angående det nordiska samarbetet på provningsområdet:

Ekonomiska utskottets niomannakommitté, som vid sammanträde i Åbo den 26 april och i Oslo den 21 oktober 1971 behandlat berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning och som vid mötet i Åbo som sakkunniga hört överingenjör Matti Hiillosvuo, handels- och industriministeriet, Finland, generaldirektör Ove Norell, statens provningsanstalt, Sverige, och diplomingenjör Kaisa-Leena Riipola, statens tekniska forskningsanstalt, Finland, har föreslagit att utskottet gör följande framställning till Nordiska rådets presidium, vilket utskottet denna dag beslutat.

Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning har i en skrivelse till Nordiska rådets presidium den 22 januari 1971, vilken fogats som supplement till berättelsen från kommittén till nittonde sessionen, ingående redovisat de svårigheter det mött att genomföra Nordiska rådets rekommendationer i denna sak. Kommittén konstaterade sålunda att resurserna var otillräckliga för att det nordiska samarbetet skulle kunna bedrivas på ett meningsfullt sätt och att man därför beslutat föreslå att samarbetet i sina nuvarande former successivt avvecklas såvida inte de ekonomiska svårigheterna kunde övervinnas. Vid sin behandling av denna sak har ekonomiska niomannakommittén ansett att enär det ej framkommit något som antyder att nordiskt samarbete på detta område icke skulle ha en uppgift att fylla utan tvärtom sakliga förutsättningar för ett sådant samarbete i hög grad föreligger, så kan kom-

mittén ej godtaga att samarbetet upphör. Niomannakommittén fann likaledes att vad som förevarit i denna sak syntts utvisa en betänklig brist i det nordiska samarbetets organisation och att detta spörsmål därför borde upptagas med Nordiska ministerrådet. Niomannakommittén beslöt därför att begära en plan från samarbetskommittén över vad som erfordras för att det nordiska samarbetet på detta område skulle kunna utvecklas och vidareföras i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer i saken. Niomannakommittén har tagit del av Nordiska samarbetskommitténs för materialforskning och -provning förslag till Nordiska rådet angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet av den 10 september 1971, vari samarbetskommittén föreslås avlöst av en ny organisation kallad Nordtest ehuru med samma uppgifter och sammansättning som samarbetskommittén. Niomannakommittén har funnit förslaget väl motsvara de förväntningar kommittén hyst i fråga om en arbetsplan. Enär verksamheten hittills hindrats av bristande medel synes den föreslagna ordningen beträffande finansiering ej endast realistisk utan även en nödvändig förutsättning för att säkerställa fortsatt verksamhet. Punkten f) i förslaget bör emellertid ändras så att årsberättelsen även tillställs Nordiska ministerrådet.

Ekonomiska utskottet, som instämmer i de synpunkter niomannakommittén framfört, får hemställa,

att presidiet i skrivelse till Nordiska ministerrådet måtte överlämna förslag angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet och rikta dettas uppmärksamhet på de bristfälligheter som framkommit i denna sak samt hemställa hos ministerrådet om snara åtgärder för att genomföra förslaget.

Nordiska rådets presidium ansluter sig till vad ekonomiska utskottet anfört.

Med hänvisning till vad som framhållits av ekonomiska utskottet får presidiet överlämna den nordiska samarbetskommitténs förslag angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet och rikta ministerrådets uppmärksamhet på de bristfälligheter som framkommit i denna sak (*se Bihang*).

Presidiet hemställer till Nordiska ministerrådet att överväga snara åtgärder för att genomföra förslaget angående formerna för nordiskt samarbete på provningsområdet.

Stockholm den 16 november 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

BIHANG

Förslag till Nordiska rådet angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet*Bakgrund till förslaget*

Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning (NM) bildades på initiativ av Nordiska rådet år 1963. Samarbetet har avsett såväl ren provningsverksamhet som sådan forskning som syftar till att utveckla provningsmetodiken och förbättra grunderna för bedömning av framkomna provningsresultat. NM har haft särskilda samarbetskommittéer inom följande fackområden:

- bygg
- brand
- färg och lack
- olja och smörjmedel

På grund av otillräckliga ekonomiska resurser har samarbetet tyvärr försvårats. Dessa förhållanden har bl. a. redovisats i NM:s skrivelse till Nordiska rådet 22 januari 1971, där man föreslår att den fortsatta rapporteringen till Nordiska rådet upphör och att samarbetet i sina nuvarande former avvecklas om inte de ekonomiska svårigheterna kan övervinnas.

NM:s ovannämnda skrivelse av 22 januari 1971 behandlades vid möte i Åbo 26 april 1971 med Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté. Härvid beslöt man

- 1) att ta upp dessa och liknande samarbetssvårigheter vid en allmän genomgång med ministerrådet;
- 2) att begära en plan från NM över vad som erfordras för att det nordiska samarbetet på detta område skulle kunna utvecklas och vidareföras i enlighet med Nordiska rådets rekommendation i saken.

Förslag

Med anledning av niomannakommitténs begäran har NM behandlat frågan vid sitt sammanträde i Lyngby 31 augusti 1971 och får här föreslå att NM ersätts av ett nytt nordiskt samarbetsorgan, som av de nordiska regeringarna ges egna ekonomiska resurser och därmed får bättre förutsättningar än NM att arbeta effektivt. Avsikten är inte att tillskapa ett permanent sekretariat utan att utnyttja pengarna till att finansiera gemensamma projekt och att täcka kostnaderna för de i samarbetet deltagande. Följande punkter beskriver förslaget:

a) Ett nordiskt samarbetsorgan på provningsområdet, kallat Nordtest, skapas av de nordiska regeringarna. Det ges i uppdrag,

— att utveckla nya provningsmetoder och att efterhand förbättra befintliga provningsmetoder i syfte att säkerställa riktiga och jämförbara provningsresultat. Början görs inom områdena bygg, brand och olja.

— att främja ett enhetligt nordiskt agerande från de nordiska länderna vid internationellt samarbete beträffande provningsmetoder och provning.

— att ansvara för ett kontinuerligt nordiskt informationsutbyte på provningsområdet genom litteraturtjänst, rapportutbyte, sammanställning av normer och provningsmetoder etc.

b) Nordtest består (liksom NM) av cheferna för de statliga provnings-

institutionerna i de fem nordiska länderna.

c) En särskild tjänsteman från en av dessa anstalter utses av Nordtest att på deltid verkställa utbetalningar, föra räkenskaper, sköta korrespondens etc. enligt de beslut som fattas vid Nordtests sammanträden.

d) För verksamheten ställer de nordiska regeringarna till en början 600 000 svenska kronor/år till Nordtests förfogande. Bidragen lämnas vid budgetårets början (förslagsvis i juli) och de olika ländernas bidrag beräknas enligt FN:s fördelningsnyckel. Nordtests budget skall täcka kostnaderna för:

— den särskilde tjänstemannen (enl. c)

— sammanträden inom Nordtest (resor, traktamenten)

— det arbete som i projektform (betalt uppdrag) bedrivs för att utveckla och förbättra provningsmetoder. Arbetet betalas enligt gällande taxa för den anstalt som tilldelas uppdraget och ges en i förväg avtalad omfattning.

— gemensamma skrivgöromål och publikationer.

e) Vid Nordtests sammanträden behandlas främst

— planering av och beslut om projekt,

— godkännande av projekt,

— budget,

— direktiv angående utbetalningar och ekonomisk uppföljning.

f) Årsredogörelse inlämnas till Nordiska rådet.

Helsingfors den 10 september 1971

Berättelse

från det utvidgade hälsodirektörsmötet i Linköping

(Överlämnad av Sveriges regering)

De årliga utvidgade mötena med cheferna för de nordiska centrala hälsovårdsmyndigheterna tillkom genom ett medlemsförslag (A 154/s) vid Nordiska rådets 16:e session, 1968.

Deltagarförteckning samt dagordning för mötet bifogas (se Tillägg).

Hälso- och sjukvårdens utveckling 1970

Danmark. Medisinaldirektör Esther Ammundsen uppehöll sig vid arbetet på att genomföra de nyligen beslutade kommunal- och socialreformerna. En diskussion fördes om bl. a. ansvarsfördelningen mellan län och kommun i vissa frågor rörande sjukvården.

Den nya sjukhuslagen ålade respektive län en långtgående sjukvårdsplanering. Det förslag till riktlinjer för en generalplan på området, som utarbetats av en särskild nämnd, rekommenderade att sjukhusväsendet borde koncentreras till allt större enheter. I avvaktan på att detta långsiktiga mål skulle genomföras borde befintliga sjukhus inom ett län integreras funktionellt.

Av intresse var också ett lagförslag om obligatorisk skoltandvård samt en lag rörande ersättning för vaccinationsskador.

Finland. Generaldirektör Leo Noro nämnde att ett flertal utredningar slutförts under 1970. Till dessa hörde utredningarna om planering av hälso- och sjukvården samt om företagshälsovården. Dessutom förelåg ett kommittébetänkande om läkarutbildningen. Hälso- och sjukvårdens totalvolym hade vuxit snabbare än nationalprodukten och konsumtionsutgifterna i allmänhet. Den öppna vården hade emellertid ej utvecklats på det sätt man kunde önska.

Beträffande det allmänna hälsotillståndet i Finland meddelade Noro, att frekvensen av smittsamma sjukdomar sjönk, medan överdödligheten i landet och omfattningen av förslitningssjukdomarna var konstant.

Särskilt aktuell var utbyggnaden av läkarutbildningen och beslut hade fattats om att starta en fjärde medicinsk fakultet som skall förläggas till Kuopio. Av betydelse var också en reform av statsunderstödssystemet samt ombildningen av den regionala och lokala sjukhus- och hälsovårdsförvaltningen.

Island. Departementschefen Páll Sigurðsson meddelade att ett hälsovårds- och socialförsäkringsministerium inrättats den 1 januari 1970.

Hälsotillståndet i Island hade varit gott och några epidemier hade inte förekommit. Antalet läkare i Island var 308, av vilka 214 var verksamma i Reykjavík. Läkarbristen var påtaglig i de nordvästra och nordöstra delarna av landet. Den sjuksköterskeskola som fanns i Island hade goda utvecklingsmöjligheter, vilka dock hämmades av en ständig brist på lärare.

På sjukhusområdet hade ej skett några större förändringar. Alltjämt saknades vissa specialiteter såsom neurokirurgi och hjärtkirurgi. För sådana operationer anlätades Rigshospitalet i Danmark respektive Hammersmith Hospital i London.

Ett av de större hälsovårdsproblemen var miljöförstörelsen, bl. a. förorsakad av en fabrik för smältning av aluminium belägen nära Reykjavík. Verksamheten där hade till följd att fluorhalten i växter i närheten av fabriksområdet blev hög. Det fanns också risk för att det industriavfall som i stora mängder tippats i Nordatlanten kunde få menlig inverkan på det isländska fisket.

Norge. HelseDirektör Karl Evang nämnde fyra områden, till vilka de för hälsovården ansvariga myndigheterna i Norge för närvarande koncentrerar sina insatser, nämligen föroreningsfrågan, organisationen av hälso- och socialvården på det lokala planet, psykiatrin, särskilt socialpsykiatrin samt insatser avseende funktionshämningar. Omfattande försök pågick beträffande samordning på det lokala planet av befintliga organ för hälsovården respektive socialvården. För den socialpsykiatriska verksamheten fanns en plan innebärande att de inom en sektor befintliga institutionerna med anknytning till sådan verksamhet gemensamt skulle ansvara för den socialpsykiatriska vården av en bestämd del av befolkningen.

Evang meddelade även att läkarsituationen förbättrats, vilket bl. a. visat sig i att vakanserna inom den öppna vården nu var färre än på länge. Dessutom hade utbildningskapaciteten ökat, varigenom c:a 420 läkare skulle komma att utexamineras 1974, om därvid hänsyn även togs till de medicinare som utbildades utomlands.

Sverige. Generaldirektör Bror Rexed omnämnde de växande kraven bland befolkningen på social och medicinsk service och på medinflytande även i vårdsituationen. Han redogjorde för det nybildade Stockholms läns landsting, det s. k. storlandstinget, samt för kommunreformen, varigenom antalet kommuner i landet reduceras från c:a 900 till för närvarande c:a 400. Avsikten med kommunreformen var bl. a. att ge kommunerna ett bättre ekonomiskt underlag för att genomföra sina uppgifter.

Önskemålet att integrera och samordna olika sociala funktioner hade tagit sig uttryck i möjligheten att skapa s. k. sociala centralnämnder som

i sig upptagit barnvårds-, socialvårds- och nykterhetsnämndernas funktioner. Hälsokontrollerna för begränsade grupper av befolkningen hade fortsatt och erfarenheterna från dessa borde så småningom kunna ge underlag för ett allmännare ställningstagande till sådana kontroller och till förebyggande hälsovård över huvud taget. Rexed nämnde även att diskussion pågick om en starkare planering av sjuk- och socialvården som också borde innebära en riksomfattande, realistisk långtidsplanering.

Miljövårdsfrågor

Helsedirektör Evang tog upp frågan om ansvarsfördelningen beträffande det stora komplex av problem, som miljöförstöringen utgör. I Norge fanns ett förslag om inrättande av ett särskilt miljö- och resursdepartement, men man var medveten om svårigheterna att till ett departement samla fackkunskap från de vitt skilda sakområden, som ingår i miljövårdsfrågorna. Så skulle t. ex. hygienexperter ej knytas till det nya departementet.

Från övriga länder betonades vikten av att den centrala hälsovårdsmyndigheten fick ha inflytande på miljövårdsfrågorna.

I internationella sammanhang borde WHO med energi gå in för att bevaka de medicinska aspekterna av problemen. Likaså borde dessa aspekter beaktas vid planeringen av FN:s miljövårdskonferens i Stockholm 1972. Det var av vikt att Norden intog en gemensam hållning vid de beslut, som eventuellt kom att fattas vid denna konferens.

Åldersgräns för läkares utövande av praktik

Det konstaterades att det i vissa fall observerats ett samband mellan en läkares ålder och missbruk av recepträtten. En åldersgräns efter vilken läkare ej skulle ha rätt att utöva praktik borde emellertid för närvarande ej fastslås.

Fluorfrågans nuvarande läge

Det framgick att Sveriges tveksamma inställning till fluoridering av dricksvatten påverkat diskussionen i övriga nordiska länder. Generaldirektör Rexed redogjorde för den kritik som i Sverige riktats mot metoden samt för de åtgärder som socialstyrelsen vidtagit för att allsidigt belysa de föreliggande problemen. När tillfredsställande dokumentation förelåg ämnade socialstyrelsen göra en policyförklaring i frågan.

Utvecklingen av narkotikasituationen

Mötet uppehöll sig vid såväl de medicinska som de sociala åtgärder, vilka var det centrala i behandlingen av narkotikamissbrukare. Inte minst de sociala faktorernas betydelse för uppkomsten av narkotikamissbruk hade under senare år uppmärksammats.

Den förebyggande vården, själva behandlingen samt eftervården borde därför ha såväl medicinska och psykiatriska som sociala inslag.

Ett starkt engagemang i det internationella arbetet på området var en av metoderna att bekämpa narkotikamissbruket i Norden. Nordiskt forskningssamarbete samt ett nordiskt stöd för arbetet inom FN:s narkotikakommission var av vikt. Det symposium om narkotikafrågan, som Europarådet planerar till mars 1972, borde också kunna resultera i konstruktiva förslag.

Transplantationsfrågor och dialys. Aktuell situation

Generaldirektör Noro nämnde att nya direktiv godkänts i Finland för konstaterande av döden i de fall, då man kan vidta åtgärder för att avskilja vävnader i syfte att utföra transplantation. Direktiven medgav godkännande av hjärndöden under vissa angivna förutsättningar. Noro redogjorde även för ett förslag till utbyggnad av njurtransplantations- och dialysverksamheten i Finland. Redogörelser lämnades också för situationen i övriga nordiska länder. Det framkom, att Danmark och Sverige tillsammans utför 20 procent av alla njurtransplantationer i Europa. Mötet erinrade också om att det fanns vissa med transplantationsverksamheten förenade, olösta problem, bl. a. levande donators ekonomiska intressen och juridiska ställning.

Den nordiska läkemedelsnämnden

Finland hade avgivit ett förslag till utformning av den planerade nordiska läkemedelsnämnden. Mötet framhöll betydelsen av att ett samarbete kom i gång. Sambandet med den nordiska farmakopénämnden påpekades och från svensk sida framhölls att det var rimligt att den föreslagna nämnden och farmakopénämnden sammanknöts. Eventuella åtgärder för att genomföra nordisk giltighet för recept borde också kunna tas upp av nämnden.

Gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor

En överenskommelse om nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor, gällande samtliga nordiska länder, hade trätt i kraft den 15 augusti 1970. Ett samarbete mellan de nordiska medicinalmyndigheterna hade inletts i syfte att få en enhetlig tillämpning av överenskommelsen och en samsrådsgrupp hade bildats för att följa utvecklingen på arbetsmarknaden i Norden i detta hänseende.

Samstämmighet förelåg om att det fortsatta arbetet skulle avse tre frågor, nämligen gemensamma krav för legitimation för icke-nordiska sjuksköterskor, krav för tillträde till vidareutbildningskurs för sjuksköterskor i annat nordiskt land samt vidareutbildade sjuksköterskor, vilka ej omfattas av överenskommelsen.

Vidareutbildning av läkare

Från svensk sida redogjordes för det svenska ändringsförslaget avseende artikel 4 i det 1965 framlagda förslaget till överenskommelse

mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler rörande specialistkompetens för läkare, vilken ännu ej ratificerats. De nya bestämmelser som fastställdes 1969 för de svenska läkarnas grund- och vidareutbildning grundade sig på den föreslagna överenskommelsen. Såväl i Norge som i Danmark återstod visst arbete innan överenskommelsen kunde ratificeras. Flera frågor som hade samband med överenskommelsen borde grundligare penetreras. Mötet beslöt därför på svenskt förslag att Sverige skulle kalla till ett möte för att behandla framför allt läkarutbildningen men även sjuksköterskeutbildningen. Varje land skulle sända två à tre personer på departements- och myndighetsnivå till mötet.

Tropikmedicin

Mötet fann att ökade kunskaper om tropikmedicin var nödvändiga dels på grund av att de vidgade internationella kommunationerna fört in tidigare okända sjukdomar i Norden, dels som en följd av ökat medicinskt bistånd till utvecklingsländerna. Det upplystes att Nordiska federationen för medicinsk utbildning undersökte förutsättningarna för en nordisk samverkan vid utbildningen i tropikmedicin.

I mötet rådde delade meningar om utformningen av en sådan gemensam utbildning och man kom fram till att frågan borde behandlas av ovan angivna grupp, som Sverige skulle sammankalla för att diskutera läkar- och sjuksköterskeutbildningen.

Nordiska rådets rekommendationer

Mötet diskuterade främst rekommendation nr 29/1962 om samarbete i fråga om sjukvårdsplanering, rekommendation nr 1/1965 om auktorisation av optiker och rekommendation nr 5/1971 om nordisk giltighet för recept utfärdade av läkare, tandläkare och veterinärer. Det konstaterades bl. a. att Sverige med anledning av rekommendationen nr 29/1962 i juni 1967 för yttrande hade översänt ett förslag rörande formerna för ett utvidgat samarbete på området. Några reaktioner från övriga nordiska länder hade emellertid ännu vid tidpunkten för mötet inte avhörtts och Sverige övervägde att ta ett nytt initiativ i frågan.

Rekommendationen nr 5/1971 borde behandlas av den föreslagna nordiska läkemedelsnämnden.

Ärenden inför WHO-församlingen

Deltagarna informerades om WHO:s budget för 1972 samt om det resolutionsförslag om WHO:s roll inom strategin för det andra utvecklingsårteriondet som Sverige ämnade lägga fram vid sammanträdet i maj 1971 med WHO:s generalförsamling. Dessutom berördes Östtysklands begäran om medlemskap i WHO samt Danmarks kandidatur till WHO:s styrelse.

Plats och tid för nästa möte

Efter inbjudan av generaldirektör Noro beslöts att nästa möte skulle äga rum i Tammerfors den 8—9 juni 1972.

TILLÄGG**Deltagare***Danmark*

Indenrigsministeriet
Kontorchef Folmer Nielsen
Sundhedsstyrelsen
Medicinaldirektør Esther Ammundsen
Overlæge Jens Steensborg
Dr. Niels Rosdahl

Finland

Medicinalstyrelsen
Generaldirektören Leo Noro
Överläkaren Mauri Parmala

Island

Sundhedsministeriet
Departementschef Páll Sigurðsson

Norge

Helsedirektoratet
Helsedirektør Karl Evang
Ekspedisjonssjef Knut Munch-Sjøgaard
Overlege Terje Due Strand

Sverige

Socialdepartementet
Expeditionschefen Bengt Söderqvist
Rättschefen Gunnar Danielson
Kanslirådet Ingemar Nygren
Departementssekreteraren Ulla Fredriksson
Socialstyrelsen
Generaldirektören Bror Rexed
Överdirektören Sven-Olof Hedengren
Avdelningschefen Sven Alsén
Avdelningschefen Åke Liljestrand
Avdelningschefen Gunnar Wennström
Medicinalrådet Malcolm Tottie
Byråinspektören Elisabeth Allgulander

Berättelse

från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning

(Överlämnad av Danmarks regering)

Beretning om virksomheden i 1971

Komiteens sammensætning ver ved årets begyndelse følgende:

Danmark:

Afdelingschef P. Eefsen
Civilingeniør N. O. Jørgensen
Civilingeniør H. V. Lund

Finland:

Professor Otto Wahlgren
Rektor Anders Tallqvist
Överinspektör Jarmo Hirsto

Norge:

Direktør R. N. Torgersen
Forskningsleder Karsten Krogsæter

Sverige:

Kanslirådet Gösta Backman
Kanslichef Hans Hansson

Ifølge gensidig overenskomst har hvert af medlemslandene på skift formandskabet og sekretariatet for en toårig periode. Formandskabet og sekretariatet overgik fra Norge til Danmark ved årets begyndelse.

Komiteen har i årets løb holdt to møder, et i Helsingfors d. 13. og 14. maj og et i København d. 18. og 19. november.

Komiteens aktiviteter har som hidtil haft til formål gensidigt at informere om forskningsaktiviteterne i de fire lande, og at medvirke til at et praktisk forskningssamarbejde formidles. Disse formål er søgt opnået på 3 måder. Ved komiteens møder udveksles oplysninger om planlagt og igangværende forskning i de nationale forskningsorganisationer. Komiteen lader udarbejde en bibliografi over trafiksikkerhedslitteratur og et katalog over planlagte eller igangværende forskningsprojekter i Norden. Endelig har komiteen nedsat arbejdsgrupper af eksperter fra de fire lande til nærmere at behandle særlige problemer.

I 1971 er udsendt ny udgave af bibliografi og projektkatalog. Denne udsendelse er forestået af Norge og repræsenterer afslutningen på Nor-

ges sekretariatsarbejde i 1969—1970. I 1972 agtes udsendt ny udgave af projektkataloget og i 1973 ny udgave af både bibliografi og projektkatalog. Disse udgivelser forestås af Danmark.

Der er nedsat to ekspertgrupper, og endnu en gruppe søges nedsat. De to eksisterende grupper har beskæftiget sig med henholdsvis sikkerhedsseler og med særligt farlige steder på vejnettet ("black spots"). Den første har afgivet rapport til NKT, mens den anden ventes at afgive rapport inden sommer 1972.

Den gruppe som søges nedsat nu skal beskæftige sig med de af den svenske arbejdsgruppe SCAFT udarbejdede Riktlinjer för stadsplanering med hänsyn till trafiksäkerhet. Gruppen kan næppe nå at afgive rapport i 1972.

Fra Den Nordiske Trafiksikkerhedskomite har NKT modtaget en henvendelse, hvori forespørges om NKT kunne lade iværksætte undersøgelser til belysning af årsagerne til den særligt høje uheldsrisiko hos unge motorførere. NKT har udvirket, at et sådant arbejde nu tages op under OECD's vejforskningsprogram med deltagelse fra en række lande.

Lyngby, den 9. december 1971

På NKT's vegne

P. Eefsen
Formand

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (C 21/t), berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet (C 40/t) och meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete

(Se Rek. 3/1971/t: Bilaga)

Berättelse

om verksamheten i Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor som har utsetts av regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har inte sammanträtt under år 1971.

Kontaktorganet har hemställt att Nordiska ministerrådet upplöser organet och på sätt som befinns lämpligt beslutar om hur organets hittillsvarande uppgifter skall fullgöras inom de samarbetsorgan som tillsätts enligt det nordiska kulturavtalet.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen**

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor, överlämnad av Sveriges regering.

I sakens behandling i utskottet den 21 februari 1972 har deltagit kulturminister Niels Matthiasen, Danmark, minister Jouko Tyryi, Finland, kulturminister Magnús Torfi Ólafsson, Island, statsråd Bjartmar Gjerdje, Norge, samt statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Av berättelsen framgår, att Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor utan närmare angivande av orsak för Nordiska ministerrådet föreslagit att organet måtte upplösas och att dess uppgifter måtte överföras på de nya samarbetsorganen inom kultursektorn. Kontaktorganet tillsattes av regeringarna år 1968 med hänvisning till att ett samarbetsorgan kunde medverka till att främja ett fastare och bättre utbyggt regeringssamarbete på radio- och TV-området. Inom kulturutskottet fästes stora förhoppningar vid kontaktorganets möjligheter att arbeta för ett förverkligande av rekommendation nr 12/1967 om ett avsevärt utbyggt TV-samarbete. Utskottet har mot denna bakgrund funnit det förvånande att kontaktorganet föreslagit, att dess verksamhet skulle upphöra i ett skede då på olika håll framförs krav på en effektiv utveckling av detta samarbete. Utskottet har därför för avsikt att vid ett möte efter sessionen höra företrädare för regeringarna rörande berättelsen.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Helsingfors den 21 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i>
		Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Jørgen Peder Hansen (S)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>
<i>Svend Haugaard (RV)</i>	<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (AS)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Rune Jonsson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>
<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>	<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Berättelse

från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning

(Överlämnad av Finlands regering)

Medlemmar

Danmark:

Professor Gunnar Jensen Bonde, Århus, 1.1.—31.5.1971
Professor Bent Harvald, Odense, 7.6.1971—
Overlæge Jørgen Balslev Jørgensen, København, 1.1.—31.12.

Finland:

Professor Henrik Forsius, Uleåborg
Professor Karl-Olof Renkonen, Helsingfors, 1.1.—31.12.1971
Professor Ole Wasz-Höckert, ordförande, Uleåborg

Norge:

Overlege Andreas de Graaf, Tromsø, 6.8.1971—
Professor Jon Anton Johnson, Tromsø, 1.1.—5.8.1971
Profesor Kåre Rodahl, Oslo
Fylkeslege Kolbjørn Øygard, Vadsø

Sverige:

Professor Håkan Linderholm, vice ordförande, Umeå
Docent Bertil Wedin, Stockholm

Sekretariatet

Samarbetskommitténs sekretariat har varit inrymt i samma lokaliteter i Uleåborg som tidigare. Profesor Jorma Hirvonen har varit deltidsanställd generalsekreterare. Dessutom har den ordinarie personalen bestått av kanslisten Raili Mäkinen och studentmerkonomen Kirsti Niva. Fru Anita Kajander var anställd som extra hjälp under symposiet och under fru Kirsti Nivas moderskapsledighet och semester 1.8.—15.12. 1971. Vid behov har sekretariatet anlitat extra arbetskraft, bl. a. för översättningsarbete dipl. korr. Inger Lardot. Fru Annaliisa Ollila anställdes som kongressekreterare 1.1.1971—15.7.1971 för att sköta det andra internationella symposiets för arktisk medicin ärenden (The Second International Symposium on Circumpolar Health).

Emedan professor Jorma Hirvonen vid årsskiftet avgår som generalsekreterare valde samarbetskommittén vid sitt möte i Köpenhamn i oktober till ny generalsekreterare biträdande professor Ilmari Palva räknat från den 1.1.1972.

Kommittén höll tre sammanträden under året. Det första mötet hölls i Uleåborg 16—17.2.1971, varvid behandlades föregående års verksamhet och planerades The Second International Symposium on Circumpolar Health.

Det andra mötet hölls under symposiet i Uleåborg den 22—23.6.1971 och vid detta möte behandlades närmast frågor i anslutning till symposiets publikationsverksamhet och vidare planerades följande års verksamhet. Det tredje mötet som samtidigt var samarbetskommitténs årsmöte ägde rum 25—27 oktober i Köpenhamn. Vid detta möte valdes efter avslutad 3-års period ny ordförande och viceordförande samt generalsekreterare för år 1972. Vidare diskuterades de vid symposiet hållna föredragens publicering i olika tidskrifter (se närmare redogörelsen för symposiet). Man uppgjorde budgetförslag för åren 1972, 1973 och 1974, man beslöt vidare utveckla samarbetet med sameorganisationerna och International Biological Program's Scandinavian Section samt WHO. Kommittén beslöt genom skrivelser informera statens vetenskapliga kommissioner om samarbetskommitténs verksamhet samt distribuera en av kommittén utarbetad projektkatalog.

Medlemmarnas övriga resor

Kommitténs ordförande professor Ole Wasz-Höckert och medlemmen professor Henrik Forsius samt generalsekreteraren professor Jorma Hirvonen har gjort flera resor till Helsingfors för att arrangera symposiet och har i frågor som berört sekretariatets verksamhet kontaktat vederbörande ämbetsmän på undervisningsministeriet.

Profesor Wasz-Höckert, professor Hirvonen och fru Ollila gjorde en resa till Rovaniemi för att arrangera symposiets fortsättning som hölls där 25—26 juni. Härvid planerades arrangemangen noggrant med dr. Aino Yliruokanen och andra personer kontaktades.

Generalsekreteraren deltog i ekologisymposiet i Luleå 26—29.6.1971 som sekretariatets representant. Mötet i Luleå utgjorde samtidigt en fortsättning på symposiet i Uleåborg.

Verksamhetsårets huvuduppgifter

Verksamhetsårets viktigaste uppgift var arrangerandet av The Second International Symposium on Circumpolar Health i Uleåborg 20—24.6. och dess fortsättning i Rovaniemi 25—26.6. Symposiet fick fler deltagare än väntat — inalles c:a 350 — och drygt 200 föredrag hölls.

Till symposiets organisationskommitté hörde symposiets president professor Ole Wasz-Höckert, generalsekreteraren professor Jorma Hirvonen samt ordföranden för det vetenskapliga programmet professor Henrik Forsius. Dessutom organiserade kommitténs olika medlemmar sektorerna inom sina egna speciala områden. Under symposiet uppstod

goda relationer till amerikanska, kanadensiska, skandinaviska och ryska forskare.

Kommittén åtog sig uppgiften att publicera de vid symposiet hållna föredragen.

Ekonomiska bidrag till symposiet gavs av Nordiska kulturfonden, undervisningsministeriet i Finland, medicinalstyrelsen i Finland och Finlands läkarförbund. Därtill använde kommittén sina normala årliga tillgångar för ändamålet. Universitetet i Uleåborg, Uleåborgs stad och landshövding Niilo Ryhtä ställde lokaliteter till symposiets förfogande. Se vidare redogörelsen för symposiet som återfinns som bilaga till årsberättelsen (*här ej tryckt*). Den har även tillsänts alla nordiska läkartidskrifter.

En annan viktig uppgift under verksamhetsåret var utgivandet av projektkatalogen d. v. s. den i Norden utförda inventeringen av arktisk medicinsk forskning och som slutfördes före symposiet. Projektkatalogens chefredaktör var fd. generalsekreteraren, docent Thord Lewin och vid redigeringen medverkade kommittémedlemmarna docent Bertil Wedin och professor Kåre Rodahl. Sekretariatet har sänt katalogen till alla som är sysselsatta med arktisk medicinsk forskning, alla medicinska fakulteter i Norden, universitetens bibliotek och de statliga medicinska kommissionerna.

Anskaffningar

Till sekretariatet i Uleåborg anskaffades under år 1971 en Savin fotostatkopieapparat, en IBM diktafon, ett konferansbord med stolar och två stycken skåp. Dessutom har man påbörjat anskaffningen av ett arktiskt medicinskt bibliotek. Till detta har följande bokverk hittills beställts:

Physiological Effects of High Altitude

Ed. Wolf. H. Weihe

Pergamon Press

Geographic Pathology of Atherosclerosis

Henry C. McGill

Williams & Wilkins 1968

Kryobiologie: Biologie und Limnologie des Schnees und Eises.

Erzsebet Kol.

Schweizerbart, Stuttgart 1968

World of Learning

Symposia on Arctic Medicine and Biology

Proceedings 4

Wiereck Eleanor

Frostbite

Arctic Aero Medical Laboratory

Fort Wainwright Alaska 1964

Finansiering av verksamheten

För sekretariatets verksamhet hade de nordiska regeringarna i sina budgeter beviljat 115 000 finska mark för verksamhetsåret.

Uleåborg den 18 januari 1972

Ole Wasz-Höckert
Professor, ordförande för
Nordiska samarbetskommittén
för arktisk medicinsk forskning

Jorma Hirvonen
Professor, generalsekreterare
för Nordiska samarbetskom-
mittén för arktisk medicinsk
forskning 1971

*BILAGA 1***Andra internationella symposiet för arktisk medicinsk forskning**

Det andra internationella symposiet för arktisk medicinsk forskning hölls i Uleåborg den 21—24 juni 1971. Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning som har medlemmar i Norge, Sverige, Finland och Danmark anordnade symposiet. Kommitténs sekretariat har verkat i Uleåborg fr. o. m. år 1969. Sekretariatets uppgift är att verka som ett gemensamt organ för de nordiska forskare som intresserar sig för arktisk medicin samt att sköta internationella kontakter. Professor Ole Wasz-Höckert vid Uleåborgs universitet har de senaste åren varit kommitténs ordförande.

Det första internationella symposiet för arktisk medicinsk forskning hölls i Fairbanks, Alaska i juli 1967. För att anordna det andra internationella symposiet för arktisk medicinsk forskning utsågs en kommitté, till vilken hörde medlemmar från den nordiska samarbetskommittén och The Arctic Institute of North America. Efter att ha övervägt olika alternativ beslöt kommittén anordna det Andra internationella Symposiet i Uleåborg sommaren 1971. För Uleåborg talade bl. a. det faktum, att man väntade sig att flera ryska forskare skulle delta om symposiet hölls i Finland än ifall det anordnades i något annat land. Uleåborgs universitet lånade de nybyggda teoretiska anläggningarna vid medicinska fakulteten åt symposiet. Symposiet finansierades av Nordiska kulturfonden, Finlands undervisningsministerium, Finlands medicinalstyrelse, Finlands läkarförbund och den nordiska samarbetskommittén inom ramen för deras årliga budget.

Symposiets vetenskapliga program föredrogs i Uleåborg fränsett de föredrag som reserverats för ett post-congress möte i Rovaniemi. Det vetenskapliga programmet fördelade sig på tre huvudteman.

1. De fordringar den arktiska och subarktiska miljön ställer på människan och de av de stränga klimatförhållandena förorsakade svårigheterna i boendet, i kommunikationerna och vid lösandet av avfallsfrågorna.

2. Hälsovårdens organisation och speciella sjukdomsproblem i arktiska, glest bebodda trakter.

3. Människans biologiska anpassning till arktiska förhållanden. Härvid behandlades speciellt de folkslag som länge bebott arktiska områden, närmast lappar, eskimåer och indianer, men även till andra etniska grupper hörande representanter, som inflyttat till arktiska områden.

Den första dagen ägnades helt föredrag som behandlade arktisk

miljö. På förmiddagen gavs en översikt över de arktiska områdenas geografiska problem och på eftermiddagen behandlades detaljerat det kalla klimatets särskilda, miljöhygieniska problem. Den andra, tredje och fjärde dagen hade alla tre alternativa sektioner. A-sektionen hade varje dag reserverats för praktiska medicinska problem, folkhälsoforskning och för utredning av i arktiska områden förekommande sjukdomar. B-sektionen hade ägnats forskningar rörande människans fysiska och psykiska anpassning till arktiska förhållanden. I C-sektionen hölls fria föredrag, som inte rymdes i A- och B-sektionerna. Till symposiet hade inbjudits 95 s. k. main speakers och dessutom hade på eget initiativ anmält sig 88 föredragshållare. Symposiet gav sålunda en utförlig internationell överblick av arktisk medicinsk forskning. De aktiva deltagarna var allt som allt 276 och tillsammans med följeslagare uppgick deltagarantalet till 353, från sammanlagt 13 länder. T. o. m. Australien och Japan hade skickat en representant var. Från Förenta Staterna och Kanada fanns sammanlagt ungefär 100 deltagare eller nästan lika många som från Norden. Från Sovjetunionen anlände sex vetenskapsmän. WHO sände tre representanter.

Nedan följer korta utdrag ur de föredrag som kan anses ha speciell betydelse för finländska förhållanden.

Skandinaviens klimat är mycket varmt med beaktande av breddgraderna, och gränsen för det arktiska området, till vilket räknas området norr om trädgränsen, är belägen långt norrut. Marken är i Fennoskandien inte heller ständigt tjälbunden, vilket t. ex. i Kanada och Alaska medför betydande svårigheter för de sanitära förhållandena. Däremot är ljusets och mörkrets från det normala avvikande rytm lika tydligt förnimbar i Skandinavien som t. ex. på Sibiriens tundra. Det regelbundna dagliga växlandet mellan ljus och mörker ser ut att vara en av de viktigaste regulatorerna i människo-organismens dygnsrytm. Detta regelbundna växlande förekommer inte i arktiska och subarktiska områden. När urbaniseringen tilltar börjar människans livsfunktioner och rytm alltmera avvika från den tidigare av naturförhållandena utformade rytmen. Det kan dock vara betydelsefullt att iaktta naturens egen rytm bl. a. vid bestämmandet av arbetstiderna och genom att variera arbetsdagens längd under olika årstider. Doktor Aino Yliruokanen nämnde, att hälsovårdskostnaderna i Lappland på grund av den fåtaliga befolkningen är de högsta i Finland. Behovet av hälsovårdspersonal och sjukplatser är stort och isynnerhet av sjukvårds hjälppersonal, med tillhjälp av vilken hälsovårdsservice kunde ombesörjas till avläggset belägna trakter. Enligt doktor Paula Rantakallios undersökning är frekvensen av födselar och befruktningar i Nord-Finland sommartid 25 % högre än under vintern. Barnets vikt vid födseln är en aning högre på våren och hösten än under andra årstider. Barndödligheten tilltar under vintern. För tidiga födselar anses stå i proportion till kölden. Stor uppmärksam-

het väckte professor H. Nevanlinnas undersökningar om blodgrupp-faktorernas förekomst i olika befolkningsgrupper. Härvid har tagits hänsyn till grundbefolkningens enhetlighet i Finland samt till befolkningens obetydliga rörlighet vid val av äkta makar. De teoretiska blodgrupsundersökningarna stöder de resultat, som man fått genom att följa med förekomsten av ovanliga genetiska sjukdomar i vårt land. Doktor Aldur Eriksson har i sina undersökningar konstaterat, att lapparna, av blodgrupperna att döma, i viss grad är släkt med folken i Sovjetunionens subarktiska områden. Å andra sidan har lapparna en mycket hög A2 genfrekvens och denna gen fattas nästan helt hos Asiens folk.

Med ett intressant bidrag kom de ryska forskarna med sina föredrag, av vilka många behandlade forskningsexpeditionsdeltagares psykiska och fysiska hälsa under resor till antarktikum. Under de många månader långa resorna fick ungefär hälften av expeditionsmedlemmarna neurotiska rubbningar och den fysiska konditionen försvagades även. Man var tvungen att systematiskt börja sköta den fysiska konditionen med tillhjälp av ett dagligt träningsprogram. Nutritionsproblem framkom i form av vitaminbrist och i slutet av uppehållet var man alltid tvungen att i stigande grad vitaminisera maten artificiellt.

Doktor Väisänen's jämförande undersökning av Nord- och Syd-Finlands befolkning visade också, att olika neurotiska rubbningar är betydligt vanligare bland de i norr boende. Detsamma gällde psykosomatiska rubbningar. Som en kuriositet må nämnas, att gonorrén håller på att utvecklas till ett hälsovårdsproblem bland Grönlands eskimåer. Dess förekomst på Grönland är proportionellt 50 gånger högre än i Danmark. Också förekomsten av syfilis är stadd i stigande på Grönland.

Tandläkarvetenskapliga problem, både teoretisk-morfologiska och praktiska, behandlades under en eftermiddag. De mest typiska infektionssjukdomarna i arktiska områden är olika zoonoser. Echinococcusens betydelse håller på att försvinna på grund av att renarna undersöks bättre, men mullvadarna, som fått fast fot på ödegårdarna, är en ny smittohärd för andra zoonoser. Köldfysiologiska undersökningar har visat, att människan är illa skickad att klara köld. För en naken människa är omgivningens kritiska temperatur ungefär -27° C. Hos människor som oavbrutet lever i kallt klimat har skett en anpassning till köld, vars viktigaste faktor är en förhöjd grundämnesomsättning. En fullständig anpassning har skett då människan kan sova i kyla. Ett viktigt anpassningsfenomen för förhindrande av frostsador är blodomloppets fördelning till för köld känsliga kroppsdelar. Eskimåns finger t. ex. hålls varmt fast det är nedsänkt i isvatten. Detsamma har påvisats hos yrkesfiskare. Vid vården av lokala frostsador har sympatektomi visat sig effektiv, isynnerhet då det gällt tredje gradens skador. Operationen förminskar den nekrotiserade vävnadens mängd och upphäver de på

förfrysningen följande vasospastiska besvären. Amputationen, i de fall då den är nödvändig, borde uppskjutas tills en klar demarkationslinje uppstått på gränsen mellan den friska och den förfrusna vävnaden.

Till vetenskapligt tema för post-congressen i Rovaniemi hade de medicinska problemen i ett föränderligt arktiskt samhälle valts. Härvid fästes uppmärksamheten vid förändringar i dygnsrytmen, vid de förbättringar och problem som den tekniska utvecklingen och industrialiseringen åstadkommit samt vid mentalhygieniska frågor.

Programmets omfattning och föredragens antal under det andra internationella symposiet för arktisk medicinsk forskning visade, att den medicinskt vetenskapliga och biologiska forskningen av befolkningen på norra jordklotet kommit ordentligt i gång och att man kan under de närmaste åren vänta sig att bättre metoder kommer till användning inom hälsovården. Som slutomdöme om symposiet kan sägas, att Skandinavien vad hälsovården beträffar står i ledande ställning i världen i jämförelse med andra lika nordligt belägna länder. Här är både den preventiva och den kurativa läkarvetenskapen representerad t. o. m. längst borta i Lapplands avkrokar, men man måste dock erkänna, att klimatförhållandena i Skandinavien är bra mycket lättare än t. ex. i de norra delarna av Kanada och Sovjetunionen.

BILAGA 2

Revisionsberättelse över Nordiska samarbetskommitténs för arktisk medicinsk forskning räkenskaper under år 1970

Statens revisionsverk förordnade oss den 25 september 1969 att tills vidare revidera Nordiska samarbetskommitténs för arktisk medicinsk forskning räkenskaper och i enlighet med detta beslut har vi nu reviderat nämnda kommittés räkenskaper för år 1970 och framför på basen därav följande:

Kontona har öppnats utgående från bokslutet för senaste redovisningsperiod och bokföringen grundar sig på vederbörliga verifikat. Bokslutet är riktigt härlett ur bokföringen.

Vid redovisningsperiodens slut överensstämde postgiro- och bankkontosalдона med bankernas uppgifter. Vid redovisningsperiodens slut belöpte sig medlen på bankkontot till 24 721,62 mark och på postgirokontot till 13 767,23 mark. Kontotillgodohavandena uppgick till 5 356,76 mark och kontoskulderna till 1 207,12 mark. Kommitténs kassarörelse har under hela redovisningsperiodens lopp skötts via bankkonton.

Enligt kommitténs budget för år 1970 ställdes 100 000 mark till

kommitténs förfogande för redovisningsåret. Härav har medlemsländerna under året erlagt 94 640,81 mark och den resterande delen utgjordes vid räkenskapsperiodens utgång av kontotillgodohavanden. Då räntekomsterna under året uppgick till 534,15 mark och då 43 225,79 mark av de medel, som senaste år ställdes till kommitténs förfogande, återstod, innebär detta att kommittén haft till sin disposition under räkenskapsåret sammanlagt 143 759,94 mark. Utgifterna uppgick under redovisningsåret till 102 822,65 mark. Bokslutets balanskonto per den 31 december 1970 belöper till 43 845,81 mark. Av de medel, som ställts till kommitténs förfogande, överförs 40 937,29 mark till följande räkenskapsår.

Vi har läst kommitténs mötesprotokoll och gjort oss förtrogna med dess redogörelse över verksamheten under det gångna redovisningsåret.

På basen av revisionen anser vi att de medel, som anvisats kommittén, har använts samt bokföringen skötts i enlighet med kommitténs stadgar och budget samt också i övrigt på vederbörligt sätt.

Helsingfors, statens revisionsverk, den 18 juni 1971

Gunnar Storgårds
Överrevisor

Aarne Hynönen
Revisor

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning, överlämnad av Finlands regering.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Knud Heinesen, Danmark, undervisningsminister Matti Louekoski, Finland, och statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Såsom sakkunnig har utskottet hört professor Ole Wasz-Höckert, Finland.

Av berättelsen framgår, att den viktigaste uppgiften för samarbetskommittén under år 1971 var arrangerandet av ett internationellt symposium för arktisk medicin med ca 400 deltagare. Enligt vad utskottet erfarit visade kongressen tydligt, att det föreligger ett stort behov och intresse för medicinska, socialmedicinska och socialpsykologiska problem med anknytning till de betingelser, som befolkningen i de nordligaste områdena konfronteras med. Samarbetskommitténs möjligheter

att bedriva forskningsverksamhet på den arktiska medicinens område har dock omöjliggjorts på grund av att forskningsmedel saknas. Vidare har för utskottet uppgivits, att möjligheter finns att i Uleåborg, där kommitténs sekretariat är placerat, uppföra en institutionsbyggnad, vilket skulle innebära att verksamheten kunde inriktas även på humangenetisk forskning. En utbyggnad av verksamheten förutsätter emellertid att samarbetskommittén ges bättre ekonomiska förutsättningar.

Mot bakgrund av den arktiska medicinens betydelse för livsmiljön i de nordligaste områdena och de goda förutsättningarna för att i dessa områden bedriva humangenetisk forskning anser utskottet att bättre betingelser bör skapas för utveckling av samarbetskommitténs verksamhet. Utskottet har därför för avsikt att efter sessionen fortsätta behandlingen av berättelsen och med Nordiska ministerrådet dryfta frågan om ökade ekonomiska resurser för samarbetskommittén.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Helsingfors den 22 februari 1972

Tønnes Andenæs (A) Mauno Forsman (Sd) Gunnar Garbo (V)

Gylfi P. Gíslason (A) Guttorm Hansen (A) Jørgen Peder Hansen (S)
Förman

Poul Hartling (V) Svend Haugaard (RV) Elsi Hetemäki (Kok)

Alarik Häggblom (ÅS) Paul Jansson (s) Tage Johansson (s)

Ingemar Mundebo (fp) Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H)

Per Olof Sundman (c)

Berättelse

från Centralinstitutet för nordisk asienforskning

(Överlämnad av Danmarks regering)

1. Styrelse

Professor Pentti Aalto, Finland (nästformand)
Professor Jussi Aro, Finland
Dr. phil. Otto Chr. Dahl, Norge
Professor Kristof Glamann, Danmark
Professor Henry Henne, Norge
Professor Karl G. Izikowitz, Sverige
Professor Göran Malmqvist, Sverige (formand)
Professor Anders Ølgaard, Danmark

2. Forstander

Professor Søren Egerod

3. Personale (ansættelsesdato i parentes)

Amanuenser:

Karl Reinhold Hællquist, fil. lic. (1/5 1969)

Benedicte Hjejle, mag. art. (1/8 1967)

Trygve Løtveit, dr. phil. (1/1 1971)

Poul Mohr, cand. jur. (1/7 1967) (daglig leder)

Asko Parpola, fil. dr. (1/9 1968)

Per Sørensen, mag. art. (1/4 1968)

Desuden har dr. phil. Caroline Ralston og dr. phil. P. R. Subramanian været knyttet til instituttet.

Sekretærer:

Setsuko Bergholdt (1/4 1970)

Susanna Harald Hansen (1/5 1970)

Ulla Kasten (15/10 1970)

Lise Sode Mogensen (1/12 1971)

Bibliotekspersonale: (udstationeret af det Kongelige Bibliotek)

Bibliotekar Hanne Balslev (1/10 1967—1/5 1971)

Bibliotekar Lis Stecher (1/4 1971)

Biblioteksassistent Ib Norel (1/10 1967)

4. Instituttets oppgifter

Enligt sina stadgar skall instituttet befordra, koordinera och stimulera den asienforskning som bedrivs i de nordiska länderna och verka för tillkomsten av hjälpmedel för forskning och undervisning inom relevanta fackområden, såväl inom humaniora som inom samhällsvetenskap.

Instituttets verksamhet koncentreras kring forskning, dokumentation, och information.

Utom att samordna och stimulera pågående forskning vill institutet också försöka uppmuntra till och underlätta för ytterligare forskning.

5. *Institutets verksamhet*

5.1. *Forskning*

Koordineringen av asienforskningen i de nordiska länderna har under året skett genom informationskonferenser och symposier, i samband med enskilda forskares studieuppehåll vid institutet, genom forstanderns och den vetenskapliga personalens deltagande i forskarkonferenser, med hjälp av institutets forskarkartotek samt förteckningarna *Current Research on Asia*.

I anslutning till forskningsverksamheten har institutet insamlat och förmedlat information om vad som försiggår vid universitetet, institut, museer och bibliotek inom och utom Skandinavien.

5.1.1. *Forskarkartotek*

Det av institutet förda forskarkartoteket över asienforskare, omfattande ca. 3 000 namn med uppgift på forskningsområden, har under året utnyttjats för kontakter mellan skandinaviska forskare och kolleger utanför Skandinavien.

5.1.2. *Forskarförteckningar*

Current Research on Asia; *Scandinavian Scholars List*, som förtecknar i Skandinavien verksamma asienforskare, deras ämnesområden samt aktuella forskningsprojekt, har under året reviderats och åjourförts. Även i Skandinavien verksamma Oceanienforskare har kartlagts genom Dr. Caroline Ralstons försorg.

5.1.3. *Kina-symposium*

Ett symposium med deltagande av flera internationella framträdande forskare har anordnats 23—24 november med anledning av att professor Owen Lattimore vid Köbenhavns universitet utnämnts till hedersdoktor. Symposiets inledande föreläsning av professor Lattimore och de följande föreläsningarna och diskussionerna följdes av ett betydande antal danska och svenska studenter och forskare.

5.1.4. *Gästföreläsningar*

Institutet har till universitetsinstitutioner och forskningsinstitut i Bergen, Oslo, Göteborg, Stockholm samt Köbenhavn och Århus förmedlat eller anordnat föreläsningar av ledande forskare.

5.1.5. *Kontaktseminarier*

Institutet har haft besök av grupper från flera danska och svenska universitetsinstitutioner.

5.1.6 Forskarbesök

Institutet har besøkt av ett stort antal framträdande forskare från Asien och från amerikanska och europeiska universitet och institut. I samband härmed har ofta mindre symposier anordnats för intresserade skandinaviska forskare, samt kontakter mellan de besökande forskarna och kolleger vid skandinaviska universitet förmedlats.

5.1.7. Forskarvägledning

Institutets amanuenser har i ökande grad tagits i anspråk för vägledning av yngre forskare och studenter vid skandinaviska universitet. Detta har skett både i samband med vederbörandes studier vid institutet och genom brevkontakter. Amanuenser vid institutet har också deltagit i institutionskonferenser med akademiska lärare och studenter vid institutioner i Skandinavien. Institutet har av några universitetsinstitutioner anmodats medverka vid uppläggning av seminarier och kurslitteratur.

5.1.8. Deltagande i forskarsymposier

Som ett inslag i egen forskning har flera av institutets amanuenser deltagit i symposier och kongresser och därvid framlagt papers.

5.1.9. Forskningsstation

Institutets forskningsstation i Lampang, Thailand under ledelse af amanuensis Per Sørensen, har i det forløbne år udvidet personalet til at omfatte i alt 11 personer (hvoraf de tre aflønnes af ØK). I forbindelse med ansættelse af en konservator og en fotograf har man på stationen indrettet et konserverings- og et fotolaboratorium. Biblioteket er blevet udvidet betydeligt i det forløbne år, dels gennem indkøb af visse hovedværker og håndbøger, dels gennem anskaffelse af fotokopier af væsentlig litteratur. En bevilling fra instituttet i København er blevet brugt til yderligere anskaffelse af håndbøger og sådanne værker, som er nødvendige for de individuelle forskningsprojekter ved stationen.

I løbet af året er følgende forskningsprojekter afviklet,

1) stud. mag. Isa Trolle, der har hjulpet til med bearbejdningerne af Per Sørensens forhistoriske fund fra Kanchanaburi. Dette arbejde er herved bragt et langt stykke frem mod endelig bearbejdning og publicering.

2) Professor Søren Egerods akha-sprogforskningsprojekt, gennemført i samarbejde med fil. cand. Inga-Lill Hansson og cand. phil. Viggo Brun.

3) Professor Henry Hennes studier over de kinesiske dialekter i Lampang.

4) Civiløkonom Bengt Anderssons præliminære undersøgelse af obstruktioner i det thailandske undervisningssystem.

Følgende forskningsprojekter er stadig i gang på feltstationen,

1) stud. mag. scient'erne Kirsten Ewers Andersen, Anders Baltzer Jørgensen, og Michael Gravers identifikationsstudie af karenerne i Uthaihani provinsen. Dette forskningsprojekt har i oktober efter ansøgning modtaget en tillægsbevilling på d. kr. 18 000 fra Statens humanistiske forskningsråd i København. Prof. J. Nicolaisen har i oktober været i Lampang for at vejlede studenterne.

2) cand. phil. Viggo Brun fortsatte efter deltagelsen i akha-sprogprojektet sine egne undersøgelser af folkløse. Dette projekt afsluttedes medio november.

3) To svenske musik-studerende Staffan Backlund og Claes Bratt forventes inden årets udgang at komme til Lampang i forbindelse med deres musiketnografiske projekt.

5.1.10 Stipendier

Der er uddelt følgende rejsestipendier til viderekomne studenter deltagelse i XXIII International Conference on Chinese Studies i Oxford 20.—25. september.

6 svenske studenter (à 500 kr.)	3 000 kr.
4 norske studenter (à 500 kr.)	2 000 kr.
1 finsk student	500 kr.
2 danske studenter (1 × 500 kr., 1 × 750 kr.)	1 250 kr.

Følgende forskerstipendier er bevilget i løbet af året:

stud. mag. Arne Kjell Røkkum, Oslo (socialantropologisk feltarbejde i Japan)	15 000 d. kr.
cand. jur. Carl Steenstrup, København (studier af japansk retsvæsen)	15 650 d. kr.
stud. mag. Birgitte Bukh, Odense (historiske undersøgelser i Thailand)	18 200 d. kr.
civiløkonom Bengt Andersson, Göteborg (studieophold i Thailand med henblik på thailandske uddannelsessystemer)	30 000 d. kr.
konservator Bjørn Rønning, Oslo (studiebesøg på museer og møntsamlinger i Stockholm, Göteborg, Helsinki og Kbh.)	6 000 d. kr.
professor H. Ludin Jansen, Oslo (studierejse i Persien med henblik på en undersøgelse af nypersisk sprog og sufisme)	7 000 n. kr.
fil. mag. Kjell Barnekow og fil. kand. Gunnar Sperling, Lund (udarbejdelse af et forskningsprojekt i Sydøstasien)	15 000 d. kr.
fil. lic. Carl Suneson, Stockholm (studieophold i Indien med henblik på Rajasthani-studier)	6 000 d. kr.
fil. kand. Inga-Lill Hansson, Lund (studieophold i Lam-	

pang, Thailand med henblik på deltagelse i et lingvistisk projekt)	15 000 d. kr.
fil. lic. Sune O. Persson, Göteborg (samfundsvidenskabelige studier i Israel)	8 500 d. kr.
fil. kand. Ingela Gerdin og fil. kand. Sven Cederroth, Göteborg (tilskud til et socialantropologisk feltarbejde i balinesiske bondesamfund i Indonesien)	15 000 d. kr.
dr. P. R. Subramanian, Kerala University (tilskud til studieophold i København (CINA) med henblik på tamilleksikonprojektet)	2 400 d. kr.
dr. R. Panneerselvam, Kerala University (rejselegat Madras/Helsinki/Madras)	7 500 d. kr.
stud. mag. Margit Ege, København (kultursociologisk undersøgelse i Nordthailand)	13 000 d. kr.
cand. mag. Elisabeth Strandberg, København (palistudier i Thailand)	12 000 d. kr.
cand. mag. John D. Hutchinson, Oslo (samfundsvidenskabelige studier i Thailand)	13 000 d. kr.
fil. stud. Donald R. Batie, København (sprogundersøgelser i Nordthailand)	13 000 d. kr.
cand. mag. Jørgen Sonne, København (indsamling af folklore materiale i Thailand)	13 200 d. kr.
docent Unto Tähtinen, Tampere (med henblik på filosofiske studier i Indien og Ceylon)	10 000 d. kr.
stud. mag. Ole Christensen, København (indsamling af historisk kildemateriale i Indien)	4 000 d. kr.
fil. kand. Bjørn H. Jernudd, Stockholm (studierejse til Østbengalen)	1 500 d. kr.
En student ved afdelingen for bygningskunst, Arkitekt-skolen Århus (til en undersøgelse af traditionelle bystrukturer i Nordthailand)	12 000 d. kr.

5.1.11. Utrustning

Institutet förfogar över fem läsapparater för microfilm, microcard och microfiche, samt en fotokopieringsmaskin. Institutets flexowriter har tagits i anspråk både för forsknings- och dokumentationsverksamheten.

5.2. D o k u m e n t a t i o n

5.2.1. Bibliotek

Uppbyggnaden av institutets bibliotek fortsätter i nära samarbete med Det kgl. Bibliotek i København. Institutets amanuenser är i viss utsträckning fagreferenter för Det Kgl. Bibliotek, varigenom onödiga dubbelinköp kan undvikas. För att biblioteket skall kunna fungera trots

otillräckliga resurser, har institutets bokinköp företrädesvis inriktats på bibliografiskt material, samlingar av källmaterial, tidskrifter, specialarbeten som krävs för pågående forskningsprojekt i anslutning till institutet samt i någon mån på handboks litteratur, under året med viss koncentration på Sydasiens. Eftersom biblioteksresurserna vad Asien beträffar är mycket ofullständiga vid flertalet samhällsvetenskapliga universitetsinstitutioner har vid bokinköp litteratur inom de samhällsvetenskapliga och modernhistoriska områdena speciellt beaktats. Institutets referenslitteratur om speciellt det moderna Kina, Pakistan och Nepal har utökats. Därjämte har institutets bestånd av den väsentligaste referenslitteraturen om övriga Sydasiens samt Sydöstasiens kompletterats. Unika tangutmanuskript i New Delhi har avfotograferats och gjorts tillgängliga för skandinavisk forskning, främst genom forskningsbibliotekarie Eric Grinsteads försorg. Verket föreligger nu publicerat i nio band, folioformat. Institutets mycket anlitade samling av microfiche har på anfordran av forskare kompletterats.

Institutets samling av Annual Reports, Bulletins och Newsletters från universitetsinstitutioner och forskningsinstitut inom och utom Europa har utökats avsevärt under året.

5.2.2. Dokumentationssamarbete

Institutet har under året stått i nära samarbete med Mellemfolkeligt Samvirke, SIDA och andra organ när det gäller dokumentation och service. Institutet samarbetar med flera universitetsinstitutioner och forskningsinstitut inom och utom Skandinavien när det gäller dokumentation. Till stor del sker arbetet med hjälp av ADB.

5.2.3. Union Catalogue

Arbetet på en union catalogue över litteratur om Asien i nordiska bibliotek fortskrider och inriktas på utnyttjande av automatisk databehandling. I en kurs om ADB har personal vid institutet deltagit.

5.2.4. Bibliografier, kataloger, index

Institutets personal har utarbetat flera kommenterade litteraturlistor för utbildning av biståndsexperter i Danmark, för lärarkurser som anordnats i samarbete med skolmyndigheter i flera av de skandinaviska länderna, samt för speciella publikationer.

5.3. I n f o r m a t i o n

5.3.1. Kurser och konferenser

I samarbete med Skolöverstyrelsen i Sverige har institutet anordnat en kurs kallad "Asien med tonvikt på Väst- och Östasien". Huvudlärare i historia, samhällskunskap och religionskunskap vid gymnasier deltog. Material utarbetat vid kursen har utnyttjats vid utarbetandet av studie-

dagsmaterial, en uppgift som institutet bistår Fortbildningsavdelningen i Umeå med.

I samarbete med Mellemlfolkeligt Samvirke, UNESCO-råd och FN-förbund i skandinaviska länder samt länsskolnämnder i Sverige har institutets personal på olika sätt deltagit i kurser som behandlat Asien. En amanuens vid institutet har medverkat i konferens anordnad av Dag Hammarskjöldfonden i Uppsala.

5.3.2. *Massmedia*

För radio/TV i Norge har institutpersonal utarbetat material om Indien. Vid forskningsstationen i Lampang har TV-program utarbetats vid två tillfällen.

5.3.3. *Studiebesök*

Studiegrupper från Danmark och Sverige har besökt institutet och därvid orienterats om asiatiska förhållanden och om institutets arbete.

5.4. P u b l i k a t i o n e r

5.4.1. *Udgivne publikationer*

Monograph Series:

1) Readings on Asian Topics. Papers read at the inauguration of the Scandinavian Institute of Asian Studies, 16—18 September 1968.

2) Ole Feldbæk: India Trade under the Danish Flag 1772—1808.

3) Owen Lattimore: History and Revolution in China.

4) Eric Grinstead/Yoshihiko Iizuka: Guide to the Chinese Decorative Script.

5) Peter Hardy: Partners in Freedom—and True Muslims.

Special Publications:

1) Asko Parpola et al.: Decipherment of the Proto-Dravidian Inscriptions of the Indus Civilization. A First Announcement. 1969 (Udsolgt).

2) Asko Parpola et al.: Progress in the Decipherment of the Proto-Dravidian Indus Script. 1969 (Udsolgt).

3) Asko Parpola et al.: Further Progress in the Indus Script Decipherment.

Joint Reprint Series:

1) Benedicte Hjejle: Slavery and Agricultural Bondage in South India in the Nineteenth Century. 1967.

2) Asko Parpola et al.: A Method to Classify Characters of Unknown Ancient Scripts. 1970.

3) Asko Parpola: The Indus Script Decipherment. The Situation at the End of 1969. 1970.

4) Asko Parpola: Computer Techniques in the Study of the Indus Script. 1971.

5) Ksenia Borisovna Kepping/Eric Grinstead: A Category of Aspect in Tangut. 1971.

Politisk Orientering (på skandinaviske sprog):

1) Owen Lattimore: Kina idag. Revolution och Politik. 1971.

2) Sydøstasien. Redigeret af Søren Egerod, Kristof Glamann og Poul Mohr. 1971.

Andre publikationer:

1) Thailand: Arkæologi, etnografi, historie. 1969.

2) Thailand: Sprogene (af Poul Mohr). 1969.

Newsletter 1—4 (nr. 4 marts 1971)

5.4.2. Publikationer under udarbejdelse.

Tre publikationer der skal indgå i monografiserien ligger klar til tryk og forventes at udkomme i begyndelsen af 1972,

1) Søren Egerod: The Poem in Four Songs. A Northern Thai Tetralogy.

2) Klas Markensten: Foreign Investment and Development. Swedish Companies in India.

3) A Symposium on Chinese Grammar—held at the Scandinavian Institute of Asian Studies, Copenhagen 27—29 August 1970, under the chairmanship of Søren Egerod. Edited by Inga-Lill Hansson.

Endvidere er flere publikationer under udarbejdelse.

København, den 16. december 1971

Søren Egerod

*BILAGA***Driftsregnskab for 1970***Indtægter*

Bidrag fra Danmark	184 000,00 d. kr.
Bidrag fra Finland	176 000,00 d. kr.
Bidrag fra Norge	144 789,63 d. kr.
Bidrag fra Sverige	252 662,00 d. kr.
Diverse	20 000,00 d. kr.
Bankrenter	3 168,15 d. kr.
Underskud	42 982,29 d. kr.

Udgifter

1. Lønudgifter videnskabelige medarbejdere	385 439,64 d. kr.
2. Lønudgifter kontorpersonele	90 208,65 d. kr.
3. Forstanderhonorar	13 748,78 d. kr.
4. Revisorhonorar	3 055,29 d. kr.
5. Kontorhold og trykkeudgifter, etablering	85 664,15 d. kr.
6. Styrelsens møder og rejser	11 041,18 d. kr.
7. Sekretariatsrejser	35 000,00 d. kr.
8. Bøger, tidsskrifter, indbinding	88 631,70 d. kr.
9. Udvexling af forskere, studenter og gæsteforelæsere	71 560,10 d. kr.
10. Symposier og kurser	38 208,41 d. kr.
11. Forsikring	1 044,17 d. kr.
	823 602,07 d. kr. 823 602,07 d. kr.

Status Pr. 31. december 1970*Aktiver*

Bankbeholdning	50 084,06 d. kr.
Girobeholdning	7 820,55 d. kr.
Kassebeholdning	833,45 d. kr.
Tilgodehavende hos Danmark	2 254,56 d. kr.
Tilgodehavende hos Norge	579,55 d. kr.
Tilgodehavende hos Sverige	35 223,24 d. kr.
Bankbeholdninger vedr. drift af forskningsstation i Thailand	50 283,67 d. kr.

Passiver

Kapitalkonto	
pr. 31/12 1969	64 372,48 d. kr.
Underskud	42 982,29 d. kr.
Kapitalkonto pr. 31/12 1970	21 390,19 d. kr.

Skyldige beløb: Finland	5 426,58 d. kr.
Hensættelse til sekretariatsrejser	10 893,21 d. kr.
Hensættelse til stipendier	42 652,00 d. kr.
Difference mellem bevilget og indbetalt statsbidrag i 1970	16 433,43 d. kr.
Til disposition for drift af forskningsstation i Thailand	50 283,67 d. kr.
	147 079,08 d. kr. 147 079,08 d. kr.

Bemærkninger til driftsregnskab

1. Indtægter

1.1 Statsbidrag:

Den samlede ordinære bevilling for 1970 udgjorde d. kr. 767 000, hvortil kom en ekstraordinær bevilling på d. kr. 33 000 til dækning af forskellen mellem de faktiske og de budgetterede lønudgifter til videnskabelige medarbejdere.

Til disposition i 1970 havde CINA desuden den ikke forbrugte del af etableringsbevillingen pr 31/12 1969, d. kr. 23 602,07, således at det samlede budget for 1970 var på d. kr. 823 602,07.

Ved regnskabsårets begyndelse havde CINA forskellige tilgodehavender hos deltagerlandene, således hos Danmark d. kr. 8 261,00, hos Finland d. kr. 318,71 og hos Norge d. kr. 7 617,63, hvorimod Sverige allerede i december 1969 havde indbetalt første halvårsbidrag for 1970, d. kr. 142 662,00, jfr status pr 31/12 1969.

I løbet af 1970 blev der på norsk initiativ tilvejebragt en løsning på spørgsmålet om det såkaldte overskud for 1968, der udgjorde d. kr. 78 934,45. Dette beløb blev nedskrevet med underskuddet for 1969 (d. kr. 14 561,97) og den ikke forbrugte del af etableringsbevillingen pr 31/12 1968 (d. kr. 38 257,54) til d. kr. 26 114,94, som skulle fordeles mellem deltagerlandene i henhold til de gældende statsbidragsprocenter.

	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Danmark	176 410	7 590	8 261,00	6 006,44	186 254,56	184 000,00
Finland	168 740	7 260	318,71	5 745,29	170 573,42	176 000,00
Norge	136 526	5 874	7 617,63	4 648,45	145 369,18	144 789,63
Sverige	285 324	12 276	0,00	9 714,76	287 885,24	252 662,00
Ialt	767 000	33 000	16 197,34	26 114,94	790 082,40	757 451,63

(1): Ordinære statsbidrag 1970

(2): Ekstraordinære statsbidrag 1970

(3): CINA's tilgodehavender pr 31/12 1969

(4): Deltagerlandenes andele af 1968-overskuddet

(5): (1) + (2) + (3) — (4)

(6): Faktisk udbetalte statsbidrag i 1970

Herved fremkommer følgende saldo pr 31/12 1970:

(1) I CINA's favør:	Danmark	2 254,56 d. kr.
	Norge	579,55 d. kr.
	Sverige	35 223,24 d. kr.
(2) I CINA's disfavør:	Finland	5 426,58 d. kr.

CINA's tilgodehavende hos Danmark går tilbage til regnskabsåret 1969, hvor undervisningsministeriet i sit ordinære statsbidrag modregnede en skønsmæssig andel af 1968-overskuddet, nemlig d. kr. 8 261,00.

CINA's tilgodehavende hos Norge er opstået ved at Kirke- og Undervisningsdepartementet i sin beregning af Norges andel af 1968-overskuddet skønsmæssigt anslog den ikke forbrugte del af etableringsbevillingen pr 31/12 1968 til d. kr. 35 000.

CINA's tilgodehavende hos Sverige består af det ekstraordinære statsbidrag samt en ikke udbetalt rest af det ordinære statsbidrag for 1970.

Finlands tilgodehavende hos CINA består af den finske andel af 1968-overskuddet minus CINA's tilgodehavende hos Finland pr 31/12 1969.

Det regnskabsmæssige underskud på d. kr. 42 982,29 fremkommer herefter som differencen mellem det faktiske forbrug og det beløb man havde til rådighed, nemlig de udbetalte statsbidrag jfr ovenstående opstilling, kolonne (6), plus bankrenter og det af Tuborg Fondet udbetalte beløb på d. kr. 20 000.

1.2 Diverse indtægter:

CINA modtog i december 1970 en bevilling på d. kr. 20 000 fra Tuborg Fondet til affotografering af en samling Tangut (Hsi Hsia) manuskripter i The International Academy of Indian Culture i New Delhi.

2. Udgifter

2.1 Udgifter til lønninger, honorarer og lovpligtig arbejdsgiverforsikring:

Lønudgifterne til de videnskabelige medarbejdere var oprindelig (i februar 1969) budgetteret til d. kr. 352 200, men blev i løbet af 1970 suppleret med en tillægsbevilling på d. kr. 33 000 til dækning af lønstigninger som følge af pristalsreguleringer og overenskomstfornyelse.

Til delvis udligning af pristalsregulering pr 1/10 1970 fik instituttet fra ATP (Arbejdsmarkedets Tillægspension) udbetalt d. kr. 810 som er krediteret konto 1 med d. kr. 540 og konto 2 med d. kr. 270.

Den ikke forbrugte del af bevillingen til løn til kontorpersonale er anvendt til dækning af merforbruget på konto 1, 3 og 4 samt til præmier til de lovpligtige arbejdsgiverforsikringer, jfr konto 11.

2.2 Udgifter til kontorhold, trykning, etablering og bøger:

Pr 31/12 1969 resterede der af etableringsbevillingen d. kr. 23 602,07, som er opbrugt i løbet af 1970 til anskaffelse af kontormaskiner.

Til dækning af de stærkt stigende kontorholds- og trykningsudgifter måtte instituttet i 1970 anvende en del af bevillingen til bøger og tidskrifter.

Kontorholdskontoen 5 er krediteret med d. kr. 7 194,63, som instituttet har modtaget som betaling for fotokopiering for andre institutter, biblioteker og besøgende.

2.3 Sekretariatsrejser:

Pr 31/12 1970 havde instituttet afholdt udgifter til sekretariatsrejser til et samlet beløb af d. kr. 24 106,79. Differensen mellem det bevilgede (d. kr. 35 000) og det forbrugte beløb, d. kr. 10 893,21, blev hensat til delvis dækning af amanuensis Askø Parpola's studieophold i Indien. Rejsen blev tiltrådt den 31. december 1970 og de resterende omkostninger dækket af bevillingen for 1971.

2.4 Udvexling af forskere, studenter og gæsteforelæsere samt afholdelse af symposier og kurser:

På sit møde i oktober 1970 besluttede styrelsen at opslå stipendier for 1970 og 1971 under eet. Ansøgningsfristen blev fastsat til 19/12 1970, og de indkomne ansøgninger blev behandlet på et styrelsesmøde den 19/1 1971, hvor man disponerede over den ikke forbrugte del af bevillingen for 1970, d. kr. 42 652,00, hvilket beløb derfor er debiteret konto 9 og krediteret udbetalingsrestancekonto, jfr status. Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke altid er muligt at holde udvexling af gæsteforelæsere og arrangement af kurser og symposier ude fra hinanden, hvorfor de to konti i et vist omfang supplerer hinanden.

København, den 15. oktober 1971

For styrelsen
Göran Malmqvist
Formand

For instituttet
Søren Egerod
Forstander

Ovenstående driftsregnskab og status er opstillet på grundlag af instituttets bogføring, som jeg har revideret.

Jeg har konstateret rigtigheden af de anførte beholdninger, tilgodehavender og gældsposter, samt kontrolleret at lønninger og honorarer er udbetalt i overensstemmelse med styrelsens vedtagelser og gældende overenskomster.

Med hensyn til statusposterne vedrørende forskningsstationen i Thailand henvises til revisionspåtegningen på regnskabet for 1969.

København, den 15. oktober 1971

Max Knudsen
Kasseinspektør, cand. jur.

Berättelse

från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning

(Överlämnad av Danmarks regering)

Arsberetning for komitéens virksomhed for perioden 1. januar til 31. december 1971.

Komitéens medlemmer har været:

Danmark

Økonomisk konsulent Jørgen L. Halck, formand
Ministeriet for offentlige arbejder.
Universitetslektor H. P. Myrup
Århus universitet.

Finland

Avdelningschefen Antero Aarvala, viceformand
Trafikministeriet.
Byråchefen Aarno Soivio
Statistiska centralbyrån.

Norge

Jernbanedirektør Robert F. Nordén (til d. 28.9.71)
Norges statsbaner.
Ekspeditionschef Ole Vatnan (fra d. 28.9.71)
Samferdselsdepartementet.
Institutchef Viggo Johannessen
Transportøkonomisk institut.

Sverige

Departementsrådet Lennart Johansson
Kommunikationsdepartementet.
Överingenjören Stig Samuelson
IVA:s transportforskningskommission.

Som sekretariat for komiteen har virket Transportøkonomisk Forening, Danmark, med konsulent Hubert Jensen.

Eksperter i komitéens arbejdsgruppe for sammenstilling og vurdering af person- og godstransportarbejdet i de nordiske lande har været:

Danmark:

Fuldmægtig H. G. Baggendorf, Danmarks statistik.

Finland:

Forskaren J. Mannila, Helsingfors stadsmetrobyrå.

Norge:

Forskningsleder Dag Bjørnland, Transportøkonomisk institut.

Sverige:

Byrådirektören J. G. Sidenwall, Transportnämnden.

1. Komitéens virksomhed

I tiden fra den 1. januar til den 31. december 1971 har komitéen haft fire møder — den 9. februar i Stockholm, den 18. maj i Oslo, den 14. oktober i Helsingfors og den 19. november i København. Arbejdsgruppen for sammenstilling og vurdering af person- og godstransportarbejdet i de nordiske lande har haft to møder, henholdsvis i København og Stockholm.

Der har i samme tidsrum været afholdt en forskerkonference, den 9.—10.—11. juni i Trondheim, Norge, omhandlende flypladsers lokalisering og dimensionering, og to seminarer, den 11.—12.—13. januar i Tavastehus, Finland, omhandlende de samfundsøkonomiske kalkyler for trafikinvesteringer, og den 29.—30. september—1. oktober i Norrköping, Sverige, omhandlende udformning og afvikling af nærtrafik i store og mellemstore provinsbyer.

Forskerkonference vedrørende flypladsers lokalisering og dimensionering

Komitéen arrangerede i tiden den 9.—10.—11. juni 1971 i Trondheim, Norge, en forskerkonference om flypladsers lokalisering og dimensionering.

Konferencen samlede 21 forskere og eksperter på dette område, og med udgangspunkt i en gennemgang af flytransportens tekniske og økonomiske udvikling blev der givet en redegørelse for opbygningen af Sturup Lufthavn i Skåne og udbygningen for Kastrup Lufthavn. Ligeledes blev der givet en oversigt over en del centrale problemstillinger ved opbygning og anvendelse af prognoser til brug ved projekteringen af en lufthavn, ligesom der blev gennemgået analysemetoder for lufthavnssystemet. Også området "Flyteknisk Udvikling" blev behandlet, og her blev specielt lagt vægt på flyenes udformning i relation til fremtidens transportopgaver.

Med hovedvægten lagt på cost/benefit-analyser og takstpolitik blev der ligeledes diskuteret metoder til en analyse af de samfundsøkonomiske konsekvenser ved anlæggelse af en lufthavn.

Det på konferencen fremlagte materiale vil som N.K.T.F.-publikation kunne forventes udsendt primo 1972.

Det overvejes endvidere på et senere tidspunkt at lade afholde et seminar om samme emne.

Seminar vedrørende samfundsøkonomiske kalkyler for trafikinvesteringer

Komitéen arrangerede den 11.—12.—13. januar 1971 i Tavastehus, Finland, et seminar, der havde samlet 55 deltagere.

Seminaret var afledt af to forudgående forskerkonferencer, som var afviklede i foråret 1970, den ene vedrørende økonomisk vurdering af

rejsetid, og den anden vedrørende økonomisk vurdering af trafikulykker og trafikens miljøeffekter.

Seminarets formål var over for personer fra transportvirksomheder, administrationen og planlægningsvirksomheder at belyse de samfundsøkonomiske kalkylers nuværende anvendelsesmuligheder og begrænsninger ved vurdering af et trafikprojekt, samt at søge at klarlægge den nuværende viden og behovet for forskning på dette område.

Det var endvidere, som sædvanligt, også seminarets formål at give deltagerne lejlighed til en gensidig erfaringsudveksling. Seminaret, der var tilrettelagt i 1970, blev afviklet af det svenske sekretariat, hvorfra også en N.K.T.F.-publikation vil blive udgivet inden udgangen af 1971.

Seminar vedrørende udformning og afvikling af nærtrafik i store og mellemstore provinsbyer

Dette seminar afholdtes i tiden den 29.—30. september—1. oktober 1971 i Norrköping, Sverige, og havde samlet 58 deltagere.

Seminarets formål var at udveksle erfaringer og ideer for de nordiske provinsbyers trafikale udvikling. Dette formål blev søgt opfyldt ved at gennemgå forskellige aktuelle cases for deltagerne, der bestod af personer fra de kommunale byplankontorer, forskere, rådgivende konsulentvirksomhed og brugere af trafiknettet.

Efter en orientering om de forudgående forskerkonferencers opnåede konklusioner blev der med Norrköpings trafikkommissions betænkning som udgangspunkt vist forskellige løsningsmuligheder for såvel kollektiv som individuel trafik. Ligeledes blev der som cases fremlagt en model for et aflastningscenter i tilslutning til en større by, ligesom et samlet handlingsprogram for en kollektiv trafikmodel blev gennemgået. Med forskellige projekter som udgangsmateriale blev der drøftet forskellige former for trafik — kollektivtrafik, individuel trafik, gågadetrafik — ligesom forskellige transportstandards blev belyste.

Seminaret indeholdt ligeledes en fremlæggelse af forskellige miljøeffekter, som var opnået ved indførelse af trafikale ændringer i forskellige provinsbyer.

I forbindelse med et gruppearbejde omhandlende punkter som: Fysiske restriktioner på individuel trafik og parkering, Fodgænergader, Pris og kvalitet som virkemidler for den kollektive trafik, samt Hvilke krav stiller trafikken til byplanlægningen, blev der afrundende fremlagt forskellige synspunkter omhandlende de mål og midler, der vil kunne finde anvendelse for opnåelse af en samlet trafikplan.

En publikation omhandlende dette seminar forventes udsendt primo 1972.

N.K.T.F.-publikationer

Komitéen har tidligere udgivet 5 publikationer.

Fra det tidligere svenske sekretariat (1969—1970) vil der i 1971 endvidere udkomme:

- publ. nr. 6: Ekonomisk värdering av trafikolyckor och trafikens miljöeffekter.
- publ. nr. 7: Samhällsekonomska kalkyler vid trafikinvesteringar
- publ. nr. 8: 1970-talets transportmarknad i Norden
- publ. nr. 9: Transportarbetet i Norden 1955—1980
- publ. nr. 10: Mål och medel för närtrafikpolitiken i tätorter.

Dispositionsfonden

Til at dække omkostningerne ved afviklingen af N.K.T.F.'s arrangementer, herunder rejse- og opholdsomkostninger for forelæserne, trykning og udsendelse af publikationerne, har komitéen tidligere opnået mulighed for at disponere over indtil norske kr. 20 000,— årligt fra hvert af medlemslandene. Omkostningerne ved de anførte aktiviteter opgøres løbende af sekretariatet og refunderes med en fjerdedel inden for bevillingsrammen af hvert medlemsland.

Omkostningerne for Tavastehus Seminaret androg sv. kr. 6 768,33.

Omkostningerne ved Trondheim konferencen androg danske kr. 22 187,39.

Omkostningerne ved Norrköping seminaret androg danske kr. 36 217,62.

Omkostningerne ved publikationernes trykning og udsendelse androg ved det danske sekretariat danske kr. 2 253,25 og androg ved det svenske sekretariat sv. kr. 27 300,—.

(NKTF publikationerne 6—10).

Komitéens nærmeste program i 1972:

Komitémøder:

- Den 11. februar i Oslo
- Den 4. maj i Stockholm
- Den 25. august i Helsingfors
- Den 7. november i København

Forskerkonferencer:

Der afholdes en forskerkonference om Transportstandard i relation til den interne trafik i de tyndt befolkede områder. Konferencen afholdes i slutningen af februar i Hanstholm, Danmark.

Der vil endvidere senere på året blive arrangeret en forskerkonference over emnet: Kommunikationerne som et virkemiddel i lokaliseringspolitikken.

Seminarer:

I slutningen af året er det tanken at lade afholde et seminar over de to emner, som har været behandlet på de nævnte forskerkonferencer, og mellem hvilke der er en klar indbyrdes sammenhæng.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över berättelsen**

Til trafikudvalget er henvist sag C 25/t, beretning fra Nordisk Komité for Transportøkonomisk Forskning (NKTF).

Af beretningen, som omfatter året 1971, fremgår, at komiteen foruden en videreførelse af sin sædvanlige virksomhed, herunder udgivelse af publikationer, har arrangeret en forskerkonference og 2 seminarer.

Trafikudvalget har i tilknytning til sin behandling af medlemsforslag, A 325/t, om et udviklingsselskab for kollektivtrafikteknik været repræsenteret på NKTF's seminar vedrørende udformning og afvikling af nærtrafik i store og mellemstore provinsbyer, der afholdtes i Norrköping i dagene 29. september—1. oktober 1971.

Udvalget finder, at man i NKTF har et egnet organ til løsning eller koordinering af aktuelle forskningsopgaver, og at det derfor vil være hensigtsmæssigt, at Nordisk Ministerråd overvejer, hvorledes NKTF på den mest praktiske måde kan inddrages i det fremtidige arbejde under en nordisk transportoverenskomst.

Udvalget indstiller,

at rådet tager beretningen til efterretning.

Stockholm, den 13. januar 1972

<i>Eric Carlsson (c)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>	<i>Gustav Holmberg (V)</i>
<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>	<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>
<i>Sven Mellqvist (s)</i>	<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Johan Støa (A)</i>
	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>	
	Formand	

Berättelse

från finsk-svenska utbildningsrådet

(Överlämnad av Sveriges regering)

Med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 27/1967 till-satte Finlands och Sveriges regeringar sommaren 1967 ett samarbetsorgan bestående av tre finska och tre svenska representanter med upp-gift att verka för att underlätta för den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem. Förteckning utvisande rådets nu-varande sammansättning bifogas (se *Tillägg*).

Samarbetsorganet, som antagit namnet finsk-svenska utbildningsrå-det, bedriver sitt arbete i mycket nära samverkan med de centrala skol-myndigheterna i Finland och Sverige, i Sverige dessutom med statens invandrarverk. Sin uppgift har utbildningsrådet formulerat i följande fyra punkter:

att överväga och föreslå åtgärder inom främst utbildningsområdet för att underlätta en anpassning till svenska förhållanden,

att överväga och föreslå åtgärder med syfte att bevara kontakten med Finland och underlätta en återanpassning till finska förhållanden,

att kartlägga vilka resurser som fordras för förverkligande av nyss-nämnda åtgärder och framlägga förslag till hur dessa resurser skall framskaffas, och

att som underlag för ovannämnda överväganden och förslag låta verkställa erforderliga undersökningar.

Beträffande utbildningsrådets verksamhet under åren 1967—1970 hänvisas till dess föregående år avgivna berättelser.

Arbetsformer

Verksamhet under år 1971 har liksom tidigare år bedrivits i mycket nära samverkan med skolöverstyrelsen i Sverige men också med andra myndigheter i både Finland och Sverige. Den starka återinvandringen till Finland har aktualiserat en särskild uppmärksamhet på återanpassningsfrågorna och påkallat samråd och samarbete främst med skol-styrelsen i Finland. Överläggningar har även inletts med den av Fin-lands regering tillsatta delegationen för emigrationsfrågor till vilken utbildningsrådets finländska sekreterare är knuten som permanent ex-pert.

Förskoleundervisning

Våren 1970 tog utbildningsrådet upp frågan om särskild förskoleundervisning för finska barn. Denna fråga har under året behandlats bl. a. av 1968 års barnstugeutredning i en diskussions-PM med titel Innehåll och metoder i förskoleverksamheten som också blivit föremål för remissbehandling. Försöksverksamheten med språkträning i förskolan för invandrabarn fortsätter och har utvidgats att omfatta ett antal kommuner. Även vissa organisationer, främst Röda Korset, har bedrivit sådan verksamhet. Språkträningen har hittills endast omfattat organiserad träning i svenska språket, men även modersmålsträning planeras av socialstyrelsen tillsammans med barnstugeutredningen. Bidrag till denna verksamhet har beviljats av Allmänna arvsfonden som också bekostat försöksverksamhet med språkträning på de av invandrarverket och skolöverstyrelsen på initiativ av utbildningsrådet anordnade sommarkurserna på vissa folkhögskolor. En kartläggning av kommunernas förskoleverksamhet för invandrabarn har skett genom invandrarverket, som också bedriver egen uppsökande verksamhet i Sigtuna kommun.

Socialstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp med heltidsanställd sekreterare för invandrabarnens förskolefråga. Också inom skolöverstyrelsen arbetar en grupp med dessa frågor under ordförandeskap av ledamoten i utbildningsrådet Ragnar Israelsson. I bägge dessa grupper ingår representanter för berörda myndigheter och organisationer, bl. a. sekreteraren i utbildningsrådets svenska delegation. Barnstugeutredningen väntas ägna särskild uppmärksamhet åt invandrabarnen i sitt kommande betänkande.

Läraryrågor

Den sommaren 1968 inledda rekryteringen av tvåspråkiga lärare från Finland har fortsatt under 1971. De anmälda behoven har i stort sett kunnat uppfyllas även om tillgången på svensk-finskspråkiga lärare avtagit i Finland.

Under höstterminen 1971 beräknas över 200 från Finland rekryterade lärare ha tjänstgjort inom den svenska grundskolan. Vissa svårigheter för en framtida rekrytering kan emotses. En kartläggning av det aktuella lärarbehovet i kommunerna genomförs vid årsskiftet 1971/72 av skolöverstyrelsen. Samtidigt undersöker arbetsmarknadsstyrelsen tillgången på disponibla tvåspråkiga lärarkrafter i Sverige. På grundval av tidigare undersökningar kan redan nu ett ökat behov av stödlärare förutses.

Utbildningsrådet har aktualiserat frågan om rekrytering av andra tvåspråkiga lärarkategorier än klasslärare, främst lärare för modersmålsundervisning. Behov av dessa kan förutses såväl inom grundskolan som inom gymnasieskolan.

Liksom sommaren 1970 har skolöverstyrelsen i samråd med utbildningsrådet anordnat en *fortbildningskurs* för de från Finland rekryterade lärarna. Under höstterminen har uppföljning skett i form av en av skolöverstyrelsen anordnad veckoslutskonferens för lärare och skolledare. På initiativ av utbildningsrådet anordnades av skolöverstyrelsen och statens invandrarverk en sommarkurs i svenska och svensk samhällsorientering på Jära folkhögskola såsom en förberedelse för tjänstgöring i Sverige.

I vissa avseenden har de från Finland rekryterade folkskolläraernas *anställningsvillkor* generellt reglerats. Tjänstgöringstid i Finland får tillgodoräknas upp till 2 1/2 år vad gäller placering i lönegrad och rätt till extra ordinarie anställning. Beträffande de återstående problemen inom detta område fullföljs de av utbildningsrådet inledda överläggningarna genom förhandlingar mellan statens avtalsverk och de fackliga organisationerna.

Läromedelsfrågor

Det av utbildningsrådet år 1969 initierade utvecklingsarbetet avseende läromedel fortsätter inom skolöverstyrelsen. Nya läromedel och läromedelsförteckningar samt en svensk-finsk skolterminologi har producerats. Skolradioprogram från Finland kan numera bandas och distribueras av AV-centralen i Norrbottens län. Sveriges Radio har låtit utarbeta material på finska för svensk samhällsorientering och det inom skolöverstyrelsen verksamma Kulturutbytesrådet ett motsvarande material på finska och svenska för samhällsorientering om Finland. Vissa TV-program inom Sveriges Radios vuxenutbildning har försetts med finsk text. Sammanfattningsvis kan sägas att läromedelssituationen avsevärt förbättrats.

Utbildning efter grundskolan

Försöksverksamheten med *särskild gymnasieenhet för finstalande* elever fortsätter på Malungs folkhögskola. Hösten 1971 omfattar försöksverksamheten en årskurs 1 och en årskurs 2. I gymnasieskolan i Västerås m. fl. orter anordnas under innevarande läsår särskild klass för invandrarelever. Skolöverstyrelsen räknar med att vid behov vidga verksamheten och har bemyndigande att inrätta särskilda yrkesinriktade grundkurser för invandrarelever inom gymnasieskolan. För att underlätta de invandrade elevernas skolsituation har skolöverstyrelsen begärt bemyndigande att låta sådana elever byta ut ett främmande språk mot modersmålet i gymnasieskolan.

Försöksverksamhet med *folkhögskolekurser* av några veckors längd har sedan 1968 bedrivits på initiativ av utbildningsrådet. Sommaren 1971 erbjöds av invandrarverket och skolöverstyrelsen sammanlagt 20 sådana kurser, varav de flesta s. k. familjekurser med organiserad sys-

selsättning av deltagarnas barn. Fr. o. m. budgetåret 1971/72 har verksamheten helt gått över på den reguljära utbildningsmyndigheten, dvs. skolöverstyrelsen, vilket utbildningsrådet betraktar som en permanentning av denna kursform. I begränsad utsträckning ordnas numera även veckoslutskurser i samarbete mellan folkhögskolor och studieförbund. Kursernas innehåll är i regel svenska och svensk samhällsorientering samt vid ett antal folkhögskolor orientering om det finska samhället. Konsumentkunskap och andra ämnen förekommer även.

Biblioteksfrågor

Utbildningsrådet har följt utvecklingen av den biblioteksservice som erbjuds de finsktalande i Sverige. Genom föreningen Norden har en kartläggning färdigställts under 1971 av den under 1970 tillgängliga biblioteksservicen. Regionala bibliotekariekonferenser har ägnat frågan uppmärksamhet. Skolöverstyrelsen har tillsatt en arbetsgrupp med uppdrag att komma med förslag angående bibliotekens invandrarservice främst beträffande vissa bibliotekstekniska problem.

Skolinformation m. m.

Skolöverstyrelsen har under 1971 utgivit informationsmaterial på finska om grundskolan och gymnasieskolan samt låtit utarbeta studie- och yrkesorienterande material för finsktalande elever. På initiativ av utbildningsrådet övervägs nu av skolstyrelsen i Finland och skolöverstyrelsen i Sverige ett gemensamt utarbetat elevkort för ömsesidig information om emigrerande elever. Skolinformation har också tillfogats det informationsmaterial som arbetsförmedlingarna tillhandahåller presumtiva in- och utvandrare i de bägge länderna.

Grannlandsbesök m. m.

Genom utbildningsrådets försorg har en *studieresa* till södra Finland erbjudits ett tjugotal skolledare och representanter för skolmyndigheter i Sverige. Utbildningsrådet har i anslutning till sammanträde i Finland studerat utflyttningstrakterna i norra Karelen. Genom utrikesdepartementet har en *reportageresa* anordnats för finländska skoljournalister i Sverige.

Som komplettering till möjligheterna till modersmålsstudier inom skolväsendet anordnas årligen av Riksförbundet finska föreningar i Sverige *lägerskolor under sommaren*. Dessa lägerskolor åtnjuter stöd från stat och kommuner. Utbildningsrådet har tagit initiativet till att sådana lägerskolor skulle ordnas också i Finland och det har från finsk sida ställts i utsikt att planen under sommaren 1972 skall kunna förverkligas. Syftet med *lägerskoleverksamhet i Finland* är att stärka ungdomarnas kontakt med det finska språket och det finska samhället

och därigenom underlätta deras möjligheter till ett verkligt fritt val beträffande framtida arbete och utbildning i någotdera av de två länderna.

Statistiska undersökningar

I samarbete med statistiska centralbyrån i Sverige och med stöd av anslag från den svenska regeringen genomfördes 1969 en ingående undersökning avseende finländska barns och ungdomars språk- och skolsituation i Sverige. Undersökningen trycktes i serien statens offentliga utredningar under namnet Språkundersökning bland finländska barn och ungdomar i Sverige (SOU 1970: 44). Nödvändigheten av att kontinuerligt framtaga statistiskt underlag för åtgärder har uppmärksamats av skolöverstyrelsen som nu årligen verkställer en kartläggning av invandrarbarnens skolsituation. Mera ingående lokala/regionala undersökningar genomförs också. Genom dessa kartläggningar anser utbildningsrådet att dess egen omfattande undersökning har fått en önskad uppföljning.

Stockholm den 14 januari 1972

Manfred Ribbing

Leena Sparring

*TILLÄGG***Finsk-svenska utbildningsrådets sammansättning***Finska delegationen*

Bitr avdelningschefen Veli Nurmi, v ordförande
Tf avdelningschefen Klas Wallin
Länsskoleinspektören Lauri Ollila
Sekreterare:
Docenten Artturi Similä

Svenska delegationen

Departementsrådet Manfred Ribbing, ordförande
Undervisningsrådet Ragnar Israelsson
Skoldirektören Sven Huselius
Sekreterare:
Byrådirektören Leena Sparring

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över berättelsen

Till kulturutskottet har hänvisats berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet, överlämnad av Sveriges regering.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Matti Louekoski, Finland, undervisningsminister Knud Heinesen, Danmark, och statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Finsk-svenska utbildningsrådet tillsattes 1967 med anledning av en rekommendation från Nordiska rådet. Utskottet har av de sakkunniga erfarit, att utbildningsrådet utfört ett värdefullt arbete såsom rådgivande organ i frågor som berör de finländska invandrarnas anpassning i Sverige. Invandrarproblematiken har dock antagit en omfattning som inte kunde förutses då rådets rekommendation antogs. Regeringarna i Finland och Sverige har mot bakgrund härav övervägt möjligheterna att på grundval av de goda erfarenheterna av utbildningsrådets verksamhet förstärka samarbetet rörande de finländska invandrarnas anpassning bl. a. genom att anknyta det närmare till myndigheter och invandrarorganisationer. Därvid har möjligheterna diskuterats att upplösa utbildningsrådet och tillsätta ett nytt organ med förstärkt sammansättning. Utskottet ser positivt på strävandena att förbättra det bilaterala samarbetet på området. Utskottet hänvisar till att utbildningsrådet tillkommit på rådets initiativ och utgår från att en omorganisation av verksamheten kommer att ske i samråd med Nordiska rådet, som även i andra sammanhang aktualiserat de finländska invandrarnas förhållanden i Sverige (*rek.nr 18/1971 och nr 19/1971*). Självfallet bör utbildningsrådet inte upplösas förrän organisatoriska åtgärder vidtagits för att stärka samarbetet på området.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 22 februari 1972

Tønnes Andenæs (A) Mauno Forsman (Sd) Gunnar Garbo (V)

Gylfi Þ. Gíslason (A) Guttorm Hansen (A) Jørgen Peder Hansen (S)

Förman

Poul Hartling (V) Svend Haugaard (RV) Elsi Hetemäki (Kok)

Alarik Häggblom (ÅS) Paul Jansson (s) Tage Johansson (s)

Ingemar Mundebo (fp) Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H)

Per Olof Sundman (c)

Berättelse

från Nordiskt kollegium för marinbiologi

(Överlämnad av Norges regering)

1. januar—31. desember 1971 (15. virksomhetsåret)

1. Virksomheten ved de biologiske stasjonene

Som vanlig skal det først sies noen ord om virksomheten ved de samarbeidende stasjonene i 1971.

Danmark, Marinbiologisk laboratorium, Helsingør. Ved udgangen af 1971 kan det med glæde konstateres, at alle arbejder i forbindelse med opførelsen af den nye hovedbygning, til- og ombygningen af kantinebygningen samt ombygningen af den gamle hovedbygning nu er afsluttede. En udførlig redegørelse for laboratoriets nuværende faciliteter vil iøvrigt blive publiceret i et kommende nummer af "Ophelia". Laboratoriet er herefter atter i stand til at byde såvel kursister som gæsteforskere gode vilkår at bo og arbejde under.

Af større apparatur m. m. er der i årets løb anskaffet følgende: 1 Coulter Counter model B, 1 YSI iltmåler model 51A, 1 Aminco Buchler-Cotlove chloridometer, 1 Hetotherm gradient unit, type PG, for frysepunktsdepressionsmålinger, samt 12 stk. Wild M5 mikroskoper med diverse ekstraudstyr. Herudover har forskningsrådet som gave overladt os en del apparatur m. m., der var stillet til professor Thorsons rådighed, heriblandt 1 Wild M5 og 1 Wild M12 mikroskop med tilhørende tegneudstyr. Vor Diehl Combitrone computer er i årets løb udskiftet med den mere anvendelige Diehl Algotronic Computer.

Vor kutter *Ophelia* var i sensommeren på et 14 dages togt ved Læsø med deltagelse af både laboratoriets egne forskere og kollegaer fra Zoologisk museum. Togtet må ses som en fortsættelse af tidligere undersøgelser i området.

Efter den tidligere bestyrer, professor Gunnar Thorsons død den 25. januar modtog laboratoriet mange hundrede kondolencebreve, som senere blev overladt fru Thorson.

Mag. scient Claus Nielsen blev i marts valgt som bestyrer for en periode af to år. Det ledige professorat forventes besat i den nærmeste fremtid.

Det er i årets løb publiceret fem videnskabelige arbejder af laboratoriets medarbejde i bind 9 af "Ophelia", der udkom i to halvbind med ialt 340 sider. Hertil kommer et arbejde af Thorson i "Vie et Milieu", suppl. No. 22. Desuden er der i "Ophelia" publiceret en nekrolog over Thorson.

Takket være tilskud til doktordisputatsers trykning er tidsskriftets økonomi bedre end man kunne forvente, men med mindre det nuværende subscriptionsstal på ca. 375 øges væsentlig, må tilskud søges udefra.

Foruden det nordiske kursus er der afholdt tre kurser for Københavns Universitet og ligeledes tre kurser for Lunds Universitet med et samlet deltagerantal på 125 personer.

Følgende har i årets løb arbejdet som gæsteforskere ved laboratoriet: Dr. J. Volvelle (Paris), fil. lic. Anders Andersson (Lund), Mr. Udom Bhatia og Mr. Saryan Rongmuangsart (Bangkok). Herudover har en række udenlandske biologer besøgt laboratoriet for at se de nye faciliteter og/eller for at diskutere forskellige problemer med medlemmer af staben.

Finland, Tvärminne zoologiska station. Verksamheten på den nyuppbagda stationen (jämför föregående årsberättelse) har varit livligare än någonsin, men samtidigt har hotet att en oljehamn och ett raffinaderi bygges i närmaste grannskap fortfarande varit överhängande. En ej så liten del av den tid och energi som annars hade kunnat användas för vetenskaplig forskning eller för främjande av densamma har nu behövts för bekämpning av detta hot. Om denna kamp förloras och oljeindustrin med sannolik petrokemisk industri som följeslagare etableras i stationens närmaste närhet kommer stationens verksamhet i framtiden att försvåras i mycket stor grad. Det ytterst värdefulla arbete som utförts under en period av 70 år i området med en gradvis sjunkande salinitet från ca 6.5 ‰ (i yttre skärgården vid stationen) till nästan sött vatten (i Pojovikens innersta del) kommer till stor del att gå till spillo, dvs. stationen mister sitt värde som bakgrundsstation med ostörd omgivning. Stationen har fått ett värdefullt stöd i denna kamp även genom utlåtanen av sakkunniga från de övriga nordiska länderna.

Den vetenskapliga verksamhetens tyngdpunkt har fortfarande varit förlagd till sommarperioden, så även kurserna, på grund av att den planerade periodundervisningen vid Helsingfors universitet ej ännu trätt i kraft. Sammanlagt har 92 äldre och yngre forskare (inkl. studenter och assistenter med forskningsuppgift) arbetat längre eller kortare tider på stationen. Under tider med mindre biologisk verksamhet har stationen stått till tjänst för icke biologiska seminarier, kollokvier m. m. Under sommaren hölls på stationen 10 kurser (108 deltagare), av dem tre rent hydrobiologiska med 20 deltagare.

Under årets lopp har 20 arbeten, som bygger på i Tvärminne utförda

undersökningar, publicerats. Biblioteket har vuxit med ca 1 500 nummer. Dessutom har 60 naturvetenskapliga serier från Vetenskapliga samlingsbibliotek i Helsingfors deponerats i Tvärminne.

Den vetenskapliga utrustningen har ökat bl. a. med följande nyförvärv: 1 atomabsorptionsspektrofotometer (Perkin-Elmer M 305), 1 high speed kylcentrifug (Universal Junior IV KS), 1 planktonmikroskop (Wild M 40), 7 stereomikroskop (2 Wild M 5 och 5 Wild 4 A), 1 kloridtitrator (Aminco 4-44 14), 1 vattendestilleringsapparat (Heraeus Bi 4), 1 jonbytare med resistensmätare (Mega), 1 oskilloskop (Tektonix 5031), 1 skakmaskin (Desaga 3 D), 1 laboratorieväg (Mettler P-162), 1 skrivare (Rustrak-288), 1 likströmsapparat (Shadon SAE 2761) för elektroforesundersökningar, 1 bordkryostat (Lauda TK 30 D), 2 installeringsklockor (Astron solar), 3 cirkulationspumpar för akvarier (Eheim 481, 581), ett tiotal stora plast- och glasakvarier samt 1 over-head projektor (Bemolux) för kursändamål. Som nyförvärv har dessutom skaffats en utombordsmotorbåt med maskin (Evinrude Sportwin).

Stationens område har utökats med 1,5 ha land (Kvarnskär och Kvarnskärsklackarna) och ca 70 ha vatten. Stationens viktigaste hydrografiska och biologiska undersökningspunkt (St. XII) ligger inom detta vattenområde.

Norge, Biologisk stasjon, Universitetet i Bergen. I laboratoriebygningen på Espegrend er blitt innredet et kulturrom, en del av rørsystemet for akvariene er blitt utskiftet og der er blitt montert en ny sjøvannspumpe og boret etter drikkevann. På Herdla er det foretatt en del oppussing og kaia er blitt utbedret.

Fra 1. januar fikk stasjonen en ny laborantstilling. For et større prosjekt i Hardangerfjorden er det inntil videre blitt engasjert to vitenskapelige assistenter og en besetningsmann. For andre prosjekter har stasjonen hatt ekstra vitenskapelig og teknisk assistanse.

I desember fikk stasjonen en ny 25 fots motorbåt, *Tjeld*, som i første rekke skal brukes i kursvirksomhet på Herdla. Den er utstyrt med hydraulisk kran og vinsj. Videre er blitt innkjøpt en større båt i plast, en plastjolle og et transportabelt ekkolodd Simrad 160. Av annet utstyr kan nevnes 1 Bauer kompressor, 1 kjøleskap, 6 vendetermometre Watanabe, 1 Leitz mikromanipulator, 1 Leitz mikromanipulatormikroskop, 2 Wild stereomikroskoper, 1 Hettich håndsentrifuge, 2 regnemaskiner, 2 van Veen bunnhentere, 1 sedimentmåler, 3 fytoplanktonhåver, 2 Venner koblingsur og 1 dokumentskap.

Biblioteket har vokst meget og kartoteket over tidsskrifter er blitt modernisert. I 1970 er det trykt 26 publikasjoner av stasjonens forskere eller som helt eller delvis bygger på undersøkelser utført ved stasjonen eller på materiale derfra. De fleste arbeider er trykt i "Sarsia". I tillegg foreligger 4 stensilerte hovedfagsoppgaver.

Foruten de 14 fast ansatte forskerne og stipendiatene har 38 andre forskere (inkludert de nordiske stipendiatene og hovedfagsstudenter) arbeidet ved stasjonen.

Det er holdt hovedfagkurs på Espevrenn med 11 deltakere, og 9 andre kursar på Herdla med i alt 121 deltakere.

Sverige, Kristinebergs zoologiska station. Stationen har under året fått følgjande nye utstyrsenheter: 1 Nansen släppmekanism med tillbehör, 2 stora akvarier, 1 Canola kalkylator, 1 destillationsapparat, 1 bottehuggare Jonasson-Olausson, 1 trålbord, 1 slangpump, 2 Micro-max kolvdoseringsaggregat, 1 registreringsinstrument, 3 vattenhåntare, och 2 Smith-McIntyre huggare.

Stationen har under året mottagit 67 gästforskare. Kristinebergs Collected Papers 1970, dvs. publikationer av forskare vid stationen år 1970, omfattar 23 arbeten.

Universiteten i Uppsala, Göteborg, Kiel och Leiden har förlagt doktorandkurser i ämnen med marin anknytning till stationen.

2. Nordisk kollegium for marinbiologi

Kollegiets ordinære medlemmer har i 1971 vært: For Danmark, amanuensis Claus Nielsen; for Finland, professor Pontus Palmgren; for Norge professor Egil Baardseth; for Sverige, dr. Bertil Swedmark. Som ny suppleant er blitt utsett fil. dr. Björn Ganning, Askölaboratoriet.

Kollegiets stifter og ordinært dansk medlem inntil 1970, professor Gunnar Thorson, Helsingör, avgikk ved døden den 25. januar.

Årsmötet ble holdt den 16. og 17. juni på Marinbotaniska institutjonen, Göteborg, och Kristinebergs zoologiska station. Planer på en eventuell utvidelse eller omorganisering av samarbeidet ble drøftet, men man vil vente med et ev. vedtak inntil man kjenner utviklingen ved de nye stasjonene i Norden.

Det norske bidraget til det nordiske samarbeidet har i året vært 73 500 kr., det danske 68 400 kr., det finlandske 31 400 mk, og det svenske 58 500 kr.

3. Nordiske stipendiatar

Følgende har hatt stipendier i 1971:

I Danmark:

Fil. kand. Bertil Hägerhäll, Sverige 1/1—31/9

I Finland:

Fil. kand. Ilpo Haahtela, Finland, 1/1—28/2

Cand. real. Brage Rygg, Norge, 15/4—31/12

I Norge:

Fil. lic. Lars Afzelius, Sverige, 1/1—28/2

Nat. kand. Inga-Lill Riska, Finland, 1/1—31/10

Stud. scient. Keld Rasmussen, Danmark, 1/11—31/12

I Sverige:

Cand. mag. Geir Jörgensen, Norge, 1/1—31/12

Stipendiatene har for sin egen utdannelse deltatt i forskjellige arbeidsoppgaver ved stasjonene samtidig som de har arbeidet med egne forskningsoppgaver. Om disse kan følgende opplysninger gis:

Lars Afzelius undersøkte bryozosoner på *Laminaria hyperborea* og forholdet mellom bryozoen *Ramphonotus minax* og brachiopoden *Macandrevia cranium*.

Ilpo Haahtela har fortsatt arbeidet med *Mesidotea entomons* biologi og økologi.

Bertil Hägerhäll har arbeidet med forurensningens innflytelse på algefaunaen i Öresund.

Geir Jörgensen har påbegynt studier over krillens biologi.

Keld Rasmussen har påbegynt en undersøkelse over settlings-økologi hos serpulider.

Inga-Lill Riska har fortsatt sin undersøkelse over oljeforurensningens innvirkning på forskjellige alger.

Brage Rygg har påbegynt studier over biotopvalg hos 5 gammarider og av de mekanismer ved hvilke skilnaden opprettholdes.

Siden stipendiatutvekslingen begynte i 1957 har 68 marinbiologer vært stipendiater fra et par måneder inntil 2 år.

4. Nordiske spesialkurser i marinbiologi

Det er i 1971 holdt fire nordiske spesialkurser med i alt 45 deltakere:

Danmark: "Bundinvertebratenes ernæringsbiologi", 16.—28. august, med 14 deltagere, hvoraf 2 fra Danmark, 1 fra Finland, 8 fra Norge, og 3 fra Sverige. Kurset ble ledet af cand. mag. Kurt W. Ockelmann, Marinbiologisk laboratorium, Helsingör.

Finland: "Brackvattnets chironomider, taxonomi och økologi", 18 juli—4 augusti, med 5 deltagare, varav 1 från Danmark, 3 från Finland och 1 från Norge. Kursen leddes av professor Ernst Palmén och magister Bernhard Lindeberg, bägge från Helsingfors.

Norge: "Faunaen i en del sund i skjærgården", 30. juli—12. august, med 13 deltakere, hvorav 4 fra Danmark, 4 fra Finland og 5 fra Sverige. Kursledere var vitenskapelig assistent T. Høisæter og forskningsstipendiatene Tor J. Samuelsen og Wim Vader, alle Biologisk stasjon, Espevrend.

Sverige: "Gullmarsfjordens marina vegetation", 30. juni—5. juli, med 13 deltakere, varav 2 från Danmark, 3 från Norge och 8 från Sverige. Kursledere var professor Tore Levring, Marinbotaniska institutionen, Göteborg.

Siden kursvirksomheten tok til i 1958, er det blitt holdt 55 kurser, 13 i Danmark og 14 i de andre land, med i alt 621 deltakere. Etterfølgende tabell viser deltakernes fordeling på de forskjellige stasjonene og hvilke land de er kommet fra:

<i>Deltakere</i>	Danske	Finlandske	Norske	Svenske	Sum
Kurs k:					
Danmark	32	32	62	27	153
Finland	36	36	33	48	153
Norge	37	50	45	37	169
Sverige	29	37	37	43	146
	134	155	177	155	621

5. Mobile kurser

Dette nye tiltak har vært diskutert noen år, men alle land har ennå ikke fått spesielle midler til slike kurser, som vil være et betydningsfullt nytt utdannelsestilbud til nordiske marinbiologer. Det ble likevel holdt et mindre kurs i 1971 med fil. dr. Björn Ganning, Askö, som leder. Kurset skulle vært holdt på Askö, men på grunn av plassmangel der ble ikke dette mulig. I stedet ble kurset kombinert med et kurs fra Helsingfors universitet på Tvärminne, med i alt 14 deltakere, derav 2 fra Danmark, 1 fra Norge og 2 fra Sverige. Resten av deltakerne var fra Finland. Dr. Ganning holdt en rekke forelesninger og ledet et seminar. Øvrige forelesere var fil. kand. Ragnar Elmgren, Askölaboratoriet, og professor Hans Luther, Helsingfors.

6. Nordisk repetisjonskurs for biologilektorer m. fl.

Årets kurs "Dyrelivet fra fjære til fjorddyp" ble holdt på Herdla 14.—27. juli, med 19 deltakere, hvorav 4 fra Danmark, 5 fra Finland, 5 fra Norge og 5 fra Sverige. Kurset ble ledet av forskningsstipendiatene Tor J. Samuelson og Wim Vader. Professor Brattström holdt et par foredrag over aktuelle emner.

Siden repetisjonskursene begynte i 1960 har 216 lektorer og andre lærere deltatt, fordelt på land som følger: Danmark 47, Finland 73, Norge 45 og Sverige 51. Det har vært holdt i alt 12 kurser, 1 i Helsingør, 3 på Kristineberg og 8 på Espevrend eller Herdla.

7. Nordiske forskningsoppgaver

Arbeidet med fauna- og florakartotekene ved de fire stasjonene er fortsatt ved hjelp av spesialister fra de forskjellige land. Det er et arbeid på lang sikt, og det står meget igjen å gjøre. Dessuten trengs stadige revisjoner av allerede tidligere bearbejdede grupper. Kartote-29—710120. *Nordiska rådet.*

kene er av stor betydning som et arbeidsredskap ved stasjonene og også for biogeografisk forskning.

Danmark: Universitetsadjunkt, mag. scient. Marianne Köie har arbeidet med trematodernas udbreddelse i Öresund. Dette arbeid fortsetter.

Finland: Nat. kand. Laila Keynäs har på basen av årets specialkurs om brackvattnets chironomider utarbeidet kartotekkort över gruppen; nat. kand. Guy Hällfors har påbegynt ett kartotek över hållkarenas trådalger.

Norge: Amanuens A. Warén, Göteborg, har inventert flere moluskgrupper og flere av stasjonens gjesteforskere og ansatte har også bidradd. Vitenskapelig assistent T. Höisæter har forestått kartotekarbeidet.

Sverige: I det faunistisk-floristiska arbetet har deltagit bl. a. fil. mag. A. Eliasson (polychaeter) och dr. Claude Jouin (archiannelider). Fil. mag. Ann-Sofie Mathiesen har instruerat stationens assistenter i dataregistrering.

8. *Utvexlingsstipendier med tropisk Amerika*

Vitenskapelig assistent Audun Fosshagen, Espesrend var Kollegiets stipendiat 1971. Han oppholdt seg dels ved Duke University Marine Laboratory i Beaufort, dels ved Institute of Marine and Atmospheric Sciences i Miami, dels 1 måned ved Instituto Colombo-Aleman i Santa Marta, Colombia.

9. *Annen virksomhet*

Tegner Kai Olsen og sekretær Tove Mortensen fra Marinbiologisk laboratorium, Helsingör har avlagt studiebesök ved stasjonene i Kristineberg og Espesrend, og konstruktör Lodin Aadland og kontorassistent Kari Kvamme fra Espesrend har foretatt studiereise til stasjonene i Helsingör og Kristineberg.

Blomsterdalen, 20. januar 1972

På vegne av Kollegiet

Hans Brattström

Generalsekretær

Berättelse

från Nordiska institutet för samhällsplanering

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan) har till uppgift att dels anordna vidareutbildning av samhällsplanerare företrädesvis från de nordiska länderna, dels bedriva och främja forskarutbildning inom samhällsplaneringens område.

Organisation

Institutet är gemensamt för Danmark, Finland, Norge och Sverige. Det inrättades enligt statsmakternas beslut den 1 juli 1968 och har enligt en överenskommelse mellan berörda länder ställning som svensk statlig myndighet.

Institutet ledes av en styrelse med företrädare för de fyra länderna samt av ett lärarråd och en föreståndare. Lärarrådet består av institutets tre professorer samt de två professorerna vid Konsthögskolans arkitekturskola. Som föreståndare tjänstgör en av institutets professorer.

Styrelse

Avdelningschef Vagn Rud Nielsen, civilingenjör Svend Jensen, Danmark

Arkitekt Erik Kråkström t. o. m. 31 december 1970, byggnadsrådet Mikko Mansikka fr. o. m. 1 januari 1971, avdelningschefen Magnus Kull, Finland

Arkitekt Sven Erik Lundby, professor Ragnvald Sagen, Norge

Professor Lennart Holm (ordförande), professor Sune Lindström t. o. m. 26 februari 1971, fil. dr Rudolf Meidner fr. o. m. 26 februari 1971, Sverige

Lärare

Per Andersson, professor	Fysisk planering
Åke E. Andersson, biträdande professor	Regional och kommunal ekonomi
Kerstin Bohm, fil. lic.	Sociologi
Bertil Hall, överingenjör	Kommunal administration
Göran Lindahl, professor	Arkitekturhistoria
Bertil Marksjö, tekn. lic.	Tillämpad matematik
Stig Nordqvist, professor	Kommunikationsteknik

Tor Fr. Rasmussen, professor	Ekonomisk geografi med sambhällsplanering
John Sjöström, professor	Arkitektur
Håkan Stenram, amanuens	Naturresurshushållning

Assistenter

Åsa Ekman, fil. kand, Göran Friberg, civilingenjör, Henrik O. Andersson, arkitekt (tjänstledig fr. o. m. 1 december 1970), Carin Wåger-Hörlén, arkitekt (tf fr. o. m. 1 december 1970)

Kansli

Föreståndare	Professor Stig Nordqvist
Administrativ assistent	Fru Birgit Hultman
Sekreterare	Fröken Ann Johansson
	Fröken Lena Persson

Vidareutbildningen

Vidareutbildningen är ettårig och organiserad med tre kursperioder om vardera en månad då kursdeltagarna är samlade till gemensam undervisning medan övrig tid upptas av litteraturstudier och vissa andra arbetsuppgifter på hemorten. Kursåret kommer fr. o. m. 1972 att sammanfalla med kalenderår. Av de tre månaderna med gemensam undervisning är den första och den sista förlagda till Stockholm medan den mellersta är förlagd till någon annan ort i Norden — under första året Århus, andra året Åbo och tredje året Oslo. Under de närmaste åren räknar vi med att kursen skall förläggas till Nordkalotten och Öresundsregionen. Under den första kursmånaden i Stockholm behandlas dels målformuleringen för samhällsplaneringen dels planeringsprocessen. Den månad då kursen är förlagd utom Stockholm upptas av arbete i tvärfackligt sammansatta grupper med olika uppgifter som väljs i samråd med kursdeltagarna. Problemen behandlas dels principiellt dels med tillämpning på de konkreta förhållandena på den ort dit kursen är förlagd.

Problem som tidigare behandlats i sådant grupparbete är bl. a. Jyllands planering, Regionplan för Århusregionen, Att bo i Åbo innerstad, Skärgårdsplanering, Samhälleliga konsekvenser av lokalisering av en större industri.

Under kursåret 1970/71 har grupparbetet omfattat följande uppgifter:

1. Lokalisering av små verksamheter i en storstadsregion.
2. Lokalisering av en större industri.
3. Samordningsproblem i den kommunala långsiktplaneringen.
4. Flygplats i Osloreregionen. Regionala motsättningar och planeringsorganisation.
5. Trafikpolitik för en medelstor stad.
6. Tre bostadsområden i Osloreregionen.
7. Rullande planering — en diskussion av planering i befintlig bebyggelse.

Under den sista kursmånaden i Stockholm behandlas tema som utvalts i samråd med kursdeltagarna, gärna med anknytning till grupparbetena från fältperioden. Dessa redovisas också vid seminarier i denna period. De tema som hittills behandlats är: tvärfackligt samarbete, samordning av fysisk och ekonomisk planering, storstadsregioner och övriga regioner, metoder och modeller i samhällsplaneringen, avvägning mellan färdmedel, samhällsplaneringsforskning, lokaliseringsteori och regionalpolitik, närmiljö, utomnordisk planering.

Alla kursdeltagare följer hela undervisningen och undervisningen har inriktats på tvärfacklig överblick och tvärfackligt samarbete snarare än på fördjupning inom vissa specialområden. I frågor som gäller själva planeringsmetodiken eftersträvas dock en fördjupning kring målformulering och planeringsformer på nationell, regional och lokal nivå, samordning av social, ekonomisk och fysisk planering och dess genomförande. Vidare har olika aspekter på beslutsprocessen tagits upp — demokratifrågor, planering med hänsyn till osäkerhet, flexibilitet etc. Av särskilt intresse är metodiken i tvärfackligt samarbete, i första hand hur man får olika specialister att på bästa sätt bidra med sina speciella kunskaper i en gemensam planläggningsuppgift.

För att bli antagen som kursdeltagare krävs akademisk grundexamen eller motsvarande och några års erfarenhet av praktisk samhällsplanering eller verksamhet som väsentligt berör samhällsplaneringen.

Varje år antas 50 kursdeltagare. Antalet sökande har varit drygt 100 per år. Deltagarna har fördelat sig på nationalitet, yrke och ålder enligt följande:

	1968/69 procent	1969/70 procent	1970/71 procent
Danmark	12	4	16
Finland	15	17	10
Island	—	2	2
Norge	23	24	26
Sverige	50	53	44
Samhälls- och naturvetare	23	25	26
Arkitekter, ingenjörer, lantmätare, agronomer, jägmästare	77	75	74
Under 30 år	12	17	14
30—39 år	58	56	68
40 år och äldre	30	27	18

En så rik sammansättning som möjligt efter yrke och utbildning eftersträvas. Utbildningens kvalitet avgöres i hög grad av deltagarna själva genom deras bidrag i diskussioner, grupparbeten och rapporter. Ett brett spektrum av kunskaper och erfarenheter hos kursdeltagarna är därför önskvärt.

Forskning och forskarutbildning

Den fördjupning inom delområden som den ettåriga vidareutbildningen inte ger möjlighet till kan man i stället få inom doktorandutbild-

ningen. Då den nuvarande stadgan för Nordplan skrevs utelämnades bestämmelser rörande doktorandutbildningen med hänvisning till att man borde invänta resultatet av den svenska forskarutbildningsutredningen. I väntan på att formerna för doktorandutbildningen skall fastställas har en prelimjär studieplan utarbetats och en kurs med doktorandseminarier påbörjats.

Förutom den forskning som är knuten till doktorandstudier och några andra projekt räknas med något eller några större tvärfackliga projekt i vilka samtliga lärare deltar. Ett program för ett sådant projekt har nu utarbetats, "Informationssystem och planeringsmetoder". Bakom detta ligger uppfattningen att en av de mer påtagliga bristerna i den nuvarande samhällsplaneringen är att kunskapsökandet sker med opropor­tionerligt stora arbetsinsatser och att data inte sammanställts i sådan form att de kan utnyttjas på bästa sätt.

En annan brist är de svårigheter som finns att integrera olika former av planering och att med begränsade resurser och tidsinsatser ge skilda planförslag en tillräcklig konsekvensbeskrivning. Syftet med det programmerade projektet är att identifiera och söka vägar att eliminera dessa brister. Genom projektet skall, med särskild inriktning på översiktlig planering för en medelstor stadsregion, utvecklas ett begränsat informationssystem för samhällsplaneringen samt inventeras och vidareutvecklas planeringsmetoder som medger ökad rationalitet i planeringen.

Projektet är centralt för verksamheten inom Nordplan. Det kan tjäna som en katalysator för den tvärfackliga diskussionen lärare emellan. Det kan också tjäna som sammanhållande forskningsprojekt till vilket skilda delprojekt kan anknytas. Sådana projekt är de nu pågående "Arbetsmetoder vid översiktlig fysisk planering" av tekn. dr Anders Alvarsson, "Markklassificering" för vilket arkitekt Henrik O. Andersson svarar, "Samhällsplanering med hänsyn till kollektiv trafik" som ledes av civilingenjör Bengt Holmberg och "Samordning av fysisk, ekonomisk och social planering" ett projekt med vilket fil. lic. Abdul Khakee arbetar. Projektet bör dessutom kunna utnyttjas för diskussioner och planeringsspel i den reguljära utbildningen.

Publikationer

En årsrapport har utarbetats med bl. a. redovisning av programmet för vidareutbildningen samt sammanfattning av resultaten från grupparbeten och vissa tema som behandlats i undervisningen.

Vidare föreligger utförliga rapporter över grupparbeten samt vissa uppsatser skrivna av kursdeltagare.

Dessa publikationer kan beställas från Nordplan.

Stockholm den 20 december 1971

Lennart Holm

Stig Nordqvist

Berättelse

från Nordiskt kollegium för terrester ekologi

(Överlämnad av Sveriges regering)

Härmed översändes redovisning för Nordiskt kollegiums för terrester ekologi verksamhet under perioden 1 september 1970 till 31 augusti 1971. Vidare bifogas av kollegiet godkända redovisningar och preliminära samt slutliga redogörelser för utdelade anslag enligt särskild förteckning (*här ej tryckta*).

Kollegiets verksamhet har under den redovisade perioden något kunnat utvidgas tack vare en ökning av disponibla medel. Styrelsen har avhållit tre sammanträden, den 8—11 september 1970 i Midvågur, Sörvågur och Reynihlid, den 15 december 1970 i Köpenhamn samt den 16 april 1971 i Nymindgab.

Kollegiet har under perioden initierat och finansierat 8 stycken nordiska kurser, varav 6 i Sverige och 1 i vardera Danmark och Finland. Intresset har varit betydande och antalet deltagare har i flera fall ökat över tidigare maximalt 12 elever.

Från och med detta år kan kollegiets kurser inräknas i den svenska doktorandundervisningen, vilket från samtliga berörda institutioner vid de svenska universiteten har mötts med tillfredsställelse.

Inom ramen för kollegiets symposieverksamhet har 8 symposier initierats. De fördelar sig på samtliga deltagande länder. Följande problem har behandlats: smågnagarpopulationers dynamik, Svalbardrenens ekologi, snöekologi, remote sensing, ekologi i utvecklingsländerna, samt arthropodekologi (särskilt orientering). Intresset för denna form av kontaktverksamhet är mycket stort bland yngre ekologer i de nordiska länderna.

Under perioden har kollegiet understött både korttids- och långtidsstipendiater, för stipendiatbesök vid skilda nordiska fältstationer.

Kollegiet har initierat och finansierat seminariegrupper inom ämnesområdena "Lämmelns ekologi", "Spindelekologi" och "Nordisk markfauna".

De nordiska grupparbeten som under året erhållit anslag från kollegiet behandlar markfauna, Nordkalottens smågnagare och deras parasiters dynamik, spindelekologi och ekologin hos mesfåglar.

Ytterligare har till ett antal yngre forskare från de nordiska länderna utdelats medel för projekt av nordiskt intresse.

Kollegiet har vidare fortsatt att understödja arbetsgruppen för undersökning av flyttfåglarnas roll som smittospridare. Den av kollegiet initierade dokumentära undersökningen av Saltholm har fortskridit.

Den nordiska kontaktkonferens som avhölls i början av redovisningsperioden (ämne "Ekologiska aspekter inom nordiska däggdjurs- och fågelpopulationer") visade sig vara en lyckad form för kontakt mellan ett större antal yngre forskare inom ett vidare fält. Konferensen avhölls på Lammi ekologiska station i Finland och kommer förmodligen att följas av flera konferenser inom centrala ekologiska områden.

Lund i augusti 1971

Per Brinck

Ordförande

Pehr H. Enckell

Sekreterare

Berättelse

från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi

(Överlämnad av Finlands regering)

Verksamhetsberättelse för år 1971

1. Organisation och arbetsformer

1.1 Sammansättning

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi har till uppgift att främja den kriminologiska forskningen i Norden och bistå myndigheterna i de nordiska länderna i spörsmål av kriminologisk art.

Sedan samarbetsrådet inrättades år 1962 har huvudvikten av dess verksamhet legat på kontakt- och serviceverksamhet, men också forskning har bedrivits i dess regi. I avsikt att intensifiera denna forskningsverksamhet påbörjade samarbetsrådet under verksamhetsåret ett forskningsprojekt som syftar till att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott. Forskningsprojektet har karaktären av ett provprojekt. På basen av de erfarenheter samarbetsrådet erhåller vid projektets genomförande, kommer rådet senare att dryfta hurdana projekt som lämpar sig för samnordisk forskning och vilka organisationsformer som erbjuder de största möjligheterna att så effektivt som möjligt utnyttja till buds stående forskningsinstrument och -resurser.

Nordiska samarbetsrådet för kriminologi består av 13 medlemmar. Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige utnämner av dessa tre var för tre år i sänder medan en person utnämns av Islands regering.

Till medlemmar i samarbetsrådet för den period som inleddes den 1 januari 1971 utsågs följande personer:

Danmark:

Kontorchef (nuvarande direktør for fængselsvæsenet) H. H. Brydensholt,
professor Karl Otto Christiansen och
professor Knud Waaben

Finland:

Professor Inkeri Anttila,
docent Kettil Bruun, och
bitr. överläkare Achilles Westling

Norge:

Professor Anders Bratholm,
professor Nils Christie och
ekspedisjonssjef Helge Röstad

Sverige:

Kanslirådet (nuvarande överdirektören) Sven Fischier,
byrådirektören (nuvarande avdelningsdirektören) Sven Rengby och
professor Knut Sveri

Island:

Har inte utnämnt någon ny medlem efter professor Armann Snæ-
varr.

Professor Inkeri Anttila har under verksamhetsåret verkat som rå-
dets ordförande medan professor Knut Sveri varit viceordförande.

1.2 Rådsmöten

Samarbetsrådets ordinarie årsmöte hölls den 15 februari 1971 i Stock-
holm. Vid mötet närvar följande rådsmedlemmar: Inkeri Anttila,
Anders Bratholm, Karl Otto Christiansen, Nils Christie, Sven Fischier,
Sven Rengby, Helge Röstad, Knut Sveri och Knud Waaben. Vid mötet
närvar därtill fullmäktige Jaques Hermann som suppleant för H. H.
Brydensholt, överdirektör K. J. Lång som suppleant för Achilles West-
ling. I mötet deltog dessutom fullmäktige Jørgen Jepsen och jur. kand.
Per Ole Träskman.

Samarbetsrådet sammanträdde till extraordinarie rådsmöte den 11 ok-
tober 1971 i Köpenhamn. Vid mötet närvar följande rådsmedlem-
mar: Inkeri Anttila, Kertil Bruun, Karl Otto Christiansen, Nils Chris-
tie, Sven Fischier, Sven Rengby, Helge Röstad, Knut Sveri och
Knud Waaben. Vid mötet närvar därtill universitetslektor Tove Stang
Dahl som suppleant för Anders Bratholm, kontorschef J. Tornøe, som
suppleant för H. H. Brydensholt och pol. lic. Patrik Törnudd som
suppleant för Achilles Westling. I mötet deltog dessutom forsknings-
ledare Preben Wolf och jur. kand. Per Ole Träskman.

1.3 Arbetsutskottsmöten

För att förbereda det brittisk-skandinaviska forskarseminariet och
för att genomgå och diskutera den forskningsplan forskningsledaren ut-
arbetat för brottsskadeprojektet, sammanträdde en arbetsgrupp bestå-
ende av rådsmedlemmarna Inkeri Anttila, Karl Otto Christiansen, Nils
Christie, Sven Rengby, Knut Sveri samt rådets administrativa sekreterare
Per Ole Träskman, samarbetsrådets vetenskapliga konsulent Patrik
Törnudd och samarbetsrådets forskningsledare Preben Wolf, till et-
möte den 14—15 maj 1971 i Hornbæk, Danmark. Vid en del av mötet
närvar därtill rådsmedlemmen H. H. Brydensholt.

1.4 Sekretariatet

Samarbetsrådets sekretariat har under verksamhetsåret verkat i Hel-
singfors där kriminologiska forskningsinstitutet upplåtit nödiga arbets-
utrymmen till dess förfogande. Sekretariatets arbete har letts av råds-

ordföranden Inkeri Anttila, jur. kand. Per Ole Träskman har verkat som administrativ sekreterare, medan korrespondens och löpande kontorsuppgifter under tiden 1 januari—31 juli 1971 handhafs av hum. kand. Marika Grönroos och därefter av fil. stud. Gunborg Gayer.

1.5. *Vetenskapliga sekreterare och vetenskaplig konsulent*

Som rådets kontaktsekreterare har verkat amanuensis Svend Gram Jensen i Danmark, hovedfagstuderende Else Kokkersvold i Norge och fil. mag. Gunilla Cedermark i Sverige. Pol. lic. Patrik Törnudd har varit samarbetsrådets vetenskapliga konsulent.

1.6. *Forskningsledare*

För att leda projektet beträffande skadorna av brott, valde samarbetsrådet på sitt ordinarie rådsmöte i Stockholm afdelningsledare, lektor Preben Wolf.

1.7. *Övriga*

Som revisor för samarbetsrådet sedan dess sekretariat överflyttats till Finland, har afdelningschef Pentti Lahtela verkat. Prof. Nils Christie har varit redaktör för *Scandinavian Studies in Criminology*, medan prof. Karl Otto Christiansen, prof. Knut Sveri och pol. lic. Patrik Törnudd varit biträdande redaktörer.

2. *Verksamhet*

2.1. *Seminarier*

Det brittisk-skandinaviska forskarseminariet i Bolkesjø

I samarbete med Institute of Criminology, University of Cambridge, arrangerade samarbetsrådet ett forskarseminarium den 13—17 september i Bolkesjø, Norge. I seminariet deltog sex kriminologer från Danmark, nio från Finland, tolv från England, tio från Norge och fem från Sverige.

Före seminariet utarbetades som arbetsmaterial för det framställningar rörande brottsituation, kriminalpolitik, lagstiftningsreformer, kriminalpolitik, lagstiftningsreformer, kriminologisk forskning och undervisning i England respektive Skandinavien. Den engelska rapporten, *Crime, Criminal Policy and Criminology in England, 1955—1971*, var skriven av dr. R. F. Sparks, och den skandinaviska, *Crime Problems in Scandinavia* (senare publicerad i Kriminologiska forskningsinstitutets publikationsserie, serie M 15, under rubriken *Crime Problems and Crime Policies*) av prof. Inkeri Anttila. Seminarieprogrammet upptog elva inledda diskussioner. I dessa behandlades följande frågor:

Kriminologisk forskning beträffande våldsbrott (Inledare: Kauko Aromaa, Hedda, Giertsen, Anna Gröndahl, F. H. McClintock, Knut Sveri och Preben Wolf).

Straffsanktioner och -reformer (Inledare: Thomas Mathiesen och I. R. Taylor).

Metodologiska problem vid definition av brott och vid introducering av värden i kriminologisk forskning (Inledare: Paul Rock och Patrik Törnudd).

Liberalisering och dekriminalisering (Inledare: A. Bottoms, M. Davies och Berl Kutschinsky).

Den idéhistoriska bakgrunden till den norska barnskyddslagen (Inledare: Tove Stang Dahl).

Seminarium för frågor i samband med forskning av våldsbrott i Köpenhamn

Den 2—3 december 1971 arrangerade samarbetsrådet i Köpenhamn ett seminarium för behandling av frågor i samband med forskning av våldsbrott. Till seminariet hade inbjudits forskare, som antingen är eller varit involverade i undersökningar beträffande våldsbrotten. Seminarieprogrammet upptog presentation och diskussion av följande forskningsprojekt:

Samarbetsrådets forskningsprojekt om skadorna av brott

Våldsbrott i Stockholm 1969

Våld i Norge

Våldsbrottsligheten i Danmark

Vardagsvåld i Finland

Vardagsvåld i Danmark

2.2. *Forskningsverksamhet*

Skadorna av brott

I enlighet med ett beslut fattat vid det extraordinarie rådsmötet den 28 oktober 1970 i Skokloster, påbörjade samarbetsrådet under verksamhetsåret forskning beträffande skadorna av brott. Avsikten med forskningen är att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott och därvid beakta möjligheterna att komplettera nuvarande brottslings-, brotts- och åtgärdsstatistik med en samnordisk brottskadestatistik. Forskningsresultaten bör, såvitt möjligt, ge grundlag för fattandet av samhällspolitiska beslut beträffande dispositionen av medel för brottslighetskontroll.

Till ledare för projektet utsåg samarbetsrådet afdelingsleder Preben Wolf, och slöt med honom ett ettårigt forskningsavtal räknat från den 1 april 1971. Då samarbetsrådet inte hade resurser att i högre grad genomföra egen grundforskning, utgick man vid uppläggningsavtalet från ett så effektivt utnyttjande som möjligt av redan genomförd forskning, samt av forskning som för tillfället genomförs eller planeras vid de nationella instituten eller vid andra organ.

Brottskadeprojektet väntas bli genomfört i tre faser, en explorativ, en deskriptiv och en analytisk. Av dessa ingår endast de två första i det forskningsavtal som slutits med forskningsledaren, medan den sista fa-

sen, omfattande den slutliga analysen av forskningsdata, kan tänkas bli påbörjad tidigast under senare hälften av 1972.

Under verksamhetsåret har huvudvikten av forskningsverksamheten inom ramen för projektet legat på den deskriptiva fasen. Forskningen har härvid koncentrerats till en kartläggning av (1) konkreta skador på personer, (2) konkreta skador på grund av egendomsbrott och (3) kriminalitetsutgifter innanför den offentliga sektorn.

Vid kartläggningen av de konkreta skadorna på person, har det varit möjligt att utnyttja de resultat som man erhållit vid de undersökningar av våldsbrott som genomförts vid de nationella kriminologiska instituten i Norden. Detta gäller beträffande undersökningen av våldsbrott i Stockholm 1969, (genomförd vid kriminalvetenskapliga institutet vid Stockholms universitet), undersökningen beträffande våld i Norge (genomförd vid Institutt for kriminologi og strafferett vid Universitetet i Oslo), och gallupundersökningen beträffande offren för våldsbrott i Finland (genomförd vid kriminologiska forskningsinstitutet i Helsingfors). Härtill kommer möjligheter att utnyttja resultaten av den undersökning av våldsbrott som för tillfället genomförs i Danmark (vid det Kriminalistiske institut ved Københavns universitet), samt av den gallupundersökning beträffande offer för våldsbrott, motsvarande den som gjorts i Finland, som för tillfället är aktuell i Norge. För att erhålla ytterligare tilläggsmaterial har samarbetsrådet inom ramen för brottskadeprojektet i egen regi också i Danmark låtit genomföra motsvarande gallupundersökning av våldsoffer.

Samarbetsrådet har under verksamhetsåret bidragit till finansieringen av våldsbrottsundersökningarna i Danmark, Norge och Sverige, samt fattat beslut om att på motsvarande sätt bidra till finansieringen av något för våldsskadeprojektet relevant projekt i Finland.

Vid kartläggningen av de konkreta skadorna på grund av förmögenhetsbrott och av kriminalitetsutgifterna innanför den offentliga sektorn, är till buds stående material från Skandinavien mer begränsat.

Då man vid kriminologiska forskningsinstitutet i Helsingfors föreslog genomförandet av en gallupundersökning i samtliga nordiska länder för att kartlägga skadorna av förmögenhetsbrott, ställde sig samarbetsrådet därför positivt till denna, och rekommenderade undersökningens finansiering med medel ur Nordiska kulturfonden. Då finansieringen av undersökningen på detta sätt i detta skede visat sig omöjlig, har samarbetsrådet numera fattat ett principbeslut om att ekonomiskt bidra till undersökningens genomförande.

Då forskningen för att klarlägga arten och innebörden av skadorna av brott inleddes, bestämdes det att projektet skulle ha karaktär av ett provprojekt. På basen av de erfarenheter man erhöll vid projektets genomförande, skulle samarbetsrådet fatta beslut om den fortsatta forskningsverksamhetens karaktär och omfattning. Trots att provprojektet

ännu inte slutförts, är det redan möjligt att konstatera, att samarbetsrådets intensifierade forskningsverksamhet inneburit ett stimulerande tillägg till den tidigare kriminologiska forskningen i Norden. Ordningen med en heltidsanställd forskningsledare har visat sig vara ändamålsenlig, inte enbart med tanke på samarbetsrådets egen forskning, utan även med tanke på forskningen vid de nationella forskningsinstitutet. Forskningsledaren har förutom att han koordinerat den forskning som haft relevans för samarbetsrådets brottsskadeprojekt, kunnat handleda de enskilda forskare som varit engagerade i dessa projekt. På denna grund överväger samarbetsrådet att förlänga det forskningsavtal det slutit med forskningsledaren med ett år, räknat från den 1 april 1972.

Kartläggning av våldsbrotten i Norden på basen av tidningsnotiser

På seminariet i Köpenhamn den 2—3 december 1971 fattade seminariedeltagarna beslut om att genomföra ett våldsprojekt, som går ut på att under 1972 ur en riksomfattande tidning i varje nordiskt land, insamla samtliga notiser om mord och dråp. Det på detta sätt hopsamlade materialet kommer senare att analyseras och jämföras med den officiella brottsstatistiken.

Undersökningen av ungdomskriminalitet i Norden

De första resultaten av undersökningen beträffande självrapporterad kriminalitet publicerades i band I av *Scandinavian Studies in Criminology* 1965 (A Study of Self-Reported Crime) och i kriminologiska forskningsinstitutets i Helsingfors publikationsserie 1966 (Unrecorded Criminality in Finland). Under verksamhetsåret har *Nordisk Tidskrift for Kriminalvidenskab* publicerat en första redogörelse för den svenska delen av undersökningen (Birgit Werner: Den faktiska brottsligheten). En stencilerad rapport om den danska delen av undersökningen har utgivits av Kriminologistisk institut ved Københavns universitet. (Vagn Greve: Kriminalitet som normalitet). Därtill har vid Institut for kriminologi og strafferett i Oslo utgivits ett duplikat som förutom redogörelser av de två undersökningarna av dold brottslighet i Norge innehåller en sammansättning av samtliga undersökningar av självrapporterad kriminalitet i Norden (Per Stangeland og Ragnar Hauge: Tolv års jakt på mørketall. En rapport om selvrapportert kriminalitet).

2.3 Publikationsverksamhet

Scandinavian Studies in Criminology

Under verksamhetsåret utkom under redaktion av prof. Nils Christie band III av *Scandinavian Studies in Crimonology*. Verket, som innehåller åtta artiklar, har erhållit ett gott mottagande, även om det relativt långa uppehållet mellan band II och III medfört att vissa av artik-

larna förlorat något av den aktualitet de haft då de ursprungligen utkommit på ett skandinaviskt språk. Arbetet på band IV har påbörjats.

Nordisk kriminologisk bibliografi

Arbetet på den kriminologiska bibliografin har fortsatt i Sverige och Norge. En duplicerad utgåva utarbetad av vit. ass. Audun Edwardsen utkom under verksamhetsåret medan den svenska delen av bibliografin fortfarande är opublicerad.

Rundfråga beträffande aktuell kriminologisk forskning

En förteckning över aktuella kriminologiska forskningsprojekt, baserad på en rundfråga, utarbetades och publicerades i stencilerad form till det brittisk-skandinaviska forskarseminariet. Förteckningen upptar inalles 45 icke tidigare rapporterade projekt. Förteckningen har vidarebefordrats till Europarådets avdelning för brottslighetsproblem.

2.4. Internationellt samarbete

Samarbetet med Europarådets avdelning för brottslighetsproblem och med National Council of Crime and Delinquency i USA har fortsatt som tidigare. Samarbetsrådet har med NCCD överenskommit om att det till detta översänder engelska sammandrag av artiklar i kriminologi som publicerats på något skandinaviskt språk.

Korrespondensen med Excerpta Criminologica beträffande sammandrag av skandinaviska arbeten i kriminologi har fortsatt som tidigare. Detsamma gäller den korrespondens som rådet haft med övriga utländska institutioner och forskare.

3. Stipendier

Samarbetsrådet har under verksamhetsåret utdelat studiestipendier åt Hildigunnur Olafsdottir och Katriina Virtanen, samt ett forskningsstipendium åt Thomas Mathiesen.

4. Övrigt om verksamheten

Under de tio år som samarbetsrådet i detta nu verkat, har dess verksamhet utvidgats och delvis förändrat karaktär. Verksamheten de första åren dominerades av seminarier och övrig kontaktverksamhet. De senare åren har forskningsverksamheten starkt ökat, samtidigt som den tidigare service- och kontaktverksamheten fortsatt i samma omfattning som förr. Jämsides med denna utveckling har anslagen för samarbetsrådet ökat. Slutsumman för den första godkända budgeten var 150 000 norska kronor (c:a 90 000 finska mark), medan 1972 års budget har en slutsumma på 223 000 finska mark.

Denna utveckling har medfört, att samarbetsrådet funnit det motiverat att överväga en revidering av stadgarna. På samarbetsrådets ordi-

narie möte i februari 1972, kommer man därför att till behandling uppta ett förslag till vissa ändringar i de gällande stadgarna. I ändringsförslagen beaktas forskningsverksamhetens ökade andel i samarbetsrådets totala verksamhet. Samtidigt avser man att i stadgarna uppta bestämmelser om vissa av samarbetsrådets numera etablerade arbetsformer, såsom arbetsgrupper.

Den 15 mars 1971 undertecknade de nordiska länderna i Helsingfors ett avtal om kulturellt samarbete. Avtalet vars verksamhetsområde omfattar utbildning, forskning och annan kulturell verksamhet i vid bemärkelse, kommer uppenbart att ha konsekvenser även för Nordiska samarbetsrådet för kriminologi. Vilka reella ändringar detta kommer att innebära för samarbetsrådets verksamhet, kan dock ännu i detta skede inte avgöras.

5. Räkenskap

Samarbetsrådets verksamhet har under verksamhetsåret finansierats genom anslag av de nordiska regeringarna. Anslagens storlek var följande

Danmark	31 912,50
Finland	31 935,50
Norge	32 372,50
Sverige	33 002,30

Av dessa anslag har samarbetsrådet nyttjat 43 761,04 till administrativa kostnader, medan resten reserverats för verksamheten. Av de för verksamheten reserverade anslagen, kommer en del, omkring 90 000 finska mark, att bli beaktade först i bokslutet för år 1972, då kostnader till detta belopp inte förfallit till betalning vid räkenskapsårets slut.

Helsingfors den 28 februari 1972

Inkeri Anttila

Per Ole Träskman

Berättelse

om Nordiskt institut för folkdiktning

(Överlämnad av Danmarks regering)

Den i foregående rapport omtalte *inventering* af originalmateriale på områderne folkedigtning og -musik ved nordiske institutioner er i 1971 fortsat og afsluttet; i sidste fase udførtes kontrol- og kompletteringsarbejdet lokalt i de enkelte lande. Rapporten ventes udsendt i marts 1972. Det forventes, at arbejdet vil skabe en langt solidere basis end hidtil dels for forskeres udnyttelse af arkivbestanden, dels for institutionernes fremtidige samarbejde.

Den ligeledes førømtalte samling af biografier over nordiske folklorister, med titlen *Biographica*, udsendtes på engelsk i marts 1971.

I juni 1971 afholdtes på Julita gård, Sverige, et seminar over *børnefolklore* med i alt 11 deltagere fra Danmark, Norge, Sverige og Finland. En stencileret rapport fra mødet er udsendt. Det skal bemærkes, at emnet hidtil kun har været dyrket af få forskere, som ved seminaret havde den første lejlighed nogensinde til at mødes.

Der har i 1971 været arbejdet med det i 1970 planlagte *terminologileksikon*, som påregnes udsendt på engelsk i 1972. En del af bidragene fra de i alt 7 forfattere (2 finske, 1 svensk, 2 norske, 2 danske) er færdige i foreløbig form.

Der er ydet økonomisk støtte til færdiggørelsen af en nordisk *visebibliografi*, som redigeres af Svenskt visarkiv, Stockholm, og påregnes trykklar i sommeren 1972.

En rapport om de hidtil anvendte nordiske *sagnregistre*, delvis finansieret af NIF og anvendt som specialopgave ved Københavns universitet, udsendes i stencileret form af NIF i begyndelsen af 1972.

Arbejdet med en registrant over *skæmtehistorier* er fortsat og forventes at føre til et forslag til en nyordning af materialet i 1972.

Oversættelse til engelsk af en oversigt over de folkloristiske registre ved Nordiska museet, Stockholm, er finansieret af NIF. Oversættelsen forventes udsendt i 1972.

København, den 1. december 1971

Bengt Holbek

Berättelse**från Nordiska instituttet för odontologisk materialprovning**

(Överlämnad av Norges regering)

Ifølge overenskomst inngått 14. oktober 1969 mellom Danmark, Finland, Norge og Sverige skal det opprettes et institutt for odontologisk materialprøvning som en selvstendig og uavhengig institusjon beliggende i Oslo.

Instituttet skal ha til formål gjennom materialprøvning og dertil hørende forskning, utviklings- og opplysningsvirksomhet og gjennom andre egnede midler å arbeide for at materialer og bruksgjenstander som anvendes eller aktes anvendt i tannhelsetjenesten i de nordiske land, fyller de helsemessige og tekniske krav som etter utviklingen til enhver tid må stilles.

Instituttet skal ledes av et styre bestående av et medlem og en varmann fra hvert deltakerland oppnevnt av vedkommende lands regjering for 4 år.

Styret har følgende sammensetning:

Danmark

Professor dr. odont. Knud Dreyer Jørgensen, medlem
Konsulent i tannlegespørsmål, overtannlege dr. odont. Sven Helm, varmann

Finland

Docenten Aimo Vilhelm Rantanen, medlem
Medicinalrådet Helmer Nordling, varmann

Norge

Overtannlege Sivert Bryhn-Ingebrigtsen, formann
Professor dr. med. og cand. odont. Torvald Stokke, varmann

Sverige

Overingenjören Gösta Perla, viseformann
F. d. medicinalrådet Olof Osvald, varmann

Styret arbeider fortsatt med å forberede igangsetting av instituttet som skal ha to avdelinger, en biologisk/klinisk og en fysikalsk/kjemisk.

For den første oppbyggingsperioden har styret inngått avtale om arbeidsplass og forskningsmessig og servicemessig assistanse ved Sentralinstitutt for industriell forskning på Gaustad.

For den biologisk/kliniske avdeling er gitt tilsagn om arbeidsplass og opplæring for personalet fra Det odontologiske fakultet ved Universitetet i Oslo.

Det er truffet avtale om leie av midlertidig kontorlokale for instituttet i Vindernvn. 24 nær Sentralinstituttet. Permanente lokaler for hele instituttet påregnes skaffet i et planlagt nybygg for klinisk odontologi under Det odontologiske fakultet, Universitetet i Oslo.

Statutter med nærmere bestemmelser om instituttets virksomhet m. v. ble fastsatt av den norske regjering den 20. august 1971 på grunnlag av et utkast utarbeidet av styret og etter innhentete uttalelser fra deltakerlandene.

Stillingene som instituttsjef, avdelingssjef og kontorsjef har vært kunngjort ledig, og det har meldt seg flere kvalifiserte søkere. Ansettelse vil bli foretatt så snart lønns- og arbeidsvilkårene etter forhandling er endelig fastsatt.

Berättelse

om Nordel

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordel har hållit sitt ordinarie möte den 13—14 augusti 1971 i Göteborg. Nordels utskott och kommittéer har under året haft ett flertal sammanträden.

På planeringsområdet har pågått utredningsarbete avseende samordnad utbyggnadsplanering inom det nordiska kraftsystemet, främst med sikte på förhållandena i slutet av 1970-talet. Man har därvid i första hand ägnat sig åt frågor rörande stamlinjenätens och samkörningsförbindelsernas framtida utbyggnad.

Utbyggnad av en ny 400 kV i förbindelse mellan Danmark (Själland) och Sverige pågår med sikte på att densamma skall tagas i drift år 1973.

På driftområdet har Nordel liksom tidigare rutinmässigt behandlat aktuella samkörningsfrågor. Den ökande betydelsen av de internordiska kraftutbytena har föranlett en genomgång av principerna för hur kraftverken inom hela Nordelsystemet skall drivas så ekonomiskt som möjligt och för hur den utväxlade kraften skall prissättas. Nordel har rekommenderat de nordiska kraftföretagen att tillämpa vissa gemensamma principer på detta område.

På grund av miljöfrågornas stora betydelse i samband med energiförsörjningen har Nordel tillsatt en särskild miljövårdskommitté. Kommitténs huvuduppgifter kommer att bli att inom ramen för kraftindustrins målsättning främja miljövänliga lösningar för kraftutbyggnaderna, att medverka till en för kraftindustrin gemensam miljövardspolicy och att informera om kraftindustrins inverkan på miljön.

Till FN:s 4:e internationella konferens rörande kärnkraftens fredliga användning framlade Nordel en rapport om den långsiktiga planeringen på kärnkraftområdet i de nordiska länderna. Ett visst samarbete har etablerats mellan Nordel och Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor. Vid det nordiska erfarenhetscentrum på kärnenergiområdet, som finns vid den under byggnad varande kärnkraftstationen Ringhals i Sverige har verksamheten fortgått, i det att ingenjörer från olika Nordelföretag har tjänstgjort vid projektet.

Under året har inom Nordel pågått arbete med att iordningställa dels en film, dels en broschyr om det nordiska samarbetet i fråga om elkraftförsörjningen.

Berättelse

från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning

(Överlämnad av Sveriges regering)

Nordiska samarbetskommittén för internationell politik inrättades av regeringarna 1966, med syftet att främja forskningen inom området internationell politik inklusive konflikt- och fredsforskning genom olika typer av aktivitet som koordinering av forskningsverksamhet, arrangemang av nordiska seminarier och konferenser, organisation av gästföreläsarbesök och främjande av nordisk publikationsverksamhet. En närmare redogörelse för kommitténs bakgrund och utveckling avgavs i berättelse till Nordiska rådets 19:e session¹.

Kommitténs sammansättning

Under 1971 har kommittén i enlighet med gällande instruktioner beträffande antal ledamöter från de respektive nordiska länderna samt representation av olika ämnesområden haft följande sammansättning:

Danmark

Professor Erling Bjøl, Århus (internationell politik)
Professor Isi Foighel, Köbenhavn (folkrätt)
Professor Sven Henningsen, Köbenhavn (historia)

Finland

Professor Pekka Ahtiala, Tammerfors (nationalekonomi)
Professor Jan-Magnus Jansson, Helsingfors (statskunskap)
Professor Juhani Paasivirta, Åbo (politisk historia)

Island

Ambassadör Hans G. Andersen (folkrätt)

Norge

Professor Fredrik Barth, Bergen (socialantropologi)
Professor Stein Rokkan, Bergen (jämförande politik)
Professor John Sanness, Oslo (historia)
Professor Johan Galtung, Oslo (fredsforskning), suppleant

Sverige

Professor Hilding Eek, Stockholm (internationell rätt)
Professor Ulf Himmelstrand, Uppsala (sociologi)
Professor Birgitta Odén, Lund (historia)
Universitetslektor Östen Johansson, Stockholm (nationalekonomi), suppleant.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2204.*

Ordförande har under 1971 varit professor Sven Henningsen. Till ordförande för 1972 har valts professor Hilding Eek. Sekreterare på heltid har varit cand. philol. Christian Lange, biträdande sekreterare fil. kand. Cecilia Molander. Christian Lange har fr. o. m. den 1 december 1971 beviljats tre månaders tjänstledighet. Under denna period fungerar Cecilia Molander som sekreterare.

Kommitténs verksamhet 1971

Kommittén har under året sammanträtt två gånger, 26 mars i Oslo och 4 november i Stockholm, för behandling av ansökningar om anslag samt för diskussion av verksamheten. Därvid framkom bl. a. att kommittén för framtiden i större utsträckning än tidigare önskade göra följande prioritering vid fördelning av anslag.

1. Nordiska projekt, inklusive planerings- och samordningsmöten.
2. Nordiska seminarier och konferenser samt enskilda personers vistelse i annat nordiskt land.
3. Deltagande i vetenskapliga konferenser i syfte att presentera forskningsresultat.
4. Trycknings- och översättningsbidrag.

Upp till diskussion har också varit frågan om organisering och reaktivering av gästföreläsarverksamheten. Det beslutades att kommittén i första hand skulle genomföra en enkät med syfte att utröna det intresse som föreligger för sådan aktivitet vid de berörda institutionerna i Norden.

Den viktigaste frågan har emellertid varit hur kommitténs framtida verksamhet skulle utformas, om kommittén i framtiden eventuellt kunde spela en mera aktiv roll och frågan om hur anslagsfördelningen borde ske på lång sikt, bl. a. med hänsyn till den diskrepans som för närvarande råder mellan begärda anslag och förefintliga medel.

För att komma till ett avgörande när det gäller dessa frågor har kommittén beslutat hålla ett extraordinarie sammanträde i februari 1972, dit även representanter för t. ex. forskningsråden och för "avnämare" kommer att kallas. Man vill på detta sätt skapa en så bred basis som möjligt för diskussionerna.

Informationsverksamhet

På den senare tiden har ökad vikt lagts vid det informationsarbete av olika typer som kunde göras inom ramen för kommitténs verksamhet.

Ett resultat av detta är att kommittén hösten 1970 beslutade att en engelskspråkig informationsskrift "*Newsletter, International Studies in the Nordic Countries*" på försök skulle utges under 1971. Två provnum-

mer sammanställdes och skickades ut till c:a 500 institutioner och personer inom kommitténs verksamhetsområde, i Norden men också utanför Norden. En mycket positiv reaktion på denna försöksverksamhet har framkommit i olika sammanhang.

Syftet med denna informationsskrift har främst varit att ge en inblick i den pågående forskningen, rapportera från konferenser och seminarier, ge upplysningar om kommande aktivitet inom området samt att ge en kontinuerlig översikt över nyutkommen och kommande litteratur och andra publikationer i Norden.

Beviljade anslag

Under 1971 har kommittén sammanlagt beviljat 325 000 skr till olika ändamål. Av detta belopp hänför sig emellertid 169 000 skr till året 1972.

Anslagen har fördelats över kommitténs prioriteringsområden på följande sätt:

Forskningsprojekt	73 000 skr
Seminarier och konferenser i Norden	90 000 skr
Resor och stipendier i Norden	25 000 skr
Resor och stipendier utom Norden	15 000 skr
Deltagande i nordiska internationella konferenser	15 000 skr
Publikationer, information etc.	105 000 skr

I det följande presenteras ett urval av de aktiviteter till vilka kommittén beviljat anslag under 1971.

Forskningsprojekt

Insamling och bearbetning av data rörande *de nordiska ländernas utrikesrepresentation, utrikeshandel och skeppsfart*. Abraham Hallenstedt, Oslo, 18 000 skr. Avsikten med arbetet är dels att etablera data som kan utnyttjas till flera ändamål, dels att kartlägga ett samhälles organisationsmässiga förhållande till omvärlden.

Institut for fredsforskning, Oslo, 13 400 skr. *1/2 årslön till en ledare för institutets nyinrättade nordiska databank*. Databanken som omfattar hela världen har som syfte att till nordiska och andra institutioner förmedla komparativa och relationella data med nationen som enhet.

R. Väyrynen, Unto Vesa, Tammerfors, P. Wallensteen, Uppsala, 4 300 skr. *"Nordic Relations: Feudalism or Autonomy"*. Projektet syftar till en diakronisk beskrivning av relationerna mellan de nordiska länderna för att t. ex. söka svara på frågan om de kan anses utgöra ett internationellt subsystem.

N. P. Gleditsch, Institut for fredsforskning, Oslo, 15 000 skr. *En jämförelse av opinionsutvecklingen i EEC-frågor i Danmark, Norge och Sverige*.

Seminarier och konferenser

Utveckling och internationella relationer. Göteborgs universitets samarbetskommitté för konfliktforskning med särskild inriktning på internationella relationer. Göteborg april 1971, 13 700 skr.

En tvärvetenskaplig konferens som samlade c:a 30 deltagare till diskussion kring huvudpunkterna "Utvecklingsstrategi", "Bönderna och revolutionen" och "Mobilisationsteorier". De aktuella utvecklingsländerna var Brasilien, Kuba, Kina och Indien. Hedersgäst vid konferensen var professor Gunnar Myrdal.

Nordisk konferens om utrikespolitiskt beslutsfattande. Forskningsgruppen för utrikespolitiskt beslutsfattande i Finland. Tammerfors november 1971, 12 000 skr.

Vid denna konferens med c:a 25 deltagare presenterades och diskuterades arbetspapper rörande yttre och inre faktorer som påverkar det utrikespolitiska beslutsfattandet, studier av partiets och organisationers roll i det utrikespolitiska beslutsfattandet samt neutralitets- och alliansstudier.

Nordisk arbetsvecka för samordning av forskning om icke-militära kampformer. Civilmotståndgruppen vid avdelningen för freds- och konfliktforskning i Uppsala, 6 600 skr.

Gruppen har under en längre tid arbetat med ett forskningsprogram om icke-militära kampformer som bl. a. fått stöd från försvarsdepartementet. Denna arbetsvecka har föregåtts av två tidigare konferenser "Internationella sanktioner" och "Icke-militära kampformer", Sigtuna 1968. Även till dessa konferenser bidrog kommittén med anslag.

Seminarium kring forskningsprojektet "Spänningen i Europa". Utrikespolitiska institutet, Stockholm. Augusti 1971 i Göteborg, 1 700 skr, 8 deltagare.

Detta seminarium tillhör en typ av mindre sammankomster kring ett mycket preciserat ämne, vilka i allt större utsträckning sökt bidrag från kommittén och som ansetts vara forskningsmässigt mycket givande.

Resor och stipendier

Bo Huldt, Lund. Bidrag till resa och uppehålle i Oslo, 2 000 skr. Under sitt uppehåll i Oslo vistades Huldt vid Institutet för freds forskning, där han använde sig av det av institutet samlades datamaterialet om FN för sitt avhandlingsarbete om "Sveriges agerande i dekolonialiseringsfrågorna inom FN:s ram".

Knud Larsen, København, 1 300 skr. Resa till Stockholm och Oslo för insamling av opublicerat material rörande *de svenska och norska regeringarnas uppfattning av det internationella systemet 1918—1922*. Knud Larsen har sedan 1968 arbetat med ett projekt om dansk försvars- och utrikespolitik. Det skulle nu utvidgas till att även omfatta Sverige och Norge.

Peter Wallensteen, Uppsala, 5 500 skr. Resa och uppehälle i Afrika. Syftet med resan var att studera *effekterna av de ekonomiska sanktionerna mot Rhodesia i de angränsande afrikanska staterna*. Arbetsmetoden var dels intervjuer dels materialinsamling. Ett första resultat föreligger som en artikel "Dealing with the Devil: Five African States and South Africa", i tidskriften *Instant Research on Peace and Violence*, 1(1971): 3.

Deltagande i konferenser

Av det belopp på 15 000 skr som kommittén avsatte för deltagande i nordiska och internationella konferenser beviljades största antalet anslag till deltagare i följande konferenser: *4:e Nordiska statsvetarkonferensen*, Göteborg, *Fourth General Conference of the International Peace Research Association*, Bled, Jugoslavien, *Peace Research Society (International)*, London och *IPSA Round Table on Peace Research*, Louvain, Belgien.

Publikationer, information

Tidskriften *Cooperation and Conflict*. Bidrag till utgivning 41 000 skr. Kommittén har från sin tillkomst 1966 påtagit sig det ekonomiska ansvaret för denna tidskrift.

Tidskriften *Bulletin of Peace Proposals*. Bidrag till utgivning 20 000 skr. Tidskriften utges av institutt for fredsforskning, Oslo.

Nordisk informationsbulletin för sovjetologiska och östeuropeiska studier, 2 300 skr. Bulletinen utges av Forskningsgruppen för sovjetologiska studier vid Utrikespolitiska institutet i Helsingfors.

Kommitténs anslag

Kommitténs anslag från de nordiska regeringarna för verksamhetsåret 1971 uppgick till 325 000 skr.

Berättelse

från Nordiska kommittén för konsumentfrågor

(Överlämnad av Norges regering)

I løpet av året 1971 er det holdt 2 komitemøter for samtlige komite-medlemmer, ett i mai i København og ett i Helsingfors i november måned. Det var komiteens 24. og 25. møte. Formennene i de nasjonale delegasjoner treffes før hvert komitemøte for å tilrettelegge dette. Det er derfor holdt to slike formannsmøter også i 1971.

Til alle komitemøtne utarbeider komiteens sekretariat møtepapirer og saksdokumenter samt Konsumentnytt fra Norden. Det er et hefte på ca. 70 sider med bidrag fra i første rekke komite-medlemmer og konsumentinstitusjoner og -organisasjoner i de nordiske land. Konsumentnytt fra Norden gir informasjon om aktiviteter som det kan være av interesse å få kjennskap til for dem som i sitt daglige virke arbeider med forbrukerspørsmål. Siste nummer er det 14. i rekken og dekker perioden 1. april—30. september 1971.

Konsumentnytt fra Norden diskuteres og suppleres på komitemøtene. Den aktuelle orientering anses for å være viktig. På møtene gis det videre regelmessige rapporter fra virksomheten i diverse arbeidsgrupper.

I tillegg til nevnte faste poster, har komiteen på alle møter i de senere år, også de to i 1971, ført opp et hovedtema på dagsordenen.

Det vanlige er at komiteen inviterer en eller flere foredragsholdere til å innlede til debatt om emnet, og komiteen har også bedt spesielle gjester om å være tilstede, både for å bli gjort kjent med problemene og for å delta i diskusjonen.

Nordisk Komite arbeider for tiden med forbrukerproblemer og -spørsmål sett i relasjon til forskjellige typer tjenester. Av denne grunn valgte man å ta opp emner som hadde relevans i en slik sammenheng til debatt på komiteens 24. møte i København. Overtrafikkontrollør H. W. Nielsen fra De Danske Statsbaner innledet til diskusjon om forbrukere og jernbanetransport. Om ettermiddagen drøftet man serviceproblemer på sykehus, hos leger og hos tannleger.

På det praktiske plan diskuterte sjefene for de nordiske forbrukerorganisasjoner og -institusjoner en ytterligere utvidelse av undersøkelses-samarbeidet i Norden.

På København-møtet ble det fremlagt en utredning fra en ekspertgruppe som var nedsatt av Nordisk Komite for Konsumentspørsmål for å gjennomgå den foreliggende internasjonale konvensjon om reisekontrakter og vurdere bestemmelsen i relasjon til de reisendes interesser.

Utredningen ble diskutert på møtet, og komiteen fant å måtte fraråde at konvensjonen ble ratifisert av de nordiske lands regjeringer. Istedenfor anbefalte komiteen at det skulle settes igang et arbeid for å få regler som gir bedre beskyttelse av forbrukeren ved selskapsreiser. Slike regler burde etter komiteens oppfatning i størst mulig utstrekning få en felles nordisk utforming.

På 25. komitemøte i Helsingfors behandlet man som hovedemne "Forbrukerforskning og Statistikk". Hensikten var å få startet en dialog mellom på den ene side konsumenter (som brukere av statistikk på mikroplanet) og på den annen side statistikkprodusenter, dvs. representanter fra de nordiske statistiske sentralbyråer. Avdelingschef Klas Wallberg fra statistiska centralbyrån i Stockholm holdt innledningsforedraget.

Komiteens virksomhet mellom møtene foregår for en stor del i arbeidsgrupper, hovedsaklig bestående av komiteens egne medlemmer med en representant fra hvert av landene Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island har ikke kunnet klare de store reiseutgifter som er forbundet med deltakelse i arbeidsgruppene.

For tiden er følgende saker gjenstand for behandling i arbeidsgrupper:

Som tidligere meddelt foretok en arbeidsgruppe vedrørende konsumentundervisning i skolen en kartlegging av konsumentundervisningsplass i lærerplanene for de 9 første skoleår. Rapporten ble trykt i Nordisk utredningsserie 1969: 5. For å føre arbeidet videre på dette felt, ble det arrangert en kontaktkonferanse mellom representanter for skolemyndigheter og konsumentinstitusjoner og -organisasjoner i Norden.

Kontaktkonferansen ble holdt på Marina Strandhotell, Vebæk pr. København i april 1969. Referat fra konferansen ble trykt i Nordisk utredningsserie 1970: 6. Etter kontaktkonferansen ble det utarbeidet et forslag til et felles nordisk pedagogisk forskningsprosjekt med sikte på å få undersøkt hvordan forbrukerundervisningen bør legges opp dersom man skal oppnå det man mener er vesentlig.

Det er nedsatt en nordisk undervisningsgruppe med representanter fra både skolesiden og forbrukersiden for å arbeide videre med saken og støtte forskeren. En svensk forsker, fil. lic. Pekka Idman fra lärarhögskolan i Malmö, er engasjert for å tilrettelegge forskningsprosjektet som skal settes igang våren 1972, og som ventelig vil ta ca. 3 år. Professor Ebbe Lindell ved lärarhögskolan i Malmö har påtatt seg ledelsen og det vitenskapelige ansvar.

En annen gruppe har som tidligere berettet, kartlagt det samarbeidet som foregår mellom de nordiske land med vare- og tjenesteundersøkelser, og sett på mulighetene for en utvidelse av virksomheten.

Arbeidsgruppens rapport ble fremlagt for komiteen våren 1970. Den konkluderte med at det på noe sikt utvilsomt ville føre til fordeler om samarbeidet med undersøkelser kunne utvides og bringes over i fastere

former. Dobbeltarbeid kunne unngås og samarbeidet føre til en rasjonell fordeling av arbeidsoppgavene og en bedre utnyttelse av ressursene på området. I rapporten ble det fremmet et konkret forslag til hvordan arbeidet kunne legges opp. Etter at saken var behandlet av komiteen, ble det i november 1970 rettet en henvendelse til angjeldende departement/ministerium i hvert av de nordiske land der man ba om myndighetenes bistand til at saken kunne løses på den måte som var skissert så snart som mulig. Blant annet måtte det skapes det nødvendige formelle grunnlag for en utvidelse av samarbeidet. Videre ble det bedt om bevilgninger blant annet til en ny stilling som var foreslått opprettet for å koordinere samarbeidet.

Komiteen har arbeidet videre med saken i 1971 og holdt 2 møter med sjefene for de berørte nordiske forbrukerinstusjoner og -organisasjoner. Det ser nå ut til at ordningen med fellesnordisk sekretær og koordinator for undersøkessamarbeidet kan settes ut i livet på nyåret 1972.

I november 1969 ble det nedsatt en arbeidsgruppe for å undersøke på hvilken måte det kunne utarbeides et PM om synspunkter på forbrukerundersøkelser av tjenester. Mandatet er senere utvidet og gjelder nå forbrukerens stilling på tjenesteområdet og diverse forbrukerpolitiske tiltak og virkemidler. Oppgaven har vist seg å være større enn opprinnelig antatt, og arbeidsgruppen er ikke ferdig med sin rapport. Det er håpet at den kan fremlegges på 26. komitemøte våren 1972.

Etter at spørsmål i tilknytning til konsumenten, boligen og boligmiljøet var behandlet som hovedemne på flere komitemøter, ble det nedsatt en arbeidsgruppe med sikte på å forberede et seminar om brukerinteressene i forbindelse med bygging av boliger og utforming av miljøet omkring dem. Det er foreløpig bare holdt to møter. Hele gruppen var imidlertid med på Nordisk Byggdag XI i Helsingfors i juni 1971.

Medlemmer av komiteen arbeider med å koordinere forbrukersynspunkter med hensyn til rettsregler ved forbrukerkjøp. Nordisk Komite har gjentatte ganger rettet henvendelser til myndighetene og gjort oppmerksom på visse punkter av særlig betydning i denne forbindelse og videre bedt om at forbrukerne må være representert i de utvalg som arbeider med revisjon av kjøpsloven i de nordiske land.

Til slutt kan nevnes at det innenfor komiteens rammer også skjer drøftelser med sikte på en eventuell koordinering av nordiske synspunkter på diverse forbrukerproblemer i en videre internasjonal sammenheng. Etter at såvel Europarådet som OECD har igangsatt arbeid på dette felt, har komiteens drøftelser fått økt aktualitet og betydning.

Avdelingsleder Inger L. Valle var komiteens formann fra 1. januar 1970 til mars 1971, da hun ble utnevnt til statsråd og sjef for Departementet for familie- og forbrukersaker i Norge. Etter den tid har instituttchef Bergliot Q. Werenskiold, Norge vært formann i komiteen. På Helsingfors-møtet ble forstander Elisabeth Reinstrup, Danmark, valgt

til formann for årene 1972 og 1973. Det 26. møte i Nordisk Komite for Konsumentspørsmål skal holdes i Reykjavík i juni 1972.

Komiteens virksomhet finansieres dels ved at de 4 komiteemedlemmer plus sekretær fra hvert land får sine utgifter til reiser m. v. betalt direkte nasjonalt. Hertil kommer midlene til driften av det felles nordiske sekretariat i Oslo, ialt n.kr. 125 000. — pr. år, som betales med 1/5 av hvert av landene Danmark, Finland og Norge og med 2/5 av Sverige.

Med ovenstående beskrivelse håper vi at Nordisk Råds medlemmer har fått et inntrykk av komiteens virksomhet. Dersom noen måtte ønske ytterligere opplysninger, står komiteen gjerne til tjeneste med dette. Eventuell kontakt kan tas enten med komiteens nasjonale medlemmer eller med det permanente sekretariat i Oslo.

Oslo, 6. desember 1971

Nordisk Komite for Konsumentspørsmål

Bergliot Qviller Werenskiold

Formann

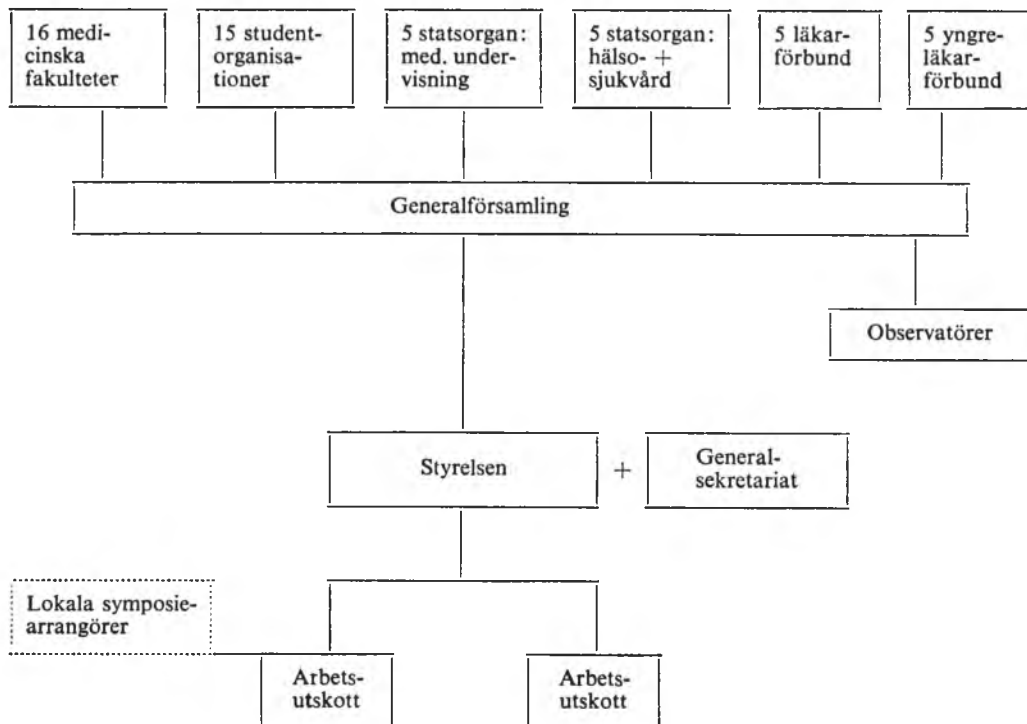
Liv Kielland

Sekretær

Berättelse**från Nordisk federation för medicinsk undervisning***(Överlämnad av Sveriges regering)**Organisation*

Nordisk federation för medicinsk undervisning har fungerat i fem år sedan den formella tillkomsten i Göteborg 1966. Dess huvudsakliga arbetsformer har bestått sedan dess, d. v. s. med en generalförsamling, som sammanträtt vartannat år samt en styrelse som verkställande organ, vars sammanträdesfrekvens ökat för varje år. I stort kan man hävda att de arbetsformer stadgan från 1966 anvisat har fungerat väl, men 1969 beslöt man att utöka styrelsens studentrepresentation från en till två studenter. Förslaget har i styrelsearbetet fungerat utmärkt och federationen har i ökad omfattning samarbetat med studentorganisationen Nordiska medicinarrådet.

Federationen består i dag av 54 organisationer och är strukturerad enligt följande

Varje ny nordisk fakultet innebär således en utökning av antalet ingående organ.

Ekonomi

Federationen har sedan 1968 genom äskanden till de skilda länderna erhållit medel, som för den sista perioden uppgår till c:a 100 000 svenska kronor per år. Fördelningen länderna emellan följer i stort den i dessa nordiska frågor gängse, d. v. s. Sverige 40 procent, Danmark, Finland och Norge vardera 20 procent. Härutöver har ett visst bidrag även erhållits från Island årligen.

Verksamhet

Aktiviteten i initialskedet har till stor del bestått av arrangemang av skilda symposier. Under de sista åren har denna utveckling kraftigt ökat i omfattning. Målsättningen för symposierna har varierat något i de skilda fallen. Federationen har önskat bereda lärare och studenter möjligheter att dryfta uppläggningsplanerna av nyttillkomna ämnen i studieplanen, såsom medicinsk genetik och klinisk farmakologi. Men undervisningsteknologi med praktiska övningar har anordnats i form av work shops. Partiellt med detta har federationen också sökt bidra till att hålla den allmänna målsättningsdebatten vid liv genom att inbjuda till diskussion om ämnen av mera generell natur inom medical education.

En lista över federationens hittillsvarande symposier ser därför ganska brokig ut och ter sig på följande sätt:

Symposier m. m. arrangerade i federationens regi

Etablering av nya medicinska fakulteter, Odense 1968

Use of Audiovisual Resources in Medical Education, Stockholm 1968

Den kliniska farmakologins ställning i undervisning och sjukvård, Stockholm 1969

Administration av de medicinska fakulteterna, Åbo 1969

Workshop on evaluation of learning, Uppsala 1969

Det 3:e nordiska medicinska undervisningsmötet, lärarutbildning, Stockholm 1969

Genetik i medicinstudierna, Århus 1970

4th Geigy Conference on Medical Education, Århus 1970

Utdannelse i almenpraksis, Oslo 1970

Målsättningsfrågor inom läkarutbildningen, Helsingfors 1970

Lægeutdannelse til U-landstjeneste, Århus 1970

Sociologi i läkarutbildningen, Stockholm 1971

Open house — AV-teknologi, Stockholm 1971

Kurs i AV-teknik, Århus 1971

4:e nordiska medicinska undervisningsmötet: Selektionsproblemer i medisinerutbildningen, Oslo 1971

Presentation av Tromsø-fakulteten, Göteborg november 1971

”Preklinikens” målsättning, Göteborg november 1971

De tre första åren i läkarutbildningen. Debatt av Werkö-gruppens utredningsförslag, Stockholm 1972

Planerade symposier i federationens regi

Psykiatrins målsättning och undervisningsmetoder, Göteborg 1972

Ernæringens plass i lægeutdannelsen, Oslo 1972

Utbildning av läkare i ADB-teknik, Stockholm 1972

Internationellt samarbete

I federationens stadga anges, att federationen skall upprätthålla kontakt med utomnordiska organisationer för att befrämja medicinsk undervisning. Detta har skett på en rad sätt.

Genom direkta kontakter med WHO har federationen givits möjligheter att inbjuda högt kvalificerade europeiska och utomeuropeiska lärare och föreläsare till sina symposier. Genom kontakten med WHO har federationen även kunnat förmedla informationsmaterial till de nordiska lärarna.

Federationens sekretariat upprätthåller en fortlöpande kontakt med redaktionerna för aktuella tidskrifter såsom *British Journal of Medical Education*, *Groupe d'Etude pour une Reforme de la Medicine*, Brüssel samt den tyska *Didakta Medica*.

Federationen var 1970 representerad vid ett WHO-möte i Madrid. I anslutning till detta diskuterades möjligheterna att effektivisera ett europeiskt samarbete inom medical education. Dessa diskussioner fortsatte vid ett europeiskt möte om medical education i Sanremo våren 1971, och har resulterat i en interimstyrelse för en Association for Medical Education in Europe. I anslutning till världsmötet rörande medical education i Köpenhamn september 1972 avser man att låta denna europeiska samarbetsorganisation träda i fullt arbete.

Federationens sekretariat har för närvarande kontakt med flertalet av de nationella föreningarna för främjande av medicinsk undervisning, som i dag fungerar i Europa, och sekretariatet har goda möjligheter att förse resestipendiater från Norden med aktuell information om projekt inom detta fält i de europeiska länderna. Samtidigt mottar federationens sekretariat en rad förfrågningar från lärare från skilda håll i världen, som önskar hjälp och råd för att lägga upp kontaktresor inom Norden.

Information

Vid generalförsamlingarna har en del kritik framförts mot den hittillsvarande verksamheten. Den har utmynnat i ett konstaterande, att federationen har alltför svårt att nå de intresserade med sin information. En enkel bulletin efterlystes. Sedan dess har en sådan — Federationen informerar — utgivits regelbundet varje kvartal och tillställts samtliga i federationen ingående organ, enskilda deltagare vid federationens skilda engagemang, samt alla övriga intresserade. Ett av de konkreta uppdrag, som federationens styrelse erhöll vid föregående generalförsamling 1969 var att genom kontakt med Nordisk Medicin undersöka formerna att via denna tidskrift erhålla ett forum för under-

visningsdebatt. Som har framgått under år 1971 och 1972 har Nordisk Medicin nu omorganiserats och erhållit en sådan struktur, att federationen där stadgemässigt kommer att ha möjligheter att medverka med stoff rörande utbildnings- och undervisningsfrågor.

Arbetsformer

Styrelsen har funnit det viktigt att symposierna uppläggs så, att de icke blir självändamål. Därför märkes i urvalet nu en tendens att välja temata, som kan bearbetas genom lokala grupper i förväg, förberedas genom tidigare utsänd dokumentation samt resultera i en fortsatt bearbetning efter mötet. Som ett exempel på denna inriktning kan nämnas symposiet rörande läkarutbildning för u-landstjänstgöring. Detta möte — till största delen förberett genom studentorganisationen Nordiska medicinarrådet — resulterade i en arbetsgrupp med uppgift att dels intensifiera informationsmöjligheterna kring u-landsproblematiken i anslutning till läkarutbildningen, dels undersöka möjligheterna för ett mera rationellt nordiskt samarbete. Ett konkret förslag har 1972 överlämnats till federationen av arbetsgruppen.

Styrelsen tillämpar nu även principen att avsluta varje symposium med en enkät till deltagarna, där man söker utvärdera arbetsresultatet. Av dessa enkäter har en rad erfarenheter dragits beträffande utformningen av grupparbete, lämpliga former för kommunikation och samarbete, praktiska språkliga svårigheter m. m.

Nordisk federation för medicinsk undervisning ser som en av sina huvuduppgifter att kanalisera nordiska intressen inom medicinsk undervisning så, att praktiska resultat kan uppnås. Detta kan ibland ske genom möten av skilda slag, men små expertgrupper eller arbetsgrupper kan ibland vara bättre ägnade att lösa konkreta problem. Federationens styrelse är intresserad av att hjälpa lärare, studenter, administratörer och andra i läkarutbildningen engagerade med sådana undervisningsproblem, vars lösning kan främjas speciellt av ett nordiskt samarbete.

BILAGA

**Ekonomisk redovisning för verksamhetsperioden 1 september 1969—
31 augusti 1971**

(Belopp i svenska kronor)

Avsatta medel för symposier från föregående verksamhetsperiod	66 814: 43	
<i>Medelstillskott</i>		
Nordiska länderna	174 665: 14	
Karolinska institutet (1970)	5 000: 00	
Räntor	5 950: 74	
Erhållna kursavgifter för AV-kurs	5 000: 00	
P. Carl Petersens Fond	20 629: 68	<u>278 059: 99</u>
<i>Medelsförbrukning</i>		
Symposier	101 650: 96	
Styrelsen (resor m. m.)	14 513: 85	
Sekretariat m. m. (varav c:a 80 % utgör kostnader för symposieförberedelser)	50 768: 67	
Skrivmaterial, tryck m. m.	10 649: 00	<u>.177 582: 48</u>
Resterande medel att bestrida budgeterade kostnader år 1971 ¹	79 847: 83	
P. Carl Petersens Fond (medel till arbetsgruppens för u-landstjänstgöring verksamhet ²)	20 629: 68	<u>100 477: 51</u>
¹ Medel inestående på		
Skandinaviska Banken, Stockholm sparkonto nr 5255 - 2900011	75 168: 45	
checkräkning nr 5255 - 1000130	2 350: 24	
postgiro nr 35 75 83 - 4	2 329: 14	
	<u>79 847: 83</u>	
² Medel inestående på		
Skandinaviska Banken, Stockholm sparkonto nr 5255 - 2900003	20 629: 68	<u></u>

Stockholm i september 1971

För styrelsen
Ulf Lagerström
Skattmästare

Berättelse

om nordiskt kollegium för fysisk oceanografi

(Överlämnad av Norges regering)

Medlemskap/møter

Der har ikke vært endringer i Kollegiets sammensetning i 1970. Det bestod derfor ved utgangen av 1970 av følgende:

Danmark:

professor dr. N. Jerlov

Finland:

professor dr. I. Hela
professor dr. H. Simojoki

Norge:

professor dr. H. Mosby

Sverige:

professor dr. B. Kullenberg

På møte i Bergen 12. januar 1971 blev professor Jerlov valgt til ny formann etter professor Mosby. Til Middelhavsekspedisjonen 1971 er avvirket beror imidlertid sekretariatet i Bergen.

Budsjettforslag for 1972 (1971/72) og Langtidsplan for 1972—76 (71/72—75/76) ble vedtatt pr. korrespondanse og i august 1970 sendt til Utbildningsdepartementet, Stockholm, Undervisningsministeriene i Helsingfors og København, til Det Kgl. Kirke- og Undervisningsdepartement, Oslo, samt til Universitetet i Bergen.

Symposium

På grunn av et større tokt i 1970 for Øresunds-, Partikkel- og Vertikalutbyteprosjektene samt forberedelsene til Middelhavsekspedisjonen har det ikke vært mulig for de vitenskapelige tjenestemenn å avse tid til å arrangere symposium i 1970.

Utvexling

Amanuensis Gade, Bergen, har fått bevilgning til å gjesteforelese ved instituttene i København og Göteborg.

Universitetslektor Foldvik, Bergen, har fått bevilgning til å gjeste-

forelese ved Oceanografiska institutionen, Göteborg, samt planlegge det vikariatet han skulle tiltre som bitr. professor i det akademiske år 1970/71.

Amanuensis Nygård, København, har fått bidrag til å delta i konferanse om "Electronic Engineering in Ocean Technology" holdt ved University College of Swansea samt til reiser til Bergen i forbindelse med tokt med M/S "Helland-Hansen" for Øresunds-, Partikkel- og Vertikalutbyteprosjektene samt planlegging av Middelhavsekspedisjonen.

Vit.ass. Aas, Oslo, har fått bidrag til å reise til København for planlegging av de optiske undersøkelser i forbindelse med Middelhavsekspedisjonen.

Stipendiater

I beretningsåret har der vært engasjert følgende 8 stipendiater: civ.ing. Bo Lundgren, stud. scient. Niels Højerslev og stud. scient. Niels Berg-Olsen, København, fil. cand. Henrik Cronstrøm, Helsingfors samt cand. real. Reidar Leinebø, cand. mag. Helge Thomsen, cand. real. Harald Svendsen, fil. lic. Håkan Westerberg og cand. mag. Nils P. Fjeldstad, Bergen. Stipendiatene Berg-Olsen, Thomsen og Fjeldstad har vært engasjert på halv dag.

Civ.ing. Lundgren har i samarbeid med Højerslev avsluttet en rapport om dagslysmålinger i Sargassohavet med data fra Dana-ekspedisjonen i 1966. (Rapport nr. 14, 1971). Deretter har han arbeidet med en rapport om lysstrålings- og polarisasjonsmålinger, som han utførte under en ekspedisjon til Panamabukten i 1969 med R/V "Yaquina" fra Oregon State University. Dette er spesialoppgaven til hans kommende magisterkonferanse. Hans viktigste oppgave har vært omkonstruksjon og forbedring av en strålings- og polarisasjonsmåler, som nu skal anvendes under Middelhavsekspedisjonen 1971.

Stud. scient. Højerslev deltok i mai—juni 1970 i en ekspedisjon med R/V "Discovery" til Det Karibiske Hav og Panamabukten og har senere behandlet lyssprednings- og fluorescensmålinger i Den norske kyststrøm med R/V "Helland-Hansen". Resultatene behandles i hans spesialoppgave til magisterkonferanse. Han har medvirket ved konstruksjonen og kalibreringen av et absorpsjonsmeter, som skal anvendes på ekspedisjonen til Middelhavet sommeren 1971. Dessuten har han medvirket ved utgivelsen av en instituttrapport med data fra Dana-ekspedisjonen til Sargassohavet i 1966.

Stud. scient. Berg-Olsen har i det forløpne år laget en datarapport om målinger av quanta foretatt av K. Nygård under tokt med R/V "Discovery" sommeren 1970. Han har også kalibrert de her anvendte Q-metre samt andre optiske instrumenter, som er med på Middelhavsekspedisjonen sommeren 1971. Videre har han arbeidet med et program til beregning av Miefunksjoner for kuleformede partikler til bruk ved

G. Kullenbergs sammenligninger av teoretiske og målte spredningsfunksjoner.

Fil. cand. Cronstrøm har fortsatt utarbeidelse og prøving av kjemiske bestemmelsesmetoder for konsentrasjon av metaller i havvann for å tilpasse dem til bruk ombord i forskningsfartøyer.

Cand. real Leinebø har fortsatt studiene i den Norske Kyst- og Atlanterhavsstrøm. Data innsamlet med M/S "Helland-Hansen" august 1969, er blitt bearbeidet og en del resultater vil bli publisert i løpet av 1971. Videre har Leinebø manuskript klart for følgende to rapporter:

1. Precision of salinity determinations by Mohrs method and by conductivity measurements.
2. Water masses and current in a section across the Norwegian Shelf off Stad.

Strømmålinger over en måned fra 9 Aanderaa instrumenter er delvis bearbeidet og det ventes ferdig en rapport fra disse målinger.

Sammen med universitetslektor Foldvik og fil. lic. Westerberg har cand. mag. Thomsen deltatt i en feltundersøkelse av mikrostrukturen i noen norske fjorder og et ferskvann, hvor det blev benyttet et instrument bestående av hurtige termistorer til å undersøke temperaturgradient og vertikal temperaturfordeling. I forbindelse med disse undersøkelsene har han deltatt i flere tokt med M/S "Helland-Hansen" samt i bearbeidelsen av observasjonsmaterialet. Dette arbeid pågår fremdeles.

Cand. real Svendsen har vært engasjert som stipendiat til juni 1970. Han har arbeidet med problemene innenfor eksperimentell oceanografi, deltatt i tokt med M/S "Helland-Hansen" samt i opparbeidelsen av observasjonsmaterialet.

Fil. lic. Westerberg har vesentlig arbeidet med å utvikle instrumenter og måleteknikk for å studere temperaturskiktningens finstruktur i havet. Han har bygget et instrument til å måle temperaturdifferensen over en passelig vertikal separasjon samt en kabelwinch for sondering. Med denne utrustning har han samlet data under en del ekspedisjoner med M/S "Helland-Hansen" til norske fjorder og under en ekspedisjon til den sørlige Østersjøen og Øresund. Videre er instrumentet blitt nyttet ved målinger fra isen i fjorder og i en innsjø. Hensikten har i første rekke vært å kartlegge under hvilke betingelser finstrukturen i temperaturen opptrer og hvilke parametre som kjennetegner den, f. eks. vertikale og horisontale romskalaer samt tidsvariasjoner. I samarbeid med Foldvik vil Westerberg lage en rapport om disse målingene. Dessuten har han arbeidet med å utgi målingene av salt og av vertikal shear samt hatt samarbeid med G. Kullenberg under to ekspedisjoner, hvor de kombinerte mikrostrukturmålinger med diffusjonseksperiment.

Cand. mag. Fjeldstad har vært engasjert fra august 1970. Han har

vært medarbeider i et prosjekt som har til hensikt å klarlegge drivmekanismene for den kompliserte multilagdelte strømstruktur som synes å være et karakteristisk trekk ved den estuarine sirkulasjon i mange fjorder.

Prosjekter

Undersøkelsene fra 1969 fortsatte og ble utvidet på en ekspedisjon med M/S "Helland-Hansen" i Østersjøen (øst for Bornholm), Øresund, Kattegat og Nordsjøen. I Østersjøen ble det foretatt strømmålinger fra bøyer og fartyø, samtidig med at det ble tatt observasjoner av salt- og temperaturstrukturen. Diffusjonsmålinger med rodamin som sporke avtok på ulike dyp mellom 20 og 55 m under overflaten med hensikt å studere omblendingen i forhold til omgivelsenes middelstrøm — og middel-tetthetsfordeling. Samtidig ble det gjennomført observasjoner av temperaturstrukturen på mikroskala med et termistorinstrument. Dette ble koblet sammen med rodamininstrumentet under diffusjonsmålingene. Hensikten var å undersøke hvor i temperaturstrukturen rodamin-skikten lå. Målinger av samme slag ble også tatt på en ekspedisjon i Sognefjorden med M/S "Helland-Hansen" i juni d.å. Observasjonsdypene varierte mellom 18 og 30 m. De eksperimentelle forholdene var gode under begge ekspedisjonene.

I Østersjøen studerte vi videre den vertikale partikkelfordelingen med *in situ* og *in vitro* instrumenter. Ved hjelp av et nykonstruert *in situ* instrument undersøkte vi samtidig den naturlige fluorescensen i vannet. Hensikten var å undersøke sammenhengen mellom partikkelinnhold, fluorescens, temperatur- og saltholdighetsfordelingen. Slike observasjoner blir også tatt under "Helland-Hansen"s "mini-tokt" utenfor Bergen.

Under ekspedisjonene 1969 og 1970 er observasjoner foretatt i fjorder, kystområder og åpent vann i Østersjøen. Diffusjons- og mikrostruktur-målinger trenger gode værforhold, og for å få slike observasjoner under oceane forhold er det meningen å foreta målinger under en større ekspedisjon til Middelhavet 1971.

Middelhavet

Etter at statens naturvitenskapelige forskningsråd, Danmark, og Norges almenvitenskapelige forskningsråd hadde stillet midler til disposisjon til en dansk/norsk ekspedisjon til Middelhavet ble toktplaner utarbeidet og de første anskaffelser foretatt i 1970. Detaljert toktprogram ble utarbeidet på et møte i Bergen 12. januar 1971 og ekspedisjonen startet fra Bergen 20. april 1971.

Opprustning

N o r g e

Professoratet i teoretisk oceanografi som ble opprettet ved Universitetet i Bergen fra 1. juli 1967 ble i 1970 besatt med en utdannelsesstipendiat og regnes besatt med professor fra 1. januar 1972.

Ved Universitetet i Bergen er der opprettet et dosentur i fysisk oceanografi fra 1. januar 1971; dette ble besatt fra opprettelsesdatoen.

Regnskapsutdrag

Beholdning pr. 1. januar 1970		N. kr. 336 961,19
Bevilgninger for 1970 (1969/70)		
Norges bidrag	68 600,—	
Danmarks bidrag	60 704,09	
Sveriges bidrag	127 585,35	
Finlands bidrag	65 300,—	322 189,44
Renter 1970		9 904,64
		N. kr. 669 055,27

Utgifter

Kollegiet (adm.)	7 317,57	
Utveksling	7 659,85	
Symposium	—	
Stipendier	238 288,59	
Prosjekter	100 443,61	
Middelhavet	38 018,07	386 727,69
Beholdning pr. 31. desember 1970		N. kr. 282 327,58

Beholdningen skyldes dels som det fremgår ovenfor at det ikke har vært arrangert symposium i 1970, dels at de akkumulerte midler til stipendiatlønn ennå ikke er oppbrukt; med den interesse som nu vises for stipendiatstillingene regner vi imidlertid at midlene på denne post vil være oppbrukt ved utgangen av 1971.

Berättelse

om Nordiska sommarskolan för forskarutbildning

(Överlämnad av Norges regering)

Angående bakgrunnen for opprettelsen av sommerskolen henvises til forrige års beretning.¹

Virksomheten 1971

Den nordiske sommerskolen for forskerutdannelse disponerte i 1971 750 000 dkr i statsbevilgninger. For disse midler ble følgende kurser arrangert: *Teoretisk lingvistikk* (Danmark), *Matematikk* (Finland), *Kvantekjemi* (Sverige), *Bakteriofag genetik* (Sverige), *Kirken og det moderne samfunn* (Finland), *Latinsk paleografi* (Sverige), *Metabolic adaptation to foreign compounds* (Finland), *Teoretisk informasjonssystemanalyse* (Norge), *Faststoffysikk* (Sverige), *Datalogi* (Sverige), *Musikkteori* (Sverige).

Seksjonen foretok utvalget av kurser på grunnlag av forslag fra universitet og høyskoler og uttalelser fra forskningsrådene i de nordiske land. Kursene omfattet i likhet med tidligere år ca 30 deltagere og varte i alminnelighet i to uker. Hensikten med kursene er å supplere den forskerutdannelse som gis i hvert land. Innholdsmessig skal vekten ligge på nye, vanskelig tilgjengelige teoretiske og metodiske problem, nye og avanserte teknikker eller sterkt spesialisert lærestoff.

Programmet 1972

Med en uforandret statsbevilgning vil følgende kurser kunne gjennomføres i 1972: *Latinsk paleografi* (Sverige), *Språklig databehandling* (Sverige), *Kunstsosiologi og kunstpsykologi* (Sverige), *Organisasjonsteori* (Danmark), *Verifikasjonsproblem i rettsvitenskap* (Sverige), *Reproduktiv biologi* (Finland), *Cellebiologisk forskningsmetodikk* (Sverige), *Kvantekjemi* (Sverige), *Faststoffysikk* (Norge), *Eksperimentell mikrobiologisk økologi* (Sverige).

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2224.*

Berättelse

från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning

(Överlämnad av Danmarks regering)

Sammensætning: (mandatperioden er angivet i parentes)

Danmark:

Povl Riis (1/1 1971—31/12 1973) ordfører

J. Chr. Siim (samme periode) viceordfører 1/1—30/6 1971

Statens lægevidenskabelige Forskningsråd

Finland:

Erkki Kivalo (1/1 1971—30/11 1971) afløst af

Esko Tähti (1/12 1971—31/12 1973)

Bror-Axel Lamberg (1/1 1971—31/12 1973)

Statens medicinska kommission

Norge:

Jon Jonsen (1/1 1971—30/12 1972) viceordfører 1/7—31/12 1971

A. Sandbo (1/1 1971—31/12 1973)

Norges almenvitenskapelige Forskningsråd

Sverige:

Bengt Gustafsson (1/1 1971—31/12 1973)

Rolf Zetterström (1/1 1971—30/6 1973)

Statens medicinska forskningsråd

Island:

Som observatør deltog ved mødet 25. maj 1971 i København T. Helgason

Ved mødet 8. november 1971 i Oslo O. Bjarnason

Sekretærer:

Danmark:

Kontorchef Jytte Kvorning, SLF

Finland:

Sekreterare mag. Anja Arstila-Paasilinna, SMK

Norge:

Fagrådssekretær Gyrd Erikson, NAVF

Sverige:

Byrådirektör Ingvar Lennerfors, SMF

Nordisk sekretariat:

Forskningssekretariatet (Jytte Kvorning)

St. Kongensgade 45, 1. sal, 1264 København K.,

telefon (01) 11 43 00,

fungerer i perioden 1. januar 1971—31. december 1973 som samarbejdsnævnets sekretariat.

Udgifterne hertil afholdes af det danske lægevidenskabelige forskningsråd, jfr. Arbejdsordnings § 4.

Møder

I beretningsperioden har været holdt 2 møder: 25. maj 1971 i København og 8. november 1971 i Oslo.

I tilslutning til maj-mødet havde samarbejdsnævnets medlemmer et møde med repræsentanter for det engelske Medical Research Council, det vesttyske Deutsche Forschungsgemeinschaft, National Institute of Health, USA og en observatør fra World Health Organization. Mødet afholdtes som indledning til et udvidet samarbejde mellem medicinske forskningsråd i en række lande, især i Vesteuropa.

Nordiske forskerstipendier

Ved maj-mødet var ikke alle nationale råds vedtagelser endelige. Af praktiske grunde har man vedtaget en lidt ændret procedure, hvorefter stipendiaterne søger hos, udpeges og betales af deres nationale råd. Samarbejdsnævnets funktioner er herefter 1) en vurdering af stipendiatens værtsinstitution og 2) en overvågning af ordningens virkninger, herunder omfanget af og behovet for en udvidelse af stipendieordningen for at tilstræbe en rimelig spredning af stipendiaterne inden for de nordiske lande. Rapporter fra stipendiaterne tilsendes samarbejdsnævnets medlemmer til orientering. I beretningsperioden uddeltes følgende stipendier:

Danmark:

Otto Hansen — 1 års ophold ved Umeå Universitet, afdeling for medicinsk kemi, (biokemiske undersøgelser (UDPG) hos depressive, psykotiske patienter).

Finland:

Juhani Ahonen — 2 mdr. i Malmø (mikrosomale leverenzymmer ved sår- og frakturheling).

Fredrik Almqvist — 3 mdr. (udsat) ved Karolinska institutets social-medicinska institution (forebyggelse af mentale forstyrrelser i opvæksten).

Erik Klinge — 4 mdr. ved Karolinska Institutets fysiologiska institutionen I (mandlige kønsorganers farmakologi og fysiologi).

Jouni Uitto — 3 mdr. ved Rigshospitalet, København, Bindevævs-laboratoriet, bindevævs stofskifte under eksperimentelle og kliniske forhold).

Norge:

Arne Marthinsen — 1 år ved Handelshøjskolen i København, Institut for Organisation og Arbejdssociologi, (administration af medicinsk uddannelse i Norge i 1960-erne).

Sverige:

Hugo Lagercrantz — (3 rejser) 38 dage ved Fysiologisk Institut, Universitetet i Bergen.

B. H. Lindqvist — 6 mdr. ved Bakteriologiske Institut, Rigshospitalet i Oslo.

Lennart Stjärne — (udsat) Fysiologisk Institut, Universitetet i Bergen.

Indtil der er et åbenlyst behov for udvidelse af ordningen, agter man fortsat at uddele 12 måneders stipendier pr. land, for Sveriges vedkommende dog det dobbelte.

Samarbejdsnævnet har vedtaget, at stipendiestøtte skal søges i det land, hvori den pågældende forsker er etableret som forsker (hvilket ikke nødvendigvis er det land, hvis statsborger han er).

Dokumentationsspørgsmål

I forbindelse med mødet i november 1971 forelagdes skriftlige redøgørelser fra Danmark, Norge og Sverige.

Nordisk Publiceringsnævn for Medicin

Samarbejdsnævnet orienteres løbende om arbejdet i publiceringsnævnet. For tiden har de 2 organer samme formand og sekretær (P. Riis og J. Kvorning, Danmark).

Man and the Biosphere og andet internationalt samarbejde

Forskningsrådene står i alle 4 lande tøvende over for kostbare, internationale projekter, der ofte er planlagt at skulle løbe over en årække, og som undertiden er noget diffuse i deres oplæg. Samarbejdsnævnets indstilling til disse programmer er, at de nordiske forskningsråd bør samarbejde så tidligt som muligt, og at forskningsrådene — uanset om der bliver tale om særbevillinger til sådanne større, internationale opgaver, eller om rådene straks eller på et senere stadium skal bekoste den nationale deltagelse — bør prioritere forskningsprojekter af denne karakter på linje med andre projekter. Man har fremhævet, at der erfaringsmæssigt er en risiko for, at støtte til sådanne projekter (f. eks. International Biological Programme, som gik forud for MAB) mærkbart vil reducere støtten til grundvidenskabelig forskning i øvrigt. Både af denne grund og for at opnå bedst mulig udnyttelse af de nationale ressourcer, såvel økonomiske som personmæssige, vil det være

naturligt at henlægge de enkelte landes bedømmelse af ansøgninger og prioriteringen af projekter på disse felter under forskningsrådene.

De nordiske forskningsråd agter at søge deres politik på disse felter samstemt ved bl. a. løbende at orientere hinanden. Specielt for Islands vedkommende er det fremhævet, at det var ønskeligt, om der i programmer som *Man and the Biosphere* skete en officiel henvendelse om repræsentation i stedet for en formidling af mere privat karakter, uanset at Island fremdeles ikke har etableret egentlige forskningsråd. Både Island og de 4 øvrige nordiske lande finder den etablerede forskningsrådskontakt særdeles værdifuld og mener hermed at have etableret et egnet forum for forelæggelse af disse internationale — undertiden tværfaglige — opgaver.

Europæisk samarbejde i øvrigt

Man har indledningsvis drøftet, hvorledes en intensivering af samarbejde via forskningsråd i en række lande uden for Norden kunne ske, og man har vedtaget at have dette punkt fast på dagsordenen for samarbejdsnævnets møder. Fra norsk side har spørgsmålet været rejst, hvorledes man kunne tænke sig etableret avancerede internationale forskningsmiljøer på en mere hensigtsmæssig måde end via vanskeligt realiserbare planer som EMBO. I spørgsmålet om de nordiske medicinske forskningsråds stilling til EMBO (det europæiske molekylærbioologiske laboratorium, som ønskes etableret i Heidelberg, Vesttyskland) har man, jfr. ovenfor ad MAB-programmet, fundet det ønskeligt med en koordineret stilling til planerne. Der er tilbageholdenhed angående tilslutning til laboratorieplanen, selv i reduceret form. Sverige har oplyst, at man vil gå ind i WHO-forskningskomplekset om Human Reproduction.

Inden for feltet odontologi kan der i de nærmeste år muligvis via forskningsrådene blive etableret et samarbejde over landegrænserne. Men planerne er endnu ikke konkretiseret.

Narkotikaforskning har været drøftet i et bredere forum, såvel i Genève som i London. Der er ikke truffet beslutninger om fælles forskningsprojekter, men om gensidig information.

Fra dansk side har man fremhævet som en mulig mellemform et nært samarbejde inden for Norden og ad hoc samarbejde med andre europæiske forskningsråd, når fælles projekter skal planlægges eller fælles stillingtagen er påkrævet.

Følgende *betegnelser* (på *engelsk, tysk og fransk*) er vedtaget for samarbejdsnævnet:

Joint Committee of the Nordic Medical Research Councils

Nordischer Gemeinusschuss der medizinischer Forschung

Conseil Nordique pour la Coopération dans la Recherche Médicale.

Nordisk Kulturfond — Nordisk Kulturaftale

Uanset tidligere henvendelser er der ikke skabt en klar remisordning mellem Nordisk Kulturfond og samarbejdsnævnet. De nationale forskningsråd modtager fortsat ansøgninger til udtalelse fra Nordisk Kulturfonds nationale sekretariater, og da der ofte gives meget kort frist for besvarelsenerne, og høringerne ikke ledsages af oplysninger af relevans for en prioritering (Hvilke beløb er til rådighed? Antal ansøgninger og ansøgte beløb i alt?) har det normalt ikke været muligt at behandle sådanne ansøgninger i samarbejdsnævnet. De nationale råds udtalelser har ofte måttet holdes i ret almindelige vendinger af ovennævnte grunde, og fordi ansøgningerne ofte er utilstrækkeligt oplyst. Samarbejdsnævnet finder denne fremgangsmåde særdeles utilfredsstillende og er bekendt med, at dette også gælder andre fagområder, bl. a. samfundsvidenskaberne. Man henstiller derfor fortsat, at der såvel i relation til Nordisk Kulturfond som til den kommende administration af Nordisk Kulturaftale træffes forholdsregler til inddragelse af den brede sagskundskab og orientering, samarbejdsorganerne besidder om forskning på de pågældende felter i Norden.

Nordiske symposier

Man har drøftet et forslag om gennemførelse af indtil 4 symposier årligt à 20—30 deltagere med støtte fra forskningsrådene, således at de 4 lande i gennemsnit var værter for ét nordisk forskningsråds-symposium pr. år. Samarbejdsnævnet skulle i givet fald bedømme kvalitet og aktualitet for foreslåede symposier og skaffe fornøden støtte ved anbefaling til det/de pågældende nationale råd. Foreløbig har man dog ment at kunne yde fornøden støtte via sædvanlig procedure i de 4 forskningsråd, men man agter at informere hinanden ved samarbejdsnævnets møder om eventuelle bevillinger til disse formål, og viser det sig nødvendigt at øge interessen for nordiske symposier med rådsstøtte, må planerne overvejes påny.

Afstandskompensation

Efter samarbejdsnævnets vedtagelse ansøgte Nordisk Kulturfond om støtte på 50 000 sv. kr. (*här ej tryckt*), for at lette rejsemulighederne for de fjernereboende, yngre nordiske forskere, der ønskede at deltage i forskningsaktiviteter i et andet nordisk land. Dette gælder især islandske og visse finske forskere, hvis rejseudgifter selv inden for Norden er ganske betragtelige. Nordisk Kulturfond så sig imidlertid ikke i stand til at imødekomme ansøgningen. Sagen vil blive overvejet påny i samarbejdsnævnet.

Gensidig bistand ved bedømmelse af ansøgninger

Undertiden kan det i lande med et fåtal universiteter og institutioner og på stærkt specialiserede felter være vanskeligt at skaffe tilstrækkeligt objektiv vurdering af en ansøger/en forskergruppe. Man har derfor aftalt, at et forskningsråd kan rette henvendelse til 2 andre nordiske lande og anonymt få forelagt ansøgningen for sagkyndige fra de 2 lande, som — ligeledes anonymt, til eget forskningsråd — fremkommer med sin faglige vurdering.

Endnu har der kun været tale om et enkelt tilfælde af denne art. Men man anser det for sandsynligt, at denne mulighed for gensidig bistand vil få øget betydning i fremtiden.

Økonomi

Ifølge Arbejdsordning § 8 skal samarbejdsnævnet hvert år senest i december måned afgive skriftlig beretning og forelægge økonomisk plan for det kommende år.

Det nordiske sekretariat beklager meget beretningens forsinkelse, som skyldes en voldsom underbemanding i den danske forskningsadministration. For så vidt angår de økonomiske forhold, er der som nævnt ikke truffet beslutning om fælles projekter, og da sekretariatsudgifterne afholdes af værtslandet, medens rejser m. v. afholdes af de enkelte råd, er der ikke behov for nordisk budgettering inden for samarbejdsnævnets område. For så vidt angår tidsskriftstøtte, fremkommer indstillinger direkte fra publiceringsnævnet til de nationale råd.

København, april 1972

P. Riis

Jytte Kvorning

BILAGA 1

Medicinsk dokumentation i Danmark

Dokumentationsudvalget (DANDOK). Finansieringen af dokumentationstjenester har været behandlet flere gange under udvalgets møder; men det er stadig ikke lykkedes at nå frem til en fælles-nordisk prispolitik i NORDDOK.

MEDLARS er stadig det system, som de lægelige forskere har benyttet mest.

Personale. Den deltidsansatte læge (18 timer ugl.) er p. t. i færd med at gennemgå sin uddannelse på 2×2 mdr. ved Danmarks Biblioteksskole. Med efterfølgende afspadsering, 5 mdrs. barselorlov og 1 mds. sommerferie vil personalesituationen være yderst anspændt til efter sommerferien 1972.

Kontakt- og oplysningsarbejde. Der er givet undervisning i systemet til bibliotekarelever, bibliotekarer, forskningsbibliotekarer, studenter og yngre læger.

Da ventetiderne i Stockholm sidste efterår var kommet ned på ca. 3 uger, skrev jeg i julen 1970 på opfordring en leder til Ugeskrift for Læger, for at stimulere brugen af systemet i Danmark. Lederen blev dog først bragt den 23.4.1971 ("MEDLARS-status undervejs". Ugeskr. Læg., 1971, 133: 765—766).

Anvendelse. Omtrent som jeg forudså ved min rapportering på mødet i Stockholm d. 23.11.1970 nåede man i finansåret 1970/71 kun op på 206 retrospektive spørgsmål. Trods ovennævnte leder i Ugeskrift for Læger er der i første halvdel af indeværende finansår kun indkommet 102 retrospektive spørgsmål, så man kommer næppe op på meget mere end 200 spørgsmål i dette finansår. — Af stående spørgsmål har der i månederne april—september været 25 stk pr. måned.

Økonomi. Selv om det p. g. a. personalesituationen er nødvendigt at lade en del spørgsmål formulere mod betaling (10 \$ pr. stk), vil bevilningen antagelig slå til. Hvis der skulle komme en uventet stigning i antallet af spørgsmål bliver det nødvendigt med en spærreafgift på 100—200 kr. pr. spørgsmål allerede i indeværende finansår.

Jeg håber, at samarbejdsudvalget vil få udførlige oplysninger om de svenske planer om at starte on-line kørsler i dette år. Vi forventer at skulle på et kursus i Stockholm, så snart systemet er køreklart. Man har ikke ment, at det er nødvendigt at have en terminal ved UB2 til det-

te formål alene; man vil antagelig kunne klare sig med terminaludstyr ved RECKU eller Forskningsbibliotekernes EDB-kontor, der snart skulle blive en realitet. Der er penge til uddannelsen fra bevillingen fra Statens Lægevidenskabelige Forskningsråd.

Andre EDB-baserede dokumentationssystemer. Som meddelt på Stockholmmødet d. 23.11.1970 var man netop da gået i gang med brugen af Biological Abstracts Previews på en bevilling fra Statens naturvidenskabelige Forskningsråd. Dette system tillader ikke tilbagegående kørsler, kun stående spørgsmål. Af de 122 profiler, afdelingen kører i indværende måned, er ca. 1/3 stillet af læger.

København, den 28. oktober 1971

Holger Friis

Afdelingsleder, cand. med.
Dokumentationsafdelingen
Universitetsbibliotekets 2. afd.

BILAGA 2

Biomedicinsk dokumentation i Norge 1970

Norges almenvitenskapelig forskningsråds utvalg for Medisinsk dokumentasjonstjeneste har hatt et møte i det forløpne år. I tillegg til orienterende innlegg vedrørende forskjellige sider av medisinsk dokumentasjon, drøftet man spesielt den langsiktige utbygning av den medisinske dokumentasjonstjeneste i Norge, uten at konkrete vedtak ble fattet.

Norges almenvitenskapelig forskningsråds avdeling for bio-medisinsk dokumentasjon ved Rikshospitalets bibliotek i Oslo har fortsatt sin virksomhet fra tidligere år. Hovedsaklig har man formidlet spørsmål til MEDLARS-centralen i Stockholm. Våre to Stockholm-utdannede dokumentalister cand. med. Helge Dyre Meen og cand. pharm. Tor Skobba er nå tilsatt som konsulenter, mens avdelingen ledes på heltidsbasis av fru Alison Elizabeth Flynn Ringdal som har årelang erfaring i medisinsk dokumentasjon fra et MEDLARS senter i U.S.A. MEDLARS spørsmålene finansieres nå av den enkelte forsker, bortsett fra forskningsrådets stipendiater som får et spørsmål årlig dekket av rådet. Konsulent Meen har forfattet en veileder i medisinsk dokumentasjon som ventes ferdig trykket tidlig i 1971.

Riksbibliotekstjenesten som ble opprettet i 1969 har i 1970 kommet godt igang med sitt arbeid. Fra 1/1-1970 ble det oppnevnt en 7 manns norsk komité for informasjon og dokumentasjon (NORINDOK) for na-

sjonal planlegging og koordinering på dokumentasjonssektoren. Ordførere er Direktør K. Stenstadvoll, SINTEF, Trondheim. Undertegnede er representant for medisin. NORINDOK har i meldingsåret hatt en rekke møter og behandlet i alt ca. 70 saker hvor iblant statuttene for en skandinavisk komité (NORDDOK) for koordinering av dokumentasjonsarbeidet etc. Denne komitéen ventes opprettet tidlig i 1971. NORINDOK sto videre for avholdelsen av en to dagers tverrfaglig konferanse om personlig dokumentasjon. Konferansen som samlet 25 deltagere kom frem til at Riksbibliotekjenesten kunne bedre den personlige dokumentasjon ved å ta initiativet til organisert dokumentasjonsopplæring av brukere på de forskjellige nivå og ved å utarbeide et billig og fleksibelt referansekort for bruk i personlige arkiv. Riksbibliotekjenesten er innstilt på å benytte ca. N. kr. 10 000. — til dette formål i 1970—1971.

Bergen, 6/5-1971

Per R. Flood
 Dosent dr. med.,
 formann i NAVF's utvalg
 for
 medicinsk dokumentation

BILAGA 3

Verksamheten vid Biomedicinska dokumentationscentralen, karolinska Institutet, Stockholm

Verksamhetens omfattning

Rapporten avser tiden november 1970—oktober 1971. Någon utökning av antalet databaser vid BMDC har ej skett under det gångna verksamhetsåret. Följande databaser avsökes för närvarande.

Chemical Titles, Chemical Biological Activities
 Chemical Abstracts Condensates, MEDLARS, BA Previews.

Under augusti månad 1971 skrevs dock kontrakt med American Psychological Association om tillgång till databasen Psychological Abstracts. Denna databas innehåller c:a 60 000 referenser från åren 1967—1970 och antalet inmatade artiklar under 1971 beräknas till c:a 35 000. I sin ursprungliga amerikanska version är den sökbar online. Abstracts finns även lagrade på magnetbanden och avsökningen bygger såväl på Free-Text principen som avsökning med koder från Psychological Abstracts Index. Databasen är främst avsedd för retrospektiva sökningar. BMDC hoppas kunna börja avsöka för kunders räkning inom 1—2 månader. Till att börja med blir det fråga om retrospektiva sökningar i batch-mode.

I ett senare skede kommer databasen eventuellt att läggas online. Den kommer att bli tillgänglig för kunder inom hela Skandinavien.

Utnyttjandet av de kemiska databaserna har under verksamhetsperioden legat i det närmaste oförändrat. Den biologiska databasen avsågs för närvarande regelbundet med c:a 150 profiler, majoriteten av kunder där kommer från Danmark och Sverige. Enligt överenskommelse med BIOSIS har BMDC från 1 juli 1971 oinskränkt rätt att avsöka BA Previews för kunder inom hela Skandinavien. En kontraksändring har likaledes skett efter diskussioner med Chemical Abstracts Service vilket gör det möjligt att med de kemiska databaserna även betjäna kunder utom Sverige i betydligt större omfattning än tidigare.

Publicering av manuellt redigerade referenslistor där en problemställning av allmänt intresse med lämplig söklogik avsågs i samtliga tillgängliga databaser fortsätter. Regelbundet publiceras för närvarande POLLUTION LOOKOUT, REVIEW A och B LOOKOUTS och TERATOLOGY LOOKOUT Under året har program utvecklats för att producera Index för dessa LOOKOUTer, vilka under första året kommer att täcka varje halvår och eventuellt kumuleras vid årets slut. Liksom tidigare har TERATOLOGY LOOKOUT den största upplagan och största spridningsområdet med c:a 800 ex. per månad. Den distribueras i samarbete med European Teratology Society till teratologer i Europa och USA. Vissa underhandlingar pågår för närvarande om distribution även i Japan. Denna publikation har erhållit mycket gott mottagande i kundkretsen.

MEDLARS

Utnyttjandet av MEDLARS bland skandinaviska kunder tycks ligga på ungefär samma nivå som vid föregående rapporteringstillfälle, eventuellt kan en mindre uppgång noteras. Liksom tidigare erbjuder BMDC två typer av service inom MEDLARS systemet. Nedanstående statistik över retrospektiva och månatliga (SDI) MEDLARS sökningar avser tidsperioden januari—oktober 1971:

	Retrospektiva profiler	Månatliga (SDI) profiler
Danmark	181	24
Finland	109	26
Norge	64	48
Sverige	411	261
Summa	765	359

Den proportionella andelen mellan de nordiska länderna i fråga om utnyttjandet av MEDLARS systemet för retrospektiva sökningar är densamma som tidigare. Siffrorna för månatliga profiler avser november

1971. Totalt avsöktes vid avdelningen för närvarande 428 profiler. Den största kundkretsen utom Skandinavien återfinnes i Frankrike, Holland, Belgien och Polen och ett mindre antal profiler kommer från sju andra länder. En undersökning under juli månad visar att den månatliga servicen främst utnyttjas för profiler inom ämnesområdena farmakologi, biokemi med klinisk kemi, invärtes medicin samt fysiologi. Antalet genomsnittligt återvunna svar per månad varierade mellan 30 och 40 inom de olika ämnesområdena. Den månatliga servicen har stått kunderna till buds sedan 1968 och det kan därför ha sitt intresse att titta på medellivslängden för dessa stående frågor. Sökningar som drogs tillbaka 1968 hade i genomsnitt körts 21/2 månad, under 1970 var motsvarande siffra 12 månader och under juni 1971 20 månader. Totalt erhöles i detta stickprov en medellivslängd på 18 månader per fråga men det är i dag omöjligt att uttala sig om var vi slutligen kommer att hamna då de frågor som fortfarande löper har en tendens till längre livslängd än de tillbaka-dragna.

Ett av de stora problemen i samband med retrospektiva MEDLARS sökningar har tidigare varit den långa omloppstiden. Då datorsituationen nu förbättrats och stabiliserats för BMDC:s räkning har under året en markant nedgång i omloppstiden skett och väntas bli bestående. BMDC:s genomloppstider är för närvarande helt jämförbara med andra regionala MEDLARS centraler. Utvecklingen av genomloppstiden under året för retrospektiva MEDLARS sökningar framgår av fig. 1A och B hämtad från BMDC:s officiella statistik för april 1971 och oktober 1971 (*här ej tryckta*).

Indexering

Arbetet vid indexeringsenheten har stabiliserats under det gångna året. För närvarande indexerar i genomsnitt 500 artiklar per månad vilket motsvarar c:a 7 000 artiklar per år eller det totala skandinaviska bidraget till MEDLARS och Index Medicus. En sänkning av inmatningstiden för skandinaviska artiklar till MEDLARS systemet har därigenom inträtt (den torde för närvarande ligga på 1—2 månader) och någon indexeringsbacklog föreligger inte längre.

Kursverksamhet

Treveckorskurser i biomedicinsk dokumentation avsett för blivande dokumentalister i MEDLARS systemet har hållits i mars och oktober 1971. Den sistnämnda kursen hade förutom svenska deltagare en deltagare från vardera Finland och Norge.

Datorfrågan

I början av året överflyttades BMDC:s datorverksamhet till Postbanken IBM 360/50. MEDLARS systemet opererade där under DOS. På grund av viss knapphet i datortid, vilket förväntades bli ytterligare försvårat om något år, har under våren och sommaren en successiv överflyttning av BMDC:s dokumentationsverksamhet till AFA:s IBM 360/65 påbörjats. DAFA är en tämligen nybildade statlig enhet för administrativ datorverksamhet. Viss omprogrammering från DOS till OS av MEDLARS systemet företogs. Sedan slutet av sommaren köres MEDLARS uteslutande på denna dator. De kemiska och biologiska databaserna liksom den psykologiska kommer att överflyttas till IBM 360/65 inom de närmaste månaderna, varvid BMDC för sökning av dessa databaser kommer att taga i bruk ett nytt programpaket CORS-AIR III.

Som framhölls i föregående rapport var BMDC den första regionala MEDLARS central som hade MEDLARS I program för ett IBM 360 system utvecklade. Under året har dessa programmoduler gjorts tillgängliga vid den australiska MEDLARS centralen som nu utnyttjar dem i regelbunden produktion. Under en interimperiod avser även NLM att utnyttja vissa av dessa programmoduler. Underhandlingar med ett par andra regionala MEDLARS centraler om att utnyttja BMDC:s MEDLARS programpaket pågår.

Utveckling.

Inom 1—2 månader beräknas BMDC att börja avsöka Psychological Abstracts databas. Sökfrågor kommer att kunna mottagas från hela Skandinavien. Databasen kommer att läggas på IBM 360/65 och avsökas med de nya programpaket som omnämnts ovan. Någon avgift för sökningar i Psychological Abstracts har ännu ej fastställts.

MEDLINE

Den del av MEDLARS databas som omformaterats för online access kommer under vintern att installeras och testas av BMDC. Systemet skulle enligt planerna ha tagits i bruk under hösten men en viss försening har inträtt på grund av fel i några programmoduler. Systemet kommer att sättas upp av SDC, Santa Monica, California. BMDC kommer senare att sända ut detaljinformation om detta system och inbjuda till särskilda informationsdagar i Stockholm.

Inom det svenska statskontoret och statens naturvårdsverk föreligger planer på utveckling av ett miljövårdens informationssystem (MI). BMDC deltar aktivt i planläggningen av detta system och kommer

eventuellt att åtaga sig vissa inmatningsfunktioner.

För socialstyrelsens räkning har BMDC åtagit sig att utveckla ett datorsystem för bearbetning av läkemedelsbiverkningar och de rapporter som kommer in till läkemedelsbiverkningsnämnden. Systemet kommer att möjliggöra att svenska biverkningsrapporter kan sändas till WHO i Genève inmatade på magnetband för direkt bearbetning i deras program.

Stockholm den 5 november 1971

Carl-Eric Elwin

Leg. läkare,
t. f. avd.direktör

Berättelse

från Nordiska trafiksäkerhetsrådet

(Överlämnad av Norges regering)

1. På bakgrunn av et medlemsforslag om nordisk samarbeid for økt trafikksikkerhet fra Magnus Andersen m. fl., vedtok Nordisk Råd på sin sesjon i København i februar 1971 en rekommandasjon om utvidet trafikksikkerhetssamarbeid (*rekommandasjon nr. 3/1971*). I rekommandasjonen anbefaler Nordisk Råd regjeringene å stille de fornødne ressurser til rådighet for et utvidet trafikksikkerhetssamarbeid, som omfatter alle relevante sider av et slikt arbeid, og i lys av forskningens nyeste resultater snarest å la foreta en vurdering og prioritering av arbeidet med å skape et mer sikkert trafikkmiljø.

I samband med behandlingen av medlemsforslaget og rekommandasjonen reiste den norske samferdselsminister, statsråd Kyllingmark, spørsmålet om det nordiske samvirke når det gjaldt trafikksikkerhetsarbeidet var organisert på hensiktsmessig og effektiv måte og om det var grunn til å gå videre og organisere et mer koordinert og systematisk samarbeid. Ansvaret for trafikksikkerhetsarbeidet i de nordiske land ligger dels i Justisministeriene, dels i Kommunikasjonsministeriene. De fem ministre var nå blitt enige om å meddele Nordisk Råd at det var grunn til å opprette et nytt organ, foreslått kalt *Nordisk trafikksikkerhetsråd*, hvor landene var representert på statssekretær eller tilsvarende nivå. Rådet burde fungere som et kontakt-, samordnings- og planleggingsorgan.

Nordisk Råd ga sin tilslutning til et slikt opplegg.

2. Saken ble deretter ført videre fra norsk side, og etter forslag fra vedkommende departementer i de nordiske land ble Rådet etablert med en representant for Danmark, Finland, Norge og Sverige. Island ville foreløpig holde seg som observatør.

Rådet består således av:

Fra Danmark:

Afdelingschef Poul Eefsen

Fra Finland:

Kanslichefen Klaus Häkkänen

Fra Norge:

Direktør R. N. Torgersen

Fra Sverige:

Statssekreteraren Nils-Olov Hasslev

Rådet holdt sitt første og konstituerende møte 1. september 1971 i Oslo. Det har bl. a. drøftet og vedtatt et utkast til statutter for Rådets virksomhet. Etter statuttene skal Rådet følge den alminnelige utvikling på trafikk sikkerhetsområdet, holde seg informert om de viktigere tiltak som planlegges og besluttes i de nordiske land, virke for ensartet utforming og anvendelse av vegtrafikklovgivningen, stimulere og samordne trafikk sikkerhetsforskningen, virke for hensiktsmessig informasjon, la foreta fortløpende undersøkelser av tjenlige samarbeidsprosjekter og la analysere og utarbeide forslag til regjeringene om tiltak på trafikk sikkerhetsområdet.

Rådet velger blant sine medlemmer en formann for en periode av to kalenderår.

Til å bistå Rådet virker to permanente samarbeidsorganer som hvert består av to representanter for de nordiske land: 1) Nordisk komite for vegtrafikklovgivning (NKV), og 2) Nordisk komite for trafikk sikkerhetsforskning (NKT). Rådet kan også oppnevne midlertidige arbeidsgrupper. Samarbeidsorganer og arbeidsgrupper gir dels tilrådinger til Rådet.

3. På møtet i Oslo valgte Rådet den norske representant til formann for perioden fram til 31.12.1973. Også sekretariatet for Rådet blir i denne perioden lagt til Norge.

4. Rådet forutsatte på sitt møte i Oslo at statuttene skulle vedtas av vedkommende fagmyndigheter i de nordiske land, fortrinnsvis regjeringene. Slik godkjenning foreligger nå fra alle lands regjeringer.

5. Nordisk trafikk sikkerhetsråd har sett det som sin første oppgave å få etablert de fortsatte samarbeidsorganer på dette felt, nemlig etableringen av Nordisk komite for vegtrafikklovgivning til avløsning av Nordisk vegtrafikkomite og videreføring av Nordisk komité for trafikk sikkerhetsforskning.

Av arbeidsoppgaver som Rådet vil ta opp, vil man nevne problemene i samband med gjennomføring av Nordisk Vegtrafikkkomites forslag til ensartede nordiske trafikkregler, spørsmål i samband med nordiske staters tilslutning til internasjonale overenskomster vedrørende trafikk sikkerhet m. v., således Wien-konvensjonene og Europa-avtalene om vegtrafikk og vegtrafikk skilt og signaler. Videre vil man ta opp spørsmål i samband med utviklingen av et sikrere trafikkmiljø, permanente eller midlertidige hastighetsgrenser, prøving og utdanning av motorvognførere, typegodkjenning og periodisk kontroll av motorkjøretøyer, samt reaksjonsnormer ved overtredelse av vegtrafikklovgivning, herunder spørsmål om inndragning av førerkort m. v.

Oslo, 1. desember 1971

For Nordisk trafikk sikkerhetsråd

R. N. Torgersen
Formann

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (C 21/t), berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet (C 40/t) och meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete

(Se Rek. 3/1971/t: Bilaga)

Berättelse

från Nordiska sommaruniversitetet

(Överlämnad av Sveriges regering)

Verksamhetsberättelse för arbetsåret 1970—1971

Nordiska sommaruniversitetet (NSU) har under verksamhetsåret september 1970—augusti 1971 dels bedrivit sin verksamhet i former som under en 21-årig verksamhet har befunnits ändamålsenliga, dels strävat fram mot nya aktivitetsformer, i syfte att intensifiera och effektivisera studieverksamhet och resultatredovisning.

Det är naturligt att inleda denna verksamhetsberättelse med en redogörelse för den nyformulering av NSU:s syfte som antogs av NSU:s generalförsamling vid sommarsessionen i Trondheim augusti 1969.

1. NSU:s syfte

NSU:s ursprungliga, tvärvetenskapliga syfte — som ännu har full giltighet — återspeglas i den första punkten i ändamålsparagrafen (formålsparagrafen) i de stadgar som antogs av generalförsamlingen vid sommarmötet i Trondheim 1969:

NSU vill verka för att utvidga de akademiska studiernas perspektiv genom att sammanföra akademiker med olika bakgrund och genom att främja en kritisk insikt i gemensamma vetenskapliga grundproblem, tvärvetenskapliga frågeställningar, de olika vetenskapernas metodiska egenart och vetenskapernas ställning i samhället.

Genom de stadgar, som antogs 1969 har det tidigare starka inslaget av tvärvetenskapliga frågeställningar i NSU:s arbete kompletterats med en inriktning på samhällskritik. Här citeras fortsättningen av ändamålsparagrafen:

NSU ser som sin huvuduppgift att fortlöpande verka för ändring av de högre läroanstalterna i Norden — såväl vad beträffar deras organisation som deras utbildnings- och forskningsverksamhet — efter följande riktlinjer:

a) genom att igångsätta sådana relevanta aktiviteter som av ett eller annat skäl ej funnit sin plats vid de högre läroanstalterna.

b) genom att NSU:s medlemmar arbetar på att läroanstalterna övertager av NSU igångsätta värdefulla aktiviteter.

c) genom att i sitt arbete förhålla sig kritiskt till de vid den givna tidpunkten existerande samhällsförhållandena inom och utom Norden.

d) samt att underställa samtliga vetenskapliga discipliner en kontinuerlig kritisk granskning.

2. Verksamheten under arbetsåret 1970—1971

För närmare beskrivning av de olika verksamhetsformerna se bifogade häfte "Forum" s. 1—2 (*här ej tryckt*).

a) Studiekretsar

Kärnpunkten i NSU:s verksamhet är arbetet i de studiekretsar som fungerar på universitetsorterna under vinterhalvåret, framför allt under vårterminen. Under arbetsåret 1970—1971 har sammanlagt 142 lokala studiekretsar varit i verksamhet, fördelade på alla universitetsorter (lokalavdelningar) i Norden. Sammanlagt beräknas bortemot 3 000 studerande, universitetslärare och andra ha deltagit i studiekretsarbetet. Studiekretsämnena — som bör ses i belysning av ovan citerade formulering av NSU:s syften — har varit följande:

1. Vad är kritisk vetenskap?
2. Människobild/samhällsbild i olika vetenskaper
3. Den västerländska samhällsvetenskapen och u-ländernas problem
4. Universitetspedagogik — en kritisk pedagogik?
5. Beslutsprocessen
6. Monopoler og multinasjonale selskaper
7. Arbeidsvilkår i Norden
8. Integritetsbeskyttelse
9. Medicinens samhällsansvar
10. Världens matvaruproblem i medicinskt, samhälls- och naturvetenskapligt perspektiv
11. En ny teknologi
12. Språkforskning i relation till språkundervisning
13. Systemtänkande i samhällsvetenskaperna
14. Semiologi, et grunnlagsfag for humaniora og samfunnsvitenskap?
15. Imperialisme.

b) Sommarsessionen

Vid sommarsessionen sammanfattas arbetet i de lokala studiekretsarna under vinterhalvåret och man planerar för en eventuell vidareföring av studierna inom respektive ämne. Sommarsessionen 1971 ägde rum i Jyväskylä med 350 deltagare, som representerade alla aktiva studiekretsar i lokalavdelningarna i alla de nordiska länderna.

Vid sidan av arbetet i de 15 studiekretsarna lades vikt vid s. k. multikretsdiskussioner, där deltagare från olika studiekretsar möttes i samtal, avsedda att främja den integrering av olika studieområden som är ett centralt intresse inom NSU. Av multikretsdiskussioner kan nämnas:

Undervisningens mål i den sociale sammenhæng

Basisuddannelse — en fornyelse af universitetet?

Kønsrolleproblematik

Individ og samfund:

- a) Psykoanalysen og marxismen
- b) Participation in local communities
- c) Alienation, reifikation, produktionsform og samfund

De multinationella företagen och u-ländernas livsmedelsförsörjning med särskild tonvikt på dessas roll i den gröna revolutionen

Plenum:

Critical Science and Criticism of Science
The Social and Global Responsibilities of Science and Research. The Survival of Mankind in the Biosphere of the Earth

Det övergripande temat för sommarsessionen — liksom för hela verksamheten arbetsåret 1970—1971 var:

K r i t i k a v d e n n o r d i s k a v e t e n s k a p e n s m å l o c h
m e t o d e r i g l o b a l r e l a t i o n

Med tanke på den vetenskapkritiska inriktningen hade till sommarsessionen inbjudits en framstående europeisk representant för kritisk vetenskap, professorn i filosofi vid universitetet i Beograd, Mihailo Marković, som bland annat framträdde som föredragshållare vid en plenarsammankomst, och dessutom stod till studiekretsarnas förfogande för kontinuerliga diskussioner.

Sommarsessionen i Jyväskylä erbjöd också sedvanlig presentation av natur och miljö i den nordiska stadsdel, där mötet hölls. Dessutom hade anordnats en utställning av grafik av 5 unga finska konstnärer: Niilo Hyttinen, Kimmo Kaivanto, Raimo Kanerva, Inari Krohn och Antti Nieminen.

c) *Arbetsgrupper*

Förjande arbetsgrupper har varit i verksamhet, för att vidareföra arbetet inom en studiekrets i riktning mot en publikation:

Cybernetiska modeller av levande varelser
Grannspråksproblematik i Norden
Tvårvetenskaplig rytmforskning
Integration och marknadsbildningar
Språkinlärningsprocessen

Särskilt må nämnas, att arbetsgruppen över temat Grannspråksproblematik vid sommarsessionen genomförde en testning av deltagarnas förmåga att förstå övriga nordiska språk (utom finska). Resultatet skall under innevarande år redovisas i rapportform.

d) *Symposier*

Under arbetsåret har avhållits två symposier, i Oslo i april 1971 och i Tisvildeleje i maj 1971, med sammanlagt cirka 35 deltagare. Båge symposierna behandlade delämnena inom semiologi (semiotik) som för närvarande tilldrar sig stort intresse inom NSU, såsom en ny och internationellt högst aktuell men i Norden ännu föga bedriven vetenskapsgren. Likaså utfördes planeringen för en tredje del av detta symposium som kom till stånd i oktober 1971, över ämnet "Semiotik och marxism".

Resultaten från dessa symposier kommer att redovisas i särskilda publikationer.

e) *Forskningsprojekt*

Nordiska sommaruniversitetets forskningsprojekt "Studier i de nordiska ländernas kulturliv och estetiska liv" — bekostat genom speciell bevillning från Nordiska kulturfonden — ingick med år 1971 i sin avslutande fas, som också innebär, att de redovisade forskningsresultaten skall sammanfattas i 5 volymer som för närvarande är under utarbetande.

Samtidigt har man inom NSU arbetat fram mot ett nytt forskningsprojekt, Utvecklingsspel angående nordisk utbildningspolitik, förberett av en studiekrets i Framtidsforskning vid sommarsessionen i Karlstad 1970. Ansökan om medel till detta utvecklingsspel inlämnades 15 augusti 1970 till Nordiska kulturfonden. Ärendet bordlades av Fonden i avvaktan på expertutredning.

f) *Planläggningsgrupper* är en väsentlig arbetsform i förbindelse med NSU:s strävan att kritiskt granska och nyplanera forskning och högre utbildning i Norden och därvid ge förslag till studiekretsämnen, symposieämnen och andra studieaktiviteter. Under arbetsåret 1970—1971 arbetade följande planläggningsgrupper:

Udviklingsspel
Organisation og plan for vintersession
Globale forsknings- og uddannelsesstrukturer
Kritisk vetenskap

g) Den sedvanliga planeringskonferensen med blivande kretsledare avhölls den 30 oktober—1 november 1970 på Hässelby slott utanför Stockholm med deltagande av 130 kretsledare från alla lokalavdelningar.

h) *Publikationer*

NSU:s tidskrift Information utkom under 1970—1971 med följande 5 nummer: (bilaga)

- 1970 nr 4: rapportering från sommarsessionen i Karlstad augusti 1970, bland annat nyformuleringen av stadgarna.
- 1970 nr 5: utredningskommitténs utlåtande jämte förslag och diskussion om det av NSU planerade nordiska forsknings- och mötescentret.
- 1971 nr 1: "Studiekatalogen" för våren 1971 (studiekretsämnen och riktlinjer för arbetet inom varje krets, utarbetade vid ovan nämnda kretsledarkonferens på Hässelby slott).
- 1971 nr 2: uppmaning från Programkommittén till alla NSU-medlemmar att framställa förslag till studiekretsämnen och andra verksamheter inför programläggningen för arbetsåret 1971—72.
- 1971 nr 3: Programkommitténs förslag till studieprogram för 1971—72.

Tillsammans torde de 5 numren av Information ge en bild av arbetet inom NSU för att infånga och formulera nya studieämnen inom forskning och högre utbildning, och dessutom (1970 nr 5) av arbetet på att effektivisera verksamheten.

Bland publikationer från NSU bör nämnas Nordisk Forum. Tidskrift för universitets- och forskningspolitik. Tidskriften har finansierats genom speciella beviljningar från de nordiska länderna och utkommer med 6 nummer för varje år. Under sommarsessionen 1971 diskuterades tidskriftens förhållande till NSU vid ett sammanträde i representantskapet, där Nordisk Forums redaktör Mogens Pihl deltog. Representantskapet önskade knyta innehållet i Nordisk Forum närmare till NSU:s nuvarande, mer samhällskritiska inriktning. Den nya programförklaringen kan ses i bifogade häfte 3, 1971 (*här ej tryckt*). På omslagets insida förtecknas också det nya redaktionsråd som utsågs av representantskapet.

3. Planering för ett nordiskt forsknings- och mötescenter i NSU:s regi

Det är passande att här också relatera, vad som under arbetsåret 1970—1971 utfördes i fråga om NSU:s arbete för att få till stånd ett nordiskt forsknings- och mötescenter. Beträffande förhistorien må nämnas, att en planläggningsgrupp inom NSU vid sommarmötet i Trondheim år 1969 lade fram ett förslag, betitlat NSU och framtiden, som bland annat innehöll ett detaljerat förslag om upprättande av ett sådant center. Planen antogs i princip av generalförsamlingen, NSU:s dåvarande högsta beslutande myndighet, och man uppdrog åt en ny kommitté att under 1970 ytterligare konkretisera förslaget. I juni—juli 1970 avlämnades till de nordiska regeringarna ansökan om medel till förverkligandet av ett center. Vid sommarmötet i Karlstad 1970 tillsattes en ny kommitté med uppdrag att inventera de praktiska möjligheterna till förverkligande, bland annat med sikte på lokaliseringsfrågan. Augusti 1970 ansöktes hos Nordiska kulturfonden om 42 000 svenska kronor till denna utredningsverksamhet. Ansökan avslogs av Kulturfonden. En i december 1970 inlämnad likartad ansökan till de nordiska regeringarna bordlades i januari 1971 med hänvisning till framlagt förslag att omorganisera finansieringen av gemensamt nordiska kulturaktiveter.

December 1971

Berättelse

från Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor

(*Overlämnad av Finlands regering*)

1. Nordiska rådet föreslog i sin rekommendation nr 4/1969 till de nordiska ländernas regeringar ett utvecklande av samarbetet inom miljövården. Ärendet, där Sverige fungerat som koordinerande land, behandlades därefter vid möten mellan nordiska myndigheter och sakkunniga i Stockholm 2 december 1969 och i Köpenhamn 23 september 1970. Såsom resultat av dessa förberedelser fattades vid ett ministermöte i Stockholm 14 december 1970 beslut om att grunda ett Nordiskt kontaktorgan för miljövårdsfrågor. Kontaktorganets verksamhetsområde omfattar hela natur- och miljövården. I första hand koncentreras arbetet dock till frågor, som gäller vatten-, jord- och luftförorening samt buller.

Kontaktorganet höll sitt första möte 25 februari 1971 och sitt andra möte 25 november 1971, båda i Helsingfors.

Värdland för kontaktorganet var under 1971 Finland. Värdland under 1972 är Norge, 1973 Danmark och 1974 Sverige.

En av kontaktorganets främsta uppgifter är att koordinera och prioritera det nordiska miljösamarbetet.

För närvarande behandlas bl. a. följande frågor i kontaktorganet:

- avfallshantering
- bilavgaser
- föroreningen av Öresund
- problem förorsakade av överljudsplan
- undervisning i miljövård
- förmedling av information om miljön
- Östersjöns förorening
- nordisk miljöskyddskonvention.

2. Det centrala organet för nordiskt tekniskt-naturvetenskapligt samarbete är Nordforsk, som sedan år 1970 upprätthåller ett särskilt miljövärdsssekreteriat (i Helsingfors).

En av Nordforsk utarbetad översikt över viktigare nordiska samarbetsformer på miljövärdssområdet bifogas som bilaga¹.

3. Kontaktorganet har rekommenderat vederbörande nordiska myndigheter att utse kontaktmän för frågor om hantering av fast avfall.

¹ Se C 1, Bilaga 1.

Kontaktorganet har rekommenderat de nordiska regeringarna att aktivt verka för en skärpning och samordning av bestämmelserna på bilavgasområdet.

Kontaktorganet har med tillfredsställelse konstaterat att trafikministrarna i Danmark, Norge och Sverige enat sig om att utarbeta gemensamma förslag till lagstiftning med förbud mot civil trafik i överljuds-fart över respektive länders områden. Kontaktorganet hoppades att även Finland kunde ansluta sig till samma linje.

Kontaktorganet har föreslagit Nordiska ministerrådet, att snarast tillsätta en särskild nordisk kommitté för att utarbeta utkast till en nordisk miljöskyddskonvention enligt de principer, som framförs i Nordiska rådets medlemsförslag A 332/s.

4. Kontaktorganet skall hålla sitt nästa möte 3 maj 1972 i Oslo.

TILLÄGG**Ledamöter och suppleanter i Nordiska kontaktorganet för miljövärd-
frågor**

<i>Ledamöter</i>	<i>Suppleanter</i>
DANMARK	
Amtmand K.O. Møller, ordförande Forureningsrådet Holbergsgade 14 1057 København K	Kontorchef Johs. Qvist Ministeret for forureningsbekæmpelse Holbergsgade 14 1057 København K
Overlæge, dr. med. Erik Uhl Sundhedsstyrelsen Store Kongensgade 1 1264 København K	Overlæge J. Stensberg Sundhedsstyrelsen Store Kongensgade 1 1264 København K
Professor, dr. techn. P. Søltoft Institutet for kemiteknik nr 229 Danmarks Tekniske Højskole 2800 Lyngby	Professor, dr. phil. Hans Pauly Minerologiska instituttet nr 204 Danmarks Tekniske Højskole 2800 Lyngby
Fuldmægtig Karen Hansen, sekretær Forureningsrådet Holbergsgade 14 1057 København K	
FINLAND	
Professor Reino Kalliola, ordf. Statens naturvårdsinspektör + Delegationen för miljövärd Alexandersgatan 3 I 00170 Helsingfors 17	Förvaltningsrådet Raimo Pekkanen Delegationen för miljövärd Alexandersgatan 3 I 00170 Helsingfors 17
Dipl.ingenjör Runo Savisaari, v. ordf. Vattenstyrelsen Södra Esplanadgatan 4 Helsingfors 13	Dipl.ingenjör Mirja Särkkä Vattenstyrelsen Södra Esplanadgatan 4 Helsingfors 13
Professor Peitsa Mikola Vetenskapliga centrankommissionen: Sektionen för miljövärd Bulevarden 28 Helsingfors 12	Professor Helge Gyllenberg Vetenskapliga centrankommissionen: Sektionen för miljövärd Bulevarden 28 Helsingfors 12
Agr.-forst. licentiat Ilppo Kangas, sekreterare Delegationen för miljövärd Alexandersgatan 3 I 00170 Helsingfors 17 (vet.med. licentiat Olli Ojala Delegationen för miljövärd)	

Ledamöter

NORGE

Underdirektör Jens V. Landmark-
Poulsen, ordförande
Industridepartementet
Oslo-dep
Oslo 1

Ekspedisjonssjef Thor Skrinde
Kommunaldepartementet
Pilerstrat 33
Oslo-dep
Oslo 1

Overlege Fredrik Mellbye
Sosialdepartementet
Akersgatan 42
Oslo-dep
Oslo 1

Byråsjef Leif Sæther, sekretær
Industridepartementet
Oslo-dep
Oslo 1

SVERIGE

Generaldirektören Valfrid Pauls-
son, ordförande
Statens naturvårdsverk
Fack
171 20 Solna 1

Departementsrådet Allan Johans-
son, vice ordförande
Jordbruksdepartementet
Fack
103 10 Stockholm 2

Professor Arne Engström
Forskningsberedningen
Utbildningsdepartementet
Fack
103 10 Stockholm 2

Departementssekreteraren Sven
Holmstedt, sekreterare
Jordbruksdepartementet
Fack
103 10 Stockholm 2

Suppleanter

Byråsjef Øystein Heen
Industridepartementet
Oslo-dep
Oslo 1

Instituttssjef Brynjulf Ottar
Norsk institutt for luftforskning
Postbox 15
2007 Kjeller

Istituttssjef Kjell Baalsrud
Norsk institutt for vannforskning
Gaustadalleen 25
Oslo 3

Byråchefen Ulf Hänninger
Statens naturvårdsverk
Fack
171 20 Solna 1

Departementssekreteraren
Stellan Kronvall
Jordbruksdepartementet
Fack
103 10 Stockholm 2

Forskningschefen Lennart Han-
nerz
Statens naturvårdsverk
Fack
171 20 Solna 1

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över berättelsen**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor, överlämnad av Finlands regering.

Nordiska rådet har under senare år ägnat stor uppmärksamhet åt miljövårdsfrågorna och antagit en rad rekommendationer i ämnet. Utskottet hälsar därför med tillfredsställelse att ett permanent organ för samarbetet på miljövårdsområdet mellan de nordiska länderna nu skapats som ett resultat av rådsrekommendationen nr 4/1969 om samarbete rörande föroreningsfrågorna. Utskottet knyter stora förhoppningar till kontaktorganets möjligheter att koordinera och prioritera det nordiska miljöarbetet.

Av berättelsen framgår de olika initiativ som kontaktorganet tagit under första året av sin verksamhet. Utskottet skulle se det som en fördel att berättelsen till följande sessioner gavs en mera uttömmande redovisning för verksamheten för att utskottet härigenom mer detaljerat kunde följa kontaktorganets arbete. Utskottet vill i detta sammanhang liksom det gjort vid behandlingen av berättelsen rörande det nordiska samarbetet från Nordiska ministerrådet (C 1) framhålla betydelsen av nära kontakt mellan utskottet och kontaktorganet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger berättelsen till handlingarna.

Helsingfors den 19 februari 1972

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Bjarni Guðnason (SF)</i>	<i>Knut Johansson (s)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Egil Aarvik (Kr. F.)</i>	
	Förman	

Meddelanden**om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.**

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 15 november 1958 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter hand, så snart förutsättningar härför i varje särskilt fall föreligger,

1. utarbeta förslag till en nordisk överenskommelse, som tillförsäkrar sjömän med medborgarskap i ett nordiskt land och tjänstgörande å fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land, samma rättsställning som fartygets hemland tillförsäkrar landets egna medborgare inom ramen för gällande sjömanslagstiftning,

2. i fråga om nordiska sjömän vidtaga erforderliga åtgärder för

a. en gemensam hälsotjänst i hamnar utanför Norden,

b. likartade bedömningsgrunder vid läkarundersökning i nordiska och främmande hamnar och

c. likartad undervisning av personal i ledande ställning å fartygen i skeppsmedicin och skeppshygien samt gemensam lärobok för sjömän jämte enhetliga bestämmelser för skeppsapotek (medicinkistor) samt

3. fortsätta det pågående utredningsarbetet i fråga om gemensam hälsotjänst för fiskare liksom beträffande försäkringsskydd för sjöfolk.

D a n m a r k s r e g e r i n g (handelsministeriet) meddelar den 13 december 1971:

Under hänvisning til tidligere meddelelser til Nordisk Råd vedrørende pkt. 1 i rekommandation nr. 32/1958 angående en nordisk konvention om søfolks retsstilling, fælles sundhedstjeneste for søfolk m. m., senest meddelelse af 4. december 1970,¹ meddeles, at arbejdet i den til revision af den danske sømandslov nedsatte kommission endnu ikke er afsluttet.

F i n l a n d s r e g e r i n g (handels- och industriministeriet) meddelar den 26 november 1971:

Kommittén som har till uppgift att förbereda revidering av sjömans-

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2242.*

lagen är vid slutskede med sitt arbete och torde lämna sitt betänkande under år 1972.

Norges regering (Departementet for handel og skipsfart) meddelar den 10 december 1971:

En viser til senest den norske regjerings melding av 12. desember 1970¹ vedrørende ovennevnte rekommandasjons punkt 1 til Nordisk Råds 19. sesjon og skal få meddele:

Den komité som ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 1. oktober 1965 for revisjon av sjømannsloven avga sin innstilling til Handelsdepartementet den 24. juni 1971 med utkast og motiver til ny sjømannslov. Innstillingen er nå til behandling i Direktoratet for sjømenn.

Ved den etterfølgende behandling som komitéens innstilling får vil det vise seg hvorvidt det i Norge er mulig å få foretatt slike endringer i sjømannsloven at en, som fremholdt i tidligere meldinger til rådet, kan oppfylle rekommandasjonens formål ved forføyninger på nasjonalt grunnlag.

Det kan opplyses at den svenske sjømannslovkomité i februar 1971 avga sin innstilling med forslag til ny sjømannslov. Komitéene i Danmark og Finland har ennå ikke avgitt sine innstillinger.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2243.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Danmarks, Finlands och Norges regeringar avgivna meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

Rekommendationens punkt 2 och 3 avskrevs på utskottets förslag vid rådets fjortonde session 1966, medan utskottet såvitt gällde punkt 3 ansett det vara av intresse att följa det arbete som pågått i Norge med en revision av den norska sjömanslagen och att taga del av de resultat, vartill arbetet ledde med hänsyn till rekommendationens punkt 1. Såvitt angick Danmark, Finland och Sverige gällde redan regler om likställighet inom sjömanslagarna för sjömän från övriga nordiska länder. Syftet med rekommendationens punkt 1 var således uppnått för dessa länders del.

Av nu lämnat meddelande från Norges regering framgår att betänkande med förslag till ny sjömanslag framlagts i juni 1971 i Norge och att först efter remissbehandling av förslaget kan uttalas om det är möjligt att uppfylla rekommendationens ändamål om likställighet för nordiska sjömän.

Lagförslaget innehåller vissa bestämmelser till fördel för sjömän som är norska medborgare eller har bostad i Norge. Samtidigt finns bestämmelser som ger Konungen möjlighet att utsträcka dessa för de norska sjömännen fördelaktiga bestämmelserna även till andra sjömän.

Det är ej möjligt att nu, innan behandlingen av lagförslaget avslutats, förutse huruvida rekommendationens syfte om likställighet för nordiska sjömän kommer att tillgodoses i den nya norska sjömanslagen. Utskottet finner ändock ej skäl föreligga för att fortsättningsvis följa denna redan år 1958 antagna rekommendation. För den händelse nya initiativ föranleds på nordiskt plan i detta ämne kan sådana tagas i andra former än genom ifrågasvarande rekommendation.

Utskottet finner rekommendationen nr 32/1958 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationen nr 32/1958 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

Roald Bye (A)

Bjarni Guðnason (SF)

Doris Håvik (s)

Lars Korvald (Kr.F)

Gerda Møller (KF)

Jan-Ivan Nilsson (c)

Förman

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)

Salve Salvesen (A)

Anna-Greta Skantz (s)

Saimi Ääri (K)

Meddelande

om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 24 februari 1961 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelser at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Betänkaden med förslag till i huvudsak enhetliga aktiebolagslagar har framlagts av sakkunniga i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Remissbehandlingen av det svenska kommittéförslaget är ännu inte helt avslutad.

Vid möte den 7 december 1971 i Oslo på ämbetsmannanivå har frågan om harmonisering av den nordiska aktiebolagslagstiftningen och EEC:s aktiebolagsrätt behandlats. Följande möte på departementsnivå skall hållas i februari 1972.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 20. session 1972 af Nordisk Ministerråd afgivne meddelelse om rekommandation nr. 12/1961.

Af meddelelsen fremgår, at der i Danmark, Finland, Norge og Sverige er udarbejdet betænkninger med forslag til i alt væsentligt ensartede aktieselskabslove. Betænkningerne behandles nu i departementerne, som blandt andet overvejer spørgsmålet om harmonisering af den nordiske lovgivning med reglerne i EF.

Spørgsmålet om gennemførelse af ensartet nordisk aktieselskabslovgivning er på ny indbragt for Nordisk Råd i et i september måned 1971 rejst medlemsforslag (sag A 348), der er henvist til behandling i juridisk udvalg. Under disse omstændigheder er der efter udvalgets opfattelse ingen anledning til at fortsætte arbejdet med rekommandationen fra 1961.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 12/1961 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 17. januar 1972

Erik Adamsson (s)

Poul Dam (SF)

Erling Engan (Sp)

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Guri Johannessen (A)

Astrid Kristensson (m)

Matthias A. Mathiesen (Sj)

Orla Møller (S)

Victor Procopé (Sv)

Irma Rosnell (Skdl)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll i fråga om livsmedel.

Nordiska ministerrådet meddelar den 17 januari 1972:

I melding for 1970¹ til Nordisk Råd ble rådet underrettet om at Nordisk Råds sosialpolitiske utvalg var enig om at et embetsmannsutvalg burde nedsettes for å søke å samordne den nordiske næringsmiddeloggivning.

Embetsmannsutvalget er nå nedsatt med representanter fra hvert av de nordiske land og har som mandat å klargjøre de forskjeller som er til stede i den nordiske næringsmiddeloggivning og søke å komme fram til ensartede bestemmelser for derved i størst mulig grad å kunne innta en felles stilling til den internasjonale harmonisering som foregår på dette felt.

Embetsmannsutvalget har holdt 1 møte. Neste møte vil bli holdt 3. mai 1972.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 16 december 1971:

1971 års riksdag har beslutat om en ny livsmedelslag som skall ersätta den tidigare gällande livsmedelsstadgan. Härigenom vidgas möjligheterna att vidta åtgärder för att förbättra livsmedlens hygieniska kvalitet och att hindra olämpliga tillsatser i livsmedel. Ökade möjligheter kommer vidare successivt att ges för konsumenterna att avgöra livsmedlens kondition och näringsvärde genom hållbarhetsmärkning, innehållsdeklaration och annan varumärkning m. m. För att leda och sam-

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2247.

ordna arbetet med livsmedelskontrollen m. m. inrättas den 1 januari 1972 statens livsmedelsverk. Verket övertar delvis uppgifter från veterinärstyrelsen och statens institut för folkhälsan, vilka samtidigt upphör. Genom tillkomsten av verket förstärks resurserna för livsmedelskontrollen kraftigt. Under andra halvåret 1971 har utsetts styrelse för det nya verket med särskild uppgift att meddela tillämpningsföreskrifter till nya livsmedelslagen och den av Kungl. Maj:t utfärdade livsmedelskungörelsen.

*BILAGA 1***Skrivelse till Sosialdepartementet i Norge från jordbruksdepartementet i Sverige angående likartad terminologi för livsmedel**

Nordiska rådets presidium har med skrivelse den 7 september 1970 till de nordiska regeringarna överlämnat en skrivelse av den 13 april 1970 från de nordiska varudeklarationsorganen rörande likartad nordisk terminologi för livsmedel (*här ej tryckta*). I presidieskrivelsen hemställs att de av varudeklarationsorganen framförda förslagen måtte övervägas inom det blivande nordiska kontaktorganet för samarbete på livsmedelslagstiftningens område.

Jordbruksdepartementet får för sin del föreslå att Norge såsom koordinerande land för Nordiska rådets rekommendation nr 11/1962 föranstaltar om att ovannämnda skrivelser tas upp till behandling av den nordiska ämbetsmannakommittén för samarbete på livsmedelslagstiftningens område.

Stockholm den 10 september 1971

Enligt uppdrag
Sven Holmstedt

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering till tjugonde sessionen avgivna meddelanden om rekommendation nr 11/1962.

Vid utskottets behandling av meddelandena har närvarit minister for offentlige arbejder og forureningsbekæmpelse Jens Kampmann, Danmark och statsrådet Ingemund Bengtsson, Sverige.

Som sakkunniga har deltagit överinspektör Vilho Aalto, Finland, medisinalråd Jon Bjørnsson, Norge, och byråchef Bengt Augustinsson, Sverige.

Utskottet konstaterar att i Sverige gäller sedan den 1 januari 1972 en ny livsmedelslag och att i Danmark förslag till ny livsmedelslag kommer att framläggas i folketinget inom en snar framtid. Det har

upplysts att dessa lagar har utformats med hänsyn tagen till harmoniseringsmöjligheter såväl på nordiskt som internationellt plan.

Utskottet finner, att genom det arbete som utföres inom den i anledning av rekommendationen särskilt tillsatta nordiska ämbetsmannakommittén frågan om likartade regler på livsmedelslagstiftningens område kommer att undersökas. Inför utskottet har anförts att ämbetsmannakommittén torde vara beredd att till rådet lämna årliga rapporter om sin verksamhet. Härigenom anser utskottet sig på ett tillfredsställande sätt kunna följa den vidare beredningen av rekommendationen.

I detta läge finner utskottet rekommendationen av år 1962 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendation nr 11/1962 för rådets del slutbehandlad.

Helsingfors den 21 februari 1972

Kristian Albertsen (S) Pentti Antila (Smp) Roald Bye (A)

Poul Dalsager (S) Bjarni Guðnason (SF) Knut Johansson (s)

Lars Lindeman (Sd) Gerda Møller (KF) Jan-Ivan Nilsson (c)

Salve Salvesen (A) Anna-Greta Skantz (s) V. J. Sukselainen (K)

Egil Aarvik (Kr. F.)

Förman

Meddelande**om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringene å foreta en nærmere utredning av spørsmålet om et nordisk samvirkesenter for landbruket.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det nordiske utvalg som utarbeider forslag på grunnlag av rekommendasjonen har ikke hatt møter i 1971. Utvalgets endelige innstilling ventes å bli lagt frem i løpet av 1972.

*BILAGA 1***Fråga vid nordiska rådets 20:e session om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation***(Se Sak E 3, s. 1266)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet till 20:s sessionen avgivet meddelande om rekommendation nr 14/1962.

En i saken av rådsmedlemmen Per Olof Sundman vid rådets plenum den 22 februari 1972 till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige riktad fråga har besvarats av statsråd Per Kleppe.

Av meddelandet och ministerns svar framgår att rekommendationen efter tio års beredning inte lett till åsyftat resultat, trots att ett förslag till överenskommelse om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation redan för ett drygt år sedan överlämnades till de nordiska regeringarna. Svaret gav vidare vid handen att några särskilda åtgärder inte vidtagits från regeringarnas sida för att påskynda ärendets fortsatta behandling. Utskottet har mot denna bakgrund för avsikt att efter sessionen dryfta frågan ytterligare med Nordiska ministerrådet.

Ovanstående har utskottet velat anmäla för rådet.

Helsingfors den 23 februari 1972

Tønnes Andenæs (A) Gylfi Þ. Gíslason (A) Guttorm Hansen (A)
Förman

Jørgen Peder Hansen (S) Poul Hartling (V) Elsi Hetemäki (Kok)

Tage Johansson (s) Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H)

Sylvi Siltanen (Sd)

Per Olof Sundman (c)

Meddelande

om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som angetts i föregående års meddelande¹ har ett av centrala sjukvårdsberedningen i juni 1967 avgivet förslag rörande formerna för ett vidgat nordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område överlämnats till övriga berörda nordiska ministerier (departement) med hemställan om synpunkter. Från norsk sida har man nyligen förklarat sig stödja förslaget. Även Finland har principiellt ställt sig positivt till förslaget men ifrågasatt huruvida det inte i enskilda delar nu blivit inaktuellt. Inom det svenska socialdepartementet överväger man ett nytt initiativ i ämnet.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Nordiska ministerrådet avgivet meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering.

Av meddelandet framgår att det ifrågasatts huruvida ett av Centrala sjukvårdsberedningen i Sverige 1967 framlagt förslag rörande formerna för ett vidgat nordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område längre ägde aktualitet i alla delar och att ett nytt initiativ i ämnet övervägdes inom det svenska socialdepartementet.

Utskottet anser ej skäl föreligga för att fortsättningsvis följa behandlingen av rekommendationen, som på sin tid initierades i rådet genom ett förslag från Sveriges regering. Utskottet utgår från att frågan kommer att följas upp inom det svenska socialdepartementet. Ytterligare initiativ från rådets sida i anledning av denna rekommendation anses därför ej påkallade.

Utskottet finner rekommendationen av 1962 slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 29/1962 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

<i>Roald Bye (A)</i>	<i>Bjarni Guðnason (SF)</i>	<i>Doris Håvik (s)</i>
<i>Lars Korvald (Kr. F.)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
Förman		
<i>Antti-Veikko Perheentupa (Sd)</i>	<i>Salve Salvesen (A)</i>	
<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>Saimi Ääri (K)</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 23 mars 1962 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Sedan kommittéerna i Norge och Sverige i slutet av år 1970 avgivit sina betänkanden jämte motiv angående partiell revision av lagstiftningen om kommission, handelsagentur och handelsresande, har kommittéerna i Danmark och Finland fortsatt beredningsarbetet. Kommittén i Finland kommer att avge sitt betänkande med förslag till lag om handelsrepresentanter jämte motiv under inkommande december månad. Även kommittén i Danmark kommer att avge sitt betänkande inom kort. Nordiska departementsöverläggningar i ämnet är avsedda att ägga rum under första halvåret 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta frågsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att taga initiativet till en sådan samordning av dels de olika ländernas bestämmelser rörande radiostörningar m. m., dels ock de i länderna gällande installationsföreskrifterna för elektrisk materiel, att provning av elmateriel, som utförts i ett land, kan få omedelbar giltighet även i övriga länder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

För att eliminera de skillnader som ännu finns i bestämmelserna om begränsning av radiostörningar, hölls ett nordiskt möte i Oslo den 31 september—2 oktober 1971. Från Finlands och Sveriges sida hade till IEC-arbetsgruppen lämnats ett gemensamt förslag till en ny internationell mätningmetod. Enär behandlingen av detta förslag torde dröja länge och man i Danmark under tiden absolut vill använda IEC:s nuvarande metod, beslöt man att även i Finland och Sverige övergå till denna.

Således är bestämmelserna i Danmark, Sverige och Finland numera fullt enhetliga. De norska bestämmelserna avviker ännu på en del punkter.

Beträffande verksamheten inom Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor (NSS) hänvisas till meddelande om rekommendation nr 7/1971.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet avgivet meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel.

Av meddelandet framgår att man från finsk och svensk sida avlämnat ett gemensamt förslag till en ny internationell mätningssmetod till IEC-arbetsgruppen. I avvaktan på förslagets behandling har man i Danmark, Finland och Sverige beslutat att använda IEC:s nuvarande metod. Bestämmelser om begränsning av radiostörningar är sålunda numera fullt enhetliga i Danmark, Finland och Sverige. De norska bestämmelserna avviker ännu på en del punkter.

Under hänvisning till att således radiostörningsfrågorna i stort sett nu lösts och att en ny rekommendation angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor (*rek. 7/1971*) antogs vid rådets 19:e session finner utskottet rekommendation nr 2/1963 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i>	<i>Jóhan Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
Förman		
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>
<i>Eric Krönmark (m)</i>	<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>
<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>	<i>Kristoffer Rein (Kr. F.)</i>
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige, at der i jagt- og fredningslovgivningen lægges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfredede, for så vidt der ikke udtrykkeligt i lovgivningen er gjort undtagelser herfra.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar i december 1971:

En viser til Norges melding av 15. januar 1971¹ hvor en anser rekommendasjonen som avsluttet og avløst av rekommendasjon nr 2/1968.²

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2258.

² Se s. 1057.

*BILAGA 1***Skrivelse till Norges regering från Nordiska rådets presidium rörande jakt- och fridlysningsbestämmelser**

Från Nordiska rådets juridiska utskott har rådets presidium mottagit följande framställning av den 16 oktober 1971:

Juridisk udvalg gennemgik på sit møde den 26. august 1971 den af Norges regering til 19. session 1971 afgivne meddelelse om rek. nr 7/1963 angående ændrede principper for dyrebeskyttelses- og jagtlovgivningen. Af meddelelsen fremgår det, at den norske regering betragter rekommandationen som afsluttet ved Nordisk Råds 18. session, idet den menes afløst af rek. nr 2/1968.

Rekommandationen var oprindelig rettet til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige, men rådet har den 18. februar 1968 taget de til 16. session afgivne meddelelser til efterretning og tilkendegivet, at man afventer nye meddelelser i spørgsmålet fra regeringen i Norge. Der er i udvalget enighed om, at rekommandationen ikke kan betragtes som afløst af rek. nr. 2/1968.

I den anledning henstiller udvalget, at præsidiets henleder den norske regerings opmærksomhed på, at rekommandationen endnu ikke er afskrevet for Norges vedkommende, og at den ikke kan anses for bortfaldet gennem vedtagelsen af rek. nr. 2/1968.

I enlighet med utskottets förslag får Nordiska rådets presidium fästa den norska regeringens uppmärksamhet på att Nordiska rådet för sin del icke anser rekommandationen slutbehandlad såvitt gäller Norge.

Stockholm den 16 november 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

*BILAGA 2***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Nordiska djurskyddsrådet rörande åtgärder för förenhetligande av djurskydds- och jaktlagstiftningen i de nordiska länderna**

I enlighet med Nordiska djurskyddsrådets vid möte i Oslo den 23 oktober 1971 fattade beslut anhålles att Nordiska rådet skulle vidtaga åtgärder för förenhetligande av djurskydds- och jaktlagstiftningen i de nordiska länderna.

Den 27 januari 1971 har ju i Finland utfärdats en ny djurskyddslag (91/1971) och den 30 april 1971 en ny djurskyddsförordning (333/1971), en förordning om användning av djur vid vetenskapliga experiment (334/1971) och en förordning om transport av djur med motorfordon (335/1971). Denna tidsenliga djurskyddslagstiftning kunde möjligen beaktas vid moderniseringen av motsvarande lagstiftning i de övriga nordiska länderna liksom ock denna lagstiftning tagits i beaktande vid utarbetandet av den finska djurskyddslagstiftningen.

Jaktlagstiftningen i samtliga nordiska länder är i behov av revidering. Sålunda borde all jakt med sax och snara förbjudas. Fångst med dessa redskap utgör ju ett kvalificerat djurplågeri, som ej överensstämmer med djurskyddslagarnas stadgande att djur skall behandlas väl så att det icke åsamkas onödigt lidande. En eventuell nödig befunden decimering av någon djurart kan ju äga rum på ett mindre plågsamt sätt.

Även fridlysningsbestämmelserna borde göras likartade i samtliga nordiska länder. Nu är det ju så att en del djur, som är fridlysta i ett av dessa länder, kan bli avlivade efter att ha överskridit gränsen till ett annat nordiskt land där likadana fridlysningsbestämmelser ej gäller. Mera ändamålsenligt vore även att fredningsbestämmelserna skulle få en sådan utformning, att alla viltarter vore fredade med undantag av arter beträffande vilka det uttryckligen skulle uttalas att jakt är tillåtet. Jämväl borde skottpengar (skjutpremier), som ännu finns beträffande vissa djur, helt avskaffas. Om någon djurart förökar sig mera än vad som anses rådligt, kan ju en reducering ske på ett mera planmässigt sätt.

Dessa reformer är redan delvis genomförda i den nordiska lagstiftningen, men alltså endast till en del och ej i samtliga nordiska länder.

Vasa den 29 november 1971

Nordiska djurskyddsrådet

Eero Corell

President

Meddelande

om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringene i de nordiske land

1. å påskynde utredningen av planene om grunnleggende utdanning på nasjonal basis av personell innen teater, film, radio og fjernsyn og at man ved utarbeidelsen av disse planer stadig har for øye nordiske løsninger når det gjelder videregående utdanning;

2. at det i påvente av mer langsiktige løsninger arrangeres kurser for viderekomne instruktører, regissører og annet kunstnerisk og teknisk personell på disse områder, etter mønster av den planlagte kursvirksomhet i Nordisk Kulturkommissjons regi, beregnet på teaterinstruktører.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Vid det nordiska undervisnings- och kulturministermötet den 21 april 1970 beslöts att gemensamma nordiska bestämmelser beträffande samarbetet om utbildning av personal inom teater, film, radio och television skulle utarbetas på grundval av det förslag som lagts fram av tjänstemän vid berörda departement och ministerier. Från svensk sida har förslag till bestämmelser under 1971 tillställts övriga regeringar.

Under Nordiska kulturkommissionen har ett expertutskott utrett möjligheterna att arrangera vidareutbildningsseminarier på filmområdet. Utskottet avlämnade sitt betänkande den 31 mars 1971 och föreslog genomförandet av ett årligt seminarium för alla kategorier av personal inom film och TV. Betänkandet har efter remissbehandling överlämnats till de nya kulturorganen för vidare överväganden.

Meddelanden

om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Den samnordiska arbetsgruppen har framlagt ett principiellt förslag i saken, Den statliga pensioneringen i Norden, (NU 1966: 8) och på grundval av detta har utarbetats en överenskommelse mellan samtliga nordiska länder om en samordning av pensionsrättigheterna enligt de statliga pensionssystemen.

Finland förhåller sig allttjämt positivt till denna sak och anser, att det utkast till överenskommelse vilket har beretts genom Sveriges försorg kan anses i sakligt hänseende godtagbart och möjligt att förverkliga.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Islands regering har i skrivelse till Sveriges regering den 1 oktober 1971 meddelat att den kommit fram till den slutsatsen att Island på grund av tekniska svårigheter inte har möjlighet att för närvarande ingå ett avtal om nordisk pensionssamordning. Islands regering önskar däremot enligt skrivelsen följa med samarbetets utveckling för att man skall kunna avgöra huruvida Island skall delta i samarbetet på ett senare stadium.

Reperntanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige har enats om text till överenskommelse/konvention mellan dessa länder om samordning av pensionsrätt enligt statliga pensionsanordningar.

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1963 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at lette grænseformaliteterne i almindelighed i den internordiske flyvetrafik.

Nordiska ministerrådet meddelar den 21 januari 1972:

Rekommandasjonen om å lette grenseformalitetene i internordisk flytrafikk går ut på å undersøke mulighetene for å lette grenseformalitetene i sin alminnelighet i internordisk flytrafikk. De nordiske land har på grunnlag av rekommandasjonen foretatt kontinuerlige undersøkelser om mulighetene for å lette grenseformalitetene i internordisk flytrafikk. Resultatet av dette arbeid er meddelt Nordisk Råds tidligere sesjoner. Det foretas fortsatte undersøkelser med det formål for øye å lette grenseformalitetene i internordisk flytrafikk. En anser med dette at rekommandasjonens hensikt er oppfylt.

Danmarks regering (finansministeriet, departementet for told- og forbrugsafgifter) meddelar den 17 augusti 1971:

Man har ikke yderligere oplysninger at give vedrørende denne rekommandation.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Hinder på grund av lagstadganden kommer att försvinna i början av år 1972, såvida riksdagen godkänner propositionen om ändring av tulllagen. Därefter kommer finansministeriet, efter att ha diskuterat med försvarsministeriet och trafikministeriet samt med vederbörande myndigheter i grannländerna, att stadfästa de luftfarleder, vilka godkänns som

tullvägar. Innan dessa farleder blivit stadfästa, bör i varje enskilt fall den rutt, som är den kortaste vägen från landningsstället vid tullgränsen till den första avtagsplatsen anses tillåten.

Enligt den ovannämnda propositionen kan distrikttullkamrarna bevilja luftfartygen tillstånd att i enstaka fall landa på och lyfta från andra ställen än tullflygfält.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Utöver vad som tidigare anförts finns ej ytterligare att meddela.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til Nordisk Råds 20. session fra Nordisk Ministerråd samt fra Danmarks, Finlands og Sveriges regeringer om rekommandation nr. 29/1963 angående lettelse af grænseformaliteterne i flyvetrafikken. Meddelelserne har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. I udvalgets behandling af sagen under 20. session har deltaget følgende regeringsrepræsentanter: handels- og industriminister Gunnar Korhonen, samferdselsminister Reiulf Steen, inrikesminister Heikki Tuominen og minister vid finansministeriet Jorma Uitto. Som sagkyndige har udvalget hørt afdelningsschef Osmo Kalliala, Finland, og byråchef Bo Willart, Sverige.

Af disse meddelelser og af de meddelelser, som er blevet afgivet til rådets tidligere sessioner, samt af de oplysninger, som udvalget har modtaget, fremgår, at rekommandationen, som alene går ud på, at regeringerne skulle foretage en undersøgelse af mulighederne for at lette grænseformaliteterne, er efterkommet efter sin ordlyd gennem den behandling, den har fået i Nordisk toldadministrativt Råd. Det fremgår endvidere, at visse lettelser er gennemført, og at regeringerne fortsat bestræber sig på at skabe lettelser for flyvetrafikken.

Udvalget finder, at yderligere lettelser af formaliteterne ved flyvning mellem de nordiske lande vil være af stor betydning for den voksende trafik med små flyvemaskiner — såvel private fly som taxafly — og ønsker derfor at henstille, at regeringernes bestræbelser på at afskaffe eller lempe formaliteterne i denne trafik fortsættes.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 22. februar 1972

Eric Carlsson (c) Bjarne Mørk Eidem (A) Gils Guðmundsson (Ab)

Gustav Holmberg (V) Svend Horn (S) Martha Johannessen (A)

Arne Larsen (SF) Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s)

Cecilia Nettelbrandt (fp) Erling Norvik (H) Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelande

om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undanröja de återstående hinder, som föreligger för genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Grunnutdannelsen for bibliotekarer er ulik i de nordiske land. Det er blant fagfolk i Norden heller ikke noe ønske om å samordne den og det foreligger heller ingen konkrete planer om dette. Ut fra dette er det vanskelig å få et formalisert nordisk arbeidsmarked for bibliotekarer. Allerede i felles-meddelelsen til Nordisk Råd 5. desember 1969 gav man uttrykk for at man mente at et felles arbeidsmarked for bibliotekarer i folkebibliotekene var en realitet i praksis. Ved Universitetsbiblioteket i Oslo har en hatt universitetsbibliotekarer fra Danmark, Finland og Sverige. Også de øvrige land har brukt universitetsbibliotekarer fra andre nordiske land.

Det er Ministerrådets oppfatning at man vanskelig kan komme lenger med denne saken nå og en anbefaler derfor rekommandasjonen avskrevet.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet till rådets tjugonde session avgivet meddelande om rekommendation nr 2/1964. Utskottet har behandlat meddelandet vid sammanträde den 18 januari 1972.

I meddelandet om rekommendationen till rådets 17:e session upp-gavs, att den nordiska arbetsmarknaden är en realitet för folkbibliote-kariernas vidkommande. Mellan universitetsbiblioteken har förekommit utbyte av personal enligt vad som anförs i meddelandet till rådets 20:e session. Formella hinder föreligger dock ännu för införande av en nor-disk arbetsmarknad för universitetsbibliotekarier. Enligt Nordiska minis-terrådets uppfattning är det för närvarande svårt att komma vidare med beredningen av rekommendationen. Utskottet vill erinra om att Nordiska rådet vid 19:e sessionen antog en rekommendation (*rek. nr 9/1971*) om nordisk samordning av utbildningen för bibliotek, arkiv och informatik. Utskottet utgår från att ministerrådet vid beredningen av denna rekom-mendation även beaktar möjligheterna att bygga ut den nordiska arbets-marknaden för bibliotekarier. Vidare uttrycker utskottet förhoppningen att i de enskilda nordiska länderna vid reformer av bibliotekarieutbild-ningen ej vidtas åtgärder som försvårar utvecklingen av denna arbets-marknad.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser frågan för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

Tønnes Andenæs (A)   *Ingvar Bakken (A)*   *Per Bergman (s)*

Gunnar Garbo (V)   *Gylfi Þ. Gíslason (A)*   *Svend Haugaard (RV)*

Elsi Hetemäki (Kok)   *Alarik Häggblom (ÅS)*   *Tage Johansson (s)*

Ingemar Mundebo (fp)   *Berte Rognerud (H)*   *Sylvi Siltanen (Sd)*

Vice förman

Per Olof Sundman (c)

Mirjam Tuominen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktions-
sjukgymnaster

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session¹, i vilket det redogjordes för en rapport från en nordisk arbetsgrupp.

Med utgångspunkt bl. a. från denna rapport bedömer man att förutsättningar för samordning på nordiskt plan av instruktionssjukgymnastutbildningen för närvarande inte föreligger.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2269.*

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Nordiska ministerrådet avgivet meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster.

Av meddelandet framgår att ministerrådet på grundval av en inom en nordisk arbetsgrupp utarbetad rapport ej funnit förutsättningar föreliggande för en samordnad nordisk utbildning för instruktionssjukgymnaster.

Ett medlemsförslag har väckts i rådet angående nordisk vidareutbildning för fysioterapeuter (*A 352/s*) med hemställan till rådet att efter vederbörlig utredning rekommendera Nordiska ministerrådet att genomföra en nordisk specialutbildning för fysioterapeuter.

I detta läge finner utskottet rekommendationen nr 6/1964 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 6/1964 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

Roald Bye (A)

Bjarni Guðnason (SF)

Doris Håvik (s)

Lars Korvald (Kr.F.)

Förman

Gerda Møller (KF)

Jan-Ivan Nilsson (c)

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)

Salve Salvesen (A)

Anna-Greta Skantz (s)

Saimi Ääri (K)

Meddelande**om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid mötet i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att årligen ställa envar ett belopp — i Sverige 100 000 svenska kronor och i de övriga nordiska länderna av motsvarande storleksordning — till förfogande för lärarutbyte mellan skolor i de nordiska länderna, och

2. att årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

For så vidt angår rekommendationens første led henvises der til meddelelse af 7. december 1970 til Nordisk Råds 19. session.¹ Det bemærkes, at der for så vidt angår Danmark på finansloven for finansåret 1971—72 er bevilget 55 500 danske kroner til lærerudveksling. Med hensyn til rekommendationens andet led kan det for Danmarks vedkommende oplyses, at der på finansloven for finansåret 1971—72 er bevilget 40 000 danske kroner til rejselektorvirksomhed.

I Finland er der i 1971 bevilget 75 000 mark til nordisk lærerudveksling samt rejsehjælp til lærere og visse andre kulturarbejdere. Samme beløb er søgt bevilget for 1972.

Kirke- og undervisningsdepartementet i Norge disponerer for finansåret 1972 over en bevilling på 600 000 norske kroner til rejestipendier for lærere. Udgifter til lærerudveksling med de nordiske lande vil blive afholdt af denne bevilling, men der er endnu ikke afsat noget bestemt beløb til dette formål.

I Sverige er det for finansåret 1971—72 bevilget 64 500 danske kroner til lærerudveksling og 195 000 danske kroner til rejselektorvirksomhed.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2278.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session angående vidgat lärarutbyte***(Se Sak E 4, s. 1267)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet till 20:e sessionen avgivet meddelande om rekommendation nr 24/1964.

En i saken av rådsmedlemmen Elsi Hetemäki till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige vid rådets plenum den 21 februari 1972 riktad fråga har besvarats av kulturminister Niels Mattiasen.

I sakens behandling i utskottet har deltagit undervisningsminister Knud Heinesen, Danmark, undervisningsminister Matti Louekoski, Finland, och statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Av meddelandet framgår, att de av Nordiska rådet i rekommendation nr 24/1964 äskade beloppen för lärar- och reselektorsutbyte ännu inte uppnåtts i samtliga länder. Ministern har i sitt svar på spörsmålet uppgivit att regeringarna är inställda på att i enlighet med förslag som framlagts av Nordiska kulturkommissionen ta upp utbytesverksamheten till ny prövning inom de samarbetsorgan som inrättats i enlighet med kulturavtalet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 23 februari 1972

Tønnes Andenæs (A) Mauno Forsman (Sd) Gunnar Garbo (V)

Gylfi Þ. Gíslason (A) Guttorm Hansen (A) Jørgen Peder Hansen (S)
Förman

Poul Hartling (V) Svend Haugaard (RV) Elsi Hetemäki (Kok)

Alarik Hügglom (ÅS) Paul Jansson (s) Tage Johansson (s)

Ingemar Mundebo (fp) Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H)
Per Olof Sundman (c)

Meddelanden

om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 21 februari 1964 enades representanter för regeringarna om att *N o r g e* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattning på sådana områden, där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter.

D a n m a r k s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 2 december 1971:

Man har ikke yderligere oplysninger at give vedrørende denne rekommandation.

F i n l a n d s r e g e r i n g (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Från Finlands sida finns i detta ärende intet nytt att anföra.

N o r g e s r e g e r i n g (Finans- og tolldepartementet) meddelar den 10 december 1971:

Herved meddeles at man ikke har ytterligere opplysninger å gi i denne saken.

Idet en viser til at det i flere år er gitt som svar at man ikke har ytterligere opplysninger å gi i denne saken, anbefales det nå at saken blir avskrevet.

S v e r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Från svensk sida finns för närvarande icke ytterligare att meddela beträffande denna rekommendation.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandena**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets 20:e session avgivet meddelande från Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar angående harmonisering av vissa skatter och avgifter.

Av meddelandena framgår att regeringarna inte har något nytt att anföra beträffande denna rekommendation. Då under en följd av år inga upplysningar i sak har avlämnats i meddelandena och då inte heller några ytterligare besked torde vara att vänta föreslår utskottet,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i> Förman	<i>Jóhan Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>
<i>Eric Krönmark (m)</i>	<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>
<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>	<i>Kristoffer Rein (Kr. F.)</i>
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

Meddelande**om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i och för anordnande av nordiska universitetskurser för studerande i arkeologi och folklivsforskning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session¹, till Nordiska kulturkommissionens årsberättelser (under sektion I) till Nordiska rådets nittonde och tjugonde sessioner² samt till kulturkommissionens slutrapport (NU 1971: 10).

Under kulturkommissionen (sektion I) har, såsom tidigare meddelats arbetat ett expertutskott för kurser i arkeologi och folklivsforskning.

Med medel från Nordiska kulturfonden har kurser i folklivsforskning anordnats 1967, 1969 och 1970. År 1970 föreslog kulturkommissionen (sektion I) att medel skulle anslås i statsbudgeterna för anordnande av kurser vartannat år i folklivsforskning och vartannat år i arkeologi. I överensstämmelse härmed anordnades i Oslo augusti 1971 ett fältseminarium i folklivsforskning, som finansierades med anslag från undervisningsdepartementen och -ministerierna.

I enlighet med kulturkommissionens förslag kommer ärendet rörande nordiska kurser i folklivsforskning, vilka även i framtiden anordnas i NEFA:s (Nordisk etnologisk-folkloristisk arbetsgrupp) regi, att för fortsatt behandling överlämnas till de nya samarbetsorgan, som med stöd av nordiska kulturavtalet inleder sin verksamhet.

Utredningsarbetet beträffande kurser i arkeologi har inte ännu slutförts.

Såsom separat ärende torde denna rekommendation kunna anses slutförbehandlad.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2289.

² Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 1927 och Nordiska rådet, 20. sess., s. 719.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att *D a n m a r k* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att utreda förutsättningarna för en specialiserad vidareutbildning av arkitekter på nordisk bas,
2. att undersöka möjligheterna för tillskapande av en enhetlig benämning för kvalificerade utövare av arkitektyrket i Norden, samt
3. att vidtaga åtgärder för att tävlingar om lösande av statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter av större vikt måtte stå öppna för arkitekter från samtliga länder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som det fremgår af meddelelse til Nordisk Råds 19. session¹, har man ikke anset det for muligt at tage stilling til gennemførelse af en fælles-nordisk efter- og videreuddannelse for arkitekter, før end der er foretaget en nærmere analyse af de enkelte landes grunduddannelser. Man har peget på, at disse uddannelser i de senere år har været genstand for mere eller mindre omfattende revisioner, og man har i denne forbindelse bl. a. ønsket at afvente resultatet af det i Danmark pågående udvalgsarbejde vedrørende arkitektuddannelsens struktur. Dette udvalg har endnu ikke afsluttet sit arbejde.

Meddelande

om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle var koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at indføre en fælles nordisk lovgivning om forældelse af fordringer baseret på en længere almindelig forældelsesfrist på 10 år og en kortere frist for forældelse af dagliglivets krav.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det vises til tidligere meldinger 9 desember 1969 og 11 desember 1970.¹ Som nevnt har man funnet å burde la det videre nordiske samarbeid på området avvente resultatet av arbeidet innen Europarådet med å harmonisere lovgivningen om fordringspreskripsjon. Europarådets ekspertkomite for dette spørsmål har holdt 6 møter om saken, det siste i september 1970. Ekspertkomiteen utarbeidet på dette møtet et utkast til en rekommandasjon om europeiske preskripsjonsregler med motiver. Resultatet av ekspertkomiteens arbeid er lagt fram for Europarådets komite for juridisk samarbeid (CCJ) hvor det ennå ikke er sluttbehandlet, og vil deretter bli lagt fram for Europarådets Ministerkomite.

Da det synes klart at det ikke vil bli vedtatt noen konvensjon om en ensartet foreldelseslovgivning innen Europarådet, er de nordiske departementsdrøftelser gjenopptatt for om mulig å nå fram til ensartete nordiske foreldelseslover. Det har hittil vært holdt et møte i Stockholm den 21 og 22 september 1971.

¹ Se Nordiska rådet, 18:e sess., s. 1950 och Nordisk Råd, 19. sess., s. 2292.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om semester.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta underutskottet för samordning av de nordiska ländernas semesterlagstiftningar har sammanträtt i Oslo 22 januari 1971, i Köpenhamn 3 september 1971 och i Helsingfors 16 november 1971.

Underutskottets rapport angående rekommendationen har färdigställts och tillställs Nordiska socialpolitiska kommittén under januari månad 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafiknykterhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavik den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført en ensartet nordisk lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det svenska utredningsbetänkandet med förslag till ändrad lagstiftning om trafiknykterhetsbrott (SOU 1970: 61) har remissbehandlats och utredningens förslag övervägs för närvarande inom justitiedepartementet.

I Danmark avgav straffelovrådet i januari 1971 yttrande över Færdselsikkerhedskommissionens betänkande i vilket bl. a. föreslogs införande av fasta promillegränser i lagstiftningen. Emellertid beslöt folketinget i juni 1971 att inte införa fasta promillegränser. Samtidigt genomfördes emellertid en lagändring som i fråga om påföljderna innebär ett närmande till den svenska kommitténs förslag. Lagändringen väntas medföra att sanktionssystemet då det gäller spritpåverkade förare kommer att bli mera nyanserat än enligt hittillsvarande praxis, vilken inneburit att ovillkorligt frihetsstraff nästan undantagslöst använts.

I Finland överväger man vissa ändringar i trafiknykterhetslagstiftningen men något förslag i frågan har inte framlagts.

I Norge tar man sikte på att lägga fram proposition om lagändringar och andra åtgärder mot bruk av andra berusningsmedel än alkohol i trafiken.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om lagstiftning rörande trafik-
onykterhet***(Se Sak E 5, s. 1268)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet**

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 20. session 1972 af Nordisk Ministerråd afgivne meddelelse om rekommandation nr. 24/1965.

Af meddelelsen fremgår, at Danmark i juni 1971 har gennemført en ændring af sanktionsreglerne, som indebærer en tilnærmelse til det i Sverige udarbejdede forslag om ændret lovgivning vedrørende kørsel i spirituspåvirket tilstand. Samtidig tog det danske folketing afstand fra et forslag om at indføre faste promillegrænser.

I Finland overvejes visse ændringer på dette område, og i Norge ventes der fremlagt forslag om foranstaltninger mod anvendelse af andre beruselsesmidler end alkohol i trafikken. Det i Sverige udarbejdede forslag har været remissbehandlet og overvejes nu i justitiedepartementet.

Som svar på et spørgsmål af Erling Engan er det blandt andet oplyst, at regeringerne anser det for ønskeligt at opnå nordisk ensartet lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken. Forudsætningerne herfor er imidlertid for tiden ikke til stede, og man henviser særlig til folketingets nyligt truffe beslutning om ikke at indføre faste promillegrænser i Danmark.

Udvalget konstaterer, at der på nuværende tidspunkt ikke synes at være mulighed for at gennemføre mere ensartet lovgivning på dette område. Dette er beklageligt.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 24/1965 til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 23. februar 1972

Erik Adamsson (s)   *I.-C. Björklund (Skdl)*   *Poul Dam (SF)*

Georg C. Ehrnrooth (Sv)   *Erling Engan (Sp)*   *Gurli Johannessen (A)*

C.-H. Hermansson (vpk)   *Allan Hernelius (m)*   *Knud Nielsen (S)*

Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 17 februari 1965 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på lämpligt sätt samverka för att klarlägga förutsättningarna för inrättandet av en nordisk fiskeriutbildnings- och forskningsanstalt på universitetsnivå, förslagsvis i anknytning till den aktuella norska utredningen angående en fiskerihögskola.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Ved St.prp. nr. 133 for 1970—71 la den norske regjering den 7. mai 1971 fram forslag for stortinget om organisering av høgre fiskeriundervisning og forslag om startbevilgning til dette formål.

Forslaget går ut på at det settes i gang undervisning i biologiske fag ved Universitetet i Bergen, økonomiske fag ved Norges handelshøgskole, Bergen og teknologiske fag ved Universitetet i Trondheim, Norges tekniske høgskole. Samtidig foreslås at Universitetet i Tromsø skal delta som fullverdig ledd i den høgre fiskeriundervisning så raskt som mulig, men det må vurderes nærmere i hvilket tempo det kan skje for de ulike fag. På lengre sikt tenker departementet seg at tyngdepunktet knyttes til Universitetet i Tromsø. Av den grunn foreslås at det felles sekretariat med direktør som leder alt fra starten av plasseres i Tromsø.

Om nordisk samarbeid er det uttalt i proposisjonen:

Departementet er enig med Interimsstyret i at det første skritt må være å bygge ut en fiskeriundervisning for norske utdanningssøkende, men at en må ta sikte på en utvidelse slik at utdanningstilbudet forholdsvis snart også kan gjøres gjeldende for studenter fra de andre nordiske land. Det permanente styre som blir oppnevnt bør ta opp dette spørsmålet til konkret drøfting. For øvrig vil Kirke- og undervisningsdepartementet og Fiskeridepartementet innkalle til et nordisk møte i nær framtid for å drøfte hvordan og på hvilket tidspunkt den høgre fiskeriundervisning også kan omfatte utdanningssøkende fra andre nordiske land.

Stortinget gav den 17. juni de foreslåtte bevilgninger for den virksomhet som alt er i gang, men har ennå ikke tatt standpunkt til de prinsipielle spørsmål med hensyn til organiseringen av utdanningen, samarbeidet mellom institusjonene, hvilken vekt en skal legge på en rask utvikling i Tromsø osv. Departementet har ikke funnet det riktig å gå videre med det praktiske arbeid med oppnevning av det permanente styre og tilsetting av fast vitenskapelig og administrativt personale før stortinget har uttalt seg om de prinsipielle retningslinjer som disse skal arbeide etter.

Departementet har derfor heller ikke funnet å kunne gjøre henvendelser til de øvrige nordiske land om hva en kan tilby fra norsk side i et samarbeid om høgre fiskeriundervisning så lenge ikke stortinget har tatt standpunkt til den nasjonale innsats på disse områder.

Så snart stortinget har behandlet saken og det er oppnevnt permanent styre for denne undervisning vil man fra norsk side ta kontakt med de øvrige nordiske land om saken.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. utreda förutsättningarna för att utvidga den nordiska tentamensgiltigheten att gälla härför lämpade studieområden,
2. verka för att genom ett väl utbyggt stipendiesystem samt nödiga åtgärder på det studentsociala området underlätta de studerandes möjligheter att utnyttja de fördelar, den nordiska tentamensgiltigheten erbjuder, samt
3. vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studierna till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnar.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session,¹ till Nordiska kulturkommissionens årsberättelser (under sektion I) till Nordiska rådets nittonde och tjugonde sessioner² samt till kulturkommissionens slutrapport (*NU 1971: 10*).

Beträffande rekommendationens punkt 2 hänvisas till det meddelande, som avgivits med anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 7/1969 angående nordiska skol- och studentbetygs jämförbarhet samt nr 13/1970 angående skol- och studentbetygs giltighet.³

Ytterligare bör det nämnas att en omarbetad och betydligt utvidgad upplaga av broschyren "Att studera i Norden" är under tryckning.

Beträffande rekommendationens fortsatta handläggning på nordiskt plan kommer ärendet i framtiden att omhändertas av de samarbetsorgan, som med stöd av nordiska kulturavtalet inleder sin verksamhet.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2304.*

² Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 1927 och Nordiska rådet, 20:e sess., s. 719*

³ Se s. 1107 och s. 1151.

*BILAGA 1***Skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande nordisk tentamensgiltighet**

I rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet har Nordiska rådet rekommenderat regeringarna att utreda förutsättningarna för att utvidga den nordiska tentamensgiltigheten att gälla här för lämpade studieområden, att verka för att genom ett väl utbyggt stipendiesystem samt nödiga åtgärder på det studentsociala området underlätta de studerandes möjligheter att utnyttja de fördelar, den nordiska tentamensgiltigheten erbjuder, samt att vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studierna till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnar.

Till Nordiska rådet har den 16 maj 1968 från Nordiska studentjuristrådet överlämnats ett uttalande från studentjuristrådets förmansmöte i Reykjavík den 18—23 april samma år. I uttalandet uttrycks önskvärdheten av ett närmare nordiskt samarbete vid utformningen av den juridiska utbildningen i de nordiska länderna bland annat genom att man eftersträvar så enhetliga studieplaner som möjligt och nordisk giltighet av tentamen i enskilda juridiska ämnen. Enligt studentjuristrådet bör vid framtida reformer av den juridiska utbildningen medverka en kommitté med representanter för både experter och myndigheter och studentjuristrådet bör representera studenterna. Vidare hänvisas till en rapport av år 1967 om nordisk tentamensgiltighet på det juridiska området, som utarbetats på uppdrag av Nordiska kulturkommissionen. Enligt studentjuristrådet bör arbetet med att genomföra rapportens förslag intensifieras.

Nordiska rådets presidium har efter hörande av rådets kulturutskott beslutat överlämna Nordiska studentjuristrådets framställning till regeringarna med hemställan att regeringarna ville vid behandlingen av rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet beakta de i framställningen framförda önskemålen. Presidiet förutsätter därvid att spørsmålet om vidgad nordisk tentamensgiltighet kommer att upptagas såsom ett centralt ämne inom ramen för det samarbete vartill länderna förpliktar sig genom ingående av ett nordiskt kulturavtal.

København den 12 februari 1971

För Nordiska rådets presidium

Jens Otto Krag

*BILAGA 2***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande nordisk tentamensgiltighet**

Från fil. lic. Lars Rumar har Nordiska rådet mottagit en den 27 januari 1971 dagtecknad skrivelse rörande den nordiska tentamensgiltigheten. Nordiska rådets kulturutskott har behandlat Rumars framställning och den 14 september 1971 avgivit yttrande över densamma. Kulturutskottet erinrar till en början om sitt betänkande till Nordiska rådets 19:e session av den 17 februari i anledning av meddelanden om rek. nr 1/1966.

Kulturutskottet fann på grundval av regeringarnas svar att regeringarna är inställda på att anpassa tentamensgiltighetsbestämmelserna efter förändrade studiesystem. Utskottet hade dock anledning att understryka vikten av att det blir en aktuell och riktig information om studieförhållandena i Norden och att bestämmelserna om tentamensgiltighet får en utformning och tillämpning, som förbättrar möjligheterna till studier i ett annat nordiskt land än hemlandet. (*Se Nordiska rådet 1971 s. 2307*)

Utskottet anför härefter följande:

Kulturutskottet har vid möte i Kuopio den 17 och 18 augusti 1971 behandlat en skrivelse från Rumar, vari frågan om värdering av danska examina i Sverige aktualiseras. Utskottet har vid olika tillfällen, senast vid mötet i Kuopio på grundval av en av utskottets sekreterare verkställd enkät bland finländare som vistats i Sverige i studiesyfte, funnit att tentamensgiltighetsbestämmelserna inte fått den praktiska betydelse och automatiska tillämpning som avsetts. Särskilt anses på många håll att examina och tentamina enligt gällande bestämmelser inte görs rättvisa. Undersökningen gav också vid handen att studenterna är otillräckligt informerade om studieförhållandena i de nordiska länderna. Presidiet har tidigare i anledning av denna fråga i skrivelser av den 2 juni 1969 och den 7 september 1970 för de nordiska ländernas regeringar framhållit betydelsen av att utförlig och aktuell information på ett lättillgängligt sätt tillhandahålls intresserade studerande.

Utskottet hemställer, att presidiet måtte fästa Nordiska ministerrådets uppmärksamhet vid den i Rumars skrivelse berörda problematiken, samt anför slutligen:

Det är enligt utskottets mening synnerligen angeläget att tentamensgiltighetssystemet byggs ut och ges en automatisk tillämpning i syfte att underlätta möjligheterna för studerande att förlägga studier till ett annat nordiskt land än hemlandet samt att bestämmelserna om tentamensgiltighet utformas så att den innehållsmässiga värderingen mellan länderna av examina och tentamina inom samma studieområde görs kon-

gruent. Utskottet vill i detta sammanhang hänvisa till att det av de nordiska kultur- och undervisningsministrarna i Helsingfors den 15 mars 1971 undertecknade avtalet om kulturellt samarbete mellan de nordiska länderna såsom väsentliga och konkreta samarbetsuppgifter nämner frågan om ökade möjligheter att utbilda sig och avlägga examen i de nordiska grannländerna samt frågan om ömsesidigt erkännande av examina, delexamina och andra prestationsbeskrivningar. Mot denna bakgrund är den av fil. lic. Rumar berörda frågan av central betydelse inom det nordiska utbildningssamarbetet.

Presidiet ansluter sig till vad kulturutskottet anfört. Med överlämnande av ifrågavarande skrivelse får presidiet fästa Nordiska ministerrådets uppmärksamhet vid de problem som beröres i skrivelsen och hemställa att de synpunkter som framförts av kulturutskottet beaktas under den fortsatta behandlingen av rekommendation nr 1/1966.

Stockholm den 16 november 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Meddelande

om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 31 januari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade foretage en rettsociologisk undersøgelse af forsikrings virkninger på erstatningslovgivningen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som nevnt i tidligere meldinger om denne rekommandasjon, ble det i 1966 som et første skritt oppnevnt sakkyndige i Danmark, Finland, Norge og Sverige til i samarbeid å vurdere mulighetene for å gjennomføre en undersøkelse som nevnt i rekommandasjonen og eventuelt utarbeide et opplegg som kan følges ved gjennomføringen av undersøkelsen. De sakkyndige holdt sitt siste felles møte i Köbenhavn i mars 1968. Den norske sakkyndige avga rapport i februar 1969, den svenske sakkyndige i desember 1969, mens rapport fra den danske og den finske sakkyndige ventes henholdsvis i begynnelsen av og i løpet av 1972.

I Norge har Justisdepartementet satt i gang visse empiriske undersøkelser om forholdet mellom erstatning og forsikring og engasjert en egen forsker som har arbeidd med dette i kontakt med en arbeidsgruppe.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna och formerna för ett nordiskt samarbete i fråga om utbyggnad av utbildningen på vuxenundervisningens område i radio och TV.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Fra finsk side oplyses, at det nordiske samarbejde på voksenundervisningsområdet har været værdifuldt i forbindelse med en omorganisering af voksenundervisningen i radio og TV. Spørgsmålet om voksenundervisning i Finlands radio behandles for tiden delvis i statens komité for voksendannelse og vil blive behandlet i statens audiovisuelle komité, der agtes nedsat om kort tid.

I Norge er en stortingsmelding om undervisning i radio og fjernsyn m.v. blevet afgivet i maj 1971 og vil antagelig blive behandlet af stortinget i foråret 1972. I betænkningen lægges betydelig vægt på spørgsmålet om anvendelse af radio og fjernsyn i voksenundervisningen, ligesom betænkningen nævner betydningen af det nordiske og internationale samarbejde på området.

For Sveriges vedkommende meddeles, at den i 1967 nedsatte TRU-komité (se tidligere meddelelser)¹ i 1971 har fremlagt en delbetænkning "Produktionsressurser för TV och radio i utbildningen".

I betænkningen, om hvilken sagkyndige udtalelser har været indhentet, fremsættes blandt andet visse organisatoriske forslag. Regeringen er på baggrund af at arbejdet med et antal betænkninger kan påvirke valget af definitiv organisation kommet til den konklusion, at der ikke på nuværende tidspunkt skal finde en ændring sted af organisationsformerne. TRU-komiteen skal afslutte sit arbejde med en vurdering af den hidtidige virksomhed. En ny komité nedsættes om kort tid med den opgave at planlægge og lede en fortsat forsøgsvirksomhed først og fremmest rettet mod voksenundervisning og forskole.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2314.

Iøvrigt henvises til meddelelserne til Nordisk Råds 19. session, idet tilføjes, at Danmarks Radio (radiatorrådet) agter at vende tilbage til spørgsmålet, når rådet har afsluttet behandlingen af den af radiokommissionen afgivne betænkning.

Meddelanden

om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar

(Överlämnade av Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige

- a) snarest muligt at bygge Graddis- og Umbukta-vejene og
- b) at fremskynde den igangværende udredning af problemerne i forbindelse med bygning af en vej mellem Kiruna og Nordnorge mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutning om bygning af denne mellemrigsvej.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 3 december 1971:

Arbeidet med Graddisvegen er påbegynt i 1971. Utbyggingen av mellomriksvegen Mo—Umbukta pågår forsatt. For prosjektet mellomriksveg Narvik—Kiruna vises til meddelelse av 11. desember 1970¹.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Arbetet med utbyggnad av mellanriksvägarna över Umbukta och Graddis pågår enligt tidigare skisserat program.

På *Umbuktavägen* har hösten 1971 påbörjats arbeten mellan Gamla Umasjö och Strimasund. Av hela vägen Storuman—riksgränsen om 204 km har tidigare 174 km byggts om.

På *Graddisvägen* har hösten 1971 påbörjats arbeten på sträckan Merkenes—Kuolletesjaure. Av hela vägen Arjeplog—riksgränsen om 137 km är nu cirka 107 km om- eller nybyggda.

I fråga om utbyggnad av vägen *Kiruna—Nordnorge* pågår arbete med upprättande av arbetsplan.

¹ Se *Nordisk Råd*, 19 sess, s. 2318.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utreda förutsättningarna för ett samarbete beträffande ambulanstjänsten inom Nordkalotten.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den för fullföljandet av rekommendationen tillsatta arbetsgruppen har i september 1971 till social- och hälsovårdsministeriet avgivit ett betänkande i frågan. Betänkandet, som publicerats i Nordisk udredningsserie (NU 1971: 11), har tillställts de övriga regeringarna. Saken är för närvarande under behandling i social- och hälsovårdsministeriet.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Nordiska ministerrådet avgivet meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten.

Av meddelandet framgår att en i anledning av rekommendationen tillsatt arbetsgrupp nu slutfört sitt arbete och framlagt ett betänkande i ämnet, vilket utgivits i Nordisk utredningsserie (*NU 1971: 11*).

Genom arbetsgruppens arbete synes i rekommendationen framförda önskemål om en utredning om förutsättningarna för ett samarbete beträffande ambulanstjänst inom Nordkalotten ha tillgodosetts. Utskottet finner därför ytterligare åtgärder i anledning av denna rekommendation ej påkallade.

I detta läge finner utskottet rekommendationen av 1966 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 11/1966 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

Roald Bye (A)

Bjarni Guðnason (SF)

Doris Håvik (s)

Lars Korvald (Kr.F.)

Förman

Gerda Møller (KF)

Jan-Ivan Nilsson (c)

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)

Salve Salvesen (A)

Anna-Greta Skantz (s)

Saimi Ääri (K)

Meddelande

om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 2 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskomst om gemensamma principer för läkares vinnande av specialistkompetens inom olika medicinska specialiteter.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Etter at forrige melding ble avgitt, har i tillegg til Danmark også Finland og Norge funnet å kunne slutte seg til det svenske forslag til endring av avtalsutkastets Artikkel 4, første ledd. Sverige har meddelt at man vil måtte avvente den pågående revisjon av lovgivningen på det aktuelle område. Norge vil som koordinerende land ta de nødvendige skritt med henblikk på en ratifisering av avtalen så snart situasjonen for Sveriges vedkommende er nærmere avklaret.

Meddelande

om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köpenhamn den 3 februari 1966 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne gennem en undersøgelse af de praktiske og økonomiske problemer at udrede forudsætningerne for indgåelse af en konvention, som omfatter alle de nordiske sprog, og hvorefter enhver nordisk borger har ret til uden særlige omkostninger at anvende det nordiske sprog, som han anser for sit eget, ved henvendelse til domstol eller anden offentlig myndighed i Norden, forudsat at han har vanskelighed ved at bruge myndighedens eget sprog.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I meddelandet till Nordiska rådets 19:e session¹ underrättades rådet om att den i Sverige av inrikesministern för behandling av bl. a. de med rekommendationen sammanhängande frågorna tillsatta utredningen om invandras anpassningsproblem m. m. lämnat till rådets juridiska utskott vissa allmänna upplysningar om utredningens undersökningar av de problem som aktualiseras av rekommendationen. Vid juridiska utskottets möte den 1 november 1971 lämnades ytterligare upplysningar om utredningens vidare behandling av de berörda frågorna. Härvid framgick också att utredningen i juni 1971 avgivit ett delbetänkande (SOU 1971: 51) om invandrarnas utbildningssituation. Arbetet med betänkandet, vari behandlas frågan om utbildning i svenska och samhällsorientering för vuxna invandrare, har av utredningen getts högsta prioritet bl. a. på grund av att de nuvarande särskilda utbildningsanordningarna för vuxna invandrare enligt utredningens mening inte svarar mot de akuta behov som aktualiserats genom den kraftiga invandringen under 1969 och 1970. Sagda prioritering har begränsat möjligheterna för utredningen att före utgången av år 1971 ta ställning till de problem

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2344.*

som för Sveriges del är förknippade med en nordisk språkkonvention. Utredningen räknar med att lägga fram en samlad redovisning med ställningstaganden i frågan under år 1972.

När resultatet av utredningens arbete föreligger skall saken på nytt tas upp med justitieministerierna i Danmark, Finland och Norge.

*BILAGA***Skrivelse från invandrarutredningen i Sverige till Nordiska rådets juridiska utskott rörande en nordisk språkkonvention***1. Inledning*

I skrivelse den 6 oktober 1970 till Nordiska rådets juridiska utskott har invandrarutredningen lämnat vissa allmänna upplysningar om utredningens behandling av frågor som sammanhänger med Nordiska rådets rekommendation nr 29/1966 angående en nordisk språkkonvention. Med hänvisning till denna skrivelse har Finlands regering i ett vid rådets 19:e session överlämnat meddelande anfört att någon sammanfattande bedömning av det av utredningen insamlade materialet inte torde kunna ske förrän tidigast under år 1971. Med anledning av att Nordiska rådets juridiska utskott sammanträder i Stockholm i november 1971 får undertecknad i egenskap av expert i invandrarutredningen på utredningens uppdrag för utskottets kännedom härmed lämna följande upplysningar om utredningens vidare behandling av de berörda frågorna.

Efter det att nyssnämnda skrivelse översänts till rådets juridiska utskott beslutade utredningen att med högsta prioritet behandla frågan om utbildning i svenska och samhällsorientering för vuxna invandrare. Ett av skälen härför var att de nuvarande särskilda utbildningsanordningarna för vuxna invandrare enligt utredningens mening inte svarar mot de akuta behov som aktualiserats genom den kraftiga invandringen under 1969 och 1970. Ett delbetänkande (SOU 1971: 51) om invandrarnas utbildningssituation, med förslag om nya former för utbildning i svenska och samhällsorientering, överlämnades av utredningen till chefen för inrikesdepartementet i juni 1971. Ett exemplar av betänkandet bifogas denna skrivelse (*här ej tryckt*). Arbetet med betänkandet har begränsat möjligheterna att före utgången av år 1971 ta ställning till de problem som för Sveriges del är förknippade med en nordisk språkkonvention. Förslagen i delbetänkandet har emellertid viss anknytning till dessa problem och utredningen skall därför kortfattat redovisa förslagen samt uppgifter i betänkandet om kunskaper i svenska bland finländska invandrare.

Utöver vad nu nämnts skall utredningen lämna vissa uppgifter om resultatet av den i utredningens tidigare skrivelse berörda enkäten till 52 kommuner. I samband därmed skall även redovisas vissa uppgifter om den tolkservice som införts i flera kommuner.

Av betydelse för en bedömning av de aktuella frågorna är också de bestämmelser om myndighets rätt att anlita tolk som införts genom den nyligen i Sverige beslutade förvaltningsrättsreformen (prop. 1971: 30).

Avslutningsvis skall lämnas vissa allmänna synpunkter på utredningens fortsatta behandling av frågan om språkservice för invandrare.

2. Nordiska medborgare i Sverige

Vid årsskiftet 1970/71 var 269 763 medborgare i övriga nordiska länder registrerade som boende i Sverige. De utgjorde då 3,3 procent av Sveriges hela befolkning. Av de utländska medborgarna i Sverige var 66 procent medborgare i de nordiska länderna.

I tabell 1 visas antalet medborgare i de olika nordiska länderna efter ålder och kön vid årsskiftet 1970/71. Flertalet av barnen i förskoleåldern är födda i Sverige.

Tabell 1. Nordiska medborgare kyrkobokförda i Sverige vid årsskiftet 1970/71

Nationalitets-land	Ålder						Summa	Därav	
	—6	7—17	18—24	25—44	45—66	67—		Män	Kvinnor
Danmark	4 933	7 175	3 020	10 992	5 018	316	31 454	18 072	13 382
Finland	36 753	35 198	45 933	73 128	16 627	1 316	208 955	106 683	102 272
Island	337	391	294	603	84	4	1 713	896	817
Norge	4 524	4 664	3 860	10 017	4 185	391	27 641	13 756	13 885
Summa	46 547	47 428	53 107	94 740	25 914	2 027	269 763	139 407	130 356

Ett stort antal invandrare från de nordiska länderna har naturaliserats i Sverige under de senaste decennierna. Antalet naturaliserade före detta finländska medborgare torde röra sig om cirka 50 000 personer.

Av de finländska medborgarna i Sverige har en större andel svenska till modersmål än vad motsvarande andel är i Finland. Enligt en undersökning¹ var bland de finländska invandrare som kom till Sverige åren 1968 och 1969 14,5 procent respektive 5,8 procent svenskspråkiga. Enligt en annan undersökning² hade 23 procent av alla finländska invandrare åren 1961—1968 som hösten 1969 var kvar i Sverige svenska till modersmål. Återutvandring till Finland är vanligare bland de finskspråkiga än bland de svenskspråkiga finländska invandrarna.

3. Invandrarutredningens delbetänkande SOU 1971: 51

I delbetänkandet redovisas nuvarande utbildningsanordningar för såväl invandrarbarn/invandrarungdom som vuxna invandrare. Vad gäller den framtida utbildningen av invandrarbarn betonar utredningen bl. a. vikten av att barnens tvåspråkighet utvecklas. Beträffande utbildning för vuxna invandrare föreslår utredningen en ny utbildningsanordning: 240 timmars grundutbildning för invandrare i svenska och samhällsorientering i det allmänna skolväsendets regi. Arbetsgivare med minst fem anställda föreslås genom lag vara skyldiga att under grundutbildningen betala lön till de invandrare som anställs i Sverige efter den 1 januari 1973. Arbetsgivarna rekommenderas att betala lön under grundutbildning för nu anställda invandrare. Icke anställda invandrare (t. ex. hemarbetande kvinnor) föreslås få en statlig premie om de fullföljer grund-

¹ Av N. Häggström, Umeå universitet.

² Se SOU 1971: 51, bilaga 2, s. 127.

utbildningen (det gäller även invandrare vid företag med mindre än fem anställda). Utredningen föreslår även en fördjupad utbildning i svenska för invandrare.

Betänkandet har av inrikesdepartementet remitterats till ett fyrtiotal remissinstanser. Remisstiden utgick den 1 oktober 1971. Remissinstanserna har över lag anslutit sig till riktlinjerna i utredningens förslag.

I bilaga 2 i delbetänkandet redovisas uppgifter om kunskaper i svenska bland olika invandrargrupper. Uppgifterna härrör från den riksomfattande intervjuundersökning som utredningen medverkat i och som närmare beskrivs i bilaga 1, avsnitt 1.3 i betänkandet. I ett tjugotal tabeller redovisas kunskaper i svenska beträffande bl. a. finskspråkiga invandrare. I tabellerna ingår endast de finländare som uppgett sitt modersmål vara finska. Nedan återfinns en av de tabeller (10 A) i bilaga 2 som innehåller uppgifter om kunskaper i svenska bland finskspråkiga invandrare.

Tabell 2. Finnar efter förmåga att tala svenska enligt intervjuarens bedömning efter kön och ålder

Kön Ålder	Talar svenska					
	Mycket bra	Ganska bra	Ganska dåligt	Mvcket dåligt	Kan inte alls	Samtliga
Män						
16—25	17	28	18	20	17	100
26—35	16	22	22	33	7	100
36—45	8	28	10	40	14	100
46—	8	22	15	33	21	100
Summa	15	25	19	29	12	100
Kvinnor						
16—25	24	24	18	19	14	100
26—35	18	23	22	28	9	100
36—45	13	25	9	41	12	100
46—	2	23	6	21	48	100
Summa	19	24	18	26	14	100
Båda könen						
16—25	21	26	18	19	16	100
26—35	17	22	22	30	8	100
36—45	11	26	9	41	13	100
46—	5	23	11	22	35	100
Samtliga	17	24	18	28	13	100

De finskspråkiga kvinnorna tycks således ha bättre kunskaper i svenska än männen, med undantag för den äldsta åldersgruppen. Dessa skillnader kvarstår även om man tar hänsyn till vistelsens längd i Sverige. Kunskaperna i svenska är starkt korrelerade med åldern, så att yngre personer behärskar svenska bättre. Personer med längre utbildning i hemlandet har väsentligt bättre kunskaper i svenska än personer med kortare skolgång. Ungefär hälften av de finskspråkiga intervjupersonerna uppger att de aktivt har lärt sig svenska.

4. Invandrarutredningens kommunenkät

Den enkät till kommunala myndigheter som utredningen gjort är nu färdigbearbetad (se bilaga 1 i betänkandet, avsnitt 1.5). Enkäten omfattade 52 kommuner och nio förvaltningsfunktioner i var och en av dessa kommuner. Till alla specialnämnder som ingick i enkäten riktades bl. a. frågor om antalet kontakter per månad mellan nämnden (nämndens förvaltningsorgan) och invandrare samt på vilket språk dessa kontakter skedde.

Bearbetningen av enkätmaterialen visar att antalet uppgivna kontakter med invandrare per nämnd varierar från ringa eller ingen kontakt upp till flera tusen kontakter per månad. Högsta antalet kontakter uppges bostadsförmedlingsorganet i Stockholm med 4 000. Antalet kontakter varierar kraftigt mellan olika nämnder i samma kommun liksom mellan samma nämnd i olika kommuner. Det är framför allt bostadsförmedlingsorganet, socialnämnden och kulturnämnden (biblioteken) som uppges höga antal kontakter. Något mönster i antalet uppgivna kontakter kan knappast ses. Liksom i fråga om antalet kontakter varierar uppgifterna om språk närmast slumpartat mellan olika nämnder liksom mellan samma nämnd i olika kommuner.

Kommunens styrelse tillfrågades bl. a. om centraliserad tolkservice finns i kommunen. Enligt enkäten förekom sådan service hösten 1969 nästan enbart i kommuner med över 50 000 invånare. Av nio sådana kommuner som samtidigt hade minst 5 procent utlänningar i sin befolkning hade fem central tolkservice medan ytterligare två planerade sådan. Av de stora kommunerna med mindre än fem procent utlänningar i befolkningen (13 stycken) hade endast två central tolkservice och ingen planerade sådan.

Socialnämnderna i kommunerna har i jämförelse med övriga nämnder ett mycket väl utvecklat system för tolkservice. I nästan alla kommuner klarar de kontakter på finska. Förvånansvärt många nämnder uppges att inga speciella svårigheter finns i kontakterna med invandrare. Man påpekar dock ofta att den personliga kontakten blir starkt lidande om tolk används samt att den svenska specialterminologin är nästan omöjlig att översätta utan långa förklaringar. I tabell 3 återges uppgifter om socialnämndernas möjlighet att ge service på finska.

Tabell 3. Socialnämnderna i olika kategorier kommuner efter möjligheter att ge service på finska

Språk	Antal invånare			20 000—49 999			10 000—19 999			Under 10 000		
	Över 50 000 (22 kommuner)			(10 kommuner)			(10 kommuner)			(10 kommuner)		
	ge- nom- tolk	fast per- sonal	minst en- dera	ge- nom- tolk	fast per- sonal	minst en- dera	ge- nom- tolk	fast per- sonal	minst en- dera	ge- nom- tolk	fast per- sonal	minst en- dera
Finska	9	16	22	2	7	8	4	4	8	10	1	10

5. Vissa statliga och kommunala initiativ beträffande språkservice

En reformverksamhet har inletts i Sverige under andra hälften av 1960-talet för att underlätta invandrades kontakter med statliga och kommunala myndigheter. Dels har statliga och kommunala myndigheter, enskilda organisationer m. fl., i allt högre utsträckning börjat översätta informationsmaterial, blanketter m. m. till olika invandrargrupperns modersmål, dels pågår en uppbyggnad av en samhällelig tolk- och översättarservice.

För närvarande finns ett fyrtiotal s. k. invandrarbyråer upprättade på olika håll i landet. Byråerna skall bl. a. ge tolk- och översättarservice. I de flesta fall har byråerna kommit till i samverkan mellan kommunerna och statens invandrarverk och som regel drivs de av kommunerna eller har kommunalt stöd.

Statens invandrarverk har under våren 1971 genom en enkät införskaffat uppgifter från flertalet invandrarbyråer om bl. a. deras tolkförmedling. Av tabell 4 framgår dels var invandrarbyråer finns upprättade, dels — i de fall dylika uppgifter föreligger — antal tillgängliga tolkar vid varje byrå och antal språk som dessa representerar.

Tabell 4. Andel utläningar i vissa län samt invandrarbyråer och deras tolkförmedling

	Andel utläningar av länets befolkning 31.12.1969 Procent	Kommun i vilken invandrarbyrå finns	Antal tolkar	Antal bland tolkarna represen- terade språk
<i>Stockholms</i>	7,2	Stockholm 6 st.	155	28
		Södertälje	25	7
<i>Uppsala</i>	4,5	Upplands-Väsby	..	..
		Enköping	..	..
<i>Södermanlands</i>	6,8	Uppsala	70	20
		Eskilstuna	40	9
<i>Östergötlands</i>	3,3	Katrineholm	9	5
		Oxelösund	..	..
<i>Jönköpings</i>	3,7	Motala	8	4
		Norrköping	39	16
<i>Kronobergs</i>	3,8	Gislaved	..	..
		Jönköping 2 st.	..	..
<i>Kalmar</i>	2,3	Nässjö	9	7
		Ljungby	..	..
<i>Blekinge</i>	3,8	Växjö	..	..
		Oskarshamn	1	1
<i>Malmöhus</i>	5,0	Olofström	..	..
		Hälsingborg 2 st.	..	..
<i>Göteborgs och Bohus Älvsborgs</i>	5,8	Landskrona	41	15
		Lund	25	15
<i>Göteborgs och Bohus Älvsborgs</i>	5,9	Malmö	150	22
		Trelleborg 2 st.	2	7
<i>Göteborgs och Bohus Älvsborgs</i>	5,8	Göteborg 2 st.	..	..
		Borås	17	15
<i>Göteborgs och Bohus Älvsborgs</i>	5,8	Lilla Edet	3	3
		Trollhättan	15	3

	Andel utlänningar av länets befolkning 31.12.1969 Procent	Kommun i vilken invandrarbyrå finns	Antal tolkar	Antal bland tolkarna represen- terade sdråk
<i>Skaraborgs</i>	2,6	Skövde	25	8
<i>Örebro</i>	4,3	Kumla	4	5
<i>Västmanlands</i>	9,2	Hallstahammar	..	..
		Köping	1	1
		Västerås	46	9
<i>Kopparbergs</i>	3,4	Avesta	..	3
<i>Gävleborgs</i>	2,4	Gävle	..	..
<i>Norrbottnens</i>	2,2	Gällivare	..	2

Vid samtliga byråer finns tillgång till finskspråkiga tolkar. De tolkar som förmedlas genom byråerna får i regel ersättning av kommunen eller landstinget i enlighet med rekommendationer om fördelning av tolkkostnader som Svenska kommunförbundet och Svenska landstingsförbundet utfärdat år 1970. I Olofströms kommun, där 17 procent av totalbefolkningen är utlänningar, finns emellertid sedan den 1 augusti 1971 två tolkar fast anställda av kommunen för att ge service åt alla kommunala organ. Liknande arrangemang torde komma i fråga även i andra kommuner med en stor andel invandrare.

Den i invandrarutredningens tidigare skrivelse till Nordiska rådets juridiska utskott nämnda försöksverksamheten med tolkutbildning pågår liksom tidigare i statens invandrarverks regi. Verksamheten har i förhållande till föregående budgetår utökats väsentligt. Verket har i år tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att utarbeta förslag till en framtida tolkutbildning. I gruppen ingår för företrädare för universitetskanslersämbetet, skolöverstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, justitiedepartementet samt Kommun- och Landstingsförbunden. Gruppen avser att slutföra sitt arbete under 1972.

6. Förvaltningsrättsreformen

Statsmakterna antog våren 1971 två nya lagar av central betydelse på den offentliga förvaltningens område: förvaltningslagen (1971:290) och förvaltningsprocesslagen (1971:291). Lagarna innehåller allmänna förfaranderegler för förvaltningsmyndigheter och förvaltningsdomstolar. Lagarna ger generella bemyndiganden för förvaltningsmyndighet respektive förvaltningsdomstol att vid behov anlita tolk, när myndigheten eller domstolen har att göra med någon som ej behärskar svenska språket (9 § förvaltningslagen och 50 § förvaltningsprocesslagen). Enligt 50 § förvaltningslagen är förvaltningsdomstol dessutom skyldig att anlita tolk vid förhör med någon som inte behärskar svenska språket. Någon allmän regel om hur myndighet skall förfara, när den har att göra med någon som inte behärskar svenska har tidigare inte funnits i Sverige — om man bortser från rättegångsbalkens regler om tolk vid allmän domstol.

Enligt prop. 1971: 30 är de nya bestämmelserna att se som en rekommendation till myndigheterna att anlita tolk när det behövs. Beträffande den närmare innebörden av tolkregeln i förvaltningslagen anförde justitieministern bl. a. följande:

Den nu föreslagna tolkbestämmelsen avser inte bara muntliga mellanhavanden med icke svenskspråkig person utan också sådana fall då inlägga eller annan handling på ett främmande språk ges in till en myndighet eller denna skall meddela sig skriftligen med någon som inte förstår svenska. Med uttrycket "tolk" avses sålunda i bestämmelsen både den som tolkar muntligen från ett språk till ett annat och den som gör en skriftlig översättning av en handling. I samtliga fall måste självfallet bedömas om det föreligger något verkligt behov av muntlig eller skriftlig tolkning i ärendet. I ärenden som endast avser meddelande av ett muntligt besked till någon som begärt en upplysning torde det ofta vara möjligt för myndigheten att utan anlåtande av särskild tolk ge det önskade beskedet. I sammanhanget kan påpekas att åtskilliga myndigheter låtit översätta vissa hos myndigheterna vanligen förekommande blanketter till olika främmande språk. Genom sådana åtgärder underlättas givetvis också myndigheternas möjligheter att själva informera icke svensktalande personer om vad de har att iakttaga i speciella hänseenden. Vad gäller översättning av handlingar som ges in på främmande språk måste uppenbarligen tas hänsyn till ärendets beskaffenhet, omfattningen och karaktären av det material som lämnas in samt kostnaden för översättning sedd i förhållande till ärendets vikt för den som förebringat materialet. Någon slentrianmässig översättning av alla inkommande handlingar på ett främmande språk bör sålunda inte förekomma. Det bör å andra sidan understrykas att den inte är avfattad på svenska.

7. Invandrarutredningens vidare behandling av frågan om språkservice för invandrare

Det torde inte råda någon tvekan om att det material som numera står till invandrarutredningens förfogande efter slutförandet av den riksomfattande intervjuundersökning och den kommunenkät som berörts i det föregående ger vissa hållpunkter för ett slutligt ställningstagande till de ekonomiska och praktiska problem som är förenade med en nordisk språkkonvention. En annan viktig utgångspunkt för en sådan bedömning ger den princip om myndighets rätt att i ärende hos myndigheten vid behov använda tolk, när den har att göra med någon som inte behärskar svenska språket, som nyligen knäsets i förvaltningslagen och förvaltningsprocesslagen. Också genomförandet av det förslag om grundutbildning i svenska för invandrare som lagts fram i invandrarutredningens delbetänkande kan självfallet i viss utsträckning påverka bedömningen.

För utredningen framstår det dock som tydligt att de hållpunkter för en bedömning, som hittills erhållits, inte är helt tillräckliga för ett slutligt ställningstagande. Sålunda har bl. a. genomförandet av den enkät till statliga myndigheter som omnämnts i utredningens skrivelse den 6

oktober 1970 med hänsyn till arbetet på delbetänkandet måst uppskjutas. De upplysningar om språk- och tolkproblem inom en rad statliga förvaltningsområden som skulle ha inhämtats genom en sådan enkät har hittills endast i begränsad utsträckning kunnat erhållas på annan väg. Utredningen avser att under hösten 1971 infordra de kompletterande upplysningar som här behövs genom överläggningar med företrädare för vissa för invandrare särskilt betydelsefulla områden, såsom socialförsäkrings- och taxeringsområdena. Även i ett annat avseende avser utredningen att inhämta ytterligare material för ett ställningstagande. Rådets rekommendation nr 29/1966 rör inte bara de riksspråk som för närvarande används i länderna utan också övriga språk med spridning inom de nordiska länderna, såsom t. ex. grönländska. Utredningen räknar med att erforderliga upplysningar i detta hänseende skall föreligga under hösten 1971.

I den tidigare skrivelsen påpekade bl. a. utredningen att en lösning av de problem som nu är i fråga naturligtvis till stor del hänger samman med frågan om tillgången på och utbildningen av tillräckligt kvalificerade tolkar och översättare. Mot bakgrund av det material som numera står utredningen till buds finns anledning att något närmare precisera de spörsmål som bör besvaras vid övervägande av en nordisk språkkonvention. Härvidlag vill utredningen framhålla följande.

Ett grundläggande spörsmål är om konventionen bör omfatta såväl skriftliga som muntliga kontakter mellan enskilda och myndigheter. Eftersom rådets rekommendation inte gör någon skillnad mellan skriftliga och muntliga hänvändelser till myndighet har utredningen ansett att dess undersökning på området bör ha samma vidsträckta inriktning. I sammanhanget anmäler sig även vissa andra avgränsningsfrågor av allmän natur. Hit hör exempelvis spörsmålet om konventionen bör inskränkas att gälla vid handläggning av ärende hos myndighet (jfr 1 § förvaltningslagen) eller äga tillämpning närhelst någon gör en hänvändelse till eller är i kontakt med ett offentligt organ, t. ex. i samband med begagnande av offentlig sjukvårdsinrättning. Vidare kan nämnas frågan om konventionen bör omfatta alla typer av ärenden eller om undantag skall medges i fråga om särskilda grupper av ärenden, t. ex. patentärenden.

Ett dominerande problem är hur man på ett tillfredsställande sätt skall kunna mäta det praktiska behovet av den tolk- och översättarservice som genom en konvention skall garanteras de enskilda medborgarna. I nära samband härmed står frågan om möjligheterna att på ett någorlunda rättvisande sätt beräkna kostnaderna för genomförandet av konventionen. Utredningens hittills gjorda undersökningar ger intc vid handen att det skulle vara möjligt att erhålla i alla avseenden säkra utgångspunkter för besvarande av dessa frågor. För att undvika onödig fördröjning av ett ställningstagande till konventionen torde man i viss utsträckning få falla tillbaka på schematiska sannolikhetsbedömningar.

Vad särskilt gäller kostnadsberäkningen måste för svensk del uppmärksammas att denna del även aktualiserar frågan om fördelningen av kostnaderna mellan stat och kommun.

Som en tredje huvudfråga i sammanhanget uppställer sig givetvis spørsmålet hur de organisatoriska problem som är förknippade med en språkkonvention skall lösas. Utredningen vill på denna punkt peka på att för Sveriges del bl. a. uppkommer frågor om huvudmannaskap för en eventuell central tolk- och översättarorganisation, krav på särskilda språkkunskaper för vissa tjänstemän och prioritering av vissa regioner inom landet.

Invandrarutredningen är för närvarande inte beredd att redovisa något ställningstagande till de frågor som här berörts. Vissa kontakter med övriga nordiska länder torde dessförinnan vara nödvändiga, liksom inhämtande av vissa kompletterande upplysningar från statliga myndigheter. Utredningen räknar emellertid med att lägga fram en samlad redovisning med ställningstagande i frågan under år 1972.

Stockholm den 26 oktober 1971

Trygve Hellners
Hovrättsassessor

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringene

A. å utrede og undersøke mulighetene for en trinnvis avskaffelse eller lemning av krav om særskilt tillatelse (bevilling/løyve/tillstånd) for godstransport med lastebiler i og mellom de nordiske land,

B. å utrede og undersøke mulighetene for å lempe restriksjonene for akseltrykk/boggitrykk, kjøretøydimensjoner samt totalvekt på de viktigste veger for gjennomgangstraffiken i og mellom de nordiske land, etter en raskest mulig tempoplan.

C. å utrede og undersøke mulighetene for iverksettelse av ensartede bestemmelser om arbeidstid, kjøre- og hviletid samt kontroll av slike bestemmelser, for visse grupper av tunge motorvogner.

Danmarks regering (justitsministeriet) meddelar den 8 december 1971:

ad punkt B:

Det vejnet, på hvilket der må køres med 32 henholdsvis 38 tons totalvægt, vil i nær fremtid blive udvidet. Endvidere overvejes gennemførelse af ændrede regler om længde og højde for vogntog på det særlige vejnet for eksportvogne.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 5 oktober 1971:

ad punkt A:

Den nye overenskomst mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om person- og godskørsel ad landevej er undertegnet den 3. maj 1971 og er for Danmarks, Norges og Sveriges vedkommende trådt i kraft den 1. august 1971.

Danmarks regering (arbejdsministeriet) meddelar den 8 december 1971:

ad punkt C.:

Der henvises til meddelelsen til Nordisk Råds 19. session.¹ Det af direktoratet for arbejdstilsynet nedsatte udvalg til udarbejdelse af særlige regler om hvileperioder og kørselsperioder m. v. ved transportarbejde har udarbejdet udkast til regler for den nationale vejtransport, men har endnu ikke færdiggjort et udkast til kontrolbestemmelser i tilslutning til reglerne.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

I anledning av rekommendationen har en nordisk vägtrafikkonvention utarbetats. Konventionsprotokollet har undertecknats vid möte i Sandefjord den 29 och 30 oktober 1969.

Spörsmålen om största tillåtna totalvikt och mått för fordon är under utredning.

Spörsmålet om chaufförernas arbetstid utreds vid social- och hälsovårdsministeriet.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 30 november 1971:

1. Ny vegtransportavtale mellom Norge, Danmark og Sverige ble undertegnet i Oslo den 3. mai 1971 og trådte i kraft den 3. august 1971. Finsk undertegning er bebudet når de nødvendige endringer i finsk lovgivning er foretatt.

2. Det kan i Norge uten spesiell tillatelse benyttes inntil 2,35 m brede kjøretøy. Med tillatelse kan det på deler av vegnettet kjøres med bredder på henholdsvis 2,40 m, 2,45 m og 2,50 m.

Det tillates i Norge generelt 6 tonn akseltrykk og 9 tonn boggitrykk på det offentlige vegnett. På deler av vegnettet tillates henholdsvis 7/10,5 tonn, 8/12 tonn og 10/16 tonn. I dag tillates ca. 5 % av riksvegnettet for 10/16 tonn. Vegoverbygningen for nye veger bygges for en belastning på 10 tonn for enkeltaksel og 16 tonn for boggi.

Riksvegene utgjorde i Norge 33,6 % av de offentlige veger pr. 1. januar 1971.

3. Norge har undertegnet og ratifisert AETR-avtalen. Initiativ er tatt fra norsk side for å få en koordinering av de nordiske lands utforming av avtalens bestemmelser.

Bestemmelser om kjøre- og hviletid ved kjøring med tunge kjøretøyer i nasjonal transport vil tre i kraft fra 1. januar 1972.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2365.*

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

I maj 1971 undertecknade Danmark, Finland, Norge och Sverige en överenskommelse om person- och godsbefordran på väg (SÖ 1971: 9). Överenskommelsen, som upphäver och ersätter 1958 års motsvarande vägtrafiköverenskommelse, har trätt i kraft.

Rekommendationens syfte tillgodoses också genom det förslag till transportöverenskommelse, som utarbetats i anslutning till rekommendationen nr 14/1971. Nordiska ministerrådet lämnar meddelande om sistnämnda rekommendation.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en allsidig utredning om förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på operakonstens område.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Som det fremgår af meddelelse til Nordisk Råds 19. session¹ er den af Nordisk Kulturfond finansierede forsøgsordning for udveksling af gæstespil, herunder operagæstespil, blevet forlænget til og med 1972. Der henvises i øvrigt til meddelelsen til rådets 19. session.

Det af Nordisk Kulturkommission nedsatte ekspertudvalg for nordisk gæstespilsudveksling har afgivet betænkning den 14. juni 1971 indeholdende forslag vedrørende den fortsatte udveksling af teatergæstespil, herunder inden for opera og ballet. Betænkningen er af kulturkommissionen fremsendt til regeringerne, og sagen vil herfra gå til behandling i de fælles organer, der oprettes i henhold til den nordiske kulturaftale, jfr. meddelelse om rekommandation nr. 25/1971 om øget samarbejde på scenekunstens område.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2367.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för ett förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta underutskottet för behandling av frågor rörande förenhetligandet av bestämmelserna rörande de ungas användande i arbete har hållit två möten, det första i Helsingfors 18—19 januari 1971 och det andra i Stockholm 14—15 september 1971. Utskottet har avgivit rapport beträffande sitt arbete vid Nordiska socialpolitiska kommitténs möte i Helsingfors 15—16 april 1971.

Genom utskottets försorg har en jämförande översikt över reglerna gällande arbetarskyddet för minderåriga i Norden utarbetats. Utskottet kommer att fortsätta att utreda frågan under året 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att åstadkomma en snabb och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Nordiska socialpolitiska kommittén har tillsatt ett underutskott med uppgift att behandla frågor rörande en gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och liknande tekniska anordningar. Utskottet har hållit möten i Helsingfors 18—19 januari 1971 och i Stockholm 14—15 september 1971.

Underutskottets rapport angående rekommendationen har färdigställts och avlåtits vid Nordiska socialpolitiska kommitténs möte den 25—26 november 1971.

*BILAGA***Rapport till Nordiska socialpolitiska kommittén från underutskottet för harmoniseringsfrågor på arbetarskyddets område***Inledning*

Vid Nordiska socialpolitiska kommitténs sammanträde den 1—2 oktober 1970 beslöt kommittén att tillsätta ett underutskott för harmoniseringsfrågor på arbetarskyddets område. Utskottet skulle behandla de problem som berörs i Nordiska rådets rekommendation nr 3/1967 samt dryfta utformningen av regeringarnas meddelanden till Nordiska rådet angående rådets rekommendation nr 4/1967. Vidare skulle utskottet kunna överväga andra frågor om harmonisering av de nordiska ländernas arbetarskyddslagstiftningar. Utskottet skulle slutligen fungera som organ för utbyte av upplysningar om utvecklingen i de olika länderna på arbetarskyddslagstiftningens fält.

Utskottet får härmed avge slutrapport över den del av sitt uppdrag som avser Nordiska rådets rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat nordiskt samarbete i fråga om arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar. Rapporten grundar sig på överläggningar vid utskottets sammanträden den 18—19 januari 1971 i Helsingfors och den 14—15 september 1971 i Stockholm.

Rekommendationen och dess förarbeten

Nordiska rådets rekommendation nr 4/1967 går ut på att regeringarna i de nordiska länderna bör söka åstadkomma en snabbt och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar.

Bakgrunden till rekommendationen är ett medlemsförslag med krav på ändrade och mera effektiva former för det nordiska samarbete på maskinskyddets område som sker inom Nordiska maskinkommittén. Medlemsförslaget tar upp tanken på att inrätta ett permanent organ med viss samnordisk beslutanderätt när det gäller att meddela anvisningar för maskinskyddet. Som ett alternativ pekas på möjligheten att ge nationella anvisningar giltighet i övriga nordiska länder.

I betänkandet över medlemsförslaget anförde Nordiska rådets socialpolitiska utskott att det av den i ärendet förebragta utredningen framgick att arbetet inom Nordiska maskinkommittén (NMK) dittills knappt kunnat bedrivas med den effektivitet, som måste krävas med

hänsyn till teknikens snabba utveckling. Socialpolitiska utskottet noterade att det i allmänhet förflutit tre à fyra år från det att NMK påbörjat anvisningsarbetet rörande en viss maskin till dess skyddsanvisningar för maskinen utfärdats i respektive länder. Under de drygt tjugo år som NMK varit i verksamhet hade 14 anvisningsförslag utarbetats och slutbehandlats av kommittén. Några av dessa förslag torde ha varit föråldrade redan när de lades fram. Enligt socialpolitiska utskottet var en snabbare handläggning påkallad. Samarbetet på området måste vidareutvecklas och anpassas till rådande förhållanden. Visserligen kunde man räkna med en intensifiering till följd av att nya riktlinjer för arbetet inom NMK antagits under hösten 1966. Utskottet ville dock ifrågasätta om inte ytterligare åtgärder behövdes för att förbättra möjligheterna att snabbt få fram anvisningar. Man borde kunna ta fasta på möjligheten att bygga ut NMK till ett permanent arbetande nordiskt organ, till vilket alla skyddsfrågor beträffande maskiner av nordiskt intresse kunde hänskjutas. Till en början syntes beslutanderätten bära kvarligga hos de nationella instanserna. Förberedelser borde emellertid inledas för utarbetande av de lagändringar som skulle behövas för ett överförande av beslutanderätten från de nationella organen till en permanent nordisk maskinkommitté.

Vid en utbyggnad av NMK borde enligt socialpolitiska utskottet iakttas att sådana former skapades att representanter för maskinindustrin blev i tillfälle att i större omfattning än vad som dittills skett på ett tidigt stadium framföra producentsidans synpunkter. Man borde också beakta önskemålet om en så nära överensstämmelse som möjligt mellan de nordiska reglerna och bestämmelserna i andra länder, med vilka Norden har ett nära kommersiellt samarbete. Socialpolitiska utskottet berörda avslutningsvis frågan om en nordisk konvention i syfte att skapa giltighet för ett nationellt maskingodkännande i övriga länder. Enligt utskottet borde också denna möjlighet beaktas vid en allmän utredning av problemen inom ämnesområdet.

Det hittillsvarande nordiska samarbetet

Nordisk samverkan som syftar till att främja arbetarskyddet i fråga om tekniska anordningar förekommer i olika former. Nordiska maskinkommittén, som består av representanter för de nordiska ländernas chefsmyndigheter inom arbetarskyddet, är det äldsta samarbetsorganet. Dess verksamhet är koncentrerad till maskinskyddets område. År 1966 bildades på initiativ av bl. a. ingenjörsvetenskapsakademien Nordiska gruppen för stålbestämmelser (NGS), som har till uppgift att verka för enhetliga nordiska bestämmelser för stål inom främst tryckkärlsområdet. Nordiska gruppen för lyftdonsbestämmelser (NGL) är en år 1969 bildad motsvarighet till NGS för luftkranar o. d. Nordiskt sam-

arbete pågår också mellan ländernas standardiseringsorgan inom ramen för Internordisk standardisering (INSTA).

NMK bildades år 1946 och har alltså nu fungerat i 25 år. En utförlig redogörelse för kommitténs tillblivelse och verksamhet har utarbetats av f. d. överingenjören i den svenska arbetarskyddsstyrelsen, Hans G. Renntun. Redogörelsen, som omfattar tiden intill september 1971, fogas till denna rapport som *bilaga A*¹. Efter redogörelsens färdigställande har beslutats vissa ändringar i riktlinjerna för NMK:s arbete. Ändringarna framgår av *bilaga B*¹ till denna rapport.

Synpunkter på den fortsatta utvecklingen av samarbetet

Önskemålet om en ändrad ordning för det nordiska skyddssamarbetet beträffande maskiner o. d. bygger på uppfattningen att arbetet inom NMK inte bedrivs så effektivt som man måste kräva med hänsyn till den tekniska utvecklingen. Särskilt framhålls att behovet av att snabbt kunna få fram anvisningar på maskinskyddets område inte kunnat tillgodoses med de arbetsformer som tillämpats inom NMK.

NMK har under sin 25-åriga tillvaro gjort betydelsefulla insatser framför allt genom att utarbeta förslag till samnordiska maskinanvisningar, som kunnat godtas av de nationella arbetarskyddsmyndigheterna, samt genom att skapa förutsättningar för ökad nordisk enhetlighet när det gäller kraven vid granskning och godkännande i samband med tillverkning och import av maskiner och andra liknande tekniska anordningar. Resultaten av NMK:s verksamhet måste naturligtvis bedömas mot bakgrunden av de personella och ekonomiska resurser som stått till arbetarskyddsmyndigheternas förfogande för arbetet.

NMK bildas av två maskintekniskt sakkunniga tjänstemän från den centrala arbetarskyddsmyndigheten i ettvar av de nordiska länderna (Island har dock bara en ledamot). Dessa tjänstemän har kommittéuppgifterna närmast som bisyssla till sina övriga arbetsuppgifter. Sekretariatet, under perioden fram till 1966 placerat i Sverige och under åren 1967—1971 i Danmark, består av en tjänsteman som är i det närmaste helt sysselsatt med arbete för kommittén. Under de senaste åren har vissa personalförstärkningar kommit till stånd inom de avdelningar hos arbetarskyddsmyndigheterna som har till uppgift att handlägga maskinskyddsärenden. Bl. a. har syftet varit att söka åstadkomma en ökad mötesaktivitet inom NMK. Intill år 1967 höll NMK ett sammanträde årligen, men under tiden därefter har gällt en ordning med fyra årliga möten, varav två ordinarie möten och två arbetsgruppsmöten. För verksamheten inom kommittén finns sedan år 1966 skriftliga riktlinjer som syftar till att främja effektiviteten i arbetet. Riktlinjerna har ändrats och kompletterats under åren 1968 och 1971.

Möjligheten att bygga ut NMK till ett permanent arbetande organ

¹ Här ej tryckt.

har berörts i det betänkande av Nordiska socialpolitiska utskottet som ligger till grund för rekommendationen. Tanken har därvid varit att man så småningom skulle överföra beslutanderätten i de aktuella frågorna från de nationella instanserna till detta organ. Underutskottet har vid sina överväganden funnit att det inte är realistiskt att vid nuvarande situation i fråga om integrering mellan de nordiska länderna förorda någon övernationell institution med beslutsfunktioner för maskinskyddets område. Ett sådant organ förutsätter uppenbarligen att svårbemästrade problem av bl. a. statsrättslig karaktär kan finna sin lösning. Utgår man från att svårigheter av den arten kan övervinnas saknas ändock inte skäl för tveksamhet inför den ifrågasatta beslutanderätten för ett samnordiskt organ. Det vill synas som om en sådan ordning skulle kunna inverka hämmande på maskinskyddets utveckling i de enskilda länderna. En följd av förslaget blir nämligen att de centrala arbetarskyddsmyndigheternas ansvarsområde splittras upp, något som otvivelaktigt kan vara till men för överblick, planering och resursfördelning. Rent praktiskt skulle man också förlora de möjligheter som nu finns att på ett smidigt sätt få till stånd smärre jämkningar i anvisningsförslag eller meddelade anvisningar, som kan behövas på grund av särskilda förhållanden i något eller några av länderna.

Frågan om en permanentning av NMK kan emellertid diskuteras även med utgångspunkt i att beslutanderätten ligger kvar hos de nationella arbetarskyddsinstanserna. Avgörande för ställningstagandet bör därvid vara huruvida en övergång till en fastare organisation än den nuvarande i och för sig skulle främja önskemålet om ökad snabbhet i handläggningen. En kort rekapitulation av tillvägagångssättet hos NMK när det gäller att utforma maskinanvisningar kan måhända bidra till att belysa den saken.

I huvudsak sker anvisningsarbetet hos NMK enligt följande modell. Ett första utkast till anvisningar för en maskin eller en grupp närbesläktade maskiner utarbetas i ett av länderna. Därvid eftersträvas en nära kontakt med maskinfabrikanter samt med särskilt kunniga och intresserade personer inom arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer m. fl. Vidare beaktas internationella bestämmelser som kan finnas rörande det aktuella ämnet. Utkastet behandlas sedan i kommittén. Det förslag som blir resultatet av kommittébehandlingen remissbehandlas nationellt varvid yttrande inhämtas från berörda myndigheter och institutioner, tillverkare och brukare av sådana maskiner som avses med förslaget, arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer samt andra som kan ha intresse av anvisningarna. Vid behov hålls överläggningar och konferenser med representanter för remissinstanserna samt med andra experter och fackmän. Härefter vidtar den fortsatta bearbetningen till ett slutligt anvisningsförslag. Också i detta skede har man i regel fort-

löpande kontakter på det nationella planet med myndigheter, institutioner, organisationer, experter m. fl. Kommitténs slutförslag läggs fram för yrkesinspektionens chefsmyndighet i respektive land. Förslagens originaltext är avfattad på språket i det land som främst har svarat för arbetet med förslaget. Dessutom översänds en översättning till mottagarlandets språk. Chefsmyndigheterna skall inom sex månader meddela kommittésekretariatet sina synpunkter. Eventuella ändringsförslag behandlas utan dröjsmål av kommittén, antingen skriftligen eller i en arbetsgrupp eller i plenum beroende på ändringsförslagens karaktär. När kommitténs förslag har godkänts utfärdas anvisningarna av varje land för sig inom ett år.

Ett omfattande och grundligt förarbete sker alltså innan ett slutligt anvisningsförslag läggs fram av NMK. De skiljaktigheter som finns mellan de olika länderna i fråga om arbetarskyddslagstiftning, lagtillämpning, anspråk från skilda intressenter m. fl. faktorer måste ofrånkomligen beaktas på utredningsstadiet och gör att förberedelsearbetet blir tidskrävande. En granskning av de olika arbetsmomenten i NMK:s anvisningsarbete leder enligt underutskottets uppfattning till slutsatsen att förberedelserna i väsentliga avseenden måste bedrivas på samma eller liknande sätt som för närvarande. Av särskild betydelse är att den nära kontakt som i flera olika skeden behövs med de skilda ländernas tillverkare och andra intressenter lättast uppnås och vidmakthålls på rent nationellt plan. Ett nordiskt organ som inte har NMK:s anknytning till de olika ländernas chefsmyndigheter för arbetarskyddet skulle sannolikt behöva någon instans i varje land som förbindelselänk för att kunna fånga upp synpunkter från olika håll och bearbeta dessa. Detta skulle dock innebära att någon egentlig tidsbesparing knappast skulle stå att vinna enbart genom att frångå den samarbetsform som NMK representerar.

Vad som i det föregående anförts om nödvändigheten av ett omfattande förarbete innan samnordiska maskinanvisningar meddelas visar enligt underutskottet att tanken på att ge nationellt utfärdade anvisningar omedelbar giltighet i alla de nordiska länderna inte är genomförbar i praktiken. Inte heller framstår det som meningsfullt att sträva efter en konvention med avseende på maskingodkännanden som getts i något av de nordiska länderna. Som framgår av redogörelsen i bilaga A (s. 11) har NMK redan från början av sin verksamhet haft den arbetshypotesen i fråga om maskingodkännanden, att om en maskin granskats och i säkerhetsavseende godtagits av vederbörande myndighet i ett av de nordiska länderna, bör maskinen erbjuda sådan säkerhet att leveranser kan medges också i de andra länderna. Först i den mån kritik mot maskinen uppkommer i dessa andra länder tas frågan upp i NMK, som får försöka att åstadkomma samstämmighet i skyddskraven i de olika länderna. Denna ordning, som synes ändamålsenlig, tillgodo-

ser i viss utsträckning de synpunkter som ligger bakom önskemålet om omedelbar nordisk giltighet av nationella maskingodkännanden. Ofrånkomligen medför emellertid uppgiften att i vissa fall söka överbygga skiljaktigheter i de olika ländernas skyddskrav tidskrävande utredningar och överläggningar.

Underutskottet konstaterar, att den nu tillämpade formen för det nordiska maskinskyddssamarbetet ger goda möjligheter till anpassning av insatserna för samarbetet efter bl. a. behovet av åtgärder på andra angelägna sektorer av arbetarskyddet. Det vill synas som om det i vart fall i nuvarande läge i fråga om resurser för arbetarskyddet i de olika länderna skulle vara svårt att avstå från dessa möjligheter. Den gällande ordningen ger vidare utrymme för en fortsatt utveckling av samarbetet. Genom förstärkningar av de centrala arbetarskyddsmyndigheterna kan nämligen resurser smidigt kanaliseras till den samnordiska verksamheten i önskad omfattning.

Underutskottet ser det inte som sin uppgift att komma med något förslag när det gäller resursfrågan. I detta hänseende ankommer det på varje enskilt land att ta ställning efter en bedömning där landets hela arbetarskyddsproblematik kommer in i bilden. Helt allmänt vill dock underutskottet uttala att en fortsatt successiv utbyggnad av NMK:s kapacitet bör eftersträvas.

De åtgärder som regeringarna och de centrala arbetarskyddsmyndigheterna vidtagit under de senaste åren för att förstärka det nordiska maskinskyddssamarbetet har såvitt kan bedömas haft åsyftad verkan. Bl. a. må framhållas att tre nya anvisningsförslag lagts fram under åren 1970 och 1971. Ytterligare ett förslag, som avser flera likartade arbetsmaskiner, samt förslag till revision av flera äldre anvisningar — bl. a. de allmänna maskinanvisningarna — är i det närmaste färdigställda. Mot denna bakgrund och med hänsyn till vad som i övrigt anförts i denna rapport anser utskottet att det inte finns skäl att nu ta något initiativ för att leda utvecklingen in på nya banor.

I utarbetande av rapporten har deltagit:

från Danmark direktör G. Drachmann, direktoratet för arbetstillsynen, och kontorchef T. Lundbeck, arbetsministeriet,

från Finland yrkesöverinspektören A. E. Järvenpää, social- och hälsovårdsministeriet, och byråchefen Veikko Kanerva, arbetsavdelningen, social- och hälsovårdsministeriet,

från Norge byråsjef Kaare Bangor, kommunal- och arbetsdepartementet, och underdirektör Odd Friberg, Statens arbeidstilsyn, samt

från Sverige generaldirektören Otto Westling, arbetarskyddsstyrelsen, rättschefen Gunnar Danielson, socialdepartementet, och assessor Karl-Ingvar Rundqvist, socialdepartementet.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att komplettera den nordiska konventionen av år 1955 om social trygghet med ett stadgande om att nytillkomna förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid stadigvarande vistelse i för-månslandet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det nordiske socialforsikringsudvalg i forbindelse med en almindelig gennemgang af den nordiske tryghedskonvention har behandlet problemerne vedrørende en eventuel udbygning af konventionen med en bestemmelse om, at nye ydelser inden for landenes sociallovgivning automatisk skal tilfalde andre nordiske medborgere, som er bosatte i ydelseslandet.

Udvalget har i marts 1971 afgivet sin slutrapport til den nordiske socialpolitiske komité.

Rapporten er remissbehandlet i respektive lande.

Nordisk socialpolitisk udvalg har endnu ikke færdigbehandlet sagen.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967, enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om pensionsförsäkring såvitt avser dels fråga om tillgodoräknande av rätt till tilläggs pension vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat, dels fråga om slopande av karenstid för rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet, dels fråga om uttag av reducerad ålderspension i ett land och därefter uttag av full pension i annat land, dels ock i fråga om reduktion av ålderspension, när andra maken uppbar utländsk pension.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det nordiske socialforsikringsudvalg i forbindelse med en almindelig gennemgang af den nordiske tryghedskonvention har behandlet de problemer, der kan opstå i forbindelse med retten til tillægspension ved flytning mellem de nordiske lande. Man har endvidere taget stilling til, i hvilket omfang der er behov for at lade karenstiden for ret til alderspension bortfalde ved flytning til hjemlandet. Endelig har udvalget behandlet spørgsmålet om, hvorvidt alderspension, der er reduceret på grund af pensionens erhvervelse før den normale pensionsalder, skal kunne erstattes af fuld pension ved flytning til andet nordisk land.

Udvalget har i marts 1971 afgivet sin slutrapport til den nordiske socialpolitiske komité.

Rapporten er remissbehandlet i respektive lande.

Nordisk socialpolitisk udvalg har endnu ikke færdigbehandlet sagen.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om sjukförsäkring såvitt avser dels fråga om sjukförsäkringens storlek och varaktighet, dels fråga om sjuktransportkostnader, dels fråga om sjukpenning vid vistelse utom landets gränser, dels ock fråga om bosättningsbegrepp och därmed försäkringstillhörighet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Det nordiske sosialforsikringsutvalg har i forbindelse med en alminnelig gjennomgåelse av den nordiske konvensjon om sosial trygghet behandlet problemene vedrørende harmonisering av de forskjellige lands regler om størrelsen av sykepenger og om lengden av det tidsrom da sykepenger skal utbetales. Videre ble spørsmålet om syketransportkostnader mellom de nordiske land og spørsmålet om harmonisering av de forskjellige lands lovgivning når det gjelder sykepenger ved opphold utenfor landet tatt opp.

Utvalget avga i mars 1971 sin sluttrapport til den nordiske sosialpolitiske komite.

Rapporten er av komiteen oversendt de berørte departementer i de respektive land til nærmere behandling.

Departementene har ennå ikke ferdigbehandlet saken.

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

I. framlägga förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter den snabba tekniska utvecklingen kommer att erbjuda,

II. avlägsna hindren för en ökad sebarhet för TV-program mellan de nordiska länderna, särskilt i fråga om dessas gränstrakter, samt

III. verka för att möjliggöra att Island aktivt kan taga del i det nordiska TV-samarbetet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Det arbetsutvalg som de nordiske radiosjefer opprettet i 1970 for å utrede de tekniske, økonomiske, programmessige og opphavsrettslige spørsmål i forbindelse med et utvidet nordisk radio- og fjernsynssamarbeid ventes avgi sin innstilling rundt årsskifte 1972—73.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

I fråga om punkt I i rekommendationen hänvisas till av Oy Yleisradio Ab över Sak A 292/k avgivet utlåtande till Nordiska rådets finska delegation den 16 november 1970.¹

Vid samnordiska underhandlingar beträffande frekvensfrågor har man försökt att för de stationer som befinner sig i gränstrakten finna sådana frekvenser och effekter vilkas hörbarhet och synbarhet vore den bästa möjliga i grannlandet utan att dock förorsaka störningar i grannens sändningar.

För att få i gång Islands televisionsverksamhet har de övriga nordiska länderna aktivt varit med bl. a. som leverantörer av TV-utrustning. Man har även försökt beakta Islands särställning så, att olika kostnader och ersättningar som uppstått genom Nordvisionssamarbetet har tillämpats i enlighet med Islands resurser.

¹ Se *Nordisk Råd, 19 sess., s. 1321.*

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete, rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete samt rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige**

Till kulturutskottet har hänvisats till rådets 20:e session av Nordiska ministerrådet avgivna meddelanden om rekommendationerna nr 12/1967 och nr 29/1970 samt av Finlands regering avgivna meddelanden om rekommendationerna nr 12/1967, nr 29/1970 och nr 20/1971. Utskottet har behandlat meddelandena vid sammanträden den 18 januari 1972 och den 21 februari 1972.

I sakernas behandling i utskottet den 21 februari 1972 har deltagit kulturminister Niels Matthiasen, Danmark, minister Jouko Tyyri, Finland, kulturminister Magnús Torfi Ólafsson, Island, statsråd Bjartmar Gjerde, Norge, samt statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

Rekommendation nr 12/1967 åsyftar förslag till en avsevärd utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet. I meddelandena om rekommendationen till rådets 20:e session redogörs för vissa åtgärder i syfte att främja TV-samarbetet i Norden, såsom tillsättandet av en utredning på de nordiska radiochefernas initiativ med uppgift att behandla tekniska, ekonomiska, programmässiga och upphovsrättsliga frågor i anslutning till TV-samarbetet. Meddelandena om rekommendation nr 29/1970 ger vid handen att kontakter förekommit mellan Finland och Norge beträffande möjligheterna att använda de båda ländernas territorium för placering av frekvensomformare för TV. Vad gäller rekommendation nr 20/1971 kan konstateras att enligt meddelandet inga särskilda åtgärder vidtagits i syfte att förverkliga rådets förslag. I detta sammanhang vill utskottet erinra om att det till rådets 20:e session lagt fram ett förslag (Sak A 314/k och Sak A 314 Ä/k) till rekommendation om en mångsidig utveckling av det nordiska TV-samarbetet, delvis även på de punkter som berörs i ovannämnda rekommendationer. Mot denna bakgrund vill utskottet avvakta den fortsatta beredningen av rekommendationerna.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena om rekommendationerna nr 12/1967, nr 29/1970 och nr 20/1971 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 21 februari 1972

Tønnes Andenaes (A) Gunnar Garbo (V) Gylfi P. Gíslason (A)
Förman

Guttom Hansen (A) Jørgen Peder Hansen (S) Poul Hartling (V)

Svend Haugaard (RV) Elsi Hetemäki (Kok) Alarik Häggblom (AS)

Tage Johansson (s) Rune Jonsson (s) Ingemar Mundebo (fp)

Erlendur Patursson (Tvfl) Berte Rognerud (H) Sylvi Siltanen (Sd)

Per Olof Sundman (c)

Mirjam Tuominen (Skdl)

Meddelande

om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på baggrund af de foreliggende betænkninger og det norske departementsudkast at søge gennemført ensartet nordisk lovgivning om erhvervelse af løsøre i god tro, der bortset fra tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang som udgangspunkt bygger på en almindelig ekstinktionsregel.

Nordisk Råd henstiller endvidere, såfremt helt ensartede regler ikke kan opnås i tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang, at lovforslagene affattes på en sådan måde, at man ved retsanvendelsen i videst muligt omfang kommer til det samme resultat.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som nevnt i tidligere meldinger om denne rekommandasjon¹, var det på møte mellom justisministrene i Stockholm oktober 1967 enighet om å søke gjennomført lovgivning på grunnlag av retningslinjene i Nordisk Råds rekommandasjon.

Ved nordiske departementsdrøftinger er det oppnådd enighet om hovedpunktene i et lovforslag som bygger på ekstinksjonsprinsippet. Fra svensk side var standpunktet at dette prinsipp burde legges til grunn i sin helhet, mens de øvrige land var av den oppfatning at det burde gjøres unntak med hensyn til gjenstander som er bortkommet ved tjueri, ran eller grov tvang og som ikke omsettes fra fast forretningssted m. v. eller på offentlig auksjon.

Etter en tid å ha avventet det arbeid som pågår om godtroende kjøpers stilling innenfor Romainstituttet for ensartet privatrett (UNIDROIT), var det under et kontaktmannsmøte i mai 1971 enighet om å forsøke å framsette proposisjon om saken i løpet av 1972.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2379.

Meddelande

om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge behovet for og overveje indholdet af en beskyttelsesregel navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som tidigare meddelt har de svenske sagkyndige afgivet betænkning i juni 1970 og det danske og det norske udvalg i november 1970,¹

Nordiske embedsmandsforhandlinger har fundet sted i Stockholm i januar 1971.

I Sverige har man gennemført lagen (1971: 238) om hemförsäljning m. m., der trådte i kraft den 1. juli 1971. Loven giver en køber adgang til inden for en vis frist at træde tilbage fra en aftale, der er indgået på et andet sted end sælgerens faste forretningssted. I Norge blev der i oktober 1971 fremsat et forslag til lov om angrefrist ved visse aftaler om forbrugerkøb, som stort set svarer til den svenske lov. En eventuel norsk lov kan træde i kraft i løbet af 1972. Også i Finland kan lignende lovgivning forventes gennemført i 1972.

I Danmark kan der i nær fremtid forventes truffet afgørelse om, hvorvidt man skal følge betænkningens indstilling om at udvide det eksisterende forbud mod dørsalg i den næringsretlige lovgivning, eller om man skal søge gennemført en civilretlig lovgivning svarende til den svenske hemförsäljningslag.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2381.*

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 20. session 1972 af Nordisk Ministerråd afgivne meddelelse om rekommandation nr. 15/1967.

Af meddelelsen fremgår, at der i Sverige er gennemført lovgivning i overensstemmelse med rekommandationen, at der i Norge er fremsat et lovforslag, som stort set svarer til den svenske lov, og at der i Finland kan forventes gennemført en lignende lovgivning. I Danmark er der endnu ikke truffet afgørelse om, hvorvidt der bør gennemføres en udvidelse af det næringsretlige forbud mod dørsalg eller en civilretlig lovgivning svarende til den svenske.

Udvalget har den 21. december 1971 afgivet indstilling til rådet om medlemsforslaget angående ensartet nordisk markedsføringslovgivning (se sak A 286). Spørgsmålet om gennemførelse af en særlig regel om betænkningstid i aftaleloven er en del af problemerne i forbindelse med markedsføringslovgivningen.

Af de forannævnte grunde finder udvalget ingen anledning til at fortsætte arbejdet med nærværende rekommandation.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 15/1967 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 17. januar 1972

Erik Adamsson (s)

Poul Dam (SF)

Erling Engan (Sp)

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Guri Johannessen (A)

Astrid Kristensson (m)

Matthias Á. Mathiesen (Sj)

Orla Møller (S)

Victor Procopé (Sv)

Irma Rosnell (Skdl)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den norske regering meddelte i meldingen til 19. sesjon at utvalget som utreder saken antakelig ville kunne avgi sin innstilling i begynnelsen av 1971.¹

Sykdom blant utvalgets medlemmer har ikke gjort dette mulig.

For Norges vedkommende har det dessuten vært ønskelig å avvente innstillingen fra den komité som har utredet spørsmålet om den framtidige utdanning av helsepersonell. Innstillingen ventes avgitt i januar måned.

Det tas sikte på å innkalle ekspertutvalget til møte først i februar måned.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2382.

Meddelande

om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session.¹

Ytterligare hänvisas till artikel 4 i nordiska kulturavtalet, vari det nämns att man vid samarbetet på forskningsområdet skall bl. a. "söka uppmuntra forskare och forskningsinstitutioner från två eller flera av de nordiska länderna till aktivare samarbetsformer och till gemensamt utnyttjande av särskilt dyrbar eller mycket specialiserad apparatur".

Ett förslag rörande registrering av bl. a. sådan apparatur i Sverige har lagts fram av utrustningsnämnden för universitet och högskolor.

Arbetet i fråga om denna rekommendation förutsätts föras vidare i enlighet med avtalet på de sätt, som bäst visar sig lämpliga. Såsom separat ärende torde denna rekommendation kunna anses slutbehandlad.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2383.*

Meddelanden

om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande — under rimelig hensyntagen til de selskaber, som driver ruteflyvning — at virke for indførelse af ensartede bestemmelser vedrørende charterflyvning og at fastsætte disse bestemmelser så liberale som mulig og tilfredsstillende ud fra et sikkerhedssynspunkt.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 17 november 1971:

Det skandinaviske samarbejde om udformning af ensartede regler for charterflyvning og ensartede afgørelser i enkeltsager af principiel betydning fortsættes.

Siden indberetningen af 24. november 1970 er de nævnte regler liberaliseret således, at der nu gives tilladelse til indkommende I/T-charterrejser af mindst 3 dages varighed.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Trafikministeriet konstaterar, att efter den föregående redogörelsen avgiven av ministeriet 14 december 1970,¹ ingenting sådant har framkommit i ärendet som skulle ha givit anledning till nya åtgärder.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 30 november 1971:

Man har i 1971 ikke funnet grunnlag for å endre reglene om arrangement av reiser med charterfly.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2388.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

De gemensamma skandinaviska riktlinjerna beträffande charterflygtrafiken som antagits på grundval av 1968 års arbetsgruppsutlåtande¹ har följts också under år 1971.

¹ Se *Nordisk Råd, 16 sesj., s. 2093 samt Nordiska rådet, 17:e sess., s. 2122, 18:e sess., s. 2041 och Nordisk Råd, 19:e sess., s. 2389.*

Meddelande

om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Utvalget for harmonisering av skoleordningene i de nordiske land la i sin innstilling, som ennå ikke er sluttbehandlet av regjeringene, som kjent fram en samlet plan for harmoniseringsarbeidet på lengre sikt (3—5 år). Undre henvisning til dette og i påvente av den forestående omorganisering av det nordiske kultursamarbeidet, innledet Nordisk Kulturkommissjons seksjon II i forståelse med undervisningsministrene fra begynnelsen av 1971 et begrenset harmoniseringsarbeid på kortere sikt. Dette arbeidet skulle i første rekke ta sikte på å fortsette den kontakt- og informasjonsvirksomhet som ble påbegynt av harmoniseringsutvalget og å utarbeide forslag til felles nordiske læreplaner for fagene engelsk og matematikk i grunnskolen. Til å lede dette harmoniseringsarbeidet ble det nedsatt en styringsgruppe, sammensatt av seksjonsmedlemmer fra de ulike land. Videre ble det engasjert to fagkyndige på hel tid til læreplanarbeidet. Til støtte for disse ble det oppnevnt en referansegruppe for hvert av fagene for blant annet å sikre den mest mulige kontakt med de enkelte lands læreplanorganer.

Dette læreplanarbeidet er kommet så langt at foreløpige utkast til læreplaner for de to fagene vil bli lagt fram i løpet av desember 1971.

Det videre arbeid med gjennomføringen av rekommendasjonen vil, etter at Nordisk Kulturkommissjon opphører ved årsskiftet 1971—72, bli overtatt av de nye samarbeidsorganer under den nordiske kulturavtalen.

*BILAGA***Skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande enhetlig nordisk skolordning**

I rekommendation 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning har Nordiska rådet rekommenderat regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Till Nordiska rådet har sedermera De Nordiske Døveforbunds samarbejdsorganisation överlämnat en den 6 oktober 1970 dagtecknad skrivelse från Sveriges dövas riksförbund i vilken förbundet hemställer om införande av obligatorisk förskoleundervisning av döva och gravt hörselskadade små barn. Vid framställningen är fogad en beskrivning av ett forskningsprojekt med titeln "Optimering av döva förskolebarns samhällsintegrering genom systematisk träning i och med teckenspråk samt tidig läsinläring".

Nordiska rådets presidium har vid möte den 12 februari 1971 efter hörande av rådets kulturutskott beslutat överlämna riksförbundets framställning (*här ej tryckt*) till regeringarna med hemställan att regeringarna måtte vid behandling av ovannämnda rekommendation 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning taga upp jämväl frågan om en likartad nordisk lösning av frågan om obligatorisk förskoleundervisning av döva och gravt hörselskadade små barn.

København den 12 februari 1971

För Nordiska rådets presidium

Jens Otto Krag

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

(*Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar*)

Vid möte i Helsingfors den 5 april 1967 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att genomföra förslaget till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknnytning till Åland i enlighet med arbetsgruppens förslag (NU 1966: 5).

F i n l a n d s r e g e r i n g (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Ändringsförslaget om Finlands internationella huvudvägar har godkänts vid ECE:s inlandstransportkommittés vägtrafikarbetsgrupps möte 30 november—4 december 1970. Enligt förslaget utgör förlängningen av huvudväg E 3 följande led: Stockholm—Norrtälje—Kapellskär — (färja)—Åland—Åbo—Helsingfors—Vaalimaa. Ändringens upptagande i förteckningen över internationella huvudtrafikleder förutsätter ännu att de länder som är anslutna till deklarationen godkänner ändringen.

S v e r i g e s r e g e r i n g (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Frågan om förlängning av väg E 3 Lissabon—Stockholm till Norrtälje/Kapellskär(—Åland) anmäldes till den inom FN:s europakommission (ECE) arbetande landtransportkommittén och godtogs av dess arbetsgrupp för vägtrafikfrågor vid möte den 30 november—4 december 1970. Vid landtransportkommitténs möte i Genève den 1—4 februari 1971 protokollfördes utan erinringar förlängningen av väg E 3 enligt arbetsgruppens rapport.

I beslut den 23 april 1971 förklarade svenska regeringen bl. a. att väg E 3 förlängs från Stockholm till Norrtälje/Kapellskär med fortsättning via färjelederna mot Finland.

BILAGA 1

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

(Se Sak E 6, s. 1270)

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til Nordisk Råds 20. session fra Finlands og Sveriges regeringer om rekommandation nr. 29/1967 angående Europavejforbindelse mellem Finland og Sverige. Meddelelserne har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. I udvalgsbehandlingen under 20. session har deltaget minister vid finansministeriet Jorma Uitto.

Af meddelelserne fremgår, at den i rekommandationen omhandlede forlængelse og fastlæggelse af E 3 blev godkendt ved ECE's landtransportkomite's vejtrafikarbejdsgrupps møde den 30. november—4. december 1970, og at arbejdsgruppens rapport uden erindringer blev ført til protokols ved landtransportkomiteens møde i Geneve den 1.—4. februar 1971. Af meddelelsen fra den svenske regering fremgår endvidere, at det den 23. april 1971 er besluttet at forlænge E 3 med strækningen fra Stockholm til Norrtälje/Kapellskär.

Under spørgetimen i rådets plenarmøde den 22. februar 1972 spurgte Arne Larsen — under henvisning til, at meddelelserne ikke indeholder oplysninger om visse punkter i det i rekommandationen omhandlede forslag —, hvornår man kan forvente, at Europavejforbindelsen mellem Finland og Sverige over Åland vil være udbygget.

Statsrådet Bengt Norling svarede på de to regeringers vegne og oplyste følgende vedrørende de punkter i forslaget, som endnu ikke er gennemført:

Vejen fra Frötuna til Kapellskär er nu åbnet for tung trafik; selv om vejens standard er forbedret, er den endnu ikke tilfredsstillende, og der er derfor udarbejdet en plan for en fuldstændig ombygning af vejen. Dette projekt, der vil koste ca. 30 mill. sv. kr., vil sammen med en fortsat udbygning af Norrtäljevejen blive prøvet med henblik på optagelse i flerårsplanerne for vejbygning i perioden 1973—1977.

En flytning af færgehavnen i Åbo anses ikke at være aktuell for tiden. Derimod har det finske trafikministerium i december 1971 besluttet at anmode europakommissionens landtransportkomité om at måtte dublere E 3's linjeføring ved Åbo, således at også Nådendal indgår. Derved får man 2 endepunkter i Finland ligesom i Sverige, hvor man allerede har 2 færgehavne for E 3, nemlig Norrtälje og Kapellskär.

I anledning af forslaget om, at færgelejer og øvrige havneanlæg skal være i offentlig eje og drives således, at ensartet planlægning og fri konkurrence fremmes, føres for tiden forhandlinger mellem Stockholms läns landsting og ejerne af grundene og havnen i Kapellskär om at lade havnen overgå til offentlig eje.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 23. februar 1972

Eric Carlsson (c)   *Bjarne Mørk Eidem (A)*   *Gils Guðmundsson (Ab)*

Gustav Holmberg (V)   *Svend Horn (S)*   *Martha Johannessen (A)*

Arne Larsen (SF)   *Bror Lillqvist (Sd)*   *Sven Mellqvist (s)*

Cecilia Nettelbrandt (fp)   *Erling Norvik (H)*   *Pekka Tarjanne (Lkp)*

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelande

om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert af landene.

Danmarks regering (landbrugsministeriet) meddelar den 25 november 1971 å Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringars vägnar:

På et møde i København den 18. marts 1971 enedes repræsentanter for alle landene om, at den ønskede intensivering og samordning af forskningsvirksomheden burde etableres ved oprettelse af et selvstændigt kollegium for vildtforskning. Kollegiets medlemmer blev derpå udpeget, og kollegiet begyndte sin virksomhed.

Formålet med rekommandationen er således opnået, og rekommandationen kan anses for at være færdigbehandlet for regeringernes vedkommende.

Nordisk Råds juridiske udvalg er direkte underrettet om kollegiets oprettelse og har modtaget en genpart af den af mødedeltagerne afgivne udtalelse af 18. marts 1971.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet**

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 20. session 1972 af Danmarks regering på Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regerings vegne afgivne meddelelse om rekommandation nr. 1/1968.

Af meddelelsen fremgår, at der i overensstemmelse med rådets rekommandation er oprettet et selvstændigt kollegium for vildtforskning, hvis virksomhed er begyndt.

Udvalget konstaterer, at rekommandationen herefter er imødekommet. Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 1/1968 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 17. januar 1972

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>Poul Dam (SF)</i>
<i>Erling Engan (Sp)</i>	<i>Carl-Henrik Hermansson (vpk)</i>
<i>Guri Johannessen (A)</i>	<i>Astrid Kristensson (m)</i>
<i>Matthias Á. Mathíesen (Sj)</i>	<i>Orla Møller (S)</i>
<i>Victor Procopé (Sv)</i>	<i>Irma Rosnell (Skdl)</i>
<i>Pertti Salolainen (Kok)</i>	<i>Helge Seip (V)</i>
<i>Knud Thestrup (KF)</i>	
Formand	

Meddelande

om rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de gældende bestemmelser om jagt og fredning af dyr og fugle, i det omfang dette ikke allerede er sket, indrettes i overensstemmelse med følgende principielle grundsætninger:

a. at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som skadelige, som et minimum bør fredes i yngletiden.

b. at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fugleart må udryddes totalt, og at der derfor bør træffes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden,

c. at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d. at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar i december 1971:

Komiteen som har til oppdrag å revidere jaktloven og hundeloven har fremdeles ikke avgitt sin innstilling og Norge kan derfor ikke avgi en endelig erklæring.

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1968 angående upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge, om det er muligt at oprette én eller flere vidstrakte naturparker på finsk, norsk og svensk område, hvori de store rovdyr i Norden skal være fredet.

Finlands regering (jord- och skogsbruksministeriet) meddelar den 30 november 1971:

Följande åtgärder som är i överensstämmelse med rekommendationen har vidtagits i Finland: Lemmenjoki nationalpark i Lappland har på grund av lagändring utvidgats ända till gränsen mellan Norge och Finland; anslagen i statförslaget för ersättning av renar som dödats av rovdjur har innevarande år varit betydligt högre än tidigare; total fridlysning av björn har åstadkommits på jaktvårdsföreningarnas initiativ i ett antal kommuner inom Uleåborgs län.

Norges regering (Landbruksdepartementet) meddelar i december 1971:

Opprettelse av naturparker for rovdyr ble diskutert på et møte i Helsingfors i 1971. Norge har med hjemmel i Naturvernloven midlertidig gjennomført fredning av ulv og björn og det er sannsynlig at fredningen vil bli forlenget utover 15. mai 1972. Utvidelse av nåværende naturparker eller opprettelse av nye kan fra norsk side ikke foretas for en har vurdert forutsetningene for dette nærmere.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 16 december 1971:

Kungl. Maj:t har den 11 december 1970 uppdragit åt statens naturvårdsverk att — efter samråd med berörda myndigheter i Sverige, Finland och Norge — pröva förutsättningarna för att upprätta en eller

flera gemensamma naturparker för de stora rovdjurens bevarande. Detta uppdrag har ännu inte slutförts.

Jordbruksdepartementet får i sammanhanget erinra om följande uttalande som gjordes vid ett nordiskt expertmöte i Helsingfors den 3 mars 1970 rörande rekommendationen:

— — — Mötet fastslog att det på kort sikt icke är möjligt och icke heller torde vara realistiskt att upprätta natur- eller nationalparker, som kan få avgörande betydelse för fredningen av de stora rovdjuren i de tre länderna. — — —

Meddelande

om rekommendation nr 6/1968 angående yrkeslärarutbildning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett permanent samarbetsorgan för att samordna den nordiska yrkeslärarutbildningen enligt de riktlinjer, som framlagts i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

I regeringenes fellesmeddelelse til Nordisk Råd 11. desember 1970¹ ble det pekt på at man ønsket å se rekommandasjon nr. 6/1968 i sammenheng med spørsmålet om harmonisering av skoleordningene, som ble antatt etter hvert å ville omfatte også de videregående skoleslag og lærerutdanningen for disse.

I forbindelse med drøftingene av Innstillingen om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land i Nordisk Kulturkommisjon — seksjon II og kommisjonen i plenum — ble det pekt på at samordningen av lærerutdanningen måtte bli en av de aktuelle arbeidsoppgaver på lengre sikt, jfr. Nordisk udredningsserie *NU 1970: 9* og rapport fra seksjon II i mai 1971.

Man viser til dette og anser det ønskelig at rekommandasjon nr. 6/1968 angående samarbeid om yrkeslærerutdanning vurderes i sammenheng med spørsmålet om en harmonisering av lærerutdanningen generelt. Det må imidlertid tas hensyn til de særdrag og den spesielle problematikk som knytter seg til yrkeslærerutdanningen. Dette harmoniseringsarbeidet bør tas opp i forbindelse med gjennomføringen av rekommandasjon nr. 26/1967 om felles nordiske skoleordninger.

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2410.*

*BILAGA***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från skolöverstyrelsen i Sverige rörande vissa frågor inom yrkesutbildningen**

Fr. o. m. år 1969 har representanter för yrkesutbildningen inom de nordiska länderna regelbundet sammanträtt två gånger om året för gemensamma överläggningar. Representanterna har dels företrätt de centrala skolmyndigheterna dels vederbörande lärarorganisation. Sammansättningen vid de olika sammanträdena framgår av bifogad förteckning (*här ej tryckt*).

De väsentliga frågor som diskuterats har varit läroplansarbetet inom yrkesutbildningens område och möjligheterna att i vissa delar harmonisera detsamma inom Norden samt fortbildningen av lärare. Ordförandeskapet i rådet har cirkulerat mellan de olika länderna.

Det har uppdragits åt undertecknade att anmäla ovanstående för Nordiska rådet för kännedom och samtidigt anmäla att samrådsorganet avser att den 10—11 februari 1972 förlägga sitt sammanträde till Danmark inte minst för att bli i tillfälle överlägga med den nyutnämnde chefen för sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete, direktör Magnus Kull.

Stockholm den 17 januari 1972

På uppdrag av samtliga berörda länders representanter

Birger Gårdstedt

Emil Stetler

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän även inom regional och lokal förvaltning att tjänstgöra i annat nordiskt land än det egna.

Danmarks regering (økonomi- og budgetministeriet, lønnings- og pensionsdepartementet) meddelar den 30 december 1971:

Om det i sagen foreliggende materiale og om de for en nyordning på området fremførte synspunkter er der givet nærmere redegørelse i meddelelser tidligere fra ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen¹.

En forventning om, at man kunne have været så langt fremme med arbejdet i sagen, at de hermed for lønnings- og pensionsdepartementet forbundne opgaver i det væsentligste kunnet have været fuldført i løbet af 1971, har desværre ikke kunne indfries. Efter det foreliggende skønnes arbejdet imidlertid nu at kunne tilendebringes i løbet af få måneder, og eventuelt vil yderligere oplysninger kunne foreligge ved en tillægsmeddelelse til den kommende session.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 26 november 1971:

Hänvisande till sina tidigare ställningstaganden anser Finlands regering, att tjänstemannautbyte över huvud är att rekommendera, men att det för Finlands del kan uppstå besvärligheter på grund av eventuella språksvårigheter. Placerandet av en person, som saknar kunskap i finska språket, är med beaktande av kundbetjäningen omöjligt åtminstone inom den lokala förvaltningen.

¹ Se Nordiska rådet, 18:e sess., s. 2087 och Nordisk Råd, 19. sess., s. 2411.

Med anledning av skrivelsen från Nordiska rådets presidium, daterad den 7 september 1970, meddelas att tjänstemannakåren kontinuerligt kommer att informeras om möjligheterna att under en viss tid tjänstgöra inom annat nordiskt lands centrala förvaltning.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

1. att medverka till att diskussioner inleds rörande möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden,
2. att träffa avtal om Muruvikanläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafiken av torrgods.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Den svenska hamnutredningen har under hösten 1971 lagt fram sitt betänkande med förslag om vintersjöfartens ändamålsenliga bedrivande på Norrland. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

Vidare har den svenska regeringen den 15 oktober 1971 uppdragit åt samtliga länsstyrelser att genomföra en landsomfattande regional trafikplanering. Planeringen skall bedrivas med sikte på att länsstyrelserna till den 1 oktober 1974 skall ha utarbetat förslag till länsvisa regionala trafikplaner, vilka skall omfatta både gods- och persontransporter.

Genom planeringen kommer underlag att tas fram för bl. a. transportlösningar, som bygger på en lämplig arbetsfördelning mellan olika trafikmedel. I planeringen kommer också hamnarna i deras egenskap av knutpunkter mellan land- och sjötransporter in i bilden.

Meddelanden**om rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.***(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)*

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

a) at tilstræbe anvendelsen af indenrigs porto i den nordiske udveksling af breve mellem 500 og 1 000 g.

b) at overgå til benyttelse af indenrigs porto inden for Norden ved postbefordring af aviser og tidsskrifter, der udgives i et af de nordiske lande (postabonnement og udgiverkorsbånd),

c) i det nordiske postale samarbejde at tilstræbe fuldstændig ensartethed både for så vidt angår reglerne om, hvilke forsendelsesarter der modtages til befordring, og for så vidt angår bestemmelserne om tilladt størrelse, vægt og indhold m. m. for hver forsendelsesart.

d) at fastsætte ensartede regler om postvæsenets ansvar for forsendelser,

e) at undersøge mulighederne for at opnå administrative lettelser i det nordiske postsamarbejde gennem større ensartethed i de interne bestemmelser vedrørende postvæsenets virksomhed og

f) at fremskynde gennemførelsen af en fællesnordisk ordning for postgroudbetaling.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Punkt a) Efter beslut vid den nordiska postkonferensen i Karlstad i juni 1970 om införande av ett särskilt nordiskt porto för brev i viktgruppen 500—1 000 gram och sedan de nationella myndigheterna gett sitt godkännande, infördes detta särskilda porto av alla de nordiska länderna från och med den 1 juli 1971. Portobeloppet är följande: i Danmark 8 danska kronor, i Finland 7 mark, i Island 120 isländska kronor, i Norge 10 norska kronor och i Sverige 8 svenska kronor.

Punkt c) Vid den nordiska postkonferensen i Luumäki i juni 1971 diskuterades möjligheterna att samordna bestämmelserna om brevfräsändelsers form och beskaffenhet, bl. a. med tanke på maskinell behandling. Konferensen beslöt att frågan skulle utredas närmare och hänsköt den till den allmänna arbetsgrupp som nämns i meddelandet den 14 december 1970 till Nordiska rådet.¹

¹ Se Nordisk Råd, 19:e sess., s. 2417.

I fråga om *övriga punkter* har en utförlig redogörelse lämnats i ovan nämnda meddelande. Någon ändring av läget har inte inträffat under år 1971.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Efter det svenska poststyrelsen den 3 december 1970 genom förmedling av sitt lands regering till Nordiska rådet lämnade de nordiska postförvaltningarnas gemensamma rapport har något annat nämnvärt egentligen ej skett beträffande tillämpningen av ifrågavarande rekommendation än ibruktagandet av det gemensamma nordiska portot för över 500, högst 1 000 g vägande brev. För Finlands del fastställdes detta porto till 7 mark och trädde taxan i kraft den 1 juli 1971. De övriga punkterna i ovan nämnda rekommendation upptas till behandling när den härför av de nordiska postförvaltningarna tillsatta arbetsgruppen nästa gång sammanträder. Tidpunkten för sammankomsten har ännu ej slutligt fastställts.

Meddelande

om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöka möjligheterna för att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den 13 januari 1971 avhölls i Helsingfors ett nordiskt tjänstemannamöte om nordiskt samarbete på skatteforskningens område varvid särskild hänsyn togs till frågan om lämpliga personella och ekonomiska resurser. I överläggningen deltog representanter för alla andra nordiska regeringar utom Islands. Vid mötet uppgjordes ett gemensamt förslag till stadgar för samarbetet. Enligt förslaget skulle ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd med högst tre representanter från varje nordiskt land grundas. Forskningsrådet skulle ha en generalsekreterare och kunde vid behov inom ramen för sin budget avlöna forskare och annan personal för enstaka projekt. Forskningsrådet skulle successivt utveckla samarbetet och börja med en årsbudget motsvarande 300 000 svenska kronor.

Även om man i princip förenade sig om vad ovan redogjorts för ansågs det från dansk sida, att ärendet måste ytterligare övervägas. Frågan är fortfarande anhängig vid Danmarks finansministerium.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om skattevetenskapligt samarbete***(Se Sak E 7, s. 1272)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till tjugonde sessionen avgivet meddelande om rekommendation nr 14/1968.

Utskottet har tagit del av meddelandet liksom en vid tjugonde sessionen av Anders Aune till Danmarks regering ställd fråga om skattevetenskapligt samarbete samt regeringens svar på frågan.

Utskottet har med tillfredsställelse tagit del av det positiva svaret.

Det är utskottets förhoppning att arbetet med denna rekommendation skall leda till snabbt resultat.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 22 februari 1972

Ele Alenius (Skdl) Johannes Antonsson (c) Anders Aune (A)

John Austrheim (Sp) Arne Geijer (s) Gunnar Helén (fp)

Niels Helveg Petersen (RV) Lars Korvald (Kf) Eric Krönmark (m)

Ove Hansen (S) Olavi Lähteenmäki (Kok) Poul Nyboe Andersen (V)

Sture Palm (s) Jón Skaftason (F) Ib Stetter (KF)

Förman

Johan Støa (A) Veikko Vennamo (Smp) Johannes Virolainen (K)

Kåre Willoch (H)

J. F. Øregaard (Jvfl)

Meddelande

om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Med hänsyn till de pågående förhandlingarna med EEC har några särskilda åtgärder med anledning av denna rekommendation inte ansetts motiverade.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet**

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets 20:e session avgivet meddelande av Nordiska ministerrådet om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning.

Ekonomiska utskottet har tidigare preciserat sina önskemål till regeringarna i en presidieskrivelse.¹

Av meddelandet framgår att man inte ansett det motiverat att vidtaga några särskilda åtgärder med hänsyn till de pågående EEC-förhandlingarna.

Då några positiva besked inte torde vara att vänta inom en överskådlig framtid synes ärendet böra avskrivas.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spørgsmålet för rådets del slutbehandlat.

Stockholm den 20 januari 1972

<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>	<i>Anders Aune (A)</i>
<i>Arne Geijer (s)</i>	<i>Jóhan Hafstein (Sj)</i>	<i>Gunnar Helén (fp)</i>
Förman		
<i>Niels Helveg Petersen (RV)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>	<i>Olaf Knudson (H)</i>
<i>Eric Krönmark (m)</i>	<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Olavi Lähteenmäki (Kok)</i>
<i>Knud Nielsen (S)</i>	<i>P. Nyboe Andersen (V)</i>	<i>Kristoffer Rein (Kr. F.)</i>
	<i>Veikko Vennamo (Smp)</i>	

¹ Se Nordiska rådet, 18:e sess., s. 2102

Meddelande

om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd med de för sjukvården ansvariga utreda förutsättningarna för en överenskommelse avseende den slutna sjukvården i Tornedalen innebärande att befolkningen i området får valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

Sveriges regering (socialdepartementet) meddelar den 14 december 1971 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

I meddelande den 17 december 1969¹ anmälde Sveriges regering att överläggningar ägt rum mellan företrädare för svenska socialstyrelsen och representanter för Norrbottens läns landsting angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen. En redogörelse för överläggningarna hade den 25 februari 1969 överlämnats till Finlands social- och hälsovårdsministerium för yttrande.

Därefter har Finlands social- och hälsovårdsministerium i skrivelse den 29 oktober 1970 föreslagit, att en arbetsgrupp skall tillsättas för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen, möjligheterna att tillfredsställa detsamma och om så anses påkallat på grundval av utredningen uppgöra ett utkast till samarbetsavtal. I arbetsgruppen skulle ingå representanter för både Finland och Sverige.

Från svensk sida har man hänskjutit ärendet till sjukvårdshuvudmannen i området Norrbottens läns landsting.

¹ *Se Nordiska rådet, 18:e sess., s. 2103.*

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om sjukvårdssamarbete
Tornedalen***(Se Sak E 8, s. 1273)**BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Sveriges regering på Finlands och Sveriges regeringars vägnar till tjugonde sessionen avgivet meddelande om rekommendation nr 16/1968.

Utskottet har tagit del av meddelandet liksom av en vid tjugonde sessionen av Saimi Ääri till Sveriges regering ställd fråga om sjukvårdssamarbetet i Tornedalen samt regeringens svar på frågan.

Utskottet konstaterar att, sedan från finsk sida förslag framlagts om att tillsätta en arbetsgrupp för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen, ärendet av socialdepartementet i Sverige överlämnats till Norrbottens läns landsting för överläggningar med berörda myndigheter i Finland.

Det är utskottets förhoppning att arbetet med denna rekommendation, antagen för fyra år sedan, till rådets nästa session skall ha lett till resultat. Hittills har rekommendationen, såvitt utskottet kunnat konstatera, ej varit föremål för sakbehandling.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spørsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 22 februari 1972

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Bjarni Guðnason (SF)</i>	<i>Knut Johansson (s)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Egil Aarvik (Kr. F.)</i>	
	Förman	

Meddelande**om rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Der har været afholdt nordiske møder i februar 1969, september 1970 og maj 1971. Der er nu i alle landene udarbejdet lovudkast, der vil blive drøftet på et nordisk møde i Finland i begyndelsen af 1972.

Meddelande

**om rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av
internier m. m.**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

a) at tilvejebringe nærmere oplysning om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilket grundlag og i hvilket omfang offentlige myndigheder i de nordiske lande udbetaler erstatning for skader, der er forvoldt af personer, over for hvilke samfundet ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller i øvrigt af forsorgsmæssig karakter, og

b) at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter der administrativt kan udbetales billigheds-erstatning af offentlige midler for sådanne skader.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Innen de enkelte departementer har man foretatt innsamling og kartlegging av materiale som nevnt under bokstav a i rekommandasjonen. Til å gjennomføre utredningsarbeidet i samsvar med rekommandasjonens bokstav b, er det nedsatt departementale arbeidsgrupper eller oppnevnt sakkyndige i de enkelte land. Det har vært holdt nordiske drøftelser om saken i Stockholm 3 februar 1970 og i Oslo 29 mai 1970. Nytt nordiskt möte om saken vil bli holdt i Köbenhavn 16 desember 1971.

Meddelanden

om rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjennomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Nordiska rådet har, utöver sin rekommendation nr 23/1968 som rekommenderar regeringarna att ge ökat stöd till standardiseringsorganen för tillämpning på bredast möjliga bas av internationella standarder i de nordiska länderna, också tillställt regeringarna i de nordiska länderna en rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder.

I anledning av ovan nämnda initiativ har de nordiska standardiseringsorganen planerat och vidtagit konkreta åtgärder som kan påskynda det önskade harmoniseringsarbetet.

Nordiskt standardiseringssamarbete

Sedan en följd av år har de nationella standardiseringsorganen i de nordiska länderna haft ett omfattande och djupgående samarbete. Som resultat av ett sammanträde i Oslo den 17 december 1970 mellan representanter för standardiseringsorganen i de berörda länderna har "Retningslinjer for nordisk samarbeid på standardiseringsområdet — INSTA" antagits och godkänts av 16 nationella standardiseringsorgan samt biträttats av 5 andra nationella organ berörda av det internationella standardiseringsarbetet. I dessa riktlinjer understryks att avsikten med detta samarbete icke är att skapa nordisk standard men däremot att så långt möjligt harmonisera de nationella standarderna och att säker-

ställa en likformig tillämpning av internationella standarder i de nordiska länderna samt att undvika dubbelarbete inom de berörda standardiseringsorganisationerna.

Riktlinjerna har nu börjat tillämpas och ett nytt gemensamt möte för att följa upp de första årens resultat planeras till hösten 1972.

Danmarks regering (boligministeriet) meddelar den 16 december 1971:

I sine tidligere meddelelser af 17. december 1969 og 27. oktober 1970¹ har den danske regering oplyst, at man overvejede visse forslag, som var fremsat for at effektivisere det danske standardiseringsarbejde, og i overensstemmelse hermed bevilgedes på finanslovene 1970/71 og 1971/72 et samlet beløb på henholdsvis 1 500 000 kroner og 1 900 000 kroner til aktiviteter, som i det væsentlige har til formål at ajourføre og udbygge de teknisk-konstruktive byggeforskrifter. Beløbene fordeles herefter af boligministeriet som et led i den samlede styring af indsatsen. Af bevillingerne tildeltes i 1970/71 480 000 kroner til Dansk Standardiseringsråd og 480 000 kroner til Dansk Ingeniørforenings normarbejde, medens beløbene i 1971/72 blev forhøjet til henholdsvis 600 000 kroner og 650 000 kroner, fordi man fandt, at der var behov for en forstærket indsats inden for såvel standardiserings- som normarbejdet.

I medfør af lov nr. 229 af 19. maj 1971 om fremme af byggeriets udvikling er der nu oprettet et Byggeriets Udviklingsråd med den opgave at fremme foranstaltninger, der kan øge byggeriets kvalitet og produktivitet samt dets konkurrencedygtighed på et internationalt marked, og herunder virke for, at der gennemføres teknisk, økonomisk og andet forsknings- og udviklingsarbejde samt norm-, standardiserings-, typiserings-, prøvnings- og godkendelsesarbejder vedrørende byggeriet.

I medfør af nævnte lov § 2 indhenter boligministeren indstilling fra Byggeriets Udviklingsråd om fordelingen af statslige tilskud til de foran nævnte formål, herunder om fordelingen af den foran nævnte samlede bevilling, hvormed standardiserings- og normarbejdet støttes.

Der kan konstateres et voksende behov for en egentlig koordinering af det arbejde, som med byggeriets kvalitet som formål drives gennem ingeniørforeningens normarbejde og gennem standardiseringsarbejdet, og boligministeriet er i forbindelse hermed fortsat meget interesseret i at søge Nordisk Råds rekommandation nr. 23/1968 fremmet mest muligt.

Danmarks regering (handelsministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Statens støtte til Dansk Standardiseringsråd ydes fortsat med et beløb svarende til, hvad der ydes i bidrag fra privat side. Herudover

¹ Se Nordiska rådet, 18. sess., s. 2121 och Nordisk Råd, 19. sess., s. 2426.

ydes et beløb til dækning af udgifterne i forbindelse med rådets bistand i forbindelse med regeringens arbejde inden for EFTA, ligesom udgifterne til kontingenter til International Organization for Standardization (ISO) og Comité Européen de Coordination des Normes (CEN) dækkes af staten. Det kan tilføjes, at ændringer i statens støtte til Dansk Standardiseringsråd er under overvejelse.

Den i handelsministeriets meddelelse af 17. december 1969¹ omtalte betænkning om statsprøveanstaltens fremtid m. v. er afgivet den 29. januar 1971. Betænkningen har været udsendt til ca. 500 personer, institutioner m. v. med anmodning om eventuelle kommentarer til betænkningens konklusion og indstilling, der bl. a. går ud på, at statens materialprøveråd omdannes til statens materialprøvenævn, at der til nævnet knyttes autorisationsudvalg og sekretariat, at statens institut for materialprøvning etableres, samt at brandprøvning udskilles fra statens institut for materialprøvning, og at der etableres et Brandteknisk Institut, baseret på et bredt nordisk samarbejde. Handelsministeriet overvejer for tiden ændringer i materialprøvningens organisation på baggrund af betænkningen og de fremkomne kommentarer til denne.

Vedrørende standardiseringsarbejdet på byggeområdet henvises til den af boligministeriet afgivne meddelelse herom.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 9 december 1971:

Arbejdet med standardisering af el- og gasmateriel er fortsat i det omfang det forhåndenværende personale og hensynet til varetagelsen af de pågældende institutioners øvrige opgaver har gjort det muligt.

Finlands regering (handels- og industriministeriet) meddelar den 8 november 1971:

Finlands standardiseringsförbund, som är den nationella representanten för spörsmål angående standarder i Finland, har under de senare åren övergått till att tillämpa SI-systemet vid utarbetande av standarder. För närvarande grundar sig alla nya standarder på detta system. Samarbeta i form av skilda arbetsgrupper och möten anses för Finlands del dock icke vara nödvändigt; däremot vore det nödvändigt att slå fast en tidpunkt från vilken de nordiska länderna skall gemensamt börja tillämpa SI-systemet. Finlands standardiseringsförbund arbetar också för spridning av information beträffande SI-systemet; under innevarande höst har material och verksamhetspromemorior i ämnet tillställts olika tekniska skolor och läroanstalter.

¹ Se *Nordiska rådet, 18:e sess., s. 2121.*

Meddelanden

om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att *D a n m a r k* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att så snart som möjligt genomföra en gemensam trafiklagstiftning på grundval av Nordisk vägtrafikkommittés förslag.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 3 december 1971:

Nordisk vejtrafikkomité, der af regeringerne blev anmodet om at foretage en gennemgang af de udtalelser, der i de nordiske lande var indhentet angående komiteens forslag til fællesnordiske færdselsregler, afgav i 1970 et revideret forslag til vejtrafikregler til regeringerne (*NU 1970: 10*). Der forberedes nu i de enkelte lande lovgivning i overensstemmelse med betænkningen. Spørgsmålet om koordinering har senest været drøftet på Nordisk vejtrafikkomités møde i Oslo i november 1971.

F i n l a n d s r e g e r i n g (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Nordiska vägtrafikkommittén har fått till uppgift att på grund av utlåtandena kontrollera förslaget till enhetliga trafikregler.

Det kontrollerade förslaget är givet den 15 mars 1970 (*NU 1970: 10*). De av saken föranledda åtgärderna är under arbete vid trafikministeriet.

N o r g e s r e g e r i n g (Samferdselsdepartementet) meddelar den 3 december 1971:

Nordisk vegtrafikkomité avsluttet sin virksomhet på møtet i Oslo 9. og 10. november 1971, etter å ha avgitt sin siste innstilling om bestemmelser om lyssignal for vegtrafikk.

Arbeidet for ensartet utforming og anvendelse av vegtrafikklovgivningen og for samordning av nordiske standpunkter i internasjonalt

samarbeid på området vil bli ført videre av Nordisk komité for vegtrafikklovgivning, som er opprettet som et permanent samarbeidsorgan for å bistå Nordisk trafikksikkerhetsråd. Man regner med at denne komité vil ta til med sin virksomhet i begynnelsen av 1972.

Nordisk vegtrafikkomité's innstilling om ensartede trafikkskilt ble i hovedtrekkene gjennomført i Norge i 1967. Komitéens instillinger om vegoppmerking, trafikkregler og lyssignaler for vegtrafikken er under arbeid i Vegdirektoratet. For så vidt angår vegoppmerking og lyssignaler er arbeidet blitt forsinket ved at de norske myndigheter, som de øvrige nordiske land, har ønsket å avvete utviklingen i EEC's bestrebelser på å få ensartede regler i Europa. En avklaring om vegoppmerking kan ikke ventes før i 1972.

Fra norsk side tar man sikte på å ta endelig stilling til forslaget om ensartede trafikkregler i 1972, med sikte på en ikraftsettelse av reglene i 2. halvår 1972.

*BILAGA 1***Skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande gemensam trafiklagstiftning**

Till Nordiska rådet har från rådets trafikutskott inkommit nedanstående den 27 april 1971 dagtecknade skrivelse.

Trafikutskottet har vid sammanträde den 27 april 1971 i Oslo i stöd av vid Nordiska rådets 19:e session av rådet lämnat bemyndigande handlagt regeringarnas till sagda session avgivna meddelanden i anledning av rekommendationen nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning. För utskottet har i samband härmed uppgivits, att ett av myndigheterna i Norge förberett förslag till nya bestämmelser på berörda område kommer att bringas i kraft i Norge inom närmaste framtid, måhända redan före sommaren 1971.

Trafikutskottet hänvisar till de fleråriga och ingående förberedelser som utförts i syfte att uppnå enhetliga vägtrafikregler i Norden särskilt inom Nordiska vägtrafikkommittén, vars arbetsresultat framlagts i kommitténs reviderade förslag till vägtrafikregler (*Nordisk utredningsserie 1970: 10*). Trafikutskottet, som utgår ifrån, att de nya norska reglerna baserar sig på ifrågavarande nordiska utredningsarbete, vill understryka angelägenheten av att de nordiska ländernas regeringar även efter det att nya bestämmelser införts i ett av länderna i samråd verkar för att en gemensam trafiklagstiftning snarast möjligt införes i länderna på grundval av Nordiska vägtrafikkommitténs förslag på sätt i förenämnda rekommendation nr 27/1968 förutsättes.

Presidiet har behandlat förevarande spörsmål vid sitt möte denna dag. Presidiet, som anser viktigt att gemensamma nordiska vägtrafikregler snarast kommer till stånd, vill hemställa till regeringarna i Danmark, Finland och Sverige att eftersträva en sådan ordning att den nya lagstiftningen på vägtrafikområdet kan sättas i kraft i så nära tidsmässig anslutning som möjligt till den norska lagstiftningen i ämnet, vilken väntas bli utfärdad inom kort.

Kastrup den 30 april 1971

För Nordiska rådets presidium

Jens Otto Krag

BILAGA 2**Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om ett nordiskt trafiksäkerhetsår**

(Se Sak E 9, s. 1274)

BILAGA 3**Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til 20. session om rekommandation nr. 27/1968 angående fælles trafiklovgivning, afgivet af Nordisk Ministerråd samt af Finlands og Norges regeringer. Sagen har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. Under sessionen har følgende regeringsrepræsentanter deltaget i udvalgsbehandlingen: justisminister Oddvar Berrefjord, justitsminister K. Axel Nielsen, samferdselsminister Reiulf Steen, inrikesminister Heikki Tuominen og minister vid finansministeriet Jorma Uitto. Som sagkyndig har udvalget hørt statssekreterare Nils-Olov Hasslev.

Det fremgår af meddelelserne, at Nordisk Vejtrafikkomité — efter at have afgivet sin sidste indstilling om lyssignaler for vejtrafikken — har afsluttet sin virksomhed i november måned 1971. Til at varetage arbejdet med en ensartet udformning og anvendelse af vejtrafiklovgivningen er oprettet et nyt permanent samarbejdsorgan, Nordisk Komité for Vejtrafiklovgivning. Der forberedes nu i de enkelte lande lovgivning i overensstemmelse med vejtrafikkomiteens indstillinger. Udvalget har i skrivelse af 27. april 1971 gjort opmærksom på det ønskelige i, at fælles trafikregler indføres snarest, og at det sker samtidigt i alle landene. Udvalgets synspunkter er videregivet til regeringerne i præsidiets skrivelse af 30. april 1971, der er optrykt som bilag 1 til meddelelserne. Kun fra norsk side er der givet oplysning om det tidspunkt, hvor man påregner at sætte de nye regler i kraft, nemlig i 2. halvår 1972.

Det er under udvalgsbehandlingen oplyst, at spørgsmålet om ikrafttrædelsestidspunktet har været behandlet af Nordisk Trafiksikkerhedsråd på et møde i København den 4. februar 1972. Det aftales herved at tilstræbe at sætte de nye trafikregler i kraft den 1. januar 1973 i alle fire lande. Fra dansk side oplystes, at man af lovgivningstekniske grunde muligvis måtte udskyde tidspunktet til den 1. april 1973.

Under spørgetimen i rådets plenarmøde den 22. februar 1972 rettede Martha Johannessen et spørgsmål til Nordisk Ministerråd om, hvilke planer regeringerne har for at imødekomme det stadigt mere påtrængende behov for information og opdragelse af trafikanter, og om ministerrådet vil tage initiativ til at gøre 1973 til et "Nordens Trafiksikkerhedsår". I motiveringen af spørgsmålet henvistes bl. a. til de gode erfaringer fra Naturvårnåret, til nødvendigheden af at gøre en indsats for trafiksikkerheden og til, at muligheden for at opnå et resultat heraf vil være større, når trafikreglerne bliver harmoniseret. Spørgsmålet blev besvaret af samferdselsminister Reiulf Steen, som oplyste, at Nordisk Trafiksikkerhedsråd blandt andet har drøftet sine arbejdsopgaver vedrørende trafiksikkerheden og fundet, at en hovedopgave må være en bred og effektiv information og uddannelse af alle grupper af trafikanter i forbindelse med iværksættelse af nye vejtrafikregler. Rådet planlægger udgivelse af en publikation med en redegørelse for de nye regler. Man ønsker fra rådets side at bidrage til trafiksikkerheden og mener således at imødekomme de ønsker, som ligger til grund for det stillede spørgsmål. Man påtænker ikke at proklamere et særligt "Nordens Trafiksikkerhedsår", men foretrækker et kontinuerligt informations- og uddannelsesarbejde. Dette udelukker dog ikke, at man kan deltage i særlige "år", der måtte blive arrangeret af internationale organisationer. Som svar på et tillægsspørgsmål oplyste samferdselsminister Steen, at tanken om et nordisk trafiksikkerhedsår vil kunne tages op, hvis man senere finder det hensigtsmæssigt.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 23. februar 1972

<i>Eric Carlsson (c)</i>	<i>Bjarne Mørk Eidem (A)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>
<i>Gustav Holmberg (V)</i>	<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>
<i>Arne Larsen (SF)</i>	<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>	<i>Sven Mellqvist (s)</i>
<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Erling Norvik (H)</i>	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>
	<i>Paavo Väyrynen (K)</i>	Formand

Meddelande

om rekommendation nr 28/1968 angående ibero-amerikanskt institut

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt ibero-amerikanskt institut.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Seksjon I i Nordisk Kulturkommisjon har behandlet forslaget om et nordisk ibero-amerikansk institutt. Seksjon I har sluttet seg til den oppfatning som komiteen, nedsatt av Det norske rektormøte har gitt uttrykk for:

Det bør på det nåværende tidspunkt ikke opprettes noe nordisk ibero-amerikansk institutt. Seksjonen mener imidlertid at det vil være meget viktig med et nærmere nordisk samarbeid på dette forskningsområdet. Den ser derfor meget positivt på det initiativ som nordiske Latin-Amerikaforskere har tatt ved å opprette Den nordiske samarbeidskomiteen for Latin-Amerika forskning (NOSALF). Etter søknad fra komiteen har Nordisk Kulturkommisjon Seksjon I foranlediget at det har blitt bevilget s. kr. 6 000 til arbeidet for 1971.

NOSALF har for 1972 anmodet om kr. 18 000 til sitt arbeid. Pengene skal brukes til møte- og publiseringsvirksomhet. Det vil være naturlig at denne søknaden blir vurdert av det nye organ som vil bli opprettet i henhold til den nordiske kulturavtale. Søknaden er av regjeringene oversendt organisasjonskomiteen for nordisk kulturelt samarbeid.

Som vedlegg følger fotostatkopi av Nordisk Kulturkommisjons brev 15. juni 1971 med bilag (*här ej tryckt*).

Etter dette anser ministerrådet for sitt vedkommende spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for ferdigbehandlet.

Meddelande

om rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för att åstadkomma ett effektivare samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session.¹

I fråga om rekommendationens fortsatta handläggning jämte prioritering på nordiskt plan torde en bedömning få göras av de samsarbetsorgan, som med stöd av nordiska kulturavtalet inleder sin verksamhet.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2443.*

Meddelande

om rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Den nordiska expertkommitté som blev tillsatt av undervisningsministerierna för att utreda förutsättningarna för upprättande av ett vulkanologiskt institut i Island överlämnade sitt betänkande i mars 1971. Kommitténs sammanfattning av sitt utlåtande, vari föreslås upprättande av ett institut, knutet till Islands universitet, bifogas (*se Bilaga*). Betänkandet har varit föremål för remissbehandling i de nordiska länderna och vid Nordiska ministerrådets (undervisnings- och kulturministrarnas) möte i Oslo den 8 november 1971 var det enighet om, att frågan snarast borde bli upptagen till realitetsbehandling i de nya kultursamarbetsorgans regi.

*BILAGA***Sammanfattning av den nordiska expertkommitténs för nordiskt vulkanologiskt institut i Island utlåtande**

Island är med sina 103 000 km² uteslutande uppbyggt genom vulkanisk aktivitet. Här förekommer alla slag av vulkaniska fenomen, däribland ihållande och långvariga utbrott sådana som i Hekla 1947 (13 månader), Askja 1961 (1 1/2 månad), Surtsey 1963 (3 1/2 år) och Hekla 1970 (2 månader). Utan varje tvekan är Island ett av jordens förnämsta vulkanområden.

För nordisk geologi erbjuder därför Island ett näraliggande och enastående studieobjekt. Detta är bakgrunden till de nordiska exkursioner för geologer och naturgeografer, som årligen äger rum sedan 1964. Ett vulkanologiskt institut i samnordisk regi skulle innebära en intensifierad utbildning i vulkanologi, en fundamental disciplin inom geologin. Samtidigt skulle Norden genom ett sådant institut skapa ett forskningscentrum, som borde kunna få stor betydelse även i globalt sammanhang. Kommittén har även i andra hänseenden undersökt förutsättningarna för ett nordiskt vulkanologiskt institut och bl. a. konstaterat att en samverkan mellan ett sådant och i Island och särskilt vid dess universitet befintliga geovetenskapliga institutioner skulle innebära betydande vinster av vetenskapligt och ekonomiskt slag.

Det är kommitténs uppfattning att Islands universitet därtill borde kunna dra nytta av att geologer från de andra nordiska länderna vistas i Island under längre perioder och av den miljö, som de kommer att medverka till att skapa på och omkring institutet.

Ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island borde ta sikte på dels att utbilda yngre forskare i vulkanologi och närbesläktade discipliner, dels att utforska Island vulkanologiskt. Utbildningen förutsätts ske genom att stipendiater från de nordiska länderna bereds tillfälle arbeta vid institutet under längre eller kortare tid. Forskningen bör vara inriktad såväl på vulkanologiens olika grenar som på de aktiva vulkanerna och deras utbrott.

Institutet bör också stå öppet för icke-nordiska forskare, såväl stipendiater — exempelvis genom UNESCO — som kvalificerade gästforskare.

Institutet föreslås bli knutet till Islands universitet och ledas av en styrelse bestående av: 1) 5 representanter, en från vart och ett av de nordiska länderna och utsedda av deras undervisningsdepartement och 2) 4 representanter för isländska geovetenskapliga institutioner respektive förening.

Institutet föreslås bli inrymt i lokaler, som ställs till förfogande genom Islands undervisningsministerium, och ett sambruk av instrumentella och biblioteksresurser med det matematisk-naturvetenskapliga institutet vid universitet förutsätts.

Institutet bör förses med en fast personal, som tills vidare bör bestå av en direktör, som tillika bör vara forskare, ytterligare en forskare på kvalificerad nivå, två tekniska assistenter och en sekreterare. Antalet nordiska stipendiater bör tills vidare sättas till 5.

Kommittén har också företagit beräkningar av de kostnader ett på dylikt sätt uppbyggt institut skulle medföra och kommit fram till engångskostnader om 550 000 svenska kronor och årliga driftskostnader om 500 000 svenska kronor.

Avslutningsvis vill kommittén anföra att den anser att förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island i hög grad föreligger och den vill därför tillstyrka att ett sådant snarast kommer till stånd.

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, at det principielt bliver totalt forbudt at udtømme olie eller olieholdige blandinger i havet, og at der skabes forøget mulighed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen. Endvidere henstiller rådet, at regeringerne overvejer, om det tillige er muligt, at retshåndhævelsen ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

De på IMCO's 6. generalforsamling i oktober 1969 vedtagne ändringar i konventionen til undgåelse af forurening af havet med olie, 1954, er til dato tiltrådt af 7 lande.

På IMCO's 7. generalforsamling i oktober 1971 er vedtaget yderligere ändringar i ovanstående konvention bl. a. vedrørende begränsning af störrelsen af tanke i store tankskibe.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 26 november 1971:

I Finland är under bearbetning en lag jämte förordning, i vilka kommer att iaktas de ändringar som vidtogs år 1969 i oljeskyddskonventionen.

Meddelande

om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

1. att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt sameinstitut samt
2. att utreda frågan om institutets verksamhet och placering.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Kirke- og undervisningsdepartementet har nå mottatt svar fra de fleste som fikk til uttalelse forslaget til organiseringen av et nordisk samisk institutt utarbeidet av Nordisk samarbeidsorgan for same- og reindriftsspørsmål.

Forslaget om opprettelse av et nordisk samisk institutt styrt av et råd på minimum 12 medlemmer og et sekretariat som har den daglige ledelse, har fått alminnelig tilslutning fra de som har svart på forslaget. Etter forslaget fra Nordisk samarbeidsorgan for same- og reindriftsspørsmål skulle rådet ha 12 medlemmer. Fra Norge 5, hvorav 2 skulle oppnevnes sentralt, og 3 av den norske seksjonen i Nordisk sameråd. Fra Sverige 4, hvorav 1 oppnevnes sentralt og 3 av den svenske seksjonen i Nordisk sameråd. Fra Finland 3, hvorav 1 oppnevnes sentralt og 2 av den finske seksjonen i Nordisk sameråd.

I møte 4. desember 1971 har Nordisk sameråd foreslått at 9 medlemmer oppnevnes av Nordisk sameråd og 3 av regjeringene i de respektive land. Sekretariatet foreslås lagt til Norge som har flest samer, og at det plasseres i en samebygd f. eks. Kautokeino.

Norge er koordinerende land for denne saken og Kirke- og undervisningsdepartementet vil derfor nå legge fram konkret forslag til løsning av den for myndighetene i Finland og Sverige. En forutsetter ellers å komme tilbake til saken senere.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet**

Till kulturutskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 20:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 33/1968.

Av meddelandet framgår, att det förslag till inrättande av ett nordiskt sameinstitut som utarbetats inom Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötsel frågor fått ett positivt mottagande av de remissinstanser som beretts tillfälle att avge yttrande i ärendet. Ett konkret förslag till förverkligande av planen kommer att läggas fram av det norska kirke- og undervisningsdepartementet. Nordiska rådets juridiska utskott, som behandlat rekommendation nr 33/1968 i sitt betänkande över medlemsförslag om gemensam samepolitik (*A 302/j*), har framhållit att medel för institutets förverkligande bör anslås över den nordiska kulturbudgeten för år 1973.

Inrättandet av ett nordiskt sameinstitut är av största betydelse för bevarande av den samiska kulturen och samernas egenart. Förberedelsearbetet har enligt utskottets mening nu nått så långt att åtgärder snarast torde kunna vidtagas för att förverkliga rekommendationens syfte.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 19 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i>
		Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>	<i>Svend Haugaard (RV)</i>
<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (ÅS)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>	<i>Per Olof Sundman (c)</i>
	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Meddelanden

om rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet, Danmarks och Norges regeringar)

Vid möte i Oslo den 22 februari 1968 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsebureauvirksomhed.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Handels- och industriministeriet har i sitt utlåtande av den 9 december 1970¹ meddelat Nordiska rådet, att idkande av resebyrårörelse i Finland har genom en ändring den 26 januari 1968 av lagen om rättighet att idka näring samt genom en förordning av den 9 juli 1968 om resebyråer, vilken grundar sig på nämnda ändring, fastställts till en av handels- och industriministeriets näringstillstånd beroende reglementerad näring. Därjämte har handels- och industriministeriet uppgivit såsom sin avsikt, att Finland enligt den av Nordiska rådet den 22 februari 1968 godkända rekommendationen nr 35/1968 kommer såsom koordinerande land och på basen av de erfarenheter, som erhållits beträffande det nuvarande systemet, att anordna ett samnordiskt förhandlingstillfälle.

Uppgifter om den svenska lagstiftningen på detta område lämnades i det tilläggsförslag som framlades vid Nordiska rådets session i Oslo 1968 (*Sak A 186 T*). Det framgår härav att nuvarande svenska lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet trädde i kraft den 1 juli 1967 och gäller till och med den 30 juni 1972. En utredning har tillsatts, som skall överväga frågan om en förlängning av nuvarande lagstiftning.

Handels- och industriministeriet har stått i brevväxling med de övriga nordiska länderna beträffande möjligheterna för anordnande av ifrågasvarande förhandlingstillfälle i Helsingfors. Ministeriet har samtidigt likväl konstaterat, att det i samband med det gällande finska systemet uppkommit vissa frågor, som skulle kräva ytterligare utredning.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2451.*

Handels- och industriministeriet anser det viktigt att sagda utredningsarbete skall kunna slutföras innan ett gemensamt nordiskt förhandlings- tillfälle anordnas.

D a n m a r k s r e g e r i n g (handelsministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Handelsministeriet kan henholde sig til den af ministeriet senest under 3. december 1971¹ afgivne udtalelse vedrørende det i sagen omhandlede spørgsmål.

N o r g e s r e g e r i n g (Samferdselsdepartementet) meddelar den 30 november 1971:

Det er i 1971 ikke foretatt endringer i den norske reisebyrålov av 4. november 1948.

Meddelanden

om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage

(Överlämnat av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at give rejsende, som kun medfører told- og afgiftsfrie samt indførselstilladte varer, adgang til at passere de internordiske landegrænser, hvor de selv finder det bejligt, dog med de undtagelser, som er begrundet i tilstedeværelsen af militære sikkerhedsområder.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Regeringen har nyligen till riksdagen avlåt it en proposition om ändring av tullagen på ett sådant sätt att man medelst förordning kan stadga om fri gränspassage. Meningen är, att nödvändig förordning ges efter det att lagändringen trätt i kraft och man underhandlat med vederbörande myndigheter i grannländerna.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 18 februari 1972 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Representanter för de finska och svenska finansministerierna har med särskilt tillgodoseende av målsättningen i överenskommelsen den 5 november 1962 mellan Finland och Sverige angående gränstillsamarbete, kommit överens om en liberalisering av bestämmelserna om övergång av gränsen mellan Finland och Sverige i Tornedalen. Det protokoll som bilägges detta meddelande (*se Tillägg*) innebär i princip att fri gränsövergång skall kunna medges där behov finns. De nya bestämmelserna avses träda i kraft den 1 maj 1972.

Norges regering (Finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Det er ikke ytterligere opplysninger å gi i forbindelse med denne rekommendasjon.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Frågan om fri gränspassage vid den svensk-finska gränsen i Tornedalen har bl. a. behandlats vid ett sammanträde i Stockholm den 17 december 1971 mellan representanter för finansdepartementen och tullstyrelserna i Sverige och Finland, vid vilket riktlinjer för en överenskommelse om förenkling av gällande bestämmelser drogs upp.

TILLÄGG

Protokoll, fört vid sammanträde i finska finansministeriet den 14 februari 1972

Deltagare:

från Sverige
departementsrådet K.-I. Edstrand
byråchefen B. Willart
byrådirektören B. M. Ericson

från Finland
regeringsrådet O. Kalliala
tullrådet P. Kekkonen
regeringssekreteraren R. Peltonen
föredraganden V. Kantola

Ärende:

Utvidgad möjlighet till gränspassage vid landgränsen mellan Sverige och Finland.

I. Nuvarande förhållande

1. Gränstrafik med varor som skall förtullas

Denna trafik sker där det finns en finsk tullväg och svenskt gränsovergångsställe, nämligen Haparanda/Tornio, Övertorneå/Ylitornio, Pello, Kaunisjoensuu, Muoniovaara och Karesuando/Kaaresuvanto.

2. Gränstrafik med varor som man får medföra fritt

a) Turister, oavsett nationalitet, får utom på de under punkt 1 nämnda platserna gå över gränsen på ett övergångsställe som ligger vid vandringsled vid Mukkajärvi.

b) *Gränsbor* — svenska eller finska medborgare — får passera gränsen vid överfartsställen. För närvarande finns det 46 sådana överfartsställen från Haparanda/Tornio till Huuki/Äkäsjöensuu. Norr om Huuki/Äkäsjöensuu passerar gränsborna sedan gammalt fritt över gränsen.

II. De nya bestämmelserna

1. Gränstrafik med varor som skall förtullas

Trafiken med varor som skall förtullas sker också i fortsättningen där det finns en finsk tullväg och svenskt gränsövergångsställe. Uppkommer nya trafikbehov skall tullväg/övergångsställe upprättas.

2. Gränstrafik med varor som man får medföra fritt

a) För *turister* inrättas nya gränsövergångsställen på sådana platser som företrädesvis används av turister som skid- eller vandringsled. Sådant övergångsställe kan utvidgas att omfatta ett större gränssnitt.

Turister kan vid behov få tillstånd av svensk eller finsk tull- eller polismyndighet att i båda riktningarna gå över gränsen på annat ställe än övergångsställe.

b) Uppkommer nya behov av överfartsställen för *gränsbor* skall sådana upprättas.

Dessutom kan gränsbor vid behov få tillstånd av svensk eller finsk tull- eller polismyndighet att i båda riktningarna gå över gränsen på annat ställe än övergångsställe eller överfartsställe.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til Nordisk Råds 20. session fra Finlands, Norges og Sveriges regeringer om rekommandation nr. 1/1969 angående fri grænsepassage. Sagen har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. I behandlingen under 20. session har deltaget følgende regeringsrepræsentanter: handels- og industriminister Gunnar Korhonen, samferdselsminister Reiulf Steen, inrikesminister Heikki Tuominen og minister vid finansministeriet Jorma Uitto. Som sagkyndige har udvalget hørt afdelningschef Osmo Kalliala, Finland, og byråsjef Bo Willart, Sverige.

Af meddelelserne og af de oplysninger, som udvalget har fået, fremgår, at repræsentanter for finansministerierne i Finland og Sverige på et møde den 14. februar 1972 er blevet enige om en liberalisering af bestemmelserne om grænsepassage mellem Finland og Sverige. De aftalte bestemmelser er optaget i en protokol for mødet og påregnes sat i kraft den 1. maj 1972. Herefter skal grænsepassage, hvis der medføres varer, som skal toldbehandles, fortsat finde sted ved et grænseovergangssted med toldpersonale, men der skal oprettes nye overgangssteder, hvis der viser sig behov herfor. Hvis der ikke medføres varer, som skal deklarerer, agtes der gennemført nye lettelser; for turister indrettes nye overgangssteder, som kan udvides til at omfatte større grænseafsnit; turister kan endvidere af svensk eller finsk told- eller politimyndighed få tilladelse til at gå over grænsen uden for overgangsstederne; hvis der opstår behov, kan der oprettes nye overfartssteder specielt for grænseboer, ligesom der for disse kan udstedes tilladelser af svensk eller finsk told- eller politimyndighed til at gå over grænsen i begge retninger uden for overgangs- eller overfartssteder.

Det er endvidere oplyst, at der for de øvrige internordiske landgrænsers vedkommende i praksis ikke er nogle vanskeligheder ved grænsepassage, hverken for beboerne i området eller for turister, og at der nu forberedes en legalisering af gældende praksis.

Trafikudvalget finder, at man nu har skabt mulighed for at løse et problem for befolkningen i den relativt tæt befolkede Tornedal, og forventer, at bestemmelserne træder i kraft som planlagt den 1. maj 1972, og at de må blive praktiseret så liberalt som muligt. Udvalget forudsætter, at den formelle stadfæstelse af den liberale praksis ved andre dele af de internordiske landgrænser snart finder sted.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Helsingfors, den 22. februar 1972

Eric Carlsson (c)   *Bjarne Mørk Eidem (A)*   *Gils Guðmundsson (Ab)*

Gustav Holmberg (V)   *Svend Horn (S)*   *Martha Johannessen (A)*

Arne Larsen (SF)   *Bror Lillqvist (Sd)*   *Sven Mellqvist (s)*

Cecilia Nettelbrandt (fp)   *Erling Norvik (H)*   *Pekka Tarjanne (Lkp)*

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelande

om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at afskaffe regelmæssig udgående paskontrol i lufthavne samt at overveje afskaffelse af udgående paskontrol ved andre grænseovergangssteder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Spørgsmålet er henvist til det udvalg, der blev nedsat til behandling af Nordisk Råds rekommandation nr. 22/1966 om ensartet udlændingslovgivning. Udvalget afgav betænkning om spørgsmålet i sommeren 1970, og redegørelsen blev sendt til de pågældende fagministerier.

Spørgsmålet er senere behandlet på et møde i oktober måned 1971 i komitéen, der gennemgår den nordiske pasoverenskomst. Der vedtog man en fælles udtalelse om, at spørgsmålet ikke i øjeblikket skal tages op til behandling.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandet

Til trafikudvalget er henvist meddelelse til 20. session om rekommandation nr. 2/1969 angående afskaffelse af udgående paskontrol, afgivet af Nordisk Ministerråd. Meddelelsen har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. I udvalgsbehandlingen under 20. session har deltaget følgende regeringsrepræsentanter: justisminister Oddvar Berrefjord, justitsminister K. Axel Nielsen, samferdselsminister Reiulf Steen, inrikesminister Heikki Tuominen og minister vid finansministeriet Jorma Uitto. Som sagkyndige har udvalget hørt kanslichef Arno Hannus, Finland, og kanslirådet Lennart Grenestedt, Sverige.

Af meddelelsen fremgår, at spørgsmålet senest har været behandlet i den komité, der gennemgår den nordiske pasoverenskomst. Komiteen har imidlertid på et møde i oktober måned 1971 vedtaget en fælles udtalelse om, at spørgsmålet ikke i øjeblikket skal tages op til behandling.

Under udvalgsbehandlingen er det oplyst, at selv om kontrollen ved indrejse er den mest betydningsfulde, er man ikke for tiden beredt til at afskaffe den udgående paskontrol. Det oplystes ligeledes, at der er samme behov for kontrol i lufthavne som ved andre overgangssteder.

Udvalget forventer, at spørgsmålet senere vil blive taget op til behandling.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen til efterretning og afventer nye meddelelser om spørgsmålet til næste ordinære session.

Helsingfors, den 22. februar 1972

Eric Carlsson (c) Bjarne Mørk Eidem (A) Gils Guðmundsson (Ab)

Gustav Holmberg (V) Svend Horn (S) Martha Johannessen (A)

Arne Larsen (SF) Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s)

Cecilia Nettelbrandt (fp) Erling Norvik (H) Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelanden

om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at gennemføre en ordning, hvorefter ledsagepapirerne for postpakker fra udlandet straks ved ankomsten gennemgås af toldvæsenet med henblik på at frigive de pakker til udlevering, som derved kan undtages fra egentlig toldbehandling, og at fritage disse pakker for særlige gebyrer.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Från Finlands sida finns i detta ärende intet nytt att anföra.

Sveriges regering (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Utöver vad som tidigare anförts finns ej ytterligare att meddela.

*BILAGA 1***Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om tullbehandling av postpaket**

(Se Sak E 10, s. 1276)

*BILAGA 2***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til 20. session fra Finlands og Sveriges regeringer om rekommandation nr. 3/1969 angående toldbehandling af postpakker. Meddelelserne har tidligere været behandlet på udvalgets møde i Stockholm den 13. januar 1972. I udvalgsbehandlingen under sessionen har deltaget minister vid finansministeriet Jorma Uitto. Som sagkyndig har udvalget hørt byråchef Bo Willart, Sverige.

Det er over for udvalget oplyst, at rekommandationen er gennemført i Finland, dog med den formalitet, at egentlige importører skal indhente en generel tilladelse til at få deres varer toldbehandlet på grundlag af ledsagedokumenterne. Da der er tale om en tilladelse en gang for alle, og tilladelsen kan opnås af alle importører, som har behov herfor, finder udvalget den opnåede finske ordning tilfredsstillende.

I Sverige synes rekommandationen imidlertid ikke at have ført til foranstaltninger af nogen art. Under henvisning hertil spurgte Bror Lillqvist under spørgetimen i rådets plenarmøde den 22. februar 1972, om Sveriges regering anser det ønskeligt og muligt at gennemføre en ordning, hvorefter postpakker fra udlandet toldbehandles på grundlag af ledsagedokumenterne.

Spørgsmålet blev besvaret af statsrådet Bertil Löfberg, som oplyste, at man i Sverige for tiden overvejer fremgangsmåden ved toldbehandling. Nogle af regeringen udpegede sagkyndige har udarbejdet et principforslag til en ny toldbehandlingsprocedure. Endvidere har generaltullstyrelsen og poststyrelsen nedsat en fælles arbejdsgruppe med bl. a. den opgave at udarbejde forslag om forenklinger i toldbehandlingen af postforsendelser ved indførelsen af en ny procedure. Herved vil hensigtsmæssigheden af toldbehandling på grundlag af importdokumenter helt naturligt blive inddraget i overvejelserne. Toldbehand-

lingen af postpakker foretages allerede i vidt omfang på grundlag af ledsagedokumenterne, og forberedelsen af en ny ordning forventes afsluttet i løbet af indeværende år.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning, anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende for så vidt angår Finland, men afventer ny meddelelse fra Sveriges regering til næste ordinære session.

Helsingfors, den 23. februar 1972

Eric Carlsson (c)   *Bjarne Mørk Eidem (A)*   *Gils Guðmundsson (Ab)*

Gustav Holmberg (V)   *Svend Horn (S)*   *Martha Johannessen (A)*

Arne Larsen (SF)   *Bror Lillqvist (Sd)*   *Sven Mellqvist (s)*

Cecilia Nettelbrandt (fp)   *Erling Norvik (H)*   *Pekka Tarjanne (Lkp)*
Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelande

om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen hade följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att skapa förutsättningar för ett effektivt nordiskt samarbete på miljövårdens område, exempelvis i de av Nordforsk föreslagna formerna: nationell lagstiftning på miljövårdsområdet, kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet i varje nordiskt land, likartade nordiska tillämpningsregler, vidgade nordiska utbildningsmöjligheter på miljövårdens område och intensifierad upplysning till allmänheten om föroreningsproblemen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor, vilket upprättats i december 1970 i anledning av ifrågavarande rekommendation, har under 1971 sammanträtt den 25 februari och den 25 november, i båda fallen i Helsingfors. En redogörelse för kontaktorganets verksamhet lämnas i en däröver upprättad berättelse, vilken överlämnas till Nordiska rådet av Finlands regering. Vidare har ministerrådet utarbetat en redogörelse för det nordiska miljövårdssamarbetet, vilken ingår i dess berättelse till Nordiska rådet.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelande**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till rådets tjugonde session avgivet meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna.

Av meddelandet framgår att arbetet inom Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor nu kommit i gång. Utskottet förutsätter, att de i rekommendationen nr 4/1969 föreslagna samarbetsåtgärderna på miljövärdens område kommer att prövas inom kontaktorganet. Eftersom rådet har möjlighet att följa arbetet inom kontaktorganet genom kontaktorganets årliga berättelser till rådet, finner utskottet ytterligare åtgärder från rådets sida i anledning av denna rekommendation ej påkallade.

Utskottet anser därför rekommendationen av 1969 slutbehandlad för rådets del och föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen nr 4/1969 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

Roald Bye (A)   *Bjarni Guðnason (SF)*   *Doris Håvik (s)*

Lars Korvald (Kr.F.)   *Gerda Møller (KF)*   *Jan-Ivan Nilsson (c)*

Förman

Antti-Veikko Perheentupa (Sd)   *Salve Salvesen (A)*

Anna-Greta Skantz (s)   *Saimi Ääri (K)*

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning

(Överlämnade av Danmarks, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen hade följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i lag förbjuda professionell boxning i respektive land.

Danmarks regering (indenrigsministeriet) meddelar den 7 december 1971:

Danmark agter ikke på nuværende tidspunkt at fremsætte lovforslag om forbud mod professionel boksning.

Man har fra dansk side nedsat et udvalg med henblik på at indføre yderligere sikkerhedsforanstaltninger til begrænsning af boksningsens medicinske skadevirkninger. Udvalget forventer at afslutte sit arbejde med afgivelse af en betænkning i begyndelsen af 1972.

Norges regering (Sosialdepartementet) meddelar den 10 december 1971:

For Norges vedkommende kan meddeles at det i de senere år har vært en så beskjedent aktivitet å spore når det gjelder profesjonelle boksestevner at spørsmålet om egen lovgivning ikke synes å være særlig aktuelt. I løpet av 1971 har det vært noen — omenn beskjedent — økning i aktiviteten, og spørsmålet om egen lovgivning er derfor ikke henlagt, men er fortsatt under overveielse.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 15 december 1971 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Den svenska lagen om förbud mot professionell boxning trädde i kraft den 1 januari 1970.

I Finland avser man för närvarande inte att lägga fram förslag om förbud mot professionell boxning.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandet**

Til juridisk udvalg er henvist de til rådets 20. session 1972 af Danmarks og Norges regeringer samt af Sveriges regering på Finlands, Norges og Sveriges regeringers vegne afgivne meddelelser om rekommandation nr. 6/1969.

Af meddelelserne fremgår, at der i Sverige er gennemført forbud mod professionel boksning, som trådte i kraft den 1. januar 1970. Spørgsmålet om gennemførelse af en tilsvarende lovgivning i Norge er ikke henlagt, men problemet er ikke aktuelt, da der i Norge kun i meget beskedent omfang afholdes professionelle boksestævner. I Danmark og Finland agter man ikke på nuværende tidspunkt at fremsætte lovforslag i overensstemmelse med rådets rekommandation.

Udvalget finder under disse omstændigheder ikke grundlag for at fortsætte arbejdet med rekommandationen.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation nr. 6/1969 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 17. januar 1972

Erik Adamsson (s)

Poul Dam (SF)

Erling Engan (Sp)

Carl-Henrik Hermansson (vpk)

Guri Johannessen (A)

Astrid Kristensson (m)

Matthias Á. Mathiesen (Sj)

Orla Møller (S)

Victor Procopé (Sv)

Irma Rosnell (Skdl)

Pertti Salolainen (Kok)

Helge Seip (V)

Knud Thestrup (KF)

Formand

Meddelande

om rekommendation nr 7/1969 angående skol- och studentbetygs jämförbarhet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt utarbeta automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Etter anmodning fra de aktuelle ministerier nedsatte Nordisk Kulturkommissjon, seksjon I, høsten 1970 en arbeidsgruppe for å vurdere evalueringsspørsmålene i et lengre perspektiv i sammenheng med arbeidet med en harmonisering av utdanningsstrukturen i Norden. Gruppen har på møte våren 1971 ment at arbeidet bør stilles i bero til det nye samarbeidsorgan som skal opprettes i henhold til den nordiske kulturtraktat har tatt stilling til saken.

Den komite som er nedsatt for å utrede forutsetningene for en samordning av reglene for studiestøtte til studenter som studerer i annet nordisk land enn hjemlandet ventes å framlegge sin innstilling våren 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen hade följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig utan i samråd tar ställning till reklam i televisionen.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

I Danmark har man ännu inte tagit ställning till radiokommissionens avstyrkande förslag i frågan om reklamsändningar i TV.

I Norge har stortinget bifallit stortingsmelding från Kirke- og undervisningsdepartementet (1969/70: 58) i vilken föreslås att reklam i TV och radio tills vidare inte skall införas.

I Sverige tillsattes år 1966 en utredning med uppgift bl. a. att pröva frågan om införande av reklamsändningar i TV. Först när utredningens betänkande lagts fram — vilket nu beräknas ske under år 1972 — kan man i Sverige slutligt ta ställning i frågan.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidga möjligheterna för en gemensam skeppsmedicinsk forskning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Foranlediget av Nordisk Råds vedtak i saken under 19. sesjon, har man funnet at sakens behandling vil være best tjent ved at den vurderes av de offentlige forskningsorganisasjoner i Norden. I forbindelse med Hovedkomitéen for norsk forskning er den derfor oversendt denne for vurdering og nødvendig diskusjon med tilsvarende forskningsinstitusjoner i de øvrige nordiske land. Hovedkomitéen vil deretter meddele det norske Sosialdepartement resultatet av sin vurdering, herunder hvilke konkrete forskningsprosjekter som eventuelt bør overveies satt i verk. På dette grunnlag vil så saken bli diskutert mellom vedkommende nordiske departementer, og fremlagt for Nordisk Råd i sin tid.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1969 angående Nordisk Journalistkursus

(Overlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att vidtaga åtgärder för en utbyggnad av den samnordiska fortbildningen av journalister vid Nordisk Journalistkursus enligt de förslag, som framlagts av den för utredning av frågan tillsatta kommittén (NU 1969: 4) samt

2. att öka antalet stipendier till deltagare i den nordiska fortbildningen för journalister.

Danmarks regering (statsministeriet) meddelar den 6 december 1971:

I tillslutning til den den 1. december 1970 til Nordisk Råds 19. session¹ afgivne meddelelse kan det oplyses, at bestyrelsen for Nordisk Journalistkursus, efter at have drøftet de fra presseorganisationerne i de nordiske lande indhentede udtalelser, er af den opfattelse at undervisningsplanerne bør underkastes en mere indgående behandling og ajourføring, inden de udformes i detaljer. Initiativet hertil tages af kursusledelsen, som herunder bør indhente sagkyndig bistand i samarbejde med pressens organisationer og journalisthøjskolerne i de nordiske lande, således som foreslået i de remisytringer, der foreligger til sagen.

Bestyrelsen finder det derfor realistisk, at den nye undervisning tidligst vil kunne sættes i gang i undervisningsåret 1973—1974. Den er desuden af den opfattelse, at gennemførelsen af betænkningen kræver et stort forarbejde og mener, at det er en nødvendig forudsætning for iværksættelsen, at der for regnskabsårene 1972 og 1973 stilles økonomiske midler til rådighed til dette planlægningsarbejde fra kursusledelsens side og til de fornødne beslutningsprocesser i bestyrelsen.

Endvidere har bestyrelsen overdraget kursusledelsen at søge fremskaffet midler til afholdelse af to kurser efter det hidtidige undervis-

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2489.

ningsprogram i 1973 med henblik på iværksættelse af undervisningsplanerne i "Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister" fra foråret 1974.

Statsministeriet har anmodet ressortmyndighederne i de øvrige nordiske lande om at fremskaffe de fornødne bevillinger og har søgt dækning for det danske bidrag.

Meddelande

om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för antagande av likartade lagregler om transplantation.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den Nordiska arbetsgrupp som tillsattes 1969 för att behandla den i rekommendationen berörda frågan har visat att det lagtekniskt råder stora skiljaktigheter mellan lagstiftningen i de nordiska länderna. I Danmark gäller sålunda en lag av den 9 juni 1967 om uttagande av mänsklig vävnad m. m. Denna lag omfattar såväl döda som levande givare. I Finland gäller en lag av den 8 juli 1957 om användning av vävnader från avliden person för sjukvårdsändamål. Där saknas lagregler beträffande levande givare. Norge saknar för närvarande lagregler om transplantationer. Ett kommittéförslag till lag om transplantation föreligger dock. Förslaget har remissbehandlats och väntas ligga till grund för ett förslag till stortinget under våren 1972. Det avser såväl levande som döda givare. I Sverige slutligen gäller en lag av den 14 mars 1958 om tillvaratagande av vävnader och annat biologiskt material från avliden person. Den svenska socialstyrelsen har utarbetat ett förslag till ny lag om transplantation som avser såväl levande som döda givare. Slutlig ställning till detta förslag har ännu inte tagits.

Norge och Sverige d. v. s. de länder som planerar nya lagar om transplantation har kontinuerligt samråd i dessa ärenden i syfte att så långt möjligt samordna de kommande lagförslagen dels inbördes och dels med redan gällande dansk rätt.

BILAGA 1

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om likartad lagstiftning om transplantation

(*Se Sak E 11, s. 1277.*)

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till rådets tjugonde session avgivet meddelande om rekommendation nr 12/1969.

Utskottet har tagit del av meddelandet liksom av en vid tjugonde sessionen till Finlands regering av Gerda Møller ställd fråga om likartad lagstiftning om transplantation samt regeringens svar på frågan.

Härav framgår att i Finland med stöd av lagen den 8 juli 1957 om användning av vävnader från avliden person för sjukvårdsändamål i mars 1971 utfärdat direktiv som under vissa närmare angivna förutsättningar erkänner hjärndöd som kriterium för att konstatera att döden inträtt. Finland har som enda nordiska land accepterat begreppet hjärndöd i stället för det traditionella begreppet hjärtdöd.

Utskottet konstaterar att Finland härigenom avvikit från den rättslikhet som rådet förordat genom ifrågavarande rekommendation. Utskottet uttalar med hänvisning till den enhälligt antagna rekommendationen sin förhoppning att Norge och Sverige vid sin planering av nya transplantationslagar håller nära kontakt med övriga nordiska länder.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 23 februari 1972

Kristian Albertsen (S) Pentti Antila (Smp) Roald Bye (A)

Paul Dalsager (S) Bjarni Guðnason (SF) Knut Johansson (s)

Gerda Møller (KF) Jan-Ivan Nilsson (c) Salve Salvesen (A)

Anna-Greta Skantz (s)

Egil Aarvik (Kr.F.)

Förman

Meddelande

om rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikfostran

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att skyndsamt inleda samarbete för åstadkommande av en effektiv trafikundervisning på skolans alla stadier,

II. att stödja den samnordiska produktionen av läromedel för denna undervisning samt

III. att vidta åtgärder för åstadkommande av en organiserad fortbildning av vederbörande lärare.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

I regjeringenes fellesmeddelelse til Nordisk Råd 11. desember 1970¹ ble det pekt på at spørsmålet om samarbeid angående trafikkundervisning i Norden burde inngå som et ledd i det fortsatte arbeid med harmoniseringen av skoleordningene.

En viser til det harmoniseringsarbeid som er innledet i Nordisk Kulturkommisjon, seksjon II, når det gjelder utvikling av felles nordiske læreplaner, jfr. meddelelse angående rekommandasjon nr. 26/1967, og anser det som naturlig at spørsmålet om effektivisering av trafikkundervisningen tas opp under læreplanarbeidet med de fag og faggrupper hvor trafikk inngår som undervisningsemne.

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2494.*

Meddelande

om rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

1. att ingå en konvention om riktlinjer för harmonisering av de nordiska ländernas regler om farmaceutiska specialiteter samt för samarbete beträffande kontrollen av dessa,
2. att upprätta en nordisk läkemedelsnämnd som ett normgivande, rådgivande och kontrollerande organ, samt
3. att instifta en nordisk läkemedelsfond för forskning, utbildning och information.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Social- och hälsovårdsministeriet i Finland har i en skrivelse den 25 februari 1971 bl. a. föreslagit vederbörande nordiska ministerier, att en arbetsgrupp skulle tillsättas, vars uppgift vore att behandla frågan om sekretariatets för läkemedelsnämnden uppgifter och ansvar ävensom orten för dess verksamhet. De nordiska regeringarna har ställt sig positiva till förslaget och arbetsgruppen kommer att tillsättas inom kort och sammankallas för att dryfta dessa spörsmål.

Meddelande

om rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på musikterapiens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för dels nordiskt samarbete beträffande forskning på det musikterapeutiska området, dels ett nordiskt samgående för framställning av undervisningsmaterial i form av böcker, instrument m. m.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I saken har skolöverstyrelsen, Sverige, funnit det mindre praktiskt att tillsätta en fristående arbetsgrupp, och ifrågasatt om inte frågan bör hänskjutas till Nordiska kulturkommissionen och har intet haft att erinra mot att frågan överlämnas för vidare behandling till det redan etablerade Nordiska förbundet för pedagogisk musikterapi. Undervisningsministeriet, Danmark, har tillstyrkt, Norge, tillsättandet av en arbetsgrupp av sakkunniga, medan Kirke- og undervisningsdepartementet liksom tillstyrkt förslaget och härvid ansett att Nordiska förbundet för pedagogisk musikterapi lämpligen borde representeras i denna grupp.

Saken är föremål för vidare utredning och kontakt kommer att tas inom en nära framtid.

Se även meddelande till Nordiska rådets 19:e session.¹

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2499.*

Meddelande

om rekommendation nr 18/1969 angående musiksamarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna för ett ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationer om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva samt att därvid beakta behovet av statsunderstöd till denna produktion.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Som det fremgår af meddelelse til Nordisk Råds 19. session¹ har udvalgene for nordisk musiksamarbejde stillet forslag om nedsættelse af en fællesnordisk komité, der først og fremmest skulle have til opgave at varetage indspilningen af væsentlige nordiske musikværker, som ikke foreligger tilfredsstillende indspillet.

Man har fundet det rigtigst at afvente afslutningen af overvejelserne med hensyn til den organisatoriske opbygning i henhold til den nordiske kulturaftale før man tog stilling til etableringen af en komité som den foreslåede.

Sagen vil derfor overgå til videre behandling i de fælles nordiske organer som oprettes i henhold til kulturaftalen.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2500.

Meddelanden

om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer at gennemføre et effektivt beredskab til afhjælpning af katastrofer og skader, som kan opstå i de indre nordiske farvande, om muligt i samarbejde med andre stater, som grænser til disse farvande.

Finlands regering (handels- och industriministeriet) meddelar den 26 november 1971:

Finland har genom förordning av den 15 oktober 1971 (FS 718/1971) satt i kraft överenskommelsen mellan Finland, Danmark, Norge och Sverige om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

I meddelandet den 18 december 1970¹ om rekommendation nr 20/1969 redovisades ett förslag till överenskommelse om samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige i fråga om åtgärder mot oljeföroreningar av havet. Förslaget har numera godkänts av samtliga länder. Överenskommelsen undertecknades den 16 september 1971 och trädde i kraft den 16 oktober 1971.

Representanter för organ, som i de avtalsslutande länderna har ansvaret för bekämpning av olja som har kommit lös till havs och i kustvattnen, har vid en konferens i Stockholm i december 1971 behandlat frågor om det praktiska samarbetet vid gemensamma åtgärder mot oljeföroreningar.

¹ Se Nordisk Råd, 19:e sess., s. 2506.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til 20. session om rekommandation nr. 20/1969 angående katastrofeberedskab for de indre nordiske farvande afgivet af Finlands og Sveriges regeringer.

Det fremgår heraf, at en overenskomst om samarbejde mellem Danmark, Finland, Norge og Sverige om foranstaltninger mod olieforurening af havet blev undertegnet den 16. september 1971 og er trådt i kraft den 16. oktober 1971, samt at repræsentanter for de organer, som i de fire lande har ansvaret for bekæmpelse af olieforurening til søs, ved en konference i Stockholm i december 1971 har behandlet spørgsmålet om det praktiske samarbejde på dette område.

Udvalget forudsætter, at regeringerne fortsætter bestræbelserne på at effektivisere samarbejdet inden for overenskomstens område.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 13. januar 1972

<i>Eric Carlsson (c)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>	<i>Gustav Holmberg (V)</i>
<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>	<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>
<i>Sven Mellqvist (s)</i>	<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Johan Støa (A)</i>
	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>	
	Formand	

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller

a. til Danmarks og Sveriges regeringer, at de i samråd med de andre nordiske lande før den 15. juli 1969 træffer de fornødne beslutninger vedrørende storlufthavn på Saltholm og anlæg af den første faste forbindelse over Øresund, og

b. til Danmarks regering at give den svenske regering tilsagn om, at denne lufthavn vil blive benyttet på en sådan måde, at uacceptable forstyrrelser for svensk område undgås.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 8 december 1971:

Rapporten af 8. december 1970 fra planlægnings-, og anlægsudvalget vedrørende Københavns lufthavn pegede på nye alternativer for linjeføringen for en tunnel mellem Amager og Saltholm, således at der skabes mulighed for at gennemføre en bedre og billigere løsning med hensyn til lufthavnens banekonfiguration. Disse alternativets miljømæssige konsekvenser er imidlertid endnu ikke beregnet, men spørgsmålet vil blive taget op i det nye planlægningssekretariat, som etableres under Københavns Lufthavnsvæsen, og resultatet af denne vurdering vil senere blive forelagt ministeriet for offentlige arbejder til godkendelse. En sådan godkendelse vil dog først blive givet efter konsultation med den svenske regering.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Trafikministeriet konstaterar, att efter den föregående redogörelsen avgiven av ministeriet den 4 december 1970¹ ingenting sådant har framkommit i ärendet, som skulle ha givit anledning till nya åtgärder.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2514.

BILAGA**Betänkande av Nordiska rådets trafikskott över meddelandena om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna och meddelandena om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna**

Til trafikudvalget er henvist meddelelser til Nordisk Råds 20. session om arbejdet med rådets rekommandation nr. 21/1969 angående beslutninger i Øresundsspørgsmålene, afgivet af Danmarks og Finlands regeringer, og med rådets rekommandation nr. 15/1971 angående den fortsatte behandling af Øresundsspørgsmålene, afgivet af Danmarks, Finlands og Sveriges regeringer.

Meddelelserne har tidligere været behandlet på et udvalgsmøde den 13. januar 1972. Under 20. session har følgende ministre deltaget i behandlingen af de to sager: minister for offentlige arbejder Jens Kampmann, handels- og industriminister Gunnar Korhonen og statsrådet Bengt Norling. Som sagkyndig har udvalget hørt statssekretære Nils-Olov Hasslev, Sverige.

Af den danske regerings meddelelse om rekommandation nr. 21/1969 fremgår, at der i en rapport af 8. december 1970 er peget på nye alternativer for linjeføringen for en tunnel mellem Amager og Saltholm, hvorved der skabes mulighed for en bedre og billigere løsning med hensyn til lufthavnens banefiguration. Spørgsmålet om de miljømæssige konsekvenser af disse nye alternativer vil blive taget op til vurdering. En godkendelse fra den danske regerings side vil først blive givet efter konsultation med den svenske regering.

I meddelelserne om rekommandation nr. 15/1971 oplyses vedrørende anlæg af en storlufthavn på Saltholm, at den endelige afgørelse af spørgsmålet afventer beslutning om prioriteringen af større danske trafikinvesteringer. Vedrørende den faste forbindelse over Øresund oplyses, at der har været opretholdt kontakter mellem Danmark og Sverige på embedsmandsplanet, og at den svenske regering er rede til at genoptage forhandlinger på ministerplan, når den danske regering har taget stilling til Saltholmsprojektet.

Det er endvidere på udvalgets møde oplyst, at regeringsforhandlingerne mellem Danmark og Sverige — efter en periode, hvor der er blevet foretaget forskellige tekniske og økonomiske undersøgelser — er genoptaget ved et trafikministermøde i København den 17. februar 1972. Der var på dette møde enighed om, at de fortsatte forhandlinger

skal omfatte en Saltholm-lufthavn med forbindelse til Danmark og Sverige, en direkte forbindelse Dragør—Limhamn, og en jernbanetunnel Helsingør—Helsingborg. Der var endvidere enighed om, at der til brug ved de fortsatte forhandlinger skulle foretages enkelte supplerende undersøgelser.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelserne om rekommandation 21/1969 og rekommandation 15/1971 til efterretning og afventer nye meddelelser i spørgsmålene til næste ordinære session.

Helsingfors, den 21. februar 1972

Eric Carlsson (c) Bjarne Mørk Eidem (A) Gils Guðmundsson (Ab)

Gustav Holmberg (V) Svend Horn (S) Martha Johannessen (A)

Arne Larsen (SF) Bror Lillqvist (Sd) Sven Mellqvist (s)

Cecilia Nettelbrandt (fp) Erling Norvik (H) Pekka Tarjanne (Lkp)

Formand

Paavo Väyrynen (K)

Meddelande

om rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att *S v e r i g e* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att utreda behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommuner över riksgränserna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

En kommitté, bestående av representanter för berörda departement i Danmark, Finland, Norge och Sverige har bildats och bedriver sitt arbete enligt de riktlinjer som tidigare meddelats.

Lokala samarbetsbehov i gränsområdena mellan *Norge och Sverige* har undersökts genom en enkät. Uppgifterna avses kompletteras vid sammanträde med norska och svenska kommunala företrädare i Arvika—Kongsvingers-regionen.

Även samarbetsbehov utmed *finsk-svenska* gränsen har kartlagts genom en enkät. Uppgifterna avses kompletteras vid ett sammanträde med företrädare för kommunerna i Tornedalen.

Samarbetsförhållandena mellan *danska och svenska* kommuner i Öresundsregionen har kartlagts genom skriftliga förfrågningar och genom sammanträden dels med Öresundsrådet och dels med kommunala tjänstemän i Helsingör och Helsingborg.

Resultatet av kommitténs arbete beräknas kunna redovisas under 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att främja samverkan i syfte att förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i dessa länder och att öka dessas möjligheter till anpassning i samhället.

Finlands regering (social- och hälsovårdsministeriet) meddelar den 10 december 1971 å Finlands och Sveriges regeringars vägnar:

Social- och hälsovårdsministeriet och inrikesdepartementet har tillsatt en arbetsgrupp, vilken har till uppgift att handha utbytet av erfarenheter och information om utvecklingen på det aktuella området. Samtidigt har de bägge ministerierna även för respektive länder uppgjort en förteckning över de personer, som sköter zigenarfrågor inom de centrala ämbetsverken.

Arbetsgruppen har för avsikt att sammankomma i januari 1972 i Helsingfors.

I Finland har man vidtagit följande konkreta åtgärder för att förbättra zigenarbefolkningens förhållanden:

Lagen om ändring av lagen om socialhjälp (275/70) trädde i kraft i början av året 1971. Enligt denna lag ersätts ur statsmedel hälften av de utgifter kommunerna haft med anledning av socialhjälp given till zigenarbefolkningen. Noggrannare bestämmelser om tillämpningen av ifrågavarande lagrum har givits av statsrådet i beslutet 409/71.

I budgeten för år 1971 hade 1 000 000 mark reserverats för förbättrandet av zigenarnas bostadsförhållanden.

Den av statsrådet tillsatta zigenardelegationen har den 11 juni 1971 avgivit ett betänkande. Betänkandet innehåller en helhetsplanering för lösandet av de enskilda zigenarfrågorna.

Den av undervisningsministeriet år 1970 tillsatta kommittén för lösandet av zigenarnas utbildningsspörsmål har avgivit sitt betänkande den 29 juli 1971.

Den av inrikesministeriet år 1970 tillsatta kommittén till vars uppgift hört att uppgöra en helhetsplan för lösandet av zigenernas bostadsfrågor, har den 30 september 1971 avgivit sitt betänkande.

Den av undervisningsministeriet under år 1970 tillsatta s. k. ABC-kommittén har fortsatt sitt arbete under året 1971. Kommittén har bland annat till uppgift att ta ställning till den problematik som sammanhänger med rättstävningen inom zigenarspråket.

I Sverige har skolöverstyrelsen fått i uppdrag att redovisa resultaten av den bedrivna verksamheten med undervisning för vuxna zigenare och mot bakgrund härav komma med förslag till nya riktlinjer för de utbildningsinsatser som kan behöva göras. En riktpunkt skall vara att dessa insatser skall ersätta nuvarande åtgärder från nästa budgetår. Dessa skall utformas på ett sådant sätt att de underlättar övergången från utbildning till yrkesverksamhet.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt utreda förutsättningarna för att bereda nordiska forskare ökad tillgång till källmaterial för samtidshistorisk forskning och för att få till stånd en internordisk praxis rörande utlämnande av sådant material, som finns hos myndighet, samt

II. att vidtaga åtgärder för att i varje enskilt nordiskt land likställa forskare från ett annat nordiskt land med inhemska forskare vad gäller tillgången till offentliga myndigheters arkiv.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Beträffande denna rekommendation hänvisas till det meddelande, som avgivits till Nordiska rådets nittonde session.¹

Rekommendationens handläggning på nordiskt plan fortsätter i de nordiska ländernas riksarkivariers regi.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2520.*

Meddelanden

om rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att besluta om införande av ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

En viser til meddelelsen til den 19. sesjon.¹ Norge og Sverige har ennå ikke tatt standpunkt til valg av system.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Det s. k. Pilottonsystemet som i början av år 1967 togs i bruk i Finland liksom i flertalet europeiska länder för stereofoniska radioutsändningar, är godkänt på internationell basis (CCIR:s rekommendation nr. 450, Oslo 1966). Då även sändningarna har fortgått flera år, är antalet befintliga mottagare redan avsevärt, varför införandet av ett annat system t. ex. på skandinavisk basis inte kan komma i fråga. Även den elektroniska industrin råkar ut för svårigheter, om den för export utanför Skandinavien tvingas producera annorlunda mottagare än för hemmarknaden.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2522.

Meddelande

om rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett ökat samarbete mellan de nordiska språklektorerna bl. a. i form av regelbundna ämneskonferenser samt
2. att utreda förutsättningarna för en fastare organisation av den nordiska lektoratsverksamheten vid universitet och högskolor.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Der har ikke i 1971 været afholdt formelt møde i det kontaktmandsvalg, der efter behov kan træde sammen med henblik på drøftelse af det videre arbejde med koordineringen af lektoratsudvalgenes virksomhed.

Det er oplyst, at der bl. a. under hensyn til den nordiske kulturaftales ikrafttræden agtes taget initiativ til et møde mellem lektoratsudvalgenes kontaktmænd i første halvdel af 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 28/1969 angående samarbetskommitté för utvecklingsforskning

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att *D a n m a r k* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda frågan om att tillsätta en samarbetskommitté för utvecklingsforskning.

D a n m a r k s r e g e r i n g (udenrigsministeriet) meddelar den 24 november 1971:

Som nævnt i meddelelse den 7. december 1970¹ besluttede arbejdsgruppen til koordination af udviklingsforskning i de nordiske lande den 13. november 1970 at bidrage til samarbejdet om udviklingsforskningen i de nordiske lande gennem løbende udveksling af oplysninger og gensidig orientering om forskningsprogrammer og som led heri undersøge muligheden for i hvert af de nordiske lande at gennemføre en samlet kortlægning af den forskning vedrørende udviklingsproblemerne der foregår. En sådan kortlægning er igangsat, men endnu ikke tilendebragt. Når dette er sket, vil Sverige indkalde til nyt møde i arbejdsgruppen i løbet af 1972.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2528.*

Meddelande

om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande yrkesvägledarutbildning

(Overlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Stockholm den 4 mars 1969 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för nordiskt samarbete på yrkesvägledarutbildningens område, särskilt vad gäller kvalificerad fortbildning av yrkesvägledare.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Frågan har tagits upp inom det nordiska arbetsmarknadsutskottet. Vid dess möte i början av år 1971 uppdrogs åt en expertgrupp att utarbeta ett förslag om gemensam yrkesvägledarutbildning. Förslaget väntas bli överlämnat i anslutning till nordiska arbetsmarknadsutskottets möte den 31 januari—1 februari 1972.

För Sveriges del kan nämnas att på grundval av det i föregående års meddelande nämnda förslaget om studie- och yrkesorienteringens organisation inom skolväsendet fastställdes följande:

En omorganisation med särskilda studie- och yrkesvägledartjänster skall genomföras i gymnasieskolan med början läsåret 1973/74. Statsbidrag skall ges för normalt en tjänst per 750 elever. Försöksverksamhet med samma system skall samtidigt inledas i grundskolans årskurser 6—9.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder för att få till stånd en gemensam kvalificerad vidareutbildning för lärare till socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den arbetsgruppen som de nordiske regjeringene nedsatte sommeren 1970 for å utrede de spørsmål som rekommandasjonen reiser har avgitt sin første innstilling. Arbeidsgruppen har i denne uttalelsen tatt for seg videreutdanning av lærere til sosialhøgskoler og tilsvarende lærestalter i Norden.

Arbeidsgruppens forslag sammenfattes slik:

Arbeidsgruppen foreslår

att på nordisk basis skall anordnes en tvåårig forsøksverksamhet med fortbildning av lærere ved sosialhøgskoler og motsvarande lærestalter i Norden,

att fortbildningen skall omfatte vanlige veckolange kurser med i regel 25 deltagere samt i viss utstrækning selvstudier,

att som ledningsorgan for verksamheten skall fungere en styrelse och ett sekretariat, det senere forlagt till Århus,

att ledningsorganen och dermed verksamheten skall underordnes det nordiska ministerrådet samt

att till driftskostnader for forsøksverksamheten bør anslås 219 000 dkr. for det første och 209 000 dkr. for det andra verksamhetsåret.

Arbeidsgruppen vil senere avgi en innstilling om videreutdanning av tjenestemenn innen sosialadministrasjon og planlegging.

Den videre behandling av det framlagte forslag vil bli drøftet i de felles nordiske organer som i henhold til den nordiske kulturavtale opprettes fra 1. januar 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbeidsmarknad for psykologer

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februar 1970 enades representanter for regeringarna om att Norge skulle vara koordinerende land for detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skapa förutsättningar for införande av en nordisk arbeidsmarknad for psykologer genom att utfärda bestämmelser for psykologverksamheten och genom att göra psykologutbildningen likvärdig.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den komite som er oppnevnt av social- og helsevårdsministeriet, Helsingfors, for utredning av psykologenes kompetansekrav, har den 13. oktober 1971 til ministeriet avgitt en innstilling som nå er gjenstand for remissbehandling.

Arbeidet med det norske lovforslaget om "Godkjenning m. v. av psykologer" er blitt noe forsinket. Sosialdepartementets utkast til Odelsingsproposisjon med lovforslag er nå sendt interesserte instanser til uttalelse. Lovforslaget vil bli søkt fremmet i løpet av våren 1972.

I Sverige ble det i juni 1969 fastsatt provisoriske bestemmelser om utdanning til psykologeksamen ("høgre examen for psykologer"). Hva utdanning frem til grunneksamen angår ble det i juni 1971 fastsatt nye forskrifter om tillempning og utdanning i psykologi for blivende psykologer. Vedtaket bygget på et forslag som universitetskanslersämbetet (UKÄ) fremla våren 1971 — etter å ha innhentet vedkommende myndigheters syn på en utredning fremlagt av en særskilt arbeidsgruppe.

UKÄ behandler for tiden forslag fra en arbeidsgruppe om psykologutdanning etter grunneksamen. UKÄs utredning i saken forutsettes avgitt i løpet av våren 1972. Regjeringen antas å fatte endelig vedtak i saken seinest i løpet av sommeren 1972.

For eventuelle videre forhandlinger mellom representanter for de samarbeidende land er planlagt et orienterende 1—2 dagers embetsmannsmøte i Oslo medio januar 1972.

Det danske indenrigsministerium vil heretter arbeide videre med spørsmålet om et lovforslag om autorisasjon av psykologer.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att föranstalta om åtgärder för att mot bakgrund av de i betänkandet om nordisk utbildning av sjukhusadministratörer (NU 1965: 6) framlagda förslagen och av erfarenheterna av försöksverksamheten vid Nordiska hälsovårdshögskolan få till stånd en permanent nordisk vidareutbildning av sjukhusadministratörer vid nämnda högskola.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Verksamhetsåret 1970/71 förlängdes den vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg bedrivna försökskursen för vidareutbildning av sjukhusadministratörer från en månad till två månader. Även under innevarande verksamhetsår anordnas en tvåmånaderskurs. En sådan kurs planeras likaså för 1972/73.

Erfarenheterna av dessa förlängda kurser bör avvaktas innan en bedömning av frågan om ytterligare utvidgning av utbildningsprogrammet skall ske.

Meddelande

om rekommendation nr 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under upprätthållande av nära kontakter och ett kontinuerligt informationsutbyte mellan de nordiska länderna fortsätta arbetet på införande av en ökad samverkan vid utbildningsanstalterna mellan lärare, elever och övriga kategorier av där verksamma.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Till Nordiska rådets nittonde session meddelades¹ att Nordiska kulturkommissionen vid ett nordiskt undervisnings- och kulturministermöte i juni 1969 fått i uppdrag att fortsatt behandla frågan om demokrati inom utbildningsväsendet. Föreliggande rekommendation hade överlämnats till kommissionen för beaktande i anslutning till uppdraget.

Inom kulturkommissionen har frågan främst behandlats inom sektion II. Sektionen anordnade den 22—24 september på Frostavallen, Höör, Sverige, ett seminarium kring Samverkan i skolan. Vid seminariet diskuterades uppslag till fortsatt nordisk samverkan på detta område, framför allt i fråga om grundskolan, där man anknöt till arbetet med harmonisering av de nordiska skolordningarna. I en rapport från seminariet har ett antal konkreta förslag lagts fram.

Inför årsskiftet 1971/72, då kulturkommissionens verksamhet upphör och dess uppgifter övertas av de nya organ som inrättas i enlighet med det nordiska kulturavtalet, har sektionen anbefallt att de nya organen fortsätter arbetet och därvid överväger dels möjligheterna att genomföra förslagen från seminariet, dels initiativ för närmare samarbete vad gäller andra utbildningar och utbildningsanstalter än grundskolan. I anslutning härtill har seminarierapporten översänts till organisationskommittén för nordisk kulturellt samarbete för att ingå i det material som organisationskommittén överlämnar till de nya organen.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2540.*

Meddelande

om rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklarations-samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att öka bidragen till de nordiska varudeklarationsorganen i syfte att stärka det nordiska varudeklarationssamarbetet samt att anmoda de nordiska varudeklarationsorganen att redovisa sin planläggning av det fortsatta nordiska varudeklarationssamarbetet samt att i ljuset härav överväga vilka ytterligare åtgärder som eventuellt påfordras från regeringarnas sida för att säkerställa ett effektivt nordiskt varudeklarationssamarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I tillslutning til den til Nordisk Råds 19. session afgivne meddelelse om rekommandation nr. 5/1970¹ angående nordisk samarbejde om varedeklarationer skal oplyses, at varedeklarationsorganerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige — Dansk Varedeklarations-Nævn, Varedeklarationsförbundet (Tavaraselosteliitto) i Finland, Varefaktakomiteen i Norge og Varudeklarationsnämnden i Sverige — nu har indgået den i den ovennævnte meddelelse omtalte samarbejdsaftale, der er underskrevet med virkning fra 1. april 1971. Fra samme tidspunkt har organerne foreløbig for 1 år afsluttet kontrakt med det norske konsulentfirma Industrikonulent A/S, hvorefter den i selskabet ansatte chefkonsulent, cand. oecon. Asbjørn Borg, der i forvejen har kendskab til forbrugerspørgsmål, under ledelse af en af varedeklarationsorganerne nedsat nordisk samarbejdskomité skal udarbejde arbejdsplaner for og forslag til videreførelse af arbejdet med gennemførelsen af ensartede varedeklarationsnormer i Norden. Den nordiske samarbejdskomité har allerede afholdt to møder, og første delrapport vedrørende mulighederne for fællesnordiske normer og/eller deklamationer har været drøftet. Nyt møde er planlagt til januar 1972.

Udgifterne ved konsulent Borgs arbejde, der skal holdes inden for et

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2541.*

beløb af n. kr. 120 000, bliver afholdt af Danmark, Finland, Norge og Sverige i overensstemmelse med det i den tidligere meddelelse oplyste. De enkelte landes bidrag er eller vil blive indbetalt til den norske Varefaktakomité, der fungerer som sekretariat for arbejdet.

Den islandske regering er fortsat interesseret i, at der gennemføres nordisk samarbejde om varedeklarationer, som Island håber at kunne deltage i. Det overvejes at fremsætte lovforslag om varedeklarationer.

Meddelande

om rekommendation nr 6/1970 angående lagstiftningen beträffande medborgarskap för barn

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at undersøge, om der ved afgørelsen af statsborgerskabet i videregående omfang kan tages hensyn til princippet om barnets interesse og således, at spørgsmålet eventuelt senere kan aktualiseres på internationalt plan.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 29 oktober 1971:

Det första sammanträdet i ärendet med de övriga medlemsländernas representanter hölls i Stockholm den 7 april 1971. Följande möte är i Köpenhamn den 10 december 1971. Vid detta möte beredes den samnordiska arbetsgruppens arbetsprogram.

Meddelande

om rekommendation nr 7/1970 angående jämlikhet vid naturalisation

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at søge reglerne om naturalisation i forbindelse med ægteskab tillempet, således at der ikke generelt gøres forskel mellem mand og kvinde.

Finlands regering (ministeriet för inrikesärendena) meddelar den 29 oktober 1971:

Det första sammanträdet i ärendet med de övriga medlemsländernas representanter hölls i Stockholm den 7 april 1971. Följande möte är i Köpenhamn den 10 december 1971. Vid detta möte beredes den samnordiska arbetsgruppens arbetsprogram.

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet
(*Overlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar*)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att i det internationella rymdsamarbetet uppträda med en gemensam linje och skapa lämpliga former för en nordisk samordning på detta område,
2. att slå vakt om informationsfriheten i samband med utvecklingen av rymdkommunikationerna,
3. att tillvarata möjligheterna till gemensamma nordiska projekt rörande rymden på forskningens och industrins områden.

Danmarks regering (udenrigsministeriet) meddelar den 6 december 1971:

Der har i årets løb fundet drøftelser sted inden for ESRO om udformningen af det fremtidige europæiske rumsamarbejde. Danmark, Norge og Sverige har deltaget i disse forhandlinger, som endnu ikke er afsluttet, og har opretholdt nær indbyrdes kontakt under forhandlingerne.

Der er et internt løbende samarbejde mellem de nordiske rumforskningsinstitutter, og der består fortsat en nær kontakt mellem de nordiske teleadministrationer om rumspørgsmål, dels i form af fælles arbejdsgrupper og dels ved gensidig orientering forud for og under internationale møder om disse spørgsmål.

Samarbejdet mellem den danske, finske, norske og svenske teleadministration om satellitkommunikation har ved udgangen af 1971 resulteret i ibrugtagning af en fællesfinansieret satellitjordstation i Tanum i Bohuslän i Sverige. Som tidligere meddelt har den svenske teleadministration forestået arbejdet med etableringen, mens alle væsentlige beslutninger træffes i en til administrationen af stationen dannet styrelse med repræsentanter for de fire teleadministrationer.

Stationen indviedes den 3. december 1971 og vil blive anvendt for de fire landes oversøiske teletrafik. I starten indkobles ca. 40 telefonkredsløb til Nordamerika over en satellit i INTELSAT systemet, men det

installerade utstyr tillåter en utvidelse till ca. 250 kredsløb. Endvidere er stationen efter ønske fra de nordiske radiofonier udrustet med utstyr, der muliggør fjernsynstransmissioner til eller fra andre jordstationer. Stationen vil være i drift døgnet rundt og vil have et mandskab på 15 mand, der er rekrutteret på nordisk basis. Den samlede udgift til stationen beløber sig til ca. 25 millioner svenske kroner, hvoraf Danmark betaler 24 %.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Trafikministeriet konstaterar, att efter föregående redogörelse avgiven av ministeriet den 14 december 1970¹ ingenting sådant har framkommit i ärendet som skulle ha givit anledning till nya åtgärder.

Sveriges regering (kommunikations-, industri- och utbildningsdepartementen) meddelar den 21 december 1971 å Norges och Sveriges regeringars vägnar:

I den europeiska rymdkonferensen, som är ett samrådsorgan för rymdfrågor, där Danmark, Norge och Sverige är medlemmar och Finland observatör förekommer ett kontinuerligt informellt samråd mellan de nordiska länderna. Detsamma gäller beträffande European Space Research Organisation (ESRO) där Danmark och Sverige är medlemmar och Norge observatör. (I sammanhanget hänvisas även till ett av Danmarks regering avgivet meddelande.)

Anledningen till att ännu inga fasta former skapats för nordiskt samarbete inom detta område är att diskussionerna om formen för och organisationen av det europeiska rymdsamarbetet avslutats först i december 1971. De slutliga ställningstagandena från de nordiska ländernas sida till det europeiska rymdsamarbetet väntas påverka den nationella organisationen av rymdverksamheten och därmed även formen för nordiskt samarbete på området. I sammanhanget kan nämnas att med utgångspunkt i de förslag rörande det vetenskapliga rymdsamarbetets organisation i Europa som diskuterats i ESRO under senaste året har överläggningar ägt rum mellan Sverige och Norge om ett intensifierat samarbete beträffande uppskjutningen av sondraketer. Slutliga ställningstaganden i frågan kan väntas våren 1972.

Vidare förekommer ett informellt samarbete även mellan universitetsinstitutioner och forskningsinstitut som för sin forskning använder sig av rymdteknologi. Detta samarbete bedrivs bl. a. inom Skandinavisk arbetsgrupp för rymdforskning (SAR), som även initierat samarbete rörande konkreta rymdforskningsprojekt.

I sammanhanget bör även erinras om det samarbete mellan teleförvaltningarna som bl. a. inom den skandinaviska telesatellitkommittén, äger rum på rymdkommunikationsområdet.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2550.*

Rekommendationens andra del manar regeringarna att slå vakt om informationsfriheten i samband med utvecklingen av rymdkommunikationerna. Denna fråga är föremål för behandling såväl i Förenta Nationernas rymdkommitté som i UNESCO. Inför behandlingen i respektive internationella organ äger regelmässigt samråd rum mellan de nordiska ländernas delegationer.

Meddelanden

om rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisning i radio och TV

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samband med den nationella utbyggnaden av produktionen av material för undervisningen i radio och TV verka för en fastare organisation av den samnordiska produktionen på området.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Der henvises til meddelelserne til Nordisk Råds 19. session¹, idet tilføjes, at Danmarks Radio (radiatorådet) agter at vende tilbage til spørgsmålet, når rådet har afsluttet behandlingen af den af radiokommissionen afgivne betænkning.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Det nordiska samarbetet för utarbetandet av undervisningsmaterial till radio och television kommer säkert i framtiden att vara möjligt och nödvändigt på många områden. Att ordna saken så att den motsvarar de enskilda ländernas förväntningar är dock en så pass vidlyftig fråga att man bör undersöka den grundligt. I detta nu försvåras saken ytterligare betydligt av att undervisningsverksamheten i de olika nordiska radiobolagen undergår en omorganisation. I Finland dryftar man för tillfället möjligheterna att finansiera radions undervisningsverksamhet med statsmedel samt de organisatoriska ändringar detta kommer att medföra. Såvitt man kan se, kommer arrangemangen att ta en lång tid ännu, man har t. ex. inte ännu utsett en statlig audiovisualkommitté. Det är knappast att vänta några större avgöranden förrän den har framlagt resultaten av sitt arbete.

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2552.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmedia-forskning

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillsätta ett nordiskt samarbetsorgan med uppgift att samordna och effektivisera massmedia-forskningen i Norden samt att ställa behövliga medel till förfogande för detta samarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Den i 1969 af de nordiske radiofonier oprettede samarbejdskomité for radio- og TV-forskning fortsætter sit arbejde efter de hidtidige retningslinier, idet der til stadighed inddrages nye emner af fælles nordisk interesse i komiteens overvejelser.

Samtidig har det af det danske humanistiske og samfundsvidenskabelige forskningsråd i 1969 nedsatte massekommunikationsforskningsudvalg tilvejebragt en oversigt over den danske forskning på dette område under stadig kontakt med forskere i de øvrige nordiske lande.

Såvel de nordiske radiofonier som udvalget støtter tanken om oprettelse af en nordisk dokumentationscentral for massekommunikationsforskning.

Massekommunikationsudvalget anser det for særdeles nyttigt, om der i samarbejde med den nævnte dokumentationscentral kan etableres et nordisk informativt organ for massemedieforskning. Udvalget undersøger mulighederne for planlægning af en forskningsstruktur, som kan sikre kontakten mellem forskere inden for forskellige discipliner, og som kan bidrage til en hensigtsmæssig gennemførelse af større forskningsprojekter, men finder det rimeligt, at man udsætter en samordning af de nordiske organer, indtil de nationale strukturer er fastlagte.

Fra finsk side har skolstyrelsen givet udtryk for det ønskelige i ned-sættelsen af et fælles nordisk samarbejdsorgan.

Sagen vil på det foreliggende grundlag overgå til videre behandling i de fælles organer, der oprettes i henhold til den nordiske kulturaftale.

Meddelanden

om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Danmarks och Islands regeringar)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för ett förenhetligande av ländernas karantänbestämmelser för djur samt för ett samarbete på skilda områden inom karantänväsendet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Rekommandasjonen om samordning av de veterinære karantenebestemmelsene i Norden ble på ny tatt opp til drøfting på det nordiske veterinærdirektørmøte i Stockholm 22.—23. november i 1971.

De forskjellige land hadde lite å tilføye til det som ble meddelt Nordisk Råds 19. sesjon.

Det var imidlertid enighet om at utviklingen måtte vies den største oppmerksomhet og at karantenebestemmelsene til enhver tid måtte tilpasses helsetilstanden i de forskjellige land.

Hundegalskap har nå ikke forekommet i Danmark siden november 1970, men da det foregår en forholdsvis fri utveksling av hunder mellom Vest-Tyskland og Danmark, er det for tiden ikke grunnlag for liberalisering av de karantenebestemmelser som nå gjelder for hunder og katter.

Danmarks regering (landbruksministeriet) meddelar den 6 december 1971:

Som anført i landbruksministeriets meddelelse af 9. december 1970 angående samme rekommandation¹ har veterinærdirektoratet fremhævet, at en fuldstændig konformitet vedrørende de sikkerhedsforanstaltninger, der er nødvendige til at imødegå risikoen for indslæben af smitsomme sygdomme, ikke kan opnås inden for en række lande, med mindre sundhedstilstanden blandt dyrene i disse lande ligger på samme

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2555.

stade, hvilket efter veterinærdirektoratets skøn kun gjaldt hestebestanden.

Veterinærstyrelserne i de nordiske lande har ved deres møde i Stockholm den 23.—24. november 1971 konstateret, at der ikke er sket væsentlige ændringer i den tidligere indtagne holdning.

Fra november 1970 og til dato er der indtrådt en væsentlig forbedring i rabiessituationen i Danmark, idet nye tilfælde ikke er konstateret i denne periode.

Det er dog anset for nødvendigt indtil videre at opretholde bekæmpelsesforanstaltninger af betydeligt omfang for at forebygge spredning af sygdommen i tislutning til en eventuel ny invasion af inficerede ræve over landegrænsen.

Karantæneforholdene ved grænsestationen i Padborg er forbedret og gjort rummeligere ved køb af en ejendom med isoleret beliggenhed i en afstand af ca. 1 1/2 km fra grænsen.

Ved fornævnte møde i Stockholm har man i øvrigt på ny konstateret, at der ikke består hindringer for, at karantænefaciliteter i et af de nordiske lande kan benyttes i forbindelse med import til et andet nordisk land, forudsat at der ikke herved påføres det land, der huser karantæneindretningen, en uønsket risiko.

Det står dog veterinærstyrelserne klart, at situationer, hvor der er praktiske muligheder for at træffe et sådant arrangement, forekommer yderst sjældent.

Islands regering (Landbúnaðarráðuneytið) meddelar den 3 januari 1972:

Ministeriet henviser til det norske landbrugsministeriums betænkning til Nordisk Råds 20. session om dette spørgsmål.

Samtidig skal det fremhæves, at landbrugsministeriet anser det ikke muligt på grund af fare for dyresygdomme at ændre de gældende regler om indførsel af dyr.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Nordiska ministerrådet samt Danmarks och Islands regeringar avgivna meddelandena om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur.

Av meddelandena framgår att rekommendationen behandlats vid ett möte i Stockholm den 22—23 november 1971 med cheferna för de nordiska veterinärmyndigheterna. Härvid rådde enighet om att utvecklingen måste visas den största uppmärksamhet och att karantänbestämmelserna vid varje tidpunkt måste anpassas till hälsotillstånden i de olika länderna.

Av meddelandena framgår vidare att väsentlig förbättring inträtt i rabiessituationen i Danmark, men att då ett relativt fritt utbyte av hundar och katter äger rum mellan Danmark och Västtyskland en liberalisering av nu gällande karantänbestämmelser för hundar och katter för närvarande ej är möjlig.

Av meddelandena framgår även att hinder ej föreligger för att karantänanläggning i ett nordiskt land kan användas vid import av djur till annat nordiskt land, förutsatt att en sådan ordning ej innebär smittrisk.

Utskottet noterar att det för närvarande ej syns vara möjligt att skapa enhetliga nordiska karantänbestämmelser för djur. Däremot syns möjligheter föreligga för samarbete på vissa områden inom karantänväsendet i enlighet med vad rådet rekommenderat. Ytterligare åtgärder från rådets sida i anledning av denna rekommendation anses ej påkallade.

Utskottet finner rekommendationen av 1970 slutbehandlad för rådets del och föreslår därför,

att rådet lägger meddelandena till handlingarna och anser rekommendationen nr 11/1970 för rådets del slutbehandlad.

Stockholm den 18 januari 1972

<i>Roald Bye (A)</i>	<i>Biarni Guðnason (SF)</i>	<i>Doris Håvik (s)</i>
<i>Lars Korvald (Kr.F.)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
Förman		
<i>Antti-Veikko Perheentupa (Sd)</i>	<i>Salve Salvesen (A)</i>	
<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>Saimi Ääri (K)</i>	

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1970 angående förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs

(Överlämnade av Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført ensartede bestemmelser om beskyttelse af arbejdstageres krav på løn og dermed ligestillede ydelser i tilfælde af konkurs, således at retsstillingen for alle grupper af arbejdstagere bliver den samme, dog bortset fra visse ledende stillinger, og at lønkrav, der er forfaldet inden for det sidste år forud for konkursbegæringen, får fortrinsstilling i konkursordenen umiddelbart efter massekravene og krav, der må sidestilles hermed, om fornødent også forud for panterettigheder, der ikke har separatiststilling. Det forudsættes dog at retsstillingen for arbejdstagerne ikke i noget af landene forringes i forhold til de gældende regler.

Danmarks regering (justitsministeriet) meddelar den 6 december 1971:

Som oplyst i regeringens meddelelse af 11. december 1970¹ blev der ved lov nr. 332 af 18. juni 1969 om ændring af lov om konkurs m. v. (konkursordenen) gennemført en ændring af bl. a. lovens § 33. Efter den ændrede affattelse af § 33, st. 1, fyldestgøres krav på løn og andet vederlag for arbejde i skyldnerens tjeneste, som er forfaldet i tidsrummet fra 6 måneder før konkursbegæringens indgivelse indtil konkursdekretets afsigelse, og visse feriegodtgørelseskrav m. v., umiddelbart efter massekravene. Lønkrav for længere tid tilbage har samme stilling i konkursordenen, såfremt fordringshaveren efter skifterettens skøn har søgt kravet gennemført uden ugrundet ophold, men ikke har kunnet nå at foretage et udlæg, der opretholdes i forhold til konkursboet. Efter § 33, stk. 2, kan skifteretten nægte fortrinsret efter stk. 1 for personer, der i kraft af deres eller deres nærmestes aktiebesiddelse eller andel i den virksomhed, der er inddraget under konkursbehandlingen, udøvede eller kunne udøve en væsentlig indflydelse på virksomheden.

Det kan oplyses, at lønprivilegiet før lovændringen havde en mindre

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2560.

fordelagtig placering i konkursordenen, men omfattede løn indtil 1 år før sidste fardag før konkursens begyndelse og at lovændringen ikke medfører forandringer i det forhold, at panterrettigheder i enkelte ting fortsat fyldestgøres forud for lønkrav.

Under hensyn til, at det danske folketing således for ganske nylig har taget stilling til spørgsmålet om lønkravs stilling i tilfælde af konkurs, finder den danske regering for sit vedkommende ikke grundlag for at foretage noget i anledning af rekommandationen.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 22 december 1971:

Såsom nämndes i det förra meddelandet om denna rekommandation¹ har en förstärkning av skyddet för arbetstagares lönefordran i arbetsgivarens konkurs senast genomförts genom lag den 4 november 1966. Frågan om en ytterligare revision av förmånsrättsordningen är under utredning i en kommitté, som väntas avge betänkande under våren 1972.

Norges regering (Justisdepartementet) meddelar den 13 december 1971:

Som nevnt i forrige melding om denne rekommandasjon¹, er spørsmålet om prioritet i konkurs for arbeidstakeres lønn for Norges vedkommende regulert i prioritetsloven 31 mai 1963 nr. 2 § 3. Loven gir fortrinnsrett for lønn for inntil 3 måneder, forutsatt at lønnskrevet forfalt senest 6 måneder før konkursåpningen. I tillegg kommer fortrinnsrett for feriepenger for inntil 27 måneder. Fortrinnsretten tilkommer alle arbeidstakere bortsett fra den øverste daglige leder (forretningsfører) for skyldnerens forretning. Lønnskravene skal utredes av boet etter massegjeld og krav likestilt med massegjeld, og for det gis utlegg for fortrinnsberettigede skattekrav m. v.

Prioritetsloven ble vedtatt på grunnlag av en delinnstilling fra konkurslovutvalget. Konkurslovutvalget ventes å avgi sin endelige innstilling i første halvår av 1972. Innstillingen vil omfatte utkast til en lov om fordringshavernes dekningsrett hvor reglene om prioritet i konkurs er innarbeidd. De spørsmål som rekommandasjonen reiser, vil bli vurdert i forbindelse med konkurslovutvalgets innstilling.

Sveriges regering (justitiedepartementet) meddelar den 27 december 1971:

Såsom framgår av meddelandet til 19:de sessionen¹ træder en ny förmånsrättslag i kraft den 1 januari 1972. Enligt denna erhåller arbetstagare förmånsrätt i gäldenärens konkurs för fordran på sådan lön eller annan ersättning på grund av anställningen som inte förfallit till betalning tidigare än ett år innan konkursansökningen gjordes.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2561.*

Om gäldenären är näringsidkare, har arbetstagare som själv eller jämte närstående ägde väsentlig del i företaget eller som hade väsentligt inflytande över dess verksamhet ej förmånsrätt för lön.

Lagen gör i övrigt inte någon skillnad mellan olika grupper av arbetstagare.

Det av riksdagen den 10 december 1970 antagna förslaget till förmånsrätt innebar inte någon ändring i den gällande företrädesordningen mellan löne- och pensionsfordringar, å ena, och fastighetsinteckningar, å andra sidan, för vilken redogjorts i meddelandet till 19:e sessionen.

Genom en lag den 17 december 1971 om ändring i förmånsrättslagen har emellertid reglerna om företrädesordningen ändrats så att inteckningar i fast egendom får företräde framför löne- och pensionsfordringar. Ändringen har möjliggjorts genom den i meddelandet till 19:e sessionen omnämnda reformen med statlig lönegaranti vid konkurs och träder i kraft samtidigt som förmånsrättslagen. Ändringen i företrädesordningen innebär att den svenska lagstiftningen i detta hänseende kommer att närmare överensstämma med vad som gäller i Danmark, Finland och Norge.

Meddelande

om rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att under medverkan av de studerande utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att i ett annat nordiskt land än hemlandet vinna inträde till utbildningslinjer, för vilka likartade intagningsvillkor råder i samtliga nordiska länder,
2. att under medverkan av de studerande utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att i ett annat nordiskt land än hemlandet vinna inträde till utbildningslinjer, för vilka olika intagningsvillkor råder i de nordiska länderna, samt
3. att under medverkan av de studerande utreda förutsättningarna för ett förenhetligande av beviljandet av studiesociala förmåner i de nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

En viser her til meddelelse om rekommandasjon nr 7/1969¹ om skole- og studentvitnesmåls jevnførbarhet som omhandler de samme spørsmål.

¹ Se s. 1107.

Meddelande**om rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för
framtidsfrågor**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en nordisk samverkan på framtidsforskningens område, däri inbegripet frågan om upprättande av ett nordiskt institut eventuellt med avdelningar förlagda till olika nordiska städer.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den nordiske samfundsvidenskabelige samarbejdsdelegation har i januar 1971 påny haft fremtidsforskningen på sin dagsorden og det er hensigten på et senere møde i samarbejdsdelegationen at genoptage drøftelserne.

Det må fortsat betragtes som den fremherskende opfattelse i nationale fagkredse, at der ikke på grundlag af de hidtidige drøftelser er basis for at anbefale oprettelse af et nordisk institut på området, men at de enkelte lande må finde deres eget ståsted og fortsætte et samarbejde ad eksisterende nordiske kanaler.

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at bygge en bro over Muonio elv ved Karesuando.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Vid gränsen mellan Finland och Sverige vid Karesuando sköts färjtrafiken över Muonio älv av vägmyndigheterna i Sverige. Den nuvarande färjans ersättande bro är sålunda i främsta rummet beroende av svenska myndigheters åtgärder. Med beaktande av även andra förbättringsbehov av landsvägstrafiken mellan Finland och Sverige har icke de disponibla medlen tills vidare räckt till sagda broföretag.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Frågan om byggande av bro över Muonio älv vid Karesuando kommer att prövas vid den revidering av flerårsplanerna för vägbyggandet som skall ske under år 1972.

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Sverige och Norge i fællesskab at foretage en henvendelse til Europavejkommissionen om, at Europavej 79 fra Helsingfors til Vasa forlænges over Kvarken med den nuværende "Blå vägen" fra Holmsund over Umeå (svensk lensvej 362) til Storuman (nuværende rigsveje 92 og 93), fra Storuman til rigsgrænsen (svensk lensvej 361) ved Umbukta og derfra til Mo i Rana (norsk rigsvej 77) og videre til Nesna.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Den i rekommendationen framställda förlängningen av Europaväg E 79 som s. k. blå väg till Mo i Rana omfattar på finsk sida förlängning av E 79 som färjeförbindelse över Kvarken till Umeå på svensk sida. Byggnaden av vägen mellan Umeå—Mo i Rana till Europaväg är beroende av svenska och norska myndigheters ställningstagande.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 3 december 1971:

Det vises til uttalelse av 10. desember 1969¹.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Blå vägen är ännu inte utbyggd för tung trafik i hela sträckningen, och färjeförbindelsen över Kvarken har hittills upprätthållits endast under sommarhalvåret. Det kan därför inte nu bedömas när de internationella transporterna på Blå vägen kommer att få en sådan omfattning att vägen bör inlemmas i det internationella huvudvägnätet.

¹ Se Nordiska rådet, 18. sess., s 1493.

Den svenska regeringen följer med uppmärksamhet trafikutvecklingen och utvecklingen i övrigt beträffande Blå vägen och kommer att aktualisera frågan om dess förändring till Europaväg vid tidpunkt som utifrån givna förutsättningar kan anses lämplig.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att *F i n l a n d* skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland, Norge og Sverige at bevare og i takt med en yderligere intensivering af det nordiske samarbejde at udvide de bestående muligheder for samerne for at udtale sig i sager, der særlig har interesse for denne befolkningsgruppe.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Såsom nämndes i det förra meddelandet om denna rekommendation¹ har rekommendationen den 17 december 1970 av justitieministeriet remitterats till Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och rennärringsfrågor. Samarbetsorganet har ännu icke avgivit sitt remissvar. Frågan kommer att behandlas på samarbetsorganets möte i Oslo i december 1971.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 8 januari 1972:

Det i meddelandet av den 22 december 1971¹ angående ovannämnda rekommendation omtalade remissvaret från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och rennärringsfrågor har nu erhållits och bifogas härmed (*se Bilaga*).

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2568.*

BILAGA 1

Utdrag ur protokollet fört vid Nordiska samarbetsorganets för samespörsmål och rennärlingsfrågor plenarsammanträde i Oslo den 10 december 1971

Samarbetsorganet tillstyrker Nordiska rådets rekommendation att stärka samernas möjligheter att yttra sig i frågor som har särskild betydelse för denna befolkningsgrupp.

Enligt samarbetsorganets mening bör samerna i praktiken ha rätt att närvara vid handläggningen av frågor som angår deras intressen och Nordiska rådet sålunda anses förpliktat att inkalla företrädare för samerna för att lämna rådsutskottens synpunkter och informationer när ett sådant ärende behandlas.

Med detta tillägg i förtydligande syfte ansluter sig samarbetsorganet till den av Nordiska rådet gjorda rekommendationen.

För att samerna skall kunna få reella möjligheter att penetrera frågor, lämna information etc. är det angeläget att Nordiska samerådets ekonomiska resurser stärks. Samarbetsorganet förordar därför att anslagen till Nordiska samerådets sekretariat räknas upp med skäligt belopp och att respektive lands regering därutöver årligen anvisar lämpligt belopp för stöd i övrigt till Nordiska samerådets verksamhet.

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets juridiska utskott över meddelandena

Til juridisk udvalg er henvist den til rådets 20. session 1972 af Nordisk Ministerråd afgivne meddelelse og den af Finlands regering afgivne tillægsmeddelelse om rekommandation nr. 17/1970.

Af meddelelsen og tillægsmeddelelsen fremgår, at Det nordiske samarbejdsorgan for same- og renskøtselspørgsmål har udtalt, at repræsentanter for samerne i praksis bør have ret til at overvære behandlingen i Nordisk Råd af spørgsmål, som angår deres interesser. Dette gælder også den forberedende behandling af sagerne i rådets udvalg. I øvrigt tiltræder samarbejdsorganet rådets rekommandation.

Udvalget bemærker, at Nordisk Råd som hidtil vil være indstillet på, at der gives repræsentanter for samerne adgang til at møde som sagkyndige i rådets udvalg, når sager af interesse for dem behandles. Herved får samerne en praktisk betydningsfuld sikkerhed for, at de særlige

samiske synspunkter kan blive gjort gældende og påvirke rådets arbejde. I overensstemmelse med dette synspunkt har repræsentanter for samernes organisationer deltaget i forberedelsen af den den 21. december 1971 afgivne betænkning om medlemsforslaget om en fællesnordisk samepolitik (sag A 302), ligesom rådets præsidium har indbudt en repræsentant for Nordisk Sameråd til at overvære behandlingen af denne sag på sessionen.

Efter udvalgets opfattelse kan det herefter konstateres, at der er enighed om de i rekommandationen angivne synspunkter, hvorfor der ikke er grundlag for at fortsætte behandlingen af denne sag.

Udvalget indstiller,

at rådet tager meddelelsen og tillægsmeddelelsen om rekommandation nr. 17/1970 til efterretning og anser sagen for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 17. januar 1972

<i>Erik Adamsson (s)</i>	<i>Poul Dam (SF)</i>
<i>Erling Engan (Sp)</i>	<i>Carl-Henrik Hermansson (vpk)</i>
<i>Guri Johannessen (A)</i>	<i>Astrid Kristensson (m)</i>
<i>Matthias Á. Mathíesen (Sj)</i>	<i>Orla Møller (S)</i>
<i>Victor Procopé (Sv)</i>	<i>Irma Rosnell (Skdl)</i>
<i>Pertti Salolainen (Kok)</i>	<i>Helge Seip (V)</i>
<i>Knud Thestrup (KF)</i>	
Formand	

Meddelanden

om rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder

(Överlämnade av Danmarks och Finlands regeringar)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en ordning, innebärande alternativ tillämpning i varje land av de olika nordiska ländernas bestämmelser beträffande standardnormer och deras övriga säkerhets- och kontrollföreskrifter samt att i första hand inrikta utredningsarbetet på ett antal ekonomiskt betydelsefulla sektorer, där det kan förväntas att berörda parter hyser ett positivt intresse för ett genomförande av ordningen, t. ex. verkstadsindustrin och byggnadsmaterielindustrin.

D a n m a r k s r e g e r i n g (handelsministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Som anfört i den tidlige meddelelse er der iværksat en udredning af mulighederne for inden for maskinsektoren og byggesektoren at gennemføre alternativ anvendelse af tekniske forskrifter.

For maskinsektoren var der enighed om, at spørgsmålet blev overladt til Nordisk Maskinkomité. De nordiske lande har allerede gennem fællesnordiske maskinspecifikke anvisninger foretaget en harmonisering af sikkerhedsreglerne for en lang række maskiner. Nordisk Maskinkomité har stillet forslag om, at den mellem de nordiske arbejdstilsynsmyndigheder den 9. oktober 1968 indgæede aftale om granskning af og udtalelse om maskiner, for hvilke der foreligger fællesnordiske anvisninger, anvendes inden for hele området maskineri, redskaber og værktøjer, samt forslag om et par mindre ændringer i den gældende granskningsprocedure. Den foreslåede fremgangsmåde, som synes at tilgodese den grundlæggende tanke bag Nordisk Råds rekommandation nr. 22/1970, vil efter komiteens mening være at foretrække frem for at søge at skabe muligheder for en ordning om alternativ anvendelse i hvert land af de

forskellige nordiske landes bestemmelser angående sikkerheds- og kontrolforskrifter.

Nordisk Maskinkomité's slutforslag af 10. august 1971 (*se Bilaga*) er med de enkelte landes bemærkninger afleveret til de respektive nordiske styrelser og har dernæst været drøftet på et møde den 13. september 1971 i Stockholm mellem de nordiske arbejdstilsyns chefer, hvor det besluttedes at henstille til de respektive arbejdstilsyn at godkende forslaget. Det i rapportens pkt. 8 nævnte forslag til udvidet granskningsaftale, blev ligeledes godkendt med visse redaktionelle ændringer, som nu er indføjet i bilaget.

For så vidt angår byggesektoren behandles spørgsmålet fortsat i Nordisk Komité for Bygningsbestemmelser, fra hvilken der i nær fremtid forventes underretning.

Finlands regering (handels- og industriministeriet) meddelar den 8 november 1971:

Handels- och industriministeriet anser det angeläget, att Nordiska kommittén för bygningsbestämmelser (NKB) fortsätter på kommittébas sitt arbete för att åstadkomma enhetliga bestämmelser rörande byggnads-material. I Finland står i samarbete med NKB:s samarbetskommitté numera icke byggnadsstyrelsen utan byggnadstekniska byrån vid inrikesministeriets avdelning för planläggnings- och byggnadsärenden. Beträffande Nordiska maskinkommitténs verksamhet är det enligt handels- och industriministeriets uppfattning viktigt, att Finlands metallindustri-förening, som företräder maskinindustrin i landet, kommer i en tillräcklig utsträckning med i arbetet.

BILAGA

Rapport från Nordisk Maskinkomité till Nordiska rådet

1. I överensstemmelse med tillkändegivelse fra styrelserne for arbejds-tilsynsmyndighederne i de nordiske lande har Nordisk Maskinkomité ved det ordinære plenummøde i Tampere, Suomi, 1.—14. november 1970 behandlet rekommandation nr. 22/1970. — Behandlingen er begrænset til de maskiner, som hører til komiteens arbejdsområde. Dampkedler, tryk-beholdere, kraner og elevatorer falder uden for dette område.

Allerede udarbejdede og udsendte fællesnordiske anvisninger

2. Nordisk Maskinkomité har hidtil udarbejdet slutforslag til følgende anvisninger:

- a. Almene sikkerhedsanvisninger for maskineri, redskaber og værktøjer
- b. Anvisninger for slibemaskiner og slibeskiver
- c. Anvisninger for excenterpresser
- d. Anvisninger for boltepestoler
- e. Anvisninger for motordrevne plæneklippere med vandret roterende kniv
- f. Anvisninger for savværks-, høvleri- og snedkerimaskiner
- g. Anvisninger for vaskerimaskiner
- h. Anvisninger for motordrevne rydningssave
- i. Anvisninger for motorkædesave
- j. Anvisninger for slagteri- og charcuterimaskiner
- k. Anvisninger for grafiske maskiner (trykkerier, bogbinderier samt kartonnage- og papirindustri)
- l. Anvisninger for motordrevne håndrundsave
- m. Anvisninger for plastmaskiner
- n. Anvisninger for kantpresser
- o. Anvisninger for hydrauliske presser
- p. Anvisninger for spindelpresser
- q. Anvisninger for traktorer
- r. Anvisninger for mejetærskere
- s. Anvisninger for grønthøstere
- t. Anvisninger for pneumatiske presser
- u. Anvisninger for maskindrevne pladesakse

3. De under punkt 2, a—l nævnte 12 anvisninger er allerede udsendt af arbejdstilsynsmyndighederne i de nordiske lande. 7 anvisninger er udsendt i samtlige lande, 4 anvisninger i tre lande og 1 anvisning i kun to lande. De manglende udsendelser skyldes særlige nationale forhold. Island er ikke medtaget i oversigten.

4. Slutforslagene til de under punkt 2 m—u, nævnte 9 anvisninger er for tiden til behandling på styrelsesplan.

5. Granskningen af og udtalelserne om maskiner, der er omfattet af maskinspecifikke fællesnordiske anvisninger sker i overensstemmelse med retningslinier, som er godkendt af styrelserne ved chefsmøde den 9. oktober 1968. Retningslinierne vedlægges som *Bihang*.

Maskiner, som ikke er omfattet af maskinspecifikke fællesnordiske anvisninger

6. Som det vil fremgå af de foranstående punkter, har de nordiske lande allerede foretaget en harmonisering af sikkerhedsreglerne for en lang række maskiner. Det område, der er dækket af fællesnordiske maskinspecifikke anvisninger, omfatter først og fremmest de særligt farlige maskiner med stor ulykkesrisiko. Hvor maskinspecifikke anvisninger endnu ikke er udarbejdet drejer det sig ofte om maskiner med lille ulykkesrisiko, samt om maskiner hvor fabrikanter og brugere har udviklet en høj grad af sikkerhed. Men for samtlige maskiner gælder "Almene sikkerhedsanvisninger for maskineri, redskaber og værktøjer" (punkt 2, a), der indeholder generelle bestemmelser om afskærmning, start og stop m.v.

7. Den under punkt 5 omtalte, mellem de nordiske arbejdstilsynsmyndigheder den 9. oktober 1968 indgående aftale om granskning af og udtalelse om maskiner, for hvilke der foreligger fællesnordiske anvisninger, er hidtil fortrinsvis bragt til anvendelse på sådanne maskiner, for hvilke maskinspecifikke fællesnordiske anvisninger er udarbejdet. Da de af Nordisk Maskinkomité udarbejdede almene sikkerhedsanvisninger for leverandører og opstillere: Maskineri, Redskaber og Værktøjer er gældende for enhver maskine, uanset om maskinspecifikke anvisninger er udarbejdet eller ej, vil de aftalte granskningsregler imidlertid kunne bringes til anvendelse på alle maskiner og er da også i den senere tid bragt til anvendelse på nogle maskiner, hvor der ikke foreligger maskinspecifikke anvisninger.

Ved at anvende granskningsreglerne inden for hele det omhandlede maskinområde vil der efter komiteens mening på en enkel og effektiv måde kunne ske en videre udbygning af harmoniseringen inden for maskinområdet og således, at opgaverne løses, efterhånden som der i praksis opstår behov derfor. For yderligere at fremme reglernes praktiske anvendelighed, specielt med henblik på lettelse af handelssamkvemmet mellem de nordiske lande, foreslår komiteen et par mindre ændringer i den gældende granskningsprocedure. I *Bihang* er granskningsreglerne gengivet med de ændringer, som komiteen har fundet hensigtsmæssige til fremme af handelssamkvemmet.

Den foreslåede fremgangsmåde vil efter komiteens mening være at foretrække fremfor at søge at skabe muligheder for en ordning om

alternativ anvendelse i hvert af de forskellige nordiske landes bestemmelser angående sikkerheds- og kontrolforskrifter. Den foreslåede fremgangsmåde synes for det første at tilgodese den grundlæggende tanke bag Nordisk Råds rekommandation, nemlig at opnå en så fuldstændig harmonisering som muligt, og lader sig for det andet praktisere omgående. En tilbundsående undersøgelse af forudsætningerne for en ordning, der indebærer alternativ anvendelse i hvert land af de forskellige nordiske landes bestemmelser om sikkerhed og kontrol inden for maskinindustrien vil derimod efter komiteens vurdering kræve lang tid og vil endvidere forudsætte, at komiteens medlemmer i det tidsrum, der medgår til opgavens løsning, aflastes i deres daglige arbejde samt at de i det omfang, de skønner det fornødent, kan søge bistand andetsteds — såvel inden for de respektive arbejdstilsyn som uden for disse institutioner.

Anbefaling

8. Nordisk Maskinkomité anbefaler, at den udvidede granskningsaftale i *Bihang* etableres.

BIHANG

Retningslinjer ved udsendelse af nye og reviderede fællesnordiske anvisninger samt ved granskning af og udtalelse om maskiner, der er omfattet af sådanne anvisninger

I ovennævnte retningslinjer, der blev godkendt ved chefsmøde den 9. oktober 1968, foreslår Nordisk maskinkomité afsnit B ændret til følgende affattelse:

B. Granskning af og udtalelse om maskiner, der er omfattet af fællesnordiske anvisninger, herunder af "Almene sikkerhedsanvisninger for maskineri, redskaber og værktøjer".

Maskiner, der er fabrikeret i de nordiske lande

1. Granskningen udføres af arbejdstilsynet i fabrikationslandet
  - a. efter anmodning fra fabrikanten,
  - b. efter anmodning fra et af de andre nordiske lande,
  - c. på eget initiativ,
 i tilfælde a og b udføres granskningen snarest muligt efter henvendelsen.
2. Ved granskningen foretages bedømmelsen ud fra
  - a. Almene sikkerhedsanvisninger for maskineri, redskaber og værktøjer,
  - b. maskinspecifikke fællesnordiske anvisninger, hvor sådanne findes,
  - c. mundtlige eller skriftlige konsultationer med de øvrige landes arbejdstilsyn til belysning af eventuelle forskelle i nationale regler eller praksis.
3. Granskningsudtalelsen sendes til de øvrige 4 lande. Har disse ved modtagelsen kommentarer, sendes de straks til fabrikationslandet. Dette foretager så kompletterende granskning og afgiver ny granskningsud-

talelse snarest belejligt. Ukommenterede granskningsudtalelser og granskningsudtalelser efter kompletterende granskning gælder indtil videre, men vil løbende kunne tages op til revision, fx efter indtrufne ulykkestilfælde.

Maskiner, der importeres fra andre lande end de nordiske

4. I de tilfælde, hvor der i de nordiske lande findes generalimportør, udføres granskningen af arbejdstilsynet i generalimportørens hjemland
- a. efter anmodning fra generalimportøren,
  - b. efter anmodning fra et af de andre nordiske lande,
  - c. på eget initiativ,

i tilfælde a og b udføres granskningen snarest muligt efter henvendelsen.

5. I andre tilfælde udføres granskningen af arbejdstilsynet i det land, hvor det først bliver aktuelt.

6. Bedømmelsen sker efter de samme retningslinjer, som anført i punkt B 2. Ved bedømmelsen kan der også tages hensyn til sikkerhedsregler fra lande uden for Norden, først og fremmest lande, hvormed man i Norden har handelssamkvem, og som har samme sikkerhedsstade.

7. Granskningsudtalelsen sendes til de øvrige 4 lande. Har disse ved modtagelsen kommentarer, sendes de straks til det land, der har udført første granskning. Dette land foretager så kompletterende granskning og afgiver ny granskningsudtalelse snarest belejligt. Ukommenterede granskningsudtalelser og granskningsudtalelser efter kompletterende granskning gælder indtil videre, men vil løbende kunne tages op til revision, fx efter indtrufne ulykkestilfælde.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete

(Överlämnat av Danmarks regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ställa erforderliga medel till förfogande för information om det nordiska samarbetet i enlighet med förslagen från den av de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium tillsatta arbetsgruppen för nordisk information.

Danmarks regering (udenrigsministeriet) meddelar den 30 december 1971:

Nordisk Råds presidium besatte den 20. august 1971 den af arbejdsgruppen for nordisk information foreslåede stilling som samnordisk informationschef i Nordisk Råds præsidiasekretariat med programchef ved den finske radios svensksprogede afdeling, Sten-Olof Westman, som tiltrådte stillingen i Stockholm den 15. november. Arbejdsgruppens forslag blev den 17. februar 1971 tiltrådt af Nordisk Råds Kulturudvalg og godkendt af Nordisk Råd den 18. februar 1971.

Retningslinierne for oplysningsarbejdet i Norden og i udlandet om nordisk samarbejde i almindelighed vil blive fastlagt af Nordisk Ministerråd og Nordisk Råds præsidium, når informationschefen har orienteret sig inden for det nordiske informationsområde.

De øvrige af arbejdsgruppen fremsatte forslag om nordisk informationsvirksomhed er fortsat til behandling i Nordisk Råds informations- og redaktionskomité under medvirken af repræsentanter for regeringerne.

Meddelande

om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda hur informationen till utvecklingsländerna om den nordiska marknaden bör organiseras.

Nordiska ministerrådet meddelar den 1 juli 1971:

Med anledning av rekommendation nr 24/1970 tillsatte regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en utredning med uppgift att undersöka hur informationen till utvecklingsländerna om de nordiska marknaderna bör organiseras. Resultatet av utredningens arbete bifogas detta meddelande (se NU 1971: 6).

Regeringarna ansluter sig till de slutsatser som redovisas i utredningen.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet

Till ekonomiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session av Nordiska ministerrådet avgivet meddelande om rekommendation nr 24/1970/e.

Den utredning som de nordiska regeringarna tillsatt med anledning av rekommendationen utmynnar i följande slutsatser: att det hittillsvarande nordiska biståndet, i huvudsak i samarbete med ITC, det till GATT:s sekretariat i Genève knutna organet för stöd åt u-ländernas exportfrämjande, till sin uppläggnings varit både värdefullt och konkret och att det därför finns anledning att fortsätta och även bygga ut detta; att biståndet emellertid ej tillräckligt tillgodoser det behov som finns av praktisk kommersiell vägledning på den nordiska marknaden och av information om de krav som i olika avseenden ställs på en exportör till denna marknad; att en förstärkning av ITC:s nuvarande organisation i Genève eller skapande av ITC-organ i Norden ej skulle kunna tillgodose detta behov; att ett från ITC mera fristående organ bättre skulle tillgodose det föreliggande behovet; att nationella organ är mest ändamålsenliga men att detta inte hindrar att åtskilliga funktioner med fördel skulle kunna samordnas mycket långt mellan de nordiska länderna samt att det får ankomma på varje enskilt nordiskt land att, i kontakt med övriga länder i Norden, utarbeta riktlinjerna för en sådan verksamhet och dess institutionella utformning.

Till dessa slutsatser har de nordiska regeringarna anslutit sig. Vad som anförts i utredningen synes ej påkalla någon ytterligare åtgärd från utskottets sida. Utskottet utgår från att det genom Nordiska ministerrådets berättelse får möjlighet att följa det vidare nordiska samarbetet i denna sak.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Oslo, 22. oktober 1971

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Ele Alenius (Skdl)</i>	<i>Johannes Antonsson (c)</i>
<i>Anders Aune (A)</i>	<i>Hilmar Baunsgaard (FV)</i>	<i>Henry Christensen (V)</i>
Vice förman		
<i>Arne Gadd (s)</i>	<i>Yngve Holmberg (m)</i>	<i>Kåre Kristiansen (Kr.F)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Jouni Mykkänen (Kok)</i>	<i>Arne Nilsen (A)</i>
<i>Sture Palm (s)</i>	<i>Rolf Sellgren (fp)</i>	<i>Erland Steenberg (Sp)</i>
<i>Ib Stetter (KF)</i>	<i>Kåre Willoch (H)</i>	<i>J. F. Øregaard (Jvfl.)</i>

Meddelanden

om rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

I. att snarast företaga den utredning av möjligheterna för ett närmare nordiskt samarbete om de nordiska ländernas finansiella bistånd till utvecklingsländerna som anbefalles i Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport (NU 1969: 11) samt

II. att därvid pröva förutsättningarna för nordiskt samarbete för att stimulera investeringar i utvecklingsländerna av företag i de nordiska länderna.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Exporten av investeringskapital från Finland till u-länderna är ringa, delvis därför att vårt land inte har traditionella anknytningar till dessa länder och delvis därför att Finland som ett kapitalimporterande land inte har nämnvärda förutsättningar för utländsk investeringsverksamhet över huvud taget. De gällande valutabestämmelserna förutsätter att Finlands bank godkänner varje enskild investering.

Inom ramen för det ovan anförda intar Finland en positiv ställning till investeringar i u-länderna.

Norges regering (Utenriksdepartementet) meddelar den 11 januari 1972 å Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringars vägnar:

Forslaget om en undersøkelse av mulighetene for nærmere samarbeid om finansiell bistand var et ledd i forhandlingene om et utvidet økonomisk samarbeid i Norden. Uansett den senere utviklingen av disse forhandlinger, er det generelle bistandssamarbeidet mellom de nordiske land videreført og utbygget, når det gjelder samarbeid om finansiell bistand særlig på det multilaterale området.

De nordiske land har hittil fulgt ulike linjer i sin bilaterale utlånsvirksomhet såvel med hensyn til omfang og vilkår som binding og prioritetsland.

Det er i OECD's Komité for Utviklingshjelp (DAC) vedtatt anbefalinger om vilkårene for finansiell bistand, og de nordiske medlemmer av komitéen har godtatt anbefalingene, som forøvrig også inngår i strategien for FN's annet utviklingstiår. Disse land har også deltatt aktivt i drøftelser i DAC om avvikling av binding av bistandslån. I samarbeidet på det finansielle område inngår forøvrig nordiske konsultasjoner i forbindelse med deltakelse i internasjonale koordineringsgrupper og konsortia for de enkelte u-land, arrangert av Verdensbanken.

Det foregår også et samarbeid om multilateral finansiell bistand både innen Verdensbanken, Det internasjonale utviklingsfond og de regionale utviklingsbanker.

Forsåvidt angår samfinansiering av fellesnordiske bistandsprosjekter, reguleres den av 1968-avtalen mellom de fire land om slike prosjekter.

Med hensyn til rekommandasjonens punkt II bemerkes at de nordiske land allerede har uttalt visse reservasjoner til det opprinnelige medlemsforslag (A 251/e). Det vises til Det økonomiske utvalgs tilråding til Rådets 18. sesjon om behovet for å vinne mer erfaring med de enkelte lands tiltak med sikte på stimulering av private investeringer i utviklingsland.

Mulighetene for øket samordning av virksomheten — derunder finansiell bistand — er gjenstand for kontinuerlige undersøkelser og samråd mellom vedkommende myndigheter i de respektive land.

På bakgrunn av det som er anført ovenfor, antas det at det for tiden ikke foreligger noe behov for å foreta en særskilt utredning om mulighetene for et nærmere samarbeid om de nordiske lands finansielle bistand til utviklingslandene.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att utreda förutsättningarna för tillskapandet av en ordning — t. ex. genom en nordisk fond — som ekonomiskt tryggar genomförandet av samnordiska ungdomsarrangemang och som särskilt tar sikte på att stöda gemensamma nordiska ungdomsorganisationers verksamhet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

En arbetsgrupp under Europarådets kulturstyrelse (CCC) har utarbetat ett förslag angående inrättande av en europeisk ungdomsfond. Frågan behandlas för närvarande i Europarådets ministerkommitté. Tidigast i maj 1972 kan kommitténs beslut väntas föreligga. Tillkomsten av fonden skulle under vissa förutsättningar kunna bli av väsentlig betydelse även för det nordiska ungdomsarbetet.

För närvarande kan bidrag till nordiskt ungdomssamarbete utgå från Nordiska kulturfonden. De höjda anslagen till denna fond har ökat möjligheterna att tillgodose önskemål om bidrag på ungdomssidan. Tillkomsten av nya former för det nordiska kultursamarbetet fr. o. m. den 1 januari 1972 berör även samarbetet på ungdomsområdet, liksom även frågan om ökat stöd till nordiskt idrottsutbyte (*jfr rek. nr 2/1971*). Innan frågan om en speciell nordisk ungdomsfond tas upp till närmare behandling finns det anledning att avvakta dels resultatet av det fortsatta förberedelsearbetet för en europeisk fond, dels de närmare erfarenheterna av den behandling ungdomsfrågorna får inom ramen för det vidgade nordiska kultursamarbetet.

BILAGA

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om ökat stöd till ungdomssamarbete

(*Se sak E 12, s. 1278.*)

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandet

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats av Nordiska ministerrådet till rådets tjugonde session avgivet meddelande om rekommendation nr 26/1970.

Utskottet har tagit del av meddelandet liksom av en vid tjugonde sessionen av Roald Bye till Nordiska ministerrådet ställd fråga om ökat stöd till ungdomssamarbete och ministerrådets svar på frågan.

Utskottet noterar att någon särskild fond för ekonomiskt stöd till nordiskt ungdomssamarbete i enlighet med vad utskottet tidigare föreslagit ej torde övervägas av regeringarna. Enligt utskottets mening är det synnerligen angeläget, att det nordiska ungdomssamarbetet ges ekonomiskt stöd. Utskottet vill därför uttala förhoppningen om att inom nordiska kulturavtalets och Nordiska kulturfondens ram bidrag till nordiskt ungdomssamarbete ges hög prioritet.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 22 februari 1972

Kristian Albertsen (S) Pentti Antila (Smp) Roald Bye (A)

Poul Dalsager (S) Bjarni Guðnason (SF) Knut Johansson (s)

Lars Lindeman (Sd) Gerda Møller (KF) Jan-Ivan Nilsson (c)

Salve Salvesen (A) Anna-Greta Skantz (s) V. J. Sukselainen (K)

Egil Aarvik (Kr. F.)

Förman

Meddelande

om rekommendation nr 27/1970 angående samarbete på förskolans område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna till ett nordiskt samarbete på förskolans område speciellt beträffande forskning om förskolans problem samt förskolläraernas fortbildning.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Till Nordiska rådets nittonde session meddelades¹ att skolöverstyrelsen och socialstyrelsen i Sverige tillsatt en arbetsgrupp för det område som omfattas av rekommendationen och att gruppen sökt kontakt med berörda myndigheter i övriga länder. Arbetet inom gruppen har under 1971 fortsatt bl. a. genom att man ställt samman visst material rörande fortbildning och forskning på förskoleområdet och sänt ut detta till kontaktpersoner i de andra länderna. Från svensk sida har man vidare inbjudit till ett nordiskt möte i januari 1972 för att bl. a. diskutera under vilka former det fortsatta samarbetet inom nämnda områden bör bedrivas.

Vid ett symposium, anordnat av nordiska kommittén för pedagogisk forskning i Norge i oktober 1971 behandlades frågor om förskolebarnets situation i dagens samhälle.

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2596.*

Meddelande

om rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan till en institution också för forskning inom högskolans ämnesområden med bl. a. fast anställd personal.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I meddelande den 22 december 1970¹ anmälde Sveriges regering att rekommendationen överlämnats till hälsovårdshögskolans styrelse för fortlöpande prövning av frågan.

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2597.*

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att på varje enskilt nordiskt lands område tillåta placering av frekvensomformare i gränstrakterna för återsändning av radio- och TV-program till det ursprungliga sändarlandet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Norge og Finland har tatt kontakt for å komme fram til en avtale om bruk av hverandres territorium, for å plassere TV-omformere tilbakesending av radio og fjernsynsprogramer til områder i eget land. Saken er for tiden til behandling i begge land. En kan på det nåværende tidspunkt ikke si noe nærmere om når spørsmålet vil være avgjort.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

I rekommendationen nämnt förslag har också tagits med i det protokoll som uppgjordes under förhandlingarna med Norges representanter 2—4 december 1970. Ur rent teknisk synpunkt ansågs att man på detta sätt kunde komma till den fördelaktigaste lösningen.

Utöver Båteng och Sirma föreslår man i nämnda protokoll att Norges Utsjoki byggs på finska sidan och Finlands Outakoski, Nuvvus och Vetsikko på norska sidan. Även i fortsättningen försöker man tillämpa denna princip överallt, var den är ändamålsenlig.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete, rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete samt rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

(Se rek. nr 12/1967/k: Bilaga)

Meddelanden

om rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns förorening

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland och Sverige

1. att gemensamt verka för en samordning av de olika forskningsprojekt beträffande Östersjöns vattensituation, vilka redan påbörjats, och
2. att taga ett förnyat initiativ till samarbete mellan Östersjöns strandstater angående Östersjöns föroreningar.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Rekommendationen behandlades vid det nordiska utrikesministermötet i Stockholm den 26—27 april 1971. Utrikesministrarna uppdrog därvid åt sin kontaktgrupp i miljövärdsfrågor att närmare utreda därmed sammanhängande frågor. På grundval av kontaktgruppens utredning beslöt utrikesministrarna vid sitt möte i Köpenhamn den 6—7 september 1971 anbefalla att Nordiska kontaktorganet för miljövärdsfrågor tar initiativ till en överläggning mellan nordiska vetenskapsmän och experter om hur det redan pågående forskningsarbetet kan stärkas och vilka bidrag som kan lämnas för en koordinering och intensifiering av arbetet.

Rekommendationen behandlades, bl. a. mot ovannämnda bakgrund, av kontaktorganet vid dess möte i Helsingfors den 25 november 1971. Fortsatt behandling kommer att ske vid kontaktorganets nästa möte, som avses äga rum i Oslo i maj 1972.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

I meddelandet den 18 december 1970¹ om rekommendation nr 20/1969 redovisades ett förslag till överenskommelse om samarbete mellan

¹ *Se Nordisk Råd, 19:e sess., s. 2506.*

Danmark, Finland, Norge och Sverige i fråga om åtgärder mot oljeföroreningar av havet. Förslaget har numera godkänts av samtliga länder. Överenskommelsen undertecknades den 16 september 1971 och trädde i kraft den 16 oktober 1971.

Representanter för organ, som i de avtalslutande länderna har ansvaret för bekämpning av olja som har kommit lös till havs och i kustvattnen, har vid en konferens i Stockholm i december 1971 behandlat frågor om det praktiska samarbetet vid gemensamma åtgärder mot oljeföroreningar.

Sveriges regering (jordbruksdepartementet) meddelar den 16 december 1971:

Det svenska programmet för Östersjöforskning utgörs av ett flertal olika aktiviteter samordnade av och med anslag från naturvårdsverkets forskningsnämnd.

Här inkluderas övervakningsprogram för vattnets fysikalisk-kemiska kvalitet, faunans och florans förändringar och sammansättning, förekomsten av fisk samt dess tillväxt, reproduktion och innehåll av klorerade kolväten, vidare den biologisk-kemiska dynamiken i Östersjösediment och studier av tillförseln till Östersjön.

Bland redan vidtagna åtgärder från svensk sida för att förhindra ytterligare nedsmutsning kan nämnas:

att användandet av DDT, i princip, har förbjudits sedan 1 januari 1970,

att en ny lag antagits 18 juni 1971 som ger svenska myndigheter möjlighet att förbjuda eller kontrollera användandet av PCB,

att utsläppen av kvicksilver har begränsats till några procent jämfört med mängderna för några år sedan,

att utsläppen av organisk substans (BS₇) från skogsindustriell verksamhet relativt sett minskat.

Sedan några år samarbetar naturvårdsverket med det finska havsforskningsinstitutet.

I september 1971 hölls i Stockholm ett sovjetisk-svenskt symposium om Östersjöns föroreningar. Till symposiet inbjöds även finländska observatörer.

Meddelande

om rekommendation nr 31/1970 angående förenhetligande av handelsdokument

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att vidtaga nödvändiga åtgärder för att FN:s Europeiska ekonomiska kommissions (ECE:s) modellblankett för handelsdokument snart läggs till grund för offentliga handelsdokument i Norden,

2. att vidtaga lämpliga åtgärder för ett fortsatt samarbete mellan de nationella handelsdokumentkommittéerna i Norden, bl. a. genom att utreda behovet av ett permanent sekretariat, samt

3. att gemensamt taga initiativ till en förstärkning av ECE:s resurser vad gäller arbetet med standardisering av handelsdokument, varvid målsättningen bör vara en världsvid tillämpning av uppnådda resultat.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Der er afholdt fællesnordisk møde den 6. december 1971 i København med deltagelse af repræsentanter for danske, finske, norske samt svenske myndigheder og nationale komiteer. På mødet drøftedes rekommandationens 3 punkter.

Det fremgik af mødet, at myndighederne i de nordiske lande i betydeligt omfang har anvendt ECE Layout Key, og at der fortsat arbejdes med spørgsmålet ved revision af bestående og udarbejdelse af nye formularer. I enkelte tilfælde har det ikke været muligt fuldt ud at følge ECE Layout Key.

Der var tilslutning til forslaget om at fortsætte samarbejdet mellem de nordiske lande, samt at samarbejdet bør bygge på de nationale handelsdokumentkomiteer med deltagelse af såvel embedsmænd som erhvervsrepræsentanter. Samarbejdets fremtidige form og omfang, herunder behovet for oprettelse af et permanent sekretariat, vil blive undersøgt af en arbejdsgruppe, der forventes nedsat af de nationale komiteer. Herved må bl. a. udviklingen i ECE tages i betragtning. ECE's hidtidige

ekspertgruppe for forenkling og standardisering af handelsdokumenter er ophøjet til et arbejdsudvalg med udvidet mandat til behandling af spørgsmål om procedureforenkling og under arbejdsudvalget er nedsat en ekspertgruppe til behandling af EDB- og kodningsspørgsmål.

Der var bred enighed om fortsat at støtte de igangværende bestræbelser på at standardisere handelsdokumenter på bred international basis. Man fandt det ønskeligt at koordinere samarbejdet mellem de nordiske delegationer med henblik på at nå til fællesnordisk holdning i de internationale organisationer, herunder navnlig ECE, samt i samarbejdet mellem UNCTAD og ECE.

Ressourcerne for det internationale arbejde med standardisering af handelsdokumenter er øget ved ansættelse i UNCTAD af en teknisk rådgiver, der har til opgave at arbejde i nært samarbejde med ECE. Spørgsmålet om et fællesnordisk initiativ til forøgelse af ECE's ressourcer på dette felt er endnu ikke afklaret.

Meddelande**om rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturllexikon**

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på grundval av ett reviderat kostnadsförslag genomföra det av Nordiska kulturkommissionens sektion I utarbetade förslaget till ett nordiskt litteraturllexikon.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 14 december 1971:

Der henvises til meddelelse til Nordisk Råd's 19. session.¹

¹ *Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2606.*

Meddelande

om rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikersamarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för att realisera de i Nordisk udredningsserie 1969: 8 framlagda förslagen om nordiskt sjukhusfysikersamarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den arbetsgrupp, till vars uppgift hört att utreda den kommitténs mandat, organisation och ansvar vilken sedermera åligger att realisera de i Nordisk udredningsserie (NU 1969: 8) framlagda förslagen, har den 12 november 1971 avgivit ett betänkande till social- och hälsovårdsministeriet. Betänkandet, vilket för närvarande behandlas vid ministeriet, har tillställts de övriga nordiska regeringarna.

Meddelande**om rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort**

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre de af Nordisk embedsmandsudvalg om nordisk gyldighed for førerbeviser i betænkning af 23. januar 1969 (NU 1969: 7) stillede forslag, således at de i et nordisk land udstedte førerbeviser til motorkøretøjer får samme gyldighed i de øvrige nordiske lande.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 7 januari 1972:

Saken er fortsatt under behandling i administrasjonen.

*BILAGA***Skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande körkortsutbildning m. m. i Norden**

Nordiska bilinspektörsförbundet har till Nordiska rådet inkommit med en skrivelse av den 13 december 1970, vari förbundet hemställer om att reglerna rörande utbildning vid bilskola, förarprov och körkort snarast förenhetligas i Norden.

På förslag av rådets trafikutskott, som behandlat framställningen, får Nordiska rådets presidium härmed överlämna bilinspektörsförbundets framställning, som bifogats, till regeringarna i de nordiska länderna med hemställan att regeringarna måtte beakta vad i framställningen anförs vid behandlingen av rådets rekommendationer nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon och nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort.

København den 12 februari 1971

För Nordiska rådets presidium
Jens Otto Krag

Meddelande

om rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon

(Överlämnat av Norges regering)

Vid möte i Reykjavik den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade foretage en udredning af spørgsmålet om ensartet uddannelse af og ensartede prøver for førere af motorkøretøjer.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 7 januari 1972:

Saken er fortsatt under behandling i administrasjonen.

Meddelande

om rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbets- medicinens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Reykjavík den 11 februari 1970 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för att skapa ett permanent nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Sedan vederbörande nordiska ministerier utsett tvenne medlemmar till den arbetsgrupp vilken ålagts att undersöka ramen inom vilken ett nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område är aktuellt, har arbetsgruppen sammanträtt den 8 mars och den 4 november 1971. Vid sitt senaste sammanträde har gruppen beslutat bl. a. att rapporten beträffande samarbetet skulle tillställas social- och hälsovårdsministeriet före utgången av år 1972.

Meddelande

om rekommendation nr 1/1971 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Undervisningsministeriet i Finland sammankallade representanter för berörda departement och ministerier i de nordiska länderna till Helsingfors den 22 juni 1971 för rådplägning med anledning av Nordiska rådets ovannämnda rekommendation. I mötet deltog representanter för undervisningsministeriet i Danmark, Kirke- och undervisningsdepartementet i Norge, utbildningsdepartementet i Sverige samt undervisningsministeriet i Finland. Vid mötet konstaterades att det i detta skede inte är ändamålsenligt att inom ministeriernas ram påbörja någon utredning av frågan. I stället ansåg man det lämpligast att ärendet behandlades och prioriterades av de samarbetsorgan som, med stöd av nordiska kulturavtalet inleder sin verksamhet.

I Finland har en arbetsgrupp undersökt vissa nationella frågor utgående från rekommendationen. Arbetsgruppen har inte ansett det möjligt att ta ställning till vad ett eventuellt nordiskt samarbete på ifrågakommande område exakt borde omfatta.

Meddelande

om rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte

(Overlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att i anslutning till behandlingen av rådets rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete även överväga möjligheterna för ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Enligt avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete, vilket blev undertecknat den 15 mars 1971, avses ungdoms- och idrottsarbete ingå i det verksamhetsområde som omfattas av avtalet (jfr. art. 5 e). Vid samråd mellan berörda ministerier/departement beträffande det lämpligaste sättet för arbetet med rekommendationen angående ekonomiskt stöd till idrottsutbyte har man varit överens om att den närmare behandlingen av rekommendationen borde hänskjutas till de samsarbetsorgan som enligt kulturavtalet kommer att inleda sin verksamhet från början av år 1972.

Det hänvisas för övrigt till meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete.

Meddelande

om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhets-samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at stille de fornødne ressourcer til rådighed til et udvidet trafiksikkerhedssamarbejde, der omfatter alle relevante sider af et sådant arbejde, og i belysning af forskningens nyeste resultater snarest at lade foretage en vurdering og prioritering af arbejdet med at skabe et mere sikkert trafikmiljø.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Som bebudet i Nordisk Råds 19. sesjon i Köbenhavn 1971, har de ministre som har hovedansvaret for trafiksikkerhetsarbeidet, opprettet Nordisk Trafikksikkerhetsråd som et kontakt-, samordnings- og planleggingsorgan for økt trafiksikkerhetssamarbeid i Norden. Rådet ble konstituert 1. september 1971 med norsk formann og sekretariat fram til utgangen av 1973. Rådet har avgitt beretning om sin etablering og sin virksomhet inntil 1. desember 1971 (*se Sak C 40/t*).

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (C 21/t), berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet (C 40/t) och över meddelandet**

Til trafikudvalget er henvist beretning fra Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning (NKT) (C 21/t), beretning fra Nordisk Trafiksikkerhedsråd (C 40/t) og meddelelse fra Nordisk Ministerråd om arbejdet med rekommandation nr. 3/1971 angående udvidet samarbejde om trafiksikkerhed.

Af meddelelsen fra ministerrådet fremgår, at der i anledning af rekommandation nr. 3/1971 er oprettet et nyt nordisk organ, Nordisk Trafiksikkerhedsråd, til at varetage kontakt-, samordnings- og planlægningsopgaver i det nordiske samarbejde på trafiksikkerhedens område, og at rådet har holdt konstituerende møde den 1. september 1971.

Af beretningen fra Nordisk Trafiksikkerhedsråd fremgår, at statutterne for rådets virksomhed nu er godkendt af regeringerne i alle de nordiske lande. Som faste samarbejdsorganer vil rådet få dels Nordisk Komité for Vejtrafiklovgivning (NKV), der afløser Nordisk Vejtrafikkomité (NVK), dels Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning (NKT), der har eksisteret nogle år og fortsætter sit arbejde. Rådet agter at tage en række opgaver op. Bl. a. gennemførelse af ensartede nordiske trafikregler i overensstemmelse med NVK's forslag herom, spørgsmål i forbindelse med de nordiske landes tilslutning til internationale overenskomster vedrørende trafiksikkerhed samt spørgsmål vedrørende udvikling af et sikrere trafikmiljø, hastighedsbegrænsning, uddannelse af førere, typegodkendelse og periodisk kontrol af motorkøretøjer.

I beretningen fra Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning oplyses, at komiteen i det forløbne år har videreført sit hidtidige arbejde bl. a. i to arbejdsgrupper, der beskæftiger sig med henholdsvis sikkerhedsseler og særligt farlige steder på vejnettet. Der søges nedsat endnu en arbejdsgruppe, der skal afgive rapport om de af den svenske arbejdsgruppe SCAFT udarbejdede "Riktlinjer för stadsplanering med hänsyn till trafiksäkerhet". Komiteen, som har modtaget en forespørgsel fra Den Nordiske Trafiksikkerhedskomité om, hvorvidt den vil kunne lade foretage undersøgelser til belysning af årsagerne til den særligt høje uheldsrisiko hos unge motorførere, har udvirket, at et sådant arbejde tages op under OECD's vejforskningsprogram.

Trafikudvalget, som er af den opfattelse, at trafiksikkerhedssamarbejdet bør prioriteres meget højt, har med tilfredshed konstateret, at re-

geringerne i anledning af rek. nr. 3/1971 har etableret Nordisk Trafiksikkerhedsråd, og at der — som det fremgår af de to beretninger — nu er et fast organiseret nordisk samarbejde, der omfatter de mange forskellige problemer, som må tages op i denne forbindelse. Det er over for udvalget oplyst, at der over de nationale budgetter stilles de fornødne midler til rådighed for trafikikkerhedssamarbejdet.

Udvalget vil tilføje ønsket om, at spørgsmålene vedrørende lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken og vedrørende udarbejdelse af en statistik over trafikulykker må blive taget op af Nordisk Trafiksikkerhedsråd.

Udvalget indstiller

1. at rådet tager beretningerne fra Nordisk Komité for Trafiksikkerhedsforskning og Nordisk Trafiksikkerhedsråd til efterretning;
2. at rådet tager meddelelsen om rekommandation nr. 3/1971 til efterretning og anser spørgsmålet for færdigbehandlet for rådets vedkommende.

Stockholm, den 13. januar 1972

<i>Eric Carlsson (c)</i>	<i>Gils Guðmundsson (Ab)</i>	<i>Gustav Holmberg (V)</i>
<i>Svend Horn (S)</i>	<i>Martha Johannessen (A)</i>	<i>Bror Lillqvist (Sd)</i>
<i>Sven Mellqvist (s)</i>	<i>Cecilia Nettelbrandt (fp)</i>	<i>Johan Støa (A)</i>
	<i>Pekka Tarjanne (Lkp)</i>	
	Formand	

Meddelanden

om rekommendation nr 4/1971 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten

(Överlämnade av Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland og Norge snarest at undersøge mulighederne for at bygge en mellemrigrsvej mellem Virtaniemi og Tjærebukten.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Vägförbindelsen mellan Virtaniemi och Tjærebukten förutsätter bygandet av ny väg på finska sidan c:a 38 km. Ifall vägen byggs för lätt trafik skulle kostnaderna stiga till minst 3 miljoner mark. Om man tar till dimensioneringsgrund en prognos enligt vilken trafiken ökar snabbt och en betydande del av trafiken är tung beräknas kostnaderna till c:a 10 miljoner mark, varutöver man vore tvungen att grundförbättra landsvägen, en sträcka på c:a 45 km, mellan Ivalo och Virtaniemi. Förbättringskostnaderna skulle utgöra c:a 7 miljoner mark.

Norges regering (Samferdselsdepartementet) meddelar den 3 december 1971:

Arbeidene med ny mellomriksveg til Finland fra riksveg 6 om Neiden er i gang og ventes på norsk side avsluttet i 1972. Realiseringen av denne mellomriksvegforbindelse har gjort at man har stillet seg avventende til den foreslåtte vegforbindelse Virtaniemi—Tjærebukta på riksveg 885.

Meddelande

om rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att införa nordisk giltighet för recept utfärdade av läkare, tandläkare och veterinärer i nära anslutning till det förslag som framlagts av Nordisk reseptkomité i dess utredning (NU 1969: 18).

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Den nordiska arbetsgrupp som tillsatts för att förverkliga de i betänkandet, Nordisk udredningsserie (NU 1969: 18) framlagda förslagen, har under årens lopp sammanträtt tvenne gånger. Vid arbetsgruppens senaste möte i Helsingfors den 14 oktober 1971 behandlades bland annat frågan om detaljerade expeditionsbestämmelser för receptbelagda läkemedel. Arbetsgruppens förslag kommer att avges inom en snar framtid.

Meddelanden

om rekommendation nr 6/1971 angående förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner

(Överlämnade av Finlands, Norges och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt överse gällande bestämmelser rörande temporär tullfrihet och tullrestitution i syfte att förbättra och förenkla möjligheterna till förhyrning särskilt i vad avser maskiner för skogs- och jordbruksändamål.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Enligt redogörelser har hyrda importerade maskiner i allmänhet varit andra än skogs- och jordbruksmaskiner. Myndigheterna har i varje fall inte haft under behandling något ärende, som skulle ha hänfört sig till hyrning av nämnda maskiner. Man kan alltså dra den slutsatsen att antalet skogs- och jordbruksmaskiner i vårt land förslår eller åtminstone motsvarar det normala behovet. Från Finlands sida vill man ytterligare påpeka att vid underlättandet av importen av hyresmaskiner uppstår vissa svårigheter, t. ex. då maskinens äganderätt övergår till annan person under den tid maskinen är i landet.

Tullfrihet förutsätter ändring av tullagen. Ärendet är fortfarande under prövning i Finland.

Norges regering (Finansdepartementet) meddelar den 8 december 1971:

Generellt sett skal det ved innførsel av maskiner etc. som lånes eller leies fra et annet land betales tariffmessig toll og merverdiavgift som ved innførsel av varer for bruk innenlands. Ifølge tolltariffenes innledende bestemmelser § 13 kan det tilstås midlertidig tollfrihet ved innførsel til midlertidig bruk av bl. a. yrkesutstyr av mindre verdi som innføres av personer, firmaer, institusjoner som er bosatt eller hjemmehørende i ut-

landet, når utstyret skal nyttes av importøren selv eller under dennes ledelse.

Ifølge tolltariffenes innledende bestemmelser § 23 kan det tilstås delvis tilbakebetaling av toll ved bl. a. gjenutførsel av anleggsmaskineri og materiell som har vært til midlertidig bruk her i landet.

Regelen går ut på at det skal refunderes et beløp som svarer til det ved innførselen erlagte tollbeløp med fradrag av 5 pst. for hver måned eller del av måned som er gått siden varene ble innført.

Ifølge gjeldende forskrifter om merverdiavgift ved innførselen og beregning av investeringsavgift er det på samme måte som når det gjelder toll adgang til å innrømme delvis tilbakebetaling av avgiftsbeløp ved gjenutførsel av varer som har vært innført for leie eller lån. Bestemmelsen vedrørende merverdiavgift gjelder såfremt vedkommende ikke er registrert som avgiftspliktig for merverdiavgift. Registrerte virksomheter har fradragsrett for merverdiavgift på innkjøp (leie/lån), men må betale investeringsavgift ved anskaffelsen. Disse virksomheter vil da kunne få beregnet investeringsavgift delvis tilbakebetalt ved gjenutførselen av varer som tidligere er mottatt fra utlandet for leie eller lån. Nevnte bestemmelse gjelder for såvidt angår investeringsavgift alle driftsmidler, mens bestemmelsene angående merverdiavgiften for ikke registrerte virksomheter bare gjelder anleggsmaskiner, anleggs- og transportmateriell.

Gjeldende bestemmelser for refusjon av toll, merverdiavgift og investeringsavgift ved gjenutførsel av maskiner etc. etter midlertidig leie/lån fra utlandet er fastsatt ut fra ønsket om å unngå forvridning av konkurranseforholdene for norsk næringsvirksomhet i relasjon til innførsel fra utlandet. Departementet vil i denne forbindelse peke på at det innrømmes generell tollfrihet ved innførsel av industrivarer som oppfyller kravene om slik tollbehandling ifølge EFTA-konvensjonens bestemmelser.

Finansdepartementet antar at en utvidet toll- og avgiftsfrihet ved innførsel fra de andre nordiske land av maskiner for leie eller lån vil være i strid med Norges internasjonale forpliktelser når det gjelder våre toll- og avgiftsbestemmelser i forhold til EFTA og GATT. Fra norsk side er en imidlertid innstilt på å drøfte med de andre nordiske land spørsmålet om på gjensidighetsbasis å utvide gjeldende bestemmelser om delvis tilbakebetaling av toll- og merverdiavgift m. v. ved gjenutførsel til også å omfatte maskiner til bruk i jord- og skogsbruk.

Sve r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Den i rekommendationen berörda frågan är föremål för utredning.

*BILAGA***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande tull på ambulerande mätinstrument**

Nordiska rådets presidium har från rådets ekonomiska utskott tagit följande hänvändelse i anledning av en skrivelse den 10 januari 1970 från Helsingfors universitetscentralsjukhus angående tull å ambulerande mätinstrument som behövs vid gemensamma nordiska undersökningar:

Skrivelsen har behandlats av ekonomiska utskottets niomannakommitté vid möte i Oslo den 21 oktober 1970 och av utskottet (den 22 oktober 1971).

Niomannakommittén har ansett att enär ifrågavarande spörsmål berör temporär tullfrihet bör framställningen överlämnas till regeringarna för beaktande i samband med handläggningen av Nordiska rådets rekommendation nr 6/1971 i vilken bl. a. begärts en översyn av gällande bestämmelser rörande temporär tullfrihet och tullrestitution. Ekonomiska utskottet får därför hemställa att presidiet måtte överlämna ifrågavarande skrivelse till Nordiska ministerrådet för beaktande i samband med rekommendation nr 6/1971.

Nordiska rådets presidium får härmed överlämna skrivelsen till ministerrådet för beaktande vid behandlingen av rekommendation nr 6/1971.

Stockholm den 16 november 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Meddelanden

om rekommendation nr 7/1971 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Islands regering)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att F i n l a n d skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att ta initiativ till en samordning av ländernas installationsföreskrifter även på sådana områden, som saknar eller endast delvis har samband med kontrollbestämmelser rörande elmateriel men som likväl har betydelse för den nordiska samhandeln med elmateriel.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor (NSS) har under år 1971 hållit sammanträden i Sandefjord den 30 mars—1 april, i Helsingfors den 22—24 september och i Köpenhamn den 14—16 december.

Kommittén har fortsatt sitt arbete med att undanröja sådana krav i gällande anläggningsföreskrifter inom de nordiska länderna, att därav föranledda avvikelser i kontrollbestämmelserna för elektrisk materiel kan elimineras. Därvid har liksom tidigare varit en målsättning, att i största möjliga utsträckning försöka undvika avvikelser från de kontrollbestämmelser, som utarbetas inom CEE (International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Arbetet har hänfört sig till under året väckta frågor av denna art. Beroende på nya eller reviderade kontrollbestämmelser synes fortlöpande sådana frågor kräva behandling. Nordiska rådets rekommendation nr 2/1963 ligger till grund för detta arbete.

Kommitténs arbete har emellertid till största delen avsett områden, som endast delvis har samband med kontrollbestämmelser rörande elmateriel, men som likväl har stor betydelse för den nordiska samhandeln med elmateriel. Bland annat fortsätter arbetet med att försöka skapa gemensamma nordiska bestämmelser eller riktlinjer för elektriska installationer i prefabricerade bostadshus. I anslutning till detta ärende har,

efter initiativ av kommittén, påbörjats ett arbete med nordisk standardisering av grupp- och mätarcentraler, max. 63 A märkström, företrädesvis avsedda för installationer i bostäder. Detta arbete bedrivs i de nordiska elektriska standardiseringsorganens regi.

Med viss prioritering har bedrivits ett arbete rörande anläggningsföreskrifter för strålvärmeanläggningar med värmeelement utformade som mattor, plattor eller liknande, avsedda att täckas med byggplattor eller att placeras i kassetter eller liknande. Förslag till sådana anläggningsföreskrifter har förberetts inom en mindre NSS-arbetsgrupp vid ett sammanträde i Oslo den 2—3.6.1971. Inom ramen för det samarbete, som äger rum mellan kommittén och de nordiska elektriska materielkontrollanstalterna (EMKO), utarbetas samtidigt kontrollbestämmelser för strålvärmeelementets konstruktion och provning.

Bland andra ärenden som varit föremål för behandling må nämnas, föreskrifter och normer rörande belastning och säkring av ledningar, bestämmelser angående montering etc. av kontaktskenor för ljusarmaturer och liknande bruksföremål samt bestämmelser om montageavstånd och anslutning av vissa typer av elektriska kaminer. I anslutning till behandlingen av bestämmelserna för kontaktskenor och kaminer har kommittén rekommenderat medlemsländerna, att antaga av kommittén framförda bestämmelser.

Vidare må nämnas, att det efter skriftväxling mellan NSS och NORDEL bildats en nordisk arbetsgrupp med uppgift att förbereda en samordning av nordiska föreskrifter för utförande av arbete under spänning (AUS). Arbetsgruppen skall framdeles rapportera resultaten av sitt arbete inför NSS. Samtidigt bedrivs ett motsvarande arbete inom en NORDEL-arbetsgrupp med avseende på anvisningar för olika arbetsmoment vid arbete under spänning. Här avsedd samordning av föreskrifter och anvisningar, som är av betydelse vad gäller samhandel med de speciella redskap och verktyg, som är erforderliga för arbetenas utförande, synes även få betydelse med avseende på arbetskraftsutbyte mellan länderna, när det gäller arbete under spänning på kraftledningarna som går över landgränserna.

I det fortsatta arbetet med samordning av rums- och materielklassificeringen i de nordiska ländernas anläggningsföreskrifter har kommittén under det gångna året rekommenderat medlemsländerna att antaga ett flertal av kommitténs utarbetade föreskrifter på detta område.

Den isländska föreskriftsmyndigheten på elområdet var representerad vid kommitténs sammanträde i Köpenhamn och har i övrigt fortlöpande hållits underrättad om kommitténs arbete.

Isländs regering (Iðnaðarmálaráðuneytið) meddelar den 20 augusti 1971:

Ifølge Nordisk Råds resolution fra 19. februar 1963, (*rek. nr. 2/1963*) begyndte NSS sit arbejde i begyndelsen af 1964.

Komitéen var fra begyndelsen enig om, at man burde lægge hovedvægten på at koordinere de gældende forskrifter i medlemslandene for elektriske anlæg og andet desangående.

På grund af uensartede elektriske systemer i de nordiske lande har affattelsen af koordinerede forskrifter om deres elektriske anlæg vist sig at være et stort og vanskeligt arbejde og sværere at løse end man i begyndelsen troede. Landenes geografiske beliggenhed og forskellige sociale forhold og krav har endvidere forøget vanskelighederne.

I overensstemmelse med denne hovedretning har man dog forsøgt at finde frem til koordinerede forskrifter for elektriske anlæg i de nordiske lande. Komitéen har også arbejdet for de nordiske landes samhold indenfor internationale sammenslutninger på dette område, f. eks. indenfor CEE-organisationen. (CEE-organisationen kaldes på engelsk: International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment). Dette samarbejde har styrket de nordiske landes position indenfor CEE og bevirket, at de nordiske lande med få undtagelser uden nævneværdige ændringer har kunnet inkludere CEE's vedtagelser i sine forskrifter, hvilket medfører koordinerede kontrolkrav og virker for en standardiseret anerkendelse af elektrisk materiale.

I fjor (1970) behandlede man som i de forudgående år mange spørgsmål, som foruden at angå forskrifter i høj grad angår de nordiske landes indbyrdes samhandel. I det år arbejdede man således bl. a. for fælles forskrifter, eller rammeforskrifter, om elektrisk installation i fabriksbyggede beboelseshuse og dele af huse, hvor husenes producent helt eller delvis installerer elektriciteten.

Så skal nævnes, at man har arbejdet med forskrifter for og standardisering af tilladt strömbelastning på sikringer og ledninger. Endvidere standardisering af tabeller og målere etc.

Det ovenanførte kan siges at være i overensstemmelse med rekommandation nr. 7/1971.

Statens elektricitetstilsyn anser derfor, at komitéens arbejde allerede har givet gode resultater og at den ændring i dens arbejdsfelt, som fremgår af Nordisk Råds resolution fra 16. februar 1971, rekommandation nr. 7/1971 er ønskelig og i overensstemmelse med den udvikling, der er sket i komitéens arbejde.

Angående Statens elektricitetstilsyn og NSS's samarbejde henvises til hoslagte skrivelse (*se Bihang*).

Skrivelse till det isländska industriministeriet från Statens elektricitetstilsyn angående dess samarbete med NSS

Nordisk komité for samordning af elektriske sikkerhedsspørgsmål, i forkortelse kaldt NSS, en nordisk samarbejdskomité for at koordinere gældende regler om elektriske installationer og elektricitetstilsyn, blev stiftet ifølge Nordisk Råds resolution af den 19. februar 1963 (*rek. nr. 2/1963*). Formålet med nedsættelsen af komitéen var endvidere at forøge landenes forbindelser og handel både indbyrdes og mod udlandet.

NSS-komitéen begyndte sit arbejde den 14. januar 1964 og har holdt 3 møder om året skiftevis i medlemslandene Danmark, Finland, Norge og Sverige. Fire til fem repræsentanter fra hvert land har deltaget i møderne, det vil sige seksten til tyve hver gang.

Island har haft en observatør på fire af komitéens møder, årene 1966, 1968, 1969 og 1970. Det sidstnævnte møde blev holdt i Reykjavík den 16. til 18. september 1970. Foruden de udenlandske repræsentanter deltog fra islandsk side to personer fra elektricitetstilsynet og afdelingschefen for Reykjavíks Elektriske Anlægs installationsafdeling. Dette var komitéens 22. møde. Direktøren for elektricitetstilsynet har i sinde at deltage i NSS påtænkte møde i Danmark fra den 14. til 16. december 1971, hvilket bliver komitéens 26. møde.

Nummererede spørgsmål som man har behandlet indenfor NSS fra begyndelsen andrager nu mellem 500 og 600. Statens elektricitetstilsyn har regelmæssigt helt fra året 1967 fået tilsendt kopier af mödereferater, möderesolutioner, medlemslandenes forslag og rapporter om de spørgsmål som komitéen har haft til behandling, hvoraf ofte fremgår hvordan disse sager forholder sig i hvert enkelt medlemsland.

Disse spørgsmål har ofte været til stor nytte for elektricitetstilsynet f. eks. ved affattelse af nye forskrifter, der nu er ved at trykkes, om elektriske anlæg. Desuden har elektricitetstilsynet ofte søgt enkelte medlemsstaters eller deres repræsentanters udtalelse om aktuelle problemer.

Der har også været et nært samarbejde mellem elektricitetstilsynets elektriske materiale kontrol og den tilsvarende kontrol i Danmark, Norge og Sverige. Elektricitetstilsynet modtager regelmæssigt lister over alt elektrisk installeringsmateriale og elektriske artikler, som disse lande får sendt til godkendelse, enten det bliver godkendt eller afvist. I det sidste tilfælde opgives årsagen for afvisningen.

Dette er en stor støtte for et fåtalligt folk, der ikke råder over tilstrækkelige undersøgelsesmidler og personale til at gennemføre hvad større nationer har muligheder for på dette område.

Ovenfor har man i store linier gjort rede for NSS-komitéens arbejde og dens samarbejde med Statens elektricitetstilsyn. I hoslagte udtalelse bestræber man sig for at gøre rede for elektricitetstilsynets mening om rekommandation nr. 7/1971 ifølge ønsket i Deres ærede skrivelse.

Reykjavík, den 20. august 1971

Statens elektricitetstilsyn

Jón Á. Bjarnason

Meddelanden

om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att intensifiera samarbetet för narkotikabrottslighetens bekämpande samt därvid eftersträva en likartad tillämpning av narkotikalagarna och tillgodose behovet av åtgärder av social natur i syfte att minska narkotikamissbruket.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I 1971 er et nordisk kontaktorgan etablert for å diskutere narkotika-problemer. Utvalget har hatt et møte hvor nordisk narkotikaforskning ble drøftet. Det tas sikte på hyppigere møter i 1972. Nytt møte er be-rammet 19. januar 1972.

Videre planlegges regelmessige nordiske forskningsseminarer og sym-posier på narkotikaområdet. Et første seminar kommer til å holdes i Sverige våren 1972.

Regelmessige møter om samarbeid om narkotikaproblemene de nor-diske land imellom er etablert på etatsplanet for helsesektoren, toll-vesenet, mellom de nasjonale samordningsorganer og innenfor edru-skapsorganisasjonene. Politietaten har holdt konferanser og samarbeidet er fulgt opp på det mer uformelle, personlige plan.

Et nært samarbeid mellom Norge, Sverige og Danmark har utviklet seg gjennom den norske og svenske sosialrådgivertjenesten i Köbenhavn. Dette arbeidet vil fortsette i 1972.

I Norge har man videre overveiet spørsmålet om å skaffe hjemmel for innleggelse og tilbakeholdelse av rusgiftmisbrukere i psykiatrisk in-stitusjon i medhold av lov av 28. april 1961 om psykisk helsevern. Etter inngående diskusjoner har man foreløpig bare tatt opp spørsmålet om en lovhjemlet adgang til kortvarig tilbakeholdelse (i inntil 3 uker) av rus-giftsmisbrukere i psykiatrisk institusjon.

Det er fremmet forslag om en lovendring hvorved strafferammen for ulovlig overdragelse under særlig skjerpene omstendigheter av stoff som ved lov eller regler fastsatt ved lov er å anse som narkotika, forhøyes fra 6 til 10 år. Forslaget ventes behandlet i Stortinget i løpet av våren 1972.

I Danmark har det danske Folketing i forbindelse med opphevelse av noen revisjonsbestemmelser til narkotikalovgivningen drøftet spørsmålet om endringer i denne lovgivning som følge av det stadig alvorlige narkotikamisbruk. Folketinget fant at foranstaltningene mot narkotikamisbruket bør intensiveres ytterligere på en rekke områder. Man fant derimot ikke for tiden grunnlag for å foreta lovendringer, heller ikke for så vidt angår spørsmålet om videre adgang til å anvende tvangsforanstaltninger, idet dette spørsmål bør overveies i lys av utviklingen og det frivillige behandlingssystems effektivitet.

Det danske kontaktvalg vedrørende ungdomsnarkomanien har opp-tatt forhandlinger med de vitenskapelige forskningsråd om intensivering og koordinering av narkotikaforskningen. I sammenheng hermed har kontaktvalget nedsatt en arbeidsgruppe til å drøfte spørsmålet om etablering av et sentralregister over stoffmisbrukere.

For Finlands vedkommende meddeles at Regjeringen den 23. oktober 1971 har avgitt en proposisjon til Riksdagen vedrørende en ny narkotikalov. Riksdagsbehandlingen er dog utsatt til etter nyttår 1972.

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Finlands ståndpunkt i narkotikafrågan har i och för sig inte ändrats. Bruket av narkotika har dock i vårt land ökat i alltmer oroväckande proportioner. I riksdagen är för närvarande ett lagförslag under behandling, i vilket man föreslår att straffen för narkotikabrott skall skärpas.

Under rådande förhållanden önskas å vår sida att samarbetet ytterligare utvecklas, samtidigt som grundandet av det i medlemsförslaget avsedda samarbetsorganet understödes.

Meddelande

om rekommendation nr 9/1971 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna utbildningen för bibliotek, arkiv och informatik, särskilt beträffande fortbildningen och produktionen av läromedel på dessa områden.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

I henhold til den nordiske kulturaftale oprettes der rådgivende komiteer, der får til hovedopgave på baggrund af et samlet overblik over de nordiske samarbejdsplaner at foreslå prioriteringer med hensyn til samarbejdsprojekter bl. a. inden for undervisnings- og forskningsområdet.

Man har anset det for rigtigt at afvente nedsættelsen af disse organer, således at en stillingtagen til spørgsmålet om hvorledes og i hvilket omfang de allerede etablerede nordiske kontakter inden for biblioteks-, arkiv- og dokumentationsuddannelsen skal søges udbygget, kan indgå i de samlede organisatoriske og finansielle overvejelser vedrørende en udvidelse af undervisnings- og forskningssamarbejdet.

Meddelande

om rekommendation nr 10/1971 angående samnordisk utbildning av konservatorer

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att undersöka förutsättningarna för en gemensam produktion av läromedel för utbildningen av konservatorer,
2. att årligen ställa ett antal stipendier till förfogande för konservatorselever och yrkesverksamma konservatorer för studievistelse i de nordiska grannländerna, samt
3. att framlägga förslag till en permanent samnordisk fortbildning och specialutbildning av konservatorer.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

I henhold til den nordiske kulturaftale oprettes der rådgivende komiteer, der får til hovedopgave på baggrund af et samlet overblik over de nordiske samarbejdsplaner at foreslå prioriteringer med hensyn til samarbejdsprojekter bl. a. inden for undervisningsområdet.

Man har anset det for rigtigt at afvente nedsættelsen af disse organer, således at en stillingtagen til hvorledes og i hvilket omfang de allerede etablerede nordiske kontakter inden for konservatoruddannelsen skal søges udbygget, kan indgå i de samlede organisatoriske og finansielle overvejelser vedrørende en udvidelse af undervisningsarbejdet.

Meddelande

om rekommendation nr 11/1971 angående samnordiska arkiv

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i København den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter nödiga utredningar utforma gemensamma principer för inleveringen till och förvaringen hos myndighet av samnordiska organs handlingar samt att utfärda enhetliga regler för dylika handlingars offentlighet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Riksarkivarene i de nordiske land har iverksatt en utredning av de samnordiske institusjoners arkivforhold for på den måten å kunne arbeide videre med Nordisk Råds rekommandasjon om fellesprinsipper for innlevering og oppbevaring av arkivmateriale.

En kommer tilbake til saken når dette utredningsarbeid er gjennomført.

Meddelanden

om rekommendation nr 12/1971 angående gemensamt införande av SI-systemet

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

1. att i samarbete genomföra erforderliga ändringar och komplettering av gällande lagstiftning i syfte att vid en och samma tidpunkt under 1970-talets första hälft införa måttenheter enligt SI-systemet i de nordiska länderna samt

2. att i samband därmed även överväga förutsättningarna för vidgat nordiskt samarbete i spörsmål som anknyter till SI-systemets införande.

Danmarks regering (handelsministeriet) meddelar den 3 december 1971:

Af oplysninger modtaget fra en række ministerier og styrelser er fremgået, at gennemførelsen af SI-enhederne på visse områder allerede befinder sig på et fremskredent stade, og at forberedelserne dertil på andre områder er i gang. På de fleste områder koordineres forberedelserne og gennemførelsen i de nordiske lande, enten gennem specielt, nordisk samarbejde eller ved, at de nordiske lande deltager i et bredere internationalt samarbejde, hvor man beskæftiger sig med SI-enhedernes gennemførelse.

Det kan således nævnes, at den næste udgave af det danske bygningsreglement, der ventes udsendt i efteråret 1971, vil indeholde SI-enheder. Der finder på dette område en nøje koordinering sted mellem de nordiske lande gennem NKB, der i november 1970 udsendte NKB-skrift nr. 16 "Måttenheter enligt SI" med retningslinier for anvendelse af SI-enheder indenfor byggeriet.

Statsbanerne deltager i et samarbejde om gennemførelsen af SI-enheder på jernbanetransport-området indenfor den internationale jernbaneunion UIC (og i fornødent omfang i NOJFU). UIC har allerede

gjort nogle SI-enheder obligatoriske for de tilsluttede jernbanestyrelser og arbejder nu med visse problemer i forbindelse med specielle jernbanetekniske udtryk.

Indenfor luftfartsvæsenet har spørgsmålet været drøftet på det 18. nordiske flyvesikkerhedsmøde i september 1971, og man er enige om at afvente en undersøgelse af sagen, som ICAO har iværksat.

På søfartsområdet vil visse internationalt anvendte måleenheder, som falder uden for SI-enhederne, ikke for nærværende kunne ændres.

Inden for justitsministeriets område, som bl. a. vedrører trafiksikkerhed og brandværn, vil nødvendige ændringer i visse vejledninger og prøvningsregler samt i lærebogs- og undervisningsmateriale kunne ske i forbindelse med omarbejdning eller genoptrykning, som under alle omstændigheder finder sted.

Generaldirektoratet for post- og telegrafvæsenet har taget skridt til successiv indførelse af SI, hvilket vil ske ved nyoptryk af specifikationer m. v. i videst muligt omfang med henvisning til DS. 2002; der er desuden rettet henvendelse om sagen til generaldirektoratets leverandører og til telefonselskaberne og telefontilsynet.

På el-området er SI-enhederne (ampère, volt og watt) i forvejen enerådene overalt i de nordiske lande, ligesom enheden newton anvendes i de fleste tilfælde for kraft, selv om enkelte paragraffer i det danske stærkstrømsreglement endnu ikke er ændret på dette punkt, hvilket dog vil ske ved først givne lejlighed.

På gasområdet kræver indførelsen af SI ikke nye eller ændrede bestemmelser; Danmarks Gasmateriel-Prøvning vil rette henvendelse til de interesserede indenfor gasbranchen om at forberede en almindelig overgang til SI-enheder her i landet.

Arbejdsministeriet har meddelt, at SI ikke medfører realitetsændringer på arbejdstilsynets område, hvorimod betegnelser for måleenheder må ændres i gældende bekendtgørelser og cirkulærer. Det vil næppe før udløbet af en ret lang overgangsperiode være forsvarligt at anvende SI-enheder uden samtidig angivelse af hidtil anvendte enheder. Overgangen vil ske i takt med den almindelige revision af bestemmelserne. Inden for specialarbejderuddannelsen vil overgangen ske i takt med SI-enhedernes indførelse på vedkommende områder af erhvervslivet.

På undervisningsområdet er gennemførelsen påbegyndt i folkeskolen og seminarierne allerede i 1958, og SI-enhederne, der i dag anvendes i den overvejende del af lærebøgerne i fysik, vil være fuldt gennemført i de nye læseplaner, der er under udarbejdelse.

I undervisningsvejledningen for gymnasier og HF har man allerede taget skridtet fuldt ud til konsekvent at bruge SI-enhederne i fysik- og kemiundervisningen (og IUPAC-nomenklaturen i kemi), og der stilles eksamensopgaver i SI.

Fysik- og kemiundervisningskommissionen oplyser, at SI praktisk

taget er indført som det fundamentale enhedssystem i alle danske lærebøger. Det understreges dog af såvel kommissionen som af direktoratet for erhvervsuddannelserne, at der i en overgangstid også må undervises i og kræves kendskab til de tidligere, endnu i praksis meget anvendte, enheder af hensyn til kommunikationen med det praktiske livs teknikere; der må endnu ske en udvikling i uddannelse, litteratur, læremidler, forskrifter og normer og i den praktiske anvendelse.

Endelig bemærkes, at lov om mål og vægt må ændres, og at overvejelser herom er iværksat.

Det kan i denne forbindelse oplyses, at et rådsdirektiv af 18. oktober 1971 pålægger de Europæiske Fællesskabers medlemslande inden 18 måneder, d. v. s. inden 18. april 1973, at sætte sådanne bestemmelser i kraft som vil være nødvendige for at gennemføre direktivets bestemmelser om en harmonisering i overensstemmelse med SI. Efter direktivet skal SI-enhederne gøres obligatoriske inden 5 år (oktober 1976), og visse andre enheder skal være forbudt efter udgangen af 1977. Direktivet gælder ikke på områderne søfart, luftfart eller jernbanetransport.

Med hensyn til tidspunktet for anvendelsen af SI-enhederne fremgår det af foranstående, at en fuldstændig samtidighed på samtlige områder, hvor enhederne ikke allerede er fuldt gennemført, næppe kan tilrådes. Indførelsen befinder sig på visse områder på et så fremskredent stade, at man ikke vil være indstillet på at afvente de forberedelser, som endnu vil være nødvendige på andre områder, ligesom behovet for overgangstid vil være forskelligt.

Af samme grund må man fraråde oprettelsen af et særligt nordisk samarbejdsorgan til gennemførelse af SI på alle områder. Der synes gennemgående at være god overensstemmelse mellem de nordiske lande med hensyn til gennemførelsestempoet og den fornødne kontakt mellem de ansvarlige nordiske instanser enten på rent nordisk eller på bredere international basis. Hvis dette på specielle områder endnu ikke måtte være tilfældet, kan der i fornødent omfang etableres kontakter mellem de kompetente instanser på sådanne områder.

Med henblik på revision af den generelle mål- og vægtlovgivning vil der efter dansk opfattelse være behov for at supplere det internationale samarbejde med en særlig kontakt mellem de nordiske justervæsenere. Spørgsmålet om etablering af en sådan kontakt på dette og eventuelt på andre områder er rejst overfor de ansvarlige ministerier i de øvrige nordiske lande.

Handelsministeriet har i juni og november 1971 rettet henvendelse om sagen til de ansvarlige ministerier og departementer i Finland, Island, Norge og Sverige. Fra det svenske industridepartement og finansdepartement foreligger vedlagte fællesskrivelse af 26. november 1971 (se *Bilaga 1*), hvoraf fremgår, at svenske og danske myndigheders oplysninger og synspunkter vedrørende SI stort set er sammenfaldende.

D a n m a r k s r e g e r i n g (handelsministeriet) meddelar den 10 december 1971:

Efter afgivelse af meddelelse af 3. december 1971 om gennemførelse af SI-enhederne i de nordiske lande har handelsministeriet modtaget underretning fra Handelsdepartementet, Oslo, der oplyser, at rekommandation nr. 12/1971 gennem Kirke- og undervisningsdepartementet har været forelagt norske universiteter, højskoler og centrale myndigheder inden for undervisningssektoren. Af svarene fremgår, at der er bred enighed om indførelse af SI-enhederne i Norge, og at en overgang til systemet allerede er i gang i skoler og på universiteter. Handelsdepartementet har medsendt vedlagte skrivelse af 23. juni 1971 fra Kirke- og undervisningsdepartementet, som gengiver modtagne udtalelser om sagen (*se Bilaga 2*).

Denne har desuden været forelagt den norske justeringsdirektør, der har udtalt, at han ikke ser noget behov for en nærmere speciel kontakt mellem de nordiske landes justervæsener om en revision af mål- og vægtlovgivningen med henblik på gennemførelse af SI-enhederne, idet denne fortsat bygger på metersystemet omend i mere fuldstændiggjort form. Handelsdepartementet udtaler i tilknytning hertil, at hvis en sådan kontakt er et almindeligt ønske fra de andre nordiske landes side, vil man ikke modsætte sig dette.

F i n l a n d s r e g e r i n g (handels- og industriministeriet) meddelar den 8 november 1971:

Finlands standardiseringsförbund, som är den nationella representanten för spörsmål angående standarder i Finland, har under de senare åren övergått till att tillämpa SI-systemet vid utarbetning av standarder. För närvarande grundar sig alla nya standarder på detta system. Samarbete i form av skilda arbetsgrupper och möten anses för Finlands del dock icke vara nödvändigt; däremot vore det nödigt att slå fast en tidpunkt från vilken de nordiska länderna skall gemensamt börja tillämpa SI-systemet. Finlands standardiseringsförbund arbetar också för spridning av information beträffande SI-systemet; under innevarande höst har material och verksamhetspromemorior i ämnet tillställts olika tekniska skolor och läroanstalter.

S v e r i g e s r e g e r i n g (finansdepartementet) meddelar den 22 december 1971:

Den danska regeringen har i meddelande den 3 december 1971 lämnat redogörelse för de utredningar och överväganden som från dansk och svensk sida gjorts i ärendet. Från svensk sida finns därutöver icke något att tillägga.

*BILAGA 1***Skrivelse från finansdepartementet och industridepartementet i Sverige till handelsministeriet i Danmark rörande gemensamt införande av SI-systemet**

Ett antal svenska myndigheter och organisationer har hörts i ärendet. Av deras yttranden framgår, att SI-enheter redan nu tillämpats på flera områden, medan på andra områden ett förberedelsearbete för en övergång till systemet inletts. Härvid sker förberedelserna ofta antingen i särskilt samarbete med de nordiska länderna eller i ett vidare internationellt sammanhang. Slutligen finns områden där en övergång till SI kräver ändringar i gällande statliga eller av enskilda organisationer utarbetade bestämmelser men där arbetet med sådana ändringar ännu inte påbörjats.

Inom byggnadssektorn kommer övergång till SI att ske genom att SI-enheter införs i reviderade utgåvor av Svensk Byggnorm och av därtill ansluten norm. Övergången grundas på NKB-skrift nr 16. Statens planverk beräknar att ändringen i Sverige inom byggnadssektorn kommer att vara helt genomförd i början av år 1973.

Vid järnvägstrafikområdet pågår f. n. arbete med införande av SI inom den internationella järnvägsunionen UIC, till vilken Statens järnvägar är anslutet.

På luftfartsområdet hänvisas till det arbete som pågår inom ICAO.

På sjöfartsområdet används enheter, som är internationellt standardiserade. En anpassning till SI kan erbjuda svårigheter.

På trafiksäkerhetsområdet förekommer bestämmelser om fordons beskaffenhet och utrustning samt om inspektioner m. m. Använda enheter i dessa bestämmelser måste vid införande av SI ändras i stor utsträckning. Ändringarna måste ske under en relativt lång övergångstid.

Inom televerket tillämpas SI sedan den 1 januari 1969.

På el-området fastställdes år 1954 enheter ur SI som svensk standard. Denna var baserad på resultaten från arbetet på storheter och enheter inom IEC.

Inom skolväsendet beslöts år 1964 att SI-enheter genomgående skulle användas. Detta har nu genomförts även om hänsyn tas till andra enheter som fortfarande brukas i samhället. Enligt uppgift används SI också i undervisningen på universitetsnivå.

En pågående enkät, som utsänts från Sveriges standardiseringskommission till c:a 500 företag, institutioner och förvaltningar i Sverige,

visar att det finns behov av en samordnad information inför ett slutligt införande av SI-enheterna i Sverige. Det framgår också att man på de flesta håll är beredd att acceptera den i enkäten föreslagna tidsplanen, som innebär att övergången skall vara genomförd den 1 januari 1978. Standardiseringskommissionen har i samarbete med Svenska teknologföreningen och ingenjörsvetenskapsakademien redan kontaktat sina systerorganisationer i övriga nordiska länder för gemensamma fortsatta åtgärder på det aktuella området.

I fråga om den allmänna lagstiftningen om mått och vikt har riksdagen under hösten 1911 förelagts proposition med förslag till lag om bestämning av volym och vikt. Till skillnad från nu gällande lag om mått och vikt innehåller lagförslaget inga definitioner av måttenheter. Enligt förslaget skall Kungl. Maj:t eller myndighet, som Kungl. Maj:t bestämmer, meddela bestämmelser om justering. I justeringsvillkoren kommer att ingå föreskrift om måttenheter, efter vilka redskapen skall vara inrättade. Riksdagen väntas slutbehandla lagförslaget i mitten av december 1971. De nya bestämmelserna avses träda i kraft den 1 juli 1973.

Det bör i detta sammanhang nämnas att ett rådsdirektiv nyligen utfärdats om EEC om harmonisering av bestämmelser om måttenheter. Enligt direktivet förpliktats medlemsstaterna att inom en femårsperiod obligatoriskt införa SI-enheter och efter ytterligare två år förbjuda vissa andra enheter. Direktivet berör inte användning av enheter som föreskrivits i internationella överenskommelser inom områdena för sjö- och luftnavigation samt järnvägstrafik.

SI-arbetet befinner sig, som framgår av det anförda, inom olika områden på skilda stadier. På grund härav och även med hänsyn till det internationella samarbetet anser finans- och industridepartementen att det inte är nödvändigt att eftersträva en fullständig samtidighet vid införande av SI-enheter inom de nordiska länderna. Det synes lämpligare att utarbeta tidsplaner för varje sektor för sig och därvid ta ställning till om samarbete bör ske antingen på det nordiska planet eller i ett vidare internationellt sammanhang.

Av anförda skäl anser man alltså att det inte nu bör skapas ett särskilt nordiskt samarbetsorgan för genomförande av SI på alla samhällsområden. På många områden förekommer redan ett samarbete mellan vederbörande nordiska instanser eller på internationell grund. I de fall där ett sådant samarbete inte förekommer, kan myndigheterna vid behov etablera kontakter med motsvarande instanser i övriga nordiska länder.

I fråga om justeringsverksamheterna i de nordiska länderna vore det enligt departementens mening värdefullt om ett särskilt samarbete utöver det internationella arbetet etablerades. Behovet av speciella sam-

nordiska kontakter för införande av SI-enheter på andra områden än inom justeringsväsendet bör lämpligen bedömas från fall till fall.

Stockholm den 26 november 1971

Kurt Malmgren

Rättschef i finansdepartementet

Gerhard Rundqvist

Tf. expeditionschef
industridepartementet

BILAGA 2

Skrivelse till Handelsdepartementet i Norge från Kirke- og undervisningsdepartementet angående införande av SI-system för måttenheter i Norden

-----
Kirke- og undervisningsdepartementet har bl. a. forelagt forslaget for *Universitetet i Oslo* som uttaler:

I tillegg til uttalelsesforslaget følger en kommentar som er beregnet på fakultetets medlemmer, men som kanskje kan følge saken.

Uttalelse

Metersystemet var et forsøk på å bygge opp et internasjonalt enhets-system som skulle kunne brukes på alle områder av teknikken og naturvitenskapen. Selv ikke i de land som sluttet seg til meterkonvensjonen, ble systemet konsekvent gjennomført, fordi systemet i sin opprinnelige form, CGS-systemet, ikke var godt nok tilpasset alle formål. I forskjellige områder av naturvitenskapen ble systemet praktisert på høyst ulike måter, og i teknikken fant man det nødvendig å innføre enheter som ofte var spesielle for hvert enkelt fagområde. De ulike metodene har ført med seg store ulemper for kommunikasjonene mellom de ulike fag og fagområder.

SI (Systeme International d'unités) ble først kalt MKSA-systemet, fordi det bygger på enhetene meter, kilogram, sekund og ampere. SI er en naturlig videreutvikling av metersystemet. I teknikk og industri er det i ferd med å bli enerådende overalt i verden. I undervisning og forskning har SI slått helt igjennom i elektroteknikken, elektromagnetismen, og i store deler av fysikken og deler av kjemien. Det er et koherent (samstemt) system som egner seg godt for alle deler av naturvitenskapen.

Man må regne med at teknikk og industri i de store industriland vil gå helt over til SI-standarder i løpet av de kommende 5 til 10 år. Det er derfor på høy tid at SI blir introdusert i den norske grunnskolen og ikke minst i yrkes- og fagskolene.

Både av hensyn til industrien, undervisningen og forskningen mener Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet at det vil by på store fordeler om innføringen av SI kan skje i felles nordisk regi.

Kommentar om SI:s stilling i 1971

SI er det internasjonale systemet av enheter som er godtatt av Conférence Générale des Poids et Mesures, som er Meterbyråets høyeste instans. SI bygger på grunnenhetene:

kg, m, s, A, K, mol og cd

mens det eldre CGS-systemet bygger på g, cm og s.

Det er først og fremst industriens og teknikkens krav om et internasjonalt felles språk for måling og standardisering som gjør at SI slår gjennom i de ledende industriland:

Til og med i land som Storbritannia og Australia er systemet i ferd med å bli gjennomført, mens det fremdeles er på Komité-stadiet i Canada.

U. S. Metric Study Report er en rapport fra en amerikansk federal komité. Rapporten kom i desember 1970, og det heter bl. a.:

"In the future, national standards which do not include SI are not likely to receive due consideration in the development of international standards, and the nations concerned will be at a disadvantage in future dealings with nations using SI."

Rapporten anbefaler en i hvert fall delvis overgang til SI for USAs vedkommende. Men uavhengig av hva man gjør med lovgivningen er amerikansk industri av seg selv på gli over i SI-standarder for sine produkter.

I de land som fra før bruker metersystemet, vil man ha mindre overgangsvansker enn f. eks. i Storbritannia, men heller ikke hos oss blir vanskelighetene ubetydelige. Belgia og Tyskland vedtok lover om overgang til SI i juni 1970. I den tyske loven blir det regnet med overgangsperioder dels til 31. desember 1974 dels til 1977. Fra 1. januar 1978 vil det i tysk industri ikke lenger være tillatt å bruke enheter som f. eks.

Kalori, kilopond (kilogramkraft), atmosfære, torr, millimeter kvikksølv, hestkraft, curie, røntgen, rad, erg, dyn, poise, stoke, barn, typografisk punkt.

Mange av disse enhetene spiller fremdeles stor rolle i norsk skole, og betraktes kanskje av mange som metriske enheter. Den tyske loven er et eksempel på de felles lovregler som Fellesmarkedet er i ferd med å innføre når det gjelder enheter og deres bruk.

Men uansett Norges og Nordens stilling til markedsspørsmålene, må norsk teknikk og industri følge med i den internasjonale standardiseringen. Overgangen til en konsekvent bruk av SI i teknikken vil, som man skjønner av ovenstående, få stadig større omfang i løpet av de neste 5 til 10 år.

Det er da nødvendig at skolene så snart som mulig går i gang med å gi ungdommen øvelse i å bruke de enhetene og den terminologien som de kommer til å arbeide med seinere i livet. Dette får også betydning for de institusjonene som utdanner lærere til de ulike skoleslagene. Det bør ikke bli sånn at de foreldede enheter og navn bare lever videre i skoleundervisningen. (Temperaturenheten Réaumur blev hengende igjen i skandinaviske middelskole- og gymnasbøker i ca. 50 år etter at enheten forsvant fra dagliglivet.)

Når det gjelder bruken av SI i undervisningen i Norge, er forholdene nå omtrent disse:

Grunnskolen, yrkesskoler og fagskoler

Her brukes i det vesentlige tekniske enheter, hvorav mange vil utgå. Etterutdanning av lærere og omarbeidelse av lærebøker er en på-trengende og stor oppgave.

Gymnas og tekniske skoler

Fysikk- og til dels kjemiundervisningen bruker SI. I andre naturfag og i flere tekniske fag blir undervisningen bygd på CGS eller på tekniske enheter.

NTH

Det foreligger forslag om at fra høsten 1971 av skal all undervisning i 1. avdeling bygge på SI på alle linjer. Fra før av har SI vært brukt i mesteparten av fysikkundervisningen og i elektroteknikken.

Universitetene

1. avdelingsundervisningen i fysikk og til dels i kjemi bygger i det vesentligste på SI. De andre fagene og 2. avdelingsundervisningen bygger på CGS eller på tekniske enheter.

Det matematisk-naturvitenskapelige fakultet burde følge eksemplet fra NTH og ta sikte på å innføre SI i all 1. avdelingsundervisning. De studentene som nå kommer til realstudiet møter CGS for første gang i sin utdanning når de kommer til 1. avdelingskurs utenom fysikken (kjemien). Mens de er fortrolige med SI fra gymnaset og fra de første fysikkursene.

Overgangen til SI vil bety et merarbeid for lærerne i en overgangssperiode. Likevel vil dette merarbeidet være lite sammenliknet med det merarbeid studentene må yte for å tilegne seg de ulike enhetssystemer og uttrykksmåter som de møter når de går fra fag til fag under studiet. En student må kanskje legge om sitt språkbruk flere ganger om dagen, avhengig av læreren i kurset.

Overgangen til SI får til å begynne med liten betydning for hovedfaget, og mange hovedfagstudenter må tilegne seg oversikt over både SI- og CGS-systemet. Overgangen til SI vil heller ikke få betydning for de høyst spesialiserte enhetssystemer man bruker i noen teoretiske disipliner.

Meterbyråets medarbeidere er overbevist om at det på lengre sikt vil være en stor fordel for kommunikasjonen mellom de ulike områdene av den naturvitenskapelige forskning om man kommer fram til et felles internasjonalt enhetssystem. SI er i ferd med å utvikle seg til et meget brukbart system for dette formålet. På lengre sikt bør man derfor tilstrebe at også høyere grads undervisning og all rapportskrivning blir foretatt med grunnlag i SI-systemet.

Det kan imidlertid ikke herske noen tvil om at man for skolenes og den mer elementære undervisningens vedkommende må søke over til SI så raskt som mulig.

Rådet ved Universitetet i Trondheim, Norges lærerhøgskole har gjort følgende vedtak (29. januar 1971):

Rådet støtter forslaget om innføring av SI-systemet.

Norges tekniske høgskole, Trondheim uttaler:

Spørsmålet om innføring av SI-enheter i undervisningen ved NTH var allerede tatt opp i brev til Professorutvalget fra Bygningsingeniøravdelingen av 14. desember 1970. Etter at uttalelser var innhentet fra avdelingene gjorde Professorutvalget 19. februar 1971 slikt vedtak:

1. Fra 1. september 1971 skal det i undervisningen for 1. og 2. årskurs ved NTH benyttes såkalte SI-enheter på alle områder hvor slike er vedtatt. Tilsvarende omlegging for 3. og 4. årskurs skal gjennomføres senest 1. september 1972 respektive 1973.

2. Til å utarbeide nærmere retningslinjer og gi råd for den praktiske gjennomføring av omleggingen nedsettes et arbeidsutvalg med en representant for hver avdeling. Avdelingen utpeker selv sin representant. Innstilling forutsettes levert i løpet av vårsemesteret.

Representanter til arbeidsutvalget er nå utpekt av avdelingene.

Når Norges tekniske høgskole nå har vedtatt å gjennomføre SI-enheter i undervisningen etter en tidsplan som innebærer fullstendig overgang innen 1. september 1973, er det av vesentlig betydning at medlemsforslaget i Nordisk råd resulterer i tilsvarende beslutninger ved andre nordiske universiteter og skoler som gir teknisk utdanning. (Datoene 1. september i Professorrådets vedtak og 1. juli i forslaget til Nordisk råd betyr i denne sammenheng ingen forskjell idet høstsemesteret ved NTH tar til 1. september).

Inspektør Kaare Frølich Hanssen, Oslo tekniske skole, uttaler:

Norges standardiseringsforbund har i skriv av 10. november 1970 til Handelsdepartementet uttalt seg om ovennevnte spørsmål og jeg er som medlem i NSF's standardiseringskomite for tekniske og fysiske enheter blitt tilstillet kopi av uttalelsen. Jeg tillater meg derfor å vise til denne uttalelse og spesielt til konklusjonene på side 2.

For å gjøre overgangen til bruken av de nye enheter så rask som mulig og derigjennom redusere de ulemper som en slik overgang fører med seg, er det vesentlig at offentlige institusjoner målbevisst går inn for innføringen ved konsekvent å nytte SI-enheter i publikasjoner, reglementer etc. og på oppslag osv. Videre må på alle skoletrinn og i alle skoleslag de lærebøker som ikke nytter SI-systemet som preferert målsystem, snarest tas ut av bruk. Det har for øvrig i Sverige i flere år hersket den bestemmelse at det i det offentlige skoleverk bare kan nyttes lærebøker med SI-systemet som preferert målsystem. En må derfor her ha erfaringer for eventuelle problemer som reiser seg i skolen ved innføringen, kanskje særlig i barne- og ungdomskolen. Ved ajourføring av lærebøker til SI-systemet vil det etter min mening være formålstjenlig å henvise forfatterne til tilgjengelig materiale fra skolöverstyrelsen i Sverige som omhandler de pedagogiske problemer som en eventuelt har møtt ved innføringen av SI-systemet i skoleverket.

Kirke- og undervisningsdepartementets sakkyndige i spørsmål som gjelder teknisk undervisning, lektor dr. Kindem uttaler:

Som bekjent har det i den senere tid vært en stadig tautrekking mellom forkjemperne for SI-systemet og tilhengere av vårt tradisjonelle tekniske målsystem: Spesielt er det innenfor fagene maskinteknikk og bygningsteknikk at det har vært motforestillinger mot bruken av SI-systemet. Det henvises til den store mengde av tabellverk og teknisk lit-

teratur som bygger på det tekniske målsystem. Offentlige forskrifter innen bygningssektoren har hittill konsekvent gjort det samme. Det hevdes også at kraftbegrepet er et naturlig grunnbegrep innen disse sektorer av teknikken, mens massebegrepet er av sekundær betydning. En enkel lettfattelig målenhet for kraft må være å foretrekke.

Hvordan man nå enn ser på saken så er det overveiende sannsynlig at SI-systemet kommer til å seire overalt. Overgangstiden fører mange ulemper med seg og ulempene blir desto større jo lengre tid det går før det treffes vedtak om full gjennomføring av systemet i undervisningen. I lærebokssektoren foregår det i dag mye bortkastet arbeid på grunn av usikkerhet om målsystem og terminologi.

Hensynet til offentlige forskrifter, f. eks. bygningsforskrifter, får liten praktisk betydning. I en overgangstid kan det gå ut en generell bestemmelse om at man ved omregning av tillatte påkjenninger o. l. kan regne at 1 kilopond er lik 10 newton. Nytrykk av forskriftene skulle bare bli nødvendig når det blir tale om andre revisjoner.

Av hensyn til den rikholdige litteratur som bygger på det tidligere tekniske målsystem og som i lang tid har betydning for tekniske etater, må skolene gi elevene kunnskap om målsystemet, selv om hovedtyngden av undervisningen kommer til å basere seg på SI-systemet. Elevene bør vel også ha kjennskap til engelsk målsystem. Slik undervisning kan være nyttig rent pedagogisk og gir elevene forståelse av benevningenes relativitet.

Situasjonen i grunnskolen er kanskje vanskeligst i overgangstiden. Her er det viktig at man finner fram til et enkelt og lettfattelig ordvalg med størst mulig tilknytting til ord som har hevd i daglig tale og hvor det nytter lite å gjøre inngrep av betydning.

SI-systemet er ikke nok veileder her. Det er viktig at man snarest mulig kommer fram til klare retningslinjer for terminologien i grunnskolens lærebøker og oppgavesamlinger og at man slipper å rissikere at senere oppfatninger skal føre til nye direktiver. I videregående skoler er problemet enklere, fordi det til slutt blir det matematiske symbol som gjør meningsinnholdet entydig.

Problemen for grunnskolen bør det vel være andre som uttaler seg om. For tekniske skoler mener jeg at overgangen til SI-systemet i undervisningen ikke behøver skape alvorlige problemer og vil være fordelaktig i det lange løp. Det ville være ønskelig at skolene fikk varsel om kommende vedtak i god tid før et vedtak blir effektivt.

Kirke- og undervisningsdepartementet viser til dette.

På grunn av arbeidssituasjonen har beklageligvis saken tatt noen tid.

Oslo, 23. juni 1971

Etter fullmakt

Oddvar Lie

Jens Haugsgjerd

Meddelande

om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbeite

(Överlämnat av Danmarks regering)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene i de nordiske land, ved utformingen av arbeidsoppgavene for det nordiske ministerråd på det økonomiske område særskilt å tillegge dette følgende oppgaver:

å være sentralt nordisk organ for samarbeid i spørsmål av felles nordisk interesse i internasjonalt økonomisk samarbeid;

å forberede og lede arbeidet med å utdype økonomisk samarbeid i Norden og utarbeide konkrete forslag til innhold og utforming herav under hensyn til de nordiske lands forskjellige forhandlingsmål og stilling i forhold til et utvidet økonomisk samarbeid i Europa;

å avgi en rapport om arbeidet på dette område til Rådets neste ordinære sesjon;

å være regjeringenes kontaktorgan i ovennevnte spørsmål med Nordisk Råd og dets økonomiske utvalg.

D a n m a r k s r e g e r i n g (udenrigsministeriet, markedssekretariatet) meddelar den 20 december 1971:

Man skal henvise til kapitlet om nordisk økonomisk samarbeide i Nordisk Ministerråds beretning.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets ekonomiska utskott över meddelandet

Till ekonomiska utskottet har hänvisats meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete.

Meddelandet hänvisar till redovisningen om nordiskt ekonomiskt samarbete i Nordiska ministerrådets berättelse.

Genom denna berättelse får utskottet möjlighet att fortsättningsvis följa rekommendationens behandling. Utskottet finner därför särskilda meddelanden om rekommendationen ej nödvändiga. Utskottet finner därför rekommendationen av år 1971 vara slutbehandlad för rådets del och föreslår,

att rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen för rådets del slutbehandlad.

Helsingfors den 22 februari 1972

Ele Alenius (Skdl) Johannes Antonsson (c) Anders Aune (A)

John Austrheim (Sp) Arne Geijer (s) Gunnar Helén (fp)

Niels Helveg Petersen (RV) Lars Korvald (Kr. F.) Erik Krönmark (m)

Ove Hansen (S) Olavi Lähteenmäki (Kok) Poul Nyboe Andersen (V)

Sture Palm (s) Jón Skaftason (F) Ib Stetter (KF)

Förman

Johan Støa (A) Veikko Vennamo (Smp) Johannes Virolainen (K)

Kåre Willoch (H)

J. Fr. Øregaard (Jvfl)

Meddelanden

om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Islands regering)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne:

1. snarest at oprette en permanent nordisk embedsmandskomité for transportspørgsmål, der kan arbejde i tilslutning til det kommende nordiske ministerråd og i øvrigt indgå i den organisation, der vil blive oprettet i en nordisk transportaftale, og
2. at udarbejde forslag til en aftale mellem de nordiske lande om samarbejde på transportområdet omfattende såvel organisationen som indholdet af samarbejdet til forelæggelse på Nordisk Råds 20. session.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Regeringarna har utsett representanter i en permanent ämbetsmannakommitté (Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor) som sammanträdde första gången den 23 juni 1971.

Kommittén har i ett första skede inriktat sin verksamhet på att utarbeta ett förslag till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet. Ett sådant förslag har färdigställts och överlämnats till Nordiska ministerrådet. Förslaget avser samarbete i fråga om såväl transporter till lands, till sjöss och i luften som post- och telekommunikationer. Samarbetsuppgifter anges och former föreskrivs för ett utvidgat och intensifierat samarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 10 januari 1972:

Det i meddelandet den 3 december 1971 nämnda förslaget till överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet har nu överlämnats till ministerrådet (NU 1971: 18).

Islands regering (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 20 december 1971:

I overensstemmelse med rekommandationen har en nordisk embedsmandskomité udarbejdet et udkast til en transportoverenskomst og sendt det til ministerkomitéen. Fra islandsk side har man taget fuld del i dette samarbejde.

I övrigt henvises til en fælles meddelelse, som Sverige der er koordinerende land for dette spørgsmål vi give til rådet.

*BILAGA 1***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande samarbete för transportområdet**

Nordiska rådet har till de nordiska ländernas regeringar riktat en rekommendation om nordiskt samarbete på transportområdet (*rek. nr 14/1971*). I denna hemställer rådet till regeringarna bl. a. ”at udarbejde forslag til en aftale mellem de nordiske lande om samarbejde på transportområdet omfattende såvel organisationen som indholdet af samarbejdet til forelæggelse på Nordisk Råds 20. session.”

Rekommendationen byggde på en av rådets trafikutskott efter presidiets bemyndigande igångsatt utredning *NORDTRANS (NU 1969: 13)*. Därefter har på trafikutskottets föranstaltande anordnats en tilläggsutredning *NORDTRANS II (NU 1971: 4)*. Arbetet härmed har av rådets trafikutskott i en skrivelse till Nordiska rådets presidium, dagtecknad Hornafjørður den 10 juli 1971, beskrivits på följande sätt:

Efter bemyndigelse fra Nordisk Råd's præsidium nedsatte trafikudvalget i december måned 1968 en arbejdsgruppe med den hovedopgave i store træk at foretage en kortlægning af behovet for store trafik anlæg til betjening af hele det nordiske område eller væsentlige dele heraf. I september 1969 afgav arbejdsgruppen betænkningen *NORDTRANS (NU 1969: 13)* med en udredning af behovet og fordelene for Danmark, Finland, Norge og Sverige ved fælles trafik anlæg m. m.

Betænkningen blev udsendt til udtalelse hos en række myndigheder og organisationer i de fire lande. Trafikudvalget arrangerede herefter ved et møde i Stockholm den 22.—23. april 1970 en høring af trafik-sagkyndige. Såvel det indkomne remissmateriale som de ved høringen fremsatte udtalelser er trykt i Nordisk udredningsserie (*NU 1970: 21*).

Efter en gennemgang af det omfattende materiale afgav trafikudvalget den 12. november 1970 en udtalelse angående *NORDTRANS*-betænkningen og det indkomne remissmateriale. Denne udtalelse er optrykt som tillæg 1 til trafikudvalgets betænkning af 16. januar 1971 i anledning af et medlemsforslag om en nordisk transportoverenskomst m. m. (*sak A 283/t*). Endvidere er udarbejdet en fortegnelse over de punkter, hvor der i remissmaterialet eller ved høringen er fremkommet bemærkninger til *NORDTRANS*-betænkningen eller fremsat ønsker om yderligere udredninger; denne fortegnelse er optrykt som tillæg 2 til ovennævnte udvalgsbetænkning af 16. januar 1971.

Trafikudvalget har under sit arbejde med *NORDTRANS*-spørgsmålene stedse betragtet det tilvejebragte materiale som en første kortlægning af problemstillingen på transportområdet i Norden, idet man har været sig bevidst, at de foretagne undersøgelser bør følges op af såvel generelle som specielle undersøgelser, og at disse undersøgelser bør foretages ved regeringernes foranstaltning. Udvalget har imidlertid fundet

det rimeligt at søge de punkter i NORDTRANS-betænkningen, hvorom der er rejst særlige spørgsmål, eller hvortil der er fremsat mere kritiske bemærkninger, yderligere belyst, og har derfor — med bemyndigelse fra Nordisk Råds præsidium — den 17. november 1970 anmodet NORDTRANS-arbejdsgruppen om at foretage en yderligere udredning af følgende punkter:

1. Den eventuelle nytte for Finland af en storlufthavn på Saltholm
2. Virkningerne af en nordisk storlufthavn for godstrafik
3. Oplysninger om de internordiske transportomkostninger
4. Godstrafikken mellem Norden og det øvrige Europa og dens fremtidige fordeling på skibs-, jernbane-, landevejs- og lufttransport
5. Belysning af fordelene af enhedslast ved kombineret landevejs-, jernbane- og skibstransport og af den optimale størrelse terminalanlæg
6. Udvalget er interesseret i, at der til belysning af spørgsmålet om en fælles containerhavn søges indhentet udtalelser fra de nordiske rederier, som deltager i containertransporten
7. Endvidere er udvalget interesseret i en udtalelse om, hvorvidt de nye norske oliefund i Nordsøen giver arbejdsgruppen anledning til en ændret stillingtagen til spørgsmålet om en nordisk oliehavn.

Resultatet af arbejdsgruppens supplerende udredning foreligger nu i vedlagte betænkning "Nordiska transportproblem (NORDTRANS II)", der blev afgivet til trafikudvalget i juni måned 1971.

I överenskommelse med vad som förutsatts redan i trafikutskottets betänkande i sak A 283/t till Nordiska rådets nittonde session får presidiet härmed till Nordiska ministerrådet såsom företrädande regeringarna överlämna tilläggsutredningen NORDTRANS II för att tilläggas det material, som redan tidigare tillställts regeringarna för att stå till förfogande vid utarbetande av ett nordiskt transportavtal.

Trafikutskottet har till NORDTRANS II fogat följande i ovannämnda skrivelse till presidiet intagna kommentarer till detta betänkande:

Trafikudvalget er enig med NORDTRANS-arbejdsgruppen i, at det på grundlag af de på nuværende tidspunkt foreliggende oplysninger ikke er muligt at tage endelig stilling til de i tillægsundersøgelsen behandlede spørgsmål, og skal derfor henvise til de af arbejdsgruppen fremdragne forhold og indsamlede statistiske materiale. Udvalget forudsætter, at den permanente nordiske embedsmandskomité for transportspørgsmål, som Nordisk Råd i rekommandation nr. 14/1971 har foreslået regeringerne at oprette, under sit arbejde også tager de her omhandlede problemer op med henblik på en løsning ud fra et nordisk helhedssynspunkt. Udvalget mener ikke i øieblikket at kunne tage stilling til prioriteringen af de mange opgaver, der foreligger inden for det nordiske transportsamarbejde, men vil dog pege dels på behovet for en opbygning af en effektiv organisation under Nordisk Ministerråd og dels på behovet for udarbejdelse af en ensartet transportstatistik i alle de nordiske lande som grundlag for fælles beslutninger.

Udvalget har ved tidligere lejligheder givet udtryk for, at der er muligheder for et praktisk nordisk samarbejde på transportområdet, selv om nogle af de nordiske lande bliver tilsluttet EØF. Man skal hertil føje, at dette samarbejde ikke vil være indskrænket til en koordination

af anlægsarbejder, men at der også i vid udstrækning vil være muligheder for en samordning af transportpolitikken. En sådan samordning af politikken er efter udvalgets opfattelse en forudsætning for den mest rationelle udnyttelse af transportanlæggene.

Trafikudskottet har också i sin skrivelse till presidiet påpekat behovet av kontakt mellan trafikudskottet å ena samt ministerrådet och ämbetsmannakommittén för transportfrågor å andra sidan.

Under hänvisning till det ovanstående får Nordiska rådets presidium

1. till Nordiska ministerrådet överlämna NORDTRANS II att ingå i materialet vid utarbetande av en nordisk transportöverenskommelse samt

2. hemställa om en sammankomst mellan ministerrådet och ämbetsmannakommittén för transportfrågor å ena samt Nordiska rådets trafikudskott å andra sidan för en överläggning om frågor i samband med en nordisk samarbetsöverenskommelse.

Stockholm den 20 augusti 1971

För Nordiska rådets presidium

Karl Skytte

Emil Vindsetmo

BILAGA 2

Betänkande av Nordiska rådets trafikudskott över regeringsförslaget samt meddelandena om rekommendation nr 14/1971 angående en nordisk transportöverenskommelse

(Se Sak B 12/t: Bilaga)

Meddelanden

om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler,

1. at Danmarks regering foranlediger, at der så snart som muligt træffes endelig beslutning med angivelse af de nødvendige tidsfrister om anlæg af storlufthavnen på Saltholm, og
2. at Danmarks og Sveriges regeringer snarest derefter tilendebringer forhandlingerne om bygning af den faste forbindelse mellem København og Malmö og indgår aftale om bygningen.

Danmarks regering (ministeriet for offentlige arbejder) meddelar den 8 december 1971:

Den endelige afgørelse af spørgsmålet om anlæg af en storlufthavn på Saltholm afventer beslutning vedrørende prioriteringen af større danske trafikinvesteringer.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

Trafikministeriet har ingenting att invända mot rekommendationen.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

Några regeringsöverläggningar om fasta förbindelser över Öresund har inte ägt rum under 1971. Under året har emellertid kontakt hållits på tjänstemannaplanet med det danska trafikministeriet om den fasta förbindelsen mellan Köpenhamn och Malmö. Härvid har behandlats bl. a. frågor om komplettering av vissa delar av underlaget för regeringsöverläggningarna. Den svenska regeringen är beredd att återuppta överläggningarna så snart den danska regeringen tagit ställning till bl. a. de tids- och planeringsmässiga spörsmål om Saltholmsprojektet som har betydelse för ett avtal om den fasta förbindelsen.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets trafikutskott över meddelandena om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna och rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna

(Se rek. nr 21/1969/t: Bilaga)

Meddelanden

om rekommendation nr 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden

(Överlämnade av Finlands, Islands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne

1. i fællesskab snarest at udstede uvilkårligt forbud mod, at civile overlydsfly flyver over land på en sådan måde, at lydknaldene når jorden,

2. at virke for igangsættelse af internationale undersøgelser *dels* vedrørende virkningen af lydknald over hav og *dels* vedrørende den mest hensigtsmæssige måde til regulering af benyttelse af overlydsfly over hav og

3. at lade eksperter fra de nordiske lande deltage i ICAO's fortsatte udredningsarbejde vedrørende overlydsfly.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

För närvarande undersökes frågan om totalt förbud mot eller begränsning av användningen av överljudsplan i Finland. Till dess denna fråga har avgjorts kan i ärendet vid behov tillämpas § 105 av den nu gällande luftfartsförordningen, enligt vilken närmare föreskrifter angående förebyggande eller minskande av skada eller men som förorsakas av buller från luftfartyg eller av annan av luftfartygs nyttjande föranledd störning, meddelas av trafikministeriet.

Islands regering (Samgöngumálaráðuneytið) meddelar den 20 december 1971:

Fra islandsk side vil man vente med at tage en beslutning i sagen indtil man får kendskab til de andre nordiske landes planer.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971 å *Danmarks, Norges och Sveriges regeringars vägnar*:

De ministrar i Danmark, Norge och Sverige som har det närmaste

ansvaret för luftfartsfrågor har övervägt problemen i samband med överljudsarten bl. a. mot bakgrund av Nordiska rådets rekommendation. De har enats om att låta utarbeta gemensamma förslag till lagstiftning med förbud mot civil luftrafik i överljudsart över respektive länders områden. Förslagen torde kunna komma att tagas upp till behandling i respektive länders parlament under våren 1972.

ICAO har tillsatt en kommitté för frågor om överljudsflyg. Sverige, som har en representant i kommittén, har strukit under vikten av att kommittén behandlar frågan om effekten av ljudknall över havet.

Meddelanden

om rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att D a n m a r k skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne

1. snarest muligt at ratificere Haag-konventionen mod kapring af fly,
2. internationalt at virke for, at andre stater snarest muligt ratificerer konventionen, samt
3. at støtte forslag, som tilsigter en hurtigere procedure for ratifikationen af konventioner på luftfartens område.

N o r d i s k a m i n i s t e r r å d e t meddelar den 3 december 1971:

Ad 1:

I Sverige er ved lov af 27. maj 1971 (lov 1971: 188 om ændring i brottsbalken) gennemført straffebestemmelser om flykapring, og Haag-konventionen er ratificeret af Sverige den 7. juli 1971.

I Norge er ved lov nr. 81 af 18. juni 1971 gennemført straffebestemmelser om flykapring, og Haag-konventionen er ratificeret af Norge den 23 august 1971.

I Finland er ved lov nr. 783/71 af 26. november 1971 gennemført straffebestemmelser om flykapring. Loven træder i kraft den 1. januar 1972. Haag-konventionen er ratificeret af Finland den 15 december 1971.

Island har endnu ikke undertegnet konventionen, men agter at gøre dette.

I Danmark har regeringen den 25. november 1971 fremsat lovforslag om straffebestemmelser vedrørende flykapring. Når disse er gennemført, vil Haag-konventionen snarest blive ratificeret også af Danmark.

Ad 2:

Norges medlem af ICAO's råd er nyligt blevet instrueret om overfor hver enkelt medlemsstats delegation ved organisationen at give udtryk for, at de skandinaviske lande tillægger en snarlig ratifikation af konventionen stor betydning.

Ad 3:

Dette punkt i rekommandationen ses baseret på de af IATA tidligere fremsatte forslag til en hurtigere ratifikationsprocedure, specielt for så vidt angår Haag-konventionen. Disse forslag kan opdeles i to hovedforslag, og det ene, som går ud på at pålægge de regeringer, der undertegner en konvention, at forelægge denne for deres parlamenter med henblik på en ratifikation inden for en bestemt tidsfrist — eller notifiere overfor ICAO, såfremt konventionens bestemmelser ikke kan gennemføres inden denne frist — vil næppe give anledning til bemærkninger fra nordisk side.

En sådan ordning vil lægge et vist pres på staterne med henblik på ratifikation uden unødige forsinkelser samtidig med, at det er et smidigt system, der overlader herredømmet til den enkelte stat over, hvornår fristen begynder at løbe. Der kan ganske vist bestå en vis fare for, at ordningen medfører, at staterne trækker selve undertegnelsen i langdrag, men det skønnes dog, at man ved den foreslåede ordning opnår noget i retning af det ønskede.

Det andet forslag, hvorefter konventioner på en bestemt dato skal træde i kraft for enhver ICAO medlemsstat, medmindre denne inden en bestemt frist tilkendegiver ønske om ikke at være deltager i konventionen, medfører, at en stat alene ved passivitet kan blive folkeretligt forpligtet af bestemmelserne i en international konvention, hvis nationale implementering ofte vil kræve den lovgivende magts medvirken i de respektive deltagerlande. Der kan fremsættes adskillige indvendinger imod en ordning som den her foreslåede, herunder indvendinger af forfatningsretlig karakter. Ordningen forudsætter antagelig en ændring af Chicago-konventionen, og selv om det kan være tvivlsomt, hvorvidt forslaget lader sig realisere, kan det oplyses, at lignende forslag er genstand for overvejelser i andre internationale organisationer, hvor man har følt et øget behov for virkeligt effektive foranstaltninger på baggrund af den træghed, som generelt gør sig gældende med hensyn til ratifikation af lovkonventioner, og som virker stærkt hæmmende på internationalt lovsamarbejde. På denne baggrund vil man ikke modsætte sig, at forslaget gøres til genstand for nærmere overvejelser.

I nærværende sammenhæng findes i øvrigt anledning til at anføre, at de nordiske lande, som deltog i ICAO's 18. generalforsamling i sommeren 1971, har stemt for en resolution (a 18-9), indeholdende en henstilling til medlemsstaterne om at udfolde bestræbelser på at nå til enighed om en konvention om ulovlige indgreb mod flysikkerheden samt at fremskynde ratifikationen af den påfølgende konvention (som vedtoges på en diplomatisk konference i Montreal i september måned 1971).

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

I ärendet har från Finlands håll vidtagits lagstiftningsåtgärder på två linjer. Finland har den 8 januari 1971 undertecknat den i Haag i december 1970 slutna konventionen för bekämpande av olaga besittningstagande av luftfartyg. På grund härav har stadgandena i Finlands strafflag angående jurisdiktion vederbörligen kompletterats, och till kapitel 34 av samma lag har fogats paragraf 14 a angående kapning av luftfartyg. Enligt sagda lagrum är straffet för en grov kapning, begången t. ex. med skjutvapen, tukthus 2—10 år. Straffet för kapning av annat slag är fängelse eller tukthus högst 4 år. Lagen träder i kraft den 1 januari 1972. Efter det nödiga lagstiftningsåtgärder vidtagits kommer Finland att ratificera Haagkonventionen senast den 15 december 1971. Å andra sidan kommer lagen om åtgärder för tryggande av flygtrafiken i vissa fall att effektivisera bekämpandet av kapningar. Lagen berättigar myndigheterna bl. a. att företaga kontroll av passagerare och bagage (inklusive kroppsvisitation) samt att giva bestämmelser om huruvida, och på vilket sätt, skjutvapen får transporteras i samband med resan. Lagen, som möjliggör vidtagandet av olika skyddsåtgärder enligt ICAO:s extraordinarie generalsamling 1970, förpliktar myndigheterna vid trafikministeriet och de lokala flygstationerna att vidtaga åtgärder av nämnda slag. Lagen har redan godkänts i riksdagen och träder i kraft 1 januari 1972.

Meddelanden

om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige

(Överlämnade av Finlands och Sveriges regeringar)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringen i Sverige att i samråd med Finlands regering vidtaga ytterligare åtgärder i syfte att främja de finska invandrarnas anpassning till det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden samt att i ökad omfattning tillgodose de finska invandrarnas sociala och kulturella behov på deras modersmål.

Finlands regering (arbetskraftsministeriet) meddelar den 21 december 1971:

Utredningen angående Sverige-finnarnas förhållanden kommer att utföras genom det finska arbetskraftsministeriets försorg inom ramen för det emigrationsundersökningsprogram, som inleds år 1972. Förslag till praktiska åtgärder inom området utarbetas dessutom av delegationen för emigrationsärenden i Finland.

I början av år 1972 kommer vidare en särskild arbetsattaché att utnämnas vid Finlands ambassad i Stockholm. Redan tidigare har en socialattachébefattning inrättats vid ambassaden.

Sveriges regering (inrikes- och utbildningsdepartementen) meddelar den 21 december 1971:

Frågan om de finska invandrarnas anpassning till det svenska samhället och den svenska arbetsmarknaden har uppmärksamrats i växande utsträckning. Regeringen tillsatte år 1966 arbetsgruppen för invandrarfrågor, som fick till uppgift att initiera olika aktiviteter för att främja invandrarnas anpassning till det svenska samhället. År 1968 tillsattes den parlamentariska invandrarutredningen, som har i uppgift att kartlägga alla särskilda anpassningsproblem som möter invandrare i Sverige. Kartläggningen skall omfatta också etablerade etniska och religiösa minoriteters problem. På grundval av de förslag som invandrarutredningen kommer att lägga fram kommer riktlinjerna för den lång-

siktiga politiken beträffande invandrarnas anpassning i det svenska samhället att kunna fastläggas. Invandrarutredningen har i sitt arbete haft fortlöpande kontakter med skilda invandrargrupper, bl. a. en av finska invandrare särskilt tillsatt arbetsgrupp. Utredningen har i juni 1971 lagt fram ett första delbetänkande angående invandrades utbildningssituation jämte förslag om grundutbildning i svenska för vuxna invandrare. Förslagen i betänkandet kräver fortsatta överväganden på vissa punkter.

Anpassningsverksamheten för invandrare handhas sedan år 1969 av en särskild anpassningsbyrå inom statens invandrarverk, som upprättades nämnda år. Invandrarverket skall enligt sin instruktion fortlöpande bevaka behovet av åtgärder för att främja invandrades anpassning i Sverige samt efter samråd med berörda myndigheter föreslå behövliga åtgärder och verka för samordning av åtgärderna, svara för information till invandrare samt vara kontaktorgan mellan samhället samt invandrare och deras sammanslutningar.

Invandrarverkets anpassningsbyrå har tagit initiativ till olika former av verksamhet, bland vilka kan nämnas

- försöksverksamhet med tolkutbildning, differentierad efter olika sakområden, samt examination av rättstolkar,
- försöksverksamhet med internatkurser vid folkhögskolor i svenska språket och samhällsorientering,
- försöksverksamhet med studiecirklar i elementär svensk samhällskunskap,
- försöksverksamhet med kontaktkurser för invandrarkvinnor,
- arbetsgrupp "Invandrare — arbetarskydd" med representanter för arbetarskyddsstyrelsen, arbetarskyddsnämnder samt arbetsmarknadsparterna.

Invandrarverket disponerar också ett särskilt anslag för särskilda anpassningsåtgärder (budgetåret 1971/72 4 miljoner kronor). Detta fördelas bl. a. som bidrag till Stiftelsen Invandrantidningen, som varje vecka utkommer på fem språk, däribland finska, publikationer, försöksverksamhet med tolkutbildning, bidrag till organisationer och institutioner för anpassningsåtgärder samt informations- och kontaktverksamhet.

Åtgärder på utbildningens område

Inom det obligatoriska skolväsendet erbjuds numera enligt läroplanen för grundskolan möjligheter i samtliga årskurser att erhålla undervisning i minoritetsspråk. Undervisningen får omfatta två veckotimmar under varje årsklass i den nioåriga grundskolan.

Minoritetsspråket skall vara elevens modersmål eller hemspråk. Undervisningen meddelas av lärare som behärskar respektive hemlands språk.

Försöksverksamhet pågår också i viss omfattning med att ge den första läs- och skrivinläringen på barnens eget modersmål.

Inom vuxenutbildningen bedrivs en omfattande verksamhet i form av avgiftsfria kurser i svenska och samhällsorientering för invandrare. Denna försöksundervisning i studieförbundens regi följs av ett stort antal invandrare. Under budgetåret 1970/71 var 252 000 cirkeldeltagare anmälda till undervisningen som helt bekostas av statsmedel. Statens utgifter för verksamheten samma budgetår uppgick till drygt 50 milj. kr.

Inom arbetsmarknadsutbildningen har åtskilliga invandrare beretts möjlighet till omskolning. De har därigenom kunnat stärka sin konkurrenskraft på arbetsmarknaden. Av sammanlagt 44 600 personer som påbörjade arbetsmarknadsutbildning under andra halvåret 1970 var 5 000 utländska medborgare. Dessa utgjorde alltså 11 procent av alla i arbetsmarknadsutbildning medan de utländska arbetstagarna samtidigt utgjorde ca 6 procent av den totala arbetskraften.

Bland övriga åtgärder på utbildningsområdet kan nämnas, att Sveriges, Finlands och Norges regeringar den 23 september 1971 undertecknade en överenskommelse om upprättandet av ett Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter i Övertorneå. Vid centret, som fullt utbyggt kommer att ha en utbildningskapacitet om 210 platser, kommer att utbildas bl. a. finsktalande deltagare, som av de svenska arbetsmarknadsmyndigheterna anvisats till omskolning men som av språkliga skäl har svårigheter att delta i utbildning på annat håll. Det bör dock tilläggas, att ett betydande antal finsktalande personer erhåller möjligheter till studier i svenska språket i samband med arbetsmarknadsutbildning på andra orter i landet. Under språkstudierna utgår också utbildningsbidrag.

Finsk-svenska arbetsgruppen för arbetskraftsfrågor

Under 1971 har en av arbetsministrarna i Finland och Sverige tillsatt arbetsgrupp behandlat olika frågor kring arbetskraftsförflyttningarna mellan de bägge länderna. Arbetsgruppen har föreslagit att en gemensam utbildning och ett utbyte av arbetsförmedlingstjänstemän i Finland och Sverige kommer till stånd. Denna verksamhet har redan inletts och ett tiotal tvåspråkiga svenska tjänstemän har utplacerats för ett halvt års tjänstgöring på skilda orter i Finland. Tjänstemän från Finland kommer på motsvarande sätt att tjänstgöra i Sverige under 1972.

Arbetsgruppen har vidare föreslagit skilda informationsåtgärder i syfte att öka arbetssökandes benägenhet att utnyttja arbetsförmedlingen vid tillträde av anställning i det andra landet.

I en slutrapport som den 7 december 1971 överlämnats till arbetsministrarna i de båda länderna har arbetsgruppen framlagt förslag om hur samarbetet i fortsättningen bör bedrivas. Arbetsgruppen förordar att ett fortlöpande utbyte av information och erfarenheter äger rum mellan arbetskraftsministeriet i Finland samt arbetsmarknadsstyrelsen och invandrarverket i Sverige. Vidare bör en överenskommelse fås till

stånd mellan arbetsmarknadsparterna i Finland och Sverige om att arbetskraften rekryteras via den offentliga arbetsförmedlingen. Regelbundna möten bör äga rum på ministerienivå för kontinuerlig uppföljning i fråga om gemensamma utredningsuppgifter.

Arbetsministrarna behandlade arbetsgruppens slutrapport vid ett möte i Helsingfors den 15 december 1971. Man kom härvid överens om att framdeles minst två gånger om året anordna möten på ministerienivå. Ministrarna var också eniga om att flyttningsrörelsen länderna emellan i görligaste mån borde försiggå genom den offentliga arbetsförmedlingen för att man därigenom bättre skulle kunna trygga den migrerande arbetskraftens intressen.

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige och om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland**

Till socialpolitiska utskottet har hänvisats till rådets tjugonde session avgivna meddelanden av Finlands och Sveriges regeringar såvitt gäller rekommendation nr 18/1971 och av Sveriges regering på Finlands och Sveriges regeringars vägnar såvitt gäller rekommendation nr 19/1971.

Vid utskottets behandling av meddelandena har som sakkunniga deltagit tf. avdelningschef Altti Majava och kanslichef Aarne Tarasti, Finland, och departementssekreterare Bengt Lidahl, Sverige.

Utskottet har tagit del av meddelandena och de sakkunnigas uppgifter i spörsmålen och härvid noterat att en rad åtgärder vidtagits för att underlätta de finska invandrarnas anpassning i Sverige. Utskottet konstaterar med tillfredsställelse att arbetsministrarna i Finland och Sverige särskilt fäst sig vid betydelsen av att flyttningsrörelsen mellan länderna bör försiggå genom den offentliga arbetsförmedlingen. Utskottet finner det värdefullt att mot bakgrund av den betydelse anpassningsfrågorna har fortsättningsvis följa beredningen av rekommendationerna.

Utskottet föreslår,

att rådet lägger meddelandena om rekommendationerna nr 18/1971 och nr 19/1971 till handlingarna i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålen till nästa ordinarie session.

Helsingfors den 22 februari 1972

<i>Kristian Albertsen (S)</i>	<i>Pentti Antila (Smp)</i>	<i>Roald Bye (A)</i>
<i>Poul Dalsager (S)</i>	<i>Bjarni Gudnason (SF)</i>	<i>Knut Johansson (s)</i>
<i>Lars Lindeman (Sd)</i>	<i>Gerda Møller (KF)</i>	<i>Jan-Ivan Nilsson (c)</i>
<i>Salve Salvesen (A)</i>	<i>Anna-Greta Skantz (s)</i>	<i>V. J. Sukselainen (K)</i>
	<i>Egil Aarvik (Kr. F.)</i>	
	Förman	

Meddelande

om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland

(Överlämnat av Sveriges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd verka för att den till Sverige inflyttade finskspråkiga befolkningens kulturella och övriga kontakter med hemlandet effektivt upprätthålles.

Sveriges regering (utbildnings- och inrikesdepartementen) meddelar den 21 december 1971 å *Finlands och Sveriges regeringars vägnar*:

Åtgärder som vidtagits från svensk sida.

1. Radio och TV

I såväl radio som TV förekommer regelbundna sändningar på finska språket. En del av dessa program är reguljära finska program som bandats och därefter utsänts i Sverige. Denna typ av programutbyte kan komma att byggas ut. 1969 års radioutredning har — inom sitt utredningsuppdrags ram — även att beakta språkliga etniska minoritetens informations- och utbildningsproblem.

2. Skolväsendet

Undervisning i finska språket erbjuds i grundskolan. På det gymnasiala stadiet kan finska språket väljas i stället för ett tredje främmande språk. Som lärare i finska undervisar dels i Finland utbildade lärare, dels övriga personer — huvudsakligen med finska som modersmål — som bedöms lämpliga för uppgiften.

3. Ungdomsstöd

Riksförbundet finska föreningar i Sverige erhåller stöd till sin ungdomsverksamhet genom det statliga stödet till 1) ungdomsorganisationernas centrala verksamhet, 2) ungdomsorganisationernas lokala verksamhet, 3) ungdomsledarutbildning.

4. Övrigt

Det bör nämnas att vissa kommuner lämnar stöd till aktiviteter som främjar finskspråkiga kulturella och övriga kontakter med Finland. Ett exempel på en vanlig sådan åtgärd är att de kommunala myndigheterna genom folkbiblioteken på orter med finskspråkig befolkning tillhandahåller låntagarna finskspråkig litteratur. Invandrarverket ger ut invandrarbidningen på finska språket.

5. Allmänna kommentarer

De svenska myndigheterna gör i de ovan uppräknade stödformerna ingen skillnad på om den finskspråkiga befolkningen är till Sverige inflyttad eller infödd.

Åtgärder som vidtagits från finsk sida.

Statsrådet tillsatte i mars 1970 en delegation för emigrationsärenden med uppgift att utreda med emigrationen förknippade frågor och att utarbeta förslag till erforderliga åtgärder. Delegationen har för sin del tillsatt en särskild utbildnings- och kultursektion, som ingående har utrett de till Sverige flyttade finländarnas möjligheter att upprätthålla kontakten med hemlandet framför allt genom radio och television. Sektionens förslag angående förbättrande av den finska radions hörbarhet och utvidgande av televisionens hörbarhet och utvidgande av televisionens synbarhetsområde, ävensom en ökning av Sveriges radios finskspråkiga program kommer att offentliggöras i början av år 1972.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets socialpolitiska utskott över meddelandena om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige och rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland

(Se rek. nr 18/1971: Bilaga)

Meddelande

om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

(Överlämnat av Finlands regering)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål.

Finlands regering (trafikministeriet) meddelar den 9 december 1971:

I TV-samarbetet mellan Finland och Sverige har man strävat till utveckling genom att utnyttja tillbudsstående redan existerande kanaler, d. v. s. utvidgat programbytet inom ramen för Nordvisionen.

Dessutom bör konstateras att de nordiska radiocheferna i februari 1970 tillsatte en kommitté för att utreda frågor som hänger samman med ett utvidgat nordiskt radio- och TV-samarbete. Till kommitténs uppdrag hör att utreda tekniska, ekonomiska, programpolitiska och upphovsrättsliga frågor som berör det utvidgade samarbetet. Såsom grund för sitt arbete har kommittén bl. a. Nordiska rådets rekommendationer.

BILAGA

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandena om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete, rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete samt rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige

(Se rek. nr 12/1967/k: Bilaga)

Meddelanden

om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Sveriges regering)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att i samverkan bekämpa föroreningarna i Kattegatt, Skagerack och Öresund och därvid samordna nödiga miljövårdande åtgärder.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Rekommendationen har behandlats av Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor vid dess sammanträde i Helsingfors den 25 november 1971. Fortsatt behandling kommer att ske vid kontaktorganets nästa möte, som avses äga rum i Oslo i maj 1972.

Sveriges regering (kommunikationsdepartementet) meddelar den 14 december 1971:

I meddelandet den 18 december 1970¹ om rekommendation nr 20/1969 redovisades ett förslag till överenskommelse om samarbete mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige i fråga om åtgärder mot oljeföroreningar av havet. Förslaget har numera godkänts av samtliga länder. Överenskommelsen undertecknades den 16 september 1971 och trädde i kraft den 16 oktober 1971.

Representanter för organ, som i de avtalslutande länderna har ansvaret för bekämpning av olja som har kommit lös till havs och i kustvattnen, har vid en konferens i Stockholm i december 1971 behandlat frågor om det praktiska samarbetet vid gemensamma åtgärder mot oljeföroreningar.

¹ Se *Nordisk Råd, 19:e sess., s. 2506.*

Meddelande

om rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftning om engångsförpackningar

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att tillämpa enhetliga principer för lagstiftningen och i sina strävanden i övrigt för att komma till rätta med de problem i olika hänseenden, som engångsförpackningarna medför.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I melding til Nordisk Råd — melding fra Norges regjering (Sosialdepartementet) på samtlige regjeringers vegne — om rekommandasjon nr. 5/1969¹ om anvendelse av engangsemballasje, ble det blant annet gitt uttrykk for at det utvilsomt ville reise store økonomiske og administrative problemer å nå fram til en felles politikk på området og at det ville ta tid å utrede disse. Videre ble det gitt uttrykk for at behandlingen av saken på det nordiske plan ikke burde stille seg hindrende i veien for at det i de enkelte land i mellomtiden ble vedtatt lover som søker å motvirke de omfattende problemer som bruken av engangsemballasje til dels reiser.

I Danmark er gjennomført en lov av 9. juni 1971 om beholdere til øl og leskedrikker som gir innenriksministeren — nå ministeren for bekjemping av forurensninger — hjemmel til å treffe foranstaltninger til å hindre at øl og kullsyreholdige leskedrikker detaljforhandles i engangsemballasje.

Den finske regjering har under behandling en betenkning fra komitéen for behandling av avfall om forbud mot visse slag engangsemballasje samt ved forordning å gjøre det mulig å pålegge en avgift som motsvarer ekstraomkostningene ved behandlingen av avfall og en forskjønnelse av naturen.

Norges regjering (Sosialdepartementet) har nå under arbeid et lovutkast som blant annet inneholder en bestemmelse som gir hjemmel for

¹ Se Nordisk Råd, 19. sess., s. 2477.

å utferdige forskrifter som forbyr bruk av, eller eventuelt gir nærmere retningslinjer for bruk av, visse engangsemballasjer.

Når endelig lovutkast foreligger, vil saken bli tatt opp på nordisk plan ved at Sosialdepartementet — som tidligere bebudet — tar initiativet til en diskusjon på embetsmannsnivå.

Meddelande

om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det av arbetsgruppen för ett nordiskt kulturavtal avgivna förslaget till avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete (NU 1970: 20), dock sålunda

att i artikel 1 införs bestämmelse om att samarbete skall äga rum även i form av gemensamma projekt,

att punkt a. i artikel 6 endast avser information om de nordiska ländernas kulturliv,

att i artiklarna 8 och 15 införs bestämmelser om Nordiska rådets medverkan i det nordiska kultursamarbetet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete undertecknades i Helsingfors den 15 mars 1971. Avtalet har godkänts och ratificerats av samtliga länder och träder som beräknat i kraft den 1 januari 1972. Rekommendationens syfte har därmed uppnåtts.

Beträffande närmare upplysningar om avtalet hänvisas till Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets tjugonde session (avsnittet Kulturellt samarbete) samt till Rapporten till Nordiska ministerrådet från organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete. Rapporten kommer att tryckas i Nordisk utredningsserie.

*BILAGA 1***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Nordiska rådets kulturutskott rörande Nordiska rådets medverkan i det framtida nordiska kultursamarbetet**

Kulturutskottet har vid sammanträde i Kuopio den 17 och 18 augusti 1971 behandlat frågan om Nordiska rådets medverkan i samarbetet inom ramen för det nordiska kulturavtalet. Utskottet har tidigare i flera olika sammanhang fäst uppmärksamhet vid betydelsen av att Nordiska rådet aktivt kan medverka i den kulturella samverkan mellan de nordiska länderna. Vid dryftningen av frågan om relationerna mellan kulturutskottet som Nordiska rådets organ och de nya samarbetsorganen inom kultursektorn beslöt utskottet anmoda rådets presidium att hos Nordiska ministerrådet anhålla om en redogörelse för hur ministerrådet tänker sig lösningen av följande spörsmål:

— formerna för samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid behandlingen av den nordiska kulturbudgeten,

— formerna för samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid behandlingen av prioriteringsfrågor inom ramen för den allmänna planläggningen av kultursamarbetet, bl. a. i förbindelse med ministerrådets upprättande av berättelsen om kultursamarbetet, samt

— kulturutskottets möjligheter att anlita det nordiska kultursekretariatets sakkunskap vid beredningen av ärenden inom utskottets verksamhetsområde och formerna för denna kontakt.

Utskottet bedömer det som angeläget att Nordiska rådet får taga del av Nordiska ministerrådets förslag rörande ovannämnda frågor och ministerrådets synpunkter i övrigt på detta område innan de framtida formerna för det nordiska kultursamarbetet slutligt fastställs.

Kuopio den 18 augusti 1971

Eysteinn Jónsson
Förman

*BILAGA 2***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande Nordiska rådets medverkan i det framtida nordiska kultursamarbetet**

Kulturavtalen mellom de nordiske land, som forutsettes å tre i kraft fra 1. januar 1972, inneholder i artikkel 8 bestemmelser om at samar-

beid i medhold av avtalen skal skje under medvirkning av Nordisk Råd, og i artikkel 15 nærmere bestemmelser om samarbeidet med Rådets organer angående budsjettspørsmål.

Presidiet har besluttet at Kulturutvalget skal være Nordisk Råds organ for medvirkning i budsjettarbeidet.

Kulturutvalget har under et møte i Kuopio i Finland 17.—18. august d.å. drøftet spørsmål i forbindelse med Rådets medvirkning i det samarbeid som vil bli regulert av kulturavtalen.

Vedlagt følger en kopi av en skrivelse fra Kulturutvalget til Presidiet av 18. august d.å. (*se Bilaga 1*), hvor dette peker på behovet for å få en redegjørelse fra Ministerrådet om hvordan det tenker seg formene for Rådets medvirkning i utformningen av kultursamarbeidet.

Presidiet vil understreke betydningen av hensiktsmessige løsninger på de problemer Kulturutvalget peker på i brevet, og tillater seg å henstille om at Kulturutvalget får anledning til å legge frem Rådets synspunkter i et møte med Ministerrådet.

Stockholm, 30. august 1971

For Nordisk Råds Presidium

Jens Otto Krag

Emil Vindsetmo

BILAGA 3

Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över meddelandet

Till kulturutskottet har hänvisats ett av Nordiska ministerrådet till Nordiska rådets 20:e session avgivet meddelande om rekommendation nr 23/1971. Utskottet har behandlat meddelandet vid sammanträde den 18 januari 1972 samt den 19 och 21 februari 1972.

I sakens behandling i utskottet den 21 februari 1972 har deltagit kulturminister Niels Matthiasen, Danmark, minister Jouko Tyyri, Finland, kulturminister Magnús Torfi Ólafsson, Island, statsråd Bjartmar Gjerde, Norge, samt statsrådet Ingvar Carlsson, Sverige.

I meddelandet, som avgavs den 14 december 1971, uppges att det nordiska kulturavtalet godkännts och ratificerats i samtliga nordiska länder. Avtalet har därefter planenligt trätt i kraft den 1 januari 1972.

Enligt artikel 1 skall de avtalslutande parterna stärka och intensifiera kultursamarbetet genom gemensam planering, samordning, samverkan och arbetsfördelning. Artikel 6 har utformats så att den avser information endast om de nordiska ländernas kulturliv. I avtalets artikel 8 ingår

generell bestämmelse om Nordiska rådets medverkan i det kulturella samarbetet och i artikel 15 stadgas att berört organ inom Nordiska rådet skall beredas tillfälle till överläggningar innan Nordiska ministerrådet låter utarbета budgetförslag för samarbetet. Utskottet uttrycker sin tillfredsställelse över att det nordiska kulturavtalet sålunda genomförts med de av Nordiska rådet föreslagna ändringarna. Utskottet utgår från att de nordiska regeringarna i enlighet med avtalets bestämmelser skall verka för en effektiv utbyggnad av kultursamarbetet.

Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser spörsmålet för rådets del slutbehandlat.

Helsingfors den 21 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i>
		Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Jørgen Peder Hansen (S)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>
<i>Svend Haugaard (RV)</i>	<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (ÅS)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Rune Jonsson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>
<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>	<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Per Olof Sundman (c)</i>	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Meddelande

om rekommendation nr 24/1971 angående ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för ett ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område, bl. a. genom stipendiatutbyte, gemensamma seminarier och en rationalisering och effektivisering av utställningssamarbetet, samt att ställa medel till förfogande för detta samarbete.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Det av Nordiska kulturkommissionen, sektion III, tillsatta nordiska utställningsrådet för vandringsutställningar har av sektionen föreslagits få fortsätta sin verksamhet under de nya samarbetsorganen på kulturområdet. Kulturkommissionen har hemställt att en försöksverksamhet med vandringsutställningar genomföres.

Inom Nordiska kulturkommissionen, sektion III, har förslag väckts om en inköpsordning för nordisk samtidskonst. Inköpsordningens syfte skulle i första hand vara att sprida kunskap om grannländernas konst. Detta skulle kunna uppnås dels genom placering av inköpta konstverk i offentliga sammanhang och dels genom att ordningen skulle uppmuntra till en livligare utställningsaktivitet de nordiska länderna emellan. Inköpsordningen har också diskuterats vid ett möte med företrädare för de statliga inköpsorganen för bildkonst i de nordiska länderna. Förslag till genomförande av en sådan ordning har överlämnats till de nya organen för nordiskt kultursamarbete för vidare överväganden och åtgärder.

Meddelande

om rekommendation nr 25/1971 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område, särskilt i form av stipendiatutbyte och utväxling av teaterföreställningar.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Det av Nordiska kulturkommissionen, sektion III, tillsatta expertutskottet för gästspelsutbyte avlämnade den 14 juni 1971 ett förslag om former för det fortsatta nordiska gästspelsutbytet på teaterområdet. Utskottet föreslår bl. a. att gästspelsverksamheten integreras och kombineras med andra kulturaktiviteter. För verksamheten föreslås vidare höjda anslag. Ett vidgat stöd föreslås för utbyte med mindre teatergrupper och amatörteater. Utbyte av barn- och skolteater bör enligt förslaget ägnas särskild uppmärksamhet. Ett särskilt rådgivande utskott för gästspelsutbyte föreslås bli inrättat.

Förslaget har av sektion III överlämnats till de nya nordiska kulturorganen för remissbehandling och vidare bearbetning.

Under år 1971 har medel anvisats för två nordiska teaterseminarier, de s. k. Vasaseminarierna, samt för sekretariatets kostnader.

I övrigt hänvisas beträffande denna rekommendation även till meddelandet om rekommendation nr 2/1967.

Meddelande

om rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köpenhamn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Island skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en organisatorisk utbyggnad av översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur till nordiska språk samt formerna för finansieringen av denna verksamhet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Enligt avtalet mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete skall samarbetet bl. a. omfatta olika former av kulturell förmedlingsverksamhet (jfr. art. 5). Vid samråd mellan berörda ministerier/departement beträffande det lämpligaste sättet för arbetet med rekommendationen angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur har man varit överens om att de åtgärder som efterlyses i rekommendationen bör övervägas av de samarbetsorgan, som enligt kulturavtalet kommer att inleda sin verksamhet från början av år 1972.

*BILAGA***Resolution antagen på Islands Forfatterforbunds styrelsemöte den 20 februari 1971**

Islands Forfatterforbunds styrelse udtrykker sin glæde over den behandling de islandske forfatteres forslag om en nordisk oversættelsescentral fik på Nordisk Råds session i København i 1971.

Samtidig takker styrelsen altingsmand Eysteinn Jónsson, Islands repræsentant i det nordiske kulturudvalg, såvel som hele udvalget for den effektive indsats for sagens fremgang.

Islands Forfatterforbund retter en indtrængende henvendelse til de nordiske landes regeringer, der nu har fået sagen til endelig behandling, om at bestræbe sig for at sagen bliver løst hurtigst muligt. Samtlige nordiske forfatterforeninger gav da også udtryk for dette ønske på Den Nordiske Forfatterkongres årsmøde i juni 1970.

Islands Forfatterforbund anmoder Nordisk Råds islandske delegation om at videresende denne beslutning til de nordiske landes regeringer.

Reykjavík, den 27. februar 1971

På Islands Forfatterforbunds vegne

Ingólfur Kristjánsson

Meddelande

om rekommendation nr 27/1971 angående privatlivets helgd

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at fortsætte og bevare kontakter for at tilvejebringe en effektiv beskyttelse af privatlivets fred på de områder, hvor denne ikke allerede er værnet forsvarligt, således at der med vejledning i de foreliggende udtalelser og sagkyndige betænkninger snarest tilstræbes gennemførelse af så vidt muligt ensartede regler herom. Rådet henstiller endvidere at regeringerne er opmærksomme på de problemer, der foreligger imod uretmæssig eller forvansket anvendelse af dataregistrerede oplysninger.

Endvidere bør det nærmere undersøges, om der kan fastsættes bestemmelser til regulering af radioens og fjernsynets gengivelse af optaget materiale, således at det sikres, at anvendelsen ikke krænker de medvirkendes personlighed.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

Kontakten mellem regeringerne for at tilvejebringe en effektiv beskyttelse af privatlivets fred på de områder, hvor denne ikke allerede er værnet forsvarligt, er fortsat. På et møde i juni måned 1971 i København, hvori deltog repræsentanter for det danske, det finske, det norske og det svenske justitsministerium, drøftedes således udformningen af den lovgivning, der kan ventes i Danmark og Sverige.

I Danmark har regeringen den 17. november 1971 fremsat lovforslag til en udvidet beskyttelse af privatlivets fred. Forslaget bygger i første række på det danske straffelovråds betænkning om spørgsmålet.

I Sverige har man besluttet at afvente integritetsskyddskommitténs afsluttende betænkning, førend der fremsættes lovforslag om en udvidet beskyttelse mod optagelse af lyd og billede ved hjælp af teknisk apparatur.

Også i Norge har man fundet at ville afvente den svenske integritetsskyddskommitténs afsluttende betænkning, førend man eventuelt tager initiativ til lovændringer på dette område.

Spørgsmålet om beskyttelse af individets rettigheder imod uretmæssig eller forvansket anvendelse af dataregistrerede oplysninger er nu genstand for udvalgsbehandling i Danmark, Finland, Norge og Sverige. Der finder en regelmæssig udveksling af oplysninger sted mellem udvalgene.

Meddelanden

om rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre en regulering af personalets stilling ved fællesnordiske institutioner på grundlag af Nordisk Organisationskomité's forslag (NU 1970: 15), således at der tages rimeligt hensyn til de fremkomne udtalelser om forslaget og føres forhandling med vedkommende arbejdstagerorganisationer.

Danmarks regering (økonomi- og budgetministeriet, lønnings- og pensionsdepartementet) meddelar den 30 december 1971:

I tilslutning til den i slutningen af 1970 forelagte betænkning fra Nordisk Organisationskomité om "Nordisk tjenstemannarätt" (NU 1970: 15) udtalte ministeriet for statens lønnings- og pensionsvæsen, at en eventuel gennemførelse efter de i betænkningen anførte retningslinier af de sammesteds optagne forslag til henholdsvis overenskomst mellem de nordiske lande om "nordiska tjänstemäns rättsställning" og "normalkontrakt för de anställda vid samnordiska institutioner" ville kunne ske uden at komme til at stride mod almindeligt fulgte principper for fastlæggelsen af ansættelsesvilkår for personale i den danske stats tjeneste, og at den skitserede ordning som helhed ikke gav anledning til særlige bemærkninger. Til nogle enkeltheder i ordningen knyttedes visse oplysninger og bemærkninger, jfr. nærmere den optrykte udtalelse i bilag 2 til medlemsforslaget A 146/j.¹

Repræsentanter for lønnings- og pensionsdepartementet har deltaget i drøftelse af sagen på et møde i Oslo i november 1971, hvor man navnlig behandlede de pensionsmæssige spørgsmål, som er indeholdt i den foreslåede ordning, herunder pensionsordningen for ansatte, som er eller bliver ansat ved fællesnordiske institutioner, før der foreligger en endelig overenskomst om dette personales retsstilling. Drøftelserne vil blive fortsat på et møde i Stockholm i januar 1972.

¹ Se *Nordisk. Råd, 19. sess., s. 551.*

Finlands regering (finansministeriet) meddelar den 25 november 1971:

Finland förhåller sig positivt till saken och anser att ordnandet av personalens ställning vid samnordiska organ bör fortsättas på basen av det utkast till överenskommelse som ansluter sig till Nordiska organisationskommitténs förslag (*NU 1970: 15*), så att en överenskommelse i saken mellan samtliga nordiska länder kan åstadkommas.

Norges regering (Lønns- og prisdepartementet) meddelar den 11 december 1971:

Til orientering meddeles at man i møte i Oslo den 11. november 1971, hvor Danmark, Finland, Sverige og Norge var representert, kom frem til enighet om de prinsipielle retningslinjer for hvordan pensjonsspørsmålet skal foreslås endelig løst.

Island hadde ikke sendt noen representant.

Representantene i det nevnte møte var enige om å beramme nytt møte om rekommendasjon nr. 28/1971 i Stockholm den 13. januar 1972.

*BILAGA***Skrivelse till Nordiska ministerrådet från Nordiska rådets presidium rörande personalens ställning vid gemensamma nordiska institutioner**

Vid Nordiska rådets 19:e session 1971 antog rådet en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige angående personalens ställning vid gemensamma institutioner (*rek. nr 28/1971*). Rekommendationen bygger på en av Nordiska organisationskommittén gjord undersökning, i vilken den framlade förslag om reglering av personalens ställning vid gemensamma nordiska institutioner (*NU 1970: 15*).

Organisationskommitténs förslag, som alltså vann Nordiska rådets stöd i ifrågavarande rekommendation, utgår från att de i Nordiska rådet samverkande länderna skall ingå en överenskommelse, vari vissa gemensamma frågor regleras, men att i övrigt relationerna mellan nordiska institutioner och deras anställda skall regleras genom kontrakt av privaträttslig natur. Förslag till normalkontrakt framlades även av organisationskommittén.

Från och med den 1 juli 1971 har 1962 års Helsingforskonvention om nordiskt samarbete fått delvis förändrad lydelse. Bland annat har Nordiska ministerrådet tillkommit och Nordiska rådets presidium fått möjlighet tillsätta en egen sekreterare. I anledning härav har presidiet fr. o. m. den 1 juli 1971 inrättat ett presidiesekretariat förlagt till Stockholm och omfattande ett tiotal tjänster. I anledning av det den 15 mars 1971 undertecknade nordiska kulturavtalet, vilket väntas träda i kraft vid årsskiftet 1971/72, kommer ett nordiskt kulturekretariat med ett tjugotal anställda att inrättas i Köpenhamn. Härutöver finns redan ett antal existerande organ av nordisk karaktär såsom Nordiska statistiksekretariatet i Köpenhamn, Nordiska hälsovårdshögskolan m. fl. Fler inrättningar av liknande slag är att förvänta.

Det framstår för presidiet såsom angeläget att det rättsliga underlaget för personalen vid gemensamma institutioner snarast bringas i ordning. Frågan har förarbetats vid överläggningar mellan Nordiska rådets presidium och de nordiska statsministrarna. För att underlätta arbetet lät Nordiska rådet remissbehandla organisationskommitténs ovan nämnda betänkande, och de därvid inkomna meningsyttringarna finns tryckta i rådets handlingar (*Sak A 146/j*). Under sådana omständigheter återstår nu att slutföra arbetet med den nordiska överenskommelsen rörande den gemensamma personalens ställning, vartill organisationskommittén framlagt förslag.

Nordiska rådets presidium får under hänvisning till det anförda hemställa,

att Nordiska ministerrådet ville så snart som möjligt slutföra arbetet med Nordiska rådets rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner.

København den 3 juli 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Meddelanden

om rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning

(Överlämnade av Nordiska ministerrådet och Norges regering)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Finland skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i forbindelse med etableringen af et Nordisk Ministerråd at udrede, hvorledes de fællesnordiske institutioner på ensartet måde kan indordnes under ministerrådet.

Nordiska ministerrådet meddelar den 12 januari 1972:

Nordiska samarbetsministrarnas ämbetsmannakommitté behandlade rekommendationen vid sitt möte den 5 november 1971 i Oslo. Mötet konstaterade att innan det är möjligt att utreda, vilka institutioner det vore ändamålsenligt att underställa ministerrådet eller vilka ändringar av deras statuter som är nödvändiga, borde en kartläggning av de existerande institutionerna och deras statuter utföras i samarbete med Nordiska rådets sekretariat. Kartlägningsarbetet pågår.

Norges regering (utenriksdepartementet) meddelar den 15 februari 1972:

Den embetsmannskomit  som Ministerrådet har nedsatt, har besluttet at utredningen av spørsmålet om de felles nordiske institusjoners stilling skal begynne med å kartlegge hvilke slike institusjoner som finnes.

Den norske regjering slutter seg til embetsmannskomit ens vedtak og vil avvente resultatet av den nevnte kartlegging.

Meddelanden

om rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Norges regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island og Norge at gennemføre et tilfredsstillende løngarantisystem ved konkurs.

Danmarks regering (justitsministeriet) meddelar den 6 december 1971:

Arbejdsministeren har den 4. november 1971 fremsat forslag til lov om Lønmodtagernes garantifond. Efter forslaget omfattes alle lønmodtagere af ordningen, og ordningen tager såvel sigte på tilfælde af arbejdsgiverens konkurs, tvangsakkord m. v. som på tilfælde, hvor en virksomhed i øvrigt ophører, og det godtgøres, at arbejdsgiveren er ude af stand til at betale kravet. Garantien omfatter stort set alle de krav, der har fortrinsret efter konkursloven.

Finlands regering (justitieministeriet) meddelar den 22 december 1971:

Lagberedningen har fått i uppdrag att utreda frågan om i vilken form och i vilken omfattning det i rekommendationen avsedda systemet borde införas samt att utarbета nödigbefunna lagförslag.

Norges regering (Justisdepartementet) meddelar den 13 december 1971:

Arbeidet med å utrede spørsmålet om statsgaranti for lønnskrav ved arbeidsgiverens insolvens er satt i gang i Norge, og man tar sikte på å sende et utkast til berørte institusjoner og organisasjoner til uttalelse i begynnelsen av 1972.

Meddelanden

om rekommendation nr 31/1971 angående analysattester rörande fröer

(Överlämnade av Danmarks, Finlands och Islands regeringar)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Danmark skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna dels att genomföra sådana ändringar av gällande bestämmelser att internationellt certifikat för utsäde utställt i annat nordiskt land accepteras som underlag för klassificeringen i importlandet, dels att etablera ett samarbete syftande till att åstadkomma mera likartade kvalitetskrav för utsäde.

Danmarks regering (landbruksministeriet) meddelar den 1 december 1971:

Med Danmarks eventuelle tilslutning til EF følger en forpligtelse til at fastsætte kvalitetskrav til sædefrø og sædekorn.

I EF er der af rådet vedtaget direktiver for handelen med frø, der fastsætter mindstekrav for kvaliteten af frø, der bringes i handelen indenfor fællesskabet. Formålet er gennem sikring af frøsorternes ægt-hed og renhed at forbedre kvaliteten af de produkter, der dyrkes på grundlag af frøet.

Det fremgår af direktiverne, at frø, der er høstet i tredielande, kun vil kunne bringes i handelen i fællesskabet, såfremt det frembyder de samme garantier som det, der er officielt godkendt af EF og i overens-stemmelse med fællesskabsreglerne.

Med Danmarks eventuelle tilslutning til EF vil det derfor blive nød-vendigt at fastsætte nærmere regler for handelen med frø i overens-stemmelse med de i EF gældende. Samtidig vil det blive nødvendigt for de af de øvrige nordiske lande, der i landbrugsmæssig henseende måtte forblive tredieland overfor EF, at opnå EF's godkendelse af de nationale kontrolforanstaltninger, hvis eksporten af frø til udsæd til Danmark skal opretholdes. En ordning med gensidig anerkendelse af analyseattester for frø til udsæd forudsætter derfor under disse om-stændigheder, at EF kan godkende de kvalitetskrav, der er fastsat i hvert enkelt af de nordiske lande.

Sålænge spørgsmålet om Danmarks optagelse i De europæiske Fællesskaber endnu ikke er afgjort, må spørgsmålet om fastsættelse af ensartede kvalitetskrav indenfor de nordiske lande derfor stilles i bero, ligesom spørgsmålet om gensidig anerkendelse af analyseattester må bero herpå.

Finlands regering (jord- og skogsbruksministeriet) meddelar den 30 december 1971:

Finland har i sitt utlåtande om ifrågavarande förslag tidigare framfört att det anser det föreslagna förfarandet ändamålsenligt, men att dess fullföljande i Finland fordrar ändring av lagen om handel med frövaror. Ändringsförslag angående sagda lag i sin helhet beredes som bäst i lantbruksstyrelsen.

Islands regering (Landbúnaðarráðuneytið) meddelar den 10 januari 1972:

I reglement nr. 53/1971 om import, dyrkning og handel med udsæd findes følgende bestemmelse i art. 7.

Med importeret frø skal der følge kvalitetscertifikat ifølge OECD:s internationale regler eller andre internationale regler om køb af frø, som Island måtte tilslutte sig. Jordopdykningsafdelingen kan give undtagelse fra denne pligt.

Ifølge nævnte reglement besørger Landbrugets Forskningsinstituts jordopdykningsafdeling kontrol med frø og udgiver certifikater om udsædsvarers kvalitet.

Med må formode, at jordopdykningsafdelingen vil anerkende certifikater, der bliver udgivet af en kvalificeret institution i de nordiske lande.

Landbruksministeriet anser det ønskeligt, at man harmoniserer kvalitetskrav for udsæd i de nordiske lande.

Meddelande

om rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Sverige skulle vara koordinerande land för detta spørsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at foretage en udbygning af det kriminologiske samarbejde i overensstemmelse med regeringsforslaget (*sak B 7/j: Tillæg*) og indstillingen i sagen fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi af 30. juni 1970, samtidigt med at forudsætningerne for et effektivt udbytte af samarbejdet bør tilvejebringes i hvert af landene.

Nordiska ministerrådet meddelar den 3 december 1971:

I Danmark hölls i slutet av mars 1971 ett möte mellan representanter för den kriminologiska forskningen och justitsministeriet, varvid man dryftade upprättandet av ett kriminologiskt samarbetsorgan för att säkerställa regelbunden ömsesidig orientering om lagstiftningsplaner och forskningsprojekt.

I Finland har en arbetsgrupp undersökt frågan om en utbyggnad av det kriminologiska forskningsinstitutet. Arbetsgruppens förslag överlämnades till justitieministern i februari 1971 och har redan delvis genomförts såvitt gäller utökning av institutets forskarpersonal.

I Sverige har kommittén för kriminologisk behandlingsforskning i uppdrag att utföra en systematisk forskningsplanering på kriminalvårdens område. Som ett led i detta arbete har kommittén nyligen gjort en inventering av den kriminologiska behandlingsforskningen för att få en uppfattning om omfattningen och inriktningen av sådan forskning vid olika institutioner. Resultatet av denna inventering redovisas i en promemoria som kommer att tillställas myndigheter, institutioner och andra berörda organ såväl i Sverige som de övriga nordiska länderna.

Meddelande

om rekommendation nr 33/1971 angående stipendier för medarbetare vid massmedia

(Överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Vid möte i Köbenhavn den 17 februari 1971 enades representanter för regeringarna om att Norge skulle vara koordinerande land för detta spörsmål.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tills vidare för en femårsperiod ställa 10 stipendier och friresor i vart land, i Island dock färre, till disposition för medarbetare vid massmedia för studieresor på minst en månad i de andra nordiska länderna.

Nordiska ministerrådet meddelar den 14 december 1971:

Saken vil gå til behandling i de organer som opprettes i henhold til den nordiske kulturavtalen.

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om översyn av den sociala trygghetskonventionen

Till Nordiska ministerrådet

I Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådet framhålles att om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC får det övervägas om den nordiska trygghetskonventionen skall ses över, särskilt med hänsyn till förhållandet mellan Danmark och Norge i vilka länder övervägs att införa ett refusionssystem för sociala pensioner m. m.

Inom Nordiska rådet har man fäst stor vikt vid tillkomsten av och den vidare utbyggnaden av den nordiska socialtrygghetskonventionen. Detta gäller inte minst mot bakgrunden av den nordiska arbetsmarknaden och de tilltagande kommersiella kontakterna mellan länderna. Om Danmark och Norge blir medlemmar av EEC bör allvarligt eftersträvas att bevara vad som hittills uppnåtts på detta område. Det skulle därför vara av intresse att få en närmare redogörelse för vilka ändringar som kan bli aktuella vid en kommande översyn av trygghetskonventionen.

Jag får ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka ändringar är aktuella i den nordiska trygghetskonventionen vid en kommande översyn med anledning av vissa länders anslutning till EEC?

Stockholm den 18 januari 1972

Jan-Ivan Nilsson (c)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om undervisningen i nordiska språk

Til Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer

Kendskab til broderlandenes sprog er det uundværlige grundlag for et virkeligt nordisk kulturfællesskab. Uden en indbyrdes sprogforståelse bliver det nordiske tv- og radiosamarbejde kun slag i luften. Et fælles nordisk bogmarked forudsætter også evnen til at læse andre nordiske sprog.

Ud fra dette synspunkt bliver skolernes undervisning i nabolands-sprogene en af de vigtigste enkeltopgaver for en nordisk kulturpolitik. I forståelse heraf besluttede Nordisk Kulturkommission da også på sit møde i Odense 8—11. oktober 1967 at henstille til regeringerne at træffe foranstaltninger, dels til at opstille et for de nordiske lande fælles mål for undervisningen i nabolandenes sprog, dels at fremstille anvisninger og yderligere hjælpemidler for denne undervisning for kraftigt at øge dens virkning (Rådstidenden 1968 p. 1481—82).

De siden da offentliggjorte beretninger fra Nordisk Kulturkommission omtaler imidlertid ikke denne henstillings videre skæbne. Den nævnes heller ikke i ”Nordiska Kulturkommissionens slutrapport” (*NU 1971: 10*).

Ved deres fællesmøde i Helsingfors 9—11. oktober 1970 drøftede de af regeringerne nedsatte nordiske sprognævn, hvad de for deres vedkommende kunne gøre for at bidrage til udvidede kundskaber i Norden om nabolandenes sprog. I den resolution sprogmødet vedtog for at fremføre sine synspunkter for Nordisk Råd understregede mødet med henvisning til det fælles nordiske arbejdsmarked og det voksende nordiske kulturfællesskab, at undervisningen i nabolandssprogene i Norden bør forstærkes såvel på universitetsniveau som på skoleniveau. Alle tendenser til at nedskære denne undervisning er meget beklagelige. Masse-medierne og det frie oplysningsarbejde bør udnyttes for at udvide kundskaberne i nabolandssprogene.¹

Med henvisning til denne yderligere opfordring fra de officielle sprognævn tillader jeg mig at rette følgende spørgsmål til regeringerne i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige:

¹ Se *Nordisk Råd, 19. sess., s. 2023*.

Hvilke konkrete foranstaltninger har regeringerne truffet for at føre Nordisk Kulturkommissions mere end 4 år gamle henstilling af oktober 1967 om den betydningsfulde undervisning i nabolandsprogene ud i livet?

København, den 26. januar 1972

Poul Hartling (V)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

Till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

En rekommendation om utredning av frågan om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation antogs år 1962. År 1966 tillsattes en arbetsgrupp för att utreda behovet av ett dylikt forskningsinstitut. I meddelandet till rådets 17:e session uppgavs att arbetsgruppens betänkande skulle avges under loppet av år 1969. Avgivandet av arbetsgruppens betänkande har emellertid uppskjutits år för år. Meddelandet till rådets 20:e session ger vid handen, att arbetsgruppen inte sammanträtt under år 1971, men att arbetsgruppens förslag är att vänta under år 1972. Enligt vad regeringarna uppgav till rådets 19:e session har dock de nordiska länderna redan under år 1970 tillställts ett första utkast till en nordisk traktat om upprättande och drift av ett forskningscentrum för jordbrukssamverkan. Arbetsgruppens utredningsresultat beträffande behovet av en dylik forskningsinstitution är alltså positivt.

Hänvisande till vad ovan anförts får jag rikta följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder avser regeringarna att vidtaga i syfte att påskynda utredningsarbetet beträffande frågan om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation?

Stockholm den 18 januari 1972

Per Olof Sundman (c)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session angående vidgat lärarutbyte

Till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige

Nordiska rådet antog 1964 en rekommendation med hemställan om att ettvarvt av de nordiska länderna årligen måtte ställa 100 000 svenska kronor till förfogande för nordiskt lärarutbyte och en lika stor summa för reselektorsverksamheten i Norden. De föreslagna beloppen har ännu inte uppnåtts. De beviljade anslagen är särskilt låga för reselektorsverksamheten. Enligt föreliggande uppgifter är för närvarande sju reselektorer årligen verksamma i Norden. Av dessa besöker en stor del skolor i de nordiska grannländerna endast sporadiskt under läsåret. Lärarutbytet och reselektorsverksamheten spelar en betydande roll för grannlandsinformationen, språkförståelsen och språkundervisningen och erfarenheterna av lärar- och reselektorsutbytet bedöms som positiva på lärarhåll, inte minst i Finland. De av Nordiska rådet i rekommendationen från 1964 äskade beloppen borde enligt min mening redan ha uppnåtts och bättre ekonomiska förutsättningar i detta nu föreligga för den i rekommendationen avsedda verksamheten.

Hänvisande till vad ovan anförts ber jag att få rikta följande fråga till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige:

Vilka åtgärder avser regeringarna att vidtaga i syfte att effektivera utbytet av lärare och reselektorer mellan de nordiska länderna?

Helsingfors den 28 januari 1972

Elsi Hetemäki (Kok)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om lagstiftning rörande trafik-onykterhet

Til Danmarks, Finlands, Islands, Norges og Sveriges regeringer

Det nordiske samarbeid på lovgivningens område er ofte i internasjonal målestokk blitt fremhevet som et forbilde. Dette er det grunn til å være tilfreds med, men for oss som i en del år har vært medlemmer av Nordisk Råd, fortøner dette samarbeid seg ofte tungrodd. Tar en f. eks. for seg de mislykkete forsøk som nå i årevis har vært gjort med sikte på å komme frem til ensartete regler mot misbruk av alkohol i trafikken, er resultatene temmelig nedslående.

Allerede i 1956 vedtok Nordisk Råd en rekommandasjon om ensartete bestemmelser på dette område. I 1965 gjentok Rådet med bred tilslutning fra alle medlemmer unntatt ett, at regjeringene burde skaffe til veie det nødvendige grunnlagsmateriale for en slik lovgivning. Juridisk utvalg minnet i sin betenkning samtidig om at også rettspraksis ved straffeutmålingen burde gjøres mer ensartet.

I de forløpne år har regjeringene monotont vist til igangværende undersøkelser, betenkninger, observatører, remisbehandling og andre forberedelser av forskjellig slag. Også i fjor spurte jeg om denne sak, og fikk da vite at departementale tjenestemenn nå ville undersøke forutsetningene for en harmonisering av de nordiske lovbestemmelser av kjøring i alkoholpåvirket tilstand.

Meddelelsen i år, som er like blodfattig som vanlig, tyder ikke på at det er håp om å nå dette mål. At uoverensstemmelsene er store, ble bekreftet av den svenske justisminister i fjor.

Det skulle være overflødig for meg å gjenta at den stadig økende trafikk og det uhyggelig store antall alvorlige trafikkulykker på de nordiske veier viser at det er et praktisk behov for ensartete regler. Det er ubegripelig at man ikke kan bli enig om et felles opplegg til parlamentene i en sak som denne, hvor de vanlige politiske hensyn ikke må få spille noen avgjørende rolle.

Jeg vil derfor gjerne stille følgende spørsmål idet jeg henstiller at ikke bare en av justisministrene, men hver av dem, gir sin mening til kjenne:

Mener regjeringene at det er ønskelig å få ensartete regler i Norden om misbruk av alkohol i trafikken? Hvis dette besvares bekreftende: Hvorfor har det da ikke lyktes å utarbeide et

felles forslag? Vil regjeringene nå gjøre et alvorlig forsøk på å imøtekomme de henstillinger som Nordisk Råd har gjentatt i 16 år i denne sak?

Oslo, 26. januar 1972

Erling Engan (Sp)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

Til Finlands og Sveriges regeringer

I rekommandation nr. 29/1967 anbefalede Nordisk Råd regeringerne i Finland og Sverige at gennemføre forslaget om Europavejforbindelse mellem Finland og Sverige med tilknytning til Åland i overensstemmelse med det forslag, som en finsk/svensk arbejdsgruppe vedrørende færgetrafikken mellem Finland og Sverige havde fremsat i en betænkning, som blev offentliggjort i Nordisk udredningsserie (*NU 1966: 5*).

Arbejdsgruppen havde foreslået:

1. at færgeforbindelse mellem Finland og Sverige med tilknytning til Åland snarest indlemmes i Europavejsystemet med vejbetegnelsen E 3;
2. at Europavej E 3 i Sverige forlænges til Stockholm ad riksväg 76 til Frötuna og derfra videre til Norrtälje;
3. at Europavej E 3 i Finland — efter tilknytning til Åland — føres videre over Åbo ad den nuværende Europavej E 80 (riksväg 1) til Helsingfors og derfra videre til Finlands østgrænse (ved Vaalimaa);
4. at vejen Frötuna—Kapellskär efter planerne udbygges til en højere standard;
5. at en flytning af færgehavnen i Åbo til Reso vik tilstræbes samt
6. at færgelejer og øvrige havneanlæg bør være i offentligt eje og drives således, at ensartet planlægning og fri konkurrence fremmes.

Af regeringernes meddelelser fremgår, at den foreslåede forlængelse og fastlæggelse af Europavej 3 er anmeldt til den under FN's europakommission (ECE) arbejdende landtransportkomité og godkendt af dens arbejdsgruppe for vejtrafikspørgsmål samt endvidere er blevet ført til protokols ved landtransportkomiteens møde i Genève den 1.—4. februar 1971 uden erindringer.

Dette må betragtes som tilfredsstillende, idet arbejdsgruppens forslag punkterne 1—3 herved må betragtes som gennemført. Imidlertid har regeringernes meddelelser ikke indeholdt mange oplysninger vedrørende forslagets øvrige 3 punkter. Jeg tænker i den forbindelse særligt på udbygningen af vejen Frötuna—Kapellskär på den svenske side og på anlæg af færgeleje ved Reso vik ved Åbo, idet disse to byggearbejder er vigtige forudsætninger for, at forbindelsen kan opnå den standard, som kræves af en Europavej.

Under henvisning hertil tillader jeg mig at stille følgende spørgsmål til Finlands og Sveriges regeringer:

Hvornår kan man forvente, at Europavejforbindelsen mellem Finland og Sverige over Åland vil være udbygget?

København, den 20. januar 1972

Arne Larsen (SF)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om skattevetenskapligt samarbeide*Til Danmarks regjering*

I en tilleggs melding til 19. sesjon ble det meddelt at opptakten var gjort til det skattevitenskapelige samarbeid som Nordisk Råd hadde rekommandert (*rek. nr. 14/1968*). Et møte av sakkyndige oppnevnt av alle regjeringer, unntatt Islands, kom den 13. januar 1971 frem til et felles forslag til regler for samarbeidet, finansiering og tidspunkt for når det foreslåtte Forskningsråd skulle starte. Som målsetting satte man 1. juni 1971 som start-dato, men regnet med muligheten for en enda tidligere start.

Nordisk Råds økonomiske utvalg konstaterte med tilfredshet den enighet som var oppnådd blant regjeringenes sakkyndige, og ga uttrykk for håp om at finansministrene kunne gi klart lys for disse planer på et møte som skulle holdes umiddelbart etter sesjonen.

Den melding som foreligger til årets sesjon, gjentar redegjørelsen for de sakkyndiges møte i januar i fjor. Men i stedet for den optimisme som rådet i fjor om når dette samarbeidsprosjekt kunne iverksettes, meddeles det i år at den danske regjering har sett det nødvendig å fortsette overveielene, selv om man også fra dansk side i prinsippet har tiltrådt forslaget. Det opplyses fra Nordisk Ministerråd at forslaget ligger i det danske finansministerium. Jeg vil på denne bakgrunn gjerne få stille dette spørsmål til den danske regjering:

Hvilke grunner har man fra dansk side for å anse det nødvendig å fortsette overveielene, og kan man opplyse noe om når man kan vente resultatet?

Oslo, 27. januar 1972

Anders Aune (A)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om sjukvårdssamarbete i Tornedalen

Till Sveriges regering

Av det meddelande som lämnats Nordiska rådet av Sveriges regering på Finlands och Sveriges regeringars vägnar till den tjugonde sessionen i anledning av rådets rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen framgår att social- och hälsovårdsministeriet i Finland i oktober 1970 framlagt förslag om att tillsätta en arbetsgrupp för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen. På grundval av denna kartläggning skulle arbetsgruppen, om behovet så påkallar, uppgöra ett utkast till samarbetsavtal. Av meddelandet framgår också att ärendet från svensk sida hänskjutits till sjukvårdshuvudmannen i Norrbottens län, länets landsting. Därefter har, såvitt jag kunnat finna, ej något skett i saken.

Med anledning härav ber jag att få ställa följande fråga till Sveriges regering:

Anser Sveriges regering det vara av betydelse att få till stånd ett sjukvårdssamarbete i Tornedalen i enlighet med Nordiska rådets rekommendation nr 16/1968?

Helsingfors den 21 januari 1971

Saimi Ääri (K)

**Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om ett nordiskt trafik-
säkerhetsår**

Til Nordisk Ministerråd

Trafikksikkerhet er blitt et stadig mer påtrengende problem i det moderna samfunn. I løpet av de siste år har vi sett hvordan samfunnet har måttet sette inn økte ressurser på en rekke felter i kampen mot de uhyggelige ulykkesstatistikker som har fulgt i bilismens spor.

Forskning og teknologisk utvikling gis oss etterhvert stadig mer viten om hvordan veien og bilene må være for å gi bedre sikkerhet, og våre myndigheter har gitt høy prioritet for denne forskning og for anvendelsen av den i trafikkpolitikken. Samtidig følger lovgiverne årvåkent med for å gjøre lov- og regelverket hensiktsmessig, selv om det nødvendigvis vil ta noen tid før slike revisjoner kan gjennomføres i praksis.

Biltrafikken kjenner — heldigvis — ingen grenser i Norden, og både når det gjelder forskning og trafikklovgivning har vi kommet langt i vårt samarbeid.

Det er imidlertid et tredje samarbeidsområde hvor jeg føler at vi ennå ikke er kommet langt nok i felles planlegging og gjennomføring. Jeg tenker på opplysning av alle trafikanter, i bil og til fots.

I trafikkutvalget har vi vært inne på behovet for en stort anlagt trafikksikkerhetskampanje over hele Norden. I tilknytning til arbeidet med rådets rekommandasjon nr. 27/1968 og de meldinger vi har fått om arbeidet med en felles nordisk trafikklovgivning, har denne siden av saken naturlig vært fremme.

Etter hvert som harmoniseringen av lover og regler på trafikken område gjør fremskritt, er også muligheten for felles fremstøt på opplysningsfronten blitt større. Skal vi klare å utnytte mulighetene, tror jeg imidlertid det vil være nødvendig å gjøre et samlet og grundig planlagt fremstøt, hvor alle media, skoler og offentlige institusjoner, trekkes inn i en sammenhengende kampanje over et helt år. Jeg viser her til de gode erfaringer vi har fra Naturvernåret, som så sterkt bidro til å sette forurensningsspørsmålene i fokus i alle folkegrupper.

På denne bakgrunn vil jeg gjerne stille dette spørsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvilke planer har regjeringene for å møte det stadig mer påtrengende behov for informasjon og skolering av trafikanter, og vil Ministerrådet ta et initiativ til å gjøre 1973 til et "Nordens Trafikksikkerhetsår"?

Oslo, 27. januar 1972

Martha Johannessen (A)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om tullbehandling av postpaket*Till Sveriges regering*

I rekommendation nr 3/1969 hemställde Nordiska rådet till regeringarna i Finland och Sverige om att genomföra en ordning innebärande att importdokument för postpaket från utlandet skulle genomgå av tullväsendet direkt efter ankomsten för omedelbart utlämnande av de paket som kan undantagas från egentlig tullbehandling och att frita dessa paket från särskilda avgifter.

Avsikten med rekommendationen var att få till stånd samma lättnader i Finland och Sverige som redan tidigare införts i de övriga länderna.

I Finland har lättnaderna genomförts för så vitt angår gåvopaket och vidare också för kommersiella postpaket till importörer som har generell tillåtelse att låta sina varor tullbehandlas på grundval av importdokumenten; en sådan tillåtelse ges efter ansökning och synes närmare kunna betecknas som en registrering än ett tillstånd, då tillstånd aldrig har nekats.

Enligt de i anledning av medlemsförslaget A 138/t inhämtade remissutlåtandena praktiseras tullbehandling på basen av importdokument för Sveriges vidkommande endast på vissa ställen och vid vissa tider. Till rådets 18:e session meddelade Sveriges regering, att det i rekommendationen förordade framgångssättet skulle upptagas till prövning i samband med det fortsatta arbetet på att åstadkomma en snabb och enkel tullbehandling av postpaket. Till 19:e och 20:e sessionerna har regeringen meddelat, att det icke finns ytterligare att meddela om arbetet med rekommendationen.

Med anledning härav tillåter jag mig att ställa följande fråga:

Anser Sveriges regering det önskvärt och möjligt att genomföra en ordning, enligt vilken postpaket från utlandet tullbehandlas på grundval av importdokumenten.

Helsingfors den 28 januari 1972

Bror Lillqvist (Sd)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om likartad lagstiftning om transplantation

Til Finlands regering

Da Nordisk Råd behandlede medlemsforslaget om ensartet lovgivning vedrørende transplantation — det forslag der resulterede i rekommandation nr. 12/1969 — anførtes det bl. a., at der som følge af den samhørighed, der i så mange henseender råder mellem befolkningene i de nordiske lande, findes gode grunde for, at alle landene får ensartede lovebestemmelser på dette område, som er så betydningsfuldt ud fra såvel etiske, moralske og religiøse som juridiske synspunkter. Man anså det også for magtpåliggende at behandle det vigtige spørgsmål om tidspunktet for dødens indtræden i forbindelse med en undersøgelse af mulighederne for ensartede nordiske regler om transplantation.

I diskussionerne omkring dødsbegrebet opstilles begrebet hjernedød mod det hidtil anvendte begreb: hjertedød. På det tidspunkt da rekommandationen antoges, fandtes ikke i noget af de nordiske lande en lov-mæssigt fastsat definition af dødsbegrebet. Man anvendte det traditionelle dødsbegreb: hjertedøden.

Medicinalstyrelsen i Finland meddelte imidlertid 24. marts 1971, at man med hjemmel i § 6 i loven af 8. juli 1957 om anvendelse af væv fra en afdød person til hospitalsformål havde besluttet at udstede direktiver, som under visse nærmere angivne forudsætninger anerkender hjernedøden som et kriterium for at erklære døden for indtrådt. De øvrige nordiske lande har derimod endnu ikke truffet nogen beslutning i dette spørgsmål, selvom det har været genstand for drøftelse.

Dette finske initiativ kan ikke anses for at være i overensstemmelse med rådets rekommandation om ensartede regler for transplantation. Jeg tillader mig derfor at stille følgende spørgsmål til Finlands regering:

Hvilke motiver har bevirket, at Finland har afvejet fra det af Nordisk Råd udtalte ønske om nordisk retsenhed på transplantationslovgivningens område?

København, den 25. januar 1972

Gerda Møller (KF)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om ökat stöd till ungdomssamarbete

Till Nordisk Ministerråd

Medlemsforslaget om økonomisk støtte til nordisk ungdomssamarbeid vant sterkt gehør da det ble behandlet i Nordisk Råd. Samarbeidet mellom ungdomsorganisasjonene ble betegnet som en meget viktig oppgave som burde støttes. Der var diskusjon om hvilke former den økonomiske støtte burde få, om det burde skje via en forhøyelse av de nasjonale bidrag til internasjonalt ungdomssamarbeid, via bidrag fra Nordisk Kulturfond, eller via et særskilt nordisk ungdomsfond. Det utvalg som forberedte behandlingen i Rådet, foreslo at forutsetningene for et Nordisk Ungdomsfond i første omgang burde undersøkes.

Det er gått to år siden Rådet vedtok sin rekommandasjon i spørsmålet, rekommandasjon nr. 26/1970. Siden den gang foreligger det to meldinger fra regjeringenes side, en i fjor og en til årets sesjon, som forteller at det ikke er gjort noe i saken, i påvente av andre undersøkelser. Dels er det henvist til det pågående arbeid for et europeisk ungdomsfond, dels vil man vente på erfaringene fra Nordisk Kulturfonds rolle i denne sammenheng, og dels vil man hente erfaringer fra behandlingen av ungdomsspørsmålene innen det utvidete nordiske kultursamarbeid.

Etter min mening er dette spørsmål for viktig til at den anbefalte undersøkelse om forutsetningene for et nordisk ungdomsfond bør skytes ut i påvente av undersøkelser på det europeiske plan. Det fortøner seg for meg som om et nordisk ungdomsfond — og derved større muligheter for nordisk samarbeid mellom ungdomsorganisasjonene — vil gjøre det lettere for de nordiske land deretter å medvirke i et europeisk engasjement med den samme målsetting.

På denne bakgrunn vil jeg gjerne stille følgende spørsmål til Nordisk Ministerråd:

Hvilken tidsplan akter Ministerrådet å følge når det gjelder å få undersøkt forutsetningene for et nordisk ungdomsfond innenfor rammen av den nordiske kulturavtale?

Oslo, 27. januar 1972

Roald Bye (A)

Fråga vid Nordiska rådets 20:e session om giltighetstid och kostnad för pass

Til Finlands regering

På sin 13. sesjon i Reykjavík vedtok Nordisk Råd to rekommandasjoner med sikte på å lette adgangen for borgerne til å skaffe seg pass. Det var rekommandasjon nr. 14/1965 med en henstilling om å utvide gyldighetstiden for pass til ti år, og det var rekommandasjon nr. 15/1965 hvor regjeringene ble oppfordret til ikke å kreve høyere gebyr enn nødvendig for å dekke omkostningene i forbindelse med utstedelsen.

De to rekommandasjoner ble gjennomført i de land de var rettet til, bortsett fra Finland. Etterat det fra finsk side var blitt opplyst at man ønsket å beholde fem års gyldighet, og at gebyrspørsmålet måtte bero i påvente av en eventuell revisjon av stempelskatteloven, ble de to rekommandasjoner avskrevet henholdsvis i 1967 og 1968.

Jeg går ut fra at rådet fortsatt er av den oppfatning at det ville være ønskelig å ha ensartede og liberale regler for passutstedelse, og tillater meg derfor å stille følgende spørsmål til Finlands regering:

Har regjeringen, etterat rådet ferdigbehandlet rekommandasjonene nr. 14 og 15/1965, overveiet spørsmålet om gyldighetstid og gebyr ved utstedelse av pass påny, og således også overveiet å ta stempelskatteloven opp til revisjon?

Oslo, 26. januar 1972

Erling Norvik (H)

Rapport

från Nordiska rådets presidium

I enlighet med 22 § arbetsordningen för Nordiska rådet får presidiet, som mellan sessionerna handhar rådets löpande angelägenheter, avge rapport om sin verksamhet mellan rådets nittonde och tjugonde sessioner. Även utskottens samt informations- och redaktionskommitténs arbete mellan sessionerna redovisas i rapporten.

Sammanfattning

Det reviderade Helsingforsavtalet och Nordiska rådets nya arbetsordning, vilka trädde i kraft den 1 juli 1971, har medfört viktiga förändringar i det nordiska samarbetets organisation. Samtidigt har förhandlingarna om de nordiska ländernas anknytning till de europeiska gemenskaperna varit av betydelse för rådets arbete på ett vidareutvecklande av det nordiska samarbetet.

Ett presidiesekretariat har upprättats den 1 juli 1971 med placering i Stockholm. Detta har övertagit behandlingen av de frågor av gemensamt intresse för rådet, vilka presidiet ansvarar för.

På regeringssidan har Nordiska ministerrådet trätt i funktion. Presidiet har i samband med det sedvanliga höstmötet med de nordiska statsministrarna den 27—28 oktober 1971 även haft en gemensam överläggning med ministerrådet bestående av de nordiska samarbetsministrarna. Vid detta tillfälle behandlades relationerna mellan Nordiska rådet och nordiska ministerrådet samt förberedelser för den kommande ordinarie sessionen.

Inför det nordiska kulturavtalets ikraftträdande den 1 januari 1972 har presidiet varit verksamt för en lösning av frågan om rådets medverkan vid förverkligandet av kulturavtalets målsättningar. Enighet har uppnåtts om att kulturella samarbetsfrågor, bl. a. den nordiska kulturbudgeten och planeringen av kommande nordiska projekt, skall behandlas vid tre årliga överläggningar mellan kulturskottet och kulturministrarna. Presidiet finner att i nuvarande situation en viktig uppgift för rådet blir att lämna sitt bidrag till en så snabb utbyggnad av det kulturella samarbetet som är möjlig. Upprättandet av det nordiska kultursekretariatet i Köpenhamn får en nyckelroll för kultursamarbetets förverkligande.

Frågan om en nordisk transportöverenskommelse, som under det gångna året förberetts av regeringarna, har även varit föremål för presidets uppmärksamhet. Tillkomsten av en sådan överenskommelse har tillmätts stor betydelse som ram för samarbetet inom Norden som region.

Det nordiska samarbetets ställning och vidareförande vid olika lösningar för de olika ländernas förbindelser med EC har stått i centrum för presidets uppmärksamhet. Under våren 1971 företogs en gemensam resa med ekonomiska utskottet till Beneluxländerna för att närmare studera dessa länders samverkan inom den vidare ramen för EC. För att få en utgångspunkt för fortsatta diskussioner har på uppdrag av presidiet rådets sekretariat utfört en första analys av det nordiska samarbetets ställning vid olika anslutningsformer. Översikten har gjorts tillgänglig för rådets medlemmar som bilaga till ett av presidets medlemmar väckt förslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblemen (A 359/e).

Nordiska ministerrådet har avgivit sin första berättelse till Nordiska rådet om det nordiska samarbetet, vilken kommer att läggas till grund för generaldebatten. Efter utskottsbehandling avses plenarförsamlingen avge yttrande över berättelsen.

Det nordiska informationsarbetet har genom tillkomsten av presidie-sekretariatet med en särskild enhet för dessa spörsmål givits väsentligt förbättrade möjligheter. Efter förslag av informations- och redaktionskommittén har fastställts en plan för åtgärder på detta område.

Innehåll

1. Presidiets sammansättning, möten m. m.	1284
2. Åtgärder i anledning av rådets beslut	1285
3. Organisatoriska och finansiella förhållanden	1287
4. Nordiska samarbetsfrågor	1293
5. Möten med de nordiska statsministrarna, Nordiska minister- rådet, m. m.	1300
6. Utskottens verksamhet	1303
7. Informationsfrågor	1314
8. Publikationsverksamhet	1318
9. Delegationerna och parlamenten	1320
10. Förberedelser för rådets tjugonde session	1321
11. Kontakter med andra internationella organisationer. Deltagande i konferenser	1323
 <i>Tillägg 1</i>	
Budget och utfallet för 1971	1325
 <i>Tillägg 2</i>	
Budget för 1972 och 1973 jämte personalförteckning	1326
 <i>Tillägg 3</i>	
Presidiets skrivelser till de nordiska regeringarna och till Nordiska ministerrådet	1328
 <i>Tillägg 4</i>	
Behandlingen av inkomna skrivelser	1329
 <i>Tillägg 5</i>	
Protokoll från möte mellan de nordiska statsministrarna och Nor- diska rådets presidium den 14 februari 1971	1336
 <i>Tillägg 6</i>	
Skrivelse till regeringarna i Finland, Norge och Sverige rörande avskaffande av avgift å bevis om medborgarskap i respektive land.	1338
 <i>Tillägg 7</i>	
Skrivelse till statsministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidiesekretariat	1339
 <i>Tillägg 8</i>	
Skrivelse den 20 augusti till statsministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige rörande förhållandet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet	1341

Tillägg 9

Protokoll från möte mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium 27—28 oktober 1971 1347

Tillägg 10

Protokoll från möte mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet 27 oktober 1971 1350

Tillägg 11

Överenskommelse mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat om utgivningen av Nordisk statistisk årsbok 1355

Bilaga 1

Rapport om tryckning av remissuttalanden i Nordiska rådet 1357

Bilaga 2

Promemoria angående remissförfarandet i Nordiska rådet. 1364

Bilaga 3

Utskottssekretariatens organisation i Nordiska rådet 1370

1. Presidiets sammansättning: möten m. m.

1.1 Medlemmer

Ved rådets nittende sesjon utsås til medlemmer av presidiet fhv. statsminister Jens Otto Krag, Danmark, som rådets president, samt andre vicetalmann Olavi Lähteenmäki, Finland, altingspresident Matthías Á. Mathiesen, Island, stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge, og riksdagsman Johannes Antonsson som rådets visepresident.

Da Jens Otto Krag ble utnevnt til statsminister i Danmark 11. oktober 1971 og dermed trådte ut av presidiet, utså Danmarks delegasjon 21. oktober 1971 folketingsmand Ib Stetter til Krag's etterfølger som rådets president. Til etterfølger for Trygve Bratteli, som ble utnevnt til statsminister i Norge 17. mars 1971, og som dermed trådte ut av presidiet, utså Norges delegasjon 1. april 1971 stortingsrepresentant Guttorm Hansen. Sistnevnte fratrådte sitt verv som medlem av presidiet 14. desember 1971. I hans sted insatte Norges delegasjon 14. desember 1971 stortingsrepresentant Helge Seip. Matthías Á. Mathiesen ettertrådtes 4. januar 1972 av altingsmand Jón Skaftason.

1.2 Möter

Presidiet har trådt sammen i København 16. februar 1971, på Kastrup 30. april 1971, på Fornebu 10. mai 1971, i København 2.—3. juli 1971, i Stockholm 19. august 1971, i Åbo 26. oktober 1971, i Stockholm 16. november 1971 og 14. januar 1972, og i Helsingfors 18. februar 1972. Enn videre har presidiets medlemmer stått i kontakt med hverandre gjennom sekretariatene.

Ved møtet 30. april 1971 var Matthías Á. Mathiesen fraværende. Ved møtet 2.—3. juli 1971 var Jens Otto Krag, Olavi Lähteenmäki og Matthías Á. Mathiesen fraværende. For Jens Otto Krag møtte folketingsmand Ib Stetter og for Olavi Lähteenmäki riksdagsmedlemmen Sylvi Siltanen. Ved møtet 19. august 1971 møtte for Jens Otto Krag folketingets formand Karl Skytte og for Guttorm Hansen, Helge Seip. Ved møtet 26. oktober 1971 møtte for Guttorm Hansen stortingsrepresentant Magnus Andersen. Ved møtet 16. november 1971 var Matthías Á. Mathiesen fraværende.

1.3 Möter med de nordiske statsministre og Det nordiske ministerråd

Under rådets nittende sesjon i København ble det holdt møte mellom presidiet og de nordiske statsministre 14. februar 1971 og mellom presidiet og representanter for de nordiske lands regjeringer 17. februar 1971.

På møtet 14. februar ble det besluttet at tidpunktet for det årlige møtet mellom presidiets medlemmer og de nordiske lands statsministre skulle bestemmes senere. I henhold til dette trådte presidiet, de nordiske statsministre og Det nordiske ministerråd sammen i Åbo 27.—28. oktober 1971. Møte mellom presidiet og Det nordiske ministerråd fant sted 27. oktober 1971.

2. Åtgärder i anledning av rådets beslut

2.1 Rekommendationernas fördelning på koordinerade land

Vid presidiets sammanträde med representanter för de nordiska ländernas regeringar i Orchidéterrassen i Rødovre, København, den 17 februari 1971 förelades uppgiften att vara koordinerande land vid det fortsatta arbetet med rekommendationerna antagna vid nittonde sessionen. Dessa har därefter fördelats mellan länderna på följande sätt:

Rekommendation nr 1 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa	Finland
Rekommendation nr 2 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte	Island
Rekommendation nr 3 angående utvidgat trafiksäkerhets-samarbete	Norge
Rekommendation nr 4 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten	Finland
Rekommendation nr 5 angående nordisk giltighet för recept	Finland
Rekommendation nr 6 angående förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner	Finland
Rekommendation nr 7 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor	Danmark ¹
Rekommendation nr 8 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk	Norge
Rekommendation nr 9 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik	Danmark
Rekommendation nr 10 angående samnordisk utbildning av konservatorer	Danmark
Rekommendation nr 11 angående samnordiska arkiv	Norge
Rekommendation nr 12 angående gemensamt införande av SI-systemet	Danmark
Rekommendation nr 13 angående nordiskt ekonomiskt samarbete	—
Rekommendation nr 14 angående nordisk transportöversenskommelse	Sverige

¹ Överenskommelse har träffats om att Finland i stället skall vara koordinerande land.

Rekommendation nr 15 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna	Danmark
Rekommendation nr 16 angående förbud mot överljudsplan i Norden	Sverige
Rekommendation nr 17 angående åtgärder mot flygkapning	Danmark
Rekommendation nr 18 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige	Sverige
Rekommendation nr 19 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland	Sverige
Rekommendation nr 20 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige	Finland
Rekommendation nr 21 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund	Sverige
Rekommendation nr 22 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar	Norge
Rekommendation nr 23 angående nordiskt kulturavtal	Finland
Rekommendation nr 24 angående ökat nordiskt samarbete på bilkonstens område	Sverige
Rekommendation nr 25 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område	Sverige
Rekommendation nr 26 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur	Island
Rekommendation nr 27 angående privatlivets helgd	Danmark
Rekommendation nr 28 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner	Norge
Rekommendation nr 29 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning	Finland
Rekommendation nr 30 angående löneskydd vid konkurs	Norge
Rekommendation nr 31 angående analysattester rörande fröer	Danmark
Rekommendation nr 32 angående kriminologiskt samarbete	Sverige
Rekommendation nr 33 angående stipendier för medarbetare vid massmedia	Norge

Rekommendationerna med därtill hörande handlingar överlämnades av presidiet till regeringarna den 14 april 1971.

2.2 Förhandlingarna

Förhandlingarna vid nittonde sessionen har redigerats av redaktör Åke Edwall och redaktörsassistent Ingegerd Wahrgren i överensstämmelse med tidigare tillämpade principer.

Förhandlingarna har tryckts vid Kungl. Boktryckeriet P. A. Norstedt & Söner, Stockholm, och har inbundits av Normans Bokbinderi AB, Stockholm. Upplagan har uppgått till 2 130 ex. och utsändandet ägde rum i mitten av oktober 1971. Förhandlingarna utdelades till delegationernas medlemmar och suppleanter samt överlämnades till parlamenten i de nordiska länderna, ministerier, departement och olika ämbetsverk, offentliga bibliotek och politiska partier, folkhögskolor, tid-

ningar m. fl. institutioner samt vissa enskilda personer i de nordiska länderna. Vidare har förhandlingarna tillställts andra parlament, utländska bibliotek, vetenskapliga institutioner i utlandet, internationella organisationer m. m.

2.3 Informationschef (sak A 322/k)

I enlighet med beslut vid sessionen i Köpenhamn har presidiet inrättat en tjänst som samnordisk informationschef vid presidiesekretariatet. Presidiet beslöt den 16 november 1971 i enlighet med vad som förutsatts i förslaget från arbetsgruppen för nordisk information att informationschefen skall fungera som sekreterare i informations- och redaktionskommittén. (se punkt 3.8).

2.4 Nordisk symbol (sak A 319/k)

Nordiska rådet uppdrog den 18 februari 1971 vid nittonde sessionen åt presidiet att ytterligare bereda frågan om symbol för Nordiska rådet i samråd med informations- och redaktionskommittén. Till utförande av detta uppdrag har presidiet den 30 april 1971 beslutat tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att för presidiets räkning överarbeta det tillgängliga materialet och framta lämpliga förslag till symbol. Arbetsgruppen har bestått av konstnär Martin Gavler, Sverige, statsheraldiker Gunnar Scheffer, Sverige, och informationssekreterare Anita Söderman, Nordiska rådet. Presidiet beslöt den 2—3 juli 1971 att de symbolförslag som inkommit efter tävlingens slut också skulle överlämnas till ovan nämnda arbetsgrupp. Denna har avgivit fyra rapporter daterade den 15, 28, 29 och 29 december 1971 till presidiet, som därefter hänskjutit hela frågan om nordisk symbol till informations- och redaktionskommittén för yttrande. Efter genomgång av vad som framkommit i frågan har presidiet funnit att de föreliggande förslagen icke samlat tillräcklig tillslutning från olika håll för att presidiet skulle anse sig kunna föreslå rådet att antaga en symbol.

Presidiet beslöt den 14 januari 1972 att avge en särskild rapport till plenarförsamlingen rörande symbolfrågan (*Dokument 4*).

3. Organisatoriska och finansiella förhållanden

3.1 Delegationernas sammansättning

Ordinarie val har under tiden sedan nittonde sessionen förrättats till rådets nationella delegationer. Resultatet av de senaste valen framgår av medlemslistan vid rådets tjugonde session.

Följande förändringar i delegationernas sammansättning efter nittonde sessionen, vilka ej framgår av medlemslistan till tjugonde sessionen, skall här antecknas.

I Danmarks delegation: Palle Simonsen valdes den 23 mars 1971 till ny suppleant för Gerda Møller i stället för Knud Østergaard, som utnämns till försvarsminister. Ove Hansen valdes den 20 oktober 1971 till ny suppleant för R. Lysholt Hansen i stället för Børge Juel Hansen som nedlagt sitt mandat som medlem av folketinget. Aksel Larsen avled den 10 januari 1972. Till ersättare för honom utsågs den 20 januari 1972 Arne Larsen samt som suppleant Morten Lange.

I Finlands delegation: Ulf Sundqvist beviljades den 17 september 1971 befrielse från medlemskap i delegationen och i hans ställe invaldes samma dag Lars Lindeman. Thorvald Eriksson har lämnat Ålands landsting som den 8 november 1971 valt Alarik Häggblom till landstingets representant i Nordiska rådet med Folke Woivalin som suppleant. Mauno Forsman efterträdde den 15 oktober 1971 Sinikka Luja som suppleant för Sylvi Siltanen.

I Islands delegation: Magnús Kjartansson har den 14 juli 1971 utträtt ur rådet då han utnämndes till helse-, trygde- och industriminister. I hans ställe invaldes den 14 juli 1971 Gils Guðmundsson i rådet.

I Norges delegation: Trygve Bratteli, Ragnar Christiansen, Odvar Nordli och Thorstein Treholt inträdde den 17 mars 1971 i den nybildade norska regeringen. Den 1 april 1971 invaldes Anders Aune i stället för Bratteli, Arne Nilsen i stället för Ragnar Christiansen, Tønnes Andenæs i stället för Nordli och Guri Johannessen i stället för Treholt. I stället för Magnus Andersen, som inträtt i regeringen som fiskeriminister, valdes den 4 februari 1972 Bjarne Mørk Eidem.

I Sveriges delegation: Lars Larsson avled den 30 april 1971 och ersattes den 21 oktober 1971 av Knut Johansson. Till ny suppleant utsågs samma dag Karl-Erik Häll.

3.2 *Frågan om observatörer*

Med anledning av inkomna framställningar har presidiet behandlat frågan om att tillerkänna organisationer ställning som observatörer vid plenarförsamlingens sessioner och i utskotten. Med hänvisning till den nya arbetsordningen för rådet har presidiet avslagit framställningarna men samtidigt erinrat om möjligheten för utskott att enligt 27 § arbetsordningen kalla sakkunniga att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar rörande viss sak. Presidiet har även pekat på möjligheten att vederbörande organisationer kan få synpunkter framförda genom att utpekas som remissinstans i ämnen av intresse för dem.

3.3 *Utfallet av budgeten för 1971*

I den budget för 1971 som framlades i presidierapporten till nittonde sessionen (*Nordisk Råd 19:e sess., s. 2623*) angavs att presidiet i avvaktan på undertecknandet av revisionen av Helsingforsavtalet ej tagit upp

kostnader för presidiesekretariatet. Efter ikraftträdandet av det reviderade Helsingforsavtalet fastställde presidiet den 2—3 juli 1971 budget för andra halvåret 1971 med beaktande av presidiesekretariatets tillkomst. På grund av svårigheterna att exakt beräkna utgiftsbehovet har presidiet den 16 november 1971 medgivit att vissa anslagsposter, främst förvaltningskostnader, fick överskridas. Dessa överskridanden uppvägs emellertid av att andra anslagsposter inte behövde helt tagas i anspråk beroende på fördröjningar vid ansättning av personal. Budgeten för hela 1971 uppgick till 1 820 950 sv kr, medan de faktiska utgifterna uppgått till 1 737 596. Budgeten för 1971 liksom utfallet framgår av *Tillägg 1*.

3.4 Budget för 1972 och 1973

Budget för 1972 fastställdes av presidiet den 2—3 juli 1971 med en omslutning av 2 809 000 sv kr. De svårigheter som angivits ovan rörande 1971 års budget har i ännu högre grad gjort sig gällande i fråga om beräkningarna av medelsbehovet för 1972. Presidiet har vid förnyat övervägande av de anspråk som under 1972 kommer att ställas på presidiesekretariatet kommit fram till att vissa höjningar är ofrånkomliga. En reviderad budget har därefter behandlats den 16 november 1971 och slutligt fastställts den 14 januari 1972 omslutande 3 050 000 sv kr.

Trots flera osäkra faktorer har presidiet stannat för att i enlighet med tidigare följd praxis lägga fram en budget även för nästkommande år. Osäkerheten knyter sig bl. a. till troliga kostnadsökningar för utskottssekretariatens organisation och till informationsverksamheten, för vilken 1972 är att betrakta som ett inkörningsår. En förstärkning av utskottssekretariatet kan även påverka 1972 års budget (*se vidare nedan punkt 3.9*). För att kunna möta oförutsedda utgifter av mindre omfattning har en uppräknig skett av posten oförutsedda utgifter. Budgeten för 1973, som således är försedd med reservationer, omsluter totalt 3 350 000 sv kr.

Budget för 1972 och 1973 framgår av *Tillägg 2*, vartill fogats presidiesekretariatets personalförteckning 1972.

3.5 Fördelningen av gemensamma kostnader

Enligt artikel 53 i det reviderade Helsingforsavtalet fördelas gemensamma utgifter mellan delegationerna för en period av fem år i taget på grundval av förhållandet mellan ländernas bruttonationalprodukter. Presidiet beslöth den 30 april 1971 att fördelningen av gemensamma kostnader fr. o. m. den 1 juli 1971 skall ske efter följande procenttal: Danmark 22 %, Finland 16 %, Island 1 %, Norge 16 % och Sverige 45 %.

Presidiet har beträffande Nordisk Kontakt beslutat att nyssnämnda fördelningsnyckel skall tillämpas först fr. o. m. den 1 januari 1972, då

samtidigt tidskriftens anslag inarbetas i presidiesekretariatets budget och dess särskilda budget upphör.

3.6 *Utjämning av reseutgifter*

I enlighet med beslut av statsminister-presidiet i Oslo den 20 oktober 1968 har presidiet genomfört en provordning under 1970 för utjämning mellan länderna av särskilt dyra resor inom Nordiska rådets verksamhetsområde. Innebörden av systemet är att för varje resa där biljettkostnaden överstiger 900 sv kr erhåller vederbörande delegation ett belopp av 700 sv kr från Nordiska rådets gemensamma budget. För 1970 medför systemet utbetalningar från den gemensamma budgeten (*jfr föregående punkt*) på till Danmark 2 100 sv kr, Finland 2 100 sv kr, Island 8 400 sv kr, Norge 2 800 sv kr och Sverige 4 900 sv kr.

Presidiet har beslutat att fortsätta med provordningen under ytterligare ett år.

3.7 *Sekretariatets funktion och uppgifter*

Enligt 33 § rådets arbetsordning bistås presidiet i frågor av större räckvidd eller eljest av särskilt intresse för delegationerna av sekretariatet. För att undgå förväxling med de nationella sekretariaten har rådets samlade sekretariat antagit benämningen sekreterarkollegiet, som alltså består av presidiesekreteraren och delegationernas sekreterare. Presidiet har den 2—3 juli 1971 beslutat fastställa följande provisoriska instruktion rörande ansvarsfördelningen inom rådets sekretariat och i förhållande till presidiet:

Presidiet handlägger följande ärenden:

1. Tillsättningsärenden, dock ej i lönegrad A 19 eller lägre
2. Fastställande av instruktion för gemensam personal
3. Beviljande av medel inklusive löner och löpande arvoden
4. Framställningar till regeringarna eller Nordiska ministerrådet eller eljest skrivelser innebärande initiativ
5. Internationella kontakter av större vikt

Sekreterarkollegiet handlägger följande ärenden:

1. Gemensamma frågor av större räckvidd (NU 1969: 20)
2. Tillsättningsärenden i lönegrad A 19 eller lägre
3. Frågor rörande gemensam personal som ej ankommer på presidiet eller presidiesekreteraren
4. Beslut rörande utnyttjandet av beviljade anslag inom de ramar som anges av presidiet
5. Utarbetande av dagordning och förberedelser för presidietmöten
6. Internationella kontakter i den mån de ej ankommer på presidiet
7. Beslut i frågor som hänskjutes till sekretariatet för avgörande i den mån det ej ankommer på annat organ

Presidiesekreteraren handlägger följande ärenden:

1. Frågor rörande gemensam personal
2. Rådets gemensamma ekonomiska angelägenheter, utbetalningar enligt beslut av presidiet eller sekreterarkollegiet, löpande utgifter, representation, gemensam personals resor inom Norden
3. Löpande ärenden rörande rådets tryck
4. Förberedelser för presidiemöten och möten med sekreterarkollegiet. Protokollföring
5. Verkställande av presidiets eller sekreterarkollegiets beslut
6. Rådets informationsverksamhet
7. Biträdande av presidiet i den internationella kontaktverksamheten

3.8 *Presidiesekretariatets uppbyggnad*

Till presidiesekreterare har utsetts fhv. statssekreterare Emil Vindsetmo, som tillträdde sin befattning den 1 juli 1971. Under andra halvåret 1971 har som ställföreträdande presidiesekreterare anställts departementssekreterare Pär Kettis och som informationschef programchefen Sten-Olof Westman samt övrig personal med undantag av två tjänster, som beräknas tillsättas inom kort. Presidiesekretariatet har erhållit lokaler i Gamla riksdagshuset i Stockholm intill svenska delegationens kansli, med vilket presidiesekretariatet delar expedition.

Enligt presidiets beslut kommer med de anställda att tecknas personliga kontrakt i huvudsaklig överensstämmelse med Nordiska organisationskommitténs förslag till normalkontrakt. Presidiet har efter samråd med regeringarnas tjänstemannarättsliga expertis beslutat hemställa till svenska regeringen att presidiesekretariatets personal skall omfattas av den svenska statliga pensionsordningen. För att pensionsfrågan skall lösas för de anställda, vilket presidiet finner mycket angeläget, inte minst ur rekryteringssynpunkt, måste frågan om den nordiska tjänstemannarätten i enlighet med rådets rekommendationer snarast lösas. Presidiet har gjort ministerrådet uppmärksam på härpå i skrivelse den 3 juli 1971 (*se rek. 28/1971*).

Presidiesekretariatet för sina egna räkenskaper men bistås med löneutbetalningar av svenska riksdagens förvaltningskontor. Revision utföres månatligen av svenska riksgäldskontoret, som kvartalsvis tillställer övriga riksdagars revisionsorgan rapporter om utförd granskning.

Presidiesekretariatet har övertagit från de nationella sekretariaten de uppgifter som angavs av Nordiska organisationskommittén (*NU 1969: 20 s. 43 f*), nämligen att leda gemensam personal, handha rådets gemensamma ekonomiska angelägenheter, ha överinseende över rådets tryck, förbereda presidiemöten och verkställa presidiets beslut, handha rådets gemensamma informationsverksamhet och biträda presidiet i dess internationella kontaktverksamhet. Frågor som återstår att lösa är uppbyggnaden av ett särskilt arkiv för presidiesekretariatet eller en

nordisk dokumentationscentral varvid måste beaktas det omfattande arkiv, som svenska delegationen byggt upp.

3.9 Utskottssekretariatens organisation

I samband med avgångar från utskottssekreterarposter har presidiet den 16 november 1971 beslutat att överse utskottssekretariatens organisation. En arbetsgrupp för beredning av denna fråga har tillsatts bestående av fem valda medlemmar med erfarenhet från utskottsarbetet och representerande de fem utskotten och delegationerna, samt presidie-sekreteraren och delegationernas sekreterare. Till ordförande i arbetsgruppen har utsetts f.h.v. justitsminister Knud Thestrup och övriga valda medlemmar har varit riksdagsman Tage Johansson, lagtingspresident Lars Korvald, riksdagsman Pekka Tarjanne och altingsmand Jón Skaftason. Arbetet har bedrivits med utgångspunkt från Nordiska organisationskommitténs betänkande rörande utskottspersonalen av den 17 december 1970. Möten har hållits den 12 och 29 januari 1972. Arbetsgruppen väntas redovisa sitt uppdrag till presidiet före tjugonde sessionen, varefter arbetsgruppens rapport torde hänvisas till utskotten för yttrande. (*Bilaga 3.*)

3.10 Kontakter med Nordiska ämbetsmannakommittéer m. m.

Sekreterarkollegiet har på uppdrag av presidiet haft följande överläggningar med olika ämbetsmannakommittéer:

Den 3 juni 1971 i Oslo med ämbetsmannakommittén för utredning av Nordiska ministerrådets arbetsformer.

Den 27 oktober 1971 i Åbo med de nordiska samarbetsministrarnas biträdande ämbetsmän (Nordiska ämbetsmannakommittén) för att förbereda statsministrarnas, presidiets och ministerrådets möten (*se punkt 5.2*).

Den 23 november 1971 i Köpenhamn med organisationskommittén rörande nordiskt kulturellt samarbete om kontakterna mellan ministerrådet och kulturutskottet.

Den 16 december 1971 i Helsingfors med Nordiska ämbetsmannakommittén rörande bl. a. uppläggningsen av 20:e sessionen och behandlingen av presidiets skrivelser till ministerrådet.

Därutöver har löpande kontakter hållits med olika ämbetsmannakommittéers medlemmar av presidiesekretariatet och delegationernas sekretariat.

3.11 Tryckningen av remissuttalanden i Nordiska rådet

Presidiet beslutade på möte den 2—3 juli 1971 att rådets handlingar, som hittills utgivits i ett band, skulle uppdelas på två band fr. o. m. 1972. Huvudbandet skulle innehålla rådshandlingarna med undantag

¹ Ej bifogad här.

av remissyttranden över förslag, som skulle ingå i ett supplementsband. I samband därmed beslöt presidiet utreda frågan om tryckning av remissmaterialet. Utredningen har verkställts av en arbetsgrupp bestående av redaktör Åke Edwall, stf presidiesekreterare Pär Kettis, kontorchef Ole Perch Nielsen och sekreterare Ove Stenroth. Arbetsgruppen föreslår i sin rapport den 8 december 1971 (*Bilaga 1*) att remissmaterialet även i fortsättningen skall tryckas. Vidare föreslås en uppdelning av förtrycket till sessionerna på två häften, varav det ena innehåller förslag och utskottsbetänkande medan det andra innehåller remissmaterialet. Genom att endast utdela det förra häftet i sessionsalen beräknas pappersmängden minska med ca 900 sidor. Behandlingen av rapporten i presidiet fortsätter.

3.12 *Remissyttrandena i Nordiska rådet*

Remissförfarandet i Nordiska rådet har i enlighet med beslut av presidiet utretts av en arbetsgrupp bestående av sekreterare Håkan Branders, stf presidiesekreterare Pär Kettis och kontorchef Ole Perch Nielsen. Arbetsgruppen har till presidiet överlämnat en promemoria den 8 december 1971 (*Bilaga 2*), vari bl. a. föreslås att presidiesekretariatet skall få en samordnande funktion i fråga om remissernas genomförande. Behandlingen av promemorian i presidiet fortsätter.

4. Nordiska samarbetsfrågor

4.1 *Nordiska samarbetets ställning och framtida utveckling*

Ovannämnda spørsmål har naturligt nog utgjort ett huvudämne vid flertalet av presidiets möten under året och varit föremål för stor uppmärksamhet från presidiets sida.

Framför allt har det varit de konsekvenser som kan tänkas uppstå för det nordiska samarbetet om de nordiska länderna får olika anknätningsformer till EC som härvid stått i första rummet. I syfte att söka klarlägga de problem som kan förutses uppkomma i detta sammanhang uppdrog presidiet den 2 juli 1971 åt presidiesekreteraren att i samråd med övriga medlemmar av sekretariatet och utskottssekreterarna överväga möjligheterna att göra en sådan översikt.

Vid sitt möte den 19 augusti 1971 orienterades presidiet om resultatet av den första kartläggningen som anförtrotts ekonomiska utskottets sekretariat. Presidiet beslöt på grundval härav låta utarbeta en översikt över det nordiska samarbetets ställning vid olika anslutningsformer till ett utvidgat EC att ligga till grund för överläggningarna mellan presidiet, ministerrådet och ekonomiska utskottet under hösten 1971. Översikten skulle tillställas samtliga utskott för orientering. Vid nämnda möte beslöt presidiet också att i en skrivelse till ministerrådet hemställa om en redogörelse för förhandlingsresultatet i Bryssel i vad avser möj-

ligheterna att bevara tullfriheten inom Norden och den fria nordiska arbetsmarknaden. Vidare pekades i skrivelsen på behovet att ministerrådet ger hög prioritet åt en analys av möjligheterna för en vidareutveckling av det nordiska samarbetet.

Ovannämnda översikt förelåg färdig i oktober månad och behandlades preliminärt vid presidiet och ekonomiska utskottets gemensamma möte i Oslo den 22 oktober 1971. Enighet rådde vid detta möte om vikten av dessa spörsmål och att debatten härom skulle fortsätta inom utskottet bl. a. i belysning av vad som kunde framkomma vid de förestående mötena i Åbo mellan presidiet, Nordiska ministerrådet och statsministrarna. Vid mötet i Oslo deltog som representant för ministerrådet statsråd Per Kleppe, som lämnade en orientering om förhandlingsläget i Bryssel, varvid även dettas konsekvenser för det nordiska samarbetet belystes.

I anslutning till mötet med ministerrådet och de nordiska statsministrarna behandlade presidiet ånyo dessa spörsmål vid sitt möte i Åbo den 26 oktober. Enighet rådde inom presidiet om att avvakta resultatet av överläggningarna med ministerrådet. Frågan om behovet av ett initiativ från presidiet fick övervägas därefter. I detta sammanhang diskuterades bl. a. möjligheterna till ett initiativ från presidiet för stärkande av nordiskt samarbete mot bakgrund av de problem, som skisserats i översikten. Presidiet konstaterade att i de nordiska länderna fanns en utbredd folklig förväntan om en utbyggnad av nordiskt samarbete som komplement till det vidgade europeiska samarbetet.

Vid mötet med Nordiska ministerrådet den 27 oktober 1971 orienterades presidiet om ministerrådets beslut att tillsätta ett ämbetsmannautskott för ekonomiska samarbetsfrågor som skulle få i uppdrag att utreda konkreta åtgärder för att vidareföra det nordiska ekonomiska samarbetet. Vid det gemensamma mötet med de nordiska statsministrarna och ministerrådet betonades vikten av de resultat som hittills uppnåtts genom det nordiska samarbetet på olika områden. Dessa resultat borde i full omfattning upprätthållas och utvecklas även i den fortsatta marknadsutvecklingen trots att de nordiska länderna i detta avseende valt skilda utgångspunkter och att det var angeläget att vart och ett nordiskt land i sina förhandlingar tog vederbörlig hänsyn till de andra nordiska ländernas ställning och intressen samt till möjligheterna att bevara och utbygga det nordiska samarbetet (*se protokoll, Tillägg 10.*)

Vid sitt möte i Stockholm den 16 november 1971 beslöt presidiet att väcka ett medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblemen (*A 359/e*), vilket skulle tjäna som underlag för debatten vid tjugonde sessionen. Till medlemsförslaget skulle fogas den utredning som tidigare verkställts på presidiet initiativ.

Presidiet beslöt den 19 augusti 1971 hemställa till utskotten att företa en genomgång av rådets rekommendationer och presidiet fram-

ställningar med sikte på en *analys* av vad därigenom uppnåtts av utvidgat nordiskt samarbete samt möjligheterna att föra samarbetet vidare på olika områden. Härvid skulle hänsyn tas till de olika förpliktelser de nordiska länderna ikläder sig i förhållande till ett utvidgat EC.

Utskotten har uppdragit åt sina sekretariat att utföra analysen som väntas föreligga från alla utskott efter tjugonde sessionen.

Presidiet har den 14 januari 1972 uppdragit åt svenska delegationens förre sekreterare, regeringsrådet Gustaf Petrén, att på grundval av tjugooårsöversikten över nordiskt samarbete (*se nedan punkt 8.3*) och de utskottsvis gjorda analyserna av rekommendationerna utarbeta en samlad analys som täcker hela Nordiska rådets verksamhetsfält.

För att föra vidare det arbete som inletts med utskottens analys av rekommendationerna uppdrog presidiet den 14 januari 1972 åt sekretärarkollegiet att efter tjugonde sessionen i nära samarbete med utskottssekretariatet kartlägga situationen för nordiskt samarbete, bl. a. i fråga om väntade åtgärder från regeringens sida, för att få en överblick rörande behovet av kompletterande initiativ från Nordiska rådets sida. Denna kartläggning skulle därefter läggas till grund för presidiets planläggning av kommande session.

4.2 Kultursamarbetet

Vid nittonde sessionen förelåg ett utkast till nordiskt kulturavtal, vilket av regeringarna överlämnats till rådet för yttrande. På förslag av kulturutskottet antogs en rekommendation (*nr 23/1971*) till regeringarna om genomförande av förslaget till kulturavtal efter införande av bestämmelser bl. a. om rådets medverkan i det nordiska kultursamarbetet.

Sedan avtalsutkastet reviderats i enlighet med nämnda rekommendation undertecknades överenskommelsen om kulturellt samarbete av de nordiska ländernas kultur- och undervisningsministrar i Helsingfors den 15 mars 1971. Ministrarna tillsatte vid möte i Oslo den 2 april 1971 en organisationskommitté med uppgift att förbereda kulturavtalets ikraftträdande.

Vid kulturutskottets möte i Kuopio den 17 och 18 augusti 1971 diskuterades i närvaro av representanter för organisationskommittén frågan om Nordiska rådets medverkan i kultursamarbetet i enlighet med kulturavtalets bestämmelser. I en skrivelse den 18 augusti 1971 hemställde utskottet till presidiet att anhålla om en redogörelse från Nordiska ministerrådet för ministerrådets inställning till lösningen av följande spörsmål:

- formerna för samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid behandlingen av den nordiska kulturbudgeten,
- formerna för samråd mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet vid behandlingen av prioriteringsfrågor inom ramen för den

allmänna planläggningen av kultursamarbetet, bl. a. i förbindelse med ministerrådets upprättande av berättelsen om kultursamarbetet, samt — kulturutskottets möjligheter att anlita det nordiska kultursekretariatets sakkunskap vid beredningen av ärenden inom utskottets verksamhetsområde och formerna för denna kontakt.

Presidiet översände den 30 augusti 1971 utskottets skrivelse till Nordiska ministerrådet och underströk därvid betydelsen av ändamålsenliga lösningar på de problem kulturutskottet angivit.

I anledning av presidiets framställning inbjöd Nordiska ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) kulturutskottet till ett möte den 13 december 1971. Som grundval för förhandlingarna vid det gemensamma mötet mellan utskottet och ministerrådet förelåg en redogörelse från organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete. Mot bakgrund av organisationskommitténs förslag framhölls från utskottets sida bl. a. betydelsen av tre gemensamma möten årligen mellan utskottet och ministerrådet, ett nära samarbete mellan utskottet och sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete samt möjligheter till behandling av den nordiska kulturbudgeten utgående från ett så konkret budgetförslag som möjligt. Från utskottets sida underströks även att de samarbetsformer som igångsätts i enlighet med kulturavtalet inte bör slås fast som en permanent ordning, utan att de bör prövas under en försöksperiod. Ministrarna förklarade sig beredda att tillmötesgå de av utskottet framförda önskemålen.

4.3 Nordisk tentamensgiltighet

I anledning av en skrivelse till presidiet från fil. lic. Lars Rumar, Härnösand, behandlade kulturutskottet vid sitt möte i Kuopio den 17 och 18 augusti 1971 frågan om den nordiska tentamensgiltigheten. Utskottet beslöt vid mötet hemställa att presidiet skulle fästa Nordiska ministerrådets uppmärksamhet vid de problem som berörs i skrivelsen. Utskottet fann det synnerligen angeläget att tentamensgiltighetssystemet byggs ut och ges en automatisk tillämpning i syfte att underlätta möjligheterna för studerande att förlägga studier till ett annat nordiskt land än hemlandet samt att bestämmelserna om tentamensgiltighet utformas så att den innehållsmässiga värderingen mellan länderna av examina och tentamina inom samma studieområde görs kongruent. Utskottet hänvisade i sammanhanget till det nordiska kulturavtalet, vari frågan om ökade möjligheter att utbilda sig och avlägga examina i de nordiska grannländerna samt frågan om ömsesidigt erkännande av examina, delexamina och andra prestationsbeskrivningar nämns som väsentliga och konkreta samarbetsuppgifter. Mot denna bakgrund ansåg utskottet att frågan om internordisk värdering av nordiska examina var av central betydelse inom det nordiska utbildningssamarbetet.

I skrivelse den 16 november 1971 fäste presidiet Nordiska ministerrådets uppmärksamhet vid de problem som berörs i fil. lic. Rumars skrivelse och hemställde att de synpunkter som framförts av kulturutskottet skulle beaktas under den fortsatta behandlingen av rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet.

4.4 *Nordisk TV-konferens*

Kulturutskottet anordnade i Köpenhamn den 28 och 29 oktober 1971 en nordisk TV-konferens i avsikt att få möjligheterna till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet allsidigt belysta. I konferensen deltog förutom utskottets medlemmar ett trettiootal representanter för inbjudna myndigheter, företag och organisationer. Förhandlingarna vid konferensen har publicerats i Nordisk utredningsserie (*NU 1971: 16*), Mot bakgrund av vad som framkom på konferensen har medlemmar i kulturutskottet väckt ett förslag om nordiskt TV-samarbete (*A 314 Å/k*), som avses behandlas på tjugonde sessionen.

4.5 *Konsument- och marknadsföringsfrågor*

Enligt beslut av presidiet ägnades rådets konferens 1971 åt konsument- och marknadsföringsfrågor, ett ämne som var anhängigt i rådet genom medlemsförslag A 286/j om enhetlig nordisk marknadslagstiftning. Vid konferensen, som hölls i Tavastehus den 21—22 april 1971, behandlades konsumentpolitik, konsumentupplysning, Norden som hemmamarknad ur marknadsföringssynpunkt, reklam och media, särskilt TV-reklam, samt marknadsföringslagstiftningen i de nordiska länderna. Vad beträffar sistnämnda ämne, som direkt berörde det i rådet anhängiga medlemsförslaget, framkom synpunkter och förslag som senare ingick i juridiska utskottets överväganden om förslaget. Vid konferensen och vid juridiska utskottets möte den 1 november 1971 lämnade den svenska konsumentombudsmannen Sven Heurgren en redogörelse för den svenska lagstiftningen om otillbörlig marknadsföring och för de institutioner som inrättats, nämligen marknadsrådet och konsumentombudsmannen. Konferensens förhandlingar finns utgivna av trycket (*NU 1971: 3*). Frågan om marknadsföringslagstiftningen avses behandlas på tjugonde sessionen.

4.6 *Transportsamarbetet*

Presidiets och trafikutskottets behandling av transportsamarbetet har berört främst uppföljningen av rådets rekommendation nr 14/1971 om nordisk transportöverenskommelse och det nordiska transportsamarbetets ställning vid olika anslutningsformer till ett utvidgat EC. Med den ämbetsmannakommitté, som upprättats i enlighet med rekommendation nr 14/1971 och som haft i uppdrag att utarbeta förslag till en nordisk

transportöverenskommelse, har kontakt upprätthållits genom rådets sekretariat. Förslag till sådan överenskommelse har förelagts rådet för yttrande genom ett av Sveriges regering väckt förslag (*B 12/t*).

Den arbetsgrupp som uppgjort rapporten "Nordtrans — Norden som en gemensam lokaliserings- och kommunikationsregion" (*NU 1969: 13*) hade den 17 november 1970 fått trafikutskottets uppdrag att företa kompletterande utredning av vissa delfrågor som framkommit vid remissbehandlingen av Nordtrans och vid utskottets höring med experter vid sitt möte den 22—23 april 1970. Arbetsgruppens kompletterande utredning "Nordiska transportproblem — Nordtrans II" (*NU 1971: 4*) förelades i juli 1971 för utskottet, som fann att utredningen borde överlämnas till regeringarna för att ingå i materialet vid utarbetandet av en nordisk transportöverenskommelse. Presidiet överlämnade med skrivelse den 20 augusti 1971 Nordtrans II till Nordiska ministerrådet. Därvid framhölls att det på grundval av föreliggande material ej varit möjligt för trafikutskottet att ta slutlig ställning till de i tilläggsutredningen behandlade frågorna, som i stället borde tas upp av Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor med sikte på en lösning ur nordisk helhetssynpunkt. Utskottet pekade även på behovet av en likartad transportstatistik i Norden.

Beträffande det nordiska trafiksamarbetet och EC kan först hänvisas till vad ovan sagts om presidiets kartläggning av denna fråga (*punkt 4.1*). Trafikutskottet har behandlat dessa spörsmål vid flera tillfällen under 1971 och konstaterat att det finns möjligheter för praktiskt nordiskt samarbete på transportområdet även om några av de nordiska länderna blir medlemmar i EC. Två av utskottets medlemmar jämte sekreteraren deltog den 12—13 november 1971 i en konferens i Randers om transportpolitiken i den gemensamma marknaden ordnad av Transportøkonomisk Forening. Slutsatsen från konferensen kan sägas vara att vissa nordiska länders inträde i EC ej nämnvärt skulle påverka det nordiska samarbetet på trafikområdet.

4.7 *Samarbete rörande materialforskning och provning*

Nordiska samlarbetskommittén för materialforskning och -provning riktade i en skrivelse den 22 januari 1971 (*jfr Nordisk Råd, 19. sess., s. 2128*) presidiets uppmärksamhet på de ekonomiska svårigheter som syns hindra fortsatt verksamhet inom kommittén.

Sedan skrivelsen hänvisats till ekonomiska utskottet har dess niomannakommitté behandlat denna vid möte i Åbo den 26 april och därvid hört sakkunniga. Niomannakommittén fann att sakliga skäl i hög grad talade för att verksamheten inom samlarbetskommittén borde fullföljas och beslöt att begära en plan från samlarbetskommittén över vad som erfordrades för att samarbetet på detta område skulle kunna utvecklas

och vidareföras i enlighet med Nordiska rådets rekommendationer i saken. Sedan en sådan plan utarbetats med förslag till organisation, Nordtest, behandlades denna av ekonomiska niomannakommittén och ekonomiska utskottet vid möten i Oslo den 21 och 22 oktober 1971 respektive.

Ekonomiska utskottet beslöt hemställa att presidiet måtte i skrivelse till Nordiska ministerrådet överlämna förslaget angående formerna för nordiskt samarbete inom provningsområdet och rikta dettas uppmärksamhet på de bristfälligheter som framkommit i denna sak samt hemställa hos ministerrådet om snara åtgärder för att genomföra förslaget.

Presidiet beslöt den 28 november att med sitt instämmande vidarebefordra ekonomiska utskottets skrivelse till ministerrådet (jfr *Sak C 14/e*).

4.8 Övrigt

Presidiet har med skrivelse den 16 november 1971 till ministerrådet aktualiserat frågan om en partiell revision av de nordiska *försäkringsavtalslagarna*. Framställningen gjordes på förslag av juridiska utskottet som efter ingående behandling av ett medlemsförslag om revision av nämnda lagstiftning (*A 253/j*) föreslagit att de framkomna synpunkterna borde bringas till regeringarnas kännedom, samtidigt med påpekande att det syntes vara behov av revision av bestämmelserna på vissa områden.

En skrivelse den 8 december 1970 från Nordisk Betongförbund (NBF) rörande ekonomiskt stöd till *normarbete inom betongsektorn* i Norden har behandlats av ekonomiska utskottet och dess niomannakommitté. Yttrande över framställningen har inhämtats från Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB). På förslag av niomannakommittén och ekonomiska utskottet har presidiet den 16 november 1971 med skrivelse till Nordiska ministerrådet överlämnat NBF:s framställning jämte NKB:s yttrande.

I en skrivelse den 10 januari 1970 från Helsingfors' universitets centralsjukhus har upptagits spörsmål angående *tull på ambulerande mätinstrument*. Enär detta spörsmål berör temporär tullfrihet har presidiet på förslag av ekonomiska utskottet och dess niomannakommitté med skrivelse den 16 november 1971 överlämnat framställningen till regeringarna för beaktande i samband med handläggningen av rekommendation nr 6/1971, i vilken bl. a. begärts en översyn av gällande bestämmelser rörande temporär tullfrihet och tullrestitution.

Presidiets övriga hänvändelser till Nordiska ministerrådet och till de nordiska regeringarna är förtecknade i *Tillägg 3*.

Till rådet inkomna skrivelser har av presidiet efter utredning och vanligen efter hörande av vederbörande utskott besvarats i enlighet med

vad som framgår av *Tillägg 4*, som även innehåller förteckning över inkomna skrivelser som fortfarande bereds inom rådets organ.

5. Möten med de nordiska statsministrarna. Nordiska ministerrådet m. m.

5.1 Förhållandet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet

Efter undertecknandet av det reviderade Helsingforsavtalet under nittonde sessionen tog presidiet initiativet till överläggningar den 14 februari 1971 med de nordiska statsministrarna om förhållandet mellan rådet och Nordiska ministerrådet, som sedermera upprättades den 1 juli 1971. Sedan vissa frågor avseende förhållandet mellan Nordiska rådet och ministerrådet genomgått på mötet, meddelades att statsministrarna beslutat tillsätta en ämbetsmannakommitté för utredning av Nordiska ministerrådets arbetsformer. Enighet rådde på mötet om att ämbetsmannakommittén under utredningsarbetet skulle samråda med Nordiska rådet i fråga om förhållandet mellan rådet och ministerrådet. Vidare överenskomts att statsministrarna och presidiet skulle fortsätta behandlingen av denna fråga vid ett senare möte under året när ämbetsmännen avgivit sin rapport. Presidiet uppdrog den 30 april 1971 åt sitt sekretariat att ta kontakt med nyssnämnda ämbetsmannakommitté för att framföra rådets synpunkter på ministerrådets arbetsordning i vad den berör förhållandet till Nordiska rådet. Bl. a. skulle framhållas de uttalanden som gjordes av Finlands riksdags utrikesutskott vid behandlingen av förslaget till revision av Helsingforsavtalet, innebärande att Nordiska rådet infogas i samarbetet på ändamålsenligt sätt. Överläggningar mellan rådets sekretariat och ämbetsmannakommittén kom till stånd den 3 juni 1971 i Oslo.

Vid samma tillfälle uppdrog presidiet även åt sekretariatet att i nära samråd med kulturutskottet utreda organisatoriska frågor rörande Nordiska rådets medverkan i kultursamarbetet enligt det nordiska kulturavtalet. Den fortsatta behandlingen av denna fråga har redovisats ovan under punkt 4.2.

Efter att ha tagit del av resultatet av rådssekretariatets kontakter med ämbetsmannakommittén och utkastet till arbetsordning för ministerrådet föreslog presidiet till statsministrarna att det planerade höstmötet skulle ägnas bl. a. åt diskussion av förhållandet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Presidiets synpunkter beträffande denna fråga och övriga spörsmål på dagordningen för mötet i Åbo 27—28 oktober 1971 framfördes i en skrivelse till statsministrarna den 20 augusti 1971 (*Tillägg 8*).

Protokoll från överläggningarna den 14 februari 1971 har upprättats (*Tillägg 5*).

5.2 Åbomötena 27—28 oktober 1971

Ett möte mellan presidiet och ministerrådet (samarbetsministrarna) hölls i Åbo den 27 oktober 1971. I mötet deltog från

Nordiska rådets presidium:

Folketingsmand Ib Stetter, Danmark, rådets president
Andre vicetalmän Olavi Lähteenmäki, Finland
Altingsmand Matthías Á. Mathiesen, Island
Stortingsrepresentant Magnus Andersen, Norge
Riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige
och från

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna):

Statsminister Ólafur Jóhannesson, Island
Minister for udenrigsøkonomi Ivar Nørgaard, Danmark
Försvarsminister Kristian Gestrin, Finland, ministerrådets ordförande
Handelsminister Per Kleppe, Norge
Handelsminister Kjell-Olof Feldt, Sverige

Härjämte medverkade rådets sekretariat och regeringarnas sakkunniga ämbetsmän.

Mötet godkände följande dagordning för mötet:

1. Genomgång av förslag till dagordning för möte mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium den 27—28 oktober 1971.

2. Förberedelse av Nordiska rådets 20:e session.

3. Genomgång av presidiets skrivelser till Nordiska ministerrådet rörande

a) Nordisk tjänstemannarätt (Presidiets skr 2.7.1971)

b) Möte mellan Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (Presidiets skr 30.8.1971)

c) Nordiskt samarbete i relation till ett utvidgat EEC (Presidiets skr 30.8.1971)

d) NORDTRANS (Presidiets skr 20.8.1971).

4. Övrigt.

Protokoll över mötet framgår av *Tillägg 8*.

Efter nyssnämnda möte hölls ett gemensamt möte med deltagande även av statsministrarna. Följande statsministrar deltog:

Statsminister Jens Otto Krag, Danmark
Statsminister Ahti Karjalainen, Finland
Statsminister Ólafur Jóhannesson, Island
Statsminister Trygve Bratteli, Norge
Statsminister Olof Palme, Sverige

Vid mötet följdes följande dagordning:

1. Mötets öppnande

2. Godkännande av dagordning för mötet

3. Frågor i anslutning till inledandet av Nordiska ministerrådets verksamhet:

a) Redovisning för Nordiska ministerrådets hittillsvarande verksamhet

b) Fast kontaktpunkt hos Nordiska ministerrådet, till vilken Nordiska rådet och dess organ kan hänvända sig (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 1)

c) Förbindelserna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets utskott (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 2)

d) Enhetlig uppbyggnad och funktion av nordiska samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet, t. ex. på kulturens, lagstiftningens och samfärdselns områden (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 3)

e) Inordnandet av existerande nordiska institutioner under Nordiska ministerrådet (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 4)

f) Informationsverksamhet om Norden i och utanför Norden (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 5)

g) Offentlighetsprincipens tillämpning i Nordiska ministerrådet och underställda organ (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 6)

4. Nordiska rådets 20:e session i Helsingfors 19—24 februari 1972

a) Centrala ämnen vid 20:e sessionen

b) Övriga frågor i anslutning till 20:e sessionen

5. Eventuella övriga ärenden

6. Godkännande av protokoll och kommuniké från mötet

Mötets resultat framgår av den presskommuniké som antogs av mötet:

Vid mötet behandlades de centrala frågorna på Nordiska rådets 20:e session i Helsingfors i februari 1972 samt det nordiska ministerrådets organisation och verksamhet.

Enighet rådde om att huvudämnet vid Nordiska rådets session blir det nordiska samarbetets ställning och framtida utveckling vid olika lösningar för de nordiska ländernas förbindelser med EEC. Mötet gav sin tillslutning till ministerrådets beslut att tillsätta ett nordiskt ämbetsmannautskott för ekonomiska samarbetsfrågor och att igångsätta ett utredningsarbete syftande till konkreta förslag för att vidareutveckla det nordiska ekonomiska samarbetet i den nuvarande marknadspolitiska situationen. Vid sidan av de ekonomiska samarbetsfrågorna hade ministerrådet beslutat ägna särskild uppmärksamhet åt miljövård, narkotikaproblem, transportfrågor och industripolitik.

Bland övriga huvudfrågor på den kommande sessionen nämndes det nordiska kultursamarbetets framtida innehåll, enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter, samnordiskt TV-program och frågan om ett nordiskt transportavtal.

Mötet underströk den roll som nordiska ministerrådet får för främjandet av det nordiska samarbetet. Särskild vikt lades på förhållandet mellan ministerrådet och Nordiska rådet och dess organ. Man betonade behovet av en kontinuerlig kontakt och en ömsesidig information mellan dessa organ.

Mötet betonade vidare vikten av de resultat som hittills uppnåtts genom det nordiska samarbetet på olika områden och ansåg, att de i full omfattning bör upprätthållas och utvecklas även vid den fortsatta europeiska marknadsutvecklingen, trots att de nordiska länderna i detta avseende valt skilda utgångspunkter. Det är angeläget att vart och ett nordiskt land i sina förhandlingar tar vederbörlig hänsyn till de andra nordiska ländernas ställning och intressen samt till möjligheterna att bevara och utbygga det nordiska samarbetet.

Mötet godkände ett protokoll över överläggningarna (*Tillägg 9*).

5.3 *Deltagande i ministermöten*

Vid det nordiska arbetsministermötet i Reykjavík den 22—23 april 1971 deltog som observatör för rådet Birgir Kjaran med biträde av kontorchef Friðjón Sigurðsson.

Vid det nordiska socialministermötet i Kuopio den 5—7 juli 1971 företrädde rådet av riksdagsmedlemmen Antti-Veikko Perheentupa med biträde av sekreterare Håkan Branders.

6. Utskottens verksamhet

6.1 *Juridisk udvalg*

Medlemmer og møder

Ved sin 19. session valgte Nordisk Råd følgende personer til medlemmer af Nordisk Råds juridiske udvalg:

Danmark

folketingsmedlemmerne Svend Haugaard, Clara Munck og K. Axel Nielsen

Finland:

riksdagsmedlemmerne Georg C. Ehrnrooth, Pauli Räsänen og Pertti Salolainen

Island:

altingsmand Matthías Á. Mathiesen

Norge:

stortingsrepresentanterne Erling Engan, Helge Seip og Thorstein Treholt

Sverige:

riksdagsmedlemmerne Allan Hernelius, Erik Adamsson og Carl-Henrik Hermansson

Siden 19. session er der sket følgende forandringer i udvalgets sammensætning: Folketingsmedlemmerne Svend Haugaard, Clara Munck og K. Axel Nielsen er efter valget i Danmark erstattet i udvalget af folke-

tingsmedlemmerne Poul Dam, Orla Møller og Knud Thestrup. Stortingsrepresentant Thorstein Treholt er efter regeringsskiftet i Norge erstattet af stortingsrepresentant Guri Johannessen.

Til formand har udvalget den 13. februar 1971 udset K. Axel Nielsen og den 1. november 1971 Knud Thestrup og til viceformand Matthías Á. Mathiesen. Udvalgets sekretær har været kontorchef O. Perch Nielsen, Danmark.

Udvalget har foruden under 19. session holdt møder den 7. og 8. maj 1971 i Lahti og Vääksy, fra den 26. til den 29. august 1971 i Narssarsuaq, den 1. og 2. november 1971 i Stockholm, den 20. og 21. december 1971 i Helsingfors og den 17. januar 1972 i Stockholm.

I disse møder har de ordinære medlemmer deltaget med følgende undtagelser:

I Lahti og Vääksy i maj 1971 erstattedes Svend Haugaard af Grethe Philip, Georg C. Ehrnrooth af Victor Procopé og Guri Johannessen af Johan Støa. Matthías Á. Mathiesen var forhindret i at være til stede.

I Narssarsuaq i august 1971 erstattedes Svend Haugaard af Grethe Philip og Georg C. Ehrnrooth af Victor Procopé.

I Stockholm i november 1971 erstattedes Pertti Salolainen af Jouni Mykkänen, Erling Engan af Johan Vikan og Allan Hernelius af Astrid Kristensson. Knud Thestrup var forhindret i at være til stede.

I Helsingfors i december 1971 erstattedes Erling Engan af Erland Steenberg, Guri Johannessen af Johan Støa og Allan Hernelius af Yngve Holmberg. Poul Dam, Knud Thestrup, Pauli Räsänen og Matthías Á. Mathiesen var forhindrede i at være til stede.

I Stockholm i januar 1972 erstattedes Georg C. Ehrnrooth af Victor Procopé og Pauli Räsänen af Irma Rosnell.

I udvalgets møder under sessionen i København deltog justitsminister Knud Thestrup, justitieminister Erkki Tuominen, justitsminister Auður Auðuns, statsråd Egil Endresen, statsrådet Lennart Geijer og statsrådet Carl Lidbom.

I udvalgets møde i november 1971 deltog statsråd Thorstein Treholt, statsrådet Ingemund Bengtsson og statsrådet Carl Lidbom.

I udvalgets møde i december 1971 deltog justitieminister K. J. Lång, statsråd Oddvar Berrefjord og statsrådet Carl Lidbom.

I udvalgets møde i januar 1972 deltog statsrådet Carl Lidbom.

Virksomhed

Udvalget har behandlet de til dette henviste medlemsforslag, beretninger og meddelelser samt en række henvendelser til Nordisk Råd.

I overensstemmelse med den af rådet på 19. session givne bemyndigelse har udvalget på mødet i august 1971 besluttet at tage følgende meddelelser til efterretning: Rek. 12/1961, 32/1962, 7/1963, 13/1965, 5/1966, 29/1966, 13/1967, 15/1967, 4/1968, 17/1968, 19/1968, 7/1970, 12/1970, og 17/1970. På mødet i november 1971 er beretningen C 6 taget til efterretning og på mødet i januar 1972 er beretningen C 1 taget til efterretning.

Til mødet i november 1971 havde udvalget indbudt et antal sagkyn-

dige til at deltage i drøftelsen om medlemsforslagene A 286/j om en-hetlig nordisk marknadsföringslagstiftning og A 302/j om en gemensam nordisk samepolitik.

6.2 Kulturutskottet

Medlemmar och möten

Vid nittonde sessionen valdes följande personer till medlemmar av rådets kulturutskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Niels Eriksen, Ivar Nørgaard och Niels Helveg Petersen samt lagtingsmedlemmen Erlendur Patursson

Finland:

riksdagsmedlemmarna Elsi Hetemäki, Sylvi Siltanen och Mirjam Tuominen samt talmannen i Ålands landsting Thorvald Eriksson

Island:

altingsmand Eysteinn Jónsson

Norge:

stortingsrepresentanterna Gunnar Garbo, Guttorm Hansen, Odvar Nordli och Berte Rognerud

Sverige:

riksdagsmedlemmarna Per Bergman, Tage Johansson, Per Olof Sundman och Ingemar Mundebo

Till förman har utsetts Eysteinn Jónsson och till vice förman Ingemar Mundebo. Utskottets sekreterare har varit fil. kand. Ove Stenroth.

Sedan nittonde sessionen har skett följande förändringar i utskottets sammansättning. Stortingsrepresentanten Odvar Nordli, som lämnat rådet, har den 1 april 1971 ersatts av stortingsrepresentanten Tønnes Andenæs. Folketingsmedlemmen Niels Eriksen, som lämnat folketinget, samt folketingsmedlemmarna Ivar Nørgaard och Niels Helveg Petersen, som lämnat rådet, har den 21 oktober 1971 ersatts av folketingsmedlemmarna Jørgen Peder Hansen, Poul Hartling och Karl Skytte. Talmannen i Ålands landsting Thorvald Eriksson, som lämnat landstinget, har den 8 november 1971 ersatts av landstingets nye talman Alarik Häggbom. Altingspresident Eysteinn Jónsson, som lämnat rådet, har den 21 december 1971 ersatts av altingsmand Gylfi Þ. Gíslason.

Utskottet har förutom under nittonde sessionen hållit möten i Umeå den 27 och 28 april 1971, i Kuopio den 17 och 18 augusti, i Lillehammer den 25 och 26 november 1971, i Köpenhamn den 13 december 1971, samt i Stockholm den 18 januari 1972. Dessutom har utskottet anordnat en nordisk TV-konferens i Köpenhamn den 28 och 29 oktober 1971 samt deltagit i Nordiska ministerrådets (kultur- och under-vinningsministrarna) möte i Köpenhamn den 13 december 1971.

I dessa möten har de ordinarie medlemmarna deltagit med följande undantag:

I Umeå i april 1971 ersattes Ivar Nørgaard av Niels Matthiasen, Mirjam Tuominen av Terho Pursianen och Guttorm Hansen av Johan Støa, Eysteinn Jónsson och Tage Johansson var förhindrade att närvara.

I Kuopio i augusti 1971 ersattes Ivar Nørgaard av Niels Matthiasen, Berte Rognerud av Jo Benkow och Guttorm Hansen av Johan Støa. Thorvald Eriksson var förhindrad att närvara.

Vid TV-konferensen i Köpenhamn i oktober 1971 ersattes Karl Skytte av Niels Helveg Petersen, Sylvi Siltanen av Mauno Forsman och Guttorm Hansen av Johan Støa. Jørgen Peder Hansen, Erlendur Patursson, Eysteinn Jónsson och Per Bergman var förhindrade att närvara.

I Lillehammer i november 1971 ersattes Per Bergman av Grethe Lundblad. Karl Skytte, Elsi Hetemäki, Sylvi Siltanen, Mirjam Tuominen och Ingemar Mundebo var förhindrade att närvara.

I Köpenhamn i december 1971 var Poul Hartling, Eysteinn Jónsson, Sylvi Siltanen och Mirjam Tuominen förhindrade att närvara.

I Stockholm i januari 1972 ersattes Karl Skytte av Svend Haugaard och Guttorm Hansen av Ingvar Bakken. Jørgen Peder Hansen, Poul Hartling och Erlendur Patursson var förhindrade att närvara.

Verksamhet

Utskottet har behandlat de till detsamma hänvisade medlemsförslagen. På utbildningens område har utskottet behandlat medlemsförslag rörande samarbete om veterinärmedicinsk forskning och utbildning (*A 300/k*), högre skoglig utbildning (*A 357/k*) samt utgivande av en översiktframställning av de nordiska ländernas historia (*A 327/k*). På forskningens område har utskottet föreslagit en rekommendation om samarbete rörande biologisk bekämpning av skadedjur (*A 329/k*). I anledning av ett medlemsförslag (*A 331/k*) och ett ändringsförslag (*A 331 Å/k*) har utskottet föreslagit en rekommendation om utredning av förutsättningarna för inrättande av ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn. Vidare har utskottet behandlat medlemsförslag om ett samnordiskt TV-program (*A 314/k*) och ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete (*A 314 Å/k*).

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets nittonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelanden om rekommendation nr 14/1962, 21/1963, 3/1965, 1/1966, 2/1967, 12/1967, 20/1967, 6/1968, 28/1968, 29/1968, 30/1968, 33/1968, 7/1969, 8/1969, 11/1969, 14/1969, 18/1969, 24/1969, 25/1969, 4/1970, 9/1970, 10/1970, 13/1970, 27/1970, 29/1970 samt Berättelse från Nordiska kulturkommissionen (*C 2/k*), Berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1970 (*C 9/k*), Berättelse från Nordiska hushållshögskolan (*C 13/k*), Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík (*C 14/k*), Berättelse om Nordens folkliga akademi (*C 17/k*), Berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor (*C 22/k*),

Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (C 24/k), Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi (C 27/k), Berättelse från Nordiskt kollegium för terrester ekologi (C 29/k), Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (C 31/k), Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning (C 34/k), Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning (C 36/k), Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi (C 37/k), Berättelse från Nordiska sommarskolan för forskarutbildning (C 38/k) och Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för medicinsk forskning (C 39/k).

Utskottet har även behandlat ett antal från presidiet hänvisade skrivelser.

6.3 Socialpolitiska utskottet

Medlemmar och möten

Vid nittonde sessionen valdes följande personer till medlemmar i rådets socialpolitiska utskott:

Danmark

folketingsmedlemmarna Kaj Bundvad, Per Hækkerup och Gerda Møller

Finland:

riksdagsmedlemmarna Pentti Antila, Antti-Veikko Perheentupa och Saimi Ääri

Island:

altingsmand Birgir Kjarian

Norge:

stortingsrepresentanterna Roald Bye, Lars Korvald och Salve Salvesen

Sverige:

riksdagsmedlemmarna Lars Larsson, Sven Hammarberg och Jan-Ivan Nilsson

Till förman har utskottet utsett Lars Korvald och till vice förman Antti-Veikko Perheentupa. Utskottets sekreterare har varit byrådirektör Birgitta Malmros, Sverige.

Sedan Kaj Bundvad lämnat folketinget vid folketingsvalet den 21 september 1971 och Per Hækkerup den 11 oktober 1971 utsetts till ekonomi- och budgetminister, har den 21 oktober 1971 Kristian Albertsen och Poul Dalsager inträtt som medlemmar i utskottet.

Lars Larsson, som avlidit den 30 april 1971, har ersatts av Knut Johansson den 21 oktober 1971.

Utskottet har förutom under nittonde sessionen hållit möten i Tavastehus den 19—20 april 1971, i Trondheim den 29—30 september 1971, i Oslo den 2 december 1971 och i Stockholm den 18 januari 1972.

I dessa möten har ordinarie utskottsmedlemmar deltagit med följande undantag:

Under nittonde sessionen deltog Erling Dinesen som ersättare för Per Hækkerup och Rune Johansson som ersättare för Lars Larsson. I Tavastehus i april 1971 ersatte Erling Dinesen Per Hækkerup och Niels Mørk Kaj Bundvad och Grethe Lundblad Lars Larsson. Birgir Kjaran var förhindrad att delta.

I Trondheim i september 1971 ersatte Erling Dinesen Per Hækkerup och Grethe Lundblad inträdde i avlidne Lars Larssons ställe. Sven Hammarberg var förhindrad att delta.

I Oslo i december 1971 ersatte Grethe Lundblad Knut Johansson och Anna-Greta Skantz Sven Hammarberg. Saimi Ääri och Birgir Kjaran var förhindrade att delta.

I Stockholm i januari 1972 ersatte Doris Håvik Knut Johansson och Anna-Greta Skantz Sven Hammarberg. Kristian Albertsen, Poul Dalsager och Pentti Antila var förhindrade att delta.

Verksamhet

Utskottet har behandlat de till utskottet hänvisade medlemsförslagen, berättelserna och meddelandena samt ett antal skrivelser till rådet.

Utskottet har ägnat särskild uppmärksamhet åt medlemsförslagen *A 263/s* om försörjarbegreppet, *A 269/s* om förbättrat socialskydd för husmödrar och *A 323/s* om utvidgning av familjebegreppet i lagstiftningen. Utskottets möte i Tavastehus den 19—20 april 1971 ägnades huvudsakligen åt dessa tre medlemsförslag, som på grund av sitt inbördes sammanhang behandlats gemensamt. Till mötet hade inbjudits ett 30-tal sakkunniga och representanter för de nordiska ländernas olika kvinnoorganisationer. Beträffande försörjarbegreppet framhöll organisationernas representanter att diskussioner om denna fråga icke kommit lika långt i de olika nordiska länderna och att det var för tidigt att uttala sig om det ändamålsenligt i en nordisk samordning av lagstiftningen på detta område. Beträffande socialskydd för husmödrar ansågs att utvecklingen varit så olika i länderna att någon gemensam lagstiftning icke f. n. är möjlig. Behandlingen av medlemsförslagen har därefter fortsatt i utskottet. Presidiet har på förslag av utskottet beslutat att rådets konferens 1972 skall ägnas försörjarbegreppet.

I anledning av två medlemsförslag om miljövärdfrågor har betänkanden framlagts med förslag om rekommendationer dels om åtgärder mot vissa luftföroreningar dels om en nordisk miljöskyddskonvention. Utskottet har vid sin behandling av miljövärdförslagen bl. a. understrukit värdet av att de nordiska länderna vid FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm kan peka på gemensamma initiativ på detta område.

Vid mötet i Trondheim den 29—30 september 1970 hörde utskottet sakkunniga angående rekommendationen nr 6/1964 om utbildning av instruktionssjukgymnaster, varvid framgick att behov föreligger i de nordiska länderna av pedagogisk specialutbildning för fysioterapeuter. Efter behandling av presidiet har ett medlemsförslag väckts angående sådan pedagogisk specialutbildning. Med stöd av presidiets bemyndigan-

de har utskottet beslutat tillsätta en sakkunniggrupp för att utreda denna fråga.

Vid Trondheimmötet hördes även sakkunnig rörande den översyn som företagits av socialkonventionen inom Nordiska socialpolitiska kommittén. I anslutning till genomgången av berättelsen från Nordiska socialpolitiska kommittén (C 3/s) behandlades vidare frågan hur det nordiska samarbetet, särskilt den nordiska socialkonventionen, kommer att påverkas vid ländernas eventuella anslutning till EC.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets nittonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna. Meddelanden om rekommendationerna nr 32/1958, 11/1962, 29/1962, 6/1964, 5/1965, 20/1965, 11/1966, 21/1966, 3/1967, 4/1967, 9/1967, 10/1967, 11/1967, 19/1967, 8/1968, 16/1968, 12/1969, 16/1969, 17/1969, 22/1969, 23/1969, 29/1969, 1/1970, 3/1970, 11/1970, 28/1970, 33/1970, 36/1970 samt Berättelse om Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg (C 10/s), Berättelse från det utvidgade Nordiska hälsovårdsdirektörmötet (C 20/s), Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (C 28/s) och Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (C 32/s).

6.4 Trafikudvalget

Medlemmer og møder

Ved sin 19. session valgte Nordisk Råd den 13. februar 1971 følgende rådsmedlemmer til medlemmer af trafikudvalget:

Danmark:

folketingsmedlemmerne Kresten Damsgaard, Svend Horn og Aksel Larsen

Finland:

riksdagsmedlemmarna Veikko Hanhiova, Bror Lillqvist og Pekka Tarjanne

Island:

altingsmand Magnús Kjartansson

Norge:

stortingsrepresentanterne Magnus Andersen, Martha Johannessen og Erling Norvik

Sverige:

riksdagsmedlemmarna Sven Mellqvist, Cecilia Nettelbrandt og Eric Carlsson

Den samme dag valgte udvalget Pekka Tarjanne til formand og Svend Horn til næstformand.

Efter den 19. session er der sket følgende ændring(er) i trafikudvalgets sammensætning. Efter Aksel Larsen, som døde 10. januar 1972 er valgt Arne Larsen fra den 20. januar 1972. Ved dannelsen af den nye

islandske regering den 14. juli 1971 trådte Magnús Kjartansson ud af udvalget, og som efterfølger udså den islandske delegation den 14. juli 1971 Gils Guðmundsson.

Udvalget har foruden under 19. session holdt møder i Oslo den 26.—27. april 1971, i Tórshavn den 5. juli, Sørvaag den 7. juli og Hornafjørður den 8. og 10. juli 1971, i Jakobstad den 22.—23. september 1971, i København den 29.—30. november 1971 og i Stockholm den 13. januar 1972.

I udvalgets møder har de ordinære medlemmer deltaget med følgende undtagelser:

I Oslo i april 1971 deltog Olaf Knudsen den 26. april som suppleant for Erling Norvik; Aksel Larsen, Veikko Hanhirova og Erling Norvik var forhindret i at deltage begge mødedage; Cecilia Nettelbrandt var forhindret den 27. april.

Under befaringen i juli 1971 deltog Gustav Holmberg som suppleant for Kresten Damsgaard, Arne Larsen som suppleant for Aksel Larsen og Johan Støa som suppleant for Magnus Andersen; Magnús Kjartansson var forhindret i at deltage; Veikko Hanhirova var forhindret i at deltage den 5. og 7. juli.

I Jakobstad i september 1971 deltog Gustav Holmberg som suppleant for Kresten Damsgaard, Arne Larsen som suppleant for Aksel Larsen og Olaf Knudsen som suppleant for Erling Norvik; Magnus Andersen og Martha Johannessen var forhindret i at deltage begge mødedage; Cecilia Nettelbrandt var forhindret i at deltage den 23. september.

I København i november 1971 var Gils Guðmundsson og Eric Carlsson forhindret i at deltage.

I Stockholm i januar erstattes Kresten Damsgaard af Gustav Holmberg og Magnus Andersen af Johan Støa. Veikko Hanhirova var forhindret i å delta.

Virksomhed

Trafikudvalget har behandlet de til dette henviste medlemsforslag, beretninger og meddelelser samt en række henvendelser til Nordisk Råd.

I overensstemmelse med den af rådet på 19. session givne bemyndigelse har udvalget på møde i april 1971 besluttet at tage meddelelserne til sessionen om arbejdet med følgende rekommandationer til efterretning (i afventen på nye meddelelser til 20. session): rek. 29/1963, 10/1966, 1/1967, 25/1967, 29/1967, 9/1968, 12/1968, 1/1969, 3/1969, 8/1970, 15/1970, 16/1970, 34/1970 og 35/1970.

Udvalget har været repræsenteret ved NKTf's seminar "Udformning og afvikling af nærtrafik i store og mellemstore byer" i Norrköping den 29. september—1. oktober 1971 af Svend Horn med bitræde af byrådirektør Eric Hultén og ved Transportøkonomisk Forenings konference "Transportpolitikken i Fællesmarkedet" i Randers den 12.—13. november 1971 af Arne Larsen och Gustav Holmberg med bitræde af utskottets sekreterare.

Trafikministrene i Danmark, Island og Sverige deltog i udvalgets møde i København den 29. november 1971 og gav udvalget en rede-

gørelse for arbejdet med rådets rekommandation nr. 14/1971. Det oplystes herved, at regeringerne i overensstemmelse med rekommandationen har nedsat en nordisk embedsmandskomité (Nordisk Embedsmandskomité for Transportspørgsmål) og har ladet udarbejde et udkast til en nordisk transportoverenskomst, som vil kunne forelægges rådet på 20. session. På mødet drøftedes endvidere spørgsmålet om det nordiske samarbejde på trafikens område, såfremt nogle af de nordiske lande måtte opnå tilslutning til EF.

6.5 *Ekonomiska utskottet*

Medlemmar och möten

Vid sin nittonde session valde Nordiska rådet följande medlemmar av rådets ekonomiska utskott:

Danmark:

folketingsmedlemmarna Knud Enggaard, J. O. Krag, Karl Skytte, Ib Stetter och J. F. Øregaard

Finland:

riksdagsmedlemmarna Ele Alenius, Olavi Lähteenmäki, Ulf Sundqvist, Veikko Vennamo och Johannes Virolainen

Island:

altingsmännen Sigurður Ingimundarson och Jón Skaftason

Norge:

stortingsrepresentanterna John Austrheim, Trygve Bratteli, Ragnar Christiansen, Kåre Kristiansen och Kåre Willoch

Sverige:

riksdagsmedlemmarna Arne Geijer, Yngve Holmberg, Sture Palm, Johannes Antonsson och Gunnar Helén

Till förman har utskottet utsett Arne Geijer och till vice förman Ragnar Christiansen. Utskottets sekreterare har varit underdirektör Gudmund Saxrud, Norge, och biträdande sekreterare avdelningsdirektör Hans-Olle Olsson, Sverige.

Efter nittonde sessionen har följande förändringar skett i utskottets sammansättning. Sedan Trygve Bratteli och Ragnar Christiansen inträtt i den nya norska regeringen den 17 mars 1971 valdes den 1 april till medlemmar av ekonomiska utskottet Anders Aune, som utsågs till utskottets vice ordförande och Arne Nilsen. I stället för Kåre Kristiansen invaldes Egil Aarvik. Sedan Ulf Sundqvist lämnat Finlands riksdag invaldes i hans ställe riksdagsman Lars Lindeman. Efter nyvalet och regeringsskiftet i Danmark valdes den 21 oktober 1971 till nya medlemmar av ekonomiska utskottet Hilmar Baunsgaard, R. Lysholt Hansen och Poul Nyboe Andersen i stället för Jens Otto Krag, Knud Enggard och Karl Skytte.

Utskottet har förutom vid den nittonde sessionen hållit möte i Åbo den 27 april och Oslo den 22 oktober 1971 samt i Stockholm den 20 januari 1972. Vid mötet i Åbo deltog fhv. minister Ove Hansen som ersättare för Jens Otto Krag och folketingsman Ejvind Juul-Madsen som ersättare för Ib Stetter. J. F. Øregaard, Jón Skaftason, Kåre Willoch, Arne Geijer och Gunnar Helén var förhindrade att delta.

Vid mötet i Oslo deltog folketingsmand Kristian Albertsen som ersättare för R. Lysholt Hansen, fhv. minister Henry Christensen som ersättare för Poul Nyboe Andersen. Vidare deltog riksdagsman Jouni Mykkänen som ersättare för Olavi Lähteenmäki, Kåre Kristiansen som ersättare för Egil Aarvik, odelstingsrepresentant Erland Steenberg som ersättare för John Austrheim, riksdagsman Arne Gadd som ersättare för Arne Geijer och riksdagsman Rolf Sellgren som ersättare för Gunnar Helén. Förhindrade att närvara var Veikko Vennamo och Johannes Virolainen. Från regeringarna deltog statsråd Per Kleppe och från presidiet — förutom de utskottsmedlemmar som är medlemmar av presidiet — Guttorm Hansen.

Vid mötet i Stockholm ersattes Hilmar Baunsgaard av Niels Helveg Petersen, R. Lysholt Hansen av Knud Nielsen, Egil Aarvik av Kristoffer Rein, Kåre Willoch av Olav Knudson och Sture Palm av Paul Jansson. Ib Stetter, Johannes Virolainen, Jón Skaftason, John Austrheim och Arne Nilsen var förhindrade att delta.

Vid sessionen i Köpenhamn beslöt utskottet att även för tiden fram till tjugonde sessionen låta en *niomannakommitté* biträda utskottet genom att förbereda saker för utskottets behandling. Niomannakommittén bemyndigas vidare att lägga till handlingarna sådana meddelanden och berättelser vilka ej uppförts på saklistan för nittonde sessionen.

Till medlemmar i kommittén har utsetts:

Ove Hansen, Knut Enggaard, Olavi Lähteenmäki, Ulf Sundqvist, Sigurður Ingimundarson, Ragnar Christiansen, John Austrheim, Yngve Holmberg och Sture Palm. Ulf Sundqvist har ersatts av Lars Lindeman och Ragnar Christiansen av Anders Aune. Vid mötet den 26 april valde kommittén Anders Aune till förman och Olavi Lähteenmäki till vice förman.

Niomannakommittén har sammanträtt i Åbo den 26 april och i Oslo den 21 oktober 1971 samt i Stockholm den 19 januari 1972.

Verksamhet

Det utvidgade ekonomiska utskottet har jämte presidiet företagit en studieresa till Benelux den 22—26 mars 1971. Besöket har förberetts inom utskottets sekretariat (*se vidare punkt 11.1*).

Som ett resultat av resan beslöt utskottet vid sitt möte i Åbo att uppdra åt sekretariatet att göra en utredning angående möjligheterna att avveckla gränskontrollen för varutrafiken inom Norden. Denna utred-

ning behandlades av utskottet vid mötet i Oslo. På grund av utvecklingen av de nordiska ländernas marknadsförhandlingar konstaterade utskottet att förutsättningar ej f. n. förelåg att uppta detta spörsmål som sak i rådet.

Vid utskottets möte i Åbo hördes sakkunniga angående medlemsförslag A 304, Världsutställningen i Philadelphia. Saken slutbehandlades vid utskottets möte i Oslo.

Vid det gemensamma mötet presidiet-ekonomiska utskottet i Oslo behandlades det nordiska samarbetets ställning och framtida utveckling (*se vidare punkt 4.1*).

Niomannakommittén har vid sitt möte i Åbo hört sakkunniga med anledning av berättelse C 19 från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning (*se vidare punkt 4.7*).

Vid samma tillfälle hörde kommittén sakkunniga angående nordiskt samarbete rörande normer på betongområdet (*se vidare punkt 4.8*).

Vidare hörde kommittén sakkunniga rörande nordiskt samarbete rörande bestämmelser för tryckkärl och ångpanneanläggningar. Som en följd härav beslöt ett antal medlemmar att väcka medlemsförslag i saken (*A 340/e*).

Vid sitt möte i Stockholm har niomannakommittén hört sakkunnig angående konsumentupplysning om personbilar med anledning av medlemsförslag *A 308/e*.

Ekonomiska utskottet och niomannakommittén har vidare behandlat övriga dit hänvisade medlemsförslag, berättelser och meddelanden samt ett antal inkomna skrivelser.

Med stöd av rådets bemyndigande har utskottet beslutat lägga följande till rådets nittonde session avgivna meddelanden och berättelser till handlingarna: meddelande om rekommendation nr 28/1964, 15/1968, 23/1968, 28/1969, 5/1970, 14,1970, 22/1970, 24/1970, 25/1970 och 31/1970 samt Berättelse från Nordiska tulladministrativa rådet (*C 4/e*), Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (*C 8/e*), Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål (*C 11/e*), Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna (*C 18/e*), Nordiska kommittén för konsumentspörsmål (*C 35/e*) och Nordel (*C 33/e*). Beträffande utskottets behandling av Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning, *se under punkt 4.7*.

6.6 Utskottet för granskning av Berättelse om Nordiska kulturfonden Medlemmar

Vid sin nittonde session valde Nordiska rådet följande personer till medlemmar av utskottet för granskning av berättelsen om Nordiska kulturfonden:

Danmark:

folketingsmedlemmen Niels Eriksen, ersättare: Niels Helveg Petersen

Finland

riksdagsledamoten Sylvi Siltanen, ersättare: Elsi Hetemäki

Island:

altingsmand Eysteinn Jónsson, ersättare: Birgir Kjarian

Norge:

stortingsrepresentant Gunnar Garbo, ersättare: Martha Johannessen

Sverige:

riksdagsmedlemmen Per Bergman, ersättare: Johannes Antonsson

Till förman har utskottet utsett Eysteinn Jónsson och till vice förman Per Bergman.

Efter nittonde sessionen har följande förändring skett i utskottets sammansättning:

Folketingsmedlemmen Niels Eriksen, som lämnat folketinget, har den 8 december 1971, ersatts av folketingsmedlemmen Jørgen Peder Hansen.

Verksamhet

Utskottet har den 18 januari 1972 behandlat berättelsen över Nordiska kulturfondens verksamhet under år 1970 samt revisionsberättelsen rörande Nordiska kulturfondens räkenskaper för tiden 1 januari—31 december 1970.

7. Information*7.1 Informations- och redaktionskommittén*

Nordiska rådet utsåg vid sin nittonde session i Köpenhamn följande medlemmar i informations- och redaktionskommittén:

Danmark:

folketingsmedlemmarna K. Axel Nielsen och Knud Enggaard

Finland:

riksdagsdagsmedlemmarna Johannes Virolainen och Ele Alenius

Island:

altingsmedlemmarna Sigurður Ingimundarson och Jón Skaftason

Norge:

stortingsrepresentanterna Berte Rognerud och Guttorm Hansen

Sverige:

riksdagsmedlemmarna Sture Palm och Per Olof Sundman

K. Axel Nielsen och Knud Enggaard har den 8 december 1971 efterträts av Henry Christensen och Orla Møller. Sigurður Ingimundarson

och Jón Skaftason har den 21 december 1971 efterträts av Gils Guðmundson och Gylfi Þ. Gislason.

Kommitténs ordförande har varit Sture Palm och dess vice ordförande Berte Rognerud. Sekreterare har varit informationssekreterare Anita Söderman till den 15 november 1971 och enligt presidiets beslut informationschef Sten-Olof Westman från den 16 november 1971.

Kommittén har sammanträtt den 12 februari 1971 i Köpenhamn, den 14—15 juni 1971 i Åbenrå, den 12 oktober 1971 i Århus samt den 10 januari 1972 i Stockholm. I dessa möten har de ordinarie kommittémedlemmarna deltagit med följande undantag:

Sigurður Ingimundarson och Jón Skaftason var förhindrade att delta i mötet i Köpenhamn, Johannes Virolainen, Guttorm Hansen och Berte Rognerud var förhindrade att delta vid mötet i Åbenrå den 14—15 juni 1971. Vid mötet i Århus den 12 oktober 1971 var Johannes Virolainen, Ele Alenius, Guttorm Hansen och Jón Skaftason förhindrade att delta. Orla Møller, Gylfi Þ. Gislason och Sture Palm var inte närvarande vid mötet i Stockholm den 10 januari 1972.

Kommittén har handlagt rådets informationsärenden och bl. a. framlagt förslag till upplysningsåtgärder för beslut av presidiet samt haft överinseende över rådets upplysningsverksamhet.

7.2. Informationspersonal

Informationssektionen vid presidiesekretariatet trädde i funktion den 15 november 1971. Förutom informationschefen består sektionens personal av en halvtidsanställd informationssekreterare (som samtidigt är halvtidsanställd av svenska delegationen) och en assistent.

7.3 Utställning

Enligt presidiets beslut i maj 1970 i Köpenhamn har Nordiska rådet genom statens försöksverksamhet med riksutställningar, Sverige, låtit framställa engångsutställningar i massupplaga (600 ex.) illustrerande det nordiska samarbetet. Utställningarna, som framställts i finsk och norsk språkversion, har distribuerats med bistånd av Föreningarna Nordens Förbund och premiärvisats i samband med Nordens dag den 14 oktober 1971. Förbundets lokalavdelningar har ansvarat för frakt och uppställning av utställningarna, som ställts ut i offentliga lokaler, skolor m. m.

Informations- och redaktionskommittén har lett arbetet med utställningarnas iordningsställande. En arbetsgrupp bestående av redaktör Klaus Hermansen, Danmark, formgivare Eric C. Bruun, Finland, riksdagsman Per Olof Sundman, Sverige, producent Per Kåks, statens försöksverksamhet med riksutställningar, Sverige, sekreterare Åke Landqvist, Föreningen Norden, Sverige, samt informationssekreterare Anita

Söderman, Nordiska rådet, har ombesörjt det närmare arbetet med utställningen.

Med varje utställning har distribuerats ett antal utställningsfoldrar och rådets broschyr "Nordiskt samarbete" som bakgrundsmaterial.

Utställningar har enligt efterfrågan fördelats i Norden enligt följande: 155 norskspråkiga i Danmark, varav 5 på Färöarna, 20 norskspråkiga och 85 finskspråkiga i Finland, 40 norskspråkiga i Island, 100 norskspråkiga och 2 finskspråkiga i Norge, och 185 norskspråkiga och 13 finskspråkiga i Sverige.

7.4 Broschyr

Nordiska rådets broschyr "Nordiskt samarbete", som färdigställdes i reviderat skick 1970 i olika nordiska språkversioner har under 1971 spridits i Danmark i c:a 15 000 exemplar, i Norge i c:a 7 000 exemplar, i Finland i c:a 17 000 exemplar och i Sverige i c:a 31 000 exemplar. En engelsk version har spridits i sammanlagt c:a 17 000 exemplar, en fransk i c:a 9 000 exemplar och en tysk version i c:a 7 000 exemplar. Broschyrerna har spridits kostnadsfritt till i Norden huvudsakligen organisationer, partier, skolor och bibliotek samt till utlandet via de nordiska utrikesdepartementen och de nationella upplysningsorganen.

7.5 Bildband

Nordiska rådets bildband "Nordisk samverkan", som i reviderad version färdigställdes år 1969, har under 1971 sålts i Sverige i 7 exemplar och i Finland i 14 exemplar. Föreningarna Norden förfogar i varje land över ett antal exemplar för utlåning. Arbete pågår med att framställa diabilder med åtföljande engelsk text.

7.6 Nytt från Nordiska rådet

Presidiet har under 1971 fortsatt utgivningen av en stencilerad publikation "Nytt från Nordiska rådet" innehållande pressklipp och andra upplysningar i ämnen av intresse för nordiskt samarbete. Publikationen har under 1971 utkommit med 12 nummer i en upplaga av c:a 1 100 exemplar och har redigerats av redaktör Trygve Moe, Norge. På förslag av informations- och redaktionskommittén har presidiet 14 januari 1972 beslutat att i stället för "Nytt från Nordiska rådet" vid behov utarbeta pressöversikter i aktuella frågor för att informera rådets medlemmar m. fl. om pågående pressdebatter. Sista numret av "Nytt från Nordiska rådet" var nr 12/1971.

7.7 Rådets kalendarium

Rådets kalendarium har under 1971 utkommit med 15 nummer i en upplaga av 850 exemplar. Det har tillställts intresserade myndigheter och personer.

7.8 Nyhetsbyråkorrespondent

Presidiet föreslog den 2 november 1970¹ regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att anslå erforderliga medel för en ettårig försöksverksamhet med en nordisk nyhetsbyråkorrespondent placerad i Stockholm med uppgift att till de övriga nordiska grannländerna sända nyheter av nordiskt intresse. Försöksverksamheten skall ske i samarbete med de nordiska nyhetsbyråerna. Medel har ställts i utsikt för verksamheten, som avses påbörjas våren 1972.

7.9 Informationskonferens

Presidiet har genomfört en fjärde informationskonferens för europeiska organisationer 27—29 september 1971 i Røros, Norge, motsvarande de konferenser, som tidigare hållits i Hässelby 1965, i Imatra 1967 och på Hindsgavl 1969. Ändamålet med konferensen var att för högre tjänstemän från internationella organisationer med säte i Europa presentera det nordiska samarbetet i europeiskt perspektiv. I konferensen deltog ca 25 representanter från internationella organisationer. Föredragshållare var regeringsmedlemmar, högre ämbetsmän och företrädare för näringslivet. Föredragen vid konferensen har utgivits på franska (NU 1971: 13) och kommer att tryckas även på engelska. Från rådets sida deltog presidiet och representanter för sekretariatet.

7.10 Presseminarium

Enligt presidiets beslut den 12 februari 1971 har informations- och redaktionskommittén arrangerat ett nordiskt presseminarium i samarbete med Nordisk Journalistkursus i Århus. Seminariet ägde rum den 12—14 oktober 1971 och förlades till hotell Marselis i Århus. I seminariet deltog c:a 40 journalister från tidningar, tidskrifter, nyhetsbyråer och radioföretag i Norden. Som föreläsare deltog bl. a. de nordiska handelsministrarna, kulturministrarna och företrädare för de nordiska utrikespolitiska instituten. Föredragen och diskussionerna vid seminariet har tryckts (NU 1971:19).

7.11 Informationsplan för 1972

På basen av de förslag och riktlinjer som framlades av arbetsgruppen för nordisk information i dess slutliga skrivelse den 14 oktober 1970² har presidiesekretariatets informationschef framlagt ett förslag till informationsåtgärder under 1972. Efter behandling av frågan i informations- och redaktionskommittén har presidiet fastställt en plan för informationsverksamheten under 1972 och budget härför (se ovan punkt 3.4).

¹ Se *Nordiska rådet* 1971 s. 2660.

² Se *Nordiska rådet* 1971 s. 1839—1845.

En del av informationsåtgärderna under 1971 skall följas upp under 1972. Sålunda utges kompletterade nyupplagor av broschyren om nordiskt samarbete. En ny broschyr kring någon av sektorerna i det nordiska samarbetet planeras också. Som tema för den har diskuterats kultur- och studiesamarbetet samt transportsamarbetet.

En förberedande undersökning för en kortfilm om nordiskt samarbete skall inledas. Två seminarier skall ordnas, det ena av dem för riksdagsjournalister.

Artikeltjänsten skall arbetas upp och fler presskonferenser ordnas. Möjligheterna att i enlighet med arbetsgruppens förslag föranstalta en undersökning av vad allmänheten i de nordiska länderna vet om nordiskt samarbete för att på det sättet få en bättre utgångspunkt för informationsåtgärder undersöks också.

7.12 Övrigt

Utöver ovannämnda verksamhet har informations- och redaktionskommittén behandlat frågan om framställning av samnordiska läromedelspaket avsedda för skolor i Norden. Kommittén föreslog presidiet att överlämna frågan till det nordiska kultursekretariatet för vidare behandling. Presidiet beslöt den 14 januari 1972 att tillskriva Nordiska ministerrådet i överensstämmelse med förslaget. Vidare har kommittén diskuterat den nordiska informationsverksamhetens organisation och anordnandet av ett seminarium för nordiska riksdagsjournalister.

8. Publikationer

8.1 Nordisk udredningsserie

Under 1971 har följande nummer utkommit i den av presidiet utgivna "Nordisk udredningsserie", vari sedan 1960 samnordiska betänkanden löpande publiceras. Upplagans storlek anges inom parentes.

Nr

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16—19 år (2 100 ex)
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1—6 i de nordiska länderna (4 200 ex)
3. Nordisk konferens om konsument- och marknadsföringsfrågor (2 000 ex)
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS II) (2 250 ex)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer (1 700 ex)
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden (1 400 ex)
7. Studier kring gränsen i Tornedalen (3 100 ex)
8. Undervisningen i finska i Sverige (2 100 ex)
9. Avräkning av häktningstid m. m. (1 300 ex)
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport (3 400 ex)
11. Samarbetet om ambulanstjänsten inom Nordkalotten (1 700 ex)
12. Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna (2 400 ex)

13. La coopération internordique dans une perspective européenne (2 200 ex)
14. Nordiska rådets verksamhet 1952—1970 (4 000 ex)
15. Samordning av den nordiska semesterlagstiftningen (1 600 ex)
16. TV-konferens i København (2 200 ex)
17. Rapport til Nordisk Ministerråd fra Organisationskomiteen for kulturelt samarbejde (3 800 ex)
18. Nordisk transportöverenskommelse (3 500 ex)
19. Nordisk presse- og informationskonferens (2 300 ex)
20. Nordisk statutsamling (2 100 ex)
21. Nordisk statistisk årsbok (10 000 ex)

För utgivningen svarar presidiesekretariatets redaktion.

Enligt beslut av presidiet skall tryckning av utredning, som föranletts av ett initiativ av rådet, ske i serien. Övriga nordiska utredningar kan också tryckas i serien på villkor att vederbörande intressent betalar grundläggande sättnings- och tryckningskostnader.

8.2 *Nordisk Statistisk Årsbok*

Nordisk Statistisk Årsbok har enligt presidiets beslut utkommit årligen sedan 1962. Årsboken för 1971 har redigerats av byrådirektör Sigurd Hansell och utkommer i februari 1972 (*NU 1971: 21*) i 10 000 ex.

Efter underhandlingar under andra halvåret 1971 har överenskommelse slutits den 26 januari 1972 mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat om överflyttande av utarbetandet av Nordisk Statistisk Årsbok till Nordisk Statistisk Sekretariat fr. o. m. årsboken 1972 (*Tillägg 11*). Årsboken skall även fortsättningsvis utges i Nordisk utredningsserie. Nordisk Statistisk Sekretariat skall svara för utgifterna för utarbetandet av årsboken. Kostnaderna för sättning och tryckning kommer att fördelas mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat i förhållande till det antal exemplar som vardera avtalsparten beställer.

8.3 *Översikten över nordiskt samarbete*

Såsom anmäldes i presidiets rapport till rådets femtonde session har presidiet uppdragit åt departementssekreteraren Sven Holmstedt att åjourföra översikten "Nordiska rådets verksamhet 1952—1961" (*NU 1962: 8*). Sedan oktober 1970 har han biträtts av jur. stud. Krister Åkerman och från den 1 april av fil. mag. Eva Hansson. Översikten utkommer i februari 1972 i 4 000 ex (*NU 1971: 14*).

8.4 *Register över rådsförhandlingarna*

Presidiet beslöt vid sitt möte den 16 mars 1970 uppdra åt redaktör Olof Wallmén att fortsättningsvis uppgöra ett *kortregister* över rådets förhandlingar från år 1965. Arbetet härmed pågår.

8.5 *Porträttmatrikeln*

Till tjugande sessionen utges en ny upplaga av porträttmatrikeln över de vid sessionen närvarande valda rådsmedlemmarna och regeringsrepresentanterna. Den innehåller fotografier och uppgifter rörande olika personalia. Publikationen redigeras av presidiesekretariatets informationssektion och tryckes i Helsingfors.

8.6 *Nordisk statsutställning*

Fr. o. m. 1970 utges enligt beslut av Nordiska rådets presidium en årlig publikation i NU-serien upptagande stadgar, instruktioner, reglementen och andra bestämmelser som avser nordiska institutioner och samarbetsorgan eller annan samnordisk verksamhet. Ur årets statsutställning har utgetts ett särtryck omfattande samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) och avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete med tillhörande arbetsordningar. Redaktör för statsutställningen är kanslissekreterare Björn Thomasson. Nordisk statsutställning utkommer i februari 1972 i 2 600 ex. (*NU 1971: 18*).

8.7 *Helsingforsavtalet*

Samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige (Helsingforsavtalet) har översatts till engelska och franska och publicerats i upplagor på 2 200 ex. En översättning till tyska är under arbete. *Kulturavtalet* har översatts till franska och publicerats i en upplaga på 2 200 ex. Översättningar till engelska och tyska är under arbete. *Nordiska rådets arbetsordning* har översatts till franska och publicerats i en upplaga på 2 200 ex. Översättningar till engelska och tyska är under arbete.

9. **Delegationerna och parlamenten**

9.1 Beretning fra Nordisk Råds danske delegation angående rådets 17. og 18. session anmeldtes i folketinget den 6. oktober 1970. Efter at være henvist til udvalg, som afgav betænkning den 5. februar 1971, behandlede betænkningen den 9. februar 1971 og den 11. februar 1971. Ved énstemmig vedtagelse tog folketinget beretningen til efterretning.

9.2 Finlands delegation har godkänt berättelse för nittonde sessionen den 21 december 1971. På grund av riksdagens upplösning och nyval har berättelsen änu ej behandlats av riksdagen.

9.3 Norges delegasjon til Rådets 19. sesjon avga rapport den 15. oktober 1971. Sammen med de vedtatte rekommandasjoner er rapporten gjengitt i Dokument nr. 8 (1971—72). Rapporten er ikke behandlet av Stortingets organer.

Efter innstilling fra utenriks- og konstitusjonskomiteen ga Stortinget 24. mai 1971 enstemmig tilslutning til ratifikasjon av den reviderte samarbeidsavtale.

9.4 Sveriges delegation overlåmnade den 15 april 1971 skrivelse till riksdagen med redogörelse för rådets nittonde session.

Utrikesutskottet har behandlat skrivelsen (betänkande nr 19). Riksdagsbehandlingen av utrikesutskottets betänkande ågde rum den 17 december 1971.

Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets förslag att delegationens skrivelse skulle läggas till handlingarna.

10. Förberedelser för rådets tjugonde session

10.1 Vid sin nittonde session beslöt rådet den 18 februari 1971 att hålla nästa ordinarie session i Helsingfors 1972. Tidpunkten för sessionen skulle senare bestämmas av presidiet. Presidiet beslöt den 30 april 1971 att den tjugonde sessionen skulle taga sin början i Helsingfors den 19 februari 1972. I enlighet med 3 § rådets arbetsordning har underrättelse om tid och plats för sessionen utsånts till regeringarna m. fl. med skrivelse den 2 november 1971.

10.2 I skrivelse den 2 juli 1971 framställde presidiet till Nordiska ministerrådet vissa allmänna synpunkter och önskemål beträffande förberedelserna för tjugonde sessionen.

Presidiet erinrade om att man tidigare brukat vända sig till regeringarna beträffande förberedelserna av sessionerna. Med hänvisning till Helsingforsavtalets artikel 35 enligt vilken Nordiska ministerrådet svarar för samarbetet mellan de nordiska ländernas regeringar och Nordiska rådet, framförde presidiet dessa synpunkter och önskemål till ministerrådet.

Enligt Helsingforsavtalet skall ministerrådet avge berättelse till rådet rörande det nordiska samarbetet, innehållande redogörelse för det gångna årets samarbete och planerna för det fortsatta samarbetet. Presidiet utgick från att denna berättelse jämte bl. a. presidiets rapport skulle läggas till grund för generaldebatten vid den kommande sessionen. Det var bl. a. därför önskvärt att berättelsen kom att innehålla en sammanfattande framställning över regeringarnas politiska bedömningar och planer för framtiden vad gäller det nordiska samarbetet. Presidiet uttalade önskemålet att få en redovisning i berättelsen för bl. a. det ekonomiska samarbetet, kultursamarbetet, trafiksamarbetet och den nordiska arbetsmarknadens ställning. Presidiet erinrade om Nordiska organisationskommitténs uttalande att framställningen bör göras så utförlig att berättelsen kan ligga till grund för en reell granskning av ministerrådets arbete och ge anledning till initiativ av olika slag från medlemmarnas sida. Vidare erinrade presidiet om juridiska utskottets av rådet godkända betänkande över regeringsförsla-

get B 8/j (*se Nordisk Råd 19:s sess., s. 1688—1670*), vari understrukits värdet av att Nordiska rådet genom den årliga berättelsen får möjlighet att granska och uttala sig om samarbetet. Därvid framhölls också att ministerrådet särskilt bör svara för planläggningen av kommande samarbetsuppgifter och prioritera olika samarbetsprojekt i förhållande till varandra, vilket berättelsen borde innehålla upplysningar om.

Önskemål framställdes om berättelser från ett 40-tal nordiska samarbetsorgan.

Till ministerrådet överlämnades en förteckning över samtliga rekommendationer som ännu icke slutbehandlats av rådet. Ministerrådet och i vissa fall regeringarna har avgivit meddelanden om de åtgärder som har vidtagits med anledning av rådets rekommendationer.

Beträffande frågeinstitutet uttryckte presidiet önskemål om att före sessionen få upplysning om vilken regeringsrepresentant som avses skola besvara de olika frågorna och om att frågeställaren tillställs svaret i förväg.

Den vidare planläggningen av sessionen skedde vid de överläggningar som presidiet hade med de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska ministerrådet i Åbo den 27—28 oktober 1971 (*se punkt 5.2*) och vid mötet mellan Nordiska ämbetsmannakommittén och sekreterarkollegiet i Helsingfors den 16 december 1971.

10.3 I likhet med tidigare år har rådets presidium inbjudit de politiska ungdomsorganisationer, som har anknytning till politiska partier, vilka är representerade i de nordiska ländernas parlament, att sända envar sin observatör till rådssessionen. I anledning av att Föreningarna Nordens Förbund genom sitt ungdomsrepresentantskap arrangerar ett seminarium för dessa observatörer under sessionen har presidiet beslutat ställa 20 000 sv kr till förfogande för förbundet att användas som stipendier till deltagarna i ett sådant seminarium.

10.4 I enlighet med tidigare praxis har presidiet inbjudit EFTA:s sekretariat att sända en observatör att övervara rådets tjugonde session. EFTA-sekretariatet har till observatör utsett biträdande generalsekreteraren Bengt Rabaeus, assisterad av herr Erik Stackelberg.

10.5 Presidiet har medgivit fil. kand. Claes Wiklund, Stockholm, att som vetenskaplig observatör övervara rådets tjugonde session.

10.6 I enlighet med 42 § rådets arbetsordning hänvisar presidiet sakerna till utskotten. Denna befogenhet har presidiet delegerat till sekreterarkollegiet, som under året fördelat inkomna saker på utskotten.

Förberedelserna av sakerna har därefter omhänderhafts av vederbörande utskott. Enligt 42 § arbetsordningen har presidiet att besluta om införskaffande av utredning om väckta förslag vilket skett genom utsändande till myndigheter och organisationer för uttalande. Utskotten har efter hand som beredningsarbetet av de till dem hänvisade

sakerna avslutats avgivit sina betänkanden till rådet. Utskotten har också för presidiet föreslagit vilka saker som bör uppföras på saklistan för sessionen, varefter presidiet uppgjort förslag till saklista som enligt 3 § arbetsordningen utsänts den 3 februari 1972. Enligt 7 § arbetsordningen fastställes saklistan vid sessionens första möte.

Vid införskaffande av utredningar har presidiet i stor utsträckning haft bistånd av myndigheter och organisationer. Därjämte har material sammanställts inom rådets sekretariat.

10.7 Enligt 32 § andra stycket rådets arbetsordning skall arbetsutskotten avge förslag beträffande de val som förrättas av plenarförsamlingen och utskotten. Presidiet har förberett dessa valfrågor. Presidiet har i övriga avsändan planlagt de yttre arrangemangen vid sessionen.

11. Kontakter med andra internationella organisationer. Deltagande i konferenser

11.1 Benelux och EC

Nordiska rådets ekonomiska utskott beslöt vid sitt sammanträde den 27 oktober 1970 att företa en resa till Benelux-länderna för att närmare studera hur regionalt samarbete kan bedrivas inom ramen för EC. Presidiet beslöt vid sitt möte den 1 november 1970 att även delta i resan. Vid sitt möte den 19 januari 1971 beslöt utskottet att resan skulle äga rum 22—26 mars 1971 och att de politiska partier som är representerade i Nordiska rådet men ej i ekonomiska utskottet även skulle inbjudas delta.

Resan berörda Bryssel, Haag och Luxemburg. I programmet i de tre huvudstäderna ingick sammanträffande med utrikesministrarna Harmel, Luns och Thorn och andra regeringsrepresentanter och ämbetsmän. Vidare upptog programmet besök och överläggningar vid EC-kommissionen och vid Benelux-unionens generalsekretariat. Sammanträden hade också arrangerats med parlamentariker från Benelux-länderna och Benelux' interparlamentariska råd vars session i Luxemburg den nordiska gruppen även övervar. Slutligen besöktes Europaparlamentets sekretariat i Luxemburg, varvid sammanträffande var arrangerat med Europaparlamentets president jämte några av dess medlemmar från Benelux.

11.2 EC. SEV

Efter inbjudan från de europeiska gemenskaperna (EC) och på uppdrag av presidiet besökte rådets sekretariat gemenskapernas institutioner i Bryssel, Strassburg och Luxemburg 7—12 mars 1971. Ett motsvarande sekretariatsbesök ägde rum på inbjudan av rådet för ömsesidigt ekonomiskt bistånd (SEV) i Moskva 25—27 maj 1971. Inbjudningarna från EC respektive SEV är att se som svar på de konferenser som presidiet

anordnat för internationella tjänstemän, senast i Røros 17—19 september 1971 (*se punkt 7.10*).

11.3 *Deltagande i konferenser*

På uppdrag av presidiet representerades rådet vid de juridiska fakulteternas 2:a europeiska konferens 14—16 april 1971 i Europarådets regi av professor Svante Bergström, Uppsala.

Vid 7:e nordiska samekonferensen i Gällivare den 11—14 augusti 1971 deltog som representanter för rådet Eric Carlsson med biträde av byrådirektör Eric Hultén.

Vid Europarådets parlamentariska konferens om de mänskliga rättigheterna i Wien den 18—20 oktober 1971 representerades rådet av Allan Hernelius med biträde av svenska delegationens sekreterare Gustaf Petré.

Presidiet har accepterat en inbjudan att vara företräd av en observatör vid FN:s containerkonferens 1972.

Helsingfors den 9 februari 1972

Johannes Antonsson

Olavi Lähteenmäki

Helge Seip

Jón Skaftason

Ib Stetter

TILLÄGG 1

Gemensamma kostnader 1971

	Budget			Utfall		
	1:a halvåret	2:a halvåret	Total 1971	1:a halvåret	2:a halvåret	Total 1971
A. Arvoden och löner						
1. Anställd personal	121 000	324 200	445 200	135 586,99	254 441,35	390 028,34
2. Div. utredningsuppdrag	50 000	50 000	100 000	28 711,71	54 006,32	82 718,03
	171 000	374 200	545 200	164 298,70	308 447,67	472 746,37
B. Förvaltningskostnader						
1. Sjukvård	—	1 000	1 000	—	752,75	752,75
2. Lokalkostnader						
a. Kontorslokaler	—	25 000	25 000	—	—	—
b. Presidiets våning	—	12 500	12 500	—	14 151,67	14 151,67
3. Expenser						
a. Skrivmateriel						
m. m.	—	6 000	6 000	—	32 640,10	32 640,10
b. Telefon, telegram	—	5 000	5 000	—	1 654,62	1 654,62
c. Porto	—	15 000	15 000	—	11 691,62	11 691,62
d. Kontorsmaskiner, inventarier, (inköp och underhåll)	—	25 000	25 000	—	17 828,82	17 828,82
e. Möbler (presidiets våning)	—	40 000	40 000	—	50 794,02	50 794,02
f. Böcker, tidningar	—	5 000	5 000	—	2 366,52	2 366,52
g. Övriga utgifter (inkl. representation)	—	10 000	10 000	17 321,22	10 603,53	27 924,75
4. Lönekostnadspålägg	—	90 000	90 000	—	66 856,22	66 856,22
	—	234 500	234 500	17 321,22	209 339,87	226 661,09
C. Resekostnader	25 000	25 000	50 000	23 904,83	28 469,46	52 374,29
D. Rådets tryck						
1. Rådsförhandlingarna	185 000	185 000	370 000	—	420 468,74	420 468,74
2. Nordisk utredningsserie	137 500	175 000	312 500	192 851,15	38 243,43	231 094,58
3. Statistisk årsbok	39 000	39 000	78 000	—	76 476,85	76 476,85
4. Porträttmatrikel	10 000	—	10 000	14 533,30	—	14 533,30
5. Diverse (stadga o.d.)	2 500	2 500	5 000	—	7 935,33	7 935,33
	374 000	401 500	775 500	207 384,45	543 124,35	750 508,80
E. Informationsmaterial						
1. Nytt från Nordiska rådet	8 000	8 000	16 000	6 691,16	—	6 691,16
2. Kalendariet	500	—	500	340,63	—	340,63
3. Frantz Wendts bok	2 500	2 500	5 000	—	—	—
4. Broschyrer, utställn.	39 250	75 000	114 250	67 757,89	103 315,21	171 073,10
	50 250	85 500	135 750	74 789,68	103 315,21	178 104,89
F. Konferenser	40 000	40 000	80 000	16 481,67	40 719,14	57 200,81
Summa kronor	660 250	1 160 700	1 820 950	504 180,55	1 233 415,70	1 737 596,25

TILLÄGG 2

Budget för presidiesekretariatet 1972 och 1973

<i>Utgifter</i>	Budget 1972	Utkast 1973
A. Arvoden och löner		
1. Anställd personal	922 000	1 000 000
2. Diverse utredningsuppdrag	100 000	120 000
3. Lönekostnadspålägg	245 000	250 000
	1 267 000	1 370 000
B. Förvaltningskostnader		
1. Sjukvård	2 000	2 000
2. Lokalkostnader		
a. Kontorslokaler	50 000	50 000
b. Presidiets våning	25 000	25 000
3. Expenser		
a. Skrivmateriel, emballage	50 000	50 000
b. Telefon, telegram etc.	15 000	15 000
c. Porto	70 000	70 000
d. Adressering, transporter	10 000	10 000
e. Kontorsmaskiner, inventarier (inköp och underhåll)	50 000	50 000
f. Möbler (presidiets våning)	—	—
g. Böcker, tidningar	10 000	10 000
h. Representation	28 000	28 000
i. Övriga utgifter	2 000	50 000
	312 000	360 000
C. Resekostnader	120 000	150 000
D. Rådets tryck		
1. Rådsförhandlingarna	425 000	480 000
2. Nordisk utredningsserie	350 000	400 000
3. Nordisk Statistisk Årsbok	80 000	80 000
4. Diverse (porträttmatr. stadga o.d.)	25 000	25 000
	880 000	985 000
E. Information		
2 1. Nordisk Kontakt	350 000	350 000
Informationsverksamhet		
a. Broschyrer m. m.	44 000	50 000
b. Seminarier	48 000	50 000
c. Kortfilm (förarbeten)	25 000	1
d. Bildband på engelska	6 000	—
e. Artikeltjänst	5 000	10 000
f. Till presidiets disposition	50 000	100 000
	178 000	210 000
	528 000	560 000
F. Konferenser	100 000	100 000
	Summa kostnader	3 207 000
		3 525 000
Inkomster	157 000	175 000
	Kostnader netto	3 050 000
		3 350 000

¹ Om beslut fattas om produktion av 30 minuters kortfilm tillkommer 150 000 under 1973 och ytterligare 150 000 under 1974.

TILLÄGGSBIHANG

Personalförteckning för Nordiska rådets presidiesekretariat 1972

		Arvoden och löner (1971 års löneläge)
Presidiesekreterare	lgr C 4	120 000 ¹
Ställföreträdande presidiesekr. (2)	" C 1	208 000 ¹
Informationschef	" C 1	104 000 ¹
Informationssekreterare (halvtid)	" A 25	28 000
Redaktör för förhandlingarna och utredningsserien	" A 26	53 000
Assistent till redaktören för förhandl.	" A 19	40 000
Handsekreterare till presidiesekr.	" A 17	36 000 ²
Bokhållare	" A 19	38 000
Skrivhjälp (3)	" A 15	96 000
Vaktmästare	" A 15	62 000
	" A 14	
Sekreterare i rådets utskott och kommittéer (f. n. 1 à 28 400 + 4 à 12 000 + 1 à 6 000)		88 000
Redaktören för Nordisk Statistisk Årsbok jämt arvode till medhjälpare		39 000
Redaktör för Nytt från Nordiska rådet		10 000
Diverse utredningsuppdrag		100 000
		1 022 000

¹ I beloppen ingår tillägg med 20 000 för år } som utgår till anställd från annat
² I beloppet ingår tillägg med 5 000 för år } nordiskt land än Sverige

TILLÄGG 3

Förteckning över presidieskrivelser 1971

Nr	Datum	Till	Angående
P 1971: 1	12.2	Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige	Nordisk giltighet för körkort (<i>se rek. 34/1970/t, Bilaga</i>)
P 1971: 2	16.2	Regeringarna i Finland, Norge och Sverige	Avskaffande av den avgift som utgår å bevis om medborgarskap i resp. land (<i>Tillägg 6</i>)
P 1971: 3	12.2	Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige	Nordisk tentamensgiltighet på det juridiska området (<i>se rek. 1/1966/k, Bilaga 1</i>)
P 1971: 4	12.2	Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige	Likartad nordisk lösning av frågan om obligatorisk förskoleundervisning av döva och gravt hörselskadade små barn
P 1971: 5	30.4	Regeringarna i Danmark, Finland och Sverige	Gemensamma nordiska vägtrafikregler (<i>se rek. 27/1968/t, Bilaga 1</i>)
P 1971: 6	2.7	Regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige	Nordiska ministerrådet
P 1971: 7	3.7	Nordiska ministerrådet	Rek. 28/1971 ang. reglering av personalens ställning vid gemensamma nordiska institutioner (<i>se rek. 28/1971/j, Bilaga</i>)
P 1971: 8	2.7	Nordiska ministerrådet	Nordiska rådets 20:e session
P 1971: 9	20.8	Statsministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige	Möte med statsministrarna och samarbetsministrarna för att bl. a. dryfta förhållandet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet
P 1971: 10	20.8	Nordiska ministerrådet	Nordtrans II överläggning om trafiksamarbetsöverenskommelser (<i>se rek. 14/1971/t, Bilaga</i>)
P 1971: 11	30.8	Nordiska ministerrådet	Det nordiska samarbetets ställning och vidare utveckling under nya europeiska marknadsförhållanden
P 1971: 12	30.8	Nordiska ministerrådet	Nordiska rådets medverkan i utformningen av kultursamarbetet (<i>se rek. 23/1971/k, Bilaga 1—2</i>)
P 1971: 13	16.11	Nordiska ministerrådet	Tull å ambulerande mätinstrument (<i>se rek. 6/1971/e, Bilaga</i>)
P 1971: 14	16.11	Norges regering	Rek. 7/1963 ang. ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen (<i>se rek. 2/1968/j, Bilaga</i>)
P 1971: 15	16.11	Nordiska ministerrådet	Nordiskt samarbete på provningsområdet (<i>se C/19/e, Bilaga 4</i>)
P 1971: 16	16.11	Nordiska ministerrådet	Nordiskt samarbete på betongområdet
P 1971: 17	16.11	Nordiska ministerrådet	Revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna (<i>A 253/j, Bilaga 4</i>)
P 1971: 18	16.11	Nordiska ministerrådet	Nordisk tentamensgiltighet (<i>se rek. 1/1966/k, Bilaga 2</i>)
P 1971: 19	16.11	Nordiska ministerrådet	Stöd till nordiska skol- och lägerresor

TILLÄGG 4

Behandling av innkomne skrivelser

1. Innkomne skrivelser, ferdigbehandlet og besvart siden 19. sesjon

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Vedtak
10.11.1966	Folkpartiets kvinnoforbund Centerns kvinnoforbund Högerns kvinnoforbund	Adgang for representanter til Nordisk Råds årlige sesjon og til de fem utvalgs offentlige møter	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at det i den reviderte Helsingforsavtale ikke var innført bestemmelser om særskilte observatørgrupper i Rådets organisasjon, men at forbundene vil bli hørt i aktuelle saker
21.10.1967	Kurset "Den missanpassa- de ungdomen och sam- hället" v/ Sveriges social- tjänstemannaförbund	1. Behandlingsorgan for ungdom med tilpasnings- vansker 2. Utlevering av rømt ungdom til hjemlandet 3. Nordisk samarbeid ang. narkotikamisbruk	Presidiet besvarte 16. novem- ber 1971 skrivelsen med hen- visning til rek. nr. 18/1962 om iverksettelse av beslutninger truffet av administrativ mynd- ighet i annet nordisk land og rek. nr. 8/1971 om nordisk samarbeid for motvirkning av narkotikamisbruk
16.05.1968	Nordiska Studentjurist- rådet	Samarbeid ang. reformer av de juridiske studier i de nordiske land	Presidiet oversendte 12. februar 1971 skrivelsen til de nordiske regjeringer for vur- dering i samband med rek. nr. 1/1966 om nordisk eksamensgyldighet
11.02.1969	Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser	Innföring av SI-systemet for måleenheter i Norden	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at Rådet ved sin 19. sesjon hadde vedtatt en rekommendasjon i emnet (rek. nr. 12/1971)
april 1969	Nordisk psykiatrisk sam- arbetskommitté	Ensartete retningslinjer i de nordiske land ang. erstatningsansvar for syke- hus og leger	Med henvisning til den for- beredte lovgivning om erstat- ningsansvar for offentlige ansatte, meddelte Presidiet 16. november 1971 at ytter- ligere initiativ ikke syntes på- krevet i saken
10.01.1970	Helsingfors Universitets- centralsjukhus	Toll på ambulerende måle- instrument	Presidiet oversendte 16. no- vember 1971 skrivelsen til Nordisk ministerråd for vurdering i samband med rek. nr 6/1971 om bl. a. gjennom- syn av gjeldende bestemmel- ser for midlertidig tollfrihet
20.02.1970	Suomi-Seura r. y., Helsingfors	Finske innvandreres språklige stilling i Sverige	Presidiet svarte 16. november 1971 med henvisning til ar- beidet med rek. nr. 29/1966 om en nordisk språkkonven- sjon

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Vedtak
10.06.1970	Diplomingenjör K. E. Holmlund, Spånga	Nordisk samarbeid ang. legemidler	Presidiet henviste i svar 16. november 1971 til rek. nr. 16/1969 ang. legemiddelssam- arbeid
17.07.1970	Landsforeningen Dansk Brugskunst og Design, Konstflitforeningen i Fin- land, Norsk Brukskunst, Svenska slöjdföreningen	Opprettelse av en nordisk designpris for kunsthånd- verkere og formgivere	Presidiet meddelte 22. mars 1971, med henvisning til med- lemsforslagene A 280/k og A 284/k, at initiativ i saken ikke syntes påkrevet
05.08.1970	OY Fennoscandia Char- tering AB, Helsingfors	Endringer i reglene om avskrivningsmuligheter for partsrederier	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at et medlemsforslag (A 349/e) var stilt i saken
20.10.1970	Skoledirektørene i Bergen, Göteborg, Åbo og Århus samt representanter for foreningene Norden	Støtte til nordiske skole- og leirereiser	Presidiet sendte 16. november 1971 en skrivelse til Nordisk ministerråd ang. støtte til nordiske skole- og leirreiser (se Tillägg 3)
17.11.1970	Ångpanneföreningen, Stockholm	Støtte til fastsettelse av felles nordiske normer for dampkjeleanlegg	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at et medlemsfor- slag (A 340/e) var stilt i saken
08.12.1970	Nordisk Betongforbund	Bevilgning til Nordisk Betongforbunds arbeid innen betongsektoren	Presidiet overleverte 16. no- vember 1971 skrivelsen samt visse handlinger i saken til Nordisk ministerråd
15.12.1970	Sameseminarier i Kauto- keino 9.—12. desember 1970	Henstilling om vurdering av samenes synspunkter på penetrasjon gjennom gruvedrift, vannkraftut- bygging, fritidsbebyggelse, turisme m. m. i forbindelse med behandling av med- lemsforslaget om felles nordisk samepolitikk	Presidiet svarte 16. november 1971 med henvisning til sak A 302/j ang. felles nordisk samepolitikk
21.01.1971	Bedømmelseskomitéen for Nordisk Råds litteraturpris	Forslag til forbedring av det litterære samarbeid i	Presidiet svarte 16. november 1971 at Presidiet avventer resultatet av ytterligere drøf- telser i emnet innen komitéen
22.01.1971	Nordiska samarbetskom- mittén för materialforsk- ning- och provning	Samarbeidet mellom de statlige materialprøvnings- anstalter i Norden	Presidiet oversendte 16. no- vember 1971 en henvendelse til Nordisk ministerråd om forbedring av vilkårene for nordisk samarbeid på materialprøvningsområdet
27.01.1971	Fil. lic. Lars Rumar, Härnösand	Vurdering av danske aka- demiske eksamener i Sverige	Presidiet oversendte 16. no- vember 1971 herr Rumars skrivelse til Nordisk minister- råd for vurdering under det videre arbeid med rek. nr. 1/1966 om nordisk eksamens- gyldighet

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Vedtak
04.02.1971	Nordisk Kulturfonds styre	1. Midlertidig revisjons- ordning for fondets virk- somhet i 1971 2. Plassering av fondets sekretariat for 1971	Presidiet besvarte 18. februar 1971 skrivelsen med henvis- ning til art. 15 og 17 i over- enskomsten om Nordisk Kulturfond av 3. oktober 1966 samt til § 10 i fondets arbeids- ordning av 8.—9. februar 1967
12.02.1971	De politiske ungdomsfor- bunds observatører ved Nordisk Råds 19. sesjon	Adgang til møter i Nordisk Råds utvalg	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at utvalgenes møter, ifølge rådets nye arbeidsord- ning, § 27, ikke er offentlige, men at ungdomsrepresentan- tene vil bli hørt i aktuelle saker
15.02.1971	Svenska Fiskhandelsför- bundet, Borås	Bekjempelse av naturfor- urensninger	Presidiet besvarte skrivelsen 1. juni 1971 med henvisning til rek. nr. 4/1969 om sam- arbeid ang. forurensnings- spørsmål, rek. nr 30/1970 om vedtak mot forurensning av Östersjön og rek. nr. 21/1971 om samarbeid ved bekjem- pelse av forurensningene i Skagerak, Kattegatt og Öster- sjön
16.04.1971	Bibliotekarforeningen, Köbenhavn	Bibliotekarutdannelsen i Sverige ifølge prop. 1971: 52 og dens konsekvenser for det nordiske kultur- samarbeid	Presidiet rettet 30. april 1971 en henvendelse i saken til svenska riksdagens utbild- ningsutskott (se for övrig UbU 1971: 19) og meddelte 16. november 1971 Biblio- tekarforeningen at dens skri- velse var inntatt som remis- uttalelse ang. medlemsforslag A 270 T/k om nordisk ut- danning for bibliotek, arkiv og informatikk
02.05.1971	Diplomingenjör K. E. Holmlund, Spånga	Organisering av store byers kollektive trafikk ved hjelp av private busser	Presidiet svarte 16. november 1971 med henvisning til med- lemsforslag A 325/t om et nordisk utviklingsorgan for kollektiv trafikkteknikk
04.06.1971	Liberaalisen Kansan- puolueen Naiset	Innföring av et nordisk helsekortsystem	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at et medlemsforslag (A 346/s) er stilt i saken
07.06.1971	Erlendur Patursson, Færøylene	Færøyisk representasjon i Bedømmelseskomitéen for Nordisk Råds litteratur- pris	Presidiet oversendte 16. no- vember 1971 skrivelsen til Nordisk Råds danske delega- sjon da spørsmålet syntes å være et internt dansk an- liggende

---

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Vedtak
25.08.1971	Nordisk Kennelunion, Stockholm	Opphevelse av forbudet mot å holde hund innen Reykjaviks byområde	Presidiet svarte 16. november 1971 at henvendelsen ikke har ledet til noe initiativ i Nordisk Råd
22.10.1971	Föreningarna Nordens Förbund	Bevilgning til et Ungdo- mens Nordiska rådssemi- narium ved 20. sesjonen	Presidiet meddelte 16. novem- ber 1971 at Nordisk Råd hadde bevilget skr 20 000 til formålet

---

2. Skrivelser under fortsatt utredning

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Behandlende instans
16.05.1968	Nordiska arbetsledare-unionen	Arbeidslederes stilling ved tjenestegjøring i annet nordisk land	Sosialpolitisk utvalg
07.01.1969	Nordiska sportfiskare-unionen	Økonomisk støtte til pågående undersøkelser om sportfiskets verdi som rekreasjon	Sosialpolitisk utvalg
06.02.1969	Nordiska elektronikfabrikanterets forbund	Ensartete normer for måling av støystråling fra radio- og TV-mottagere	Økonomisk utvalg
10.06.1969	Nordiska arbetsledare-unionen	Resolusjon ang. det nordiske økonomiske samarbeid	Økonomisk utvalg
29.08.1969	Nordens Liberala och Radikala Ungdomsforbund	Lønnstakerrepresentasjon i bedriftsstyrer	Sosialpolitisk utvalg
18.10.1969	Kunstmaler Lars Thirlund, Birkerød	Problemer på grunn av omsetningsskatt ved flytting innen Norden	Økonomisk utvalg
25.03.1970	Nordiska Förbundet Psykisk Utvecklingshämning	Midler til samnordisk forskning ang. undervisning av utviklingshemmede	Sosialpolitisk utvalg
16.08.1970	Vanføres Nordiske Invalideorganisasjons Ungdomsting i Kolmiranta, Finland	Sosiallovgivning ang. handikappet ungdom i Norden	Sosialpolitisk utvalg
21.09.1970	Läroverksadjunkt Bridgen Malmberg, Bromma	Midler til svenske studenter for studier ved ikke-statslige læreanstalter i Danmark	Kulturutvalget/Sekretærkollegiet
23.10.1970	De nordiska Döveforbunds Samarbejdsorganisation	Forbedring av TV-service for hørselsskadede	Kulturutvalget
11.10.1970	Nordiska språkmötet i Helsingfors 1970 v/ Svenska Språkvårdsnämnden i Finland	1. Undervisning i nordiske språk på ulike skolestadier 2. Språkproblem for finske innvandrere i Sverige 3. Utviklingen av et samisk skriftspråk etc.	Kulturutvalget
08.12.1970	Stockholms Stads barnavårdsnämnd v/ Gustav Griehsel	Lønnsklasseplassering for finske sosionomer i Sverige	Sosialpolitisk utvalg
20.01.1971	Nordiska konstförbundet	Planer ang. et nordisk kunstsenter	Kulturutvalget
01.02.1971	Erik S. Neergaard, Klampenborg, Danmark	Trykking av den danske delegasjons rapport om Nordisk Råds to siste sesjoner på engelsk m. m.	Sekretærkollegiet

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Behandlende instans
03.02.1971	Föreningen Nordens Ungdomsrepresentantskap	1. Oversendelse av program, mosjoner, m. m. 2. Krav om adgang for observatører til møter i Nordisk Råds utvalg	Økonomisk utvalg
03.02.1971	Karl Hyldgaard-Jensen, København, på vegne av svenske professorer	Nordiske, ikke-danske, professorers ansettelsesvilkår ved danske universitet	Sosialpolitisk utvalg
08.02.1971	Föreningen Nordens centralstyrelse	Oversendelse av resolusjoner, vedtatt på Nordkalottkonferansen i Rovaniemi 21.23.8.1970	Kulturutvalget/Sosialpolitisk utvalg/Trafikkutvalget/Økonomisk utvalg/Sekretærkollegiet
17.02.1971	Anders Nyborg A/S Internationalt forlag	Støtte til en publikasjon "This is Scandinavia"	Kulturutvalget/Sekretærkollegiet
20.04.1971	Socialarbeiderforeningarnas Nordiska Samarbeidskommitté	Adgang for representant til møtene i Nordisk Råds sosialpolitiske utvalg	Sosialpolitisk utvalg
21.05.1971	SCAN-AOPA, The Scandinavian General Aviation Body	Tollklarering av småfly innen Skandinavia	Trafikkutvalget
24.05.1971	Nordiske Lærerorganisasjoners samråd	Utredning av spørsmålet om samnordisk produksjon av undervisningsmaterieil	Kulturutvalget
08.06.1971	Société d'études techniques et d'entreprises générales, Le Plessis-Robinson, Frankrike	Representasjon av de nordiske land, gjennom Nordisk Råd, i stiftelsen "Fondation de Tancarville" viet studier av polarregionene	Sekretærkollegiet
30.06.1971	Professor Gunnar von Bahr, Uppsala, på vegne av nordiske professorer i oftalmiatrikk	Betydningen av gode utdannelsemuligheter innen aftalmiatrikk for et fellesnordisk arbeidsmarked for leger	Kulturutvalget
juni 1971	Landsforeningen af enslige skatteborgere, Danmark, Ensliges Landsforbund, Norge, Ensamståendes interesseorganisation, Sverige	Ensartet behandling av gift og ugift	Sosialpolitisk utvalg
02.08.1971	Björn S. Stefánsson	Støtte til et arbeid med et system for kollektive avgjørelser under matematisk fordelt innflytelse	Sekretærkollegiet
17.08.1971	Landslaget for rådgivning i skolen v/universitetslektor J. F. Waage, Bergen	Støtte til nordisk samarbeid på skolerådgivningens område	Kulturutvalget

Skrivel- sens dato	Fra	Angående	Behandlende instans
12.09.1971	De nordiske forskolelærer- organisasjoner v/ Sveriges försköllärares Riksförbund	Representasjon i samnor- diske og nasjonale komi- téter for utredning av spørsmål ang. forskolen	Kulturutvalget
24.09.1971	Nordiska Hantverksrådet	Harmonisering av hånd- verkslovgivningen i de nordiske land	Juridisk utvalg/Sosialpolitisk utvalg
27.09.1971	Nordiska Skogsbrukets Frö- och Planråd	Bidrag til diverse aspekter av rådets virksomhet	Ökonomisk utvalg
29.09.1971	Företagslokalisering AB, Gävle	Forslag til koordinering av investeringer og indu- striutvikling i Norden	Ökonomisk utvalg
14.10.1971	Nordiskt Planmöte v/ Föreningen för samhälls- planering	Koordinering av lovgiv- ning og statlige og kom- munale vedtak ang. bo- stadssanering	Sosialpolitisk utvalg
05.11.1971	Nordisk Komponistråd	Årlig utdeling av Nordisk Råds musikkpris	Kulturutvalget
05.11.1971	Australian Association of Social Workers	Undersökelse av utdan- nelsesmetoder for frem- tidig personell til sosialt hjelpearbeid	Sosialpolitisk utvalgs sekretær
25.11.1971	Nordisk Förening för klinisk kemi och klinisk fysiologi	Bidrag til samordning in- nen Norden av kvalitets- kontroll og innsamling av referansedata ved klinisk- kjemiske sykehuslabora- torier	Sosialpolitisk utvalg
29.11.1971	Nordiska Djurskyddsrådet	Koordinering av dyrebe- skyttelses- og jaktlovgiv- ning i de nordiske land	Juridisk utvalg
21.12.1971	Det Kongelige Landbruks- departement, Oslo	Høyere landbruksutdan- nelse i de nordiske land	Kulturutvalget

*TILLÄGG 5***Protokoll för mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium söndagen den 14 februari 1971 i Folketinget, Christiansborg**

I mötet deltog:

För regeringarna:

Statsminister Hilmar Baunsgaard, Danmark
Statsminister Ahti Karjalainen, Finland
Statsminister Per Borten, Norge
Statsrådet Carl Lidbom, Sverige

Nordiska rådets presidium:

Fhv. statsminister Jens Otto Krag, Danmark
Andre vicetalmän Olavi Lähteenmäki, Finland
Altingspresident Matthías Á. Mathiesen, Island
Stortingsrepresentant Trygve Bratteli, Norge
Riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige

För Nordiska rådets sekretariat:

Generalsekretær Frantz Wendt, Danmark
Generalsekreterare Eiler Hultin, Finland
Kontorchef Friðjón Sigurðsson, Island
Byråsjef Einar Løchen, Norge
Hovrättsrådet Gustaf Petré, Sverige
Bitr. sekreterare Håkan Branders, Finland
Avdelningsdirektör Pär Kettis, Sverige
Informationssekreterare Anita Söderman, Sverige

Deltagande regeringsämbetsmän:

Avdelningschef, minister Risto Hyvärinen, Finland
Statssekretær Emil Vindsetmo, Norge
Statssekreterare Ove Rainer, Sverige

Mötet leddes av Nordiska rådets president Jens Otto Krag.

Vid mötet följdes följande av deltagarna godkända dagordning:

1. Förhållandet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet
2. Fortsatta statsminister/presidie möten
3. Nordiska kulturavtalet
4. Nordiska organisationskommitténs slutrapport och skrivelse om Nordiska rådets utskottsarbete
5. Fördelning av rådets rekommendationer 1971 mellan koordinerande länder
6. Nästa möte

§ 1

Sedan vissa frågor avseende förhållandet mellan Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet genomgåts, meddelade statsminister Baunsgaard att statsministrarna beslutat tillsätta en ämbetsmannakommitté som skall utreda och avge rapport om Nordiska ministerrådets arbetsformer.

Statsministrarna och presidiet var eniga om att den ifrågavarande ämbetsmannakommittén under sitt utredningsarbete skulle samråda med Nordiska rådet i vad gäller förhållandet mellan rådet och ministerrådet samt att statsministrarna och presidiet, sedan rapporten avgivits, skulle fortsätta behandlingen av frågan vid ett senare möte under året.

§ 2

Enighet rådde om att de hittillsvarande mötena mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium skulle fortsätta att avhållas för upprätthållande av kontakterna mellan regeringscheferna och Nordiska rådets presidium.

§ 3

Beträffande förslaget till nordiskt kulturavtal, som förelagts rådet för yttrande genom regeringsförslaget B 11/k, bekräftade statsministrarna att avsikten med förslaget var att Nordiska rådet vid avgivande av sitt yttrande skulle kunna ingå även på frågan om Nordiska rådets medverkan i det kulturella samarbetet.

§ 4

Anmäldes Nordiska organisationskommitténs skrivelse den 17 december 1970 till de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium avseende Nordiska rådets utskott. Enighet rådde om att denna fråga fortsättningsvis skulle behandlas inom Nordiska rådet.

Vidare anmäldes organisationskommitténs skrivelse den 17 december 1970 med anmälan att den avslutat sitt arbete. Med konstaterande att kommittén slutfört sitt uppdrag lades skrivelsen till handlingarna.

§ 5

Mötet uppdrog åt regeringsrepresentanter från ett vart av länderna att senare under sessionen fördela uppgiften om koordinerande regering beträffande rådets vid sessionen antagna rekommendationer.

§ 6

Tidpunkt för statsministrarnas och presidiets nästa möte skulle bestämmas senare.

Christiansborg den 14 februari 1971

Vid protokollet:

Gustaf Petré

Ovanstående protokoll godkändes:

Hilmar Baunsgaard

Jens Otto Krag

Ahti Karjalainen

Olavi Lähteenmäki

Per Borten

Matthías Á. Mathiesen

Carl Lidbom

Trygve Bratteli

Johannes Antonsson

TILLÄGG 6

Skrivelse till regeringarna i Finland, Norge och Sverige rörande avskaffande av avgift å bevis om medborgarskap i respektive land

I ett medlemsförslag, ställt till Nordiska rådet, har tre medlemmar av rådet föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att avskaffa den avgift som utgår å bevis om medborgarskap i respektive land (*A 303/j*).

Över förslaget har yttranden inhämtats i vederbörlig ordning såsom framgår av bilagda material. Rådets juridiska utskott, som förberett saken, har beslutat att hos Nordiska rådets presidium anhålla att det måtte på rådets vägnar hemställa till berörda regeringar att överväga huruvida de tankar som framföres i medlemsförslaget kan tillgodoses helt eller delvis. Presidiet får hänvisa till det bifogade trycket (*här ej tryckt*).

Presidiet har förehaft frågan denna dag och får, efter att ha tagit del av dokumenten i saken, hos regeringarna i Finland, Norge och Sverige hemställa, att de måtte överväga att avskaffa den särskilda avgift, som i ett vart av dessa länder påföres dem som erhåller landets medborgarskap.

Köpenhamn den 16 februari 1971

För Nordiska rådets presidium

Jens Otto Krag

*TILLÄGG 7***Skrivelse till statsministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från Nordiska rådets presidium rörande Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidiesekretariat**

Vid sammanträde den 14 februari 1971 överlade de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium om det läge som uppkommer i och med tillkomsten av Nordiska ministerrådet. Det beslöts då att den ämbetsmannakommitté, som de nordiska statsministrarna ämnade tillsätta för att utreda och avge rapport om Nordiska ministerrådets arbetsformer, skulle under sitt utredningsarbete ha visst samråd med Nordiska rådet, samt att statsministrarna och presidiet, sedan rapporten avgivits, skulle vid ett senare möte under året fortsätta sina överläggningar om de spörsmål, som Nordiska ministerrådets tillkomst föranleder.

Efter denna sammankomst mellan statsministrarna och presidiet har avtalet om ändringar i Helsingforsöverenskommelsen ratificerats och trätt i kraft, såsom avtalats, den 1 juli 1971. Sedan överläggningar ägt rum mellan Nordiska rådets sekretariat har ämbetsmannakommittén den 4 juni 1971 till statsministrarna avgivit sin rapport innehållande förslag till arbetsordning för Nordiska ministerrådet (*NU 1971: 5*).

Från och med halvårsskiftet har inträtt två betydelsefulla förändringar i det nordiska samarbetets organisation, nämligen att regeringarna fått ett beslutsfattande samarbetsorgan i Nordiska ministerrådet och att Nordiska rådets presidium fått en egen av presidiet tillsatt sekreterare.

Presidiet har funnit det angeläget utnyttja de möjligheter som de nya bestämmelserna i Helsingforsavtalet öppnar. Presidiet har sålunda tillsatt befattningen som presidiesekreterare och kring denna tjänst byggt upp ett presidiesekretariat, vari ingår bl. a. en ställföreträdande presidiesekreterare och en informationschef. Vidare har presidiet antagit en budget för presidiesekretariatets verksamhet, vilken för andra halvåret 1971 omsluter 1 160 700 sv. kr och för 1972 2 809 000 sv. kr.

Vad gäller Nordiska ministerrådet framgår av kommunikén från det nordiska statsministermötet i Oslo den 8 juni 1971 att det första mötet med de nordiska samarbetsministrarna förutsättes skola äga rum tidigt på hösten 1971. Vid detta kommer det ovan nämnda förslaget till arbetsordningen för Nordiska ministerrådet upp till behandling.

Presidiet önskar framhålla att det för Nordiska rådet är av väsentlig betydelse att Nordiska ministerrådet kommer i verksamhet och blir ett effektivt arbetande organ.

Nordiska ministerrådet skall enligt artikel 55 i Helsingforsöverenskommelsen bli regeringarnas nordiska samarbetsorgan. I förhållande till Nordiska rådet har ministerrådet enligt Helsingforsöverenskommelsen fått en rad olika uppgifter:

- a) Nordiska ministerrådet får förslagsrätt i Nordiska rådet.
- b) Ministerrådet kan stå som mottagare av rådets rekommendationer och av presidiet framställningar.
- c) Ministerrådet kan lämna meddelanden till Nordiska rådet om rekommendationer från rådet.
- d) Ministerrådet skall uppgöra en allmän samarbetsberättelse.
- e) Till ministerrådet kan Nordiska rådets medlemmar ställa frågor.

Av denna uppräknning framgår, att Nordiska rådet har ett starkt behov av nära förbindelser med Nordiska ministerrådet i olika sammanhang. Nordiska rådet och dess organ behöver kunna vända sig till ministerrådet med framställningar och förfrågningar och måste i sin tur från ministerrådet kunna få upplysningar av olika slag.

Det möte senare under 1971 mellan presidiet och de nordiska statsministrarna om vars hållande presidiet och statsministrarna enligt vad redan nämnts enades i februari 1971 föreslår presidiet förläggas i anslutning till det planerade mötet med de nordiska samarbetsministrarna "tidigt i höst". Mötet bör ägnas de ovannämnda problemen. Med hänvisning härtill vill presidiet föreslå att följande punkter uppföres på dagordningen för det ifrågavarande mötet mellan presidiet och statsministrarna.

1. Fast kontaktpunkt hos Nordiska ministerrådet till vilken Nordiska rådet och dess organ kan hänvända sig.
2. Förbindelserna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets utskott.
3. Enhetlig uppbyggnad och funktion av nordiska samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet, t. ex. på kulturens, lagstiftningens och samfärdselns områden.
4. Inordnandet av existerande nordiska institutioner under Nordiska ministerrådet (*se Nordiska rådet rek. nr 29/1971*).
5. Informationsverksamhet om Norden i och utanför Norden (regeringarnas respektive Nordiska rådets roll).
6. Offentlighetsprincipens tillämpning i Nordiska ministerrådet och underställda organ.

Presidiet är tacksamt för meddelande om de ytterligare överläggningsämnen som statsministrarna kan önska uppföra på dagordningen för mötet.

Presidiet kommer på sedvanligt sätt att i god tid före mötet översända promemorior med synpunkter på de olika dagordningspunkterna.

I särskild skrivelse till Nordiska ministerrådet denna dag har presidiet tagit upp vissa frågor rörande förberedelsen av Nordiska rådets

tjugonde session i Helsingfors i februari 1972. Skrivelsen bifogas i avskrift (*här ej tryckt*).

København den 2 juli 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

TILLÄGG 8

Skrivelse till statsministrarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige rörande förhållandet mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet

I et brev til de nordiske lands statsministre av 2. juli d. å. anmodet Presidiet om et møte med statsministrene og samarbeidsministrene for å dröfte bl. a. arbeidsordningen for Ministerrådet og herunder forholdet mellom Ministerrådet og Nordisk Råd og dets organer. Presidiet foreslo i brevet en dagsorden med 6 punkter og bebudet at det i god tid för mötet ville bli oversendt kommentarer til de ulike punktene.

Presidiet tillater seg herved å fremlegge følgende synspunkter på de spørsmål som er foreslått tatt opp i drøftelsene med statsministrene og Ministerrådet:

Ad punkt 1:

”Fast kontaktpunkt hos Nordiska ministerrådet till vilken Nordiska rådet och dess organ kan hänvända sig”

A.

Hittil har statsministrene vært Presidiets naturlige kontaktledd på regjeringssiden. Heretter vil det bli statsministrene og det Nordiske ministerråd.

Det er enighet om å fortsette tradisjonen med møter mellom statsministrene og Presidiet for drøftelser av større prinsipielle spørsmål i det nordiske samarbeid, mens de mer løpende saker mest hensiktsmessig kan behandles i møter mellom samarbeidsministrene og Presidiet.

B.

Utover adgangen til ad hoc møter mellom statsministrene og Presidiet om større prinsipielle spørsmål, legger Presidiet stor vekt på å bibeholde den innarbeidete ordning med et fast årlig møte mellom statsministrene og Presidiet, med den forskjell at samarbeidsministrene heretter bør delta.

Presidiet ser det slik at dette vil muliggjøre at man en gang i året tar et overblikk over situasjonen i det nordiske samarbeid, drøfter hvor man står og hvordan man kan komme videre. Grunnlag for en slik uformell meningsutveksling vil man ha når utkast foreligger til den rapport som samarbeidsministrene skal legge frem foran hver sesjon, om virksomheten siste år og om retningslinjer for det kommende år. Samtalene mellom statsministrene, samarbeidsministrene og Presidiet vil først og fremst knytte seg til det rapporten inneholder om arbeidsprogrammet fremover.

Presidiet vurderer betydningen av denne rapport på samme måte som den embetsmannsgruppe som har lagt frem forslag til arbeidsordning for Ministerrådet. I sin rapport av 4.6.71 til statsministrene sier embetsmannskomiteén:

”Berättelsen skal i princip avse alla olika samarbetsområden. Den bör utarbetas av samarbetsministrarna och ge uttryck för ministerrådets politiska värderingar i fråga om samarbete. Framställningen bör göras så utförlig att berättelsen kan ligga till grund för en reell saktidiskussion om det nordiska samarbetet under det gångna året. Genom berättelsen skall de nordiska parlamentarikerna också få ett sådant informationsmaterial till sitt förfogande att de kan väcka medlemsförslag eller andra initiativ i nordiska samarbetsfrågor. Utarbetandet av denna berättelse bör ses som en av samarbetsministrarnas centrala uppgifter”.

Av hensyn til arbeidet med opplegget av sesjonene i Nordisk Råd og forberedelsen av generaldebatten, vil det også være av stor betydning om statsministrene, samarbeidsministrene og Presidiet kan møte til drøftelser på grunnlag av et utkast til Ministerrådets rapport:

C.

De mer løpende anliggender i Nordisk Råds virksomhet, og i nordisk samarbeid i det hele, vil mest hensiktsmessig kunne drøftes i møter mellom Presidiet og de faste samarbeidsministrene.

Mulighet bør dertil åpnes for en nær kontakt mellom den embetsmannsgruppe som bistår samarbeidsministrene i koordineringen av sakene, presidiesekretæren og sekretærene for de nasjonale delegasjonene. Representanter for sekretariatet i Nordisk Råd bør få anledning til å være til stede i enkelte av embetsmannsgruppens møter.

D.

Med den nære kontakt som den reviderte Helsingfors-avtalen og Nordisk Råds arbeidsordning forutsetter mellom Ministerrådet og Presidiet — og Nordisk Råds organer forøvrig — er det av vesentlig betydning at det etableres en fast kontakt mellom Presidiet og Ministerrådet — og mellom Nordisk Råds sekretariat og den embetsmannsgruppe som skal bistå samarbeidsministrene ved koordineringer av de nordiske saker. Det vil være behov for å ha en fast adresse på minister- og embetsmannsplan for avsendelse av skrivelser, hvor man kan henvende seg angående be-

handlingen av löpande saker, få opplysninger om Ministerrådets möteplan, dagsorden for mötene, protokollutskrifter m. m.

Med en ordning hvor formannsvervet går på omgang mellom samarbeidsministrene uten faste regler for varigheten av den enkelte ministers formannstid, og med like flytende organisasjon hva sekretariatfunksjonen angår, vil Nordisk Råd og dets sekretariat ofte ikke vite hvor de skal henvende seg i spørsmål som de foran nevnte. Dette vil skape store praktiske problemer.

En tilfredsstillende kontakt på ministernivå kan tilveiebringes ved at samarbeidsministrene innen sin midte velger en formann for et bestemt tidsrom. Praktiske grunner kan tale for at formannsvervet går på omgang etter en fast rutine, f. eks. ved at formannsskifte skjer etter hver sesjon i Nordisk Råd. Formannsskifte i Ministerrådet og presidentskifte i Rådet vil i så tilfelle skje samtidig hvert år.

Den kontakt som er nødvendig mellom samarbeidsministrene og Presidiet om de løpende saker, er det naturlig å henvise til det embetsmannsorgan som er etablert under Ministerrådet og Nordisk Råds sekretariat, i første rekke presidiesekretæren. For en slik kontakt er det sidiet om de løpende saker, er det naturlig å henvise til det embetsmannssiden. Det vil neppe være mulig for det nyopprettete Presidiesekretariat og sekretærkollegium å fylle den funksjon de er tiltenkt, uten nær forbindelse med de embetsmenn som bistår samarbeidsministrene med koordineringen av de nordiske saker.

Ad punkt 2:

”Förbindelserna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets utskott”

Sedan Nordiska rådets tillkomst 1953 har regeringsrepresentanterna (statsråd och ministrar) kunnat deltaga i rådsutskottens arbete. Denna möjlighet har begagnats i betydande omfattning och visat sig värdefull för Nordiska rådets arbete. Närmare bestämmelser härom finns i Nordiska rådets nya arbetsordning.

Det vore värdefullt om — liksom hittills skett vid vissa ministermöten — företrädare för Nordiska rådets utskott i vissa lägen kunde få närvara vid delar av ministerrådets möten för att där framföra parlamentariskernas synpunkter på ärenden som ministerrådet har till avgörande. I 11 § förslaget till arbetsordning för Nordiska ministerrådet har en regel härom införts. En växelverkan av detta slag garanterar en god sakbehandling och blir till fördel för det nordiska samarbetets praktiska utformning.

För att detta system skall kunna praktiskt fungera, måste rådets organ i god tid få kännedom om ministerrådets möten, så att de kan rätt planlägga sin verksamhet. Utskotten bör få meddelande icke endast om ministerrådets mötestider utan även om dagordningarna för mötena och

likaså erhålla protokoll från mötena i den omfattning detta kan ske. En tillfredsställande ordning i detta avseende torde icke kunna nås, om icke ministerrådet upprättar en fast anknypningspunkt såväl för kontakterna på ministerplanet som för förbindelserna på ämbetsmannaplanet.

Ad punkt 3:

”Enhetlig uppbyggnad och funktion av nordiska samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet, t. ex. på kulturens, lagstiftningens och samfärdselns områden”.

Det nordiska kulturavtalet har nu godkänts av samtliga länder utom Finland och Island och kan väntas träda i kraft vid årsskiftet 1971/72. Enligt detta avtal art. 9 får ministerrådet kompetens att fatta alla de beslut som erfordras för att förverkliga kulturavtalets syften, en mycket vittgående kompetensregel. Inom ramen för kulturavtalet inrättas vidare en särskild ämbetsmannakommitté för den kulturella sektorn och därjämte ett permanent nordiskt kultursekretariat. Detta senare skall förläggas till Köpenhamn. Då samarbetet enligt kulturavtalet skall ske under medverkan av Nordiska rådet, är rådet direkt berört av organisationsformen. En särskild ämbetsmannagrupp håller på att utreda kultursamarbetets vidare utformning. Nordiska rådets egna organ är också inkopplade på detta utredningsarbete.

Samfärdselministrarna har vidare till efterkommande av Nordiska rådets rekommendation nr 14/1971 beslutat inrätta en nordisk ämbetsmannakommitté för samfärdsfrågor. Denna väntas få i uppgift att utarbeta ett nordiskt avtal på transportpolitikens område. Denna kommitté måste på ett eller annat sätt inordnas i systemet av ämbetsmannakommittéer under ministerrådet. Även här är rådets organ direkt berörda av organisationsformen.

Redan nu finns ett nordiskt statistiskt sekretariat, som verkar i Köpenhamn. Det handhar det löpande nordiska statistiska samarbetet. Att detta sekretariat på något sätt måste knytas till ett ministerrådssekretariat är uppenbart. Nordiska rådet är även här omedelbart intresserat som utgivare av Nordisk Statistisk Årsbok.

Enligt presidiets mening är det angeläget att de olika sekretariat och ämbetsmannakommittéer, som kommer att automatiskt växa upp under Nordiska ministerrådet på olika områden, från början erhåller en något så när likartad utformning och att de kan informas i en rationellt uppbyggd organisation. Att så blir fallet är av intresse för Nordiska rådet, vars utskottsindelning spänner över olika ministergrupper och arbetsområden. För område efter område varierande samarbetsformer, kommer det att försvåra Nordiska rådets arbete.

Presidiet vil foreslå at det embetsmannsorgan som er utpekt til å bistå samarbeidsministrene i koordineringen av de nordiske saker, anmodes om — i samarbeid med Nordisk Råds sekretariat — å utrede

dette spørsmål og, så snart som mulig, legge frem en innstilling. Ministerrådet anmodes om å dröfte saken med Presidiet för det treffes endelig beslutning.

Ad punkt 4:

”Inordnandet av existerande nordiska institutioner under Nordiska ministerrådet”.

Her foreligger det en rekommendasjon, nr. 29/1971, som oppfordrer regjeringene til å utrede dette spørsmål. Ansvaret for denne utredningen vil nå falle på Ministerrådet. Presidiet vil anmode om at Ministerrådet vil legge opp en prosedyre for denne utredning, som gjør det mulig for Nordisk Råds sekretariat å delta i dette utredningsarbeid.

Ad punkt 5:

”Informationsverksamhet om Norden i och utanför Norden”

Nordisk Råd driver i noen grad opplysningsvirksomhet, ikke bare om sin egen virksomhet, men også om nordisk samarbeid i det hele og har enkelte organ for dette.

Spørsmål i forbindelse med bl. a. den fremtidige organisasjon av den opplysningsvirksomhet som drives i og utenfor Norden, har vært utredet av en arbeidsgruppe som ble nedsatt etter beslutning av de nordiske lands statsministre og Nordisk Råds presidium, 2. februar 1969. I en sluttinnstilling, datert 14. oktober 1970, foreslår arbeidsgruppen at det etableres et samnordisk organ til å lede og koordinere hele den nordiske informasjonsvirksomhet.

Når det gjelder plasseringen av et slikt organ, pekte gruppen på tre muligheter:

1. et nytt, frittstående organ, uavhengig av andre nordiske institusjoner
2. et organ under det nordiske ministerråd
3. et organ knyttet til presidiesekretariatet i Nordisk Råd

Arbeidsgruppen vurderte disse alternativer slik:

”Att uppbygga en fristående institution är icke ändamålsenligt i nuläget. Med hänsyn till att slutligt beslut om ett nordiskt ministerråd ännu inte fattats och att dess blivande arbetsformer än mindre nu kan överblickas foreslår Arbetsgruppen i anslutning till Nordiska organisationskommitténs förslag, att det centrala nordiska informationsorganet inordnas i det blivande presidiesekretariatet, som är under inrättande. Huvuduppgifter för det centrala informationsorganet blir att framställa och distribuera informationsmaterial samt att ha en koordinerande uppgift inom nordiskt opplysningsarbete.

Detta informationsorgan kan framledes byggas ut till att tillgodose även ett nordiskt ministerråds behov av informationssekretariat. Då nordisk information bör syfta till att upplysa om de samlade resultaten av det nordiska samarbetet, oavsett på vilken nivå det försiggår, synes det i hög grad lämpligt att informationen omhänderhas av ett organ

gemensamt för de nordiska regeringarna och parlamenten. Naturligt är en nära anknytning till redan existerande institutioner på området.

Presidiets informationssekreterare tjänstgör för närvarande på halvtid med huvudsaklig uppgift att informera om Nordiska rådet och om nordiskt samarbete över huvud. Med hänsyn till de ökade arbetsuppgifterna på området är en avsevärd personalförstärkning nödvändig. Arbetsgruppen föreslår därför inrättande av en tjänst som samnordisk informationschef.

Denne befattningshavare skulle dels handha informationen om Nordiska rådets arbete inom Norden och till utlandet, dels tills vidare även tillgodose behovet av information om nordiskt samarbete i övrigt.”

Den informationsvirksomhet som drives om Nordisk Råds egen virksomhet, vil som hittil måtte drives av Rådets egne organ. Opplysning om nordisk samarbeid i sin alminnelighet kan, som hittil, spres av organer som sorterer henholdsvis under Rådet og regjeringene. Det kan imidlertid være grunn til å drøfte om man her har den mest hensiktsmessige arbeidsdeling.

Dette og andre spørsmål som er behandlet i innstillingen fra den foran nevnte arbeidsgruppe, kan gi grunnlag for nærmere drøftelser mellom Presidiet og Ministerrådet. Dette vil i tilfelle best kunne skje etter at informasjonssjefen ved Presidiesekretariatet er tiltrådt, og har fått satt seg inn i problematikken.

Ad punkt 6:

”Offentlighetsprinsippens tillämpning i Nordiska ministerrådet och underställda organ”

Det gjelder forskjellige regler for offentlighetsprinsippets anvendelse i de nordiske land.

Det er sannsynlig at spørsmålet om offentlighet i forvaltning vil komme i en noe annen stilling i det nordiske samarbeid etter at man har fått et Ministerråd med formell beslutningsmyndighet.

De problemer som måtte reise seg i denne forbindelse, er det vanskelig å ha oversikt over i øyeblikket, og spørsmålet egner seg for en nærmere utredning. Presidiet vil se det som en fordel om Ministerrådet nedsetter en utredningsgruppe, som — i samarbeid med Nordisk Råds sekretariat — legger frem en innstilling i saken, som senere kan drøftes mellom Ministerrådet og Presidiet.

Stockholm, 20. august 1971

For Nordisk Råds Presidium

Karl Skytte

Emil Vindsetmo

*TILLÄGG 9***Protokoll fört vid möte mellan de nordiska statsministrarna, Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidium i Åbo den 27—28 oktober 1971***Närvarande:**För regeringarna:**Statsministrarna*

Statsminister Jens Otto Krag, Danmark
Statsminister Ahti Karjalainen, Finland
Statsminister Ólafur Jóhannesson, Island
Statsminister Trygve Bratteli, Norge
Statsminister Olof Palme, Sverige

Samarbetsministrarna

Minister for udenrigsøkonomi Ivar Nørgaard, Danmark
Försvarsminister Kristian Gestrin, Finland, ministerrådets ordförande
Handelsminister Per Kleppe, Norge
Handelsminister Kjell-Olof Feldt, Sverige
Utrikeshandelsminister Olavi J. Mattila, Finland

Nordiska rådets presidium:

Folketingsmand Ib Stetter, Danmark, rådets president
Andrevicetalman Olavi Lähteenmäki, Finland
Altingsmand Matthías Á. Mathiesen, Island
Stortingsrepresentant Magnus Andersen, Norge
Riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige

För presidiesekretariatet:

Presidiesekreterare Emil Vindsetmo
Ställföreträdande presidiesekreterare Pär Kettis

För Nordiska rådets sekretariat:

Generalsekretær Frantz Wendt, Danmark
Generalsekreterare Eiler Hultin, Finland
Kontorchef Friðjón Sigurðsson, Island
Byråsjef Einar Løchen, Norge
Hovrättsrådet Gustaf Petré, Sverige
Kontorchef Ole Perch Nielsen, Danmark
Sekreterare Håkan Branders, Finland
Konsulent Oddmund Graham, Norge
Avdelningsdirektör Hans-Olle Olsson, Sverige

Deltagande regeringsämbetsmän:

Udenrigsraad Jens Christensen, Danmark
Minister Reino Honkaranta, Finland
Departementschef Guðmunður Benediktsson, Island
Statssekretær Erik Himle, Norge
Statssekreterare Ova Rainer, Sverige

Departementschef Eigil Jørgensen, Danmark
Ministersekretær Børge Ebbesen, Danmark
Konsulent Axel Gormsen, Danmark
Sekretær J. Ørstrøm Møller, Danmark
Kanslichef Kai Korte, Finland
Avdelningschef Kalervo Siikala, Finland
Ambassadrådet Henrik Antell, Finland
Byråchef Christian Andersson, Finland
Ambassadsekreterare Sakari Nurmi, Finland
Informationssekreterare Jukka Rusi, Finland
Attaché Carl Arne Hartman, Finland
Expeditionssjef Arnfinn Guldvog, Norge
Byråsjef Maren Hertzberg-Erichsen, Norge
Statssekreterare Bengt Dennis, Sverige
Bitr. kabinettssekreterare Sverker Åström, Sverige
Departementsrådet Ragnar Sohlman, Sverige
Hovrättsassessor Bengt Nilsson, Sverige

Mötet leddes av statsminister Ahti Karjalainen.

§ 1

Godkändes följande dagordning för mötet:

1. Mötets öppnande
2. Godkännande av dagordningen för mötet
3. Frågor i anslutning till inledandet av Nordiska ministerrådets verksamhet:
  - a) Redovisning för Nordiska ministerrådets hittillsvarande verksamhet
  - b) Fast kontaktpunkt hos Nordiska ministerrådet, till vilken Nordiska rådet och dess organ kan hänvända sig (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 1)
  - c) Förbindelserna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets utskott (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 2)
  - d) Enhetlig uppbyggnad och funktion av nordiska samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet, t. ex. på kulturens, lagstiftningens och samfärdselns områden (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 3)
  - e) Inordnandet av existerande nordiska institutioner under Nordiska ministerrådet (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 4).
  - f) Informationsverksamhet om Norden i och utanför Norden (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 5)
  - g) Offentlighetsprincipens tillämpning i Nordiska ministerrådet och underställda organ (NR:s presidiums skrivelse 20.8.1971 ad p. 6)
4. Nordiska rådets 20:e session i Helsingfors 19—24.2.1972
  - a) Centrala ämnen vid 20:e sessionen
  - b) Övriga frågor i anslutning till 20:e sessionen
5. Eventuella övriga ärenden
6. Godkännande av protokoll och kommuniké från mötet

§ 2

Ministerrådets ordförande lämnade en redogörelse för ministerrådets

hittillsvarande verksamhet, bl. a. beslut om tillsättande av ett ämbetsmannautskott för ekonomiska samarbetsfrågor med syfte att utreda konkreta åtgärder till ett vidareförande av det nordiska ekonomiska samarbetet och ministerrådets arbetsordning.

Vidare lämnade Nordiska rådets president en redogörelse för behandlingen på det gemensamma mötet mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet av dagordningspunkterna 3 b—g.

Mötet underströk den roll som Nordiska ministerrådet får för främjandet av det nordiska samarbetet och gav sin tillslutning till ministerrådets ovannämnda beslut.

§ 3

Mötet behandlade de centrala frågorna på Nordiska rådets 20:e session.

Enighet rådde om att huvudämnet vid sessionen blir det nordiska samarbetets ställning och framtida utveckling vid olika lösningar för de nordiska ländernas förbindelser med EEC.

Bland övriga viktigare frågor på den kommande sessionen nämndes det nordiska kultursamarbetets framtida innehåll, enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter, samnordiskt TV-program och frågan om ett nordiskt transportavtal.

§ 4

Mötet enades om att oberoende av ministerrådets tillkomst i enlighet med hittillsvarande praxis hålla ett årligt möte mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium med deltagande av samsarbetsministrarna, i första hand för att genomgå det nordiska samarbetets aktuella läge inför rådssessionen.

§ 5

Mötet betonade vikten av de resultat som hittills uppnåtts genom det nordiska samarbetet på olika områden och ansåg att de i full omfattning bör upprätthållas och utvecklas även vid den fortsatta europeiska marknadsutvecklingen, trots att de nordiska länderna i detta avseende valt skilda utgångspunkter. Det är angeläget att vart och ett nordiskt land i sina förhandlingar tar vederbörlig hänsyn till de andra nordiska ländernas ställning och intressen samt till möjligheterna att bevara och utbygga det nordiska samarbetet.

§ 6

Godkändes bifogade kommuniké från mötet.

§ 7

Godkändes protokollet från mötet.

Justeras:

Ahti Karjalainen

Ib Stetter

TILLÄGG 10**Protokoll fört vid möte mellan Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) i Åbo den 27 oktober 1971**

Närvarande:

Nordiska rådets presidium:

Folketingsmand Ib Stetter, Danmark, rådets president
Andre vicetalman Olavi Lähteenmäki, Finland
Altingsmand Matthías Á. Mathiesen, Island
Stortingsrepresentant Magnus Andersen, Norge
Riksdagsman Johannes Antonsson, Sverige

Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna):

Statsminister Ólafur Jóhannesson, Island
Minister for udenrigsøkonomi Ivar Nørgaard, Danmark
Försvarsminister Kristian Gestrin, Finland, ministerrådets ordförande
Handelsminister Per Kleppe, Norge
Handelsminister Kjell-Olof Feldt, Sverige

För presidiesekretariatet:

Presidiesekreterare Emil Vindsetmo
Ställföreträdande presidiesekreterare Pär Kettis

För Nordiska rådets sekretariat:

Generalsekretær Frantz Wendt, Danmark
Generalsekreterare Eiler Hultin, Finland
Kontorchef Friðjón Sigurðsson, Island
Byråsjef Einar Løchen, Norge
Hovrättsrådet Gustaf Petrén, Sverige
Kontorchef Ole Perch Nielsen, Danmark
Sekreterare Håkan Branders, Finland
Konsulent Oddmund Graham, Norge
Avdelningsdirektör Hans-Olle Olsson, Sverige
Informationssekreterare Anna-Maija Korpi, Finland

Deltagande regeringsambetsmän:

Udenrigsraad Jens Christensen, Danmark
Minister Reino Honkaranta, Finland
Departementschef Gudmunður Benediktsson, Island

Statssekretær Erik Himle, Norge
Statssekreterare Ove Rainer, Sverige
Konsulent Axel Gormsen, Danmark
Eekretær Ørstrøm Møller, Danmark
Kanslichef Kai Korte, Finland
Avdelningschef Kalervo Siikala, Finland
Byråchef Christian Andersson, Finland
Ambassadsekreterare Sakari Nurmi, Finland
Informationssekreterare Jukka Rusi, Finland
Attaché Carl Arne Hartman, Finland
Ekspedisjonssjef Arnfinn Guldvog, Norge
Byråsjef Maren Hertzberg-Erichsen, Norge
Statssekreterare Bengt Dennis, Sverige
Departementsrådet Ragnar Sohlman, Sverige
Hovrättsassessor Bengt Nilsson, Sverige

Mötet leddes av Nordiska rådets president.

§ 1

Godkändes följande dagordning för mötet:

1. Genomgång av förslag till dagordning för möte mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium den 27—28 oktober 1971.

2. Förberedelse av Nordiska rådets 20:e session.

3. Genomgång av presidiets skrivelser till Nordiska ministerrådet rörande

a) Nordisk tjänstemannarätt (Presidiet skr 2.7.1971)

b) Möte mellan Nordiska rådets kulturutskott och Nordiska ministerrådet (Presidiets skr 30.8.1971)

c) Nordiskt samarbete i relation till ett utvidgat EEC (Presidiets skr 30.8.1971)

d) NORDTRANS (Presidiets skr 20.8.1971).

4. Övrigt.

§ 2

Genomgicks förslaget till dagordning för mötet mellan de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium.

Punkterna 1—2 lämnades utan erinran.

Punkt 3 a I anledning av den arbetsordning för Nordiska ministerrådet som preliminärt fastställts av ministerrådet den 8 september 1971 framlade presidiet förslag till ändring av arbetsordningens § 3 samt tillägg till §§ 5 och 9. Beträffande § 3 som presidiet önskade ändrad så att ordförandeskapet i ministerrådet alltid skulle utövas av medlem av regeringen i det land där Nordiska rådets följande session skall hållas meddelade ministerrådet att den provisoriskt antagna arbetsordningen medgav en sådan ordning men att förslaget skulle övervägas av ministerrådet efter att det diskuterats med fackministrarna.

Beträffande arbetsordningens § 5 där presidiet föreslagit att ministerrådets dagordningar bör översändas till Nordiska rådets presidium råd-

de enighet om att det ofta kan vara ett gemensamt intresse att presidiet får del av dagordningen och att ministerrådet i sådana fall översänder denna till presidiet.

Beträffande arbetsordningens § 9 där presidiet föreslagit att protokoll från ministerrådets möten skulle översändas till presidiet meddelade ministerrådet att presidiets framställning för närvarande inte kunde bifallas men att detta inte hindrade att ministerrådet i särskilda fall på lämpligt sätt delgav presidiet vad som har förevarit vid ett ministerrådets möte.

Punkt 3 b Beträffande fast kontaktpunkt hos Nordiska ministerrådet konstaterade mötet att ordförandeskapet vid möte med samarbetsministrarna följer en fast ordning och att samma ordning tillämpas av ämbetsmannakommittén som biträder samarbetsministrarna.

Punkt 3 c Beträffande förbindelserna mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets utskott konstaterade mötet att enligt arbetsordningen för ministerrådet medlemmar av Nordiska rådet kan beredas tillfälle närvara vid ministerrådets möten och att frågan om ministerrådets dagordningar och protokoll behandlats under punkt 3 a.

Punkt 3 d Beträffande enhetlig uppbyggnad och funktion av nordiska samarbetsorgan under Nordiska ministerrådet rådde enighet om att presidiet tillställer ministerrådet en redovisning av eventuella brister och problem på detta område och att ministerrådet på grundval av detta material tar ställning till vilka åtgärder som är påkallade.

Punkt 3 e Beträffande inordnandet av existerande nordiska institutioner under Nordiska ministerrådet meddelade ministerrådet att man övervägde tillsättande av en utredning i enlighet med rådets rekommendation nr 29/1971.

Punkt 3 f Efter att ha tagit del av en redovisning av frågans aktuella läge konstaterades att den nordiska informationsverksamhetens framtida utformning fick tagas upp till förnyade överläggningar efter det att Nordiska rådets informationschef inlett sin verksamhet.

Punkt 3 g Presidiet hemställde till ministerrådet att låta företa en kartläggning av lagstiftningen rörande offentlighetsprincipen i de olika nordiska länderna i den mån den har betydelse för det nordiska samarbetet.

3 §

Mötet tog del av presidiets skrivelse av den 2 juli 1971 till ministerrådet rörande förberedelserna för Nordiska rådets 20:e session och enighet rådde om att följande saker blir huvudämnen eller debattämnen vid den kommande sessionen:

juridiska utskottets område

A 286 Enhetlig nordisk marknadsföringslagstiftning

- A 302 Gemensam nordisk samepolitik
- A 326 Nordiskt samarbete rörande havsrätt
- A 355 Enhetliga regler i Norden om lagring och användning av data-registrerade uppgifter
- A 336 Nordiskt förbud mot tobaksreklam

kulturutskottets område

- A 314 Samnordiskt TV-program (debattämne)
Det nordiska kultursamarbetets framtida innehåll (debattämne)

socialpolitiska utskottets område

- A 328 Åtgärder mot vissa luftföroreningar
- A 332 Nordisk miljöskyddskonvention

trafikutskottets område

- A 287 Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden
Eventuellt regeringsförslag om transportavtal

ekonomiska utskottets område

Nordiskt samarbets ställning och framtida utveckling.

§ 4

I fråga om nordisk tjänstemannarätt hemställde presidiet att ministerrådet så snart som möjligt slutför arbetet med rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner. Ministerrådet meddelade att saken är under behandling.

§ 5

I anledning av presidiets framställning den 30 augusti 1971 meddelade ministerrådet att ett möte mellan kulturutskottet och ministerrådet för att diskutera frågan om kultursamarbetets framtida utveckling planeras i Köpenhamn till mitten av december 1971 och att dessförinnan ett förberedande möte skulle hållas mellan ämbetsmannakommittén som förbereder kulturavtalets ikraftträdande och Nordiska rådets sekretariat.

§ 6

Det nordiska samarbetets ställning och framtida utveckling var en fråga som mötet var ense om måste givas hög prioritet i den nuvarande situationen. Från presidiets sida pekades på den översikt över det nordiska samarbetets ställning vid olika lösningar för de nordiska ländernas förbindelser med EEC som överlämnats till ministerrådet och angelägenheten av att detta arbete vidareföres och snarast leder till konkreta åtgärder för ett utvecklande av det nordiska samarbetet i framtiden.

Ministerrådet meddelade att beslut fattats om att på grundval av ett förslag från den norske samarbetsministern tillsätta ett ekonomiskt ämbetsmannautskott som ersättare för den tidigare nordiska ekonomiska samarbetskommittén med tanke på att företa en utredning syftande till konkreta förslag rörande vidareutveckling av det nordiska ekonomiska samarbetet. Ministerrådet meddelade att dessa frågor kommer att behandlas i den allmänna berättelsen till Nordiska rådets nästa session.

Beträffande samarbetet mellan de nordiska länderna rörande EEC-förhandlingarna meddelades att ett intensivt konsultationsförfarande äger rum för att tillvarata gemensamma nordiska intressen i den aktuella förhandlingssituationen.

§ 7

Ministerrådet meddelade att i anledning av rekommendation nr 14/1971 om nordiskt samarbete på transportområdet ett utkast till nordiskt transportavtal utarbetats och överlämnats till transportministrarna samt att ett gemensamt möte med Nordiska rådets trafikutskott för behandling av bl. a. denna fråga planeras till november 1971.

(Protokollet har godkänts av presidiet och skall behandlas av ministerrådet 18.2.1972.)

TILLÄGG 11

Överenskommelse mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat om utgivningen av Nordisk statistisk årsbok

Mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat har följande avtal ingåtts rörande utgivningen av Nordisk statistisk årsbok:

§ 1

Nordiska rådet överlämnar ansvaret för utarbetandet av Nordisk statistisk årsbok till Nordisk Statistisk Sekretariat från och med årsboken för 1972, d. v. s. den upplaga som skall utkomma till Nordiska rådets 21:a session 1973.

Befintligt arkiv innefattande korrespondens, statistiskt material m. m. överlämnas till Nordisk Statistisk Sekretariat vid avtalets undertecknande.

§ 2

Årsbokens hela upplaga skall utgivas i NU-serien på engelska och svenska språken med bibehållande av nuvarande namn. Årsboken skall

vara utgiven till Nordiska rådets ordinarie session, såvida inte styrelsen i särskilt fall beslutar annat.

§ 3

Beträffande årsbokens layout skall gälla följande:

På skyddsomslaget tillägges "Nordisk Statistisk Sekretariat" vid sidan av "Nordiska rådet". Omslaget skall vara oförändrat. På titelbladet tillägges: "Redigerad av Nordisk Statistisk Sekretariat" och "Utgiven av Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat".

§ 4

En styrelse upprättas som har att besluta om viktigare frågor rörande utgivningen av årsboken.

Styrelsen består av dels en representant vardera för Nordiska rådets presidium och styrelsen för Nordisk Statistisk Sekretariat, dels Nordiska rådets presidiesekreterare och chefen för Nordisk Statistisk Sekretariat eller ersättare för dem.

Löpande angelägenheter rörande årsbokens utgivning handhas genom kontakter mellan Nordiska rådets presidiesekretariat och Nordisk Statistisk Sekretariat.

§ 5

Årsboken redigeras av Nordisk Statistisk Sekretariat efter de allmänna riktlinjer som fastställs av styrelsen.

§ 6

Nordisk Statistisk Sekretariat svarar för utgifterna för utarbetandet av årsboken. Kostnaderna för sättning, inklusive klichéer, och tryckning av årsboken fördelas mellan Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat i förhållande till det antal exemplar som vardera avtalsparten beställer.

Vardera avtalsparten svarar för distributionskostnaderna för sin del av upplagan. Styrelsen fastställer upplagans storlek på grundval av beställningarna från Nordiska rådet och Nordisk Statistisk Sekretariat.

§ 7

För distributionen tillämpas följande allmänna riktlinjer:

Nordisk Statistisk Sekretariat distribuerar inom Norden till statistiska centralbyråer och andra offentliga statistiska institutioner samt utom Norden till statistiska centralbyråer. Nordiska rådet svarar för övrig distribution och för försäljning samt upplysningsverksamhet i samband därmed.

§ 8

Detta avtal träder i kraft vid undertecknandet. Avtalet upphör att gälla ett år efter uppsägning från endera avtalsparten.

Köpenhamn den 26 januari 1972

För Nordiska rådet:

Ib Stetter

För Styrelsen för Nordisk
Statistisk Sekretariat:

N. V. Skak-Nielsen

BILAGA 1**Rapport om tryckning av remissuttalanden i Nordiska rådet**

1. Nordiska rådets presidium beslutade vid möte den 2—3 juli 1971 att Nordiska rådets handlingar, som hittills utgivits i ett band (med undantag för ett supplementsband vid 6:e sessionen 1958), skulle uppdelas på två band från och med 1972. Huvudbandet skulle innehålla råds-handlingarna med undantag av remissyttranden över förslag, vilka skulle ingå i supplementsbandet. Samtidigt beslöt presidiet uppdra åt presidie-sekretariatet att utreda frågan om remissyttrandena i fortsättningen bör tryckas.

I anledning av presidiets beslut tillsatte sekreterarkollegiet den 20 september 1971 en arbetsgrupp för utredning av detta spörsmål bestående av redaktör Åke Edwall, ställföreträdande presidiesekreterare Pär Kettis (sammanställande), kontorchef Ole Perch Nielsen och sekreterare Ove Stenroth.

Beräffande själva remissförfarandet i Nordiska rådet har presidiet beslutat att göra en särskild utredning som kommer att redovisas separat.

2. Nuvarande förfarande

1971 års rådsförhandlingar omfattar 2 847 sidor. Medlems- och regeringsförslag (i rådets terminologi A- och B-saker) utgjorde tillsammans 1 544 sidor. Av dessa bestod cirka 902 sidor av remissyttranden och cirka 175 sidor av promemorior eller andra utredningar.

Remissförfarandet är olika i de nordiska länderna och sidantalet är ojämnt fördelat mellan länderna. Vad nu sagts slår naturligtvis ojämnt på skilda saker i rådet. Allmänt kan sägas, att svenska remissinstanser avlämnar de ojämförligt flesta och längsta remissyttrandena. Oftast är remissmaterialet mer omfattande från Finland än från Norge och Danmark. Island förekommer sparsamt och avger i regel endast yttranden i frågor som direkt berör isländska intressen.

Några slumpvis valda exempel på saker av allmänt intresse för samtliga länder redovisas nedan vad avser sidantal.

A 267 T/s (internordisk giltighet för recept)

Danmark:	5 sid.	Norge:	7 1/2 sid.
Finland:	4 "	Sverige:	10 "

A 270 T/k (utbildning för bibliotek, arkiv och informatik)

Nordiska instanser: 2 sid. Norge: 3 sid.

Danmark: 5 1/2 sid. Sverige: 16 ”

Finland: 10 1/2 ”

A 135/j (vidgat skydd för privatlivets helgd)

Danmark: 1 1/2 sid.

Norge: 4 1/2 sid.

Finland: 7 1/2 ”

Sverige: 5 1/2 ”

Innan remissyttranden lämnas till sättning redigeras de genom redaktionens försorg. Längre ingresser, beskrivningar m. m. tas bort för att göra yttrandena mera lättlästa. Ibland kan ända till en tredjedel av ursprungstexten på detta sätt skäras bort.

Det är ofrånkomligt att remissyttrandena måste finnas tillgängliga vid varje utskottsmöte där ett visst förslag behandlas. Även om utskottssekreterarens sammanfattning av remissyttrandena i utskottets betänkande göres fylligare är det nödvändigt för medlemmarna att ha tillgång till hela remissmaterialet.

Till varje utskottsmöte framtas korrektur med då tillgängligt remissmaterial jämte förslaget. På grund av att remisstiden i regel är två till tre månader och yttrandena kommer in under hela denna period framtvings kostnadskrävande ombrytningar för att införa nytillkomna remissyttranden.

Till möten med juridiska utskottet, socialpolitiska utskottet och trafikutskottet framtas 70 korrektur av varje förslag med remissmaterial. Till kulturutskottet och ekonomiska utskottet är antalet korrektur 80—90 i varje sak. Korrekturen användes i tidsföljd först av rådets sekretariat: presidiesekretariatet, de nationella sekretariaten och utskottssekreterarna. Därefter kommer remissmaterialet till användning vid utsändning av material till utskottsmedlemmarna före utskottsmöte. Samma material tillställs även ministeriernas/departementens kontaktmän och andra regeringstjänstemän som behöver följa visst ärende. I utskottsmöte deltagande sakkunniga och tjänstemän tillställs också utredningsmaterialet. Nordiska ministerrådet bör på lämpligt sätt erhålla utredningsmaterialet redan på detta stadium. Före socialpolitiska utskottets möten utsändes exempelvis cirka 50 lägg (Danmark 10, Finland 10, Norge 10, Island 5 och Sverige 15). Övriga korrektur medtas som reserv till utskottsmöten eller finns tillgängliga på expeditionen i Stockholm.

Korrekturupplagor av enbart medlems- eller regeringsförslag utan remissmaterial framtas i en upplaga på 500 exemplar. Tilltryckning av ytterligare 300 exemplar är ingen ovanlighet. Dessa korrekturupplagor sändes i 75 exemplar till Danmark, 50 exemplar till vardera Finland och Norge, 25 exemplar till Island, 5 exemplar till Färöarna och 5 exemplar till Åland. I Sverige utsändes dessa korrekturexemplar till samt-

liga medlemmar och suppleanter (36 st.), till departementens kontaktmän (20 st.) samt till särskilda abonnenter (ambassader m. fl.). Cirka 25 exemplar bifogas pressmeddelanden. Det stora flertalet exemplar av korrekturupplagan tillställs de svenska remissinstanserna.

Förtrycken som utsändes till samtliga deltagare i en session innehåller förslag, remissmaterial, eventuellt annat utredningsmaterial och utskotts-
betänkandet i saken. Kostnaderna för sättning, korrigeringspapper och tryckning av förtrycken till 19:e sessionen uppgick till 195 928 svenska kr. Därav utgjorde papperskostnaden 11 926, tryckningen 36 500 och korrigeringskostnaderna enligt notor 40 799. Att närmare utreda remissyttrandenas del av kostnaden ter sig svårt, då det i första hand är en fråga om omfånget. Korrigeringskostnaderna kan emellertid till 90 procent beräknas belöpa sig på medlemsförslag och betänkanden. Korrigeringar av remissyttrandena är ofta rena sättningsfel, för vilka kostnaderna bestrides av tryckeriet.

När Nordiska ministerrådet och regeringarna tillställs årets rekommendationer medsändes återigen berörda förtryck av A- och B-saker.

Äldre förtryck rekvireras ofta av intresserade personer och organisationer efter telefonkontakt med kanslierna.

Supplement består i första hand av förslag med betänkanden som justerats under sessionen. Kostnaden för supplement till 19:e sessionen uppgick till 13 585 svenska kr.

Ombrytning, sättning och tryckning av rådsboken för 19:e sessionen belöpte sig till 115 380 svenska kr., varav papperet svarade för 17 760.

Den enda större extra kostnad att räkna med vid en uppdelning av rådsförhandlingarna i två band torde ligga på bokbinderisidan. Fullständig ombrytning fordras även med nuvarande system för att samla förtrycken i ett band.

3. Användningen av remissmaterialet och annan utredning

När ett förslag väckts i Nordiska rådet är det enligt rådets arbetsordning presidiet som beslutar om införskaffande av behövlig utredning i saken (42 §). Remissbehandling är den normala formen för införskaffande av denna utredning.

Remissyttranden och annan utredning utgör det material som står till utskottsmedlemmarnas förfogande för att dessa skall kunna ta ställning till de i rådet väckta förslagen. Presidiet har i viss utsträckning delegerat till rådets sekretariat att införskaffa utredningsmaterialet.

Enligt arbetsordningen skall förslag jämte därtill hörande utredningar och utskottsbetänkanden senast två veckor före sessionens början utsändas till regeringarna, ministerrådet, Färöarnas landsstyrelse, Ålands landskapsstyrelse, de valda medlemmarna och suppleanterna (44 §). Inte bara rådets medlemmar utan alla deltagare inräknat tjänstemän, pressrepresentanter m. fl. erhåller detta material (förtrycket). Det fastslås inte

i arbetsordningen i vilken form materialet skall föreligga när det utsändes. Detta är alltså i första hand en praktisk-ekonomisk fråga.

När de vid en session antagna rekommendationerna översändes till Nordiska ministerrådet eller regeringarna bör bifogas till varje rekommendation hörande förtryck eller supplement. Likaså bör remissinstanserna i en sak erhålla den rekommendation som antogs samt förtryck eller supplement för kännedom.

För skilda upplysningsändamål bör utredningen i en sak finnas tillgänglig och på begäran utan större väntan kunna sändas till intresserade myndigheter, organisationer, press etc.

Vad ovan sagts om användningen av remissmaterialet och annan utredning innebär att materialet måste mångfaldigas i stora upplagor och vid åtminstone ett par tillfällen: en eller flera gånger under utskottsbehandlingen samt till sessionen. Det är därutöver uppenbarligen en fördel om utredningsmaterialet kan redigeras för att nedbringa sidantalet och göra det mer lättillgängligt än vad obesurna kopior av originalhandlingarna är. Eftersom utredningsmaterialet skall användas och utsändas jämsides med förslag, berättelser, meddelanden, utskottsbetänkanden m. m. är det uppenbarligen en fördel, även om det inte är nödvändigt, att utredningsmaterialet förekommer i samma eller en likartad form som övrigt material.

4. Metoder för framställning av utredningsmaterialet

Vid framställningen av rådsförhandlingarna har den traditionella bly-sättningsmetoden använts. En nackdel med bly-sättning är att satsen samlas i formar med en avsevärd tyngd, som på korrekturstadiet sammanhålls med snören och före tryckningen gjutes. En annan nackdel är att vid korrigering hela formen måste brytas upp och raden omsättas, varvid helt nya fel kan uppstå, rader kan tappas m. m. Vid korrekturläsning måste därför s. k. kantläsning företas för att efterse att rader ej omkastats vid korrigeringen.

Under senare år har nya sättningsmetoder som fotosättning och data-sättning samt sättning med IBM MT-Composersystem kommit till användning. Tryckningen sker då i litopressar (offset). Foto- och data-sättning är emellertid mycket kostsamma och därför i detta sammanhang ganska ointressanta. IBM MT-Composersättning är en billigare metod men har ej foto- och datasättnings snabbhet och flexibilitet. Vid composersättning sker textregistreringen på magnetband. Korrigering av banden görs via en skrivmaskin, som framställer ett nytt magnetband. Dessa korrigeringsremsor kan sedan klistras över den felaktiga raden, varför fel med omkastade eller tappade rader är helt uteslutna. Sättningshastigheten hos IBM MT-Composersystem är också något snabbare än vid bly-sättning. Kostnaden är ungefär densamma som vid bly-sättning.

Under 1970 arbetade en utredning med översyn av riksdagstrycket. Denna utredning bestämde sig slutligen för ovannämnda IBM MT-Composersystem för tryckning av riksdagens snabbprotokoll. Det bör emellertid tilläggas att den egentliga orsaken till att riksdagen bestämde sig för denna metod var att det var den enda möjligheten att snabbare få fram protokollen.

För att helt utnyttja detta system är det angeläget att man har förhållandevis rena manuskript. Det kan därför ifrågasättas om det är praktiskt och lönsamt att vid rådsförhandlingarna använda denna metod. Materialet i rådsförhandlingarna ändras och påbyggs ständigt under praktiskt taget hela året före en session. Möjligheten att blanda blyättning och composersättning är utesluten så länge rådsförhandlingarna skall samlas i ett eller två band. För NU-serien med sina i de flesta fall färdiga manuskript har composersättning visat sig vara en utmärkt metod. Drygt halva serien framställs nu på detta sätt och tryckes i offset.

Redigering av material som torrkopieras (Rank Xerox) eller elstencileras fordrar en ökad arbetsinsats. Vid mångfaldigande av remissyttranden enligt dessa metoder kommer den redan tidigare kritiserade pappersmängden att avsevärt ökas. Ett yttrande som i korrekturet kräver en sida är i original ofta på två-tre sidor. Brevhuvud, referat av förslag, hänvisning till korrespondens mellan departement, spatiös uppställning m. m., tar ej sällan lika stor plats som själva yttrandet. Att med här avsedda metod taga fram hela korrekturupplagor är dessutom en alltför omfattande uppgift med nuvarande personal.

Yttranden, som inkommit efter det att korrektur framtagits till utskottsmöte, har sedan några år elstencilerats (de skrevs tidigare på stencil) och medtagits till mötet. Dessa yttranden, som ofta är fotokopior eller vanliga kopior av original, blir vid elstencilering knappt läsbara. Resultatet vid torrkopiering är i allmänhet bättre än elstencilering.

5. Slutsatser

Arbetsgruppen har funnit att de krav som med utgångspunkt från rådets arbetsordning och arbetsgången i rådet måste ställas på remissmaterialet talar för att nuvarande system med tryckning bibehålls. Vilken tryckmetod som är lämpligast har arbetsgruppen inte funnit anledning ingå på i detta sammanhang.

Detta är en fråga som får bedömas med hänsyn till hela rådstrycket, den tekniska utvecklingen, tryckeriernas resurser och ekonomiska faktorer. Det torde närmast ankomma på redaktionen för rådets tryck att vid behov aktualisera frågan om eventuella förändringar härvidlag.

På utskottsstadiet förefaller det som om vissa rationaliseringsåtgärder skulle vara möjliga. I allmänhet torde inte finnas anledning att sätta

upp remissmaterialet i korrektur före remisstidens utgång och inte heller förrän till det utskottsmöte, då sak skall realitetsbehandlas. Härigenom skulle dyrbara ombrytningar i korrekturet kunna undvikas och kostnaderna för korrekturupplagor reduceras.

När det gäller sent inkomna remissyttranden som ej hunnit tagas med i korrekturet för viss sak användes f. n. elstencilering för kopiering till utskottsmöte. Ett alternativt framställningssätt är torrkopiering som ger tydligare kopior. Dessa remissyttranden bör vid lämpligt tillfälle brytas in i korrekturet.

Det förekommer ibland att utkast till utskottsbetänkanden uppsättes i korrektur. Ovan under 2. har anmärkts att korrigeringskostnaderna är förhållandevis höga och till övervägande del bör hänföras till förslag och utskottsbetänkanden. De senare bör icke lämnas till sättning annat än i den mån som de godkänts av utskott så att behovet av korrigeringar i korrektur blir litet. Utkast bör således som regel stencileras eller kopieras från maskinskriven text.

Från flera håll har kritik framförts mot dokumenthögarna som i förväg tillställs deltagarna i en session och som under sessionen staplas på medlemmarnas och pressens bord. Det är viktigt att finna en medelväg mellan fullständighet i informationen rörande ett ärende och överskådlighet av det material som tillhandahålles. Å ena sidan måste det vara angeläget för rådet och dess medlemmar att tillgänglig dokumentation i en sak ges vidast möjliga spridning som bakgrund till fattade beslut. Å andra sidan bör rådet av självbevaringsdrift avstå från att tynga medlemmar och andra med en myckenhet av material som mottagarna inte har behov av eller möjlighet att studera och i en form som gör det hela svårhanterligt. Det torde vara svårt förneka att detta enligt mångas mening är vad som sker för närvarande.

Inför sessionen och vid ett ärendes behandling i plenarförsamlingen är utskottsbetänkandet i en sak det viktigaste dokumentet. Därefter i angelägenhetsgrad torde komma förslaget och sist utredningsmaterialet, som endast i undantagsfall torde studeras av andra medlemmar än de som förbereder inlägg eller av andra skäl är särskilt intresserade av saken. Som nämnts har presidiet beslutat att efter 20:e sessionen ur förtrycken bryta ut remissmaterialet för bindning i särskilt supplementsband. För att tillmötesgå önskemål om större överskådlighet av det vid sessionen väsentligaste materialet finns möjligheter att redan före sessionen bryta ut remissyttrandena från förtrycken. Det egentliga förtrycket skulle i så fall komma att bestå av ett häfte innehållande förslag, eventuell promemoria el. dyl. av utskottssekreteraren och utskottsbetänkande. Det bör därvid tillses att remissammanställningen i utskottsbetänkandet göres så utförligt att en klar bild erhålles av remissinstansernas ståndpunkter. Remissyttrandena skulle tryckas i separat häfte.

Före session distribueras båda häftena tillsammans, varvid mottagaren kan välja hur stor del av materialet han önskar behålla. I plenisalen delas endast ut förtrycket (d. v. s. förslag och utskottsbetänkande) i läggen till medlemmarna. Det särskilda häftet med remissyttrandena hålls tillgängligt intill sessionssalen för medlemmar som önskar ta del av hela materialet.

Norstedts tryckeri har vid förfrågan förklarat att en sådan omläggning som den skisserade lätt låter sig göras.

Avslutningsvis vill arbetsgruppen framhålla att man utgått från den uppdelning av rådsboken som presidiet fastställt. En av arbetsgruppens medlemmar (Perch Nielsen) är tveksam om man därvid kommit fram till den lämpligaste lösningen. En annan av arbetsgruppens medlemmar (Stenroth) har funnit starka skäl tala för en omprövning av beslutet om uppdelning av Nordiska rådets handlingar i två band så att remissyttrandena skulle särskiljas till ett supplementsband, emedan en sådan uppdelning innebär merarbete och ändamålsenligheten därav även i övrigt kan ifrågasättas. Genom en uppspjälkning bryts den organiska helhet handlingarna i en rådssak utgör och remissyttrandena får karaktär av att vara av sekundär betydelse, trots att de innehåller värdefullt utredningsmaterial.

6. Sammanfattning

Arbetsgruppen föreslår,

att remissmaterialet även i fortsättningen tryckes,

att rationaliseringsåtgärder insättes när det gäller korrekturen till utskottsmöten,

att förtrycken till sessionen uppdelas på två häften, varav det ena innehåller förslag, eventuell promemoria och utskottsbetänkande, medan det andra, som betecknas *bihang*, innehåller remissmaterialet,

att sammanfattningen av remissmaterialet i utskottsbetänkandena göres utförligare,

att båda häftena av förtrycket tillställs medlemmar m. fl. före sessionen,

att endast förtryckets huvudhäfte ingår i lägget till medlemmarna på sessionen, medan häftet med remissmaterialet, förtryckets *bihang*, tillhandahålles på begäran.

Helsingfors den 8 december 1971

Ake Edwall

Pär Kettis

Ole Perch Nielsen

Ove Stenroth

*BILAGA 2***Remissförfarandet i Nordiska rådet***1. Uppdraget*

Nordiska rådets sekreterarkollegium beslöt den 25 augusti 1971 uppdra åt en arbetsgrupp att upprätta en promemoria rörande remissförfarandet i Nordiska rådet. Till medlemmar av arbetsgruppen utsågs sekreterare Håkan Branders, ställföreträdande presidiesekreterare Pär Kettis och kontorchef Ole Perch Nielsen. Vid undersökningen har bl. a. beaktats tillkomsten av ett presidiesekretariat. Som grund för undersökningen ligger redogörelser från de nationella delegationerna för remissförfarandets nuvarande utformning i varje land.

2. Nuvarande remissförfarande

När ett förslag — medlemsförslag, regeringsförslag eller ändringsförslag — väckts i Nordiska rådet är det enligt rådets arbetsordning presidiet som beslutar om införskaffande av behövlig utredning i saken (42 §). Denna bestämmelse har i sak oförändrad överförts från tidigare arbetsordning. Remissbehandling är den normala formen för införskaffande av denna utredning. Härutöver förekommer i vissa fall att utskottssekreteraren, nationellt sekretariat eller särskild sakkunnig gör en kompletterande utredning till belysning av den aktuella saken.

Det övervägande antalet förslag remissbehandlas. Undantag utgöret. ex. förslag dels i vissa utpräglade politiska frågor, främst med utrikespolitisk innebörd, dels frågor där tillräckligt utredningsmaterial redan föreligger rörande tidigare behandlat liknande förslag, dels frågor rörande Nordiska rådet självt.

Regeringsförslag intar i viss mån en särställning då vanligen ganska omfattande utredning rörande förslaget redan föreligger.

Formellt är det presidiet som svarar för införskaffande av utredning. I viss utsträckning har presidiet delegerat till rådets sekretariat att införskaffa utredningsmaterialet. I vad mån detta hittills skett framgår av följande redogörelse för remissförfarandet i de olika länderna. Redogörelserna har utarbetats av delegationernas sekretariat.

*Danmark**Høring af offentlige myndigheder*

Så snart et forslag foreligger trykt, sendes det i fem eksemplarer til det ministerium der varetager nordiske anliggender. Dette ministeriums nordiske kontor besørger udsendelsen til de ministerier og andre offentlige myndigheder, det selv udser, og underretter sekretariatet derom. Hvis

sekretariat finder behov for at høre yderligere instanser meddeles dette til kontoret.

Høring af andre

På grundlag af statshåndbog, vejvisere, telefonadressebøger, kartoteker, gamle korrespondancer og andre hjælpemidler udarbejdes liste over de organisationer, som skal høres. Hvis de "høringslister", der senere modtages fra de andre sekretariater, giver ideer til yderligere høringer, indarbejdes forslagene i den primære høringsliste. Hvis de oprindelige høringsskrivelser allerede er ekspederet, sendes eventuelt nye skrivelser ud.

Lige fra rådets første dage har delegationens arbejdsudvalg lagt megen vægt på den direkte kontakt mellem delegationen og de private organisationer for at gøre rådets navn kendt i offentligheden. Denne direkte kontakt gør det også lettere for sekretariatet at drøfte forslagene med organisationerne.

Tidsfrist

Man søger så vidt muligt at undgå, at fristen for svar bliver mindre end to måneder — navnlig af hensyn til ministerierne, som ofte skal høre underinstanser.

Det er vigtigt, at fristen så vidt muligt er den samme i alle landene. Praksis har været, at det svenske sekretariat, som har forestået trykningen, foreslår en dato samtidig med fremsendelse af høringsliste. Hvis denne ikke foreligger, når korrekturtrykket modtages, må sekretariatet selv fastsætte en dato for at undgå forsinkelse. I forvejen er tiden ofte knap, og da den på forslagene påtrykte dato i reglen er mindst en måned gammel, er det ikke let for modtagerne at forstå, hvorfor de skal svare inden for en alt for knap frist.

Finland

Sedan ett nytt förslag erhållits i tryck uppsattes vid delegationssekreteriatet en skrivelse, genom vilken yttrande i presidiets namn inbegäres från myndigheter, organisationer m. fl. berörda. Skrivelsen undertecknas av delegationens generalsekreterare eller vid förfall för denne av sekreteraren. Förteckning över remissinstanserna med angivande av remisstiden i Finland uppgöres samtidigt och tillsändes presidiesekretariatet, de övriga sekretariaten, och vederbörande utskottssekreterare för kännedom. Allt eftersom yttrandena inkommer till sekretariatet vidarebefordras de — vid behov efter översättning — till redaktionen och respektive utskottssekreterare.

Finlandssekretariatet har fäst vikt vid att själv företa utvalet av remissinstanser, såväl statliga som enskilda samt över huvud besluta om remissens omfattning, remisstiden etc. I dessa hänseenden har viss väg-

ledning ofta erhållits genom de från Danmark och Sverige erhållna remissförteckningarna, då sådana erhållits innan förslaget gått på remiss i Finland. I mån av möjlighet har man försökt ge en ungefär lika lång remisstid som i de övriga länderna.

Orsakerna till att sekretariatet i Finland velat "hålla i" remissproceduren är flera. Bl. a. har rent språkligt-tekniska omständigheter måst beaktas. Under senare år har en viss förändring inträtt, inte minst genom kontaktmannasystemet. Med undervisningsministeriet, som sedan några år har en väl inkörd rotel för internationella och nordiska frågor, har sålunda överenskommelse träffats om att detta ministerium sköter remisserna för de statliga organens vidkommande. I undantagsfall har liknande överenskommelser också träffats med annat ministerium. Kontakt har emellertid ofta förekommit mellan rådssekretariatet och vederbörande ministerium (ofta resp. nordiska kontaktmän) vid remissens förberedande.

De vinnningar som en centralisering medför har också erhållits genom det nuvarande systemet, kontinuitet och möjlighet att själv bevaka tidsfristerna. Principiellt har det också ansetts riktigt att, då det hittills i huvudsak varit fråga om av rådsmedlemmar väckta förslag, rådets egna organ får besluta om till vilka instanser förslaget skall sändas. Härför talar även den omständigheten att syftet med rådets remissförfarande är att införskaffa ett sådant material att rådet och dess organ kan bedöma om en rekommendation är på sin plats och hurudan. Härvid bör givetvis största objektivitet eftersträvas, så att en allsidig bild av inställningen till medlemsförslaget såväl i ett land som framför allt nordiskt sett erhålles. Det sistnämnda är särskilt viktigt med hänsyn till utskottens intresse av att erhålla remissmaterial, som utgör en god grund för en bedömning av den samnordiska betydelsen av det framställda förslaget.

Efter sessionen tillsänder sekretariatet med särskild skrivelse samtliga remissinstanser den sak, i vilken de avgett yttrande, varvid de kan se vilket beslut rådet fattat och i vilken mån deras synpunkter kommit till beaktande vid behandlingen.

Island

Enligt hittillsvarande praxis har remissuttalanden vanligen inhämtats i saker som mera direkt berör isländska förhållanden.

Norge

Remissuttalelser innhentes i Norge ved at sekretariatet skriver til Statsministerens kontor, som igjen sender forslaget videre til fagdepartementene. Sekretariatet ber alltid om at fagdepartementene forelegger forslaget for de interesserte organisasjoner og at deres uttalelser innhentes og vedlegges. Vanligvis gir vi 2 måneders frist for innhentelse av remissuttalelser. For øvrig følger vi den svenske remissliste.

Sverige

Generellt gäller att så snart ett första korrektur föreligger på ett medlemsförslag utarbetas en förteckning över de olika instanserna, som är aktuella för att få förslaget på remiss, med angivande av remisstid. Remisstiden beräknas så att remissorganen om möjligt skall ha två månader till förfogande för att avge yttrande. Förteckningen omfattar även i Sverige placerade nordiska organ. Förteckningen stencileras och utsändes till övriga sekretariat för kännedom. Förteckningen bilägges även remissen som bilaga.

Själva remissförfarandet skiljer sig i viss mån när det gäller enskilda organisationer och offentliga myndigheter. Till enskilda organisationer remitteras förslaget direkt från sekretariatet. Remissen undertecknas av den svenske presidiemedlemmen och kontrasigneras av kanslichefen eller dennes ställföreträdare. Såvitt gäller offentliga myndigheter göres en hemställan till statsrådet för det departement varunder myndigheten ifråga hör om att medverka till att yttrande kommer rådet tillhanda. Undertecknandet tillgår på samma sätt som ovan angivits.

3. Arbetsgruppen

Vad man allmänt vill uppnå med remissbehandlingen är att få frågeställningen i ett förslag allsidigt belyst. Det gäller att nå fram till ett system för remissbehandlingen som på bästa sätt tillgodoser denna strävan.

Liksom hittills bör regeln vara att förslag remissbehandlas. I vissa utpräglat politiska frågor, främst med utrikespolitisk innebörd, torde remittering vanligen kunna underlåtas. I andra frågor kan tillräckligt utredningsmaterial redan föreligga genom t. ex. tidigare remissbehandling av liknande förslag, varvid förnyad remiss blir obehövlig eller kan begränsas till eventuellt nya moment i förslaget. Förslag rörande Nordiska rådets egen organisation torde som regel ej behöva remitteras.

Av ovan redovisade material framgår att remitteringen i Danmark, Finland och Sverige i stort sett sker enligt samma principer även om formerna något varierar. I dessa länder har delegationerna fäst vikt vid att själva företa urvalet av remissinstanser, delvis i samråd med berörda statliga myndigheter. I Norge handhas remitteringen av statsministerns kontor till vilket delegationens önskemål beträffande urvalet av remissinstanser vid behov framföres.

Arbetsgruppen har funnit att det hittills följda remissförfarandet varit behäftat med vissa brister främst när det gäller att få en så enhetlig nordisk värdering av förslagen som möjligt. Materialet har även i många fall blivit rätt oenhetligt då det helt varit beroende av de enskilda ländernas urval av remissinstanser. Vidare har remisstiderna stundom varierat från land till land, både i fråga om längd och slutdatum. Inte heller utskottens mötesrytm har i tillräcklig utsträckning be-

aktats vid fastställande av remisstider. Remissinstanserna har ofta ansett att remisstiden varit för kort.

Dessa omständigheter har försvårat utskottens arbete, utskottssekretärernas beredningsarbete och även stundom medfört förseningar i fråga om sakernas färdigställande från utskottens sida.

Enligt arbetsgruppens mening erbjuder sig efter presidiesekretariatets inrättande möjligheter att avhjälpa dessa brister och uppnå större planmässighet i remissförfarandet. Enligt 42 § rådets arbetsordning inehar presidiet formellt huvudansvaret för remissförfarandet. En koordinering av remissförfarandet och en tillsyn över detsamma utgör därför helt naturligt centrala uppgifter för presidiesekretariatet. Arbetsgruppen anser att själva remitteringen liksom hittills i de olika länderna bör handhas av de nationella delegationerna, som har de bästa förutsättningarna att bedöma remissens omfattning i respektive land. Presidiesekretariatets uppgift bör gå ut på att i största möjliga mån samordna remissförfarandet i de olika länderna så att utskotten erhåller ett material, som speciellt för en bedömning av den nordiska aspekten i respektive fråga ger ett gott underlag. Denna uppgift bör på sekretariatsplanet fullgöras i samförstånd med dels delegationernas sekretariat dels utskottssekretariatet.

Särskilt för att bedöma den nordiska aspekten är kontakt i ett tidigt skede med utskottssekretären av betydelse. Denne bör bedöma om ett nyväckt förslag eventuellt redan före remissen skall anmälas i utskottet samt om exempelvis tidigare förefintligt material i saken möjliggör en reducerad remiss eller huruvida någon remiss alls behövs. För presidiesekretariatets vidkommande skulle den första kontakten med utskottssekretären tagas så snart ett förslag är formellt väckt.

Med redaktören för rådets trycksaker skulle samtidigt undersökas när förslaget kan utsändas som tryckt och därmed när remisstiden kan börja löpa.

På basen av sålunda erhållna upplysningar skulle presidiesekretariatet i en skrivelse till de nationella sekretariatet föreslå en enhetlig remisstid och framhålla vilka synpunkter det vore önskvärt att iaktta vid remissen, särskilt beträffande omfattningen av remissinstanser. De nationella sekretariatet skulle då ha en möjlighet att omgående reagera ifall någon särskild omständighet för ifrågakvarande lands vidkommande påkallar en ändring. Sedan remitteringen skett i de olika länderna skulle presidiesekretariatet i fortsättningen bl. a. på basen av inkomna remisslistor konstatera remissens omfattning och följa med dess fortskridande. Den egentliga bevakningen av att remissyttrandena inkommer skulle dock liksom hittills ankomma på de nationella sekretariatet.

Arbetsgruppen önskar framhålla, att de uppgifter den sålunda föreslår för presidiesekretariatet innebär en kvalificerad uppgift, som förutsätter att en med rådets arbete väl förtrogen person fortlöpande kan ägna sig åt den.

Remissorgan

De statliga myndigheter som skall höras utväljes i allmänhet i kontakt med eller direkt av vederbörande ministerium/departement. Därigenom erhålles säkerhet för att myndigheter som är berörda av förslaget tillfrågas. Det kan tilläggas att i normala fall främst myndigheter som har huvudansvaret för den aktuella frågan bör bli remissinstanser. Antalet tillfrågade instanser kan annars bli mycket stort. Detta hindrar givetvis ej att i särskilda fall t. ex. lokala myndigheter får tillfälle att uttala sig.

När det gäller organisationer synes angeläget att urvalet av remissorgan övervägas både från nationella och nordiska synpunkter.

Berörda nordiska samarbetsorgan, institutioner och organisationer bör höras genom presidiesekretariatets försorg.

Remisstid

Som regel har iakttagits en remisstid av minst två månader. När fråga är om mera omfattande förslag bör längre remisstid utsättas. Vid hörande av remissinstanser, som i sin tur hör underinstanser, t. ex. universitet-konsistorier, bör beaktas att två månader kan var för kort tid, åtminstone vissa tider på året. Då remissinstansen är en styrelse, som sammanträder med längre intervall, bör detta också beaktas vid fastställande av remisstiden.

Arbetsgruppen har varit medveten om att den omvandling som för närvarande pågår i fråga om det nordiska samarbetets organisationsmaskineri på regeringssidan med etablering av centraliserade samarbetskommittéer och sekretariat kan komma att påverka sättet för inhämtande av rådets remissmaterial. Arbetsgruppen har dock inte ansett det ingå i dess mandat att närmare befatta sig med dessa frågor, som än så länge är svåra att bedöma och som uppenbarligen skulle förutsätta en kontakt med regeringssidan.

Sammanfattning

Arbetsgruppen föreslår,

att remitteringen av förslag liksom hittills sköts av de nationella delegationerna, vilka i presidiets namn inbegår yttrandena i sina respektive länder,

att presidiesekretariatet på sekretariatsplanet i samråd med delegationernas sekretariat och utskottssekretariaten bereder remissen och därvid söker koordinera remissförfarandet samt utövar en kontinuerlig tillsyn över dess fullföljande,

att presidiesekretariatet svarar för remisser till nordiska organ.

Helsingfors den 8 december 1971

Håkan Branders

Pär Kettis

Ole Perch Nielsen

*BILAGA 3***Utskottssekretariatens organisation i Nordiska rådet****1. Mandat. Medlemmar. Möten**

Nordiska rådets presidium beslöt den 16 november 1971 att tillsätta en arbetsgrupp för beredning av frågan om utskottssekretariatens organisation. Arbetsgruppen skulle bestå av fem valda medlemmar representerande de fem utskotten och delegationerna samt presidiesekreteraren och delegationernas sekreterare.

Arbetsgruppen har bestått av fhv. justitsminister Knud Thestrup, ordförande (juridiska utskottets förman), riksdagsman Tage Johansson (kulturutskottet), lagtingspresident Lars Korvald (socialpolitiska utskottets förman), riksdagsman Pekka Tarjanne (trafikutskottets förman) och altingsmand Jón Skaftason (ekonomiska utskottet) samt presidiesekreterare Emil Vindsetmo, generalsekretær Frantz Wendt, generalsekreterare Eiler Hultin, kontorchef Fridjón Sigurdsson, byråsjef Gudvin Låder Ve och t.f. kanslichef Hans-Olle Olsson. Sekreterare åt arbetsgruppen har varit ställföreträdande presidiesekreterare Pär Kettis.

Arbetsgruppen har hållit två sammanträden, i Stockholm den 12.1.1972 och i Köpenhamn den 29.1.1972. Till det första mötet hade inkallats som sakkunniga utskottens sekreterare, av vilka deltog kontorchef Ole Perch Nielsen, juridiska utskottet, byrådirektör Birgitta Malmros, socialpolitiska utskottet och konsulent Axel Gormsen, trafikutskottet. Ekonomiska utskottets sekretariat representerades av t.f. kanslichef Hans-Olle Olsson, medlem i arbetsgruppen.

Vid tillsättandet av arbetsgruppen konstaterade presidiet att Nordiska organisationskommitténs betänkande rörande Nordiska rådets utskottsorganisation den 17.12.1970 behandlats vid Nordiska rådets 19:e session utan att då ge anledning till beslut. Nämnda betänkande har ingått i arbetsgruppens överväganden.

2. Nuvarande organisation

Nordiska rådet har enligt arbetsordningen 24 § fem utskott med uppgift att förbereda sakernas behandling i rådet. Presidiet utser sekreterare åt utskotten sedan dessa beretts tillfälle att yttra sig. Utskottssekretariatens organisation har stegvis fått allt större fasthet. Under den senaste femårsperioden har den disponibla arbetskraften varit i stort sett kon-

stant med undantag för kulturutskottet som erhållit en heltidsanställd sekreterare.

För närvarande har utskottssekretariaten följande uppbyggnad:

a) *Juridiska utskottet* Arvodesanställd sekreterare (huvudarbetsgivare danska justitsministeriet). Kostnad för rådet: 12 000 kr. per år.

b) *Kulturutskottet* Heltidsanställd sekreterare (tjänstledig från statlig tjänst). Kostnad för rådet: ca 30 000 kr. per år (den låga kostnaden tillskrives lönenivån i Finland; man kan inte räkna med att rekrytera ny sekreterare för samma låga kostnad.)

c) *Socialpolitiska utskottet* Arvodesanställd sekreterare (huvudarbetsgivare svenska delegationens sekretariat). I realiteten beräknas den disponibla arbetstiden för utskottets del vara knappt halvtid. Kostnad för rådet: 12 000 kr. per år (ordinarie lön betalas av svenska delegationen).

d) *Trafikutskottet* Arvodesanställd sekreterare (huvudarbetsgivare danska udenrigsministeriet). Kostnad för rådet: 12 000 kr. per år.

e) *Ekonomiska utskottet* Två arvodesanställda tjänstemän:

— en sekreterare (huvudarbetsgivare norska utenriksdepartementet). Kostnad för rådet: 12 000 kr. per år,

— en biträdande sekreterare, tillika sekreterare i ekonomiska utskottets niomannakommitté (huvudarbetsgivare svenska delegationens sekretariat, intill nyligen även svenska utrikesdepartementet). I realiteten har den disponibla tiden för utskottets räkning varit c:a halvtid. Kostnad för rådet: 6 000 kr. per år (ordinarie lön betalas av svenska delegationen, tidigare av delegationen och UD).

Summa kostnader för ekonomiska utskottet: 18 000 kr. per år.

Sammanlagda lönekostnaden för hela utskottsorganisationen är således ca 90 000 kr. per år.

Utöver utskottens fasta personal har tillfälliga sakkunniga anlåtats för mer omfattande eller speciella uppdrag inom utskottens verksamhetsområde. Kostnaderna som i allmänhet uppgått till några tusen kronor per uppdrag har belastat presidiets utredningsanslag.

Arbetslokal för kulturutskottets heltidsanställda sekreterare tillhandahålles av Nordiska rådet Finlands delegation. Övriga, d. v. s. arvodesanställda sekreterare, har inga särskilda arbetslokaler för denna uppgift.

Skrivhjälp och annan teknisk service för utskottssekretariaten erhålles från delegationernas sekretariat och i viss mån från presidiesekretariatet. Utskottssekreterarnas resor betalas från presidiets budget som gemensam kostnad och kan grovt uppskattas till 30—40 000 kr. per år.

3. Utskottssekreterarnas synpunkter

Juridiska utskottets sekreterare angav arbetsmängden under senaste femårsperiod som i stort sett konstant och att utskottsarbetet tog i anspråk c:a en femtedel av hans totala arbetstid. Mer planmässighet i utskottets arbete var önskvärd och skulle ge möjlighet till koncentration på vissa ämnen. Nära kontakter med de ministerier/departement som handlägg utskottets ämnesområde var av vikt, bl. a. för införskaffande

av kompletterande upplysningar om förhållandena i de olika länderna.

Kulturutskottets sekreterare får ägna mer tid än övriga sekreterare åt att utarbeta medlemsförslag efter idéer eller direktiv från utskottets medlemmar. Utredning av hänvändelser till presidiet i nordiska samarbetsfrågor var en annan arbetsuppgift. Bevakning av det nordiska kulturfältet var en väldig uppgift som kunde ägnas obegränsad tid. En viss planläggning från presidiets sida av Nordiska rådets och utskottets verksamhet kunde vara av värde, men samtidigt fick man räkna med att mindre saker kommer upp som hittills.

Socialpolitiska utskottets sekreterare angav att arbetsmängden varierat under senaste femårsperiod men att det fanns behov av ökad arbetsinsats från sekreterarens sida. De flesta medlemsförslagen i utskottet utarbetas av sekreteraren efter idéer av medlemmar eller från rådets sekretariat. Verksamhetsområdet var omfattande och berörde socialpolitik, arbetsmarknad, miljöfrågor, lokaliseringspolitik och i viss mån kommunfrågor. En ökad planmässighet i arbetet skulle vara värdefull. För arbetet i utskottet var det en fördel att sekreteraren genom anställningen vid svenska sekretariatet kunde följa hela det nordiska samarbetsfältet.

Trafikutskottets sekreterare framhöll att arbetsmängden i utskottet stadigt ökat under senare år. Genom anlitan av tillfälliga sakkunniga hade mera omfattande och krävande frågor klarats av. Behov fanns för en halvtidsanställd sekreterare i trafikutskottet. Detta har uttalat sig för ett ökat engagemang i de samarbetsfrågor som aktualiseras inom ramen för det nordiska transportavtalet. Om samtidigt antalet medlemsförslag blir konstant blir arbetsökningen avsevärd. En systematisk genomgång av transportområdet borde läggas till grund för en arbetsplan för utskottet.

Ekonomiska utskottets biträdande sekreterare pekade på skillnaden i behandling av mer renodlat politiska frågor och av sakfrågor. De senare bereds i utskottets niomannakommitté. I de politiska frågorna främst marknadsfrågan, kräves av sekretariatet fortlöpande bevakning. En förutsättning för ett framgångsrikt fullgörande av denna uppgift var en nära anknytning till de regeringsorgan som har ansvaret för detta område. I fråga om sakfrågorna fanns utrymme för aktivitet från sekretariatets sida. På områden där regeringssamarbetet inte var särskilt utvecklat fanns större utrymme och behov för medverkan från sekretariatets sida vid tillkomsten av medlemsförslag.

4. Kommande uppgifter för utskottssekretariatet

Uppgifterna för utskottssekretariatet i Nordiska rådet har vidgats ganska avsevärt om man ser till utvecklingen under en längre tidsperiod. Tillkomsten av det Nordiska ministerrådet och den därmed sammanhängande utbyggnaden av regeringarnas samarbetsmaskineri inne-

bär att ytterligare uppgifter lägges på utskottssekretariaten genom de planerade kontakterna mellan rådsutskotten och ministerrådet i skilda sammansättningar.

Enligt det nordiska kulturavtalet kommer överläggningar att äga rum mellan kulturutskottet och ministerrådet. Förslaget om en nordisk transportöverenskommelse förutser kontakter mellan trafikutskottet och ministerrådet. Även om särskilda avtal inte f. n. överväges för andra samarbetsområden synes det vara naturligt att även övriga utskott får likartade uppgifter i förhållande till ministerrådet. Att förbereda dessa överläggningar blir en viktig ny funktion för utskottens sekretariat.

Nordiska rådets presidium har den 14 januari 1972 uppdragit åt sekreterarkollegiet att i nära samarbete med utskottssekreterarna genomgå hela det nordiska samarbetsfältet, bl. a. med tanke på planerade åtgärder från ministerrådets eller regeringarnas sida, för att kartlägga behovet av eventuella initiativ från Nordiska rådets sida. Denna kartläggning skulle därefter läggas till grund för presidiets planläggning av kommande sessioner. Medverkan vid en sådan kartläggning blir en ytterligare uppgift för utskottssekretariaten, särskilt arbetskrävande om den blir återkommande. På grundval av presidiets planläggning kan utskottssekretariaten göra förslag till arbetsplaner för utskotten. Även i övrigt synes naturligt att utskottssekreterarna i mån av tid och inom sitt område medverkar i utredningsuppgifter enligt bestämmande av presidiet. Arbetsgruppen utgår därvid från att utskottens sekreterare utslutande är underställda sitt utskott när det gäller dettas ärenden och att direktiv för verksamheten i utskotten enligt hittills tillämpad praxis ges av utskottets förman.

Arbetsgruppen har genomgått *bifogade* av sekreteraren uppgjorda promemoria rörande utskottssekretariatens uppgifter, som bygger på Nordiska organisationskommitténs material men kompletterats på väsentliga punkter i anledning av vad som framkommit under utredningsarbetet. Arbetsgruppen konstaterar att som utgångspunkt kan fastslås att Nordiska rådet är ett politiskt organ och att det är medlemmarna som har bestämmanderätten och ansvaret för utskottens arbete. Mot denna bakgrund ansluter sig arbetsgruppen i princip till vad som i promemorian anges vara sekretariatens uppgifter och återger här *sammanfattningen*:

Utskottssekreteraren åligger

att förbereda behandlingen av väckta förslag genom sammanställning, av remissyttranden, eventuellt göra kompletterande utredningar och utforma förslag till utlåtanden,

att följa behandlingen av rekommendationer, yttranden och övriga framställningar till ministerrådet och regeringarna,

att förbereda behandlingen av ministerrådets berättelse, meddelanden och övriga berättelser, bl. a. genom att vid behov införskaffa ytterligare

informationer, och utforma förslag till yttrande över ministerrådets berättelse och till övriga utlåtanden,

att förbereda utskottets överläggningar med ministerrådet och hålla kontakt med berörda organ under ministerrådet,

att fortlöpande hålla kontakt med ministerier/departement som berörs av utskottets verksamhetsområde,

att medverka vid utarbetandet av medlemsförslag, frågor m. m., bl. a. genom att i förekommande fall hålla förteckning över lämpliga ämnen för medlemsförslag aktuell,

att förbereda behandlingen av hänvändelser till rådet bl. a. genom att utforma förslag till yttrande,

att bistå presidiet, t. ex. med utredningar inom utskottets verksamhetsområde,

att medverka vid planeringen av remitteringen av till utskottet hänvisade förslag,

att fortlöpande följa utvecklingen inom utskottets verksamhetsområde i hela Norden och på lämpligt sätt informera utskottet härom,

att vid behov på rådets vägnar delta i möten, konferenser o. dyl. med anknytning till utskottets verksamhetsområde.

Arbetsgruppen utgår från att vad som ovan anförts om sekretariatens uppgifter senare kan läggas till grund för en instruktion för utskottssekretariaten.

5. Förslag till ny organisation

På grundval av vad som framkommit under utredningsarbetet har arbetsgruppen funnit behov föreligga för en förstärkning av utskottens sekretariat. Därigenom avses också att uppnå en större fasthet i organisationen svarande mot den organisatoriska uppbyggnaden på regeringssidan. Den modell man kommit fram till innebär att kulturutskottet behåller sin heltidsanställda sekreterare och att övriga utskott i princip får halvtidsanställda sekreterare. Därutöver skall finnas möjlighet att anlita extra arbetskraft, vilket kan ske i olika former.

Genomförandet av den nya ordningen föreslås ske successivt och efter samråd med vederbörande utskott enligt 23 § i rådets arbetsordning. (För juridiska utskottets del förutsättes att ordningen med halvtidsanställd sekreterare inte genomförs så länge som nuvarande sekreterare kvarstår.)

När det gäller utskottsorganisationen på längre sikt utesluter inte arbetsgruppen att det senare kan visa sig föreligga behov för heltidsanställda sekreterare i alla utskott. Oklarheten beträffande det nordiska samarbetets utveckling och Nordiska rådets roll däri gör dock att arbetsgruppen på nuvarande stadium inte kunnat ta ställning till behovet av en vidare utbyggnad i framtiden, t. ex. med heltidsanställda sekreterare i alla utskott. Den debatt om Nordiska rådets allmänna uppgifter som kan väntas under kommande år och erfarenheterna av den **nu**

föreslagna förstärkningen av utskottssekretariatet bör därför avvaktas innan beslut fattas om ytterligare utbyggnad.

I detalj föreslår arbetsgruppen följande uppbyggnad i princip av utskottens sekretariat:

I. *Kulturutskottet*

1 sekreterare på *heltid* (oförändrat)

II. *Juridiska utskottet*

Socialpolitiska utskottet

Trafikutskottet

Ekonomiska utskottet

I varje utskott 1 sekreterare på *halvtid*

III. *Extra arbetskraft för utskotten*

Utöver den personal som anges i I respektive II kan utskott vid behov erhålla arbetskraftsförstärkning, vilket t. ex. kan ske genom

att biträdande sekreterare knytes till utskottet (arvodesanställning),

att särskild sakkunnig engageras för längre eller kortare tid,

att halvtidsanställd sekreterares tjänstetid förlänges,

att personal med särskilda uppgifter i utskott knytes till presidiesekretariatet.

För att inte minska personalen i ekonomiska utskottet bör utöver en halvtidsanställd sekreterare räknas med en permanent sakkunnig i marknadsfrågor eller en biträdande sekreterare. Så länge som nuvarande arvodesanställda sekreterare kvarstår i juridiska utskottet kan uppkommande behov av arbetskraftsförstärkning mötas även genom att den lediga halvtidslönen helt eller delvis tas i anspråk för att avlöna en biträdande sekreterare eller sakkunnig.

De ungefärliga *kostnaderna* när den föreslagna ordningen genomförs framgår av följande beräkning, som gjorts av sekreteraren enligt uppdrag av arbetsgruppen:

I. 1 sekreterare (heltid)	50 000 skr.
II. 4 sekreterare (halvtid)	
lön ca 120 000 }	
tilläggsarvode 48 000 }	170 000 skr.
III. Extra arbetskraft till utskotten	50 000 skr.
	270 000 skr.

Beträffande den heltidsanställda sekreteraren har löneläget i Finland lagts till grund för beräkningen. Anställes vederbörande i annat land får man räkna med högre belopp. För sekreterare på halvtid är det tänkt att Nordiska rådet skall ersätta bortfallet av inkomst från ordinarie arbetsgivare, d. v. s. i regel halva lönen. Till grund för beräkningen har lagts lönen i de olika länderna för tjänsteman närmast under byråchef eller motsvarande i ministerier/departement. Räknat efter halvtid blir lönen i svenska kr. sålunda per månad c:a 3 100 i Danmark, 1 800 i Finland, 1 830 i Norge och 3 145 i Sverige, summa 9 874 kr. per månad, vilket avrundats till 10 000 kr. eller per år 120 000 kr. Därutöver bör man som hittills räkna med ett särskilt arvode, inte minst av re-

krysteringssskäl. Detta har upptagits till samma belopp som nu utgår till arvodesanställd sekreterare, nämligen 1 000 kr. per månad och tjänsteman. Den faktiska kostnaden blir genom det system som här föreslagits beroende av varje anställds personliga förhållanden. Den beräkning som gjorts ovan är alltså endast att betrakta som en ram. Punkten III Extra arbetskraft föreslås bli ett särskilt anslag skilt från presidiets allmänna utredningsanslag.

Beträffande *placeringen* av utskottssekretariatens personal anser arbetsgruppen att en jämn fördelning mellan länderna bör eftersträvas på motsvarande sätt som hittills skett. Erfarenheterna av nuvarande organisation visar att behövliga kontakter mellan utskotts förman och sekreterare kunnat upprätthållas oberoende av vederbörandes bosättningsland. Hänsyn till förmannens bosättningsland behöver därför ej tagas vid utseende av utskottssekretariatens personal.

Arbetsgruppens förslag förutsätter att utskottssekretariatet liksom hittills kan erhålla erforderliga arbetslokaler, skrivhjälp och annan service från delegationernas sekretariat och i viss mån från presidiesekretariatet.

Rekryteringen av personal till utskotten har tillmätts stor betydelse av arbetsgruppen, särskilt med tanke på att svårigheter kan uppstå att finna lämpliga kandidater till halvtidstjänsterna. För utfyllnadstjänstgöring finns främst två möjligheter, den ena halvtidstjänst i ministerium/departement eller annat statligt organ, den andra tjänstgöring vid något av rådsdelegationernas sekretariat. En fördel med det förstnämnda arrangementet kan bl. a. vara den nära kontakten med regeringssidans verksamhet på det aktuella området. En fördel med den sistnämnda placeringen är kontakterna med hela det nordiska samarbetsfältet.

Arbetsgruppen utgår från att Nordiska rådets presidium med Nordiska ministerrådet tar upp frågan om rekrytering av lämpliga tjänstemän från ministerier etc. i de fall detta blir aktuellt.

6. Sammanfattning

Arbetsgruppen föreslår beträffande utskottssekretariatens organisation,

att en förstärkning av utskottens sekretariat genomföres,

att utskottssekretariatet i princip får följande organisation som successivt genomföres:

kulturutskottet: 1 sekreterare på heltid (oförändrat)

övriga utskott: 1 sekreterare på halvtid i varje utskott

extra arbetskraft: därutöver kan utskottssekretariatet vid behov erhålla förstärkning genom biträdande sekreterare (arvodesanställning), särskilda sakkunniga för längre eller kortare uppdrag, förlängning av halvtidsanställd sekreterares tjänstetid, knytande av personal med uppgifter i utskott till presidiesekretariatet eller på annat lämpligt sätt,

att den nya ordningen genomföres i samråd med respektive utskott,
att en jämn fördelning av utskottspersonalen mellan länderna eftersträvas,

att en instruktion fastställles för utskottssekretariaten på grundval av arbetsgruppens förslag till arbetsuppgifter,

att Nordiska rådets presidium inleder överläggningar med Nordiska ministerrådet om rekrytering av tjänstemän från statsförvaltningarna till utskottssekretariaten i de fall detta blir aktuellt,

att frågan om ytterligare utbyggnad av utskottssekretariaten, t. ex. med heltidsanställda sekreterare i alla utskott, får vila tills erfarenhet vunnits av nu föreslagna organisation och större klarhet vunnits om Nordiska rådets framtida roll.

Köpenhamn den 29 januari 1972

Knud Thestrup

Pär Kettis

BIHANG

Utskottssekretariatens uppgifter

(PM av arbetsgruppens sekreterare)

Inledning

Enligt art. 48 andra stycket i Helsingforsavtalet har utskotten till uppgift att förbereda sakernas behandling i rådet. Utskottssekreterarnas centrala funktion är att bistå utskotten vid fullgörandet av denna uppgift.

Genom nordiska kulturavtalet och beslut av presidiet har kulturutskottet därutöver tillagts bl. a. uppgiften att ha överläggningar med Nordiska ministerrådet om budgetförslag rörande kultursamarbetet. En motsvarande uppgift tillämnas trafikutskottet när det gäller det verksamhetsprogram som ministerrådet fastställer för samarbetet på transportområdet. Även om särskilda avtal inte överväges för andra samarbetsområden finns skäl antaga att även övriga utskott kan få likartade uppgifter i förhållande till ministerrådet. Att förbereda dessa överläggningar för utskottens del är en viktig funktion för utskottssekreterarna.

I den instruktion, som gäller för de anställda i Nordiska rådet, ges vissa ytterligare föreskrifter om utskottssekreterarnas åligganden. Enligt § 3 i denna instruktion skall utskottssekreteraren dels förbereda utskottsmöten och verkställa beslut som fattats av utskottet samt efter anvisningar av rådets sekretariat företaga mindre utredningar i ämnen inom utskottets verksamhetsområde, dels föredraga sakerna i utskottet och dels göra upp utkast till utskottets förslag.

I det följande görs ett försök att närmare ange utskottssekreterarnas huvudsakliga arbetsuppgifter. Härvid bortses från sekreteraruppgifter av mera teknisk och formell art, såsom utsändande av kallelser, upprättande

av dagordningar och förande av protokoll. Framställningen bygger på Nordiska organisationskommitténs material men har kompletterats på väsentliga punkter med beaktande av utvecklingen sedan kommitténs arbete avslutades.

1. Behandlingen av väckta förslag

Enligt art. 50 andra stycket i Helsingforsavtalet skall förslag beredas av utskott innan det slutbehandlas inom rådet.

Det ankommer på utskottssekreteraren att i fråga om väckta förslag

- göra sammanställningar av remissyttranden,
- vid behov göra kompletterande utredningar (t. ex. genom att införskaffa uppgifter om lagstiftning och praxis eller statistiskt material från de olika länderna),
- utforma förslag till utskottsutlåtanden.

Sammanställningarna av remissyttranden bör göras utförliga. Helst bör en uppdelning ske av remissvaren på de olika delfrågor som kan urskiljas i väckt förslag. Under varje sådan delfråga bör anges remissinstansernas ståndpunkter och i förekommande fall motiveringar, eventuellt genom återgivande av citat. Sammanställningen bör ge läsaren en fullständig översikt över de skilda synpunkter som från olika håll framförts i anledning av förslaget.

I anslutning till behandlingen av medlemsförslag eller andra frågor av mer generell karaktär har de olika utskotten anordnat konferenser eller överläggningar med företrädare för de i resp. förslag aktualiserade samarbetsområdena. Dylika överläggningar har ofta haft en bred uppläggning och anordnats separat från de ordinarie utskottsmötena. Det ankommer på utskottssekretariatet att i framtiden såsom hitills i enlighet med utskottets direktiv medverka vid planeringen av sådana konferenser och överläggningar.

Vid behandlingen av många förslag i utskott framföres från medlemmarnas sida önskemål om kompletterande utredning. Det kan gälla tidigare behandling på nationellt eller internationellt plan, uppgifter om utvecklingen av faktiska förhållanden etc. Som underlag för konferens eller höring i utskottets regi eller för debatt i plenarförsamlingen finns också behov av att göra särskilda översikter över ett visst sakområde. Ibland kan ämnet spänna över ett mycket vitt fält. Utskottssekreterarna bör ha möjlighet att företaga dylika kompletterande utredningar. Tillfälliga behov av arbetskraft för uppgifter av denna art kan mötas med anlitan av sakkunniga.

2. Behandlingen av berättelser och meddelanden

När det gäller behandlingen av berättelser bör skiljas mellan Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet och övriga berättelser. De senare kan i stort jämföras med meddelandena när det gäller utskottens handläggning.

Ministerrådets berättelse har överlämnats för första gången till 20:e sessionen. Presidiet har beslutat föreslå utskotten att i enlighet med parlamentarisk praxis berättelsen efter generaldebattens slut remitteras till utskotten för yttrande. Enligt tidigare uttalanden bör berättelsen ligga till grund för en reell granskning av ministerrådets arbete och kunna ge an-

ledning till initiativ av olika slag från medlemmarnas sida. I juridiska utskottets av rådet godkända betänkande rörande revisionen av Helsingforsavtalet underströks värdet av att Nordiska rådet genom berättelsen får möjlighet att granska och uttala sig om samarbetet. Utskottssekreterarens uppgift blir att förbereda behandlingen av till utskottet hänvisade avsnitt. Av sekreterarens föredragning bör framgå i vilken utsträckning tidigare uppställda mål för samarbetet uppfyllts genom ministerrådets arbete och på vilka områden utrymme finns för initiativ från rådets sida. Utskottssekreteraren har därefter att utarbeta förslag till utskottets utlåtande över berättelsen.

Meddelanden och övriga berättelser hänskjuts till utskott som tar ställning till om de bör läggas till handlingarna utan vidare åtgärd från rådets sida. I fråga om meddelande tar utskottet ställning till om den rekommendation som meddelandet avser bör anses som slutbehandlad eller om ytterligare meddelanden skall inväntas.

Det ankommer på utskottssekreterare att i fråga om meddelanden och berättelser

— vid behov införskaffa ytterligare informationer till ledning för utskottets bedömning,

— utforma förslag till utskottsutlåtanden.

Det bör framhållas att innehållet i meddelanden och berättelser ibland är relativt knapphändig och att det därför ofta kan vara av vikt för utskottet att få ytterligare material till sitt förfogande innan de tar ställning till om ett meddelande eller en berättelse skall läggas till handlingarna eller föranleda vidare åtgärder från rådets sida. I viss utsträckning kan informationer erhållas från ministrar och ämbetsmän som deltar i utskottets möten. Vidare förekommer att utskott begär tilläggsmeddelande eller skriftliga upplysningar från regeringarna. Det kan därutöver vara en fördel att utskottssekreteraren är insatt i hur samarbetet på regeringsvidan bedrivits i de frågor som behandlats i meddelanden och berättelser. Sådan kunskap kan erhållas främst genom tjänst i ministerier eller departement men även genom nära kontakter med berörda regeringsorgan under längre tid.

3. Kontakter mellan utskottssekreterare, ministerrådets organ och nationell administration

För utskotten är det av intresse att fortlöpande kunna följa de åtgärder som vidtas på regeringssidan med anledning av rådets rekommendationer. Det synes därför önskvärt att utskottssekreterarna håller erforderlig kontakt med de berörda ministerierna för att kunna bilda sig en uppfattning om handläggningen av rådets rekommendationer och framställningar. Genom informella kontakter av detta slag har utskottssekreteraren också möjlighet att vid behov för ministerierna närmare förklara innebörden av de överväganden som gjorts inom utskottet och att framföra utskottets synpunkter t. ex. på prioritering av olika reformprojekt.

Det förekommer också i viss utsträckning att utskottssekreterare deltar i möten med permanenta samarbetsorgan på ämbetsmannanivå och i ministermöten. Sålunda brukar sekreteraren i socialpolitiska utskottet deltaga i möten med Nordiska socialpolitiska kommittén samt — tillsammans med en medlem av utskottet — i nordiska socialminister- och arbetsministermöten. Erfarenheten visar att sådan representation är vär-

defull för utskottsarbetet och det synes därför önskvärt att motsvarande möjlighet öppnas även för övriga utskotts del.

Enligt artikel 15 i kulturavtalet och beslut av presidiet skall kulturutskottet ha överläggningar med ministerrådet (kultur- och undervisningsministrarna) innan budgetförslag för kultursamarbetet överlämnas till regeringarna. Vidare har kulturutskottet och ministerrådet enats om att sammanträda till ytterligare ett gemensamt möte årligen för att dryfta frågor rörande planläggningen av det nordiska kultursamarbetet. Ansvaret för förberedelserna av dessa gemensamma möten kommer att vila på utskottets sekretariat tillsammans med de nya samarbetsorganen på kulturområdet. Även i övrigt kommer utskottets sekretariat att svara för kontakterna med ministerrådets organ på kulturområdet.

Enligt förslag till nordisk transportöverenskommelse skall ministerrådet (transportministrarna) fastställa verksamhetsprogram för den nyssnämnda ämbetsmannakommittén, men dessförinnan skall berört organ inom Nordiska rådet, vilket torde bli trafikutskottet, beredas tillfälle till överläggningar. En ny uppgift för trafikutskottets sekretariat blir att förbereda dessa överläggningar, som bl. a. kan komma att omfatta prioriteringen av gemensamma projekt på transportområdet.

På det ekonomiska området har ministerrådet (samarbetsministrarna) beslutat tillsätta ett nordiskt ämbetsmannautskott för ekonomiska samarbetsfrågor. Ministerrådets uppgifter på det ekonomiska fältet behandlas i rekommendation 13/1971, vari bl. a. säges att ministerrådet bör vara regeringarnas kontaktorgan i dessa frågor med Nordiska rådet och dess ekonomiska utskott. Ekonomiska utskottets sekretariat har således uppgiften att förbereda utskottets kontakter med regeringssidan. Denna uppgift är visserligen inte ny, sådana kontakter har funnits tidigare, men de kommer att äga rum i de nya former som anges i Helsingforsavtalet.

4. Medverkan vid utarbetandet av medlemsförslag, frågor m. m.

Enligt art. 50 i Helsingforsavtalet har medlem oinskränkt rätt att väcka medlemsförslag. Det finns inga föreskrifter om att utskotten skall diskutera ämnen till nya medlemsförslag. I vissa utskott har emellertid utbildats en praxis enligt vilken utskottssekreteraren uppgör en förteckning över lämpliga ämnen för medlemsförslag. Uppslag till ämnen framkommer bl. a. genom hänvändelser till rådet och genom medlemmarnas initiativ. Utskottssekreteraren har i detta sammanhang en viktig uppgift att fylla: att följa utskottets ämnesområde och rikta medlemmarnas uppmärksamhet på spörsmål som synes böra närmare utredas för eventuella initiativ i rådet. I vissa utskott är det en omfattande uppgift för utskottssekreteraren att införskaffa uppgifter rörande nordiska samarbetsfrågor som aktualiserats på detta sätt. Gången är vanligen att utredningsmaterialet presenteras på ett utskottsmöte och därefter eventuellt lägges till grund för ett förslag. Det konkreta utformandet av medlemsförslag är således en viktig uppgift för sekreterarna. Motsvarande gäller beträffande utarbetandet av frågor, som enligt art. 52 i Helsingforsavtalet kan ställas i ämne som angår det nordiska samarbetet.

För att en utskottssekreterare skall kunna göra upp en förteckning över lämpliga ämnen för medlemsförslag och därutöver medverka vid utarbetandet av förslag eller frågor, erfordras att han har en mycket god överblick över utskottets hela ämnesområde.

5. Yttranden över hänvändelser till rådet

Till presidiet inkommer fortlöpande hänvändelser i skilda nordiska samarbetsfrågor. Innan presidiet besvarar dylika framställningar inhämtas enligt vedertagen praxis yttrande från vederbörande utskott. Utskottssekreteraren förbereder utskottets behandling av dessa frågor och utarbetar utkast till yttrande. I ett flertal fall leder hänvändelse till att utskottsmedlem anmäler intresse för att ta upp den aktuella frågan i medlemsförslag. Utskottssekreterare får då regelmässigt i uppdrag att efter införskaffande av behövlig komplettering av materialet utarbeta ett förslag i saken.

6. Bistånd till presidiet och sekreterarkollegiet

Bland rådets sekretariatspersonal bör utskottssekreteraren som regel vara den som har de mest omfattande kunskaperna om det nordiska samarbetet inom utskottets sakområde. Det är därför naturligt att presidiet har möjlighet att vid behov utnyttja denna sakkunskap t. ex. för utförandet av utredningsuppdrag inom utskottets verksamhetsområde. Givetvis är utskottssekreteraren underställd utskottet när det gäller förberedandet av utskottets saker. Därutöver bör finnas en linje från presidiet till utskottssekreteraren. Avsikten med ett sådant arrangemang är att presidiet utifrån en helhetsbedömning av rådets arbete bör ha möjlighet att inom rådets personella ram förbereda initiativ som sträcker sig över flera utskotts verksamhetsområden. Presidiet kan även ha behov av medverkan från utskottssekretariaten vid t. ex. förberedande av konferens i rådets regi.

För att uppnå större enhetlighet i de olika länderna vid remissförhandlet av förslag i rådet överväges att uppdra åt presidiesekretariatet att föreslå riktlinjer för remissens omfattning till de nationella sekretariaten. Innan dessa riktlinjer utformas bör synpunkter inhämtas från vederbörande utskott på behovet av utredningsmaterial i form av remittering m. m. På grundval av eventuella diskussioner i utskottet om saken framförs önskemål från utskottssekreteraren.

7. Övriga uppgifter

För att kunna fullgöra de uppgifter som angetts i det föregående bör utskottssekreteraren ha mycket goda kunskaper om utskottets hela verksamhetsområde, och han måste därför fortlöpande följa utvecklingen på detta område i hela Norden.

Det är naturligt att utskottssekreteraren i vissa sammanhang företräder rådet utåt. På utskottssekreteraren kan ankomma att hålla föredrag och att delta i diskussioner och möten med anknytning till utskottets område för att lämna upplysningar.

8. Sammanfattning

Utskottssekreteraren åligger
att förbereda behandlingen av väckta förslag genom sammanställning av remissyttranden, eventuellt göra kompletterande utredningar och utforma förslag till utlåtanden,

att följa behandlingen av rekommendationer, yttranden och övriga framställningar till ministerrådet och regeringarna,

att förbereda behandlingen av ministerrådets berättelse, meddelanden och övriga berättelser, bl. a. genom att vid behov införskaffa ytterligare informationer, och utforma förslag till yttrande över ministerrådets berättelse och till utskottsbetänkanden,

att förbereda utskottets överläggning med Nordiska ministerrådet och hålla kontakt med berörda organ under ministerrådet,

att fortlöpande hålla kontakt med ministerier/departement som berörs av utskottets verksamhetsområde,

att medverka vid utarbetandet av medlemsförslag, frågor m. m., bl. a. genom att i förekommande fall hålla förteckning över lämpliga ämnen för medlemsförslag aktuell,

att förbereda behandlingen av hänvändelser till rådet bl. a. genom att utforma förslag till yttrande,

att bistå presidiet, t. ex. med utredningar inom utskottets verksamhetsområde,

att medverka vid planeringen av remitteringen av till utskottet hänvisade förslag,

att fortlöpande följa utvecklingen inom utskottets verksamhetsområde i hela Norden och på lämpligt sätt informera utskottet härom,

att vid behov på rådets vägnar delta i möten, konferenser o. dyl. med anknytning till utskottets verksamhetsområde.

Stockholm den 25 januari 1972

Pär Kettis

DOKUMENT 2

Rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt

Nordiska rådet utsåg vid sin nittonde session i Reykjavík den 13 februari 1971 till medlemmar i Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté för tiden intill nästa ordinarie session följande personer:

Danmark:

K. Axel Nielsen och Knud Enggaard

Finland:

Johannes Virolainen och Ele Alenius

Island:

Sigudður Ingimundarson och Jón Skaftason

Norge:

Berte Rognerud och Guttorm Hansen

Sverige:

Sture Palm och Per Olof Sundman

K. Axel Nielsen och Knud Enggaard har den 8 december 1971 efterträtt av Henry Christensen och Orla Møller. Sigurður Ingimundarson och Jón Skaftason har den 21 december 1971 efterträtt av Gils Guðmundsson och Gylfi Þ. Gíslason.

Medlemmarna i kommittén har ansett det dem lämnade uppdraget gälla till dess nytt val förrättas under Nordiska rådets tjugonde session år 1972. Kommitténs ordförande har varit Sture Palm och dess vice ordförande Berte Rognerud.

Kommittén har sammanträtt den 12 februari 1971 i Köpenhamn, den 14—15 juni 1971 i Åbenrå, den 12 oktober 1971 i Århus den 10 januari 1972 i Stockholm.

Såsom redaktionssekreterare har inom redaktionen fungerat redaktören Erling Larsson, Stockholm, och som ansvarig utgivare redaktören Åke Malmström, Stockholm. Nationalredaktörer har liksom föregående år varit för Danmark redaktören Carl Kauffeldt, för Finland redaktören Harry Elg, för Island redaktören Björn Jóhannsson, för Norge redaktören Oddvar Hellerud och för Sverige redaktören Åke Malmström.

Redaktionskommitténs medlemmar har varit verksamma för att anskaffa bidrag till ledarspalten och har även själva i viss utsträckning medverkat i tidskriften. Över huvud har eftersträvat att genom ledande artiklar förhöja det allmänna intresset för tidskriften.

De svenska medlemmarna av kommittén har enligt kommitténs bestämmande utövat den närmare tillsynen över tidskriftens redigering och utgivning. Prenumerationspriset har under år 1971 varit 12 svenska kronor (motsvarande belopp i övriga valutor).

En av kommittén beslutad distributionskampanj för Nordisk Kontakt under våren 1971 i samtliga länder rörande dels prenumeration, dels gratis abonnemang till vissa grupper har resulterat i c:a 2 000 nybeställningar på tidskriften. Upplagan var vid årets slut 7 200. Tidskriftens budget ingår fr. o. m. 1972 i Presidiets totalbudget. (*se Tillägg 1*).

Till revisorer för tidskriften valde rådet riksdagsledamöterna Folke Björkman och Eric Carlsson, Sverige, samt till revisorssuppleant riksdagsledamot Sven Mellqvist, Sverige. Eric Carlsson och Sven Mellqvist har företagit revision av tidskriften för år 1971. Beträffande den ekonomiska förvaltningen under nämnda år får kommittén hänvisa till bifogade av revisorerna avgivna revisionsberättelse (*se Tillägg 2*).

Stockholm den 10 januari 1972

Ele Alenius

Henry Christensen

Gils Guðmundsson

Guttorm Hansen

Berte Rognerud

Per Olof Sundman

Viceordförande

Johannes Virolainen

Anita Söderman

Sekreterare till 16.11.1971

Sten-Olof Westman

Sekreterare

TILLÄGG 1

**Detaljbudget för år 1972 för tidskriften Nordisk Kontakt godkänd av presidiet
14.1.1972**

UTGIFTER:

<i>1. Arvoden</i>		
Redaktörer	57 000: —	
Redaktionssekreterare	10 700: —	67 700: —
<i>2. Övriga redaktionella kostnader</i>		
Författar- och tecknararvoden	10 000: —	
Korrekturläsning	4 800: —	
Översättningar	9 600: —	24 400: —
<i>3. Framställningskostnader</i>		
Tryckning inkl. papper	164 400: —	
Häftning	21 600: —	186 000: —
<i>4. Expenser</i>		
Distribution	15 900: —	
Portokostnader	26 000: —	
Övriga kostnader	10 000: —	51 900: —
<i>5. Resekostnader</i>		
	18 000: —	18 000: —
<i>6. Oförutsedda kostnadsstegringar</i>		
	5 000: —	5 000: —
	Summa svenska kronor	353 000: —
 INKOMSTER		
Prenumerationsavgifter etc.		3 000: —
Anslag		350 000: —
	Summa svenska kronor	353 000: —

*TILLÄGG 2***Revisionsberättelse om tidskriften Nordisk Kontakt för 1971**

Undertecknade, som av Nordiska rådet utsetts att granska Nordisk Kontakts räkenskaper, får härmed avge följande berättelse beträffande den av oss företagna revisionen avseende år 1971.

Under år 1971 utkom 15 nummer av tidskriften plus ett specialnummer till råds-sessionen. Den har tryckts, bokbinderibehandlats och distribuerats av Svenska reproduktionsaktiebolaget i Stockholm.

Upplagans storlek och sidoantal för varje nummer framgår av nedanstående tabell.

Nr	Upplaga	Antal sidor
1	7 325 ex.	68
2	6 169 "	44
3	5 435 "	72
4	5 345 "	72
5	5 345 "	72
6	5 380 "	72
7	7 265 "	68
8	7 520 "	68
9	7 535 "	64
10	7 355 "	64
11	7 465 "	64
12	7 215 "	80
13	7 200 "	76
14	7 198 "	80
15	7 256 "	72
16	7 238 "	76

Av upplagan har c:a 2 200 fördelats mellan rådets nationella sekretariat för utdelning i respektive parlament, lösnummerförsäljning m. m. Gratisabonnenter har varit i Danmark 792, Finland 478, Island 34, Norge 549 och Sverige 2 681 samt övriga utlandet 66. Prenumeranternas antal var 352, en minskning från föregående år med 27.

Under året influtna inkomster, vilka redovisats till Nordiska rådets svenska sekretariat, har uppgått till 3 019 kronor 90 öre. Summan avser betalning för prenumeration 1968 kr. 9: 60, prenumeration 1969 kr. 9: 60, prenumeration 1970 kr. 31: 20, prenumeration 1971 kr. 2 300: 36, prenumeration 1972 kr. 644: 64 och porto kr. 24: 50.

De sammanlagda utgifterna för årgången 1971 uppgår till kr. 313 298: —, vilket efter avdrag för influtna intäkter, kr. 3 019: 90, lämnar ett nettounderskott på kr. 310 278: 10, som har fördelats på de olika länderna på följande sätt:

Danmark	20 %	av underskottet	sv. kr.	62 055: 62
Finland	20 %	” ”	” ”	62 055: 62
Island	5 %	” ”	” ”	15 513: 90
Norge	20 %	” ”	” ”	62 055: 62
Sverige	35 %	” ”	” ”	108 597: 34

Genomsnittskostnaden per nummer har uppgått till c:a 19 580 kronor eller uttryckt i kostnad per exemplar till c:a 2: 90.

I övrigt hänvisas till bilagda tablå (*se Tilläggsbihang*).

De utgifter, som betalats av Nordiska rådets svenska sekretariat, har granskats enligt samma regler som tillämpat beträffande övriga för riksdagen och dess verk anvisade medel.

Det budgeterade underskottet för 1971 beräknades till 295 000: — under det att det verkliga underskottet kom att lyda på kr. 310 278: 10.

Revisionen av räkenskaperna har inte givit anledning till någon erinran från revisorernas sida.

Stockholm den 19 januari 1971

Eric Carlsson

Sven Mellqvist

TILLÄGGSBIHANG

Utgifter och intäkter för "Nordisk Kontakt" under 1971 och deras fördelning (sv. kr.)

1. REDAKTÖRSARVODEN

Danmark:

(dkr. 17 570: 40, kurs per
31.12.1971 70: —) 12 299: 28

Finland:

(fmk 9 742: 80, kurs per
31.12.1971 119: 45) 11 637: 78

Island:

(isl. kr. 102 000, kurs
per 31.12.1971 6: 25) 6 375: —

Norge:

(nkr. 16 593: —, kurs per
31.12.1971 73: 70) 12 229: 04

Sverige:

nationalredaktören	12 000: —		
redaktionssekreteraren	10 666: 72	22 666: 72	65 207: 82

2. ÖVRIGA REDAKTIONS- KOSTNADER

Författar- och tecknararvoden	9 955: —		
Korrekturläsning	4 524: —		
Översättningar	4 500: —		
D:o isl. kr. 91 133: —	5 695: 81	10 195: 81	24 674: 81

3. TRYCKNINGSKOSTNADER

Tryckning av nr 1—16	149 167: —		
Häftning	18 230: —		167 397: —

4. EXPENSER

Distribution	12 857: 90		
Porto	21 044: 80		
Reklamblad	390: —		
Stämpelavgift	20: —		
Grundavgift till tidningstaxan	300: —		
Kuvertpåsar	456: —		
Klichéer	491: 34		35 560: 04

5. RESEKOSTNADER

<i>Danmark:</i> (dkr. 283: 36)	198: 35		
<i>Finland:</i> (fmk 1 051: 77)	1 256: 34		
<i>Island:</i> (isl. kr. 252 238: —)	15 764: 88		
<i>Norge:</i> (nkr. 1 158: 99)	854: 18		
<i>Sverige:</i>	2 384: 58		20 458: 33
		Summa kostnader	313 298: —

INTÄKTER

Influtna prenumerationsavgifter	2 995: 40		
Porto	24: 50		3 019: 90
		Brist att fördelas	310 278: 10

	Utlagda kostnader		Bristen kr. 310 278: 10 fördelas sålunda		Differens
Danmark	12 497: 63	20 %	62 055: 62	./.	49 557: 99
Finland	12 894: 12	20 %	62 055: 62	./.	49 161: 50
Island	27 835: 69	5 %	15 513: 90	+	12 321: 79
Norge	13 083: 22	20 %	62 055: 62	./.	48 972: 40
Sverige	246 987: 34	35 %	108 597: 34	+	138 390: —
	313 298: —		310 278: 10	+	3 019: 90

*BILAGA***Betänkande av Nordiska rådets kulturutskott över rapporten**

Till kulturutskottet har hänvisats rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt. Utskottet har behandlat rapporten vid sammanträde den 19 februari 1972.

Utskottet har noterat, att budgeten för Nordisk Kontakt fr. o. m. 1972 ingår i presidiets totalbudget. Utskottet utgår från att redogörelse för Nordisk Kontakt med hänsyn härtill framdeles kommer att lämnas i samband med rapporten från Nordiska rådets presidium (Dokument 1). I övrigt har utskottet inte funnit anledning till anmärkningar rörande rapporten.

Utskottet föreslår,

att Nordiska rådet lägger rapporten till handlingarna.

Helsingfors den 19 februari 1972

<i>Tønnes Andenæs (A)</i>	<i>Gunnar Garbo (V)</i>	<i>Gylfi Þ. Gíslason (A)</i> Förman
<i>Guttorm Hansen (A)</i>	<i>Poul Hartling (V)</i>	<i>Svend Haugaard (RV)</i>
<i>Elsi Hetemäki (Kok)</i>	<i>Alarik Häggblom (ÅS)</i>	<i>Paul Jansson (s)</i>
<i>Tage Johansson (s)</i>	<i>Ingemar Mundebo (fp)</i>	<i>Erlendur Patursson (Tvfl)</i>
<i>Berte Rognerud (H)</i>	<i>Sylvi Siltanen (Sd)</i>	<i>Per Olof Sundman (c)</i>
	<i>Mirjam Tuominen (Skdl)</i>	

Rapport

om det Nordiska samarbetet under 1971

Berättelsen, som avser att ge en översikt över viktigare resultat av det nordiska samarbetet under 1971, har sammanställts på grundval av de rapporter som lämnats av ministerier, departement och vissa myndigheter i de nordiska länderna. Materialet har kompletterats med upplysningar, inhämtade ur Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session, ur meddelanden i anledning av Nordiska rådets rekommendationer eller ur berättelser som avgivits av skilda samarbetsorgan eller institutioner.

Samarbete inom lagstiftningen m. m.

Revision av Helsingforsavtalet

Den 13 februari 1971 undertecknades i Köpenhamn en överenskommelse om ändring i samarbetsöverenskommelsen den 23 mars 1962 mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige. Efter ratifikation av samtliga länder trädde överenskommelsen i kraft den 1 juli 1971.

I det genom ändringsöverenskommelsen utvidgade avtalet har tillagts dels stadganden om Nordiska rådet och dess arbetsformer, dels bestämmelser om Nordiska ministerrådet och formerna för ländernas samarbete inom ministerrådet (*jfr Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session*).

Gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige

Den 16 september 1971 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation dels en gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige, dels en tilläggsöverenskommelse till överenskommelsen den 17 februari 1949 om flottningen i Torne och Muonio gränsälvar.

Förbud mot rasdiskriminering

I föregående års redogörelse meddelades bl. a. att en ny lagstiftning i Sverige om förbud mot rasdiskriminering genomförts den 1 juli 1970. Samtidigt meddelades att nämnda lag innefattade även en ändring i brottsbalkens bestämmelser om hets mot folkgrupp men att den nya lagstiftningen i denna del för sitt ikraftträdande var beroende av att riksdagen slutligt antog ett vilande förslag till ändring i tryckfrihetsförord-

ningen. Detta förslag har nu antagits av riksdagen (se SFS 1971: 29). Motsvarande lagstiftning har genomförts i Danmark, Finland och Norge under åren 1970—71.

Giltighetstid för pass

Efter ändring av de svenska passkungörelserna (SFS 1970: 585—586) har giltighetstiden för pass för vuxna fr. o. m. den 1 april 1971 utsträckts till tio år, d. v. s. samma tid som gäller i Danmark, Island och Norge.

Straffrättslig preskription

Den 10 december 1971 utfärdades i Sverige en lag om ändring av de straffrättsliga preskriptionsbestämmelserna (SFS 1971: 964) vilken bygger på ett betänkande av nordiska straffrättskommittén angående mera enhetliga nordiska regler om straffrättslig preskription. Lagstiftning på grundval av betänkandet väntas bli genomförd i Finland och Norge under 1972 och har redan genomförts i Danmark.

Trafiklagstiftning

En ny svensk lag om straff för trafikbrott som begåtts utomlands utfärdades den 10 december 1971 (SFS 1971: 965). Den nya lagstiftningen är närmast föranledd av Sveriges tillträde till den europeiska konventionen om straff för vägtrafikbrott men innehåller också vissa särskilda bestämmelser om beivrande av trafikbrott som begåtts i annat nordiskt land. Samtidigt genomfördes en ändring i brottsbalken som innebar att kravet på särskild åtalsprövning i fråga om brott som har begåtts utomlands avskaffades i fråga om gärning som förövats i Norden (SFS 1971: 964).

Lagstiftning om internationella sanktioner

Den 27 maj 1971 utfärdades i Sverige en allmän lag om vissa internationella sanktioner. Lagen som trädde i kraft den 1 juli 1971 har tillkommit efter nordiskt samarbete. Motsvarande lagstiftning har genomförts i Danmark, Finland och Norge.

Hemförsäljning

Den 4 juni 1971 utfärdades i Sverige en lag om hemförsäljning m. m. (SFS 1971: 238). Lagen, som tillkommit efter nordiskt samarbete, trädde i kraft den 1 juli 1971. Den ger en köpare möjlighet att inom en viss tidsfrist träda tillbaka från ett avtal som har ingåtts på annan plats än säljarens fasta försäljningsställe. I Norge har proposition med förslag till motsvarande lagstiftning lagts fram i oktober 1971. I Finland väntas proposition bli framlagd i början av 1972.

Mönsterskyddslagstiftning

En ny mönsterskyddslagstiftning (n:o 221/1971) har trätt i kraft i Finland den 1 april 1971. Motsvarande lagar trädde i kraft i Danmark, Norge och Sverige den 1 oktober 1970 (*jfr föregående års rapport s. 2674*).

Samarbete inom utbildning, forskning och övrig kultur

Nordiskt kulturavtal

Ett avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete (*jfr. Nordiska rådets rekommendationer nr 21/1970 och 23/1971*) undertecknades i Helsingfors den 15 mars 1971. Avtalet har godkänts och ratificerats av samtliga länder och trädde i kraft den 1 januari 1972. (*Jfr Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session samt Rapport till Nordiska ministerrådet från organisationskommittén för nordiskt kulturellt samarbete, NU 1971: 17.*)

Vetenskaplig utställning i anslutning till konferensen om fredligt utnyttjande av atomenergin i Genève 1971

I anslutning till den fjärde internationella konferensen om atomenergifrågor i Genève i september 1971 anordnades en vetenskaplig utställning som visade utvecklingen i de enskilda länderna. Danmark, Finland, Norge och Sverige deltog i utställningen inom en gemensam ram.

Nordiska kulturfonden

I anslutning till Nordiska rådets rekommendation nr 26/1969 har en höjning av de enskilda ländernas bidrag till Nordiska kulturfondens kapitalbelopp från 4 till 5 milj. danska kronor genomförts fr. o. m. år 1971.

Vetenskaplig och teknisk dokumentation

Det nordiska koordineringsorganet för teknisk och vetenskaplig dokumentation (NORDDOK) höll sitt konstituerande möte i Oslo den 11 januari 1971 (*jfr föregående års rapport s. 2675*).

Nordiska sommarskolan för forskarutbildning

Genom en anslagshöjning från 500 000 till 750 000 danska kronor har Nordiska sommarskolans för forskarutbildning verksamhet år 1971 väsentligt kunnat utökas.

Nordiska teaterseminarier

Genom anslagshöjningar i de nordiska länderna har under år 1971 två nordiska teaterseminarier — mot ett under tidigare år — kunnat avhållas.

Harmonisering av skolordningarna

Med utgångspunkt i en av ett utskott under Nordiska kulturkommissionen utarbetad plan över hur arbetet med en harmonisering av skolordningarna i Norden på längre sikt bör bedrivas utsåg kommissionen i början av år 1971 två sakkunniga att under ledning av en ledningsgrupp inom kommissionen utarbeta förslag till läroplaner i grundskolan för ämnena engelska och matematik (*jfr meddelande om rekommendation nr 26/1967*). Det vidare harmoniseringsarbetet kommer att bedrivas inom ramen för det nordiska kulturavtalet.

Internationellt forskningssamarbete

De nordiska länderna har utarbetat rapporter och hållit regelbundna kontaktmöten för att samordna sina synpunkter rörande större internationella forskningsprojekt.

Utställningar m. m.

Gemensamma nordiska konstutställningar och filmdagar m. m. har arrangerats såväl inom som utom Norden.

Socialpolitiskt samarbete m. m.

Gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

Överenskommelsen den 2 december 1969 i Köpenhamn mellan samtliga nordiska länder om en gemensam arbetsmarknad för farmaceuter (*jfr föregående års meddelande s. 2677*) ratificerades av Finland den 9 februari 1971. Ratifikationsinstrumenten deponerades samma dag. Överenskommelsen har därigenom trätt i kraft.

Nordiskt institut för odontologisk materialprovning

Sedan Norge den 14 maj 1971 ratificerat överenskommelsen den 14 december 1969 om ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning och samtliga länder deponerat sina ratifikationsinstrument har överenskommelsen trätt i kraft (*jfr föregående års rapport s. 2677*). Verksamheten inleddes under andra halvåret 1971.

Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter

Den 23 september 1971 undertecknades i Stockholm en överenskommelse mellan Finland, Norge och Sverige om Nordkalottens arbetsmarknadsutbildningscenter (*jfr föregående års rapport s. 2677*). Överenskommelsen har trätt i kraft. I december 1971 deltog 76 elever i utbildningen vid centret, vars verksamhet inleddes 1970. Till vårterminen 1972 är 114 elever anmälda.

Nordkalottkommittén

På grundval av ett tidigare fattat beslut av arbetsministrarna tillsatte regeringarna i Finland, Norge och Sverige under år 1971 ett permanent samarbetsorgan för frågor rörande Nordkalotten, Nordkalottkommittén. I kommittén är centrala och regionala arbetsmarknads- och lokaliseringsmyndigheter i de tre länderna representerade.

Arbetsgrupp för zigenarfrågor

Under år 1971 har en arbetsgrupp tillsatts av social- och hälsovårdsministeriet i Finland och inrikesdepartementet i Sverige med uppgift att handha utbytet av erfarenheter och information om utvecklingen beträffande zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige m. m. (*jfr meddelande om rekommendation nr 23/1969*).

Samarbete beträffande arbetskraftsförflyttningen mellan Finland och Sverige

Inom ramen för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har åtgärder vidtagits i syfte att effektivisera samarbetet mellan arbetsmarknadsmyndigheterna i Finland och Sverige. Försöksverksamhet har inletts med gemensam utbildning och utbyte av arbetsförmedlingstjänstemän. Vidare har informationsinsatserna förstärkts för att öka de arbetssökandes benägenhet att utnyttja den finska arbetsförmedlingen före utflyttning till Sverige.

Samarbete rörande kommunikationsfrågor*Nordiskt trafiksäkerhetsråd*

Ett nordiskt trafiksäkerhetsråd har upprättats under 1971. Under detta råd sorterar bl. a. de nordiska kommittéerna för trafiksäkerhetsforskning och trafiklagstiftning. Kungl. Maj:t godkände för Sveriges del förslag till stadga för rådet den 29 oktober 1971.

Nordiskt samarbetsorgan för transportfrågor

En nordisk ämbetsmannakommitté för transportfrågor har upprättats (*jfr rekommendation nr 14/1971 och Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session, sak C 1*).

Ekonomisk garanti till vissa flygbolag

Den 30 december 1970 undertecknades i Stockholm en överenskommelse mellan Danmark, Norge och Sverige om ekonomisk garanti till vissa flygbolag för täckande av skador i anledning av flygplanskapningar.

Riskgaranti till SAS

Den 15 januari 1971 undertecknades i Stockholm en överenskommelse mellan Danmark, Norge och Sverige om riskgaranti till Scandinavian Airlines System (SAS).

Skandinaviska luftfartsavtal

Skandinaviska bilaterala luftfartsavtal har under år 1971 av Danmark, Norge och Sverige ingåtts med Iran, Indonesien och Singapore.

Avtal rörande Loftleidir

Den 4 september 1971 undertecknades i Reykjavík två protokoll inom ramen för gällande luftfartsavtal mellan å ena sidan Danmark, Norge och Sverige samt å andra sidan Island rörande Loftleidirs flygningar med propellerflygplan respektive med jetflygplan på rutten Skandinavien—New York.

Avtal rörande flygningarna över Sibirien

Den 5 februari 1971 växlades ministeriella noter mellan Danmark, Norge och Sverige å ena samt Japan å andra sidan med ändring av routeförteckningen i gällande luftfartsavtal med Japan. Härigenom har båda parter getts möjlighet att flyga den kortaste vägen mellan Europa och Japan, dvs. via Sibirien. Motsvarande luftfartsavtal har formaliserats även med Sovjetunionen.

Överenskommelse om person- och godsbefordran på väg

Det i föregående års rapport (s. 2678) omnämnda förslaget till ny överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om person- och godsbefordran på väg undertecknades i Oslo den 3 maj 1971. Överenskommelsen trädde i kraft den 3 augusti 1971.

Vägtekniskt samarbete

Det omfattande samarbetet på vägväsendets område fortsätter inom det i föregående års rapport (s. 2679) omnämnda Nordiska Vägtekniska Förbundet (NVF). Bland förbundets aktuella arbetsuppgifter kan nämnas en rapport över administration och organisation vid vägbyggnadsprocesser i Norden, erfarenhetsutbyte rörande fotogrammetri och data-behandling samt överbyggnads- och grundförstärkningsteknik och vidare preliminära internordiska belastningsbestämmelser för broar.

Mellanriksväg mellan Kiruna och Narvik

I samband med arbetet att upprätta en arbetsplan för den planerade mellanriksvägen mellan Kiruna och Narvik (se föregående års rapport sid. 2679 samt meddelande om rekommendation nr 10/1966) har sam-

manträden mellan norska och svenska vägmyndigheter ägt rum om projekteringen och om vissa praktiska frågor. Flygfotografering och kartering har utförts.

Gemensamma broföretag, m. m.

Den nybyggda bron över Torne älv vid Pello har nyligen tagits i bruk. Svinesundsbron har förstärkts för större trafikbelastning. Finlands riksdag har beviljat 1 000 000 mark för att utreda bl. a. det framtida trafikunderlaget för samt konsekvenserna av en fast förbindelse Vasa—Umeå (Kvarkenbanken).

Isforskningssamarbete

Sjöfartsmyndigheterna i Finland och Sverige har under år 1971 inlett ett samarbete om gemensam is- och vintersjöfartsforskning. Ett symposium i ämnet hölls i Helsingfors den 28—29 september 1971.

Järnvägssamarbete

De nordiska järnvägarnas forsknings- och utvecklingsråd (NOIFU) har anordnat två symposier under år 1971. Bl. a. har frågor rörande höghastighetståg och transportplanering behandlats.

Nytt teleavtal

Den 35:e nordiska telekonferensen hölls den 24—27 augusti 1971 i Reykjavík. Därvid undertecknades ett nytt nordiskt teleavtal, som ersatte 1957 års motsvarande avtal. Enligt det nya avtalet, som trädde i kraft den 1 januari 1972, skall det nordiska telesamarbetet bedrivas i fastare former än tidigare. Sålunda föreskrivs bl. a. att det nordiska samarbetet skall ledas av en styrkommitté bestående av generaldirektörerna för de fem nordiska länderna.

Nordiska jordstationen för telesatellittrafik i Tanum

Den 3 december 1971 invigdes den nordiska jordstationen för telesatellittrafik i Tanum (Bohuslän, Sverige). Stationen, som ägs gemensamt av de danska, finska, norska och svenska telefövaltningarna, skall i huvudsak förmedla telefon- och telextrafik med Nordamerika. Senare kan dock även trafik med Sydamerika, Afrika och Mellersta Östern komma att avverkas via Tanum-stationen. I perspektivet för framtiden ligger även att stationen skall förmedla interkontinentala TV-sändningar.

Amatörradioavtal mellan Island och Norge

Genom notväxling den 15 februari 1971 ingicks avtal mellan Island och Norge beträffande rätten för medborgare i dessa länder att bedriva amatörradiosändningar.

Posttaxor

I enlighet med ett beslut vid den nordiska postkonferensen 1970 har — efter de nationella myndigheternas godkännande — ett särskilt nordiskt porto för försändelser mellan 500 och 1 000 gram införts den 1 juli 1971.

Frimärksutgivning

De nordiska länderna skall vart tredje år med början 1973 ge ut frimärken som betonar den nordiska samhörigheten. Beslut om detta fattades vid den nordiska postkonferensen år 1971 i Finland. Motivet på det frimärke som ges ut år 1973 skall vara Nordens hus i Reykjavík.

Samarbete inom jordbruk och fiske m. m.

1919 års renbeteskonvention mellan Norge och Sverige

Den 23 april 1971 växlades i Oslo ministeriella noter mellan Norge och Sverige rörande förlängning av giltighetstiden till den 1 maj 1972 för konventionen den 5 februari 1919 angående flyttlapparnas rätt till renbetning.

Ett förslag till en ny renbeteskonvention paraferades i Stockholm den 9 juni 1971. Förslaget avses bli undertecknat under våren 1972.

Samarbetsnämnden för Nordisk Skogsforskning

Vid ett möte i januari 1971 mellan de nordiska samarbetsorganen på skogsforskningsområdet enades man om att föreslå, att dessa ersattes med ett nytt organ — Samarbetsnämnden för Nordisk Skogsforskning — med uppgift att förmedla och understödja gemensam nordisk forskning inom skogsbruket. De svenska ledamöterna i det nya organet utsågs genom beslut den 7 december 1971.

Miljövårdssamarbete

Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor

Det nordiska kontaktorgan för miljövårdsfrågor, varom beslöts vid ett möte i december 1970 med de för miljövårdsfrågor närmast ansvariga ministrarna (*jfr föregående års rapport s. 2681*) höll sitt första möte den 25 februari 1971 i Helsingfors (*jfr Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session*). En av kontaktorganets viktigaste uppgifter är att koordinera och prioritera det nordiska miljövårdssamarbetet.

Oslokonferensen om havsföroreningar

Efter överväganden vid två nordiska utrikesministermöten under 1972 utsände de nordiska länderna gemensamt en inbjudan till en konferens i Oslo i oktober 1971. Vid mötet enades delegationerna från tolv västeuropeiska länder om ett utkast till regionalt avtal om åtgärder mot föroreningar av havet genom utsläpp av avfall från fartyg och flygplan (*jfr Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session*).

Avtal om åtgärder mot oljeförorening av havet

Den 16 september 1971 undertecknades i Köpenhamn en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige en överenskommelse om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeförorening av havet (*jfr föregående års rapport samt meddelande om rekommendation nr 20/1969 m. fl.*).

Ekonomiskt samarbete samt skatte- och handelspolitiskt samarbete*Nordiskt ekonomiskt samarbetsutskott*

Vid nordiska ministerrådets möte i Åbo den 27—28 oktober 1971 fattades beslut om upprättande av ett nordiskt ekonomiskt samarbetsutskott. Vid ministerrådets möte i Stockholm den 3 december 1971 antogs riktlinjer för utskottet (*jfr Nordiska ministerrådets berättelse, sak C 1*).

De nordiska ländernas förhandlingar med gemensamma marknaden

I fråga om de nordiska ländernas förhandlingar om samverkan i olika former med den gemensamma marknaden och till nordiska diskussioner i anslutning till dessa förhandlingar hänvisas till Nordiska ministerrådets berättelse (*sak C 1*).

Reglering av betalningen av vissa till Finland lämnade svenska krediter

Den 21 juni 1971 undertecknades i Stockholm med förbehåll för ratifikation en överenskommelse mellan Sverige och Finland angående reglering av betalningen av vissa till Finland lämnade svenska krediter. Notväxling i anledning av överenskommelsen mellan de båda regeringarna verkställdes i Helsingfors den 22 december 1971. Överenskommelsen innebär att den återstående delen av krigsskulden regleras på så sätt att finska staten övertar betalningsansvaret för en av svenska sjöfartsverket i Finland beställd isbrytare för en överenskommen summa av 80 milj. svenska kronor. Vidare avsätter finska staten 9 milj. kronor till den svensk-finska kulturfonden. Svenska staten avskriver det kvarstående beloppet om 100 milj. kronor.

Gemensamt bolag för flygsamlastningar

C:a 70 speditjonsföretag i Danmark, Finland, Norge och Sverige har bildat ett gemensamt bolag för flygsamlastning, A/S NORCONS. Bolagets uppgift skall vara att samordna flygsändningar till destinationsorter över hela världen. Beträffande förekomsten av avtal om liknande former av samarbete inom främst den privata sektorn hänvisas till nordiska ministerrådets berättelse s. 47 (*sak C 1*).

Utvidgat nordiskt turismsamarbete

Inom Nordiska Turisttrafikkommittén har bildats en samlarbetsgrupp för nordisk turistforskning och turiststatistik med uppgift att utbyta information och erfarenheter samt att verka för en förbättrad statistik inom turism- och reselivsområdet. Gruppen skall vidare initiera och samordna turism- och fritidsundersökningar inom de nordiska länderna och gemensamma marknadsundersökningar i andra länder.

Ändring av dubbelbeskattningsavtal mellan Danmark och Norge

Den 25 februari 1971 trädde en den 8 december 1970 mellan Danmark och Norge träffad överenskommelse om ändring av 1957 års dubbelbeskattningsavtal i kraft.

Ändring av dubbelbeskattningsavtal mellan Danmark och Finland

Den 13 maj 1971 trädde en den 11 februari 1970 beslutad ändring av 1964 års dubbelbeskattningsavtal mellan Danmark och Finland i kraft.

Ändring av dubbelbeskattningsavtal mellan Island och Norge

Den 8 november 1971 undertecknades en överenskommelse mellan Island och Norge om partiell ändring av dubbelbeskattningsavtalet mellan Island och Norge.

Dubbelbeskattningsavtal mellan Norge och Sverige samt mellan Norge och Finland

Ett nytt dubbelbeskattningsavtal mellan Norge och Sverige undertecknades den 1 november 1971. Överenskommelsen skall ratificeras. Motsvarande överenskommelse avses undertecknas mellan Finland och Norge.

Samarbete vid mässor och utställningar

Ett gemensamt nordiskt deltagande har ägt rum vid International Agricultural and Trade Fair i Nairobi. Ett antal gemensamma varuhuskampanjer har vidare under året organiserats inom stora varuhuskedjor främst i Förenta staterna.

En nordisk industridesign-utställning har under året visats på olika platser i Brasilien. Under 1972 går utställningen vidare till Mexico.

Den nordiska paviljongen vid världsutställningen i Osaka har under året försålts till staden Hokaidos turistkommitté för att uppmonteras i Sapporo under de olympiska vinterspelen. I paviljongen avses anordnas en skandinavisk utställning i form bl. a. av fotomontage.

Biståndssamarbete

Administration av gemensamma biståndsprojekt

Den 3 december 1971 undertecknades tilläggsprotokoll mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige till överenskommelsen den 18 juli 1968 rörande administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt i uländer. Genom avtalet ersätts den nordiska ministerkommittén av Nordiska ministerrådet. Beträffande redogörelsen för de enskilda projekten hänvisas till Nordiska ministerrådets berättelse till Nordiska rådets 20:e session (*sak C 1*).

Deltagande i FN:s fredsbevarande aktioner m. m.

Deltagande i FN:s aktioner

Det sedvanliga samarbetet i frågor som rör FN:s fredsbevarande aktioner har under året bedrivits vidare mellan försvarsministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige och respektive militära myndigheter. Den gemensamma utbildningen av personal för tjänst inom FN har fortsatt. Sådan utbildning har ägt rum inom områdena statstjänst, observationstjänst samt transportlednings- och militärpolitistjänst. För första gången har även anordnats ett nordiskt FN-stabsseminarium på högre nivå än de hittillsvarande nordiska FN-kurserna. Seminariet ägde rum i Oslo den 22 februari—5 mars.

Nedrustningssamarbete

Det under år 1969 inledda samarbetet på nedrustningsområdet har fortsatt. Ett expertmöte ägde rum i Helsingfors i september, varvid från svensk sida redovisades erfarenheter från nedrustningskonferensen i Genève. Vidare diskuterades uppläggningsen av nedrustningsdebatten vid FN:s instundande session.

Rapport

från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol

Nordiska rådet uppdrog vid nittonde sessionen åt sitt presidium att ytterligare bereda frågan om symbol för Nordiska rådet. Till utförande av detta uppdrag har presidiet den 30 april 1971 beslutat tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att överarbeta det tillgängliga materialet och framtaga lämpliga förslag till symbol. Arbetsgruppen har bestått av konstnär Martin Gavler, Sverige, statsheraldiker Gunnar Scheffer, Sverige, och informationssekreterare Anita Söderman, Nordiska rådet.

Till fullföljande av sitt uppdrag har arbetsgruppen till presidiet överlämnat tillsammans fyra rapporter daterade den 29, 15, 28 och 29 december 1971 vari behandlas icke prisbelönade respektive efter tävlings-tiden inkomna förslag (*Bilaga 1—4*).

Rapporterna har av presidiet överlämnats till rådets informations- och redaktionskommitté för yttrande. Från informations- och redaktionskommittén har inkommit ett yttrande den 11 januari 1972 (*Bilaga 5*). Däri uttalas att försåvitt man stannar för att Nordiska rådet skall ha en symbol, förordar kommittén antingen det förslag som baserar sig på de nordiska korsflaggorna, belagda med kors och i ljusblå färg, eller motivet med Karlavagnen. Därutöver har presidiet tagit del av ett förslag som överlämnats av Tønnes Andenæs.

Efter genomgång av vad som framkommit i frågan har presidiet funnit att de föreliggande förslagen till symbol icke samlat tillräcklig tillslutning från olika håll för att presidiet skall anse sig kunna föreslå rådet att antaga en symbol.

Stockholm den 14 januari 1972

Johannes Antonsson

Olavi Lähteenmäki

Helge Seip

Jón Skaftason

Ib Stetter

*BILAGA 1***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Arbetsgruppen för en nordisk symbol**

Vid sammanträde med Nordiska Rådets presidium den 30 april 1971 beslöts enligt protokollet § 22 att åt en arbetsgrupp bestående av Martin Gavler och Gunnar Scheffer uppdraga att tillsammans med informationssekreteraren till ett senare presidiummöte ur det tillgängliga materialet framtaga lämpliga förslag till symbol till vilka presidiet därefter kunde taga ställning.

Till fullgörandet av denna uppgift har vi till behandling upptagit de av juryn utvalda men ej belönade förslagen, aderton till antalet. De har återgivits i två tryck

1. Nordiska rådet, 19:e sessionen 1971, Förtryck A 319/k, Bihang 3 omfattande tre sidor med sex förslag på var sida).

2. Nordiska rådet, Symboltävling 1970, Nordisk Råd, 19 sess., s. 1831—1833 (med sex förslag på var sida).

Förslagen genomgås sammanhållna i symbolgrupper allt efter den vikt och betydelse de erhållit i den efterföljande diskussionen. (Hänvisning sker på exempelvis följande sätt: sid. 1, överst t. v.; sid. 2, mitten t. h.).

Det nordiska korset (s. 1833, nederst t. v.)

Detta förslag är ett av de överraskande få i tävlingen som anknyt till den enda självklart givna gemensamma nordiska symbolen, korsflaggan. Kännetecknande för det nordiska flaggväsendet är nämligen att det liggande latinska korset är dess gemensamma symbol.

Valet av korsflagga har genom århundraden varit ett fullt medvetet uttryck för att betona den nordiska samhörigheten. Även då grannsämjan mellan nationerna icke varit den bästa och även då valet av korsflaggan skett i medveten opposition mot ett nordiskt grannland, ofta en övermäktig unionspartner, har man inte tvekat att markera den nordiska enheten.

Av de sju nordiska korsflaggorna är Danmarks den äldsta. Den är även äldst av alla nu runt om i världen använda flaggor och dess ursprung förlorar sig i sagans dunkel. Den svenska flaggan kommer därefter näst i ålder bland de nordiska. De äldsta föreskrifterna rörande den svenska flaggan är från 1500-talets mitt, ej långt efter det att Sverige lösryckte sig ur unionen med Danmark. Huruvida den svenska flaggan är tillkommen såsom ett uttryck för opposition mot Danmark må förbli en öppen fråga. Den norska flaggan, den tredje av de nordiska, tillkom år 1821 genom beslut av det norska stortinget och framstod

som en utmaning mot unionspartnern Sverige. Den isländska flaggan stammar från tiden omkring 1913 och betecknar ett steg mot frigörelsen ur unionen med Danmark. I Finland hade man sedan gammalt i anslutning till vapnet använt en röd flagga med gult lejon. Då Finland år 1917 blev självständigt, införde man emellertid en av skalden Zacharias Topelius omkring år 1860 föreslagen flagga, där den vita duken symboliserar Finlands vinter och det blå korset landets sjöar och älvar. Denna korsflagga valdes för att understryka anknytningen till de övriga nordiska länderna. Ålandsöarnas flagga blev efter årtiondens förhandlingar officiellt fastställd som en symbol för deras begränsade självstyrelse under Finland. På samma sätt har Färöarna år 1948 fått den sjunde nordiska korsflaggan som symbol för deras begränsade självstyrelse under Danmark. Ålandsöarna hade en hjort och Färöarna en vädur som vapendjur. Man tvekade emellertid inte att frångå dessa allmänna bilder för att i stället utöka följderna av de nordiska korsflaggorna.

Mot ifrågasvarande förslag har invänts att det var för tungt och dystert till sin utformning och för kyrkligt för sitt ändamål.

För att ta udden av de framförda anmärkningarna har förslaget under hand bearbetats. Så har figuren belagts med strängar, varigenom tanken ej längre förs till kors utan till de nordiska korsflaggorna. Genom valet av en blå färg har tyngden och dysterheten ytterligare förtagits.

Karlavagnen (s. 1833, mitten t. v.)

Denna stjärnbild är en gammal nordisk symbol. Stjärnbilder förekommer ofta i nationalflaggorna. Karlavagnen syns genom sin särpräglade konfiguration väl kunna hävda sin plats i denna grupp av flaggor, till vilken redan Europarådets flagga hör. Den stiliserade utformning som Karlavagnen fått på förslaget utesluter en förväxling med Alaskas flagga, som dessutom innehåller polstjärnan.

Ett fritt experiment, som utförts med utgångspunkt från tävlingsförslaget och överlämnats till Nordiska rådet, visar hur Karlavagnen kan anpassas till en flagga. Det bör framhållas att det endast rör sig om en preliminär skiss och att tiden inte medgett en slutlig avvägning.

Med ett val av Karlavagnen och dess sju stjärnor skulle man undgå den diskussion om femtalssymboliken som kommit att spela en så stor roll och som utgjort stöttesten för flera av förslagen.

Samtliga nordiska stater är havsomflutna. Det är då naturligt att sjömärken, skepp och vågor ofta återkommer som motiv.

Sjömärken

Detta sjömärke (s. 1831, nederst t. v.) låg länge väl till vid prisbedömningen. I synnerhet flaggan, där figuren klyver duken i två hälfter, har en god bildverkan. Vid en närmare undersökning av motivet visade

det sig dock att denna utformning av sjömärket endast förekommit i Finland och därtill var en produkt av det tsarryska lotsväsendet. Berövat sin karaktäristiska formgivning har sjömärket icke samma vinnande egenskaper (jfr. s. 1831, överst t. v — utan förslagets prick över kvassten — och mitten t. h.).

Skepp

Det kanske var något av en överraskning att vikingaskeppen alltså skulle vara rikligt företrädda och till och med få en plats bland de prisbelönta förslagen. Här föreligger en bestämd skiljaktighet mellan grafikernas och heraldikernas bedömning. Medan de förra värdesätter andre pristagarens förslag för dess grafiska kvalitet, finner heraldikern sig böra göra en reservation med hänsyn till förslagets bristande ytmässighet, något som gör förslaget mindre lämpligt som flagga.

De fem vikingaskeppen (s. 1832, överst t. v.) drar tanken alltför mycket till reklamen för nordiskt turistväsen och till skyddsmärket för vårt förträffliga smör (skyddsmärket återgivet i Rikets vapen och flagga, Betänkande avgivet av inom justitiedepartementet tillkallad utredningsman, Statens offentliga utredningar 1966: 62, s. 16).

Skeppet för fulla segel (s. 1832, överst t. h.) är inte särskilt nordiskt. Till sin utformning är det ett gallerverk och ej en ytmässig framställning.

Den femmastade farkosten (s. 1832, nederst t. v.) syns ha sin hemorts rätt på sydligare breddgrader.

En båtstäv (s. 1832, mitten) är kanske något svårtolkad för att bli en samlande symbol. Den ena av dem (s. 1832, mitten t. h.) erinrar i sin starka stilisering om ett skrivtecken.

Vad slutligen angår seglet (s. 1832, nederst t. h.) skulle detta säkert också vålla svårigheter att tolka om det ej uppförts på en bildsida med samhörande symboler.

Vågor (s. 1833, nederst t. h.)

En för heraldiken föga konventionell utformning av vågskuran som dock är av viss effekt.

Flagga och flaggfärger

Den dekorativt vajande flaggan (s. 1833, överst t. v.) är i sammanhanget omöjlig, då han icke rätt gärna kan låta en i rörelse varande flagga utgöra bilden på en flagga som av vinden skall sättas i rörelse.

En sammanställning av de fem nordiska staternas flaggfärger (s. 1833, överst t. h.) gör i sin brokighet ett ofördelaktigt intryck. I svartvitt har kompositionen en god grafisk verkan, medan innebörden går förlorad.

Om de fyra ännu icke behandlade förslagen är det möjligt att fatta sig kort. Två av dem har en klar symbolik. De kommunicerande kärnen (s. 1833), mitten t. h.) ter sig dock alltför obestämda och tillfälliga till sin konfiguration och skölden (s. 1831, överst t. h.) har en om ett järnmärke alltför påminnande huvudfigur. De två återstående förslagen (s. 1831, mitten t. v. och nederst t. h.) kan knappast sägas presentera sitt idéinnehåll på ett lättfattligt sätt.

Därmed skulle genomgången vara slutförd.

Sedan tävlingen avgjordes har vi haft tillfälle att inom och utom Sverige inhämta sakkunniga råd och att avlyssna reaktionen beträffande de prisbelönta och de utvalda men ej belönade förslagen. Undertecknad Scheffer har vid den 4:e internationella kongressen för vexillologi i Turin den 24—27 juni 1971 hållit ett föredrag betitlat: "Le concours pour la création d'un symbol et d'un drapeau pour le Conseil Nordique". Vår erfarenhet är att motiv av symbolisk upphöjdhet, värdighet och tyngd har lättare att vinna gehör än lösningar av mer tidsbetonad och lokal karaktär.

I anknytning härtill och med hänvisning till det ovan anförda får vi som symbol för Nordiska rådet föreslå:

1. De nordiska korsen (s. 1833, nederst t. v.)
2. Karlavagnen (s. 1833, mitten t. v.).

Efter tävlingen inkomna förslag har av undertecknade Gavler och Scheffer behandlats i tre separata utlåtanden av den 15, den 28 och den 29 december 1971.

Stockholm den 29 december 1971

Martin Gavler

G. Scheffer

Anita Söderman

BILAGA 2

Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Arbetsgruppen för en nordisk symbol rörande lämpliga symbolförslag

Vid möte med Nordiska rådets presidium den 2—3 juni 1971 beslöts enligt protokollet § 32 att de symbolförslag som inkommit efter tävlingens slut skulle överlämnas till de sakkunniga som fått i uppdrag att överarbeta symbolförslagen — Martin Gavler och Gunnar Scheffer enligt protokoll den 30 april 1971 § 22.

Sedan ett sådant förslag, ingivet till Nordiska rådet av konstnär Per Wählström i Stockholm, i enlighet härmed överlämnats till de sakkunniga, får dessa härmed avge följande utlåtande, vilket på grund av Martin Gavlars utlandsvistelse under innevarande december månad slutredigerats av undertecknad Scheffer.

Förslaget utgöres av en flagga anslutande till den svenska flaggans proportioner och visande en vit duk med ett rött, liggande, genomgående, latinskt kors och med en vit snöstjärna inskriven i en röd sexhörning, placerad i dukens övre inre fält.

Förslaget karaktäriseras av sin bundenhet till den förvisso angelägna uppgiften att skapa en flagga för Nordiska rådet. Detta intresse har varit så dominerande att den primära uppgiften att åstadkomma ett emblem kommit i andra hand och i varje fall ej framstår tillräckligt klar (se Nordiska rådets tävlingsinbjudan "Merkets utformning", p. 2). Om jag rätt uppfattat konstnären Wählström är det ej hans mening att flaggan samtidigt skall tjäna som emblem. Som sådant skall endast användas den inskrivna snöstjärnan. Tävlingsreglerna torde vad gäller flagga endast ha räknat med emblemets placering på en tom duk och icke såsom här på en duk som redan innehåller en annan figur. Den bristande överensstämmelsen mellan emblemet och flaggans bildinnehåll i Wählströms förslag finner jag utgöra en svaghet. Det är angeläget att man överallt — "brevblanketter, publikasjoner, skilter, flagg osv." — möter en och samma bild.

Efter denna principiella anmärkning rörande förhållandet mellan flagga och emblem skall vardera av dessa bilder granskas i syfte att utröna om de kan anses i erforderlig grad särpräglade.

En vit flagga med ett rött genomgående kors, vars skärningspunkt ligger i dukens mitt, är känd under benämningen "St. Georgs banner" och var Englands nationalflagga från 1200-talet allt intill 1707, då den ingick i och ersattes med den första uniformsflaggan. Alltjämt förekommer dock S:t Georgsbaneret i flera sammanhang. Den är statsflagga för Guernsey (jfr Alderney och Sark med särskiljande märken). Den är med särskiljande märken regeringsflagga för Nordirland. Den användes som kyrkflagga för ärkebiskopsstiftet Canterbury och York. Den brittiska örlogsflaggan (White Ensign) visar det gamla S:t Georgsbaneret med unionsmärket utfyllande övre inre hörnet. Den största likheten företer det nu diskuterade förslaget med det kommandotecken som föres av viceamiraler i den brittiska marinen. Detta visar S:t Georgsbaneret med en röd rundel som särskiljande märke i dukens övre inre fält. (Uppgifterna i detta stycke är hämtade från Alverdens flag i farver, København 1970).

Herr Wählström har hävdats att skillnaden mellan det latinska korset i de nordiska flaggorna (med den vertikala korsarmen närmare stängen) och S:t Georgskorset i de brittiska flaggorna (med den vertikala korsarmen i dukens mitt) är markant och utesluter förväxling. Denna hans uppfattning saknar emellertid officiellt stöd. I det betänkande angående "Rikets vapen och flagga" som avgivits av inom justitiedepartementet tillkallad utredningsman (Statens offentliga utredningar 1966: 62) har denne i förslaget till "Förteckning över svenska statsemblem samt

svenska officiella märken och stämplars, som avses i Pariskonventionen den 20 mars 1883 för skydd av den industriella äganderätten m. m.” icke ansett beskrivningen på svenska flaggan böra ansluta sig till den föreslagna flagglagens beskrivning. Endast bestämmelserna att flaggan är blå med gult kors, att korset skall vara vinkelrätt ställt mot flaggans kanter och att flaggan föres antingen tvärskuren eller tretungad har upptagits. I annat fall skulle enligt utredningsmannen intrång måhända kunna anses föreligga endast i de fall då föreskrivna färgnyanser och proportioner begagnats men icke då mer eller mindre betydande avvikelser förekommer. — Det förtjänar vidare framhållas att vid tillämpningen av lagen om skydd för vapen och vissa andra officiella beteckningar, vars ursprungliga edition bär årtalet 1934 och den senaste 1970, tolkat begreppet förväxlingsbarhet på ett annat och mer vidsträckt sätt än herr Wählström.

Utän att vilja förstora den praktiska risken för förväxling mellan Nordiska rådet och t. ex. en brittisk viceamiral finner jag likväl sådana förslag böra undvikas som till form och färg företer påtagliga likheter med flaggor som redan blåser vid ett gemensamt hav.

Rörande snöstjärnan bör undersökas *dels* om motivet förbisetts av deltagarna i tävlingen *dels* om det är lämpligt från symbolisk synpunkt. Det kan då konstateras, att snöstjärnan utgjorde ett ofta återkommande motiv för tävlingsförslagen, men att intet av dessa förslag var med i slutomgången, förmodligen beroende på att motivet befinns vara alltför livligt utnyttjat i kommersiella sammanhang.

Vad slutligen angår utformningen av den inskrivna snöstjärnan finner man, då den betraktas på längre håll — ett prov som varje figur i en flagga bör underkastas — att synbilden förvandlats. I stället för den vita snöstjärnan möter man en i sektorer uppdelad röd stjärna med trubbiga spetsar, mellan vilka syns ett par röda prickar. Ambitionen att bilda snöstjärnan av antiatomtecken (se A. Rabbow, *dtv-Lexikon politischer Symbole*, München 1970, s. 31 f.) och samtidigt inskriva den i en geometrisk figur har gått ut över åskådligheten. Det torde inte vara lätt att på en hissad flagga utläsa vad ifrågavarande figur skall föreställa.

Med stöd av det ovan anförda får de sakkunniga uttala, att det av konstnär Per Wählström utarbetade förslaget inte utgör en lösning av Nordiska rådets symbolfråga.

Konstnär Wählström, som uppsökt undertecknad, har haft tillfälle att utveckla sina synpunkter.

En pärm med anteckningar av herr Wählström och en av honom utförd flaggversion medsändes (*ej medtagna i trycket*).

Stockholm den 15 december 1971

G. Scheffer

*BILAGA 3***Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Arbetsgruppen för en nordisk symbol rörande av professor Einar Forseth gjorda idéutkast**

Sedan till undertecknade enligt presidiets protokoll den 2—3 juli 1971 § 32 överlämnats dels ett antal av professor Einar Forseth gjorda idéutkast dels ett brev från Olof Thorwald Ohlsson, får vi härmed avge följande utlåtande.

Professor Einar Forseths idéutkast

Idéutkasten är uppslagsrika men blockeras på några få undantag när av en bokstav (N) eller ett ord (NORD, NORD RÅD). Symbolen måste emellertid kunna fungera utan bokstavsstöd. Detta gäller särskilt vid emblemets användning som flagga.

Bland motiven märks nordstjärnan (polstjärnan), isbjörn, vikingaskepp, gran, mås, vattenfall, regnbåge och norrsken.

Nordstjärnan: En femuddig stjärna är ett allmänt emblem i kommunistiska länder och används också av befrielseörelserna. Det diskutabla i att använda en sådan symbol för Nordiska rådet framstår kanske tydligast i det idéförslag som består av en femuddig stjärna under ordet NORD.

Isbjörn: Detta djur har sin förekomst inom arktiska trakter och är fördenskull mindre representativt för Nordiska rådets länder. Ett val av denna symbol skulle te sig som ett stöd åt skämtsamma påståenden om isbjörnar på Stockholms gator.

Vikingaskepp: Forseths vikingaskepp och drakhuvuden understryker — i motsats till andrepristagarens förslag — det aggressiva i våra förfäders sjöfärder.

Gran: Väl snarast ett tyskt karaktärsträd (O, Tannenbaum, o Tannenbaum, wie treu sind deine Blätter).

Mås: Av måssläktet förekommer arter över hela jorden.

Vattenfall: En vacker symbol men som knappast kan betecknas som specifikt nordisk.

Regnbåge: Se Vattenfall.

Norrsken: Denna symbol är typiskt nordisk. Förtjänstfulla ansatser till stilisering av den form av norrsken som kallas draperier förekommer bland Forseths idéutkast. Man kan därför icke avvisa tanken på att här föreligger ett utvecklingsbart förslag. Detta bör noteras för den händelse försöken att inom tävlingens ram åstadkomma en lösning skulle stranda.

Olof Thorwald Ohlssons brev

Härom torde endast behöva framhållas att brevskrivaren gjort sig skyldig till den på intet sätt ovanliga förväxlingen av medel och mål. En konstnär har i sin utövning att använda sig av räta och krokiga linjer. Vidare måste vissa grundformer som kvadrat, rektangel och triangel stå till hans förfogande. Juryn har vid sin prövning haft att avgöra hur sådana medel använts för att åstadkomma ett särpräglat förslag. I övrigt må hänvisas till den motivering juryn lämnat för sin bedömning.

Professor Einar Forseths brev och idéutkast samt Olof Thorwald Ohlssons brev jämte bilagor återgår härmed (*här ej tryckta*).

Stockholm den 28 december 1971

Martin Gavler

G. Scheffer

BILAGA 4**Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Arbetsgruppen för en nordisk symbol rörande nio symbolförslag**

Sedan till undertecknade enligt presidiets protokoll den 2—3 juli 1971 § 32 överlämnats nio symbolförslag, som inkommit efter tävlingens slut, får vi härmed avge följande utlåtande.

Förslagen har ordnats i alfabetisk följd efter personnamn.

1. Falke Bang, Heisesgade 31, 2100 KBHVN Ø.

Även om fem svanar vunnit visst insteg som nordisk symbol syns deras ställning ej tillräckligt konsoliderad för att tillåta en "förkortning" till en ensam svan, i all synnerhet inte då den som här är helt oklar i formen.

2. Rasmus Bjørgmose, Kirkebakken 22, 5581 Bellinge.

Detta förslag drabbas i ett väsentligt avseende av den kritik som redan framförts till Nordiska rådets presidium i utlåtande den 15 december 1971 angående förslag av konstnär P. Wählström.

Skulle förslagsställaren ha avsett att flaggförslaget skulle oförändrat tjäna jämväl som emblem på brevpapper och dylikt, föreligger en icke lämplig utformning av symbolen.

3. Henrik Gamst-Pedersen, Blegdamsvej 10, 2200 N.

Hjärtat är en blott alltför vanlig symbol för vänskap och "hjärtelighet". Sjutalet är ej tillräckligt för att utmärka ett nordiskt samarbete.

De alltför smala strängar som åtskiljer hjärtana leder inte tanken till nordiska korsfanor, som fordrar att korset skall vara vinkelrätt ställt mot räta sidor.

4. Jørgen Jørgensen, Kongebakken 4, 4000 Roskilde.

Ett intressant förslag såväl till motivering som utförande. Konturlinjen upptill är dock ofördelaktig. För närvarande föreligger en svartvit yta med adderad kontur, vilket utgör en olägenhet vid framställning i enfärgstryck.

Förslaget torde emellertid vara utvecklingsbart, vilket bör noteras för den händelse försöken att inom tävlingens ram åstadkomma en lösning skulle stranda.

Förslagsställaren har själv pekat på den kompositionsmässiga överensstämmelse med Japans flagga som uppstår, då emblemet sättes på flaggduk.

5. Knud Larsen, Bechgårdsgade 3^{ll} tv., 2100 Kbh. Ø.

Juryen har redan tagit ställning till förslaget med fem pilar och därvid ej funnit pilar vara en symbol av tillräcklig dignitet. Förslaget förhöjes ej genom tillägget av de två små pilarna.

De sakkunniga avböjer att yttra sig om en bearbetning av annan deltagares (förstepristagarens) förslag.

6. Ingvald Mellesdal, Norge.

En god lösning på samarbetsymbolik. I sin oroliga komposition dock icke tillräckligt sammanhållen för att fylla det för en nordisk symbol nödvändiga villkoret på enkel form.

7. Yan Stensman, Munkerup Strandvej 52, 3120 Dronningmølle.

Detta förslag innehåller en symbolik för kraftsamling och samarbete samt tillåter ett skiftande antal enheter. Det förefaller oss emellertid i sin torrhet sakna önskvärd anknytning till det nordiska området samtidigt som det synes ha en alltför allmän tillämplighet (symbol för sammanträden och konferenser över huvud taget).

8. Kjell I. Stenwreth, N. Strandgatan 72, 552 42 Jönköping.

Förslaget visar de förenade bokstäverna N och R. I den av bokstaven R bildade cirkelrunda öppningen är inlagd en naturalistiskt tänkt kartbild av Nordiska rådets medlemsstater.

Mot förslaget kan invändas att det icke är lämpligt att bygga ett förslag på bokstäver samt att kartbilden torde bli omöjlig att uppfatta vid förminskning.

9. Anonym insändare, (3.A.7 1. FEB. 1971).

Förslaget är intressant genom sitt fasthållande vid Karlavagnen men till utförandet omöjligt i sin naturalism med horisontlinje markerande stad och land.

Tidigare har vi avgett utlåtande den 15 december 1971 angående förslag av konstnären Per Wählström och den 28 december 1971 angående förslag av professor Einar Forseth.

Stockholm den 29 december 1971

Martin Gavler

G. Scheffer

BILAGA 5

Skrivelse till Nordiska rådets presidium från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté

Vid informations- och redaktionskommitténs möte i Stockholm den 10 januari 1972 behandlades frågan om symbol för Nordiska rådet. Kommittén hörde som sakkunnig statsheraldikern Gunnar Scheffer.

Efter diskussion beslöt kommittén, att försåvitt man stannar för att Nordiska rådet skall ha en symbol förorda antingen det förslag som baserar sig på de nordiska korsflaggorna, belagda med kors och i ljusblå färg, eller motivet med Karlavagnen (*här ej avbildade*).

Oslo den 11 januari 1972

För Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté

Berte Rognerud

Vice ordförande

BESLUT

Rekommendationer

Koordinerande
land¹

Nr 1. Nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar.	Finland
Nr 2. Samverkan på det mättekniska området.	Danmark
Nr 3. Åtgärder mot vissa luftföroreningar.	—
Nr 4. Nordisk miljöskyddskonvention.	—
Nr 5. Stöd till samerna.	Norge
Nr 6. Samverkan angående utbyggnad av konsumentskyddet.	Norge
Nr 7. Nordisk konsumentupplysning om personbilar.	Danmark
Nr 8. Underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter.	Finland
Nr 9. Flygtrafiken mellan Åland och stockholmsområdet.	Finland
Nr 10. Ingående av en nordisk transportöverenskommelse.	Sverige
Nr 11. Bättre och billigare trafikförbindelser mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden.	Danmark
Nr 12. Förbud mot tobaksreklam.	Finland
Nr 13. Samordning av regler rörande privata personregister.	Danmark
Nr 14. Utgivande av en nordisk historia.	—
Nr 15. Enhetliga bestämmelser i Norden rörande fritidsbåtar.	Finland
Nr 16. Utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet.	—
Nr 17. Nordiskt kulturcentrum i Törshavn.	—
Nr 18. Samarbete rörande biologisk bekämpning av skadedjur.	Norge
Nr 19. Samarbete på veterinärmedicinens område.	Sverige
Nr 20. Nordiskt samarbete rörande havsrätt.	Island
Nr 21. Nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund.	Island
Nr 22. Nordiskt tekniskt och industriellt samarbete.	Sverige
Nr 23. Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden.	Sverige
Nr 24. Ersättning för vård vid barns börd i annat nordiskt land än hemlandet.	Sverige
Nr 25. Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.	Norge
Nr 26. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap.	—

Yttrande

Nr 1. Yttrande över Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet.

¹ Med stöd av beslut vid möte mellan de nordiska statsministrarna, Nordiska rådets presidium och Nordiska ministerrådet (samarbetsministrarna) i Helsingfors den 21 februari 1972 har Nordiska samarbetsministrarnas ämbetsmannakommitté och Nordiska rådets sekreterarkollegium enats om fördelning på koordinerande land av de rekommendationer, för vilka ansvaret ej åvilar organ under Nordiska ministerrådet.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar*.

REKOMMENDATION nr 1/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 340/e) med 53 röster. 25 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att främja det inledda samarbetet beträffande harmonisering av bestämmelser och normer rörande tryckkärl och ångpanneanläggningar, samt att ställa erforderliga ekonomiska resurser till förfogande härför.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hernelius, Allan</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Hetemäki, Elsi</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Aune, Anders</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>

Salvesen, Salve
Seip, Helge
Skaftason, Jón
Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Sukselainen, V. J.

Tarjanne, Pekka
Thestrup, Knud
Willoch, Kåre
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Finland är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samverkan på det mättekniska området*.

REKOMMENDATION nr 2/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 344/e) med 62 röster. 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta närmare utreda lämpliga former för nordisk samverkan på det mättekniska området i syfte att stärka detta samarbete.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Häggbloom, Alarik</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Aune, Anders</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Skaftason, Jón</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Stetter, Ib</i>

Støa, Johan

Sukselainen, V. J.

Sundman, Per Olof

Tarjanne, Pekka

Thestrup, Knud

Tuominen, Mirjam

Willoch, Kåre

Väyrynen, Paavo

Aarvik, Egil

Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

D a n m a r k är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående åtgärder mot vissa luftföroreningar.

REKOMMENDATION nr 3/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 328/s) med 60 röster. 18 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att medverka till att de nordiska ländernas regeringar snarast vidtager åtgärder för att minska utsläppen av svaveldioxid i luften i Norden och för att dämpa skadeverkningarna av dessa, samt
2. att utforma en gemensam nordisk ståndpunkt i denna fråga till FN:s konferens om den mänskliga miljön i Stockholm 1972.

De 60 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hernelius, Allan</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Hetemäki, Elsi</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>

Palm, Sture
Patursson, Erlendur
Salvesen, Salve
Seip, Helge
Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof

Tarjanne, Pekka
Thestrup, Knud
Tuominen, Mirjam
Vennamo, Veikko
Willoch, Kåre
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har tillstått Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordisk miljöskyddskonvention*.

REKOMMENDATION nr 4/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 332/s) med 58 röster. 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att för Nordiska rådet framlägga förslag till en nordisk miljöskyddskonvention syftande till att i nationell lagstiftning likställa grannländernas miljöskyddsintressen med det egna landets och till en harmonisering av ländernas miljövårdsregler.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mathiesen, Matthias A.</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Seip, Helge</i>

Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof
Tarjanne, Pekka

Thestrup, Knud
Tuominen, Mirjam
Vennamo, Veikko
Willoch, Kåre
Aarvik, Egil

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående stöd till samerna.

REKOMMENDATION nr 5/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 302/j) med 53 röster. 25 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att gemensamt och i samråd med samerna ge dem och deras organisationer omedelbart ekonomiskt stöd i tjänliga former, allt i syfte att understödja samernas ansträngningar att bevara sin ställning som etnisk grupp, samt att ställa medel till förfogande för de ytterligare utredningar som kan erfordras för att finna bestående lösningar på samernas problem.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hetemäki, Elsi</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hauggaard, Svend</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>

Skantz, Anna-Greta

Stetter, Ib

Sukselainen, V. J.

Sundman, Per Olof

Tarjanne, Pekka

Thestrup, Knud

Tuominen, Mirjam

Vennamo, Veikko

Väyrynen, Paavo

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

N o r g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samverkan angående utbyggnad av konsumentskyddet*.

REKOMMENDATION nr 6/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 286/j) med 47 röster. 2 medlemmar avstod från att rösta och 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Det nordiske Ministerråd at samordne de igangværende bestræbelser for i tilknytning til lovgivningen om markedsføring at gennemføre en udvidet beskyttelse af forbrugerne i de nordiske lande, således at beskyttelsen på dette område i et eller flere af landene ikke bliver ringere end i de øvrige lande.

De 47 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Mathiesen, Matthias A.</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Thestrup, Knud</i>

Tuominen, Mirjam
Vennamo, Veikko

Väyrynen, Paavo

De 2 medlemmar, som avstod från att rösta, var *Allan Hernelius* och *Elsi Hetemäki*.

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

N o r g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordisk konsumentupplysning om personbilar*.

REKOMMENDATION nr 7/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 21 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 308/e) med 49 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda spørsmålet om konsumentpolitikens utformning och innehåll i fråga om personbilar samt att därvid beakta möjligheterna till nordiskt samarbete.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>

Tarjanne, Pekka

Vennamo, Veikko

Thestrup, Knud

Helsingfors den 21 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

D a n m a r k är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter.*

REKOMMENDATION nr 8/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (A 337/t) med 57 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at virke for lettelse for den regelmæssige internordiske flyvetrafik på korte ruter og at skabe forudsætninger for en udvidet nærtrafik på et økonomisk rentabelt grundlag.

De 57 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Lähteenmäki, Olavi</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helvig Petersen, Niels</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Salvesen, Salve</i>

Seip, Helge
Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Støa, Johan
Sukselainen, V. J.
Tarjanne, Pekka
Thestrup, Knud

Tupamäki, Olavi
Vennamo, Veikko
Werner, Lars
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Gerda Møller*.

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

F i n l a n d är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Finland och Sverige nedanstående rekommendation angående *flygtrafiken mellan Åland och stockholmsområdet*.

REKOMMENDATION nr 9/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (A 337/t) med 61 röster. 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at tage spørgsmålet om flyvetrafikken mellem landskapet Åland og stockholmsområdet op til fornyet undersøgelse.

De 61 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Lähteenmäki, Olavi</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helvig Petersen, Niels</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>

<i>Stetter, Ib</i>	<i>Vennamo, Veikko</i>
<i>Støa, Johan</i>	<i>Werner, Lars</i>
<i>Sukselainen, V. J.</i>	<i>Väyrynen, Paavo</i>
<i>Tarjanne, Pekka</i>	<i>Aarvik, Egil</i>
<i>Thestrup, Knud</i>	<i>Øregaard, J. Fr.</i>
<i>Tupamäki, Olavi</i>	

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

F i n l a n d är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ingående av en nordisk transportöverenskommelse*.

REKOMMENDATION nr 10/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (B 12/t) med 56 röster. 22 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at indgå en overenskomst om samarbejde på transport- og kommunikationsområdet helt eller hovedsageligt i overensstemmelse med det af Nordisk Embedsmandskomiteé for Transportspørgsmål udarbejdede forslag (NU 1971: 18).

De 56 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Lähteenmäki, Olavi</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Rognerud, Berte</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Seip, Helge</i>

Skantz, Anna-Greta

Stetter, Ib

Støa, Johan

Sukselainen, V. J.

Tarjanne, Pekka

Thestrup, Knud

Tupamäki, Olavi

Vennamo, Veikko

Werner, Lars

Aarvik, Egil

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

S v e r i g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *bättre och billigare trafikförbindelser mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden.*

REKOMMENDATION nr 11/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (A 287/t) med 62 röster. 16 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til Nordisk Ministerråd at foretage en undersøgelse af, hvorledes trafikforbindelserne mellem Island, Færøerne, Grønland og det øvrige Norden kan udbygges og billiggøres.

De 62 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Hägglom, Alarik</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Lähteenmäki, Olavi</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Norvik, Erling</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>

<i>Palm, Sture</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>
<i>Patursson, Erlendur</i>	<i>Thestrup, Knud</i>
<i>Rognerud, Berte</i>	<i>Tupamäki, Olavi</i>
<i>Salvesen, Salve</i>	<i>Vennamo, Veikko</i>
<i>Skantz, Anna-Greta</i>	<i>Werner, Lars</i>
<i>Stetter, Ib</i>	<i>Väyrynen, Paavo</i>
<i>Støa, Johan</i>	<i>Aarvik, Egil</i>
<i>Sukselainen, V. J.</i>	<i>Øregaard, J. Fr.</i>

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

D a n m a r k är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *förbud mot tobaksreklam*.

REKOMMENDATION nr 12/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 336/j) med 33 röster mot 25. 3 medlemmar avstod från att rösta och 17 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at indføre forbud mod tobaksreklame og at iværksætte en effektiv information om tobaksrygningens skadelige virkninger, særlig over for ungdommen og gennem bestemmelser om udtømmende varedeklaration på tobaksemballage.

De 33 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Støa, Johan</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Tupamäki, Olavi</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Vennamo, Veikko</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Werner, Lars</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Väyrynen, Paavo</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Aarvik, Egil</i>
<i>Kock, Osmo</i>	

De 25 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Erik Adamsson, Jo Benkow, Poul Dalsager, Poul Dam, Georg C. Ehrnrooth, Jørgen Peder Hansen, Ove Hansen, Poul Hartling, Niels Helveg Petersen, Allan Hernelius, Elsi Hetemäki, Gustav Holmberg, Paul Jansson, Arne Larsen, Sven Mellqvist, Gerda Møller, Poul Nyboe Andersen,*

Sture Palm, Erlendur Patursson, Berte Rognerud, Sylvi Siltanen, Anna-Greta Skantz, Ib Stetter, Pekka Tarjanne och Knud Thestrup.

De 3 medlemmar, som avstod från att rösta var: *Bror Lillqvist, V. J. Sukselainen och J. Fr. Øregaard.*

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

F i n l a n d är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillstållt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *samordning av regler rörande privata personregister*.

REKOMMENDATION nr 13/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 335/j) med 49 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 28 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i de nordiske lande at stræbe efter, at der opnås enighed om virkningen af de regler, der agtes gennemført om private personregistre.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>

Thestrup, Knud
Tupamäki, Olavi
Werner, Lars

Väyrynen, Paavo
Øregaard, J. Fr.

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Tellervo Koivisto.*
Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

D a n m a r k är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *utgivande av en nordisk historia*.

REKOMMENDATION nr 14/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 327/k) med 37 röster mot 2. 1 medlem avstod från att rösta och 38 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att tillsätta en kommitté för att utarbeta ett förslag till utgivande av en översiktsframställning av de nordiska ländernas historia samt att därefter genomföra planen.

De 37 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Tarjanne, Pekka</i>
<i>Kock, Osmo</i>	<i>Väyrynen, Paavo</i>
<i>Korvald, Lars</i>	<i>Aarvik, Egil</i>
<i>Krönmark, Eric</i>	

De 2 medlemmar, som röstade mot rekommendationen, var: *Poul Dalsager* och *Poul Dam*.

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Gunnar Helén.*

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *enhetliga bestämmelser i Norden rörande fritidsbåtar*.

REKOMMENDATION nr 15/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 22 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av trafikutskottet (A 307/t) med 39 röster. 39 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre ensartede bestemmelser i Norden vedrørende småbåde og trafikken med disse.

De 39 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Köck, Osmo</i>
<i>Alenius, Ele</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hansen, Jørgen Peder</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nilsson, Anna-Lisa</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Häggbloom, Alarik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>

Tarjanne, Pekka
Väyrynen, Paavo

Aarvik, Egil

Helsingfors den 22 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Finland är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet*.

REKOMMENDATION nr 16/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 314/k och A 314 Ä/k) med 55 röster. 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att om möjligt före den 1 januari 1973 lägga fram förslag till en effektiv utbyggnad av det nordiska TV-samarbetet i fråga om det nordiska inslaget i de nationella TV-sändningarna, produktion och distribution av TV-program på samnordisk nivå samt möjligheterna att direkt ta in TV-program från de övriga nordiska länderna, dock så att under utredningsarbetet aktivt stöd ges olika initiativ att snabbt öka möjligheterna att se grannländernas TV-program.

De 55 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hernelius, Allan</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Holmberg, Gustav</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Horn, Svend</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Hägglblom, Alarik</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Hansen, Ove</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Nielsen, Knud</i>

Nilsson, Jan-Ivan
Nyboe Andersen, Poul
Palm, Sture
Patursson, Erlendur
Rognerud, Berte
Salvesen, Salve
Seip, Helge
Skantz, Anna-Greta

Stetter, Ib
Sundman, Per Olof
Sundqvist, Ulf
Thestrup, Knud
Westerlund, Seppo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt kulturcentrum i Tórshavn*.

REKOMMENDATION nr 17/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 331/k och A 331 Ä/k) med 58 röster. 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att låta utreda frågan om inrättande av ett nordiskt kulturcentrum i Tórshavn.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Harling, Poul</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Rognerud, Berte</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>

Stetter, Ib

Thestrup, Knud

Støa, Johan

Väyrynen, Paavo

Sundman, Per Olof

Aarvik, Egil

Sundqvist, Ulf

Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har tillstållt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbete rörande biologisk bekämpning av skadedjur*.

REKOMMENDATION nr 18/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 329/k) med 54 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 23 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att skyndsamt utreda förutsättningarna för ett effektivt nordiskt samarbete om biologisk bekämpning av skadedjur och att därvid för att undvika dubbelarbete även undersöka behovet av en samordning av forskningen på berörda naturvetenskapliga områden.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hägglom, Alarik</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Gíslason, Gylfi Þ.</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Rognerud, Berte</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Seip, Helge</i>

Siltanen, Sylvi
Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Sundman, Per Olof

Thestrup, Knud
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Poul Dam*.
Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

N o r g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *samarbete på veterinärmedicinens område*.

REKOMMENDATION nr 19/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kulturutskottet (A 300/k) med 53 röster mot 1. 24 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att utreda förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete på veterinärmedicinens område, särskilt beträffande forskning och specialiserad utbildning för veterinärer.

De 53 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Andenæs, Tønnes</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Dalsager Poul</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Gíslason, Gylfi Þ.</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Rognerud, Berte</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Hägglom, Alarik</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>

Thestrup, Knud
Aarvik, Egil

Øregaard, J. Fr.

Den medlem, som röstade mot rekommendationen, var: *Poul Dam*.
Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Sverige är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *nordiskt samarbete rörande havsrätt*.

REKOMMENDATION nr 20/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 326/j) med 58 röster. 20 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at fortsætte og udbygge samarbejdet om problemerne i forbindelse med lovgivning om havet, således at der tilstræbes international enighed om udstrækningen af søterritoriet og fiskerigrænserne, om specielle rettigheder for kyststater eller områder, hvis økonomi i særlig grad er afhængig af havet og om foranstaltninger til forhindring af forurening.

De 58 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Hägglom, Alarik</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Gíslason, Gylfi P.</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Palm, Sture</i>

Patursson, Erlendur
Rognerud, Berte
Salvesen, Salve
Seip, Helge
Siltanen, Sylvi
Skaftason, Jón
Skantz, Anna-Greta

Stetter, Ib
Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof
Thestrup, Knud
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

I s l a n d är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island och Norge nedanstående rekommendation angående *nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund.*

REKOMMENDATION nr 21/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 343/j) med 52 röster. 26 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Island og Norge at blive medlem af Den internationale Naturfredningsunion (IUCN) og til regeringerne i Danmark og Finland at stille sig velvilligt til dannelsen af nationale afdelinger af World Wildlife Fund.

De 52 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Johansson, Knut</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Austerheim, John</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Rognerud, Berte</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Häggbloom, Alarik</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Skaftason, Jón</i>

Skantz, Anna-Greta
Stetter, Ib
Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof

Thestrup, Knud
Väyrynen, Paavo
Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

I s l a n d är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt tekniskt och industriellt samarbete*.

REKOMMENDATION nr 22/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av ekonomiska utskottet (A 351/e) med 48 röster. 1 medlem avstod från att rösta och 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att ekonomiskt främja nordiskt tekniskt och industriellt samarbete antingen genom inrättandet av en särskild nordisk fond eller genom att verka för en utvidgning av Nordforsks mandat och resurser.

De 48 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Aune, Anders</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Støa, Johan</i>
<i>Johansson, Knut</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>

Vennamo, Veikko
Westerlund, Seppo

Virolainen, Johannes
Aarvik, Egil

Den medlem, som avstod från att rösta, var: *Tellervo Koivisto*.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

S v e r i g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden.*

REKOMMENDATION nr 23/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 324/s) med 49 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att undersöka möjligheterna för införande av en enhetlig nordisk ordning för sjukhjälp vid tillfällig vistelse i länder utom Norden.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Richardson, Gunnar</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Skaftason, Jón</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Støa, Johan</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johansson, Knut</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Vennamo, Veikko</i>
<i>Jonsson, Rune</i>	<i>Westerlund, Seppo</i>

Virolainen, Johannes
Aarvik, Egil

Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

S v e r i g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige nedanstående rekommendation angående *ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlan-*

REKOMMENDATION nr 24/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 339/s) med 46 röster. 32 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att i den nordiska sjukförsäkringsöverenskommelsen av 1967 införa bestämmelser om ersättning i vissa fall för förlossningsvård.

De 46 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías A.</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Holmberg, Gustav</i>	<i>Richardson, Gunnar</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johansson, Knut</i>	<i>Støa, Johan</i>

Sukselainen, V. J.
Sundman, Per Olof

Westerlund, Seppo
Aarvik, Egil

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

S v e r i g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *märkning av brand- och hälsofarliga ämnen*.

REKOMMENDATION nr 25/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av socialpolitiska utskottet (A 320 T/s) med 49 röster. 29 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att vidtaga åtgärder för att i de nordiska länderna genomföra de i Nordisk utredningsserie (NU 1970: 7) framlagda förslagen om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen.

De 49 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Dalsager, Poul</i>	<i>Mathiesen, Matthías Á.</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Gíslason, Gylfi Þ.</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Richardson, Gunnar</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Støa, Johan</i>
<i>Johansson, Knut</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>

Westerlund, Seppo

Aarvik, Egil

Väyrynen, Paavo

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

N o r g e är koordinerande land för denna rekommendation.

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap*.

REKOMMENDATION nr 26/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 24 februari 1972 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av juridiska utskottet (A 333/j) med 54 röster. 24 medlemmar var frånvarande.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd anbefaler Det nordiske Ministerråd indenfor rammerne af kulturaftalen at etablere en fællesnordisk institution for sammenlignende retsvidenskab, der i princippet er indrettet i overensstemmelse med det udarbejdede forslag, men som bør tilpasses de ændrede forhold efter oprettelsen af ministerrådet og aftalen om ansættelse af personale ved fællesnordiske institutioner.

De 54 medlemmar, som röstade för rekommendationen, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Isaksen, Finnbogi</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Jansson, Paul</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Johannessen, Guri</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Johannessen, Martha</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Johansson, Tage</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Bye, Roald</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Carlsson, Eric</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Gíslason, Gylfi Þ.</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Guðmundsson, Gils</i>	<i>Larsen, Arne</i>
<i>Guðnason, Bjarni</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Hafstein, Jóhann</i>	<i>Lindeman, Lars</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Hartling, Poul</i>	<i>Mundebo, Ingemar</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Nielsen, Knud</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Olsen, Poul Jacob</i>
<i>Håvik, Doris</i>	<i>Palm, Sture</i>

Rognerud, Berte

Salvesen, Salve

Seip, Helge

Skaftason, Jón

Skantz, Anna-Greta

Stetter, Ib

Støa, Johan

Sundman, Per Olof

Tarjanne, Pekka

Vennamo, Veikko

Aarvik, Egil

Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 24 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Nordiska rådet har avgivit nedanstående yttrande till Nordiska ministerrådet över *Berättelse rörande det nordiska samarbetet.*

YTTRANDE nr 1/1972

Enligt artiklarna 40 och 51 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 23 februari 1972 beslutat avge yttrande över Berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1) i överensstämmelse med vad som föreslagits i ekonomiska utskottets, juridiska utskottets, kulturutskottets, socialpolitiska utskottets och trafikutskottets betänkanden, som härmed överlämnas.¹ 54 medlemmar röstade för yttrandet. 24 medlemmar var frånvarande.

De 54 medlemmar, som röstade för yttrandet, var:

<i>Adamsson, Erik</i>	<i>Jonsson, Rune</i>
<i>Albertsen, Kristian</i>	<i>Kantola, Lauri</i>
<i>Antila, Pentti</i>	<i>Kock, Osmo</i>
<i>Antonsson, Johannes</i>	<i>Koivisto, Tellervo</i>
<i>Aune, Anders</i>	<i>Korvald, Lars</i>
<i>Austrheim, John</i>	<i>Krönmark, Eric</i>
<i>Benkow, Jo</i>	<i>Lillqvist, Bror</i>
<i>Björklund, Ilkka-Christian</i>	<i>Mellqvist, Sven</i>
<i>Dam, Poul</i>	<i>Mykkänen, Jouni</i>
<i>Ehrnrooth, Georg C.</i>	<i>Møller, Gerda</i>
<i>Engan, Erling</i>	<i>Mørk Eidem, Bjarne</i>
<i>Garbo, Gunnar</i>	<i>Nettelbrandt, Cecilia</i>
<i>Hansen, Guttorm</i>	<i>Nilsson, Jan-Ivan</i>
<i>Haugaard, Svend</i>	<i>Nyboe Andersen, Poul</i>
<i>Helén, Gunnar</i>	<i>Palm, Sture</i>
<i>Helveg Petersen, Niels</i>	<i>Patursson, Erlendur</i>
<i>Hermansson, Carl-Henrik</i>	<i>Salvesen, Salve</i>
<i>Hernelius, Allan</i>	<i>Seip, Helge</i>
<i>Hetemäki, Elsi</i>	<i>Siltanen, Sylvi</i>
<i>Horn, Svend</i>	<i>Skantz, Anna-Greta</i>
<i>Jansson, Paul</i>	<i>Stetter, Ib</i>
<i>Johannessen, Guri</i>	<i>Støa, Johan</i>
<i>Johannessen, Martha</i>	<i>Sukselainen, V. J.</i>
<i>Johansson, Knut</i>	<i>Sundman, Per Olof</i>
<i>Johansson, Tage</i>	<i>Thestrup, Knud</i>

¹ Se sak C 1, Bilaga 3.

Vennamo, Veikko
Westerlund, Seppo

Aarvik, Egil
Øregaard, J. Fr.

Helsingfors den 23 februari 1972

V. J. Sukselainen

Emil Vindsetmo

Övriga beslut

A. Beslut att icke företaga sig något i anledning av:

(21 februari)

1. medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna (A 253/j)
2. medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land (A 309/e)
3. medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder (A 313/e)
4. medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna (A 291/j)

(22 februari)

5. medlemsförslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikt teknik (A 325/t)

(23 februari)

6. medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet (A 345/j)

(24 februari)

7. medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna (A 330/j)
8. medlemsförslag om gemensamt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia (A 304/e)

B. Beslut att lägga till handlingarna:

a. Som slutbehandlade spörsmål:

(19 februari)

1. meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m. (D 1972/32/1958/s)
2. meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m. (D 1972/12/1961/j)
3. meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering (D 1972/29/1962/s)

4. meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel (D 1972/2/1963/e)
5. meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier (D 1972/2/1964/k)
6. meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster (D 1972/6/1964/s)
7. meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter (D 1972/28/1964/e)
8. meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulans-tjänst inom Nordkalotten (D 1972/11/1966/s)
9. meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen (D 1972/15/1967/j)
10. meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning (D 1972/1/1968/j)
11. meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning (D 1972/15/1968/e)
12. meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna (D 1972/4/1969/s)
13. meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning (D 1972/6/1969/j)
14. meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten (D 1972/20/1969/t)
15. meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantän-verksamhet för djur (D 1972/11/1970/s)
16. meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet (D 1972/17/1970/j)
17. meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden (D 1972/24/1970/e)

(21 februari)

18. berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor (C 1972/42/s)
19. berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötselröranden (C 1972/6/j)

(22 februari)

20. meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse (D 1972/14/1971/t)
21. berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning (C 1972/21/t)
22. berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet (C 1972/40/t)
23. meddelanden om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete (D 1972/3/1971/t)
24. berättelse från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning (C 1972/25/t)

(23 februari)

25. meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal (D 1972/23/1971/k)
26. berättelse från Nordiska kulturfonden (C 1972/16/k)
27. berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet (C 1972/26/k)
28. berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet (C 1972/7/s)
29. berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1972/1) (delvis)
30. meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete (D 1972/13/1971/e)

(24 februari)

31. meddelande om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning (D 1972/11/1962/s)
32. meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet (D 1972/24/1965/j)
33. meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlåtande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik (D 1972/29/1963/t)
34. meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage (D 1972/1/1969/t)
35. berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971 (C 1972/9/k)

b. I avvaktan på meddelande i spörsmålet till nästa ordinarie session:

(21 februari)

1. meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut (D 1972/33/1968/k)

(22 februari)

2. meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna (D 1972/21/1969/t)
3. meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna (D 1972/15/1971/t)

(23 februari)

4. meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete (D 1972/12/1967/k)
5. meddelanden om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete (D 1972/29/1970/k)
6. meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggd TV-samarbete mellan Finland och Sverige (D 1972/20/1971/k)
7. meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige (D 1972/18/1971/s)
8. meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland (D 1972/19/1971/s)

(24 februari)

9. meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen (D 1972/16/1968/s)
10. meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation (D 1972/12/1969/s)
11. meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete (D 1972/26/1970/s)
12. meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte (D 1972/24/1964/k)
13. meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Sverige och Finland (D 1972/29/1967/t)
14. meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning (D 1972/27/1968/t)
15. meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll (D 1972/2/1969/t)
16. meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandling av postpaket (D 1972/3/1969/t)
17. meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete (D 1972/14/1968/e)

c. Anmälningar om fortsatt utskottsbehandling:

(22 februari)

1. medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring (A 353/t)

(23 februari)

2. berättelse från Nordiska kulturkommissionen (C 1972/2/k)
3. berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor (C 1972/22/k)
4. medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem (A 359/e)
5. berättelse rörande det nordiska samarbetet (C 1972/1) (delvis)

(24 februari)

6. medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning (A 357/k)
7. meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation (D 1972/14/1962/k)
8. berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning (C 1972/23/k)

d. Bemyndigande av utskotten att lägga berättelser och meddelanden till handlingarna:

(19 februari)

1. berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén (C 1972/3/s)

2. berättelse från det tulladministrativa rådet (C 1972/4/e)
3. berättelse om samarbete på lagstiftningens område (C 1972/5/j)
4. berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor (C 1972/8/e)
5. berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan (C 1972/10/s)
6. berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål (C 1972/11/e)
7. berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål (C 1972/12/e)
8. berättelse från Nordiska hushållshögskolan (C 1972/13/k)
9. berättelse från Nordens hus i Reykjavík, 1971 (C 1972/14/k)
10. berättelse från Nordiska utlänningsutskottet (C 1972/15/j)
11. berättelse från Nordens folkliga akademi (C 1972/17/k)
12. berättelse från Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna (C 1972/18/e)
13. berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning (C 1972/19/e)
14. berättelse från det utvidgade hälsovårdsdirektörmötet i Linköping (C 1972/20/s)
15. berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning (C 1972/24/k)
16. berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi (C 1972/27/k)
17. berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering (C 1972/28/s)
18. berättelse från Nordiskt kollegium för terrester ekologi (C 1972/29/k)
19. berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi (C 1972/30/j)
20. berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning (C 1972/31/k)
21. berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning (C 1972/32/s)
22. berättelse om Nordel (C 1972/33/e)
23. berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning (C 1972/34/k)
24. berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor (C 1972/35/e)
25. berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning (C 1972/36/k)
26. berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi (C 1972/37/k)
27. berättelse om Nordiska sommarskolan för forskarutbildning (C 1972/38/k)
28. berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning (C 1972/39/k)

29. berättelse från Nordiska sommaruniversitetet (C 1972/41/k)
30. meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen (D 1972/32/1962/j)
31. meddelande om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftning (D 1972/7/1963/j)
32. meddelande om rekommendation, nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television (D 1972/21/1963/k)
33. meddelanden om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräkning av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt (D 1972/26/1963/s)
34. meddelande om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning (D 1972/3/1965/k)
35. meddelande om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m. (D 1972/5/1965/s)
36. meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription (D 1972/13/1965/j)
37. meddelande om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen (D 1972/20/1965/s)
38. meddelande om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning (D 1972/29/1965/k)
39. meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet (D 1972/1/1966/k)
40. meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen (D 1972/5/1966/j)
41. meddelande om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV (D 1972/7/1966/k)
42. meddelanden om rekommendation nr 10/1966 angående norsksvenska mellanriksvägar (D 1972/10/1966/t)
43. meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare (D 1972/21/1966/s)
44. meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention (D 1972/29/1966/j)
45. meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik (D 1972/1/1967/t)
46. meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område (D 1972/2/1967/k)
47. meddelande om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelser av de ungas användande i arbete (D 1972/3/1967/s)
48. meddelande om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område (D 1972/4/1967/s)
49. meddelande om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet (D 1972/9/1967/s)

50. meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring (D 1972/10/1967/s)
51. meddelande om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring (D 1972/11/1967/s)
52. meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro (D 1972/13/1967/j)
53. meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor (D 1972/19/1967/s)
54. meddelande om rekommendation nr 20/1967 angående samordiskt utnyttjande av specialapparatur (D 1972/20/1967/k)
55. meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg (D 1972/25/1967/t)
56. meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning (D 1972/26/1967/k)
57. meddelande om rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser (D 1972/2/1968/j)
58. meddelanden om rekommendation nr 4/1968 angående upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande (D 1972/4/1968/j)
59. meddelande om rekommendation nr 6/1968 angående yrkesläro-utbildning (D 1972/6/1968/k)
60. meddelanden om rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän (D 1972/8/1968/s)
61. meddelande om rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim (D 1972/9/1968/t)
62. meddelanden om rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m. (D 1972/12/1968/t)
63. meddelande om rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt (D 1972/17/1968/j)
64. meddelande om rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av interner m. m. (D 1972/19/1968/j)
65. meddelanden om rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering (D 1972/23/1968/e)
66. meddelande om rekommendation nr 28/1968 angående iberio-amerikanskt institut (D 1972/29/1968/k)
67. meddelande om rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning (D 1972/29/1968/k)
68. meddelande om rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island (D 1972/30/1968/k)
69. meddelanden om rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen (D 1972/31/1968/j)
70. meddelanden om rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning (D 1972/35/1968/t)
71. meddelande om rekommendation nr 7/1969 angående skol- och studentbetygs jämförbarhet (D 1972/7/1969/k)

72. meddelande om rekommendation nr 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV (D 1972/8/1969/k)
73. meddelande om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning (D 1972/10/1969/s)
74. meddelande om rekommendation nr 11/1969 angående Nordisk Journalistkursus (D 1972/11/1969/k)
75. meddelande om rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikfostran (D 1972/14/1969/k)
76. meddelande om rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete (D 1972/16/1969/s)
77. meddelande om rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på musikerterapins område (D 1972/17/1969/s)
78. meddelande om rekommendation nr 18/1969 angående musiksamarbete (D 1972/18/1969/k)
79. meddelande om rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete (D 1972/22/1969/s)
80. meddelande om rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige (D 1972/23/1969/s)
81. meddelande om rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning (D 1972/24/1969/k)
82. meddelanden om rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar (D 1972/25/1969/k)
83. meddelande om rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna (D 1972/27/1969/k)
84. meddelande om rekommendation nr 28/1969 angående samarbetskommitté för utvecklingsforskning (D 1972/28/1969/e)
85. meddelande om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande yrkesvägledarutbildning (D 1972/29/1969/s)
86. meddelande om rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal (D 1972/1/1970/s)
87. meddelande om rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbetsmarknad för psykologer (D 1972/2/1970/s)
88. meddelande om rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer (D 1972/3/1970/s)
89. meddelande om rekommendation nr 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter (D 1972/4/1970/k)
90. meddelande om rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklarationsarbete (D 1972/5/1970/e)
91. meddelande om rekommendation nr 6/1970 angående medborgarskap för barn (D 1972/6/1970/j)
92. meddelande om rekommendation nr 7/1970 angående naturalisation (D 1972/7/1970/j)
93. meddelanden om rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet (D 1972/8/1970/t)

94. meddelanden om rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisningen i radio och TV (D 1972/9/1970/k)
95. meddelande om rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmediaforskning (D 1972/10/1970/k)
96. meddelanden om rekommendation nr 12/1970 angående förenhetligande av reglerna om förmånsrätt vid konkurs (D 1972/12/1970/j)
97. meddelande om rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet (D 1972/13/1970/k)
98. meddelande om rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för framtidsfrågor (D 1972/14/1970/e)
99. meddelanden om rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando (D 1972/15/1970/t)
100. meddelanden om rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg (D 1972/16/1970/t)
101. meddelanden om rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder (D 1972/22/1970/e)
102. meddelande om rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete (D 1972/23/1970/k)
103. meddelanden om rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna (D 1972/25/1970/e)
104. meddelande om rekommendation nr 27/1970 angående samarbete på förskolans område (D 1972/27/1970/k)
105. meddelande om rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan (D 1972/28/1970/s)
106. meddelanden om rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns förorening (D 1972/30/1970/s)
107. meddelande om rekommendation nr 31/1970 angående förenhetligande av handelsdokument (D 1972/31/1970/e)
108. meddelande om rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturlexikon (D 1972/32/1970/k)
109. meddelande om rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikerssamarbete (D 1972/33/1970/s)
110. meddelande om rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort (D 1972/34/1970/t)
111. meddelande om rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon (D 1972/35/1970/t)
112. meddelande om rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbetsmedicinens område (D 1972/36/1970/s)
113. meddelande om rekommendation nr 1/1971 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa (D 1972/1/1971/k)
114. meddelande om rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte (D 1972/2/1971/s)

115. meddelanden om rekommendation nr 4/1971 angående mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten (D 1972/4/1971/t)
116. meddelande om rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept (D 1972/5/1971/s)
117. meddelanden om rekommendation nr 6/1971 angående förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner (D 1972/6/1971/e)
118. meddelanden om rekommendation nr 7/1971 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor (D 1972/7/1971/e)
119. meddelanden om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk (D 1972/8/1971/s)
120. meddelande om rekommendation nr 9/1971 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik (D 1972/9/1971/k)
121. meddelande om rekommendation nr 10/1971 angående samnordisk utbildning av konservatorer (D 1972/10/1971/k)
122. meddelande om rekommendation nr 11/1971 angående samnordiska arkiv (D 1972/11/1971/k)
123. meddelanden om rekommendation nr 12/1971 angående gemensamt införande av SI-systemet (D 1972/12/1971/e)
124. meddelanden om rekommendation nr 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden (D 1972/16/1971/t)
125. meddelanden om rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning (D 1972/17/1971/t)
126. meddelanden om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund (D 1972/21/1971/s)
127. meddelande om rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar (D 1972/22/1971/s)
128. meddelande om rekommendation nr 24/1971 angående ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område (D 1972/24/1971/k)
129. meddelande om rekommendation nr 25/1971 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område (D 1972/25/1971/k)
130. meddelande om rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur (D 1972/26/1971/k)
131. meddelande om rekommendation nr 27/1971 angående privatlivets helgd (D 1972/27/1971/j)
132. meddelanden om rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner (D 1972/28/1971/j)
133. meddelanden om rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning (D 1972/29/1971/j)

134. meddelanden om rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs (D 1972/30/1971/j)
135. meddelanden om rekommendation nr 31/1971 angående analysattester rörande fröer (D 1972/31/1971/e)
136. meddelande om rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete (D 1972/32/1971/j)
137. meddelande om rekommendation nr 33/1971 angående stipendier för medarbetare vid massmedia (D 1972/33/1971/k)

C. Beslut i interna spörsmål:

(19 februari)

1. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol till handlingarna (Dokument 4)

(21 februari)

2. att lägga rapport från Nordiska rådets presidium till handlingarna (Dokument 1)
3. att lägga rapport om nordiskt samarbete under år 1971 till handlingarna (Dokument 3)
4. att lägga rapport från Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté rörande Nordisk Kontakt till handlingarna (Dokument 2)

(24 februari)

5. bemyndigande för presidiet att tillsätta kommittéer
6. tid och plats för nästa ordinarie session

Val

(19 februari)

1. Val av presidium
2. Val av suppleanter för presidiemedlemmarna
3. Val av särskilt utskott för granskning av Nordiska kulturfondens förvaltning
4. Kompletteringsval till styrelsen för Nordiska kulturfonden
5. Val av medlemmar till styrelsen i Nordiska kulturfonden
6. Val av informationskommitté

Riktlinjer för utskottsarbetet

1. Utskottets första möte vid ordinarie session öppnas av den som står först på den i bokstavsordning uppgjorda förteckningen över utskottets medlemmar.

Vid detta möte

- a) väljes förman och en vice förman,
  - b) inbjudes presidiets medlemmar och de rådsmedlemmar, som är regeringsrepresentanter, att, i den mån inte annat särskilt beslutas, delta i utskottets förhandlingar,
  - c) bemyndigar utskottet förmannen att inbjuda vald rådsmedlem och suppleant i rådet att övervara utskottets förhandlingar,
  - d) bemyndigar utskottet förmannen att inkalla sakkunniga som enligt 27 § andra stycket arbetsordningen för rådet skall biträda utskottet beträffande de olika sakerna (presidiet har fastställt en förteckning på personer som enligt dess mening kan ifrågakomma som sådana sakkunniga under sessionen),
  - e) bestämmer utskottet i vilken omfattning observatörer vid sessionen får övervara utskottets förhandlingar,
  - f) fastställer utskottet en preliminär plan för sitt arbete under sessionen.
2. Utskottsmöte är icke offentligt.
  3. Sekretariatets medlemmar och utskottssekreteraren har rätt att närvara och yttra sig vid utskottets överläggningar.
  4. Tillträde till utskottets förhandlingar har, utöver vad som framgår av punkt 1 och 3 ovan, de som utskottet eljest enligt 27 § arbetsordningen beslutat tillkalla.
  5. Vid utskottets möten föres protokoll av sekreteraren, som däri antecknar tidpunkten för varje mötes begynnelse och avslutning, namnen på närvarande medlemmar och regeringsrepresentanter samt tillkallade sakkunniga ävensom de av utskottet fattade besluten.
  6. Utskottet har att behandla varje till utskottet hänvisad sak. Vid mötena under sessionen skall behandlas varje på saklistan för sessionen uppförd sak, i vilken utskottet icke avgivit förslag före sessionen.
  7. Varje sak föredrages i utskottet av en utskottsmedlem, utskottssekreteraren eller tillkallad sakkunnig.
Efter slutad behandling avger utskottet betänkande till rådet angående saken.
För varje sak kan utses en talesman med uppgift att framlägga saken för plenarförsamlingen. I fråga om sak av större betydelse på saklistan kan utskottet förbereda debatten i plenarförsamlingen.
  8. Utskottets betänkande skall innehålla upplysningar om vilka som har deltagit eller varit närvarande vid sakens behandling i utskottet,

hänvisningar till de dokument m. m., som har förelagts utskottet, referat av förslaget samt av inhämtade yttranden och annan utredning, motivering för utskottets konklusion, själva konklusionen och eventuella reservationer (minoritetsförslag).

9. I fråga om medlems- och regeringsförslag, inklusive ändringsförslag, bör utskottets förslag till konklusion gå ut på något av följande tre alternativ: antagande av rekommendation, avslag (ej företaga sig något) eller anmälan att arbetet med saken fortsättes. Utskottets förslag kan även mynna ut i uppdrag till presidiet att å rådets vägnar företa sig något.
10. Beträffande Nordiska ministerrådets berättelse om det nordiska samarbetet bör utskottet såvitt avser till utskottet hänvisade delar antingen avge förslag till rådets yttrande till ministerrådet och föreslå att berörda delar av berättelsen lägges till handlingarna, eller anmäla att arbetet med saken fortsätter.
11. Beträffande berättelser i övrigt och meddelanden bör utskottet antingen föreslå att de lägges till handlingarna eller anmäla att arbetet med saken fortsätter. När det gäller meddelande bör även anges om rekommendationen anses slutbehandlad eller om nya meddelanden avvaktas till senare session.
12. Utskottet bestämmer om möjligt vid varje möte tid och plats för utskottets nästa möte.

**PRESIDIUM, ARBETSUTSKOTT
SEKRETARIAT, SAKKUNNIGA**

Presidium

V. J. Sukselainen, Finland, president
 Ib Stetter, Danmark, vicepræsident
 Jón Skaftason, Island, vice president
 Helge Seip, Norge, visepresident
 Johannes Antonsson, Sverige, vice president

Suppleanter för presidiemedlemmarna

Svend Horn, Danmark
 Sylvi Siltanen, Finland
 Matthías Á. Mathiesen, Island
 Guttorm Hansen, Norge
 Sven Mellqvist, Sverige

Arbetsutskott*Danmark*

Hilmar Baunsgaard
 Poul Dam
 Poul Hartling
 Svend Horn, næstformand
 Ib Stetter, formand

Finland

Ele Alenius
 Georg C. Ehrnrooth
 Olavi Lähteenmäki
 Sylvi Siltanen, viceordförande
 Ulf Sundqvist
 V. J. Sukselainen, ordförande
 Veikko Vennamo

Island

Matthías Á. Mathiesen
 Jón Skaftason, ordförande

Norge

Guttorm Hansen, viseformann
 Helge Seip, formann
 Kåre Willoch

Sverige

Johannes Antonsson, ordförande

Allan Hernelius

Tage Johansson

Sven Mellqvist, vice ordförande

Presidiesekretariat

Vindsetmo, Emil, presidiesekretær

Kettis, Pär, ställföreträdande presidiesekreterare

Westman, Sten-Olof, informationschef

Söderman, Anita, informationssekreterare

Edwall, Åke, redaktör för förhandlingarna

Nationella sekretariat

Wendt, Frantz, generalsekretær, sekretær for den danske delegation

Hultin, Eiler, generalsekreterare, huvudsekreterare, tillika Finlands delegations sekreterare

Branders, Håkan, sekreterare, Finland

Sigurðsson, Friðjón, kontorchef, isländska delegationens sekreterare

Ve, Gudvin Låder, generalsekretær for den norske delegasjon

Graham, Oddmund, assisterende sekretær, Norge

Olsson, Hans-Olle, tillförordnad kanslichef, svenska delegationens sekreterare

Hultén, Eric, biträdande sekreterare, Sverige

Utskottssekretariat

Perch Nielsen, Ole, juridiska utskottets sekreterare

Stenroth, Ove, kulturutskottets sekreterare

Malmros, Birgitta, socialpolitiska utskottets sekreterare

Gormsen, Axel, trafikutskottets sekreterare

Saxrud, Gudmund, ekonomiska utskottets sekreterare

Olsson, Hans-Olle, ekonomiska utskottets biträdande sekreterare

Sakkunniga*Danmarks rige*

Bang Christensen, J., kontorschef

Blom-Hanssen, N. J., direktør

Brynskov, Bjørn, afdelingschef

Christensen, Jens, ambassadør

Danielsen, Svend, fuldmægtig
 Djurhuus, Johan, kontorchef
 Ebbesen, Børge, ministersekretær
 Gottlieb, Henning, konsulent
 Hansen, Karen, fuldmægtig
 Harder Rasmussen, J., ekspeditionssekretær
 Harkjær, Ole, direktør
 Ipsen, Jens Peter, ekspeditionssekretær
 Jensen, Hubert, konsulent
 Jørgensen, Eigil, departementschef
 Koch, J. H., kontorchef
 Lavesen, H., departementschef
 Leth, Tage, ekspeditionssekretær
 Madsen, Niels, departementschef
 Møller, K. O., amtmand
 Nielsen, Erik, kontorchef
 Ørström Møller, J. V., sekretær

Finland

Aalto, Vilho, ylitarkastaja, överinspektör
 Arola, Aarno, K., jaostopäällikkö, sektionschef
 Auvinen, Reino J., hallitusneuvos, regeringsråd
 Blomstedt, Henrik, osastopäällikkö, avdelningschef
 Frösén, Lars, toimistopäällikkö, byråchef
 Groop, Elisabeth, vanh. hallitussihteeri, äldre regeringssekreterare
 Gustafson, Matti, kulttuurisihteri, kultursekreterare
 Hannus, Aarno, kansliapäällikkö, kanslichef
 Heikonen, Tauno, apulaisosastopäällikkö, bitr. avdelningschef
 Honkaranta, Reino, ministeri, minister
 Hosia, Heikki, kansliapäällikkö, kanslichef
 Hultin, Holger, lääkintöneuvos, medicinalråd
 Häkkänen, Klaus, kansliapäällikkö, kanslichef
 Kaarlehto, Paavo, neuvotteleva virkamies, konsultativ tjänsteman
 Kalha, Heikki, vt. apulaisosastopäällikkö, tf. biträdande avdelningschef
 Kalliala, Osmo, osastopäällikkö, avdelningschef
 Kallio, Voitto, hallitusneuvos, regeringsråd
 Kangas, Ilppo, pääsihteeri, generalsekreterare
 Karsma, Veikko, toimitusjohtaja, direktör
 Kivivuori, Antti, osastopäällikkö, avdelningschef
 Korpela, Jorma, osastopäällikkö, avdelningschef
 Korte, Kai, kansliapäällikkö, kanslichef
 Kullberg, Rolf, ylijohaja, överdirektör
 Lappalainen, Veijo, ylijohaja, överdirektör
 Lares, Osmo, neuvotteleva virkamies, konsultativ tjänsteman

Lehtovaara, Tero, jaostopäällikkö, sektionschef
 Lindfors, Jan-Erik, kansliapäällikkö, sektionschef
 Majava, Altti, vt. osastopäällikkö, tf. avdelningschef
 Mauria, Holger, esittelijä, föredragande
 Meinander, Ragnar, hallitusneuvos, regeringsråd
 Noro, Leo, pääjohtaja, generaldirektör
 Numminen, Jaakko, osastopäällikkö, avdelningschef
 Nurmi, Sakari, lähetystösihteeri, legationssekreterare
 Ojala, Olof, osastopäällikkö, avdelningschef
 Paavela, Paul, valtiosihteeri, statssekreterare
 Puolanne, Tauno, johtaja, direktör
 Satuli, Mauno, osastopäällikkö, avdelningschef
 Savisaari, Runo, osastopäällikkö, avdelningschef
 Siikala, Kalervo, osastopäällikkö, avdelningschef
 Tarasti, Aarne, kansliapäällikkö, kanslichef
 Temmes, Kaarlo, osastopäällikkö, avdelningschef
 Uusivirta, Pentti, ministeri, minister
 Wahlroos, Bror, kansliapäällikkö, kanslichef
 Wasz-Höckert, Ole, professori, professor
 Wihtol, Åke, vt. osastopäällikkö, tf. avdelningschef
 Adahl, Henry, lainsäädäntöjohtaja, lagstiftningsdirektör

Island

Benediktsson, Guðmundur, departementschef
 Ingólfson, Brynjólfur, departementschef
 Snævarr, Arni, departementschef
 Thorlacius, Birgir, departementschef

Norge

Arnesen, Arne, byråsjef
 Arnesen, Gerhard, direktør
 Bjørnsson, Jon, medisinalråd
 Buer, Lars, konsulent
 Erichsen Hertzberg, Maren, byråsjef
 Guldvog, Arnfinn, ekspedisjonssjef
 Hanevold, Truls, sekretær
 Himle, Erik, statssekretær
 Hove, Olav, departementsråd
 Lund, Ottar, departementsråd
 Mauritzen, Thomas, byråsjef
 Nyhagen, Bernt, konsulent
 Paxal, John H., byråsjef
 Skarstein, Asbjørn, ekspedisjonssjef
 Stokke, Tor, ekspedisjonssjef

Sverige

Andersson, Arne F., direktör
Augustinsson, Bengt, byråchef
Bekeris, Ilmar, kansliråd
Björklund, Leo, departementssekreterare
Björkman, Gunnar-Arne, departementssekreterare
Danielson, Gunnar, rättschef
Dennis, Bengt, statssekreterare
Ekéus, Rolf, departementssekreterare
Grenstedt, Lennart, kansliråd
Hammarstedt, Bertil, informationssekreterare
Hartvig, Åke, kansliråd
Hasslev, Nils-Olov, statssekreterare
Holmstedt, Sven, departementssekreterare
Kling, Herman, ambassadör
Karlsson, Jan, departementssekreterare
Lidahl, Bengt, departementssekreterare
Lundberg, Elizabeth, kanslisekreterare
Lundström, Hans, statssekreterare
Lönqvist, Ulf, departementssekreterare
Nilsson, Bengt, assessor
Nilsson, Manfred, kansliråd
Peterson, Thage, statssekreterare
Rainer, Ove, statssekreterare
Sandgren, Lennart, statssekreterare
Senning, Claes, kansliråd
Stiernstedt, Jan, expeditionschef
Thomasson, Björn, departementssekreterare
Wachtmeister, Wilhelm, utrikesråd
Wennerhorn, K. O., departementsråd
Willart, Bo, byråchef
Voss, Bertil, departementsråd
Åström, Sverker, biträdande kabinettssekreterare

**SUPPLEMENT:
UTDELNING AV NORDISKA RÅDETS
LITTERATUR- OCH MUSIKPRIS**

Finlandiahuset i Helsingfors

den 20 februari 1972

Tal vid utdelningen av Nordiska rådets litteratur- och musikpris

Nordiska rådets president V. J. Sukselainen:

Eders excellenser, mina damer och herrar! Hyvät naiset ja herrat! Pohjoismaiden neuvoston puheenjohtajisten puolesta toivotan teidät tervetulleiksi Pohjoismaiden neuvoston krijallisuusja musiikkipalkintojen jakotilaisuuteen. På Nordiska rådets presidiums vägnar hälsar jag er välkomna till utdelningen av Nordiska rådets litteratur- och musikpris. Särskilt ber jag att få hälsa de två pristagarna, författaren Karl Vennberg med fru och tonsättaren Arne Nordheim med familj.

Vi är också glada över att vi är i tillfälle att se er i det nya Finlandiahuset, som Helsingfors stad har uppfört som ett centrum för konserter, andra kulturevenemang och kongresser. Huset är ritat av samme man, akademiker Alvar Aalto, som också har ritat Nordens Hus i Reykjavik, ett centrum för nordiska kulturkontakter i Island. Nordiska rådets litteraturpris utdelas nu för elfte gången. Priset kan sägas utgöra en fast institution inom kulturlivet i Norden. Varje år uppstår dock i samband med prisutdelningen en mer eller mindre livlig debatt i litterära kretsar om priset och sättet för dess utdelande, ja till och med om dess fortbestånd. För min del ser jag detta enbart som något positivt, men är intresserad för priset och följer med hur institutionen förvaltas. Detta innebär inte att inte somliga saker i samband med litteraturpriset eventuellt kunde ändras eller utvecklas. Prisnämnden för litteraturpriset har också i samband med senaste års pris och detta års pris kommit fram med några förslag, om på vilket sätt de syftemål, som eftersträvas genom priset — att sprida ökad kännedom om grannlänternas litteratur — ytterligare kunde främjas. Nämnden föreslår bland annat att medel skulle anvisas till understöd åt författare för översättning av speciellt isländsk och finsk skönlitteratur och understöd för att anordna seminarier och konferenser.

Detta är riktigt, priset bör bibehållas, men samtidigt bör de förslag som har framlagts om att förbättra möjligheterna att sprida ökad kännedom om grannlandslitteraturen ägnas allvarlig uppmärksamhet inom vederbörande organ.

Också Nordiska rådets musikpris som numera utdelas vartannat år har blivit en fast institution inom musikens område. Det utdelas nu för fjärde gången. Man är helt enig om att det intar en central position i Nordens musikliv.

Nordiska rådets litteraturpris tilldelas detta år den svenske författaren Karl Vennberg för hans diktsamling "Sju ord på tunnelbanan".

Nordiska rådets musikpris tilldelas detta år tonsättaren Arne Nordheim för hans komposition "ECO".

Före prisutdelningen uppför Helsingfors stadsorkester Joonas Kokkonens III symfoni, som är det musikverk, för vilket kompositören tilldelades Nordiska rådets musikpris år 1968. (Det gläder mig att se, att professor Kokkonen är med oss här i dag.)

Lektor Torben Brostrøm, Danmark:

Mine tilhørere! Karl Wennbergs bog Sju ord på tunnelbanan, som i aften prisbelønnes, indleder med et "Självpporträtt 1968". Där giver han et blodigt ironisk og måske frygtelig sandfærdigt billede af sig selv — i året for majrevolten i Paris og for Tjekkosloviets liberaliseringsforsøg. Dette nævnes ikke, men er en af de underforståede forbindelser mellem jeg og verden, som teksten spiller på. I den anden ende af bogen står et omhyggeligt dateret digt, "Medan jag en augustidag 1969 hörde Sjostakovitjs pianokvintett op. 57, år 1941 belönad med Stalinpriset". Man kan også finde flere andre som tids- og stedfæster de ord, bogen består af, og som er flere end syv set fra tunnelbanen, men som måske ellers kunne forsvinde ud af synsfeltet lige så hurtigt som de plakater og reklamer, vi passerer i trafikken.

Dette lille pedanteri er kun symptom på mere omfattende præcision og tidsbevidsthed. Enten digtene nu er daterede eller lokaliserede, står de i mere eller mindre åbenlys forbindelse med samtiden. De sætter hans helt personlige, tit private, fornemmelser og iagttagelser i relation til kalenderen, og fremviser derfor for os andre et menneske, som er givet verden i vold, som offer, som medskyldig, som model. Han ulejliger sig gerne med at moralisere, at ironisere, han udleverer med stor energi sig selv og andre, og er egentlig allermost oplagt, når de politiske forhold er komplicerede og udfordrer hans intelligens og følsomhed.

Det får man indtryk af gennem den mest direkte tidskommentar blandt de nye digte. "Decennieskifte" hedder det. Og han går lige til sagen, rakt på sak: "70-talets utfall kan bero av/ hur vänstern förstår att hantera sin besvikelse."

Det er karakteristisk, at Wennberg kommer ind i billedet netop nu, efter 10—11 års poetisk pause. Igennem 60-tallet har det nye venstre arbejdet sig op, åndslivet er gennemgribende radikaliseret for den yngre generations vedkommende, nu er det pludselig let og selvfølgelig at være venstre. Fremgangen har set på én måde været stor, skuffelserne — besvikelserne — tilsvarende tydelige. Mange sejre er kun et skin, reaktionen har høfligt skjult sig, indtil den får passende lejlighed til at vise sig. 60-talet kan dø med sin utopi, lyder det i digtet. Bliver 70-tallet et decennium, som man bare overlever i? Digtets selvbelæring siger det sådan:

Du vars hjärta är hos vänstern; den behöver ditt förnuft.
 Upprepa fakta, din del av fakta.
 Upprepa drömmen, din del av drömmen.
 Upprepa orden i det illegala språket.

Poesien er ett illegalt sprog, når den da ikke er officiel hyldestdigtning eller en stavl meninger sat i vers. Poesi kan være en samtidsprovokation, kaldt frem af tidens eller digterens konflikter, en bearbejdelse af de samme konflikter. Ikke talerør — kun hans del af sandheden. I hvert fald har Karl Vennbergs poesi opført sig på en besværlig og illegal måde, i bedste forstand upålideligt og illoyalt. I 1940-tallet kom hans gennembrud med "Halmfackla" og "Tideräkning", i 1944 og 1945, dybt pessimistiske og skeptiske bøger just på en tid, hvor de allierede hære gik frem og krigen sluttede med den rette sejr, bøger som fastholdt angsten og den splittelse af sindet, som den splittede verden demonstrerede eller forårsagede. Og den splittelse var ikke forbi med den kønne tro på den bedre verden, som alle de politiske taler handlede om.

Vennberg blev skoledannende for den yngre generation af fyrrernes modernister, som blev bekendt for deres sorte uforståelighed, sådan som kunsten let går hen og bliver, når verden i øvrigt gøres alt for forståelig. En sådan dialektik kan også læses ud af Vennbergs virksomhed i årene omkring 1950 og videre gennem dette "overlevelsestiår", som det kaldes et andet sted i bogen. Den kolde krig mellem øst og vest, det kølige politiske klima i Norden gjorde et upopulært standpunkt som Karl Vennbergs farligt og forræderisk: det såkaldt tredje standpunkt, som i dag lyder af mindre, men som dengang, hvor afvigelser fra den proamerikanske linje opfattedes som halvkommunisme. Da var det svært at være venstreorienteret uden at tilhøre et parti. Allerede i "Tideräkning" hed det: "Att leva är att välja. O saliga val mellan det likgiltiga och det omöjliga."

Men det påfaldende er, at mens Karl Vennberg førte debatten om denne tredje umulige politik som den eneste anstændige mulighed, bestemtes hans poesi gennem 50-talet af personligt konfliktstof inden for de almene temaer, kærligheden og døden, tro og mistillid. Men det afgørende indtryk er, at ingen forsoning er mulig. Hver gang en syntese er ved at dannes, fornægtes den.

Digterens guds-søgen eksisterer så at sige kun på sine negative betingelser: "Om du fanns någonstans, du Gud?/ Vad skulle det hjälpa mig . . .

aldrig, aldrig kunde jag bedja den bön du hör.
 Endast i din frånvaro
 skulle jag kunna bedja den:
 o att få smaka din doft och dö.

Men stadig væk, gennem det personlige dukker tidsbilledet op. I et digt "Bitterheter" fra "Synfält" 1954 tales om ugepressen, der i mandænitestens navn også kan anvende religionen. Hvorfor stille så store krav, spørger digtet ironisk: Måske rækker det med digternes gud, "en parfymerad bönevrå,/ där poeten kan anropa sin himmelska spegelbild./ fotograferad av en behärskat andaktsfull/ veckopress."

Her er en typisk moderne problemstilling: Mennesket oplever Gud som tomhed, og denne tomhed er profitinteresserne parat til at udfylde. I samme digt: "Alltid finns det radiomän/ för att eko från makten, alltid finns det tidningsägare/ som är givmilda nog att förgylla gravurnorna/ och ledarskribenter som är talangfulla nog/ at förgylla tidningsägaren." Måske knytter disse ord sig til en bestemt debat i samtiden, men de har gyldighed i dag.

Efter den lange poetiske pause gennem 1960-talet har nu Karl Vennberg atter sat sin personlige problematik ind i en kompliceret tids-situation. Man kunne spørge, hvad poesens opgave da er. Bogen selv giver et svar, som er overraskende, men meget vennbergsk: poesien er det, som ikke tjener til nogenting. Den redder øjeblikke ud af vor personlige glemsel. Og med ironisk patos råber han digteren frem: "Upp, diktare, och rädda något ur vår samtids glömska/ om så bara ett skyfall över Humlegården/ eller ett tortyrens skrik från Vietnam." Denne farlige bagatellisering sættes til slut i relief af det overordnede synspunkt: at over for Guds glemsel kan intet redde os. Poesi tjener ikke til noget. Digtet slutter dog ikke der. Der er et *men*. "Men också växterna söker efter föda/ som om de hade ögon." I den uendelige glemsel, i den totalt fremmedgjorte verden er der en overlevelsesvilje. En blindhed, som ikke spørger hvorfor.

Med denne nytte- og meningsløse poesi er Vennberg da kommet igen, parat til nye misforståelser, med en udiplomatisk, upassende kløvedhed over for den nye militante ensidighed i det, der kaldes åndslivet. En borgerlig individualist er endda kommet igen "i 40-talets tonart", som et digt hedder, hvor han sætter sig i modsætning til dem, der har fundet løsningen, dem der har set Gud. Intetsteds når han blader i kataloget over sine 100 kætterier, mærker han, om han har fundet, hvad han søger. Han må klynge sig til begrebet "ledsyn", gangsyn hedder det på dansk. Der har vi digteren, der famler sig vej frem. En strofe lyder:

Dialektikern Kristus, glupskare än ett lejon,
fast på själar. Evangelisten Marx med sin himmel.
Den aristoteliska vägen. Den sokratiska vägen.
För mitt vitnagda skelett.

Hvis man synes, at dette lyder mindre optimistisk, har man hørt rigtigt. Tager man digteren efter bogstaven, efterlader han ikke ret meget håb. Afmagtsfølelsen er den stærkeste må man sige. Hvorfor be-

lønner man så triste sager? En digter med det program: at leve videre i mangel af bedre. Hvad redder denne digter ud af sin samtids glemsel? Svaret er, at selve det energiladede, modsætningsspændte sprog, det illegale sprog, er en protest. Hans personlige konfliktoplevelser har han brugt til en aflæsning af verden. Han har ikke reduceret det almene til noget individuelt, han har ikke uskadelliggjort de politiske modsætninger ved at bortforklare dem som noget evigt. Jeg vil på den anden side ikke sige, at han har stræbt efter at løse dem, og derved leveret en brugbar verdens- eller samfundsmode. Han har fastholdt konflikterne, ikke harmoniseret dem, han har uddybet dem, belyst dem fra mange uventede og utænkelige synsvinkler. Han er med sin professionelt daglige tidsbevidsthed en konfliktforsker. Han viser ikke, hvor løsningen er. Han protesterer, når de nemme løsninger vil dominere. Så sætter han sit mismod ind. Så viser han sit jeg frem. Besværlig. Men man må tage stilling til det.

Det er i første omgang blevet gjort på denne officielle måde. Nu kan De gøre det selv.

Författaren Karl Vennberg, Sverige:

Jag vet inte vad jag kan ha att säga — något självförsvar är knappast nödvändigt, det har redan Torben Broström sört för. Men när jag for hit över till Finland med planet i går råkade jag få med mig en kortare avhandling om Kierkegaards syn på den etiska och den estetiska människan. Den upplevde jag inte som någon särskilt smickrande läsning. Tvärtom blev jag ganska betryckt. Jag märkte att nästan allt det som han samlar honnörsord omkring — allvaret och innerligheten hos den etiska människan — det har inte jag. Däremot har jag flertalet av de fel som vidlåder den estetiska människan.

Jag blev tvungen att sätta mig och fundera på om det inte ändå kunde finnas några förtjänster i det estetiska sättet att leva och arbeta. Jag tänkte att på något vis skall det väl finnas någonting vid sidan av allvaret och innerligheten, och troheten som hör till. För det kan ju också vara fel med den. Jag kan ta ett så grovt exempel som de tyska SS-männens trohet. De var trogna mot Hitler, det kan man inte förneka, och håller man sig bara till troheten så var detta onekligen en förtjänst, en dygd. Å andra sidan är man tvungen att se efter vad de var trogna mot. Och då finner man att saker och ting måste analyseras i sitt sociala och mänskliga sammanhang. Där räcker inte dessa utredningar av själva det etiska och det estetiska till.

Olyckan var inte färdig med det. Jag vet inte hur det slumpade sig, men jag kom att läsa ett avsnitt i Grekisk lyrik av Emil Zilliacus. Det handlade om Theognis, och där upptäckte jag att denne urreaktionäre grekiske aristokrat också hade formulerat en del saker som påminner

om det jag har haft att säga, Det var bland annat en bit av en dikt som jag antecknade:

Mången som tror sig alstra ett ont frambringar det goda,
mången som tror sig om gott kommer det onda åstad.

Detta ligger inte särskilt långt ifrån vad jag själv vid upprepade tillfällen har sagt. Om man då skall lita på honom, så har han också poängterat en sak som den europeiska högern och inte minst den svenska nu upprepar nästan som en nyhet fast den är 2 500 år gammal vid det här laget:

Borta är numer i människors värld all vördnad för rätten,
medan skamlöshet går fram och tillbaks på vår jord.

Jag kände mig nästan helt förkrossad.

Men så återstår i alla fall detta mänskliga experiment som det demokratiska samhället innebär, detta att vi alla vet att det inte finns något samhälle som människorna orkar med. Det existerar inget sådant samhälle. Vad vi drömmer om är ett samhälle som så många som möjligt ska orka med. Det är alltså ett samhälle som man måste experimentera sig fram till. Vi vill inte ha ett samhälle där det ser ut som om människor orkade med det, därför att de inte har tillfälle att säga något annat, ibland — under press från en opinion eller uppifrån en statsmakt — är oförmögna att säga vad de egentligen tycker, kanske inte ens vågar erkänna sin egen upplevelse.

Jag tror att det finns ett slags släktskap mellan detta öppna samhälle och den ironiska dikten, dikten som har en kritisk inställning, som inte försvar sig till något bestämt program utan skeptiskt iakttar. Det kan finnas ett slags släktskap mellan en trolöst experimenterande poesi och det experimenterande samhälle som jag tycker att vårt demokratiska samhälle är.

Det var när jag trodde mig se att det åtminstone fanns en skugga av en sådan likhet som jag bestämde mig för att ändå som tack för detta litterära pris läsa upp en inte förut publicerad dikt, som skall ingå i en antologi som Föreningarna Norden ger ut.

Den heter "Variation på ett tema hos Montaigne" och är, som namnet väl antyder, en sorts bekännelse till ovisshet och skepsis:

Också i den här förorten, där februariblåsten
tjuter i takluckan,
lär det finnas någon sorts stig genom det vissna gräset,
en gångväg mellan tiden som inte är inne
och tiden som är förbi.

Tänd brasan, eller tänk dig en brasa
där ingen öppen spis finnes.

Låt elden fladdra över mitt ansikte
 som om jag var drucken
 eller den sena timmen var drucken.

Vem lockas inte av skenet?
 Vem följer inte det uppsnappade ordet
 om det smickrar honom?
 Sanningens ansikte bär djupa spår
 av våra uppsnappade ord.

Under månens urblekta skära över stationsplanen
 roar sig någon, tycks det, kungligt med oss alia.
 Likt meteoren som strimmar augustinatten
 över de mognande veteaxen
 hastar han omkring bland himmelska krogar.

Men också människan är väldig.
 Från denna stinkande vrå av universum
 har hon sträckt ut sin hand över haven,
 sträckt upp sin hand i rymden.
 Det vet också vi
 som alltid har sovit på ohelig mark.

Men låt oss ta lätt på saken:
 hellre offra åt andras gudar än åt egna.
 Låt oss äntligen på nytt
 sänka våra böner till jorden:
 ge mig en som som Akhat, kanaanéen,
 som tvättar mina kläder när de är solkiga,
 lagar mitt tak när det regnar
 och håller mig i handen när jag fyllnar till.

Brasan slår ut som slättergubbar över den kala väggen,
 och den afrikanske byguden
 böjer sitt träansikte över mig.
 Det är som om jag hade träffat ett val,
 som om inte ens åran i vattnet längre var krokig,
 som om dagar och år inte längre
 slets loss av vinden i takluckan.

Det finns en punkt — kanske finns det —
 säger jag mig
 där mitt liv varken är likt eller olik,
 där tiden ger mig rätt
 fast jag ger tiden på båten.
 Den är inne och ändå förbi.
 Och där kan jag, fast ensam,
 dö alla människors död.

Kanske tycker sig någon då
 hitta ett ärr av hägringar
 också i min dödsmask,
 en förklaring till att en människa
 som är så begiven på sedelärer
 kan slå sig på poesin.

Direktør Árni Kristjánsson, Island:

Ærede forsamling: "Han trodde på en verdensharmoni som højeste princip og planmæssighedens lov", siger Paul Hindemith i sin opera, "Die Harmonie der Welt". Komponistens rolle i vor kaotiske, splittede verden mente han først og fremmest var at bidrage til en sådan harmoni. I sin bog "Komponist in seiner Welt" giver han den moderne komponist nogle leveregler og slutter med at sammenfatte de bud som han mener at en komponist under alle omstændigheder skal holde i ære:

En komponist skal være flittig, ikke blot over sine nodeblade, men også til at tjene og vejlede sin samtid;
 han skal være uafhængig og undgå chauvinisme og klikevæsen;
 han skal huske på at han har modtaget den gave at kunne nå til menneskets sind og hjerte med sin kunst, og at han aldrig må vige fra det moralske ansvar der følger med denne gave.

Med disse bud følger en opfordring, en bøn, en påmindelse;

"Tænk ikke først på dig selv, men på det du kan give andre" — det sidste i bevidstheden om at der hinsides al fornuft og erfaring og over al kunst findes en åbenbarings og den irrationelle magts verden, der hersker over kunstens lønlige principper." Den som modtager nådegaven fra oven, skal opnå at skabe vor tids store kunst."

Jeg tror at hvis alle vor tids komponister valgte sig disse ord af den store komponist, som hørte til de ypperste kunstnere i vor tidsalder, til efterfølgelse, ville det være en lykke for dem alle. Men vi ved at kunstnerens vej er glat og at kun de bedste vover at stile mod højderne. Jeg føler mig overbevist om at den unge norske komponist Arne Nordheim, som denne gang modtager Nordens højeste musikpris, Nordisk Råds Musikpris for 1972, hører hjemme blandt de retfærdige, d. v. s. de bedste. De af hans værker, der allerede er udkommet og er blevet kendt, beviser at han søger mod højderne, og endvidere, at han er udrustet med store skaberevner. Hans værker er varder som viser vej.

Allerede i det første af hans værker der er blevet kendt og som blev komponeret 1957, "Aftonland", en sangcyklus for sopran og lille orkester til digte af *Pär Lagerkvist*, erklærer han sig som deltager i sin

samtids liv og strid. Derefter fulgte andre værker, som endnu mere præcist markerede hans kurs som komponist og stadig forstærkede hans ry som foregangsmand inden for den moderna musik i Norden.

Jeg skal her blot nævne nogle enkelte som f. eks. "*Canzona*" for orkester, der blev uropført ved musikfestivalen i Bergen 1961, "*Katharsis*", balletmusik med elektronisk islæt, fremført sammesteds det følgende år, "*Epitaffio*" for orkester og magnetbånd, komponeret 1963, et af komponistens betydelige værker, endvidere "*Favola*", en musikalsk fabel for 2 sangstemmer, 10 dansere, orkester, elektrofonik og kor, beregnet for tv, "*Response I*" for to grupper slaginstrumenter og magnetbånd, som komponisten kalder et samspil af lys og skygge. I dette værk ligger, som titlen antyder, en dialektisk diskussion i mangedobbelt forstand, mellem komponisten, musikerne og tilhørerne. Dette værk blev skabt i 1966. I værker som "*Signals*" fra 1967, "*Colorazione*" fra 1967—68 og "*Solitaire*" fra 1968 gør komponisten atter nye forsøg med lyd, farve, bevægelse og tonemønster, og bevæger sig ind på udforskede områder af det menneskelige øres opfattelsesevne. I "*Solitaire*" som er et "konkret" arbejde og fremføres på et fire-spors eller quadro-phonic magnetbånd, høres talte ord fra det fjerne, hentet fra Baudelaires digt "*Les Bijoux*". Selv syntes jeg da jeg hørte dette værk, at det var som jeg med mine egne øren så juvelernes glitrende ædelstene der beskrives i digtet, — så evokativt er Nordheims klangtrylleri. Arne Nordheim har også skrevet musik til filmen "*En dag i Ivan Denisovitsj liv*" efter Solsjenitsins roman —. Sidst men ikke mindst skal jeg nævne det værk som jeg foreløbig regner for komponistens *magnum opus*, og som dommerkomiteen udvalgte mellem ti værker til Musikprisen for 1972: det er "*Eco*" for sopransolo, blandet kor og stort orkester, bygget over to tekster, "*I morti*" og "*Alle fronde dei salici*" af den italinske nobelpristager *Salvatore Quasimodo*. Om dette værk udtalte dommerkomiteen:

"'Eco' har ikke blot sin styrke i komponistens artistiske og fantasirige behandling af et usædvanlig rigt klangmateriale, men lige så meget i hans dybtloddende, menneskelige indlevelse i og engagerede medfølelse med den lidende menneskehed, som digtene giver udtryk for, således at poesi og musik går op i en større helhed."

Selv har Arne Nordheim udtalt følgende om sit værk, som jeg skal tillade mig at læse:

Svar på spørgsmål om min hensikt med å skrive *Eco* kan bli såpass uklart som legitimering av behov pleier å være. Det var et behov hos meg å avlytte den distans og sammenheng jeg oppfatter mellom *Salvatore Quasimodo*s dikt "*I morti*" fra 1930 og "*Alle fronde dei salici*" fra krigens slutt. De bortvendte og syrlig klare bilder i "*I morti*", med hvit himmel og stillhet, drikkende gaseller og duft av ener splintres i møtet med heftigheten og det medlevende skriket om hvordan *vi* skal kunne

syngende "med fremlingens fot på vårt hjerte". Veiene mellom den stille poesi og den krasse, nesten reportasjaktige situasjonsglimt slynger seg i et ekkofylt landskap. Begge dikt dekkes av Quasimodos formulering om en "aktiv smerte", der landskapsbilder og hendelser flyter sammen til bilder man husker uten egentlig å ha opplevd.

Mens diktet "I morti" virker som om det er nedtegnet på papyrus, er "Alle fronde dei salici" som skrevet på mur med blod. Det første er definitivt uten tidsreferanser, mens det i det neste kun er én betegnelse som peker hitover og som fratrar beretningen dens mulighet til forveksling med et gammeltestamentlig funn, "... palo del telegrafo". Mens smerten og fortvilelsen er tydelig eksponert, er det aktuelle øyeblikk holdt utenfor, og med sine direkte allusjoner til Davids 137 Salme går forbindelseslinjene bakover mot fylte opplevelsesområder. Diktene aktualitet og samtidig avpolitisererte smerte gir hvert ord og bilde et dypt referansefond.

Arne Nordheim skal have været en "stridsånd" i sit fædreland, hvad man ikke kan undre sig over når det gælder en så særpræget kunstner. Nogle af de bedste af de nulevende norske komponister har valgt at holde fast ved det folkelige i norsk musik og i betydelig grad uddybet de impulser Grieg efterlod sig, og er måske kommet endnu nærmere det oprindelige i den norske folkesjæl, end han gjorde. Men dette må dog — hvis man holder det op mod lyset fra de nye tider — regnes for en senfødning af den romantiske idealisme, som ikke mere har støtte i virkeligheden. Tiden efter verdenskrigen har på alle kulturelle områder været præget af oprør mod det borgerlige samfunds hævdbundne former og ideologiske begreber. Slagordet "permanent revolution" har haft samme gyldighed for oprørsledere på den politiske arena som for kunstpionerer og kulturapostle. De unge komponister har selvfølgelig ikke siddet dette krav overhørig men har i rigt mål gjort brug af den kolossale tekniske udvikling der har fundet sted de sidste årtier. En anden sag er om det altid har været til det gode. Det er nok den gamle historie, at mange regner sig for kaldede men få er udvalgte. Massemedierne, og her tænker jeg især på radio og fjernsyn, har bragt de enkelte dele af verden til at nærme sig hinanden, og er blevet til på grund af menneskets kontaktbehov i en hastigt voksende verden. Men af disse massemedier, d. v. s. af den tekniske udvikling og af selve apparaterne følger en ny metode til at opfatte og forstå den verden vi lever i, og i sidste instans en ny mennesketype, om jeg så må sige. Og i dette nye Babel hvor de forskelligste tungemål blandes sammen, og hvor folkeslagene ikke forstår at værdsætte hinanden og leve sammen i fordragelighed, der er der brug for kunstens disciplin, "Harmonie der Welt". Arne Nordheim *kendte* sin besøgstid og fulgte kaldet. Fra vor verdensdels nordligste halvø rakte han hånden ud til en digter på dens sydligste fremspring og blev hans broder i kunsten, ikke blot ved at forlade sin hjemstavn i ordets uegentlige betydning, men også ved at optage sin nye kampfælles sprog. Nu er italiensk ganske vist musikkens

sprog *par excellence*, og den italienske digter siges at være en sådan troldmand på sit sprog at han med de blotte ord kan omskabe billeder til genstande og genstande til billeder. *Salvatore Quasimodo* — siger hans navn os ikke noget specielt? — han stod fram for at vidne om lyset i mørket: ”Var och en står ensam på jordens hjärta genomborrad av en solstråle — och plötsligt är det afton” hedder det i et digt af Quasimodo i Arne Lundgrens oversættelse. Disse ord greb Arne Nordheim og han gav sig også til at vidne om lyset. Det skete i 1963 da han kun var 32 år gammel. *Epitaffio* bebudede, som komponisten sagde i et svensk interview, ”ljusa klangers vandring mot mörkret, klangblock hängda under klangblock i långsamma modulationer och en stilla klang, som till slut skulle fylla hela rummet — alltså en jätteklang, som skulle fylla hela konserthuset och tunnelbanan, — och allt skulle sjunga med...” Klangens trolddomskraft skulle bringe os i ekstase, besætte hver nerve i os, løfte os til højderne. Den, der har stået ved St. Pauls kirken i London mens der blev ringet med alle kirkeklokkerne, tolv i alt, forstår hvad det vil sige at bevæge sig på tonernes bølger, at blive næsten båret til vejrs af dem, — men den der lytter til Arne Nordheims værker, *Epitaffio* og *Eco*, forstår det endnu bedre. Arne Nordheim ”bevæger” os ikke blot i ordets fysiske betydning, men også i dets psykologiske. Vi henrykkes af og med værket. Lydbølgerne skyller over os som brådsøer, slår sammen over hovedet på os, gør os svimle først, råb, kalden, nødråb; *grido* — det italienske ord dækker det hele — de river os til sig og vi er et med den kæmpende menneskehed, vi bevæges af tone- og tale-bølgerne, falder til ro, vover ikke at trække vejret mens sopranen holder sin høje tone, eller når koret hvisper, mumler bedende ord, *sussurando*, som det så suggererende betegnes i partituret, — eller når vi til slut fornemmer stilheden og hører den vemodige dødssang, som vinden synger til harpens spil i piletræets grene. Vi er grebne og ved hvad vi har hørt.

Jeg skal ikke indlade mig på nærmere at analysere med hvilke midler og kunstgreb komponisten opnår disse stærke virkninger. Det er tilstrækkeligt at nævne at han ikke tager i betænkning at bruge nogen midler som han finder anvendelige, han bruger tonerne som primære lyde, strækker stemmenes omfang langt ud over det sædvanlige, både i højde og dybde, og opnår på den måde en vældig spændvidde som toneklustrene tumler sig i og sangstemmerne fylder med klang, som snart ånder og hvisper, snart skælver og hidser vore nerver. Dette er sandelig, som dommerkomiteen udtrykte det, ”en fantasirig behandling af et usædvanlig rigt klangmateriale”. Ikke desto mindre mener jeg ikke, at denne indsigtfulde færdighed hvormed Nordheim spiller på sine tilhøreres nerver, er hans adelsmærke som kunstner, men den omstændighed, at det er *hjertets røde tråd*, der er livsnerven i dette værk.

Når livet selv, medfølelsen med det, ja, hvorfor ikke si ge kærligheden, skaber kunsten, så *lever* kunstværket. Og sindet vokser hos den der modtager det.

Komponist Arne Nordheim, Norge:

De mange varierte betydninger av *takk* er etter min mening nå snart oppbrukt. Takk er en usikker situasjon å bevege seg i — og den virkelige store takk kan gjøre de fleste mottagere ganske invalide i forhold til sine givere. Venter giveren noe av mottageren — og mottar den ofte ventende mottager verdifulle impulser fra giveren. Jeg mener da impulser som gir — på mottagerens — og som også gir på giverens.

Jeg har idag mottatt Nordisk Råds musikkpris, og jeg vil drøye ut takken den direkte takken litt til. Jeg vil med noen få setningeer forsøke å transformere min takknemlighet til et betydelig og for meg vakkert klingende ord, til et signalord.

Hvem er så vi som får Nordisk Råds priser. Er vi annerledes laget, er vi kanskje bedre — eller er vi bare tilfeldige lykkelige vinnere av en stor boreal kultur-bingo.

Vi kan være de best tilpassede. Vi kan jo være som tidligere tiders markedsbjørner, som av frykt for glødejernet utfører alle ventede triks og kunster.

Eller vi kan være eksklusive — Gud hvor vi kan være eksklusive. Midt i en verden som stykkevis styrter sammen kan vi sitte bøyd over våre små tegn og pusle med private fornemmelser — arbeide lenge og detaljert med et språk som ingen forankring har i den idealitet som preger f. eks. esperanto.

Og vi — heretter kalt kunstnerne — blir ofte møtt av kravet om en omgående og — etter min mening kanskje det farligeste av alt — om en entydig begripelighet av våre verk. Gang på gang blir kunstverket holdt opp mot lyset i håp om at det skal finnes et tilgjengelighetens enveiskjørte smutthull, til gagn for hele folket. Det er når denne leteprosessen ikke fører fram at spørsmålet kommer: "For hvem skriver kunstneren — for hvem er det han dikter"?

"För den inre läsaren
diktar jag
för den del av mig
som har del i andra."

Disse Gunnar Ekelöfs diktlinjer får her stå som et svar på spørsmålet — mangetydig som det er. Det ikke bare legitimerer kunstnerens rett til å sitte bøyd over sine tegn, men det forteller også om *hvem* han henvender seg til. Troskap mot visjonen og en aktiv avlytting av egen

gropethet kan kanskje — og det må være vårt håp — glimtvis nå fram til andre — som vi har del i. Den indre leser. Det indre menneske.

Jeg vil takke Arni Kristjansson for hans mange vakre tanker og bilder om mine forsøk på å nå fram til "den del av meg som har del i andre" — for de verdifulle impulser tildelingen av Nordisk Råds musikkpris har gitt meg vil jeg uttrykke min dypfølte takk. Uten å være autorisert til det vil jeg også si at jeg kan hilse fra norsk musikkliv.

Som en hyllest til finsk musikk vil jeg smelte min takknemlighet sammen til et av de vakreste ord jeg kjenner, til ordet med de greske klanger, til **KIITOS**.

REGISTER

Översikt

över sakernas behandling

S a k	
nr	r u b r i k
<i>A. Medlemsförslag</i>	
A 253/j	Medlemsförslag om revision av de nordiska försäkringsavtalslagarna
A 286/j	Medlemsförslag om enhetlig nordisk marknadsföringslagstiftning
A 287/t	Medlemsförslag om trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden
A 291/j	Medlemsförslag om upphävande av viseringstvånget i de nordiska länderna
A 300/k	Medlemsförslag om gemensam nordisk veterinärhögskola
A 302/j	Medlemsförslag om en gemensam nordisk samepolitik
A 304/e	Medlemsförslag om gemensamt nordiskt deltagande i världsutställningen 1976 i Philadelphia
A 307/t	Medlemsförslag om enhetliga bestämmelser i Norden med avseende på fritidsbåtar
A 308/e	Medlemsförslag om nordisk konsumentupplysning om personbilar
A 309/e	Medlemsförslag om indragning av nordiskt lands ambassad i annat nordiskt land
A 313/e	Medlemsförslag om gemensamma nordiska ambassader i vissa främmande länder
{ A 314/k	Medlemsförslag om samnordiskt TV-program
{ A 314 Ä/k	Ändringsförslag om nordiskt TV-samarbete
A 320 T/s	Tilläggsförslag om märkning av brand- och hälsofarliga ämnen
A 324/s	Medlemsförslag om enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse i länder utom Norden
A 325/t	Medlemsförslag om nordiskt utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik
B 326/j	Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande havsrätt
A 327/k	Medlemsförslag om samnordisk kursbok i historia
A 328/s	Medlemsförslag om åtgärder mot vissa luftföreningar
A 329/k	Medlemsförslag om finansiering av Nordiskt kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur
A 330/j	Medlemsförslag om nordiskt samarbete beträffande utformningen av reglerna om de mänskliga rättigheterna
{ A 331/k	Medlemsförslag om nordiskt teater- och konserthus i Tórshavn
{ A 331 Ä/k	Ändringsförslag om nordiskt kulturcentrum i Tórshavn
A 332/s	Medlemsförslag om nordisk miljöskyddskonvention
A 333/j	Medlemsförslag om nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
A 335/j	Medlemsförslag om enhetliga regler i Norden om lagring och användning av dataregistrerade uppgifter
A 336/j	Medlemsförslag om nordiskt förbud mot tobaksreklam
A 337/t	Medlemsförslag om underlättande av den internordiska flygtrafiken på korta rutter
A 339/s	Medlemsförslag om ersättning för vård vid barnsbörd i annat nordiskt land än hemlandet
A 340/e	Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande bestämmelser och normer avseende tryckkärl och ångpanneanläggningar
A 343/j	Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund
A 344/e	Medlemsförslag om inrättande av ett gemensamt nordiskt mättekniskt institut
A 345/j	Medlemsförslag om nordiskt deltagande i Internationella fågelskyddsrådet

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak				
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr				
297	178				utan åtgärd	A 253/j				
306	194		6	1426		A 286/j				
321	220		11	1436		A 287/t				
333	195				utan åtgärd	A 291/j				
340	256		19	1452		A 300/k				
348	191		5	1424		A 302/j				
359	286				utan åtgärd	A 304/e				
366	240		15	1444		A 307/t				
378	198		7	1428		A 308/e				
389	178				utan åtgärd	A 309/e				
398	178				utan åtgärd	A 313/e				
404}	244		16	1446		[A 314/k				
407}							[A 314 Ä/k			
417							281	25	1464	A 320 T/s
426							280	23	1460	A 324/e
434	237				utan åtgärd	A 325/t				
443	257		20	1454		A 326/j				
450	239		14	1442		A 327/k				
463	180		3	1420		A 328/s				
473	254		18	1450		A 329/k				
481	285				utan åtgärd	A 330/j				
488}	253		17	1448		[A 331/k				
489}							[A 331 Ä/k			
494							180	4	1422	A 332/s
503							284	26	1466	A 333/j
510							235	13	1440	A 335/j
518	222		12	1438		A 336/j				
527	212		8—9	1430— 1432		A 337/t				
536	281		24	1462		A 339/s				
542	179		1	1416		A 340/e				
550	264		21	1456		A 343/j				
560	180		2	1418		A 344/e				
571	264				utan åtgärd	A 345/j				

S a k

nr	r u b r i k
A 351/e	Medlemsförslag om inrättande av en nordiskt fond för främjande av tekniskt och industriellt samarbete
A 353/t	Medlemsförslag om förarskydd vid trafikförsäkring
A 357/k	Medlemsförslag om samverkan beträffande högre skoglig utbildning
A 359/e	Medlemsförslag om nordiskt samarbete rörande marknadsproblem
<i>B. Regeringsförslag</i>	
B 12/t	Regeringsförslag om en överenskommelse mellan de nordiska länderna om samarbete på transport- och kommunikationsområdet
<i>C 1972. Berättelser</i>	
1	Berättelse rörande det nordiska samarbetet
2/k	Berättelse från Nordiska kulturkommissionen
*3/s	Berättelse från Nordiska socialpolitiska kommittén
*4/e	Berättelse från det tulladministrativa rådet
*5/j	Berättelse om samarbete på lagstiftningens område
6/j	Berättelse från Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor
7/s	Berättelse från Nordiska arbetsmarknadsutskottet
*8/e	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor
9/k	Berättelse om de nordiska språknämndernas samarbete 1971
*10/s	Berättelse från Nordiska hälsovårdshögskolan
*11/e	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål
*12/e	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål
*13/k	Berättelse från Nordiska hushållshögskolan
*14/k	Berättelse från Nordens Hus i Reykjavík, 1971
*15/j	Berättelse från Nordiska utlänningsutskottet
16/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden
*17/k	Berättelse om Nordens folkliga akademi
*18/e	Berättelse från Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna
*19/e	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för materialforskning och -provning
*20/s	Berättelse från det utvidgade hälsodirektörsmötet i Linköping
21/t	Berättelse från Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning
22/k	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för radio- och TV-frågor
23/k	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning
*24/k	Berättelse från Centralinstitutet för nordisk asienforskning
25/t	Berättelse från Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning
26/k	Berättelse från finsk-svenska utbildningsrådet
*27/k	Berättelse från Nordiskt kollegium för marinbiologi
*28/s	Berättelse från Nordiska institutet för samhällsplanering
*29/k	Berättelse från Nordiskt kollegium för terresteerologi
*30/j	Berättelse från Nordiska samarbetsrådet för kriminologi
*31/k	Berättelse från Nordiska institutet för folkdiktning
*32/s	Berättelse från Nordiska institutet för odontologisk materialprovning
*33/e	Berättelse om Nordel

Tryckt	Behandling		Rekommendation/ yttrande		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
575	278		22	1458		A 351/e
581	213				fortsatt behandling	A 353/t
584	288				fortsatt behandling	A 357/k
590	267				fortsatt behandling	A 359/e
616	215		10	1434		B 12/t
622	63	267	1	1468	yttrande	1
713	244				fortsatt behandling	2/k
740	59				(till handlingarna)	*3/s
743	59				(till handlingarna)	*4/e
745	59				(till handlingarna)	*5/j
761	191				till handlingarna	6/j
764	266				till handlingarna	7/s
767	59				(till handlingarna)	*8/e
769	290				till handlingarna	9/k
772	59				(till handlingarna)	*10/s
779	59				(till handlingarna)	*11/e
783	59				(till handlingarna)	*12/e
786	59				(till handlingarna)	*13/k
792	59				(till handlingarna)	*14/k
802	59				(till handlingarna)	*15/j
803	244				styrelsen beviljad ansvars- frihet; till handlingarna	16/k
823	59				(till handlingarna)	*17/k
837	59				(till handlingarna)	*18/e
838	59				(till handlingarna)	*19/e
847	59				(till handlingarna)	*20/s
853	220				till handlingarna	21/t
856	244				fortsatt behandling	22/k
858	290				fortsatt behandling	23/k
868	59				(till handlingarna)	*24/k
880	220				till handlingarna	25/t
885	265				till handlingarna	26/k
892	59				(till handlingarna)	*27/k
899	59				(till handlingarna)	*28/s
903	59				(till handlingarna)	*29/k
905	59				(till handlingarna)	*30/j
913	59				(till handlingarna)	*31/k
914	59				(till handlingarna)	*32/s
916	59				(till handlingarna)	*33/e

S a k	
nr	r u b r i k
*34/k	Berättelse från Nordiska samarbetskommittén för internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning
*35/e	Berättelse från Nordiska kommittén för konsumentfrågor
*36/k	Berättelse från Nordisk federation för medicinsk undervisning
*37/k	Berättelse från Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi
*38/k	Berättelse om Nordiska sommarskolan för forskarutbildning
*39/k	Berättelse från Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning
40/t	Berättelse från Nordiska trafiksäkerhetsrådet
*41/k	Berättelse från Nordiska sommaruniversitetet
42/s	Berättelse från Nordiska kontaktorganet för miljövårdsfrågor
<i>D 1972. Meddelanden i anledning av tidigare rekommendationer</i>	
32/1958/s	Meddelanden om rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om sjömäns rättsställning, gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.
12/1961/j	Meddelande om rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.
11/1962/s	Meddelanden om rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.
14/1962/k	Meddelande om rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation
29/1962/s	Meddelande om rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering
*32/1962/j	Meddelande om rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen
2/1963/e	Meddelande om rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel
*7/1963/j	Meddelande om rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jaktlagstiftningen
*21/1963/k	Meddelande om rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television
*26/1963/s	Meddelanden om rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräknande av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt
29/1963/t	Meddelanden om rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformalityter för nordisk flygtrafik
2/1964/k	Meddelande om rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier
6/1964/s	Meddelande om rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionsjukgymnaster
24/1964/k	Meddelande om rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte
28/1964/e	Meddelanden om rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter
*3/1965/k	Meddelande om rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning
*5/1965/s	Meddelande om rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.
*13/1965/j	Meddelande om rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
917	59				(till handlingarna)	*34/k
922	59				(till handlingarna)	*35/e
926	59				(till handlingarna)	*36/k
931	59				(till handlingarna)	*37/k
936	59				(till handlingarna)	*38/k
937	59				(till handlingarna)	*39/k
950	220				till handlingarna	40/t
953	59				(till handlingarna)	*41/k
958	180				till handlingarna	42/s
963	60				slutbehandlad	32/1958/s
966	60				slutbehandlad	12/1961/j
968	288				slutbehandlad	11/1962/s
972	288				fortsatt behandling	14/1962/k
974	60				slutbehandlad	29/1962/s
976	59				(till handlingarna)	*32/1962/j
977	60				slutbehandlad	2/1963/e
979	59				(till handlingarna)	*7/1963/j
982	59				(till handlingarna)	*21/1963/k
983	59				(till handlingarna)	*26/1963/s
984	288				slutbehandlad	29/1963/t
987	60				slutbehandlad	2/1964/k
989	60				slutbehandlad	6/1964/s
991	289				nya meddelanden	24/1964/k
993	60				slutbehandlad	28/1964/e
995	59				(till handlingarna)	*3/1965/k
996	59				(till handlingarna)	*5/1965/s
997	59				(till handlingarna)	*13/1965/j

S a k	
nr	r u b r i k
*20/1965/s	Meddelande om rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen
24/1965/j	Meddelande om rekommendation nr 24/1965 angående likformig, enhetlig lagstiftning om trafikonykterhet
*29/1965/k	Meddelande om rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning
*1/1966,k	Meddelande om rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet
*5/1966/j	Meddelande om rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen
*7/1966/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV
*10/1966/t	Meddelanden om rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar
11/1966/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten
*21/1966/s	Meddelande om rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare
*29/1966,j	Meddelande om rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention
*1/1967/t	Meddelanden om rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik
*2/1967/k	Meddelande om rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område
*3/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 3/1967 angående förenhetligande av bestämmelserna om de ungas användande i arbete
*4/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område
*9/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet
*10/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om pensionsförsäkring
*11/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring
12/1967/k	Meddelanden om rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete
*13/1967/j	Meddelande om rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro
15/1967/j	Meddelande om rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen
*19/1967/s	Meddelande om rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor
*20/1967/k	Meddelande om rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur
*25/1967/t	Meddelanden om rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg
*26/1967/k	Meddelande om rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning
29/1967/t	Meddelanden om rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
998	59				(till handlingarna)	*20/1965/s
999	288				slutbehandlad	24/1965/j
1001	59				(till handlingarna)	*29/1965/k
1003	59				(till handlingarna)	*1/1966/k
1007	59				(till handlingarna)	*5/1966/j
1008	59				(till handlingarna)	*7/1966/k
1010	59				(till handlingarna)	*10/1966/t
1011	60				slutbehandlad	11/1966/s
1013	59				(till handlingarna)	*21/1966/s
1014	59				(till handlingarna)	*29/1966/j
1025	59				(till handlingarna)	*1/1967/t
1028	59				(till handlingarna)	*2/1967/k
1029	59				(till handlingarna)	*3/1967/s
1030	59				(till handlingarna)	*4/1967/s
1037	59				(till handlingarna)	*9/1967/s
1038	59				(till handlingarna)	*10/1967/s
1039	59				(till handlingarna)	*11/1967/s
1040	244				nya meddelanden	12/1967/k
1043	59				(till handlingarna)	*13/1967/j
1044	60				slutbehandlad	15/1967/j
1046	59				(till handlingarna)	*19/1967/s
1047	59				(till handlingarna)	*20/1967/k
1048	59				(till handlingarna)	*25/1967/t
1050	59				(till handlingarna)	*26/1967/k
1052	289				nya meddelanden	29/1967/t

S a k

nr	r u b r i k
1/1968/j	Meddelande om rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning
*2/1968/j	Meddelande om rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser
*4/1968/j	Meddelanden om rekommendation nr 4/1968 angående upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande
*6/1968/k	Meddelande om rekommendation nr 6/1968 angående yrkesläroutbildning
*8/1968/s	Meddelanden om rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltnings-tjänstemän
*9/1968/t	Meddelande om rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim
*12/1968/t	Meddelanden om rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.
14/1968/e	Meddelande om rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete
15/1968/e	Meddelande om rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning
16/1968/s	Meddelande om rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen
*17/1968/j	Meddelande om rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt
*19/1968/j	Meddelande om rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av interner m. m.
*23/1968/e	Meddelanden om rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering
27/1968/t	Meddelanden om rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning
*28/1968/k	Meddelande om rekommendation nr 28/1968 angående iberio-amerikanskt institut
*29/1968/k	Meddelande om rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning
*30/1968/k	Meddelande om rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island
*31/1968/j	Meddelanden om rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen
33/1968/k	Meddelande om rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut
*35/1968/t	Meddelanden om rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning
1/1969/t	Meddelanden om rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage
2/1969/t	Meddelande om rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll
3/1969/t	Meddelanden om rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket
4/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föreningsfrågorna
6/1969/j	Meddelanden om rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning
*7/1969/k	Meddelande om rekommendation nr 7/1969 angående skol- och studentbetygs jämförbarhet
*8/1969/k	Meddelande om rekommendation nr 8/1969 angående beslut om reklamsändningar i TV

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1055	61				slutbehandlad	1/1968/j
1057	59				(till handlingarna)	*2/1968/j
1058	59				(till handlingarna)	*4/1968/j
1060	59				(till handlingarna)	*6/1968/k
1062	59				(till handlingarna)	*8/1968/s
1064	59				(till handlingarna)	*9/1968/t
1065	59				(till handlingarna)	*12/1968/t
1067	290				nya meddelanden	14/1968/e
1069	61				slutbehandlad	15/1968/e
1071	288				nya meddelanden	16/1968/s
1073	59				(till handlingarna)	*17/1968/j
1074	59				(till handlingarna)	*19/1968/j
1075	59				(till handlingarna)	*23/1968/e
1078	289				nya meddelanden	27/1968/t
1083	59				(till handlingarna)	*28/1968/k
1084	59				(till handlingarna)	*29/1968/k
1085	59				(till handlingarna)	*30/1968/k
1088	59				(till handlingarna)	*31/1968/j
1089	191				nya meddelanden	33/1968/k
1091	59				(till handlingarna)	*35/1968/t
1093	289				slutbehandlad	1/1969/t
1098	290				nya meddelanden	2/1969/t
1100	290				nytt meddelande från Sverige	3/1969/t
1103	61				slutbehandlad	4/1969/s
1105	61				slutbehandlad	6/1969/j
1107	59				(till handlingarna)	*7/1969/k
1108	59				(till handlingarna)	*8/1969/k

S a k	
nr	r u b r i k
*10/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning
*11/1969/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1969 angående Nordisk Journalistkursus
12/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation
*14/1969,k	Meddelande om rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikfostran
*16/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete
*17/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på muskiterapins område
*18/1969,k	Meddelande om rekommendation nr 18/1969 angående musiksamarbete
20/1969/t	Meddelanden om rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten
21/1969,t	Meddelanden om rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna
*22/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete
*23/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige
*24/1969/k	Meddelande om rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning
*25/1969/k	Meddelanden om rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar
*27/1969/k	Meddelande om rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna
*28/1969,e	Meddelande om rekommendation nr 28/1969 angående samarbetskommitté för utvecklingsforskning
*29/1969/s	Meddelande om rekommendation nr 29/1969 angående samarbete rörande yrkesvägledarutbildningen
*1/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal
*2/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbetsmarknad för psykologer
*3/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer
*4/1970/k	Meddelande om rekommendation 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter
*5/1970/e	Meddelande om rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklarationssamarbete
*6/1970/j	Meddelande om rekommendation nr 6/1970 angående medborgarskap för barn
*7/1970/j	Meddelande om rekommendation nr 7/1970 angående naturalisation
*8/1970/t	Meddelanden om rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet
*9/1970/k	Meddelanden om rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisningen i radio och TV
*10/1970/k	Meddelande om rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmediaforskning

Tryckt s.	Behandling		Rekommendation		Annat beslut innehåll	Sak nr
	s.	s.	nr	s.		
1109	59				(till handlingarna)	*10/1969/s
1110	59				(till handlingarna)	*11/1969/k
1112	288				nya meddelanden	12/1969/s
1114	59				(till handlingarna)	*14/1969/k
1115	59				(till handlingarna)	*16/1969/s
1116	59				(till handlingarna)	*17/1969/s
1117	59				(till handlingarna)	*18/1969/k
1118	61				slutbehandlad	20/1969/t
1120	220				nya meddelanden	21/1969/t
1123	59				(till handlingarna)	*22/1969/s
1124	59				(till handlingarna)	*23/1969/s
1126	59				(till handlingarna)	*24/1969/k
1127	59				(till handlingarna)	*25/1969/k
1128	59				(till handlingarna)	*27/1969/k
1129	59				(till handlingarna)	*28/1969/e
1130	59				(till handlingarna)	*29/1969/s
1131	59				(till handlingarna)	*1/1970/s
1132	59				(till handlingarna)	*2/1970/s
1133	59				(till handlingarna)	*3/1970/s
1134	59				(till handlingarna)	*4/1970/k
1135	59				(till handlingarna)	*5/1970/e
1137	59				(till handlingarna)	*6/1970/j
1138	59				(till handlingarna)	*7/1970/j
1139	59				(till handlingarna)	*8/1970/t
1142	59				(till handlingarna)	*9/1970/k
1143	59				(till handlingarna)	*10/1970/k

S a k	
nr	r u b r i k
11/1970/s	Meddelanden om rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur
*12/1970/j	Meddelanden om rekommendation nr 12/1970 angående förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs
*13/1970/k	Meddelande om rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet
*14/1970/e	Meddelande om rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för framtidsfrågor
*15/1970/t	Meddelanden om rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando
*16/1970/t	Meddelanden om rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg
17/1970/j	Meddelanden om rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet
*22/1970/e	Meddelanden om rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder
*23/1970/k	Meddelande om rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete
24/1970/e	Meddelande om rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
*25/1970/e	Meddelanden om rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna
26/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete
*27/1970,k	Meddelande om rekommendation nr 27/1970 angående samarbete på förskolans område
*28/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan
29/1970/k	Meddelanden om rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete
*30/1970,s	Meddelanden om rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns förorening
*31/1970/e	Meddelande om rekommendation nr 31/1970 angående förenhetligande av handelsdokument
*32/1970,k	Meddelande om rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturllexikon
*33/1970/s	Meddelande om rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikersamarbete
*34/1970/t	Meddelande om rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort
*35/1970/t	Meddelande om rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon
*36/1970,s	Meddelande om rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbetsmedicinens område
*1/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 1/1971 angående samarbete inom forskning och undervisning om Östeuropa
*2/1971/s	Meddelande om rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte
3/1971/t	Meddelande om rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhets-samarbete

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1145	61				slutbehandlad	11/1970/s
1148	59				(till handlingarna)	*12/1970/j
1151	59				(till handlingarna)	*13/1970/k
1152	59				(till handlingarna)	*14/1970/e
1153	59				(till handlingarna)	*15/1970/t
1154	59				(till handlingarna)	*16/1970/t
1156	61				slutbehandlad	17/1970/j
1159	59				(till handlingarna)	*22/1970/e
1165	59				(till handlingarna)	*23/1970/k
1166	61				slutbehandlad	24/1970/e
1168	59				(till handlingarna)	*25/1970/e
1170	288				nya meddelanden	26/1970/s
1172	59				(till handlingarna)	*27/1970/k
1173	59				(till handlingarna)	*28/1970/s
1174	244				nya meddelanden	29/1970/k
1176	59				(till handlingarna)	*30/1970/s
1178	59				(till handlingarna)	*31/1970/e
1180	59				(till handlingarna)	*32/1970/k
1181	59				(till handlingarna)	*33/1970/s
1182	59				(till handlingarna)	*34/1970/t
1184	59				(till handlingarna)	*35/1970/t
1185	59				(till handlingarna)	*36/1970/s
1186	59				(till handlingarna)	*1/1971/k
1187	59				(till handlingarna)	*2/1971/s
1188	220				slutbehandlad	3/1971/t

S a k	
nr	r u b r i k
*4/1971/t	Meddelanden om rekommendation nr 4/1971 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten
*5/1971/s	Meddelande om rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept
*6/1971/e	Meddelanden om rekommendation nr 6/1971 angående förenkling av tullbehandling av skogs- och jordbruksmaskiner
*7/1971/e	Meddelanden om rekommendation nr 7/1971 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor
*8/1971/s	Meddelanden om rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk
*9/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 9/1971 angående samnordisk utbildning för bibliotek, arkiv och informatik
*10/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 10/1971 angående samnordisk utbildning av konservatorer
*11/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 11/1971 angående samnordiska arkiv
*12/1971/e	Meddelanden om rekommendation nr 12/1971 angående gemensamt införande av SI-systemet
13/1971/e	Meddelande om rekommendation nr 13/1971 angående nordiskt ekonomiskt samarbete
14/1971/t	Meddelanden om rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse
15/1971/t	Meddelanden om rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna
*16/1971/t	Meddelanden om rekommendation nr 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden
*17/1971/t	Meddelanden om rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning
18/1971/s	Meddelanden om rekommendation nr 18/1971 angående de finska invandrarnas anpassning i Sverige
19/1971/s	Meddelande om rekommendation nr 19/1971 angående de finska invandrarnas kontakter med Finland
20/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige
*21/1971/s	Meddelanden om rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund
*22/1971/s	Meddelande om rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar
23/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal
*24/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 24/1971 angående ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område
*25/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 25/1971 angående ökat nordiskt samarbete på scenkonstens område
*26/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur
*27/1971/j	Meddelande om rekommendation nr 27/1971 angående privatlivets helgd
*28/1971/j	Meddelanden om rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1191	59				(till handlingarna)	*4/1971,t
1192	59				(till handlingarna)	*5/1971,s
1193	59				(till handlingarna)	*6/1971,e
1196	59				(till handlingarna)	*7/1971,e
1200	59				(till handlingarna)	*8/1971,s
1202	59				(till handlingarna)	*9/1971,k
1203	59				(till handlingarna)	*10/1971,k
1204	59				(till handlingarna)	*11/1971,k
1205	59				(till handlingarna)	*12/1971,e
1216	267				slutbehandlad	13/1971,e
1218	215				slutbehandlad	14/1971,t
1223	220				nya meddelanden	15/1971,t
1225	59				(till handlingarna)	*16/1971,t
1227	59				(till handlingarna)	*17/1971,t
1230	265				nya meddelanden	18/1971,s
1235	265				nya meddelanden	19/1971,s
1238	244				nya meddelanden	20/1971,k
1240	59				(till handlingarna)	*21/1971,s
1241	59				(till handlingarna)	*22/1971,s
1243	243				slutbehandlad	23/1971,k
1247	59				(till handlingarna)	*24/1971,k
1248	59				(till handlingarna)	*25/1971,k
1249	59				(till handlingarna)	*26/1971,k
1251	59				(till handlingarna)	*27/1971,j
1253	59				(till handlingarna)	*28/1971,j

S a k	
nr	r u b r i k
*29/1071/j	Meddelande om rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma nordiska institutionernas ställning
*30/1971/j	Meddelanden om rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs
*31/1971/e	Meddelanden om rekommendation nr 31/1971 angående analysattester rörande fröer
*32/1971,j	Meddelande om rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete
*33/1971/k	Meddelande om rekommendation nr 33/1971 angående stipendier för medarbetare vid massmedia

E 1972. Frågor

1. Fråga till Nordiska ministerrådet om översyn av den sociala trygghetskonventionen /C 1/
2. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om undervisningen i nordiska språk /C 9/k/
3. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om inrättande av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation /14/1962/k/
4. Fråga till Sveriges regering om lärarutbyte /24/1964/k/
5. Fråga till Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges regeringar om lagstiftning rörande trafikonykterhet /24/1965/j/
6. Fråga till Finlands och Sveriges regeringar om Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige /29/1967/t/
7. Fråga till Danmarks regering om skattevetenskapligt samarbete /14/1968/e/
8. Fråga till Sveriges regering om sjukvårdssamarbete i Tornedalen /16/1968/s/
9. Fråga till Nordiska ministerrådet om ett nordiskt trafiksäkerhetsår /27/1968/t/
10. Fråga till Sveriges regering om tullbehandling av postpaket /3/1969/t/
11. Fråga till Finlands regering om likartad lagstiftning om transplantation /12/1969/s/
12. Fråga till Nordiska ministerrådet om ökat stöd till ungdomssamarbete /26/1970/s/
13. Fråga till Finlands regering om giltighetstid och kostnad för pass

Översikt över behandlingen av dokumenten

<i>nr Dokument rubrik</i>	<i>Tryckt s.</i>	<i>Behandl. s.</i>	<i>Beslut innehåll</i>
<i>1. Rapport från Nordiska rådets presidium</i>	<i>1280</i>	<i>63</i>	<i>till handl.</i>
<i>2. Rapport från Nordiska rådets redaktions- och informationskommitté rörande Nordisk Kontakt</i>	<i>1383</i>	<i>167</i>	<i>till handl.</i>
<i>3. Rapport om nordiskt samarbete under år 1971</i>	<i>1390</i>	<i>63</i>	<i>till handl.</i>
<i>4. Rapport från Nordiska rådets presidium rörande nordisk symbol</i>	<i>1401</i>	<i>61</i>	<i>till handl.</i>

Tryckt	Behandling		Rekommendation		Annat beslut	Sak
s.	s.	s.	nr	s.	innehåll	nr
1257	59				(till handlingarna)	*29/1971/j
1258	59				(till handlingarna)	*30/1971/j
1529	59				(till handlingarna)	*31/1971/e
1261	59				(till handlingarna)	*32/1971/j
1262	59				(till handlingarna)	*33/1971/k
1263	169					1
1264	170					2
1266	202					3
1267	172					4
1268	204					5
1270	207					6
1272	174					7
1273	175					8
1274	209					9
1276	211					10
1277	201					11
1278	176					12
1279	177					13

Personregister

(Siffrorna hänvisar till sidor)

Adamsson, Erik, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Bestämmelser för fritidsbåtar: 366

Yttranden:

Upphävande av viseringstvangen: 196, 197

Förbud mot tobaksreklam: 226, 234

Havsrätt: 260

Albertsen, Kristian, Danm. riges del. (S)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 149

Alenius, Ele, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 162

Andenæs, Tønnes, Norska del. (A)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Yttranden:

Generaldebatt: 161

TV-samarbete: 244

Andersen, Magnus, Norska del. (A)

Vald medlem till 1 februari 1972

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321

Antila, Pentti, Finl. del. (Smp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 426

Antonsson, Johannes, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur: 473

Marknadsproblemen: 590

Yttranden:

Generaldebatt: 69, 72, 97, 104

Aspling, Sven, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Sjukvårdssamarbete i Tornedalen (fråga): 175

Aune, Anders, Norska del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Fond för tekniskt och industriellt samarbete: 575

Yttranden:

Generaldebatt: 155

Skattevetenskapligt samarbete (fråga): 174

Fond för tekniskt och industriellt samarbete: 278

Aura, Teuvo, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 68

Austrheim, John, Norska del. (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur: 473

Yttranden:

Generaldebatt: 99

Kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur: 255

Nordiskt samarbete: 271

Bakken, Ingvar, Norska del. (A)

Suppleant

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Bengtsson, Ingemund, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Luft- och miljövårdsfrågor: 183

Benkow, Jo, Norska del. (H)

Suppleant

Ändringsförslag:

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Berrefjord, Oddvar, Norska del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 165

Trafikonykterhet (fråga): 207

Björklund, Ilkka-Christian, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 142

Förbud mot tobaksreklam: 230

Deltagande i IUCN och Internationella fågelskyddsrådet: 264

Bratteli, Trygve, Norska del. (A)

Regeringsrepresentant

Vald medlem till 17 mars 1971

Medlemsförslag:

Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 359

Yttrande:

Generaldebatt: 110

Bundvad, Kaj, Danm. riges del. (S)

Vald medlem till 21 september 1971

Medlemsförslag:

Samnordiskt TV-program: 404

Bye, Roald, Norska del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 426

Yttranden:

Ökat stöd till ungdomssamarbete (fråga): 176, 177

Förbud mot tobaksreklam: 234

Carlsson, Eric, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Nordisk samepolitik: 348

Deltagande i Internationella fågelskyddsrådet: 571

Högre skoglig utbildning: 584

Yttrande:

TV-samarbete: 250

Carlsson, Ingvar, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 126

Ökat stöd till ungdomssamarbete (fråga): 176, 177

Cassel, Leif, Sv. del. (m)

Vald medlem till 31 december 1970

Medlemsförslag:

Nordisk veterinärhögskola: 340

Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 359

Christiansen, Ragnar, Norska del. (A)

Vald medlem till 17 mars 1971

Medlemsförslag:

Konsumentupplysning om personbilar: 378

Dam, Poul, Danm. riges del. (SF)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 121, 123, 145

Upphävande av viseringstvånget: 196

Förbud mot tobaksreklam: 234

Nordiskt samarbete: 277, 278

Dinesen, Erling, Danm. riges del. (S)

Vald medlem till 8 oktober 1969,

suppleant till 19 oktober 1971

Medlemsförslag:

Miljöskyddskonvention: 494

Ehrnrooth, Georg C., Finl. del. (Sv)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Marknadsföringslagstiftning: 306

Yttranden:

Generaldebatt: 159

Förbud mot tobaksreklam: 223, 226, 227

Engan, Erling, Norska del. (Sp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Upphävande av viseringstvånget: 333

Yttranden:

Generaldebatt: 140

Trafikonykterhet (fråga): 204, 206

Förbud mot tobaksreklam: 234

Eriksen, Niels, Danm. riges del. (V)

Vald medlem till 19 oktober 1971

Medlemsförslag:

Samnordiskt TV-program: 404

Eriksson, Thorvald, Finl. del. (ÅS)

Vald medlem till 8 november 1971

Medlemsförslag:

Internordiska flygtrafiken på korta rutter: 527

Feldt, Kjell-Olof, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 82

Garbo, Gunnar, Norska del. (V)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Yttranden:

Generaldebatt: 105, 108

Nordiskt samarbete: 273

Gíslason, Gylfi Þ., Isl. del. (A)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 118

Gjerde, Bjartmar, Norska del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

TV-samarbete: 251

Guðnason, Bjarni, Isl. del. (SF)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 112

Hafstein, Jóhann, Isl. del. (Sj)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 81

Hammarberg, Sven, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 426

Samnordisk kursbok i historia: 450

Miljöskyddskonvention: 494

Hanhirova, Veikko, Finl. del. (K)

Vald medlem till 8 februari 1972

Medlemsförslag:

Nordisk samepolitik: 348

Internordiska flygtrafiken på korta rutter: 527

Hansen, Guttorm, Norska del. (A)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samnordiskt TV-program: 404

Yttranden:

Generaldebatt: 86

Nordiskt kulturavtal: 243

Hansen, Jørgen Peder, Danm. riges del. (S)

Vald medlem

Yttrande:

Samnordisk kursbok i historia: 239

Hartling, Poul, Danm. riges del. (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Högre skoglig utbildning: 584

Yttranden:

Generaldebatt: 72

Undervisningen i nordiska språk (fråga): 170, 172

Haugaard, Svend, Danm. riges del. (RV)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Upphävande av viseringstvangen: 333

Nordisk samepolitik: 348

Deltagande i IUCN och World Wildlife Fund: 550

Deltagande i internationella fågelskydds-rådet: 571

Yttranden:

Upphävande av viseringstvangen: 197

Nordisk veterinärhögskola: 256

Helén, Gunnar, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik: 434

Yttranden:

Generaldebatt: 88

Finska invandrare i Sverige: 266

Nordiskt samarbete: 269

Helveg Petersen, Niels, Danm. riges del. (RV)

Vald medlem till 19 oktober 1971,

därefter suppleant

Yttrande:

Nordiskt samarbete: 272

Hermansson, Carl-Henrik, Sv. del. (vpk)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 130

Samepolitik: 191

Hernelius, Allan, Sv. del. (m)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Marknadsföringslagstiftning: 306

- De mänskliga rättigheterna: 481
 Jämförande rättsvetenskap: 503
 Yttranden:
 Generaldebatt: 135
 TV-samarbete: 252
 Jämförande rättsvetenskap: 284
 De mänskliga rättigheterna: 285
- Hertling, Knud*, Danm. riges del. (u. p.)
 Suppleant till 19 oktober 1971
 Medlemsförslag:
 Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321
- Hetemäki, Elsi*, Finl. del. (Kok)
 Vald medlem
 Ändringsförslag:
 Nordiskt TV-samarbete: 407
 Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489
 Yttranden:
 Generaldebatt: 128
 Lärarutbyte (fråga): 172, 173
- Holmberg, Gustav*, Danm. riges del. (V)
 Suppleant
 Yttrande:
 Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 220
- Holmberg, Yngve*, Sv. del. (m)
 Vald medlem till 13 januari 1972
 Medlemsförslag:
 Normer för tryckkärl och ångpanneanläggningar: 542
 Mättekniskt institut: 560
 Fond för tekniskt och industriellt samarbete: 575
- Horn, Svend*, Danm. riges del. (S)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321
 Bestämmelser för fritidsbåtar: 366
 Försäkrad vid trafikförsäkring: 581
 Yttrande:
 Nordisk transportöverenskommelse: 217
- Håvik, Doris*, Sv. del. (s)
 Suppleant
- Medlemsförslag:
 Ersättning för vård vid barnsbörd utanför hemlandet: 536
- Häggbloom, Alarik*, Finl. del. (AS)
 Vald medlem
 Ändringsförslag:
 Nordiskt TV-samarbete: 407
 Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489
 Yttrande:
 Generaldebatt: 151
- Højdahl, Odd*, Norska del. (A)
 Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatt: 148
- Johannessen, Guri*, Norska del. (A)
 Vald medlem
 Yttrande:
 Förbud mot tobaksreklam: 231
- Johannessen, Martha*, Norska del. (A)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321
 Yttranden:
 Nordiskt trafiksäkerhetsår (fråga): 209, 210
 Utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik: 237
- Jóhannesson, Ólafur*, Isl. del. (F)
 Regeringsrepresentant
 Yttrande:
 Generaldebatt: 73
- Johansson, Tage*: Sv. del. (s)
 Vald medlem
 Medlemsförslag:
 Revision av försäkringsavtalslagarna: 297
 Ändringsförslag:
 TV-samarbete: 407
- Jónsson, Eysteinn*, Isl. del. (F)
 Vald medlem till 21 december 1971
 Ändringsförslag:
 Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489
- Kampmann, Jens*, Danm. riges del. (S)
 Regeringsrepresentant
 Yttranden:
 Luft- och miljövårdsfrågor: 186

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 222

Kjartansson, Magnús, Isl. del. (Ab)

Regeringsrepresentant

Vald medlem till 14 juli 1971

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321

Havsrätt: 443

De mänskliga rättigheterna: 481

Yttrande:

Havsrätt: 258

Kleppe, Per, Norska del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 77

Forskningscentrum för jordbrukskooperation (fråga): 203, 204

Koivisto, Tellervo, Finl. del. (Sd)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 154

Korvald, Lars, Norska del. (Kr. F.)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Förbud mot tobaksreklam: 518

Tilläggsförslag:

Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: 417

Yttranden:

Generaldebatt: 123

Luft- och miljövårdsfrågor: 182

Krag, Jens Otto, Danm. riges del. (S)

Regeringsrepresentant

Vald medlem till 19 oktober 1971

Medlemsförslag:

Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 359

Yttranden:

Generaldebatt: 76, 115, 123

Krönmark, Eric, Sv. del. (m)

Vald medlem

Yttrande:

Normer för tryckkärl och ångpanneanläggningar: 179

Lahtinen, Alli, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Översyn av sociala trygghetskonventionen (fråga): 169

Lagstiftning om transplantation (fråga): 201

Larsen, Aksel, Danm. riges del. (SF)

Vald medlem till 10 januari 1972

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321

Indragning av ambassad i annat nordiskt land: 389

Gemensamma nordiska ambassader i främmande länder: 398

Larsen, Arne, Danm. riges del. (SF)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 157

Europavägförbindelse Finland—Sverige (fråga): 207, 208

Larsson, Lars, Sv. del. (s)

Vald medlem till 30 april 1971

Medlemsförslag:

Revision av försäkringsavtalslagarna: 297

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 426

Tilläggsförslag:

Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: 417

Lidbom, Carl, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Trafikonkykterhet (fråga): 205

Lillqvist, Bror, Finl. del. (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Bestämmelser för fritidsbåtar: 366

Internordiska flygtrafiken på korta rutter: 527

Förarskydd vid trafikförsäkring: 581

Yttranden:

Tullbehandling av postpaket (fråga): 211

Förarskydd vid trafikförsäkring: 214

Bestämmelser för fritidsbåtar: 240

Lindeman, Lars, Finl. del. (Sd)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Fond för tekniskt och industriellt samarbete: 575

Yttranden:

Finska invandrare i Sverige: 265
Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 286, 287

Lundblad, Grethe, Sv. del. (s)

Suppleant

Medlemsförslag:

Miljöskyddskonvention: 494

Lähteenmäki, Olavi, Finl. del. (Kok)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samnordisk kursbok i historia: 450
Normer för tryckkärl och ångpanneanläggningar: 542
Marknadsproblemen: 590

Yttrande:

Generaldebatt: 139

Löfberg, Bertil, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Tullbehandling av postpaket (fråga): 211, 212

Matthiasen, Niels, Danm. riges del. (S)

Regeringsrepresentant

Suppleant till 19 oktober 1971

Medlemsförslag:

Samnordiskt TV-program: 404

Ändringsförslag:

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Yttranden:

Generaldebatt: 152
Lärrutbyte (fråga): 173, 174

Mathiesen, Matthías Á., Isl. del. (Sj)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 359

Yttrande:

Havsrätt: 257

Mattila, Olavi, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 120

Mellqvist, Sven, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot luftföroreningar: 463
Deltagande i Internationella fågelskyddsrådet: 571
Förarskydd vid trafikförsäkring: 581

Munck, Clara, Danm. riges del. (KF)

Vald medlem till 19 oktober 1971,

därefter suppleant

Medlemsförslag:

Ersättning för vård vid barnsbörd utanför hemlandet: 536

Mundebo, Ingemar, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Upphävande av viseringstvånget: 333
Nordisk samepolitik: 348
Utvecklingsbolag för kollektivtrafiktetik: 434
Dataregistrerade uppgifter: 510
Deltagande i IUCN och World Wildlife Fund: 550
Högre skoglig utbildning: 584

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Yttrande:

Kollegium för biologisk bekämpning av skadedjur: 254

Mykkänen, Jouni, Finl. del. (Kok)

Suppleant

Yttranden:

Samepolitik: 193
Fri gränspassage: 289

Møller, Gerda, Danm. riges del. (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Åtgärder mot luftföroreningar: 463

Tilläggsförslag:

Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: 417

Yttranden:

Luft- och miljövårdsfrågor: 181
Lagstiftning om transplantation (fråga): 201, 202

Mørk, Niels, Danm. riges del. (S)

Vald medlem till 7 februari 1968,

därefter suppleant till 21 september 1971

Medlemsförslag:

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 426

Åtgärder mot luftföroreningar: 463

Miljöskyddskonvention: 494

Nettelbrandt, Cecilia, Sv. del. (fp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Utvecklingsbolag för kollektivtrafikkon-
nik: 434

Yttrande:

Utvecklingsbolag för kollektivtrafikkon-
nik: 237

Nielsen, K. Axel, Danm. riges del. (S)

Regeringsrepresentant

Vald medlem till 19 oktober 1971

Medlemsförslag:

Upphävande av viseringstvånget: 333

De mänskliga rättigheterna: 481

Yttranden:

Generaldebatt: 165, 166

Trafikonykterhet (fråga): 206

Nilsson, Anna-Lisa, Sv. del. (c)

Suppleant

Medlemsförslag:

Förbud mot tobaksreklam: 518

Yttrande:

Förbud mot tobaksreklam: 228

Nilsson, Jan-Ivan, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Samnordisk kursbok i historia: 450

Ersättning för vård vid barnsbörd utan-
för hemlandet: 536

Yttranden:

Översyn av sociala trygghetskonventionen
(fråga): 169

Ersättning för vård vid barnsbörd utan-
för hemlandet: 281

Nordli, Odvar, Norska del. (A)

Vald medlem till 1 april 1971

Medlemsförslag:

Samnordiskt TV-program: 404

Norling, Bengt, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Europavägförbindelse Finland—Sverige
(fråga): 208

Nordisk transportöverenskommelse: 215

Norvik, Erling, Norska del. (H)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Fär-
öarna, Grönland och det övriga Norden:
321

Internordiska flygtrafiken på korta rutter:
527

Yttranden:

Giltighetstid och kostnad för pass (fråga):
177, 178

Nyboe Andersen, Poul, Danm. riges del. (V)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 92

Indragning av ambassad i annat nordiskt
land: 178

Gemensamma ambassader i främmande
länder: 179

Nordiskt samarbete: 268

Nørgaard, Ivar, Danm. riges del. (S)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Generaldebatt: 137

Skattevetenskapligt samarbete (fråga): 174

Förbud mot tobaksreklam: 227

Nordiskt samarbete: 273, 277, 278

Palm, Sture, Sv. del. (s)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Konsumentupplysning om personbilar:
378

Samnordisk kursbok i historia: 450

Normer för tryckkärl och ångpannean-
läggningar: 542

Mättekniskt institut: 560

Fond för tekniskt och industriellt sam-
arbete: 575

Yttranden:

Världsutställningen 1976 i Philadelphia:
58

Mättekniskt institut: 180

Konsumentupplysning om personbilar:
198

Nordiskt samarbete: 268, 277

Världsutställningen 1976 i Philadelphia:
286, 287

Palme, Olof, Sv. del. (s)

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Generaldebatt: 115

Patursson, Erlendur, Danm. riges del. (Tvfl)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Havs rätt: 443

Teater- och konserthus i Tórshavn: 488

Ändringsförslag:

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Yttranden:

Generaldebatt: 114

Kulturcentrum i Tórshavn: 254

Havs rätt: 261

Perheentupa, Antti-Veikko, Finl. del. (Sd)

Vald medlem till 8 februari 1972

Medlemsförslag:

Förbud mot tobaksreklam: 518

Petersen, Poul, Danm. riges del. (Ftkfl)

Vald medlem till 17 december 1970

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: 321

Rihtniemi, Juha, Finl. del. (Kok)

Vald medlem till 12 januari 1971

Medlemsförslag:

Världsutställningen 1976 i Philadelphia: 359

Rognerud, Berte, Norska del. (H)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Yttranden:

Generaldebatt: 146, 166

TV-samarbete: 249

Rossi, Reino, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Meddelande av Nordiska ministerrådet: 62

Salolainen, Pertti, Finl. del. (Kok)

Vald medlem till 8 februari 1972,

därefter suppleant

Medlemsförslag:

Marknadsföringslagstiftning: 306

Deltagande i IUCN och World Wildlife

Fund: 550

Deltagande i Internationella fågelskyddsrådet: 571

Salvesen, Salve, Norska del. (A)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 144, 146

Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: 281

Segerstedt Wiberg, Ingrid, Sv. del. (fp)

Vald medlem till 31 december 1971

Medlemsförslag:

Indragning av ambassad i annat nordiskt land: 389

Gemensamma nordiska ambassader i främmande länder: 398

Samnordiskt TV-program: 404

Seip, Helge, Norska del. (V)

Vald medlem

Medlemsförslag:

De mänskliga rättigheterna: 481

Jämförande rättsvetenskap: 503

Dataregistrerade uppgifter: 510

Marknadsproblemen: 590

Yttranden:

Generaldebatt: 63

Luft- och miljövärdfrågor: 188

Marknadsföringslagstiftning: 194

Förbud mot tobaksreklam: 230

Havs rätt: 262

Nordiskt samarbete: 275

De mänskliga rättigheterna: 285

Inbjudan till 21:a sessionen: 290

Siltanen, Sylvi, Finl. del. (Sd)

Vald medlem

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Yttrande:

TV-samarbete: 248

Skaftason, Jón, Isl. del. (F)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Marknadsproblemen: 590

Yttrande:

Generaldebatt: 98

Skantz, Anna-Greta, Sv. del. (s)

Suppleant

Yttrande:

Enhetliga regler för sjukhjälp vid vistelse utom Norden: 280

Steen, Reiufl, Norska del. (A)

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Nordiskt trafiksäkerhetsår (fråga): 210, 211

Stetter, Ib, Danm. riges del. (KF)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Marknadsproblemen: 590

Yttrande:

Öppningsanförande: 54

Sukselainen, V. J., Finl. del. (K)

Vald medlem

Yttranden:

Inledningsanförande: 57

Avslutningsanförande: 291

Sundman, Per Olof, Sv. del. (c)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Bestämmelser för fritidsbåtar: 366

Ändringsförslag:

Nordiskt TV-samarbete: 407

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Yttranden:

Forskningscentrum för jordbrukskooperation (fråga): 202, 203, 204

TV-samarbete: 252

Kulturcentrum i Tórshavn: 253

Sundqvist, Ulf, Finl. del. (Sd)

Vald medlem till 23 februari 1972,

därefter regeringsrepresentant

Medlemsförslag:

Konsumentupplysning om personbilar: 378

Yttranden:

Generaldebatt: 102, 105

Tarjanne, Pekka, Finl. del. (Lkp)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Bestämmelser för fritidsbåtar: 366

Utvecklingsbolag för kollektivtrafikteknik: 434

Dataregistrerade uppgifter: 510

Internordiska flygtrafiken på korta rutter: 527

Förarskydd vid trafikförsäkring: 581

Yttranden:

Generaldebatt: 156

Internordiska flygtrafiken på korta rutter: 212

Thestrup, Knud, Danm. riges del. (KF)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 163

Dataregistrerade uppgifter: 235

Havs rätt: 263

Treholt, Thorstein, Norska del. (A)

Vald medlem till 17 mars 1971

Medlemsförslag:

Upphävande av viseringstvånget: 333

Nordisk samepolitik: 348

Tuominen, Mirjam, Finl. del. (Skdl)

Vald medlem

Yttrande:

Generaldebatt: 132

Tupamäki, Olavi, Finl. del. (Smp)

Vald medlem till 15 september 1970, därefter suppleant

Yttrande:

Förbud mot tobaksreklam: 231

Tyyri, Jouko, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttrande:

Undervisningen i nordiska språk (fråga): 170

Uitto, Jorma, Finl. del.

Regeringsrepresentant

Yttranden:

Giltighetstid och kostnad för pass (fråga): 178

Vennamo, Veikko, Finl. del. (Smp)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 108

Nordiskt samarbete: 271

Werner, Lars, Sv. del. (vpk)

Suppleant

Yttranden:

Förbud mot tobaksreklam: 224, 227

Westerholm, Raino, Finl. del. (Kr)

Suppleant till 8 februari 1972

Tilläggsförslag:

Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen: 417

Willoch, Kåre, Norska del. (H)

Vald medlem

Yttranden:

Generaldebatt: 94, 97, 108

Luft- och miljövårdsfrågor: 189

Virolainen, Johannes, Finl. del. (K)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Högre skoglig utbildning: 584

Väyrynen, Paavo, Finl. del. (K)

Vald medlem

Yttranden:

Sjukvårdssamarbetet i Tornedalen (fråga)
175

Aarvik, Egil, Norska del. (Kr. F.)

Vald medlem

Yttrande:

Förbud mot tobaksreklam: 232

Øregaard, J. Fr., Danm. riges del. (jfv)

Vald medlem

Medlemsförslag:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden:
321

Ändringsförslag:

Nordiskt kulturcentrum i Tórshavn: 489

Yttrande:

Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden:
221

Ämnesregister

(*De kursiverade saknumren hänvisar till översikten över sakernas behandling, s. 1509—1527, övriga siffror hänvisar till sidor. Med * markerade saker upptogs ej till behandling under sessionen. NU hänvisar till ett nummer i "Nordisk udredningsserie".*)

- Abortlagstiftning: 754
 Ackordlagstiftning: 752
 ADB-: se EDB
 Adoptionsrätt: 746
 Af: se Av
 Afbetalingsköb: 748
 Afrikainstitut: 682
 Akademi, folklig, berättelse om: *C 17/k, 823
 Akademiker, efterutbildning av: 719
 Akkord: se Ackord
 Aktiebolagsbeskattning: NU 1963: 5
 Aktiebolagslagstiftning: 633, D 12/1961/j, 966
 Aktiebolagsrätt: 748
 Aktieselskabsret: 748
 Alkohol- och narkotikaforskning: 740
 Alkoholmissbruk i trafiken: se Trafikonykterhet
 Ambassader
 — gemensamma nordiska i vissa främmande länder: A 313/e, 398
 — indragning av i annat nordiskt land: A 309/e, 389
 Ambulanstjänst inom Nordkalotten: D/11/1966/s, 1011, NU 1971: 11
 Analysattester rörande fröer: *D 31/1971/e, 1259
 Arbeider-: se Arbetar-
 Arbetskraft, ung: *D 3/1967/s, 1029
 Arbetsmarknad för
 bibliotekarier: D 2/1964/k, 987
 farmaceuter: 1393
 psykologer: *D 2/1970/s, 1132
 Arbetsmarknadsutskottet, Nordiska: C 7/s, 764
 Arbetsmedicinens område, samarbete på: *D 36/1970/s, 1185
 Arbetsskydd, samarbete om: *D 4/1967/s, 1030
 Arkeologi, universitetskurser i: 720, *D 3/1965/k, 995
 Arkiv, bibliotek och informatik, utbildning för: *D 9/1971/k, 1202
 Arkiv, samnordiska: *D 11/1971/k, 1204
 Arktisk medicinsk forskning
 — andra internationella symposiet för: 862
 — revisionsberättelse: 865
 — samarbetskommittén för: C 23/4, 858
 Arkæologi: se Arkeologi
 Asieninstitutet: *C 24/k, 868, NU 1965: 5
 — driftsregnskab: 876
 Atomansvarighet: 751
 Atomenergifrågor, Kontaktorganet för: *C 8/e, 764, NU 1968: 15
 Audiovisuelle hjälpemidler, samarbete om: 719
 Audiovisuelle læremidler, samarbete om: 722
 Automobil: se Motorfordon
 Avgifter och skatter, harmonisering av: D 28/1964/e, 993
 Avtal, rätt att frånträda: 747
 Avtalslagen, betänketid: D 15/1967/j, 1044
 Barn
 beslut rörande vårdnad av: 753
 medborgarskap för: *D 6/1970/j, 1137
 Barnkultur: 726
 Barnlagstiftning: NU 1967: 4
 Barnsård, ersättning för vård i annat nordiskt land än hemlandet: A 339/s, 536
 Beskattning: se även Skatter
 bolagsbeskattning: NU 1963: 5
 sjömansskattelagstiftningen: NU 1969: 10
 Skattekonferens i København 1966: NU 1966: 4
 skatter och avgifter på vissa varor: D 28/1964/e, 993

- skattevetenskapligt samarbete: *D 14/1968/e*, 1067
- Betinget dömt, tillsyn med: 757
- Betänketid i avtalslagen: *D 15/1967/j*, 1044
- Bibliotek, arkiv och informatik, utbildning för: **D 9/1971/k*, 1202
- Bibliotek av pocketböcker, nordiskt: 723
- Bibliotekarier, arbetsmarknad för: *D 2/1964/k*, 987
- Bilar: se Personbilar
- Bildband om nordisk samverkan: 1316
- Bildkonst: 725; se även Konst
- inköpsordning för samtidskonst: 725
- samarbete mellan konstnärsgorganisationer: 727
- samarbete om: **D 24/1971/k*, 1247
- ungdomsbiennalerna för: 725
- vandringsutställningar på arbetsplatsen: 725
- Billighetsböcker: 723
- Biologisk bekämpning av skadedjur, nordiskt kollegium för: *A 329/k*, 473
- Biomedicinsk dokumentation
Karolinska institutet, Stockholm: 945
i Norge: 944
- Bistandssamarbete: 1400; se även Utvecklingsländerna
- Blå vägens utbyggnad till Europaväg:
*D 16/1970/t, 1154
- Bokföringslagstiftning: 748
- Boksning: se Boxning
- Bolagsbeskattning: NU 1963: 5
- Boxning, professionell, förbud mot: *D 6/1969/j*, 1105, NU 1967: 16
- Brand- och hälsofarliga ämnen, märkning av: *A 320 T/s*, 417, NU 1970: 7
- Bro vid Karesuando: **D 15/1970/t*, 1153
- Broschyr
"Att studera i Norden": 718
om nordiskt samarbete: 1316
- By-: se Stad-
- Byplanläggning: se Stadsplanering
- Bøger, billigheds, bibliotek af: 723
- Børn: se Barn
- Børnehaver: se Förskola
- Charterflyg: **D 25/1967/t*, 1048
- Civilrätt: 745
- COMECON: se SEV
- Dampkedler: se Ångpanne-
- Davignonplanen: 69, 72
- Designinstitut, nordiskt: 726
- Djur, karantänverksamheten för: *D 11/1970/s*, 1145
- Djurskyddslagstiftning, principer för: **D 7/1963/j*, 979
- Dyr-: se Djur-
- Dyrefredning: se Fridlysnig
- Dyrlägger: se Veterinär
- Dödsbo, skifte av: 753
- EC, EEC: se även Generaldebatten
- Danmarks, Finlands, Islands, Norges och Sveriges förhandlingssituation: 695
- samarbete rörande marknadsproblem: *A 359/e*, 590
- EDB-teknik, integritetsbeskyttelse i förbindelse med användelse af: 758
- EF: se EC
- EFTA: se Generaldebatten
- Ekonomiskt samarbete: *C 1*, 656, *D 13/1971/e*, 1216, 1398, NU 1969: 1—2, 11, 15, 17, 21; se även Generaldebatten
- erhvervspolitisk: 664
- finansiellt: 664
- handelspolitiskt: 663
- i den privata sektorn: 665
- information om: **D 23/1970/k*, 1165
- inför den gemensamma marknaden: 667
- mellan offentliga myndigheter: 663
- Eksamen: se Tentamen
- Eksamenskaraktär: Se Studentbetyg
- El-samarbejde: se Nordel
- Elektriska säkerhetsfrågor, samordning av:
*D 7/1971/e, 1196
- Elmaterielkontroll: *D 2/1963/e*, 977
- Embedsmands-: se Ämbetsmanna-
- Engångsförpackningar, lagstiftning om:
*D 22/1971/s, 1241
- Erhvervs-: se Yrkes-
- Erstatning: se Skadestånd
- Europeiska ekonomiska gemenskapen: se EEC
- Europaväg, Blå vägens utbyggnad till:
*D 16/1970/t, 1154
- Europavägförbindelse Finland—Sverige:
D 29/1967/t, 1052, *E 6* (fråga), 1270
- Europeisk säkerhetskonferens: se Generaldebatten
- Fagerholm-kommittén: se Nordiska organisationskommittén
- Faglærere: se Yrkeslärare
- Familjerätt, internationell: 746

- Farmaceuter, arbetsmarknad för: 1393
 Farvelsbilleder af kunst: se Färgdiapositivserier
 Fast förbindelse Danmark—Sverige: se Öresundsfrågorna
 Fellesmarked: se EC
 Ferie: se Semester-
 Film
 — samarbete: 725
 — seminarieverksamhet: 726
 — utbildning för **D 21/1963/k*, 982
 FINNEFTA: se Generaldebatten
 Finsk-svenska utbildningsrådet, berättelse från: *C 26/k*, 885
 — medlemmar: 890
 Finska invandrarnas
 anpassning i Sverige: *D 18/1971/s*, 1230
 kontakter med Finland: *D 19/1971/s*, 1235
 Finska
 kurser i: 719
 undervisning i Sverige: NU 1971: 8
Firmalagstiftning: 752
 Fiske- och jordbrukssamarbete: 1397
 Fiskegräns, isländsk: 99, 114
 Fiskerispörsmål, kontaktorganet för:
 **C 12/e*, 783
 — medlemmar: 785
 Fiskeriutbildning: **D 29/1965/k*, 1001
 Fjernsyn: se TV
 Flyg: se även Charterflyg, Inrikesflyg och Överljudspan
 Flygbolag, garanti till: 1394
 Flygkapning, åtgärder mot: **D 17/1971/t*, 1227
 Flygkapring: se Flygkapning
 Flygtrafik
 underlättande av gränsformaliteter:
D 29/1963/t, 984
 underlättande av den internordiska på korta rutter: *A 337/t*, 527
 Flyve: se Flyg
 FN
 — fredsbevarande aktioner, deltagande i: 1400
 — miljövårdskonferens: se Generaldebatten
 Folkbildningsområdet, samarbete på: 723
 Folkdiktning, Nordiskt institut för: **C 31/k*, 913
 Folklig akademi, Nordens: **C 17/k*, 823
 Folklivsforskning: 720, **D 3/1965/k*, 995
 Fond, nordisk, för industriellt och tekniskt samarbete: *A 351/e*, 575
 For-: se För-
 Forbrugerspørgsmål: se Konsumentfrågor
 Fordringspreskription: se Preskription
 Forskarutbildning, Nordisk somarskola för:
 **C 38/k*, 936
 Forskeruddannelse: se Forskarutbildning
 Forskning
 — arktisk medicinsk, Nordisk samarbetskommitté för: *C 23/k*, 858
 — vid hälsovårdshögskolan, Nordiska:
 **D 28/1970/s*, 1173
 — integrations-, nordisk: *D 15/1968/e*, 1069
 — jordbrukskooperativ: *D 14/1962/k*, 972
 — källmaterial för samtidshistorisk: **D 24/1969/k*, 1126
 — massmedia: **D 10/1970/k*, 1143
 — med relation till utbildning för åldersklasserna 16—19 år: NU 1971: 1
 — medicinsk, Nordiska samarbetsnämnden för: **C 39/k*, 937
 — om Östeuropa: **D 1/1971/k*, 1186
 — parasitologisk: **D 29/1968/k*, 1084
 — pedagogisk, nordisk kommitté för: 722
 — samarbete i: 720
 — skeppsmedicinsk: **D 10/1969/s*, 1109
 — transportekonomisk, Nordiska kommittén för: *C 25/t*, 880
 — utbildnings- och forskningsspørgsmål: NU 1970: 2
 — utvecklingsforskning, samarbetskommitté för: **D 28/1969/e*, 1129
 Forskningscentrum för jordbrukskooperation: *D 14/1962/k*, 972, *E 3* (fråga), 1266
 Forskningsinstitut för framtidsfrågor:
 **D 14/1970/e*, 1152
 Forureningsbekæmpelse: se Förening och Miljövård
 Forældelse i nordisk strafferet: NU 1967: 15;
 se även Preskription
 Forældremyndighed: NU 1967: 4
 Framtidsfrågor, forskningsinstitut för:
 **D 14/1970/e*, 1152
 Fredsforskning, Nordisk samarbetskommitté för: **C 34/k*, 917
 Fridlysningsbestämmelser: **D 2/1968/j*, 1057, NU 1967: 7
 Fritidsbåtar, enhetliga bestämmelser för:
A 307/t, 366
 Frågor vid 20:e sessionen: 1263
 Frøer, analysattester: **D 31/1971/e*, 1259
 Fysioterapeuter: se Sjukgymnaster

Fågelskyddsrådet, internationella, deltagande i: *A 345/j*, 571
 Fællesmarkedet: se Ekonomiskt samarbete
 Fængsling: se Häkning
 Færøsel-: se Trafik-
 Färgdiapositivserier om nordisk konst: 725
 Färöarna, trafikförbindelse med det övriga Norden: *A 287/t*, 321
 Förare av motorfordon, utbildning av: **D 35/1970/t*, 1184
 Förarskydd vid trafikförsäkring: *A 353/t*, 581
 Førerkort: se Körkort
 Författningar, publicering av: 758; se även Statutsamling
 Förmyndarskap: 747
 Förening av Östersjön, åtgärder mot: **D 30/1970/s*, 176, NU 1967: 13, 1969: 3
 Föreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund, bekämpning av: **D 21/1971/s*, 1240
 Föreningsfrågorna, samarbete om: *D 4/1969/s*, 1103, NU 1967: 13, 1969: 3; se även Luftföreningar
 Föreningskonferens: NU 1967: 13
 Förskola, samarbete om: **D 27/1970/k*, 1172
 Försäkring: se även Trafikförsäkring
 — pensions-: **D 10/1967/s*, 1038
 — sjuk-: **D 11/1967/s*, 1039
 Försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen: **D 5/1966/j*, 1007
 Försäkringsavtalslagarna, revision av: *A 253/j*, 297
 Förvaltningstjänstemän, utbyte av: **D 8/1968/s*, 1065
 GATT: se Generaldebatten
 Gemensamma marknaden: se EC
 Godsbefordran på väg: 749
 Godtrosvörvär av lösöre: se Lösöre
 Gränsbyggsproblem, seminarium om: NU 1968: 8
 Gränsformaliteter vid flygtrafik: *D 29/1963/t*, 984
 Gränskommunalt samarbete: **D 22/1969/s*, 1123
 Gränspassage, fri: *D 1/1969/t*, 1093
 Gränsregion, miljövård och urbanisering: NU 1970: 5
 Gränsälvsamarbete mellan Finland och Sverige: 1930, NU 1968: 16—17

Grönland, trafikförbindelse med det övriga Norden: *A 287/t*, 321
 Hage: se Trädgårds-
 Handelsdokument, förenhetligande av: **D 31/1970/e*, 1178, NU 1968: 5
 Handelshinder, indirekta, avskaffande av: **D 22/1970/e*, 1159
 Handelspolitik: se EC, ekonomiskt samarbete och Generaldebatten
 Handelspolitiskt samarbete: 1398
 Handskrifter, isländska: 81
 Have: se Trädgårds-
 Havsrätt, samarbete om: *A 326/j*, 443
 Helsingfors-avtalet: 1320, 1390
 Hemförsäljning: 1391
 Hindsgavlseminar för internationella organisationer: NU 1969: 21, 1970: 4
 Historia: se även Samtids-
 — modern nordisk, utländskt lektorat i: 720
 — samnordisk kursbok i: *4 327/k*, 450
 Hushallingshögskolan, Nordiska: **C 13/k*, 786
 — styrelse: 791
 Handskrifter: se Handskrifter
 Häkningstid, avräkning av: NU 1971: 9
 Hälsofarliga ämnen, märkning av: *A 320 T/s*, 417, NU 1970: 7
 Hälsovårdsdirektörmötet i Linköping: **C 20/s*, 847
 — deltagare: 852
 Hälso tjänst för sjömän: *D 32/1958/s*, 963
 Hälsovårdshögskolan, Nordiska: **C 10/s*, 772
 — forskning vid: **D 28/1970/s*, 1173
 Hälsovårdsinspektörer, kurser för: 775, 778
 Hässelbykonferens för internationella organisationer: NU 1965: 9, 1966: 1
 Ibero-amerikansk=latinamerikansk
 Ibero-amerikanskt institut: **D 28/1968/k*, 1083
 Idrottsutbyte, ekonomiskt stöd: **D 2/1971/s*, 1187
 Illojal konkurrens: 751
 Inairakonferens för internationella organisationer: NU 1968: 9, 18
 Industriellt och tekniskt samarbete, nordisk fond för: *A 351/e*, 575
 Informatik, bibliotek och arkiv, utbildning för: **D 9/1971/k*, 1202

Information

- om nordiskt samarbete: *D 23/1970/k, 1165
- till u-länderna om den nordiska marknaden: D 24/1970/e, 1166
- Informations- och redaktionskommittén: 1314
- Informationsfrågor: 1314
- Ingenjörskurser: 775, 777
- Institutioner, gemensamma, personalens ställning vid: *D 28/1971/j, 1253
- Institutioners ställning, nordiska: *D 29/1971/j, 1257
- Instruktionsjukgymnaster, utbildning av: D 6/1964/s, 989
- Integrationsforskning, nordisk: D 15/1968 e, 1069
- Integritetsbeskyttelse: se Integritetsskydd
- Integritetsskydd: 632, 755
- Internationale organisationer, seminar för: se Hindsgavlkonferensen, Hässelbykonferensen, Imatrakonferensen och Røroskonferensen
- Internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning, Nordiska samarbetskommittén för: *C 34/k, 917
- Internationella fågelskyddsrådet, deltagande i: A 345/j, 571
- Internationella naturvårdsunionen (IUCN) och World Wildlife Fund, deltagande i: A 343/j, 550
- Interner, personskador, vållade av: *D 19/1968/j, 1074
- Island
  - trafikförbindelse med det övriga Norden: A 287/t, 321
  - vulkanologiskt institut i: *D 30/1968/k, 1085
- Isländsk fiskegräns: 99, 114
- Isländska handskrifter: 81

- Jagt- og viltvårdskonferens: NU 1967: 7
- Jakt- och fridlysningsbestämmelser: *D 2/1968/j, 1057, NU 1967: 7
- Jaktlagstiftning, principer för: *D 7/1963/j, 979
- Jaundefördraget: 133
- Jord-: se Mark-
- Jordbruks- och fiskesamarbete: 1397
- Jordbrukskooperation, forskningscentrum för: D 14/1962/k, 972, E 3 (fråga): 1266
- Jordbruksmaskiner, tullbehandling av: *D 6/1971/e, 1193
- Jordbruksspörsmål, Kontaktorganet för: *C 11/e, 779
- medlemmar: 781
- Journalistkursus: *D 11/1969/k, 1110

- Kalendarium över nordiska möten: 1316
- Karantänverksamheten för djur i de nordiska länderna: D 11/1970/s, 1145
- Karesuando, bro vid: *D 15/1970/t, 1153
- Katastrofberedskap i inre farvatten: D 20/1969/t, 1118
- Kattegatt, bekämpning av föreningarna i: *D 21/1971/s, 1240
- Kenya, bistånd till: 681
- Kernekraftsamarbejde, udvidet: NU 1968: 15; se även Atomenergifrågor
- Kjønnsrollene i undervisningen: 722
- Kollektivtrafikt teknik, utvecklingsbolag för: A 325/t, 434
- Kommissionslagstiftning: *D 32/1962/j, 976
- Kommunikations- och transportområdet. Överenskommelse om samarbete på: B 12/t, 616
- Komparativ rätt, institut för: 759, NU 1970: 7
- Konferenser, Nordiska rådets: 1317
- deltagande i: 1324
- Konfiskation: 755
- Konflikt- och fredsforskning, Nordiska samsamarbetskommittén för: *C 34/k, 917
- Konkurrens. illojal: 751
- Konkurs, förmånsrätt i: *D 12/1970/j, 1148
- lagstiftning: 752
- löneskydd vid: *D 30/1971/j, 1258
- Konsert- och teaterhus i Tórshavn: A 331/k, 488
- Konservatorer, utbildning av: *D 10/1971/k, 1203
- Konst: se även Bildkonst
  - designinstitut, nordiskt: 726
  - färgdiapositivserier om: 725
  - ökat samarbete på bildkonstens område: *D 24/1971/k, 1247
- Konsument- och marknadsföringsfrågor: 1297, NU 1971: 3
- Konsument- och marknadsföringslagstiftning: 630
- Konsumentfrågor, Nordiska kommittén för: *C 35/e, 922, NU 1968: 6, 1969: 5, 1970: 6

- Konsumentupplysning om personbilar:
A 308/e, 378
- Kontaktmandsseminar i Hindsgavl:
 NU 1966: 6
 — i Røros: NU 1970: 12
 — i Storlien: NU 1969: 12
- Kooperation, forskningscentrum för jordbruks-: *D 14/1962/k, 792, E 3 (fråga): 1266*
- Korea, undervisningssjukhus i: 682
- Kriminologi, Nordiska samarbetsrådet för: **C 30/j, 905*
- Kriminologiskt samarbete: **D 32/1971/j, 1261*
- Kringkasting: se Radio
- Kultur för barn: 726
- Kulturavtal, nordiskt: 637, *D 23/1971/k, 1243, 1392, NU 1970: 20, 1971: 17*
- Kulturcentrum i Tórshavn: *A 331 Å/k, 489*
- Kulturellt samarbete, organisationskommittén för, rapport till Nordiska ministerrådet: NU 1971: 17
- Kulturfonden, Nordiska:
 — berättelse om: *C 16/k, 803*
 — fondmedel, beviljade: 809
 — utskott för granskning av berättelse: 1313
 — val: 59
- Kulturformidling, konference om:
 NU 1968: 12
- Kulturkommissionen, Nordiska: *C 2/k, 713*
 — presidium: 714
 — sammansättning: 713
 — slutrapport: NU 1971: 10
- Kultursamarbete: 637, 1295, NU 1969: 20;
 se även Generaldebatten
 — efterutbildning av akademiker: 719
 — forskarutbildning: 718
 — högre utbildning: 717
 — i internationella sammanhang: 727
 — samarbetsorgan: 638
 — verksamhetsformer: 640
 — övergångsordningar: 641
- Kultursekretariatet: NU 1971: 17
- Kulturtidskrift, internordisk: 723
- Kulturändamål, översikt över medel till: 728
- Kunst: se Konst
- Kurser
 — i finsk tekstförståelse: 719
 — för hälsovårdsinspektörer: 775, 778
 — för ingenjörer: 775, 777
 — läkar-: 774, 777
 — för sjukhusadministratörer, 775, 778
- Købelovgivning: 748
- Københavns lufthavns fremtid: NU 1968: 4
- Könsrollerna i undervisningen: 722
- Köplagstiftningen: 748
- Köprättslig lagstiftning: 630
- Körkort, nordisk giltighet för: **D 34/1970/t, 1182, NU 1969: 7*
- Lagsamarbete, internationellt: 760
- Lagstiftningssamarbete: **C 5/j, 745*
- Landbrug: se Jordbruk
- Latinamerikanskt = ibero-amerikanskt
- Legitimation av optiker: NU 1970: 19
- Lektorer: se Språklektorer
- Levnedsmiddel: se Livsmedels-
- Litteratur: se även Skönlitteratur
 — bibliotek av: 723
 — internordisk kulturskriftserie: 723
 — nordisk debattskriftserie: 723
- Litteraturlexikon, nordiskt: **D 32/1970/k, 1180*
- Litteraturpris, Nordiska rådets, utdelning av: 1491
- Livsmedelslagstiftning: *D 11/1962/s, 968*
- Lovgivning-: se Lagstiftnings-
- Luftföreningar, åtgärder mot: *A 328/s, 463*
- Lufthavne: se Københavns lufthavn, Salt-holmsudvalget och Öresundsfrågorna
- Läkarkurser: 774, 777
- Läkarspecialistkompetens: **D 21/1966/s, 1013*
- Läkemedelssamarbete: **D 16/1969/s, 1115, NU 1968: 7*
- Lärare vid socialhögskolorna, fortbildning av: NU 1971: 12
- Lärarytbytte: *D 24/1964/k, 991, E 4 (fråga), 1267*
- Löneskydd vid konkurs: **D 30/1971/j, 1258*
- Lösöre, godtrosvärv: 750, **D 13/1967/j, 1043*
- Marinbiologi, Nordiskt kollegium för: **C 27/k, 892*
- Mark- och vattenföreningsskonferens: NU 1967: 13
- Marknadslagstiftning, enhetlig: *A 286/j, 306*
- Marknadsproblem, samarbete rörande: *A 359/e, 590*
- Massmedia, stipendier för medarbetare: **D 33/1971/k, 1262*
- Massmediaforskning, samnordisk: **D 10/1970/k, 1143*

- Matematikundervisning
 — harmonisering av: NU 1971: 2
 — modernisering av: 722, NU 1967: 9—12
 Materialforskning och -provning, Nordisk
 samarbetskommitté för: *C 19/e, 838
 Materialkontroll av elartiklar: D 2/1963/e,
 977
 Medborgarskap
 — för barn: *D 6/1970/j, 1137
 — lagstiftning: NU 1965: 8
 Meddelanden, Nordiska ministerrådets och
 nordiska regeringarnas om rekommenda-
 tioner: 963
 Medicinaldirektör: se Hälsodirektör
 Medicinsk dokumentation i Danmark: 943
 Medicinsk forskning: se även Arktisk medi-
 cinsk forskning
 — Nordiska samarbetsnämnden för:
 *C 39/k, 937
 Medicinsk undervisning, Nordisk federation
 för: *C 36/k, 926
 Mekong, bistånd till: 680
 Mellanriksvägar
 Kiruna—Narvik: 1395
 norsk-svenska: *D 10/1966/t, 1010
 Virtaniemi—Tjærebukten: *D 4/1971/t,
 1191
 Menneskerettigheter: se Mänskliga
 Migrationen Sverige—Finland: NU 1970: 14
 Miljövård och urbanisering, nordisk gräns-
 region: NU 1970: 5
 Miljövårdsfrågor: se även Generaldebatten
 — kontaktorgan för: C 42/s, 958
 — ledamöter och suppleanter: 960
 Miljöskydd: 676
 Miljövårdskonferens, FN:s: se Generaldebat-
 ten
 Miljöskyddskonvention, nordisk: A 332/s,
 494
 Miljövårdsområdet, översikt över etablerade
 samarbetsformer: 690
 Miljövårdssamarbete: 1397
 Miljövårdsutredning, Nordforsks:
 NU 1969: 3
 Ministerrådet, Nordiska: 623, NU 1969: 21;
 se även Generaldebatten
 — arbetsformer: NU 1971: 5
 — arbetsordning: 623
 — möten med: 1300
 Ministerrådets sekretariat: se Generaldebat-
 ten
 Motorfordon, utbildning av förare: *D 35/
 1970/t, 1184
 Musikpris, Nordiska rådets, utdelning av:
 1491
 Musiksamarbete: 724, D 18/1969/k, 1117
 Musikterapi, samarbete om: *D 17/1969/s,
 1116
 Musiktävlingar: 724
 Musikverk, beställning av: 724
 Mänskliga rättigheterna, samarbete beträf-
 fande utformningen av reglerna för:
 A 330/j, 481
 Märkning av brand- och hälsofarliga äm-
 nen: A 320 T/s, 417, NU 1970: 7
 Mättekniskt institut, gemensamt: A 344/e,
 560
 Mönsterlagstiftning: 751
 Nairobi, journalistiskole: 683
 Narkotikamissbruk, motverkan av: *D 8/
 1971/s, 1200, NU 1970: 11
 Narkotikaproblem: 145—150, 163—167,
 685
 NATO: 65, 113
 Naturalisation, jämlikhet vid: *D 7/1970/j,
 1138
 Naturpark för de stora rovdjurens bevaran-
 de: *D 4/1968/j, 1058
 Naturvårdsunionen: se Internationella natur-
 vårdsunionen
 NM-Brand: 841
 — Bygg: 839
 — Olja: 842
 Nordek: NU 1969: 1, 2, 11, 15, 21; se även
 Generaldebatten och Ekonomiskt sam-
 arbete
 Nordel: *C 33/e, 916
 — samordnad utbyggnadsplanering inom:
 NU 1970: 1
 Norden och EC: 667
 Nordens folkliga akademi: *C 17/k, 823
 Nordens hus i Reykjavik: *C 14/k, 792
 Nordforsk, långtidsplan för: NU 1968: 11
 — miljövårdsutredning: NU 1969: 3
 Nordic Cooperation, Organisation of:
 NU 1970: 13
 Nordisk federation för medicinsk undervis-
 ning: *C 36/k, 926
 Nordisk journalistkursus: *D 11/1969/k,
 1110
 Nordisk komité för pedagogisk forskning:
 722
 "Nordisk Kontakt"
 — detaljbudget: 1385

- rapport från informations- och redaktionskommittén: 1383
- revisionsberättelse: 1386
- val av informations- och redaktionskommitté: 59
- ”Nordisk statistisk årsbok”: NU 1962: 10, 1963: 8, 1964: 10, 1965: 14, 1966: 10, 1967: 17, 1968: 19, 1969: 22, 1970: 23, 1971: 21
- överenskommelse om utgivning av: 1355
- ”Nordisk statutsamling”: 1320, NU 1970: 22, 1971: 20
- Nordisk symbol: *Dokument 4*, 1401
- ”Nordisk udredningsserie”: 1318
- Nordisk ungdomsfond: se Ungdomssamarbete
- Nordiska arbetsmarknadsutskottet: *C 7/s*, 764
- Nordiska ekonomiska samarbetet: se Ekonomiskt samarbete
- Nordiska hushållshögskolan: **C 13/k*, 786
  - styrelse: 791
- Nordiska hälsovårdshögskolan: **C 10/s*, 772
  - forskning vid: **D 28/1970/s*, 1173
- Nordiska institutet för
  - folkdiktning: **C 31/k*, 913
  - odontologisk materialprovning: **C 32/s*, 914
  - samhällsplanering: **C 28/s*, 899
- Nordiska instituts framtida ställning: **D 29/1971/j*, 1257
- Nordiska kommittén för
  - elektriska säkerhetsfrågor, samordning av: **D 7/1971/e*, 1196
  - konsumentfrågor: **C 35/e*, 922
  - trafiksäkerhetsforskning: *C 21/t*, 853
  - transportekonomisk forskning: *C 25/t*, 880
- Nordiska kontaktorganet för
  - atomenergifrågor: **C 8/e*, 767, NU 1968: 15
  - fiskerispörsmål; **C 12/e*, 783
  - jordbruksspörsmål: **C 11/e*, 779
  - miljövårdsfrågor: *C 42/s*, 958
  - ledamöter och suppleanter: 960
  - radio- och TV-frågor: *C 22/k*, 856
- Nordiska kulturfonden
  - berättelse om: *C 16/k*, 803
  - fondmedel, beviljade: 809
  - utskott för granskning av berättelse: 1313
  - val: 59
- Nordiska kulturkommissionen: *C 2/k*, 713
- presidium: 714
- sammansättning: 713
- slutrapport: NU 1971: 10
- Nordiska ministerkommittén för administration av gemensamma biståndsprojekt i utvecklingsländerna: **C 18/e*, 837
- Nordiska ministerrådet: 623, NU 1969: 21
  - se även Generaldebatten
  - arbetsformer: NU 1971: 5
  - arbetsordning: 623
  - möten med: 1300
- Nordiska organisationskommittén: NU 1969: 20; se även Generaldebatten
  - nordisk tjänstemannarätt, förslag till: NU 1970: 15
- Nordiska rådet
  - Arbetsutskott: 1485
  - Bildband: 1316
  - Broschyr: 1316
  - Budget och utfallet för 1971: 1325
  - Budget för 1972—1973 jämte personalförteckning: 1326
  - Delegationerna i parlamenten: 1320
  - Ekonomiska utskottet: 1311
  - Frågor vid 20:e sessionen: 1263
  - Gemensamma kostnader, budget: 1325
  - Informations- och redaktionskommittén: 1314
  - Informationsfrågor: 1314
  - Inkomna skrivelser: 1329
  - Internationella organisationer
    - konferens för: NU 1965: 9, 1966: 1, 1968: 9, 18, 1969: 21, 1970: 4, 1971: 13
    - kontakter med: 1323
  - Juridiska utskottet: 1303
  - Kalendarium: 1316
  - Konferenser, deltagande i: 1324
  - Kostnader, gemensamma, budget: 1325
  - Kulturutskottet: 1305
  - Litteraturpris: 1491
  - Medlemmar: 9
  - Musikpris: 1491
  - Möten med statsministrarna och Nordiska ministerrådet: 1300
  - Nordiska rådet och parlamenten: 1320
  - Nordiska rådets publikationer: 1318
  - Nordiska samarbetsfrågor: 1293
  - ”Nytt från Nordiska rådet”: 1316
  - Organisatoriska och finansiella förhållanden: 1287
  - Personregister: 1528
  - Presidiesekretariat: 1291

- Presidiets sammansättning: 1284
 Presidiemöten: 1284
 Presidieskrivelser till de nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet: 1328
   rörande avgifter å bevis om medborgarskap: 1338
   rörande förhållandet Nordiska ministerrådet—Nordiska rådet: 1341
   rörande Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidiesekretariat: 1339
 Protokoll
   från möte med Nordiska ministerrådet och Nordiska rådets presidium 27 oktober 1971: 1350
   från statsministermöte med Nordiska rådets presidium 27—28 oktober 1971: 1347
 Publikationsverksamhet: 1318
 Rapport från presidiet: *Dokument 1*, 1280
 Rapport om det nordiska samarbetet: *Dokument 3*, 1390
 Rekommendationer
   framställning avseende fullföljande av: 1285
   meddelanden om: 963
   översikt över 1971 års: 1285
 Remissförfarandet, PM om: 1364
 Remissuttalanden, tryckning av. rapport om: 1357
 Reseutgifter, utjämning av: 1290
 Samernas representation i: *D 17/1970/j*, 1156
 Sekretariat: 1486
 Sekreterarkollegium: 1290
 Skrivelser, inkomna: 1329
 Socialpolitiska utskottet: 1307
 Tolvsårsregister: 1319, NU 1969: 19
 Trafikutskottet: 1309
 Utskottens verksamhet: 1303
 Utskottssekretariatens organisation: 1370
 Verksamhet 1952—1970: 1319. NU 1971: 14
 20:e sessionen
   arrangemang, särskilda: 50
   avslutningsanförande, presidentens: 291
   berättelser till: 622
   förberedelser för: 1321
   generaldebatt vid: 63—167
   kallelse till: 7
   litteraturpris, utdelning av: 1491
   medlemslista vid: 9
   musikpris, utdelning av: 1491
   namnupprop: 55
   presidentens avslutningsanförande: 291
   presidentens öppningsanförande: 54
   presidierapport till: 1280—1382
   presidium vid: 57
   protokoll vid: 51—293
   rekommendationer vid: 1415
   sakkunniga vid: 1486
   saklista vid: 23
   sakregister över rådsförhandlingarna: 1509
   sekretariat vid: 1486
   sessionssal, placering av regeringsrepresentanter och rådsmedlemmar: 1554
   utskott: 59, 62
   öppningsanförande, presidentens: 54
   översikt över: 49
   övriga beslut: 1470
   21:a sessionen, tid och plats för: 290
   ”Nordiska rådet — 20:e sessionen” (porträttmatrikel): 1320
 Nordiska samarbetskommittén för arktisk medicinsk forskning: *C 23/k*, 858
   internationell politik, inklusive konflikt- och fredsforskning: **C 34/k*, 917
   materialforskning och -provning: **C 19/e*, 838
 Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning: **C 39/k*, 937
 Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renkötsel frågor: *C 6/j*, 761
 Nordiska samarbetsrådet för kriminologi: **C 30/j*, 905
 Nordiska socialpolitiska kommittén: **C 3/s*, 740
 — sammansättning: 742
 Nordiska sommarskolan för forskarutbildning: **C 38/k*, 936
 Nordiska sommaruniversitetet: **C 41/k*, 953
 Nordiska trafiksäkerhetsrådet: *C 40/t*, 950
 Nordiska utlänningsutskottet: **C 15/j*, 802
 Nordiska ämbetsmannakommittén: NU 1969: 1, 2, 11, 15, 17
 Nordiskt ekonomiskt samarbete: se Ekonomiskt samarbete
 Nordiskt kollegium för fysisk oceanografi: **C 37/k*, 931

- marinbiologi: *C 27/k, 892
 terrester ekologi: *C 29/k, 903
 Nordiskt kulturavtal: 903, D 12/1971/k,
 1243, NU 1970: 20
 Nordiskt litteraturlerikon, utgivande av:
 *D 32/1970/k, 1180
 Nordiskt samarbete under 1971: *Doku-*
ment 3, 1390
 Nordkalotten, ambulanstjänst inom: D 11/
 1966/s, 1011, NU 1971: 11
 Nordkult: se Kultursamarbete
 NORDTRANS: NU 1969: 13, 1970: 21,
 1971: 4
 Nordøk, se Nordek
 Nyhetsbyråkorrespondent: 1317
 "Nytt från Nordiska rådet": 1316
- Oceanografi, fysisk, Nordiskt collegium för:
 *C 37/k, 931
 Odontologisk materialprovning, Nordiskt in-
 stitut för: *C 32/s, 914
 OECD: se Generaldebatten
 Oljeskyddskonvention, revision av: *D 31/
 1968/j, 1088
 Oljetransporter i Östersjön, risker vid: se
 Katastrofberedskap
 Operaturné: *D 2/1967/k, 1028
 Oplysning: se Upplysning
 Optikerlegitimation: NU 1970: 19
 Organisationskommiteen för nordisk kultu-
 relt samarbete, rapport til
 Nordisk Ministerråd: NU 1971: 17
 Organisationskommittén, Nordiska: NU
 1969: 20
 — nordisk tjänstemannarätt, förslag till:
 NU 1970: 15
 Overlydsfly: se Överljudsflygplan
- Parasitologisk forskning: *D 29/1968/k,
 1084
 Paslovgivning: 757
 Pass, giltighetstid och kostnad för: E 13
 (fråga), 1279
 Passkontroll, utgående, slopande av:
 D 2/1969/t, 1098
 Passlagstiftning: 757
 Patentlagstiftning: 751, NU 1963: 6, 1968: 1
 Pedagogisk forskning, Nordisk kommitté
 för: 722
 Pensionering
 statlig i Norden: NU 1966: 8
 tjänstepension: *D 26/1963/s, 983, NU
 1966: 8, 1970: 15
- Pensionsförsäkring, förenhetligande av:
 *D 10/1967/s, 1038
 Personbilar, konsumentupplysning om:
 A 308/e, 378
 Personskador: se även Skadestånd
 — vållade av interner m. m. *D 19/1958/j,
 1074
 Philadelphia, nordiskt deltagande i världs-
 utställningen 1976: A 304/e, 359
 Politik, internationell, inklusive konflikt- och
 fredsforskning: *C 34/k, 917
 Porträttmatrikel: 1320
 Postpaket, tullbehandling av: D 3/1969/t,
 1100, E 10 (fråga), 1276
 Posttaxor: *D 12/1968/t, 1065
 Presidiesekretariatets uppbyggnad: 1291
 Preskription: se även Förældelse
 — av brott m. m.: 756
 — av fordran: 750, *D 13/1965/j, 997
 Presseminarium på Hässelby slott: NU
 1966: 9
 — i Århus: 1317, NU 1971: 19
 Pressens indhold af nordiskt stof: NU
 1967: 6
 Privatlivets helgd: *D 27/1971/j, 1251: se
 även Integritetsskydd
 Privatretlige krav, afgørelser om: 751
 Processrätt: 752
 Provning och materialforskning, Nordisk
 samlagskommitté för: *C 19/e, 838
 Prøveløsladelse: NU 1970: 3
 Psykologer, arbetsmarknad för: *D 2/
 1970/s, 1132
 Publikationsverksamhet: 1318
 Pædagogisk: se Pedagogisk
- Racediskriminering: 755, 1390
 Radio, utbildning för: *D 21/1963/k, 982
 — vuxenundervisning: *D 7/1966/k, 1008
 Radio och TV
 — frågor, Kontaktorganet för: C 22/k,
 856
 — konferens: NU 1966: 7
 — material till undervisningen i: *D 9/
 1970/k, 1142
 — samarbete: 725
 Radioutsändningar, stereofoniska: *D 25/
 1969/k, 1127
 Rasdiskriminering: 755, 1390
 Recept, giltighet för: *D 5/1971/s, 1192,
 NU 1969: 18
 Redaktions- och informationskommittén:
 1314

- Reindriftskole: 761
 Rejse-: se Rese-
 Reklam: se Tobaksreklam
 Reklamsändningar i TV: *D 8/1969/k, 1108
 Remissförfarande i Nordiska rådet: 1364
 Remissuttalanden, tryckning av: 1357
 Rennäringsfrågor, samarbetsorganet för:
 C 6/j, 761
 Resebyrålagstiftning: *D 35/1968/t, 1091
 Resepter: se Recept
 Rets-: se Rättsligt
 Reykjavik, Nordens hus i: *C 14/k, 792
 Rovdjurens bevarande, naturpark för:
 *D 4/1968/j, 1058
 Rumsamarbejde: se Rymdområdet
 Rymdområdet, samarbete på: *D 8/1970/t,
 1139
 Rättsligt samarbete: 627
 Rättsvetenskap, jämförande, nordiskt insti-
 tut för: A 333/j, 503, NU 1970: 17
- Saltholm, storflygplats: NU 1967: 14,
 1968: 2—4
 Samarbete, nordiskt under 1971: 1390
 Sameinstitut, inrättande av: D 33/1968/k,
 1089
 Samekonferensen i Hetta: NU 1969: 6
 — i Tana: NU 1965: 13
 Samepolitik, gemensam: A 302/j, 348
 Samernas representation i Nordiska rådet:
 D 17/1970/j, 1156
 Samespörsmål, samarbetsorganet för: C 6/j,
 761
 Samfärdselns område, samarbete på: 672
 Samhällsplanering: NU 1964: 2
 — Nordiskt institut för: *C 28/s, 899, NU
 1967: 1
 Samiskt institut: 761
 Sammenlignende: se Komparativ
 Samtidshistorisk forskning, källmaterial för:
 *D 24/1969/k, 1126
 Scenkonstens område, samarbete på: 724,
 *D 25/1971/k, 1248
 Semesterlagstiftning: *D 20/1965/s, 998
 SEV: 104, 134
 SI-systemet, införande av: *D 12/1971/e,
 1205
 Sikkerhed: se Säkerhet
 Sjukförsäkring, förenhetligande av: *D 11/
 1967/s, 1039
 Sjukgymnaster, utbildning av instruktions-:
 D 6/1964/s, 989
- Sjukhjälp, enhetliga regler för vid vistelse
 utom Norden: A 324/s, 426
 Sjukhusadministratörer, kurs för: 775, 778
 — utbildning av: *D 3/1970/s, 1181, NU
 1969: 8
 Sjuksköterskor, högre utbildning: *D 19/
 1967/s, 1046
 Sjukvård: se även Hälso-
 Sjukvårdsplanering: D 29/1962/s, 974
 Sjukvårdssamarbete i Tornedalen: D 16/
 1968/s, 1071, E 8 (fråga), 1273
 Sjömansskattelagstiftningen: NU 1969: 10
 Sjömän, hälsojanskt för: D 32/1958/s, 963
 Sjörrätt: 749
 Skadedjur, nordiskt kollegium för biologisk
 bekämpning av: A 329/k, 473
 Skadeerstatning: se Skadestånd
 Skadestånd: 749
 — för personskador vållade av interner:
 *D 19/1968/j, 1074
 Skadeståndslagstiftning, försäkrings inver-
 kan på: *D 5/1966/j, 1007
 Skagerack, bekämpning av föroreningarna i:
 *D 21/1971/s, 1240
 Skatte- och handelspolitiskt samarbete: 1398
 Skattekonferens, nordisk i Köpenhamn
 1966: NU 1966: 4
 Skatter: se även Beskattning
 — och avgifter, harmonisering av: D 28/
 1964/e, 993
 Skatteregler för bolag: NU 1963: 5
 Skattevetenskapligt samarbete: D 14/
 1968/e, 1067, E 7 (fråga), 1272
 Skeppsapotek, nordiska bestämmelser för:
 NU 1967: 8
 Skeppsmedicinsk forskning: *D 10/1969/s,
 1109
 Skiljedom: 753
 Skoglig utbildning, högre: A 357/k, 584
 Skogs- och jordbruksmaskiner, tullbehand-
 ling av: *D 6/1971/e, 1193
 Skol- och studentbetygs
 giltighet: *D 13/1970/k, 1151
 jämförbarhet: *D 7/1969/k, 1107
 Skolordning, nordisk: *D 26/1967/k, 1050
 NU 1965: 12, 1968: 14
 Skolordningarnas harmonisering: 721, NU
 1970: 9
 Skov: se Skog
 Skönlitteratur: se även Litteratur
 — översättning av nordisk: *D 26/1971/k,
 1249

- Social trygghet, konvention om: 740, *D 9/1967/s, 1037
- Socialhögskolorna, fortbildning av lärare vid: NU 1971: 12
- Socialpersonal, vidareutbildning av: *D 1/1970/s, 1131
- Socialpolitiska kommittén, Nordiska: *C 3/s, 740
- sammansättning: 742
- Socialpolitiskt samarbete: 643
- arbetarskydd: 647
- arbetsmarknadsfrågor: 647
- formerna för: 643
- hälso- och sjukvård: 649
- verksamhetsområden: 645
- värdering av samarbetet: 650
- Socialtrygghetskonventionen, översyn av: E 1 (fråga), 1263
- Sommarskola för forskarutbildning, Nordisk: *C 38/k, 936
- Sommaruniversitetet, Nordiska: *C 41/k, 953
- Specialapparatur, vetenskaplig: *D 20/1967/s, 1047
- Specialistkompetens för läkare: *D 21/1966/s, 1013
- Sprog: se Språk
- Språkkonvention, nordisk: *D 29/1966/j, 1014
- Språklektorerna, samarbete rörande: *D 27/1969/k, 1128
- Språknämnder: C 9/k, 769
- Spörgsmål: se Fråga
- Stadsplanerare, utbildning av: NU 1964: 2
- Standardisering, samarbete om: *D 23/1968/e, 1075
- Standardiseringskonferens i Oslo: NU 1969: 14
- Statistisk årsbok: NU 1962: 10, 1963: 8, 1964: 10, 1965: 14, 1966: 10, 1967: 17, 1968: 19, 1969: 22, 1970: 23, 1971: 21
- Statsborger-: se Medborgar- och Naturalisation
- Statsministermöten: 1300
- Statutsamling, Nordisk: NU 1970: 22, 1971: 20
- Stereofoniska radioutsändningar: *D 25/1969/k, 1127
- Stipendier för medarbetare vid massmedia: *D 33/1971/k, 1262
- Straffdomar, europeiska, verkställighet av: 757
- Strafferet, nordisk förældelse i: NU 1967: 15
- Straffrätt: 754
- Studentbetygs giltighet: *D 13/1970/k, 1151
- jämförbarhet: *D 7/1969/k, 1107
- Studera i Norden, broschyr om: 718
- Sundheds-: se Hälso-
- Svangerskabsafbrydelse: se Abort
- Syge-, Syke-: se Sjuk-
- Symbol, nordisk: *Dokument* 4, 1401
- Säkerhetsfrågor, elektriska, samordning av: *D 7/1971/e, 1196
- Säkerhetskonferens, europeisk: se Generaldebatten
- Sø-: se Sjö-
- Tanganyika, bistånd till: 679
- Tanzania, bistånd till: 681
- Teater: se även Scenkonst
- seminarier: 725
- utbildning för: *D 21/1963/k, 982
- Teater- och konserthus i Tórshavn: A 331/k, 488
- Tekniskt och industriellt samarbete, nordisk fond för: A 351/e, 575
- Television: se TV
- Tentamensgiltighet, nordisk: *D 1/1966/k, 1003, NU 1970: 18
- Terrester ekologi, Nordiskt kollegium för: *C 29/k, 903
- Tidskrift, kulturell: 723
- Tjänstemannarätt för nordiskt anställd personal: NU 1970: 15
- Tjänstemän, förvaltnings-, utbyte av: *D 8/1968/s, 1062
- Tjänstepension: *D 26/1963/s, 983, NU 1966: 8, 1970: 15
- Tjærebukten-Virtaniemi, väg mellan: *D 4/1971/t, 1191
- Tobaksreklam, nordiskt förbud mot: A 336/j, 518
- Told-, Toll-: se Tull-
- Tornedalen
- sjukvårdssamarbete i: D 16/1968/s, 1071, E 8 (fråga), 1273
- studier kring gränsen: NU 1971: 7
- Tórshavn
- kulturcentrum i: A 331 Å/k, 489
- teater- och konserthus i: A 331/k, 488
- Trafikfostran, effektiviserad: *D 14/1969/k, 1114
- Trafikförbindelserna mellan Island, Färöarna, Grönland och det övriga Norden: A 287/t, 321

- Trafikförsäkring, förarskydd vid: *A 353/t*, 581
- Trafiklagstiftning, gemensam: *759, D 27/1968/t*, 1078, NU 1966: 2—3
- Trafiknykterhetslagstiftning: *754*
- Trafikonykterhet: *D 24/1965/j*, 999, *E 5* (fråga), 1268
- Trafiksäkerhetsforskning, Nordiska kommittén för: *C 21/t*, 853
- Trafiksäkerhetskonferens i Stockholm: NU 1970: 8
- Trafiksäkerhetsrådet, Nordiska: *C 40/t*, 950
- Trafiksäkerhetssamarbete, utvidgat: *D 3/1971/t*, 1188
- Trafiksäkerhetsår: *E 9* (fråga), 1274
- Transittrafik över Trondheim: **D 9/1968/t*, 1064
- Transplantation, likartad lagstiftning om: *758, D 12/1969/s*, 1112, *E 11* (fråga), 1277
- Transport- och kommunikationsområdet, överenskommelse om samarbete på: *B 12/t*, 616
- Transportekonomisk forskning, Nordiska kommittén för: *C 25/t*, 880
- Transportområdet, samarbete på: NU 1969: 13, 1970: 21, 1971: 18
- Transportpolitik, gemensam nordisk: **D 1/1967/t*, 1025
- Transportsamarbete: 1297, NU 1969: 13, 1971: 4, 1971: 18
- Transportöverenskommelse, nordisk: *D 14/1971/t*, 1218, NU 1971: 18
- Trondheim, transittrafik: **D 9/1968/t*, 1064
- Tryckkärl och ångpanneanläggningar, gemensamma normer för: *A 340/e*, 542
- Trygghetskonvention, social: *E 1* (fråga), 1263
- Trädgårdskonst, utbildning i: NU 1967: 5
- Tull, underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik: *D 29/1963/t*, 984
- Tulladministrativa rådet: **C 4/e*, 743
- Tullbehandling
- av postpaket: *D 3/1969/t*, 1100, *E 10* (fråga), 1276
  - av skogs- och jordbruksmaskiner: **D 6/1971/e*, 1193
- Tullharmonisering: NU 1969: 1, 2, 11, 15, 17
- Tullssamarbete, nordiskt: se Tullharmonisering
- Turnéopera: **D 2/1967/k*, 1028
- TV
- experimentseminarium för: 726
  - reklamsändningar i: **D 8/1969/k*, 1108
  - samarbete, utvidgat: 725, *D 12/1967/k*, 1040; se även Generaldebatten
  - samarbete mellan Finland och Sverige: *D 20/1971/k*, 1238
  - utbildning för: **D 21/1963/k*, 982
  - vuxenundervisning i: **D 7/1966/k*, 1008
- TV och radio
- frågor, Kontaktorganet för: *C 22/k*, 856
  - konferens: 1297, NU 1966: 7, 1971: 16
  - material till undervisningen i: **D 9/1970/k*, 1142
  - samarbete: *A 314 Å/k*, 407
- TV-program, samnordiskt: *A 314/k*, 404
- TV-tekniskt samarbete: *D 29/1970/k*, 1174
- U-länderna, privata investeringar i: **D 25/1970/e*, 1168; se även Utvecklingsländerna
- Ud(en)-: se Ut-
- Uddannelse: se även Utbildning
- Uddannelses- og forskningsspørgsmål: NU 1970: 2
- Udredningsserie, Nordisk: 1318
- Udveksling: se Utbyte
- Undervisning
- designinstitut, nordiskt: 726
  - i finska i Sverige: NU 1971: 8
  - medicinsk: *C 36/k*, 926
  - i nordiska språk: *E 2* (fråga), 1262
  - för vuxna i TV: **D 7/1966/k*, 1008
  - om Östeuropa: **D 1/1971/k*, 1186
- Undervisningssjukhus i Korea: 682
- Ung arbetskraft: **D 3/1967/s*, 1029
- Ungdomsfond, nordisk: se Ungdomssamarbete
- Ungdomssamarbete, nordiskt, ökat stöd till: *D 26/1970/s*, 1170, *E 12* (fråga), 1278
- Universitetsexamen: se Tentamensgiltighet
- Universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning: 720, **D 3/1965/k*, 995
- Utbildning
- av akademiker, efterutbildning: 719
  - av arkitekter: **D 5/1965/s*, 996
  - för bibliotek, arkiv och informatik: **D 9/1971/k*, 1202
  - af byplanläggare: NU 1964: 2
  - för film: **D 21/1963/k*, 982
  - fiskeri-: **D 29/1965/k*, 1001
  - av forskare: 718
  - av förare av motorfordon: **D 35/1970/t*, 1184

- for havekunst: NU 1967: 5
- högre samarbete om: 717
- av instruktionssjukgymnaster: *D 6/1964/s*, 989
- av konservatorer: **D 10/1971/k*, 1203
- för radio: **D 21/1963/k*, 982
- av sjuksköterskor, högre: **D 19/1967/s*, 1046
- av sjukvårdsadministratörer: **D 3/1970/s*, 1133
- skoglig, högre: *A 357/k*, 584
- av socialpersonal, vidare: **D 1/1970/s*, 1131
- av stadsplanerare: NU 1964: 2
- för teater: **D 21/1963/k*, 982
- för television: **D 21/1963/k*, 982
- i trädgårdskonst: NU 1967: 5
- för yrkeslärare: **D 6/1968/k*, 1060
- för yrkesvägledare: **D 29/1969/s*, 1130
- Utbildningsanstalter, ökad samverkan vid: **D 4/1970/k*, 1134
- Utbildningsrådet, finsk-svenska: *C 26/k*, 885
- medlemmar: 890
- Utbyte av lärare och skolungdom: se Lärarutbyte
- av förvaltningstjänstemän: **D 8/1968/s*, 1062
- Utlänningslagstiftning: 756
- Utlänningslagstiftning: 634, NU 1970: 6
- Utlänningsutskottet, Nordiska: **C 15/j*, 802
- Utskottssekretariatens organisation: 1370
- Utställning om nordiskt samarbete: 1315
- Utställningar av allmänupplysande karaktär: 727
- Utställningssamarbete, bildkonst: **D 24/1971/k*, 1247
- Utvecklingsforskning, samarbetskommitté för: **D 28/1969/e*, 1129
- Utvecklingsländerna
- biståndssamarbete: 678
- biståndprojekt i: **C 18/e*, finansiering av projekten: 684
- framtida samarbetsplaner: 685
- fællesnordiske projekter: 679
- information till om den nordiska marknaden: **D 24/1970/e*, 1166, NU 1971: 6
- journalistskole, University of Nairobi: 683
- Kenya: 681
- Korea, undervisningssjukhus i: 682
- Mekong: 680
- privata investeringar i: **D 25/1970/e*, 1168
- Tanganyika: 679
- Tanzania: 681
- undervisningssjukhus i Korea: 682
- Vandforurening i Kattegatt och Skagerack: **D 21/1971/s*, 1240
- Varudeklarationssamarbete: **D 5/1970/e*, 1135
- Veje-: se Väg-
- Verdensudstilling: se Världsutställning
- Vetenskaplig specialapparatur, utnyttjande av: **D 20/1967/k*, 1047
- Veterinärhögskola, gemensam: *A 300/k*, 340
- Vidne-: se Vittnes-
- Vidnesbyrd: se Studentbetyg
- Villkorlig frigivning: se Prøveløsladelse
- Villkorligt dömda, övervakning av: 757
- Viltforskning, kollegium för: *D 1/1968/j*, 1055
- Viltvårdskonferens: NU 1967: 7
- Virtaniemi—Tjærebukten, väg mellan: **D 4/1971/t*, 1191
- Visarkiv: 724
- Visingstvangen, upphävande av i de nordiska länderna: *A 291/j*, 333
- Vittnesplikt, nordisk: 754, **D 17/1968/j*, 1073
- Voldgift: se Skiljedom
- Voksen: se Vuxen
- Vulkanologiskt institut i Island: **D 30/1968/k*, 1085
- Vuxenundervisning: **D 7/1966/k*, 1008
- Väg
- Blå vägens utbyggnad till europaväg: **D 16/1970/t*, 1154
- Europavägförbindelse Finland—Sverige: *D 29/1967/t*, 1052
- mellanriks-, norsk-svenska: **D 10/1966/t*, 1010
- Vägtrafikregler: NU 1966: 2—3, 1970: 10
- Världsutställning 1976 i Philadelphia, nordiskt deltagande i: *A 304/e*, 359
- Wernerplanen: 69, 72
- World Wildlife Fund, deltagande i: *A 343/j*, 550
- Yrkeslärarutbildning, samarbete om: **D 6/1968/k*, 1060
- Yrkesvägledarutbildningen, samarbete om: **D 29/1969/s*, 1130

Zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige: *D 23/1969/s, 1124

Ångpanneanläggningar och tryckkärl, gemensamma normer för: A 340/e, 542

Ægteskab-: se Äktenskap

Äktenskapslagstiftning: 628, 745

Ämbetsmannakommittén, Nordiska, rapport från: NU 1969: 1, 2, 11, 15, 17

Ämbetsmannamöte

— i Hindsgavl: NU 1966: 6

— i Røros: NU 1970: 12

— i Storlien: NU 1969: 9

Ämbetsmannarapporten: se Ämbetsmannakommittén

Økonomisk: se Ekonomisk

Øresund

bekämpning av föroreningarna i: *D 21/1971/s, 1240

faste förbindelser över: NU 1967: 14

Øresundsfrågorna: NU 1968: 2—4

— beslut i: D 21/1969/t, 1120

— fortsatt handläggning av: D 15/1971/t, 1223

Østersjöns förorening, åtgärder mot: *D 30/1970/s, 1176, NU 1967: 13, 1969: 3

Østeuropa, forskning och undervisning om: *D 1/1971/k, 1186

Øverljudsplan, förbud mot: *D 16/1971/t, 1225

Øversättning av nordisk skönlitteratur:

*D 26/1971/k, 1249

**Regeringsrepresentanternas och rådsmedlemmarnas
placering i sessionssalen**

